597669 Racc Vill F. 32

DECISIONES SVPREMORVM TRIBVNALIVM REGNI NEAPOLITANI

REGII COLLATERALIS CONSILII, S.R.C. CAPVANÆ, Necnon Regiæ Cameræ Summariæ

SCIPIONE ROVITO

Iàm diù Aduocationis munere in eiſdem acerrimè Iuncto, priùs Regio Conſiliario aſſumpto, poſteà in R.C. Præſidente translato, nupèr verò Regium à latere Conſiliarium agente, ac Regiam Cancellariam Regente.

COMPILATORE

TRIPLICI ADDITO INDICE ARGVMENTORVM, SCILICET Initiorum earumdem Deciſionum, & Rerum omnium locupletiſſimo.

CVM ADDITIONIBVS, ET OBSERVATIONIBVS

BLASII ALTIMARI I.C. NEAPOLITANI.

Et in hac noua editione acceſſerunt in fine aliæ Obſeruationes eiuſdem Authoris.

In quibus Author ipſe addit plures DD. nouitèr materias, de quibus D. R. Rouitus in his Deciſionibus agit, enucleantes. Plures Deciſiones poſt illas primò in lucem editas, in ſimili materia per diuerſa Tribunalia, præcipuè Noſtri Sacri Conſilij Neap. & Regiæ Cameræ Summariæ emanatas. Et plura alia ad materiam earumdem Deciſionum clarè, & breuitèr obſeruat.

NEAPOLI,
Ex Typographia Caroli Porſile, M DC.LXXXVII.

SVPERIORVM PERMISSV.
Expenſis Caroli Porpora.

Bibliothecae de Rosa. Cl. 133

Digitized by Google

Digitized by Google

AVTHOR
AD LECTOREM.

SCribentium Ritus, vnanimem iugitèr fuiſſe Lector perpendi; perennitèr ſcilicet, ac typis mandare opera volucre, Lectoris animum, vel candidi, aut beneuoli, vel amici, aut benigni, vel demùm æqui titulis capere eius perlegi; maxima tamen cum ratione; vt allectus nempè tot benemeritis nominibus Lector, in Authoris laudem potiùs, quàm eius fama detractionem ſcripta eius ponderare dignaretur. At hos errare multum expertus ſum, dùm Lectores, etiam honoribus his inſigniti, vel talibus ſi non placet tituleis, ſemper doctrinas Authoris amici, benigni, æqui, iuſti, beneuoli, necnon candidi euertere ſtuduere. Quapropter ex his anſam ſumens ipſe indiſtinctè, & problematicè ad Lectorem, præſentem ſcripſi Epiſtolam, in qua titulo inſignienda, diù multumque anceps fui, necnon dubius ſatis, ſi beneuolo, vel maleuolo ſcribere debebam; neutri mens arriſit; Alterutri iudicium annuit: Primum, quia haud opus eſſe beneuolo labores vouere; vtpotè qui ex beneuolentia mendis erroribus pærcere valeat; præcipuè quando conſcius eſt noſtrum ingeniorum ſæculum paupertate abundare, & ſi quæ pauca adſunt claudicare, vt plurimum videntur, cum proprium ſuprà captum hominis ſit non falli. Maleuolo ſcribere amentiam eſſe mens eadem exiſtimauit, vtpotè qui, etiam ſi librum nomine maleuoli edat, caninas poſſidens mores, abſque morſu tranſigere ipſum, etiam ſi vellet, non valebit, non inſcia illius, tàm diuulgati, quàm aurei axiomatis. Naturalia ſunt immutabilia. *Secundum, quia Beneuolus me obiurgatione indignum cenſebit, quandò non honore auidus, non iactantiæ flumine tumidus Excellentiſsimi Doctoris D. R. ROVITI Deciſiones commentatus ſum; nàm meas Additiones, Obſeruationeſuè non in ſupplementum defectionis alicuius tanti viri compoſui: cùm luce meridiana clariùs pateat apud omnes perfectiorem, completioremuè inter omnes Iuris peritos noſtri ſæculi Deciſionibus operam dari haud poſſe, ac ſine fuco confiteor aliud non meum fuiſſe intentum in his Additionibus, quàm aliorum DD. poſt ſui obitum, (qui malo noſtræ Italiæ fato die 11. Iunij hor. 13. à partu B.V. ann. 1636. teſte* Reg. Galeot. controuerſ. 58. num. 7. lib. 2. *contigit) in lucem editas ſeutentias ad eandemet materiam pertinentes, aggregare, ac colligere; ad omnium non minùs faciliorem, quàm vtiliorem tractatum; Propterea Deciſiones omnes per diuerſa Tribunalia, præcipuè noſtri S. C. ac Reg. Cam. quotquot adſunt, nullaque penitùs derelicta adnotaui. At vt non ſimplex Collector, ſed etiam ſator à maleuolo exiſtimarer, non pauca meo marte, ſecundùm ſaniorum DD. ſententias deciſa, aliter decidenda iudicans appoſui, inſerui; nec etiam me piguit tantùm virum à calumnijs aliorum liberaſſe,*

ſi quæ

Digitized by Google

ſi quæ forſan occurrerant in eis iuſtis Deciſionibus æqua lance libranda, ipſumq; rectè, ac benè loquutum fuiſſe oſtendi. Quæ omnia haud dubiè ſi beneuolus amplexabitur à maleuolo de facili erunt reÿcienda, ſupponente ſaltem me cum gemmeis Authoris Deciſionibus, mei ingenÿ glandes, Additiones nempè miſcuiſſe: malamque propterea concretionem imò prauam feciſſe. At nec emunctis, vt dici ſolet naribus inſtabilem hanc, chimęramque machinam ruam, quando vlla cum verecundia teſtor, me non peregrinum in his Additionibus ſcribendis recognouiſſe, & ſi ſolus rudes mei diſcurſus lapillos cum prætioſis adamantibus confudiſſe perceperim, non verebor proprio ore hoc confirmare, quando meas famulari Additiones, non alitèr micare reſpectu ad ſuas Deciſones habito decreui; imò læto animo iactor, iuſto famulatum meliori modo, quo potui vno ROVITO præſtitiſſe. Vociferetur igitur, indignetur ergò malignus quantum vult Lector, quia tanquam alter Canis ad Lunam, vt adagium eſt, latrabit. At quid ſcribo, quid proſequor? Si maleuolum excludo, beneuolum non opto, quis meos iudicet labores? quis mea perleget opera? Nullus certè, non hoc fatum permittat. Et beneuolo, & maleuolo ſcribere non verebor, eò magis, quia quamprimum nouas lucubrationes Dei permiſſu in lucem depromptururum ſpero. Vobis igitur annuo, aſſeroque benignis, maligniſque Lectoribus, quàm citiùs in manibus veſtris dare alia, forſan meliora non ſolùm ad dictum ROVITUM pertinentia, ſed etiam perpolitum, ac inauditum De loco legali Tractatum. *Alterutri dico, neutrum excludo, cum hac tamen diſtinctione pollicitationem obſeruandam volo; vt à Beneuolo ſano, ac fideli corde, præſens amplectetur labor, ni propter eximiam doctrinam, ſaltem propter innatæ benignitatis exceſſum, ipſumque obſecrans, ſi quid boni in hiſce laboribus ineſſe comperias, Deo Optimo Maximo laudes tribue cum omne bonum ab eo, tāquam à prima cauſa deſcendat, & ſi quid mali perperàm dictum aduertas, meæ iuuenili ætati, quæ vix quintum attingit luſtrum deferas, à maleuolo verò, vt excipiatur tanquam acutum calcar, & perennis ſtimulus ad parem, vel meliorem componendum, nec curans de fucatis laudibus non hortor, vt me laudes, cum detrahentis laudes ſint detractiones, aſſero tamen priùs ab inuidia vermibus tui viſcera deuotanda fore; quàm tuis obtrectationibus aliquid mei honoris excerpas. Beneuole tibi dico Aue, & Vale. Maleuole te, deprecor, vt ſimile, grandiuſnè prælo mandes opus: ad hoc te irrito, ad hoc te laceſſo.*

Il-

Digitized by Google

INDEX
ARGVMENTORVM.

A

ACtus contra legem quando validus. Deciſ. 40.

Adiectus quis ſit, & quæ poſſit facere. Deciſ. 40.

Adiuncti qualitèr ſe habeant, ſi concedantur ad ſuplendum legitimum numerum Votantium, qualitèr ſi ad dirimendam votorum paritatem? Deciſ. 52.

Aquæ pluuiæ arcendæ interdictum, an cõpetat vicinis contra vicinum auertentem aquam, nè influat in fundum ſuũ, quæ reſtagnata per viam publicam influat in prædia vicinorum. Deciſ. 93.

Aſſaſſinus quando gaudeat immunitate Eccleſiaſtica. Deciſ. 15.

Aſſiſtens in delicto commiſſo cum ictu ſcoppitti, an puniatur cum rigore Pragm. 1. de ictu Scoppitti. ibid.

Auiæ paternæ, cui neptis ſuſcepta ex matrimonio per filium contracto alla noua manera decedens, reliquit certam quãtitatem pro omni eo, quòd ei competere poterat, inſtituto Auunculo hærede vniuerſali, an debeatur legitima, ſeù ſupplementum legitimæ in bonis maternis, ſtante dicto nouo vſu. Deciſ. 99.

Author laudatus, an, & quando admittatur ad iudicium, & an poſſit variare forum. Deciſ. 1.

B

BAncum ſoluens vigore giratæ falſæ in pede apocæ veræ, & ſoluens liberè pecuniam vinculatam, ad quid teneatur. Deciſ. 13.

Bancum ſi iuſſu Iudicis ſoluat creditori ſuo Bancario quantitatem ei debitam, & contentam in fide crediti ſemèl illi conſignata, non tamèn reſtituta ſub falſa aſſertione, quòd fuerit deperdita, an teneatur ad iteratam ſolutionem alteri, cui per exhibitionem fidei originalis apparuerit illa girata, vel per decretum alterius Iudicis liberata? Deciſ. 13.

Baro quando cognoſcat delinquentes in Ciuitate Neap. Deciſ. 11.

Bona donata ſponſæ cuius ſint. Deciſ. 12.

Bona inuecta, & illata in domum, vel nauim locatam, quando cenſeãtur pro penſione obligata. Dec. 23.

C

CApitula Regni quando competant. Deciſ. 58.

Conſenſus requiſitus à Pragm. 1. de Senat. Conſult. Macedon. an requiratur ad integrandam perſonam filij, velut euitetur patris præiudicium Dec. 69.

Contractus emptionis ad menſuram ante traditionem an ſit perfectus. Dec. 24.

Cedens an ceſſionarius præferatur in concurſu. Dec. 13.

Clauſula appoſita in aſſenſu obligationis feudorum, quòd infra certum tempus debeat aſſenſus regiſtrari in quinternionibus Regiæ Cameræ, regiſtratione non ſequuta, an reddat aſſenſum nullum? Deciſ. 84.

Quid ſi aſſenſus ſit præſtitus in vna ſcriptura ſuper duobus cap. quorum vnum importat dominij translationem aliud hypothecam. ibid.

Clauſula in generali Indulto appoſito, per quam excluduntur ab eius beneficio pænæ, multæ, vel condemnationes realitèr exactæ, incorporatæ, aſſignatæ, acceptatæ, vel compoſitæ, aut alitèr Fiſco pro eis cautum fuerit, an includat etiam ſimplicem executionem factam in bonis, nõ ſequuta reali exactione, vel ſaltèm condemnatione? Deciſ. 91.

Clauſula, præſenti pecunia, appoſita in licitationibus factis in publicis ſubbaſtationibus à licitantibus, an importet ſolam ſolutionem in pecunia numerata, vel admictat etiam aliam ſatisfactionē de iure permiſſam, aut de nouo introductam? Deciſ. 31.

Clericus adminiſtrator tutelæ ſuſceptæ à manibus Iudicis laici, an coràm eodem Iudice laico conueniri poſſit pro redditione computorum, & reliquorum reſtitutione? Deciſ. 20.

Clerici relicti executores teſtamentorum coram quo conueniantur.ibid.

Clericus an poſſit ſuſcipere tutelam extraneorum. ibid.

Clericus adminiſtrator tutelæ laici, pro illius debito coram quo conueniatur. ibid.

Clericatus ſuſceptus poſt exercitum ſeculare officium, an eximat illum à foro. ibid.

Clerici ratione feudorum quæ habuerunt à Domino ſæculari, an coram illo conueniautur. ibid.

Clericus illegitimus, cui fuit collatus ordo, & beneficium ab Epiſcopo ſub expreſſa diſpenſatione, an debeat remitti à Iudice laico, ſimpliciter ad iudicem Eccleſiaſticum, vel potiùs articulus tantùm circà validitatem, vel inualiditatem collationis ordinis, & beneficijs? Dec. 55.

Clericus immiſſus in poſſeſſionem rei per iudicẽ laicum, ſi ſuperueniat Tertius oppoſitor, & contradictor prætendens ius ſuper eadem re, an conueniri poſſit coram eodem iudice laico, à cuius manu habuit poſſeſſionem, vel remittendus ſit ad ſuum iudicem competentem Eccleſiaſticum. Dec. 44.

Clerico pupillo, ſeù adultò an ſit dandus Tutor, vel Curator à iudice ſæculari, vel potiùs ab eccleſiaſtico? Dec. 58.

Commiſſio cauſarum facta alicui iudici in Tribunali collegiato durante abſentia Commiſſarij originarij an expiret per reditum Commiſſarij, ãtequam accedat ad Tribunal, dùm eſt præſens in loco reſidentiæ Tribunalis? Dec. 61.

Condemnatus ne amplius exerceat officiũ emptum, an ſit priuatus officij prædicti pretio. Deciſ. 37.

Conditiones, quæ ſolent opponi in guidaticis, quæ ſint. Dec. 11.

Conditio, ſeù vinculum adiectum in mutuo, ſeù contractu emptionis annuorum introituum conuertendi pecuniam in ſatisfactionem Creditorum anteriorum, ceſſis iuribus in beneficiũ mutuantis, ſeù emptoris, & quod aliter pecunia non poſſit amoueri à Banco, an impediat dominij translationem in pecunia, vt periculum ſpectet ad mutuantem, ſeù ementem, vel potiùs ad mutuatarium, ſeù vẽditorem introituum? Deciſ. 35.

Conductorum bona illata, & inuecta in domum, vel nauim locatam, an, & quãdo ſint obligata pro penſione. Dec. 23.

Conſuetud. Neapolitan. Et ſi Teſtator *an habeat locum, etiam in iuribus, quæ quis habet in ſpe incerta, & dubia, & in actu præſenti, & exercitio? Deciſ. 85.*

Contractus an dicatur ſimulatus ſi adſit pactum de retrouendendo. Dec. 33.

Contractus, in quo ex vna parte traditur res, ex altero verò pecunia cõceptus per verbum Donationis, *an ſit vera donatio, vel potiùs contractus emptionis, & venditionis, aut permutationis? Deciſ. 21.*

Creditori, cui factum eſt depoſitum quantitatis debitæ in executionem præcedentis conuentionis inter eos communi conſenſu firmatæ, an licitum ſit reſilire à conuentione antè realem, & effectualem receptionem depoſiti, & ſic an liceat pœnitere? & quando dicatur contractus perfectus, vt non ſit locus pœnitentiæ? deciſ. 88.

D

Dardanarij, qui dicantur, & quatenus ſint coercendi, nè ex eorum commercijs emendi, & vendendi fruges, annona carior reddatur. dec. 17.

Debitor eadem ſententia, qua eius creditor fuit abſolutus ab impetitis reſciſſione, ſeù annullatione contractus debiti, cenſetur condemnatus ad ſoluendum quantitatem debitam, itàut abſque alio proceſſu poſſit via executiua procedi ad effectualem executionem, & conſequutionem debiti. dec. 60.

Debitor Fiſci ex contractu, vel ex delicto, ſeù quaſi, an gaudeat beneficio ceſſionis bonorum? dec. 86.

Decima prædialis, an, & quando debeatur, etiam pro illis fructibus, pro quibus nunquam fuit exacta, ſi pro alijs fuerit quotannis exacta? dec. 97.

Delinquens, qui pro delicto principali in iudicio criminali condemnatur pœna extraordinaria, an poſſit in eodem iudicio à Iudice criminali vnica ſententia condemnari ad intereſſe Partis? dec. 67.

Depoſitio principalis, vt validè fieri poſſit

ſit à Procuratore, an requiratur mandatum ſpecialiſſimum ad ſic, & ſic reſpondendum, vel ſufficiat ſpeciale tantùm ad deponendum in genere, ſiuè in certa cauſa ſiuè in omnibus cauſis, etiam futuris? dec. 34.

Depoſitio, quando poſſit fieri cum conſilio Aduocati. dec. 34.

Dietæ pro liquidatione ſalarij debiti Officialibus, & alijs Commiſſarijs ex diſpoſitione Reg. Pragm. quomodo ſunt dinumeranda, tàm in acceſſu, & receſſu, quàm in mora? deciſ. 66.

Diffamatus, an ſit actor, vel reus? deciſ. 1.

Doctores, an præcedant militibus. deciſ. 77.

Donatio facta à patre filio infanti, an excludat ius congrui intentatum poſt donationem? Quid de iure Conſt. Regni? dec 3.

Donatio facta à Titio in beneficium Seij cum pacto, quod poſt certum tempus, vel adueniente certa conditione ſit Eccleſię, an, & quando poſſit per Titium reuocari in præiudicium Eccleſiæ? dec. 89.

E

EMittens ſclopum & non offendens, an ad hoc vt indulto gaudeat requiratur remiſſio. deciſ. 2.

Emptor à quo die teneatur retrahenti ad fructus. deciſ. 24.

Euictione, an teneatur relaxans iure congrui. deciſ. 24.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper illegitimitate ordinandorum. Et an ſicuti poteſt ordinare familiarem poteſt in illius illegitimitate diſpenſare. dec. 55.

Exceptio cedendarum, an, & quando opponi poſſit per vnum, ex pluribus Tertijs poſſeſſoribus conuentis aduerſus creditorem, qui lite pendente liberauit vnum ex eiſdem tertijs poſſeſſoribus, præſertim ſi in actu liberationis reſeruauit ſibi iura contra alios conuentos? deciſ. 47.

Exceptio peremptoria reſeruata in deciſione cauſæ principalis, an debeat expediri vnico contextu cum cauſa principali per decretum ſeparatum à ſententia cauſæ principalis, ſi exceptio reijciatur? deciſ. 21.

F

FAlſam apocam ſcribens, & ſubſcribens directam Carcerario pro excarceratione non ſequuta, nùm indulto generali gaudere poſſit, vel ab eo ſit excluſus? dec. 2.

Fatalia an currant in S. C. & alia. deciſ. 21.

Fœmina an admittantur ad accuſandum? dec. 25.

Feudi noui empti pro ſe, & hæredibus ex corpore in linea collaterali in ſucceſſione nepos ex primogenito, an præferatur fratri, vel ſorori defuncti ſecundogeniti. dec. 32.

Feudi noui pars pretij, an debeatur ſecundogenitis in ſucceſſione lineæ collateralis? dec. 38.

Feudi plani, & de tabula ſucceſſio, an reguletur ſecundum ius commune feudorum, vel ſecundum ius commune Romanorum? dec. 42.

Fideiuſſiones præſtitæ per Bancherios pro bona adminiſtratione Banci, & ſecuritate ſuorum creditorum, an poſſint reſtringi, vt cenſeantur præſtita pro cautela tantùm officij Actorum Magiſtri, illas ſtipulantis per ſimplicem declarationem poſteà factam ab eodem Actorum Magiſtro, ſub hac forma videlicèt: Cùm ſolita declaratione, quòd omnes fideiuſſiones ſtipulatæ vltrà ſummā duc. 150. mil. intelligantur ſtipulatæ pro officij ſecuritate, & abundantiori cautela dicti Magiſtri Actorum, & non alitèr, nec alio modo, & ſit ad libitum, & electionem ipſius Magiſtri Actorum illas, quas voluerit dare pro ſumma duc. 150. mil. dec. 28.

Fideiuſſor tutoris, an teneatur etiam pro bonis obuentis pupillo ex ſucceſſione propinquorum, & ab eodem tutore adminiſtratis poſt ſuſceptam tutelam, & fideiuſſionem per ipſum præſtitam de reddendo rationes. dec. 5.

Fideiuſſor alicuius quantitatis, an cenſeatur fideiuſſor intereſſe illius. dec. 5.

Fideiuſſor tutoris, an teneatur ad ea, quæ finita tutela, tutor ſpontè gerit? deciſ. 5.

Fideiuſſor Clerici conuenti in iudicio corā

*Iudice ſæculari, an validè obligetur, itàut teneatur adimplere contenta in fideiuſſione? dec.*19.

Filius in pupillari, vel minori ætate conſtitutus habens patrem negligentem in accuſando de iniuria atroci facta filio, an gaudeat beneficio l. vnic. C. quand. Imper. in pupill. & vid. vel miſerab. perſon. *dec.*49.

Furti in crimine, an procedi poſſit ex officio abſque partis querela? dec. 68.

G

GRatia conceſſ. pro delicto commiſſo, an comprehendat reſtitutionem ad idem officium, in quo deliquit, facta de ea expreſſa mentione? dec. 62.

*Guidatus ſi repertus fuerit intra loca prohibita, non animo ibi permanendi, ſed potius ſtatim recedendi, an licitè fuerit detentus, & non poſſit gaudere guidatico. dec.*4.

Guidaticum adhoc concedatur, quæ ſint inſpicienda. dec. 11.

H

*HÆres in vſufructu, an poſſit inſtrumentum ad formam Ritus M.C.V. liquidare. dec.*26.

*Hæreditas non adita an, & quando tranſmittatur. dec.*85.

I

*IGnis fortuitò immiſſus in maceriem lignorum meorum, & indè tranſiens ad maceriem lignorum tuorum, an operetur, vt ego tenear ad reficiendum tibi damnum ex igne datum. dec.*59.

*Immunitas conceſſa Baronibus pro fructibus feudalibus in Dobanis huius Regni, an comprehendat etiam eorum Affictatores. dec.*71.

Inditia indubitata, quæ dicantur in terminis Pragmat. 12. de offic. Iud. *deciſ.*63.

Inditia indubitata, quæ ſint. dec. 63.

*Inhabilis declaratur per ſententiam ad exercendum officium, in quo deliquit, & poſteà factus habilis per gratiam à Principe ſimplicitèr conceſſam, an cenſeatur reſtitutus, & reintegratus ad idem officium nondùm alteri conceſſum. dec.*37.

*Inſinuationis renunciatio iurata in donatione vltrà quingentos ſolidos, an præiudicet futuris creditoribus donantis. Item creditores poſteriores ex cauſa oneroſa, an præferatur creditoribus ex cauſa lucratiua in bonis communis debitoris effecti non ſoluendo. dec.*48.

*Iniuriarum in crimine, an poſſit procedi ex officio. dec.*68.

*Inſtantia perempta in iudicio moto per Titium contra Caium, an poſſit reſtaurari ad inſtantiam creditoris Titij? dec.*29.

Inſtātia, an, & quando perimat, à quo inſuffletur, & eius effectus. dec. 29.

Inſtrumento crediti celebrato à pluribus ſtipulantibus inſolidum de pecunia alterius abſentis, ad quem totum creditum ſpectabat; An hi, cum quibus fuit facta ſtipulatio, dicantur Correi ſtipulandi, itàut vnicuique ſit quæſita actio inſolidum, vel cenſeantur adiecti ſimplicitèr. Item præſentato inſtrumento prædicto via Ritus 166. *per vnum ex prædictis ſtipulantibus, eoque defuncto antè explicatum actum interrogationis, an poſſit hic actus explicari conſecutiuè per eius hæredem abſque noua præſentatione inſtrumenti, & citatione. dec.* 26.

*Intereſſe tertiarum annuorum introituum in tempore non exactarum à debitore principali culpa debitoris, qui omiſit illas exigere, vt gratior eſſet ſuo debitori, an, & quando exigi poſſit à tertio poſſeſſore, principali debitore mortuo, vel effecto non ſoluendo. deciſ.*43.

*Intereſſe alterius intereſſe, quando debeatur. dec.*9.

Intereſſe legatorum, quādo debeatur. ibid.

*Interuſurium pretij rei venditæ, & traditæ, habita fide de pretio, conuentum ad certam rationem annuæ præſtationis, & in ſtipulationem deductum ſimùl cum ipſo pretio loco fructuum ex re percipiendorum, donec ſoluatur pretium, an producat aliud intereſſe ex mora in beneficium venditoris, ſi non ſoluatur ab emptore in terminis promiſſis ad inſtar intereſſe tertiarum. dec.*9.

*Inuentarium hæreditatis Clerici per laicum hæredem, coram quo Iudice fieri debeat, & è contra. dec.*58.

Iudex pronuncians benè appellatum, *& non*

non ſubiungens, & malè iudicatum, *an dicatur confirmare primam ſententiam.dec.60.*

Iudex, qui ſe abſtinuit à votando, & interuentu in aliqua cauſa, Partibus conſentientibus propter iuſtam cauſam ſuſpicionis, tunc vigentem, an poſt tempora in progreſſu litis, ceſſante illa cauſa poſſit interuenire, maximè ſi ſuper eius abſtenſione non fuerit interpoſitum decretum.dec.50.

Iuriſdictio caſuum Principi reſeruatorum conceſſa Magno Domino, an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem inferiorem, cui ſit facta alienatio cum aſſenſu, cum clauſula, proùt pleniùs, & meliùs, &c. *dec.6.*

L

LAicus fideiuſſor Clerici coram Iudice Eccleſiaſtico, an poſſit ab illo compelli. dec.19.

Legatorum intereſſe, quando debeatur. deciſ.9.

Legatum pium, an habeat priuilegium, vt clauſula taxatiua reſoluatur in demonſtratiuam.dec.57.

Legitima matris in bonis filij, qui deceſſit inſtituto extraneo hærede vniuerſali, & matre in legitima, fratribus vtrinque coniunctis præteritis, an ſit Tertia tertiæ, vel tertia totius. Aliaque de legitima deſcendentium.dec.22.

Lis concernens dignitatem, vel officium reſpectu maioris, vel minoris iuriſdictionis, & præeminentiæ, an præbeat iuſtam cauſam recuſandi Officialem conſanguineum, vel affinem alicuius ex litigantibus. dec.80.

Litigioſi vitium, quando committatur in alienationibus.dec.1.

M

MAgiſtri Actorum pro fideiuſſionibus ſtipulatis per ipſos, quatenus teneantur de proprio in beneficium creditorum, ſeù aliorum, quorum intereſt, ſi non reperiantur ſoluendo fideiuſſores, ac poſt lapſum terminum quatuor menſium ſtatutum per Pragmat. 29. *Nouembr.1608.dec.83.*

Maior annorum 18. cuius bona adminiſtrantur à perſonis deputatis per Teſtatorem, & ſic ex diſpoſitione hominis, non autem ex diſpoſitione legis, an gaudeat beneficio reſtitutionis in integrum, ſi lædatur? dec.39.

Matrimonio contracto cum altrinſeca renunciatione ſucceſſionis filiorum decedentium ab inteſtato ſecundum morem Capuanæ, & Nidi, eoque diſſoluto per mortem vxoris ſuperſtitibus filijs, an interim viuentibus filijs, & poſſidentibus dotes maternas, poſsint dotantes, ad quos in caſu prædicto dotes eſſent reuerſæ paciſci de illis cum Tertio, ſuccedente caſu mortis filiorum ab inteſtato, itàut pactum prædictum non ſit comprehenſum in prohibitione Tex. in l.fin. C.de pact.*dec.87.*

Matrimonio contracto ſecundum Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, eoque diſſoluto per mortem mulieris ſuperſtite filio inſtituto hærede vniuerſali cum ſubſtitutione ſui Viri, & Patris pupilli in caſu mortis filij in pupillari ætate, an eueniente caſu ſubſtitutionis remaneat firma ſubſtitutio in præiudicium proximiorum ex parte matris, tàm attenta Conſuetudine in ſcriptis redacta, quàm etiam Capuanæ, & Nidi. dec.100.

Matrimonium in articulo mortis contractum, quando legitimet filios anteà cum concubina genitos.dec.40.

Minor annis 18. ſed maior annis 14. an gaudeat priuilegio electionis fori. deciſ.27.

Monachus profeſſus, & à ſua Religione expulſus, tanquam incorrigibilis, an pro delictis commiſsis poſt expulſionem gaudeat priuilegio fori. Et cui acquirat, & an recuperet bona renunciata. dec.54.

Monachus, ſiuè Religioſus poſt profeſsionem factus Epiſcopus, an poſsit habere recurſum ad bona renunciata tempore ingreſſus.dec.10.

Monachus factus Cardinalis, vel Epiſcopus, an teneatur deferre habitum ſuæ Religionis.ibid.

Monachus tranſiens de vna Religione ad aliam, an recuperet bona primæ Religionis donata.ibid.

Monopolium quomodo committatur. deciſ.17.

Moræ purgatio quando detur. dec.53.

Mulier nupta extrà propriam Patriam transducta ad lares viri, an retineat originem propriam, vel in omnibus ſortiatur ciuilitatem viri, itàut nullo modo dicatur ſorenſis, vel extera, etiam ſi poſt mortem viri redeat in ſuam Patriam durante viduitate. dec.75.

Mulier quando præſumatur ſciens contentorum in eius capitulis matrimonialibus. dec.12.

N

Naturalibus, & illegitimis, an competat ius vindictæ, ſeù quærelandi pro nece, ſeù iniuria in perſonam alicuius de genere. dec.25.

Natus tranſeuntèr in aliqua Ciuitate, an illius ciuilitate gaudeat. dec.4.

Negligentia in habentibus officium cum administratione, quando contineat latam, latiſsimam, leuem, aut leuiſsimam culpam, vel etiam dolum ſaltèm præſumptum, & quatenus puniatur. dec.36.

Neptis ex ſorore primogenita, an excludat ſororem Auunculi defuncti, & ſic eius Materteram in ſucceſsione bonorum feudalium Auunculi. dec.51.

Nullitas excluſa per Pragmaticam à decretis prolatis in cauſis ſuſpicionum nō comprehendit nullitatem procedentem ex defectu iuriſdictionis prout eſt, quādo in decreto non interuenit numerus trium votorum conformium requiſitus in cauſis tangentibus ſummam ducatorum ducentorum & vltrà. dec 81.

Nullitates proponendæ infrà ſex dies, quando proponi poſsint ſeptimo die, ſi ſexta dies fuerit feriata. dec. 16.

Propoſitæ infrà terminum, quando poſſint ſuperaddi elapſo termino. ibid.

O

Obligatione principalis inualida, quādo ſit inualida obligatio fideiuſſoris, vel correi debendi. dec.19.

Officiali mortuo inquiſito de crimine, pro quo veniret officio priuandus, vel pœna pecuniaria mulctandus ante litem conteſtatam, an Fiſcus poſſit proſequi illud iudicium contra eius hæredem? Deciſ. 64.

Officiales tenentes officia in capite à Regia Curia cum facultate ſubſtituendi, verùm de culpis ſubſtituendorum ipſi teneantur principalitèr, an per exhibitionem ſubſtituti liberentur in totum, vel ſaltèm teneantur in ſubſidium tantùm? Deciſ. 79.

Officialibus duobus, aut pluribus ſimul, & ſemel promotis ad conſimile officiū qualitèr inter eos ſit attendenda præcedentia Deciſ. 65.

Officialibus, & alijs Commiſſarijs ex diſpoſitione Regiæ Pragmat. quomodò ſint dinumerandæ dietæ pro liquidatione ſalarij ipſis debiti tàm in acceſſu, & receſſu, quàm in mora Deciſ. 66.

Officium Magiſtri Actorū quādo ſit burgenſaticum, quando feudale, & quando de Regalibus, ità vt ſit, vel non ſit comprehenſum ſub diſpoſitione Conſtitut. Scire volumus, & quatenùs in eo extendatur ſucceſſio ab inteſtato. Dec. 72.

P

Pactum in contractu cenſuali appoſitum reſtringens liberam facultatem redimendi, nè illa poſſit exerceri ante lapſum certū tempus, & poſt illud elapſum, non niſi facta denunciatione emptori per duos menſes antè, an vitiet totum contractum, vel potiùs ſolum pactū vitietur, Deciſ. 33.

Paries diuiſorius ad vſum clauſuræ conſtructus à Domino vtriuſque domus an cenſeatur communis pro diuiſo, vel pro indiuiſo, vbi ex alienatione facta ab eodem Domino, domus peruenerunt ad diuerſos Dominos, & an in eo liceat vni ſuperædificare, altero inuito, Deciſ. 30.

Pater tranſiens ad ſecunda vota an reddatur ſuſpectus circa educationem filiorum primi matrimonij, quemadmodum ipſa Mater per ſuperinductionem Vitrici. Deciſ. 8.

Patriæ appellatione, an comprehendatur totum Territorium in pœnalibus. Deciſ. 11.

Patruus, & Amita an ſuccedant Nepoti, tàm in feudis antiquis, quàm nouis ex Gratijs huic Regno conceſſis hucuſquè, & quod dicatur feudum antiquum, ſeù paternum. Deciſ. 94.

Perſonæ quibus competit primum, & ſecū-

dum

dum beneficium enumerandum Dec.39.
Pœnitentia in quibus contractibus locum habeat. Deciſ. 7.
Pragmat. 1. de Aſſaſſin. *quæ loquitur ſpecificè de mandante, & mandatario, nulla facta mentione de alijs fortè cooperantibus in delicto, an habeat locum in mediatore inter mandantem, & mãdatarium ad faciendum tale delictũ. Deciſ. 15.*
Pragm. 2. de Monialib *prohibens vicinos extollere eorum ædificia, vt inde haberi poſſit aſpectus ad Clauſtra Monialium, an procedat etiam in fauorem Monachorum, & Religioſorum maſculorum. Deciſ. 92.*
Pragmat. 1. de Senatuſconſult. Macedo. *quæ prohibet filiosfamilias poſſe contrahere abſque conſenſu, & præſentia Patris, an procedat etiàm contra Fiſcum? Deciſ. 69.*
Pragmatic. 15. §. 15. de ſuſpicion. *prohibens, coniunctos litigantium reconciliatorum cum Officiali, nè poſſint recuſare eumdem Officialem poſt ſequutam reconciliationem, an qrocedat è conuerſo, quando litigans Principalis ſequuta reconciliatione vult recuſare Officialem coniunctum ſuo Aduerſario ſecùm recõciliato, Deciſ. 78.*
Præſentans apocham falſam banco, vel giratam falſam, qua pœna puniatur, Deciſ. 2.
Pretium aſſenſus in venditione officij, pro qua eſt ſoluenda quarta pars Regiæ Curiæ an computetur in vero pretio, pro quo eſt ſoluenda quarta pars, ſi emptor aſſumpſit onus impetrandi aſſenſum ſuis ſumptibus. Deciſ. 73.
Pretium redactũ ex officio Magiſtri Actorum vendito ad inſtantiam creditorum quomodò ſit diſtribuendum inter eos, & an in eo competat prælatio Creditoribus hypothecarijs ſinè aſſenſu, vel creditoribus habẽtibus obligatũ Actorũ Magiſtrum contemplatione officij, vt puta ex cauſa fideiuſſionũ ab eo ſtipulatarũ, ſi poſteà reperti ſint Principales, & Fideiuſſores non ſoluendo, Deciſ. 45.
Pretium rei retracta iure congrui per vicinum vigore Conſuetud. Neapolit. *an ſit extimandum, proùt ex tunc valebat tempore petitionis, vel proùt valet nunc tẽpore exequutionis ſẽtẽtiæ, Deciſ. 24.*
Quid extra hanc Ciuitatem. Et quid in feudis ibid.
Pretium redactum ex re feudali, quando ſit burgenſaticum, vel feudale. Deciſ. 45.
Pretij pars in feudis nouis an debeatur ſecundogenitis in ſucceſſione lineæ collateralis. Deciſ. 38.
Priuilegiũ moræ irregularis cõpetẽs Minori an cõpetat pia cauſa aduerſus minorem hæredem pro intereſſe legati, ſeù debiti defuncti? & an ſaltèm poſt factum maiorem? & hoc caſu an requiratur ſcientia debiti, ſeù legati in ipſo hærede, ſiuè antè, ſiuè poſt maiorem ætatem, vel ſufficiat ſcientia Tutoris, & Curatoris, dùm ipſe erat minor, quæ ipſum efficiat poſt factum maiorem. Deciſ. 90.
Procurator quando admittatur in cauſis criminalibus. Deciſ. 34.
Profeſſio in Religione facta à Nouitio in articulo mortis ſiuè infrà, ſiuè poſt annum probationis an operetur effectum etiam tranſmiſſionis bonorũ ad Monaſterium, ſequuta morte Profitentis ex eadem infirmitate. Deciſ. 40.
Promiſſũ infrà certũ tẽpus, an, & quando poſſit adimpleri poſt tempus, Deciſ. 53.

R

R*Eclamatio poſt decem dies, ſed intrà biennium à ſententia S. C. an requirat pro forma ſupplicationem directam Regiæ Maieſtat. Deciſ. 21.*
Recurſus competens Fiſco infrà quæ tempora reſtringatur. Deciſ. 16.
Recurſus quomodò, & qualitèr ſit introductus, & infrà quem terminum peti debeat. Deciſ. 14.
Regens Reg. Cancellariam an, & quando debeat præcedere alios de conſilio Collaterali, qui non ſunt Titulati, etiam antiquiores in dignitate, & in quibus actibus. Deciſ. 77.
Remiſſio facta à parte offenſa, vt inquiſitus non accedat ad aliquem locum, quid operetur. Deciſ. 4.
Renunciationis effectus. Deciſ. 10.
Reſeruatio dominij in contractu venditionis quid operetur in beneficium vendi-

to

Digitized by Google

toris, donec pretium ſoluatur Deciſ. 7.

Quid in venditione ſubbaſta, & rei fiſcalis. ibid.

Reſtitutio ex gratia, & ex iuſtitia facta inquiſito, quid importet. Deciſ. 37.

Retrahens rem iure congrui vigore Conſuetud. Neap. *ab eo, qui emit habita fide de pretio cum onere præſtandi certũ intereſſe pro pretio, an teneatur ſoluere integrum pretium in pecunia, iuxtà appretium factum.* Deciſ. 96.

S

SAlarium officiali infirmo, quando debeatur. Deciſ. 66.

Scribæ, & Porterij S. C. tàm in ciuilibus cauſis, quàm in criminalibus an conueniantur in d. S. Conſ. Deciſ. 74.

Sententia lata contra principalem, an exequatur contra fideiuſſorem. Dec. 5.

Seruitus debita prædio vicino ſi perueniat ad vnum, eumdemque Dominum prędij ſeruientis, & dominantis, vtrum extinguatur, & qualitèr reuiuiſcat facta alienatione in alium prædij ſeruientis. Deciſ. 98.

Sindici, Electi, & alij Adminiſtratores Vniuerſitatum an durante anno eorum adminiſtrationis ſint immunes à datijs, & alijs impoſitionibus extraordinarijs, quæ imponuntur inter ciues. Dec. 70.

Stipendium debitum Legatis vſq; ad quam diem poſt expletam legationem eis debeatur. Deciſ. 76.

T

TEmpora petendi primum, & ſecundũ beneficium introducta per nouellam Pragmat. *an compræhendant etiam hæreditatem iacentem habentem Curatorem.* Deciſ. 41.

Terminus dierum 30. ad petendum primũ beneficium poſt publicationem factam, & aliorum dierum 30. ad petendum ſecundum poſt elapſum primum, ſtatutus à Prag. 16. de ord. iudic. *an currat pendente reclamatione interpoſita à decreto publicationis, ſi in ea Pars reclamans ſuccubuerit.* Deciſ. 18.

Tertiæ an, quando, & quouſque producant intereſſe. Deciſ. 9.

Tertius oppoſitor veniens ad cauſam vertentẽ inter alios, an, & quãdò, & qualitèr audiri debeat, vel excludi. Deciſ. 1.

Teſtamentum ad pias cauſas quandò reuocetur per ſecundũ ad cauſas prophanas abſque expreſſa clauſula reuocatoria, & derogatoria primi teſtamenti in ſpecie. Deciſ. 56.

Teſtamentum ſolemne ab octauo teſte loco Teſtatoris non valẽtis ſcribere ſubſcriptum ſeorſum ab alijs teſtibus, loco, & tẽpore diuerſis, quod penès ſe idem octauus teſtis retinuit, & poſt duos dies in actu ſolemnis ſtipulationis, & clauſuræ exhibuit coram alijs teſtibus, & teſtatore, qui declarauit, illud eſſe ſuam vltimam voluntatem, an ſubſtineatur vti teſtamentum ſolemne, vel ſaltèm vti nuncupatiuuum. Deciſ. 95.

Text. in auth. Preterea, C. vndè vir, & vx. *diſpoſitio an habeat locum in beneficium Viri ſuperſtitis, quemadmodùm in beneficium Vxoris, & qualis paupertas requiratur in Coniuge ſuperſtite, vt poſſit conſequi quartã in bonis Coniugis præmortui.* Dec. 46.

Tex. in l. hac edictali C. de ſecund. nupt. *diſpoſitio an procedat in largitate collata in beneficium filiorum ſecundi matrimonij, ſicut inter ipſosmet Cõiuges binubos.* Deciſ. 12.

Text. in l. ſolutum §. ſolutam, ff. de pign. action. *diſpoſitio an habeat locum, etiàm quandò ſecundus Conductor ſubconduxit integram domum, pro minori tamèn mercede quam conduxerat primus conductor,* Deciſ. 23.

Titulus anterior in conceſſione officij, poſſeſſione non ſequuta an, & quãdo præbeat prelationem Conceſſionario aduerſus alium poſſeſſorem cum titulo poſteriori. Deciſ. 82.

Tribunal Regiæ Cameræ Summariæ an ſit Iudex cõpetens omnium cauſarum actiuarum, & paſſiuarum Præſidentium, & Rationalium ipſius. Deciſ. 74.

V

VEnditio collato pretio in arbitrium tertij, vel ementis, quando ſit valida. Deciſ. 24.

FINIS ARGVMENTORVM.

Ac Sententiarum omnium, quæ in Obſeruationibus ad Deciſiones continentur.

ACceſſus Iudicis ſuper faciem loci, an, & quando peti poſsit in cauſa. deciſ. 93.n.6.

Actio competens pro laudemio, an ſit realis, vel perſonalis. dec.73. nu.12. verſ.Obſerua 2.

Actio competens ſecundo donatori in donatione facta alicui, & poſt illius mortem alteri, an ſit realis, vel perſonalis. deciſ. 89.in princip. verſ. Et actionem.

Actionem vtilem habens, concurrens cum habente actionem directam, quis præferatur.dec.13.n.5.

Actus contra legem, an,& quando ſubſtineatur.dec.40.num.20.

Actuarij ob fideiuſsiones ab ipſis captas,an, & quando teneantur de proprio, dec. 83. num.37.per 46.

Adiectus an poſsit agere.dec.26. num.6.verſ. Obſerua 2. An poſsit nouare, aut acceptum ferre, vel creditorem gratuitò liberare.ibid. Quid in adiecto in rem ſuam, vel ex cauſa dotis.ibid.

Adiuncti dati alicui Tribunali, an ſint ordinarij,vel delegati Iudices, dec.52. nu.4. Dati Iudicibus delegatis, an ſint delegati, ibid.verſ.Obſerua 2.

Dati alicui cauſæ, quando poſsint congregari, quando deeſt numerus ſolitus illius Tribunalis. dec.52.n.11.

Adiuncti dati ad dirimendam paritatem, an cogantur adhærere vni ex votis ipſorũ primorum iudicantium.dec.52. n.12.

Adiuncti an debeant votare ex ijſdem actis.dec.52.n.13.

Adiunctorum aliquo impedito, an impediatur curſus cauſæ .dec.52.n.14.

Aduocatus Fiſcalis R.C.an precedet Fiſcali M.C.V.dec.65.n.19.

Adulter an poſsit puniri ex officio.deciſ.68. num.4.

Æmulatio in ædificando,an,& quando præſumatur.dec.92.n.19.

Affectus licet non ſequatur effectus, quando in delictis puniatur.dec.15.n.15.

Agnatus retrahere volens rem feudalem vẽditam,vel locatam, quòd nam pretium ſoluere tenetur.dec.24.n.40.

Agricolæ an gaudeant fori electione. dec. 49. num.23.

Alimenta an debeantur à patre filio inceſtuoſo,& neſario,ſi aliundè illa habeat, vel ſi habeat artẽ, ex qua illa lucrari poſſit, deciſ.25.n.17.

Alienatio rei litigioſæ, quando locum habeat, vel non habeat.dec.1.n.19.

Annui introitus ad formam Bullæ, an conſtitui poſsint ab emptore rei ſtabilis cum reſeruatione dominij in beneficium venditoris, pendente pretij ſolutione. deciſ. 7. num.17.

Appellans, vt incurrat moram, an requiratur actus intimationis in ſententijs S.C. Neap.dec.16.n.2.

Appellatione probibita in cauſa principali ſuſpicionum,an,& quando cenſeatur probibita ab incidentibus, Dec.81. nu.1.verſ. Obſeru.3.

Appellare an poſſit Fiſcus tanquam tertius veniẽs ad cauſam à decreto, per quòd quis tanquam Clericus eſt remiſſus ad Iudicẽ Eccleſiaſticum,Dec. 1.n.44.

Apocam falſam, giratam falſam in pede apocæ veræ, vel bollettini præſentans banco, qua pœna puniatur, Dec.2.n.2.

Apertura teſtamenti dum fit, neceſſariò an debeant citari proximiores defuncti, Deciſ.95.num.4.

Aqua naſcens in fundo ſuperiori, an & quãdo poſſit per Dominum illius fundi ſuperioris auerti ne influat in fundum inferiorem, Dec. 93. n.

Articulus facti,vel iuris, & facti,validitatis, vel inualiditatis collationis clericatus ad quemnam Iudicem ſpectet ſecularem, vel Eccleſiaſticum, Deciſ.55. nu.2.

Aſſenſum præſtare an poſſit Prorex huius regni alienationi feudorum factæ per mulierem exteram nuptam ciui Neapolitano, Dec.75.nu.11.

Aſſenſus regiſtratio in contractu translationis Dominij ad quid deſeruiat, Dec. 84. in princ.

Aſſenſus datus à Domino ſuper duobus capiti-

pitibus, vno importante hypothecam, altero translationem dominij, cum clauſula, vt regiſtretur alias ſit nullus, illo non regiſtrato, an in toto ſit nullus, vel in capite continente translationem dominij, Dec.84. num. 9.

Aſſecuratus ſemel, non poteſt iterum aſſecurari, niſi ſub expreſſa mentione primæ aſſecurationis, Dec. 11. num. 1. verſ. ratio ſexta.

Aſſaſſinus morte non ſequuta, an gaudeat immunitate Eccleſiaſtica, Deciſ. 15. nu.1.

Author laudatus in quo differat à Domino nominato, Dec.1. n. 45.

Comparens ad Iudicium, quomodo audiatur, ibid.

An poſſit appellare à ſententia lata contra laudantem, ibid.

Priuilegiatus an, & quando in iudicio comparens poſſit petere beneficia, ibidem.

An poſſit forum declinare; quid ſi ſit Neap. quid ſi ſit Clericus, priuilegiatus, Fiſcus, vel indohanatus Regiæ Dohanæ Apuleæ, ibid.

Augumentum, & periculum rei venditæ habita fide de pretio pendente ſolutione illius cuius ſit, Deciſ.7. nu. 14.

Auxilium delinquenti præſtari an dicatur ſi aliquis caſu fortuito in delicto interueniat, Dec.15.n.8.

Auxilium præſtans, vel mandans delictum fieri cum armis igneis, an puniatur pœna indicta contrà delinquentes cum armis igneis, Deciſ.15. num.37.

BAncherius ſoluens virtute inſtrumenti falſi, ſuo periculo ſoluit, Deciſ. 13.n.23.

Ad quid teneatur ſi amiſſis litteris ſoluendis Petro, alius eius nomine ſimulans ſe Petrum, Banco illos præſentauerit, Deciſ. 13.num. 23.

Quid ſi in litteris eſſet ſcriptum, vt bancherius cōſignaret pecuniam allatori. ibid.

Quid ſi in litteris vbi eſt ſcriptũ mille, falſificaretur in bis mille, ibid. verſ. limita.

Bancherius an teneatur pro girata falſa facta in apoca vera. Dec. 13. n. 23.

Bancum ſoluens pecuniam contentam in fide crediti cum cautione, fide non reſtituta, ſub falſa aſſertione fuiſſe illam perditam, an teneatur pecuniam illam iterum ſoluere præſentanti illam fidem cum girata in eius fauorem, ſi pecunia fuiſſet accepta à creditore ante quam illam giraſſet, Deciſ.13. num. 27. Et id an procedat, quandò in fide crediti deficerent verba illa: De quali potrà diſponere à ſuo piacere con reſtitutione della preſente, ibid.n 28.

Soluens pecuniam vinculatam liberè ad quid teneatur, ibid.n. 29.

Bannitus, cui fuit factum indultum per Regem ex remiſſione partis, quæ remiſit dũmodò ille non accederet ad talem Ciuitatem, inuentus in illa Ciuitate, an poſſit impune occidi, Dec. 4. n.8.

Baro, aut alij Superiores non poſſunt renunciare proprio vaſſallorum foro, in ipſorum præiudicium Dec.58. nu. 11.

Baro an poſſit punire illum, qui ſibi iniuriam facit. Dec.80.n.5. verſ. Obſerua. 2.

Baro an admittatur tamquam tertius ad coadiuuandum Fiſcum, ſi vaſſallus illius inquiſitus in M.C.V. petat remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticum. Deciſ. 1. n.43.

Bona illata in prædium ruſticum cum ſcientia locatoris, an obligentur pro penſione, Dec.23.n.5.ampl.1.

Bona illata in nauim an cenſeantur obligata pro naulo, ibid. ampl. 4.

Illata in porticum domus, ibid. ampl.4.

Si fuerint illata in domum, ſed reperiantur penès tertium, an ſint obligata, ibid.ampl. 6.

Illata per colonum partitarium, an cẽſeantur hypothecata, ibid. ampl. 8.

An cenſeantur obligata ſi ſint illata, non vt ibi perpetuò maneant, ibidẽ limit.1.

Quid ſi bona ſint aliena, ibid.ampl.2.

Quid ſi bona ſint Minorum, ampl.3.

Quid in bonis accomodatis conductori, ampl. 4.

Quid in bobus aratorijs, ampl. 5.

Inuecta, & illata à ſtudioſis.ampl. 6.

Bona illata ab habitante gratuitò, an ſint obligata pro deterioratione domus, Deciſ. 23.num. 6.

Bona renunciata, an tranſeant in renunciatarium affecta oneribus renunciantis, intellige de bonis deuoluendis, Dec.85.n.36.

Bonorum ceſſio an poſſit fieri contrà Ciuitatem Neap. ex affictu gabellarum. Deciſ. 86. num. 10.

Bonorum ceſſio in quibus caſibus locum habeat remiſſiuè, Dec. 86.n. 14.

Bullæ beneficij an ſufficiant ad probandum clericatum, Dec.55.n.4.

Bul-

Bulla Pij V. requirens in conſtitutione cenſus pecuniam præſentem, an ſit recepta in regno, Dec.9.n. 36.

CApitula Regni ad hoc, vt concedantur, quæ requirantur, Dec. 58.n. 14.

Capitulorum matrimonialium factorum in abſentia vxoris, quando præſumatur ſciẽtia, Dec.12.n. 22.

Captiuus an gaudeat fori electione, Decis.49 num. 20.

Carcerati an audiantur per procuratorem, Dec.34.n.7.verſ.Limita 6.

Caſus enumerantur, in quibus punitur affectus licèt non ſequatur effectus, Deciſ.15. num. 13.

Caſus enumerantur, in quibus requiritur ſpeciale mandatum remiſſiuè, Dec.34.n.35.

Cedere inſolidum, vel dempta rata ſpectante correo, alio correo, vel fideiuſſore ſoluente integram ſummam teneatur creditor, Deciſ.47.n.7. Quid ſi ſuerit renunciatum beneficio diuiſionibus, ibidem. verſic. Obſerua.2.

Cedens hæreditatem deuoluendam facto caſu deuolutionis, an teneatur adire, & reſtituere ceſſionario, Dec.85.n.35.

Cedula bancaria, an, & quando habeat vim ſolutionis, Dec.31. n. 3.

Cedula bancaria conſignata apud Notarium, adeò pro numeratione habetur, vt ſi pecunia in ea contenta in banco perdatur creditoris periculo eſt, Dec.35.n.8.

Cenſus an conſtitui poſſit ab emptore rei ſtabilis cum reſeruatione dominij in beneficium venditoris pendente pretij ſolutione, Dec. 7. n. 17.

Cenſus an poſſit conſtitui ſuper alio cenſu, Dec.9.n. 2.

Cenſus an poſſit conſtitui ad rationem decem pro centum, cum ſolutione tertiatim faciẽda, Dec.33.num.7.& 11.

Ceſſione ab hærede an indigeat legatarius nominis debitoris ad hoc, vt agere poſſit, Dec. 57. num. 5.

Ceſſionarius poſterior, quando præferatur ceſſionario anteriori, Dec. 82. nu 1. verſ. Obſeruat. 4.

Ceſſionarius deferendæ hæreditatis ea abſq; inuentario à cedente adita, an teneatur conficere inuentarium, Dec. 85. num. 37. & ſi non confecerit teneatur vltra vires, ibidem.

Ceſſio bonorum an poſſit fieri, à clerico, qui ex dolo defecit, vigore cap. Odoardus, Deciſ. 86.num. 7.

Ceſſio bonorum an poſſit fieri contra Ciuitatem Neap. ex affictu gabellarum, Deciſ. 86. nu. 19.

Ceſſione bonorum an gaudeat debitor Fiſci pro debito proueniente ex delicto, Deciſ. 86.n.11.

Ceſſio facta ad commodum ceſſionarij, & cedentis, quænam ſit, Dec.13.n.5.

Clauſula, con che l' inquiſito facci la tal coſa, an importet conditionem, vel modum, Deciſ.4. num.4.

Clauſula appoſita in inueſtitura feudali: Prout pleniùs, & meliùs poſſiderunt anteceſſores Domini feudi illius, quid importet. Dec.6.n.16.17.18.& 19.

Clauſula codicillaris, an, & quando ſaluet teſtamentum, Dec.95.n.13.

Clericus ſuccedens laico, cũ quo ſuerat lis cõteſtata; illa perempta, an habeat remiſſionẽ ad ſuũ forũ, Dec. 29. n.19. verſ. Secũdus.

Clericus an principalitèr poſſit ſe obligare penès Iudicem laicum, Dec.19.n.2.& 13.

Clericus voluntariè ſe obligans penès acta Iudicis ſæcularis, & dans fideiuſſores laicos, an ipſi fideiuſſores poſſint conueniri coram Iudice illo laico, Dec.19.n.18.

Clericatus inſignia quamuis co ſequi non poſſit, qui eſt Tutor, vel Curator antè red ditas rationes, tamen ſi det idoneam cautionem poteſt conſequi, Dec. 20. n.6.

Clericatus inſignia, an conſequi poſſit, qui magno ære alieno eſt grauatus, Dec.20. nu.6. verſ. Obſerua 2.

Clericatus inſignia an conſequi poſſint hæredes debitorum, qui ſe immiſcuerunt hæreditatibus ære alieno grauatorum, Deciſ.20. n.6. verſ.Obſerua 3.

Clerici pro quibuſnam bonis habeant primum, & ſecundum beneficium in hoc Regno, Deciſ. 39. num.8.

Clericatus, vt probetur an ſufficiant bullæ beneficij, Deciſ.55.n.4.

Clericus hæres laici, contrà quem fuerat in eius foro laicali intentata lis, corã quo Iudice cõueniatur ſup dicta lite, Dec.74. n.7.

Clericus petens coram Iudice laico diſſequeſtrum per illum factum ſuper eius bonis, an ſit actor, vel reus, & per conſequens an ibi poſſit reconueniri, Dec.43.n.3.

Clericus obtinens poſſeſſorium coram Iudice laico, an coram eodem poſſit conueniri ſuper petitorio, Dec.44.n.13.

Clericus immiſſus in poſſeſſionem, ex qua non efficitur verus dominus, corā quo ſuper eadem re debeat conueniri. Dec.44.n.14.

Clericus hæres ſecularis, cui fuit liberata pecunia in concurſu cum cautione, coram quo eſt conueniendus pro auocatione dictæ pecuniæ, Dec. 44.n.16.

Clericus cui fuit liberata pecunia liberè, vel cū cautione, ſi cōpareat alius creditor, corā quo Iudice conueniendus eſt, Dec.44.n.15.

Clericus litigans corā Iudice ſeculari, ſi corā ipſo fuerit conuentus ab Aduocato pro ſalario, an petat remiſſionem ad ſuum Iudicem, Dec. 44.n.17.

Clericus litigans coram Iudice ſeculari, vbi conuenit laicum, ſi laicus ille fuerit abſolutus, an poſſit condemnari ad expenſas. Deciſ.44.n.18.

Clericus effectus, poſtquam fuit ei iniunctum per Iudicem, vt ſolueret tertias debitas, & in futurum debendas, pro illis tertijs maturatis poſt clericatum, coram quo Iudice conueniatur, Dec. 44. n. 19.

Clericatus ſuſceptus ab aliquo poſt commiſſum delictum, vel poſt litem motam in ciuilibus, an eximat illum à foro ſeculari, Dec.20.n.8. Quid ſi adſit fraus, ibid.

Clerici, an, & quando gaudeant fori priuilegio, Dec.49.n. 29.

Clerici in ſacris, quam tutelam exercere valeant, Dec.20. n. 16.

Clericus doloſus an poſſit habere beneficium cap. Odoardus, *Dec. 86. n.7.*

Clericus deponens falſum coram Iudice ſeculari, an poſſit ab illo puniri, Deciſ. 20. n. 18. Et quid è contra, ibid. verſ. Obſeru.2.

Clericus adminiſtrans tutelam alicuius ſecularis, pro debito, & cauſa illius pupilli, an cognoſci poſſit à Iudice ſeculari, Deciſ. 20.n. 22.

Clericatum ſuſcipiens poſt aliquod ſeculare officium exercitum pro reddendis rationibus illius officij, coram quo Iudice ſit conueniendus, Dec. 20.n. 23.

Clericus ratione feudi, quod tenet à manibus domini ſecularis, an coram illo conueniatur pro re pertinente ad feudum illud, Deciſ.20. n. 24.

Clericus relictus exequutor teſtamēti alicuius ſecularis, coram quo conueniatur Deciſ.28. num. 25.

Clericus conuentus coram Iudice laico, ſi oppoſita ab ipſo remiſſione, fuerit remiſſus, an poſſit Fiſcus tanquam tertius appellare ab illo decreto conceſſæ remiſſionis, Deciſ.1. num. 44.

Conductor ſecundus ſoluens locatori, liberatur, ſed locator ille debet dare cautionem illi ſecundo conductori de extrahendo illum indemnem, Deciſ. 23.n.8.

Cognitio an bullæ ſint falſæ, vel nè, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum, Dec.40.n. 1.

Coniunctio, quæ facit præſumere ſimulatam donationem qualis ſit, Dec. 3.n.9.

Contractus innominatus an admittat pœnitentiam, Dec. 7. n. 9.

Contractus venditionis mercium pro pretio, quanti illæ valuerint tali menſe, an valeat, Dec.24. n. 28.

Conſenſus partis requiſitus à Reg. pragm.1. ad S. C maced. an debeat eſſe in actu obligationis, vel poſſit ſubſequi, & præcedere, Deciſ.69.n. 1.

Conſenſus ille an deſeruiat ad integrandam perſonam filij, vel vt euitetur patris præiudicium circa bona, vel circa perſonam, Deciſ.69.n. 1. per tot.

Conſiliarij S.R.C. an præcedant Præſidentib. R.C.S. Deciſ.65.n.25.

Contractus, quando dicatur perfectus, ità vt non ſit locus pœnitentiæ ex parte contrahētis, Dec.88. in princip. verſ. vbi obſerua.

Creditor an poſſit cogi à debitore accipere vnū pignus pro alio, Deciſ.28. n. 11.

Creditor adminiſtrans bona ſui debitoris, an poſſit petere creditum, Dec. 43.n.6.

Creditor cum aſſenſu habens obligata bona feudalia, & burgenſatica, an poſſit petere ſatiſfieri ſuper burgenſaticis in præiudicium creditorum abſq; aſſenſu, dum poteſt ſatiſfieri ſuper feudalibus, Deciſ. 45. nu.3.

Creditor cum aſſenſu, vel creditor ſine aſſenſu, debet obtinere pretium feudi venditi. Dec.45. num. 7.

Creditor ad refectionem rei an præferatur alijs creditoribus, Dec.45. n.11. verſ.2.

Creditor magis indigens an præferatur alijs . Deciſ.45.num.11. verſ.4.

Creditor ad quid teneatur, correo, vel fideiuſſori ſoluenti integram ſummam, an teneatur cedere inſolidum actiones, vel dempta

pta rata correo ſpectante. deciſ. 47. n.7.

Creditor vigore apocæ banci ob venditionem alicuius rei mobilis cum reſeruatione dominij pendente pretij ſolutione, an præferatur alijs creditoribus inſtrumentarijs anterioribus, deciſ.7.n.15.

Creditor pretij rei vẽditæ ſi ex pacto,illius ſolutione pendente receperit interuſurium per plures annos, an poſſit cogi ad continuũ ſolutionẽ illius interuſurij, vel poteſt pretium illud petere,dec.9.n.42.verſ. Obſerua 2.

Curiales an gaudeant fori priuilegio,deciſ.49. num.30.

*D*ebiles an gaudeant fori electione, deciſ. 49.num.17.*

Debitor exiſtens infirmus extra Ciuitatem,an poſſit, & quando cõparere per Procuratorẽ ad allegandum exceptiones contra liquidationem inſtrumenti,dec.26. num.1.

Debitor qui ex pacto tenetur denunciare creditori per duos menſes ante reemptionem cẽſus, ſi velit reemere ante illos duos menſes, an teneatur deponere penſiones decurrendas per duos illos menſes,dec.33.num.15. verſ. Obſerua 2. & Obſerua 4.

Debitor Fiſci,an gaudeat ceſſione bonorum pro intereſſe debiti prouenientis ex delicto,deciſ. 86. num. 11.

Debitrix Fiſci,an gaudeat ceſſione bonorũ pro debito proueniente ex delicto, dec.86. n.11.

Declinatoria fori , an gaudet reus effectus alterius fori poſt peremptam inſtantiam,ſi reſtauretur, deciſ.29.n.19.

Decoctus an habeat fori electionẽ,dec.49.n.31

Decreta Fiſco non notificantur.& ratio,deciſ. 36.in princ.verſ. vbi Obſerua.

Delinquens in Ciuitate Neap. an remittatur ad Baronem,deciſ.11.n.1.verſ.Prima.

An poſſit videre faciem Principis, deciſ. 11.n.1.verſ. Secunda.

Non debet poſt delictum commiſſum ſtatim guidari,ibid.num.1. verſ.Tertia, verſ. Quarta,& verſ.Quinta.

Guidatus ſemel non poteſt iterum guidari, niſi ſub expreſſa mentione primi guidatici, ibid.n.1.verſ.ratio Sexta.

Denunciatio per duos menſes ante receptionẽ cenſus promiſſa fieri,ſi fuerit facta,ſed fuerint elapſi illi duo menſes , an debeat iterũ fieri, deciſ. 33. n.15.

Denũciatio promiſſa fieri per duos menſes ante reemptionem cenſus ſi facta non fuerit,an reemptio ſit nulla, dec.33.n.15.verſ.Obſerua 3.

An illa poſſit fieri procuratori, vel debeat fieri principali creditori.dec.33.n.15. verſ. Obſerua 5.Corã quo Iudice debeat fieri debitoris,vel creditoris,ibid. verſ. Obſerua 6.

Deponens pecuniam , an præferatur omnibus creditoribus depoſitarij, dec. 45. n. 11.

Deponere, quando quis in cauſa ciuili , iterum teneatur dec.34.n. 33.

Depoſitum faciendum à debitore, coram quo Iudice eſt faciendum ipſius , vel creditoris, Dec. 33.n.15.verſ. Obſerua. 7.

Depoſitio mulieris , & idiotæ in cauſa ciuili,an poſſit fieri cum conſilio aduocati, vel procuratoris.dec. 34.n. 14.

Depoſitione plurium creditorum petita , an ſufficiat illa vnius.dec. 34.n. 28.

Depoſitio principalis quando poſſit peti , vſq; ad concluſionem.dec. 34. n. 32.

Illa an poſſit peti à confeſſo recepiſſe mutuo pecuniã poſt bienniũ, ad extorquendam confeſſionem partis aduerſæ.ibid.n.34.

Depoſitum factum die 15. Februarij,v.g.an ſit ritè factum, ſi Pragmatica diſponat depoſita facta ante diem 15. Febr. eſſe valida, reliqua non.deciſ.35. n.1.

Depoſitũ eſſe de pecunia aliena quomodo probetur. deciſ.35.n.1.verſ.Obſerua 2.

Depoſitarius quando liberetur ſi iuſſu Iudicis tradit rem depoſitatam alteri, quam depoſitanti. deciſ.13.n.6.& 18.

Diffamans an dicatur actor , & diffamatus reus,vel è contrà. deciſ. 1.n.14.

Diffamationis Iudicium , an ſit diuerſum ab illo,quod proponit poſteà diffamans, qui cõparet. deciſ. 14. n.4. verſ. Obſerua 3.

Diſpoſitio l. diffamari, C. de ingen. *an ſicuti habet locum in ciuilibus, habeat locum in criminalibus, ibid. Obſerua 5.*

Diſpoſitio teſtatoris referentis ſe ad cedulam penès aliquem exiſtentem , an & quando valeat. deciſ. 95.n.10.& 17.

Diſpoſitio facta à nouitio an dicatur inter viuos,vel cauſa mortis.dec.85.n.50.

Diſſequeſtrum in ſuis bonis petẽs,an ſit actor, vel reus, & an ibi poſſit reconueniri, deciſ. 44.n.3.

Doctores legum, an teneantur milites hoſpitari. deciſ. 70.n.17.

Doctores legum an præcedant militibus.deciſ. 77. num. 10.

Dominus nominatus, in quo differt ab authore laudato. deciſ. 1. num 45.

Donator poſterior cum poſſeſſione, quando præferatur donatori anteriori ſinè poſſeſſione. deciſ. 82. n. 1. verſ. Et dicti.

Donatio facta in teſtamento cum clauſula, quod nõ poſſit reuocari, an nihilominus poſſit reuocari. deciſ. 89. n. 1.

Comparens ad iudicium quomodo audiatur. ibid.

An poſſit forum declinare. ibid.

Donans an poſſit opponere beneficium deducto nè egeat creditori, cui fuit facta delegatio illius donationis à donatario. deciſ. 48. in princ. verſ. vbi Obſerua.

Donator quamuis rei donatæ poſſeſſionem retineat, ſi de fructibus correſpondeat donatario, non præſumitur ſimulata donatio. deciſ. 3. num. 12.

Donatio inter patrem & filium non probata ſimulatione, valeat. deciſ. 3. n. 18.

Donatio facta à patre filio, an excludat ius congrui extrà Ciuitatem Neap. Sed in Regno in terminis Cõſtit. Sãncimus. dec. 3. n. 20.

Donatio facta à Monaco, ſeù moniali Monaſterio tempore ingreſſus, an reuocetur ſi ſuperiorum permiſſu trãſit ad aliam Religionem. deciſ. 10. n. 2. verſ. Obſerua 2.

Donata ſponſæ à conſanguineis ſuis, cuiuſnam ſint ſponſæ, an ſponſi. deciſ. 12. n. 14.

Quid in donatiuis ſponſæ factis à conſanguineis ſponſi. ibid.

Donatiua facta ſponſæ à conſanguineis viri poſtquam illa ad domum viri ſit traducta, cuius ſint. ibid. verſ. Vbi Obſerua.

Facta à ſponſo ſponſæ, tam ante, quam poſt tranſmiſſionem ad domum illius, ſi fuerint pretioſa, cuius ſint. ibid. verſ. Obſerua 2.

Donatiuum Annuli ſponſalitij, quamuis pretioſiſſimi, an cenſeatur factum animo donandi. ibid. verſ. Obſerua 3.

Dos, an, & quando debeat redire ad dotantes etiam de iure Conſuet. Neap. deciſ. 100. nu. 12. verſ. Concluſio.

Dos cui nam debeat reſtitui hæredibus mulieris, vel dotantis mortua muliere, quæ contraxit matrimonium ad vſum Capuanæ, & Nidi ſinè filijs. deciſ. 100. n. 12.

Dotans Cappellã in annua quantitate ex redditibus alicuius fundi, ſi redditus illi diminuentur, an teneatur ſupplere ex alijs fructibus. deciſ. 57. n. 25.

Dotis reſtitutio promiſſa patri dotanti, vel cui ius, & caſus dederit, quid interſit. deciſ. 85. num. 33.

Dotatio quotuplex requiritur ad hoc, vt filia excludatur de iure Conſuet. Neap. & Conſtit. Regni. deciſ. 12. n. 3.

Dotis contractus, an admittat pænitentiam. deciſ. 7. num. 9.

ECcleſia, & eccleſiaſticæ perſonæ in conſcientia, an teneatur vendere fruges tempore neceſſitatis. iuxta moderationem factam à Principe ſeculari. deciſ 17. n. 9.

Eccleſiaſtica res ſemel ritè, & recte alienata, remanet ſemper alienabilis, quamuis reincideret in manus eiuſdẽ Eccleſiæ. dec. 6. n. 7.

Eccleſia an gaudeat fori electione. dec. 49 n. 27

Educatio pupillorum, an debeatur matri, vel Auo paterno. deciſ. 8. n. 2.

Debetur Matri bonæ famæ, & opinionis etiam tranſeunti ad ſecundas nuptias. ibid.

Filiæ debetur Auiæ excluſo Patre concubinario ſi mater moriens ità fieri iuſſerit. ibidem num. 16.

Educationis materia eſt Iudici arbitraria. deciſ. 8. n. 20. Et qui de illa tractẽt. ibid. n. 21.

Effectus quando non ſequitur in delictis, an puniatur affectus. deciſ. 15. n. 13.

Eiectus acquirens bona, cui nam acquirit Monaſterio, vnde fuit eiectus, vel ordinario loci. deciſ. 54. n 10.

Eiectus tanquam incorrigibilis à Monaſterio, an, & quando recuperat bona dicto Monaſterio renunciata. deciſ. 54. n. 12.

Electione fori, qui gaudeant. dec. 49. à n. 14. ad finem.

Emptor, & venditor, an, & quando poſſint diſcedere ab emptione, & venditione in præiudicium vicini volentis ius congrui. deciſ. 14. num. 15.

Emptor quando poſſit impedire liquidationem inſtrumenti contra ſe faciendã, ſub prætextu adhuc pendere menſurationem rei ſtabilis venditæ ad menſuram, dec. 24. n. 25.

Emptor conuentus iure congrui, non tenetur laudare in authorẽ venditorẽ. dec. 24 n. 41.

Emptor ſicuti non tenetur de euictione, quando ab eo aufertur res iure congrui, ſic etiam, ipſe non poteſt agere de euictione contra vẽditorem. deciſ. 24. n. 41. verſ. vbi Obſerua.

Emptor fructuum eccleſiaſticorum, an gaudeat immunitate, qua gaudent perſonæ eccleſiaſticæ. deciſ. 71. n. 1. Quid ſi illos alio

tranſ-

transfert negotiandi cauſa, & quid ſecus, ibid. verſ. Quod. Quid ſi per indirectum Eccleſia grauaretur, ibid. verſ. vbi Obſer. Quid in Eccleſia promittit ſuis ſumptibus fructus ad domum emptoris ferre, ibid. v. Obſerua. 2.

Emptores lanæ, ſetuum, &c. ab indobanatis Apuleæ, an ſint immunes ſicuti ipſi indobanati, Dec. 71. n. 2.

Emptor poſterior cum poſſeſſione, quando præferatur anteriori ſine poſſeſſione, Dec. 82. n. 1. verſ. Obſerua. 3.

Emptor cum pacto redimendi, an, & quando teneatur retrouendere vni ex pluribus hæredibus venditoris, Dec. 13. n. 8.

Emptor primus an, & quando liberetur à ſolutione pretij, ſi res euincatur à vicino iure congrui, Dec. 96. n.

Epiſcopus quando dicatur negligens in recuperandis bonis Eccleſiæ malè alienatis, Dec. 36. n. 31.

An poſsit præfigere terminum infra quem Prælatus inferior, qui preſcripſit contra eum iuſtitiam ſubditis miniſtret, alias illo elapſo ipſe procedat, D. 36. n. 32.

Epiſcopus an poſsit diſpenſare ſuper illegitimitate ordinandorum, quo ad ordines ſacros, Deciſ. 55. n. 2.

Sicuti poteſt ordinare familiarem; an poſsit diſpenſare ſuper illius illegitimitate, Dec. 55. n. 2. verſ. vbi Obſerua.

Euictio ſicuti non debetur ab emptore retrahenti rem iure congrui, ità non debetur à venditore ementi, Deciſ. 24. n. 41. verſ. vbi Obſerua.

Euictionis promiſsio expreſſa tribuit actionē hypotecbariam, ſecus euictio, quæ tacitè prouenit ex natura contractus, Dec. 21. n. 24. verſ. aliter.

Exceptiones quas poteſt opponere debitor, poteſt opponere creditor iſtius debitoris, Dec. 29. n. 20.

Exceptio cedendarum an competat tertio poſſeſſori, Dec. 47. n. 2. Quid contra alium tertium poſſeſſorem, ibid. verſ. Obſeru. 2.

Exceptionibus in tēpus ſententiæ proferendæ reſeruatis an Iudex in ſententia de illis debeat mentionem facere, vel ſuper illis debeat ſpecificè prouidere ante ſententiam, Dec. 21. in princ. verſ. Et ad.

Excuſator an poſsit Iudicem recuſare, Deciſ. 1. n. 42.

Expenſa facta ab hærede in recuperanda re legata an ſint reficienda ei à legatario, Dec. 57. n. 5. verſ. vbi Obſerua.

Expoſiti an gaudeant fori electione, Deciſ. 49. num 26.

Exter Principis indulgentia non gaudet, Dec. 11. n. 1. verſ. Ratio octaua.

FAlſitas an committatur ab illo, qui cum amiſiſſet apocam factam ab actuario, illam manu ſua denuo, conſcribit. Deciſ. 2. num. 2.

Falſitas ad hoc, vt locum habeat tria requiruntur, ibid.

Fatalia an currant in S.C. Dec. 21. num. 7.

An in Collat. Conſil. ibid. verſ. Et illa.

An currant pendente compromiſſo, an pendente relatione facienda à M. C. in Sacr. Conſil.

An hæreditate iacente, Dec. 21. n. 7. verſ. in multis.

Feneſtras, quas quis habet ſpectantes ad clauſtra, campanile, dormitorium, viridarium monialiū, an claudere debeat, deciſ. 92. n. 2.

Feudalis, quando res præſumatur; & quando burgenſatica, deciſ. 72. n. 81. per tot.

Feudum quaternatum ſimplicitèr dicitur Caſtrum, ſeù Caſale, aut Villa, ſi tenetur à Rege, ſed ſi à Rege, & Barone dicitur ſecundum quid, Dec. 42. n. 33.

Feudum planum, & de tabula eſt plebeium, & ignobile, Dec. 42. n. 34.

Feudi quaternati ſecundum quid, ſucceſſio regulatur ſecundum conſtitut. Vt de ſucceſſionibns, Dec. 42. n. 35.

Feudum planum, & de tabula dum alienatur competit ius congrui. Secus dum venditur feudum quaternatum, deciſ. 42. num. 36.

Fideiuſſor ſecularis, clerici, coram Iudice Eccleſiaſtico, an poſſit compellli ab illo Iudice ad obſeruanda contenta in dicta fideiuſſione, dec. 19. n. 8.

Fideiuſſor ſecularis datus à ſeculari reconuento in Curia Eccleſiaſtica pro re merè ciuili in caſu ſuccumbentiæ, an poſſit ab illo Iudice cōpelli, deciſ. 19. n. 8. verſ. 5. Obſer. 2.

Fideiuſſor, effecto non ſoluendo ſuo Principali, quando liberetur, dec. 43. n. 11.

Fideiuſſor datus coram Iudice ſeculari à Clerico voluntariè, an poſſit conueniri coram Iudice ſeculari, Dec. 19. n. 18.

Fideiuſſor tutoris an teneatur ad ea, quæ finita tutela tutor ſponte gerit deciſ. 5. n. 10.

Fi-

Digitized by Google

Fideiuſſor balij, vel tutoris, qui pro certa ſumma fideiuſſit rem pupilli ſaluam fore dũdummodo anno quolibet balius reddat cõputa, ſi balius ille ſubſtantiam pupilli conſumpſerit ad quid teneatur, Dec. 5. n. 11.

Fideiuſſor iudicij, vel contractus, quando poſſit exequi abſque nouo proceſſu, dec. 5. n. 12.

Filia renuncians maſculorum contemplatione, ijs non extantibus an admittatur, ſi renũciatio eſt realis, vel ſi illa habuerit effectũ reſpectu alicuius, dec. 10. n. 8. Quid in materia feudali, ibid. verſ. ubi Obſerua.

Filij nati ex matrimonio contracto ad vſum Capuanę, & Nidi, an teneantur relinquere parentibus legitimam dum teſtantur, dec. 99. n. 10.

Filij naturales an comprahendatur in conſuetudine diſponente, mulierem non poſſe diſponere de dotibus, niſi de decima cum filijs, deciſ. 100. num. 3.

Filij naturales an poſſint arma familiæ portare, quid ſi ſint legitimati, an poſſint ſepeliri in ſepultura familiæ, dec. 25. n. 7.

Filijs nefarijs, & ingeſtuoſis debentur non ſolum alimenta, ſed etiam ſumptus litis pro illis recuperandis, dec. 25. n. 17.

Filius ſororis primogenitæ an excludat ſororem tertiogenitam in ſucceſſione feudi noui empti pro ſe, & hæredibus ex corpore in linea Collaterali, deciſ. 32.

Filius pro patre, pater pro filio in cauſis criminalibus an admittatur, dec. 34. n. 7. ver. limita. 4.

Filia dotata adhoc, vt excludatur de iure conſuet. Neap. & conſtit. regni quotuplex dotatio requiratur, dec. 22. n. 3.

Fiſcus quomodo ſuccedat in bonis feudatarij committentis crimen læſæ Maieſtatis, ſicut hæres, vel iure dominico, deciſ. 57. n. 17. Quid in bonis allodialibus, ibid.

Fiſcus ſoluens creditori cum aſſenſu, obtinet ab illo ceſſionem, qua experitur contra hæredes in allodialibus, ſi ipſe ſuccedit feudo ob lineam finitam, Dec. 57. n. 17. verſ. Sed quando.

Fiſcus in cauſis criminalibus an habeat primum, & ſecundum beneficium, Dec. 69. n. 7.

Fiſcus an admittatur tanquam tertius ad appellandum à decreto, per quod fuit conceſſa remiſſio Clerico conuento coram Iudice ſeculari, ad ſuum Iudicem competentem, dec. 1. n. 44.

Fiſcus in regno non appellat, & id an procedat in alijs mundi partibus, deciſ. 14. n. 4. Et an concluſio hæc procedat tàm in ſententijs diffinitiuis, quam interloquutorijs, ibid. verſ. Et ritus. Quid in decretis prolatis a iudicibus delegatis, verſ. ubi Obſ. An concluſio hæc procedat de iure communi, d. dec. 14. n. 4.

Si non poteſt appellare, an poſſit de nullitate dicere, d. dec. 14. n. 4.

Quamuis habeat priuilegium, vt ipſius fauore currat intereſſe abſq; interpellatione, an currat contrà minorem, deciſ. 90. n. 8.

Fori declinatoria an gaudeat reus effectus poſt peremptam inſtantiam alterius fori, ſi reſtauretur, dec. 29. n. 19.

Fori electione, qui gaudeant, dec. 49. n. 14. & ſeqq.

Fructus ex fundo locato percepti an ſint hypothecati pro penſione locationis, dec. 23. n. 25. ampl. 2. An fructus tàm primi, quam ſecundi conductoris, ibidem verſ. quod procedit.

Fructus quamuis in aliquo iudicio debeantur poſt litem conteſtatam, inſtantia perempta non debentur ſecundum aliquos, dec. 29. n. 19. verſ. Quartus.

Fructus vitæ militiæ an pariant intereſſe, Dec. 9. n. 6. verſ. Quarto.

Fructus legati maturati pendente conditione, an ſint hæredis, dec. 9. n. 26. verſ. ex quibus.

GRatia facta alicui à Principe de pecuniaria pœna, cum clauſula, dummodo illa non ſit exacta, nec executa, an gaudeat reus, ſi pro illa eſt carceratus, deciſ. 91.

Guidaticum ad hoc, vt concedatur octo conditiones requiruntur, dec. 11. n. 1.

Guidatus ſemel, non poteſt iterum guidari, niſi ſub expreſſa mentione primi guidatici, deciſ. 11. n. 1. verſ. ratio ſexta.

Guidaticum non poteſt concedi extrà iuriſdictionem, ibid. n. 1. verſ. ratio ſeptima.

HÆreditas iacens an habeat fori electionem, deciſ. 49. n. 31.

Hæreditas quando dicatur adita, deciſ. 85. num. 49.

Hæreditas non adita, an, & quando tranſmittatur, dec. 85. n. 38. per 46.

Hæreditas deuoluenda renunciata, facto caſu deuolutionis, an tranſeat in beneficium ceſſionarij oneribus affecta ſedentis, deciſ. 85.

Digitized by Google

85. *num.* 36.
Hæreditas iacens an præſcribat cōtrà alium, & an è contra, deciſ. 41. *nu.* 2. *verſ. Obſerua* 4.
*Hæreditate iacente an currant fatalia, deciſ.*42.*nu.*2.*verſ.Obſerua* 3.
*Hæreditate emphyteutæ iacente, non ſoluto Canone non inciditur in commiſſum, deciſ.*41.*nu.*2.*verſ.Obſerua* 2.
*Hæreditate iacente an currat intereſſe tertiarum, deciſ.*41.*nu.*2.
*Hæres vſufructuarius, quæ onera ſoluere debeat, deciſ.*43.*nu.*13.
*Hæres poſsidens bona ſui defuncti debitoris, an præſumatur ſatisfactus, deciſ.*43.*n.*6. *verſ. Et in hærede. Quid ſi inuentarium feciſſet, ibid.*
*Hæres in vſufructu inſtitutus, & grauatus poſt mortem reſtituere hæreditatem alteri, an & quando ſit in totum hæres, etiam in proprietate, deciſ.*26.*in princ. verſ.Tertia eſt, vſq; ad verſ.Ad nu.*1.
*Hæres cum inuentario, de quibus fructibus teneatur reddere rationem, deciſ.*48.*n.*12.
*Hypotheca competens locatori ſuper bonis illatis in eius domum, an competat contrà tertium poſſeſſorem illorum bonorum, deciſ.*23.*num.*5. *ampl.*6.
*Hypotheca ſpecialis competens venditori cum reſeruatione dominij pendente pretij ſolutione, an competat vendenti, minori, deciſ.*24.*nu.*43.
Hoſpitari milites, qui teneantur, deciſ. 70. *nu.*17.
I*Mmunis an ſit aliquis non immunis habitans cum aliquo immuni, dec.*70.*nu.*25.
*Immunitas conceſſa indohanatis Apuleæ, an extendatur ad emptores ab ipſis, deciſ.*71. *nu.*2.
*Immunitas conceſſa alicui hæredibus, & ſucceſſoribus, tranſit etiam ad emptores, & conductores bonorum, deciſ.*71.*nu.*2.
*Immunitate Eccleſiaſtica, an gaudeat aſſaſſinus morte non ſequuta, deciſ.*15.*nu.*1.
*Incorrigibilis quis dicatur, deciſ.*54.*nu.*9.
*Incorrigibilium materiam, apud quos DD. reſideat, deciſ.*54.*nu.*12.
*Indicia indubitata an ſint ſufficientia ad cōdemnandum reum ad pœnam ordinariam, deciſ.*63. *nu.*7.
*Indicia indubitata, quænàm ſint, & quomodò exemplificentur, deciſ.*63.*nu.*11.
*Indicia indubitata ad hoc vt præbeant locum condemnationis, quot eſſe debeant, deciſ.*63. *nu.*12.
*Iniuriarum in crimine an poſsit procedi ex officio, abſq; querela, deciſ.*68.*nu.*7.
*Infirmitas quotuplex, deciſ.*66.*nu.*9.
*Iniuriam ſibi factam, an poſsit Iudex ipſe cognoſcere, deciſ.*80.*nu.*5.
*Inimicus pupilli, an ſit inimicus tutoris, deciſ.*80.*nu.*14.
*Indulgentia cōceſſa à Principe cum clauſula obtinendi remiſsionem à partibus offenſis, an opituletur ei, qui non obtinuit remiſsionem ex eo, quia ille contrà quem delictum erat deſtinatū, non fuit offenſus, dec.*2.*n.*8.
*Infans an reſtitui debeat patri, matrimonio quoad thorum ſeparato culpa vxoris, deciſ.*4.*num.*17.
*Infirmi an audiantur per Procuratorem in cauſis criminalibus, dec.*34.*n.*7.*ver.lim.*7.
Inimicus reconciliatus an poſsit eſſe Iudex, deciſ. 50. *nu.*9. *Quid in cauſa conſanguineorum inimici reconciliati, ibid.*
*Inquiſitus an poſsit videre faciem Principis, deciſ.*11.*num.*1. *verſ.ſecunda.*
*Inſinuatio donationis in quibus caſibus non requiratur, dec.*48.*nu.*2.
*Inſtantia perempta priuilegium ſuperueniens an eximat priuilegiatum à foro iudicij, deciſ.*74.*nu.*9. *verſ.Et in omnibus.*
*Inſtitutionis titulus per quot teſtes debet probari, deciſ.*22.*nu.*10. *verſ.vbi* 2.*Obſerua.*
*Inſtantia an perimat in S.C. deciſ.*29.*nu.*14.
*Inſtantia perempta in S.C. ſi fuerit oppoſitum de illius peremptione, an poſsit procedi non obtempta inſufflatione, deciſ.*29.*nu.*15.
*Inſtantia reſtaurata, an liceat minori ſuccedenti in lite, petere reſtitutionem in integrum, deciſ.*29.*nu.*18.
*Inſtantiæ peremptionis effectus, qui ſint, deciſ.*29.*nu.*19.
*Inſtantia perempta an ceſſet litis conteſtatio, deciſ.*29.*nu.*19.
*Inſtantia perempta reſtaurata, an poſsint opponi exceptiones dilatoriæ, deciſ.*29. *n.*19.
*Inſtantia perempta an ceſſet vitium litigioſi, deciſ.*29.*nu.*19.*verſ.Tertius.*
*Inſtantia perempta an perimat malæ fides, deciſ.*29.*nu.*19.*verſ.Quartus.*
*Inſtrumentum an poſsit liquidari contrà illum, cuius omnia bona ſunt ſequeſtrata, deciſ.*53.*nu.*8.

Inſufflatio an cenſeatur facta inſtantiæ,ſi in ſupplicatione porrecta Præſidi S. C. fiat decretatio. Commiſſarius cauſæ iuſtitiam faciat partibus auditis, decſ.29.nu.16.

Inſufflatio ſpiritus in terris baronalibus à quo fiat, deciſ.29.nu.17.

Inſufflatio ſpiritus inſtantiæ in cauſa criminali, à quo fit, deciſ. 29. nu.12. In iudico ciuili ibid.nu.13.

Intereſſe tertiarum an currat hæreditate debitoris iacente, deciſ.41.nu.2.

Intereſſe tertiarum an ſoluere debeat tertius poſſeſſor, deciſ.43.nu.2.

Intereſſe ad hoc vt à debitore debeatur, quæ mora præcedere debeat, deciſ.43.n.5.verſ. Et concluſio.

Intereſſe tertiarum an, & quando debeatur, ad quam rationem, deciſ.9 nu.1.

Eo vſq; debetur, quouſq; debentur tertiæ, vt tertiæ, ibid.verſ.vbi Obſerua.

Fructuum vitæ militiæ an debeatur, deciſ.9.nu.6.verſ.Quarto.

Ad hoc vt pariat aliud intereſſe, neceſſe eſt, vt ſit certum, ibid.verſ.Et ad hoc.

Intereſſe ratione lucri ceſſantis non debetur, ſecus damni emergentis in caſu propoſito, deciſ 9.nu.6.verſ.5 limita.

Intereſſe proueniens ex clauſula, pro quibus omnibus obſeruandis, an habeat eandem anterioritatem, ac habet ſors principalis, deciſ.9.nu.9.

Debitum officio Iudicis an debeatur recepta ſorte, ibid.nu.10.

Debitum officio Iudicis Fiſco an per receptionem ſortis debeatur, ibid. verſ. Obſerua 2.

Tertiarum an poſſit poni in ſortem, adhoc vt producat aliud interreſſe, ibid. nu.36.

Intereſſe legati an debeatur à die mortis, ſi teſtator legauerit certam quantitatem, & mandauerit teſtator, vt donec illa quantitas ſoluatur, hæres ſoluat intereſſe, decſ. 90.nu.1.

Intereſſe fauore piæ cauſæ, minoris, Fiſci, dotis, & legitimæ an debeatur abſque interpellatione, Deciſ.90.nu.2.& 18.

Interuſurium annuum pendente pretij rei venditæ ſolutione, an poſſit à principio taxari, ibid. nu.41.

Annuum promiſſum pendente ſolutione pretij rei venditæ, an poſſit conuerti in annuum cenſum, & quando, ibid.nu.42.verſ. Obſerua 2.

Inuentario non confecto à cedente hæreditatem alteri, illa adita per ceſſionarium, an teneatur vltrà vires hæreditarias, dec.85. nu.37.

Inuentarium hæreditatis Clerici defuncti faciendum per hæredem laicum, coram quo Iudice fieri debeat ſæculari, vel Eccleſiaſtico, ſi hæreditas eſt iacens? deciſ.58.nu.15. verſ. vbi Obſerua

Inuentarium coram quo Iudice debet facere Clericus, vel locus pius hæres inſtitutus à laico, & hæreditas eſt adita, deciſ.58. nu. 15. verſ.Obſerua 2.

Iudex ſæcularis in pluribus caſibus poteſt procedere contrà Eccleſiaſticos, & Iudex Eccleſiaſticus in multis caſibus poteſt procedere contrà ſæculares, deciſ.20.nu. 1.

Iudex cauſæ ſuſpicionis eſt Iudex cauſæ principalis, deciſ.50.nu.7.& 8.

Iudex recuſatus abſque legitima cauſa, ſed tantum per inconfidentiam, an recuſari poſſit in alia cauſa, decſ.50.nu.10.

Iudices primi an poſſint eorum vota mutare, dū in cauſa votant adiuncti dec.52.n.10.

Iudex Eccleſiaſticus poteſt dare Curatorem laico minori coram ipſo litiganti, deciſ.58. in princ. verſ.niſi Clericus in fin.

Iudex appellationis pronuncians malè appellatum, non ſubiungens, & benè reclamatum, an dicatur confirmare primam ſententiam, Deciſ.60.nu.13.

Iudex in quibus caſibus, poſſit procedere ex officio abſque partis querela, dec.68. n.8.

Iudex an poſſit punire illum, qui ſibi iniuriam facit, deciſ.80.nu 5.

Iudex recuſari, vt ſuſpectus an poſſit, ex quo tutor eſt ipſius inimicus, deciſ.80.nu.13.

Iudex an poſſit interuenire in cauſa alicuius, qui tanquàm tutor litigauit cum ipſo ante iudicatur officium, deciſ.80.nu.14.

Iudex, qui reſeruauit exceptiones in tempus proferendæ ſententiæ ſuper illis, quo tempore debeat interloqui, deciſ. 21. in princ. verſ.Et ad.

Iudex ad contractus ſi non interueniat in contractu, an ſit nullus, deciſ.48.nu.31.

Ius congrui an cõpetat contra filium donatarium patris, qui pater emerat paucis ante diebus extrà Ciuitatem Neapol. in terminis Conſtit.Regni, Sancimus, dec.3.nu.20.

Ius

Ius congrui an competat in venditione feudi plani, & de tabula, deciſ.42.nu.36.

Ius congrui an ſtatim facta venditione rei ſtabilis, cum reſeruatione dominij pendente ſolutione pretij, competat vicino, vel eſt expectandum tempus ſolutionis illius pretij, deciſ.7.nu.15.

Iuramentum in litem ad hoc vt deferatur, plura requiruntur, deciſ.5.nu.8.

Ius tranſeundi an, & quando veniat in venditione rei ſtabilis, deciſ.98.nu.20.

LAbor, & pecunia diuiſionem recipiunt, deciſ.66.nu.9. verſ.rationem.

Læſio, quenàm concurrere debeat cum pacto de retrouendendo, ad hoc vt contractus præſumatur vſurarius, deciſ.33.nu.4.

Laudare in authorem non tenetur emptor, venditorem, cum conuenitur iure congrui, deciſ.22.nu 41.

Laudes D. Marcelli de Graſſis, *authoris Præceptoris, deciſ.24.nu.47.*

Laudes D. Dominici de Graſſis D. Marcelli filij, *deciſ.24.nu.47.*

Laudes D. D. Caroli Petra olim Iudicis M. C. V. *deciſ.14 nu.4.& deciſ.10.nu.8.*

Laudes D. Dominici Mirabelli, *deciſ. 92. nu. verſ.ampl.18.*

Laudemij, cuinàm ſpectet ſolutio emptori, an venditori ſpectanda eſt conſuetudo, deciſ. 73.nu.12.

Laudemium an ſtatim facta venditione cum reſeruatione dominij pendente pretij ſolutione debeatur, vel eſt expectandum tempus ſolutionis pretij, dec.7.nu.16.

Legata pia an cenſeantur adempta per ademptionem omnium legatorum, deciſ. 56. nu. 18.

Legatarius nominis debitoris an ad hoc, vt illud recuperet, opus habeat ceſſione hæredis, deciſ.57.nu.5.

Legatarius an teneatur reficere hæredi expenſas, quas hæres erogauit in recuperanda relegata, deciſ.57. nu.5. verſ. vbi Obſerua.

Legatum pro dote à patre filiæ factum, an patiatur diminutionem, ſi hæreditas non ſoluendo pro omnibus legatis, dec.87. in princ.verſ.Ex qua.

Legatum ſpeciei vnà cum fructibus an, & quando tranſmittatur ad hæredes legatarij, dec.9.nu.26.verſ.& ampl.

Relictum ſub modo an tranſmittatur ad hæredes legatarij, ſi ipſe antè adimplementum moriatur, ibid. verſ. Sed ſi.

Legata aliqua re ſtabili an cenſeatur relicta ſeruitus, deciſ.98.nu.22.

Legitima an debeat relinqui titulo inſtitutionis de iure Canonico, dec.22.nu.10.

Quid ſi adeſt clauſula codicillaris, ibid. verſ.Obſerua 4.

Legitima an poſſit relinqui filio, vel parentibus in vſufructu, deciſ.22. nu.10. verſ. Obſerua 3.

Legitimà filijs an relinqui poſſit tit. ſubſtitutionis, dec.22.nu.10.verſ.4.Obſerua.

Legitima debita filiæ alicuius rebellis in bonis matris quanta ſit, dec.22.nu.19.

Legitima debita primogenito in feudo quanta ſit, deciſ.22. nu.20.

Legitima an debeatur à filijs natis ex matrimonio contracto ad vſum Capuanæ, & Nidi, parentibus, dùm teſtantur, dec. 99. num.10.

Legitima an debeatur filijs cum intereſſe à die mortis patris, dec.100.nu.28.

Lex vt obliget, an requiratur conſenſus populi, dec.14.nu.7.

Libri inuecti, & illati à ſtudioſis in rem conductam, an cenſeãtur hypothecati pro penſione, dec.23.nu.5.limit.6.

Litigioſi vitium an ceſſet, inſtantia perempta, dec.29. verſ.Tertius.

Litigioſæ rei alienatio quando locum habeat, deciſ.1.nu.19.

Loca pia an habeant fori electionem, dec.49. nu.28.

Locator pro penſione an in rebus inuectis præferatur creditoribus anterioribus conductoris, dec.23.nu.5.verſ.ampl.5.

MAgna Curia Vicariæ an cognoſcat contrà vaſſallum alicuius Caſalis Ciuitatis Neap. diſtincti à iuriſdictione d.M.C. quia venditus ſit, delinquentem in Caſali eiuſdem Ciuitatis non diſtincti à iuriſdictione, dec.11.nu.14.

An cognoſcat contrà Vaſſallum Baronis habentis cognitionem cauſarum, etiam extrà territorium, ſi ille delinquat in Caſali Ciuitatis Neap.diſtincto à iuriſdictione M.C. quia venditus ſit, dec.11.nu.14.

An cognoſcat contrà aliquem Caſalis Portici, delinquentem in territorio Neapolitano, dec.11.nu.14. verſ.fallit 2.

Mandans delictum fieri cum armis igneis an

an puniatur pœna indicta contrà delinquentes cum armis igneis, deciſ.15.nu.37.
Mandatum requiſitum à Regia Pragmat. ad hoc vt per illud comparere poſſit debitor infirmus ad allegandum exceptiones contrà liquidationem inſtrumenti, quale debeat eſſe, deciſ.26.nu.1.
Maritus pro vxore, vxor pro marito in cauſis criminalibus an admittatur, deciſ. 34. nu.7. verſ.lim.4.
Mater quando validè cum filio obligari poſſit, deciſ.19.nu.10.
Matrimonium carnale an ſit æquè priuilegiatum, ac matrimonium ſpirituale, deciſ.40. nu.3.
Matrimonio ſeparato, quoad thorum culpa vxoris, infans an reſtitui debeat patri, deciſ.8.nu.17.
Matrimonio contracto ad vſum Capuanæ, & Nidi, quando ſuccedatur matri, vel filijs, deciſ.99.nu.1.
Mater an poſſit ſubſtituere filijs natis ex matrimonio contracto more Magnatum, deciſ.100.in princ.
Mater tranſiens ad ſecunda vota, an priuetur educatione, & tutela filiorum, & ſi priuatur, an, & quando illam reaſſumere poſſit poſt mortem viri, deciſ.8.nu.19.
Medici, & Philoſophi an teneantur hoſpitari milites, deciſ.70.nu.17. verſ.ampl.
Medicus, & Chirurgus ſimul, an præcedat Chirurgo tantùm, deciſ.77.nu.11.
Menſuratio rei ſtabilis venditæ facienda an & quando impediat incuſationem inſtrumenti contrà emptorem, deciſ.24. nu.25.
Mentecaptus an habeat fori electionem, deciſ.49.nu.31.
Mercatores quando gaudeant fori electione, deciſ.49.num.22.
Meretrices an gaudeant fori electione, deciſ. 49.nu.25.
Metus quando dicatur interfuiſſe in contractu, deciſ.21.nu.26.
Minor annorum 18. maior annorum 14. an reſtituatur aduerſus aſſenſum nō regiſtratum in R.C.Sum. ſuper feudo, dec.27.n.13.
Minor effectus maior lite pendente, an habeat primum, & ſecundum beneficium, dec.39. num.9.
Minor effectus maior, quia veniam ætatis impetrauit, an reſtituatur, deciſ.39.n.10.
Minor an dicatur adhoc, vt conſequatur beneficia reſtitut. in integrum, ille, qui ante annum 18. ſuæ ætatis vxorem duxit, deciſ.39.nu.11.
Milites hoſpitari an teneantur Doctores legum, Medici, Philoſophi, Oratores, Gramatici, deciſ.70.nu.17.
Minor non doli capax an reſtituatur aduerſus tempus præfixum à pragmat. ad allegandas ſuſpiciones, elapſum, maximè ſi non habuerit tutorem, deciſ.81. nu.1. verſ. Obſerua 2.
Monachatus inſignia an conſequi poſſit, qui ære alieno eſt grauatus, dec.20.nu.6.verſ. Obſerua 4.
Monachus, vel Monialis tranſiens ſuperiorum licentia de vno Monaſterio ad aliud, an reuocet donationem factam primo Monaſterio, deciſ.10.nu.2.verſ Obſerua 2.
Monachus, vel Monialis offerens ſe, & bona Monaſterio, ſi noluerit amplius ibi permanere, an recuperet bona illa, deciſ.10. n.2. verſ. Sed offerens,
Monachus factus Epiſcopus, vel Cardinalis, vel Papa an deferre teneatur habitum ſuæ Religionis, deciſ.10.nu.14.
Monitio trina, quando requiratur adhoc, vt Clerici ſæcularibus ſe immiſcentes priuentur priuilegio fori, deciſ.20.nu 4.
Monopolium quot modis poſſit accidere, deciſ.17. nu.8.
Moneta mutata, quænam attendi debeat in cenſus reemptione, deciſ.33.nu.17.
Monaſteria an gaudeant fori electione, deciſ.49.nu.28.
Moram an incurrat debitor obſequeſtrum in eius omnibus bonis factis, deciſ.53.nu.8.
Mora an poſſit purgari à donatario, cui fuit donata aliqua res cum conditione, vt aliquid adimpleat infrà aliquod tempus, ſi infrà illud tempus non fuit adimpletum, deciſ.53.nu.29.
An poſſint purgari ſuper impetratione aſſenſus cum ſolita clauſula, vt regiſtretur infrà aliquod tempus, ſi infrà illud tempus non fuerit regiſtratus, deciſ.53.nu.20.
An poſſit purgari ab aliquo, qui promiſit frumentum conſignare aliquo tempore, ſi infrà illud non fuerit conſignatum, deciſ.53.nu.21.
An poſſit purgari à debitore, qui habuit excomputum alicuius quantitatis debitæ, vt reſtantem ſolueret infrà aliquod tempus,

pus,

pus, ſi infrà illud tempus non ſoluerit, deciſ.53.nu.22.

An poſſit purgari à debitore condemnato ad ſolutionem tertiarum in contractu annuorum introituum, cum ſuperſeſſione ſuper ſolutione capitalis, ſi ſoluerit infrà aliquod tempus, illis non ſolutis infrà illud tempus, deciſ.53.nu.23.

An poſſit purgari à filio, cui fuit iniunctum, vt poſt aliquod tempus approbaret teſtamentum paternum, ſi elapſo illo tempore, non approbauerit, deciſ.53.nu.24.

Mora quotuplex ſit, mora regularis quotuplex ſit, deciſ.43.nu.5.

Mora, quæ requiratur, vt debeatur intereſſe, dec.43.nu.5.verſ.& concluſio.

Moratoria conceſſa alicui à Principe, an comprehẽdat fiſcũ ipsũ creditorẽ, dec.86.n.13.

Mora à quo die committi dicatur in legatis adhoc, vt intereſſe illius debeatur, à die mortis legantis, petitionis, vel litis conteſtatæ, deciſ.9.nu.2.

Fauore dotis, piæ cauſæ, minoris, & ſimilium, an commi tatur, ipſo iure, abſq; litis conteſtatione, ibid.verſ.ampl.2.

Moram vt incurrat appellans, an requiratur actus intimationis in ſententijs S. C. Neap. deciſ.16.nu.2.

Mora quamuis antè interpellationem non debeatur, tamen fauore piæ cauſæ debetur, item fauore minorum, fiſci, & ſimilium, deciſ.90.nu.2.

Mora purgationum materiam DD. tractantes, dec.53.nu.25.

Mulier contracto matrimonio ad vſum Capuanæ, & Nidi, an de dotibus poſſit diſponere, dec.100.nu.12.

Mulier Neapolitana nupta extrà Ciuitatem, an habeat immunitatem à gabellis, deciſ.75.nu.6. An patiatur publicationem bonorum.ibid.verſ.benè verum.

Mulier creditrix ſui viri ex cauſa dotium, adminiſtrans eius bona, an præſumatur ſatisfacta, dec.43.n.6.verſ.& de muliere.

Mulier, quæ non poteſt diſponere de dotibus cum filijs, niſi de decima ſecundùm conſuet. Neapol. an ſi habeat filios naturales tantùm, poſſit diſponere, dec.100.nu.3.

Naturales filij an poſſint inſignia domus portare, dec.25. nu.7. Quid ſi ſint legitimati, ibid. verſ. Quamuis. An poſſint ſepeliri in ſepultura familiæ, ibid. verſ. Et ſi non.

Natus in aliqua Ciuitate tranſeunter, vel in fraudem, an illius ciuilitate gaudeat, dec.4.nu.37.

Nauta an habeat fori electionẽ, dec.49.n.31.

Negligentia quid ſit, deciſ.36.nu.29. Qualiter noceat, ibidem, quomodò probetur, ibid. Illa Rectoris quando noceat Eccleſiæ, deciſ.36.nu.35.

Nobiles de Sedili Capuanæ, & Nidi ſubijciẽtes ſe vſui Capuanæ, & Nidi an cenſeantur ſe ſubijciſſe omnibus capitibus dicti noui vſus, dec.100.n.12.verſ.Primo caſu.

Nominatio teſtium an poſſit fieri (illa debet fieri infrà quinque dies poſt intimationem termini vigore pragm.) tempore confirmationis illius, ſi dùm fuiſſet datus terminus in cauſa ab illo pars appellauerit, & in appellatione fuerit confirmatus, deciſ.18.nu.1.

Notariatus officium eſt neceſſarium, nobile, & dignum, deciſ.3.nu.3.

Nouitius diſponendo, an dicatur diſponere inter viuos, vel cauſa mortis, deciſ. 85. nu.50.

Nullitas teſtamenti ex cauſa præteritionis filiorum, vel parentum, an illa poſſit ſanari per conſenſum illorum, deciſ.22. num.10. verſ.2. Obſerua.

Nullitas teſtamenti an adſit, vbi, filius ſit præteritus, ſit inſtituta cauſa pia, deciſ. 22. nu.10. verſ.3. limitari. Quid ſi legitima eſt relicta tit. ſubſtitutionis, ibidem, verſ.4.Obſerua.

Nullitates an poſſit tertius opponere aduerſus ſententiam bannitionis contrà aliquem prolatam ad euitandam pœnam receptationis illius banniti, deciſ.1.nu.41.

Nullitates à decretis interloquutorijs S.C. an poſſint præſẽtari ſeptima die, ſi ſextra dies fuerit feriata, dec.16.n.5. verſ.Obſerua 3.

Nullitatibus deductis infrà ſex dies, an poſſint addi aliæ elapſis illis ſex diebus, deciſ.16.nu.3.verſ.Obſerua 4.

Nuncians nouum opus an ſit actor, vel reus, deciſ.1.nu.14.obſerua 6.

Obligatione nulla exiſtẽte matris, quandò ſit nulla etiam obligatio filij cum ea inſolidum obligati, deciſ.19.nu.10.

Obligatione principalis nulla exiſtente, quandò ſit nulla obligatio inſolidum obligati, deciſ.19.nu.10.verſ.alia quæſt.

Obligatione principali nulla exiſtente, quando

do ſit nulla obligatio acceſſoria, deciſ. 19. nu. 10.

Officialis quilibet debet conficere librum clarum ſuæ adminiſtrationis, deciſ. 36. nu. 27. Non deſcribens pecuniam publicam, quam adminiſtrat in illo, punitur, ibid.

Officialis permittens perire res, & bona fiſcalia, qualitèr teneatur, deciſ. 36. nu. 50.

Officialis an puniatur de læui, & læuiſſima culpa criminalitèr, deciſ. 36. nu. 36.

In quibus caſibus viſitetur per Viſitatorem, ibidem.

Per negligentiam pendente officio, an inquiratur, & puniatur, deciſ. 36. nu. 37.

Effectus diues an præſumatur ditatus ex rebus adminiſtratis, ibid. nu. 38.

De imperitia an, & quando ſyndicetur, ibid. 39.

Priuatus ad tempus officio, illo finito, quando poſſit redire, abſque licentia, ibid. nu. 40. & deciſ. 37. nu. 20.

Officialis per aliquod tempus ab officio priuatus, ſi demum per iuſtitiam fuerit reſtitutus, an recuperet ſalarium temporis ſuſpenſionis, dec. 37. nu. 18. An poſſit exercere per tempus, quo abſtinuit per iniuſtam accuſationem, ibid. nu. 19. An recuperet locum ab alio præuentum, ibid. nu. 21. An recuperet pretium, quo officium emit, ſi per ſententiam fuerit condemnatus, nè amplius exerceat illud officium, ibidem nu. 22.

Officialis electus in cauſa durante abſentia alicuius, ſi abſens moriatur, an poſſit exercere, dec. 61. nu. 6.

Officialis electus durante impedimento alterius, qui deliquit, ſi illa ſuſpenſione pendente renunciauerit officium illud, an poſſit exercere, dec. 61. nu. 7.

Officium conceſſum poſt mortem exercentis, an cenſeatur conceſſum in caſu vocationis, deciſ. 61. nu. 8.

Officialis accuſatus an poſſit accuſatione pendente promoueri ad aliud officium, dec. 62. nu. 1. verſ. ampliatur 2. An priuetur ſalario, ibid. verſ. ampl. 3. An procedat appellatione pendente à ſententia, ibid. verſ. ampl. 4.

Officialis non ſolùm non poteſt vnquam exercere officium, in quo ſemel deliquit, ſed etiam aliud, dec. 62. nu. 1. An id procedat, ſi fuerit condemnatus ad priuationem dicti officij ad tempus, ibi. verſ. limita. Quid ſi ab officio fuiſſet amotus non ob cauſam ignominioſam, ſed ob excuſabilem cauſam, ibid. verſ. limit. 2.

Officiales infirmitate pendente an, & qui obtineant ſalarium, dec. 66. nu. 9.

Officialis infirmus ſi recedat à loco, in quo officium exercuit, an conſequatur ſalarium, deciſ. 66. nu. 9. verſ 2. ſi Officiales.

Officialis exercens officium conſiſtens in probitate ſcientiæ, quamuis infirmus conſequitur ſalarium, dec. 66. nu. 9. verſ. Quibus. Secus officium conſiſtens in labore, ibid. verſ. ſecundos.

Officialis infirmus cuius officium conſiſtit in labore, ſi eſt pauper, an infirmitate pendente conſequatur ſalarium, deciſ. 66. n. 9. verſ. fallit 2. An vbi eſt conſuetudo dandi ſalarium Officiali infirmo, ibid. verſ. fallit 3.

Officiales Ciuitatum an teneantur ad gabellas pro rebus, quas in officio vebunt, deciſ. 70. nu. 26.

Officialis Baronis, an poſſit punire illum, qui ſibi iniuriam facit, deciſ. 80. num. 5. verſ. Obſerua 2.

Officium aliquod ex ſeptem Regni Neapol. obtinens, an præcedat deſcendenti ex ſanguine regio dec. 71. nu. 7.

Officia non habentia iurſdictionem, an ſint capacia fideicommiſſi, deciſ 72. nu 77.

Officium habens annexam iurſdictionem, an poſſit vendi, ſeù obligari abſque aſſenſu, dec. 72. nu. 78.

Officium Actuariatus an ſoluat allectas, deciſ. 72. nu. 79.

Officia Actuariatus S.C. & R.C.S. an poſſint obligari, abſque aſſenſu, dec. 45. nu. 6.

Opus nouum nuncians an ſit actor, vel reus, dec. 1. nu. 14. verſ Obſerua 6.

Opus nouum nuncians an ſit actor, vel reus, deciſ. 1. nu. 14. verſ. Obſerua 6.

Orphanus quis dicatur, deciſ. 27. nu. 11. An gaudeat electione fori, deciſ. 49. nu. 29.

Ordinari ad Sacros Ordines an poſſit ille, qui conſtitutus in minoribus eſt ære alieno grauatus, dec. 20. nu. 6. verſ Obſerua 4.

PActum de retrouendendo, an & quando inducat vſuram in contractu, dec. 33. num 4.

Pactum, vt annuus cenſus debeat redimi ad voluntatem emptoris, an ſit licitum, deciſ. 33. nu. 10.

Pa-

Pactum de hæreditate viuentis, an & quando valeat, dec.87. in princ. verſ. vbi Obſerua per plures calumnias.

Pactum de retrouendendo in contractu venditionis appoſitum, an ſit pars pretij, & ad quam quantitatem æſtimetur, deciſ. 73. num 4.

Pactum de ſoluendo adhoã, an ſit pars pretij, dec.73.nu.4.verſ.Obſerua 2.

Papa, an & in quibus caſibus poſsit dare licentiam Clericis ſubijciendi ſe Iudici ſæculari, deciſ.20. nu.1. verſ. Obſerua 2. Negligens tueri iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ad quid teneatur, deciſ.36.nu.33.

Pars pretij an debeat dari à primogenito ſecundogenitis, ſi primogenitus habet feudum illud nouum in contractu inter viuos à patre, veluti per refutationem, dec.38. nu.2. verſ.Obſerua 3.

Pars pretij, an ſicuti debetur in feudis nouis, ità etiam debeatur in titulo Ducatus, Comitatus, Marchionatus, &c. dec.38.nu.6.

Paupertas an requiratur ad hoc, vt filius ingeſtuoſus, & nefarius obtineat alimenta à patre, deciſ.25.nu.17.

Pauper an gaudeat fori electione, deciſ. 49. num.18.

Pater pro filio, vel filius pro patre in cauſis criminalibus an admittatur, dec.34.nu.7. verſ.limit.4.

Pecunia, & labor diuiſionem recipiunt, deciſ. 69.nu.9.verſ.rationem.

Peregrinus an gaudeat fori electione, deciſ. 49.nu.21.

Periculum, & augumentum rei venditæ habita fide de pretio pendente ſolutione illius, cuius ſit, dec.7.nu.14.

Perſonæ priuilegiatæ, quibus competit primum, & ſecundum beneficium, quænam ſint. dec.39.nu.8.

Permutationis contractus, an ſit innominatus, vel nominatus. deciſ.7.nu.9.

Pœnitentia an, & quando locum habeat in contractibus, deciſ. 88. in princ. verſ. vbi obſerua.

Pœnitentia an habeat locum in contractibus innominatis, deciſ.7.nu.9.

Pœnitere an, & quando ſe poſſint venditores, & emptores, venditionis, & emptionis rei in præiudicium vltimi volentis ius congrui, deciſ.24.nu.15.

Porterij S.R.C. tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus, an conueniantur in dicto S.R.C. dec.74.nu.17.

Poſſeſſor cum titulo poſteriori, quando præferatur non poſſeſſori cum titulo anterioris, dec.82.nu.1.

Portio ſpectans proximioribus vigore conſuet. Neap. non adita an transferatur, deciſ 100.nu.12. verſ.Sed extra.

Philoſophi an teneantur hoſpitari milites, deciſ.70.nu.17.verſ.Ampl.

Præambulum coram quo Iudice debet facere Clericus inſtitutus à laico, vel à Clerico, & coram quo debet petere immiſſionem bonorum. Et coram quo debet facere aperturam teſtamenti, dec.58.nu.15.verſ.Obſerua 2. Et an apertura.

Præcedentiæ materiam DD. tractantes, deciſ.65.nu.26.

Præſes S. C. an præcedat Locumtenenti R. C. Summariæ, dec.65.nu.22.

Præſidentes R. C. an præcedant Conſiliarijs Sacr.Conſ. deciſ.65.nu.25.

Præſentans apocam falſam vel gratiam falſam in pede apocæ veræ, qua pœna puniatur, dec.2.nu.2.

Pretium quodnàm ſolui debet ab illo, qui cogit vicinum ad ſibi vendendum, deciſ. 29. nu.24 verſ.vbi obſerua.

Pretium quanti res valuerit tali menſe, an faciet claudicare contractum venditionis mercium, deciſ.24.nu.28.

Pretium, quod ab alijs offertur, vel illud quo res appretiatur tempore ſententiæ ſolui debet à retrahente rem venditam ſubhaſta, deciſ.24.nu.47.

Pretium, quodnàm ſolui debet à retrahente iure congrui extrà hanc Ciuitatem Neap. dec.24.nu.48.

Pretium, quodnàm attendi debet in retrahere valente iure congrui, ſi res vendita per mille manus ambulauerit, deciſ.24.nu.49.

Pretium, quodnàm ſolui debet in retractu competenti agnato in venditione, & locatione rei feudalis, deciſ.24.nu.50.

Pretij pars ſecundogenitis in feudis nouis, an debeatur de contanti pecunia, dec.38.n.2.

Pretij pars an debeatur ſecundogenito in feudo nouo patris ſi filius primogenitus ſit expreſſè inſtitutus in dicto feudo, ſecundogeniti tamen ſint inſtituti in certis corporibus allodialibus. deciſ 38. n.2. Obſerua 2.

Primum, & ſecundum beneficium ad hoc, vt com-

competat perſonis priuilegiatis, an requiratur læſio, deciſ.39.nu.7.
Primum, & ſecundum beneficium, quando poſſit, & debeat peti, deciſ.41.nu.1.
Princeps qualitèr legibus obligetur, deciſ.69. nu.16.
Priuilegium quoties eſt conceſſum rei non perſonæ, tunc cùm ſit reale, tranſit ad quemcumque, cum ipſa re, deciſ.71.nu.11.
Priuilegium militare ſuperueniens poſt litem conteſtatam, an eximat illum à foro iudicij incepti, deciſ.74.nu.9. Quid in priuilegio Collegij Neap. ibid. Quid in priuileg o Clericatus, ibid. Quid de priuilegio Ciuilitatis Neapol. ibid. Quid ſi inſtantia eſt perempta, ibid. verſ. Et in omnibus.
Priuilegiati quibus competit primum, & ſecundum beneficium, quinàm ſint, deciſ.39. num.8.
Probatio qualis requiratur ad videndum, ſi res feudalis, vel burgenſatica ſit, deciſ.72. nu.81.
Probatio ſemiplena ſufficit adhoc, vt tertius comparens in fauorem pupilli, vel Reip. audiatur, dec.1.num.2.
Proceſſus nouus, quando requiratur ad hoc, vt ſententia lata contrà principalem exequatur cõtrà fideiuſſorem iudicij, vel contractus, dec.5.nu.12.
Procurator fiſcalis R.C. & Secretarius, an præcedant Rationalibus eiuſdem Tribunalis, deciſ.65.nu.20.
Procurator in cauſis criminalibus, an admittatur ad allegandam abſentiam inquiſiti, deciſ. 34. num.7. Quod ſi comparuerit, & fuerit admiſſus, ibid. verſ. limitatur 2. An admittatur ad opponendum Iudicis incompetentiam, verſ. lim.3. Quid in procuratore Vniuerſitatis, lim.5. Quid in illo carceratorum, lim. 6. Quid in illo infirmorum, limit. 7. An admittatur, quando in cauſa criminali, agitur ciuiliter ad pœnam, limit. 8. Quid quando contrà abſentem, poteſt deueniri ad ſententiam diffinitiuam, limit. 9. Quid quando pro pœna ciuili, criminalis venit imponenda, lim.10.
Prodigus an habeat fori electionem, deciſ.49. nu.31.
Prohibitus accedere ad aliquem locum, an poſſit accedere propter magnam neceſſitatem, deciſ.4.nu.42. & deciſ.11.nu.22.
Proximior ſuccedens iuxtà pactum, Capuanæ, & Nidi dotibus, an ſuccedat vti hæres, deciſ.100.nu.12.
Pupillus an gaudet fori electione, deciſ.49. nu.31.

Q*Varta, debita vigore* auth. prætereà, C. vndè vir, & vxor. *quando, & cui mulieri, & viro debeatur, deciſ.46.nu.* 19.20.21.22.23.24.25.26.27.& 28.

R*Eclamatio an admittatur à decreto ſentiente non recipi ſuſpiciones, abſque depoſito ob paupertatem non probatam, deciſ.81.nu.1.*
Recurſum petendi praxis, deciſ.14.nu.1.
Recuſari an poſſit Iudex, ex quo tutor eſt ipſius inimicus, deciſ.80.nu.13.
Recuſatio Iudicis oppoſita per excuſatorem, an admittatur, deciſ.1.nu.42.
Regens Regiam Cancellariam electus Præſidens S. C. an præcedat in ſedendo alijs Regentibus poſt ipſum electis, deciſ.63.nu.18.
Regens electus in Supremo Italiæ Senatu, ſi priuſquam ad Curiam Sac. Cath. Maieſt. acceſſerit, fuerit electus Præſes S. C. an præcedat alijs Regentibus poſt ipſum creatis, qui ad Curiam acceſſerunt, deciſ. 65. nu.21.
Regentes Regiam Cãcellariam an præcedant Regenti Mag.Cur.Vicariæ, dec.65.nu.23.
Regentes Senatus Supremi Italiæ, an præcedant Regentibus Senatus Portugalliæ, deciſ.65.nu.24.
Remedium l. ſi contendat, ff. de fideiuſſ. *an ſit diuerſum à remedio* l.diffamari, C.de ingen.& manumiſs. *deciſ.1.nu.14.*
Remedium l.diffamari *intentans ſi habet plures Iudices, coram quo agendum, ibidem. Obſerua 4.*
Remiſſio an requiratur in delicto, vbi perſona, contrà quam eſt factum, non eſt offenſa, deciſ.2.nu.8.
Remiſſio facta ab aliquibus ex hæredibus partis offenſæ intrà tempus opportunum requiſitum à Rege indulgente, qui promiſerunt ratificationem aliquorum aliorum hæredum, qui illam fecerunt poſt tempus ſtatutum, an valeat, deciſ.4.nu.31.
Renunciatio facta per Monachos de hæreditate fratrum illis abſentibus, an ſit valida, deciſ.85.nu.51.
Renunciatio facta à filia, cõtemplatione maſculorum, ijs non extantibus an euaneſcat, ſi eſt realis, deciſ.10.num.8. Quid in materia

teria feudali, ibidem verſ. vbi obſerua.
Requiſita ad hoc, vt depoſitum ſactum liberet depoſitantem, deciſ.13.nu.12.
Requiſita teſtamenti in ſcriptis enumerantur, dec.95.in princ.
Res Eccleſiæ ſemel ritè, & rectè alienata, an ſi reinciderit ad eandem Eccleſiam, poſſit alienari ſine ſolemnitatibus, deciſ.6.nu.7.
Res quando tranſeat cum onere ſuo, deciſ.98. nu.21.
Reſpublica an gaudeat fori priuilegio, deciſ. 49.nu.28.
Reſtitutio Principis per gratiam conceſſa in Gallia, quæ bona comprehendit, & quibus proſit, deciſ.39.nu.7.verſ.vbi Obſerua.
Reſtitutio ex iuſtitia, quæ bona recuperat, deciſ.37.nu.16.
Reſtitutoria ſententia, dum tractatur, an debeant citari poſſeſſores bonorum, quorum reſtitutio tractatur, deciſ.37.nu.17.
Reſtitutio, ſeù primum, & ſecundum beneficium, quod in hoc Regno competit perſonis priuilegiatis, an ad hoc competat, requiratur læſio, deciſ.39 nu.7.
Reſtitutio dotis promiſſa patri, aut cui ius, & cauſa dederit, quid interſit, dec.85.nu.33.
Reſtitutio in integrum an competat aduerſus hæreditatem non aditam, adhoc tranſmittatur, deciſ.85.nu.47. & 48.
Reſtitutio an admittatur, & qui reſtituantur, aduerſus lapſum fatalium remiſſiuè, deciſ. 21.nu.7.verſ.in multis.
Reſtitutio in integrum aduerſus ſententiam, quomodò competat, & impediat illius exequutionem, deciſ.91.nu.22. Illa denegata per decretum, ſi reclametur ab illo, an impediatur exequutio ſententiæ, ibid.
Retentio an competat locatori ſuper bonis illatis in rem locatam per conductorem, ſicuti competit hypotheca? deciſ.23. num.5. ampl.7.
Retrahens iure congrui rem venditam ſubhaſta, quodnam pretium debeat ſoluere. Oblatum, ne ab alijs, vel illud, quo res appretiatur tempore ſententiæ, dec.24.nu.47.
Retrouendere quando tenetur emptor cum pacto redimendi vni ex pluribus hæredibus venditoris, deciſ.13.nu.8.
Reuiſio ex ijſdem actis an detur in cauſa, quando ſunt elapſa fatalia, deciſ.21.n.7. verſ. Et ideò.

Salarium an debeatur Officiali priuato, ſeù ſuſpenſo per aliquod tempus ab officio, ſi demùm per iuſtitiam fuerit reſtitutus, deciſ.37.nu.18.
Salarium an, & quibus Officialibus infirmis debeatur, deciſ.66.nu.9.verſ.quibus.
Salarium debitum legatis an & quando, & vſquè ad quod tempus debeatur, deciſ.76. nu.3 per tot.
Scriptura in contractu, an & quando faciat illum reuocabilem per pœnitentiam, deciſ. 88.in princ.verſ.vbi Obſerua.
Scriptura in quibus caſibus requiratur pro forma, dec.88.nu.4.
Scribæ tàm ordinarij, quàm extraordinarij R.C.Summariæ in ciuilibus, & in criminalibus, coram quo conueniantur, deciſ.74. nu.11. Quid in Scribis S.C. ibid.nu.12.
Scholares an gaudeant fori electione, dec.59. nu.24.
Secretarius, & Procurator fiſcalis R. C. an præcedant Rationalibus eiuſdem Tribunalis, deciſ.65. nu.20.
Secularis an poſſit prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici de iure Sardo, deciſ. 58.nu.6.
Secularis hæres Clerici, coram quem fuerat intentata lis in eius foro Eccleſſaſtico, ſuper dicta lite coram quo eſt conueniendus, deciſ.74.nu.3.
Secularis reconuentus in Curia Eccleſiaſtica pro re merè ciuili, ſi fideiuſſorem alium ſecularem dederit in caſu ſuccumbentiæ, fideiuſſor ille an poſſit ab illo Iudice compelli, deciſ.19.nu.8.verſ.8. Obſerua 2.
Securitas delinquentibus ad hoc, vt concedatur octo conditiones requiruntur, deciſ.11. num.1.
Senes an veniant appellationes perſonarum priuilegiatarum, quibus competit primum, & ſecundum beneficium in Regno noſtro, deciſ.39.num.8.
Sententia prima an dicatur confirmata, ſi Iudex appellationis pronunciauerit malè appellatum, *& non ſubiunxerit*, & benè iudicatum, *deciſ.60.nu.13.*
Sententia inter duos collitigantes de conſequenda eadem re negatiuè concepta ad excluſionem vnius, quando alteri rem adiudicaſſe cenſeatur, deciſ.60.nu.15.
Sententia lata contrà principalem, quando exequatur contrà fideiuſſorem iudicij, vel con-

contractus, deciſ.5.num.12.

Senex an habeat fori electionem, deciſ. 49. num.31.

Sequeſtro facto ſuper omnibus bonis debitoris, an ille ſit in mora ſoluendi, deciſ. 53. num.8.

Sequeſtrum factum in omnibus bonis debitoris, an impediat, quin contrà illum inſtrumentum liquidari poſſit, dec.53.nu.8.

Sequeſtrum quando fieri poſſit, & factum ad inſtantiam vnius, quando alteri proſit, deciſ.91.nu.31.

Seruitus, ſi expreſsè non eſt conceſſa, non debetur, deciſ.98.nu.19.

Siclæ Regiæ iuriſdictio, quænam ſit, dec.36. num.26.

Simulatio coniecturis probatur, deciſ.3.n.19.

Solutio facta à debitore ex cauſa tertiarum, & intereſſe illarum in dubio, in quam cauſam cenſeatur, deciſ.9.nu.1. verſ. Obſerua 2.

Solemnitates teſtamenti in ſcriptis, quæ ſint, deciſ.95.in princ.

Soror an poſſit accuſare de morte fratris occiſi exiſtentibus alijs fratribus, deciſ. 25. num.1.

Subconductor rei poteſt ſoluere penſionem locatori ſed locator ille tenetur præſtare cautionem de ſeruando ſubconductorem indemnem, deciſ.23.nu.8.

Subſtituere, an & quando poſſit mulier ſuis filijs natis ex matrimonio contracto more Magnatum, deciſ.100.in princ.

Suſpicione propoſita in perſonam alicuius Iudicis, Iudex cauſæ ſuſpicionis eſt Iudex cauſæ principalis, deciſ.50.nu.7.& 8.

Suſpectus an recuſari poſſit Iudex, ex quo tutor eſt ipſius inimicus, deciſ.80.nu.13.

Suſpectus an recuſari poſſit Iudex ille, qui antequam fuiſſet Iudex litigauit cum aliquo vti tutore, in cauſa illius propria, deciſ.80.nu.14.

TErmini ad laudandum Authorem in aliqua cauſa tempore pendente, an currat terminus ordinarius in cauſa, deciſ.18.nu.1.

Terminus in cauſa datus, an currat propter oppoſitionem friuolam à patre oppoſitam, deciſ.18.nu.9.

Terminus ſecundi beneficij, à quo tempore incipiat currere in caſu propoſito, deciſ.18. nu.10.

Terminus recuſandi Officialem Commiſſarium, à quo die incipiat currere à die firmæ inualidè factæ ab aliquo non Aduocato cauſæ, vel à die firmæ validè factæ ab Aduocato cauſæ, deciſ.18.nu.11.

Terminus ad dicendum de nullitate, quamuis currat à die intimationis decreti, tamen quando à decreto reclamatur, terminus ille an currat à die reclamationis, vel intimationis, deciſ.16.nu.3.

Termino dierum ſex ad dicendum de nullitate à decretis S. C. pendente, an poſſit ad actum aliquem procedi, deciſ. 16. num.3. verſ. Obſerua 3.

Terminus ſtatutus à Regia Pragmatic. 16. de ordin. Iudic. *an ſicuti procedit in reo, procedat in actore, deciſ.41.nu.5.*

Tertiæ producunt intereſſe, quãdo illæ aſcendunt ad magnam ſummam, & calculantur ad rationem quinque pro centum, deciſ.9. num.1.

Tertiæ vti tertiæ à quo tempore debeantur à tempore litis conteſtatæ, petitionis capitalis, vel ſententiæ reſciſſionis contractus cenſualis, deciſ.9.nu.1.verſ.vbi Obſerua.
Poſitæ in ſortem quando producãt alias tertias, deciſ.9.num.36.

Tertius priuilegiatus veniens ad cauſam probans ſe poſſidere rem, ſuper qua litigatur, an habeat remiſſionem ad ſuum Iudicem competentem, deciſ.29.nu.11.

Tertius poſſeſſor an ſoluere debeat intereſſe tertiarum, dùm patitur aſſiſtentiam ſuper re ab ipſo poſſeſſa, deciſ.43.nu.3.

Tertius poſſeſſor an habeat exceptionem cedendarum, deciſ.47.nu.2.

Tertius poſſeſſor volens agere contrà alium tertium poſſeſſorem, an habeat exceptionem cedendarum, deciſ.47.nu.2. verſ. Obſerua 2.

Tertius poſſeſſor an poſſit vti ceſſione iurium facta à creditore pro rata, contrà alium tertium poſſeſſorem, deciſ.47.nu.6. Et rata illa quomodò liquidetur, ibid. verſ. Obſerua 2.

Tertius veniens ad cauſam, an poſſit appellare à decreto, per quod fuit remiſſus quis tanquam Clericus ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, deciſ.1.nu.44.

Tertius veniens ad cauſam, an poſſit dicere de nullitate ſententiæ, dec.1.nu.25.

Tertius an poſſit comparere in R. C. Summaria,

riæ, & opponere nullitates ſententiæ foriudicationis per M.C.Vicar. prolatæ ad effectum impediendi publicationem bonorum, deciſ. 1.nu.41.

Tertius, ſeù excuſator, an poſſit recuſare Iudicem, dec. 1.nu.4.

Teſtamentum inter liberos factum, non ſeruata æqualitate, imperfectè factum, an ſubſtineatur, deciſ.56.nu.1.

Teſtamentum ſecundum an ſemper tollat primum, deciſ.56.nu.3.

Teſtamentum an poſſit reuocari, ſi ſit iuratum non reuocari. deciſ.56.nu.5.

Teſtamento nullo ex cauſa præteritionis filij, vel parentum, an filius, vel parentes poſſint per conſenſum illud validum facere, dec.22.nu.10.verſ.2 Obſ.

Teſtamentum an ſit nullum, vbi filius non eſt inſtitutus, cauſa tamen pia eſt inſtituta, deciſ.22.nu.10. verſ.3.limitari.

Teſtamenti in ſcriptis requiſita enumerantur, deciſ.95.in princ.

Teſtator diſponens, referens ſe ad cedulam penès aliquem exiſtentem, quando diſpoſitio valeat, dec.95.nu.10.

Teſtes in cauſa negligentiæ quomodò deponant remiſſiuè, dec.36.nu.29.

Teſtis octauus requiſitus in teſtamento neſcientis ſcribere, an teneatur ſigillare, deciſ.96.num.6.

Tranſactionis contractus an ſit nominatus, vel innominatus, dec.7.nu.9.

Tutela, & educatione an priuetur mater tranſiens ad ſecunda vota, & ſi priuatur, an & quando illam reaſſumere poſſit poſt mortem viri, deciſ.8.nu.19.

Tutelam alicuius ſæcularis adminiſtrans, Clericus, pro ſæcularis illius debito, coram quo Iudice debeat conueniri, dec.20.n.22.

Tutelam exercere an & qualem valeant Clerici in ſacris conſtituti, deciſ.20.nu.16.

Tutores, & Curatores in multis caſibus de negligentia imputantur, deciſ.36.nu.28.

Tutor condemnatus ad reddendas rationes ſuæ adminiſtrationis, illis redditis nùm abſque noua ſententia contrà eum exequi poſſit pro reliquorum reſtitutione, dec. 60. num.14.

VAſſallus Baronis inquiſitus in Magna Curia Vicariæ, ſi petat tanquàm Clericus remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticum, an Baro admittatur tanquàm tertius ad coadiuuandum iura fiſci ad excluſionem Clericatus, deciſ.1.nu.43.

Vendere quando quis teneatur fauore Eccleſiæ, deciſ.92.nu.24.per tot.

Venditio, an dicatur valida pretio commiſſo declarando in arbitrium ementis, dec. 24. nu.11. Quid ſi committatur declarandum per duos, ibidem, verſ. Sed cum.

An ſit nulla, ſi committatur pretium explicandum per duos, & illi diſſentiant, & ſi diſſenſerint, an poſſint cogi ad eligendum tertium, ibid.

Venditor, & emptor an, & quando poſſint diſcedere ab emptione, & venditione in præiudicium vicini volentis ius congrui, deciſ.24.nu.15.

Venditione facta alicuius rei habita fide de pretio, periculum, & angumentum illius rei cuius ſit, dec.7.nu.14.

Venditor cum pacto reſeruationis dominij pendente pretij ſolutione, an ſicuti præfertur ſuper re vendita, præferatur ſuper meliorationibus, dec.7.nu.19.

Vniuerſitas inquiſita an audiatur per Procuratorem, deciſ.34.nu.7.verſ.limit.5.

Venditor cum pacto reſeruationis dominij pendente pretij ſolutione ſuper illa re vendita præferatur, vel creditor, qui dedit pecuniam emptori vinculatam, vt ſolueretur venditori cum dicta reſeruatione, ſi fuerit ſoluta pars pretij, dec.7.nu.20.

Venditor, qui ſibi reſeruauit dominium rei venditæ pendente pretij ſolutione, ſi emptor non ſoluerit ſtatuto die, an poſſit illam vendere, ſi res eſt fiſcalis, vel venditio fuit facta ſubbaſta, deciſ.7.nu.2.

Vendicatio an detur in venditione facta ſubbaſta, vel rei fiſcalis, cum reſeruatione dominij, ſi emptor non ſolnerit ſtatuto die, vide verb. venditor, qui ſibi, &c.

Via publica, quæ dicatur, & quæ priuata, dec.11.nu.21.

Vicinus retrahens rem venditam ſub haſta, quodnàm pretium ſoluere teneatur, deciſ. 24.nu.47.

Vicinus ſecundum ius Conſuet. Neapol. an poſſit ædificare ſuper muro communi, vicino inuito, dec.30.nu.1.

Vicinus quando poſſit cogi ad vendendum pro ampliatione ſcholarum, & ſtudiorum quid pro ornatu Ciuitatis, pro ampliando Palatio Regio, mœnijs, carcere, an fauore Doctoris,

ctoris, vel Officialis. Quid ſi domus eſſet fideicommiſſo ſubiecta, vel maiorum ſuorum. An cogatur ad locandum domum. Et caſu, quo cogi poteſt, quodnàm pretium ſoluere tenetur emptor? an teneatur habere fidem de pretio, deciſ.92.nu.24. per tot.

Vicinus an & quando cogi poſsit ad vendendum fauore Eccleſiæ, dec..29.n.24.per tot.

Vicinus an debeat claudere feneſtras, quas habet ſpectantes ad viridarium, dormitorium, chorum, vel campanile Monialium, deciſ.92.nu.21.

Vicinus an cogatur claudere feneſtras ſpectantes ad clauſtra Monialium, ſi Monaſterium de nouo fuerit ædificatum, dec.92. nu.26.

Vicinus volens retrahere rem venditam iure congrui, quomodò debet offerre pretium, deciſ.96. nu. .

Vidua an & quando gaudeat fori electione, deciſ.49.nu.16.

Vita militia an debeatur à primogenito, ſecundogenitis in linea collaterali de feudo nouo, deciſ.38.nu.5.

Vitium litigioſi quando locum habeat, dec. 1. num.19.

Vniuerſitas an gaudeat fori electione, deciſ. 49.nu.28.

Vſufructuarius, an & quando poſsit conueniri, non audito hærede in proprietate, deciſ.26.nu.5.

Vſurarius an poſsit puniri ex officio, deciſ.68. num. 4.

Vſufructuarius quanàm onera hæreditaria ſoluere debeat, deciſ.43.nu.13.

Vſumfructum bonorum maternorum, an & quando filij habere debeant de iure Conſuet. Neapol. dec.87.nu.10.

Vxor an accuſare poſsit exiſtentibus occiſi hæredibus, deciſ.25.nu.1.

Vxor pro marito, maritus pro vxore in cauſis criminalibus an admittatur, deciſ. 34. nu.7. verſ.lim.4.

FINIS INDICIS OBSERVATIONVM.

DE-

Digitized by Google

DECISIONES
SVPREMORVM TRIBVNALIVM
REGNI NEAPOL.

REGII COLLATERALIS CONSILII, ET S. R. C. CAPVANÆ,
Nec non Regiæ Cameræ Summariæ.

SCIPIONE ROVITO

Iam diù Aduocationis munere in eiſdem acerrimè functo, priùs Regio Conſiliario aſſumpto, poſteà in Regiam Cameram Præſidente tranſlato, nuper verò Regium à latere Conſiliarium agente, ac Regiam Cancellariam Regente.

COMPILATORE

CVM ADDITIONIBVS, ET OBSERVATIONIBVS BLASII ALTIMARI I.C. NEAPOLITANI.

SVMMARIVM.

1 *Tertius vltro veniens in iudicium diuerſimodè admitti, & audiri ſolitum. Debet in continenti docere ſuum intereſſe. num. 2.*

Et qualiter conſideretur hoc intereſſe, hoc eſt reſpectu rei. num. 5.

Et reſpectu actionis, & exceptionis. num. 6.

3 *Tertius comparens in fauorem pupilli, vel Reipublica, qualitèr debeat audiri.*

4 *Intereſſe, vt tertius audiatur in iudicio, quo pacto ſit probandum.*

7 *Tertius quo tempore veniat in iudicio, conſideretur: & quos effectus producat tempus ante ſententiam, ibid. cum ſeq.*

Quos autem tempus poſt ſententiam. nu. 13.

8 *Actor, vel reus quando poſſit remoueri à iudicio per ſubingreſſum tertij ad onus ſuſpiciendum.*

9 *Venditor ad coadiuuandum emptorem, qui ſuper proprietatem rei vendita fuerit conuentus, quomodò audiatur.*

Creditor ſi ſuus debitor ſuper proprietate rei pignorata litem ſuſtineat, qualitèr in eo iudicio poſſit audiri. ibid. num. 9. 11. & 37.

10 *Comparens ad coadiuuandum actorem, vel reum in iudicio, cenſetur approbare omnia acta facta cum ſuo principali.*

Intereſſe, quod tertius allegat in iudicio, ſi non eſt vnum, idemq, ſed coæquale cum intereſſe à principali deducto: an ipſe tertius audiatur, & quid poſt latam ſententiam. num. 29.

Quid autem ſi intereſſe à tertio deductum ſit omninò ſeparatum à iure deducto inter principales collitigantes, ità quòd veniat ad infrigendum. num. 12. & 30.

In quo nu. 30. Obſeru. *Quod ſi comparerent alij creditores debitoris, poſt obtentam ſententiam ab vno ex collitigantibus.* Obſeru.

Firmatur concluſio negatiua, ſed ſex fallentiæ adducuntur, de quibus n. 15. vſq; n. 22. & n. 32.

14 *Tertius an diuerſis reſpectibus poſſit dici, quòd tàm actoris, quàm rei perſonam ſuſtineat.*

Vbi quiſnàm ſit actor, vel reus in materia, l. diffamari, C. de ingenuis, & manumiſſis, & l. ſi contendat, ff. de fideiuſſor. Obſer.

15 *Actio vniuerſalis, ſi proponatur à tertio, impedit proceſſum iudicij in actione particulari.*

16 *Actor, qui per ſententiam poſſeſſionem à reo abduxit: ſi idem reus ab alio de eadem re conueniatur, debet in hoc iudicio in omnibus audiri.*

17 *Poſſeſſio per tertium in iudicio allegata facit, vt ſuperſedeatur in cauſa principali, & quæ in hac poſſeſſione ſunt conſideranda. nu.18. & 33.*

19 *Alienatio poſt litem motam non transfert nec dominium, nec poſſeſſionem,*

Vbi latiſſimè in quo locum habeat, & in quo eeſſet vitium litigioſi. Obſer.

20 *Tertius, vbi poſſeſſio rei in iudicio deducta, ſit vacans, proponendo ſua iura, impedit prouiſionem inter principales litigantes.*

21 *Spolij cauſa impeditur, ſi tertius opponat de dominio.*

23 *Tertius aduerſus executionem ſententiæ latæ in actione perſonali, qualitèr debeat audiri.*

24 *Poſſeſſio lite pendente præſumitur in fraudem paratæ executionis.*

25 *Appellare à ſententia lata in actione reali poteſt etiam tertius, qui habet idem intereſſe cum vno ex litigatoribus.*

Et circà huiuſmodi appellationem quot tempus requiratur, & nonnulla alia cõſiderantur. n.26.

Secus ſi non habet idem intereſſe. Obſer. *Et non ſolùm appellare, ſed etiam dicere de nullitate cum depoſito tamen poteſt* Obſer.

27 *Scientia; vt noceat tertiò, qui non eſt in iudicio, qualis eſſe debeat.*

28 *Appellatione per tertium interpoſita, ſi prima ſententia reuocatur: hæc reuocatio prodeſt etiam principali, qui ſuccubuit.*

31 *Cautio de indemnitate quando poſt ſententiam ſit danda.*

34 *Tertius, quouis intereſſe, & in quacumque parte iudicij propoſito; ſi tamen ſit ſuſpectus de calumnia, non debet audiri,*

Niſi pœna temere ſe opponenti iàm fuerit per ſtatutum impoſita, num.35.

36 *Tertio opponente, & pendente diſcuſſione an debeat audiri, eſt ſuſpendendus proceſſus, & ſententiæ executio.*

38 *Intereſſe quale quale in tertio opponente in iudicio quemadmodum exemplificatur.*

39 *Sententia vbi tertius fuit admiſſus ad coadiuuandum, ſolùm inter principales collitigantes eſt proferenda.*

40 *Tertius quo pacto dicatur comparere in iudicio ad infringendum iura.*

41 *Poteſt tertius pro ſuo intereſſe comparere in R. Cam. Sum. & opponere nullitates ſententiæ forindicationis per M.C.V. prolata ad effectum impediendi publicationem bonorum.* Obſer.

42 *Excuſator, qui per leges Regni admittitur, poteſt opponere recuſationem Commiſſarij. Vbi diſcutitur, ſi poteſt in cauſa ciuili Iudex per tertium recuſari.* Obſer.

43 *Baro an debeat audiri ad coadiuuandum iura Fiſci, ſi vaſſallus fuerit inquiſitus in M. Cur. & tanquàm Clericus petat remiſſionem ad ſuum Iudicem.* Obſer.

44 *Fiſcus tanquàm veniens ad cauſam, an poſſit appellare à decreto per M. C. V. in beneficium alicuius petentis remiſſionem tanquàm Clerici.* Obſer.

45 *Author laudatus, in quo differat à domino nominato. Et alia ad materiam.* Obſer.

43 *An Dominus nominatus poſſit forum declinare.* Obſer.

47 *Author laudatus an poſſit forum declinare.* Obſ.

48 *Iudex delegatus an ſit competens quoad tertium?* Obſer.

ARGVMENTVM.

Tertius oppoſitor veniens ad cauſam vertentem inter alios, An, quando, & qualitèr audiri debeat, vel excludi. Multa de materia l.diffamari, C.de ingen.& manumiſſ. *De vitio litigioſi. De Authore laudato volente declinare forum, alijſq; notabilibus.*

DECISIO I.

INter omnes forenſes quæſtiones vſufrequentes nulla quippè in totius Orbis Tribunalibus, frequentior reperitur illa, quæ concernit materiam Tertij oppoſitoris, ſeu interuenientis in cauſa vertente inter alios, ſiuè de petitorio, ſiuè de poſſeſſorio agatur quouis genere actionis, & tamen nulla minus digeſta emergit in iàm vaſto gurgite totius iuris Canonici, & ciuilis, quocunque te vertas, aut ad lecturas, ſeù repetitiones, aut ad tractatus, aut ad conſilia, ſeù iuris reſponſa, aut denique ad tot ſupremorum vbique locorum Tribunalium deciſiones. Si quidem claritatis lumen; quod in alijs iuris articulis producere ſolent diſtinctiones, & ſubdiſtinctiones caſuum à Doctoribus excogitatæ, conuerſum eſt in denſiſſimas tenebras in hac Tertij oppoſitoris materia explicanda; Vndique enim manifeſta confuſio, & inextricabilis perplexitas reſultat, ità vt nemini conſtare poſſit tàm in conſulendo, quàm in iudicando; vbi ſicurè valeat figere pedem. Quandoque
1 enim videmus admitti Tertium in terminis, in quibus cauſa reperitur, quandoque vt audiatur ex integro, quandoq; vt non audiatur ſimplicitèr, quandoq; cum clauſula, vt ſententia ferenda non afficiat ipſum Tertium, quandoque vt audiatur in iuribus ſuis; verùm non impediatur expeditio cauſæ inter principales collitigatores, quandoq; & denique vt liceat Tertio aſſiſtere tantùm in iudicio. Idcircò dũ hodiè contingat hæc quæſtio decidenda in cauſa vertente in S.C. inter Io: Vincentium Branciam Actorem, & Philippum Branciam Marchionem Lareni cõuentum ſuper relaxatione Ciuitatis Lareni; & aliorum feudorum, in qua poſt compilatum proceſſum comparuit D. Franciſcus Carafa Marchio Antij, vt pater, & legitimus adminiſtrator ſuorum filiorum ſuſceptorum ex matrimonio contracto cum Æmilia Brancia ſorore conuenti aſſerens, dictos eius filios vti hæredes matris

præ;

prædefunctæ habere intereſſe in cauſa ob dotes ei promiſſas per dictum Marchionem Larrni in ſumma duc. quadraginta mille, nec integrè ſolutas, niſi pro ſumma duc. quinque mille tantùm; & ideò petijt ex integro audiri, & interim ſuperſederi in expeditione cauſæ inter actorem, & reum principales. Ego onus mihi aſſumpſi perſcrutandi omnes DD. de hac materia tractantes, tàm in proprijs ſedibus, prout ſunt Canoniſtæ in cap. ſuper eo extra de aſſ leg. c. cum ſuper, & c. pen. extr. de re iud. cap. veniens lo 2. extr. de teſt. cap. 2. vt lit. pen. in 6. & Ciuiliſtæ in l. ſi ſuſpecta, ff. de inoff. teſt. l. pen. ff. de pet. hær. l. is, a quo, ff. de rei vend. l. Titia, & l. ſi alienam, ff. ſol. matr. l. ſæpè, ff. de re iud. l. à ſententia, l. ſi perluſorio, ff. de appell. l. 2. C. vbi in rem actio, auth. nunc ſi hæres, C. de litig. quàm etiam inter Conſulentes, & Deciſiones, ac alijs in locis extraneis, prout ſunt Affl. dec. 15. & 235. Boer. deciſ. 79. Franc. Marc. deciſ. Delphin. 272. Hartm. lib. 2. pract. forenſ. tit. 5. obſer. 10. Andr. Gail. obſer. 69. cum ſeqq. lib. 1. Borgn. dec. Fiurz. 5. par. 4. Ioſeph. Ludouic. dec. Peruſ. 26. Myſing. obſeru. 73. cent. 3. Præſ. de Franch. deciſ. 261. & 492. Giurb. deciſ. 1. & deciſ. 8. Gizzar. deciſ. 41. Seraph. deciſ. 906. Caſtill. in l. Taur. 64. in gloſ. ſe alleque, Conar. pract. quæſt. c. 13. 14 15. 16. Gutier. lib. 1. pract. q. 66. Cancer. lib. 2. var. cap. 16. Rebuff. tom. 3. Conſt. Gall. tit. de arreſt. & oppoſ. art. 1. glo. 2. nu. 7. cum ſeqq. & tom. 1. tit. de adiunction. Caſtill. de vſufr. cap. 9. num. 9. Coſta de facti ſcient. & ignor. centur. 1. diſt. 57. Cratian. diſcept. far. 439. lib. 3. Mareſcot. lib. 1. var. cap. 86. num. 41. & ſeqq. & lib. 2. cap. 121. in princ. Marcheſ. prax. commiſſ. par. 2. cap. 14. Granat. ad Veſtr. in ſua prax. lib. 5. cap. vlt. nu. 24. Muſcatell. in prax. S. C. par. 3. in glo. nominent. in 1. addit. Cranet. conſ. 14. nu. 3. Marz. conſ. 24. Aret. conſ. 62. Menoch. conſ. 488. lib. 5. Ann alleg. 76. & Anna filius conſ. 97. 98. Houde ſ. 21. vol. 1. Burgos de Paz conſ. 18. Caballin. millel. 983. & infraſcripti alij inferiùs citandi, Corſet. q. 8. par. 2. ſuper Rit. Sicil.

Et in eff. ctu ex ſingulorum dictis reſultat, quòd hæc quæſtio (omiſſo illo caſu, quandò Tertius eſt vocatus in iudicio ab vno ex collitigantibus, aut quia ſit nominatus in Dominum, aut laudatus in authorem, cùm non ſit caſus noſter, ſed ſpectat ad materiam tex. in l. venditor, ff. de iudic. & in l. 2. C. vbi in rem act. exerc. debeat.) reſtringendo articulum ad Tertium non vocatum, ſed vltrò venientem
2 ad iudicium inter alios inchoatum, illud vnū præmiſſum neceſſarium requirit, vt in omni caſu debeat hic tertius nō ſolùm allegare, ſed etiam incontinenti probare, & docere ſuum intereſſe, in quo conſiſtat, aliàs nullo modo auditur, vt eſt tex. formalis in d. cap. venient la 2. ext. de teſtib. & vnanimi conſenſu admittunt Innoc. & DD. omnes in d. cap. veniens, & reliqui ſuprà citati, ſiuè alij quicunque de hac quæſt. verba facientes, etiam ſi eſſet citatus, quatenus ſua putauerit intereſſe, Gratian. diſcept. 1000. n. 12. niſi Tertius compareret in fa-
3 uorem pupilli, vel Reipub. nàm tùnc audiretur, ſi vult aliquid deducere, aut probare, etiā ſine aliquo eius particulari intereſſe, vt poſt Bart. Alex. & Felin. admittit, Cancer. d. cap. 16. nu. 38. 39. & Gizzar. d. deciſ. 41. nu. 13. 14. quod ego intelligo, vt audiatur vti ſimplex ſubminiſtrator probationum pro pupillo, & Republica, non autem vt acta ſint concipienda formiter cum ipſo Tertio vti parte intereſſata.
4 Qualis autem, & quanta debeat eſſe hæc probatio incontinenti facienda remittitur arbitrio Iudicis. Hartm. d. obſeru. 10. tit. 5. pract. forenſ. propè princ. verſ. & talis, Conar. d. c. 16. nu. 2. Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. caſ. 18. Cancer. d. c. 16. nu. 31. & licet Cartar. deciſ. Gen. 47. ex ſententia Alex. conſ. 101. nu. 1 vol. 1. & Rolan. conſ. 5. nu. 14. lib. 2. dicat, eſſe dandum terminum huic tertio ad docendum de iure ſuo; attamen Ioſeph Ludou. d. deciſ. Peruſ. 26. nu. 13. reſtringit probationem hanc ad exhibitionem inſtrumenti, vel ſententiæ incōtinenti factam, quod latiùs proſequitur Gratian. d. diſcept. for. 439. nu. 2. cum ſeqq. vſque ad fin.

5 Hoc intereſſe conſideratur tùm reſpectu rei deductæ in iudicio, tùm etiam reſpectu actionis, vel exceptionis hinc indè propoſitæ.

Intereſſe reſpectu rei eſt triplicis ſpeciei, nàm vnum conſiſtit in pleno præiudicio, quod ſententia inde proferenda cōtra vnum ex litigantibus affe poſſet huic Tertio in petitorio reſpectu minij, quod ipſe prætendit; Alterum in pleno præiudicio, quod ſententia proferenda contra vnum ex litigatoribus afferre poſſet huic Tertio in poſſeſſorio reſpectu poſſeſſionis, quam ipſe prætendit; Aliud denique intereſſe conſiſtit in illo quali quali præiudicio, quod eidem Tertio reſultaret ex ſententia inter principales collitigantes proferenda.

Exemplum primæ ſpeciei eſt, quando is, cui primùm competit actio, vel defenſio rei in iudicio deductæ, permittit ſequentem agere, vel excipere: aut qui paſſus eſt, eum, à quo cauſā habuit, experiri, ità ſunt formalia verba tex. in cap. pen. extra de ſent. & re iud. & vtetque caſus per extenſum eſt exemplificatus in l. ſæpè pen. ff. de re iud. vbi gloſ. addit alia exempla.

Exemplum ſecundę ſpeciei eſt, quando duo litigant de poſſeſſione alicuius rei, quæ aut eſt penès ipſum Tertium actualiter poſſidentem, aut eſt vacans, quia à nemine poſſidetur; in primo caſu præiudicium Tertij eſt manifeſtum, nè ab eo auferatur poſſeſſio, quam tenet, maximum quippè eſt cōmodum poſſeſſionis, §. commodum, inſt. de interd. & in ſecundo ſimiliter magnum vertitur Tertij præiudicium, dùm eamdem rem prætendit, licèt actu non poſſideat, nè, ſi alius intret in poſſeſſionē,

reddatur ſibi difficilior proſecutio iuris ſui, vt conſiderant *Ioſeph Ludouic. Cancer.* & alij ſupra citati,& inferiùs citãdi in terminis *tex. in cap.cùm ſuper, extra de re iud. cap. veniens lo 2. extra de teſtib. l. à Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus, ff. de re iudic. l. ob meritorum, C. ne vxor pro marito.* Exemplum tertiæ ſpeciei eſt in caſu *d. l. ſæpè verſ. nàm facientibus,* & *in l. à ſententia, ff. de appell.* ſi quidem ſententia lata contrà hæredem inſtitutum circa inualiditatem teſtamẽti, aut contrà meum cohęredem, non pręiudicat mihi; neque legatarijs, niſi quoad quale quale præiudicium ob præſumptionem illam, quæ inſurgit ex ſententia inter alios lata, de qua *in l. ſi duo patroni in princ ff. de iure iur.* & *in cap. cùm ſuper ext. de re iud.* cum ſimilibus latè *Tiraquell. in tract. Res inter alios acta lim. 19. Menoch. præſ. 62. nu. 6. lib. 2. Imol. in d. cap. cum ſuper nu. 12. propè fin. verſ. item aduerte.*

6 Aliud eſt intereſſe reſpectu actionis, vel exceptionis deductæ in iudicio inter principales collitigatores, quod etiam conſidrratur triplicis ſpeciei. Primum eſt, quando Tertius habet vnum, & idem intereſſe cum intereſſe deducto per alterum ex principalibus colliriganribus ſibi cohærens, & affixum, vti deprndens ex perſona alterutrius ipſorum litigantium, vt quia Actor, vel Reus habet cauſam à Tertio, vel Tertius habet cauſam ab Actore, vel Reo, veluti eſt in emptore, & venditore, & in creditore, & debitore, de quibus *in l. venditor, ff. de indic.* & *in l. ſæpè, ff. de re iud.* & hoc eſt idem cum prima ſpecie inter[eſ]ſe conſiderati reſpectu rei deductæ in iudi[illegible]. Alterum eſt, quando intereſſe huius Tertij non eſt vnum, & idem, ſed coęquale cum intereſſe, quod habet actor, vel reus, dependens tamen à perſona propria ipſius Terrij, & non à perſona vnius ex colliriganribus, prout eſt intereſſe, quod habet cohæres, aut legatarius in iudicio moto contrà hæredem vniuerſalem, ſeù cohærrdem ſuper inualiditate teſtamenti, aut intereſſe, quod habet Patronus, & Prælatus in iudicio moto contrà libertum, & ſubditos ſuper iurepatronatu, & iuriſdictione, de quibus loquitur *tex. in cap. cùm ſuper ext. de ſent. & re iud. l. ſi quis libertatem, ff. de petit. hæred. l. ſi duo patroni, ff. de iure iur.* cum ſimilibus, & hoc incidit in idem cum intereſſe reſpectu rei in tertia ſpecie. Tertium eſt denique interreſſe, quod deducit Tertius principalitèr, & de per ſe vti radicatum in perſona ſua propria, nec dependens, aut cohærens alteri, ſrd penitùs, & omninò ſeparatũ ab intereſſe deducto per vtrumq; collirigatorem in iudicio principali, vt puta, quia dicit, rem in iudicio deductam non ſpectare ad actorem, neq; ad reum, ſed ad ipſum Tertium ſolùm, & petit condemnari ſibi reum ad illam rem ſibi tradendam excluſo actore, & hic eſt caſus *in l. pen. ff. de pet. hæred.* & *in l. is, à quo, ff. de rei vend.*

Vtrumque intereſſe, vt ſuprà diſtinctum ſiuè ratione rei, ſiuè ratione actionis, vel exceptionis in iudicio deductæ operatur, vt quoties allegatur à Tertio, debeat Tertius ipſe audiri in iudicio, ſi tamen de eo doceat incontinenti, ſed ad diuerſos effectus.

7 Circà quos quidẽ effectus reducendo vniuerſam theoricam ad certam, & indubitatam praxim, tota hæc materia reſtringenda eſt ad duo tantùm tempora. Primum tempus eſt pendente iudicio inter actorem, & reum principales collitigantes, ſiuè in prima, ſiuè in ſecunda, ſiuè etiam in tertia inſtantia, autè tamen latam tertiam ſententiam, quæ ponit finem liti. Secundum tempus eſt conſiderandũ poſt latam tertiam ſententiam, ſeù talem, quæ ex priuilegio cauſæ, vel ex authoritate Supremi Tribunalis habeat executionem paratam.

Primum tempus infraſcriptas admittit diſtinctiones: Nàm ſi intereſſe deductum à tertio dependet ex perſona vnius ex litigatoribus, duplex inſpectio eſt adhibenda. Prima inſpectio eſt, ſi venit ad excludendum, ſeù remouendum actorem, aut reum à iudicio. Secunda inſpectio eſt, ſi veniat ad coadiuuandum tantum actorem, vel reum.

Exemplum in prima inſpectione eſt, quãdo is, ad quem primo loco ſpectat actio, vel exceptio rei deductæ in iudicio (prout eſt emp-
8 tor reſpectu venditoris conuenti ſuper proprietate rei venditæ, aut debitor reſpectu creditoris conuenti ſuper proprietate rei pignoratæ, de quibus agit *Iureconſ. in l. ſæpè, ff. de re iud.*) opponit ſe in illo iudicio, & vult remouere, & repellere actorem, vel reum à proſecutione, & defenſione illius iudicij, dùm ab vno ex illis cauſam habet, ſi comparet antè litem inter eos [con]teſtatam, id omni iure eſt ei permiſſum [illegible] [ſti]ndo in ſe onus iudicij, ſi vult; poſt verò [illegible] conteſtatam non poteſt remouere actorem, ſed debet ipſe Tertius audiri in eo ſtatu, in quibus cauſa reperitur; Reum verò adhuc poterit remouere etiã poſt litem conteſtatam, ſi non habuit ſcientiam conteſtationis, & litis motæ, vel ſi ſuperueniat iuſta cauſa ſuſpitionis de colluſione, aut ipſe Reus conſentiat, & hoc quoad præiudicium ipſius Tertij, nàm quoad præiudicium ipſius Rei non poterit illum impedire, quin cauſam ſuam defendat, *Bart.* communitèr approbatus *in l. ſi perluſorio, §. 1. de appell. Imol. in d. l. à ſententia,* ſiuè *in l. 4. §. ſententia, ff. de appell. poſt nu. 14. verſ. quod eſt intelligendum,* iterùm *Bar. in d. l. ſæpè q. 8. Marcheſ. in prax. commiſſ. part. 2. c. 14. nu. 12. & 13. Gail. lib. 1. obſer. 70. nu. 19. & 71. nu. 14. Ioſeph Ludoui. deciſ. Peruſ. 26. nu. 25. Couar. pract. quæſt. cap. 13. nu. 3. verſ. nàm Iuriſc. & num. 7. propè fin. verſ. quò fit, Rebuff. tom. 3. Conſt. Gall. tit. de arreſt. & oppoſit. ar. 1. glo. 1. n. 7. Barboſ. in l. ſi alienam* poſt *nu. 16. verſ. pro mea igitur, ff. ſol. matr.* poſt *Imol. in d. cap. cum ſuper nu. 7.*

nu.7. verſ. item poteſt. Data verò ſcientia litis motæ neutrum poterit remoueri, ſed benè debet ipſe Tertius audiri in eodem ſtatu, & iiſdem terminis, in quibus cauſa reperitur, coadiuuando actorem, vel reum, à quo cauſam habet, vt omnes præcitati concludunt, licet ſolus *Couar.d.cap.14.nu.3.in fin.verſ.hactenùs* velit, quod in hoc caſu non tenetur Tertius litem aſſumere in eodem ſtatu, ſed debeat audiri ex integro.

Exemplum in ſecunda inſpectione eſt, quãdo Tertius, qui ſe opponit, eſt is, ad quem ſecundariò ſpectat actio, vel defenſio rei, proùt
9 eſt venditor reſpectu emptoris agentis, vel conuenti ſuper proprietate rei venditæ ab ipſo emptore poſſeſſæ, aut creditor reſpectu debitoris agentis, vel conuenti ſuper proprietate rei pignoratæ, de quibus in eadem *l. ſæpè*, in quacunque parte iudicij hic Tertius compareat ſiuè antè, ſiuè poſt litem conteſtatam, indubitatum eſt, quod non poteſt venire niſi ad coadiuuandum illum, à quo cauſam habet, & proindè non debet audiri, niſi in eo ſtatu, in quo cauſa reperitur, ac ſi omnia acta eſſent facta cum ipſo Tertio, ipſique proſunt, & obſunt, iuxtà ſpecificam diſpoſitionem *tex. in cap.2.vt lit.pend.in 6*.

Et hoc procedit etiam inuito illo, quem vult adiuuare, ac etiam ſi is vellet deſiſtere à iudicio, vel confiteri intentionem Aduerſarij, ità ſubdit *Imol. in d. l. à ſententia poſt num. 14. verſ. vbi autem ceſſet talis Tertius*, citans *text. in l.principalitèr l.2.C.de liber.cauſ.* & quamuis aliqui etiam in hoc caſu conſtituant differentiam inter ſcientiam, & ignorantiam litis, ad finem, vt data ſcientia non poſſit producere de nouo alias probationes vltrà productas à principali, quem vult adiuuare, data verò ignorantia litis poſſit illas ſu[illegible] ex perſona ſua propria, proùt ſunt *Ba[illegible] d. l. ſi perluſorio*, §.1. poſt *nu.3.* latiùs *Imol. in d.l. à ſententia nu.16. per tot. & ibid. Ang. Aret. nu.8. in final.verb. Affl.decis.235.* vbi etiam *Vrſill. Rebuff.d.tit.de arreſt.& oppoſ.art.1.glo.1. nu.8.14. & 15. Marcheſ.d.c.14.nu.22.verſ.vndè ſi ſciuit, Cranett. conſ.14. nu.6.in fin. Menoch. conſ.488. nu.6. Trentacinq.lib.2.var.cap.16.nu.89.*

Tamen contraria præualuit opinio, vt in hoc caſu hic Tertius ſiuè ſciens, ſiuè ignarus litis motæ non audiatur, niſi in terminis, in quibus cauſa reperitur inter principales, vt poſt *Innoc.in d.cap.cum ſuper nu.6.& Anton.de Butr.nu.18.* tradiderunt *Conar.d.cap.13.n.2* & iterùm poſt *nu.3.verſ.nec quicquam, Gail. d.obſer.11.nu.12.cum ſeqq.& nu.14.Ioſeph Ludouic. deciſ.Peruſ.26.nu.7.* & latiùs *num.25. Bald.* expreſsè *in auth. nunc ſi hæres num.14. C. de litig. Ang. in l. ſi ſuſpecta in 2.caſu, ff.de inoffic.teſtam. Granat.ad Veſtr.in prax.lib.5.cap.vlt.nu.24. Iodoc. Damhoder. in prax.ciuil. c.98. Guttier.lib.1. pract. qu. 66. nu.2.* reprobando expreſsè *Bart. Affl.* & alios diſtinguentes inter ſcientes, & ignorantes litem motam, *Borgn.deciſ.Ferez.5. num.32.lib.4. Caballin.milleloq.985. Fab.Ann. conſ.97.num.6. & conſ.98. nu.5.* qui proptereà concludit, etiam ſi hic Tertius eſſet minor, eſſe ei deneganda beneficia, ſi compareat in ſtatu cauſæ, in quo erant conceſſa beneficia principali, quem vult coadiuuare, vel ſit præcluſa via petendi, & ità vtrobique atteſtatur fuiſſe iudicatum per bina decreta in caſu ſuo, ſequitur *Giurba deciſ.1. nu.24. cum ſeq.* iuncto *nu.45.* eiuſdem opinionis eſt *Cancer.d.cap.16. num.6.* qui poſtea *num.9.* teſtatur, de ſtylo illius Senatus Principatus Cathaloniæ nullum Tertium oppoſitorem audiri, niſi in ſtatu, in quo cauſa reperitur, ſi tamen compareat ante concluſionem in cauſa, poſteà vero nullo modo. Quicquid in contrarium deciſum refert *Gizzar.deciſ.41. nu.15.* vbi apparet, non fuiſſe digeſtas rationes ab *Anna* adductas, optimè pro opinione *Anna* concurrit *Guttier. 1. lib. pract.qu.66 in fin.* qui loquitur in terminis beneficiorum præfixis à iure, proùt nunc eſt in Regno per *Pragm.* editam *die 27. Maij 1621.* quæ modò eſt *pragm. 16. de ord. Iud. & Gaill: obſer.71.lib.1.in fin.* dùm reaſſumit, quod Tertius arctetur iiſdem terminis, quibus arctatur principalis, & præcluſa via principali, ſit etiam præcluſa Tertio.

10 Ratio huius communis opinionis eſt, quia eo ipſo, quo Tertius ſpontè comparet, cenſetur approbare omnia acta facta cũ ſuo principali, quem vult adiuuare, ac ſi eſſent facta cum ipſo, itaut reputetur vna, eademq; perſona cum eo principali, latè *Imol.in d.cap.cùm ſuper*, poſt *nu.7.verſ.item aduerte* vſque *ad ver. per prædicta, Caſſad.deciſ.1.de except. Puteus deciſ.71.lib.3. Rot.Rom.* apud *Ludouiſ. deciſ.359. & 396.* & apud *Farin.in par.2.deciſ.431.nu.5. Surd.deciſ.173.nu.27.& deciſ.335.nu.21.& 22. Chriſtof.de Paz de tenuta cap.23.*

11 Si verò intereſſe, quod Tertius allegat, non eſt vnum, & idem cũ intereſſe deducto à principalibus collitigatoribus, ſed eſt coæquale cum eo, dependens tamen à propria perſona ipſius Tertij, & non ab aliquo ex collitigantibus, iuxta exempla à me tradita in ſecunda ſpecie intereſſe reſpectu actionis, vel exceptionis, & in tertia ſpecie intereſſe reſpectu rei deductæ in iudicio; quo caſu ex ſententia proferẽda infertur huic Tertio ſolùm quale quale præiudicium, ex illa iuris præſumptione, quæ pro ſententia reſultat, vt ibi dixi, & notat *gloſ.2.in d.c.cùm ſuper de re ind. Couar.d.cap.13. nu.4. Cancer. d.cap.16. nu. 53.* tunc eſt in arbitrio ipſius Tertij, aut comparere in eodem iudicio allegando, & probando prædictum ſuum intereſſe, & debet audiri ſimilitèr in terminis, in quibus cauſa reperitur, vt conſtat ex *Imol. in d.l.à ſententia nu.13. verſ.hoc præmiſſo*, & clariùs poſt *nu.14. verſ.ſecus verò ſi eſſet tale*

ins,

Digitized by Google

ius, & iterum in verſ. Si autem eſſet idem, vſque ad verſ. Et pro hoc, & iterũ in verſ. Si verò reus conuenitur, Ang. Aret. in ead. l. à ſententia, num. 4. verſ. Et in his conclude, & magis expreſsè col. 3. in fin. verſ. Si verò eſſet tale ius, Benint. deciſ. 75. iterum Imol. in d. cap. cùm ſuper, num 7. in fin. verſ. Si autem reus, vſq; ad nu. 8. aut proteſtari, quod per illud iudicium, & quamlibet ſententiam proferendam inter illos colliigantes nullum ſibi inferatur præiudicium in iuribus ſuis: Non enim poteſt impedire actorem, neque reum, quin ille agat, hic verò defendat cauſam ſuam, ità reſultat ex Bartol. in d. l. ſæpè, qu. 5. & 8. & ibid. Angel. Cuman. Imol. & Alex. n. 109. & alijs, quos refert, & ſequitur Couarr. pract. c. 15. n. 8. verſ. Scribit tamen Bart. qui hanc proteſtationem admittũt etiam in Tertio habente intereſſe dependens ab intereſſe vnius ex principalibus colliigantibus, eiq; annexũ, & Gaill. d. obſeru. 70. nu. 26. qui eandem proteſtationẽ admittit etiã in eo Tertio, qui habet principale intereſſe, de quo mox verba faciemus. Quidquid in contrarium adduxerit Anna pater allegat. 76. reprobatus à Præſid. de Franch. deciſ. 261. num. 13. & à Fabio Anna filio conſ. 97. num. 13. quamuis eum pro opinione Patris falsò citauerit Giurb. deciſ. 1. n. 33. in fin. & idem arbitrio huic Tertio concedit Seraph. deciſ. 906. poſt num. 1. dum ait, quòd dupliciter hic Tertius poteſt venire ad cauſam, vel in eo ſtatu, in quo reperitur, vel principaliter committi faciendo cauſam pro ſuo intereſſe.

12 Si autem intereſſe à Tertio deductum eſt penitùs, & omninò ſeparatum à iure deducto inter illos colliigantes dependens à propria ipſius perſona, nec vllam habens dependentiam, aut connexitatem cum iure illorum, & proptereà impugnat, tàm actionem actoris, quàm exceptionem Rei conuenti, quo caſu dicitur venire ad infringendum iura vtriuſq; colliigatoris, tunc eſt magna altercatio inter DD. An hic Tertius debeat audiri in eodem proceſſu, vel potius per proceſſum ſeparatũ? & nonnulli fuerunt in opinione, quòd nedum audiri debeat in eodem proceſſu, ſed quòd poſſit principalitèr deducere iura ſua ex integro ſuperſeſſa interim expeditione cauſæ inter illos primos colliigantes, donec inſtructo proceſsu huius Tertij poſſit vnica ſententia terminari iudicium reſpectu omniũ, cuius opinionis author aſſertur Bald. in c. 1. §. ſi duo propè princ. de pact. ten. in vſib. feud. ſequitur Alex. ad Bart. in d. l. is à quo, ff. de rei vend. Vrſill. ad Affl. deciſ. 235. poſt nu. 3. attento ordine literæ, Greg. Lopez l. 6. gloſ. 2. in fin. tit. 10. par. 3. Borgn. deciſ. Finiz. 5. num. 25. Barboſa in l. ſi alienam, nu. 16. & in l. 35. nu. 7. verſ. Item, & ſecundo vſque ad num. 9. ff. ſol. matr. Caſtill. lib. 2. quotid. contr. c. 9. poſt n. 9. verſ. Deindè cõſtituo, Menoch. conſ. 488. n. 8. vbi dat authorem huius opinionis Bart. in l. ſi quis libertatem, ff. de petit. hæred. nu. 1. aſſerens, eam fuiſſe ſeruatam in hoc noſtro Senatu Neap. deceptus authoritate Vrſill. ad Afflict. deciſ. 15. & Ann. alleg. 76.

Alij verò fuerunt in opinione prorſus contraria, vt ſcilicet hic Tertius veniẽs ad infringendum iura vtriuſq; litigatoris, nedum non poſsit impedire proceſsum, & illius expeditionem inter principales colliigãtes; ſed nec etiam admitti debeat in eodem proceſſu, ſed in alio ſeparato, & qui prius obtinebit contra conuentum, præſtabit ei cautionem de indẽnitate, de qua in l. pen. ff. de pet. hæred. & in l. is à quo, ff. de rei vend. & hæc opinio vbiq; præualuit, vt cõſtat ex eodem Bald. qui aſſerebatur author præcedentis opinionis in d. auth. nunc ſi hæres, C. de litig. poſt n. 4. Ang. in d. l. ſi ſuſpecta in 1. caſu, Innoc. in d. c. cũ ſuper, col. 3. Ant. Butr ibid. num. 14. Bellam. nu. 11. Felin. num. 17. Imol. in d. l. à ſententia, num. 14. per tot. & ſignanter in verſ. Et prædicta procedunt, ibi: Secùs videtur ſi ius, Rot. Rom. deciſ. 4. de ind. in antiquior. Affl. dec. 235. nu. 6. verſ. Si tamen venit ex ſe, Couarr. in d. c. 14. n. 4. vbi late hanc opinionem defendit, & ſecundùm eam atteſtatur non ſemèl vidiſse iudicatum in Regio Granatenſi Prætorio, Gaill. obſeru. 69. & 70. num. 24. lib. 1. Ioſeph Ludouiſ. deciſ. Peruſ. 26. num 26. Cancer. d. cap. 16. nu. 7. ad 10. limitat tamen de æquitate, quando hic Tertius, vel in promptu offerret ſuas probationes, vel nullas facere vellet, vt num. 24. ad num. 28. Borgn. d. deciſ. 5. nu. 34. Fab. Anna d. conſ. 97. nu. 10. vbi reprobat Menoch. d. conſ. 488. retorquendo authoritatem Bart. in d. l. ſi quis libertatem, & Anguiſol. conſ. 62. lib. 2. quos Menoch. adducebat pro ſe Aquilin. in l. naturalitèr, §. nihil commune, par. 2. num. 84. de acquir. poſſeſſ. Fachin. lib. 1. contr. c. 5. Trentacinq. lib. 2. var. tit. 1. c. 16. n. 6. Giurb. dec. 1. n. 33. in fin. & demùm Præſ. de Franch. d. dec. 261. & 492. & vtrobique atteſtatur ità fuiſse iudicatum per S. C. addo nouiſsimè Coccin. deciſ. Rotæ 237.

13 Circà quas quidem deciſ. Præſ. 261. & 492. eſt obiter aduertendum, quòd caſus vtriuſq; deciſionis non eſt propriè caſus huius Tertij, qui habet intereſse penitùs ſeparatum à perſona collitigantium, dependens à ſua propria perſona, ſed eſt caſus illius Tertij, qui habet intereſse coæquale cum vno ex collitigatoribus, prout eſt cohæres, qui comparet in iudicio, in quo eius cohæres in eadem hæreditate eſt actor, aut reus, & proindè vtraque illa deciſio redditur dubitabilis in caſu ſuo, quatenus non fuit admiſsus ille Tertius in eodem ſtatu, ex his, quæ dixi ſuperius, ſed rationes ab eo adductæ optimè congruunt huic Tertio, de quo nunc agimus.

Prætereà in eadem deciſione eſt principalitèr aduertendum; quod quatenus idem Præſ. in ead. deciſ. 261. nu. 13. diuerſificat caſum, in quo plures ex eodem iure agunt contra vnũ, eundemque conuentum; ab alio caſu, in quo

Tertius

Tertius vult defendere reum ex eodem iure,
quo reus ſe defendit, vt reſpondeat limitatio-
ni, *l. is à quo, ff. de rei vend.* quæ afferebatur ex
doctrina *Imolæ in d. l. à ſententia, & Anton. &
Imol. in d. c. cũ ſuper,* quam tradiderat *ibid. n. 5.*
quaſi quòd quando Tertius vult defendere
reum; tunc ſit audiẽdus, & interim debeat ſu-
perſederi in expeditione cauſæ inter prædi-
ctos collitigantes; ſecùs autem, quando Ter-
tius vult coadiuuare actorem, vt tunc non ſit
ſuperſedendum in cauſa; eſt, inquam in hoc
aduertendum, nàm parcat mihi doctiſsimus
ille vir, æquiuocauit, vt credo; in applicatione
terminorum; ſiquidem *Anton. de Butr. & Imol.*
in locis ab eo citatis non loquuntur de Ter-
tio habente coæquale ius cum vno ex litigan-
tibus dependens ex perſona ipſius propria,
prout eſt caſus eiuſdem deciſionis, & alterius
492. dùm vtrobique Tertius, qui volebat ſub-
intrare, erat cohæres, qui concurrebat cũ ſuo
cohærede agente contra eundem reum: ſed
loquuntur de Tertio habente vnum, & idem
ius cum vno ex collitigãtibus, dependens ta-
men non à perſona ipſius propria, ſed ab eo-
dem collitigante; vel è cõtra ius litigantis de-
pendet à perſona ipſius Tertij, prout eſt Do-
minus reſpectu Procuratoris, venditor reſpe-
ctu emptoris, creditor reſpectu ſui debitoris,
de quibus loquitur *tex. in l. ad exequutore, §.
alio, ff. de appell.* & ideò dùm emergit Tertius
in iudicio deducens coæquale ius ex perſona
ſua propria, ſiuè ex parte actoris, ſiuè ex parte
rei, non video, cur diuerſum ius ſtatui debeat,
quandò vult coadiuuare reum, quàm quan-
do vult coadiuuare actorem, prout ipſe præ-
ſupponit; eſt igitur maturius cogitandum in
caſu illarum deciſionum.

Redeundo modò ad caſum noſtrum, qui
verſatur in Tertio habente ius penitùs ſepa-
ratum ab vtroque collitigante radicatum in
ſua propria perſona, in quo affirmaui, ſecun-
dam opinionem eſſe vbiq; magis receptam,
reiecta illa prima contraria; eſt aduertendum,
quod inter ſectatores illius contrariæ opinio-
nis eſt *Barboſa,* qui in locis vt ſuprà citatis,
pro cardine ſuæ opinionis conſiderat, quòd
14 Tertius in hoc caſu fungitur officio duarum
perſonarum, nempè actoris, quatenus petit rẽ
ſibi adiudicari, & rei conuenti, quatenus vult
excludere actorem à ſua actione, & ideò licet
quatenus ſuſtinet vices actoris non deberet
admitti ad impediendam illam primam litẽ,
ſed eſſet ſeruanda diſpoſitio *tex. in d. l. is à
quo.* Tamen quatenus ſuſtinet vices rei con-
uenti pro excluſione actoris ab eius actione,
debet admitti etiam ad impediendam primã
litem, quia tunc vti reus videtur virtualiter
opponere aduerſus actorem exceptionem,
tua non intereſt, vel tibi non competit actio,
& vtraque hæc exceptio eſt peremptoria, de
qua Iudex cauſæ principalis debet cognoſce-
re, & pronunciare in eodem iudicio, vt ſecun-
dùm ipſum colligitur ex *d. l. Titia,* & ex *l. bona
fides, ff. depoſ. & l. ſiquidem, C. de except.*

Ego verò ad euellendum cardinem hunc
ſic] tenaciter fixum in pectore *Barboſæ* aduer-
to, quòd eius aſsumptum, vt ſcilicet Tertius
in hoc caſu ſuſtineat vices actoris, & rei, li-
cet diuerſis reſpectibus, non eſt verum, quia
ſi compareat non vocatus, ſed ſua ſponté, di-
citur ſuſtinere partes actoris tantùm, vt tra-
dit *Bald. in d. auth. nunc ſi hæres, n. 4.* latè *Tren-
tac. lib. 2. var. reſol. tit. 1. cap. 16. in princ.* nec po-
teſt ſuſtinere partes rei, dùm nec ipſe poſsi-
det, nec venit ad adiuuandum poſseſſorē cõ-
uentum, imò ipſe eſt, qui prouocat ad iudiciũ
vtrumque litigatorem, quo caſu etiam in ter-
minis *l. diffamari, C. de ingen. & manum. & in
l. ſi contendat, ff. de fideiuſſ.* is dicitur actor, qui
prouocat ad iudicium ſecundùm opinionem
in hoc Regno receptam, vt poſt diſputatum
articulum ad partes atteſtatur *Præſ. de Fran-
ch. deciſ. 657.* quicquid in contrarium de iure
communi adſtruat *Bardell. conſ. 1. nu. 2. & 4.*

Libentèr tamen fateor, quòd in vno caſu
erit veriſsima hæc *Barboſæ* opinio, quãdo ſcil.
15 lis moueretur ab aliquo ſuper aliqua re per
actionem particularem, quæ poſſet afferre
præiudicium actioni vniuerſali; nàm tunc
Tertius, qui prætendit habere actionem vni-
uerſalem, poteſt ſe opponere, & impedire pro-
ceſsum in actione particulari, nè fiat ſibi prę-
iudicium in vniuerſali, prout conſiderat *Bar-
boſa* ipſe in ſecunda ſpecie intereſſe ab ipſo
formata, per *tex. in l. ſi quis libertatem,* vbi *Bart.
num. 1. ff. de pet. hæred.* & ego addo *tex. in l. per
minorem,* cũ materia ſua, *ff. de indic.* tunc enim
erit ſuperſedendum in particulari, donec fue-
rit cognitum, & ſententiatũ ſuper vniuerſali, vt
latè fundat *Valaſc. conſult. 90.* ab eodem *Bar-
boſa* citatus; & ego obtinui pro Matthæo Co-
mite contra Marchionem Genzani, qui mo-
uerat iudicium contra Petrum Antonium
Comitem filium dicti Matthæi iure aſsiſten-
di ſuper bonis donatis dicto Antonio per
Matthæum eius patrem cum quibuſdam one-
ribus adimplendis in beneficium patris pro
creditis contractis ab ipſo Petro Antonio
cùm dicto Marchione poſt dictam donatio-
nem, & compilato proceſſu, ſe oppoſuit Mat-
thæus pater, qui intentauit iudicium contra
filium ſuper reſciſsione dictæ donationis ob
adimplementa non ſubſequuta allegando,
quòd per actionem particularem intentatam
per Marchionem ſuper bonis donatis fieret
ſibi prę iudicium in actione vniuerſali ab ipſo
intentata ſuper reuocatione donationis, in
qua ſi obtinuiſſet Matthæus, omnia bona do-
nata; ſuper quibus agebat Marchio iure aſ-
ſiſtendi, debebant reperuenire ad eundem
Matthæum, quæ ſi fuiſſent interim diſtracta
pro credito Marchionis, fuiſſet maximum
præ-

præiudicium actioni ſuæ vniuerſali circà in-
tentatam reuocationem, & me patrocinante
fuit per S.C. interpoſitum decretum, quod ſu-
perſedeatur in iudicio Marchionis, donec fue-
rit viſus exitus iudicij moti per Matthæum
patrem. Et erit hæc prima limitatio ad regu-
lam in hoc Tertio habente ius penitùs ſepa-
ratum conſtituta.

Secundò limitatur, vbi primus actor ob-
16 tinuerit ſententiam contra reum conuentum,
cuius vigore abduxerit poſseſsionem à reo,
præſtita cautione de indemnitate, ſeruata for-
ma *d. l. pen. ff. de pet. hæred. & l. is à quo, ff. de rei
vend.* nàm tunc is, qui primo obtinuit, nô po-
terit impediri, quin aſsiſtat reo in alio iudi-
cio, vbi foerat conuentus ab alio pro eadem
re, licet antrà non potuiſset aſsiſtere, vt ex-
preſsè affirmat *Imol. in d. l. à ſententia prope
fin. verſ. Sed certè meo iudicio, & in d. cap. cùm ſu-
per, num. 8.* quod etiam admiſit *Innoc. in d. cap.
cùm ſuper*, prout ipſum declarat *Butr. ibid. nu.
15. verſ. Secundum hoc.*

Tertiò limitatur, vbi Tertius hic allegaret,
17 poſseſsionem eſse penès ſe, nàm tunc eſt
audiendus ex integro in iuribus ſuis pro tuê-
da ſua poſseſsione, quam allegat, & interim
eſt ſuperſedendum in cauſa principali, aliàs
acta facta, & facienda ipſo inaudito ſibi non
præiudicant, nec etiam ſententia, quę fortaſsè
proferretur, *d. cap. cùm ſuper de re iud. d. l. ob ma-
ritorum, C. nè vxor pro marito, d. l. à Diuo Pio, §.
ſi ſuper rebus de re iud. Imol. in d. l. à ſententia
poſt num. 13. verſ. Aduerte tamen*, ibi: *Ideò ſi ip-
ſe Tertius, Couarr. d. cap. 16. nu. 3. verſ. Tertia
ſolet, Ioſeph Seſe de inhibit. cap. 15. §. 1. per tot.
Ioſeph Ludouiſ. d. deciſ. Peruſ. 26. num. 15.* & paſ-
ſim omnes DD. id fatentur.

Debet tamen hæc poſseſsio eſse naturalis,
18 non autem ciuilis, aliàs non operatur, *Seraph.
dec. 793.* & ſufficit, quod illa naturalis ſit tran-
slata legis miniſterio, vt in caſu *l. 45. Tauri*
exemplificat *Paz de tenut. n. 12. 13. & 14.*

Niſi hic Tertius comparens allegando ſe
19 poſsidere habuerit cauſam lite pendente ab
eodê, contra quem principaliter agitur, quia
tunc alienatio vti de re litigioſa eſt nulla, &
non tranſtulit dominium, nec poſseſſionem in
eum, vt eſt *tex. in leg. quamquam, §. 1. ff. de aqu.
pluuia arcen. Parlad. lib. 2. rer. quotid. c. fin. par. 2.
§. 1. num. 11. & par. 4. §. 5. num. 6. cum ſeqq. Ze-
uall. quæſt. comm. 820. num. 32. vſque ad 48. Fari-
nac. fragm. par. 2. num. 323. cum ſeqq.*

Quartò limitatur, vbi poſseſſio rei in iudi-
cio deductæ ſit vacans, & à nemine actuali-
20 tèr poſseſſa, nàm tunc Tertius hic deducendo
ius ſuum, ſiuè in poſseſſorio, ſiuè in petito-
rio, & ſic nedum ratione poſseſſionis, ſed etiã
ratione proprietatis, debet admitti ex inte-
gro ad probandum iura ſua, & interim ſuper-
ſedêdum eſt in expeditione cauſæ inter prin-
cipales litigatores, ex his, quæ dixi ſupra in
ſecundo caſu exempli ſecundæ ſpeciei inte-
reſſe formati circa rem in iudicio deductam;
aliàs enim fieret deterior conditio ipſius Ter-
tij per ſubingreſſum alterius, cui interim tra-
deretur poſseſſio, nàm ſortiretur duriorem
aduerſarium, quod non eſt permittendum, ità
*Innoc. in d. cap. veniens lo 2. Bart. in d. l. à Diuo
Pio, §. ſi ſuper rebus, Imol. in d. l. à ſententia* poſt
*num. 13. verſ. Aduerte tamen, Zaſ. in eod. §. ſi ſu-
per rebus, ante num. 14. verſ. Secundus caſus eſt,
Couarr. d. c. 16.* poſt alios ab ipſo citatos *nu. 3.
verſ. Secundus caſus*, vbi dicit eſſe communem,
item *Bart. in l. pen. ff. de petit. hæred. Ioſeph Lu-
douiſ. d. deciſ. Peruſ. 26. num. 14. verſ. Aut ſecun-
do, Rebuff. d. tit. de arreſt. & oppoſ. art. 1. gloſ. 2.
num. 22. Menoch. de adipiſc. poſſ. remed. 4. nu. 573.
Marcheſ. d. c. 14. nu. 18.* & vti ab omnibus ſecu-
tam prædicat, & admittit *Præſ. de Franch. dicta
deciſ. 261. poſt num. 12.* & probatur manifeſtè *in
d. cap. veniens lo 2. extr. de teſtib.* & in hoc caſu
procedit opinio *Chriſtophor. de Paz in tract. de
tenuta, cap. 20.* prout ipſemet declarat *ibidem,
num. 11.*

Quintò limitatur, vbi lis eſſet ſuper ſpolio
inter ſpoliatum, qui prætenderet reſtitutionê
21 rei, & ſpoliatorem; nàm Tertius, qui præten-
dit dominium eiuſdem rei comparendo pro
ſuo intereſſe facit ſuſpêdere iudicium, & pro-
ceſſum inter ſpoliatum, & ſpoliatorem, donec
de ſuo iure oſtenderit, & inſtructo proceſſu
terminabitur iudicium vnica ſententia inter
omnes, tàm ſuper ſpolio, quàm ſuper domi-
nio allegato per Tertium, ità tradit *Iacobin.
in l. ſi de vi, nu. 19. verſ. Duodecimo fallit, ff. de
iudic. Alex. Iaſ. Ripa, & Rub. Alexand. in l. natu-
raliter, §. nihil commune, ff. de acquir. poſseſſ. Me-
noch. de recuper. poſſ. remed. 1. num. 372. Ioſeph
Ludouiſ. deciſ. 29. n. 5. & dec. 27. nu. 22.* vbi *n. 23.
& 24.* plurimis modis temperat hoc dictum,
latiſſimè *Menoch. d. conſ. 488. per tot.* & ſignan-
tèr *num. 10. cum ſeqq.* per ſeptem argumenta,
*Puteus dec. 326. lib. 2. Barboſ. in d. l. ſi alienam,
num. 8. verſ. Quod procedit, & num. ſeq. Cancer. d.
cap. 16. num. 89.* vbi limitat duobus modis, *Pa-
cific. dec. 58. n. 45. de Salui. interd.*

Sexta, & vltima pro nunc limitatio eſt, vbi
verſaretur ſcandalum publicum, & periculum
22 animæ, ſi non ſuperſederetur in illa cauſa, vt
in exemplo mulieris deſponſatæ duobus, tra-
dit à *Zaſ. in d. §. ſi ſuper rebus poſt num. 13. verſ.
Prædictus primus, Rom. ſingul. 44. Alexand. ad
Barb. in d. l. is à quo, Put. d. deciſ. 326. lib. 2. Man-
doſ. in forma commiſſ. admiſſ. pro intereſſe, in verb.
Cauſam. Cancer. d. cap. 16. num. 39. Moched. deciſ.
214. aliàs 19. de reſt. ſpol.*

*Hæc reſpiciunt primum Tempus antè
ſententiam.*

Secundum verò Tempus poſt ſententiam,
ſuas etiam admittit diſtinctiones, nàm ſi ſen-

ten.

tentia ſit lata in actione perſonali pro certã quantitate, & eius vigore eſt facta executio, ſecundùm ordinem *l. à Diuo Pio, ff. de re iud.* in aliquo corpore ad finem vendendi pro ſatiſfaciendo creditori, qui obtinuit ſententiam, Tertius eatenus poteſt impedire effectum illius executionis, quatenus allegauerit ſe Dominum, aut poſſeſſorem, vel ſaltem ſimplicem detemptorem antè litem motam, vt poſt *gl. in verſ. Fintque:* ibi tradunt DD. omnes in *d. §. ſi ſuper rebus, Angel. Aret. in d. l. à ſententia poſt nu. 4. verſ. Sin autem fieret executio, colum. mihi 3. circa princip. Anton. de Butr. in d. cap. veniens poſt num. 10. verſ. Et tunc ſi petitur executio, Couarr. d. cap. 16. num. 4. Anna pater alleg. 120. in princ. Ioſeph Ludou. d. deciſ. Peruſ. 26. num. 16. Valaſc. d. conſult. 55. Pegner. deciſ. 205. Gaill. d. obſeru. 70. num. 21. verſ. Cæterùm, Rebuff. d. titul. de arreſt. & oppoſ. art. 1. gloſ. 1. num. 23. Cancer. d. cap. 16. nu. 64. & 65. Mynſing. obſeru. 73. cent. 3. in vlt. caſu, Zaſ. in d. §. ſi ſuper rebus, ſimiliter in vltimo caſu, Ang. in d. l. ſi ſuſpecta de inoffic. teſtam. in 3. caſu, Magon. deciſ. Flor. 104. in fin.* vbi dicit, hunc Tertium eſſe admittendum quandocumque antè executionem factam, & conſummatam, latè *Gratian. diſcept. for. 438. per tot.* vbi etiam *nu. 14.* dicit, quòd interim ſi extant alia pignora exequuta, aut exequenda, abſq; controuerſia poterſit illa vendi dimiſſis controuerſis, iuxtà *tex. in d. l. à Diuo Pio, §. ſed & illud,* ibique *Cuman. & Iaſ. num. 1.*

Si verò habuerit poſſeſſionem lite penden-
24 te, præſumitur in fraudem paratæ executionis, & ei non proderit ad impediendam venditionem, *Anna ſing. 28.* latiſſimè *Couarr. d. cap. 15. num. 7. per tot.* vbi omnes caſus complectitur, reprobata opinione *Angel. in Auth. de litig. col. 2.* qui diſtinguebat ſcientiam ab ignorantia in emptore, *Ioſeph Lud. d. deciſ. 26. nu. 8. Marcheſ. in cap. 14. num. 17. Borgn. d. deciſ. Fiuiz. 5. num. 16.*

Quòd ſi allegauerit dominium tantum abſque poſſeſſione, aut hypotheca, etiam anteriore, non audietur ad finem impediendi venditionem rei exequutæ, & quoad dominium erit ſibi conſultum in alio iudicio, cui non ſit præiudicium per illam ſummariam cognitionem, *Gloſ. in cod. §. ſi ſuper rebus, Præſ. de Franch. deciſ. 289. Ioſeph Seſe de inhib. cap. 2. §. 3. num. 14. cum ſeqq.* & pro hypotheca erunt ſibi ſalua iura ſuper pretio, *Surd. dec. 335. n. 11. verſ. Quartò videmus,* quicquid in contrarium affirmet *Caſtill. in l. Tauri 64. in ver. Se allegue, col. 3. verſ. Item ad illud,* qui non benè applicat doctrinas ab eo adductas ad hunc caſum.

Si verò ſententia lata eſt in actione reali,
25 ſeù hypothecaria, Tertius qui habet viuam, & idem intereſſe cum vno ex litigatoribus, ſiuè primo loco, ſiuè ſecũdò ſpectet ad eum actio, vel defenſio, poterit infrà legitima tempora ab ea ſententia principalitèr appellare, & appellationi à principali interpoſitæ inhærere, eandemque proſequi pro ſuo intereſſe, etiam inuito principali, & etiam ſi principalis ipſe deſeruerit appellationem à ſe interpoſitam, vel aliàs tacitè, aut expreſsè appellationi renunciauerit, prout plenè probat *Imol. in d. l. à ſententia poſt num. 14. verſ. Et prædicta procedunt, & ibidem Angel. Aret. poſt num. 5. verſ. Et quod dixi, idem Imol. in d. cap. cùm ſuper poſt num. 7. verſ. Et prædicta procedunt, & num. 11. Gaill. d. obſeruat. 70. num. 9. lib. 1. & obſeru. 122. Rebuff. d. titul. de arreſt. & oppoſ. art. 1. gloſ. 1. nu. 17. & 18. gloſ. vlt. num. 5. Marcheſ. d. cap. 14. nu. 18. verſ. Aut res,* qui licet propè finem eiuſdem numeri velit in hoc caſu, Tertium non debere audiri, neque ad appellandum, tamen *num. 14.* expreſsè ait, quòd nec appellantè, nec appellato proſequente appellationem poterit ipſe Tertius eam proſequi.

At *Brøderod. in tract. de appell. par. 1. col. 100. & ſeq.* admittit hanc concluſionem vti communem, ſed illam videtur reſtringere, dummodò hic Tertius intra decennium datum à iure ad appellandum ipſe, vel inhæreat appellationi à principali interpoſitæ, vel principalitèr ipſe appellet, quæ reſtrictio mihi nullo modo arridet, dum ſuprà concluſimus, hunc Tertium ſemper admitti in eo ſtatu, in quo cauſa reperitur, ſiuè in prima, ſiuè in ſecunda, ſiuè in tertia inſtantia, dummodò ſententia non fecerit tranſitum in rem iudicatã, & ſic ſufficit, quòd appellatio ſit interpoſita per principalem infrà decem dies, licet ipſe Tertius non inhæreat eidem appellationi infrà decem dies, nec ipſe principalitèr appellet. Quòd ſi principalis non appellet infra decem dies, vel appellationem interpoſitam non proſequatur infrà legitima tempora, & ſic poſt lapſa fatalia, aut etiam poſt trinas ſententias conformes, ſeù etiam poſt primam, quæ ex authoritate Iudicis, vel ſtatuti habet executionem paratam, ſecundùm *Card.* & alios in *Clem. 1. de re iudic. Honded. conſ. 25. nu. 2. vol. 1.* ſunt diuerſæ opiniones; Nam *Feli. in d. cap. cùm ſuper in fin. de re iud. Vrſill. ad Affl. deciſ. 15. & Cæphal. conſ. 106. vol. 1.* indefinitè admittunt Tertium ad appellandum, etiam poſt ſententiam tranſactam in rem iudicatã. Alij diſtinguunt inter ſcientiam, & ignorantiam ſententiæ, & volunt, vt data ignorantia poſſit appellare hic Tertius, etiam poſt ſententiam tranſactam in rem iudicatam, ſed infrà decem dies à die ſcientiæ, ſecùs autem data ſcientia, & hi ſunt *Angel. Peruſ. in l. ab exequutore, §. alio, num. 5. ff. de appell. & ibidem Ang. Aret. num. 5. Alex. in d. l ſæpè, num. 82. verſ. Benè fateor, Rebuff. d. tit. de arreſt. & oppoſ. art. 1. gloſ. 1. num. 13. & gloſ. 2. nu. 2.* & iterum *gl. vlt. num. 2. Gaill. obſeru. 70. num. 25. & obſeru. 72. in princ. Iodoch. Dambod. prax. ciuil. cap. 98. num. 7. & 8. Ioſeph Ludou. d. deciſ. Peruſ. 26. num. 10.*

Digitized by Google

cum ſeq. Menoch. d. conſ.488. num.7. Marcheſ.d. cap.14.nu.19.& 34. Borgon. d.deciſ. Finiz.5.nu. 32. Myſing.obſeru.73.num.3.lib.3. Zaſ. in d.§.ſi ſuper rebus in primo caſu, Boer.deciſ.79. nu.1. & 4. Grauat.ad Veſtr.in prax.lib.5.cap.vlt.num.24. ſequens *Myſingerium, Ruginell.de appellat. §.2. cap.1. num.40. cum ſeqq.* vbi diſcurrit per omnes caſus, *Giurb.deciſ.8.*& ſignanter *nu.32.cum ſeqq.& 46. Honded.* latè *d.conſ.106. vol.1.* vbi expreſsè reprobat *Afflict.& Caphal. Mareſcot. var.reſol.lib.1.cap.86.nu.41. cum ſeqq. Marzar. conſ.24.* qui confutat opinionem *Feli.in d.cap. cum ſuper in fin.* cumulans multas deciſiones Rotæ Rom.contra eum.

At *Couarr.d.cap.14.nu.2.per tot.& c.15. n.3. & 4.* in ea eſt opinione, vt hæc differentia inter ſcientiam, & ignorantiam ſententiæ procedat in illis tantùm caſibus, in quibus ſententia inter alios lata non nocet ignoranti, ſecùs in ea, quæ etiam ignoranti nocet ex natura cauſæ, quia tunc indiſtinctè Tertius quantumuis ignorans poſt legitima tempora non admittitur ad appellandum, & *num.8.* ait, hoc procedere etiam in caſu, quo principalibus, inter quos lata eſt ſententia, non liceret tertio appellare, ex *Innoc. Panor. & Feli. in d.cap.cùm ſuper, & Bart. Imol.& Angel. Aret. in d.l.à ſententia,*& idem *Conar. cap.16.in princ.* breuiter reaſſumit, quòd vbi ſententia nocet Tertio quoad plenum præiudicium, ſiuè ex natura cauſæ, ſiuè ratione ſcientiæ, aut alio quouis modo, hic Tertius poſt lapſa fatalia, ſeù tempora ad appellandum, non admittitur ad appellandum, & ſic nec etiam admitti poterit ad impediendam executionem ſententiæ inter principales, latè ſequitur *Pereyr. deciſ. Luſit.65.in princ.*

Verum in caſibus, in quibus ſcientia nocet
27 Tertio, duo ſunt aduertenda maximi ponderis. Vnum, quod ſcientia hæc non ſit generalis, ſed ſpecifica cum omnibus ſuis qualitatibus, vt poſt multos DD. probat *Ioſeph Ludou. d.deciſ.26.nu.18.19.& 20.* Alterum verò, quòd non ſolum Tertius hic habeat ſcientiam litis, & ſententiæ, ſed etiam, quòd ſciat in ea re, ſuper qua lata eſt ſententia, ſibi ius competere, vt poſt *Innoc.d.cap.cùm ſuper, nu.1. & Feli.num.12.* aduertit *Gaill. d.obſeru.70.nu. 25.& 26.*

Vlterius eſt aduertendum in hoc caſu, quòd licet Tertius non poſſit impedire executionem ſententiæ, tamen adhùc ille, qui vicit, tenetur præſtare cautionem de indemnitate ad beneficium victi, ſeruata forma *tex. in d. l. is à quo*, ſecundum opinionem *Zaſ. in d. §. ſi ſuper rebus in primo caſu, & Myſing. d. obſeruat. 73.centur.3.* ac *Grauat.ad Veſtr. in prax. lib.5.c. vlt. num. 24.* dum ſimpliciter ſequitur diſtinctionem *Myſing.* licet *Ioſeph Ludou. d. deciſ.26. num.11.in fin.* velit, quod nec impediet executionem hic Tertius, nec cautione aliqua aſſecurabitur.

In caſibus verò, in quibus his Tertius admittetur ad appellandum, etiam poſt lapſa
28 fatalia, & trinas ſententias conformes, ſi per eius appellationem prima ſententia fuerit reuocata, ſua victoria nedùm proderit ipſi tertio venienti, ſed etiam principali, qui in prima ſententia fuerat victus, & vel non appellauit, vel non poterat appellare, qui reputatur mirabilis effectus à DD.cõmuniter, prout ſunt *Ang.Peruſ.in d. l.ab executore, §. alio, num. 5.& ibidem Aug. Aret. num.5. & num.9. verſic. Quandò Tertius, Anton. de Butr.in d.cap.cùm ſuper,num.19.in 6.quæſt. Imol.ibid.nu.12. Gaill. obſeru.122.num.8.lib.1. Hartm. lib.1.pract.for. tit.5.obſeru.10. Cancer.d.cap.16. num.55. Ruginell.de appell.§.2.cap.1.num.50. verſ.Sed quæro, Bræder.de appell.par.1.titul.13.lit.T. verb.Tertius,in rubr.Tertius quomodo pro intereſſe, col.3. in princ.verſ.An autem victoria.*

Hæc procedunt reſpectu illius Tertij, qui habet vnum, & idem intereſſe cum eo princi-
29 pali, qui fuit victus, dependens ex propria ipſius Tertij perſona, vt in tertio exemplo intereſſe reſpectu Rei, & in ſecundo exemplo reſpectu actionis, vel exceptionis idem dicendum eſt, vt ſcilicet ratione illius qualis qualis præiudicij, quod ſibi infertur ex ſententia inter alios lata ſit audiendus, etiam poſt ſententiam, ſi tamen eſt locus appellationi, quemadmodum antè ſententiam eſt audiendus in terminis, in quibus cauſa reperitur, *Angel. Aret.in d.l.à ſententia,num.4.in princ.* poſt *Bart. ibidem,num.5. Imol.in d.cap.cùm ſuper, num. 12. verſ.Et aduerte, & in verſ.Item aduerte, Couarr. d.cap.15.num.1.* ibi, *quandoque vtilis, Cancer.d.c. 16. num.56. & ſeq. Puteus,* qui in hoc caſu loquitur *d.deciſ.71.lib.3. Ruginell.de appell.d.§.2. cap.1.num.51.* qui etiam aduertunt, quod hoc caſu Tertius hic appellans debet petere pronunciari, quòd illa ſententia nullum ſibi afferat præiudicium, & Iudex ità debet pronunciare.

Et hinc introductum eſt, quòd quando hic Tertius pro ſuo quali quali intereſſe, ſeù præiudicio comparet in eo iudicio antè ſententiam, vt plurimum interponitur decretum, quod non audiatur, verum ſententia ferenda nullum ſibi afferat præiudicium.

At reſpectu Tertij, qui habet intereſſe pe-
30 nitùs ſeparatum ab vtroque collitigante, quemadmodum non poteſt impedire proceſſum, neque cauſæ expeditionem antè ſententiam, ità nec etiam poterit impedire executionem ſententiæ iàm latæ inter eoſdem collitigantes, etiam nulla præſtita cautione per victorem, de qua in *d. l. pen. ff.de petit. hæred.& in d. l.is à quo, ff. de rei vend.* ita tradidit *Gloſ.2.in fin.in d.cap. cùm ſuper, Innoc. in d.cap. veniens lo 2.num.1.& ibid. Ant.Butr. nu.1.verſ. Quandoque comparens, Bart.in d.§.ſi ſuper rebus, & ibid.Zaſ.poſt num.13.verſ.Aliquandò. Angel.*

in d.

in d.l.à ſententia poſt *num.4. colum.mihi 3. circà*
med. verſ. aduertas tamen , & ibid. Imol. poſt
nu.13.verſ.& attende, & verſ.& prædicta proce-
dunt, ibi, *ſecus videtur , ſi ius primò deductum*,
Benint. deciſ.Bonon.75. num.6. Surd.deciſ.335.
Caſtill.quotid.contr.lib.2.cap.9.nu.9. Gail.d.obſ.
69. & 71.nu.21. Ioſeph Ludoui. deciſ.Peruſ.26.
31 *num.9.* qui tamen etiam lata ſententia requi-
rit cautionem illam de indemnitate, & *Can-*
cer. d.cap.16.num.12. & 74. qui licet poſt ſen-
tentiam non requirat cautionem de iure, di-
cit tamen , quod ſi Iudex illam exegeret, non
malefaceret , vt *nu.76.* & in hanc partem fa-
cilè incliuare debet quilibet Iudex , cum per
illam cautionem non conſulatur huic Tertio
nunc comparenti , cui poteſt inculpari , cur
non comparuerit antè ſententiam , ſed con-
ſulitur victo, qui non fuit in aliqua culpa . In
vno tamen caſu abſque ſcrupulo talis cau-
tio erit præſtanda, nempè quando ſubeſt ali-
qua veriſimilis ſuſpitio fraudis futuræ circà
illius rei poſſeſſionem , qua hic Tertius etiam
obtenta victoria fruſtaretur ,vt poſt *Bald.in d.*
cap.veniens col.2. & ibid. Panorm. nu.6. admit-
tit *Couar. d.cap.16. num.3. verſ. ſed & ſi ſubeſ-*
ſet.

Verum caſus hic patitur omnes illas limi-
32 tationes , quas ſuperiùs recenſui in primo
tempore, itaút in omnibus caſibus,in quibus
hic Tertius poteſt impedire proceſſum ad vl-
teriora inter primos colligantes , ſi compa-
reat antè ſententiam , in iiſdem poterit im-
pedire executionem ſententiæ poſt latam
ſententiam, ità tradit *Innoc. in d. cap. veniens*
nu.1. verſ. & hoc intellige, qui loquitur, quan-
do poſſeſſio eſt vacans , proút de eadem poſ-
ſeſſione vacante agunt infraſcripti alij, ſcili-
cet *Zaſ.in d.§.ſi ſuper rebus num.13.in fin. verſ.*
ſecundus caſus eſt, Mynſing. d. obſeru. 73. in pri-
mo caſu, Mohed.deciſ.98. aliàs *4.de except. Can-*
cer.d.cap.16. nu.70. idem quando allegaret, ſe
poſſidere, vt *Cancer.ib.d.nu.67.Mareſcot.lib.2.*
variar. cap.21.in princ. Aug. Aret. in d. l.à ſen-
tentia poſt *n.4.verſ.aduerte tamen, & ibid.Imol.*
poſt *num.13. verſ.aduerte tamen*, latiùs idem
Imol.in d.cap.cum ſupèr poſt *nu.6. verſ.ſi autèm*
intendit, vbi complectitur omnes prædictos
caſus, *Ioſeph Ludoui. d.deciſ.Peruſ.26. num.15.*
Rebuff.d.tit.de arreſt. & oppoſ.art.1.gloſ.1.n.22.
& Marcheſ. d. cap.14. nu.20. vbi ſubdit vnum
33 valdè notandum, nempè quòd ſi Actor pro-
bauit in iudicio , Reum à ſe conuentum eſse
poſseſsorem per veras probationes , non au-
tem per conteſſiones , vel indicia, tunc hic
Tertius tenetur probare ſe fuiſſe in poſseſſio-
ne antè litem motam , aliàs præſumeretur
intruſus, authoritate *Achill. de Graſ. deciſ. 21.*
tit. de prob. quod procedit , etiam ſi Tertius
hic cœpiſset poſſidere corporalitèr poſt li-
tem motam , vigore tamen conſtituti turbi-
di, dubij,aut incerti acquiſiti,antè litem mo-
tam, *Borg. d.deciſ.Finz.5. num.19.* & etiam ſi
habuiſset poſseſſionem vigore ſententiæ in
alio iudicio moto contrà eumdem conuen-
tum pendente illo primo iudicio,idem *Borgn.*
ibid.nu.35.verſ.tertius eſt caſus vſquè *ad fin.*

In hoc tamen caſu , quo Tertius allegat
poſseſſionem penès ſe, concluſio,vt ſupra tra-
dita reſtringitur , ſi Tertius ipſe ſciuiſset cau-
ſam agitari , & non comparuiſset antè , niſi
poſt ſententiam, nàm tunc etiam ſi verè ipſe
poſſideat, non retardatur executio ſententiæ,
vt voluit *Imol. in d. l. à ſententiæ* poſt *num.13.*
verſ. aduerte in quantum , & pro indubitato
admittit *Pacific. de Salua. interdict. inſpect. 4.*
cap.4.nu.27.& 28.

Verùm enim verò hæc omnia recipiunt
vnam declarationem , quæ ſigillat totam
hanc materiam , vt ſcilicèt in omnibus caſi-
34 bus , in quibus Tertius admitti deberet de
iure, ſiuè antè, ſiuè poſt ſententiam, ſi quouis
modo emergat præſumptio calumniæ in
eius perſona , tunc nullo modo ſit audien-
dus, ſed excludendus omninò, *Abb.in cap. ſu-*
per eo col.vlt. de off. deleg. Iaſ. in l.4. §.condem-
natum nu.11.de re iud. Franc.Marc.deciſ.Delph.
67.par.1.& 538. part.2. Auend. de exeq.mand.
par.1. cap.16. num.6. verſ. quod limita, Gail. d.
obſeruat. 70. poſt *num. 20. verſ.3. Marcheſ. d.*
*cap.14.nu.19.*propè *fin.Cancer.d.cap.16.nu.26.*
Granat.ad Veſtr. dicto cap.vlt. lib.5. nu.24. Gut-
tier.lib.1.pract.quæſt.118.& q.134.n.3. Coſta de
fact.ſcient.& ignor. cent.1. diſt.57.nu.15. Giurb.
deciſ.8.nu.44. Couar.d.cap.16. nu.2. qui tamen
declarat , hanc præſumptionem tolli , ſi offe-
ratur in promptu probatio intereſse ipſius
Tertij , non per ſemiplenam probationem,
quæ aliàs eſt ſufficiens, vt Tertius admitta-
tur, ſed per plenam probationem , quam de-
mùm Iudicis arbitrio remittit.

Sed hæc quoque declaratio ſuam patitur
35 limitationem , vbi per ſtatutum eſset impo-
ſita pœna Tertio temerè ſe opponenti: nàm
tunc Iudex debet eſse contentus illa pœna
ſtatuto impoſita , & non poteſt eum exclude-
re,& non audire,ità notabilitèr tradit *Rebuff.*
d.tit.de arreſt.& oppoſ.art.1.gloſ.vlt.nu.4.

Illud tamen eſt indubitatum , quod pen-
36 dente oppoſitione Tertij , qui petit audiri,
donèc fuerit ſpecificè prouiſum , an debeat,
vel non debeat audiri , interim eſt ſuſpenden-
dus proceſsus , & executio ſententiæ, & ſic
etiam pendente appellatione ab ipſius ex-
cluſione , vt poſt *Oldrad. conſ. 254.* & alios ci-
tatos tradiderunt *Rebuff. tom.1.Conſt.tit. de*
ſent.prouiſ.art.3.gloſ.9.nu.2. Marcheſ. d.cap.14.
num.32.

Nec omittam, quod *Alex.in d.l.ſæpè.nn.99.*
*de re iud.& Couar.d.cap.13.*poſt *num.7.verſ. ex*
quibus apparet, ibi: *ex quibus Alex.* ſunt in opi-
37 nione , quòd creditor , qui non incumbit pi-
gnori , nec poſſidet bona ſibi hypothecata,

non habet intereſse in iudicio moto ad inſtantiam alterius ſuper dominio bonorum ſibi hypothecatorum contrà ſuum debitorem poſseſsorem; ſed contrarium conſtat *ex gloſ. in ead. l. ſæpè in verbo de proprietate in princ. & ex alia gloſ. in cap. pen. extra de re iud. in final. verb. Ioſeph Ludoui. d. deciſ. Peruſ. 26. num. 8.* quatenùs exemplificat ibi intereſse Tertij, ex quo forſan in re exequenda prætendat hypothecam, & *ex deciſ. Rot. Rom. 335. num. 2. par. 2.* apud *Farinac.*

Receptui itàque iàm nunc canendo, omniaque ſupradicta ad breue compendium reſtringendo, veritas eſt, quod ſi Tertius ſe opponens non docet in promptu ſuum intereſse, interponitur decretum, quòd non audiatur ſimpliciter, ſed ſi Tertius habet vnum, & idem intereſse cum vno ex colligantibus, & ipſe eſt is, ad quem primò ſpectat actio, vel defenſio rei in iudicio deductæ, comparendo antè litem conteſtatam, poteſt remouere Actorem, ſiuè Reum, & aſſumere in ſe onus iudicij. Poſt verò litem conteſtatam non poteſt remouere actorem, ſed illum tantùm adiuuare, & ſic auditur in terminis, in quibus reperitur, ſed Reum poterit remouere, ſi non habuit ſcientiam litis, ſeù conteſtationis, vel ſuperueniat iuſta cauſa ſuſpicionis de colluſione, & tunc eſt audiendus ex integro, prout etiam ſi comparuiſset antè litem conteſtatam; ſed data ſcientia non poterit remouere, ſed tantùm adiuuare, & ſic ſimiliter audietur in terminis, in quibus cauſa reperitur.

Quod ſi Tertius non habet intereſſe principaliter, ſed ſecundariò, & in conſequentiam, tunc tàm antè, quàm poſt litem conteſtatam non poterit remouere nec Actorem, nec Reum, ſed adiuuare tantùm, & ſic audietur in eodem ſtatu, in quo cauſa reperitur.

Idem dicendum eſt, ſi Tertius habet coæquale intereſſe cum vno ex prædictis litigatoribus ex propria perſona, nàm ſi comparet, audietur in eodem ſtatu, in quo cauſa reperitur; ſed ſi non vult aſſiſtere in iudicio, niſi proteſtari tantùm, quod per illud iudicium nullum ſibi inferatur præiudicium, tunc prouidetur, quòd non audiatur, verùm ſententia proferenda eum non afficiat.

Sed ſi Tertius habet intereſſe penitùs ſeparatum dependens ex propria ipſius perſona, tunc frequentius ſolet prouideri, quòd audiatur in iuribus ſuis: verùm non impediatur proceſſus ad vlteriora, & expeditio cauſæ inter principales colligantes, præterquàm in illis ſex caſibus, in quibus ſuprà limitaui hanc regulam; nàm in illis ſingulis auditur ex integro tàm antè, quàm poſt ſententiam, vt ibi dixi.

Redeundo tamen ad caſum præcedentem, quandò Tertius habet coæquale intereſſe, occurrit magna difficultas. Nàm nos cum 38 communi admiſimus, hoc intereſſe huius Tertij conſiſtere in illo quali quali præiudicio, quod inſurgit ex ſententia, quæ proferretur contrà principalem, quem ipſe vellet adiuuare, quæ quamuis inter alios lata inducit quandam præſumptionem etiam contrà Tertium habentem coæquale intereſſe ex perſona propria, ſed *Præſ. de Franch. d. deciſ. 261.* poſt *num. 24. verſ. ex prædictis*, habet pro abſoluto, quod Tertius, qui allegat quale quale intereſse non auditur, ſed poteſt aſſiſtere tantùm liti. Hoc dictum me valdè contorſit propter maximam illius eminentiſſimi Viri authoritatem; ſed ego conſtanter teneo, quod doctiſſimus ille Vir non potuit exemplificacare illud quale quale intereſſe reſp. ctu huius intereſse, quòd habet Tertius ex perſona ſua propria coæquale cum intereſse deducto à principali, quem vult adiuuare; nàm omnes DD. ſuperiùs cumulati admittunt, quòd hic Tertius pro hoc ſuo quali quali intereſse poſſit nedùm aſſiſtere liti, ſed etiam cauſam adiuuare. Eſt igitur verum dictum eius, ſed erit exemplificandum in eo intereſse, quòd poteſt prætendere is, qui non habet intereſſe præſentaneum, ſed futurum, dependens ex futuro euentu ſuæ vitæ, vel interitus, proùt eſt ſucceſsor in feudo, fideicommiſso, emphyteuſi, & in qualibet alia re, quæ ſperatur deferri tàm iure hæreditario, quàm ex prouidentia hominis, vel legis; huiuſmodi enim ſucceſsores non admittuntur tanquam Tertij nec antè, nec poſt ſententiam, nec etiam ad appellandum, *Franc. Arei.* poſt alios *in l. ex conſenſu, § filium familias nu. 2. ff. de appellat. Scaccia de appell. cap. 2. q. 5. nu. 73. & 74. Ruginell. de appell. d. § 2. cap. 1. nu. 5. in fin.*

Hi enim ſucceſsores dicuntur habere ſolùm quale quale intereſse reſpectu illius nudæ ſpei tantum, & reſpectu horum, & ſimilium quotiès aliquis comparet, vti Tertius in iudicio vertente inter alios ſolet prouideri, quod non audiatur, ſed valeat aſſiſtere tantùm in eo iudicio.

Eſt enim expeditiſſimum apud omnes, quod ſententia lata cum poſseſsore præiudicat omnibus ſucceſsoribus etiam non citatis; licet comperta poſtea fraude, quod ſcilicet per colluſionem, vel negligentiam poſseſsoris fuerit lata, non præiudicet tam ſucceſsoribus, quàm ipſimet, cum quo fuit lata, ex copioſiſſimè traditis per *Molin. de primogen. lib. 4. cap. 8. nu. 3. 7. & 8. & in annot. nu. 18.*

Sed nec eſt prætereundum, quod in omni-
39 bus caſibus, in quibus Tertius admittitur ad coadiuuandum antè ſententiam, quæ habeat vim rei iudicatæ ſiuè in prima, ſiuè in ſecunda, ſiuè in tertia inſtantia, ſententia poſteà proferenda concipietur inter illos principales colligantes tantùm, non autem inter

inter ipſum Tertium ſubintrantem, vt voluit *Imolan d.l.à ſententia* longè poſt *num.14.verſ. Et pro hoc etiam*, ſed *Gall. d. obſerv. 122 lib. 1. nu.8.* diſtinguit Tertium, qui aſſiſtit tantum liti à Tertio interueniente, & admiſſo pro ſuo intereſſe, vt primus non ſit nominandus in ſententia; ſecundus verò ſic, idem ſentit *Iodoc. Dambod. prax. ciuil. cap 93.* & latè *Braderod. de appell. par. 1. colum. mihi 102.* quod latiùs proſequitur *Ant. Butr. d. cap. cùm ſuper, num. 20. q. 7.* & ità nos ſeruamus in S.C.

40 Nec deniquè ſilentio inuoluam illud, quod eſt ſumma animaduerſione dignum; dùm enim ſuperiùs dixi in primo tempore, quòd ſi intereſse à Tertio deductum eſt penitùs, & omninò ſeparatum à iure deducto inter illos collitigantes dependens à propria ipſius perſona, nec vllam habens dependentiam, aut connexitatem cum iure illorum, & proptereà impugnat, tàm actionem actoris, quàm exceptionem Rei conuenti, hic Tertius dicitur venire ad infringendum iura vtriuſque collitigatoris, & ideò ſecundum magis communem vſu receptam opinionem non auditur ad impediendum proceſsum ad vlteriora, & expeditionem cauſæ inter illas partes. Ego reperio aliquam æquiuocationem inter Scribentes, eamque maiorē obſeruaui inter Pragmaticos noſtri temporis, qui præſupponunt, quòd Tertius, qui compareat ad infringendū dicatur non ſolùm is, qui vult infringere ius vtriuſq; collitigatoris, ſed etiam ſi velit infringere ius vnius tantùm, & quòd proptereà etiam in hoc caſu ſit ſtatuendum idem ius, vt neque hoc ſecundo caſu debeat audiri ad finem impediendi proceſſum ad vlteriora, & expeditionem cauſæ inter principales collitigantes. Quod omnino fatuum eſt, ſiquidem ſi id intelligunt reſpectu illius Tertij, qui habet vnum, & idem intereſſe cum vno ex litigantibus, ridiculum eſſet hoc præſupponere, dùm hic non poteſt venire, niſi ad coadiuuandum illum, à quo cauſam habet, ſeù qui habet cauſam à ſe, vt in exemplis ibi ponitis, licet vterque tendat ad infringendum iura aduerſarij; ſi verò id intelligunt reſpectu illius Tertij, qui habet ius coæquale cum vno ex litigantibus, dependens tamen ex propria ipſius perſona, tunc ſimiliter non poteſt venire, niſi ad coadiuuandum illum, cum quo habet coæquale ius, & ex iure proprio infringere iura aduerſarij, & in vtroque caſu concluſum eſt, nemine refragante inter Scribentes, quòd vterque hic Tertius debet audiri in terminis, in quibus cauſa reperitur; ergo neceſſario ſequitur, quod illud aſſumptum, vt ſcilicet Tertius, qui comparet ad infringendum, non audiatur, non poſſit practicari, niſi in eo Tertio, qui comparet ad infringendum iura vtriuſque collitigatoris; ſecùs ſi alterius tantùm ex illis.

In hac igitur cauſa maxima pars Dominorum habuit pro vero, quod filij Marchionis Antij habebant intereſſe præſentaneum in hac cauſa, in qua agitur de proprietate bonorum feudalium nunc poſſeſſorum per Marchionem Lareni conuentum ex dotibus maternis, pro quibus habent hypothecata eadem feuda, quę ſi per ſententiam proferendam venirent auferenda à Dominio, & poſſeſſione Marchionis Lareni, procùldubio corū hypotheca quòad hæc feuda euaneſceret, & ideo ex diſpoſitione *d.l. ſæpè, ff. de iure iur.* debebant audiri, admittendo illam opinionem, vt ille *tex.* procedat nedùm reſpectu eius creditoris, qui pignori incumbit, & poſſidet bona hypothecata, ſed etiam in eo, qui non poſſidet, ſed habet hypothecam: At maior pars habuit pro indubitato, quòd adeſſet magna præſumptio calumniæ ad finem dilatandi expeditionem proceſſus iàm compilandi, & remouendi aliquos ex Iudicibus, qui erant ſuſpecti dicti Marchioni Antij. Ideò fuit prouiſum, quod non audiatur, ſed liceat ei aſſiſtere tantùm, & dùm reclamaſſet, fuit cōfirmatum, & propoſitis nullitatibus fuerunt reiectæ per aliud decretum, & deniquè petita reſtitutio in integrum fuit denegata.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ.I.

AD materiam Tertij venientis ad cauſam, adde *Præſid. Merlin. contr. for. centur. 1. cap. 30 Reg. Galeot. controu. iur. controu. 43. & 45. lib. 1. & lib. 2. contr 56. & 43. Reg. Capyc. Latr. dec. 164. & 183. lib. 2. Conſiliar. Pratum lib. 1. diſcept. for. cap. 10. Reg Sanfelic. dec. 90. lib. 1.* multos apud *Conſ Carleual. in tract. de iudicijs, lib. 1. tit. 3. diſp. 12. num. 1. D. Philipp. Cammarat. Sicul. reſp. deciſ. 7. Fontanell. deciſ. 143. 144. 145. lib. 1. & deciſ. 557. lib. 2. Surd. dec. 335.* vbi *Conſ. Hodiern. Reg. de Ponte conſ 156. lib. 2. Epiſc. Maranta reſp. 37. lib. 2. Thor. in comp. dec. verb. Tertius, lib. 1. Viſcont. concl. iur. verb. Tertius, Barbat. de aſſiſtent. gl. 3. à num. 46 Reg. de Marin. allegat. 142. Perſ. conſ. ciuil. 42. Amat. reſolut. 32. lib. 1. Surd. deciſ. 26.* vbi *Conſil. Hodiern. Reg. Sanfelic. dec. 305. Salgad. in labyr. credit. par. 1. cap. 6. Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 52. Cruſal. ad Peregr. de fideicomm. art. 48. verſ. Neque ſententia, fol. mihi 487. Maſtrill. deciſ. 79.*

Ad num. 2. Adde *Brun. conſ. 150. num. 1. lib. 2. Viu. deciſ. 291. num 6. Ludou. deciſ. Peruſ 26. num. 1. Maſtrill. deciſ. 31. num. 13. Reg. Galeot. cit. contr. 43. num. 17. lib. 1.*

Ad num. 3. Obſerua *Reg. Sanfelic. cit. deciſ. 90. num. 13. & ſeq.* qui dicit ſufficere probationem per iuramentum, vel per vnum teſtem, & ſic per ſemiplenam probationem, *Barbat. de aſſiſtent. gloſ. 3. num. 46. & ſeqq.*

Ad nu. 9. verſ. Etiam ſi hic Tertius eſſet minor. Adde

de

de Gizz.ad Reg.Capyc.Latr.deciſ.79.num.5.vbi bis per S.C.deciſum refert contra dec. Afflict. 236.num.4 eundem Gizz.ad deciſ.164. num.16. & ſeqq.eiuſdem Regentis, Reg.Sanfelic. deciſ.90. num.25.& ſeqq.Barbat.vbi ſup.gl.3.nu.49. Reg. de Marin.in obſeruat.ad Reg.Reuert. dec. 323.

Ad num.14.verſ.Ego verò, in fine. Vbi agitur de intellectu tex. in l. diffamari, C. de ingenuis, &
14 manum. & in l. ſi contendat, ff.de fideiuſſor. Obſerua, quod in hac re contrariæ prodiere deciſiones.Prima eſt Affl.dec.268.Alia eſt Capyc. dec.18. Afflict.deciſum refert diffamantem,ſiuè iactantem eſſe reum, diffamatum verò dici actorem. Et ſic propoſito iudicio diffamationis per Clericum coram Iudice Eccleſiaſtico poſſe per laicum peti remiſsionem ad Iudicem ſecularem.Capycius verò deciſum refert diffamantem,ſeù iactantem dici actorem,diffamatum verò dici reum Et ſic propoſito per Clericum iudicio diffamationis coram Iudice Eccleſiaſtico, non poſſe laicum petere remiſsionem ad Iudicem ſecularem. Quæ deciſio communiter eſt recepta, eamque ſequuti ſunt Reg.Capyc.Latr.deciſ.89. Reg. Sanfelic.dec. 168.lib.2.Gratian.diſcept.for. cap.85.lib.1. Reg. de Marin.lib.2.reſol iur.c.6.Aliįque apud Gizz. ad Reg.Capyc.Latr.cit.dec.89. Caraccial.Sitiul.de fori priuil.remiſſ.quæſt.20.Fontanell.deciſ.328.n. 19.Ciarlin.contr.for.lib.1.cap.34.Idem Reg.Sāfelic.deciſ.379. lib.3.Conſ.Prat. ad materiam lib. pract.obſeru.cap.98.vbi ſuum ſenſum non aperit Manſon. de cauſa execut. ampl. 40. qui concordat deciſionem Afflict.cum deciſ. Capyc.

Obſerua 2.Quod remedium d.l.ſi contendat eſt diuerſum à remedio d. l.diffamari. Nàm remedium l.diffamari eſt,cum diffamatus in iudicio comparet petens diffamantem proponere iura ſua contra ipſum infrà aliquod tempus,alias illo elapſo præcludatur via amplius agendi, in quo iudicio neceſſario debet probari iactantia audito diffamante. Reg.Capyc. Latr. conſil. 114.num.26.lib.2. Illaque probata certum tēpus per bina decreta ſtatui debet diffamanti ad eius iura proponenda. Reg.Capyc.Latr.ibidem, num. 25. Quæ decreta poſſe etiam notificari Procuratori diffamantis tenet Capyc. d. deciſ.18.num.9. Quo termino elapſo perpetuū imponitur ſilentium, mediante alio decreto, Gaill.obſeru.12.lib.1.Marta cap. 95.nu.2. Quāuis Reg. Capyc. Latr. vbi ſupra,num.29. teneat hoc vltimum decretum non requiri, ſi in dictis decretis præcedentibus ſit ſtaturus terminus peremptorius, quamuis Gizz. ad deciſ. d. Reg. num.5. in fin. verius eſſe putet ſemper requiri dictum vltimum decretum. Verum tamen eſt,quod interpoſitis dictis tribus decretis, alia tamen conceditur breuis dilatio ad probandum,proponendumque eius iura,ne indefenſus remaneat, R. de Ponte dec.31.in fin.

Remedium d. l. ſi contendat eſt, cum diffamatus comparet inſtādo declarari nullum ius competere diffamanti,vel ſe non teneri ad factum, vel ad rem, cuius cauſa diffamatur, & diffamanti perpetuum ſilentium imponatur, Præſ. de Franch.deciſ.385.num.2. Amat.reſol.52.nu.1. lib.2.Reg.de Marin.d.cap.6.num.3.in fin.aliįque citati per Gizz. d. deciſ.89. num.11. Quo caſu ſimiliter agi debet coram Iudice diffamati. Reg.de Marin.ibid.num.4. Nàm in quantum ad hoc dictas ll. fraternizare, dicunt Amat.ibidem num.2.Fontanell.deciſ.328.in princip. & melius deciſ.329.vbi latè materiam.

Obſerua 3. Diuerſum eſſe iudicium diffamationis à iudicio, quod proponit poſteà diffamans,qui comparet. Nam ſi diffamatus comparet in S.C. & cauſa committatur alicui ex Regijs Conſiliarijs . Si deindè compareat diffamans,ſeù iactans, & iura ſua proponat in eodem S.C. ſed coram alio Conſiliario, illud primum iudicium,nō trahit ad ſe illud aliud, cum illud ſit finitum per iura propoſita,vt deciſum refert Præſ. de Franch. d. deciſ. 385. Maſtrill.deciſ.14.num.18.& ſeqq.Gizz. ibidem, nu. 10.Vbi num.14. refert ad hanc materiam pulcheam deciſionem dignam ſane obſeruatione,quam non refero,ne videar aliena ſcripta reſcribere.

Obſerua 4. Quod ſi intentans hoc remedium habeat diuerſos Iudices, poteſt prouocatus dicere, nolo coram hoc Iudice per te electo litigare, ſed coram alio. Ratio eſt, quia licet poſſit prouocans compellere,vt agat, non tamen coram quo Iudice agat, vt deciſum refert Fontanell.de pact.nuptial.tom.1.clauſ.4.gloſ. 15.ex num.76.Seſſe deciſ 115.nu.9.& 13.vol.1. Oliban.de action.par.2.lib. 1.cap.34.nu.5. in fine, quorum meminit Fontanell.d.deciſ.328.nu.20. lib.2.

Obſerua 5. Diſpoſitionem d.l.diffamari, habere locum non tantum in ciuilibus cauſis, quàm in criminalibus, Gaill.pract.obſeru.lib.1. obſer. 9.Reg.de Ponte de poteſt. Proreg. tit.de prouiſ.fieri ſolit.§.4.nu.34. Ricc.collect.69. Alfan. collect. 228. Petr. Reg. Conſil. meritiſſimus ſuper Rit. M. C. rit.190. & 202. Adde videndos Salgad. in labyr.credit.cap.2.§.1.à num. 19. Reg. de Marin.reſol.iur.cap.44. num.50. lib.2. Virgil. de legitim.perſon.in præludi.à nu. 102.Idem Reg.Conſ. Petr.ſuper dicto Rit. M.C.V.190. lib.2.

Obſerua 6. Ad hanc materiam. An nuncians nouum opus ſit actor, vel reus ad finem vidēdi quiſnam ſit Iudex iudicij? Nunciantem eſſe reum,& ſic ipſius Iudicem eſſe adeundum deciſum,refert Reg.Sanfelic cit.deciſ.379.lib.3. Nunciantem eſſe actorem deciſum referunt Guttier.conſ.48. & alij, quos citat, & ſequitur Salgad.in regia protectione,lib.2.cap.8. Rip.obſer. 63. Manſon. de cauſa exec. ampl. 38. qui diſtinctione vtramque opinionem conciliat, quocum meminit Seuerin. in addit. ad d. deciſ. Reg. Sanfelic.

Obſerua 7. An ſæcularis petens ius congrui cō-

tra

tra Clericum ſit actor, vel reus. Et ſic coram quo Iudice debeat illud intentare, coram Eccleſiaſtico, vel Sæculari. Et debere peti coram Iudice Sæculari, dicit *Giurb. deciſ.* 25. *& obſ.* 2. Debere peti coram Iudice Eccleſiaſtico, defendit *Reg. de Marin. lib. 1. reſolut. cap.* 55. *& lib. 2. reſol.* 44.

Ad num. 19. Vbi habetur. Quod alienatio rei litigioſæ non transfere dominium, neque poſſeſsionem, cum ſit nulla. Adde *Reg. Sanfel. dec. 2. num. 6. 10. & 11. Conſ. Rocc. reſp. 47. num. 11. & 12. lib. 2. Cutell. de donat. lib. 2. diſc. 1. ſpecial. 20. num. 22.*

Quæ concluſio ampliatur, vt procedat, & locum
19 habeat, etiam in diuiſione rerum hæreditariarum facta inter hæredes, maximè intercedente aliqua fraude. v. g. Si poſtquam fuerit conuentus frater laicus coram Iudice ſæculari, diuidat cum fratre Clerico cohærede, eique in ſuam portionem aſsignet bona ſtabilia, ſuper quibus iudicium fuerat per creditorem anteà intentatum, vt deciſum per S. C. refert *Conſ. Arias de Meſa var. reſol. lib. 3. cap.* 28. contra deciſionem relatam per *Bambacar.* Vndè fuit dictum, quoad portiones ſpectantes ad fratres laicos, procedi debere in S. C. vbi priùs antè diuiſionem fuerat iudicium intentatum. *Montan. contr.* 49. vbi impugnat eundẽ *Bambacar.* illum tamen ſequitur *Ciarlin. contron. forenſ. cap. 77. lib. 1. Thor. in ſupplem. verb. Remiſſio.*

Ampliatur 2. In actione hypothecaria *Præſid. de Franch. deciſ.* 464. Quidquid in contrarium dicat *Afflict. ſuper d. Conſtit. num.* 5. Quem intelligendum dicit *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 256. num. 6.* quando ex rei alienatæ pretio per conuentum lite pendente in tertium, creditori ſatisfit, dum allegat *tex. in §. hoc autem litigioſi vocabulo, auth. de litigioſis*, qui ita loquitur, ſecùs ſi de dicto pretio nõ ſatisfiat creditori, nàm per *d. tex.* datur licentia eidem creditori, qui rem venditam ſuppoſitam habet, eandem vendicare, ſequitur *Muta in Rit. 112. num. 17. fol.* 170. relatus per *Cutell. de donat. lib. 2. diſc. 1. ſpeciali 20. num. 43. in fine.*

Ampliatur 3. In actione perſonali, vt latè probat *Reg. Tap. in Conſtit. Eorum fraudibus, & d. cap. Noſtri Regni incip. Conuentus*, authoritate *Gloſ. in l. quamquam, §. 1. in verb. Iudicium, ff. de aqua pluu. arcend.* quam ſequuti fuere ibi *Bar. Cum. Imol. Roman. Iaſ. conſ. 43. col. vlt. lib. 1.* & alij citati per *Reg. de Marinis d. cap. 256. num. 7.* vbi ex *Polid. Rip. obſeru. 383. n. 11. & ſeqq.* dicit, quod tunc litigioſi vitium non contrahitur, quoties actio perſonalis eſſet inſtituta in ordine ad quantitatem conſequendam, ſecùs ſi in ordine ad dominium rei obtinendum, quia hæc actio efficeretur litigioſa per ſolam libelli oblationem, *Andreol. contron. 211. num.* 17. quamuis *Reg. Marcian. diſp. 42. à num.* 13. contrarium ſubſtineat, dicens, tàm ad quantitatem conſequendam, quàm ad dominium obtinendum, actione perſonali inſtituta, non committi litigioſi vitium, *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 170. lib. 2. Reg. Sanfel. in praxi iudic. ſect.* 13. idem *Reg. de Marinis ad Reuert. deciſ.* 150.

Quod vitium litigioſi, ſicuti habet locum in reo alienante, habet locum in actore cẽdẽte actionem, *l. 2. & fin. C. de litigioſis.* Verum in reo habet locum ſi alienatio ſit poſt litem motam, quod explicat *Afflict. ſuper d. Conſtit. nu.* 5. poſt citationem, licet lis non ſit conteſtata. In actore verò non habet locum, niſi alienatio fiat poſt litem conteſtatam, *Afflict. ibidem, Cancer. var. reſol. lib. 2. tit. de rebus litig. cap 12. num.* 49. vbi quamplures citat, & ſubdit rationem exceptam à *d. tex. l. 2. C. de litig.* Nàm hæ, & aliæ actiones in iudicium deductæ non fiunt litigioſæ, niſi poſt litem conteſtatam, ſequitur *Reg. Marcian. d. diſp. 42. num. 4. lib.* 1. ad materiam eſt *Olea de ceſſione iur. tit. 3. q.* 11.

Verum *Thor. in 3. par. Comp. deciſ. verb. Donatio facta ab Actrice, fol. mihi* 325. deciſum refert per S. C. donationem factam ab aliquo de iure ſibi competenti, lite pẽdente in beneficium loci pij, fuiſſe validam, non obſtante litigioſi vitio oppoſito.

Ampliatur 4. Vitium litigioſi induci, etiam ſi alienatio fiat poſt obtentam ſententiam in S. C. v. gr. per quam quis habuit rei poſſeſſionem, pendente reclamatione, vt fundat *Conſil. Pratus diſcept. forenſ. cap. 33. lib.* 2.

Ex quibus ſequitur, quod quamuis contra tertium poſſeſſorem, via executiua locum non habeat, *Felin. in cap. cum ſuper, num. 15. de ſent. & re iudic. Caſtr. in l. à Diuo Pio, §. ſi ſuper rebus, num. 2. & ibi Bart. & Ang. num. 1. Alex. nu. 18. ff. de re iudicata, Greg. XV. deciſ. 12. num. 1. & 2. Vela diſſert. iur. cap. 14. num. 4. Parlador. lib. 2. rerum quot. d. cap. fin. 4. par. §. 5. num. 1. Conſil. Carleual. de iudicijs, diſput. 11. lib. 1. tit. 3. num.* 1. Tamen ſuper re alienata cum vitio litigioſi, bene executio fit non ſecus, ac dicta translatio ſecuta non fuiſſet, *deciſ. 70. poſt labyr. creditor. Salgad. num. 2. & deciſ. 71. nu. 24. Andreol. contr. 211. num. 6. Carlen. vbi ſup. num.* 2. Et ipſo tertio non audito, *Conſ. Prat. vbi ſup. num.* 4. Et ſententia lata contra cedentem poteſt exequi contra ceſſionarium *Olea de ceſſ. iur. tit. 3. quæſt. 11. num.* 6.

Limitatur tamen ſuprapoſita concluſio, vt litigioſi vitium ceſſet in datione inſolum facta à debitore ſuo creditori, quæ dicitur cauſa neceſſaria, vt latè probat *Conſ. Rocc. reſp. 47. nu. 1. vſque ad 4. Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 256. num. 8. & ſeqq.*

Limitatur 2. Ceſſare vitium, ſi alienatio fuit facta eodem die, quo fuit facta citatio, nè quis alienaret, *Reg. Sanfel. deciſ. 2. num.* 18.

Limitatur 3. Ceſſare in datione ex cauſa dotis, *Fontanell. de pactis nuptial. clauſ. 6. gl. 1. par. 3. nu. 49. Amat. var. reſol. 45. num.* 17. & donationis

propter

Digitized by Google

propter nuptias, per *tex. in l.fin. C.de lit igioſis*, cuius verba refert *Conſ. Prat.lib.1. diſcept.for. cap.13.num.76.* ſequitur *D. Marcian. conſ.40.n. 5. lib. 1.* Nam talis alienario eſt neceſſaria, *Amat.d.reſol.45.num.18. Arias de Meſa var. reſol.cap.32.num.12.lib.3. Reg.Capyc.Latr. deciſ. 109. num. 11.* Sed quoad donationem *Cutell. tract.de donation.lib.2.diſc.1.ſpecial.20. num.16.* opiniones repugnantes diſtinguendo concordat. Opinionem aſſerentium litigioſi vitium in hac datione committi, intelligi in extraneo dotante. Opinionem aſſerentium non committi hoc vitium, intelligi quoad conſanguineos, vel affines, qui aliqua neceſſitudinis ratione ad dotandum moueri poſſunt.

Intelligitur tamen hæc limitatio in dote conſtituenda mulieri innuptæ, ſecus ſi res litigioſa traditur mulieri nuptæ, & dotatæ, *Grat. diſcept.forenſ. cap.546. num.21.* vbi quamplures refert.

Intelligitur etiam, niſi traditio ſit facta colluſiuè, quæ quamuis non præſumatur, coniecturis probatur, quas enumerat *Rot. Rom. in dec. 70.* inſerta poſt *Salgad. in labyrint. creditor. & deciſ.71.num.13.& ſeqq.*

Limitatur 4. Ceſſare vitium litigioſi in refutatione feudi facta à feudatario agnato immediatè ſucceſſuro, quamuis lis fuerit mota ſuper feudo per aliquem poſſeſſo, & etiam factū ſequeſtrum, itàut finita lite non poſſit contra refutatarium, ipſo inaudito agi, ex eo quia refutatarius erat ex vocatis in inueſtitura, & ſic fuit ſolum anticipata ſucceſſio.Ità per Collegium Aduocatorum concluſum refert *Moccia in ſylua caſuum forenſ.cap.14.*

Limitatur 5. Ceſſare vitium hoc, quoties inſtantia perempta, fit venditio, vel ceſſio. *D. Anthoc.conſ.66.lib.1. Reg.de Marin. d.lib.1. reſolut. cap.54.num.7.* Idem *D. Author ſuper pragm. in rubrica de inſtant. cauſæ non reſtaur. nu. 12. verſ. Quod ſi poſt lapſum, Paſchal. de vir. patr. poteſt. par.1.q.8.num.217.verſ. Penitùs tamen.* Nam inſtantia perempta perit citatio, & litis conteſtatio, *Bart. in l. cum lite mortua, ff. iudicatum ſolui.* Et quamuis fiat inſufflatio ſpiritus vitæ, cum ſit noua inſtantia, neque committitur vitium litigioſi, *Paſchal. vbi ſuprà, num.218. Reg. Sanfel.deciſ.144.num.10.& ſeqq.* quamuis contrarium teneat *Montan.contr.49. infrà citandus, num.2.ex Capyc.deciſ.11.in fin. Moleſ. conſ.47. num.7.*

Alios caſus, in quibus ceſſat litigioſi vitium enumerat *Afflict.ſuper d.Conſtit. Eorum fraudib. à num.13.* vbi illos dicit eſſe viginti tres, alios ponit *Viſcont. concluſ. iur. verb. litigioſa res, & DD. citati per Vin.deciſ.385. num.5.* ad materiam *Barbat.de aſſiſt.gloſ.3.num.44. & ſeqq.*

Verum *Horat. Montan. celebris I.C.N cap.d.contr. 49.* tenet vitium hoc committi in omni contractu facto poſt litem cœptam, vt eſt diſpoſitum per *d.cap.conuentus.* Per *Conſtitut.verò Eorum fraudibus* ſolum eſt innouatum, vt non committatur pœna in alienatione ex cauſa dotis, donationis propter nuptias, &c. non verò eſt correctum *d.cap.conuentus*, circa litigioſi vitium, quod ſemper in quocumque contractu committitur, & in dote, ipſo patrocinante refert, ſic deciſum per S.C. *num.8.* vide ad materiam *Virgil.de legitim.perſon.in. prælud.à n.96.*

Ad num.25. vbi habetur, quod Tertius poteſt appellare à ſententia lata in actione reali, quando habet idem intereſſe cum vno ex colliti-
25 gantibus. Adde *Reg.Sanfelic.d.deciſ.90. n.31.* Secus ſi non habet idem intereſſe, nàm tunc indiget noua inſtantia, *Reg.de Marin.lib.3.reſol.cap.142.*

Ad quod obſerua, quod poteſt etiam de nullitate dictæ ſententiæ dicere, *Afflict.deciſ.235.Caſtill.deciſ.78.num.1. & ſeq.* ſed tenetur facere depoſitum, ſeruata forma Regiæ Pragmaticę, vt deciſum per S.C. refert *Grz.ad Reg.Capyc. Latr.dec.36.num.12.& 13.* Quamuis *Reg.Sanfel. d. deciſ.90.num.36.* deciſum per idem S. C. referat, non impediri tamen ſententiæ executionem contra ipſum condemnatum, cuius meminit *Thor.in ſuppl. Comp. deciſ. verb. Tertius, & Scialoya de foro competenti, cap.52.nu.10.*

Ad num.33.17.& 18. Vbi habetur. Quod Tertius veniens ad cauſam, tàm antè ſententiam, quā poſt ſententiam aduerſus aliquem in actione reali prolatam, poteſt efficere, vt ſuperſedeatur in cauſa principali, & executionem impedire ſub prætextu fuiſſe ſuper illius bonis iudicium intentatum, & prolatam ſententiam, dummodò per veras probationes appareat de poſſeſſione. Adde *Reg.de Marin.lib.2.reſol. iur.cap.53.* vbi refert iūctis Aulis per S.C. deciſum, confirmatum in reclamatione, illum impedire executionem ſententiæ. Idem deciſum refert *Reg.Sanſel.deciſ.90.num.37. Larath. conſ.113.num.19. & 20.* Quamuis ipſe *D.de Marin.* contrarium ſuſtineat citans vltra *Caberan.deciſ.38.& alios, d. Authorem hic*, aliàs, dicit ipſe, diabolicus modus hic eſſet impediendi ſententiæ executionem. Et in dies ſeruari, ait, id ſolum procedere, lata ſententia in actione perſonali, vt dicit *d. Author hic nu.23.* Adde *Reg.Galeot.controu.56. lib.2.* Vbi id ſuſtinet, quamuis Tertius poſſideat ciuiliter cōtrà id, quod dicit *d. Author.num.18.ex Scraph. deciſ. 793.* & quamuis ſciuerit litem motam.

Ego verò in hac re ſolitus fui diſtinguere. Aut Tertius ſciuit litem motam, aut neſciuit. Si ſciuit, & tàm in actione perſonali, quàm in reali teneo indubitanter cum *D. Authore hic, num.33. verſ. In hoc tamen caſu*, illum non impedire. Aut neſciuit, & tunc ſi in promptu appareat ipſum antè litem motam poſſediſſe, & poſt, nemo dubitare poteſt quin impediat, aliàs archidiabolicus hic eſſet modus poſſeſſorem ipſum inauditum poſſeſſione ſuorū bonorum priuare, contrà *tex. in cap. Paſtoralis,*

lis, §. *caterum de re iudicata*. Ad materiam eſt *Conſ. Staib. reſol.* 142. *lib.* 2.

Ad num. 30. Vbi habetur, quod Tertius, qui habet intereſſe penitùs ſeparatum ab vtroque colligigante, nõ poteſt impedire exequutionẽ ſententiæ iam latæ inter eoſdem colligigantes. Adde *Salgad. de regia proteſt. par.* 4. *cap.* 8. *num.* 66. & alios apud *Conſil. Carlen. tit.* 3. *diſp.* 12. *num.* 10.

Vbi obſerua, quòd ſecùs eſſet ſi poſt obtentam
30 ſententiam ab vno ex colligigantibus, comparerent alij creditores eiuſdem debitoris, vndè per Iudicem ordinaretur fieri dictorũ creditorum graduationem, nàm tunc effecta graduatione, dictus creditor, qui prius obtinuit ſententiam, concurrit cum alijs creditoribus, nec dicta ſententia tribuit ius aliquod prælationis, ſicuti tribueret antè graduationem, ex *tex. in l. ſi quis ex multis*, *ff. de noxal. action. l. is à quo*, *ff. de rei vindicat.* Nàm ex graduatione omnes habent æquale ius exequutiuum ad inſtar ſententiæ *Thor. in voto deciſ.* 15. *num.* 35. vbi deciſum refert *Capibl. de Baronib. tom.* 2. *cap.* 59. *num.* 7. Verùm ſi dicta ſententia fuerit exequuta, & creditor immiſſus in poſſeſſionem, tunc comparentibus alijs creditoribus, & efformata graduatione, debent via ordinaria iure auocationis agere contra hunc, tanquam tertium poſſeſſorem, *Giurb. deciſ.* 61. *num.* 3. *Coſta conſ.* 54. *num.* 31. quos refert, & ſequitur *Conſ. Rocc. de decoctor. mercator. nota* 15. *ex verbis Gallupp. in praxi S.C par.* 4. *cap.* 1. *num.* 7. *& ſeqq.*

Ad num. 34. Adde *Reg Sanfel. cit. deciſ.* 90. *num.* 38. vbi affert deciſionem S.C. *Reg. Capyc. Latr. cit. deciſ.* 164 *num.* 8. *& ſeqq.*

Ad num. 38. Adde *Thor. in* 2. *par. comp. deciſ. verb. Tertius*, *fol.* 691. *col.* 2. *in fine*, *Staib. conſ.* 81. *num.* 37. citatos per *Præſ. Merlin. d. controu.* 30. *nu.* 8. *lib.* 1. *Conſ. Staib. lib.* 2. *reſol.* 142. *Conſ. Prat. lib.* 1. *diſcept. forenſ. cap.* 11. *num.* 35. *Conſ. Petra ſup. rit. M.C.V. rit.* 261. *num.* 6.

Obſerua ad hanc deciſionem. Hunc articulum adeò diffusè à dicto Authore tractari, vt nil prætereà addi, vel obſeruari poſſit, vt ait *D. Reg. de Mariniis in obſeru. ad Reuert. deciſ.* 278. *in fine*, *deciſ.* 323. *& deciſ.* 239. *Reg.* Capyc. *Latr. d. deciſ.* 164. *num.* 3. vbi hæc verba profert *Rouit. deciſ.* 1. vbi omnia perbellè diſtinguit, & declarat *Conſ. Prat. d. cap.* 11. *num.* 36. qui ſimilja verba etiam profert *Rouit deciſ.* 1. vt ad ipſum ſit recurrendum, vti ad fontem vberrimum. *Et cum d. Præſ. Merlin. d. cap.* 30. *in fine*, dicam. Vnuſquiſque recurrendo ad hanc deciſionem non ſitiet.

Verum quia materia Tertij venientis ad cauſã, poteſt accidere, etiam in cauſis criminalibus, quarum D. Author hic nullam fecit mentionem, ideò libet illas obſeruare, & 1.

Obſerua. Quod Tertius, cuius intereſt, poteſt
41 pro ſuo intereſſe comparere in Regia Cam. Summariæ huius Ciuit. & opponere nullitates ſententię foriudicationis per M.C.V. prolatæ, ad effectum impediendi publicationem bonorum, quamuis cauſæ criminalis cognitio, ex qua dicta publicatio deſcendit, ad eãdem M.C. pertineat, vt latè fundat *Conſ. Marcian. conſ.* 17. *lib.* 2. vbi ex *Gramm. deciſ.* 29. dicit. Vbi aliquis puniendus venit per Fiſcum pro receptatione alicuius Banniti, poteſt ad euitandam pœnam, contra foriudicationis ſententiam nullitates proponere.

Obſerua 2. Quod ſi poſt citationem ad foriudi-
42 candum emanatam contra aliquem delinquentem, comparuerit excuſator, qui per leges Regni admittitur, & oppoſuerit recuſationem Commiſſarij Iudicis, eſt audiendus, teſtibus *Præſ. Merlino controu. cap.* 48. *lib.* 1. vbi ſic deciſum refert, *Thor. par.* 2. *compend. deciſ. verb. Suſpicio. Nouar. in pragm.* 1. *collect.* 1. *nu.* 3. *de ſuſpic. officialium*, & multis alijs, quos refert, & ſequitur *Conſ. Petr. ſuper rit. M.* C. *V. rit.* 265. *num.* 26. aliamque deciſionem refert idem *Thor. in ſupplem. comp. deciſ. verb. Tertius.*

Quod quomodo procedat in cauſa ciuili eſt videndum. Nàm Tertio veniente ad cauſam, tempore quo cauſa reperitur in ſtatu, in quo non eſſent recipiendæ probationes, & nihil remaneret agẽdum, niſi proferre ſententiam. Aut ſit decretum, quod liceat aſſiſtere. Aut ſit decretum, quod non audiatur, verùm liceat aſſiſtere. Primo caſu poteſt Iudicem recuſare, *l. ſi pariter*, *ff. de liber. cauſa*, *Gaill. obſeru.* 71. *lib.* 1. *num.* 7. *verſ. Et ſi autem*, *Anna alleg.* 76. *nu.* 2. Secundo verò caſu non poteſt, nàm audientiæ denegatio efficit, vt nec ad recuſandum Iudicem, vt ſuſpectum admittatur. Quia id efficiẽdo audiretur, ideò faceret contra decretum, *Panorm. in cap. cum ſuper*, *num.* 1. *de offic. delegati*, & deciſum refert per S. C. *Reg. Sanfel. ſæpiùs cit. deciſ.* 90. *num.* 21. alij apud *Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 164. *nu.* 3. vbi deciſum refert per Coll. Conſil. maximè quia ſuſpicionis cauſa erat friuola, & Iudex bonæ famæ, & opinionis, & recuſatio fuit affectata ab vna ex partibus litigantibus. Et ità intelligendæ ſunt deciſiones adductæ per *Gizz. ad Reg.* Capyc. *Latr. dec.* 85. *num.* 6.

Obſerua 3. Quod ſi vaſſallus Baronis inquiſitus,
43 fuerit per M.C.V. carceratus, & in ipſa M.C. petat tanquam Clericus remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticum, Baro ipſe nõ debet admitti in iudicio, tanquam Tertius veniens ad cauſam ad coadiuuandum iura Fiſci, & ad faciendum probationes pro excluſione Clericatus, benè tamen poteſt Fiſcum coadiuuare producendo teſtes, & ſcripturas abſque nominatione, & ordine iudicij, teſte *Reg. Sanfelic. deciſ.* 10. *lib.* 1.

Obſerua 4. Quod ſi fuerit Clericus conuentus in
44 M.C.V. a laico, & oppoſita ab ipſo remiſſione, fuerit ei conceſſa, poteſt Fiſcus tanquam

Tertius veniens ad cauſam appellare, dum incumbit ſibi dictum conuentum eſſe laicum propter aliquod ſuum intereſſe, quod cū cōuento habebat, vt per S.C. in Collat.Conſ. deciſum refert *Reg. Capyc. Latr. deciſ.173. lib.2.* Obſtat tamen doctrina *Verricelli qq. moral. & legal.tract.8.à num.8.vſque ad 10.q.1.*

Obſerua 5. hic D.Authorem non tractare quæ-
45 ſtionem, quando Tertius vocatur in iudiciū, tanquam author laudatus, vel Dominus nominatus (qui termini ſunt diuerſi, nàm laudatur à poſſidente nomine proprio, nominatur verò a poſſidente nomine alieno, vt eſt conductor, inquilinus *Muſcatell. in praxi, par. 3. gl. nominet in princip.*) tanquam non pertinentem ad materiam, de qua in hac *deciſ. vt dicit, num. 1. in fine, verſ. Omiſſo illo.* Verum nos nè aliquid intactum relinquamus, de materijs, de quibus d. Author in his deciſionibus, illam breuiter tractabimus.

Et primò eſt ſciendum, quod Author laudatus, vel Dominus nominatus ad iudicium comparens, auditur in terminis, in quibus cauſa reperitur, ex *Bald. in l. libera, C. de ſent.* docet *Foller. ad Marant. par.6. membr.5. nu.6.* ex *Bart. in l. qui perluſorio, ff. de appellat.* Vbi ſi compareret poſt litem conteſtatam, non poteſt teſtes denuò inducere, *cap. cum ſuper. de re iudic.* docet *Afflict. deciſ.15. in princ.*

Vbi etiam dicit *Foller.* Quod laudatio, ſeù nominatio, debet fieri eo tempore, quo actor cōparendo haberet legitimum ſpatium ad probandum de iure ſuo, licet non fiat antè litis conteſtationem, & ſic debet fieri antequàm labatur terminus datus ad probandum, ex authoritate *Bald. loco cit. Ludou. deciſ. Lucenſ. 34. num.6. cum ſeqq.*

Nàm ſi fiat dicta laudatio, ſiuè nominatio poſt compilationem proceſſus, ſi fuerit lata ſententia, ipſa Authori laudato non oberit, niſi reus ipſe probet ſententiam iuſtè fuiſſe latam contra ſe, per *tex. in l. ſi rem quam in fine, ff. de euiction. & l. emptorem in princip. ff. de action. empti,* vbi *Fulgoſ.* & docet *Afflict. dec.49. Dec. conſ.74. Gratian. conſ.157. lib.1.*

Secùs ſi congruo tempore, vt ſuprà diximus, fuerit facta nominatio, ſeù laudatio, nàm tunc illam oberit ipſi Authori laudato, & tunc tenetur ipſe ſuſcipere onus, litiſque defenſionem, nec poteſt conqueri de reo, quod ſibi non denunciauerit *D. Author ſuper pragm. 2. de dilation. à num.5.*

Vbi nota, quod Author laudatus poteſt appellare à ſententia lata contra laudantem in Authorem, & non appellantem, & appellationem poteſt etiam proſequi *tex.* eſt expreſſus *in l. ab executore, §. 1. ff. de appellat.* Imò etiam ſi ſententia feciſſet tranſitum in rem iudicatam, adhùc author poterit appellare, vt optimè probat *Vrſill. ad Afflict. d. deciſ. 15.* Et appellatione per authorem interpoſita pendente, debet ſuperſederi contra emptorem victum, vt ibi *Vrſill.* dicit fuiſſe deciſum per S.C. quando author nullam habuit notitiam de ſententia.

Vbi nota 2. Quod ſi author laudatus eſt perſona priuilegiata, quæ ex ſua perſona habet beneficia, poteſt illa petere facta publicatione, vel concluſione. Cum hac declaratione, quod viſis articulis dicti authoris laudati, ſi ex illis apparet, & colligi poteſt defenſio, conceditur, ſecùs ſi viſi fuerint calumnioſi, vt deciſum refert *Afflict. d. deciſ. 15.* vbi *Addentes*, præcipuè *Epiſc. Ricc.* qui plures ad id cumulat DD.

Sed quæſtio non leuis eſt; An Author laudatus,
46 ſeù nominatus, poſſit forum declinare. Et quoad Dominum nominatum certum eſt poſſe forum declinare, ſi nominatio fiat ante litis conteſtationem, & in noſtro Regno antè terminum in cauſa impartitum. Dixi ante terminum, quia cum declinatoria fori ſit exceptio dilatoria, illa debet in principio litis opponi, *l. fin. C. de except. & l. exceptionem, C. de probat. Afflict. deciſ.129.*

Et niſi ante opponatur, reus ipſe condemnabitur, tanquam liti ſe offerens, citrà tamen præiudicium Domini, vt habetur in *tex. in l. is, qui obtulit, ff. de rei vindic.* & notat *Bart. in l. 2. C. vbi in rem actio, Marant. d. membr.6. num.1. & 2. fol. mihi 344.*

Et ratio cur poſſit forum declinare eſt, quia Dominus nominatus principaliter conuenitur, quamuis colonus eius nomine, nàm totū intereſſe eſt Domini nominati, non ipſius coloni. Et conſequentèr cum Dominus ſit principalitèr conuentus, & principale, & totale habeat intereſſe, debet conueniri in ſuo foro proprio, in quo tenetur actor illum vocare. *Capyc. deciſ. 197. num.4.* ibi, niſi eſſet colonus inquilinus, qui nominat Dominum alterius fori in iudicio, ex *l. 2. C. vbi in rem actio, Fontanell. deciſ. 202. num.21. Virgil. de legitim. perſon. in prælud. à num. 146.*

Quo verò ad Authorem laudatum omnes, ex
47 *tex. in l. venditor 39. ff. de iudicijs, & l. 1. C. vbi in rem actio,* vt ſunt *Bart. Alber. Bald. in 1. & 2. lect. Angel. Paul. num.1. & 2. Fulgoſ. num. 2. Cagnol. num.11. & ſeq. Barboſ. ex num. 99. & num. 139. ſuper d. l. venditor. Afflict. deciſ.235. num.6. Gamma deciſ.332. num.1. Marant. vbi ſup. n.10.* plures citati per *Conſ. Carleual. diſp.2. nu. 663. & ſeqq. de iudicijs* tenent, quemcumque etiam priuilegiatum authorem laudatum, debere litem inter emptorem, & euictorem proſequi coram Iudice emptoris, apud quem pendet cauſa. Et id extendunt etiam ad Fiſcum authorem laudatum, *Barboſ. d. l. venditor. nu.151. & 152. cum ſeq. Scacc. de appellat. q.7. num. 123. Cancer. var. reſol. par.2. cap.16. num.42. Theſaur. deciſ.213. Pereyr. de manu regia 2. par. cap.32. nu. 5. Barbat. de aſſiſtent. gloſ.9. num.8.* (quamuis in Regno noſtro ſecùs ſit per vſum, praxim, & *pragm.12. §.2. & pragm.61. §.7. de offic. Procur.*

Caſa-

Digitized by Google

Cæſaris, Scialoya de foro compet.cap.15. num.5.) Qui *num.1.* quoad primam concluſionem dicit, authorem laudatum non poſſe forum variare in noſtro Regno per *pragm.2.de dilation.* Niſi laudatio fieret poſt litem conteſtatam, nam tunc ille poteſt petere remiſſionem cauſę ad ſuum Iudicem competentem, *Tartagl. in pract. ciuil. cap.3. num.25. Calà de modo articulandi, gl.1.§.1.num.53.*

Quæ concluſio procedit, etiam ſi perſonæ priuilegiatæ vellent eligere in forum Regia Tribunalia, nám non poſſunt, *Scialoya ibid. num. 4.*

Concluſio ſuprapoſita fallit primo quoad Neapolitanos Authores laudatos a ſubditis Baronum, vel aliarum Curiarum, vt docet *Anna ſingul.45.* vbi deciſum refert *Marcell.Calà vbi ſup.num.30.* Additio ad *Cap.53. Reg.Catholici, fol.46. Muſcatell.in praxi S.C.lib.1.par.3.gl.nominet, num.6.Tartagl in prax.M.C.V. ciuil. c.2. num.51.*vbi *Add.Grimald.Thor.par.1. compend. verb. Neapolitani, Nonar. in praxi elect.fori,qu. 38.num.4.*& ad *pragm. Regni Neap. collect. 225. num.9. Ricc.collect. deciſ.38.* Capibl. *de Baronib. tom.2,cap.52.num.25.Petr.ad Capyc.deciſ.59.in fine, Danza de pugna DD. tom.2. tit. de immun. Neap.cap.2.nu.14.Conſ.Carlen. de iudiciis, diſp. 2.num.662.cum ſeqq.Scialoya de foro comp.d.cap. 15.num.7.& cap.18.num.15.*

Fallit 2.quoad Clericos Authores laudatos, docet *Boer.deciſ.69.num.31.& ſeqq. Gramm.deciſ. 12.num.9.*vbi *Didac.de Mar num.3.Barboſ.in d. l.venditor.num.139. Foller. in addit. ad Marant. vbi ſup. Marta de iuriſd.4.par.centur.1. caſ.34.ex num.12.Bortell.in ſumma deciſ. tit.de Cleric.nu. 90.Conſ.Hodiern.ad Surd.deciſ.110.nu.11.Fontanell.deciſ.202.Vela differt.iur.cap.40. num.76. lib. 2.* Quorum aliqui plus dicunt, nempè illum non ſolùm eſſe remittendum ad ſuum Iudicem competentem, ſed totam etiam litem inter laicos remittendam, & non eſſe procedendum coram Iudice laico, *Scialoya d.cap. 15.num.8.Squillant.de priuil. Cleric.cap.7.num. 78.& ſeqq.* Quamuis non deſint, qui contrariũ teneant, nempè Clericum authorem laudatũ teneri ſequi forum emptoris, quos refert *Reg. Capyc.Latr.conſult.65.num.20.lib.1.*

Benè verùm quando Clericus, qui emit à laico, eſt conuentus coram Iudice ſuo competenti Eccleſiaſtico, & laudat ipſum laicum venditorem in authorem, tunc ipſe laicus non poteſt petere remiſſionem ad ſuum Iudicem competentem, ex *Graſſ.de effect.Cleric.effect.1.nu.262. & Guzman.de euictiou.q.7.num.11.* docet *Scialoya ibid.num.10.*

Fallit 3. quoad Fiſcum authorem laudatum, ex *pragm.*ſuprà relatis, docet *Scialoya num.5.*& ex *Conſ. Carlenal. vbi ſup.numer.703. Reg.Capyc. Latr. d. conſult.65. Thor.in ſupplem. deciſ.verb. Remiſſio, fol.mihi 549.*

Fallit 4. Quod ad Induhanatos Regiæ Dohanæ Menepecudum Apuliæ, vt deciſum refert *Thor.tom.3.comp.deciſ.ſect.3. verb.Remiſſio, fol. 152.* vbi non ſolum Induhanatus remittitur, ſed etiam emptor. Plura alia ad materiam vide apud *Scialoya d.cap.15.per tot.*

Mihi verò ſemper placuit concluſio allata per *Horat. Montan.ſubtilem I.C.contr.vltima,*& per *Conſ.Carlenal.loc.ſup.cit.nu.666. & ſeqq.* Nam duplex hoc caſu lis eſt conſideranda. Vna,quã facit euincens contra emptorem, & poſſeſſorem. Altera, quam facit in caſu ſecutæ euictæ, emptor contra venditorem authorem priuilegiatum. Quoad primam, author laudatus priuilegiatus forum declinare non poteſt, cũ per *tex.in d. l.venditor.* teneatur emptorem defendere in iudicio, vbi emptor eſt conuentus, *Cuiac. in recitat.ad lib.3. reſponſorum Iulij Pauli I.C.ad d.l.venditor.*

Quoad ſecundam, poteſt forum declinare quilibet priuilegiatus, nàm tunc principaliter agitur de ſuo intereſſe, *Ant.Fab.de error.pragm. decad.6. err.10.* Prout deciſum fuit per S.C. vt dicit *Annot.ad cap.53. inter Capitula Regis Catholici in lib.priuil.fol.46.*cuius meminit *Nonar. in praxi elect.fori.ſect.2.q.38.num.5.*vide *Virgil. de legitim perſon.in prælud.à num.146.*

48 Obſerua ad hanc deciſ. Quod Iudex delegatus in cauſa principali, erit Iudex competens ſi Tertius audiri velit, *Franc. Marc. deciſ. 638.par.2.Gratian. diſcept.forenſ.cap.510. num. 11.& ſeqq.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Falſi crimen in generali abolitione non comprehenditur.*

2 *Falſitas vera eſt commiſſa per apocam, contrafaciendo in ea manum Actuarij, licet non ſit in damno Actuarij.*

Tria requiruntur ad hoc.vt falſitas committatur. Obſeru. *Præſentans apocam, bollettinum, vel giratam falſam Banco, punitur pœna mortis naturalis.licet pecuniam non receperit, quod extẽditur ad conſulentes, & ſcribentes.* Obſeru.

3 *Conatus non punitur, quando iniuria ad quam tendebat conatus, nullum habuit effectum.*

4 *Remittendi ius, tàm communi, quàm Regni iure, regulatur à poteſtate quærelandi.*

5 *Falſi in crimine, & ſi falſitas non ſit cum effectu nociua, ſed apta tantum ad nocendum ei, contra quem tendit falſitas, actio quærelandi competit. & num.7.*

6 *Falſitas quotieſcumque eſt talis, quæ poteſt eſſe nociua, & apta ad nocendum, licet cum effectu non noceat, eſt tamen punibilis.*

8 *Remiſſio non regulatur à damno, intereſſe, iniuria, vel offenſione ſequuta, ſed ab animo offendendi, licet nullus fuerit ſequutus effectus. Explicantur tamen dicta hic, vt nõ procedãt, quando quis emittit ſclopum, non tamen offendit.* Obſeru.

ARGVMENTVM.

*Falſam apocam ſcribens, & ſubſcribens dire-
ctam Carcerario pro excarceratione non
ſequuta, nùm indultu generali gaudere
poſſit, vel ab eo ſit excluſus? Præſentans
apocam, vel giratam ſalſam Banco, an
puniatur pœna mortis naturalis ſi pecu-
niam non recipiat, quæ pœna an extenda-
tur ad conſulentes, & ſcribentes? Emit-
tens ſclopum, & non offendens, an ad hoc,
vt indultu gaudeat, requiratur remiſsio?
& alia.*

DECISIO II.

Horatius Tropeianus fuit inquiſitus in
M. C. V. de falſitate per ipſum commiſſa,
ſcribendo apocam falſam directam Carce-
rario carcerum dictæ M.C. pro excarceratio-
ne N. carcerati pro debito duc. . . ad inſtan-
tiam N. ſui creditoris, & in eadem apoca fal-
ſa ſubſcripſit nomen Horatij Prencepe Actua-
rij eiuſdem Magnæ Curiæ, falſificando apo-
càm prædictam, tam in corpore, quàm in
ſubſcriptione, illamque cum effectu præſen-
tauit Carcerario pro obtinendo ab eo excar-
cerationem; ſed quia Carcerarius agnouit,
apocam eſſe falſam, non fuit ſequuta excarce-
ratio, & de omnibus dedit notitiam Regenti,
& Iudicibus ipſius M.C. per quam, capta de
omnibus informatione, fuit citatus ad infor-
mandum, & reputatus contumax, eoque per-
ſiſtente in contumacia, superuenit indultus
generalis anni 1605. in quo grauia quædam
delicta excluduntur, & quod attinet ad mate-
riam falſi, excluduntur ſolum adulterantes ſi-
gillum Principis, aut cuiuslibet Regij Tribu-
nalis, & qui teſtimonium falſum in cauſa, in
qua ingeratur pœna mortis naturalis ad ali-
cuius offenſam, & ſic non dubitabatur, hunc
caſum eſſe incluſum, quamuis regulariter in
1 generali criminum abolitione falſi crimen
non comprehēdatur, *Hippol. Marſil. in rubr. ff.
de falſ. num. 12. Foller. in pract. crim. in verb. Item
quòd commiſit falſitatem, num. 57. Menoch. de ar-
bitr. iud. lib. 2. caſu* 306. *num. 11. Pegner. deciſ.* 80.
num. 1. Farin. q. 150. par. 1. num. 14. vbi alios re-
fert, quia cum certi tantùm caſus ſint excepti,
illa exceptio firmat regulam in contrarium
in omnibus alijs, qui in ipſo indultu non ſunt
exceptuati, ex regula *tex. in l. quæſitum. §. deni-
què, ff. de fund. inſtr. & inſtrum. legat. l. nàm quod
liquidè, §. fin. ff de pœn. leg. §. vt autem in Auth. de
non alien. aut permut. reb. Eccleſ. cap. qui ad agen-
dum de procur. in 6.* & propterea pro parte in-
quiſiti fuit inſtatum, debere ipſum gaudere
dicto generali indultu.

Pro parte Regij Fiſci non negabatur, caſum
eſſe in indultu incluſum; ſed allegabatur, quòd
inquiſitus non habebat remiſſionem partis,
quæ ex ſpeciali prouiſione in corpore indul-
tus omninò requirebatur, ex cuius remiſſio-
nis defectu M. C. determinauit, quòd dictus
inquiſitus non gaudeat indultu.

Ab hoc decreto M. C. fuit appellatum pro
parte inquiſiti, & facta relatione per D. Ioann.
Baptiſtam Maſcambrunum Iudicem M. C. &
cauſæ Commiſſarium, viſus fuit articulus du-
2 bius S.C. ea præcipua ratione, quia licet non
poſſet negari, quin eſſet commiſſa vera falſitas
per illam apocam, contrafaciendo in eam
manum Actuarij, vt probat *tex. in l. quid ſit fal-
ſum, ff. de falſ.* & admittunt omnes DD. addu-
cti per *Farinac. d. q. 150. num.* 74. tamen non
erat conſumatum delictum, & propterea non
fuit in damno, nec Actuarius, cuius ſubſcrip-
tio erat falſificata, neque creditor, in cuius
præiudicium erat præparata falſitas, & ceſſan-
te damno in perſona vtriuſque, pariter debe-
bat ceſſare remiſſio, quæ ipſum damnum re-
ſpicit, ex regula *tex. in l. 1. §. fin. in fin. ff. quod
quiſque iur.* vbi non punitur conatus, quando
3 iniuria, ad quam tendebat conatus, nullum
habuit effectum, & quia nemo comparuit pro
defenſione cauſæ, idcireò vt congruè potuiſ-
ſet S.C. ex ſuo ore ſupplere partes, quæ deerant
Aduocatis fuit ſuperſeſſa expeditio cauſæ vſ-
que ad ſequentem diem Iouis, quæ ſingulis
hebdomadis eſt deſignata ad audiendas rela-
tiones M.C.V. iuxtà *pragm. at.* 18 *de offic. S.C.*

Sua igitur die fuit conſideratum, quod ad
dignoſcendum, ſi in huiuſmodi delicto erat
neceſſaria partis remiſſio, necne? erat prius
diſcutiendum, ſi in hoc delicto competebat
creditori, aut Actuario ius quærelandi, cùm
4 tam de iure communi, quam de iure Regni
ius remittendi reguletur à iure quærelandi,
prout de iure communi tradunt *Bart. con-
ſil. 175. Villalpand. in l. 22. tit. 1. par. 7. ſecūd. par.
princip. in princ. fol. mihi 59. at. Iul. Clar. practic.
crim. q. 58. num. 21. verſ. Viſum eſt*, & de iure
Regni eſt *tex. in pragm. 4. de compoſ.* quæ expreſ-
sè requirit remiſſionem partis, non ſolùm illius,
quæ expoſuit quærelam, ſed etiam illius, quæ
de iure poteſt quærelare, licet non quærela-
uerit.

Et mittendo gladium ad radicem ad pro-
5 bandum, quòd in crimine falſi, etiam ſi fal-
ſitas non fuerit cum effectu nociua, ſed
apta tantū ad nocendum ei, contra quem ten-
debat falſitas, competebat actio quærelandi,
fuit ponderatus *tex. in l. damus, Cod. ad leg. Cor-
nel. de falſ.* qui eſt *tex.* capitalis in hac materia,
& in eo expreſsè diſponitur, quòd ſi in iudi-
cio proferatur ſcriptura, de qua dubitetur, an
ſit vera, vel falſa, eſt in electione litigantium
experiri criminalitèr, vel ciuilitèr: eccè igi-
tur, quòd parti competit actio agendi, etiam
criminalitèr.

Quòd

Quòd autem ille *tex.* procedat, nedùm in ſcriptura falſa, quæ fuit cum effectu nociua; ſed etiam in ea, quæ eſt apta ad nocendum, damno nondùm ſequuto, probat idem *tex.* iūcta *Gloſ. in verb. Priuatas*, dùm enim *tex.* enunciat ſcripturas, quę poſſunt falſificari, inter cęteras enumerat etiam rationes priuatas, *Gloſ.* ibi quærit, cur hoc in ſcriptura priuata, quæ nemini præiudicat, pręſertim, & in rationibus priuatis, in quibus vnicuique licet ſcribere, quod ſibi placet? & duas affert *Gloſ.* reſponſiones: Primam, quia quantum potuit crimen ad effectum produxit: Alteram, quia ſcriptura priuata erat talis, quæ poterat nocere, & eſſe valida ſaltèm ad comparationem.

Hinc omnes DD. vnanimitèr ſumunt con-
6 cluſionem, quod falſitas quotieſcumque eſt talis, quæ poteſt eſſe nociua, & apta ad nocendum, licèt cum effectu non fuerit nociua, tamen eſt punibilis, *Alexand. ad Bart. in d. l. damnis, C. ad leg. Cornel. de falſ. Soccin. conſ. 63. num. 4. verſ. vel quando, & num. ſeq. vol. 1. & conſ. 104. num. 1. antè fin. verſ. nec conſideratur ſolùm eod. lib. 1. Afflict. deciſ. 404. nn. 13. Foller. pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur num. 102. Boſs. in tit. de falſ. num. 82. & 83. Farinac.* qui alios cumulat *quæſt. 150. num. 355.* & quamuis aliquorum opinio ſit, vt hoc caſu non ordinaria; ſed extraordinaria tantùm pœna puniatur, vt voluit *Boſſ. d. tit. de falſ. nu. 84. in fin. Iodoch. pract. crim. cap. 122. num. 11. Peguer. deciſ. 86. nn. 16. Hond. conſ. 109. nn. 52. & ſeq.*

Attamèn hæc eadem opinio communitèr limitatur, vt non procedat in fabricante falſitatem, qui ex parte ſua fecie, quicquid potuit, vt falſitas ad effectum perduceretur, ſed non nocuit, quia fuit detecta, prout in caſu noſtro, veluti poſt *Bald. in l. qui veluti num. 1. verſ. nota quòd falſum eſt punibile, C. ad leg. Cornel. de falſ. Soccin. d. conſ. 104. nn. 1. in primo caſu vol. 1. Foller. pract. crim. in verb. & ſi confitebuntur nu. 102. Monticell. regul. crim. 15. nn. 30. Riminald. iun. conſ. 245. num. 4. lib. 2. Franc. Veg. conſ. 46. nu. 1. verſ. aliter tamèn vol. 1. Peguer. deciſ.* 80. poſt *nn.* 16. optimè declarat *Farin. d. quæſt. 150. nn. 358.*

Ergò ex hoc *tex.* & *gloſ.* communitèr ap-
7 probata remanet plenè fundatum, quòd actio quærelandi competit ei, contrà quem eſt commiſſa falſitas, non ſolùm quando falſitas fuit cum effectu nociua, ſed etiam quando eſt apta ad nocendum.

Et propterea ſequitur in caſu noſtro, in quo dictus inquiſitus, fabricando hanc apocam falſam, eamq; præſentando Carcerario, fecit, quidquid potuit ex parte ſua, vt falſitas haberet effectum, quòd actio quęrelandi competebat tàm creditori, in cuius præiudicium cedebat excarceratio debitoris, quæ in apoca continebatur, quàm Actuario, cuius nomen falsò ibi erat ſubſcriptum, contrafaciendo manum ipſius Actuarij propter periculum, quòd ei imminebat, ſi ſequuta fuiſſe excarceratio, de qua ipſe tenebatur reddere rationem, & ſic vtrique erat apta ad nocendum, imò Actuarius erat etiam affectus iniuria, ex illo actu ſubſcriptionis ſui nominis, ex traditis per *Petr. Caball. reſol. crim. cent. 3. caſu 217. nu. 6.*

Nec eſt vera illa concluſio, quòd ſcilicet
8 ceſſante damno cum effectu illato, ceſſet etiam remiſſionis neceſſitas, quia remiſſio non regulatur à damno, ſeu intereſſe, aut iniuria, ſeu offenſione ſequuta; ſed ab animo, quem quis habuit aliquem iniuriandi, offendendi, aut damnum dandi, licèt nullus ſequutus fuerit effectus, vt conſtat ex pluribus exemplis traditis per *Iul. Clar. pract. crim. quæſt. 59.* antè *verſ. ſciat autèm* poſt *num.* 4. propè finem ibi, *ſunt tamen aliqui caſus*, vbi in effectu concludit, quòd in omni delicto attentato malo animo deliberato requiritur partis remiſſio. Pro quo facit optima *gloſ. in l. ſi quis ſeruo alieno, in verb. extendatur, C. de furt. & ſeru. corrupt.* quæ vult, illam actionem habere locum etiam contrà attentantem corrumpere ſeruum, licèt non ſequatur effectus, & intereſſe æſtimabitur, ac ſi verè eſſet corruptus.

Ex his fuit confirmatum decretum M. C. die 21. Februarij 1613. Actuarius M. C. eſt Danielis, & decretum S. C. eſt penès Secretarium eiuſdem S. C.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. 11.

PRo *deciſ.* de qua D. Author hic ſunt, *Thor. in 1. par. comp. deciſ. verb. remiſſio partis. Reg. de Marin. lib. 1. reſol. iur. cap. 2. nn. 32.* per *text.* ſatis clarum iuncta *gloſ. in l. damnis*, vbi *DD. C. ad l. Corneliam de falſis*. Idem *D. Author. in pragm. 4. à nu. 29. ad fin. ſub tit. de falſis*, & *in pragm. 12. num. 17. tit. de abolit.* meminit *Thor. in 3. part. comp. deciſ. verb. falſificans.*

Ad num. 1. Adde eundem *D. Authorem ſuper d. pragm. 4. de falſis nu. 30. Baiard. ad Clar. quæſt. 59. Thor. p. 3. comp. deciſ. verb falſarius, qui vſus eſt, Maſtrill. de Indultu quæſt. 27. nn. 5. & ſeq.*

Ad nn. 2. Vbi habetur, quod falſitas verè eſt commiſſa per apocam contrafaciendo iam ea manum Actuarij, licèt non ſit in damno Actuarij. Obſerua 1. fallere hanc concluſionem quòad illum, qui cum amiſiſſet apocam factam ab Actuario, illam manu ſua facit, & præſentat Carcerario, nam falſitas ad hoc, vt locum habeat tria requiruntur, dolus, nutario veritatis, & partis præiudicium, quæ requiſita in hoc caſu deficiunt. Nàm deeſt tertij præiudicium, & dolus, quibus ceſſantibus non habet locum falſitas. *Vulpell. conſ. 75. nu. 1. Almont. Ciacc. diſcept. for. cap. 27. nn. 41.* & alij citati per *Thor. part. 3. comp. deciſ. verb. falſitas*

com-

*commiſſa, fol.*417. *col.* 2. Vbi ponit caſum in
aliquo, cui fuerat facta apoca ducatorum
trium, & illam amiſerat, proindè aliam ſimi-
lem fecit, & præſentauit banco, quare cum
fuiſſet carceratus omnia ſuprapoſita fuerunt
conſiderata, & tandem fuit miſſus in exilium
de anno 1633.

Obſerua 2. Quod præſentans apocam, bol-
lectinum, vel giratam falſam in pede apocæ
veræ Banco, ponitur pœna mortis naturalis
licèt pecuniam non receperit, per *pragmat.* 5.
de falſis, quæ pœna fuit impoſita per *pragm*.8.
9. & 10. *eodem tit.* etiam contrà ſcribentes,
conſulentes, dictantes, conſignantes, & par-
ticipantes. Vndè attentis diſpoſitionibus
dictarum Pragmaticarum, neſcio quomodo
proceſſit *deciſio* allata per *Reg. Sanfelic.* 408.
*lib.*3. Vbi in anno 1644. fuit deciſum ſcriben-
2 tem apocam falſam per alium Banco præſen-
tantem, non debere puniri pœna mortis, &
contrà ipſum agi debere per M. C. V. via or-
dinaria, & non cum delegatione, vt procedit
contrà præſentantes apocas ipſas. Nàm *prag-
mat.* 8. vbi fuit aucta diſpoſitio *d. pragmat.* 5.
etiam contrà ſcribentes, fuit emanata de an-
no 1597. deciſio verò fuit de anno 1644. Vn-
dè miror *Seuerin. qui in addit. ad illam*, id non
aduertit.

*Ad nu.*8. vbi ex *Clar.* habetur, quod in om-
ni delicto attentato malo animo deliberato
requiritur partis remiſſio. Obſerua id ſem-
8 per verum non eſſe. Nàm in exemplo allato:
quod ille, qui ſclopum cum animi delibera-
tione emiſit, licèt non vulneret, non eſt ſinè
partis remiſſione ad gratiam admittendus.
In contrarium eſt veritas, quia re vera ex tali
ictus emiſſione, nullum perſonæ, in qua emiſ-
ſus eſt, detrimentum, aut intereſſe conſidera-
tur, nec offenſio in perſonam dici poteſt, &
ſic quid eſt, quod remittatur? Quod paſſim
obſeruari in noſtra M. C. V. docet *Reg. de
Marin. cit. cap.* 2. *nu.* 33. qui refert ad compro-
bationem huius ſententiæ *tex. in l. itd apud La-
beonem, §. ſi curauerit, ff. de iniurijs*, vbi *gloſ. in
verbo non tenebitur*, & generalitèr indulgen-
tijs, quæ per Dom. Proreges noſtros in cer-
tis temporibus ob cauſam publicæ lætitiæ
deferri ſolent, gaudere debent, citat præ-
tereà *D. Anthor. ſup. pragmat.* 11. *de abolit.
à num.* 10. qui citat *Fab. de Luca in reſponſ.
impreſſo per Catalanum in tract. de Indult. fol.*
215. *Carauit. ſuper Rit. M. C. V.* 273. *n.* 36. *Thor.
in* 2. *part. compend. deciſ. verb. remiſſio, ſiuè excul-
patio, fol.* 575. refert etiam quatuor deciſiones
eiuſdem M. C. confirmatas per S. C. quamuis
ictus Scopicti fuiſſent appenſati.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Ius congrui vt habeat locum, quæ requirantur in poſſeſſore conuento.*

2 *Donatio facta à patre filio infanti, Notario pro eo ſtipulante, an valeat.*

3 *Infanti ex priuilegio tribuitur, vt Notario pro eo ſtipulante acquiri poſſit.*

Officium notariatus an ſit nobile. Obſer.

4 *Donatio facta à patre filio in poteſtate cum iuramento, eſt de iure valida, niſi quatenùs præſumeretur ſimulata, nu.* 5.

6 *Dolo deſinit poſſidere, qui in fraudem mouendæ litis rem alienat.*

7 *Donatio, ex qua infertur alteri præiudicium qualitèr ſimulata præſumatur, nu.* 9. *& ſeq.*

Quid ſi fiat coniunctio d. nu. 9.

Et quæ coniunctio conſideretur. Obſer.

Debet conſtare de meritis eius, in quem donatio confertur, nu. 8.

10 *Iuramentum donationem factam in alterius præiudicium non conualidat.*

11 *Poſſeſſionis retentio poſt factam donationem inducit præſumptionem ſimulationis.*

Et quid ſit in contractu clauſula conſtituti, & precarij fuiſſet appoſita, nu. 12.

Quæ concluſio limitatur, ſi donans donatario de fructibus correſpondeat, Obſer.

13 *Pater an in bonis à ſeipſo filio in poteſtate donatis, habeat vſumfructum.*

13 *Pater in quibus filiorum bonis dicatur legitimus adminiſtrator.*

Et quid in hac materia adminiſtratio à gubernatione differat, nu. 15.

16 *Contractus, vt de fraude arguatur, quot coniecturæ ſufficiant.*

17 *Simulatione cur reddatur contractus nullus, fraude verò inualidus.*

18 *Concluſio deciſa hic non procedit, non probata ſimulatione.* Obſer.

19 *Simulatio coniecturis probari poteſt.* Obſer.

20 *Eadem concluſio hic deciſa procedit de iure Conſuetud. Neap. ſecus de iure Conſtit. Regni.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Donatio facta à patre filio infanti an excludat ius congrui intentatum poſt donationem. Quid de iure conſuetudinario Neap. Et quid de iure Conſtit. Regni, & alia ad materiam.

D E C I S I O III.

IOſeph de Seſſa mouit iudicium iure congrui contrà Io: Antonium de Philippo pro quadam domo empta per dictum Io: Antonium à quibuſdam de Infernuſo, nec dubitatur domum emptam eſse contiguam à pluribus lateribus domui Actoris; ſed excipiebat Io: Antonius conuentus, quod licèt ipſe eſset emptor domus, non tamen erat illius poſseſſor tempore litis motæ, & de iure conſuetudinario huius Ciuitatis Neap. duo copulati-

uè

nè requiruntur ſcilicèt, quod is, qui conueni-
1 tur, habeat titulum emptionis, & quòd ha-
beat poſseſſionem rei petitæ, adeo, quod
ſi is, qui conuenitur, poſſideat, ſed alio titu-
lo, quàm emptionis, putà donationis, vel per-
mutationis, ceſsat ius congrui, & è contrà,
ſi is, qui conuenitur, habeat titulum emptio-
nis, non tamen habeat poſſeſſionem, ſimili-
ter ceſsat ius congrui; ità punctualitèr tra-
dit *Napod. in Conſuet. Si quis emit in verb. poſſi-
det nu. 42.* ex cuius verbis introducta eſt cau-
tela, quæ volitat per ora omnium pragmati-
corum ad euitandum ius congrui, ſcilicèt.
Hodiè emo, & cras dono. Vndè quia ex ſcrip-
turis præſentatis per conuentum apparebat,
ſe emiſse domum ſub die 19. Maij 1612. quam
die 22. eiuſdem donauit filio ſuo infanti, No-
tario ſtipulante pro eo, cum clauſula conſti-
tuti, & præcarij, dicebat conuentus, ſe non po-
tuiſſe conueniri, & conuentum debere abſol-
ui; Nec poterat dubitari, quin filius donata-
rius poſſideret, tùm quia ex clauſula conſti-
tuti reſultabat vera poſſeſſio in perſonam filij
donatarij; tùm etiā, quia erant producti actus
poſſeſſiui facti per ipſum Ioann. Antonium,
tanquam patrem, & legitimum adminiſtrato-
rem filij, vtputà mādata facta inquilinis, quòd
recognoſcerent filium in Dominum, & patro-
num, eique ſoluerent penſiones, & decreta in-
terpoſita per M. C. quòd alter inquilinus ex-
fractaret à quodam angulo domus, in quo in-
tendebat fabricare.

Pro Actore replicabatur, hunc Io: Anto-
nium conuentum debere condemnari ad re-
2 laxandum domum emptam iure congrui, non
obſtante donatione facta eius filio infanti, al-
legando, quòd donatio à patre facta filio in-
fanti, etiam cum iuramento, & Notario ſti-
pulante pro infante, eſt ipſo iure nulla, & ad
hoc probandum afferebat ſententiā per S.C.
latam in anno 1568. ad relationem Regij Cō-
ſiliarij Cæſaris Vitelli, per quam fuit expreſsè
declaratum, donationem factam per Marinū
Faleſium, Ioann. Baptiſtæ, Veſpeſiano, & Mar-
cello Faleſijs eius filijs infantibus, mediante
conſtituto, & præcario, Notario pro ipſis ſti-
pulante, eſſe nullius roboris, & momenti, in
concurſu creditorum dicti Marini, & facta il-
lorum graduatione, quibus fuit declaratum,
debere ſatisfieri ex pretio bonorum donato-
rum dictis filijs infantibus, vt ex copia ſump-
ta ex Banca Io: Alphonſi de Capua, nunc Io:
Baptiſtæ Amarrudæ. Item afferebat aliam
ſententiam latam in anno 1581. referente Re-
gio Conſiliario Franciſco Alderiſio, per quā
in propria materia iuris congrui fuit condē-
natus Paulus, & Dominicus de lo Gaudo, ad
relaxandum Terram in actis deductam iure
congrui Io: Andreæ Borrello, non obſtante,
quòd in proceſſu per dictos conuentos fuiſ-
ſet producta donatio facta ab eis Aloyſio de
lo Gaudo filio prædicti Pauli cum conſtitu-
to, & præcario, Notario pro eo ſtipulante, vt
in copia actorum producta ex proceſſu Ioan.
Aloyſij Sarri, & ego dum fungebar officio Ad-
uocati vidi alium proceſſum inter Matthiam,
& Io: Dominicum de Montagna ex vna, & Io:
Antonium de lo Rullo, & alios creditores
Portij Berzilli, ex altera in Banca Auelli de
Ferrarijs, vbi fuit producta vtraque ſenten-
tia prædicta.

At ex aduerſo per conuentum fuit produ-
ctum aliud exemplum alterius ſententiæ S.C.
ad relationem tunc Regij Conſiliarij Vincen-
tij de Franchis, per quam conſtabat fuiſſe
abſolutum ab impetitione iuris congrui Frā-
ciſcum Antonium Mazziam, qui poſſidebat
domum ſibi à patre donatam, Notario pro eo
abſente ſtipulante cum conſtituto, & præca-
tio, vt ex copia actorum ſumpta à Banca Io:
Andreæ de Caro, nunc de Felice, & duo alia
exempla, quibus conſtabat, donatarios fuiſ-
ſe abſolutos à petito iure congrui per S.C.
non obſtante, quòd per M.C.V. fuiſſent con-
demnati ad relaxandum in prima inſtantia; &
vna ſententia fuerat lata in anno 1576. ad re-
lationem qu. Conſiliarij Franciſci Darocæ
inter Ioannem de Accomādo, & Sebaſtianum
Giffonellum in Banca Balſami, altera verò
ad relationem eiuſdem nunc Conſiliarij Cæſa-
ris Vitelli in anno 1579. inter Octauium, &
M. A. Gerollam, & Pyrrum Loyſium Gerullā
in eadem Banca Balſami, in qua cauſa filius
donatarius erat infans quatuor annorum, vbi
adeſt ſententia Conſil. Darochæ.

Adeò quòd vtraque pars fundabat ſuam
intentionem huiuſmodi exemplis hinc indè
productis nihil vlterius adducendo, nec in
iure, nec in facto pro ſua victoria, & ſic rema-
nebat cauſa ſatis dubia.

Vnus ex Dominis dixit, quòd quatenùs
S. C. in illis duabus ſententijs productis ab
Actore habuit pro abſoluto in iure, quod do-
natio facta infanti ſit nulla, & inualida, Nota-
rio ſtipulante pro infante, cum conſtituto, &
præcario, hoc aſſumptum apud ſe habebat
maximam dubitationem; nam ipſe libentèr
fatendo ſuam ignorantiam, nedum hoc non
potuit reperire iure cautum; ſed potiùs totum
3 contrarium ſibi conſtabat de iure, vt ſcilicèt,
quicquid ſit in maioribus infante, tamen eſt
priuilegium infantis, vt poſſit acquirere, No-
tario pro eo ſtipulante, vt eſt *tex. in l. 2. ff. de rem
pub. ſalu. for. in final. verb.* quatenus ibi ſeruus
publicus accipitur pro Notario, vt probat
*Abb. in cap. quoniam contra in 4. not. extra de
prob.* latè *Quintil. Mandoſ. in gloſ. facultatem, §.
ſitquè in verb. Notarios*, & vſus forenſis rece-
pit, quicquid in contrarium voluerint *Go-
uean. lib. 2. variar. lect. cap. 10. Andr. ab Exea de
pact. nu. 199. cum ſeqq. Tiraq. de iur. conſt. poſſeſſ.
lim. 30. num. 32.* Hinc *Bald. in l. ſi quis in emanci-*

pa-

patum poſt num.2. verſ.Tamen ſi publica, C.de
donat. ait, quòd ſi publica perſona reciperet
conſtitutionem precarij pro infante, acquire-
ret infanti dominium directum, ſi eſſet penès
donantem, citat *tex.in l.1.Cod.per quas perſonas*
nob.acquir.& Bald. ſequitur *Afflict.in Conſtitut.*
Baiulos, & omnes, *num.mihi 50. verſ.Sextò limi-*
ta, latè comprobat *Ruin.conſ.47.num.3. vol.5.*
M.A.Eugen.conſ.58. lib.2. Ergo ſi donatio fa-
cta infanti cum conſtituto, & præcatio, Nota-
rio pro eo ſtipulante eſt de iure valida ex
priuilegio infantilis ætatis, aſſumptum illud
redditur prorsùs dubitabile, vt ſcilicet Sacr.
Conſ. habuerit pro nulla, & inualida illam do-
nationem talitèr infanti factam ex eo ſolo,
quod eſſet facta infanti.

Quatenus verò S. C. habuiſſet pro vero,
4 quòd vti donatio facta à patre filio in pote-
ſtate, etiam cum iuramento non ſubſiſteret, ſe-
cundum opinionem nonnullorum ex recen-
tioribus, prout ſunt *Coraſ.in l. frater à fratre,*
§.quæſitum in fin. ff.de cond.indeb. Cuiac. conſult.
26. circa med. Anton.Fab.de error. pragm.decad.
12.error.9.in fin. latiſſimè *Purpur.conſ.394.n.8.*
cum ſeq.& conſ.396. num 9. & ſeq. vol.1. Port.
Imol.conſ.112. num.4. & ſeq. cum alijs quam-
plurimis, hoc erat magis dubitabile; nàm
contraria opinio vti verior, & magis commu-
nis fuit vbique per totum orbem terrarum
approbata, & in conſulendo, & iudicando re-
cepta ſine ſcrupulo, vt patet ex *Anton.Gabriel.*
lib.3.commun.concluſ.3.& 4. Menoch præſumpt.
29.lib.3.Couar.in rubr.de teſtam. par.2. num.10.
Nauarr.in manual. confeſſ. cap.17. num.147. &
149.Iul.Clar.de don.ſeù in §.donatio, q.8.num.8.
verſ.Sed quæro, Guid.Pap.deciſ.146. vbi latiſſi-
mi *Addentes, Ioſeph Ludouiſ. deciſ.Peruſ.71.nu.*
19.Theſaur.deciſ.Pedem.32. & paſſim commu-
niter *Canoniſtæ, & Ciuiliſtæ.*

Alia igitur ratio illarum deciſionum inue-
ſtiganda erat, quæ à iuris tramite non deuia-
ret, cùm non eſſet præſumendum, illas oſcitā-
tèr proceſſiſſe à tam eminenti Senatu, præſer-
tim ad relationem Doctiſſimorum virorum.
Propter quod idem ſubiungebat de iure non
poſſe controuerti, ſecundùm receptas in foro
concluſiones, quòd donatio inter patrem, &
filium, etiam in poteſtate iuramento vallata
ſit ab initio valida, & quod ſi talis donatio
conferatur in infantem cum cōſtituto, & præ-
catio, Notario pro eo ſtipulante, ſit etiam va-
lida fauore infantiæ; ſed hoc eſt verum, quo-
5 tieſcumque huiuſmodi donatio non appare-
ret, aut præſumeretur ſimulata, *leg.2.& tot.tit.*
C.plus valer.quod agit, quàm quod ſimulatè concip.
& ideò erat videndum, ſi in caſu, de quo quæ-
rebatur, concurrerent aliquæ ex coniecturis
præſumptæ ſimulationis, itàut vnico cōtextu
cognoſcerentur, ſi eædem, aut aliquæ ex eis
concernerent caſus deciſionum, quæ aſſere-
bantur.

Et in primis reſpectu ipſius donationis de
per ſe videbatur, poſſe præſumi ſimulata, tan-
quam facta in fraudem huius iuris congrui;
erat enim probatum in proceſſu, quòd hic
vicinus declarauerat venditori, quòd ipſe in-
tendebat vti iure congrui tempore venditio-
nis, & emptor habuerat notitiā, quòd hic vi-
cinus erat moturus litem, ergo cenſetur dolo
6 deſijſſe poſſidere, & donaſſe in fraudem litis
mouendæ, vt declarat *Afflict. in Conſtit.Eorum*
fraudibus, num. 1. & fuit originale dictum,
Odofr. & Bald.in l.quoties, C. de re vend. ſequi-
tur *Gratian.conſ.110.num.18.lib.1.* qui ait, vē-
ditionem retractari, *Bec.conſ.52. nu.64. vol.1.*
vbi alios citat, & ipſemet *Napod. in d. Conſuet.*
Si quis emit, in eadem Gloſ. poſſidet in fin. admit-
tit, vt illa cautela, hodiè emo, & cras dono, nō
procedat, quotieſcumque fieret in fraudem,
& de modis, quibus fraus committatur, re-
mittit ſe ad *Conſuetud. Et ſi teſtator in Gloſ. pro-*
priè, ſed voluit allegare *Gloſ. diſponere,* vbi *num.*
7 14. *fol.179.* colligit varios modos præſumen-
di fraudem, & inter cæteros, ſi fiat titulo lu-
cratiuo, præſertim non benemerito, & de hoc
ſe remittit ad ea, quæ dixit in *Conſuetud. Et ſi*
8 *mulier,* vbi *num.10. fol.mihi 283.* latè agit de
hac donatione, & quomodo debet cōſtare de
meritis, ut & in materia *l.hac edictali, C. de ſe-*
cund.nupt. donatio facta à patre, vel matre bi-
nuba filijs natis ex ſecundo matrimonio ea-
tenus non præſumitur facta in fraudem filio-
rum primi matrimonij, quatenus cum ijs cō-
currunt merita, vt tradunt *Bertrand. conſ. 73.*
lib.1. Ruin.conſ.112.lib.1.Crauett.conſ.93.num.
10 quos refert, & ſequitur *Add.ad Dec. conſil.*
9 *145.aliàs 146.in verb.Naſciturıs,* & in ſpecie;
quòd donatio facta conſanguineo, quando ex
ea infertur præiudicium tertio, præſumatur
ſimulata, & in fraudem, tradit *Paul. de Caſtr.*
conſ.65.in antiq. ſed eſt *conſ.193.* ſecundum no-
uam impreſſionem, *nu.2. verſ.Prætereà, vol.2.*
quem ſequitur *Afflict.deciſ.370. nu. 14.* latiſſi-
mè *Bec.conſ.52. num.55. vol. 1.* Item non con-
currebat aliqua cauſa, propter quam pater
moueri poſſet ad donādum filio infanti, quia
licet in donatione ſit expreſſa cauſa, vt filius
commodiùs potuiſſet vacare ſtudio, tamen
hæc cauſa non poterat vigere tempore con-
tractus, nec multis annis poſteà ex defectu
ætatis, & DD. eatenus admittunt validitatem
donationis inter patrem, & filium, ſecluſo iu-
ramento, quatenus concurrit aliqua iuſta, ho-
neſta, & legitima cauſa, vt latè deducit *Iul.*
Clar.in §.donatio d. q. 8. & ipſum iuramentum
10 non propterea in his caſibus conualidat do-
nationem, cùm tendat in tertij præiudicium,
quo caſu iuramentum nil operatur in dona-
tione inter patrem, & filium, *Alex.conſ.55.nu.*
7.verſ.Nec prædictis, vbi bona apoſtilla, vol.1.
Cotta in ſuis memorial. in verb. Iuramenti religio
propè fin. verſ. Prædicta tamen debent declarari,
que

qui loquitur in genere de quolibet contractu,
in quo ſit appoſitum iuramentum, ſi tendat in
præiudicium tertij, latiſſimè *Bec.d.conſ.52.nu.
109.vol.1.* qui loquitur in contractu donatio-
nis, & *num.ſeq.* probat, quod iuramentum ap-
poſitum in contractu ſuſpecto illum reddit
magis ſuſpectum.

Item ipſe idem pater donator poſt dona-
tionem remanſit in poſſeſſione eiuſdem do-
mus donatæ, incipiendo nouam fabricam in
ipſa domo, à qua poſteà deſtitit iuſſu Iudicis
ad inſtantiam Actoris, nè mutaretur facies
11 domus in fraudem litis, & in ſui præiudiciū,
& ex retentione poſſeſſionis certa inducitur
præſumptio ſimulationis, vt in *l.ſicut, §.ſuper-
nocuum, ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſolui.* vbi
Bart. & DD. omnes late *Cæpoll. de ſimulat. con-
tract. num.76. verſ. Vigeſimo quarto præſumptio,*
ſequitur *Menoch. præſumpt.122.num.110.lib.3.*
qui *num. ſeq.* addit, hanc eſſe præſumptionem
iuris, adeòut aduerſarius habeat onus pro-
bandi contrarium.

Quod procedit etiam, ſi in contractu eſ-
12 ſet appoſita clauſula conſtituti, & præcarij,
per quam inducitur ficta poſſeſſionis tradi-
tio, vt *Bort.* declarat in *eod. §.ſupernacuum, col.
fin. Paul. Caſtr. conſ.74. col. 3. verſ. Tertia conie-
ctura, lib.2. Cranett. conſ.156. num.10. Laurent.
deciſ. Auen.67. num. 5. verſ. Licet.* Idque tantò
fortiùs admittetur, quandò tenderet in præiu-
dicium tertij, nàm licèt regularitèr ex conſti-
tuto, & præcario excludatur præſumptio ſi-
mulationis, quia tunc is, qui remanet in poſ-
ſeſſione, dicitur poſſidere ex noua cauſa, ſcili-
cèt ex præcario, & non iure proprio, tamen ſi
vergeret contractus in præiudicium tertij, tūc
ſimulationis præſumptio non excluditur, ità
adamuſſim declarat, *Bald. in l.1. num. mihi 7. et
8. verſ. Ex hoc patet, C. de donat. antè nupt.* & ite-
rum in *l. illud, num.16.q.7. in fin. C. de ſacroſ. Ec-
cleſ.* vbi ait, quod licet per poſſeſſionem præ-
cariam excludatur præſumptio ſimulationis,
non tamen excluditur præſumptio ſimulatio-
nis, & fraudis ſimùl iunctæ, idem comprobat
*Alex. conſ.28. num. 10. & 11. verſ. Sed vbi non
ſolùm, vol.5. Curt. iun. conſ.110. col.2. Ruin. conſ.
119. num.9. vol.1.*

Ergò cum in hoc caſu concurrat nedum
continuatio poſſeſſionis penès patrem donā-
tem, ſed etiam ſuſpicio fraudis in præiudiciū
vicini habentis ius congrui, videtur indubita-
bile, quòd talis donatio infanti facta, etiam
cum conſtituto, & præcario, Notario pro eo
ſtipulante ſit ex omni ſui parte ſimulata, &
fraudulenta.

Nec his obſtant illi actus poſſeſſiui à patre
facti vti patre, & legitimo adminiſtratore fi-
lij, quos ſuperiùs enumeraui; nàm, cùm illi re-
ſpiciant perceptionem fructuum, nempè, pen-
ſionis ex domo donata, vtique magis conuin-
13 cunt donationis ſimulationem, & fraudem
ſiquidem, aut hi fructus ſpectant ad ipſum iu-
re vſusfructus debiti ex patria poteſtate, nè
ſint peioris conditionis bona ab ipſo patre
profecta, quam aduentitia, in quibus pater
habet vſumfructum, *l. cum oportet, Cod. de bon.
quæ liber.* vt latè defendit *Milanenſ. deciſ. Sicil.
3. nu.90. cum ſeqq. par. 2.* & tunc perceptio ho-
rum fructuum non producit actum poſſeſſiuū
in perſonam filij, ſed ſolum conſeruationem
poſſeſſionis ipſius patris, & dùm voluit illam
colorare adminiſtratorio nomine filij, tan-
quam ſuperflua cautela auget ſuſpicionem;
Aut verò in eis bonis à ſe ipſo patre donatis
non habebat pater vſumfructum, vt reſoluit
Bort. in l. frater à fratre, nu.15. vbi reliqui om-
nes, *ff. de condit. indeb. Anna alleg.73. num.3. cum
ſeqq.* & tunc ipſe pater non erat in eis legiti-
14 mus adminiſtrator, quia de iure pater non
eſt legitimus adminiſtrator filij, niſi in ijs bo-
nis, in quibus habet vſumfructum, & non in
alijs, vt tradit *Capyc. deciſ.56. num.4. & dec.73.
num.10. Pariſ. conſ.157. num.15.32. & 244. par.
4. Aſcan. Clem. de patr. poteſt. effect.12. nu.11. Io-
ſeph Ludouiſ. deciſ. Peruſ.13. num. 8. Præſ. de
Franch. deciſ.8. num.6. & 7. Anton. Fab. in ſuo C.
lib.6. tit. de bon. quæ liber. defin.6. Anna d. alleg at.
71. num. 8.* vbi ſpecificè loquitur de bonis à
patre donatis; & propterea huiuſmodi actus,
tanquam facti à perſona illegitima nullum
producerent effectum in beneficium filij, &
augent ſuſpicionem fraudis in patre. Et licet
Petr. Bellapert. in l. ſi infanti, C. de iure delib. fue-
rit in contraria opinione, quod ſcilicet pater
ſit legitimus adminiſtrator filij, etiam in bo-
nis, in quibus non habet vſumfructum, &
pro hac *Petri* opinione, *Aret. in l. fin. §. pupillus
circa princip. de verb. oblig.* adducat *tex. in l. fin.
§. ſin autem in ſecunda, verſ. Nolente autem patre,
C. de bon. quæ lib.* cui etiam videtur adhærere
Præſ. de Franch. deciſ.10. num.8. vbi citat etiam
Andr. in Conſtitut. Minoribus in fin. tamen idem
*Aret. in d. §. pupillus propè princ. verſ. Et commu-
nitèr*, dicit, quòd opinio *Bart.* eſt communis, &
ſequenda in iudicando: Vltrà quòd *tex. in d. §.
ſin autem in ſecunda, verſ. Nolente autē patre*, non
procedit, niſi in adminiſtratione extraiudi-
ciali tantùm, non autem in iudiciali, prout
ſunt actus ſuperiùs ponderati, vt pulchrè de-
clarat *Ang. in d. §. ſin autem in ſecunda in fin.* &
ponderentur ad id, quæſo, verba *tex.* ibi, quia
dicunt, *Nolente autem patre res filij gubernare*,
& non dicit *adminiſtrare*, quaſi quòd per illud
verbum *gubernare* voluerit denotare illam nu-
dam, & extrinſecam gubernationem, quæ in
puro tantùm facto conſiſtit, non autē admi-
niſtrationē iuris: Et ſimiliter alter actus poſ-
ſeſſiuus ponderatus ex aduerſo, ex mandato,
& decreto de exfractando contra vnum ex in-
quilinis occaſione fabricæ in domo conſtruē-
dæ, maiorem arguit ſuſpicionem, nàm finis,
ad quem tendebat mandatum, & decretum de

extractando, erat conſtructio ſabricæ, quæ quidem ſabrica non reſpiciebat perſonam filij infantis, ſed ipſius patris, ergò ceſſant omnes actus poſſeſſiui ponderati in perſonam filij,& retorquentur in propriam perſonam patris conuenti.

Ex quibus coniecturis ſaltem ſimùl iunctis videtur omninò concludendum, dictam do-
15 nationem eſſe vndique ſimulatam, & fraudulentam, cùm iuxtà communem DD. opinionẽ in hac materia præſumendæ fraudis duæ cõiecturæ ſufficiunt, vt tradit *Crauett. conſ. 156. num. 4. Roland. conſ. 40. num. 21. vol. 2. Dec. conſ. 526. in fin. Bertazol. conſ. crimin. 487. vol. 2. Grãmat. deciſ. 76. num. 30. Cacher. deciſ. 42. nu. 2. Rot. Genuẽſ. dec. 184. n. 22. Bec. d. conſ. 52. n. 42. vol. 1.*

Et notanda ſunt verba ſententiæ latę ad relationem Conſiliarij Cæſaris Vitelli in anno 1556. productæ per Actorem, nàm ſunt magiſtraliter appoſita ad denotandum, quòd fuit deciſus merus articulus de iure, videlicet, non obſtante allegata donatione facta per Marinum Faleſium, Ioannæ Baptiſtæ, Veſpeſiano, & Marcello eius filijs infantibus, mediante conſtituto, & præcario, Notario pro ipſis ſtipulante, tanquam nullius roboris, & momenti, & ſic aperta ſunt verba ſententiæ, quod S.C. habuit donationem huiuſmodi ſimulatam, & fraudulentam, aliàs non potuiſſet declarare illam nullam, & inualidam, ſi non habuiſſet
16 nedùm fraudulentam, ſed etiã ſimulatè conceptam, quia tunc non fuiſſet nulla, ſed creditores habebant opus actione reuocatoria, vt pulchrè explicat *Bec. d. conſ. 52. num. 31. cum ſeqq. in 2. & 3. concluſ. Aſinius in ſua pract. §. 19. cap. 5. lim. 10.* Ratio eſt, quia vbi in contractu adeſt ſimulatio, tunc abeſt mens, & conſenſus contrahentium ab ipſo contractu, & ſic deficit ſubſtantia contractus, iuxtà auream doctrinã *Bald. in l. ſi ex cautione 1. quæſt. C. de non numer. pecun.* quam ſequitur *Rimin. iun. conſ. 196. num. 54. in fin. & num. ſeq. vol. 2.* faciunt pulchrè tradita per *Ioſeph Seſſe deciſ. Aragon. 109.*

Die Lunæ 18. Martij 1613. me referente in S.C. fuit iudicatum pro actore, & condemnatus Io: Antonius de Philippo cõuentus ad relaxandum domum iure congrui, ſoluto pretio appretiando per Expertos eligendos, ſeruata forma conſuetudinis, nulla habita ratione donationis factæ à patre filio infanti, tanquam ſimulatæ ex prædictis coniecturis. Interfuerunt Dominus Scipio de Curte, D. Ioãnes Ruiz de Valdenieſſo, D. Aloyſius Valcarcel, & Alderius, & ſic fuimus quinque in votando, Actuarius eſt Botrellus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. III.

DOnatio facta à patre filio infanti, probata ſimulatione, non excludit ius congrui intentarum poſt donationem, prout deciſum refert hic *D. Author,* idem tenet *Thor. in 2. par. comp. deciſ. verb. Donatio, & in 3. par. verb. Donatio domus, & in verb. Donatio facta à patre filijs, & in 1. par. verb. Donatio facta à viro vxori, & verb. Ius congrui an competat collaterali. Et voto deciſ. 23. lib. 1. Tap. in 4. par. iuris Regni ſuper Conſtit. Sancimus, nu. 166. Amat. conſ. 48. Reg. de Marinis lib. 2. reſol. iur. cap. 69. Fab. in C. lib. 4. tit. 17. diffin. 2. num. 3. Marotta diſcept. forenſ. cap. 40. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 46. lib. 1. Conſ. Prat. ad Paſcal. de patr. poteſt. par. 1. cap. 8. ad num. 100. Rumm. ad Afflict. de iure protb. in addit. ad §. 3. ad 6. not. num. 11. fol. 150.*

Ad nu. 3. *verſ. Quatenus ibi ſeruus publicus ac-*
3 *cipitur pro Notario.* Obſerua officium Notariorum eſſe omnibus in Regnis neceſſarium, & apud omnes nationes extant leges pro illis, vt de omnibus teſtatur *Reg. Tapia de iure Regni lib. 2. rub. 36. de officio Notariorum.* Ad quod officium olim nobiles viri creabantur propter eorum maximã fidem, *Frecc. de ſubfeud. tit. de offic. Protbonot. num. 14. D. Author ſuper pragm. in rubr. de Notarijs, num. 3.* Vbi teſtatur proprijs oculis vidiſſe quondam inſtrumẽtum confectum per Notarium actu gaudentem honoribus vnius ex ſedilibus huius Ciuitatis. Et eorum officium eſt nobile dignum, & honorabile poſt *Luc. de Penna,* & alios, dicit *Caſſaneus in Cathal. gloria mundi, par. 11. conſid. 19. & par. 7. conſid. 16. & 50. & eadem par. 11. conſid. 9. qui d. conſid. 19.* dicit, illos tenere locum poſt Aduocatos, & Medicos, *Conſ. Petr. ſuper Rit. M.C.V. rit. 161. num. 6. & ſeq. Taſſon. de anteſ. ver. 9. obſ. 3. num. Amat. reſ. 30. num. 1. & 6.* Et *Taſſon. de anteſat. dicto verſ. 9. obſeruat. 3. num. 6.* dicit, etiam Iudicem ad contractus nobilitate gaudere debere, *Andreol. controuerſ. 314. Bouadill. in polit. lib. 3. cap. 15. num. 43. Amaya in l. 34. C. de Decurion. num. 37. 38. & 39. Pancirol. de not. imper. cap. 14. 72. & 92. Botcilter. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem. 43.* vbi declarat concluſionem illam, quomodo Notarius dicatur ſeruus publicus.

Ad num. 4. Adde *Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 7. par. 2. num. 57.* vbi ſex deciſiones Curiarum coaceruat, *Vin. deciſ. 514. num. 4. lib. 4. Praeſ. de Franch. deciſ. 59. Fab. in C. de donat. inter virum, defin. 2. & de donat. diff. 1. Surd. deciſ. 154. Bernard. Graneı lib. 2. concluſ. 2.* ad practicam ipſius Cameræ, *Maſtrill. deciſ. 211. num. 11. Intrigliol. deciſ. 14. num. 20. Milan. deciſ. 3. num. 88. & 89. lib. 2.* & alios penes *Cutell. de donationib. lib. 1. diſcurſ. 2. particul. 8.*

Ad num. 7. Adde *Napod. in Conſuet. Et ſi teſtator de ſucceſſ. ex teſtam. gloſ. diſponere, num. 15. Rendel. in Conſtit. Sancimus, §. cauſa vero dotis, verb. Probatum fuerit, num. 51. Caſtill. deciſ. 72. num. 21. Conſ. Staiban. lib. 1. reſol. 9. num. 16. Marotta diſcept. forenſ. 40. num. 39.*

Ad num. 9. Vbi habetur, quod donatio facta

in

in coniunctam perſonam in tertij præiudiciũ
præſumitur ſimulata. Adde Viſcont. concluſ. iur.
verb. Ius congrui, col. 3. Amat. conſ. 43. num. 15.
Reg. Valenzuel. conſ. 62. num. 61. lib. 1. Caſanat.
conſ. 28. num. 13. Fontanell. de pact. nuptial. lib. 1.
clauſ. 4. gloſ. 9. par. 5. num. 102. Surd. conſ. 373. n.
39. lib. 3. Muta deciſ. 26. num. 33. Bardell. conſil.
15. num. 20. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 479. nu.
67. Caſtill. d. deciſ. 72. num. 5. Conſ. Staib. d. reſol.
9. nu. 16. alioſque apud Marott. d. cap. 40. nu. 27.
Vbi obſerua, quod talis coniunctio conſi-
9 deratur qualis eſt inter patrem, & filium, vi-
rum, & vxorem, aliaſque huius generis perſo-
nas, in quibus cadit nedum ſingularis affe-
ctio, ſed nimia quoque confidentia, Præſ.
Merlin. contr. 17. num. 21. lib. 2. Marotta d. cap.
40. num. 29.
Ad num. 10. Adde Rot. Rom. in deciſ. 25. num.
16. poſt Salgad. in labyrint. creditorum, Ceuall. qq.
commun. contra comm. tom. 3. q. 804. num. 3. Reg.
Valenz. conſ. 62. num 100. lib. 1. Surd. conſ. 489. n.
24. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 479. num. 72. &
alios citatos per Marott. loco ſup. cit. nu. 64.
Ad num. 11. adde Volaſc. conſult. 71. nu. 7. La-
derch. conſ. 8. num. 20. Borrell. conſ. 35. num. 29.
Reg. Valenz. conſ. 109. num. 24. lib. 2. Amat. conſ.
93. num. 67. D. Marcian. conſ. 14. num. 7. lib. 1.
Theod. alleg. 78. num. 6. Caſanatt. d. conſ. 28. num.
12. Amat. reſol. 88. num. 9. lib. 2. Giurba deciſ. 22.
num. 11. Horatium Perſium conſ. 10. num. 1. Reg.
Capyc. Latr. conſult. 137. num. 25. lib. 2. Caſtill. d.
deciſ. 72. num. 17. Verall. deciſ. 134. num. 6. par. 1.
Reg. Capyc. Latr. deciſ. 46. num. 5. & 7. Reg. de
Marin. in obſeru. ad Reg. Reuert. deciſ. 529. nu. 1.
& lib. 1. reſol. iur. cap. 47. num. 14. Muta deciſ. 25.
num. 22. deciſ. 26. nu. 32. & deciſ. 73. nu. 27. Fab.
in C. tit. 17. Squillant. de priuil. Cleric. par. 8. num.
50. & alios apud Marott. d. cap. 40. nu. 45. Conſ.
Staib. d. reſol. 9. num. 18. Gratian. diſcept. forenſ. c.
255. num. 24. & ſeq. Cald. de modo articul. gloſ. 1.
5. 2. num. 206. apud Præſ. Merlin. cit. cap. 17. nu.
7. lib. 2. Danza de pugna DD. lib. 3. tit. de hypo-
theca, num. 4. Capibl. de Boron. pragm. 8. par. 3. nu.
87. Molfeſ. ſuper Conſuet. par. 12. q. 23. nu. 8. Reg.
Capyc. Latro conſult. 98. num. 26. Noguerol. alleg.
10. num. 40.
Ad num. 12. Vbi habetur, quod redditur ſu-
ſpecta donatio, vbi donator poſt donationẽ,
rei donatæ poſſeſſionem retinet, quamuis in
contractu adſit clauſula conſtituti. Adde
Honded. conſ. 46. num. 29. lib. 1. Laderch. conſ. 75.
num. 2. Giurb. d. deciſ. 22. num. 10. Amat. d. conſil.
48. num. 17. & 48. Fab. in C. tit. 17. tit. plus vale-
re, quod agitur, diffin. 5. Intrigl. deciſ. 14. num. 46.
Quam quis de tali poſſeſſione tradita, fuerit
confectum inſtrumentum, Farinac. d. qu. 162. de
falſit. & ſimulat. par. 5. num. 232. & ſeq. Carocc. in
tit. de excuſ. par. 1. q. 13. 10. q. princ. nu. 38. Theod.
alleg. 78. num. 7. quicquid dixerit Præſ. Merlin.
d. cap. 17. num. 22. & 23. nàm illud planum fa-
cit, idem Præſ. Merlin. in eadem sent. 2. cap. 67. n.
3. quod benè probat Marott. d. cap. 40. num. 52.
& ſeqq.
Quæ concluſio fallit ſi donator, qui in rei
12 donatæ poſſeſſione remanſit, donatario de
fructibus reſponderet, Ricc. in praxi Eccleſ. p.
2. reſol. 431 num. 2. ad quod allegat Bart. in l.
ſicut, §. ſuperuacuum, num. 6. ff. quibus modis pi-
gnus, & in l. poſt contractum, num. 4. in fine, ff. de
donat. Corn. conſ. 203. num. 7. lib. 3. Dec. conſ. 463.
num. 20. & conſ. 648. num. 4. Paul. de Monte pico
d. l. poſt contractum, num. 23. verſ. Hanc concluſio-
nem limita.
Ad num. 13. & 14. Adde cit. Reg. Capyc. Latr.
deciſ. 46. num. 7. Reg. de Marinis lib. 1. reſol. iur. c.
69. num. 8. Reg. Galeot. controu. 41. lib. 2. Conſil.
Staiban. reſol. 175. lib. 2. Reg. Salernit. dec. 55. n. 3.
Ad num. 16. Vbi habetur, quod duæ coniec-
turæ ſufficiunt ad probandam fraudem, & ſi-
mulationem. Adde Vrſill. ad Afflict. dec. 40. nu.
14. Præſ. Merlin. cit. cap. 17. num. 2. & 3. Conſil.
Staib. reſol. 156. à num. 80. licet num. 87. & alios
ipſum Maſcard. de probat. concluſ. 438. à num. 8.
Theodor. alleg. 78. num. 4. & latius alleg. 46. nu. 8.
teneat, vnicam ſufficere coniecturam, Conſil.
Petr. ſuper rit. M. C. V. rit. 228. num. 25.
Obſeru. 1. hanc deciſionem non procedere,
18 non probata ſimulatione, Afflict. dec. 338. Buc.
ſuper Cõſuet. Si quis emit de iure congrui, fol. 334.
verſ. Hodiè emo, Vin. deciſ. 230. num. 3. & alij
apud Viſcont. concl. iur. verb. Ius congrui, Amat.
conſ. 93. num. 67. Io: de Amicis conſ. 1. nu. 69. cum
ſeqq. Afflict. in Conſtitut. Sancimus, verſus finem,
vbi Rum. addens, vbi refert pluriès per S. C. de-
ciſum, Reg. Galeot. controu. 49. lib. 1. vbi fuit di-
ſputatum, ſi donatio facta focrui poſt aliquas
horas poſt emptionem, excludat ius congrui,
maximè ſi vicinus emptioni fuerit præſens.
Quæ ſimulatio coniecturis probari poteſt,
19 Capoll. de ſimul. contract. nu. 85. in fine, verſ. Item
poterit probari, & num. ſeq. Porſ. conſ. 54. num. 5.
lib. 1. Vin. opin. 425. num. 1. Tiraq. de retract. con-
uent. in præfat. num. 36. & 37. cum alijs addu-
ctis per Farinac. de falſit. & ſimulat. qu. 162. part.
2. num. 97. Boer. deciſ. 101. num. 4. Crauett. conſil.
100. Conſ. Staibon. reſol. 9. num. 7. lib. 1. quas co-
iecturas ponit D. Author hic, Molfeſ. ſuper
Conſuet. Neap. par. 12. de iure congrui, q. 23. nu. 6.
& ſeq.
Obſerua 2. id totum procedere de iure cõ-
20 ſuetudinario Neap. vt non probata ſimula-
tione non ſit locus iuri congrui, nàm de iure
Regni per Conſtit. Sancimus, ſecus dicendum
eſt. Nam quando ſit venditio, ad hoc vt vali-
dè fiat opus habet vicinus denunciare vicino,
& alijs ſi velint emere, nàm non facta denun-
ciatione illis, quibus de iure fieri debet, non
eſt perfectus contractus, & per illum dominiũ
in emptorem non transfertur, & per conſe-
quens emptor non poteſt donare, nec in do-
natarium dominium transferre, dum illud
nunquam habuit ad reg. nemo plus iuris, &c.

& proindè remanet primus contractus, vt initium attendatur, & poterunt vicini, vel conſanguinei, durante tempore præfixo per dictam Conſtit. retrahere, vt probat *Thor. vbi ſup. d. verb. Ius congrui, Amat. d. conſ. 48. num. 24.* quos refert, & ſequitur *Molfeſ. loco ſup. cit. qu. 28. ò num. 20.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Conditio, & modus differunt inter ſe, quia conditio apponitur ex parte antè, modus verò ex parte poſt.*

2 *Verba, in dubio ſunt potiùs interpretanda, vt inducant modum, quàm conditionem.*

3 *Gratia conceſſa cum clauſula, dummodò non diſcederet à Ciuitate, non extinguitur, neque reſoluitur ex contrauentione, & quare, num. 8.*

4 *Gratia non corruit modo non impleto, ſed datur actio ad implendum modum, at conditione non impleto corruit actus omninò, ac ſi non eſſet factus.*

Facta cum conclauſula: Con che facci la tal coſa, *an ſi non faciat, ſit valida.* Obſeru.

5 *Clauſula decreti irritantis, ſiuè ſit per viam modi, ſiuè per viam conditionis, ſemper intelligitur pro forma, qua non impleta corruit diſpoſitio, & actus inualidatur.*

6 *Moræ purgationi, & nc pœnitentiæ locus adhùc eſt, etiam ſi ſumus in eo modo, qui ex verbis, aut mente diſponentis induceret renocationem actus ex contrauentione.*

7 *Gratia contrauenisse non dicitur, ſi ſit in ea appoſita conditio, nè aſſiſtat in tali loco, ſi moram ibi non traxerit, ſed tantùm per illum locum tranſit.*

8 *Gratia conceſſa, poſt remiſſionem factam cum clauſula;* con che non accolti alla tal parte in perpetuo, *ſi contraueniat, an ſit valida.*

Vbi impugnatur Gal. conſ. 35. Obſeru.

9 *Dictio* (cum hoc) *importat conditionem ſuſpēſiuam, qua actum ſuſpendit, donec impleatur, cū coniungat præcedentem cum ſequenti, ità quòd cenſeatur vna, & indiuidua diſpoſitio, nec vna poteſt ſubſiſtere abſque altera.*

10 *Dictio* (con che) *verſa in latinum, idem importat, quòd dictio* (ità tamen) *quæ inducit conditionem præcisè ſeruandam.*

11 *Dictio* (ità tamen) *cùm ſit poſita ex parte poſt, & in diuerſa oratione, conditionem reſolutiuam importat, non autem ſuſpenſiuam, quia non reſpicit perfectionem actus, ſed reſolutionem, & num. 26.*

12 *Conditio reſolutiua eius eſt naturæ, vt quamuis non impediat actum eſſe purum de præſenti, tamen quantum ad effectum reddit diſpoſitionem in ſuſpenſo reſpectu reſolutionis, & attenditur futurus euentus, quo ſequuto, reſoluitur actus, ac ſi ab initio non eſſet factus.*

13 *Actus ſub modo conceſſus, reſoluitur modo non impleto.*

14 *Legatarius, modo non impleto, itò legato priuatur, ſicut deficiente conditione ab initio non capit.*

15 *Conditio, & modus in effectu conueniunt, ſed conditio ſuſpendit, modus verò reſoluit, & priuat.*

16 *Contractus modo non ſeruato, habetur pro non facto, ac ſi non euenìſſet conditio, quia in hoc modus, & conditio æquiparantur.*

17 *Modus, quoad effectum ſaltem non differt à conditione reſolutiua.*

18 *Modus non impedit ſubſtantiam diſpoſitionis, nec eius acquiſitionem, ac actionis natiuitatem, ſed ſuſpendit executionem.*

19 *Conceſſionarius facta conceſſione ſub modo, eo non impleto non poteſt gaudere conceſſione.*

20 *Gratia Principis vno modo conceſſa, alio modo cenſetur denegata.*

21 *Delinquentes non poſſunt morari in Curia Principis.*

22 *Modus quotieſcumque appoſitus in diſpoſitione hominis reſpiciens fauorem tertij, aut bonorum diſponentis, ſemper cenſetur continere cauſam finalem, & num. 23.*

24 *Modus appoſitus pro cauſa finali debet exiſtere, ſecùs ſi pro cauſa impulſiua.*

25 *Forma ſpecificè non ſeruata corruit actus.*

27 *Modo non impleto duplex oritur remedium, & eſt in electione illius, in cuius beneficium eſt faciendum implementum, vel agere ad implementum modi, vel ad priuationem rei ob non ſequutum implementum.*

28 *Interpellatio, ſeù monitio ad inducendam reſolutionem ex modo non impleto, non requiritur, ſi modus reſpicit factum affirmatiuum.*

29 *Regula deſumpta ex* l. vnica, §. vbi autem in fin. C. de caduc. toll. *quandò procedat.*

30 *Omiſſum non dicitur quod reſultat ex diſpoſitione iuris, cùm taciti, & expreſſi eadem ſit virtus, imò quandoque maior eſt virtus taciti, quàm expreſſi.*

31 *Moræ purgationem inquiſitus facilè prætendere poteſt pro impetranda remiſſione, etiam poſt lapſum tempus, ſi ceſſat intereſſe partis offenſæ.*

Habens remiſſionem pro fratre occiſo ab vno ex alijs duobus fratribus infrà tempus ſtatutum ab Indulto, deindè poſt tempus habens remiſſionem ab altero ex fratribus, an gaudeat Indulto prædicto. Obſeru.

32 *Mora purgari poteſt, etiam poſt lapſum termini, ſi partis intereſſe eſt ſucceſſiuum, & non præteritum.*

33 *Moræ purgatio datur in obligatione dependente ex contractu, concurrentibus tamen tribus, de quibus remiſſiuè.*

34 *Moræ purgatio in delicto, vel malè facto non admittitur, præſertim quando eſt in obligatione factum momentaneum, & quare, num. 35.*

36 Follerij *lapſus mutatur.*

37 *Habitare non dicitur, qui eſt in tranſitu.*

Ideò

Ideò natus in aliqua Ciuitate tranſeunter, ipſius Ciuilitate non gaudet. Obſer.

38 *Clauſula appoſita in remiſſione partis offenſæ, dummodò nõ accedat ad locum habitationis partis offenſæ, de iure non poteſt operari, vt in caſu contrauentionis delictum illud ſemel extinctum per gratiam iterùm reuiuiſcat, cùm hoc non ſit permiſſum nedùm priuatis; ſed nec etiam Iudici Principe inferiori, quod erit ſecus, ſi fuerit appoſita in gratia facta à Principe.*

39 Tex in l.mętuia,ff.de manum.teſta.declaratur.

40 *Libertas ſemel data ſemper irreuocabilis eſt, etiã ſi eſſet adiecta conditio reſolutiua, vel modus, niſi expreſsè ſit adempta in pœnam.*

41 *Libertas etiam ſi ſit adempta in pœnam in euentum conditionis reſolutiuæ, illa conditio reſolutiua reſoluitur in ſuſpenſiuam, vt non competat libertas, niſi ſequuto implemento, potiùs quàm dici poſſit, quod ſemel data poſſit reuocari.*

42 *Deciſio hæc ceſſat, ſi aggrauatus fuerit in Ciuitate ex cauſa neceſſaria puta recipiendi cauſa in Paſchate Eucharistiæ Sacramentum.* Obſer.

ARGVMENTVM.

Guidatus ſi repertus fuerit intrà loca prohibita non animo ibi permanendi, ſed potiùs ſtatim recedendi, an licitè fuerit detemptus, & nõ poſsit gaudere guidatico. Multa de remiſsione facta, itaut inquiſitus non accedat ad aliquem locum. De nato tranſeuntèr in aliquo loco, an ipſius ciuilitate gaudeat, & alia ad materiam.

DECISIO IV.

IN exitu Ill. Comitis Benauenti ab hoc Regno plures delinquentes obtinuerunt gratiam, etiam qui non habebant remiſſionem à partibus offenſis, ſub conditione tamen, quod illam obtinere deberent infrà certum tempus, & inter hos fuit Scipio Ferrarius, qui fuerat forIudicatus ob homicidium commiſſum in perſonam Pompeij Corradi Baronis, vnà cum alijs complicibus eiuſdem delicti, & omnes fuerunt in eadem gratia comprehenſi, & in corpore gratiæ fuit adiecta expreſſa conditio, quòd obtinere debuiſſent remiſſionem à partibus offenſis infrà quatuor menſes, aliàs gratia haberetur pro non conceſſa, eſſetq; nullius roboris, & momenti, & poſt hæc ſubiungitur alia clauſula ſub his formalibus verbis, videlicèt: *Con che non habbiano d'accoſtar nella Città di Napoli, nè trenta miglia d'intorno.*

Hæc gratia fuit præſentata in Magna Curia Vicariæ per vnum ex inquiſitis, & per M.Cur. poſt præſentatas validas remiſſiones partium offenſarum fuit interpoſitum decretum, quòd obſeruetur gratia iuxtà ſui ſeriem, & tenorem; accidit tamen poſt aliquot annos, quod dictus Scipio fuit captus in Mole magna huius fideliſſimæ Ciuitatis, ad quàm appulerat cum triremibus, quæ ſoluerant a Ciuitate Ianuæ, vbi dictus inquiſitus vnam ex dictis Triremibus aſcenderat, vt Neapolim ſe cõferret, & ductus ad carceres M.C.V. fuit interrogatus de captura, & de delicto, repertaq; gratia in proceſſu, viſum fuit M.C. dare illi terminum ad probandum incumbentia ſuper exceptione gratiæ, licèt ipſe nihil de gratia exciperet, & tandem ſeruatis ſeruandis fuit interpoſitum decretum per M.C. quod procedatur ad vlteriora in cauſa, non obſtante gratia prædicta, illudq; fuit fundatum in contrauentione cõditionis in eadem gratia adiectæ, quòd ſcilicet non accederet Neapol. nec extra per 30. milliaria circumcirca; ab hoc decreto fuit appellatum ad S.C. factaq; relatione per Iudicem ipſius M.C. viſus fuit articulus ſatis dubitabilis, præſertim in caſu, de quo agitur, in quo, excluſa gratia, ſtatim eſſet deueniendum ad pœnam capitalem mortis naturalis eiuſdem inquiſiti.

Pro inquiſito ponderabantur plura magni momenti.

Primò, quòd illa clauſula (*con che*) reſpicit potiùs modum, quam conditionem, ex quo eſt appoſita ex parte poſt, & in cõſequentiam alterius diſpoſiti, ſiquidem id, quod principaliter, & antè diſponitur in gratia, eſt abolere crimen, & poſt abolitionem criminis adijcitur illa clauſula, quòd non accedat Neap. per
1 triginta milliaria circumcirca; in hoc enim dignoſcitur modus à conditione, quia conditio apponitur ex parte antè, modus verò ex parte poſt, vt poſt *Bart. in l. quibus diebus, §. Termilius nu. 5. & 6. ff. de condit. & demonſtr.* docet *Bald. in l. cùm eorum nu. 6. C. de ſent. & interloc. omn. iud. idem Bald. in cap. dubium lo 2. num. 43.*
2 *extra de elect.* vltra quod etiam ſi eſſemus in dubio, verba ſunt potiùs interpretanda, vt inducant modum, quam conditionem, ſecundùm *Bart. in l. cùm mota* propè *princ. C. de tranſact.* cum alijs citatis à *Tiber. Decian. reſponſ. 8. nu. 83. vol. 1.*

Et nè deſit in hoc particularis doctrina,
3 afferebatur puntualis deciſio *Farinac.* qui in *conſ. 93. nu. 11.* conſuluit, gratiam concesſam per ſummum Pontificem Proſpero Caetano cum clauſula, dummodò non diſcederet a Ciuitate Auenionenſi, non eſſe extinctam, nec reſolutam ex contrauentione, quia illa clauſula non conditionem, ſed modum importat, & ſic datur actio ad implementum modi tantum.

Hinc modò ſequitur, quòd ſi illa clauſula
4 reſpicit modum, & non conditionem, modo non impleto gratia non corruit; ſed datur actio ad implendum modum, quod ſecus eſt in conditione, qua non impleta corruit actus omninò, ac ſi non eſſet factus, vt conſtat ex

ca-

eadem doctrina *Bart. in d. §. Termilius, Abb. & Alex. de Nevo in cap. verùm extrà de cond. appoſ.* Quò fit, vt hic non remaneat priuatus gratia ſemel ſibi conceſsa, ſed debeat cogi tantùm ad obſeruandum modum, & ſic ad præſtandum cautionem de non accedendo Neap. per 30. milliaria circùm circa.

Secundo, id videtur eſse perſpicuum ex mente Principis concedentis gratiam, vt in caſu contrauentionis huius clauſulæ gratia ipſa non perimatur, dùm in alia conditione appoſita in clauſula proxima præcedenti circa impetrandam remiſſionem à partibus offenſis adiecit clauſulã decreti irritantis, nempè, vt non impetrata remiſſione infrà certum tempus, gratia ſit nullius roboris, & momenti, quæ quidem clauſula decreti irritantis, ſiuè ſit per viam modi, ſiuè per viam conditionis, ſemper intelligitur pro forma, & ea non impleta corruit diſpoſitio, & actus inualidatur, *Caſſador. deciſ. 10. nu. 7. de reſcript. Pariſ. conſ. 19. nu. 14. cum ſeq. & nu. 250. cum ſeq. vol. 2. Surd. conſ. 437. nu. 34. vol. 1.* & tamen in hac clauſula immediatè ſequenti, quæ prohibet acceſsum Neap. non fuit appoſita talis clauſula annullatiua, & irritatiua, ergò cenſetur non voluiſſe, quod hoc caſu gratia corruat, quia vbi voluit, dixit; vbi noluit, non dixit, *l. vnic. §. vbi autem in fin. C. de caduc. toll. Reg. de Pont. dec. 40. nu. 30. Caſanat. conſ. 47. nu. 45. cum ſeqq.*

Tertio confirmatur, quia etiam ſi eſsemus
6 in eo modo, qui ex verbis, aut mēte diſponentis induceret reuocationem actus ex contrauentione, adhùc eſset locus pœnitentiæ, & purgationi moræ, vt tradunt cõmunitèr *DD. in l. 1. C. de donat. quæ ſub mod.* ergò hæc moræ purgatio non eſt deneganda huic inquiſito, attentis maximè nonnullis circumſtantijs in facto, quæ videntur illum excuſare ab hac inculpata contrauentione, & ſignantèr quia in proceſſu non conſtabat habuiſſe notitiam huiuſmodi gratiæ, nec conditionum in ea appoſitarum, nec diu moram traxit in Ciuitate, quia ſtatim ferè è triremibus egreſſus in primo litoris, ſeù portus ingreſſu fuit apprehenſus,
7 & ſic potiùs per tranſitum dicitur appuliſſe, quàm vt moram traheret, quo caſu non poteſt dici contraueniſſe gratiæ, vt in proprijs terminis noſtris tradit *Foller. in pragm. 1. de exulib. num. 45.*

Quartò, & vltimò corroboratur validiſſimè authoritate rei aliàs iudicatæ per S.C. in
8 ſimillima quæſtione, nempè in gratia conceſſa inquiſito, qui obtinuerat remiſſionem à parte offenſa, ſub conditione, nè accederet vllo vnquàm tempore ad locum, vbi ipſa pars offenſa domicilium habebat, in qua fuit deciſum, per contrauentionem huius conditionis gratiam non euanuiſſe, ſed remanſiſſe validam, & inquiſitum teneri ad obſeruantiam illius modi, iuxtà *tex. in l. quamuis, C. ad Turpill.* teſte *Conſ. Gizzar. deciſ. 11.*

E contrà pro parte Regij Fiſci ponderabantur infraſcripta.

Primum, quia illa dictio, *cum hoc*, impor-
9 tar conditionem ſuſpenſiuam, quæ actum ſuſpendit, donec adimpleatur; nàm coniungit diſpoſitionem præcedentem cum ſequenti, taliter quòd cenſetur vna, & indiuidua diſpoſitio, nec vna poteſt ſubſiſtere ſine altera, vt conſuluit *Pariſ. cõſ. 35. abſoluto n. 17. & ſeq. vol. 2. & conſ. 38. num. 76. vol. 3.* vbi multa adducit, ſequitur *Tiber. Decian. conſ. 78. num. 30. vol. 3.* vndè ſequitur, quod abolitio criminis contenti in præcedenti diſpoſitione non poteſt ſeparari ab obſeruantia ſequentis diſpoſitionis prohibentis acceſſum Neapol. & ſic catenus gratia producit effectum abolitionis, quatenùs non acceſſerit Neapol. & ſequuto acceſsu, ſtatim ceſsat gratia.

Secundum, quia etiam ſi illa dictio in vul-
10 gari ſermone (*con che*) verſa in latinum idem importaret, quòd dictio, *ità tamen*, adhuc induceret conditionem, *Pariſ. conſ. 17. num. 19. vol. 1. Ruyn. conſ. 1. nu. 12. vol. 4.* quæ præcisè eſset ſeruanda, *Tiber. Decian. reſp. 31. nu. 4. vol. 2. Rimi. iun. conſ. 747. nu. 4. & 5.*

Sed quia ponitur ex parte poſt, & in diuer-
11 ſa oratione, eſt conditio reſolutiua, non autem ſuſpenſiua, quia non reſpicit perfectionem actus, ſed reſolutionem, *l. 2. ff. de in diem adiect.* vbi *gloſ. Bald. in cap. dudum lo 2. num. 43. extra de elect. Crot. conſ. 138. nu. 7. vol. 1. Cagnol. in l. lecta nu. 172. ff. ſi cert. pet.* & apertè colligitur ex doctrina *Bart. in l. Iudex poſtquam in vltima quæſt. ff. de re iudic.* declarat *Surd. conſ. 527.*
12 *nu. 20. vol. 4.* Quæ quidem conditio reſolutiua eius eſt naturæ, vt licèt non impediat, actũ eſse purum de præſenti, tamen quantum ad effectum, & iuris diſpoſitionem reddit diſpoſitionem in ſuſpenſo reſpectu reſolutionis, & attenditur futurus euentus, *Cagnol. in l. is damnum dat, §. quod pendet, ff. de reg. iur. Menochius conſ. 388. nu. 16. Rimi. iun. conſ. 747. nu. 24.* & ſequuto euentu, reſoluitur actus, ac ſi ab initio non eſset factus *d. l. 2 ff. de in diem adiect.* ergò in hoc caſu quantumuis gratia eſset pura quoad abſolutionem criminis, donec non fuit contrauentum illi conditioni, tamen ſequuta contrauentione fuit reſoluta gratia, ac ſi nunquam fuiſset conceſsa.

Tertium, eſtò millies, quòd hæc dictio im-
13 portaret modum; adhùc tamen, modo non impleto, reſoluitur actus ſub modo cõceſsus, *tex.* eſt formalis *in l. 1. C. de don. quæ ſub mod. & l. 1. C. de his, quæ ſub mod. in l. cùm te fundum, C. de pact. inter empt. & vend. l. libertas, §. hæc ſcriptura ff. de manum. teſt.* tradit *Bart. in d. l. quibus diebus, §. Termilius n. 13 ff. de cond. & demon. Socin. ibid. nu. 8. Menoch. præſ. 175. nu. 11. lib. 4.*

Hinc *gloſa in rubr. ff. de condit. & demonſtrat.*
14 tradit, quòd modo non impleto legatarius

ità

itá legato priuatur, ſicùt deficiente conditio-
ne ab initio non capit, & *Cuman. in ead. rubr.*
15 *nu.2.ex gloſ.*notat, conditionem, & modum
in effectu conuenire; ſed conditionem ſuſpen-
dere, modum veró reſoluere, & priuare, *Al-
ciat.reſp.53.nu.3.lib.8.*poſt *Bart. in d.§.Termi-*
16 *lius,* ait, quòd modo non ſeruato contractus
habetur pro non facto, ac ſi non eueniſſet con-
ditio, quia in hoc modus, & conditio æqui-
parantur.

Et quòd modus reſpectu effectus ſaltèm
17 non differat à conditione reſolutiua, tradit in
ſpecie *Corn.in l.1. num.3.C.de his, quæ ſub mod.
Menoch.conſ.494.nu.6.& conſ.652.nu.2.*

Et *Iaſ.in l.huiuſmodi* poſt *n.12.& nu.14.ff.de*
18 *leg.1.* ait, quòd modus non impedit ſubſtan-
tiam diſpoſitionis, nec eius acquiſitionem, &
natiuitatem actionis, ſed ſuſpendit exequu-
tionem.

Et in ſpecie, quòd facta conceſſione ſub
19 modo, eo non impleto, non poſſit conceſſio-
narius gaudere conceſſione voluit *Bart. in d.
§.Termilius nu.17. & ibid.Soccin.nu.14.verſ.ſe-
cunda concluſio,*& alios cumulat *Surd.conſ.487.
nu.23. vol.4.*

Et magis in ſpecie, quòd gratia Principis
20 vno modo conceſſa alio modo cenſeatur de-
negata, tradit ſpecificè *Farinac.conſ.53.nu.39.
verſ.Principis,* per *tex.in l.cum lex, ff.de legib. in
l.cùm Prætor, ff. de ind.*

Præſertim, quia modus hic adiectus conti-
net cauſam finalem, ſine qua Princeps gratiã
non conceſſiſſet, quòd indè clariſſimè ſuade-
tur, quia hæc prohibitio commorandi in hac
Ciuitate, & per 30. milliaria circumcircà non
continet fauorem, aut vtilitatem ipſius inqui-
ſiti, ſed honorem, & reuerentiam Principis
21 concedentis, nè delinquentes morentur in
Curia Principis, quod fieri non poſſet ſine
dedecore, vt in *cap.1.* & ibi *Andr.*& reliqui *an
ille, qui interf. frat.dom.ſui,* nec non fauorem
tertij, ſcilicèt partium offenſarum, quæ quan-
tumuis remiſerint ex pietate Chriſtiana, ta-
men non poteſt negari, quin eorum animi cõ-
triſtentur ex aſpectu interfectorum ſuorum
22 conſanguineorum, & quotieſcumque modus
appoſitus in diſpoſitione hominis reſpicit fa-
uorem tertii, aut honorem diſponentis, ſem-
per cenſetur cõtinere cauſam finalem, *l. Quin-
tus Mutius, §. Pomponius, ff. de ann. leg.* docet
*Socci.in d.l.quibus diebus, §.Termilius nu.7.verſ.
quidam dicetur modus, ff.de cond. & demonſtr.*

Imo, quod modus, qui reſpicit fauorem al-
23 terius, quàm eius, cui datur, ſemper in dubio
præſumatur cauſa finalis, probat *tex.in l.Titio
in fin. & l. quibus diebus in fin. ff. de cond. & de-
monſtr.Signorol.in repet.l.1.nu.7.C.de inſtitut.&
ſubſtit. Salyc. in l.1.in fin. C.de his, quæ ſub mod.
Villagut. de extenſ. in rubr. de extenſ. leg.correct.*
24 *& pænal.quæſt.vnic.nu.3.* ſed modus appoſitus
pro cauſa finali debet exiſtere, ſecùs ſi pro
cauſa impulſiua, *l. ſi cùm filius, §. Titio decem,
ff.de don.& ibi Bald.in ſummario.*

Imó plùs dico, quòd etiam ſi eſſemus in
modo, qui non haberet alium finem, quàm
ſimplicem obſeruantiam ipſius modi, tunc il-
le modus cenſebitur traditus pro forma, nè
illa diſpoſitio circà appoſitionem modi red-
25 datur eluſoria, & proindè, forma non ſerua-
ta ſpecificè, corruit actus, vt perbellè tradit
*Albert. Brun. de form. & ſolem. in rubr. quando
cenſeatur aliquid pro forma concluſ.12. col.7. ver.
aliquando videtur modus ſol.mihi* 38.

Quæ quidem ratio militat in indiuiduo in
caſu, de quo agitur; nàm ſi hic inquiſitus per
huiuſmodi contrauentionem non priuaretur
gratia, vtiquè ſi millies contraueniret, millies
eſſet liberandus, & ſic illa prohibitio, acceden-
di Neapol. redderetur eluſoria, & fruſtrato-
ria; nàm poſſet impunè commorari Neap.in-
uito Principe, & in eius contemptum.

Et ad ponderata ex aduerſo reſpondeba-
26 tur reſpectu primi argumenti dupliciter, vno
modo negando, quòd illa dictio (*con che*) im-
portet modum; ſed potiùs conditionem, aut
ſuſpenſiuam, aut reſolutiuam, prout probatũ
eſt in primo, & ſecundo argumento pro Fi-
ſco, & propterea aut gratia ſemper fuit in ſu-
ſpenſo, etiam quòad abolitionem criminis, &
actus perfectionem, aut ſaltèm fuit in ſuſpen-
ſo, reſpectu reſolutionis, quæ fuit ſequuta ob
euentum conditionis per contrauentionem.
Altero verò modo admittendo, quòd impor-
tet modum, ſed eum modum, vt ob non im-
plementum illius gratia reſoluatur, & redu-
catur ad non gratiam, & perducat eundem
effectum, quem producit conditio reſolutiua
in eius euentum, vt latè probatum eſt in ter-
tio argumento pro Fiſco.

Nec eſt verum, quod modo non impleto
27 non detur aliud remedium, quàm actio ad
implendum ipſum modum; nam veritas eſt,
quòd contrà modum non ſeruantem duplex
eſt proditum remedium. Alterum, per quod
is, qui debet implere, priuatur re ſibi conceſ-
ſa. Alterum veró, quod poteſt cogi ad implen-
dum vel ex ſtipulato, ſi ſumus in contractu;
vel ex teſtamento, ſi ſumus in vltima volunta-
te, vt admittit *Bart.in d.l.quibus diebus, §.Ter-
milius nu.17.ff.de cond.& demonſtr.* & eſt in ele-
ctione illius, in cuius beneficium eſt faciendũ
implementum, vel agere ad implementum
modi, vel ad priuationem rei, ob non ſequu-
tum adimplementum, *Surd.in tract.de alim.tit.
9.q.16.nu.57.*& eſt *tex.*ſatis apertus *in l.1.C.de
don. quæ ſub mod.* Quò fit, vt dùm in caſu no-
ſtro Fiſcus, in cuius beneficium erat implen-
dus modus, egit potiùs ad priuationem gra-
tiæ, quàm ad adimplementum modi iuſta fuit
electio, & non poteſt ſibi denegari.

Nec dicatur, quod ad inducendam reſolu-
28 tionem ex modo non impleto ſaltèm requi-
ritur

Digitized by Google

ſcuſſione, & diſpnnctione rationum ln hac deciſione ponderararum, dixerunt mihi aliqui ex Iudicibus Magnæ Curiæ Vicariæ, quod ſemper fuit iudicatum, prout in ea, & ità ſemper confirmatum per Sacrum Conſilium.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. IV.

GRatia facta per Superiorem alicui inquiſito cum clauſula vulgari. *Con ihe non accoſti alla Città di Napoli, v.g. nè trenta miglia d'intorno*: Si fuerit repertus in tali Ciuitate, vel loco prohibito, illi non prodeſt, vt deciſum bis refert per S.C.D. Author hic.

*Ad num.*1. adde *Reg. Sanfel. deciſ.* 175. *nn.* 7.

*Ad num.*2. adde *Mantic. de coniect. vltim. vol. lib.* 10. *tit.* 5. *num.* 12. *Menoch. lib.* 4. *de præſumpt. q.* 175. *num.* 15. *Peregr. de fideicomm. art.* 11. *num.* 114 *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 44. *lib.* 1. *&* 136. *& lib.* 2. *cap.* 400. *Magon. deciſ. Lucenſ.* 21. *nn.* 9. *&* 10. *& Florent.* 144. *nn.* 9. *Viſcont. concluſ. iur. verb. Modus in fin. Galgagnet. de condit. & demonſtrat. par* 2. *cap.* 3. *q.* 5. qui omnes loquuntur in cauſis ciuilibus.

Ad num. 3. 4. 9. 10. *&* 11. *obſerua Reg. Sanfel.*
4 *cit. deciſ.* 175. Vbi habetur, quod gratia facta à Protege cum clauſula. *Con che l'inquiſito facci la tal coſa*, fuit reputata valida; quam quis fuerit controuentum, cum fuerit conſideratū importare clauſulam illam, modum, non conditionem, cum fuerit poſita ex parte poſt, & diuerſa oratione, & ſic fuit conſiderata conditio reſolutiua, non ſuſpenſiua.

Ad num. 5. adde *Mart. de clauſul. clauſ.* 191. *n.* 6. *Flamin. de reſignat. lib.* 4. *q.* 9. *num.* 29. *Ricc. dec. Curiæ Archiep. Neap.* 75. *num.* 3. *par.* 2. *Ferrer. in* Conſtit. Cathal. *gl.* 1. *num.* 151. *Pereir. qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 6. *nn.* 29. alia vide apud *Barboſ. de clauſul. clauſ.* 112.

Ad num. 6. Obſerua quæ dicemus *dec.* 53.

Ad num. 7. adde *Vin. deciſ.* 505. Capibl. *de Baron. pragm.* 7. *num.* 45. *Petr. ad Gramm. deciſ.* 34. *num.* 24. *D. Author in pragmat.* 1. *de guidat. num.* 46. *Farinac. qu.* 107. *art.* 20. *num.* 267. *par.* 2. *ſua prax. tit. de diuerſ. crimin. Scialoya in praxi forind. cap.* 23. *num.* 43. *Laynez ad Gomeſ. tit. de immun. Eccleſ. num.* 6. *verſ. Item.*

Ad num. 8. adde *Thor. in* 2. *par. comp. deciſ. verb. Remiſſio facta, & verb. Remiſſio delicti. Vin. in ſylua commun. opin. ſeu. conc. opin.* 574. *num.* 14. vbi refert deciſionem S.C. quem ſequutus eſt, *Farinac. loc. cit. num.* 263. *Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 350. *num.* 5. *in fine. Viſcont. in concluſ. iuris, verb.* Remiſſio, *ſiuè pax*, vbi alios recollegit *Capibl. de Baron. tom.* 2. *qu.* 28. *num.* 21. Rationem ponunt, quia per remiſſionem fuit extinctum ius accuſandi, ad *tex. in l. quamuis*, vbi *DD. C. ad Turpill. Maſtrill. deciſ.* 38. quem citat *D. Author ſuper pragm.* 8. *de compoſ. n.* 16. *&* 17. *Epiſc. Ricc. collect.* 1853. *&* 2080. *Thor. in addit. ad* Reg. *Salernit. deciſ.* 26.

Quod procedere ait *Gizzar. cit. per D. Anthorem, deciſ.* 11. etiam ſi ſit pactum, quod inquiſitus non accedat per quinque annos.

Contrarium tamen deciſum per S. C. nempè fuiſſe declaratam inualidam remiſſionem factam alicui inquiſito, quia conditioni in illa appoſitæ, nè ille per annum accederet ad quaſdam plateas huius Ciuitatis, non paruit refert *Reg. de Marinis lib.* 1. *reſol. cap.* 2. *in fine.* Vide tamen ſi placet diſtinctio *Reg. Salernit. cit. deciſ.* 26. quæ ſatis conuincit.

Ex quibus non benè conſuluit *Gall. conſ.* 85.
8 dicens, Bannitum, cui indultum eſt conceſſū ob partis remiſſionem ſub conditione, nè Ciuitatem ingrediatur, in Ciuitate poſteà inuentum, poſſe impune occidi. Nàm ad comprobandum ſuum conſilium dicit ipſe; Niſi Bannitus obtinuiſſet indultum potuiſſet impunè offendi, indultum ei fuit ob partis remiſſionē conceſſum, nec aliter indubio præſumendum eſt. Remiſſio partis fuit limitata certo loco, igitur extrà illum locum non habebit effectum, & conſequenter poterat offendi, quia limitata cauſa limitatum producit effectum. Reſponſio patet ex ſupradictis. Nàm probauimus remiſſione facta alicui, cū pacto, quod inquiſitus non accederet ad Ciuitatem, ſi accederet non erit ideò inquiſitus, quamuis poſſit à Iudice ad obſeruantiam pacti cogi. Igitur dum per acceſſum non eſt denuò inquiſitus, quomodo poterit impunè occidi? Nec illud, quod refert ex *Gozzadin. conſ.* 61. *nu.* 13. Quod Bannitus inuentus in Ciuitate Bononiæ potuiſſet impunè occidi, vigore ſtatuti permittentis Bannitum poſſe impunè occidi, ſi in Ciuitate inueniatur, arguendo de ſtatuto ad pactum, nō eſt caſui noſtro applicabile, cū maxima ſit differentia, ex probatis per *D. Anthorem hic, num.* 38. inter clauſulam appoſitam per priuatum in remiſſione. *Ità tamen nè ingrediatur Ciuitatem*, & appoſitam per Principem in gratia, vel ſtatuto. Nàm primò caſu clauſula appoſita in remiſſione facta à parte de iure operari non poteſt, vt in caſu contrauentionis delictum illud ſemèl extinctum per gratiam iterùm reuiuiſcat, neque quod pars contraueniens per contrauentionem reincidat in eandem pœnam ſemèl remiſſam, ex quo non eſt permiſſum, nedum priuatis, ſed nec etiam Iudici Principe inferiori, vt eſt *tex. in l. ſi vnus, §. pactus nè peteret, ff. de pactis, & alij ibidem.* Secundò verò caſu in clauſula appoſita in gratia, vel ſtatuto facto à Principe, qui habet poteſtatem ſubrogandi illam pœnam pro delicto in pœnam contrauentionis, ſecùs dicendum eſt. Et proindè nil mirum ſi in dicto caſu *Gozzad. num.* 13. fuit deciſum, potuiſſe impunè occidi Bannitum, qui ingreſſus fuit Ciuitatem contra prohibitionem ſtatuti facti à Principe, iubentis poſſe illos impunè occidi per ingreſſum Ciuitatis, prout docet *D. An-*

Digitized by Google

*Authot.d.nu.*38. Nec alia per *Gall.* ibi adducta faciunt ad rem.

Ad eundem nu. 10. *Adde Rot.Rom. apud Farinac.deciſ.*515.*nu.*2.*tom.*1.*par.*1.*Tened.ſing.*33. alios apud *Barboſ.de clauſ. clauſ.*157.*nu.*3. *Alberic.de Roſ.in dictionar. verb.ità tamen, Grat.de diction.dict.*110.*nu.*3.

*Ad nu.*13. *Adde Reg.Capyc.Latr.conſult.*139. *num.*42.

*Ad num.*14. *Adde Galcagnett. de condit.& demonſtr.cap.*94.*nu.*4.*lib.*1. *Epiſcop.Marant.lib.*1. *reſp.cap.*9.*nu.*3. *Vbi nu.*23. dicit, quod modus legato adiectus, ſi non impletur, legatum non vitiatur fauore piæ cauſæ, niſi aliter relinquens diſpoſuerit ex *Georg. alleg.* 31. *præcipuè à nu.*26.

*Ad nu.*16. *Adde D.Marcian.conſ.*37.*nu.*4.

*Ad nu.*21. Adde *Danza de pugna DD. tit. de guidaticis, cap.*3.*lib.*2.

Ad nu. 31. Vbi habetur, Quod moræ pur-
31 gationem inquiſitus facilè prætendere poteſt pro impetrãda remiſſione, etiam poſt lapſum tempus, ſi ceſſet intereſſe partis offenſæ. Obſerua caſum, qui euenit annis elapſis, fuit emanatum indultum per Regem Catholicum Dominum noſtrum delinquentibus, cum conditione inter alia, vt inquiſiti deberent habere partium remiſſiones intrà ſex menſes; Aliquis inquiſitus habuit remiſſionem à duobus ex tribus fratribus occiſi, qui duo aſſerentes habere mandatum ſpeciale ad remittendum à dicto fratre abſente, promiſerunt illius ratificationem. Quæ ratificatio fuit ſubſequuta poſt ſex illos menſes ſtatutos à dicto Regio Indulto. Proindè per M. C. fuit deciſum remiſſionem cum dicta ratificatione extrà tempus ſtatutum factam non ſufficere, teſte *Præſ. Merlin.lib.*1.*contr.cap.*68.

*Ad n.*37. Obſerua. Natũ in aliqua Ciuitate
73 tranſeuntèr, ipſius Ciuitatis ciuilitatem non gaudere, vt latè fundat cõtrà *Grati. diſcept.for. cap.*75.*Giurb.obſer.*76. Vt dicimus de illis, qui vt gaudeant ciuilitate Neapolitana corũ filii, ducunt vxores prægnantes Neapolim, vt ibi pareant vxores, deindè illas denuò ducunt ad propriam patriam, prout deciſum cẽties fuiſſe per S.C. refert *Thor.in comp.deciſ.verb.Ciuis, & verb.Ciuilitate, & par.*3.*verb.natus, & verb. ortus, Conſ.Hodiern.ad Surd. deciſ.*329. *nu.*5. *de Petris conſ.*15. *Præſ.Ganauerr.deciſ.*6.

Obſerua ad hanc deciſionem, illius diſpo-
42 ſitionem ceſſare, quando inquiſitus, ſeù agratiatus accederet ad locum prohibitum propter maximam neceſſitatem, putà recipiendi cauſa in Paſchate Sacram Communionem, *Giurb.conſ.*81.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſio ſtricti iuris eſt, & quantùm exprimit, tantùm comprehendit.*

Quæ concluſio latè explicatur. Obſer.

2 *Tutor etiam de augmento, quod poſteà acceſſerit, tenetur reddere rationes.*

3 *Pupillorum omnis vtilitas ad tutores pertinere debet.*

4 *Pupillus, ſi Tutoris iuſſu ab hæreditate ſe abſtineat, quidquid eius interſit, actione tutelæ à Tutore conſequitur.*

5 *Fideiuſſor Tutoris regulariter non ad reddendas rationes tenetur, ſed id ſoluere, ad quod Tutores condemnantur.*

6 *Fideiuſſor non niſi principali excuſſo conuenitur; & ſi excuſſioni fuerit renunciatum.*

7 *Tutelæ adminiſtrandæ onus ad Tutorem tantùm, non ad eius fideiuſſorem pertinet.*

8 *Tutori præſtatur iuramentum in litem, ſecùs eius fideiuſſori.*

Quæ requirantur adhoc, vt in litem iuramentum deferatur. Obſer.

9 *Diſcuſſionis exceptionem, ſi fideiuſſor non oppoſuerit, poteſt rectà via cum eo agi.*

10 *Fideiuſſor Tutoris non tenetur ad ea, quæ finita tutela, Tutor ſpontè gerit.* Obſer.

11 *Fideiuſſor balij, & Tutoris, qui pro certa ſumma fideiuſſit rem pupilli ſaluam fore dummodò anno quolibet balius reddat compota, qualitèr tenetur, ſi annis ſingulis non procurauerit redditionem computorum.* Obſer.

12 *Sententia lata contrà Principalem, exequitur contrà fideiuſſorem iudicij abſq; nouo proceſſu, ſecùs contrà fideiuſſorem contractus.* Obſer.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor Tutoris an teneatur etiam pro bonis obuentis pupillo ex ſucceſſione propinquorum, & ab eodem Tutore adminiſtratis poſt ſuſceptam tutelam, & fideiuſſionem per ipſum præſtitam de reddendo rationes?

An fideiuſſor alicuius quantitatis cenſeatur fideiuſſor intereſſe ipſius. An teneatur ad ea, quæ finita tutela Tutor ſpontè gerit. Sententia lata cõtrà Principalem, an exequatur contrà fideiuſſorem, & alia.

DECISIO V.

FLaminius Martanus fuit declaratus Tutor Claudiæ Martanæ per Curiam Baiulationis Ciuitatis Litij, qui adimpleuit adimplenda, & propterea præſtitit fideiuſſionem apud acta de vtilia agendo pro pupillo, & inutilia prætermittendo, & legalitèr, & fidelitèr adminiſtrando tutelam prædictam, & in fine adminiſtrationis reddendo fidele, & legale computum, & reliqua reſtituendo, ſeruata forma iuris, & pro eo fideiuſſit Ioſeph Martanus eius

patum poſt num.2. verſ.Tamen ſi publica, C.de
donat. ait, quód ſi publica perſona reciperet
conſtitutionem pręcarij pro infante,acquire-
ret infanti dominium directum, ſi eſſet penès
donatorem,citat *tex.in l.1.Cod.per quas perſonas*
*nob.acquir.& Bald.*ſequitur *Afflict.in Conſtitut.*
Baiulos,& omnes,*num.mihi* 50. *verſ.Sextò limi-*
ta, laté comprobat *Ruin.conſ.47.num.3. vol.5.*
M.A.Eugen.conſ.58. lib.2. Ergo ſi donatio fa-
cta infanti cum conſtituto,& præcario,Nota-
rio pro eo ſtipulante eſt de iure valida ex
priuilegio infantilis ætatis, aſſumptum illud
redditur prorsùs dubitabile, vt ſcilicer Sacr.
Conſ.habuerit pro nulla,& inualida illam do-
nationem taliter infanti factam ex eo ſolo,
quod eſſet facta infanti.

Quatenus verò S. C. habuiſſet pro vero,
4 quód vti donatio facta à patre filio in pote-
ſtate,etiam cum iuramento non ſubſiſteret,ſe-
cundum opinionem nonnullorum ex recen-
tioribus, prout ſunt *Coraſ.in l. frater à fratre*,
§.quæſitum in fin. ff.de cond.indeb. Cuiac. conſult.
26.circa med. Anton.Fab.de error. pragm.decad.
*12.error.9.in fin.*latiſſimè *Purpur.conſ.394.n.8.*
cum ſeq.& conſ.396. num 9. & ſeq. vol.1. Port.
Imol.conſ.112. num.4. & ſeq. cum alijs quam-
plurimis, hoc erat magis dubitabile; nàm
contraria opinio vti verior,& magis commu-
nis fuit vbique per totum orbem terrarum
approbata,& in conſulendo, & iudicando re-
cepta ſine ſcrupulo, vt patet ex *Anton.Gabriel.*
lib.3.commun.concluſ.3.& 4. Menoch præſumpt.
29.lib.3.Couar.in rubr.de teſtam. par.2.num.10.
Nauarr.in manual. confeſſ. cap.17. num.147. &
149.Iul.Clar.de don.ſeù in §.donatio, q.8.num.8.
verſ.Sed quæro, Guid.Pap.deciſ.146. vbi latiſſi-
mi *Addentes, Ioſeph Ludouiſ. deciſ.Peruſ.71.nu.*
19.Theſaur.deciſ.Pedem.32.& paſſim commu-
niter *Canoniſtæ,& Ciuiliſtæ.*

Alia igitur ratio illarum deciſionum inue-
ſtiganda erat, quæ à iuris tramite non deuia-
ret, cùm non eſſet præſumendum, illas oſcitã-
tèr proceſſiſſe à tam eminenti Senatu, præſer-
tim ad relationem Doctiſſimorum virorum.
Propter quod idem ſubiungebat de iure non
poſſe controuerti, ſecundùm receptas in foro
concluſiones, quód donatio inter patrem, &
filium,etiam in poteſtate iuramento vallata
ſit ab initio valida, & quod ſi talis donatio
conferatur in infantem cum cõſtituto, & præ-
cario,Notario pro eo ſtipulante, ſit etiam va-
lida fauore infantiæ; ſed hoc eſt verum, quo-
5 tieſcumque huiuſmodi donatio non appare-
ret,aut præſumeretur ſimulata, *leg.2.& tot.tit.*
C.plus valer.quod agit.quamquod ſimulatè concip.
& ideò erat videndum,ſi in caſu,de quo quæ-
rebatur, concurrerent aliquæ ex coniecturis
præſumptæ ſimulationis, itàut vnico cõtextu
cognoſcerentur, ſi eædem, aut aliquæ ex eis
concernerent caſus deciſionum, quæ afferre-
bantur.

Et in primis reſpectu ipſius donationis de
per ſe videbatur, poſſe præſumi ſimulata, tan-
quam facta in fraudem huius iuris congrui;
erat enim probatum in proceſſu, quód hic
vicinus declarauerat venditori, quód ipſe in-
tendebat vti iure congrui tempore venditio-
nis, & emptor habuerat notitiã, quód hic vi-
cinus erat moturus litem, ergò cenſetur dolo
6 deſijſſe poſſidere, & donaſſe in fraudem litis
mouendæ, vt declarat *Afflict. in Conſtit.Eorum*
fraudibus, num. 1. & fuit originale dictum,
Odofr.& Bald.in l.quoties, C. de re vend. ſequi-
tur *Grattan.conſ.110.num.18.lib.1.* qui ait, vẽ-
ditionem retractari, *Bec.conſ.52. nu.64. vol.1.*
vbi alios citat,& ipſemet *Napod. in d. Conſuet.*
Si quis emit,in eadem Gloſ. poſſidet in fin. admit-
tit,vt illa cautela,hodiè emo,& cras douo, nõ
procedat,quotieſcumque fieret in fraudem,
& de modis, quibus fraus committatur, re-
mittit ſe ad *Conſuetud. Et ſi teſtator in Gloſ. pro-*
*priè,*ſed voluit allegare *Gloſ.diſponere,* vbi *num.*
7 *14. fol.179.* colligit varios modos præſumen-
di fraudem, & inter cæteros, ſi fiat titulo lu-
cratiuo,præſertim non benemerito, & de hoc
ſe remittit ad ea, quæ dixit in *Conſuetud. Et ſi*
8 *mulier,*vbi *num.10. fol.mihi* 283. laté agit de
hac donatione, & quomodo debet cõllare de
meritis, & in materia *l.hac edictali, C. de ſe-*
*cund.nupt.*donatio facta à patre, vel matre bi-
nuba filijs natis ex ſecundo matrimonio ea-
tenus non præſumitur facta in fraudem filio-
rum primi matrimonij, quatenus cum ijs cõ-
currunt merita, vt tradunt *Bertrand. conſ. 73.*
lib.1.Ruin.conſ.112.lib.1.Cranett.conſ.93.num.
10 quos refert, & ſequitur *Add.ad Dec. conſil.*
9 *145.aliàs 146.in verb.Naſcituris,* & in ſpecie;
quód donatio facta conſanguineo,quando ex
ea infertur præiudicium tertio, præſumatur
ſimulata, & in fraudem, tradit *Paul. de Caſtr.*
*conſ.65.in antiq.*ſed eſt *conſ.193.*ſecundum no-
uam impreſſionem, *nu.2. verſ.Prætereà,vol.2.*
quem ſequitur *Afflict.deciſ.370. nu. 14.* latiſſi-
mè *Bec.conſ.52. num.55. vol. 1.* Item non con-
currebat aliqua cauſa, propter quam pater
moueri poſſet ad donãdum filio infanti, quia
licet in donatione ſit expreſſa cauſa, vt filius
commodiùs potuiſſet vacare ſtudio, tamen
hæc cauſa non poterat vigere tempore con-
tractus, nec multis annis poſteà ex defectu
ætatis, & DD. eatenus admittunt validitatem
donationis inter patrem, & filium, ſecluſo iu-
ramento,quatenus concurrit aliqua iuſta, ho-
neſta, & legitima cauſa, vt laté deducit *Iul.*
Clar.in §.donatio d. q. 8. & ipſum iuramentum
10 non proptereà in his caſibus conualidat do-
nationem, cùm tendat in tertij præiudicium,
quo caſu iuramentum nil operatur in dona-
tione inter patrem,& filium, *Alex.conſ.55.nu.*
7.verſ.Nec prædictis, vbi bona apoſtilla, vol.1.
Cotta in ſuis memorial. in verb. Iuramenti religio
propè fin. verſ. Prædicta tamen debent declarari,
qui

qui loquitur in genere de quolibet contractu,
in quo ſit appoſitum iuramentum, ſi tendat in
præiudicium tertij, latiſſimè *Bec.d.conſ.*52.*nu.*
109.*vol.*1.qui loquitur in contractu donatio-
nis,& *num.ſeq.* probat, quod iuramentum ap-
poſitum in contractu ſuſpecto illum reddit
magis ſuſpectum.

Item ipſe idem pater donator poſt dona-
tionem remanſit in poſſeſſione eiuſdem do-
mus donatæ, incipiendo nouam fabricam in
ipſa domo, à qua poſtea deſtitit iuſſu Iudicis
ad inſtantiam Actoris, nè mutaretur facies
11 domus in fraudem litis, & in ſui præiudiciū,
& ex retentione poſſeſſionis certa inducitur
præſumptio ſimulationis, vt in *l.ſicut*, §.*ſuper-
nacuum, ff. quib. mod. pign. vel hypot. ſoluit.* vbi
Bart.& DD.omnes late *Cæpoll. de ſimulat. con-
tract.num.*76. *verſ. Vigeſima quarta præſumptio,*
ſequitur *Menoch.præſumpt.*122.*num.*110.*lib.*3.
qui *num.ſeq.* addit, hanc eſſe præſumptionem
iuris, adeòut aduerſarius habeat onus pro-
bandi contrarium.

Quod procedit etiam, ſi in contractu eſ-
12 ſet appoſita clauſula conſtituti, & præcarij,
per quam inducitur ficta poſſeſſionis tradi-
tio, vt *Bart.*declarat in *eod.* §.*ſupernacuum, col.
fin.Paul.Caſtr.conſ.*74.*col.* 3. *verſ. Tertia conie-
ctura,lib.*2.*Crauett. conſ.*156.*num.*10. *Laurent.
deciſ. Auen.*67. *num.* 5. *verſ. Licet.* Idque tantò
fortiùs admittetur, quandò tenderet in præiu-
dicium tertij, nàm licèt regularitèr ex conſti-
tuto, & præcario excludatur præſumptio ſi-
mulationis, quia tunc is, qui remanet in poſ-
ſeſſione, dicitur poſſidere ex noua cauſa, ſcili-
cèt ex præcario, & non iure proprio, tamen ſi
vergeret contractus in præiudicium tertij, tùc
ſimulationis præſumptio non excluditur, ità
adamuſſim declarat, *Bald.in l.*1.*num. mihi* 7.*et*
8.*verſ.Ex hoc patet, C.de donat.antè nupt.* & ite-
rum in *l.illud,num.*16.*q.*7.*in fin.C.de ſacroſ. Ec-
cleſ.* vbi ait, quod licet per poſſeſſionem præ-
cariam excludatur præſumptio ſimulationis,
non tamen excluditur præſumptio ſimulatio-
nis, & fraudis ſimùl iunctæ, idem comprobat
*Alex.conſ.*28. *num.* 10. *&* 11. *verſ. Sed vbi non
ſolùm, vol.*5.*Curt.iun.conſ.*110.*col.*2. *Ruin.conſ.*
119.*num.*9.*vol.*1.

Ergò cum in hoc caſu concurrat nedum
continuatio poſſeſſionis penès patrem donā-
tem, ſed etiam ſuſpicio fraudis in præiudiciū
vicini habentis ius congrui, videtur indubita-
bile, quòd talis donatio infanti facta, etiam
cum conſtituto, & præcario, Notario pro eo
ſtipulante ſit ex omni ſui parte ſimulata, &
fraudulenta.

Nec his obſtant illi actus poſſeſſiui à patre
facti vti patre, & legitimo adminiſtratore fi-
lij, quos ſuperiùs enumeraui; nàm, cùm illi re-
ſpiciant perceptionem fructuum, nempè, pen-
ſionis ex domo donata, vtique magis conuin-
13 cunt donationis ſimulationem, & fraudem
ſiquidem, aut hi fructus ſpectant ad ipſum iu-
re vſusfructus debiti ex patria poteſtate, nè
ſint peioris conditionis bona ab ipſo patre
profecta, quam aduentitia, in quibus pater
habet vſumfructum, *l.cum oportet, Cod. de bon.
quæ liber.* vt latè defendit *Milanenſ. deciſ. Sicil.*
3.*nu.*90.*cum ſeqq. par.* 2. & tunc perceptio ho-
rum fructuum non producit actum poſſeſſiuū
in perſonam filij, ſed ſolum conſeruationem
poſſeſſionis ipſius patris, & dùm voluit illam
colorare adminiſtratorio nomine filij, tan-
quam ſuperflua cautela auget ſuſpicionem;
Aut verò in eis bonis à ſe ipſo patre donatis
non habebat pater vſumfructum, vt reſoluit
*Bart. in l.frater à fratre, nu.*16. vbi reliqui om-
nes, *ff.de condit.indeb. Anna alleg.*73.*num.*3. *cum
ſeqq.* & tunc ipſe pater non erat in eis legiti-
14 mus adminiſtrator, quia de iure pater non
eſt legitimus adminiſtrator filij, niſi in ijs bo-
nis, in quibus habet vſumfructum, & non in
alijs, vt tradit *Capyc.deciſ.*56.*num.*4.*&* dec.73.
*num.*10.*Pariſ.conſ.*157.*num.*15.32.*&* 244. *par.*
4.*Aſcan.Clem.de patr.poteſt.effect.*12.*nu.*11.*Io-
ſeph Ludouiſ. deciſ. Peruſ.*13. *num.* 8. *Præſ.de
Franch.deciſ* 8.*num.*6.*&* 7.*Anton.Fab.in ſuo C.
lib.*6.*tit.de bon.quæ liber. defin.*6. *Anna d.allegat.*
71. *num.* 8. vbi ſpecificè loquitur de bonis à
patre donatis; & propterea huiuſmodi actus,
tanquam facti à perſona illegitima nullum
producerent effectum in beneficium filij, &
augent ſuſpicionem fraudis in patre. Et licet
Petr.Bellapert.in l.ſi infanti, C.de iure delib. fue-
rit in contraria opinione, quod ſcilicet pater
ſit legitimus adminiſtrator filij, etiam in bo-
nis, in quibus non habet vſumfructum, &
pro hac *Petri* opinione, *Aret.in l.fin.*§.*pupillus
circa princip.de verb. oblig.* adducat *tex. in l.fin.*
§.*ſin autem in ſecunda, verſ.Nolente autem patre,
C.de bon.quæ lib.* cui etiam videtur adhæreré
*Præſ.de Franch.deciſ.*10.*num.*8. vbi citat etiam
Andr.in Conſtitut. Minoribus in fin. tamen idem
Aret.in d.§.*pupillus propè princ.verſ.Et commu-
nitèr,*dicit, quòd opinio *Bart.* eſt communis, &
ſequenda in iudicando: Vltrà quòd *tex.in d.*§.
ſin autem in ſecunda,verſ.Nolente autē patre, non
procedit, niſi in adminiſtratione extraiudi-
ciali tantùm, non autem in iudiciali, prout
ſunt actus ſuperiùs ponderati, vt pulchrè de-
clarat *Ang. in d.* §. *ſin autem in ſecunda in fin.* &
ponderentur ad id, quæſo, verba *tex.*ibi, quia
dicunt, *Nolente autem patre res filij gubernare*,
& non dicit *adminiſtrare*, quaſi quòd per illud
verbum *gubernare* voluerit denotare illam ru-
dem, & extrinſecam gubernationem, quæ in
puro tantùm facto conſiſtit, non autē admi-
niſtrationē iuris: Et ſimiliter alter actus poſ-
ſeſſiuus ponderatus ex aduerſo, ex mandato,
& decreto de exfractando contra vnum ex in-
quilinis occaſione fabricæ in domo conſtruē-
dæ, maiorem arguit ſuſpicionem, nàm finis,
ad quem tendebat mandatum, & decretum de

Digitized by Google

extractando, erat conſtructio fabricæ, quæ quidem fabrica non reſpiciebat perſonam filij infantis, ſed ipſius patris, ergò ceſſant omnes actus poſſeſſiui ponderati in perſonam filij,& retorquentur in propriam perſonam patris conuenti.

Ex quibus coniecturis ſaltem ſimùl iunctis videtur omninò concludendum, dictam do-
15 nationem eſſe vndique ſimulatam, & fraudulentam, cùm iuxtà communem DD. opinionẽ in hac materia præſumendæ fraudis duæ cõiecturæ ſufficiunt, vt tradit *Cranett. conſ.* 156. *num.* 4. *Roland. conſ.* 40. *num.* 21. *vol.* 2. *Dec. conſ.* 526. *in fin. Bertazol. conſ. crimin.* 487. *vol.* 2. *Grãmat. deciſ.* 76. *num.* 30. *Cacher. deciſ.* 42. *nu.* 2. *Rot. Genueſ. dec.* 184. *n.* 22. *Ber. d. conſ.* 52. *n.* 42. *vol.* 1.

Et notanda ſunt verba ſententiæ latæ ad relationem Conſiliarij Cæſaris Vitelli in anno 1556. productæ per Actorem, nàm ſunt magiſtraliter appoſita ad denotandum, quòd fuit deciſus merus articulus de iure, videlicet, non obſtante allegata donatione facta per Marinum Faleſium, Ioannæ Baptiſtæ, Veſpeſiano, & Marcello eius filijs infantibus, mediante conſtituto, & precario, Notario pro ipſis ſtipulante, tanquam nullius roboris, & momenti, & ſic aperta ſunt verba ſententiæ, quod S.C. habuit donationem huiuſmodi ſimulatam, & fraudulentam, aliàs non potuiſſet declarare illam nullam, & inualidam, ſi non habuiſſet
16 nedùm fraudulentam, ſed etiã ſimulatè conceptam, quia tunc non fuiſſet nulla, ſed creditores habebant opus actione reuocatoria, vt pulchrè explicat *Bec. d. conſ.* 55. *num.* 31. *cum ſeqq. in* 2. *&* 3. *concluſ. Aſinius in ſua pract.* §. 19. *cap.* 5. *lim.* 10. Ratio eſt, quia vbi in contractu adeſt ſimulatio, tunc abeſt mens, & conſenſus contrahentium ab ipſo contractu, & ſic deficit ſubſtantia contractus, iuxtà auream doctrinã *Bald. in l. ſi ex cautione* 1. *quaſt. C. de non numer. pecun.* quam ſequitur *Rimin. iun. conſ.* 196. *num.* 54. *in fin. & num. ſeq. vol.* 2. faciunt pulchrè tradita per *Ioſeph Seſſe deciſ. Aragon.* 109.

Die Lunæ 18. Martij 1613. me referente in S.C. fuit iudicatum pro actore, & condemnatus Io: Antonius de Philippo cõuentus ad relaxandum domum iure congrui, ſoluto pretio appretiando per Expertos eligendos, ſeruata forma conſuetudinis, nulla habita ratione donationis factæ à patre filio infanti, tanquam ſimulatæ ex prædictis coniecturis. Interfuerunt Dominus Scipio de Curte, D. Ioãnes Ruiz de Valdenieſſo, D. Aloyſius Valcarcel, & Alderius, & ſic fuimus quinque in votando, Actuarius eſt Borrellus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. III.

DOnatio facta à patre filio infanti, probata ſimulatione, non excludit ius congrui intentatum poſt donationem, prout deciſum refert hic *D. Author*, idem tenet *Thor. in* 2. *par. comp. deciſ. verb. Donatio, & in* 3. *par. verb. Donatio domus, & in verb. Donatio facta à patre filijs, & in* 1. *par. verb. Donatio facta à viro vxori, & verb. Ius congrui an competat collaterali. Et voto deciſ.* 23. *lib.* 1. *Tap. in* 4. *par. iuris Regni ſuper Conſtit. Sancimus, nu.* 166. *Amat. conſ.* 48. *Reg. de Marinis lib.* 2. *reſol. iur. cap.* 69. *Fab. in C. lib.* 4. *tit.* 17. *diffin.* 2. *num.* 3. *Marotta diſcept. forenſ. cap.* 40. *Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 46. *lib.* 1. *Conſ. Prat. ad Paſcal. de patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 8. *ad num.* 100. *Rumm. ad Afflict. de iure protb. in addit. ad* §. 3. *ad* 6. *not. num.* 11. *fol.* 150.

Ad nu. 3. *verſ. Quatenus ibi ſeruus publicus ac-*
3 *cipitur pro Notario.* Obſerua officium Notariorum eſſe omnibus in Regnis neceſſarium, & apud omnes nationes extant leges pro illis, vt de omnibus teſtatur *Reg. Tapia de iure Regni. lib.* 2. *rub.* 36. *de officio Notariorum*. Ad quod officium olim nobiles viri creabantur propter eorum maximã fidem, *Frecc. de ſubfend. tit. de offic. Prothonot. num.* 14. *D. Author ſuper pragm. in rubr. de Notarijs, num.* 3. Vbi teſtatur proprijs oculis vidiſſe quoddam inſtrumẽtum confectum per Notarium actu gaudentem honoribus vnius ex ſedilibus huius Ciuitatis. Et eorum officium eſt nobile dignum, & honorabile poſt *Luc. de Penna*, & alios, dicit *Caſſaneus in Cathal. gloria mundi, par.* 11. *conſid.* 19. *& par.* 7. *conſid.* 16. *&* 50. *& eadem par.* 11. *conſid.* 9. *qui d. conſid.* 19. dicit, illos tenere locum poſt Aduocatos, & Medicos, *Conſ. Petr. ſuper Rit. M.C.V. rit.* 161. *num.* 6. *& ſeq. Taſſon. de anteſ. ver.* 9. *obſ.* 3. *num. Amat. reſ.* 30. *num.* 1. *&* 6. Et *Taſſon. de anteſat. dicto verſ.* 9. *obſeruat.* 3. *num.* 6. dicit, etiam Iudicem ad contractus nobilitate gaudere debere, *Andreol. controuerſ.* 314. *Bonadill. in polit. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 43. *Amaya in l.* 34. *C. de Decurion. num.* 37. 38. *&* 39. *Pancirol. de not. imper. cap.* 14. 72. *&* 92. *Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.* 43. vbi declarat concluſionem illam, quomodo Notarius dicatur ſeruus publicus.

Ad num. 4. Adde *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.* 4. *gloſ.* 7. *par.* 2. *num.* 57. vbi ſex deciſiones Curiarum coaceruat, *Vin. deciſ.* 514. *num.* 4. *lib.* 4. *Præſ. de Franch. deciſ.* 59. *Fab. in C. de donat. inter virum, defin.* 2. *& de donat. diff.* 1. *Surd. deciſ.* 154. *Bernard. Græuel lib.* 2. *concluſ.* 2. ad practicam ipſius Cameræ, *Maſtrill. deciſ.* 211. *num.* 11. *Intrigliol. deciſ.* 14. *num.* 20. *Milan. deciſ.* 3. *num.* 88. *&* 89. *lib.* 2. & alios penes *Cutell. de donationib. lib.* 1. *diſcurſ.* 2. *particul.* 8.

Ad num. 7. Adde *Napod. in Conſuet. Et ſi teſtator de ſucceſſ. ex teſtam. gloſ. diſponere, num.* 15. *Rendel. in Conſtit. Sancimus*, §. *cauſa vero dotis, verb. Probatum fuerit, num.* 51. *Caſtill. deciſ.* 75. *num.* 21. *Conſ. Staiban. lib.* 1. *reſol.* 9. *num.* 16. *Marotta diſcept. forenſ.* 40. *num.* 39.

Ad num. 9. Vbi habetur, quod donatio facta

in

in coniunctam perſonam in tertij præiudiciū præſumitur ſimulata. Adde *Viſcont. concluſ.iur. verb.Ius congrui, col.3. Amat. conſ.43. num. 15. Reg.Valenzuel.conſ.62.num.61. lib.1. Caſanat. conſ.28.num.13.Fontanell.de pact. nuptial.lib.1. clauſ.4.gloſ.9. par.5.num.102. Surd.conſ.373.n. 39.lib.3. Muta deciſ. 26. num.33. Bardell.conſil. 15.num.20.Gratian. diſcept.forenſ. cap.479. nu. 67.Caſtill.d.deciſ.72.num.5. Conſ. Staib.d.reſol. 9.nu.16.*aliosque apud *Marott.d.cap.40.nu.27.*

Vbi obſerua, quod talis coniunctio conſi-
9 deratur qualis eſt inter patrem, & filium, virum, & vxorem, aliaſque huius generis perſonas, in quibus cadit nedūm ſingularis affectio, ſed nimia quoque confidentia, *Præſ. Merlin.contr.17.num. 21. lib. 2. Marotta d.cap. 40.num.29.*

*Ad num.*10. Adde *Rot. Rom.in deciſ.25. num. 16.poſt Salgad.in labyrint.creditorum, Cenall.qq. commun.contra comm. tom.3. q.804. num.3.Reg. Valenz.conſ.62.num 100.lib.1.Surd.conſ.489.n. 24. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 479. num.72.* & alios citatos *per Marott.loco ſup.cit. nu.64.*

*Ad num.*11. adde *Valaſc.conſult.71.nu.7.Laderch. conſ.8. num.20. Borrell.conſ.35. num.29. Reg.Valenz.conſ.109.num.24. lib.2. Amat.conſ. 93. num.67. D.Marcian. conſ. 14. num. 7. lib.1. Theod.alleg.78.num.6.Caſanat. d.conſ.28. num. 12.Amat.reſol.88.num.9. lib.2. Giurba deciſ.22. num.11.Horatium Perſium conſ.10.num.1.Reg. Capyc.Latr.conſult.137.num.25.lib.2. Caſtill.d. deciſ.72.num.17.Verall.deciſ.134. num.6.par.1. Reg.Capyc.Latr.deciſ.46.num.5. & 7. Reg. de Marin.in obſeru.ad Reg. Reuert. deciſ. 529. nu.1. & lib.1.reſol.iur.cap.47.num.14. Muta deciſ.25. num.22.deciſ.26.nu.32. & deciſ.73. nu.27.Fab. in* C.*tit.17.Squillant.de priuil.*Cleric.*par.8.num.* 50.& alios apud *Marott.d. cap.40.nu.45.* Conſ. *Staib.d.reſol.9.num.18. Gratian.diſcept.forenſ.c. 255.num.24.& ſeq.Calà de modo articul.gloſ. 1. §.2.num. 206.*apud *Præſ.Merlin. cit. cap. 17.nu. 7. lib. 2. Danza de pugna DD.lib.3. tit.de hypotheca,num.4.* Cap*ibl.de Baron.pragm.8.par.3.nu. 87.Molfeſ.ſuper* Conſuet.*par 12.q.23.nu.8.Reg.* Capyc. *Latro conſult.98.num.26.Noguerol.alleg. 10.num.40.*

Ad num. 12. Vbi habetur, quod redditur ſuſpecta donatio, vbi donator poſt donationē, rei donatæ poſſeſſionem retinet, quamuis in contractu adſit clauſula conſtituti. Adde *Rhonded.conſ.46.num.29.lib.1. Laderch. conſ.75. num.2.Giurb.d.deciſ.22.num.10.* Amat. *d.conſil. 48.num.17.& 48.Fab.in* C.*tit.17.tit.plus valere,quod agitur,diffin.5. Intrigl. deciſ.14. num.46.* Quam quis de tali poſſeſſione tradita, fuerit confectum inſtrumentum, *Farinac.d.qu.162.de falſit.& ſimulat.par.5.num.232.& ſeq. Carocc.in tit.de excuſ.par.1.q.13.10.q.princ.nu.38. Theod. alleg.78.num.7.* quicquid dixerit *Præſ.Merlin. d.cap.17. num.22. & 23.* nàm illud planum facit, idem *Præſ.Merlin.in eadem cent.2. cap.67.n.* 3. quod benè probat *Marott.d.cap.40. num.52. & ſeqq.*

Quæ concluſio fallit ſi donator, qui in rei
12 donatæ poſſeſſione remanſit, donatario de fructibus reſponderet, *Ricc. in praxi Eccleſ. p. 2.reſol.431 num.2.* ad quod allegat *Bart. in l. ſicut, §.ſupernacuum, num. 6. ff quibus modis pignus, & in l.poſt contractum,num.4. in fine, ff.de donat.Corn.conſ.203.num.7.lib.3. Dec.conſ.463. num.20. & conſ.648. num.4. Paul.de Monteprio d.l.poſt contractum,num.23. verſ. Hanc concluſionem limita.*

*Ad num.*13.*&* 14. Adde *cit. Reg.Capyc.Latr. deciſ.46.num.7.Reg.de Marinis lib.1. reſol. iur.c. 69.num.8. Reg. Galeot. controu.41.lib.2.Conſil. Staiban.reſol.175.lib.2. Reg.Salernit.dec.55.n.8.*

*Ad num.*16. Vbi habetur, quod duæ coniecturæ ſufficiunt ad probandam fraudem, & ſimulationem. Adde *Vrſill.ad Afflict. dec.40.nu. 14. Præſ. Merlin.cit. cap.17.num.2. & 3.Conſil. Staib.reſol.156.à num.80.licet num.87.* & an e ipſum *Maſcard. de probat. concluſ. 438. à num.8. Theodor.alleg.78.num.4.* & latius *alleg.46.nu.8.* teneat, vnicam ſufficere coniecturam, *Conſil. Petr.ſuper rit.M.C.V.rit.228. num.25.*

Obſeru.1. hanc deciſionem non procedere,
18 non probata ſimulatione, *Afflict.dec.338.Buc. ſuper Cōſuet. Si quis emit de iure congrui,fol.334. verſ. Hodiè emo, Vin. deciſ.230. num.3.* & alij apud *Viſcont. concl. iur. verb. Ius congrui, Amat. conſ.93. num.67. Io: de Amicis conſ.1.nu.69.cum ſeqq.Afflict.in* Conſtitut. *Sancimus, verſus finem,* vbi *Rum.addens,* vbi refert pluriès per S.C. deciſum. *Reg.Galeot.controu.49.lib.1.*vbi fuit diſputatum, ſi donatio facta fuerit poſt aliquas horas poſt emptionem, excludat ius congrui, maximè ſi vicinus emptioni fuerit præſens.

Quæ ſimulatio coniecturis probari poteſt,
19 *Capoll.de ſimul.contract.nu.85.in fine, verſ. Item poterit probari,& num.ſeq.* Par*iſ.conſ.54. num.5. lib.1.Vin.opin.425.num.1. Tiraq. de retract.conuent.in præfat. num. 26. & 37.* cum alijs adductis per *Farinac.de falſit.& ſimulat.qu.162.part. 2.num.97.Boer.deciſ.101.num.4. Crauett. conſil. 100.Conſ.Staiban.reſol.9.num.7.lib.1.* quas coiecturas ponit D. Author hic, *Molfeſ. ſuper Conſuet.Neap.par.12.de iure congrui, q.23. nu.6. & ſeq.*

Obſerua 2. id totum procedere de iure cō-
20 ſuetudinario Neap. vt non probata ſimulatione non ſit locus iuri congrui, nàm de iure Regni per *Conſtit.Sancimus,* ſecùs dicendum eſt. Nam quando fit venditio, ad hoc vt validè fiat opus habet vicinus denunciare vicino, & alijs ſi velint emere, nàm non facta denunciatione illis, quibus de iure fieri debet, non eſt perfectus contractus, & per illum dominiū in emptorem non transfertur, & per conſequens emptor non poteſt donare, nec in donatarium dominium transferre, dum illud nunquam habuit ad reg. nemo plus iuris, &c.

& proindè remanet primus contractus, vt initium attendatur, & poterunt vicini, vel conſanguinei, durante tempore præfixo per dictam Conſtitut. retrahere, vt probat *Thor. vbi ſup. d. verb. Ius congrui, Amat. d. conſ. 48. num. 24.* quos refert, & ſequitur *Molfeſ. loco ſup. cit. qu. 28. à num. 20.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Conditio, & modus differunt inter ſe, quia conditio apponitur ex parte antè, modus verò ex parte poſt.*

2 *Verba, in dubio ſunt potiùs interpretanda, vt inducant modum, quàm conditionem.*

3 *Gratia conceſſa cum clauſula, dummodò non diſcederet à Ciuitate, non extinguitur, neque reſoluitur ex contrauentione, & quare, num. 8.*

4 *Gratia non corruit modo non impleto, ſed datur actio ad implendum modum, at conditione non impleta corruit actus omninò, ac ſi non eſſet factus.*

Facta cum conclàuſula: Con che facci la tal coſa, *an ſi non faciat, ſit valida.* Obſeru.

5 *Clauſula decreti irritantis, ſiuè ſit per viam modi, ſiuè per viam conditionis, ſemper intelligitur pro forma, qua non impleta corruit diſpoſitio, & actus inualidatur.*

6 *Moræ purgationi, ac pœnitentia locus adhùc eſt, etiam ſi ſumus in eo modo, qui ex verbis, aut mente diſponentis induceret reuocationem actus ex contrauentione.*

7 *Gratiæ contraueniſſe non dicitur, ſi ſit in ea appoſita conditio, nè aſſiſtat in tali loco, ſi moram ibi non traxerit, ſed tantùm per illum locum tranſit.*

8 *Gratia conceſſa, poſt remiſſionem factam cum clauſula;* con che non accolli alla tal parte in perpetuo, *ſi controueniat, an ſit valida.*

Vbi impugnatur Gal. conſ. 35. Obſeru.

9 *Dictio* (cum hoc) *importat conditionem ſuſpenſiuam, quæ actum ſuſpendit, donec impleatur, cũ coniungat præcedentem cum ſequenti, ità quòd cenſeatur vna, & indiuidua diſpoſitio, nec vna poteſt ſubſiſtere abſque altera.*

10 *Dictio* (con che) *verſa in latinum, idem importat, quòd dictio* (ità tamen) *quæ inducit conditionem præcisè ſeruandam.*

11 *Dictio* (ità tamen) *cùm ſit poſita ex parte poſt, & in diuerſa oratione, conditionem reſolutiuam importat, non autem ſuſpenſiuam, quia non reſpicit perfectionem actus, ſed reſolutionem, & num. 26.*

12 *Conditio reſolutiua eius eſt natura, vt quamuis non impediat actum eſſe purum de præſenti, tamen quantum ad effectum reddit diſpoſitionem in ſuſpenſo reſpectu reſolutionis, & attenditur futurus euentus, quo ſequuto, reſoluitur actus, ac ſi ab initio non eſſet factus.*

13 *Actus ſub modo conceſſus, reſoluitur modo non impleto.*

14 *Legatarius, modo non impleto, ità legato priuatur, ſicut deficiente conditione ab initio non capit.*

15 *Conditio, & modus in effectu conueniunt, ſed conditio ſuſpendit, modus verò reſoluit, & priuat.*

16 *Contractus modo non ſeruato, habetur pro non facto, ac ſi non eueniſſet conditio, quia in hoc modus, & conditio æquiparantur.*

17 *Modus, quoad effectum ſaltem non differt à conditione reſolutiua.*

18 *Modus non impedit ſubſtantiam diſpoſitionis, nec eius acquiſitionem, ac actionis natiuitatem, ſed ſuſpendit exequutionem.*

19 *Conceſſionarius facta conceſſione ſub modo, eo non impleto non poteſt gaudere conceſſione.*

20 *Gratia Principis vno modo conceſſa, alio modo cenſetur denegata.*

21 *Delinquentes non poſſunt morari in Curia Principis.*

22 *Modus quotieſcumque appoſitus in diſpoſitione hominis reſpiciens fauorem tertij aut honorem diſponentis, ſemper cenſetur continere cauſam finalem, & num. 23.*

24 *Modus appoſitus pro cauſa finali debet exiſtere, ſecùs ſi pro cauſa impulſiua.*

25 *Forma ſpecificè non ſeruata corruit actus.*

27 *Modo non impleto duplex oritur remedium, & eſt in electione illius, in cuius beneficium eſt faciendum implementum, vel agere ad implementum modi, vel ad priuationem rei ob non ſequutum implementum.*

28 *Interpellatio, ſeù monitio ad inducendam reſolutionem ex modo non impleto, non requiritur, ſi modus reſpicit factum affirmatiuum.*

29 *Regula deſumpta ex* l. vnica, §. vbi autem in fin. C. de caduc. toll. *quandò procedat.*

30 *Omiſſum non dicitur quod reſultat ex diſpoſitione iuris, cùm taciti, & expreſſi eadem ſit virtus, imò quandoque maior eſt virtus taciti, quàm expreſſi.*

31 *Moræ purgationem inquiſitus facilè prætendere poteſt pro impetranda remiſſione, etiam poſt lapſum tempus, ſi ceſſat intereſſe partis offenſa.*

Habens remiſſionem pro fratre occiſo ab vno ex alijs duobus fratribus infrà tempus ſtatutum ab Indulto, deindè poſt tempus habens remiſſionem ab altero ex fratribus, an gaudeat Indulto prædicto. Obſeru.

32 *Mora purgari poteſt, etiam poſt lapſum termini, ſi partis intereſſe eſt ſucceſſiuum, & non præteritum.*

33 *Moræ purgatio datur in obligatione dependente ex contractu, concurrentibus tamen tribus, de quibus remiſſiuè.*

34 *Moræ purgatio in delicto, vel malè facto non admittitur, præſertim quando eſt in obligatione factum momentaneum, & quare, num. 35.*

36 Follerij *lapſus mutatur.*

37 *Habitare non dicitur, qui eſt in tranſitu.*

Ideò

Digitized by Google

Ideò natus in aliqua Ciuitate tranſeunter, ipſius Ciuilitate non gaudet. Obſer.

38 *Clauſula appoſita in remiſſione partis offenſæ, dummodò nõ accedat ad locum habitationis partis offenſæ, de iure non poteſt operari, vt in caſu contrauentionis delictum illud ſemel extinctum per gratiam iterùm reuiuiſcat, cùm hoc non ſit permiſſum nedùm priuatis; ſed nec etiam Iudici Principe inferiori, quod erit ſecus, ſi fuerit appoſita in gratia facta à Principe.*

39 Tex in l.mequia.ff.de manum.teſta.*declaratur*.

40 *Libertas ſemel data ſemper irreuocabilis eſt, etiã ſi eſſet adiecta conditio reſolutiua, vel modus, niſi expreſsè ſit adempta in pœnam.*

41 *Libertas etiam ſi ſit adempta in pœnam in euentum conditionis reſolutiua, illa conditio reſolutiua reſoluitur in ſuſpenſiuam, vt non competat libertas, niſi ſequuto implemento, potiùs quàm dici poſſit, quod ſemel data poſſit reuocari.*

42 *Deciſio hæc ceſſat, ſi aggrauatus fuerit in Ciuitate ex cauſa neceſſaria putà recipiendi cauſa in Paſchate Eucbariſtiæ Sacramentum.* Obſer.

ARGVMENTVM.

Guidatus ſi repertus fuerit intrà loca probibita non animo ibi permanendi, ſed potiùs ſtatim recedendi; an licitè fuerit detemptus, & nõ poſsit gaudere guidatico. Multa de remiſsione facta, itaùt inquiſitus non accedat ad aliquem locum. De nato tranſeuntèr in aliquo loco, an ipſius ciuilitate gaudeat, & alia ad materiam.

DECISIO IV.

IN exitu Ill. Comitis Benauenti ab hoc Regno plures delinquentes obtinuerunt gratiam, etiam qui non habebant remiſſionem à partibus offenſis, ſub conditione tamen, quod illam obtinere deberent infrà certum tempus, & inter hos fuit Scipio Ferrarius, qui fuerat foriudicatus ob homicidium commiſſum in perſonam Pompeij Corradi Baronis, vnà cum alijs complicibus eiuſdem delicti, & omnes fuerunt in eadem gratia comprehenſi, & in corpore gratiæ fuit adiecta expreſſa conditio, quòd obtinere debuiſſent remiſſionem à partibus offenſis infrà quatuor menſes, aliàs gratia haberetur pro non conceſſa, eſſetq; nullius roboris, & momenti, & poſt hæc ſubiungitur alia clauſula ſub his formalibus verbis, videlicèt: *Con che non habbiano d'accoſtar nella Città di Napoli, nè trenta miglia d'intorno.*

Hæc gratia fuit præſentata in Magna Curia Vicariæ per vnum ex inquiſitis, & per M.Cur. poſt præſentatas validas remiſſiones partium offenſarum fuit interpoſitum decretum, quòd obſeruetur gratia iuxtà ſui ſeriem, & tenorem; accidit tamen poſt aliquot annos, quod dictus Scipio fuit captus in Mole magna huius fideliſſimæ Ciuitatis, ad quàm appulerat cum triremibus, quæ ſoluerant à Ciuitate Ianuæ, vbi dictus inquiſitus vnam ex dictis Triremibus aſcenderat, vt Neapolim ſe cõferret, & ductus ad carceres M.C.V. fuit interrogatus de captura, & de delicto, repertaq; gratia in proceſſu, viſum fuit M.C. dare illi terminum ad probandum incumbentia ſuper exceptione gratiæ, licèt ipſe nihil de gratia exciperet, & tandèm ſeruatis ſeruandis fuit interpoſitum decretum per M.C. quod procedatur ad vlteriora in cauſa, non obſtante gratia prædicta, illudq; fuit fundatum in contrauentione cõditionis in eadem gratia adiectæ, quòd ſcilicet non accederet Neapol. nec extra per 30. milliaria circumcirca; ab hoc decreto fuit appellatum ad S.C. factaq; relatione per Iudicem ipſius M.C. viſus fuit articulus ſatis dubitabilis, præſertim in caſu, de quo agitur, in quo, excluſa gratia, ſtatim eſſet deueniendum ad pœnam capitalem mortis naturalis eiuſdem inquiſiti.

Pro inquiſito ponderabantur plura magni momenti.

Primò, quòd illa clauſula (*con che*) reſpicit potiùs modum, quam conditionem, ex quo eſt appoſita ex parte poſt, & in cõſequentiam alterius diſpoſiti, ſiquidem id, quod principaliter, & antè diſponitur in gratia, eſt abolere crimen, & poſt abolitionem criminis adijcitur illa clauſula, quòd non accedat Neap. per

1 triginta milliaria circumcirca; in hoc enim dignoſcitur modus à conditione, quia conditio apponitur ex parte antè, modus verò ex parte poſt, vt poſt *Bart. in l. quibus diebus, §. Termilius nu. 5. & 6. ff. de condit. & demonſtr.* docet *Bald. in l. cùm eorum nu. 6. C. de ſent. & interloc. omn. iud. idem Bald. in cap. dubium lo 2. num. 43.*

2 *extra de elect.* vltra quod etiam ſi eſſemus in dubio, verba ſunt potiùs interpretanda, vt inducant modum, quam conditionem, ſecundùm *Bart. in l. cùm mota* propè *princ. C. de tranſact.* cum alijs citatis à *Tiber. Decian. reſponſ. 8. nu. 83. vol. 1.*

Et nè deſit in hoc particularis doctrina,

3 afferebatur punctualis deciſio *Farinac.* qui in *conſ. 93. nu. 11.* conſuluit, gratiam conceſsam per ſummum Pontificem Proſpero Caetano cum clauſula, dummodò non diſcederet à Ciuitate Auenionenſi, non eſse extinctam, nec reſolutam ex contrauentione, quia illa clauſula non conditionem, ſed modum importat, & ſic datur actio ad implementum modi tantum.

Hinc modò ſequitur, quòd ſi illa clauſula

4 reſpicit modum, & non conditionem, modo non impleto gratia non corruit; ſed datur actio ad implendum modum, quod ſecus eſt in conditione, qua non impleta corruit actus omninò, ac ſi non eſset factus, vt conſtat ex

ea-

Digitized by Google

eadem doctrina *Bart. in d. §. Termilius, Abb. & Alex. de Neuo in cap. verùm extrà de cond. appoſ.* Quò fit, vt hic non remaneat priuatus gratia ſemel ſibi conceſsa, ſed debeat cogi tantùm ad obſeruandum modum, & ſic ad præſtandum cautionem de non accedendo Neap. per 30. milliaria circùm circa.

Secundo, id videtur eſſe perſpicuum ex mente Principis concedentis gratiam, vt in caſu contrauentionis huius clauſulæ gratia ipſa non perimatur, dùm in alia conditione appoſita in clauſula proxima præcedenti circa impetrandam remiſſionem à partibus offenſis adiecit clauſulâ decreti irritantis, nempè, vt non impetrata remiſſione intrà certum tempus, gratia ſit nullius roboris, & momenti, quæ quidem clauſula decreti irritantis, ſiuè ſit per viam modi, ſiuè per viam conditionis, ſemper intelligitur pro forma, & ea non impleta corruit diſpoſitio, & actus inualidatur, *Caſſador. decif. 10. nu. 7. de reſcript. Pariſ. conſ. 19. nu. 14. cum ſeq. & nu. 250. cum ſeq. vol. 2. Surd. conſ. 437. nu. 34. vol. 1.* & tamen in hac clauſula immediate ſequenti, quæ prohibet acceſsum Neap. non fuit appoſita talis clauſula annullatiua, & irritatiua, ergò cenſetur non voluiſſe, quod hoc caſu gratia corruat, quia vbi voluit, dixit; vbi noluit, non dixit, *l. vnic. §. vbi autem in fin. C. de caduc. toll. Reg. de Pont. dec. 40. nu. 30. Caſanat. conſ. 47. nu. 45. cum ſeqq.*

Tertio confirmatur, quia etiam ſi eſſemus
6 in eo modo, qui ex verbis, aut mête diſponentis induceret reuocationem actus ex contrauentione, adhùc eſſet locus pœnitentiæ, & purgationi moræ, vt tradunt communiter *DD. in l. 1. C. de donat. quæ ſub mod.* ergò hæc moræ purgatio non eſt deneganda huic inquiſito, attentis maximè nonnullis circumſtantijs in facto, quæ videntur illum excuſare ab hac inculpata contrauentione, & ſignanter quia in proceſſu non conſtabat habuiſſe notitiam huiuſmodi gratiæ, nec conditionum in ea appoſitarum, nec diu moram traxit in Ciuitate, quia ſtatim ferè è triremibus egreſſus in primo littoris, ſeù portus ingreſſu fuit apprehenſus,
7 & ſic potiùs per tranſitum dicitur appuliſſe, quàm vt moram traheret, quo caſu non poteſt dici contrauentiſſe gratiæ, vt in proprijs terminis noſtris tradit *Foller. in pragm. 1. de exulib. num. 45.*

Quarto, & vltimò corroboratur validiſſimè authoritate rei aliàs iudicatæ per S.C. in
8 ſimillima quæſtione, nempè in gratia conceſſa inquiſito, qui obtinuerat remiſſionem à parte offenſa, ſub conditione, nè accederet vllo vnquàm tempore ad locum, vbi ipſa pars offenſa domicilium habebat, in qua fuit deciſum, per contrauentionem huius conditionis gratiam non euanuiſſe, ſed remanſiſſe validam, & inquiſitum teneri ad obſeruantiam illius modi, iuxtà *tex. in l. quamuis, C. ad Turpill.* teſte *Conſ. Gizzar. decif. 11. ...*

E contrà pro parte Regij Fiſci ponderabantur infraſcripta.

Primum, quia illa dictio, *cum hoc*, impor-
9 tat conditionem ſuſpenſiuam, quæ actum ſuſpendit, donec adimpleatur; nam coniungit diſpoſitionem præcedentem cum ſequenti, taliter quòd cenſetur vna, & indiuidua diſpoſitio, nec vna poteſt ſubſiſtere ſine altera, vt conſuluit *Pariſ. cõſ. 35. abſoluto n. 17. & ſeq. vol. 2. & conſ. 38. num. 76. vol. 3.* vbi multa adducit. ſequitur *Tiber. Decian. conſ. 78. num. 30. vol. 3.* vndè ſequitur, quod abolitio criminis contenti in præcedenti diſpoſitione non poteſt ſeparari ab obſeruantia ſequentis diſpoſitionis prohibentis acceſſum Neapol. & ſic eatenus gratia producit effectum abolitionis, quatenùs non acceſſerit Neapol. & ſequuto acceſsu, ſtatim ceſsat gratia.

Secundum, quia etiam ſi illa dictio in vul-
10 gari ſermone (*con che*) verſa in latinum idem importaret, quòd dictio, *ità tamen*, adhuc induceret conditionem, *Pariſ. conſ. 17. num. 19. vol. 1. Ruyn. conſ. 1. nu. 12. vol. 4.* quæ præcisè eſſet ſeruanda, *Tiber. Decian. reſp. 31. nu. 4. vol. 2. Rimi. iun. conſ. 747. nu. 4. & 5.*

Sed quia ponitur ex parte poſt, & in diuer-
11 ſa oratione, eſt conditio reſolutiua, non autem ſuſpenſiua, quia non reſpicit perfectionem actus, ſed reſolutionem, *l. 2. ff. de in diem adiect.* vbi *gloſ. Bald. in cap. dudum lo 2. num. 43. extra de elect. Crot. conſ. 138. nu. 7. vol. 1. Cagnol. in l. lecta nu. 172. ff. ſi cert. pet.* & apertè colligitur ex doctrina *Bart. in l. Iudex poſtquam in vltima quæſt. ff. de re iudic.* declarat *Surd. conſ. 527.*
12 *nu. 20. vol. 4.* Quæ quidem conditio reſolutiua eius eſt naturæ, vt licèt non impediat, actû eſſe purum de præſenti, tamen, quantum ad effectum, & iuris diſpoſitionem reddit diſpoſitionem in ſuſpenſo reſpectu reſolutionis, & attenditur futurus euentus, *Cagnol. in l. is damnum dat, §. quod pendet, ff. de reg. iur. Menochius conſ. 388. nu. 16. Rimi. iun. conſ. 747. nu. 24.* & ſequuto euentu, reſoluitur actus, ac ſi ab initio non eſſet factus *d. l. 2. ff. de in diem adiect.* ergò in hoc caſu quantumuis gratia eſſet pura quoad abſolutionem criminis, donec non fuit contrauentum illi conditioni, tamen ſequuta contrauentione fuit reſoluta gratia, ac ſi nunquàm fuiſset conceſsa.

Tertium, eſtò millies, quòd hæc dictio im-
13 portaret modum; adhùc tamen, modo non impleto, reſoluitur actus ſub modo côceſsus, *tex.* eſt formalis *in l. 1. C. de con. quæ ſub mod. & l. 1. C. de his, quæ ſub mod. in l. cùm te fundum, C. de pact. inter empt. & vend. l. libertas, §. hac ſcriptura ff. de manum. teſt.* tradit *Bart. in d. l. quibus diebus, §. Termilius n. 13 ff. de cond. & demon. Soccin. ibid. nu. 8. Menoch. praeſ. 175. nu. 11 lib. 4.*

Hinc *gloſa in rubr. ff. de condit. & demonſtrat.*
14 tradit, quòd modo non impleto legatarius

ita

itâ legato priuatur, ſicùt deficiente conditio-
ne ab initio non capit, & *Cuman. in ead. rubr.*
15 *nu.2.ex gloſ.*notat, conditionem, & modum
in effectu conuenire; ſed conditionem ſuſpen-
dere, modum verò reſoluere, & priuare, *Al-
ciat.reſp.53.nu.3.lib.8.*poſt *Bart. in d.§.Termi-*
16 *lius*, ait, quòd modo non ſeruato contractus
habetur pro non facto, ac ſi non eueniſſet con-
ditio, quia in hoc modus, & conditio æqui-
parantur.

Et quòd modus reſpectu effectus ſaltèm
17 non differat à conditione reſolutiua, tradit in
ſpecie *Coru.in l.1. num.3.C.de his, quæ ſub mod.
Menoch.conſ.494.nu.6.& conſ.652.nu.2.*

Et *Iaſ.in l.huiuſmodi* poſt *n.12.& nu.14.ff.de*
18 *leg.1.* ait, quòd modus non impedit ſubſtan-
tiam diſpoſitionis, nec eius acquiſitionem, &
natiuitatem actionis, ſed ſuſpendit exequu-
tionem.

Et in ſpecie, quòd facta conceſſione ſub
19 modo, eo non impleto, non poſſit conceſſio-
narius gaudere conceſſione voluit *Bart. in d.
§.Termilius nu.17. & ibid.Soccin.nu.14.verſ.ſe-
cunda concluſio*, & alios cumulat *Surd.conſ.487.
nu.23. vol.4.*

Et magis in ſpecie, quòd gratia Principis
20 vno modo conceſſa alio modo cenſeatur de-
negata, tradit ſpecificè *Farinac.conſ.53.nu.39.
verſ.Principis*, per *tex.in l.cum lex, ff.de legib. in
l.cùm Prætor, ff. de iud.*

Præſertim, quia modus hic adiectus conti-
net cauſam finalem, ſine qua Princeps gratiã
non conceſſiſſet, quòd indè clariſſimè ſuade-
tur, quia hæc prohibitio commorandi in hac
Ciuitate, & per 30. milliaria circumcircà non
continet fauorem, aut vtilitatem ipſius inqui-
ſiti, ſed honorem, & reuerentiam Principis
21 concedentis, nè delinquentes morentur in
Curia Principis, quod fieri non poſſet ſine
dedecore, vt in *cap.1.* & ibi *Andr.* & reliqui *an
ille, qui interf. frat.dom.ſui*, nec non fauorem
tertij, ſcilicèt partium offenſarum, quæ quan-
tumuis remiſerint ex pietate Chriſtiana, ta-
men non poteſt negari, quin eorum animi cõ-
triſtentur ex aſpectu interfectorum ſuorum
22 conſanguineorum, & quotieſcumque modus
appoſitus in diſpoſitione hominis reſpicit fa-
uorem tertii, aut honorem diſponentis, ſem-
per cenſetur cõtinere cauſam finalem, *l.Quin-
tus Mutius, §. Pomponius, ff. de ann. leg.* docet
*Socci.in d.l.quibus diebus, §.Termilius nu.7.verſ.
quidam dicetur modus. ff.de cond. & demonſtr.*

Imò, quòd modus, qui reſpicit fauorem al-
23 terius, quàm eius, cui datur, ſemper in dubio
præſumatur cauſa finalis, probat *tex.in l.Titio
in fin. & l. quibus diebus in fin. ff. de cond. & de-
monſtr.Signorol.in repet.l.1.nu.7.C.de inſtitut.&
ſubſtit. Salyc. in l.1.in fin. C.de his, quæ ſub mod.
Villagut. de extenſ. in rubr. de extenſ. leg.correct.*
24 *& pænal.quæſt.vnic.nu.3.* ſed modus appoſitus
pro cauſa finali debet exiſtere, ſecùs ſi pro
cauſa impulſiua, *l. ſi cùm filius, §. Titio decem,
ff.de dou.& ibi Bald.in ſummario.*

Imò plùs dico, quòd etiam ſi eſſemus in
modo, qui non haberet alium finem, quàm
ſimplicem obſeruantiam ipſius modi, tunc il-
le modus cenſebitur traditus pro forma, nè
illa diſpoſitio circà appoſitionem modi red-
25 datur eluſoria, & proindè, forma non ſerua-
ta ſpecificè, corruit actus, vt perbellè tradit
*Albert. Brun. de form. & ſolem. in rubr. quando
cenſeatur aliquid pro forma concluſ.12. col.7. ver.
aliquando videtur modus fol.mihi* 38.

Quæ quidem ratio militat in indiuiduo in
caſu, de quo agitur; nàm ſi hic inquiſitus per
huiuſmodi contrauentionem non priuaretur
gratia, vtiquè ſi millies contraueniret, millies
eſſet liberandus, & ſic illa prohibitio, acceden-
di Neapol. redderetur eluſoria, & fruſtrato-
ria; nàm poſſet impunè commorari Neap.in-
uito Principe, & in eius contemptum.

Et ad ponderata ex aduerſo reſpondeba-
26 tur reſpectu primi argumenti dupliciter, vno
modo negando, quòd illa dictio (*con che*) im-
portet modum; ſed potiùs conditionem, aut
ſuſpenſiuam, aut reſolutiuam, prout probatũ
eſt in primo, & ſecundo argumento pro Fi-
ſco, & propterea aut gratia ſemper fuit in ſu-
ſpenſo, etiam quòad abolitionem criminis, &
actus perfectionem, aut ſaltèm fuit in ſuſpen-
ſo, reſpectu reſolutionis, quæ fuit ſequuta ob
euentum conditionis per contrauentionem.
Altero verò modo admittendo, quòd impor-
tet modum, ſed eum modum, vt ob non im-
plementum illius gratia reſoluatur, & redu-
catur ad non gratiam, & perducat eundem
effectum, quem producit conditio reſolutiua
in eius euentum, vt latè probatum eſt in ter-
tio argumento pro Fiſco.

Nec eſt verum, quod modo non impleto
27 non detur aliud remedium, quàm actio ad
implendum ipſum modum; nam veritas eſt,
quòd contrà modum non ſeruantem duplex
eſt proditum remedium. Alterum, per quod
is, qui debet implere, priuatur re ſibi conceſ-
ſa. Alterum verò, quod poteſt cogi ad implen-
dum vel ex ſtipulato, ſi ſumus in contractu;
vel ex teſtamento, ſi ſumus in vltima volunta-
te, vt admittit *Bart.in d.l.quibus diebus, §.Ter-
milius nu.17.ff.de cond.& demonſtr.* & eſt in ele-
ctione illius, in cuius beneficium eſt faciendũ
implementum, vel agere ad implementum
modi, vel ad priuationem rei, ob non ſequu-
tum adimplementum, *Surd.in tract.de alim.tit.
9.q.16.nu.57.* & eſt tex. ſatis apertus *in l.1.C.de
dou. quæ ſub mod.* Quò fit, vt dùm in caſu no-
ſtro Fiſcus, in cuius beneficium erat implen-
dus modus, egit potiùs ad priuationem gra-
tiæ, quàm ad adimplementum modi iuſta fuit
electio, & non poteſt ſibi denegari.

Nec dicatur, quod ad inducendam reſolu-
28 tionem ex modo non impleto ſaltèm requi-
ritur

Digitized by Google

ritur interpellatio, ſeù monitio, iuxtà *Gloſ. in*
cap. extirpandæ in Gloſ. penult. de præb. Crau. conſ.
59. *num.* 7. *Ruin. conſ.* 100. *num.* 4. *verſ. Cum er-*
gò, lib. 5. nàm modus hic appoſitus reſpicit fa-
ctum affirmatiuum, ſcilicet appropinquandi
Neap. per triginta milliaria, dùm prohibet
hanc appropinquationem, & quando modus
reſpicit factum affirmatiuum, non requiritur
monitio, nec interpellatio, vt conſtat ex aurea
doctrina *Innoc. in d. cap. extirpandæ in fin. poſt n.*
2. *verſ. Item hæc habent locum de præb.* & alijs,
quos latè cumulat *Menoch. conſ.* 131. *num.* 8. in-
ter quos eſt *Alex. in l. ità ſtipulatus, num.* 33. *ff.*
de verb. oblig. vbi exemplificat in ſpecie in pœ-
na appoſita ei, qui intrauerit talem locum, qui
ferè eſt idem caſus, de quo quæritur.

Nec eſt curandum de auctoritate *Farinacij*
in contrarium adducta in proprijs terminis:
nàm contrarium fuit iudicatum, vt ipſemet
atteſtatur in fine illius *conſ.* 93. vbi ait, illum
ſuum clientem inquiſitum vltimo ſuiſſe affe-
ctum ſupplicio, licet ipſe hoc tribuat non
contrauentioni gratiæ; ſed alijs delictis, quæ
fuit confeſſus.

Reſpectu ſecundi argumenti dicebatur, re-
29 gulam Brocardicam ſumptam ex *l. vnica*, §.
vbi autem in fin. C. de caduc. toll. non procedere,
quotieſcumque omiſſum in vno caſu, quod in
alio fuit expreſſum ineſt de iure, & ex diſpoſi-
tione iuris in caſu, vbi fuit omiſſum, prout
30 ſuprà fundatum eſt in argumentis pro Fiſco
adductis, quia omiſſum non dicitur, quod re-
ſultat ex diſpoſitione iuris, quia tunc taciti, &
expreſſi eadem eſt virtus, *l. cùm quid, ff. ſi cert.*
pet. l. ſi ſponſus, §. 1. *ff. de donat. inter vir. & vxor.*
Imò quandoque eſt maior virtus taciti quam
expreſſi vt notat *Gloſ. in verb. Remitti in l.* 2. §.
ſed quia, C. de iur. calum. & probat *tex. in l. ſi ſine*
voluntate, C. ad Velleian. Caſanatt. dicto conſ. 47.
num. 52.

Tantò magis, quia in caſu non impetratæ
remiſſionis, vbi fuit appoſita clauſula decreti
31 irritantis neceſſario erat apponenda, vt eui-
taretur purgatio moræ, quam facilè prætcn-
dere potuiſſet inquiſitus pro impetranda re-
miſſione, etiam poſt lapſum tempus, ceſſante
in hoc caſu intereſſe partis offenſæ, prout tra-
dunt *Alberic.* poſt *Cyn.* & alij in *l.* 1. *in fin. C. de*
32 *don. quæ ſub mod.* & quatenus in hoc aliquod
intereſſe partis poſſit cõſiderari, illud eſt ſuc-
ceſſiuum, & non præteritum, & ideò poteſt
mora purgari, etiam poſt lapſum termini, iu-
xtà doctrinam *Bald. in l.* 1. *num.* 50. *in fin. ff. de*
his, quæ pæn. nom. per *tex. in l. lecta, ff. ſi cert. pet.*
quæ moræ purgatio ceſſat reſpectu huius cõ-
ditionis, ſiuè modi non impleti in caſu con-
trauentionis, vt fundabitur in reſolutione ter-
tij argumenti.

Quò fit, vt non modò per appoſitionem
huius clauſulæ irritantis in vno caſu non re-
ſultet contraria voluntas Principis concedẽ-
tis gratiam in alio caſu, vbi non fuit appoſita,
ſed potiùs emergat contraria expreſſa volun-
tas Principis, vt gratia prædicta non ſortire-
tur effectum, niſi ſeruatis ad vnguem omni-
bus conditionibus, ſiuè modis in ea adiectis.

Ad tertium argumentum fundatum in
purgatione moræ reſpondebatur, quòd caſus
33 hic non verſatur in obligatione dependente
ex contractu, in qua datur purgatio moræ cõ-
currentibus illis tribus, quæ cumulat *Alber.*
in d. l. 1. *in fin. C. de don. quæ ſub mod.* ſed verſatur
in obligatione dependente ex delicto, ſeù ex
malefacto, quia accedere ad locum prohibitũ
à Principe, ſi non eſſet delictum, nõ poteſt ne-
gari, quin ſit malefactum, & in delicto, aut ma-
34 lefacto non datur purgatio moræ, vt voluit
Petr. Bellapert. in l. 1. *in fin. C. de donat. quæ ſub*
mod. per *tex. in l. qui ex mente, ff. de furt. & Salyc.*
latè diſtinguens *in l. magnam, num.* 12. *C. de con-*
trah. & committ. ſtipul.

Præſertim quandò eſt in obligatione factũ
35 momentaneum, vt tradit idem *Salyc. in repet.*
l. ſemèl mora, num. 37. *ff. ſolut. matrim.* poſt *Bart.*
in l. ſi inſulam, nu. 21. *ff. de verb. oblig.* vbi *Iaſ. nu.*
36. addit rationem, quia ſemel in facto mo-
mentaneo delictum, ſeu malefactum eſt perfe-
ctũ conſummatũ, & ideò non admittitur pur-
gatio moræ, quaſi quodammodò facta exe-
quutione ab homine, & hic eſt propriè caſus
noſter; nàm eo ipſo, quod acceſſit ad locum
prohibitum illicò in momento temporis fuit
actus contrauentionis conſummatus, & ſic
non eſt locus purgationi moræ.

Nec aliquam excuſationem tribuere poſ-
ſunt illæ circumſtantiæ in facto conſideratæ;
quod ſcilicet in proceſſu nõ appareat, habuiſ-
ſe notitiam gratiæ ſibi conceſſæ cum dictis
conditionibus in ea appoſitis; nàm aut habe-
bat notitiam gratiæ, & conditionum in ea ap-
poſitarum, & fuit in manifeſta culpa contra-
ueniendo prohibitioni in ea appoſitæ, aut non
habuit notitiam gratiæ, quod veriſimilis eſt,
dùm nec in actu capturę, nec poſt oppoſuit de
gratia; & fuit in maiori culpa accedendo ad
locum delicti, pro quo erat contumax, & for-
iudicatus, & ideo ceſſat omnis excuſatio.

Quemadmodum nec iuuat illa conſidera-
36 tio, quod videatur potiùs per tranſitum ac-
ceſſiſſe, & ſic tueri poſſit doctrina *Foller. in d.*
pragm. 1. *de exulib. num.* 45. nàm *Foller.* lapſus
eſt auctoritate *Gandi. de maleſ. in tit. de Bannit.*
q. 8. quod hoc nullo modo dicit id libro meo.
Item lapſus eſt authoritate *Nelli de Bannit. in*
1. *par.* 2. *temp. num.* 58. qui loquitur de eo, qui
37 prohibitus eſt habitare in aliquo loco, & cer-
tum eſt: quod, qui eſt in tranſitu, non dicitur
habitare per iura, quæ vterque allegat, at gra-
tia, de qua hic agitur, prohibet nedum acceſ-
ſum in hanc Ciuitatem, ſed per triginta mil-
liaria circumcircà, ergò nec etiam per tranſi-
tum, illa enim verba (*con che non habbino d'ac-*
coſta-

Digitized by Google

ſoſtare) operantur, vt talitèr aggratiati non potuiſſent, nõ ſolùm accedere, ſed nec appropinquare ad hanc Ciuitatem per triginta milliaria, & ſic non benè applicauit *Foller.* iura, & authoritates prædictorum ad caſum noſtrũ.

Quartum verò, & vltimum argumentum fundatum in authoritate rei iudicatæ in ſimili caſu nullius momenti eſt, conſiderata diuerſitate rationis inter vnum, & alium caſum, ſiquidem in eo caſu gratia fuit à Principe conceſſa abſque prohibitione accedendi ad aliquem locum, adiecta tamen conditione, vt inquiſitus obtinere debuiſſet remiſſionẽ a parte offenſa infrà certum tempus, poſteà pars offenſa noluit facere remiſſionem ſimplicitèr, ſed adiecit clauſulam, dummodò non accederet ad locum, in quo ipſa pars offenſa domicilium trahebat, capto poſteà inquiſito in loco domicilij partis offenſæ, dicebat pars offenſa, quod inquiſitus erat priuatus gratia ſibi conceſſa, dùm non ſeruauit conditionem in ſua remiſſione appoſitam, è contrà vero inquiſitus excipiebat, quòd gratia non perdiderat effectum ſuum, ex quo illa clauſula appoſita in remiſſione non importabat conditionem, ſed modum, & proindè firma remanente gratia poterat cogi ad obſeruantiam modi tantùm, & hi ſunt propriè termini *tex. in d. l. quãuis, C. ad Turpill.* prout eſt de mente *Bart.* ibi, dum remittit ſe ad ea, quæ dixit in *l. ſi vnus, §. pactus nè peteret, ff. de pact.* prout infrà illum adducam, at in caſu noſtro illa clauſula prohibitiua accedendi ad hanc Ciuitatem, & per 30. milliaria circumcircà, non eſt appoſita in remiſſione partis, ſed in ipſa gratia à Principe conceſſa, & inter vnum, & alterum caſum
38 eſt maxima differentia, quia quando talis clauſula eſt appoſita in remiſſione facta à parte, de iure non poteſt operari, vt in caſu contrauentionis delictum illud ſemèl extinctum per gratiam iterùm reuiuiſcat, neque quòd pars contraueniens per contrauentionem reincidat in eandem pœnam ſemèl remiſſam, ex quo hoc non eſt permiſſum, nedùm priuatis, ſed nec etiam Iudici Principe inferiori, vt eſt *tex. in l. ſi vnus, §. pactus nè peteret, ff. de pact.* & ibi, *Bart. num. 25. & 26.* & in propria materia remiſſionis factæ ſub hac conditione, *Villalpan. in repet. l. 22. tit. 1. par. 7. in q. 8. p. 3. fol. mihi 180. at.* & latè proſequitur *Farinac. pract. crim. tom. 1. p. 2. q. 107. art. 20. nu. 262. cum ſeq. Cancer. lib. 2. var. reſolut. cap. 11. num. 90. Anton. Gamma deciſ. Luſit. 63. & 368.* quando verò talis clauſula eſt appoſita in gratia facta à Principe, qui habet poteſtatem ſubrogandi illam pœnam pro delicto in pœnam contrauẽtionis, vtique ceſſat illa ratio, & proindè non mirum ſi diuerſum ius ſtatui debet.

Maior difficultas videbatur inſurgere ex *tex. in l. Mæuia, ff. de manumiſſ. teſtam.* vbi teſtatrix reliquit libertatem ſeruis ſuis in hac forma videlicèt (*omnes ſub hac conditione liberi ſunto, vt monumento meo alternis menſibus lucernam accendant, & ſolemnia mortis peragãt.*) Quærit ibi Iuriſconſ. ſi ſerui aſſiduè monumento non adſint, an liberi eſſe poſſint, & reſpondit: *Neque contextum verbórum totius ſcripturæ, neque mentem teſtatricis eam eſſe, vt libertas ſub cõditione ſuſpenſa ſit, cùm liberos eos monumento adeſſe voluerit, officio tamen Iudicis eos eſſe compellendos teſtatricis iuſſioni parere.* Eccè igitur, quod per non adimplementum illius conditionis, ſeù potiùs modi, vt *Gloſ.* ibi intelligit, libertas ſemèl collata non perditur, ſed datur actio, ſeù officium Iudicis ad implẽdum modum, ergò idem eſt dicendum in caſu noſtro, vt gratia ſemèl ſortita effectum ſuum non perimatur per non adimplementum illius modi circa prohibitionem acceſſus ad Ciuitatem.

Hic *tex.* prima facie videtur valdè ſtringere contra Fiſcum, ſed ni fallor nihil vrget, nã etiam ex reſolutione eiuſdem Iuriſconſ. conſtat, quòd ex contextu verborum, & mente teſtatricis nulla reſultat conditio, nec modus in collatione libertatis, ſed cum ipſa libertate ſeruis collata fuit adiectum onus, vt alternis menſibus lucernam accendant, & ſolemnia mortis peragant; ergo ceſſante conditione, aut modo non eſt vndè argui poſsit priuatio libertatis iàm collatæ, imò potiùs conſtabat, quòd teſtatrix volebat illos ſemper liberos eſſe, vt ponderat idem Iuriſconſ. ibi: *Cum liberos eos monumento adeſſe voluerit*, non eſt ergò mirum, ſi in eo *tex.* firma remanente libertate ſemèl præſtita, datur officium Iudicis ad explẽdum onus iniunctum, quod indè fortiùs ſuadetur, quod etiam ſi eſſet adiecta conditio re-
40 ſolutiua, aut modus in euentu conditionis, aut modo non impleto, libertas ſemèl data ſemper irreuocabilis eſt, *l. 1. & 2. C. ſi aduerſ. liber. l. ſi ex cauſa, §. fin. ff. de adim. legat. l. Imperatores, ff. de manumiſſ. teſtamen.* niſi expreſsè ſit adempta in pœnam, iuxtà *tex. in l. 1. Cod. de his, quæ pæn. nom.* & ibi, *Bald. num. 18.* imò etiam, quando expreſsè eſt adempta libertas in pœnam in euentum conditionis reſolutiuæ, illa conditio reſolutiua reſoluitur in ſuſpẽſiuam, vt non competat libertas, niſi ſequuto adimplemento, potiùs quam dici poſſit, quod ſemèl data poſſit reuocari, ità reſidet *Rota Rom. deciſ. 464. nu. 10. & 11. inter nouiſſim. par. 1.* poſt *Paul. & Fulgoſ. in l. 1. nu. 6. Cod. de his, quæ pæn. nomin.*

Die 8. Nouembris 1614.

Referente Domino D. Ferdinando Quadra Iudice M. C. V. fuit per Sacrum Conſilium cõfirmatum decretum Magnæ Curiæ, interuenientibus DD. Conſiliarijs Cæſare Freccia, Didaco Salinas, Cæſare Alderiſio, & me Scipione Rouito.

Et dùm conſimilis caſus accidiſſet in Magna Curia Vicariæ; facta diligentiſſima diſcuſ-

ſcuſſione, & diſpunctione rarionum in hac
deciſione ponderararum, dixerunt mihi ali-
qui ex Indicibus Magnæ Curiæ Vicariæ, quod
ſemper fuit iudicatum, prout in ea, & ità ſem-
per confirmatum per Sacrum Conſilium.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. IV.

GRatia facta per Superiorem alicui inquiſi-
to cum clauſula vulgari. *Con che non accoſti
alla Città di Napoli, v.g. nè trenta miglia d'in-
torno*: Si fuerit repertus in tali Ciuitate, vel lo-
co prohibito, illi non prodeſt, vt deciſum bis
refert per S.C.D. Author hic.

Ad num. 1. adde *Reg. Sanfel. deciſ.* 175. *nu.* 7.

Ad num. 2. adde *Mantic. de coniect. vltim. vol.
lib.* 10. *tit.* 5. *num.* 12. *Menoch. lib.* 4. *de præſumpt.
q.* 175. *num.* 15. *Peregr. de fideicomm. art.* 11. *num.*
114 *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 44. *lib.* 1. & 136.
& *lib.* 2. *cap.* 400. *Magon. deciſ. Lucenſ.* 21. *nu.* 9.
& 10. & *Florent.* 144. *nu.* 9. *Viſcont. concluſ. iur.
verb. Modus in fin. Galgagnet. de condit. & demon-
ſtrat. par* 2. *cap.* 3. *q.* 5. qui omnes loquuntur in
cauſis ciuilibus.

Ad num. 3. 4. 9. 10. & 11. *obſerua Reg. Sanfel.*
4 *cit. deciſ.* 175. Vbi habetur, quod gratia facta à
Prorege cum clauſula. *Con che l'inquiſito facci
la tal coſa*, fuit reputata valida; quam quis
fuerit controuentum, cum fuerit conſideratũ
importare clauſulam illam, modum, non con-
ditionem, cum fuerit poſita ex parte poſt, &
diuerſa oratione, & ſic fuit conſiderata condi-
tio reſolutiua, non ſuſpenſiua.

Ad num. 5. adde *Mart. de clauſul. clauſ.* 191. *n.*
6. *Flamin. de reſignat. lib.* 4. *q.* 9. *num.* 29. *Ricc. dec.
Curiæ Archiep. Neap.* 75. *num.* 3. *par.* 2. *Ferrer. in*
Conſtit. *Cathal. gl.* 1. *num.* 151. *Pereir. qq. forenſ.
lib.* 1. *q.* 6. *nu.* 29. alia vide apud *Barboſ. de clau-
ſul. clauſ.* 112.

Ad num. 6. Obſerua quæ dicemus *dec.* 53.

Ad num. 7. adde *Viu. deciſ.* 505. Capibl. *de Ba-
ron. pragm.* 7. *num.* 45. *Petr. ad Gramm. deciſ.* 34.
num. 24. *D. Author in pragmat.* 1. *de guidat. num.*
46. *Farinac. qu.* 107. *art.* 20. *num.* 267. *par* 2. *ſua
prax. tit. de diuerſ. crimin. Scialoya in praxi for iud.
cap.* 23. *num.* 43. *Laynez ad Gomeſ. tit. de immun.
Eccleſ. num.* 6. *verſ. Item.*

Ad num. 8. adde *Thor. in* 2. *par. comp. deciſ.
verb. Remiſſio facta, & verb. Remiſſio delicti. Viu.
in ſylua commun. opin. ſeu conc. opin.* 574. *num.* 14.
vbi refert deciſionem S.C. quem ſequutus eſt,
Farinac. loc. cit. num. 263. *Vrſill. ad Afflict. deciſ.*
350. *num.* 5. *in fine. Viſcont. in concluſ. iuris, verb.*
Remiſſio, *ſiuè pax*, vbi alios recollegit *Capibl.
de Baron. tom.* 2. *qu.* 28. *num.* 21. Rationem po-
nunt, quia per remiſſionem fuit extinctum
ius accuſandi, ad *tex. in l. quamuis*, vbi *DD. C.
ad Turpill. Maſtrill. deciſ.* 38. quem citat *D. Au-
thor ſuper pragm.* 8. *de compoſ. n.* 16. & 17. *Epiſc.
Ricc. collect.* 1853. & 2080. *Thor. in addit. ad* Reg.
Salernit. deciſ. 26.

Quod procedere ait *Gizzar. cit. per D. Au-
thorem, deciſ.* 11. etiam ſi ſit pactum, quod in-
quiſitus non accedat per quinque annos.

Contrarium tamen deciſum per S. C. nem-
pè fuiſſe declaratam inualidam remiſſionem
factam alicui inquiſito, quia conditioni in il-
la appoſitæ, nè ille per annum accederet ad
quaſdam plateas huius Ciuitatis, non paruit
refert *Reg. de Marinis lib.* 1. *reſol. cap.* 2. *in fine*.
Vide tamen ſi placet diſtinctio *Reg. Salernit.
cit. deciſ.* 26. quæ ſatis conuincit.

Ex quibus non benè conſuluit *Gall. conſ.* 85.
8 dicens, Bannitum, cui indultum eſt conceſſũ
ob partis remiſſionem ſub conditione, nè Ci-
uitatem ingrediatur, in Ciuitate poſteà inuẽ-
tum, poſſe impunè occidi. Nàm ad compro-
bandum ſuum conſilium dicit ipſe; Niſi Ban-
nitus obtinuiſſet indultum potuiſſet impunè
offendi, indultum ei fuit ob partis remiſſionẽ
conceſſum, nec aliter indubio præſumendum
eſt. Remiſſio partis fuit limitata certo loco,
igitur extrà illum locum non habebit effe-
ctum, & conſequenter poterat offendi, quia
limitata cauſa limitatum producit effectum.
Reſponſio patet ex ſupradictis. Nàm proba-
uimus remiſſione facta alicui, cũ pacto, quod
inquiſitus non accederet ad Ciuitatem, ſi ac-
cederet non erit ideò inquiſitus, quamuis
poſſit à Iudice ad obſeruantiam pacti cogi.
Igitur dum per acceſſum non eſt denuò in-
quiſitus, quomodo poterit impunè occidi?
Nec illud, quod refert ex *Gozzadin. conſ.* 61. *nu.*
13. Quod Bannitus inuentus in Ciuitate Bo-
noniæ potuiſſet impunè occidi, vigore ſtatuti
permittentis Bannitum poſſe impunè occidi,
ſi in Ciuitate inueniatur, arguendo de ſtatuto
ad pactum, nõ eſt caſui noſtro applicabile, cũ
maxima ſit differentia, ex probatis prr *D.
Authorem hic, num.* 38. inter clauſulam appoſi-
tam per priuatum in remiſſione. *Ità tamen nè
ingrediatur Ciuitatem*, & appoſitam per Princi-
pem in gratia, vel ſtatuto. Nàm primò caſu
clauſula appoſita in remiſſione facta à parte
de iure operari non poteſt, vt in caſu contra-
uentionis delictum illud ſemèl extinctum per
gratiam iterùm reuiuiſcat, neque quod pars
contraueniens per contrauentionem reinci-
dat in eandem pęnam ſemèl remiſſam, ex quo
non eſt permiſſum, nedum priuatis, ſed nec
etiam Iudici Principe inferiori, vt eſt *tex. in l.
ſi vnus, §. pactus nè peteret, ff. de pactis, & alij ibi-
dem*. Secundò verò caſu in clauſula appoſita
in gratia, vel ſtatuto facto à Principe, qui ha-
bet poteſtatem ſubrogandi illam pœnam pro
delicto in pœnam contrauentionis, ſecùs di-
cendum eſt. Et proindè nil mirum ſi in dicto
caſu *Gozzad. num.* 13. fuit deciſum, potuiſſe
impunè occidi Bannitum, qui ingreſſus fuit
Ciuitatem contra prohibitionem ſtatuti fa-
cti à Principe, iubentis poſſe illos impunè oc-
cidi per ingreſſum Ciuitatis, prout docet *D.
Au-*

*Author.d.nu.*38. Nec alia per *Gall.*ibi adducta faciunt ad rem.

Ad eundem nu. 10. *Adde Rot.Rom. apud Farinac.deciſ.*515.*nu.*2.*tom.*1.*par.*1.*Tened.ſing.*33. alios apud *Barboſ.de clauſ. clauſ.*157.*nu.*3. *Alberic.de Roſ.in dictionar. verb.ità tamen, Grat.de diction.dict.*110.*nu.*3.

*Ad nu.*13. *Adde Reg.Capyc.Latr.conſult.*139. *num.*42.

*Ad num.*14. *Adde Galcagnett. de condit.& demonſtr.cap.*94.*nu.*4.*lib.*1. *Epiſcop.Marant.lib.*1. *reſp.cap.*9.*nu.*3. *Vbi nu.*23. dicit, quod modus legato adiectus, ſi non impletur, legatum non vitiatur fauore piæ cauſæ, niſi alitèr relinquens diſpoſuerit ex *Georg. alleg.*31. *præcipuè à nu.*26.

*Ad nu.*16. *Adde D.Marçian.conſ.*37.*nu.*4.

*Ad nu.*21. Adde *Danza de pugna DD. tit. de guidaticis,cap.*3.*lib.*2.

Ad nu. 31. Vbi habetur, Quod moræ pur-
31 gationem inquiſitus facilè prætendere poteſt pro impetrāda remiſſione, etiam poſt lapſum tempus, ſi ceſſet intereſſe partis offenſæ. Obſerua caſum, qui euenit annis elapſis, fuit emanatum indultum per Regem Catholicum Dominum noſtrum delinquentibus, cum conditione inter alia, vt inquiſiti deberent habere partium remiſſiones infrà ſex menſes; Aliquis inquiſitus habuit remiſſionem à duobus ex tribus fratribus occiſi, qui duo aſſerentes habere mandatum ſpeciale ad remittendum à dicto fratre abſente, promiſerunt illius ratificationem. Quæ ratificatio fuit ſubſequuta poſt ſex illos menſes ſtatutos à dicto Regio Indulto. Proindè per M. C. fuit deciſum remiſſionem cum dicta ratificatione extrà tempus ſtatutum factam non ſufficere, teſte *Præſ. Merlin.lib.*1.*contr.cap.*68.

*Ad n.*37. Obſerua. Natū in aliqua Ciuitate
73 tranſeuntèr, ipſius Ciuitatis ciuilitatem non gaudere, vt latè fundat cōtrà *Grati. diſcept.for. cap.*75.*Giurb.obſer.*76. Vt dicimus de illis, qui vt gaudeant ciuilitate Neapolitana eorū filii, ducunt vxores prægnantes Neapolim, vt ibi pareant vxores, deindè illas denuò ducunt ad propriam patriam, prout deciſum cēties fuiſſe per S.C. refert *Thor.in comp.deciſ.verb.Ciuis, & verb.Ciuilitate, & par.*3.*verb.natus. & verb. ortus, Conſ.Hodiern.ad Surd. deciſ.*329. *nu.*5. *de Petris conſ.*15. *Præſ.Ganauerr.deciſ.*6.

Obſerua ad hanc deciſionem, illius diſpo-
42 ſitionem ceſſare, quando inquiſitus, ſeù agratiatus accederet ad locum prohibitum propter maximam neceſſitatem, putà recipiendi cauſa in Paſchate Sacram Communionem, *Giurb.conſ.*81.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſio ſtricti iuris eſt, & quantùm exprimit, tantùm comprehendit.*
Quæ concluſio latè explicatur. Obſer.

2 *Tutor etiam de augmento, quod poſteà acceſſerit, tenetur reddere rationes.*

3 *Pupillorum omnis vtilitas ad tutores pertinere debet.*

4 *Pupillus, ſi Tutoris iuſſu ab hæreditate ſe abſtineat, quidquid eius intersit, actione tutelæ à Tutore conſequitur.*

5 *Fideiuſſor Tutoris regularitèr non ad reddendas rationes tenetur, ſed id ſoluere, ad quod Tutores condemnantur.*

6 *Fideiuſſor non niſi principali excuſſo conuenitur; & ſi excuſſioni fuerit renunciatum.*

7 *Tutelæ adminiſtrandæ onus ad Tutorem tantùm, non ad eius fideiuſſorem pertinet.*

8 *Tutori præſtatur iuramentum in litem, ſecùs eius fideiuſſori.*
Quæ requirantur adhoc, vt in litem iuramentum deferatur. Obſer.

9 *Diſcuſſionis exceptionem, ſi fideiuſſor non oppoſuerit, poteſt rectà via cum eo agi.*

10 *Fideiuſſor Tutoris non tenetur ad ea, quæ finita tutela, Tutor ſpontè gerit.* Obſer.

11 *Fideiuſſor balij, & Tutoris, qui pro certa ſumma fideiuſſit rem pupilli ſaluam fore dummodò anno quolibet balius reddat computa, qualitèr tenetur, ſi annis ſingulis non procurauerit redditionem computorum.* Obſer.

12 *Sententia lata contrà Principalem, exequitur contrà fideiuſſorem iudicij abſq; nouo proceſſu, ſecùs contrà fideiuſſorem contractus.* Obſer.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor Tutoris an teneatur etiam pro bonis obuentis pupillo ex ſucceſſione propinquorum, & ab eodem Tutore adminiſtratis poſt ſuſceptam tutelam, & fideiuſſionem per ipſum præſtitam de reddendo rationes?

An fideiuſſor alicuius quantitatis cenſeatur fideiuſſor intereſſe ipſius. An teneatur ad ea, quæ finita tutela Tutor ſpontè gerit. Sententia lata cōtrà Principalem, an exequatur contrà fideiuſſorem, & alia.

DECISIO V.

FLaminius Martanus fuit declaratus Tutor Claudiæ Martanæ per Curiam Baiulationis Ciuitatis Litij, qui adimpleuit adimplenda, & propterea præſtitit fideiuſſionem apud acta de vtilia agendo pro pupillo, & inutilia prætermittendo, & legalitèr, & fidelitèr adminiſtrando tutelam prædictam, & in fine adminiſtrationis reddendo fidele, & legale computum, & reliqua reſtituendo, ſeruata forma iuris, & pro eo fideiuſſit Ioſeph Martanus eius

ſra et, per hæc formalia verba, videlicèt.

Supradictus Flaminius præſens, &c. ſpontè, &c. promiſit, & ſe obligauit vtilia agere, & inutilia prætermittere, res, & perſonas dictorum pupillorum indefenſat non relinquere, quinternum lucidum, & clarum adminiſtrationis prædictæ conficere, tempore debito rationem reddere, & omnia alia, & ſingula facere, ad quæ de iure tenetur, & ad maiorem cautelam, &c. dedit in ſuum fideiuſſorem, & principalem pagatorem, & obſeruatorem inſolidum Ioſephum Martanum de Litio ibidem præſentem, & ſpontè fideiuſſorem, & *principalem pagatorem conſtituentem, &c. ac renunciantem legi de primo principali conueniendo, &c. in pace, &c. & proindè obligauerunt ſe inſolidum, &c.*

Poſt cuius Claudiæ pubertatem, mortuo iàm dicto Flaminio Tutore, eadem Claudia peruenta ad maiorem ætatem petijt condemnari dictum Ioſephum fideiuſſorem ad reddendum ſibi compotum tutelæ adminiſtratæ per dictum Flaminium cum reliquorum reſtitutione.

Aduerſus hanc petitionem comparuit, Ioſephus conuentus, allegando, quòd dictus Flaminius Tutor adminiſtrauit non ſolùm bona, quæ pupilla poſſidebat ex hæreditate paterna tempore delatæ tutelæ, & tempore fideiuſſionis per ipſum præſtitæ, ſed alia bona poſteà obuenta eidem pupillæ ex ſucceſſionibus Agnatorum, & Cognatorum, ad quorum adminiſtrationem non ſe extendebat fideiuſſio ab ipſo præſtita, ex illa regula iuris, quod
1 fideiuſſio eſt ſtricti iuris, & vltrà expreſſa non extenditur, nec etiam ad intereſſe, *l. fideiuſſores magiſtratum in princ. & §. 1. ff. de fideiuſſor.* & ideo obtulit ſe paratum reddere rationem reſpectu hæreditatis paternæ tantùm, non autem reſpectu aliarum ſucceſſionum poſteà obuentarum, quarum rationem reddere contendebat, non teneri.

Curia Baiulationis decreuit, dictum Ioſephum fideiuſſorem teneri ad reddendum rationem omnium bonorum adminiſtratorum per Flaminium Tutorem, etiam obuentorum poſt tutelam illi delatam ex Agnatis, & Cognatis; quam ſententiam M.C.V. cõfirmauit, & dùm fideiuſſor appellaſſet ad Sacrum Conſilium, facta per me relatione in Sac. Conſilio; omnibus viſa fuit appellatio friuola, & calũnioſa, eò quòd ſit indubitatum, fideiuſſorem etiam attenta forma præinſertorum verborũ fideiuſſionis teneri ad omne totum, & quicquid remanet debitor Tutor ex adminiſtratione per ipſum geſta quorumcumquè bonorum pupilli, etiam quæ obuenerunt pendente tutela, vt eſt *tex.* punctualis *in l. quoties, §. fin. verſ. per contrarium, ff. de adminiſtrat. Tutor.* vbi deciditur, ad Tutorem, vel Curatorem ſimpli-
2 citèr datum ſpectare periculum omnis augmenti, quod poſteà acceſſerit, & *Alberic.* vbi dicit expreſsè, quòd tenetur etiam de periculo poſtmodum obuenientium, & *Cuman* ibidem ſubdit: *Nota, quòd Tutor datus ſimplicitèr, intelligitur ad omnes res præſentes, & futuras, quod eſt clarum; maximè in Tutore, qui eſt datus principalitèr perſonæ, & conſequentèr bonis.* Hæc ſunt formalia verba *Cumani.*

3 Et eſt notanda ratio aſſignata in eo *tex.* per Iuriſconſult. ait enim, quod ad eos Tutores omnis vtilitas pupillorum debet pertinere, & ſic dùm fideiuſſio præſtita per Tutorem principalitèr pertinet, vt debeat vtilia agere pro pupillo, & vtilitas pupilli eſt, vt adminiſtrentur, nedùm bona præſentia, ſed etiam futura, ſequitur indubitantèr, quòd fideiuſſio comprehendit etiam adminiſtrationem futurorũ.

Quemadmodum & in caſu contrario, ſi Tu-
4 tor efficiat, vt pupillus abſtineat ab hæreditate ei delata, pupillus actione tutelæ conſequitur à Tutore, quicquid ſua intereſt abſtenſum non eſſe; vt *in l. eum, qui, & ibi gloſ. in verb. in ea actione, C. arbitr. tutel.*

Maior difficultas viſa fuit, An fideiuſſor potuiſſet rectà via conueniri pro redditione rationis tutelæ, omiſſo Tutore, ſeù hæredibus Tutoris, qui tutelam adminiſtrauit? Regula
5 enim eſt, quòd fideiuſſor Tutorum, & Curatorum non tenetur ipſe reddere rationem tutelæ, vel curæ, ſed tenetur dumtaxat ad ſoluendum id, in quod condemnantur Tutores, vel Curatores, qui adminiſtrauerunt, vt probatur *in l. fin. C. de fideiuſſ. Tutor.* ibi, *quod Tutor, ſeù Curator debiturus*, & ibi *condemnatum.*

Quod eſt naturale omnium fideiuſſionum, quæ præſtantur, & accedunt obligationibus ad ſummam incertam, vt nunquàm poſſint
6 fideiuſſores conueniri, niſi priùs excuſſo principali, & liquidata ſumma per ipſum principalem debita, eſtò quòd millies ſit renunciatum beneficio excuſſionis, vt eſt *text.* & ibi *Bart. & Angel. in l. 1. C. de conuen. fiſc. debit. lib. 10. Iaſ. in l. ſi ità ſtipulatus fuero teſiſti. §. poſſum in fin. nu. 3. ff. de verbor. oblig.* latè *Port. Imol. in ſuis commun. concluſ. lib. 1. concl. 41.* & in fideiuſſore Tutoris vltrà *tex. in d. l. fi. C. de fideinſ. tut.* vt ſuprà ponderatum, eſt *tex.* à nemine, quem viderim adductus *in l. ſi fideiuſſ. in princ. ff. de fideiuſſ. Tutor.* ibi, *vt Tutorem adoleſcens antè conueniret.*

Neque huic concluſioni obſtant verba ſupradicta fideiuſſionis, per quæ videtur, quòd fideiuſſor eſt obligatus ad omne id, in quod eſt obligatus Tutor principalis, & in ſpecie ad reddendam rationem; Nam certum eſt, illa verba non poſſe habere hunc ſenſum, vt adſtringãt fideiuſſorem ipſum ad reddendam
7 rationem, quia onus tutelæ gerendæ non pertinet ad fideiuſſores, ſed ad Tutores, imò etiã ſi fideiuſſores vellent ipſi gerere, poſſent prohiberi, vt optimè in proprio caſu ferè in indiuiduo reſpondet *Iacob. Mandell. Alb. conſ. 328. n. 48. & ſeq.* quod conſiliũ eſt editũ in proprio caſu.

Et

Digitized by Google

Et hoc adeò verum eſt, quòd licèt contrà Tutorem, aut Curatorem, qui non fecit inuentarium, vel alium dolum commiſit in admi-niſtratione tutelæ, poſſit iurari in litem, tamen
8 hoc iuramentum non poteſt dari contrà fideiuſſorem, vt pulchrè demonſtrat *Plot. de in lit. iuran. nu. 769. verſ. hinc infertur ex præmiſſis.*

Illa igitur verba appoſita in fideiuſſione obligant fideiuſſorem ad faciendum, quòd Tutor ipſe reddat rationem, non autem, quòd fideiuſſor teneatur reddere rationem admini-ſtrationis geſtæ à Tutore.

Sed quia hæc eſt exceptio diſcuſſionis, quæ
9 debet à parte opponi, vt tradit *Port. Imol. d. concluſ. 41. in 6. limit. lib. 1.* & in hac materia habet pro abſoluto *Mandell. d. conſ. 328. num.* & in caſu noſtro dictus fideiuſſor nedùm hoc non oppoſuit, ſed obtulit ſe paratum reddere computum, & rationem, & ſolùm prætendebat diuidere adminiſtrationem pupillarium bonorum.

Ideircò Sacrum Conſilium noluit diſputare hunc articulum, ſed habendo pro indubitato primum articulum confirmauit decretum M. C. & Baiulationis Lirij, vt ſcilicèt dictus Ioſeph fideiuſſor teneretur ad reddendũ rationem totius adminiſtrationis geſtæ per Flaminium, etiam reſpectu bonorum, & ſucceſſionum, quæ pupillæ denuò obuenerunt. Actuar. eſt Scipio de Scacciauento.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. V.

Fideiuſſor Tutoris tenetur etiam pro bonis obuentis pupillo ex ſucceſsione propinquorum, & ab eodem Tutore adminiſtratis poſt ſuſceptam tutelam, & fideiuſsionem præſtitam de reddendo rationes, vt deciſum refert hic *D. Author.* quam deciſionem laudat *Thor. par. 3. deciſ. ſect. 1. verb. fideiuſſor Tutoris Petra ſuper Rit. M. C. V. rit. 165. nu. 18.*

Ad n. 1. Vt habetur, quod fideiuſsio eſt ſtricti iuris, & quantum exprimit, tantùm comprehendit. Adde *Dec. conſ. 2. per tot. Reg. Sanfel. deciſ. 256. nu. 5. Aretin. de fideiuſſor. ſect. 5. c. 1. & 2.*

Vbi obſerua, quod id, quod dicit *D. Author* hic, quod fideiuſſio vltra expreſſa non exten-
1 ditur, neque ad intereſſe, non eſt ſimplicitèr verum, nàm quamuis id teneat *Gloſ. & Bald. in l. fideiuſſor. 10. C. de vſuris, & DD. omnes in l. fin. ff. de eo, quod certo loco, Bald. nouell. de dote, par. 6. priuil. 7. num. 4. Alciat. reſp. 5. num. 12. lib. 8. to. 3. & alij*, ex ratione, quia cum fideiuſſio ſtipulationem requirat ſit ſtricti iuris, & ideò vltra verba ſtipulationis extendi non poteſt, *Alex. conſ. 34. in princ. vol. 2. Marſil. in rubr. de fideiuſſor. q. 8. num. 91. & 95.*

Contrarium tamen, quod imò fideiuſſor ſimplicitèr datus, nedum teneatur ad ſortem, verum etiam ad damna, expenſas, intereſſe, fructus, vſuras, pœnas, augumenta; & ad omnem cauſam obligationis ſui principalis, ſunt clara iura tex. *in l. ſi poſteà, ff. rem pupilli ſaluã, l. ſi quis pro eo, §. ſi nummos, & l. amiſſi, ff. eodem, l. Lucius, ff. qui potiores in pignore hab. Gloſ. & DD. in l. centum Capuæ, ff. de eo, qui certo loco,* vbi *Bart. num. 3. Iaſ. num. 3. Alex. d. conſ. 34. num. 5. Pariſ. conſ. 104. num. 12. vol. 3.* Qui dicit in fideiuſſione venire damna, & intereſſe, *Surd. de alim. priuil. 50. tit. 8. num. 2.* Vbi firmat fideiuſſorem ſimplicitèr, & indefinite obligatum, teneri etiam pro vſuris, niſi pro certa ſumma, & quantitate limitata promiſerit, *Beron. conſ. 193. num. 45. vol. 1.* Hac vtitur diſtinctione. Aut fideiuſſor limitatè, & determinatè promiſit, puta pro ſorte tantùm, & tunc vltra ſortem non tenetur. Aut ſimpliciter, & tunc licet varij fuerint DD. tamen communis eſt opinio, fideiuſſorem vltra ſortem, etiam ad vſuras, & intereſſe teneri, ſiuè dictum intereſſe debeatur per ſtipulationem, ſiuè officio Iudicis. Aut in omnem caſum promiſit fideiuſſor, & tunc abſolutè ad omnia tenebitur, ad quæ principalis ipſe, *Surd. d. tract. de aliment. d. priuil. 50. num. 2. & tit. 9. q. 31. n. 37. cum ſeqq. Beer. deciſ. 314. num. 4.* qui docet, fideiuſſorem ſimpliciter datum, teneri ad vſuras, & in dubio ſemper fideiuſſor cenſetur datus in omnem cauſam, *Rom. ſingul. 550. Marſ. rub. quo ſuprà de fideiuſſor. q. 8. num. 96.* nouiſſimè *Praſ. Merlin. contr. cent. 1. cap. 43.* vbi ſic deciſum refert, niſi, dicit ipſe, in fideieſſione ſit quantitatis expreſſio per dictionem tantùm, aut ſaltèm, citans pro eius opinione, *Gait. de cred. cap. 4. quæſit. 10. num. 1166. & num. 1175.* poſt *Barz. deciſ. 108. num. 4. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. lib. 14. tit. 46. num. 9. tom. 2.* Ampliationes, & limitationes huius concluſionis ponit *Maur. Aret. d. tract. de fideiuſſor. cap. 1 vbi ſup. per totum.*

Verùm *Reg. Reuert. deciſ. 298. num. 1.* alitèr diſtinguit. Nàm in contractibus bonæ fidei, fideiuſſorem ait teneri, etiam ad intereſſe. Secùs verò in contractibus ſtricti iuris, *DD. in l. centum Capuæ, & l. fin. ff. de eo, quod certo l. :o, Gloſ. in l. quæro, ff. locati, Neguſant. de pignorib. 4. membr. 2. par. num. 55. verſ. Non obſtat, l. quæro,* ſequitur *Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ. 212. nu. 2.* qui ait id procedere, niſi fideiuſſiſſet in omnem cauſam.

Ad num. 5. adde *Eſcob. de ratiocin. cap. 3. Reg. de Marin. reſol. 137. num. 5.*

Ad num. 6. adde *Ant. Herring. tract. de fideiuſ. cap. 27. num. 147. cum ſeqq. Maur. Aret. eod. tract. fol. mihi 361. nu. 212. Graſſ. de except. except. 10. num. 67. & ſeqq.*

Ad num. 8. vbi habetur, quando deferatur iuramentum tutori in litem. Obſerua ad hoc,
8 vt iuramentum in litem tutori, vel eius hæreditati deferatur, duo copulatiuè requiri. Dolus ſcilicet eius, contra quem defertur iuramentum, & difficultas probationis ex parte eius,

Digitized by Google

eius; cui defertur, cauſata ex dolo prædicto, *Bart. in l. in actionibus, num. 22. ff. de in litem iurand. Purpurat. conſ. 369. num. 44. lib. 1. Menoch. de arbitr. conſ. 208. num. 1.* Quod iuramentum non poteſt deferri, niſi poſt litem côteſtatam, quia antè omnia debet probari dolus, *l. 1. & l. in actionibus, ff. de in litem iur.* quæ probatio nonniſi poſt litis conteſtationem fieri poteſt, poſt *Bart ſuper d. l.* tenent *Angel. ibidem, §. planè in fin. verſ. Deferatur autem, Salyc. col. vlt. nu. 10. verſ. Quæro quãdo, Alex. conſ. 3. num. 13. Bologn. conſ. 5. num. 73. Curt. iun. col. 12. n. 33. Corn. conſ. 1. num. 11.* & alij citati per *Conſ. Prat. lib. 3. diſcept. forenſ. cap. 16. per tot.* præcipuè *num. 23. & 24. Dexart. decíſ. 46.* vbi deciſum refert, iuramentum in litem tutori non dandum ob inuentarium non confectum, ſi poſteà conficiatur. Ad materiam hanc adde *Sanfel. in praxi, ſect. 58. num. 32. Garzon. decíſ. 74.* eundem *Conſ. Prat. ad Paſcal. de patr. poteſt. par. 3. cap. 9. verſic. Quibus tollimitas, & ſeqq. Dec. 9. poſt Eſcobar. de ratiocin.*

Obſerua ad hanc principalem quæſtionem. Fideiuſſorem tutoris, non teneri ad ea, quæ fi-
10 nita tutela, tutor ſpontè gerit, *l. Lucius, §. quaſitum in fine. ff. de adminiſtr. tutor. Montan. in tract. diuerſ. de tutelis, cap. 39. num. 255. fol. 102. Guttier. ibid. num. 144. fol. 272. & fol. 370. n. 18.* ex *Gregor. Lopez in l. 12. Gloſ. deue durar, ibi:* ad ea, quæ ſpontè, *tit. 16. par. 6.* Niſi tutor teneretur illa adminiſtrare, etiam poſt pubertatem ibidem.

Obſerua 2. Fideiuſſorem Balij, vel tutoris, qui iuxtà Iudicis decretum pro certa ſumma fideiuſſit rem pupilli ſaluam fore, dummodò anno quolibet Balius prædictus reddat computa, ſi computorum redditionem annis ſingulis non procurauerit, quapropter pupilli Balius, vel tutor ſubſtantiam conſumpſit teneri tantùm pro ſumma in fideiuſſione expreſſa, & taxata, non verò pro omni eo, ad quòd tenetur Balius, tutor, illo demùm non ſoluendo effecto, vt tenet *Reg. Sanfel decíſ. 256. per tot.* cuius meminit *Thor. in ſupplem. decíſ. verb. Fideiuſſor. Baly, Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 137.*

Obſerua 3. Quod ſententia lata côtrà Principalem, exequitur contrà fideiuſſorem iudi-
12 cij, abſque nouo proceſſu contrà dictum fideiuſſorem, ſecus contrà fideiuſſorem contractus, nàm tùnc requiritur proceſſus cum dicto fideiuſſore, latè *Maur. de fideiuſſ. 2. part. principalis, ſect. 9. §. 15. fol. mihi 533. Reg. Capyc. Latr. decíſ. 102. nu. 55. Gait. de credit. cap. 2. tit. 3. nu. 541. & ſeqq.* vbi ponit ampliationes, & limitationes. Et fideiuſſio præſtita pro Tutore, dicitur in contractu, & ſic requiritur nouus proceſſus contra talem fideiuſſorem, proùt deciſum refert *Maſtrill. decíſ. 20. lib. 1. Caracciol. Sicul. decíſ. 12.* vide tamen *Reg. de Marin. lib. 1. reſol. iur. cap. 334. nu. 4.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Feuda ſi alienentur in inferiores perſonas, non veniunt priuilegia caſuum reſeruatorum, quæ fuerant priùs à Rege, Magno alicui Domino conceſſa.*
Recentiora S. R. C. rerum iudicatarum exempla in contrarium referuntur, nu. 12.
Explicatur hoc axioma, vbi feudum per deuolutionem fuerit priùs incorporatum Reg. Curiæ, & deindè alienatum, nu. 13.
2 *Crimen falſæ monetæ eſt de reſeruatis inter Regalia.*
3 *Fiſci priuilegium non tranſit in emptores fructuum bonorum fiſcalium.*
4 *Emptores bonorum Eccleſiæ non gaudent eius immunitate.*
5 *Succedens in alterius ius, etiam ſi ſit ſucceſſor ſingularis, eodem iure vti debet.*
6 *Regalia quandò tranſeant in generali conceſſione.*
7 *Res alienari prohibita, etiam ſi ſit feudalis, cùm ſemel ritè alienetur, fit perpetuò alienabilis.*
Vbi, res Eccleſiæ ſemel ritè vendita ſi deinde ad eandem Eccleſiam perueniat, poteſt ſine aſſenſu Apoſtolico alienari. Obſer.
8 *Feudum repræſentatur ex ſe ipſo miniſterio, tamen poſſeſſoris eius iura exercentis.*
Quamuis hic poſſidens ſit minus legitimè poſſeſſor, nu. 9.
10 *Feudum eſt homo mutus, ſurduſq; ab eo, qui eum poſſidet rectum.*
11 *Feudi poſſeſſor licèt mutetur, non mutatur corpus feudi, & ſemper remanet inſtantia.*
14 *Concedi, quæ non ſunt ſolita, niſi expreſsè à Principe concedantur, non cenſentur conceſſa.*
Clauſula in feudi conceſſione (proùt pleniùs, & meliùs poſſederunt prædeceſſores) cuius ſit roboris.
16 *Feudum conceſſum alicui, cum aliquo priuilegio, & illud titulo particulari reuerſum ipſi Regi concedenti, & ab eodem Rege iterùm conceſſum alteri Baroni cum clauſula, vt pleniùs &c. an videatur conceſſum cum prærogatiuis conceſſis primo Domino.* Obſer.
17 *Quid quando priuilegium eſt reale.* Obſer.
18 *Quid ſi fuerit conceſſum officium alicui cum clauſula, proùt pleniùs &c. & vltimus prædeceſſor habuerit aliquod inſolitum, intelligatur conceſſum illud inſolitum.* Obſer.
19 *Similis Articulus proponitur.* Obſer.
10 *Alter articulus.* Obſer.

ARGVMENTVM.

Iuriſdictio caſuum Principi reſeruatorum conceſſa Magno Domino, an tranſeat in ſingularem ſucceſſorem inferiorem, cui ſit facta alienatio cum aſſenſu, cum clauſula (proùt pleniùs, & meliùs, &c.) Et alia ad materiam.

DE-

DECISIO VI.

COmes Meliſsæ emit à Patrimonio Principis Biſiniani mediante Comite Conuerſani dicti Patrimonij Curatore Ciuitatem Strongoli, olim, Petulia nuncupata, in Calabria Citeriori cum omnibus iuribus, iuriſdictionibus, priuilegijs, & alijs, quibus dictus Princeps gauiſus fuit, & eo modo, & forma, prout per ipſum Principem fuit poſseſsa, & poſsideri potuit, poſt quam emptionem dictus Comes fuit à Catholica Maieſtate decoratus titulo, honore, & dignitate Principis eiuſdem Ciuitatis Strongoli, ipſoque pacificè eam poſsidente. Accidit, quod quidem Thomas Marchetius dictæ Ciuitatis, fuit inquiſitus de crimine falſæ monetæ in eadem Ciuitate commiſso, & tranſmiſsa informatione ad Regiam Prouincialem Audientiam, & demùm ad Magnã Cur. Vic. fuit proparte Principis noui Domini petita remiſsio ad eius Curiam, ex quo ipſe habebat cauſam à Principe Biſiniani, qui habebat priuilegium in ſpecie cognoſcendi etiam de falſa moneta: & non dubitabatur, ſtetiſſe in poſseſsione cognoſcẽdi de crimine prædicto vigore ampliſsimi priuilegij iam exhibiti, in quo enumerantur omnes Ciuitates, & Terræ ſub eodem Principe Biſiniani, inter quas ſpecificè, enumeratur Ciuitàs Strongoli, & adeſt clauſula cognoſcendi de crimine læſæ Maieſtatis in ſecundo capite, & de falſa moneta.

Magna Curia denegauit remiſsionem petitam fundando decretum ſuum in authoritate *Minadoi*, qui *in Conſtit. in aliquibus in tex.*
1 *nu.* 39. atteſtatur pluriès in S. C. fuiſse determinatum, quod priuilegia, quæ conceduntur alicui magno Principi cum caſibus reſeruatis non tranſeunt in generali venditione facta cum aſſenſu perſonis inferioribus, quibus talia Rex non eſset conceſsurus, per *tex. in l. licitatio, §. fin. ff. de publ. & vectig. & in l. Tutores, ff. de his, qui not. in fam.*

Quòd autem crimen falſæ monetæ ſit de
2 caſibus reſeruatis inter regalia ſatis conſtat ex *text. in cap. 1. quæ ſint regal. in verb. moneta*, vbi late *Andr. Afflict.* & reliqui omnes, & *Præſ. de Franch. deciſ. 275. nu. 5.* illamque *Minadoi* authoritatem valde extollit idem *Præſ. de Franchis deciſ. 125. nu. 1.* & latiùs *d. deciſ. 275. nu. 7. & deciſ. 505.* poſt *nu. 22. Reg. de Ponte de poteſt. Proreg.* ſimpliciter referendo *Minadoum in rubr. de elect. Official. §. 1. n. 34. in fin. fol. mihi 94.* & hic propriè videtur caſus noſter, Principes enim Biſiniani fuerunt ſemper Magnates ampliſſimo ſtatu, & fortunis affluentes, maximiſq; dignitatibus, & prærogatiuis ex Regis munificentia inſigniti, adeòut Reguli nuncuparentur; & proindè reſpectu ipſorum cœteri ferè omnes Barones inferiores reputari poterant illis temporibus.

Pro parte verò Principis Strongoli noui emptoris cũ aſſenſu replicabatur, doctrinam *Minadoi* ita ſimpliciter, & generaliter intelle-
3 ctam habere maximam iuris repugnantiam. Primò, quia nullo modo probatur in iuribus, quæ allegat. Nàm *tex. in l. licitatio, §. fin. ff. de publ. & vectig.* diſponit, quod licèt Fiſcus ſit immunis ab omnibus vectigalibus, tamen Mercatores, qui emunt fructus de fundis fiſcalibus, non ſunt immunes, & ſic priuilegium Fiſci non tranſit ad emptores fructuum ex bonis fiſcalibus, quod omni iure procedit; cũ Fiſci priuilegium ſit perſonale, nec tranſeat ad emptorem, niſi expreſsè concedatur, vt latè explicat *Anton. Gabr. lib. 6. commun. opin. tit. de reg. iur. concl. 2. Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 4.*
4 *nu. 45. & ſeq.* Idem eſt reſpectu emerium ab Eccleſijs, & perſonis Eccleſiaſticis, qui non gaudent immunitate vectigaliũ, qua gaudent ipſæ Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ, vt concludunt *Canoniſtæ* omnes *in cap. pen. de cenſib. in 6.* Quod non videtur applicabile caſui noſtro, in quo eſt expreſſa conceſſio facta à Rege Authori ipſius moderni Principis, *tex.* verò *in l. Tutores, ff. de his, qui not. infam.* videbatur nullum habere ſaporem applicabilem ad hanc quæſtionem.

Secundò repugnat regulæ quod is, qui in
5 alterius ius ſuccedit, eodem iure vti debet, *l. qui in ius, ff. de reg. iur. cap. is, qui in ius alterius de reg. iur. in 6.* quæ quidem regula procedit etiam in ſucceſſore ſingulari, & particulari, vt probant *Dec. & Cagnol. in d. l. qui in ius*, & etiã in eo, qui vellet vti iure authoris ſui, vt nuncupatim tradidit *Alex. conſ. 12. col. 2. verſ. nec etiam obſtat id, vol. 4* quem ſequitur *Cagnol. in d. l. qui in ius* propè *fin.*

Tertiò repugnat concluſioni tenacitèr ab omnibus admiſſæ, & quotidiè practicatæ inter Barones huius Regni, nempè quod licèt iura Regalia ſint Principi reſeruata, & non veniant in generali conceſſione facta à Prin-
6 cipe per quæuis verba prægnãtia, proùt exemplificat *Præſ. de Franch. d. deciſ. 275.* tamen facta ſemel alienatione, & ſpecifica translatione alicuius iuris de Principi reſeruatis in perſonam priuatã, deſinit eſſe de regalibus, & Principi reſeruatis, & ſic tranſit cum iuribus vniuerſalibus, etiam non facta aliqua ſpeciali illius mentione; ità pro indubitato admittit ipſemet *Præſ. de Franch. dec. 56. nu. 16.* poſt *Cuman. conſ. 162. & Frecc. de ſubfeud. auth. 13. nu. 9. verſ. ex his patet.* vbi citat etiam *Luc. de Penn. in l. contrà publicam, C. de re milit.* quæ concluſio optimè corroboratur ex *tex. in l. pater fi-*
7 *lium, §. quindecim, ff. de legat.* 3. vbi res prohibita alienari ſemel ritè alienata remanet perpetuò alienabilis, & illius *text.* diſpoſitio procedit etiam in feudalibus, vt probat *Signorol. conſ. 210. nu. 6.*

Præterea fuit conſideratum in beneficium

Prin-

Principis noui poſſeſſoris huius Ciuit. Strongoli, quòd in materia feudali, & ſignantèr circà exercitium iurium, iuriſdictionum, & actionum feudo competentium, non eſt contemplanda perſona poſſidentis feudum, an ſit de magnis dominis, vel de inferioribus etiam minimis, nec eſt metiẽdum ius à perſona poſſeſſoris, ſed eſt contemplandum ipſum cor-
8 pus feudi, & eſt metiendum ius ab ipſomet corpore feudi, quippè quod apud ſe conſiſtat non apud poſſeſſorem; & ſi re vera per rerum naturam daretur facultas loquendi ipſi feudo, ipſum feudum per ſeipſum moueret actiones in iudicio, & exerceret omnia iura ſua; feudum igitur cum non valeat loqui, dicitur homo mutus, & ſurdus, & vtitur miniſterio poſſeſſoris vti hominis loquentis, vt ſcilicèt loco, & vice ſua tanquam pica, & organum petat, & exerceat iura feudalia, vt ſic intelligamus feudum eſſe intùs in eo, qui habet feudum, & habentem feudum eſſe intùs in ipſo feudo; ità pulchrè tradit *Gloſſator Marin. Caram. in conſt. conſuetudinem prauam, in gloſ. pen. verſ. ſatis eſt namque.*

Satis eſt igitur, vt feudum ſemel acquiſierit aliquod ius, quòd ſit incorporatum ipſi feudo, quod tunc ſtatim fit cum primùm Baro cœpit illud ius poſſidere cum Vniuerſitate ipſius feudi mixtum, & confuſum ſub nomine ipſius feudi, ſeu Caſtri, vt exemplificat *Luc. de Penn. in l. 1. col. 6. in verb. denegamus, C. de priuil. ſcol.* quem ſequitur *Capyr. in ſua inueſt. in verb. feudorum acceſſoria, verſ. concesso Caſtro* propè *fin. fol. mihi 14. col. 2. Roſental. de feud. to. 1. cap. 5. concl. 6.* nam tunc in quemcunque tranſeat poſſeſſio ipſius feudi, poterit illud ius ſemel quæſitum retinere, & exercere nomine feudi, & ſi reperiatur alienatum, po-
9 terit illud petere in iudicio, vt pars alienata reintegretur ſuo corpori, tàquam membrum ſuo capiti, etiam ſi talis poſſeſſio ſit minus legitimè trãſlata in poſſeſſorem, ità quod poſſeſſor nõ ſit verus Dominus; ità docet eadem *gloſ. in d. conſtit. conſuetudinem prauam, circà princip. verſ. vnum autem,* quam in omnibus, & ſingulis prædictis approbarunt *Andr. in fin. verſ. cætera dic. Lall. de Tuſcia nu. 2. Affl. in final. verb.* inquiens, quod eſt *gloſ.* magiſtra, & loquitur per verba magiſtralia, ad quam Doctores ſemper recurrunt, & admittens expreſ-
10 sè, quod feudum eſt mutum, & ſurdum, & pro eo loquitur ille, qui tenet, & poſſidet feudum, eandẽ extollit *Frecc. lib. 3. de ſubfeud. in 1. formul. nu. 5.* dicens, pro certo eſſe menti, & cordi tenendam, & iterùm de ea meminit idẽ *Frecc. lib. 2. in 1. Auth. Baron. q. 17. nu. 10.* & vbique tanquàm ſynodalem vno ore ſequuntur noſtri Regnicolæ, prout ſunt *Pariſ. de finibus feudor. in rubr. Tertius an rogatur edere num. 8. Reg. de Curt. in diuerſ. iur. feud. part. 1. cap. incip. ſemper autem nu. 2. car. mihi 3. R. de Ponte conſ. 8. nu. 29. vol. 2. & in tract. de poteſt. Proreg. titul. de elect. Offic. §. 3. nu. 12. Conſ. Georg. alleg. 50. nu. 4. Camill. de Medic. conſ. 149. nu. 15.* & paſſim reliqui; facit optimus *tex. in l. qui aliena, §. fin. ff. de negot. geſt.* vbi dicit *Iuriſconſult.* quòd ſententia ſuper ſeruitute aquæ in prædio pluribus communi datur prædio, & non perſonis, & ideò, qui ſumptus fecit in lite repetet à compoſſeſſoribus pro rata actione negotiorum geſtorum, cuius contrarium videbatur dicendum ex indiuiduitate ſeruitutis, propter quã is, qui fecit ſumptus in lite, potiùs dici poterat, geſſiſſe negotium proprium, quàm commune, vt ibi *gloſ.* motiuat ex ratione dubitandi; quæ in ſolutione ait, quòd contrarium procedit, quandò ſententia datur perſonæ, nõ autem quando datur prædio, vt in hoc caſu. Et hinc procedit, quòd licèt inſtantia iudicij
11 regularitèr non tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, ex traditis per *Bart. in l. ſi cum hominem, ff. de fideiuſſ.* tamen hoc fallat in feudis, in quibus datur tranſitus de perſona ad perſonam, etiam ſi poſt motam litem ſuper reintegratione rei particularis feudi fiat alienatio illius, ex quo in effectu idem eſt corpus, ſeù perſona eiuſdem feudi, ex cuius perſona mouetur actio, licèt mutetur perſona poſſeſſoris, vt aduertit *Frecc. de ſubfeud. lib. 2. author. 1. in 18. limit. ad Conſt. Conſtitut. Diuæ memoriæ n. 53. verſ. licèt poſſet,* & Nos iudicauimus iunctis duabus Aulis in cauſa Io: Angeli Baſilis Baronis S. Archangeli, nunc Ducis Caiuani, & à Secretis Cathol. Maieſt. in Collateral. Conſil. cum Barone Paſcarolæ, Actuario Burrello; & paſſim pluries in alijs cauſis. Quod non aliundè procedit, niſi quia in his, quæ cõcernunt iura feudorum, inſtantia non radicatur in perſona poſſeſſoris, ſed in perſona ipſius feudi, quod ſemper eſt idem corpus, licèt mutetur poſſeſſor. Quò fit, vt ſi in exercendis iuribus, iuriſdictionibus, & actionibus feudo competentibus, non eſt habenda conſideratio ad perſonam poſſeſſoris, ſed ad perſonam (vt ità dicam) ipſius feudi, & hæc iura poſſunt exerceri nomine feudi per quemlibet poſſeſſorem, etiam nõ habentem titulum validum; multò faciliùs id eſt admittendum in hoc caſu, vbi Princeps nouus emptor eſt legitimus poſſeſſor cum aſſenſu

Authoritas rerum iudicatarum, quibus
12 videbatur inhærere *Minadous, & Præſ. de Franch.* dicebatur ceſſare propter authoritatem recentiorum deciſionum in ſimilibus factarum per Sacrum Conſilium, quarum multa exempla erant producta in proceſſu Martij de Orlando Terræ Laconigri inquiſiti de homicidio in perſonam Capitanei Terræ Armenti commiſſo intuitu officij, prout *Ego* admonui *in pragm. 1. vbi de delict. quis deb. cognoſc. nu. 43.* in nouiſſima editione, & inter cætera exempla, in quibus fuerunt reuocata decreta

Ma-

Magnę Curiæ, quæ denegauerat remiſsionem
nouis emptoribus, & S.C. in appellatione illā
conceſsit, fuit viſum in cauſa Baronis S. An-
geli ad Faſauellam pro delicto commiſso in
perſonam Vicarij Apoſtolici, vbi idem Baro
in ſupplicatione appellationis in ſpecie alle-
gabat ſe habere cauſam à Principe Biſiniani,
& ſic eſt idem in ſpecie cum caſu noſtro.

Et diſcurrendo dicebatur, quod illud axio-
13 ma *Minadoi. & Præſ. de Franch.* ſortaſsè rectè
procedebat, vbi Caſtrum Baroni conceſſum
à Rege etiam cum aliquibus ex iuribus Re-
galibus ſoli Regi reſeruatis fuiſſe ad Regem
vti directum Dominum deuolutum ex linea
finita, vel alia legitima cauſa, & poſt illius de-
uolutionem, & incorporationem penès Regiā
Curiam illud idem Caſtrum alteri de nouo
Rex concedat, non ſpecificando illa iura Re-
galia primo loco conceſſa, ſed ſolùm cum
clauſula generali, proùt alij prædeceſſores te-
nuerunt, & poſſederunt; nàm tùnc fortaſsè nō
venient illa iura Regalia in alio priuilegio cō-
ceſſa tanquàm Principi reſeruata, ſiquidèm
per deuolutionem ad Regem omnia iura ſunt
deuoluta, imò ipſum feudum, & qualitas feu-
dalis eſt reſoluta, ex traditis per *Andr. in cap. 1.*
poſt *nu. 12. verſ. ſed non videtur onus rei*, & itetū
*nu. 13. in Addit. ex quibus cauſ. feud. amitt. Frecc.
lib. 1. ſubfeud. tit. de orig. Baron. nu. 45. verſ. & hoc
fortiùs, Afflict. in prælud. q. 25.* & illud primum
priuilegium non eſt ampliùs in conſideratio-
ne, ſed hoc ſecūdum priuilegium eſt attenden-
14 dum, & vbi non eſt expreſſum, non eſt præſu-
mendum, quod Rex voluerit concedere ea,
quæ non ſunt ſolita paſſim concedi, & quæ
ſunt Principi reſeruata, vt conſtat ex traditis
per *Luc. de Penn. in l. 2. col. 1. in princ. verſ. ſed
pone, C. de iur. Reip. & in l. 1. col. 6. in verb. dene-
gamus, C. de priuileg. ſcolar. Afflict. in cap. 1. quæ
ſint regal. in verb. angaria col. 3. verſ. ſed iuxtà
hæc quæro, Capyc. in inueſt. in verb. cum iuribus,
& pertinentijs, verſ. dubitaui, Pariſ. de reintegr.
feud. in cap. ſequitur quæſtio fol. mihi 115. Cam-
pag. in cap. Grauamina num. 73. Præſ. de Franch.
deciſ. 78.*

Et de illa clauſula, proùt pleniùs, & meliùs
15 poſſiderunt prędeceſſores, non eſt curandum,
ceſſante illorum iurium ſpecifica mentione,
vt probat *text.* à nemine, quem viderim pon-
deratus *in l. cùm de lenionis, §. fin. ff. de fund. inſtr.
& inſtr. leg.*

Niſi tamen illa clauſula haberet ſpecificam
relationem ad priuilegium illius, qui primo
loco tenuit, & poſsedit cum illis iuribus, putà
ſi diceret, proùt Titius tenuit, & poſsedit, tunc
enim illa ſpecifica relàtio referret omnes ſuas
qualitates, & ſic omnia in hoc nouo priuile-
gio includerentur, ex regul. *l. aſſe toto, ff. de hæ-
red. inſtit.* ità concludit *Afflict. in cap. 1. nu. 34.
de Capit. qui cur. vend. Præſ. de Franch. deciſ. 56.*
paulò antè *nu. 6. & deciſ. 192. num. 9. cum ſeqq.*

Pendente deciſione inquiſitus deceſſit, & ſic
articulus non fuit votatus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. VI.

IVriſdictio caſuum Principi reſeruatorum,
conceſsa magno Domino, an tranſeat in ſin-
gularem ſucceſsorem inferiorem, cui ſit facta
alienatio cum aſsenſu, cum clauſula, proùt
pleniùs, & meliùs &c. Et dixi tinctum, diſcur-
rendo, fuiſse, ait *D. Author. hic nu. 13.* Aut feu-
dum illud redijt Regi ob lineam finitam feu-
datarij magni Domini, vel alia cauſa, & poſt
illius deuolutionem, & incorporationem feu-
dum illud fuit conceſsum alteri de nouo, non
ſpecificando illa iura regalia primo loco con-
ceſsa, ſed ſolùm cum clauſula generali, proùt
alij prædeceſsores tenuerunt, & poſsederunt,
& tùnc non veniunt alia iura regalia. Aut ve-
rò Rex concedendo feudum ponit clauſulam
illam, proùt meliùs &c. habentem ſpecificam
relationem ad priuilegium illius, qui primo
loco tenuit, & poſsedit cum illis iuribus, putà
ſi diceret, Proùt Titius tenuit, & poſsedit, &
tùnc veniunt dicta iura. Non fuit tamen Arti-
culus deciſus, huius deciſionis meminit *Conſ.
Recc. reſp. 37. nu. 10. & 11. lib. 2.*

Ad nu. 2. Adde *Nouar. ſuper pragm. collect. 1.
rubr. de monetis nu. 12. Montan. de regal. §. Mone-
tæ nu. 3. & 4. fol. mihi 76. & 77.* vbi omnia ad
materiam.

Ad nu. 3. & 4. Adde, quæ dicemus *in addit.
ad deciſ. 71.*

Ad nu. 7. Obſerua, quod res Eccleſiæ ſemel
7 ritè vendita, ſi demùm illa ad eandem Eccle-
ſiam perueniat, poteſt ſine aſsenſu Apoſtolico
alienari. *Quarant. in ſumma bullar. verb. aliena-
tio rerum Eccleſ. à nu. 38. Genuenſ. in praxi Ar-
chiepiſcop. cap. 60. nu. 5. Ricc. in p. 1. prax. Eccleſ.
reſol. 25. Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 7. nu. 1.*

Obſerua ad hanc deciſionem. Quod quam-
16 uis feudum aliquod fuerit conceſſum alicui
magno Domino cum aliquo priuilegio, & il-
lud titulo particulari reuerſum ſit ipſi Regi,
putà quia Rex fuit hæres in illo inſtitutus, &
ab eodem Rege fuerit iterùm conceſsum ali-
cui alteri Baroni cum clauſula: proùt pleniùs,
& meliùs poſsedit magnus Dominus, & ipſe
Rex, tamen non cenſetur conceſſum cum præ-
rogatiuis conceſſis dicto magno Domino, vt
deciſum refert *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 67.* vbi
Gizz. in addit.

Obſerua 2. Quod ſi Rex concedat magno
17 Domino non in vim priuilegij, ſed permuta-
tionis aliquas prærogatiuas, putà ſi Rex con-
ceſſit feudum magno Domino, & poſteà ob
aliquam cauſam in excambium illius permu-
tet cum illo feudum cum ampliſſimis clauſu-
lis, & prærogatiuis, quod feudum deindè ti-
tulo venditionis vadat ad aliquem Baronem,

tùnc illæ prærogatiuæ tranſeunt etiã ad alium Baronem, vt deciſum per S.C. refert *Thor. in 3. par. comp. deciſ. verb. priuileginm.* Ratio eſt, quia dictum priuilegium eſt reale.

Obſerua 3. Si Rex concedat officium alicui
18 cum clauſula: proùt pleniùs, & meliùs prædeceſſores &c. Si vltimus prædeceſſor habuerit aliquod inſolitum, intelligitur illud inſolitum, etiam datum, vt refert *Reg. Reuerter. deciſ.* 557. vbi obſeruatio *Reg. de Marinis.* qui dicit id maximè procedere, ſi in inueſtitura, ſeù conceſſione, fuerit alia clauſula: ex certa ſcientia, quæ operatur, vt præſumatur, Principem fuiſſe informatum de eo, quod fecit. Quod probat ex *Bart. in l. ſed & ſi quis. §. fin. ff. ſi quis cautio, & in l. ſi dari, ff. de verbor. obligat. & in l. fin. §. inter, ff. de condit. indebit. Alex. conſ.* 15. *nu. 2. lib. 5. Rot. deciſ.* 180. *nu. 2. tom. 3. recenſ. Barboſ. de clauſ. vſufr. clauſ.* 59. *nu.* 18. *qui nu.* 22. dicit ſtante dicta clauſula, nullum contrà id quod actum eſt audiri poſſe, & *nu.* 25. ait omnem erroris præſumptionem tolli *ex Angel. Alex. Soccin. Menoch. Glorit. reſp. 1. par. 1. nu.* 29. & alijs.

Obſerua 4. quod facta conceſſione rei à
19 Prĩcipe alicui, eo addito in priuilegio, proùt, & quemadmodum prædeceſſores tui aliàs rem illam tenuerunt, & poſſederunt, ſi demùm non conſtat de prædeceſſorum poſſeſſione, nùm conceſſio illa corruat, vel vt noua diſpoſitio ſubſiſtat? Conceſſionem eſſe validam, fuit deciſum iunctis omnibus Tribunalibus in caſu relato per *Reg. Reuert. deciſ.* 11. *in compil. Reg. Marin.*

20 Ad deciſ. hanc obſerua *Noguerol. allegat.* 5. vbi plura ad materiam diſputat, præcipuè ſi conceſſo officio abſq; expreſſione ſalarij ſoliti dari anteceſſoribus Officialibus, cenſeatur datum illud ſalarium, vnà cum omnibus alijs prærogatiuis, & fundat quod ſic, *Thor. par. 3. comp. deciſ. verb. ſubſtituere,* vbi alium caſum ponit.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Venditio cum reſeruatione dominij, ſolutione pendente, dicitur potiùs locatio.*
Doctrina, & verba Afflicti *in hac materia examinantur, nu.* 4.

2 *Venditor, qui ſibi dominium reſeruauit, an pretio non ſoluto poſſit rem reaccipere, & iterùm vendere.*
Quid in venditione ſubhaſtæ? Et rei fiſcalis? Obſ.

3 *Contractus cum iuramento contrà non obſeruantem promiſſa in eo facta reſoluitur.*

5 *Manus iniectio, quando competat venditori ob pretium non ſolutum, & nu.* 7.

6 *Traditio in contractu, vbi reſeruatur dominium, prima ſufficit, nec ſoluto pretio altera eſt neceſſaria.*

8 *Pœnitentia an habeat locum in venditione ex cauſa pretij non ſoluti.*
In contractibus nominatis haud admittitur, nu. 9.
Quid in contractibus innominatis? Obſer.

10 *Locationis contractus poteſt inſeri in contractu venditionis inter eoſdem contrahentes.*

11 *Pactum legis commiſſoriæ, quid differat à reſeruatione dominij pendente ſolutione.*

12 *Venditor, ſi pretio nondùm ſoluto res ſit euicta, ad quid teneatur.*

13 *Reſeruationis dominij in contractu emptionis quinam ſit effectus.*

14 *Facta venditione rei cum reſeruatione dominij, augumentum, & periculum ipſius, ſpectat, ad emptorem.* Obſer.

15 *Facta taliter venditione ſtatim eſt locus retractus conſanguineorum, & vicinorum.* Obſer.

16 *Et ſtatim ſoluitur laudemium.* Obſer.

17 *Super re cum tali reſeruatione empta, poteſt fieri per emptorem venditio annui introitus ad formam bullæ.* Obſer.

18 *Venditor, creditor vigore apocæ bancalis cum dicta reſeruatione, præfertur creditoribus, etiam inſtrumentarijs, emptoris.* Obſer.

19 *Quod dicitur. Venditorem cum tali pacto præferri ſuper re vendita omnibus, an ſicuti procedat ſuper re, procedat ſuper meliorationibus ab emptore factis.* Obſer.

20 *Poſita pro vera concluſione, reſeruationem dominij importare ſpecialem hypothecam, definitur pulcra quæſtio.* Obſer.

A R G E M E N T V M.

Reſeruatio dominij in contractu venditionis, quid operetur in beneficium venditoris, donèc pretium ſoluatur.

Quid in venditione ſubhaſta, & rei fiſcalis, Pœnitentia in quibus contractibus locum habeat, aliaquè ad materiam.

D E C I S I O VII.

LAta ſententia ſub die 17. Octobris 1615. per quam Andreas de Iuliano fuit condemnatus ad relaxandum Franciſco de Bernardo vti hæredi pro medietate cuiuſdam Nicolai Antonij de Bernardo medietatem territorij per ipſum poſſeſſi vti hæredem qu. Hieronymi de Iuliano, qui illud emerat integrum à Mutio Marotta, & fratribus vti hæredibus Michaelis Marotta. Dictus Andreas ſub prætextu, quòd tempore expeditionis cauſæ non fuiſſet auditus in Aula, obtinuit regiam decretationem, quod iterùm fieret verbum in S.C. & allegabat, dictam ſententiam non potuiſſe taliter proferri, ſed potius debuiſſe abſolui. Siquidem in facto erat indubitatum, quòd Michael Marotta pater dicti Mutij, & fratrum in anno 1566. vendidit dictum territorium

torium Nicolao Antonio de Bernardo pro pretio ducat. 350. quos emptor promiſit ſoluere infrà annos tres, cum reſeruatione dominij, pendente ſolutione; quo termino elapſo, & pretio non ſoluto Mutius vti hæres vēditoris cum conſenſu Sabatini de Bernardo vnius ex hæredibus Nicolai Antonij de Bernardo emptori reaccepit poſſeſſionem eiuſdē territorij, quàm etiam poterat reaccipere propria authoritate ob dominium reſeruatū in actu venditionis, & ſic omni iure potuit illud vendere, & dominium, quod ſemper manſit penès ipſum vendere, & transferre in Ioan. Hieronymum de Iuliano partem ipſius Andreę, & ſucceſſiuè non poterat condemnari ad relaxationem eiuſdem territorij.

Quod autem venditor, ſeù eius hæres potuiſſet propria authoritate reaccipere territorium venditum elapſo tempore ad ſoluendum pretium, quando fuit reſeruatum dominium, eius Aduocati adducebant *Afflict. deciſ.* 338. & ibi *Vrſill. Magon. deciſ. Lucenſ.* 31. *num.* 9. *& deciſ. Florent.* 91. *num.* 8. *deciſ.* 92. *num.* 12. *& ſeq. Surd. deciſ.* 157. 120. 305. *num.* 39. qui dicũt, quòd facta venditione cum reſeruatione dominij, pendente ſolutione pretij, dicitur potiùs locatio, quàm venditio, & traditio dicitur facta in executionem locationis, non venditionis, ex regul. *tex. in l. cum manu ſata, ff. de contrah. empt.*

Et in ſpecie, quòd non ſoluente emptore
2 pretium in tempore promiſſo, licitum ſit venditori reaccipere poſſeſſionem rei venditæ, & alteri vendere, tradit *Caſtr. in l. Iulianus, §. offerri, num.* 5. *ff. de act. empt. Fabian. de Monte de empt. & vendit. q.* 3. *num.* 50. *Plot. de in lit. iur. §.* 4. *num.* 60. *Cartar. deciſ. Genu.* 98. *num.* 11.

Præterea etiam circumſcripta reſeruatione dominij, quando venditio fuiſſet libera, ſed pretium non ſolutum integrum, dicebant ijdem Aduocati poſſeſſoris, quòd adhùc poterat venditor reaccipere rem vēditam à primo emptore, & alteri vendere, ex diſpoſitione *tex. in l. ſi quis maior, C. de tranſact.* quæ inter cęteras pœnas contra non obſeruantem pro-
3 miſſa in contractu iurato, ſtatuit, vt contractus reſoluatur, & emptor rei proprietate priuetur, adducentes ad hoc *Matthæſil. ſing.* 50. *& Alex. conſ.* 92. *col.* 2. *vol.* 1.

Attamen his non obſtantibus Sacrum Cōſilium ſub die 24. Octobris 1616. referente Domino Didaco Salinas iudicauit, quod ſententia prædicta in fauorem Franciſci de Bernardo debitæ executioni demandetur, & de ſcripturis de nouo pręſentatis per conuentum ad fundandum pactum reſeruationis dominij habeatur ea ratio, quæ de iure habenda erit in cauſa reclamationis.

Et quia Aduocatus Actoris ſummis digitis rem ſtringebat pro defenſione ſententiæ, Sacrum Conſilium aſſumpſit in ſe onus illam defendendi, & proindè adhibita omni diligētia in examinandis authoritatibus DD. qui in contrarium adducebantur, fuit repertum, quod. *Afflict. deciſ.* 338. mouetur authoritate
4 *Bald. in rubr. C. de contrah. empt. quæſt.* 11. *&* 13. quem inducit ſub hac ſtructura verborum ſub *num.* 3. 73. & clariùs *Bald. in rubr. C. de contrah. empt. verſ. Vndecimò quæro,* vbi dicit: *Quòd ſi vendo rem retento dominio directo, & vtili, non tenet venditio, quia à quo remouetur naturalis effectus, remouetur eius ſpecies, vt in dicto §. nemo,* ſubdit tamen in 13. *quæſt. Quòd ſi poſitum fuit pactum in venditione, quòd non tranſeat dominiū, donec pretium non ſit integralitèr ſolutum, quòd iſtud pactum eſt naturale, vt in §. venditæ inſtit. de rer. diuiſ. & pretio non ſoluto, non eſt opus noua*
5 *traditione, imò quando eſſet tranſlatum dominium, propter pretium non ſolutum habet manus iniectionem ad rem venditam, per l. Titius, ff. de ſeru. export.* hæc *Bald.* ſecundùm *Afflict. ibi.*

Sed ſi inſpiciatur *Bald.* in fonte, ſtatim conſpicitur, quòd *Afflict.* deceptus fuit in inductione *Bald.* in duobus: Primò, ibi, *& pretio nō ſoluto non eſt opus noua traditione*; nàm illa prima negatiua (*non*) deficit in originali, & verba *Bald.* ſunt hæc: *Tamen dubitatur, vtrum ſoluto pretio ſit neceſſaria noua traditio? Dic, quòd non,* & ſic *Bald.* ſumpſit occaſionem dubitandi, vtrum ſoluto pretio per emptorem requiratur noua traditio rei ipſi emptori, quaſi quòd illa prima traditio facta tempore dominij reſeruati in venditore, pendente ſolutione pretij, non fuiſſet habilis ad transferendum cum effectu dominium in emptorem, & reſoluit, quòd non eſt neceſſaria noua traditio; *Afflict.* verò interpretabatur doctrinam *Bald.* in ſenſum totum contrarium, & præſupponebat, quòd intentio *Bald.* eſſet, vt non ſoluto pretio per emptorem, non eſſet opus noua traditione rei in venditorem pro reaſſumendo penès ſe illud dominium reſeruatum. Patefacta igitur hac prima æquiuocatione *Afflict.* in interpretanda doctrina *Bald.* patet, quòd ex ea re-
6 ſultat totum contrarium, vt ſcilicet etiam in venditione rei cum reſeruatione dominij, pēdente ſolutione pretij, ſufficiat prima rei traditio ad transferendum dominium, nec ſit opus alia traditione pretio ſoluto.

Secundò deceptus eſt *Afflict.* in verbis ſequentibus, ibi: *Imò quando eſſet translatum dominium, propter pretium non ſolutum, habet manus iniectionem ad rem venditam, per l. Titius, ff. de ſeru. export.* & non proſequitur vlterius verba *Bald.* & tamen ſi integrè deſcribantur, reſultat totum contrarium; nàm tatenus *Bald.* in hoc caſu admittit manus iniectionem per venditorem, quatenus illam manus iniectionem ſibi reſeruauerit, & non aliter; & verba *Bald.* ſunt hæc: *Imò plus, quia ſi eſſet translatum dominium, poſſet vēditor ſibi reſeruare manus iniectionem, ſi pretium non ſoluatur, argum. ff. de ſeru.*

F 2 ex-

export. l. Titius. Ergò non reſeruata manus
iniectione, ceſſat poſt traditionem rei in em-
ptorem.

*Vrſill.*quoq; ad *Afflict.ibid.* dùm pro coad-
iuuando eius dictum,adducit *Corn. conſ.* 297.
lib.3.vt num.2.in fin. verſ. Verùm, ſimilitèr de-
8 ceptus eſt in eius inductione, dùm præſuppo-
nit, ex illius dictis colligi concluſionem,quòd
hoc caſu habeat locum pœnitentia pretio nõ
ſoluto in tempore, & liceat reſilire à contra-
ctu ob pretium non ſolutum, & non obſeruã-
tiam. Siquidem *Corneus* ibi affirmat totum
contrarium, & ideò volui hic ſubnectere eius
verba formalia:

*Qualitercumque autem intelligantur vno mo-
do,vel altero,eſt intrepidè concludendum,quod cen-
ſeatur contractus emptionis,& venditionis, & non
contractus innominatus, ità quod non ſit locus pæ-
nitentiæ,cùm non obeſt d.l.cum manu ſata, cùm
loquatur, quandò pactum de non transferendo do-
minium ſimplicitèr interponitur, & non tempora-
litèr,aliàs ſequeretur, quod ſi in ipſo contractu aſſi-
gnaretur venditori dilatio ad transferendum poſ-
ſeſſionem,vel dominium,non reſultaret emptio, vel
venditio,quod eſſet deriſorium. Item quod nequa-
quam ſit locus pænitentiæ ex alio deducitur, nàm
interuenit contractus nominatus ſtipulationis, &
9 propterea ceſſat pænitentia, quæ non vendicat ſibi
locum in contractibus nominatis, l. ſicut, C. de act.
& oblig.l.petens,* C.*de pact. l.* Ariſto, *ff. de donat.*
Hucuſque *Corneus d.conſ.*297.*num.*3. *propè fin.
col.*3.

Non video igitur vndè potuit *Vrſillus* ex-
cerpere ſuam concluſionem, quòd ſecundùm
Corneum in hoc contractu habeat locum pœ-
nitentia. Nimirùm ſi non ſit de facili creden-
dum Doctoribus,qui alios Authores allegãt,
niſi videantur in fonte, propter quod eſt ne-
ceſſaria copia librorum, *Magon. deciſ. Lucenſ.*
36.loquitur in caſu, vbi fuit expreſsè conuen-
tum: *Quod interim emptor loco aſſictus, ſeù pen-
ſionis teneretur ſoluere ſtara tria grani quolibet an-
no*, ità ſunt formalia eius verba in principio
deciſ.& poſteà *num.* 13. ponderat: *Quòd tradi-
tio fuit facta,non ex titulo venditionis, ſed ex titu-
10 lo locationis,& propterea non operabatur transla-
tionem dominij*, quod etiam falſum eſt,vt infrà
patebit.

Idem in caſu *deciſ.Florent.*91.*vt num.*8.*in
fin.& num.*9. *propè fin.*& ſimiliter in *deciſ. ſeq.
vt num.*15. *verſ. Potuitque*, & ſic nihil faciunt
ad caſum, in quo nihil fuit dictum de loca-
tione.

Nec poteſt dubitari, quin etiam in contra-
ctu venditionis admittatur inter eaſdem par-
tes,etiam contractus locationis, iuxtà *tex.* in-
diuidualem in *l.ſicut emptio in fin.cum ſeq.ff.lo-
cat.*quem expendit latè *Couar.lib.*3.*variar.cap.*
4.*num.*4. *Roder.de ann.reddit. lib.*2.*q.*3.*num.*62.
*Gratian.diſcept for.*354.*nu.*48.*& ſeq.* & ad hoc
propoſitum ponderat *Boſſ.in tit. de remiſſ.mer-
ced.cond'ct. nu.*102. vbi ex *Gloſ.* & ob commu-
nem opinionem *DD. in d. l. ſicut emptio*, affir-
mat, quòd hoc caſu, etiam periculum interi-
tus ipſius rei ſpectat ad emptorem, eundem-
que conductorem, ex quo redditur falſa con-
cluſio *Magon.*in vtraque *deciſ.* ſuprà relata.

Surd. deciſ. 157. ponit caſum, in quo ipſe-
met emptor reſtituerat rem venditori, qui eſt
caſus indubitabilis,ex reg. *l.nihil tàm naturale,
ff.de regul.iur.* Fuit enim diſſoluta venditio eo-
dem conſenſu,quo erat contracta,& *nu.* 2. fa-
cit fundamentum in authoritate *Magon. d.dec.
Lucenſ.* 31. quæ (vt dictum eſt) loquitur in
cõuentione expreſſa de contractu locationis.
Similiter,& in *deciſ.*305.*num.*39. Imò aduerto
vnum,quod fortè decepit omnes,qui tentaue-
runt contrarium perſuadere ex doctrina *Azo.
in ſumm.C.de pact.inter empt.& vendit.nu.*7. *&
ſeq.*quòd *Azo.* non loquitur in pacto reſerua-
tionis dominij, ſed in pacto legis commiſſo-
riæ, vt ſcilicet pretio non ſoluto res ſit inem-
pta, quod nemo eſt,qui neſciat, quantùm di-
ſtet à reſeruatione dominij. Et etiam id pacto
legis commiſſoriæ *Azo.*non dicit,quòd detur
venditori manus iniectio, & poſſit rem alteri
vendere,ſed tantum, quòd competit vendito-
ri rei vendicatio, prout eodem modo loqui-
tur *Fab.de Monte d.quæſt.*3.*de empt. & vend.*

Et quatenus *Caſtr. Plot. & Cartar.* in locis
ſuprà citatis admittunt,quod in hoc caſu vẽ-
ditor poſſit alteri vendere impune, hoc eſt,ad
euitandam pœnam falſi inductam, ex *l. qui
duobus. ff. de falſ.* vt conſtat ex *Odoffr. in l. ven-
ditor ex hæreditate,col.*2.*circa med.verſ.Or Signo-
ri,ibi,vel dicatis,ff.de hæred.vel act.vend.*

Id verò, quod deſumebatur ex diſpoſitione
*l.ſi quis maior,*C.*de tranſact.*authoritate *Mathæ-
ſil.ſi gul.*50.*& Alex.conſ.*92. *lib.* 1. repertum
fuit omninò erroneum,nè dicam falſum,nàm
Mathæſil. ſing. 50. nihil dicit de hoc, ſed tan-
12 tùm dicit, quod non ſoluto integro pretio
rei venditæ,ſi interim res euincatur, venditor
non tenetur ad duplum de euictione,& eum
ſequitur *Roland.conſ.*31.*num.*3.*lib.*2. *Alex.* ve-
rò *ibid.*ſcilicet *conſ.*92.*lib.*1. *nu.*3. dicit totum
contrarium, ſcilicet quod *tex. in d.l.ſi quis ma-
ior* procedat quoad pœnas, ad quas poteſt
adaptari, non autem quoad translationem
datorum, & traditorum, in quibus opus eſt
ſententia,& retrotraditione.

Reiectis igitur his omnibus pro reo addu-
ctis, Sacrum Conſilium habuit pro indubita-
13 to, quod illa ſimplex reſeruatio dominij in
contractu venditionis,ſequuta traditione,ni-
hil aliud in effectu operetur in beneficium
venditoris, niſi vt venditor præferatur cæte-
ris omnibus creditoribus eiuſdem emptoris
in pretio eiuſdem rei venditæ pro conſequu-
tione ſui pretij, vt explicitè tradiderunt *Moz.
de locat.rub.de accidentalib.num.*37.*& ſeqq.Præſ.
de Francb.deciſ.*506. *Reg. de Pont. de poteſt. Pro-*

reg.

reg.tit.8.de reſut.ſ.3.num.8.cum ſeqq.fol.301.& iterum *num.15.& fol.393.col.1. verſ. Cùm effectiuè, Marta deciſ. Piſana 43. num. 7. & ſeqq. & vol.13.in fin.Bertaz.clauſ.5.gloſ.4.n.3.* Actuar. eſt Scacciauent.

Poſt hanc cauſam deciſam prodijt *tertium volumen diſcept.forenſ.Gratian.*qui *cap.523.*tractat materiam *d. l. cum manu ſata*, & in omnibus ſe conformem reddit ſuperiùs ponderatis,& iterum *c.751.n.1.17.18.23.& 24. vol.4.*

Reliqua ad materiam *d. l. cum manu ſata*, pertinentia habes apud *Zaſ. ſing. reſp. lib.1.c. 12.num.4.& ſeq.Rimin.iun. conſ.400. num. 98. cum ſeqq.vol.4.Moz.de empt.& vend. col.4. de naturalib.num.9.cum ſeqq.Barz. deciſ.Bononiæ 72.Claper.cauſ.fiſcal.29.q.1.*

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. VII.

Reſeruatio dominij in contractu venditionis, operatur in beneficium venditoris, donec pretiũ ſoluatur,vt ille præferatur cæteris omnibus creditoribus eiuſdem emptoris in pretio eiuſdem rei venditæ pro conſequutione ſui pretij hoc dicit *D. Author hic adde Couar.lib.3.var.reſol.cap.11.Cæpoll.cautel. 125.poſt med.Thcſ.qq.forenſ.lib.2.q.74.Grat.diſcept.forenſ.cap.175.num.32. & ſeq.* vbi ſic deciſum in *Rot.Rom.*refert *Fontanell.de pact.nup. col.7.gloſ.2.par.9.num.14.in fine, Farinac. deciſ. 238. num. 2. tom. 2. in poſth.* idem *Gratian. diſcept.tom.5.cap.900.num.15. & 16. Cenc.deciſ. 2.poſt tract.de cenſ.num.7. Criuell. deciſ. Dol.56. num.4. Conſ. Hodiern.ad Surd.deciſ.157.nu.14.* vbi deciſum ſolemniter per R.C.S.in Regia Iuncta coram D.Viſitatore Generali, *& contr. forenſ.cap.1.num.44.Vrceol.conſult.5.*

Quidquid in contrarium dicat *Cyriac.contr.164. lib.1. Conſ.Carleual.in tract.de iudicijs, lib.1.tit. 3.diſp.8.ſect.5. à num.* 56. qui redarguendo D. Authorem,dicit vltra effectum,de quo D.Author efficere, vt reſeruet venditori dominiũ, & rei vindicationem rei venditæ, & ſic aduenicnte tempore, poteſt venditor ob non ſolutionem alteri illam rem vendere. Quæ concluſio non eſt tuta,nàm ſi hoc eſſet verum, ſequeretur, quod ſi pendente ſolutione res vendita periret,cederet in damnum venditoris dominium reſeruantis,quòd eſſet abſurdum,& cõtra *tex.expreſſum in l.ſicut emptio,cum gl.& l.ſequenti, ff. locati*, vbi habetur, quod ſi vendidit rem pro certo pretio pacto adiecto, vt ſolutione pendente, res vendita dicatur locata, non per hoc deſinit eſſe emptio, & venditio, nàm ſi res perit in damnum emptoris perit,& ſic conductoris, & non in damnum venditoris,& ſic locatoris,& proinde dicit ibi I.C.remiſſio mercedis fieri non debet, prout deciſum in S.C.refert idem *Conſ. Hodiern.ad Surd. d.deciſ.157.num.13. Card.Mant.de ambig.lib.4. tit.24.num.18.Boſſ.de remiſſ. merced. num. 102.* Cum res Domino pereat, *l.pignus de pign. act.* facit quoque *tex.in l.ſerui emptio, ff.de peric. & commod. rei vendit.* ſequitur *Reg. de Marin. ad Reg. Reuert.deciſ.8.num.4.* Nam ſi dominium non eſſet translatum, non poſſet dici venditio,inquit I.C.in *l.manu ſata,§.fin.ff.de contrah. empt.* Sed potiùs contractus locationis, vel alterius generis, dicit ibi *Gloſ.* Et ſic dicta reſeruatio videtur contradicere ipſi venditioni,vt in ſpecie *Rot.*apud *Cenc.d.deciſ.2. num.4. poſt tract. de cenſib.* prout dicit *Conſ. Hodiern. vbi ſup.*

Achilles contrariorum, præſertim *D.Conſ. Carleual.*eſt *tex.in l.procurator. §.planè, ff.de tribut.actione,* in hoc haberi dicit *Carleual.* reſeruanti dominium,concedi rei vendicationem, tanquam vero Domino, igitur dominium nõ eſt translatum, nàm rei vendicatio ſupponit dominium.

Cui ſatis benè reſpondet *Conſ.Hodiern. loc. cit.num.16.* quem intelligit loqui, quando vẽditor noluit fidem de pretio habere, credens ſtatim emptorem ſibi ſoluturum, ibi: *Incredi- tum non iuit*, ſcilicet fidem de pretio non habuit,vt poſt *Gloſ.*declarat *Franc.Stephan.deciſ. 68.*ſic etiam *D.de Ponte conſ.70.num.32.*Sed ſecùs eſt, quando venditor ſcit pecuniã præ manibus non habere, & dilatat eius ſolutionem, cum tunc fidem de pretio habere dicatur, *l.ſi quaſi,ff.de pign.action. Graſſ.de except. except.13. nu.35.* vt eſt in caſu noſtro, reliqua vide apud eundem *Conſ.Hodiern.loc.cit.*

Ad num.2. vbi habetur, quod venditor, qui ſibi dominium reſeruauit, pretio rei venditæ non ſoluto,poſſit rem reaccipere, & iterum
2 vendere. Obſerua, vt dicemus infrà, id non procedere in venditore priuato, ſed benè in venditione ſubhaſta, *Gratian.diſcept.forenſ.cap. 7.num.4.lib.1.* Rationem affert,quia venditio ſubhaſta, pro forma requirit pecuniam præſentem, qua pecunia non ſoluta non transfertur dominium, *DD.in l.à Diuo Pio,§.ſi emptor, ff.de re iudicat.* Quod ampliatur habere locum, etiam in venditione rei fiſcalis, nàm non poteſt haberi fides, *l.ſi procurator, §.1. ff.de iure fiſci,l.cum vendentem,C.vbi cauſa fiſcal. Pontan.in tract.de ſpolio, lib.2.cap.14. num.90. Reg. Conſtant.l.1.C.de vend.re fiſcal.num.69.fol.35. Reg. de Ponte de poteſt.Proreg.tit.4.§.6.num.7.& 8.*& ibi, *Thor.*addens alios, *Montan.pragm.1.§.13. num.18.de adminiſtr.*Et ſucceſſiuè per ſupradicta,pretio non ſoluto poſſet ſtatim res vendicari,licet cõtractus diceretur perfectus, *Bart. in l.licitatio,quæſt.1.ff.de publican.* cum alijs cumulatis per *Pontan. vbi ſup.* Et quid in Eccleſia,& minore. *De Ponte vbi ſuprà,nu.9.& ſeq.* & ibi *Thor.*

Ad num.9. vbi habetur, quòd in contractibus nominatis non habet locum pœnitentia. Adde *Mandel.conſ.626.num.4.lib.4.Dec.conſil.*

45.

45.*Sard.conſ.52.num.267.lib.1.Afflict.dec.280.*
*Mareſcott.variar.reſol.cap.90.num.3.lib.1.*quo-
rum meminit *Reg.Capyc.Latr.deciſ.160.nu.12.*
lib.2.Rumm.ad Afflict. de iure prothomiſ. num.5.
col.2.fol.mihi 220.Cyriac.contron.682.lib.4.Rā-
mon.conſ.8.Lainez ad Gomez.var. reſol.to.2.c.8.

Vbi obſerua ſecùs eſſe in contractibus in-
9 nominatis, qùm in illis pœnitentia locum
habet, *l.ſi pecuniam, ff. de condit.ob cauſam, Iaſ.in*
l.iurisgentium, ff.de pactis, maximè quando ſūc
correſpectiui, putà do, vt des, vel facias, *gloſ.1.*
*in l.ſi fundum, ff.de pact.Cacher.deciſ.98.*poſt *nu.*
11. Surd. de alim. tit.9.q.23.num.27. & 28. vbi
*num.29.*infert ad contractum permutationis,
qui cum ſit innominatus in eo locus eſt pœ-
nitentiæ poſt DD. quos allegat, quæ conclu-
ſio fallit, quando res non eſt integra, vt ibi, *nu.*
30.poſt *Cacher.d.loco, num.5.* declara tamen, vt
ibi, *num. 12.* Quid ſi in contractibus innomi-
natis interuenit ſtipulatio, vel iuramentum,
an ſit locus pœnitentiæ, vel non? *Cacher.d.dec.*
98.num.12. Quæ omnia intellige ex parte im-
plentis, non autem ex parte non adimplentis,
ſecundùm *Bart. in l. ſi pecuniam, num.4. & 12.*
Surd.vbi ſuprà, nu.33. Viſcont. concluſ.iur. verb.
Pœnitentia, Amat.conſ.73.Surd.deciſ.175.nu.16.
Rumm.ad Afflict.vbi ſup.

Quæ concluſio fallit in tranſactione, quæ
quamuis ſit contractus innominatus in illa
non habet locum pœnitentia, ratio eſt, quia
facta trāſactione omnes probationes teſtium,
& inſtrumentorum caſſantur, *cap.1.de tranſact.*
Camill.Lauath.conſ.28.num.20.

Fallit 2.fauore dotis, *l.ſi ego, §.1.ff.de iure*
dotium, Bart.in d.l.ſi pecuniam, nu.3.verſ. Reſpon-
deo ergò, Surd.loc.cit.num.31.Gomeſ.var.reſol.to.
*2.cap.8.*vbi *Lainez, Salgad.in labyrint.creditor.p.*
1.cap.33.num.15.& 16.

Fallit 3.fauore piæ cauſæ, ibidem *Surd. nu.*
32.poſt multos, *Viſcont.d.verb.Pœnitentia.*

*Ad num.12.*adde *Mangil.de euiction. q.182.*

Obſerua ad hanc deciſionem, quod facta
venditione rei cum reſeruatione dominij, au-
14 gmentum, & periculum ipſius, ſpectat ad
emptorem, *d.l.ſicut emptio,* vbi *Gloſ. & l.ſeq.ff.*
locati, Gratian.diſcept.for.cap.523.ex num.17. &
tom.4.cap.730.num.24. & cap. 772. ex num. 7.
Boſſ.de remiſſ.merced.vbi ſuprà, num.102. Thor.
in comp.deciſ.par.1. verb. Periculum rei venditæ,
vbi deciſum refert per S. C. *Mangil. de euict.*
q.184.num.6.& ſeqq.Caroc.de locat, & conduct.
quæſt. 4. de lucro ceſſante titulato, num.4. fol. 43.
Mantica de tacitis, lib.4.tit.24.num.18. Larrea
deciſ.Granat.42.ſub num.6.par.1. Surd.dec.198.
num.28. Altograd.conſ.9. num.27. & ſeq. Vrceol.
conſult.5.num.60.

Obſerua 2.facta huiuſmodi venditione ſta-
15 tim celebrato contractu, eſſe locum retractui
conſanguineorum, & vicinorum ex iure con-
grui, & non eſſe expectandum tempus ſolutio-
nis pretij, *Afflict. deciſ. 338.* vbi addit. Quic-
quid in contrarium dicat, *Boer.deciſ.112. Af-*
*flict.*ſequitur *Ricc.deciſ.41.par.3.*citatus à *Reg.*
Capyc.Latr.deciſ.142.num.36. Vrceol. d. conſult.
5.num.59.

Obſerua 3.ſtatim, etiam ſolui laudemium,
16 *Theſaur.qq.forenſ.qu.51.lib.4.* & gabella, *Gut-*
tier.de gabell.q.49.

Obſerua 4. poſſe ſuper re empta cum dicto
17 pacto reſeruationis dominij fieri per empto-
rem venditionem annui introitus ad formam
Bullæ, & ſic cenſus erit validus contra *Cenc. de*
cenſib.par.1.cap.2.quæſt.3.art.4. Gratian.dec.13.
Conſ.Hodiern.ad Surd.deciſ.157.num. 8. Bellon.
de his, quæ fiunt incontinenti, cap.182. num.7. do-
cet *Giurb.obſeru.94.num.13.*

Rationem affert, quia contractus perfectus
eſt, & dominium emptori translatum eſt, ex
Fachineo lib.1.contron.cap.32. Leſſ.de iuſtitia, &
iure, lib.2. cap.21.dub.13.num.99. Nam hoc pa-
ctum, dicit ipſe, reſoluitur in ſpecialem hypo-
thecam, & efficit, vt venditor præferatur cre-
ditoribus emptoris, ſine qua reſeruatione eſ-
ſet poſterior, *Couarr. var. cap.11. Theſaur. qq.*
forenſ.q.74.lib.2.Valenz.conſ.56.nu.36.& alij.

Obſerua 5. creditores vigore apocæ Banci
18 ob venditionem alicuius rei mobilis, puta
mercis cum dicta reſeruatione dominij, pen-
dente pretij ſolutione, præferri alijs creditori-
bus dicti emptoris inſtrumentarijs, etiam an-
terioribus, vt deciſum per S.C. refert *Moccia*
in Sylua caſuum forenſ.cap.12.

Obſerua 6. id quod diximus, quod vendi-
19 tor cum tali pacto præferatur ſuper re, ven-
dita omnibus alijs creditoribus emptoris,
etiam anterioribus, procedere ſuper re vendi-
ta tantùm, non autem ſuper meliorationibus
ab emptore factis, nàm ſuper illis præferun-
tur creditores anteriores emptoris. Prout de-
ciſum refert *Præſ.de Franch.deciſ.506.*

Obſerua quæſtionem ad materiam hanc,
20 quam ſingularem appellant; & à nemine tactā
Reg.de Marinis lib.1. reſol.iur.cap.260. num.10.
& Conſ.Carlenal.tract.de indicijs, ſect.5. vbi ſup.
num.67. quæ eſt, Titius vendidit Caio prediū,
pacto adiecto reſeruationis dominij, penden-
te pretij ſolutione, poſteà dictus emptor acce-
pit pecuniam mutuam ab aliquo illam dante
ad emendum dictum predium, pacto adiecto,
quòd predium ſit ſpecialiter ei obligatum pro
ſolutione prædictæ pecuniæ, qui emptor ſol-
uat prædictam pecuniam venditori, ſed quia
non erat integrum pretium, & iſte emptor non
ſatisfecit aliundè venditori, neque creditori,
qui pecuniam ad emendum dedit, fit concur-
ſus ad inſtantiam iſtorum duorum credito-
rum, venditoris inquam, cum reſeruatione
dominij, & mutuantis ad predium emendum
cum pacto ſpecialis hypothecæ. Quæritur quis
nàm ſit præferendus? Et *Reg.de Marinis* inhæ-
rendo concluſioni à D. Authore firmatæ, do-
cet horum creditorum parem eſſe conditio-
nem,

nem, & ſic pro rata concurrere. Rationem affert, quia vterque habet ſpecialem hypothecam, nam ex ſupradictis reſeruatio dominij facta à venditore prædij non importat niſi ſpecialem hypothecam, conſimilem habet hypothecam ille, qui dedit pecuniam ad rem emendam, quæ fuit recepta à venditore cum dicta reſeruatione, ad *tex. in l. licèt, C. qui potiores in pignore hab.* Quæ ratio pro notabili affertur per *Franc. Stephan. decis. 68. num. 3.* vbi prælationem ſuper re diſtracta venditori pro pretio agenti concedens dicit: & hoc exemplo illius, cuius pecunia prædium comparatum eſt, & ſic vtrumque æquiparat.

Neque dices diuerſo tempore contractus venditionis, & pecuniæ datæ celebratos eſſe, nàm idem *Reg. de Marin. ibid. nu. 13.* reſpondet non per hoc fieri locum regulæ, qui prior in tempore &c. & hoc exemplo illorum, qui vnus poſt alium, & ſic diuerſis temporibus eorum pecuniam ad rem emendam dederunt, nàm concurrentibus demùm ſuper illa re pro ſatisfactione eius, quod conſequi debent, temporis prærogatiua ceſſat, ea quidem ratione, quia vno, eodemq; tempore, & in inſtanti creditores ſic pecuniam dantes hypothecas acquieſierūt. Nàm poteſt creditor hypothecam ſuper certa re debitoris acquirere, priuſque res illa in eiuſdem debitoris dominium perueniat, & peruenire certè non poteſt, niſi integro ſoluto pretio, quod à pluribus exburſatur, nihil intereſt, quod vnus det hodiè pecuniam, alter verò cras. Nàm omnes ſciebant omnium pecuniam ad rei acquiſitionem eſſe neceſſariam, ſicque omnem acquiſitionem neceſſariam, ſicque omnes acquiſitionis cauſa fuerunt *Reg. de Ponte decis. 34. à nu. 11. Reg. Galeot. contro. 21. num. 3. & ſeq. lib. 1.* Quod ob id cenſetur vnus contractus, prout verè talis in caſu propoſito dijudicandus eſt.

Conſil. verò Carleual. cōtrario inhærens fundamento, benè dicit, præferendum venditorem cum reſeruatione dominij, quem dicit pendente pretij ſolutione, non tàm potiorem, quàm ſolum inueniri ſuper re vendita, cum creditores emptoris non poſſint cum venditore concurrere, neque prætendere aliquod ius in prædicto prædio, cuius dominium debitori ſuo quæſitum non ſit, neque effectum fuerit de ſuo patrimonio, obſtante dicta reſeruatione, cum integrum pretium non fuerit ſolutum. Sed quis eorum meliora iura foueat, ſuprà cum D. Authore, & alijs dixi nus.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Pupilli apud eos, quorum propior eſt ſucceſſio, educari non debent.*
Quod procedit, etiam ſi pater id ordinaret, vel pupillus vellet, vel ſubſtitutus non ſuccederet in tota hæreditate. Obſer.
2 *Educatio pupillorum nulli magis committenda quàm matri.*
Secùs tranſeunti ad ſecunda vota. nu. 4.
Quod non procedit, ſi mater ſit bonæ famæ, maximè ſi velit pupillum alere proprijs expenſis. Obſer.
Et an hoc ſit inductum in p[illegible] ſecundarum nuptiarum, nu. 8. & nu. 1[illegible]
Et illa exiſtente in viduita[illegible] Auo paterno præfertur, ſi pater non eſt in poteſtate. Obſer.
3 *Fratri an committenda educatio fratris pupilli.*
5 *Matri, quæ omnino eſt excluſa à ſucceſſione pupilli etiam tranſeunti ad ſecunda vota, poteſt illius, committi educatio.*
6 *Filijs, non eſt, qui præſumatur magis conſulere quàm pater.*
7 *Patriæ poteſtatis effectus eſt cohabitatio filiorum cum patre, & nu. 12.*
9 *Priuigni tutò non commorantur in domibus nouercarum, patre mortuo.*
10 *Patris votum eſt filios habere ſucceſſores.*
11 *Matri potiùs, quàm Patri aliquando eſt committenda liberorum educatio.*
13 *Parentes per tranſitum ad ſecunda vota redduntur ſuſpecti in rebus filiorum primi matrimonij.*
15 *Pater tranſiens ad ſecundas nuptias, non redditur ſuſpectus in educatione filiorum, niſi alia concurrant.*
16 *Quid ſi mater relinquat filiam educandam penès auiam filiæ, an pater poſſit petere illius educationem.* Obſer.
17 *Sequuto diuortio culpa vxoris, an infans patri reſtituendus ſit.* Obſer.
18 *Materia educationis arbitraria.* Obſer.
19 *Mater tranſiens ad ſecunda vota, priuatur tutela, & educatione.* Obſer.
20 *Caſus educationis deciſus.* Obſer.
21 *DD. tractantes materiam educationis.* Obſer.

ARGVMENTVM.

Pater tranſiens ad ſecunda vota, an reddatur ſuſpectus circà educationem filiorum primi matrimonij, quemadmodùm ipſa mater per ſuperinductionem vitrici? Et plura alia ad materiam educationis.

DECISIO VIII.

1 Filiorum educatio poſt mortem Patris adeò debita eſt matri, vt licèt ab ea arceantur de iure ciuili omnes propinqui, & conſanguinei, quorum proximior eſt cauſa ſuccedēdi illis in caſu mortis, etiam per viam ſubſtitutionis, *l. 2. C. vbi pupil. educar. debea. l. 1. ff. eod. Afflict. decis. 183. num. 5.* cum ſexcentis
2 alijs, tamen hæc ſuſpitio non eſt ſufficiens ad repellendam matrem ab hac educatione, quia

quia in ea, & in cæteris aſcendentibus ceſſat
hæc ſuſpitio, vt de mente omnium iurium
probat *Salyc.in d.l.2. C. vbi pupilli educ. debea.*
latiſſimè *Barbat. conſ.60.col.14. lib.2. Menoch.*
conſ.62. vol.1. & de arbitrar.ind.lib.4.centur.2.
caſu 168. qui licèt *ibidem in fine* ampliet hoc
3 priuilegium aſcendentium etiam ad fratrem,
tamen eum validè impugnat *Surd.de alim. tit.*
4. quæſt.13. nu.30. & 31. Concurrunt enim
quamplurima Naturæ vincula, quæ refellunt
ab ipſa matre omnem ſuſpitionem filiorum
vitæ, aut moribus inſidiandi, vt pluribus
comprobat *Anne.Robert.rer.indic. lib.1.cap.8.*
ver.pro meuia matre.

Si tamen mater tranſeat ad ſecundas nu-
4 ptias, tunc ſtatim inſurgit præſumptio con-
trà matrem, vt ob maiorem dilectionem ergà
ſecundum virum, & filios naſcituros ex ſe-
cundis nuptijs inſidietur vitæ pupilli ex pri-
mo matrimonio ſimul cum vitrico, vt eo de-
functo ſuccedat ipſa mater ad commodum
filiorum ſecundi matrimonij, & propterea
illius educatione priuari debet, vt eſt tex.for-
malis *in l.1.C.vbi pupill.educ.debe. & ibid. gloſ.*
Bar.Bald.& Salyc. vno ore id affirmantes *An-*
char.conſ.316. nu.7. Decianus conſ.49. vol.1. &
conſ.8.& 93.vol.2. Io: de Garron.in rubr. C.de
ſecund.nupt.pœn.5.num.59. concordat *tex.in §.*
eiuſdem auth. de nupt.

Hinc fit, quòd quando ceſſat hæc præſum-
5 ptio contrà matrem, quia ſcilicèt ſit excluſa
à ſucceſſione pupilli, aut per diſpoſitionem
defuncti, qui fecit ſubſtitutionem pupillo, aut
propria actione, nempè quia contraxit ſe-
cundum vſum Capuanæ, & Nidi, vel ex ſta-
tuto alitèr diſponente circa matris ſucceſſio-
nem, tùnc ſi concurrat etiam honeſtas vitæ,
& famæ tàm matris, quàm vitrici, ceſſabit
etiam legis diſpoſitio, & educatio pupilli fiet
apud matrem, non obſtante tranſitu ad ſecun-
da vota, ità patet ex traditis per *Praeſ. de*
Franch.deciſ.450.

Quid autem in patre, qui tranſiuit ad ſe-
cunda vota, an adhuc priuari debeat educa-
tione filiorum primi matrimonij ob eandem
præſumptionem, quæ viget contrà matrem?
Hic caſus accidit in Sacro Cõſilio inter Pom-
peium de Auxilio patrem Antoniæ in infan-
tili ætate conſtitutæ, & Victoriam Dauid
Auiam maternam, & pro Patre ponderaba-
6 tur, quod id, quod eſt cautum in matre, non
reperitur iure cautum in patre; imò potius
omnis præſumptio eſt pro patre, qui præſu-
7 mitur meliùs cõſilium capere pro filijs, quàm
quiuis alius, *l. fin. ff. de curat.furioſ.* Accedente
præſertim patria poteſtate, quæ producit
hunc effectum retinendi filios penes ſe, *gloſ.in*
§.ius autem, Inſtit. de patr. poteſt. imò, & alios
vendendi in caſu neceſſitatis, *l. 2. C. de patr.*
qui filios diſtrax. & in caſtigando Iudex tene-
tur ſequi voluntatem patris, *l. 3. C. de patr.*
poteſta.

Præterea ponderabatur doctrina *Ioan. de*
Garron.in Rubr. C.de ſecund.nupt. vbi *nu.* mihi
8 *19. pœna 5.* refert, hanc eſſe pœnam mulieris
ſecundò nubentis, vt priuetur educatione
filiorum primi matrimonij, ſed *in fine* dicit,
quod hæc pœna non habet locum in viro.

Ex aduerſo contrà patrem allegabatur,
9 quod ſola inductio Nouercæ eſt ſufficiens
probatio ad concludendum, quod Priuigni
non poſſint morari in eadem domo, vt tradi-
derunt *Bellon.conſ.31.nu.5. & Syluan. conſ.28.*
nu.19. Maſcard.de prob. in concl.1108. Nouerca
Caroc.t.19.nu.12. in fin.

Sed fuit dictum, quòd hi omnes loquun-
tur, patre mortuo, quo caſu non eſt dubium,
quòd deficiente patre filij primi matrimonij
non poſſunt tutè morari cum Nouerca; ſed
quæſtio noſtra eſt, Patre adhuc viuente, qui
præſumitur plus amare filium, quam ſe ipſum,
illiuſq; vitam ſuæ propriæ anteferre, *l. iſti qui-*
10 *dem, ff.quod met.cauſ.* eiuſq; votum eſt, vt po-
tiùs filij ſibi ſuccedant, quàm è contrà, ordi-
ne turbato, *l. nàm, & ſi parentibus, ff. de inoffic.*
teſtam.

Item ponderabatur doctrina *Angel.in l.qui-*
dam cum filium nu.3. ff. de verbor.obligat. quod
filius habeat iuſtam cauſam habitandi ſeor-
ſùm à patre ſeducto nouercalibus deſiderijs.
Sed fuit explicatum, quod *Angel.* non dicit,
ſed ſolùm ait, quòd ſi pater vult, quòd filius
habitet ſeorsùm ab eo; forſan ſeductus nouer-
calibus deſiderijs, filius habet iuſtam cauſam
querelandi de patre: ergò non conſideratur
voluntas filij non cohabitandi cum patre, ſed
potiùs voluntas patris, non admittentis fi-
lium ad habitandum cum eo.

Non igitur ſtringebant, quæ hinc inde af-
ferebantur, & propterea fuit aliquandiu la-
boratum in perquirendo, an reperiretur iure
cautum in patre id, quod eſt cautum in ma-
tre tranſeunte ad ſecunda vota.

Nec opus fuit diutiùs immorari circà re-
uolutionem Voluminum Digeſtorum, & Co-
dicis; nàm ſtatim ferè ſeſe obtulit *tex. in l. 3.*
propè *fin. verſ. obtinuit enim mater, ff. de liber.*
exhibend. in quo eſt expreſsè prouiſum, vt ob
11 nequitiam patris filius potius moretur apud
matrem, quæ diuertit à viro ſuo, quàm apud
patrem.

Quod ſi hoc iure prouiſum reperitur, ante-
quam pater ſuperinduceat Nouercam, quantò
magis id erit concedendum, ea ſuperinducta,
quæ ex iuris præſumptione nouercalibus de-
linimentis, & inſtigationibus inducere po-
teſt patrem ad inferendum malignè iudicium
in ſanguinem ſuum, vt eſt *tex.* aureus *in l.4.*
ff.de inoffic.teſtam.

Ex illa Patria poteſtas efficit, quòd Pater
12 eam exercendo poteſt compellere filios ad
habitandum ſecùm, niſi iuſta cauſa aliud ſua-
deat, quæ remittitur arbitrio Iudicis, *Boer.*
deciſ.

deciſ. 195. qui *nu*.4. *in fin. & ſeq.* exemplificat
13 in ſpecie, quandò ſuperinduxit Nouercam: Tranſitus namque ad ſecunda vota eſt in cauſa, vt Parentes reddantur ſuſpecti in rebus liberorum primi matrimonij, ſiuè ſint fœminæ, vt *in l. lex, quæ Tutores circà fin. C. de adminiſtr. Tut.* ſiuè ſint maſculi, *vt in l. iubemus, §. in ſupradictis, C. ad Trebell.* & ponderat *Boer. in deciſ.* 194. *in fin.*

Et *Ioan. de Garron.* licèt *in d. nu.* 19. *pœna* 5. *in fin.* dicat, hanc pœnam non habere locum
14 in viro, tamen loquitur per verbum, puto, & remittit ſe ad ea, quæ dicturus erat *in l. generalitèr, C. de ſecund. nupt.* cuius lecturam non innotuit adhùc prodijſſe in lucem, non enim eſt impreſſa in voluminibus Repetentium.

Imò idem *Ioan. de Garron. in d. rubr. num.* 73. *pœna* 39. expreſsè ait, hanc ſuſpitionem vigere tàm in parentibus fœminis, quàm in maſculis, authoritate *Corn. in d. l. iubemus, C. ad Trebell.* & magis explicitè id tenet *verſ. & licèt dicta iura, & Addit. ad eum nu.* 95. *pœna* 64.

Et nè deſideraretur deciſio in puncto, fuit allatum in Aula S. C. volumen deciſionum *Ludouic. Peguer.* 95. aliàs 97. vbi fuit deciſus
15 caſus in terminis contrà patrem, non quòd ſolus tranſitus ad ſecundas nuptias illicò reddat ſuſpectum patrem circà educationem filiorum primi matrimonij: ſed concurrentibus alijs adminiculis, & puto eſſe eandem, quam refert, & comprobat *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.* 3. *gloſ.* 8. *par.* 11. *nu.* 31.

Ex quibus dùm prædicta infans reperiretur caſu penès Auiam maternam, quæ per decretum domi latum per Dominum cauſæ Commiſſarium confirmatum per Sacrum Conſilium in vna Aula obtinuerat, quòd non amoueretur ab eius poſſe, donec alitèr fuiſſet prouiſum interpoſita reclamatione per patrem, decidenda iunctis Aulis, quia ex parte Auiæ maternæ nonnulla allegabantur in facto circà eius ſeuitiam in perſonam eiuſdem infantulæ, & mortem alterius ſororis gemellæ, in qua etiam pater imputabatur de latiſſima culpa, quæ ſi vera fuiſſent, procul dubio erant vehementes ſuſpitiones contrà patrem: Ideò ſub die 3. Nouembris 1615. iunctis Aulis fuit prouiſum, quod partes audiantur infrà quatuor dies, & ſic remanſit infans penès Auiam maternam, & compilato proceſſu fuit etiam viſa ſuſpecta educatio penès Auiam maternam, quæ habebat nepotes ex alia filia domi retenta: Et propterea ſub die 4. Maij 1616. fuit decretum, quod educetur penès Conſeruatoriū, ſeu in Monaſterio. Actuario Cioffo.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Decis. VIII.

Pater tranſiens ad ſecundas nuptias, non redditur ſuſpectus circà educationem filiorum primi matrimonij, quemadmodum ipſa mater per ſuperinductionem vitrici, niſi concurrerent aliqua coniectura contrà ipſum, vt deciſum hic refert *D. Author.*

Ad num. 1. Vbi habetur, quod pupilli apud eos, quorum proprior eſt ſucceſſio educari non debent. *Adde Maſtrill. deciſ.* 230. *nu.* 20. *&* 23. *lib.* 3. Quamuis pater id ordinaret, vel pupillus vellet, vel ſubſtitutus non ſuccederet in tota hæreditate, & non obſtantibus ſubſtitutionibus bonis, *Maſtrill. ibidem nu.* 21. 26. 27. *&* 29. Quamuis offerret proprijs expenſis illum alere. *Trentacinque var. reſol. tit. de Minorib. art.* 7. *nu.* 14.

Ad nu. 2. Vbi habetur pupillorum educationem nulli magis committendam, quam matri. Adde eundem *Maſtrill. d. deciſ.* 230. *n.* 1.

Et illa in viduitate permanens etiam Auo
2 paterno pupillorum præfertur, ſuppoſito illorum patrem fuiſſe emancipatum, ità *Affl. tit. per D. Authorem deciſ.* 183. *Praeſ. de Franch. deciſ.* 10. *Amat. reſol.* 24. *nu.* 2. Secus ſi pater fuiſſet in poteſtate, quia tunc cùm nepotes ex filio ſub Aui poteſtate ſint, non eſt, cur de tutela deferenda tractari poſſit, *Marant. conſ.* 51. *Reg. de Marin. lib.* 1. *reſol. cap.* 95. *nu.* 1. *&* 2.

Ad nu. 3. Vide *Roman. conſ.* 4. *nu.* 36.

Ad nu. 4. Vbi habetur, quod ſi mater tranſierit ad ſecundas nuptias, tunc redditur ſuſpecta circà educationem per rationes adductas per *DD. in l.* 1. *C. vbi pupilli educari deb. citatos per D. Auth. hic num.* 4. Adde *Arias de Meſa var. reſ. lib.* 2. *cap.* 25. *Maſtrill. ibid. num.* 3. *&* 8. *Montan. de tutelis cap.* 32. *nu.* 224. *fol.* 122. *in tract. diverſ. de tutelis.*

Vbi obſerua, quod hæc concluſio non pro-
4 cedit, ſi mater ſit bonæ famæ, & vitæ exemplaris, nam tunc poteſt ei committi educatio filiorum, vt docet *Fab. in C. tit. vbi pupill. educ. diffi.* 1. *Aunens Rubert. rerum iudicat. lib.* 1. *cap.* 8. *& ſeq. Maſtrill. vbi ſup. nu.* 19. maximè ſi dixerit velle pupillum alere proprijs expenſis ex *tex. in l.* 2. *C. de negotijs geſtis*, docet *Maſtrill. ibidem nu.* 34. & pluriès deciſum refert per M. C. *Prouinſal. ad l.* 1. *C. vbi pupill. educ.*

Ad nu. 5. Vbi habetur, quod matri, quæ omninò eſt excluſa à ſucceſſione pupillorum, etiam tranſeunti ad ſecundas nuptias, poteſt illorum cōmitti educatio. Adde *Reg. de Pont. deciſ.* 20. *nu.* 25. *Reg. Tap. deciſ. S. C.* 51. *Euerard. conſ.* 31. *nu.* 12. *lib.* 2. *Arias de Meſa vbi ſupra, Galter. in praxi tutel. part.* 2. *tub.* 1. *ſuper num.* 6. *Ricc. collect.* 455. *Nouar. in pragm. de educat. pupill. collect.* 79. *nu.* 8. *Reg. Valenzuol. con.* 36. Ità etiam ſeruatum refert ex D. Proregis diſpenſatione in perſonam D. Corneliæ Caracciolæ, cui non obſtante quod tranſitum feciſſet ad ſecundas nuptias, fuit delata educatio, & baliatus eius filiæ, quam ex primo matrimonio contracto cum D. Franciſco Sciarques, ſuſceperat (id quod per Principem peragi poſſe, docet

G

docet *Amat.reſol.24.num.13.*) *Reg.de Marinis lib.1.reſol.d.cap.95.nu.17. Maſtrill.d.deciſ.230. nu.* 14. Qui dicunt id procedere, quando matrimonium eſt contractum ad vſum Capuani, & Nidi, quo vſu ſtante, mater non ſuccedit filijs, quandocumque morientibus ab inteſtato, vt omnes Regnicolæ admittunt, *Conſ. Staiban.reſol.*141.*lib.*2.

Obſerua ad hanc deciſ. Quod ſi mater re-
16 linquat filiam hæredem educandam penès filiæ Auiam, non poteſt pater petere illam ſibi reſtitui, quando Auia eſt bonæ vitæ, & nulla in ea ſpes ſucceſſionis adeſt, & pater ſit concubinarius, vt deciſum refert per S.C. *Reg. Sanfel.deciſ.*205.*nu.*10.*lib.*2.

Obſerua 2. Quod ſequuto diuortio, quo ad
17 thorum culpa vxoris, infans patri eſt reſtituendus, *Sanfel.d. deciſ.*105. *nu.*11.

Obſerua 3. Quod mater tranſiens ad ſecun-
18 das nuptias ſtatim priuatur tutela, & educatione filiorum, nec illam reaſſumere poteſt poſt mortem ſecũdi viri, niſi in ſubſidium *R. Sanfel.deciſ.*206.*Surd.deciſ.*106.vbi *Conſil.Hodiern.* plura ponit ad materiam *Arias de Meſa vbi ſup.*

Obſerua 4. Caſum, de quo hodiè diſpu-
19 tatum in S.C. fuit: Pater mortua vxore, cum qua contraxerat matrimonium ſecundùm conſuetudinem Neap. *vulgò alla vecchia maniera*, relictis duabus filiabus fœminis, illas cupiebat ingredi facere cum licentia S.P. Monaſterium, vt ibi educarentur, vſque quo profiteri cuperent. Ex diuerſo cõparuit Auunculus dictarum puellarum; & aſſerens Ciuitatem, vbi erat ſitum Monaſterium eſſe mali aeris, & ſic eſſe ſuſpitionem mortis dictarum neptarum, & matrimonium eſſe contractum *alla vecchia maniera*, quibus in caſu mortis ſuccedebat pater, inſtabat in d.S.C. non amoueri à dicta domo patris. Propoſito negotio in Aula, fuit pronunciatum licere patri exequi eius voluntatem oppoſitis non obſtantibus, in cauſa V.I.D. Ioſephi Serici mihi amiciſſimi cum Ioſepho, & Dominico Criſpinis in Banca Morelli.

Ex quibus omnibus obſerua 5. Materiam
20 educationis filiorum eſſe omninò, Iudici arbitrariam, nam ille immotus lachrymis matris, & ſuaſionibus propinquorum, poteſt cõſideratis qualitate pupillorum, quantitate bonorum, honeſtate matris, & probitate proximiorum a voluntate patris diſcedere, per tex. *in l. 1. ff. vbi pupill. educ. deb.* Non obſtante quod voluntas, & diſpoſitio teſtatoris ſit pro lege ſeruanda, vulgato §. *diſponat, Auth. de nuptijs, Vin. deciſ. 16. in fin. Gramm. deciſ. 55. Maſtrill. deciſ.135. lib. 3. Thorn qui ſic per coll. conſil.deciſum refert in compend.deciſ.verb.pupilli educatio par.1.& par.2. verb.educatio pupilli, & tom.3.verb.educatio pupili, & verb.educatio pupillæ, Reg. de Marin. vbi ſup. nu.* 14. Vbi refert deciſum tàm per M.C. quàm per S.C. tutelam filiorum deferendam eſſe patruo, non obſtante quod ille ad illorum ſucceſſionem admitteretur. Cauſa deciſionis fuit, quia fuit viſum Iudici, ceſſare præſumptionem captãdæ mortis illorum propter ſenectutem, & vitæ probitatem patrui, *Maſtrill. vbi ſup. ſæpiùs cit.deciſ.* 230. *per totum*. Propterea poteſt Iudex arbitrari pupillam eſſe educandam in Monaſterio (prout in hac deciſ. obſeruatum fuit) quando timor pudicitiæ exiſteret, vt bis iudicatum refert *Anna ſing.* 395. *Anna fil. conſ.*33. *nu.*10. *& ſeq.* vel ſi alia ſe offeret cauſa, *Peguer. cit. à D. Authore hic deciſ.*95. *Maſtrill. vbi ſup.nu.*12.
21 DD. tractantes materiam educationis ſunt. *Coſta Sicul. conſ.*7. *Euerard. conſ.* 32. *lib.*2. *Ramon. conſ.*4. *Valeron. de tranſact. por.*3. *quæſt.*1. & alij, vt ſup.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Tertiæ curità dictæ, & quòd ex mora ſolutionum ipſarum debeatur intereſſe, & nu.*8.
An, & quando, & quouſque producant intereſſe. Obſer.

2 *Cenſus conſignatiuus vt conſtituatur, quanàm ſint obſeruanda.*
An poſſit conſtitui ſuper alio cenſu. Obſer.

3 *Venditori quibus modis conſulatur, vt emptor, qui non poteſt numerato ſoluere pretium, teneatur ad illud, & ad annuam præſtationem loco intereſſurij, & nu.4.& 5.*
Caſuum differentia. Obſer.

6 *Vſuræ vſurarum, & intereſſe alterius intereſſe, velut acceſſio acceſſionis nullo modo debentur.*
Quando verò debeantur. Obſer.

7 *Intereſſurium conuentum debetur principalitèr, & tanquàm ſors ipſa, & an producat aliud intereſſe. nu.9.13. & 20.*
In intereſſe vigore clauſulæ (pro quibus omnibus obſeruandis) habet locum diſpoſitio text. in l. Lucius, ff. qui potiores in pign. &c. Obſer. *ad nu.*9.

8 *Intereſſe, quod debetur principalitèr, & per ſe, etiam per receptionem ſortis abſque proteſtatione de intereſſe debetur, & nu.30.& 38.*
Quid in illo, quòd debetur iure actionis propter moram. Quid in debito officio Iudicis exacto cum proteſtatione, vel debito Fiſco. Obſ.

11 *Intereſſe producit aliud intereſſe, cum agitur cum Mercatoribus, & exercentibus huiuſmodi negotiationem, & nu.27. 29.& 35.*
An poſſit ab initio taxari. Obſ.

12 *Intereſſe deductum in condemnationem per ſententiam, non parit aliud intereſſe.*

24 *Intereſſe quando efficiatur ſors ex diſpoſitione legis, quandò ex diſpoſitione hominis, & quid inter vtrumque interſit.*

25 *Vſura, & intereſſe non diſtinguuntur quoad diſpoſi-*

ſpoſitionem inrium, & quæ loquuntur de vxnris, habent locum etiam in intereſſe.

16 *Lucrum, quod fit in ſocietate ex diſtractione mercium cariori pretio, habetur, vt ſors principalis.*

17 *Vſuræ ſi pro Domino exigantur, nec in illius conuertantur beneficium, Procurator exigens tenetur ad earum vſuras.*

Similiter eſt in negotiorum Geſtore, Tutore, & Adminiſtratoribus Vniuerſitatum. num. 18.

19 *Soluenti pro alio, tàm pro ſorte principali, quàm pro intereſſe ſoluto, debitor tenetur ad intereſſe, & num. 28.*

Quæ concluſio latè explicatur, & limitatur. Obſ.

21 *Fructuum compenſatio cum interuſurio conuento qualiter permitsatur.*

Habet ſe vt intereſſe damni emergentis, non autem lucri ceſſantis, num. 22.

Non poteſt excedere quantitatem fructuum, quos percepit emptor, etiam ſi venditor maius ex mora damnum patiatur, num. 23.

24 *Tertiæ, quæ ex contractu cenſuali debentur, vt ſpecies principalitèr empta, & non tanquàm acceſſoria ad pretium conſiderantur.*

25 *Empta res, ſi ſuo tempore non ſit tradita, debetur intereſſe.*

26 *Legatum annuum vti ſors, & per ſe principalitèr debetur.*

A quo tempore debeatur legatorum intereſſe. Obſer.*d.num.26.verſ.Et ſic etiam.*

31 *Cenſuali in contractu id, quod principalitèr deducitur, non eſt capitale, ſed annuus redditus.*

32 *Fructus, & fructuum nomine aliquid conſequi, an trahatur ad fructus fructuum.*

33 *Fructuum appellatione veniunt, etiam ciuiles.*

34 *Fructus fructuum, vel intereſſe an debeantur.*

36 *Intereſſe redactum in ſortem parit aliud intereſſe.*

Quid in intereſſe tertiarum redacto in ſortem. Obſer.

37 *Locationis titulo, pretij ſolutione pendente, an poſſit venditori ſolui annua præſtatio.*

39 *Fundamento deſtructo corrunt ſuper ædificata.*

40 *Interuſurium conuentum pendente dotis præſtatione non poteſt producere aliud ſui intereſſe.*

41 *Caſus huius deciſionis in dubium reuocatur.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Interuſurium pretij rei venditæ, & traditæ habita fide de pretio conuentum ad certam rationem annuæ præſtationis, & in ſtipulationem deductum ſimùl cum ipſo pretio loco fructuum ex re percipiendorum, donec ſoluatur pretium, an producat aliud intereſſe ex mora in beneficium venditoris, ſi non ſoluatur ab emptore in terminis promiſſis ad inſtàr intereſſe tertiarum. Tertiæ, an, & quando, & quouſque producant intereſſe. Intereſſe alterius intereſſe quando debeatur. Intereſſe quando per receptionem ſortis debeatur. Quando legatorum debeatur intereſſe, aliaque multa ad materiam.

DECISIO IX.

Cenſualis contractus, per quem conſtituitur certus redditus annuus in pecunia creditori à debitore præſtandus certis ſtatis terminis pro pretio recepto per debitorem frequens, & vſitatus eſt vbique locorum per totū orbem terrarum, ſed in hoc Neapolitano Regno frequentiſſimus, & vſitatiſſimus, juxtà tamen *Pragmat.* Regis Alphonſi Primi, quæ eſt *prima ſub rubr. de cenſib.* vbi ad euitandum omnem labem vſurariæ priuatis obtenta priùs approbatione Summi Pontificis Nicolai V. ſtatuit certam formam conſtituendi cenſus perpetuò redimibiles, & celebrandi huiuſmodi contractus cenſuales, & quia vt plurimum conuenitur, vt cenſus conſtituti præſtentur ſingulis annis tertiatim, hoc eſt, de tertia in tertiam, nempè ſingulis quatuor menſibus
1 poſt contractum tertia pars redditus conſtituti, hinc inoleuit vulgaris vſus loquendi, vt ab omnibus horum cenſuum pręſtationes tertiæ nuncupentur. Et ſuccedente mora debitoris in ſoluendo has tertias, creditor poſt moram exigit à debitore moroſo, etiam intereſſe harum tertiarum in tempore non ſolutarum, & hoc iure paſſim vtimur in omnibus huius Regni Tribunalibus, teſte *Præſ. de Frāch. deciſ. 254. num. 9. cum ſeq. Reg. Lanar. conſ. 79. nu. 6. Conſil. Anna conſ. 48. num. 27. & ſeq. Trentacinque lib. 1. reſol. 1. tit. de intereſſe, num. 37.*

Sed quia inter cæteras conditiones neceſſarias, quę in hoc cenſuali contractu per *Bullā in Pragm.* inſertam requiruntur, eſt illa, vt ſci-
2 licet hi cenſus conſtituantur ſuper rebus, & proprietatibus, ac facultatibus, & emolumentis conſtituentium, imò non ſufficit generalis obligatio ſuper omnibus bonis, ſed requiritur ſpecialis obligatio certi corporis fructiferi, ex quo redditus ille percipiatur, prout pōderatis verbis *Pragm.* affirmat *Foller. ſuper ea in verb. Huiuſmodi cenſualia, nu. 48.* & alij, quos Ego adduxi *ſuper pragmat. prædictam, num. 22.* quibus nunc addo *Gaſp. Theſ. quæſt. 104. lib. 3. Auendan. de cenſib. cap. 17.* Idcircò pro contrahentibus non poſſidentibus bona libera, ſuper quibus potuiſſent hos cenſus conſtituere, nè remanerent ope dictæ *pragmat.* deſtituti, fuit inuentus alius modus contrahendi, non tamen generaliter reſpectu cuiuslibet debiti contrahendi, ſed in eo caſu, in quo vellēt emere prędium aliquod habita fide de pretio, non habentes præſentem pecuniam; nàm duplicitèr eis conſulitur.

Vno ſcilicet modo, vt emptor predij ex nũc
3 pro tunc, ſequuta traditione illius det in ſolu-
tum venditori tot annuos cenſus æquiualen-
tes ad pretium ſuper eodem predio per ipsũ
empto cum facultate redimendi in perpetuũ,
& hic modus eſt idem, qui eſt introductus per
Pragm. & proindè omni iure eſt permiſſus, vt
poſt *Couarr. Caſſan. Guttier. Molin. & Felician.*
comprobat *Auendan. de cenſib. c.* 30. & per con-
ſequens ſortietur eoſdem effectus, quos pro-
ducit verus contractus cenſualis conſigna-
tiuus à DD. nuncupatus.

Altero verò modo, vt idẽ emptor promit-
4 tat ſoluere pretium intrà certum tempus, vel
quandocumque voluerit in perpetuum, & in-
terim nè videatur tenere rem, & pretium, &
ſic locupletari percipiendo fructus ex prędio
cum aliena iactura, promittit ſoluere certam
annuam præſtationem in pecunia ſimiliter in
tribus tertijs loco interuſurij, habita ratione
ad fructus percipiendos ex illo prędio, cum
omnibus pactis, quæ ſolent apponi in pro-
prio, & vero contractu cenſuali conſignatiuo,
& præſertim de ſoluendo tertias in terminis
ſtatutis, aliàs de reficiendo omnia damna, ex-
penſas, & intereſſe in forma; & hic modus eſt
magis frequens, quam præcedens, & omni iu-
re ſubſiſtit ex æquitate, *l. curabit. C. de act. empt.*
vt latè probat *Roder. de ann. reddit. lib. 3. cap. 7.
num. 63. cum ſeqq. Lup. in d. l. curabit. num.* 145.

Nõ tamen inficior, quòd & alijs modis po-
5 terit ſibi conſulere venditor in hoc caſu, vtpu-
tà, ſi ſtipuletur ſibi reddi fructus quotannis ex
prędio percipiendos, vel certam annuam
quantitatem pro mercede, ſeù penſione, donec
ſoluatur pretium, iuxtà tradita per *Couarr.
lib. 2. variar. cap. 4. num. 6. verſ. Nonò, Bertaz. cõ-
ſil. crim.* 540. *vol.* 2. *& ibid.* Claud. *in add. Lup. in
d. l. curabit, num.* 149. *cum ſeqq. Roder. d. cap. 7. nu.*
73. *cum ſeqq.* ſed omitto pro nunc tanquam
extrà caſum noſtrum, qui in ea facti ſpecie
verſatur, in qua Titius vendidit caſtrum pro
certo pretio Caio, & non habens emptor pe-
cuniam præmanibus, promiſit ſoluere vendi-
tori pretium infrà certum tempus, & interim
ratione fructuũ ſoluere eidem venditori ann.
ſex cum dimidio pro ſingulis centum, ſeruata
in omnibus, & per omnia forma à me ſupe-
riùs expreſſa in ſecundo modo celebrandi hos
contractus: & ceſſante emptore in ſolutione,
tàm pretij, quàm interuſurij in terminis præ-
fixis in contractu per plures annos, inſtanti-
bus creditoribus, & ſignantèr eodem Titio
venditore vendunt omnia bona Caij empto-
ris, & præcipuè idem caſtrum, vt ſuprà, em-
ptum; In pretio concurrit hic Titius vendi-
tor, tàm pro ſorte, quàm pro interuſurio con-
uento, ac etiam pro intereſſe huius interuſurij
ſic conuenti. Pro ſorte, & interuſurio conuen-
to obtinuit abſque vlla contradictione aliorũ
creditorum, qui ceſſerunt ſpeciali hypothecæ
caſtri reſeruatæ per venditorem in contractu
venditionis: ſed quoad intereſſe illius interu-
ſurij conuenti contradicunt expreſsè, allegan-
do pro ſe regulam, quod intereſſe alterius in-
6 tereſſe non debetur; quemadmodum, nec vſu-
ræ vſurarum, tanquam acceſſio acceſſionis, ex
reg. *l. fin. C. de vſur. & l. vnic. C. de ſent. quæ pro
eo, quod inter.* quæ receptiſſima opinio eſt vbi-
que, & præſertim in hoc Regno, quicquid in
contrarium extruxerit *Cagn. in d. l. vnic. 1. lect.
num.* 46. vt conſtat ex *Praſ. de Franch. d. deciſ.*
254. *num.* 14. & alijs cumulatis per *Conſ. Anna
conſ.* 48. *num.* 54. vbi alijs rationibus confirmat
num. 15. 16. 17. *&* 18. & alios infinitos cumu-
lat *Giurb. deciſ. Sicil.* 24. *num.* 14. *Morot. conſ.* 65.
num. 3.

Pro venditore verò totam vim faciebant
eius Aduocati in demonſtrando, quod hoc
intereſſe illius interuſurij conuenti non poſſit
dici acceſſio acceſſionis, quæ eo tantum caſu
conſiderabilis eſt, quando interuſurium pretij
non eſſet certum, & conuentum, nec deberetur
principalitèr, & iure actionis, ſed officio Iu-
dicis mercenario propter moram in ſoluendo
pretium, quod his medijs fundare conabãtur.

Primò, quod hoc interuſurium conuen-
7 tum debetur principalitèr, & per ſe tanquam
ſors, & tanquam ſors peti poteſt, iuxtà *Gloſ.* in
vltima ſolutione *in l. ſocium, qui in eo, ff. pro ſoc.*
Pro cuius comprobatione adducebant *Cagn.
in d. l. vnic. num. 46. C. de ſent. quæ pro eo, quod in-
ter. profer. Roder. d. q. 7. lib. 3. nu. 28. & 82. Ruin.
conſ. 55. lib. 2. Rot. Gen. deciſ. 78. nu. 16. Milarenſ.
deciſ. Sicil. num. 352. lib. 1. Rugin. pract. qu. c. 14.
num. 2. Honded. conſ. 50. num. 28. lib. 1. conſ. 34.
num. 7. & 79. lib. 2. Praſ. de Franch. deciſ. 254. nu.
18. Fab. Ann. conſ. 48. nu. 19. vſque ad fin. & conſ.
30. num. 7. lib. 1. Gratian. d. ſcept. forenſ. 224. num.
52. lib. 3. Decian. conſ. 94. num 21. vol. 3. Lup. de
vſur. commem. 1. §. 6. num 120. Minad. deciſ. 17.
Menoch. conſ. 1181. Giurb. deciſ. Sicil. 24. num. 25.
Caſtill. deciſ. Sicil. 22. num. 46. & 47.*

Et in ſpecie, quòd huiuſmodi interuſurium
conuentum dicatur verè ſors, & debeatur tã-
quam ſors, ponderabant eruxè *Rodr. d. q. 7. nu.
82. Magon. deciſ. Flor. 42. n. 13. Laur. deciſ. Auen.
101. Herring. de fideiuſſ. cap. 24 num. 245. Borgn.
deciſ. 22. num. 49. & ſeq. par. 4. Cartar. deciſ. Gen.
38. num. 16.*

Secundò, ex neceſſaria conſequentia huius
8 primi motiui ijdem Aduocati inferebant,
quod quando intereſſe debetur aliud intereſ-
ſe illius interuſurij conuenti, quemadmodum
ex eadem mora debetur intereſſe tertiarum
in propria ſpecie contractus cenſualis, addu-
cendo *Praſ. de Franch. d. deciſ. 254. num. 9. cum
ſeq. Fab. Ann. d. conſ. 48. num. 27. & 29. & conſil.
30. num. 6. & 7. Ruin d. conſ. 55. vol. 2. Rot. Gen.
d. deciſ. 75. num. 16. Felic. de ſociet. cap. 24. nu. 58.
59. & 61. Milanenſ. d. deciſ. 3. num. 352. Lonar.
conſ. 79. num. 6. Trentacinq. d. reſol. 1. nu. 37. Ca-
ſtill.*

Digitized by Google

ſtill.d.deciſ.22.num.46.& 47.& deciſ.29.nu.6.

Tertiò, & vltimo pro hac eorum opinione afferebant exempla rerum iudicatarum, tàm per Sacrum Conſilium in cauſa Scipionis Denſæ cum Duce Ebuli, die 17. Martij 1614. in Banca de Felice, quam per Regiam Cameram in cauſa Patrimonij Veſpaſiani Terracini cum Monaſterio Montis Oliueti die 22. Martij 1610. in Banca Fr.A.Longi.

Ex aduerſo Aduocati creditorum poſteriorum laborabant potiùs ex facto, quàm ex iuris diſpoſitione excludere hæc motiua, ſimplicitèr inſiſtendo in illo primo Axiomate, quod intereſſe alterius intereſſe de iure non debetur; propter quod S.C. practicando *Rub. C. vt quæ deſunt Aduocatis, Iudex ſupplcat*, prout plurimum hac tempeſtate practicari contingit, onus ſibi impoſuit reaſſumendi omnia DD.dicta in hoc articulo pro illius dilucidatione, & deciſione.

Primò fuit ponderatum illud primum aſ-
9 ſumptum pro venditore factum, quod ſcilicet quotieſcumque interuſurium principalitèr debetur, & non acceſſoriè debeatur, tanquam ſors, & proindè ex mora debitoris producat aliud intereſſe, non eſſe verùm ità ſimplicitèr, vt aſſeritur. Nàm ſi hoc eſſet verum, nulla daretur differentia inter hoc intereſſe conuentum, & intereſſe non conuentum, quod tamen debeatur principaliter, iure ſcilicèt actionis, & pernaeceſſe eſſet fatendum, quod quotieſcumque intereſſe debetur iure actionis, ſemper ex mora daretur aliud intereſſe, quod tamen omninò falſum eſt: Nàm in omnibus cõtractibus, in quibus promittitur aliquid dari, vel fieri, ſemper in fine ſaltem ſub illa clauſula generali: *Pro quibus omnibus obſeruandis, &c.* in caſu non adimplementi promiſſorum venit obligatio ad intereſſe, & ſucceſſiuè hoc intereſſe ex illa ſtipulatione debetur iure actionis principaliter, & per ſe, adeò
10 vt per receptionem ſortis, etiam abſque proteſtatione reſpectu intereſſe, nullum ſit præiudicium petendi intereſſe, ea ratione, quia non debetur officio Iudicis mercenario ex ſimplici mora, ſed principalitèr, & iure actionis, vt poſt *Gloſ.fin.in l.fin.ff.de eo, quod certo loco*, & ibid. DD. omnes tradiderunt, *Rot. Gen.dec.*61. 68.87.88. & 200. *Cartar.* ſimiliter *deciſ. Genu.* 38. *Menoch.præſumpt.*45.& 113.*lib.*3. *Theſaur. deciſ.*135. *Laur.deciſ. Auen.*88. & 101. *Præſ.de Franch.deciſ.*22.

Et tamen nemo admittet in hoc caſu huiuſmodi intereſſe producere aliud intereſſe, imò
11 omnes illud omninò excludunt, præterquam in ijs mercatoribus, qui tenent menſam paratam ad talem negotiationem, vt latè demonſtrat *Beret.conſ.*25. *Rot.Gen.deciſ.*78. *num.*17.& *ſeq. deciſ.*134.*num.*2.*in fin.*& *deciſ.*139. *nu.*6. & *ſeqq. Menoch.conſ.*1181. *Gratian.diſcept.*987. qui *num.*22. requirit ſpecificam probationem negotiationis tempore moræ, & quod lucrum ceſſans vere fuerit in potentia proxima, & nõ aliter: Ergo falſum eſt hoc primum aſſumptum in alijs huiuſmodi negotiationes, & mercimonia actu non exercentibus.

Præterea etiam intereſſe, quod eſt deductũ in condemnationem per ſententiam, debetur
12 principalitèr, & iure actionis, quæ oritur ex ſententia, & tamen hoc intereſſe non poteſt producere aliud intereſſe, cùm ſit à iure expreſsè improbatum in *l.fin.in princ. C.de vſur. rei iud.* vbi *Gloſ.in verb. In condemnationem*, aduertit, quia vſuræ deductæ in condemnationẽ non ſunt vſuræ, ſed petebantur vti ſors: Ergò iterum falſum apparet illud primum aſſumptum, quod intereſſe conuentum ideò producat aliud intereſſe ex mora, quia debetur principalitèr, & iure actionis.

Secundo fuit animaduerſum in proprijs terminis huius interuſurij conuenti, quod
13 etiam ſi per expreſſam ſtipulationem ſit deductum in ſortem, nedùm de iure Canonico omninò has vſuras exprobante, ſed etiam de iure ciuili illas quandoque admittente, eſt expreſsè prohibitum, pro eo deberi aliud intereſſe, *tex.* eſt ad literam *in l.fin. C.de vſur.* per quem *tex.* ità in proprio noſtro caſu fuit iudicatum per Sacrum Conſilium, teſte *Minad.dec.* 17. & pro abſoluto admittit *Fab. Ann. d.conſil.* 48. *num.* 27. vbi magiſtralitèr tradit differen-
14 tiam; An vſuræ efficiantur ſors ex diſpoſitione legis, vt in caſibus ab eo adductis, *num.*19. & *ſeqq.* & Nos paulò inferiùs ponderabimus: An verò deducantur in ſortem per ipſas partes ex diſpoſitione hominis: nàm in primo caſu intereſſe effectum ſors ex diſpoſitione legis benè producit aliud intereſſe, ſecùs in ſecundò caſu ex diſpoſitione hominis, qui eſt propriè caſus noſter. Nec dicatur, quod prædicta iura in *l. fin. C.de vſur.* & *in l.fin. C.de*
15 *vſur.rei iud.* loquantur in vſuris vſurarum, nõ autem in intereſſe interuſurij, quaſi quod ſit differentia inter vſuras tàm prohibitas de iure Canonico, & intereſſe permiſſum, etiam de iure Canonico: Nam ſatis recepta eſt concluſio omnium Canoniſtarum, & Ciuiliſtarum, vt iura loquentia in vſuris habeant locum in intereſſe, vt probat *Gloſ.in l.*2. *§.grani, in verb. Per iniuriam, ff. de adm. rer. ad Ciuit. pert. Fab. Ann.d.conſ.*48.*num.*15.16.& 29.

Tertiò, & vltimò fuit conſideratum, quod nec etiam deficiunt exempla rem iudicatarũ pro hac opinione, nàm vltra prædictam *deciſ. Minad.* 17. etiam nouiſſimis temporibus fuit idem iudicatum in cauſa hæredum Thomæ de Galiberto Terræ Baroli cum Octauio Cognetto ſub die 29. Iunij 1617. penès Act. Carbonum, & in cauſa Io:Baptiſtæ de lo Duce cũ hæredibus Antonelli Galluppi ſub die 12. Decembris 1615. referente Dom. Meliore. Act. Hieron.de Amico.

Et

Et licet ex prædictis de per ſe pateat reſpō-
ſio ad omnia pro parte venditoris pondera-
ra,tamen ſingulariter reſpondendo, dicebatur,
quod illud primum aſſumptum, vt ſcilicet
intereſſe quando principaliter debetur,
producat aliud intereſſe, erroneè eſt deductū
ex *l.ſocium,qui in eo, ff. pro ſoc.* Nàm *tex.*ille lo-
quitur in lucro percepto ex negotiatione ſo-
16 cietaris, nempè emendo res ſocietaris viliùs,
& cariùs vendendo; quo caſu certum eſt, &
patet ad ſenſum, quod lucrum perceptum ex
mercibus venditis maiori pretio, quàm fue-
rint emptę, non poteſt cōſiderari, vt intereſſe,
ſed vti mera ſors, ergò in illo *tex.* nullo modo
probatur aſſumptum de intereſſe alterius in-
tereſſe.

Prætereà nec ille *tex.* procedit, quando hoc
intereſſe debetur vt intereſſe ab eodem, qui ſit
debitor,& ſortis,& intereſſe eiuſdem credito-
ris, prout eſt caſus noſter, ſed quando Admi-
niſtrator rei meæ,vel communis ex re mea,vel
communi percipit lucrum, quod conuertit in
proprios vſus, & lucrum indè peruentum re-
tinuit penès ſe non applicando rei meæ, vel
communi, prout tenebatur ex onere admini-
ſtrationis aſſumptæ,vt ex eo valuiſſet percipe-
re aliud lucrum,ideò in redditione computo-
rum tenetur mihi reficere omne id, quod mea
intereſt, ſi illud lucrum fuiſſet conuerſum in
vtilitatem meam, vel communem, ità probat
expreſsè *tex.in d.l.ſocium,qui in eo,* ibi enim ſo-
cius, qui adminiſtrabat tenebatur ex lege ſo-
cietatis adhibere omnem diligentiam in ſua
adminiſtratione, vt quicquid ad manus ſuas
perueniſſet, non maneret diù otioſum, & ſic
hoc intereſſe reſpectu mei ſit ſors ex diſpoſi-
tione legis, non autem ex diſpoſitione homi-
nis,vt in caſu noſtro.

Idem conſtat manifeſtè ex omnibus alijs
exemplis per illam *Gloſ.* allegatis, nempè in
l.idemque, §.ſi procurator,verſ. Denique, ff.mand.
17 vbi ſtatuitur, Procuratorem etiam vſurarum
quas exigit, & in ſuos vſus conuertit, vſuras
præſtare debere: nàm Procurator ad exigen-
dum vſuras à debitoribus Domini exactas nō
debebat in ſuos vſus conuertere, ſed in bene-
ficium Domini applicare: & ſic vſuræ exactæ
per Procuratorem nō ſunt vſuræ reſpectu ſui,
ſed ſors, quemadmodum & quælibet alia pe-
cunia ex re Domini ad eum peruenta; quod
procedit ex diſpoſitione legis,non ex diſpoſi-
tione hominis.

Illud idem ſtatutum eſt in negotiorum
Geſtore in *l.qui ſine 40. ff.de negot. geſt.* Simili-
18 tèr in Tutore, & Curatore, qui ſi vſuras rerū
pupillarium exegerint, & in ſuis vſibus reti-
nuerint, earum vſuras agnoſcere eos oportet,
ex diſpoſitione *tex. in l. Tutor, qui repertorium,
§.ſi vſuras, ff.de adm. Tutor. l. qui negotiationem
59.§.1.& §.fin.ff.eod.l.2.C.de vſur. pupill. & in
d.l.qui ſine,verſ.Et vbi quis*, & alibi paſſim, &
hoc ipſum procedit in Magiſtratibus admini-
ſtrantibus res Vniuerſitatum, vt in ead.*l.qui ſi-
ne,verſ. Aut Magiſtratus municipij.*

Et in his caſibus vſuræ ab his Adminiſtra-
toribus exactæ,tanquam vſuræ debitæ à prin-
cipalibus debitoribus penes ipſos Admini-
ſtratores efficiuntur ſors ex diſpoſitione legis,
vt expreſsè dicitur in *d.l.qui negotiationem, §.1.
& in fin.& in l.idemque,§.1. ff. mand.* Non enim
ſunt acceſſiones penès ipſos Adminiſtratores,
ſed mera ſors;& prodptereà intereſſe,ad quod
tenentur Adminiſtratores pupillo, vel Domi-
no pro vſuris à debitoribus exactis, non con-
ſideratur vti acceſſio acceſſionis,quemadmo-
dum conſideratur in ipſiſmet debitoribus
principalibus.

Idipſum de iure procedit,quotieſcumque
19 alius pro alio ſoluiſſet debitum ſortis, & in-
tereſſe; nàm is, pro quo ſoluit, debebit ei im-
pendere intereſſe,tàm pro ſorte,quàm pro in-
tereſſe pro eo ſóluto, cùm reſpectu illius ter-
tij ſoluentis totum efficiatur ſors ex iuris di-
ſpoſitione, ità probat *Praſ. de Franch. d. deciſ.
254.num.15.Conſ.Anna d.conſ.48. num.28.* per
*Gloſ.in l.1.C.de dol.& in l.ſi prior, §.1.ff.qui pot.
in pign. habeant.* & ambo firmant regulam, vt
inter eoſdem creditorem, & debitorem nun-
quam debeatur intereſſe alterius intereſſe; ſe-
cus verò ſi ſit admixtus tertius, vt in caſibus
exemplificatis ſuperiùs. Ergò cùm caſus no-
ſter verſetur inter eoſdem creditorem, & de-
bitorem,& agatur de intereſſe deducto in ſor-
tem, quod venditor prætendit ex diſpoſitione
hominis,cùm ſit conuentum,nō autem ex di-
ſpoſitione legis, nullo modo poterit deberi
aliud intereſſe ex mora non ſoluendi illud in-
teruſurium conuentum.

Ex quibus reſultat, quod licet verum ſit
20 primum aſſumptum pro venditore factum,
quòd ſcilicet hoc intereſſe conuentum debea-
tur iure actionis principalitèr,& per ſe, non
tamen eſt verum, quòd debeatur vti ſors, ſed
ſemper conſideratur vti acceſſio illius pretij
rei venditę,quod ſolùm conſideratur vti ſors,
& proindè non poteſt producere aliam acceſ-
ſionem.

Quicquid in contrarium perſuadere ten-
tauerit, *Roder.d. q.7. num. 82. & 83.* dum ait,
21 quòd hoc intereſſe conuentum eſt æquè prin-
cipalis fructuum compenſatio, quæ eſt altera
vera ſors ſpectans non ad emptorem, ſed ad
venditorem, quamdiù ſibi pretium ſoluatur;
ſiquidem æquitas *dict.l.curabit*,licet permittat
illam fructuum compenſationem cum inte-
ruſurio conuento in pecunia, non tamen per-
mittit,vt hoc intereſſe cōuentum pariat aliud
intereſſe, vt in indiuiduo pro abſoluto tradi-
dit *Sfort.Odd.conſ.87.num.23. in fin. verſ.Quid
autem.*

Et ratio eſt in promptu, licet ipſe non ad-
ducat; nàm illud intereſſe conuentum quan-
tum-

tumnis reguletur à fructibus, non tamen poteſt negari, quin accedat pretio, quod remanſit penes emptorem, & eſt propria, & vera ſors, & ſic debetur vti acceſſio illius ſortis, ergò huic acceſſioni non poteſt accedere alia acceſſio contra regulam. Et quatenùs DD. conſiderant, illud interuſurium commenſurari cum fructibus, & cum eiuſdem compenſari, eſt ad finem euitandi labem vſurariam, ſed nunquàm conſideratur vt ſors, quæ poſſit producere aliud intereſſe, aliàs enim illa æquiras introducta in beneficium venditoris retorqueretur in maximam iniquitatem contrà emptorem.

Quod adeò verum eſt, vt illa compenſatio
22 fructuum in pecunia in terminis *d. l. curabit* non admittitur, niſi, vt intereſſe damni emergentis, & ſic vſq; ad quantitatem valoris fructuum, non autem vt intereſſe lucri ceſſantis, & ſic vltrà valorem fructuum, ità *Caſtr. in l. Iulianus. §. ex venditio. ff. de act. empt. Socc. ſen. conſ. 133. nu. 13. lib. 1. Alex. conſ. 69. col. fin. lib. 1. Magon. deciſ. Luc. 17. nu. 28. cum ſeqq.*

Ita quidem, vt ſi aliquo anno nullos fructus perceperit, aut percipere potuerit ex re empta ſibi tradita, non tenetur ad illud intereſſe ſecùndùm communem opinionem, quam veriorem eſſe demonſtrat *Couar. lib. 3. var. c. 4. num. 3.* & tamen in caſu noſtro hoc intereſſe conuentum debetur, etiam ſi emptor nullos perceperit fructus, ergò non eſt principalis fructuum compenſatio, quæ poſſit dici altera vera ſors, prout dicit *Roder. vbi ſuprà.* ſed erit merum intereſſe accedens pretio non ſoluto.

Sed eſto millies, quod hoc interuſurium conuentum ſit principalis fructuum compenſatio, non propterea erit vera conſequentia *Roderic.* quod ſcilicet debeatur vti altera ve-
23 ra ſors, quæ producat aliud intereſſe ex mora. Nam hoc intereſſe permiſſum ex *d. l. curabit* nullo modo poteſt excedere quantitatem fructuum, quos percipit emptor, etiam ſi venditor multo maius patiatur damnum ex mora debitoris pretij, quia non habetur reſpectus ad damnum venditoris rei, ſed ad lucrum emptoris non adimplentis circà ſolutionem pretij, & lucrantis fructus, ità perbellè reſoluit *Barboſ. in l. de diuiſione 5. in princ. poſt num. 13. & ſeq. ff. ſolut. matrim.* ex mente *Couar. d. cap. 4. nu. 2. lib. 3. var. Caccialup. in d. l. curabit nu. 135. Cacher. deciſ. 143. in fin. Burſat. conſ. 68. n. 4. lib. 1.* quibus Ego addo innumeros ferè congeſtos per *Ant. Gabriel. lib. 3. tit. de empt. & vend. concl. 4. nu. 18.* vbi atteſtatur, eſſe communem opinionem, & ex mente eorundem concludit ibidem *Barboſ. nu. 15. in fin.* quòd emptor in materia *d. l. curabit* nullum penitùs damnum ſentire debet, vltrà lucrum, quod percipit ex fructibus. Ergò ex his omnibus conuincitur, quod hoc interuſurium conuentum etiam vti principalis fructuum compenſatio non poteſt parere aliud intereſſe in damnum emptoris.

Nec iuuat argumentum deſumptum ab intereſſe tertiarum, quod in Tribunalibus Regni huius, & vbiquè receptum eſt deberi ex mora, iuxtà *d. deciſ. Præſ. de Franch. 254. nu. 9.*
24 & alia ſuprà adducta in ſecundo fundamento venditoris, nàm tertiæ, quæ in contractu verè cenſuali producunt intereſſe ex mora, non cõſiderantur vti acceſſiones ad pretium, ſed vti corpus, ſeù ſpecies principalitèr empta, veluti quodlibet aliud corpus, quod in contractum emptionis, & venditionis deducitur, *Ant. Fabr. in ſuo Cod. lib. 4. tit. de pact. inter empt. & vend. defin. 13. verſ. neque enim nu. 15. & 16.* & niſi per talem modum contrahendi, ſiuè ſit emptio, & venditio, ſiuè in ſolutum datio, & acceptio, quæ in idem reincidit, etiã ſi in teſtamento fiat, vtique non conſiſteret, vt conſtat ex *Pragmat. & Bulla* in ea inſerta. & ex *Auendan. de cenſib. cap. 3. nu. 3. & cap. 24 per tot.* Si enim fuiſſet permiſſum per viam ſimplicis interuſurij conuenti, conſequi etiã illud aliud intereſſe interuſurij conuenti, ad quid neceſsè erat tàm diù inſudare apud Summum Pontificem pro obtinenda Bulla ſuper contractu cenſuali in forma à *Bulla* præſcripta? Certè fruſtrà fuiſſet illius impetratio. Neceſsè igitur eſt, quòd illæ tertiæ deducãtur in contractum emptionis, & venditionis verè, & non ſimulatè, & tanquàm ſpecies, ſeù corpus principa-
25 litèr, & de per ſe, & ideò quemadmodùm in termino præfixo venit intereſſe ex mora, *l. 1. in princ. l. Iulianus, §. ex vendito,* vbi latè *gl. & DD.* omnes, *ff. de action. empt.* ità, & in his tertijs, ſi non conſignentur in terminis ſtatutis, venit intereſſe ex mora.

Idem & in legato annuo certæ quantitatis
26 in teſtamento relicto, quòd debetur vti ſors, & principalitèr de per ſe, vt tradit *Bart. in l. libertis, quos teſtamento, §. manumiſs. 9. oppoſ. ff. de aliment. & cibar. legat. Præſ. de Franch. deciſ. 634.* & Me patrocinante fuit deciſum per S. C. in legato annuo relicto per Comitem Briatici Ferdinandum Biſbal Io: Mariæ eius fratri inter Comitiſſam Briatici eius legatariam, & Marchioniſſam Briatici hæredem Io: Mariæ legatarij in diſcuſſione hæreditatis dicti Comitis, penès Actuarium de Ferrarijs.

Et ſic etiam in cæteris omnibus legatis, pro quibus hæres tenetur poſt moram ad vſuras, & intereſſe, *l. Titia, §. vſuras, l. ſi quis ſeruo, ff. de legat. 2. l. ſi cui, ff. de condit. & demonſtr. l. 1. C. de vſur. & fruct. legat.*

Nequè tàm magna caterua DD. pro venditore allegata probat id, ad quod allegantur. Nàm.

Cagnol. in l. 1. in 1. lect. C. de ſent. quæ pro eo,
27 *quod inter profer.* licèt *num. 46.* teneat opinionem, vt debeatur intereſſe alterius intereſſe reſpectu cuiuslibet creditoris, tamen poſteà in reſponſione ad primum argumentum re-

ſtrin-

ſtringit dictum ſuum in ſolito negotiari, ibi:
*Nec in vſuris, & nu.*48. magis explicitè ſe de-
clarat, ibi: *Quarta dubitatio, an diſtinctio ſuprà*
facta inter ſolitum, & non ſolitum negotiari, &c.
vltrà quod *Bald. & Salyc. in l. 2. C. de vſur.* cita-
ti per *Cagnol.* ad probandum, quòd ipſum in-
tereſſe quoad petentem eſt ſors, loquuntur in
terminis *cap. 2. extrà de fideiuſs.* & ſic in fideiuſ-
ſore ſoluente ſortem & vſuras pro ſuo princi-
pali, pro quo fideiuſſit; qua de re ſumus in
terminis ſoluentis pro alio, reſpectu cuius to-
tum ſolutum eſt ſors, vt in *l. ſi mandato meo, §.*
ſi fideiuſſor, & ibi *gloſ. ff. mand.* quem citat *gloſ.*
in d. cap. 2. cum alijs concordantibus; & ideò
non mirùm ſi *Cagnol.* eſt ab omnibus vnani-
mitèr reprobatus, vt aduertit *Præſ. de Franch.*
d. deciſ. 254. n. 10. & Lupus in d. l. curabit n. 120.
verſ. ſimiliter.

Ruyn. conſ. 55. *à num. 2.* vſque *ad fin.* tractat
quæſtionem, an debeatùr intereſſe alterius in-
tereſſe, & nec verbum quidem dicit de hoc
intereſſe conuento, ſed tantùm de illo intereſ-
ſe; quod debetur vti ſors, idque non exempli-
ficat in intereſſe conuento, ſed ſolùm in ter-
minis *d. l. ſocium, qui in eo* cum ſua *gloſ. ff. pro*
ſoc. & in alijs exemplis ſuprà relatis.

Rota Gen. deciſ. 78. *nu.* 16. loquitur in Mer-
29 catore ſolito negotiari cum cambijs, & re-
cambijs, quod Nos ab initio admiſimus pro
caſu excepto.

Milanenſ. deciſ. 8. *nu.* 352. *lib.* 1. refert id ta-
tùm, quod dicit *Ruyn. conſ.* 55. qui nihil de
hoc, vt ſuprà ponderaui, & quod dicit *Præſ.*
de Franch. deciſ. 254. cui iuſtà ſatisfaciam.

Ruginell. pract. qq. cap. 14. *nu.* 2. tractat quæ-
30 ſtionem: An in hoc caſu noſtro, ſi venditor
recipiat pretium, præiudicet ſibi quòad inte-
reſſe conuentum, & promiſſum loco fructuũ,
& dicit, quod non afferens pro ratione, quod
hoc intereſſe eſt æquè principaliter promiſsũ
cum ſorte, & ſeparatum debitum conſtituit,
& per ſolutionem vnius non infertur ad aliud,
& benè dicit, nàm hoc intereſſe tanquàm
promiſſum, & in ſtipulatione deductum de-
betur iure actionis, & proindè datur petitio
in alia inſtantia, etiam ſi ſors principalis ſit
reſtituta, vt ipſemet *Ruginell.* ſubdit *nu.* 4. ſed
quod debeatur vti ſors, & proindè producat
aliud intereſſe, hoc non dicit *Ruginell.* imò
nu. 9. id corroborat alio ſimili de expenſis de-
bitis iure actionis ex contractu, vel ex ſenten-
tia, quæ perpetuò peti poſſunt, ex *gloſ. in l.* 3.
§. ſi rem, ff. de legat. 3. & alijs per ipſum addu-
ctis, quæ omnia Nos ſimilitèr ſuperiùs admi-
ſimus, ſed non releuant intentionem vendito-
ris

Honded. conſ. 50. *nu.* 20. *lib.* 1. dicit explicitè
non deberi intereſſe alterius intereſſe, quod
limitat, vbi intereſſe debetur vti ſors, & citat
Ruyn. d. conſ. 55. & alios, qui eum ſequuntur,
ergò non poteſt exemplificari, niſi in caſibus
à *Ruyno* exemplificatis. Idem dicit *conſ.* 34.
nu. 7. & 79. lib. 2. vt ſcilicet debeatur intereſſe
alterius intereſſe, quando illud primum inte-
reſſe debetur vti ſors; quod Nos non nega-
mus, verùm contendimus, quod in hoc caſu
non debetur vti ſors, vt ſuprà probatum eſt.

Præſ. de Franch. deciſ. 254. loquitur in inte-
reſſe tertiarum, quod longè differt ab intereſ-
31 ſe huius interuſurij conuenti, vt latè fuit ſu-
prà demonſtratum, ſiquidem in contractu ve-
rè cenſuali, qui celebratur per emptionem,
& vẽditionem certi annui redditus ſuper cer-
to corpore, id, quod principalitèr deducitur
in contractum, non eſt capitale, quia illud
nullo modo debetur, vt ipſemet *Præſ.* ait *ibi*
num. 9. poſt *Ruyn. conſ.* 193. *colum. penult. verſ.*
non obſtant etiam, ſed eſt ille annuus redditus
percipiẽdus ab emptore cenſus ſingulis qua-
tuor menſibus, vel alitèr tandis deſignatis
pro rata, & ideò ſi redditus emptus non ſol-
uatur emptori in terminis præfixis, omni iu-
re ſuccedit obligatio ad intereſſe ex mora,
quemadmodùm in qualibet alia ſpecie vendi-
ta, ſi non tradatur in termino præſcripto *l. ſi*
ſterilis, §. cum per venditorem, & l. ſi ea res, ff. de
act. empt. cum alijs ſuperiùs adductis. Non ſic
in hoc contractu, de quo agimus; in quo id,
quod principalitèr deducitur in contractu,
eſt pretium Caſtri ſoluendum ab emptore, &
pendente ſolutione id, quod deducitur in
contractu, re, nomine, & effectu, eſt intereſſe,
ſiquidem ſub nomine intereſſe, ſeù interuſu-
rij promittitur ſoluendum in certa annua
quantitate, & quamuis principalitèr debea-
tur, non propterea deſinet eſſe intereſſe, & tan-
quam intereſſe non poteſt producere aliud in-
tereſſe ex deductis pro parte creditorum.

Imò eſt obitèr aduertendum, quod licet
gloſ. interlinearis *in l. cum autem, §. cum redhi-*
32 *beatur in verb. præſtabit, ff. de ædil. edict.* quam
adducit *Præſ. de Franchis d. deciſ.* 254. *num.* 14.
velit, quod ille *text.* dùm ſtatuit, in actione
redhibitoria venire non ſolùm fructus perce-
ptos ab emptore ex re empta, ſed etiã ſi quid
fructuum nomine conſequutus eſt, intelliga-
tur de fructibus fructuum, hoc in eo *tex.* nul-
lo modo probatur, nàm ſenſus Iuriſconſult.
eſt, vt veniant nedùm fructus, qui propriè ex
rebus frugiferis percipiuntur, prout ſunt præ-
dia, & animalia, *l. item ſi fundi, ff. de vſufruct.*
l. Arbores, ff. eod. l. in pecudum, ff. de vſur. ſed
etiam quicquid nomine fructuum cõtinetur,
ſi id emptor conſequutus eſt, quòd non in fru-
ctibus fructuum exemplificandum eſt, ſed in
quolibet alio emolumento, aut commodita-
te, quæ ex re vendita percipiatur, prout exem-
plificat *Iuriſconſult. in l.* 4. *§.* 1. *ff. ſi ſeru. vind.*
dùm ait, fructum ſeruitutis in eo conſiſtere,
ſi quid interſit ſeruitutem non prohiberi, vn-
dè *gloſa* ibi: *in verb. non prohiberi*, colligit illud
nobile intereſſe ſcilicèt pro fructu computa-
ti.

33 ri. Nec mirùm, nàm appellatione fructuum
non ſolùm fructus ipſi naturales veniunt, ſed
etiam ciuiles, prout ſunt penſiones prædiorũ,
l. Prædiorum, ff. de vſur. mercedes Colonorum,
operæ Seruorum, victuræ Nauium, & Iumentorum,
l. mercedes, ff. de petit. hæred. Imò & vſuræ
ipſæ vicem fructuum obtinent, *l. vſuræ, ff. de
vſur.* & quicquid hominum vſu introductum
eſt, in fructu eſſe intelligitur. Quo fit, vt dùm
in eo *tex.* id non probatur, nec *Gloſa* adducit
pro ſe alia iura, loquitur ſine lege, & repugnat
Naturæ, quæ hoc admiſit in fœtibus fœtuum
tantùm, quippè qui à ſola Natura producuntur
abſque facto, & induſtria hominis, non
autem in fructibus, in quibus ſola hominis
34 induſtria verſatur pro percipiẽdis ab eis alijs
fructibus, & ideò veriùs eſt, fructus fructuum
non deberi, vt pro abſoluto tradit *Tiber. Decian. reſponſ. 49. nu. 50. vol. 2.* per *tex. in l. videamus,
an in omnibus in fin. ff. de vſur. Giurb. d. deciſ. 24. nu. 35.*

Id, quòd ità veriſſimum eſt, vt nec intereſſe
fructuum debeatur, ſiuè illorum æſtimatio,
*l. neq; eorum, ff. de vſur. l. hæres furioſi, §. fructuum,
ff. de petit. hæred.* etiam ſi eſſent fructus
legitimæ, *l. Papinianus, §. vndè ſi quis, ff. de inoffic.
teſtam. §. probibemus in authen. de trient. &
ſemiſ. Peregrin. de fideicommiſſ. artic. 36. num. 68.
& 69.* & alij adducti per *Giurb. in Conſuetud.
Meſſan. cap. 4. gloſ. 4. nu. 21.* niſi in caſu *verſ. diuerſa
in eodem, §. fructuum,* iuxtà declarationem
Donell. lib. 19. iur. ciu. cap. 14. col. 10. fo. mihi 358.

Fab. Anna conſ. 48. num. 19. loquitur in terminis
*l. ſocium, qui in eo, ff. pro ſoc. & in conſ. 30.
num. 7.* loquitur in intereſſe tertiarum, in quibus
eſt diuerſa ratio, & ſic potiùs confirmat
ſecundam opinionem pro creditoribus, quam
primam pro venditore.

Gratian. diſcept. for. 224. nu. 52. lib. 2. ſimilitèr
loquitur in intereſſe tertiarum, ex adductis
per *Præſ. de Franch. & Fab. Ann.* quos citat, &
proindè nihil pro venditore.

Tiber. Decian. conſ. 94. nu. 21. lib. 3. prout allegatur,
nihil loquitur de hac materia, nec alibi
de ea loquentem inuenire potui, licèt diligentiſſimè
perquiſiuerim quinque volumina
ſuorum *reſponſorum.*

Lupus de vſur. comment. 1. §. 6. nu. 120. in libro
meo dicit totum contrarium, dùm inuehit
contrà *Cagnol.* qui fuit in opinione, vt deberetur
intereſſe alterius intereſſe, & *in fine*
concludit; quod intereſſe lucri ceſſantis debetur
ſolùm primum, & immediatum, non
autem alterius lucri, licèt ſecùs ſit in intereſſe
damni emergentis.

Minado. deciſ. 17. licèt motiuet in partem
affirmatiuam, tamen concluſio *deciſionis* non
eſt pro parte affirmatiua, & meritò eam citaui
inter exempla rerum iudicatarum pro parte
negatiua.

Menoch. conſ. 1181. loquitur in ſolito nego-
35 tiari habente pecuniam promptam, & paratam
ad merces emendas, & vendendas, & ad
cambia, & recambia, in quo Nos ab ipſo initio
admiſimus opinionem affirmatiuam, authoritate
eiuſdem *Menochij.*

Giurb. deciſ. 24. admittit, quòd quandò in-
36 tereſſe tranſit in ſortem, tunc illud intereſſe
in ſortem redactum producit aliud intereſſe,
& ad hoc citat omnes prælibatos Doctores, &
ab eo Aduocati venditoris illum cathalogum
ſumpſerunt; quod non eſt in caſu noſtro, vbi
licèt interuſurium ſit conuentum, & pro certa
quantitate deductum in contractu, non
tamen tranſiuit in ſortem, ſed ſemper remanſit
vt intereſſe. Et caſus illius *deciſionis* eſt in
terminis cõtractus verè cenſualis ad formam
Bullæ, & ſic in intereſſe tertiarum, quod probatum
eſt omni iure deberi.

Caſtill. deciſ. 22. nu. 46. & 47. loquitur ſimilitèr
in intereſſe debito tãquàm ſorte, & ſic nõ
benè adducitur in hoc caſu, in quo intereſſe
conuentum non eſt ſors, ſed merum intereſſe.

*Rodriquez de ann. reddit. lib. 3. cap. 7. nu. 81.
& 82.* inſudauit in refellendo opinionem *Abb.*
37 *conſ. 5. lib. 1.* quatenùs negabat, venditorem
domus, data dilatione ad ſoluendum pretium
poſſe interim pendente ſolutione percipere
penſionem titulo locationis eiuſdem domus
per ipſum venditæ ab illius emptore, tãquàm
eſſet contractus vſurarius, & poſt *nu. 82. verſ.
verum eſt,* affirmat, quòd illa locatio eſt facta
propter dilationem in ſolutione pretij, & ſine
qua dilatione non eſſet facta locatio, ſed negat
illam penſionem ſolui immediatè propter
dilationem in ſolutione pretij, ſed propter
conceſſam perceptionem fructuum, & ſic dicit
ipſe: *Hæc penſio nullo modo eſt vſura, nec acceſſio
pretij, ſed æquè principalis compenſatio fructuum,
quæ eſt alia vera ſors ſpectans ad venditorem,
non ad emptorem, quandiù pretium non ſoluitur.*
Hæc ille, ſed ex hac eius ponderatione
nil aliud infert *Roderiq.* niſi, quòd hæc penſio
non ſit vſura, prout præſupponebat *Abbas d.
conſ. 5.* & proindè talis contractus ſit licitus,
quod Nos non negamus, imò inter diuerſos
modos contrahendi in hac facti ſpecie, quos,
in principio præmiſimus, meminimus huius
contractus locationis, tanquàm ab omnibus
approbati contrà opinionem *Abb.* Sed nemo
auſus eſt dicere, quod illa penſio ſit altera
ſors, prout autumat *Roderiq.* ſed potiùs, quod
ſit merum intereſſe regulatum à quantitate
fructuum, verùm dependens à pretio, quod
ſolum pretium eſt ſors, & non ipſa penſio, vti
fuſiſſimè ſuprà fundauimus in confutando
hanc nouam *Roderiq.* fantaſiam.

*Magon. deciſ. Floren. 42. nu. 13. Herring. de fi-
38 deiuſſ. cap. 24. nu. 245. & Cartar. deciſ. Gen. 38.*
id tantùm affirmant, quod ſcilicèt hoc intereſſe
conuentum tanquàm principalitèr cum
ſorte promiſſum non cenſetur remiſſum per

exceptionem ſortis abſq; proteſtatione, quod Nos libenter admiſimus in quolibet intereſſe promiſſo, quamuis non taxato per conuentionem, quia debetur iure actionis, ſed negamus, quod ex mora producat aliud intereſſe.

Borg.dec.22.nu.49.& ſeq.p.4. non meruit ad hoc allegari, quia nihil dicit de intereſſe conuento, aut promiſſo ſimul cum ſorte, ſed tantùm de intereſſe pretij non ſoluti ab emptore ad ratam fructuum, quos percipit ex re empta, illud nominando ſemper vti intereſſe pretij non ſoluti, & ſic vti acceſſionem pretij.

Potuiſſent etiam Aduocati Actoris adducere pro ſe *Erneſt.Cothm.reſp.2.* aliàs 52. *num.* 293. *ad* 327. *lib.2.* vbi infringit. contrà *Ruyn. conſ.55. vol.2.* ad probandum, quod intereſſe intereſſe debeatur, ſed quia eius dictum fundat in authoritate *Cagnol. in l.vnic. C. de ſent. quæ pro eo, quod inter. profer.* qui eſt cõmunitèr reprobatus, vt ſuperiùs dictum eſt, de eius authoritate non eſt curandum; vltrà quòd facti ſpecies in eo *reſponſo* eſt ſatis diuerſa á noſtra, præſertim, quia verſatur inter perſonas ſolitas negotiari, & tenentes pecuniam paratam ad hæc negotia, vt in principio illius *reſponſi* patet.

Ex quibus patet, quod primum motiuum, cui tantoperè figebant pedes Aduocati venditoris, remanet penitùs deſtitutum iuribus, rationibus, & authoritatibus DD.

Et ex hoc primo motiuo deſtructo corruit etiam ſecundum motiuum pro venditore adductum, & fundatum per viam neceſſariæ cõ-
39 ſequentiæ reſultantis ex illo primo motiuo: Nàm fundamẽto deſtructo corruit, quicquid in eo ſuperædificatum eſt, *cap. cum Paulus* *q.1.* fuit enim ibi longè, latèq; demonſtratũm, non eſſe verum axioma, quòd hoc intereſſe conuentum ſit effectum ſors, ſed ſemper remanſiſſe re, nomine, & effectu merum intereſſe illius pretij, quod ſolum conſideratur vti ſors in huiuſmodi contractu, & ſucceſſiuè tanquàm intereſſe non poſſe producere aliud intereſſe, quãtumuis fuiſſet in ſortem expreſſè deductum per ſtipulationem, ſtante expreſſa legis prohibitione, de qua *in l.fin.C.de vſur.* toties adducta.

Tertium verò, & vltimum motiuum fundatum in authoritate rerum in ſimilibus iudicatarum ſublatum eſt, tùm ex contrarijs exemplis ſuperiùs adductis pro creditoribus, quæ illorum authoritatem eneruant, quemadmodum clauus clauo truditur; tùm quia in re tàm graui, exoſa, & Reipublicæ pernicioſa non eſt exemplis, ſed rationibus iudicandum, *l.nemo, C.de ſent.& interl.omn.iud.*

Poſt hæc ſcripta prodierunt è prælo allegationes *D.Scipionis Theodori*, nunc refulgentis inter Senatores S.C. qui *in allegat.*40. latè conatur probare, primam opinionem eſſe veriorem, quotieſcumq; interuſurium conuentum eſt certum, quaſi quòd id ſolùm ſit intuẽdum, vt tanquam certum in quantitate producat aliud intereſſe in emendationem damni paſſi. Sed hoc eius fundamentum deſtruitur ex diſpoſitione *tex. in l. fin. C. de vſur.* vbi interuſurium nedum erat certum, ſed etiam redactum in capitale, & pro eo ſtipulatum aliud intereſſe, & tamen reſpondet Imperator, illud intereſſe ſemper manſiſſe intereſſe, & non potuiſſe producere aliud intereſſe.

Hic articulus nondum eſt deciſus inter illas partes, reſpectu quarum hæc omnia fuerunt adnotata, pẽdet enim adhùc deciſio facienda iunctis duabus Aulis, ſed cum idem articulus occurriſſet in cauſa vertente in Sacro Cõſilio inter Ferdinandum de Bonohomine Ciuitatis Puteolorum, & hæredes qu. Conſiliarij Iulij de Palermo, qui nuptui tradens eius ſororem dicto Ferdinando promiſit ei ſoluere dotem infrà certum tempus, & interim pro interuſurio ſoluere certum annuum redditum ad rationem ſeptem pro centenario, & non ſecuta ſolutione ſortis, neq; interuſurij, viuente Conſiliario Iulio, egit poſteà Ferdinandus cõtrà hæredes pro ſorte, & tertijs, & intereſſe
40 tertiarũ, licèt per ſententiã S.C. fuiſſent condemnari hæredes ad omnia prædicta, & per plura decreta lata in executionem ſententiæ fuiſſent liquidatę omnes quantitates, ad quas aſcendebat tam ſors ipſa, & interuſuriũ, quod eràt promiſſum ſolui tertiatim, quam intereſſe illius interuſurij ad rationem quinque pro centinario, tamen propoſitis poſteà nullitatibus per hæredes aduerſus ſententiam, & decreta prædicta, inter quas principalior nullitas erat, quia fuerat liquidatũ intereſſe illius interuſurij, quod nullo iure debebatur, facta ſolemni diſcuſſione huius nullitatis: Tandem ſub die primo Iulij 1623. Me referẽte ex hac ſola nullitate fuit dictum, Nullitates obſtare, & declaratum nõ deberi aliud intereſſe illius interuſurij conuenti. Act.Fabritius Turinus.

Et poſtea reperij, quod idem articulus fuit deductus, & iudicatus in Sacro Conſilio ad relationem Domini mei Ferdinandi Branciæ inter Domnam Felicianam Ruffam, & Fabricium Villanum coniuges ex vna, & hæredes quon.Ioannis Rotæ ex altera conuentos ſuper ſolutione ducatorum 8500. dotium vnà cum tertijs, ſeù interuſurio conuento, ac intereſſe dictarum tertiarum, ſeù interuſurij, productaque fide inſtrumenti, per quam apparebat intereſſe conuentum certum, ſcilicèt annuorum duc.675. pro capitale ducat. nouem mille dotium ſoluendorum tertiatim: Tamen fuit condemnatus hæres ad ſoluendum capitale vnà cum annuis ducatis 675. pro interuſurio dictarum dotium, abſque intereſſe dicti interuſurij, ſic explicitè formando verba dictæ ſententiæ latæ ſub die 10.Februarij 1618. Actuarius eſt Franc.Anton.Cioffus.

AD-

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. IX.

INterusſurium pretij rei venditæ,& traditæ habita fide de pretio, conuentum ad certam rationem annuæ præſtationis, & ſtipulationē deductum ſimùl cum ipſo pretio loco fructuum ex re percipiendorum, donèc ſoluatur pretium, non producit aliud intereſſe ex mora in beneficium venditoris, ſi non ſoluatur ab emptore in terminis promiſſis ad inſtar intereſſe tertiarum. Vt deciſum D.Author refere hìc per S. C. bina vice, quas deciſiones laudat,& ſequitur contra *Reg.de Marinis lib.1. reſol.iur.cap.199.num.8.Conſ. Prat. obſ.12.* qui refert,& ſequitur *Gizz.ad Reg. Capyc.Latr.deciſ.106.num.16.* ſequitur *Andreol. controu.210. lib.3.Larrea deciſ.84.lib.2.Thor.par.3.compend. deciſ.verbis Intereſſe, Conſ. Rocc. reſp.44. lib.2. Conſ.Staiban.reſol.173.lib.2.* Vbi loquitur de quantitate debita ad certum tempus, & illius ſolutione pēdente promittitur intereſſe, nàm dicit ipſe illud intereſſe, aliud intereſſe non producit, *Reg.Capyc.Latr.conſ.59.*

Ratio fundamenralis D.Authoris eſt, quia intereſſe alterius intereſſe de iure non debetur, ex tex.in *l.fin.C.de vſuris, & l. vn. C.de ſentent. quæ pro eo, quod intereſt, Trentacinq. lib. 1. var.tit.de intereſſe,num.38.Anna conſ.48. nu.54. & num.15.& ſeqq.Giurb.deciſ.24. num.14.*

D. Reg. de Marinis loco ſuprà citato contra D. Authorem ſic ratiocinatur ſequendo opinionem *Conſ.Theodor. alleg.40. num.50. & fin.* Non alia ratione debetur intereſſe tertiarum, niſi quia tertiæ de per ſe ſtant, tanquam ſors, & tanquam de per ſe ſtantes producūt aliud intereſſe.Sed tale interuſurium ſtat de per ſe, non verò ad ſortem acceſſorium, ergò, &c. Quod tale interuſurium ſtet de per ſe probat. Nàm illud ſtat de per ſe, quod debetur iure actionis,ſed hoc debetur iure actionis, ergò.

Diſparitatem affert idem *D. Author nu. 24. & 25.* Nàm tertiæ, quæ in contractu cenſuali producunt intereſſe ex mora, non conſiderantur vti acceſſiones ad pretium,ſed vti corpus, ſeù ſpecies principaliter empta, veluti quodlibet alius corpus, quod in cōtractum emptionis,& venditionis deducitur, *Fab. in C. lib. 4. tit.de pactis inter empt.diffin.17. num. 15. & 16. Camill.de Medic.conſ.155.num.2. Reg.Galeot.in addit.ad eundem conſ.86.num.15.& ſeqq.* Quamplures citati per *Monac.ad Minad. deciſ.17. nu. 2.*idem *Reg.Galeot.controu.21.n.35.lib.1. Præſ. Merlin.controu.42.num.34.lib.2.* Cum capitale ſit mortuum.Et ideò quemadmodum in qualibet ſpecie vendita, & non conſignata in termino ſtatuto,debetur intereſſe ex mora, *l.1.in princ.l.Iulianus,§.ex vendito*, vbi *Gloſ. & DD. ff.de action.empt.* Ità paritèr in his tertijs,ſi non conſignetur in terminis ſtatutis venit intereſſe ex mora.

Et non eſt ſic hoc interuſurium, quod non debetur principalitèr, & vt ſors, ſed tanquàm acceſſorium ad ſortem, nàm principalitèr debetur ſors, ſecundariò debetur intereſſe. Et non eſt verum (ſalua pace) quod dicit *Reg.de Marinis*, quod dictum interuſurium ex eo, quia debetur tāquàm ſors, & de per ſe, pariat intereſſe, & illud ſtat de per ſe, quod debetur iure actionis. Nàm reſpondet idem D. Author *Rouit. num. 9.* Quod ſi hoc eſſet ſequeretur, quod ex intereſſe, quod debetur ex vi clauſulę ſolitæ apponi in fine inſtrumentorum *pro quibus omnibus obſeruandis, &c.* In quibus aliquid dari,vel fieri promittitur, in caſu non adimplementi promiſſorum, deberetur aliud intereſſe,quod nemo aſſerere auſus fuit,niſi in contractibus mercatorum, *Beret. conſ.25.Rota Gen.deciſ.78.num.15.deciſ.134. num.3. & deciſ. 179.num.6. & ſeq. Menoch. conſ.1181.Gratian. diſcept.for.cap.987.num.21.*

Et tamen certum eſt, quod intereſſe ex tali ſtipulatione proueniēs iure actionis debetur, vt idem *Reg.de Marin. docet lib.1. reſol. cap.76. num.3. Præſ. Merlin. vbi ſuprà, num. 33.* Et ſic per receptionem ſortis abſque proteſtatione nullum fit præiudicium petendi tale intereſſe, vt poſt *Gloſ.fin.in l.fin.ff.de eo,quòd certo loco*, & ibi DD. *Rota Gen. deciſ. 89. 61.65.87. & 200. Cartar.deciſ.38.Menoch.de præſumption. caſ.45. & 113.lib.3. Laurent. deciſ.88.& 101. Franch. deciſ.21.Magon.deciſ.Florent.42. num.13. Herring.de fideiuſſor.cap.38.nu.245.*quidquid contra deciſum referat idem *Reg. de Marin. d.lib. 1.cap.198.num.7.* Nec eſt vera diſtinctio poſita *num. 4. 5. & 6.* Nàm eſt contra *d. deciſ.21. Præſ.de Franch.*

Secundò probatur. Nàm interuſurium, quod eſt deductum in condemnationem per ſententiam debetur principalitèr, & iure actionis, & tamen nemo auſus fuit aſſerere producere aliud intereſſe. Idem *D. Author nu. 12.Medic.conſ.155.* vbi refert per S. C. iunctis Aulis deciſum *Reg.de Marinis loc.cit. num.9.*

Tertiò,non eſt verum,quod intereſſe, quod principalitèr debetur, producit aliud intereſſe,ernendo illud aſſumptum, ex *l.ſocium,qui in eo, ff pro ſocio.* Nàm vt benè aduertit *D. Author hic num. 18.* loquitur in alio caſu. Alijſq; rationibus,& fundamentis dicti *Reg.de Marinis* ſatis doctè reſpondet *Conſ. Pratus d.obſeru. 12.*poſt hæc ſcripta viſus,qui reſponſa, vt nos fecimus,ſumit ex dictis D.Autorem,vide *Larath.conſ.90.*

Ad num.1. Vbi habetur, quod ex mora ſolutionis tertiarum debetur intereſſe. Adde eundem *D. Authorem deciſ.43. num.1. Reg. Capyc.Latr.deciſ.175.num.11.& deciſ.192. a num. 45.*& ſexcentos alios citatos per *Reg.Marcian. diſput.forenſ.cap.53. Reg. Sanfelic. deciſ.124.nu. 11.& 12.* eundem *Reg. Capyc.Latr.conſult.59. num. 24.Staiban. de intereſſe in genere, quæſt. 6. num.24.*

Quodq; procedit, quando tertiæ aſcendunt
1 ad magnam ſummam, nempè ducatorum centum, *Vrſill.ad Afflict.deciſ.291. nu.6.Theod. allegat.40. num.37. Thor. par.3. compend.deciſ. verb.Intereſſe*, qui refert liquidari ad rationẽ quinque pro centum, quamuis non deſinit, qui affirmetur taxari ad rationem ſeptem pro cẽtum, vt refere deciſum *Præſ.de Franch.dec.254. num.12.Conſ.Pratus lib.1. diſcept. forenſ. cap.1. num.83.ad* 85. Et vſque ad decem pro centum deciſum refert *Anna ſing.261.Reg.*Capyc.*Latr. d.deciſ.192.num.*48. Et habet eandem anterioritatem, ac capitale, *Theod.alleg.5. num.1.* Nõ poteſt tamen dicto intereſſe ab initio taxari, aliàs eſſet illicitum, *D. Marcian. d.diſp.59.n.3.* rationem ponit *Theod.alleg.40.num.37.* quia quando tertiæ aſcendunt ad dictam ſummam creditor patitur lucrum ceſſans, & damnum emergens, cum ſi haberet dictam ſummam, illam implicaret in emptionem alicuius rei, ex qua perciperet fructus. Quod non eſt ſic in quantitate modica infrà ſummam duc. 100. quia ferè nunquam fiunt emptiones tàm modicæ quantitatis. Obſerua id intelligi in magnis Ciuitatibus, vt eſt in hac Ciuitate Neap. ſecùs in paruis oppidis, in quibus capitalia ſunt parua, nempè duc.100.200.50.40.30.20. & ideò in dictis locis teneo indubitanter poſſe percipi intereſſe tertiarum, quamuis aſcendentium à paruam ſummam, habito reſpectu ad paruum capitale, v.g. capitale eſt duc. 60. tertiæ aſcendunt ad ſummam duc.30. debetur intereſſe dictarum tertiarum, quia in his paruis oppidis ceſſat ratio, allata per *Theod. d.alleg.40.num.37.* cum emptiones de facili reperiantur pro ſimili ſumma duc. 20. 30. &c. Et ſic creditor ob non ſolutionem dictarum tertiarum patitur intereſſe ex lucro ceſſante, & damno emergenti. Nota, quia neminem vidi quæſtionem hanc tractantem.

Vbi obſerua. Suppoſito, quod hoc intereſſe, eo vſque debeatur, quouſque debentur tertiæ vti tertiæ, vel cenſus vti cenſus: (nàm contractu reſciſſo non debentur tertiæ vti tertiæ, ſed vti intereſſe ad eandem rationem cenſus, vt docet *D. Author ſuper pragm.1.num.28. de cenſibus, Reg.Sanfel.deciſ.125.num.5.D.Marcian.d. diſput.59. num.5. & 6.* Et illud intereſſe, quod decurrit à die reſciſſionis non parit aliud intereſſe, *Præſ.de Franch.d.deciſ.254. Lanar. conſ. 79.De Ponte conſ.64.num.19.D.Author. d.prag. 1.de cenſib.num.39.Conſ.Rocc.reſp.27.lib.2.*) excitat *D.Marcian.d.diſp.59.* quæſtionem. A quo tempore tertiæ, ſiuè cenſus debeatur vti intereſſe, & ſic à quo tempore deſinat currere intereſſe tertiarum. Et per S.C. pluries deciſum refert deberi intereſſe tertiarum decurſarum vſque ad diem litis conteſtatę ex ſtylo, & conſuetudine ſic iudicandi introducto, quem ſtylum refert *Conſ.Rocc.d.reſp.27.* vbi etiam deciſum refert. Quamuis ipſe *Marcian.* conſtantèr, doctè, & eruditè defendat, non ſufficere, nec libelli oblationem, nec litis conteſtationem, ſed ad minùs ſententiam, vel mandatum relaxatum, quam ſententiam ſequitur *Moccia in Sylua caſuum forenſ.cap.52.*

Obſerua 2. Quod debitis tertijs, & intereſse illarum, ſi debitor ſoluit, in dubio ſoluiſſe videtur potiùs in cauſam tertiarum, quam intereſse, prout deciſum refert *D.Marcian. diſp.forenſ.lib.1.cap.37.*

Ad num.2. adde *Farinac. deciſ.671. par.1. to.2.Theſaur. deciſ.154. num. 3.* eundem *Farinac. deciſ.227.inter 372.deciſ.criminum, Rodriq.de annuis redditibus, lib.2.q.7.num.13. Gratian.diſcep. forenſ.tom.1.cap.141.num.10. Reg. Tapia ſuper pragm.2.de cenſibus, num.111. lib.4. iuris Regni, Reg.Conſtant.ad l.1.num.41.C.de fiſcal.vſur.lib.* 10. Vndè inſtrumentum confectum extrà has ſolemnitates eſt nullũ, vt deciſum refert *Vin. deciſ.369.nu.3. Præſ. Merlin. controu.forenſ.cap. 55.num.18.& ſeqq.lib.1.*

Vbi obſerua poſse cenſum conſtitui ſuper
2 alio cenſu, poſt alios *Maſtrill. deciſ. 262. lib.3. Caroc.deciſ.103.Reg. Marin. reſol. cap.11. lib.1.* Verum deſtructa prima fundatione, deſinit ſecundus cenſus.

Ad num.3.4.& 5. Vbi traduntur modi, quibus conſulitur venditori, vt emptor qui non poteſt numerato ſoluere pretium teneatur ad illud, & ad annuam præſtationem loco interuſurij.

Obſerua, quod maxima eſt differentia in-
3 ter caſum quando quis vendit fundum adiecto pacto, quod pretium ſoluatur infrà aliquod tempus, qua ſolutione pendente emptor promittit ſoluere intereſse ratione fructuum, de quo hic *num.5.* Et caſum quando quis vendit fundum, pro cuius pretio emptor conſtituit ſuper dicto fundo, & alijs ſuis bonis annuum cenſum affrancabilem quandocumque dicto emptori placuerit. Nàm primo caſu vẽditor præfertur quibuſcumque creditoribus emptoris, tàm pro ſorte, quàm pro interuſurio, vendita illa re, ratione illius pacti appoſiti ante traditionem, & in initio contractus, & ratione reſeruationis ſpecialis hypothecæ ad fauorem emptoris. Et proindè res illa vendita tranſiuit ad emptorem cum illo onere, iuxtà tradita per *Neguſant. de pignor.4. par.principal.num.34.*

Secundò verò caſu non idem. Nàm creditores anteriores dicti emptoris præferuntur huic venditori, vt fundat ſubtilitèr *Præſ. Merlin.cent.2.contr.cap. 36.* quamuis de hac concluſione dubitet *P. Afflict. controu.15. num.30. Giurba obſer.94.num.14.Staiban. reſol.7.*

Ad num.6. Vbi habetur vſuras vſurarum, & intereſse alterius intereſse non deberi. Adde *Staiban.de intereſſe in genere, lib.1.q.6.Hieron.de Leo deciſ.13.num.1.Leotard.de vſuris, q.5.nu.1. & 2.& quæſt.86.num.11.Thor.par.3. compend. verb.Intereſſe.*

Ra-

Rationem ponũt, quia daretur acceſſio ac-
ceſſionis, quæ de iure prohibetur per *tex. in l.
nullo,§.quapropter,C.de vſuris.* Secundò, quia
illud in infinitum protraheretur, quod etiam
de iure prohibetur per *tex.in l.vnica, C.de ſent.
quæ pro eo,&c. Anna conſ.48.num.8. de Leo d.de-
ciſ.13.num.2.Leotard. d. q.86. num. 16.* Tertiò,
quia intereſse, quod eſt extrà rem non poteſt
peti,nàm illud cum ſit ſecũdarium, nullo mo-
do exigi poteſt, nec de eo eſt habenda ratio,
*Gloſ. in cap.2.de pactis in 6. Ruin.conſ.55. lib.2.
Lup.de vſuris,comm.1.§.6.num.1.Roderic.de an-
nuis redditib.lib.3.q.7.num.27. Theod. alleg.40.
Anna d.conſ.48.num.8. Præſ.de Franch.dec.254.
num.14.Minad.deciſ.13.& 17.* vbi *Monac. add.
De Leo,& Leotard.vbi ſup.*

Quæ concluſio pluribus limitatur modis.
6 Primò,non procedere in intereſse ſoluto à fi-
deiuſsoribus, vel mandatarijs, vt infrà dice-
mus in *addit.ad num.19.& 28.*

Secundò limitatur, quando aliquis dictas
vſuras,ſeù intereſse conuertit in ſuos vſus, nã
tunc poteſt petere aliud intereſse,exemplo ſo-
cij reſpectu conſocij, *tex. eſt in l.ſocium, qui in
eo,ff.pro ſocio.* Ratio eſt,quia dictæ vſuræ dicto
caſu debentur vti ſors,non vt interuſurium,
*Gloſ.in d.l.ſocium, Anna d.conſ.48. num.19. &
20.Leotard.d.q.86.nu.5.* Exemplificatur etiam
in Procuratore, qui ſe pecunias cum vſuris
Domini exigit,& in ſuos vſus conuertit, tunc
Domino tenetur præſtare aliud intereſse dicti
intereſse,ex *tex.in l.idemque,§.ſed ſi pecuniam,ff.
mandat.* Quod etiam procedat in depoſitario,
vt fundat *Bart.in l.bona fides, ff. depoſiti.* exem-
plificatur etiam in tutore,per *tex. in l.tutor,qui
repertorium,§.ſi quas,ff.de adminiſtr. tutorum, &
l.qui negotiationem, §.1. & §. fin. eodem tit.* quæ
iura allegat,& ſequitur *Anna d. conſ.48. nu.24.
& 25.* Et tenetur etiam præſtare interuſurium
intereſſe pupillaris quomodocumque ſit,licèt
per eum non fuerit in ſuos vſus conuerſum.
Ratio eſt, quia omne intereſſe à Tutore, ſeù
Curatore pupillo debitum reputatur vt ſors,
& vti talis tenetur eam fœnori dare, ac pro-
pterea ex eius culpa punitur, per *tex. in d. l.qui
negotiationem, § ex duobus, ff. de adminiſtr. tutor.*
probat *De Leo d.deciſ.13. nu.9. Roderic. de ann.
reddit.lib.3.quaſt.7.num.28. verſ.Similitèr, Leo-
tard.de vſur.d.quaſt.5.num.15.& 16.*

Tertiò limitatur in intereſſe tertiarum, vt
diximus hic in *addit.num.1.*

Quartò limitatur in intereſſe fructuum vi-
tæ militiæ,quod à primogenito ſecundogeni-
to debetur ſi ſolutio ipſorum,tempore ſtatuto
facta non fuerit, ea ratione, quia dicti fructus
ſtant de per ſe, nec habent relationem ad ali-
quam ſortem, *Marcian.conſ.56. num.1. Giurba
deciſ.24.nu.26.& 34. Merlin. contron. lib.2.cap.
10.num.25.*

Et ad hoc vt intereſſe alterius intereſſe de-
beatur in his caſibus,eſt neceſſe, quod ipſum
principale intereſſe ſit certum, non autem in-
certum, cum debitor ex dicta certitudine di-
catur eſſe in mora, *Theod.d.alleg.40.à num.46.
vſque ad 52.*

Quintò limitatur in intereſſe, quod debe-
tur ex damno emergenti, nàm cum agatur de
dicto damno, intereſſe peti poteſt, vt fundat
*Caſtill.contron.quotid. lib.2.cap.1. num.8. Hon-
ded.conſ.50.num.16.lib.1.* Quod ſecùs eſt in in-
tereſſe proueniente ex lucro ceſſante. Requiſi-
ta pro obtinẽdo dicto intereſſe ratione dam-
ni emergentis,enumerat *Gratian.diſcept.forenſ.
cap.987. num.12. & 13. cum ſeqq.* vide *Nogue-
rol.alleg.11.à num.183.*

Ad num.9. vbi ſit mentio clauſulæ ſolitè ap-
7 poni in fine contractuum (pro quibus omni-
bus obſeruandis,&c.) cuius virtutis mentio-
nem fecimus ſuprà. Obſerua pro intereſſe,
quod prouenit ex dicta clauſula habere locũ
diſpoſitionem *tex. in l. Lucius, ff. qui potiores in
pign.* ſcilicet, vt anterior pro ſorte, cenſeatur
etiam anterior pro dicto intereſſe, *Olrad.conſ.
114. pract. Papienſ.* in forma libelli in cauſa
venditionis *verb.Pro pretio,nu.5. Afflict.& Vr-
ſill.deciſ.135.De Ponte conſ.64. num. 22. Conſil.
Theod.alleg.54.num.16. Conſ. Rocc.reſp.72.nu.
16.lib.1.Reg.de Marin.lib.1.reſol.cap.76.nu.3.*

Ad num. 10. 30. & 38. Vbi habetur, quod
intereſse, quod debetur principalitèr, & de
per ſe, etiam per receptionem ſortis abſque
proteſtatione debetur. Adde *Reg.de Marin.lib.
1,reſol cap.198.num.4.*

Vbi obſerua id non procedere in illo inte-
10 reſse, quod debetur iure actionis propter
moram, nàm illud amittitur per receptionem
ſortis abſque proteſtatione. Ratio eſt ex *Ant.
Fab.in C.de vſur.diffin.5.* Nàm tota vis cur de-
beatur illud intereſse eſt mora illa, quæ ſortis
receptione purgatur, prout refert *Reg.de Ma-
rinis cit.cap.198.num.4. & ſeq.* Cui optimè re-
ſpondet *Conſ.Dexart.deciſ.Sardin.45.*

Obſerua 2. Quod etiam intereſse debitum
officio Iudicis per receptionem ſortis debe-
tur, ſi adhibita fuerit proteſtatio, & debitor
fuerit tacens,vt deciſum refert *Dexart. dec.50.*
Et illud etiam debetur Regio Fiſco per rece-
ptionem ſortis, nã quamuis debeatur ex mo-
ra, debetur tamen Iudicis officio conditione
ex lege,vt fundat *Reg.de Marin.ad Reg. Reuert.
deciſ.443. num.3. contra Conſ. Theod. alleg. 69.
num.5.*

Ad num.11.27.29. & 35. Vbi habetur inte-
reſse aliud intereſse producere,cum agitur cũ
Mercatoribus exemplificando id in intereſse
cambij, quod inter illos ſemper tranſit in ſor-
tem. Et ſic quod Mercatoribus debentur cã-
bia,& recambia. Adde *Conſ.Rocc.in tract.de li-
teris cambij,nota 16.num.33.Reg.Capyc.Latr.de-
ciſ.106.*vbi *Gizz.in addit.* alioſque citatos per
Andreol.controu.forenſ.cap.210. num. vlt.

Quamuis ab initio taxari improbatum eſ-
ſe

21 ſe referat *Conſ.Carleual. vbi ſup.ſect.7.per totũ.* Vbi etiam explicat improbatum eſse pactum, quod ſtetur dicto crediturus, ſeù ſimplici, ſeù iurato circa intereſse cãbiorum, ſed ait probari debere per teſtes, ſeù alias legitimas probationes, ex *Farinac.deciſ.52. num.5.1.par.tom.1. Caſtill.deciſ.112.ex num.16.lib.2. Rot. diuerſ. deciſ.775.num.1.& 2.4.par. Maſtrill.deciſ.303. ex num. 16. lib. 4.* Quidquid videatur contrarium ſentire, *Anton. Amat.var.reſol.lib.1. reſol. 27.ex num.26.* & alij, nempè *Reg. Tapia deciſ. S.C.27.*& in iure Regni *lib. 4. rubr. 4. ex num. 19.ad 49. D.Auth. Rouit.conſ.103. num.2. lib.2.* quos ſequitur *Gait.de credito,cap.2. tit.7.q.2.ex num.1183.*

Ad num.19.& 28. Vbi habetur, quod ſoluenti pro alio, tàm prò ſorte principali, quàm pro intereſse ſoluto debetur intereſse. Adde *Crinell.deciſ.Dolan.303.num.12.Milanenſ.deciſ. 8.num.351. Statil. de Saluian.interd. inſpect.4.c. 1.num.82.Maſtrill.deciſ.124.num.19. Fab.in C. lib.4.tit.24.de vſur.& mora, diffin.25. Monac.ad Minad.deciſ.17.num.2. Fontanell. deciſ. 204.&* 208. vbi ponit plures caſus, in quibus ex intereſse debetur aliud intereſse, *Conſ. Staib. cit. reſol.170.lib.2.*

Obſerua, tamen id ſolum locum habere,
19 quando fideiuſsor, vel mandatarius ſoluunt pro debitore principali ſortem cum vſuris, vt dicit *num.28. D. Author,* cui adde *Rodriq. de annuis redditibus,lib.3.q.7.num.28.Fab.in C.lib. 4.tit.24. de vſur. diffin. 23.* Non tamen ad hoc indigebunt ceſſione creditoris, cui ſoluunt, ſed actione mandati, ſi mandatum intercesſerit, vel negotiorum geſtorum actione, ſi pro debitore abſente, vel ignorante fideiuſſerunt: per ceſſionem enim vſuras vſurarum non cõſequerentur, quia creditor non potuit transferre, & cedere ius, quod ipſe non habebat. Et quemadmodum fideiuſſor, qui ſoluit (dummodò ei verè interſit) repetita à debitore principali vſuras vſurarum idemmet ius habebit contra alterum confideiuſſorem pro ea parte, quæ ad eum expectaret, cum eadem ratio militet in vno, ac alio caſu. In alijs verò caſibus, nempè quando quilibet tertius ſoluit pro debitore ſortem cum vſuris, & tunc ſiuè ex iure ſibi ceſſo, ſine actione negotiorum geſtorum ageret, vſuras vſurarum exigere à debitore pro quo ſoluit, non poſſet, aliàs enim id quod vtilitate debitoris admiſſum eſt, vt alter pro eo etiam ignoranter ſoluat, damno eius cederet, & ſine facto ſuo grauaretur ſoluendo vſuras, quas creditori ſuo minimè deberet. Si enim tertius virtute ceſſionis, & ex iure ſibi ceſſo ageret, certum eſt vſuras vſurarum exigere non poſſe, nec enim in eum per ceſſionem ius transferri poſſet, quod cedens non haberet. At verò ſi ageret actione negotiorum geſtorum, nec vſuras vſurarum poterit percipere, nè aliàs factum ſoluentis oneraret debitorem, ex quo potiùs deberet reſeruari. Vno tamen caſu vſuras vſurarum petere poſſet, qui pro alio ſoluit, quando ſcilicèt ſolutio facta per eum longè plus commodi attuliſſet debitori, quam eſſent vſuræ vſurarum, *l.& in contraria 35. ff.de vſuris, l.atqui natura 19.§.non tantum,verſ.Contrà, ff.de negotijs geſtis, l.ſi verò non 12. §.ſi mihi mandaueris, ff.mandati.*

Vel ſecundò, quando creditor poſterior ſoluit anteriori creditori ſortem cũ vſuris, nàm tunc indubitati iuris eſt vſuras vſurarum petere non poſſe, quia ſecundus creditor, qui debitum offert priori creditori negotium ſuum facit, & pignus ſuum confirmat, *l.creditor aliàs, l.ſi prior ſciendum, ff. qui potior. in pign. hab. l.ſecundus 21.C.de pignor. Reg.de Marin.lib.1. reſol. cap.199.num.10. Reg.Galeot.in addit. ad Camill. de Medicis conſ.86.num.12.& ſeq.Cuiac.ad l.22. Hotman.Capyc.Medic.* quos refert *Leotard. de vſuris,q.87.num.21. Rodriq.de ann. reddit. lib.2. c.17.num.28.& 29..Merlin.de pignor.lib.4.quaſt. 49.num.1.* qui refert *Fulgoſ. Negnſ. & Mantic.* de omnibus eſt *Olea de ceſſ.iur.tit.5.q.5.à nu.53.*

Ad num.26. verſ. Et ſic etiam. Vbi habetur, quòd in omnibus legatis hæres tenetur poſt moram ad vſuras, & intereſſe. Adde *Mut.dec. Sicil.42.nu.2. Marta de ſucceſſ. legal.par.4.q.18. num.158.& 151.Giurba deciſ.97. nu.14. & 15. Conſ.Prat.lib.1.diſcept.for. cap.23. num.8.*

Vbi obſerua. Moram committi diuerſimo-
26 dè à DD.dici. Nàm aliqui dicunt illam committi à die aditæ hæreditatis, alij à die petitionis, alij verò à die litis conteſtatæ.

Sed communior eſt ſententia moram committi à die litis conteſtatæ à legatario cum hærede, *Paul.de Caſtr.& Corn.in l.2. C.de vſur. & fructib. legat.* Ratio eſt, quia petitio refertur ad Iudicem, non ad partem, ſed litis conteſtatio refertur ad partem, cum lite conteſtata omnes poſſeſſores, etiam bonæ fidei dicantur malæ fidei, *tex.eſt in l.ſed etſi, §. ſi autè, ff.de petit.hæredit.Valaſc.de iure emphyt.q.25. num.4. Peregr.de fideicomm.art.49.num.137. Praſ. de Franch.deciſ.583.à num.3. vſque ad 7. Reg. de Ponte conſ.18.num.12. Marta vbi ſuprà, art.12. num.150.& 151.Praſ.Merlin.cent.2.cap.10.nu. 21.& ſeq.*

Quæ concluſio ampliatur, vt non requiratur litis conteſtatio, quando teſtator mandauit certo tempore legatum ſolui, nàm tunc per lapſum illius ſtatuti temporis, intereſſe debetur, quia dies pro homine interpellat, *tex.in l.ſancimus in princip.§.ſuprà autem,C.de Epiſcop. & Cleric. Marta de ſucceſſ. d. art. 12. num.152.*

Ampliatur 2.fauore dotis, minoris, vel piæ cauſæ, quia illorum fauore mora ipſo iure, abſque aliqua litis conteſtatione contrahitur, *l.3. C. in quibus cauſis reſtit. in integrum non eſt neceſſ.Marta d. art.12. num.152. verſ.Item ſi quantitas, Giurba d.deciſ.97. num.13. verſ. Contra-*

trarium reſoluit, & nu. 17. qui dicit id procedere etiam hæreditate nõ adita, *Cenſal.ad Peregr. de fideicommiſs. art.*29. *verſ. ſecundus eſt caſus, & ſeqq.*

Ampliatur 3. Vt non ſolùm in legatis ſpeciei debeatur intereſſe à die litis conteſtatæ, ſed etiam in legatis ſpeciei, ſi ſpecies legata ſit incerta de certis, *Menoch. conſ.*1067.*nu.*16. *Craſſ.§.legatum q.*70.*& q.*71. relati per *Giurb. d.deciſ.*97.*nu.*14.

Limitatur ſuprapoſita concluſio, quando hæres conuentus pro legato iuſtam cauſam litigandi haberet, *gloſ.in l.*1.*in gl.*1. *C.de vſur.* allegans *tex. in l.*2. *eod.tit. Salyc. in d.l.*1.& ibi *Petr.de Bellapertica,Praſ.de Franch.d.deciſ.*583. *à nu.*8.*ad nu.*11. quid *d.num.*11. dicit, quando dicatur iuſta cauſa litigandi.

Obſerua tamen concluſionem ſupra poſitam non habere locum in legatis ſpecierum, nàm illorum intereſſe debetur à die mortis teſtatoris; ratio eſt,quia tali caſu dominium rei legatæ ipſo iure tranſit in legatarium, *l. à Titio,ff.de furtis,* & fructus ſequuntur dominium rei legatæ, *l. hæreunius,ff.de vſur. Gratian.deciſ.*153.*nu.*8.*& 9. Couarr.cap.Raynaldus,§.*1.*nu.*3. *Honded.conſ.*62.*nu.*8.*vol.*2. *Cancer.var.reſol. in* 3.*reſol. cap.*21.*de tranſmiſs. nu.*111. *Marta de ſucceſs.legal.part.*4. *q.*18.*art.*8.*num.*7. *Giurb. d. deciſ.*97.*nu.*1.

Quæ concluſio procedit, etiam ſi hæreditas non ſit adita per hæredem, nàm fructus percepti pendente aditione per hæredem ſunt reſtituendi legatario, *Giurb.d.deciſ.*97.*nu.*6.*Alciat.conſ.*92.*nu.*1. *Marta,vbi ſup.q.*18.*nu.*17.

Et ampliatur, vt tale legatum ſpeciei vnà cum eius fructibus decurſis à die mortis teſtatoris tranſmitti debeant ad hæredes legatarij, etiam ipſo moriente antè ſolutionem per hæredem factam ipſius legati ſpeciei,imò etiam antè aditam hæreditatem, *Gratian. d. deciſ.*153. *nu.*7. *cum ſeqq. Marta vbi ſup. q.* 19. *art.*8.*nu.*1.*&* 2. qui id procedere ait in legato purè facto, licèt non acceptato à legatario,vt eſt *tex. in l. cogi, §.idem meiianus, ff. ad Trebell. l.*3.*& l.ſi in perſonam, C.de fideicomm. Menoch. conſ.* 1225. *& in l.*4. *præſumpt. præſumpt.* 201. *nu.*22.*Surd.conſ.*200.

Niſi eſſet legatum conditionale, nàm illud non tranſmittitur ad hæredes,licèt ſit ſpeciei, *l.vnic. §. ſin autem aliquid ſub conditione, C.de caduc.tollendis, l.ſi ità legatum, §.illi ſi volet, l.ſi cui legetur,§. hoc autem de leg.*1. *Marta vbi ſupr. art.*8.*nu.*13. *Surd. conſ.*123. *nu.*7. *vol.* 1. *Theſ. qq.forenſ.q.*43. *& q.*68.*lib.*1.*Peregr.de fideicom. art.*31.*nu.*6.

Et illud neque ad filios transfertur *l.hæredes mei,§.cum ita,ff.ad Trebell. l.ſi in perſonam,C.de fideicommiſs. l. ſi cui legatur, §. hoc autem, verb. quod ſi teſtamenti de legat.*1. *l.cum ex filio, ff.de vulgar.& pupill. Gabriel.commun.concluſ. tit.de hæredib.inſtit.concluſ.*2.*num.*10. *Peregr. de fideicomm. art.*31. *num.*6. *Mantica de coniect.lib.*11. *tit.*20.*nu.*1.*Marta vbi ſup. nu.*16.*&* 17.

Sed ſi legatum eſſet relictum ſub modo, & non ſub conditione, tunc legatum tranſmittitur ad hæredes legatarij,licèt ipſe moriatur antè adimplementum, quam poteſt adimpleri per hæredes legatarij, *Bart. in l. quibus diebus, §.Termilius nu.*13.*ff.de condit.& demonſtrat. & l.à teſtatore, ff.eodem, Menoch. de præſumpt. cap.* 201.*nu.*35.*& ſeq.Marta vbi ſup. nu.*50.*&* 51.

Ex quibus colligitur fructus maturatos pendente conditione, hæredis eſſe, *Mareſcot. lib.*2.*reſol.*66.*nu.*7.*&* 8. *Giurb.d.deciſ.*97.*n.*11. *&* 12. vbi plures refert.

*Ad num.*36. Vbi habetur *ex deciſ.*24. *Giurb.* Quod quando tertiæ tranſiunt in ſortem, tunc illæ tertiæ in ſortem redactæ producunt alias tertias. *Adde D. Authorem ſuper pragm.* 1. *de cenſib.nu.*10. *Griuell. deciſ.*130. *nu.*5. *Reg.Conſtant.ſuper l.*1. *&* 2. *C. de fiſcal.vſuris num.*43. *lib.*10. qui dicit, quod id, quod dicitur,quod Tertiæ poſſunt poni in ſortem, & taliter poſitæ producunt alias tertias, procedit in locis, vbi non eſt recepta bulla S.P. Pij V. vt eſt in hoc Regno, in quo eſt recepta tantùm bulla Nicolai V. *Reg.Galeot.contr.*61.*nu.*53. *lib.*1. & in alijs Regnis, vbi non eſt recepta, *Maſtrill. deciſ.* 262. *nu.*11. *Theſ. qq. forenſ. q.* 32. *in fine lib.*1. *Fontanell. deciſ.*130. *nu.*7. *Reg.de Marin. lib.*2.*reſol.cap.*20. *Milanenſ.deciſ.*9.*lib.*2. Secùs vbi eſt recepta, nàm per illam eſt inter alia ordinatum,ad validitatem cenſus requiri pecuniam præſentem,vt loquuntur omnes DD. citati per *Reg.Capye.Latr. conſul.*125.*num.* 34. *lib.*2. *Tonnut.reſol.iur.ciuil. cap.*97. *Molfeſ. ſuper Conſuet. Neap. lib.*3. *par.*19. *tit. de contrab. empt.q.*12.*nu.*4.

Obſerua malè ſentire *Larath.conſ.*90.*nu.*15. dicentem *Bullam Pij V.* eſſe hic receptam.

Vbi obſerua, quod id,quod diximus,quod Tertiæ poſſunt poni in ſortem, & illæ alias tertias producunt,procedit etiam in intereſſe tertiarum,nàm etiam illud in ſortem poni poteſt, & aliud producit intereſſe, ſeu tertias *Ruyn.conſ.*55.*nu.*15.*vol.*2.*Caſtill.deciſ.*22.*n.*57. *&* 58, *Caualcan.deciſ.*21.*n.*30.*lib.*1.*& deciſ.*14. *num.*24. *lib.*2. *Scaccia de commercijs, §.*7.*gloſ.*2. *nu.* 50. Vbi dat rationem, quia intereſſe conuertitur in Capitale, vndè non remanet intereſſe alterius intereſſe, ſed ſemper erit capitalis intereſſe,quam ſententiam ſequitur *Larrea deciſ.Granat.*84.*nu.*3.*&* 14.*lib.*2. qui illud admittit, quoties eſt factus calculus inter partes,& politum intereſſe in ſortem per *tex. in l. qui negotiationem* 58. *§.quæſitum, ff.de adminiſtr. Tutor. Rot.Genuæ deciſ.*89. *nu.*8. *Duard. de cenſib.§.*4.*q.*38.*nu.*5.*& nu.*7.Vide tamen *Bonacin. tom.*2.*diſp.*8.*q.*4.*punct.vnic.nu.*40.

Obſerua ad hanc deciſionem *Conſil. Carle-*
41 *nal.in tract.de Iudicijs tit.*3.*diſp.*8.*ſect.*5.*per totũ.* Vbi conciliat duas DD. ſententias cõtrarias; em-

Aliquorum tenentium in caſu huius deciſionis non poſſe taxari à principio interuſurium annuum pendente pretij rei venditæ ſolutione ſoluendum, ſed debere relinqui futuro euentui *Dec.conſ.111.nu.14. conſ.116. nu.6. & 7. & conſ.119.nu.9.cum ſeqq. Craueti.conſ.189. nu.7. Cephal.conſ.290.nu.7.lib.2. Felician.de cenſib.tom.1.lib.2.cap.1.nu.38. verſ. Si ego. Siluan. conſ.10. nu.46. Franc. Arctin. conſ.151.* & alij. Et aliorum tenentium licitam eſſe conuentionem, & taxationem dicti interuſurij ad aliquam rationem annuæ præſtationis, donec ſoluatur pretium, dummodo tamen intereſſe illud annuum taxatum ſit veriſimile, probabile, & conſuetum iuxtà mores regionis, in qua contractus celebratur *Tuſc. lit.I. concluſ. 308.nu.33. Fachin. contr.iur. lib.2. cap.32. Reg. Galeot.contr.61.tom.1.Barboſ.in l.de diuiſione 5. nu.72.ff.ſolut.matr.*

Ipſe verò tenet, à principio poſſe taxari certum interuſurium ſoluendum annuatim pendente rei venditæ ſolutione, ſed illud non poſſet exigi cum illa ſola taxatione, niſi concurrat ex parte venditoris probatio per teſtes, aut inſtantia, aut alia veriſimilis coniectura de iuſtitia dictæ taxationis, alioqui nõ eſt mãdanda executioni, niſi ſolùm pro quantitate per probationes liquidata, id probat ex *Dec.d.conſ.111.nu.14. conſ.116.num.6. & 7. conſ.119.nu.9.Cagnol.in l.curabit n.54.cum ſeqq. C.de act.empt. Tuſc. loco ſupra cit. n.34.& n.45. cum ſeq. Salon.de Paz.conſ.49. num.12. Cephal. conſ.290. ex nu.10. lib.2.* Quam opinionem dicit tutiorem in conſcientia *ex Gaſpar. Roderi. de annuis redditib. lib.2.q.3. nu.62. circà fin. Ioſeph. Ludouic.comm.concluſ.tit.de ſtatutis concl.3. verſ.opinio tenentium. Reg.de Marin.lib.2.reſol. cap.20.*

Obſerua 2. Singularem quæſtionem, de qua hodie fui conſultus. Titius vendidit Caio fundum mille, quos promiſit ſoluere intra tres annos, quorum ſolutione pendente promiſit correſpondere ad rationem ſeptem per centum ratione fructuũ, elapſis illis quatuor annis, Titius venditor cõtinuauit ad recipiendum illud interuſurium per annos ſexaginta, & quia ceſſauit emptor, & eius hæredes à ſolutione per plures annos, proindè venditor ille, & eius hæredes petunt dictas quantitates debitas, vnà earum cum intereſſe: quid iuris.

Conſultus reſpondi. Reſolutionem huius quæſiti pendere ab alia quæſtione, nempè ſi præſtatio dicti interuſurij, eſt conuerſa per lapſum tantùm temporis, in venditionem annui introitus, & interuſurium effectum eſt Tertiæ.

Nàm *Præſ.Merlin.lib.1.contr.for.cap.31.* dicit ex cõtinua exactione dicti interuſurij poſt tempus præfixum ad ſolutionem ſortis principalis, non poſſe venditorem illum amplius petere dictam ſortem, ſed in electione dicti emptoris eſſe, vel illam ſoluere, vel annualitatem promiſſam. Nàm non eſt inconueniens, dicit ipſe, vt debitum ex cauſa venditionis conuertatur in contractum cenſualem, per *tex.in l.ſingularia, ff. ſi certum petat. Maſtrill. deciſ.16. nu.5.& 9. Foller. ſuper bulla de cenſib. in verb.huiuſmodi, num.95. Bertrand.conſ.91.nu.7. lib.3. Molina de iuſtit. & iure lib.2. diſput. 396. Salas de cenſib. dub.8. nu.5.& 8.* vbi contrarijs reſpondet. Proueetiam fundat, *Petrus Carauita in alleg.inſerta per Thor.in ſupplem. comp.deciſ. ver.liquidari an poſſit, fol.370.col.2.*

Contrariam tamen defendit ſententiam *P. Afflict.contr.13.* qui vnico *tex. d. Præſ. Merlin.* ſubuertit, *tex.eſt in l.2.§.item quæritur, verſ.non malè, ff. de dolo malo, & metus except.* vbi legitur: Non malè dictum eſt, ſi creditor vſuras in futurum acceperit, deindè pecuniam nihilominus petet, antequam id tempus præterierat, cuius temporis vſuras accepit, an doli exceptione repellatur; Et poteſt dici dolo eum facere: accipiendo enim vſuras, diſtuliſſe videtur petitionem in id tempus, quod eſt poſt diem vſurarum præſtitarum, & tacitè conueniſse interim ſe non petiturum.

Afferr præterea pro ſua comprobanda opinione D.Authorem *ſuper pragmat.1. de cenſib. nu.50.* qui loquitur in creditore ex cauſa mutui ad certum tempus, & nihilominus plures ſolutiones tertiarum nomine accepit, nam non poſſe compelli ad recipiendam in poſterum tertiarum ſolutionem, nec mutuum fuiſſe conuerſum in contractum cenſualem, defendit: & reſpondet idem *P. Afflict.* alijs motiuis per *d. Præſ.Merlin.* adductis.

Igitur recenta hac vltima ſententia pro veriori (niſi obſtaret longiſſimi temporis illius intereſſe præſtatio, per quod omne ius perire videtur) cum illud interuſurium remanſerit interuſurium, ſequẽdo opinionem D.Authoris tanquàm veriorem, vt ſupra probauimus, dixi aliud intereſſe parere non potuiſſe.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio facta in ingreſſu Monaſterij, an poſſit reuocari per aſſumptionem ad Epiſcopatum.*

Monacus tranſiens de vna Religione ad aliam, an recuperet bona primo Monaſterio quæſita. Obſ. *ad nu.2.* verſ.Bombin.

Doctores, qui pro parte affirmatiua citantur à Molfeſio, *referuntur, & diſpunguntur à nu.2. vſque ad 4.*

5 *Renunciationes, quæ fiunt ob ingreſſum in Monaſterium, ſub quibus conditionibus cenſentur factæ.*

6 *Renunciatio, quæ in ingreſſu Monaſterij fit propinquis, & donatio, quæ fit ipſi Monaſterio, an diuerſimodè iudicentur.*

7 *Re-*

Digitized by Google

7 *Renunciatio præſumitur facta, rerum ſtatu ſic permanente, & non aliter, & nu.16.& 17.*
Quæ concluſio explicatur. Obſ.

8 *Filia ſi renunciauit contemplatione maſculorum, tunc ijs non extantibus admittitur, cùm renunciatio non habuit effectum, ſiuè reſpectu alicuius ipſorum.*
Quæ concluſio explicatur. Obſ.

9 *Monachus an factus Epiſcopus reuocet teſtamentum, quòd fecerat antè ingreſſum.*

10 *Monachus creatus Epiſcopus ſit capax bonorum. Sed hæreditatem, quæ ſibi delata fuit tempore Monachatus tenetur eidem Monaſterio relinquere, nu.22.*

11 *Epiſcopus cui acquirat.*

13 *Monachus per Epiſcopatum non deſinit eſſe Monachus.*
Et an abſoluatur à voto Paupertatis, nu.ſeq.
An teneatur deferre habitum ſuæ Religionis. Obſ. *ad nu.14.*

15 *Renuncientibus iura ſua non eſt dandus amplius regreſſus ad ea.*

17 *Diſpoſitio, quæ verbis implicitis continet nouam cauſam ſuperuenientem, per eius ſuperuenientiam non reuocatur.*

18 *Theatinæ Religionis qualitates.*

ARGVMENTVM.

Monachus, ſiuè Religioſus poſt profeſſionem factus Epiſcopus an poſſit habere recurſum ad bona renunciata tempore ingreſſus. Monachus tranſiens de vno Monaſterio ad aliud, an recuperet bona illi pro Monaſterio quæſito. Multa de effectu renunciationis. Monachus factus Epiſcopus, vel Cardinalis an teneatur deferre habitum ſuæ Religionis.

DECISIO X.

Diù fuit ventilata quæſtio in S. C. inter Epiſcopum Vici Equenſis in ſęculo nominatum Io: Antonium Sarrianum, & in Religione Theatinorum, quam ingreſſus, & profeſſus fuit, Hieronymum appellatum ex vna, & Fabritium Sarrianum Comitem Caſalduni eius
1 Nepotem ex altera ſuper reuocatione renunciationum per eum factarum in beneficium Patris, & Fratrum tempore ingreſſus Religionis, ſub prætextu, quòd fuerint factæ intuitu, & contemplatione ingreſſus, qui poſteà ceſſauit per promotionem ad Epiſcopatum. Et licèt Aduocati vtriuſque partis ſimpliciter tranſiiſſent cum ijs, quæ in cauſa ſimili inter D. Baſilium Pignatellum Epiſcopum Aquilanum, & Marchionem Lauri ſcripſerunt *Conſil. Fab. Anna* pro Marchione *in conſ. 45. num.82. cum ſeqq. & Molfeſ. conſ. 1. vol. 1. & conſ. 39. vol. 2.* pro Epiſcopo. Tamen Sacrum Conſilium voluit dilatare fimbrias pro indaganda veritate articuli.

Et in primis repertum fuit, quòd authori-
2 tates DD. quibus innititur *Molfeſ. d. conſ. 1. nu.29. & conſ.39. nu.2.& 3.* quos pro caſu in terminis terminantibus particulariter citat, nec per ſomnium id admittũt, quod ipſe tàm tenaciter affirmauit, vt infrà patebit diſpungendo illorum dicta. Siquidem.

Cravett. conſ. 192. tractat articulum in genere tantùm, quòd ſcilicèt donatio correſpectiua ad aliquam cauſam propter læſionem, & cauſam ceſſantem poteſt reſcindi; ſed hoc non concludit quoad donationem factam contemplatione ingreſſus, etiam ſi ſequuta profeſſione ceſſet ingreſſus per aſſumptionem ad Epiſcopatum, vt inferiùs demonſtrabitur.

Dec. conſ. 86. nu.5. loquitur in caſu non ſequutæ poſſeſſionis in Monaſterio, qui toto Cœlo diſtat à caſu profeſſionis iàm ſequutæ, quantumuis ab ea poſteà videatur liberatus per Epiſcopatum aſſumptum, vt in *verſ. & iſta donatio,* ibi: *quòd Benedictus non fecit profeſſionem.*

Soccin.ſen.conſ.183.vol.2. & Ruyn.conſ.204. vol. 1. diſputant de validitate renunciationis in caſu ſucceſſionis delatæ Monaſterio, manente Monaco in Monaſterio, ex regul. *l. fin. de pact.* ſed nihil penitus agunt de caſu noſtro.

Natta conſ. 180. licèt *nu.5.* affirmat hoc pro conſtanti, nihil tamen allegat pro hac opinione, imò *nu.6. in fin.* recedit ab hoc intentuo.

Rebuff. in tract. de priuileg. ſcholar. q.163. nec verbum agit de hoc articulo, nec alibi potui inuenire ſcribentem de hac materia.

Tiraq. in tract. ceſſ. cauſ. nu.32. loquitur in caſu *Decij in d. cõſ.86.* quem ſimpliciter adducit.

Steph. Grat. dec. March.42. loquitur in egrediente à Monaſterio antè profeſſionem, qui eſt caſus expreſsè prouiſus per *Sac. Conc. Trid. ſeſſ.25. de regul. cap.16.*

Borgni. Caualc. deciſ.28. part. 5. nihil de hac materia, ſed in *deciſ. 10. ead. part. num.37.43. & ſeq.* aliqua tangit, infrà tamen annum profeſſionis, vt ſuprà.

Bombin. conſ.14. nu.31. loquitur in Moniali tranſeunte de vno Monaſterio ad aliud de licentia Summi Pontificis, & cum expreſſa conceſſione omnium bonorum, & adhuc concludit in puncto iuris pro primo Monaſterio, à quo exiuit *nu.11. in fin.*

Hos adducit *Molfeſ. in conſ.1. nu.29. & in*
3 *conſ.39. nu.4.* addit infraſcriptos alios, qui nequaquam probant eius intentionem. Nam.

Surd. conſ.445. nu.6. non exprimit, ſi exierat infrà, vel poſt annum profeſſionis, & hi, quos allegat, loquuntur infrà annum, prout ſunt *Socc. & Dec.* in locis ſuperiùs citatis, & *Natt. d. conſ.* 180. non firmat pedes, imò ab illo ſecundo fundamento recedit, dùm ait, ſe magis

inhærere primo fundamento, quod reſpicit pactum expreſſum habendi regreſſum ad bona donata in caſu egreſſus à Religione.

Purpur. in l. fin. C. de pact. num. 194. nihil dicit de hoc, & *num.* 146. vbi agit de hac materia, tractat ſolùm validitatem renunciationis factæ ab ingrediente Religionem.

Curt. iun. conſ. 141. *num.* 13. quem ſimilitèr allegat *Surd.* loquitur in donatione facta à Clerico primorum ordiuum contemplatione beneficiorum acquirendorum, quæ nunquam acquiſiuit, & ſic non congruit caſui noſtro, vbi effectus fuit conſummatus.

Bertrand. conſ. 320. *num.* 10. *vol.* 4. ab eodem *Surd.* allegatus, loquitur infrà annum probationis, & ſic extrà caſum noſtrum.

Rubeus Alex. *conſ.* 147. loquitur in Milite Hieroſolymitano profeſſo, qui ex diſpenſatione Summi Pontificis exiuit de Religione contrahens matrimonium, & licet à principio arguat pro exeunte, vt poſſit regredi ad bona donata, tamen poſteà concludit contra ipſum; quia diſpenſatio Principis non tollit ius tertij, quæ ratio punctualis viget etiam in caſu noſtro.

Cagnol. in l. 2. *in princ.* prout illum allegat *Surd.* nec per totam illam legem, quicquam diſputat de hac materia.

Leſſ. lib. 2. *de iuſt. & iur. c.* 18. *dub.* 10. quem allegat *Molfeſ. d. conſ.* 39. *num.* 4. nihil agit de hac quæſtione in ſpecie, ſed tantum de articulo generali circa donationem factam ob cauſam ceſſante cauſa.

Adeò quòd diſpunctis ſic diligentèr ſingu-
4 lis DD. authoritatibus à *Molfeſ.* citatis conſtat, quòd eius opinio remanet ſine vlla authoritate.

Remanet, vt diſpungantur modò rationes
5 ab ipſo ponderatæ, quarum prima eſt in *conſ.* 1. *num.* 19. quia renunciatio generalis euaneſcit, deficiente conditione; ſed Monaco facto Epiſcopo deficit conditio, ſub qua præſumitur facta renunciatio, videlicet ſi renuncians perſeueraſſet in Monaſterio, ergò euanuit renunciatio.

Hæc ratio potiùs retorquetur in contrarium detecta falſitate minoris propoſitionis, non eſt enim verum, quòd renunciatio præſumatur facta ſub conditione perſeuerandi in Monaſterio ſimplicitèr, & indefinitè, ſed ſolũ vſque ad emiſſam profeſſionem, qua ſequuta conditio eſt purificata, & nihil remanet agendum pro adimplemento conditionis, quicquid ſequatur de perſona Profeſſi, ità ſunt formalia verba *tex. Sacr. Conc. Trid. d. cap.* 16. *de regul. ſeſſ.* 25. ibi: *Ac non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione.*

Prætereà ſi vera eſſet hæc minor propoſitio, ſequeretur, quod Religioſus factus Epiſcopus, etiam poſt profeſſionem ob defectum conditionis perſeuerandi in Monaſterio recuperaret omnia bona donata, vel aliter tranſlata in Monaſterium ex profeſſione iam facta, & tamen totum contrarium ſtatutum eſt in eodem *cap.* 16. in final. verbis, ibi: *Vt abeuntibus antè profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant*, ergo abeuntibus poſt profeſſionem nihil eſt reſtituendum.

Nec ſubſiſtit reſponſio allata per *Molfeſ. d. conſ.* 1. *num.* 40. dùm ait, quod reſpectu dona-
6 torum Monaſterio ſunt irreuocabilitèr acquiſita abſque illa conditione ſuſpenſiua, quod non eſt, quando renunciatio fit in aliorum beneficium, nàm ſi verum eſt, quòd tàm renunciatio in beneficium Monaſterij habent expreſſam contemplationem ingreſſus Monaſterij, & profeſſionis in eo faciendæ. Vtique quemadmodum vtraque ceſſat, & reſoluitur ſequuto egreſſu à Monaſterio antè profeſſionem eodem modo ceſſare deberet, ſi ſequatur egreſſus poſt profeſſionem ex promotione ad Epiſcopatum; nec video concludentem rationem, cur reſpectu Monaſterij excludatur omnis conditio, reſpectu verò aliorum præſumatur conditio; vna enim determinatio reſpiciens plura determinabilia debet æqualiter determinare, *l. iàm hoc iure, ff. de vulg. & pupill. ſubſt.*

Secunda ratio eſt, quam affert *ibid. num.* 20. quia ſcilicet renunciatio præſumitur facta, vt habeat effectum re in eodem ſtatu permanente, adeòut ſi ſtatus mutetur poſſit reuocari
7 tanquam carens voluntate renunciantis, *l. ſi actionem, C. de pact.* cum ſimilibus, ſed quando Monachus poſt renunciationem factam, & profeſſionem ſequutam efficitur Epiſcopus, non permanet in eodem ſtatu, nàm non permanet in clauſuris, quas introiuit, ergo.

Hoc argumentum continet regulam vtiq; veriſſimam in ſe, ſed caſui noſtro non applicabilem, ſiquidem regula ipſa procedit actu ipſo, ad quem dirigitur, pendente, & non conſummato, secùs autem poſt actum conſummatum, & effectum ſequutum, nàm tunc remanet omninò irreuocabilis, nec datur amplius egreſſus ad iura ſemèl renunciata; Exẽplum habemus in eadem materia renunciationis, in qua ipſe dicit, hoc eſſe vulgatum
8\. axioma. Nàm filia, quæ renunciauit contemplatione maſculorum, ſi antequam eueniat caſus alicuius delatæ ſucceſſionis, moriantur omnes maſculi, ſuperſtite ipſa filia renunciante, itàut non ſuperſit perſona maſculi, in cuius beneficium poſſit operari effectum ſuum renunciatio, certum eſt, quod per mutationem ſtatus perſonarum, quæ fuerunt contemplatæ tempore renunciationis, cenſetur etiam mutata illa voluntas renunciandi, & ſuccedit filia, ac ſi non renunciaſſet, quia nondùm renũciatio habuit effectum conſummatum, & eſt in pendenti, donec ſuccedat caſus deuolutæ ſucceſſionis renunciatæ. At quando renuncia-

tio

tio habuit ſemel effectum, nempè quia factus eſt caſus deuolutæ ſucceſſionis, ſuperſtite maſculo, in cuius beneficium eſt facta renunciatio, & vigore renunciationis ſucceſſio eſt iàm applicata maſculo excluſa fœmina, quæ renunciauit, hæc fœmina remanebit perpetuò excluſa per quemuis caſum, qui poſteà ſuccedat, ipſa ſuperſtite, vel non, vt conſtat ex famoſo illo *Bald.conſ.437.in 2.dub.vol.2. Reg.de Ponte conſ.39. num.1.* & alijs cumulatis per Me *conſ.23.num.21.& conſ.42.num.8.*

Tertia eſt ratio, quam affert *ibidem num.21.* quia Monachus permanens Monachus non poteſt reuocare teſtamentum factum antè Religionis ingreſſum, ſed factus Epiſcopus poterit illud reuocare, ex authoritate *Iaſ. in auth. ingreſſi, num.17.C.de Epiſc.& Cler.*

Hoc argumentum deficit in ſalutari ſuo à principio vſque ad finem; nàm ſi hoc priuilegium reuocandi teſtamentum factum ante profeſſionem competit Monacho facto Epiſcopo, ei non competit vt Epiſcopo, ſed vt Monacho. Siquidem *Bart. Bald. Salyc.* & reliqui in *auth.ſi qua mulier.C.de Sacroſ. Eccleſ.* tenent indefinitè, quòd Monachus vti ſimplex Monachus poſt factam profeſſionem poteſt reuocare teſtamentũ factum antè profeſſionem, latè proſequitur *Suar. alleg. 20.nu.25. & ſeq.* vbi poſt *num.27.* refert *Ang.& Imol.in l.1. ff.de teſtam.* tenentes opinionem contrariam, & Ego nunc inſiſto circa veritatem opinionis, licet hoc facillimè poſſem abſoluere, ex traditis per *Gabr.Pereir.deciſ.Luſit.75.num.1.* vbi ex communi deciſum refert, Monacho etiam effecto Epiſcopo eſſe interdictam teſtamenti factionem, & per conſequens etiam reuocationem teſtamenti facti antè ingreſſum, ſeù profeſſionem, ſufficit demonſtrare pro confutatione argumenti, quòd mutatio ſtatus de Monacho in Epiſcopum nihil releuat in hoc caſu, & proindè hæc tertia ratio corruit per ſe vna cum alijs, quæ afferuntur *num.22.cum ſeqq.* pro confirmatione huius tertiæ rationis.

Quarta, & vltima ratio quam affert *nu.25.* eſt, vt ſcilicèt Monachus effectus Epiſcopus 10 efficiatur capax bonorum, prout quilibet ſæcularis, ex diſpoſitione *tex. in cap. ſtatutum 18. quæſt.1.*

Verùm etiam hoc vltimum argumentum ſua propria mole dilabitur: nàm ex eodem 11 *cap.ſtatutum* conſtat, quod Monachus effectus Epiſcopus, licet acquirat, non tamen ſibi acquirit, ſed aut Monaſterio vndè exiuit pro acquiſitis antè promotionem ad Epiſcopatum, aut Eccleſiæ, ad quam eſt intitulatus, pro ijs, quæ acquiſiuit poſt promotionem. Ergò non erit in quo poſſit verificari reuocatio renunciationis factæ antè ingreſſum quoad bona in renunciatione contenta, quæ ſequuta profeſſione fuerunt acquiſita ijs, quibus fuerunt renunciata, & ipſe nunquam ea reacquiſiuit poſt factam profeſſionem, nec antè promotionem, nec poſt promotionem ad Epiſcopatum.

Imo ex hoc *tex.* manifeſtè conuincitur contrarium, vt ſcilicet hæreditas delata Mona- 12 cho durante eius ingreſſu in Monaſterium, adeò irreuocabiliter quæratur Monaſterio, vt etiam factus Epiſcopus teneatur eidem Monaſterio relinquere; ergò multò fortiùs, & illa bona, à quibus excluſus eſt per propriam renunciationem.

Non enim verum eſt aſſumptum *Molfeſ.* quod per aſſumptionem ad Epiſcopatum efficiatur capax, imò remanet in eadem incapacitate, cùm non deſinat eſſe Monachus, 13 prout vltra adductos per *Conſil. Anna dicto cõſil.45.num.84.& ſeqq.* probauerunt *Capyc. dec. 200. Graff.lib.3.cap.19.num.87.par.2.in ſuis deciſionibus, Nauarr.de regul.comm.2.num.58.& in Apolog.monit.11.num.2. Clar.in §. teſtamentum, q.28.num.7. Azor.lib.12.inſtit.moral. cap.10.qu.7.par.1. Zecchius de Rep. Eccleſ.tit.de regul. cap.3.num.14. Leſſ.de iuſt.& iur.lib.2.cap.19. dub.4. num.40. Reg. Tapia in auth. ingreſſi in verb. Sua, cap.6.num.59.cum ſeqq.*

Adhùc enim remanet aſtrictus illis tribus 14 votis ſubſtantialibus, Caſtitate ſcilicet, Paupertate, & Obedientia, vt poſt *Gloſ. in cap. de Monacis lo primo 16. qu. 1. & in d. cap. ſtatutum,* voluit idem *Reg. Tapia ibid. num.66.*

Licet reſpectu Obedientiæ ſit quodammodo liberatus a ſui Generalis poteſtate, per accidens tamen, quia dum manet extrà clauſtra, non habet alium ſupra ſe, cui obediat, quemadmodum declarat *Reg. Tapia ibidem, num.68.* Quò fit, vt longè fallatur *Molfeſ.* cum in *conſil. 39. num.20.* aſſerit, Monachum factum Epiſcopum eſſe abſolutum à voto Paupertatis, nã remanet ſub eodem vinculo voti Paupertatis, & illa adminiſtratio bonorum Eccleſiæ ſibi permiſſa eſt, quatenus requirit decentia dignitatis Epiſcopalis, vt benè fundat *Pereir. d. deciſ.Luſit.75.*

Confutatis itàque prædictis rationibus, & authoritatibus per *Molfeſ.* adductis in vtroque eius *conſilio*, remanent etiam confutatæ reſponſiones, quas vtrobique adduxit ad motiua in contrarium deducta, & proindè veriſſima redditur opinio contraria, vt ſcilicet Monachus, & quiuis Regularis factus Epiſcopus non poſſit reuocare, nec vllum habere regreſſum ad bona renunciata tempore ingreſſus.

Quæ quidem opinio ſi nullam haberet pro ſe concludentem rationem, vel authoritatem, remanet inconcuſſa ex ſola diſpoſitione, *tex. in d.cap.ſtatutum 18.q.1.* & in *d.cap.16. de reformat.ſeſſ.25.* prout ſuprà fuerunt ponderata. Et habet pro ſe expreſſam regulam iuris Ca- 15 nonici, & ciuilis, vt ſcilicet renunciantibus iura ſua non ſit dandus amplius regreſſus ad

ea, *cap. ſi de terra extra de priuileg. l. quæritur, §. ſi venditor, ff. de ædil. edicto, l. fin. C. de remiſſ. pign. l. 1. C. de ÿs, qui ſpont. muner. publ. ſub lib.* 10. per quam ſolam rationem motus fuit *Rub. Alex. in d. conſ.* 147. *num.* 12. ad concludendum, quòd Miles Hieroſolymitanus profeſſus in illa Religione, & poſt profeſſionem ab ea abſolutus ex diſpenſatione Summi Pontificis non poſſit habere ampliùs regreſſum ad bona renunciata tempore ingreſſus, qui quidem caſus eſt ferè idem cum caſu noſtro; nàm quemadmodum ibi interuenit diſpenſatio Summi Pontificis pro contrahendo matrimonio carnali, ità & hic interuenit authoritas Summi Pontificis pro contrahendo matrimonio ſpirituali cum Eccleſia, cui fuit intitulatus.

Item habet pro ſe aliam regulam, quòd ſemèl repudiatum, ampliùs reintegrari non poteſt, *l. final. C. de cond. inſert.* & quod ſemèl placuit, ampliùs diſplicere non poteſt. *l. in diem, ff. de acqu. plu.* & quod ſemèl probaui, ampliùs reprobare non poſſum, *l. Pomponius, ff. de neg. geſt. l. quòd ſi nolit, §. in factum, verſ. Iniquum eſt enim, ff. de ædil. edict.*

Et vltra prædicta, quia *Molfeſ.* in vtroque *conſil.* totam vim conſtituit in illo argumen-
16 to ſumpto ex præſumpta clauſula, ſub qua cenſetur facta renunciatio (rebus ſcilicet in eodem ſtatu permanentibus) & proindè accedente noua illa cauſa egrediendi à clauſtris Monaſterij per aſſumptionem Epiſcopalem hæc noua cauſa faciat ceſſare effectum illius renunciationis, ſeù (vt ipſe dicit) tribuat ius reuocandi donationem, & renunciationem factam; Aduertendum duxi ad excludendum omnem dubitationem, quod talis præſumptio eſt admiſſa à Doctoribus in illis diſpoſitionibus, quæ ſimpliciter conceptæ ſunt, ſecùs autem in illis diſpoſitionibus, in quibus etiã verbis implicitis cogitatum eſt, etiam de noua cauſa ſuperueniente, nàm tunc eueniente
17 etiam noua cauſa non eſt recedendum à veteri diſpoſitione: ità poſt hanc regulam ampliatam decem exemplis limitauit *Iacob. Schultes in addit. ad Modeſt. q.* 149. *lib.* 4. *num.* 80. *& ſeqq.* authoritate *Rom. conſ.* 22. *& Caccheran. deciſ.* 51. *num.* 14.

Quæ quidem limitatio comprehendit in indiuiduo caſum noſtrum nedùm ex clauſulis prægnantibus, & ampliſſimis, quæ amplexantur omnia iura præſentia, & futura ex quauis cauſa, etiam non ſubſiſtente de præſenti, & tàm cogitata, quàm incogitata, vt fuſiùs conſtat ex renunciationibus productis, ſed etiam
18 ex qualitate huius Religionis Theatinorum, quæ dicitur potiùs Seminarium Prælatorum, quàm clauſtrum Regularium, quotidiè enim ob vitæ ſanctitatem, & eximiam doctrinam ex ea prodeunt Epiſcopi, & Archiepiſcopi, ità vt quicumque ingreditur hanc Religionem potius cenſeatur ingredi animo quam citiſſimè exeundi per aſſumptionem Epiſcopalem dignitatis, quam permanendi perpetuò in Clauſtris, & ſic quoad eos non poteſt dici noua cauſa, incogitata, quando quis efficitur Epiſcopus.

His omnibus diligenter ruminatis, & diſcuſſis: Tandem die 3. Nouembris 1618. Sacrum Conſilium me referente iudicauit contrà allegationes *Molfeſii*, abſoluendo conuentum quoad regreſſum ad bona renunciata, ſed quia introitus Eccleſiæ erant valdè exigui pro ſubſtentatione dignitatis Epiſcopalis, & conuentus erat Nepos Epiſcopi ex fratre, & ſic de eadem Familia Sarriana, nè dignitas illa Epiſcopalis vileſceret in ipſa Familia, condemnauit conuentum ad contribuendum pro alimentis Epiſcopi annuos ducatos ducentũ, donec fuerit translatus ad pinguiorem Eccleſiam, vel aliundè contigerit caſus, quod percipiat maiores fructus, quàm hodiè percipit ab Epiſcopatu Vici Equenſis, vſque ad dictam ſummam ann. ducat. 200. Act. eſt de Felice.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. X.

MOnachus, ſiuè Religioſus poſt profeſſionẽ factus Epiſcopus, non poteſt habere regreſſum ad bona renunciata tempore ingreſsus, vt *D. Author* in hac deciſ. defendit, ſequitur *Cutell. de donationib. diſcurſ.* 2. *partic.* 3. *n.* 132. *lib.* 1. *Pelliccion. qq. illuſtr. q.* 11. *cap.* 10. *verſ. In hac difficultate,* & alij quos citat *Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſtato, theorem.* 73. *Cenſal. ad Peregr. de fideicomm. art.* 27. *obſeru.* 5. *verſ. Et ſi tamen, Andreol. contron.* 396. *lib.* 6.

Quidquid contra tenuerint *Genuenſ. in pract. Eccleſ. q.* 162. citatus per *Reg. de Marin. lib.* 2. *reſol. cap.* 46. *num.* 18. *Paſcal. de patr. poteſt. par.* 1. *cap.* 3. *num.* 98. *Epiſc. Maranta contron.* 55. *item.* 3.

Alij verò diſtinguunt. Aut loquimur, quando donatio, ſeù renunciatio effectum ſortita eſt, quia hæreditas fuit delata, & acquiſita renunciatario, & tunc nullus dabitur regreſſus renuncianti. Aut renunciatum fuit hæreditati deferendæ, quæ adhùc non fuit delata renũciante in Religione exiſtente, ſed cum ille fuit factus Epiſcopus, & hoc caſu admittitur renuncians excluſo renunciatario, *Barboſ. lib.* 1. *de iure Eccleſ. cap.* 42. *num.* 242. vbi deciſum refert per Sacr. Congreg. *Donad. de renunc. cap.* 20. *num.* 11. *Nouar. in lucern. regular. verb. Renũciatio, num.* 19. *Ventriglia in praxi rer. notabil. annot.* 36. §. 1. quæ diſtinctio *d. Bottilier. d. theorem.* 73. *num.* 9. viſa fuit ſi non iuſta in rigore, æqua ſaltem, quam comprobat ſubtili conſideratione proprio marte excogitata, quam vide apud eum; nàm non refero, nè videar aliena ſcripta reſcribere.

Ad num. 2. *verſ. Bombin. conſ.* 14. Vbi habetur,

tur, quod dictus *Auth. num.* 11. tenet, quod Monialis tranſiens de vno Monaſterio ad aliud de licentia S.P. non recuperat bona acquiſita primo Monaſterio, quamuis S.P. det licentiam tranſeundi cũ conceſſione bonorũ.

Obſerua 1. contra *Bombin. d. conſ.* 14. tenere
7 *Tamburrin. de iure Abbatiſſ. diſp.* 21. *q.* 7. *num.* 2. *Reg. de Marinis alleg.* 105.

Obſerua 2. Donationem factam à Monaco, ſeù Moniali Monaſterio tempore ingreſſus nõ reuocari, ſi Superiorum permiſſu tranſit ad aliam Religionem, *Conſ. Staiban. lib.* 2. *reſolut. reſol.* 125. *&* 126. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 193. *Reg. Sanfelic. deciſ.* 323. *lib.* 2. *Cabed. deciſ.* 163. *num.* 2. *par.* 2. *Fontanell. deciſ.* 227. *num.* 11. *cum ſeqq.* vbi deciſum refert *Ripoll. var. cap.* 13. *nu.* 70. *Surd. de aliment. tit.* 9. *q.* 29. & alij apud *Bottilier. theorem.* 78. vbi ponit aliquas limitationes.

Sed offerens ſe, & bona alicui Monaſterio, recuperat bona ſi noluerit amplius permanere, prout deciſum refert *Reg. Sanfel. dec.* 191.

Ad num. 7. 16. *&* 17. Adde *Caput. ſuper Conſuetud. Neap. Si moriatur, par.* 3. §. 5. *num.* 6. *Molfeſ. ſuper Conſuet. Neap. tit. de renunciat. q.* 5. *nu.* 18. vbi deciſum refert *Reg. de Marin. lib.* 2. *reſol. cap.* 192. *num.* 18. *&* 19. *Thor. in* 3. *par. compend. deciſ. verb. Renunciatio matris, Conſ. Rocc. reſpõſ.* 71. *num.* 35. *lib.* 2. *Ricc. collect.* 1771. quæ concluſio explicatur, vt infrà.

Ad num. 8. Vbi habetur, quod filia ſi renunciauit contemplatione maſculorum, tunc ijs non extantibus admittitur, cum renunciatio nnn habuit effectum, ſiuè reſpectu alicuius ipſorum. Adde eundem *D. Authorem Rom. dec.* 22. *num.* 6 *Maſtrill. deciſ.* 65. *num.* 14. *Capyc. deciſ.* 190. plures apud *D. Marcian. diſp.* 8. *lib.* 1. *Bottilier. de ſucceſſ ab inteſt. theorem.* 49. *num.* 8. *Conſil. Rocc. reſponſ* 48. *num.* 7. *lib.* 2. *&* *reſp.* 71. *num.* 7. *Conſ. Hodiern. contr.* 7. *num.* 20. *Montan. contron.*
8 10. Quæ concluſio procedit, niſi renunciatio ſit realis, quia tunc etiam maſculis in beneficium quorum renunciauit, deficientibus omninò excluditur, vt probat *Præſ. Merlin. lib.* 1. *contron. cap.* 5. ex *D. Authore conſ.* 42. *&* 43. & refert deciſum *Ricc. d. collect.* 1771. *&* *Thor. in* 1. *par. compend. verb. Renunciatio de anno* 1567. *die* 9. *Aprelis iunctis Aulis*, referente Conſil. Thoma Altomare Anteceſſore meo dulciſſimo, qui proprijs meritis fuit poſt varius Prouinciales Auditoratus aſcitus ad cœtum Iudicum criminalium M. C. V. Deindè anno 1552. die 18. Nouembris fuit creatus Regius Conſiliarius, & ſucceſſit in locum *Conſil. Thomæ Grammatici*, teſte *Præſid. de Franch. deciſ.* 329 *num.* 2. *in fin.* fuitque *Propræſes S.C.* teſte eodem *De Franch. deciſ.* 62. *in princ. Top. de origine Tribunal. par.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *fol.* 302. Deindè fuit de anno 1569. aggregatus propter benemerita ad Sedile Portæ Reteſiæ Vetuſtiſſimæ, ac nobiliſſimæ Ciuitatis Salerni, Cuius actus ſcripturæ originales ſunt penès D. Franciſcum Altimarum Baronem Vallis Cucini, (quod oppidum de anno 1553. fuit emptum per eundem Conſiliarium Thomam) & meminit *Engen. in Comp. deſcription. Regni Neap. in deſcriptione familiarum dictæ Ciuitatis*, ibi: *Altomare di Tomaſo Regio Conſegliero, fol. mihi* 74. Deindè de anno 1571. obtinuit plura albarana, quibus omnes ferè Nobiles Sedilis Portæ Nouæ huius Ciuitatis volebant illum *hæredes, & ſucceſſores* aggregare ad fruendum honoribus, ac prorogatiuis dicti Sedilis. Cuius honoribus antiquitùs gaudebat dicta familia, teſte *D. Ferdinando de Marra in deſcriptione Familiæ Aldimariæ, fol. mihi* 18. *&* *Mazzella in deſcript. Regni Neap, fol. mihi* 791. Qui actus aggregationis non fuit expletus propter eius obitum. Dicta albarana originalia conſeruãtur penès eundem Baronem, vxor dicti Thomæ fuit Maria Acconciaioco nobilis Ciuit. Rauelli Amalf. vt eſt videre in Cappella ab eo conſtructa, vbi eius, vxoriſque oſſa quieſcunt in pace, in Eccleſia Sanctæ Mariæ de Gratijs huius Ciuitatis, *Engen. in Neap. Sacra, fol. mihi* 209.

Vel niſi renunciatio habuerit effectum reſpectu alicuius, v.g. filia renunciauit in beneficium patris, & hæredum moritur pater ſuperſtitibus filijs moriuntur filij, qui poſſunt de bonis teſtari in extraneum excluſa renũciante, *Montan. contron.* 9. *Capyc. d. deciſ.* 190. *Bottilier. theorem.* 56. *Donad. de renunciat. cap.* 50. *num.* 12. *Cirac. diſput. forenſ. cap.* 41. *Cutell. de donat. diſcurſ.* 3. *par.* 6. *nu.* 127. vbi plura ad materiam.

Vbi obſerua in materia feudali, quamuis renũciatio habuerit effectum per exiſtentiam alicuius, & mortem alterius, in quorum beneficium erat facta renunciatio, renuncians tamen ſemper admittitur, non obſtante, quod renuncians ſemèl excluſa ſemper dicatur excluſa, ſecundùm *conſil. Roman.* 22. Ratio eſt, quia renunciatio in cauſa, & materia feudali, etiam cum clauſulis ampliſſimis realitatem importantibus, ſemper dicitur perſonalis, ideò deficientibus perſonis, quarum contemplatione eſt facta renunciatio, admittitur renuncians, prout deciſum per S. C. pluriès refert, & per R.C.S. *D. Marcian. d. diſp.* 8. *per totum*, præcipuè *num.* 24. ad materiam eſt *Montan. controu.* 22.

Ad nu. 9. Vbi habetur, quod Monacus permanens Monacus, non poteſt reuocare teſtamentum factum antè Religionis ingreſſum. Sed factus Epiſcopus poteſt. Quoad primam concluſionem, adde *Fachin. contron. iur. cap.* 15. *Azor. par.* 1. *inſtit. moral. lib.* 2. *cap.* 6. *qu.* 5. *Valaſc. de partition. cap.* 16. *num.* 18. *Sanchez de matrim. diſp.* 17. *Rodriq. qq. regular. qu.* 16. *art.* 3. *Balb. diſquiſit.* 33. *Genuenſ. practicab. Eccleſ. q.* 269. *Guttier. Canon. qq. q.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. *Barbat. de diuiſ. fructuum, par.* 2. *num.* 75. *cum ſeq. Barboſ. de poteſt. Epiſcop. alleg.* 99. *num.* 14. *Bonacina tom.* 3.

Theolog.

Digitized by Google

Theolog.moral. tit. de contract. diſp.3. quæſt. 12. puncto 6.nu.7. Imò aufertur facultas etiam declarandi teſtamentum, *Mirand.in manual.tom. 1.q.23.art.10. Theſ. qq.forenſ. q.56.lib.2.* licèt quoad contrarium dicant *Riginald. tom.2. lib. 18.cap.27.nu.397. Bartholom.de Vecchys in praxi nouitiorum diſp.18.dub.12.nu.2. Rodriq. in comp.qq.regular. reſol.101.nu.50. P.Diona p.3. tract.2.reſol.75.*

Quoad ſecundam concluſionem. Adde
2 *Molfeſ.conſ.1.nu.21. & in ſumma p.2. tract.13. cap.2.n.156. Bonacin.loco cit. Bottilier.de ſucceſs. ab inteſt.theorem.67.nu.8.& 12.*

Ad num.11. Adde *Io: Steph. Durant. qq. iur. q.10. Couar. cap.1. num.19.de teſtamentis. Alex. Trentacinq. conſ. 28. lib. 2. Coſt. de portione rata qu.226. Viſcont.concl.iur. verb.* Monacho *profeſſo in medio, Noguerol.alleg.26.nu.156.*

Ad nu. 14. Vbi habetur Monachum factum Epiſcopum remanere adſtrictum illis tribus votis ſubſtantialibus, Caſtitate ſcilicèt, Paupertate, & Obedientia. Adde *Pelliccion.ſup.cit. ver. Antequàm*, vbi defendit regularem Epiſcopum remanere adſtrictum voto Paupertatis ex *D.Thom. 2. 2. q.88. art.11. ad 4. q. 185. art.7.& 8. & in 4.ſentent.diſtinct.38. q.1.art.4. q.1.ad 5.* aliiſq; apud *Sanchez in ſum.lib.6. cap. 6. nu.8.* ſequitur *Epiſc.Moranto contr.19. lib.3.* qui tenet ſecùs quoad votum nõ edendi Carnes reſpectu Religioſorum Minimorum Sancti Franciſci de Paula, *Io:Steph.Duran.cap.10.* ſequitur *Noguerol. alleg.26.nu.155.*

Vbi obſerua Monachum factum Epiſco-
24 pum, vel Cardinalem teneri deferre habitum ſuæ Religionis, aliàs peccat mortalitèr, licèt non incurrat in excommunicationem *Io:de lo Crux de ſtatu religioſorum lib. 1. cap. 2. dub. 4. Barboſ.in remiſs. ad Concil.Trident.ſeſs.25. de regular.cap.19. Ricc.in praxi tom.3.reſol.18. Couar.tom.1.de teſtam. cap.1. nu.18. Emanuel Rodriq.tom.2.q.58.art.3. verſ. ex quibus infertur in fin. lit.D. Barthol. de S. Fauſto de religioſo ſtatu, q.180. Sanch.in Decal. lib.6.cap.6. nu.21. Zacchar.Paſqualig.deciſ.266. Bonac.de clauſura q. 2. punct.2.nu.26. Dian.tract.2.de dub.regul.reſ.50. Lezano tom.1.Summ.cap.17.n.9.in fin. Layman. lib.4.tract.5.cap.1.num.10. Fr.Hiacynt. Donat. in prax.regul.tract.6. q.12.in princ.lib.1. Epiſc. Maronta loco cit. Reg.Tap.in Auth.Ingreſſi verb. ſua,cap.6.n.60.& 61.* vbi *nu.62.63.& 64.* ampliat, etiã ſi fiat Papa, prout indutum habitu monachali, & bireto eiuſdem coloris ad inſtar Monachorum vidit Sixum V. dùm eius pedes deoſculatus fuit. Sic etiam *Rodoan.* refert vidiſſe Pium V. Pontificem maximum, vt refert *Viſcont. concl.iur. verb.* Monacho *profeſſo in fine*, vbi alios DD. refert.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Guidotica non conceduntur niſi ſub mentione alterius guidatici, quod fortaſſe fuerit conceſſum.*
Nec conceduntur extra limites iuriſdictionis concedentis, nu.2.
Quæ debeant obſeruari in quolibet guidatico. Et ratio obſeruandorum. Obſ.
3 *Patria, & locus partis offenſæ excipiuntur in guidaticis.*
Et an hæc prohibitio ſit fauorabilis, vel pœnalis, nu.6.
4 *Patriæ nomen latiùs patet, quã Ciuitas, vel Vrbs.*
5 *Continentia ædificia, quæ dicantur, & nu.15.*
7 *Lex pœnalis extenditur, quando extenſio eſt ad fauorem Reipublicæ, vel aliàs redderetur eluſoria.*
8 *Ars probita exerceri in Ciuitate, nec in Suburbiis poterit exerceri.*
9 *Guidaticum expirat, ſi commiſſio illius, qui conceſſit, expirat.*
10 *Turris Octaua potitur priuilegiis Neapolitanæ Ciuitatis.*
Et cùm ſit alterius iuriſdictionis, an comprehendatur ſub prohibitione Ciuitatis Neapolis, & Caſalium, nu.ſeq.
12 *Ciuitas, quòad dignitatem poteſt poſſideri ab vno, quòad iuriſdictionem ab alio.*
13 *Interpretatio in pœnalibus pro reo debet fieri, quàm longiſſimè.*
14 *M. C. ex conſuetudine cognoſcit de delicto commiſſo in Ciuitate, & Caſalibus, quamuis delinquens ſit vaſſallus alterius iuriſdictionis.*
Quæ concluſio explicatur, Obſ.
16 *Ciuitas, & Patria, cui interdicitur, interdicitur etiam Vrbs Romana.*
17 *Infamia notatus neque in Vrbe, neque vbi Imperator eſt, morari poteſt.*
18 *Comitatus ſacer quomodò in iure intelligatur.*
19 *Patriæ prohibitio an includat etiam loca proxima, quæ ſint de continentibus ædificiis.*
20 *Ciuitatis appellatione, ne ratio diſpoſitionis eludatur, comprehendit etiam Caſalia alterius iuriſdictionis.*
21 *Via parua, & publica diſtans ab ædificio de iure non facit medium.*
Quæ ſit publica, & quæ priuata. Obſ.
22 *Guidatus dummodò non accedat ad propriam patriam, vel talem Ciuitatem, an poſſit accedere ad Eccleſiam ſitam in tali Ciuitate remiſſiuè,* Obſ.
23 *Quando relegatus rumpat relegationem.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Patriæ appellatione an comprehendatur totum territorium in pœnalibus.

Quæ conditiones apponantur in guidaticis, & earum ratio. Quando Baro cognoſcat delinquentes in Caſalibus Ciuitatis Neapolis, aliaque ad materiam.

DE-

DECISIO XI.

DE menſe Maij 1616. fuit edita *Regia Pragmatica* per Excellentiſs. Comitem Lemenſium continens octuaginta nouem capita, inter quæ ſunt inſraſcripta duo in materia Guidaticorum, vz

70 *Item, che non ſi proroghi guidatico alcuno, ſe non ſi fà mentione dell'altri guidatici conceſſi al guidato, ò dall'isteſſo, ò da altro Giudice, che habbia la poteſtà, dichiarando nell'uno, e nell'altro caſo nulli detti guidatici, e prorogationi di eſſi.*

71 *Item, che nè li Preſidi dell'Audienze, nè l'isteſſe Audienze poſſano dar guidatici fuori della loro giuriſdittione, & il Commiſſario di Campagna non poſſa guidare in queſta Fideliſſima Città, ſuoi Borghi, e Caſali; concedendoſi, ſiano ipſo iure nulli.*

Poſt publicatam hanc *Pragmaticam* Vincentius Magliulus de Turri Octaua contumax M.C.V. pro homicidio per ipſum commiſſo in eodem loco, obtinuit guidaticum à Generali Commiſſario contrà delinquentes per dies 30. cum prohibitione tamen in eodem guidatico nè accederet, ſeù introiret in Ciuitatem Neapolis, eiuſque Suburbia, nec in propriam patriam, vel vbi reſident Partes offenſæ; dictumque guidaticum fuit in eadem ſcriptura ab eodem duabus vicibus prorogatum per dies 20. & his prorogationibus durantibus obtinuit licentiam in alia ſcriptura ſeparata ingrediendi intùs dictam Turrim Octauam pro complendo ſeruitio ab ipſo oblato, non obſtante prohibitione facta in guidatico ingrediendi propriam Patriam, & loca, in quibus reſident Partes offenſæ.

Et poſt aliquot dies impetrauit ab eodem Generali Commiſſario nouum guidaticum ſimiliter per ſcripturam ſeparatam per dies 20., cum eadem prohibitione ingrediendi Ciuitatem Neap. Suburbia, propriam patriam & loca vbi reſident partes offenſæ, prout in primo guidatico, addita prohibitione Caſalium Neap. in hoc ſecundo, nulla in eo facta mentione de alio guidatico per priùs conceſſo, & de prorogationibus in eo ſubſequutis, & in calce huius ſecundi Guidatici fuerunt conceſſæ illæ prorogationes, & vltrà has prorogationes deſcriptas in calce huius ſecundi guidatici obtinuit ab eodem Commiſſario alias prorogationes non deſcriptas in hoc ſecundo, ſed in calce primi guidatici, ſeù à tergo, nulla in eis facta mentione huius ſecundi guidatici, nec de prorogationibus in eo factis, & intrà terminum vltimæ prorogationis deſcriptæ in primo guidatico fuit captus per Satellites Curiæ extra Turrim Octauam in quadam Caupona propè ianuam dictæ Turris, quæ eſt propria partis offenſæ, ductuſque ad carceres Magnæ Cur. Vic. allegauit ſe nuliter captum ſub clypeo guidatici, & proptereà petijt reponi in priſtinam libertatem. Verùm ſeruatis ſeruandis fuit prouiſum per M. C. quòd procedatur ad vlteriora in cauſa, non obſtāte petita repoſitione ad libertatem. Ab hoc decreto appellauit inquiſitus, & commiſſa cauſa appellationis in Aula Domini Iacobi de Franchis Marchionis Tauiani fuit reuocatum decretum M. C. & deciſum, eſſe reponendum in priſtinam libertatem, in qua deciſione interuenerunt quinque vota, & inter ea votum D. Marchionis S. Angeli Præſidis S.C. A qua ſententia interpoſita reclamatione pro parte querelantis, & Regij Fiſci, adiunctiſque DD. Conſiliarijs de Aula Domini Cæſaris Frecciæ, fuit ordinatum, quòd hæc cauſa reclamationis decideretur in Collaterali Conſilio, & quia principalitèr partes, & Fiſcus contendebant, ſi locus, vbi fuerat captus, erat intrà, vel extrà Villam Turris Octauæ, ad inſtantiam, & ſumptibus Fiſci acceſſimus omnes ad videndum rem præſentem in loco capturæ, & demùm prò expeditione cauſæ fuit aſſignata dies 17. Iunij 1619. Verùm quia inter has moras pars querelans deſtitit à proſecutione reclamationis, Fiſco tamen proſequente.

Pro Fiſco dicebatur, hunc eſſe vnum ex caſibus expreſsè comprehenſis in prohibitione
3 vtriuſque guidatici, tùm quia eſt propria patria ipſius Guidati locus capturæ, cùm quia eſt propria domus, ſeù caupona partis offenſæ.

Nec erat facienda vis, quod hic locus ſit extra ianuam Villæ prædictæ, quia Villa prædicta non eſt mœnibus circumuallata, licèt verſùs Ciuitatem Neapolis ſit erectus parui ſpatij murus cum ianua, ſiuè mauis angiportu potiùs ad ornatum, quàm ad inducendam ſeparationem inter ædificia cōſtructa ex parte interiori, & alia ex parte exteriori, ità vt erat potiùs continuatio habitationis exterioris cum interiori, & ad hunc effectum erat factus acceſſus ſuper faciem loci, & ſic duplici modo erat contrauentum prohibitioni guidatici. Vno modo quia erat locus propriæ patriæ; altero, quia locus partis offenſæ, quæ eſt de eadem Villa. Addebat Dominus Fiſci Patronus; quod quando eſſet aliqualitèr, attendenda illa diſiunctiò inducta per murum intermedium cum ianua, ſeu angiportu, non proptèrea eſſet cōtrauentio; nàm
4 dùm erat prohibitus ingreſſus propriæ patriæ, nomen hoc *Patria* ponitur largius, quàm Ciuitas, vel Vrbs non ſe extendit vltrà ambitum murorum, at Patria comprehendit etiam continentia ædificia, *l. vxorem, §. legauerat, ff. de leg. 3. Bart. in l. 2. verſ. ad contraria reſpondeo, ff. de verb. ſign. Rebuff. ibid. col. 3. verſ. ſextò temperatur, quando nominatur patria*. Continentia
5 verò ædificia dicuntur ea, quæ ſunt muris con-

continuata, quando Ciuitas eſt muris cir-
cumdata, ſecundùm *Rebuff. in d. l. 2. in princ.
verſ. & continentia ædificia ſunt,* & *in l. notionem,
§. 1. ff. eod. Menoch. de arbitr. caſ.* 155. Adeòut
cenſeantur eſſe pars Ciuitatis, *l. ædificia. ff. de
verb. ſignif. Menoch. d. caſu* 155. *in princ.* ergo
dicta campona in continentibus dictæ Villæ,
tanquàm pars eiuſdem Villæ ſub prohibitio-
ne propriæ Patriæ continetur.

Quod multò magis procedere in hoc caſu
aſſeuerabat, quia talis prohibitio propriæ Pa-
triæ coniuncta prohibitioni ingrediendi lo-
ca, vbi reſident Partes offenſæ, dicitur potiùs
fauorabilis, quàm odioſa, tanquàm inducta
ad euitandum ſcandala, rixas, homicidia, &
alia, quæ de facili orirentur, ſi Guidatus pa-
làm, & publicè antè oculos partis offenſæ
deambularet, ſtatim enim ſanguis offenſi con-
turbaretur, & proſiliret ad vindictam, vt pul-
chrè conſiderat, *Ioſeph Seſſe de inhib. cap. 1. §. 5.
num. 112. & Paris de ſynd. in verb. compoſitio,
cap. 7. num. 12. Plot. conſ. 37. inter crimen. diuerſ.*
& ſi eſt fauorabilis Reipublicæ talis prohibi-
7 tio, debet extendi, prout extenditur lex pœ-
nalis, quando extenſio eſt ad fauorem Reipu-
blicæ, *Bart. in l. quemadmodùm. verſ. ex hoc pa-
tet, C. de agric. & cenſ. lib.* 11. & prout extendi-
tur, quando prohibitio redderetur eluſoria
abſque extenſione, iuxtà *tex. in cap. ſi Ciuitas de
ſent. excommun. in 6. Menoch. d. caſu 155. num.* 8.
cuius termini optimè congruunt huic prohi-
bitioni; nàm ſi huiuſmodi guidatis, qui non
poſſunt permanere intrà muros Ciuitatis,
permitteretur, quod poſſent morari in conti-
nentibus ædificijs extrà muros, nullius mo-
menti fieret illa prohibitio, quæ ratio eſt ex-
preſsè conſiderata *in d. cap. ſi Ciuitas,* & ex ea-
8 dem ratione inferunt DD. communitèr, quod
ſi aliqua ars ſit prohibita exerceri in Ciuita-
te, nec etiam in Suburbijs poterit exerceri, &
ſi Doctor ſit prohibitus profiteri in Ciuitate,
cenſetur prohibitus etiam in Suburbijs, ne
fiat fraus prohibitioni, *cap. ſuper ſpeculâ extra
de priuileg.* quamuis *Barb. in cap. Rodulphus de
reſcript. & Rebuff. in d. l. 2. col. 5. verſ. Quinto
non procedit de verb. ſignif.* teneant contrarium;
tandem ponderabat Fiſcus, quod verumque
9 guidaticum erat extinctum per extinctionem
commiſſionis illius Commiſſarij, qui conceſ-
ſerat guidaticum ex aduentu ſucceſſoris, qui
tempore capturæ actu iàm exercebat officiū,
ex regul. *l. lex vectigalis, ff. de pignor.* prout in
ſecuritate conceſſa ex iuſtitia tenuit *Io: Fab. in
§. item ſi adhùc nu. 10. verſ. quid de Guardiatori-
bus, & ſaluis guardijs, inſt. de mandat.* Ex qui-
bus omnibus concludebat Fiſcus benè fuiſſe
iudicatum per M. C. Vic. excludendo guida-
ticum, & malè iudicatum per S. C. in vna Au-
la admittendo guidaticum, & propterea re-
uocata ſententia S. C. eſſe confirmandum de-
cretum M. C. V. & ex abundanti ſubdebat Fi-
ſcus, quod ſi hæc omnia procedunt conſide-
rando Villam Turris Octauæ tanquàm pro-
priam Patriam Guidati, & locum vbi reſident
Partes offenſæ, procedent etiam conſideran-
do illam vti Caſale Ciuitatis Neapolis, in
cuius Territorio ſita eſt, quia in ſecundo gui-
datico excluduntur nedùm Suburbia, ſed etiā
Caſalia Ciuitatis Neapol. & quamuis quoad
iuriſdictionem ſit diuiſa à Ciuitate, nihilomi-
10 nus quoad reliqua omnia remanet ſub Ciui-
tate, & gaudet omnibus priuilegijs illius,
Præſ. de Franch. deciſ. 216.

Ex aduerſo Aduocatus inquiſiti inſtabat
pro confirmatione ſententiæ S. C. quia habe-
bat guidaticum pro ſe, & ſub fide publicæ
guidatici non erat illaqueandus, & ad moti-
ua Reg. Fiſci replicabat incipiendo ab hoc
vltimo, quod quatenus allegata contrauen-
tio prohibitionis guidatici fundabatur in eo,
quod Turris Octaua ſit Caſale Ciuitatis Nea-
pol. & omnia Caſalia ſunt expreſsè prohibi-
11 ta, hoc non procedit in illis Caſalibus, quæ
ſubſunt alterius iuriſdictioni, prout eſt Tur-
ris Octaua, quæ ſubeſt iuriſdictioni illuſtriſſ.
Principis Hoſtiliani, per *tex. in l. pupillus, §. ter-
ritorium, ff. de verbor. ſignif. l. nulli, verſ. quòd ſi
inuito, C. de Epiſc. & Cler. l. 3. verſ. quòd ſi cui,
C. de natur. lib. Innoc. in cap. cùm ad ſedem extra
de reſtitut. ſpoliat. Abb. conſ. 20. vol. 1. Alex. conſ.
23. vol. 5. Reg. de Pont. conſ.* 51. & licet quoad
munera, & honores gaudeat priuilegijs Nea-
pol. *vt in d. deciſ. 216. de Franch.* hoc non ob-
ſtat Guidato, ex quo de iure Ciuitas licèt ha-
beat in ſe dignitatem, & iuriſdictionem, po-
teſt tamen diuidi, & poſſideri, itàut vnus ſit
Dominus munerum, & alter iuriſdictionis,
*Bald. in cap. 1. §. è contrario de inueſtit. de re alien.
facta, Capyc. in inueſt. verſ. Ciuitat. ful.* 100. & ſic
Turris Octaua, quantumuis Caſale Ciuitatis
Neapol. tamen facta ſeparatione iuriſdictio-
nis remanſit Caſale ſeparatum, & vti mem-
brum ſeparatum à Ciuitate reputatur, & pro-
indè in prohibitione guidatici debent com-
prehendi illa tantùm Caſalia, quæ ſubſunt iu-
riſdictioni Ciuitatis, maximè cum ſimus in
pœnalibus reſpectu inquiſiti, pro quo eſt fa-
cienda largiſſima interpretatio, & quoad
concedentem ſtrictiſſima, *l. fin. ff. de conſtit.
Princip. Præſ. de Franch. deciſ.* 713. Præſertim
quia erat notum concedenti, inquiſitum, &
Partem offenſam eſſe Conciues eiuſdem Vil-
læ, & ſi voluiſſet prohibere Suburbia, & Ter-
ritorium dictæ Villæ expreſſiſſet, prout ex-
preſſit Ciuitatem Neap. & Suburbia, & non
prohibendo permiſit, *l. tale pactum, §. fin. ff. de
pact. l. vnic. §. fin. C. de cadnc. toll.* adducendo
ad hoc *Præſ. de Franch. deciſ.* 129. in qua fuit re-
miſſus vti Domino Caſalis Iuliani vaſſallus
ipſius, qui deliquerat in Caſali Militi, quod
eſt Caſale huius Ciuitatis, ſtante priuilegio
Baronis Iuliani cognoſcendi de delictis com-
miſſis

miſſis per vaſſallos etiam extrà Territorium,
14 non obſtante, quod Fiſcus ſe fundaret in
Cõſuetudine præſcripta, per quam ſola M.C.
cognoſcit de delictis commiſſis in Ciuitate
Neapolis, & Caſalibus, ex quo dictum Caſa-
le Mileti eſt ſeparatum à iuriſdictione M. C.
& ſubeſt iuriſdictioni alterius Baronis; & ra-
tio per quam eſt introducta conſuetudo, non
remittendi vaſſallos Baronum delinquentes
in Ciuitate Neap. & Caſalibus, eſt fundata
ſuper reuerentia, quæ debetur Principi reſi-
denti in Ciuitate, & offenſa, quæ exinde reſul-
tat in eius perſona, ſecundùm *Præſ. de Franch.*
d. deciſ. 129. *nu.* 2. quæ ratio licèt comprehen-
dat etiam Caſalia, quæ ſubſunt Ciuitati ſub
eadem iuriſdictione, non tamen comprehen-
dit Caſalia, quæ quoad iuriſdictionem ſunt
ſeparata à Ciuitate.

Inſuper dicebat, non eſſe admittendam
interpretationem Fiſci circa nomen Patriæ,
15 quod comprehendat etiam continentia ædi-
ficia extrà muros, quia illud procedit in fa-
uorabilibus, ſecùs autem in odioſis, in qui-
bus eſt facienda ſtricta interpretatio, quate-
nùs ſonus verborum ſe extendit, *l. quicquid*
aſtringendæ, ff. de verb. oblig. ex traditis per *Sa-*
lyc. in l. qui pacto, C. de ſeru. expor. Cæpol. in l. 2.
ff. de verb. ſignif. Franc. Marcus deciſ. 360. pon-
derando ad hoc plura decreta in ſimilibus la-
ta, quorum copiam produxerat, per quæ non-
nulli guidati capti propè muros Ciuitatum,
ad quos erat eis prohibitus ingreſſus, fuerunt
repoſiti in priſtinam libertatem, in diuerſis
Aulis S.C. ex quibus aſſerebat, eſſe inductum
ſtylum ſic iudicandi, nec poterat iudicari
contrarium, vt per *Præſ. de Franch. deciſ.* 278.

His omnibus diſcuſſis videbatur ceſſare
omnem difficultatem ex clauſula adiecta tùm
in d. cap. 71. *Pragmaticæ* æditæ de menſe Maij
1616. ſuperiùs præinſerto, tùm etiam in ipſiſ-
met guidaticis, in quibus ſe fundabat inquiſi-
tus, quatenus in eis prohibetur acceſſus etiam
ad Caſalia Ciuitatis Neapol. & ad propriam
18 Patriam; quæ eſt fundata in diſpoſitione di-
uerſarum legum, & ſignantèr *in l. fin. C. ſi ſeru.*
export. vbi exportatus à Ciuitate ſua, neque
in Vrbe Roma morari debet, & *in l. relegato-*
rum, §. conſtitutum eſt, ff. de interd. & relegat. vbi
relegatus à Patria, etiam ab Vrbe abſtinere
debet, & *in l. Milites, §. miſſionum generales cau-*
ſæ, ff. de re milit. vbi ignominia miſſus, neque
17 in ſacro Comitatu agere poteſt. Item *in l.* 1.
§. ignominia miſſus, ff. de his, qui notan. infam.
vbi his notatis infamia, neque in Vrbe, neque
alibi, vbi Imperator eſt, morari licet, ex quo
vltimo *text.* inſurrexit practica prohibendi
Exulatis acceſſum ad hanc Ciuitatem, & ad
omnia alia loca, in quibus reſident Proceres
huius Regni, & dicebatur, quod hæc prohi-
bitio procul dubio includebat etiam territo-
rium extrà loca habitata, dùm includit facrũ
Comitatum, vt *in d. §. miſſionum generales cauſæ,*
ex quo idem eſt Comitatus, quod territoriũ
ſecundùm communem vſum loquendi.

Sed contrarium viſum fuit veriùs, quòd ſci-
licèt hæc prohibitio etiam attenta diſpoſitio-
ne horum iurium includit ſolùm loca habita-
18 ta, nàm ſacer Comitatus propriè dicitur Au-
la Principis, vt explicant *Briſſon. de verborum*
ſignific. in verb. Comitatus, Caluin. in Lexicon. eo-
dem verbo, & optimè diſpungit *Alciat. in l. pu-*
pillus, §. territorium, ff. de verbor. ſignific. & pro-
batur euidentèr *in l. ſed & milites, §. ſcribit au-*
tem, ff. de excuſation. Tutor. vbi licèt ignominia
miſſus, neque in Vrbe, neque alibi, vbi Impe-
rator eſt, morari poſſit, *d. l.* 1. *§. ignominia miſ-*
ſus, ff. de his, qui notan. infam. tamen hoc decla-
ratur, vt ſcilicèt non liceat ingredi Vrbem,
ergò extrà Vrbem morari poteſt etiam infrà
territorium.

Fuit igitur reaſſumptus articulus, An pro-
19 priæ Patriæ expreſſio in guidaticis includat
etiam locum, vbi fuit captus inquiſitus, vel
quia Turris Octaua non præcludatur muro-
rum circuitu, dùm non habet alium murum
circumcircà, niſi illum paruæ quantitatis fa-
bricatum pro erigenda porta, vel quia ſit de
continentibus ædificijs, & licèt aliqui ex Do-
minis inclinarent, quod ille paruus murus
non induceret ſeparationem habitationibus
extrà murum, & aliqui tenerent oppoſitum,
maxima tamen pars votorum habuit pro ve-
ro, quòd ille locus capturæ ſiue intrà, ſiuè ex-
trà muros includebatur ſub prohibitione ac-
cedendi ad propriam Patriam ex identitate
rationis ponderata pro parte Fiſci, nè ſcilicèt
ſanguis partis offenſæ, quæ morabatur in ea-
dem Patria, conturbaretur, & proſiliret ad
vindictam, & ſic daretur maior occaſio delin-
quendi, & propterea in eiſdem guidaticis
erant prohibita omnia loca, vbi reſiderent
partes offenſæ, quæ ratio vtique militat in
continentibus extrà muros, ex regula *cap. ſi*
Ciuitas de ſentent. excommunic. in ſexto, quemad-
20 modum quando militat eadem ratio, com-
prehenduntur etiam Caſalia ſubiecta alienæ
iuriſdictioni, ne diſpoſitio reddatur eluſoria,
Couarru. in cap. alma mater, par. 2. *§.* 1. *nu.* 8. *propè*
fin. Menoch. lib. 1. *de arbitrar. iudic. quæſt.* 99. *nu.*
10. *Rebuff. in l.* 2. *verſ. quintò non procedit, ff. de*
verbor. ſignif. Bouadill. lib. 5. *cap.* 10. *nu.* 30. Tan-
tò magis, quia Caupona, in qua fuit captus,
erat propria eiuſdem partis offenſæ, in qua
ferè tota die morabatur, & ſic comprehenſa
21 in prohibitione guidatici, & parua via publi-
ca intermedia diſtat ab habitatione infrà mu-
ros, quæ de iure non facit medium, *Bald. in*
cap. Rodulphus nu. 17. *extrà de reſcript. Menoch.*
de arbitrar. lib. 2. *caſu* 155. *in fin.*

Aliquibus tamen viſum fuit, quod non erat
opus ingredi vim comprehenſiuam, aut inter-
pretatiuam huiuſmodi guidaticorum, ſiqui-

dem veriùs eſt, quòd hic nullum adeſt guidaticum, quod inquiſito opitulari poſſit, attenta diſpoſitione *cap. 70. Pragmaticæ* editæ in menſe Maij 1616. in principio huius deciſionis ad verbum inſerto, per quod declarantur nulla omnia guidatica, & eorum prorogationes, quæ fierent abſque expreſſa mentione aliorum guidaticorum, & prorogationum etiam ab eodem conceſſorum, & hic eſt propriè caſus noſter, in quo hic inquiſitus habuit primo loco primum guidaticũ, & ſub eodem duas prorogationes; poſteà ſecundo loco habuit ſecundum guidaticum ſeorſum, & ſeparatum à primo, nulla in hoc ſecundo facta mentione de primo, & prorogationibus ſub eo obtentis: & demùm tertio loco, omiſſo hoc ſecundo guidatico, impetrauit prorogationes ſub primo guidatico, ſimilitèr nulla facta mentione de ſecundo, & de prorogationibus ſub eo obtentis; ergò nec ſecundum guidaticum ei prodeſſe poteſt tanquàm nullum, non facta mentione de primo, & de illius prorogationibus, nec etiam de vltima prorogatione facta ſub primo poſt ſecundum guidaticum, & prorogationes obtentas ſub eodem, non facta illius mentione.

Et licèt vnus ex Dominis replicaſſet, quòd nullitas guidatici debebat conſiderari reſpectu concedentis, non autem reſpectu ipſius guidati, qui ſaltèm eſt excuſandus authoritate concedentis: Tamen hæc replicatio non fuit admiſſa, ex quo hæc nullitas eſt declarata per legem vniuerſalem publicatam, quæ neminem excuſat, & ſi reſpiceret ſolum concedentem, eſſet fruſtatoria, & ſeruiret de vento.

Facta igitur relatione in Collaterali Conſilio per Dom. Petrum Antonium Carauitam Regium Conſiliarium, & Cõmiſſarium cauſæ reclamationis iunctis Magn. Conſiliarijs duarum Aularum ſub die 17. Iunij 1619. fuit iudicatum, benè reclamatum, & proindè eſſe debitæ executioni demandandum decretum M. C. Vicariæ, quòd inquiſitus non gaudeat guidatico. Verum quia idem inquiſitus articulauerat, licèt obitèr in cauſa reclamationis, quod tempore capturæ fuit dolo Satellitum addoctus extra Eccleſiam, in qua reperiebatur. Fuerunt in decreto, ſeu ſententia reſeruata iura eidem inquiſito, ſi qua competunt circa repoſitionem ad Eccleſiam. Hoc idem fuit alias deciſum per S. C., vt ſcilicèt appellatione Patriæ comprehendatur totum territorium in cõdemnationibus in exilium, vt conſtat *ex deciſ. 23. Domini Grazarelli* nouiſſimè impreſſa.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XI.

DEciſum hic refert D. Author: Patriæ appellatione totum territorium comprehendi etiam in pœnalibus. Ideò guidatus dummodò non accedat ad patriam, cenſetur prohibitus accedere ad illius territorium, cuius meminit *Thor. in 3. par. comp. deciſ. verb. guidatus, & tom. 1. eodem verbo. Nouar. qq. forenſ. q. 130. & in rubr. de guidat. nu. 17. ſuper pragm. Conſ. Paſchal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 3. num. 32.* qui ſequitur opinionem D. Authoris, ſequitur *Giurb. conſ. 81. n. 10. Danza de pugna DD. par. 3. tit. de guidat. num. 42. Reg. Sanfel. deciſ. 50. lib. 1. Scialoya in praxi foriudicat. cap. 23.*

Ad nu. 1. & 2. Vbi habetur. Guidatica non
1 concedi, niſi ſub mentione alterius guidatici, quod fortaſsè fuerit conceſſum, & non concedi extrà iuriſdictionem concedentis. Obſerua in quolibet guidatico ſolere apponi octo conditiones. Prima eſt, vt crimina, pro quibus petitur guidaticum, non ſint patrata in Ciuitate Neap. & eius Suburbijs. Secunda, vt guidati non ingrediantur eãdem Ciuitatem. Tertia, vt non liceat guidaticum concedere, niſi ſit elapſum ſemeſtre à die commiſſi delicti. Quarta, vt non ingrediatur propriam patriam. Quinta, neque loco, in quibus partes offenſæ degunt. Sexta, vt non concedatur ſecundum, niſi facta mentione primi. Septima, vt non cõcedatur extrà iuriſdictionem. Octaua, vt non concedatur delinquentibus extrà Regnum. Ratio cuiuslibet conditionis eſt.

Primæ propter authoritatem, & præeminentiam Domini Proregis, qui principalitèr offenditur, quando delicta ſunt patrata in Ciuitate Neapolis, in qua reſidet, & eadem ratione fuit introductum, vt delinquentes in Ciuitate Neap. non remittantur ad Barones, *Præſ. de Franch. deciſ. 129. Capibl. de Baron. to. 1. pragm. 8. part. 2. nu. 332. Reg. Tap. in iure Regni pragm. 1. vbi de crim. agi oportet. Bouadill. lib. 2. Politic. cap. 13. nu. 6. fol. mihi 528. Præſ. Merlin. contr. lib. 2. cap. 100. nu. 1. Danza de pugna DD. tom. 2. tit. de guidat. cap. 3.*

Secundæ, quia inconueniens eſt, vt guidatus faciem Regis tanquàm inquiſitus videre habeat, *Danza ibid. nu. 3.*

Tertiæ ratio eſſe poteſt, ne quis videatur deliquiſſe ſub ſpe guidatici, & propter inconueniens, vt ſtatim poſt commiſſum delictum delinquens ille tutus per Ciuitates deambuler, cuius exemplo quilibet delinqueret.

Quartæ propter malum exemplum, quod cõciues reciperent ſimilia delicta perpatrandi, dùm viderent delinquentem ſuis frui laribus, *Giurb. conſ. 8. nu. 1.*

Quintæ, ratio eſt duplex prima ad euitanda ſcandala, quæ oriri ſolent, quando offenſi (pars offenſa dicitur, cui competit ſucceſſio ab inteſtato defuncti occiſi: *Danza tit. de guidat. cap. 5. verſ. quoad tertium lib. 2. Paſchal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 3. n. 24.*) vel eiuſdem conſanguinei vident offenſorem deambulantem, & abſq; punitione, ex cuius aſpectu contriſtãtur.

tur, *Capiblanc.tom.2.cap.31. num.5. de Baronib.* Et quandoque de Iudicibus deſignati inſurgunt, quaſi quod iuſtitiam non conſequantur delicta committunt, & multotiès crimina peiora primis oriuntur. Secunda ratio eſt. Nam quando inquiſitum non vident deambulantē ex eius abſentia nedùm deficit triſtitia, verum conſolatio inducitur, & recipiunt de offenſa facta honoris compenſationem, & ſic furoris, & læſionis, *Caball.caſ.58.num.15.D.Author ſuper pragm.1.de guidat. num.31. & 32. Danza ibidem,cap.5.* Quamuis *Nouar. tom.2.qq. forenſ. q.54. num.4.* dicat legem id prohibentem non reperiri, ſed eſſe introductum ex quadam obſeruantia.

Ratio ſextæ eſſe poteſt. Nàm dum Superiores vident delinquentem illum tempore prioris guidatici ſeruitium aliquod Regiæ Curiæ non feciſſe, difficile tertium, & quartum concedunt. Verum à die, quo fuit emanata *prag. 50.§.70.de officio Iudicum*, in quo id eſt diſpoſitum nunquam fuit vſu recepta, *Danza ibidem, cap.6.& 7.*

Ratio ſeptimæ conditionis eſt illa, quæ aſſignatur per *D.Authorem in prag.1. de guid.nu.6. ex Euerard.* Nàm guidaticum non poteſt concedi in præiudicium alterius iuriſdictionis, & Iudici extrà iuriſdictionem impunè non obeditur, *Danza ibidem,cap.8.*

Ratio octauæ conditionis eſt, quia exter Principis indulgentia non gaudet, prout ex *Rebuff.* docet *Reg.Tap.dec.S.C.21.num.2.Danza cap.9.*

Ad num.6. adde *Capiblanc.de Baronib.pragm. 1.num.5.tom.1.Reg.Sanfel.deciſ.50. nu.8.& ſeq. Reg.Valenz.conſ.142.num.183.tom.2. Nouar.ad rubr.de guidat.num.19. Danza de pugna DD.to. 2.tit.de guidat.cap.1. num.* 10. Ad exemplum Bannorum factorum per Officialem, quę tantùm durant, quantum eius officium, *Afflict. deciſ.290.nu.1.& 2. Capiblanc.de Baronib.prag. 14. num.67. Scialoya in praxi forindic. cap. 23. num.31.*

*Ad num.*14. Vbi habetur, quod Magna Curia Vicaria cognoſcit de delictis commiſſis in Ciuitate Neap. & Caſalibus, licet delinquentes exteri ſint. Adde *Reg. Tap. ad prag.1. num.20.vbi de crim.agi opor.lib.3.iure Regni,Caſtill.deciſ.Sicil.248. num.2. tom.3. Thor.tom.2. Comp.deciſ. verb.Remiſſio alicuius vaſſalli, verſ. Hinc ad propoſitum*, & ſic deciſum refert *Præſ. Merlin.lib.1.controu.cap.100.num.2.per tot.* vbi diſputat articulum ſi vaſſallus alicuius Caſalis Ciuitatis Neap. diſtincti à iuriſdictione M.C. ex eo, quia fuit venditus, delinquens in alio Caſali eiuſdem Ciuitatis nō vendito, debeat remitti, & affert rationes contra Baronem, non refert tamen deciſum, quidquid in contrarium deciſum referat *Taſſon. de antefato, obſeru.4.verſ.3.num.66.*

Vbi obſerua hanc concluſionem fallere.

14 Primò, ſi Baro haberet cognitionem cauſarum delinquentium, etiam extra territorium, & aliquis delinqueret in territorio alicuius Caſalis Ciuitatis Neap. qui eſſet diſtinctus à iuriſdictione M.C. quia fortè vēditus, vt deciſum refert *Præſ.de Franch. cit.per D.Author.deciſ.129.*

Fallit 2. In caſu propoſito, & diſputato à *Conſil. Marciano conſ. 58. lib. 1.* In particulari de Caſali Portici, qui deliquit in Territorio Neapolitano, iuxta Caſale S. Io: à Toduccio huius Ciuitatis, an deberet remitti ad Officiales Ill. Principis Hoſtiliani, qui habet iuriſdictionem in illos de Caſali Turris Octauæ, Reſinæ, & Portici, tanquam Officialis ad iuſtitiam, & ad guerram, cum poteſtate inſeruiendi per ſubſtitutum reſpectu perſonarum Caſalium prædictorum, quæ ſpecialiter eximitur à iuriſdictione M.C.V.& Capitanei Ciuitatis. Et refert deciſum fuiſſe remiſſum, facit ad materiam ſuprapoſitorum *Conſ. Prat. lib.1.diſcept.forenſ.cap.16.*

Ad num.21. Vbi fit mentio viæ publicæ. Ob-
21 ſerua, quæ nam dici poſſit via publica, quæ
ad eam requirantur, & quomodò probetur,
& quæ priuata, *Maſcard. de probation. concluſ.*
1411.Barz.deciſ. 156. Conſil. Hodiern. ad Surd.
deciſ.42.Conſ.Theod.alleg.82. P. Molfeſ.ſup.Cō-
ſuet.Neap.par.12.q.10. Rumm. ad Afflict.de iure
prothom.ad §.9.Eſt autem, fol.mihi 243. Bertaz-
zol.conſ.471.& 472.Menoch. conſ. 448. & 449.
Vin.deciſ.488.

Obſerua ad hanc deciſionem. An prohibi-
22 tus accedere ad propriam patriam, vel talem
Ciuitatem, poſſit accedere ad Eccleſiam in
tali Patria, vel Ciuitate ſitam, *Reg. de Marinis*
reſ.116.lib.1.& alleg.90.inter alleg. diuerſ. Lay-
nez ad Gomeſ.var.tit.de exilio, num.6. Anton. de
exil.cap.34.num.33.lib.2. Sperell. dec.105.n.47.
& ſeq.deciſ.127.num.20.

Ad dictam deciſ. obſerua 2. Quod relega-
23 tus ab aliqua Ciuitate cum pœnali obliga-
tione de ſeruandis finibus, non dicitur con-
traueniſſe ſi per mare nauigando, ventorum
vi ad littus Ciuitatis prohibitæ acceſſerit, vt
deciſum refert *Reg.de Marin.lib.1. reſol. c.303.*
ad exemplum nauis vi tempeſtatis ad aliquā
Ciuitatem appulſæ, nàm non tenetur ſoluere
gabellam de mercibus, *Conſ. Rocc. reſp.32. &*
37.lib.1.Reg.Galeot.controuerſ.46. & 47.lib.1.
Cætera ad materiam huius deciſionis vide
apud *Addent.ad d.dec.23.Gizzarell.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Diſpoſitio* l. hac edictali, C. de ſecund. nupt. *an reſpiciat largitatem, quæ confertur in filios ſecundi matrimonij.*

Recenſentur in hac re omnes Doctorum opinio-

nes,

nes,ibid.& num.4.num.10.& num.15.

2 *Filij ſecundi matrimonij, dummodò conſulatur alijs de legitima: non eſt prohibitum aliquid relinquere,aut donare,& num.9.*

An de iure ſit verum,num.9.

3 *Donatio facta filijs ſecundi matrimonij, ſi dicatur in fraudem legis,ad quem ſpectet onus probandi.*

5 *Suppoſitio perſonarum, & omnis machinatio eſt prohibita, ſecundùm diſpoſitionem* l. hac edictali.

6 *Diſpoſitio in fauorem filiorum ſecundi matrimonij, ſi procedat ob eorum merita, vel demerita filiorum primi matrimonij, eſt valida, & num.*8.

7 *Dos filiæ ſecundi matrimonij, qua ratione poſſit augeri.*

8 *Filijs ſecundi matrimonij poteſt donari, & relinqui, vbicumque ceſſet amor ſecundæ coniugis.*

11 *Filij primi matrimonij, quod cenſeantur excoriari,an præſumatur,tàm in matre, quàm in patre.*

12 *Nouercæ inſidiantur priuignis, & alliciunt coniuges in eorum damnum.*

13 *Filijs ſecundi matrimonij, an verum ſit, quòd à patre poſſit donari ex eo, quòd eorum matri nihil acquiratur.*

An ſi matrimonium ſit contractum, ſecundùm conſuetudinem Capuanæ,& Nidi, num.21.

14 *Sponſæ, quæ donantur à conſanguineis ſponſi, antequam traducatur ad domum viri, dicuntur irreuocabiliter donata.*

Quid ſi donetur aliquid à conſanguineis viri.

Quid ſi à conſanguineis viri donetur ſponſæ,dum eſt traducta ad domum viri.

Quid de donationibus factis ſponſæ à ſponſo.

Quid in donatione annuli in die ſponſalitij,& alia ad materiam. Obſ.

16 Tex.in l.hac edictali *ad plures caſus adaptatur, & in quibus ceſſet, vel non ceſſet eius diſpoſitio, num.ſeq.*

17 *Filij nondùm nati, non præſumitur, quod poſſint allicere parentes, nec in ipſos aliqua veriſimilis cadit affectio.*

18 *Dotatio, & donatio contemplatione matrimonij reſpicit potiùs commodum contrahentis,quàm filiorum,qui ex eo matrimonio naſcituri ſunt.*

19 *Infantilis ætas non eſt eius meriti, vt parens inducatur ad diſponendum, cum aliorum filiorum præiudicio.*

20 *In donatione,quæ fit contemplatione matrimonij, coniux ipſa dicitur cauſa impulſiua.*

22 *Capitula matrimonialia, & ſi fiant in abſentia coniugis, per effectum, quem ſortiuntur, præſumitur illius ſcientia,& interuentus.*

Quid ſi pacta non ſint ad eius fauorem. Obſ.

23 *Donatio,vt dicatur contra diſpoſitionem* tex.in l.hac edictali *ſufficit, quod coniux fuerit cauſa non multum remota.*

24 *Beneficio* l.hac edictali *poteſt renunciari, & ex quibus videatur fuiſſe renunciatum.*

25 R*enunciatum, an dicatur beneficio* l.hac edictali *per quietationem ex clauſula de non petendo.*

26 *Donatio,quæ ab initio eſt contra formam legis,per futurum euentum non conualeſcit.*

27 *Natura,quod diſponit, nemo debet improbare.*

ARGVMENTVM.

Diſpoſitio tex.in l.hac edictali, C.de ſecundis nuptijs, *an procedat in largitate collata in beneficium filiorum ſecundi matrimonij, ſicut inter ipſoſmet coniuges binubos.*

Bona donata ſponſæ cuius ſint. Quando mulier præſumatur ſciens contentorum in capitulis matrimonialibus.

DECISIO XII.

FRanciſcus Gambacotta habens vnicum filium Baldaxarem infantem ex primo matrimonio, & contrahens ſecundum cum Iſabella de Marra donauit in capitulis matrimonialibus filijs maſculis naſcituris ex hoc ſecundo matrimonio, & illius contemplatione duc.15.m.ſuper omnibus bonis ſuis, quod infra triennium ſolutum eſt per mortem Frāciſci condito teſtamento,in quo inſtituto hærede in feudalibus tantùm Baldaxare vti primogenito,eoque grauato, vt ex pretio feudalium retineret ſibi dotes maternas, & legitimam eidem de iure naturæ debitam in bonis paternis,eum grauauit,vt ſolueret filijs ſuſceptis ex ſecundo matrimonio duc.15.m.donatos in capitulis matrimonialibus, quàm donationem etiam confirmauit enixè, vt eiſdem ſolueret totum illud, quod ſuperfuiſſet: in tota reliqua hæreditate inſtituit Io: Andr. tunc anniculum iàm natum, & poſthumum naſciturum ex Iſabella ſecunda vxore prægnante, ſi eſſet maſculus: eoſque inuicem ſubſtituit excluſo Baldaxare, dans plenam poteſtatem huic ſecundæ vxori diſtribuendi hęreditatem, ac dictos duc. 15. m. donatos inter hos filios ſecundi matrimonij, incluſis etiam fœminis, ſed excluſo ſemper Baldaxare, eandemque ſecundam vxorem reliquit vſufructuariam in pleno vſufructu totius hæreditatis ducatorū 15.m.durante tamen viduitate,& in caſu trāſitus ad ſecunda vota eidem reliquit duc.mille. Sequutaque morte Franciſci per M. C. V. fuit interpoſitum decretum præambuli, declarando Baldaxarem hęredem in feudalibus, & Ioan.Andream in burgenſaticis, ſeruata in omnibus forma teſtamenti paterni; & quia inſtante Iſabella pro ſatisfactione dictorum duc. 15. m. ſuis filijs fuit vendita Terra Limatulæ pro duc.26.m. de quibus ſex mille tantū peruenerant penès Io:Andream in anno 1588. petijt in S.C.condemnari Baldaxarem,ad quē peruenerat reſiduum pretium dictæ Terræ cū iniun-

iniuncto grauamine ſoluendi filijs ſecundi matrimonij integros duc. 15. mil. ad ſoluendum integram quantitatem donatam, vna cum intereſſe, tàm vigore donationis factæ in capitulis matrimonialibus, quàm diſpoſitionis teſtamentariæ, & in hoc iudicio Baldaxar nihil aliud oppoſuit, niſi retenſionem dotium maternarum, & legitimæ ſibi à patre relictæ, ſeruata forma teſtamenti paterni, & compilato proceſſu non fuit deuentum ad expeditionem; Sed paucis poſt annis idem Baldaxar per nouam ſupplicationem petijt, vtramque diſpoſitionem, tàm inter viuos, quàm in vltima voluntate factam à Franciſco patre in beneficium filiorum ſecundi matrimonij declarari nullam, & inualidam, vel ſaltem inofficioſam, tanquam contra iuris diſpoſitionem. Super qua noua ſupplicatione compilato proceſſu fuit deuentum ad compromiſſum, & per Arbitros fuit declaratum, integrum valorem bonorum hæreditariorum eſſe diuidendum in tres partes æquales, quarum duæ applicarentur Ioann. Andreæ, & tertia Baldaxari cum rata onerum hæreditariorum pro ijſdem portionibus, pro quatum portionum liqoidatione commiſſo calculo fuit per eoſdem Arbitros declaratum, Baldaxarem remanere debitorem Ioann. Andr. in alijs duc. 7500. Ab hoc laudo Baldaxar appellauit, & de nullitate dixit, & licet primo loco fuit prouiſum per S.C. quod exequeretur laudum cùm cautione in caſu retractationis, tamen in gradu reclamationis ab hoc decreto fuit prouiſum, quod ſuſpenſa executione laudi procedatur ad expeditionem cauſæ per S. C. ex eiſdem actis: In qua expeditione cum interueniſſent ſex vota, nempè quinque Conſiliarij voius Aulæ, & Præſ. S.C. tunc D. Vincentius de Franchis, prima vice non fuit prolatum decretum, quia vota fuerunt æqualia, hinc, & hinc tria, ſed datis tribus Adiunctis, tandem ſub die 28. Nouembr. 1594. fuit prolatum decretum, diſpoſitionem in teſtamento factam à prædicto Frãciſco binubo fuiſſe, & eſſe validam, & proindè eſſe condemnandum Baldaxarem ad ſoluendum prædictos duc. 15. m. vna cum intereſſe, ſaluis eidem iuribus pro ſua legitima, cuius meminit *Præſ. de Franch. deciſ. 583. in princ.*

Ab hoc decreto Baldaxar reclamaui, & facta exequutione in proſequutione reclamationis obtiouit, quod decideretur iũctis Magnif. Cõſiliarijs duarum Aularum, & propter diuerſa impedimenta fuit dilata expeditio vſque ad annum 1619. & facta pluriès relatione per me cauſæ Commiſſarium in S. C. & poſt diuerſas Dietas aſſignatas pro cauſæ expeditione, licet ex libro votorum anni 1594. recollectorum per quond. D. Franciſcum de Bernardo à Guitos, tunc Regium Conſiliarium apparuiſſet, maiorem partem votorum connumeratis Adiunctis fuiſſe, vt donatio facta contemplatione ſecundi matrimonij filijs ex eo naſcituris eſſet contra diſpoſitionem *l. hac edictali, C. de ſecund. nupt.* & diſpoſitionem tantum in teſtamento factam fuiſſe declaratam validam in prima inſtantia: tamen fuit reaſſumptus articulus diſputandus generaliter.

An ſcilicet diſpoſitio *tex. in d. l. hac edictali,*
1 *C. de ſecund. nupt.* procedat, nedùm in largitate
collata inter ipſos coniuges, prout ſunt expreſſa verba *tex.* ſed etiam in largitate collata à coniuge binubo in filios ſecundi matrimonij, ſiuè inter viuos, ſiuè in vltima voluntate conferatur.

Qui quidem articulus vti in praxi frequentiſſimus ità eſt ſatis controuerſus in iure, amplèque diſputatus in forenſibus iudicijs per Conſulentes, & Deciſionantes, adeòut omnia ferè volumina legalis ſcientiæ impleat, ex quorum omnium ſcriptis, & trãſcriptis quatuor diuerſæ opiniones reſultant, quæ ſingulæ ab ipſarum cuiuſque Aſſeclis communes prædicantur.

Prima quarum eſt negatiua, vt ſcilicet *l. hac edictali* non procedat in largitate collata filijs, ſed ſolùm in ea, quæ fit inter coniuges, & hanc fortitèr affirmauit *Bald. in conſ. 264. inter conſ. Paul. de Caſtr. vol. 1.* & idem *Bald. in l. 1. C. de inoff. dotib. nu. 5. ad* 8. & alij relati à *Theſaur. deciſ. 170. nu. 3.* Quibus addendi ſunt *Gratian. diſcept. forenſ. tom. 2. cap. 219. num. 32.* qui refert ità bis iudicaſſe Rotam Romanam, *Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 33. nu. 10. verſ. Secundò reſpondetur, & Cancer. lib. 3. var. reſol. c. 2. num. 197. verſ. In dotem*, qui ità deciſum refert per Senat. Cathalon. *eodem lib. cap. 17. num.* 344. & de illa deciſione Rotæ Rom. conſtat ex *deciſ. 173. apud Ludouiſ.* edita poſt hanc cauſam deciſam, & iterum *deciſ.* 443.

Rationem aſſignant, quia nulla lege caue-
2 tur, quod pater, ſeù mater non poſſit donare,
aut legare filijs ſecundi matrimonij, quotieſcumque relinquit legitimam pro filijs primi matrimonij, imò eſt expreſsè permiſſum per *tex. in §. illud, auth. de nupt.* vbi hortantur tantùm, non autem arctantur parentes ad æqualiter diſponendum inter filios vtrinſque matrimonij, & augendo motiuum addunt, quod ſi hoc eſt permiſſum parentibus, vt poſſint diſponere etiam ad beneficium penitùs extraneorum, deducta ſola legitima in beneficium filiorum, *l. omninò, C. de inoff. teſtam.* eſſet maxima iniquitas, ſi hoc eiſdem prohiberetur, cũ
3 diſponũt in proprios filios, licet alterius ma-
trimonij. Limitaur tamen, quando aliundè conſtaret, factam fuiſſe in fraudem ipſius legis, & onus probandi fraudem transferunt in eum, qui fraudem allegat, *Bertrand. conſ. 56. in 1. quæſit. propè fin. vol. 7.* prout ſi eadem diſpoſitione ſit relictus vſusfructus ſecundo coniugi, vel eidem ſit data poteſtas diſtribuendi inter liberos, cum excluſione filiorum primi ma-

matrimonij, aut alia concurrant conſiderata
à *Maſtrill.deciſ.*175.*num.*20.*cum ſeqq.*
Seconda eſt opinio affirmatiua huic præce-
denti ex diametro contraria, vt ſcilicet proce-
4 dat *l.hac edictali*, etiam in largitate collata fi-
lijs ſecundi matrimonij, quam primus om-
nium affirmauit *Franc.de Albergot. conſil.*261.
inter conſ. Paul. vol. 1. *ſeù Angel. de Albergot.*
prout reperitur impreſſus in *conſ.*97. *inter con-
ſil.Bald. vol.*6. & vtrobique eſt ſubſcriptio *Io:
de Lignan.in conſ.ſeq.* ſecundùm quam opinio-
nem contra *Bald.* iudicauit in ea facti ſpecie
Riccard.Salyc.in conſ. 264. *inter dicta conſ. Paul.
vol.* 1. poſt cuius deciſionem eandem opinio-
nem ſequuti fuerunt omnes, adducti per *Theſaur.d.deciſ.*170.*num.*7. & ipſemet *Bald. conſil.*
161. *vol.*1. rettactando illam ſuam primam
opinionem, ſimilitèr & *Paul. conſ.*149. & 150.
vol. 2. illis acceſſeruut *Andr. de Barulo ſuper l.
Longobard. tit. de ſucceſſ. col.mihi* 4. *verſ. Et dic,
aut mulier facit pactum, Alex. Raud. var.reſol.c.*
55. *Mantic.de tacit.& ambig. conuent. lib.*12. *tit.*
33.*num.*10. *verſ. Secundò reſpondetur*, ibi: *Di-
uerſum eſt, Gratian.diſcept.forenſ. cap.*219.*poſt n.*
33. *Bardell.* qui præcæteris omnibus hanc
quæſtionem enucleat *conſ.*4. *num.* 32. *cum ſeqq.*
Hæc eadem opinio frequentiori deciſionum
cumulo vbique locorum fulcita eſt, vt conſtat
ex *Boer.deciſ.*201. *Præſ.de Franch.dec.*435. *Ma-
gon.deciſ.Florent.*107. *Vin.deciſ.*396. & in hanc
opinionem inclinabat Senat. Pedemont. niſi
lis fuiſſet tranſactione finita, teſte *Theſaur.d.
deciſ.*170.*num.*24.*in fin.* quæ eſt ſolemnis deci-
ſio in hac materia, & nouiſſimè acceſſit deci-
ſio Senatus Panormitani, teſte *Maſtrill.deciſ.*
175. qui omnia cumulauit.
Rationem aſſignant, tenentes hanc ſecun-
dam opinionem, quia ſcilicet eadem præſum-
ptio excoriandi filios primi matrimonij pro-
pter amorem nouelli coniugis, vt in *l. lex, quæ
tutores, C.de admin.tutor.* quæ dedit cauſam *leg.
hac edictali*, militat, tàm ſi largitas conferatur
in perſonam coniugius, quàm ſi conferatur in
perſonam filiorum ex eo procreandorum, &
5 dicetur potiùs quædam ſuppoſitio perſonarũ
filiorum in locum perſonæ ſecundi coniugis;
& quotieſcumque emergit ſuſpicio ſuppoſi-
tionis perſonarum, abſque dubio intrat di-
ſpoſitio *d. l. hac edictali*, vt in finalibus verbis,
ibi: *Omni circumſcriptione per interpoſitam perſo-
nam, vel alio quocumque modo ceſſante.*
Limitant tamen, ſi aliundè etiam per con-
6 iecturas conſtaret, coniugem ſecundum bono
zelo, & naturali inſtinctu, amore filiali, non
autem coniugali fuiſſe motum ad inæquali-
ter diſponendum, & in hoc caſu intelligunt
procedere tex.*in d.* §. *illud, auth.de nupt.* in quo
fundatur præcedens contraria opinio, ità tra-
dit *Caſtr.conſ.*150.*lib.*2.*Bertr.in d.l.hac edictali,
num.*19.*Franc.Mar.deciſ.*27.*par.*2.*Laderch.con-
ſil.*147.*col.*2.*verſ. Alter eſt caſus, Mantic.de tacit.
& ambig.conuent.lib.*12.*tit.*33.*num.*10. *verſ. Se-
cundò reſpondetur*, & hanc limitationem excu-
plificant, ſi vnus ex filijs ſecundi matrimonij
ſit adeò feſtiuus, & gratioſus, vel grauioribus
ſtudijs deditus, ſeù alia merita concurraut, ex
quibus valet ſibi ex ſe ipſo abſque contempla-
tione parentis prouocare maiorem affectio-
nem parentis binubi in ſui beneficium, quæ il-
lum impellat ad inæqualiter diſponendum
vltra portionem collatam filijs primi matri-
monij, ità voluerunt *Bertrand. conſ.*73. *lib.* 2.
par.priori Lugdun. ad Dec. conſ. 245. *alias* 246.
7 *Theſaur.d.deciſ.*170.*num.*23. & *num.* 30. Item
ſi pro dotanda filia ſecundi matrimonij au-
geret dotem vltrà æqualem portionem, vt co-
ſiderat *Napod.in Conſuetud. Si conſtante in verb.
Diminuitur dos, & Præſ.de Franch. deciſ.*435.*nu.*
4. Illud idem admittunt è conuerſo, quando
demerita alicuius ex filijs primi matrimonij
dediſſent auſam parēti ad inæqualiter diſpo-
nendum in odium ipſius filij ex primo matri-
monio in beneficium filiorum ſecundi matri-
monij, & ità in hoc caſu iudicaſſe Senatum
Pedemontanum, refert *Gaſpar. Theſaur. in vlt.
addit.ad Theſaur. Premm.deciſ.*170. Item exem-
8 plificant in caſu, quo matrimonium ſecūdum
eſt ſeparatum morte alterius coniugis, vel di-
uortio; quia ceſſat illa præſumpta machinatio
ſuppoſitionis perſonarum, quæ inſurgebat ex
amore ſecundi coniugis, ità conſtat ex *Caſtr.
conſ.*150.*col.*3. *verſ. Breuitèr, vol.*2.*Ruin.conſil.*
112.*num.*2.*lib.*1.*Burſatt.conſ.*164.poſt *num.*28.
*lib.*2.*Theſ.d.deciſ.*170. vbi pluriès hunc caſum
conſiderat vti excluſum à prohibitione *d.leg.
hac edictali:* nempe poſt *num.* 12. poſt *num.*19.
poſt *num.*24.& poſt *nu.*32.*Maſtrill. d. dec.*175.
*num.*26. qui alios refert, *Mantic.de tacit.& am-
big.conuent.lib.*22.*tit.*33.*num.*10.*Rot. Rom.deciſ.*
121.*tom.*2.*par.*1. inter recollectas nouiſs. *Fa-
rinac.*
Et dicebatur, non eſſe verum aſſumptum
9 contrariæ opinionis, quod non repetiebatur
in iure facta talis prohibitio reſpectu filiorũ;
ſed ſolum reſpectu ipſorum coniugum: nàm
in contrarium ponderabatur tex. tàm in *d.leg.
hac edictali*, quàm *in* §. *optimè in auth.de nupt.* ſi-
quidem *in l.hac edictali* in primis verbis prohi-
betur vxori, nè poſſit conferre ſecundo viro,
etiam titulo dotis plus, quàm vni ex filijs pri-
mi matrimonij, & è conuerſo prohibetur vi-
ro, nè poſſit conferre ſecundæ vxori, etiam ti-
tulo donationis propter nuptias plus, quàm
vni ex filijs primi matrimonij, & tamen cer-
tum eſt, quod tàm dos poſt mortem vxoris,
quàm donatio propter nuptias de iure com-
muni poſt mortem viri debetur, etiam filijs ex
eo matrimonio ſuſceptis, licet durante vita
coniugis ſuperſtitis eidem applicetur vſuſ-
fructus, qui proptereà ex dicta prohibitione
remanent ab vtraque excluſi, quatenus dos,
aut donatio propter nuptias in ſecundo ma-
tri-

trimonio excedat portionem vnius ex filijs primi matrimonij, ergò etiam attenta diſpoſitione *d.l.hac edictali* filij ſecundi matrimonij ſunt incluſi in illius prohibitione.

Clariùs hoc ſuaderi videtur *ex text. in d. §. optimè*, quando quidem dùm per *d. l. hac edictali* editam per Imperatorem Leonem fuiſſet ſtatutum, vt totum illud plus, quod fuiſſet collatum in ſecundam coniugem, applicaretur ſolis filijs ſecundi matrimonij, iuxtà *gloſ.* interlinearem ibi *in verb. per ſupradictas*, Iuſtinianus Imprrator corrigendo, ſeù declarando *d. l. hac edictali* per *l. quoniam præterita, C. eodem tit. de ſecund. nupt.* ſtatuit, vt illud plus æqualitèr applicaretur filijs vtriuſque matrimonij; ſed poſteà idem Iuſtinianus *in d. §. optimè* mutato conſilio ſuam legem correxit, & illam reducendo ad primæuam diſpoſitionem, *l. hac edictali* prohibuit expreſsè, quod nihil de illo pluri applicetur filijs ſecundi matrimonij, vt *in verſ. nàmque*, per hæc formalia verba, videlicèt. *Nàmque ex ſecundis nuptijs filios participare etiam horum, ſcriptum quidem in quadam Conſtitutione eſt, non tamen nunc nobis placet, ſed ex priori matrimonio filijs propter quos, & obſeruatum eſt, detur ſolis.*

Deindè ſubdit immediatè: *Nullà machinatione neque per ſuppoſitas perſonas; neque per aliquam aliam cauſam interponi valente.* Hæc Iuſtinianus.

Ex quibus patet, quòd Iuſtinianus per verba ſpecifica enixè prohibet omnem machinationem, per quam poſſit acquiri filijs ſecundi matrimonij, id, quod coniux binubus intendit donare ſecundo coniugi vltrà portionem vnius ex filijs ſecundi matrimonij; ergò prohibitio dictorum iurium comprehēdit etiam perſonas filiorum ſecundi matrimonij, quando diſpoſitio fit in fraudem, machinationem tàm ſanctæ prouiſionis à lege inuentæ pro filijs primi matrimonij.

Tertia eſt opinio diſtinguens inter vtramq;
10 opinionem præcedentem, vt ſcilicèt, ſit inducenda differentia inter Patrem binubum, & Matrem binubam, & hæc ſecunda opinio ſit vera in Matre tantùm, ſecùs autem in Patre, in quo ceſſat illa præſumpta excoriatio filiorum primi matrimonij, ità deducitur ex *Theſaur. d. deciſ. 170. nu. 13.* vbi etiam conſiderat, quod non eſt eadem authoritas vxoris in maritum, quæ mariti in vxorem, & ſic non cadit in eo illa circumſcriptionis ſuſpitio, quæ cadit in vxore; & hanc opinionem latiùs proſequitur *Marta de iuriſd. par. 4. caſu 181. nu. 12. & 13.* aſſerens, quod nemò in hoc contradicit, & addit aliam rationem, quod ſcilicèt Matri non acquiratur donatum filijs à Patre, prout acquiritur Patri ſaltèm vſusfructus rei donatæ filijs à Matre.

Sed hæc *Martæ* aſſeueratio ſic audactèr facta ſtatim detegitur falſa ex authoritate iuriſcriptorum Doctorum, qui ponunt caſum etiàm in Patre binubo, vt.

Odofr. in l. hac edictali, qui primò ponit caſum in Patre, & poſteà in Matre, & in vtroque concludit contrà filios ſecundi matrimonij.

Boer. deciſ. 201. ponit caſum tàm in Vitrico, quàm in Nouerca.

Io: de Garronib. in rubr. C. de ſecund. nupt. p. 1. nu. 73. ſimilitèr in Patre concludit contrà filios ſecundi matrimonij.

Bertran. in ipſa l. hac edictali nu. 12. cum ſeqq. ponit regulam tàm in Patre, quàm in Matre.

Rimin. iun. conſ. 428. lib. 4. & conſ. 771. nu. 33. vol. 7. conſuluit in patre applicando eoſdem terminos, qui applicantur in matre, & vtrobique impugnat diſpoſitionem paternam.

Lancell. Gal. conſ. 18. conſuluit in patre inſtituente filium ſecundi matrimonij, relictà filio ex primo matrimonio certa ſumma pro ſua legitima, & concludit contrà filium ſecundi matrimonij.

Sim. de Petr. de interp. vlt. volunt. lib. 5. interp. 1. dub. 1. nu. 76. & ſeq. fol. mihi 482. aſſerit ſimilitèr in patre conſuluiſſe contrà filios ſecundi matrimonij, & fuit in eadem facti ſpecie, in qua conſulit *Rimin. iun. d. conſ. 428. vol. 4.* prout ipſe *Rimin.* atteſtatur *ibi* in princ.

Et re vera, ſi ratio fundamentalis eorum, qui admittunt hanc opinionem in matre, dependet ex diſpoſitione *tex. in d. l. hac edictali*, quæ prohibet omnem circumſcriptionem per interpoſitam perſonam, vel alio quocumque modo excogitatam, hæc eadem viget in patre, cum *tex.* ipſe in princ. expreſsè loquatur etiam de patre, & ità reſpondet idem *Theſaur.* pro contraria opinione ponderatus *in ead. deciſ. 170. nu. 12. verſ. ad tertium*, & pro abſoluto admittunt *Puteus deciſ. 4. nu. 3. lib. 3. Io: de Garron. in d. Rubr. de ſecund. nupt. nu. 9. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 88. nu. 3. in fin.* & paſſim communitèr DD.

Nèc vrget ratio differentiæ conſiderata, quod ſcilicèt in patre non præſumatur excoriatio filiorum primi matrimonij, quæ præſu-
11 mitur in matre, & quod in matre non ſit tanta authoritas cum ſecundo viro, quanta eſt in patre cum ſecunda vxore; nàm licèt *tex. in l. lex, quæ Tutores, C. de admin. Tutor.* in matre tantùm præſumat excoriationem filiorum primi matrimonij, ſuppletur de patre *in l. 4. ff. de inoffic. teſta.* vbi DD. communitèr formant regulam contrà Nouercas, quod earum
12 blandimentis inducant viros ad fraudandos, imò necandos filios primi matrimonij, teſte *Maſcar. de prob. concluſ. 1208. incip. Nouerca*, qui affirmat, quod hæc ſit præſumptio iuris, idem ait *Sim. de Petr. de interp. vlt. vol. d. dub. 1. nu. 79. fol. 482.* imò *Peralt. in l. ſi quis in princ. nu. 219. ff. de leg. 3.* voluit, quod ſit præſumptio iuris, & de iure fundata in diſpoſitione *d. l. 4.*

ff. de

ff.de inoff.teſtam. ſed in hoc ei contradicit expreſsè *Aluarad.de coniect.ment.defunct.lib.2.cap.3.* poſt *nu.46.* cui annuit etiam *Caſtill. de vſufruct.cap.7.nu.49.*

Nequaquam eſt vera alia ratio à *Marta*
13 ponderata, quod ſcilicèt ratio *l. hac edictali* ſit fundata in prohibenda acquiſitione largitatis à coniuge collatæ in ſecundum coniugem; quæ acquiſitio tunc ſolùm conſideratur, quando mater diſponit in beneficium filiorum ſecundi matrimonij, per quos acquiritur patri ſaltem vſusfructus, secùs quando pater diſponit, nàm matri, quæ non habet filios in poteſtate, nihil acquiritur, ponderando *gloſ.in d.§.optimè in verb.per ſuppoſitas*, dùm exemplificat fraudem ſuppoſitionis perſonæ, ſi donatum rediret ad ſecundum coniugem prohibitum, quam *gloſ.* ſemper ponderauit *Bald.* & alij, qui ſequuti ſunt primam opinionem.

Non, inquam, vera eſt hæc ratio, nàm exempla declarant, non reſtringunt regulam, & in terminis *d. l. hac edictali* ſufficit, quod donatum ſit filio parentis prohibiti, etiam ſi ei non quæratur, dummodò ipſius prohibiti contemplatione facta ſit donatio, ſola enim prohibiti contemplatio inducit fraudis ſuſpitionem secũdùm tenentes ſecundam opinionem; Quippè quia præſumitur donatio facta vxori à patre binubo, & breui manu ab vxore facta filijs ſecundi matrimonij, vt probat tex. apertus *in l.donationes, §.ſpecies, ff. de don.* & reſoluunt omnes DD. in hac materia loquentes, & ſignantèr *Bardell.d.conſ.4. nu.68.* vbi concludit, quod ſi mater binuba donet filijs ſecundi matrimonij, etiam non exiſtentibus in poteſtate patris, adhùc viget prohibitio *d. l. hac edictali*, quia ſola patris contemplatio ſufficit, ergò idem dicendum eſt in patre binubo donante filijs ſecundi matrimonij, vt ſola matris contemplatio ſufficiat ad inducendam hanc prohibitionem.

Confirmatur hoc motiuum ex traditis in materia *l. ſed ſi plures, §. in arrogato, ff.de vulg. ſubſt.* dùm concludunt ferè vnanimitèr DD.
14 quod bona donata ſponſæ à conſanguineis ſponſi antè illius traductionem ad domum viri acquiruntur ſponſæ irreuocabilitèr, quia tanquàm donata contemplatione ſponſi acquiruntur ſponſo, cui cenſentur donata, à breui manu à ſponſo tradita ſponſæ, ità reaſſumit *Aluarad.de coniect.ment.defunct.lib.3.cap.1.nu.12.* & paſſim inducatur nouiſſimis temporibus per Sacrum Conſilium poſt illam ſolemnem deciſionem factam iunctis Aulis in cauſa Antoniæ Gentilis cum Ioan. Antonio, & fratribus Gadaletis. Actuar: Roppulo, nunc de Ferrar. licèt aliud ſentire videatur *Præſ.de Franch. deciſ.595.*

Quarta, & vltima eſt opinio indefinita, vt ſcilicèt diſpoſitio *d. l. hac edictali, & d. §. optimè* nullo modo comprehendat donationem,
15 aut legatum factum filijs ſecundi matrimonij, à quouis ex Parentibus fiat abſque vlla reſtrictione, & diſtinctione, quam opinionem ità indefinitè vnico verbo abſoluerunt duo Aulici, ſed grauiſſimi Authores ex recentioribus tamen tanquàm incontrouerſam, & indubitatam, nulla facta mentione tot opinionum inter ſe optimè pugnantium, nec aliorum Authorum, qui antè ipſos hanc quæſtionem tàm latè diſputauerunt; hi ſunt *Gregor. ſyntag.iur.vniu.lib.9.cap.26. nu.52. Scip.Gent. de ſecund.nupt.cap.16 propè fin. verſ.alia quæſtio eſt*, & ambo mouentur authoritate tex. *in d.§. illud, auth. de nupt.* quæ iſthæc vltima opinio in eo differt à prima: nàm illa prima opinio huic conformis in regula admittit limitationem, ſi aliundè conſtaret, diſpoſitionem in beneficium filiorum ſecundi matrimonij fuiſſe factam in fraudem ipſius legis; at hæc vltima opinio nullam admittit limitationem.

His quatuor opinionibus ſubtilitèr rimaris Sacrum Conſilium has duas vltimas omninò reiecit; Alteram diſtinguentem inter patrem, & matrem tanquàm protsùs falſam ex Doctoribus, & rationibus ibi adductis, & notauit *Martam*, qui tàm petulantèr aſſeuerauit, non habere contradictorem; Alteram verò, quæ eſt hæc vltima, tanquàm ſatis vagam, & procacem nullo pœnitùs ex tot contrarijs eliſo, aut prægustato, quæ reddunt dubium intellectum *d.§.illud.*

Et propterea reſtrinxit ſe ad illas duas primas opiniones, quæ in effectu in eo differunt inter ſe, nàm prima negatiua præſefert iuris præſumptionem, quod diſpoſitio ſit facta bono zelo, & amore filiali, non autem coniugali, & propterea admittit limitationem, quando contrarium conſtaret ex coniecturis. Secunda verò opinio affirmatiua præſefert iuris præſumptionem, quòd diſpoſitio ſit facta potiùs amore coniugali, quam filiali, & ideò admittit limitationem, quando aliundè conſtaret contrarium ſcilicet de bono zelo intuitu filiationis, non autem contemplatione ſecundi coniugis, & ſic totius quæſtionis cardo vertitur, an ſit onus filiorum ſecundi matrimonij, probare bonum zelum Parentis, qui diſpoſuit inæqualitèr in eorum beneficium, & in præiudicium filiorum ex primo matrimonio, vel potiùs ſit onus filiorum primi matrimonij, probare fraudulentam diſpoſitionem factam in beneficium filiorum ſecundi matrimonij, & ſic potiùs amore coniugali, quàm filiali, & ideo erat iucunda diſputatio vtra ex dictis duabus opinionibus ſit verior pro huius cauſæ deciſione.

Verùm pro faciliori deciſione viſum fuit
16 priùs recenſere ſingulos caſus, qui in hac materia contingere poſſunt, vt ex eis dignoſci poſſit, ſub quo, caſus noſter comprehendatur.

Pri-

Primus igitur caſus fuit conſideratus, quãdo antè matrimonium ſecundo loco contractum largitas confertur in filios naſcituros, nulla tamen contemplata certa perſona, cum qua matrimonium contrahendum ſit.

Secundus, quando ſimilitèr antè matrimonium contractum confertur in filios naſcituros ex matrimonio cum certa perſona contrahendo contemplatione illius matrimonij, quæ vt plurimum fieri ſolet in capitulis matrimonialibus.

Tertius, quandò poſt matrimonium iàm contractum confertur in filios ex eodem matrimonio naſcituros.

Quartus, quandò confertur in filios iàm natos, ſed adhùc infantes, & incapaces, meritorum, & demeritorum.

Quintus, quandò confertur in filios iàm natos maiores tamen infantia, in quibus cadere poſſint merita, & demerita.

Sextus, & vltimus, quandò confertur in filios iàm natos, cuiuſcumque ætatis ſint, ſed tempore, quo diſſolutum eſt ſecundum matrimonium, vel per mortem ſecundi coniugis, vel per diuortium, aut ſeparationem Thori.

Et diſcurrendo per ſingulos caſus; Primus, & vltimus reputati fuerunt indubitabiles, vt ſcilicèt ceſſet in eis prohibitio, *l. hac edictali, & §. optimè*, cum in eis ceſſet perſona ſecundi coniugis, in primo, quia eſt incerta, in vltimo, quia eſt ſeparata, & per conſequens ceſſat illius contemplatio, ex qua oriebatur omnis ſuſpitio circumſcriptionis legis per interpoſitam perſonam filiorum, & ſucceſſiuè etiam attenta vtraque opinione erit valida diſpoſitio; quamuis excedat portionem filiorum primi matrimonij, dùm non fraudentur legitima, nàm hi duo caſus attenta prima opinione habent regulam pro ſe, attenta verò ſecunda habent limitationem pro ſe, & ſic ceſſat omnis anguſtia.

Secundus caſus fuit reputatus valdè dubius, & difficilis, nàm contrà filios ſecundi matrimonij videtur concurrere regula ſecundæ opinionis, quæ fundatur in illa iuris præſumptione fraudandi filios primi matrimonij præſertim, quia in filijs non natis non
17 ſolùm aliqua merita, aut feſtiuitas conſiderari non poſſunt, ſed nec vlla veriſimilis cadit affectio diſponentis, *l. qui filiabus, ff. de legat. 1.* & ideò omnis affectio retorquetur ad ſecundam coniugem, & totum diſpoſitum cenſetur in gratiam, & contemplationem ſecundi coniugis, vt neruosè fundat *Bardell. d. conſ. 4. nu. 54. 55. & 56.* Item & concurrit limitatio primæ opinionis, dùm ex non exiſtentia filiorum, nondùm natorum videtur probatus animus fraudandi legem per ſuppoſitionem filiorum loco perſonæ ipſius ſecundi coniugis. Adeò vt hic caſus prima facie videbatur extrà omnem aleam decidendus contrà filios ſecundi matrimonij, & re vera in hoc ſecundo caſu, quando ſcilicèt donatio eſt facta filijs naſcituris in capitulis matrimonialibus cum certa perſona; emanarunt omnes deciſiones relatæ in dicta ſecũda opinione, & retractatio *Bald. & Caſtr.* qui ambo per prius veluti duo Achilles tam ſtrenuè pugnarunt pro opinione contraria *illius in conſ. 161. vol. 1. huius conſ. 149. & 150. vol. 2.*

E contrà verò pro filijs ſecundi matrimonij fuit allegatus *Canc. lib. 3. var. cap. 2. nu. 197. verſ. in dotem*, qui dicit, ſe pro hac opinione conſuluiſſe in hoc caſu, ea ratione, quod in dotatione, aut donatione contemplatione matrimonij potiùs conſideratur proprium commodum contrahentis matrimonium, quam filiorum ex eo naſciturorum, & ſecundùm hanc eius conſultationem refert fuiſſe iudicatum per Senatum Catal. *eod. lib. 3. cap. 17. nu. 344.* vbi ſupra retuli.

Verùm hanc deciſionem reuocat in dubium *Fontanell.* eiuſdem Senat Alumnus *in tract. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. num. 197. in fin.* authoritate *Theſ. d. deciſ. 170.* & ſi credimus *Baldo* etiam eo tempore, quo feruebat in eo calor defendendi primam opinionem contrariam, totus Mundus, & Natura tenet opinionem contrà filios ſecundi matrimonij, prout ipſe exclamat *in l. 1. nu. 7. in fin. C. de inoff. dot.*

Tertius caſus dicebatur dependere ex proximo præcedenti, imò videbatur habere maiorem difficultatem contrà filios ſecundi matrimonij, ex quo poſt cohabitationem ipſorum coniugum inſurgit maior præſumptio contrà Nouercam, ſeu contrà Vitricum, quòd alter alterius blandimentis fuerit inductus ad ſupponendum perſonas filiorum naſciturorum in fraudem legis, & in hoc tertio caſu applicatur etiam *Maſtrill. deciſ. 175.* quæ emanauit in donatione facta poſt matrimonium ſecundo loco contractum in beneficium filiorum tàm natorum, quàm ex eo naſciturorum.

Quartus caſus reddebatur dubitabilis contrà filios ſecundi matrimonij etiam ſecun-
19 dùm primam opinionem, & eius limitationem, quia infantilis ætas, quam ſupponimus in hoc caſu, non eſt capax meritorum, ex quibus inducatur Parens blandbus ad eis donandum, aut legandum, & ſic neceſſariò cenſetur collata largitas ad coniugalem perſuaſionem potiùs, quàm ex intuitu filiationis, vt in ſpecie de hac infantili ætate conſiderat *Maſtrill. d. deciſ. 175. num. 27.* vbi poſt *Alex. Raup. var. reſol. cap. 55. nu. 18.* dicit, quod in hac ætate nec etiam poteſt conſiderari filius feſtiuus, aut dilectus, & ante ipſos idem voluit *Bald. in l. cùm oportet nu. 4 C. de bon. quæ lib. Ioan. de Amic. conſ. 4. num. 18.* & poſt omnes *Bardell. d. conſ. 4. nu. 13.* ponderat pulchrum dictum *Andr. in cap. 1. num. 14. de alien. feudal. pater.* dùm inquit,

quod ſi quid fuerit datum filio anniculo, et à proprio eius nomine expreſſo, & nulla facta mentione Patris, præſumitur datum contemplatione Patris, cum merita non cadant in Anniculo, quæ iuris præſumptio dicetur liquidiſſima probatio ad probandum animum ſecundi coniugis fraudandi diſpoſitionem legis per ſuppoſitam perſonam horum filiorum; & ſic caſus hic verſatur potiùs in limitatione, quam in regula primæ opinionis.

Quintus caſus videbatur omnibus alijs facilior in beneficium filiorum ſecundi matrimonij, quia in maioribus infantia veriſimilitèr poſſunt conſiderari aliqua merita, ſeù aliæ iuſtæ cauſæ enumeratæ in exemplis limitationis traditæ ad ſecundam opinionem, ex quibus appareat, Parentes motos potiùs amore filiali, quàm coniugali ad conferendam largitatem in perſonas ipſorum filiorum ſecundi matrimonij. Verùm fuit conſideratum quòd hæc præſumptio poteſt rectè procedere vbi largitas eſt collata in vnum ex filijs ſecundi matrimonij, ſeù in duobus, cum quibus concurrant aliquæ ex iuſtis cauſis excludentibus præſumptionem in contrarium; ſecùs autem ſi ſit facta vniuerſalitèr in omnes filios ſecundi matrimonij, nàm tunc cenſetur potiùs contemplatus amor coniugalis, quàm filialis, & ſic reducitur quæſtio ad ſimplicem regulam duarum primarum opinionum, & proindè eſt facienda diſcuſſio, vera earum ſit verior.

Verùm quia facti ſpecies per nos decidenda, ſi attendatur donatio facta in capitulis matrimonialibus, verſatur ſub ſecundo caſu, ſi veró attendatur diſpoſitio in teſtamento facta verſatur ſub quarto caſu: idcircò omiſſa deciſione aliorum caſuum, fuit teſtricta noſtra diſpoſitio ad hos duos caſus tantùm, ſecundum ſcilicèt, & quartum.

Vnus tamen ex Dominis dixit, quòd nec de ſecundo caſu erat ineunda diſputatio: nàm ille caſus fuerat iàm in prima inſtantia iudicatus contrà Ioan. Andream, & ſic contrà filios ſecundi matrimonij, prout apparebat ex libro Votorum, & verba decreti id apertè innuebant, dùm declarant validam diſpoſitionem in teſtamento factam, nulla facta mentione donationis, quæ erat principalitèr deducta in libello ſimul cum diſpoſitione teſtamentaria; & ab illa determinatione Io: Andreas non reclamauerat, & ſic non erat neceſſè deducere in controuerſiam illum caſum, qui habet pro ſe tot authoritates, & deciſiones, etiam connumerata deciſione in prima inſtantia facta in hac cauſa ipſorum fratrum de Gambacorta.

Sed quando de illo caſu eſſet tractandum, dicebat ſimul cum Aduocato Ioan. Andreæ, quòd in caſu noſtro licèt facta eſſet donatio filijs nondum natis, & ſic incognitis, tamen concurrebant multæ circumſtantiæ in facto, quæ faciebant ceſſare illam præſumptam fraudem fundatam in limitatione primæ opinionis, & in regula ſecundæ opinionis.

Prima, quia Iſabella ſecunda vxor non interuenit in capitulis matrimonialibus, & ſic in nihilo ſe interpoſuit pro illa donatione in beneficium filiorum naſciturorum, pro quibus Notarius tantùm ſtipulatus fuit, iuxtà *conſ. Crauett. 40. in fin. Bertran. conſ. 183. vol. 3.*

Secunda, quia ipſa Iſabella non fuit cauſa finalis ad faciendum dictam donationem, ſed impulſiua tantùm, quæ nihil operatur, applicando ad hoc terminos donationis con-
20 templatione matrimonij, quæ dicitur impulſiua, & non finalis, ſecundum *Oldrad. conſ. 5. Alex. conſ. 4. vol. 1. Reg. de Ponte conſ. 80. nu. 13. vol. 1.* vbi alios adducit.

Tertia, quia donatio fuit facta filijs maſculis, non etiam fœminis, ex quo ſequitur, non vxoris perſonam, ſed filiorum maſculorum tantùm fuiſſe contemplatam pro decore familiæ, & conſeruatione bonorum in familia, ex traditis per *Hier. Grat. conſ. 26. nu. 52. & 53.*

Quarta, & vltima, quia hoc ſecundum matrimonium fuit contractum ſecundum con-
21 ſuetudinem Capuanæ, & Nidi, quæ omninò excludit vxorem a ſucceſſione filiorum in bonis à Patre peruentis, & ſic quemadmodum aliqui DD. tenentes ſecundam opinionem, illam limitant in donatione facta per matrem ſecundo viro cum prohibitione acquiſitionis vſusfructus in beneficium Patris, ex regul. *l. Culpitius* aliàs *Mulier. ff. de donat. inter vir. & vxor.* ità, & multò fortius eſt limitanda in hoc caſu, in quo per illam Conſuetudinem Mater eſt excluſa a ſucceſſione filiorum.

Verum ad ſingulas prædictas circumſtantias fuit ſigillatim replicatum, & ad primam fuit dictum, quòd licèt Iſabella non interfuerit capitulis matrimonialibus nec in actu ſubſcriptionis, nec in actu ſtipulationis, tamen cum illorum vigore fuerit iàm ſequutum matrimonium, vtique ab effectu ſequuto præſumitur eius ſcientia, & interuentus, vt contrà *Andr.* plenè probat *Cannet. ad extrauag. ſi aliquem cap.* incip. *quærit enim Andreas fol. mihi 321. Apoſtill. ad Dec. conſ. 35. in 1. apoſt. Peregr. conſ. 90. nu. 1. lib. 5.* & inſuper ad tollendam omnem difficultatem, ipſa interuenit poſteà in inſtrumento dotali, in quo fiebat mentio de capitulis matrimonialibus, quo caſu ceſſat omnis dubitatio, ſecundum *Præſ. de Franch. deciſ. 33. propè fin. verſ. item probari.*

Ad ſecundam fuit dictum, quod ad inualidandum huiuſmodi donationes de fraude
23 ſuſpectas ſufficit, quod ſecundus coniux ſit cauſa, non dicam finalis, aut impulſiua, ſed non multum remota, vt probat *text. in §. 1. Inſtitut. per quas perſon. nob. acquir.* vbi *Rimin. iun. nu. 98. Carroc. in cap. cum quid par. 2. ampl. 3. nu. 7.*

num. 7. de reg. iur. in 6. & exemplificat *Purpur. in lillud, num. 18. Cod. de collat.* quos ſequitur *Bardell.d.conſ.4.num.77.& ſeqq.*

Ad tertiam fuit replicatum, illam incongruè adaptari, dum etiam Baldaxar filius primi matrimonij erat maſculus, & ex communitatè accidentibus magis conſeruautur bona in familia per primogenitum, quàm per ſecundogenitos. Vltrà quod ex diſpoſitione poſteà facta in teſtamento ab eodem patre donante apparebat, aliam fuiſſe mentem donantis, dum dedit poteſtatem Iſabellæ Nouercæ diuidendi, etiam hanc donationem in beneficium omnium filiorum ſecundi matrimonij, expreſsè includendo fœminas, per quas eſt certum, bona non conſeruari in familia.

Ad quartam, & vltimam fuit dictum, quòd ratio prohibitionis *l. hac edictali*, *& §. optimè* non eſt fundata in ſpectata, vel nō ſpectata ſucceſſione filiorum, ſed in præſumpta contemplatione coniugis, & amoris coniugalis, quæ arguit affectum ad perſonam contemplatam, vt per *Bardell.d.conſ.4.num.46.& ſeqq.* & illa cautela prohibendi acquiſitionem vſusfructus patri, quando fit donatio communibus filijs à matre, eſt penitùs improbata à *Theſ. d. deciſ.170.num.22.*

Propter quæ, omiſſa penitùs diſputatione huius ſecundi caſus, tota diſputatio conuerſa fuit ad diſpoſitionem in teſtamento factam, quæ verſatur ſub quarto caſu, & vt præſentis cauſæ deciſio emanaret abſque deciſione articuli principalis, in quo neceſſariò erat decidendum, vtra ex duabus opinionibus principalibus eſſet verior, dicebatur, quod, attenta ſecunda opinione, deciſio erat manifeſta in beneficium Baldaxaris, in qua eſt conſtituta regula affirmatiua contra filios ſecundi matrimonij: ſed ſi eſſet attendenda prima opinio, in qua eſt conſtituta regula negatiua pro filijs ſecundi matrimonij, adhùc tamen concurrunt in noſtra facti ſpecie tot coniecturæ, quæ relicta regula, conſtituunt caſum noſtrū in caſu limitationis primæ opinionis. Nempè vſusfructus etiam huius quantitatis donatæ relictus integer ad beneficium Iſabellæ ſecundæ vxoris, & libera poteſtas eidem tributa diſponendi, etiam de quantitate donata inter ſolos filios ſecundi matrimonij, & denique ætas ipſius Baldaxaris, tunc infantis, qui propterea erat incapax omnium demeritorum, & ſic non potuit ſibi prouocare odium paternū ex cauſa propria; ſed ſolum ex nouercalibus blandimentis, & perſuaſionibus, prout notatum eſt in limitatione ad primam opinionem ex adductis per *Maſtrill.in dicta deciſ.175.num. 20.tum ſeqq.& Laderch.conſ.147.vol.penult.verſic. Quarta eſt.*

E contra verò pro parte Io: Andreæ replicabatur, rem carere omni ſcrupulo in ſui fauorem, nulla penitus exacta diſputatione, ex quo Baldaxar expreſsè acceptauit diſpoſitionem hanc paternam in teſtamento factam, dùm non ſolum ſe declarari fecit hæredem particularem in feudalibus cum oneribus in teſtamento à Patre adiectis, inter quæ erat hoc ſoluendi integros ducat. 15. m. ducatos filijs ſecundi matrimonij, ſed etiam laceſſitus poſteà ab ipſo Io: Andrea in iudicio pro illorum ſolutione, vnà cum intereſſe, nihil deduxit aduerſus ipſam diſpoſitionem, ſed ſolùm retentionem dotium maternarum, & ſuæ legitimæ in bonis paternis, ſeruata forma eiuſdē
24 diſpoſitionis, vt in facti themate deductum eſt, per quam acceptationem reſultabat renūciatio beneficij *l. hac edictali*, *& §. optimè*, cui renunciari poſſe, omnes fatentur.

Et ad coniecturas in contrarium ponderatas ſimilitèr ſigillatim reſpondebatur: Nām ad primam de integro vſufructu relicto Iſabellæ dicebatur, tale legatum reſpicere potius commodum, & vtilitatem filiorum, quam ipſius Iſabellæ, attento onere ei adiuncto alendi liberos, ac ſeruandi lectum viduilem, & excluſionis à toto in caſu tranſitus ad ſecunda vota, vt probat *Dec.conſ.484.alias 485. num.8. & conſ. 601.* Vltrà quod in facto hic vſusfructus fuit breui tempore extinctus, nempè infrà biennium, aut parum plus per tranſitum ad ſecunda vota cum alio viro; Imò ex actis apparebat, quod Iſabella nunquam percepit integrum vſumfructum, ſed ſola alimentorum perceptione fuit contenta.

Et ad ſecundam de excluſione Baldaxaris à poteſtate ampliſſima data vxori diſtribuendi, etiam quantitatem donatam inter filios dicebatur, ex ea non reſultare aliquod odium in perſonam Baldaxaris, nec aliquam præſūptionem odij, dum in illa infantili ætate non erat capax demeritorum, ſed potiùs prudens conſilium teſtatoris, qui videns, Baldaxarem remanere ex dotibus maternis duc. 11. m. ſatis opulentum, cuius vires in dies poterant augeri, donec ipſe Baldaxar perueniſſet ad maiorem ætatem, voluit in reliquo ſui patrimonij prouidere potiùs Io: Andreę, qui remanebat onuſtus diuerſis legatis ſibi in eodem teſtamēto iniunctis, vltrà onus dotandi duas ſorores, quam Baldaxari, & euentus rei ſic demonſtrauit; nàm ex deductis in facto parū, aut nihil peruenit ad Io: Andream ex bonis paternis, & donatis, deductis deducendis, quæ conſideratio deſeruit etiam ad redarguēdum præſumptionem nouercalium inſidiarum, quam mettiebant Pars aduerſa ex infantili ætate ipſius Baldaxaris.

Verùm his omnibus replicabant tuentes partes Baldaxaris, quod acceptatio diſpoſitionis paternæ, quæ ſibi imputabatur, non erat vera in facto, nec procedebat de iure; nàm illi actus, qui ponderabantur in facto ad inducēdam hanc acceptationem, omnes erant geſti

durante minori ætate,& factus maior ſtatim
illos reuocauit per nouam ſupplicationem,
deducendo inofficioſitatem, & nullitatem
vtriuſque diſpoſitionis. Nec procedebat de
iure, quia etiam ſi petijſſet, imò exegiſſet legi-
timam ſibi à patre relictam, facta etiam gene-
rali quietatione in beneficium Io: Andreæ cũ
clauſula de plus non petendo; non propterea
intelligeretur renunciaſſe beneficio dictæ le-
gis, niſi ſpecificè renunciaſſet, ità *Bertrand. in
d.l.hac edictali,§.ſi verò plus, nu.7.* quem ſequi-
tur *Anton. Gabr. lib.3.comm.opin. tit.de ſecund.
nupt.concluſ.4.num.43.*

Et ad relictum factum vxori de integro
vſufructu cum oneribus alimentorum, & ſer-
uandi lectum viduile, quod reſpiciat potiùs
commodum filiorum, quam vtilitatem Iſabel-
læ, negabatur hoc ex facto, dùm non ſolùm ei
non fuit prohibitus acceſſus ad ſecunda vota,
ſed potius inuitabatur ad ea ab eodem viro
per legatum in eo caſu ſibi relictum ducatorũ
mille,& onus alendi liberos erat neceſſarium,
etiam ſi non fuiſſet expreſſum, dùm aliundè
viuere non poterant, exiſtentibus omnibus
bonis paternis, & maternis penès Iſabellam.

Nec poterat eſſe in conſideratione, quod
hic vſusfructus fuerit illicò, extinctus ſiuè per
renunciationem, ſiuè per tranſitum ad ſecun-
26 da vota, nàm in terminis *l. hac edictali* atten-
ditur tempus factæ diſpoſitionis, & qualitas
illius, non futurus euentus poſt diſpoſitionem
factam contingens, & in quo diſpoſitio ſumit
effectum, vt tradit *Surd.deciſ.278. num. 26.* per
tex.in l.1. §. ſi ſeruus, ff. depoſit. & quod ab ini-
tio non valuit, tractu temporis non conuale-
ſcit, *l.quod ab initio,ff.de reg. iur.* quod pro am-
pliatione ad regul. *l. hac edictali* admiſit *Theſ.
d.deciſ.170.num.29.*

Quemadmodum nec debet eſſe in conſide-
ratione prudens conſilium paternum ad ſic
inæqualiter diſponendum ex rationibus ex
aduerſo ponderatis; nàm non poteſt negari,
quin prudentiùs fuiſſet, ſi æqualiter eos inſti-
tuiſſet, iniunctis grauaminibus ſimiliter pro
æquis portionibus, relicto beneficio dotium
17 maternarum ad vnumquemque, prout natu-
ra diſpoſuit, cuius non debemus eſſe accuſa-
tores, *l.meminerint,C.de lib.præter.*

His omnibus pleniſſimè diſcuſſis Votan-
tium animis modò hùc, modò illùc fluctanti-
bus; quandoque enim viuæ rationes,& autho-
ritas, etiam rerum toties iudicatarum contra
filios ſecundi matrimonij eos impellebant ad
retractandum deciſionem in prima inſtantia
emanatam in fauorem Io: Andreę, quandoque
eos ab hac ſentẽtia auertebat authoritas S. C.
dum in hac ipſa facti ſpecie iudicauerat pro
validitate diſpoſitionis in teſtamento factæ, &
poſteà in cauſa reclamationis nihil ſubſtan-
tiale erat deductum, quod potuiſſet colorare
ſaltem illius retractationem ex nouiter dedu-
ctis,& propterea non defuere, qui volebant re-
ſtringere retractationem quoad vſumfructũ
Iſabellæ relictum, durante viduitate, & legatũ
ducatorum mille poſt tranſitum ad ſecunda
vota, quatenùs excederent legitimam reli-
ctam Baldaxari.

Alij ponderabant, quod exitus idem proba-
uit fuiſſe ſatis prudens conſilium paternum
ad ſic inæqualiter diſponendum, attenta qua-
litate perſonarum, quod, quia ſemel appro-
bauit Sacrum Conſilium, non erat modo ſic
de facili improbandum, & denique conſide-
rabant, quod emolumentum applicandum
Baldaxari ex retractatione illius deciſionis fo-
ret valdè exiguum, & è contra foret inuolutũ
diuerſis oneribus, & liquidationibus, cum
maxima temporis, & æris iactura, ex qua fa-
cillimè vterque frater ad maiorem paupe-
riem,& inopiam reducerentur.

Tandem poſtquam diù æquo marte certa-
tum fuit, Baldaxaris acies inclinata eſt,& pal-
mam Aduerſario conceſſit, & ſic ex varijs fi-
guris cauſarum per maiorem partem Votorũ
fuit pronunciatum: Benè iudicatum per S.C.
in fauorem Io: Andreæ ſub die 28. Nouembris
1594. & malè reclamatum pro parte Balda-
xaris, eique fuit impoſitum perpetuum ſilen-
tium me referente iunctis Conſiliarijs duarum
Aularum in numero ſexenario, die Mercurij
decimo Iunij 1619. poſt prandium. Actuar.
Franc. Antonio de Viuo pro de Felice.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES, Ad Deciſ. XII.

DOminus Author deciſum hic per S. C. iun-
ctis Aulis refert, diſpoſitionem *tex. in l.hac
edictal.C.de ſecund.nuptijs,* non procedere in
largitate collata in beneficium filiorum ſecũ-
di matrimonij, ſicut inter ipſosmet coniuges
binubos. Cuius opinionis optimus defenſor
eſt *Conſ. Hodierna in particulari tract. ad d. l. hac
edictal.q.1. à num. 46.* Idrò quicquid difficul-
tatis occurrerit circa hanc materiam, ad ip-
ſum recurrendum, tanquam ad fontem inex-
hauſtum.

Ad num.14. Vbi habetur, quod bona dona-
14 ta ſponſæ à conſanguineis Sponſi, antequam
traducatur ad domum viri, dicuntur ei irre-
uocabiliter donata. Adde *Thor. tom. 1. comp.
deciſ.verb.Donata, fol. 159. ex Anna ſing. 167.
Maſull.ad Capyc.deciſ.180.& par.3. comp. deciſ.
verb.Donata ſponſæ, fol.313.& ibidem verb.Do-
natiua, vel iocalia in medio coniect.2. ex Taſſon.de
antefat.verſ.5.obſeru.2. num.9. Conſ. Rocc. reſp.
39.nu. 12.lib.2.* Quod procedere ait *Conſ. Rocc.
reſp.14.num.12.lib.2.* in donatiuis factis ſpon-
ſæ à conſanguineis ſuis, ſecùs à conſanguineis
viri, ex *Clar. §. Donatio,q.10. Rot.Rom.in anti-
quior.deciſ.1.de donat.inter virum,& vxorem,
Maſcard.de probat.concluſ.563. num.5. Theſaur.*

qq.fo-

*qq.forenſ.q.*15.*num.*4. *lib.*3. qui ſic deciſum refert per Senatum Pedemõtanum *Cappell.Tholoſan.deciſ.*337.*Præſ.de Franch.dec.*595. *num.*2.

Vel quando ſponſa eſſet benemerita de illis *Reg.de Marinis lib.*2.*reſol.cap.*61.*num.*71. Benè verum idem *Reg.cap.*90.*lib.*1. diſtinguit. Aut conſtat apertiſſimè ſponſum, vel conſanguineos (nullam faciendo diſtinctionem de donatione facta a ſponſo ſponſæ,& à conſanguineis ipſius ſponſi) re vera donaſſe, & ceſſat omnis difficultas, *De Leo deciſ.* 15.*par.* 3. Aut conſtat ad vſum tantum accommodaſſe, & etiam ceſſat. Aut in dubio, & quoad res pretioſas non cenſentur donatæ quamuis nuncius, vel maritus, vtatur verbis huius generis: *Se le goda, l'appreſenta. Idem Reg. de Marinis d. reſol.*71. *num.* 17. *lib.* 2. *Zacchia deciſ.* 91. poſt *tract.ſeù qq.Medico legal.lib.*2. *Epiſcop.Marauta reſp.*12. *lib.*1.*in quo cap.*90. *num.*10. Idem *Reg. de Marinis* dat cautelam viro, vt die priùs quã donatiua mittat ſponſæ, faciat inſtrumentum, in quo declaret nolle donare, *Rodriq. de concurſu credit.par.*1.*art.*1.*num.*134.

Vbi obſerua. Donatiua facta ſponſæ à conſanguineis viri poſtquam illa ad domum viri ſit traducta, eſſe ipſius viri, *Præſ. de Franch.deciſ.*595.*& deciſ.*632.*D.Marcian.conſ.*29.*num.*2. *lib.*1.*Thor.vbi ſup.par.*3.*verb.Donatiua,conect.*2.*ex Fontanell.de pactis nuptial.clauſul.* 6. *gloſ.*3. *par.*6.*num.*92. vbi deciſum refert, *& deciſ.*369. *num.*13. & ex alijs docet *Reg. de Marin.d.reſol.*71.*num.*10.*lib.*2.*Viſcont.concluſ.iur.verb.Donatio iocalium, Reg. Salernit. deciſ.* 8. *vbi Thor. P. Molfeſ.ſuper* Conſuet.*Neap.tom.*1.*par.*3.*q.*1.*nu.*4.*q.*22.*num.*2. *Bottilier.de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.*21.*num.*5.*Rodriq.vbi ſup.num.*137. *ex Salgad.deciſ.*70.

Quamuis *D.Marcian.conſ.*59.*num.*9. diſtinguat: Aut donatiua fiunt à ſocru, & ſocero, & tunc ſunt ipſius Nurus (quidquid contrarium dicant DD.citati per *Reg.de Marin. d.reſol.*71. *num.*8.*Andreol.controu.*281. *num.*4.) maximè ſi ſunt perſonæ illuſtres. Aut donatiua fiunt ab alijs conſanguineis, & tunc ſunt ipſius viri. Quæ concluſio limitatur in perſonis illuſtribus, vel vbi eſt conſuetudo donandi, etiam à conſanguineis, præcipuè illuſtribus, vel quando conſtat expreſsè, quod donare voluerint, *Thor.d.par.*3.*verb.Donatiua, conect.*3.

Obſerua 2. Donatiua facta à ſponſo ſponſæ; tàm antequam poſt tranſmiſſionem ad domum illius, in dubio non cenſeri donata ſi fuerint pretioſa, *Reg.de Marin. d.cap.*90.*Conſ. Rocc.d.reſp.*14.*num.*5.*lib.*1.*Thor.in* 1.*par.comp. verb.Veſtes,ex Afflict.deciſ.*315. *Marcian.d.conſ.*59.*num.*2.*Thor.idem par.*2.*verb. Pecunia miſſa, DD.apud Andreol.d.contr.*281.*n.*1.*Ceſal.dec.*20.

Quæ concluſio fallit in donatiuis pretioſis factis perſonæ nobiliſſimæ, cui etiam diebus quotidianis conueniunt veſtes pretioſæ, & feſtiuæ, quia tunc iocalia, gemmæ, & alia huiuſmodi pretioſa, fiunt vxoris, & eius hæredum, *Surd.d.deciſ.*166.*num.*8.*&* 31. vbi *Conſ.Hodiern. Caſtill.deciſ.*93.*num.*9.*Marcian. loco ſup. cit.* vbi alios citat DD. *Andreol. cit. controu.* 281. Vbi dicit, quod ſola nobilitas non præbet indiciũ ſufficiens ad præſumendam donationem, ſed adhùc requiritur multitudo diuitiarum, & alia rationabilis cauſa, ob quam præſumi poſſit facta donatio: quia nempè ſenex adoleſcentulam, diues ignobilis vxorem duxit nobiliſſimam, quod probat ex *Sanchez de matrim. lib.* 6.*diſp.*25.*ſub nu.*19. *Gratian. diſcept. forenſ.cap.*189.*num.*19. *Conſ.Hodiern.ad d.deciſ.Surd.*166. *num.*2.*Fontanell.de pactis nuptial.tom.*2. *clauſ.*7. *gloſ.*3.*par.*6.*num.*71.*& ſeqq. Corn. conſ.*81. *vol.*1.*Laderch.conſ.*118.*num.*3.*Soccin.iun. conſ.*139. *ſub num.*12.*lib.*2.*Honded.conſ.*30.*nu.*19. *& ſeq. Guttier.pract.qq.lib.*2.*q.*19.*num.*4. *&* 9. qui loquuntur de iocalibus tranſmiſſis à viris nobiliſſimarum familiarum ſponſis, etiam nobiliſſimis, & tamen ſola nobilitas, non fuit viſa ſufficiens, vt in familia *Bentiuoglia, fuit deciſum per Rot. Rom.* quod propter nobilitatem non fuit præſumpta donatio *dec.*113. *par.*1. *recent.* & coram *Merlin.deciſ.*885.*num.*17.

Fallit 2. Vbi clarè apparet, illa fuiſſe donata, vel vbi eſt conſuetudo donandi, vt eſt hic Neap. *Marcian.vbi ſuprà num.*3. *& ſeqq. Thor. d.lib.*3.*verb.Donatiua, conect.* 3. *& lib.* 1. *verb. Pecunia miſſa, & par.* 3. *verb. Donatiua miſſa in medio, & par.*1.*verb.Donatiua, & verb. Veſtes,c.*2.*Reg.de Marinis d.cap.*71. *num.* 6. *Conſ. Pratus lib.*1.*diſcept.forenſ.cap.*10.*num.*50.

Obſerua 3. Donatiuum annuli ſponſalitij quamuis pretioſiſſimi, ſemper cenſeri factum animo donandi, *Thor.par.*3.*compend.verb.Donatiua miſſa in princ.Reg.de Marin. d.cap.*71.*nu.*20.*lib.*2.*Conſ.Staib.lib.*1.*reſol.*24.*num.*72. *Anton.Fab.tit.de donat.ante nupt.in C.diffin.*2. *Surd. d.deciſ.*166.*num.*1. vbi *Conſ.Hodiern.nu.*4.*Conſil.Rocc.d.reſp.*39.*num.*16.*lib.*2. Rodriq.*vbi ſup. num.*138.*&* 139. vbi *num.* 140. addit, quod ſi annulus ſponſalitius ſit alterius, & ideò reſtituatur ſi deindè vir vxori alium fecerit ille eſt vxoris, ex *tex. in l. ſi donata res,* §.1. *ff. de donat. inter.*

Quidquid contrarium dixerit *Merlin.d.dec.*885.*num.*26.

*Ad num.*22. Vbi habetur. Capitulorum matrimonialium, quamuis factorum in abſentia coniugis per effectum, quem ſortiuntur, præ-
22 ſumi ſcientiam, & interuentum. Obſerua hoc procedere in pactis ad eius commodum facientibus, ſecùs in pactis ad eius commodum non facientibus; nàm in illis requiritur certiſſima ſcientia, *Reg.de Marinis lib.*2. *reſol.c.*191. *num.*14.*&* 19.*Conſ.Hodiern.controu.*34. *nu.*61. Ad materiam eſt *Conſ. Rocc. reſp.* 66.*lib.* 1. ſequitur idem *Reg.de Marinis ad* Reuert.*dec.*235. *Coſcia reſol.iur.*6.*lib.*1.

Blaſius Altimarus.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Scriptura, quæ fides crediti dicitur, & qui actus in ea concurrant conſiderantur, cum ſeq.*
2 *Depoſitum cui pariat actionem.*
3 *Procurator ad litem abſque ſpeciali mandato, an poſſit ſoluere id, quod eſt petitum.*
Non poteſt nouationem facere, ibidem.
Valet tamen explicare, quæ ſunt vtilia principali, num. 12.
Quæ requirantur ad hoc per depoſitum impediatur curſus vſurarum. Obſ. ad d. num. 12. in fin.
4 *Depoſitum ex ſui natura deponenti reſtituitur.*
5 *Actio vtilis, ſi cum directa concurrat, quæ nam præferenda, & num. 21.*
Concluſio hæc explicatur. Vbi etiam quando dicatur ceſſio facta ad commodum cedentis, quando ad commodum ceſſionarij. Obſ.
6 *Debitor rectè ſoluit vbicumque de mandato Iudicis ſoluat.*
Quæ concluſio explicatur. Obſ.
7 *Clauſula, vt fides crediti nullam fidem faciat in iudicio, nec extrà, cuius ſit ponderis, & nu. 19.*
8 *Depoſitarius an poſſit reſtituere rem depoſitatam alieni ex hæredibus deponentis, & ſub qua cautione.*
Emptor cum pacto redimendi, tenetur rem retrouendere vni ex hæredibus totum pretium ſoluenti.
9 *Clauſula, cum præſentis reſtitutione, &c. in fide crediti apponi ſolita examinatur.*
10 *Conſtitutum, & abſenti, & incerto fieri poteſt, dummodò per declarationem poſteà certificetur.*
11 *Chirographi, ſeù inſtrumenti traditione dominiũ, & quaſi poſſeſſio nominis debitoris transfertur.*
13 *Tex. in l. 3. C. de nouat. explicatur, nec procedere in Banco debitore oſtenditur.*
14 *Literarum, & inſtrumentorum reſtitutio, quando non eſt ad ſolam debitoris quietationem, omninò eſt facienda.*
15 *Depoſitum quos reſpectus poſſit habere.*
16 *Literis originalibus amiſſis, debitor an teneatur reſtituere principali pecuniam ſibi traditam, & ſub qua cautione.*
17 Tex. in l. ſi ſtipulatus ſum, §. ſi lanceam, ff. de ſolut. declaratur, & num. 26.
18 *Iudicis iuſſus, quando excuſat debitorem ob ſolutionem ab eo factam.*
20 *Iudex M.C.V. facta diſtributione cauſarum, non poteſt, niſi in cauſis ſibi commiſſis ſe intromittere.*
22 *Fides crediti Bancaria, cuius intereſſe reſpiciat, quidue principaliter operetur.*
Habet eandem vim, quam habet obligatio ſtipulata penès acta, & de mandato Iudicis, nu. 24.
23 *Bancum ſoluens vigore apocæ falſæ ſuo periculo ſoluit.*
Quid pro girata falſa facta in pede apocæ veræ. Et alia ad materiam. Obſ.
25 *Liberationem pleniſſimam, quando debitor ob ſolutionem conſequatur.*
27 *An concluſio de qua in hac deciſione proceda, ſi creditor Banci priùs acceperit pecuniam à Banco præſtita cautione, & deindè fidem alteri girauerit.* Obſ.
28 *An eadem concluſio procedat, ſi in fide crediti deficiat clauſula illa, de' quali potrà diſponere à ſuo piacere con la reſtitutione della preſente.* Obſ.
29 *Bancum ſoluens pecuniam vinculatam liberè, ad quid teneatur.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Bancum ſi iuſſu Iudicis ſoluat creditori ſuo Bancario quantitatem ei debitam, & contentam in fide crediti ſemèl illi conſignata, non tamen reſtituta ſub falſa aſſertione, quòd fuerit deperdita, qui teneatur ad iteratam ſolutionem alteri, cui per exhibitionem fidei originalis apparuerit illa girata, vel per decretum alterius Iudicis liberata.

Cedens an ceſſionarius præferatur in concurſu. Quæ requirantur ad hoc per depoſitum curſus vſurarum impediatur, Bancum ſoluens, vigore giratæ falſæ in pede apocæ veræ, & ſoluens liberè pecuniam vinculatam, ad quid teneatur.

DECISIO XIII.

Dum Ianuarius Muſitanus in proceſſu cauſæ vertentis in M.C.V. inter Iacobum Pignatellum Actorem, & ipſum Ianuarium reum conuentum ſuper reſtitutione quorundam porcorum, ſiuè illorum pretij præſentaſſet in iudicio, mediante eius Procuratore quandam fidem crediti ex Banco Sancto Eligij, in qua Bancum atteſtabatur, dictum Ianuarium eſſe creditorem in ipſo Banco duc. 200. de quibus poterat diſponere ad ſui libitum cum reſtitutione eiuſdem fidei, & in calcè illius, idem eius Procurator ſcripſiſſet, illam apud acta præſentare, vt pecunia in ea contenta, & in Banco exiſtens liberaretur Ill. Principi Noyæ, patri dicti Iacobi in cauſam pretij dictorum porcorum, facta quietatione, & alijs cautelis de iure debitis, quia Iacobus prætendens ſatis maiorem quãtitatem pro dicto pretio ceſſauit facere quietationem, liberatio depoſiti nõ fuit ſubſequuta, ſed proſequuta lite, & cõpilato proceſſu, fuit per M.C. liquidatum pretium prædictum ſatis vltrà quantitatem in dicta fide crediti contentam; A qua nimia liquidatione, interpoſita appellatione ad S.C. per Ianuarium, eaque redacta ad limen expeditionis, nempè ad actum concluſionis, accidit mors Ianuarij, cuius hæreditas remanſit ſatis

ſatis inuoluta, & propterea Iacobus petijt, & obtinuit à cauſæ Commiſſario in S.C. liberationem dictorum duc.200.in fide crediti cōtentorum, & fuit ſibi conſignatum mandatum directum Bāco pro ſolutione illorum, vnà eſt reſtitutione prędictę fidei originalis, ſed exhibita dicta fide originali in Banco, compertum fuit, quòd idē Ianuarius pauciſſimis diebus, nempè 45. poſt præſentatam fidem in M.C. apud acta Iudicis prædicti, adijt ipſam M.C. in alia tamen Banca, & coram alio Iudice, & ſub aſſertione, quòd fidem ſui crediti caſu amiſiſſet, obtinuit mandatum ipſimet Banco, quod ſtante cautione præſtita per Ianuarium de eximendo Bancum prædictum indemne, & illæſum de fide crediti deperdita, quæ in futurum nullā fidem faceret in iudicio, nec extra, ac etiam de depoſitando prædictam ſummam ad omnem ordinem M.C. incontinenti ſolueret ipſi Ianuario dictos duc. 200. non obſtāte prædicta fide crediti deperdita, proue cum effectu Bancum incontinenti ſoluit abſq; vlla replicatione. Qua ſolutione ſic ſtante Bancum denegauit aliam ſolutionem Iacobo, dicens aduerſus mandatum expeditum in S.C. quòd iàm ſemel ſoluerat ex mandato M.C.V. & proindè non tenebatur ad iteratam ſolutionem.

Verùm inſtante Iacobo creditore fuerunt interpoſita plura decreta per cauſę Commiſſarium, quòd Bancum ſolueret oppoſitis non obſtantibus, etiam cum comminatione carcerationis Pandectarij, ſaluis iuribus Banco cōtra hæredes, & fideiuſſores Ianuarij, & cum Bancum acritèr contenderet, nullo iure cogi poſſe; facto verbo in S.C. ex officio nulla Pręſidis vrgente iuſſione fuit promiſſum, quod decreta interpoſita per cauſæ Commiſſarium debitæ executioni demandarentur; A quo decreto admiſſa reclamatione per Præſidem ſub aſſertione, quod Aduocati Banci non fuiſſent auditi, & obtenta decretatione a Reg. Collat. Conſ. quod tempore expeditionis cauſæ fieret relatio in ipſo Conſilio Collaterali, Bancum inſtabat pro decreti reuocatione ex duobus aſſumptis. Primò, quia ex dicta fide crediti ad beneficium Ianuarij nullum ius eſſet quæſitū Iacobo eius creditori. Secundò, quia etiam ſi aliquod ius eſſet ei quæſitum, ex ſolutione poſteà facta eidem Ianuario de mandato M.C. illud eſſet extinctum.

Quoad primum conſiderabat tres actus,
1 qui circà fidem prędictam neceſſariò concurrunt, numerationem ſcilicet, ſeù depoſitionē pecuniæ in Arca Bāci factam per Ianuarium, ſcripturam ex numeratione confectam per Bancum, quam vocant fidē crediti, & denique præſentationem eiuſdem fidei apud acta iudicij per Procuratorem Ianuarij.

Ex primo actu, ſcilicet numerationis dicebat, nullum ius potuiſſe quæri Iacobo, cum in eo non interuenerit, nō fuerit nominatus, nec contemplatus Iacobus, ſed omnis actio fuit quæſita Ianuario, qui pecuniam propriam in Banco depoſuit, *§.præterea inſt.quib.mod.re cō-*
2 *trah. oblig. §.ſed illa inſt.de act. l.1. §.is quoque, ff.de act.& obl.l.pen.* vbi *DD. Cod. ad exhib.* & propterea contractus hic depoſiti cum Ianuario celebratus non poteſt extēdi ad Iacobum, *l.ſi vnius, §.ante omnia, ff.de pact. Cæphal. conſ.628.num.22.lib.5. Surd.conſ.504. num.6.*

Ex ſcriptura redacta in fidem crediti nequaquam, quia ex ea nil aliud reſultat, quam probatio dictæ pecuniæ in Banco depoſitatæ, & exiſtentis in creditum ipſius Ianuarij, vt in *l.Publia, §.fin.ff. depoſ.* itàue aduerſus eam non poſſit opponi exceptio non numeratæ pecuniæ, *Foller.* qui alios congerit in *prax.cenſual. in verb.Inſtrumento gratia, num.48.in fin. Intrigliol.deciſ.1. num. 16.* Nec in ea eſt facta vlla mentio prædicti Iacobi, ergò nihil operatur quoad Iacobum.

Ex pręſentatione denique eiuſdem ſcripturæ factæ in iudicio, nec etiam vllum ius ei eſſe quæſitum dicebat, quia non fuit præſentata
3 per Ianuarium, ſed per eius Procuratorem ad illam litem, qui ſine ſpeciali mandato non poteſt de iure ſoluere, quod contra eius principalem eſt petitum, *Paul. in l. ſi quis cum procuratorio, num.4. ff. de procur.* nec petere dilationem ad ſoluendum, *Matthеſ.ſingul.30. num.3.* Præſertim quia ex præſentatione illius fidei debitum Ianuarij fuiſſet transfuſum in Bancum, & ſic eſſet facta nouatio à perſona Ianuarij in perſonam Banci, quæ ſimilitèr non poteſt fieri per Procuratorem ſine ſpeciali mandato, *Bald.in l.fin.propè fin. C.ad l.falcid.* per *l. non abſtulit, Cod.de nouat. Dec.conſ.143. num.12. Gabr.conſ.155.num.39. lib. 2.* Hæc quoad primum aſſumptum.

Quò verò ad ſecundùm. Nempè, quod etiā ſi aliquod ius fuiſſet quæſitum Iacobo, illud fuit extinctum per ſolutionem factam à Banco ipſimet Ianuario, dicebat, illud reſultare ſimilitèr ex tribus fundamentis.

Primò, quia depoſitum ex ſui natura eſt reſtituendum ipſi deponenti ad omne illius libitum, *l.1.§.eſt autem, ff. depoſ. l. qui depoſitum, C. eod.* etiam ſi deponens non ſit Dominus rei depoſitæ, *l.1.§.ſi prædo, l.quod ſeruus, ff.eod.* ergò hoc depoſitum rectè fuit reſtitutum Ianuario, qui illud depoſuit, præſertim nulla data ſcientia Banci illius præſentationis factæ in iudicio, nec per denunciationem, nec per aliquod aliud ex tribus requiſitis deſcriptis in *l.3.C.de nouat.* imò ex illa pręſentatione huius fidei cum diſpoſitione ad beneficium Iacobi abſentis ſola actio vtilis oriebatur in beneficium Iacobi; ſed directa remanſit ſemper pe-
5 nès Ianuarium, iuxtà *tex.in l.pen. C.ad exhib.* qui propterea etiam in concurſu cum Iacobo habente vtilem tantùm debuiſſet præferri,

ex

ex doctrina *Salyc.in d.l.penult.ſub num.2. verſ.*
Item nota.

Secundò, quia Bancum non ſoluit ſponta-
6 neè,ſed de mandato Iudicis,per quod etiam
ſi malè ſoluiſſet excuſatur, *Guttier. lib.1.pract.*
q.113.n.8.Caroc.de depoſ.par.1. tit.de caſu,quæſt.
22. num. 77. quod eſt commune omnibus de-
bitoribus iuſſu Iudicis ſoluentibus, ex regul.
tex.in l.ait Prætor in fin.princ. verſ. Quid tamen,
ff.de minor.

Tertiò, quia hic iuſſus fuit illius met Iudi-
cis, apud quem fides fuerat præſentata, nem-
pè M.C.V.& ſic illud vinculum,quod forsalsè
oriebatur a M.C. ob præſentationem fidei, vt
ſuprà, factam in iudicio, per eandem poſteà
fuit diſſolutum, & ſic ſuccedit regula *leg. nihil*
tàm naturale, ff. de reg. iur. Præſertim attenta
illa clauſula in mandato M.C. adiecta, vt ſci-
licet illa fides crediti in futurum nullam fidē
7 faceret in iudicio,nec extra, quæ clauſula, cū
ſit appoſita à Iudice,qui per ſuam ſententiam
facit de albo nigrum, *l.1.cum duabus ſequent.ff.*
de liber.agnoſc. ſalſum mutat in verum, *Bald. in*
cap.præſentia extra de renunc.Crauett.conſ.79.nu.
1.Surd.conſ.61.num.1.cum ſeqq. Peregr.conſ.88.
num. 4. lib. 1. imo verum mutat in falſum, &
facit ens de non ente,& è contra, *Gloſ.in verb.*
Repeti in l.ſi non ſortem, ff.de condit.indeb. Iaſ.in
l.Iulianus verùm debitorem,col.2.num.2. eod. tit.
Mexia ad l.5.Tolet. tit.3.lib.7. par.1. in 2.fund.
num. 11. operatur, ac ſi dicta fides originalis
non extaret amplius,paria enim ſunt, aliquid
non extare,vel extare, & eſſe inutile, aut inha-
bile,ad regul.*l.ex facto,§.ex facto, ff. ad Trebell.*
Gloſ.in verb.Orbitates in l.fin. C. ad leg. Flau.de
plagiar. Andr. pulchrè in *cap.1. num. 13. quæ ſit*
prima cauſa beneſ.amitt.

Nec eſt facienda vis,ſubiungebat Bancum,
in cautione præſtita de eximendo Bancum
indemne,& illæſum,quaſi quòd per hanc cau-
tionem videatur Bancum ſubijſſe periculum
iuris alteri fortè quæſiti per diſpoſitionem in
ea fide factam à Ianuario; Nàm hæc fuit cau-
tela ſuperflua ex mero Iudicis officio adie-
cta,Banco non petente,quæ propterea illi non
debet obeſſe, nec prodeſſe, niſi quatenus Ban-
8 cum voluerit,ex not.per *Gloſ. in cap. 1. de con-*
ceſſ.præb.in 6.& per *DD.in l.de vnoquoque, ff. de*
re iud. Tantò fortiùs, quia non eſt nouum in
iure, vt ſimiles cautiones præſtentur pro exu-
beranti cautela,licet non ſint neceſſariæ; Nàm
in proprijs terminis depoſiti eſt in iure indu-
bitatum;quod ſi depoſitarius reſtituit rem in-
diuiduam vni ex pluribus hæredibus deponē-
tis defuncti;Iudicis tamen iuſſu omnino libe-
ratur, vt eſt *tex.in l.ſi ſtipulatus ſi.m 81. §. ſi lau-*
cem,& ibi *Gloſ.in verb.Non teneri, ff.de ſolut.* &
tamen adhuc eſt præſtanda cautio depoſitario
de ipſum defendendo à cohærede, vt eſt *tex.in*
l.1.§.ſi pecunia lo 2.verſ.Sed ſi res, & in l.ſi plu-
res, ff.depoſ.

Et denique concludebat, quod nec illa
clauſula, *con reſtitutione della preſente* debet eſſe
in aliqua conſideratione, cùm illa ſit introdu-
9 cta in fauorem eiuſdem Banci,nè ſcilicet poſt
ſemèl reſtitutam pecuniam principali depo-
nenti abſque reſtitutione ſidei teneretur face-
re duplicatam ſolutionem eidem exhibenti
poſteà fidem originalem, quod in ſpecie con-
ſiderat *Iaſ.in l.huiuſmodi 86.§.ſi ità, ff. de legat.*
2.num.12.Foller.ad Marant.in Spec.par.6.act.6.
num.48. & propterea non debet in Banci odiū
retorqueri contra *l. quod fauore, ff. de legib.* &
quatenus ex ea reſultaret aliqua conditio,illa
nihil ponit in eſſe ad beneficium Iacobi,ſed ad
beneficium Banci tantùm, nè ſcilicet tenere-
tur ſoluere pecuniam in fide contentam, niſi
cum reſtitutione eiuſdem fidei, & tamen ad-
hùc inſtante creditore tenebatur Bancum ſol-
uere abſque reſtitutione fidei, illa data pro
rupta,& caſſa,ità appoſitiſſimè *Bald.in l.pecu-*
niæ in fin. C.de ſolut. Hæc quoad ſecundum aſ-
ſumptum pro Banco.

Ex aduerſo pro parte Iacobi dicebatur, ei
fuiſſe ius quæſitum,tum ex ſola ſcriptura Ban-
ci redacta in fidem crediti ad beneficium Ia-
nuarij cum facultate diſponendi ad ſui libitū
cum reſtitutione originalis de quantitate in
fide contenta, tùm etiam ex illius fidei præ-
ſentatione apud acta iudicij inter ipſas par-
tes vertentis,& proindè hoc ius ei quæſitum
non potuiſſe ab eo euelli abſque facto ſuo, *l.id*
quod noſtrum, ff.de reg.iur.

Quod fuerit ei ius quæſitum ex ſola ſcriptu-
ra in fidem crediti redacta, ponderabantur
verba in fide adiecta, quæ hic per extenſum
ſubijciuntur,videlicèt.

Facciamo fede tener creditore in noſtro Banco
Gennaro Muſitano in docati ducento, de' quali po-
trà diſponere à ſuo piacere, con reſtitutione della
preſente.

Illa verba dicebat Iacobus (*de' quali potrà*
diſponere à ſuo piacere con reſtitutione della pre-
ſente) producebant obligationem Banci in
beneficium cuiuſcumque fuiſſet facta diſpoſi-
tio pecuniæ in fide contentę per Ianuarium,
ac ſi Bancum promiſiſset ſoluere omnibus il-
lis,in quorum beneficium diſpoſuiſset Ianua-
rius, & qui fidem originalem Banco reſtitue-
rent, & proindè ex tali obligatione ſtatim fa-
cta diſpoſitione per Ianuarium orta fuit actio
10 de conſtituta pecunia in perſonam illius, in
quem fuit facta diſpoſitio, & ſucceſſiuè in
beneficium ipſius Iacobi, quantumuis abſen-
tis, *l.quidam 26.& l ſeq.ff.de conſtit.pec.l.2. ff.de*
act.& obl. imò licet nec ipſe Iacobus, nec alia
perſona certa fuiſset in fide nominata, ea ta-
men poſteà expreſsa, & nominata, conſtitutū
idem operatur, ac ſi ab initio fuiſset ſpecificè
nominata, vt latè probat *Alex. conſ.114.nu.2.*
lib.6. authoritate *Bart.in l.ſi tempora,num.3.C.*
de fide inſtr.& iur.haſt.fiſc.lib.10. Ergò non po-
teſt

teſt negari in hoc caſu, quod ab initio fuit
quæſitum ius ex fide crediti ipſi Iacobo, cuius
perſona licèt ab initio fuiſſet abſens, & incer-
ta, poſteà tamen ex declaratione ſubſequuta
fuit certificata.

Ex præſentatione verò facta in iudicio ad
commodum Iacobi dicebat, fortiùs ius ſibi
11 quæſitum, nàm quemadmodum ex traditio-
ne Chirographi, ſeù inſtrumenti alicuius cre-
diti alteri facta tranſit ſtatim dominium, &
quaſi poſſeſſio nominis debitoris in Chiro-
grapho, ſeù inſtrumento contenti, vt *in l. 1.
C. de don.* vbi *gloſ. 2. & 3. Stracca de mercat. par. 4.
tit. de adiect. q. 8. nu. 5. Rot. Gen. deciſ. 179. nu. 10.*
ità, & in hoc caſu per traditionem illius fidei
factam Iacobo, quæ reſultat ex illius præſen-
tatione facta in iudicio ad beneficium Iaco-
bi, translatum fuit dominimm, & quaſi poſſeſ-
ſio in Iacobum nominis debitoris in fide con-
tenti, nempè eiuſdem Banci pro quantitate
in fide declarata.

Hinc modò ſequitur, quòd dùm Bancum
ex vi conſtituti ab initio effectum fuit debi-
tor Iacobi, & ex præſentatione fidei facta in
iudicio per Ianuarinm dominium fuit tranſ-
latum in Iacobum, nullo iure potuit abſque
ſuo periculo Bancum ſoluere alij, quàm Iaco-
bo, & proindè ex illa ſolutione facta Ianua-
rio non fuit conſequutum Bancum liberatio-
nem ab obligatione contracta ad beneficium
Iacobi.

Nec officit, quod præſentatio fidei in iudi-
cio non fuit facta per Ianuarium principalem,
12 ſed per Procuratorem ad litem abſque ſpe-
ciali mandato; nàm etiam Procurator ad iu-
dicia poteſt explicare ea, quæ ſunt vtilia prin-
cipali abſque eius ſpeciali mandato, & præ-
ſumuntur geſta de illius mandato, & ſcientia,
vt latè probat *Ioſeph Ludon. deciſ. Lucenſ. 43.*
quæ etiam emergebat ex actibus ſubſequutis;
Non enim inficiebatur Ianuarius, ſe eſſe de-
bitorem in prædicta quantitate ducator. 200.
attento valore Porcorum ad rationem carol.
22. aut ad ſummum 25. pro quolibet Porco;
nàm ità in ſuis articulis poſuerat, & proindè
expediebat ſuo Principali, quod dicta quan-
titas fuiſſet congruo tempore depoſitata ad
euitandum curſum vſurarum, ex regul. *text.
in l. qui ſolidum*, vbi latè *DD. ff. de legat. 2.* VI-
trà quod *Paul. in l. ſi quis cum procuratorio,
ff. de procur.* ex aduerſo allegatus non dicit,
quod Procurator ad lites non poteſt ſoluere
pro Domino quantitatem ſibi à creditore
petitam, ſed ſolùm affirmat, quòd ſi ſoluit,
non habet actionem mandati ad repetendum,
quia in mandato ad lites non comprehendi-
tur mandatum de ſoluendo, ſed habet actio-
nem negotiorum vtilitèr geſtorum ad repe-
tendum id, quod ſoluit de propria pecunia,
ergò ſi ſoluit de pecunia Domini, prout eſt
caſus noſter, rectè ſoluit. Et denique non eſt
veriſimile, quod fides crediti, quæ erat penès
Principalem perueniſſet ad manus Procura-
toris huius litis, niſi de voluntate Principalis,
vt præſentaretur in hoc iudicio, & illa præſen-
tatio nullum iuris miniſterium operabatur ad
transfundendum creditum de vna perſona
ad aliam, & ſic faciendum nouationem, ſed
ſolùm ad certiorandum Iudicem, & Partem,
quòd erat cautum creditori de quantitate in
fide contenta, *Seraph. deciſ. 1419. poſt nu. 3.*

Nequaquam requirebatur, quod de prædi-
13 cta fide in iudicio præſentata fieret aliqua
denunciatio Banco, aut interueniret aliquod
de tribus requiſitis *in l. 3. C. de nouat.* Nàm
tex. in d. l. 3. C. de nouat. procedit in ceſſione
voluntaria, in qua eſt libera facultas cedentis
reuocare mandatum, antequàm interueniat
vnum ex illis tribus ibi enunciatis, ſecus au-
tem in ceſſione neceſſaria, prout eſt caſus no-
ſter, quia tunc non licet reuocare, & ſucceſſi-
uè cedens non poteſt exigere nomen ceſſum,
ità perbellè diſtinguit *Parlador. differ. 37. §. 2.
nu. 5.* dùm conciliat *d. l. 3. cum l. Procuratore,
ff. de procur.* Vltrà quod etiam ſi eſſemus in
ceſſione voluntaria, termini illius *text.* non
benè adaptantur ad caſum noſtrum, illi enim
procedunt in ceſſione facta alicuius nominis
debitoris, qui nullo modo poterat diuinare,
quod eius nomen alteri cederetur, cùm ſit de-
bitum contractum inter perſonas priuatas,
quaſi intrà domeſticos parietes ad ipſarum
priuatum commodum tantùm, nulla habita
contemplatione alicuius tertij, nec publicæ
fidei, & commercij, quod ſecus eſt in huiuſ-
modi cedulis Bancarijs, quæ principalitèr
fiunt ad reddendum tutum publicum com-
mercium inter Mercatores ſub illa fide publi-
ca, & conſequentèr ad commodum cuiusli-
bet tertij, in quem contingat fieri diſpoſitio
quantitatis in fide contentæ, itàut tertius con-
trahens cum eo, qui habet talem cedulam
Bancariam, ſit ſecurus de conſecutione quan-
titatis in cedula contentæ ad ſolam illius præ-
ſentationem, & exhibitionem in Banco, con-
fidens potiùs fidei Banci publici, quàm illius
priuatæ perſonæ, cum qua contrahit, & pro-
ptereà Bancum debuit cogitare, quod fides
illa eſſet alteri girata, dùm non reddebatur
originalis, & non debebat ſoluere abſq; illius
reſtitutione, iuxtà conditionem in ipſa fide
appoſitam, & ſi id non cogitauit, culpa eius
eſt, non cogitare, quod facilè euenire poterat,
& proindè Ipſi Banco eſt imputandum, *Bald.
conſ. 295. lib. 2. Alexand. conſ. 41. lib. 3.* Prout in
ſimilibus terminis literarum cambij deperdi-
14 tarum tradit *Bart. in l. huiuſmodi 86. §. ſi itàq;
ff. de legat. 1.* dùm illum *text.* qui deperditis in-
ſtrumentis, originalibus crediti eſt contentus
ſola quietatione in beneficium debitoris, li-
mitat, vt non procedat, quando reſtitutio ori-
ginalis eſt inducta ad alium finem, quàm ad

quittandum debitorem; nàm tunc neceſſariò
eſt facienda præciſa reſtitutio.

Idem apertiùs tradit ibi *Iaſ.num.11.& 13.*
qui conſiderat caſum, quandò literæ cambij
deperditæ eſſent in beneficium tertij, nàm tūc
inſcio illo tertio, non tenetur Scribens reſti-
tuere pecunias in literis contentas Principali
deponenti, nè contingat aſtringi ad duplica-
tam ſolutionem illi tertio poſt primam ſolu-
15 tionem factam Principali, & hoc eſt, quod
elegantiori ſtylo tradunt Iuriſconſulti; De-
poſitum quandòque fieri gratia deponentis
tantùm, quandoque gratia Depoſitarij tan-
tùm, quandoque gratia vtriuſque, quandòq;
gratia Tertij tantùm, quandòque gratia De-
ponentis, Depoſitarij, & Tertij ſimul, vt in *l.ſi*
16 *certo, §.2. verſ. commodatum, vſque ad fin. legis,*
ff.commod. l.4.in princ. ff.ſi cert.pet. l. vlt. §.fin.
C.de bon. auth. iud. poſſid. Eſt tamen verùm,
quod hoc caſu, ſi principalis creditor offerat
cautionem Mercatori de ſeruando illum in-
demnem ab illo tertio, & cum iuramento,
ac alijs præſumptionibus probauerit amiſ-
ſionem literarum originalium, & non alitèr,
tenetur Mercator reſtituere principali pecu-
niam ſibi traditam, ità conſtat ex congeſtis
per *Andr.Gail.lib.2.obſeru.37.Præſ.de Franch.*
deciſ.498. Beniut. deciſ.58. Maſcard. de probat.
concl.988.nu.3. ſed non propterea remanet li-
beratus Mercator ab illo Tertio, imò ille Ter-
tius exiget à Mercatore pecuniam in literis
contentam, & Mercator habebit recurſum
contrà principalem, & fideiuſſores pro in-
demnitate promiſſa.

Illud idem eſt dicendum in hoc caſu, in quo
fuit præſtita cautio per Ianuarium de exi-
mendo Bancum indemne, vt ipſum Bancum
ſoluat Iacobo, & poſteà habeat recurſum con-
trà Ianuarium, & fideiuſſores.

Hinc modò patet, quòd cautio præſtita
per Ianuarium in M. C. non fuit ſuperflua,
prout Bancum aſſerit, ſed fuit omninò neceſ-
ſaria, dum Bancum remanſit obnoxium Iaco-
bo, cui fides fuerit girata, prout nec etiam
17 eſt ſuperflua in caſu, *l.ſi ſtipulatus ſum, §.ſi lan-*
cem, ff.de ſolut. quam Bancum citat pro ſe, quia
text. ille, qui fuit Pomponij Iuriſconſulti de-
claratur per *l.1. §.ſi pecunia lo 2. & l.ſi plures,*
ff. depoſ. quæ ambæ ſunt *Vulpiani*, proue in
eadem l. 1. ipſemet *Vulpian.* aperte declarat
plura alia reſponſa eiuſdem Pomponij, &
ſic licèt Pomponius in *§. ſi lancem* reſpondiſ-
ſet, quod Depoſitarius reſtituens lancem,
quæ eſt res indiuidua vni ex pluribus hæ-
redibus deponentis defuncti iuſſu Iudicis,
non teneatur amplius actione depoſiti, tamen
Vulpian. in prædictis iuribus id declarauit,
quod non conſequatur pleniſſimam libera-
tionem quoad alios cohæredes, & propterea
hæres, cui fit reſtitutio rei indiuiduè, debeat
præſtare Depoſitario cautionem de illum de-
fendendo à cæteris cohæredibus, in caſu mo-
leſtiæ, quæ quidem cautio non operatur, vt
vnus ex hæredibus, cui fuit reſtituta res indi-
uidua teneatur illam tradere ſuis cohæredi-
bus, aut iterum conſignare Depoſitario; nàm
reſpectu rei ſemel reſtitutæ ceſſat omnis actio
contrà Depoſitarium, & id eſt, quod dicitur
in d.§.ſi lancem, Depoſitarium actione depoſiti
vlterius non teneri; ſed operabitur, vt hæres
ille, cui fuit reſtituta res indiuidua, præſtet
ſuo cohæredi eius portionem in pecunia, vt
in *§. eadem, verſ. quod ſi commodè, Inſtit. de offic.*
iud. aliàs aget contra Depoſitarium ad pre-
tium ſuæ portionis, non autem ad rem ipſam.

Nec iuſſus Iudicis aliqua ratione Banco opi-
18 tulari poteſt, tùm quia Bancum nihil penitùs
contradixit aduerſus mandatum M. C. nec
vllam diligentiam adhibuit pro euitanda ſo-
lutione pecuniæ, prout tenebatur etiam ap-
pellando, ac reſiſtendo vſque ad carceratio-
nem excluſiuè, vt pleniſſimè probat *Rot.Gen.*
deciſ.33. nu.6. Guttier. lib.1. pract. q.81. nu.11.
cum ſeqq. Imò ad ſimplicem præſentationem
mādati ſua ſponte ſoluit Ianuario, tum etiam
quia ille iuſſus Iudicis non tendebat ad libe-
randum omninò Bancum, ſed potius inſinua-
bat, quod adhuc remanebat obligatum ei, qui
fidem originalem exhiberet cum diſpoſitio-
ne pecuniæ factæ ad ſui beneficium, dum vo-
luit Banco conſulere per cautionem de in-
demnitate, vt ſuperiùs probatum eſt.

Et illa clauſula appoſita in mandato M. C.
quòd fides originalis nullam in futurum fa-
19 ceret fidem in iudicio, nec extrà, nullius con-
ſiderationis eſt. Nàm nec Iudex poterat præ-
iudicare Iacobo in iure ſibi quæſito, eo non
audito, prout potuiſſet, quando fuiſſet audi-
tus; nàm tunc ſententia Iudicis facit de albo
nigrum, de falſo verum, ens de non ente, & è
contrà, vt ex aduerſo ponderabatur, in quo
caſu loquuntur *gloſ. & DD.* ibi allegati, nec
eius intentionis fuit illi præiudicare; ſiquidem
videns Iudex, quod Bancum ex fide prædicta
poterat ſubire periculum faciēdi duplicatam
ſolutionem, vnam Ianuario principali, cui
ſoluebat abſque reſtitutione fidei originalis,
quotieſcumque poſt receptam ſemel pecu-
niam abſque reſtitutione fidei, illam de nouo
originalitèr exhibuiſſet, & petijſſet quantita-
tem in ea contentam, alteram verò Tertio, in
quem diſpoſuiſſet Ianuarius, voluit vtrique
periculo præcauere, & quoad ipſum Ianua-
rium prouidit, quod facta ſemel ſolutione,
per quam omnis penitùs tollebatur obliga-
tio reſpectu ſui, nullam vlterius fidem faceret
in iudicio, nec extrà, & hoc eſt dare illam pro
rupta, & caſſa, prout conſuluit *Bald. in d.l.pe-*
cunia in fin. C.de ſolut. Quò verò ad tertium,
in quem appareret facta diſpoſitio, reſpectu
cuius obligatio nondum erat extincta, iuſſit
præſtari cautionem per Ianuarium de redden-
do

Digitized by Google

do Bancum indemne, & illęſum, & ſic ſunt
caſus diuerſi, qui propterea non implicant
contradictionem.

Et tandem nullius momenti ſimilitèr eſt il-
la conſideratio, quòd hic inſſus fuerit illuſ-
tris Iudicis, apud quem fides fuerat præſen-
tata, nempè eiuſdem M. C. V. nàm hæc tranſ-
20 ſa eſt, quia M.C.V. conſtat ex pluribus Iudi-
cibus, qui licet ſinguli habeant iuriſdictionem
ordinariam inſolidum, itaut, quod vnus in-
cipit ante diſtributionem cauſarum, alter po-
teſt finire, tamen poſt factam diſtributionem
vnus non poteſt ſe intromittere in cauſis alte-
ri commiſſis, ex traditis per *Bald. in l. fin. col.
fin. in fin. C. vbi Senat. vel Clariſſ. Præſ. de Franch.
deciſ. 143. in fin.* quo fit, vt cùm Commiſſarius
cauſæ, in qua fuit præſentata fides, eſſet vnus
Iudex, & vnus Actuarius, non poterat alius
Iudex in ea ſe intromittere, & in Banca alte-
rius Actuarij.

Demùm illa aſſertio, quod etiam in con-
21 curſu Ianuarij cum Iacobo in liberatione pe-
cuniæ in fide contentæ Ianuarius tanquàm
habens directas actiones debuiſſet præferri
Iacobo habenti tantùm vtiles, ex doctrina
Salyc. in l. pen. C. de exhib. ſic ſimplicitèr intel-
lecta eſt omninò falſa, nàm contrarium eſt
verius, vt ſcilicèt efficaciores ſint actiones
vtiles penès ceſſionarium, quàm directè pe-
nès cedentem, & proindè in concurſu ſemper
præferatur ceſſionarius habens vtiles cedenti
habenti directas, vt tradunt DD. omnes in
ead. l. 3. C. de nouat. quos refert, & ſequitur
*Alex. conſ. 15. nu. 2. & 3. lib. 6. Monac. deciſ. Luc.
27. nu. 29. &* 30. & eſt *text.* clarus *in l. Procura-
tore in rem ſuam, ff. de procur.* quandò tamen
ceſſio eſt facta ad commodum ceſſionarij to-
lius, vel ceſſionarij, & cedentis ſimul, iuxtà
declarationem traditam per *Oſaſc. deciſ. 62.
nu. 9. Claper. cauſ. 63.* ſecùs ſi ſit ad commo-
dum cedentis tantùm, nàm tunc non agitur
de intereſſe ceſſionarij, & ſucceſſiuè non eſt
mirum, ſi in concurſu præfertur habens dire-
ctas habenti vtiles, & in hoc caſu procedit
doctr. *Salyc. in d. l. pen. C. ad exhib.* quæ proptè-
reà non congruit caſui noſtro, vbi ceſſio eſt
facta ad commodum aut Iacobi ſolius, aut
Iacobi, & Ianuarij ſimul.

Hæc ſunt in effectu, quæ pro, & contrà in
hac cauſa fuerunt partim adducta à Parti-
bus, partim verò conſiderata à Dominis de
Conſilio ſupplendo defectus Aduocatorum
ex more.

Sed relata cauſa in Collat. Conſil. die 18.
Febr. 1620. vnicus tantùm articulus fuit traſ-
22 ſumptus diſputandus; Nempè, quid opere-
tur illa fides crediti, ſeù cedula Bancaria con-
ſiderando tàm intereſſe deponentis, ſeù rela-
xantis pecuniam in Banco, quàm intereſſe
ipſius Banci recipientis pecuniam relaxatam,
quam etiam intereſſe cuiuslibet Tertij in fide
non nominati, ſed in cuius beneficium appa-
reat poſteà facta diſpoſitio.

Reſpectu Deponentis fuit habitum pro ab-
ſoluto, quòd nihil penitùs operetur, nam ex
libris Banci, qui ſunt publici, & fide publica
approbati, omnibuſq; patent, ſtatim in promp-
tu eſt creditum, & debitum vniuſcuiuſque,
& Bancum tenetur ſoluere creditori, etiam
fide crediti non reſtituta, cum reſpectu ſui
nullum immineat periculum iterato ſoluen-
di, & quando quis re vera non eſt creditor in
Banco, licèt produxerit mille fides ſimiles at-
teſtantes de ſuo credito in Banco, non propte-
reà poteſt cogi Bancum ad iterum ſoluen-
dum, quia reſpectu ſolius creditoris ſtatur li-
bris Banci, & ſolutione ſemel ei facta quoad
ipſum omnis eſt ſublata, & extincta obliga-
tio. Hinc eſt, quod pauciſſimi creditores Ban-
carij vtuntur huiuſmodi cedulis Bancarijs ad
alium finem, quàm diſponendi de quantitati-
bus in eis contentis cauſa commercij in nun-
dinis, & alijs partibus Regni, & hi pauciſſimi
ſunt ij, qui non timent auferri ſibi pecunias à
Bancis per apocas falſas; nàm Bancum non
23 ſoluit, abſque exhibitione fidei originalis,
quæ non poteſt exhiberi niſi à vero creditore;
ſed hic timor etiam vanus eſt, nàm ſolutio fa-
cta à Banco vigore apocæ falſæ non cedit
damno creditoris, ſed Banci, vt per *Præſ. de
Franch. deciſ.* 304.

Reſpectu verò Banci fuit ſimilitèr habitum
pro abſoluto, quod operatur approbationem
perſonæ in ipſa fide nominatæ, quod ſit habi-
lis ad ſoluendum quantitatem in ea conten-
tam, perindè ac ſi Bancum ipſum ſubiret obli-
gationem ſoluendi pro eo illam quantitatem,
cuicumque fuiſſet fides girata eandem origi-
nalitèr præſentanti, ex qua approbatione ſe-
quitur, quod contrahentes poſteà cum eo re-
cepta fide originali cum diſpoſitione illius
ſummæ ad eorum beneficium ſequerur po-
tiùs fidem publicam Banci, quam fidem pri-
uatam illius, ex quo ſine illa fide nullatenùs
contraxiſſent, & ſuper hac fide publica eſt fun-
datum commercium vniuerſale totius Regni,
per quod paſſim tales fides tranſmittuntur
commercij cauſa, & propterea Bancum tenea-
tur omninò numeratò ſoluere pecuniam de-
ſcriptam in fide illam exhibenti cum diſpoſi-
tione ad ſui beneficium, & ità fuit ſemper pra-
cticatum, teſte *Foller. de cenſib. in verb. inſtru-
mento gratia nu. 47. in fin.* vbi dicit, quod huiuſ-
24 modi fides habent eandem vim, quam habet
obligatio ſtipulata penès acta, & de manda-
to Iudicis, & per talem obligationem quæſita
eſt actio etiam abſentibus, quorum intereſt,
vt probat, & deciſum refert *Afflict. deciſ.* 135.
& ſatis punctualitèr ex diſpoſitione iuris fun-
dat *Alex. d. conſ.* 114. *lib. 6.* & prout tradunt
DD. in materia literarum Mercantilium, ad
quarum exemplum huiuſmodi fides bancariæ

fuerunt introductæ, dùm Mercatores in illis
litteris promittunt ſoluere Titio, ſeù alteri il-
las præſentanti, de quibus agit *Rebuff. tom. 1.
Conſtit. Gall. tit. de liter. oblig. art. 2. gloſ. 1. nu. 75.
M. A. de Amat. deciſ.* 80. præſertim *nu. 15. Ant.
Monac. deciſ. Bonon.* 52. Hinc fit, quòd reſpectu
Tertij, in quem ſit facta diſpoſitio cum tradi-
tione fidei originalis, operatur, vt acquirat
actionem contrà Bancum ad exigendum ab
eo quantitatem in fide contentam, & ſic con-
trà Bancum producit obligationem ad ſol-
uendum, pro Tertio verò actionem ad exigen-
dum.

Et hanc Banci obligationem præſeferebat
manifeſtè illa cautio præſtita iuſſu Iudicis de
ſeruando Bancum indemne pro ſolutione fa-
cta Ianuario principali. Nàm licèt Bancum
per illam ſolutionem fuiſſet conſequutum li-
25 berationem, ea tamen non fuit pleniſſima
liberatio, quæ tunc tantùm reſultat, quandò
inducit perpetuam ſecuritatem ab omni
prorsùs moleſtia aduerſus omnem perſonam,
vt docet *Aret. in l. 2. not. 2. ff. ad Vellei.* & latè
explicat *Præſ. de Franch. deciſ. 206. nu. 13. & 14.*
quam quidem pleniſſimam liberationem
tunc Bancum non fuit conſequutum, ex quo
adhuc remanebat obligatum Tertio, in quem
appareret facta diſpoſitio.

Quibus non obſtat *text. cum gloſ. in verb.
26 teneri, in l. ſi ſtipulatus ſum* 81. *§. ſi lancem, ff. de
ſolut.* a Banco ponderatus, nam verum eſt,
quod Depoſitarius reſtituēs rem indiuiduam
vni ex pluribus hæredibus Depoſitarij iuſſu
Iudicis, non tenetur amplius actione depoſiti,
ſed iuxta *gloſ.* ibi eſt ipſo iure liberatus; At-
tamen non propterea conſequitur pleniſſi-
mam liberationem aduerſus omnem perſo-
nam, quia licèt non poſſit moleſtari ab vno
hærede, cui fuit facta reſtitutio, poterit adhùc
moleſtari ab alijs cohæredibus, quibus quam-
uis non debeatur portio rei indiuiduæ in cor-
pore, debetur tamen in pecunia, & propterea
*in l. 1. §. ſi pecunia lo 2. & in l. ſi plures, ff. de de-
poſ.* eſt conſultum Depoſitario per cautionem
ab illo hærede præſtandam de ipſum defendē-
do ab ipſius cohæredibus, prout ſic intelligit
text. cum doctrina *Bart. in d. §. ſi lancem, Caroc.
de depoſ. p. 1. in ver. ſi vni ex hæredibus.*

Et ex his Sacrum Conſilium accedente
voto Regij Collateralis Conſilij prædicto die
18. Februarij 1620. confirmauit decretum
aliàs latum ſub die 2. Decembris 1617. pro-
uidendo illud mandari debitæ exequutioni,
Me referente. Actuarius eſt Turinus pro Can-
tone.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XIII.

BAncum ſi iuſſu Iudicis ſoluat creditori ſuo
Banca. io quantitatem ei debitam, & con-
tentam in fide crediti ſemel illi conſignatam,
non tamen reſtituta ſub falſa aſſertione, quod
fuerit deperdita, tenetur ad integram ſolutio-
nem alteri, cui per exhibitionem fidei origi-
nalis apparuerit illa girata, vel per decretum
alterius Iudicis liberata, vt deciſum in Coll.
Conſ. ad relationem S. C. refert *D. Author hic*,
ſequitur *Montan. de regalib. verſ. Argentariæ nu.
27. & 28. fol. mihi* 285.

*Ad nu. 3. Adde Golin. de Procur. par. 2. cap. 4.
nu. 25. Conſ. Staiban. reſol. 78. nu. 4. & 153. nu.
18. & ſeqq.*

*Ad num. 4. Adde Caroc. de depoſito q. 3. cap. 3.
tit. Si non Dominus deponat, & tit. ſi prædo, vel
fur deponat per totum fol. mihi 6. & 7.*

Ad nu. 5. & 22. Vbi habetur, quod habens
actionem vtilem, ſi cum directam habente
concurrat, præfertur, ſi ceſſio eſt facta ad vti-
litatem ceſſionarij tantum, vel ipſius, & ce-
dentis, ſecus ſi cedentis tantùm, nam tunc ce-
5 dens tantum præfertur. Obſerua contrarium
verius eſſe. Nam aut ceſſio eſt facta ad benefi-
cium, & commodum cedentis (ceſſio facta
in commodum cedentis eſt, quando quis ce-
dit pro faciliori exactione, ita ut periculum
nominis ceſſi ad cedentem ſpectet, *Salgad. in
laby. int. credit. par. 1. q. 27. num.* 52. Et quando
ceſſio eſt facta ad commodum cedentis, ſi de-
bitor ſoluit cedenti, liberatur, niſi concurrant
tria illa requiſita *à l. 3. Cod. de nouation. Salgad.
ibid. nu. 50. & ſeq. Reg. de Marin. ad Reuert. de-
ciſ.* 264.) Aut ad commodum ceſſionarij. Pri-
mo caſu præfertur ceſſionarius, ex *Bart. d. l. 3.
& l. Procuratorem in rem ſuam, ff. de procur. &
ibi Caſtr. & idem in l. fin. ad finem, ff. de donat. Fer-
rar. in praxi in forma libelli vendit in verb. reſſit
nu. 10. Crauett. conſ. 227. nu. 2. Bertazzol. clauſ.
29. gloſ. 4. nu. 7. Guſman. de euiction. q. 35. nu. 139.*
docet *Salgad. ibid. nu. 68. & ſeqq. Vergil. de legit.
perſonar. cap. 16. nu. 42.*

Quod meo iudicio probatur inuincibili
ratione: Nam ſi cedens tenetur facere nomen
ceſſum verum, exigibile omni futuro tempo-
re, & in caſu inexigibilitatis tenetur ipſe de
proprio, ad quid concurrere cum ceſſiona-
rio? Et in caſu concurſus ad quid præferri? Si
id quod exigit, tenetur ſoluere ceſſionario,
*Salgad. par. 3. cap. 13. §. vnic. num. 85. verſ. præfa-
tam, ex Giurb. deciſ. 117. ex nu. 14. Rodriq. de
ann. reddit. lib. 1. q. 8. num. 23. Guſman. de euict.
q. 35. a princ. ex nu. 25. Cenc. de cenſib. q. 72. n. 23.*
ex *verſ. cæterum quia tum ſeqq. Olea de ceſſ. iur.
tit. 7. quæſt. 8. nu. 24.*

Secundo caſu, quando ceſſio eſt facta ad
commodum ceſſionarij (ceſſio facta ad com-
modum ceſſionarij eſt, quando ceſſionario eſt
præcluſa via agendi aduerſus cedentem; quia
emit nomen, vel accepit inſolutum, & ea ſo-
lutione contentus eſt *Salgad. d. q. 27. num. 53. &
ſeqq. Gait. de credit. cap. 2. tit. 3. nu. 445. Cammar.
Sicul. reſp. deciſ. 39. num. 36.*) Et tunc tam ha-
bens

bens actionem directam, quam habens actionem vtilem, tàm cedens, quàm ceſſionatius concurrunt ſuper nomine ceſſo ęqualiter cum eadem anterioritate,& potioritate, *Praſ. de Franch.deciſ.260.num.4.& ſeqq. De Ponte deciſ. 34.num.23.Gait.de credito,cap.4.q.11.nu.1835. & ſeqq.Salgad.vbi ſup.par.3.cap.13.§. vnic.nu. 83.Martn in comp.deciſ.tom.3.verb.Ceſſio,cap.4. Thor.par.3.comp.deciſ. verb. Cedens, & ceſſionarius,& in ſupplem.verb. Graduari*, vbi deciſum per S.C.refert,id quoque procedere quamuis cedens in ceſſione appoſuerit clauſulam; Itàut ceſſio hęc non afficiat cedentem,nec directè,nec indirectè, etiam in concurſu, & non aliter,&c.de qua *dec.*dubito, *Franch.deciſ.260. vbi ſuprà in fine, Olea de ceſſione iur. tit.6. qu.8. num.22.*

Ad num. 6. & 18. Vbi habetur, quando Iudicis iuſſus excuſet debitorem ob ſolutionem
6 alteri quam creditori factam, vel depoſitariũ ob ſolutionem, ſeù reſtitutionem depoſiti alteri quam depoſitanti. Adde *Fontanell. deciſ. 540.num.20.Botulier.de ſucceſſ. ab inteſt.theor.6. num.40.Conſ.Staib.lib.1.reſol.19. & 26.* vbi ex *Caſtr. Afflict.* & alijs docet, tũc Iudicis iuſſum excuſare; quando depoſitarius ſolutioni reſiſtit,replicat,appellat,& depoſitanti denunciat illius Iudicis iuſſum,atque decretum, quibus adde *Theſ.qq.forenſ.qu.54.lib.2. Menoch. de arbitr.iudic.conſ.138.num.21. verſ. Ego, Ricc. collect.1255.* citatos per *Conſ.Rocc.reſp.27. lib.1.* Vbi per Collat. Conſil. deciſum refert, quod quamuis depoſitarius compellatur ex ordine Principis, vel ex cauſa publica reſtituere depoſitum inauditis creditoribus, & depoſitante,quoties tamen ordo,ſeù iuſſus ſuperioris fuit affectatus, vel procuratũs à depoſitario ipſo, non remanet liberatus, quod probat ex *Gabriel.commun. concluſ. tit. de ſolut. concluſ. 11.num.26.Inſ. conſ.26. vol. 3.* Quod maximè procedere ait,quando pecunia liberata, ordine Superioris, cedit commodo ipſius depoſitarij,ex *Menoch. d. conſ. 138. num.29.* ſequitur *Conſ Pratus lib. 1. obſeru. pract. obſeru.5. & 6.* qui *d.obſeru.5.*explicando *deciſ.150. Afflict.*dicit,iuſſum ſuperioris quamuis iuſtiſſimũ,non excuſare debitorem, quando ſemèl ante iuſſum fuit in mora ſoluendi.

Ad num.8. adde *Caroc.de depoſito, par.1. tit. de depoſiti reſtitutione, verſ. Si vni ex hæredibus, num.1.& ſeqq.fol.mihi 17.*

Vbi obſerua emptorem cum pacto redimendi, teneri retrouendere vni ex pluribus
8 hæredibus venditoris, qui integrum pretium ſoluit fundi, cum cautione de reſtituendo cohæredi partem ei tangentem, & ſeruando indemnem emptorem, *Reg. Sanfel. deciſ. 122.* vbi deciſum refert, *Mangil.de euictione.q.166.*

Ad num.11. adde *Cyriac. lib.2. contrου.338. num.14.Bertazzol.clauſ.27.gloſ.4.nu.fin. Hypp. Montan.in addit.ad Olibun.de action. par.2.lib.1. cap.4.num.81.*aliosque apud *Olea de ceſſ. iur.tit. 1.q.3.num.17.& ſeqq.*

Ad num. 12. Vbi habetur, depoſitum pecu-
12 niæ congruo tempore factum impedire curſum vſurarum. Obſerua multa requiri ad hoc vt per depoſitum impediatur curſus vſurarũ ad explicationem *tex.in l.acceptam,C.de vſuris.* Primò requiritur, quod præcedat oblatio ex parte debitoris, & recuſatio ex parte creditoris, *Neguſant.de pignor.2.p.3.membr.5.par.principal.num.12.Guttier.pract.lib.2.qu.160.num.5. Cancer.var.reſolut.lib.3.cap.8.num.17.Puz conſ. 30.num.2.*

Secũdò,fiat loco congruo, & tempore DD. in *l.qui Romæ, ff.de verb. oblig.* Tertiò fiat parte citata, *Curt.conſ.28.* Quartò fiat purè, & liberè abſque aliqua conditione, & inuolutione reſeruationũ, *Caſtr.d.l.acceptam.* Quintò, quod pecuniæ verè,& realiter numerentur, *Menoch. de arbitr.iud.conſ.232.* Sextò, quod deponatur pecunia numerata,nec ſufficit ſi alia bona deponantur,vt illa inſolutum cederent, *Rom. conſil.163.Inſ.conſ.44. Menoch. d. conſ. 232.* Septimò, quod deponantur pecuniæ, quæ eo tempore currere ſolent, *Neuizzan.conſ.88.num.14. Menoch.d.conſ.232.num.6.* Octauo,quod non deponantur pecuniæ,quę ſtatim reprobantur, *Neuizzan.conſ.49.num.16. & 17. Menoch.ibid.* Nono, quod depoſitum remaneat penès ipſũ depoſitarium, nam ſi illud recipiat debitor à depoſitario,antequam creditor illud aſſequatur, tunc nihil prodeſt debitori depoſitum factum fuiſſe, *DD.in d.l.acceptam.* Decimò,quod nulla culpa imputari poſſit debitori deponẽti, & ſi aliqua culpa imputari poſſit, & creditor ideò ex iuſta cauſa recuſauerit, ſecùs eſt, *Afflict.deciſ.172.* Vndecimò requiritur, quod depoſitetur integra ſumma, *Trentacinq.var.reſol.lib.3.reſol.22.tit.de ſolution. Barboſ.*latè *ſuper C.tit.de vſuris ſuper d. l.acceptam, Conſil. Pratus obſeru.pract.obſer.25. Thor.in ſupplem.comp.dec. verb. Depoſitum,Giurb.deciſ.98. Nouar.qq.for.q. 65.lib.1.*

*Ad nu.15.*vide *Gizz.ad Reg. Capyc.Latr.dec. 48.num.5.*

Ad num.26. Vbi habetur,quod literis cambij originalibus amiſſis,debitor tenetur reſtituere principali pecuniam ſibi traditam, cum cautione tamen de ſeruando debitorem indẽnem. Adde *Intrigliol.ſing.70.lib.2. & ſing.228. lib.1.Gamm.deciſ.336.num.1. Pacian. de probat. concluſ.63.num.139.lib.1. Paſtal.de vir.patr.poteſt.par.1.cap.8.num.74.& 75. Amat. var. reſol. reſol.47. num.1. lib.1.* Quem vide, quia ponit ampliationes,& limitationes,quibus totam hanc materiam optimè explanat.

Ad num. 23. Vbi habetur Bancum ſoluens, vigore apocę falſæ ſuo periculo ſoluere. Adde *Scacc.de commerc.§.2.gloſ.5.q.15.nu.396.Amat. reſ.20.ii num.9.Noguerol.alleg.19.nu.27.* Quod extenditur etiam ſi Bãcherius ſolueret, virtute in-

inſtrumenti falſi, poſt *Hermoſill. l. 2. tit. 1. par. 5. gloſ. 1. num. 3. Larrea alleg. 84. num. 6. & 11. Cancer. Farinac. Vander.* & alios docet *Olea de ceſſione iurium, tit. 5 q. 9. num. 21.* quidquid dicat *Caſanat. conſ. 9. à num. 33.* Extenditur 2. Si amiſſis literis ſoluendis Petro, alius eius nomine ſimulans ſe Petrum Banco præſentauerit, nàm ſi pecuniam Bancum ſoluerit, non liberabitur, licet actiones contra fraudatorem eſset paratus cedere. Nàm antequam ſolueret debebat inquirere, an is, qui literas præſentabat eſset in illis contentus, *Rot. deciſ. 76. Scaccia vbi ſup. num. 340. Tepat. tit. 93. cap. 7. verſ. Qui tenetur.* Niſi in literis eſset ſcriptum, vt pecunia conſignaretur allatori, *Olea vbi ſup. num. 26.*

Limita tamen in caſu, quãdo creditor mittit literas Banchario, quibus iubet ſolui Petro mille, ipſe verò Petrus falſificat literas, reponendo duomilia, tunc non tenetur Bancharius, & liberatur cedendo actiones, ex *Foller. Angel.* docet *Scaccia d. qu. 15. per totam.* Ratio differentiæ inter primum, & hunc caſum eſt. Nam in primo caſu nullum veri Domini interuenit factum, quod iuſtam præſtet erroris cauſam, ideò periculum ipſius Campſoris eſt. Secundò verò caſu factum creditoris interuenit, eiuſque literæ, quæ ſi falſificantur ipſi imputandum eſt, qui non cautè ſcripſit characteres, & literas non idoneo fidit, *Olea ibidem, num. 24.*

Ad quem *num. 23.* Obſerua ſecùs eſse pro girata falſa facta in calcè apocæ veræ, *Reg. Salernit. deciſ. 46. vbi Thor. Add.* qui *num. 13.* limitat in girata facta in fide depoſiti, nàm tunc tenetur Bancherius, vt deciſum per Coll. Conſil. refert.

Obſerua deciſ. hanc id procedere, etiam ſi
creditor ille, fidem crediti girauerit alteri,
27 poſt acceptam pecuniam à Banco, præſtita
cautione, ſub falſa aſſertione amiſſionis. Nàm
nihil refert ſi girata illa fuiſſet ante, vel poſt
pecuniam acceptam. Cum tota ratio huius
deciſionis ſit fundata in fide publica, quæ adhibetur
iſtis fidibus per totum præſens Regnum,
nàm illæ paſſim mittuntur commercij
cauſa, & in nundinis, illis mercatores ferè
vtuntur, vt dicit *D. Author num. 23.* igitur ſi eſſet
timor non inueniendi pecuniam in Banco,
nullus illas acciperet, & per hoc impediretur
commercium, cum facilius per itinera eſ
ferantur fides huiuſmodi quam pecuniæ numeratæ
propter quantitatem Bannitorum.
Prout menſibus elapſis cuidam amiciſſimo à
me de hoc conſilium expetenti, reſpondi.

Vbi obſerua 2. ſecùs dicendum eſſe ſi in fi
de crediti deeſſent verba illa: *De' quali potrà di-*
28 *ſponere à ſuo piacere con reſtitutione della preſen-*
te. Nàm ex illis verbis oritur conſtitutum in
beneficium tertij, in quem ſi fieret diſpoſitio
acquireretur ius ad illius beneficium, vt fundat
optimè *Montan. d. §. argentariæ, num. 32.*

Obſerua 3. quod Bancum ſoluens pecuniã
vinculatam liberè, non tenetur, niſi diſcuſso
29 illo, cui liberè ſoluit pecuniam, prout deci-
ſum refert per S. C. *Gizzius ad Reg. Capyc. Latr.*
deciſ. 17. num. 11. 12. & 13. de qua deciſione
non parum dubito.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Recurſus quid ſit.*
Practica petendi recurſum ponitur. Obſ.
2 *Reclamationis formula qualiter concipiatur.*
3 *Prohibita appellatione, non cenſentur prohibitus Recurſus.*
4 *Fiſcus in Regno non appellat.*
Aſſertur id in multis locis procedere. Et quamuis non poſſit appellare, poteſt tamen de nullitate dicere. Obſ.
5 *Sed infrà quod tempus ei permittatur recurſus, & num. 6.*
Reſtituitur aduerſus tempus lapſum ad appellandum, vel reclamandum exiſtente læſione. Obſ.
7 *Lex iniqua, vt corrigatur infra quod tempus debet peti. Vbi multa remiſſiuè.* Obſ.
8 *Recurſus eſt remedium extraordinarium, regulatur tamen ab ordinario.*

ARGVMENTVM.

Recurſus, quomodò, & qualitèr ſit introductus, & infrà quem terminum peti debeat. Et multa alia ad materiam.

DECISIO XIV.

Recurſus eſt nomen generale deriuatum à
verbo, Recurro, & comprehendit omnem
actum, per quem ad Principem, & Superio-
1 rem recurritur, ſiuè per remedium appella-
tionis, prout in *l. eos, C. de appellat.* ſiuè per ſup-
plicationem, vt in *cap. licet extra de elect. in fin.*
quæ alio modo dicitur reclamatio, quæ ſunt
remedia ordinaria, nàm à ſententijs Iudicum
inferiorum appellatur gradatim ad Superio-
res, & qui appellar aſſerit ſe grauatum à Iudi-
ce, ſiuè per malitiam, ſiuè per imperitiam, vt
tot. *tit. ff. C. & extrà de appellat.* A ſententijs ve-
2 rò maiorũ Iudicum, prout eſt Præfectus Præ-
torio ſupplicatur ad eundem, ſiuè eoſdem Iu-
dices, qui iudicauerunt, allegando, non mali-
tiam, ſeù imperitiã iudicantium, quæ in Iudi-
cibus tantæ præheminentiæ non præſumitur,
ſed propriam ipſius ſupplicantis culpam, qui
malè informauit Iudices de iuribus ſuis, &
propreteà in ſupplicatione dicitur, reclamat
ad idem S. C. malè informatum, & melius in-
formandum, vt in *auth. quæ ſupplicatio, C. de*
prec. Imp. off. & latè diſcurrit *Marant. in ſuo*
Spec.

*Spec.par.6.num.*11.*&* 12. vbi proſequitur alia
iuris remedia, per quæ poteſt ſuccurri grauatis
in iudicio, ſed omiſit hoc remedium re-
curſus, quod eſt eã ſalutare, eius tamen omiſ-
ſionem ſuppleuit *Lancellott. de attent. cap.* 19.
3 vbi *num.*22.concludit, quod prohibita appel-
latione non cenſetur prohibitus hic recurſus
poſt alios,quos adducit,& inter cæteros *Grã-
mat.deciſ.*35.*num.*4.*Præſ.de Franch.dec.*148.ſed
Maranta loco recurſus poſuit remedium que-
relæ pro octauo actu ſuſpenſiuo *num.* 154. eo-
dem loco,& recurſus, & querela vnum, & idẽ
ſunt,vt conſtat ex traditis per *Parid. de ſynd.in
verb. Appellatio,cap.an ſtatuto,*poſt *num.*3. *verſ.
Datur tamen aliud remedium,*ibi:*Per viam recur-
ſus iuſtæ querelæ* , & *Maranta ibid.* deſendendo
querelam, inquit, quod ponitur pro omni re-
medio, per quod quis recurrit ad Superiorẽ.

Hinc introductam eſt, quòd licèt in hoc
4 Regno Fiſcus ſit prohibitus appellare in cri-
minalibus à ſententijs abſolutorijs per *Rit.
M.C.*258.*&* 261.tamen non prohibetur ei re-
curſus ad Superiores Iudices, vt notat *Caran.
d. Rit.* 258. *circà fin.* & paſſim obſeruatur in
S.C.teſte *Præſ.de Franch.deciſ.*148. Nec de hac
praxi dubitatur.

Dubium ſolum reſtat decidendum, infra
5 quod tempus ſit permiſſus hic recurſus Re-
gio Fiſco,ſiuè etiam alijs priuatis, qui hoc re-
medio vti poſſunt; & hoc dubium inſurrexit
in cauſa Rationalis Io: Vincentij Sebaſtiani,
qui dùm per quinque Iudices delegatos ob-
tinuiſſet decretum, quod ex proceſſatis cõtrà
ipſum in 19. proceſſibus non procedatur, &
proindè licentietur, poſt menſes decem, &
octo iterum impetebatur per Regium Fiſcũ,
qui petijt recurſum aduerſus prædictum de-
cretum allegando læſionem euidentiſſimam.

Aliqui dicebant,quòd tempus petendi hũc
6 recurſum regularetur à tempore appellatio-
nis, in cuius locum erat introductus, ex do-
ctrina *Bald.& Ang.in l.vnic. C. de ſentent.Præf.
Prat.* qui aſſerunt ex *Gloſ. fin. ibid.* colligi do-
ctrinam, quod vbicumque ſtatutum permit-
tit recurri contra aliquam ſententiam,ipſe re-
curſus debet regulari ſecundùm appellatio-
nem quantum ad tempus exercitij, & termi-
nationis eius.

Sed hæc doctrina videtur non reſpicere tẽ-
pus,infrà quod debet peti recurſus,qui eſt ca-
ſus noſter, ſed ſolum tempus, infrà quod de-
bet proſequi,& terminari recurſus,poſtquam
fuit petitus, prout de hoc termino loquitur
Gloſ. fin. in d. l.vnic. in vltimis verbis, & dicit
expreſsè *Bald.* dùm ſe reſtringit ad tempus
exercitij,& terminationis eius.

Proptereà diutiùs inſudaui in diebus cani-
cularibus pro inuenienda doctrina particula-
ri de termino, infrà quem debeat peti hic re-
curſus,& tandem poſt magnam reuolutionem
librorum occurrit, *Hippol. de Marſil.* magnus
practicus,qui in *ſing.*88.poſtquam reaſſumpſit
doctrinam *Bald.* ſuperius adductam de tem-
pore exercitij, & terminationis huius recur-
ſus, in finalibus verbis format hanc quæſtio-
nem in ſpecie, nempè infrà quod tempus de-
beat peti hic recurſus, & remittit ſe ad *Ioann.
Baptiſtam Caccialup. in repet.l.omnes populi, col.*
92. *ff. de inſt.& iur.* & minus incommodum
fuiſſet ſi citaſſet *Iaſ.in repet.l.admonendi, ff.de
iure iur.*abſque numero. Tandem poſt noctem,
& diem reperi *Caccialup. qui in d.l.omnes populi*
171.format quæſtionem in indiuiduo, ſcilicet
infrà quantum tempus, qui grauatur, poſſit
habere recurſum ad Superiorem, vt corrigat
7 legem iniquam? & diſtinguit,quod excipien-
do ſemper ſit tutus, *l.pure, ff.de dol. except.* ſed
agendo vſque ad annum tantùm,per *l.qui gra-
uatos, C. de cenſib. lib.* 11. appellare autem de-
beat infrà decem dies,argum.not. per *Bart.in
l.fin. ff.de appell. recip.* & habebit obſeruare tẽ-
pora appellationis, ſupplicandu verò ſemper
poſſit Principi ſupplicari, & ità declarat do-
ctrinam *Bald.in l.*1. *C.de latin. lib.toll. in §.ſan-
cimus*: ſed debuit allegare in §. *ſimilique modo
in fin.*& demum ſubdit,eſſe cogitandum ſuper
prædictis,quia tunc venerunt in mentem.

Sed hæc diſtinctio non fuit viſa applicabi-
lis caſui noſtro,qui verſatur in recurſu aduer-
ſus decretum,non autem aduerſus legem.Vn-
dè diſcuſſis omnibus hinc indè adductis, &
ponderatis, fuit habita pro vera hæc diſtin-
ctio reſpectu recurſus petiti per Fiſcum in
cauſis criminalibus, in quibus in Regno non
poteſt appellare,nec reclamare; & loco appel-
lationis,& reclamationis, quæ ſunt remedia
ordinaria,eſt ei reſeruatus recurſus tantum,
8 quod eſt remedium extraordinarium, vt ſcili-
cet hoc remedium extraordinarium debeat
in tempore regulari à remedijs ordinarijs, &
ideò aduerſus decreta, à quibus competebat
Fiſco de iure communi appellatio, prout ſunt
decreta Tribunalium inferiorum,veluti M.C.
& Prouincialis Audientiæ poterit Fiſcus in
Regno petere recurſum infrà decem dies tan-
tùm, infrà quos poterat appellare, ne ſit ma-
gis priuilegiatus in tempore hoc remedium
extraordinarium, quam ordinarium: ſed ad-
uerſus decreta, à quibus non datur appella-
tio, ſed reclamatio, prout ſunt decreta S.C.
quod gerit vices Præfecti Prætorio; quia hæc
reclamatio cõceditur de iure communi, & de
iure Regni infrà biennium, poterit & recur-
ſus peti infrà idem biennium.

Et ex his in cauſa prædicta, in qua appare-
bat læſio in præiudicium Fiſci ſub die 14.
Octobris 1620.in Collaterali Conſilio coram
Illuſtriſsimo,& Reuerendiſsimo D.Cardinali
Borgia fuit conceſſus Fiſco petitus recurſus
aduerſus decretum latum per Iudices delega-
tos,qui erãt de gremio S.C.& R.C. quod ſci-
licet non procederetur contra dictum Ratio-
na-

nalem, interuenientibus DD. Marchione Corleti Valenzuela, & Vrſino Regentibus Regiam Cancellariam, Marchione Sancti Angeli Præſidente S. C. Cæſare Freccia, Iacobo de Franchis, Gaſpare Palatio, Cæſare Aldetiſio Relatore, & Me Scipione Rouito Conſiliarijs, ac D. Ioan. Enriquez Præſidente Regiæ Cameræ.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XIV.

Recurſus competens Fiſco Regio in cauſis criminalibus, in quibus non poteſt appellare, nec reclamare, regulatur à tempore appellationis, & reclamationis, ſcilicet infrà decem dies à decretis à quibus appellatur, infrà biennium à decretis, à quibus reclamatur. Quod refert idem D. Author infrà *deciſ. 16. num. 5. Ricc. collect.* 3517.

Ad num. 1. Vbi habetur, quid ſit recurſus. Adde *Lancellott. de attentat. poſt inhibit. cap.* 19.
1 *Marant. in 3. par. 6. par. princip. q. 1. nu.* 11. *&* 12. Vbi obſerua practicam petendi dictum recurſum, quam ponit *Reg. Tap. in cap. Regni, plerumque contingit, num.* 4. eſſe videlicet, offeratur ſupplicatio à Regio Fiſco Præſidi S. C. cum titulo S. R. M. Qui reſcribit M. C. V. vt relationem faciat in S. C. ad finem prouidendi, ſi eſt deferendum petito recurſui. Et facta relatione per cauſæ Commiſſarium in dicto S. C. ſi grauamen eſt notorium, fit decretum eſſe deferendum petito recurſui. Idem obſeruatur in Collat. Conſil. oàm in cauſis in quibus M. C. procedit vti delegata. Offertur memoriale in Collat. Conſil. à quo fit decretatio, quod M. C. V. relationem faciat, qua facta ſi apparet Regium Fiſcum notoriè fuiſse grauatum fit, vt ſuprà. Sin minùs recurſus ei denegatur, & exequitur ſententia in fauorem inquiſiti, *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 165. num. 19. & ſeqq.*

Ad num. 3. Adde *Minad. deciſ.* 27. Vbi *Monachus addens*, & in *Conſtit. In aliquibus, verſic. Nota primò de iſta concluſione, nu. 54. Magon. dec. Lucenſ. 37. Coſta de remed. ſubſidiar. remed.* 22. *Gaill. lib. 1. pract. obſeruat. cap. 135. lib.* 1. & ibi *Græuei conſid. 1. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 161. nu. 5. Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 70. num. 16. Plot. conſil. 130. num. 64. inter conſ. crimin. diuerſ. tom. 1. Gratian. deciſ. 51. Rot. March.*

Ad num. 4. Vbi habetur. Quod Fiſcus in Regno non appellat. Obſerua id in multis locis
4 procedere, & obſeruari. In Senatu Mediolani teſtatur *Clarus q. 94. num.* 3. in Flandria, ſiue Gallia inferiori teſtatur *Iodoch. in praxi crim. cap. 149. num. 2. Boſſ. in praxi crim. tit. de appell. num.* 7.

Et *Rit. M. C. V. 258. & 261. citati per D. Auth.* hic, qui loquuntur, quod Fiſcus non appellat à ſententijs abſolutorijs in cauſis criminalibus, intelliguntur etiam in ſententijs interlocutorijs, *Foller. in praxi crim. in verb. Pœnis debitis feriantur, nu. 82. Franch. deciſ. 148. & 467. De Ponte de poteſt. Proreg. tit. 3. de elect. Official. §. 1. num. 51. Imbrian. de repulſa, par. 1. conſid. 2. nu. 9. Maſtrill. deciſ. Sicil. 158. num. 1. Niger. & Tap. in cap. Regni plerumque*, & alij plures, quos refert *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 165. nu.* 13. Quod non eſt de iure communi, nam de illo iure non reperitur prohibitum, Fiſcum poſse appellare, tàm in ciuilibus, quàm in criminalibus, per *tex. in l. litigatoribus, C. de appellat. l. non tantum, ff. eod. l. addictos, C. de Epiſcop. aud.* ac ex pluribus probat *Gabr. commun. concluſ. lib. 7. tit. de malefic. concluſ.* 14. & alij citati per *Reg. Capyc. Latr. d. deciſ. 165. num. 17. & Conſ. Petr. ſup. rit. M. C. V. rit. 258. per totum.*

Vbi 2. Obſerua, quod quamuis per diſpoſitionem dictorum Rituum, Fiſco non liceat appellare, licet tamen de nullitate dicere, *Ruginell. de appellat. §. 12. cap. 3. num. 14. & cap. 4. num. 3. Zuccar. conſ. 37. num. 25. Maſtrill. deciſ. 158. num. 28. Foller. in praxi crim. verſ. Pœnis debitis, num. 83. Farinac. tit. de oppoſit. contra teſtes, q. 67. cap. 2. num. 111. Viſcont. ad Franch. dec. 148. Borrell. in ſumma deciſ. tit. 33. num. 749. Danza de pugna DD. cap. 1. tit. de offic. Fiſci, num. 88. to. 1. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 65. num.* 24. D. Proſper Petra Baro Vaſti Girardi ætat. ſuæ maximus I. C. (qui poſt varios Prouinciales Auditoratus fuit aſcitus ad cœtum Conſiliariorum Conſilij Sanctæ Claræ, cuius officij, dignitatiſque, poſseſſionem ob eius obitum non fuit aſſequutus, teſte *Topio de origine Tribunal. par. 2. de orig. S. C. lib. 5. cap. 1. num. 16.*) *in addit. ad Gramm. deciſ. 14. num.* 9. Eiuſq; Nepos D. Cõſ. D. Carolus Petra Baro Vaſti Girardi, ac Caccoboni, olim Iudex M. C. V. meritiſſimus, qui die vltima Maij anni 1665. omnium plauſu cœpit poſſeſſionem dicti officij ei motu proprio collati per Excellentiſsimum, & Eminentiſsimum D. Paſqualem de Aragonia S. R. E. Cardinalem ampliſſimum, huiuſque Regni Protegem vigilantiſſimum, ac digniſſimum. (Cui ego ſeruus paruulus ſummam, dignam, exoptatamque precor fœlicitatem) *ſuper rit. M. C. 285. num.* 5.

Vbi obſerua 3. Quod quamuis Fiſcus regulariter non appellet, ſed recurrat, an poſſit recurſum habere à decretis prolatis per Iudices delegatos contra eum? Cum diſtinctione determinat *Reg. de Marinis lib. 1. reſolut. cap.* 150.

Ad num. 5. 6. & 8. Vbi habetur, quod recurſus competit Fiſco infrà tempus, quo licet priuato appellare, & reclamare. Adde *Blanc. de comprom. q. fin. num. 17. Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. q. 70. Franc. in cap. dilecto, num. 168. de appellat. Corn. conſ. 188. lib. 4. Reg. Capyc. Latr. dec. 161. num. 7.* qui à *num. 45. ad finem*, fundat, Fiſcum reſtitui aduerſus lapſum tempus ad appellandum, vel reclamandum ſi adſit aliqualis probatio læſionis, de bono iure petentis in-

in-

integrum reſtitutionem *ex Sforz. Odd. de reſtitut. in integr. par. 1. q. 36. art. 4. num. 46. verſ. ego igitur, & alij.*

Ad nu. 7. Vbi habetur lex iniqua, vt corrigatur, infrà quod tempus debeat peti. Obſerua, an requiratur conſenſus populi in ipſius legis acceptatione. Quando populi peccent, ſi ſine cauſa illi non obediunt, & alia ad materiam vide apud *P. Dian. tract. 10. q. 1. & ſeqq. de legibus. Bonar. Suar. in eod. tract.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Aſſaſſinij in crimine, morte non ſequuta, de iure communi non habet locum mors naturalis.*
An gaudeat immunitate Eccleſiaſtica. Obſ.
Solus conatus non ſecuto effectu qualitèr puniatur, nu. 13. 14. 15. 16. & 31.
Quæ concluſio declaratur, ad n. 13. & ſeqq. Obſ.
Quandò dicatur deuentum ad actum proximum, nu. 18. & 19.
Mediator qua ratione etiam Mandans dici poſſit, nu. 4. & ſeq.
Qua item Mandatarius dicatur, nu. 6. An comprehendatur ſub diſpoſitione Prag. 1. de aſſaſſ. *nu. 20. 21. 22. 27. & 34.*
Cuius generis Mediator videatur principalitèr ſub Pragmatica comprehenſus, nu. 36.
Mandans propriè quis dicatur, nu. 29.
2 *Pragmatica non poteſt extendi de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam.*
Continens diſpoſitionem ſecundùm ius commune, ſecundum idem interpretatur, nu. 7.
3 *Statutum loquens in perſonam, non extenditur vltrà perſonas, & caſus expreſſos.*
Non dicitur exorbitans, nec correctorium iuris communis, cùm inter diſſidentes DD. opiniones eſt deciſorium, nu. 17.
Nè reddatur eluſorium, recipit neceſſariam extinctionem de perſona in perſonam, nu. 26.
8 *Auxiliator in crimine, ſi ſimul dedit cauſam delicto, eadem pœna, qua Principalis punitur.*
Quæ concluſio latè explicatur. Obſ.
9 *Aſſaſſinis præſtans auxilium, quando eadem pœna aſſaſſinij ſit plectendus.*
10 *Auxilium triplici tempore præſtare in delictis poteſt.*
Quis præſtare illud dicatur, nu. 11.
12 *Mutuans pecuniam cauſa inueniendi Aſſaſſinum punitur vt Principalis.*
23 *Extenſio rationis ad caſum non expreſſum, an ſit licita, ſi ratio in lege correctoria, & pœnali ſit expreſſa, & nu. 32.*
Quid ſi ſtatutis correctorijs extenſio fiat ad caſum, in quo viget ratio iuris communis, quod corrigitur, nu. 24.
25 *Pœna ſtatuti punientis committentem maleficium an comprehendat etiam committi facientem, attento quòd fauore Reipublicæ fiat punitio, & num. 33.*
28 *Correlatiuorum vno deſtructo, & alterum deſtruitur.*
30 *Mandatum contrahitur etiam per nuncium, vel epiſtolam, & an nuncius obligetur, & nu. 35.*
37 *An contrà aſſiſtentem delicto commiſſo cum armis igneis procedatur ſeruata forma* Pragm. 1. & ſeqq. de ictu ſcopicti. Obſ.

A R G V M E N T V M.

Ad Pragm. 1. de aſſaſſin. *quæ loquitur ſpecificè de Mandante, & Mandatario, nulla facta mentione de alijs fortè cooperantibus in delicto, habeat locum in Mediatore inter Mandantem, & Mandatarium ad faciendum tale delictum.*

Aſſaſſinus quando morte non ſequuta gaudeat immunitate Eccleſiaſtica. Contrà aſſiſtentem in delicto commiſſo cum ictu Scopicti, an procedatur ſeruata forma Prag. 1. de ictu Scopicti, *& alia.*

D E C I S I O XV.

Magna eſt in iure noſtro controuerſia, an *Pragmat. 1. de Aſſaſſin.* quæ loquitur ſpecificè de Mandante, & Mandatario, procedat etiam in Mediatore.

Et ſi attendamus regulas generales in hac materia, cum hæc *Pragmatica* ſit correctoria iuris communis, & pœnalis, eò quod de iure
1 communi etiam in crimine aſſaſſinij morte non ſequuta non habet locum pœna ordinaria mortis naturalis, vt affirmant *Ant. Gabr. lib. 7. comm. concluſ. in 1. concluſ. nu. 8. Vinc. opin.* 74. & alij relati per *Farinar. quæſt.* 123. *nu.* 78.
2 non poſſet dubitari, quod *Pragm.* non poteſt extendi de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, vt pro regula tradit *Villagut. de extenſ. leg. correct. & pœnal. ſimul in princ. Afflict. deciſ. vlt. nu. 6.* & alij, quos refert *Farinac. conſ.* 85. *num.* 72. *Iul. Clar.* §. *fin. q.* 89. *verſ. ſed quæro nunquid.*

Præſertim, quia hæc *Pragmat.* non loquitur in rem, ſed in perſonam, vt ibi, *ſe alcuno promperà*, & ibi, *tanto lo Mandante, quanto lo Mandatario*, & ſic intrat diſtinctio *Bart. in l. omnes populi, ff. de iuſt. & iur. in l. quemadmodum, C. de agric. & cenſ. lib. 11. in l. aut qui, §. fin. ff. quod vi, aut clam, & in l. is qui opem, ff. de furt.*
3 qui vbique concludit, quòd vbi ſtatutum loquitur in perſonam, non extenditur vltra perſonas, & caſus expreſſos, *Decian. tract. crimin. lib. 9. cap. 32. nu. 10. & cap. 39. nu. 5. in fin. vol. 3.*

E contrà verò nonnulla videntur ſuadere contrarium, nempè quòd hæc *Pragmat.* habeat locum etiam in Mediatore, ex pluribus.

Primò, quia talis Mediator ſit expreſsè
4 comprehenſus in verbis ipſius *Pragm.* ex quo

etiam Mediator ipſe dicatur Mandans, vt eſt
particularis doctrina *Angel. de maleſ. in verb.
Sempronium mandatorem q. 6. num.* 16. vbi ait,
quod ſi mando tibi, & tu mandes alij, tu ſe-
cundò mandans teneris, vt ego principalis, &
primò mandans, ſequitur ibi *Auguſt. de Ari-
min. & Hippol. de Marſ. ſing.* 181. fuit originale
dictum *Bald. in l. vnic. §. nè autem nu. 18. C. de
cadur. toll.* per *tex. in l. ſi ego, ff. quod vi, aut clam*,
alios congerit *Farin. quaeſt.* 130. *nu.* 41.

Hoc enim caſu videntur plures Mandan-
tes, vnus immediatus, qui mandat Aſſaſſino
5 percuſſori, alter mediatus, qui mādat Media-
tori, & ſic tenentur ſinguli eadem pœna, vt
latè probat *Farin. q.* 136. *nu.* 10. per *tex. in l. ſi
quis id, quod, ff. de iuriſd. omn. iud. in final. verb.
cum leg. ſeq.* & in proprijs terminis videtur *tex.*
manifeſtus *in l. 2. ff. mand.* vbi traditur, manda-
tum contrahi inter nos, ſiuè mea gratia tan-
tùm tibi mandem, ſiuè aliena tantùm, & ſic
mediator hic licèt aliena gratia mandauerit,
nempè illius, qui ſibi mandauerit, tamen ipſe
principalitèr tenetur actione mandati, ergò
ipſe eſt mandator propriè.

Imò hic Mediator poteſt dici nedum Man-
6 dans, ſed etiam Mandatarius, quia reſpectu
primi Mandantis eſt Mandatarius ad occidi
faciendum, licèt reſpectu percuſſoris ſit Man-
dans, & proindè ſi ſuam Mandatoria operam
præſtitiſſet mediante pecunia, proculdubio
duplici reſpectu includeretur *in Pragmat.* vno
modo, vti Mandans, dùm ipſe mandauit Per-
cuſſori, vt mediante pecunia occideret; altero
modo vti Mandatarius, dùm ipſe præſtitiſſet
opem Mediatoris, accepta pecunia pro ſua
opera, ex conſideratis per *Capyc. decis.* 155.
num. 17.

Secundò, quia hæc *Pragmat.* non eſt corre-
7 ctoria iuris communis, ſed continet diſpoſi-
tionem ſecundum ius commune, ſtatuens pœ-
nam à iure communi ſtatutam, & proindè re-
cipit omnes interpretationes, ampliationes,
& limitationes, quas recipit ius commune,
ſiuè loquatur in rem, ſiuè in perſonam, vt pro
abſoluto tradit *Villagut de extenſ. leg. in tit. de
extenſ. leg. correct. & pœnal. ſimul num.* 91. *in fin.
nu.* 102. *in fin. & nu.* 111. vbi infinitos cumulat.

Et de iure communi in quolibet delicto
8 Auxiliator punitur eadem pœna, qua princi-
palis delinquens, ſi cum auxilio dedit cauſam
delicto, vt probat *Farin. q.* 131. *nu.* 40.

Id quod multò fortiùs procedit in Aſſaſſi-
9 nio, nàm præſtantes auxilium Aſſaſſinis pu-
niuntur eadem pœna, quandò non ignorant
qualitatem aſſaſſinij, & pecuniæ interuentum,
Farin. q. 123. *nu.* 33. & 34.

Quod quidem auxilium triplici tempore
10 præſtari poteſt in quolibet delicto. Primò
ſcilicet ante delictum. Secundò, in ipſo actu
delicti. Tertiò poſt delictum commiſſum, vt
pulchrè explicat *Bart. in d. l. is, qui opem, ff. de
furt.* & reſpectu primi temporis ſcilicet antè
delictum, quod reſpicit caſum noſtrum, non
ſolùm Mediator ipſe, qui tractat delictum
inter Mandantem, & Mandatarium, de quo
Nos agimus, dicitur præſtare auxilium, ſed
etiam is, qui literas de delicto tractantes ali-
11 cui tranſmiſit, item & Nuncius portans lite-
ras, in quibus tractatur de committendo de-
lictum, ſi tamen ſcienter dictas literas porta-
uerit; idem ſi portauerit ambaſciatam, vt poſt
innumeros relatos tradit *Farin. q.* 130. *nu.* 41.
item, & mutuans pecuniam cauſa inueniendi
12 Aſſaſſinum punitur vt principalis, *Villagut.
d. tit. de extenſ. leg. correct. & pœn. ſimul num.* 95.
q. 6. per *text. in l. vtrum, ff. de parricid. l. qui do-
mum, ff. de adult.*

Quòd autem hæc *Pragm.* non ſit correcto-
ria iuris communis, ſed potiùs conformis iu-
ri communi, conſtat *ex Farin. d. q.* 123. *nu.* 101.
& 104. vbi poſt relatas illas duas opiniones
contrarias, quarum altera in hoc crimine aſ-
13 ſaſſinij punit pœna ordinaria mortis natura-
lis ſolùm conatum, & affectum, etiam ſi non
ſequatur effectus; altera verò punit conatum,
& affectum ſolum, non ſequuto effectu, pœna
extraordinaria tantùm, non autem pœna or-
dinaria, ipſe conciliat has duas opiniones, vt
Prima procedat, quando in hoc crimine aſſaſ-
ſinij fuit deuentum ad actum proximum. Se-
cunda verò, quandò non fuit deuentum ad
actum proximum, pro qua conciliatione af-
fert maximum numerum DD. & licèt ibidem
referat aliquos DD. qui etiam in caſu, quo
fuit deuentum ad actum proximum, volunt,
non eſſe locum pœnæ ordinariæ, effectu mor-
tis nō ſequuto, tamen ex Cathalago DD. quos
ipſe adducit, conſtat, quòd contraria opinio
affirmatiua eſt in ſatis numero copioſiſſimo
magis communis, & vbique vſu recepta, &
præſertim in hoc Regno, eiuſque Supremis
Tribunalibus, vt legitur apud *Gram. vot.* 8. &
9. reprobata conciliatione eiuſdem *Gram. in
fine dicti vot.* 9. prout aduertit *Petr. à Plaza
in epitom. delict. cap.* 19. *nu.* 10. *verſ. rurſus, & il-
lud conuenit, & nu.* 11. eandemque conciliatio-
nem latiùs proſequitur *Villag. d. tract. de extenſ.
leg. in tit. de crim. aſſaſſin. pœna fol. mihi* 318. *nu.*
11. *cum ſeq.*

Nec eſt curandum de alio *voto* eiuſdem
14 *Gram.* 20. vbi fuit deuentum ad vulnera, &
tamen non fuit impoſita pęna ordinaria mor-
tis, ſed triremium tantùm, nàm ſibi fuerunt
plura alia conſiderata pro defenſione inquiſi-
ti ad excluſionem pœnæ ordinariæ, & ſignan-
tèr iniuriæ illatæ inquiſito, & prouocationes
cum inceſſibus prouocatiuis antè Apotecam
inquiſiti cum hominibus armatis pro illum
occidendo, quod ſpecificè conſiderat, & pon-
derat *Villag. vbi ſupr. nu.* 17. *propè fin. verſ. adde
etiam hic*, & tamen adhùc maior pars voto-
rum etiam Regentiū fuit contrà *votum Gram.*

cum

cum quo concurrit ſolus Regens de Colle, vt ipſe refert *in final. verb.* quæ quidem duo Vota tãquàm mitiora maluit ſequi D. Raymundus de Cardona tunc Prorex, quàm aliorum magis rigoroſa, licèt in maiori numero.

Eadem opinio fuit vſu recepta, & approba-
15 ta per Mag.Reg.C.V.Regni Sicilię vltrà Pharum, vt refert *Capyc. deciſ.* 155. vbi fuit deuentum ad vulnera tantùm, morte non ſequuta, & tamen Aſſaſſini fuerunt pœna mortis puniti. Similitèr & per Senatum Mediolanenſem,
16 vbi Aſſaſſini, qui non peruenerant ad alium actum proximum, quàm conferendo ſe ad locum, vbi erat patrandum aſſaſſinium, fuerunt furca ſuſpenſi, *Caſſan. in Conſuetud. Burgund. rubr. 1. col. mihi 20. verſ. aduerte tamen*, *& Baiard. ad Clar. in §. aſſaſſinium* poſt *num.* 24. Et licèt nunquàm illa opinio fuiſſet vſu recepta ſufficeret, quòd haberet tot ſequaces, vt poſſet dici communis opinio, etiam ſi altera eſſet magis communis, nàm hoc caſu, quan-
17 dò ſtatutum ad tollendas diſſentiones inter DD. approbat vnam opinionem potiùs, quàm alteram, tunc illud ſtatutum nõ dicitur exorbitans, & correctorium iuris communis, ſed potiùs conforme iuri communi, quia antè ſtatutum erat in arbitrio Iudicis, ſequi hanc potiùs, quàm illam opinionem, nec errabat ſequendo magis vnam, quàm alteram, ità probat *Burg. de Paz in Proœm. ll. Taur. nu.* 432. *cum ſeqq.*

Tantò magis, quia pro hac opinione eſt *text.* expreſſus, & capitalis de iure Canon. *in cap. pro humani de homic. in* 6. à quo ius ciuile mutuatum eſt totam hanc materiam aſſaſſinij; Noſtra igitur *Pramgmat.* quæ approbauit illam opinionem, vt in crimine aſſaſſinij puniretur affectus, etiam non ſequuto effectu, quandò fuit deuentum ad actum proximum, non poteſt dici exorbitans, aut correctoria iuris communis, ſed potiùs conformis iuri communi.

Præterea, quia in eodem articulo erat ma-
18 xima diſſentio inter DD. quandò diceretur eſſe deuentum ad actum proximum in hoc crimine, & aliqui erant in opinione, quod ex ſolo motu de loco ad locum, nempè ex acceſſu ad locum committendi aſſaſſinij diceretur deuentum ad actum proximum; Alij verò requirebant etiam inſultum in perſonam Occidendi, licèt nulla fuiſſet ſequuta percuſſio: Alij verò vltrà inſultum requirebant etiam aliquam percuſſionem, licèt contenti eſſent, quod non ſequeretur vulnus: Alij verò deſiderabant, quòd eſſet deuentum ad actualem offenſionem in perſonam immediatam, ità quod non daretur alius actus magis proximus, & per Agentem non ſteterit, quominùs delictum fuerit ſequutum, faciendo quicquid potuit, & Alij demùm negabant, omninò dici deuentum ad actum proximum, niſi ex offenſione fuiſſet ſequutum vulnus, vt conſtat ex *Farin. d. q.* 123. *num.* 106. *vſque ad num.* 108. vbi citat Authores, vſque ad nauſeam more ſolito.

Eadem noſtra *Pragmat.* volens omnes ſe-
19 dare diſceptationes in hoc articulo amplexa fuit hanc vltimam opinionem tãquàm æquiorem, & mitiorem, & ſic declarando opiniones dubias de iure communi approbauit primam opinionem, vt in aſſaſſinio ad finem puniendi Aſſaſſinos pœna ordinaria mortis naturalis ſufficeret conatus, ſi deuentum ſit ad actum proximum, quantumuis non ſit ſequuta mors. Item declarauit actum proximum, vt non ſufficeret quilibet actus, niſi ex eo ſequatur vulnus, ergò in vtroque capite non poteſt dici, quod ſit exorbitans, aut correctoria iuris communis, ſed omninò conformis, & ſucceſſiuè ad illius interpretationem intrant omnes ampliationes, limitationes, & declarationes de iure communi, inter quas illa eſt præcipua, vt puniantur eadem pœna tàm Principales, quàm omnes auxilium præſtantes quoquo modo, vt ſuperiùs fundaui.

Tertiò, quia dato, quod poſſet dici exorbi-
20 tans, & correctoria iuris communis, adhùc de iure poſſet extendi ad hunc caſum, de quo quærimus, ſi attendamus rationem in ipſa *Pragmat.* expreſſam, quæ conſiderat immanitatem huius abominandi, & deteſtandi criminis, frequentiam, & facilitatem illud committendi, & pro reprimendo audaciam, & frequentiam illius ſatis immoderatam, fuit hæc *Pragmat.* promulgata, ità conſtat tàm ex verbis aſſertiuis in proœmio ibi (*Conſiderando, che queſto delitto d'aſſaſſini è ragioneuolmente da tutte le leggi abborrito, come abomineuole, e deteſtabiliſſimo, dal quale ſe le perſone non ſi aſtraheno con la ſeuerità della pena, ſe li apparecchia facilità di commetterſi per la malitia humana, e frequenza del delinquere immoderatamente creſcinta, & aumentata*) &c. & in diſpoſitiuis, vt ibi (*Statuimo, & ordinamo, per reprimere l'audacia di delinquere, e la frequenza di ſi horrendo delitto*) &c.

Hæc ratio procul dubio non minus comprehendit Mandantem, & Mandatarium, quàm ipſum Mediatorem, qui re vera eſt, qui præbet cauſam delicto, ſubminiſtrando operam ſuam in conducendo Aſſaſſinum, quem non conduxiſſet Principalis mandans, & proptereà ſine eius opera non habuiſſet effectum delictum:

Imò non eſt ponere os in Cœlum, ſi dica-
21 mus, quod magis delinquit hic Mediator, quàm Principalis mandans, quia de Mediatore nullam ſuſpitionem penetrare potuit is, contrà quem ſit tractatus; & proindè etiam ſi videat Mediatorem alloqui aliquem malæ vitæ, & famæ, non poteſt ſuſpicari, aliquid machinari contrà ſe, dùm cum illis nullam habet ſuſpitionis cauſam, & ſic non poteſt ſibi

Digitized by Google

præcauere, quòd ſi vidiſſet Principalem alloquentem, ſecùs eſſet, quia de facili poſſet ſuſpicari, nè aliquid molliatur contrà ſe, & ſucceſſiuè poterit ſibi præcauere.

Si ergò ratio ſcripta in hac *Pragmat.* ità mi-
22 litat in Principalibus, Mandante ſcilicèt, & Mandatario, quemadmodùm in Mediatore, imò magis militat in Mediatore, quàm in Principalibus, nunc ſuccedit alia iuris con-
23 cluſio, quòd quando ratio eſt ſcripta in lege etiam correctoria, & pœnali: tunc ex identitate, vel maioritate rationis eſt licita extenſio ad caſum non expreſſum, quia non dicitur propriè extenſio, dùm ratio ipſa loquitur, quæ extendit verba legis ad omnem caſum, vbi eadem ratio reperitur, ità probat *Imol. in clem.* 1. *nu.* 18. *col.* 3. *verſ. ex iſta gloſ. de elect.* vbi poſt *Ant. de Butr.* dicebat, quod hoc caſu non extenduntur verba rationis, licèt extendantur verba ſtatuti, ſubdens idem *Imol.* hæc verba eſſe notanda propter ſtatuta, quæ in procemijs ponunt verba lat ora, quàm poſteà repetant in ſtatuto ſpecifico, quod latiſſimè comprobat *Hippol. Marſ. conſ.* 61. *à nu.* 1. *ad* 13. *& in l. ſi quis viduam nu.* 13. *ff. de quæſt. & in l. qui falſam, §. accuſatio nu.* 6. *ff. de falſ.* diffuſè *Decian. lib.* 9. *cap.* 32. *nu.* 8. *per tot.* & diffuſiſſimè *Villagut. de extenſ. legum, in tit. de extenſ. leg. correct. & pœn. ſimul, quæſt. vnic. in* 1. *fall. nu.* 36. *cum ſeq.* & hoc etiam in ſtatuto concepto in perſonam, *Farinac. conſ.* 85. *nu.* 73. *in fin.* coniuncta 3. *lim. nu.* 76.

Imò eſt licita extenſio in ſtatutis correcto-
24 rijs iuris communis nedùm ad caſum, in quo viget ratio expreſſa in ipſo ſtatuto; ſed etiam ad caſum, in quo viget ratio iuris communis, quod corrigitur, ità *Napodan. in Conſuetud. mulier de dotib. in verb. quibuſlibet, verſ. ſed quid ſi filij, Præſ. de Franch. deciſ.* 366. *nu.* 10. *verſ. & poteſt etiam eſſe ratio.*

Comprobatur id, quia ex eadem ratione expreſſa conſtat, quod hæc *Pragmat.* tendit in fauorem Reipublicæ, cuius intereſt, nè delicta remaneant impunita, & vt Prouincia
25 quieta remaneat, & tunc intrat ſolemnis doctrina *Bart. in d. l. quemadmodum, C. de agric. & cenſib. lib.* 11. *nu.* 4. qui ait in indiuiduo, quod cum pertineat ad fauorem Reipublicæ punire maleficia, ad hoc vt Prouincia quieta permaneat, pœna ſtatuti punientis facientem maleficium punietur fieri faciens; vndè cùm in caſu noſtro hic mediator fieri faciens delictum, vt ſuprà probaui, non minus delinquat quàm Principalis mandans, vtique eadem pœna, & ipſi mediator puniri debeat.

Quartò, & vltimò, quia ſi hæc *Pragmat.* in caſu ſuo non comprehenderet Mediatorem, quotieſcumque accideret caſus in *Pragmat.* comprehenſus cum interuentu Mediatoris, eius diſpoſitio remaneret inanis, & vacua, & penitùs eluſoria nedùm reſpectu ipſius mediatoris, & de quo eſt noſtra quæſtio, ſed etiā reſpectu vtriuſque Principalis tàm Mandatoris, ad cuius inſtantiam fit aſſaſſinium, quàm
26 Mandatarij, qui dicitur percuſſor, & nè ſtatuta remaneant eluſoria, introductum eſt de iure, & quomodocumque ſint concepta verba ſtatuti, omninò ſit facienda extenſio de perſona ad perſonam, itàut in ſtatuto comprehendantur non ſolùm Principales in delicto, verùm etiam Participantes, vt cooperantes in ipſo delicto, ità conſtat ex *Canoniſt. in clem.* 1. *de ſepult.* in declaratione illius *tex.* dum volunt, quòd illa conſtitutio, per quam declarantur excommunicati omnes, qui in Cimiterijs Eccleſiæ tempore interdicti in caſibus à iure non permiſſis, vel publicè excommunicatos, aut nominatim interdictos, vel vſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumpſerint, licet non ſolùm actu ſepelientes, ſed omnes cooperantes in ſepeliendo, prout ſunt Clerici celebrantes diuinum Officium pro talibus ſepeliendis, aſſociantes, iubentes, ſeù permittentes ſepeliri in loco ſacro, deſerentes cæreos circà funus, & huiuſmodi, quia actu ſepelientes, vt pluries, ſolent eſſe perſonæ viles, in quibus præſumitur ignorantia; & proindè conſtitutio eos non ligat, & ſi neque cooperantes comprehenderentur, illa conſtitutio; illuderetur, ità omnes *Canoniſt.* ibi, & fuſiſſimè *Villagut. d. q. vnic. num.* 81. *cum ſeqq.* & propriè poſt *nu.* 82. *verſ. idem probatur.*

Quòd autem in hoc caſu *Pragmat.* reddere-
27 tur fruſtratoria, in promptu eſt, ſiquidem ſi *Pragmat.* non comprehendat Mediatorem, quia non loquitur de Mediatore, & Mandatario tantùm, ſequitur pernecesſè, quod *Pragm.* non poterit habere locum, niſi quando Mandator ſuo proprio ore, & immediatè alloquutus eſt Mandatarium, dando ei mandatum de occidendo mediante pecunia ſoluta, aut promiſſa, ergò quotieſcumque committitur aſſaſſinium in caſu *Pragm.* cum interuentu mediatoris, *Pragmat.* non poteſt habere locum reſpectu principalis Mandantis, quia non poteſt dici Mandans in caſu *Pragmat.* dùm ipſe non dedit mandatum immediatè ſuo proprio ore, quia non eſt caſus *Pragm.* nec etiam habere locum reſpectu principalis Mandatarij percuſſoris eadem ratione, quia Mandans, & Mandatarius ſunt correlatiui, & non dato
28 Mandante, non poteſt dari Mandatarius, nam deſtructo vno ex correlatiuis deſtruitur aliud, & ſic remoto vno, remouetur aliud, *l.* 1. *C. de cupreſ. lib.* 11. *l. fin. ff. de accept. & in l. fin. C. de ind. viduit. toll.* latè *Euerard. loco* 76. *à correlatiuis,* latiùs *Farin. conſ.* 95. *num.* 74. & ſolius *Decian. lib.* 9. *cap.* 3. *in princ.* loquens in ſpecie de Mandante, & Mandatario, & *num.* 3. infert, quod quotieſcumque vnus non poteſt dici aſſaſſinus, nec etiam alter.

Et quemadmodùm non poteſt dici Mandans,

Digitized by Google

dans,niſi immediatè ſuo ore det mandatum mandatario,ità non poteſt dici mandatarius, niſi qui immediatè ſuis proprijs auribus ſuſcipiat mandatum ab ore mandantis , nequaquam poteſt habere locum in mediatore , quia de eo non loquitur *pragm.*ergò nemo ex prædictis delinquẽtibus includeretur in *prag.* & ſic io totum teſſaret *pragm.* in hoc caſu , nè igitur in caſu noſtro *prag.*reddatur eluſoria , omninò comprehendee etiam mediatorem ,

His tamen non obſtantibus contrarium fuit deciſum per S.C. ad relationem M. C. V. ſub die 24.Septembr.1615.in cauſa Minichelli Camuglie inquiſiti de lethali vulnere illato, mediante pecunia in perſonam Franciſci Morales per Petrum Paulum Dauid mandatariũ ex mandato ad occidendum ei dato per Iuliũ Rummum,mediante dicto Minichello Camuglio, qui fuit mediator inter Iulium mandantem,& Petrum Paulum mandatarium , vt in Banca Danielis Actuarij M. C. V. confirmando decretum M. C. V. quæ habuit pro vero, quod *prag.*quæ loquitur de mandatore,& mãdatario , non comprehendat mediatorem , & propterea decreuerat,quòd ſuperſederetur in foriudicatione dicti Minichelli mediatoris; ſed reſpectu Petri Pauli mandatarij eodem decreto fuit dictum , quod procederetur ad foriudicationem , & ad rationes ex aduerſo ponderatas fuit replicatum.

Quoad primam , quod mandans proprie
29 dicitur,qui ſui tantùm gratia, & ad ſui commodum mandat, vt pro regula tradit *Decian. tract. crimin.lib.9.cap.31. in princ.* & in ſtatutis præſertim pœnalibus, & correctorijs verba ſunt propriè interpretanda , neque obſtat *tex. in d. l. 2. ff. mand.* nàm ille *tex.* procedit, quotieſcumque mando tibi nomine meo proprio , licet in gratiam , ſeù commodum , aut cauſam alterius : ſecùs ſi non mando nomine meo proprio,nec in cauſam meam, ſed nomine alieno,& in cauſam alienam, nàm tunc ego non teneor mandati, quia non fuit cõtemplata perſona mea , ſed alterius, prout reſoluit *Bart.in l.Procurator,qui pro euiction. ff de procur.* idem *Bart.Bald.Ang.& alij in l.ſi pupilli, §.1.ff. de neg.geſt.Soccin.ſen.conſ.154.vol.2.Natta conſ. 461.num.1.vol.4. Ripa in l.4. in princip. nu.10. ff.de re.iud.Siluan.conſ.3.Bocr.deciſ.80. Laur.de ciſ.Aucnionenſ.76.Caball. millel.274.* & apertè probatur in *l.1.ff.mand.*vbi dicitur,quod con-
30 trahitur mãdatum etiam per nuncium , & tamen nuncius non obligatur,quia non mandat nomine ſuo,ſed Domini,& apertiùs in *l.ſi ego,* vbi ſpecificè *Gloſ.ff.quod vi,aut clam,*& doctrina *Bald.Ang.de maleſ.Hyppol.de Marſ.* & aliorum benè procedit, vt ſecundò mandans , teneatur eadem pœna , qua primus mandans, quia tanquam particeps delicti appenſati , & animo deliberato patrati tenetur eadem pœna,prout omnes agentes, & conſentientes pa-
rites tenentur,& etiam in hoc caſu hic mediator tanquam particeps,conſcius,& tractator delicti tenebitur eadem pœna , qua principalis mandans, ſed ea,quæ eſt impoſita de iure communi, non tamen pœna mortis ampliata per *pragm.* cum non ſit ſpecificè nominatus in *pragm.*

Quo verò ad ſecundam fuit dictum , quod quicquid ſit de iure communi obſeruatum in alijs Prouincijs,tamen certum eſt , quod in
31 hoc Regno fuit vſufrequentiori recepta mitior opinio, vt ſcilicet etiam in crimine aſſaſſinij non puniretur conatus pęna mortis, etiã ſi fuiſſet deuentum ad actum proximum , niſi ſequuto effectu mortis, vt conſtat ex eodem *Gramm.*qui *deciſ.2.num.25.* atteſtatur, ità pluriès fuiſſe iudicatum per M.C.V. eo exiſtente ibi Iudice per annos ferè 30.& re vera ità etiã poſt tempora *Gramm.* vſque ad tempus editæ *pragm.*cui dedit cauſam hæc obſeruantia, non autem diuerſitas opinionum , qua obſeruantia ſic indubitata exiſtente non poterat difficultari,quin *pragm.* eſſet correctoria iuris cõmunis in hoc Regno obſeruari,& ſimùl pęnalis,& exhorbitans, dùm auget pœnam de iure communi,ex traditis per *Syl.Nupt. lib.5.num. 64.& ſeq.*

Quoad tertiam fuit replicatum , quod ſecundum opinionem in Regno receptam ve-
32 tius eſt , quod etiam ſi ſit expreſſa ratio in lege correctoria, & pœnali , nunquam eſt licita extenſio,vt conſtat ex *Afflict.dec.21. num.5. & deciſ.vlt. num.17.* latiſſimè *Campana in cap. Regn.ad hoc,num.mihi 144.verſ.Et ex hoc ſubintratur, Euerard.in loco 35. à ratione legis larga ad extenſionem ipſius legis,car.mihi 119. àtergo in paruis, verſ.Item ſcias,quod id,quod dixi,*nec vim
33 facit , quod *pragm.* tendat in fauorem Reipublicæ,cuius intereſt,nè delicta remaneant impunita, nàm contrarium verius eſſe demonſtrat,*Sarmient.ſelect.interpr.lib.1.cap.12.per tot.* & ſi hæc ratio eſſet attendenda , ſequeretur, quod omnia ſtatuta pœnalia , quæ coercent delicta , eſſent fauorabilia , quia concernunt publicam vtilitatem,& per conſequens extendenda, quod non eſt dicendum , vt benè ponderat *Farinac.conſ.27.num.7.*

Quo verò ad quartam , & vltimam rationẽ fuit conſideratum , quod illa ratio vera eſt , &
34 indubitatè procedit, quando pro delicto in ſtatuto non comprehenſo non eſſet impoſita aliqua pœna de iure communi , ſed quotieſcumque adeſt pœna de iure communi , tunc ceſſat illa ratio , quia delictum non remanet impunitum,ſed omiſſa pęna ſtatutaria eſt imponenda pœna de iure communi , ità poſt *Imol.*tradit *Soccin.in cap.vt fama, num.mihi 99. & ſeq.verſ.Qua opinio eſt vera,* ſecùdùm *Ioan. de Imol.extra de ſentent.excomm.*& ſequitur idẽ *Villagutt.ibidem num.198.* optimè *Thob. Non. conſ.95.num.9.*poſt *Bart.in l.2. §.exercitum,ff.de bis,*

his,qui not.infam.Curt.iun.in l.2.num.70. C.de
eden. & ita delictum non remanet impunitum,
& *pragm.* conſequetur effectum ſuum quoad
principalem mandantem, & mandatarium
percuſſorem,qui eſt propriè caſus ipſius;nàm
35 illa conſideratio,quod mandatum non poteſt
contrahi, niſi mandans proprio ore loquatur
cum mandatario, non eſt vera de iure, quia
mandatum contrahitur etiam per nuncium,
vel epiſtolam nulla intercedente alloquutione
inter mandantem,& mandatarium, vt eſt *tex.*
expreſſus *in l. 1. ff. mand.* & propterea non eſt
mirum, ſi in caſu *pragm.* contrahitur manda-
tum per mediatorem, licet mandans, & man-
datarius ad inuicem non colloquantur: De-
cretum S. C. eſt in proceſſu M. C. V. & penès
Secretariom S. C. Sed hoc intelligas eſſe verũ,
quando hic mediator non ſuſcepit mãdatum
36 occidendi per ſemetipſum, niſi vt fungeretur
miniſterio ſimplicis mediatoris ad inuenien-
dum alium aſſaſſinum mandatarium; nàm ſi
ſuſcepiſſet mandatum exequendum per ſe ip-
ſum, licet ipſe poſteà alij committat exequu-
tionem, tunc fortaſsè ipſe principaliter com-
prehenderetur ſub hac *pragm.* iuxtà *tex. in l. ſi*
ego, ff.quod vi, aut clam, & pro deciſione conſe-
runt traiita per *Carol.de Graſſ.eff.1. Clericatus,*
*num.*708. dùm ait, quod in aſſaſſinio pecunia
debet ſicario dari, vt homicidium faciat non
alij proditoriè conperanti, & hæc deciſio de-
dit cauſam *pragm.*editæ die 19. Auguſti 1621.
per quam fuit ampliata diſpoſitio huius *prag.*
ad omnes,& quoſuis mediatores quomodoli-
bet interuenientes, & cooperantes in aſſaſſi-
nio; & nunc eſt collocata ſub *titul. de aſſaſſin.*
*pragm.*2.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XV.

AD hanc *deciſ.* obſerua *Giurb. conſ.17. & 41.*
Macerat.deciſ.69. Epiſcop. Maranta reſp.36.
lib.3.

*Ad num.*1. Obſerua. Quod aſſaſſinius mor-
1 te non ſequuta, quamuis ad actum proximũ
peruenerit immunitate gaudet Eccleſiaſtica,
Nig.in cap.Regni Frequent, num.70. Vulp. in
praxi iudic.for. Eccleſ.cap.3.num.11.de immunit.
Eccleſ. Ricc.deciſ.112.par.2. Nouar. in ſumma
Bull.de immun. Eccleſ. num.66. Nàm aſſaſſinus
ille verè dicitur,qui nummis perceptis animã
à corpore alterius ſeiungit, *Gratian.diſcept.fo-*
renſ. cap. 598. *num.* 10.quos citat, & ſequitur
*Michaelang. de Donatò de Aſilia,reſ.*159. quam-
uis *Bonacin. de legib.diſput.3. qu.7.§.4.* ex *Fari-*
*nac.de immun.Eccleſ.cap.8.num.*125.& alijs do-
ceat, ſufficere ſolum actum proximum, ad
hoc aſſaſſinus dici poſſit, & Eccleſiaſtica im-
munitate non gaudeat, idem *Michaelang. vbi*
ſup.num.7.ex Layman.lib.4. tract.9. cap.3.nu.9.
& Palan.punct.9, num. 38. docet, aliter eſſe di-
cendum in mandante, nàm ille etiam morte
non ſequuta immunitate non gaudet, per *tex.*
in cap.1.de homicid.in 6. Vbi aſſaſſinus dicitur,
ſiuè mors ſequatur,ſiuè non ſequatur. Quibus
obſtare videtur *Diana reſol. 18. tract.1. par. 1.*
Quid in mediatore aſſaſſinij? *Reg. de Marin.*
*lib.1.reſ.cap.*171.

*Ad num.*8. Vbi habetur, Auxiliatorem in
crimine,ſi ſimùl dedit cauſam delicto, eadem
pœna qua principalis, puniendum. Adde *Me-*
noch.de arbitr.iudic.cent.4.caſ.349. Petr. Caball.
in reſolut.criminal.reſol.192. num.2. Ricc.collect.
4189.*Sanfel.deciſ.30.& deciſ.*176.

Vbi obſerua auxilium delicto præſtare non
8 dici,nec de eo teneri, qui caſu fortuitò, non
autem ex propoſito,vel conſulto,aut commu-
nicato colloquio in ipſo interuenit, etiam ſi
armatus delicto prædicto aſtiterit, *Anchar.cõ-*
ſil.216.num.6.in fine,Mandoſ.in conſ. Rom.117.
lit.B.in fine, Franc. Burſatt.conſ. 65. num.5. per
tex.in l.2.§.boiarnes ibi,ad hoc cœptos, *ff.vi bo-*
nor.rapt.Petr.Foller.in pract. crim. verb. Capiat.
informat.nu.71.Vulpell.conſ.96. Rot.Lucenſ.dec.
35.ad fin.& deciſ.39. in noniſſ. Robert. Maranta
conſ.122.num.6.& in fin. Alex. Trentacinq.conſ.
35.num.5.& ſeq.vol.2. Alex.Raudenſ.in not.caſu
*de anal.cap.31.num.*38. Vide ad corroboratio-
nem huius concluſionis, *Viſcont. concluſ. iuriſ.*
verb. Auxilium,Giurba conſ. crimin. 85. Ad ma-
teriam vide *Praſ.Merlin.lib.2.contr.cap.26.nu.*
20.*Ricc.d.collect.*4189. *Campana reſol.1.à num.*
10.*de foriudicat.*

Ad num. 13. & ſeqq. Vbi habetur. Quando
in delictis puniatur affectus non ſequuto effe-
13 ctu. Obſerua delinquem pœna ordinaria re-
gulariter non puniri,non ſequuto effectu, *Ca-*
cher.deciſ.19. Ricc.deciſ.70.par.1. Borr. dec.316.
Theſ.deciſ.243.Gramm.deciſ.2. Giurba deciſ.64.
num.13.Royz.deciſ.3.Mynſing.obſeru.9.cent.4.

Quæ concluſio ampliatur in crimine vene-
ni,*Gramm.deciſ.2.Vin.deciſ.*489.

Ampliatur in crimine ſodomiæ, *Peguer.*
*deciſ.*75.

Ampliatur in crimine violentiæ in puellam,
*Afflict.deciſ.*276.

Declaratur concluſio. Si id de conſuetudi-
ne ſeruetur, *Surd.deciſ.51. Nouar. ſuper pragm.*
21.de ictu ſcopp.

Limitatur tamen dicta concluſio in delicto
proditionis, *Rota Auenionenſ. deciſ.92. Cacher.*
*deciſ.*30.

Limitatur in delicto veneficij, *Anneus Rob.*
*rer.iudic.lib.1.cap.6.Clar.q.*92.

Limitatur in delicto læſæ Maieſtatis, *Theſ.*
*deciſ.25.Triuiſ.deciſ.51. Gaill.lib.1. obſeru.*14.

Limitatur in delicto falſæ monetæ, *Gramm.*
*deciſ.*74.Alia vide apud *Ricc. collect.* 326. 766.
1377.1867.1895.3213.

Ad num.20.& ſeqq. vbi fit mentio extenſio-
nis,& cõprehenſionis in lege, vel ſtatuto. Ob-
ſerua, quod differentia inter extenſionem, &
com-

comprehenſionem, eſt. Nàm illa dicuntur cõprehendi, in quibus eſt, & militat eadem ratio, deſumitur ex *l. quamuis, C. de fideicomm.* vbi *Bald. num. 1. & in auth. quas actiones, num. 4. verſ. Sed ego dico*, & ibi, *Iaſ. num. 17. & 22. C. de Sacroſ. Eccleſ. Caſtr. conſ. 441. col. penult. verſ. Sed quando, vol. 1. Niger lib. 3. contron. 478. à nu. 79. Randenſ. var. reſol. cap. 28. num. 21. Fontanell. de pactis nuptial. clauſ. 7. gloſ. 3. par. 10. à nu. 28. vol. 2. Altobrand. conſ. 105. num. 14. Franch. dec. 215. à num. 17. Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theor. 108. num 37.*

Quæ propoſitio ampliatur, quamuis in diſpoſitione eſſent verba reſtrictiua, *Tunc, & eo caſu*, nàm adhùc dicitur compreheuſio, & non extenſio, *Farinat. deciſ. 783. num. 3. par. 2. Canaler. deciſ. 641. num. 3. Nig. vbi ſup. num. 83. Barbat. de diuiſ. fruct. lib. 7. cap. 2. num. 40.*

Extenſio dicitur, quando non eſt eadem ratio numero, ſed ſimilitudine, *DD. ſup. citat. Iaſon. in l. ſi conſtante, num. 37. & 78. ff. ſolut. matrim. Capall. de extenſ. cap. 1. num. 115. & cap. 6. num. 118. & cap. 8. num. 14.* lariſſimè de omnibus eſt *Coſcia in antipologia aduerſus veritatis impugnatores, cap. 1. num. 15. & ſeq.*

Obſerua ad hanc *deciſ.* quod quamuis antiquitus eſſet magna quæſtio ſi *pragm. 1. de ictu*
37 *ſcapp.* mandans contra delinquentem cum armis igneis debere procedi cum termini cõſtituti à Conſtitutione Regni, abbreuiatione, procederet contra auxiliantem, vel mandantem delictum fieri. Nàm aliqui dicebant debere contra illos procedi cum abbreuiatione, *Thor. in comp. deciſ. par. 1. verb. Mandans*, vbi deciſum refert per Coll. Conſ. *par. 3. verb. Aſſiſtens, & tom. 2. verb. Prag. Taſſon. de antefat. verſ. 12. num. 27. Thor. idem par. 3. ſect. 2. verb. Mandans.* Aliqui verò dicebant contra illum debere procedi ordinariè abſque abbreuiatione, *Praeſ. Merlin. lib. 1. contron. 47. num. 5. & 18.* Tamen hodiè per *pragm. 5. de icta ſcopp.* eſt ſublata hæc quæſtio, quia eſt ſtatutum contra aſtãtes, & auxilium dantes debere procedi cum termini abbreuiatione.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Terminus ad appellandum à quo die currat.*
2 *Appellans ab actu intimationis conſtituitur in mora.*
Nec ſufficit ſimplex ſcientia, num. 3.
Quid in ſententia Sacri Conſilij Neap. Obſ.
Quamuis per Pragm. 4. de dilat. *terminus dierum ſex ad proponendum nullitates computetur à die notificationis decreti, tamen quid ſtante reclamatione ab illo?* Obſ.
Pendente termino dierum ſex, an ſuperſedeatur in cauſa. Obſ.
Nullitates proponendæ infrà ſex dies, an poſſint proponi ſeptima die, ſi ſexta fuerit feriata. Obſ.
Deductis nullitatibus infrà illos ſex dies, an poſſint illis aliæ ſuperaddi. Obſ.
4 *Fiſci Procuratori in cauſis criminalibus, qui actas intimari ſint in vſu.*
5 *Recurſum petendi tempus, quod competit Regio Fiſco, regulatur à temporibus appellationum.*

ARGVMENTVM.

Recurſus competens Fiſco infrà quæ tempora reſtringatur.
Nullitates proponendæ infrà ſex dies, ſi ſexta dies fuerit feriata, an poſſint proponi ſeptima die, & illis propoſitis infrà terminum, an illo elapſo aliæ ſuperaddi poſſint, & alia ad materiam.

DECISIO XVI.

Terminus ad appellandum non currit à dia ſententiæ, ſed à die ſcientiæ, *Gloſ. in auth. hodiè, C. de appell. & in auth. de appell. & infrà quæ temp. in fine princ.* & vbique DD. omnes in *cap. concertationi de appell. in 6.*

Verùm ad conſtituendum appellantem in
2 mora non ſufficit quælibet ſcientia, n ſi ea, quæ ſpecificè habetur per actum intimationis, ità declarant infraſcripti DD.

Ang. Peruſ. in l. à ſententia, § ſi quis in princ. ff. de appell.
Felin. in cap. quoad conſultationem, num. 22. extrà de ſent. & re iud.
Dec. conſ. 34. num. 3.
Anchar. conſ. 372. in fin. verſ. Circà tertium.
Natta conſ. 162. num. 33. & conſ. 51. poſt nu. 1.
Capyc. deciſ. 139. num. 4.
Cephal. conſ. 241. num. 35. lib. 2.
Roland. conſ. 100. num. 148. vol. 4.
Mandell. conſ. 609. num. 5. vol. 4.
Cacher. deciſ. 142. num. 35. & 36.
Gratian. deciſ. Marchiæ 111. vbi latè.
Barz. deciſ. Bonon. 153. per tot.
Ruginell. de appellat. § 4. cap. 1. num. 33. cum ſeqq. latiſſimè.
Vrſill. ad Afflict. deciſ. 344. num. 1. in fin.
Regens Tapia in Conſtit. Appellationum tempora, quam collocauit in *3. lib. iuris Regni ſub rubr. de appell.*
Muſcat. lib. 2. ſuæ prax. ciuil. par. 1. in Gloſ. poteſt, poſt num. 2. & num. 7.
Intrigl. ſing. 34.
Tartagl. in prax. ciuil. M. C. V. c. 6. propè princ. verſ. Et ideò ſcias, quod lata ſententia.
Iodoch. Dambonder. prax. ciuil. cap. 237. nu. 2. in fin. qui loco intimationis vtitur, verbo *Inſinuationis.*

Ratio eſt, quia quando notitia alicuius actus

actus non requiritur ſolùm, vt quis illum
actum ſciat, ſed etiam, vt ex illa ſcientia con-
ſtituatur ſciens in mora, vel obligetur ad ali-
quid ſcienti præiudiciale, tunc non quælibet
ſcientia ſufficit, ſed requiritur ſpecifica inti-
matio, etiam ſi aliundè ſciat, ità reſoluit *Bart.
in l. denunciaſſe, §. 1. num. 2. verſ. Quandoque re-
quiritur, ff. de adult. Felin. in cap. cum contingat,
num. 6. per tot. extrà de reſcript.* vbi pulchrè de-
clarat, & infert ad ſcientiam venditoris de li-
te mota contra emptorem, vt non ſufficiat
quælibet ſcientia, ſed requiratur ſpecifica de-
nunciatio. Quò fit, vt cùm ſcientia ſententiæ,
ſeù decreti contra aliquem interpoſiti, non ſo-
lùm requiratur, vt ſciat, ſed etiam vt valeat in-
frà decem dies appellare, vel conſtituatur in
mora ad appellandum, quod eſſet ſcienti præ-
iudiciale, omninò ſequitur, vt non ſufficiat
quælibet ſcientia; ſed interuenire debeat for-
malis intimatio ſententiæ, vel decreti, etiam ſi
aliundè ſciat. Et propterea habita hac opi-
nione pro vera *in pragm. 28. capitum*, edita ſub
die 11. Maij 1612. quæ eſt 4. ſub *rubr. de dilat.*
quatenus in *cap. 18.* ſtatuitur terminus dierum
ſex ad proponendum nullitates aduerſus de-
creta S.C. fuit expreſsè declaratum, quod ter-
minus prædictus computaretur à die intima-
tionis ipſius decreti.

Attamen quia in M.C.V. cauſarum crimi-
nalium inoleuit ſtylus inueteratiſſimus, quod
decreta, ſcripturæ, & acta quæcumque non
intimantur Procuratori Fiſcali, niſi citatio ad
teſtes tantùm, vt compareat ad videndum iu-
ramenta teſtium deſcriptorum, de quo anti-
quiſſimo ſtylo conſtabat per inſpectionem
ocularem proceſſuum antiquorum, vltrà aſ-
ſertionem omnium Scribarum Fiſcalium; hoc
ſtylo attento ſub die 13. Octob. 1621. in cau-
ſa Regij Fiſci cum Bernardino, ſeù Mentino
Maſtrillo fuit iudicatum per Sacrum Conſiliũ
in Collaterale Cõſilio ad relationem M.C.V.
tempora non largiri Regio Fiſco ad petendũ
recurſum aduerſus decretum latum per ipſam
M.C. ſub die . . . . . quod gratia conceſſa
dicto Bernardino de proditorijs homicidijs,
de quibus fuerat inquiſitus, eſſet valida.

Et hoc eodem die in eadem cauſa fuit habi-
tus pro abſoluto articulus, aliàs ſimiliter in
Collaterali Conſilio deciſus in cauſa Ioann.
Vincentij Sebaſtiani ſub die 14. Octobr. 1620.
vt ſcilicet tempora petendi recurſum per Re-
5 gium Fiſcum regulentur à temporibus appel-
lationum, & reclamationum, vt ſcilicet in de-
cretis Iudicum inferiorum, à quorum ſenten-
tijs, & decretis non admittitur appellatio, niſi
infrà decem dies, nec etiam admittatur recur-
ſus vltrà, ſeù poſt decem dies; In decretis ve-
rò, & ſententijs Iudicum maiorum, à quibus
admittitur reclamatio, ſeù ſupplicatio, etiam
vltrà decem dies, & vſque ad biẽnium admit-
tatur recurſus Fiſco, ſimiliter infrà biennium;
& ideò in illa cauſa Sebaſtiani, in qua petebba-
tur recurſus per Fiſcũ, quia agebatur de de-
creto lato à Iudicibus maioribus delegatis,
fuit admiſſus Regij Fiſci recurſus poſt decẽ
dies, infrà tamen biennium; in hac verò cauſa,
in qua agitur de decreto M.C. & ſic Iudice
inferiore non fuit admiſsus recurſus poſt de-
cem dies, infrà quos poterat appellare. Act.
M.C. . . .

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XVI.

TErminus dierum ſex ad proponendum
nullitates aduerſus decreta interlocutoria
S.C. currit à die notificationis illius, vt eſt
pragm. 4. §. 18. de dilation. Quo verò à decretis
contra Fiſcum, currit à die lati decreti, cum
ex ſtylo decreta contra Fiſcum non notificen-
tur, vt hic.

Vbi obſerua rationem, cur decreta Fiſco
non notificantur, eſſe quia illa fiunt præſente
Fiſco, aliàs eſſent nulla, *l. Diuus, §. ſi Fiſcus, ff.
de iure Fiſci, l. fin. C. de Aduoc. Fiſci, Peregrin. de
iure Fiſci, lib. 7. tit. 2. num. 2. & tit. 4. num. 2.* Et
in Regno eſt *pragm. 36. de off. S. C.* Quia is, qui
certus eſt certiorari non eſt neceſsè, *l. 5. ff. de
action. empt. c. cum qui de reg. iur. in 6. Gloſ. verb.
Cognouerunt in princip. in cap. cum inter 18. de
elect. Iaſ. in l. 1. ff. de in ius vocando.* Vbi dicitur,
quod qui præſens eſt non eſt citandus, *Coſta
de facti ſcientia, & ignorant. inſpect. 70. nu. 5. Ricc.
collect. 2414. Mynſing. obſeru. 6. num. 8. centur. 6.
Caualer. deciſ. 117. num. 1. Barboſ. in cap. ſuſceptis,
num. 14. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Nam præſen-
tia ſupplet defectum citationis, *Gratian. diſc.
forenſ. cap. 738. num. 20. Baron. de citation. qu. 18.
ex num. 12. Durand. deciſ. Rot. Rom. 6. num. 7. par.
1. Farinac. qu. 72. num. 75. Tuſch. verb. Citatio,
concluſ. 272. num. 82. Cenall. commun. contra com-
mun. q. 808. num. 18. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 165.
num. 30. & ſeqq.*

Ad num. 2. Vbi habetur, quod ad conſtituẽ-
dum appellantem in mora non ſufficit quæli-
bet ſcientia, ſed ea, quæ ſpecificè habetur per
actum intimationis. Adde *Reg. Capyc. Latr. d.
deciſ. 165. num. 7. & 9.* vbi habetur id procede-
re, tàm in diffinitiuis, quàm in interloquuto-
2 rijs. Verum id non procedit in ſentẽtijs S. C.
quia tunc decem dies currunt à die latæ, &
publicationis ipſius, *Lanar. conſ. 92. num. 2.* per
rationem, quia dum leguntur ſententiæ ſem-
per Procuratores ſunt præſentes, *D. Author.
ſuper pragm. 1. de appellat. nu. 4. Reg. Capyc. Latr.
ibidem, num. 11. & 12. Reg. Marcian. diſp. 18. nu.
40.* poſt alios.

Ad eundem *nu. 2. in fine*, vbi habetur. Quod
non ſufficit quælibet ſcientia in venditore
hoc vt de euictione teneatur [illegible]
denunciatio. Adde *Reg. C* [illegible]
1. quicquid dicat *Reg. de* [illegible]

108. *num.* 5. *Gallupp. in praxi S.C. par.* 2. *cap.* 15. *num.* 9. *& ſeqq. Amat. reſol. cap.* 77. *nu.* 19. *Mangil. de euiction. q.* 4. *num.* 14.

Quæ concluſio fallit, quando denunciatio fuit remiſsa in contractu ex pacto, ad *tex. in l. Herennius* 67. *in princ. ff. de euict. Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ.* 22. *num.* 4. *Mangil. d. cap.* 4. *num.* 27. vbi limit.

Ad num. 3. Vbi habetur, quod per *pragm.* 4. *d.* §. 18. *de dilation.* eſt diſpoſitum terminum dierum ſex ad proponendum nullitates aduerſus decreta S.C. currere à die intimationis ipſorum.

Obſerua. Quod ſtante reclamatione inter-
3 poſita ab aliquo decreto ex qua colligitur illius decreti ſcientia ex parte reclamantis, non poſsunt recipi nullitates propoſitæ poſt lapſum temporis ſex dierum, etiam non intimato decreto; vt plurìes deciſum, refert per S. C. *D. Marcian. diſp. forenſ. lib.* 5. *diſp.* 18. *num.* 45. de quibus *deciſ.* meminit *Thor. in* 3. *par. comp. verbo* Citatio, *fol.* 260. *& verb. Nullitas, fol.* 168. *Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V.* 123. *num.* 26.

Obſerua ſecundò. Pendente termino dictorum dierum ſex, nõ poſse in cauſa ad vlteriora procedi, vt docet *Reg. de Marin. ad Reg. Reuert. deciſ.* 401. *num.* 1.

Obſerua tertiò. Quod quamuis nullitates à decretis interloquutorijs debeant præſentari infrà ſex dies à die notificationis, poſsunt tamen recipi ſeptima die, ſi ſexta dies fuerit feriata, prout deciſum per Collater. Conſ. refert *Conſ. Hodiern. controu.* 48. & tenet *Conſ. Rocc. reſponſ.* 2. *lib.* 2. Sic etiam deciſum refert per Reg. Cam. Summariæ Reg. *de Marinis in arreſtis dicta* Reg. *Cam. arreſto* 709. idem etiam deciſum per S.C. refert in cauſa Io: Baptiſtæ Gammardella cum Agneſa Taſuro die 18. Auguſti 1659. *Conſ. Petr. ſuper Rit. M.C.V. rit.* 3. *nu.* 7.

Quamuis contrarium deciſum referat idẽ *Conſ. Rocc. d. reſp.* 2. Prout etiam vidi deciſum hodiè per Sac. Conſ. in Aula Conſ. Staibani in cauſa Ill. Blaſci de Amato, y Acugna cum Duce Secli eius fratre, in Banca. . .

Obſerua 4. Deductis nullitatibus intrà limites ſex dierum, poſſe aliàs ſuperaddi præfixo termino abſoluto ante deciſionem primarum, vt plurìes deciſum refert per S.C. *Gizz. ad Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 36. *num.* 14. pluresque aliàs deciſiones refert *Conſ. Petr. ſuper d. rit.* 3. *num.* 8.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Commercium emendi, & vendendi res ad Annonam pertinentes, cur potentioribus prob[...] beatur.*
Æquiparatur vſurariæ prau[...] [...]m. 6.
2 *Dardanarij in iure, qui[...] [...]r, & pœna.*
Contra eos poteſt ex officio inquiri, num. 3.
Et abſque alia informatione procedi, etiam ad carcerationem, num. 5
4 *Principis, ratione publicæ vtilitatis, quam lata ſit poteſtas.*
Eius Epicheia, & quouſque extendatur, nu. 7.
8 *Monopolium quibus modis committatur.* Obſ.
9 *Eccleſia, Eccleſiaſticæque perſonæ, an in conſcientia teneantur vendere frumenta tempore careſtiæ ſecundùm moderationem factam à Principe ſeculari.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Dardanarij qui dicantur, & quatenus ſint coercendi, nè ex eorum commercijs emendi, & vendendi fruges Annona carior reddatur. Monopolium quando committatur, & alia ad materiam.

DECISIO XVII.

COmmercium emendi, & vendendi res ad Annonam pertinentes vti nudum, & ſimplex mercimonium ſolùm de per ſe eſt pro-
1 hibitum Ditioribus, & Potentioribus ea ſola ratione, vt inter plebeios, & negotiatores faciliùs ſit commercium, & ſic vilior Annona reddatur, *l.* 3. & ibi DD. omnes C. *de commerc. & mercat.*

Quòd ſi inter Mercatores huius generis
5 aliqui ſint, qui totam Annonam, quæ in Prouincia reperitur, coemant, vt ipſi ſoli poſtea vendant pretio, quo voluerint, hi qui Dardanarij nuncupantur à Iuriſconſult. inter cæteras pœnas, quas patiuntur, debent hac negotiatione interdici, *l. Annonam* 3. *ff. de extraord. crim.*

Contra hos poteſt ex officio procedi ex ſo-
3 lo rumore populi, etiam ſi nulla præcedant indicia, vbi ſola Reipublicæ bona gubernatio id expoſcit, *Azeued. lib.* 5. *recop. tit.* 14. *l.* 2. *nu.* 9.

Id quod abſque vllo ſcrupulo procedit in Iudicibus ordinarijs, ergò multò faciliùs cõcedendum eſt Principi, & ei, qui Principem
4 repræſentat; nàm in omnibus caſibus, in quibus verſatur ratio publicæ vtilitatis, quæ ſola iuſta cauſa in Principe conſideratur, nullo iuris, aut iudiciarij proceſſus ordine ſeruato ſecundùm ſuam propriam conſcientiam, quam ex ſola probabili ſuſpicione poteſt informare omiſſis omnibus actitatis, poteſt à ſua Prouincia expellere homines malæ vitæ, & famæ, & criminoſos pro quietatione, & pacifico Reipublicæ ſtatu, aut ſi alio quouis modo Rempublicam perturbent, vt communitèr admittunt DD. [...]lati à *Maſtrill. de magiſtr. lib.* 3. *cap.* [...] . 135. *&* 227. Ergò multò faci-[...] hos Dardanarios coercere, & [...] commercium emendi, [...] & ven-

& vendendi, nè morbus hic, qui tàm violen-
ter Rempublicam huius Regni inuaſit, vlte-
rius ſerpiat, attento maximè tàm vehemẽtis,
& vulgaris famæ proloquio vbique apud om-
nes vigente, & alijs probabilibus argumentis,
5 vndique confluentibus, licet non in figura iu-
dicij, ex quibus etiam ad carcerationem pro-
cedi poteſt, nulla in ſcriptis informatione
præcedente, vt eruditè demonſtrat *Reg. de
Ponte de poteſt. Proreg. tit. 1. in princ. n. 18. & 19.*
Sufficiat pro exemplo illud, quod traditũ
eſt apud *Ariſt. lib. 1. Polit. cap. 7.* reaſſumptum à
Bonad. lib. 3. Polit. cap. 4. nu. 54. circà med. etiam
Dionyſium Syracuſanum alioquin impijſſi-
mum Tyrannum hanc tamen tyrannidem in
ſuo Regno non admiſiſſe, imo hoc crimen
adeò exoſum habuiſſe, vt Mercatorem, qui
omne ferrum à Ferrarijs coemerat, vt ipſe ſo-
lus alijs venderet, expulerit à toto ſuo Siciliæ
Regno.
His addo, quòd hoc negotiationis, ſeù po-
6 tius fœneris genus adeo ſœdum, immane, &
damnoſum Reipublicæ reputatur, vt valdè
proximum vſurariæ prauitati habeatur à Sũ-
mo Pontifice in *cap. fin. extrà de vſur. & Port.
Imol. conſ. 30. & 73.* & propterea ij, qui publi-
cè hæc mercimonia exercent, eiſdem pœnis
aſtringi debent, quibus vſurarij manifeſti, re-
ſpectu quorum ea eſt à Summo Pontifice pœ-
na comminata, & ab omnibus Terris, in qui-
bus habitant, per eorum Dominos expellan-
tur, *cap. vnic. de vſur. in 6.*
Quòd ſi contemplabimur etiam illam Epi-
7 cheiam qua vti ſolent, & debent Principes Su-
premi in ſimilibus caſibus, qui pro communi
bono requirunt celerem prouiſionem, iuxtà
communem DD. opinionem, etiam Theolo-
gorum, quos refert *Sayr. in ſua Clau. Reg. lib.
12. cap. 8. num. 24. cum ſeqq. & cap. 9. num. 6.* Re-
ſolutio hæc remanet penitùs indubitata ſine
aliquo ſcrupulo.
Et ex his in confeſſo quinque Miniſtrorum
Togatorum congregatorum coram Illuſtriſs.
& Reuerendiſs. Domino Cardinali Zapata,
tunc in hoc Regno Locumtenente Generali,
fuit vnanimi conſenſu votatum, & delibera-
tum, quòd ſex Mercatores hoc negotiationis
genus exercentes in diuerſis Prouincijs huius
Regni, quorum tres erant Regnicolæ, tres ve-
rò alienigenæ, publicè ab hoc Regno eijcerẽ-
tur ſub perpetua prohibitione, nè ampliùs re-
dirent. Sed quia illi ſecretò de eiuſdem ordi-
ne admoniti de hac deliberatione deſtiterunt
omninò ab hac negotiatione, imò omnes fru-
ges ab vnoquoque ipſorum cœptas, & coa-
ceruatas reſignauerunt in manibus ipſius Il-
luſtriſs. Domini, nulla prorſus retenta quanti-
tate, etiam pro vſu proprio, & ſuę familiæ, fuit
ſuperſeſſum in executione, & vnicuique ipſo-
rum fuit ſolutum pretium erogatum in ea-
rum emptione.

Libuit hæc pauca adnotare, vt in futurum
deſeruiant poſteritati pro exemplo, & mede-
la ad arcendam ab hoc Regno hanc Peſtem,
quæ tam tenaciter illud inuaſit, & quotannis
non ceſſat inuadere.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XVII.

DEliberatum, atque votatum hic refert D.
Author. Mercatores, qui totam Annonam,
quæ in aliqua Prouincia eſt emunt, vt illam
carius vendant, eijciendos eſſe à Prouincia,
vel Regno cum prohibitione amplius non ac-
cedẽdi. Cuius deciſionis meminit *Thor. par. 3.
comp. deciſ. verb. Dardanarij.* Ad materiam eſt
*Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ. 217. Ricc. collect.
4158.*
Quem modum negotiandi vocat Monopo-
lium *P. Moleſ. ſuper Conſuet. Neap. par. 19. tit.
de contrah. empt. q. 15. num. 13. & ſeqq.* Ideo di-
cit ratione dicti Monopolij, prohibẽtur eme-
re Mercatores, citat pro hac opinione *Salas in
tract. de empt. & vend. dub. 38. Valer. Reginald.
lib. 25. ſuæ praxis for. pœnit. num. 327. cum ſeqq.*
Quod Monopolium tribus modis accide-
8 re poſſe ait. Primò, dum omnes Mercatores
conſpirant, vt non vendant, niſi certo conuẽ-
to pretio inter eos, quantumuis eſſet maius
ſummo pretio iuſto. Et hoc Monopolium
grauiſſimis pœnis punitur, nempè amiſſione
omnium bonorum, & perpetuo exilio, *l. vnic.
C. de monop.* Secundò, poteſt accidere quando
vnus, vel pauci coemunt, ſeu congregant om-
nes merces certi generis, vt poſtea aucto pre-
tio pro ſuo arbitratu merces illas vendant ci-
uibus non valentibus aliundè eas habere, &
in hoc caſu contractus eſt iniuſtus, & peccant
contra iuſtitiam, & tenentur in illis ad reſtitu-
tionem, *Salas, & Reginald. vbi ſup.* Tertiò, po-
teſt accidere cum aliquis, impedit nè aliundè
maior mercium copia importetur, & tunc
etiam peccat contra iuſtitiam, & poteſt de
Monopolio puniri, *Salas vbi ſup. num. 38.* la-
tiſſimè *Onnat. de contractibus, tom. 3. par. 1. diſp.
67. per totam, Barboſ. ſuper l. 1. C. de monopol. Vi-
ſcont. concluſ. iur. verb. Monopolium, Gait. de cre-
dit. cap. 2. tit. 7. q. 9.*
Ad quam deciſ. obſerua, Eccleſiam, Eccleſia-
9 ſticoſque, teneri in conſcientia vendere fru-
mentum, aliaſque fruges tempore neceſſitatis,
& caraſtiæ, iuxtà moderationem taxatam à
Principe, *Præſ. de Franch. deciſ. 9. vbi Add. om-
nes, Reg. Tap. in annot. ad cap. 98. incip.* Item ſta-
tuimus, quod Clerici, qui Clericaliter, *Reg. de
Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. 2. in princ. nu. 2.
Maſtrill. deciſ. Sicil. 17. D. Anth. in prag. 1. de an-
nona, num. 6. Caball. reſol. crim. cent. 1. caſ. 9. nu. 5.
& ſeqq. Carol. de Graſſis de effect. Cleric. eff. 1. nu.
938. Manten. deciſ. Mantuæ 6 num. 19. Thor. par.
1. comp. deciſ. verb. Eccleſia, Reg. de Marin. ad Re-
uert.*

Digitized by Google

uert.deciſ.222. de qua re potes videre *Dian. reſol.moral.par.1.tract.2.reſol.8. & par. 4. tract.1. reſol.87.* cui adſtipulatur *Meroll.de ll.cap.3.dub. 45.nu.607.vſque ad 609. De Ianuar.de caſ.reſer. reſ 59. num. 27.* vide *Sperell. deciſ.13. & Squillant.de priui.Cleric.cap.7.num.94. & ſeqq.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Termino conceſſo, ſi ab eo reclamatur, ſuccumbens in reclamatione, ſuccumbit etiam in curſu termini, & num.5.*

2 *Actiones cum non poſſint ſimùl cumulari, vna mota, non currit tempus in alia.*
Quod intellige, vt num.6.

3 *Tempus ad probandum non currit, ſi per aliquam diſcuſſionem ſuſpendatur.*
Quando impedimentum ſit à Iudice, vel ab Aduerſario, & non per eiuſdemmet Partis calumniam, vt num. 7.

4 *Ordo ſi inter plura eſt ſeruandus, prior dilatio non facit currere ſecundam.*

8 *Terminus dierum quinque ad faciendam nominationem, à quo die currat in caſu propoſito.* Obſ.

9 *Terminus an currat ob oppoſitionem friuolam à parte datam. Et alia.* Obſ.

10 *Terminus ſecundi beneficij, poteſt peti infra menſem à die publicationis factæ in cauſa primi beneficij.* Obſ.

11 *Terminus dierum 40. ad firmandas ſuſpiciones à quo die incipiat, in caſu propoſito.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Terminus dierum triginta ad petendum primum beneficium poſt publicationem factam, & aliorum dierum triginta ad petendum ſecũdum poſt elapſum primum, ſtatutus à Pragm. 16. de ord. Iudic. *an currat pendente reclamatione interpoſita à decreto publicationis, ſi in ea pars reclamans ſuccumbuerit. Et alia ad materiam.*

DECISIO XVIII.

IN cauſa vertente in S.C. inter hæredes Pauli de Monica, & Hoſpitale Sanctiſsimi Nominis Domini Ciuitatis Cauæ fuit datus terminus ad probandum meliorationes, quas dictum Sacrum Hoſpitale allegauit feciſſe in domibus, quæ remanſerunt poſt mortem qu. D.Syluestri de Monica, & dictum Hoſpitale, vti hæres dicti D.Syluestri fuit condemnatum ad illas relaxandum, refectis, & ſolutis prius meliorationibus in eis factis per dictum D. Syluestrum, & in termino prædicto fuerant citati teſtes pro parte Hoſpitalis, & facta publicatione à menſe Auguſti 1621. & in eodẽ decreto per cauſæ Commiſſarium fuit prouiſũ, quod infra alios decem dies Hoſpitale potuiſſet examinare teſtes in termino citatos. Ab hoc decreto reclamauit Hoſpitale, & demùm de menſe Aprilis 1622. facto verbo in S.C. fuit confirmatum decretum cauſæ Commiſſarij, & ſic publicatio facta firma remanſit, ſed Hoſpitale petijt primum beneficium ad pinguius probandum: Ex aduerſo replicabatur, tempora amplius non largiri ad petẽdum primum, nec ſecundum beneficium, attenta diſpoſitione *Regiæ Pragmat. 16. de ordine iudiciorum*, ſtante lapſu ſeptem menſium à die factæ publicationis, cuius curſum licet Hoſpitale procuraſſet impedire per reclamationem interpoſi-
1 tam ab illo decreto, tamen dùm ſuccubuit in reclamatione, cenſetur ſuccubuiſſe etiam in curſu termini, ex reg. *l. contra maiores, C. de inoff. teſt. Præſ. de Franch deciſ. 327. num. 3. & 4.*

Pro parte Hoſpitalis replicabatur, hanc regulam poſſe opitulari Parti quoad illos decem dies conceſſos ad examinari faciendum teſtes in termino citatos, vt ſcilicet intelligãtur cucurriſſe, non obſtante impedimento reclamationis, quippè qui concernunt eundem terminum, at reſpectu primi beneficij, qui eſt alius terminus, regula illa non procedit.

Primò, quia quotieſcumque actiones non
2 poſſunt ſimùl cumulari, vna mota non currit tempus in alia, ad eundem *tex. in l. contra maiores, C. de inoff. teſt.* & certum eſt, quod primus terminus non poteſt cumulari cum primo beneficio, quia ſunt diuerſi, & ſeparati termini, & ad hoc vt poſſit peti primum beneficium, neceſſe eſt, vt labatur primus terminus, imò *Pariſ. ad Bart. in d. l.* notat, quod pendente diſpu-
3 tatione, an capitula ſint admittenda, vel poſitionibus reſpondendum, nunquam currit tẽpus ſtatutum ad probandum, allegat *Alexãd. Curt. & alios, & Bald. ibid. num. 2.* dicit, quod quandò ſunt iura, quæ non patiuntur concurſum, aut ſunt iura principalia, prout ſunt termini: vnum non præiudicat alteri in caſu, *d. l. contra maiores*, faciuntque notata per eundem in *l. qui teſtamento 40. aliàs 37. ff. de excuſ. tutor. num. 4.*

Secundò, ponderatur ratio adducta per eundem *Bald. in l. quandiu 68. aliàs 69. in fin. ff.*
4 *de acquir. hæred.* quòd quãdo inter plura adeſt ordo, dilatio pendens in primo, nõ facit currere terminum in ſecundo, in caſu quando ſtatuto termino, & eo pendente aliquod impedimentum interponitur, quo pendente labitur dilatio, & ait eſſe dictum *Specul.*

Attamen ſub die 16. Aprilis 1622. facta per Me relatione in S.C. cum interuentu DD. Præſid. S.C. & Regiorum Conſiliariorum Aloyſij Nicneſæ iudicauimus contrarium, nempè elapſum fuiſſe tempus petendi primum, & ſe-

cundum beneficium, iuxtà formam prædictæ
5 *pragm.* nàm eùm primum ſuccubuit Hoſpitale in reclamatione interpoſita à decreto publicationis, publicatio remanſit firma, & proindè ſtatim produxit effectum ſuum, nedùm quoad illos decem dies in eodem decreto expreſſos, ſed etiam quoad terminum petendi primum, & ſecundum beneficium, tanquam conſequutiuum ad ipſum actum publicationis ex mæra iuris diſpoſitione abſque vllo facto hominis, ex ſolemni doctrina *Bart. in l. 2. §. non ſolum, ff. ad Tertull.* vbi ponit caſum in termino 30. dierum dato alicui ad comparendum, videlicèt, decem pro primo, decem pro ſecundo, & decem pro tertio peremptorio, & in primo termino comparuit conſtituendo Procuratorem, ſed de validitate Procuratorij litigatur, adeò quòd tranſeunt illi 30. dies, & demùm pronunciatur Procuratorium inualidum, & non legitimum, & dicit, quod erunt elapſi etiam reliqui duo termini, ſi principali poteſt imputari culpa in conſtitutione Procuratoris, quę doctrina tangit ad viuum hunc caſum noſtrum.

Nec doctrinæ ex aduerſo allegatæ vllam
6 afferre poſſunt dubitationem, nàm quoad primum motiuum de actionibus diuerſis, quę non poſſunt ſimùl concurrere, vt terminus reſpectu vnius non currat reſpectu alterius, verum eſt in concurſu vtriuſque, non autem quando terminus vnius conſideratur conſequutiuus poſt terminum alterius iàm elapſũ, prout eſt in hoc caſu, in quo non admittimus curſum primi beneficij, niſi poteſt lapſum primi termini ex publicatione iã facta, nec curſum ſecundi beneficij, niſi poſt curſum primi beneficij; & eodem modo reſpondetur ad ſecundum motiuum, ex doctrina *Bald. in l. quandiù, ff. de acquir. hæred.* non enim dicitur pendere dilatio in primo termino, dum ex publicatione facta, & legitimè facta, vt per decretum S.C. fuit iudicatum, ille primus terminus non dum pendebat.

Præterea *Bald.* loquitur, quando impedi-
7 mentum eſt datum à Iudice, vel ab Aduerſario, quo caſu non eſt imputandum alteri Parti, quæ ex parte ſua adimpleuit in termino quicquid potuit, iuxtà tradita per *Bald. in leg. fin. in fin.* per illum *tex. in fin. C. de adult. Afflict. decif.* 50. & DD. omnes in *l. quibus diebus in princ. ff. de condit. & demonſtr.* ſecùs eſt in caſu præſenti, vbi impedimentum fuit datum ab ipſamet parte per calumnioſam reclamationem interpoſitam, quæ proptereà ſibi opitulari non debebat, iuxtà *tex. in d. l. fin. in fin. verb. C. de adult. & in d. l. quibus diebus in princ.* Act. eſt Anellus de Mondellis.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Decis. XVIII.

DEciſum hic D. Author refert. Terminum dierum 30. ad petendum primum beneficium poſt publicationem factam, & aliorum dierum 30. ad petendum ſecundum beneficium poſt elapſum primum, ſtatutum per *pragm. 16. de ordine iudic.* currere pendente reclamatione interpoſita à decreto publicationis, ſi in ea pars reclamans ſuccubuerit. Cuius meminit *Epiſc. Ricc. collect.* 3518. *Thor par. 3. comp. decif. verb. Terminus dierum.* Idem deciſũ refert *Reg. de Marin. lib. 1. reſol. cap.* 330. vbi ſic pluriès per S.C. deciſum refert, citans *D. Authorem in pragm. 16. de ordine iudic. num. 2.* idem tenet *Gizz. ad Reg. Capyc. Latr. decif. 96. nu. 15.* vbi per Collater. Conſ. deciſum refert, idem *Reg. de Marin. ad Reuert. decif. 579. poſt num. 3. verſ. Vlterius, Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. V. rit.* 260. *num.* 48.

Ad num. 1. Vbi habetur, quod pars reclamans ſi ſuccumbit in reclamatione, ſuccumbit etiam in curſu termini. Adde *Gramm. conſ.* 148. verum *Anton. de Amat. reſol.* 35. refert de obſeruantia Senatus Panormitani. Quod aut pars ſuccumbens propoſuit articulum friuolum, & cauilloſum, & tunc currit terminus. Aut articulus non fuit friuolus, & cauilloſus, ſed pars habuit iuſtam cauſam litigandi, & ſecùs eſt. Et iuſta cauſa eſt ſi abſoluatur ab expenſis, quod probat ex multis, *num.* 9.

Vbi obſerua, quod dato termino in aliqua
8 cauſa, ſi ab illo fuerit appellatum, & facto verbo fuerit confirmatus, & dictum: *Terminum aliàs datum debere currere ab hodiè*, pars quæ appellauit à dicto termino, non poteſt tacere nominationes teſtium, quæ ſecundum *pragm. 4. num. 9. de dilationibus*, illud debet fieri intrà quinque dies poſt termini intimationem, qui iàm fuerunt elapſi. Vt deciſum refert *Gallupp. in praxi S.C. par. 1. cap. 24. num. 2. Thor. in comp. decif. verb. Nominatio teſtium*, niſi in primo termino proteſtetur appellans, quod terminus non currat reſpectu nominationis faciendæ, prout deciſum per idem S. C. refert idem *Thor. par. 3. verb. Nominatio teſtium*, in cauſa Ill. Principis Hoſtiliani cum Ill. Marchione Polignani. Vbi dato termino in cauſa fuit per aliam partem petitus terminus ad laudandũ authorem, quo dato, & elapſo, elapſus etiam fuit terminus datus in cauſa. Vndè opus fuit dicere: *Terminus currat ab hodiè*, & in dicto termino prorogato fuit admiſſa nominatio teſtium. Sed ego firmiter credo non ex eo fuiſſe conceſſam nominationem, quia hic aderat proteſtatio, nè interim curreret terminus, vt *Thor.* ait, ſed quia pendente termino ad laudandum authorem, terminus datus currere non poteſt.

Obſerua 2. Terminum in cauſa datum non
9 currere, propter oppoſitionem aliquam etiam friuolam à parte datam, niſi Iudex dicat: *Terminus currat ab hodiè*. Sic deciſum refert *Thor. in 1. par. comp. verb. Terminus*, citans *Caramt. in ritu 69. nu. 5. in fin.* ſic teſtantem de practica, &

Muſcat.

*Muſcat.in praxi S.C.lib.1.par.5.gl.defendendum, num.*12.cui adde *Ricc. collect.*2457. Ideò ſi ſuper oppoſitione nulla fiat prouiſio,& actor ad vlteriora procedat, & poſteà prouideatur, quod exceptio oppoſita reſeruetur ad merita cauſæ, tunc alius terminus impartiendus eſt reo ad ſe defendendum, prout deciſum refert *Thor. in* 3. *par. comp. verb. Terminus, fol.*324. *col.*2.

Obſerua 3. Quod ſi pars petierit primum
10 beneficium, & fecerit nominationes teſtium, & pendente illorum examine fuerit elapſus ſecundus menſis ſecundi beneficij, poteſt illius lapſu non obſtante petere ſecundum beneficium infrà menſẽ à die publicationis factæ in primo beneficio, vt deciſum refert *Gollupp. in praxi S.C.par.*2.*diſp.*31.

Obſerua 4. Quod infrà quadraginta dies
11 poſt intimationem primæ petitionis principali, poſſunt recuſari Iudices, quibus elapſis non audiuntur recuſantes, vt eſt diſpoſitum per *pragm.* 15. §.6. *de ſuſp. Official.* Et ſuſpiciones debent ſubſcribi ab Aduocato, qui ſubſtinet onus cauſæ, vel à parte ipſa, *ibidem* §.4. Sed obſeruatio eſt ſi ſuſpicionis infrà dictos dies 40. fuerint firmatæ ab alio Aduocato, & pendente diſcuſſione ſi ſic firmatæ eſſent recipiendæ, elabatur terminus prædictus, & poſteà decidatur eſſe firmandas ab ipſo Aduocato, qui re vera, illas firmauit. An terminus prædictus debeat currere à die dictæ firmę validè poſteà factæ, vel cœpit currere à die dictæ firmæ inualidè factæ ab illo primo Aduocato. Incœpiſſe currere à die dictæ firmæ inualidè factæ, fundat *Conſ. Pratus lib.*1. *diſcept.forenſ. cap.*41. *& pract.obſeruat. obſeru.*58. quem laudat *Conſ. Petr.ſuper rit. M.C.V.rit.*265 *num.* 20. ad cuius *pragm.*explicationem vide *Conſ. Staib.reſ.*118. *lib.*2. qui multa colligit pro hac deciſione.

Blaſius Altimarus.

S V M.M A R I V M.

1 *Clericatum alleganti datur terminus ad probandum, & ſuper eo recognoſcitur.*
Vbi aliqua obſeruanda remiſſiuè. Obſ.
2 *Clericus fideiubens pro laico, etiam coram Iudice laico validè obligatur.*
*Et ratio validè obligationis expenditur, num.*13.
Concluſio hæc explicatur. Obſ.
3 *Fideiuſſor laicus fideiubens pro Clerico, poteſt conueniri coram Iudice laico.*
4 *Principalis obligatio ſi irritatur, nec acceſſoria fideiuſſio tenet.*
5 *Laicus pro Clerico in Curia ſeculari non obligatur, niſi principalitèr.*
6 *Expromiſſor qui dicatur.*
7 *Fideiubentis pro Clerico in Curia ſeculari nulla eſt obligatio, nec per quamlibet adiectionem conualidatur.*
*An ſit idem in fideiuſſione contractus, & fideiuſſione iudicij, num.*8.
Laicus fideiuſſor Clerici coram Iudice Eccleſiaſtico, an poſſit ab illo compelli. Obſ.
Laicus debitor reconuentus in Curia Eccleſiaſtica pro re merè ciuili, ſi fideiuſſorem laicum dederit, an ille poſſit ab illa Curia conueniri. Obſ.
9 *Obligatio præter legem, & contra legem diuerſum pariunt effectum circa acceſſoria.*
10 *Principalis obligatio ſi inualidatur, nec accedens fideiuſſio tenet, quamuis cum clauſula inſolidum obligationis.*
Quæ concluſio latè explicatur, & impugnatur Praſ. Merlin. Obſ.
11 *Fideiuſſio iudicij exponitur.*
12 *Fideiuſſio de exhibendo penès acta non præſtatur, niſi in iudicio.*
14 *Curator validè obligatur pro re à minore alienata, quamuis nulla ſit minoris obligatio.*
15 *Fideiuſſor non obligatur in duriorem cauſam.*
16 *Clericus in iure reputatur difficilis ad conueniendum.*
17 *Fideiubens per errorem facti, liberatur ab obligatione.*
18 *Quid ſi Clericus voluntariè det fideiuſſores coram Iudice laico.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Fideiuſſor Clerici conuenti in iudicio coram Iudice ſeculari, an validè obligetur, itàut teneatur adimplere contenta in fideiuſſione.

Laicus fideiuſſor Clerici coram Iudice Eccleſiaſtico, an poſſit ab illo compelli. Inualida exiſtente obligatione principalis, an ſit inualida obligatio fideiuſſoris, vel correi. Et alia plura ad materiam.

D E C I S I O XIX.

FVit introducta cauſa in S.C.ad relationem M.C.V. inter Antonium Ramagliam actorem, & Boetium Gabrielem conuentum vti fideiuſſorem Petri Antonij Lauiſta, in qua diſputabatur. An prædictus Boetius, qui fideiuſſerat in M.C. de præſentando dictum Petrum Antonium vti laicum, & de exhibendo quaſdam apocas originales penès ipſum Petrum Antonium exiſtentes etiam ſuo proprio priuato, & principali nomine, & inſolidum cum dicto Petro Antonio principali, qui ſe obligauerat vti laicus penès acta ipſius M.C. dùm poſteà Petrus Antonius principalis allegauit Clericatum, & petebat remiſſionem cauſæ ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticũ, potuiſſet dictus Boetius fideiuſſor laicus conueniri in Magna Curia ad obſeruantiam dictæ ſuæ fideiuſſionis, nõ obſtante Clericatu prætenſo per principa-

cipalem; M. C. iudicauerat pro actore com-
pellendo fideiuſſorem ad exhibendum apo-
1 cas, non obſtante quod reſpectu principalis
dediſſet terminus ſuper Clericatu allegato
ſeruata forma *ritum* 65. & 235. At S. C. du-
bitando contra decretum M.C. decreuit, eſſe
expectandum exitum Clericatus allegari per
principalem, quia ſi ille Clericatus excludere-
tur, ceſſabat exceptio allegata per fideiuſſo-
rem, ſed quando Clericatus principalis ad-
mitteretur, tunc diſcuti poterat articulus. An
laicus fideiubens pro Clerico in foro ſeculari
remaneret obligatus, necnè? & ideò interpo-
ſuit decretum confirmando decretum M. C.
quoad dationē termini ſuper Clericatu prin-
cipalis, verum interim debere ſuperſederi cō-
tra fideiuſſorem.

Ab hoc decreto reclamauit actor, & facta
iterum relatione per M. C. V. dicebat actor,
quod nullo modo poterat dubitari, quin fi-
deiuſſor eſſet validè obligatus pro Clerico,
etiam coram Iudice laico, quemadmodum
2 non poteſt negari, quod Clericus fideiubens,
pro laico, etiam coram Iudice laico rema-
neat validè obligatus, itàut pro dicta fideiuſ-
ſione poſſit conueniri, ſi non coram eodem
Iudice laico, tamen coram ſuo Epiſcopo, vt
plenè poſt *Ioan. & Rayn.* probat *Alber. in l.* 1.
num. 2. *in fin. verſ. Vndè ſi Clericus*, & iterum
num. 5. *ff. ſi quis in ius voc. non ierit*, vbi idem pro
abſoluto admittit *Bart. num.* 2. *verſ. Et ideò ſi
Clericus, Ang. nu.* 4. *propè fin. verſ. Item hæc lex,
Iaſ. num.* 10. *Iacobin. num.* 8. *Oroſc. num.* 5. *Surd.
conſ.* 396. *nu.* 23. *vol.* 3. ergò eodem modo, imò
multò fortius remanebit obligatus laicus, qui
in foro ſuo ſeculari fideiubet pro Clerico, &
propterea fruſtrà expectabatur exitus Cleri-
catus prædicti, nec interim erat ſuperſeden-
dum contra fideiuſſorem laicum.

Præterea hanc quæſtionem format *Specul.
in rubr. de compet. Iud. adit.* §. 1. *num.* 26. *verſ. Sed
pone*, & poſt diſputatum articulum ad partes
3 concludit, quod fideiuſſor laicus poterit con-
ueniri coram Iudice laico, & cum *Specul.* vide-
tur conuenire, *Bald. in l.* 1. *in fin. C. de priuileg.
dotis, Roman. ſing* 633. incip. *Nunquid fideiuſſ. &
Hyppol.* ferè per eadem formalia verba in *rub.
ff. de fideiuſſ. num.* 311. *Guid. Pap. deciſ.* 526. *num.*
6. & hanc opinionem defendit *Borrell. conſ.* 11.

Attamen idem *Alber. in d. l.* 1. *num.* 6. *verſic.
Sed quid è contra, ff. ſi quis in ius voc. non ier.* vide-
tur tenere contrarium in laico fideiubente
pro Clerico in foro ſeculari: nàm inquit, quòd
ſi laicus pro Clerico fideiubet de illum præ-
ſentando coram Iudice ſeculari ſub certa pœ-
4 na, hæc promiſſio non tenet, nec obligat fi-
deiuſſorem, quia ſi non tenet principale, nec
etiam tenet acceſſorium, per *tex. in l ſeruus, &
l. quoties, ff. ſi quis caut. & l. cum lex, ff de fideiuſſ.*
Eſt enim expreſsè prohibitum in iure, vt Cle-
rici non poſſint conueniri coram Iudice ſe-
culari, *Auth. ſtatuimus, Cod. de Epiſc. & Cler.* &
ideo ſubdit, cautela erit, vt laicus promittat
ſub pœna principalitèr ſe curaturum, & factu-
rum, quod Clericus ſe præſentet coram Iudi-
ce ſeculari, & ità teſtatur ſæpè fieri ſe vidiſſe:
5 & re vera ità Nos quoque practicamus, dùm
fideiuſſiones præſtandas per Clericos in no-
ſtris Tribunalibus ſecularibus, quas non ad-
mittimus, niſi per viam expromiſſionis, eſt
enim *ritus* expreſſus *M. C. V.* 194. qui ponit
formam huius expromiſſionis in *ipſo tex. &
Carauit. in rit.* 200. *num.* 3. aſſignat rationem.
6 Expromiſſor namque dicitur, qui pro non
obligato promittit, *l. ſi quis accepto, ff. de cond.
ob cauſ. l. & eleganter, §. ſeruos, ff. de dol. l. aliquan-
dò, ff. ad Vell. l. qui libertinus, ff. de oper. liber.* fa-
ciendo propriam alienam obligationem, *Cra-
uett. conſ.* 272. *num.* 13. *Pancirol. conſ.* 41. *num.* 24.
& 36. *Herring. de fideiuſſ. cap.* 27. *num.* 84. *Erneſt.
Cothoman. reſp.* 77. *num.* 5. *lib.* 2.

Hanc eandem opinionem videtur ample-
xus *Petr. Iac. Aurelian. in ſua practic. rubr.* 63. *de
cauſ. ex quib. vaſſ. quant. eſt de iure ſcripto, nu.* 123.
*verſ. Item fidei-ſſores, Henric. Bouer. ſingular. in-
cipien. cautio, & fideiuſſio, num.* 7. vbi expreſsè
7 dicit, quòd fideiuſſor datus per Clericum in
iudicio ſeculari conuentum non obligatur:
imo ſubdit, quod nec conualidatur talis in-
ualida fideiuſſio per quamcumque adiectio-
nem, argum. *l. Seius, & Agerius, ff. ad leg. falcid.*
& per omnia ſequitur *Herring. de fideiuſſ. cap.*
14. *num.* 18. & 19. & eandem opinionem vti
veriſſimam amplexus eſt *Praſ. de Franchis dec.*
400. *num.* 8. in qua ità fuit deciſum, dum prin-
cipalis ſe obligauerat, vt laicus in M.C. & de-
derat fideiuſſorem laicum de ſoluendo quic-
quid fuiſſet iudicatum, qui etiam ſe obligaue-
rat ſuo proprio, & principali nomine, & inſo-
lidum, & poſteà repertum fuit, principalem
eſſe Clericum, & ſic eſt propriè caſus noſter.
Sed hæc opinionum diuerſitas videbatur fa-
cili negotio concilianda fœdere diſtinctio-
nis, vt ſcilicet prima opinio affirmatiua pro-
8 cedat in fideiuſſore contractus, ſecunda verò
in fideiuſſore iudicij, ad quem fideiuſſorem
ſonant expreſsè verba *Alber. in d. l.* 1. *nu.* 6. *verſ.
Sed quid è contra*, dùm format quæſtionem in
fideiuſſore de præſentando Clericum coram
Iudice laico.

Ratio differentiæ inter vnum, & alterum
caſum eſt, quia in primo caſu fideiuſſio con-
tractus non comprehendit obligationem à
lege prohibitam, quia Clericus principalis, ſi
non poteſt conueniri pro ſua obligatione ex
eo contractu coram Iudice laico, poterit ta-
men conueniri coram ſuo Iudice Eccleſiaſti-
co, & ſic non eſt omninò inutilis obligatio
principalis, & per cōſequens, neque fideiuſſo-
ris, quæ eſt acceſſoria, & in hoc caſu loquitur
Afflict. deciſ. 206. *in princ.* licet eam etiam re-
putet dubitabilem, *Praſ. de Franch. deciſ.* 400.
circà

circà finem, *verſ. Vltrà quod deciſio.*

In ſecundo verò caſus ſecus eſt, nàm conti-
net obligationem prohibitam, tàm de iure
ciuili, per *auth. ſtatuimus, C. de Epiſcop. & Cler.*
quàm de iure Canonico, per *cap. ſi diligenti de*
foro compet. per quę iura expreſsè prohibetur,
nè Clericus cogi poſſit ad ſtandum iuri corã
Iudice ſeculari, & in hoc caſu loquitur *Alber.*
in d.l. 1. prout inſinuant illa verba *Alberici* poſt
9 *num.* 6. ibi: *Iura contraria non obſtant, quia ibi*
erat præter legem, & tunc valet acceſſorium, licet
non valeat principale, hac autem contrà legem,
vbi non valet principale, nec acceſſorium, & pro
hac diſtinctione conuenit *Gloſ. in verb. Statu in*
l. defenſiones, C. de except. Bald. in l. cùm eorum, C.
de ſentent. & interl. omn. iud. & ſecundùm hanc
diſtinctionem in effectu poſt aliquam inuolu-
tionem concludit *Muſcatell. in praxi fideiuſſ. p.*
2. q. 9. num. 34. *cum ſeqq.* & ſignantèr *num.* 41.
nulla tamen de prædictis facta mentione.

Nec huic diſtinctioni obſtabit clauſula in
fideiuſſione adiecta, quòd principalis, & fide-
iuſſor velint teneri proprio, priuato, & princi-
pali nomine, & inſolidum, & ſic effecti ſunt
duo rei debendi inſolidum, per *auth. hoc niſi, C.*
de duob. reis.

Nàm illa nullitas in obligatione reſpectu
10 principalis deſtruit obligationem fideiuſſo-
ris, nedùm vti ſimplicis fideiuſſoris, ſed etiam
vti inſolidum obligati, vt optimè fundat
Præſ. de Franch. d. deciſ. 400. *num.* 6. 8. *&* 9. & ad
id tendit illud dictum *Henr. Boer. d. ſing. in*
verb. Cautio, & fideiuſſio, quod hæc fideiuſſio
facta pro Clerico principali obligato coram
Iudice laico non conualidatur per quamcum-
que adiectionem, prout ſupra meminimus.

Vis modo ſtat in decernendo. Ad quem ex
duobus caſibus noſter caſus applicetur? & põ-
deratis verbis obligationis, ſeù fideiuſſionis
non poteſt negari, quod eſt mœra fideiuſſio
11 iudicij, nõ autem contractus, obligatur enim
principalis ipſe ad ſe præſentandum intus
carceres M. C. & ad exhibendum penès acta
eiuſdem apocas originales penès ſe exiſten-
tes, & ad maiorem cautelam dedit in fideiuſ-
ſorem dictum Boetium, qui etiam vti princi-
palis ſe obligauit inſolidum ad omnia per eũ
promiſſa, & in hac forma obligationis exem-
plificant fideiuſſionem iudicij, *Alber.* & reli-
qui DD. vbi ſupra.

Vltrà quod dùm obligatio, & fideiuſſio eſt
facta in iudicio vertente inter actorem, & reũ,
& eſt ſtipulata penès acta eiuſdem iudicij non
poteſt negari, quin ſit fideiuſſio iudicij, non
contractus, ex traditis per *Mareſcott. lib.* 2. *var.*
reſol. cap. 121. *num.* 8. poſt *Bart. in l.* 1. *ff. iudic. ſol.*
Ruin. conſ. 98. *num.* 4. *lib.* 5. *Surd. conſ.* 362. *nu.* 25.
& conſ. 271. *num.* 39. *&* 46. *lib.* 2. Idem pro ab-
ſoluto admittit *Vin. deciſ.* 210. *num.* 2. *lib.* 2. qui
tradit regulam, quod vbi fideiuſſor fideiubet
penès acta iudicij, dicitur fideiuſſor iudicij.

12 Tantò magis, quia ſumus in fideiuſſione de
exhibendo penès acta, de qua loquitur *tex. in*
l. Celſus ſcribit, §. item Celſus, verſ. Item ſi quis fa-
cultatem, ff. ad exhibend. & l. ſi eo, §. ſi poſt in fine
eod. quæ non præſtatur, niſi in iudicio, *l. Iulia-*
nus ſcribit, §. ſi quis rem, verſ. Quantum autem, l. ſi
optione cùm l. ſeq. §. 1. *eod. tit. ad exhib.* & ſic nul-
lo quæſito colore poteſt negari, quin ſit fide-
iuſſor iudicij, & ſucceſſiuè caſus noſter verſa-
tur in fideiuſſore iudicij comprehenſo in ſe-
cundo caſu diſtinctionis.

Quæ quidem diſtinctio non poteſt impu-
gnari ſub prætextu, quòd ſi eſset vera, ſeque-
retur, vt in caſu contrario, quãdo ſcilicet Cle-
ricus fideiubet pro laico in iudicio coram Iu-
dice ſeculari, & tamen contrarium eſt verius
ex doctrina *Alber.* communiter approbata in
d. l. 1. *num.* 5. *ff. ſi quis in ius voc. non ier.* Nàm in
13 promptu eſt ratio differentiæ, quæ emergit
ex natura acceſsorij, quod ſequitur naturam
ſui principalis, *l. cùm principalis, ff. de reg. iur. l.*
cùm lex, ff. de fideiuſſ. cap. acceſſorium de reg. iur. in
6. & ideò quando Clericus ſe obligat princi-
paliter, & tanquam principalis in iudicio ſe-
culari, fideiuſſio laici eſt acceſsoria ad obli-
gationem principalem Clerici, & propterea
non eſt mirum, ſi exiſtente nulla obligatione
principali reſpectu Clerici, erit etiam nulla
acceſsoria reſpectu laici, & ex eadem ratione,
quandò laicus ſe obligat principalitèr in iu-
dicio ſeculari, Clericus verò fideiubet pro
laico, tunc obligatio Clerici eſt acceſsoria ad
obligationem laici, & per conſequens ſequen-
do naturã obligationis principalis laici, erit
quoque valida obligatiò acceſsoria ipſius
Clerici, licet Clericus pro ea non poſſit con-
ueniri coram Iudice laico, ſed ſolùm coram
Eccleſiaſtico.

Neque huic regulæ obſtat *tex. in l. etſi is, C.*
14 *de præd. minor.* vbi valet obligatio Curatoris
pro re minoris ab ipſo alienata reſpectu pro-
priæ obligationis ipſius Curatoris, licet re-
ſpectu minoris ſit nulla. Nàm etiam in eo *tex.*
obligatio principalis reſpectu cõtractus alie-
nationis eſt valida in damnum Curatoris alie-
nantis, itàut ipſe contrauenire non poſſit, ſe-
cundùm *Bald. in d. l. etſi is, num.* 1. *verſ. Alij di-*
cunt, quem approbando ſequitur, *Crauett. de*
indemn. mulier. num. 21. & ideò conſequens eſt,
vt ſit etiam valida obligatio acceſſoria reſpe-
ctu perſonæ, & pignorum ipſius Curatoris.

Sed dato, quòd caſus noſter verſetur in
primo caſu ſupradictæ diſtinctionis, adhùc
inſurgit maior difficultas; nàm fideiuſſor lai-
cus tempore ſuæ fideiuſſionis non habebat
notitiam, quod principalis, pro quo fideiube-
bat, eſſe Clericus, ſed credebat fideiubere pro
mœro laico, quem tunc ſimpliciter ſe gerebat
principalis, ſed eo poſteà comperto Clerico,
15 vtrique ipſe fideiuſſor remanere ſtrictius, & ſic
in plus, quam principalis, quo caſu certum eſt,
quod

etiam Mediator ipſe dicatur Mandans, vt eſt
particularis doctrina *Angel. de maleſ. in verb.
Semproaium mandatorem q. 6. num. 16.* vbi ait,
quod ſi mando tibi, & tu mandes alij, tu ſe-
cundò mandans teneris, vt ego principalis, &
primò mandans, ſequitur ibi *Anguſt. de Ari-
min. & Hippol. de Marſ. ſing.* 181. fuit originale
dictum *Bald. in l. vnic. §. nè autem nu. 18. C. de
caduc. toll.* per *tex. in l. ſi ego, ff. quod vi, aut clam*,
alios congerit *Farin. quaſt.* 130. *nu.* 41.

Hoc enim caſu videntur plures Mandan-
tes, vnus immediatus, qui mandat Aſſaſſino
5 percuſſori, alter mediatus, qui mãdat Media-
tori, & ſic teneneur ſinguli eadem pœna, vt
latè probat *Farin. q.* 136. *nu.* 10. per *tex. in l. ſi
quis id, quod, ff. de iuriſd. omn. iud. in final. verb.
cum leg. ſeq.* & in proprijs terminis videtur *tex.*
manifeſtus *in l. 2. ff. mand.* vbi traditur, manda-
tum contrahi inter nos, ſiuè mea gratia tan-
tùm tibi mandem, ſiuè aliena tantùm, & ſic
mediator hic licèt aliena gratia mandauerit,
nempè illius, qui ſibi mandauerit, tamen ipſe
principalitèr tenetur actione mandati, ergò
ipſe eſt mandaror propriè.

Imò hic Medistor poteſt dici nedum Man-
6 dans, ſed etiam Mandatarius, quia reſpectu
primi Mandantis eſt Mandatarius ad occidi
faciendum, licèt reſpectu percuſſoris ſit Man-
dans, & proindè ſi ſuam Mandatoris operam
præſtitiſſet mrdisnte pecunia, proculdubio
duplici reſpectu includeretur *in Pragmat.* vno
modo, vti Mandans, dùm ipſe mandauit Per-
cuſſori, vt mediante pecunia occideret; altero
modo vti Mandatarius, dùm ipſe præſtitiſſet
opem Mediatoris, accepta pecunia pro ſua
opera, ex conſideratis per *Capyc. deciſ.* 155.
num. 17.

Secundò, quia hæc *Pragmat.* non eſt corre-
7 ctoria iuris commnnis, ſed continet diſpoſi-
tionem ſecundum ius commune, ſtatuens pœ-
nam à iure communi ſtatutam, & proindè re-
cipit omnes interpretationes, ampliationes,
& limitationes, quas recipit ius commune,
ſiuè loquatur in rem, ſiuè in perſonam, vt pro
abſoluto tradit *Villagut de extenſ. leg. in tit. de
extenſ. leg. correct. & pœnal. ſimul num. 91. in fin.
nu. 102. in fin. & nu.* 111. vbi infinitos cumulat.

Et de iure communi in quolibet delicto
8 Auxiliator punitur eadem pœna, qua princi-
palis delinquens, ſi cum auxilio dedit cauſam
delicto, vt probat *Farin. q.* 131. *nu.* 40.

Id quod multò fortiùs procedit in Aſſaſſi-
9 nio, nàm præſtantes auxilium Aſſaſſinis pu-
niuntur eadem pœna, quandò non ignorant
qualitatem aſſaſſinij, & pecuniæ interuentum,
Farin. q. 123. *nu.* 33. & 34.

Qund quidèm auxilium triplici tempore
10 præſtari poteſt in quolibet delicto. Primò
ſcilicet ante delictum. Secundò, in ipſo actu
delicti. Tertiò poſt delictum commiſſum, vt
pulchrè explicat *Bart. in d. l. is, qui opem, ff. de
furt.* & reſpectu primi temporis ſcilicet antè
delictum, quod reſpicit caſum noſtrum, non
ſolùm Mediator ipſe, qui tractat delictum
inter Mandantem, & Mandatarium, de quo
Nos agimus, dicitur præſtare auxilium, ſed
etiam is, qui literas de delicto tractantes ali-
11 cui tranſmiſit, item & Nuncius portans lite-
ras, in quibus tractatur de committendo de-
lictum, ſi tamen ſcientèr dictas literas porta-
uerit; idem ſi portauerit ambaſciatam, vt poſt
innumeros relatos tradit *Faria. q.* 130. *nu.* 41.
item, & mutuans pecuniam cauſa inueniendi
12 Aſſaſſinum punitur vt principalis, *Villagut.
d. tit. de extenſ. leg. correct. & pœn. ſimul num.* 95.
q. 6. per *text. in l. vtrum, ff. de parricid. l. qui do-
mum, ff. de adult.*

Quòd autem hæc *Pragm.* non ſit correcto-
ria iuris communis, ſed potiùs conformis iu-
ri communi, conſtat *ex Farin. d. q.* 123. *nu.* 101.
& 104. vbi poſt relatas illas duas opiniones
contrarias, quarum altera in hoc crimine aſ-
13 ſaſſinij punit pœna ordinaria mortis natura-
lis ſolùm conatum, & affectum, etiam ſi non
ſequatur effectus; altera verò punit conatum,
& effectum ſolum, non ſequuto effectu, pœna
extraordinaria tantùm, non autem pœna or-
dinaria, ipſe conciliat has duas opiniones, vt
Prima procedat, quando in hoc crimine aſſaſ-
ſinij fuit deuentum ad actum proximum. Se-
cunda verò, quandò non fuit deuentum ad
actum proximum, pro qua conciliatione af-
fert maximum numerum DD. & licèt ibidem
referat aliquos DD. qui etiam in caſu, quo
fuit deuentum ad actum proximum, volunt,
non eſſe locum pœnæ ordinariæ, effectu mor-
tis nõ ſequuto, tamen ex Cathalago DD. quos
ipſe adducit, conſtat, quod contraria opinio
affirmatiua eſt in ſatis numero copioſiſſimo
magis communis, & vbique vſu recepta, &
præſertim in hoc Regno, eiuſque Supremis
Tribunalibus, vt legitur apud *Gram. vot.* 8. &
9. reprobata conciliatione eiuſdem *Gram. in
fine dicti vot.* 9. prout aduertit *Petr. à Plaza
in epitom. delict. cap.* 19. *nn.* 10. *verſ. rurſus, & il-
lud coaueait, & nu.* 11. eandemque conciliatio-
nem latiùs proſequitur *Villag. d. tract. de extenſ.
leg. in tit. de crim. aſſaſſin. pœna fol. mihi* 318. *nu.*
11. *cum ſeq.*

Nec eſt curandum de alio *voto* eiuſdem
14 *Gram.* 20. vbi fuit deuentum ad vulnera, &
tamen non fuit impoſita pęna ordinaria mor-
tis, ſed triremium tantùm, nàm ſibi fuerunt
plura alia conſiderata pro defenſione inquiſi-
ti ad excluſionem pœnæ ordinariæ, & ſignan-
tèr iniuriæ illatæ inquiſito, & prouocationes
cum inceſſibus prouocatiuis antè Apotecam
inquiſiti cum hominibus armatis pro illum
occidendo, quod ſpecificè conſiderat, & pon-
derat *Villag. vbi ſupr. nu.* 17. *propè fin. verſ. adde
etiam hic*, & tamen adhùc maior pars voto-
rum etiam Regentiũ fuit contrà *votum Gram.*

cum

Digitized by Google

cum quo concurrit ſolus Regens de Colle, vt
ipſe refert *in final.verb.* quæ quidem duo Vo-
ta tāquàm mitiora maluit ſequi D. Raymun-
dus de Cardona tunc Protex, quàm aliorum
magis rigoroſa, licèt in maiori numero.

Eadem opinio fuit vſu recepta,& approba-
15 ta per Mag.Reg.C.V.Regni Siciliç vltrà Pha-
rum, vt refert *Capyc.deciſ.*155. vbi fuit deuen-
tum ad vulnera tantùm, morte non ſequuta,
& tamen Aſſaſſini fuerunt pœna mortis puni-
ti. Similitèr & per Senatum Mediolanenſem,
16 vbi Aſſaſſini, qui non perueнerant ad alium
actum proximum, quam conferendo ſe ad
locum, vbi erat patrandum aſſaſſinium, fue-
runt furca ſuſpenſi, *Caſſan. in Conſuetud. Bur-
gund.rubr.1. col.mihi 20. verſ. aduerte tamen,
& Baiard. ad Clar. in §.aſſaſſinium* poſt *num.*24.
Et licèt nunquàm illa opinio fuiſſet vſu rece-
pta ſufficeret, quòd haberet tot ſequaces, vt
poſſet dici communis opinio, etiam ſi altera
eſſet magis communis, nàm hoc caſu, quan-
17 dò ſtatutum ad tollendas diſſentiones inter
DD.approbat vnam opinionem potiùs, quàm
alteram, tunc illud ſtatutum nō dicitur exor-
bitans, & correctorium iuris communis, ſed
potiùs conforme iuri communi, quia antè
ſtatutum erat in arbitrio Iudicis, ſequi hanc
potiùs, quàm illam opinionem, nec errabat
ſequendo magis vnam, quàm alteram, ità
probat *Burg.de Paz in Proœm.ll.Taur. nu.*432.
cum ſeqq.

Tantò magis, quia pro hac opinione eſt
text. expreſſus, & capitalis de iure Canon. *in
cap.pro humani de homic. in* 6. à quo ius ciuile
mutuatum eſt totam hanc materiam aſſaſſi-
nij; Noſtra igitur *Pramgmat.* quæ approbauit
illam opinionem, vt in crimine aſſaſſinij pu-
niretur affectus, etiam non ſequuto effectu,
quandò fuit deuentum ad actum proximum,
non poteſt dici exorbitans, aut correctoria
iuris communis, ſed potiùs conformis iuri
communi.

Prætereà, quia in eodem articulo erat ma-
18 xima diſſentio inter DD. quandò diceretur
eſſe deuentum ad actum proximum in hoc
crimine,& aliqui erant in opinione, quod ex
ſolo motu de loco ad locum, nempè ex acceſ-
ſu ad locum committendi aſſaſſinij diceretur
deuentum ad actum proximum; Alij verò re-
quirebant etiam inſultum in perſonam Occi-
dendi, licèt nulla fuiſſet ſequuta percuſſio:
Alij verò vltrà inſultum requirebant etiam
aliquam percuſſionem, licet contenti eſſent,
quod non ſequeretur vulnus: Alij verò deſi-
derabant, quòd eſſet deuentum ad actualem
offenſionem in perſonam immediatam, ità
quod non daretur alius actus magis proxi-
mus, & per Agentem non ſteterit, quominùs
delictum fuerit ſequutum, faciendo quicquid
potuit, & Alij demùm negabant, omninò di-
ci deuentum ad actum proximum, niſi ex of-
fenſione fuiſſet ſequutum vulnus, vt conſtat ex
*Farin.d.q.*123.*num.*106. *vſque ad num.*108. vbi
citat Authores, vſquè ad nauſeam more ſo-
lito.

Eadem noſtra *Pragmat.* volens omnes ſe-
19 dare diſceptationes in hoc articulo amplexa
fuit hanc vltimam opinionem tāquàm ęquio-
rem, & mitiorem, & ſic declarando opinio-
nes dubias de iure communi approbauit pri-
mam opinionem, vt in aſſaſſinio ad finem pu-
niendi Aſſaſſinos pœna ordinaria mortis na-
turalis ſufficeret conatus, ſi deuentum ſit ad
actum proximum, quantumuis non ſit ſequu-
ta mors. Item declarauit actum proximum,
vt non ſufficeret quilibet actus, niſi ex eo ſe-
quatur vulnus, ergò in vtroque capite non
poteſt dici, quod ſit exorbitans, aut correcto-
ria iuris communis, ſed omninò conformis,
& ſucceſſiuè ad illius interpretationem in-
trant omnes ampliationes, limitationes, &
declarationes de iure communi, inter quas
illa eſt præcipua, vt puniantur eadem pœna
tàm Principales, quàm omnes auxilium præ-
ſtantes quoquo modo, vt ſuperiùs fundaui.

Tertiò, quia dato, quod poſſet dici exorbi-
20 tans, & correctoria iuris communis, adhùc
de iure poſſet extendi ad hunc caſum, de quo
quærimus, ſi attendamus rationem in ipſa
Pragmat. expreſſam, quæ conſiderat immani-
tatem huius abominandi,& deteſtandi crimi-
nis, frequentiam,& facilitatem illud commit-
tendi, & pro reprimendo audaciam, & fre-
quentiam illius ſatis immoderatam, fuit hæc
Pragmat. promulgata, ità conſtat tàm ex ver-
bis aſſertiuis in proœmio ibi (*Conſiderando,
che queſto delitto d'aſſaſſini è ragioneuolmente da
tutte le leggi abborrito, come abomineuole, e dete-
ſtabiliſſimo, dal quale ſe le perſone non ſi aſtraheno
con la ſeuerità della pena, ſe li apparecchia facilità
di commetterſi per la malitia humana, e frequen-
za del delinquere immoderatamente creſciuta, &
augmentata*) &c. & in diſpoſitiuis, vt ibi (*Sta-
tuimo, & ordinamo, per reprimere l'audacia di de-
linquere, e la frequenza di sì horrendo delitto*) &c.

Hæc ratio procul dubio non minus com-
prehendit Mandantem, & Mandatarium,
quàm ipſum Mediatorem, qui re vera eſt,qui
præbet cauſam delicto, ſubminiſtrando ope-
ram ſuam in conducendo Aſſaſſinum, quem
non conduxiſſet Principalis mandans, & pro-
petereà ſine eius opera non habuiſſet effectum
delictum:

Imò non eſt ponere os in Cœlum, ſi dica-
21 mus, quod magis delinquit hic Mediator,
quàm Principalis mandans, quia de Media-
tore nullam ſuſpitionem penetrare potuit is,
contrà quem ſit tractatus; & proindè etiam
ſi videat Mediatorem alloqui aliquem malæ
vitæ, & famæ, non poteſt ſuſpicari, aliquid
machinari contrà ſe, dùm cum illis nullam
habet ſuſpitionis cauſam,& ſic non poteſt ſibi

præcauere, quòd ſi vidiſſet Principalem allo-
quentem, ſecus eſſet, quia de facili poſſet ſu-
ſpicari, nè aliquid moliatur contra ſe, & ſuc-
ceſſiuè poterit ſibi præcauere.

Si ergò ratio ſcripta in hac *Pragmat.* ità mi-
22 litat in Principalibus, Mandante ſcilicèt, &
Mandatario, quemadmodùm in Mediatore,
imò magis militat in Mediatore, quàm in
Principalibus, nunc ſuccedit alia iuris con-
23 cluſio, quòd quando ratio eſt ſcripta in lege
etiam correctoria, & pœnali: tunc ex identi-
tate, vel maioritate rationis eſt licita exten-
ſio ad caſum non expreſſum, quia non dicitur
propriè extenſio, dùm ratio ipſa loquitur,
quæ extendit verba legis ad omnem caſum,
vbi eadem ratio reperitur, ità probat *Imol. in
clem. 1. nu. 18. col. 3. verſ. ex iſta gloſ. de elect.* vbi
poſt *Ant. de Butr.* dicebat, quod hoc caſu non
extenduntur verba rationis, licèt extendan-
tur verba ſtatuti, ſubdens idem *Imol.* hæc ver-
ba eſſe notanda propter ſtatuta, quæ in prooœ-
mijs ponunt verba latiora, quàm poſteà repe-
tant in ſtatuto ſpecifico, quod latiſſimè com-
probat *Hippol. Marſ. conſ. 61. à nu. 1. ad 13. &
in l. ſi quis viduam nu. 13. ff. de quaſt. & in l. qui
falſam, §. accuſatio nu. 6. ff. de falſ.* diffusè *Decian.
lib. 9. cap. 32. nu. 8. per tot.* & diffuſiſſimè *Villa-
gut., de extenſ. legum, in tit. de extenſ. leg. correct.
& pœn. ſimul, quaſt. vnic. in 1. fall. nu. 36. cum
ſeq.* & hoc etiam in ſtatuto concepto in per-
ſonam, *Farinac. conſ. 85. nu. 73. in fin.* coniuncta
3. lim. nu. 76.

Imò eſt licita extenſio in ſtatutis correcto-
24 rijs iuris communis nedùm ad caſum, in
quo viget ratio expreſſa in ipſo ſtatuto; ſed
etiam ad caſum, in quo viget ratio iuris com-
munis, quod corrigitur, ità *Napodan. in Con-
ſuetud. mulier de dotib. in verb. quibuslibet, verſ.
ſed quid ſi filij, Præſ. de Franch. deciſ. 366. nu. 10.
verſ. & poteſt etiam eſſe ratio.*

Comprobatur id, quia ex eadem ratione
expreſſa conſtat, quod hæc *Pragmat.* tendit in
fauorem Reipublicæ, cuius intereſt, nè deli-
cta remaneant impunita, & vt Prouincia
25 quieta remaneat, & tunc intrat ſolemnis do-
ctrina *Bart. in d. l. quemadmodum, C. de agric. &
cenſib. lib. 11. nu. 4.* qui ait in indiuiduo, quod
cum pertineat ad fauorem Reipublicæ punire
maleficia, ad hoc vt Prouincia quieta perma-
neat, pœna ſtatuti punientis facientem male-
ficium punietur fieri faciens; vndè cùm in ca-
ſu noſtro hic mediator fieri faciens delictum,
vt ſuprà probaui, non minus delinquat quàm
Principalis mandans, vtique eadem pœna,
& ipſi mediator puniri debeat.

Quartò, & vltimò, quia ſi hæc *Pragmat.* in
caſu ſuo non comprehenderet Mediatorem,
quotieſcumque accideret caſus in *Pragmat.*
comprehenſus cum interuentu Mediatoris,
eius diſpoſitio remaneret inanis, & vacua, &
penitùs eluſoria nedùm reſpectu ipſius me-
diatoris, & de quo eſt noſtra quæſtio, ſed etiã
reſpectu vtriuſque Principalis tàm Mandato-
ris, ad cuius inſtantiam fit aſſaſſinium, quàm
26 Mandatarij, qui dicitur percuſſor, & nè ſta-
tuta remaneant eluſoria, introductum eſt de
iure, & quomodocumque ſint concepta ver-
ba ſtatuti, omninò ſit facienda extenſio de
perſona ad perſonam, itàut in ſtatuto com-
prehendantur non ſolùm Principales in deli-
cto, verùm etiam Participantes, vt cooperan-
tes in ipſo delicto, ità conſtat ex *Canoniſt. in
clem. 1. de ſepult.* in declaratione illius *tex.* dum
volunt, quòd illa conſtitutio, per quam de-
clarantur excommunicati omnes, qui in Ci-
miterijs Eccleſiæ tempore interdicti in caſi-
bus à iure non permiſſis, vel publicè excom-
municatos, aut nominatim interdictos, vel
vſurarios manifeſtos ſcientèr ſepelire præ-
ſumpſerint, licet non ſolùm actu ſepelientes,
ſed omnes cooperantes in ſepeliendo, prout
ſunt Clerici celebrantes diuinum Officium
pro talibus ſepeliendis, aſſociantes, iubentes,
ſeù permittentes ſepeliri in loco ſacro, deſe-
rentes cæteos circà funus, & huiuſmodi, quia
actu ſepelientes, vt pluries, ſolent eſſe perſonæ
viles, in quibus præſumitur ignorantia; &
proindè conſtitutio eos non ligat, & ſi neque
cooperantes comprehenderentur, illa conſti-
tutio illuderetur, ità omnes *Canoniſt.* ibi, &
fuſiſſimè *Villagut. d. q. vnic. num. 81. cum ſeqq.* &
propriè poſt *nu. 82. verſ. idem probatur.*

Quòd autem in hoc caſu *Pragmat.* reddere-
27 tur fruſtatoria, in promptu eſt, ſiquidem ſi
Pragmat. non comprehendat Mediatorem,
quia non loquitur de Mediatore, & Mandata-
rio tantùm, ſequitur pernecesſè, quod *Pragm.*
non poterit habere locum, niſi quando Man-
dator ſuo proprio ore, & immediatè alloqu-
tus eſt Mandatarium, dando ei mandatum de
occidendo mediante pecunia ſoluta, aut pro-
miſſa, ergò quotieſcumque committitur aſ-
ſaſſinium in caſu *Pragm.* cum interuentu me-
diatoris, *Pragmat.* non poteſt habere locum
reſpectu principalis Mandantis, quia non po-
teſt dici Mandans in caſu *Pragmat.* dum ipſe
non dedit mandatum immediatè ſuo pro-
prio ore, quia non eſt caſus *Pragm.* nec etiam
habere locum reſpectu principalis Mandata-
rij percuſſoris eadem ratione, quia Mandans,
& Mandatarius ſunt correlatiui, & non dato
28 Mandante, non poteſt dari Mandatarius, nàm
deſtructo vno ex correlatiuis deſtruitur aliud,
& ſic remoto vno, remouetur aliud, *l. 1. C. de
cupreſ. lib. 11. l. fin. ff. de accept. & in l. fin. C. de
ind. viduit. toll.* latè *Euerard. loco 76. à correlati-
uis,* latiùs *Farin. conſ. 95. num. 74.* & fuſius *De-
cian. lib. 9. cap. 3. in princ.* loquens in ſpecie de
Mandante, & Mandatario, & *num. 3.* infert,
quod quotieſcumque vnus non poteſt dici aſ-
ſaſſinus, nec etiam alter.

Et quemadmodùm non poteſt dici Man-
dans,

dans, niſi immediatè ſuo ore det mandatum mandatario, ità non poteſt dici mandatarius, niſi qui immediatè ſuis proprijs auribus ſuſcipiat mandatum ab ore mandantis, nequaquam poteſt habere locum in mediatore, quia de eo non loquitur *pragm.* ergò nemo ex prædictis delinquẽtibus includeretur in *prag.* & ſic in totum ceſſaret *pragm.* in hoc caſu, nè igitur in caſu noſtro *prag.* reddatur eluſoria, omninò comprehendet etiam mediatorem.

His tamen non obſtantibus contrarium fuit deciſum per S.C. ad relationem M. C. V. ſub die 24. Septembr. 1615. in cauſa Minichelli Camugli inquiſiti de lethali vulnere illato, mediante pecunia in perſonam Franciſci Morales per Petrum Paulum David mandatariũ ex mandato ad occidendum ei dato per Iuliũ Rummum, mediante dicto Minichello Camuglio, qui fuit mediator inter Iulium mandantem, & Petrum Paulum mandatarium, vt in Banca Danielis Actuarij M. C. V. confirmando decretum M. C. V. quæ habuit pro vero, quod *prag.* quæ loquitur de mandatore, & mãdatario, non comprehendat mediatorem, & propterea decreuerat, quòd ſuperſederetur in forjudicatione dicti Minichelli mediatoris; ſed reſpectu Petri Pauli mandatarij eodem decreto fuit dictum, quod procederetur ad forjudicationem, & ad rationes ex aduerſo ponderatas fuit replicatum.

Quoad primam, quod mandans proprie
29 dicitur, qui ſui tantùm gratia, & ad ſui commodum mandat, vt pro regula tradit *Decian. tract. crimin. lib. 9. cap. 31. in princ.* & in ſtatutis præſertim pœnalibus, & correctorijs verba ſunt propriè interpretanda, neque obſtat *tex. in d. l. 2. ff. mand.* nàm ille *tex.* procedit, quotieſcumque mando tibi nomine meo proprio, licet in gratiam, ſeù commodum, aut cauſam alterius: ſecùs ſi non mando nomine meo proprio, nec in cauſam meam, ſed nomine alieno, & in cauſam alienam, nàm tunc ego non teneor mandati, quia non fuit cõtemplata perſona mea, ſed alterius, prout reſoluit *Bart. in l. Procurator, qui pro euictiõn. ff. de procur.* idem *Bart. Bald. Ang. & alij in l. ſi pupilli, §. 1. ff. de neg. geſt. Soccin. ſen. conſ. 154. vol. 2. Natta conſ. 461. num. 1. vol. 4. Ripa in l. 4. in princip. nu. 10. ff. de re iud. Siluan. conſ. 3. Boer. deciſ. 80. Laur. deciſ. Auenionenſ. 76. Caball. millel. 274.* & apertè probatur in *l. 1. ff. mand.* vbi dicitur, quod con-
30 trahitur mãdatum etiam per nuncium, & tamen nuncius non obligatur, quia non mandat nomine ſuo, ſed Domini, & apertiùs in *l. ſi ego,* vbi ſpecificè *Gloſ. ff. quod vi, aut clam,* & doctrina *Bald. Ang. de maleſ. Hyppol. de Marſ.* & aliorum benè procedit, vt ſecundò mandans, teneatur eadem pœna, qua primus mandans, quia tanquam particeps delicti appenſati, & animo deliberato pattati tenetur eadem pœna, prout omnes agentes, & conſentientes pariter tenentur, & etiam in hoc caſu hic mediator tanquam particeps, conſcius, & tractator delicti tenebitur eadem pœna, qua principalis mandans, ſed ea, quæ eſt impoſita de iure communi, non tamen pœna mortis ampliata per *pragm.* cum non ſit ſpecificè nominatus in *pragm.*

Quo verò ad ſecundam fuit dictum, quod quicquid ſit de iure communi obſeruatum in alijs Prouincijs, tamen certum eſt, quod in
31 hoc Regno fuit vſufrequentiori recepta minor opinio, vt ſcilicet etiam in crimine aſſaſſinij non puniretur conatus pœna mortis, etiã ſi fuiſſet deuentum ad actum proximum, niſi ſequuto effectu mortis, vt conſtat ex eodem *Gramm.* qui *deciſ. 2. num. 25.* atteſtatur, ità pluries fuiſſe iudicatum per M.C.V. eo exiſtente ibi Iudice per annos ferè 30. & re verà ità etiã poſt tempora *Gramm.* vſque ad tempus editæ *pragm.* cui dedit cauſam hæc obſeruantia, non autem diuerſitas opinionum, qua obſeruantia ſic indubitata exiſtente non poterat difficultari, quin *pragm.* eſſet correctoria iuris cõmunis in hoc Regno obſeruati, & ſimùl pœnalis, & exhorbitans, dùm auget pœnam de iure communi, ex traditis per *Syl. Nupt. lib. 5. num. 64. & ſeq.*

Quoad tertiam fuit replicatum, quod ſecundum opinionem in Regno receptam ve-
32 rius eſt, quod etiam ſi ſit expreſſa ratio in lege correctoria, & pœnali, nunquam eſt licita extenſio, vt conſtat ex *Afflict. dec. 21. num. 5. & deciſ. vlt. num. 17.* latiſſimè *Campana in cap. Regn. ad hoc, num. mihi 144. verſ. Et ex hoc ſubintratur, Euerard. in loco 35. à ratione legis larga ad extenſionem ipſius legis, car. mihi 119. àtergo in paruis, verſ. Item ſcias, quod id, quod dixi,* nec vim
33 facit, quod *pragm.* tendat in fauorem Reipublicæ, cuius intereſt, nè delicta remaneant impunita, nàm contrarium verius eſſe demonſtrat, *Sarmient. ſelect. interpr. lib. 1. cap. 12. per tot.* & ſi hæc ratio eſſet attendenda, ſequeretur, quod omnia ſtatuta pœnalia, quæ coercent delicta, eſſent fauorabilia, quia concernunt publicam vtilitatem, & per conſequens extendenda, quod non eſt dicendum, vt benè ponderat *Farinac. conſ. 27. num. 7.*

Quo verò ad quartam, & vltimam rationẽ fuit conſideratum, quod illa ratio vera eſt, &
34 indubitatè procedit, quando pro delicto in ſtatuto non comprehenſo non eſſet impoſita aliqua pœna de iure communi, ſed quotieſcumque adeſt pœna de iure communi, tunc ceſſat illa ratio, quia delictum non remanet impunitum, ſed omiſſa pœna ſtatutaria eſt imponenda pœna de iure communi, ità poſt *Imol.* tradit *Soccin. in cap. vt fama, num. mihi 99. & ſeq. verſ. Quæ opinio eſt vera,* ſecundùm *Ioan. de Imol. extra de ſentent. excomm.* & ſequitur idẽ *Villagut. ibidem num. 198.* optimè *Thob. Non. conſ. 95. num. 9.* poſt *Bart. in l. 2. §. exercitum, ff. de bis,*

his,qui not.infam.Curt.iun.in l.2.num.70. C.de eden. & ita delictum non remanet impunitum, & *pragm.* conſequetur effectum ſuum quoad principalem mandantem, & mandatarium percuſſorem,qui eſt propriè caſus ipſius;nàm
35 illa conſideratio,quod mandatum non poteſt contrahi, niſi mandans proprio ore loquatur cum mandatario, non eſt vera de iure, quia mandatum contrahitur etiam per nuncium, vel epiſtolam nulla intercedente alloquutione inter mandantem,& mandatarium, vt eſt *tex.* expreſſus *in l. 1. ff. mand.* & propterea non eſt mirum, ſi in caſu *pragm.* contrahitur mandatum per mediatorem, licet mandans, & mandatarius ad inuicem non colloquantur: Decretum S. C. eſt in proceſſu M. C. V. & penès Secretarium S. C. Sed hoc intelligas eſſe verũ, quando hic mediator non ſuſcepit mãdatum
36 occidendi per ſemetipſum, niſi vt fungeretur miniſterio ſimplicis mediatoris ad inueniendum alium aſſaſſinum mandatarium; nàm ſi ſuſcepiſſet mandatum exequendum per ſe ipſum, licet ipſe poſteà alij committat exequutionem, tunc fortaſsè ipſe principaliter comprehenderetur ſub hac *pragm.* iuxtà *tex. in l. ſi ego, ff. quod vi, aut clam,* & pro deciſione conferunt tradita per *Carol.de Graſſ.eff.1. Clericatus, num.*708. dùm ait, quod in aſſaſſinio pecunia debet ſicario dari, vt homicidium faciat non alij proditoriè cooperanti, & hæc deciſio dedit cauſam *pragm.* editæ diè 19. Auguſti 1621. per quam fuit ampliata diſpoſitio huius *prag.* ad omnes,& quoſuis mediatores quomodolibet interuenientes, & cooperantes in aſſaſſinio; & nunc eſt collocata ſub *titul. de aſſaſſin. pragm.*2.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XV.

AD hanc *deciſ.* obſerua *Giurb. conſ.17. & 41. Macerat.deciſ.69. Epiſcop. Maranta reſp.36. lib.3.*

*Ad num.*1. Obſerua. Quod aſſaſſinius mor-
1 te non ſequuta, quamuis ad actum proximũ peruenerit immunitate gaudet Eccleſiaſtica, *Nig.in cap. Regni Frequent, num.70. Vulp. in praxi iudic.for. Eccleſ.cap.3.num.11.de immunit. Eccleſ. Ricc.deciſ.112.par.2. Nouar. in ſumma Bull.de immun. Eccleſ. num.66.* Nàm aſſaſſinus ille verè dicitur,qui nummis perceptis animã à corpore alterius ſeiungit, *Gratian.diſcept.forenſ. cap. 598. num.* 10.quos citat, & ſequitur *Michaelang. de Donatõ de Aſilia,reſ.159.* quamuis *Bonacin.de legib.diſput.3. qu.7.§.4. ex Farinac.de immun. Eccleſ.cap.8.num.125.*& alijs doceat, ſufficere ſolum actum proximum, ad hoc aſſaſſinus dici poſſit, & Eccleſiaſtica immunitate non gaudeat, idem *Michaelang. vbi ſup.num.7.ex Layman.lib.4. tract.9.cap.3.nu.9. & Palau.punct.9. num.* 38. docet, aliter eſſe dicendum in mandante, nàm ille etiam morte non ſequuta immunitate non gaudet, per *tex. in cap.1.de homicid.in 6.* Vbi aſſaſſinus dicitur; ſiuè mors ſequatur,ſiuè non ſequatur. Quibus obſtare videtur *Diana reſol.* 18. *tract.1. par. 1.* Quid in mediatore aſſaſſinij? *Reg. de Marin. lib.1.reſ.cap.171.*

*Ad num.*8. Vbi habetur, Auxiliatorem in crimine,ſi ſimul dedit cauſam delicto, eadem pœna qua principalis, puniendum. Adde *Menoch.de arbitr.iudic.cent.4.caſ.349. Petr. Caball. in reſolut.criminal.reſol.192. num.2. Ricc.collect. 4189.Sanfel.deciſ.30.& deciſ.176.*

Vbi obſerua auxilium delicto præſtare non
8 dici,nec de eo teneri, qui caſu fortuitò, non autem ex propoſito,vel conſulto,aut communicato colloquio in ipſo interuenit, etiam ſi armatus delicto prædicto aſtiterit, *Anchar.cõſil.216.num.6.in fine,Mandoſ.in conſ. Rom.117. lit.B.in fine, Franc. Burſatt.conſ. 65. num.5.per tex.in l.2.§.homines* ibi,ad hoc cœptos. *ff. vi bonor.rapt.Petr.Foller.in pract. crim. verb. Capiat. informat.nu.71.Vulpell.conſ.96. Rot.Lucenſ.dec. 35.ad fin.& deciſ.39. in nouiſſ. Robert. Maranta conſ.122.num.6.& in fin. Alex. Trentacinq.conſ. 35.num.5.& ſeq.vol.2. Alex.Raudenſ.in not.caſu de anal.cap.31.num.*38. Vide ad corroborationem huius concluſionis, *Viſcont. concluſ. iuriſ. verb. Auxilium,Giurba conſ. crimin.* 85. Ad materiam vide *Praſ.Merlin.lib.2.contr.cap.26.nu. 20.Ricc.d.collect.4189. Campana reſol.1.à num. 10.de foriudicat.*

Ad num. 13.& ſeqq. Vbi habetur. Quando in delictis puniatur affectus non ſequuto effe-
13 ctu. Obſerua delinquem pœna ordinaria regulariter non puniri,non ſequuto effectu, *Cacher.deciſ.19.Ricc.deciſ.70.par.1. Boer. dec.316. Theſ.deciſ.243.Gramm.deciſ.2. Giurba deciſ.64. num.13.Royz.deciſ.3.Mynſing.obſeru.9.cent.4.*

Quæ concluſio ampliatur in crimine veneni, *Gramm.deciſ.2.Vin.deciſ.489.*

Ampliatur in crimine ſodomiæ, *Peguer. deciſ.75.*

Ampliatur in crimine violentię in puellam, *Afflict.deciſ.276.*

Declaratur concluſio. Si id de conſuetudine ſeruetur, *Surd.deciſ.51. Nouar. ſuper pragm. 21.de ictu ſcopp.*

Limitatur tamen dicta concluſio in delicto proditionis, *Rota Auenionenſ. deciſ.92. Cacher. deciſ.30.*

Limitatur in delicto veneficij, *Anneus Rob. rer.iudic.lib.1.cap.6.Clar.q.92.*

Limitatur in delicto læſæ Maieſtatis, *Theſ. deciſ.25.Triuiſ.deciſ.51. Gaill.lib.1. obſeru.14.*

Limitatur in delicto falſæ monetæ, *Gramm. deciſ.74.* Alia vide apud *Ricc. collect.* 326. 766. 1377.1867.1895.3213.

Ad num.20.& ſeqq. vbi fit mentio extenſionis,& cõprehenſionis in lege, vel ſtatuto. Obſerua, quod differentia inter extenſionem, & com-

comprehenſionem, eſt. Nàm illa dicuntur cõprehendi, in quibus eſt, & militat eadem ratio, deſumitur ex *l.quamuis, C.de fideicomm.* vbi *Bald.num.1.& in auth.quas actiones, num.4.verſ. Sed ego dico,* & ibi, *Iaſ.num.17. & 22. C. de Sacroſ.Eccleſ. Caſtr. conſ.441. col. penult. verſ. Sed quando, vol.1. Niger lib.3. contron.478. à nu.79. Randenſ.var.reſol. cap.28. num.21. Fontanell.de pactis nuptial.clauſ.7.gloſ.3.par.10. à nu.28.vol.2. Altobrand.conſ.105.num.14. Franch.dec.215.à num.17. Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theor. 108. num 37.*

Quæ propoſitio ampliatur, quamuis in diſpoſitione eſſent verba reſtrictiua, *Tunc, & eo caſu,* nàm adhùc dicitur comprehenſio, & non extenſio, *Farinac.deciſ.783.num.3. par.2. Cancaler. deciſ.641.num.3. Nig. vbi ſup.num.83. Barbat.de diuiſ.fruct.lib.7.cap.2.num.40.*

Extenſio dicitur, quando non eſt eadem ratio numero, ſed ſimilitudine, *DD.ſup. citat. Iaſon.in l.ſi conſtante, num.37.& 78.ff ſolut.matrim.Capoll.de extenſ. cap.1. num.115. & cap.6. num.118.& cap.8. num.14.* latiſſimè de omnibus eſt *Coſcia in antipologia aduerſus veritatis impugnatores, cap.1.num.15.& ſeq.*

Obſerua ad hanc *deciſ.* quod quamuis antiquitus eſſet magna quæſtio ſi *pragm. 1. de ictu*
37 *ſcopp.* mandans contra delinquentem cum armis igneis debere procedi cum termini cõſtituti à Conſtitutione Regni, abbreuiatione, procederet contra auxiliantem, vel mandantem delictum fieri. Nàm aliqui dicebant debere contra illos procedi cum abbreuiatione, *Thor.in comp.deciſ.par.1.verb. Mandans,* vbi deciſum refert per Coll. Conſ. *par. 3. verb. Aſſiſtens, & tom.2.verb. Prag. Taſſon.de antefat. verſ. 12.num.17. Thor.idem par.3. ſect.2. verb. Mandans.* Aliqui verò dicebant contra illum debere procedi ordinariè abſque abbreuiatione, *Praſ. Merlin.lib.1.contron.47.num.5.& 18.* Tamen hodiè per *pragm.5. de ictu ſcapp.* eſt ſublata hæc quæſtio, quia eſt ſtatutum contra aſtãtes, & auxilium dantes debere procedi cum termini abbreuiatione.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Terminus ad appellandum à quo die currat.*
2 *Appellans ab actu intimationis conſtituitur in mora.*
Nec ſufficit ſimplex ſcientia, num.3.
Quid in ſententia Sacri Conſilij Neap. Obſ.
Quamuis per Pragm.4. de dilat.*terminus dierum ſex ad proponendum nullitates computetur à die notificationis decreti, tamen quid ſtante reclamatione ab illo?* Obſ.
Pendente termino dierum ſex, an ſuperſedeatur in cauſa. Obſ.
Nullitates proponendæ infrà ſex dies, an poſſint proponi ſeptima die, ſi ſexta fuerit feriata. Obſ.
Deductis nullitatibus infrà illos ſex dies, an poſſint illis aliæ ſuperaddi. Obſ.
4 *Fiſci Procuratori in cauſis criminalibus, qui actus intimari ſint in vſu.*
5 *Recurſum petendi tempus, quod competit Regio Fiſco, regulatur à temporibus appellationum.*

ARGVMENTVM.

Recurſus competens Fiſco infrà quæ tempora reſtringatur.
Nullitates proponendæ infrà ſex dies, ſi ſexta dies fuerit feriata, an poſſint proponi ſeptima die, & illis propoſitis infrà terminum, an illo elapſo aliæ ſuperaddi poſſint, & alia ad materiam.

DECISIO XVI.

TErminus ad appellandum non currit à die ſententiæ, ſed à die ſcientiæ, *Gloſ.in auth. hodiè, C. de appell.& in auth.de appell. & infrà quæ temp. in fine princ.* & vbique DD.omnes in *cap.concertationi de appell.in 6.*

Verùm ad conſtituendum appellantem in
2 mora non ſufficit quælibet ſcientia, nſi ea, quę ſpecificè habetur per actum intimationis, ità declarant infraſcripti DD.

Ang.Peruſ.in l.à ſententia, §.ſi quis in princ.ff. de appell.
Felin. in cap. quoad conſultationem, num. 22. extrà de ſent.& re iud.
Dec.conſ.34.num.3.
Anchar.conſ.372.in fin.verſ. Circà tertium.
Natta conſ.162.num.33. & conſ.51.poſt nu.1.
Capyc.deciſ.139.num.4.
Caphal.conſ.241.num.35.lib.2.
Roland.conſ.100.num.148. vol.4.
Mandell.conſ.609.num.5.vol.4.
Cacber.deciſ.142.num.35.& 36.
Gratian.deciſ.Marchiæ 111. vbi latè.
Barz.deciſ Banon.153.per tot.
*Ruginell.de appellat.§.4.cap.1.num.33.cum ſeqq.*latiſſimè.
Vrſill.ad Afflict.deciſ.344. num.1. in fin.
Regens Tapia in Conſtit. Appellationum tempora, quam collocauit in *3.lib.iuris Regni ſub rubr.de appell.*
Muſcat.lib.2.ſua prax.ciuil. par.1.in Gloſ.poteſt.poſt num.2.& num.7.
Iurigl.ſing.34.
Tartagl.in prax.ciuil.M.C.V.c.6. propè princ. verſ. Et ideò ſcias, quod lata ſententia.
Iodoch.Damhouder.prax.ciuil. cap.237. nu.2. in fin. qui loco intimationis vtitur, *verbo Inſinuationis.*

Ratio eſt, quia quando notitia alicuius

actus

actus non requiritur ſolùm, vt quis illum actum ſciat, ſed etiam, vt ex illa ſcientia conſtituatur ſciens in mora, vel obligetur ad aliquid ſcienti præiudiciale, tunc non quælibet ſcientia ſufficit, ſed requiritur ſpecifica intimatio, etiam ſi aliundè ſciat, ità reſoluit *Bart. in l. denuntiaſſe, §. 1. num. 2. verſ. Quandoque requiritur, ff. de adult. Felin. in cap. cum contingat, num. 6. per tot. extrà de reſcript.* vbi pulchrè declarat, & infert ad ſcientiam venditoris de lite mota contra emptorem, vt non ſufficiat quælibet ſcientia, ſed requiratur ſpecifica denunciatio. Quò fit, vt cùm ſcientia ſententiæ, ſeù decreti contra aliquem interpoſiti, non ſolùm requiratur, vt ſciat, ſed etiam vt valeat infrà decem dies appellare, vel conſtituatur in mora ad appellandum, quod eſſet ſcienti præiudiciale, omninò ſequitur, vt non ſufficiat quælibet ſcientia; ſed interuenire debeat formalis intimatio ſententiæ, vel decreti, etiam ſi aliundè ſciat. Et propterea habita hac opinione pro vera *in pragm. 28. capitum*, edita ſub die 11. Maij 1612. quæ eſt 4. ſub *rubr. de dilat.* quatenus in *cap.* 18. ſtatuitur terminus dierum ſex ad proponendum nullitates aduerſus decreta S.C. fuit expreſsè declaratum, quod terminus prædictus computaretur à die intimationis ipſius decreti.

Attamen quia in M.C.V. cauſarum criminalium inoleuit ſtylus inueteratiſſimus, quod decreta, ſcripturæ, & acta quæcumque non intimantur Procuratori Fiſcali, niſi citatio ad teſtes tantùm, vt compareat ad videndum iuramenta teſtium deſcriptorum, de quo antiquiſſimo ſtylo conſtabat per inſpectionem ocularem proceſſuum antiquorum, vltrà aſſertionem omnium Scribarum Fiſcalium, hoc ſtylo attento ſub die 13. Octob. 1621. in cauſa Regij Fiſci cum Bernardino, ſeù Mentino Maſtrillo fuit iudicatum per Sacrum Conſiliũ in Collaterale Cõſilio ad relationem M.C.V. tempora non largiri Regio Fiſco ad petendũ recurſum aduerſus decretum latum per ipſam M.C. ſub die . . . . . quod gratia conceſſa dicto Bernardino de proditorijs homicidijs, de quibus fuerat inquiſitus, eſſet valida.

Et hoc eodem die in eadem cauſa fuit habitus pro abſoluto articulus, aliàs ſimiliter in Collaterali Conſilio deciſus in cauſa Ioann. Vincentij Sebaſtiani ſub die 14. Octobr. 1620. vt ſcilicet tempora petendi recurſum per Regium
5 Fiſcum regulentur à temporibus appellationum, & reclamationum, vt ſcilicet in decretis Iudicum inferiorum, à quorum ſententijs, & decretis non admittitur appellatio, niſi infrà decem dies, nec etiam admittatur recurſus vltrà, ſeù poſt decem dies; In decretis verò, & ſententijs Iudicum maiorum, à quibus admittitur reclamatio, ſeù ſupplicatio, etiam vltrà decem dies, & vſque ad biẽnium admittatur recurſus Fiſco, ſimiliter infrà biennium; & ideò in illa cauſa Sebaſtiani, in qua petebatur recurſus per Fiſcũ, quia agebatur de decreto lato à Iudicibus maioribus delegatis, fuit admiſſus Regij Fiſci recurſus poſt decẽ dies, infrà tamen biennium; in hac verò cauſa, in qua agitur de decreto M.C. & ſic Iudice inferiore non fuit admiſsus recurſus poſt decem dies, infrà quos poterat appellare. Act. M.C. . . .

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XVI.

TErminus dierum ſex ad proponendum nullitates aduerſus decreta interlocutoria S.C. currit à die notificationis illius, vt eſt *pragm. 4. §. 18. de dilation.* Quo verò à decretis contra Fiſcum, currit à die lati decreti, cum ex ſtylo decreta contra Fiſcum non notificentur, vt hic.

Vbi obſerua rationem, cur decreta Fiſco non notificantur, eſſe quia illa fiunt præſente Fiſco, aliàs eſſent nulla, *l. Diuus, §. ſi Fiſcus, ff. de iure Fiſci, l. fin. C. de Aduoc. Fiſci, Peregrin. de iure Fiſci, lib. 7. tit. 2. num. 2. & tit. 4. num. 2.* Et in Regno eſt *pragm. 36. de off. S. C.* Quia is, qui certus eſt certiorari non eſt neceſsè, *l. 5. ff. de action. empt. c. cum qui de reg. iur. in 6. Gloſ. verb. Cognouerunt in princip. in cap. cum inter 18. de elect. Iaſ. in l. 1. ff. de in ius vocando.* Vbi dicitur, quod qui præſens eſt non eſt citandus, *Coſta de facti ſcientia, & ignorant. inſpect. 70. nu. 5. Ricc. collect. 2414. Mynſing. obſeru. 6. num. 8. centur. 6. Canaler. deciſ. 117. num. 1. Barboſ. in cap. ſuſceptis, num. 14. de cauſ. poſſeſſ. & propriet.* Nam præſentia ſupplet defectum citationis, *Gratian. diſc. forenſ. cap. 738. num. 20. Baron. de citation. qu. 18. ex num. 12. Durand. deciſ. Rot. Rom. 6. num. 7. par. 1. Farinac. qu. 72. num. 75. Tuſch. verb. Citatio, conclus. 272. num. 82. Cenall. commun. contra commun. q. 808. num. 18. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 165. num. 30. & ſeqq.*

Ad num. 2. Vbi habetur, quod ad conſtituẽdum appellantem in mora non ſufficit quælibet ſcientia, ſed ea, quæ ſpecificè habetur per actum intimationis. Adde *Reg. Capyc. Latr. d. deciſ. 165. num. 7. & 9.* vbi habetur id procedere, tàm in diffinitiuis, quam in interloquutorijs.
2 Verum id non procedit in ſentẽtijs S. C. quia tunc decem dies currunt à die latæ, & publicationis ipſius, *Lanar. conſ. 92. num. 2.* per rationem, quia dum leguntur ſententiæ ſemper Procuratores ſunt præſentes, *D. Author ſuper pragm. 1. de appellat. nu. 4. Reg. Capyc. Latr. ibidem, num. 11. & 12. Reg. Marcian. diſp. 18. nu. 40.* poſt alios.

Ad eundem *nu. 2. in fine*, vbi habetur. Quod non ſufficit quælibet ſcientia in venditore, ad hoc vt de euictione teneatur, ſed requiritur denunciatio. Adde *Reg. Galeot. contron. 57. lib. 1.* quicquid dicat *Reg. de Marin. lib. 1. reſol. cap. 108.*

Digitized by Google

108.*num.*5.*Gallupp.in praxi S.C. par.*2.*cap.*15.*num.*9.*& ſeqq. Amac.reſol. cap.*77.*nn.*19.*Mangil.de euictīon.q.*4.*num.*14.

Quæ concluſio fallit, quando denunciatio fuit remiſsa in contractu ex pacto, ad *tex.in l.Herennius*67.*in princ.ff.de euict.Conſ.Hodiern. ad Surd.deciſ.*22.*num.*4.*Mangil.d.cap.*4.*num.*27. vbi limit.

*Ad num.*3. Vbi habetur, quod per *pragm.* 4. *d.* §.18. *de dilation.* eſt diſpoſitum terminum dierum ſex ad proponendum nullitates aduerſus decreta S.C. currere à die intimationis ipſorum.

Obſerua. Quod ſtante reclamatione inter-
3 poſita ab aliquo decreto ex qua colligitur illius decreti ſcientia ex parte reclamantis, non poſsunt recipi nullitates propoſitæ poſt lapſum temporis ſex dierum, etiam non intimato decreto; vt plurìes deciſum, refert per S. C. *D.Marcian.diſp.forenſ.lib.*1.*diſp.*18.*num.*45. de quibus *deciſ.*meminit *Thor.in* 3.*par.comp.verbo* Citatio, *fol.* 260. *& verb. Nullitas*, *fol.* 168. *Conſ.Petr.ſuper rit.M.C.V.*123.*num.*26.

Obſerua ſecundò. Pendente termino dictorum dierum ſex, nō poſse in cauſa ad vlteriora procedi, vt docet *Reg.de Marin.ad Reg. Reuert.deciſ.*401.*num.*1.

Obſerua tertiò. Quod quamuis nullitates à decretis interloquutorijs debeant præſentari infrà ſex dies à die notificationis, poſsunt tamen recipi ſeptima die, ſi ſexta dies fuerit feriata, prout deciſum per Collater. Conſ. refert *Conſ.Hodiern.controu.*48.& tenet *Conſ. Rocc.reſponſ.*2.*lib.*2. Sic etiam deciſum refert per Reg. Cam. Summariæ Reg. *de Marinis in arreſtis dictæ* Reg.*Cam. arreſto* 709. idem etiam deciſum per S.C. refert in cauſa Io: Baptiſtæ Gammardella cum Agneſa Tafuro die 18. Auguſti 1659. *Conſ.Petr.ſuper* Rit.*M.C.V.tit.*3. *nu.*7.

Quamuis contrarium deciſum referat idē *Conſ.Rocc.d. reſp.*2. Prout etiam vidi deciſum hodiè per Sac.Conſ.in Aula Conſ.Staibani in cauſa Ill.Blaſci de Amato, y Acugna cum Duce Secli eius fratre, in Banca.

Obſerua 4. Deductis nullitatibus intrà limites ſex dierum, poſſe aliàs ſuperaddi præfixo termino abſoluto ante deciſionem primarum, vt plurìes deciſum refert per S.C. *Gizz. ad* Reg.*Capyc.Latr.deciſ.*36. *num.* 14. pluteſque aliàs deciſiones refert *Conſ. Petr. ſuper d.rit.*3. *num.*8.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Commercium emendi, & vendendi res ad Annonam pertinentes, cur potentioribus prohibeatur.*
*Æquiparatur vſurariæ prauitati, num.*6.
2 *Dardanarij in iure, qui dicantur, & eorum pœna.*
Contra eos poteſt ex officio inquiri, num. 3.
*Et abſque alia informatione procedi, etiam ad carcerationem, num.*5
4 *Principis, ratione publicæ vtilitatis, quam lata ſit poteſtas.*
*Eius Epicheia, & quouſque extendatur, nu.*7.
8 *Monopolium quibus modis committatur*, Obſ.
9 *Eccleſia, Eccleſiaſticæque perſonæ, an in conſcientia teneantur vendere frumenta tempore careſtiæ ſecundùm moderationem factam à Principe ſeculari.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Dardanarij qui dicantur, & quatenus ſint coercendi, nè ex eorum commercijs emendi, & vendendi fruges Annona carior reddatur. Monopolium quando committatur, & alia ad materiam.

D E C I S I O XVII.

COmmercium emendi, & vendendi res ad Annonam pertinentes vti nudum, & ſimplex mercimonium ſolùm de per ſe eſt pro-
1 hibitum Ditioribus, & Potentioribus ea ſola ratione, vt inter plebeios, & negotiatores faciliùs ſit commercium, & ſic vilior Annona reddatur, *l.*3.& ibi DD. omnes C. *de commerc. & mercat.*

Quòd ſi inter Mercatores huius generis
2 aliqui ſint, qui totam Annonam, quæ in Prouincia reperitur, coemant, vt ipſi ſoli poſtea vendant pretio, quo voluerint, hi qui Dardanarij nuncupantur à Iuriſconſult. inter cæteras pœnas, quas patiuntur, debent hac negotiatione interdici, *l. Annonam* 3. *ff.de extraord. crim.*

Contra hos poteſt ex officio procedi ex ſo-
3 lo rumore populi, etiam ſi nulla præcedant indicia, vbi ſola Reipublicæ bona gubernatio id expoſcit, *Azeued.lib.*5.*recop.tit.*14.*l.*2.*nu.*9.

Id quod abſque vllo ſcrupulo procedit in Iudicibus ordinarijs, ergò multò faciliùs cōcedendum eſt Principi, & ei, qui Principem
4 repreſentat; nàm in omnibus caſibus, in quibus verſatur ratio publicæ vtilitatis, quæ ſola iuſta cauſa in Principe conſideratur, nullo iuris, aut iudiciarij proceſſus ordine ſeruato ſecundùm ſuam propriam conſcientiam, quam ex ſola probabili ſuſpicione poteſt informare omiſſis omnibus actitatis, poteſt à ſua Prouincia expellere homines malæ vitæ, & famæ, & criminoſos pro quietatione, & pacifico Reipublicæ ſtatu, aut ſi alio quouis modo Rempublicam perturbent, vt communitèr admittunt DD. relati à *Maſtrill. de magiſtr. lib.*3.*cap.*4. *num.*3.4.40. 135. *&* 227. Ergò multò faciliùs poterat hos Dardanarios coercere, & prohibere huiuſmodi commercium emendi,

& vendendi, nè morbus hic, qui tàm violenter Rempublicam huius Regni inuaſit, vlterius ſerpiat, attento maximè tàm vehemẽtis, & vulgaris famæ proloquio vbique apud omnes vigente, & alijs probabilibus argumentis,
5 vndique confluentibus, licet non in figura iudicij, ex quibus etiam ad carcerationem procedi poteſt, nulla in ſcriptis informatione præcedente, vt eruditè demonſtrat *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 1. in princ. n. 18. & 19.*

Sufficiat pro exemplo illud, quod traditũ eſt apud *Ariſt. lib. 1. Polit. cap. 7.* reaſſumptum à *Bouad. lib. 3. Polit. cap. 4. nu. 54. tireà med.* etiam Dionyſium Syracuſanum alioquin impijſſimum Tyrannum hanc tamen tyrannidem in ſuo Regno non admiſiſſe, imo hoc crimen adeò exoſum habuiſſe, vt Mercatorem, qui omne ferrum à Ferrarijs coemerat, vt ipſe ſolus alijs venderet, expulerit à toto ſuo Siciliæ Regno.

His addo, quòd hoc negotiationis, ſeù po-
6 tius fœneris genus adeò fœdum, immane, & damnoſum Reipublicæ reputatur, vt valdè proximum vſurariæ prauitati habeatur à Sũmo Pontifice in *cap. fin. extrà de vſur. & Port. Imol. conſ. 30. & 73.* & propterea ij, qui publicè hæc mercimonia exercent, eiſdem pœnis aſtringi debent, quibus vſurarij manifeſti, reſpectu quorum ea eſt à Summo Pontifice pœna comminata, & ab omnibus Terris, in quibus habitant, per eorum Dominos expellantur, *cap. vnic. de vſur. in 6.*

Quòd ſi contemplabimur etiam illam Epi-
7 cheiam qua vti ſolent, & debent Principes ſupremi in ſimilibus caſibus, qui pro communi bono requirunt celerem prouiſionem, iuxtà communem DD. opinionem, etiam Theologorum, quos refert *Sayr. in ſua Clau. Reg. lib. 12. cap. 8. num. 24. cum ſeqq. & cap. 9. num. 6.* Reſolutio hæc remanet penitùs indubitata ſine aliquo ſcrupulo.

Et ex his in conſeſſo quinque Miniſtrorum Togatorum congregatorum coram Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Domino Cardinali Zapata, tunc in hoc Regno Locumtenente Generali, fuit vnanimi conſenſu votatum, & deliberatum, quòd ſex Mercatores hoc negotiationis genus exercentes in diuerſis Prouincijs huius Regni, quorum tres erant Regnicolæ, tres verò alienigenæ, publicè ab hoc Regno eijcerẽtur ſub perpetua prohibitione, nè ampliùs redirent. Sed quia illi ſecretò de eiuſdem ordine admoniti de hac deliberatione deſtiterunt omninò ab hac negotiatione, imò omnes fruges ab vnoquoque ipſorum cœptas, & coaceruatas reſignauerunt in manibus ipſius Illuſtriſs. Domini, nulla prorſus retenta quantitate, etiam pro vſu proprio, & ſuę familiæ, fuit ſuperſeſſum in executione, & vnicuique ipſorum fuit ſolutum pretium erogatum in earum emptione.

Libuit hæc pauca adnotare, vt in futurum deſeruiant poſteritati pro exemplo, & medela ad arcendam ab hoc Regno hanc Peſtem, quæ tam tenacitèr illud inuaſit, & quotannis non ceſſat inuadere.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XVII.

DEliberatum, atque votatum hic refert D. Author. Mercatores, qui totam Annonam, quæ in aliqua Prouincia eſt emunt, vt illam carius vendant, eijciendos eſſe à Prouincia, vel Regno cum prohibitione amplius non accedẽdi. Cuius deciſionis meminit *Thor. par. 3. comp. deciſ. verb. Dardanary*. Ad materiam eſt *Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ. 217. Ricc. collect. 4158.*

Quem modum negotiandi vocat Monopolium *P. Molſeſ. ſuper Conſuet. Neap. par. 19. tit. de contrah. empt. q. 15. num. 13. & ſeqq.* Ideo dicit ratione dicti Monopolij, prohibẽtur emere Mercatores, citat pro hac opinione *Salas in tract. de empt. & vend. dub. 38. Valer. Reginald. lib. 25. ſuæ praxis for. pœnit. num. 327. cum ſeqq.*

Quod Monopolium tribus modis accide-
8 re poſſe ait. Primo, dum omnes Mercatores conſpirant, vt non vendant, niſi certo conuẽto pretio inter eos, quantumuis eſſet maius ſummo pretio iuſto. Et hoc Monopolium grauiſſimis pœnis punitur, nempè amiſſione omnium bonorum, & perpetuo exilio, *l. vnic. C. de monop.* Secundò, poteſt accidere quando vnus, vel pauci coemunt, ſeu congerunt omnes merces certi generis, vt poſtea aucto pretio pro ſuo arbitratu merces illas vendant ciuibus non valentibus aliundè eas habere, & in hoc caſu contractus eſt iniuſtus, & peccant contra iuſtitiam, & tenentur illis ad reſtitutionem, *Salas, & Reginald. vbi ſup.* Tertio, poteſt accidere cum aliquis, impedit nè aliundè maior mercium copia importetur, & tunc etiam peccat contra iuſtitiam, & poteſt de Monopolio puniri, *Salas vbi ſup. num. 38.* latiſſime *Onnat. de contractibus, tom. 3. par. 1. diſp. 67. per totam, Barboſ. ſuper l. 1. C. de monopol. Viſcont. concluſ. iur. verb. Monopolium, Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. q. 9.*

Ad quam *deciſ.* obſerua, Eccleſiam, Eccleſia-
9 ſticoſque, teneri in conſcientia vendere frumentum, aliaſque fruges tempore neceſſitatis, & caraſtiæ, iuxtà moderationem taxatam à Principe, *Praſ. de Franch. deciſ. 9. vbi Add. omnes, Reg. Tap. in annot. ad cap. 98. incip.* Item ſtatuimus, quod Clerici, qui Clericalitèr, *Reg. de Ponte in tract. de poteſt. Proreg. tit. 2. in princ. nu. 2. Maſtrill. deciſ. Sicil. 17. D. Auth. in prag. 1. de annona, num. 6. Caball. reſol. crim. cent. 1. caſ. 9. nu. 5. & ſeqq. Carol. de Graſſis de effect. Cleric. eff. 1. nu. 938. Manten. deciſ. Mantuæ 6. num. 19. Thor. par. 1. comp. deciſ. verb. Eccleſia, Reg. de Marin. ad Reuert.*

*uert.deciſ.*222. de qua te potes videre *Dian. reſol.moral.par.*1.*tract.*2.*reſol.*8. *& par.* 4. *tract.*1. *reſol.*87. cui adſtipulatur *Meroll.de ll.cap.*3.*dub.* 45.*nu.*607.*vſque ad* 609. *De Ianuar.de caſ.reſer. reſ* 59. *num.* 27. vide *Sperell. deciſ.*13. *& Squillant.de priui.Cleric.cap.*7.*num.*94. *& ſeqq.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Termino conceſſo, ſi ab eo reclamatur, ſuccumbens in reclamatione, ſuccumbit etiam in curſu termini, & num.*5.

2 *Actiones cum non poſſint ſimùl cumulari, vna mota, non currit tempus in alia.*
*Quod intellige, vt num.*6.

3 *Tempus ad probandum non currit, ſi per aliquam diſcuſſionem ſuſpendatur.*
Quando impedimentum ſit à Iudice, vel ab Aduerſario, & non per eiuſdemmet Partis calumniam, vt num. 7.

4 *Ordo ſi inter plura eſt ſeruandus, prior dilatio non facit currere ſecundam.*

8 *Terminus dierum quinque ad faciendam nominationem, à quo die currat in caſu propoſito.* Obſ.

9 *Terminus an currat ob oppoſitionem friuolam à parte datam. Et alia.* Obſ.

10 *Terminus ſecundi beneficij, poteſt peti infra menſem à die publicationis factæ in cauſa primi beneficij.* Obſ.

11 *Terminus dierum* 40. *ad firmandas ſuſpiciones à quo die incipiat, in caſu propoſito.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Terminus dierum triginta ad petendum primum beneficium poſt publicationem factam, & aliorum dierum triginta ad petendum ſecũdum poſt elapſum primum, ſtatutus à Pragm. 16. de ord.Iudic. *an currat pendente reclamatione interpoſita à decreto publicationis, ſi in ea pars reclamans ſuccumbuerit. Et alia ad materiam.*

DECISIO XVIII.

IN cauſa vertente in S. C. inter hæredes Pauli de Monica, & Hoſpitale Sanctiſsimi Nominis Domini Ciuitatis Cauæ fuit datus terminus ad probandum meliorationes, quas dictum Sacrum Hoſpitale allegauit feciſſe in domibus, quæ remanſerunt poſt mortem qu. D.Syluestri de Monica, & dictum Hoſpitale, vti hæres dicti D.Syluestri fuit condemnatum ad illas relaxandum, refectis, & ſolutis priùs meliorationibus in eis factis per dictum D. Syluestrum, & in termino prædicto fuerant citati teſtes pro parte Hoſpitalis, & facta publicatione à menſe Auguſti 1621. & in eodẽ decreto per cauſæ Commiſſarium fuit prouiſũ, quod infra alios decem dies Hoſpitale potuiſſet examinare teſtes in termino citatos. Ab hoc decreto reclamauit Hoſpitale, & demùm de menſe Aprilis 1622. facto verbo in S.C. fuit confirmatum decretum cauſæ Commiſſarij, & ſic publicatio facta firma remanſit, ſed Hoſpitale petijt primum beneficium ad pinguius probandum: Ex aduerſo replicabatur, tempora amplius non largiri ad petẽdum primum, nec ſecundum beneficium, attenta diſpoſitione *Regiæ Pragmat.* 16. *de ordine iudiciorum*, ſtante lapſu ſeptem menſium à die factæ publicationis, cuius curſum licet Hoſpitale procuraſſet impedire per reclamationem interpoſi-
1 tam ab illo decreto, tamen dùm ſuccubuit in reclamatione, cenſetur ſuccubuiſſe etiam in curſu termini, ex reg. *l.contra maiores, C.de inoff. teſt. Præſ.de Franch.deciſ.*327. *num.*3. *&* 4.

Pro parte Hoſpitalis replicabatur, hanc regulam poſſe opitulari Parti quoad illos decem dies conceſſos ad examinari faciendum teſtes in termino citatos, vt ſcilicet intelligãtur cucurriſſe, non obſtante impedimento reclamationis, quippè qui concernunt eundem terminum, at reſpectu primi beneficij, qui eſt alius terminus, regula illa non procedit.

Primò, quia quotieſcumque actiones non
2 poſſunt ſimùl cumulari, vna mota non currit tempus in alia, per eundem *tex.in l.contra maiores, C.de inoff. teſt.* & certum eſt, quod primus terminus non poteſt cumulari cum primo beneficio, quia ſunt diuerſi, & ſeparati termini, & ad hoc vt poſſit peti primum beneficium, neceſſe eſt, vt labatur primus terminus, imò *Pariſ.ad Bart.in d.l.* notat, quod pendente diſpu-
3 tatione, an capitula ſint admittenda, vel poſitionibus reſpondendum, nunquam currit tẽpos ſtatutum ad probandum, allegat *Alexãd. Curt. & alios, & Bald. ibid.num.*2. dicit, quod quandò ſunt iura, quæ non patiuntur concurſum, aut ſunt iura principalia, prout ſunt termini: vnum non præiudicat alteri in caſu, *d.l. contra maiores*, faciuntque notata per eundem in *l.qui teſtamento* 40.*aliàs* 37. *ff. de excuſ. tutor. num.*4.

Secundò, ponderatur ratio adducta per eundem *Bald. in l.quandiu* 68. *aliàs* 69. *in fin.ff.*
4 *de acquir.hæred.* quòd quãdo inter plura adeſt ordo, dilatio pendens in primo, nõ facit currere terminum in ſecundo, in caſu quando ſtatuto termino, & eo pendente aliquod impedimentum interponitur, quo pendente labitur dilatio, & ait eſſe dictum *Specul.*

Attamen ſub die 16. Aprilis 1622. facta per Me relatione in S.C. cum interuentu DD.Præſid.S.C. & Regiorum Conſiliariorum Aloyſij Nicueſæ iudicauimus contrarium, nempè elapſum fuiſſe tempus petendi primum, & ſe-

Digitized by Google

cundum beneficium, iuxtà formam prædictæ
5 *pragm.* nàm eùm primum ſuccubuit Hoſpita-
le in reclamatione interpoſita à decreto pu-
blicationis,publicatio remanſit firma, & pro-
indè ſtatim produxit effectum ſuum, nedùm
quoad illos decem dies in eodem decreto ex-
preſſos, ſed etiam quoad terminum petendi
primum,& ſecundum beneficium,tanquam
conſequutiuum ad ipſum actum publicatio-
nis ex mæra iuris diſpoſitione abſque vllo fa-
cto hominis,ex ſolemni doctrina *Bart.in l.2.§.
non ſolum, ff. ad Tertull.* vbi ponit caſum in
termino 30. dierum dato alicui ad compare-
dum,videlicèt, decem pro primo, decem pro
ſecundo, & decem pro tertio peremptorio, &
in primo termino comparuit conſtituendo
Procuratorem,ſed de validitate Procuratorij
litigatur,adeò quòd transeunt illi 30. dies, &
demùm pronunciatur Procuratorium inuali-
dum, & non legitimum, & dicit, quod erunt
elapſi etiam reliqui duo termini, ſi principali
poteſt imputari culpa in conſtitutione Pro-
curatoris,quę doctrina tangit ad viuum hunc
caſum noſtrum.

Nec doctrinæ ex aduerſo allegatæ vllam
6 afferre poſſunt dubitationem, nàm quoad
primum motiuum de actionibus diuerſis,quę
non poſſunt ſimùl concurrere,vt terminus re-
ſpectu vnius non currat reſpectu alterius, ve-
rum eſt in concurſu vtriuſque, non autem
quando terminus vnius conſideratur conſe-
quutiuus poſt terminum alterius iàm elapsũ,
prout eſt in hoc caſu, in quo non admittimus
curſum primi beneficij,niſi poſt lapſum pri-
mi termini ex publicatione iã facta, nec cur-
ſum ſecundi beneficij, niſi poſt curſum primi
beneficij; & eodem modo reſpondetur ad ſe-
cundum motiuum,ex doctrina *Bald.in l.quan-
diù, ff. de acquir. hered.* non enim dicitur pen-
dere dilatio in primo termino, dùm ex publi-
catione facta, & legitimè facta, vt per decre-
tum S.C.fuit iudicatum, ille primus terminus
non dùm pendebat.

Prætereà *Bald.* loquitur, quando impedi-
7 mentum eſt datum à Iudice, vel ab Aduerſa-
rio, quo caſu non eſt imputandum alteri Par-
ti, quæ ex parte ſua adimpleuit in termino
quicquid potuit,iuxtà tradita per *Bald.in leg.
fin.in fin.*per illum *tex. in fin. C.de adult. Afflict.
deciſ.* 50. & DD.omnes in *l. quibus diebus in
princ.ff. de condit. & demonſtr.* ſecùs eſt in caſu
præſenti, vbi impedimentum fuit datum ab
ipſamet parte per calumnioſam reclamatio-
nem interpoſitam, quæ proptereà ſibi opitu-
lari non debebat,iuxtà *tex.in d.l.fin.in fin.verb.
C.de adult. & in d. l. quibus diebus in princ.* Act.
eſt Anellus de Mondellis.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. XVIII.

Deciſum hic D. Author refert. Terminum
dictum 30. ad petendum primum benefi-
cium poſt publicationem factam, & alio-
rum dierum 30. ad petendum ſecundum be-
neficium poſt elapſum primum, ſtatutum per
pragm.16. de ordine iudic. Cui cere pendente re-
clamatione interpoſita à decreto publicatio-
nis,ſi in ea pars reclamans ſuccubuerit. Cuius
meminit *Episc. Ricc. collect.* 3518. *Thor par.3.
comp.deciſ.verb.Terminus dierum.* Idem deciſũ
refert *Reg.de Marin.lib.1.reſol. cap.*330. vbi ſe
pluriès per S.C. deciſum refert, citans *D. Au-
thorem in pragm.16.de ordine iudic.num.2.* idem
tenet *Gizz.ad Reg.Capyc.Latr. deciſ.96. nu.15.*
vbi per Collater.Conſ.deciſum refert, idem
Reg.de Marin.ad Reuert. deciſ. 579. *poſt num.3.
verſ.Vlterius,Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V.rit.*
260.*num.*48.

Ad num. 1. Vbi habetur, quod pars recla-
mans ſi ſuccumbit in reclamatione, ſuccum-
bit etiam in curſu termini. Adde *Gramm.conſ.*
148.verum *Anton.de Amat.reſol.*35. refert de
obſeruantia Senatus Panormitani. Quod aut
pars ſuccumbens propoſuit articulum friuo-
lum, & cauilloſum, & tunc currit terminus.
Aut articulus non fuit friuolus, & cauilloſus,
ſed pars habuit iuſtam cauſam litigandi &
ſecùs eſt. Et iuſta cauſa eſt ſi abſoluatur ab ex-
penſis,quod probat ex multis,*num.9.*

Vbi obſerua, quod dato termino in aliqua
8 cauſa,ſi ab illo fuerit appellatum, & facto ver-
bo fuerit confirmatus,& dictum:*Terminum
aliàs datum debere currere ab hodiè*, pars quæ ap-
pellauit à dicto termino, non poteſt facere
nominationem teſtium,quæ ſecundum *pragm.
4. num.9. de dilationibus*, illud debet fieri intrà
quinque dies poſt termini intimationem, qui
iàm fuerunt elapſi. Vt deciſum refert *Gallupp.
in praxi S.C.par.1.cap.24.num.2.Thor.in comp.
deciſ.verb.Nominatio teſtium*, niſi in primo ter-
mino proteſtetur appellans, quod terminus
non currat reſpectu nominationis faciendæ,
prout deciſum per idem S. C. refert idem
Thor.par.3. verb. Nominatio teſtium, in cauſa
Ill. Principis Hoſtiliani cum Ill. Marchione
Polignani.Vbi dato termino in cauſa fuit per
aliam partem petitus terminus ad laudandũ
authorem,quo dato,& elapſo,elapſus etiam
fuit terminus datus in cauſa. Vndè opus fuit
dicere:*Terminus currat ab hodiè*, & in dicto ter-
mino prorogato fuit admiſſa nominatio te-
ſtium. Sed ego firmiter credo non ex eo fuiſſe
conceſſam nominationem, quia hic aderat
proteſtatio, ne interim curreret terminus, vt
Thor. ait, ſed quia pendente termino ad lau-
dandum authorem, terminus datus currere
non poteſt.

Obſerua 2. Terminum in cauſa datum non
9 currere,propter oppoſitionem aliquam etiam
friuolam à parte datam,niſi Iudex dicat:*Ter-
minus currat ab hodiè*. Sic deciſum refert *Thor.
in 1.par.comp.verb.Terminus*, citans *Carauit. in
ritu 69.nu.5.in fin.*ſic teſtantem de practica, &
Muſcat.

Muſcat. in praxi S.C. lib. 1. par. 5. gl. defendendum, num. 12. cui adde *Ricc. collect.* 2457. Ideò ſi ſuper oppoſitione nulla fiat prouiſio, & actor ad vlteriora procedat, & poſteà prouideatur, quod exceptio oppoſita reſeruetur ad merita cauſæ, tunc alius terminus impartiendus eſt reo ad ſe defendendum, prout deciſum refert *Thor. in 3. par. comp. verb. Terminus, fol. 324. col. 2.*

Obſerua 3. Quod ſi pars petierit primum
10 beneficium, & fecerit nominationes teſtium, & pendente illorum examine fuerit elapſus ſecundus menſis ſecundi beneficij, poteſt illius lapſu non obſtante petere ſecundum beneficium infrà menſẽ à die publicationis factæ in primo beneficio, vt deciſum refert *Gallupp. in praxi S.C. par. 2. diſp. 31.*

Obſerua 4. Quod infrà quadraginta dies
11 poſt intimationem primæ petitionis principali, poſſunt recuſari Iudices, quibus elapſis non audiuntur recuſantes, vt eſt diſpoſitum per *pragm. 15. §. 6. de ſuſp. Official.* Et ſuſpiciones debent ſubſcribi ab Aduocato, qui ſubſtinet onus cauſæ, vel à parte ipſa, *ibidem* §. 4. Sed obſeruatio eſt ſi ſuſpicionis infrà dictos dies 40. fuerint firmatæ ab alio Aduocato, & pendente diſcuſſione ſi ſic firmatæ eſſent recipiendæ, elabatur terminus prædictus, & poſteà decidatur eſſe firmandas ab ipſo Aduocato, qui re vera, illas firmauit. An terminus prædictus debeat currere à die dictæ firmę validè poſteà factæ, vel cœpit currere à die dictæ firmæ inualidè factæ ab illo primo Aduocato. Incœpiſſe currere à die dictæ firmæ inualidè factæ, fundat *Conſ. Pratus lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 41. & pract. obſeruat. obſeru. 58.* quem laudat *Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V. rit. 265 num. 20.* ad cuius *pragm.* explicationem vide *Conſ. Staib. reſ. 118. lib. 2.* qui multa colligit pro hac deciſione.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Clericatum alleganti datur terminus ad probandum, & ſuper eo recognoſcitur.*
Vbi aliqua obſeruanda remiſſiuè. Obſ.
2 *Clericus fideiubens pro laico, etiam coram Iudice laico validè obligatur.*
Et ratio validè obligationis expenditur, num. 13.
Concluſio hæc explicatur. Obſ.
3 *Fideiuſſor laicus fideiubens pro Clerico, poteſt conueniri coram Iudice laico.*
4 *Principalis obligatio ſi irritatur, nec acceſſoria fideiuſſio tenet.*
5 *Laicus pro Clerico in Curia ſeculari non obligatur, niſi principalitèr.*
6 *Expromiſſor qui dicatur.*
7 *Fideiubentis pro Clerico in Curia ſeculari nulla eſt obligatio, nec per quamlibet adiectionem conualidatur.*
An ſit idem in fideiuſſione contractus, & fideiuſſione iudicij, num. 8.
Laicus fideiuſſor Clerici coram Iudice Eccleſiaſtico, an poſſit ab illo compelli. Obſ.
Laicus debitor reconuentus in Curia Eccleſiaſtica pro re merè ciuili, ſi fideiuſſorem laicum dederit, an ille poſſit ab illa Curia conueniri. Obſ.
9 *Obligatio præter legem, & contra legem diuerſum pariunt effectum circa acceſſoria.*
10 *Principalis obligatio ſi inualidatur, nec accedens fideiuſſio tenet, quamuis cum clauſula inſolidum obligationis.*
Quæ concluſio latè explicatur, & impugnatur Præſ. Merlin. Obſ.
11 *Fideiuſſio iudicij exponitur.*
12 *Fideiuſſio de exhibendo penès acta non præſtatur, niſi in iudicio.*
14 *Curator validè obligatur pro re à minore alienata, quamuis nulla ſit minoris obligatio.*
15 *Fideiuſſor non obligatur in duriorem cauſam.*
16 *Clericus in iure reputatur difficilis ad conueniendum.*
17 *Fideiubens per errorem facti, liberatur ab obligatione.*
18 *Quid ſi Clericus voluntariè det fideiuſſores coram Iudice laico.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor Clerici conuenti in iudicio coram Iudice ſeculari, an validè obligetur, itàut teneatur adimplere contenta in fideiuſſione.
Laicus fideiuſſor Clerici coram Iudice Eccleſiaſtico, an poſſit ab illo compelli. Inualida exiſtente obligatione principalis, an ſit inualida obligatio fideiuſſoris, vel correi. Et alia plura ad materiam.

DECISIO XIX.

FVit introducta cauſa in S.C. ad relationem M.C.V. inter Antonium Ramagliam actorem, & Boetium Gabrielem conuentum vti fideiuſſorem Petri Antonij Lauiſta, in qua diſputabatur. An prædictus Boetius, qui fideiuſſerat in M.C. de præſentando dictum Petrum Antonium vti laicum, & de exhibendo quaſdam apocas originales penès ipſum Petrum Antonium exiſtentes etiam ſuo proprio priuato, & principali nomine, & inſolidum cum dicto Petro Antonio principali, qui ſe obligauerat vti laicus penès acta ipſius M.C. dum poſteà Petrus Antonius principalis allegauit Clericatum, & petebat remiſſionem cauſæ ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticũ, potuiſſet dictus Boetius fideiuſſor laicus conueniri in Magna Curia ad obſeruantiam dictæ ſuæ fideiuſſionis, nõ obſtante Clericatu prætenſo per principa-

cipalem; M. C. iudicauerat pro actore com-
pellendo fideiuſſorem ad exhibendum apo-
1 cas, non obſtante quod reſpectu principalis
dediſſet terminus ſuper Clericatu allegato
ſeruata forma *rituum* 65. *&* 235. At S. C. du-
bitando contra decretum M.C.decreuit,eſſe
expectandum exitum Clericatus allegati per
principalem,quia ſi ille Clericatus excludere-
tur, ceſſabat exceptio allegata per fideiuſſo-
rem, ſed quando Clericatus principalis ad-
mitteretur,tunc diſcuti poterat articulus. An
laicus fideiubens pro Clerico in foro ſeculari
remaneret obligatus, necnè? & ideò interpo-
ſuit decretum confirmando decretum M. C.
quoad dationẽ termini ſuper Clericatu prin-
cipalis,verum interim debere ſuperſederi cõ-
tra fideiuſſorem.

Ab hoc decreto reclamauit actor, & facta
iterum relatione per M. C. V. dicebat actor,
quod nullo modo poterat dubitari, quin fi-
deiuſſor eſſet validè obligatus pro Clerico,
etiam coram Iudice laico, quemadmodum
2 non poteſt negari, quod Clericus fideiubens
pro laico, etiam coram Iudice laico rema-
neat validè obligatus, itàut pro dicta fideiuſ-
ſione poſſit conueniri, ſi non coram eodem
Iudice laico, tamen coram ſuo Epiſcopo, vt
plenè poſt *Ioan. & Rayn.* probat *Alber. in l.* 1.
num. 2. *in fin. verſ. Vndè ſi Clericus*, & iterum
num. 5. *ff. ſi quis in ius voc. non ierit*, vbi idem pro
abſoluto admittit *Bart. num.* 2. *verſ. Et ideò ſi
Clericus, Aug. nu.* 4. *propè fin. verſ. Item hæc lex,
Iaſ. num.* 10. *Iacobin. num.* 8. *Oroſc. num.* 5. *Surd.
conſ.* 396. *nu.* 23. *vol.* 3. ergò eodem modo, imò
multò fortiùs remanebit obligatus laicus, qui
in foro ſuo ſeculari fideiubet pro Clerico, &
propterea fruſtrà expectabatur exitus Cleri-
catus prædicti, nec interim erat ſuperſeden-
dum contra fideiuſſorem laicum.

Præterea hanc quæſtionem format *Specul.
in rubr. de compet. Iud. adit.* §. 1. *num.* 26. *verſ. Sed
pone*, & poſt diſputatum articulum ad patres
3 concludit, quod fideiuſſor laicus poterit con-
ueniri coram Iudice laico, & cum *Specul.* vide-
tur conuenire, *Bald. in l.* 1. *in fin. C. de priuileg.
dotis, Roman. ſing* 633. incip. *Nunquid fideiuſſ. &
Hyppol.* ferè per eadem formalia verba in *rub.
ff. de fideiuſſ. num.* 311. *Guid. Pap. deciſ.* 526. *num.*
6. & hanc opinionem defendit *Borrell. conſ.* 11.

Attamen idem *Alber. in d. l.* 1. *num.* 6. *verſic.
Sed quid è contra, ff. ſi quis in ius voc. non ier.* vide-
tur tenere contrarium in laico fideiubente
pro Clerico in foro ſeculari: nàm inquit, quod
ſi laicus pro Clerico fideiubet de illum præ-
ſentando coram Iudice ſeculari ſub certa pœ-
4 na, hæc promiſſio non tenet, nec obligat fi-
deiuſſorem, quia ſi non tenet principale, nec
etiam tenet acceſſorium, per *tex. in l. ſeruus, &
l. quoties, ff. ſi quis caut. & l. cum lex, ff. de fideiuſſ.*
Eſt enim expreſsè prohibitum in iure, vt Cle-
rici non poſſint conueniri coram Iudice ſe-
culari, *Auth. ſtatuimus, Cod. de Epiſc. & Cler.* &
ideò ſubdit, cautela erit, vt laicus promittat
ſub pœna principaliter ſe curaturum, & factu-
rum, quod Clericus ſe præſentet coram Iudi-
ce ſeculari, & ità teſtatur ſæpè fieri ſe vidiſſe:
5 & re vera ita Nos quoque practicamus, dùm
fideiuſſiones præſtandas per Clericos in no-
ſtris Tribunalibus ſecularibus, quas non ad-
mittimus, niſi per viam expromiſſionis, eſt
enim *ritus* expreſſus *M. C. V.* 194. qui ponit
formam huius expromiſſionis in ipſo *tex. &
Carauit. in rit.* 200. *num.* 3. aſſignat rationem.
6 Expromiſſor namque dicitur, qui pro non
obligato promittit, *l. ſi quis accepto, ff. de cond.
ob cauſ. l. & eleganter.* §. *ſeruos, ff. de dol. l. aliquan-
dò, ff. ad Vell. l. qui libertinus, ff. de oper. liber.* fa-
ciendo propriam alienam obligationem, *Cra-
uett. conſ.* 272. *num.* 13. *Pancirol. conſ.* 41. *num.* 24.
& 36. *Herring. de fideiuſſ. cap.* 27. *num.* 84. *Erneſt.
Cothoman. reſp.* 77. *num.* 5. *lib.* 2.

Hanc eandem opinionem videtur ample-
xus *Petr. Iac. Aurelian. in ſua practic. rubr.* 63. *de
cauſ. ex quib. vaſſ. quant. eſt de iure ſcripto, nu.* 123.
*verſ. Item fiaci ſſores, Hentic. Bouer. ſingular. in-
cipien. cautio, & fideiuſſio*, *num.* 7. vbi expreſsè
7 dicit, quòd fideiuſſor datus per Clericum in
iudicio ſeculari conuentum non obligatur:
imo ſubdit, quod nec conualidatur talis in-
ualida fideiuſſio per quamcumque adiectio-
nem, argum. *l. Scius, & Agerius, ff. ad leg. falcid.*
& per omnia ſequitur *Herring. de fideiuſſ. cap.*
14. *num.* 18. *&* 19. & eandem opinionem vti
veriſſimam amplexus eſt *Præſ. de Franchis dec.*
400. *num.* 8. in qua ità fuit deciſum, dùm prin-
cipalis ſe obligauerat, vt laicus in M. C. & de-
derat fideiuſſorem laicum de ſoluendo quic-
quid fuiſſet iudicatum, qui etiam ſe obligaue-
rat ſuo proprio, & principali nomine, & inſo-
lidum, & poſteà repertum fuit, principalem
eſſe Clericum, & ſic eſt propriè caſus noſter.
Sed hæc opinionum diuerſitas videbatur fa-
cili negotio concilianda fœdere diſtinctio-
nis, vt ſcilicet prima opinio affirmatiua pro-
8 cedat in fideiuſſore contractus, ſecunda verò
in fideiuſſore iudicij, ad quem fideiuſſorem
ſonant expreſsè verba *Albet. in d. l.* 1. *nu.* 6. *verſ.
Sed quid è contra*, dùm format quæſtionem in
fideiuſſore de præſentando Clericum coram
Iudice laico.

Ratio differentiæ inter vnum, & alterum
caſum eſt, quia in primo caſu fideiuſſio con-
tractus non comprehendit obligationem à
lege prohibitam, quia Clericus principalis, ſi
non poteſt conueniri pro ſua obligatione ex
eo contractu coram Iudice laico, poterit ta-
men conueniri coram ſuo Iudice Eccleſiaſti-
co, & ſic non eſt omninò inutilis obligatio
principalis, & per cõſequens, neque fideiuſſo-
ris, quæ eſt acceſſoria, & in hoc caſu loquitur
Afflict. deciſ. 206. *in princ.* licet eam etiam re-
putet dubitabilem, *Præſ. de Franch. deciſ.* 400.
circa

circà finem, verſ. Vltrà quod deciſio.

In ſecundò verò caſus ſecus eſt, nàm continet obligationem prohibitam, tàm de iure ciuili, per *auth. ſtatuimus, C. de Epiſcop. & Cler.* quàm de iure Canonico, per *cap. ſi diligenti de foro compet.* per quę iura expreſsè prohibetur, nè Clericus cogi poſſit ad ſtandum iuri corā Iudice ſeculari, & in hoc caſu loquitur *Alber. in d. l. 1.* prout inſinuant illa verba *Alberici* poſt
9 *num. 6.* ibi: *Iura contraria non obſtant, quia ibi erat præter legem, & tunc valet acceſſorium, licet non valeat principale, hæc autem contrà legem, vbi non valet principale, nec acceſſorium*, & pro hac diſtinctione conuenit *Gloſ. in verb. Statu in l. defenſiones, C. de except. Bald. in l. cùm eorum, C. de ſentent. & interl. omn. iud.* & ſecundùm hanc diſtinctionem in effectu poſt aliquam inuolutionem concludit *Muſcatell. in praxi fideiuſſ. p. 2. q. 9. num. 34. cum ſeqq.* & ſignanter *num. 41.* nulla tamen de prædictis facta mentione.

Nec huic diſtinctioni obſtabit clauſula in fideiuſſione adiecta, quòd principalis, & fideiuſſor velint teneri proprio, priuato, & principali nomine, & inſolidum, & ſic effecti ſunt duo rei debendi inſolidum, per *auth. hoc niſi, C. de duob. reis.*

Nam illa nullitas in obligatione reſpectu
10 principalis deſtruit obligationem fideiuſſoris, nedùm vti ſimplicis fideiuſſoris, ſed etiam vti inſolidum obligati, vt optimè fundat *Præſ. de Franch. d. deciſ. 400. num. 6. 8. & 9.* & ad id tendit illud dictum *Henr. Boser. d. ſing. in verb. Cantio, & fideiuſſio*, quod hæc fideiuſſio facta pro Clerico principali obligato coram Iudice laico non conualidatur per quamcumque adiectionem, prout ſupra meminimus.

Vis modo ſtat in decernendo. Ad quem ex duobus caſibus noſter caſus applicetur? & pōderatis verbis obligationis, ſeù fideiuſſionis non poteſt negari, quod eſt mœra fideiuſſio
11 iudicij, nō autem contractus, obligatur enim principalis ipſe ad ſe præſentandum intus carceres M. C. & ad exhibendum penès acta eiuſdem apocas originales penès ſe exiſtentes, & ad maiorem cautelam dedit in fideiuſſorem dictum Boetium, qui etiam vti principalis ſe obligauit inſolidum ad omnia per eū promiſſa, & in hac forma obligationis exemplificant fideiuſſionem iudicij, *Alber.* & reliqui DD. vbi ſupra.

Vltrà quod dùm obligatio, & fideiuſſio eſt facta in iudicio vertente inter actorem, & reū, & eſt ſtipulata penès acta eiuſdem iudicij non poteſt negari, quin ſit fideiuſſio iudicij, non contractus, ex traditis per *Mareſcott. lib. 2. var. reſol. cap. 121. num. 8.* poſt *Bart. in l. 1. ff. iudic. ſol. Ruin. conſ. 98. num. 4. lib. 5. Surd. conſ. 362. nu. 25. & conſ. 271. num. 39. & 46. lib. 2.* Idem pro abſoluto aduertit *Vin. deciſ. 210. num. 2. lib. 2.* qui tradit regulam, quod vbi fideiuſſor fideiubet penès acta iudicij, dicitur fideiuſſor iudicij.

12 Tantò magis, quia ſumus in fideiuſſione de exhibendo penès acta, de qua loquitur *tex. in l. Celſus ſcribit, §. item Celſus, verſ. Item ſi quis facultatem, ff. ad exhibend. & l. ſi eo, §. ſi poſt in fine eod.* quæ non præſtatur, niſi in iudicio, *l. Iulianus ſcribit, §. ſi quis rem, verſ. Quantum autem, l. ſi optione cùm l. ſeq. §. 1. eod. tit. ad exhib.* & ſic nullo quæſito colore poteſt negari, quin ſit fideiuſſor iudicij, & ſucceſſiuè caſus noſter verſatur in fideiuſsore iudicij comprehenſo in ſecundo caſu diſtinctionis.

Quæ quidem diſtinctio non poteſt impugnari ſub prætextu, quòd ſi eſset vera, ſequeretur, vt in caſu contrario, quādo ſcilicet Clericus fideiubet pro laico in iudicio coram Iudice ſeculari, & tamen contrarium eſt verius ex doctrina *Alber.* communiter approbata in *d. l. 1. num. 5. ff. ſi quis in ius voc. non ier.* Nàm in
13 promptu eſt ratio differentiæ, quæ emergit ex natura acceſsorij, quod ſequitur naturam ſui principalis, *l. cùm principalis, ff. de reg. iur. l. cùm lex, ff. de fideiuſſ. cap. acceſſorium de reg. iur. in 6.* & ideò quando Clericus ſe obligat principaliter, & tanquam principalis in iudicio ſeculari, fideiuſſio laici eſt acceſsoria ad obligationem principalem Clerici, & propterea non eſt mirum, ſi exiſtente nulla obligatione principali reſpectu Clerici, erit etiam nulla acceſsoria reſpectu laici, & ex eadem ratione, quandò laicus ſe obligat principalitèr in iudicio ſeculari, Clericus verò fideiubet pro laico, tunc obligatio Clerici eſt acceſsoria ad obligationem laici, & per conſequens ſequendo naturā obligationis principalis laici, erit quoque valida obligatiò acceſsoria ipſius Clerici, licet Clericus pro ea non poſſit conueniri coram Iudice laico, ſed ſolùm coram Eccleſiaſtico.

Neque huic regulæ obſtat *tex. in l. etſi is, C.*
14 *de præd. minor.* vbi valet obligatio Curatoris pro re minoris ab ipſo alienata reſpectu propriæ obligationis ipſius Curatoris, licet reſpectu minoris ſit nulla. Nàm etiam in eo *tex.* obligatio principalis reſpectu cōtractus alienationis eſt valida in damnum Curatoris alienantis, itàut ipſe contrauenire non poſſit, ſecundùm *Bald. in d. l. etſi is, num. 1. verſ. Alij dicunt*, quem approbando ſequitur, *Crauett. de indemn. mulier. num. 21.* & ideò conſequens eſt, vt ſit etiam valida obligatio acceſſoria reſpectu perſonæ, & pignorum ipſius Curatoris.

Sed dato, quòd caſus noſter verſetur in primo caſu ſupradictæ diſtinctionis, adhùc inſurgit maior difficultas; nàm fideiuſſor laicus tempore ſuæ fideiuſſionis non habebat notitiam, quod principalis, pro quo fideiubebat, eſſe Clericus, ſed credebat fideiubere pro mœro laico, quem tunc ſimpliciter ſe gerebat principalis, ſed eo poſteà comperto Clerico,
15 vtique ipſe fideiuſſor remanere ſtrictius, & ſic in plus, quam principalis, quo caſu certum eſt,

quod

quod fideiuſſio non tenet, ex regula *l. Gracè, & illud, & l. ſi fideiuſſor, §. qui certo loco cum ſimil. ff. de fideiuſſ.*

Quòd autem remaneat ſtrictiùs obligatus fideiuſſor in hoc caſu, in promptu eſt ex natura fideiuſſionis. Nàm quilibet fideiubens non fideiubet animo donãdi principali quantitatem, pro qua fideiubet, ſed potiùs animo non ſoluendi, fretus fide principalis, quod ſoluet de proprio abſque incommodo ipſius fideiuſſoris, aut ſaltem animo recuperandi quantitatem fortè ſoluendam incontinenti ex eodem proceſſu, & ex eadem ſententia, ex regula tex. ſecundùm lecturam *Salyc. in l. cùm eorum, C. de ſentent. & interl. omn. iud.* ſed modo contra principalem Clericum hæc facilis recuperario ex eodem proceſſu, & ex eadem ſen-
16 tentia, coram Iudice laico euaneſceret; nàm oportet agere coram Iudice Eccleſiaſtico, quod ſolùm efficit, vt Clericus reputetur in iure difficilis ad conueniendum, ſecundùm *Bald. in l. 1. in fin. Cod. de priuil. dot.* vbi ait, quod laicus fideiuſſor Clerici, ſi non obligarur in duriorem cauſam, eſt tamen facilior ad conueniendum, & ex hac facilitate idoneor; ergò ſaltem in tempore remaneret fideiuſſor obligatus in plus, quàm principalis, & quàm ipſa fideiuſſionis natura expoſcebat, iuxtà *tex. in d. l. Gracè, §. illud in fin.* vbi *Gloſ. in verb. Non obligabitur, ff. de fideiuſſ.* & hanc difficultatem exactionis ſummoperè conſiderat *Iuriſconſ. in l. ſi quis quempiam, ff. ſi quis caut.*

Quod quidem motiuum fortitèr ſtringit in hoc caſu, in quo hic fideiuſſor tempore ſuæ fideiuſſionis non hábebat vllam notitiam Clericatus in perſonã ſui principalis poſteà allegati; Nàm poteſt prætendere, quod ſi ſciuiſſet, nullatenus fideiuſſiſſet pro eo, & ſic ex tali ignorantia præſumitur, etiam abeſſe
17 conſenſus à fideiuſſione facta pro Clerico, qui reputabatur laicus, iuxtà tex. expreſſum in *l. ſi quis 38.* & ibi *Gloſ. in verb. Erroris, ff. de fideiuſſ. & in l. ſi Titius 49. §. huic ſimilis,* & ibidem alia *Gloſ. in verb. Ætatis, ff. eod. l. ſed & ſi quis, §. fin. verſ. Puto intereſſe, ff. ſi quis caut.*

Vltrà quod rationes ſuperiùs adductæ in articulo principali circumſcripta hac facti circumſtantia, & à *Præſ. de Franch.* ponderatæ in *d. deciſ.* 400. procedunt etiam data ſcientia Clericatus, & ſic in hoc vltimo non eſt opus inſiſtere.

Pars actoris cognitis inter informandum his difficultatibus contra ipſum excitatis; cẽſuit ſatiùs ſibi eſſe ſuperſedere cum effectu cõtra fideiuſſorem, etiam in reclamatione ab illo decreto S. C. & proſequi expeditionem cauſæ ſuper Clericatu debitoris principalis, & compilato proceſſu, quia defecit in ſalutari ſuo Clericus circa requiſita Clericatus, iuxtà formam decreti Sacr. Trident. Concilij, obtinuit à M. C. decretum, quod procedatur in M. C. non obſtante remiſſione petita, quod ad relationem ipſius M. C. fuit confirmatum per S. C. ſub die 6. Septemb. 1622.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XIX.

Fideiuſſor Clerici conuenti in iudicio coram Iudice ſeculari, inualidè obligatur, itàut nõ teneatur adimplere contenta in fideiuſſione. Sic colligitur in hac *deciſ.* ex motiuis adductis per D. Authorem, quem laudat, & ſequitur *Regens de Marinis lib. 1. alleg. diuerſ. alleg.* 147. vbi loquitur de laico fideiubente pro Clerico vti laico carcerato per Iudicem ſecularem, de illo præſentando, &c. qui carceratus deindè apparuit Clericus, vel aſſumpſit habitum Clericalem. Et dicit fideiuſſorem illum non eſſe moleſtandum.

Ad nu. 1. obſerua *Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. V.*
1 63. & 235. vbi plura ad materiã, *Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1 1. à num. 66.*

Ad num. 2. & 13. Vbi habetur, Clericum fideiubentem pro laico coram Iudice laico, validè obligari, debere tamen conueniri coram ſuo Iudice. Adde *Squillant. de priuil. Cleric. cap. 7. num. 84. Anſald. de iuriſd. par. 3. tit. vnico, c. 17. num. 19. & 20. Ambroſ. de immun. Eccleſ. cap. 20. num. 50. & ſeqq. Capibl. de Baronib. pragm. 8. par. 3. num. 12. & ſeq.* licet Clericus principaliter poſſit ſe obligare penès acta Iudicis ſecularis abſque prorogatione iuriſdictionis laicalis, & talis obligatio valeat, cuius vigore ipſe Clericus poteſt condemnari per Curiam Eccleſiaſticam, *Capibl. d. par. 3. num. 19. Scialoya de foro compet. cap. 30. num. 8. & 9.*

Reliqui verò aſſerentes non poſſe obligari
2 penès Iudicem laicum, loquuntur, vt ibi conueniantur, vt eſt *Vin. deciſ. 125. De Angelis ſuper C. tituls de Epiſcop. & Cleric. l. 31. §. prætereà, Verall. dec. 146. ſeu 1. num. 5. par. 2.*

Ad num. 6. adde *Reg. de Marin. reſol. 133. num. vlt. lib. 1.*

Ad num. 8. Vbi habetur, quod laicus fideiubens pro Clerico in contractu, poteſt conueniri coram Iudice laico. Adde vltrà *Afflict.* vbi *Vrſill. deciſ. 206. num. 1.* Vbi habetur, quod hic eſt vnus caſus, in quo exceptio competens principali non competit fideiuſſori, *Caball. caſ. 153. Epiſc. Ricc. in praxi var. reſol. reſol. 145. Muſcatell. in pract. fideiuſſor. 2. par. q. 9. à num. 33. Bonadill. in Polit. lib. 2. cap. 18. caſ. 1 27. num. 246. Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. num. 988. P. Frageſ. de regim. Reip. tit. de obligat. moderat. Reip. diſp. 4. §. 4. membr. 13. Reg. Sanfelic. deciſ. 260. nu. 6. lib. 2. Scialoya de foro compet. cap. 30. num. 3. Anſald. de iuriſd. par. 3. tit. vnic. cap. 17. à num. 1. vſque ad 4. Ambroſ. de immun. Eccleſ. cap. 20. num. 51.*

Vbi obſerua, quod laicus fideiuſſor Clerici
8 coram Iudice Eccleſiaſtico, non poteſt co npelli ab illo ad contenta in fideiuſſione obſer-

uanda, niſi per cenſuras Eccleſiaſticas, qui ſi minùs obtemperauerit auxilium ſuum ſecularis Iudex impartiri debet, iuxtà *tex. in cap. 1. de offic. ordinarij, & l. à Diuo Pio, §. ſententiam, ff. de re iud. auth. vt nulli iudic. §. ſi verò.* Quod brachium appellat *Oltrad. conſ. 66. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 2. par. §. 2.* & ſic obſeruatum fuiſſe referr per Collat. Conſil. *Reg. Sanfel. d. deciſ. 160. num 5. Danza de pugna DD. lib. 1. titul. de brachij conceſſ. num. 4.* vbi per extenſum ponit brachium Collat. Conſilij, telatum per *Reg. Sanfel. vbi ſuprà, & deciſ. 64. num. 10. lib. 1.* quotum nominit *Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. rit. 200. num. 10.* Quamuis contrarium teneat, & deciſum referat in Curia Archiep. Neap. *M. Ant. Ianuenſ. in praxi dictæ Curiæ, cap. 13. ex cap. ex reſcripto de iure iurando.* Vbi laicus fideiuſſor Clerici conuenitur coram Epiſcopo, quod credo verum virtute iuramenti in fideiuſſione ibidem ſpecialiter præſtiti, & ſuper *d. cap.* notat *Abb. Imol. Anchar.* & eſt *tex. in cap. fin. de foro compet. in 6. Maurus Aretin. de fideiuſſ. c. 32. ſect. 4.* ſequitur *Octau. Caracciol. Sicul. de fori priuil. remiſſ. q. 22. à nu. 17.* qui addit contrarium ſtatuentes eſſe excommunicatos in Bulla Cœnæ Domini, tanquam ſtatuentes contra libertatem Eccleſiaſticam, ſiquidem Clerici non inuenirent fideiuſſores, & in carceribus macerarentur, præſertim quia Curia Eccleſiaſtica de facili non admittit Clericos ad fideiubendum, tum quia non poſſunt conueniri, niſi in quantum facere poſſunt, *Ricc. dec. 211. per tot.*

Obſerua 2. Quod ſi laicus debitor reconuētus in Curia Eccleſiaſtica pro re merè ciuili fideiuſſorem alium laicum dederit in caſu ſēcentiæ contra eum proferendæ, non poteſt cōpelli ab illa Curia abſque brachio Superioris laici, qui illud impartiri debet, ſummatim informatus de meritis ſententiæ, *Maſull. ad Capyc. deciſ. 132. num. 1. & 2. Grammat. conſ. ciuil. 109.* imò *Capibl. de Baron. tom. 1. pragm. 8. par. 3. num. 6. & 12.* cui contradicit *Sperell. deciſ. 8. n. 52.* qui *Capibl. num. 7.* docet ex *Diaz.* Eccleſiaſticum Iudicem teneri exhibere copiam actorum Iudici ſeculari, & *Thor. in 1. tom. comp. deciſ. verb. Brachium*, deciſum refert, fuiſſe denegatum brachium ea ratione, quia per debitorem conuentum, fuit oppoſitum de nullitate, & iniuſtitia ipſius ſententiæ, *Danza d. tract. de pugna DD. tit. de brachij conceſſ.* ponit *num. 18.* formulam ipſius brachij, & deciſionem Collater. Conſ. in hac materia, de imploratione brachij ſecularis à Curia Eccleſiaſtica, poteſt videri *Sbrozz. de offic. Vicarij, cap. 190. nu. 2. verſ. Secundò declaratur, & Bonac. tom. 3. de cenſur. diſput. 1. q. 20. par. 3. num. 2.*

Ad num. 10. Vbi habetur. Quod ſi principalis obligatio inualidatur, inualidatur etiam accedens fideiuſſio, quamuis cum clauſula in-
10 ſolidum obligationis. Obſerua numerum hunc continere duas quæſtiones. Prima eſt ſi nulla exiſtēte obligatione principalis, ſit nulla obligatio fideiuſſoris, eſt que vera concluſio allata per *D. Authorem hic num. 4.* cum declarationibus, ampliationibus, & limitationibus de quibus *Petr. Maurus Aretin. de fideiuſſor. tit. 2. par. principal. cap. 5. fol. mihi 181. Praſ. Merlin. controu. forenſ. cent. 1. cap. 55. num. 17.* Vbi rationes per ipſum adductæ, & authoritates relatæ benè procedunt, non tamen ſunt applicabiles ad caſum dicti *cap. 55.* Nàm ibi diſputabatur articulus; Mater, & filius erant obligati Titio in mille, v. g. mater erat obligata tanquam principalis, filius verò tanquam fideiuſſor, reſpectu matris dicit nullam eſſe obligationem, quia quamuis appareat principalis, re vera eſt fideiuſſor, cum præſumatur pecuniam verſam in vtilitatem filij, & ſic reſpectu ipſius præſumitur color quæſitus, vt fundat à princ. ad *num. 16.* ſequitur *Conſ. Staiban. reſol. 42. lib. 1. Reg. de Marin. lib. 2. reſol. cap. 236.* quidquid cōtra ſenſerit *Muccia qq. for. cap. 12. n. 4. & ſeqq.*

Deindè idem *Praſ. Merlin.* dicit, etiam reſpectu filij eſſe nullam obligationem, quia fideiuſſoris, quod probat per *tex.* quos dicit in terminis *in l. ſi mulier 16. §. fin. ff. ad Velleian. & l. mulierem, C. eodem, Theſ. qq. forenſ. lib. 4. qu. 6. num. 5. Gait. de credit. cap. 2. tit. 7. num. 1966.*

Quæ concluſio meo iudicio (pace tamen tanti viri) per hos *tex.* & authoritates non benè fundatur. Nàm illi loquuntur, quando mulier eſt fideiuſſor (vt præſumitur in hoc caſu) & filius etiam eſt fideiuſſor, alius tamen eſt principalis, in cuius vtilitatem pecunia mutuo accepta eſt verſa. Sed in caſu noſtro filiū, qui ſe obligauit, vt fideiuſſorem, idem *Praſ. Merlin.* ſupponit eſſe principalem obligatum, cum in illius beneficium verſam pecuniam à muliere acceptam, ſupponat. Et ſic ſunt diuerſi caſus. Nàm hoc dilegmate ratiocinor. Aut pecunia eſt verſa in vtilitatē matris, & ipſa tenetur, cum non dicatur hoc caſu fideiuſſiſſe. Aut eſt verſa in vtilitatem filij, & quamuis ſe obligauerit, vt fideiuſſor cenſetur principalis, nàm quamuis quis ſe obliget, vt fideiuſſor, ſi accipit pecuniam in ſui vtilitatem dicitur principalis, *tex.* eſt expreſsus *in leg. ſed Iulianus 9. ff. ad Senat. Conſult. Maced.* & vt principalis tenetur, nè dicantur ambo fideiuſſores abſque principali, *Theſ. & Gait. vbi ſup.* diſputant caſum *textuum in d. l. ſi mulier, §. fin. & d. l. mulierem.* Vndè remanet firma concluſio, quod quamuis reſpectu matris ſit nullus contractus, reſpectu verò filij erit validus.

Alia quæſtio eſt (vt ad *obſeru. nu. 10.* redeamus) ſi eſt nulla obligatio reſpectu principalis, ſit nulla, etiam reſpectu correi inſolidum obligati. Et tunc certa eſt concluſio, exiſtente nulla principali obligatione, valere obligationem correi, & inſolidum obligati, *tex. eſt in l. ſi Titius, ff. de fideiuſſ. Bart. in l. ſi quis pro eo, nu. 15. ff. eodem, Iul. Carthar. deciſ. crim. 44. num. 55.*

Digitized by Google

Mareſcott.var.reſol.lib.2. cap.65. nu.5. vbi plures refert deciſiones *Rot. Rom. Natta conſ.262. nu.54.Ioſeph.Ludouic.deciſ.Peruſ.27. nu.2. Mohed. deciſ.2. de fideiuſſ. Ludouiſ. deciſ. Rot. Rom. 321.num.6. & deciſ.560. Gratian.diſcept.forenſ. cap.122.num.10.* quos refert, & ſequitur *Conſ. Prat.ad Paſcal.de vir.patr.poteſt.par.1.cap.6.nu. 15.Maur.de fideiuſſ.fol.mihi 435.num.6.& 7.& fol. 183. num. 17. & ſeqq. Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V. rit.200.num.12. & 14. Præſ.verò de Franch.deciſ.400.num.8. & ſeq.* benè loquitur in caſu ſuo,nempè in obligato inſolidum de iudicatum ſoluendo, quia cum iudicatum ſit nullum,quia v.g. ſententia facta coram Iudice incompetente ex illo actu nullo, correus debendi ad nihilum tenetur, cum quod nullũ eſt nullum producat effectum, vt probat ex *Bald.in l.fin.§.cum antiquitas, C. de vſur.*

Ad num. 12. obſerua *Præſ. Merlin. centur. 2. contron. cap.76.*

*Ad num.*16. adde *Squillant. de priuil. Cleric, cap.16.à num.1.ad num.8.*

*Ad num.*17.adde *Ancharan.conſ.228.num.2. Anton.Herring.tract.de fideiuſſor.cap.19. num.1. cum ſeqq. Pirr. Aretin. de fideiuſſ. ſect.8. cap.61. fol.mihi* 509.

Obſerua ad hanc deciſionem,quod hæc cõcluſio limitaretur. Si Clericus voluntariè ſe
18 obligaret penès acta Curiæ ſecularis, & daret fideiuſſores laicos, nàm ipſi fideiuſſores, rectè obligarentur, & contrà ipſos poſſet incuſari obligatio coram Iudice laico, *Borrell. conſ.11.cit.per D.Auth. hic, num.* 3. Quod euenit quando Clericus conuenit laicum coram Iudice laico. qui adimplendo exceptiones dilatorias præſtat expenſarum cautionem, vel comparens pro liberatione in concurſu creditorum præſtat cautionem de reſtituendo, &c. *Scialoya de foro compet. quæſt. 30. num.10. Squillant.cap.16.num.23.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, nec volens poteſt conueniri coram Iudice laico.*

Et an pro reddenda ratione tutelæ ipſi à Iudice laico delatæ,num.2.

Apud Gallos ex conſuetudine obtinuit, quod conueniatur coram Iudice laica,num.5.

Aliqui caſus in quibus Iudex laicus procedere poteſt contra Clericum. Et Eccleſiaſticus contra laicos,remiſſiuè. Obſ.

Neque Papa poteſt dare licentiam Clericis ſe ſubijciendi Iudici ſeculari, niſi incertis caſibus. Obſ.

3 *Depoſitum accipiens Clericus à Iudice laico, an ab eodem pro eius reſtitutione cognoſcatur, & num.13.*

Concluſio hæc affertur impugnata, & declarata. Obſ.

4 *Clericus profanis ſe immiſcens, cadit à fori priuilegio,& num.17.*

6 *Clericatus nõ debet conferri in Curatores, & Tutores antè redditas rationes.*

Quæ concluſio latè explicatur. Et extenditur ad Monachas. Obſ.

7 *Eccleſia infamatur, cum quis ad Clericatum promouetur in alterius detrimentum.*

8 *Clericus in quibus cauſis, quoad diſtrictionem perſonalem tantùm, remittitur ad Iudicem Eccleſiaſticum,non quoad bona.*

Explicatur concluſio hæc. Obſ.

Et quod in omni actione reali non poſſit declinare forum,non eſt de iure verum,num.9.

10 *Clericus non poteſt compelli ad ſuſcipiendum onus tutelæ etiam alterius Clerici, niſi concurrat Iudex Eccleſiaſticus.*

11 *Doctor, qui ſibi ipſi contradicit non facit authoritatem.*

12 *Epiſcopus exequutor legatorum pro redemptione captiuorum, cui teneatur reddere rationem.*

14 *Œconomi.& Cymiliarchæ Eccleſiæ depoſitum apud eos factum, tenentur reſtituere ad præceptum Præſidis Prouinciæ.*

15 *Clericus,nec directè,nec indirectè poteſt prorogare iuriſdictionem Iudicis laici.*

16 *Tutela,tàm miſerabilium, quàm aliarum perſonarum, poteſt in Clericum deferri.*

Clericis in ſacris poſſunt ſi velint ſuſcipere tutelam legitimam, & teſtamentariam agnatorum, ſed teſtamentariam, vel datiuam extraneorum non poſſunt quantumcumque velint. Obſ.

18 *Clericus, qui falſum apud Iudicem laicum depoſuit,an ab eodem puniri poſſit.*

Non poſſe probatur. Sed laicus deponens falſum coram Eccleſiaſtico, ab illo punitur. Obſ.

19 *Prorogatio iuriſdictionis ſecularis in Clericum ob culpam commiſſam coram Iudice laico nullo iure permittitur.*

20 *Clericalis exemptio à iuriſdictione laicali eſt, non minùs in bonis, quàm in perſona.*

21 *Clericus,vel Epiſcopus, quòd ſecularibus non ſe admiſceant, & ſe admiſcentes ab Eccleſia deijciantur,qualiter intelligi oporteat.*

22 *Clericus adminiſtrator tutelæ alicuius pupilli, pro illius pupilli debito debet conueniri coram Iudice competente pupilli.* Obſ.

23 *Clericus effectus poſt aliquod ſeculare officium adminiſtratum, coram quo poſſit conueniri, & pro computorum redditione* Obſ.

24 *Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ, ratione feudi, quod tenent à manibus Iudicis laici, coram quo conueniantur.* Obſ.

25 *Clerici relicti executores teſtamenti laici,coram quo conueniantur.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Clericus adminiſtrator tutelæ ſuſceptæ à manibus Iudicis laici, an coram eodem Iudi-

ce

ce laico conueniri poſſit pro redditione computorum,& reliquorum reſtitutione. An poſſint Clerici ſi velint ſuſcipere tutelam extraneorum. Adminiſtratores tutelæ laici per illius debito, coram quo conueniantur. Effecti Clerici poſt ſeculare officium adminiſtratum, pro computis coram quo conueniantur. Ratione feudorum, quæ acceperunt à Domino ſeculari, coram quo conueniantur. Relicti exequutores teſtamentorum, coram quo conueniantur, & plura alia ad materiam.

DECISIO XX.

LVtius Ricca, qui ab anno 1602. ſuſceperat onus tutelæ ſibi delatæ per M.C.V.Camillæ,& Margharitæ de Ligorio ſuarũ Neptũ, & vti laicus adimpleuit omnia adimplenda pro tutelæ adminiſtratione. Demùm conuentus pro redditione computorum, & reliquorum reſtitutione in eadem M.C. à pupillis factis maioribus, rationibuſque præſentatis, & diſcuſſis; deuoluta poſtmodum cauſa ad S.C. per appellationẽ ab ipſo Lutio interpoſitam, fuit declaratus debitor ex cauſa dictæ tutelæ adminiſtratæ in non modica pecuniarum quantitate, vnà cum intereſſe ad rationem nouem pro centenario; & dùm erat procedẽdum ad executionem contra ipſum pro quãtitate liquidata, tunc primùm allegaui, ſe eſſe, & fuiſſe Clericum beneficiatum tempore ſuæ obligationis, ac tutelæ ſuſceptæ, & per S.C.ad relationem D.Io:Andreæ Georgij Regij Conſiliarij in vna Aula, habendo pro verò Clericatum allegatum, fuit interpoſitum decretum,quòd cauſa redditionis computorum tutelæ adminiſtratæ remaneat in Sacro Conſilio; verùm ſi contigerit compellere perſonã, Partes adeant Iudicem Eccleſiaſticum, non obſtante Clericatu;practicando illam opinionem à nonnullis approbatam, quod ſcilicet quando Clericus accepit tutelam à Iudice
1 laico, teneatur reddere computa coram eodem Iudice laico, limitando in hoc caſu regulam, quod Clericus, nec volens poſſit ſe ſubmittere Iudici laico, *cap.ſi diligenti,& c.ſignificaſti de foro comp.Couar.pract.quæſt.cap.31.nu.1. Garz.de nobil.gloſ.9.per tot.*

A quo decreto cùm Lutius appellaſſet, & obtinuiſſet à Præſide S. C. quod Cõmiſſarius faceret verbum; & à Collaterali Conſ. quod videretur alia Aula, pro parte pupillarum iàm adultarum dicebatur,decretum S. C. omninò debere confirmari, ex quo opinio prædicta, pro qua S.C.iudicauerat erat communis,de
2 qua conſtabat ex numero infraſcriptorum DD.qui adducebantur, vt.

Maſuer. in prax. tit. de iud. num.23. qui in libro meo, nec ibi, nec in tota praxi diligentiſſimè perquiſita hoc dicit.

Gulicl. de Bened.in cap. Raynutius in verb. Et vxorem nomine Adelaſiam,deciſ.2. nu.128.

Aufrer.in addit.ad Cappell. Tholoſ. dec.126.

Guttier.par.1.de tutel.cap.1.num.27. & par. 3.cap.1.num.9.in fin.

Bouad.lib.2.Polit.cap.18.num.226.

Gregor. Lopez par.6.tit.10. lib.5. in verb. Al Iuez ordinario.

Et Ego addebam.

Marcabr.conſ.44.num.49.&

Carol.de Graſſ.de effectib. Cler.effect.1.n.194.

Confirmabant Actrices motiuum ex alio aſſumpto, quòd dabant pro abſoluto in iure
3 in caſu valdè ſimili, nempè in Clerico, qui à Iudice laico electus fuit Depoſitarius, & à manu eiuſdem recepit bona depoſita, nàm ab eodem Iudice laico poteſt cognoſci, & compelli ad res depoſitas exhibendum, ex doctrina *Bald.in l.acceptam,nu.6. C.de vſur.*

Salyc.in ead.l.acceptam,num.1. in fin.

Iaſ.in l.fideiuſſ.§.ſi ſatiſdatum, ff. qui ſatiſd.cogan.num.6.

Afflict.deciſ.24.num.3.

Franc.Marc.deciſ 1059.par.1.

Andr.Gaill.obſeru.37.num.6.lib.1.

Rebuff.in l.ſequeſt.109.ff. de verb.ſignif. ver. Nona.

Mexia de taxa panis,concluſ.5. num.33.

Aufr. ad Cappell. Tholoſ. deciſ.168. & de poteſt.ſecul.reg. 2. fol. 14. vbi de conſuetudine.

Marant.in prax.par.4.diſt.11.num.62.

Bouad.d.cap.18.lib.2.num.130. in lit.E.

Et tandem pro vtriuſque aſſumpti inconcuſſa ratione adducebant, id eſſe à iure indu-
4 ctum in pœnam Clerici, qui ſe profanis immiſcet,vt propterea perdat Clericale fori priuilegium, vt in *Auth. de Sanctiſs. Epiſc. §. Dei autem amabilis,& in cap. Epiſcopus 88.diſt.*

Ex aduerſo Lutij Aduocatus acceptabat ſecundum aſſumptum in Clerico Depoſitario; verùm negabat primum in Clerico Tutore, & Curatore, qui eſt caſus noſter, & pro ratione differentiæ inter vnum, & alterum aſſumptum aiebat, quod contra Clericum Depoſitarium agitur via exequutiua ad exhibẽdum depoſitum, & non adhibetur cauſæ cognitio, quæ prohibetur Iudici laico in Clericum; ſed contra Clericum Tutorem, aut Curatorem eſt neceſſaria adhibitio cauſæ cognitionis pro redditione computorum, & reliquorum reſtitutione: & proindè dùm Lutius exiſtens iàm Clericus beneficiatus ſuſcepit tutelam à Iudice laico, & coram eo ſe obligauit reddere rationes, non potuit præiudicare priuilegio Clericali, nec expreſsè, nec tacitè ſuſcipiendo tutelam, tanquàm laicus, ex latè adductis per *Præſ.de Franch.deciſ.400.*

Et ad DD. in contrarium citatos vnico

verbo reſpondebat, quod loquuntur omnes
5 de conſuetudine Regni Francię, & *Marcabr. & Carol. de Graſſ.* qui ſimpliciter videntur ſequi
illam limitationem in clerico tutore, & cura-
tore allegant eoſdem DD. Gallos, qui loquū-
tur de conſuetudine Franciæ, & proindè co-
rum dictum eſt etiam ſecundum illos intelli-
gendum, ſed circumſcripta conſuetudine ve-
ritas eſt in contrarium de iure, prout illam
fundat *Surd.conſ.396.vol.3.*

Eaque deſumitur manifeſtè ex *cap.1. de obl. ad ratioc. ordin. vel non*, vbi expreſsè prohibe-
6 tur ordinari perſonas adſtrictas ad redditio-
nem computorum ex aliqua adminiſtratiō-
ne, & in ſpecie curatores pupillorum, anteq; ā
reddiderint rationes, & ſic comprehenduntur
etiam tutores, vt *Gloſ. Hoſt. Io: Andr. & Zab.*
ibidem declarant.

Ratio prohibitionis eſt, quia aliàs Eccleſia
7 infamaretur, prout in *tex.* exprimitur, quæ in-
famia indè reſultat, dùm taliter ordinati, ſi
conueniantur pro redditione computorum,
petant ſe remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum
in damnum eorum, quibus eſt reddēda ratio,
vt aduertunt ibi *Hoſt. Innoc. Io: Andr. num.5. Abb.num.9. Anch.num.2. Zab.col.3.*

Si ergò hi tutores, & curatores, cæterique
adminiſtratores ordinati clerici poſt ſuſce-
ptam adminiſtrationem, ſi conueniantur pro
redditione cōputorum adminiſtrationis ſu-
ſceptæ antè clericatum, adhùc ex ſententia
ſupradictorum DD. debent remitti ad Iudi-
cem Eccleſiaſticum, procùldubio multò for-
tiùs ſunt remittendi illi, qui actu clerici exi-
ſtentes illas adminiſtrationes ſuſceperunt.

Hic articulus viſus fuit maxima conſide-
ratione dignus, propter authoritatem S.C. in
illius decreti prolatione, & propter repugnā-
tiam iuris quàm primo aſpectu videbatur cō-
8 tinere, dum illa diſtinctio retinendi, ſcilicet
cauſam clerici, quoad executionem realem in
bonis tantùm, & remittendi ad Eccleſiaſticū
Iudicem, quòad diſtrictionem perſonalem, nō
fuerat vnquam admiſſa in S.C. niſi reſpectu il-
lorum, qui vel poſt litem motam in ciuilibus,
vel poſt delictum commiſſum in criminali-
bùs, ſuſcepiſſent ordinem clericalem, *Præſ. de Franch.deciſ.209.384.656.& 709. Borgn.deciſ.10.vol.5. Valaſc.conſult.48.* Propoſito proindè
articulo ad informationem partium; adhibi-
taque per Nos diligentia; in indaganda veri-
tate, compertum fuit, quod *Franc. Muñoz de Eſcobar in tract.de ratiocin.adminiſtr.cap.7.nu.7.*
reaſſumit hunc articulum diſputandum, in-
quiens, eſſe arduam, ſubtilem, & nimis agita-
tam quæſtionem, & poſt *num.23. verſ. Cum tamen*, atteſtatur in Cancellaria Pinçiana, pro-
pter eius magnam difficultatem fuiſſe adiun-
ctam quartam Aulam, & adhùc pendere inde-
ciſam, & tandem *num.24. & ſeqq.* conatus eſt
ſedare controuerſias DD. fœdere cuiuſdam
diſtinctionis, de cuius veritate infrà videbi-
mus, *num.16.* operepretium igitur viſum fuit
diſcurrere ſingulos DD. ex aduerſo allega-
tos, & ponderare rationes, quibus adductis
opinionem illam affirmarunt.

Maſuer. igitur, qui Anteſignanus eius opi-
nionis affertur, nec in *d.tit. de iud.* nec in tota
ſua *praxi* hoc dicit, vt in principio adnotaui,
nec etiam in *verſ. Item ſciendum eſt, quod Clericus ſolutus, ſeù in §. item ſi Clericus ſolutus*, prout
illum allegat *Gulielm. de Bened.* proximè pon-
derandus, nam ibi non dicit quicquam, nec
de clerico tutore, aut curatore, nec de reddi-
9 tione computorum, ſed generaliter de omni
actione reali, vt non poſſit clericus declinare
forum Iudicis temporalis, quod nec etiam ve-
tum eſt de iure.

Gulıel.de Bened.in d.deciſ.2.num.128. loqui-
tur in ſpecie de obſeruantia illius Regni.

Aufr.ad d.deciſ.126. Cappell. Tholoſ. ſimiliter
loquitur de conſuetudine Regni Franciæ, imò
quod magis eſt, fatetur, ſe non meminiſſe, quo
iure defendi poſſit, ſed eſſe tolerandos inter
alios caſus exorbitantiores in iure de ſtylo
introductos, vt in *final.verb.* tantùm abeſt, vt
illam de iure approbandam cenſeat.

Bouad.lib.2.cap.18.num.227.& 228. propo-
nit caſum circa delationem tutelæ clerici mi-
noris, ſeù pupilli, à quo Iudice ſit deferenda, &
10 dicit, quod non poteſt compelli clericus ad
ſuſcipiendum onus tutelæ, etiam alterius cle-
rici, niſi concurrat vterque Iudex Eccleſiaſti-
cus, & ſecularis; deinde per viam conſequen-
tię infert, quod computa illius tutelæ sūt red-
denda antè Iudicem ſecularem, in loco tamen
adminiſtrationis, ſubdens rationem, quia ſci-
licet clericus ſe profanis ingerens in admini-
ſtratione per conſequentiam officij geſti tene-
tur coram profano Iudice ſe defendere. Cir-
ca hoc dictum *Bouad.* duo ſunt animaduerten-
da: Primum, quod DD. omnes ab ipſo citati,
tàm *num.226. lit.H.* quàm *num.227. lit.* A. nec
verbum quidem de computis reddendis co-
ram Iudice ſeculari, ſed tantùm de decernen-
da tutela, ad quem Iudicem ſpectat, & aliqui
tractant de loco, in quo eſt reddenda ratio, &
ſic ij DD. licet probent principale dictum
Bouad. vt ſcilicet delatio tutelæ fiat ab vtroq;
Iudice, non tamen probant conſequentiam,
quàm indè infert circà redditionem cōputo-
rum coram Iudice laico. Vltra quòd nec cō-
ſequentia in ſe habet bonum ſaporem, qui tūc
adeſſet, ſi Clericus ſuſciperet tutelam à manu
Iudicis ſecularis tantum, at quando concur-
rit in delatione tutelæ Iudex Eccleſiaſticus,
tunc nulla culpa eſt imputanda Clerico, dùm
per concurſum ſui Iudicis Eccleſiaſtici non
poteſt dici ſubieciſſe ſe Iudici ſeculari, ſed po-
tiùs Iudici Eccleſiaſtico. Secundum verò ad-
uerto, quòd idemmet *Bouad.* paulò ſuperiùs,
nempè *num.184.caſ.90.in final. verb.* agens de

Cu-

Curatore ad litem dando minori, ac etiam de
Curatore generali quoad bona, & quoad per-
ſonam, expreſsè dicit, quod licet ſecundum
Paul. de Caſtr. & Palaez de Mieres ſit dandus
per Iudicem ſecularem, tamen non propterea
Clericus datus Curator poterit ſe ſubijcere
Iudici ſeculari, neque quoad redditionem
computorum.

Aut igitur non eſt curandum de opinione
11 *Bouad.* tanquam contrarij de ſeipſo ad ſeip-
ſum, *Pinell. in auth. triennalis ſub num.* 58. *poſt*
med. verſ. Cum autem, Alex. C. de bon. mat. Zoan-
net. in l. vt vim, ℣. 1. *ſub num.* 106. *ff. de iuſt. &*
iur. Praeſ. de Franch. deciſ. 240. *num.* 16. *Ego ipſe*
in rubr. de Schol. Doct. nu. 32. *in comm. ad Pragm.*
Regn. aut potiùs eſt deferendum huic primæ
opinioni tanquam fundatæ in vera ratione à
iure ciuili, & canonico approbatæ, vt ſcilicet
Clericus non poſſit ſe ſubijcere Iudici ſecula-
ri, nec tacitè, nec expreſsè, *cap. ſi diligenti extra*
de for. comp. auth. Statuimus, C. de Epiſc. & Cler.

Guttier. de tutel. par. 1. *cap.* 1. *num.* 27. *in fine,*
ſimpliciter ſequitur *Bouad. d. num.* 226. *& po-*
ſteà par. 3. *cap.* 1. *num.* 9. *in fin.* addit, quod Cle-
ricus non poterit capi ad hoc per Iudicem
laicum, ſed tantum quoad bona, ſed neutru-
bi diſpungit rationes, nec DD. à *Bouad.* cita-
tos, & per conſequens perfunctoriè loquutus
eſt, qui propterea non facit numerum in com-
muni opinione, *Abb. in cap. bona lo* 2. *n.* 3. *verſ.*
Sed mihi plus placet ext. de poſtul. prael. Syl. nup.
lib. 1. *ſub num.* 29. *Alciat. de praeſumpt. reg.* 1. *prae-*
ſumpt. 51. *num.* 4. *& Peregr. lib.* 4. *cap.* 17. & alij,
quos adduxi *Egomet in conſ.* 21. *num.* 1.

Gregor. Lopez par. 6. *tit.* 10. *lib.* 5. *in verb. Al*
Iuez ordinario, non loquitur de Clerico Tuto-
12 re, neque Curatore, ſed ſolùm de Epiſcopis
in caſu illius legis, qui ſubſtinent onus execu-
toris legatorum pro redemptione captiuorũ;
benè verùm eſt, quod ratio per ipſum in eo
caſu adducta poteſt etiam adaptari ad hunc
caſum noſtrum, dùm ait, eſſe notandum ex ea
lege caſum, in quo Epiſcopus efficitur de foro
ſeculari, & ſubdit hoc non eſſe mirum, quia
ſi lex ei dat illam diſtributionem, merito de-
bet reddere illius rationem coram Iudice ſe-
culari: ſed ibimet pauló inferiùs ſubdit cum
Salyc. in authent. licet, C. de Epiſc. & Cler. quòd
olim Epiſcopus tenebatur reddere rationem
Præſidi, hodiè tamen ex §. *ſi autem, qui facere*
iuſſi ſunt, in auth. de Eccleſ. tit. tenentur reddere ra-
tionem Metropolitano: ergò etiam in caſu illius
legis *Gregorius* recedit ab illius diſpoſitione
reddendi computa coram Iudice ſeculari.

Marcabrun. conſ. 44. *num.* 49. refert tantum-
modò *Gulielm. de Bened. vbi ſuprà*, ſed nec ap-
probat, nec reprobat eius dictum, & ſic non
facit numerum.

Carol. de Graſſ. d. effect. 1. *num.* 984. eſt ſimplex
relator *Maſuer. & Gulielm. de Bened.* quibus ſu-
prà reſponſum eſt, addit ipſe *Gloſ. ſupra rit.*
M. C. V. poſt Conſtit. Regni, fol. 397. quæ non eſt
Gloſ. ſed apoſtill. Caeſaris Perrini, vbi conſtituta
regula, quòd in ciuilibus Clerici non poſſunt
conueniri coram ſeculari Iudice, ſubdit 32. li-
mitationes, inter quas 18. loco limitat ratio-
ne adminiſtrationis, putà, datis pluribus tu-
toribus, quorum vnus erat Clericus, ſed nihil
allegat pro ratione dicti ſui. Itẽ addit *Surd.*
conſ. 396. *num.* 9. vbi inter argumenta, quæ fa-
cit pro parte contraria, adducit illud dictum
Bened. ſuperiùs citati, ſed non aduertit, quod
poſteà concludit totum contrarium, & reſpõ-
det ad omnia contraria de Clerico exercente
officia publica, quæ non ſunt vera, & ſoli
DD. Galli hæc attentarunt allegantes conſue-
tudinem, quæ non valet in præiudicium pri-
uilegij clericalis, vt *num.* 33. latè proſequitur.

Ex quibus ſingulis ſic enucleatis patet,
quod hæc opinio remanet omni ope deſtitu-
ta, dùm nec ratione, nec auctoritate DD. ful-
citur.

Eodemque morbo laborat alterum aſſum-
13 ptum ex aduerſo factum ad corroborationẽ
illius opinionis, quod ſcilicet Clericus Depo-
ſitarius poſſit compelli à Iudice laico pro re-
ſtitutione depoſiti, ab eius manibus recepti.
Nam circa id plura ſunt animaduertenda, li-
cet Aduocatus Lutij dabat illud pro abſolu-
to, diuerſificãdo ſolùm rationes huius aſſum-
pti ab alio principali.

Primum eſt, quod *Andr. Gaill.* pro ea opi-
nione citatus *lib.* 1. *obſeru.* 37. *num.* 6. licet de-
ſcribat multos caſus, in quibus Clericus ſub-
eſt Iudici laico, de hoc tamen nihil dicit, nec
ibi, nec alibi.

Secundum quod multi ex DD. adhoc cita-
tis loquuntur de conſuetudine, & propterea
vbi ceſſat conſuetudo, vt in his partibus Ci-
tramontanis, ceſſabit etiam hoc aſſumptum.

Tertium, quod *Bald. Salyc. & Iaſ.* ac reliqui
ſequaces mouentur authoritate *tex. in l. acce-*
ptam, C. de vſur. quatenus ibi mandatur, fieri
depoſitum apud Sacratiſſimas Ædes, & ſic pe-
nès perſonam Eccleſiaſticam, & in *l. fin. §. fin.*
verſ. Prout ſcilicet Rectore Prouinciae, iuncto *ver-*
ſic. Per ſuam autem interlocutionem praecipiente,
C. de bon. auth. iud. poſſ. qui fortiùs ſtringit, dum
14 vult Æconomos, vel Cymiliarcas Eccleſiæ,
apud quos eſt factum depoſitum, teneri illud
reſtituere ad præceptum Præſidis Prouinciæ,
& ſic Iudicis ſecularis. Quæ quidem iura li-
cet probent, quòd Clericus Depoſitarius ele-
ctus à Iudice laico teneatur depoſitum conſi-
gnare ei, cui fuerit liberatum à Iudice laico,
non tamen probant, quod ad id poſſit cogi,
nec in perſona, nec in bonis, quatenus fuerit
renitens ad conſignandum, ſed tùnc eſt adeũ-
dus Iudex Eccleſiaſticus, qui pro exequutione
decreti liberationis Iudici laici cõpellet Cle-
ricum ad reſtitutionem effectualem depoſiti,
nec ampliùs ſe intromittet ad cognoſcendũ,
ſi be-

ſi benè, vel malè depoſitum fuerit liberatum
à Iudice laico.

Et ad conſiderationem *Bald.* quòd in hoc
caſu Iudex laicus non procedit iudicialitèr
via ordinaria, ſed exequutiuè, & per quādam
conſequentiam non principalitèr rectè re-
ſpondet *Eſcobar d.cap.7. num.18. & ſeqq.* nàm
quantumuis exequutiuè procedatur, adhùc in
omnem euentum cauſæ cognitio adhibenda
eſt, cum coertione in bonis, aut in perſona, ſi-
ne qua exequutio non haberet effectum, & Iu-
dex laicus eſt nedùm incompetens, ſed inca-
pax penitùs cuiuslibet iuriſdictionis contra
Clericum, 11. *qu.1. can. 1. & per tot.* cum vul-
garibus.

Non mirum igitur ſi *Tiraquell.de retract.cō-
uent.§.4.gloſ.4.num.9.* poſt relatam illam opi-
nionem *Bald. Salyc.* & aliorum, ſubdit *nu.10.*
quòd ea in Gallia ſeruatur, ſed dubitat, an
ſit vera de iure communi, cum Clericus, nec
15 directè, nec indirectè poſſit prorogare iu-
riſdictionem Iudicis ſecularis, & in eadem
dubitatione relidet Mexia *de taxa panis, concluſ.
5.num.33.in fin.Azeued.lib.4.tit.12.l.1.nu.24.*
remittens ſe ad *Tiraquell. vbi ſuprà, & Surd.d.
conſ.396.poſt num.33. verſ. Ratione ſequeſtri,* illā
expreſsè reprobat, & refellit, ac conſtantèr te-
net, eſſe falſam inſpecto iure canonico, quem-
admodum *Doctor Marta de iuriſd. par. 2.* illam
expreſsè reprobat, tàm in depoſito, vt *caſu*
104. quàm in ſequeſtro, vt in *caſu* 124. conci-
liando opiniones, iuxtà diſtinctionem, vt ſu-
prà, à me traditam, vt ſcilicet quoad ordina-
tionem iudicialem, cui ſit reſtituendum de-
poſitum, vel ſequeſtrum, cognitio ſit Iudicis
laici, quo verò ad exequutionem in caſu reni-
tentiæ ſit Iudicis Eccleſiaſtici, ſimiliter & *Ca-
rol.de Graſſ.d.1.effect.num.855.* licet quampl u-
rimos alios DD. cumulauerit pro opinione
Bald. tamen in fine concludit ſimùl cum *Surd.
d.conſ.396.* illam eſſe opinionem Ciuiliſtarum,
ſed correctam ſecundùm Canones.

Eccè igitur, quod rectè dixi, eam opinio-
nem eſſe omni ratione deſtitutam, & modò
ex proximè diſpunctis addo, quod nec pro-
prijs, nec alienis viribus ſubſtineri poteſt.

Verùm quia *Eſcobar*, vbi ſuprà poſt refu-
tatas irrefragabilitèr rationes pro ſupradicta
opinione adductas ipſe, *num.24.* quaſi deterri-
tus ab authoritate, & numero DD. illam inſe-
quentium conatus eſt fœdere diſtinctionis cō-
ciliare, eſt videndum modo, ſi & quatenus di-
cta eius conciliatio ſubſtineri de iure poteſt,
inquit etenim, quòd aut Clericus tutelam, &
16 curam ſuſcipit alicuius perſonæ miſerabilis,
miſericordia motus, & hoc caſu non amittit
priuilegium fori, cū ex permiſſione iuris ca-
nonici tutelam legitimam, vel miſerabilium
perſonarum accipere licitè poſſit, vt in *c.per-
uenit 87.diſt.cap.1.& 2.88.diſt.l.Orphanotrophos
C.de Epiſc.& Cler.* & de iure authenticorum
eſt, *tex.in authent. de Sanctiſs. Epiſc. §. Deo amā
amabiles.* Aut verò alteri adminiſtrationi lu-
crifaciendi cauſa ſe immiſcuit, quod nequa-
quam ei prohibetur, iuxtà declarationem *In-
noc.in cap.fin.in final. verb. extra de oblig. ad ra-
tioc.* & tunc quia licitè illam potuit tenuere,
& non tenuit, omninò ferè priuilegium amit-
tat, adhoc vt ſeculari Iudici, de cuius manu
adminiſtrationem recepit, rationem reddat
17 ea potiſſimum ratione, quia Clericus, vel Epi-
ſcopus ſecularem adminiſtrationem vltrò re-
cipiens quodammodò ab Eccleſia deijcitur,
vt in *cap. Epiſcopus 88.diſt.* vbi *Gloſ.* concordā-
tes *tex.* allegat, ſubdens *num. 27. & 28.* quòd
licet Clericus expreſsè, & per pactum iuriſdi-
ctionem Iudicis ſecularis prorogare non
poſſit aduerſus eius perſonam, *d. cap.ſi diligē-
ti,* tamen delinquendo coram eo contra cano-
num ſtatuta multis ex cauſis Iudicis ſecularis
iuriſdictionem ſaltē quoad bona poſſet pro-
rogare, adducens *Caſtr.in l.addictos, num.6.C.de
Epiſcopal.audient.& Gloſ.in verb. Præſcriptionē*
18 *in l.nullum, C.de teſtib.* quæ voluit, etiam Cle-
ricum, qui depoſuit falſum coram Iudice lai-
co, poſſe ab eodem Iudice puniri, ex diſpoſi-
tione illius tex.

In primis, quatenus hæc diſtinctio eſſet ve-
ra, caſus noſter nullum haberet ſcrupulum,
quippè qui verſatur in tutela Neptum dela-
ta Auunculo, & proindè in primo caſu huius
diſtinctionis, in quo tenet *Eſcobar*, nullatenus
amitti fori priuilegium, ex quo iure canonico
permittente id fecit.

Sed quòd hæc diſtinctio impertinens om-
ninò ſit cenſenda, exordium faciam ab hoc
vltimo dicto fundato in opinione *Gloſ. in d. l.
nullum,* quæ vt omnibus eſt notum, eſt com-
muniter reprobata quoad Clericum, qui quā-
tumuis falſum commiſerit coram Iudice lai-
co, non tamen ab eo puniri poterit, nec in bo-
nis, nec in perſona, vt per *Capyc.deciſ.12. n.13.
Afflict.deciſ.230. Anna ſing. 135.* qui alios ci-
tat, *Iul.Clar.pract.crim.qu.38.verſ. Sed hic quæ-
ro, num.14.* vbi innumeros colligit, & nemo fe-
rè diſſentit.

Quæ quidem communis opinio eſt radica-
ta in ſolidiſſima ratione, ſiquidem ex quouis
delicto, aut culpa commiſſa à Clerico coram
19 Iudice laico nil aliud redundare poteſt, quàm
tacita prorogatio illius Iudicis laici iuriſdi-
ctionis; ſed certum eſt de iure canonico; &
etiam ciuili authenticorum, quòd talis pro-
rogatio quantumuis expreſſa non eſt permiſ-
ſa Clerico, vt in allegatis iuribus, & adductis
per *Cappell.Tholoſ.deciſ.121. Gramm. deciſ.29.
& 61.num.16.Surd.deciſ.26.num.4.Foller.in
prax.cenſual.in verb.Nunquid, num.2.* & paſſim
vbique Ciuiliſtæ, & Canoniſtæ, ergò nec etiā
tacitè, nè maiorem vim habeat tacitum, quā
expreſſum, contra reg. *tex. in l. cùm quid, ff. ſi
cert.pet.in l.ſi ſponſus, §.1.ff.de donat.inter vir.&
vxor.*

Et

Et talis exemptio à iuriſdictione laicali eſt
20 eis conceſſa nominatius in bonis, quàm in perſona, ex notat. in *cap. fin.* & ibi. *Panorm. de vit. & hon. Cler. Bart. in l. vnic. C. de murileg. lib. 10.* & latè *DD. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit.* latè *Belleſt. diſq. Cler. par. 1. tit. de fauore Clericorum reali §. 1. per totum.*

Præterea hæc diſtinctio corruit ſuo proprio pondere latis inæquali, nàm ſi ratio, qua mouetur ad concedendum fori priuilegium Clerico acceptanti tutelam legitimam, vel miſerabilium perſonarum ea eſt, quia eſt id permiſſum de iure canonico, cur diuerſum ius ſtatuendum erit, quandò Clericus miſcet ſe alteri adminiſtrationi, quæ nequaquam de iure canonico Clerico prohibetur, ſecundùm *Innoc. in d. cap. fin. de oblig. ad ratioc.*? Certè non video rationem differentiæ inter caſum non prohibitum, vel permiſſum; quicquid enim non prohibetur, cenſetur eſſe permiſſum, *leg. necnon, §. quod eis, ff. ex quibus cauſ. maior. Menoch. præſumpt. 16. lib. 6.*

Id verò, quod diſponitur in *cap. Epiſcopus 88. diſt.* vt ſcilicet Epiſcopus, Sacerdos, aut
21 Diaconus ſi ſeculares curas aſſumunt, deijciantur, non eſt ſic crudè intelligendum, vt ipſo facto deijci debeant, ſed debent præcedere monitiones, & declarationes ſuorum Superiorum, *Clem. 1.* & ibi, *Card. Zabar. de vit. & honeſt. Cler. Campag. in Extrauag. Clem. VII. de vit. & honeſt. Cler. in verb. Peremptorio*, vbi alios adducit; & hæc, & alia iura prohibentia, Clericos exercere procurationes, & officia ſecularia, intelligenda ſunt generalitèr, nàm vnum negotium Clericorum, vel laicorum poſſunt procurare, vel adminiſtrare abſque prohibitione, ita *Innoc. in d. cap. fin. in fin. de oblig. ad ratiocin.* & ſic vnam tutelam licito iure poſſunt ſuſcipere, lege etiam canonica permittente, & proindè pœnam illam amittendi fori priuilegium ſaltem quoad bona, vt ſubtilizat *Eſcobar* nõ meretur, *l. Gracchus, C. ad l. Iul. de adul.*

Et opinio *Caſtr. in l. addictos, Cod. de Epiſc. audient. num. 6.* eſt reſtricta ad caſum neceſſariæ defenſionis pro propulſanda violentia illata circa exercitium iuriſdictionis, quæ adhùc patitur ſuas anguſtias, & declarationes, quæ hic nullo modo capiunt.

His omnibus latè diſcuſſis, & ponderatis die 22. Nouembr. 1622. ad relationem eiuſdẽ Domini Conſiliarij Georgij, cum interuentu ſex Votorum duarum Aularum fuit reuocatum primum decretum, & remiſſa cauſa ad Iudicem Eccleſiaſticum, etiam quoad bona. Actuarius S. C. eſt Figliola.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XX.

CLericus adminiſtrator tutelę ſuſceptę à manibus Iudicis laici, debet coram Iudice Eccleſiaſtico conueniri pro reddenda computorum ratione, & reliquorum reſtitutione, ſic deciſum iunctis Aulis referr pet S. C. *D. Author hic.* Cui adde *Reg. de Marin. lib. 1. reſol. cap. 53. & 177. à num. 8. Belleſt. diſq. Cleric. p. 1. tit. 3. §. 1. num. 16. Caball. cent. 1. caſ. 64. Tap. in Conſtit. Regni de perſonis, num. 6. Giurb. conſ. 96. num. 22. Thor. in comp. deciſ. verb. Remiſſio, to. 2. fol. 579. Ricc. in praxi fori Eccleſ. p. 3. reſol. 505. Ambroſ. de immun. Eccleſ. cap. 20. nu. 54. & ſeqq. Anſald. de iuriſd. par. 2. tit. 11. cap. 28. num. 59. Marta de iuriſd. par. 4. caſ. 148. centur. 2. Cokier. Eraſm. Zanard.* & alios, quos ſequitur, citatque *P. Diana reſol. moral. par. 1. de immun. Eccl. reſol. 18. & par. 4. tract. 1. reſol. 39. Carp. de excep. teſt. cap. 10. num. 40.* Quidquid contrarium teneat *Reg. Capyc. Latr. conſult. 103. per totum.*

Ad num. 1. & 15. Vbi habetur, quod Clericus, neque volens, poteſt prorogare iuriſdictionem Iudicis laici. Adde *Syluest. in ſumma verb. Index, Clar. lib. 5. ſent. §. fin. qu. 39. num. 4. Scacc. de iudicijs, lib. 1. cap. 11. num. 35. verſ. Ampliatur, Farinac. in praxi crim. q. 8. nu. 10. & 13. Marta de iuriſd. 2. par. caſ. 6. ex num. 37. Couarr. pract. cap. 10. num. 5. verſ. 8. Guttier. de iuram. 1. par. cap. 16. num. 50. Girond. de priuil. q. 38. num. 227. Suar. ad verſ. err. Anglican. lib. 4. cap. 31. ex num. 1. Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. ex num. 42. Tuſch. lit. C. concluſ. 387.* quos citat, & ſequitur *Conſ. Carleual. de iudic. lib. 1. diſp. 2. num. 403.* vbi *num. 452.* extendit ad Religioſos militares. Et *num. 464.* extendit ad milites, *num. 598.* extendit ad miſerabiles perſonas, *num. 675.* extendit ad Neapolitanos, *num. 702.* ad Fiſcum, *Reg. Sanfelic. deciſ. 277.* qui *num. 5.* dicit, neque cum conſenſu Epiſcopi poſſe Clericum Iudici laico conſentire, ex *Gramm. deciſ. 29. vbi Add.*

Vbi obſerua, poſſe Iudicem laicum in ali-
1 quibus cauſis, & caſibus procedere contra clericum, ſaltem quoad bona, prout *Stephan. Aufrer. in clem. 1. de officio ordin.* cumulat viginti caſus, & alios enumerat in *reg. 2. de poteſt. ſecul. ſuper Eccleſ.* quorum aliquos impertinentes exiſtimo, & non admittendos *Bonadill. in ſua polit. lib. 2. cap. 18.* vbi enumerat centum triginta caſus. Plures caſus comulant *Paul. de Caſtr. in l. addictos, nu. 6. C. de Epiſc. audient. Abb. in cap. cæterum, num. 6. de iudic. Gregor. Lopez in l. 57. & 59. tit. 7. par. 1. Rebuff. in tract. quando ſecular. indic. cognoſc. poſſ. de perſon. Eccleſ. à num. 1.* Sic etiam Eccleſiaſticus cognoſcit in aliquibus cauſis contra laicos, quos enumerat *Rebuff. ibidem, num. 25. & ſeqq. Aufrer. in tract. de poteſt. ſuper laicis*, alijque apud *Conſ. Carleual. de iudic. diſp. 2. num. 404.*

Vbi obſerua 2. Neque Papam poſſe dare licentiam clericis ſubijciendi ſe Iudici ſeculari, niſi in certis caſibus, quos enumerat *P. Diana 1. par. reſol. moral. tract. 2. de immun. Eccl. reſol. 112.* quem citat *Fontanell. dec. 309. nu. 15. lib. 2.*

Ad

Ad num. 3. Vbi habetur, quod Iudex laicus
depoſitaus pecuniam in manibus clerici, po-
teſt eundem clericum cognoſcere, & compel-
lere ad rem depoſitam exhibendam. Adde
Ant. *Fab. in C. lib. 1. tit. 3. diff. 55. num. 1. Anna
ſing. 127. Cened. collect. iur. can. par. 1. collect. 37.
num. 21. Cumia ſuper rit. Sicil. cap. 19. num. 24.* &
alios, quos citat, & ſequitur *Borrell. in ſumma
deciſ. lib. 1. tit. de cleric. & Sacerd. num. 47. Regens
Capyc. Latr. deciſ. 123. num. 10. Bonadill. in polit.
lib. 2. cap. 18. num. 130.* & alios citatos per eun-
dem *Reg. Capyc. Latr. conſult. 103. num. 10. Ca-
racciol. in tract. de fori priuil. remiſſ. q. 16. num. 21.
Barbat. de aſſiſtent. gloſ. 9. num. 35.* ſed non de-
3 ſunt, qui contrarium dixerunt, pręcipuè apud
*Dianã reſol. 21. tract. 2. par. 1. Squill. de priuileg.
cler. cap. 7. num. 82. Bonac. tom. 3. diſp. 1. q. 16. ſect.
1. par. 5. num. 19. Iannar. d. reſol. 59. nu. 27. in fin.*

Quamuis *Vela differt. iur. lib. 2. diſſert. 45. nu.*
85. dicat, poſſe Iudicem ſecularem iubere cle-
ricum depoſitarium reſtituere, ſed Iudex Ec-
cleſiaſticus exequitur iuſſum.

Ad num. 4. 17. & 22. Vbi habetur clericos,
Eccleſiaſticaſque perſonas rebus ſecularibus
ſe immiſcentes cadere à fori priuilegio. Adde
Guid. Pap. deciſ. 196. num. 2. Et facit illud *Paul.
Apoſt. 2. Timoth. cap. 2.* Nemo Deo militans
implicet ſe negotijs ſecularibus, vt ei placeat,
cui ſe probauit *Anton. Roſoll. de poteſt. Pap. &
Imp. §. plus videatur, num. 3. Rebuff. ad conſtitut.
Gall. tom. 2. tit. de merc. art. 1. gloſ. 13. Vaſq. de
ſucceſſ. par. 3. §. 26. num. 78. Federic. de Senis con-
ſil. 207. Foller. in conſtit. Regni incip. clerici, nu. 3.
& conſtit. de perſonis, num. 7. Coſta de remed. ſub-
ſid. remed. 73. Ant. Fab. in C. lib. 8. tit. 27. diffinit.
23. num. 7.* & alios, qui propriè loquuntur de
clericis negotiatoribus, quos citat *Borrell. in
4 ſumma deciſ. par. 1. tit. de cleric. & Sacerd. n. 66. &
ſeqq.* Benè verum hæc omnia debent intelligi,
vt explicat *D. Author hic num.* 21. vt præcedat
trina monitio, arg. *cap. fin. extra de vita, & ho-
neſt. cleric. Ignat. Salzed. ad Bernard. Diaz in pra-
ctic. canon. cap. 55.* Cened. *collect. iur. canon. par. 1.
collect. 37. num. 2. Borrel. ibidem, nu. 70.* & quam-
plures, quos citat, & ſequitur *Vela diſſert. iur.
diſſert. 44. num. 71. & 77. & diſſert. 45. num. 32.*
nec ſufficere vnam pro tribus, *d. diſſert. 44.
num. 77.*

Ad num. 6. Vbi habetur, clericatum non
debere conferri in curatores, & tutores antè
redditas rationes. Adde Campan. *in diuerſ. rub.
11. cap. 9. num. 3.*

Vbi obſerua conferri poſſe, ſi obnoxios ille,
det idoneam cautionem, qui cauens, ſeù fi-
6 deiuſſor ſe conſtituat principalem ad excuſ-
ſionem euitandam, aliàs ſecùs, vt docet *Abb. in
cap. 1. de obligat. ad ratiocin. ordinan. vel non. Ma-
iol. de irregular. cap. 11. num. 14. lib. 2.*

Obſerua 2. id procedere etiam in illo, qui
maximo ære alieno grauato, in bonis non ha-
beret, vt omnibus ſatisfaceret. Nàm ex fori
mutatione, creditores grauati remanēt, *Abb.
in d. cap. 1. num. 9.*

Obſerua 3. id procedere etiam in hæredi-
bus debitorum, qui ſe immiſcuerint hæredi-
tatibus obnoxiorum, & certum ſciatur, & ra-
tionabiliter dubitetur illos, ad quos bona
peruenta eſſent æs alienum non ſoluturos. Si
verò ab hæreditatibus ſe abſtinerent, vel pro
certo haberetur illos ſoluturos debita, quia
eſſent talis qualitatis, vt iuſtè crederetur cre-
ditoribus ſatisfaciendum, & tunc poſſent ta-
les hæredes ordinari, *Reg. Tap. in repetit. ad
auth. ingreſſi, cap. 8. verb. Ingreſſi, num. 17. C. de
Sacroſ. Eccleſ.* quem ſequitur Campanil. *loc. cit.
circa finem*, quidquid abſque diſtinctione af-
firmatiuè ſcilicèt extendi *d. cap.* prohibitionē
ad dictos hæredes, dixerit *Maiol. lib. 2. cap. 11.
num. 13. de irregul.*

Obſerua 4. id quod diximus in ambiente
clericatum, procedere in ambiente ingredi
Monaſterium ex Bulla, ſeù Conſtitut. *Sixti V.
P. M. incip. cum de omnibus, §. cæterum.*

Obſerua 5. Quod ſi ille, qui cupit ordinari,
vel Monaſterium ingredi, eſſet priuſquam ad-
miniſtrationem inciperet minoribus ordini-
bus inſignitus, non prohiberetur ad altiores
ordines aſcendere. Nàm in tantum prohibi-
tum eſt, nè laici clerici fiant, nè ex talis habi-
tus mutatione creditores grauentur, quæ ra-
tio in illo, qui iàm clericus eſt deficit, ex *Cam-
panil. loco citato, num. 11.* docet *Reg. de Marinis
lib. 2. reſol. cap. 177.*

Ad num. 8. Vbi habetur ex *Præſ. de Franch.
Borgn. & Valaſc.* Quod laici effecti clerici poſt
litem motam in ciuilibus apud Iudicem ſe-
cularem competentem, vel poſt delictum cō-
miſſum in criminalibus, remittuntur capti à
Iudice laico ad Iudicem Eccleſiaſticū quoad
diſtractionem perſonalem tantum. Adde
quoad clericos effectos poſt litem motam in
ciuilibus apud Iudicem ſecularem, *Reg. de
Marinis reſol. iur. cap. 54. lib. 1. Reg. Sanfelic. dec.
2. num. 12.*

Quoad clericos effectos poſt delictum cō-
miſſum, eſt idem *Reg. Sanfelic. deciſ. 2. num.* 28.
in clerico effecto poſt ſententiam foriudica-
tionis contra ipſum latam, & *num. 26.* de cle-
ricatu ſuſcepto poſt delictum, & habilitatio-
nem, *Coſt. Sicul. conſ. 93. Larath. conſ. 105.* quam-
plures refert *Conſ. Carleual. de iudic. lib. 1. diſp.
2. num. 908. & ſeq.*

Quamuis non deſint aliqui, qui teneant ſu-
8 prapoſita procedere quoties clericatus eſſet
ſuſceptus in fraudem delicti, ſeù litis, ſecùs ſi-
ne fraude, vt videre eſt penès *Iannar. reſol. 61.
num. 22. par. 1. caſuum reſeruat.* & quod nec in
bonis poſſit puniri, & cognoſci indiſtinctè
clerici, tenet idem *Iannar. reſol. 88. num. 9. vſq;
ad num. 14. par. 2. caſuum reſeruat.* cui fauet *Ge-
nuenſ. in practic. cap. 9. num. 5. & cap. 93. num. 3.
Franch. deciſ. 545.*

Ad num. 16. Vbi habetur, quod tutela, tàm miſerabilium, quàm aliarum perſonarum po-
16 teſt in clericum deferri. Obſerua, quod clerici in ſacris poſſunt, ſi volunt, ſuſcipere tutelam legitimam iure agnationis, vel cognationis, & etiam teſtamentariam talium agnatorum, & cognatorum, ſed teſtamentariam, vel datiuam extraneorum non poſſunt quantũcumque velint, vt deciſum fuit per M.C.V. & confirmatum per S.C. de anno 1650. in Banca Salerni. Nàm cum fuiſſet datus tutor pupillæ Marchioniſſæ Criſpaul, Reuerendus certus Sacerdos, fuit (oppoſito ſupra relato) remotus tanquam Sacerdos, patrocinante contra dictum Sacerdotem Conſtantino Caſaro, maximo Aduocato, cuius cauſæ edidit peregrinam quæſtionem *in ſuo ſpeculo* 19. Qui adduxit pro ſua confirmanda ſententia vltra ſexcentũ antiquiores DD. ex modernis *Doct. Mariam deciſ.* 239. *Viu. deciſ.* 151. *Carol. de Graſſ. de effect. cleric effect.* 16. *Bollect. diſquiſ. cler. par.* 1. *de diſcipl. cler.* §. 3. *Larrea alleg. fiſcal.* 86. *num.* 3. *par.* 2 *Squillam de priuil. cler. cap.* 14. *Caſtill. dec.* 82. *Anſald. de iuriſd par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 28. *Schrad. de feud. par.* 10. *ſect.* 10. *num.* 27. *Surd. deciſ.* 207. *num.* 7. *Guttier. de tutel. par.* 1. *cap.* 1. *ex num.* 26. *Caranit. ſuper rit.* 19. *num.* 19. *Molina de iuſtitia, & iure, tract.* 2. *diſp.* 221. *verſ. clerici in ſacris.* Et quod diximus de tutela, intelligi etiam de baliatu, dicit ibidem *Caſar.* ex quamplurimis, *num.* 42. *Anna conſ.* 50. *De Ponte deciſ.* 15. *&* 20. *& in tract. de poteſt. Proreg. tit.* 10. §. 1. *titul. de Balio, Reg. Salernit. deciſ.* 55. *Theodor. alleg.* 71. *Reg. Sanfelic. deciſ.* 367. Nàm baliatus nihil aliud eſt, quam tutela, *Reg. Tap. in* 6. *par. iuris Regni, tit.* 16. *Mut. ad capit. Sicil.* 388.

Ad num. 18. Vbi habetur. An clericus, qui depoſuit falſum coram Iudice laico ab illo
18 poſſit puniri: Obſerua non poſſe, ſed debere remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum, *Afflict. deciſ.* 230. vbi *Vrſill. Capyc. deciſ.* 5. *num.* 13. vbi etiam *Maſull. num.* 9. *Farinac. in praxi crim. tit. de inquiſit. q.* 8. *num.* 16. *Foller. in conſtit. Regni de perſonis, num.* 3. & ibidem *Tap. num.* 27. *& l. fin. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 11. *&* 12. *ff. de conſtit. Princip. Peguer. deciſ.* 79. *num.* 5. & alij, quos colligit *Thor. in comp. deciſ. verb. clericus committens falſum, par.* 1. *Reg. de Marinis lib.* 2. *reſol. cap.* 177. *n.* 12. *Guttier. pract. qq. ad ll. regias, cap.* 19. *num.* 26. *Capyc. deciſ.* 142. vbi *Add. Bouadill. in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 47. *in fine, & cap.* 18. *caſ.* 21. *num.* 91. *Caball. reſol. crim. caſ.* 261. *num.* 4. *Barboſ. de iure Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 90. *&* 91. & alij, quos citat, & ſequitur *Præſ. Merlin. contr. forenſ. centur.* 2. *cap.* 71. *num.* 9. *Vela diſſert. iur. lib.* 2. *diſſert.* 44. *num.* 55.

Obſerua 2. Quod è contra laicus deponẽs falſum coram Iudice Eccleſiaſtico, poteſt ab illo puniri, *Ciarlin. contron.* 48. *lib.* 1. qui citat *Mart. de iuriſd. Belleit. & alios, Præſ. Merlin. dicto cap.* 71. *num.* 9. Niſi Iudex laicus præuenilſet, *Afflict. deciſ.* 219. *Ricc. collect.* 243. *Anna conſil.* 107. *num.* 7. Nam dicit idem *Ciarlin. ibidem, num.* 3. quòd falſitas commiſſa per laicum coram Iudice Eccleſiaſtico eſt mixti fori, & non ſolum poteſt puniri a Iudice laico, ſed etiam ab Eccleſiaſtico, & ſi Eccleſiaſticus præuenerit, valeat Iudici laico inhibere, poſt multos citat *prax. Archiep. Neap. cap.* 10. *num.* 4. *&* 5.

Obſerua ad hanc *deciſ.* Quod clericus adminiſtrator tutelæ alicuius, pro illius pupilli
22 debito debet conueniri coram Iudice competente pupilli, *Vela diſſert. iur. lib.* 2. *diſſert.* 40. *Graſſ. de effect. cleric. effect.* 1. *nu.* 948. Quia tunc non attenditur perſona clerici, ſed illius, ex cuius perſona conuènitur, *Soccin. in rub. de foro comp. num.* 1. *&* 15. *& cap.* 1. *num.* 52. *& ſeq. eodem tit. Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 24. *num* 4. *Gall. obſeru.* 37. *nu.* 7. *lib.* 1. *Caracciol. Sicul. de foro priuil. remiſſ. q.* 24. *Viſcont. concluſ. iur. verb. clericus, Marcell. de Vulpe in praxi fori Eccleſ. cap.* 45. *nu.* 26. *Georg. Obrechti de iuriſd lib.* 3. *cap.* 20. *nu.* 12. *Scialoja de foro competenti, cap.* 29. *num.* 9. *& cap.* 36. *num.* 150. *Giurba deciſ.* 25. *num.* 10. *Staib. conſil.* 41. *num.* 5. *& ibi Add.*

Verum exequutionem contra hunc Clericum eſſe faciendam per Iudicem Eccleſiaſticum, dicit *Squillant. in tract. de priuil. cler. cap.* 7. *num.* 87. quem citat *Golin. de Procur. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 12. *&* 13.

Obſerua 2. An clericus effectus poſtquam aliquod ſeculare officium exercuit rationi-
23 bus adhùc non redditis, conuentus coram Iudice laico pro computorum redditione poſſit ad Iudicem Eccleſiaſticum ſe remitti petere. Et ſuppoſito non poſſe ordinari, vt ſuprà diximus ex relatis per *Regent. de Marinis cap.* 177.

Duplex eſt in hoc articulo ſententia. Altera eſt, vt non poſſit petere remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticum, ſed conueniendum eſſe coram Iudice ſeculari, ſecundùm quam opinionem deciſum per S.R.C. ſub die 20. Nouẽbris 1577. refert *Reg. de Marin. cap.* 53. *num.* 11. in cauſa vertente inter D. Petrum Velaſchez Scribam portionis, & Franciſcum Morillum, qui cum *exercuiſſet* officium, vulgò nuncupatum: *Prouiditore delle Galere*, effectus demum clericus fuit per dictum Scribam portionis in R.C. vti in his Iudice competente conuentus ad reddenda ſuæ adminiſtrationis computa. Et oppoſita per ipſum fori exceptione fuit promiſſum eſſe procedendum ad vlteriora remiſſione petita non obſtante.

Altera remittendum eſſe cenſet, quam ſequutus fuit *Reg. de Ponte*, tunc temporis Aduocatus, qui pro dicto clerico patrocinia præſtitit.

Sed *Dom. Reg. de Marinis ibidem, num.* 13. putat vtramque ſententiam probabilem: Verum ſi quis vellet adhærere primæ, illam temperandam eſſe ait, nimirùm quod vbi compilato

Q pro-

proceſſu apparuerit clericus, ipſe debitor, ſine Iudicis ſecularis partes, non illum ad ſoluendum condemnare, ſed ſimpliciter declarare quantitatem, in qua debitor apparet, prout in clerico depoſitario, vt ſuprà diximus, faciendum dicit *Marta de iuriſd. par. 4. cent. 2. caſ. 104. in fine, Larath. conſ. 6.* & alij citati à *Reg. de Marin. ibidem, num. 16.* Qua declaratione facta per Iudicem ſecularem, adeundus eſt Iudex Eccleſiaſticus, qui vigore illius ſententiæ clericum ad ſoluendum condemnat.

Obſerua 3. clericos, Eccleſiaſticaſque perſonas, ratione feudi, quod tenent, & habuerũt
24 à manibus laici, ſubeſſe iuriſdictioni illius, & ſic in Regno Neap. poſſe conueniri in S.R.C. *Reg. de Marinis d. cap. 53. num. 5. Amat. conſ. 25. Anna in repet. conſtit. Regni conſtit. anna memoriæ, nu. 35. in fin. Carol. de Gra. de effect. cler. effect. 1. num. 719. cum ſeqq. Capy. in inueſt. feud. verb. Feudorum iudicia, verb. Eccleſia ratione feudi, fol. 253. & in rub. feudorum clauſulæ, verſ. Etiam ad inſtantiam, fol. 128. col. 1. Thor. in p. 1. comp. dec. verb. Eccleſia & verb. Remiſſia petita per clerici, Reg. de Marin. allegat. 122. num. 2. Praſ. Medin. contron. forenſ. lib. 1. cap. 13. num. 27.* vbi nu. 38. procedere ait, non ſolum quando de proprietate, ſed etiam ſi de ſola poſſeſſione feudi agitur, ex *Intrigl. de feudis, cent. 2. art. 94. num. 14. Tap. ad cap. Regni. Item ſtatuimus, quod clerici, nu. 11. Caput. ſuper prælad. Conſuet. Neap. 5. 3. n. 10. & ſeq. D. Author ſup. pragmat. 2. de cleric. ſalnat. Graſſ. d. effect. 1. num. 732. Clar. 5. feud. q. 90. n. 9. Rum. ad Aſſict. de iure protbamiſ. fol. mihi 54. nu. 18. & 19. Ripoll. var. reſol. cap. de iuriſd. Amat. reſol. 86. Barbat. de aſſiſt. gloſ. 9. num. 28.* vbi num. 29. ponit DD. contrarium tenentes, de qua re vide etiam *Iannar. de caſibus reſeruatis, to. 1. reſ. 59. num. 22. Scialoya de fara compet. cap. 36. Marta de iuriſd. caſ. 185.* qui dicit, clericum intentãtẽ remedium *legis diffamari*, ratione feudi, debere illud intentare coram Iudice feudi. Verum quando clericus coram Iudice feudi cõuenitur, nõ poteſt coerceri perſonaliter, *Graſſ. d. effect. 1. num. 742. Capibl. de Baran. pragm. 1. n. 32. Diana de immun. Eccleſ. tract. 2. reſol. 8. Montan. de regal. tit. de regal. officijs, nu. 76.* quidquid dicant alij citati per *Mart. de iuriſd. par. 4. caſ. 89. num. 27. cum ſeqq.* Sed Excellentiſs. Dominus Protex huius Regni, habita relatione à Regia Camera ſolet mittere Capitaneum Regium quando clericus eſt priuatus feudo, pro adminiſtratione dicti feudi, cui ſubditi tenentur obedire, & ſic clericus eijcitur à feudo abſque violentia, de qua obſeruantia teſtatur *Scialoya loc. cit. num. 16.* Sic etiam laicus pro feudo, quod habet à manibus Eccleſiaſticæ perſonæ, coram ipſa conuenitur pro re ſpectante ad feudum, *Barboſ. ſuper cap. 7. num. 2. de fara comp.*

Obſerua 4. Quod ſi clericus relinquatur exequutor teſtamenti à ſeculari, adhuc coram
25 eius Iudice Eccleſiaſtico competente conuenitur, *Anſald. de iuriſd. par. 2. tit. 11. cap. 25. num. 16. cum ſeqq. Baldaſſ. de Angelis in Prata ſuper Auth. presbyteros, num. 3. C. de Epiſc. & Cler.* Et coram ipſo tenetur facere inuentarium, quod procedit etiam in Epiſcopo relicto exequutore, *Graſſ. effect. 1. nu. 961. & 962. Anſald. par. 2. tit. 11. cap. 29. num. 15. de iuriſd.* imo ſi cum clerico fuerit relictus exequutor etiam laicus, ille etiam coram Iudice Eccleſiaſtico cõuenitur, *cap. Ioannes de teſtam. Anſald. ibidem num. 17. Graſſ. effect. 1. num. 493. cum ſeqq. Scialoya vbi ſup. num. 7.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio, quæ fuerat ad merita cauſæ reſeruata, an vnica ſententia vna cum cauſa principali poſſit definiri, & num. 13.*
Concluſio hæc explicatur in princ. Obſ.
2 *Reclamationis, an ſit pro forma ſupplicatio intra terminum Reg. Maieſtati porrecta, & num. 16. 19. & 22.*
3 *Lis, quæ in Principis Conſiſtorio introduci debet non niſi ab eodem Principe introducitur.*
4 *Reclamatio eſt remedium extraordinarium, & ex gratia.*
5 *Reclamationis forma à* Regia Pragmat. *introducta.*
6 *Formula decretationis Regiæ Maieſtatis in reclamationum ſupplicationibus, quòd ſcilicet nateter dies, & facta exequutione prouidebitur, examinatur, & num. 21.*
7 *Fatalium lapſus in ſententijs Præfecti Prætorio, qualiter de iure contingant.*
Concluſio hæc latiſſimè explicatur. Obſ.
8 *Cautio in caſu retractationis ſententiæ, quando ſit neceſſaria.*
9 *Supplicatio, quando ſit porrigenda Principi, quãdo coram Præfecto Prætorio.*
10 *Contractus nomen eſt attendendum, ſed qualitas, & effectus ipſius.*
11 *Conuentio videtur propriè emptionibus, & venditionibus conuenire, & num. 25.*
12 *Donationis contractus, quandò reſoluatur in permutationem.*
14 *Exceptio cur reſeruari debeat ad merita cauſæ.*
15 *Reclamationibus quot termini concedantur, & ad quem finem, latè vſque ad num. 19.*
17 *Supplicatio idem, ac reclamatio.*
18 *Reclamatio quid operetur, & quibus modis poteſt fieri.*
19 *Supplicatio in reclamatione, cur neceſſariò adhibenda.*
20 Tex. in l. vnic. C. de ſent. Præf. Prætor. *verus intellectus.*
22 *Donatio poteſt conſiſtere, quamuis ex vna parte res, ex alia pecunia interueniat.*
Quid ſi poſſit conſiderari tertij præiudiciũ. Obſ.

24 *Eut-*

24 *Euictio eſt de natura emptionis, & venditionis, & intelligitur, etiam quòd non ſit promiſſa.*
Eius effectus. Obſ.
26 *Metus debet probari, quòd interuenerit in actu cõtractus, ad hoc vt reuocari poſſit.*
An in dubio præſumatur, & alia. Obſ.

A R G V M E N T V M.

Exceptio peremptoria reſeruata in deciſione cauſæ principalis, an debeat expediri vnico contextu cum cauſa principali per decretum ſeparatum à ſententia cauſæ principalis, ſi exceptio reijciatur?

Reclamatio poſt decem dies, ſed intrà biennium à ſententia Sacri Conſilij, an requirat pro forma ſupplicationem directam Regiæ Maieſtati?

Contractus, in quo ex vna parte traditur res, ex altera verò pecunia, conceptus per verbum, donationis, an ſit vera donatio, vel potiùs contractus emptionis, & venditionis, aut permutationis?

Aliqua de lapſu fatalium in S. C. aliaque ad materiam.

D E C I S I O XXI.

DE tribus fuit dubitatum per aliquos Aduocatos in S.C. in arriculo reſtitutionis in integrum petitæ per hæredes pupillos qu. Camilli Marini Lycienſis aduerſus ſententiã latam per S.C. Me refereote ſub die 15. Iunij 1622. per quam fuit reuocata alia ſententia lata per idem S. C. ad relationem tunc Regij Conſiliarij Pompeij Salernitaoi ſub die 11. Octobris 1588. in beneficium Lucretiæ Pintinæ, cuius vigore fuit declaratus nullus contractus celebratus inter dictam Lucretiam ex vna, & Ioann. Antonium Pintinum ex altera continens donationem cuiuſdam Rutis cum Pomarijs, Vineis, & ædificijs in territorio Brunduſino factam per dictam Lucretiam prædicto Ioano. Antonio, & è contra donationẽ ducatorum mille pro vna vice, ac alios ann. duc. 200. durante vita Lucretiæ factam à Ioann. Antonio ipſi Lucretiæ, & indè fuit cõdemnatus Ioann. Antonius ad relaxandum bona prædicta, vna cum fructibus, reſtitutis priùs ſibi per Lucretiam, tàm ducat. 1000. receptis, quam ann. duc. 200. cum eorum intereſſe; & proindè per dictam ſententiam reuocatoriam, vt ſuprà, latam Me referente, fuerit condemnati prædicti pupilli hæredes Camilli Marini, qui lite prædicta pendente in prima inſtantia habuerat donationem omnium bonorum à prædicta Lucretia, & in morte fuerat inſtitutus hæres vniuerſalis ab ea, ad reſtituendum Ioann. Dominico Pintino hæredi Ioann. Antonij eadem bona, vna cum legitimis acceſſiooibus, reſtituto eis pretio cum intereſſe.

Primum ſiquidem dubium reſpiciebat or-
1 dinem. An ſcilicet potuerit vno, eodemque
tempore, imò vnico inſtanti interponi decretum, per quod excludebatur exceptio lapſus fatalium oppoſita per pupillos, & incontinenti proferri ſententia in cauſa principali reclamationis contra eoſdem pupillos, quaſi quòd ſit à iure prohibitum in vna, eademque cauſa proferri eodem die duo decreta, illudq; decretum excludẽs exceptionem lapſus fatalium debeat irritari, vt ab eo potuiſſent reclamare, & adhibere alia iuris remedia, iuxtà *tex. in l. de vnoquoque, ff. de re iudic.* Quòd quidẽ dubium fecit tantam impreſſionem Dominis Regentibus Regiam Cancellariam, vt ex hoc motiuo ſolo mandauerint, cauſam expediri iunctis Conſiliarijs duarum Aularum.

Secundum verò dubium reſpiciebat iuſtitiam eiuſdem decreti, dicebat enim Aduocatus pupillorum, quòd lapſus fatalium erat manifeſtus, & non poterat in dubium reuocari, ex quo Pintinus non reclamauerat à ſẽtentia contra eum lata, nec infrà decem dies, nec infrà biennium à die latæ ſenteotiæ, iuxtà *tex. in Auth. quæ ſupplicatio, C. de precib. Imper. offer.* & licet in actu intimationis mandati de pareodo in partibus inter cætera replicaſſet, quòd reclamabat in forma à ſententia prædicta ad idem S. C. ſub die 24. Octobr. 1588. hic actus nihil poterat operari, nec ad finem obtinendi cautionem, quia erat reclamatum poſt decem dies, nec ad finem retractandi ſententiam in proſequutione reclama-
2 tionis iofrà tempora fatalium, ex quo non
fuerat porrecta ſupplicatio Principi infra biennium à die latæ ſententiæ, prout de iure communi, & Regni porrigenda erat, ſed poſt annos 18. nempè ſub die 6. Octobr. 1606. & hanc ſupplicationem contẽdebat Aduocatus pupillorum eſſe pro forma requiſitam à iure, itàut omiſſa hac forma quælibet reclamatio interpoſita abſque ſupplicatione porrecta nihil operari potuiſſet, & per conſequens fatalia fuiſſent elapſa ob reclamationem non interpoſitam legitimè infrà biennium.

Ad hoc fundandum ponderabat de iure communi. Primò, *tex. in Auth. ſed & lis, C. de*
3 *tempor. appell.* in qua diſponitur, quod lis, quæ
ſperatur introduci in Conciſtorio Principis, debet ab eodem Principe introduci, & interim fatalia non currunt; ſed inferebat ipſe, hęc introductio non fit, niſi data notitia Principi, quę non fit per replicationem apud acta, ſed per ſupplicationem porrectam, & Principi notificatam, ergò neceſſaria ſupplicatio.

Quod ea ratione fulciri aiebat, quia recla-
4 matio non eſt remedium ordinatium, prout

eſt appellatio,ſed extraordinarium ex gratia,
pro qua obtinenda debet ſupplicari Principi,
Abb.in cap.ex his lo 4.num.6.de reſtitut.in integr.
Afflict.deciſ.341.num.3.& 4.Carauit.rit.252.n.
1.in fin.cum ſeqq. Rebuff. in Conſtit. Gall. tom.1.
tit.de ſupplic.num.84. Aufr. ad Cappell. Tholoſ.
deciſ.480. nu. 4. & propterea non ſufficit ſimplex reclamatio facta in replicatione, aut aliter penes acta, ſed requiritur ſupplicatio formaliter Principi porrecta, & notificata.

Secundò afferebat *Pragm.5.de offic.S.C.* hoc
5 punctualiter diſponentem,dùm in ea dicitur:
Licere condemnato infrà iuris terminum per ſupplicationem contra ſententias proceſſus reuiſionem petere,& à Regia Cancellaria ſupplicatione reuiſionis literas impetrare S. C. exhibendas,& ſic *Pragm.*requiri duas ſupplicationes in reclamatione porrigendas;vnam pro explicando ſimplici actu reclamationis, petendo reuiſionem ſententiæ infrà iuris terminum;alteram verò pro obtinenda commiſſione cauſæ reuiſionis,& proſequutione reclamationis,facta exequutione ſententiæ.

Hinc introductum eſſe affirmabat , vt in
huiuſmodi ſupplicationibus directis Regiæ
Maieſtati fiat Regia decretatio per Præſidem
6 S.C.notetur dies, & facta exequutione prouidebitur, cuius diei annotatio non aliundè introducta eſt,niſi ad ſciendum, ſi eſt porrecta intra biennium,aliàs elapſo biennio non operaretur,prout nec operari poterat in hac cauſa, in qua fuerat porrecta poſt annos 18.

Inſuper idem pupillorum Aduocatus pon-
7 derabat, quod circa lapſus fatalium à ſententijs Præfecti Prætorio , cuius vices gerit S.C. in hoc Regno diuerſimodè iura ciuilia ſtatuerunt . Siquidem ius Digeſtorum omninò denegabat reuiſionem , ſeù appellationem à prædictis ſententijs ob ſingularem induſtriā, exploratam fidem Præfectorum Prætorio , & illius officij magnitudinem, vt in *l.vnic.ff.de off. Praf. Prator.* Ius verò Codicis denegata appellatione conceſſit reclamationem cum facultate ſupplicandi Principi infrà biennium tantum, *l.vnic.C.de ſent.Praf.Prator.*

At de iure authenticorum de his nihil fuit immutatum,ſed vnus caſus declaratus, quando ſcilicet Victus reclamaſſet infrà decem
8 dies à ſententia lata,vt hoc caſu,ſinè reclamatio ſit oblata Principi , ſiuè Præfecto Prætorio , vel eius Conſiliarijs , aut Referendarijs, tunc non exequutioni mandetur ſententia, niſi præſtita cautione in caſu retractationis, quod ſi fuerit reclamatum poſt decem dies, nulla erit præſtanda cautio,vt in §. *adhoc aliud in Auth.vt ſponſal.larg.* vndè ſumpta eſt *Auth. quæ ſupplicatio, Cod. de precibus Imper.offer.* vbi *Gloſ.Odoffr.Petr.& Cyn.*expreſsè dicunt,quod per illam authenticam non eſt correctum ius Codicis.

Ex quibus inferebat , quòd quando reclamatur infrà decem dies , ſupplicatio offertur
9 Præfecto Prætorio , aut eius Conſiliarijs , vel Referendarijs, quando verò poſt decem dies pernecesse eſt offerenda Principi. Ad quam diſtinctionem comprobādam afferebat *Gloſ. in d.l.vnica in verb. Noſtro numini, C.de ſentent. Praf. Prator.* quam ſequuti ſunt *Odoffr. Ioann. Fab.& Bar.ibid.& Paul.Caſt.in d.Authent. quæ ſupplicatio,num.1.* vbi expreſsè ait, quod quādo ſupplicatur poſt decem dies , ſupplicatio non eſt porrigenda coram Præfecto Prætorio, vel eius Officialibus, ſed coram Principe infrà biennium.

Item adducebat aliam *Gloſ.* de iure canonico in *cap.ex literis 4. extrà de in integr. reſt. in verb. Supplicauit in fin.* quam ibi ſequuti ſunt *Bellam.num.4.verſ.Ad quartum, Anton.de Butr. num.17.*

Tertium denique , & vltimum dubium reſpiciebat iuſtitiam ſententiæ prolatæ in cauſa reclamationis, quàm cōtinere dicebat manifeſtam læſionem ipſorum pupillorum,reuocando illam primam ſententiam omni iure ſubſiſtentem, tanquam fundatam in enormiſſima læſione ſatis vltrà dimidiam iuſti pretij, & in metu compulſiuo illius contractus celebrati inter Lucretiam, & Ioann. Antonium, ex quibus S.C.motum fuit ad declarandum contractum nullum , & ad condemnandum Ioann.Antonium, ad relaxandum Rus, & cætera bona , vnà cum fructibus . Subiungebat etenim,quod S.C.in prolatione huius vltimæ ſententię habuit pro vero,quod contractus ille non fuiſſet contractus venditionis,in quo potuiſſet cadere læſio , ſed contractus meræ donationis,in quo non datur læſio , dum fuerat cōceptus per verba expreſſa donationis,quod erroneum præſupponebat de iure . Nam in
10 contractibus non eſt attendendum nomen in eo expreſſum,ſed effectus ipſius contractus, & qualitas,ex traditis per *Bald.in rubr.C.de iure emphyt.num.12. Riminald. iun.inſt.de donat. in rubr.num.162. Boer. deciſ. 144. col.fin. Tiraquell.*alios congerens *de retract.lignag.§.30.nu. 11.& §.32.gloſ.1.num.35.& 36.*& eſt *tex.* formalis ab eo non adductus in *l. vbi ità donatur, ff.de donat.cauſ.mort.*ex quibus fiebat , quod in contractu,de quo agebatur, dùm ex vna parte tradebatur res, ſcilicet Rus, ex altera verò pecunia, non eſt dubitandum quin eſſet meræ venditionis,vt in §.1.& §.*pretium autem , inſt. de empt. & vendit.* & poterat allegare quem omiſit *tex.*ſpecificum *in l.naturalis §. §.1. in princ. ff.de præſcript. verb.* Quod etiam ſuadebant verba contractus,quæ continebant,partes veniſſe ad conuentionem , quod verbum
11 *conuentio* , eſt proprium emptionis, & venditionis,vt dicebat ad literam probari in *l. tempore 8.C.de pact.inter empt.& vend.*

Vltrà quod etiam ſi eſſet contractus donationis , quia tamen continebat reciprocam

12 do-

12 donationem, nempè Lucretia donabat Rus, Pintinus verò donabat mille in pecunia pro vna vice, & ann. duc. 200. vita Lucretiæ durante, reſoluebatur in ſimplicem contractum permutationis, vt in puncto probat *tex. in leg. ſed etſi lege. §. conſuluit, ff. de petit. hæred.* & ex eo admiſerunt *Odoffr. ibid. num. 1. Bald. in lectura antiqua, num. 1. in fin. Iaſ. in §. ſunt præterea, verſ. Sed etſi quis, num. 8. inſt. de action. Rimin. iun. inſt. de donat. in princ. nu. 194. & ſeq. Gratian. diſcept. for. 787. num. 21. & 22. tom. 4. Andr. in cap. 1. nu. 42. ante medium, quæ ſit prima cauſa benef. amiſſ. Surd. de alim. tit. 1. q. 48. num. 21. & ſeqq.* & ſi eſt permutatio, habebit in ea locum læſio, quemadmodum in cõtractu vẽditionis, & emptionis, ſecundùm *Bald. in l. 2. num. 18. q. 31. C. de reſcindend. vendit. Cagnol. q. 3. num. 56. in med. Pantal. de Crema in 2. extenſ. num. 26. Pinell. par. 2. r. 2. num. 15.*

Et vltrà læſionem enormiſſimã erat quoque probatus metus, etiam compulſiuus, nedùm per minas verbales, ſed etiam deueniendo ad factum per euaginationem enſis pluries factam contra dictam Lucretiam, vt illã induceret ad ſic contrahendum, quo metu ſic ſtante non poterat hæſitari nullitas illius cõtractus per *tot. titul. ff. de eo, quod met. cauſ. fact. eſt, & C. de his, quæ vi, met. cauſ. fiunt.*

Sacrum Conſilium placidiſſimè ex more præbuit aures Aduocatis vtrinſque partis ſuper omnibus motiuis, tàm domi, quàm in Aula tempore relationis, & poſteà antequam votaretur cauſa; ſed in actu votandi reputauit merum ſomnium primum, & ſecundùm
13 dubium; Nam quoad primum attinet, quod ſcilicet vnico actu, eodemque tempore fuiſſet interpoſitum decretum excludens exceptionem lapſus fatalium, & lata ſententia in cauſa principali, hæc obſeruantia fuit inconcuſſa in S. C. quotieſcumque enim aliqua exceptio peremptoria opponitur, quæ bifariam objici poteſt, & vt dilatoria, & vt peremptoria, iuxtà notiſſimos terminos, oppoſita tamen in vim peremptoriæ ſemper reſeruatur ad merita cauſæ, vel decidenda tempore expeditionis cauſæ, interloquẽdo, quod procedatur ad vlteriora in cauſa principali, & de exceptione oppoſita habeatur ea ratio, quæ de iure habẽda erit in deciſione cauſę principalis, prout ſic fuit interloquutum in hac cauſa, quæ quidem obſeruantia omni iure fulcitur, tanquam radicata in natura rei, ſi enim deciſio exceptionis eſt ſeruata in actu deciſionis cauſæ principalis, neceſſariò ſequitur, quòd ſit decidenda ſimùl, & ſemèl cum cauſa principali, & nullo modo poteſt expediri antè deciſionem
14 cauſæ principalis; ſolent enim quandoque huiuſmodi exceptiones eſſe adeò dubiæ in facto, vt ex probationibus faciendis in cauſa principali facillimè dilucidentur. Item multotiès ſolet demonſtrari, tàm euidens iuſtitia cauſæ principalis pro vna, vel altera parte, vt per eam facilius admittatur, vel rejciatur exceptio, & ita paſſim obſeruatum vidimus in proceſſibus antiquis, & ſignanter in proceſſu cauſæ..... Ægyptij cum Ciuitate Caietæ, in qua fuit oppoſita exceptio *Regiæ Pragm. editæ Thori*, & vno, eodemque tempore fuit interpoſitum decretum, exceptionem non obſtare, & per ſententiam fuerunt condemnati Ciues Caietani ad ſoluendum Ægyptio ius Lanternæ in Mole magna huius fideliſſimæ Ciuitatis Neapolis; hanc praxim tradit, & de mero fundat *Afflict. in Conſtitut. Exceptionem filiationis, num. 9.* licet ipſe faciat differentiam, an ſit facta reſeruatio ad merita cauſæ, vel in cauſa, ſeù in calculo ferendæ ſententiæ.

At ſecundum dubium tàm enixè exageratum conſiſtens in reclamatione interpoſita, non per ſupplicationem, quæ eſt de forma reclamationis, ſed per ſimplicem replicationem in dorſo mandati de parendo viſum fuit penitus impertinens, ſiquidem in his cauſis reclamationum, tàm de iure, quàm ex inuetera-
15 ta praxi S. C. duo tamen termini ſunt obſeruandi: Primus eſt, ad reclamandum à ſententia, & hæc reclamatio fieri debet intrà biennium à die latæ ſententiæ, ſed ſi fiat antè decẽ dies impedit exequutionem ſententiæ, niſi præſtetur cautio de reſtituendo in caſu retractationis illius ſententiæ, poſt verò decem dies non eſt opus aliqua cautione. Secundus eſt terminus ad proſequendum reclamationẽ interpoſitam: quæ proſequutio debet fieri infrà aliud biennium, alias elapſo biennio prima ſententia tranſit in rem iudicatam, & non poteſt vlteriùs retractari, ſeù reuideri, niſi ex legitimo impedimento, aut proteſtatione in tempore circa lapſum fatalium. Verùm hoc ſecundum biennium non incipit currere, niſi poſt integralem exequutionem illius primæ ſententiæ, etiam ſi duraret per mille annos. Quæ quidem praxis ſumpta eſt ex *l. vnica*, vbi *Gloſ.* magna *in fin. C. de ſentent. Præfect. Prætor. Auth. quæ ſupplicatio*, & ibi, *Gloſ. C. de prec. Imp. off. pragm. 5. de off. S. C. Gramm. decif. 13. Præſ. de Franch. decif. 696.*

Reſpectu primi termini ad reclamandum ſufficit, quod reclamatio quocumque modo appareat interpoſita apud acta, ſiuè per ſupplicationem directam Reg. Maieſtati, ſiue per comparitionem præſentatam in S. C. ſiuè per quamlibet ſimplicem replicationem, per quam declaretur animus Victi, quod nõ vult acquieſcere ſententiæ latæ contra ſe. Reſpectu verò ſecundi termini ad proſequẽdum reclamationem interpoſitam, quia primus actus, qui fit in hac proſequutione reclamationis eſt impetratio Commiſſarij, coram quo eſt compilandus proceſſus, & prouiſio Commiſſarij ſpectat ad Principem, tunc neceſſaria eſt ſupplicatio directa Regiæ Maieſtati, in qua petatur,

Digitized by Google

tur, cauſam reclamationis committi alteri
Conſiliario eiuſdem Aulæ.

Nec eſt facienda vis, quòd tàm in primo,
quàm in ſecundo termino iura Codicis, &
Pragm.5. vbi ſuprà, vtantur verbo, *ſupplicare*,
nam non ob hoc eſt neceſſaria ſupplicatio, ſeù
forma ſupplicationis, quia ſupplicatio idem
17 eſt, quod reclamatio, & è contra, & in omni-
bus caſibus, in quibus non poteſt appellari,
poteſt ſupplicari, vt probat *Maranta par.6.act.*
2. in verb. Et quandòque appellatur, in verſ. Re-
clamatio, num. 11. & manifeſtè probatur in *d.*
Authent. quæ ſupplicatio, iuncto *§. ad hoc aliud in*
Auth. vt ſponſal. larg. vndè ſumitur ſiquidem
illam reclamationem faciendam infrà decem
dies ad obtinendam cautionem in caſu retra-
ctationis admittit per petitionem, etiam co-
ram Referẽdarijs, nulla penitùs facta expreſ-
ſione verbi ſupplicationis, aut ſupplicãdi, po-
ſteà *Iruer. in d. Auth. quæ ſupplicatio*, expreſſie
per verbum, *ſupplicationis*, & tamen idem Ad-
uocatus pupillorum oretenus, & in ſcriptis
aſſeuerabat, in hoc caſu, nempè, quando re-
clamatur infrà decem dies, non eſſe neceſſa-
riam ſupplicationem; ſed ſatis eſſe ſimplicem
inſtantiam, etiã per viam replicationis apud
acta factæ, ergò illud idem dicendum eſt in ea
reclamatione, quæ *ſit* poſt decem dies, cùm
nulla appareat concludens ratio differentiæ,
nec diuerſus iuris effectus, niſi ad præſtandũ,
vel non præſtandum cautionem per vincentẽ
antè exequutionem ſentẽtiæ, cùm in reliquis
18 hæc reclamatio nihil operetur, niſi diſſenſum
victi à ſententia contra eum prolata, qui diſ-
ſenſus poſſet manifeſtari, etiam viua voce,
quemadmodum in appellatione, vt tradide-
runt *Cyn. in princ. Salyc. num.3. & Iaſ. num.7. in*
d. Auth. quæ ſupplicatio, per *tex. in l.* 1. *in fin. cum*
l. ſeq. ff. de appellat. & etiam abſque figura iudi-
cij, vt voluit *Rebuff. in Conſtit. Gall. tom.* 1. *tit. de*
ſupplic. in præfat. num.3. per *tex. in l. non figura*
37. ff. de verb. oblig.

In ſecundò verò termino, quando ſcilicet
eſt proſequenda reclamatio ipſa interpoſita,
19 tunc ideò eſt neceſſaria forma ſupplicationis
directa Principi, quia eſt impetranda com-
miſſio cauſæ reclamationis, quæ nonniſi à
Principe fieri poteſt, tàm de iure communi,
per *tex. in l. vnica, Cod. de ſentent. Præfect. Prætor.*
vbi *Gloſ. in verb. Noſtro Numini*, quàm etiam
de iure Regni, vt in *d. Pragm.5. de off. S.C.* ibi:
Et à noſtra Cancellaria, ſi priùs iudicato paruerint
ſupplicatione reuiſionis literas impetrare, agit
etenim *Pragm.* de vtroque termino, & licet in
vtroque vtatur verbo, *ſupplicationis*, tamen
in primo termino dicit, ſupplicationem eſſe
faciendam in Sacro Conſilio, in ſecundo verò
termino iubet fieri Principi, dũ requirit, im-
petrari literas reuiſionis per ſupplicationem
à Reg. Cãcell. licet hoc vltimum receſſerit ab
Aula, quoad impetrationem literarum à Reg.
Cancellaria, nàm ſufficit ſola ſupplicatio di-
recta Regiæ Maieſtati, & porrecta Vicepro-
thonotario, qui illam repreſentat.

Quòd autem *tex. in l. vnica, C. de ſent. Præf.*
20 *Prætor.* loquatur de ſupplicatione porrigen-
da in ſecundo termino, nempè pro impetran-
da commiſſione ad finem proſequendæ recla-
mationis facta exequutione ſententiæ, apertè
patet circa finem illius *tex.* dùm ſtatuitur, vt
intrà biennium tantum numerandum poſt
ſucceſſionem Iudicis in Præfectura Prætoria-
na detur facultas ſupplicandi; nàm omiſſa in-
terpretatione *Accurſii ibi in verb. Poſt ſucceſſio-*
nem, verus intellectus illorum verborum eſt
ille, quem tradit doctiſsimus *Cuiac. antiqua-*
rum lectionum, optimè inſtructus in eadem ru-
brica, nempè; quod eo tempore cauſa ſenten-
tiæ retractandæ non demandatur eidem Præ-
fecto Prætorio, qui iudicauit, ſed ſucceſſori, &
ideo dicitur in *tex. poſt ſucceſſionem Iudicis*, &
ſic non poteſt intelligi, niſi de commiſſione
cauſæ reclamationis in hoc ſecundo termino
proſequendæ reclamationis interpoſitæ, non
autem de primo termino interponendæ re-
clamationis.

Hinc eſt, quòd perquiſitis omnibus pro-
ceſſibus antiquis, & modernis quotquot acti-
21 tati ſunt in S. C. nullibi reperietur facta illa
decretatio, quòd notetur dies, & facta exe-
quutione prouidebitur, niſi in ijs ſupplicatio-
nibus, in quibus petatur commiſſio cauſæ
reclamationis, vel poſt reclamationem ſeor-
ſum interpoſitam, vel in illo actu, quo vnico
contextu reclamatur, & petitur, cauſam re-
clamationis committi, nec alicubi reperietur,
quòd ſimplex reclamatio abſque petitione
commiſſionis cauſæ ſit facta per ſupplicatio-
nem formalem, & ipſamet forma decretatio-
nis id expreſsè demonſtrat, dùm in ea reſer-
uatur prouiſio facienda, quæ nonniſi de com-
miſſione cauſæ verificari poteſt.

Neque huic praxi, & iuris diſpoſitioni cõ-
22 tradicit *Gloſ.* iuris ciuilis ex aduerſo ponde-
rata in *l. vnica, C. de ſentent. Præfect. Prætor. in*
verbo Noſtro Numini, non enim excludit, quin
eodem modo, quo ſit infrà decem dies, poſſit
fieri etiam poſt decem dies intra biennium,
ſed declarat, quòd in primo caſu mandatur
exequutioni præſtita fideiuſſione, in ſecundo
vero caſu abſque cautione, & præſuppoſita
exequutione iàm facta, ſubdit in fine, quod
nihilominus ſit ſupplicatio Principi intra
biennium; ergò non de primo termino loqui-
tur *Gloſ.* in his vltimis verbis, ſed de ſecundo
termino proſequendæ, ſcilicet reclamationis,
& ſecundum hanc declarationem, nec etiam
contradicunt *Odofr. Ioann. Fab. & Bart.* qui eã
ſequuntur, & quatenus cõtradicerent, expreſ-
sè reprobatur *Bart. à Iaſ. in d. Auth. quæ ſuppli-*
catio propè fin. verſ. Aliam ſolutionem, vſque ad
fin. & Paul. de Caſtro tantum abeſt, quod pro-
bet

bet opinionem pupillorum; vt potiùs conclu-
dat contrarium: nàm in d. *Auth. quæ ſupplica-
tio, num.* 1. declarando verba *tex.* ibi offerenda
eſt, ſubdit immediatè; *Subaudi, ſi vult, quod
per eundem Præfectum cognoſcatur, & non habet
neceſsè adire Principem, vel ſi vult, quod exequu-
tio non fiat, niſi præſtitis fideiuſſoribus, aliàs poteſt
ſupplicari, etiam poſt decem dies, & infra bienniũ:*
ergò expreſsè *Paulus* excludit neceſſitatem
adeundi Principem ad finem reclamandi ad
eundem Præfectum Prætorio, quàndo non
opus eſt fideiuſſoribus pro exequutione ſen-
tentiæ.

Gloſ. verò iuris Canonici in *cap. ex literis de
in integr. reſt.* eſt expreſsè reprobata à *Panorm.
ibidem, num.* 12. vbi ſequendo opinionem *Hoſt.*
quam aſſerit communem, tradit pro regula,
quòd quoad facultatem admittendi ſuppli-
cationem, ſeù ſupplicandi, non eſt vis ſi fiat
intra biennium, vel fiat intra decem dies, quia
ſemper intrà biennium poteſt ſupplicari, ſed
quoad facultatem exigendi cautionem fit di-
ſtinctio, an ſupplicetur intrà decem dies, vel
poſt decem dies, & in hoc caſu loquitur *Au-
thent. quæ ſupplicatio.* Ità reſidet *Panorm.* ibi, ex
cuius dictis conſtat, quod non eſt diuerſa for-
ma reclamandi infra decem dies, quam poſt
decem dies, ſed diuerſitas conſiſtit in effectu
præſtandæ, vel non præſtandæ cautionis: nàm
ad finem retractandi ſententiam idem eſt ef-
fectus.

In idem conueniunt poſt *Hoſt. Ioann. Andr.
& Henrich. Boich. in d. cap. ex literis, & Petr.
Bellapert. in d. Auth. quæ ſupplicatio.* Adeout fa-
tuus reputetur apud Pragmaticos omnes,
qui contrarium attentauerit.

Tertium denique, & vltimum dubium con-
ſiſtens in iuſtitia cauſæ principalis ſtatim
fuit abſolutum, aut quia iuſtitia magis eluce-
ſcit pro hac ſecunda ſententia, vt intrà pate-
bit, aut quia iuſtitia eſt in dubio, & in dubio
eſt pro ſententia iudicandum excluſa reſtitu-
tione in integrum, remanente remedio recla-
mationis ordinario pro pupillis.

Et pro excludenda iniuſtitia huius ſecun-
dæ ſententiæ, quatenus concernit læſionem
enormiſſimam in contractu venditionis, aut
permutationis celebrato ſub nomen donatio-
nis; Vltra quod quamplurima fuerunt ponde-
rata in facto, excludentia læſionem Sacrum
Conſilium habuit pro vero, quòd contractus
23 hic ſit veræ donationis, quantumuis ex vna
parte ſit tradita res, & ex altera pecunia, vt eſt
tex. ad literam in l. fin. in princ. ff. de cond. ob cauſ.
cui non contradicit *tex* in *præcitata l. naturalis,
§. 1. in princ. ff. de præſcr. verb.* nàm hic *tex.* pro-
cedit, quando in contractu vltra interuentum
rei, & pecuniæ apponuntur etiam pacta ſolita
apponi in contractu emptionis, & venditio-
nis, ille verò *tex. in d. l. fin. in princ.* procedit,
quando partes ſimpliciter conueniunt, vt
vna det rem, altera verò pecuniã, omiſſis cæ-
teris pactis apponi ſolitis, vt ſuprà, ità hæc
duo iura ad inuicem pugnantia conciliant,
Dec. in l. 3. *in fin. in* 2. *lect. & in l. certi condictio,
num.* 12. *ff. ſi cert. pet. Coraſ. lib.* 2. *miſcell. cap.* 9. *&
Pinell. in rubr. C. de reſcind. vend. par.* 2. *nu.* 9. *cum
ſeqq.*

In contractu autem, de quo agitur, nedùm
verba ſonant in cõtractum merè donationis,
& nullum pactum fuit appoſitum de his, quæ
ſolent apponi in contractu emptionis, & ven-
24 ditionis, ſed potiùs erat appoſitum pactum
contra naturam illius: de natura enim em-
ptionis, & venditionis eſt, vt venditor tenea-
tur de euictione generali, etiam ſi non ſit pro-
miſſa, *l. emptorem, §. qui autem, ff. de act. empt. l.*
1. *& tot. tit. ff. de euict.* ſed in hoc contractu fuit
conuentum, quòd Lucretia donans non tene-
retur de euictione, niſi à ſe tantùm, & ab ha-
bentibus cauſam à ſe; & tamen erat tunc im-
minens periculum euictionis ſexcentum mo-
diorum eiuſdem ruris, & cum effectu infra
paucos menſes fuit ſequuta euictio.

Quò fit, vt exiſtente hoc contractu merè
donationis non poterat conſiderari læſio.

Et ponderatio illorum verborum, nempè
quod Partes deuenerunt ad conuentionem,
25 quaſi quod verbum, *conuentio,* non ſonet, niſi
in contractu emptionis, & venditionis, falſa
apparet ex eodem *tex. in l. fin. ff. de cond. ob cauſ.*
vbi *Iuriſconſult.* & tamen excludit expreſsè
contractum emptionis, & venditionis.

Quatenus verò concernit metum compul-
ſiuum, vltrà quòd fuerunt multa conſiderata
aduerſus perſonas, & dicta teſtium, per quæ
reddebantur non veræ, aut ſaltem inueriſimi-
les eorum depoſitiones, attentis præſertim
probationibus teſtium pro Pintino factis ad
26 illius metus excluſionem; ponderatum, quòd
nullus teſtis deponebat de metu in illo actu
cõtractus celebrati, qui in ſpecie probari de-
bet, ſecundum *Afflict. deciſ.* 246. *Anna ſing.* 341.
vbi refert deciſiones S.C.

His pro coronide acceſſit, quòd Sacrum
Conſilium pro vero, litem motam per Lucre-
tiam ſuper nullitate, & reſciſſione contractus
prædicti fuiſſe ex inſtigatione Camilli Marini
patris horum pupillorum, qui vti domeſticus
dictæ Lucretiæ induxit eandem iam octoge-
nariam ad ſeparandum ſe à domo prædicti
Pintini ſui fratris, cum quo cohabitauerat, &
ad donandum poſteà ipſi Camillo eadem bo-
na per priùs donata Pintino, ac omnia alia
eius bona per donationem inter viuos, ac de-
mum eundem Camillum, inſtituendum hære-
dem vniuerſalem poſt mortem; qui propterea
ſequuta morte Lucretiæ vti eius donatarius,
& hęres vniuerſalis proſequendo exequutionẽ
primæ ſententiæ obtinuit poſſeſſionem om-
nium bonorum in hac lite deductorũ. Quòd
quidem fuit viſum Sacro Conſilio maxima
con-

conſideratione dignum, nè ſimplex domeſticus extraneus per donationem omninò lucratiuam ſuaſionibus extortam præferretur fratri germano, qui poſſidebat vigore donationis oneroſæ.

Ex quibus omnibus diligenter diſcuſſis, & examinatis, attento etiam quod prima ſententia poſt tranſmiſſam copiam totius proceſſus iam compilati inter partes in Regia Prouinciali Audientia Hydruntina ob variationem, & electionem fori factam per ipſam Lucretiam viduam in Sacro Conſilio lata fuerat in contumaciam dicti Pintini. Die 24. Ianuarij 1625. iunctis Dom. Cõſiliarijs duarum Aularum vnanimi conſenſu, & veluti vnico ſpiritu Me referente fuit denegata reſtitutio in integrum petita per pupillos. Actuar. eſt Anellus de Ferrarijs.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXI.

TRes quæſtiones proponit diſputatas hic *D. Author*. Prima eſt ſi exceptio peremptoria reſeruata in deciſione cauſę principalis, debeat expediri vnico cõtextu cum cauſa principali per decretum ſeparatum à ſententia cauſæ principalis ſi exceptio reijciatur. Secũda eſt reclamatio poſt decem dies, ſed intra biennium à ſentẽtia S.C. an requirat pro forma ſupplicationem directam Regiæ Maieſtati. Tertia, contractus, in quo ex vna parte traditur res, ex altera verò pecunia, conceptus per verbum, donationis, an ſit vera donatio, vel potiùs contractus emptionis, & venditionis, vel permutationis.

Et quoad primam concludit *D. Author num. 13. & ſeq.* Quod quando exceptio hæc eſt reſeruata in deciſione cauſæ principalis decidenda, tunc vno, eodemque tempore deciditur exceptionem non obſtare, & deciditur cauſa principalis abſoluendo, vel condemnãdo, & teſtatur de antiqua obſeruantia, ſcilicet in diuerſis cauſis, cui adde *Conſ. Carleual. de iudicijs, lib. 1. tit. 2. diſp. 5.* qui poſt diſputatum, quæ ſint exceptiones dilatoriæ, quæ peremptoriæ, quæ anomalæ, & quo tempore omnes debeant opponi, & diſcuti, & alia ad materiã practicabilia, tandem quoad hanc materiam, *num. 28. ex Afflict. in Conſtit. incip. Exceptione filiationis, num. 8. cit. à D. Authore hic num. 14. & Muſcatell. in praxi, lib. 1. par. 5. gloſ. reſeruationis, num. 27. & 28.* dicit, debere animaduerti circa formas pronunciandi ſuper reſeruatione exceptionum. Nam aliud eſt reſeruare exceptiones ad merita cauſæ, vel proceſſus, aliud reſeruare ad finem iudicij, ſed ad tempus ferendæ ſententiæ. Nam pronunciatio facta priori modo eum habet effectum, vt facta publicatione in cauſa primus actus, qui expediri debet, eſt vtrum exceptiones obſtent. Quando verò reſeruantur in finem cauſæ, ſeù tempus ſententiæ, tunc examinantur in fine cauſę, prędictæ exceptiones, & ſi conſtiterit eo tempore exceptiones obſtare, totus proceſſus redditur nullus, *Reg. Sanfel. deciſ. 88. num. 16. lib. 1.*

Et ad hanc eandem materiam *num. 29.* ponit quæſt. An reſeruatis prædictis exceptionibus in tempus ſententiæ, debeat Iudex in ſententia de illis facere mentionem, aut antè ſententiam ſuper illis ſpecificè interloqui, & an eorum omiſſio vitiet ſententiam. Et diſtinguit. Aut reus inſtat decidi exceptiones reſeruatas, aut non inſtat. Primo caſu ſententia lata non deciſis exceptionibus reſeruatis erit nulla, ex *tex. in l. de qua re in princ. ff. de iudic.* Secundò caſu erit valida, *Triuiſan. deciſ. 2. num. 8. cum ſeqq. lib. 1. Giurba deciſ. 21. num. 9. & 12. cum ſeqq. Salgad. de reg. protectione 2. par. cap. 18. ex num. 61.* aſſertur. Nam dum reus patitur Iudicem ad ſententiam procedere, & non inſtat decidi exceptionem reſeruatam, videtur illi renunciaſſe, iuxtà tradita à *Dec. in l. res iudicata 208. num. 4. ff. de reg. iur. Craneit. conſil. 540. lib. 1. num. 4. Monter. deciſ. 12. num. 56. Cancer. var. reſol. par. 1. cap. 20. ex num. 20. & par. 3. cap. 17. num. 23. Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ. 36. num. 3.*

Quamuis ipſe *Conſ. Carleual. num. 3. d. qu. 5.* multum dubitet de reſolutione primi caſus; nàm dicit validam eſſe Iudicis ſententiam, qui ſpecificè non pronunciat ſuper exceptione reſeruata, etiam ſi pars petat pro ſpecifica determinatione. Sed ſolum cauſam determinat prolata diffinitiua ſententia ſuper principali negotio, ex *Muſcatell. in praxi, lib. 1. par. 5. gloſ. reſeruatis, num. 42. Bart. & alijs.*

Quoad ſecundam concluſionem idem D. Author dicit, reclamationẽ poſt decem dies, & intra biennium à S.C. nõ requirere pro forma ſupplicationem, directam Reg. Maieſtati, cui adde *Reg. Sanfel. deciſ. 6. lib. 1.*

Ad num. 7. Vbi habetur fatalium lapſus in ſententijs Præfecti Prætorio qualiter de iure
7 contingat. Obſerua in S.C. currere fatalia, *Taſſon. de antefat. verſ. 3. obſ. 1. num. 7. Reg. de Ponte conſ. 63. lib. 2. Sanfelic. in praxi iudic. ſect. 35. num. 18. Reg. Tap. de iure Regni in pragm. 3. de off. S.C. pag. 147. lib. 2. rubr. 2. Nouar. qq. forẽſ. lib. 1. q. 6. Reg. de Marin. cap. 79. lib. 2. reſol. & ad Reg. Reuert. deciſ. 178. & deciſ. 578. num. 1. Conſ. Sibib. reſol. 94. lib. 1. & lib. 2. reſol. 140. & 197. Thor. in comp. par. 2. ſect. 2. verb. Fatalia, Marotta diſcept. forenſ. cap. 13. Conſ. Prat. ad Muſcatell. p. 2. ad gloſ. finiendum, col. 2. verb. Methodici, & p. 2. diſcept. forenſ. cap. 10. & ad Paſcal. de patria poteſt. par. 1. cap. 8. ad num. 223.* alijque apud *Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V. 248. num. 36. & rit. 260. num. 34.*

Quamuis non deſint, qui contrariũ dicant, vt ſunt *Reg. Galeot. controu. 19. n. 20. Conſ. Carleual. lib. 2. de iudic. in addit. ad tom. 1. 5. 21.* Vt in

Con-

Conciſtorio Principis, dicit Chriſtinæus deciſ. Belg.114.vol.2.

Et illa currunt etiam in Collat.Cõſ. Neap. Præſ.de Franch.deciſ.646. D.Author ſuper prag. 53.num.3.de off.S.C. Reg.de Marin.d.cap.79.& ad Reuert.deciſ.578.num.1.

Et adeò currunt, quod nec etiam detur reuiſio ex eiſdem actis,vt deciſum refert P. Afflict.in addit.ad cap. 33. controu. iur. & quamuis Reg.Sanfel.deciſ.144.num.16.contrarium aſſetere videatur, tamen eius dictum procedere ex Impreſſoris errore, idem P. Afflict. & Marott.d.cap.13.num.46.aſſerunt.

In multis tamen caſibus non currere certũ eſt. Primò,pendente compromiſſo,Conſ.Staib. reſ.19.à n.36. Secundò,pendente relatione facienda per M.C.V.in S.C. Mari ad Gramm.dec. 13.n.3.Tertiò,tempore peſtis, Fab. diffin.3. C. de tempor. appell. Quartò, hæreditate iacente, Conſ.Staib.d.reſ.140. nu.10. lib. 2. Et qui reſtituantur aduerſus illorum lapſus reperiuntur apud Conſ. Petra ſuper d.rit.M.C.260.

Ad num.10.adde Magon.deciſ. Luceuſ.24.nu. 16. Eugen.conſ.81.num. 82. Menoch. lib.3. præſumpt. præſumpt. 105. num. 9. & 11. præſumpt. 104.num.24.Barz.deciſ.63. num. 13. deciſ.110. num.21.Lanar.conſ.47.num.4.conſ.61. num.12. conſ.98.num.1. & ex alijs Giurba deciſ. 111. nu. 5.Camill.de Larath.conſ.115. num.9.

Ad num.13.adde Reg.Sanfel.deciſ.88. nu.15. Reg.Capyc.Latr.deciſ.101.num.30.lib.1.& centum allatos per Conſ. Prat.lib.1. diſcept. foreuſ. cap.30.num.86. qui loquuntur id obſeruari in omnibus alijs Tribunalibus.

Ad num.15.in fine, adde D.Carol.Petra in rit.260.num.6.vbi plures refert.

Ad num.23.Vbi habetur,quod donatio poteſt conſiſtere quamuis ex vna parte res,ex al-
23 tera parte pretium interueniat. Obſerua id verum non eſſe quoties ex tali cõtractu fraus, & tertij præiudicium oriri poſſet, v.g. Si emphyteuta donet ius ſuum, & donatarius pro donatione promittat centum,nàm tunc non donatio,ſed emptio eſt,& ſic habet locum ius congrui,vt poſt Alex.conſ.120.vol.3. & conſil. 63.vol.7.Hyppol.ſing.105.probat Vrſill.ad Afflict.deciſ.72.vbi plura ad materiam.

Ad num.24. Vbi habetur. In contractu emptionis, & venditionis euictionem eſſe de ipſorum natura, quamuis illa promiſſa non ſit. Adde Surd.deciſ.208.num.11. Præſ. de Franch. deciſ.239.num.1. Rum. ad Afflict. de iure prothomiſ.§.2.verſ.Sed bonum eſt hoc ſcire, num.8. latè Mangil.de euict.q.20.Quamuis non deſint plures contractus,in quibus euictio non venit,de quibus Rum.ibidem, & Mangil. loco cit. Laynez ad Gomeſ.de empt.à num.40. Guſman.de euict.q. 75.vbi latè.

Benè verum effectus promiſſionis expreſ-
24 sè eſt, vt empta re pro mille, ſi tempore euictionis æſtimetur valere 500.debentur integri mille, quod ſecùs eſſet ſi non eſſet promiſſa euictio expreſsè, ſed veniret tantùm ex natura contractus, Præſ. de Franch.deciſ.297. Galupp.in praxi S.C.par.2.cap.15. Mangil.de euict. d.q.30.Conſ.Rocc.reſp.50.lib.2. Arias de Meſa var.reſol.lib.2.cap.32.num.21.& 22.

Alter effectus eſt,quod euictio,quę venit ex natura contractus, tribuit ſolum actionem perſonalem, Guſman.de euiction.in princ. num. 22.Conſ.Rocc.ibidem, Arias de Meſa var.lib.1.c. 35.num.22.vbi ponit alios effectus.

Ad num. 26. Obſerua metum in dubio in contractu interueniſſe non præſumi, iuxtà
26 tex.in l.interpoſitas, vbi DD.C.de tranſact. Menoch.lib.3.de præſumpt præſumpt.126.nu.1.Maſcard.de probat.concluſ.1051.& 1052. Calà de modo articul.gloſ.2.num.1057.cum ſeqq. Farinac. deciſ.5.num.9.par.1.in recentior.& deciſ.628.nu. 5. Nàm metum inferre eſt delinquere, quod non præſumitur, l.marito,ff. pro ſocio, Bottilier. de ſucceſſ.ab inteſt.theorem.94.num.1. Ad materiam tamen metus quid ſit, qualiter debeat eſſe, qualiter probetur, & cætera. Vide apud eundem Bottilier.theorem.83.& ſeqq.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 Legitima matris in re certa inſtituta, & fratribus præteritis,an ſit tertia totius,vel tertia tertiæ, n. 8.Poſſunt in hoc articulo plures caſus conſiderari remiſſiuè,num.2.

Deciſio Præſ.de Franch. 63. in quem caſum loquatur,num.9.

Circumſtantiæ concurrentes in deciſione relata per dictum Præſ. de Franchis ponderantur, num.16.

3 Dotata etiam per vnicam dotationem excluditur à ſucceſſione.

Quid de iure Regni,& quid huius Ciuitatis. Obſeru. Sed nouiſs à maſculis eiuſdem gradus, num.5.

4 Renunciatio excludit renunciantem à ſucceſſione.

Si tamen ſuperſit is,cuius contemplatione eſt facta renunciatio,num.6.

Vel ſi is, in cuius beneficium eſt collata renunciatio,non deceſſerit ab inteſtato,num.7.

10 Legitima titulo inſtitutionis debet relinqui.

Quid de iure Canonico. Et alia ad materiam latiſſimè,Obſ.

11 Legitimæ nomen cùm exprimit teſtator, etiam non adiciens titulum inſtitutionis,cenſetur eo titulo illam reliquiſſe.

12 Legitima aſcendentibus non eſt neceſsè relinquatur titulo honorabili inſtitutionis.

Nec minùs, quandò cauſa pia eſt vniuerſalis heres,ibid.

13 Legitima liquidatur, non ex ſucceſſione ex teſtamento, ſed reducendo rem ad ſucceſſionem ab inteſtato.

R An

An mutet proportionem, quam habet ad inteſtati ſucceſſionem, ſi teſtamentum ſit factum, num. 14.
Et Baldi *opinio pluribus argumentis refellitur, vſque ad num.* 16.
16 *Fœmina ſi ex ſtatuto ſtantibus maſculis non ſuccedit: ipſis exhæreditatis, non poteſt tanquam præterita nullum dicere teſtamentum.*
17 *Dubius articulus temerè deciditur: ſi contra binas iudicationes decidatur.*
18 *Iudex quantò maior, tantò magis præſumptio ex eius ſententia inſurgit.*
19 *Legitima filiæ in bonis matris rebellis quanta ſit.* Obſ.
20 *Legitima primogeniti in feudo quanta ſit.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Legitima matris in bonis filij, qui deceſſit inſtituto extraneo hærede vniuerſali, & matre in legitima, fratribus vtrinque coniunctis præteritis, an ſit tertia tertiæ, vel tertia totius.

Multa de legitima aſcendentium, & deſcendentium. Et alia ad materiam.

DECISIO XXII.

VEtuſtiſſima eſt controuerſia inter *Iacobum Butrigarium, & Bartolum* circa liquidationem legitimæ matris in bonis filij, qui
1 præteritis fratribus, & inſtituta matre in re certa inſtituit hæredem vniuerſalem extraneum: An ſcilicet ſi tertia tertiæ, vel tertia totius hæreditatis, & licet hęc controuerſia fuerit pluriès deciſa per Sacrum Conſilium, ſecũndùm opinionem *Bart.* quod ſcilicèt ſit tertia tertiæ, ſeù illius portionis, quæ competeret ab inteſtato, vt conſtat ex *Præſid. de Franch. deciſ.* 63.

Attamen dùm accidiſſet hic caſus in teſtamento Octauij Cimini Medici Phyſici, qui inſtituta hærede Aurelia Anſora eius matre in legitima, inſtituit hæredem vniuerſalem Eccleſiam Sanctorum Matthæi, & Franciſci cum onere ſoluendi Victoriæ eius ſorori medietatem bonorum antiquorum, quæ vigore *Conſuetudinis Neap.* ad eam ſpectabat. Placuit D. Didaco Salinas eruditiſſimus Conſiliario cauſæ Commiſſario, & diù verſato in Curia Romana iterum aſſumere diſputandum articulum, in quo Aduocati vtriuſque partis latè fimbrias dilatauerunt pro cumulandis DD. authoritatibus hinc indè, & ſignãtèr pro matre, quod ſit tertia totius, adducebãt *Theſaur. deciſ.* 172. cum tota caterua per eum citata, *num.* 2. *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. par.* 4. *tit. de ſucceſſ. ab inteſt. q.* 46. *num.* 10. *in addit. Bec. in addit. ad Iaſon. conſ.* 61. *lib.* 3. *lit. A. Viu. deciſ.* 405. *num.* 19. *& ſeq. Reg. de Ponte conſ.* 66. *&* 68. *Surd. conſil.* 388. *num.* 17. *& conſ.* 404. *nu.* 9. *lib.* 3. *Anton. Fab. lib.* 6. *C. tit.* 8. *defin.* 22. *Paſcal. de vir. patriæ*
2 *poteſt. par.* 2. *cap.* 4. *num.* 41. Item ponderabat vnus ex Dominis, quòd articulus ipſe admittebat plures caſus conſideratos à *Petra de fideicommiſſ. q.* 15. *in* 10. *concl. nu.* 75. *verſ. Quartò conſiderandum eſt, Farinac. deciſ.* 417. *&* 421. & alios addidit *Mareſcott. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 10. *Gratian. diſcept. forenſ.* 448. vbi in fine inſeruit prædictam *deciſionem Farinac.* 421. *Gaſp. Theſ. q. for.* 58. *lib.* 4. *num.* 6. *Mangil. de imputat. qu.* 6. Vnus tamen ex Aduocatis eiuſdem matris, omiſſa coaceruatione DD. reſtringebat ſe ad factum, ponderando ſcilicet, quòd in ſucceſſione ab inteſtato nemo aderat, qui potuiſſet concurrere cum matre, & ſic omninò matri debebatur tertia totius, nàm licet ſupereſſet etiam ſoror Victoria, cui teſtator legauit medietatem bonorum antiquorum; tamen erat excluſa, tùm per dotationem ſibi à communi
3 patre factam primo loco, & aliam ſecundo loco ab ipſomet fratre teſtatore, quæ dotatio etiam vnica ſufficit ad excluſionem totalem ab alia ſucceſſione, ſecundùm *Addent. ad Conſuetud. Si moriatur, verb. Licet, & verſ. Ad concluſionem huius gloſ. fol.* 81. *&* 82. *in fin. & ſeq.* Tùm etiam per renunciationem, vt probat *Napod. in ead. Conſuet. Si moriatur in verb. Ex maſculis, Capyc. deciſ.* 176. *Præſ. de Franch. deciſ.* 24. *&* 87.

Sed S. C. vnanimitèr habuit pro abſoluto, hoc vltimum motiuum non ſubſiſtere, nàm dotatio benè efficit, vt fœmina dotata exclu-
5 datur à maſculis eiuſdẽ gradus, nõ autem ab alijs, vt optimè concludit *Præſ. de Franch. deciſ.* 87. *& Molfeſ. d. tit. de ſucceſſ. ab inteſt. q.* 29. *n.* 16. & renunciatio tunc excludit fœminam
6 renunciantem, quando ſupereſt is, cuius contemplatione eſt facta renunciatio, *Addent. ad Conſuet. fol.* 81. *&* 82. Vel ſi is, in cuius benefi-
7 cium eſt collata renunciatio fecit teſtamentũ, non autem ſi ab inteſtato deceſſit, *Addent. ibidem, & Molfeſ. tit. de renunc. q.* 1. *num.* 28. *& q.* 3. *per tot.* & ſignantèr *num.* 20. 21. *& q.* 13. & ſic neutra operabatur in hoc caſu; non dotatio, quia in ſucceſſione non concurrebat alius in pari gradu, non renunciatio, quia licèt frater hic feciſſet teſtamentum, tamen in liquidatione legitimæ non attenditur teſtamentum, ſeù ſucceſſio delata ex teſtamento, ſed ab inteſtato tantùm omiſſo penitùs teſtamento, vt infrà patebit.

Omiſſo itàq; hoc vltimo motiuo fuit reaſſumptus articulus in genere. An ſcilicet legi-
8 tima matris inſtitutæ in re certa, ſiuè in ſola legitima, fratribus, aut ſororibus præteritis (prout erat in hoc caſu, in quo ſoror habebatur præterita, dùm nihil fuit relictum de ſubſtantia fratris teſtantis, ſed tantum medietas antiquorum ei debita ex prouidentia *Conſuetudinis*) debeat eſſe tertia tertiæ, vel tertia totius.

In

In primis fuit cōſideratum, quòd *deciſ. Preſ.*
de Franch. 63. quatenus in ſui prima parte
9 concernit caſum teſtamenti Hugonis Carafę,
non applicatur caſui noſtro; nàm licet in di-
ſcurſu *deciſionis Præſes* conſideret nedùm caſū,
quando mater fuit inſtituta in re certa, ſed
etiam quando fuit præterita, tamen *nu.* 12. *in*
fin. verſ. Et quia data, aſſerit, quòd matre inſti-
tuta in re certa caſus videbatur difficilis, &
non fuit deciſus, ſed tantum alius caſus, prout
erat ibi, ſcilicet matre, ſeù auia præterita, ni-
hilo relicto fratribus, & inſtituto extraneo,
qui non patiebatur difficultatem, ex quo ob
auiæ præteritionem teſtamentum reddebatur
nullum, & ſic remanebat ſucceſſio libera ab
inteſtato, in qua concurrebant etiam fratres,
& propterea fuit deciſum, legitimam matris
eſſe tertiam partem eius, quod habitura fuiſ-
ſet ab inteſtato.

In ſecunda verò, & vltima parte quatenus
concernit cauſam Giſottæ de Roberto cum
Capitulo S. Nicolai Barenſis, quia in ea non
refertur caſus, ſed deciſio tantùm fuit reper-
tus proceſſus originalis, & recognitus in Au-
la tempore expeditionis cauſæ, & ex eo appa-
ruit, quod caſus ibi deciſus erat ferè idem
cum hoc caſu, quandoquidem ibi filius præ-
teritis fratribus in teſtamento inſtituit hære-
dem vniuerſalem Capitulum Sancti Nicolai
Barenſis, relicto modico matri pro ſua legiti-
ma: in codicillis verò addidit, vt matri dare-
tur ſupplementum ſuæ legitimæ, & ſic in effe-
ctu reliquit ei integram legitimam, prout in
caſu præſenti, & ideò nō poteſt dubitari, quòd
hic idem caſus ſit ibi deciſus.

Nec dicatur, quod ille caſus potiùs fuit
conformis cum caſu deciſo in prima parte
eiuſdem deciſionis reſpectu hæreditatis Hu-
gonis Caraſæ, dùm nec in teſtamento, nec in
10 codicillis fuit relicta matri legitima honora-
bili titulo inſtitutionis, prout requiritur ex §.
aliud quoque capitulum in Auth. vt cùm, de appell.
cognoſcit. Et propterea exiſtente teſtamento
nullo res fuit redacta ad ſucceſſionem inte-
ſtati, in qua fratres cum matre admitteban-
tur. Nàm veritas eſt, quod quotieſcumque te-
11 ſtator relinquit aliquid matri pro legitima,
exprimendo ſolùm illud nomen, *legitimæ*, etiā
ſi non exprimat titulo inſtitutionis, cenſetur
relicta titulo inſtitutionis, iuxtà opinionem
Bart. in auth. vndè ſi parens, num. 2. C. de inoffic. te-
ſtam. quam dicit communem *Alex. in l. huma-*
nitatis, num. 4. C. de impub. & alijs ſubſtitut. & in
conſ. 50. vol. 7. Salyc. in d. authent. vndè ſi parens,
Boer. deciſ. 167. Iul. Clar. in §. teſtamentum, q. 38.
verſ. Quid ſi dicat, vbi concludit, ab hac opi-
nione æquiori, & quæ magis teſtamento fa-
uet non eſſe recedendum, imò *Couarr. in cap.*
Raynutius, §. 1. per tot. & præſertim num. 5. & 6.
licet diſputando concludat contra opinionē
Bart. tamen in fine ait, ab hac opinione *Bart.*
tanquam communi non eſſe recedendum in
iudicando, & conſulendo, eiuſdem opinionis
fuit *Napod.* & alijs non adductus in *Conſuetud.*
Si aliquis moriens, num. 32. ad 37. Ioann. Vvand.
lib. 1. var. q. 5. & Molfeſius par. 4. tit. de ſucceſſ. ab
inteſt. q. 62. nu. 24. & ſecundum hanc *Bart.* opi-
nionem Nos iudicauimus in vna Aula in cau-
ſa Angelæ Piccolæ cum Franciſco, & Leonar-
do Piccolo, ſub die 4. Maij 1623. referente
ipſomet D. Didaco Salinas, Act.ͥ Caotone, &
iterum habuimus hanc conclusionem pro
abſoluta in cauſa Henrici Teſonis cum eius
fratre, dum Henricus dicebat nullum teſta-
mentum patris, ex quo reliquerat ei legitimā
ſimpliciter abſque honorabili titulo inſtitu-
tionis, iunctis duabus Aulis. Act. . . . . . .
quicquid de contraria opinione, tanquam ve-
riori atteſtetur, *Gratian. diſceptat. forenſ. 102.*
num. 6.

Imò ex allegatis per *Reg. de Ponte in conſ. 66.*
vol. 1. quod ſcripſit in illa cauſa Giſottæ de
12 Roberto, vnà cum alio *conſ. 68.* quæ duo con-
ſilia Aduocati matris adducebant pro ma-
tre; apparet, quòd ipſe *Regens* reſpondet ad
hoc motiuum dupliciter in *d. conſ. 66.* Primò,
quòd honorabilis titulus inſtitutionis non
procedit in aſcendentibus, ſed in deſcenden-
tibus tantùm. Secundò, quod non procedit
inſtituta hærede vniuerſali cauſa pia, vt *nu. 3.*
& 4. prout eſt etiam caſus noſter, in quo eſt
inſtituta Eccleſia SS. Matthæi, & Franciſci, &
num. 5. addit, quòd hoc motiuum concerne-
bat fauorem matris, ſi ipſa voluiſſet dicere
teſtamentum nullum ex hoc capite, & tamen
mater de hoc non conquærebatur, ergò ex
omnibus prædictis conſtat, quod ibi fuit de-
ciſus articulus in proprijs terminis noſtris,
quando ſcilicet matri eſt relicta legitima, &
inſtitutus extraneus hæres vniuerſalis fratri-
bus præteritis; Fuit propterea deuentum ad
diſcuſſionem rationum, quæ hinc indè affere-
bantur, prout illas ſingulariter recenſet *Præſ.*
de Franch. d. deciſ. 63. & habuit S. C. pro indu-
13 bitata illam vnicam rationem, quæ ponit
gladium ad radicem, vt ſcilicet in liquidatio-
ne legitimæ non ſit attendenda ſucceſſio, quæ
defertur ex teſtamento, ſed omiſſo penitùs te-
ſtamento reducenda eſt res ad ſucceſſionem
ab inteſtato, vt in *authent. nouiſſima, C. de inoffic.*
teſtam. ergò neceſſariò fatendum eſt, quod
quemadmodum ab inteſtato ſuccederet, non
mater ſola, ſed etiam fratres vtrinque coniū-
cti, ità in liquidatione legitimæ, non ſola ma-
tris perſona eſt connumeranda, ſed etiam
fratrum, & ſic non tertia totius, ſed tertia eius
portionis, quæ ab inteſtato competeret, rema-
nebit pro legitima, iuxtà numerum taxatum
in *d. auth. nouiſſima.*

Obicem maximum faciebat ad hanc ratio-
14 nem reſponſio excogitata per *Bald. in d. auth.*
nouiſſima, per quam primo intuitu videbatur

deſtrui fundamentum huius rationis *Bartol.*
dum inquit *Bald.* verum eſſe, quod legitima
eſt tertia pars totius, quod quis habiturus eſt
ab Inteſtato, ſed hoc procedit, rebus ſic ſe ha-
bentibus ab inteſtato, prout ſe habent ex te-
ſtamento, ſed ex teſtamento fratres ſunt ex-
cluſi, & ſic mater remanet ſola, ergò quem-
admodum mater ſola ab inteſtato haberet
tertiam totius, ſic etiam debet habere tertiam
totius ex teſtamento, in quo ſuccedit ſola.

Hæc *Bald.* reſponſio torſit animos Votan-
tium in illa cauſa, & propterea *Præſ. de Frãch.*
num. 11. ait, quod fuit laboratum in tollendo
hanc reſponſionem ad argumentum *Bart.* &
ſubdit, quòd tollitur per *Franc. Aret. in l. planè*
vbi, §. ſi duobus, ff. de leg. 1. qui dicit, hoc non
eſſe verum, quia ſequeretur maximum abſur-
dum, vt ſtante ſtatuto, quod filia fœmina non
15 ſuccedat ſtantibus maſculis, ſi pater decede-
ret, filijs exhæredatis, inſtituto extraneo, &
præterita filia fœmina, filia fœmina poſſet di-
cere teſtamentum nullum, quia ſtante exhære-
datione maſculorum, ij ſi non ſuccedunt, &
perindè eſt, ac ſi non eſſent filij maſculi, & ta-
men hoc eſt falſum, vt dicunt communitèr
DD. in l. Gallus, §. & quia ſi tantùm, ff. de lib. &
poſthum.

Prætereà dicit, hanc fallentiam ad *l. cùm*
quæritur, C. de inoffic. teſtam. de iure non proba-
ri, & hanc ſolutionem *Aret.* ſequitur *Præſ. de*
Franch. ibid.

Et vltra *Præſ. de Franc.* cum eadem ſolutio-
ne *Aret.* conuenit ſolutio tradita per *Cuccum*
in ead. authent. nouiſſima, ſiuè in tract. de legitima,
in verb. Si quatuor ſint, vel pauciores, verſ. Eadẽ-
que ratione, dum ait, quod non reperitur iure
cautum, vt legitima ab inteſtato ſit cõmenſu-
randa, & quæ ad inteſtati ſucceſſionem pro-
portionem habet, debeat hanc proportionem
mutare, ſi teſtamentum ſit factum.

Sed vltrà prædicta fuit conſideratum, quòd
hoc motiuum *Bald.* nullo modo poteſt habere
aliquam iuris ſubſiſtentiam, ſiquidem nunquã
agitur, nec agi poteſt de liquidatione legiti-
mæ, quando defertur ſucceſſio ab inteſtato;
nam tunc ſinguli capiunt eam portionem, quę
à lege ſibi ipſis defertur; ſed de liquidatione
legitimæ eſt agendum, quandò ſuccedītur ex
teſtamento, in quo vel ob expreſſam mentio-
nem legitimæ in ea factam, vel ex vi clauſulæ
codicillaris, vel ad euitandum grauamen in
teſtamento iniunctum, quod abſorberet legi-
timam; eſt habenda ratio legitimæ in benefi-
cium aſcendentis, vel deſcendentis, tunc enim
ad faciendam proportionatam liquidationẽ
pro numero ſuccedentium, reducitur cauſa
teſtati ad cauſam inteſtati, vt benè probat *Pe-*
regrin. de fideicommiſſ. art. 6. in princip. ergò ſem-
per eſt facienda eadem commenſuratio, & nõ
diuerſa, quando fit ex teſtamento ab ea, quæ
fit ab inteſtato, & ſic omninò ceſſabat *Baldi* re-
ſponſio, quæ dubium reddebat fundamentum
Bartoli, & pro hac *Bart.* opinione vnus ex Do-
minis adduxit *Cuccum in d. tractatu de legitima,*
in verb. Si quatuor ſint, vel pauciores, verſ. Quæ-
runt præterea, Craſſ. de legitim. q. 8. *Trentacinque*
lib. 1. *var. tit. de legitim. reſol.* 3. *num.* 15. *in fin. &*
Anton. Fab. de error. pragm. decad. 15. *err.* 4. vbi
neruoſiſſimè more ſuo hanc opinionem *Bart.*
veriſſimam eſſe demonſtrat, quidquid pro cõ-
traria opinione deciſum referat *in defin.* 22.
lib. 6. *tit.* 8. vbi non fuit articulus diſputatus, &
nouiſſimè poſt cauſam longè deciſam acce-
dit *Gratian. diſcept.* 942.

Propterea fuit facta maxima ponderatio
16 circumſtantiarum, quæ concurrerunt in illa
cauſa Giſottæ de Roberto, relata per *Præſ. de*
Franch. dec. 63. Nam poſtquam per duos præ-
dictos Iudices tanti nominis in prima, & ſe-
cunda inſtantia Curię Reuer. Regij Cappella-
ni Maioris, prout fuerunt Reg. F. Antonius
Dauid, & Cæſar Vitellus, fuit iudicatum in
fauorem matris eſſe tertiam totius, commiſſa
cauſa Regenti Antonio Cadenæ in tertia in-
ſtantia fuit obtentum, quod cauſa decidere-
tur, non per ipſum Regentem Cadenam ſolũ,
ſed per S. C. iunctis Conſiliarijs duarum Au-
larum, ſtante dubietate articuli; & cùm per
S. C. fuiſſet reuocata vtraque ſententia primi,
& ſecundi Iudicis, & declaratum eſſe tertiam
tertiæ, quando pro parte matris fuit ſupplica-
tum Proregi pro commiſſione cauſæ recla-
mationis, fuit in ſpecie dictum, quod ex deci-
ſione facienda in cauſa reclamationis veniē-
bat ferenda lex in hoc articulo, a qua in futu-
rum non eſſet recedendum, & propterea fuit
obtentum, quod decideretur cauſa per S.C.
iunctis eiſdem duabus Aulis, ſed in Reg. Col-
lat. Conſ. & ſic in deciſione interfuit S. C. &
Collat. Conſil. & per vtrumque Conſil. fuit
confirmata ſententia contra matrem: ergò
nullo modo poterat ab ea deciſione recedi,
quotquot deciſiones contrariæ afferentur
in alijs quibuſuis Tribunalibus extra Regnũ;
Tum quia ità fuit cautum ex precibus porre-
ctis in ea cauſa; Tum etiam quia vbi articu-
17 lus eſt dubius in iure, ea opinio eſt tenenda,
quæ ſaltem per binas iudicaturas fuit in ſimi-
libus approbata, nec eſt tutum ab ea recedere,
cum habet vim legis in cauſis futuris, teſte
Præſ. de Franch. deciſ. 54. *poſt num.* 5. *verſ. Et ma-*
ximè in hac cauſa, & deciſ. 238. *num.* 3. poſt *Af-*
flict. deciſ. 190. poſſet enim Iudex argui de te-
meritate, vt dicit *Soccin. conſ.* 3. *vol.* 3. & tan-
quam ſententia eximij, & Supremi Tribunalis
cum tanta diſcuſſione duabus vicibus pręha-
bita præſumitur, quod iuſta fuerit, *l. Heren-*
nius, §. Caia, ff. de euict. & quantò maior eſt Iu-
dex, tanto maior præſumptio ex eius ſenten-
18 tia inſurgit, *l.* 1. *ff. de offic. Præf. Prætor. Dec. in*
rubr. extra de appell. num. 8. *col.* 4. *verſ. Confir-*
matur.

His

His omnibus per quàm diligentiſſimè ruminatis in S.C. in vna Aula noluit vllo modo recedere ab opinione *Bart.* & proindè die 15. Maij 1623. in hac cauſa iudicauit contra matrem, quod ſcilicet eius legitima in bonis filij exiſtente ſorore præterita ſit tertia pars portionis, quæ ei competeret ab inteſtato, Longo Act.

Nec omittam vnum obſeruatione, imò ſũma admiratione, & commendatione dignum. Quod Regens Ioann. Baptiſta Valenzuela, qui exercebat officium Præſidentis S.C. & interuenit in hac cauſa, votando declarauit, quod alias ipſe dum vti Arbiter ſolus iudicaſſet hunc eundem articulum, ſequutus fuit opinionem *Iacob.Butr.* contra *Bart.* ſed modo perpenſis rationibus adductis, & authoritatibus DD. qui opinionem *Bart.* amplexi ſunt, & circumſtantijs adhibitis in proceſſu cauſæ prædictæ Giliotræ de Roberto, ipſe libentiſſimè recedebat ab ea opinione, & proindè cõcurrit nobiſcum, quod ſit tertia tertiæ, & ſic fuit publicata ſententia.

Et dum hæc deciſio ſub prælo eſſet, audiui, quod ab hac ſententia pendet reclamatio, in qua eſt compilatus proceſſus, & bis fuit relata cauſa in S.C. pro expeditione, ſed nondùm fuit expedita, Deus Optimus Maximus illuminet ſenſus, & corda integerrimorum Senatorum, vt aperiant expectantibus deciſionem viam veritatis.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. XXII.

Legitima matris in bonis filij, qui deceſſit inſtituto extraneo hærede vniuerſali, & matre in legitima, fratribus vtrinque coniunctis præteritis eſt tertia pars portionis, quæ ei competebat ſi filius fuiſſet mortuus ab inteſtato, vt deciſum refert hic D. Author. Cuius deciſionis meminit *Reg. Capyc. Latr. conſult. 147. num. 33. Gizz. ad Reg. Capyc. Latr. dec. 110. num. 6.*

Vbi obſerua, quod cum ab ipſa ſententia fuiſſet reclamatum pro parte matris (vt ipſemet D. Author in hac refert) tandem re benè perpenſa, & diſcuſſa fuit reuocata dicta sẽtentia, & deciſum eſſe tertiam totius hæreditatis ipſius filij, vt refert *Thor. in 3. par. comp. deciſ. ſect. 2. fol. mihi 393.* qui ibi inſerit allegationes factas pro matre per tunc famigeratũ Aduocatum D. Didacum Moles poſteà Præſidentem S.R.C. nunc cum magna integritatis fama mortuum, qui pro matre refert plures diuerſorum Tribunalium deciſiones, præcipuè noſtri Sacri Conſilij Neap. ex *Thor. in comp. par. 1. verb. Legitima matris,* vbi bis deciſum refert *Caput. ſuper Conſuetud. Neap. incip. Si moriatur, par. 2. §. 6. num. 18.* vbi quatuor refert S. C. deciſiones, & de hoc articulo dicit hodiè non eſſe ampliùs diſputandum. Idem tenet *Altograd. conſ. 56. num. 1. Cenſal. ad Peregrin. de fideicommiſſ. art. 36. obſeruat. 1. Ricc. collect. 405 7. Rot. Rom. dec. 37. 38. 39. 68. 91. & 92.* poſt *Merlin. in tract. de legit.* Vide tamen *Ludouiſ. Bell. conſ. 77. & 161. Sperell. deciſ. 34.*

Ad num. 3. Vbi habetur, quod dotata, etiam per vnicam dotationem excluditur à ſucceſ-
3 ſione. Obſerua hanc quæſtionem dupliciter agitari quid de iure conſtitutionis Regni, & quid de iure Conſuetud. Neap. de qua vide *Molfeſ.* latè *ſuper Conſuet. par. 4. qu. 29. D. Author conſ. 23. num. 17. & conſ. 68. num. 14. lib. 1. Camill. de Medicis,* vbi *Reg. Galeot.* addens *conſ. 11. Thor. in 1. par. comp. deciſ. verb. Soror, De Ponte conſ. 50. num. 26. lib. 2. Georg. alleg. 30. nu. 22.* Nàm de iure Regni tot ſunt paragia, quot ſucceſſiones, ſed de iure conſuetudinario vnicum paragium ſufficit, *Reg. de Marinis lib. 2. reſol. cap. 208. num. 6. par. 2. Conſ. Rocc. reſp. 98. nu. 26. lib. 2. Conſ. Prat. diſcept. 12. n. 97. lib. 1.*

Ad num. 4. vſque ad num. 7. Obſerua, quæ diximus, *deciſ. 10. num. 7. & ſeqq.*

Ad num. 10. Vbi habetur, legitimam debere relinqui titulo inſtitutionis. Adde *Peregr. de fideicommiſſ. art. 36. num. 55.* vbi *Cenſal. verſ. Decimononò obſeruo. Clar. §. teſtamentum, qu. 38. Craſſ. §. eodem, q. 35. & § legitima, q. 32. Petra de fideicommiſſ. q. 15. num. 107. Crauetta conſ. 683. num. 8. Menoch. conſ. 81. num. 26. Burſatt. conſil. 92. num. 1. Decian. conſ. 129. num. 19. lib. 3. Rota in Bonon. fideicommiſſ. 16. Decembr. 1611. Merlin. de legitima lib. 6. tit. 2. q. 1. nu. 6.* qui dicunt aliàs teſtamentum eſſe nullum, *Mareſcott. variar. reſol. lib. 2. cap. 105. num. 47. Merlin. ibi, n. 7.*

Vbi obſerua, quod hæc concluſio procedit, etiam de iure Canonico, nempè quod non
10 ſufficiat illam alio titulo particulari, legati, donationis, vel conſimili relinqui, imò neque in teſtamento inter liberos ſolemnitas hęc cẽſetur remiſſa, inter quos alioquin teſtamentũ imperfectum ſubſtinetur, *Gratian. diſcept. for. cap. 707. Merlin. de legitim vbi ſup.*

Vbi 2. obſerua, quod ſi filio aliquid relinquatur in teſtamento, nõ titulo inſtitutionis, non ideò tamen præteritio excuſatur. Quia in codicillis, & ſic per quinque teſtes titulus inſtitutionis probari non poteſt, *Minad. deciſ. 41. num. 3.*

Obſerua 3. an poſſit relinqui in vſufructu? *Amat. conſ. 81. Seraphin. deciſ. 1360. nu. 24.* Vbi habetur, quod non poſſit, ſed ſi relinquatur, agitur ad ſupplementum, *Seraphin. ibidem, nu. 17.* Sed aſcendentibus poſſe in vſufructu relinqui, dicit *Surd. conſ. 388. lib. 3.* illos citat *Merlin. d. tract. lib. 2. tit. 3. q. 7. & lib. 3. tit. 3. q. 5. num. 7.* vide *Sperell. deciſ. 32. num. 23.*

Obſerua 4. Hanc concluſionem limitari, ſi in teſtamento adſit clauſula ſalutaris: Omni modo meliori, & clauſula codicillaris, quarũ eſt virtus, vt venientes ab inteſtato cenſeãtur

gia-

grauati reſtituere hæreditatẽ hæredi ſcripto dempta legitima, *Gratian. vbi ſuprà, num.9. & ſeq. Reg. Galeot. contr.12.n.44. & 45. verſ. Secundò eſto. lib.1. ex Clar. §. teſtamentum, q.96.* Idem *Reg. Galeot. contr.31.n.18. & 19. lib.2. Ann. cõſ.130. ſub nu.4. R. de Ponte conſ.42. num.11. lib.1. Surd. dec.293. ſub n.9.10. & 11.*

Secundò limitari nullitatem hanc teſtamẽti, ſi filius, vel mater de cuius præiudicio agitur approbar teſtamentum, poſt *Reg. de Ponte conſ.66. num.4. & 5. vol.1.* docet *Reg. Galeot. d. contr.12. ſub num.44. verſ. Tertiò ceſſaret,* ex *l. filio præterito, ff. de iniuſto, & irrito teſtamento;* quidquid dicat *Canalc. dec.20. num.10. lib.3.*

Tertiò limitari. Vt dicit D. Author hic, *nu.*12. quando eſt inſtituta hæres cauſa pia. Cui adde *Tiraquell. de priuil. cauſ. piæ, priuil.*14. vbi add. quamuis contrarium dixerit *Canalc. d. deciſ.20. num.6. lib.3.*

Quartò limitari, ſi legitima eſt relicta titulo ſubſtitutionis. Nàm tunc valet teſtamentũ, ſecundùm *Bald. in l. filiusfam. ſubſtituatur. ff. de hæred. inſtit. Craſſ. in §. teſtamentum qu.31. nu.10. Berou. conſ.11. num.9. & 10. lib.2.* Quod intelligendum eſt, quando ipſa iuſtitutio corruit, vtpotè, quia in primo gradu eſt inſtituta perſona incapax. Nàm tunc à ſubſtitutione vires aſſumit teſtamentum, & ſubſtitutio reſoluitur in inſtitutionem, *Menoch. conſ.1137. num.69.* Vel vbi primus hæres nolit adire, vel viuo teſtatore ſit prædefunctus, ſecundùm *Theſ. qq. forenſ. quæſt.15. lib.4. Cenſal. ad Peregr. d. art.36. Merlin. de legitima, lib.5. tit.2. q.1. & ſeqq.*

*Ad num.*11. adde *Sperell. dec.32.*

*Ad num.*12. Vbi ponitur quæſtio, ſi legitima
aſcendentibus debeat relinqui titulo inſtitu-
12 tionis. Obſerua hoc titulo debere relinqui, vt
fundat *Fachin. lib.4. contr. cap.30.* vbi ad hoc
ponderat *tex. in §. aliud quoque capitulum,* iuncto *§. ſiuè igitur omnes, verſ. Et hæc quidem, Canall. commun. contra commun. cap.23. num.3. Fuſar. de ſubſtit. q.660. num.8. Ludouic. Molin. de Hiſpan. primog. cap.16. num.16. Theſ. deciſ.58. num.1. Reg. Galeot. contr.1. lib.2.* quamuis contrarium dixerit *controu.12. num.44. Merlin. vbi ſuprà, q.8. num.12.*

*Ad num.*15. adde *Sperell. deciſ.34. num.17.*

*Ad num.*17. adde poſt plures *Reg. de Marin. ad Reg. Reuert. deciſ.24.* Vbi ipſe in fine ab omnibus diſcedit, *Prouenz. ſuper Conſuet. Si quis, obſeru.17. num.20.*

Obſerua ad hanc deciſionem legitimam,
quæ debetur filiæ alicuius rebellis in bonis
19 matris in caſu *tex. in l. quiſquis, C. ad l. Iuliam
Maieſtatis* eſſe tertiam totius, *Reg. Reuert. dec.
25. num.2.* vbi *Reg. de Marinis.*

Obſerua 2. legitimam primogeniti in feu-
do eſſe tertiam tertiæ, *Reg. de Marin. ad Reuert.
20 deciſ.359. & lib.1. reſol. cap.250. & alleg.103.
in tomo alleg. diuerſ. Reg. Capyc. Latr. conſul.121.*
vbi inſerit allegationem *Reg. Brancię.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Conductor ſecundus non tenetur primo locatori, niſi pro ea mercede, qua ſubconduxit, & n.4.*
An diuerſo iure cenſeatur, ſi partem, vel totam domum ſubconduxerit, num.2. & 7.

3 *Conductor qualitèr pro pẽſione domus poſſit obligare bona ſubconductoris.*

5 *Conductoris bona per inuectionem in domum locatam ex tacito conſenſu obligantur.*
Concluſio hæc latiſſimè explicatur, cum ampliationibus, & limitationibus. Obſ.

6 *Locatori non obligantur bona inuecta in domum conductoris ex cauſa gratuita habitationis.*
Quid pro deterioratione domus. Obſ.

8 *Conductor ſecundus ſoluens primo conductori liberatur.*
Sed quid debeat locator præſtare. Obſ.

ARGVMENTVM.

Diſpoſitio tex. in l. ſolutum, §. ſolutam, ff. de pignor. action. *an habeat locum, etiam quando ſecundus conductor ſubconduxit integram domum pro minori tamen mercede, quàm conduxerat primus cõductor?*

Conductorum bona inuecta, & illata in domum, vel nauim locatam, an, & quando ſint obligata pro penſione. Et alia ad materiam.

DECISIO XXIII.

FActa locatione domus per Auguſtinum del Rè Petro Gratiolo per biennium ad annuã penſionem duc.130. cum poteſtate ſublocãdi, Petrus Gratiolus conductor vtens ea poteſtate ſublocauit totam domum Io: Baptiſtæ Rinaldo, & Saluatori Ianuario ad minorem penſionem, nempè ann. duc.100. tantùm. Adueniente tempore migrandi Auguſtinus Dominus domus prætendens ſibi deberi ab his ſecundis conductoribus integram penſionem ann. ducat.130. expediuit contra eos literas exequutoriales, ſeruata forma *Conſuetudinis Neapolit.* ſuper bonis inuectis, & illatis in domum prædictam ab eiſdem ſecundis conductoribus, qui ad euitandum exequutionem fecerunt depoſitum integræ penſionis, iuxtà prætenſa per Auguſtinum, ſed cum proteſtatione, quod ex depoſito per ipſos facto ducat.
75. liberantur Auguſtino duc.25. quos ipſi debebant pro complemento penſionis ann. duc.
100. tantum, pro qua ipſi ſubconduxerunt à
1 primo conductore, reliqui verò duc.50. reſti-
tuerentur ipſimet deponentibus, tanquam ad illud plus non obligatis, ex clara diſpoſitione *tex. in l. ſolutum, §. ſolutam, ff. de pignor. action.* & ità fuit prouiſum per Iudicem M.C. Vicariæ

cau-

Digitized by Google

cauſæ Commiſſarium, mediante decreto domi interpoſito, paucis poſt diebus nulla à prædicto decreto interpoſita appellatione, ſed facta relatione (ex officio) ab eodem cauſæ Commiſſario in M. C. dictum decretum fuit reuocatum, & liberatum totum depoſitum Domino domus, quaſi quòd bona horum ſubconductorum eſſent ex diſpoſitione iuris tacitè obligata Auguſtino Domino domus, non ſolùm pro ea mercede, pro qua ipſi ſubconduxerunt, ſed pro integra mercede, pro qua primus conductor ab eodem Auguſtino conduxerat. A quo decreto interpoſita appellatione per ſubconductores ad S.C. Auguſtinus Dominus fundabat ſuam intentionem pro confirmatione decreti M. C. Vic. in limi-
2 tatione, quàm afferebat ad *tex. in d. l. ſolutum, §. ſolutam*, vt ſcilicet ille tex. procedat, quando primus conductor non ſublocauit totam domum, ſed partem illius tantùm, ponderando caſum illius tex. in quo erat facta ſublocatio cœnaculi tantùm domus locatæ, & aſſeuerabat pro hac diſtinctione eſſe declarationem *Gloſ. in eod. §. ſolutam, & Bart. ibidem, num. 8. in fine.*

Hæc aſſeueratio Actoris viſa fuit in ipſo inſtanti ſatis impertinens, & proindè examinato diligenter negotio, repertum fuit, quòd *Gloſ. & Bart.* maniſeſtiſſimis verbis affirmant totum contrarium; & idipſum paſſim reliqui Doctores omnes.

Gloſ. igitur *in d. §. ſolutam in verb. Experiri in fin.* loquens de ſecundo conductore, & de bonis ſecundi conductoris, quatenus ſint obligata Domino domus, poſt diſputatum articulum concludit, his verbis: *Sit ergò quæſtio, an Domino ſint obligata inſolidum, & cum Domino videtur tacitè hoc conueniſſe, quod ei ſint obligata pro eo, quod debet, ſecundùm Azonem.*

Bart. ibid. in princ. format hunc caſum: Titius locauit domum ſuam Caio pro decem, Caius locauit eam Seio pro quinque, certè inuecta, & illata in eam domum erunt obligata Titio tãtùm pro quinque, & non pro decẽ.

Iacob. Butrig. num. 6. reſoluendo argumentum, quòd ſi primus conductor cenſetur obli-
3 gare bona ſecundi conductoris Domino domus, ſequitur, quòd obligat pro tota penſione, reſpondet, quòd primus conductor non habet poteſtatem obligandi ea, niſi quatenus ſibi obligata ſunt à ſecundo condoctore.

Alber. num. 9. propè fin. verſ. Item quærit, ponit caſum ex dictis *Petri*, quòd ſi tu conduxiſti domum pro ducentum, & mihi locaſti pro centum, numquid inuecta, & illata erunt obligata primo locatori pro centum, vel pro ducentum, & dicit, quod non pro ducentum, ſed pro centum tantum.

Ecce hi omnes apertè concludunt, quòd etiam ſi tota domus ſit ſublocata à primo cõductore, tamen hic ſecundus conductor non tenetur primo Domino pro integra penſione, ſed pro ea tantùm, qua ipſe ſubconduxit.

Idipſum reſultat ex *Salyc. ibid. in ſummario, & num. 6. verſ. In quibus patet*, & maniſeſtiſſimè in vltimis verbis propè fin. ibi, *Sed ſi quæratur pro qua parte.*

Paul. de Caſtr. tàm in ſummario, quàm num. 4. in fin. verſ. Tertia eſt clara, ſubdens rationem, quia non eſt iuſtum, quod pro vniuerſa penſione bona primo conductori eſſent obligata, ſi illa eſt maior.

Nec diſſentit *Bald. ibidem, qui in ſummario*, ait expreſsè, quòd inuecta per ſecundùm cõductorem ſunt obligata primo conductori pro penſione ipſius ſecundi conductoris tantùm.

His addatur *Collectar.* Doctor antiquus *in cap. propter ſterilitatem, num. 12. propè fin. extrà*
4 *de loc. & cond.* vbi ait, quòd Inquilinus poteſt alij conducere, id eſt locare, & res iſtius ſecundi conductoris non erunt obligatæ pro penſione, ſed pro quanto ipſe dare tenetur, citat *tex. in l. ſi in lege, §. ſi Colonus, ff. loc.* ſed omiſit *tex.* formalem *in d. l. ſolutum, §. ſolutam.*

Quòd ſi iura, & authoritates DD. deficerẽt, non tamen deficiet ratio ipſa naturalis, ſiquidem tacita illa hypotheca inuectorum, & illatorùm per ſecundum conductorem non aliũ-
5 dè oritur, dum ipſe non contraxit cum primo locatore, niſi ex tacito conſenſu ipſiuſmet ſecundi conductoris, qui inferendo bona ſua cenſetur ea obligare Domino domus pro pẽſione ex conſuetudine primo Romæ introducta ex frequentatione huiuſmodi contractus locationis, ac poſteà ad nouam Romam, ſeù Conſtantinopolim, & demum ad omnes Prouincias propagatam, per *tex. in l. fin. C. in quib. cauſ. pignus, vel hypotheca tacitè contrah.* & memorant *Balduin. de pignor. cap. 6. Cuiac. ad l. 5. C. locati, Anton. Fab. de error. pragm. par. 3. decade 60. err. 9. & 10.* ſed hic conſenſus non eſt veriſimile, quod extendatur vltrà quantitatem, pro qua ipſe ſecundus conductor ſe obligauit, vt expreſsè aſſeuerat *Iuriſconſ. in d. §. ſolutam*, ergò nec illa hypotheca ſe extendet vltrà quantitatem ab ipſo promiſſam.

Hinc eſt, quòd ſi ſecundus conductor intra-
6 uit ad habitandum domum abſque vlla promiſſione mercedis, nempè quia primus conceſſerit ei gratuitam habitationem, certè primus locator nullum ius prætendere poteſt in bonis inuectis, & illatis ab hoc ſecundo gratuito conductore pro penſione conſtituta à primo conductore, *l. Pomponius aliàs ſi gratuitam, ff. in quib. cauſ. pign. vel hyp. tac. contrahat.*

Ratio eſt, quia in hoc caſu deficit conſenſus obligandi bona inuecta vllo modo, & proindè nullo modo tenetur ad penſionem primo locatori. Ergò ſimiliter quando pro certa quantitate ſubconduxit, non tenebitur vltrà quantitatem à ſe promiſſam ſecundo conductori.

Ex

Ex quibus omnibus illa diſtinctio inter
7 ſubcõductionem totius domus, vel partis domus inuenta ab Actore fuit omninò exploſa; & propterea Sacrum Cõſilium reuocauit decretum M. C. & mandauit, quod ex depoſito facto per ſecundos conductores liberaretur primo locatori portio mercedis ab ipſo ſecundo conductore promiſſæ ad rationem ducat. 100. tantùm, reliqna verò qnantitas reſtituatur deponentibus, ſaluis iuribus locatori contra primum conductorem pro integra penſione.

Idem Actor excitauit alium articulum in hac cauſa, quod ſcilicet data pro vera illa opinione, quod ſecundi conductores non teneantur vltrà promiſſa ab ipſis, tamen illam totam deberent ſoluere ipſi Domino domus, non obſtante, quod ſoluiſſent partem primò conductori antè litem motam, quæ prætenſio viſa fuit minùs impertinens, cùm habeat pro ſe aliqnos DD. ſed de ea non fuit habita ratio ex communi opinione in contrarium, quã reaſſumit, & veriorem demonſtrat *Ruginell. pract. quæſt. cap.* 33. Die 23. Iulij 1623. penès Secretarium S. C. & in reclamatione fuit confirmatum.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXIII.

DOminus Author hic deciſum refert per S.C. quamuis anteà contrarium M.C. decidiſſet. Subconductorem non teneri ſoluere primo locatori, niſi penſionem promiſſam conductori ſublocanti, quamuis ipſe conductor domum pro maiori quantitate conduxiſſet. Adde *Connan. comment. iur. ciuil. lib.* 4. *cap.* 16. *Caroc. de locat. & conduct. par.* 4. *q.* 3. *Cæuall. commun. contra commun. quæſt.* 292. *num.* 2. *Acoſta de priuil. credit. ad regul.* 3. *ampl.* 3. *nu.* 24. *Rodriq. de concurſu credit. par.* 1. *art.* 8. *num.* 52. *P. Molfeſ. ſuper Conſuet. Neap. par.* 14. *tit. de locat. quæſt.* 30. *num.* 8. 9. *& quæſt.* 31. *num.* 8. ſequitur *Staiban. de intereſſe in ſpecie, tit.* 10. *quæſt. vnica, Thor. in* 2. *par. compend. deciſ. verb. Subconductor.*

Ad num. 5. Vbi habetur. Conductorum bona inuecta, & illata in domum locatam obligari ex tacito conſenſu pro penſione. Adde *Schrader. de feud.* 2. *par.* 9. *par. princip. ſect.* 6. *num. vlt. Andreol. contro. forenſ. controu.* 347. *num.* 1. *Conſ. Carlenal. de iudicijs, diſp.* 29. *num.* 19. *Pariſit. de Saluian. interdicto. inſpect.* 3. *cap.* 5. *nu.* 3. *& ſeqq. & nu.* 112. *&* 121. *& ſeq. Barboſ. in l. ſi conſtante, num.* 132. *ff. ſolut. matr. Baron. de citation. annot. ad quæſt.* 19. *num.* 44. *Giurba obſeru.* 24. *nu.* 22. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 68. 117. 713. *&* 935. *Merend. controu. lib.* 12. *cap.* 49. *num.* 11. *& lib.* 24. *cap.* 48. *num.* 29. *Merlin. de pignor. lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 67. *Rodriq. de concurſ. credit. art.* 8. *num.* 1. *Mantica de tacit. & ambig. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 1. *& tit.* 23. *num.* 2. *Cuiac. & Duaren. in l. item quia, ff. de pact. Vveſembec. in Paratitl. ff. in quibus cauſ. pign. num.* 2. *P. Molfeſ. vbi ſup. q.* 31. *num.* 2. Vbi dicit eſſe bona obligata, non tantùm pro pẽſione, ſed etiam pro deteriotatione domus. Et *num.* 6. id etiam procedere, quamuis locator ſibi prouidiſſet de ſpeciali hypotheca, nàm adhuc durat tacita legalis, quia ab illa non præſumitur receſſiſſe.

Vbi obſerua concluſionem hanc ſuprà po-
5 ſitam habere quamplures ampliationes, & limitationes, quarum præcipuè ſunt.

Amplia primò. Vt hæc concluſio procedat, tàm in prædio vrbano, quam in ruſtico cum ſciẽtia locatoris, poſt *Neguſ. de pignor.* & alios, docet *Cald. de empt. & vend. cap.* 31. *num.* 98. *Paciſ. vbi ſuprà, num.* 17. *&* 18. *Gratian. diſcept.* 58. *num.* 14. *&* 953. *P. Molfeſ. vbi ſuprà, nu.* 21. Secùs ſi abeſſet ſcientia locatoris, *Andreol. controu.* 347. *num.* 9. *& ſeqq.* vbi rationem differentiæ ponit.

Amplia ſecundò. Vt non ſolùm bona, ſed etiam fructus ex fundo locato percepti dicãtur hypothecati, quamuis abſit ſcientia perceptionis, & introductionis, *Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed.* 3. *num.* 114. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 25. *&* 26. *Merlin. de pign. vbi ſup. num.* 64. *& ſeqq. Roderic. vbi ſup. art.* 7. *nu.* 4. *& ſeq. Theſaur. qq. forenſ. q.* 29. *lib.* 2. *Andreol. d. controu.* 347. *num.* . .

Quod procedit, tàm in fructibus primi, quã ſecundi conductoris quamuis Dominus neſciuerit ſubconductionem. Et id procedit etiamſi nulla ſit facta conuentio, quoad obligationem fructuum, quamuis ſint ſecati, & in predio, *P. Molfeſ. ibid. num.* 9.

Amplia tertiò in bonis inuectis in nauim, quia pro naulo ſunt tacitè hypothecata Domino nauis, *Caroc. vbi ſup. q.* 13. *Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ.* 134. *num.* 2. in bonis inuectis in molendinum, hoſpitium, tabernam, & horreum, *Caroc. q.* 14. *&* 15. *&* 18.

Amplia quartò, etiam ſi bona fuiſſent inuecta in porticum domus conductæ, *Caroc. qu.* 12. *Maſcard. de probat. concluſ.* 210. *num.* 5. *Mantica d. tit.* 15. *num.* 3. *& ſeq.*

Amplia quintò, locatorem in rebus inuectis præferri creditoribus anterioribus, quãdo domus fuit locata ad conſeruandum res locatas, ſecùs ſi domus fuit locata ad habitãdum tantum poſt multos, *Amat. reſol.* 3. *nu.* 5. *&* 6. *lib.* 1. *Conſ. Rocc. reſp.* 34. *num.* 7. *l.* 2. Præfertur tamen pro illa rata temporis, quo bona fuerunt conſeruata, *Gallupp. in praxi S.C. de concurſu credit. cap.* 3. *num.* 43. *Conſ. Rocc. vbi ſuprà, num.* 8. *P. Molfeſ. vbi ſuprà, num.* 23. Non præfertur verò creditoribus pro expenſis funeralibus, Medici, & medicamentorum, *Surd. deciſ.* 112. *&* 125. *Amat. d. reſol.* 3. *ſub num.* 7. Et an doti præfertur, *Caroc. de locat. par.* 5. *tit. de ceſſ. q.* 2. *num.* 7. *&* 8.

Amplia ſextò, dictam hypothecam compe-

pere

Digitized by Google

tere etiam contra emptorem, & tertium poſſeſſorem illorum bonorum, *Conſ. Rocc. ibidem, num. 9. & ſeqq. Molfeſ. num. 33. Andreol. d. contr. 347. num. 41.*

Amplia ſeptimò, locatori non ſolùm competere hypothecam, ſed retentionem. Poſt *Theſ. Surd. Neguſ. Gramm. Pacific. Menoch. Mātic. Mareſcott.* & alios probat *Conſ. Rocc. ad reſponſ. 34. num. 2. & 3.* Et non ſolum competit retentiò pro penſione, ſed etiam pro alio debito pecuniario, vt docet *Carocc. q. 10. Mantica d. tit. 15. num. 9. & 12. P. Molfeſ. num. 5.*

Amplia octauò, etiam bona illata per Colonum partiarum cenſeri tacitè hypothecata, *Carocc. de locato, par. 5. tit. de inuectis, Menoch. d. remed. 3. q. 10. num. 83. Molfeſ. vbi ſup. num. 9.*

Quam concluſionem limita primò. Vbi bona illata nō cenſeantur hypothecata ſi ſiue inducta, non vt perpetuo durante locatione ibi permaneant, ſed per aliquod tempus, per *tex. in l. in prædijs, ff. quibus modis pign. vel hypot. tacit. contrah. Tuſch. verb. Hypotheca, concl. 118. num. 59. Molin. diſp. 497. num. 6. Mantic. d. titul. 15. num. 35. Carocc. q. 15. nu. 14. Afflict. dec. 184.*

Limita ſecundò. Quoad bona aliena inuecta, *Carocc. de locato, par. 5. tit. de inuectis, nu. 7. Pacif. inſpect. 3. cap. 5. num. 48. & ſeqq.* Quamuis adſit ſcientia, *Menoch. d. remed. 3.* & alij apud *Pacif. loco cit. Molfeſ. num. 24. & ſeqq.* contrarios ponit *Andreol. d. contr. 347. num. 25. & ſeqq.*

Limita tertiò. In bonis minorum, quæ non ſunt tacitè obligata pro domus conductę pēſione, *Gloſ. in l. item quia, ff. de pactis,* & ibi *DD. Menoch. d. remed. 3. num. 81.* Quæ concluſio de rigore procedit, quia obligari non poſſunt bona illorum, ſine decreto Iudicis. Sed de equitate cōtraria opinio eſt verior, poſt multos *Molfeſ. num. 17.*

Limita quartò. Quoad bona commodata conductori, *Gratian. diſcept. 68. num. 15. Pacif. de Saluian. interdicto d. inſpect. 3. cap. 4. num. 48. Merlin. de pign. lib. 2. tit. 2. q. 67. num. 54.*

Limita quintò, in bobus aratorijs, qui non veniunt hypothecati, niſi in ſubſidium, *Mantica loc. cit. num. 34. & 36. Carocc. q. 20. n. 7. & 6.*

Limita ſextò, in libris inuectis à ſtudioſis, *Andreol. d. contron. 347. num. 47.* Quamuis contrarium ſeruetur hodiè, nàm birruarij ſtatim accipiunt libros ſtudentium, etiam lectum, vt obſeruatum etiam ſuo tempore dicit *Carocc. d. q. 20. num. 18. & 19.*

Ad num. 6. adde deciſionem relatam per *Franc. de Petris,* ipſo patrocinante in S.C. *conſ. 24.* quam refert *Thor. par. 3. comp. deciſ. verb. Habitans, Vrſill. ad Afflict. deciſ. 184. num. 7. Reg. de Marin. lib. 1. reſol. cap. 275. num. 2.*

Vbi obſerua, quod bona habitantis gratuito ſunt tacitè obligata pro deterioratione
6 domus, quia Dominus præſumitur remittere penſionem, non autem deteriorationem, *Carocc. vbi ſup. q. 9. num. 3. & 4. Mantica d. tit. 15. num. 10. Molfeſ. vbi ſup. num. 3.*

Ad num. 8. vbi habetur. Quod conductor ſecundus ſoluens primo conductori liberatur. Adde *Andreol. d. contron. 347. num. 17. Gomez var. reſol. lib. 2. cap. 3. tit. de locato, & cōduct. num. 12.* vbi *Laynez Cancer. var. reſol. lib. 1. cap. 14. num. 2. Coſta de ration. rat. q. 18. num. 17. Carocc. de locat. par. 5. q. 3. tit. de inuectis, n. 10. Thor. 2. par. comp. verb. Subconductor in fine, P. Molfeſ. vbi ſupra, num. 9.* Ad materiam tamen vide *Amat. conſ. 25.*

Sed ſi ſoluerit locatori, debet locator dare cautionem ſubconductori de illo extrahendo
8 indemnem, & illæſum à primo conductore, & quod ab illo non moleſtabitur pro dicta penſione, *Carocc. d. tract. tit. de ſublocat. q. 11.* & ita practicari refert *Molfeſ. vbi ſup. num. 9. in fine.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Æſtimatio rei, quæ retrabitur iure congrui ex* Conſuet. Neap. *quod tempus reſpiciat, & quid in S.C. obſeruatum.*

2 *Venditio, quæ fit vicino, vigore* Conſuetud. *ad quod genus venditionis referatur, & an ſit pura venditio, num. 10.*

3 *Pretium in venditione ad menſuram declaratur, ſecundùm tempus inhiti contractus, & non factę menſurationis.*

Si tamen ab initio fuit conuentum de certo pretio, licet ſit reſeruata menſuratio, n. 32. & 25.

Concluſio de qua num. 25. explicatur. Obſ.

4 *Mora emptoris ipſi emptori, & non retrahenti iure congrui debet nocere.*

Et quo pacto hic emptor conſtituatur in mora, num. 30. & 32.

6 *Mala fides, nec circa retentionem fructuum opitulatur, nec circa pretij augmentum.*

Explicatur hæc concluſio, & firmatur non precedere de iure Conſuet. Neap. Obſeru.

7 *Meliorationes factæ in re, quæ retrabitur iure congrui, quandò, & quæ repetantur, & num. 37.*

Praxis circa harum inhibitionem, num. 38.

8 *Pretium quodnam ſit ſoluendum in recuperatione rei per metum alienatæ, ſi res, quæ fuit ita alienata, iterum per metum inferentem reperiatur vendita, & num. 40.*

9 *Seruus alienus redemptus ab hoſtibus cùm fiat redimentis, ſi à redemptore fuerit maiori pretio diſtractus, primus Dominus pro eius recuperatione quodnam pretium teneatur exoluere.*

Seruus redemptus qualiter eſſe dicatur in dominio redimentis, num. 42.

11 *Venditio collato pretio in arbitrium tertij non dicitur pura, & quando perficiatur cum ſequ. & num. 21.*

Collato pretio in arbitrium ementis, an ſit nulla, & alia. Obſ.

Et ſi tempore contractus erat vnus Gabellarius,

tempore verò declarati pretij erat aliud. Gabella cui eſt ſoluenda, num. 13. & 27.

Quid differat à venditione neceſſaria, quæ fit vigore Conſuetud. de iure congrui, *num.* 22.

12 *Dictio, tunc, extremitatem temporis denotat.*

15 *Retrahens à petito retractu in quâcumque parte iudicij poteſt recedere, & num. 18.*

Emptor, & venditor, an poſſint à contractu recedere, ſi vicini eos præuenerint. Obſ.

16 *Vicinus dominium rei, quam petit iure congrui, quando conſequatur.*

17 *Damnum, & lucrum conſequuntur dominium.*

19 Conſuetud. Neap. de iure congrui *eſt correctiua iuris communis, & odioſa. Vbi deficiunt eius verba, recurrendum eſt ad ius commune Romanorum, num. 20.*

Eius verba in materia appretij faciendi, hinc indè ponderantur, num. 5. 14. 29. & 34.

Differentia, quæ inter eam, & Conſt. Regni ſancimus *intercedit circa æſtimationē pretij, n. 44.*

24 *Venditio, in qua alteri eſt collatum pretium, ſi res ante æſtimationē tradatur emptori, efficitur perfecta, & qua actione agatur ad pretium, ibid.*

26 *Emptio, & venditio quibus perficiatur, & quam pretij certitudinem adeſſe ſufficiat, num. 28.*

An valeat contractus venditionis, quanti res illa valuerit tali menſe. Obſ.

29 *Emptor conuentus iure congrui offerendo intereſſe non liberatur à traditione rei emptæ.*

31 *Pretium feudi euicti debetur vaſſallo à Domino, ſecundùm tempus rei iudicatæ.*

33 *Retrahens aliquid iure congrui debet pretium realiter conſignare, nec ſufficit offerre.*

Concluſio declaratur. Obſ.

35 Napodanus *quid verè ſenſerit circa tempus appretij in iudicio iuris congrui.*

Quanta circa materiam Conſuet. *eiuſque auctoritas, num. 46.*

36 *Relatiuum,* qui, quæ, quòd, *reſtringit immediatè præcedentia.*

39 *Metu rem alienans, quamuis cadat à dominio, tamen illud non videtur amittere ex æquitate prætoria.*

41 *Euictione an obligetur relaxans rem iure congrui in beneficium retrahentis.*

Concluſio explicatur. Et ſicuti emptor non tenetur de euictione, ità etiam ille non poteſt agere contra venditorem pro euictione. Obſ.

43 *Dominij reſeruatio in re vendita, donec pretium ſoluatur, reſoluitur in ſimplicem hypothecam.*

Concluſio hæc explicatur. Obſ.

45 Præſidis de Franchis *elogium.*

Facta venditione ſubhaſta, an retrahens debeat ſoluere pretium appretiandum, vel illud, quod ab alijs offertur. Obſ.

Concluſio de quâ in hac deciſione, an procedat extrà hanc Ciuitatem, & alia, ad n. 44. Obſ.

An poſſit exerceri ius congrui ſi per mille manus res vendita iuerit. Obſ.

Prælatione data agnato in venditione feudi hæreditarij, quod pretium debeat ſoluere. Obſ.

ARGVMENTVM.

An pretium rei retractæ iure congrui per vicinum, vigore Conſuetudinis Neapol. *ſit æſtimandum, prout ex tunc valebat tempore petitionis, vel prout valet nunc tempore exequutionis ſententiæ.*

Emptor à quo die teneatur retrahenti ad fructus. Venditio collato pretio in arbitrium tertij, vel ementis, quando ſit valida. Contractus emptionis ad menſuram, ante traditionem, an ſit perfectus. Euictione an teneatur relaxans iure congrui. Extra hanc Ciuitatem, quod pretium debet ſolui in iure congrui. Quid in feudis, & alia plura ad materiam.

DECISIO XXIV.

CONtrouerſia non modica excitata fuit in S.C. circa liquidationem pretij rei, quam vicinus retrahit iure congrui ab illius emptore in terminis *Conſuetud. Neap. Si quis emit, de iure congr.* An ſcilicet attendendus ſit valor rei, prout erat tempore factæ venditionis, ſeù petitionis iuris congrui; vel potiùs, prout eſt
1 tempore latæ ſententiæ, ſeù exequutionis illius, & licet *Præſ. de Franch. deciſ. 390. nu. 4.* atteſtetur ſemper fuiſſe iudicatum in S. C. ſecūdum opinionem *Napod. in ead. Conſuet. in verb. Fuerit,* quòd attendatur pretium præſentis temporis, & prout valet res tempore exequutionis ſententiæ, quemadmodum & noſtris etiā temporibus paucis annis retrò fuit vnanimitèr iudicatum iunctis Magnif. Conſiliarijs duarum Aularum in cauſa Franciſci de Roberto cum Ioann. Antonio Squillace die 4. Februarij 1620. Actuar. Ioann. Aloyſio Sarro. Tamen cùm accidiſſet idem caſus decidendus in cauſa Antonij Terracinæ cum hæredibus Claudij Borrelli, in qua fuerunt producta quatuor exempla rerum in contrarium iudicatarum, nempè, eſſe attendendum tempus petitionis, ſeù litis conteſtatæ. Vnum ſcilicet ad relationem Conſiliarij Cæſaris Vitelli, ſub die 22. Octobr. 1568. Alterum ad relationem tunc Conſiliarij Ioann. Antonij Lanarij ſub die 15. Decembr. 1578. Tertium ad relationem Conſiliarij Franciſci de Curte ſub die 6. Maij 1580. Quartum, & vltimum iterū ad relationem eiuſdem Lanarij ſub die 5. Octobr. 1583. præualuit hæc vltima opinio per tria vota conformia, quæ interuenerunt, referente Domino meo Camillo Pietro, Regio Conſiliario, & ſic in prædicta cauſa Antonij Terracinæ fuit iudicatum, eſſe attendendum pretium rei tempore litis conteſtatæ ſub die.

Hæc

Hæc nouiſſima deciſio præbuit cauſam, vt nonnulli retrahentes, qui tenebant eorum cauſas pendentes, & ſuſpenſas circà liquidationem exterriti ab illa obſeruantia S.C. coniuncta cum authoritate *Præſ.de Franch.* vbiq; apud omnes inconcuſſa modò freti hac vltima deciſione diligentiſſimè inſtarent pro ſua, cuiuſque pretij liquidatione.

Hinc factum eſt, vt Ill.M.A. de Ponte Marchio S.Angeli S. C. doctiſſimus, & oculatiſſimus Præſes, nè diuerſitas tot deciſionum cōfuſionem generaret in materia tam frequenti in Tribunalibus huius Ciuitatis, mandauerit hunc articulum in genere decidendum eſſe per totum S. C. vnitis Conſiliarijs omnium quatuor Aularum, etiam quia hæredes Claudij Borrelli reclamauerant ab illo decreto, & obtinuerant, quòd reclamatio decideretur iūctis Conſiliarijs duarum Aularum, & dùm interim pendente deciſione Ill. Marchio Sancti Angeli de ordine Catholicæ Maieſtatis fuiſſet translatus ad exercendum officium Regentis Regiam Cancell. in Collat. Conſil. D. Ioann. Baptiſta Valenzuela Velaſquez Regens Regiam Cancellariam motu proprio Excell.D.Proregis deputatus ad exercendum interim munus Præſidentis S.C. Viceque Prothonotarij libenti animo inſequutus hanc deliberationem indixit diem certam pro deciſione huius articuli, nempè primam diem forenſem poſt ferias æſtiuas, quæ incidit in ſecunda die menſis Octobris 1623.

Congregatis igitur omnibus Conſiliarijs in numero 17. Votantium. Pro vltima deci-
3 ſione, quòd attendatur tempus petitionis, ſeù litis conteſtatæ fuit pōderatum. Primò, quòd diſpoſitio huius *Conſuetud.* in effectu continet contractum venditionis neceſſariæ faciendæ ab eo, qui emit rem; Vicino habenti rem aliā collateralem rei emptæ pro pretio æſtimando per appretiatores, quæ quidem venditio quāuis neceſſaria nō poteſt plus operari, quā ſi eſſet venditio voluntaria collato pretio in arbitrium tertij, quæ valida eſt, *l. hæc venditio, §.fin.ff.de contrah.empt.l.fin.C.eod.tit.§.pretium, Inſt.de empt.& vend.*

Sed hæc venditio voluntaria non dicitur conditionalis, ſed pura, quia pretium in rei veritate eſt certum, licet à contrahentibus ignoretur, vt tradunt *Alber.& Fulg. in d.l.hæc venditio, §.fin.Dec.conſ.648.num.1. & 2.Soccin. iun.conſ.47.vol.2.Vrſill.ad Afflict. deciſ.83.nu. 6.& ſeq.Præſ.de Franch.deciſ.23. num. 3.& 6.* alijque relati à *Maſcard. concluſ.609.num.3. Surd.deciſ.82. num.2.3. & 13. Facchin. controu. iur.lib.2.cap.1.in 3.dub.col. vlt. verſ.Denique.*

Secundo, augendo motiuum eſtò millies, quod venditio collato pretio ad arbitrium tertij non eſſet pura, ſed conditionalis, non tamen erit peioris conditionis, quàm eſt vēditio facta ad menſuram, quæ dicitur conditionalis, donec fiat menſuratio, per quam declaratur pretium rei venditæ, & tamen in hoc caſu pretium eſt ſoluendum ſecundùm tempus celebrati contractus, non autem ſecundū tempus factæ menſurationis, & æſtimationis, cuius opinionis antiſignanus eſt *Paul. in l. ſicut, C.de act.empt. Afflict.deciſ.280. nu.5. Franc. Marc.deciſ. Delph.18.ſub num. 24. par.2. Pariſ. conſ.64.num.45.& conſ.150.num.25.vol.2. Couar.pract.quæſt.cap.3.ſub num. 6. & cap. 28. ſub num.1.Caualc.de tutor. nu.265. Trentacinq.var. reſol.lib.3.tit.de empt.& vend.reſol.5.num.9.*

Ergò eodem modo quando venditio eſt facta pro pretio arbitrando per tertium, iuxtà noſtram *Conſuetudinem*, æſtimatio erit facienda, ſecundùm tempus petitionis, quæ inducit quaſi contractum in iudicio, non autem ſecūdùm tempus factæ æſtimationis.

Tertiò, id ſuadere videntur verba expreſſa ipſius *Conſuetud.* in qua clarè diſponitur, quòd emptor tenetur, infrà annum vnum præcisè dare rem emptam retrahenti, prout appretiata fuerit, ergò illud pretium eſt attendendum,
4 quo valet infrà illum annum, & non vltrà, aliàs erit emptor in mora, quæ ſibi moroſo tātùm debet eſſe nociua, & non retrahenti, qui petijt rem infrà annum ſtatutum à *Conſuet.* & ſic vendicabit ſibi locum opinio *Afflict. in Conſtitut.Sancimus, §.2. num.11.& ſeq.* vbi in terminis huius *Conſuetud.* ponderat hanc moram emptoris in ſpecie poſt denunciationem ſibi factam, vt æſtimatio fieri debeat tempore requiſitionis, per *tex.in l.in hac, ff. de condit.tritic.l.quoties in diem, ff.de verb.obl.& l.vinum, ff. ſi cert.petat.*

Quartò alio etiam modo ſuadent illud idē ipſamet verba *Conſuet.* ſiquidem *Conſuet.* præ-
5 fixit terminum vnius anni, infrà quem vicinus debet petere rem emptam ab emptore, & eundem annum, infrà quem emptor debet dare illam rem emptam pro pretio æſtimando, ergò quemadmodum vicinus poſt annum nō admittitur ad petendum rem ab emptore, ità & emptor non debet admitti poſt annum ad appretium faciendum, nè vna determinatio reſpiciens plura determinabilia videatur inæqualiter determinare contra regulam, *l. iàm hoc iure, ff.de vulg.& pupill.ſubſt.*

Quintò ipſemet *Napod.* quem pro ſe adducit *Præſ.de Franch. d.deciſ.390.* id nobis manifeſtè innuere videtur, dum in eodē *verb. Fuerit*, declarando ſeipſum ſubdit hæc formalia verba: *Quod intellige antequam conuentus ſit ſuper iure congrui, ſaltem poſt citationem, nàm poſteà re effecta litigioſa non poſſet imponere ſeruitutem, cum ſit ſpecies alienationis, l.fin.Cod.de rebus alien.non alienan.* ergò etiam ex *Napod.* æſtimatio debet regulari à tempore emptionis vſque ad tempus citationis, & non vltrà, quia poſt citationem emptor cenſetur conſtitutus in mala fide, ad *tex.in l.item veniunt, §.petitam,*

ff.de petit.hæred.Boer.deciſ.47.poſt num.2.& ma-
6 lafides non debet ei opitulari circà augmen-
tum pretij, quemadmodum non opitulatur
circa retentionem fructuum perceptorum,
poſt litem conteſtatam in proprijs terminis
huiuſmodi retractus, ſecundùm diſtinctionem
*Tiraq. de retract.conu.§.6. gloſ.2.nu.5. & de re-
tract.lign.§.15.gloſ.2.num.15. & 16.*

Sexto, & vltimò redditur indubitata hæc
opinio, argumento ſumpto à maioritate ra-
tionis reſpectu meliorationum manu facta-
rum, quæ ſunt augmentum rei in extrinſecum
cum ſumptu emptoris factum, & tamen ſi em-
7 ptor has fecerit infrà annum datum vicino
ad petendum ius congrui, non poterit eas re-
petere ab eodem vicino retrahente, niſi mode-
ratas, & neceſſarias, quas ipſemet retrahens
debuiſſet facere, vt punctualiter tradit *Piſa-
nell.in ead.Conſuet.fol.324.in Apoſtil. imp.Ad-
uerte*; ergò multo minùs petere poterit aug-
mentum intrinſecum circà pretium ex tem-
pore auctum, in quo nihil de proprio erôga-
uit emptor.

Hæc in effectu reſultabant ex Aduocato-
rum ſcriptis pro hac vltima deciſione, quod
debeat attendi tempus petitionis, ſeù litis
conteſtationis.

Et extrà cœtum illorum Aduocatorum
addebat alius adoleſcens acutiſſimi ingenij,
quod hæc quæſtio poterat decidi, ex *Gloſ.in
verbo Reddito, in fin.l.3.C.de his, quæ vi, met.cauſ.
fiunt, & Paul. ibid. poſt num.4. verſ.In fin. Gloſ.*
dum in terminis alienationis rei factæ per
vim, & metum pro certo pretio datur actio,
per illum *tex.* hæredi alienantis ad repetẽdum
rem à quocumque etiam tertio poſſeſſore,
reddito illo primo pretio tantùm, quo fuit
facta prima alienatio, non autem maiori, pro
quo emit tertius ille poſſeſſor.

Confirmabat hoc ſuum motiuum ſatis in-
geniuſè ex *tex.in l.in bello, §.ſi quis ſeruum, ff.de
cap. & poſtlim. reuerſ.* iuncto *tex. in l. poſtlimi-
nium, §.ſi is, qui emerat, eod. tit.* in quibus iuri-
9 bus probatur, quod hic redimens ſeruum al-
terius captum ab hoſtibus ſtatim efficiatur
Dominus ſerui, cum obligatione tamen eum
reſtituendi vero Domino oblato ſibi pretio,
pro quo illud redimit; ſi tamen poſt redem-
ptum illud vendiderit alteri pro maiori pre-
tio, Dominus non tenetur ſoluere huic em-
ptori pretium, pro quo ipſe emit, ſed pretiũ,
pro quo venditor redimit, quem *tex.* in pro-
prijs terminis expendit *Caſſan.in Conſuet.Bur-
gun.rubr.10.tit.de retract.§.11. in verb.Seù tex.
ou detenteur*, ſequutus à *Petr. Greg.ſyntagm. iur.
vniu.par.3.lib.26.cap.21.num.3.* & ſic ex vtro-
que *tex.* reſultat, quod in reſtitutione rei ven-
ditæ ab eo, qui erat verè Dominus, pro reſti-
tutione pretij ſemper attenditur primum pre-
tium, non autem aliud maius pretium, quod
percepiſſet habens cauſam à primo; ergò eo-
dem modo in caſu noſtro, in quo primus ven-
ditor eſt verè Dominus, & tradit dominium
emptori, quandò vicinus retrahit ab hoc em-
ptore, licet fundus ſit effectus pretioſior, ſed
illud primum ſolutum ab ipſo emptore.

Ex aduerſo Domini pro opinione, & deci-
ſione *Præſ. de Franch.* Primum fundamentum
10 conſtituebant in illo aſſumpto ſuppoſito in
primo argumento pro prima opinione alla-
to, vt ſcilicet ex diſpoſitione huius noſtræ *Cõ-
ſuetudinis* non reſultet alius contractus, quam
venditionis neceſſariæ, collato pretio in arbi-
trium Æſtimatorum, quæ non debet eſſe ma-
ioris efficaciæ, quam ſit venditio voluntaria
collato pretio in arbitrium tertij, iuxta ter-
minos *l.fin.C.de contrah.emption. & §.pretium,
Inſtit.de empt.& vendit.* Seu venditio volunta-
ria abſque certo pretio ab ipſo initio collato,
tamen in arbitrium tertij non dicitur pura, &
perfecta, ſed conditionalis, & imperfecta, do-
nec fuerit liquidatum, & declaratum pretium
ab illo tertio; ergò eodem modo erit condi-
tionalis, & imperfecta hæc venditio neceſſa-
ria reſultans ex diſpoſitione noſtræ *Conſuet.*

Quod autem venditio voluntaria collato
pretio in arbitrium tertij non dicatur pura,
11 & perfecta, niſi liquidato, & declarato pretio
per illum tertium, manifeſtè ad literã diſpoſi-
tum eſt in *d. l. fin.* ibi: *Omnimodo ſecundùm eius
æſtimationem, & pretia perſolui, & venditionem
ad effectum peruenire*, ergò ante æſtimationem,
& pretij ſolutionem venditio nõ eſt perfecta.

Idem apertiùs diſponitur in *d.§.pretium*,
vbi expreſsè dicitur, quòd venditio facta pro
pretio, quanti ille æſtimauerit, continet con-
tractum non purum, ſed ſub conditione, itàut
ſi ille æſtimauerit, tunc venditio ad effectum
perducatur per ſolutionem pretij, & traditio-
nem rei, ponderando etiam illam dictionem,
12 *tunc*, quæ extremitatem temporis denotat, *l.
4.§.fin.*& ibi, *Gloſ.ff.de condit. & demonſtr.Surd.
conſ.443.num.7. & 32. vol. 3. Beltram.ad deciſ.
Ludouiſ.Rot.Rom.433. num.11.* ergo non antè
dici poteſt perfectus contractus. Et hanc opi-
nionem veriſſimam eſſe demonſtrat *Pinell. in
rubr.C.de reſcind.vend.par.2.cap.1. num.1. vſq;
ad 21.Polydor.Rip.obſeru.382.* etiam ſi res em-
pta ex conſuetudine loci, vel temporis conuẽ-
tionis certum pretium haberet, prout ſunt
publici Æſtimatores, qui eſt propriè caſus
noſtræ *Conſuetud.* quia in Ciuitate adſunt pu-
blici Æſtimatores, Tabularij nuncupati, de
quibus loquitur *Pragm.3.de magiſtr. artium*,
ità ex *Dec.in l.vt liberis, num.18. C.de collat. &
Felin.in cap.ex literis, num.13.verſ.Sed ad hac, de
fide inſtr.* reſoluit *Pinell.in d.rubr. cap.3. num.3.*
quem ſequitur *Caldas de Pereyra de emption. &
vend.cap.18.num.12.verſ. Verum in hoc.*

Hinc *Laſſarte de Alcaual. cap.3.num.19.* in
proprijs terminis huius venditionis volunta-
13 riæ collato pretio ad arbitrium tertij, quia
con-

contractus non dicitur petſectus ante decla-
rationem pretij, concludit, quod ſi tempore
contractus erat vnus Gabellarius, tempore
verò declarati pretij erat alius, Gabella eſt
ſoluenda huic ſecundo, non autem primo; in-
quiens, quòd ante æſtimationem factam po-
tiùs dicitur quædam cœpta venditio, quæ tūc
temporis perficitur, & conſumatur, cum de
certo pretio per tertij definitionem conſtate
incipit.

Secundum fundamentum Domini ſume-
14 bant ex contextura verborum eiuſdem *Con-
ſuetud.* ponderando illa verba, ibi: *Dare, prout
appretiata fuerit*, inferentes ex ijs, quòd emptor
non tenetur date, nec tradere rem emptam
priùs, quàm appretiata fuerit, & ſic illud ver-
bum, *dare*, regulatur à verbo, *fuerit*, quod tem-
pus futurum denotat, *l. non fuerit 37. ff. de iure
iur. l. iubemus 21. C. ad Vellean.* ergò pretium
eſt omninò regulandum à tempore facti ap-
pretij, & traditionis rei, & ſic tēpore exequu-
tionis; nàm ante exequutionem, & rei tradi-
tionem res eſt in ſuſpenſo, cùm liberum ſit vi-
cino retrahenti in quacumque parte iudicij,
15 etiam poſt ſententiam recedere à petito re-
tractu, vt in puncto admittunt *Tiraquell. de
retract. lignag. §. fin. num. 24. Conſ. de Bottis in
ead. Conſuetud. fol. 26. lit. C. Bendel. in Conſt. San-
cimus in rubr. num. 65. Rendel. ibid. §. in primis,
verſ. Vnuſquiſque ſecundum ſuam portionem, nu.
19.* & deciſum teſtatur *Præſ. de Franch. deciſ.
346.* ex priuilegio *l. ſi Iudex circumuento, ff. de
minor.* Quò ſit, vt interim donec fiat appretiū,
16 & vicinus retrahens ſoluat pretium, vel faciat
depoſitum, contractus, ſeù retractus eſt im-
perfectus, & eius perfectio dependet à nume-
ratione pretij facto appretio, iuxtà tex. *in l. ſed
etſi quis 30. §. interdum, ff. de vſufr.* Imò quodā-
modo dicitur dependere à voluntate retra-
hentis, & ſic continet conditionem quandam
merè poteſtatiuam, quæ propterea efficit, vt
quoad acquiſitionem dominij inſpiciatur tē-
pus exiſtentis conditionis, non autem ſtipula-
tionis, ex regula *l. quidam 132. §. fin. ff. de verb.
oblig.* & ſi dominium non tranſit in vicinum
retrahentem, niſi ſoluto pretio, prout eſt indu-
bitatum, *§. venditæ autem res, Inſtit. de empt. &
vendit.* Indubitatum quoque erit, quòd omne
augmentum, ſeù decrementum in re empta
17 penès emptorem cedit damno, aut lucro ip-
ſius emptoris, non autem vicini retrahentis,
quia damnum, & lucrum ſequuntur Dominū,
*l. ſcribit Celſus, ff. ad Treb. tot. tit. ff. de pericul. &
commod. re vendit.*

Tertium fundamentum illatiuè ex prædi-
ctis ſumebant per argumentum ab abſurdo
euitando, nàm ſi attendamus tempus petitio-
nis, ſeù litis conteſtatæ, ſequeretur maximum
abſurdum inæqualitatis inter emptorem, &
retrahentem, nàm retrahens ſemper eſſet in
lucro, emptor verò ſemper in damno. Siqui-
dem re effecta maioris pretij tēpore exequu-
tionis, qui fuiſſet tempore petitionis, ſi em-
ptor tenetur recipere minùs illud pretium,
quod erat tempore petitionis, ſemper eſſet in
manifeſto damno abſque ſpe lucri; dum è cō-
tra eadem re effecta minoris pretij tempore
exequutionis, quam fuiſſet tempore petitio-
nis, ſeù litis conteſtatæ, non poteſt cogere vi-
cinum retrahentem ad recipiendum rem de-
terioratam, & ſoluēdum maius illud pretium
18 inſpecto tempore petitionis, cum poſſit re-
trahens per pœnitentiam recedere à retractu
etiam poſt ſententiam, vt in præcedenti fun-
damento deductum eſt, præſertim ex *Præſ. de
Franch. d. deciſ. 346.* cui adſtipulatur *Matthien.
lib. 5. Recop. tit. 11. l. 11. gloſ. 2. Boer. deciſ. 48. nu.
2. 6. & 22. Azeued. in l. 7. d. tit. 11. num. 34.* licet
*Muta in Conſuet. Panorm. cap. 28. nu. 17. & Fab.
Turret. conſ. 78. vol. 2.* reſoluant contrarium.
Vt igitur euitetur tàm magnum abſurdum
inæqualitatis, rectiùs eſt, vt attendatur pre-
tium tempore exequutionis, in quo ceſſat om-
nis inæqualitas, & nè lucrum ibi collocetur,
vbi non vertitur periculum, contra tex. *in l. fin.
§. ſed cùm in ſecundam propè fin. C. de furt.* Proue
in materia iuris offerendi competentis ſecun-
do creditori contra primum, cui fuit facta
adiudicatio bonorum communis debitoris,
affirmat *Caphal. conſ. 550. num. 19. & ſeqq.* poſt
Aret. conſ. 160. & Dec. conſ. 308. quos citat, &
iuxtà quorum opinionem iudicauit *Conciſto-
rium Sacræ Conſcientiæ*, teſte *Maſtrill. deciſ. 205.
num. 15. cum ſeqq. & in fin. deciſ.* Aduerto ta-
men, quod de datione inſolutum non loqui-
tur *Aret. in d. conſ. 160.* ſed in præced. poſt *nu.
12. verſ. Hoc præmiſſo, & conſilium Decij eſt 307.*
& iudicio meo non probant id, ad quod alle-
gantur per *Caphal.* in materia iuris offerendi.

Quartum, & vltimum principale fundamē-
19 tum erat, quòd diſpoſitio huius *Conſuetudinis*
eſt correctoria iuris communis in duobus:
Primò, in introducendo hoc iure congrui,
quod de iure ciuili eſt improbatum, *l. dudum,
C. de contrab. empt.* Secundò, quia cogit empto-
rem inuitum ad vendendum rem emptam vi-
cino, contra tex. *in l. inuitum, C. eod. & in leg. nec
emere, C. de iure delib.* cum ſimilibus, & proin-
dè dicitur odioſa; ergò in dubio interpreta-
tio potiùs eſt facienda contra retrahentem,
quàm in eius fauorem, cum odia ſint reſtrin-
genda, non amplianda, *cap. odia de reg. iur. in 6.*

Nec eſt facienda vis in *Conſtit. Sancimus de
iure prothom.* quia reſpectu *Conſuetud. Neap.* &
præſertim huius *Conſuetud. Si quis emit de iure
congr.* vbi deficiunt verba ipſius *Conſuetudinis*
non eſt recurrendum ad ius *Conſtitutionum*,
quod eſt ius municipale huius Regni; ſed ad
ius commune Romanorum, vt in ſpecie tra-
didit *Piſanell. in ipſamet Conſuet. Si quis emit, in
20 Apoſtill. incip. Sumpta occaſione in fin. fol. mihi
332. in calce*, & comprobat *Præſ. de Franch.*
deciſ.

deciſ. 396. num. 10. & deciſ. 390. num. 3.
Argumenta in contrarium adducta fue-
21 runt facillimè diluta; nàm primum illud ar-
gumentum, quòd venditio collato pretio in
arbitrium tertij ſit pura, & non conditionalis
fuit detectum omnino falſum, ex adductis in
primo fundamēto huius opinionis. Nec DD.
in illo primo argumento citati vrgent; Nàm
*Socrin.iun.conſ.47.vol.2. tàm num.6. quàm
num.7.& ſeqq.vſque ad* 10. probat totum con-
trarium, & fundatur in pretio certo conſtitu-
to ab initio, licet plus, aut minùs ſit remiſſum
arbitrio tertij.
*Surd.deciſ.*82. licet in principio arguat pro
ea opinione, tamen poſteà in diſcurſu con-
cludit totum contrarium, præſertim *num.*14.
vbi expreſsè reprobat *Alber.& Fulg.* qui eam
opinionem attentauerant in *d. l.hæc venditio,
§.fin. ff.de contrah. empt.* prout illoſmet repro-
bat *Pinell.in d. 2. p.rubr. C.de reſcind.vend.cap.
1.num.19.&* 21.citans ſeriem DD. qui ab eis
recedunt.
Dec.conſ.648.num.1. expreſsè reprobatur à
Pinell.d.cap.1.num.4.in fin.
*Fachin.lib.2.controu.iur.cap.c. verſ.Denique,
quod attinet*, ſefellit ſemetipſum, adducendo
*Burſ.conſ.149.num.24.& ſeq.& Simon de Petr.
conſ.6. num.* 16. Nàm hic dicit totum contra-
rium, quod ſcilicet talis venditio ſecundùm
æſtimationem faciendam per Expertos, ſeù
alios non ſit pura, ſed conditionalis, itàut ſe-
quuta æſtimatione ſit valida, aliàs non.
Burſ. verò quatenus allegat *Bart.& Caſtr.in
d.l.ſi merces,& tex.in l.fin.C.de contrah.empt. &
in §.pretium, Inſt. de empt.& vend.* ſi intelliga-
tur eius opinio, ſecundùm iura, & DD. quos
allegat, prout intelligi debet, potiùs connu-
merari debet pro hac noſtra opinione, quæ
eſt fundata in authoritate illorum iurium, vt
dictum eſt in primo fundamento; ſed quate-
nus poſteà ex capite ſuo addit, hoc caſu vale-
re emptionem, ac ſi pretium eſt certum *ex
nunc*, in hoc non eſt ei credendum, dùm ex iu-
ribus, & DD. ab eo adductis conſtat contra-
rium, præſertim quia ad id adducit *Dec.d.con-
ſil.* 648. expreſsè ab alijs, vt ſuprà reprobatū.
Item adducit *Fabian. de Monte in tract.de emp.
& vend.q.5.princ.num.26.* qui manifeſtè dicit,
contractum eſſe imperfectum, & contra *Azon.*
qui hoc caſu videtur ſuſtinere contractum ex
æquitate, allegat *Lud.Rom.in l.ſciendum*, & re-
liquos DD. ibi, *ff. de verb. oblig.* prout idem
*Burſ.ibid.num.*30. pro ſuo dicto citat *Sim.de
Petr.d.conſ.6.num.*16. qui, vt ſuprà monui, di-
cit totum contrarium.
Vrſill.ad Afflict.deciſ.83.num.6. deceptus eſt
authoritate *Alber. & Fulgoſ.* qui ex ſuperiùs
adductis ſunt ab omnibus reprobati.
Præſ. de Franch. deciſ. 23. loquitur in caſu,
vbi pretium erat certum reſpectu introituū,
nempè ad rationem trium, & quattorum
trium pro quolibet centenario, ſed quantitas
introituum erat incerta, poſteà tamen liqui-
danda, ità expreſse patet ex eadem *deciſ.* pau-
lò pòſt *num.2. & num. 4. circà med.* & ſic con-
tractus erat perfectus ab initio in ſubſtantia
pretij, licet quantitas introituum venditorum
eſſet incerta, quæ non reſpicit ſubſtantiam,
ſed accidentalia.
Vltrà quòd eſtò millies, quòd venditio vo-
luntaria collato pretio ad arbitrium tertij
eſſet pura, & non conditionalis, quòd omninò
falſum eſſe iam demonſtrauimus, ex alio illud
22 primum argumentum omninò corruit: nàm
ſatis diuerſa ratio militat in illa venditione
voluntaria, ab hac neceſſaria inducta per hāc
noſtram *Conſuetudinem*, ſiquidem in venditio-
ne voluntaria, quandò eſſet pura, & non con-
ditionalis, vt in argumento præſupponitur,
neutri ex contrahentibus liceret à contractu
diſcedere, prout ſtatutum eſt in venditione
facta pro certo pretio, *l.ab emptione, ff.de pact.
& in rubr.C.quand.lic.ab empt. diſced.* At in hac
venditione neceſſaria ſecùs eſt, quia retrahen-
ti, licet à retractu recedere etiam poſt ſenten-
tiam, vt ſuprà pluriès repetitum eſt. Qua ra-
tionis diuerſitate ſic ſtante, ſequitur, quod nō
poteſt ſtatui idem ius in hac neceſſaria, quòd
in illa voluntaria, *l.generaliter, ff.de fideiuſſ.cap.
fin.in fin.29.diſt.*
Secundum argumentum ſi non eſt falſum,
23 eſt captioſum, nàm in venditione conditio-
nali facta ad menſuram, licet facta menſura-
tione ſit ſoluendum pretium, ſecundùm tem-
pus celebrati contractus, tamen hoc eſt verū,
quando ab initio fuit conuentum de certo
pretio, licet ſit reſeruata menſuratio rei ven-
ditæ, prout contingit in omnibus rebus, quæ
conſiſtunt in pondere, numero, & menſura, iu-
xtà *tex.* expreſſum in *l.quod ſæpè, §.in his, ff.de
contrah.empt.* & in his terminis loquuntur DD.
ex aduerſo citati, nempè *Paul. in l.ſicut, C.de
act.empt. Afflict.deciſ.*280.*nu.*5. *& Franc.Marc.
q.53.par.2.*
Couarr.pract.quæſt.cap.28.num.1. loquitur in
dote æſtimanda, qui ſtatim *num.* 7. declarat
ſeipſum, vt dictum ſuum procedat fauore do-
tis tantùm, non autem in alijs contractibus,
in quibus firmat regulam in contrarium.
*Canalc.de tutor.& curat.num.265. & Trenta-
cinq.lib.3.var.tit.de empt. & vend. reſol.5.nu.9.*
decepti ſunt in inductione *Paul. de* Caſtr. qui
dicit contrarium, vt ſuprà animaduertimus.
Pariſ.conſ.300.num.29. vol. 2. loquitur in
caſu, in quo traditio rei eſt facta emptori an-
24 te æſtimationem tertij, ad cuius arbitrium
eſt collatum pretium, quo caſu contractus
etiam in terminis *l.fin.*C.*de contrah.empt.* reci-
pit perfectionem; itàut non ſit amplius in ſu-
ſpenſo, & venditor ager præſcriptis verbis ad
pretium, & æſtimationem faciēdam pro illius
liquidatione, & hęc eſt limitatio tradita com-
mu-

muniter à DD. in *ead. l. fin.* & *in d. §. pretium*,
& vti communem ſequuntur *Fabian. de Monte*
d. q. 5. num. 25. Pariſ. d. conſ. 100. num. 26. vol. 2.
Couarr. pract. quæſt. cap. 28. num. 7. verſ. Sed huic,
Surd. deciſ. 82. num. 13. & 14. vſque ad fin. Soccin.
iun. conſ. 47. num. 10. vol. 2. & Caldas, qui alios
cumulat *de empt. & vendit. cap. 18. poſt num. 1.*
verſ. Aliter enim.

Et ſic veritas eſt, quòd quandò venditio eſt
26 facta pro certo pretio rerum, quæ conſiſtunt
in pondere, numero, & menſura, licet interim
donec fiat ponderatio, numeratio, & menſura
ſit conditionalis reſpectu periculi, tamen in
ſubſtantia contractus eſt perfectus, itàut ab eo
recedi non poſſit altera parte inuita, ſecùs ve-
rò ſi pretium ſit incertum quantumuis colla-
tum in arbitrium tertij, quia, donec adſit cer-
titudo pretij, cõtractus eſt imperfectus etiam
in ſubſtantia.

Ratio differentiæ inter vnam, & aliam ſpe-
ciem contractus peremptа eſt, & manu pal-
26 patur; ſiquidem nulla poteſt eſſe emptio, &
venditio ſine pretio, & pretium debet eſſe cer-
tum ab initio, *l. 2. & l. pacta conuenta, ff. de con-*
trah. empt. d. §. pretium, Inſtitut. de empt. & vend.
& ſic pretium eſt de ſubſtantia contractus vẽ-
ditionis, vt ex tex. expreſſus *in d. l. pacta conuen-*
ta, l. empti fides, C. eod. l. emptionem, C. de rer. per-
mut. Bald. in l. ad exactionem, Cod. de don. promiſſ.
circa fin. Mozz. de contract. 4. artic. principali, ver-
ſic. Subſtantialia, Cald. Pereyr. de empt. & vendit.
d. cap. 18. in princip. quo pretio non declarato
deficit contractus in ſubſtantia, & ſic non po-
teſt dici perfectus. Secus verò quandò con-
tractus habet certitudinem rei, & pretij; quã-
uis contineat conditionem reſpicientem mẽ-
ſurationem, numerationem, & ſimilia, quia ta-
lis conditio reſpicit accidentalia, non autem
ſubſtantialia contractus, quæ non impediunt
perfectionem contractus, itaut etiam penden-
te menſuratione, numeratione, & ſimilibus
neutri parti liceat ab emptione diſcedere, &
ſequuta numeratione, menſuratione, & ſimili-
bus, videtur purè contracta venditio ab ini-
tio, iuxta regulam traditam *in l. neceſſario, §.*
quod ſi ſub conditione, ff. de per. & comm. rei vend.
Tiraquell. qui omnes cumulat *de retract. lignag.*
§. 1. gloſ. 2. num. 27. & pulchrè enetuans totam
materiam *Laſſarte de Alcaual. cap. 5. per tot.* & ſi-
gulariter *num. 21. ad 31.* qui licet in primo ca-
27 ſu, quando pretium eſt collatum in arbitrium
tertij, affirmauerit, contractum non eſſe per-
fectum ante æſtimationem factam, & proindè
Gabellam non deberi primo Gabellario exi-
ſtenti tempore celebrati contractus, ſed ſecũ-
dò exiſtenti tempore factæ æſtimationis: Ta-
men in hoc ſecundo caſu, quando venditio eſt
facta ad menſuram, numerum, & ſimilia pro
certo pretio, affirmat non deberi ſecũdo Ga-
bellario, ſed primo exiſtenti tempore celebra-
ti contractus, quia purè dicitur facta vendi-
tio, vt in *d. cap. 5. num. 29.*

Et huc pertinet *tex. in d. l. hæc venditio, §. fin.*
ff. de contrahend. empt. vbi venditio facta pro eo
28 pretio, quanti tu emiſti, vel quantum pretij in
arca habeo, dicitur perfecta, non obſtante,
quod quantitas pretij ſit incerta, nam talis in-
certitudo non habet tractum ſucceſſiuum in
futurum: ſed ſtatim venit certificanda ex nu-
meratione pretij in arca exiſtentis, & ex lectu-
ra inſtrumenti emptionis factæ per vendito-
rem, quod vtrumque certum eſt de præſenti,
ſufficit enim, quòd pretium ſit certum per re-
lationem ad aliud, vt in proprijs terminis do-
cet *Cald. de Pereyr. de empt. & vendit. cap. 18. n.*
221. poſt *Pinell. in rubr. de reſcind. vend. par. 2. c.*
3. num. 3. in fin. idem voluit *Gregor. ſyntagm. iur.*
vniuer. par. 3. lib. 25. cap. 13. in prin.

Tertium argumentum ſumptum ex verbis
Conſuetud. quatenus in ea diſponitur, quòd
emptor teneatur præcisè dare intrà annum,
29 tollitur ex vera ſtructura verborum *Conſuet.*
nàm illa verba: *Præcisè dare, prout appretiata*
fuerit, coniunctis verbis præcedentibus, ibi:
Infrà annum vnum numerandum à die ſcientiæ,
non inducunt præciſum actum tradendi in-
frà annum, quia non reſpiciunt tempus, nec
actum tradendi, ſed reſpiciunt illa verba im-
mediatè ſequentia, ibi: *Abſque alterius præſta-*
tione intereſſe, & hoc ad excludendum reme-
dium ſubſidiarium ſoluendi intereſſe, quod
regularitèr ſuccedit in obligationibus facti,
eo non adimpleto, vt in *l. ſtipulationes non diui-*
duntur in princip. & leg. cùm ſtipulatus ſim mihi à
Proculo, §. fin. ff. de verb. oblig. l. ſi quis ab aliquo,
§. fin. ff. de re iud. Nè igitur emptor ſoluendo
vicino intereſſe excuſaretur ab obligatione
tradendi rem emptam, fuit adiecta illa dictio,
præcisè, quæ excludit omne adimplementum
per æquipollens, *l. 1. §. fin. ff. vt legat. nom. cau.*
Iaſ. in l. omnes populi, num. 51. ff. de iuſt. & iur.

Nec releuat conſiderare moram in empto-
30 re, dùm ſubterfugijs dilatat expeditionem
cauſæ, nàm nunquam datur mora in vendito-
re, & per conſequens, neque in emptore con-
uento iure congrui, qui in hoc caſu ſuſtinet
vices venditoris, niſi facto depoſito pretij,
quod licet dependeat ex arbitrio tertij, in
noſtro caſu tamen interim, donec fiat appre-
tium, non dicitur in mora, imò nec poſt factũ
apprettium, cum poſſit ab eo appellare, & pe-
tere reuiſionem, donec reducatur ad arbitriũ
boni viri, vt latè in terminis *d. leg. fin. C. de con-*
trah. empt. explicat *Bimius conſ. 173. vol. 2. &*
Malnaſia conſ. 44.

Hinc *M. A. Bardus in Comment. ad Conſt. de*
iure prothom. editam per Sixtum V. Pontificẽ
Maximum, quæ ſimiliter ſtatuit, pretium eſſe
æſtimandum per Appretiatores in *§. 11. poſt*
num. 1. tradidit, quod retrahens ad finem cõ-
ſtituendi in mora partem aduerſam, debet de-
ponere aliquam ſummam conuenientem ſub
his verbis: *Pænà depono mille plus, minuſue ſecũ-*

dum

dùm æſtimationem deſuper faciendam; ſubdens, quòd poſt ſententiam ante apprętium factum poteſt deponi illa ſumma à primo emptore ſoluta cum eadem proteſtatione, & ità practicari in materia noſtræ *Conſuetud.* in indiuiduo atteſtatur *Steph. de Caieta in Apoſtilla incip. Vndè practicatur, fol. mihi* 337. vbi ait, quod requiritur pars cum pecunia, & pecunia deponatur infrà annum. Itidem & *Camill. Salern. in eadem Conſuetud. in Apoſtill. incip. Vltrà præfata, verſ. Sed iuxtà id, fol. mihi* 526.

Neque in hoc obſtabit aliquo modo authoritas *Afflict.* in eodem argumento in contrarium adducta. Nàm primũ aduerto, quòd ab initio *Afflict.* conſtituit regulam ſecundùm opinionem *Napodani*, quod ſcilicet attẽdatur
31 tempus ſententiæ, & pro eadem opinione citat *tex. in cap. 1. ſi de feud. vaſſ. interp. fuer. in vſib. feud.* vbi ad literam dicitur, pretium feudi euicti deberi vaſſallo à Domino ſecundùm tempus rei iudicatæ. Item in vltimis verbis citat *Pileum in ſuis quæſt.* abſque numero, qui ſolum *q. 79. verſ. Quartò propter præſentis*, affirmat indefinitè æſtimationem eſſe faciendam præſentis, non præteriti temporis, per *tex. in l. cùm certum, ff. de aur. & arg. leg. l. 2. §. Prætor, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. quoties, C. de adminiſtr. tu-*
32 *tor.* Limitat verò ipſe, data mora emptoris, ſed non explicat ſpeciem moræ, ex ſubſequẽtibus tamen patet, quòd ipſe intelligit, morã tunc dari in emptore, quando litigat abſque legitima cauſa; ſed data pro nunc vera hac *Afflict.* limitatione, quæ ex præcedẽtibus corruit, adhùc ſumus ſub regula; nàm emptor ſẽper habebit iuſtam cauſam litigandi, & ſubterfugijs expeditionem protelandi, donec vicinus retrahens fecerit depoſitum pretij, iuxtà practicam *M. A. Bardi in d. §. 11.* per regul. *l. Iulianus, §. offerri, ff. de act. empt.* Nàm retra-
33 hens debet realitèr pretium conſignare, nec ſufficit offerre verbalitèr ex *Boer. dec. 124. nu. 24. Azened. in l. 9. tit. 11. lib. 3. Recopil. num. 8.*

Et iura per *Afflict.* citata, non poſſunt caſui noſtro applicari; Nàm *tex. in l. vinum, ff. ſi cert. pet.* procedit in contractu mutui, vbi mutuans eſt certus creditor, & mutuatarius eſt certus debitor, & data mora in reſtitutione mutui certum eſt, quod moroſo debitori eſt imputanda ſtatim facta interpellatione, vel adueniente die conuenta, itàut in eius damnum habeatur ratio, etiam pretij quantiplurimi, prout latè materiam illam declarauit *Rot. Genuenſ. deciſ. 117. 144. & 211. Rebuff. in repet. d. l. vinum, Andr. Kol exerc. 10. cum ſeq. vſque ad 17. A. Monac. deciſ. Bonon. 11. Maran. conſ.* 65. Quod non eſt in caſu *Conſuetud.* noſtræ, vbi ex ſuperiùs fundatis contractus non eſt perfectus, donec fuerit factum apprętium, & ſic interim ceſſat omnis mora in retrahente.

Tex. autem in l. hac, ff. de cond. tritic. procedit in eo petitore, ad quem certum eſt, rem petitam ſpectare, & per conſequens dilata reſtitutione, cùm petitur, ſtatim detentor eſt in mora, & ſucceſſiuè ſibi moroſo debet eſſe nociua; non ſic in caſu noſtræ *Conſuet.* vbi certum eſt, rem petitam iure congrui non ſpectare ad retrahentem, donec fiat apprętium, & iuxtà apprętium ſequatur ſolutio pretij.

Tex. verò in l. quoties in diem, ff. de verb. oblig. quatenus ibi dicitur, ſpectandam eſſe æſtimationem tempore, quo vinum venditum peti poteſt, non loquitur de pretio, ſeù de æſtimatione vini, ex cuius certa conſtitutione perficitur contractus ab initio, ſed de pretio quãtiplurimi, quòd eſt conſtituendum ex mora venditoris non tradentis vinum venditum in tempore conuento; ſiquidem in huiuſmodi contractibus duplici reſpectu conſideratur pretium rei venditæ; vno ſcilicet prout eſt pretium conuentum, quod ſoluit emptor vẽditori pro re vendita ſibi in certo tempore tradenda; altero, prout eſt pretium quantiplurimi eiuſdem rei venditæ, quod eſt ſoluendum à venditore eidem emptori pro eadem re vẽdita, ſed non tradita in tempore promiſſo, & primum pretium reſpicit perfectionem contractus, & debet eſſe certum ab initio, aliàs contractus venditionis non tenet, vt in præcedentibus plenè probatum eſt, alterum verò pretium reſpicit perfectionem contractus, & debet eſſe certum ab initio, aliàs contractus venditionis non tenet, vt in præcedentibus plenè probatum eſt, alterum verò pretium quantiplurimi non reſpicit perfectionem cõtractus, ſed potiùs illius exequutionem, quia ex mora venditoris in tradendo rem venditam in tempore conuento oritur actio emptori ad pretium quantiplurimi, & hoc ſecũdum pretium regulatur à tẽpore petitionis, non autem primum, & de hoc ſecundo loquitur *tex. in d. l. quoties in diem*, ergò non benè applicatur caſui noſtræ *Conſuet.* in quo eſt agendum de primo pretio, quod reſpicit perfectionem contractus venditionis rei, non autem de pretio quantiplurimi deſcendente ex mora poſt contractum perfectum.

Prætereà in ſingulis prædictis iuribus ab *Afflict.* adductis, conſideratur ſolum pretium quantiplurimi, & non pretium quanto minoris, & ſic emptor ſemper eſt certus de lucro, nempè de eo, quod pluris valuit res empta, quàm fuerit vendita, & nunquam ſubit periculum pretij quanto minoris, vt ſcilicet ſi pluris valuerit tempore factæ traditionis, ipſe teneatur refundere venditori augmentum, quod ſuſceperit res vendita poſt emptionem factam, *l. 3. §. ſi quis palàm, verſ. Diui fratres in fin. ff. de iure fiſc. l. ſi voluntate in fin. C. de reſcind. vend.* quod non eſt in noſtro caſu, vbi emptor, à quo retrahitur res empta, ſuſcipit non minùs ſpem lucri reſpectu pluris, quo valuerit res empta, etiam poſt factam emptionem

quàm

quàm periculum damni reſpectu minoris
pretij, quo valere poterit tempore facti ap-
pretij.

Quartum argumentum eadem facilitate
labefactatur, ſi ponderentur adamuſſim ver-
34 ba *Conſuetud.* Siquidem illa dictio, *infrà an-
num*, tàm in principio, ibi: *infrà annum petenti*,
nullibi arctant emptorem ad tradendum, ſed
vicinum tantùm ad petendum, itàut ſi infra
annum non petierit, cadat à iure retractus, &
quòd hoc ſit verùm ruminemus illa prima
verba *Conſuetud.* quæ ex aduerſo ponderan-
tur, nàm per illa verba diſponitur, annum eſ-
ſe numerandum à die ſcientiæ habentis do-
mum fundum, vel terram collateralem, ergò
non poteſt reſpicere perſonam emptoris, quē
certum eſt habuiſſe ſcientiam emptionis à ſe
ipſo factæ, ſed perſonam vicini tantùm retra-
here volentis, cuius eſt incerta ſcientia, aliàs
vana, & fruſtratoria fuiſſet illa diſpoſitio. Quo
fit, vt ſi reſpiciunt perſonam vicini, prout ma-
gis expreſsè fuit repetitum in fine illius pe-
riodi, ibi: *infrà annum petenti prædictum*, rema-
net argumentum ſua propria mole conſum-
ptum, & labefactatum.

Quintum argumentum, per quod retor-
35 quetur authoritas *Napod.* in contrarium, cor-
ruit de per ſe, cùm ex eius contextu pateat
Napodan. ponderaſſe citationem factam de
iure congrui, non ad finem regulandi pretiū,
de quo ſatis apertè loquutus fuerat in primis
verbis illius *Gloſæ*, vt ſcilicet conſtituatur
pretium ex tempore præſenti, ſed ad finem
inducendi vitium litigioſi, nè ſcilicet vicinus
poſſit poſt citationem alienare rem emptam,
& ſic imponere ſeruitutem rei emptæ; nàm
ante citationem poſſet, vt expreſsè hoc aſſe-
rit, ibi: *Vel poſſet imponere ſeruitutem*. Conuin-
citur hoc ex illa clauſula immediatè ſequenti
ad id, quod dixerat de ſeruitute imponenda,
ibi, *quod intelligi*, quaſi dicat, id quod dixi, poſ-
ſe emptorem conſtituere ſeruitutem rei em-
ptæ, intellige ante citationem factam à vici-
36 no pro retractu. Relatiuum enim, *quis*, vel *qui*,
quæ, *quod*, reſtringit immediatè præcedentia,
non remota, *l. ea tamen adiectio, ff. de leg. 3. l. om-
nes populi qui, ff. de iuſt. & iur. l. cunctos populos
qui, C. de ſumma Trinit.* & ibidem DD. omnes
Napod. ipſe in Conſuet. Quartam autem, nu. 7.

Clariùs patet ex progreſſu verborum *Na-
pod. in ead. Gloſ.* ibi: *item hoc ideò*, vbi iterum
reuertitur ad declarationem pretij æſtimandi
non ex præterita emptione, ſed ex præſenti tē-
pore, quaſi dicat, id quod dixi poſt citatione,
eſt ad finem inducendi vitium litigioſi tantū,
non autem ad finem conſtituendi pretium,
quod etiam poſt citationem eſt conſtituen-
dum inſpecto præſenti tempore.

Sextum, & vltimum argumentum fundatū
in authoritate *Piſanell.* circà meliorationes
37 manu factas infrà annum, quæ ſunt augmen-
tum extrinſecum, deſtruitur ſtatim patefacta
fallacia ipſius, quandoquidem opinio *Piſanel.*
quatenus præſupponit meliorationes factas
poſt citationem de iure congrui ad inſtantiā
vicini, rectè procedit, ſed quatenus præſup-
ponit meliorationes factas ante citationem
etiam infrà annum, longè fallitur, conuinci-
tur namque authoritate *Napod. in eodem loco*,
dùm pro ratione dicti ſui, quod pretium rei
debeat conſtitui ex præſenti tempore, non ex
præterito, dicit, quòd res poſſet deteriorari ex
negligentia culturæ, vel meliorari ex diligen-
tia culturæ, vel alitèr, per *tex. in l. 3. §. Diui fra-
tres, ff. de iure fiſci*, qui eſt *tex.* punctualis ad
hoc, deindè ſubdit, quòd emptor poſſet ac-
quirere ſeruitutem rei, & ſic plus valeret; er-
gò non eſt verum, quod aſſerit *Piſanell.* non
eſſe habendam rationem de meliorationibus
manu factis infrà annum, niſi quatenus vici-
nus retrahens veriſimilitèr illas eſſet facturus;
nàm acquiſitio ſeruitutis eſt quædam melio-
ratio manu facta, & tamen de illius valore eſt
habenda ratio in æſtimatione pretij. Vltra
38 quòd in actu practico quotidiè ſeruamus, vt
vicinus antequam petat ius congrui infrà an-
num, cuius dilatione intendat vti, obtineat
inhibitionem à Iudice, nè interim emptor in-
nouet quicquam in re empta eo inconſulto.

Et ad argumentum illius argutiſſimi ado-
leſcentis ſumptum, ex *Gloſ. & Paul. de Caſtr. in
l. 3. C. de his, quæ vi, met. cauſ. fiunt*, reſponſio eſt
manifeſta, ſiquidem in terminis illius *tex.* li-
cet venditio per vim, vel metum facta non
ſit nulla, & re vera transfertur dominium, &
39 poſſeſſio in emptorem ſequuta traditione,
iuxtà *l. traditionib. C. de pact.* quia coacta volū-
tas voluntas eſt, hoc procedit de iure ciuili,
tamen de æquitate prætoria eodem inſtanti
reſtituitur vtile dominium venditori tradēn-
ti, propter quod res non videtur exiſſe de
patrimonio ſuo, *l. metum, §. licet, ff. eod.* licet re
vera exierit, & ratione illius vtilis dominij
habet vtilem reiuendicationem contra quem-
liber poſſeſſorem, quod antè *Paulum* ſolidiſſi-
mè aduertit *Azo. in ſumm. eiuſd. rubr. C. de his,
quæ vi met. cauſ. fiunt, num. 7.* dùm ait: *Quod li-
cet per traditionem ego vendens vi, & metu deſie-
rim eſſe Dominus, nàm coacta voluntas, voluntas
eſt, tamen de iure prætorio, quòd quantùm ad com-
modum fingit, rem in bonis meis permanſiſſe, poſ-
ſum vendicare, ac ſi Dominus, l. metum, §. licet, ff.
eod.* ſubdens: *Nec enim videtur eſſe excluſus, quē
Prætor pollicetur, ſe reſtituturum in integrum,
ſed nec videtur adeptus poſſeſſionem, qui ità eſt
adeptus, vt eam retinere non poſſit, ff. de in integr.
reſt. l. nemo.* Hinc fit, vt ſequuta ſententia de-
claratoria vis, & metus illati, idem venditor
recuperat plenum dominium, & realem poſ-
ſeſſionem, & ideò omni iure non tenetur re-
ſtituere, niſi pretium, quod recepit ex vendi-
40 tione vi, & metu facta, & hoc eſt, quòd ſenſit

T *Paul.*

Paul. ibidem in fin. verſ. In fine Gloſ. dùm ait, quòd hic contractus vi, & metu factus non eſt nullus ipſo iure, quaſi dicat, ſed eſt annullandus per ſententiam. Secùs eſt in caſu noſtræ *Conſuetud.* vbi retrahens nullum vnquam dominium habuit rei, quam petit iure congrui, & ſic cùm agit de recuperanda re, quæ aliàs non fuerit in ſuo patrimonio; ſed tantùm de acquirendo nunc dominium illius ex retractu, quem modo exercet, & ſic pretium non eſt metiendum ex illo primo cõtractu, in quo ipſe non interuenit, licet per eum ſit patefacta ſibi via exercendi retractum, ſed potiùs eſt metiendum ex hoc nouo contractu, qui in effectu reſultat inter emptorem, & retrahentẽ; vigore huius *Conſuet.* licet nullus ſtipulationis actus ad inducendum cõtractum emptionis, & venditionis inter hos intercedat: Quod indè conijcitur, dùm in terminis huius *Conſuet.* primus emptor, à quo retrahit rem em-
41 ptam, licet pro illo primo pretio, quod ipſe ſoluit primo venditori, non teneatur vllo modo de euictione, vt probat *Ferron. in Conſuet. Burdeg. tit. de retract. §. 3. verſ. Quid ſi res,* & ſecundùm *Tiraquell. de retract. conſang. ad fin. tit. num. 42.* tenetur de ſuo facto, & culpa tãtùm, quòd admiſit etiam *Bendel. de iure prothom. in animaduerſionibus ad rubr.* impreſſis poſt copioſos *Commen. Proſp. Rendel. ad Conſtit. Sancimus de iure prothom. num. 30.* Tamen ſecundùm hanc *Conſuetud.* nedùm tenetur de euictione à ſe, & ab habentibus cauſam à ſe pro illo primo pretio, ſed etiam de euictione generali pro toto illo pluri, ad quod aſcendit appretium poſteà factum in exequutione ſententiæ retractus, vt fuit iudicatum per S. C. Me referente in cauſa Ioſephi Seſſæ cum Ioan. Antonio de Philippo poſt deciſam cauſam principalem ſuper iure congrui, de qua ſuprà *deciſ. 3. Tex. verò in l. libello, §. ſi quis ſeruum, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.* iuncto *tex. in l. poſtliminium, §. ſi is, qui emerat, eod. tit.* habet, ni fallor claram reſponſionem. Nàm quatenus in *d. §. ſi quis ſeruum* diſponitur, quod redimens ſeruũ alienum ab hoſtibus protinus fit Dominus illius, dum in *tex.* dicitur, *protinus eſt redimentis,* hic *tex.* recipit declarationem à *tex. in d. §. ſi is, qui emerat*, vbi *Iuriſconſ.* præſupponit, quòd non dominium, ſed ius pignoris tantùm acquiſierit redimens, & ſic dùm alteri vendidit quantumuis maiori pretio, non potuit obligare verum dominium, niſi pro eo pretio, pro quo ipſe redemit, nec potuit transferre plus iuris in ſeruo ſibi pignorato ad beneficium emptoris, niſi pro ea quantitate, pro qua ipſum pignoratum habebat.

Et quatenus pertinaciter eſſet intelligẽdus *tex. in d. §. ſi quis ſeruum* de vero dominio, tamen hoc dominium in effectu reſoluitur in ius pignoris tantùm, prout ſpecificè declaratur in *d. §. ſi is, qui emerat*, quòd deſeruit pro *Gloſ. ad d. §. ſi quis ſeruum*, quod non eſt nouũ in iure, imò quotidie practicatum videmus
43 in contractu venditionis, in quo venditor verus Dominus reſeruat ſibi verum ſuum dominium ſuper re vendita, & tradita, donec ſibi fuerit integrè ſolutum pretium, & tamen hæc reſeruatio dominij reſoluitur in ſimplicem hypothecam ſpecialem in beneficium venditoris, itàue ſi ad ſui inſtantiam vendatur res maiori pretio, quàm quo fuit ab ipſo empta, ipſe non conſequetur maius pretium, habebit tamen prælationem aduerſus quoſuis alios creditores emptoris, etiam anteriores ex priuilegio illius ſpecialis hypothecæ, in quam reſoluitur reſeruatio dominij, vt fundauimus ſuprà in *deciſ. 7.* ità in hoc caſu ſi ſeruus hic redemptus fuerit venditus ad inſtantiam creditorum prioris Domini, & ſi ſint anteriores eo, qui redemit, tamen redimens præferetur omnibus pro pretio tantùm, pro quo redemit.

Nec doctrinæ *Caſſan. & Petri Gregorij* faciunt vllam vim in contrarium; nàm illi loquuntur in terminis ſuarum *Conſuetud.* quæ taxant pretium ſoluendum à retrahente, ſeruata forma contractus, non autem pretium appretiandum per Expertos, vt ex verbis relatiuis vtriuſque apparet, & ſic non poteſt intrare controuerſia maioris, vel minoris pretij, ſtante certitudine pretij ab initio.

Et iuxtà hos terminos procedit etiam no-
44 ſtra *Conſt. Sancimus de iure prothom.* quæ taxat pretium ſoluendum à retrahente, pro quo fuit venditum ſincerè, & abſque fraude. At ſecundùm terminos huius *Conſuet. Neap.* non attenditur pretium, pro quo fuit vendita res, quæ retrahitur, ſed pretium appretiandum præſenti tempore, & hanc differentiam inter *Conſt. Sancimus, & Conſuet. Si quis emit,* ſpecificè poſt *Præſ. de Franch. d. deciſ. 390. num. 3. & 4.* annotauit *Proſp. Rendel. Iureconſul.* non minus grauis, & acutus, quàm lepidus, & veritatis amator in ſuis ſolemnibus *Comment. ad d. Conſtitut. Sancimus, §. in primis, num. 12.* vbi hanc opinionem vti indubitatam ſectatur.

Exempla rerum iudicatarum in contrariũ adducta non ſunt attendenda; Nàm illa, quæ reducunt pretium ad tempus venditionis, ſunt penitùs extrà omnem ſaporem, dùm quæſtio eſt inter tempus petitionis, & tempus exequutionis ſententiæ, & ſic non intrat, nec poteſt intrare tempus venditionis. Illa verò, quæ admittunt tempus petitionis, ſeù litis cõteſtatæ, ſunt itidem inſulſa etiam attenta opinione Aduerſantium, quia ipſi admittunt ex cortice verborum *Conſuet.* emptorem habere annum ad tradendum rem emptam vicino numerandum à die petitionis, ergò interim durante anno emptor non eſt in mora tradẽdi, & propterea non poſſet attendi tempus infrà illum annum poſt petitionem, ſed poſt an-

num

num tantùm. Quò fit, vt maniſeſtè pateat, deciſiones illas non fuiſſe deguſtatas, prout deguſtari debebant.

Die igitur prædicta 2. Octobr. 1623. His omnibus longè, latèque diſcuſſis per maximã partem Votorum aliquibus paucis ſingularibus tamen diſſentientibus amplexa fuit ſecũda opinio, tanquam verior, & de frequentiori obſeruantia canonizata per celebrem illum
45 *Præſid. de Franch.* quem benè eruditum Iuriſconſ. appellat *Menoch. lib. 2. præſumpt. 50. num. 18. propè fin.* & eruditiſſimum *lib. 3. præſ. 10. num. 24. & præſumpt. 121. num. 6. in fin. & præſumpt. 139. num. 15.* & doctiſſimum prædicat *lib. 4. præſ. 83. num. 3. in fin. & præſumpt. 99. nu. 3. in fin.* & doctiſſimum, ac nunquam ſatis laudatum nuncupat *Reg. de Ponte conſ. 4. num. 44. vol. 2.* & Primarium in toto Regno Neap. inſinuat *Peregr. conſ. 11. nu. 5. lib. 1.* Ab illa namque iudicandi obſeruantia recedendum non eſt, *l. minimè, ff. de legib.* quia talis obſeruantia nedum eſt optima legum interpres, *l. ſi de interpretatione, ff. eod.* ſed etiam vim legis obtinet, *l. nàm Imperator, ff. eod.*

Præſertim quia eſt radicata in authoritate
46 originali *Napod.* in ipſamet *Conſuetud.* quæ in interpretandis Conſuetudinibus tanta eſt, vt in cauſis decidendis nefas ſit ab eo diſcedere, vt affirmant *Ant. de Alex. in addit. ad Conſuet. Si quis, vel ſi qua, ſub num. 152. Præſ. de Franch. deciſ. 46. num. 6. & deciſ. 92. num. 10. Molfeſ. ſuper Conſuet. par. 4. de ſucceſſ. ab inteſt. q. 37. num. 5.* & eam indubitantèr ſequuti ſunt *Rendell. in Conſtitut. Sancimus de iur. prothom. §. in primis, verſ. Iuſtum pretium, num. 12. Bendel. ibid. nu. 63. verſ. Secundùm morem,* & ità fuit publicatum decretum ſub his verbis.

Suborta difficultate in S.R.C. ob varias deciſiones antiquis, & nouiſſimis temporibus in eo factas circa pretium rei ſtabilis retractæ per vicinum iure congrui, virtute *Conſuetudinis Neap.* An ſcilicet ſit æſtimandum, & liquidandum, prout tunc valebat tempore venditionis, aut petitionis, ſeù litis conteſtatæ, vel prout nunc valet tempore exequutionis ſententiæ, & apprctij ipſius rei.

Die 2. menſis Octobr. 1623. Neap.

Congregato dicto S.C. ordine Spectab. Io: Bapt. Valenauelæ Velazquez Regentis Regiã Cancellariam, & Officium Præſidentis Ipſius S. C. & Viceprothonotarij pro decidenda dicta difficultate, interuenientibus eodem præfato Spectabili Regente, & Regijs Conſiliarijs numero 17.

Per S.C. declaratum eſt, pretium rei ſtabilis retractæ per vicinum ab illius emptore, virtute *Conſuet. Neap.* æſtimandum, & liquidandum, prout valuerit tempore facti apprctij pro exequutione ſententiæ latæ contra emptorem condemnatum ad relaxandum rem emptam iure congrui, non autem prout valebat tempore venditioois, & petitionis, aut litis conteſtatæ in iudicio iuris congrui, hoc ſuum. Franciſcus Ant. de Mercatis Secr.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXIV.

PRetium rei venditæ retractæ iure congrui per vicinum, vigore *Conſuet. Neap.* eſſe æſtimandum, prout res tempore facti apprctij pro exequutione ſententiæ, valet, & non tempore petitionis, aut litis conteſtatæ, deciſum refert iunctis omnibus Conſiliarijs D. Author hic, *num. 17.* per modum legis, cuius meminit *Reg. Sanfel. deciſ. 108. lib. 1. Reg. de Marinis ad Reg. Reuert. deciſ. 436.*

Ad num. 6. vbi habetur, quod emptor tenetur retrahenti ad fructuum reſtitutionem à die litis conteſtatæ propter malam fidem. Adde *Rendell. de iure congrui, verb. Legitimis vſuris, num. 8. & ſeqq. Nepit. ad Conſuet. Catan. titul. 40. conſuet. 1. num. 59. Mut. ad Conſuet. Panorm. cap. 26. num. 71. Maſtrill. deciſ. 148. Molin. diſp. 371. de contract. num. 12. & ſeqq.* qui dicit, vel à die litis conteſtatæ, vel à die moræ. Verum retrahens debet ſoluere precium vnà cum vſuris.

Sed *Reg. Sanfelic. deciſ. 108. num. 33.* contrarium tenet, dicens in hoc caſu non attẽdi bonam, vel malam fidem, ſed exiſtentiam tituli, qui facit rem deductam in contractibus licitè retineri, & licet ex poſt facto poſſit reſcindi, ille titulus non cauſat moram culpoſam, donec enim titulus eſt in ſuo robore præſtat licitam cauſam retentionis, quia nec dominium, nec cauſa dominij ab eo diſcedit, & proindè quia non eſt in mora, non tenetur reſtituere fructus, niſi à tempore, quo fuerit reſciſſus ille titulus, ponit exemplum in emptore conuento remedio, *l. 2. C. de reſcind. vendit.* qui à tempore ſcientiæ tenetur ad fructus, ex *Franch. deciſ. 119. num. 9. & deciſ. 495. Anna conſ. 24.* & alia exempla.

Benè verum articulus iſte ceſſat de iure
Conſuet. Neap. cum ſecundùm eam æſtimantur
6 bona, prout valent tempore exequutionis ſẽtentiæ, vt diximus. Et vicinus illud pretium ſoluit ſine vſuris, & alijs expenſis, ex *Rendell. ibidem, num. 12.* docet *Molfeſ. ſuper Conſuetud. Neap. tit. de iure congrui, par. 12. q. 46. num. 8.*

Ad nu. 11. & 21. vbi habetur, venditionem collato pretio in arbitrium tertij, non dici puram, ſed perfici declarato pretio per tertium. Adde *Molfeſ. par. 19. tit. de contrah. emptione, qu. 5. num. 11.* verum condicione purificata, & facta declaratione cenſetur contracta venditio, vt ex tunc, non vt tunc, *l. neceſſario, §. quod ſi pendente, ff. de peric. & commodo rei vendit.* maximè ſi à principio fuerit res, tradita *De Medicis conſ. 37.*

Vbi obſerua, venditionem dici nullam, pretio declarando commiſſo in voluntatem

Google

11 cmentis, *tex. eſt in l. ſi merces in princ. ff. locati,*
Mantica de tacit. lib. 1. tit. 12. Pinell. de reſcind.
vendit. par. 2. num. 20. in rubr. Gratian. diſcept. fo-
renſ. cap. 500. lib. 5. vel tertij incerti. *Angel. ſup.*
inſtit. § pretium, & Gloſ. ibidem, verb. Nomina-
tus de empt. & vendit.

Sed cum venditionis pretium eſt declaran-
dum per duos, tunc venditio dicitur perfe-
cta, *tex. eſt in d. l. ſi merces, & l. fin. C. de contrah.*
emptione, prout ſic deciſum fuiſſe, refert *Fon-*
tanell. de pactis nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 13. nu. 55.
Et declaratione facta, ſtatim poteſt cogi ven-
ditor ad rem tradendam, etiam manu mili-
tari, *Mareſcot. lib. 2. var. cap. 70. num. 10.* Et
quamuis illi duo electi diſſentiant, & ſucceſſi-
uè ex diſpoſitione *tex. in d. l. fin. C. de contrahen.*
empt. venditio eſſet nulla, poterunt nihilomi-
nus illi duo cogi ad eligendum tertium, *Rot.*
Rom. apud Manticam de tacitis, lib. 4. tit. 19. num.
42. idem *deciſ. 235.* Alia ad materiam vide
apud *Manticam d. lib. 4. tit. 19. num. 33.*

Ad nu. 15. & 18. vbi habetur retrahentem
à petito retractu in quacumque parte iudicij
poſſe recedere. Adde *Ricc. collect. 6. Tepat. lib.*
2. recept. ſent. tit. de iure congrui, col. 2. & alios
quos citat *Giurb. deciſ. 51. num. 1.*

Vbi obſerua, emptorem, & venditorem
poſſe pœnitere, & à cõtractu diſcedere ad ſol-
15 uendum ius congrui, dummodò vicinus eos
non præuenerit petendo ius congrui in iudi-
cio, ſi res vendita nondum fuerit tradita. Sed
non leuis contentio eſt poſt traditionem rei,
nàm *Anton. Caput. in Conſtitut. Sancimus,* poſt
alios, quos malè citat, dum pro ſe non faciũt,
dicit poſſe pœnitere, *Rendell. verò in tract. de*
iure congrui in verb. In venditione coniuncti, num.
15. & ſeqq. poſt *Boer. & Marant.* affirmatiuam
tenet opinionem, quam ſequutus eſt *Molfeſ.*
ſuper Conſuet. Neap. lib. 3. tit. de iure congrui, qu.
41. num. 6. & ſeqq. Qui rationem affert, quia
antequam vicinus in iudicio compareat, etiã
dominio rei emptæ tranſlato in emptorem,
poteſt emptor rem illam alteri donare, vt di-
xit idem *Author q. 28. & nos in addit. ad deciſ. 3.*
Igitur eo magis reſoluere eundem contractũ
ex voluntate vtriuſque contrahentis. Addidit
quia interim erat in poteſtate vicini, vti iure
congrui, nàm eſt clarum, vt ius retractus ſtet
in ſuſpenſo durante tempore ad retrahẽdum.
Igitur ante eius acceptationem licita eſt re-
uocatio ad exemplum donationis, quæ reuo-
cari poteſt ante acceptationem, iuxtà dicta
per eundem *Molfeſ. par. 4. tit. de renuntiat. qu. 1.*
circà fin. & nos latius infrà.

Ad num. 25. vbi habetur, quod contractus
emptionis, & venditionis, antequam fiat men-
ſuratio, & traditio eſt imperfectus, quoad pe-
riculum cum illud ſpectet ad venditorem. Se-
cùs verò quoad indiſſolubilitatem contra-
ctus cum ille non poſſit reſolui per pœniten-
tiam vnius tantum ex contrahentibus. Adde
Alex. Trentacinque lib. 3. var. tit. de empt. & ven-
dit. reſol. 5. num. 2. Mocca in Sylua caſuum forenſ.
cap. 62. Amat. conſ. 48. Nouar. deciſ. 148. Et ideo
25 indiſſolubilis eſt contractus, vt pro pretio cõ-
uento pro re vendita, licet menſuratio, adhuc
non ſit facta, inſtrumentum pretium liquida-
ri poteſt, nec emptor liquidationem impedi-
re poteſt ſub prætextu menſurationis facien-
dæ, prout deciſum refert *Praſ. de Franch. deciſ.*
291. quod confirmat *D. Author in rubr. de inſtr.*
liquid. num. 24. Thor. in Comp. deciſ. verb. Em-
ptor rei, lib. 1. Molfeſ. par. 19. q. 4. num. 18. Quod
totum procedit quando in venditione adeſt
certum pretium, & venditor adimpleuerit ex
parte ſua in tradendo rem venditam, licet
adhùc penderet menſuratio. Secus vbi incer-
tum eſt pretium, veluti ſi quis vendidit ali-
quam terram ad rationem decem pro quoli-
bet iugero, nàm tunc venditio eſt conditiona-
lis, non pura, *Alex. conſ. 33. lib. 6.* ad materiam
eſt *Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ. 64.*

Ad num. 28. obſerua, valere contractum
venditionis mercium quanti illę valuerint ta-
28 li menſe, & quid ſi fuerit conuentum quanti
valuerint à menſe Martij, v. g. ad menſem Au-
guſti ad electionem venditoris, & fuiſſe deci-
ſum attendendum valorem mediocrem illius
temporis, refert *Conſ. Hodierna contron. 46.*

Ad num. 33. vbi habetur, quod retrahens
aliquid iure congrui, debet pretium realiter
conſignare, nec ſufficit offerre. Adde *Vinian.*
Ciroc. diſp. 71. vbi plures refert, & id procede-
re, maximè ait ſi ex aduerſo pretium petere-
tur, *Iaſ. in l. vniuerſa, num. 2. & ſeq. C. de precib.*
Imp. offer. vel de eo exciperetur, *Bald. in l. 1. C.*
de his, quæ ſub modo, Cagnol. in l. ſi quis maior. nu.
195. verſ. Hinc eſt, C. de tranſact. Dec. conſ. 298.
num. 1. Sed ſi aduerſarius non exciperet ſat eſ-
ſet oblatio, *Surd. conſ. 52. num. 82. Mangil. de*
euict. q. 135. num. 17. Guſman. eod. tract. q. 18.

Ad num. 41. vbi habetur, quod euictione
non obligatur relaxans rem iure congrui in
beneficium retrahentis, niſi à ſe, & habentibus
cauſam à ſe, & de iure Conſuetud. Neap. obli-
gatur generaliter de illo pluri, quod forte res
pluris appretiatur tempore exequutionis ſen-
tentiæ. Adde quoad primum *Caput. Afflict. ſu-*
per Conſtit. Sancimus de iure prothomiſ. § 2. vt in-
41 *frà triginta dies, num. 37. verſ. Sed bonum eſt hoc*
ſcire, vbi *Rumm. add. fol. mihi 130. Capyc. ad Con-*
ſuetud. primam, Napod. eodem in tit. lit. F. in apo-
ſtilla incip. Nota per tex. in l. qui hæres, ff. fam. erc.
& dictus Rumm. num. 6. ità pluries per S. C. de-
ciſum refert *Molfeſ.* poſt multos *dicto tit. de iu-*
re congrui, q. 49. num. 4. & Rumm. num. 7. dicit,
42 quod ſicut venditor non tenetur de euictio-
ne, ità nec etiam tenetur ad laudandum in
authorem propter litem motam à retrahere
volente, ex *Gloſ. in pragm. dubitationem, tit. de*
termino citandi auctorem, in lin. 70. inter Conſtitut.
Regni volumen impreſſa. Vide, quod contra-
ctum

tium tenet, *Reg. Galeota controu. 61. num. 28.*

Vbi obſerua, quod ſicuti ipſe emptor non tenetur de euictione, ità etiam nō poteſt agere pro euictione contra venditorem, *Rumm. ad Afflict. loc. cit. fol. mihi* 186. *num.* 7.

Ad num. 43. obſerua vltra, quæ diximus *de-*
43 *ciſ.* 7. Quod quamuis venditor, qui ſibi cauit
de ſpeciali hypotheca rei venditæ, donec pretium ſolueretur in ipſa re vendita alijs creditoribus præferatur, *Trentacinque var. reſol. lib. 3. de empt. & vendit. reſol.* 15. *Amat. reſol.* 3. *Fontanell. de pactis nuptial. clauſ.* 7. *gloſ.* 2. *par.* 9. *& par.* 8. *à num.* 72. *Caſtill. tom.* 3. *contr. cap.* 5. *à nu.* 15. *Gait. de cred. cap.* 4. *quæſit.* 7. *à num.* 439. *& quæſit.* 11. *num.* 1050. *Valenz. conſ.* 56. *à num.* 32. *tom.* 1. *Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 24. *num.* 26. *Præſ. Merlin contr.* 26. *lib.* 1. *Acoſta de priuil. credit. ampliat.* 4. *& ampl.* 3. *à num.* 50. Tamen hoc prælationis priuilegium limitant, quando minor emit, quia pactum pignoris, etiam in ipſa venditione appoſitum nullius eſt momenti, nec ex eo in re vendita prælario competit venditori, *Acoſta d. ampl.* 4. *à num.* 1. *Amat. d. reſol.* 3. *nu.* 47. *Olea de ceſſ. iur. tit.* 2. *q.* 2. *num.* 22. *&* 23.

Ad quam *deciſ.* principalem obſerua. Facta venditione ſubhaſta (in qua etiam competit
47 ius congrui, teſte *Præſ. de Franch. deciſ.* 277.
482. *& deciſ.* 588.) Retrahentem debere ſoluere non pretium appretiandum tempore exequutionis ſententiæ, ſed pretium quod ab alijs offertur, vt decitum fuiſſe in cauſa Ill. Principis Aricię cum Medico Ioſepho Donzelli in S. C. in Banca . . . . retulit mihi dulciſſimus Pręceptor meus, Marcellus de Graſſis Dominus meus colendiſſimus de me optimè meritus, Aduocatus olim omnium conſenſu primi ordinis, doctrina, & facundia perceiebris, poſtmodùm R. C. Præſes meritiſſimus, qui ad maiora propter eius præclaram doctrinam, niſi morte præuentus, fuiſſet eleuatus, quamuis *Præſ. de Franch. d. deciſ.* 588. *num.* 10. contrarium, & ſic debere ſoluere pretium appretiandum, tempore ſententiæ videtur firmare, quamuis latis tranſeunter.

Obſerua ſecundò, extrà hanc Ciuitatem,
48 ſed in Regno debere ſolui pretium, quod vē-
ditor inuenit ab alijs ſine fraude, & colluſione, vt probat *Afflict. ſuper d. Conſtit. Sancimus,* §. 2. *num.* 17. *& ſeqq.* vbi *Rumm. Rendell. in verb. Iuſtum pretium, fol.* 136. *& ſeqq. & in verb. Legitimis vſuris, fol.* 169. *Reg. de Marinis lib.* 3. *alleg.* 82. *Reg. Sanfel. deciſ.* 102. *Molfeſ. vbi ſup. de iure congrui, q.* 45. *num.* 18. qui dicit pretium conuentum probari ex contractu, & alio non apparente, ſtari iuramento emptoris, & venditoris, & ſi emptor contradicat ſatis eſt iuramentum venditoris, ex *Caſſan. ad Conſuetud. Burg. rubr.* 10. *verb. On parl. & alijs.* Et dum ſcitur pretium debet illud depoſitari vna cum expenſis factis ex cauſa dictæ venditionis ſi expenſæ ſint liquidæ, *Caſſan. loc. cit. Giurba deciſ.* 77. *num.* 1. qui etiam docet, quod, pretio exiſtente incerto, ſatis eſt, quod nummus vnus depoſitetur cum oblatione ſoluendi maius, & verum pretium, quo bona illa fuerunt empta, *Carpan. ad Stat. Mediolan. par.* 1. *cap.* 417. *n.* 543. *Cum. in cap. Rit.* 104. *num.* 4. Quod depoſitum debet fieri in termino aſſignato per ſtatutum, & ſi hoc non eſt in eo expreſſum, debet fieri depoſitum ante litis conteſtationem, *Cum. d. Rit.* 104. *num.* 12. *Carpan. loc. cit. nu.* 279. *&* 430. Et dum durat, adhùc terminus poteſt ſupplere pretium, imò poteſt Iudex mandare, vt admittatur ad retractum ſoluto integro pretio, *Giurb. d. deciſ.* 77. *num.* 3. *cum ſeqq. Molfeſ. vbi ſuprà, quæſt.* 45. *nu.* 10. *& ſeqq. Coſt. Sicul. conſ. vlt.*

Obſerua tertiò, poſſe exerceri retractum, ſeù ius congrui, etiam ſi per mille manus res
49 vendita tranſierit, primum tamen pretium
ſoluendum eſt venditori. Verùm vltimus emptor repetit ſuperfluum à ſuo authore. Verum ſi aliqua quantitas fuerit donata emptori vicinus illam ſoluit ipſi emptori, ſi ex animo facta fuerit donatio, *Molfeſ. vbi ſup. à num.* 2. vbi dicit hanc concluſionem non procedere in hac Ciuitate, vbi ex ſupradictis pretium eſt ſoluendum, prout res valet tempore ſententiæ exequutionis. Ad materiam, vide *Horat. Montan. controu. forenſ. cap.* 12.

Obſerua prætereà prælatione data agnato
50 cum venditur feudum hæreditarium, deberi
ab illo ſolui pretium, quod ab alijs inuenitur, abſque tamen fraude, etiam ſi ſit vltra iuſtum, vt fundat *Reg. Capyc. Latr. conſult.* 96. *num.* 18. *& ſeqq. vbi num.* 21. enumerat DD. pro hac concluſione. Ad materiam, vide *Theod. alleg.* 92. *Georg. alleg.* 3. quid in locatione, *Caſ. Afſl. controu.* 19. *&* 20. *in Appendic.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Accuſare quibus ſit in Regno permiſſum.*
An fœminæ poſſint accuſare, & debeant remittere ſtantibus maſculis. Obſ.

2 *Suorum proſequi iniuriam, vſque ad quem gradum de iure permittatur.*
Concluſio hæc explicatur. Obſ.
Eorum numero comprehenduntur etiam ſpurij, num. 13.

3 *Illegitimorum plures ſpecies remiſſiuè.*
Quæ illæ ſint remiſſiuè. Obſ.

4 *Spurij, & illegitimi, vbi lex ſecundùm ius naturæ diſponit, includuntur in diſpoſitione, & n.* 6.

5 *Spurius ſi ſit de aliquo conſortio, poteſt alterius conſortis iniuriam vindicare.*

7 *Baſtardi intelliguntur de Caſata.*
An poſſint inſignia domus portare de conſuetudine. Quid in legitimatis. An debeant ſepelliri in ſepultura familiæ. Obſ.

Poſ-

Digitized by Google

Poſſunt agere pro iniuria facta alicui de genere, num. 10.
8 *Filij patris, matriſque nomina ſunt ſignificatiua naturæ.*
Et hoc, filij, nomen in materia indifferenti, ſi profeatur à ſtatuto, an comprehendat ſpurios, n. 16.
9 *Sacerdotis filia poteſt accuſare de morte patris.*
10 *Naturalitas vbi attenditur, omnes, qui affectui noſtro ſubiecti ſunt, conſiderantur.*
12 *Naturales ad dolorem, & noſtram pertinent ignominiam.*
14 *Pax ſi promittatur pro ſe, & ſuis, comprehendit etiam ſpurios.*
15 *Compromittere ſi ex ſtatuto conſanguinei cogantur, etiam naturales tenentur ad compromiſſum. Concluſio expenditur.* Obſ.
17 *Filij quantumuis nefarij, & inceſtuoſi de iure Canonico ali à patre debent.*
Non tantum debentur illis alimenta, ſed ſumptus litis, & alia. Cum declarationibus. Obſ.
18 *Pater tenetur nedum filios ex damnato coitu alere, ſed eius vxorem, & filios.*
19 *Suorum è numero quando excipiantur Baſtardi.*
20 *Vulgò concepti ſuorum numero non comprehenduntur.*

ARGVMENTVM.

Naturalibus, & illegitimis an competat ius vindictæ, ſeù querelandi pro nece, ſeù iniuria in perſonam alicuius de genere.
Stantibus maſculis an fœminæ admittantur ad accuſandum. Et plura alia ad materiam.

DECISIO XXV.

Licet de iure communi accuſatio, vel denunciatio in publicis iudicijs omnibus ſit permiſſa, *l. quamuis la 2. C. de adult.* certis tantùm perſonis exceptis notatis in *l. qui accuſare cum duabus ſeqq. ff. de accuſ.* quibus talis accuſa-
1 tio non permittitur, niſi quando ſuam, vel
ſuorum iniuriam proſequantur, vt in dictis
iuribus, & in *l. neganda, C. de his, qui accuſ. non*
poſſ. In Regno tamen noſtro per tres *Ritus ſcilicet 191. 192. & 195.* qui loquuntur ferè per
eadem formalia verba expreſsè eſt prouiſum,
vt nullus admittatur ad accuſandum, tanquã
vnus de populo, niſi ſuam, vel ſuorum iniuriã
proſequatur. Hinc *Proſp. Carauita ſuper dicto*
Rit. 191. num. 2. vacuit in declarando, quę genera, ſiuè ſpecies perſonarum veniant appellatione ſuorum, & poſt relatas opiniones di-
2 uerſas reſidet cum opinione *Marant. par. 6. in*
verb. Inquiſitio, num. 62. verſ. Sed hic cadit, vt
ſcilicet veniat omnes coniuncti vſque ad ſextum gradum, per *tex. in l. lex Cornelia, ff. de*
iniur. ſed referendo opiniones aliorum dixerat, quòd ab hoc numero ſuorum excipiuntur Baſtardi, ſeù ſpurij, ſecundùm *Alex. conſil. 60. num. 12. vol. 2.*

Vndè cum accidiſſet hæc quæſtio decidenda in S.C. in cauſa Ioſephi de Honofrio, Horatij de Angelo, & Caroli Monaci inquiſitorũ de homicidio appenſato in perſonam Petri Pagliuca, qui in Ciuitate Auerſæ communiter reputabatur filius baſtardus, ſeù ſpurius N. Pagliuca, & ſola N. Pagliuca eius Amita tanquam ſoror dicti ſui patris naturalis expoſuiſſet querelam de homicidio prædicto, eligendo tanquam vidua in forum Tribunal M.C.V. ob perhorreſcentiam potentiæ delinquentium, & non obſtante dicta fori electione M.C. remiſerat cauſam ad Curiam Ciuitatis Auerſæ, quaſi quòd prædictæ Amitæ naturali non competeret ius accuſandi de nece prædicti ſui Nepotis baſtardi, S.C. reaſſumpſit articulum diſputandum pro indaganda veritate. An ſcilicet appellatione ſuorum, qui admittuntur ad accuſandum per dictos ritus, veniant naturales, ſpurij, & alij illegitimi, ſiuè Baſtardi cuiuſuis generis; & poſt multam re-
3 uolutionem librorum in eam reſolutionem
deuentum eſt, non opus eſſe vagari per diuerſas ſpecies naturalium, & illegitimorum, quas diſtinxit ſatis diligentèr *Farin. q. 13. nu. 51. & ſeqq.* & quas introduxit ius ciuile, non autem ius naturale, ſecundùm quod omnes liberi, & legitimi naſcebantur.

Sed id tantùm introſpiciendum eſſe, an caſus verſetur in terminis iuris naturalis, vel potiùs in terminis iuris ciuilis, quia in primo caſu ſola naturalitas, & ipſum ius naturale conſiderari debet, ſecundo verò ſola ciuilis iuris diſpoſitio attendenda eſt.

Quò fit, vt ſi ageremus de iure ſuccedendi, quod dependet à proximitate conſanguinitatis, & graduum computatione introducta de iure ciuili, certum eſſet, quòd de naturalibus, quorum nulli ſunt gradus de iure ciuili, nulla eſſet habenda ratio, ſed dùm agitur de vindicanda nece defuncti, quæ reſpicit tantummodò affectionem perſonarum, in qua ſola naturalitas conſideratur etiam in animalibus irrationalibus, quæ, vt experientia docet, ſola natura mouet ad propulſandum iniuriam fœtibus eorum illatam, vtique hæc naturalis affectio attendenda erit, exploſa penitùs ſubtilitate iuris ciuilis.

Hæc ratio fuit neruosè conſiderata à *Bart.*
4 *in l. 1. num. 3. & ſeqq. ff. de accuſ.* vbi concludit,
etiam ſpurios, & nefarios eſſe admittendos ad
accuſandum, tanquam idoniores, quaſi propenſiores dolore ad hoc accedant, ſubdens *num. 4.* quòd leges loquentes de hac materia loquuntur vocabulo naturali, ſcilicet parentum, & libertorum, vt in *d. l. 1.* & cum lex vtitur vocabulo naturali, ſolùm ius naturale attenditur, ſecundùm quod omnes liberi, & legiti-

gitimi naſcebantur, §. *licet in auth. quib. mod. nat. effic. legit.* non autem ius ciuile, quod introduxit diſtinctionem naturalium, & legitimorum, & idem *Bart. in l. cùm ſcimus, num. 4. C. de*
5 *agric. & cenſ. lib. 11.* ait, quod vnus de conſortio aliquo, etiam ſi ſit ſpurius, poterit vindicare iniuriam ſui conſortis, attenta hac naturalitate, quam conſiderat *Iureconſult. in l. 1. 2. & 3. ff. de lib. cauſ.* ſequitur *Iacob. Rebuff. ibid.* per eadem verba, *Ripa in d. §. ſi quis cogatus lo 1. in fin. l. ex facto, ff. ad Trebell.*

Similitèr, & à *Bald.* qui *in l. lege Iulia 44. ff. de ritu nupt.* in lectura antiqua protulit notabilia verba, inquiens, quòd quando legis pro-
6 niſio reſpicit rationem naturalem, ideſt naturalitatem ipſam, tunc omnes complectitur etiam baſtardos, inferens propterea ad quæſtionem noſtram, quòd filius baſtardus benè poſſet vindicare mortem patris, tanquam proſequens ſuam, ſeù ſuorum iniuriam, quia in affectione iſta ſola naturalitas conſideratur, & in fine ait, fuit de facto quæſitum. An
7 baſtardi intelligerentur de Caſata, & fuit conſultum, quod non, ſed malè loquit ipſe, quia iſta verba ſapiunt naturalitatem.

Hanc eãdem opinionem latiùs pertractauit, & pluribus rationibus comprobauit idẽ *Bald. conſ. 441. vol. 3. per totum, num. 1.* & in ſecunda ratione conſiderat duo maximi põderis; vnum nempè, quòd modus generationis eſt idem in legitimo, & in ſpurio, vterq; enim eſt ex ſpermatibus, vt notat *Gloſ. in verb. Coniugatio in l. 1. §. hinc deſcendit, ff. de iuſt. & iur.* Alterum verò, quòd cum ſola natura ſanciebat, vnum nomen erat omnium filiorum, poſteà differentiæ nominum ex iniquitate complexuum introducta de iure ciuili aduenerũt, & ſic plures ſpecies filiorum eſſe cœperunt, tamen genus in qualibet ſpecie repræſentatur, & ſic euellet in ſpurijs, non tamen totaliter eradicatur, vt in §. 1. *in auth. quib. mod. nat. effic. legit. & in auth. quib. mod. natur. effic. ſui poſt princ.*

Nec minùs amplexa fuit ab *Angel. conſ. 366. verſ. Poſt hæc,* dum inquit, quòd hæc nomina,
8 filius, pater, & mater ſunt ſignificatiua naturæ, quæ naturalitas congruit etiam naturalibus, & ſpurijs; ideò in materia indifferenti, etiam odioſa, & pœnali, hoc nomine naturali abſolutè prolato, etiam ſpurij comprehendũtur, & idem *Angel. in l. 1. ff. de accuſ.* dixit, quòd
9 filia Sacerdotis accuſat de morte patris, quia in his attendimus ſolam naturalitatem.

Et ab hac opinione non videntur diſcedere, *Imol. & Alex. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, ff. ad Treb.* vbi longiſſima ſerie omnia ſimilia in hac ſpecie naturalium, & illegitimorum latè diſcurrunt, itàut vix colligi poſſit, quam opinionem ipſi amplectantur, imò *Alex. ibidẽ, num. 40.* refert aliam diſtinctionem *Bald. in l. neganda, C. de his, qui accuſ. non poſſ.* qui in Codice meo, nec verbum quidem profert in hac materia, & *num. 27.* viſus eſt ſimplicitèr pertranſire cum opinione ipſius *Bald. in d. l. lege Iulia, ff. de rit. nupt.*

Et *Gul. de Benedict. in cap. Raynutius in verb. Raynutius de Clera, num. 43. verſ. Et ſic Baſtardi etiam ſpurij* indefinitè opinatur, & expreſsè ſi-
10 ne ſcrupulo admittit, quòd Baſtardi etiam ſpurij poſſunt agere pro iniuria facta alicui de genere, & ſic etiam vltrà patrem, & fratrẽ. Subdens dictam rationem, quia ſcilicet hoc caſu ſola naturalitas, & naturæ motus conſideratur, non autem quæ iuris ciuilis ſunt.

Et ad hanc rationem demùm reſtrinxit ſe *Farin. d. q. 13. num. 73.* poſt relatas tot ſpecies illegitimorum.

Et hæc naturalitas reſpicit omnes, qui affe-
11 ctui noſtro ſubiecti ſunt, vt in *l. 1. §. 1. verſ. Per aliàs, ff. de iniur.* adeòut etiam naturales ad
12 dolorem, ignominiamque noſtram pertinent, vt fundat *Paleot. de noth. & ſpur. cap. 33. num. 3.* per *tex. in d. l. 1. in fin. & 2. & 3. ff. de lib. cauſ. & in l. adoptiuus, §. 1. de rit. nupt.* cum *l. 1. §. vſque adeò, ff. de iniur.* quem ſequitur *Io: Bapt. Lup. de illegit. comment. 1. §. 3. num. 85.*

Verum enimuero quod appellatione ſuo-
13 rum in vindicanda morte defuncti comprehendantur etiam naturales quantumuis ſpurij, & ex damnato coitu producti concludunt abſque aliqua dubitatione, *Petr. à Plaza in Epit. delict. cap. 41.* vbi poſt longè, latèque diſputatum articulum per omnes iuris difficultates, tandem *num. 28. verſ. Cui obiectioni* pacato, & ſedato animo reſidet in ea opinione, vt etiam ſpurius non poſſit repelli à proſequutione vindictæ ſuæ, vel ſuorum.

Anton. Gom var. reſol. lib. 3. poſt num. 66. verſ. Item quæro, an filius, idem affirmat.

Rim. iun. conſ. 442. num. 21. vol. 4. & num. 30. ſimiliter & *Guazzin. de pact. q. 13. num. 32. in fin.* qui quidem *Guazzin.* licet in eodem *tract. qu. 67.* affirmet, pacem, ſeù promiſſionem de nõ offendendo factam, ſeù præſtitam pro ſe, & fi-
14 lijs non comprehendere ſpurios, ſeù baſtardos, ſecũdùm communem opinionem, tamen eam limitat, quando pax, ſeù promiſſio non eſt facta ſimpliciter pro ſe, & filijs, ſed etiam pro ſuis, quia tunc appellatione ſuorum comprehenduntur omnes baſtardi; vt expreſsè tradiderunt *Hercul. de cantion. de non offend. cap. 32. propè fin. verſ. Verum tamen eſt. & Farin. qu. 107. num. 347.* ab eodem *Guazzino* citati.

Hæc eadem opinio corroboratur ex dicto *Anchar. conſ. 187.* qui per doctrinam *Bart. in d.*
15 *l. 2. de accuſ.* conſuluit, quod ſub ſtatuto cogẽre conſanguineos ad compromittẽdum comprehenduntur etiam naturales, attenta materia, quæ eſt, vt inter coniunctos ſanguine vitẽtur ſcandala, & ad pacem, ſeù concordiam reducantur, ſubdens illam rationem, quæ eſt cardo totius materiæ, quòd ſcilicet in materia pacis, & ſcandali ità participant naturales

tan-

cap. Regni Sicil. 56. *à num.* 34. *tom.* 1. *Decian. lib.* 3. *cap.* 5. *per tot.* quos laudat *Conſ. Petr. vbi ſup. ritu* 195. *num.* 1.

Ad num. 3. Vbi habetur illegitimorum plures eſſe ſpecies. Obſerua illas ſatis doctè enumerate *Schifordeger. ad Fab. tit. de natural. liber. qu.* 7. *Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.* 6. c. 1.

Ad num. 7. Vbi habetur, an Baſtardi dicantur de Caſata. Obſerua, quod naturales filij,
7 quamuis non dicantur de domo, & non poſſint inſignia domus portare, *Theſ. qq. forenſ. lib.* 2. *qu.* 44. *Franc. Marc. deciſ.* 814. *par.* 1. *Guid. Pap. deciſ.* 580. *Reg. Sanfel. deciſ.* 56. *nu.* 16. *Theſ. pater deciſ. vlt. num.* 33. *Afflict. de iure prothom. in princ. legis, num.* 33. vbi *Rum. add. & fol.* 146. *nu.* 13. *Bottilier. vbi ſup. theorem.* 7. *num.* 10. *& ſeqq.* De conſuetudine tamen contrarium ſeruatur, *Paſcal. de viribus patr. poteſt. par.* 3. *cap.* 2. *nu.* 26. *& par.* 4. *cap.* 2. *num.* 26. & ibi *Conſ. Prat. ad nu.* 10. *verſ. Indè fit.*

Quamuis in legitimatis ceſſet hæc quæſtio, nàm poſſunt arma portare, *Ricc. collect.* 4129. cum dicantur de cognatione, & agnatione, *Anna conſ.* 106. Imo quando ſunt legitimati ad honores, admittuntur etiam ad honores Sedilium, *Gizzius ad Reg. Capyc. Latr. dec.* 3.

Et ſi non ſunt legitimati, non debent ſepeliri in ſepoltura eorum familiæ, *Conſ. Pratus ad Paſcal. vbi ſup. par.* 2. *c.* 1. *verſ. An autem, fol.* 223.

Ad num. 15. Vbi habetur, quod vbi ex ſtatuto tenentur conſanguinei compromittere,
17 etiam naturales tenentur ad compromiſſum. Obſerua contrariũ verius eſſe, vt tenent *Grat. conſ.* 145. *nu.* 9. *cum ſeqq. vol.* 2. *Cauenſ. ſup. prag.* 1. *de arbitr. verſ. Coniunctos, Carauit. in addit. ad Afflict. deciſ.* 46. vbi *Vrſill. & Borrell. de compromiſſ.* §. 1. *gl.* 3. *nu.* 169. *& ſeqq.* Probat ratione, & authoritate, & ſic deciſum refert per S.C. *Reg. de Marin. lib.* 1. *reſol. iur. cap.* 322. *num.* 5. cuius meminit etiam *Thor. in* 3. *par. comp. deciſ. verb. Compromiſſum, & in ſupplemento, verb. Compromitti.*

Ad num. 17. Vbi habetur filios quantumuis nefarios, & ingeſtuoſos de iure Canonico de-
17 bere ali à patre. Obſerua illis deberi non tantùm alimenta, ſed etiam ſumptus litis pro illis recuperandis. *Guid. Papa deciſ.* 161. *Verall. deciſ.* 18. *&* 20. *par.* 1. Quod procedit abſque eo, quod paupertas filiorum probetur, nam eo ipſo, quod ſunt ſpurij præſumuntur pauperes, & ſic debet ex parte aduerſa contrariũ probari, *Cotta deciſ.* 124. *Burſatt. deciſ.* 758. *Rot. deciſ.* 499. *num.* 2. *par.* 1. *diuerſ.* Quod onus tranſit etiam ad hæredes patris, *Praſ. de Franch. deciſ.* 178. quidquid dicat *Capyc. deciſ.* 144.

Quæ concluſio limitatur, ſi filij aliundè alimenta haberent, quia tunc pater non tenetur alere, *Theſ. deciſ.* 211. *Gaill. obſer.* 88. Vel ſi filij haberent artem ex qua poſſent viuere, *Benin. deciſ.* 22. *Bonon.* Quamuis *Rot. Rom. deciſ.* 224. *n.* 5. *par.* 2. *in recent.* contrarium teneat. Et nihil vltra alimenta eis relinqui poteſt, *Mobed. deciſ.* 178. De omnibus ſupradictis concluſionibus eſt *Barboſ. ſup. cap. cum haberet, tit. de eo, qui duxit in matrimonium, &c.*

Obſerua 2. alimenta filio ſpurio deberi ſecundùm illius indigentiam, non natalitij claritatem, *Reg. Galeot. contron.* 37. *lib.* 2.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Interrogationis actus in liquidatione inſtrumenti, ſi creditor ob infirmitatem fuerit impeditus, an poſſit explicari per acceſſum Iudicis.*
Concluſio hæc latè explicatur. Obſ.

2 *Hæres in vſufructu, an poſſit inſtrumentum præſentare via Ritus.*
Concluſio hæc aſſertur affirmatiua, & impugnatur contrarij. Obſ.

3 *Adiectus ſolutionis ſi moriatur, non poteſt eius hæredi fieri ſolutio.*
Et qui verè dicatur adiectus ſolutionis, n. 6.
Concluſio explicatur. Obſ.

4 *Hæres an poſſit explere actum liquidationis incœptum à defuncto, abſque alia noua citatione, & num.* 9.
Concluſio explicatur. Obſ.

5 *Hæres in vſufructu, non dato alio cohærede in proprietate, dicitur hæres in totum.*
Concluſio hæc confirmatur, & limitatur. Obſ.
Aſſertur quæſtionis effectus. Obſ.

7 *Promiſſio ſi pluribus ſit facta, qualiter ij efficiantur rei ſtipulandi, ſiuè credendi.*

8 *Creditor, ſi ſibi ſtipulatus fuerit, nulla facta mentione de eius hæredibus, an eius hæres poſſit dictum inſtrumentum præſentare via Ritus.*

ARGVMENTVM.

Inſtrumento crediti celebrato à pluribus ſtipulantibus inſolidum de pecunia alterius, ad quem totum creditum ſpectabat. An hi, cum quibus fuit facta ſtipulatio, dicantur Correi ſtipulandi, itàut vnicuique ſit quæſita actio inſolidum, vel cenſeantur Adiecti ſimpliciter. Item præſentato inſtrumento prædicto, via Ritus 166. *per vnum ex prædictis ſtipulantibus, eoque defuncto ante explicatum actum interrogationis, an poſſit hic actus explicari conſequutiuè per eius hæredem abſque noua præſentatione inſtrumenti, & citatione.*

Hæres in vſufructu, an poſſit inſtrumentum ad formam Ritus M.C. liquidare. Multa de adiecto. Et alia plura ad materiam.

DECISIO XXVI.

IOannes Baptiſta Capycius Galeota per in-
ſtrumentum publicum conſtituit ſe debito-
rem Marchionis Lareni, modo verò Principis
Caſalis Maioris in ducat. 26944. pro pretio
Terræ Montis Leonis ſibi venditæ, quos pro-
miſit ſoluere Neap. tàm prædicto Marchioni
abſenti, ac eius hæredibus, & ſucceſſoribus,
quàm etiam Ioanni Vincentio Gargano præ-
ſenti, nulla facta mentione hæredum reſpectu
dicti Gargani, & in promiſſione, & ſtipulatio-
ne Notarij fuit adiecta clauſula, *inſolidum*,
reſpectu illorum, quibus erat promiſſa ſolu-
tio. Poſt multos annus ceſſante Ioann. Bapti-
ſta à ſolutione in ſuis terminis, fuit citatus
ſuper tenore inſtrumenti, ſeruata forma *Rit.*
166. ad inſtantiam dicti Marchionis, ac etiam
prædicti Ioann. Vincentij Gargani, & cum in
vltima Curia inſtante, & præſente dicto Ioan.
Vincentio Gargano comparuiſſet Ioann. Ba-
ptiſta cum ſcripturis, & ſupplicatione; & pro-
pterea iuxtà ſtylum fuiſſet reſeruata prouiſio
facienda, viſis ſcripturis extra Bancham, tan-
dem poſt multa fuit, facto verbo, vltimo loco
in S.C. prouiſum, quod procederetur ad in-
terrogationem, vigore inſtrumenti prædicti
præſentati per prædictum Ioann. Vincentium
Garganum, pro cuius decreti exequutione,
1 licet M.C. proceſſiſſet ad actum interrogatio-
nis cum eodem Ioann. Vincentio Gargano,
tunc exiſtente carcerato in M. C. V. facto ac-
ceſſu per Iudicem intus carceres ob impedi-
mentum infirmitatis illius; Tamen facto ite-
rum verbo in S. C. fuit vnanimiter dictum,
prædictum actum interrogationis fuiſſe nulli-
tèr explicatum intus carceres, ex quo debe-
bat creditor, ad cuius inſtantiam fit interro-
gatio, comparere perſonaliter de per ſe in
Tribunali Curiæ pro explicatione actus, & nõ
poterat Iudex accedere ad domum creditoris
quantumuis infirmi, aut alitèr impediri, licet
hoc fieri poſſit, quando debitor citatus eſſet
infirmus, vel alitèr impeditus, iuxtà *dec. Praſ.
de Franch. 676.*

Et propterea fuit per S.C. interpoſitum de-
cretum, quòd ſuſpenſo actu interrogationis
prædicto, ac omnibus ſubſequutis M.C. pro-
cedat ad actum interrogationis; interim antè
hãc vltimam relationem factam in Sacro Cõ-
ſilio deceſſerat Ioann. Vincentius Garganus
2 creditor in carceribus, relicta eius hærede
vſufructuaria, non dato alio cohærede in pro-
prietate in vita, licet cum onere reſtituendi
eius fratri poſt mortem totam hæreditatem,
quę comparuit in Tribunali M.C.V. perſona-
liter ad explicandum actum interrogationis;
Sed pro parte debitoris fuit oppoſitum, quòd
ad inſtantiam prædictæ, vti hæredis vſufru-
ctuariæ, non poterat procedi ad explicationẽ
3 illius actus ex triplici capite. Primo, quia re-
quirebatur hæres in proprietate, qui adhùc
non erat declaratus. Secundò, quia etiam ad
hæredis in proprietate inſtantiam non pote-
rat fieri interrogatio, ex quo Ioann. Vincen-
tius Garganus principalis defunctus erat
ſimpliciter in inſtrumentis adiectus ad reci-
piendum ſolutionem faciendam à debitore, &
adiecto mortuo non poteſt eius hæredi ſolui,
l. cùm quis, ff. de verb. oblig. & quod eſſet ſimpli-
citèr adiectus põderabatur, quia ſolutio erat
promiſſa ipſi tantùm, non autem eius hæredi-
bus, & ſucceſſoribus, quorum reſpectu ipſius
Gargani nulla erat facta mentiò, prout
erat facta reſpectu aliorum, quibus erat
facta promiſſio de ſoluendo. Tertio, quia
4 etiam ad inſtantiam hæredis principalis cre-
ditoris non poteſt fieri interrogatio, quan-
do inſtrumentum non fuit præſentatum
per hæredem, ſeruata forma *Rit.* 178. ſed per
principalem defunctum, quaſi quod vterque
actus, præſentationis ſcilicet inſtrumenti, &
interrogationis debeat neçeſſariò fieri per hę-
redem, aliàs ſi præſentatio ſit facta per defun-
ctum, non poſſit poſteà hæres facere per ſe ip-
ſum actum interrogationis, ſed requiratur
noua citatio, & præſentationis actus faciendi
ab hærede, ponderando ad hoc doctrinam
Caranit. in d. rit. 178. in principio, in illis verbis,
ibi: *Supple, & ſi compareat ipſe hæres tempore
liquidationis, & interrogationis.*

At per S. C. fuit iudicatum contrarium,
nempè debere procedi ad actum interroga-
tionis, vigore inſtrumenti præſentati per de-
functum ad inſtantiam eius hæredis, per *tex.
in d. Rit.* 178. qui eſt formalis pro hac praxi,
& ad contraria fuit particularitèr reſpon-
ſum; Nàm

Primum non obſtat, quia hæres inſtitutus
5 in vſufructu, non dato alio cohærede in pro-
prietate, dicitur hæres in totum, itàut poſſit
agere quæcumque facere poteſt hæres vni-
uerſalis, quemadmodum diſpoſitum eſt in hę-
rede inſtituto ex parte, non dato alio cohære-
de vniuerſali, *l. 1. §. ſi ex fundo, ff. de hæred. inſt.*
quia vſusfructus eſt pars rei, *l. 4. ff. de vſufruct.*
ità in puncto admiſerunt DD. omnes longa
ſerie coaceruati per *Menoch. præſumpt. 141. nu.
67. lib. 4.* poſt *Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 4.
tit. 5. art. 1. num. 13. Sim. de Petr de interp. vlt. vo-
lunt. lib. 3. interp. 1. dub. 2. ſolut. 1. num. 8. cum
ſeqq.* quos Ego ipſe ſequutus ſum *conſ. 46. nu.
7. & conſ. 47. num. 5.*

Secundum argumentum de adiecto fuit
ponderatum, continere æquiuocationem in
6 facto, & in iure, ſiquidem Garganus non po-
terat dici ſimplex adiectus, dùm promiſſio de
ſoluendo non erat facta per dictionem alter-
natiuam, *aut*, ſcilicet Marchioni, aut Io: Vin-
centio Gargano, ſed per dictionem coniun-
ctiuam, *et*, ſcilicet Marchioni, & Io: Vincentio,
adiectus autem tunc dicitur, quando per di-
ctio-

ctionem, *aut*, eſt facta ſibi promiſſio, ità optimè probat *tex. in ead. l. cùm quis*, ibi: *Sibi, aut Titio ſtipulatus eſt*, & in *l. ſi ſtipulatus ſim mihi, aut Titio, ff. de ſolut. Gloſ. in §. ſi quis alij, verſic. Planè, in verb. Scio, Inſt. de inut. ſtipul.* latè *Stracca in tract. de adiecto, par. 3. num. 88. in 1. limit. & in 1. p. num. 24. in fin. & num. 25. cum ſeqq.*

At quando pluribus ſimul ſtipulantibus eſt
7 facta promiſſio, tunc conſtituuntur plures rei ſtipulandi, ſiuè credendi, vt conſtat ex *l. 2. leg. reos, §. cum in tabulis, & l. fin. ff. de duob. reis in Auth. hoc ità, C. eod. & inſt. de duob. reis in princ.* Difficultas ſola eſt, an vnicuique acquiratur actio inſolidum, vel pro rata, vbi non eſt adiecta clauſula, *inſolidum*, quam difficultatem optimè reſoluit *Stracca ibid. 1. par. nu. 18. cum ſeqq.* ſed in caſu noſtro non intrat, quia in ſtipulatione adeſt clauſula, *inſolidum*, quæ omnem tollit difficultatem, & facit, vt vnicuique inſolidum actio quæratur, *l. 1. C. de duob. reis.*

Quò fit, vt ſi Garganus non erat ſimplex adiectus, ſed principalis creditor tanquam reus ſtipulandi, vtique actio ei quæſita poſt eius mortem tranſijt ad ſuam hæredem, ex illa iuris regula ſatis trita, quod omnia iura actiua, & paſſiua, quæ erant penès defunctum, tranſeunt ipſo iure in hæredem, excepta poſſeſſione, quæ facti eſt, *l. cùm hæredes in princip. ff. de acquir. poſſ. l. ex contractu, ff. de re iud. l. vnic. C. vt act. ab hæred. & contra hæred.* alia plura iura cumulat *Aſin. in prax. §. 31. ampl. 16.*

Nec obſtat, quòd reſpectu Gargani non ſit
8 facta mentio hæredum in inſtrumento, prout eſt facta reſpectu aliorum Correorum ſtipulandi, quia perſona hæredis eſt eadem perſona cum defuncto, *Auth. de iure iur. à mor. præſt. §. 1.* & repræſentat defunctum in omni iure creato, & formato in perſona defuncti, *Coccin. in deciſ. Rotæ* 181. & nominato Gargano cenſetur in inſtrumento nominatus eius hæres, ex regula *l. ſi pactum, ff. de probat.* vt tradit *Caranit. in d. rit. 178. num. 5.* latè *Menoch. præſ. 42. lib. 3. Ginrb. in Conſuet. Meſſan. cap. 6. gloſ. 9. num. 33. Rebuff. in Conſtit. Gall. tit. de lit. obl. art. 2. num. 3. & 14.* qui in ſpecie loquitur de exequutione inſtrumenti facienda ab hærede, & contra hæredem, etiam ſi non ſit in eo nominatus.

Tertium, & vltimum fuit reſolutum ex ea-
9 dem doctrina *Carauita* ibi allegata, ſed malè intellecta, nàm *Carauita* non dicit, quòd vterque actus præſentationis, ſcilicet inſtrumenti, & interrogationis debeat fieri per hæredē. Ità quod ſi præſentatio inſtrumenti fuerit facta à defuncto, reliquus actus interrogationis non poſſit fieri ab hærede, ſed ſolùm dicit, quòd ipſe hæres tenetur comparere tempore liquidationis, & tempore interrogationis, ſingulis ſingulis referendo; hoc eſt, vt hæres debeat perſonalitèr comparere in iudicio in explicatione actus, ſiuè ſit actus præſentationis inſtrumenti, ſiuè interrogationis, qui eſt explicandus, ſed quod primo actu explicato per defunctum, ſecundus, qui remanet explicandus, non poſſit fieri per hæredem, hoc nec ſomniauit quidem *Carauita*.

Sublatis igitur omnibus motiuis pro parte debitoris factis fuit interpoſitum decretū in fauorem creditoris, & eius hæredis, & vt in futurum innoteſceret poſteris, quod omnes articuli fuerunt diſcuſſi, & ſolemniter deciſi, fuerunt in decreto appoſita verba myſterioſa tenoris ſequentis.

Die 16. Ianuarij 1625.

In cauſa Ill. Principis Caſalis Maioris cum Io: Baptiſta Capycio Galeota.

Audita relatione Magnifici V. I. D. Didaci Mattæ Iudicis M. C. V. pro declaratione decreti interpoſiti per Sacrum Cōſilium ſub die 3. Decembris 1624. cum interuentu Magnifici Conſiliarij Rouiti adiuncti; viſoque inſtrumento, in quo interuenit in ſtipulatione Ioan. Vincentius Garganus cum alijs, quibus per dictionem coniunctiuam, & inſolidum fuit promiſſa ſolutio. Per Sacrum Conſilium remiſſa eſt cauſa eidem M. C. V. quę procedat ad actum interrogationis cum hærede dicti qu. Ioann. Vincentij Gargani. Hoc ſuum, &c. Franciſcus Antonius de Mercatis Secr.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXVI.

TRes quæſtiones diſputandas proponit hic D. Author. Prima eſt inſtrumento crediti celebrato à pluribus ſtipulantibus inſolidū de pecunia alterius abſentis, ad quem totum creditum ſpectabat, an hi, cum quibus fuit facta ſtipulatio dicantur correi ſtipulandi, itàut vnicuique ſit quęſita actio inſolidum, vel cenſeantur adiecti ſimpliciter. Et *num. 6.* dicit, quod, aut promiſſio fuit facta per dictionem alternatiuam, *aut*, ſcilicet Titio, *aut* Caio, & tunc eſt adiectus. Aut eſt facta promiſſio de ſoluendo per dictionem, *Et*, vel ſimilem dictionem coniunctiuam, & tunc eſt correus credendi, & ſic eſt ei quæſita actio. Verum quia in caſu, de quo hic, eſt clauſula inſolidum fuit habitus pro correo credendi. Sequitur *Conſ. Pratus lib. 1. pract. obſeru. 63. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 8. num. 6. Reg. de Marin. lib. 1. reſ. cap. 4.* vbi loquitur de adiecto in literis cambij, in quibus habebat intereſſe, & dicit poſſe illas præſentare, & ità practicari dicit *Reg. Sanfel. deciſ. 213. num. 13. lib. 2.* vbi deciſum refert, quod ſtante clauſula, inſolidum, ſcilicet *Titio, & Caio*, & cuilibet illorum inſolidum, tàm ipſe, quàm eius hæredes poſſunt inſtrumentum via Ritus M. C. præſentare, ſecùs ſi nō eſſet clauſula illa, nàm non poſſet quilibet ſine præſentia principalis, *num. 13. in fine, Montan. controu. 43. num. 13. Reg. Galeot. controu. 61. nu. 1.*

lib.1. Thor.par.2. comp. verb. Hæres adiecti, vbi inſerit *alleg. Lauarij* factas in hac cauſa, *Thor. in ſuppl.comp.deciſ.verb.Hæres adiecti,Conſiliar. Petr.ſuper rit.M.C.V.rit.166.num.129.* vbi dicit, quod quoties claré apparerent ambos eſſe correos credendi, quamuis eſſet facta ſtipulatio cum clauſula, *aut*, etiam remanerent correi. Nàm non eſſet facienda vis illi dictioni, ſed eſſet conſiderandus effectus, ex *Gratian.diſcept.forenſ.cap.657. num.13.* In dubio tamen, ait, procedere concluſionem à D. Authore allatam,ad materiam eſt *Virgil.de legit. perſona, cap.13. Aretin.de ſolut.q.49.*

Secunda eſt. Si præſentato inſtrumento via Ritus M.C.per vnum ex prædictis ſtipulantibus,eoque defuncto ante explicatum actum interrogationis, an poſſit hic actus explicari conſequutiué per eius hæredem, abſque noua præſentatione inſtrumenti,& citatione, & *nu. 4.& 9.* dicit, quod dictus actus poteſt per hæredem explicari abſque noua præſentatione, & citatione. Vbi obſerua, quod ſi explicato in ſecunda cura interrogationis actu, moritur debitor, quamuis pendente prouiſione ſuper ſcripturis,& ſupplicatione per ipſum præſentata,non erit propterea liquidatio extincta, ſed procedendum erit cum hærede debitoris ad ea,quæ in cauſa liquidationis incumbunt; prout laté docet *P. Afflict.controu.iur.cap.19.*

Tertia eſt. An hæres in vſufructu inſtitutus, & poſt eius morté grauatus reſtituere hæreditatem alteri, ſit in totum hæres, vel tantum in vſufructu,& ille alter in proprietate. Et *nu. 5.* cócludit eſſe in totum hæredem ex multis, quibus adde *Bellon.de iure accreſc. tom.1.cap.7. q.7.num.1.& ſeqq.& tom.2.cap.7.q.16.nu.292. Conſ. Rocc.reſp.62.lib.1. Reg. Marcian. lib.2.diſput.forenſ.cap.99.lib.2.Phylip.Cammarat.Sirul. reſp.deciſ.50.art.2. Vrceol.conſult.38.nu.6. Andreol.controu.121.num.1.& ſeqq.Salgad.in labyrint.creditor.par.1.cap.2.§.vnic.num.13.& ſeqq. Seſſ.deciſ. Aragon.362.num.8.& ſeqq.Fuſar.conſil.195.num.7.& ſeqq.& conſ. 197. num.21. & ſeqq.& conſ.200.num.53.& ſeq. Reg.Capyc.Latr.deciſ.102.nu.56.Sperell.deciſ.145. Caſtill.controu.17.lib.3.*

Et quamuis non deſint aliqui penès citatos *DD.* qui teneant contrarium, eorum concluſionem intelligunt. Primó,quando hæres vſufructuarius eſt minùs dilectus, quàm ſubſtitutus poſt mortem, *Bellon. vbi ſup. d.cap.7.qu. 16.num.335.336.& 360.& ſeqq. Mantica de coniect.lib.4.tit.5.art.7. num.7. verſ. Et hæc quidem, Laderch.conſ.57.nu.3.Menoch.de præſump. lib.4.præſumpt.141.ſub num.24.verſ.Secunda fuit opinio*, nàm ſecùs eſt quando inſtitutus eſt minùs dilectus, quam vſufructuarius, *Menoch.ibidem,num.27.& ſeqq.* Sed quando cum ſubſtituto magis dilecto eſt inſtitutus extraneus, tunc pro rata extranei integer deberetur vſusfructus vſufructuario, *Mareſcott. var. lib.1.cap.29.num.47.& ſeqq. Salgad. par.2.cap. 11.num.61. Conſ.Hodiern.ad Surd.deciſ.193. ex Marta,& Fachin.*

Secundò, quando pius locus fuit ſubſtitutus, *Reg.Capyc.Latr.conſult.112. nu.21.& ſeqq. & conſult.147.num.19.*

Tertio, quando vſusfructus fuit relictus titulo legati, *Ludou.Peguer.dec.208. Salgad.in labyrint.par.1.cap.2.§.vnic.num.14.& ſeqq.*

Quartò, quando vſufructuarius fuit relictus ſua vita durante cum dictione taxatiua, *tantùm, Reg.Capyc.Latr.d.conſult.112. num.19. & ſeq.& conſult.147.num.17.& 18.*

Ad num.1. poſt *Franch. deciſ.626.* vbi habetur,quod interrogationis actus in liquidatione inſtrumenti, ſi creditor ob infirmitatem fuerit impeditus, non poſſit explicari per acceſſum Iudicis, ſecús ſi debitor ſit infirmus.

1 Adde *Viſcont.concluſ.iur.verb.Creditor infirmus*, & hodié per *pragm.4.de liquid.inſtr.* eſt cautum debitores exiſtentes extra Ciuitatem citatos ſuper tenore inſtrumenti comparere poſſe per Procuratorem cum ſpeciali mandato ad allegandum exceptiones, quæ ſi fuerint ſubſiſtentes impedient, ſi leues condemnabuntur, ad cuius *pragm.* explicationem vide *Reg. Capyc. Latr.conſ.69.& Præſ. Merlin.controu.forenſ.lib. 1.cap.73.* vbi refert, mandatum requiſitum per *d.pragm.* debere continere ſpecialiſſimam expreſſionem cauſæ,& perſonę,de qua agitur, ſed reſpectu creditoris infirmi, accedente Regia diſpenſatione poteſt præſentare, ſi Iudex illùc cum Actuario eat, vt deciſum teſtatur ſuo tempore *De Leonard. cap. 13. num. 46. ſuæ praxis*; & ſequitur *Galder. in praxi liquid. rubr. perſonalitèr in Curia comparens,num.20.* Quę diſpenſatio debet continere expreſsé ritus derogationem, *Thor.in ſuppl.comp.deciſ.verb.Liquidari an poſſit.* Quamuis *Conſ. Rocc. reſp. 42. num.13.lib.2.* teneat, dictam licentiam non poſſe per Proregem creditori compartiri, *Cōſil.Petr.ſuper rit.M.C.166.num.149.*

Ad num. 2. vbi habetur. An hæres in vſufructu poſſit inſtrumentum via ritus liquida-
2 re. Obſerua reſolutionem huius articuli pendere à quæſtione propoſita ſuper tertio loco. Si ſcilicèt hæres in vſufructu inſtitutus,& poſt eius mortem grauatus reſtituere hęreditatem alteri, ſit in totum hæres, vel tantùm in vſufructu, & ille alter in proprietate. Nàm ſi vera eſt cóncluſio dicto tertio loco firmata,quod vſufructuarius ille eſt etiam hęres in proprietate,& quis negare poteſt,quin poſſit liquidare? Vndè miror *Conſ. Prat. qui in lib.pract.obſ. obſeru.24.* longo calamo contra D.Authorem diſputat hunc articulum, & indiſtinctè proceſſit, negans vſufructuarium poſſe liquidare,quod fundare intendit pluribus medijs. Et primò, quod vſufructuarius habetur loco legatarij,ex *tex.in l.quoties,C.de hæred.inſtit. Menoch.conſ.500.num.1.& 2.* Et legatarius liqui-

dare

Digitized by Google

dare non poteſt cum ſit improprijſſimè hęres, *l. id tempus* 14. §. *in re legata*, ibi: legatarius quodammodo quaſi hæres eſt, *Caranita ſuper rit.* 178. *num.* 9. & 10. ſequitur *Galter. in praxi crim. inſtrum.* 1. *par.* 2. *par. num.* 26. *fol. mihi* 93. *col.* 1. vbi citat *Cott. in memoral. verſ. Hæres gratuitus, ad finem*. Et in materia liquidationis nō attenditur aliud, niſi quod is, qui vult liquidare ſit hæres, vt patet ex *rit.* 178. & 286. Vndè cum ille, vt ſuprà diximus, non ſit verè hæres, ad ritum non liquidabit.

Secundò, reſpondendo adductis per D. Authorem hic, ex *tex. in l.* 1. §. *ſi ex fundo, ff. de hæred. inſtituendis*, in quo *tex.* dicit ipſe diuerſa habetur facti ſpecies à propoſita theſi. Nàm ibi *I. C. Vlpian.* dicit, ſi quis ex fundo ſolus hęres inſtitutus fuiſſet, non dato alio cohærede, an in vniuerſo defuncti patrimonio hæres eſſet, quaſi non fuiſſet adiectus fundus ille: Reſpondit affirmatiuè. Caſus verò propoſitus non agit in hærede ſolo inſtituto, abſque alio cohærede in re aliqua particulari, circà quem verſatur *Vlp. reſponſum*, ſed ſunt duo hęredes, vnus in proprietate, alter in vſufructu, vndè termini nō ſunt pares, & ſic ex *tex.* illo ad rem noſtram non benè inferri ait, & refert verba *Accurſ. ibi, verb. Inſtitutus.*

Sed ſalua pace tanti viri, cuius doctrinam admiratione dignam ſemper cenſui. Solutio ad *d. tex. in l.* 1. §. *ſi ex fundo*, non benè procedit, nàm in theſi propoſita hic per nos alius hæres proprietarius in vita non eſt datus, benè verum poſt mortem, & ſic ex illo *tex.* inducitur, quod quis non poteſt ad tempus mori pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, contrà *tex. in* §. *hæres. & purè, Inſtit. de hæred. inſtit.* quod ſequeretur ſi vſufructuarius ille eſſet tantum vſufructuarius, & nullus alius eſſet proprietarius, etiam in vita, niſi poſt mortem, vt ex *Gloſ. magiſtrali in cit. l. quoties in verb. Scriptorum in fine, C. de hæred. inſtit.* fundant *D. Marcian. d. diſp.* 99. *nu.* 2. & *alij citati ſuprà q.* 3.

Verùm Ego adduco ad probandam hanc concluſionem *tex.* à nemine ponderatum in *l. ſi ſolus, ff. de acquir. hæred.* vbi habetur, quod ſi quis eſt inſtitutus hæres in ſemiſſe, v. g. hæreditatis, & in alio ſemiſſe eſt ſubſtitutus Caius; inſtitutus ille erit hæres in totum. Et ſic in caſu noſtro, dum quis eſt inſtitutus in vſufructu, qui per partem aduerſam habetur pro inſtituto in re certa, & in proprietate eſt alter ſubſtitutus hæres, ille inſtitutus in vſufructu eſt hæres in totum.

Sed vt *Conſ. Prati* dictum ſaluemus, dicimus illa eſſe intelligenda, quando alius hæres vniuerſalis fuit datus in vita in proprietate, (cuius caſus re vera non eſt cum impugnet D. Author loquentem in caſu quo ſuprà) nàm tunc ille in vſufructu, & ſic in re certa inſtitutus loco legatarij habetur, vt dicit *Iuſtinianus in d. l. quoties, C. de hæredibus inſtit.* & notat *Gloſ. in l.* 1. §. *ſi ex fundo in verbo Solus*, vt dicit *Dom. Marcian. vbi ſuprà, num.* 1. *in fine, Thor. p.* 3. *compend. ſect.* 2. *verb. Liquidari an poſſit.*

Ad num. 3. adde *Virgil. de legitim. perſon. cap.* 27 *num.* 12.

Ad num. 4. vide quæ diximus hic in principio, *verſ. Secunda eſt.*

Ad num. 5. vide, quæ diximus *verſ. Tertia eſt.*

Vbi obſerua ex eadem facti veritate reſultare quæſtionem illam, ſi iudicium poteſt pro-
5 ſequi à creditoribus, vel alijs cum hærede vſufructuario, non audito hærede in proprietate. Nàm ſi proprietarius non eſt datus hæres, niſi poſt mortem, tūc cum vſufructuarius ſit in totum hæres, vt diximus, tunc cum eo poteſt iudicium agitari. Secùs in ſecundo caſu, vt benè conſiderat *Reg. Capyc. Latr. dec.* 102. *num.* 56. Alios effectus huius quæſtionis, vide apud *Bellon. de iure accreſc. cap.* 7. *qu.* 16. *nu.* 290. & *ſeq. D. Marcian. d. diſp.* 99.

Ad num. 6. Vbi habetur adiectum non poſſe præſentare inſtrumentum via ritus M.C.V.
6 Obſerua hunc articulum pendere à quæſtione propoſita à D. Authore hic *num.* 6. Quis verè ſit adiectus, & quis correus credendi. Nàm ſi adiectus eſt verè adiectus, certum eſt illum non poſſe liquidare, ſed tantùm ſolutionem recipere, *l. ſed etſi filio*, §. 1. *ff. de conſtit. pecun. l. cum qui ità* 56. §. *qui ſibi, aut filio, l. Iul.* §. *fin. ff. de verb. oblig. l. quod ſtipulatus* 10. *ff. de ſolut. D. Ioānes de Hinno de albaran. mercat.* §. 8. minùſque eius hæredibus licebit, *Surd. deciſ.* 229. *num.* 27. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 49. *num.* 9. *Ricc. collectan.* 3434. & *collect.* 2090. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 8. *num.* 6. *Virgil. de legitim. perſon. cap.* 27. *num.* 2. *Reg. Galeot. contr.* 51. *lib.* 1. *Andreol. contr.* 173.

Si verò nō eſt ſimpliciter adiectus, ſed correus credendi, vt eſt in caſu huius deciſionis, & tunc poſt liquidare, vt ſuprà, in principio, ex *Reg. Sanfel. deciſ.* 213. diximus.

Obſerua 2. Adiectum non poſſe agere, *Rota Genuenſ. deciſ.* 54. *num.* 4. *Cartar. deciſ.* 126. *nu.* 1. *De Amatis deciſ.* 80. *in princip. Gratian. diſcept. forenſ. lib.* 1. *cap.* 49. *num.* 8. *Scacc. de camb.* §. 2. *gl.* 6. *nu.* 39. & 40. *alijque apud Virgil. d. cap.* 27. *n.* 1. & 2. Poteſt tamen exigere *Magon. deciſ.* 34. intellige antè litem conteſtatam, & non poſt, *Franc. Marc. dec.* 467. *Magon. dec. Flor.* 106.

Quæ concluſio ampliatur, etiam ſi ſit adiectus in inſtrumento publico, *Galder. in prax. inſtr.* 1. *par.* 2. *p. rubr.* 11. *in fine.*

Neque poteſt nouare, aut acceptum ferre, vel aliàs creditorem gratuitò liberare, *Surdus dec.* 229. *n.* 27. *Gratian. diſcept. cap.* 401. *nu.* 47.

Quid tamen dicta concluſio in adiecto in rem ſuam, nàm ille poteſt agere, *Virg. ibid. n.* 7.

Limitatur 2. ſi ſit adiectus ex cauſa dotis, *Bart. in l. poſt dotem, ff. ſolut. matrim. Maranta in ſing. verb. Adiectus, Boer. deciſ.* 284. *num.* 18. *Nell. de dote* 6. *p. priuil.* 72. Quid ex cauſa pia, *Capibl. de Baron. pragm.* 5. *num.* 94. Alia ad materiam

Digitized by Google

teriam vide apud *Virgil. d.cap.27. per tot. Cenſal.deciſ.89.*

*Ad num.*8.adde *D.Marcian.diſp.*13. *lib.*1.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus non poteſt vti fori priuilegio contra æquè priuilegiatum*
Limitatur hæc concluſio. Obſ.
2 *Pupilli appellatione non venit impubes.*
3 *Maior 14. annis non dicitur perſona miſerabilis.*
4 *Praxis diù obſeruata in Tribunalibus habet vim legis.*
5 *Pupillorum priuilegia cenſentur conceſſa, etiam ijs omnibus, qui per adminiſtratores reguntur.*
6 *Pupillo æquiparatur adultus, qui habet Curatorẽ.*
7 *Adultus habens Curatorem, ſine eo non poteſt in iudicio intereſſe.*
8 *Vniuerſitas, & qualibet Reſpublica, cùm regatur per Adminiſtratores, dicitur pupilla.*
9 *Minor poteſt forum declinare, etiam poſt litem conteſtatam.*
Et in hoc fori priuilegio nõ ſeparatur à pupillo, viduis, & alijs perſonis miſerabilibus, nu. 10.
11 *Orphanus in iure quis dicatur.*
Leges partitarum ſunt deſumptæ ex corpore iuris Romani; quod non cenſentur corrigere, niſi contrarium expreſsè ſtatuant.
Plures afferuntur opiniones. Obſ.
13 *Maior annorum 14. minor verò 18. an reſtituatur aduerſus aſſenſum non regiſtratum in Reg. Cam.*Obſ.

ARGVMENTVM.

Minor annis 18. ſed maior annis 14. an gaudeat priuilegio electionis fori. Et alia ad materiam.

DECISIO XXVII.

NVnquam mihi innotuit, dùm in forenſi puluere verſatus ſum, quin eadem priuilegia, quæ competunt de iure pupillis, & ſic minoribus 14. annis competerent, etiam minoribus ſuprà quatuordecim; ſed infra 18. annos, & propterea ſemper in praxi obſeruatum vidi, vt priuilegium *l. vnica, C. quando Imper. inter pupill. & viduas* competeret indifferentèr, etiam minoribus prædictis infrà annos 18. & ſi paſſim expeditas fuiſſe prouiſiones à Regijs Tribunalibus ſuperioribus ad inferiora, nè procederent in cauſis horum minorum, quandò ad ipſorum inſtantiam fuit habitus recurſus ad Tribunalia ſuperiora per viam electionis, aut variationis fori, & ità Me referente fuit interpoſitum decretum per Sacrum Conſilium ſub die 16. Martij 1624. in cauſæ Lucretiæ, ſeù Luchinæ Criſcolæ, cum quibuſdam particularibus Ciuitatis Caſtri Maris de Stabia, quæ variando tãquam vidua à Curia dictæ Ciuitatis eligendo in forum S.C. obtinuerat prouiſiones in ſui beneficium, verùm dùm aduerſus has prouiſiones comparuiſſent aliqui particulares ex dictis Conuentis, qui erant minores annis 18. ſed maio-
1 res 14. & allegaſſent ſe eſſe paritèr priuilegiatos circa fori electionem, prout erat vidua, & proindè conquaſſatis priuilegijs articulus remanebat ſub diſpoſitione iuris communis; quod actor ſequatur forum rei, *Bart. in l. ſed & ſi milites, §.1. ff. de excuſ. tut. Afflict. in Conſt. Statuimus, vt Magnæ, q.2.* poſt *Andr. ibidem in verb. Miſerabilium, propè princ.* latè *Couar. pract. qu. c.* 7. *num.* 4. abſque aliqua reflexione circa diuerſitatem ætatis, & priuilegij fuit interpoſitum decretum, quòd reſpectu minorum cauſa remittatur ad dictam Curiam Caſtri Maris de Stabia: De hoc decreto conqueſta fuit dicta Lucretia per comparitionem apud acta, in qua in ſpecie deduxit, quòd priuilegium *d. l. vnic. C. quandò Imper. inter pupill.* nõ comprehendit minores ann. 18. ſed maiores ann. 14. & in hoc articulo eius Aduocati dicebant habere pro ſe, tàm diſpoſitionem iuris communis in *d. l. vnic.* quàm iuris municipalis huius Regni *Conſtit. Statuimus, vt Magnæ, & rit. M.C.* 230. & 231. in quibus hoc priuilegium datur
2 pupillis tantùm, & ſic minoribus 14. ann. viduis, cæteriſque miſerabilibus perſonis, & appellatione pupilli venit impubes tantùm, qui deſijt eſſe in poteſtate patris, non autem pubes, *l. pupillus* 239. *ff. de verb. ſignif.* ergò ſub verbo, pupilli, non poteſt comprehendi, qui eſt maior ann. 14. nequaquam comprehendi poteſt ſub verbo, miſerabilium perſonarum,
3 quia inter perſonas miſerabiles enumeratas ab *Innoc. in cap. ſignificantibus extr. de offic. deleg. & Azon. in ſumm. d. tit. C. quandò Imper.* nulla fit mentio de maioribus 14. ann. qui ſunt minores ann. 18. ergò remanet in diſpoſitione iuris communis, vt ſub eo priuilegio non cõprehendatur, & nè deficeret authoritas DD. in proprijs terminis afferebant *Horat. Viſc. ad Praſ. de Franch. deciſ.* 100. *nu.* 17. qui refert ità deciſum fuiſſe per M.C.V. ſubdentẽ, quòd de authoritate *Couar.* in contrarium adducta *pract. qq. cap.* 6. *nu.* 2. non erat curandum quippè, qui fundat ſuam opinionem in legibus Hiſpanis, quæ in hoc Regno nullam vim obtinent. Attamen re propenſiſſimè examinata, & articulo diligentèr diſcuſſo; iterum per Me facta relatione ſub die 18. Ianuarij 1625. fuit confirmatum illud primum decretum, non obſtãtibus aduerſus illud oppoſitis per comparitionem prædictam.

Fundamentum deciſionis principale fuit
4 illa inueterata obſeruantia omnium Tribunalium, de qua in principio huius deciſionis men-

mentionem feci,ex qua procùldubio reſultat
ſtylus ſic practicandi, qui habet vim legis,
*Afflict.deciſ.*253.*num.*4.*Cyn.in l.*2.*q.*4.*C.quæ ſit
long.conſuet.Io:Fab.& Aret.in* §. *ex non ſcripto,
Inſtit.de iur.nat.gent.& ciuil.* latè *Menoch.præſ.*
8.*lib.*2.

Qui quidem ſtylus habet pro ſe diſpoſitio-
nem iuris communis; nàm priuilegia con-
5 ceſſa pupillis ſunt adæquata omnibus alijs,
qui per Adminiſtratores reguntur, *Foller. in
pract.crim. in verb. Audiantur excuſatores, num.*
104.*Caldas de reſt.in integr.in verb. Cùm non ab-
ſimilis,num.*1.

Et magis in ſpecie *Iaſ.in l.de pupillo in prin-
cip.num.*3.poſt *Gloſ.ibidem, ff.de nou.oper.nunc.*
expreſsè vult,quòd ille *tex.* loquens de pupil-
lo, procedat etiam in adulto, ſubdens in *verſ.
Sed iſtis*,quod regulam habemus, quod adul-
6 tus habens Curatorem æquiparatur pupillo,
l.ſi Curatorem, vbi *Gloſ. & Bart. C.de in integr.
reſt.minor.* & ex hoc concludit, quod lex exci-
piens pupillum,intelligitur excipere adultum
habentem Curatorem: quod idem eſt,ac ſi di-
xiſſet, in legibus appellatione pupilli com-
prehendi etiam adultum.

Id quod ſolidiſſimè comprobatur ex do-
ctrina,& diſtinctione *Bart.in l.*1.§.*fuit quæſitũ,
num.*4.*ff. ad Trebell.* vbi quærit, an,& quando
adultus Curatorem habens æquiparetur pu-
pillo, & concludit, quod in his, quæ aguntur
per ipſos, aut cum ipſis, in quibus ſe extendit
officium Curatoris ſemper adultus æquipa-
ratur pupillo.

Vndè ſequitur, quod in iudicio, in quo
7 adultus non poteſt eſſe ſine Curatore, *l.cum
minores,C.ſi aduerſ.rem iud. l. neque tutores, & l.
non eo minùs, C. de procur.* ſiuè ſit actor, ſiuè
reus, ſemper minor, ſeù adultus æquiparatur
pupillo, ergò gaudebit eodem priuilegio cir-
8 ca electionem fori in iudicio, quo gaudet pu-
pillus.

Idipſum validiſſimè roboretur ex *tex. in l.
pen.C.de iur.Reipub. lib.*11. vbi Reſpublica, &
quælibet Vniuerſitas, vt declarat *Gloſ.* ibi, &
in *rubr.* illius *tit.* dicitur, pupilla, & ſic vtitur
omnibus priuilegijs, quibus vtuntur pupilli,
non ob aliam rationem, niſi quia Vniuerſitas
regitur per Adminiſtratores, & *Afflict.in dicta
Conſt.Statuimus,vt Magnæ,not.*7.*qu.*5.*verſic. Et
aduerte, num. mihi* 17. loquens de hoc priuile-
gio in indiuiduo, ponit quæſtionem ſimplici-
9 tèr in minore, & vidua, & dicit, quod cum
ſint perſonæ priuilegiatæ in declinando forũ,
poſſunt declinatoriam opponere, etiam poſt
litem conteſtatam.

*Couarr.pract.qq.cap.*6.*poſt nu.*2.aſſerit, quòd
praxis recepit, vt hoc priuilegium daretur
etiam minori 25.ann. vſquequo durat minor
ætas de iure communi.

Quem ſimplicitèr in hac materia ſequitur
*Azeued.lib.*4.*nouæ recop.tit.*3.*l.*9.*in verb. Que
con eſtos.*

Et ante vtrumque illud idem iñ ſpecie tra-
didit *Gregor.Lop. in l.*3.*in verb.Huerfano,tit.*3.
*par.*3.

Et appoſitiſſimè *Philipp. Paſcal.* Compater
meus dulciſſimus, olim Iudex M.C.V. in cri-
minalibus, poſteà verò Regius Conſiliarius
meritiſſimus in ſuo *tract. elegantiſſimo de virib.
patr.poteſt.par.*2.*cap.*2. *nu.*91. hanc opinionem
ex profeſsò tractat,& poſt relatum *Horat. Vi-
ſcont.*concludit,opinionem *Couar.* omni iure
10 ſubſtineri poſſe, ac multis rationibus com-
probat per totum *num.prædict.* cuius dicta, li-
cet impugnent quidam Neotherici, citati per
Viſcont.ibidem in nouiſſima impreſſione; de
eis non eſt curandum,cum careat omni pror-
ſus authoritate,& propria,& aliena.

Et ideò non mirum eſt, ſi *Iul.Cæſ. Gallupp.*
(nè recentiores negligamus) in nouiſſima
prax.S.C. per ipſum edita, *par.*2.*cap.*6. *num.*4.
tradit pro regula in ſpecie,quod minores,pu-
pilli, viduæ, & aliæ miſerabiles perſonæ gau-
dent priuilegio *d.l.vnic.C.quandò Imper. inter
pupill.*

Nec dicatur, vt dicebat iuuenis quidam
procax, quod de authoritate *Couar.* & aliorũ
interpretum Hiſpanorum non erat habenda
ratio, quia loquuntur ſecundum leges Hiſpa-
nas, quibus Tribunalia Regni huius non li-
gantur; nàm *Greg. Lop.Couar. Azeued.* & alij
id deſumpſerunt ex *d.l.*5.*tit.*3. *par.*3. quæ non
loquitur de pupillo, nec de minore, ſed vtitur
11 verbo,orphano,quod verbum *Gregor.*ibi in-
terpretatur de minore 14.ann.prout de iure
communi tradunt *DD. in rubr. & l.vnic. Cod.
quandò Imper. inter pupill. & vid.* ſed ſubdit,
quod in praxi ſeruatur, vt etiam ſi ſit maior
14.ann. & careat patre, gaudeat hoc priuile-
gio,& ſic diſpoſitio illius legis eſt eadem cum
diſpoſitione *l.vnic.* C.*quandò Imper.* ſed ex in-
terpretatione praxis fuit recepta opinio,quòd
procedat etiam in maiore 14.ann. Non eſt er-
gò verùm, quod praxis Hiſpanorũ ſit funda-
ta in legibus Hiſpanis diuerſis à iure cõmuni.

Quod eò fortiùs fatendum eſt, quia leges
12 partitarum, inter quas eſt prædicta lex, lo-
quens de orphano, non ſunt aliundè deſum-
ptæ, quàm ex legibus Romanis, & ex iure cõ-
muni Romanorum, vt expreſſim fatetur *Le-
giſlator in l.*2.*tit.*1.*par.* 1. & nunquam cenſen-
tur velle corrigere ius commune, niſi quando
id expreſſum in eis inuenitur: Imò debent ſup-
pleri,intelligi,& limitari, ſecundùm ius com-
mune,vt formalitèr tradit *Greg. in l.*10.*gl.*10.
*tit.*5.*par.*6.& iterum in *l.*9.*gloſ.*3. *tit.* 13.*ead.p.*
6.per illum *tex.*

Quò fit, vt dicta praxis Hiſpanorum po-
tiùs dici debeat interpretatiua iuris commu-
nis,quàm ſpecialis iuris inductiua in illis Re-
gnis, & proindè eadem interpretatio ſeruari
debet in omnibus locis, in quibus viget ius
commune.Act.eſt Borrell.

AD-

SVMMARIVM.

1 *Nummularij Bancum inſtituentes, quam cautionem præbere teneantur.*
Eorum fideiuſſiones pro bona Banci adminiſtratione qualiter ſint concipiendæ, num.12.

2 *Magiſter Actorum ob fideiuſſiones ab eo ſtipulatas de iure non conuenitur, niſi in ſubſidium.*
Exceptio, quæ ei competit, competit etiam eius fideiuſſoribus, num.3.

4 *Magiſtri Actorum declaratio, quod fideiuſſio ſit capta pro ſecuritate ſui officij, an ſit de ſtyli obſeruantia, & num.9.*

5 *Fideiuſſio qualiter ſit concipienda à Magiſtratibus, qui pro ſecuritate eorum officij ſtipulantur.*

6 *Conuentionalis ſtipulatio conſenſu contrahentium perficitur, & ab eo tantùm recipit formam.*

7 *Actuarius, nec quilibet Magiſtratus poteſt ſtipulationem in vnam formam conceptam ſua authoritate in aliam reformare.*

8 *Stipulatione peracta in iure, quod per illum actũ parti eſt quæſitum, ampliùs inferri præiudicium non poteſt.*

10 *Stipulatio in alteram mutari, vel diſſolui poteſt, niſi conſenſu eorumdemmet contrahentium.*

11 *Creditor non cogitur liberare fideiuſſorem ſibi obligatum, & alium eius loco recipere.*

ARGVMENTVM.

Fideiuſſiones præſtita per Bancherios pro bona adminiſtratione Banci, & ſecuritate ſuorum creditorũm, an poſſint reſtringi, vt cenſeatur præſtitæ pro cautela tantum Actorum Magiſtri illas ſtipulantis per ſimplicem declarationem poſteà factam ab eodem Actorum Magiſtro ſub hac forma videlicet. Cùm ſolita declaratione, quòd omnes fideiuſſores ſtipulati vltra ſummam duc. 150.m. intelligantur ſtipulati pro officij ſecuritate, & abundantiori cautela dicti Magiſtri Actorum, & non alitèr, nec alio modo, & ſit ad libitum, & electionem ipſius Magiſtri Actorum illos, quos voluerit dare pro dicta ſumma duc. 150.m. Et alia ad materiam.

DECISIO XXVIII.

FRanciſcus Biſſoli Mercator Florentinus in anno 1581. aperiens Bancum publicum in hac Ciuitate Neap. pro obſeruantia *Regiæ*
1 *Pragm.3.de Nummularijs* præſtitit fideiuſſores pro bona adminiſtratione dicti Banci, & pro indemnitate creditorum Banci, nedùm vſque ad ſummam duc.150.m. ſeruata forma dictæ *Pragm.* ſed ſatis vltrà, nempè vſque ad ſummam ducatorum 175.m. fideiubendo quilibet pro certa ſumma diuerſis diebus; & in vltima fideiuſſione Io: Baptiſta Criſpus, qui ſtipulatus fuit omnes dictas fideiuſſiones vti Actorum Magiſter R.C.S. appoſuit hãc clauſulam, videlicet. Cum ſolita declaratione, quod omnes fideiuſſores ſtipulati vltrà ſummam ducatorum 150.m. intelligantur ſtipulati pro officij ſecuritate, & abundantiori cautela dicti Magiſtri Actorum, & non alitèr, nec alio modo, & ſit ad libitum, & electionem ipſius Magiſtri Actorum illos, quos voluerit dare pro dicta ſumma duc.150.m.

Inter cæteros fideiuſſores primos in ordine ſtipulandi fuit Doctor Fabius Iordanus pro duc. 5. m. cum expreſſa obligatione ſoluendi de propria pecunia creditoribus Banci quãtitatem eis debitam pro rata ſibi competenti.

Anno vix completo deceſſit Biſſoli in adminiſtratione dicti Banci, & repertis creditoribus ſatis vltrà ſummam duc.150.m. fuerunt conuenti fideiuſſores certi annotati in quadã liſta exhibita per dictum Criſpum Actorum Magiſtrum, inter quos non erat deſcriptus dictus Fabius Iordanus; Quibus partim exactis, partim repertis non ſoluendo, fuit inſtatum per creditores procedi contra dictum Fabiũ, & eius hæredes vti principalem fideiuſſorem pro bona adminiſtratione, & reliquorum reſtitutione, non obſtante declaratione in contrarium facta per Criſpum Actorum Magiſtrum.

Ex aduerſo per hæredes Fabij conuentos replicabatur, fideiuſſionem præſtitam per Fabium fuiſſe pro ſecuritate, & cautela officij Actorum Magiſtri, ſtante declaratione facta ab eodem Magiſtro Actorum in vltimo actu per eum ſtipulato, quod omnes fideiuſſores capti vltra ſummam duc. 150.m. intelligerẽtur capti pro ſecuritate eius officij, & ſubſequuta exhibitione liſtæ nominum fideiuſſorũ pro dicta ſumma, non comprehenſo in eis dicto Fabio ex poteſtate ipſi Actorum Magi-
2 ſtro reſeruata dandi illos, quos voluerit pro dicta ſumma duc. 150.m. ac etiam fide ab eodem Actorum Magiſtro facta, quòd fideiuſſio dicti Fabij fuerat ab ipſo ſtipulata pro cautela ſui officij tantùm, vndè reſultabat, quòd Fabius non poſſet recta via conueniri vti fideiuſſor adminiſtrationis Banci, ſed in ſubſidium tantùm vti fideiuſſor pro ſecuritate officij Magiſtri Actorum, qui de iure non tenetur, niſi in ſubſidium, per *tex. in l.1.ff.de Magiſt. cõuen. & l.aduerſus, C.eod.tit. Praſ.de Franch.dec. 480.in fin. Aretin.conſ.29.in 3.dub. Purpur.in l. 1.num.43.C.de tranſact. Bouad. lib.3. polit.c.15. num.104.verſ.T à qui.*

Et ſic priùs erant diſcutiendi omnes fideiuſſores comprehẽſi in liſta exhibita à Criſpo pro ſumma ducat. 150. m. ac omnes effectus Banci, & poſteà erat recurrendum ad Fabium

Iordanum, & alios fideiuſſores vltrà dictam ſummam non comprehenſos in liſta.

Exceptio enim, quæ competit Actorum
3 Magiſtro, qui eſt principalis, competit etiam
eius fideiuſſoribus, *Gloſ. in l.1. Cod. de Magiſt.
conuen.* & eſt regula ordinaria *in l. omnes exce-
ptiones, ff. de except. l. defenſionis, C. eod. tit. leg. ex
perſona, ff. de fideiuſſ. l. ſi ſtipulatus, ff. eod.*

Et addebant, quòd non poterat controuerti declaratio taliter facta per Criſpum Actorum Magiſtrum, quia hoc procedebat de ſtylo Regiæ Cameræ, qui tanquam lex obſeruari debet, *cap. de literis extrà de conſtit. l. Labeo, ff. de ſtatu lib. Afflict. deciſ. 135. num. 3. Carauit. tit. 1. num. 23.* & poſt alios *Gratian. diſcept. for. lib. 1. cap. 191. num. 15.*

Compilato ſuper his proceſſu, fuit reaſſũptus articulus diſceptandus. An eſſet attendenda forma verborum, ſub quibus fuit ſtipulata dicta fideiuſſio, nempè pro indemnitate creditorum Banci, vel potius declaratio in contrarium facta per Actorum Magiſtrum per dies poſt actum ſtipulationis iàm perfectum, nempè quòd ſit ſtipulata pro indemnitate, & ſecuritate officij ipſius Actorum Magiſtri.

Pro cuius articuli deciſione fuit conſide-
5 ratum, quod in iure eſt data certa forma, ſub
qua Magiſtratus debent capere fideiuſſores
pro ſecuritate, & cautela eorum officij, vt ſci-
licet ſtipulentur ſe eo nomine, & ex cauſa fi-
deiuſſionum ſtipulatarum indemnes futuros,
& ſi quid præſtitiſſet, ab eis repetituros, ità eſt
tex. formalis in *l. 1. & ibidem gloſ. 1. C. de Ma-
giſt. conuen.*

Quæ quidem forma non apparebat ſerna-
ta in fideiuſſione præſtita per Fabium Iorda-
num, nec in alijs ſubſequentibus, quæ ſingulæ
ſub vnica forma, & tenore erant ſtipulatæ pro
indemnitate creditorum Banci, ergò hęc for-
6 ma erat attendenda, & ab ea non poterat re-
cedi, quia in conuentionalibus ſtipulationi-
bus contrahentes dant formam contractui, à
qua nec recedere, nec aliquid addere, aut de-
trahere licet, niſi de conſenſu eorumdem con-
trahentium, *l. in conuentionalibus 52.* vbi *Gloſ.
& Bart. ff. de verb. oblig.* & celebrato contractu
ſub certa forma, ea eſt ſeruanda, *Socc. ſen. conſ.
18. num. 1. lib. 1.* & verba contractus ſemper in-
ſpicienda ſunt ad cauſæ deciſionem, *l. fideiuſ-
ſores Magiſtratuum, §. 1. ff. de fideiuſſ. Ant. Gamm.
deciſ. Luſit. 41. num. 6.* & proindè omni iure po-
terant recta via conueniri hæredes Fabij ad
ſoluendum quantitatem contentam in fide-
iuſſione.

Nec erat habenda ratio de declaratione in
contrarium facta per Actorum Magiſtrum,
quia talis declaratio continet tranſubſtantia-
tionem de vna ad aliam formam fideiuſſio-
7 nis, quę nec ſimplici Actuario, nec cuiuis Ma-
giſtratui quantumuis ſupremo eſt de iure
permiſſa, quia ſemper in ſtipulationibus id
ſequimur, quod actum eſt, *l. ſemper 35. ff. de re-
gul. iur.* & eſt manifeſta cauillatio, ab euiden-
tèr veris per quaſuis mutationes factum ad
ea, quæ euidentèr falſa ſunt perducere, *ad l. ea
eſt natura 66. ff. de reg. iur.*

Præſertim poſt perfectum actum ſtipula-
tionis, per quem eſt quæſitum ius Parti, cui in-
8 uitæ, & ignoranti non poteſt præiudicari, iu-
xtà regul. *l. id quod noſtrum eſt 11. de regul. iur.*
nec debet alteri per alterum iniqua conditio
inferri, *l. non debet 75. ff. eod.* nec aliquis poteſt
mutare conſilium in alterius detrimentum,
cap. mutare 33. de reg. iur. in 6.

Nec etiam de ſtylo in contrarium allegato
9 erat habenda ratio, tùm quia non erat con-
cludentèr probatus per teſtes ad id produ-
ctos; tùm etiam, quia quæuis obſeruantia in
ſimilibus facta per eundem Actuarium, ſeù
alios quoſcumque non poterat inducere ſty-
lum, nulla interueniente Iudicis authoritate,
*Alber. in Dictionar. in verb. Curia Romana, Felin.
in cap. 2. nu. 18. verſ. Et non eſt neceſſarium extr.
de reſcript. Caſſad. deciſ. 3. num. 5. de conceſſ. præb.*

Item fuit ſummoperè conſideratum, quod
ſi eſſet permiſſum Notario, aut Actorum Ma-
giſtro verba ſtipulationis ſub vna forma con-
cepta conuertere, & mutare ſub alia forma,
10 quod nil aliud eſt, quàm mutare ſubſtantiam
contractus de vna in aliam, contractus ipſi in
ſtipulationem deducti non dependerent am-
pliùs à conſenſu, & conuentione partium,
prout ab his dependere traditum eſt in *l. con-
tractus 24. ff. de reg. iur. & in cap. contractus eod. ti-
tul. lib. 6.* ſed potiùs à mera voluntate, & ar-
bitrio ipſius Notarij, & Actorum Magiſtri,
quod eſſet deſtruere omnia commercia, & pu-
blica, & priuata, & ipſummet ius gentium, à
quo omnes contractus, qui ſolo partium con-
ſenſu perficiuntur, ſunt introducti, *§. ius autem
gentium, verſ. Et ex hoc iure, Inſt. de iur. nat. gent.
& ciuil. l. ex hoc iure, ff. de iuſt. & iur. l. iuriſgen-
tium, ff. de pact. in princip.* & nonniſi contrario
conſenſu earumdem partium diſſolui, aut mu-
tari poſſunt, *l. ab emptione, ff. de pact. l. 3. ff. de re-
ſcind. vend. l. ficus, C. de act. & oblig. l. ſecundùm
naturam, ff. de reg. iur.*

Hinc fit, quòd non poteſt cogi creditor li-
11 berare fideiuſſorem ſemèl ſibi obligatum, &
alium loco illius recipere, *Praſ. de Franchis
deciſ. 102.*

Præterea in proprijs terminis huiuſmodi
fideiuſſionis pro aperiendis, & erigendis Ban-
cis, ſi hoc permitteretur Actuario, eſſet aperi-
re amplam viam fraudibus, & extorſionibus,
nàm quilibet ex fideiuſſoribus præſtitis pro
12 bona Banci adminiſtratione, & indemnitate
creditorum illius, ſequuta Banci decoctione,
procuraret, quòd Actuarius declararet, ſe nõ
fideiuſſiſſe pro adminiſtratione Banci, ſed pro
ſecuritate officij ipſius Actuarij, qui in hoc
caſu,

caſu, dùm non poſſe omnibus gratificari, tãdem plus offerenti gratificarce, quod eſſe pernicioſiſſimum Reipublicæ, & rectæ iuſtitię adminiſtrationi, contra regul. 5. *quia tamen, Inſt. de vi bon. rapt. l. 2. C. de ind. vid. toll.* vbi *Gl.* ſolemnis, & alia *Gloſ. in l. cùm ij, §. ſi cùm lis in verb. Circumueniatur, ff. de tranſact.*

Et ex his S.C. ſub die 24. Ianuarij 1625. iũctis Conſiliarijs duarum Aularum declarauit, fideiuſſionem præſtitam per quond. Fabium Iordanum pro ſumma duc. 5. m. ſtipulatam per ſupradictum Actorum Magiſtrum Regiæ Cameræ ſub die 4. Septemb. 1581. fuiſſe præſtitam ad beneficium creditorum olim Banci Biffoli, non obſtante declaratione in contrarium facta per eundem Magiſtrum Actorum, & proindè hæredes dicti Fabij debere contribuere pro rata dictorum duc. 5. m. cum alijs fideiuſſoribus vſque ad integram ſatisfactionem duc. 150. m. iuxtà liquidationem faciendam per Sacrum Conſilium. Actuarius eſt Carolus Carbonus.

Nec omittam, quòd eodem tempore fuit ab aliquibus Dominis in votando motiuatũ, quòd in dicta ſumma ducat. 150. m. debebant contribuere, etiam alij fideiuſſores, quorum obligationes fuerunt ſtipulatæ ab eodem Actuario poſt conſummatam ſummam dictorum duc. 150. m. ex obligatione aliorum fideiuſſorum antè illos ſtipulata, quia ſingulæ fideiuſſiones erant ſub eodem tenore, & forma verborum conceptæ, & proindè omnes erant præſtitæ in beneficium creditorum Bãci, & ſucceſſiuè onus ſoluendi ſummam duc. 150. m. erant inter omnes diſtribuendum per æs, & libram. Sed quia illi reliqui fideiuſſores non fuerunt in hoc iudicio auditi, ideò hic articulus non fuit deciſus, decidendus tamen partibus inſtantibus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. XXVIII.

Fideiuſſiones præſtitæ per Bancherios pro bona adminiſtratione Banci, & ſecuritate ſuorum creditorum, non poſſunt reſtringi, vt cenſeantur præſtitæ pro cautela tantùm officij Actorum Magiſtri illas ſtipulantis per ſimplicem declarationem in contrarium poſteà factam ab eodem Actorum Magiſtro, vt deciſum refert hic D. Author.

Ad num. 2. adde, quæ dicemus ad *dec.* 83.

Ad num. 3. adde *Pyrr. Maur. Aretin. in tract. de fideiuſſ. par. 2. ſect. 9. §. 11. per tot.* vbi ponit ampliationes, & limitationes ad hanc concluſionem, *Conſ. Arias de Meſa var. reſ. lib. 2. c. 16.*

Ad num. 4. & 9. adde, quæ diximus ad *deciſ. 27. num. 4.*

Ad num. 8. obſerua, quæ dicemus ad *dec. 89.*

Ad num. 11. adde *Solorzan. de iure Indiar. lib. 2. cap. 25. num. 34. Amend. ad Franch. deciſ. 102.* *Cenc. de cenſibus, q. 76. à num. 13. Vander-ſing. 51.* *Cancer. var. p. 2. cap. 5. num. 159. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 18. par. 3. à num. 24. Larrea deciſ. 22. à num. 15. Olea de ceſſ. iur. tit. 3. qu. 9. num. 21. Reg. de Marin. lib. 1. reſol. cap. 79.* prout deciſum refert per S. C. de anno 1665. *Conſil. Petr. ſup. rit. M. C. V. rit. 165. num. 14. Caſtill. aſſert. 255. poſt tract. de vſufruct. fol. mihi 359. incip. Creditor.* qui dicit, creditorem, neque cogi poſſe accipere vnum pignus pro alio.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Inſtantia regularitèr non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*
Concluſio hæc aſſertur limitata. Obſ.
Tranſit vbicumque non mutatur cauſa defenſionis, num. 5.
2 *Creditor eſt ſingularis ſucceſſor ſui debitoris.*
3 *Debitoris, quæ ſunt de mera facultate in generali obligatione bonorum non tranſeunt in creditorẽ.*
4 *Creditor quemadmodum dicatur Procurator ſui debitoris.*
Et quando in iudicio interueniat vti Procurator, quando ex propria perſona, num. 10.
6 *Inſtantiæ tranſlatione non indiget creditor, ſi habet cauſam à debitore ex contractu ante litem cœptam.*
7 *Tertius veniens in iudicium pro ſuo intereſſe ad coadiuuandum iura ſui debitoris debet admitti.*
Vel etiam debitore inuito, & cedere iudicio volente, ibid. num. 8.
Et admittitur in terminis, in quibus cauſa reperitur, num. 9.
Facit omnia acta geſta cum ſuo debitore, vti ſua propria, & cum ſe ipſo geſta, num. 11.
Poſſidens habet nè remiſſionẽ ad ſuũ Iudicẽ. Obſ.
12 *Spiritus inſufflatio à quo facienda in cauſis criminalibus.* Obſ.
13 *A quo in cauſis ciuilibus, & delegatis.* Obſ.
14 *An in S.C. perimat inſtantia.* Obſ.
15 *Perempta inſtantia in S. C. ſi fuerit oppoſitum de illius peremptione, an poſſit ad vlteriora procedi.* Obſ.
16 *Inſufflatio an cenſeatur facta per clauſulam de qua hic.* Obſ.
17 *In Terris Baronalibus, à quo nàm fiat inſufflatio ſpiritus.* Obſ.
18 *Inſtantia reſtaurata, an liceat minori ſuccedenti in lite petere reſtitutionẽs.* Obſ.
19 *Effectus peremptionis inſtantiæ plures.* Obſ.
20 *Exceptiones quas poteſt proponere debitor, an poſſit opponere eius creditor.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Inſtantia perempta in iudicio moto per Titium contra Caium, an poſſit reſtaurari ad inſtantiam creditoris Titij.

Vbi latiſſimè de inſtantiæ peremptione, illiuſque inſufflatione, de effectibus peremptionis inſtantiæ. Et alia ad materiam.

DECISIO XXIX.

FVit dubitatum in cauſa vertente in S.C. inter Mutium Sorecem Actorem, & Ioan.Baptiſtam Romanum conuentum in actione perſonali ſuper ſolutione certæ pecuniarum quantitatis. An poſt peremptam inſtantiam fuerit ritè, & rectè admiſſus hæres Ioann. Baptiſtæ Preite vti creditor dicti Mutij ad inſufflandum ſpiritum vitæ dictæ inſtantiæ peremptæ, & ad proſequendum iudicium prędictum in ſui beneficium. Pro parte Ioann.Baptiſtæ Romani conuenti, qui dicebat de nullitate omnium actorum factorum ad inſtantiam dicti creditoris ſubintrantis dicebatur, quòd
1 ipſe habebat regulam pro ſe, ſcilicet inſtantiã non tranſire in ſingularem ſucceſſorem regulariter, niſi quando res, vel actio in iudicium deducta tranſiret ex neceſſitate, non autem ex voluntate ad alium, qui non ſit hæres vniuerſalis, vt patet ex traditis per *Bart. in l.ſi cũ hominem, ff.de fideiuſſ. in l.in iudicio, ff.fam.erciſ. in l.non ſolùm.§.morte, ff.de nou.oper. nunc.l.1.§. filiofam.ff.de iniur. Puteum dec.181. Ann.allegat.* 14.& vbique DD. indiſtinctè; ſed creditor nõ
2 poteſt dici ſucceſſor vniuerſalis ſui debitoris, ſed ſingularis tantùm, dùm non ſuccedit in vniuerſum ius illius, ergò illa inſtantia non potuit in hoc caſu tranſire in dictum Preite creditorem Mutij Actoris, & per conſequens non potuit inſufflari ſpiritus vitæ eidem inſtantiæ peremptæ ad inſtantiam dicti creditoris.

Nec in hoc poterat eſſe in conſideratione obligatio generalis omnium bonorum, iurũ, & actionum, & ſic etiam nominum debitorũ contracta in beneficium dicti Preite creditoris contra Mutium ſuum debitorem; nàm in tali obligatione generali non veniebat ius inſufflandi ſpiritum vitæ inſtantiæ peremptæ, quæ conſiſtit in mœra facultate litigatoris, &
3 eius hæredis, vt generaliter de his, quæ conſiſtunt in mœra facultate debitoris, tradit *Praſ. de Franch.deciſ.* 101.*num.*24.27.*&* 31.*Surd.deciſ.* 38.*Gutt.lib.*2.*pract.q.*127.

Quemadmodum nec poterat eſſe in conſideratione, quòd creditor dicatur Procurator
4 ſui debitoris, qui propterea videbatur poſſe agere, & experiri nomine ſui debitoris, ex vulgat.*l.ſi pignori, ff.famil.erc.*vbi *Bart.& Flor. Rom.conſ.*441.*num.*4.*Pinell.in l.*2.*par.* 2.*cap.*2. *num.* 2. *C. de reſcind. vend.* Nàm licet creditor dicatur Procurator ſui debitoris, hoc eſt verum pro conſeruatione pignoris tantùm, non autem quoad omnia, vt expreſsè ait ibidem *Bald.* & nequaquam vt in iudicio agat, vt in ſpecie aduertit *Praſ.de Franch. dec.*345. *n.*5.

Ex aduerſo pro parte creditoris, licet nemo loqueretur, tamen ponderabatur, quòd quando hic articulus eſſet decidendus ex illo iuris axiomate. An, & quandò inſtantia tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, quamuis regula ſit negatiua, tamen patitur illam fallentiam ab omnibus receptam, vbi ſcilicet non
5 mutatur cauſa defenſionis, tunc enim ſemper inſtantia tranſit in ſingularem ſucceſſorem, vt tradit *Ang.in l.tàm ex contractibus, num.* 2. *ff. de iudic. Abb.in cap. ex parte extr.de alien. iud. mut. cauſ.fact.Valaſc.conſult.*160. *num.*10. quæ optimè applicatur huic caſui, vbi ex perſona huius creditoris nulla fit mutatio actionis, nec defenſionis.

Sed veritas eſt; quòd hi termini ſingularis ſucceſſoris nullo modo hic conueniunt, dùm hic creditor non habet cauſam à Mutio poſt cœptam, aut peremptam inſtantiam, vt poſſit dici ſucceſſor ſingularis, ſed habet cauſam ab eo ex contractu cum eo celebrato, longè an-
6 tequàm ſit cœpta hæc lis, & quando in ſingularis ſucceſſoris dependet ex cauſa, quæ præceſſit litem, & inſtantiam, non eſt in conſideratione translatio inſtantiæ, ſed ſolùm exercitium inſtantiæ cœptæ à debitore, nulla requiſita eiuſdem inſtantiæ tranſlatione, ità manifeſtè colligitur ex *Barboſa in l.ſi conſtante, §.fin.poſt num.*23.*verſ. Sed aduerte, ff. ſolut. matrim.* per *tex.in l.vnic.§.& hoc, C.de rei vx.act.*

Sed vt omnis ſcrupulus remoueatur, ponderabatur, quòd hic creditor non poteſt conſiderari vti ſucceſſor ſingularis; ſed potius vti tertius oppoſitor, qui propter ſuum intereſſe, quod eſt vnum, & idem cum intereſſe ſui debitoris, licet ſuum intereſſe ſit acceſſorium, debitoris verò ſit principale, iuxtà terminos *l. ſæpè, ff. de re iud.* venit ad hanc cauſam, &
7 tanquam tertius non poteſt controuerti, quin tàm antè, quàm poſt litem conteſtatam, & in quacũque parte iudicij poſſit venire ad cauſam motam per ſuum debitorem, & admitti ad coadiuuandum iura ſui debitoris, tàm agendo, quàm excipiendo, iuxtà *tex.* in terminis *cap.*2. *vt lit. pend.in* 6. Quod procedit etiã
8 inuito illo, quem vult adiuuare, & etiam ſi is vellet deſiſtere à iudicio, vel confiteri intentionẽ aduerſarij, vt nuncupatim tradit *Imol. in l.à ſententia* poſt *num.*14. *verſ.Vbi autem eſſet talis tertius, ff.de appell.*citans *tex. in l.principaliter la* 2.*C.de lib.cauſ.* & ſecundùm communẽ opinionem hic tertius in hoc caſu eſt audiendus in terminis, in quibus cauſa reperitur in-
9 ter principales, ſiuè ſciens, ſiuè ignarus fuerit illius litis moræ, ità per *d. tex. in cap.*2. *vt lit. pend.in* 6. tradiderunt *Innoc. in cap. cùm ſuper, num.*6.*& Anton.de Butr.num.*18. *extr.de re iud. Couar.cap.*13.*pract.num.*2. & iterum poſt *nu.*3. *verſ.Nec quicquam, Gaill.obſeru.*71. *nu.* 12. *cum ſeqq.& num.*14. *Ioſeph Ludou.dec.Peruſ.*26.*n.*7.

& la-

Digitized by Google

& latiùs *num.*25.*Bald.*expreſsè in *Auth. nunc ſi hæres,num.*4.*C.de litig. Ang. in l. ſi ſuſpecta in* 2. *caſu, ff.de inoff.teſt.Grau.ad Veſtr.in prax.lib.*5.*c. vlt.num.*24.*Iod.Damhoud.in prax. ciuil.cap.*98. *Guttier.lib.*1.*pract.q.*66.*num.*2. *Borgn.decıſ.Firzan.*5.*nu.*32.*lib.*4.*Cuballin.milleloq.*983.*Fab. Ann.conſ.*97.*num.*6.*& conſ.*98.*num.*5.

Quò fit, vt ſi hic creditor tanquam tertius admittitur,tàm ante, quàm poſt litem conteſtatam,& in quacumque parte iudicij ad proſequendum iudicium motum per ſuum debitorem ex propria perſona, ex iuribus tamen ſui debitoris, etiam ipſo debitore inuito, & deſiſtente à proſequutione iudicij, eodem modo debet admitti ad proſequendum illud iudicium,etiam perempta inſtantia,& ad impetrandam reſtaurationem inſtantiæ peremptæ,& inſufflationem ſpiritus vitæ.

Et ad adducta in cõtrarium replicabatur,
10 quòd illa omnia procedunt,quando creditor vellet exercere iura ſui debitoris vti Procurator ſui debitoris; & tunc verum eſt, quod non poſſet inuito debitore impetrare inſufflationē ſpiritus vitæ, quæ eſt in mera facultate illius debitoris, nec etiam exercere actiones in iudicio competentes ſuo debitori, cum non ſit Procurator ad omnia ſui debitoris, ſed ad quædam tantùm, nempè ad ea, quæ reſpiciũt conſeruationem rei hypothecatæ, *d.l.ſi pignori, ff.famil.erciſ.* At quando exercet iura ſui debitoris ex propria perſona ipſius creditoris fundando acta iudicij in perſonam propriã, non autem in perſonam ſui debitoris, tunc poteſt facere omnia, & quæcumque acta ſibi meliùs viſa, prout quilibet principalis litigator.

Ratio eſt, quia eò ipſo, quod hic creditor comparuit, tanquam tertius in hoc iudicio petendo admitti pro ſuo intereſſe, tunc ex diſpoſitione iuris cenſetur approbaſſe omnia acta facta cum principali debitore,quem vult adiuuare, & fecit omnia acta geſta cum debitore vti ſua propria, tanquam ab ipſomet,& cum ipſomet geſta, & debet admitti ad om-
11 nia vlteriora,quæ remanent agenda,ac ſi eſſet vna, eademque perſona cum principali, vt latè demonſtrat *Imol. in d.cap. tùm ſuper, poſt nu.* 7.*verſ.Item aduerte, vſque ad verſ. Per prædicta, extr.de re iud. Caſſad.deciſ.*1.*de except.Puteus dec.*71. *lib.*3. *Rot. Rom. apud Ludouiſ. deciſ.*359.*&* 396. *& apud Farin.par.*2.*deciſ.*471.*nu.*5. *Surd. deciſ.*173.*num.*27.*& deciſ.*335.*num.*21. *&* 22. *Chriſtophor.de Paz de tenuta,cap.*23.

Die 4. Februarij 1625. fuit articulo ſolemnitèr diſcuſſo declaratum, decretum latum per Me ſub die 3. Iulij proximè præteriti eſſe debitæ exequutioni demandandum, non obſtantibus ex aduerſo oppoſitis per ſupplicationem oblatam ſub die 8.eiuſdem. Decretũ per Me latum continebat, quod procederetur ad expeditionem cauſæ,vigore illius inſtantię reſtauratæ ad inſtantiam creditoris. Penès Secr.Actuarius eſt.....

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXIX.

INſtantia perempta in iudicio moto per Titiũ contra Caium, poteſt reſtaurari ad inſtantiã creditoris Titij,vt dicit D. Author hic. Cuius meminit *Thor.par.*3.*comp.deciſ. verb.Inſtantia, Conſ.Hodiern.ad Surd.deciſ.*110.*num.*24.*Conſil. Petr.ſuper rit.M.C.V.rit.*248.*num.*52.

*Ad num.*1. Vbi habetur, inſtantiam regularitèr non tranſire in ſingularem ſucceſſorem. Adde *Peregr.de fideicomm.artic.*53.*num.*14.*Molin.de Hiſpan.primog.lib.*4.*cap.*8.*num.*6. *Aſin.in praxi,§.*2.*cap.*13.*nu.*36.*& ſeqq. Valaſc. conſult.* 160.*tom.*2.*Peguer.deciſ.*218. *Reg. de Ponte conſ.* 6.*&* 7.*lib.*1.*D.Marcian.diſp.for. diſp.*15.*lib.*1.

Quæ regula limitatur,quando inſtantia ceditur cum ipſa re, *Bart. cit. per D.Authorem in*
1 *l.ſi cum hominem,num.*4.*ff.de fideiuſſor.Tiraquel. de retract.lignag. §.*26.*gloſ.*3. *num.* 26. *Peregr.d. art.*53.*num.*29.

Limitatur ſecundò. Quando fit ceſſio generalis omnium iurium,ac actionum, *Anna conſ.*108.*num.*32.*vol.*2. maximè interueniente iuramento, quod ſpecificæ ceſſionis vim habere dicitur, vel quando conſtituitur Procurator in rem propriam, *D.Author conſ.* 82. *nu.* 11.*cum ſeqq.lib.*1. *Giurb.deciſ.*107 *per totam.*

Limitatur tertiò. Quando inſtantia cœpta eſt nomine dignitatis, non particulari petẽtis iure, nàm eo caſu tranſit in ſingularem in illa dignitate ſucceſſorem actiuè, & paſſiuè, *Peregrin.vbi ſup.num.*28. *D.Author d.conſ.*82. *nu.*2. Ex quo infertur, quod idem dici debet, quando iudicium inchoatur de re feudali ad feudum ipſum pertinente, quo caſu dum nomine feudi inſtantia intentatur in ſingularem feudi ſucceſſorem tranſit, vt pluriès per S. C. ipſo referente deciſum refert *D.Author d.conſ.* 82.*ex Freccı.lib.*2.*de ſubfeud.in* 18. *limit.ad* Conſtit.Conſtitution.*Diuæ memoriæ,num.*53.*fol.*161. Cuius opinionem latè defendit *D. Marcian.d. diſp.*15.& obiectis in contrarium adductis dilucidè reſpondet *Reg.de Marin.cit. cap.*185.*& cap.*129.*num.*8.*& ſeq. Reg.Capyc.Latr.deciſ.*33. *num.*24.*& ſeqq.Giurb.deciſ.*50. *num.*4.*&* 5. *Biloтт.concluſ.feudal.*77.*Thor.par.*3.*compend.deciſ. verb.Inſtantia cauſæ, fol.*553.*col.*2. idem *Reg.de Marin.ad Reuerter.deciſ.*171.*deciſ.*290. *& deciſ.* 396.*Amat.reſol.*86.*lib.*2.

*Ad num.*11. adde vltrà DD.relatos in *addit. ad deciſ.*1.*in princip.*Cenſal.*deciſ.*54.*Caroc.de except.except.*69.*Virgil.de legitimat. perſon. in prælud.Larrea dec.Granat.*63.*&* 64.qui dicũt,quod tertius poteſt appellare, quando ſententia inter alios lata ſibi nocet,*Cammarat.reſp.*3.

Vbi obſerua primò. Perſonam priuilegiatam venientem ad cauſam inter alios vertentem,

7 tem, ſi probat ſe poſſidere obtinet remiſſio-
nem ad ſuum Iudicem competentem, *Purpur.
conſ.26.Graſſ.de effect.Clericat. num. 926. Thor.
lib.2.vot.deciſ.76.*vide *Ricc.in praxi,lib.2. reſol.
146.Ann.alleg.76.nu.1.& ſeqq.* poſt alios *Car-
leual.de indic.tom.1.tit.1.diſp.2.q.7.ſect.7. num.
937.Thor.in ſuppl.comp. verb.Tertius in cauſa.*
Ad exemplum priuilegiati ad cauſam venië-
ris, & petentis diſſequeſtrum bonorum à ſe
poſſeſſorum,quia reus eſt, *Giurb. deciſ.* 25. la-
tiſſimè *Reg.de Marinis lib.2.reſol. cap.*179.

Obſerua ſecundò, ad comprobationem
eorum,quæ diximus in *addit.ad num.17.18.&
33.*Quod Tertius veniens in cauſam poſt ſen-
tentiam,poteſt impedire exequutionem illius
ſub prætextu fuiſſe ſuper eius bonis ipſo inau-
dito ſententiam latam, quando illius iudicij
ſcientiam non habuit. Adde hanc ſententiam
latè defendere,*Giurb.deciſ.62.num.2.*latiſſimè
*Virgil.de legit.perſon.in prælud. nu.*153. qui vl-
trà allatos per *Giurb.ibid.* allegat *Caſtill. deciſ.
220.Mareſcott.var.lib.2. cap.121. Muta dec.26.
num.5.& deciſ.*54. Quòd ſecùs eſſe dicit ſi non
docet de legitima poſſeſſione, & dominio,ſed
tantùm de dominio,ex *Intrigl. deciſ. 8. num.*1.
Vel ſi venit poſt illam exequutam, ex *Giurba
deciſ.*64. & alijs. Et ibidem *num.*156. dicit,
quod ille tertius non auditur ſi poſſeſſionem
vellet probare per teſtes, benè verò erit ei cō-
ſultum in cauſa oppoſitoria, & admittitur
dummodò exequutio non impediatur,ex *Cor-
ſett.lib.2. qq.forenſ.* 4. vide *Virgil.* quia plura
pro hac materia facit.

Obſerua ad materiam inſufflationis ſpiri-
tus inſtantiæ peremptæ in iudicio. Quod di-
12 cta inſufflatio eſt facienda in iudicio crimi-
nali in hoc Regno per Proregem, *Præſ. de
Franch.deciſ.*250. quæ inſtantia perit biennio,
l.properandum, C. de iudicijs, rit. M.C.V. 248.
Quamuis hodiè per *pragm.* 50. *de off. Magiſtri
iuſtit.* ſit diſpoſitum in dicta M.C. & in omni-
bus Tribunalibus hic Neap. reſidentibus, &
apud Delegatos,& per *pragm.10.§.33. de offic.
Iudic.* etiam in Regijs Audientijs inſtantiam
perpetuò durare, *Reg.de Marin.lib.1.reſol.cap.
184.& ad Reg. Reuert.deciſ.139.nn.3. lib.1.La-
ganar.ad D.Authorem ſup. pragm.10. num 5. de
off.Iudic.Conſ.Petra ſuper rit.M.C.V.148.n.19.*

In iudicio verò ciuili inſtantia reſtauratur
per Præſidem S. C. *Annech. de præuent. inſtr. c.*
13 *2.q.5.dub.vnic.nn.*57.Vbi inſtantia perit triē-
nio, *Reg.Capyc.Latr.deciſ.68.num.*10. Et in in-
ſufflatione non requiritur partis citatio, *Ca-
pyc.deciſ.165.num.6. & vlt.* Quæ inſufflatio in
eadem cauſa,etiam ter peti poteſt,*Gramm.de-
ciſ.*69. imò etiam quinquies, *Anna in repecit.
Conſtit.Conſtitutionem Diuæ memoriæ, num.*291.
quamuis *Capycius d. deciſ.* 165. contrarium
deciſum referat,*Gizz.ad Capyc. Latr.d.dec.68.
num.*6. Et in cauſis delegatis fit per S. E. *San-
fel.in prax.ſect.*35. quid in cauſa dotis Fiſci,
Eccleſ. *Dom. Conſiliar. Petr. rit.* 248.

Obſerua tertiò, quòd in S. C. non perimit
inſtantia, *Conſ. Carleual. de iudicijs, lib.1. tit.1.
diſp.2.q.7.ſect.3.num.943.Molfeſ.conſ.47.nu.*3.
14 Quia eſt Conſiſtorium Principis, vbi inſtan-
tia nunquam perimit, *tex.eſt in l.ſed lis, C.de
tempor.appellat.*& DD. cæteri per *Reg. Capyc.
Latr.citati, deciſ.123.nn.*4. Et quamuis in dies
petatur à Spectab. Præſide S. C. inſufflatio, id
fit ad maiorem cautelam,& cum conditione
quatenus opus ſit, *Molfeſ. d. conſ.* 47. citatus
per *Reg.Capyc.Latr.d.deciſ.68.num.*12. qui *nu.*
13. dicit hodiè in Regno, non poſſe ampliùs
diſputari,ſi inſtantia currat in S.C. poſtquam
ex interpretatione eiuſdem Regni Sapientum
fuit interpretata *pragm.1. de inſt. cauſ. non reſt.*
quod inſtantia perimat in S. C. ſed quod per
monitionem ad dicendum poſt compilatum
proceſſum perpetuatur per 3. annos, & etiam
9. vt ex *Piſanell. ad Afflict. deciſ.* 283. habe-
tur, qui fuit magnus Practicus, & Aduoca-
tus,& de tali obſeruantia, & praxi S.C. teſta-
tur,quem ſequuti fuere *Ricc.collect.deciſ.1247.
Præſ.de Franch.deciſ.643. Maſull.ad Capyc. dec.
109.Muſcatell.in praxi S.C. lib.1.p.7.gl ſenten-
tia in addit.lit.F.Mareſcot.var.reſol. lib.2.c.135.
num.*2. quos ſequitur *Gizz.ad d.deciſ. Reg.Ca-
pyc.Latr.68.Annecchin.de præuent.inſtr. cap.2.q.
5.dub.vnic.num.64.& ſeqq.* vbi contrarijs ple-
nè ſatisfacit, *num.58 59.60.& ſeqq. & nn.*65.
reſpondet ad dicta per *Reg.Galeot. controu.19.
& 20.lib.1.Conſ.Staib.reſol.15.num.30. lib.*1.

Ideò perempta inſtantia in dicto S.C.ſi fue-
rit oppoſitum de illius lapſu, tunc non proce-
15 ditur, niſi obtempta ſolita inſufflatione,*Præſ.
de Franch.deciſ.cit.*643.qui inſufflat refectis ex-
penſis, ſeruata forma *d.pragm.1. de inſtan.cauſ.
non reſt.Reg.Capyc.Latr. d.deciſ.68. nn.14. No-
uar.ſup.d.pragm.*Quæ inſtantiæ peremptio non
poteſt opponi ab actore, *Reg. de Marin. lib. 1.
reſol.cap.54.num.16.& 17. Præſ.de Franch. dec.
471.Ricc.deciſ.83.par.1.Afflict.ſuper Conſt.Edi-
ctum, num.*20. Benè verùm ſi ſententia in S.C.
proferatur poſt peremptionem inſtantiæ non
dicitur nulla, *Præſ.de Franch. d.deciſ.643.in fi-
ne, Reg.Tap.deciſ.S.C.38.Reg.Capyc.Latr.d.de-
ciſ.68.num.19.& ſeqq.*

Obſerua tertiò, ſpiritus inſufflationem re-
ſtauratam non cēſeri, ſi in ſupplicatione por-
16 recta D.Præſidi S.C.fiat decretatio:Commiſ-
ſarius cauſæ partes audiat,& iuſtitiam faciat,
*De Marin.ad deciſ.Gramm.69.num.2. Præſ.de
Franch. deciſ.*700. Formam ſolitæ decretatio-
nis affert *Annecchin.de præuent.vbi ſup.num.*71.
quem citat *Gizz. d.dec.*68. Ad materiam plu-
ra vide apud *Nouar.ſup. d.pragm.1. de cauſ. in-
ſtant.non reſtau.*

Obſerua quartò, in terris Baronalibus ſpi-
ritus inſufflationem non poſſe fieri à Baroni-
17 bus, *Capibl de Baron.pragm. 8.num.*137. Sed à
Præſide ipſo noſtro S. C. *Conſil. Petr. ſuper rit.
M.C.V.*

*M.C.V.rit.*248.*num.*43.*ex Muſcatell. gl.ſententia,num.*69.*Patr.ad Gramm. deciſ.*69. *num.*1. ſequitur *Taſſon.de antefato,verſ.*3. *obſern.*4. *num.*212. qui dicit in hoc Regno tribus tantum eſſe permiſſum inſufflare vitæ ſpiritum Proregi, Præſidi S. C. & Præſidibus Regiarum Audientiarum Terræ Hidcunti, & Bari, quibus in principio ſupplicationis ponitur: Sacræ Regiæ Maieſtati, *Taſſon.ibidem, nu.*62.

Obſerua quintò, inſtantia reſtaurata, licere minori ſuccedenti in lite, petere reſtitutiones
18 in integrum, quæ in Regno vocantur primù, & ſecundùm beneficium, *Reg. Sanfel. dec.*145. Quæ beneficia incipiunt currere à die dictæ inſufflationis. Idem *Reg.dec.*144.*nu.*9. *&* 18. *& num.* 14. dicit, quod ex eo, quia per inſufflationem ſpiritus, licet remaneat eadem cauſa, eſt tamen diuerſa inſtantia, ideò iterum de calumnia iurandum eſt, ex *Alberic.* & alijs.

Obſerua ſextò, effectus peremptionis inſtantiæ plures eſſe, quorum præcipui ſunt. Pri-
19 mus, nàm perempta inſtantia ceſſat litis côteſtatio, *Bart. in l. cum lite mortua, ff. iudicat.ſolui.* Et quando reuiuiſcit per inſufflationem dicitur noua inſtantia. Ideò reus effectus poſt peremptam inſtantiam alterius fori ex priuilegio, dum reſtauratur gaudet declinatoria, *Anna ſingul.*129.*&* 402.*Barbat, de aſſiſt. gloſ.*9. *num.*27.*Paſchal.de patr. poteſt. cap.*8. *num.* 218. *verſ. Eademque ratione, par.*1. *Reg. Sanfel.d.dec.*148.*num.*11.*& ſeqq.Conſt. Sicul.conſ.*93. Et nô ſolùm petit citatio, vt ſup. Sed etiam mandatum, ideò illa reſtaurata poſſunt opponi omnes exceptiones dilatoriæ, declinatoriæ, & legitimationis perſonæ, ac ſi nunquam iudiciû fuiſſet motum, *Golin.de Procur.p.*5.*c.*3. *nu.*94.

Secundus effectus eſt, quod Clericus ſuccedens laico, cum quo ſuerat lis conteſtata petens remittitur ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, idem *Reg. Sanfel. deciſ.*2. *num.*13. *Conſil. Hodiern.ad Surd deciſ.*110. *num.*17. *Conſ. Rocc. reſp.*36.*num.*9.*&* 11.*lib.*2. *Conſ.Carleual.de iudicijs,lib.*1.*tit.*1.*diſp.*2.*num.*211.*&* 940.*& ſeqq. Squill.de priuil.Cler.c.*7.*nu.*17.

Tertius effectus eſt, quòd inſtantia perempta ceſſat vitium litigioſi comprehenſum in toto *tit.de alienat.mutand.cauſ.Iudic.fact.& cap. Regni noſtri incip.conuentus,&* Conſtit.*incip.eorû fraudibus, Author noſter conſ.*66.*nu.*2. *lib.*1.*Reg. Sanfel.cit.deciſ.*144.*num.*10. *Conſ. Rocc.cit.reſp.*36.*num.*10.*Nouar.ſuper pragm.*2. *de inſtr. liquidat.num.*7.idem *D. Author Roult.ſuper rubr.de inſtant.cauſ.non reſtaur.num.*12. *Paſcal. de patria poteſt.par.*1.*q.*8. *num.* 217. & alij, quos citauimus in *addit.& obſeruat.ad deciſ.*1.*num.*19.*Golin.de Procur.par.*3.*cap.*5.*num.* 94.*in fin.*

Quartus effectus eſt, quod perempta inſtâtia perimit mala fides. Et ſic quamuis poſt litem conteſtatam teneatur reus ad fructus, ſi tamen triennio lis fuerit interrupta, non tenebitur, *Gloſ. in l.*2.*in fine prima Gloſ. C. de fruct. & lit.expenſ.*quam ſequitur ibi *Io.Fab. & Salyc.Bald.in cap.grauis,verſ. Quærenti iniuſtè,de reſtit.ſpoliat.* & alij congeſti per *Tiraquell. de retract.lignag.*§.15.*gloſ.*2.*num.*17. *Theſ. d.c.*29. *in fin. Rub.deciſ.*2.*Peregr.de fideicommiſſ. art.*49. *num.*139. Quod procedit etiam ſi per Principis gratiam reſtauretur, *D. Author in d.pragm. in rubr.de inſtant.cauſ.non reſtaur.num* 17.*Bar.in l.*2.*num.*28. C.*de edend. Ant. Valla de rebus dub. q.*15. Cum inſtantia perempta, vt ſuprà diximus, habetur, ac ſi nunquam fuiſſet mota lis, *d.l.cum lite mortua,* vbi *DD.ff.de iudic.*

Quamuis contrarium tenuerit *Marant. in praxi in* 5.*par.Veronenſ.cautel.*49. *Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.*15.*num.*596. *Lancellott. de attent.in præfat.*2.*par.cap.*4. *nu.* 606. Secundum quam opinionem deciſum refert *Ant. Fab. in C.de litis conteſt.lib.*3.*diff.*2.*tit.*8. quam etiam opinionem ſequutus fuit S.C. teſtè *Capyc. dec.*11.*Ricc.collect.*2049. *Montan. controu.*49.*nu.*4. Quintus effectus eſt, vt veniant fructus à die litis conteſtatæ, *Andreol.controu.*258.

Obſerua ad hanc deciſionem. Omnes exceptiones, & defenſiones, quas proponere po-
20 teſt debitor aduerſus ſuos creditores, poſſe proponi, & opponi à creditoribus dicti debitoris. Vt in exceptione præſcriptionis, nullitatis contractus non numeratæ pecuniæ, inſinuationis, & ſimilibus, latè fundat *Olea de ceſſione iurium,tit.*4.*qu.*3. *à num.* 25. poſt *Acoſt. Tondut.*& alios, vbi *num.*22.docet ex *Amat.reſol.*37.*lib.*1.*Giurb.deciſ.*91. *Maſtrill. deciſ.* 154. *lib.*2.*Fab.lib.*8.*coniectur. cap.* 15. *Merlin. de pignor. lib.*4. *q.* 76. *à num.* 8. Poſſe creditorem abſque ceſſione ſui debitoris pro ſuo intereſſe ſoluere Domino emphyteuſis etiam inuito, & reluctanti canonem, nè debitor ipſe incidat in commiſſum.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Ædificare ſuper communem diuiſorium parietem, an liceat uni ex ſocijs altero inuito.*
Concluſio hæc explicatur quid in hac Ciuitate. Obſ.
2 *Paries cômunis, ſi pro diuiſo inter ſocios poſſideatur, poteſt altero ſocio inuito altius extolli.*
*Etiam ſi talis paries non fuerit conſtructus ad vſum ædificandi, ſed ad Clauſuram, num.*10.
3 *Paries communis, quando pro indiuiſo, vel diuiſo dicatur poſſideri? & num.*7.*&* 9.
*In dubio poſſideri pro diuiſo præſumitur, nu.*4.
5 *Parieti ad vſum Clauſuræ inter duo loca vacua conſtructo an liceat ſuperædificari inuito vicino?*
Concluſio explicatur. Obſ.
*Et quid ſi paries ab initio fuit conſtructus ab vnomet amborum locorum Domino? nu.*6.
8 *Seruitus tacita, quando vtrinque videatur inducta in pariete, qui ad Clauſuram ædificatur inter vicinos.*

11 Ser-

11 *Seruitus an cenſeatur conſtituta reſpectu vnius domus: ſi communis Dominus alteram illi contiguam francam, & liberam vendat.*

12 *Fabrica quando ſit ad vſum ab initio deſtinatum, regulariter prohiberi non poteſt.*

ARGVMENTVM.

Paries diuiſorius ad vſum Clauſuræ conſtructus à Domino vtriuſque domus, an cenſeatur communis pro diuiſo, vel pro indiuiſo, vbi alienatione facta ab eodem Domino domus peruenerunt ad diuerſos Dominos, & an in eo liceat vni ſuperædificare altero inuito? Et alia ad materiam.

DECISIO XXX.

FActo acceſſu per S. C. pro viſura loci circa differentiam vertentem inter Doctorem Antoninum Paladinum ex vna, & Michaelem, ac fratres de Blanch ex altera ſuper eleuatione parietis diuerſorij inter viridarium domus dicti Antonini, qui intendebat deſuper ædificare, & altius parietem prædictum extollere, & Curtem, ſeù Veſtibulum domus dictorum de Blanch, qui dictam eleuationem prohibebant. Repertum fuit, quod vtraque domus prædicta fuerat vnius Domini, nempè Religionis Hieroſolymitanæ, & Adminiſtratores illius cōſtruxerant pro faciliori cultura, ſeù locatione vtriuſque domus murum, ſeù parietem luteum pro Clauſura vtriuſque domus altum palm. 12. & in ſummitate erat anguſtata fabrica ad dorſum Aſini, & poſt dictam Clauſuram, mediante tali pariete luteo diuiſorio per diuerſas manus, tandem nouiſſimè vna ex dictis domibus peruenit ad dictos fratres de Blanch, altera verò ad dictum Antoninum, mediante inſtrumento cum eis celebrato titulo venditionis, cum aſſertione reſpectu vtriuſque, quod eſſet libera ab omni onere ſeruitutis, &c. Sed quia paries prędictus vti luteus ob vetuſtatem in parte erat collapſus, & in reliqua parte minabatur ruinam, Partes conuenerunt, quod prædictus paries reficeretur cum fabrica lapidea calcis, & cœmentorum iactis profundioribus fundamentis, & in ampliori, & latiori forma, & ſic fuit exequutum; Verùm Antoninus Paladinus, qui in ſua domo patiebatur maximam ſeruitutē aſpectus, & proſpectus à domo fratrum de Blanch ad euitandam talem ſeruitutem, cœpit altiùs extollere parietem prædictum, ità ut potuiſſet impedire aſpectum, & proſpectum ad domum propriam, quæ procùldubio vſq; ad intimas latebras erat expoſita oculis inhabitantium in altera domo, fratres de Blanch impediuerunt hanc nouam fabricam allegan-
tes, quod ex ea officebatur luminibus ipſorum
1 domus, & ſic dum ex iuſta cauſa eorum pro-
hibitio iuſtificabatur, ſuccedebat notoria iu-
ris diſpoſitio, quod ſuper communi muro di-
uiſorio non licet vni ex ſocijs ſuperædificare
inuito altero ſocio, cui damnum infertur, *leg.
Sabinus, l. ſi ædes, ff. commun. diuid. l. quidam Hy-
berus, ff. de ſeruit. Vrban. præd. & in §. parietem
eiuſdem legis, l. fiſtulas in princ. eod. tit.* Tum ma-
ximè, quia ex illa primæua forma notoriè cō-
ſtabat, parietem prædictum fuiſſe conſtructū
ad vſum diuidendi tantùm, non autem ad
vſum fabricandi.

Et licet vtriuſque partis Aduocati lariſſi-
mè fimbrias dilataſſent, alij pro confirmanda
regula: alij verò pro illa reſtringenda, & limi-
tanda, ſeù potiùs declaranda, tamen S.C. cen-
ſuit, quòd cardo quæſtionis in vno tantùm
articulo conſiſtebant, in decernendo ſcilicet,
vtrum ille paries dicit, poſſit communis pro
indiuiſo, vel potiùs pro diuiſo; nàm ſi fuiſſet
communis pro indiuiſo, certū erat, quod ſo-
cius non poterat in eo ſuperædificare inuito
ſocio, cuius domibus manifeſtè fabrica offi-
ciebat, ſi non reſpectu luminum, ſaltem reſpe-
2 ctu aſpectus, & proſpectus, quòd ſi fuiſſet cō-
munis pro diuiſo, tunc indubitati iuris erat,
quòd etiam inuito ſocio potuiſſet Antoninus
altius parietem extollere, ſi non in toto muro
communi, ſaltem in medietate illius, quæ erat
ſua propria ex parte ſui viridarij, quantum-
uis fabrica eſſet damnoſa vicino, non tamen
ad æmulationem; ità eſt communiſſima om-
nium DD. diſtinctio, de qua conſtat ex *Ang. in
l. hoc, quod dictum eſt, §. ſi ex tribus*, per illum
tex. ff. de ſeruit. vrb. præd. Dec. appoſitiſſimè *con-
ſil.* 288. optimè *Boer. conſ. 5. per tot.* poſt *Capoll.
de ſeruit. verb. præd. cap. 40. Surd. conſ. 126. num.
18. & 19. Vegg. conſ. 53. num. 9. verſ. Prædicta
confirmantur*, optimè *Theſ. deciſ. 41. nu. 21.* poſt
Abb. & Ang. in l. hoc, quod dictum, §. ſi ex tribus,
vbi *Gloſ. ff. de ſeruit. vrb. præd. Corn. conſ. 78. lib.
4. & conſ. 90. lib. 2. & 184. lib. 1. Alex. conſ. 174.
lib. 2. Socc. ſen. conſ. 44. lib. 4. Dec. conſ.* 388.

Ad dignoſcendum verò, vtrum paries præ-
dictus eſſet communis pro diuiſo, vel pro in-
3 diuiſo, S.C. habuit pro vera doctrinam tradi-
tam per *Bart. in l. inter quos, num. 1. ff. de damn.
infect. Crot. conſ. 153. n. 4. & 5. vol. 2. Capoll. de
ſeruit. vrb. præd. cap. 40. de pariete, ſeù muro, num.
11.* vt ſcilicet paries communis pro diuiſo di-
catur, quandò in pariete inter te, & me nihil
per te, nec per me eſt immiſſum, & ſi eſt immiſ-
ſum, illud non perforat parietem vltrà dimi-
diam, quia tunc ille paries eſt communis pro
diuiſo, ſecùs ſi immiſſum à te perforat murū
vltrà dimidiam ex parte mea, & immiſſum
à me perforat vltra dimidiam ex parte tua,
quia erit communis pro indiuiſo, ſequitur in
omnibus *Boer. conſ. 5. per tot. & ſignanter num.
9. & 20.*

Hac

Hac diſtinctione ſic firmata ex viſura loci
conſtabat, quod in pariete prædicto, tàm ante
refectionem, quàm poſt nihil vnquã fuit im-
miſſum, nec ab vna, nec ab altera parte, & ſic
non poterat dici, quod eſſet communis pro
4 indiuiſo, ſed remanebat communis pro diui-
ſo, prout ſemper fuit, & de iure in dubio præ-
ſumitur, ſecundùm *Corn. d. conſ. 78. lib. 4.* & ſuc-
ceſſiuè in medietate ſpectante ad Antonium
ex parte ſui viridarij non poterat prohiberi
ſuperædificatio, dummodò non tangeret me-
dietatem parietis ex parte vicini.

Vnus ex Dominis motiuabat, quod hæc
diſtinctio eſt indubitata, quando paries diui-
ſorius eſt conſtructus inter duo ædificia hinc
indè, vel quando ex vna parte hæret ædificio,
& ex altera eſt area, vel aliud territorium
5 abſque ædificio, cui adhæreat, at quando ex
vtraque parte eſt area, vel hortus, aut aliud
territorium vacuum abſque ædificio, & pa-
ries eſt conſtructus propter clauſuram tantũ,
non autem ad vſum fabricæ, tunc in tali pa-
riete quamuis communi vnus ſocius non po-
teſt ſuperædificare, etiam ex latere ſuo inuito
altero ſocio, vt probat ipſemet *Cæpoll. d. cap.
40. num. 23. & Boer. d. conſ. 5. num. 27. verſ. Sed
quando*, & pro indubitato admittit *Carpan. ad
Stat. Mediol. l. 2. cap. 335. num. 28. & cap. 342. nu.*
68. & hic erat propriè caſus, de quo diſputa-
batur: nàm hic paries fuit conſtructus ab ini-
tio pro ſimplici clauſura vnius domus ab al-
tera, & non ad vſum ædificandi, dùm non
erat habilis ad ſuſtinendum aliud onus ob te-
nuitatem, & fragilitatem ipſius parietis con-
ſtructi ex materia lutea, & ad dorſum Aſini, vt
in principio dictum eſt.

Nequè diuerſitatem iuris operari pote-
6 rat, quòd tempore, quo paries fuit conſtru-
ctus, nondùm erat diuiſum dominium amba-
rum domorum, ſed vnus, & idem erat Domi-
nus vtriuſque, nàm *Burſat.* qui *in conſ.* 57. con-
ſuluit in proprijs terminis, quandò murus
fuerat conſtructus pro clauſura tãtùm ab vno
Domino vtriuſque domus, ſequutus eſt hanc
opinionem abſque vlla hæſitatione, vt appa-
ret *ibidem num.* 7.

His tamen non obſtantibus S.C. habuit pro
7 vera diſtinctionem ſuperiùs firmatam, quòd
ſcilicet etiam in hoc caſu noſtro, in quo pa-
ries hic diuiſorius non hærebat alicui ædifi-
cio, nec ab vna, nec ab altera parte, paries hic
diceretur communis pro diuiſo, non autem
pro indiuiſo, prout habuit etiam pro vera li-
mitationem traditam per *Cæpoll. & Boer.* in
eo caſu, in quo paries eſt conſtructus inter
duas areas, vel duo territoria vacua ad vſum
clauſuræ tantùm, non autem ad vſum ædifi-
candi, licet *conſil. Fulgoſ. à Cæpoll.* allegatum
inter eius *conſilia* non repetiatur, ſed illam di-
xit procedere, quandò tempore conſtructi pa-
rietis ſunt diuerſi Domini, vt quia vnus eſt
Dominus territorij vacui ex vna parte; & al-
ter ex altera, & ratio eſt in promptu, quia tunc
8 quilibet ex Dominis cenſetur imponere ſer-
uitutem illi parieti ex parte propria, nè poſſit
altius extolli, & ſic eſt tacita ſeruitus inducta,
contra quam non licet ſocio fabricare, inuito
altero ſocio: At quando tempore conſtructi
parietis eſt vnus, & idem Dominus vtriuſque
areæ, ſeù territorij, tunc ceſſat illa præſumpta,
ſeù tacita ſeruitus, quæ non datur in re pro-
pria, ex regula, quòd res ſua nemini ſeruit, *l. in
re communi, ff. de ſeruit. vrb. præd.*

Et de authoritate *Burſ.* in contrarium ad-
9 ducta non fuit habita ratio, quia nec iura, nec
authoritates DD. quibus innititur, probant
ſuam intentionem, vt ex fonte patet, & re vera
dùm ibi fecit mentionem, quod antiquitùs il-
læ domus in caſu ſuo fuerant vnius Domini
non ponderauit illud factum, quaſi quòd ex
eo reſultaret aliquod iuris miniſterium, ſed
ſimpliciter narrando factum: & è contra *Bor-
gn. Caualc. deciſ. Finiz. 8. par. 5.* ponit caſum in
pariete ædificato ad diuidendum duas curias
duorum Dominorum, vt in princ. & poſt *num.
2. verſ. Secundò quod muros*, ad probandum,
quòd murus ille eſſet communis pro indiuiſo
non vtitur limitatione prædicta, ſed ponde-
rat, quod ex parte vtriuſque erant lignamina
affixa vltra medietatem muri, vt *num.* 5. addu-
cens ad hoc non ſolùm authoritatem *Cæpoll.
vbi ſuprà*, ſed infinitorũ DD. & ipſemet *Burſ.
d. conſ. 57. num. 4. 5. & 6.* ad fundandum com-
munitatem muri pro indiuiſo non ponderat
conſtructionem muri ex duabus areis; ſed põ-
derat ſigna, quòd ab vtraque parte ſint im-
miſſa, & ponticelli, & idipſum diuerſimodè
ponderat *conſil. ſeq.* in eadem facti ſpecie, er-
gò non erat ſufficiens illa ſimplex conſtructio
in medio duarum arearum, ſeù vacuorum ad
inducendam communionem pro indiuiſo;
Imò *Dec. d. conſ. 388. in fin.* ampliat, vt regula,
quod ſocius poſſit ædificare ſuper pariete
10 communi pro diuiſo inuito ſocio, procedat
etiam ſi talis paries non ſit conſtructus ad
ædificandũ. Nec vim facit, quod in contractu
celebrato ad beneficium fratrum de Blanch,
ſeù eorum authoris habentis cauſam à Reli-
gione Hieroſolymitana fuerit illa domus vẽ-
dita per aliquot paucos dies antè, & pro fran-
ca, & libera ab omni onere, & ſeruitute, cum
omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, nàm nõ
11 proptereà cenſetur conſtituta aliqua ſerui-
tus in alia domo remanſa, penès eundem vẽ-
ditorem, ex regul. *tex. in l. binas ædes la 2. ff. de
vrb. præd.* quicquid affirmauerit *Burſ. in conſil.*
57. *num.* 12. ex *Bero. conſ.* 132. *num.* 13. & 133.
num. 9. vol. 3. Nàm *Beroi* loquitur in ſeruitu-
te continua, quæ habet cauſam perpetuam,
& permanentem, non autem in hac ſeruitute
altiùs non tollendi nè luminibus officiatur,
quæ non habet cauſam perpetuam, & perma-

nentem, vt declarat ipſemet *Berous d.conſ.*133. *num.*12.*cum ſeqq. lib.*3. vbi neruoſiſſimè hanc materiam declarat, qui videtur loqui in hoc proprio caſu.

Præſertim quia in venditione alterius domus poſt ſeptem dies facta, dum vtraque eodem tempore, & ſub vnico actu fuerat expoſita venalis, fuit adiecta conſimilis clauſula, ſcilicet pro franca, & libera ad beneficium Antonini, ſiuè eius authoris, & ſic vtrique ceſſabat omnis præſumpta ſeruitus, iuxtà tradita per *Afflict. & ibid. Vrſill. decif.*298.

His maximè adſtipulabatur, quia hæc noua
12 fabrica, quam intendebat facere Antoninus non erat ad vſum alicuius noui ædificij conſtruendi ſuper hoc pariete communi diuiſorio pro habitatione, ſcilicet aut aliter, ſed tantùm ad vſum ſecurioris clauſuræ, nè ſcilicet ex domo vicini potuiſſet paries ille tranſcendi cum ſcala, tàm paruæ altitudinis, & præberi facilis ingreſſus ad viridarium, & domum propriam Antonini, & nè pateret, tàm inteſtinus aſpectus, & proſpectus ad intimas partes ſuæ domus, prout notoriè cernebatur ex domo, feneſtris, & pauimentis ſuperioribus fratrum de Blanch, & ſic dum noua fabrica reſpiciebat etiam vſum deſtinatum ab initio, non poterat eo prætextu prohiberi, quòd ſcilicet fieret ad vſum non deſtinatum.

Hæc cauſa fuit pluries propoſita in S. C. & tandem die 16. Iunij 1625. fuit interpoſitum decretum, licuiſſe, & licere Antonino Paladino extollere murum, ſeù parietem diuiſoriũ ad ſui libitum, dummodò non excedat medietatem ipſius parietis ex parte ſui viridarij; Referente Domino D. Gregorio Angulo I.C. Hiſpano humaniſſimo, ac ingenij eminentiſſimi. Act. Franc. Antonio Cioffo.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXX.

PAries diuiſorius ad dignoſcendum, an ſit communis pro indiuiſo, vel pro diuiſo, & ſic an poſſit ab alterutra parte ſuper illo ędificari affertur regula. Paries communis pro diuiſo dicitur, quando in pariete inter me, & te nihil per te, & me eſt immiſſum, & ſi eſt immiſſum illud non præforat parietem vltra dimidiam partem. Communis pro indiuiſo dicitur, quando immiſſum aliquod à te præforat vltra dimidiam ex parte mea, & immiſsũ à me præforat vltra dimidiam ex parte tua, *P. Molfeſ ſuper Conſuet. Neap. par.*13. *de ſeruit. q.*21. *Tonnut. qq. ciuil. cap.*88. *num.*14. *& per totum, Sperell. decif.*5.

*Ad num.*1. Vbi habetur. Non licere vni ex ſocijs altero inuito ædificare ſuper parietem communem diuiſorium. Adde *Surd. conſ.*233. *Theſ. qq. forenſ. qu.*89. *lib.*2. *Cyriac. contrau.*460. *Thomat. dec.*119. *vol.*2. *Capol. conſ. ciuil.*35. *Theſaur. dec.*41. *num.*11. *Berou. q.*26. *& conſ.*134. *nu.*8. *lib.*3. *Surd. conſ.*126. *n.*20. *& conſ.*233. *nu.*13. *Andreol. in addit. ad Capoll. de ſeruit. vrban. prædior. q.*40. *in eius opere controuerſ. fol.*113. *Sperell. deciſ.*56.

Vbi obſerua ſecùs eſſe in hac Ciuitate per *Conſuet. Si quis habet, §. ſi ex latere verb. poteſt. de*
1 *ſeruitutib.* Nàm poteſt vicinus habens domũ, hortum, vel curtim vicinam dicto parieti, in ipſum parietem immittere tigna, & alia onera ædificij ſoluto pretio, vel ſaltim ei oblato, & ſubdit *Napodan. ibid. num.* 22. Aut vicinus recipit pretium, & res eſt de plano, aut non recipit, & tunc poteſt vicinus ædificare, & ſic inuito Domino parietis, & poteſt non ſolùm ædificare ſuprà murum vicini, ſed etiam illum perforare, & in ipſo foramine imponere trabes, vel aliam materiam ligneam, vel lapideam, dummodò non deuaſtet faciem muri à parte vicini, *Gloſ. Napod. vbi ſuprà, verb. In ipſum, num.*23. Quod eſt intelligendum ciuili modo, iuxtà patientiam parietis, vt habetur ex *Gloſ. prædicta, num.*24. *ex tex. in l. cuius ædificium, ff. de ſeruit. vrb. Capoll. eod. tit. in cap. de camino.* Eſt ratio, nàm vicino non nocet, & ædificanti prodeſt, *l.* 2. *§. item varus, ff. de aqua pluuia. arcend. Reg. Capyc. Latr. deciſ.*157. *num.*9. *& ſeqq. P. Molfeſ. ſuper Conſuet. Neap. par.*13. *de ſeru. q.*19. *tom.*3. *Sanfel. deciſ.*188.

*Ad num.*2. Adde *Gratian. diſcept. forenſ. cap.*572. *num.*47. *cum ſeqq.* alioſque refert, & ſequitur *Conſ. Roce. reſp.*91. *vbi num.*13. Sic per S.C. deciſum refert, *lib.*2.

*Ad num.*3. 7. *&* 9. Vbi habetur paries communis, quando pro indiuiſo, vel diuiſo dicatur poſſideri. Vide *Rota deciſ.*352. *par.*7. *diuerſ. Gratian. diſcept. forenſ.*263. *Menoch. conſ.*1237. *Burſatt. conſ.*57. 58. *&* 111. *Surd. d. conſ.*126. *Anguiſſol. conſ.* 16. *lib.*3. *Ripa obſeru.*249. *& ſeqq. Theſ. dec.*23. 41. *&* 219. *Alb. conſ.*157. *Monach. deciſ. Lucenſ.*14. *num.*35. *Maſcard. de probat. concluſ.*1149. *Altogr. conſ.*100. *num.* 9. *vſque ad* 36. *Honded. conſ.*80. *lib.* 1. *Simon. de Petr. conſ.*73. *P. Molfeſ. ſuper Conſuet. d. q.*21. *p.*13. *tom.*3. *Sperel. d. deciſ.*54. *De Leo deciſ.*178.

Ad num. 5. Adde *Polid. Rip. obſeru.* 250. Et quamuis D. Author *nu.* 10. dicat contrarium,
5 debet ille intelligi ſi non intereſt vicini prohibentis, *Corn. conſ.*78. *vol.*4. *Berou. conſ.*132. *num.*8. *vol.*3.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Licitatio præſenti pecunia quemadmodum adimpleri poſſit.*

2 *Licitator in dubio ad eam ſatisfactionem tenetur, à qua minùs oneratur.*

3 *Quando Cedula Bancaria habeat vim ſolutionis.* Obſer.

AR-

A R G V M E N T V M.

Clauſula, præſenti pecunia, appoſita in licitationibus factis in publicis ſubhaſtationibus à licitantibus, an importat ſolam ſolutionem in pecunia numerata, vel admittat etiam aliam ſatisfactionem de iure permiſſam, aut de nouo introductam. Et alia ad materiam.

D E C I S I O XXXI.

TEmpore, quo ex communi cladt huius Regni commercium pecuniç in omnibus cõtractibus frequentabatur in pecunia Bancali, quæ conſiſtebat in fidibus crediti, non autem in pecunia numerata, adeó quòd non poterat à contrahentibus teneri poſt contractus perfectos ex prouiſione generali facta in hoc Regno, de qua mentionem feci intrà in *deciſ.* 35. & in celebrandis emptionibus ab initio voluntarijs erat maxima differentia in pretio, quod erat promittendum in pecunia numerata ab eo, quod erat promittendum, & ſoluendum in pecunia Bancali, nempè vſque ad ſummam duc. 30. pro ſingulis centum.

Accidit, quòd in ſubhaſtatione, & accenſione candelæ in Aola S.C. Caſtri Melpignani Alexander de Afflicto licitauit vſque ad ſummam duc. 21800. pecunia præſenti pro perſona nominanda, & in hac vltima, & maiori licitatione fuit extincta candela, & per S.C. fuit interpoſitum decretum, quòd facto depoſito de pecunia numerata eidem Alexandro cõſignaretur poſſeſſio; Qui in actu intimationis decreti replicauit, non fuiſſe ſuæ intentionis offerre pecuniam numeratam, ſed Bancalem tantùm; Verùm in omnem euentum nominabat perſonam Cornelij Spinulæ, pro quo licitauerat, & quòd ille erat citandus, & citato Cornelio fuit interpoſitum aliud decretum in vna Aula, quòd faceret depoſitum ſimiliter in pecunia numerata. Ab hoc decreto fuit reclamatum, & obtenta Regia decretatio, quòd reclamatio expediretur iunctis Conſiliarijs duarum Aularum, in cuius deciſione fuit real-
1 ſumptus articulus diſputandus. Quid importet illa clauſula præſenti pecunia, an ſcilicet pecuniam numeratam tantùm, an quamlibet aliam pecuniam, quæ habeat vim ſatisfactionis; & vnus ex Dominis attulit particularem deciſionem, in terminis, *l. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor, verſ. Oportet, ff. de re iud.* vbi diſponitur, in licitationibus non admitti licitatorem, niſi præſenti pecunia, quòd hæc clauſula non eſt ſtrictè accipienda pro ea pecunia, quæ ad numerum datur, ſed pro omni alia ſatisfactione, quæ quouis modo fiat, ità deciſum fuit per *Rot. Rom.* apud *Ludouiſ. deciſ.* 28. per tex. *in l. 4. §. ait Prætor, & §. ſoluiſſe, ff. de re iud. & l. ſi procurator, §. ſi ab eo,* vbi *Gloſ. in verb. Soluto, ff. de iur. fiſc.*

Hinc reſultabat clara deciſio in caſu pro-
2 poſito, quòd ſcilicet oblatio facta duc. 21800. præſenti pecunia erat intelligenda potiùs de pecunia Bancali, quæ tunc communitèr erat in commercio, & minùs onerabat licitantem, quàm de pecunia numerata, quæ erat longè maioris valoris, quia in dubio id, quod minùs eſt, attendi debet, *l. ſemper in obſcuris,* vbi ampla *Gloſ. ff. de reg. iur. l. ſi ità ſit adſcriptum in fin.* vbi alia *Gloſ. ff. de leg. 1.*

Et proptereà ſub die 20. Iunij 1625. fuit declaratum, oblationem factam pro dicto pretio, pecunia præſenti, eſſe intelligendam de pecunia Bancali tunc communiter currenti. Act. . . . .

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXXI.

CLauſula, præſenti pecunia, appoſita in licitationibus factis, in publicis ſubhaſtationibus, importat non ſolùm ſolutionem in pecunia numerata, ſed etiam admittit aliam ſatisfactionem à iure permiſſam, aut de nouo inductam, vt deciſum hic fuit. Cuius meminit *Conſ. Pratus tom. 3. diſcept. for. cap. 14. nu. 22. & ſeqq. D. Author dec. 33. in finalibus verbis.*

Ad quam deciſionem obſerua. Cedulam Bancariam habere vim ſolutionis, *Bart. in leg.*
3 *ſingularia, ff. ſi certum petat. Rot. deciſ. 536. ſub n. 3. verſ. Quod reſiduum, p. 1. in recent. Cenc. de cenſib. par. 2. cap. 1.* vbi plures cumulat deciſiones. Quod adeò verum eſt, vt vbi ſolutio requiritur pro forma, prout in cēſu, in locis vbi eſt recepta Bulla Pij V. ſufficiat Cedula Bancaria, vt eſt *deciſio* 103. *num. 7. & ſeqq.* inter impreſſ. penès eundem *Cenc. Reg. Latr. conſult.* 150. *nu. 7. &* 8. & in ſpecie, quod non currant amplius fructus eſt *deciſio Rotæ* 131. inter impreſſas penès eundem *Cenc.* Imò ſufficit ad retardandam exequutionem obligationis Cameralis, *Zacch. de obligat. Cameral. qu. 17. n. 31. & 32.* vbi refert deciſionem. Quod intelligi debet de apocha, ſeù Cedula continente re vera ſolutionem, & depoſitionem pretij; adeò quod per traditionem Cedulæ, & illius acceptationem induèatur nouatio, *Seraphin. deciſ.* 1419. Non de illa continente ſolum promiſſionem de ſoluendo, vt refert declaratum per *Rot. Rom.* domorum 1. Decembris 1606. corā R.P.D. Pamphilio, *Ricc. collect.* 3524. *Altograd. conſ. 6. Noguerol. alleg. 32. &* 16. *num. 6. Gratian. diſcept. for.* 628. *num. 7. tom. 4. Conſ. Staib. reſolut.* 153. *n. 2. &* 5. *tom. 2. Staib. fil. tract.* de intereſſe *in ſpecie, tit. 14. q. vnic. n. 23. &* 24. *Epiſcop. Maranta reſp. 94. lib. 5.* latè *Reg. Capyc. Latr. conſult.* 150. *à n. 7. Conſ. Petr. ſup. Rit. M.C.V. 20. nu.* 14. *Buratt.* 361. *vbi addit. dec.* 500.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Feudorum ſucceſſio in linea collaterali, ex gratys à Catholica Maieſtate obtentis quemadmodum nunc in Regno diſponatur.*

Rogationum tenor, & gratiarum diſpoſitio referuntur, num 2.

3 *Gratia à Principe conceſſa regulatur ex precibus eidem pro obtinenda gratia porrectis.*

ARGVMENTVM.

In ſucceſſione feudi noui empti pro ſe, & hæredibus ex corpore in linea collaterali nepos ex primogenito, an præferatur fratri, vel ſorori defuncti ſecundogeniti.

DECISIO XXXII.

IN cauſa vertente intee Alexandrum Ionaāhā ex vna, & Zenobiam Blaſiam ex altera, in qua agebatur de ſucceſſione in feudo nouo in linea collaterali; nàm Marcellus Blaſius poſt emptum feudum Rodij cnm legitimo, & ſolemni aſſenſu pro ſe, & hæredibus ex corpore iuxtà communem inueſtituram feudorum huius Regni deceſſit, abſque liberis ex corpore ſuperſtitibus tantùm in gradu ſucceſſibili dicto Alexandro nepote ex Victoria ſorore primogenita præmortua, & Zenobia prædicta ſorore ſecundogenita viuente, diù fuit intee Partes diſceptatum, ad quem ex prædictis concurrentibus ſpectaret ſucceſſio, prætendente Alexandro nepote ex ſorore primogenita, ſe ex perſona matris eſſe præferendum eius materteræ vti ſecundogenitæ; è contra verò prætendente Zennbia vti ſorore, & ſic in proximiori gradu, ſe ex perſona propria eſſe præferendam nepoti exiſtenti in vlteriori gradu, quæ propterea huic prælationi confixa authoritate propria cœpit poſſeſſionem feudi prædicti, & eandem poſſeſſionem ſemper continuauit, licet S.C. in primordio litis decreuiſſet, quod fructus ſequeſtrarentur. Cauſa tamen ad expeditionem redacta D. Scipio Theodorus Aduocatns Primarius, nunc Regius Conſiliarius ampliſſimus, & in iure feudorũ verſatiſſimus diſcretiſſimè ſcripſit pro Zenobia ſecundogenita, vt facilè videri poteſt in volumine ſuorum conſiliorum iàm impreſſo *conſ.* 100. vbi eruditiſſimè totam materiam ſucceſſionis feudalis in linea directa, & collaterali, tàm in feudis antiquis, quàm in nouis etiam attentis nouiſſimis gratijs huic Regno conceſſis latiſſimè declarauit. Pro parte verò Alexandri nepotis ex ſorore primogenita ſcripſit Doctiſs. Fuluius Lanarius, qui totam vim faciebat in fundando, quòd ſiuè per viam tranſmiſſionis iuris primogenituræ, ſiuè per viam repreſentationis loci, ſeu gradus, Alexander nepos ſubingrediebatur locum, gradum, & perſonam matris ſuæ, quæ tanquam primogenita omni iure erat præferenda ſorori ſecundogenitæ, adducens ad hęc *Reg. de Ponte in* 12. *lect. feud num.* 54. *& de poteſt. Proreg. tit. de ſucceſſ. mulier.* §. 1. *num.* 1. 3. *&* 7. *Conſil. Anna conſ.* 125. *per tot. & ſignantèr nu.* 58. *cum ſeqq.* & dicta per Me in *pragm.* 11. *de feud. num.* 66. *cum ſeqq.*

At S. C. his omnibus poſthabitis ſolùm
1 ponderauit gratiam petitam in anno 1586.
per quam ad ſupplicationem Baronum in publicis Comitijs fuit inſtatum, ampliari, & prorogari ſucceſſionem in feudis nouis emptis, tàm à Regia Curia, quàm à particularibus, etiam cum clauſula, pro hæredibus ex corpore, ad filios fratrum, & ſororum vtriuſq; ſexus exiſtentes ex primogenitis, cum expreſſa prælatione horum filiorum, eorundemque nepotum ex primogenitis, ad fratres, vel ſorores ſecundogenitas ſuperexiſtentes, & ad ſucceſſionem concurrentes, prout ſunt expreſſa verba precibus 1. c. in fin. fol. mihi 179. v3.

E perche per le leggi di eſſo Regno non deue farſi differenza nella ſucceſſione de' feudi trà quali-
2 *tà maſcolina, ò feminina, & in li feudi noui, eſſendo ammeſſa la ſucceſſione de' fratelli, e ſorelle, deue ancora ammetterſi la ſucceſſione delli figli del fratello, ò ſorella, li quali mentre ſuccedono à loro zio, rappreſentano la perſona, e grado di lor padre, almeno à ciò non ſeguano due inconuenienti contrarij, forſe alla rettiſſima intentione di Voſtra Maeſtà, l'uno è, che la ſorella ſia preferita in la ſucceſſione delli beni feudali del fratello al figliuolo dell'altro fratello, il quale come maſcolo deue preferirſi, e l'altro, che vn fratello ſecondogenito ſia preferi o in detta ſucceſſione ol figlio del fratello primogenito premorto. Però aſſicurati, &c. Supplicano V. M. ſi degni ordinare, che nella ſucceſſione delli feudi antichi nel quarto grado ſi conſideri la qualità maſcolina nel modo, come ſi conſidera nella ſucceſſione del terzo grado, ita, che reſti ſemplicemente ampliata la ſucceſſione nel quarto grado, e nella ſucceſſione delli feudi noui reſtino habilitati li figli del fratello vtriuſque ſexus, intendendoſi così tolta la conditione in li feudi ſi comprano da particolari, come s'è tolta la conditione in li feudi ſi comprano dalla Reg. Corte.* Hęc in precib. Diſpoſitio verò in diſpoſitiuis ſequitur ſub hac forma. Quantum ad feuda noua, & vetera Sua Regia, & Catholica Maieſtas nihil vult innouari, verũ in reliquo, quod attinet ad ea feuda, quæ a particularibus perſonis emi contigerit, Regni optatis annuendum ſtatuit, vt eo modo omnis fraudis locus præcludatur, & ſic tunc non fuit conceſſa; ſed in anno 1586. fuit iterũ ſupplicatum pro dicta ampliatione ad filios fratrum, & ſororum, & fuit ſimplicitèr conceſſa per verbum: *Placet*, vt in *cap. pen. fol.* 181. nunc redacto in *volum. pragm. in pragmat.* 24. *de feud.*

Quæ

Quæ gratia eſt interpretanda, & regulanda
3 ſecundùm tenorem precum porrectarum pro
gratia obtinenda, *l.ſi defenſor, §. 1. ff. de interrog.act.§.prætereà, Inſt.de inut.ſtipul.cap.inter dilectos,§.cæterùm,extr.de fid.inſtr.*vbi *Felin. & in cap.ſuper literis,num.22.de reſcript. Pariſ.conſ.9. num.42.vol.2.Rub. Alex. conſ.16. num.2. Brun. conſ.73.num.6.& 7.Caphal. conſ.284. num.10. vol.2.* ſecundùm quas,verba ſunt adeò clara, quòd Supplicantes volebant præferri filios vtriuſque ſexus ex primogenitis in concurſu cum fratribus, & ſororibus ſecundogenitis, vt nullam penitùs admittant dubitationem, quòd quidem motiuum fuit principalitèr motiuatum ab *Annad.conſ.125.num.12. vſque ad 17.*

Ex his die 21. menſis Iunij 1625. iunctis Dominis duarum Aularum, referente Domino Matthæo Patigno Conſiliario Hyſpano doctiſſimo,& integerrimo, fuit vnanimi conſenſu declaratum, ſucceſſionem bonorum feudalium remanſorum in hæreditate prædicti Marcelli de Blaſijs, & per eum acquiſitorum ſpectauiſſe, & ſpectare ad Alexandrum Ionatham nepotem ex Victoria ſorore primogenita præmortua in vita Marcelli,& proindè fuit condemnata Zenobia ſoror ſecundogenita ad illa relaxandum vnà cum fructibus liquidandis; interfuimus octo in votando, Actuario Michaele Carbono.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXXII.

IN ſucceſſione feudi noui empti pro ſe, & hæredibus ex corpore in linea collaterali, nepos ex primogenito, præfertur fratri, vel ſorori defuncti ſecundogeniti, vt deciſum hic refert D.Author. Cuius meminit *Thor. par.3. ſect.2.compend.deciſ. verb. Nepos, Gizz.ad Reg. Capyc.Latr.deciſ.61.num.9.* ſed non ad propoſitum. Adde *Præſ.Vrſin.de ſucceſſ.feudor.par.2. q.4. art.* 10. Vbi id procedere ait in filio ſororis primogenitæ reſpectu ſororis tertiogenitæ. Ad cuius materiam in feudis antiquis vide eundem *Præſ.ibid.art.1.& ſeqq.* vbi latè totam materiam explicat.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Pacta impedientia liberam facultatem redimendi, an vitient contractum cenſualem, & num.6. & 16.*
Bulla Pij V. in huiuſmodi pactis quid ſtatuat, exponitur,num.12.
2 *Pacta vitiari, vel vitiare contractũ, quid interſit.*
3 *Pacti de retrouendendo reſtrictio in alio contractu quàm cẽſuali, de per ſe non facit contractum vſurarium,& num.5.*
4 *Simulationis coniectura non inducitur ex ſolo pacto de retrouendendo.*
Concluſio hæc explicatur. Obſ.
7 *Pacta minimè reſpicientia ſubſtantiam contractus ſi ipſa vitiantur,remanet contractus.*
8 *Emptionis, & venditionis quid ſit de ſubſtantia contractus.*
9 *Contractus cenſualis irredimibilis omni iure eſt validus.*
10 *Pactum in contractu cenſuali, vt nimirum poſſit redimi vſque ad decem annos, valet.*
Concluſio explicatur. Obſ.
11 *Pacta quæcumque illicita, & vſuraria non vitiant contractum cenſualem.*
13 *Cenſus ſi per biennium non ſoluatur, an ex pacto poſſit repeti ſors principalis.*
14 *Redditus cenſualis ſi excedat debitam rationem, an poſſit moderari.*
15 *Pactum in contractu cenſuali, vt per duos menſes antea denuncietur reſtitutio pretij, an valeat.*
Si fuerit facta denunciatio, & elapſi ſint illi duo menſes, an teneantur debitor iterum denunciare. Obſ.
An cenſuarius teneatur deponere pentiones decurrendas per illos duos menſes. Obſ.
Non facta denunciatione per duos menſes ante, redemptio eſt nulla. Obſ.
An debitor admittatur ſi vult depoſitare tertias decurrendas per illos duos menſes. Obſ.
Denunciatio an debeat fieri principali creditori. Obſ.
Coram quo Iudice debet fieri dicta denunciatio. Obſ.
Depoſitum coram quo Iudice faciendum. Obſ.
Cenſus, an poſſit reemi infrà bimeſtre à tempore contractus,ſi ſit factũ pactum non poſſe reemi,niſi denunciatio per bimeſtre antè. Obſ.
17 *Pretium, & præſtatio annui cenſus, an minui debeant; cum ob mutationem monetæ ſolutio accidat in pecunia maioris valoris.*
Ob mutationem monetæ plures quæſtiones. Obſ.
Refertur generalis deciſio Iunctæ Reg.Officialium circa pecuniam Bancariam dictam duorum tertiorum,num.18.
Idem ſtatuitur in contractibus inhitis ante cunigationem nouæ monetæ,num.19.

A R G V M E N T V M.

Pactum in contractu cenſuali appoſitum reſtringens liberam facultatem redimendi, nè illa poſſit exerceri ante lapſum certum tempus, & poſt illud elapſum nonniſi facta denunciatione emptori per duos mẽſes ante,an vitiet totum contractum, vel potiùs ſolum pactum vitietur.

Contractus an dicatur ſimulatus ſi adſit pactum de retrouendendo. Aliqua de monetæ mutatione. Et alia plura ad materiam.

DE-

DECISIO XXXIII.

IN contractu venditionis ann. duc. 581. r. 5. pro ſorte ducat. 7500. celebrato inter Duraſtantem de Roſatis venditorem, & Iulium Sardum emptorem fuerunt appoſita duo pacta reſtrictiua libertatis redimendi, quæ requiritur in contractibus cenſualibus ad libitum venditoris, vnum ſcilicet, vt venditor nō potuiſſet exercere pactum de retrouendendo, niſi poſt annum à die contractus; Alterum verò, vt etiam poſt annum ante effectualem reēptionem teneretur denunciare emptori illam reemptionem faciendam per duos menſes antè.

Accidit, quòd decimaquinta die poſt contractum celebratum, & pretium ſolutum per Bancum, & deſcriptam partitam in creditum Duraſtantis venditoris fuit publicata Pragmatica ſuper mutatione monetæ, nempè die 2. Martij 1622.

Hinc Duraſtantes venditor pœnitentia ductus voluit incontinenti exercere pactum de retrouendendo, non expectato anni circulo, nec facta denunciatione per duos menſes antè, & eodem die 2. Martij denunciauit Sardo emptori Cedulam Bancariam in eodem Banco, in quo erat deſcripta partita in creditum ipſius Duraſtantis, continentem reſtitutionem integri capitalis cum rata tertiarum decurſarum vſque ad illam diem, interpellando Sardum, quòd reciperet eandem pecuniam facta retrouenditione, & quietatione in forma, qui replicauit non teneri, ſtantibus prædictis pactis in contractu adiectis, & per tunc cauſæ Commiſſarium Dominum Conſiliarium Io: Andream Georgium fuit interpoſitum decretum domi, quod depoſitum ſtet in Bāco riſico, & periculo Duraſtantis, & tertiæ currant in beneficium Sardi.

Ab hoc decreto domi lato ſupplicauit Duraſtantes, & obtinuit Regiam decretationem, quod fieret verbum in S. C. ſed poſt paucos dies renunciando dictæ ſupplicationi obtinuit ab eodem cauſæ Commiſſario liberationem ducat. 1038. de ſumma duc. 7521. in apoca contenta, quos conuertit in propriam cauſam. Demum elapſo biennio Duraſtantes iterum ſupplicauit à prædicto decreto domi lato, & obtinuit eandem decretationem de verbo faciendo in S. C.

Quo facto per ſucceſſorem Commiſſarium D. Marcellum Marcianum, fuit prouiſum, quod ſuſpenſo decreto lato per tunc cauſæ Commiſſarium ex ſumma duc. 7521. depoſitata in Banco, dictus Duraſtantes ſoluat Iulio Sardo in pecunia numerata duc. 1038. vnà cum intereſſe ad rationem conuentam, reliqua verò quantitas cedat riſico, & periculo, ac damno Iulij Sardi.

Ab hoc decreto Sardus reclamauit, & obtinuit, quod decideretur reclamatio iunctis Conſiliarijs duarum Aularum.

Propoſita cauſa per eundem Dominum Marcianum in vnione, & ſeſſione duarum Aularum, licet multa fuiſſent hinc indè ponderata circà tempus, modum, & formam facti
1 depoſiti; tamen articulus principaliter diſputandus fuit vnus tantùm; An ſcilicet illa duo pacta appoſita in contractu reſtrictiua illius liberæ facultatis exercendi pactum de retrouendendo ad libitum ſuæ volūtatis redderet contractum nullum, & vſurarium, itàut pacta ipſa vitiarent cōtractum, vel potiùs ipſa pacta vitiarentur, & reiectis pactis contractus validus remaneret.

Præſertim quia Domini, qui in primo decreto votauerunt, aſſeruerunt, illud decretum in vna Aula prolatum fuiſſe fundatum in nullitate, & vſuraria prauitate contractus, ex quo maior pars Votantium habuit pro verò, illa pacta omninò vitiare contractum.

Pro confirmatione igitur prædicti decreti Aduocati Duraſtantis inſudarunt in cumulādo Doctorum ſarcinam pro inualiditate contractus, ſed fuit animaduerſum, quòd non ſinguli DD. loquebantur de inualiditate ipſius contractus; ſed maior pars illorum loquebatur de inualiditate huiuſmodi pactorum, circa quod maxima cadit differentia pro articuli deciſione, nàm ſi contractus remanet in-
2 ualidus, vtrique ceſſant omnes effectus illius contractus, tàm circà translationem dominij ipſius pretij conuenti, quàm circà fructus, ſeù cenſus exindè procedentes, & per conſequens circa damnum, & periculum ſubortum ex mutatione monetæ poſteà ſuperuenta; ſecùs verò ſi pacta ſint inualida; nàm tunc reiectis pactis remanent omnes effectus in ſui validitate ex contractu procedentes. Item nonnulli loquebantur etiam extrà contractus cenſuales, vt infrà patebit.

Hi ſunt.

Guid. Pap. q. 516. qui propè finem dicit, ex hoc pacto contractum cenſeri vſurarium, & remittit ſe ad ea, quæ dixit in ſuo *tract. de vſur. et cont. illicit. verſ. Pone circa hoc*, vbi idem concludit in pacto, quod reemptio non poſſit exerceri, niſi poſt triennium.

Sed aduertendum eſt, quòd *Guido* loquitur in quolibet contractu emptionis facto cum pacto de retrouendendo, nulla facta ſpecifica
3 mentione huius contractus cenſualis; & tamen in alijs contractibus excepto contractu cenſuali, omnes DD. contrarium concludunt, ſcilicet illa ſola pactio reſtrictiua facultatis redimendi non ſufficiat ad præſumendum contractum vſurarium, vt conſtat ex *Couar. lib. 3. var. cap. 8. num. 8. in princ. Lupo de vſur. 2. comment. §. 1. num. 40. & 41. Maſcard. de probat. concluſ. 441. vſque ad num. 6. Menoch. lib. 3. præſumpt. 122. num. 69. & 70.* & optimè diſpungit

git *Tiraquell.de retract.conuent.§.1.num.69.& 70.Mohed.deciſ.3.de empt.& vend.*

Præterea *Guido Pap.* loquitur, non de ipſo contractu principali venditionis, ſed de contractu ipſius pacti de retrouendendo celebrato incontinenti poſt contractum principalem cum illa reſtrictione facultatis redimendi, vt conſtat ex formatione caſus, tàm in *d.q.516.in princ.* quàm in *d.verſ. Pone circa hoc,* quo fit, vt quando ſimpliciter concludit, contractum cenſeri vſurarium, non intelligit de contractu principali, ſed de contractu continente pactũ de retrouendendo ſic reſtrictum: prout expreſsè conſtat ex verbis ſuis, ibi: *Sed ille contractus, ex quo non poteſt venditor quandocumque durantibus dictis decem annis redimere, cenſetur vſurarius*: ergò non loquitur de contractu principali, ſed de contractu pacti de retrouẽdendo, & ſic non poteſt dici *Guido Pap.* author illius opinionis.

Laur.de Rodulph.in cap.conſuluit, ſiuè in *tract. de vſur. par.2.q.61.* qui ſimiliter loquitur generaliter de pacto de retrouendendo appoſito in quolibet contractu venditionis, quod communiter reprobatur, vt ſuprà.

*Paul. conſ.*109. *lib.*2. qui loquitur ſimplici-
4 tèr de coniectura ſimulationis, quæ inſurgit ex pacto de retrouendendo, & concludit, ſolũ non ſufficere alijs non concurrentibus.

Collectar.in cap.ad noſtram de empt.& vendit. num.9.Hoſtienſ.ibid. poſt num.5. verſ. Hic habes euidens argumentum, Io: Andr. ſimiliter poſt *nu.5.in verb. Ad nouennium, Panorm.num.10. verſ. Tertius caſus,* & cæteri omnes Canoniſtæ, tàm in *d.cap.ad noſtram,* quàm in *cap.illo vos, extr.de pignor.* qui omnes non loquuntur in contractu cenſuali, ſed in omni contractu emptionis, & venditionis cum pacto redimendi reſtricto poſt certum tempus.

Et ideò eorum authoritates reſoluuntur eadem facilitate, qua fuit reſoluta authoritas *Guid.Pap.*

Auendan. de cenſib. cap. 19. num.4. & 5. vbi tractat quæſtionem ex profeſsò, manifeſtiſſimè dicit, pactum illud eſſe iuſtiſſimum, & à cenſus creatione omninò alienum, & ſic potiùs vitiatur pactum, quàm contractus.

*Hieron.Gabr.conſ.*152. non loquitur de hoc pacto reſtrictiuo facultatis redimendi, ſed de alio pacto, quòd poſſit repeti pretium capitale à venditore moroſo in ſolutione cenſuum, *& conſ.74 poſt num.5. verſ. Et ſecunda coniectura,* loquitur in omni contractu venditionis, & tandem *num.7.* fatetur, hanc non ſufficere.

Remanent igitur infraſcripti ſoli, qui loquuntur in ſpecie de contractu cenſuali cum pacto redimendi reſtricto poſt certum tempus, & non antè.

Hi ſunt.

Couarr.lib.3.var.cap.8.nu.8.verſ. Qua ratione. Maſcard.de probat. concluſ.441. num.8.

Graſſ.p.t.lib.2.c.118.num.23.

Menoch.lib.3.præſ.122.num.71. qui tamen *conſil.445.num.16.* contrarium admiſit.

Ioann.Bapt.Lup.de vſur.comment.2.§.1. nu.42. & §.2.antè num.70.verſ. Minùs obſtant D D. Roder.de ann.redd.lib.2.q.1.num.14.

E contra verò pro Iulio Sardo emptore
6 ponderabant Aduocati, hoc pactum etiam in contractu cenſuali eſſe omni iure permiſſum, ſecundùm omnes *DD.* nedùm Ciuiliſtas, ſed Canoniſtas, & etiam Theologos.

Ciuiliſtæ ſunt.

Nic.Euerard.conſ.149.in princ.& 150.
Caldas de reſtit.in integr. in verb. Sua facilitate poſt num.61.verſ. Aliter enim.
Felician.de cenſib.lib.1.cap.7.num.11.
Feder.Martin.de cenſib.cap.6.nu.238.cum ſeqq.

Canoniſtæ ſunt.

Nauarr.in Manual.cap.17.num.250.

Theologi ſunt.

Gabr.in 4.d.15.q.12.ar.3.dub.4.
Maiorin.eod.lib.& quaeſt.diſt.43.
Azor.tom.3.moral.inſt.lib.10.cap.17.q.5.
Medina tom.2.tit.de reb.per vſur.acquiſ.qu.15.§. & quidem.
Corrad.de contract.q.83.concl.8. in 2.modo.
Soto de iuſt.& iur.lib.6.q.5. ar.3.concl.3.
Molina de contract.diſp.391.clauſ.9.
Leſſius de iur.& iuſt.lib.2. cap. 22. de cenſib. dub.9.num.13.

Secundò dicebant, quòd quatenus circa validitatem huius pacti poſſet aliqua dubitatio conſiderari, non propterea remanebit nullus contractus; ſed potiùs ipſum pactum
7 vitiabitur, firmo remanente in alijs contractu, ex quo tale pactum non eſt contra ſubſtantiam contractus, prout regulariter ſeruatur in omnibus pactis, quæ non ſunt contra ſubſtantiam contractus, vt vnanimiter tradiderunt *Felician.de cenſib.lib.1. cap.10. Roder.de ann.reddit.lib.2.q.1. Cenc.de cenſib. par.2. cap.1. q.3.ar.1.nu.11.* & reliqui paſſim, vt apud *Petr. Greg.de cenſib.q.7.Intrigl.de cenſib.q.8.Foller.de cenſib.in verb.Nil vltra percipiatur,num.4.& 5. Graſſ.de except.cap.28.num.62.Honded.conſ.17. num.25.lib.2.Gratian.diſc.14. num. 25. Scacc.de camb.§.1.q.7.par.2.ampl.20. num.9. 14. & 17.* & apud Me ipſum *in pragm.1.de cenſ. nu.14.*

Et generaliter de omnibus pactis illicitis, & etiam vſurarijs, vt ſcilicet ipſa vitientur, & non vitient contractum, tradiderunt *Gaill.lib.2.obſeru.4.& 5.Surd.conſ.327.n.18. lib.3.*

Et quod tale pactum reſtrictiuum facultatis redimendi non ſit contra ſubſtantiam huius contractus cenſualis, indè patet manife-
8 ſtè, quia hic eſt propriè contractus emptionis, & venditionis, de cuius ſubſtantia eſt, vt ex parte venditoris interueniat res, ex parte verò emptoris pretium poſt vtriuſque conſenſum, *l.1.ff.de contrah.empt.*

Quæ hic non deficiunt, cætera verò pacta

qua-

qualitercumque apponantur non tangunt
ſubſtantiam contractus, & proindè poſſunt
adeſſe, & abeſſe citrà contractus corruptionē,
9 & ſignantèr hoc redimendi pactum poteſt
omninò abeſſe, vt in contractu cenſuali irre-
dimibili, qui omni iure validus eſt, vt probant
*Couarr.lib.2.var.cap.7. Felic.de cenſib.lib.1.cap.
7.num.4. Rebell.de oblig.iuſt.par.2.lib.3. q.2. nu.
2.* & vbique *DD.* omnes.

Imò in hoc etiam contractu cenſuali ijdē
DD. ex aduerſo citati admittunt hoc pactum
10 redimendi reſtrictum ad certum tempus à
parte poſt, nempè, vt vſque ad decem annos
valeat redimere, & non poſt, vt conſtat ex *Co-
uarr.lib.2.cap.8.num.8. Lup.de vſur. comment.2.
§.2.ſub num.69.verſ.Similiter.& Roder. de ann.
redd.lib.2.q.1. num.14.* ergò eodem modo de-
bet admitti ex parte antè, cum nulla poſſit
diuerſitatis ſolida ratio conſiderari, quicquid
ijdemmet ſtudeant philoſophari. Sed vtcum-
que ſit ſufficit, quòd indè reſultet certa con-
cluſio, quod tale pactum reſtrictiuum, ſiuè ex
parte poſt, ſiuè ex parte antè non ſit contra
ſubſtantiam huius contractus cenſualis.

Et propterea non eſt mirum, ſi communi
11 conſenſu *DD.* admiſerunt, eſſe ſpeciale in
hoc contractu cenſuali, vt quoduis pactum il-
licitum, & vſurarium in eo appoſitum non
vitiet contractum, ſed vitietur, quippè quòd
non tangat vllo modo ſubſtantiam ipſius cō-
tractus, vt pleniſſimè conſtat ex *Redoan. de
reb. Eccl.non alien.q.58.num.32. Andr.Gaill.obſ.
88.num.12.lib.5.& obſeru.4. num.6. & obſer.9.
num.5.lib.2.Graſſ.de except.cap.28. nu.62. Gut-
tier.pract.lib.2.q.176.Milan.deciſ.Sicil.1.nu.30.
lib.2.Fontanell.de pact.nupt.clauſ.4.gloſ.21. nu.
3.Scacc.de camb.§.1.qu.7.par.2.ampl.20.num.9.
cum ſeqq.Graſſ.conſ.1.num.8. de reb. Eccl.non
alien.tom.2.*

Et demum ad remouendam quamuis pal-
pitationem cordis quantumuis timoratæ cō-
12 ſcientiæ accedat Bulla Pij V. quæ dedit for-
mam huic contractui cenſuali in locis, vbi
fuit recepta; vbi datur libera facultas redi-
mendi; non obſtante quantumuis longiſſimi
temporis præſcriptione, & non obſtantibus
aliquibus pactis directè, vel indirectè talem
facultatem auferentibus quibuſcumque ver-
bis, aut clauſulis cōcepta ſint, & ſic pacta reij-
ciuntur, non autem contractus ipſe damna-
tur, quod vtique non admiſiſſet pijſſimus Pō-
tifex ſi talia pacta eſſent contra ſubſtantiam
contractus.

Prætereà pro confuſione *Roderici*, qui tàm
enixè contrariam opinionem defendit, tria
pacta ſubſtantialia in hoc contractu cenſuali
adnotauit *eod.cap.1.in princ.* Primum ſcilicet,
quòd ſors perpetuo alienetur, nec poſſit re-
peri vnquam. Secundum, quòd redditus non
excedat duodecimam. Tertium, quod ſemper
liberè redimi poſſit, & tamen ipſemet propo-
nit quæſtionem reſpectu primi, an ſi fiat pa-
13 ctum, quòd ceſſante venditore per biennium
a ſolutione cenſuum poſſit reperi ſors, in qua
licet à *num.4. vſque ad 7.* diſputando conclu-
dat, eſſe illicitum, poſteà ipſemet *d. num.7.* af-
firmat, tale pactum non reddere contractum
nullum, ſeù vſurarium; ſed potiùs ipſum vi-
tiari, quòd in dicta Conſtitut. Pij V. expreſsè
ſtatutum eſt.

Et reſpectu ſecundi remittit ſe ad ea, quæ
dixit *lib.1. q.7.* vbi diſtinguendo inter modi-
14 cum exceſſum, & magnum eſt in opinione, vt
modicus exceſſus non vitiet, ſed ſit moderan-
dus, magnus verò vitiet contractum in totū;
ſed hæc ſua ex proprio capite diſtinctio, quæ
non habet probabilem rationem differentiæ
inter modicum, & magnum, fundatur in legi-
bus particularibus Hiſpaniæ, & ipſemet atte-
ſtatur authoritate *Felin.de cenſib.lib.1.cap.9.n.
12.& cap.1. num.23.* communem opinionem
eſſe in contrarium, communique vſu receptā,
& in hoc Regno eſt indubitata, teſte *Foller. de
cenſib.in verb. Nil vltra recipiatur, num.4. vſque
ad 23.* vbi latè diſputat per multas rationes
pro, & contra adductas; & denique eius di-
ſtinctionem falſam demonſtrat *Auend. de cen-
ſib. cap.36.* vbi poſt diſputatam quæſtionem
ad partes à *num.4.* tandem *num.34.* reijcit hāc
Roderici diſtinctionem vti ratione deſtitutam.

Hinc ſit, vt ſi in primo, & ſecundo pacto
eius opinio redditur falſa, remanebit etiam
falſa in hoc tertio pacto, maximè ex authori-
tate tot grauiſſimorum Authorum.

Hæc de primo pacto reſtrictiuo illius libe-
ræ facultatis redimendi quandocumque ad
libitum venditoris.

Reſpectu verò ſecundi pacti requirentis
15 ſpecificam denunciationem faciendam em-
ptori à venditore per duos menſes antè reſti-
tutionem pretij, dicebatur ex parte Iulij Sar-
di emptoris, non poſſe aliquo pacto dubita-
ri, tùm ex prædictis, quæ ſingula militant, etiā
in hoc pacto quatenus reſtringit illam libe-
ram facultatem redimendi, vt nonniſi poſt il-
los duos menſes fieri poſſit, tùm quia eſt ex-
preſsè permiſſum, & approbatum per dictam
Bullam Pij V. quæ licet in Regno, vbi non
fuit recepta vim legis non habeat, habet ta-
men vim declarationis à Summo Pontifice
factæ, quòd nec per ſe ſit vſurarium, aut ali-
quo modo improbatum, nec vllam maculam
afferre poſſit contractui principali.

His omnibus maturè diſpunctis in pluri-
bus ſeſſionibus partibus auditis, tandem ali-
qui ex Dominis habuerunt pacta; & contra-
ctum ipſum omni iure validum, aliqui è con-
tra, contractum ex pacto primo vſurario fuiſ-
16 ſe inualidum ab initio; At maior pars Do-
minorum cenſuit, pactum illud tanquam ſa-
tis damnoſum Reipublicæ, & ſuſpectum in
his contractibus etiam in confeſſione illorū,

qui

qui ſcripſerunt pro illius validitate, eſſe re-
ſpuendum à contractu,& exindè ipſum pactũ
vitiari, non autem vitiari contractum ex tali
pacto, & proindè fuit per maiorem partem
votatum ex contractu prædicto fuiſſe tran-
ſlatum dominium pecuniæ in Duraſtantem
venditorem, & ſucceſſiuè detrimentum po-
ſteà cõtingens ex mutatione pecuniæ, & alijs
contentis in Pragmatica edita ſub die 2. Maij
1622. ceſſiſſe in damnum ipſius Duraſtantis.
Sed data validitate huius contractus fuit
motiuatum per Dominos, an ex pretio rece-
17 pto per venditorem in illa pecunia ſic corro-
ſa,& diminuta in pondere, & liga eſſet facien-
da aliqua deductio, itàut tempore reemptio-
nis venditor poſſit retinere aliquam ratam
in reſtitutione pretij, & ſimiliter interim pen-
dente reemptione ſit diminuenda annua præ-
ſtatio ab ipſo ſoluenda emptori, ſaltem pro
rata pretij fortaſsè diminuendi? Hoc mo-
tiuum fuit excitatum ab aliquibus ex Domi-
nis Votantibus, qui interueniunt in Regia
Iuncta Bancorum erecta de ordine Catholicę
Maieſtatis, in qua ſummariè deciduntur om-
nes differentiæ exortæ inter partes ex cauſa
illius mutationis monetæ, & in pleriſque fue-
runt factæ deciſiones generales, quę approba-
tæ per Collaterale Conſilium fuerunt publi-
catæ in forma legis vniuerſalis, aliæ verò ſe-
cundum caſuum diuerſitatem fuerunt in caſi-
bus particularibus applicatæ, & inter illas,
quæ fuerunt publicatæ in vim legis vniuerſa-
lis, eſt ille caſus; quando ſcilicet de pecunia
duorum terriorum remanſa in Bancis tem-
pore editæ Pragmaticæ quis emit annuos cẽ-
ſus ſeruata forma *Reg. Pragm. 1. de cenſib.* quæ
quidem pecunia Bancaria non poterat exigi
à Bancis de contantis vnica numeratione, ni-
ſi pro ſumma ducat. 5. pro quolibet centena-
rio in qualibet hebdomada, & tempore reem-
ptionis erat facienda reſtitutio in eadem pe-
cunia Bancaria; ſed dùm poſteà die 3. Augu-
ſti 1623. per decretum generale eiuſdem Re-
giæ Iunctæ fuiſſet penitùs ſublatus vſus talis
pecuniæ Bãcariæ ab illo die, & permiſſus vſus
ſolius pecuniæ nouæ iuſti ponderis,& ligæ, nè
in hoc remanerent damnificati illi, qui habe-
bant poteſtatem ſoluendi in pecunia Banca-
ria; fuit eodem decreto prouiſum, quòd re-
18 ſpectu contractuum initorum poſt diem 2.
Martij 1622. quo fuit edita Regia Pragmati-
ca à quantitatibus debitis,& ſoluendis in pe-
cunia noua, deduceretur quinta pars reſpectu
ſortis capitalis; ac reſpectu Introituum, ſi in-
tegram quantitatem introituum venditorum
caperet reſtãs pretium deducto quintò facto
computo ad rationem decem pro centenario,
iuxta formam Bullæ Papæ Nicolai, continua-
ri deberet ſolutio cenſuum ad eandem ratio-
nem, non obſtante, quod venditio eſſet facta
ad minorem rationem, putà ſeptem, octo, vel
nonem pro centenario, aut alitèr infrà deci-
mam partem; ſecus ſi reſtans pretium exce-
deret illam ratam, nàm tunc erat reducenda
ad ratam decimæ, ſeruata formam Bullæ.
Quò verò ad contractus inhitos antè diem
2. Martij 1622. Regia Iuncta nullam fecerat
declarationem, & reſeruauerat meliorem de-
liberationem;& ideò vnanimiter fuit dictum,
quod nunc erat tempus oportunum occaſio-
ne huius cauſæ facere hanc declarationem
per S.C. iunctis Cõſiliarijs duarum Aularum,
cuius authoritate poterit Regia Iuncta cape-
re deliberationem in ſimilibus caſibus in ea
19 contingentibus. Propterea vnanimi conſen-
ſu fuit concluſum, quòd omni iure debebat
illud idem practicari in contractibus inhitis
antè Pragmat. quòd fuit practicatum in con-
tractibus poſt Pragmat. quia notorium eſt
non minorem diminutionem attuliſſe con-
trahẽtibus illam pecuniam corroſam, & cro-
ſam currentem antè Pragmat. quàm pecuniã
Bancariam duorum terriorum in Bancis exi-
ſtẽtem per tot diminutas ſolutiones per heb-
domadas exigendam: & facto computo to-
tius capitalis duc. 7500. fuit repertum quin-
tam partem aſcendere ad duc. 1500. quibus
deductis à ſumma duc. 7500. remanet capita-
le pro ſumma duc. 6.m. pro quibus potuiſſet
Iulius Sardus emere ann. duc. 600. ſeruata
forma Bullæ ad rationem decem pro centena-
rio, ergò dùm pro integro capitali duc. 7500.
fuerunt empti ſolùm ann. duc. 581. reſpectu
introituum non erat facienda aliqua diminu-
tio. Et propterea
Die 28. Iunij 1625. iunctis Cõſiliarijs dua-
rum Aularum. Suſpenſo decreto lato per Sa-
crum Conſilium declaratum eſt: Pecunias
peruentas ad Duraſtantem ex vẽditione ann.
introituum facta in beneficium Iulij Sardi
ceſſiſſe,& cedere in dãnũ ipſius Duraſtantis,&
proindè tertias dictorum introituum pro in-
tegra ſumma ann. duc. 581. cucurriſſe,& cur-
rere in beneficiũ dicti Iulij Sardi; verum tem-
pote reemptionis fortè faciendæ per dictum
Duraſtantem deducantur ducatoi. 1500. pro
quinta parte capitalis ducat. 7500. & de pe-
cunijs prædictis poſſit Duraſtantes liberè di-
ſponere ad ſui libitum, non obſtante vinculo
illas conuertendi in ſatisfactionem ſuorum
creditorum. Act. Turino. Quod vltimum fuit
declaratum ex traditis ſuprà *deciſ.* 31.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXXIII.

PActum in contractu cenſuali appoſitum re-
ſtringens liberam facultatem redimendi,
nè illa poſſit exerceri antè lapſum certum
tempus, an vitiet totum contractum, vel po-
tiùs ſolùm ipſum pactum vitietur diſputat
D. Author hic. Et tandem *nu.* 16. *verſ. At ma-*

ior pars, concludit huiuſmodi pactum eſſe reijciendum, firmo remanente contractu. Cui adde allegationem *Reg. Ioann. Camilli Cacarij* inſertam inter allegationes *Reg. de Marinis* 84. *in ordine*, quæ ſcripta eſt in hac eadem cauſa, quorum meminit idem *Reg. de Marinis lib. 2. reſol. cap. 160. num. 9. & ad Reuert. deciſ.* 142.

Reg. verò Conſtant. ſuper l. 1. & 2. C. de vſuris fiſcalibus, lib. 10. à num. 40. tenet, valere hoc pactum, & id probat ratione, & authoritate. Ratione, nàm nullo iure poſitiuo reperitur hoc pactum prohibitum, nàm nec Bulla Nicolai V. inſerta in *pragm. 1. de cenſib.* nec dicta *pragm.* pactum hoc improbant, quod ſolum ſufficit nè dicatur prohibitum. Et falſum eſt, quòd dicit *Greg. de cenſib. q. 5. num.* 39. nempè duobus in locis id eſſe expreſſum, vt redimendi facultas competat quandocumque, nàm hoc nullibi in dicta Bulla legitur, & quamuis ibi legantur hæc verba: *Inſtrumento gratiæ pro conſimili illa redimendi mediante*, *&c.* non dicitur quandocumque redimendi. Et in *cap. 1. & 2. de empt. & vendit. in extrauag.* quæ fuerunt Cõſtitutiones Martini V. & Caliſti III. licet dicatur, quod cenſuales fiebant cum pacto de retrouendendo quandocumque non tamen ſequitur, quod ſi pactum illud non ſit quandocumque minimè valeat, vt optimè dictas leges Pontificias intellexit *Dom. à Soto de iuſt. & iur. lib. 6. q. 5. art. 3. concl.* 3. Quod maximè dicit procedere cum cenſus cõſtituitur ad minorem quantitatem decem pro centum, putà ad ſeptem, vel octo, nàm tunc habita ratione ad dictam æqualitatem inter debitorem, & creditorem, contractus ſubſtinetur.

Authoritate probat. Nàm ex Theologis id in terminis docuit *Gabr. in 4. diſt. 15. q. 12. art. 3. rub.* 4. & alij citati per D. Authorem hic, *nu.* 6. Ex Iuriſtis hanc tenuerunt ſententiam *Gloſ. in verb. Amiſſa, & DD. in l. fin. ſup. de pactis pignor.* vbi expreſsè *Io: Fab. verſ. Non valet*, & ibi *Petrus Cyn.* & alij magni nominis, quos citat *d. Reg. Conſtant. ibid.* quibus addo *Foller. de cenſib. fol. mihi* 395. *num. 9. Duard. de cenſib. lib. 2. §. 5. q. 40. per tot.*

Ad num. 3. adde *Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ. 573. nu. 2. & lib. 2. reſol. cap. 160. n. 7. & ſeqq.*

Ad num. 4. Vbi habetur contractum non dici ſimulatum, ſi adſit ſolum pactum de retrouendendo abſque alijs circumſtantijs, ſcilicet ſi non adſit modicitas pretij, & aliàs ſit emptor vſurarius, vel adſit læſio enormiſſima, prout docet *Ciarlin. controu. forenſ. cap. 40. lib. 1. Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ* 34. Quam læſionem
4 enormiſſimam explicat *num.* 2. quando exceſſus eſt vltrà dimidium iuſti pretij, prout ſentiunt *Cagnol. l. 2. C. de pactis inter emptorem ſub num. 57. cum ſeqq. Oſaſc. deciſ. 42. ſub num. 9. Couarr. variar. lib. 3. cap. 8. num. 4. Grat. conſ. 157. num. 5. cum ſeqq. vol. 2. Maſcard. de probat. concl. 447. num. 8. verſ. Si velim, Honded. conſ. 31. num. 69. vol. 1. conſ. 33. num. 68. lib. 2. D. Author conſil. 56. num. 9. Menoch. de præſ. lib. 3. præſ. 122. nu. 2. Mantic. de tacit. lib. 8. tit. 20. Merlin. deciſ. Lucenſ. 33. num. 5. Barz. deciſ. Bon. 123. num. 4. Michael Ferrer. 3. p. obſer. cap. 439. Canc. var. reſol. lib. 1. reſol. cap. 13. nu. 16. & ſeqq.* Vbi dicit, Senatum iudicaſſe illam modicitatem pretij debere eſſe longè vltra dimidium iuſti pretij. Benè verum in dicta æſtimatione eſt habenda ratio oneris impoſiti propter pactum, quia tãti minoris eſt æſtimationis, cum illud pactum de retrouendendo ſit pars pretij, & tertia pars ob tale pactum detrahitur, velut ſi res valet centum propter tale pactum æſtimatur valere ſeptuaginta, *Merlin. deciſ. Lucenſ. 70. num. 3. & ſeq.* habito reſpectu ad tempus contractus, *Mantica de tacit. d. lib. 8. tit. 20. num.* 49. licet aliqui dicant valorem dicti pacti aſcendere ad ſextam partem, aliqui ad quartam, alij ad arbitrium Iudicis, vt latè dicemus infrà, & refert *Conſ. Hodiern. vbi ſup.* Nouiſſimèque *Viuian. Cirocc. diſp. forenſ. cap. 71. num.* 26.

Ad num. 7. & 11. Vbi habetur, quod pacta quæcumque illicita, & vſuraria, ſubſtantiam contractus non reſpicientia, non vitiant contractum cenſualem, ipſa tamen vitiantur. Adde *Præſ. Merlin. contr. lib. 1. cap. 96. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 116. num. 27. lib. 1. Cenc. de cenſib. cap. 54. & alibi in deciſ. . . . . poſt tract. de cenſib. Maſtrill. deciſ. 132. lib.* 2. qui loquitur de cenſu cõſtituto ad rationem decem pro centum, cum pacto illum ſoluendi tertiatim, & alios citatos per *D. Authorem in pragm. 1. de cenſib. n.* 14. vbi refert deciſum *Leotard. de vſuris. q.* 63.

Ad nu. 8. adde *P. Molfeſ. ſuper Conſuet. Neap. p. 18. de gland. legend. q.* 4.

Ad num. 10. Vbi habetur pactum in contractu cenſuali, vt nimirum poſſit redimi vſ-
10 que ad decem annos, & non poſt, valere. Obſerua tàm in hoc caſu, quam in caſu quo fuerit dictum, vt cenſus emptoris arbitrio remaneat, & poteſtate poſt idem tempus ſortem, vel cenſus pretium repetere, inualidum eſſe, & illicitum, atque reprehenſibile docent *Cenc. de cenſib. q. 60. num. 37. & 38. in nouiſſ. & p. 2. cap. 1. q. 3. art. 8. in antiq. Maſtrill. in addit. ad Petr. de Gregor. q. 5. num. 267. cum ſeqq. Camill. de Medic. conſ. 114. num.* 1. vbi ait ſic pluries per S. C. iudicatum, quorum meminit *Reg. de Marinis lib. 2. reſol. d. cap. 160. num. 12. & ad Reuerter. deciſ. 573. num. 2. & ad deciſ. 142. num. 1. in fin. Duard. de cenſib. §. 5. q. 40. tom.* 2. Qui *q.* 39. dicit, non valere pactum, quod niſi infrà tale tempus cenſus redimatur, ſit irredimibilis.

Ad num. 13. Vbi habetur. Quod cenſus ſi per biennium non ſoluatur, poteſt ex pacto repeti ſors principalis. Adde *Blaſc. Lanc. in Apoſtilla ad Bullam Nicol. V. in verb. Demortua, Guttierez lib. 2. pract. qq. qu. 175. Medin. de vſur. q. vlt. de cenſib. Io: de Olan. in ſua concord. & noua reductione Antinomiarum iuris communis, & Regij, lit. A.*

Lu-

Ludouic. Molin. de iuſt.& iur. lib.2. diſp.391.& ſeqq.clauſ.11.Nauarr.de vſur.num.118. & ſeqq. Maſtrill.deciſ.95.num.6.ad 9. Quidquid in cõtrarium ſenſerit *Card. Mantica de tacitis, tit.22. lib.8.num.25.* innixus *Conſtit. Pij V. de cenſibus,* quem reprobat *Gratian. diſcept.forenſ.cap.258. num.20.à D. Authore deductus in pragmat.1.de cenſib.num.35.* Idem *Gratian.* benè fundat validitatem dicti pacti *diſcept.301.num.4.* vbi deciſiones Rotæ Romanæ, ſequitur *Reg. Tappia deciſ.S.C.25. Camill. de Medicis conſ. 39. Conſil. Pratus* latè *diſcept.forenſ.cap.15.lib.1.*

*Ad num.*15.Vbi habetur valere pactum in contractu cenſuali, vt per duos menſes anteà denuncietur reſtitutio pretij. Adde *Cenc. de cenſib.q.103.à num.19. Reg.Capyc.Latr.dec.24. n.1.Salgad.in labyr.cred.p.2.c.29.à n.8. per tot.*

15 Vbi obſerua,quod ſi fuerit facta denunciatio,ſed fuerint elapſi duo illi menſes, tenetur iterum denunciare, per *tex. in l.ſi per emptorē, §.quod ſi fundum,* vbi *Caſtr.ff.de action.empti,* docet *Piſanell.* qui refert iudicatum ipſo arbitro, relatus per *Reg. de Marinis lib.2. reſol.cap. 84.num.14.*

Obſerua ſecundò. Cenſuarium debere deponere, non ſolum ſortem cum pentionibus decurſis, ſed etiam pentiones decurrẽdas per duos illos menſes poſt factam denunciationẽ pro futura cenſus redemptione, *Duard. de cẽſib.lib.2.§.6.q.8.* poſt *Cenc. eodem tract. par.3.c. 1.q.3.art.9.num.43.in antiq.* contra *Gratian.diſcept.forenſ.c.8.num.30. cum ſeqq. lib. 1.* qui loquitur in terminis Bullæ Pij V. vbi id expreſsè eſt appoſitum in §.6. ibi. *Cum verò traditione pretij redditus extinguendus,volumus per bimeſtre antè, &c.*

Obſerua tertiò. Quod non facta dicta denunciatione per duos menſes ante reemptionem cenſus nulla eſt illius redemptio, itàue cenſus curſus non impediatur, *Duard.ibid.qu. 11.Cenc.d.tract.d.q.103.num.20.Salgad.vbi ſuprà,num.48.& 49.ex Pyrr. Mauro Aretin.de ſolut.cap.92.num.4. Larrea deciſ.15. & 16.*

Obſerua quartò. Quod ſi debitor vult antè dictos duos menſes ſoluere, & depoſitare pecuniam debitam, cum illius vſuris decurrendis per illos duos menſes admittitur, *Gratian. d.diſcept.8.num.3.& fin. Cenc. de cenſib. qu.91.à num. 43.* Ratio eſt, quia pactum illud, quod debitor teneatur denunciare per duos menſes ante ſolutionem eſt inductum in fauorem creditoris,ad hoc,vt infrà illud tempus pecunia non ſtetorioſa, & inueniat perſonam cum qua illam implicet in emptionem. Sed quando debitor depoſitat intereſſe decurrendum per illos duos menſes, ceſſat creditoris intereſſe: Ergò,&c. *Olea de ceſſ.iur.tit.1. q.6.nu 59.* Secùs eſſet ſi immineret monetæ mutatio, nã hic nequaquam poſſet creditorem compellere ad recipiendam pecuniam, prout deciſum refert *Larrea deciſ.Granat.15.lib.1.*

Contrarium tamen ſubſtinet *Salgad. vbi ſuprà, num.63.* Nàm dicit ipſe, exiſtente valido pacto non redimendi, niſi præcedente monitione per bimeſtre, ſequitur perneceſsè, debitorem taliter deponentem, renuente creditore, nullatenus liberari, nec cenſum extingui, ſed adhùc per bimeſtre durare, quia attento pacto iuſtè recuſat pecunias, & depoſitum recipere, cum ante tempus pacti, illegitimè factum dicatur, quia contra formam contractus depoſuiſſe debitor intelligitur, quippè qui non ſeruat tempus, diſpoſitionis formam non ſeruare dicitur, *l.obſeruare,§.poſt hæc, ff. de offic.Proconſ.Gamm.deciſ.337.nu.4.& Surd.dec. 203.à num.1.Caſtill. contr.tom 4.c.45. num.41.* Et depoſitum debet fieri congruo tempore, *l.acceptam,C.de vſur. Gīurb.deciſ.80. num.4.* Et tunc dicitur depoſitum factum in congruo tempore,quãdo eſt factum ante tempus adiectum ſolutioni fauore creditoris, *leg. cum qui aliàs, ff.de ann.legat. Gomez tom. 2. var. cap.17. num.27.Maur.de ſolut.cap.92.num.2.Hermoſill. ad l.2.tit.13.par.5.gloſ.4.ex num.77.tom.1.*

Obſerua quintò. Dictam denunciationem debere fieri principali creditori, & non Procuratori, *Duard.q.5.* Sed abſente creditore, & non exiſtente Procuratore debet fieri per edictum, *Salgad.vbi ſup.num.92.& 93.*

Obſerua ſextò. Denunciationem faciendã eſſe apud Iudicem debitoris, *Duard.qu.3.* quæ concluſio an ſit vera,vide ex *Salgad. infrà.*

Obſerua ſeptimò. Depoſitum illud debere fieri, non coram debitoris Iudice, vt probat *Conſ.Prat.lib.1.obſeru.forenſ.cap.26.* ſed coram creditoris Iudice,vt defendit,latèque probat *Salgad.in labyr.par.1.cap.2.§.1. num.27. verſic. Infertur,Olea de ceſſ.iur.tit.3.qu.12. num.17.ex Rodriq.de reddit.lib.2.q.18. num.54. Auend.de cenſib.q.102.num.15. Duard. de cenſib.§.6.qu.3. Larrea deciſ.19.num.12.& 43.lib.1.*

Concluſio verò *Conſ. Prati* poteſt intelligi de debitore depoſitante tertias, quia quoad illas eſt reus,*Olea ibid.num.18.*

Obſerua octauò. Quod cenſus ſub pacto præambulæ monitionis ante bimeſtre, intra illud à tempore contractus redimi non poteſt,ſed poſt denunciationem debet expectari illud bimeſtre, vt probat *Salgad. vbi ſup. n.77. 85.& ſeqq.*

Alias concluſiones ad hanc materiam habes penès *Duard. loc.ſup. cit.* vbi explicat Bullam prædictam Pij V. Pontificis Maximi. Et *Salgad.locis citatis,* dicit, id procedere etiam vbi Bulla prædicta non eſt recepta, vt eſt in Hiſpania *loc.cit.num.19.& in ſuppl.ad Sanctiſſ. 1.p.cap.7.ſect.4.ex n.159.& ſect.3.ex num.147. Noguerol.alleg.31.num.41.*

Ad num. 17. Vbi habetur. Pretium, & præſtatio annui cenſus, an minui debeant, cum
17 ob mutationem monetæ ſolutio accidat in pecunia maioris valoris. Obſerua hic agi de pe-

Digitized by Google

pecuniæ, ſeù monetæ mutatione. Ideò libet ponere practicabilem concluſionem. Monetæ valorem immutari, attendendum eſſe illum tempore contractus, ſiuè accreuerit, ſiuè decreuerit. Vndè ſi ego anno præterito tibi promiſi in præſenti die in qua annus completur, ſoluere annuos centum, infrà quod tempus aurei valor accreuit, teneor certè ſoluere aureos centum, quos promiſi, deducto tamen illo incremento, quod veteri æſtimationi intra tempus ſolutionis acceſſit, & ſic è contra ſi valor decreuit, *Andr. de Iſern. in tit. quæ ſint regalia, verb. Moneta, Guid. Pap. deciſ. 493. Afflict. deciſ. 194.* vbi *add. Boer. deciſ. 327. num. 9. Card. Put. deciſ. 145. lib. 1. Theſ. deciſ. 174. num. 1.* alijque apud *Theſ. fil.* qui totam materiam explicat in ſuo *tract. de augm. monetæ à num. 54. Tondu. qq. ciuil. q. 1. par. 18. Berlich. in ſuis concl. par. 2. concluſ. 36. & deciſ. 152. & 156. Reg. Reuert. deciſ. 333. & 336.* vbi obſeruat *Reg. de Marinis, Conſ. Hodiern. ad Surd. dec. 237.* materiam de valore intrinſeco, & extrinſeco explicat *Annæus Robert. rerum iudicatar. cap. 16. lib. 1. & cap. 18. lib. 4.* idem *Reg. Reuert. dec. 473. & 474.* vbi loquitur, quando reprobatur moneta poſt moram debitoris, nam dicit ipſius eſſe periculo. Vide *Gizz. ad Reg. Capyc. Latr. deciſ. 48.* vbi plures deciſiones refert pro hac materia, *Cyriac. contron. 620. lib. 4. Buratt. dec. 790. & 626. Larrea dec. 12. vſque ad 19. lib. 1.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Deponere, vt principalis, tàm actor, quàm reus in iudicio tenetur.*

2 *Decreta S. C. in diuerſis cauſis conformia inducunt ſtylum iudicandi, & ab eis nõ licet recedere.*

3 *Procurationis inſtrumentum ad deponendum, tanquam principalis, qualitèr pro obſeruantia Ritum M.C.V. concipi debeat, & num. 5. 11. & 24.*

4 *Procurator admittitur, tanquam principalis ad deponendum in cauſis ciuilibus.*

6 *Procurator, vt poſſit admitti, tanquam principalis ad deponendum, quod mandatum requirat, & num. 9. cum duobus ſeqq.*

7 *Procurator admittitur in cauſa criminali, vbi pœna citrà relegationem eſt imponenda.*

Procurator in cauſis criminalibus, an, & quando admittatur, latiſſimè explicatur. Obſ.

Practica circa mandatum, vt huiuſmodi Procurator poſſit reſpondere, tanquam principalis, n. ſeq.

10 *Procurator reſpondendo poſitionibus Partis, vt ſua cõfeſſione noceat principali, quid requiratur.*

12 *Procurator habet ſimplex mandatum ad agendum, & defendendum non admittitur ad deponendum, vt principalis.*

Nec etiam ſi habeat generale mandatum ad omnes lites, & poteſtatem ad iurandum, & deponendum in genere, num. 13.

Et quid ſi Procurator cum tali poteſtate ſit conſtitutus ad certam litem tantùm, n. 15. & nu. 21.

14 *Depoſitio principalis, nec conſulto Aduocato, nec Procuratore eſt facienda.*

Quando depoſitio principalis poſſit fieri cum conſenſu Aduocati. Obſ.

16 *Mandatum ad reſpondendum in certa lite dicitur mandatum ſpeciale.*

17 *Procurator habens mandatum cum expreſſione reſponſionis ad ſingula capita poſitionum, admittitur ad deponendum vti principalis.*

Et an habita huiuſmodi depoſitione poſſit vlterius peti ipſius principalis depoſitio, tanquam legalioris, num. 18 & 23.

19 *Confeſſio facta à Procuratore habente ſpecificum mandatum ad ſic, & ſic confitendum, an poſſit reuocari per principalem.*

20 *Confeſſionis reuocatio, quando dicatur incontinenti remiſſiuè.*

22 *Procurator conſtitutus ad certam litem cum facultate deponendi, & iurandi, ſi depoſuerit, poteſt etiam requiri eius principalis. & num. 25.*

Niſi poſitiones, ſuper quibus petitur depoſitio appareant calumnioſa, num. 29. Item ſi depoſitio peteretur ſuper capitibus nõ releuantibus, n. 30.

26 *Mandatum ſpecificum ad ſic reſpondendum, cum videatur depoſitio eiuſdem met principalis, cur ſit à iure introductum.*

27 *Procurator, vt admittatur ad reſpondendum eſt de Iudicis arbitrio.*

28 *Abſentia quæuis, etiam in remotiſſimis partibus non excuſat principalem, nè teneatur deponere, ſi conſtat eum viuere.*

Explicatur concluſio hæc. Obl.

Depoſitio principalis tunc poteſt peti, quando Procurator, qui depoſuit, non habebat peculiare mandatum ad ſic reſpondendum.

32 *Depoſitio principalis, an poſſit peti poſt concluſionem.* Obſ.

33 *Semel interrogatus, an teneatur iterum deponere.* Obſ.

34 *Depoſitio principalis, an poſſit peti in caſu propoſito.* Obl.

35 *Caſus plures, in quibus requiritur ſpeciale mandatum remiſſiuè.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Depoſitio principalis, vt validè fieri poſſit à Procuratore, an requiratur mandatum ſpecialiſſimum ad ſic, & ſic reſpõdendum, vel ſufficiat ſpeciale tantùm ad deponendum in genere, ſiuè in certa cauſa, ſiuè in omnibus cauſis, etiam futuris.

Quando admittatur in cauſis criminalibus Procurator. Depoſitio quando poſſit fieri cum conſilio Aduocati. Plura de depoſitione facienda, & alia ad materiam.

DE-

DECISIO XXXIV.

DEpoſitio principalis in iudicijs, ſiuè acto-
ris, ſiuè rei ad inſtantiam partis aduerſæ
in quacumque parte iudicij eſt omni iure
1 debita, tàm ciuili, vt *tot. tit. ff. de interrog. act.*
quàm Canonico, vt in *cap. 2. de confeſſ. in 6.* ac
etiam de iure Regni, vt in *pragm. 8. de ord. Iud.*
poſt *Ritum M.C.V. 70. 79. & 93.*

Dubitatum ſolum fuit. An hæc principalis
depoſitio ſuper poſitionibus ex aduerſo præ-
ſentatis ſit neceſſario facienda per ipſum
principalem, vel debeat admitti, etiam per
Procuratorem, qui habeat generale manda-
tum, etiam ad deponendum cum iuramento
ab ipſo præſtando in animam conſtituentis?
in quo quidem articulo difficultas non conſi-
ſtit. An talis depoſitio poſſit fieri per Procu-
ratorem, quia hoc etiam eſt indubitatum
poſſe fieri per Procuratorem, ſed an in Procu-
ratore illud mandatum ſic generale ad depo-
nendum, & iurandum in animam conſtituen-
tis, quod aliqui aſſerunt eſſe mandatum ſpe-
ciale ad deponendum, ſit ſufficiens, vel requi-
ratur mandatum ſpecificum, & expreſſum ad
ſic, & ſic reſpondendum, quod alij vocant
mandatum ſpecialiſſimum.

Anſam aſſerendi, quòd ſufficeret illud mã-
datum generale ad deponendum ſimpliciter,
quaſi quòd id eſſet ſpeciale, præbebant duo
decreta interpoſita per S.C. in cauſis grauibus
iunctis duarum, imò trium Aularum Conſi-
liarijs, per quæ fuit admiſſa depoſitio facta
per Procuratorem habentem ſimplex manda-
tum ad deponendum; Alterum in cauſa Mar-
chionis Malaſpinæ ſub die 17. Nouembris
1612. Alterum verò in cauſa D. Annæ Acqua-
uiuæ Comitiſſæ Caſtri Villani cum Principe
Caſertæ ſub die 13. Decembris 1613. quę duo
2 decreta ſufficere videbãtur ad interpretatio-
nem huius articuli dubij, imò reſultat quidã
ſtylus ſic iudicandi, vt non liceat contrarium
in futuris cauſis iudicare, ex traditis per *Præſ.
de Franch. decıſ. 238. num. 3. & decıſ. 470.* & alijs
per Me collectis in *pragm. 3. num. 23. de teſſ. bo-
nor. in pragm. 1. num. 75. de iur. & exact. Fiſc. &
in pragm. 1. num. 58. de titul. abuſ. in ſcrib. ſubſ.*

Contrarium ſuadebant verba *Rit. M.C.V.
93.* in quo diſponitur, vt inſtrumentum pro-
3 curationis in caſu prædicto ſit confectum
ad ſic reſpondendum, & ſic videtur, quòd in
mandato procurationis debeat inſeri ſpecifi-
ca reſponſio facienda per Procuratorem ſu-
per poſitionibus, & per conſequens non ſuffi-
cit illud mandatum generale ad deponendũ.
Ex quibus verbis in eo *Ritu*, dùm Ego in di-
cta *pragm. 8. de ord. Iudic.* attigiſſem hanc quæ-
ſtionem poſt relatos aliquos DD. antiquos, &
modernos, dubitaui de illa deciſione facta in
dicta cauſa D. Annæ Acquauiuæ cum Princi-
pe Caſertæ, & propterea concludebam, quòd
vbi caſus accidiſſet deberet vlterius cogitari.

Hinc factum eſt, quòd dùm in cauſa Du-
ciſſæ Naſceræ, & Machedæ cum Domſuico, &
Ioann. Andreæ Mazzola contigiſſet huiuſmo-
di diſputatio; nàm petita depoſitione Duciſ-
ſæ vti principalis ſuper poſitionibus per con-
uentos præſentatis, Procurator Duciſſæ, qui
habebat ſimplex mandatum ad deponendum,
& iurandum in animam conſtituentis, ſtatim
fecit depoſitionem procuratorio nomine, ne-
gando omnia contenta in ſingulis poſitioni-
bus, propter quod conuenti inſtiterunt, talem
depoſitionem ab illo Procuratore factam nõ
eſſe admittendam, ſed omninò fieri debere
per Duciſſam principalem, S.C. voluit articu-
lum diligenter examinare, & Aduocatus Du-
ciſſæ Doctor perſpicacis ingenij, dùm addu-
4 xiſſet iura ciuilia, & Canonica ad probandũ,
quod in cauſis ciuilibus admittatur Procu-
rator ad deponendum, tanquam principalis;
prout eſt *tex. in l. non ſolùm 39. ff. de procur. l. fin.
C. eod. & in c. 2. de confeſſ. in 6.* ponderabat *Rit.
M.C.V. 70.* ad probandum, quod ſufficiat il-
lud mandatum ſimplex ad deponendum, licet
in eo non ſit inſerta ſpecifica reſponſio à Pro-
curatore facienda, & aſſumebat verba *Ritus*,
ibi: *Fieri debeant reſponſiones per principales, ſeù
Procuratores eorum habentes ſpeciale mandatum
ad prædicta*, quaſi quòd illa verba *ad prædicta*,
nil aliud importent, quàm ſi dixiſſet ad re-
ſpondendum tanquam principales. Idque
corroborabat ex verbis *Caraui. in eod. Ritu dũ
nu. 6.* admittit huiuſmodi depoſitiones, & re-
ſponſiones poſſe fieri, nedùm per principales,
ſed etiam per Procuratores habentes ſpeciale
mandatum; verùm limitat, quando pars ad-
uerſa inſtaret pro depoſitione principalis, tã-
quam legalioris, & meliùs ſcientis veritatem,
quia tunc non admittitur Procurator, ſed te-
netur deponere ipſe principalis, ex doctrina
Specul. in rub. de poſitionib. §. 6. num. 18.

Et ad *Rit. 93.* quatenus requiritur inſtru-
mentum procurationis confectum ad ſic re-
5 ſpondendum, replicabat debere intelligi ſecũ-
dùm *Ritum 70.* quod admittit ſimplex man-
datum ſpeciale ad prædicta, hoc eſt, ad reſpõ-
dendum tanquam principalis. Nec erat fa-
cienda vis in illa particula, *ſic*, qua vtitur *Ri-
tus 93.* nàm *tex. in cap. 2. de confeſſ. in 6.* vtitur
eadem particula, *ſic*, vt ibi: *Verum ſi antequam
reſpondere, ſit, iuſſus fuerit ſe abſentauerit, &c.* &
tamen in eo *tex.* nil aliud importat, quàm re-
ſpondere, vt principalem, dum in principio
loquutus fuerat ſimpliciter de depoſitione
principalis, & demum aſſeuerabat, quòd ſi ali-
ter diceretur, illud mandatum indiuiduum, &
ſpecialiſſimũ mandatũ Procuratori ad ſic re-
ſpondendum non poſſe dici mandatum ad re-
ſpondendum; ſed potiùs depoſitio à princi-
pali facta, & ſic diſpoſitio vtriuſque *Ritus* eſſet
fruſtratoria, nec remaneret arbitrium Curiæ
ad-

admittendi reſponſionem à Procuratore factam, prout in *Ritu prædicto* 93. diſponitur.

Ex aduerſo Domini ponderabant, etiam
6 iure communi attento depoſitionem principalis eatenùs poſſe admitti per Procuratorē, quatenus Procurator habuiſſet ſpecialiſſimū mandatum, & indiuiduum ad ſic, & ſic reſpōdendum, & talem practicam fuiſſe ſemper obſeruatam, nec vllam vnquam habuiſſe contradictionem, vt cōſtat ex infraſcriptis authoritatibus, *Iacob. Butr. in l. final. verſ. Et ideò tutiùs, C. de procurat.* loquens in cauſa criminali, in qua de iure communi admittitur, Procura-
7 tor quando venit imponenda pœna intrà relegationem, *l. penult. §. ad crimen, ff. de publ. Iudic. l. ſeruum quoque, §. publicè, ff. de procurat.* vbi quærit, an tempore, quo eſt facienda Interrogatio de crimine, teneatur principalis comparere ad reſpondendum, tanquam meliùs
8 ſciens veritatem, & tenet quòd ſic, ſed ſtatim ſubdit, quòd tutiùs faceret reus, ſi in procuratorio dicat, quod conſtituit talem Procuratorem ad talem cauſam, & ad reſpondendū ſub iuramento in anima ſua ſic, & ſic, & narrare omnia, in quibus ſuper crimine poſſet interrogari, & tunc cum appareret, Procuratorem eſſe plenè inſtructum de conſcientia Domini, non compelleretur Dominus comparere, ità refidet *Butrig.* qui ponit formam mandati ſpecialiſſimi ad ſic, & ſic reſpondendum ſigillatim ſuper omnibus.

Bart. in ead. l. fin. licet in criminalibus recedat ab opinione *Butrig.* affirmans, quòd ſemper Iudex poteſt cogere principalem ad reſpondendum de per ſe, tamen in lectura antiqua *in final. verb.* referens opinionem *Butrig.* ponit formam verborum apponendorum in procuratorio pro ſpeciali mandato, inquiens: *Et ponas, quòd ipſe confiteatur, vel reſpondeat ad omnia, de quibus interrogabitur, v. g. ſi interrogaberis, hoc reſpondeas ſic*, & ſubdit, quod iſta eſt practica. Idē tradit *Bart. in l. qui bona, §. ſi alieno, num 15. ff. de damn. infect.* licet magis diffusè, & præſertim *num. 14.* vbi ſequitur opinionem *Butrig.* in ciuilibus tamen, vt ſe declarat
9 *num. 16.* hanc eandem opinionem *Butrig.* in Procuratore habente ſpeciale mandatum ad ſic determinatè reſpondendum comprobant *Bald. Ang. & Paul. in d. l. fin. C. de Procur. Bald. in d. l. non ſolùm in princ. num. 2.* ibi: *Si habet ſpeciale mandatum ad ſic reſpondendum, & ibid. Ang.* ſimiliter & *Fulgoſ.* qui *num. 3.* declarando dictū *Butrig.* dicit, vt principalis in conſtitutione Procuratoris dicat: *Conſtituo ad reſpondendum tali poſitioni ſic, & tali ſic, Alex. quoque num. 5.* ſequitur opinionem *Butrig.* in ciuilibus, quando Procurator habet ſpecificum mandatum ad ſic reſpondendum; eandem confirmat in *l. qui bona, §. ſi alieno, num. 20. ff. de damn. infect.* & cum pertranſit, *Imol. in l. pen. §. ad crimen, col. fin. verſ. Sed pro complemento, ff. de publ. Iud.* Quandò tamen Procurator habet ſpecificum mandatum ad ſic reſpondendum, ita quòd plenariè ſit inſtructus ad totum negotium, hanc eandem concluſionem pro abſoluta habuerunt etiam *Canoniſtæ in cap. 1. de iud. in 6. & in cap. fin. de iur. calum. eod. lib. & in cap. 2. de confeſſ. eod. lib. & Felin. in cap. 1. num. 16. extr. vt lit. non conteſt.* facit *tex. in cap. fin. de iure iur. lib. 6.* vbi optima *Gloſ. in verbo Expreſſè.*

Paritèr & Conſulentes, prout ſunt *Soccin. ſen. conſ. 55. col. vlt. nu. 8.* vbi ait, requiri mandatum ſpecialiſſimum ad reſpondendum poſitionibus, *Ioann. Nevizz. conſ. 7. num. 13.* inquiens, quod quando allegatur, quod principalis eſt inſtructior, oportet, quod mandatū dicat, *ad iurandum ſic, & ſic*, aliàs debet compelli principalis ad iurandum, & ſic ad deponendum, *Menoch. conſ. 89. num. 64.* vbi aſſerit, quod vt Procurator noceat Domino ex ſua
10 confeſſione, dùm reſpondet poſitionibus aduerſarij, debet habere mandatum ſpeciale, imò ſpecialiſſimum, ſubdens pauló inferiùs, quod qui in his caret ſpecialiſſimo mandato, non dicitur habere mandatum, *Honded. conſil. 66. num. 73. vol. 1.* qui poſtquam dixit, non ſufficere mandatum generale ad confitendū, ſed requiri ſpeciale, declarādo, quod dicatur mandatum ſpeciale, ſubdit: *Speciale autem debet eſſe, non ſimpliciter ad confitendum, ſed ad ſic confitendum*; & pauló inferiùs addit, *Imò ſpecialiſſimum exigitur mandatum*, ſequendo *Soccin. & Menoch. ſuprà allegatos, Afflict. quoque in Conſtitut. Partes, num. 4. in 3. q.* in terminis iuris communis dicit, quód principalis admittitur ad reſpondendum per Procuratorem, mittendo reſponſionem ſuper qualibet poſitione, & ſic requirit mandatum ſpecialiſſimum, *Intrigl. ſingul. 76. num. 67. lib. 3.* qui ait, tunc poſſe Procuratorem admitti ad reſpondendum, ſi habeat ſpeciale mandatum ad ſic reſpondendum cuilibet poſitioni.

Hæc eadem opinio recepta eſt à Supremis Tribunalibus in iudicando, vt in *Rot. Rom. per deciſ. 779. num. 3. cum ſeqq.* inter nouiſſimè collectas per *Farin. tom. 2. par. 1.* & alia *deciſ. 82. apud Ludoniſ.* & plures alias deciſiones eiuſdē *Rot. Rom.* refert *Gratian. diſcept. forenſ. 772. nu. 24. vſque ad fin.*

Et cum eadē pertranſit ſine ſcrupulo *Pract. Papienſ. de form. poſit. Actor. in verb. Simoninus in princ. & in fin. Farin. in prax. q. 81. num. 61. in fin. & Sigiſmund. Scacc.* latè dilatando fimbrias in hac quæſtione *in tract. de Iudic. ciuil. lib. 2. c. 7. q. 18. num. 548. cum ſeqq.* & poſt relatas diuerſas opiniones, & limitationes, tandem *nu. 568.* concludit, mandatum debere eſſe ſpecialiſſimum, quam concluſionem pluribus confirmat vſque ad *num. 573.* Adeó quòd iure communi attento, hęc concluſio nullam penitùs admittit dubitationem; Sed quatenus ali-
11 qua ſubeſſe poſſet, illa ceſſat de iure huius Regni,

gni,vbi pet dictum *Rit.93*.eſt expreſsè proui-
ſum, quod inſtrumētum procurationis debet
eſſe expreſsè confectum ad ſic reſpondendum;
ergò non ſufficit illud ſimplex mandatum ad
iurandum, & deponendum, niſi ſit expreſſa
certa forma, ſub qua eſt facienda depoſitio,
ſeù reſponſio cum iuramento,affirmatiua ſci-
licet,vel negatiua.

Verùm enimuerò ad euitandum confuſio-
nem,quę facilè oriri poſſet,diſpunctis diligē-
ter omnibus dictis DD. ad veram huius arti-
culi reſolutionem aliquæ concluſiones reaſſu-
mendæ ſunt ad concordandum authoritates,
quæ hinc indè adducuntur.

Prima igitur erit concluſio, quando in in-
12 ſtrumento,ſeù mandato Procuratoris nulla
eſt data poteſtas ad deponendum, ſed eſt mā-
datum ſimplex ad agendum, & defendēdum,
& in hoc caſu omnes habent pro abſoluto,
quod hic Procurator non poteſt admitti ad
iurandum, & deponendum ſuper poſitioni-
bus partis aduerſæ; Ratio eſt,quia nulla certa
inſtructio dari poteſt in tali Procuratore ge-
nerali, præſertim quoad lites futuras, vndè
forſan negabit, quod confiteretur inſtructus,
ità particularitèr reſpondet *Ioann. Andr. in*
cap.fin.circa princ.de iuram. calumn. loquens re-
ſpectu iuramenti de calumnia, ibidem *Philip.*
Franch. num. 3. Anch. in 2. notab. & ſic multò
fortiùs procedet in iuramento de veritate di-
cenda ſuper poſitionibus.

Secunda erit concluſio, quandò in manda-
13 to generali ad omnes lites actiuas, & paſſi-
uas, motas, & mouendas eſt data poteſtas ad
iurandum, & deponendum vti principalis in
genere, & hoc caſu maior pars concordat,
quod non admittatur talis Procurator ad iu-
randum, & deponendum vti principalis. Ra-
tio,quia eius depoſitio tanquam inanis,& va-
cua ob defectum legitimi mandati non rele-
uaret Aduerſarium ab onere probandi, & vi-
ſis poſitionibus per Procuratorem poſſet cō-
ſulere principali circa formam deponendi,
quod eſſet inconueniens abſurdiſſimum,dùm
14 depoſitio principalis eſt facienda abſque cō-
ſilio Aduocati,ſeù Procuratoris,vt eſt expreſ-
sè diſpoſitū in *Rit.79.& in prag.8. de ord.Iud.*

Tertia erit concluſio,quandò talis poteſtas
15 ad iurandum, & deponendum eſt data Pro-
curatori conſtituto in aliqua certa lite,& non
in genere in omnibus cauſis, & in hoc caſu
DD. conueniunt, quod hic Procurator debet
admitti ad deponendum tanquam principa-
lis; verùm ſi Aduerſarius non contentus de-
poſitione facta per Procuratorem petierit de-
poſitionem ipſius principalis tanquam lega-
lioris, & meliùs ſcientis veritatem, hoc caſu
principalis ipſe tenetur deponere, non obſtā-
te depoſitione facta per Procuratorem habē-
tem ſupradictam poteſtatem; ità concludit
Io: Andr. in c.fin.poſt n.2. verſ. In reſponſionibus
autem de iur. calumn. in 6. & reliqui eum ſe-
quentes.

Hæc forma mandati dati ad reſpondendū
16 in certa lite, dicitur mandatum ſpeciale, ſe-
cundùm *Scacc.d.qu.18. num.563.* mouetur au-
thoritate *Hoſtienſ. in ſumm. tit. de procur. §. ad*
quid teneatur ſub num. 13. verſ. Vt autem omnia,
& Spec.in tit.de poſit.§.10.verſ.Sed pone,num.4.
& in terminis huius mandati ſpecialis ipſe-
met *Scacc.num.559.*admiſerat reſtrictionem,
quādo pars peteret depoſitionem ipſius prin-
cipalis,tanquam legalioris, & melius ſcientis
veritatem, adducendo plures illam tenentes,
tanquam communem, & hæc eſt non minùs
communis,quàm vera.

Quarta, & vltima erit concluſio, quandò
17 mandatum, ſeù inſtrumentum procurationis
continet ſpecificam,ſiuè indiuiduam poteſta-
tem ad ſic,& ſic deponendum, exprimendo,&
deſcribendo ſingula capita poſitionum Ad-
uerſarij cum ſingulis reſponſionibus ad ſin-
gula capita ipſarum poſitionum, & hoc caſu
nulli dubium eſt, quod talis depoſitio à Pro-
curatore facta debet admitti, quia potiùs di-
citur facta ab ipſo principali, qui tàm ſpecifi-
cum mandatum dedit, quàm ab ipſo Procu-
ratore, quia Procurator hoc caſu potiùs fun-
ctus eſt officio Organi, quàm Procuratoris,
vt in verbis *Bart.in l.qui bona,§.ſi alieno, nu.15.*
ff.de damn.infect. & Alex. in l.fin.poſt num.5. C.
de procur. ità cōſtat ex *Iac.Butrig.* & alijs,quos
poſt ipſum ſuperiùs citaui de iure communi,
& ex *Rit.M.C.V.93.*de iure huius Regni.

Sola difficultas conſiſtit in duobus. Primū,
an adhùc non obſtante depoſitione facta per
talem Procuratorem habentem mandatum
tàm indiuiduum, poſſit Aduerſarius petere
depoſitionem ipſius principalis, tanquam le-
galioris,& meliùs ſcientis veritatem. Alterum
verò,an principalis poſſit reuocare confeſſio-
18 nem factam à ſuo Procuratore cum tali ſpe-
cialiſſimo mandato? Et quoad primum *Io:*
Nenizz.conſ.7.nu.13.in fin. affirmat, quod ſic,
ibi: *Quamuis tranſmiſerit ſpecialiſſimum man-*
datum, adducit pro ſe, *Geminian. in cap.præſer-*
tim in gloſ.1.de teſtib. in 6. qui hoc nullo modo
dicit, vt patet poſt *num. 27. verſ. Vidi hoc anno*
dubitari. Loquitur enim in depoſitione facta
à Procuratore ſimplici abſque ſpecifica pote-
ſtate deponendi,quo caſu certum eſt, non ſuf-
ficere depoſitionem à Procuratore factam, eā-
dem opinionem veram, & in praxi obſeruatā
affirmat *Carauit.Rit.70.num.6.*quam priùs tā-
quam veriorem, etiam ſi Procurator habeat
ſpecialiſſimum mandatum affirmauit, diſpu-
tando *Imol.in l.qui bona, §.ſi alieno, poſt nu.55.*
verſ.Secundò adde, vſque ad num. 60.ff.de damn.
infect. ſed idem *Imol.in l.pen.§.ad crimen,col.fi-*
nal.verſ.Sed pro complemento, ff.de publ.Iud. te-
net contrarium in mandato ſpecialiſſimo.

Quò verò ad ſecundùm *Felin. in cap.1.num.*

16.

Digitized by Google

16. vt lit. non conteſt. diſputat articulum, quòd
ſi Procurator habuit mandatum ad ſic confi-
tendum, principalis poterit illam confeſſio-
nem reuocare, prout poſſet ſuam propriam
reuocare, & poſtea ſubdit, quod propriam cō-
feſſionem poterit reuocare principalis in-
continenti, etiam non docto de errore, ità re-
ſidet *Felin.*

Verùm in vtroque dubio contrarium
eſt veriùs, nàm reſpectu primi, ſi mandatum
eſt indiuiduum ad ſic reſpondendum, vt
præſupponimus, vtique illud mandatum eſt
propria depoſitio principalis, & ſic non tene-
tur ad aliam depoſitionem, vt optimè conſi-
derat *Scaccia d. qu. 18. num. 550. verſ. Ratio*, in-
quiens, quod hoc caſu videtur Procurator
conſtitutus non ad reſpondendum, ſed potiùs
ad exhibendum depoſitionem à principali fa-
ctam, & reſpectu ſecundi, ſi ab initio, quo da-
tum fuit mandatum indiuiduum ad ſic re-
ſpondendum, habetur, ac ſi ipſemet principa-
lis, tunc depoſuiſſet, ſi voluiſſet reuocare ſuam
depoſitionem, non debebat expectare depoſi-
tionem faciendam à Procuratore, ſed debebat
tunc incontinenti ipſemet reuocare manda-
tum, & vbi non reuocauit incontinenti non
poterit vlterius reuocare, & confeſſio facta
per talem Procuratorem habentem ſpecialiſ-
ſimum mandatum præiudicabit principali, vt
ab ipſo facta, & in his terminis eſt intelligen-
dus *Vrſill. ad Afflict. deciſ. 148. in fin.* præſertim,
quia citat *Imol. & Soccin. ſen.* qui loquuntur in
Procuratore conſtituto ad ſic reſpōdendum,
20 vt ſuprà ipſemet illos citaui, quando autem
dicatur incontinenti facta reuocatio, docet
Scacc. eod. cap. 7. q. 21. nu. 669. cum ſeqq. Submo-
to itàque vtroque dubio remanet hæc quarta
concluſio indubitata, quod Procurator habēs
huiuſmodi ſpecialiſſimum mandatum debet
admitti ad iurandum, & deponendum tan-
quam principalis, etiam inuito Aduerſario, &
facta per eum depoſitione non poteſt cogi
principalis ad faciendam aliam depoſitionē,
quemadmodum & ipſe principalis non pote-
rit reuocare depoſitionem ſibi damnoſam à
tali Procuratore factam.

Hinc applicando has concluſiones ad cau-
ſam, dicebatur, quòd dùm hic Procurator
habebat ſpeciale mandatum ad iurandum,
& deponendum. Aduerſarius non contentus
depoſitione facta à Procuratore, qui negauit
omnia contenta in ſingulis poſitionibus, ad-
miſſa etiam tertia concluſione pro vera, Du-
ciſſa tenebatur per ſe facere aliam depoſitio-
nem, non obſtante depoſitione facta per Pro-
curatorem.

Sed nè articulus remaneret indeciſus, S. C.
21 voluit examinare articulum in genere. An
ſcilicet debeat admitti ad deponendum Pro-
curator tanquam principalis, qui habet ſim-
plex mandatum ad iurandum, & deponendū
tanquam principalis, etiam in certa cauſa,
vel requiratur mandatum ſpecialiſſimum, &
indiuiduum, ad ſic, & ſic reſpondendum, ſeù
deponendum, & habuit pro vero aſſumptum,
etiam iure communi inſpecto, quòd Procura-
tor cùm mandato ſpeciali ad deponendum, &
iurandum in animam conſtituentis admitta-
tur ad deponendum tanquam principalis, &
eius depoſitio ſufficiat ſi Aduerſarius eius de-
22 poſitione facta ſit cōtentus, ſed quatenus de-
poſitione Procuratoris non ſit contentus, &
petat depoſitionem principalis, tanquam le-
galioris, & meliùs ſcientis veritatem, tunc
etiam principalis teneatur deponere, niſi ad-
uerſetur aliqua ex limitationibus infraſcri-
ptis, quæ remittuntur Iudicis arbitrio, iuxta
Rit. M. C. 93. & ità practicatum fuit in cauſa
Prothonotarij Breſegnæ cum I. o: Vincentio
de Orlando per decretum M. C. V. confirmatū
per S. C. in Banca Caliſani, cuius meminit
Gallupp. in praxi S. C. par. 2. cap. 18. num. 29. ſed
23 quando Procurator, qui depoſuit habuiſſet
mandatum ſpecificum, ſeù ſpecialiſſimum, &
indiuiduum ad ſic, & ſic deponendum, iuxta
expoſita in quarta, & vltima concluſione fun-
data in authoritate *Butrig. Bart. Bald. Angel.
Paul. Fulgoſ. Alex. Imol. Soccin. ſen. Neniẓẓ. Me-
noch. Honded. Farinac. Scacc. & Rot. Rom.* in lo-
cis ſuperiùs cumulatis, tunc Aduerſarius non
poterit petere aliam depoſitionem principa-
lis, quia depoſitio facta per Procuratorem cū
ſpecialiſſimo mandato ad ſic, & ſic deponen-
dum, habetur, ac ſi eſſet depoſitio ab ipſomet
principali facta, vt ex *Bart. in l. qui bona fide, §. ſi
alieno, num. 15. ff. de damn. infect. & Scacc. d. quaſt.*
550. *num.* 18. ſuprà fundatum eſt.

Ponderata in contrarium non vrgent; nàm
*tex. in l. non ſolùm 39. in princ. de Procur. & in l.
fin. C. eod. & in c. 2. de confeſſ. in 6.* dum loquun-
tur ſimpliciter, debent intelligi iuxtà termi-
nos habiles, ſcilicet de Procuratore habente
mandatum ſufficiēs ad reſpondendum, prout
ità punctualiter declarat *Bald. in d. l. non ſolùm,*
24 *num. 2. Tex. verò in Rit. 70.* qui requirit in
Procuratore ſpeciale mandatum, neceſſariò
debet recipere declarationem à ſubſequenti
Rit. 93. vbi datur forma conſtituendi Procu-
ratorem ad ſic reſpondendum; ergò non ſuf-
ficit illud ſimplex mandatum ad deponendū
aliàs ille *Rit. 93.* eſſet contrarius *Rit. 70.* quod
non eſt dicendum, dùm omnes *Ritus* prædicti
ſimùl collecti ſub vnica compilatione, & qua-
ſi ſub vna conſtructione verborum fuerunt
publicati à Regina Ioanna Secunda, vt con-
ſtat ex *Proœm.* ipſorum *Rituum.*

Neque *Carauita* alium ſenſum habet in illis
25 verbis ex aduerſo ponderatis, ſed ſolùm eſt
in opinione, quòd adhùc inſtante parte erit fa-
cienda depoſitio per principalem, quamuis
depoſuerit Procurator cum illo mandato
ſpeciali.

Nec

Nec illa particula, ſic, de qua in dicto *Ritu*
93. poteſt ſumere intellectum à conſimili par-
ticula, ſic, in *cap. 2. verſ. Verùm ſi, de confeſſ. in 6.*
quia in *Ritu 93.* eſt appoſita ad inducendam
formam mandati ſpecialis ad deponendum,
ſed in dicto *cap. 2.* non agitur de forma, ſed
præſuppoſito mandato in forma ſufficienti
agitur de illius exequutione, & de actu pra-
ctico adhibendo in exequutione.

Nec propterea remaneret eluſorium hoc
remedium conſtituendi Procuratorem cum
26 mandato ſpecialiſſimo, ad ſic reſponſūdum,
cùm in effectu idem ſit, ac ſi fiat depoſitio ab
ipſomet principali; nàm fateor, quod idem
reſultat iuris effectus, ſed non propterea tale
mandatum ſpecialiſſimum remanet fruſtra-
torium; nàm poteſt contingere caſus, in quo
principalis ipſe non poteſt de per ſe perſona-
litèr comparere coram Officiali, coram quo
eſt facienda depoſitio, ob quoduis impedimē-
tum, ſiuè iuſtum, vt putà carceris, aut obſidio-
nis, vel infirmitatis, aut contumaciæ ex cauſa
criminali, iuxtà formam traditam in *l. penult.*
§. his de præſentibus, C. de reb. cred. cap. præſentium
poſt princip. ibi: *Iniungatur de teſtib. in 6.* & per
Oſaſc. deciſ. 113. num. 11. & 12. & tamen pote-
rit coram Notario, Iudice, & teſtibus conſti-
tuere Procuratorem cum tali mandato ſpe-
cialiſſimo ad ſic reſpondendum.

Neque etiam remanet inane arbitrium
27 Iudici conceſſum in eodem *Ritu 93.* admittē-
di reſponſionem per Procuratorem abſque
illo ſpecialiſſimo mandato; nàm datur caſus,
in quo ritè, & rectè poteſt admitti depoſitio
per Procuratorem habentem ſpeciale man-
datum ad deponendum, licet non ſit ſpecialiſ-
ſimum ad ſic deponēdum, putà quando prin-
28 cipalis eſſet abſens in longinquis partibus,
de quo non habeatur notitia, an ſit viuus, vel
mortuus, vt in caſu *Theſaur. deciſ. 17. nu. 4.* non
enim ſufficeret ſola abſentia, etiam in longin-
quis partibus vltrà marinis, vbi eſſet certus
locus, vbi reperiatur, & quod viuat, vt conſtat
in caſu *Præſ. de Franch. deciſ. 220. num. 7.*

Idem eſt dicendum, ſi talis petitio appare-
29 ret manifeſtè calumnioſa, ex *Præſ. de Franchis*
d. deciſ. 220. num. 6. & 7. prout fuit reputata in
omnibus exemplis ex aduerſo adductis, ex
qualitate factorum, de quibus ageretur, & ex
qualitate principalium, qui non poterant eſſe
magis inſtructi, quàm eſſet Procurator, vltrà
quod in illis exemplis fuit admiſſa ſimplici-
tèr depoſitio facta à Procuratore non haben-
te ſpecialiſſimum mandatum, & poſt depoſi-
tionem à tali Procuratore factam non fuit ab
Aduerſario petita depoſitio principalis, tan-
quam legalioris, & meliùs ſcientis veritatem,
vt in hoc caſu petebatur, & ſic non poterant
dici deciſiones indiuiduales ad caſum noſtrū.

Illud idem eſſet dicendum, ſi depoſitio pe-
30 teretur ſuper capitibus non releuantibus, vel
non facientibus ad cauſam, vt indefinitè, vbi
adeſt præſumptio calumniæ ex qualitate cau-
ſæ, vel alitèr, declarat *Præſ. de Franch. d. deciſ.*
220. num. 6. & 7.

Et ex his die 8. Martij 1625. referente Do-
mino Didaco Bernardo Zulia Hiſpano Conſi-
liario eruditiſſimo, & Domino meo cum in-
teruentu Domini Regentis Valzuzuelæ exer-
centis officium Præſidentis Sacri Conſilij fuit
prouiſum, quòd Duciſſa principalis deponat
ſuper articulis præſentatis per conuentos, non
obſtante depoſitione facta per Procuratorem
tanquam principalem, non habentem ſpecia-
liſſimum mandatum ad ſic, & ſic deponendū.

Quæ vltima verba fuerunt appoſita cum
myſterio ad indicandum, quòd tunc ſolùm
31 poteſt peti depoſitio principalis, non obſtan-
te depoſitione facta a Procuratore, quandò
mandatum Procuratoris non eſt ſpecialiſſi-
mum: ſed ſpeciale tantùm ad deponendum,
& iurandum in animam conſtituentis, vt in
caſu præſenti, ſecùs ſi mandatum fuiſſet ſpe-
cialiſſimum ad ſic, & ſic deponendum, quia
tunc non tenebatur principalis deponere de
per ſe, reprobando in hoc opinionem *Neurz.*
conſ. 7. num. 13. & Carauit. in Rit. 70. num. 6. &
approbando opinionem *Imol. in l. penult. §. ad*
crimen, col. penult. verſ. Sed pro complemento, ff. de
public. Iudic.

Et cùm ab hoc decreto reclamaſſet Duciſ-
ſa, & obtinuiſſet, quòd reclamatio decidere-
tur in Collaterali Conſilio cum tribus alijs
adiunctis aliarum Aularum, ſcilicet Dominis
Ioann. Baptiſta Meliore, Ferdinando Brancia,
& Marcello Marciano Regijs Conſiliarijs. Tā-
dem facta relatione per Dominum Didacum
Varelam Regium Conſiliarium, & originariū
cauſæ Commiſſarium in præſentia Excellen-
tiſſimi Ducis Albæ Proregis die 21. Iulij
1625. fuit per maiorem partem confirmata
deciſio; Verùm fuerunt reformata verba de-
creti in illa clauſula, non obſtante depoſitio-
ne facta à Procuratore non habente ſpecialiſ-
ſimum mandatum ad ſic, & ſic reſpondēdum,
nè in futurum poſſet prætendi, quòd Procu-
rator abſque tali ſpecialiſſimo mandato non
poſſet admitti ad deponēdum; & ideò fuit fa-
ctum decretum ſub his verbis.

Viſa depoſitione facta per Antoninum de
Arcos Procuratorem Duciſſæ fuit prouiſum,
quòd deponat, etiam Illuſtriſsima Duciſſa
tanquam principalis legalior, & meliùs ſciens
veritatem ſuper articulis præſentatis ex cau-
ſis diſcuſſis Fabritio Sollazzo Actuar. aſſum-
pto in Banca de Scacciauento.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXXIV.

DEpoſitio principalis, vt validè fieri poſſit à
Procuratore, requiritur mandatum ſpe-

cialiſſimum ad ſic, & ſic reſpondendum, nec ſufficit ſimplex mandatum ad deponendum in particulari cauſa, ſi pars aduerſa non fuerit contenta depoſitione facta à dicto Procuratore, benè tamen ſufficere aliquibus concurrentibus,cõcludit D. Author hic. Sed quia in hac cauſa aderat mandatum ad deponendum vti principalis ad omnes lites motas, & mouendas in genere, fuit deciſum per S.C. in Collat.Conſil.cum Adiunctis, quod deponat etiam principalis, tanquam legalior, & meliùs ſciens veritatem,quam deciſionem refert *Thor.in compend.deciſ.verb.Depoſitio,fol.135.et in 3.par.eodem verb. fol.287. Danza de pugna DD. lib.2. tit.de Procur. cap. 1. Conſ. Prains ad Muſcatell. gl. legaliores ad num.* 30. *& lib.3. diſcept.forenſ.cap.12. num.6.* Vbi in eadem cauſa de qua D. Author hic per Sacr. Conſ. iunctis Dominis duarum Aularum cum interuentu Præſidis S.C.fuit reuocata dicta deciſio Dom. Authoris & deciſum Procuratorem cum ſpeciali mandato,cum libera,&c.& cum poteſtate faciendi,quæ poſſet principalis ipſe,poſſe deponere ſuper articulis præſentatis, quod procedere maximè fuit dictum, ſi peritio depoſitionis appareret calumnioſa, quæ deciſio in reclamatione fuit confirmata. Et dictam deciſionem D.Authoris dicit,*num.*17.proceſſiſſe, quia contractus fuit factus cum principali, per cuius depoſitionem ſperabat pars aduerſa aliquo modo releuari.

Idem die 28. menſis Aprelis 1665. deciſum fuit per R.C.S.in plena aula referente D.Præſidente Hortentio Pepe, in cauſa Illuſtr. D. Franciſci Turrauilla Ducis Calabritti, cum Regio Fiſco,& creditoribus Illuſtr. Principis Gallicani Columnæ, atque Duce Baſlanelli, ſcilicet depoſitionem Procuratoris conſtituti cum libera,&c.& cum poteſtate faciendi,vt ſuprà ſufficere. In Banca Actuarij Conſtantini. Pro dicto Illuſtr.Duce Calabritti patrocinãte D.Marcello de Graſſis, Præceptore meo colendiſſimo.

*Ad num.*2.adde,quæ diximus *deciſ.*22.*n.*17.

Ad num. 7. Vbi habetur, Procuratorem admitti in cauſa criminali, vbi pœna citra relegationem eſt imponenda. Adde *tex.in l.* 1. *ff.an per alium cauſa appell.reddi poſſ.* vbi habetur,quod vbi pœna vltra relegationem imponitur, Procurator non admittitur, quod in omnibus ferè Tribunalibus Chriſtiani Orbis fuiſſe reſolutum,teſtantur *Afflict.dec.*64.*Barz. deciſ.Bonon.*152.*Guid.Pap.deciſ.*138.*Rot.in noviſſ.deciſ.*485.*Magon.deciſ.Lucenſ.*36. *Myſinger. obſeru.*76.*par.*4.*Vin.deciſ.*112.*Reuſner.deciſ.*24. *Arumæus deciſ.Ienenſ.*7.

Quæ concluſio limitatur pluribus modis. Primò,in cauſis capitalibus,in quibus admit-
7 ti poteſt ad allegandas abſentiæ cauſas, *Rot. in antiquis, deciſ.*82.*Gniac.obſeru.*20.*Iafred.dec.* 277.*Guid. Pap.deciſ.*338.*Balb. deciſ.*277.*Reg. Sanfel.deciſ.*32.*lib.*1. *Praſ.de Franch.deciſ.*327. Vbi dicunt id non procedere, quando delinquens viſus fuit eodem die delicti ad explicationem Cõſtitutionis Regni incip. Poſt commiſſum, *Grizzarell. deciſ.* 19. *Danza de pugna DD.par.*2.*tit.de abſentia, c.*2.*Carauit.ſuper Rit. M.C.*266.

Limitatur ſecundò, ſi comparuit, & fuit admiſſus,nec pars aliquid oppoſuit,nam tunc proceſſus validus erit, *Iafred.deciſ.*482. *Conſil. Petr.ſup.Rit.M.C.*106.*num.*8.

Limitatur tertio, ad opponendum Iudicis incompetentiam,& actorum nullitatem, nam Procurator admittitur, vt fuiſſe deciſum refert *Gram.conſ.*52. *Magon.dec.Lucenſ.*22. *Reuſner.deciſ.Ienenſ.*10.*lib.*2.

Limitatur quartò,in illis perſonis,quæ dum comparent videntur tractare de proprio intereſſe, quia tales admittuntur, vt ſunt pater pro filio, & è contra, vxor pro marito, &c. *Magon. deciſ.*39.

Limitatur quintò, in Vniuerſitatibus, quæ ſiuè agentes criminaliter, ſiuè accuſatæ, poſſunt comparere per Procuratorē,*Capyc.dec.*5.

Limitatur ſextò,in carceratis, qui per Procuratorem comparere poſſunt, *Coler.dec.German.*107. *Rot. in noviſſ. deciſ.*202. Exceptis tribus caſibus, nempè ad litis conteſtationem, ad torturam, & ſententiam, quod ſeruatur in M.C.V.& in omnibus Regijs Audientijs, *Carauit.ſup.Rit.*269.*num.*13.*& ſeqq.*

Limitatur ſeptimò, in infirmis *Monter. dec. Arag.*255. cum fide tamen Medicorum, *Boer. deciſ.*323.*Carauit.ſup.Rit.*267.*num.*5.

Limitatur octauo, quando in cauſa criminalis agitur ciuiliter ad pœnam pecuniariam, nàm tunc Procurator admittitur, & admiſſus etiam condemnatur, executio verò contra delinquentem, ſiuè inquiſitum principalem conſtituentem fieri debet, *Rot. in noviſſ. deciſ.* 420.*Gaill.de pace publ.lib.*1.*cap.*10.

Limitatur nonò, quando ſumus in cauſa, in qua contrà abſentem ad ſententiam diffinitiuam deueniri poteſt, nam tunc in illa Procurator admittitur, *Rot.in antiq.deciſ.*485.*Vigell.deciſ.*89.*cent.*1.

Limitatur decimò, quando pro pœna ciuili, criminalis venit imponenda, puta defectu non ſolutionis, quæ facta non eſt intra quoddam tempus ſtatutum, dum ille ſit ſoluendo, *Barz. deciſ.Bonon.*152. *Vergil.de legitimat.perſon.c.*18. *Conſ.Petr.vbi ſup.*

Ad num. 14. Vbi habetur depoſitionem faciendam eſſe ſine conſilio Aduocati, & Procuratoris adde de iure communi, *Bart. in l.ſi poſtulauerit,* §.*quæſtioni, ff.de adulter.* verum *Luc. de Penna in l.in ſacris* 3.*col.*5.*Cod.de prox. Sacr. Scrin.lib.*12.dicit, quod licet præcedente illorum conſilio, & atteſtatur de obſeruantia, quamuis contrarium ſuſtineat *Veſtr. in eius praxi,lib.*5.*cap.*14. *num.* 8. licet ſit ſecùs hodiè in

in Regno vbi vigore Ritus, & Pragmaticæ ſtrictius proceditur.

V bi obſerua fallere hanc concloſionem in depoſitione facienda per mulierem, vel perſo-
14 nam ſimplicem, vel idiotam, nàm quando
principalis examinatur, poteſt in ſuo examine intereſſe eius Aduocatus, vel Procurator, ad hoc nè propter eius ſimplicitatē decipiatur in reſpondendo, *Hoſtienſ. in cap. dilecti de iudic. Socein. in repet. l. 1. col. 4. ff. de vulgar. & pupillar. Marant. in ſpec. par. 5. actu 4. num. 16. tit. de poſit. ſeù articul.* probat *Laurent. deciſ. 79. Menoch. de arbitr. iudic. caſ. 194. num. 79. lib. 2. cent. 2.* Sed qooad molierem aliter dixit *Ludouic. deciſ. Peruſ. 81.* qui arbitrio Iudicis relinquēdum ſi debeat, vel non mulier cum Procuratoris, vel Aduocati præſentia deponere. Nàm dicit ipſe, aut poſitiones ſunt impertinentes, & Iudex mandabit reijci. Aut poſitiones concernunt factum proprium, & de recenti ipſius mulieris deponere debentis, & mulier eſt ſagax, & tunc quia in facto proprio de recenti non cadit ignorantia, Iudex mandabit ipſam deponere ſine illorum præſentia. Aut poſitiones ſunt inuolutæ, & concernentes factum antiquum, vel ſunt admixtæ poſitiones iuris, & tunc Iudex mandabit illam reſpondere debere cum Procuratoris, vel Aduocati præſentia, & ſic obſeruatum refert, ſequitur *Ripoll var. reſol. cap. 5. de dilat. num. 60. & 61.* De Vniuerſitate, infante, & ſimplici, ſermocinatur *Maſull. ad Capyc. deciſ. 143. ſub num. 7. D. Author ſuper pragm. 8. num. 33. & 34. de ordin. iudiciorum,* ponderans in ſene quoque ſeptuaginta annorum. De quibus omnibus vide *Conſ. Petra ſuper Rit. M. C. V. 79. num. 20. & ſeqq. & Rit. 93.*

Ad num. 28. Obſerua, quod ſi petatur depo-
28 ſitio plurium creditorum, ſufficit ſi fiat à præſentibus in iudicio, nàm non eſt expectanda ab alijs creditoribus abſentibus, vt deciſum per S. C. refert *Conſ. Rocc. reſp. 17. à num. 10.*

Obſerua ad hanc deciſionem per *pragm. 4.*
31 *de dilation.* §. 7. depoſitionem principalis debere peti vſque ad cōcluſionem, ſed ſuper rebus, quæ occurrunt poſt concluſionem, poſſe peti etiam poſt, & *Thor. in compend. deciſ verb. Depoſitio, par. 2. fol. 131. col. 2.* refert deciſum, ſi diſpoſitio fuerit petita in actu intimationis concluſionis, debere illam per Iudicē cōcedi.

Obſerua ſecundò, quod ſemel interrogatus
33 tenetur iterum deponere, ſi iuſta Iudici cauſa videtur, *Anna ſing. 400. Cornac. deciſ. 8. num. 6.*

Obſerua tertiò, ſubtilem quæſtionem: An
34 depoſitio principalis poſſit peti à confeſſo recepiſſe mutuo pecuniam poſt biennium, ad extorquendam confeſſionem partis aduerſæ, per quam poteſt probari illam pecuniam reuera non fuiſſe receptam ad explicationem *tex. in l. in contractibus, §. illo, C. de non numer. pecun.* & concludit non poſſe, *Menoch. de præſ. lib. 1. q. 62. Mantica de tacit. & ambig. tit. 2. lib. 18. Crem. ſing. 156. Ferrei cautel 16.* contrarium tamen tenet *Barboſ. in d. §. Capyc. deciſ. 14.* vbi deciſum per S. C. refert ſecùs eſſe, quando Iudici ità videbitur, quàm opinionem ſequitur *Moccia in ſylua caſuum forenſ. cap. 70.*

Obſerua quartò, plures eſſe caſus, in qui-
35 bus requiritur ſpeciale mandatum, quorum enumerat nonagintatres *Ludouic. comm. opin. tit. de mandato,* alios enumerat *Borrell. in ſumma deciſ. par. 2. tit. 66. à num. 160.* alios ponit *Nouar. ſup. pragm. in rubr. de procurat.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Depoſita ex ea moneta, quæ poſteà per Pragmat. fuit improbata, quorum ſtent periculo, iuxta generalis decreti prouiſionem.*

Duæ quæſtiones ponuntur ad explicationem decreti generalis. Obſ.

2 *Pretium annuorum introituum in Banco depoſitum, vt à venditore cōuertatur in reemptionem, ceſſis iuribus ipſi emptori, donec ceſſio ſequatur, cuius periculo ſtet.*

3 *Conditio in pretio, vt conuertatur in reemptionem, an ſuſpendat actum, & translationem dominij.*

An poſſit dici conditio reſolutiua, & huiuſmodi conditionis effectus, num. 5.

Non dicitur propriè conditio, ſed grauamen, & vinculum, num. 12.

4 *Dictiones,* tùnc, cùm, *& Italicè,* all'hora, quando, *cuius ſint roboris.*

6 *Periculum caſus fortuiti ſpectare ad illum debet, cuius gratia celebratur contractus.*

7 *Dominium transfertur pecunia numerata, non ex nuda conuentione.*

8 *Crediti Cedula, ſeù Bancaria fides apud Notariū depoſita habetur loco realis numerationis.*

9 *Partitarum translatio de vno in alium, quæ fit in Banco, includit virtualem numerationem.*

10 *Retrouenditio, an neceſſario ſit facienda creditoribus, ſi pretium non a venditore, ſed à tertio offeratur.*

11 *Periculum pecuniæ depoſitæ pro pretio rei venditæ ſpectat ad venditorem.*

13 *Reemptionis grauamen, & vinculum in venditionibus annuorum introituum, quibus ex cauſis neceſſariò obſeruari debeat.*

14 *Pretium, & res, vt apud vnum, eundemque ſint, iura abhorrent.*

15 *Conditione, quæ ob ſuperuenientem caſum redditur impoſſibilis, non vitiatur contractus.*

16 *Damnum æquè participari conuenit, vbi Reſpublica aliqua clade afficiatur.*

A R G V M E N T V M.

Conditio, ſeù vinculum adiectum in mutuo,

Digitized by Google

ſeù contractu emptionis annuorum introituum conuertendi pecuniam ad ſatisfactionem creditorum anteriorum, ceſſis iuribus in beneficium mutuantis, ſeù emptoris, & quòd alitèr pecunia non poſſit amoueri à Banco, an impediat dominij translationem in pecunia, vt periculum ſpectet ad mutuantem, ſeù ementem, vel potiùs ad mutuatarium, ſeù venditorem introituum? Et alia ad materiam.

DECISIO XXXV.

DVM pèr Pragm. editam die 2. Martij 1622.
fuiſſet penitùs improbata moneta illa diminuta, & corroſa, quæ vſque ad illud tēpus per aliquot annos præcedentes in hoc Regno tàm affluenter, & copioſè frequentabatur, vt in omnibus Bancis publicis vix aliud monetæ genus reciperetur, quàm illa, quæ vulgariter nuncupabatur *delle zannette*, & per eandem Pragm. fuiſſet renouatus vſus illius primæuæ monetæ adæquatæ ad iuſtum pondus, & valorem argenti, prout in Regia Sicla cudebatur, & per decretum generale editum per Regium Collaterale Conſilium cum interuentu quinque Regiorum Conſiliariorum, inter quos Ego omnium minimus fui connumeratus, ſub die 17. Nouembr. eiuſdem anni fuiſſet declaratum inter cætera capita.
Omnia depoſita facta antè diem 15. Februar.
1 illius anni in hac Ciuitate Neap. & per 30.
milliaria circumcirca in cæteris verò partibus Regni antè diem 20. eiuſdem menſis fuiſſe ritè, & rectè, ac legitimè facta de pecunia tunc currenti, & approbata, exceptis tamen depoſitis factis de pecunia aliena ad deponētes quomodolibet peruenta ad hunc effectū; Reliqua verò depoſita poſt dies prædictos reſpectiuè, vt ſuprà facta, de pecunia prædicta fuiſſe illegitimè facta, & proindè ſtetiſſe, & ſtare riſico, periculo, & fortuna ipſorummet deponētium, exceptis tamen depoſitis receptis, vel acceptatis, aut liberatis creditoribus non contradicentibus.
4 Hinc factum eſt, vt maximus aditus aperiretur infinitis litibus introductis in his Tribunalibus; ſiquidem quamplurimi vendiderant annuos introitus recepto pretio ab emptoribus de illa moneta currenti antè dictum diem ſecundum menſis Martij 1622. illudque depoſitauerant pro illud ſoluendo eorum creditoribus pro redemptione cōſimilium introituum per priùs eiſdem venditorum ad eandem, vel maiorem quantitatem, qui in actu intimationis depoſiti renuerunt illa recipere, allegando imminentem mutationem monetæ, quæ à menſe Septembr. præcedentis erat cœpta fabricari in Regia Sicla, & attentis pactis, & clauſulis in eorum inſtrūmentis appoſitis tempore emptionum factarum non poterant cogi ad recipiendum eorum pretium, niſi in moneta eiuſdem bonitatis, ponderis, &
2 ligæ, quæ erat ſatis diuerſa ab illa corroſa, &
diminuta tunc currenti. Et licet reſpectu debitorum deponentium, & creditorum renuētium talia depoſita recipere, ceſſaſſet omnis controuerſia ex declaratione poſteà facta mediante decreto generali ſub dicto die 17. Nouembr. 1622. tamen multò maiora litigia inſurrexerunt inter eoſdem debitores deponentes ex vna, & illos, à quibus pecunia depoſita peruenit per medium Bancorum, in quibus depoſita facta fuerunt ex altera, prætendendo, quòd ijdem primi Domini pecuniæ ſic depoſitæ tenerentur ad ſe recipere pecuniam propriam, dùm in contractibus appoſuerunt conditionem, quod venditores introituum non potuiſſent diſponere de illa pecunia, niſi pro illa conuertenda in ſatisfactionem priorum creditorum, ceſſis ab ijs iuribus anterioribus ad eorum beneficium, quæ conditio nūquam fuit adimpleta, nec poterat vlterius adimpleri, ſtante declaratione ſubſequuta per decretum generale, quod depoſita facta de pecunia aliena ad effectum obtinendi retrouenditionem introituum per priùs venditorum non eſſent ritè, rectè, ac legitimè facta, & inſtructis diuerſis proceſſibus coram diuerſis Commiſſarijs, factaque diuerſis vicibus relatione in S. C. tota diſputatio per Aduocatos Partium reducebatur ad illum iuris articulū.
3 An ſcilicet ex illa conditione appoſita in cōtractu, quod pecunia non liberaretur venditori, niſi pro conuertendo illam in ſatisfactionem priorum creditorum, ceſſis iuribus in beneficium ſecundi creditoris, à quo pecunia perueniebat, reſultaret talis conditio, quæ impediret tranſlationem dominij ipſius pecuniæ ad venditorem, donec ipſa conditio nō eſſet adimpleta, nàm certò certiùs erat, quòd caſus fortuitus poſteà ſuperueniens ex mutatione monetæ, & decreto generali cedere debebat in damnum Domini pecuniæ, ex regula *tex. in l. quæ fortuitis, C. de pign. act.* quia factum ſuperioris, & præſertim Principis inter caſus fortuitos reputatur, *l. Lur. ff. de euict.*

Et quòd eſſet conditio ſuſpenſiua Aduocati eorum, qui volebant recedere à contractu, ponderabant expreſſa verba contractus, ibi: *Sub conditione, quod pretium non liberetur, niſi quando conuerteretur in ſatisfactionem creditorum in eodem contractu expreſſorum, & ceſſis iuribus*, & ſic tranſlatio dominij pecuniæ erat in ſuſpenſo, donec non fuiſſet adimpleta conditio per conuerſionem pecuniæ in ſatisfactionem creditorum anteriorum, & per eoſdem facta ceſſio eorum iurium in beneficium ſecundi creditoris, ex regula *l. Thais, §. Stichus, ff. de fideicomm. libert. & l. cum manu ſata, §. fin. ff. de contr. empt.*

Præ-

Prçſectim attenta proprietate illius dictio-
4 nis, *all'hora quando*, quæ in latiuum ſermonem
conuerſa, exprimitur per dictionem, *tùnc, cũ*,
quæ extremitatem temporis ſignificat, *l. ſi ijs*
legatum 4.§.1. ff.de condit. & demonſtrat. l.vxori
vſumfructum villa, ff.de vſufruct.legat.l.fin.§.fi-
nal.ff.eod.Bald.in Authent.contra rogatus,num.1.
Cod.ad Trebell.Corn.conſ.269.ſub num. 2. lib.3.
Adeò quòd non poteſt dubitari, quin ex ea re-
ſultet conditio ſuſpẽſiua tranſlationis domi-
nij illius pretij, quouſque non fuiſſet cum effe-
ctu conuerſum in ſatisfactionem creditorum
anteriorum, quibus fuerat deſtinatum, ac ob-
tenta ab eis ceſſio eorum iurium.

Vel ſaltem non poteſt negari, quin eſſet cõ-
5 ditio reſolutiua, adeò quòd etiam ſi eſſet trã-
slatum dominium tempore contractus per
deſcriptionem pecuniæ in Banco in creditum
ipſorum venditorum, hoc tamen dominium
fuerit reſolutum, dùm per Pragmat. quæ ſu-
peruenit, & decretum generale illa conditio
conuertendi pecuniam in ſatisfactionem cre-
ditorum cum ceſſione eorum iurium euanuit,
& reddita fuit impoſſibilis, prout in caſu *l. ſi*
ego,§.ſi rei alicui tradidere, ff.de iure dot. qui tex.
allegabatur pro ſingulari in hac quæſtione,
quatenus ibi diſponitur, vt ſi à Titio tradatur
res Mæuio, vt nuptijs ſequutis efficiatur do-
tis, ſi antè matrimonium Titius moriatur, &
poſt mortem Titij ſequutæ ſint nuptiæ, domi-
nium illius rei non tranſit in Mæuium, ex quo
Titius tradens durante conditione mortuus
eſt, & reſoluto taliter dominio remanet con-
tractus, ac ſi à principio non eſſet factus, *l. 2.*
ff.de in diem adiect.

Augebant motiuum, quia talis conditio
fuit appoſita à ſecundis creditoribus pro cau-
tela ipſorum, vt ſubintrarent in locum, &
gradum priorum creditorum, iuxtà terminos
6 *l.1.C.de his, qui in prior.cred.loc.ſuccedãt*, & pro-
indè periculum caſus fortuiti ad eum ſpecta-
re debet, cuius gratia fuit appoſitum pactum,
& conditio ex *tex.in l.ſi quis, nec cauſam, & in l.*
rogaſti, & vtrobique *Bart.ff.ſi cert.pet.*

Et denique exagerabant caſum, quaſi quod
eſſet omninò indubitatum, dùm nullum pre-
cium interceſſit pecuniæ rum effectu numera-
tæ, ſed tantum per tranſlationem crediti de
vno in alium in libris Banci per Cedulas Bã-
7 carias, & proindè abſque actuali numeratio-
ne non poterat dici dominium translatum ex
nulla partium conuentione, *l. ſi ego, l. non om-*
nis, ff.ſi cert.pet.l.in naue ſaupheij, ff.locat. cum
ſimiliter, prout punctualitèr determinat *Ro-*
deric.de ann.reddit.lib.2.q.1.n.27. & ſeqq.

Ex aduerſo pro ſecundis creditoribus di-
cebatur, contractum reſpectu ipſorum, & vẽ-
ditorum introituum fuiſſe iàm perfectum ex
conuentione certæ rei, & certi pretij, quæ ſunt
de ſubſtantia huius contractus emptionis, &
venditionis, *Inſtitut.de rer.diuiſ.§.vendita autẽ*
res, l.neceſſariò, & ibi DD. omnes, *ff. de peric. &*
8 *comm.rei vend.* Item interuenit numeratio pre-
tij per Cedulam Bancariam, quæ nedùm fuit
parti conſignata, ſed ab eadem acceptata, & à
Banco approbata, & deſcripta in creditum
venditorum, deducendo partitam à credito
emptorum, illamque deſcribẽdo in creditum
venditorum, & ſi ſola conſignatio huiuſmodi
apocæ, ſeù Cedulæ Bancariæ penès Notarium
habet vim veræ, & realis numerationis, vt
poſt *Rot.Rom.diuerſ.deciſ.476.lib.3.par.3. Put.*
deciſ.163.lib.1.Caroc.de oblat. par.2. quæſt.104.
Pacif.de Saluian.interdict.deciſ.116.num.5. pro-
9 bat *Ginrba deciſ.38. in fin.* quantò fortiùs in
hoc caſu, vbi intercedit etiã partis receptio,
Banci acceptatio, & deſcriptio in libris Ban-
ci in creditum ipſorum venditorum? occul-
tatur enim vnus actus celeritate coniungen-
darum actionum, & habetur, ac ſi Bancum vi-
gore Cedulæ ſcriptæ ab emptore numeraſſet
pecuniam in Cedula contentam venditori, &
venditor illam pecuniam breui manu nume-
raſſet Banco, & deſcribi feciſſet in creditum
ipſius, iuxtà formam traditam à *Iureconſult.in*
l.ſingularia, ff.ſi cert.pet. vbi DD. omnes id ad-
mittunt pro indubitato, *l.pecuniam, ff.de ſolut.*
Reg.de Ponte conſ.70.num.2.vol.2.

Tantò fortiùs, quia iidem venditores de
eadem pecunia vti de re propria diſpoſuerũt,
illam deponendo in eorum beneficium pro
10 obtinendo retrouenditiones introituum à
prioribus creditoribus, & ceſſiones in benefi-
cium horum ſecundorum creditorum, & ſic
tanquam Domini pecuniæ, alias vti tertij non
potuiſſent cogere eorum creditores ad retro-
uendendum, iuxtà tradita per *Roderic. de ann.*
reddit.lib.2.q.16.

Qua quidem numeratione pretij ſic ſtante
procul omnĩ dubio illius pecuniæ numeratæ
dominium translatum fuit in ipſos vendito-
res, & ſucceſſiuè periculum caſus fortuiti, non
11 ad emptorem, ſed ad venditorem, qui pretiũ
recepit ſpectare debet, *DD.in l.1.C.de peric. &*
comm. rei vend. Couar.lib.1.var.cap.13.num.2.
Menoch.conſ.26.num.16.Molina Ieſuita de iuſti-
tia, & iure, diſp.208.verſ. Quo loco obſerua.

Nec huius dominij translationem impedi-
re potuit illa clauſula in contractu poſita per
illa verba, ſcilicet, *Sub conditione, quòd pretium*
12 *non liberetur, &c.* Nàm illa clauſula non im-
portat conditionem ſuſpenſiuam, nec reſolu-
tiuam, ſed potiùs grauamen, & vinculum, vt
Iuriſconſult. declarat in *l.Mania, ff.de manumiſ.*
teſtam. & Ego ponderaui in *pragmat. 1. nu.49.*
de guidatic.lib.2.§.final.& l.ſeq. ff.de donationib.
Corn.conſ.301.num.3.lib.4. & propterea quẽ-
admodum in eo *tex.* ex grauamine adiecto in
legato libertatis, licet ſub expreſſo nomine
conditionis, non impeditur effectus conſe-
quendæ libertatis, eodem modo in caſu no-
ſtro non impeditur translatio dominij pecu-
niæ

Digitized by Google

niæ cum eodem vinculo, & grauamine, *Aret. conſ.149.num.1. Ruin.conſ.60.num.5.lib.2. Menoch.conſ.262.num.6.*

Nec de iniuſtitia vinculi, & grauaminis
13 conqueri poſſunt venditores; tum quia dependet ex contractu præcedenti, in quo fuit ità expreſsè conuentum, & proindè tanquam lex contractus ſeruari debuit, *l. conditiones, ff. de condit. & demonſtr. Riminald.iun.conſ.666.nu. 44.Surd.conſ.110.num.6. Foller.in prax.cenſual. in verb. Inſtrumento gratiæ, num.52. Giurba dec. 98.nu.7.& 8.* Tum quia eſt vinculum, & grauamen omni iure licitum, & permiſſum, imò neceſſarium pro ſubingrediendo locum, & gradum anteriorum creditorum, *Gloſ. & Bartol.in l. Ariſto, ff. quæ res pignor. oblig. poſſ. l.1.C. qui potior.in pign.hab. & in l.1. C.de his,qui in prior.cred.loc.ſucced. Neguſant.de pignor.3. mēb. 5.par.num.10.Cartar.deciſ.Gen.61.num.11.cum ſeqq.Gratian. diſcept.forenſ.686. num.8.* optimè fundat *Giurba deciſ.98.num.7.& 8.*

Quò fit, vt non poſſit in hoc caſu applicari deciſio *tex.in l.ſi ego,§.ſi res,ff.de iur.dot.* vbi expreſsè fuit in actu traditionis pecuniæ appoſitum pactum, vt non transferatur dominium illius pecuniæ traditæ in cauſam dotis,niſi ſequutis nuptijs, cuius totum oppoſitum conuentum eſt in caſu noſtro, in quo interueniūt omnia requiſita pro translatione dominij, licet cum illo vinculo conuertendi pecuniam in ſatisfactionem creditorum anteriorum, quod quidem vinculum principaliter rendebat in beneficium ipſorum venditorum, vt ſcilicet conſequerentur retrouenditiones à primis illis creditoribus ſub grauioribus vſuris,licet in conſequentiam neceſſariam cedere debuiſſet in beneficium horum ſecundorum creditorum per ceſſionem iurium anteriorum in eorum beneficium faciendam.

Quemadmodum nec etiam congruè applicatur doctrina *Roderic.de ann.reddit.lib.2.qu.2. num.7.* qui non loquitur in eo caſu, in quo pecunia fuit verè ſoluta venditori, prout eſt caſus noſter, ſed quandò pretium remanſit pe-
14 nès ipſummet emptorem ſolutioni paratum, quod omnia iura abhorrent, nè ſcilicet res, & pretium remaneat penès eundem, iuxtà diſpoſitionem *tex.in l.curabit,C.de act.empt.l.Iulianus 14.§.ex vendito, ff. de act. empt. Paul.in l. 3 poſt num.3.verſ.In tex.* ibi: *Reddito, C.de his, qui vi met.cauſ.*

Ex his patet reſponſio ad ſingula motiua ex aduerſo ponderata, & propterea Sacrum Conſilium ſemper habuit pro indubitato articulum in fauorem horum ſecundorum creditorum; Id quod maximam difficultatem deciſioni afferebat, fuit illud vnum inconueniens, quod diutiùs torſit animum Sacri Cōſilij;ſiquidem per Pragmaticam ſubſequutam die 2.Martij 1622.fuit effectum impoſſibile illud vinculum appoſitum in cōtractu, & ſucceſſiuè in depoſito facto ſub eodem vinculo, conuertendi ſcilicet in ſatisfactionem creditorum anteriorum cum ceſſione iurium. Nā omnes creditores Bancarij fuerunt prohibiti diſponere de pecunia in Bancis reperta tempore Pragmaticæ publicatæ; itaut de integro tertio non potuiſſent vllo modo diſponere vſque ad nouum ordinem, de reliquis verò duobus tertijs nō poterant diſponere, niſi recipiendo particularem ſolutionem in qualibet hebdomada, nempè quinque pro ſingulis centum, & ſic erat impoſſibile illam pecuniā conuertere in ſatisfactionem creditorum anteriorum,nec ad finem obtinendi retrouenditionem in beneficium venditorum, nec ad finem obtinendi ceſſionem in beneficium horū
15 ſecundorum creditorum, & poſt multa fuit conſideratum, quod quemadmodum conditio,quæ ab initio erat poſſibilis, ſi in exequutione fiat impoſſibilis ob ſuperuenientem caſum,tunc non vitiatur contractus,ſed vitiatur conditio effecta impoſſibilis, ex traditis per *Dynum in l.nemo poteſt, num.6 de regul.iur.in 6. Decium conſ.405.num.2.Petr. & Cyn.in l.vnica in fin.C.de his, quæ pœnæ nomin. Galgagnet. de condit. & demonſtrat.par.2.cap.1. quæſt.85.in princip.* per *tex.in l. Inſulam, §.1. ff.locat.* ita & eodem modo in hoc vinculo, quod licet ab initio eſſet poſſibile, tamen per ſubſequutum caſum Pragmaticæ redditum eſt impoſſibile: & propterea ſublato vinculo illa pecunia realis,quæ is reperitur in Banco deberet remanere libera, & explicita ad liberam diſpoſitionē eorundem venditorum pro eorum libitu voluntatis,non obſtante vinculo prædicto.

Quod etiam iuuabatur aliqua æquitate, vt ex ſuperuenienti caſu fortuito non totum damnum, & incommodum cederet in perniciem venditorum, ſed pro aliqua parte in damnum ipſorum creditorum, dum veniebāt modò excluſi ab illa anterioritate,quam ſperabant conſequi ex ceſſione anteriorum creditorum,quod quidem damnum non eſt paruifaciendum in hac Ciuitate, vbi omnia ſunt
16 litibus inuoluta, & in dies ſuccedunt decoctiones illorum, qui communi opinione ditiores reputantur: Dum enim fuit ille pluſquam caſus fortuitus, tanquam communis quædam Reipublicæ clades, debuit ab omnibus tanquam eadem in Naui exiſtētibus participari,& participata eſt æquo animo ferenda, non autem mutuo ab altero in alterum transferenda,vt in proprijs terminis diminutionis monetæ, etiam in bonitate intrinſeca ſenſim, vel facto, vel conniuentia Principum, ſiuè iuſtè, ſiuè iniuſtè admiſſæ conſiderat *Incert. Author in tract.de mutation.monet. q.11. nu. 38.* Id enim plerumque ab inuitis Principibus, & Magiſtratibus extorquet infœlicitas temporum,& neceſſitas commerciorum, quā promiſcui vſus vtilitatem vocat *Paul. Iureconſult.*

Digitized by Google

conſult.in l.ſi quis mancipijs,§.ſi impubes, ff.de inſtitor. act. prout ſatis erudite in propria facti contingentia perpendit *Anton.Fab.in ſuo Cod. tit.de ſolut.defin.*11.39.*&* 41.

Fuit propterea diffinitiuè pronunciatum emptiones annuorum introituum factas per Franciſcum Antonium Iordanum, Notarium Gramatium Amodeum, & Scipionem Villanum cum Scipione Antonio Veſpulo firmas debuiſſe, & debere remanere, & depoſitum factum per dictum Veſpulum illecitè, & ſtare eius riſico, & periculo, verùm de eo poſſe dictum Veſpulum diſponere ad eius libitum, non obſtantibus clauſulis, & vinculis in contrarium appoſitis in contractibus celebratis circa cōuerſionem pecuniæ in ſatisfactionem creditorum ipſius Veſpuli, & circa ceſſionem iurium obtinendam in beneficium dictorum emptorum, ſtante impedimento, quod poſteà ſuperuenit ex diſpoſitione Regiæ Pragmaticæ emanatæ ſub die 2. Martij 1622. Me referente in plena Aula. Actuario Franciſco de Martino ſub die 9. Martij 1624. & idem fuit iudicatum eadem die referente Domino D. Gregorio Angulo Regio Conſiliario Hyſpano doctiſſimo, omnium virtutum merito ornatiſſimo, & moribus ſuauiſſimo in duabus cauſis, ſcilicet in cauſa Marchionis Fuſcaldi cum Alexandro Guindatio, Actuario eodem Franciſco de Martino; & in cauſa Io: Franciſci Salernitani cum Iulio Cæſare Indouino. Actuario Gallerio.

Idem iudicauimus ſub die 28. Iunij 1625. iunctis Conſiliarijs duarum Aularum inter Duraſtantem de Roſatis Baronem Riuiſondoli, & Iulium Sardum, referente Regio Conſiliario Marcello Marciano, reuocando decretum in contrarium latum eodem referente in vna Aula, prout ſuprà *deciſ*.33.

Et ſub die 17. Octobris 1625. idem fuit iudicatum in vna Aula; ſed cum interuētu Dominorum Didaci Lopez Suarez, tunc digniſſimi Propræſidentis S. C. nunc verò ſolertiſſimi Regentis Regiam Cācellariam, & D. Gregorij Angulo, ac Didaci Bernardi Zuſiæ, qui ex hac Aula tranſierant ad alias Aulas, & in vnum faciebamus ſex vota in fauorē Iulij de Sangro contra Principem Tarſiæ. Act.Cuſino.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXXV.

CONditio, ſeù vinculum adiectum in mutuo, ſeù contractu emptionis annuorum introituum conuertēdi pecuniam in ſatisfactionem creditorum anteriorum ceſſis iuribus ad beneficium mutuantis, ſeù emptoris, & quod alitèr pecunia non poſſit amoueri à Banco, non impedire dominij tranſlationem in pecunia, itaut periculum ſpectet ad mutuantem, ſeù emtorem, ſed potiùs ad mutuatarium, ſeù venditorem introituum deciſum ſepties per S.C. refert D.Author, quidquid in vna ex illa cauſis, nempè Iulij de Sangro ſcripſerit *Reg.Galeot.controuerſ.illuſtr.cap.*10.*lib.*2. vbi aſſerit in illa cauſa ex parte Principis Tarſiæ pendere reclamationem, quam amicabiliter compoſitam dicit *Reg. Capyc.Latr.conſult.*139.*lib.*2. benè verum fuit aliquo modo prouiſum dictis vēditoribus, vt hic, huiuſmet deciſiones meminit, idem *Reg.Capyc.Latr.dec.*17. vbi pulchram quæſtionem pro obſeruatione diſputat.

Ad num. 1. vbi fit mentio decreti generalis. Vide illud fuiſſe inſertum inter pragmaticas ſub *tit.de monetis pragm.*18.

Et quia ibi datur norma, quale depoſitum ſit ritè factum, & quale non. Obſerua ibi dici, depoſitum factum ante diem 15. Februarij, &c. Quid ſi depoſitum fuiſſet factum, eodem die 15. & fuiſſe validè factum, fundat *De Petris conſ.*33. Ratio eſt, quia idem eſt dicere die 10. Kal. & ante diem 10. Kal. & in caſu noſtro paria ſunt dicere depoſita facta die 15. Februar. & ante 15. Februar. eſſe valida, nàm vtroque ſermone tota die 15. continetur, *tex.eſt in l.qui ante Kal.& in l.qui ità ſtipulatus, §. qui ità ſtipulatus ante Kalend. ff. de verb. oblig.* & alijs octo exemplis, & rationibus id probant.

Obſerua ſecundò, ibidem fieri mentionem de depoſito facto de pecunia aliena certo tēpore fuiſſe inualidè factum. Ideò à creditore debere fundari pecuniam illam depoſitatam eſſe alienam, aliàs depoſitum erit validè factum, vt fundat *De Petr.conſ.*17.

Obſerua tertiò, quod depoſitum factum à debitore cum conditione, vt creditor faciat finalem quictationem, eſt conditionale, *Cyriac.controu.*267.*lib.*2.

*Ad num.*3. adde *Rot. Rom. deciſ.*652.*num.*1. *par.*1.*diuerſ.Honded.conſ.*13.*num.*13.*lib.*2.*Rot. penès Pacifie.de Saln:deciſ.*132.*num.*6. alioſque DD.quos citat *Viuian.Ciroce.diſp.*71. *num.*22. *vſque ad* 25.

*Ad num.*5.adde *Marta de clauſul. par.*3.*clauſul.*88.*num.*3.*Barboſ.de diction. dict.*354.

*Ad num.*8. vbi habetur. Crediti Cedulam, ſeù Bancariam fidem apud Notarium depoſitatam, haberi loco realis numerationis. Adde *Reg.Sanfel.deciſ.*157.*lib.*2.*Conſ. Staib. reſ.*165. *lib.*2.*Conſ.Petr.ſup.Rit.M.C.V.*174.*num.*5. qui tenet, ex dicto depoſito, quamuis ſit in Banco deperdita pecunia ordine Superioris, vel alio caſu, non culpa debitoris, impediri liquidationem. Rationem ponunt, nàm datio fidei crediti cum apoca eidem Banco directa habetur loco numerationis pecuniæ, & ex conſignatione Cedulæ dominium, & poſſeſſio pecuniæ in creditorem recipientem tranſit, *Reg. Capyc.Latr.conſult.*150.*tom.*2.*Epiſc.Marantæ reſp.*94.*lib.*3.

Blaſius Altimarus.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Sicla monetariæ in hoc Regno adminiſtratio quanam ſit.*
Eius Officiales pro delictis in officio etiam pœna corporali plecti debent, num. 2.
3 *Culpa, quæ excuſatur ob prauam conſuetudinem, ſeu corruptelam, redditur magis, ac magis punibilis.*
4 *Conſuetudo cum praua ſit, dicitur potiùs corruptela, & iuri poſitiuo non derogat.*
5 *Adminiſtrator quicumque is ſit, tenetur de ſua adminiſtratione librum rationis conficere.*
6 *Liber rationum quemadmodum confici debeat.*
Qualiter in eo negligentia, remiſſio, & dolus arguatur, num. 7. & 9.
8 *Theſaurarij liber etiam ſpecies monetarum, ſi in illis cadere poteſt extrinſecus valor, tenetur exprimere.*
10 *Negligentia eſt culpa, ſicut magna culpa dolus eſt.*
Magna negligentia, quæ dicatur, num. 11.
Quandò dicatur etiam delictum, num. 12. & 17.
In Officiali, ſi fuerit commiſſa in officio, ſemper eſt culpoſa, num. 14.
Et eò grauior, quantò maius damnum priuato, aut Reipublica inferatur, num. 16.
Qua pœna ſit punienda, num. 18.
13 *Miles ob negligentiam, & ſegnitiem, etiam alio non patrato, dicitur committere delictum.*
15 *Officialis, & Adminiſtrator tenetur in ſua adminiſtratione adhibere omnem diligentiam, & ea omiſſa delinquit. Vbi teneatur adhibere huiuſmodi diligentiam, tenetur etiam de leuiſſima culpa, num. 19.*
Eius delictum in officio, quæ ſufficiant ad probandum, num. 25.
20 *Imperitia, quando ſit culpæ adnumeranda.*
21 *Iudex per imperitiam iudicando incidit in pœnam. Et de iure Regni quænam ea ſit, nu. 23.*
In eo non præſumitur dolus malus, niſi euidenter arguatur, num. 22.
Qualitèr dicatur incurrere in latam culpam, itaut teneatur ad æſtimationem damni, n. 24.
25 *Tribunalis Regiæ Siclæ iuriſdictio, & alia remiſſiuè.* Obſ.
27 *Officiales omnes debent conficere librum rationis.* Obſ.
28 *Tutorum negligentia remiſſiuè.* Obſ.
29 *Negligentiæ definitio, & teſtes qualiter ſuper illa deponere debeant remiſſiuè.* Obſer.
30 *Officialis permittens perire res Fiſci, tenetur ad emendam.* Obſ.
31 *Quando negligens dicatur Prælatus in recuperãdis rebus Eccleſiæ.* Obſ.
32 *Inferior, qui præſcripſit contra Epiſcopum, ſi erit negligens, an admittatur Epiſcopus ille* Obſ.
33 *Papa negligens tueri iuriſdictionem Eccleſiaſticam, punitur à Deo.* Obſ.
36 *Officialis qualiter puniatur de leui, & leuiſſima culpa.* Obſ.
37 *Officialis, quando per negligentiam officio priuetur.* Obſ.
38 *Ille effectus diues præſumitur ditatus de bonis adminiſtratis.* Obſ.
39 *Officialis, an, & quando de imperitia ſindicari debeat.* Obſ.
40 *Ille priuatus ad tempus, tempore illo elapſo, an poſſit redire abſque licentia.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Negligentia in habentibus officium cum adminiſtratione, quando contineat latam, latiſſimam, leuem, aut leuiſſimam culpam, vel etiam dolum ſaltem præſumptum, & quatenus puniatur? Et alia ad materiam.

DECISIO XXXVI.

IN Regia Sicla monetarum huius Regni ſunt deputati plures Miniſtri pro recta illius adminiſtratione ad cautelam, tàm Regiæ Curię, quàm particularium immittentium aurum, æs, vel argentum ad fundendum, conflandum, & cudendum in ea, præcipuè verò ſunt Magiſter Siclæ, & Credenzerius Maior, qui ambo, & quilibet de per ſe tenentur conficere librũ lucidum, & clarum ad formam librorum publicorum Nummulariorum cum explicita deſcriptione ſingularum partitarum æris, argẽti, vel auri immiſſi cum nomine, & cognomine immittentium, ac etiam ſingularum partitarum, quæ exindè extrahuntur, ſiuè in metallo, ſiuè in moneta, qui liber vocatur Introitus, & Exitus; ſiuè debiti, & crediti; aut dati, & accepti, & ad euitandum fraudes, quæ à Magiſtro Siclæ fieri potuiſſent, ſuit conſtitutus Credenzerius Maior, qui contra librum Magiſtri Siclæ conficiat alium conſimilem librum, itàut ſingulæ partitæ introitus, & exitus ſunt deſcribendæ ſimùl, & ſemèl ab vtroq; Miniſtro, ſeù ab eorum ſubſtituto.

Sed exiſtente Magiſtro Siclæ N. & Credenzerio Maiore N. formataque contra eos inquiſitione ex officio, præuia denuncia, repertum eſt, quòd ambo prædicti Miniſtri exercebant eorum officium per vnum, & eundem Rationalem N. qui ſolus, & de per ſe conficiebat vnum librum nomine Magiſtri Siclæ, alterum verò nomine Credenzerij Maioris, itàut in effectu potiùs dici poterat vnus, & idem liber, quàm duo, & officium Credenzerij, quod conſiſtit in cenſurando ſcripturam libri Magiſtri Siclæ, reddebatur penitùs inutile.

Item ijdem Magiſter Siclæ, & Credenzerius Maior, qui inter ſe debent eſſe cenſores ad inuicem, erant ſocij occulti in officio Magiſtri Siclæ, quia in eo participabat Credenzerius pro integra medietate, & ſcripturæ de hac participatione ad eam occultandam fuerant con-

conceptæ in faciem alterius Tertij.

Vlterius in eiſdem libris apparebāt diuerſæ caſſaturę, inductiones, & ſuperinductiones, quæ arguebant maximam fraudem in illis partitis, quas dictæ caſſaturæ rangebant.

Præterea ijdem libri, qui fuerant per ipſos Miniſtros exhibiti tanquam originales, non erant veri originales; ſed alij exemplati poſt inquiſitionem, vt deponebant de libro Credenzerij, & de libro Magiſtri Siclæ, illimet, qui exemplauerant: & in libro Magiſtri Siclæ apparebant duæ cartæ laceratæ, & loco earum duæ aliæ ſuppoſitæ, & in cartis ſuppoſitis ſunt plures partitæ ſatis diuerſæ in bonitate, & quantitate argenti à cartis laceratis, & aliæ maioris quantitatis, & peioris ligæ, quàm in veritate eſſent, ac aliæ prorsùs falſæ, & imaginariæ deſcriptæ in faciem aliquorum, qui illas penitùs negabant, & denique nonnullę aceræ deſcriptæ in faciem dicti N. Rationalis, qui hæc omnia fatebatur in eius depoſitione.

Hæc omnia concernebant adminiſtrationem argenti immiſſi in Regiam Siclam; Nec deficiebant aliæ concernentes adminiſtrationem æris; nàm vltrà fraudem prætenſam per Fiſcum in alteratione pretij reſpectu partiti inhiti cum Regia Curia, erant deſcriptæ in eiſdem libris aliquæ partitæ exitus in faciem diuerſorum, qui examinati negauerant ſpectare ad ipſos, & tandem omiſerant ſcribere, & notare in dictis libris introitus ęris immiſſi in ipſam Regiam Siclam, & lucra ſpectantia ad Regiam Curiam ex fabricatione monetæ.

Ex his omnibus, & ſingulis de per ſe, & etiā ſimùl iunctis colligebat Fiſcus, ſatis liquere, non ſolùm de magna negligentia, & culpa ſingulorum prædictorum Miniſtrorum in omittendo illas diligentias, quæ ſpectabant ad officium vniuſcuiuſque ex natura officij; ſed etiam dolum, & fraudem in committendo cū manifeſta falſitate in adminiſtratione publica tàm delicata, vt omni prorsùs ſuſpicione carere deberet, & proindè concludebat, & inſtabat, eos non modo puniri pœna priuationis officij cum reſtitutione emolumentorum perceptorum, ſeruata forma inſtructionum; ſed etiam pœna corporali, prout fuit practicatum cum Magiſtris Rationalibus Regię Siclæ ponderum, & menſurarum, contra quos ſcripſit pro Fiſco *Conſil. Georg.* dum eſſet Aduocatus *alleg*.42.

Inquiſiti agnoſcentes ſe conuictos, & confeſſos, duo tantùm allegabant pro eorum defenſione; Vnum ſcilicet, quod concernebat inſtructiones ab ipſis non obſeruatas, dùm alebant, non habuiſſe notitiam illarum inſtructionum, quæ non fuerant ſibi ipſis traditę, niſi longè poſt captam poſſeſſionem, licet pluriès pro eis interpellaſſent Reg. Cam. Alterū verò, quod concernebat ſcripturam, & confectionem libri computorum, tàm pro Magiſtro Siclæ, quàm pro Credenzerio per manus vnius Rationalis ab vtroque deputati; Nempè, quòd hæc erat inueterata conſuetudo in illa Regia Sicla per omnes eorum prædeceſſores, per quam prætendebant ſe excuſatos ab omni culpa.

Facta igitur per Me relatione in Iuncta de omnibus meritis cauſæ, Fiſco, & Partibus auditis, non fuit in facto dubitatum, quòd in adminiſtratione facta per dictos Miniſtros interuenerat magna negligentia, præſertim in non conficiendo libros computorum ſeparatos, prout ad onus cuiuslibet ſpectabat; nec fuit admiſſa excuſatio ex contraria conſuetu-
3 dine, quia dicitur palliata excuſatio fundata in praua conſuetudine, quæ potiùs corruptela dicenda eſt, imò reſultat magis punibilis culpa, quando ad excuſandas excuſationes in culpis delinquendi authoritas allegatur, & vſurpatur, *cap. inter dilectos extr. de exceſſ. prælat.* vbi *Gloſ. in verb. Authoritas*, dicit, quod qui peccatum ſuum defendit authoritate cōſuetudinis, magis peccat, & ideò magis puniri debet, eamque ſequuntur *Zabar. & Butr.* Ad
4 idem eſt *tex. in cap. fin. extr. de conſuet.* vbi in ſpecie dicitur, quòd praua conſuetudo, quæ potiùs corruptela dicitur, nec etiam iuri poſitiuo poteſt derogare, comprobat *Peguer. dec.* 24. *num*. 1. & 2. *Gramm. deciſ*. 50. *num*. 5.

Id quod tantò faciliùs admittendum eſt in hòc caſu, in quo hęc praua conſuetudo omninò deſtruit naturam, imò ſubſtantiam exercitij vtriuſque officij; nàm quòd introductum eſt pro cautela Regiæ Curiæ; vt in exercitio illorum interueniant duo Miniſtri ſibi ipſis ad inuicem aduerſantes, modo, ſi reſideret in perſonam vnius tantùm, redundaret in manifeſtam fraudem totius negotiationis.

Prout nec etiam fuit admiſſa reſpectu aliorum capitum excuſatio Inſtructionum non conſignatarum per R.C. Nàm vltra quòd cōtrarium conſtabat in facto, nempè quòd inſtructiones antiquæ etiam modo pendebant affixæ in Tribunali Regiæ Siclæ pro Roſtris, adeòut de illis ipſimet Officiales quotidiè extraxerint copiam quolibet petente, & copiæ erant præſentatæ in proceſſu ſubſcriptæ manu Magiſtri Siclæ, & Credenzerius Maior tàm certam notitiam illarum habebat, vt ſuper eis formaſſet practicam multò antè ipſo authore impreſſam; Fuit etiam conſideratum, quòd circumſcriptis inſtructionibus ſolum ius cōmune ex natura officij eos adſtringebat ad confectionem libri prædicti. Nàm quilibet adminiſtrator, ſiuè publicus, ſiuè priuatus ex natura officij tenetur conficere librum, in quo cerni poſſint partitæ lucidæ, & claræ, dati, & accepti, ex quibus fieri poſſit legitima computatio, & diſpunctio in redditione computorum, iuxtà *tex. in l.* 1. *§. officio, ff. de tutel. & ration. diſtrah.* quem procedere nedum in tutore,

de quo loquitur; ſed in quolibet alio admi-
niſtratore rei alienæ, ſecundùm *Bart. & DD. ibid. Rot. Gen. deciſ. 27. num. 3. & ſeq. Vueſembec. conſ. 47. in princ. Guttier. de tutel. par. 2. cap. 2.* &
vbique paſſim DD. omnes.

Et ille liber nòn debet continere reliqua in
6 folle, ſeù ſub nube, & in genere, ſed per ſingu-
las partes, & ſpecies declarando, quid, vnde,
ex quo facto, ex qua cauſa, à quo, & cui, &
quando datum, aut acceptum ſit, *l. cum ſeruus 81. & l. qui ſub conditione 110. in princ. ff. de condit. & demonſtrat. Foller. in Conſt. Peruenit, num. 55. cum ſeqq. Bart. conſ. 150. Vueſemb. d. conſ. 47. num. 14. Claud. Bertazz. ad patrem, conſ. criminal. 241. vol. 2. in prima apoſtill.* latiſſimè *Eſcobar. de ratiocin. admin. cap. 10. ſignantèr num. 42. cum ſeqq.* vbi ait, quòd adminiſtratores in hoc li-
bro debent ſcribere, quæ receperunt, & nomi-
natim à quo, ex qua cauſa, qua die, & cuius
ſpeciei ſigillatim, aliàs non videtur reddita
7 ratio, & in eis arguitur manifeſta negligen-
tia, remiſſio, & dolus, citans *Crau. de antiquit. temp. lim. 4. num. 44. & conſ. 225. num. 4. Dambo-der. de tutor. cap. 1. de tutor. & Curat. iuſtific. num. 10. Gregor. Lop. l. 25. tit. 9. par. 2. in verb. Dar quenta*, & probantur hæc omnia *in l. apparitores, C. de exact. trib. lib. 10. & in l. neminem, verſ. Integrè igitur, C. de ſuſcept. & arar. eod. lib.*

Imò *Surd. conſ. 391. vol. 3* loquens de libro
conficiendo per Theſaurarium Principis fun-
8 dat de iure communi, quòd tenetur deſcribe-
re in libro etiam ſpecies monetarum, quas re-
cepit, in quibus cadere poſſunt alagia, vel ex-
trinſecus valor, vt *num. 35. & ſeqq.* refutando
validiſſimis rationibus opinionem contra-
riam, *Alciat. conſ. 100. num. 2. & Burſat. conſil. 425. num. 1. vſque ad 12.* Id quod expreſsè ſta-
tutum eſt in hoc Regno per *pragmat. 1. de offic. Quæſtor. &c.*

Quod non ſine maxima ratione introductũ
9 eſt; Nàm aliàs ſcriptura ipſarum rationum
reddendarum eſſet confuſa, & ex ea non poſ-
ſet comprehendi, ſi quid machinationis in ea
contineatur, quod conſiderat *Bart. in l. comperimus, C. de Naucular. lib. 11.* nec deprehendi
poſſet, an probè, vel improbè ſint in eum ra-
tionis relatæ, vt benè conſiderat *Plot. de in lit. iur. §. 5. n. 31.* & ſequitur *Surd. d. conſ. 391. n. 35.*

Hoc itàque fundamento in facto taliter ia-
cto, quòd ſcilicet hi Miniſtri fuerũt in magna
negligentia exercendo eorum officium, fuit
10 diſcuſſum, qua pœna venirent puniendi, &
fuit conſideratum, quòd magna negligentia
culpa eſt, & magna culpa dolus eſt, *l. magna 226. ff. de verb. ſignif.* & magna negligentia eſt
11 non facere id, quod alij homines eiuſdem cõ-
ditionis, vel maior pars ipſorum faciunt cõ-
muniter, quæ tali caſu culpæ annumeratur,
imò etiam dicitur lata culpa, *l. lata culpa 223. & l. cedere diem 213. in fin ff. eod. Guid. Pap. deci. 473. Paul. conſ. 24. num. 29. vol. 2.* imò etiam
dolo propè eſt, *l. fin. ff. de fideiuſſ. l. impuberibus, §. fin. ff. de ſuſp. tut. l. ſi fideiuſſor in princ. ff. mand.*

Hinc fit, vt in quibuſdam negligentia dici-
12 tur delictum de per ſe, & punitur vti factum,
& delictum conſumatum, *Bellam. in cap. querelam, num. 3. extr. de elect. & conſ. 24. q. 1. num. 30. in princ.* maximè quando tenetur ad factum,
Gemin. in cap. dilectio, num. 4. de ſent. excom. in 6.

Et huc tendit vulgatum illud axioma tra-
ditum ab *Andr. in cap. 1. num. 20. de capit. Corrad. & in cap. 1. num. 18. in fin. de pac. iur. firm.* dũ
ait, quòd non facere, facere eſt, & ſic delictum
in omittendo efficitur delictum in commit-
tendo.

Exemplum in Milite, in quo negligentia,
13 quæ alias ſegnities, & deſidia nuncupatur,
quemadmodum, & ſimplex contumacia, dici-
tur delictum militare de per ſe alio non ad-
miſſo, *l. omne delictum in princ. & §. contumacia, ff. de re mil.*

Sic & in Officiali, qui exercet officium cũ
14 adminiſtratione, negligentia ſola de per ſe
eſt delictum, itàut puniatur pœna priuationis
officij, *l. ſi quos, C. de offic. Præfect. Orient. Gloſ. in l. mancipia, verb. Exigatur, C. de ſeru. fugit.* & à
Gloſ. in cap. cùm ad Monaſterium in verb. Negligens extr. de ſtatu Monach. Bald. in d. l. ſi quos, vbi
dicit: Nota, & tene menti perpetuo, ſic & *Salyc. ibid.* Adeòut ampliùs ad idem officium
non poſſit aſpirare etiam ex reſcripto Princi-
pis, *l. quicumque, C. de diuerſ. offic. lib. 12.* in hu-
15 iuſmodi enim adminiſtratoribus ideò negli-
gentia dicitur lata culpa, quia tenentur præ-
ſtare diligẽtiam, & ſi eam omittant, incidat ne-
gligentia, quæ tunc eſt peccatum mortale,
Gloſ. in cap. ea, quæ extr. de offic. Arch. & in c. 1. de offic. Cuſtod. Socc. ſen. conſ. 2. num. 11. lib. 1.

Quòd multò fortiùs procedit, vbi ex negli-
16 gentia aliquod damnum illatum eſt Reipu-
blicæ, vel priuato, *l. carceri, ff. de cuſtod. reor. Cõſil. Georg. d. alleg. 42. num. 15.* vbi alios cumu-
lat. Id quod in præſenti cauſa ſatis abundat,
tàm reſpectu Regiæ Curiæ, quàm Priuatorũ.

Item fuit conſideratum, quod hæc negligẽ-
17 tia, quæ etiam culpa dicitur, vt ſuprà proba-
tum eſt, & in eo conſiſtit, ſi Officialis negligat
ea, quæ incumbunt eius officio, *Afflict. in Conſtit. Officialis, Luc. de Penn. in l. 1. C. de naufr. lib. 11.* ſi contineat aliquod omiſſum, aut geſtum
præter naturam officij, efficitur dolus, & ſic
tranſit in aliam ſpeciem delicti, *Maſcard. de probat. concluſ. 1137. num. 39.* & dicitur dolus
præſumptus, *Farinac. q. 89. num. 95.*

Quemadmodum ſi excedendo ſimplices fi-
nes omiſſionis, quæ, vt dixi, conſiſtit in non
faciendo id, quod de natura officij fieri de-
bet, velit Officialis amplecti ea, quæ in com-
mittendo conſiſtunt, faciendo aliquid, quod
ſit contra naturam, aut leges ſui officij, aut
miſcendo alia facta, quæ de per ſe ſapiunt de-
lictum, prout contigit in hoc caſu, vbi com-

mixta

mixtæ ſunt mutationes librorum originaliſi,
deſcriptæ partitę falſę,& aereæ,ſuppoſitę per-
ſonæ, & alia ſuperiùs enarrata, tunc ſumunt
aliam ſpeciem delicti, & iuxtà menſuram ad-
18 mixtorum,& qualitatem delictorum, vltra
priuationem officij,puniuntur priuatione ſa-
larij pro præterito, ac etiam pœna corporali
grauiori, aut leuiori, prout qualitas admixti
criminis expoſcit, *l.aut facta,ff.de pœnis, Fran-
ciſc.Marc.deciſ.646.num.1. par.1.* ſemper enim
culpa faciendo grauior eſt, quàm in negligē-
do, *l.ſemel, ff.ſolut. matrim. l.ſemper, §.ſi hoc,* &
ibi *Gloſ.ff.quod vi,aut clam.*

Præterea fuit conſideratum, quod ſi ceſſa-
ret dolus, & lata culpa, & emergeret ſolùm
leniſſima culpa contra prædictos inquiſitos,
19 adhùc ſunt grauitèr puniendi, nàm ſuſcipiēs
officium alicuius adminiſtrationis requiren-
tis induſtriam perſonæ, & exactiſſimam dili-
gentiam, prout ſunt hæc, de quibus agimus,
tenetur etiam de leniſſima culpa, quaſi quod
per talem ſuſceptionem videatur aſſerere ſe
induſtrioſum, vt ponderat *Bart. in repet.l.quod
nerua,q.9.ff.depoſ.& in l. qui, §.fin. ff.de furt.*
per *l.à Procuratore in verſ. Omnē, C.mand. Alex.
conſ.46.propè princ.lib.1.& conſ. 41. num.7. lib.
3. Alciat. in l. magna negligentia, num. 17.ff.de
verb.ſignif.Soccin.ſen.conſ.2.num.13. vol.1.*

Et in his terminis procedit regula, quòd
20 imperitia culpæ adnumeratur, *l. idem iuris in
fin.ff.ad leg. Aquil.l.ſi quis fundum, §.Celſus,ff.lo-
cati, l.imperitia, ff. de regul. iur. §. præterea, ver.
Imperitia, Inſt. de leg. Aquil.* alias enim in his,
quæ ſunt ſeorſum ab officio, imperitia potiùs
excuſat, quam inculpet.

Hinc eſt, quod Iudex, qui per imperitiam
21 iudicauit punitur arbitrio Iudicis, *l. vlt ff.de
var. & extraord. cognit. l.fin.Cod.de pœn.iud.qui
malè iudicauit, Inſtit.de obligat. quæ ex quaſi deli-
cto naſcunt. in princ,* & in ciuilibus parti læſæ
tenetur reficere damnum in quantum facere
poteſt, *Gloſ.in d.l. vlt. ff.de var. & extraord. co-
gnit.Bart.in ſua quæſt.9.Iudex per imperitiam,
col.fin.Bald.in cap.1.§.Iudices, num.1.de pac.iur.
firm.& ibidem Afflict.* niſi adſit lata culpa, quæ
dicitur dolus præſumptus, & tunc tenetur in-
ſolidum, *Alex.in l.4.§.in eum in fin. ff. de damn.
infect.Dec.in l.1.§.hæc autem verba,nu.3. ff.quod
quiſque iur.Boſſ.tit.de offic.corrupto, nu.23. Clar.
§.fin.q.83.verſ.Iudex malè.* In criminalibus ve-
rò punietur etiam corporaliter ſine morte, ſi-
cut alij culpabiles non doloſi, ità reſoluit
*Andr.in rub. quæ ſint regal.num.76. verſ. In Iu-
dice,per tex.in l.3. verſ. Sed ex Senatus Conſulto,
& l.4.verſ.Cum quidam, ff.ad l.Corn.de ſicar.* ſe-
quitur *Bouadill.lib.5.cap.3.num.30.*

Licet in eo nunquam præſumatur dolus
22 malus, niſi euidens arguatur eius gratia, vel
inimicitia, vel etiam ſordes, *l. ſi filiusfam.ff.de
iudic.* quia tunc etiam in cauſis criminalibus
punietur criminalitèr eadem pœna, quàm
innocenti impoſuit, *Auil.in cap.Prætor.1.in
verb. Fiel, num.10. Altend.de exeq.mand. cap.2.
num.2.verſ.Siquidem, Matthienſ. in Dial. par.3.
cap.33.num.6.Paz.in pract.ſecul.tom.1. par.1.in
1.temp.num.60.cum ſeqq.*

Concordat ius municipale huius Regni,
23 per quod in ciuilibus, ſi fraudulēter, & dolo-
sè contra leges Iudex iudicauerit, priuatur
officio, & publicatis bonis redditur infamis;
ſi verò per ignorantiam iuris, pro manifeſta
animi ſimplicitate arbitrariè punitur, vt in
Conſtitut.Si Iudex fraudulenter. At in crimina-
libus, ſi accepta pecunia aliquem reum crimi-
nis,& mortis fecerit, periculo capitis ſubia-
cebit, vt in *Conſtit.ſeq.*

Similiter & Iudex quantumuis iuris peri-
24 tus, ſi de ſe confiſus non ponderauit merita
cauſæ, & indeliberatè ſe habuit, & non ſtu-
duit, neque laborauit ad veritatem habendā,
licet non ſit dolo, quia ſic credere de iure,
erit tamen in lata culpa, ſecundùm *Andr.in
cap.1.de controu.int.dom.& empt.* quem extollit
ad hoc *Gregor. Lop. par.3. tit.22. l.24. in verb.
Damno*; propter quam latam culpam tenetur
ad æſtimationem damni, idem *Andr.ibid.* poſt
*num.9.& in Conſtit.Violentiarum in princ.verſic.
Nàm ſi malè iudicauerit,* & hanc diſtinctionem
ſequuntur omnes, & præſertim *Auil. d. cap. 1.
Prætor.in Gloſ.Fiel,num.28.per tot. Alciat.in l.ſi
quis in conſcribendo in fin. in ver. Litem ſuam, C.
de pact. Menoch.de arbitr.caſ.339. Bouad. lib.5.c.
3.nu.26.ad 51.Pichard.inſt. de oblig. quæ ex quaſi
delict.naſcunt.in princ.num.9.cum ſeqq.*

Denique fuit ponderatum, quod quandò
25 agitur de delicto commiſſo à quolibet Offi-
ciali in exercitio ſui officij, non requiritur cō-
uictio, ſed ſufficit talis qualis probatio, *Io: de
Plat.in l.Iudices,C.de dignit.lib.12.Plot.conſ.94.
num.21.Conſiliar.de Georg. d.alleg.42. num. 30.*
& ſingula, quæ non proſunt, ſimùl vnita ſuffi-
ciunt ad plenam probationem, etiam in cri-
minalibus, vbi non agitur ad pœnam corpo-
ris afflictiuam, *Crau.conſ.73.nu.19. in fin.conſ.
134.num.39.in fin. Capoll conſ. crim.32. circa
fin.Gramm.conſ.3.num.18. Anton.Gabr. tit. de
probat.concluſ.1.num.26.Maſcard.de probat. con-
cluſ.1223.nu.30. Conſiliar. de Georg.d. alleg.42.
num.31.& 32.* licet *Peguer. dec.17.* concludat,
in Senatu Cathaloniæ fuiſſe deciſum, ſufficere
etiam ad pœnam ordinariā vltimi ſupplicij.

His omnibus longè, latèque diſcuſſis, quia
inquiſitio continebat 19.capita, tàm contra
dictos N. Magiſtrum Siclæ, & N. Credenze-
rium, quàm contra alios Miniſtros inferiores
ipſius Regiæ Siclæ, tandem die 22. Apr. 1625.
pro aliquibus capitibus fuerunt condemnati
ad diuerſas pœnas pecuniarias aſcendentes
ad duc. 1750. per quemlibet, & quia ante li-
tem conteſtatam fuerant ſuſpenſi ab officio
ſub die 27.Iulij 1623. fuit prouiſum, quod eo-
rum carcer, & ſuſpenſio eis cederent in pœnā,

itàut emolumenta interim ad eos ſpectantia durante dicta ſuſpenſione cederent ad beneficium Regiæ Curiæ, interuenientibus Domino Regente Ioann. Baptiſta Valenzuela, tunc Regente officium Præſidentis S. C. cauſæ Commiſſario, & Dom. Conſiliarijs D. Franciſco Salgado, Didaco Bernardo de Zuſia, Marcello Marciano, & Me. Sed quia per viam recurſus obtinuit ab Excellentiſs. Albæ Duce, tunc Prorege, Dominus Conſiliarius Ioann. Franciſcus Sanfelicius huius cauſæ Fiſci Patronus indefeſſus, quod cauſa reuideretur. Die 23. Octobr. 1625. poſt diſceſſum dicti Domini Regentis Valenzuelæ ad Supremum Italiæ Conſilium Me referente fuit reformata prædicta ſententia, & fuit prouiſum, quòd dicti N. Magiſter Siclæ, & N. Credenzerius ſuſpendatur ab eorum officijs, & beneficijs per alios annos quatuor ab hodiè numerandos, & quod reſtituant in beneficium Regiæ Curiæ omnia emolumenta per ipſos percepta poſt cœptam inquiſitionem, quæ cedant in beneficium Regiæ Curiæ, & in hac ſecunda ſententia interuenerunt reliqui Domini Conſiliarij, qui interuenerunt in prima, & loco Domini Regentis Valenzuelæ interuenit Dominus D. Petrus Vries, tunc Iudex M.C.V. in criminalibus. Act. M.C.V. eſt Alexander Maiorinus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXXVI.

HIC D. Author latè agit, quando Officialis negligentia contineat latam, latiſſimam, leuem, leuiſſimam culpam. Meminit de adminiſtratione Regiæ Siclæ, de libro rationis conficiendo, tàm per Officiales adminiſtrantes, quàm per tutores, & alios adminiſtratores, de imperitia Iudicantium, & de alijs. Ideò nos breuiter de omnibus his aliqua dicemus, & de alijs ad materiam pertinentibus.

Primò dicimus, ad *num.* 1. Tribunal Regiæ
Siclæ in Ciuitate Neap. antiquitùs habuiſſe
iuriſdictionem per totum Regnum circa pō-
dera, & menſuras, & circà fraudes commiſſas
36 in vendendo vnam rem pro alia, cognouiſſe
etiam de ponderibus monetarum, hodiè au-
tem adeſt iuriſdictio ſeparata in Palatio Si-
clæ, in quo Magiſter Siclæ reddit ius operarijs
ibi exiſtentibus, plura de dicto Tribunali vide
apud *Taſſon. de antefat. verſ. Tertiò obſeru. 3. à*
num. 297. & cap. 3. obſeru. 4. num. 51. & ſeqq. Et
D. Author ſup pragm. 1. de ponder. & menſur.

Secundò dicimus, Officiales omnes debe-
re conficere librum clarum, & fidelem admi-
niſtrationis. Ideò non deſcribentes pecuniam
publicam in dictis libris, puniri debere, dicit
27 *Rypa de peſte, tit. de remed. ad conſeru. vber. nu. 8.*
Montanar. de adminiſtr. vniuerſit. pragm. 5. §. 5. n.
5. Giurb. deciſ. 88. num. 6 Reg. Tap. ſuper pragm.
46 de offic. Proc. Caſar. Maſtrill. de magiſtr. lib. 6.
cap. 8. num. 75.

Tertiò dicimus, Tutoribus, & Curatoribus
in multis caſibus poſſe negligentiam imputa-
28 ri, quos ponit longa manu, *Eſcobar. de ratio-*
cin. cap. 19. per tot.

Quarto, negligentia eſt priuatio diligentię,
teſtes examinandi ſuper illa, quomodò debeāt
29 deponere, & quomodo probetur, & alia vide
apud *Tuſch. pract. concluſ. lit. N. concluſ. 32.* &
qualiter noceat, *concluſ. 36.*

Quintò, Officialis permittens perire res, &
bona patrimonij Fiſci, tenetur ad æſtimatio-
30 nem ob negligentiam, *Maſtrill. de magiſtr. lib.*
6. cap. 8. num. 86. & 87.

Sexto, negligens dicitur Epiſcopus, vel Præ-
latus in recuperandis bonis Eccleſiæ malè
31 alienatis ad hoc vt alius de Eccleſia admitta-
tur eo ipſo, quod ius Eccleſiæ ſuæ non proſe-
quitur, vt latè fundat *Card. Tuſch. pract. concluſ.*
iur. concluſ. 31. lit. N.

Septimò, inferiores Prælati, qui contra
Epiſcopum præſcripſerunt ſi negligant iuſti-
32 tiam adminiſtrare, poteſt Epiſcopus eis præ-
figere terminum, quo elapſo ipſe procedet, *r.*
irrefragabilis, §. exceſſus de for. comp. Card. Tuſch.
concl. 35. & 36. lit. N. vbi ampliat limitationē.

Octauò, Papa, qui tenetur tueri iura Ro-
manæ Eccleſiæ ſponſæ ſuæ, & iuriſdictionem
33 Eccleſiaſticam, ſi negligat, iram Dei ſuper ſe
prouocat, *Ægid. Bell. conſ. 40. nu. 22. Tuſch. con-*
cluſ. 33. lit. N. vbi plura.

Nonò, Officialis negligens facere iuſtitiam
34 grauiter punitur, *Maſtrill. de magiſtrat. lib. 3.*
cap. 10. num. 353. Vbi plura exempla ponit.

Decimò, negligentia Rectoris nocet Ec-
cleſiæ, ſi teſtator reliquerit conſtrui Cappellā
35 in tali Eccleſia intra certum tempus, ſi non
conſtruatur intra illud, quia Rector non pe-
tijt, applicatur alteri Eccleſiæ, *Lap. alleg. 88. n.*
3. Tuſch. d. lit. N. concluſ. 37.

Vndecimò, Officialis de leui, & leuiſſima
culpa non punitur criminaliter, ſed ciuiliter
36 tantùm ad partis inſtantiam, *Carpan. ſup. ſta-*
tut. Mediol. cap. 3. num. 4. Cancer. var. lib. 3. c. 12.
num. 171. Maſtrill. de magiſtr. lib. 6. cap. 10. n. 36.
in quibus tamen caſibus viſitetur per Viſita-
torem Officialis perpetuus, vide apud *Ma-*
ſtrill. lib. 6. cap. 8. nu. 3. & per tot. De Ballis tract.
var. lib. 6. quaeſt. 4.

Duodecimò, Officialis per negligentiam,
pēdente officio inquiritur, imò illo priuatur,
Maſtrill. vbi ſup lib. 6. cap. 5. num. 18. & ſi priua-
37 tur ex dolo amittit honorem, & nobilitatē,
lib. 2. cap. 9. num. 2. & 4. vide *Caren. reſ. 9. n. 17.*

Decimotertiò, Officialis effectus diues, præ-
ſumitur ditatus ex rebus adminiſtratis, *Ma-*
ſtrill. ibidem, lib. 6. cap. 10. num. 6. contra
eſt *Conſ. Prat. ad Muſcatell. verſ. Tertia, fol. 663.*

Decimoquarto, Officialis, an, & quando de
imperitia ſyndicari debeat, vide *Maſtrill. lib.*
39 *6. cap. 10. num. 122.* & in quibus cauſis ſyndi-
catur à Fiſco, *lib. 6. cap. 8.* & in quibus ab alijs,
cap. 5. eod. lib. 8.

De-

Decimoquintò, Officialis priuatus ad tempus eo elapſo non poteſt redire ad officium abſque Principis licentia, *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 310. num. 11.* vide *Maſtrill. eod. tract. lib. 2. cap. 9. per tot.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Gratia Principis, ſi quem priuatum officio ad illud habilitat, an pro hoc etiam ad illud idem dicatur reintegraſſe.*
Quid ſi collatio ſpectaſſet ad alium, quam ipſum Principem, modò tempore gratiæ officium vacaret, num. 3.
2 *Gratia Principis quidquid exprimit, id totum indulgere, & reſtituere dicitur.*
4 *Deportatus recuperans patriam poteſtatem innalidat teſtamentum filij, non autem contractus interim factos.*
5 *Doctor priuatus lectura propter delictum reſtitutus non recuperat lecturam, niſi vacantem, & num. 9.*
6 *Principis reſtitutio non extenditur ad ius alteri deuolutum, & expreſsè non derogatum.*
7 *Reſtitutio Principis non comprehendit ius tertio acquiſitum.*
Ratio concluſionis. Obſ.
Cum reſtituitur quis per gratiam, bona confiſcata, an reſtituantur hæredibus defuncti in Gallia. Obſ.
8 *Reſtitutus non recuperat officium iàm alteri collatum.*
10 *Exulatus ob delictum etiam officio in conſequentiam priuatur.*
12 *Exulatus reuerſus in patriam non recuperat officium, niſi ex noua electione, & num. 14.*
Et in his non differt à relegato, num. 11. & 13.
15 *Inhabilis ſi reſtitutione fiat habilis, huiuſmodi reſtitutio eſt potiùs reſtringenda.*
16 *Reſtituto ex iuſtitia, an reſtituantur bona, & quæ.* Obſ.
17 *Dum tractatur reſtitutio, an citari debeant poſſeſſores.* Obſ.
18 *Salarium, an debeantur officiali priuato, ſi per iuſtitiam reſtituatur.* Obſ.
19 *Suſpenſus per aliquod tempus, demum reſtitutus ex iuſtitia an poſſit exercere officium per tempus ſuſpenſionis.* Obſ.
20 *Officialis ſuſpenſus per annum, illo elapſo, an redeat ad officium inconſulto Principe.* Obſ.
21 *An recuperet officialis priuatus eundem locum amiſſum.* Obſ.
22 *Officialis condemnatus nè amplius exerceat officium emptum, an cenſeatur priuatus officij prædicti pretio.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Inhabilis declaratus per ſententiam ad exercendum officium, in quo deliquit, & poſteà factus habilis per gratiam à Principe ſimpliciter conceſſam, an cenſeatur reſtitutus, & reintegratus ad idem officium nondum alteri conceſſum?

Multa de reſtitutione ex gratia, vel iuſtitia, eiuſque effectu. Condemnatus, nè amplius exerceat officium emptum, an ſit priuatus officij prædicti pretio. Et alia ad materiam.

D E C I S I O XXXVII.

PEtierat M. A. Gallus in Collaterali Conſilio ſe debere reintegrari ad officium Cuſtodis Portus, ſeù Deputati ſanitatis huius fideliſſimæ Ciuitatis pro Platea Populari, non obſtante quòd per ſententiam Delegatorum in anno 1615. ſub die 9. Martij pro exceſſibus commiſſis in exercitio eiuſdem officij fuiſſet exulatus extra Prouinciam Terræ Laboris per annos quatuor, & damnatus, quòd de cætero non exerceat idem officium, ſub prætextu, quòd ſub die 29. Decembr. eiuſdem anni obtinuiſſet gratiam vtriuſque condemnationis ab Excellentiſsimo Comite Lemenſium, tunc Regni Prorege; exequutoriatam poſtmodum die 2. Ianuarij ſubſequentis, & per
1 huiuſmodi gratiam, in qua expreſsè dicebatur, quòd remaneret habilis, & capax ad exercendum dictum officium, ex diſpoſitione iuris cenſeretur reintegratus ad idem officium; præſertim quia tempore obtentæ gratiæ officium ipſum non fuerat alteri collatum à Platea in proprietatem, ſed tantùm Iuliano Belenne commendatum durante eius inquiſitione, & impedimento, & ſic adhùc dicebatur vacare. Aduerſus quam prætentionem dùm ſe oppoſuiſſet ipſa Platea Popularis, quæ vtēdo iure ſuo, poſt obtentam gratiam per Gallum hoc officium contulerat in proprietatem Iulio Vitali, & per mortem dicti Vitalis hac lite pendente idipſum contulerat ſimiliter in proprietatem Franciſco Staraci. Tandem cōpilato proceſſu pro deciſione articuli fuerunt per Partes ponderata verba gratiæ prædictæ, quæ ſecundùm prætenſionem Galli importabant etiam reſtitutionem ad officium tunc vacans, ſecundùm verò prætenſionem Plateæ importabant ſimplicem habilitationem ad exercendum illud officium, ſi concurriſſet noua electio ipſius Plateæ, & non aliter.

Verba gratiæ ſunt hæc, videlicet.

Ci contentamo di far gratia à M. A. Gallo Deputato della ſanità per la Piazza del Popolo delli predetti quattro anni d'eſilio, & anco dell'inhabilità d'eſercitar il detto officio di Deputato della ſanità.

Et

Et paulò inferiùs.

Per tanto vi dicemo, & ordinamo, che debbiate prouedere, che poſſa ripatriare liberamente, &c. & reſti capace, & habile ad eſercitar detto officio, &c.

Pro parte M. A. Galli ad probandum, quòd per huiuſmodi gratiam, etiamſi eſſet ſimplex indulgentia, recuperabat etiam officium, quo fuerat priuatus, põderabatur, quod in gratia erat facta ſpecialis expreſſio exercitij eiuſdẽ officij, vt in verbis ſuprà deſcriptis, & pro-
2 pterea ſuccedit communis concluſio DD. à nemine contradicta, quòd quando Princeps ſpecialitèr expreſſit in gratia id, quòd vellet indulgere, túnc omne illud dicitur recuperatum, vt poſt relatos omnes DD. pro indubitato affirmat *Sfort. Odd. de reſtit. in integr. quaſt. 94. art. 1.*

Quod procedere affirmabat, etiam quòd
3 collatio huius officij ad Plateam Popularem ſpectaret, dùm tempore gratiæ res adhuc erat integra, quia officium prædictum nondum fuerat alteri conceſſum in proprietatem, ex traditis per *Bart. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum, ff. de lib. & poſth.* vbi *Alex. num. 13. & Iaſ. num. 16. Bero. conſ. 60. num. 19. vol. 3.* exemplo pa-
4 triæ poteſtatis, quam recuperat pater deportatus per ſimplicem indulgentiam, itàut per eam inualidetur teſtamentum ab eius filio factum interim durante deportatione, & antè indulgentiam conceſſam, iuxtà *tex. in l. fin. in princ. C. de ſent. paſſ.* quòd non procedit in cõtractibus cùm alijs geſtis, ex quibus eſt acquiſitum ius Tertio, nàm hi remanẽt firmi, ità eſt *tex. in §. 1. eiuſd. l. fin.*

Et demùm aſſerebatur magiſtralis doctrina *Luc. de Penna in l. 1. C. de his, qui in exil. dat.*
5 *vel ordin. mot. lib. 10.* vbi diſputat quæſtionem, an Lector priuatus lectura propter delictum, cuius electio ſpectabat ad Scholares, ſi is à Principe reſtitutus ſit, verum iterum debeat admitti ad eandem lecturam; & poſt diſputatum articulum ad partes *nu. 6. circà med. verſ. Solutio,* diſtinguit, quòd ſi antè reſtitutionem fuit lectura alteri conceſſa, illam non recuperat, ſecùs ſi reperiatur vacans.

Ex aduerſo pro parte Plateæ conſtituebatur omnis vis in duobus, Primò, quia per illam ſententiam priuationis officij erat deuolutum Plateæ ius alium eligendi ad illud offi-
6 cium, & proindè indulgentia, in qua non erat facta expreſſa derogatio iuri alteri deuoluto, non poteſt illud comprehendere; ex his, quæ in ſimilibus de iure eligendi in beneficialibus alteri deuolutum per ſententiam, tradit *Gloſ. in cap. quamuis de reſcript. in 6. Lambert. de iure patron. art. 8. quaſt. princ. 6. lib. 3. Sfort. Odd. de reſtit. in integr. q. 98. art. 3. num. 35.*

Secundò, quia iàm Platea illud officium conceſſerat durante impedimento inquiſitio-
7 nis alteri, ſcilicet Iuliano Belennæ, & ſic ius fuerat alteri quæſitum, & proindè nedùm ſimplex indulgentia, ſed nec etiam reſtitutio comprehendit iura Tertio quæſita, & in alium tranſlata, vt concludunt paſſim DD. omnes in *d. §. & quid ſi tantum*, ex regula *tex. in l. 2. §. ſi quis à Principe, & §. meritò, ff. nè quid in loc. publ.*
8 & in proprijs terminis, quod reſtitutus non recuperet officium alteri collatum, probat *Ioann. Fab. in §. cum autem, Inſtit. quib. mod. ius patr. poteſtas ſoluit. Reg. Lanar. conſ. 22. Maſtrill. de indult. gener. cap. 22. num. 111. Peregrin. de iur. fiſc. lib. 5. tit. 2. num. 4.*

Tandem relata cauſa per Dominum Regẽtem Conſtantium Marchionem Corleti in Collater. Conſil. vbi Ego interueni vti vnus ex duobus Conſiliarijs adiunctis ſub die 30. Octobr. 1625. habuimus pro verò, quòd hæc gratia tanquam vera indulgentia non comprehenderet reſtitutionem ad officium, & proptereà omiſſis his omnibus ab vtraque parte ponderatis, quæ procedũt in reſtitutione, non autem in indulgentia, vt ordinatè cõceſſit *Sfort. Odd. de reſtit. in integr. q. 94. vſque &*
9 *per tot. q. 100.* prout in reſtitutione, non autem in indulgentia vertitur quæſtio *Luc. de Penna* de Doctore priuato lectura per delictum, & poſteà reſtituto, quam breuibus diſputandam reaſſumpſit *Sfort. Odd. q. 96. art. 5.* Fuit vnanimiter conſideratum, quòd ſententia lata contra prædictum M. A. Gallum duo capita continebat; Vnum condemnationis ad exilium per quatuor ann. Alterum verò inhabilitationis eius perſonę ad illud denuò exercendũ; & ex primò reſultabat, quòd ex illa condemnatione in exilium quantumuis temporali, etiam ſi expreſsè non fuiſſet officio priuatus, per neceſſariam conſequentiam cenſebatur officio ipſo priuatus, vt eſt *tex.* formalis in *l. 2. in princip. ff. de Decur.* dùm ibi ſtatuitur, quod
11 qui ad tempus relegatus eſt, ſi Decurio ſit, deſinit eſſe Decurio: qui licet loquatur in relegato, idem dicendum eſt in exulato, vt conſtat ex *tex. in l. 2. Cod. de his, qui exil. dat. vel ord. mot. lib. 10.* qui loquitur in exulato. Ex ſecundò verò reſultabat; quod nec finito exilio poſſet Gallus ampliùs admitti ad idem officium, etiam ſi Platea voluiſſet illum de nouo eligere. Neque contradicit *tex. in d. l. 2. C. de his, qui in exil. dat.* quatenus ibi diſponitur, quòd ad tempus exulare Decurio iuſſus, & impleto tempore regreſſus priſtinam quidem
12 recuperat dignitatem. Nam *Andr. de Barulo ibidem*, ſubdit hæc formalia verba, videlicet: *Recuperat per nouam electionem, vt dixi ſuprà l. proxima*, hoc eſt in *l. 1.* eiuſdem *tit.* & ibi loquens in relegato, & reuerſo dicit, quòd nec ſuum locum recuperat, ſi vacantem inueniat, niſi per nouam electionem. Et ſic ex hac doctrina *Andr. de Barulo* tria colliguntur pro deciſione huius cauſæ, Primum, quòd id, quod
13 diſponitur de relegato, procedit in exulato, & è contra, quòd confirmant ea, quæ dixi in

piæ-

præcedenti motiuo. Secundum, quod exulatus, aut relegatus non recuperat officium reuerſus ad patriam, etiam ſi illud inuenerit vacans, & ne fruſtratoria redderebatur in hac cauſa diſputatio in facto de loco vacuo, aut pleno tempore conceſſæ gratiæ. Tertium, & vltimum, quod reuerſus ad patriam poteſt admitti ad idem officium per nouam electionem; ergò fuit neceſſaria declaratio facta in ſententia, quod amplius non potuiſſet Gallus admitti ad exercendum hoc officium.

Dum ergò in ſuperueniente gratia poſteà diſponitur quoad primum, quòd poſſit in patriam redire, & in ea permanere abſque impedimento ex ea tollitur ſimpliciter illud impedimentum præcedens ad eam reuertendi;
14 ſed reuerſus locum ſuum non obtinebat, etiam ſi illum vacantem inueniſſet, vt eſt *tex.* iuncta *Gloſ. in d. l. 2. in princ. ff. de Decurion.* Et dum quoad ſecundum diſponitur, quòd remaneat capax, & habilis ad exercendum idẽ officium, ex tali gratia tollitur impedimentum, quod oriebatur ex ſecundo capite, nè potuiſſet amplius illud exercere; & ſic ſublata inhabilitate exercendi hoc officium; quam impegerat ſententia, habilitatur modo ad illud exercendum, quatenus tamen acceſſerit noua electio Plateæ, non autem ipſo iure, iuxta declarationem *Andr. de Barulo* ſuperiùs deſcriptam.

Cuius dicto adſtipulatur mirificè declaratio *Alber. in d. l. 2. ff. de Decur.* nàm dum in principio diſponitur, quod relegatus ad tempus; ſi reuertatur, locum ſuum non obtinebit; ſed non ſemper prohibetur Decurio fieri, ſed in locum ſuum non reſtituetur; nàm in locum eius alius ſublegi poteſt, & ſi numerus ordinis plenus ſit, expectare eum oportet, donec alius locus vacet, *Alber. ibi,* ſubdit, & alio vacante admittitur per nouam electionem, non ipſo iure, & ſic ſemper requiritur noua electio, cuius nouæ electionis non fuiſſet capax, niſi expreſsè id fuiſſet dictum in gratia.

Reſtitutio namque vt inhabilis fiat habi-
15 lis, eſt contra naturam, vt voluit *Innoc. in cap. cum P. Tabellio extr. de fid. inſtr.* & proptereà nõ eſt extendenda, ſed reſtringenda, vt concludit *Luc. de Penn. in d. l. 1. col. 2. circa princ. C. de his, qui in exil. miſſi.*

Fuit igitur die prædicto declaratum, gratiam prædictam non comprehendere reſtitutionem officij, quo fuit priuatus M. A. Gallus, ſed ſimplicem tantum habilitationem ad illius exercitium, quando ad id fuerit electus. Penès Regni Secretarium.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. XXXVII.

INhabilis declaratus per ſententiam ad exercendum officium in quo deliquit, & poſteà factus habilis per gratiam à Principe ſimpliciter conceſſam, non cenſetur reintegratus, & reſtitutus ad idem officium, licet alteri non conceſſum, vt deciſum per Collat. Conſ. refert hic D. Author. Cui adde *Reg. Capyc. Latr. conſult. 62. lib. 1.* qui ſcripſit in cauſa de qua hic, *R. de Marinis lib. 1. reſ. 68. Rammon. conſ. 6.*

Ad num. 2. Adde *Sebaſt. Guazzin. de defenſ. reorum, def. 2. cap. 9. num. 4. Ciarlin. controu. 161. num. 17. lib. 2. Altograd. conſ. 98. num. 63. lib. 1.*

Ad num. 7. Vbi habetur, quod reſtitutio Principis non comprehendit ius tertio quæſitum. Adde *Conſ. Staib. reſol. 105. a num. 4 ad 15. Præſ. de Franchis deciſ. 213. num. 3. Larrea alleg. fiſcal. 43.* vbi *num.* 10. id procedere ait, quamuis bona ad tertium iuerint titulo lucratiuo, *Gallupp. in methodo feud. par. 4. cap. 6. num. 28. & 29. Ciarlin. d. controu. 161. num. 19.* Quamuis contra ſit *deciſ. 10. Rot. Rom.* poſt. poſt *Rodriq. de concurſ. credit.*

Rationem ponit *Conſ. Staib. loco ſup. cit.* Nã
7 Dominium alicuius rei, cum ſit iuriſgentiũ, non poteſt à Principe ab aliquo ſine cauſa auferri, *Bart. & DD. in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* Quidquid dixerit *Andr. in cap. 1. nu. 4. de vaſſal. decrep. ætat.* citatus per *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. iur. cap. 46. num. 19.*

Vbi obſerua in Gallia obſeruari, quod in reſtitutione per viam gratiæ bona confiſcata debent reſtitui hæredibus, & ſucceſſoribus defuncti condemnati, ſi is, qui à Rege confiſcationis donum obtinuerat, nondum illa alienauerit, vendiderit, vel titulo oneroſo tranſtulerit ante gratiæ impetrationem, ſi enim alienata ſunt titulo oneroſo, non poſſunt cogi emptores ad bonorum illorum ſic acquiſitorum reſtitutionem, & quoad illos gratia Regis nihil operatur, *Bacquet. in traictè des droicts de iuſtice, cap. 16. num. 6. Tondut. qq. & reſol. ciuil. cap. 42. num. 12.*

Obſerua ad hanc deciſionem. Quod reſtitutus, non ex gratia, ſed ex iuſtitia, putà, quia
16 per ſententiam fuit ab inculpatione abſolutus, recuperat bona medio tempore alteri cõceſſa, quia per reſtitutionem actus, cauſa acquiſitionis penès tertium reddit ad non cauſam, & proindè ceſſante cauſa ceſſat effectus, *Conſ. Staib. d. reſol. 105. num. 16. & ſeqq.* Quod locum non habere, ait enim 22. vbi agitur, nõ de damno, ſed de lucro, vtputà reſpectu hæreditatis, quæ titulum habet lucratiuum, ex *Couarr. var. reſol. lib. 1. cap. 5. num. 2. Menoch. de recuperand. poſſeſſ. remed. 10. num. 114. Peregr. de iure fiſci, lib. 5. tit. 2. num. 47. Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 310. num. 7. Auna in repetit. cap. 1. nu. 277. de vaſſall. decrep. ætat. Gallupp. vbi ſup. nu. 29. & 30.* Quod procedit, licet non ſit expreſsè reſtitutus ad bona cum ſufficiat dici ex iuſtitia, *Peregrin. vbi ſuprà, num. 44. & ſeqq. Boniſcer. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem. 110. num. 23. Papon. lib. 24. arreſt. 15. circa finem, Tondut. 99. &*

reſol.

reſol.ciuil.cap.42.num.12. Fel.Contelor.in tract. de praced.ex.num.37. cum ſeqq. Fontanell.deciſ. 215.num.10. Et recuperat etiam fructus interim ex eis bonis perceptos, *Peregrin.de iure fiſci,lib.5.tit.2.num.62.*

Intellige tamen, vt quando tractatur ſententia reſtitutoria, ſeù reintegrationis de-
17 beant citari poſſeſſores bonorum, quæ reſtitui debent in caſu reſtitutionis iuridicè forſan faciendæ, *Autum.ad l.1. C.de ſententiam paſſ. Toudut.d.cap.42.num.13.*

Obſerua ſecundò. An debeatur ſalarium officiali priuato, ſiuè per tempus ab officio
18 ſuſpenſo pro tempore, quo non inſeruiuit, ſi demum per viam iuſtitiæ fuerit reſtitutus. Et *Reg. Moles deciſ.7.manuſcript.ſub tit. de pœnis,* quibus tenentur officiales, qui pecuniam fiſcalem retinent,cuius verba imprimi curauit *Reg. de Marlin lib.1.reſol.cap.310.* ſic diſtinguit;Aut loquimur de adminiſtrante aliquod officium, quod pendente illius ſuſpenſione, non poteſt eſſe ſine Rectore, vt eſt officium iuſtitiæ,in cuius locum fuit ſuffectus alter, & tunc reſtitutus non recuperat ſalarium, nàm illud debetur propter laborem, & ei, qui laborat tantùm, *num. 9.* Aut loquimur de adminiſtrante aliquod officium non continens iuriſdictionem, prout eſt officium actuariatus emptum à Regia Curia, & tunc reſtitutus recuperat emolumenta medio tempore percepta, *num.8.in fine,Reg.de Ponte deciſ.35.Reg. Capyc.Latr.conſult.36. Conſ. Prat.obſeru. pract. cap.62.& 95.Gallupp.vbi ſuprà,num.30. Bottilier.de ſucceſſ.ab inteſt.theorem.74. nu.4. & ſeq. & theorem. 110.num. 24.* ſequitur plures citans *Noguerol.alleg.80.*

Obſerua tertiò. Officialem ſuſpenſum ab officio iuriſdictionis exercendæ propter ac-
19 cuſationem indebitam, ſi fuerit reſtitutus ex iuſtitia, non poſſe exercere illud officium per tempus quo abſtinuit. *D. Anthor ad pragm.5. num.5.de officio iudic. Capibl.de Baron. pragm.5. num.87.tom 1.Vaiaſc.conſult.155.& 173.num. 16.tom.2.Praſ.de Franch.dec.419.& 451. Fontanell.de pact.nuptial.clauſ.4. gloſ.10. num.101. & deciſ.Cathal.99.num.10.& deciſ.137. nu.17. tom.1.Maſtrill.de magiſtrat.lib.1.cap.21. nu.90. & cap.23.num.56. Cabed.deciſ.Portugal.84.lib. 2.Maſill.ad Capyc.deciſ.127.num.5.Conſ.Petra ſuper Rit. M.C.V. 2. num.55.* qui adducit tex. quem dicit *Peregrinum in l.ſi vſusfructus, nu.6. ff. de vſufr. leg.* quidquid dixerit *Reg. Valenz. conſ.45.*

Obſerua quartò. Officialem ſuſpenſum
20 per certum tempus,puta per annum,illo cõpleto, non poſſe ad officium redire; abſque licentia Principis, prout iudicatū per R.C.S. refert *Reg.de Marinis d. cap.310. num.11.*

Obſerua quintò. Officialem dignitate
21 priuatum,poſteà reſtitutum, non recuperare eundem locum ab alio præuentum, *Bart. in l. 2.ff.de Decur. Frece.de ſubfeud. lib.2. tit. quis dicatur Dux,num.58. Anton.Fab.lib.1.C.tit.3.deſin.13.Cenſobor. de praced. à num.37. cum ſeqq. Fontanell.de pact.nuptial.clauſ.4.gloſ.12. nu.92. & clauſ.7.gloſ.3.par.2. num.13. & tom.1.deciſ. 215.Reg.Galeot.contron.45.num.27. lib.2. Barboſ.de Canon.dignit.cap.18. num.15. Recch. in Comment.ad Priuil.noſtri Almi Collegij Neap.5.ſin.à num.123.cum ſeqq.*

Niſi fuerit ille reſtitutus ad idem officium ex iuſtitia, *Peregrin.vbi ſuprà,num.44.* Vel niſi Princeps expreſsè contrarium determinauerit, *Gratian.diſcept.forenſ. tom.1.cap.56. nu.18. Hermoſill.ad Gregor. Lopez gloſ.2. proluſ.1. nu. 16. & 17. Barboſ. & alij vbi ſuprà*, citati per *Bottilier.theorem.110. num.25. Fontanell. deciſ. 215.per totum.*

Obſerua ſextò. An quis condemnatus nè amplius exerceat aliquod officium ab ipſo
22 pecunia emptum, ſit etiam priuatus officij prædicti pretio? Qui articulus diſputandus accidit in S.C.de anno 1659.in cauſa Ioſephi Valeri, cum Platea Populari Ciuit. Neap. & Io: Baptiſta Mezzo Monaco. Et non fuiſſe priuatum Ioſephum Valeri pretio officij Deputationis Salutis per ſententiam conceptā verbis, vt ſupra poſitis, nempè: Nè amplius exerceat officium, fundauit *D. Marcellus de Graſſis, dulcis Præceptor meus in alleg. in ſine huius Operis imprimenda.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Feudi noui in ſucceſſione, an debeatur pars pretij ſecundogenitis,etiam in linea collaterali.*

2 *Pretij pars, quæ debetur ſecundogenitis in ſucceſſione feudali,an debeatur iure collationis.*
*An illa procedat, ſi primogenitus feudum habet per contractum inter viuos.*Obſ.

3 *Iudicia ſecundùm communitèr recepta ferenda ſunt, quamuis ex communi quodam errore hoc ius emerſerit.*

4 *Sententia Sacri Conſilij generalitèr prolata in ſimilibus retinet vim legis.*

5 *Sicuti non debetur pars pretij in linea collaterali,ità non debetur vita militia.* Obſ.

6 *Sicuti debetur pars pretij in feudis nouis in linea aſcendenti, an debeatur in titulis, veluti Ducatus, Marchionatus,&c.*Obſ.

ARGVMENTVM.

Pars pretij in feudis nouis, an debeatur ſecundogenitis in ſucceſſione lineæ collateralis. Multa de parte pretij debita, vel non debita ſecundogenitis, & alia ad materiam.

DE-

DECISIO XXXVIII.

SVpererat alia quæſtio decidenda in caſu ſuperioris Deciſ.32. Nàm Zinobia Blaſia ſoror ſecundogenita Marcelli Blaſij, qui fuit primus acquiſitor feudi Rothij conuenta ab Alexandro Ionatha filio alterius ſororis primogenitæ ſuper relaxatione feudi prædicti, præuidens caſum futuræ ſuccumbentiæ, voluit ſibi præcauere per reconuentionem, in qua petijt in caſu ſuccumbentiæ condemnari Alexandrum ad dandum ſibi medietatem pretij, quod fuit erogatum per Marcellum in emptione dicti feudi. Et licet tempore primę ſententiæ, per quam fuit condemnata Zinobia ad relaxandum feudum Alexandro; vnà cum fructibus reperiretur compilatus proceſſus, etiam in cauſa reconuentionis, & aliqui ex Dominis tūc inclinaſſent manifeſtè in
1 fauorem dictæ Zinobiæ habendo pro verò opinionem, quòd etiam in ſucceſſione feudali lineæ collateralis deberetur ſecundogenitis pars pretij, ex diſcuſſis per Me in *Pragmatica 24.num.17.cum ſeqq. de feud.* vbi *nu.47.* ex præcedentibus inferebam, partem pretij in feudis nouis deberi ſecundogenitis, etiam in linea collaterali; tamen placuit maiori parti Dominorum, qui ſentiebant articuli difficultatem, ob præiudicium, quod ex hac noua deciſione poterat reſultare in negotijs ſine controuerſia ſopitis, quòd in deciſione huius articuli adhiberetur maior deliberatio, quæ propterea fuit reſeruata in prima ſententia, partibus pleniùs auditis.

In prima igitur ſeſſione duarum Aularum, in quibus hæc cauſa agebatur, poſt ferias æſtiuas, quæ cecidit ſub die 31. Octobr. 1625. fuit propoſita per Dominum Matthæum Parignum vitæ integerrimæ, & morum ſuauitate dulciſſimum cauſæ Commiſſarium explicatio huius capitis reſeruati, & quia omnes tenebamus materiam benè digeſtam, pro ma-
2 iori parte Votantium habuimus pro verò, quòd hæc pars pretij in feudis nouis nullo modo poſſit deberi iure collationis, & quòd *Andr.* qui primus omnium in *cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, num. 30. in vltim. addit. de probib. feud. alien. per Fred.* vſus fuit hoc exemplo huius collationis, non fuerit loquutus propriè, ſed impropriè, & quaſi per modum loquendi, quia rationes in contrarium adductæ, præſertim à *Loffred. in d. §. præterea Ducatus, fol. 58. ad 65.* & per *Minad. in Conſtit. In aliquibus, in verb. de ſucceſſione, num. 30. Hartm. Piſtor. lib. 2. par. 2. q. 38. Andr. Facchin. lib. 7. controuerſ. iur. cap. 48.* aperitiſſimè conuincunt, nō poſſe applicari terminos nouæ collationis. Sed quia maiores noſtri vel tunc peritiores communiter ſequuti fuerunt hanc theoricam *Andreæ*, quòd ſcilicet deberetur hęc pars pretij iure collationis, vt conſtat ex *Afflict. in eod. §. præterea Ducatus, num. 30. ad 39. in fin. Camer. ibid. lit. Q. & R. Loffred. & Minad. vbi ſuprà, & Liparul. ad Andr. in d. §. præterea Ducatus in apoſtill. incip. §. fin. lit. Q. in fin.* atteſtatur, hanc opinionem fuiſſe communiter receptam; per-
3 necesſè non eſt ab ea recedendum, quia quãtumuis eſſet fundata in errore iuris manifeſto, tamen communis error facit ius, *l. 3. in fine, ff. de ſupel. leg. l. Barbarius,* vbi *Gloſ. ff. de offic. Prætor. l. 1. C. de teſtam.* à quo propterea in futuris negotijs non eſt recedendum.

Et fuit enixè conſideratum, quod in tot ſæculis poſt *Andr.* decurſis hic caſus de ſucceſſione feudali in linea collaterali pluriès acciderit, licet in eo non appareat aliqua deciſio, nàm non eſt veriſimile, quòd in tot annis caſus ſucceſſionis lineæ collateralis in feudis nouis non euenerit, & tamen non eſt memoria hominum, quòd ſuper parte pretij fuerit mota lis per fratres ſecundogenitos contra primogenitum; quod non aliundè factum eſſe credendum eſt, præſertim in hoc Regno, in quo litigantium iurgia ſunt potiùs ambita, quàm exploſa, niſi quia omnes habuerunt illam opinionem inconcuſſam ſic inueteratiſſima conſuetudine roboratam, vt pro inuiolabili lege debuiſſet obſeruari; aliàs enim ſi contrarium fuiſſet deciſum, aperiretur ianua ſatis ampla pro excitandis nouis litibus iàm dulcedine ſomni longiſſimo tempore ſoporatis, per quas totum ferè Regnum inuolueretur. Et propterea vniformitèr iudicauimus, hanc partem pretij non deberi in feudis nouis in ſucceſſione lineæ collateralis, & nè in futurum de ea dubitari contingat, concepimus verba decreti per verba genera-
4 lia declaratoria iuris dubij, quæ propterea habere debent vim legis in futuris negotijs, vt eſt diſpoſitum in *Pragm. 54. de offic. S.C.*

Verba Decreti ſunt hæc.

Die 31. Octobr. 1625. iunctis Magnificis Conſiliarijs duarum Aularum, explicando meliorem deliberationem reſeruatam in ſententia Sacri Conſilij lata ſub die 21. Iunij proximi præteriti, declaratum eſt, partem pretij erogati in emptionem bonorum feudalium de nouo quæſitorum non deberi in ſucceſſione lineæ collateralis; & proindè Alexander Ionatha abſoluatur ab impetitis per Zinobiam Blaſiam in cauſa reconuentionis circa medietatem pretij feudi Rothij empti per Marcellum Blaſium eius fratrem. Actuario Carbono.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXXVIII.

PArtem pretij non deberi in feudis nouis ſecundogenitis in ſucceſſione lineæ collateralis per S. C. iunctis duabus Aulis per viam legis condendę deciſum refert D. Author hic,

quam deciſionem refert *Thor. 2. par. Comp. deciſ. verb. Pretij pars*, vbi inſerit allegationes factas in eadem cauſa per *Fuluium Lanarium*, *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 126. num. 57. & ſeqq. & ad Reg. Reuert. deciſ. 471. nu. 2. Reg. Sanfelic. dec. 292. in fine, lib. 2. Reg. Capyc. Latr. conſult. 25. num. 24. lib. 1. Gizzar. ad d. Reg. dec. 61. num. 10.*

Ad num. 2. Vbi habetur. Partem pretij debitam ſecundogenitis in ſucceſſione feudali, deberi iure collationis ex maiorum noſtrorum interpretatione. Adde *Reg. de Marinis lib. 2. reſol. cap. 85. num. 1. & 2. cap. 45. eodem lib. 2. & cap. 128. lib. 1. Anna conſ. 26. num. 10. Michael Angel. de feudis, cap. 14. poſt Amat. conſ. 6. & de Medices conſ. 124. & alios*, vbi ſoluit motiua adducta per D. Authorem hic, eundem *Reg. de Marinis ad Reg. Reuert. d. deciſ. 471. nu. 4. Montan. in cap. Imperialem, §. præterea Ducatus, nu. 128. & 131.* Quæ collatio fit, vel dando primogenitis tantundem in alijs bonis paternis, vel delegando ei nomen debitoris, vel fondum, vel aliam rem præſtando pro portione bonorum, quæ conferre tenetur, *Reg. de Marinis d. cap. 128. num. 11.*

Vbi obſerua dictam partem pretij ſecundogenitis non deberi in contanti pecunia,
2 ſed ſufficere ſi eis alia patris ſubſtantia aſſignetur aſcendens ad dictam ſummam, *Reg. de Marinis cit. cap. 128. & cap. 250. nu. 10.* ideò primogenitus cogi non poteſt ad vendendũ feudum, niſi diſcuſſis omnibus bonis burgẽſaticis, *ibidem num. 12.* Quæ pars pretij debetur actione perſonali, ideò ſi primogenitus contrahat æs alienum cum aſſenſu, creditores illi præferuntur ſecundogenito pro illa parte pretij. (ſecus verò pro vita militia ſuper illo) Idem *Reg. de Marinis d. cap. 128. num. 13.*

Obſerua ſecundò. Quod quamuis in feudo nouo empto a patre, ipſo mortuo ſuccedat primogenitus, qui tenetur dare ſecundogenitis partem pretij erogati in emptione illius, vt ex *DD.* ſupracitatis. Fallit tamen dicta concluſio, quando primogenitus eſt inſtitutus expreſsè in illo feudo, ſecundogeniti verò nominatim in certis corporibus allodialibus, vt deciſum refert per S. C. idem *Reg. de Marinis cap. 85. lib. 1. reſol. & ad Reg. Reuert. deciſ. 471. num. 4.*

Obſerua tertiò. Dictam partem pretij non teneri dare primogenitum ſecundogenitis, ſi feudum habeat in contractu inter viuos, veluti per refutationem, vel ſimiliter, *Michael Angel. de feudis, vbi ſuprà, quaſt. 13.*

Ad num. 3. Vbi habetur, quod opinio in foro communiter recepta, quamuis manifeſtè
3 conuincatur erronea, adhùc non eſt reſpuenda. Obſerua contrarium tenere, *Caſaran. Specul. Peregr. qq. q. 15.* vbi dicit ex *Caramuel. in Epiſtola ad Dianam Theolog. fundamen.* communes opiniones ſupponi ab omnibus, diſcuti à nemine, & refert contra aliquam (de qua ibi) communem opinionem, & practicam obtinuiſſe.

Obſerua ad hanc deciſionem, quod ſicuti non debetur pars pretij, neque debetur vita
5 militia, *Gizzarell. deciſ. 36. De Medic. conſ. 8. Anna conſ. 6. D. Author ſuper pragm. 24. de feudis, Theodor. alleg. 20. Gallupp. in methodo feudali, par. 3. cap. 4. ſub num. 56. Thor. in 3. par. Compend. deciſ. verb. Vita militia, fol. 420 P. Molfeſ. conſ. 9. num. 6. Capan. de vita militia, q. 21. nu. 3. reprobato Capyc. deciſ. 211.* Ad materiam eſt *Mucci var. qq. q. 40.*

Obſerua ſecundò. An ſicuti debetur pars
6 pretij in feudis nouis, idem ſit in titulo Ducatus, Marchionatus, Comitatus, &c. quem pater emit ſuper feudo. Ex *Reg. de Marinis alleg. 148.* tenet, quod non, cuius opinionis eſt *Reg. Capyc. Latr. conſult. 33. nu. 79. ex tex. in l. 1. §. nec caſtrenſe, verſ. Sed an hic, de collat.* rationem ponit, quia titulus non venit in collatione, & ſic refert deciſum ex *D. Authore ſuper pragm. 1. de tit. ab vſu, num. 72. & alijs.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutionis beneficium ijs omnibus de iure competit, qui vel in perſona, vel in bonis per alium reguntur.*
2 *Minoribus æquiparantur quicumque ſunt ſub alterius legitima adminiſtratione.*
3 *Adminiſtrator legitimus is eſt, cui ex lege defertur adminiſtratio.*
4 *Tutela, & cura legitima cur dicatur.*
5 *Succeſſio legitima dicitur, quæ à teſtamentaria, & fideicommiſſaria differt.*
6 *Legitimus heres quis dicatur.*
7 *Primum, & ſecundum beneficium conceduntur priuilegiatis abſque probatione læſionis.* Obſ.
8 *Enumerantur perſonæ priuilegiatæ, quibus beneficia competunt, & num. 9.* Obſ.
10 *Minor effectus maior per impetrationem veniæ ætatis, an gaudeat reſtitutione.* Obſ.
11 *Minor nuptus, an gaudeat reſtitutione.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Maior annorum 18. cuius bona adminiſtrantur à perſonis deputatis per teſtatorem, & ſic ex diſpoſitione legis, an gaudeat beneficio reſtitutionis in integrum, ſi lædatur. Enumerantur perſonæ, quibus competit primum, & ſecundum beneficiũ. Plura ad illorum materiam; Plura de impetratione veniæ ætatis. Et alia.

DE-

Digitized by Google

DECISIO XXXIX.

CErta, & indubitata eſt iuris regula, & in praxi quotidiè vſu recepta, vt omnes illi, qui per alium reguntur in perſona, vel in
1 bonis, ſiuè ex defectu ætatis, vt ſunt minores 25. ann. de iure communi, & 18. de iure huius Regni, ſiuè ex imbecillitate conſilij, vt ſunt fatui, amentes, aut furioſi, & prodigi, alijque huius generis, quos recenſet *Sfort. Odd. de reſt. in integr. q. 3.* ſi quoquo modo lædantur, iuuãtur beneficio reſtitutionis in integrum, *tot. tit. C. de in integr. reſt. minor. & ff. de minor. ex quib. cauſ. maior. in integr. reſtit. Bart. in l. ſi infanti, nu. 6. C. de iur. delib.*

Sed fuit dubitatum in S.C. An hæc regula procedat nedùm reſpectu eorum, quorum bona ex neceſſitate iuris reguntur ſub aliorum cura, & adminiſtratione, prout ſunt perſonæ ſuperiùs enunciatæ; ſed etiam reſpectu eorum, quorum bona ex mœra voluntate, & diſpoſitione hominis, nempè Teſtatoris, reguntur ſub adminiſteatione alterius, etiam poſt maiorem ætatem?

Et prima facie ſuadebatur, quòd etiam in hoc caſu eſſet concedenda reſtitutio, quaſi quòd teſtator non ità diſpoſuiſſet, niſi agnouiſſet ſuum hæredem, aut alitèr à ſe honoratum ex imbecillitate conſilij egere cura, & adminiſtratione alterius in bonis ſuis, ad quod ponderabatur dictum *Paul. de Caſtr. in l.*
2 *Marcellus in fin. ff. de fideiuſſ.* dùm ait, quod omnes illi, qui reguntur conſilio Adminiſtratoris legitimi, æquiparantur minoribus.

Sed dùm hic caſus accidiſſet in cauſa Io: Sabati Faſani cum Ianuario Ruſſo, S.C. Me referente iudicauit contrarium, nempè reſtitutionem in integrũ dari illis perſonis, quorum bona poſt maiorem ætatem reguntur ſub alterius cura, & adminiſtratione ex diſpoſitione, & neceſſitate iuris, non autem ſi regantur ſub alterius adminiſtratione ex diſpoſitione hominis, & mœra voluntate; ad quod in ſpecie ponderabatur, & retorquebatur doctrina *Paul. de Caſtr. in d. l. Marcellus in fin.* qui non dicit ſimplicitèr, quòd omnes illi, qui reguntur conſilio adminiſtratoris, æquiparantur minoribus; ſed dixit, adminiſtrato-
3 ris legitimi, & adminiſtrator legitimus non dicitur, niſi is, cui ex diſpoſitione legis defertur adminiſtratio, ad differentiam illius, cui defertur adminiſtratio ex diſpoſitione homi-
4 nis, quemadmodum tutela, & cura dicitur legitima, quando defertur à lege tantùm, ad differentiam tutelæ, vel curæ, quæ defertur ab homine, prout eſt tutela teſtamentaria, & datiua; de quibus ſunt integri *tit. ff. de legit. tutor. de tutelis, de tutor. & curat. dat. ab his, de curat. furioſo, vel alijs extrà minor. dand.* item *Cod. de leg. tut. & de teſtam. tut. & de curat. fur. vel prodig.* item *Inſtitut. de tutel. & qui teſtam. tut. dar. poſſ. & de legit. agnat. tut. de attil. tut. de curat. & hu-*
5 *iuſm.* Sic & in ſucceſſione, quæ dicitur legitima, cùm defertur his, qui ab inteſtato vocantur à lege, vt *tot. tit. Inſtit. de hæred. qual. & differ. & C. de legitim. hæred. & ff. vndè liberi, vndè legitimi, vndè cognati,* ad differentiam teſtamẽtariæ, & fideicommiſſariæ, quæ defertur his, qui vocantur ab homine in teſtamento, vel codicillis, vt *ff. de hæred. inſtitut. & de bonor. poſſeſſ. ſecundùm tabul.* item *C. de hæred. inſtit. & de fideicomm. & de codicill. & de teſtament. & Inſtit. de hæred. inſtit. & de fideicomm. hæred. & alibi,* & expreſsè probatur in *l. quamdiù, ff. de reg. iur.* vbi ponitur legitimus hæres ad differen-
6 tiam vocati ex teſtamẽto, & hunc legitimum vocatum ibi à *Paulo Iureconſult.* vocauit hæredem ab inteſtato *Vulpian. in l. quamdiù 39. ff. de acquir. hæred.*

Quò fit, vt cùm in caſu prædicto bona dicti Ianuarij poſt annos 18. nõ regerentur ſub adminiſtratione alterius ex diſpoſitione legis, ſed ex diſpoſitione patris, qui in teſtamẽto mandauit, vt maneret filius ſub cura ab ipſo datorum vſque ad annos 30. fuit eidem denegata reſtitutio ſecundi beneficij, ab eo petita, & confirmatum decretum per Me domi latum, quòd procederetur ad expeditionem cauſæ non obſtante ſecundo beneficio petito, licet tunc coram Me non fuiſſet diſcuſſus, nec propoſitus articulus, qui fuit propoſitus poſteà in actu intimationis decreti, decretum Sacr. Conſilij eſt ſub die 7. Februarij 1626. penès Secretarium Sacr. Conſil. Actuarius eſt Iac. Ant. de Izzo.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XXXIX.

HIC D. Author deciſum refert. Maiorem annuorum 18. qui per adminiſtratores deſtinatos à teſtatore patre regitur, non gaudere beneficio reſtitutionis in integrum, in Regno primi, & ſecundi beneficij. Ratio fuit, quia ille, qui regitur diſpoſitione legis gaudet, non autem ille, qui regitur diſpoſitione hominis, meminit *Thor. in Compend. deciſ. verb. Maior, & verb. Reſtitutio, par. 3.*

Vbi obſerua primum, & ſecundum beneficium competere perſonis priuilegiatis abſq;
7 læſionis probatione, ſed ad ſimplicem priuilegiati petitionem, *D. Author ſuper Pragmat. 11. num. 55. de ordin. iudic. Gallupp. in prax. S.C. par. 5. cap. 28. Conſ. Prat. ad Muſcat. par. 6. gloſ. in integr. verſ. Quibus ſic prababitis.*

Obſerua ſecundò. Perſonas priuilegiatas eſſe. Minorem, Mulierem, Eccleſiam, Fiſcum,
8 Vniuerſitatem. Vt de muliere loquitur *Conſtit. Regni, Obſcuritatẽ, De Minore, l. auxilium, ff. de minor. & Conſtitut. Minorum inra. De Eccleſia tot. tit. extrà de reſtit. in integr. De Fiſco Conſtitut. Regni, Beneficium reſtitutionis, Afflict. deciſ. 210.*

Digitized by Google

Muſcatell. in praxi,par.6.gloſ.priuilegiata, nu.3. Qui *num.4.* dicit, priuilegium prædictum competere etiam locis pijs,Hoſpitalibus,Capitulis, Congregationibus, & Collegijs pijs, quando loci illi agunt ſuper re ad ipſos ſpectante in vniuerſos. Item perſonis Eccleſiaſticis agentibus pro re ſuæ Eccleſię, ſecùs pro re propria. *Muſcatell. ibidem, num. 5.* Confratatijs, *Præſ. Merlin.controu.65.lib.1, Maſtrill.dec. 110.num.16.Cabed.deciſ.51. num.8. p.1. Gizz. ad Reg. Capyc. Latr.deciſ.95. num.5.* Prodigis, *Præſ.de Frauch.deciſ.598.Bambacar. in alleg.inſerta poſt repet.rubr.5.ſi de feud. defunct.num.23. Tap.pragm.2.de cenſ. num.34.* Clerico etiam pro bonis patrimonialibus ad quorum titulum fuit ordinatus, *Nouar. deciſ.87.* Collegio Artis Sericæ, *Salernit. deciſ.43.* Sedili nobiliũ. *Imbrian.de primo,& ſecundo beneficio,conſider.4. num.107.* Sed contra deciſum refert *D.Anthor conſ.32.& 33.lib.2,Thor.par.2. Comp. dec. verb. Reſtitutio.* Montibus erectis pro nubendis puellis, *Thor.ad Salernit.cit.deciſ.43. & p. 3. Compend. deciſ. verb. Beneficia, ſeu reſtitutiones, ſect.1. Reg.de Marinis ad Reg. Reuert. deciſ. 156.num.2.& 341. num. 2.* Senibus imbecillitate intellectus laborantibus, *Præſ. Merlin.p. 6.controu.cap.52.à num.7. Conſ.Prat.ad Muſcatell.cap.1.gl.priuilegiata per tot. Conſ. Rocc.reſp. 82. tom. 2.* Secùs ſi ſenes non ſunt imbecilles. Vt deciſum bis fuiſſe,refert *Præſ. Merlin. d. ca 52.num.6.& 37.* vide tamen ad ſenum materiam, *Gratian.deciſ.189. & diſcept. c.328. 506. & 805.Peguer.deciſ.57.Reg.Marcian.lib.1.diſp. 19.num.6.& 9. Conſ. Staib. reſol.155. num.84. lib.2.Reg.de Marin.ad Reuert.deciſ.156. num.2. Conſ.Petr.rit.M.C.V.71.num.13.*qui quatuor vltimi loquuntur de reſtitutione aduerſus ſententiam. Conceditur etiam pupillo,maiori ſuccedenti lite cœpta, in actibus tamen cum ipſo pupillo geſtis, *Proſp.Petra* (quem & merito perſpicaciſſimum,& quouis ſummo Magiſtratu dignum preconizat *D. Author in pragm.20.num.2.de feud.*) *ad Gramm. dec.52.& Afflict.& Vrſill.deciſ.212. & Vin. deciſ.250.*

Alias perſonas quibus conceditur hoc priuilegium. Vide apud *Afflict. in Conſt.1. In-*
9 *riſperitorum, Carauit. rit.71.num.2.& rit.152. num.3.* vbi *Petr. Imbrian. de primo, & ſecundo beneficio à num.1.Muſcatell.vbi ſuprà,*vbi *Conſil.Prat.* latiſſimè *Tartagl. in praxi ciuil. cap.4. num.21.& 22. Præſ.Merlin.lib.2. controuerſ.forenſ.cap.52.num.34.*

Conceditur etiam minoribus lite pendente effectis maioribus, *Reg.Reuert.deciſ.115.& ibi Reg. de Marin.*quorũ meminit *D.D.Carol. Petra*(integerrimus, ac nobiliſſimus vir,omniũ virtutũ genere ornatiſſimus, olim, motu proprio Eminent.Card. ab Aragonia ex Aduocatorum cœtu ad Iudicatum M. C. V. aſſumptus, & nũc Reg.Conſ. cuius merita altiora petunt) *ſup. d. rit.71. num.14. qui ſuper rit. 153. num. 12.* ſubſtinet dictum priuilegium concedendum eſſe maiori pro læſione, aut cauſa, quæ cõtingit tempore quo minor erat; contrà verò dicit tenere *Afflict. deciſ.210. Vrſill.num.5. Muſcatell. vbi ſuprà, gl. in integrum, num.17.Marta voto 71.nu.8. Imbrian. conſid.3. num.86.Thor.par.1. Comp. deciſ.verb. Minor ſi pendente iudicio, Reg.de Marin.cit.deciſ.125.n.1.*

Obſerua tertiò ad hanc deciſionem. Minorem effectum maiorem, quia veniam ætatis
10 impetrauit,non reſtitui, vt eſt *tex. in l.1.& 2. C.de his,qui veniam ætat. &c.* vbi *Bart.Bald.* & omnes, *Gomez var.tom.2.cap.14. num.13.* vbi *Laynez add. Sforz.Odd.de reſtit. in integr. par.1. q.23. art. 9.* Reſtitui tamen in alienatione ſtabilium ſine decreto, *l.3.C.eodem,* qui dicit ad hoc vt venia, impetrari poſſit, neceſsè eſſe habilem ad adminiſtrationem bonorum, & maſculum debere eſſe annorum 20.fœminam verò annorum 18. Vide *Odd. Gomez, Laynez, Barboſ. locis citatis,* quia totam materiam impetrationis veniæ pertractant.

Obſerua quartò. Minorem dici illum vxo-
11 ratum, qui ante annum 18. matrimonium contraxit, & ſic gaudere reſtitutione in integrum, *Vela differt.Hiſpal.6.nu.43. & differt.5. Mattieuſ.tun.in repet.l.1.ff.de minor. ex n. 105.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Profeſſionem validam, vel inualidam iudicare pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

2 *Profeſſio ægrotantis ad mortem, ſed ſanæ mentis, valida eſt.*

3 *Filia pro dote etiam in matrimonio ſpirituali poteſt officium Iudicis implorare.*

Requiritur verò nedum ætas, ſed habilitas ad profitendum,num.4.

5 *Monialis graui morbo laborans non dicitur habilis ad profitendum in Monaſterio.*

6 *Dote non conſtituta, & ſequuta morte Monialis, an aliquod ius transmittatur ad Monaſterium.*

7 *Monialis exigente morbo poteſt, & debet traduci ad ſalubriorem aerem.*

8 *Profeſſio emiſſa imminente mortis articulo, quid operetur,& num.12.& 21.*

Permittitur huiuſmodi profeſſio, etiam infrà annum probationis, num.10.

Et an ſit vera profeſſio,num.13.

9 *Profeſſionis tempus iuſtè prorogari poteſt, ſi infirmitas ſit impedimento.*

11 *Prorogatio temporis,idem, ac primum tempus dicitur,& non quid diuerſum.*

14 *Filia, quando ſibimet ipſi poſſit dotem conſtituere.*

15 *Moniales admittendo puellas ad Monaſterium, quibus in caſibus ſimoniam incurrant.*

16 *Interpretatio ea eſt in dubio facienda, quæ excludit delictum.*

17 *Pro-*

17 *Profeſſio timore mortis, non tamen violentæ, ſemper eſt valida.*

18. *Matrimonium in mortis articulo contrahitur, indeque filij legitimantur, etiam ad excluſionem ſubſtituti.*

Concluſio hæc affertur diſputata. Obſ.

19 *Profeſſio, quæ ob Monialium blanditias properatur, an excludat Monaſterium à ſucceſſione profitentis.*

20 *Actus contra legem prohibitiuam, an ſubſtineri poſſit.*

Concluſio latè explicatur. Obſ.

ARGVMENTVM.

Profeſſio in Religione facta à Nouitio in articulo mortis, ſiuè infrà, ſiuè poſt annum probationis, an operetur effectum, etiam tranſmiſſionis bonorum ad Monaſterium, ſequuta morte profitentis ex eadem infirmitate.

Quando per matrimonium contractum in articulo mortis legitimentur filij anteà geniti cum concubina, in præiudicium ſubſtitutorum. Quando actus contra legem factus valeat. Et alia.

DECISIO XL.

MAgdalena de Iudice filia Marcelli de Iudice poſt multos annos educationis in Monaſterio Monialium S. Io. Baptiſtæ Ordinis Prædicatorum Religionis Dominicanæ huius Ciuitatis tandem infrà annum 15. ſuæ ætatis ſuſcepit habitum Monialium in eodem Monaſterio, & demùm emiſit profeſſionem poſt annum probationis per quatuor menſes, contradicente parte, etiam in ſcriptis, & petente, vt potiùs ei daretur licentia exeundi à Monaſterio propter grauem infirmitatem æthicæ, qua laborabat, vt ad ſalubriorem aerem traducta potuiſſet recuperare ſalutem, & exindè profeſſionem legitimè emitteret, cum interim non eſſet habilis ad profeſſionem, qui propterea nullam dotem eius filiæ conſtituit, neque in ingreſſu, neque in actu profeſſionis emiſſæ. Sed quia re vera tempore profeſſionis pergraui infirmitate prædicta tenebatur; itaut eſſet deſperata de ſalute facta profeſſione infrà biduum deceſſit. Hinc Monaſterium prædictum mouit iudicium contra Marcellum patrem, quem petijt condemnari, tàm ad dotem de paragio dictæ eius filiæ competentem in bonis paternis, quàm ad portionem bonorum maternorum, vti iure ſucceſſionis ad ipſum Monaſterium ſpectantem: Et dùm Marcellus pater exciperet, profeſſionem prædictam vti factã ab eius filia in articulo mortis fuiſſe nullam, & inualidam, & proindè nullum eſſe quæſitum ius Monaſterio, compilatò proceſſu S.C. remiſit ad Iudicem Eccleſiaſticum articulum
1 validitatis, aut inualiditatis profeſſionis, & introducta cauſa in Sacra Congregatione Cardinalium Interpretum Sacri Concil. Tridènt. fuit declarata profeſſio valida ſub his verbis.

Sacra Congregatio cenſuit, profeſſionem à ſana
2 *mentis puella, vtcumque ad mortem ægrotantem etiam ſuaſionibus Monialium emiſſam, niſi aliud obſtiterit, eſſe validam; Cæterùm, an puella fuerit per dolum, & circumuentionem ad profitendum allecta, itàut propterea dos Monaſterio non debeatur, ad iudicium Congregationis non pertinere, ſed à Iudicibus competentibus eſſe diligenter inſpiciendum.*

Interim Marcellus pater deceſſit, & Monaſterium proſequendo iudiciũ contrà hæredem patris, dicebat iàm ceſſare omnem dubietatem; & propterea eſſe proferendam ſententiam in eius beneficium, tàm pro paragio in bonis paternis, quàm pro portione in bonis maternis ex iuribus prædictæ Magdalenæ tranſmiſſis ad Monaſterium vti hæredem illius.

Hæredes Marcelli dicebant, quòd licet profeſſio hæc fuiſſet declarata valida, tamen adhùc erat diſputandus articulus de effectu huius profeſſionis circà acquiſitionem bonorum Monaſterio, etiam ex verbis eiuſdem decreti Sacræ Congregationis: & propterea afferebat, quod erat facienda diſtinctio inter bona paterna, & bona materna, &c.

Reſpectu paternorum, dùm hæc filia prædeceſſerat Marcello patri, & per conſequens in vita patris non præcedente aliqua promiſſione dotis à patre facta nullum erat acquiſitum ius filiæ, nec ratione dominij, nec ratione hypothecæ tacitæ, vel expreſſæ, vtique nulla poterat conſiderari tranſmiſſio in Monaſterium iure ſucceſſionis.

Nec dici poterat, quòd ſi non habebat ius
3 reale, habebat ſaltem ius implorandi officiũ Iudicis contra patrem ad dandam dotem de paragio pro ingreſſu Monaſterij, & ſic pro matrimonio ſpirituali, prout competit etiam pro matrimonio carnali, ad latè tradita per *DD. in l. 1. ff. ſolut. matrim.* vbi latiſsimè *Barboſa par. 4. num. 4. verſ. Sed ad perfectum.* Nàm
4 hoc eſt verum, ſi filia ſit nedum ætate nubilis, verum etiam habilis ad contrahendum matrimonium, vt ibidem *Barboſa* declarat, quæ habilitas tunc præſertim dicitur ceſſare,
5 quando puella laborat pergrandi infirmitate, quia tunc nullo pacto eſt admittenda ad Religionem, & admiſſa eſt repellenda; nec eſt patiendum, illam profiteri, ita exagerando exclamat *Epiſcop. Campanil. in ſuo diuerſ. iur. Canonic. rubr. 12. cap. 16. n. 12. ante verſ. Tertiũ.*

Et

Et fundatur in ſatis clara diſpoſitione *Sa-
cri Concilij Tridentini ſeſſ.25.c.16.de regular.* in
quo expreſsè ſtatuitur; Moniales finito anno
probationis non repertas habiles pro Mona-
ſterij oneribus, iuxtà regulam ferendis, non
debere admitti ad profeſſionem, ſed debere
eijci à Monaſterio.

Et hic videbatur propriè præſens caſus,
nàm hæc puella octauo menſe poſt ſuſceptum
habitum Religionis cœpit infirmari morbo
ethiciæ, qui in fine anni, nempè menſe Decẽ-
bris, adeò inualuit, vt Abbatiſſa reputans illã
inhabilem ad tunc profitendum, quia ſupere-
rat ſpes recuperandæ ſalutis, cautiùs agendo
diſtulerit illius profeſſionem per alios qua-
tuor menſes, nempè vſque ad menſem Maij;
Quò fit, vt hinc emergat iuſtus diſſenſus pa-
tris in conſtituenda dote huic filiæ de proxi-
mo morituræ ex illa pergrandi infirmitate,
quæ certam mortem propè diem minabatur,
6 vti effectus demonſtrauit, & ſequuta morte
nulla dote filiæ conſtituta, nullum ius pro
hac dote non conſtituta potuit tranſmitti ad
Monaſterium, tanquam ceſſante cauſa feren-
dorum onerum matrimonij morte ſequuta,
ità *Ruin.* optimè probat *conſ.31.num.5.ad 12.
vol.4. Barboſa d.l.1. par.4.num.12. Noalis de
tranſmiſſ.caſu* 10. *num.13.cum ſeqq.* qui omnes
loquuntur etiam ſi filia moriatur contracto
iàm matrimonio abſque dotis promiſſione.

Nec imputari poterat patri aliqua culpa
circà mortem filiæ ſic celeritèr ſubſequutæ,
dùm per eum ſtetit, quin filia dimiſſa extrà
Clauſtra Monaſterij tranſduceretur ad aerem
ſalubriorem pro recuperanda ſalute, & pote-
rat ſubeſſe aliqua ſpes illã recuperandi, prout
totiès oretenus, & in ſcriptis vehementèr in-
7 ſtetit, ſed non fuit auditus, & tamen Moniales
de per ſe cognito morbo contagioſo debe-
bant procurare, vt exiret à Monaſterio, nè
alias corrumperet, prout eſt diſpoſitum ex-
preſsè, tàm de iure communi in *cap. 1. de ſtat.
regul.in 6.* quàm per Conſtit.100. Pij V. teſte
Epiſcopo Campanil.cap.16.num.22.poſt princip.
Imò *Nauarr.de regular.nu.49.* ampliat dictam
Conſtitutionem etiam ad morbos non conta-
gioſos, ex quibus Medici iudicant aliquam
morituram, niſi exeat ad ſalubriorem aerem,
quem ſequitur *Campanil. vbi ſuprà*, licet in
hoc vltimo contradicat *Guttier. quæſt. Canon.
lib.1.cap.14.*

Reſpectu verò bonorum maternorum ijdẽ
8 hæredes Marcelli affirmabant, quòd illa pro-
feſſio ſic in vltimo vitæ ſpiritu facta quantũ-
uis valida, iuxtà declarationem factam à Sa-
cra Congregatione non poterat operari effe-
ctum acquiſitionis bonorum Monialis pro-
feſſæ in beneficium Monaſterij, ſed tantùm
acquiſitionem Indulgentiarum, & remiſſio-
nem peccatorum pro anima profitentis, &
ad hoc fundandum ponderabant diſpoſitio-
nem *Sac.Conc.Trid.d.cap.16. de regular.ſeſſ.25.*
per quod, quicquid fuiſſet diſpoſitum de iure
communi; aiebant de nouo fuiſſe inductum,
nè puellæ ingreſſæ ad Religionem etiam poſt
annum probationis quouis modo repertæ
inhabiles ad ſuſtinendum onera Monaſterij,
admittantur ad profeſſionem, ſed omninò à
Monaſterio repellantur; at ſi tali infirmitate
inſurgat inhabilitas profitendi, eadem Sacra
9 Congregatio declarauit, expreſsè ſtatuendo,
quòd ſi inhabilitas proueniat ex infirmitate,
poterit prorogari tempus, donec adſit proba-
bilis ſpes recuperandæ ſalutis, vt patet inter
declarationes dicti Concil. manuſcriptas.

Quò fit, vt ad ſuſtinendam hanc profeſſio-
nem, tanquam validam recurrendum ſit ad
indultum conceſſum à Pio Quinto ſub die 23.
Auguſti 1570. per quod indulgetur omnibus
10 Nouitijs, qui infrà annum probationis infir-
mantur morbo lethali, vt poſſint etiam in ar-
ticulo mortis profeſſionem emittere ad con-
ſolationem animæ eorum, & ex tali profeſſio-
ne conſequantur omnes Indulgentias quas
conſequuntur verè profitentes poſt annum.

Nec eſt facienda vis, quòd Conſtitutio hæc
loquitur de profitentibus infrà annum pro-
bationis, ſed caſus noſter verſatur in profeſ-
ſione emiſſa poſt annum, quæ de per ſe ſuſti-
netur abſque illo priuilegio; nàm reſpectu
Nouitiorum, qui completo anno probationis
reperiuntur inhabiles ad profitendum, &
propterea ex declaratione Sacræ Congrega-
tionis iure licito prorogatur annus vſquequò
adeſt ſpes recuperandæ ſalutis, & ſic ceſſet im-
pedimentum, annus probationis dicitur du-
rare vſquequò durat infirmitas, dùm decla-
ratio Sacræ Congregationis dictat per verbũ,
11 *Prorogare*, cuius verbi proprietas efficit, vt
tempus prorogatum dicatur idem tempus, &
non diuerſum à primo, ex regul. *l.ſed ſi manẽ-
te, ff.de precar.* Vndè cum in hoc caſu infirmi-
tas nunquam ceſſauerit, imò illa ingraueſcen-
te, & ad mortem tendente fuerit admiſſa ad
profeſſionem, certè talis profeſſio non poteſt
dici emiſſa poſt annum, ſed re vera infrà annũ
probationis, & proindè remanet ſub diſpoſi-
tione dictæ Conſtitutionis Pij Quinti, vt ſit
12 valida pro conſequutione Indulgentiarum
tantùm, non autem pro tranſmiſſione bono-
rum ad Monaſterium, prout ità in puncto il-
lam Conſtitutionem interpretati ſunt infra-
ſcripti, vz.

Mirand.in Manual.Prælat.par.1.q.22.ar.10.
Roder.to.3.quæſt.regul.q.15.art.6. in fin.
Riccius in prax.var.reſol.q.493.
Pater And.Molfeſ.in ſum.Theol.tract.9.c.12.

Quicquid in contrarium affirmauerit per-
functoriè *Confect. in Scholijs in calcè d. Conſtit.*
qui nullis contrarijs deguſtatis, mouetur ſim-
pliciter ex natura, & effectu profeſſionis.

Et ad hanc opinionem confirmandam põ-
de-

Digitized by Google

13 derabatur, quod huiuſmodi profeſſio taliter
emiſſa non eſt vera profeſſio, ſed habet vim
veræ profeſſionis ad finem conſequendi In-
dulgentias, & gratias, quas veræ profeſſæ de-
cedentes conſequuntur, itá ſunt formalia ver-
ba illius Conſtit. ergò vltrà Indulgentias non
poteſt operari.

Quod adeò verùm eſt, vt *Mirand. & Roderiq.*
in iiſdem locis affirmauerint, quod ſi aliqua
Monialis ex particulari gratia euaſerit à
morte, & recuperauerit perfectam ſalutem, te-
neatur ratificare illam profeſſionem factam,
aliàs Monaſterium non ſuccederet.

Denique ſuadebatur hæc opinio contra
Monaſterium, attenta voluntate, & intentio-
ne, tam ipſius puellæ profitentis, quàm Mo-
nialium recipientium profeſſionem, quàm
etiam Superioris interponentis decretum, ſeù
licentiam ſuper emiſſione profeſſionis.

De intentione profitentis dicebatur con-
ſtare, quia ſciens patrem nullam ſibi conſti-
tuiſſe dotem, imò illam expreſsè denegare,
quamuis pro parte Monaſterij eſſet interpel-
latus, ipſa nec verbum quidem de dote pro-
14 tulit, dùm poterat in illo actu ſibimet ipſi do-
tem conſtituere, vt poſt alios probat *Barboſa*
in d.l.1.par.4.num.13. verſ. Neque obſtat, ff. ſol.
matrim. Ergo manifeſta demonſtratio, quòd
eius profeſſio tendebat, non ad conſequendã
dotem, ſed ad aſſequendas Indulgentias rãtũ.

De intentione Monialium conſtat euiden-
tiùs; nàm aliàs ſi ſuſpicaremus, quòd illæ ha-
buiſſent intentum ad ſpem conſequendi hanc
ſucceſſionem ex imminenti morte profiten-
tis, vtique non poſſent vllo modo, aut colore
excuſari à labe ſimoniæ, quandoquidem In-
noc. III. viuæ vocis oraculo declarauit, Mo-
15 niales, quia neſciunt diſcernere inter inten-
tionem primariam, & ſecundariam nunquam
incurrere ſimoniam in admittendis alijs ad
profeſſionem, niſi in duobus caſibus. Primò,
cum paciſcuntur de aliquid dando, vel ſoluẽ-
do pro ingreſſu. Secundò, quando admittunt
inhabilem ob ſpem recipiendi aliquid, itá at-
teſtatur *Epiſc. Campanil. in ſuo diuerſ. iur. Canon.*
rubric. 2. cap. 16. num. 13. ante verſ. Reſtringitur,
authoritate *lib. Monum. Ord. lib. 2. & Comp.*
Mendic. in verb. Moniales, num. 16.

Et vtique hic ſecundus eſſet caſus noſter, ſi
ob ſpem conſequendi hanc ſucceſſionem ad-
miſiſſent moribundam ad profeſſionem.

Ad euitandum igitur hanc præſumptam
labem ſimoniæ ab his ſanctimonialibus, tàm
16 exemplaris vitæ, quod redolent ſanctitatem,
eſt facienda interpretatio, quæ excludat hoc
tam graue delictum; *l. meritò, ff. pro ſoc.* & pro-
indè eſt præſumendum, earum intentionis
fuiſſe admittere talem profeſſionem pro con-
ſequendis Indulgentijs tantùm, non autem
pro aucupanda ſucceſſione eius bonorum.

De intentione vero Superioris, nempè Vi-
carij licentiam impartientis non poteſt dubi-
tari ex forma verborum, quibus vſus fuit in
interpoſitione decreti, videlicet: *Conceſſit li-*
centiam, vt ex debito deuotionis ſtante eius infirmi-
tate poſſit in manibus Prioriſſæ profiteri, & vota
Religionis emittere. Ergò ex debito deuotionis
tantum, & ſic pro conſolatione animæ, & pro
conſequendis Indulgentijs conceſſa eſt licen-
tia profitendi, & non ad alium finem.

Ex aduerſo pro parte Monaſterij diceba-
tur, ipſum habere pro ſe decretum Sacr. Con-
greg. fundatum in diſpoſitione iuris commu-
nis indubitata, quòd profeſſio facta etiam in
17 articulo mortis, ſiuè naturalis, ſiuè acciden-
talis, cauſalis tamen, non violentæ, ſemper eſt
valida, prout expreſsè diſponitur in *cap. ſicut*
nobis, & in cap. firmi tenor extr. de Regul. & vtro-
bique DD. latè *Molin. de primogen. lib. 2. c. 5. nu.*
26. ad n. 29. Reg. de Ponte conſ. 114. poſt n. 2. lib. 2.

Quemadmodum, & matrimonium carnale
18 eſt omni iure validum, etiam ſi contrahatur
in articulo mortis, & per illud legitimantur
filij per priùs procreati, etiam ad excluſionem
ſubſtituti, aut venientium ab inteſtato, *Pariſ.*
conſ. 13. nu. 68. vol. 1. Menoch. qui cumulat om-
nes *præſumpt. 81. num. 28. lib. 4. Gutier. de ma-*
trim. cap. 188. Reg. de Ponte d. conſ. 114. num. 2.
Nec propterea dici poteſt, matrimonium
contractum, aut profeſſionem taliter emiſſam
fuiſſe in fraudem ſubſtituti, ſeù venientium
ab inteſtato ex hoc ſolo, quòd fuerit contra-
ctum, & emiſſa in articulo mortis; nàm requi-
runtur aliundè probationes, ſeù ſaltem præ-
ſumptiones ad arguendam fraudem, vt latè
probat *Reg. Tap.* Dominus, & Magiſter meus,
qui cumulat omnes in *auth. ingreſſi in verb. In-*
greſſi, cap. 13. & iterum *in verb. Sua,* ſimiliter
cap. 13. num. 35.

Nec poteſt dici dolo, aut circumuentione
profeſſio hæc emiſſa, vt ſubiacere poſſit limi-
tationi traditæ à Sacra Congregatione in eo-
dem decreto, quæ eſt fundata in diſpoſitione
tex. in cap. conſtituit 20. q. 3. reperita in *cap. con-*
ſtituit 16. q. 7. cùm in actis nullus appareat al-
legatus dolus, aut circumuentio, & quamuis
allegaretur ſuaſio, & illectio à Monialibus fa-
cta, hæc tamen eſt expreſsè excluſa ab eodem
decreto Sacr. Congregat. præſertim quia ſatis
clarè conſtat de firma, & perpetua, enixa, &
ſpontanea voluntate dictæ puellæ faciendi
profeſſionem in hoc Monaſterio, præſertim
ex reiteratis actibus exploratæ voluntatis,
ſemper perſiſtendo, ſe velle potiùs mori intra
Clauſtra, quàm exindè exire per momentum
temporis ſub ſpe incerta recuperandæ ſalutis,
explorati enim iuris eſt, quod profitens in
Monaſterio, etiam ſi munuſculis, promiſſioni-
19 bus, aut verbis adulatorijs fuiſſet ſollicitata
ab alijs Monialibus ad profitendum, dùm
aliàs de per ſe erat factura profeſſionem, licet
non tàm citò, non ex hoc Monaſterium debet
lædi,

Digitized by Google

lædi, & excludi à ſucceſſione, ità formaliter tradiderunt *Archidiac.* & *Turrecr. in d.cap.conſtituit 20.q.3.in princip. in verb. Illecti, Auguſt. Berous in cap.in præſentia,num.103.de prob. Reg. Tap.d.verb.Ingreſſi,cap.13.num.22.*

Quò verò ad prohibitionem *Sacri Concil. Tridens.ſeſſ.25.cap.16. verſ. Finito tempore de regul.* dicebatur, in eo Canone nullam contineri expreſſam, aut directam prohibitionem, quæ reſpiciat, aut profitentem, aut admittentem, ſeu recipientem profeſſionem, ſed tantù nudum præceptum: ſeù potius ſimplex conſilium, quod propterea non obligat.

Sed quando contineret expreſſam prohibitionem, non ex ea ſequitur inualiditas profeſſionis contrà prohibitionem factæ, dùm *Sacr. Concil.* non vltra progreditur ad annullãdum actum, quemadmodum videmus obſeruaſſe in *eodem capite in prima parte*, circa renunciationes à profitentibus factas ante duos menſes proximos profeſſioni; & ſimiliter in *cap. præced.* vbi declarat nullam profeſſionem factam ante 16. annum completum, & intrà annum profeſſionis, quòd ſi voluiſſet in hoc etiã caſu annullare profeſſionem, vtique dixiſſet.

20 Nec obſtat *tex. in l. non dubium, C. de legib.* per quem declaratur inualidus quilibet actus factus contra legem prohibitiuam, licet non ſit in ea expreſſa pœna nullitatis. Nàm omiſſis alijs traditis à *DD.* ibi, ad euitandam diſpoſitionem illius legis, præſertim quia in *d.cap.15.* non adſunt verba expreſſa prohibitiuà, nec directa ad perſonam profitentis, illius legis diſpoſitio non procedit in illis caſibus, in quibus irritatio actus iàm perfecti non procedit à poteſtate humana, prout eſt irritatio matrimonij contracti, & profeſſionis emiſſæ, ità in ſpecie tradit *Salas de legibus, diſp.17.ſect.8. num.23. verſ. Secundò propè fin.* qui etiam *num. 26. in 2. & 3. concluſ.* tradit, eiuſdem legis diſpoſitionem non militare in concernentibus materias eccleſiaſticas, & ſpirituales, prout eſt hæc validitatis, & inualiditatis profeſſionis in Religione emiſſæ; ſed quicquid ſit de iure, ſufficit, quod Sacra Congregatio, ad quam ſpectat, illam validam declarauerit.

Et ex his ſequebatur, quòd non erat opus agere de interpretatione *Conſtitut. Pij V.* quia ea procedit in profeſſione facta infra annum probationis, quæ non poteſt eſſe valida, niſi ex priuilegio illius *Conſtit.* ſed hæc eſt facta poſt annum, & ſic tempore legitimo, & ſuo marte ſubſiſtit.

Sed quatenus caſus noſter verſaretur in ter-
21 minis illius *Conſtit.* adhoc dicebatur, quòd non eſt ità abſolutum, illam profeſſionem in eo caſu emiſſam non operari effectum acquiſitionis bonorum Monaſterio, prout aſſerunt *Rodriq. Mirand. Ricc. & Molfeſ. ſuprà*, per contrariam partem adducti: Nam contrarium veriùs eſſe affirmat *Sanch. tom. 2. ſuper Decal. lib.5.cap.4.num.16.propè fin.* relato in ſpecie *Rodriq.* ex quibus redditur dubia ſaltem opinio contraria, & in dubio non eſt recedẽdum à regula, quæ vocat Monaſterium ad bona profitentis ſimpliciter.

Tandem die 12. Februarij 1626. Relata cauſa in Collaterali Conſilio iunctis Conſiliarijs duarum Aularum, cum interuentu triũ DD. Regentium, & quinque Regiorum Conſiliariorum, referente D. Octauio de Piccolellis per maiorem partem votorum ex varijs figuris cauſarum fuit iudicatum, deberi Monaſterio ex perſona dictæ Magdalenę paragiũ ingreſſarum tantùm, quòd ſecundum conſuetudinem illius Monaſterij fuit liquidatum in duc. 2000. quaſi quòd illa interpellatio facta patri, etiam in iudicio per Monaſterium corã Vicario pro conſtitutione, & ſolutione dotis operaretur idem, ac ſi eſſet conſtituta, ſaltem ad conſtituendum patrem in mora pro ſoluẽda dote; & proindè fuerunt condemnati hæredes Marcelli ad ſoluendum Monaſterio prædictos duc. 2000. vna cum intereſſe ad rationem quinque pro centenario à die factæ profeſſionis, à cæteris verò fuerunt abſoluti. Act. Cioffo.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XL.

PRofeſſio facta in Religione in articolo mortis, ſiuè intrà, ſiuè poſt annum probationis, an operetur effectum, etiam tranſmiſſionis bonorum ad Monaſterium, ſequuta morte profitentis ex eadem infirmitate. Et D. Author fuiſſe per S. C. in Collat. Conſil. iunctis Aulis, deciſum refert deberi Monaſterio paragium ingreſſarum, vna cum intereſſe à die profeſſionis puellæ, ex eo quia profeſſio fuit ſequuta poſt annum probationis. Secùs ſi fuiſſet emiſſa profeſſio ante annum, *Reg. de Marin. lib. 2. reſol. cap. 138.* cuius deciſionis meminit *Thor. in 3. par. Comp. deciſ. verb. Dos, fol. 351. col. 2. & verb. Profeſſio, & in ſumma priuilegiorum cauſarum, priuil. 263.* Ad materiam eſt *Ciarlin. controuerſ. 193. lib. 2.* qui impugnando fundamenta *P. Molfeſ. in ſumma tract. 9. de legibus, cap. 12. à num. 58.* ſubſtinet: Monaſterium ſuccedere Moniali profeſſionem facienti in articolo mortis, intra annum probationis, vigore Priuilegij Pij V. S. P. (quod eſt conceſſum Nouitijs S. Dominici vtriuſque ſexus) & ſic lucrari dotem, quamuis *Molfeſ. loc. cit.* contrarium ſubſtineat. Tota ratio *Ciarlin.* eſt, quia profeſſus taliter, verè profeſſus eſt, ſed profeſſo ſuccedit Monaſterium; Ergò, &c. Sed reſponſio iudicio meo eſt manifeſta. Nàm hic taliter profeſſionem emittens eſt profeſſus quoad acquiſitionem Indulgentiarum, & aliorum, quibus fruuntur alij profeſſi, vt eſt expreſſum in dicta Bulla Pij V. Igitur quoad alia remanent

nent non profeſsi, ſed non profeſsis non ſuccedit Monaſterium. Ergò, &c. vt latè probatur ex dictis per *Molſeſ.loc.cit.*

*Tonnutus verò lib.1. reſol.cap.64.*diſtinguit. Aut profeſſio fit ante annum, & tunc quoad Indulgentias habetur pro profeſſo. Quoad ſucceſsionem verò in bonis non habetur pro profeſſo, *num.1.ex Ricc.Rodriq. & Sanch.*

Aut fit finito anno, & tunc ſine fraude Monaſterium ſuccedit Moniali taliter profeſſæ, *Tamburr.de iure Abbatiſſ.tom.3. diſp.6 qu.3.nu.25.* & ità deciſum per Sacr. Congregat.dicit *Barboſ de iure Eccleſ.vniuerſ.lib.1. cap.42. num.170.*non loquitur de illo, qui toto anno Nouitiatus ægrotauit, niſi eſſet de Ordine Minimorum, qui continuò carnibus, & lacticinijs propter infirmitatem veſci poteſt, *Tamburr. vbi ſuprà, Bonac. de clauſ. qu.2. puncto 10. diffic.2.Tonnut.num.3.& 4.*

Aut fit poſt annum cum fraude, & tunc Monaſterium non ſuccedit, *Gionagn. conſ.45. num.34.lib.2.Barboſ.collect.512. num.17. Tonnut.num.5.& 6.* Et ad fraudem præſumendam plures affert coniecturas, *Tonnut. ibidem à nu.7.ad finem.*

Ad num.1. Adde *Conſ. Carlenal. de iudic.lib.1.diſp.2.nu.909. Scialoya de for.compet. cap.8.n.21.* Vbi dicit, quod cognitio an Bullæ ſint falſæ, vel nè ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticũ, & non laicum, *Reg.Tap.in Rit.235.nu.2. Carlenal.diſp.2.num.866.Reg.Sanfel.deciſ.8.poſt nu.29.*quamuis contrarium teneat *Thor.in Compend.decſ.verb. Iudex, tom. 1.* ſecundùm cuius opinionem deciſum refert *Sanfel. deciſ.260. in princ.*idem *Thor.in ſupplem.verb.Iudex, f.316.*

Ad nu.3. Obſerua, matrimonium ſpiritua-
3 le eſſe æquè priuilegiatum, ac matrimonium carnale: Vndè legatum relictum pro matrimonio carnali,debetur mulieri Monaſterium ingredi volenti, *Bart.in l.ſi ità quis, §.bis cui, ff. de legat. Ricc.collect.4083. qui verſ. Infertur,* dicit, ſi teſtator relinquat mille Bertæ ſi nupſerit, quingentos, ſi efficiatur Monacha, adhùc contra voluntatem teſtatoris, Bertam effectã Monacham conſequi mille, nè videatur deterioris conditionis nubens Deo, quam ſeculo, ex *Boer.deciſ.3 & Maſtrill. dec.153.* Quod procedit etiam contra voluntatem teſtatoris, & conditio forſan appoſita à teſtatore reijcitur impeditiua matrimonij ſpiritualis ex priuilegio Religionis, *Vega in ſumma poſt caſum 66. Boer.apud Farinac. par.1. deciſ.350. Baſil. Pont. de matrim lib.3.cap.7.num.9.&* 10.dicit, deberi legatum, nedùm quando fuit relictum certæ perſonæ,verùm etiam indefinitiuè ad puellarum matrimonia contra opinionem relatã à *Sanch.de matrim.lib.1.diſp.33.num.32.*dat rationem *Pont.num.11.* Quia nulla poteſt conſiderari ratio differentiæ inter legatum certæ perſonæ relictum; vel generaliter pro Virginibus maritandis. Et *num.13.* dicit, quod ſi expreſsè teſtator fecerit legatum, vt nubat, & non ingrediatur Religionem, puellæ effectæ Monachæ debetur legatum, & conditio illa non ingrediendi Religionem reijcitur,allegat poſt *Dec.& Bald. Acoſta in l. cum tale, §. ſi arbitratu, ff.de condit. & demonſtr. ampl. 11. num.1.* alios allatos per *Sanch.d.diſp.34. num,11. Rota apud Farinac.2.par.480. num.9.* Quamuis non deſint,qui affirmant, exiſtente in contrarium teſtatoris voluntate legatum non deberi,quos refert,& ſequitur *Reg.Capyc. Latr.conſult.149. num.21.Conſ.Prat.lib.3.diſcept.forenſ.cap.7.*qui contra eius ſcripta ſententiam tulit.

Ad num.7. Vbi habetur, quando Monialis exigente morbo poſsit traduci ad ſalubriorẽ aerem. Vide *Bonacin.tom.1.tit.de clauſur. qu.1. punct.9.propoſ.vnic.num.18. Tamburr. de iure Abbatiſſ.diſp.20.q.1.2.& 3.*

Ad num.15. Vbi habetur,quando Moniales admittendo puellas ad Monaſterium ſimoniã incurrant. Vide *Bonacin.tom.2. de ſimonia,diſp.1.q.4.§.8.propoſ.vnic.Barboſ.ſuper cap.non ſatis, tit.de ſimonia, Tamburr.vbi ſuprà,diſp.5.q.3.*

Ad nu.18. Vbi habetur, per matrimonium contractum in articulo mortis, legitimari filios anteà genitos cum concubina in præiudicium ſubſtitutorum. Adde *Barboſ. ſuper cap. tanta,num.18.& 19.tit.qui filij ſint legitimi, Ca-*
28 *ſanat.conſ.21.& 22.*vbi *conſ.22.*deciſum refert id procedere quamquam interueniat fraus. Sed *Reg. Capyc. Latr.lib.2. conſult. 123.* refert tres opiniones. Prima eſt, vt quamuis matrimonium ſit validum, ſubſtitutus tamen non excluditur, *Angel.in l.nuper, C.de naturalib.lib.* quem ſequutus eſt *Fuſar.de ſubſtit.fideicomm.q.409. num.73.* Cum per matrimonium tali tẽpore contractum fraus præſumatur, quæ non poteſt operare contra ſubſtitutos.

Secunda eſt, matrimonium fuiſſe contractũ tali tempore non eſſe præſumptionem fraudis,niſi concurrentibus alijs coniecturis,& ſic legitimatos taliter ſuccedere, *Molin. de Hiſp. primog.lib.2.cap.5.num.27.*& meliùs *in annot.in fine,num.6.verſ. Sed quamuis, P. Molina Ieſuita de contractibus, diſp.148. in fine,* vbi allegat *Couarr.in cap.officij, num. 5. de teſtamentis, Merlin. in tract.de legitima,lib.1.q.7. num.27. Margil.de imput.q.110.num.19.& 20. Mantica de coniect. vltim.volunt.lib.10.tit.4.& lib.11.tit.13.nu.6. Peregrin.de fideicommiſſ.art.24. num.59. Pelaez de maioratu,par.2.q.1.num.1.& 3. Molin.de ritu nuptiar. lib.1. cap.18. num. 62. & ſeqq. Menoch conſ.186.num.21.& 22.*

Tertia eſt modernorum tenentium cum *Caſanat.d.conſ.21.& 22.* etiam detecta fraude taliter legitimatum ſubſtitutum excludere, *Menchaeba vſufreq.qq.lib.3.cap.41. num.5. Fuſar.vbi ſuprà,q.409.num.80.addit.nouiſſ.ad Molin.de Hiſp.primog.d.cap.5. num.27. verſ. Caeterùm, Cenſal.ad Peregrin. de fideicommiſſ. art. 24. obſeru.8.verſ.Sed tamen,* quamuis ipſe *Reg.Ca-*

pyc. Latr. d. conſult. num. 27. teneat, detecta fraude ſubſtitutum non excludi, ex *Molina de ritu nuptiar. lib. 1. cap. 18. num. 62. Molin. de Hiſpan. primogen. in annot. poſitis in fine libri*. Et quod dixit de profeſſione facta in articulo mortis, idem *Reg. Capyc. Latr. d. conſult.* 123. *nu.* 58. *& ſeqq.* Vt ſubſtitutus excludatur, niſi cõcurrant fraudis coniecturæ, ex *Dec. in cap. in præſentia de probat. Fuſar. de ſubſtit. q.* 429. *n.* 78. *& alijs.*

Ad num. 19. Vide *Tamburr. de iure Abbatiſſ. diſp.* 3. *q.* 3.

Ad num. 20. Vbi habetur, quando actus cõ-
20 tra legem prohibitiuam ſubſtineri poſſit. Obſerua *Reg. Sanfelic. deciſ.* 390. *lib.* 3. *qui num.* 9. refert, Collaterale Conſilium, quod ad hanc materiam vſum fuiſſe hac diſtinctione. Quod vbi lex ſtatutum, vel pragmatica loquitur per verba negatiua, tunc abſque clauſula annullatiua irritatur actus, & nullitas reſultat. Aut loquitur per verba affirmatiua, & tũc niſi adſit clauſula irritans valet actus contra prohibitionem factus, ex *Luca de Penna, relato à Bartholomeo de Capua ſingul.* 95. *Bart. in l. non dubiũ ſub n.* 16. *C. de legib.* quã ſequitur *Iaſ. ibid. n.* 18.

Quæ concluſio procedit etiam ſi adſit pœna, nàm reſultat nullitas actus, & ſoluitur pœna ſi loquitur lex per verba negatiua, non autem reſultat nullitas, & pœna ſi loquitur per verba affirmatiua, niſi adſit clauſula irritans, *Dec. in cap.* 2. *num.* 11. *de teſtibus, Cephal. conſil.* 520. *num.* 16. Ratio eſt, quia vbi loquitur per verba affirmatiua cum clauſula derogante, vel per verba negatiua videtur data forma à lege, qua non ſeruata actus corruit, ex *Alberic. d. l. non dubium*, dicit *Afflict. in Conſt. Si quis poſt litem, num.* 26.

Quod idem eſt ſi prohibitio concerneret ſubſtantiam actus, ſeù contractus, quia tunc nullitas reſultat, ſecùs autem ſi prohibentur qualitates, ſiquidem tunc actus non eſt nullus, *Iaſ. d. loc. num.* 20. *Caſtr. d. l. non dubium, & Bald. ſub num.* 15.

Quod etiam eſt intelligendum vbi mandatum, ſeù prohibitio legis, vel ſtatuti dirigatur ad actum, & tunc reſultat nullitas, ſecùs ſi dirigatur ad Iudicem, quia tunc non peruenit nullitas, ità limitat *Cravett. conſ.* 140. *nu.* 7. *Bottis d. l. non dubium*. Ad materiam eſt *Aret. de fideiuſſor. fol. mihi* 407. *nu.* 7. *& ſeqq. Maſcard. concl. iur. c.* 9. *Suar. de legib. lib.* 5. *c.* 28.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia, quæ conceduntur ad probandum, quo ſpatio temporis peti debeant ex diſpoſitione* Reg. Pragm.
Quid in caſu propoſito. Obſ.
2 *Mora non contrahitur iacente hæreditate, etiam ſi ei datus fuerit curator.*
Hæreditate iacente non currit intereſſe tertiarum. Obſ.
Canone non ſoluto hæreditate emphyteutæ iacente, non inciditur in commiſſum. Obſ.
Hæreditate iacente non currunt fatalia. Obſ.
Hæreditatem iacentem non præſcribere contra tertium, niſi in caſu propoſito. Obſ.
3 *Hæreditate iacente non currit tempus petendæ reſtitutionis.*
4 *Curatori hæreditatis iacentis, cur non debeat currere tempus petendæ reſtitutionis.*
5 *Elapſo tempore præfixo à* Reg. Pragm. *ſicuti actor non poteſt petere beneficia, ità nec reus.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Tempora petendi primum, & ſecundum beneficium introducta per nouellam Pragm. *an comprehendant etiam hæreditatem iacentem habentem Curatorem.*

Et alia ad materiam.

DECISIO XLI.

PER *Pragm.* editam ſub die 27. Maij 1621. fuit facta noua prouiſio reſpectu primi, & ſecundi beneficij, hoc eſt primæ, & ſecundę reſtitutionis in integrum ad pinguiùs probandum, quę de iure communi competunt perſonis priuilegiatis, per hæc verba, videlicet.

Qualſiuoglia Vniuerſità, ò luogo minore, ò al-
1 *tra qualſiuoglia perſona, à chi ſpetti, ò ſia ſolito cõcederſi primo, e ſecondo beneficio* ad probandum *tengono obbligo di dimandar il primo beneficio frà il termine di trenta dì doppo fatta, & intimata legitimamente la publicatione nella tanſa, eſſendo fatte proue in eſſa, e non eſſendo fatte, corrano dal dì, che ſarà fatta la concluſione, & intimata, ſenza che vi ſia neceſſaria di far decreti, nè monitioni, perche lo dimandino, e non dimandandolo frà detto termine di trenta giorni, reſtino eſcluſi da poterlo più dimandare, ne anco per via di reſtitutione in integrum aduerſo il pregiuditio di non hauerlo dimandato in tempo; mà ſolo li reſti il ricorſo per poter dimandar il ſecondo beneficio frà lo termine d'altri trenta dì immediate ſeguenti, quali decorſi ſenza hauer dimandato detto ſecondo beneficio li reſti precluſa la via di poterlo più dimandare in modo alcuno,* vt in Pragm. 16. de ord. iudic.

Poſt hanc *Pragm.* publicatam, vertente lite in S. C. coram Me inter Franciſcum Antoniũ Quarantam, Matthæum Iouinum, Ioſephum Quarantam, & Innocentium Comum per viã appellationis interpoſitæ à Curia Artis Serici, accidit mors Matthæi Iouini, & Ioſephi Comi, quorum hæreditas à nemine fuit adita, & proindè ſeruatis ſeruandis fuit datus

Cu-

Curator ad litem tantùm vtrique hæreditati
iacenti, qui longè poſt factam publicationẽ,
& concluſionem in cauſa petijt primum bene-
ficium ad pinguiùs probandum; quod Ego
per decretum domi latum Parte inaudita de-
negaueram, attenta generalitate verborum
præinſertæ *Pragm.* omninò poſt terminos ibi
præfixos talia beneficia deneganris. Curator
autem hæreditatis iacentis habuit recurſum
ad Me ipſum abſque ſupplicatione, dicendo,
quòd diſpoſitio *Reg. Pragm.* quantumuis ge-
2 neraliſſima non poterat includere hæredita-
tem iacentem, quia hærrditas iacens non eſt
in mora, nec habet poteſtatem per ſe experiũ-
di, & licèt Curator ſit datus hæreditati iacen-
ti, tamen non currit tempus petendi reſtitu-
tionem in integrum, niſi adita hæreditate,
quia curſus termini non incipit ab hæredita-
te, ſed ab hærede, & ad id adducebat particu-
larem doctrinam *Bald. in l. ea, quæ num.* 5. *C. de
temp. in integr. reſt.* Ego propoſui articulum in
S. C. & poſt aliquos dies reperimus, hunc ar-
ticulum fuiſſe expreſsè deciſum per *tex. in d. l.
ea, quæ* §. *fin. C. de temp. in integr. reſt.* ibi: *Mox cũ
fuerit adita hæreditas,* & iterum, ibi: *Ex quo bo-
norum poſſeſſio fuerit accepta,* per quem *tex.* om-
nes *DD. ibid.* communiter admiſerunt, iacen-
3 te hæreditate non currere tempus petendæ
reſtitutionis, prout ſunt *Bart. nu.* 4. *&* 5. *Bald.
d. num.* 5. *Ang. num.* 2. *Fulgoſ. in fin. Ant. de Alex.
col.* 2. *verſ. Et ſic nota,* & hanc opinionem tue-
tur *Sfor. Odd. de reſt. in integr q.* 20. *nu.* 9. *nu.* 82.
& ſeqq. vbi affert etiã *Bald. conſ.* 48. *lib.* 1. *Caſt.
conſ.* 161. *verſ. Nec incœperat, lib.* 2. *Capr. conſ.*
140. *nu.* 4. licet in contrarium citauerit *Bella-
pert. in d. l. ea, quæ in fin. Bellamer. deciſ.* 652. *in
princ.* ſed *Bellapert.* potiùs concludit pro com-
muni opinione: & *Bellamer.* atteſtatur ſe fuiſſe
eiuſdem opinionis.

Ratio huius deciſionis eſt euidentiſſima:
nàm hoc beneficium reſtitutionis non poteſt
petere, niſi hæres, & dùm hæres non apparet,
quia nemo adijt hæreditatem, nemo eſt in
mora, & conſequenter donec hæreditas ia-
4 cet, non poteſt currere tempus, ſiuè ſit cœptũ
currere in vita defuncti, ſiuè nondùm ſit cœ-
ptum, vt optimè concludit *Sfort. Odd. ibid. poſt
num.* 88. & licet ſolus *Bald.* loquatur expreſsè
in hæreditate iacente habente Curatorem, ta-
men omnes alij poſt eum, dùm illum non im-
pugnant cenſentur approbare, & ratio ſupra-
dicta militat etiam exiſtente Curatore, cum
talis Curator non poſſit adire.

Ex quibus die 4. Aprilis 1626. Me referen-
te in S. C. pronunciauimus, eſſe concedendum
petitum primum beneficium Curatori hære-
ditatis iacentis prædictorum Matthæi, & Io-
ſephi cum termino iuris. Act. . . .

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. XLI.

TEmpora petendi primum, & ſecundum be-
neficium introducta per nouam *Pragmat.*
16. *de ordine iudicior.* non comprehendunt
hæreditatem iacentem habentem Curatorem,
& ideò Curator illo termino elapſo poteſt il-
la petere, vt deciſum per S. C. refert D. Author
hic. Cuius meminit *Reg. Capyc. Latr. dec.* 175.
num. 9. *lib.* 2. ſequitur *Conſ. Staib. reſol.* 140. *num.*
13. *&* 176. *num.* 28. *Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. V.*
71. *num.* 8. *Rodoer. ad Reg. de Marin. reſol. c.* 164.
num. 7.

Ad num. 1. Vbi habetur, quo tempore peti
debeant beneficia, quæ conceduntur ad pro-
1 bandum. Obſerua, quod factis probationibus
in cauſa primi beneficij, ob quod fuerit elap-
ſum tempus ſecundi menſis ad petendum ſe-
cundum beneficium; Secundum illud benefi-
cium poteſt peti infrà menſem à die publica-
tionis factæ in dicta cauſa primi beneficij, vt
deciſum refert per S. C. *Gallupp. in praxi S. C.
par.* 2. *diſp.* 31. vt diximus *deciſ.* 18.

Ad num. 2. Obſerua, hæreditate iacente non
currere intereſſe tertiarum cum contra illam
2 non committatur mora, *Conſ Staib. reſol.* 176.
à num. 21. *ad* 30. *tom.* 2. *Staib filius in tract. de in-
tereſſe, tit. de intereſſe tertiarum* 15. *q. vnic. à n.* 11.

Obſerua ſecundò. Quod etiam ratione
Canonis non ſoluti hæreditate emphyteutæ
iacente non inciditur in commiſſum, poſt
*Corbul. de cauſ. priuationis ob non ſolutum cano-
nem, limit.* 9. *num.* 4. docet idem *Staib. fil. vbi ſu-
prà, n.* 13. quamuis contrarium teneant *Tuſch.
concluſ. lur.* 21. *lit. H. num.* 2. & alii citati per
Reg. de Marinis lib. 1. *reſol. cap.* 266. *num.* 11.

Obſerua tertiò, Quod quamuis fatalia
currant in S. C. vt diximus *deciſ.* 21. *nu.* 15. ta-
men hæreditate iacente, donec ipſi detur Cu-
rator non currunt, *Ricc. collect.* 245. *Conſ. Staib.
reſol.* 140. *num.* 10. *lib.* 1. *Conſil. Petr. ſuper ritu
M. C. V.* 260. *num.* 39.

Obſerua quartò. Hæreditatem iacentem
non præſcribere contra alium, niſi defunctus
incœperit præſcribere, & ſic è contra, contra
hæreditatem iacentem non præſcribi, niſi
præſcriptio incœperit currere contra defun-
ctum, *Reg. de Marinis d. cap.* 166.

Obſerua ad hanc deciſionem, tempus præ-
5 fixum per *d. Reg. Pragm.* 16. peocedere, tam
contra reum, quã contra actorem, ideò elapſo
illo tempore actorem illum non poſſe petere
dicta beneficia, vt deciſum per S. C. refert *Reg.
Capyc. Latr. deciſ.* 91. *num.* 11. *lib.* 1. *& deciſ.* 136.
num. 7. *lib.* 2. reprobato *Thor. in Compend. dec.
verb. Beneficia. lib.* 2. contrarium atteſtante,
quem excuſat *Gizzius ad deciſ. Reg. Capyc. Latr.
deciſ.* 71. *num.* 7.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Succeſſio in feudis planis, & de tabula, quo iura deferatur.*
Regnicularum, ac Siculorum ſententiæ referuntur, & num. 12. 14. & 17.
Andreæ *opinio examinatur, num. 27.*
2 *Feudum planum, aliud eſt, de quo ſoluitur militare ſeruitium; aliud de quo tantùm annua penſio.*
3 *Tenimenta, & tenaſiæ, quod genus feudi exprimant, & num. 6. & 24.*
4 Conſtit. Regni, Vt de ſucceſſionibus *procedit ſolùm in feudis quaternatis. Non mutauit ius commune feudorum in alijs feudis ſimplicibus, & de tabula, num 13. & 31.*
5 *Bona ruſtica, quæ tenentur à Barone, pro quibus praſtantur opera, quoad ſucceſſionem non cenſentur iure feudi.*
7 *Succeſſio in feudis quaternatis de iure Regni in linea collaterali eſt vſque ad tertium gradum; ſecùs in feudis planis, vel ruſticis.*
8 *Frater ſecundùm ius commune feud. in feudis nouis non ſuccedit fratri, prout nec etiam in feudis planis, num. 16.*
9 *Feuda parua, quæ dicantur, & vt differant à feudis planis.*
10 *Soror in Regno ſuccedit fratri ob defectum maſculorum in feudis quaternatis, ſecus in planis.*
11 *Fidelitatis onus eſt, quod formaliter ſpecificat feudum, non rei magnitudo, aut annuus cenſus.*
15 *Frater fratri de iure communi Romanorum dicitur legitimus ſucceſſor.*
18 Gloſ. Conſtitut. Regni, & Andr. *auctoritas quanti ſit facienda.*
19 *Feuda, quæ non recognoſcuntur in capite à Regia Curia, ſed à Barone, ſiunt etiam quaternata ſecundùm quid.*
20 Conſtit. Si quando contigerit, *de quibus feudis loquatur, dilucidè aperitur vſque ad num. 22.*
21 *Succeſſio in feudis ruſticis defertur aſcendentibus, & collateralibus, etiam non coniunctis ex eo latere, vndè prouenit feudum.*
22 *In feudum, vel de feudo tenere, quid differat.*
23 *Feudum, quod foriudicatus habet à Barone, ſi parentibus, vel liberis careat, quòd deuoluatur ad Baronem, quomodò intelligendum, & num. 26.*
25 *Feuda ruſtica reſpectu poſſeſſorum ſunt burgenſatica; licet reſpectu Baronis eorum redditus ſit feudalis.*
28 *Infeudare de iure communi feudorum, tàm poteſt Princeps, quàm priuatus, & quæ intercedat differentia.*
29 *Feudi natura tunc concipitur, cùm expreſſè conceſſio ſit in feudum, & fidelitas reſeruatur.*
30 *Succeſſio de iure communi feudorum eadem eſt in feudis planis, quæ in quaternatis ſimpliciter, vel ſecundùm quid.*
31 Andreæ *locus in* cap. 1. num. 14. in fin. de nat. ſucceſſ. feud. *vt mendoſus arguitur.*
33 *Quando dicatur feudum quaternatum ſimpliciter, & quando ſecundùm quid.* Obſ.
34 *Feudum de tabula dicitur plebeium.* Obſ.
35 *In feudo quaternato ſecundùm quid, an ſuccedatur ſecundùm ius commune feudorum, vel Conſtitutionis.* Obſ.
36 *Ius congrui, an competat vicino in alienatione feudi plani.* Obſ.
37 *DD. tractantes materiam feudi plani, & de tabula.* Obſ.
38 *In feudo plano, an habeat locum reuocatio, vigore* Conſtitutionis, Conſtitutionem Diuæ memoriæ, *& ibi alia* Conſtitut.

ARGVMENTVM.

Feudi plani, & de tabula ſucceſſio, an reguletur ſecundùm ius commune feudorum, vel ſecundùm ius commune Romanorum. Et plura alia ad materiam.

DECISIO XLII.

CApta poſſeſſione per Curiam Ciuitatis Tricarici cuiuſdam ſubfeudi, nuncupati *lo Marebetto*, quòd recognoſcebatur in capite ab eadem Curia ſub onere adohæ, & feudalis ſeruitij, & tunc poſſidebatur per Marium Capanum, ſub prætextu, quòd Fabius Caſtellanus, a quo cauſam habebat dictus Marius, deceſſiſſet ſine legitimo hærede in feudalibus, & in aſſenſu præſtito per Principem Biſiniani, vtilem Dominum eiuſdem Ciuitatis alienationi factæ per Fabium appoſuiſſet expreſſam clauſulam (dummodò habeat legitimum ſucceſſorem) Marius intentauit remedium poſſeſſorium pro ſpolio, ſuper quo licet plenè conſtaret de ſpolio, tamen S. C. noluit prouidere explicitè ſuper poſſeſſorio, ſed dedit terminum in cauſa petitorii, & interim poſuit ſubfeudum ſub ſequeſtro. Compilatoque proceſſu etiam ſuper petitorio inter Bernardinum Capanum iuniorem filium, & hęredem Marij ex vna, & Io: Franciſcum Ferterium nouum Dominum Tricarici partes conueniebant in facto, nempè hoc feudum Marchetti eſſe ſubfeudum Baronale, & recognoſci in capite à Curia prædictæ Ciuitatis Tricarici, cui ſoluebatur adoha, & militare ſeruitium, quoties in Regno indici contingat. Item quòd dictum ſubfeudum fuerat de nouo quæſitum per quòd. Io: Antonium Caſtellanum patrem dicti Fabij, mediante emptione per eum facta à Bernardino Capano ſeniore cum aſſenſu Principis Biſiniani, tunc Comitis Tricarici, & directi Domini dicti ſubfeudi. Item quòd dictus Fabius venditor filius Io: Antonij primi acquirentis, tàm tempore venditionis, quàm tempore mortis non habuit filios, aut deſcendentes ſuperſtites, ſed tantùm eius patruum nomine Alexandrum fratrem dicti Io: Antonij

nij primi acquirentis, & in aſſenſu ſuper ven-
ditione facta per Fabium aderat expreſſa
clauſula (dummodò habeat ſucceſſores.) So-
la controuerſia reſidebat in iure; An ſcilicet
prædictus Alexander patruus dicti potuiſſet
legitimus ſucceſſor Fabij in dicto ſubfeudo
prætendente Berardino Capano, quòd Ale-
xander omnino dicebatur legitimus ſucceſ-
ſor, Barone vero Tricarici contendente, quod
in huiuſmodi feudis, ſeu ſubfeudis planis, &
de tabula non detur ſucceſſio extrà compre-
henſos in inueſtitura, quantumuis ſub ſimpli-
ci clauſula, pro te, hæredibus, & ſucceſſoribus
ſimpliciter, quæ non comprehendit, niſi de-
ſcendentes ex primo inueſtito, qui in caſu no-
ſtro fuit Io: Antonius, & ſic Alexander frater
Io: Antonij non comprehendebatur.

Bernardinus Capanus ad probãdum, quòd
Alexander patruus Fabij erat legitimus ſuc-
ceſſor illius in hoc feudo, vtebatur vnico aſ-
ſumpto de iure, quòd ſcilicet in feudis planis,
& de tabula, prout eſt hoc feudum Marchetti,
ſucceſſio defertur, prout in burgenſaticis de
iure communi Romanorum, & ſic ſuccedunt
1 in eis deſcendentes, aſcendentes, & collatera-
les vſque ad decimum gradum, ſiuè feudum
ſit paternum, ſiuè nouum nulla adhibita di-
ſtinctione, an ſint, vel non ſint comprehenſi in
inueſtitura, & pro hac opinione adducebat
*Gloſ. in Conſtitut. Vt de ſucceſſionibus, verſ. In
omnibus*, vbi loquendo in ſpecie de feudis pla-
nis, & de tabula dicit, quod in eis ſuccedunt
deſcendentes, aſcendentes, & collaterales, &
Andr. ibid. ſequitur *Gloſ.* ſimpliciter. Item *An-
dr. in cap. 1. num. 14. in fin. de natur. ſucceſſ. feud.*
vbi explicitè videtur concludere, quòd in
ſubfeudis planis, & de tabula ſit ſucceſſio, ſi-
cut in burgẽſaticis & quod *Andr.* ibi tenuerit
hanc opinionem, latè probat *Lipar. ibid. in apo-
ſtill. incip. Item, & in burgenſaticis, lit. R. in fin.* &
latius *in apoſtill. ſeq. incip. Vndè in tali, lit. X.*

Pro parte verò Baronis dicebatur, hanc
quæſtionem recipere deciſionem indubitatã
ex diuerſitate horum feudorum, quæ plana, &
parua feuda nuncupantur: nam aliqua ſunt
2 feuda plana, de quibus ſoluitur militare ſer-
uitium, ſeu adoha Baroni, quando à Rege im-
ponitur in Regno, & hæc per omnia iudican-
tur iure feudi. Aliqua verò ſunt feuda plana,
quæ alias dicuntur tenimenta, vel tenaliæ, de
3 quibus ſoluitur certa annua penſio, ſeù reddi-
tus, & iſta non cenſentur iure feudi, nec quan-
tum ad alienationem, nec quantum ad ſolu-
tionem collectarum.

Hanc diſtinctionem probant apertiſſimè
infraſcripti DD. Regnicolæ peritiores Regni
antiqui, & moderni, videlicet.

*Petrus de Monteforte in Conſtit. Vt de ſucceſ-
ſionibus, num. 8. propè fin. in libro Gramm. ſuper
Conſtitut. & in Conſtit. Si quandò contigerit*, &
vtrobique dicit, quò d in feudis planis mili-
tare ſeruitium Baroni, à quo tenentur, ſeruan-
tur iura communia feudorum, quæ etiam in
Regno ſeruantur, ità *in libr. Gramm.*

Andr. de Gallo, Doctor antiquus in *addit. poſt
Andr. in Conſtit. Vt de ſucceſſionibus in verb. In
prima Gloſ.* dicit, quòd *Conſtit.* illa loquitur in
4 feudis quaternatis, in alijs feudis planis nobi-
libus militaribus ſeruantur iura antiqua feu-
dorum, in ruſticanis ſeruatur ius commune,
l. ſi quando. C. locati.

*Luc. de Penn. in l. 1. col. 8. cum duabus ſeqq. C.
de impon lucr. deſcript.* poſt diſputatum articu-
lum ad partes, in *verſ. Vel diſtingue meliùs*, ſe-
quitur *Petr. de Monteforte*, diſtinguens, inter
coniunctos ex eodem latere, vndè prouenit
feudum, & ex alio tantum latere, & ſic atten-
dit ius commune feudorum, licet paulò antè
nixus fuerit oppugnare opinionem *Petr. de
Monteforte.*

Imo ipſemet *Luc. in l. quicumque, col. 2. in
princ. verſ. Item ſunt feuda quaternata, C. de omn.
agr. deſcr.* tractans in ſpecie materiam ſucceſ-
5 ſionis in his bonis feudalibus, tradit hanc re-
gulam pro indubitata, vt ſcilicet in feudis
quaternatis, quæ tenẽtur à Comite, vel Baro-
ne, vindicet ſibi locũ *Conſt. Vt de ſucceſſionibus.*
Alia vero feuda, quæ dicuntur plana, ſeù mi-
nima, & de tabula, non tamen quaternata, cẽ-
ſẽtur iure feudi, ſed bona ruſticana, quę tenẽ-
tur ſub dominio Comitis, vel Baronis, pro
quibus præſtantur operæ, ſeù redditus, non
cenſentur iure feudi quantum ad ſucceſſionẽ,
& allegat in ſpecie *Conſtit. Si quando contigerit,
verſ. Et ſi contigerit* ſubdens, quod de his ſcri-
pſit in *l. 1. C. de impon. lucr. deſcript.* & ſic quæcũ-
que ibi dixerat remanent declarata ab ipſo-
met *Luca in hac l. quicumque*, & propterea de
eius opinione non eſt ampliùs dubitandum.

*Capyc. in l. Imperialem, car. 26. col. 1. in fin. &
ſeq.* expreſsè diſtinguit, quod quædam ſunt
feuda plana, ex quibus ſoluitur militare ſerui-
tium, ſeù adoha Baroni, & iſta per omnia iu-
dicantur iure feudi, citat *Luc. in d. l. quicumque,
C. de omn. agr. deſcript.* quædam ſunt feuda pla-
6 na, quæ aliàs dicuntur tenimenta, vel tenaſiæ,
de quibus ſoluitur certa penſio, ſeù redditus,
& illa non cenſentur iure feudi, nec quoad
ſucceſſionem, nec quoad alienationem abſq;
aſſenſu, & de eis ſoluitur collecta, & aſſerit ità
fuiſſe iudicatum in cauſa Vincentij Barrilis;
idem repetit in *Inueſtitut. in verb. Vaſſallorumq;
redditibus*, & lariùs in *§. feudorum genera, verb.
In Regno, & verb. Tenaſia, fol. mihi 208.*

*Frecc. lib. 3. de ſubfeud. in tit. de differ. int. feud.
7 quat. & de tab. num. 3. 4. & 5. in 1. differ.* tractat
de differentia horum feudorum circa ſucceſ-
ſionem; & reaſſumit, quod in feudis quater-
natis de iure Regni in linea tranſuerſali ſuc-
ceſſio eſt vſque ad tertiũ gradum, in alijs
feudis planis, & de tabula, quæ tenentur ſub
lege, & natura feudi, ex quo in feudum con-
ceſſa

ceſſa ſunt erit ſucceſſio, ſecundùm ius com-
mune,ſed in bonis non conceſſis in ſeudum,
ſed redditijs, emphyteoticis, vel cenſuali-
bus, erit ſucceſſio ſecundùm ius Romanorũ,
& non ſecundùm Conſtitutionum Regni, vel
Conſuetudines feudorum, ità quòd aſcendẽs
lloca, & cognatorum non excluditur, & ſub-
dit, quòd hoc iure vtimur in Regno, & ſæpè
fuit iudicatum in S.C.

Idem *Frerr.ibid.*21. *differ.* dicit, quòd ſecũ-
8 dùm ius commune feudorum, ſi frater rece-
pit ſeudum pro ſe, & hæredibus, frater non
ſuccedit fratri, *cap.1. de duob. fratrib.* & ſecun-
dùm iſtud ius in feudo plano,& de tabula fra-
ter non ſuccedit fratri, niſi alitèr ſe habeat
conſuetudo feudi,ſi eſt quaternatum,& in 22.
differ. dicit, quod parua feuda non cenſentur
iure feudi,*cap.1.§.notandum de his,qui feud.dar.*
9 *poſſ.* & declarat, quòd dicuntur parua feuda
ea feuda,quæ ſunt plana, & de tabula, & drin-
dè ſubdit, quod intellige, vt parua feuda non
cenſeantur iure ſeudi ex conſuetudine feudi,
ſcilicet municipali huius Regni,non autem
iuris communis ſeudorum, cùm in illis ius
ſeudorum attendimus, vt ſuprà diximus, &
niſi in rebus particularibus conceſſis ſub Ca-
none, vel redditu, & non ſub onere feudali, vt
tunc ſeruetur ius commune Romanorum.

*Camer.in cap.1.de ſucceſſ.feud.num.*35. *&* 36.
10 expreſsè aſſerit,quòd licet in feudo quaterna-
to per *Conſtit. Regni In aliquibus*, ſoror ſucce-
dat fratri in deſectu maſculorum, tamen in
feudo plano ſoror non ſuccedit fratri,quia in
hoc regulis iuris communis feudorum ſtare-
tur,& in *l.Imperialem.car.*41.*lit.M.* inuehit cõ-
tra *Gloſ.& Andr.in d.Cõſtit. Vt de ſucceſſionibus,*
11 dùm eis placuit has paruas res minimè ſecũ-
dùm regulas iuris communis feudorum eſſe
terminandas, & concludit, quòd plùs, & mi-
nùs non faciunt differentiam ſpecificam, &
non eſſe attendendum, an res ſit magna, vel
parua, ſed ſi præſtetur cenſus, necnè, & ſi co-
puletur fidelitas,aut non, ergò ſecundùm *Ca-
merar.* quotieſcumque res particularis feudi,
ſiuè magna, ſiuè parua eſt conceſſa in feudum
ſub onere fidelitatis, ſemper eſt regulanda,
ſecundùm ius commune feudorum, & è con-
tra, dempta fidelitate, impoſito tamen cenſu
deſinit eſſe feudum,& in *ead.car.*41. *lit.F.* tra-
didit pro regula, quòd ſeudum habens pro-
priam naturam feudi, dicitur quando eſt ex-
preſsè conceſſum in feudum, vel reſeruata fi-
delitate.

Idem enixè defendit *Reg. de Ponte in lectur.
feud.in rubr. de ſucceſſ. feud. lect.*14.*num.*18. re-
probata expreſsè *Gloſ.in d.Conſtit.Vt de ſucceſ-
ſionibus,tàm in princip.quàm in verb.In omnibus,*
& hæc opinio fuit ſic indubitata apud omnes
Regnicolas omni tempore, vt moderniores
12 Regnicolæ illam vbique ſemper tanquam ir-
refragabilem admiſerunt abſque vlla diſpu-
tatione,nempè

*Aloyſ.de Leo in l.leges,num.*27.*C.de legib.* vbi
ſimpliciter admittit, feuda plana, de quibus
ſoluitur adoha, per omnia iure feudi cenſeri,
non ſic feuda plana,de quibus ſoluitur annua
penſio,quæ non cenſentur iure ſeudi.

*Regens de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ.
Reg.§.2.ſub num.*15.*&* 16.dicit,in feudis,quæ
à Barone, & ſub Barone tenentur, recedi à iu-
re Conſtitutionum Regni,& attendi ius com-
mune feudorum.

Conſiliar.Georg.in ſua repet.feud. cap.9.ſub n.
9.inquit,quòd *Conſtit. Vt de ſucceſſionibus*, in
13 alijs feudis vltra quaternata non mutauit ius
commune feudorum,& ſub *num.*12. ait,quòd
*Conſtit.*quæ limitauit gradum ſucceſſionis vſ-
que ad tertium gradum, non loquitur de feu-
do plano, ſed in eo remanebit intactum ius
commune ſeudorum,& idem repetit *nu.*18.

Et vltra noſtros Regnicolas hanc etiam
opinionem abſque vllo ſcrupulo admiſerunt
etiam *DD.*Siculi,prout ſunt.

*Cumia in cap. ſi aliquem in verb. de ſucceſſione
num.*72. *fol.*74. vbi ait ſimpliciter, quòd in
14 feudis planis, & de tabula, quæ tenentur ſub
lege, & natura ſeudi à Comite, vel Barone,
ſucceſſio eſt ſecundùm ius commune ſeudo-
rum.

*Intrigl.de feud.centur.*1.*q.*45.*num.*50.vbi in-
concuſſe tradit, quòd in feudis planis, & de
tabula erit ſucceſſio, ſecundùm ius commune
feudorum,citans multos.

His addi poſſunt *Afflict.in Conſtit.Vt de ſuc-
ceſſionibus* 1. *notab. & in cap.*1. *§. & quia, col* 2.
verſ.Hodiè de his,qui feud. dar.poſſ. vbi explici-
tè ait, quòd in ſeudis planis, & de tabula, &
alijs,quæ tenebantur à Barone,ſucceditur ſecũ-
dùm ius commune feudorum, licet confun-
dat ſeuda plana, quæ tenentur in feudum ſub
onere fidelitatis, & illa,quæ tenentur ſub ſim-
plici onere cenſus.

*Campeg.in cap.conſiderantes,num.*14.ſequitur
*Afflict.*in omnibus.

His hinc indè adductis S.C. habuit pro ve-
rò, quòd deciſio huius cauſæ dependebat à
veritate huius articuli, nàm ſi in hoc ſeudo
ſucceditur ſecundùm ius commune Roma-
15 norum, deciſio eſt indubitata pro actore,
quia Alexander frater primi acquirentis erat
legitimus ſucceſſor Fabij alienantis, cum
clauſula (dummodò habeat ſucceſſorem) vt
in *§.ſi igitur defunctus, Auth. de hæred. ab inteſt.
ven.* ſed ſi ſucceditur ſecundùm ius commune
feudorum, tunc clara eſt deciſio pro Barone
conuento, quia de iure communi feudorum
16 frater non ſuccedit fratri primo acquirenti
in feudo nouo,vt in *cap.1.in princ. verſ. Ex la-
tere de natur.ſucceſſ. feud. & in cap.*1. *§. his deſi-
cientibus,verſ.Si enim Titij auus, de ſucceſſ.frat.
& de gradib.ſuccſſ.in feud.* vbi ponit in ſpecie
caſum noſtrum.

Qui quidem articulus videbatur indubita-
bi-

bilis ex diſtinctione tradita per *DD.* ſupra
adductos, dùm omnes concludunt, quòd ſi
17 feudum planum,& de tabula eſt conceſſum
in feudum ſub onere fidelitatis, cenſeatur iure
feudi, & regiletur à iure communi feudorũ,
ſiuè in ſucceſſione,ſiuè in alienatione cum aſ-
ſenſu, ſi verò ſit conceſſus cum onere ſolius
cenſus, vel redditus annui abſque onere fide-
litatis,tunc reguletur ſecundùm ius commu-
ne Romanorum, & tunc ſuccedunt omnes de-
ſcendentes, aſcendentes, & collaterales, pote-
rit alienari ſine aſſenſu, & contribuet etiam
in collectis quoad alia bona burgenſatica.

Vndè cum feudum hoc habeat onus fideli-
tatis, & ſolutionis adohæ quoties in Regno
imponi contigerit, & in eius alienatione fue-
rit ſemper neceſſarius aſſenſus Baronis, à quo
tenetur in capite, vtique non videtur dubitan-
dum,quòd ex prędictis regulari debeat etiam
in ſucceſſione, ſecundùm ius commune feu-
dorum,non autem ſecundùm ius commune
Romanorum.

Sola difficultas remanebat in authoritate
18 *Gloſ.in verb. In omnibus,in* Conſtit. *Vt de succeſ-
ſionibus,& Andrea* in locis à principio allega-
tis,quorum authoritas debet præponderare
aduerſus omnes alios Regnicolas; ſufficit
enim quòd ipſe dixerit, adeò quod non di-
ſputatur, an benè dixerit; ſed ſolùm an ipſe
dixerit,ſecundùm *Camer. in l.Imperialem, car.
69.lit.V.* & alibi dicit,quòd *Gloſ.& Iſerniæ*
authoritas magna eſt, à quibus in iudicando
durum eſſet recedere,vt in *car.39.col.4. in fin*,
poſt *lit.V.& in cap.1.an agnat.fol.381.in t. op-
poſ.num.2.* ait, quòd eum tanquam Aurigam
in feudis in veneratione habemus, quia ipſe
ſolus feuda nouit, alia pulchra de magna au-
thoritate *Andr.*congerit *Hartm. Piſtor.lib.2.p.
1.q.1.num.82. verſ.Andrea de Iſernia.* Ideò ne-
ceſsè fuit diſputare de duobus. Primò, an
*Gloſ.& Andr.*fuerint re vera illius opinionis,
pro qua citantur? Secundò,an ſi illius opinio-
nis fuerint,eorum opinio ſit iuridica, & reti-
nenda,vel potiùs reijcienda?

Quòd autem *Gloſ. in* Conſtit. *Vt de ſucceſſio-
nibus, in verb. In omnibus*, non loquatur de his
feudis, quæ tenentur iure feudi cum onere fi-
delitatis, & ſolutionis adohæ Baroni, à quo
tenentur, ſed de alijs feudis, quæ aliàs appel-
lantur tenaſiæ, ſeù tenimenta, de quibus ſol-
uitur certus annuus redditus Baroni,& colle-
cta Vniuerſitati, ponderabatur tota ſeries il-
lius *Gloſ.* quæ in principio declarat illam
C*onſtitut.* quantumuis generalem à principio
tamen recipere declarationem à fine, vt ſcili-
cet loquatur in feudis quaternatis tantùm, ſi-
uè recognoſcantur in capite à Regia Curia,
19 ſiuè à Barone, dummodò ſint quaternata,
quæ qualitas quaternationis cadit etiam in
ſubfeudis Baronalibus, & dicũtur feuda qua-
ternata, ſecundùm quid, & de eis loquitur
C*onſtitut. Poſt mortem*, vt Ego latiùs diſputaui
in *rubr.de feud.num.49. cum plurib. ſeqq.* & ſub-
dit *Gloſ.* quòd alia feuda, quæ tenentur ab
alio,quàm à Rege,& ſunt non quaternata, nõ
deuoluuntur ad Regem,ceſſante legitimo ſuc-
ceſſore, ſed ad Baronem, à quo tenebantur,
vult poſteà *Gloſ.* declarare, qui ſunt ſucceſſo-
res in his feudis,quæ tenentur à Barone, & ci-
tat *rub.de hominib.Baron.non poſſid. ab hom.dem.
lib.3.§.& ſi cõtigerit*,quę eſt C*onſtitut.Si quando
contigerit*, vbi ait, videri expreſſum, quòd in
alijs feudis, quàm quaternatis obtineat circa
ſucceſſionem ius commune,videlicet, vt tunc
demum ſuccedat Dominus feudi,quando ali-
quis non ſupereſt de linea deſcendenti, vel
aſcendenti, vel collaterali, qui aliàs de iure
communi ad ſucceſſionem veniret. Dùm er-
gò *Gloſ.*citat *dictam* C*onſtitut. Si quando,in §.et
ſi contigerit*, eſt videndum, de quibus feudis
loquatur ille §. & certè illa C*onſtitut. vſque ad*
20 *verſ. Quòd ſi de prædictis*, nec verbum quidem
dicit de feudis,ſed tantùm de bonis patrimo-
nialibus vaſſallorum, quæ hæreditagia appel-
lat,& in eis dicit, quod ſuccedunt deſcenden-
tes,& collaterales,in *verſ. Quod ſi de prædictis*,
poſtrà diſponit, quòd ſi de prædictis lineis
nullus ſuperſit, tunc in eo, quòd de feudo te-
nent ab eo; Dominus feudi ſuccedit, & ſic in-
fertur,quòd etiam in eo, quòd de feudo tenẽt
vaſſalli, ſuccedunt omnes etiam collaterales,
& in defectum collateralium tantùm ſuccedit
Dominus feudi. Vis eſt modo in videndo, de
quibus rebus, quæ tenentur de feudo loqua-
tur C*onſt.* vtrum de feudo plano,quod eſt con-
ceſſum iure feudi militari cum onere fidelita-
tis, & adohæ, vel de eo, quod eſt conceſſum
ſub onere cenſus, vel redditus annui, & quod
loquatur de his rebus conceſſis ad cenſum,
non autem de feudo ſub qualitate feudali, &
onera fidelitatis,apertè declarat ibidem *And.*
dùm in primis verbis colligit notabile ab il-
lius diſpoſitione,vt ſcilicet vaſſallus,ſeù villa-
nus qualitercumque non poſſit terram,ſeù te-
nimentum, quod tenet à Domino, ſine ſua li-
centia alienare, etiam ſi tenimentum hoc non
ſit feudum,vel in honore militari datum. Ec-
cè igitur,quod *Andr.* apertiſſimè intelligit il-
lam C*onſtit.* vt loquatur in tenimento, quod
tenetur à Barone, non tamen iure feudi, & in
honore militari.

Præterea *Petrus de Monteforte in ead.*Conſtit.
apertiſſimè ait, *quod communis poſitio eſt, quòd
ille §.intelligitur tantùm in feudis, ſeù tenimentis
ruſticanis,vt in eis, ſicut in alijs burgenſaticis cir-
ca ſucceſſionem ſeruetur ius commune, in alijs au-
tem feudis militaribus, ex quibus debetur adoha
Baroni ſeruentur iura communia feudorum.* Hæc
dicit *Petrus de Monteforte in eius Apoſtilla im-
preſſa in volum. Conſtit. poſt Comment. Andr. &
in Comment.impreſſis cum volum. Bartholomæi de
Capua, ſed in* C*ommentarijs Thomæ Grammatici*

ſu-

ſuper Conſtitut. eſt impreſſum aliud Commentum
eiuſdem *Petr. de Monteforte ſuper d. Conſtitut. Si
quando, & ibi, num.* 2. dicit hæc formalia verba,
videlicet: *Item aduerte, quòd huiuſmodi tenentiæ,
ſeù tenimenta, de quibus hæc Conſtitut. loquitur, nō
ſunt propriè feuda, vt dixi, licet abuſu, & commu-
nitèr feuda ruſtica nuncupentur, & eſt differentia
inter iſta feuda, non quaternata, quia in iſtis ſucce-
derent aſcendentes, & collaterales, etiam non con-
iuncti ex eo latere, vndè tenentiæ, ſeù tenimenta
ipſa prouenirent, & ità debet intelligi, quod notat
idem Andr. in Conſtit. Vt de ſucceſſionibus, & de
natura ſucceſſ. feud. circa med. ſed in feudis licet pla-
nis, & de tabula, & quaternatis, quæ tamen pro-
priè feuda ſunt, non ſuccederent aſcendentes, niſi ex
eorum linea feuda ipſa perueniſſent, nec etiam col-
laterales, qui non eſſent coniuncti ex eo latere, vn-
dè feudum prouenit, vt de natur. ſucceſſ. in princip.
& de gradu ſucceſſ. in feud. §. his verò deficienti-
bus, cum ſimilibus, nec iura antedicta corriguntur
in hoc per aliquam Regni Conſtitutionem, ideò ſta-
re non prohibentur.*

Idem per eadem formalia verba repetit
idem *Petr. de Monteforte in Conſtitut. Vt de ſuc-
ceſſionibus, num. 8. propè fin. verſ. Et ſic huiuſmodi
tenentiæ in libro Gramm.*

Quò fit, vt indubitatum remaneat *dicta
Conſtit. Si quando, in verſ. Et ſi contigerit* primo
loco citatam per *Gloſ.* non loqui de illis feu-
dis planis, quæ tenentur iure feudi, ſed de te-
nentijs, ſeù tenimentis, quæ tenentur ſub cer-
to annuo redditu, & ità illam intelligit *Capyc.
in l. Imperialem, car. 26. verſ. Et de his loquitur
Gloſ.* Conſtitut. *Pariſ. de Put. de reintegr. feud. ca-
pit. incip. An in quæſtione mota, poſt num. 6. verſ.
An ſi moriatur, fol. mihi* 122. *col.* 1. *& in cap.* 3. *in-
cip. Veniamus, in fin. fol. mihi* 2. *àt. Reg. de Ponte de
ſucceſſ. feud. lect.* 14. *num.* 18. *fol. mihi* 129. & hæc
eſt communis intelligentia omnium antiquo-
rum, prout atteſtatur *Luc. de Penn. in d. l.* 1. *C.
de Imp. lucr. deſcript. col. 9. circa fin.* vbi ait hæc
formalia verba: *Multi verò iuris DD. præfatæ
authoritatis, maximè Dominus Petrus de Monte-
forte contrarium tenent. & dicunt, prædictam* Con-
*ſtit. Si quando, de hom. Bar. poſſid. inter dem. verſ.
Quòd ſi de prædictis, cum dicit, in eo, quod de feu-
do tenet ab eo, Dominus feudi ſuccedat, loqui de
feudo ruſticano.*

Nec dicat *Lucas*, vt ibi ſubdit, quod hic in-
tellectus, ſeù contra hunc intellectum ſatis
eſt litera dictæ *Conſtitut. Si quando in princip.*
ibi: *Siue etiam angarij ſint, & villani ſimpliciter,*
& quòd ſubiungit, *aut cuiuſcumque conditionis,*
inquiens ſub hoc verbo, continentur etiam
nobiles, Comitum, & Baronum, qui feuda no-
bilia ſub eis tenent non quaternata, quia
longè fallitur; nàm fateor, quòd illa dictio
cuiuſcumque conditionis eſt apta comprehende-
re etiam hos feudatarios, qui tenent feuda
non quaternata ſub Comitibus, vel Baroni-
bus; tamen patitur reſtrictionem ab expreſ-
ſione bonorum, de quibus diſponit *d. Conſtit.*
quæ vſque ad verſ. Quòd ſi de prædictis, loquitur
de hæreditatijs, quæ ſunt patrimonialia bur-
genſatica, in quibus ſuccedunt deſcendentes,
aſcendentes, & collaterales, in *verſ. Verò quòd
ſi de prædictis,* loquitur de bonis, quæ tenentur
de feudo: ſed an hæc ſint feuda plana, & de
tabula ſimplicia, quæ tenentur ſub onere fide-
litatis, & ſeruitij militaris, vel potiùs bona
feudo redditiria ſub onere cenſus, illa *Conſtit.*
non aperit, vndè dùm *Conſtit.* reſpectu feudi
plani, & de tabula ſimplicis nil diſponit ex-
preſsè, non eſt inducenda tàm facilè legum
correctio, ſed potiùs dicta *Conſt.* quamuis po-
ſterior eſt intelligenda, ſecundùm alia iura
priora, quæ omnia animaduertentes ipſemet
Lucas in verſ. Vel diſtingue meliùs, & ſeipſum
corrigens, concludit pro vera reſolutione
quæſtionis, quòd aſcendentes, & collaterales
tunc ſuccedunt in feudo plano, & de tabula,
quando ſunt coniuncti defuncto ex eo latere,
vndè feudum peruenit ad eum, aliàs omninò
excludatur, & ità dicit eſſe intelligendum
d. verſ. Quòd ſi de prædictis, ſubdēs in *verſ. Qui-
nimò vnum;* quo eſt fortiùs, ſcilicet quod ſi
prædicta *Conſtitut.* expreſsè admitteret aſcen-
dentes, & collaterales non coniunctos ex eo
latere, non eſſet admittenda, tanquam irratio-
nabilis, & in hac concluſione reſidet, & ſic cō-
cordat cum antiquis, & *Petr. de Monteforte.*

Idipſum, ſed magis ſuccinctè, & neruosè
reſoluit *Camer.* circa intellectum *d. Conſtit. Si
quando contigerit, in cap. Imperialem, col. 40. lit.
D.* dùm ait, quod *Conſtitut.* non loquitur de
22 his, quæ vaſſallus tenet in feudum, ſed de his,
quæ tenet de feudo: ſubdens, quod hoc verbū
verificatur in omni re ſubiecta feudo; & poſt
lit. E. affirmat, quod hic eſt verus intellectus
illius *Conſtit.*

Secundò loco citat *Gloſ. Conſtitut. de Fiſco
ſucced. foriud. in lib. 2. §. ſanè,* quæ eſt *Conſtit. Si
quando aliquem,* vbi agitur de bonis foriudi-
catorum applicandis Fiſco, & liberis foriudi-
cati, & poſt diuiſa bona burgenſatica in *d. §.
ſanè,* ſubdit, quod ſi foriudicatus habet feu-
23 dum à Barone, ſi parentes, vel liberos non
habeat, deuoluitur ad Baronem; & ſic infer-
tur, quod non ſolùm deſcendentes; ſed etiam
aſcendentes ſuccedunt in feudis, quę tenentur
à Barone.

Hæc *Conſtitut.* non dubitatur, quin loqua-
tur etiam de feudo plano conceſſo iure feudi
ſub onere fidelitatis, & ſeruitij militaris, ſed
loquitur in feudis antiquis, non autem in
feudis nouis, vt expreſſiſſimè declarat *Andr.
ibid.* in primis verbis, inquiens, quod in nouo
parentes non ſuccederent, & quicquid poſteà
ſubnectit de linea collaterali, ſimilitèr loqui-
tur expreſsè de feudo antiquo, & ſic vtraque
Conſtitut. non probat aſſumptum, ad quod al-
legatur ab illo *Gloſ.* & proindè eius deciſio nō
ap-

Digitized by Google

applicatur caſui noſtro; qui verſatur, non in
feudo ruſticano, ſed in vero feudo ſub onere
fidelitatis, & qualitatis ſeuitij militaris, & in
feudo nouo, non autem antiqun.

Ecce igitur, quòd *Gloſ.* pȩdicta ſecundùm
iura, quæ allegat, non loquitur reſpectu pri-
mæ *Conſtit.* quam citat, in feudo plano, quòd
tenetur iure feudi ſub onere ſeruitij milica-
ris, & fidelitatis; prout eſt caſus noſter, ſed re-
ſpectu feudi ruſticani, quod dicitur tenaña,
de quo ſoluitur certus annuus redditus abſq;
onere fidelitatis, & ſeruitij militaris.

Quod manifeſtiſſimum redditur ex ipſa-
24 met *Gloſ.* quæ in principio eiuſdem *Conſtit. in*
1. Gloſ. in verſ. Caterùm, in ſpecie dicit, quod ſi
feudum eſt ruſticanum, vtpotè, ex quo debe-
tur redditus panis, carnium, &c. quod in ali-
quibus locis vocatur tenaſia, vel tenimentum
in eo ceſſat *Conſt.* & ius commune habet locũ,
ſcilicet vt deſcendentes, aſcendentes, & colla-
terales ſuccedant, qui aliàs de iure communi
ſuccedere poſſent ab inteſtato, & allegat ean-
dem *Conſtit. Si quandò contigerit,* & paulò infe-
riùs ſubdit, quod hoc paruum feudum non
cenſetur iure feudi, *cap. 1. §. notandum in vſib.*
feud.

Eſt tamen aduertendum, quod in libro
Grammat. hæc *Gloſ.* tribuitur *Petro de Monte-*
forte, vt poſt *num. 4. verſ. Ex generali præfatione,*
ſed *Frecc. lib. 2. ſubfeud. in rubr. diff. inter feuda*
quaternata, & plana, & de tabula, illam tribuit
ipſi *Gloſ.* & tanquam primam *Gloſ. in d. Conſt.*
eam allegant in 22. *diff.* ſimilitèr *Capyc. in leg.*
Imperialem, car. 26. verſ. Secundò notandum, ibi:
Et de his loquitur, ſic etiam *Pariſ. de Put. de rein-*
tegr. feud. cap. 3. num. 9. fol. 2. àt. Camer. in l. Im-
perialem, car. 41. lit. M. Reg. de Ponte dict. lect. 14.
num. 18.

Ratio verò, propter quam in hís feudis ru-
ſticanis ſucceditur ſecundùm ius commune
25 Romanorum, eſt quia hæc territoria talitèr
conceſſa non cenſentur iure feudi, ſed iure
burgenſaticorum reſpectu poſſeſſorum, licet
reſpectu Baronis ille redditus ſit feudalis, vt
benè declarat *Camer. in l. Imperialem, car. 39.*
lit. L. verſ. Sed tunc, latè *Vrſill. ad Afflict. deciſ.*
129. per tot. 1. dub. Reg. de Ponte conſ. 11. num. 3.
vol. 1.

Reſpectu verò *Conſtit. Si quando aliquem,*
26 quam ſecundò loco citat in §. *ſanè,* loquitur
de feudo plano, quod tenetur iure feudi, ſed
de feudo antiquo, in quo nõ eſt dubium, quod
ſuccedunt etiam aſcendentes, & collaterales
dependentes à primo acquiſitore; ergò quẽ-
admodum iura adducta per *Gloſ.* non ada-
ptãtur ad feudum planum, & de tabula, quod
tenetur iure feudi, de nouo quæſitum, nec etiã
ipſa *Gloſ.* ad hoc feudum adaptari poteſt, ſed
debet intelligi ſecundùm iura, quæ allegat.

Veniamus modo ad *Andr.* qui tàm in *Con-*
27 *ſtitut. Vt de ſucceſſionibus, in verb. In omnibus,*
quàm in *cap. 1. in addit. mag. num. 23. in finalibus*
verb. de nat. ſucceſſ. feud. ſequitur *Gloſ. in verb. In*
omnibus, & procùldubio, ſi verùm eſt, prout
veriſſimum eſſe demonſtratum eſt, quod *Gloſ.*
non loquitur in feudo, quod tenetur iure feu-
di de nouo quæſito, ſed in feudo antiquo, &
in feudo ruſticano, vtique non poteſt dici,
quod *Andr.* habuerit alium ſenſum diuerſum
à *Gloſ.* & ſecundùm hunc ſenſum intelligunt
eam infraſcripti *DD.*

Petr. de Monteforte in Conſtit. Si quandò con-
tigerit poſt num. 2. verſ. Et ità debet intelligi, in
lib. Gramm. & iterum in *Conſtit. Vt de ſucceſſio-*
nibus, num. 8. propè fin. verſ. Et ità debet intelligi,
Pariſ. de Put. de feud. reintegr. cap. 3. incip. Venia-
mus igitur, in vltimis verbis, Reg. de Ponte d. lect.
14. num. 18. *&* 19. dicens expreſsè, quòd *Andr.*
ſequutus fuit *Gloſ.*

Sed quatenus velimus, quòd *Gloſ.* & *Andr.*
loquantur etiam in feudo plano, quod tenetur
iure feudi, tunc expreſsè reprobantur à *Petr.*
de Monteforte in apoſtill. ad *Conſtit. Si quandò cõ-*
tigerit circa fin. verſ. Licet Gloſ. & Dominus And.
& diſputando dilucidè *Camer. in d. l. Imperia-*
lem, lit. M. verſ. Nec te moueat, & repugnant
omnes præcitati *DD.* qui ſub fœdere diſtin-
ctionis opiniones contrarias conciliant.

Et, quod magis eſt repugnat, viua ratio,
nàm de iure communi feudorum nedùm
28 Princeps, qui habet ſupremum dominium,
ſed quiuis etiam priuatus poteſt ſubinfeudare
tàm ea, quæ tenet, in feudum à Principe, ſiuè
ab alio, quàm ea, quæ ſunt de ſuo Patrimonio
burgenſatico, *cap. 1. de natur. feud. cap. 1. in prin-*
cip. de his, qui feud. dar. poſſ. latè *Capyc. in ſua in-*
ueſt. feud. in verb. Infeudat. car. 152.

Et inter bona infeudata à Principe, vel à
priuato illa ſola erat differentia in hoc Regno
Neap. quod bona infeudata à Principe anno-
tabantur in quaternionibus Reg. Cur. cum
onere ſeruitij debiti ipſi Reg. Cur. & propte-
reà feuda quaternata nuncupabantur, vt per
Andr. in cap. 1. de contr. feud. apud par. term. nu. 9.
& Frecc. lib. 3. de ſubfeud. in rubr. de diff. int. feud.
quat. & de tab. num. 1. Infeudata verò à priua-
to, quæ non regiſtrabantur in quaternionibus
Regiæ Curiæ, ex quo Reg. Cur. nullum ſerui-
tium pro eis percipiebat non poterant nũcu-
pari feuda quaternata, ſed retinebant ſimpli-
cem qualitatem feudalem, & proptereà pla-
na, & de tabula nuncupabantur; ſed non pro-
pterea poterat dici, quòd non habebant pro-
29 priam naturam feudi, quia tunc feudum di-
citur habere propriam naturam feudi, quan-
do eſt expreſsè conceſſum in feudum, vel re-
ſeruata fidelitate, vt latè explicat *Camer. in leg.*
Imperialem, car. 41. col. 1. lit. E. prout concede-
bantur omnia iſta feuda (omitto illa feuda
plana, & de tabula, quæ tenentur à Baronibus
ſub Rege, tamen mediante eius aſſenſu cum
requiſitis à me ipſo traditis in *rubr. de feud. d.*
Et *num. 49.*

num.49.& ſeqq. nàm hæc etiam feuda quaternata dicuntur, non ſimpliciter, ſed ſecundùm quid; ſed caſus noſter longè diſtat ab his feudis quaternatis ſecundùm quid.)

Et in omnibus his feudis tàm planis, ſeù
30 ſimplicibus, quàm quaternatis ſimpliciter, vel
ſecundùm quid, idem erat ius ſuccedendi, vt
ſcilicet in feudis antiquis ſuccederent omnes
deſcendentes, aſcendentes, & collaterales in
infinitum, qui tamen eſſent de linea, & ſtipite
primi acquirentis; ſed in feudis nouis, & de
nouo quæſitis ſuccederent deſcendentes tantùm, non autem aſcendentes, & collaterales, vt *in cap.1.de nat.ſucceſſ. feud. in princ. & in cap.1. §.his conſequenter, & §. his deficientibus, de duob. fratr.*

Superuenit poſteà *Conſt. Vt de ſucceſſionibus*,
quæ correxit in hoc ius commune feudorum
31 quòad feuda quaternata tantùm, etiam ſecū-
dùm quid, vt omnes *DD.* admittunt, ſtatuendo, & reſtringendo in eis ſucceſſionem in linea collaterali vſque ad tertium gradum; verùm in alio ampliando, vt etiam in feudo nouo ſuccederet frater primi acquirentis, etiam ſi ſit coniunctus ex vno latere tantùm.

Sed in alijs feudis ſimplicibus, quæ non sũt quaternata, prout ſunt hæc feuda plana, & de tabula, illa *Conſtit.* nihil innouauit, vt expreſsè affirmat, & confirmat *Andr. in eod. c.1. poſt num. 14. verb. Conſtitutio tantùm de natur. ſucc. feud.* & omnes reliqui poſt eum admittunt; ergò quoad hæc feuda remanet ius commune feudorum incorrectum, & proindè in eis circà ſucceſſionem eſt ſeruandum, quod eſt diſpoſitum de iure communi feudorum in *d.c. 1. de nat. ſucc. feud. & in cap.1. §. his conſequentèr de duob. fratr.* & hoc eſt, quod vnico verbo dixit *Petr. de Monteforte* in *Conſtit* *Si quandò contigerit, fol.85. àter. in lib. Gramm.* dùm ait, quòd iura prædicta feudorum non corriguntur per aliquam Regni *Conſtit.* ideò ſtare non prohibentur, *l. præcipimus in fin. C. de appell.*

Patet igitur ex omnibus, & ſingulis prædictis, quod nec *Gloſ.* nec *Andr.* ſunt eius opinionis, pro qua ab Actore citantur, & quatenus eſſent hæc eorum opinio non eſt iuridica, nec tenenda, ſed prorsùs reijcienda.

Vnus tamen ex Dominis dixit, ſe audacter
interuiũdo poſſe affirmare, quod verba *Andr.*
32 in loco prædicto, *nu.14. circa fin. à verſ. Quia*
conſanguinei quantumcumque remoti vſque ad nu.
15. ſint mendoſa, & mutilata, eorumque emẽdationem nõ valuit inuenire *Lipar.* in tot ſuis Codicibus, quos vniuit etiam ex manuſcriptis; Siquidem itàut modò iacent, ſunt inter ſe contraria, & nullum perfectum ſenſum cõtinent, vt patet ex longo diſcurſu *Loffr. in ſua paraphr. ſuper dictis verbis Andr. fol.47. verſ. Sed contra prædicta*, qui per totam columnam inſudauit in explicando intentionem *Andr.* quaſi per ſaltus, modò intelligẽdo, quòd loquetur in feudo plano, & de tabula, ſed quaternato, modo in feudo plano ſimplici. Vndè enim quòd in *verſ Et hac ratione. Andr.* loquatur de feudo quaternato, & poſtea paruis verbis interiectis, in *verſ. Vndè in tali feudo*, vult, quòd loquatur in feudo plano ſimplici, cùm nullibi appareat, *Andr.* à feudo quaternato, de quo loquutus eſt in *verſ. Et hac ratione* feciſſe tranſitum ad feudum planum ſimplex; adeò quòd non erubuerit prorumpere in illa verba, quòd ſcilicet duorum iurium allegatio ibi facta per *Andr.* ſit inepta. Quo fit, vt doctrina *Andr.* ibi tanquam corrupta non poſſit in hac quæſtione adduci.

Die Lunæ 25. Maij 1626. quæ fuerat addicta à Domino Prorege pro huius cauſæ expeditione.

Congregatis Domino Fœlice de Ianuario Propræſidente, Domino Matthæo Patigno, Me Scipione Rouito Commiſſario, Domino P. Antonio Carauita, Domino D. Gregorio Angulo, Domino D. Franciſco de Ocampo, Domino Andrea de Ianuario, Domino Ioſepho Brandolino, Domino Scipione Theodoro, de quibus Dominus Patignus, Ego D. Angulo, D. Brandolinus, & D. Theodorus eramus Iudices ordinarij eiuſdem Aulæ, reliqui verò adiuncti dati de ordine Domini Proregis, ſeù Collateralis Conſilij ad inſtantiam Actoris.

Diſcuſſo articulo ferè per tres horas, fuit concluſum, quod feudum hoc *lo Marchetto*, eſſet feudum planum, & de tabula, quod recognoſcitur à Curia Baronali Ciuitatis Tricarici in capite ſub onere fidelitatis, & militaris ſeruitij, ſeù adohæ, & proindè in eo ſucceſſionem regulandam eſſe, ſecundum Conſuetudines feudales, ſeù de iure communi feudorum, & non Romanorum, & per conſequens in hoc feudo nouo acquiſito per Io. Antonium Caſtellanum, cui legitimè ſucceſſit Fabius filius, per mortem Fabij ſine deſcendentibus non potuiſſe ſuccedere Alexandrum eius patruũ, iuxtà *tex.* rotundum *in cap.1. §. his deficientibus de duob. fratr. & grad. ſucced. in feud. & in cap.1. §.1. verſ Cum verò Corradus. de his, qui feud. dar. poſſ.* ac proindè aſſeuſum impetratum à Curia Baronali ſub aſſertione, quòd Fabius haberet ſucceſſorem Alexandrum eius patruum, fuiſſe ſubreptitiè impetratum; Sed per mortem dicti Fabij abſque legitimis ſucceſſoribus feudum fuiſſe legitimè deuolutum ad Curiam Baronalem, & ſic ad directum Dominum.

Et ex prædictis fuit abſolutus Baro Tricarici conuentus. De Ferrarijs Actuàr.

Addo, quòd longè poſt hanc cauſam deciſam peruenerunt ad manus meas Commentaria doctiſſimi *Bartholom. Camerarij in cap.1. de nat. ſucc. feud.* manuſcripta, ſed de proximo imprimenda cura, & diligentia Domini mei Ferdinandi Branciæ Regij Conſiliarij nũnc meritiſſ. Regentis in Supremo Italiæ Conſil.

om-

Digitized by Google

omnium virtutum meritis ornati, qui in *lect.* 28. latiſſimè diſcurrit per ſingula quaſi verba *Iſern.* tàm in *Conſtit. Vt de ſucceſſionibus*, quàm in *d. cap. 1. de nat. ſucc. feud. & propè fin. d. lect. 28. verſ. Et poſtquam tempus patitur*, reaſſumit quatuor ſpecies feudorum. Prima eſt ea, quæ facit feuda quaternata, ſecundùm quid. Tertia, quę facit feuda plana, & de tabula, & ſtant ſub natura feudi. Et quarta, quæ facit res particulares feudi ſubeſſe ipſi feudo quaternato, quæ non dantur ſub fidelitate, ſed ſub redditu panis, carnis, pecuniæ, vel quid ſimile; & dicuntur attenaſiæ, & reſpectu tertiæ ſpeciei, prout eſt caſus noſter, dicit expreſsè, quòd ſucceſſio regulatur, ſecundùm ius commune feudorum, per hæc formalia verba, videlicèt.

Et ideò diſtingue, quia aut feuda plana, & de tabula ſtant ſub natura feudi, quod præſtetur adoha, & detur tanquam feudum, & in hoc Ego non video dubium, quia & feuda, ſi quis pro eis fecit fidelitatem eundi Romam, feudi iure cenſentur, vt dicit tex. in cap. 1. §. notandum de his, qui feud. dar. poſſ. & Andr. in Conſtit. illa non dicit, quòd ſeruetur ius commune ciuile, ſed remittit ſe ad Gloſ. in verb. In omnibus, quæ ſe refert iuri communi feudorum, & ità tenuit expreſsè Gloſ. in Conſtit. Vt de ſucceſſionibus in princip. nec hic tenuit contrà nos Andr. quia adducit illud ſimile de re burgenſatica, vt dixi, & Afflict. declarat lib. 3. in Conſtit. Vt de ſucceſſionibus, quòd vtimur iure communi feudorũ, & ità videtur mihi dicendum, ea præſertim ratione, quia eo ipſo, quòd ſub nomine feudi datur, quantumcumque ſub alterata natura feudum eſt in omnibus alijs, cap. 1. de feud. non hab. propr. natur. feudor. & in eo, quod à Conſtitutionibus non habemus innouatum, ſtamus iuri communi feudorum. Hæc *Camerar.* ex quibus conſtat, quòd *Camer.* concordat in omnibus cum opinione approbata per Sac. Conſ. tàm in articulo principali, quã in defendendo *Iſern.* quòd non fuerit in contraria opinione. Idipſum multò prolixiùs cõfirmauit idemmet *Camer.* pauló infrà *lect.* 32. poſt adducta octo argumenta in contrarium, eaque ſigillatim reſoluta; Adeò quòd, dubitare ampliùs de hoc articulo, eſſet dubitare de claritate Solis.

Et nouiſſimè prodierunt in lucem *repetitiones feudales illius eminentiſs. I. C. Io: Anton. Lanar.* Regentis in Supremo Italiæ Conſil. qui in *repet. cap. 1. de ſucc. feud. num.* 10. reaſſumit diſputandam hanc quæſtionem. An ſcilicet hæc feuda plana, & de tabula regulentur ſecundũ leges Regni, vel ſecundùm feudales conſuetudines, & poſt diſputatum articulum ad partes per quina hinc indè argumenta, tandem ſub *num.* 26. tenet opinionem, quòd regulentur ſecundùm Regni *Conſtit.* & ſecũdùm hanc opinionem, aſſerit alias iudicaſſe S.C. tantùm abeſt, vt non poſſint regulari ſecundùm ſucceſſionem burgenſaticorum de iure communi Romanorum, qua opinione attenta tantò fortiùs veniret comprobanda ſententia hæc in fauorem Baronis. Sed *Dominus Fuluius Lanarius* inter primarios Aduocatos in ſuis *addit. ad repet. Reg. Lanar.* ſui conſanguinei, qui tanquam Aduocatus defendit partem Baronis, & poſt *num.* 7. interuit ſuas doctiſſimas allegationes, confirmando opinionem, quod in his feudis planis, & de tabula ſuccedatur ſecundùm conſuetudines feudales, recedendo ab opinione illius.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XLII.

FEudi plani, & de tabula ſucceſſio regulatur, ſecundùm ius commune feudorum, & non ſecũdùm ius commune Romanorum, vt deciſum refert hic D. Author. Adde *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 126. num. 87. & cap. 233. num. 24. & ad Reg. Reuert. deciſ. 399. num. 2.* Ad materiam tamen vide *alleg. 139. Reg. de Marinis*, vbi diſputatur, quando feudum dicatur planum, & de tabula, & quando quaternatum, & cauſa dictæ allegationis eſt *deciſ. 399. Reg. Reuert.* aduerſus quàm allegationem allegauit *Maur. alleg. 20. & 21.* ſed ipſe *Maur.* ſententiã contra clientem reportauit, vt dicit *Reg. de Marinis in obſeruat. ad d. deciſ. 399.* vbi ipſius *Maur.* meminit.

Ad quam *deciſ.* obſerua, quod omne Caſtrum, Caſale, ſeù Villa cum vaſſallis in Regno
33 in feudum cõceſſum dicitur feudum quaternatum ſimpliciter, ſi à Rege tantùm teneatur, & ſecundùm quid ſi à Rege, & Barone, quamuis in quinternionibus R.C. non ſit deſcriptũ poſt *Andr. Liparul. Afflict.* dicit *Iacob. de Frãch. in prælud. feud. num. 179. Georg. alleg. 10. num. 4. Medic. conſ. 49. num 4. Reg. Galeot. controu. 7. nu. 2. lib. 1. Lanar. in addit. ad Reg. cap. 1. num. 69. & 78. de his, qui feud. dare poſſ. Bilott. concluſ. feud. concluſ. 44. num. 2. Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ. 69.* vbi totam hanc materiam latè explicat, & dicit quoddam feudum Corelli, vti Caſale S. Seuerini antiquitus poſſeſſum, ac demum de anno 1347. Philippo del Bodetto, Nicolai filio, ſuiſque hæredibus in perpetuum ſub feudali ſeruitio conceſſum, cum ante per actam cõceſſionem, fuiſſet illius Baronis concedentis feudum quaternatum ſimpliciter, vt erat caput Baronię, non poſſe dubitari (ait) facta ſubinfeudatione cum Regio aſſenſu, nullo modo affirmari poſſe, fuiſſe per ſubinfeudatarium, illam primæuam qualitatem mutatã, nimirùm de feudo quaternato euaſiſſe planũ, & id latè probat, quamuis defectos appareat aſſenſus in dicta ſubinfeudatione, nàm præſumi per tantùm tempus, dicit *Pariſ. de Puteo de reintegr. feud. in cap. quod incipit reperitur, Eccleſiam poſſidere, n. 30. Frecc. de ſubfeud. lib. 2. qu. 28. n. 8. Reg. Lanar. conſ. 94. Reg. de Ponte conſ. 165. n. 12. lib. 2. D. Author ſup. pragm. 1. n. 20. de priuil. vniuerſ. conceſſ.*

Digitized by Google

Obſerua ſecundò. Feudum planum, & de tabula, dici plebeium, & ignobile, *Pariſ. de Pu-*
34 *teo de reintegr. feud. in quaſt. qua incipit, Veniamus, Lucas de Penna in l. mulieres, C. de dignit. lib. 12. Capyc. in cap. Imperialem, fol. mihi 27. col. 1. verſ. Quintò notandum, Maranta in ſingul. verb. Feudum, verſ. Feudum quaternatum, Reg. de Marin. ibidem, num. 4.*

Obſerua tertiò. In feudo quaternato, ſecùdùm quid, ſuccedi, non ſecundùm ius com-
35 mune feudorum, ſed ius commune Conſtitutionis Regni, *Vt de ſucceſſionibus, Frecc. de ſubfeud. tit. de differ* [illegible] *feud. quatern. & de tabul. num. 4. Georg* [illegible] *ad. cap. 8. num. 10. & cap. 9. num. 15. Reg. de* [illegible] *lib. 1. reſol. cap. 226. num. 86.* Quò [illegible] ſento, non ſolùm fratres, & ſorores vtrinque coniuncti, ſed etiam ex vno tantùm in latere ſuccedunt fratri, ſiuè ſorori, tàm in feudo nouo, quàm in antiquo, pro ſe, & hæredibus ſimpliciter acquiſito, poſt *Andr. Loffred. Medic. conſ. 85. num. 15. Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de ſucceſſ mulier. §. 1. Amat. conſ. 97. Reg. de Marin. num. 4. & 9.*

Obſerua quartò. Ius congrui competere
36 vicino in alienatione feudi plani, & de tabula, ex *Rendell. Aſcia determinat. 34.* fundat *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 233. per tot.* ſecùs in venditione feudi quaternati, *idem num.* 10.

Alia ad cognitionem feudi plani, & de ta-
37 bula, vide apud *Gallupp. in verb. d. feudal. par. 1. cap. 5. à num. 77. Bilott. tit. concluſ. 44.*

Obſerua primò. In feudo plano, & de tabula non habere locum reuocationem, vigore Conſtitut. Conſtitutionem Diuæ memoriæ, *Frecc. de ſubfeud. lib. 2. authorit. 1. verſ. Pluribus, n. 38. fol. mihi 159. col. 1. Afflict. deciſ. 343. Franch. decis. 126. nu. 4. Taſſon. de antefat. verſ. Quartò obſerua ſecundò, num. 119.*

Obſerua ſecundò. Aſſenſum Capit. Neap. ad beneficium mulierum Neap. ſuper feudali-
38 bus præſumptum, non ſe extendi ſuper feudis planis, & de tabula, *Taſſon. de anteſat. verſic. Quartò obſerua ſecundò, à num. 113.*

Obſerua tertiò. In feudis planis, & de tabula non habere locum, *cap. ex præſumptuoſæ, Taſſon. de anteſat. verſ. Tertiò obſerua quartò, num. 216. in fine, ex de Ponte de poteſt. Proreg. tit. de regal. imp. §. 6. num. 42. in fine, Bambacar. in repert. cap. 1. ſi de feud. defunct. mil. cap. 1. §. 1. q. 2. nu. 50.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Debitor annuorum introituum ob cenſus minimè ſolutos tenetur ad intereſſe.*

2 *Intereſſe tertiarum ob cenſus non ſolutos, reſciſſo contractu, etiam tertius poſſeſſor ſoluere debet.*

Concluſio hæc defenditur à contrarijs. Obſ.

3 *Creditoris negligentia in exigẽdo à principali debitore, an exorneret tertium poſſeſſorem ab intereſſe tertiarum.*

4 *Creditor nolens exigere præſumitur in dolo, & num. 15.*

5 *Contrarium probandi onus ad ſeipſum transfert, ibidem.*

5 *Intereſſe conſequitur moram debitoris detrectantis ſolutionem.*

Moram multipliciter accipi demonſtratur, & plura alia ad materiam. Obſ.

6 *Creditor, & adminiſtrator bonorum debitoris ſibi non ſoluens non poteſt deinde ob id petere intereſſe.*

Concluſio hæc latiſſimè explicatur. Obſ.

7 *Negligentia debitoris non ſoluentis, & creditoris non exigentis inuicem compenſatur.*

8 *Emphyteuta nouus non ſemper tenetur ſoluere cenſus à ſuo prædeceſſore non ſolutos.*

9 *Mora in non ſoluendo, an conſideretur reſpectu tertij.*

10 *Creditor iniuſtè petit præteritas vſuras, ſi libens, vt gratior eſſet, diſtulit petere, & num. 16.*

11 *Fideiuſſor non moleſtatur, ſi creditor tempore, quo debitor erat ſoluendo, neglexit exigere.*

Concluſio hæc affertur diſtincta. Obſ.

12 *Vſufructuarius hæres, non dato alio cohærede, ſit hæres vniuerſalis.*

13 *Vſufructuarius, quando teneatur ad onera hæreditaria.*

Concluſio hæc latiſſimè explicatur. Obſ.

14 *Annui redditus, ſi maturent, quo tempore fructus percipiuntur ab hærede in vſufructu, per eundem etiam ſolui debent.*

ARGVMENTVM.

Intereſſe tertiarum annuorum introituum in tempore non exactarum à debitore principali culpa creditoris, qui omiſit illas exigere, vt gratior eſſet ſuo debitori, an, & quando exigi poſſit à tertio poſſeſſore principali debitore mortuo, vel effecto non ſoluendo. Et alia ad materiam.

DECISIO XLIII.

VEra eſt, & indubitata iuris concluſio, & in huius Regni Supremis Tribunalibus inconcuſsè recepta, quòd debitor annuorum
1 introituum cenſualium tenetur nedùm ad ſoluendum cenſus annuatim, ſeù tertiatim promiſſos, ſed etiam intereſſe tertiarum in tempore non ſolutarum, quia tertię debentur principaliter, vt fructus, & proindè producunt intereſſe, iuxtà tradita per *Praſ. de Frãch. decis. 254. n. 9. cum ſeqq. Reg. Lauar. conſ. 79. n. 6. Conſ. Anna conſ. 48. num. 27. Trentacinque lib. 1. reſol. 1. tit. de intereſſe, num. 37. Reg. de Ponte conſ. 64. num. 18. vol. 1.*

2 Quod

2 Quod procedit non ſolùm contra principalem debitorem, ſiuè eius hæredes, ſed etiã contra tertios poſſeſſores bonorum pro cenſu conſtituto obligatorum, ſuper quibus fit exequutio, tàm pro tertijs, & illarum intereſſe, quàm pro ſorte principali, quando inſtrumentum eſt reſciſſum, ex diſpoſitione *Pragm. 1. de aſſiſt.*

Datur tamen caſus, in quo tertius poſſeſſor
3 non poteſt moleſtari pro intereſſe tertiarum quamquam tertiarum ſolutionem non poſſit effugere; & hic eſt, quandò creditor eſt negligens in non exigendo à principali debitore exiſtente ſoluendo, quia talis negligentia ha-
4 bet admixtum dolum, vt probat *tex. in l. dolus 44. ff. mand.* ibi: *Dolus eſt non exigere, quod potest exigere*; ergò talis negligentia non debet operari contra tertium de huiuſmodi dolo non participantem.

Ratio eſt, quia intereſſe procedit ex mora debitoris non ſoluentis, *l. ſi quis ab alio, §. fin. ff. de re iud. l. cùm ſtipulatus ſim mihi à Proculo, §. fin. ff. de verb. oblig. l. ſtipulationes non diuiduntur in princip. ff. eod. tit.* Sed quando debitor non ſoluit, quia creditor negligit exigere, eſt quædam mora affectata à creditore, quæ propterea ei non debet prodeſſe, nec alteri nocere, argum. *l. iure ciuili ff. de condit. & demonſtr. & l. in exequutione, §. fin. ff. de verb. oblig. l. fin. in fine, C. de poſſ. l. rem hæreditariam in fin. ff. de euict.* & vtrobique *Gloſ.*

Exemplificant *DD.* in creditore admini-
6 ſtrante bona ſui debitoris, qui potuit, & debuit ſibi ſoluere, & non ſoluit, & propterea non poteſt petere intereſſe, vt poſt multos, quos citat, probat *Surd. de alim. tit. 1. q. 45. num. 70. cum ſeqq.*

Item eſt quædam negligentia ex parte debitoris non ſoluentis, quæ debet compen-
7 ſari cum negligentia creditoris non exigentis, nec petentis, argum. *l. ſi ambo, ff. de cõpenſ.* quemadmodum culpa cum culpa compenſatur, *l. viro, ff. ſol. matrim. l. in arenam, C. de inoffic. teſtam.* & etiam dolus cum dolo compenſatur, *l. ſi duo. ff. de dolo malo, Seb. Med. de compenſ. par. 1. q. 35. 36. & 37.* quia non minùs intereſt creditoris ſuum debitum exigere in tempore, quàm debitoris ſoluere ſimiliter in tempore, nè debiti malus ſibi nutriatur, vt eſt *tex. expreſſus in l. 2. verſ. Et ipſis circa princ. C. de debitor Ciuit. lib. 11.*

Hinc fit, quòd licet nouus emphyteota te-
8 neatur etiam ad cenſus annorum præteritorum ante ſuam poſſeſſionem, *l. 2. C. ſine cenſu, vel reliq. Afflict. deciſ. 95. num. 3.* Tamen ſi directus Dominus negligit exigere à primo emphyteota poſſidente, nouus emphyteota non tenebitur, ità reſoluit *Foller. de cenſib. in verb. Huiuſmodi cenſualia, num. 84. Amed. de Ponte de laudem. q. 45. nu. 20. Surd. dec. 32. num. 9. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. q. 17. num. 64.*

Id quod procedit nedùm reſpectu tertij, reſpectu cuius non poteſt conſiderari mora in
9 non ſoluendo, vt probat *Soccin. iun. conſ. 70. nu. 13. lib. 1. Anchar. conſ. 44. num. 7. Gratian. diſcept. forenſ. lib. 2. cap. 223. num. 5.* ſed etiam reſpectu ipſius principalis debitoris, vt ad literã probat *tex. in l. cùm quidam, §. Diuus, ff. de vſur.* vbi
10 dicitur, quòd creditor, qui per longi temporis interuallum omiſit petere vſuras à debitore ſuo, vt ei gratior eſſet, parùm iuſtè modò petit, & admittunt *Bart. in l. cum de in rem verſo, num. 7. verſ. Si verò tractatur de præſumendo, ff. de vſur. & Bald. conſ. 474. vol. 3.*

Et reſpectu fideiuſſoris, quòd non poſſit
11 moleſtari à creditore, qui neglexit exigere à principali debitore, poſtquam ille effectus eſt non ſoluendo admiſerunt *Soccin. ſen. conſ. 233. vol. 2. Burſatt. conſ. 214. nu. 27. Surd. de alim. tit. 1. q. 45. nu. 73. Foller. d. ver. Huiuſmodi cenſualia, num. 84.* & probat *tex. in l. fideiuſſores in id 42. ff. de fideiuſſ.*

Hinc S. C. in cauſa D. Franciſci Pignatelli cum Monaſterio Sancti Seueri Maioris, Ordinis Prædicatorum, qui dùm eſſet creditor Io: Alphonſi Biſbal Marchionis Briatici in annuis duc. 70. pro ſorte principali duc. 1000. & mortuo Marchione relicta ſibi hærede vniuerſali Zinobia Pignatella eius vxore, vita durante, & poſt mortem ſubſtituto dicto Monaſterio exegiſſe introitus à Marchioniſſa Zinobia hærede, vt ſuprà, per tres annos continuos, & poſtea omiſiſſet illos exigere à Zinobia hærede ab anno 1602. vſque ad annum 1615. quo deceſſit, & ſtatim mortua Zinobia direxiſſet greſſus ſuos pro omnibus tertijs decurſis etiam in vita Zinobiæ hæredis, & illarũ intereſſe, & ità obtinuiſſet, petita reſtitutione in integrum per Monaſterium reſpectu intereſſe tertiarum quas omiſit exigere in vita hæredis, iudicauit eſſe deferendum reſtitutioni in integrum petitæ per Monaſterium, & declarauit illud non deberi à Monaſterio ſubſtituto, ex quo integras tertias poterat exigere à Zinobia hærede, dùm vixit, prout exegit per annos tres continuos, & illas omiſit exigere per propriam negligentiam dolo admixtam.

Quòd autem potuiſſet Marcellus exigere à Zinobia hærede viuente, non poterat dubi-
12 tari, non ſolùm quia erat hæres vniuerſalis non dato ſibi alio cohærede in proprietate in vita, *l. 4. ff. de vſufr. Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 4. tit. 5. art. 1. num. 13. Sim. de Petr. lib. 3. interpr. 1. dub. 2. fol. 1. num. 8. cum ſeqq. fol. 180. Menoch. præſumpt. 141. num. 6. & 7. lib. 4.*

Sed etiam quia quantumuis fuiſſet ſimplex vſufructuaria, adhuc tenebatur ſoluere onera
13 hæreditaria cùm vſufructus tale onus ferre facilè potuiſſet, prout ex *tex. in l. fin. §. ſin autem legata, C. de bon. quæ lib.* tradiderunt *Soccin. iun. conſ. 115. nu. 10. lib. 1. Roland. conſ. 8. n. 28. lib. 2.*

Burſat.

Burſat. conſ.123. num.12. Craſſ. in §.legatum, quaſt.36.nu.2.& 3. Gaill. pract.obſeru.lib.2.obſeru.146.num.8.Surd.deciſ.28. num. 6. Menoch. præſumpt.143.lib.4.Caſtill.de vſufr. cap. 58. nu. 10.& ſeq.Gratian.diſcept.for. lib.2.cap. 294.

Imò quòd in proprijs terminis ſolutionis annui redditus, qui maturatur tempore, quo
14 percipiuntur fructus ab hærede grauato, licet ſit hæres in vſufructu, onus illum ſoluendi ſpectet ad ipſum hæredem vſufructuarium, non autem ad fideicommiſſarium, admiſerit *Paul. conſ. 16. num.4. lib.2. Iaſ.conſ.95. num.5. lib.1.Cranett.conſ.19.num.16.verſ. Quòd tamen intelligo. Natta conſ.323. num.5. Peregrin. de fideicomm.art.4.nu.4.verſ.His adde, Sim. de Petr. de interpr.vltim.volunt.lib.5.dub.vltim.num.30. fol.572. Gratian.d.cap.294. num.10. Surd. deciſ. 28.num.3.*

Si ergò Marchioniſſa hæres grauata tenebatur ſoluere, prout iàm cœpit ſoluere per tres annatas, & pro reliquis annatis, dum vi-
15 xit, D.Franciſcus noluit exigere, fuit in dolo præſumpto à iure in *l.dolus 44. ff. mand.* & vti præſumptio iuris transfert onus probandi contrarium in ipſum D. Franciſcum, *l.nuptura,& ibi Gloſ ff.de iur.dot.l.generaliter, §.ſi petitum, ff.de fideicom. libert.* ergò ex tali dolo non debet conſequi lucrum intereſſe occaſione moræ retardatæ ſolutionis.

Qui quidem dolus aliundè in facto argui poteſt, nempè quia D. Franciſcus vti conſanguineus dictæ Marchioniſſæ in gradu imme-
16 diatè ſucceſſibili aſpirabat ad illius hæreditatem nedùm pro medietate dotium, de qua nõ poterat diſponere, ſeruata forma Conſuetudinis, ſed etiam de alia medietate, de qua poterat diſponere, licet ſpes eum fefellerit, vt conſtat ex ſupplicatione pro medietate porrecta ſtatim ſequuta eius morte, & ſic, vt gratior illi videretur, omiſit exigere tertias in tempore conuento, & eſt propriè caſus in *d. l. cum quidam, §. Diuus, ff.de vſur.*

Ex his Sacrum Conſilium admiſit reſtitutionem in integrum petitam per Monaſteriũ illud abſoluendo ab intereſſe tertiatum, ad quod per prius fuerat condemnatum. Referente Domino Conſiliar. Vincentio Coppionus integerrimo, die 3.Iunij 1636. Act. Franciſco Antonio Cioffo.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XLIII.

INtereſſe tertiatum annuorum introituum in tempore non exactarum à debitore principali culpa creditoris, qui omiſit illas exigere, vt gratior eſſet ſuo debitori, nõ poteſt exigi à tertio poſſeſſore, principali debitore mortuo, vel effecto non ſoluendo, vt deciſum per S.C. refert D.Author hic, cuius meminit *Thor.in 3.par.Comp.deciſ.verb.Intereſſe,& Cõſ. Staib.reſol.176.à num.32.* vbi reſpondet motiuis, quæ afferri poſſint in contrarium, quem allegat, & ſequitur *Staib. filius in tract. de intereſſe,tit.15.q.vnic. Conſ. Prat.lib.1.pract.obſeru. obſeru.12.num.39.& ſeqq.& lib.1. diſcept.forẽſ. cap.5.num.73.vbi 75.* citat pro hac opinione *Barz.dec.72.num.10.*

Ad num.1. Adde quæ longa manu diximus *deciſ.9.num.1.* vbi addimus *Reg.Capyc.Latr.deciſ.175.num.11.& deciſ.192.à num.45. D.Marcian.diſp.forenſ.cap.59. num.1. Mocciam in ſylua caſ.forenſ.cap.53.Reg.Sanfel.deciſ.134.num.11. & 12.Conſ.Prat.tom.1.diſcept. forenſ. cap.1.nu. 83.ad 85.& alios.*

Ad num.2. Vbi habetur. Intereſſe tertiarum ob cenſus non ſolutos, reſciſſo contractu, etiã
2 tertius poſſeſſor ſoluere debet. Obſerua contrarium deciſum referre per Sacr.Conſ. *Thor. par.2.Compend.deciſ.verb. Aſſiſtentia, fol.21.* quẽ ſequitur *Barbat.de aſſiſtentia, gl. 1. à nu. 122.* affert rationem ex *Anna ſing. 494.* quia intereſſe illud non eſt conuentum, ſed debetur officio Iudicis, ſecundò, quia *Reg.Pragmat.1. de aſſiſt.* non extenditur ad tacita, ſeu tantum ad expreſſa. Sed verior eſt opinio D.Authoris. Nàm illud intereſſe vigore clauſulæ oppoſitæ in fine inſtrumenti (pro quibus omnibus obſeruandis,&c.) debetur iure actionis, vt fundauimus ex *Reg.de Marin. reſ.cap.76.num.3.in obſeru. ad D. Authorem deciſ. 9.* & per eandem clauſulam eſt expreſsè promiſſum.

Ad num.5. Vbi habetur, intereſſe non deberi abſque mora. Adde eundem *D.Authorem dec. 90.num.2.Staib.fil.de intereſſe,tit.15.quaſt.vnic. num.6.& 7.Præſ.Merlin.contron.10,num.19.& ſeqq.lib.2.eundem Staib. de intereſſe in genere, quaſt.21.per totum, Conſ. Carleual.de iudic. tit.3. diſp.8.num.5.*

Vbi obſerua, moram dupliciter diuidi, &
5 primò aliam eſſe regularem, irregularem aliã, irregularis illa eſt, quæ contrahitur per interpellationem, *Gratian.diſcept.forenſ.cap.243.nu. 27.tom.2. Surd.deciſ.240. n.8.* irregularis contrahitur abſque interpellatione, ſed ex æquitate legis inducitur fauore alicuius, putà dotis, minoris, aut ſimilium, *Gratian. & Surd. vbi ſuprà.*

Mora regularis ſubdiuitur in iudicialem, & extraiudicialem. Iudicialis contrahitur per interpellationem inductam ex litis conteſtatione. Extraiudicialis per lapſum diei appoſiti in contractu abſque alia interpellatione. Et ex vtraque mora intereſſe debetur, ex tex. *in l.ſi pœnam, ff.quando dies legat.cedat. Maſcard. de probat. concluſ.934. num. 35. in fine, Staib.fil. vbi ſuprà, nu.6.7.& 8.* vbi *num. 10. ex Maſcard. & Gomeſio*, dicit, in contractibus ſtricti iuris requiri moram iudicialem, ſecus in contractibus bonæ fidei, & *num. 11.& ſeqq.* enumerat plures caſus, in quibus ſine mora iudiciali, vel extrà debetur intereſſe.

Et

Et concluſio ſuprapoſita limitatur ſi inte-
reſſe non ſit in pactum deductum. Nàm ſi in
pactum deducitur, debetur intereſſe etiam
abſque mora, tàm intereſſe damni emergen-
tis, quàm lucri ceſſantis, poſt *Nauarr. in Ma-
nuali, cap. 17. num. 211. verſ. Et quod inter, & in
Comment. de vſuris ſuper cap. ſi fœneraueris 14. q.
3. notab. 15. num. 42. & 43. cum ſeqq. Caiet. 2.2. q.
62. art. 4. & q. 78. art. 2. & in ſumma, verb. Vſura,
Roderic. de ann. reddit. lib. 3. q. 8. ex num. 14. Solon.
de iuſt. & iure, tom. 2. q. 78. controu. 8. num. 9.* do-
cet *Conſ. Carleual. vbi ſup. d. diſp. 8. num. 5. Staib.
fil. vbi ſup. q. 12. num. 20.*

Ad num. 6. Vbi habetur, creditorem admi-
niſtratorem bonorum ſui debitoris ſibi non
ſoluentem, non poſſe deindè ob id petere in-
tereſſe. Adde *Afflict. decif. 13. num. 14. Surd. con-
ſil. 290. num. 33. Conſ. Georg. alleg. 36. nu. 9. verſ.
4. Noguerol. alleg. 40. num. 9. verſ. Hoc comproba-
tur, Camill. de Medicis conſ. 123. in fine, P. Mol-
feſ. ſuper Conſuet. N cap. tom. 2. tit. de iure dot. in
addit. ad q. 9. & 10. num. 10. & 11. Caren. reſolut.
115. num. 3.*

Vbi obſerua, non ſolum poſſe petere inte-
reſſe, imò neque eius creditum, quando admi-
6 niſtrauit ſufficientia bona ſui debitoris ad
eius crediti ſolutionem, nàm tunc præſumi-
tur ſibi ſoluiſſe, *Afflict. d. decif. 13 num. 14. Aym.
conſ. 129. num. 5. Aretin. de ſolution. cap. 77. Gra-
tian. diſcept. forenſ. cap. 214. Mareſcott. var. lib. 1.
cap. 37. Reg. Capyc. Latr. conſult. 57.* Quæ omnia
intellige ante redditas ſuæ adminiſtrationis
rationes *Conſ. Pratus ibid. num. 25. & Reg. Ca-
pyc. Latr. ibidem, num. 2.*

Et de muliere creditrice ſuarum dotium
poſſidente bona mariti, quod præſumatur ſa-
tisfacta, docet *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 128.
num. 26. Mareſcott. var. lib. 2. cap. 121. n. 68. Zac-
chias in addit. ad Galleſ. de obligat. in forma Came-
ral. q. 17. num. 36. & ſeqq. Gutier. de tutel. par. 2.
cap. 9. num. 52. Mauent. decif. 76. num. 12. & ſeqq.
Ludouic. Scacc. conſ. 61. num. 2. Fontanell. de pact.
nuptial. clauſ. 4. gloſ. 18. par. 5. num. 43.* vbi deci-
ſum refert *Rot. Rom. apud Buratt. decif. 862. n. 2.*
& apud *Coccin. decif. 14. tom. 5. recent. num. 8. &
9. & decif. 130. eodem tom. 5. Durand. decif. 258.
num. 14 Cancer. var. reſol. lib. 1. cap. 7. num. 112.
in 2. addit. Noguerol. d. alleg. 40. num. 29. cum
ſeqq.*

Et in hærede, quod præſumatur ſibi ſoluiſſe
per *tex. in d. l. debitori, C. de pactis cum concordāt.
Soccin. conſ. 170. num. 8. lib. 1.* Aretin. *de ſolution.
c. 2. §. 11. Virg. de legit. perſon. c. 15. n. 36.*

Etiamſi inuentarium confeciſſet, ex quo
conſtet bona fuiſſe ſatis ad ſolutionem eius
crediti, *Gabr. conſ. 125. num. 12. lib. 1. Surd. dec.
170. num. 1. & ſeqq. Menoch. conſ. 183. num. 35.
Card. Seraph. dec. 967. Rot. dec. 680. n. 5. & 6. p. 1.
diuerſ.* latè *Conſ. Prat. lib. 3. diſcept. forenſ. c. 13. d.
num. 15. Virgil. ibidem.*

Ad num. 8. Obſerua *Fulgin. de contractibus
emphyt. q. 31. num. 12.* Qui relata opinione, de
8 qua D. Author hic de illa valdè dubitat, quā-
do Dominus habet hypothecata omnia bona
pro ſolutione Canonis, quia ex ſola negligen-
tia nemo perdit ius ſuum. Sed hanc opinionē
dicit habere locum, quando ſolum tacitè res
eſt obligata, ex *Pacific. de Saluian. interdicto c.
4. num. 131.*

Ad num. 10. Adde *D. Marcian. conſ. 60. nu. 12.
lib. 2.* vbi latè examinat hanc quæſtionem, &
dicit non ſufficere curſum temporis, ſed re-
quiri, vt creditor taceat, vt ſit debitori gra-
tior, quod non præſumitur, ſed probari debet,
Andreol. controu. 247. num. 5. 6. 7. & 10. Et *tex.*
non loqui, ait, de vſuris fauorabilibus, nempè
dotalibus, ſed in odioſis, ex *Roland. conſ. 65. vol.
4. Corneo conſ. 145. num. 17. vol. 2.*

Ad num. 11. Adde *Ger. Spin. conſ. 39. num. 13.
Andreol. controu. 213. num. 2. Cammarat. reſp. 41.
num. 49.* ex *Cyriac. controuerſ. forenſ. 103. nu. 28.
Noguerol. allegat. 40. à num. 58. ad 63.* Quidquid
in contrarium dixerit *Conſ. Staib. d. reſ. 176. n.
93.* quem impugnat *Mutc. var. qq. q. 27. num. 7.
21 & per totam.* Alij verò diſtinguunt. Aut fide-
iuſſor renunciauit beneficio *auth. præſente, C.
de fideiuſſ.* & tunc effecto non ſoluendo debi-
tore, non liberatur, aut non renunciauit dicto
beneficio, & tunc vt fideiuſſor ille liberetur eſt
neceſsè, vt creditor fuerit requiſitus à dicto
fideiuſſore ad exigendum tempore, quo debi-
tor erat ſoluendo, *Reg. de Marinis lib. 1. reſol.
cap. 133 num. 13.* ex *Gomeſ. var. reſol. tit. de fide-
iuſſor. num. 9.* ſequitur *Conſ. Rocc. lib. 2. reſponſ.
notabil. 50. num. 151.* poſt *Gregor. Lopez in l. 8.
gloſ. 4. tit. 18. par. 5.* & *Io: de Euia lib. 2. commerc.
terreſtr. cap. 12. num. 48.* de quibus mentionem
facit *Conſ. Petr. ſuper Rit. M. C. V. rit. 165. num.
19. lib. 1.* ſequitur *Dexart. decif. Sardin. 30.* qui
loquitur in inſolidum obligato.

Merlin. verò de pignor. lib. 5. tit. 1. q. 57. nu. 13.
dicta per Nos *num. 11.* non procedere in inſo-
lidum obligato, & *num. 17.* dicit, illa procede-
re duobus concurrentibus, quod fideiuſſor
denunciet creditori, & negligentia creditoris
ſit magna, ex *Gomeſ.* vbi *Laynez, Mant. Her-
ring. & alijs.*

Ad num. 12. Adde, quæ diximus *dec. 26. n. 5.*

Ad num. 13. Vbi habetur, quod hæres vſu-
fructuarius tenetur ſoluere onera hæredita-
13 ria, cùm fructus tale onus ferre facilè poſ-
ſunt. Obſerua multipliciter agitari hanc quæ-
ſtionem. Et primò, ſi loquimur de legatis, vel
debitis, etiam cenſualibus annuis ab illo ſunt
ſoluenda quoties vſuſructus non eſt omninò
inutilis, *Bart.* & cæteri *DD. in l. fin. ff. de vſufr.
legat. Cranett. conſ. 187. Peregr. de fideicomm. art.
4. num. 65.* alijque apud *D. Marcian. conſ. 5. n. 2.
Menoch. de præſumpt. præſumpt. 143. num. 18. &
conſ. 1009. num. 9. & ſeqq. lib. 11. Craſſ. in §. le-
gatum, q. 36. num. 2. Caſtill. de vſufr. cap. 58. n. 11.
& ſeqq. Coſta de portione rata, q. 145. n. 13. Theſ.*

lib. 2.

Digitized by Google

lib.2. qq.for.q.32.num.5. Parlador. quotid.differ. *differ.29. num.*15. Quod procedit etiam in debito ex cauſa alimentorum, cum illud quoque ſit annuum, *Surd.de aliment.tit.1. q.30.nu.* 3.*Conſ.Hodiern.ad Surd.deciſ.*193.*à num.*1. qui *num.*7. dicit, quod ſi talia annua legata non fuerint ſoluta per vſufructuarium, non poterit proprietarius moleſtari, ſed hæres dicti vſufructuarij, *Aym.conſ.*19.*nu.* 16. *Caſtr. conſ.*16. *num.*4.*lib.*2.*Natta conſ.*323. *num.*5. *Simon.de Petr.de interpret.vltim.volunt.lib.*5. *dub.vlt.nu.* 30.*fol.* 572. pro tempore tamen quo vſusfructus fuit penès vſufructuarium, & non aliter cum proprietarius teneatur.

Quæ concluſio fallit ſi ex coniecturis appareat hoc onus legatorum, & debitorum annuorum fuiſſe impoſitum hæredi proprietario, nàm tunc ad illa vſufructuarius omniũ bonorum, non teneretur, *Præſ de Franch.deciſ.* 483.*Caſtill.de vſufr.q.*58.

Secundò, ſi loquimur de oneribus realibus, quæ ratione fructuum imponuntur, vt eſt laudemium, releuium, & ſimilia, vel de expenſis neceſſarijs pro reficienda proprietate, & illa ad vſufructuarium etiam ſpectant, *l.hactenus, ff.de vſufr. Peregr.de fideicomm. art.*50.*num.*20. *Seraph.deciſ.*514.*num.*2. *Bertrand. conſ.*150.*lib.* 7. Si expenſæ non reſpiciant perpetuam vtilitatem, nàm alioquin datur ei repetitio contrà proprietarium, vt concludunt *DD. in d.l. hactenus, &* Canalc.*de vſufr. mulieri relicto, num.* 160.*& ſeqq. Alex. Trentacinq. conſ.* 29. *circa princip.lib.*1.*Parlador.d.differ.*29.*num.*17. *Ciarlin. contron.* 51.*num.*26. *&* 56. *Anſald. conſ.*55. *Caſtill.d.q.*58.

Aut verò loquimur de debitis, vel legatis vna vice tantum ſoluendis, & tunc tale onus ſpectat ad vtrumque, ad proprietarium ſcilicet, & ad vſufructuarium, vnde opus eſt vendi corpus hæreditarium, nàm per dictam venditionem priuatur proprietarius proprietate, & vſufructuarius vſufructu, ex *Crinell. deciſ. Dolan.*95.*ſub num.*12.*Couarr. var.lib.*2. *cap.*2. *num.*7. *Cauagnol. deciſ. conſult.* 27. *lib.*1. docet *Reg.*Capyc.*Latr.deciſ.*102.*num.*47.vbi *num.*35. dicit, æs alienum primò ſolui debere ex pecunijs teſtatoris ſi adſint in hæreditate. Secundò ex iuribus, actionibus, & nominibus debitorum ſi extant. Tertiò ex bonis mobilibus, & demum ex immobilibus minus infructuoſis, *Bellon.conſ.*3.*num.*2. *Mareſcott. var. reſol.lib.*1. *cap.*20. *num.* 32. Et vſufructuarius debet præſtare patientiam, vt iuxtà præmiſſum ordinẽ ad alienationem procedatur, *Mobed. dec.*123. *de ordinibus, & Barbat.de diuiſione fructuum, par.* 2.*cap.*1.

Sed vſufructuarius certæ rei, vel quotæ bonorum, non tenetur ad ſolutionem æris alieni, quia nec actiones actiuæ, nec paſſiuæ tranſeunt in eum, *Garz.de expenſis, cop.*11.*ſub num.* 61. Secus ſi eſſet quotæ hæreditatis, quia tunc ſoluet æs alienũ pro rata portionis, & actiones actiuè, & paſſiuè in eum tranſeunt, *Couarr.var.reſol.lib.*2. *cap.*2. *num.*1.*&* 4.*Menoch. de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.*143.*Graſſ.in* §.*legatum, q.*35.*num.*6.*Turzan.in ſuis commun opin.q.* 105.*Caualcan.in tract.de vſufr.mulier.relicto, nu.* 216. *Reg.* Capyc. *Latr. d.deciſ.*102.*num.*41.*Caſtill.de vſufr.q.*59.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Clericus, nec in actione reali, nec perſonali trahitur ad Iudicem laicum.*

2 *Clericus immiſſus in poſſeſſionem per* l.fin. C.de edict.D.Adr. *ſaluo iure cuiuslibet, coram quo Iudice conueniri debeat, & num.*9.

3 *Cautio præſtita coram Iudice, pendente termino ſuper cauſæ remiſſione, an proroget illius iuriſdictionem, & num.*10.

Clericus comparens coram Iudice laico pro petẽdo diſſequeſtro ſuper eius bonis facto per dictum Iudicem, an poſſit coram eodẽ reconueniri. Obſ.

4 *Iudex laicus de adiudicatione per eum facta* Cl*erico, nonniſi per viam reclamationis, aut nullitatis cognoſcit.*

5 *Iudex non eſt amplius competens, ſi is, cui fuit vendito res, vel adiudicata, nõ eſt ſibi ſubiectus.*

6 *Tertius poſt pignus iudicialitèr venditum auditur, ſed coram Iudice competente.*

7 *Et nonniſi cum plenaria cognitione, ac per iudicium ordinarium, num.ſeq.*

8 *Clericus actor. finito iudicio, pro eadem re non trabitur ad forum ſæculare.*

11 *Clerici, nec explicitus conſenſus prorogare poteſt iuriſdictionem Iudicis laici.*

12 *Clericus immiſſus in poſſeſſionem per Iudicem laicum cum clauſula, ſaluo iure cuiuslibet, alio comparente, coram quo conueniendus.* Obſ.

13 *Clericus ſi obtinuerit coram Iudice laico in poſſeſſorio, & Iudex ille reſeruauerit petitorium, petitorium illud coram quo Iudice eſt terminandum.* Obſ.

14 *Clericus ſi immittatur in poſſeſſionem, ex qua nõ efficitur verus poſſeſſor, veluti ventris nomine, cauſa damni infecti, &c. alio comparente corom quo conueniatur.* Obſ.

15 *Clericus, cui fuit liberata pecunia cum cautione de reſtituendo, cui, quibus, &c. cõparentibus alijs, coram quo conueniatur pro dicta pecunia.* Obſ.

16 *Clericus hæres laici, cui fuit liberata pecunia cum cautione de reſtituendo, &c. ſi comparent alij creditores pro anocotione dictæ pecuniæ, coram quo eſt conueniendus.* Obſ.

17 *Clericus litigans coram Iudice laico, an poſſit coram illo Iudice conueniri pro mercede Aduocati.* Obſ.

18 *Clericus conueniens laicum coram Iudice laico, ſi ille laicus abſoluatur, an poſſit condemnari ad expenſas.* Obſ.

19 Cle-

19 *Clericus, an poſſit conueniri coram Iudice laico pro tertijs maturatis in Clericatu, ſi dum erat laicus fuerat condemnatus ad ſolutionem tertiarum in futurum.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Clericus immiſſus in poſſeſſionem rei per Iudicem laicum, ſi ſuperueniat tertius oppoſitor, & contradictor prætendens ius ſuper eadem re, an conueniri poſſit coram eodem Iudice laico, à cuius manu habuit poſſeſſionem, vel remittendus ſit ad ſuum Iudicem competentem Eccleſiaſticum?

Et alia plura ad materiam.

DECISIO XLIV.

NOtiſſimæ ſunt regulæ Iuris Canonici, & ciuilis, quod Clericus non poteſt conueniri coram Iudice laico, tam in actione perſo-
1 nali, quàm reali, ſeu hypothecaria, vt in *cap. ſi diligenti, & cap. ſignificaſti extr. de foro compet. c. ſi quis contra Clericum eod. tit.* & de iure ciuili in *Auth. ſtatuimus, vt nullus, C. de Epiſcop. & Cler. Andr.* latè *in cap. 1. num. 7. qual. vaſſall. iur. deb. fidelit.* latiſsimè *Carol. de Graſſ. de effect. Cler. eff. 1. per tot. Belleti diſq. cler. in rubr. de fauor. Cler. perſonali, §. 1. & 2. vſque ad 6.*

Dubitatum tamen fuit quandoque, an ab his regulis excipiendus ſit ille caſus, quando Clericus a manu Iudicis ſæcularis recipit aliquam rem, & poſtea ſuper eadem re cõueniatur ab alio coram eodem Iudice laico.

Et dicebatur, quod ſic, authoritate *Peregr. de fideicomm. art. 48. num. 62* vbi ponit quæſtio-
2 nem de Clerico immiſſo in poſſeſſionem bonorum à laico, virtute *l. fin. C. de edict. D. Adr.* cum clauſula, *ſaluo iure cuiuslibet*, & ibi concludit, quòd ſi poſtea conueniatur ab alio ſuper eiſdem bonis, teneatur reſpondere coram eodem Iudice laico, fundans ſe præcisè in illa clauſula, *ſaluo iure cuiuslibet*, quaſi quòd illa operetur, vt ſemper Clericus reſpectu illorum bonorum ſit alligatus, & teneatur ſtare iuri coram Iudice laico, & hanc doctrinam *Peregr.* ſimpliciter ſequitur *Carol. de Graſſ. d. effect. num. 947.*

Quorum opinio fulciri poteſt ex traditis per *Io: Bapt. Ferret. conſ. 27. nn. 3. & 10. & conſ. 30. num. 2.*

Ex quibus dùm D. Matthæus Rocchus Sacerdos Conſentinus vti creditor Fabij Cornioli obtinuiſſet adiudicationem, mediante appretio cuiuſdam domus ſitæ in hac Ciuitate à manu S.C. in anno 1623. eoque pacificè poſſidente, ſuperueniſſent alij creditores habentes cauſam a primis Dominis eiuſdem domus, & petentes aſſiſtentiam ſuper domo prædicta conueniſſent dictum D. Matthæum in eodem Sacro Conſilio, & penès acta cauſæ, in qua ipſe obtinuerat adiudicationem, licet petijſſet remiſſionem ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum, tamen ei fuit denegata per decretum domi interpoſitum per Dominum Conſiliarium Octauium de Piccoleiſis, & poſtea confirmatum per Sacr. Conſil. die 14. Octob. 1623.

Et interpoſita reclamatione per D. Matthæum inſtabant creditores, decretum S.C. eſſe confirmandum nedum ex prædictis, ſed etiam, quia poſt dictum decretum ipſemet D.
3 Matthæus ſubens, & volens præſtitit cautionẽ penes acta eius litis de ſoluendo quicquid fuiſſet iudicatum per S. C. ad finem tollendi ſequeſtrum factum de ordine Sacr. Conſil. ſuper penſionibus eiuſdem domus ad inſtantiã dictorum creditorum, & ſic ſubmiſit ſe iuriſdictioni S.C. nec poterat modò ab ea reſilire.

Verum re diligentiſſimè examinata, & articulo diſcuſſo ſub die 3. Nouembr. 1626. Aula plena, referente Domino D. Franciſco Salgado Regio Conſiliario Hyſpano acutiſſimi ingenij luce conſulto, iudicauimus contrariũ, quòd ſcilicet remitteretur cauſa ad Iudicem Eccleſiaſticum loci rei ſitæ, ſuſpenſo illo primo decreto.

Motum fuit S.C. quia D. Matthæus poſt ſibi adiudicatam domum remanſit liber poſſeſſor illius, nec vllam controuerſiam paſſus fuit aduerſus adiudicationem factam, quæ poſſet infringere decretum adiudicationis, aut per viam reclamationis, aut per viam nullitatis, quæ duo remedia ſolùm reddunt Iudicem laicum competentem, etiam reſpectu Clerici ad cognoſcendum de iuſtitia, & validitate decreti à ſeipſo interpoſiti, ſed creditores, qui ſuperuenerunt, illum conueniebant tãquam ſimplicem poſſeſſorem ex iuribus anterioribus, quæ prætendebant habere ſuper ipſa domo, & ſic intrat doctrina *Paul. de Caſtr. in l. à Diuo Pio, §. ſi poſt addictum ff. de re iud.* vbi ait: *Quod ſi coram exequutore aliquis compareat prætendens ius ſuper re per eum vendita. non debet ipſe ſummatim cognoſcere, ſed debet dicere, ego ſum functus officio meo, vadas coram Iudice*, deindè ſubdit: *Si ille Iudex eſt competens, da libellum coram Iudice competenti, & in ordinario iudicio il-*
5 *le Iudex, qui pignus addixit, vel rem vendendam mandauit, non eſt Iudex competens, ſi fortè ille cui fuit facta addictio non eſt ſibi ſubiectus.* Hæc ſunt verba *Pauli*, & cum *Paulo* concordat *Imol. ibidem poſt num. 18. verſ. In eadem Gloſ.* dùm ait, quod licet ceſſet ſummaria cognitio, ſi pignus
6 eſt venditum, vel datum inſolutum, tamen nõ ceſſabit via ordinaria, quominùs audiatur tertius, tàm de proprietate, quàm de poſſeſſione coram alio Iudice competẽte, vel etiam coram eodem ſi ſit ordinarius illius cauſæ, idem voluit *Zaſ. in eodem §. ſi poſt addictum poſt*

num.3.verſ. Hoc tamen verum eſt, dùm in caſu illius *tex.* ait, quòd ſi poſt venditum pignus
7 apparrat terrius contradictor, tunc eſt neceſſaria plenaria cognitio, & actio per iudicium ordinarium, quod poteſt ſemper mouere cõtradictor contrà emptorem, ſiuè ſub eodem Iudice, ſi fortè ſit ordinarius, ſiuè ſub alio ordinario. Ex quibus conſtat, quòd Iudex, de cuius mandato fuit vendita res, vel adiudicata pro ſatisfaciẽdo creditori, ſi is, qui emit rem, vel obtinuit adiudicationem, non eſt ſibi ſubditus, non erit Iudex competens reſpectu aliorum, qui prætendunt babere ius ſuper eadem re, & hic eſt propriè caſus, de quo agitur, nàm Iudex laicus, qui adiudicauit domum Sacerdoti, non eſt Iudex comperens illius circa nouam litem motam per alios creditores poſt adiudicationem factam, ex traditis in principio huius Deciſionis.

Ex alio reddebatur incõcuſſum motiuum pro D.Matthæo, quia inſtantia cauſæ ipſius circa aſſiſtentiam ſuper domo iàm finem litis habuerat per ſententiam aſſiſtrutiæ obtẽtam cum adiudicatione in forma, & per illius exequutionem mediante adiudicatione iàm facta abſque aliquo impedimento reclamationis, aut nullitatis, & ſic domus prædicta
8 exierat prorsùs, & omninò libera à manu Iudicis laici, quo caſu, ſi aliqua controuerſia oriatur ſuper eadem domo, etiam dependens ab eadem cauſa, tunc ſuper illa alia controuerſia Iudex Eccleſiaſticus, non laicus adeundus erat, ex traditis per *Carol.de Graſſ.d.effect.* 1. *num.*784. vbi multos citat poſt *Præſ. de Franch.deciſ.*193.*nu.*9. *&* *deciſ.*376. qui loquitur etiam ſi agatur per viam reconuentionis.

Et ex traditis per *Zuccard.in l. fin. nu.*397. *C.de edict.D.Adr.toll.* *&* *Menoch.de adipiſ. poſſ. remed.*4.*nu.*476. qui concludunt, quod ſi Cle-
9 ricus eſt immiſſus in poſſeſſionem ex illo edicto per Iudicem laicum, ſi poſt adeptam poſſeſſionem comparet laicus contradictor, coram Iudice Eccleſiaſtico conueniendus eſt Clericus, & non coram Iudice laico, à cuius manu habuit poſſeſſionem.

Nec de authoritate *Peregr. Ferrett.* *&* *Carol. de Graſſ.* fuit habita ratio, tùm quia ex prædictis manifeſtè conuincitur; tùm quia illos expreſsè reprobat *Gratian. diſcept. forenſ.* c.238. *num.*94. *&* *Marta de iuriſd.par.*4. *caſ.*159.

Quemadmodum nec erat conſtituenda vis
10 in cautione præſtita per eundem D.Matthęũ in S. C pro obtinendo diſſequeſtro pẽſionum dictæ domus, quia ex illa cautione, dùm adhùc diſputabatur de Iudice prr reclamationem à primo decreto interpoſitam, & de ipſius reclamationis admiſſi, nec nullus reſultat conſenſus ipſius D. Matthæi in Iudicem laicum, tanquam pręſtita ad redimendam indebitam vexationem ex ſequeſtro facto poſt terminum, quo pendente fieri non poterat, etiam ſi reſultarct explicitus conſenſus, ille nihil operari potuit ad prorogandam iuriſ-
11 dictionem Iudicis laici, *cap.cum non ab homine,* *&* *cap.at ſi Clerici in princ.extr. de iudic.cap.ſi diligenti,* vbi *gloſ.pen.* *&* *cap.ſignificaſti,* vbi *gloſ. fin.extr.de for comp.Gramm.deciſ.*29.*num.*5.*Couarr.pract.quæſt.cap.*33. *num.*2. *Foller. in pract. crimin.in verb. Audiantur excuſatores, nu.* 38. & reliqui paſſim relati à *Bellect. diſq.Cler.tit.de fauor.Cler. perſon.* §.2. *num.* 15. Actuarius eſt Scacciauentus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XLIV.

CLericus ſi immittatur in poſſeſſionem rei per Iudicem laicum, ſi ſuperueniat tertius oppoſitor, & contradictor, prætendens ius ſuper eadem re, non poteſt conueniri coram eodem Iudice laico, à cuius manu habuit poſſeſſionem, ſed remittendus eſt ad Iudicem Eccleſiaſticum, vt deciſum refert per S.C. in plena Aula D.Author hic, quàm deciſionem laudat *Moccia in Sylua caſuum forenſ.* c.67.*in fin. Caracciol. Sicul. de fori priuil. remiſſ.* q.18.*num.*38.*in fin. Noguerol.alleg.*19.à n.136. vbi in hac materia diſtinguit. Aut iudicium fuit finitum per Iudicem ſecularem in perſonam Clerici, & tunc tertius comparens, debet audiri coram Iudice Eccleſiaſtico competenti Clerico, ex *Vin.deciſ.*526.*Guzman.de euict.qu.*7.*num.*62. *Conſ.Carlenal. de iudic.tit.*1. *diſp.*2.*num.*691. *Salgad. de retent. Bullar.*2.*par. cap.*18. *per tot.* Aut iudicium non fuit finitum per Iudicem ſecularem, quia poſuit clauſulam, ſine præiudicio tertij, aut cum fideiuſſione, &c. & tunc poteſt tertius comparere corã eodem Iudice ſeculari, ex ijſdem *DD.* & ſic ipſe deciſum refert per Supremum Senatum de anno 1638. Adde *Salgad.in labyr. credit. par.*1. *cap.*5.à *num.*42. vide *Squillant. de priuil. Cleric. cap.*7.*num.*81.

*Ad num.*2.*&* 9. Vbi habetur, quòd Clericus immiſſus in poſſeſſionem, vigore *l. fin. C. de edicto D. Adriani tollend.* Si ſuperueniat aliquis, & dicat nullum præambulum, debet remitti ad Iudicem Eccleſiaſticum. Adde *Reg.Sanfelic. deciſ.*210. *num.* 5. cuius meminit *Reg. Capyc.Latr.deciſ.*198. *num.* 10. Secùs ſi immittatur in poſſeſſionem cum clauſula reſeruatiua, nàm tunc non remittitur, *Fontanell.deciſ.*334. *num.* 8. vbi deciſum refert *Cenſal. ad Peregrin. de fideicommiſſ. art.*48. *obſeru.*19. *verſ. Sed quæſtionis eſt*, qui aduerſatur dictis per D. Authorem hic, & citat *Anſald.in tract.de iuriſdict.par.* 3.*tit.vnico,cap.*16.à *num.*28. *Noguerol.vbi ſup. nu.*134. *Larrea deciſ.*6. *Paz de tenut.par.*1.*q.*64.

*Ad num.*3. adde *Cochier. de iuriſd. tract. de*
3 *conſeruat.lib.*2. *q.*100. Obſerua tamen pulchrã quæſtionem, Clericus comparet coram Iudice laico pro petendo diſſequeſtro ſuper eius bo-

bonis facto per dictum Iudicem laicum, an
poſſit coram eodem reconueniri. Nequaquã,
vt ſubſtinet *Reg. de Marin. lib. 2. reſol. cap.* 179.

Ad num. 4. Vbi habetur, quòd Iudex laicus
de adiudicatione per eum facta Clerico, non
niſi per viam reclamationis, aut nullitatis co-
gnoſcere poteſt: Adde *Conſ. Carleual. in tract.
de iudicijs, tit. 1. diſp. 2. num.* 947. *ex Graſſ. de ef-
fect. Cleric. effect. 1. num.* 1247. qui rationem aſ-
ſert, quia appellationis remedium, & cætera
huiuſmodi reducunt cauſam ad ſtatum, vt eã
omnia facienda ſint, quæ poterant in prima
inſtantia, *Valaſc. conſult.* 91. *num.* 4. *Cornaz.
deciſ.* 51. *num.* 2. & cauſa appellationis eſt ea-
dem cum prima cauſa, *Surd. deciſ.* 14. *num.* 3.
Tuſc. b. lit. A concluſ. 395. *ex num.* 1. & penden-
tibus dictis remedijs lis non eſt finita, *Giurba
deciſ.* 49. *num.* 11. *D. Author in pragm.* 38. 5. *&
ſimiliter ex nu.* 5. *de offic. Procur. Cæſaris, & in
pragm.* 1. *num.* 30. *in fine de minor. Cenſal. ad Pe-
regrin. d. art.* 48. *obſeruat.* 19. *verſ. Tertiò ſuadet*,
vbi refert deciſum per S. C. *Caracc. d. tract. de
fori priuil. remiſſ. q.* 18. *ſub num.* 25. *verſ. Etenim
lit.* Quamuis contrarium dicat *Conſ. Pratus
diſcept. forenſ. lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 45. *&* 46. *ex d.
deciſ.* 210. *Reg. Sanfelicij.*

Ad num. 11. adde, quæ diximus *deciſ.* 20. *in
addit. ad num.* 1. *&* 15.

Obſerua ad hanc deciſionem *Conſ. Carle-
12 *ual. d. tract. de iudicijs, vbi ſup. nu.* 950. Vbi qua-
tuor caſus diſtinguit in hac materia.

Primus caſus eſt: cum Clericus immittitur
in poſſeſſionem per Iudicem laicum cum
clauſula: Saluo iure cuiuslibet, & tunc coram
quo conuenıendus ſit ſi aliquis alius compa-
ruerit, *num.* 952. qua in re quomodo deciſum
ſit, vide *Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 123. *num.* 8. *& de-
ciſ.* 198.

Secundus caſus eſt. Si actũ eſſet coram Iudice
laico ſuper poſſeſſorio; & Clericus obtinuiſ-
13 ſet, ſed Iudex reſeruaſſet petitorium, vel ali-
quid adiecıſſet in decreto, quominùs cauſa
videatur omninò finita, imò potiùs adhuc
pendens, iudicium petitorium, coram quo
Iudice eſt agitandum coram ſeculari Iudice
poſſeſſorij, vel Eccleſiaſtico competenti Cle-
rici? Et poſt relatas contrarias ſententias in
fauorem, & contra Clericum, tandem diſtin-
ctione illas conciliat. Aut actor ſimùl inten-
tauit petitorium, & poſſeſſorium, deindè pe-
titorio ſuſpenſo, poſſeſſorium fuerit proſe-
quutus, vel intentauerit poſſeſſorium, quod
ex natura habeat admixtam cauſam pro-
prietatis, & ſit veluti via ad petitorium pecu-
liari modo, itàut obtenta ſententia ſuper poſ-
ſeſſorio lis non cenſeatur finita, ſed deciſus
articulus momentaneæ poſſeſſionis, dum lis
deciditur, atque Iudex ferens ſententiam ſu-
per poſſeſſorio proſequitur ſuper petitorio,
vel illud expreſsè reſeruat. Et tunc Clericum
conueniendum coram eodem Iudice laico
poſſeſſionis, *num.* 598. vt eſt quaſi caſus *Fon-
tanellæ deciſ.* 334.

Aut actor intentat merum poſſeſſorium
ſimpliciter, quod cauſam proprietatis non
habet admixtam, neo inſinuatur tanquam via
ad petitorium, ſed imò quia faciliùs obtine-
tur in poſſeſſorio, & in eo leuiores probatio-
nes requiruntur. Et iſto caſu cum diuerſum
ſit iudicium poſſeſſorij, ac petitorij, & primũ
iudicium poſſeſſorij ſit finitum, tunc ceſſat ef-
fectus præuentionis, & Clericus eſt conueniẽ-
dus ſuper petitorio coram Iudice Eccleſia-
ſtico ſibi competente, *num.* 958.

Tertius caſus eſt cum Clericus immittitur
14 in poſſeſſionem, ex qua poſſeſſione non effi-
citur verus poſſeſſor, veluti ſi immitteretur
ventris nomine, cauſa damni infecti, rei ſer-
uandæ, vel pro exequutione rei iudicatæ, ſeù
mittitur in poſſeſſionem adiecta clauſula non
exiſtente legitimo contradictore, quo verò
exiſteret, vel cum clauſula: Veris expoſitis,
quæ tamen eſſent falſa, nàm tunc eſſet conue-
niendus coram eodem Iudice, *num.* 960. *ex
Marta de iuriſd.* 4. *par. caſ.* 159. *ex num.* 30.

Quartus caſus eſt, cum Iudex definiens poſ-
15 ſeſſorium; vel liberans pecuniam Clerico, il-
lam liberat ſine aliqua clauſula, ſed ſimplici-
ter definiuit cauſam; nàm tunc remittendus
eſt, cum conuenitur ab aliquo alio coram Iu-
dice ſuo competente, *nu.* 961. Sed ſi pecuniam
liberat Clerico creditori, Iudex ſecularis cum
cautione de reſtituendo, cui, quibus, & quan-
do, & tunc comparentibus creditoribus an-
terioribus, quid agendum? *Reg. de Marin. lib.
2. reſol. cap.* 207.

Obſerua ſecundò. Quòd liberata pecunia
16 alicui in iudicio in concurſu creditorum,
cum fideiuſſione de reſtituendo dictam pecu-
niam, cui, quibus, & quando ad omnem ordi-
nem Iudicis cauſæ, ſi creditor ipſe moriatur
relicto filio hærede Clerico, ſi comparuerit
creditor anterior, & petierit in dicto iudicio
auocationem dictæ pecuniæ, Clericus petens
remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticum an
audiatur? Sic, deciſum, confirmatumque in
reclamatione refert citatus *Reg. Capyc. Latro
deciſ.* 123. Secùs ſi dicta pecunia fuiſſet libera-
ta abſque cautione, *Reg. Sanfelic. deciſ.* 2. *n.* 17.

Obſerua tertiò. Quòd ſi Clericus litigaue-
17 rit coram Iudice laico cum aliquo laico reo,
ſi ab Aduocato fuerit conuentus coram Iu-
dice prædicto pro ſuo ſalario, poteſt petere ſe
remitti ad ſuum Iudicem Eccleſiaſticum cõ-
petentem, contra *De Leo* 177. *lib.* 2. qui con-
trarium deciſum refert, tenet *Reg. de Marin.
lib. 2. reſol. cap.* 52. *Zacchia de ſalario, q.* 91. *n.* 15.
& ſeqq. Caracc. Sicul. de for. priuil. remiſſ. q. 56.

Obſerua quartò. Quòd Clericus litigans
coram Iudice laico, petens condemnari lai-
18 cum, ſi laicus ille fuerit abſolutus, poterit Iu-
dex laicus condemnare Clericum ad expen-
Ff 2 ſas.

ſas, *Marenta ſingul.* 1038. *Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 173. *num.* 2. *Vin. deciſ.* 46. *num.* 6. *Natta conſ.* 27. *num.* 1. *Cochier. de iuriſd. in exempt. lib.* 2. *queſt.* 6. *ſub num.* 13. *Petr. ad Gramm. deciſ.* 29. *nu.* 6. *Conſil. Petra ſuper Rit. M. C. V.* 235. *num.* 25. vbi *Carauit. & rit.* 266. *nu.* 36. *Viſcont. concluſ. iur. verb. Clericus*, qui ex *Dec. conſ.* 241. *Gramm. voto* 18. *num.* 16. *Anna ſingul.* 131. *in fin.* & alijs docec dictaa expenſas taxari, atque liquidari debere coram Iudice Eccleſiaſtico.

Obſerua quintò. Quid dicendum ſi tertius laicus eſſet conuentus in ſuo foro ſeculari ad
19 ſoluendum aliquas tertias per ipſum debitas, & per ipſum fuiſſet oppoſitum de nullitate contractus, & tãdem diſcuſſo negotio, fuiſſet condemnatus ad ſoluendum dictas tertias, & in futurum correſpõdendum, ipſo demum effecto Sacerdote, an pro tertijs maturatis, & non ſolutis poſſit conueniri coram Iudice ſeculari, vel coram ſuo Iudice Eccleſiaſtico? Et conuentum fuiſſe quendam coram Iudice laico, deciſum refert per Sacrum Conſilium *Conſ. Carleual. vbi ſuprà, nu.* 962. quamuis ipſe contrarium eſſe de iure fundet *à num.* 963. *vſque ad fin. & Reg. de Marin. lib.* 2. *reſolut. iur. cap.* 75. *num.* 13. vide *Thor. in ſupplem. verb. Remiſſio, fol.* 531. *&* 533. *Scialoya de foro competent. cap.* 7. *num.* 121. *Blaſius Altimarus.*

SVMMARIVM.

1 *Magiſtri Actorum ob non idoneam fideiuſſionem ab ipſis ſtipulatam tenentur de proprio.*

Datur contra eos actio in factum rei perſecutoria, num. 5. *&* 10.

Eorum obligatio reſultat per ſimplex legis miniſterium, num. 9.

2 *Creditor hypothecarius præfertur habẽtibus perſonalem tantùm.*

3 *Bona feudatarij debitoris diſtinguuntur reſpectu creditorum, qui ſunt ſuper feudo ab alijs, qui non ſunt.*

Concluſio hæc latiſſimè explicatur. Obſ.

4 *Creditor filij familias ex cauſa caſtrenſi in bonis caſtrenſibus excludit creditores, qui contraxerunt ante militiam.*

6 *Officia Magiſtri Actorum obligari poſſunt abſque licentia.*

Concluſio hæc affertur impugnata. Obſ.

7 *Pretium peruentum à re, licet feudali ſemper eſt burgenſaticum.*

Concluſio hæc explicatur. Obſ.

8 *Pupillus in bonis Magiſtratus non habet priuilegium ſuprà alios creditores.*

11 *Creditores in perſonali actione in bonis debitoris admittuntur pro rata.*

Concluſio hæc quomodo procedat in creditore ex cauſa depoſiti, pro funeris impenſa, pro expenſa ad refectionem rei, in creditore magis indigente, & in alijs caſibus. Obſ.

ARGVMENTVM.

Pretium redactum ex officio Magiſtri Actorum venditi ad inſtantiam creditorum, quomodo ſit diſtribuendum inter eos, & an in eo competat prælatio creditoribus hypothecarijs, ſiuè aſſenſu, vel creditoribus habentibus obligatum Actorum Magiſtrum contemplatione officij, vtputà ex cauſa fideiuſſionum ab eo ſtipulatarum ſi poſteà reperti ſint principales, & fideiuſſores non ſoluendo.

Plura ad explicationem tex. in l. creditoris arbitrio, ff. de diſtract. pignor. *Pretium redactum ex re feudali, quando ſit burgenſaticum, vel feudale, & alia plura ad materiam.*

DECISIO XLV.

VEndito officio Magiſtri Actorum M. C. V. Io: Hieronymi Terracciani ad inſtantiam creditorum in liberatione pretij orta fuit magna contentio intèr creditores, quorum aliqui erant creditores in actione hypothecaria; alij verò in actione perſonali, ſed ex his aliqui erant creditores ex cauſa fideiuſſionum captarum, & ſtipulatarum per dictum
1 Magiſtrum Actorum, & repertis non ſoluendo principalibus, & fideiuſſoribus, ipſe Magiſter Actorum tenebatur de proprio, tam ex diſpoſitione iuris communis, *toto tit. ff. & C. de Magiſtr. conuenien.* quam ex diſpoſitione *pragm.* 15. 16. *&* 17. *de Actuar.* docet *Iul. Clar.* §. *fin. q.* 46. *num.* 12. *Ioſeph Ludou. deciſ. Lucenſ.* 33. *per tot.* reliqui verò erant creditores in actione perſonali ex cauſis particularibus, & indifferentibus. Siquidem creditores in actione hypothecaria dicebant, eos eſſe præferendos ratione hypothecæ dicti officii, tanquam comprehenſæ in obligatione generali omniũ bonorum dicti Ioann. Hieronymi, nec dubitari poteſt, quin in concurſu creditorum præferantur creditores habentes hypothecam il-
2 lis, qui habent ſolùm actionem perſonalem, iuxtà *tex. in l. eos, C. qui pot. in pign. hab.* Creditores verò in actione perſonali ex cauſa tamen fideiuſſionum captarum ratione officij Actorum Magiſtri contendunt, ſe eſſe præferendos etiam hypothecarijs, argum. *tex. in l. ſi certarum, §. Iulianus, ff. de mil. teſtam.* vbi defuncto milite relictis bonis caſtrenſibus, & paganicis, & concurrentibus creditoribus, qui cõtraxerunt cum eo, aliqui in caſtris, aliqui verò extra caſtra; in bonis caſtrenſibus præferuntur creditores caſtrenſes, in bonis verò paganicis creditores extra caſtra, per quem *tex.* cõ-
3 cludunt Feudiſtæ, relati per *Conſ. Anna conſ.* 4. *num.* 9.

num. 9. quòd creditoribus, qui contraxerunt
cum feudatario occaſione feudi, erit ſatisfa-
ciendum ſuper feudo, alij verò ſuper bonis
burgenſaticis.

Item adducebant *tex. in l.* 1. §. *ſi filiusfam. ff.*
4 *de ſepar.* per quem *tex.* notat ibi *Aug.* in ſpecie,
quòd creditores filij familias ex cauſa caſtrẽ-
ſi poſſunt petere ſeparationem bonorum ca-
ſtrenſium ad excludendos alios creditores,
qui contraxerunt cum filijs familias, antequã
militarent, à bonis quæſitis in caſtris, ſtante
præſumptione iuris, & de iure pro eis, quòd
cenſeantur contraxiſſe in cauſam peculij ca-
ſtrenſis, iuxtà *tex. in l. fin. C. ad Senatus Conſult.
Maced. & Gloſ. in l.* 2. *ff. eod.* & proindè eadem
ratione idem videbatur dicendum reſpectu
huius officij Magiſtri Actorum, quòd cenſe-
tur quaſi caſtrenſe penès filium familias, vt
creditores, qui cum eo contraxerunt contem-
platione officij, debeant præferri alijs hanc
contemplationem non habentibus.

Augebant motiuum, quia actio, quæ datur
5 contrà Actuarium, qui non exegit idoneam
cautionem dicitur actio in factum, & eſt rei
perſecutoria, ſecundum *Ioann. Criſpum de
Montibus in ſuo tract. de action.* num. 173. & pro-
indè inferebant, quod non ſit actio perſonalis
ſimplex, ſed priuilegiata ſuper ipſo officio, &
ex hoc detur eis prælatio.

His addebant, quòd nulla hypotheca po-
teſt eſſe in conſideratione ſuper hoc officio,
dùm carent omnes aſſenſu Regio, qui omni-
nò eſt neceſſarius, cum ſit de regalibus ad
Conſtitut. Scire volumus, quæ comprehendit
etiam officia, vt atteſtatur *Reg. de Ponte dec.* 28.
num. 24. *cum ſeqq.*.

Pro parte creditorum in actione hypothe-
caria, & aliorum in actione perſonali ex cau-
ſa indifferenti, non ratione officij nemo com-
paruit, quippè qui erat negotium pluribus
commune, & proindè à ſingulis neglectum,
ſed S.C. ſupplens ex officio partes abſentium
ex more, iuxtà *tex. in l. properandum*, §. *& ſiqui-
dem, verſ. Sin autem ex geſtis, C. de iudic.* reſpe-
ctu creditorum in actione hypothecaria di-
cebat, quòd non poterat difficultari, quin eſ-
ſent præferendi omnibus in actione perſonali
in pretio redacto ex huiuſmodi officio, ſiqui-
dem non poteſt negari, attento iure commu-
6 ni, quòd huiuſmodi officia poſſunt obligari
abſque licentia, iuxtà receptiſſimam opinio-
nem omnium *DD.* cuiuſcumque nationis, te-
ſte *Tell. Fernan. in l.* 26. *Taur. num.* 11. licet ipſe
contrarium putet de iure veriùs, & attento
iure municipali huius Regni recepta eſt com-
munis iſta diſtinctio, quod officia habentia
annexam iuriſdictionem regulariter vendi
non poſſunt, nec obligari abſque licentia, &
in hoc caſu procedat *Conſtitut. Scire volumus*,
ea verò, quæ non habent iuriſdictionem an-
nexam, ſed conſiſtunt in nudo miniſterio, &
exercitio certæ negotiationis, ſeù adminiſtra-
tionis ſunt ad libitum alienabilia abſque li-
centia, vt ſpecificè atteſtatur *Reg. de Ponte dec.*
26. *num.* 26. vbi *num.* 32. infert in ſpecie ad of-
ficium Scriptoriæ, & idem repetit *deciſ.* 37. *nu.*
13. *&* 17. *verſ. Officia Scriptoriæ*, & ante eum
apertiſſimis verbis hoc declarauit *Andr. in
cap.* 1. *quæ ſint regal. in verb. Poteſtas conſtituen-
dorum Magiſtratuum*, vbi poſt *nu.* 67. ait, quòd
modo dicitur officialis, qui habet iuriſdi-
ctionem, coram quo fiunt acta, & geſta, & an-
tè *num.* 67. ait, quòd officium conficiendi, di-
ctandi, & ſcribendi acta, non eſt officium, ſed
ponitur pro ſeruitio, & miniſterio, & in hoc
conſiſtit officium Actuarij; & ſecundùm hanc
diſtinctionem fuit iudicatum per Reg. Cam.
in officio Perceptoriæ Iulij de Sadiolis, quòd
fuit venditum non impetrato aſſenſu, & non
fuit admiſſa reuocatio, teſte *Conſ. Georg. de
feud. cap.* 54. *num.* 30. quàm Ego ità ſimpliciter
non admitto, vt alibi dicemus.

Sed quatenus hæc diſtinctio non haberet
difficultatem ex generalitate verborum *dictæ
Conſtitut. Scire volumus*, fuit conſideratum,
quod in ſtatu, in quo reperiebatur officium
prædictum, non erat opus ingredi hanc di-
ſputationem, quæ tunc tantùm poteſt contro-
uerti, quandò officium adhùc poſſidetur
per debitorem, & agitur, ſi poteſt, vel non po-
teſt vendi; At in caſu præſenti officium iàm
fuerat venditum cum aſſenſu Regiæ Curiæ, &
7 pretium tantùm reperiebatur extare, quod
pretium certum eſt, quòd eſt burgenſaticum,
& ſuper re burgenſatica procùl omni dubio
ſunt præferendi creditores hypothecarij om-
nibus alijs perſonalibus quantumuis priui-
legiatis, *d. l. eos, C. qui pot. in pign. hab.*

Quo verò ad creditores ratione officij, &
fideiuſſionum per dictum Terraccianum
captarum fuit dictum, quòd quæſtio erat ſo-
pita ex deciſione *Iuriſconſ. in l.* 1. §. *ſi Magiſtra-
tus ab initio, verſ. Priuilegium, ff. de Magiſtr. con-
8 uen.* vbi expreſſe ſtatuitur, quòd priuilegium
in bonis Magiſtratus pupillus non habet, ſed
cum cæteris creditoribus partem habiturus
eſt, qui *tex.* ſecundùm *Dec.* ibi non eſt alibi, &
ſecundùm *Bart.* ibidem eſt ſingularis, ergò
nullum priuilegium confert officij contem-
platio in his fideiuſſionibus captis ab Acto-
rum Magiſtris in beneficium creditorum.

Nec poteſt eſſe in conſideratione ſimile ad-
ductum ex *Conſ. Anna conſ.* 4. *num.* 9. de credi-
toribus, qui contraxerunt cum feudatario ra-
tione feudi, vt hi præferantur alijs creditori-
bus, nàm quicquid ſit de veritate huius dicti,
quàm ipſe latius ibi proſequitur, *Anna* loqui-
tur in obligatione reſultante ex miniſterio
hominis, nempè creditoris contrahentis cum
feudatario occaſione feudi, & ideò non mirũ
9 ſi taliter contrahendo cenſetur ſibi proſpice-
re ſuper eodem feudo; At hic ſumus in obli-

ga-

gatione reſultante in beneficium creditorum
abſque miniſterio hominis, cùm nullus con-
tractus intercedat inter creditorem, & Acto-
rum Magiſtrum ſtipulantem fideiuſſionem,
ſed illa obligatio reſultat per ſimplex legis
miniſterium introductum, ex dicto *tit. ff. & C.*
de Magiſtr. conuen.

Nec erat cōſtituenda vis, quòd actio com-
10 petens contra Magiſtratum, dicatur rei per-
ſequutoria, quia non per hoc afficit ipſam
rem, cum omnis actio, etiam in perſonam ex
quocumque contractu proueniens dicatur
rei perſequutoria: ex quo rei perſequēdæ cau-
ſa comparata eſt, *§. rei perſequendæ, inſtit. de act.*
ſed non propterea rem ipſam tangit.

Ex his ſatè diſcuſſis in plena Aula die 6.
Februarij 1627. Me referente fuit iudicatum,
in pretio peruento ex hoc officio eſſe præfe-
11 rendos creditores hypothecarios, reliquos
verò creditores in actione perſonali, etiam
contemplatione officij eſſe admittendos per
concurſum pro rata crediti vniuſcuiuſque
diſtribuenda per æs, & libram, iuxtà *tex. in l.*
quòd autem, §. idemque, verſ. Eleganter tractabi-
tur, ff. de donat. inter vir. & vxor. & in l. Procu-
ratoris, §. planè, ff. de tribut. action. quæ deciſio
fuit fundata in eo ſolo facto, quòd agebatur
de liberatione pecuniæ, quæ quantumuis eſ-
ſet peruenta ex pretio officij, erat burgenſati-
ca, & nullus ex creditoribus concurrentibus
habebat aſſenſum ſuper officio, & ſic nō opus
fuit diſputare de veritate articuli. An ſuper
obligatione huiuſmodi officij Magiſtri Acto-
rum eſſet neceſſarius aſſenſus, & eſſet compre-
henſum ſub diſpoſitione *Conſtit. Scire volumus?*
& iuxtà decretum fuit exequutum. Actuarius
S.C. eſt Scipio de Scacciauento.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. XLV.

PRetium redactum ex officio Magiſtri Acto-
rum, vendito ad inſtantiam creditorum
habentium actionem hypothecariam, &
aliorum creditorum habentium perſonalem
debet ſolui creditoribus habentibus hypo-
thecariam quamuis inter illos eſſent credito-
res habentes obligatum Actuarium contem-
platione officij, ſi poſteà ſint reperti principa-
les, & fideiuſſores non ſoluendo, vt deciſum
hic in plena Aula refert D. Author. Adde
Montan. de regal. tit. de regal. offic. num. 36.

Ad num. 2. adde *Reg. Salernit. deciſ. 60. Reg.*
Capyc. Latr. deciſ. 133. nu. 1. & conſult. 117. nu. 2.

Ad num. 3. Vbi habetur, quod concurrenti-
bus creditoribus cum aſſenſu ſuper feudali-
bus debitoris, & creditoribus ſine aſſenſu ſu-
per bonis burgenſaticis, creditor ſuper feu-
dalibus debet ſatisfieri ſuper feudalibus, cre-
5 ditor ſuper burgenſaticis, ſuper illis. Obſerua
de iuris rigore creditorem cum aſſenſu habē-
tem obligata bona feudalia & burgenſatica,
poſſe ſatisfieri ſuper quibus bonis ſibi pla-
cuerit, per tex. clarum in *l. creditoris arbitrio, ff.*
de diſtract. pignor. Bart. in l. moſchis, ff. de iure fiſci.
Roman. conſ. 128. Afflict. in Conſtitut. Si Dominus
vaſſallorum, num. 5. & 6. & deciſum refert *Reg.*
Reuert. deciſ. 459.

Verùm attenta æquitate, Iudex poteſt arbi-
trium creditoris refrenare, & iubere, vt om-
nes creditores ſatisfiant ſuper bonis burgen-
ſaticis ſi illa omnibus ſufficiant, ſic etiam
priùs exequutionem eſſe faciendam ſuper
bonis feudalibus non titularis, poſteà verò
ſuper titularis ad inſtantiam creditorum illa
hypothecata habentia; *Minad. in Conſtit. In a-*
liquibus in verb. Comitum, & Baronum, nu. 42.
& 43. & deciſ. 13. vbi *Add. Anna alleg. 141. nu.*
4. & 6. Anna fil. conſ. 63. & 76. Reg. de Ponte in
tract. de poteſt. Proreg. in tit. de aſſenſib. Reg. ſuper
dotib. in princ. num. 38. Reg. Tap. in Conſt. Contu-
macem, num. 3. & 4. lib. 3. fol. 71. Auell. Amat. cō-
ſil. 95. num. 10. Marta de iuriſd. par. 2. cap. 32. nu.
25. & ſeqq. vbi ex *Ludouic. Valaſc. in l. 49. Tauri,*
gl. 9. addit idem eſſe, quando tractatur de exe-
quendo ſuper bonis maioratus, vt priùs ſuper
liberis ſit facienda exequutio, *Reg. de Marin.*
in obſeru. ad d. deciſ. 459. Borrell. conſ. 55. Conſil.
Prat. diſcept. forenſ. cap. 31. nu. 56. & ſeqq. lib. 3.

Quod maximè procedit in concurſu cre-
ditorum, vt in caſu ſuprà poſito, alijs nempè
cum aſſenſu ſuper feudalibus, alijs ſine aſſenſu
ſuper burgenſaticis, nàm Iudex poteſt iubere,
vt creditores cum aſſenſu ſatisfiant ſuper feu-
dalibus, creditores verò ſine aſſenſu ſuper
burgenſaticis, adhoc nè agentes illi cum aſ-
ſenſu ſuper burgenſaticis excluderent illos ſi-
ne aſſenſu, qui venditis bonis burgenſaticis
ad inſtantiam dictorum creditorum anterio-
rum, nullum haberent recurſum ſuper alijs
bonis debitoris, vt fundat *Reg. de Marinis lib.*
2. reſol. iur. cap. 16. à num. 14. ad quam conclu-
ſionem firmandam allegat *DD.* ſuprà citatos,
& *Addentes ad Capyc. deciſ. 33. num. 3. Taſſon.*
alleg. 27. num. 42. verſ. Quintò, inſerta in eius
opere de anteſato, *Amat. cit. conſ. 95.* vbi deci-
ſum refert.

Ad num. 6. adde, quæ dicimus *deciſ. 72.* Ob-
ſerua tamen contrarium ſenſiſſe *Amichangel. de*
6 *regal. offic. cap. 6.* præcipuè *nu. 11. & Montan. de*
regal. tit. de regal. offic. num. 1. 2. & 65. ex pragm.
2. de officiis ad Reg. Maieſt. collat. ſpect. vbi di-
ſponitur officia Actuariatus S.C. & R.C. non
poſſe alienari abſque aſſenſu.

Ad num. 7. Vbi habetur, quod pretium per-
uentum ex re feudali eſt burgenſaticum. Ad-
de *Fab. Anna conſ. 123. num. 3. Præſ. de Franch.*
deciſ. 64. num. 3. Anna ſing. 204. Molin. de Hiſp.
primog. lib. 4. cap. 4. num. 26. Præſ. Merlin. contro-
uerſ. 90. num. 34. lib. 2. D. Marcian. diſp. 74. nu. 8.
Reg. Capyc. Latr. deciſ. 43. num. 2. & dec. 70. num.
22. & conſult. 84. num. 1. & conſult. 56. num. 1.

Vbi

Digitized by Google

Vbi obſerua, quòd ſi Iudice mandante vẽderetur feudum, & in pretio concurrerent
7 creditores feudatarij, illa pecunia liberatur creditoribus cum aſſenſu quamquam poſterioribus, excluſis anterioribus ſine aſſenſu. Ratio eſt. Ad euitandum circuitum. Nam hypotheca creditorum cum conſenſu ſuper feudo, non extinguitur, niſi facta ſolutione, & ideò poſſent agere hypothecaria contra emptorem, & poſſeſſorem feudi moleſtare, qui breui manu ageret pro recuperatione pretij, proptereà quando creditores cum aſſenſu vrgent pro venditione feudi, pretium liberatur creditoribus habentibus aſſenſum ad finem, vt emptores abſque hoc onere hypothecæ feuda poſſideant, *Præſ. de Franch. dict. deciſ. 64. num. 16. Georg. alleg. 18. Anna d. ſing. 204. & alleg. 141. num. 12.* vbi *filius in addit. Camill. de Curt. in diuerſ. feud. par. 1. in cap. incip.* In hoc igitur *num. 9. & 10. Ricc. collect.* 888. *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 43. num. 3. & conſult. 84. num. 2.* Et in *d. conſult.* 56. bis deciſum refert, quòd vbi creditores illi cum aſſenſu poſteriores haberent alios creditores aliquos cum aſſenſu, & aliquos ſine aſſenſu pecunia illa debet liberari creditoribus cum aſſenſu.

Ad num. 11. Vbi habetur, quod creditores in actione perſonali in bonis debitoris concurrunt pro rata eorum crediti. Adde *Vueſembec. in comm. ff. de priuil. credit. num. 9. Benth. de iure prælat. par. 1. cap. 79. Stracc. de decoct. par. vlt. num. 10. Simon. Piſt. conſ 7. vol. 2. Rodriq. de concurſ. credit. p. 2. art. 3. & p. 2. in princ. num. 9. Gait. de credit. in appendic. ad cap. 4. num. 127. Papon. arreſt. 28. lib. 18. Crinell. deciſ. Dolan. 27.*

Vbi obſerua hanc concluſionem fallere in pluribus caſibus.

Primo, in depoſitante, qui in re ſua depoſi-
11 tata extante præfertur alijs creditoribus depoſitarij, *Stracc. de decoct. p. vlt. à num. 1. Conſ. Rocc. de decoct. mercator. not. 13. num. 44. Reg. Salernit. d. deciſ. 60. num. 3. Rodriq. de concurſu credit. par. 2. art. 2. num. 2.* imo præfertur omnibus alijs creditoribus, etiam hypothecarijs, *Gait. loc. ſup. citato.*

Secundò, in creditore pro funeris impenſa, qui præfertur etiam creditoribus habentibus hypothecam expreſſam, *Conſ. Hodier. ad Surd. deciſ. 112. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 47.* vbi *Gizz. Reg. de Marin. ad Reuert. deciſ. 486. Conſ. Staib. reſol. 84.*

Tertiò, in creditore impendente ad reſtaurationem rei, ad *tex. in l. quod quis, ff. de priuil. cred. Gait. de credit. vbi ſup.* Vel in creditore pro ſalario, qui præfertur etiam creditoribus habentibus expreſſam, prout deciſum refert *Reg. Capyc. Latr. conſult. 117. Reg. Sanfel. deciſ. 113. lib. 1. Zacchia d. q. 99. num. 28.*

Quartò, in creditore magis indigente, *P. Molfeſ. conſ. 13. num. 10. Zacchia de ſalar. q. 99.*

Alios caſus ponunt *Gait. & Rodriq. vbi ſup.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Quarta bonorum per* Auth. de exhibend. reis, *cuicumque ex coniugibus debetur, ſi ſuperſtes inopia laboret, & num. 4.*

An vir excludatur ab huiuſmodi quarta per diſpoſitionem Auth. vt liceat matri, & auiæ, *nu. 2. 7. & 10.*

Variæ verſiones huius Auth. *obſeruantur, nu. 8.*

3 *Vxor indotata, & à viro diutè repudiata conſequitur quartam in bonis illius.*

5 *Quarta debita vxori, quando lucretur quoad proprietatem, quando quoad vſumfructum.*

6 *Diuortij pœna æqualis ſtatuitur, tàm ob viri, quàm vxoris culpam.*

9 *Coniugis vocabulum, an in terminis* Auth. præterea, C. vnde vir, & vxor, *comprehendat etiam virum.*

11 Auth. prætereà, C. vndè vir, & vxor, *an ſub eius diſpoſitione comprehendat virum inopem, & num. 18.*

12 *Alimenta ex dote debentur viro ob diuortium vxoris.*

13 *Alimenta regulantur arbitrio Iudicis ſecundùm qualitatem perſonarum.*

14 *Inopia quænam probanda in terminis* Authent. præterea, C. vndè vir, & vxor, *& num. 16.*

Et quid ſi perſona, cuius inopia eſt probanda, ſit aliquo titulo inſignita, num. 17.

15 *Dos, & donatio propter nuptias excludunt vtroſque coniuges à ſucceſſione quarta, & quare?*

19 *Quarta, vt debeantur, quæ requirantur, & num. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. & 27.*

28 *DD. tractantes materiam huius quartæ.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Diſpoſitio Auth. prætereà, C. vndè vir, & vxor, *an habeat locum in beneficium viri ſuperſtitis, quemadmodum in beneficium vxoris, & qualis paupertas requiratur in coniuge ſuperſtite, vt poſſit conſequi quartam in bonis coniugis præmortui.*

Et alia plura ad materiam.

DECISIO XLVI.

MOrtua D. Eluira Montenigro de Heredia, quæ nupſerat D. Aloyſio de Leyua Comiti Modoetiæ cum dote ducatorum 50. m. abſque filijs, ſuperſtite dicto Comite eius viro, idem Comes plura capita propoſuit contra D. Eluiram Montenigro hæredem prædictæ eius vxoris, & inter cætera petijt eandem ſibi condemnari ad tradendum quartam partem hæreditatis vxoris præmortuæ, ſtante paupertate ipſius D. Aloyſij viri ſuperſtitis, ex diſpoſitione *Authent. prætereà, C. vndè vir, & vxor.* Qui quidem articulus vi-

Digitized by Google

viſus fuit nouus in Tribunalibus, tanquam
non propoſitus hucuſque in forma iudicij ad
inſtantiam viri, licet ad inſtantiam vxoris
mortuo viro nonnullæ afferantur deciſiones.
Propterea in eius deciſione facienda iunctis
Conſiliarijs duarum Aularum fuerunt reaſ-
ſumptæ duæ principales concluſiones.

Prima ſcilicet, an diſpoſitio *Auth. prætereà, C. vndè vir, & vxor*, babeat locum, non ſolùm
in vxore inope ſuperſtite poſt mortem viri
diuitis, ſed etiam in viro inope ſuperſtite poſt
mortem vxoris diuitis.

Secunda verò, an admiſſa opinione affir-
matiua pro viro, in præſenti cauſa concurrat
talis inopia in viro, qualis eſt requiſita à iure
in terminis *d. Auth. prætereà*.

Quoad primam cõcluſionem non fuit du-
bitatum communem eſſe pro viro fundatam
1 in *Auth. de exhibend. reis, §. fin.* vbi expreſsè di-
ſponitur, quòd moriente viro ſuperſtite vxo-
re nihil habente, & in nouiſſima inopia viuẽ-
te, vxor ſuccedat in quarta bonorum; & ſic è
contra moriente vxore ſuperſtite viro, vt ſũe
aperta verba *tex.* ibi: *Similitèr quidem in viris,
ſimiliter in mulieribus*, & iterùm in *verſ. Hæc
itàque*, ibi: *Inops, aut vir, aut mulier inueniatur*, &
paulò inferiùs, ibi: *Et moriens quidem, aut vir,
aut mulier locuples ſit*.

Dubium tamen oriebatur ex *tex. in §. quia
2 verò legem lo 2. in Auth. vt liceat matri, & auiæ*,
per quem videtur correctus *tex. in d. Auth. de
exhib. reis*, dùm in finalibus verbis expreſsè di-
ſponitur, in talibus caſibus quartam, ſecundũ
priorem legem ex ſubſtantia mulieris virum
accipere modis omnibus prohibetur.

Et licet *Accurſius* ad euitandum hanc iu-
cium correctionem in *verb. In talibus, in d. §.
quia verò legem*, intelligat, vt correctio non
procedat reſpectu caſus inopiæ, ſed reſpectu
caſus culpæ vxoris in expellendo virum con-
ſtante matrimonio; Tamen hic *Accurſ.* intel-
lectus non videtur vndique tutus. Nàm di-
ſcurrendo per omnia iura ſtatuta à *Iuſtiniano*
in hac materia; fuit animaduerſum, quód

Iuſtinian. in l. fin. C. de repud. diſpoſuit, vt vir
repudians vxorem indotatam, ſinè cauſa pu-
3 niatur in quarta ſuorum bonorum applican-
da vxori, quæ tamen non excedat centum
libras auri. Idem è contra, ſi vxor repudiet
virum ſine cauſa, vt vxor puniatur in quarta
bonorum applicanda viro; & hic eſt primus
caſus, in quo verſatur culpa alterutrius. Hãc
eandem diſpoſitionem confirmauit, idem *Iu-
ſtinian. in Auth. de nupt. §. ſic itàque, & §. & ſi
mulier*.

In *Auth. verò de exhib. reis, §. fin.* ponit ipſe-
4 met *Iuſtinian.* alium caſum, in quo vxor ſuc-
cedat viro in quarta bonorum, & vir vxori
ſimilitèr in quarta bonorum vxoris, etiam
nulla data culpa vtriuſq; Nempè, ſi contracto
matrimonio abſque vlla dote, & donatione
propter nuptias vir decedat cum filijs, vel ſi-
ne filijs ſuperſtite vxore nihil habente, & in
nouiſſima inopia viuente: & ſic è contra, ſi
decedat mulier ſuperſtite viro inope.

Poſt hæc idem *Iuſtinian. in d. Auth. Vt liceat
matri, & auiæ, §. quia verò legem lo 2.* coniungẽ-
do vtrunique caſum, culpæ ſcilicèt & inopię,
& memorando diſpoſitionem vtriuſq; *Auth.*
ſtatuit, vt reſpectu vxoris extantibus filijs lu-
cretur quartam quoad vſumfructum tantùm,
filijs verò non extantibus lucretur quartam
etiam in proprietate.

Sed reſpectu viri ſubdit hæc formalia ver-
ba, videlicet: *Virum enim in talibus caſibus quar-
tam, ſecundùm priorem noſtram legem ex ſubſtan-
tia mulieris accipere modis omnibus prohibemus.*
Quæ verba ſecundùm literam excludunt vi-
rum omninò à quarta in vtroque caſu, culpæ
ſcilicet, & inopiæ, quod nec ipſe *Accurſ.* potuit
negare in *d. Gloſ. in talibus*, dùm ait, quòd pro
illis, qui tenent per *d. §.* corrigi vtramque le-
gem reſpectu viri, eſt litera prædicta, quæ di-
cit, *in talibus caſibus*.

Benè verum eſt, quòd idem *Iuſtinianus in
6 Auth. vt fratrum filij, §. fin.* corrigit *§. quia verò
legem lo 2.* quoad mutationem pœnæ amiſ-
ſionis quartæ, non tamen in omnibus caſibus,
ſed ſolùm in caſu diuortij ſine cauſa, in quo
voluit, nullam eſſe differentiam quantum ad
pœnam illam prouenientem ex culpa inter
virum, & vxorem, ſed ſimiles pœnas eſſe in vi-
ro, & in muliere; ergò in alio caſu, in quo pri-
uatur vir à lucro quartæ ex cauſa inopiæ, ille
tex. in §. quia verò legem lo 2. remanſit incor-
rectus.

Reuertendo modò ad *Accurſ.* qui dùm
vult, per *d. §. quia verò legem lo 2.* non corrigi
7 vtramque legem, quæ concedit nedùm vxori,
ſed etiam viro quartam in bonis vxoris, tàm
in caſu culpæ ex diuortio ſine cauſa, iuxta *le-
gem in Auth. de nupt. §. ſic itàque, & §. & ſi mu-
lier*, quàm in caſu inopiæ viri vxore mortua,
iuxtà *legem in Auth. de exhib. reis*, ſed corrigi
ſolum *legem in Auth. de nupt.* quæ loquitur in
caſu culpæ procedentis ex diuortio ſine cau-
ſa, hunc ſuum intellectum fundat ex verbis
eiuſdem *verſ. Virum enim*, ponderando illam
clauſulam, ſcilicet, *Secundùm priorem noſtram
legem*, quaſi quòd referẽdo ſe ad legem prio-
rem in numero ſingulari de vna tantum lege
ſit facta correctio, & dùm exprimit priorem,
quæ eſt illa *in dicta Auth. de nupt.* non poſſit
comprehendere poſteriorem, quæ eſt illa in
d. Auth. de exhib. reis, quæ ſine dubio eſt po-
ſterior.

Verùm enimuerò hic *Accurſ.* intellectus
multas patitur difficultates, non prorsùs cõ-
temnendas, & à tenentibus communem opi-
nionem non deguſtatas, nedùm non digeſtas.

Prima, quia ipſemet *Accurſ. in d. § fin. Auth.
de exhib. reis, in verb. Similiter autem*, expreſsè
affir-

Digitized by Google

affirmauit, quòd ille *tex.* per quem fuit intro-
ducta lucrifactio quartæ in bonis prædefun-
cti coniugis in caſu inopię ſuperſtitis, ſit cor-
rectus reſpectu viri per *d. §. quia verò legẽ lo 2.*

Ergò *Accurſ.* ibi expreſsè tenuit, quòd *tex.*
in d. §. quia verò legem lo 2. corrigat nedùm
priorem *legem in Auth. de nupt.* quæ loquitur
in caſu culpæ ex diuortio, ſed etiam poſterio-
rem in *d. Auth. de exhib. reis,* quæ loquitur in
caſu inopiæ.

Secunda, quia idem *Accurſ.* in ipſomet §.
quia verò legem lo 2. in Auth. Vt liceat matri, &
auiæ in prima Gloſ. in verb. Legem, non putauit
incongruum eãdem dictionem, ſcilicet, *legem,*
prolatam in numero ſingulari adaptare ad
numerum pluralem, dùm illam exemplifica-
uit per duas leges ab ipſo citatas, nempè ad
l. fin. C. de repud. & ad d. §. ſi quis enim in Auth. de
nupt. ergò nec etiam incongruum reputare
debuit eandem dictionem deſcriptam in nu-
mero ſingulari in fine eiuſdem §. reſoluere in
numerum pluralem. Nec adiectiuum illud,
priorem poterat alterare hanc reſolutionem
in numero plurali, quia vtraque lex poterat
dici prior, reſpectu *d. §. quia verò legem lo 2.*
corrigentis vtramque priorem.

Tertia, quia ſi verſiones *Conſtitut. Nouella-*
8 *rum ſeù authenticorum,* à lingua Græca in Lati-
nam, inſpiciamus apertè conuincitur *Accurſ.*
ad illam legem loquentem de pœna repudij
tantùm, vt manifeſtiſſimè conſtat ex verſio-
ne facta per *Io: Leunclatum in ſuo Baſylicon*
iuris, qui ſub tit. de nuptial. lucr. fol. mihi 298. &
299. deſcripſit plurima verba *d. §. quia verò le-*
gem lo 2. à verſ. Quòd ſi tres liberos vſque in fin.
ponendo in vna columna verba linguæ Græ-
cæ, in altera verò columna à fronte verba
linguæ Latinæ, & illum *verſ qui incip. Virum*
enim in talibus, &c. in hanc formam tranſtulit,
videlicet: *Maritum verò inopem, qui donationem*
propter nuptias nullam obtulerit, ex facultatibus
vxoris aliquid accipere modis omnibus vetamus,
niſi forte quod ei coniux donare, vel relinquere vo-
luerit. Eccè igitur, quod ſecundùm hanc tran-
ſlationem maritus, excluditur à quarta, etiã
quando eſt inops, quòd negabat *Accurſ.*

Quòd ſi velimus recurrere ad verſionem
Haloandri linguam Græcam optimè callen-
tis, & diligentiſſimè obſeruantis; in eandem
incidit verſionem, pauciſſimis tantùm verbis
mutatis, non tamen ſubſtantialibus, prout ſũe
huiuſmodi apud *Haloandr.* dico in *Nouell. Iu-*
ſtinian. conſt. 117. quę eſt *dicta Auth. vt liceat ma-*
tri, & auiæ.

Verba ſunt iſta: *Maritum autem inopem, &*
qui donationem propter nuptias non obtulit, lege
noſtra capere aliquid ex ſubſtantia vxoris omnibus
modis prohibemus, niſi prorsùs & ipſi coniux do-
nare, aut relinquere aliquid voluerit.

Quæ quidem verſiones ferè vniformes, li-
cet non poſſint habere vim, vt exploſa com-
muni litera paſſim admiſſa in authenticis per
manus currentibus ſit attendenda hæc verſio
Sambuci, & Haloandri, tamen non poteſt ne-
gari, quin ad interpretandam communem li-
teram in caſu dubij, habeant maiorem effica-
ciam, quàm interpretatio *DD.* linguæ Grææ,
vt plurimum expertium.

Quarta, nõ minori animaduerſione digna,
quòd *Irnerius, qui ſub tit. C. vndè vir, & vxor,*
inſeruit *Auth. præterea,* deſumptam ex vtroq;
§. authenticorum, nullam fecit mentionem de
9 viro, ſed de coniuge tantùm, ſcilicet muliere,
ſignificans exindè, quòd reſpectu viri erat
correcta lucrifactio quartæ in bonis vxoris
prædefunctæ per illa vltima verba in fine §.
quia verò legem lo 2. quod in ſpecie pondera-
uit *Iaſ. in d. Auth. in princ. verſ. Vel poteſt teneri.*

Nec dicatur, quòd illa dictio, *coniux,* com-
prehendit, tàm virum, quàm mulierem de
proprietate ſermonis.

Nàm hoc dubium ceſſat ex verbis eiuſdem
contextus ſubſequentibus, in quibus facit
mentionem ſolùm de matrimonio contracto
ſine dote, non autem de contracto ſine dona-
tione propter nuptias, quàm donationem
vtique non omiſiſſet, ſi ad virum reſpicere vo-
luiſſet, dùm hæc quarta non competit viro, ſe-
cundùm dicta iura, niſi quatenus contraxiſſet
matrimonium ſine dote ex parte mulieris, &
ſine donatione propter nuptias conſtituta
ex parte ipſius viri, quòd explicitè ponderãt
in *dicta Auth. præterea, Rimin. ſen. poſt num. 1.*
verſ. Vtrùm autem, Dec. num. 14. Curt. iun. num.
32. Fab. de Pep. num. 70. propè fin. cum ſeq. Hier.
Gabr. conſ. 142. Barz. deciſ. 128. poſt nu. 28. verſ.
Nerua tamen: Quòd aduertens *Gloſ. 1.* ibi, de
per ſe ſuppleuit illa verba, ibi: *Aut donatione*
propter nuptias; vt comprehenderet etiam vi-
rum, qui aliàs non eſt comprehenſus.

Hinc *Cuiac. in rubr. C. vndè vir, & vxor,* dùm
facit mentionem de *d. Auth. præterea,* protulit
10 hæc verba, videlicet: *Hodiè ex Nouella Iuſtin.*
etiam vxor, vocatur in certam partem bonorum
mariti cum filijs ſuis, ſi maritus locuplex fuerit,
mulier, aut inops, & indotata, quòd facilè eſt dicere
ex Nouell. 53. cap. vlt. & 74. cap. vlt. & 117. cap.
5. quarum ſumma quadam breuis huius tit. Conſti-
tut. ab Irnerio ſubiecta eſt. Hæc *Cuiac.* qui dùm
de quarta vxori tantùm competente verba
fecit, nec vllam mentionem fecit de quarta
competenti viro, pro certo habuit, quòd *Irn.*
in Compend. d. Auth. noluit comprehendere
virum in beneficio quartæ.

Quinta eſt illa, quæ emergit ex *Balduin. ſu-*
11 *per ll. Romuli,* qui hoc habuit pro abſoluto in
l. 14. Nàm per eam ſtatutum fuerat, vt filia vel
patri, ità defuncto viro hæres eſſet, hinc infe-
rens *Balduin.* ad ſtatuta per *Iuſtin.* in prædictis
duabus *Auth.* tanquam conferentia ad ſucceſ-
ſionem viri, & vxoris, protulit hæc formalia
verba, vz. *Ac in ſua quidem Nouella Conſt. 1. 53.*

Digitized by Google

(*hæc eſt Auth.de exhib.reis*) *ſtatuarat, vt ſuperſtes coniux, ſi inops ſit, cum liberis poſſit ſuccedere, & quadrantem conſequatur, ſi modò is non excedat centum auri libras. Poſteà verò edidit Conſtit. Nouell.* 117. (*hæc eſt Auth. vt liceat matri, & auiæ*) *vt non maritus vxori, ſed vxor marito cum liberis ſuccedat, & parem cum ijs habeat portionem, cuius tamen proprietatem ijs conſeruet*. Hæc *Balduin.*

Nec minùs clara reſultat ex *Cuiac. in dicta Nouella* 53. *propè fin.* qui poſt relatas omnes leges traditas à *Iuſtin.* de hac quarta ſuperſtiti coniugi inopi competente iure hæreditario; referens poſtremò loco diſpoſitionē *Nouell.* 117. quæ eſt *Auth. vt liceat matri, & auiæ*, hæc verba ſcripta reliquit: *Si tres ſint filij, vxor viro in quadrantem ſuccedat, ſi plures in virilem vſusfructus tantùm iure, imò & proprietatis iure ex Leone Nouell.* 106. *vir vt non ſuccedat vxori.*

Eccè quàm claris verbis hi duo Iuriſconſultiſſimi pro abſoluto habent, quòd prohibitio facta viro in *d. Authent. vt liceat matri, & auiæ*, nè ſuccedat in quarta bonorum vxoris, procedit etiam in caſu inopiæ viri ſuperſtitis præmortua vxore locuplete.

Pro qua quidem opinione dicebatur, non deeſſe communem opinionem *DD.* licet alij
11 contrarium aſſeuerent. Nàm ponderabatur, quòd ex omnibus Scribentibus, qui articulū diſputauerunt, prout ſunt *Fabian. de Pepis in d. Auth. prætereà, num.* 71. *verſ. Circà ſecundam partem, Feder. Scot. reſp.* 5. *lib.* 3. *tom.* 1. *num.* 38. *cum ſeqq. vſque ad fin. &* Ant. *Merenda controuer. iur. lib.* 4. *cap.* 39. hi omnes diſertiſſimè concludunt contra virum, & *Gozzad. in d. Authēt. prætereà*, cognita difficultate, *num.* 88. *in fine*, reliquit cogitandum. Reliqui omnes licet permulti ſint perfunctoriè loquuti ſunt ſimpliciter pertranſeundo articulo, nec diſputato, nec deguſtato, & propterea non faciunt numerum in communi opinione eligenda, vt poſt *Fulgoſ.* & alios tradit *Honded. conſ.* 11. *nu.* 33. *Gaſp. Theſ. q. for.* 35. *num.* 19. *lib.* 1.

Quod adeò verùm eſt, vt *Fontanell. de pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *par.* 12. *nu.* 38. *& ſeqq.* contrà *Fed. Scot. d. reſp.* 5. nec labium quidem mouere contra eius argumenta auſus fuit, ſed præſtitit in ſua opinione, eo tantum prætextu, quòd ipſe non ſoleat propter vnius, aut alterius opinionem à communibus recedere, & quòd peius *num.* 41. *in fine*, affirmat, quòd *Rot. Bonon.* in ſuis diſcurſibus cauſæ viduæ de Lucatellis non ſemel præſuppoſuit de iure eſſe veram opinionem, etiam pro viro, & tamen ex dictis diſcurſibus, de quibus in *deciſ.* 126. *vſque ad* 31. *apud Caſ. Barz.* nullibi apparet fuiſſe factam mentionem reſpectu viri, niſi in *deciſ.* 128. *num.* 35. vbi id agit ad alium finem, relatiuè tantùm.

Et deniquè fuit ponderatum, quòd licet *Vin. in Sylua commun. opin. in ver. Vxor, opin.* 1055. *in fine*, affirmet, per Curiam Aquilanam fuiſſe iudicatum in fauorem viri, tamen omiſit referre exitum illius cauſæ per appellationem interpoſitam ad S. C. per quòd fuit reuocata ſententia illius Curiæ, vt atteſtatur *Alex. Trent.* Aquilanus, qui conſuluit in eadem cauſa cum *Franc. Vin.* pro viro in *conſ.* 60. *nu.* 14. *in fine, par.* 3.

Adeò quòd authoritas rerum iudicatarū, ſi qua hucuſque inueniri poteſt, eſt potiùs contrà virum.

Et quamuis ad hoc motiuum vnus ex Dominis animaduertebat, quod hic idem caſus accidit in eodem S. C. inter Annibalem Saracinum, & hæredes ſuæ vxoris, tamen idemmet Dominus ſubiungebat, quòd re vera non fuerat determinatus articulus explicitè in fauorem viri, ex quo hæredes vxoris fuerunt con-
12 demnati ad dandum dicto Annibali certam modicam quantitatem, durante vita tantùm, & ſic non fuit iudicatus articulus reſpectu quartæ, aut alterius quotæ, ſed potiùs fuit aſſignata illa quantitas annua per modum prouiſionis alimentorum, ex doctrina *Socc. in l. diuortio, num.* 18. *ff. ſol. matrim.* quem ſequitur *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 46.

Hæc reſpectu primæ Concluſionis.

Quò verò ad ſecundam; An ſcilicet data pro vera opinione affirmatiua pro viro in caſu noſtro concurrat talis inopia in hoc Comite, qualis requiritur à *dicta Auth. prætereà*, & vndè ſumatur? affirmatiuam defendebat Comes: Pro qua inopia fundanda reaſſumebat Comes ex deductis in facto, quòd ipſe nō habebat in bonis plus, quam annuos duc. 95. patrimoniales ex hæreditate paterna, & alios annuos duc. 1556. vitalitios ex penſionibus, & mercedibus à Rege conceſſis, qui in vnum redacti faciunt ſummam ann. ducat. 1651. à quibus deductis ann. duc. 82. 2. 13. æris alieni, quo erat grauatus, remanebant ann. ducat. 1567. 2. 7. Quæ quidem quantitas attenta qualitate ipſius Comitis, tàm inſpecta proſapia Domus Illuſtriſsimæ de Leyua Hiſpanæ, quàm meritis ipſius propriæ perſonæ Comitatus titulo decoratæ non poterat dubitari, quin eſſet ſatis modica ad ſubminiſtrandum ſibi decentia alimenta.

Quòd autem alimenta arbitrari debeant à
13 Iudice, ſecundùm qualitatem perſonarum, afferebat *Gloſ. in verb. Locuples in d. Auth. prætereà*, quam ſequuntur *Bart. Bald.* Ang. *Salyc. Alex. & Iaſ. ibid.* & poſt alios *Tiraquell. de nobilit. cap.* 20. *num.* 156. & 158. *Menoch. de arbitr. Iud. caſu* 65. *num.* 7. *lib.* 2. *Maſcard. de probat. concluſ.* 1154. *num.* 8. *Afflict. deciſ.* 179. *num.* 3. *Rot. Rom. deciſ.* 202. *num.* 18. *par.* 2. & hanc opinionem vti veriſſimam, nouiſſimè ſequitur *Merlin. de legit. lib.* 2. *tit.* 1. *q.* 23. *num.* 24. 26. & 27.

Ex aduerſo dicebatur hanc inopiam viri
14 eſſe omninò excluſam ex lectura capitulorū

ma-

Digitized by Google

matrimonialium dictorum coniugum, in quibus apparebat, tempore contracti matrimonij, fuiſſe conſtitutam vxori à viro donationem propter nuptias, ſeù antefatum duc. 4500. quod ſolùm ſufficit ad excludendam inopiam, nàm eadem iura, quæ introduxerũt hanc quartam in beneficium coniugis pauperis ſuperſtitis, conſiderauerunt, quod matrimonium eſſet contractum abſque dote ex parte mulieris, & abſque antefato ex parte viri, vt ſunt expreſſa iura in *Auth. de exhib. reis, §. fin. & in Auth. vt liceat matri, & auiæ, §. quia verò legem lo 2.* & conſtat ex prima *Gloſ. in d. Auth. præterea*, quàm *DD.* ibi ſequuntur in ſpecie reſpectu viri, dùm aiunt, quòd ſicut vxor excluditur, quandò nupſit cum dote, ità vir excluditur, quandò contraxit cum donatione propter nuptias, vt ſunt *Salyc. num. 1. Rimin. ſen. num. 2. verſ. Vtrùm autem*, ibi: *Et ideò ſicut, Dec. num. 14. verſ. Sicut ergò, Curt. iun. n. 6. Paul. de Montep. num. 8. & 9. Textor de ſucceſſ. ab inteſt. num. 116. in fine, Gabr. conſ. 142. vol. 1.*

Conſtitutio enim dotis, & antefati excludit
15 hinc indè illum nudum, & purum maritalem affectum, quem conſiderant iura prædicta, ex quo reſultat illa veluti antidoralis obligatio ad percipiendum quartam poſt mortem alterius, ità paſſim tradunt omnes prędicti Doctores ex contextura verborum in dictis *Authent.* vt latè, & pulchrè proſequitur *Barz. deciſ. Bonon. 128. num. 31. & 32.*

Sed circumſcripto hoc aſſumpto ex alio
16 reddebatur improbabilis prætenſa inopia ex parte Comitis viri, quia in terminis *dictæ Auth. præterea*, non verſatur illud latum Iudicis arbitrium circa paupertatem, vt regulari debeat inſpecta qualitate perſonæ, quę in alijs caſibus arbitrari ſolet, ſed ſufficit, quòd habeat tantùm in bonis, quantum ſibi ſufficiat ad victum, & veſtitum, moderatè tamen, ità poſt *Bald. in d. Auth. præterea in fine*, tradit *Menoch. de arbitr. Iud. lib. 2. caſu 65. num. 14.* latiſſimè *Barz. deciſ. Bonon. 129. num. 6. Roland. conſil. 15. num. 25. & ſeq. vol. 3. Surd. deciſ. 61. num. 15.* ponderando *tex. in vtroque §. quoniam verò, & §. quia verò legem*, in illis verbis exprimentibus nouiſſimam inopiam, & quòd nihil habere valeat. Ad quod plura ponderat *Mangil. de imput. & detract. q. 139. qui nu. 4.* hanc ſequitur pro veriori, & magis recepta opinione; ſufficit enim, quod non adſit mendicitas in coniuge ſuperſtite, vt latè probat, & iudicatum refert *Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 3. gl. 8. par. 9. num. 17.* & vnus ex Dominis attulit *Petr. de Bellap.* à nemine allegatum in eadem
17 *Auth. præterea in fine*, qui ità ſcriptum reliquit: *Si eſſet Comes coniux ſuperſtes, & haberet panem, & aquam tantùm, dicerem, quòd ſibi ſufficeret, argum. ff. de ann. legat. l. ſi tibi, ff. de vſur. l. ſed & ſi quid, ff. de iud. l. ſed & ſi ſuſceperit.* Hæc *Bellapert.* qui videtur loqui in indiuiduo huius Comitis Actoris.

His accedat, quòd ſecundùm hanc opinionem fuit pluries iudicatum, vt conſtat ex illa ſolemni *deciſ. Barz. 129. & Fontanell. de pact. nupt. d. clauſ. 3. gloſ. 8. par. 9. nu. 17. verſ. Ad hanc opinionem.*

Quòd autem hæc nouiſſima inopia Comitis in caſu noſtro nullo modo adeſſet, ponderabatur in facto id, quod reſultabat ex probationibus factis, & productis ab eodem Comite in ſeptimo articulo, quòd ſcilicet ante hoc matrimonium habitabat domum priuatam pro penſione ann. duc. 150. cum quinque famulis domeſticis incluſo Coco, cum quibus ſemper parcè vixit. Non ergò erit ſibi decens cum eadem parſimonia viuere matrimonio iàm diſſoluto, cum qua poteſt conſeruare eandem honorificentiam famulatus, etiam poſt matrimonium.

His omnibus in facto, & in iure longè, latèque perpenſis in S. C. iunctis Conſiliarijs duarum Aularum, in quibus interfuerunt vndecim vota; quoad primam Concluſionem vota fuerunt diuiſa; nàm aliqui ex Dominis habuerunt pro vero, quod diſpoſitio *Auth. de exhib. reis in §. vlt.* eſſet correcta in viro per *Auth. vt liceat matri, & auiæ, in §. quia verò legem lo 2.* ex rationibus, & authoritatibus in principio adductis. Aliqui verò noluerunt eorum votum proferre in puncto illius concluſionis, ex quo circumſcripta ea concluſione poterãt cauſam determinare ex deductis in ſecunda concluſione. Alij verò, & maior pars noluerunt recedere à communi opinione, quòd ſci-
18 licet non eſſet facta correctio reſpectu viri in caſu inopiæ, & proindè etiam viro inopi deberi quartam ex bonis vxoris diuitis prædefunctæ, prout hãc opinionem, tanquam communem ſolemnizat nouiſſimè *Mangil. de imput. & detract. q. 143.* & vnus ex Dominis ſatis lepidè dixit, quòd ſi articulus eſſet iudicandus à mulieribus, non immeritò poſſet dubitari, quòd opinio contra virum potiùs, quàm pro viro eſſet amplectenda; ſed dùm deciſio hæc pendet à iudicio virorum, & non mulierum; ſatis durum videbatur, quòd in controuerſiam deduceretur opinio in fauorem viri. Et ideò tranſeundo cum communi opinione in illa prima concluſione in fauorem viri, fuit deuentum ad diſcuſſionem ſecundæ concluſionis. An ſcilicet concurrant in caſu noſtro qualitates requiſitæ ad probandam inopiam Comitis Actoris.

Et omiſſa illa prima inſpectione de donatione propter nuptias conſtituta à Comite in capitulis matrimonialibus, an per eam ceſſet diſpoſitio dictorum iurium, quæ requirũt, vt matrimonium ſit contractum abſque dote, & donatione propter nuptias, tanquam non neceſſariam. Omnes vno ore, duobus tãtùm calculis refragantibus concurrerunt in abſoluendo hæredem conuentam ab impeti-

tis per Comitem Actorē reſpectu eius quartæ. Siquidem ſuit habitum pro facto ſatis notorio, quòd Comes ex patrimonialibus, & vitalitijs poterat ſatis honorificè ſibi victum, & veſtitum ſubminiſtrare, & cum decenti famulatu. Die 3. Martij 1627. Actuario Romano pro Sarro.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XLVI.

DOminus Author hic proponit duas quæſtiones. Prima eſt ſi diſpoſitio *Auth. præterea, C. vndè vir, & vxor*, ſicuti habet locum in beneficium vxoris, habeat locum in beneficium viri, & refert quamuis non deciſum, communi voto concluſum habere locū, quam concluſionem ſequitur *Mucci qq. forenſ. cap. 32. Alcibiad. Lucar. obſeru. pract. lib. 2. accadem. 10. obſeru. 1. Thor. par. 2. & 3. Compend. deciſ. verb. Quarta, Donadeus de renunciat. c. 35.*

Secunda eſt, qualis paupertas requiratur in coniuge ſuperſtite, vt poſſit conſequi quartam in bonis coniugis præmortui, & tamen quia vir, qui petierat quartam in bonis vxoris præmortuæ habebat annuos ducat. 1568. quamuis eſſet Comes, refert deciſum, non deberi dictam quartam, cum dicti annui ducati 1568. eſſent ſufficientes ſuæ qualitati.

Obſerua ad hanc deciſionem, quæ tractat
materiam quartæ debitæ vxori in bonis viri,
19 quod adhoc vt debeatur hęc quarta quatuor
requiruntur. Primò, exiſtentia matrimonij.
Secundò, nulla dos, vel parua, vt infrà. Tertiò,
quod maritus obierit. Quartò, quod vxor
extrema inopia laboret, vt latè *Monach. deciſ.*
Lucenſ. 50. per totam, Donad. de renunciat. d. cap.
35. per totum.

Obſerua ſecundò. Quod ad hoc, vt vxor nō
poſſit petere quartam in bonis viri, requiri-
20 tur ex ſua parte inopia, quæ ceſſat quando
habet dotem ex qua ſuccurritur ipſius neceſ-
ſitati, nè fame pereat, ex ſententia *Surdi deciſ.*
61. vbi *Conſ. Hodierna*, qui dicit, quod ſufficit
ei dos, quæ fuerit congrua tempore, quo ſue-
rit conſtituta, ex *Barz. deciſ. Bonon. 128. Fonta-*
nell. de pactis nuptial. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 10. num.
32. & ſeqq. Et quarta hæc debetur vxori, licet
poſt mortem viri effecta ſit diues, *Bellon. conſ.*
27. num. 75. & alij apud *Donad. d. cap. 35. nu....*

Et aliquandò fuit exiſtimata dos ducatorum 800. congrua ad eam excludendam à quarta prædicta, *Præſ. de Franch. deciſ. 410.* aliquandò ducatorum mille, *Surd. d. deciſ. 61. & tract. de alim. tit. 9. q. 37.*

Verùm melior ſententia eſt, vt paupertas remittatur in arbitrium Iudicis, *Donad. ibid. num. 50.* quo attento æonia proximè elapſis patrocinante *D. Marcello de Graſſis*, Præceptore meo dulciſſimo, fuit deciſum per S. C. deberi quartam Ill. Principiſſæ Galluccij, non obſtante, quod ei à viro fuiſſet factum legatū annuorum duc. 600. & omnium mobilium, fuerunt tamen dicti annui duc. 600. comprehenſi in dicta quarta, prout dicta bona mobilia, quia illa eſt debitum neceſſarium.

Obſerua tertiò. Quod ad hoc vt locum habeat diſpoſitio *d. Auth.* neceſsè eſt, vt vxor ſit ducta ad domum viri, & ſit cognita aliàs ſecus, vel quamuis non traducta, cognita tamen, vt latè probat *Merenda lib. 3. controuerſ. contron. 7. lib. 13. Fontanella de pactis nupt. clauſ. 5. gloſ. 8. par. 10. num. 32.*

Obſerua quartò, *d. Auth.* beneficium, non
ſolùm competere vxori indotatæ, ſed etiam
22 ei, quæ adeò paruam dotem habuit, vt nulli
doti æquiparetur, vndè nec poſſit nouiſſimā
indigentiam, & paupertatem ſubleuare, *Bald.*
& Salyc. in d. Auth. Ripoll. var. reſol. cap. 9. n. 20.
de dotis promiſſ. Mangil. de imput. q. 158. Marta
de ſucceſſ. legali, par. 3. q. 12. art. 5. num. 5. Cancer.
var. reſol. lib. 1. cap. 9. num. 66. Gabr. Valaſc. de
priuil. paup. par. 2. q. 56. nu. 27. vbi plures alios
citat.

Obſerua quintò. Huiuſmodi dotis parui-
tatem moderato Iudicis arbitrio æſtimandā
23 eſſe, non habito reſpectu ad perſonæ qualita-
tem, ſed ad meram victus quærendi neceſſi-
tatem, *Gabr. conſ. 142. nu. 10. & 25. vol. 1. Surd.*
d. deciſ. 61. num. 14. & 15. Cancer. lib. 1. var. re-
ſol. cap. 9. de donat. propt. nupt. num. 51. Marta d.
q. 12. art. 5. num. 18. Fontanell. de pactis nuptial.
clauſ. 5. gloſ. 8. par. 10. num. 32.

Obſerua ſextò. Nihil referre ad vxorem
habere patrem diuitem. Quod duplici argu-
24 mento probatur. Primum eſt. Nàm quartæ
acquiſitio locum habet, etiam extantibus fi-
lijs, vt fatentur omnes, quos, & ſequitur *Man-*
gil. de imput. q. 145. cum certum ſit dictos fi-
lios teneri matri præſtare alimenta. Secundū
eſt. Nàm vxor, quæ ab hæredibus viri infrà
annum luctus alenda eſt, non proindè exclu-
ditur ab hac quarta, *Salyc. Angel. in l. vnica, §.*
cum autem, C. de rei vxor. action. per *tex. in l. cum*
vnus in fine. ff. de alim. legat. Gregor. Lopez ad l.
7. tit. 13. par. tit. 6. verb. de lo ſuio. Menoch. conſil.
433. num. 16. Merlin. lib. 3. de legitim. q. 23. n. 54.

Obſerua ſeptimò. Fratris diuitias non ex-
pellere vxorem ab hac quartæ petitione, eo
25 quod is non teneatur alere ſororem, niſi in
ſubſidium, ſcilicet quando non habet vndè ſe
alat, vt latè probat *Præſ. Merlin. lib. 2. contron.*
cap. 47. à num. 21.

Obſerua octauò. Illam deberi, etiam mu-
26 lieri tranſeunti ad ſecundas nuptias, *Fonta-*
nella de pact. nupt. clauſ. 7. gloſ. 3. par. 11. num. 78.

Obſerua nonò. Quartam hanc deberi ſo-
lùm ſuper bonis burgēſaticis, ſecùs ſuper feu-
27 dalibus, *Præſ. de Franch. deciſ. 318. num. 1.* Be-
nè verùm debetur ſuper pretio illorum, *Marta*
voto 115. num. 14. quem ſequitur *Viſcont. concl.*
iur. verb. Quarta, vbi plura ad materiam.

Alia

Alia ad materiam huius *Auth.* *vide ſupra citatos DD.* præcipuè *Donad. de renunciat. d. cap.* 35. vbi perbellè totam materiam explicat, 28 *Merend. d. lib. 4. cap. 40. cum duobus ſeqq. Valaſc. de priuil. miſerab. perſonarum, qu. 56. Iul. Capon. Magiſter meus, de dote, l. 2. q. 7. Conciol. alleg. 9. &* 10. *Fontanella vbi ſuprà, clauſ. 5. gloſ. 8. par. 10. q. 11. &* 12. *per tot.* & alibi.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Exceptioni cedendarum, quando ſit locus.*
Concluſio hac latiſſimè explicatur. Obſ.
2 *Cedendarum beneficium, an vti inter confideiuſſores, ità etiam inter tertios poſſeſſores obtineat.*
Afferuntur contrarij ad hanc concluſionem, & amborum ſententia conciliatur. Obſ.
3 *Correi liberatio, quandò præſumatur in fraudem.*
Quid ſi alteri ex correis aliundè eſſet promiſum pro integra recuperatione, num. 4.
5 *Actio ob euictionem, an pinguius prouideat, quã ceſſio iurium facta à creditore hypothecario, & num. 8.*
6 *Ceſſione iurium facta à creditore non poteſt vti tertius poſſeſſor contra alios poſſeſſores, niſi pro rata.*
Concluſio explicatur. Obſ.
7 *Correus non poteſt experiri ceſſione ſibi facta à creditore contra alios in ſolidum obligatos, niſi dempta rata ad eum ſpectante.*
Cõcluſio per duas obſeruationes explicatur. Obſ.
9 *Creditor liberando vnum ex correis, cum reſeruatione proſequendi iudicium contra alterum; licet quoad ſe habeat actiones eliſas, adhùc illas vtiliter poſſet cedere.*

ARGVMENTVM.

Exceptio cedendarum, an, & quando opponi poſſit per vnum ex pluribus tertijs poſſeſſoribus conuentis aduerſus creditorem, qui lite pendente liberauit vnum ex eiſdem tertijs poſſeſſoribus, præſertim ſi in actu liberationis reſeruauit ſibi iura contra alios conuentos.

Et alia plura ad materiam.

DECISIO XLVII.

IAcobus Iummellus in anno 1591. emit à Vincentio Manſo domum, ſitam in Platea Charitatis, & poſt aliquot annos idem Vincentius Manſus vendidit aliam domum, ſitam in eadem Platea, Octauio de Rugerio, & vtrique Vincentius venditor promiſit euictionem in ampliſſima forma cum expreſſa obligatione omnium ſuorum bonorum, & ſic domus ſecundò loco vendita Octauio de Rugerio erat obligata euictioni promiſſæ Iacobo Iummello, qui primò loco emerat aliam domum. Accidit, quòd Annibal de Feo, qui ex contractu geſto cum eodem Vincentio in anno 1588. & ſic ante vtramque venditionem pro ſuo credito egit in S.C. iure aſſiſtendi ſuper vtraque domo poſſeſſa, tàm per Rugerium, quàm per Iummellum, & compilato proceſſu hæredes Octauij de Rugerio nolentes expectare exitũ ſententiæ, tranſigerunt cum Annibale de Feo Actore pro ducatis tercentum quinquaginta tantùm, pro quibus Annibal ceſſit liti prædictæ reſpectu domus poſſeſſæ per hæredes Octauij, ac etiam eiſdem ceſſit omnia iura competentia contra Vincentium Manſum, alioſque inſolidum obligatos, dummodò ceſſio non officiat cedenti directè, nec indirectè, tàm agendo, quàm excipiendo, & pro reſtanti ſumma ſui crediti reſeruauit iura ſua ſuper bonis dicti Vincentij, & aliorum inſolidum obligatorum, ità quòd non acquiratur aliquod ius alijs inſolidum obligatis, & poſſeſſoribus aliorum bonorum, ſuper quæ ipſe Annibal poſſit habere recurſum, & ſignanter ſuper alia domo poſſeſſa per Iummellos. Hac tranſactione perfecta idem Annibal proſequutus eſt iudicium contra Iummellos, & ſuper domo ab eis poſſeſſa pro reſtanti quantitate ſui crediti, tàm ſortis, quàm intereſſe, & de intentione Actoris non dubitabatur, quia per ſcripturas, & teſtes plenè conſtabat de ſuo credito inſtrumentario anteriori, & de omnibus extrèmis requiſitis in iudicio aſſiſtentiæ, vt latè Ego declaraui in *Pragm. 1. de aſſiſtentia.* 1 Totam vim eorum defenſionis conſtituebant conuenti in exceptione actionum cedendarum, quam oppoſuerunt aduerſus Actorem, & dicebant ei obſtare, ex quo in caſu ſuccumbentiæ teneretur Actor cedere iura ſua contra alium correum, ſcilicet Octauium de Rugerio, & eius hæredes, ac bona per eum poſſeſſa; nempè domum in iuditio deductam, quàm ceſſionem modo poſt tranſactionem factam, per quam domus prædicta eſt liberata, non poterat amplius facere, & ſic intrat exceptio cedendarum actionum, ex regul. *tex. in l. ſtichum, §. penult. ff. de ſolut.* & traditis per *Bart. in l. ſi ſtipulatus, §. ſi ex duobus, ff. de fideiuſſ.* 2 Actor replicabat, non obſtare exceptionẽ cedendarum inter plures tertios poſſeſſores ab eodem conuentos, ſed tantùm inter plures confideiuſſores, ea ſcilicet ratione, quia fideiuſſor, quando intercedendo cum alijs ſe obligat in beneficium alterius, contemplatur ex tunc beneficium ceſſionis ſibi faciendæ contra confideiuſſores in caſu ſolutionis, quòd non poteſt dici de pluribus diuerſis poſſeſſoribus, inter quos nulla cadit contemplatio, cũ tertius poſſeſſor non accipiat poſſeſſionem ea mente, vt ſibi iura cedantur, & quãdò eue-

nit

Digitized by Google

nit caſus, eſt contrà, ſeù extrà conſideratione͂
intellectus, ità declarant *Salyc.in l.2.C.de fide-
iuſſ.& in l.iubemus,C.ad Vellcian.*vbi *Bald.*& re-
liqui, *Affl.decíſ.343.num.4. Neguſ. de pignor.
par.5.princip.membr.3.num.29.Præſ.de Franch.
decíſ.427.num.3.& 477.num.19.20.& 23.Reg.
de Ponte conſ.28.num.11.vol.2.* Verum conne͂-
xi non negabant regulam, ſed aſſeuerabant, il-
3 lam limitari, quando liberatio rei à correo
poſſeſſæ eſt facta lite pendente, prout eſt caſus
noſter, quia tunc præſumitur dolo facta ceſ-
ſio, & liberatio, argum. *l. ſi quis poſt, ff. de ind.
Bart.in l.qui petitorio, ff.de rei vend. & in l.Ful-
cinius,§ quid, ff.ex quib.cauſ.in poſſ.eat.* affirmat
*Affl.in ead. decíſ.343. num. 5. & 6. Reg. de
Ponte d.conſ.28.num.12.vol.2.*

Huic motiuo, quòd valdè obſtabat reſpõ-
debat Actor, quòd hæc doli præſumptio om-
ninò ceſſabat in caſu noſtro, dùm ex ceſſione,
& liberatione facta per Actorem domus poſ-
ſeſſæ per Rugerium nullum inferebatur præ-
iudicium ipſis de Iummellis, quin abſque vl-
la ceſſione poſſint habere recurſum ſuper il-
4 lamet domo liberata pro totali euictione,
quàm paterentur, eò quia ipſi Iummelli habe-
bant illam domum obligatam pro euictione
ex propria ipſorum perſona per contractum
emptionis domus ab ipſis poſſeſſæ in anno
1591. per quem Vincentius Manſus obligauit
pro euictione omnia bona ſua, inter quæ erat
etiam domus poſſeſſa per Octauium Ruge-
rium, vt in principio dictum eſt, & ſic libera-
tio facta per Annibalem Actorem non pote-
rat præiudicare Iummellis, niſi reſpectu iuriũ
reſidentium penès ipſum Actorem cedendo-
rum; non autem reſpectu iurium, & hypothe-
cæ radicatæ in perſona ipſorum propria ex
illo contractu, ex traditis per *Præſ.de Franch.
decíſ.476. poſt num. 10. verſ. Dicebatur,* vbi lo-
quitur in propria materia exceptionis ceden-
darum.

Augebatur motiuum, quia actio reſultans
5 ex contractu emptionis, & radicata in perſo-
na propria pinguiùs prouidebat ipſis Ium-
mellis, quàm prouidere potuiſſet ceſſio facie͂-
da per Actorem. Nàm hæc ceſſio non pote-
rat operari, vt redderet indemnes Iummel-
6 los in totum ab hac imminenti euictione, ſed
tantùm pro rata, quia damnum euictionis
fuiſſet diuidendum inter vtrumque poſſeſſo-
rem pro rata valoris domus ab vnoquoque
ipſorum poſſeſſæ, & ſic ratam tantùm poterat
recuperare ab Octauio de Rugerio, facta di-
ſtributione per æs, & libram, habita ratione
ad valorem vtriuſque domus, ità eſt tex. for-
malis *in l. cum poſſeſſor, ff. de cenſib.* quem in
proprijs terminis ad id expendit *Specul. de
ceſſ.act.§.1.num.27. verſ.Sed pone Labeo,* quem
ſequutus eſt *Capyc. decíſ. 51. num. 9.* vbi eius
7 quæſtionem ad verbum deſcripſit, eandem
opinionem citato *Specul.* ſubſtinet *Alber. in l.
ſtychum, §.ſi creditor, ff. de ſolut.* facinnt tradita
in materia ceſſionis factæ per creditorem vni
ex pluribus reis inſolidum obligatis, vt non
poſſit operari, niſi dempta rata ſpectante ad
ceſſionarium, *Gloſ.in l.1.ſeù 2. in Gloſ. magna
in fine, C.de duob.reis,* vbi *Alberic. num.22.Bald.
num.4.* & reliqui paſſim.

Sed exercendo actionem ſibi competentem
ex contractu proprio euadet indemnis in to-
tum, vſque ad minimum quadrantem, quia
pro toto erat eis illa domus obligata pro eui-
ctione, *l.1.ff.de euiction.cum ſimil.*

Hac cauſa bis, & ter relata in S.C. eaque di-
ligentèr examinata pro reſolutione huius
difficultatis, aliquibus ex Dominis videba-
tur, quòd non potuiſſet negari, quin ex tran-
ſactione facta, lite pendente, liberando vnum
ex correis conuentis, reſultat aliquis dolus
præſumptus, ſaltem quia Iummelli non po-
tuerunt præuenire in dirigendo greſſus ſuos
8 ſuper domo liberata, vigore actionis eis, ex
propria perſona competentis, quàm non poſ-
ſent proſequi, niſi intentando nouum iudiciũ,
& interim cogerentur pati exequutionem
ſententiæ, quæ contra ipſos proferretur; &
propterea motiuabant, quòd tutiùs eſſet ar-
ctare Actorem hunc doloſum ad exercendum
iura ſua contra alios obligatos, & facta di-
ſcuſſione reſeruare prouiſionem faciendam
ſuper aſſiſtentia petita reſpectu domus ab ip-
ſis poſſeſſæ; Tamen ceſſauit hæc difficultas
ponderando clauſulas reſeruatiuas appoſitas
per Annibalem Actorem in ceſſione facta hæ-
redibus Octauij de Rugerio in principio hu-
ius deciſionis relatas, inter quas illa eſt præ-
cipua poteſtas, & ius proſequendi hoc idem
iudicium ſuper domo poſſeſſa per Iummellos
9 pro reſtanti eius credito, quæ quidem clauſu-
la operatur, vt cenſeatur creditor ſibi reſer-
uaſſe ius cedendi actiones contra liberatos,
non obſtante liberatione, aliàs illa liberatio
nil operaretur, & creditor priuaretur iure
ſuo, ſaltem pro medietate eius crediti contra
eius intentionem, qui liberando vnum noluit
eius partem amittere; ità magiſtralitèr decla-
rat *Ant.de Alex.in l.niſi, ff.de pact.* quem refert
Affl.decíſ.182.in fin.& eius formalia verba
refert *Præſ.de Franch. d.decíſ.476. poſt num.12.
verſ. Dicebat,* reaſſumendo illam pulchram
rationem, quia ex illa reſeruatione iurium
reſultat, quòd licet iura creditoris cedentis
ſint eliſa penès ſe, propter ceſſionem, tamen
erunt vtilia ceſſionario, propter illam reſer-
uationem, quæ efficit, vt videatur tacitè, & in
conſequentiam ſibi reſeruaſſe, quòd poſſit ce-
dere actiones, vt actiones ſuæ ſint efficaces,
argum. *l.2.ff.de iuriſd. omn.iud. l. ad rem mobi-
lem, ff.de Procur.* ità *Præſ.de Franch. d. dec.476.*
vbi in fine atteſtatur, in ea cauſa fuiſſe iudi-
catum, ſecundùm opinionem *Ant. de Alex.* &
in hac cauſa S. C. eandem opinionem appro-
ba-

bauit, & proindè præſtitit aſſiſtentiam in beneficium Annibalis de Feo Actoris ſuper domo poſſeſſa per Iummellos pro toto reſtanti eius credito cum intereſſe, facta ceſſione per Annibalem omnium iurium ſibi competentium contra quoſcumque in beneficium conuentorum de Iummello. Die 5. Maij 1627. Actuario Turino, Me referente.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XLVII.

EXceptio cedendarum actionum non poteſt opponi per vnum ex pluribus tertijs poſſeſſoribus conuentis aduerſus creditorem, qui litè pendente liberauit vnum ex ijſdem tertijs poſſeſſoribus, præſertim ſi in actu liberationis reſeruauit ſibi iura contra alios conuentos, vt deciſum refert hic D. Author, cuius meminit *Thor. par. 3. comp. dec. verb. Aſſiſtentia.*

Ad num. 1. Vbi habetur, exceptioni cedendarum, quandò ſit locus. Obſerua hunc arti-
1 culum in quatuor caſibus poſſe diſputari. Primò, in fideiuſſoribus, de quo *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 701. num. 4. Pyrrh. de fideiuſſor. 2. par. princip. ſect. 6 cap. 5. num. 19. Herring. eod. tract. cap. 27. par. 3. Acoſta de priuil. credit. reg. 7. ampl. 2. à num. 79. Vela tom. 2. diſſert. 37. num. 14. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 72. Gallerat. de renunc. tom. 2. cent. 1. renunc. 79. Schifordeg. lib. 2. tract. 8. qu. 1.* & alij, de quibus *Olea de ceſſ. iur. tit. 5. q. 2. num. 26. & ſeqq.*

Secundò, in correis debendi, de quo *Gutier. alleg. 2. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 4. par. §. 6. num. 2. Theſ. qq. forenſ. q. 44. à num. 3. lib. 4. Amat. reſol. 37. num. 51. Acoſta vbi ſuprà, num. 71. Merlin. vbi ſuprà, num. 72. Reg. Capyc. Latr. conſult. 89.* & alij, de quibus *Olea vbi ſup.*

Tertiò, inter plures tertios poſſeſſores, de quo dicemus hic, *num. 2.*

Quartò, in tertio, qui à fideiuſſore, vel correo hypothecam comparauit, de quo *Rodriq. de ann. reddit. lib. 1. q. 9. num. 35. Amat. d. reſol. 37. num. 23.* & alij, de quibus idem *Olea loco citato per totum*, qui diſtinctè, doctè, & ad ſatisfactionem materiam explanat, aliosque caſus ponit.

Ad num. 2. Vbi habetur. Non obſtare exceptionem cedẽdarum inter plures tertios poſſeſſores, vt eſt inter plures fideiuſſores. Adde *D. Marcian. conſ. 31. num. 3. lib. 2. Tepat. var. tit. 103. cap. 13. Theſ. qq. forenſ. lib. 4. qu. 39. num. 9. Gratian. deciſ. 315. à num. 13. ex tex. in l. iubemus, C. ad S.C. Vellean. Giurb. deciſ. 57. num. 4. Amat. reſol. 37. num. 70.* Vndè ceſſionem tertio poſſeſſori faciendam non eſſe contra hypothecã, vel fideiuſſorem liberatum, & creditorem ſatisfacere cedendo actiones, quales habet *Hieron. de Leon. deciſ. 146. lib. 2. Cenc. de cenſib. q. 60. nu. 16. Marta in Compend. deciſ. tom. 3. verb. Ceſſio, cap. 8. Arias de Meſa lib. 1. var. cap. 23. nu. 12. Gregor. Lopez in l. 11. tit. 12. p. 5. gloſ. 3. Merlin. de pignor. lib. 4. q. 68.*

Vbi obſerua. Non deeſſe alios, q[...] hanc exceptionem cedendarum, etiam t[...]rtio poſſeſ-
2 ſori tribuunt. Quia detentor rei [...] obligatæ ex ipſa detentione videtur ſe obli[...]gaſſe ad ſoluẽdum, *Dec Coſt. Ponte*, & alij, qu[...]os refert *Amat. d. reſol. 37. num. 21. & 22. Grat[...]ian. diſcept. forenſ. cap. 701. nu. 4. Parlador. lib. 2. [...]rer. quotid. cap. fin. 4. par. §. 1. num. 21.* facit *C[...]enc.* qui in fortioribus terminis loquitur *d. q[...] 60. num. 16.*

Alphonſus Olea verò lo[...]co ſuprà citato, num. 4. diſtinguendo, concil[...]at has ſententias. An poſſeſſor ſit iuſtus, v[...]e iniuſtus. Nam iniuſto abſolutè cedendar[...]um beneficium denegat, & creditor ſatisfac[...]r actiones, quas habet ei præſtans, nec e[...] officit, quod aliquam hypothecam, fideiuſ[...]orem, vel correum liberauit. Si iuſtus poſſ[...]or eſt, conſiderat à quo habuit cauſam, an[...] à debitore, an verò à fideiuſſore, vel corre[...]. Primò caſu, cum habuit cauſam à debitore, ſi ceſſionem ſibi fieri poſtulet aduerſus fideiuſſorem, vel eius bona, quæ liberauerat creditor audiendus non foret, neque creditori agenti obſtaret exceptio cedendarum, quam non haberet debitor, à quo tertius habuiſſet cauſam, cum debitoris reſpectu liberum ſit creditori, fideiuſſorem, vel eius bona liberare. Sin verò tertius deſideret ceſſionem contra alterum hypothecæ ipſius debitoris poſſeſſorem, quem creditor liberauerat, non ſine dubio rem eſſe ait. An creditori obſtaret cedendarum exceptio. Nam obſtaturam ei eſſe videtur. Si tertius, qui hypothecaria actione conuenitur hypothecam emiſſet, antequam tertius altet, cuius hypothecam creditor liberauit. Cui ſententiæ accedere, ait *Rodriq. de ann. reddit. lib. 2. q. 9. num. 36.* Ipſe verò *Olea* aliter ſentit, niſi creditor dolo malo liberatet hypothecam, ad tradita per *Gratian. deciſ. 215. num. 18.* iunctis his, de quibus diſpurat *d. tit. 5. q. 5.*

Obſerua ſecundò. Concluſionem de qua hic *num. 2.* procedere, quando creditor, qui liberauit vnum ex tertijs poſſeſſoribus, vellet agere contra alium. Sed quæſtio eſt, quid ſi vnus ex tertijs poſſeſſoribus vellet ex iure ſibi à creditore ceſſo, agere contra alium tertium poſſeſſorem. Et idem procedere ait *Carac. deciſ. 4.* niſi quando alius tertius ille poſseſsor conuentus ab alio tertio poſseſsore ceſſionario, dum in eum fuerunt tranſlata dicta bona obligata, fuiſſent tranſlata cum onere liberationis à bonis dicti alterius tertij poſseſſoris, qui ex iuribus ceſſis poſteà agit, & ſic deciſum refert.

Ad num. 6. Vbi habetur, ceſſione iurium facta à creditore non poſſe vti tertium poſſeſſorem, niſi pro rata. Adde *Olea de ceſſ. iur. tit. 5. q. 5. à num. 6.*

Vbi obſerua, tertium poſseſſorem, qui ſoluit,

6 uit. & obtinuit ceſſionem, à creditore poſſe conuenire alios tertios poſseſsores inſolidū, & non pro rata cum diſtinctionibus traditis per *Oleam vbi ſuprà à num.* 18.

Obſerua ſecundò. Ratam, quam deducere tenentur tertij poſseſsores, qui aduerſus alios agunt æſtimandam, & liquidandam eſse reſpectu rei, vel corporis, quòd poſſident. Ex *Giurba deciſ.*57.*num.*6. *Amat.reſol.*37.*num.*24. docet *Olea vbi ſuprà, num.*32.

*Ad num.*7. Vbi habetur, quòd correus ſoluens, & obtinens ceſſionem, agit contrà correos dempta ſua rata. Adde *Olea d. tit.*5. *q.*5.*à num.*6.

Vbi obſerua, creditorem teneri cedere correo, vel fideiuſsori ſoluenti integram ſummā, inſolidum actiones dempta rata correo illo ſpectante, v. g. ſunt tres correi in 300. vnus ſoluit integram ſummam, creditor illo tenetur cedere actiones pro 200. ex *Anton. Fab. lib.*11.*coniect.cap.*14.*Herring.de fideiuſſ.cap.*27.*par.*3.*à num.*28.*ad* 37.docet *Olea ibid.nu.*7. vbi ex *Herring. loc. cit.* dicet idem eſse, quamuis correi, vel fideiuſsores diuiſionis beneficium haberent, *Hunn.in Encycloped.iur.*3.*p.n.*5.*ad* 7.

Obſerua ſecundò: Correum, qui ſolidum ſoluit, dempta ſua rata poſse cōtra alios correos inſolidum agere, ſi diuiſionis beneficio fuerit renunciatum, poſt *Felician.de cenſib.tom.*1.*lib.*3.*cap.*2.*num.*16.*& tom.*2.*d.lib.*3.*cap.*2.*nu.*9.*Rodriq.de reddit.lib.*2.*q.*17.*num.*14. *&* 15. *& de execut.cap.*3.*num.*28.*Cancer.*2.*par.var.cap.*5.*num.*32.*Foutanell.de pact.nuptial.clauſ.*4. *gl.*18.*par.*2.*num.*55.*& deciſ.*216.*à num.*6. *Amat.d.reſol.*37.*num.*47.*Reg.Capyc.Latr.deciſ.*30.*num.*7. docet *Olea vbi ſuprà à nu.*8. Et ſi correus dempta parte alij correo ſpectante, inſolidum ſit exactus, poterit correus ille ab illo, qui ſoluit petere iurium ceſſionem, & iterum dempta ſua rata, poteſt aduerſus alios correos inſolidum agere, ex *Parlador.* docet *Olea vbi ſuprà, num.*10. Sed quid ſi omnes correi non ſint ſoluendo, vide *Olea d.quæſt.*5.*per tot.* quia benè reſoluit, prout de more, *Maur. Aretin.de fideiuſſ. fol.mihi* 375.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Aſſenſus tempus attenditur, vt creditor præferatur in feudo, non autem contractus.*

2 *Inſinuatio ad validandam donationem vltra quingentos ſolidos, qualis ſit.*
*Quam ob cauſam introducta, num.*6.
*An ſufficiat pro inſinuatione interuentus Iudicis ad contractus, num.*27.*&* 30.

4 *Inſinuationi nùm poſſit renunciari.*
*Et quid ſi renunciationi accedat iuramentum, num.*4.

5 *Inſinuationi quatenus poſſit renunciari, an iſta renunciatio præiudicet reſpectu tertij, & nu.*10.

7 *Iuramentum ſuper confirmatione donationis non operatur in præiudicium creditorum.*

8 *Inſinuationis ſolemnitas exoleuit in hoc Regno Siciliæ, vt etiam in Regno Franciæ.*
*Non fuit in omnibus abrogata inſinuatio, ſed tantùm validè ei cum iuramento renunciari poteſt. num.*9.
Inſinuatio in locis vbi eſt vſu recepta, in quibus caſibus locum non habeat. Obſ.

11 *Hæres cum inuētario pro bonis hæreditarijs obligatur, vt quilibet adminiſtrator rei alienæ.*
*Debet reddere rationem de fructibus perceptis poſt aditam hæreditatem, num.*12.
Concluſio de qua nu. 12. *intelligitur de fructibus perceptis poſtquam comparuerunt creditores, & alia.* Obſ.
*Tenetur etiam ad ipſorum intereſſe, num.*13.

14 *Donator gaudet beneficio, nè conueniatur vltra quàm facere poteſt, deducto integro ære alieno.*
*Quamuis hoc æs alienum ſit contractum poſt ipſam donationem, num.*16.*&* 19.
*Quando autem donator careat hoc beneficio, num.*21.

15 *Beneficium deducto, nè egeat quibus competat.*
*Deductio in hoc beneficio, qualiter facienda, ibid. & num.*18.
*Cur diuerſimodè obſeruetur reſpectu donatoris, num.*20.
*Hoc beneficium competit, etiam creditori donatoris aduerſus donatarium, num.*22.

17 *Hypotheca adiecta in donatione bonorum non officit creditori.*

23 *Creditor ex cauſa oneroſa repetit ſolutum ex cauſa lucratiua, non deducto priùs ære alieno.*
*Non tamen poteſt moleſtare donatarium anteriorem in re donata, ſi communis debitor ſit ſoluendo, num.*25.

24 *Creditor ex cauſa oneroſa præfertur creditoribus ex cauſa lucratiua.*

26 *Clauſula in donationibus, quòd tot intelligantur eſſe donationes, vt nulla excedat quingentos ſolidos, nihil operatur, & num.*29.

28 *Aſſenſus Regius in donationibus, an ſuppleat defectum inſinuationis, & num.*32.

31 *Iudices ad contractus in Regno, ad quid deputentur.*
An ſint nulli contractus, in qdibus non interuenit Iudex ad contractus. Obſ.

ARGVMENTVM.

Inſinuationis, renunciatio iurata in donatione vltrà quingentos ſolidos, an præiudicet futuris creditoribus donantis; Item creditores poſteriores ex cauſa oneroſa, an præferatur creditoribus ex cauſa lucratiua in bonis communis debitoris effecti non ſoluendo.

Quan-

Digitized by Google

Quando hæres teneatur reddere rationem de fructibus perceptis ex hæreditate. Et alia ad materiam.

DECISIO XLVIII.

DVm Princeps Conchæ Iulius Cæſar de Capua petijſſet in S. C. tolli ſequeſtrum, ſeù mandatum de depoſitando factum Affictatori Terræ Caſarani ad inſtantiam Nicolai Grilli ceſſionarij Io: Baptiſtæ Griffoglietti vti creditoris Lucretiæ Philomarinæ Principiſſæ Conchæ eius Auiæ paternæ, cuius ipſe Princeps eſt hæres cum beneficio inuentarij; fundabat eius prætenſionem, quòd licet ipſe poſſideret Terram prædictam vti hæres prædictæ Principiſſæ Auiæ, & vti hæreditariam deſcripſiſſet in inuentario in actis producto. Tamen quia ipſe erat etiam donatarius eiuſdem Principiſſæ pro ſumma ducatorum ſexaginta millia pro vna vice, & pro ſūma ducatorum decem mille in altera vice, qui conſtituunt ſummam ducatorum ſeptuaginta millia, mediantibus duobus publicis inſtrumentis cum expreſſa obligatione omnium bonorum, conſtituto, & præcario, ac alijs requiſitis in ampliſſima forma, & ex actis plenè conſtabat, quòd penès ipſum de bonis hæreditarijs nihil peruenerat vltrà Terram prædictam, cuius introitus vix aſcendebant ad ducatos tres mille, ex omnibus prædictis reſultabat, quòd ipſe vti creditor ex cauſa dictarum donationum poterat retinere integros introitus, & ſucceſſiuè integrum affictum in compenſationem intereſſe dictorum duc. 70. m. quòd procùldubio aſcendit ad ſatis maiorem quantitatem, etiam ſi liquidaretur ad rationem ſeptem pro centenario. Nec poterat controuerti, quòd ipſe eſſet creditor anterior ex donationibus, nàm vtraque donatio fuit ſtipulata in anno 1609. & aſſenſus ſuper vtrāque fuit impetratus in anno 1615. at creditum Groſſoglietti fuit contractum in anno 1614. ſed aſſenſus impetratus in anno 1617. & ſic per biennium poſt aſſenſum ipſius
1 Principis, qui propterea remanebat creditor anterior reſpectu feudalium, ex latè deductis, & diſcuſſis, ac deciſis per *Præſ. de Franch. dec. 86. & in deciſ. 75.* licet vitio impreſſoris, fuiſſent poſita verba denotantia contrarium, nàm dùm *num. 10. in fin.* debebat ſcribi: *Prætulit creditorem, qui primò obtinuerat aſſenſum, licet poſteà impetrauerat ceſſionem*, fuit ſcriptum: *Qui primò obtinuerat ceſſionem, & poſtea impetrauerat aſſenſum*, prout adnotauit ipſemet *Præſ.* in nouiſſimis Additionibus impreſſis poſt quartum volumen.

Aduocatus creditoris totam vim conſtituebat in affirmando, quòd Terra eſſet multò maioris, quia fuit appretiata pro ducatis centum mille, & introitus aſcendebant vſque ad ann. duc. quinque mille, de quibus apparebant aliqui affictus annorum præcedentium in vita Principiſſæ. Item quod penès Principem peruenerat pretium aliorum feudorum venditorum à Principiſſa, quòd nondùm erat ſolutum creditoribus in inſtrumento venditionis deſcriptis, & Princeps deſcripſerat in inuentario, ex quibus inferebat, quod Princeps retinebat penès ſe conſimilem, vel paulò minorem quantitatem dictorum ducatorum 70. m. & propterea introitus dictæ Terræ debebant remanere in beneficium aliorum creditorum.

Sacrum Conſilium hæc omnia reputauit nullius conſiderationis, quia ex ſcripturis facilè diluebantur. Verum ex officio ſupplendo ea, quæ deſunt Aduocatis ex more excitauit aliqua motiua in iure, quæ reddiderunt valdè difficilem petitionem Principis circa reuocationem mandati ſequeſtratiui.

Primum motiuum fuit, quia hæ donatio-
2 nes in eo, quòd excedunt quingentos ſolidos, egent inſinuatione, & publicatione apud acta iudicij, iuxtà *tex. in l. ſancimus, C. de don.* quę inſinuatio in eo conſiſtit, vt redigatur in ſcriptis coram Iudice, & ex hoc publicetur, ſecūdùm *Bart.* & alios in *l. Modeſtinus, nu. 2. ff. de don.* ſeù vt magis *Napod.* placuit in *Conſuetud. Inſtrumentum emancipationis in Gloſ. fin. circà fin. verſ. Prætereà*, importat decretum Iudicis, per quod capta informatione, & concurrentibus cauſis iuſtis, & honeſtis donatio confirmatur, qui *Napod.* id aſſerit ex mente *Bartholom. de Capua. & Guil. de iure confirm. par. 1. cap. 7. num. 12.* vbi ponit practicam huius inſinuationis, dicit, ſufficere decretum Iudicis confirmatorium, cum informatione etiam oretenus capta; alia ad huiuſmodi inſinuationem neceſſariam latè expendit *Rimin. iun. in §. 1. num. 398. cum pluribus ſeqq. Inſtit. de don.* omiſſis alijs, quę ad hoc propoſitum tradit *Gratian. tom. 5. diſcept. for. cap. 827. & cap. 887.*

Et eſt tantæ efficaciæ, vt huius inſinuatio-
3 nis ſolemnitati partes non poſſint renunciare, vt poſt infinitos, quos ſigillatim citat, concludit *Rimin. in d. §. 1. nu. 625. cum multis ſeqq.* poſt *Imol. in cap. cùm contingat, num. 90. extr. de iure iur.*

Quę concluſio licet patiatur difficultatem,
5 quandò interuenit iuramentum ex diuerſitate opinionum inter *Bald. in l. illud, C. de Sacroſ. Eccleſ.* qui tenet opinionem negatiuam, etiam ſi interueniat iuramentum, & *Io: Andr. ad Specul. in tit. de inſtrum. edit. §. porrò in vltim. addit.* qui tenet affirmatiuam exiſtente iuramento, & ex his duobus Athlætis ortæ ſunt duæ ſectæ inter ſe pugnantes, prout omnes refert idem *Rimin. d. §. 1. num. 659. & ſeqq.* vbi tenet affirmatiuam, poſt *Guid. Papa deciſ. 350.* & ibi *Additionator Ferrer.* dicit, veritatem eſſe in con-

Digitized by Google

trarium; & inter noſtros Regnicolas eſt *Anna pater ſing.* 259. vbi *Anna filius*, *&* *in nouiſſimis Addit. num.*446. *Vaſq. de ſucceſſ.creat.* §.5.*in princ.Ioſeph Ludouic.deciſ. Peruſ.*66.*num.*6.*Merend.controu.iur. lib.*1.*cap.*13. & latiſſimè *Borrell.in ſumma deciſionum*, *tom.* 3. *tit.*11. *de inſinuan.don.* vbi *num.* 80. *&* *ſeqq.* refert ſingulos *DD.*prò,& contrà.

Tamen admiſſa etiam affirmatiua pro iuramento illa communiter limitatur, vt procedat reſpectu donantis, & donatarij tantum, qui iurauerunt,non autem reſpectu tertij non iurantis,cui ex dicta donatione poſſet aliquid præiudicium generari, *Rimin. ibid. num.* 737. quia de natura iuramenti confirmatorij eſt, vt nihil operetur reſpectu tertij non iurantis, vt poſt *Bart.in l.Titia*, §.*Imperator*, *ff. de leg.*2.*in l.cùm quis decedens*,§.*Titia*, *ff.de leg.*3. *Bald.in l.* 1.*num.*4.*&* *ſeq.C.de inoff.don.Cranett.conſ.*229. *num.*7.*Corn.conſ.*135. *num.* 27.*lib.*1. latè confirmat *Cancer.lib.*1.*var.cap.*8.*num.*41. & eſt indubitata concluſio,quæ ſumitur ex *tex. in cap. cum contingat in fin.* ibi: *Cùm in alterius præiudicium non redundent*,*extrà de iure iur.*

Ratio eſt, quia Inſinuatio eſt introducta,
6 non ſimpliciter reſpectu contrahentium, ſed reſpectu aliorum,nè quis clàm donaret,& poſteà contraheret cum creditoribus, & ſic eos deciperet, iuxtà *l.data*, *C.de don.* vbi *DD.* omnes vnico ore.

Hinc modo fit, quòd ſi talis donatio quantumuis iurata non præiudicat tertio non cõſentienti, nec iuranti, erit tamen nulla quoad creditores donantis, etiam poſteriores propter defectum ſolemnitatis inſinuationis, & hic eſt caſus noſter, ità explicitiſſimè tradit *Alciat.in cap.cum contingat,num.*178.*&* 179. *de iure iur.* vbi ait, quòd hi creditores poſteriores poterunt à donatario reuocare bona donata,ſi allegent aliquod præiudicium, puta, quia ipſi neſcientes donationem factam contraxiſſent,& donans non ſit ſoluendo.

Hoc idem dilucidiſſimis verbis confirmauit ipſemet *Alciat.in l.pacta, quæ contra, nu.* 34. *in fin.C.de pact.* vbi ait, inſinuationem eſſe inductam, nè quis clam facta donatione creditores fraudare poſſit, & ideò reſpectu creditorum, quorum probabilis eſt ignorantia, nec iuramentum quidem vllius eſt effectus; idem apertiſſimis verbis affirmat *Cancer.var. reſol.lib.*1.*cap.*8.*num.*5.*propè fin.* exemplificans in ſpecie in præiudicio creditorum poſteriorum donatoris, & ità in proprijs terminis iudicatum fuiſſe,refert *Papon.lib.*11.*tit.*1. *arreſt.* 28.qui in ſpecie loquitur, & exemplificat in tertio, cuius intereſt ratione hypothecæ poſteà acquiſitæ, & idipſum in Senatu Tholoſano deciſum refert *Maynar.lib.*2.*deciſ.*53.& ità diſertiſſimè affirmauit *Gloſ.fin.in d.cap.cùm*
7 *contingat*, dùm declarando *tex.* in illis verbis: *Cùm in alterius præiudicium non redundent*, ſubiungit ſcilicet, *creditorum*, & ſic apertè ſentit *Gloſ.*quod iuramentum confirmatorium non operatur in præiudicium creditorum, quod non poteſt intelligi,niſi de poſterioribus, qui contraxerunt poſt donationem,nàm de anterioribus non erat dubitandum, quod non fieret præiudicium.

Et licet *Reg.de Ponte conſ.*84.*lib.*1.*in princip.*
8 aſſerat, quod in hoc Regno, in quo proceditur ſola facti veritate inſpecta, non eſt in vſu hæc ſolemnitas inſinuationis, quæ eſt mera ſubtilitas iuris, & multis annis antè ipſum illud idem affirmauit *Calder.conſ.*1. *tit.de donat.* loquens in ſpecie de hoc Regno Siciliæ, cui adhæret *Carol.de Graſſ. de Regal. Franc. iure* 7. *car.mihi* 4.*āt. verſ. Hinc eſt etiam, quòd donationes*, vbi idem aſſerit de Regno Franciæ, & illud idem affirmat *Boer. in Conſuetud. Bitun. tit.*9.*de don.*§.2. *propè fin. verſ. Sed an hodiè*, vbi hoc atteſtatur de hoc Regno Siciliæ, ex *Cald. vbi ſuprà*,& idem de Regno Franciæ: imò *Rebuff.in proœm.Conſt.Gall.gloſ.*5.*num.*104. indefinitè affirmat, quòd hodiè de conſuetudine non fit inſinuatio.

Tamen circa hanc conſuetudinem aduertendum eſt,quòd quatenus prætendatur,hanc conſuetudinem eſſe talem, vt ex ea ſint peni-
9 tus abrogatæ leges loquentes de inſinuatione,itàut inſinuatio proſsùs ab Aula receſſerit in hoc Regno, hoc omninò falſum eſt; Nàm videmus, in omnibus contractibus huiuſmodi donationem vltrà quingentos ſolidos renunciari huic inſinuationi, & legibus de inſinuatione loquentibus per clauſulam particularem renunciationis, adhibito iuramento, quæ renunciatio non eſſet neceſſaria, ſi inſinuationis neceſſitas à lege inducta eſſet abrogata. Quatenus verò prætendatur, hanc conſuetudinem operari, vt huic inſinuationi poſſit renunciari cum iuramento, & ſic quòd ſit approbata in Regno illa opinio affirmatiua pro iuramento, quam amplexus fuit *Ioan.*
10 *Andr. ad Spec.* cum ſequacibus ſuprà allegatis,tunc benè fatemur,hanc conſuetudinem adeſſe in Regno, ſed ſtatim ſequetur idem iuris effectus, vt ſcilicet talis renunciatio non præiudicet tertio, qui contraxit poſt donationem non inſinuatam, & illius notitiam non habenti.

Secundum motiuum fuit, quia Princeps repreſentat duplicem perſonam, vnam debitoris tanquam hæres Principiſſæ auiæ, quæ donauit; alteram creditoris vti donatarius
11 ex propria perſona,& ex beneficio inuentarij pro bona adminiſtratione hæreditatis auitæ, tenetur agere omnia vtilia, & inutilia prætermittere, prout quilibet bonus adminiſtrator rei alienæ,vt conſtat ex *l. fin.* §. *&* *ſi præfatam*, *&* §.*licentia.C.de iure delib. Phanuc. de inuentar. par.*5.*num.*4. *propè fin.* vbi expreſsè ait, quòd quando hæres cum beneficio inuentarij vendit

dit bona hæreditaria pro ſatisfaciendis cre-
ditoribus hęreditarijs, eius perſona cõſidera-
12 tur vti executoris, & adminiſtratoris. Quòd
adeò verum eſt, vt teneatur reddere rationem,
etiam de fructibus perceptis ex hęreditate
poſt aditam hæreditatem, vt poſt diſputatum
articulum ad partes, concludit *Eſcobar. de ra-
tiocin. admin. cap. 9. num. 76. cum ſeqq.* Imò in
cauſa Comitiſſæ Briatici cum Marchione
13 Briatici fuit iudicatum hæredem cum bene-
ficio inuentarij teneri nedum ad fructus, ſed
etiam ad intereſſe, quod fuit liquidatum ad
rationem nouem pro centenario, Actuar. de
Ferrarijs, & nouiſſimè cum magno allegatio-
num apparatu, fuit iudicatum per Sacrum
Cõſilium iunctis duabus Aulis in cauſa Mar-
chioniſſæ Cuſani cum creditoribus paternis,
Actuar. . . . . . & ſic Princeps etiam aduer-
ſus ſeipſum tenetur opponere omnes exce-
ptiones, quas potuiſſet opponere Principiſſa
auia ſi viueret.

Modo ſic certum eſt, quòd Principiſſa ſi vi-
14 ueret, & eſſet conuenta ab ipſo Principe pro
ſolutione duc. 70. m. in donationibus conten-
torum poſſet opponere, quòd non tenetur in-
ſolidum, niſi deducto nè egeat, ac etiam de-
ducto integro ære alieno per eam contracto,
etiam poſt donationem factam, vt probat
*textus in leg. qui ex donatione, ff. de donation.
l. inter eos, verſ. Is, qui, ff. de re iud.* Ad cuius
dilucidationem aduerto, quòd licet ex diſpo-
15 ſitione iuris plures perſonarum ſpecies gau-
deant beneficio, nè conueniantur vltrà quàm
facere poſſunt, prout ſunt Parens, Patronus,
Socius, Maritus, & Miles, tamen hi omnes non
deducunt etiam æs alienum, ſed illud tenen-
tur ſoluere de eo, quòd deducunt pro eorum
alimentis arbitrio Iudicis, ità ſunt iura for-
malia in *l. ſunt qui, cum duabus ſeqq. ff. de re iud.*
ſed ſolus donator antequam deducat alimen-
16 ta ſibi neceſſaria, deducit etiam omne ęs alie-
num contractum quantumuis poſt donatio-
nem, ità eſt *tex.* capitalis in *d. l. inter eos, verſ. Is,
qui, ff. de re iud.* & quamuis eo *tex.* non ſit adie-
cta illa dictio vniuerſalis, *omne*, & ſufficeret
indefinita, quę æquipollet vniuerſali, *l. ſi pluri-
bus, ff. de leg. 2. l. ſi plures, ff. de leg. 3. cap. ſi Ro-
manorum*, & ibi *Gloſ. 19. diſt.* tamen hoc dubiũ
ſubſtulit *Gloſ. in l. verùm, §. 1. in verb. Debetur,
ff. pro ſocio*, quæ expreſsè dicit, quòd donator
deducit omne æs alienum: Sed nè in re tàm
clara egeamus ſuffragio gloſſarum, interpre-
temur verba *Pauli Iuriſconſult. in d. l. inter eos*,
cum eodem *Paul. in l. & exhæredatum eod. tit.*
vbi declarans beneficium, quòd habet filius-
fam. exhæredatus, aut qui ſe abſtinuit ab hæ-
reditate patris pro debitis per ipſum contra-
ctis in vita patris, nè ſcilicet teneatur vltra
quam facere poſſit, quęrit, an ſit idem cum
priuilegio, quòd habet donator, & exponens
priuilegium competens donatori, profert
hæc formalia verba, videlicet: *Quemadmodum
autem facere poſſe credatur, videndum eſt, vtrum
deducto omni ære alieno, vt is, qui ex donatione con-
uenitur, an vt maritus, & patronus:* Eccè igitur,
quomodo *Paulus* gloſſat ſeipſum, vt de omni
ære alieno loquutus fuerit in *d. l. inter eos*, ſi er-
gò omne æs alienum deducendum eſt. Ergò
etiam contractum poſt donationem, nàm de
contracto antè, fruſtrà dubitaretur, prout ſin-
gula prædicta ponderando ad viuum demon-
ſtrat *Gutt. de iur. confirm. par. 3. cap. 15. num. 19.
20. & 21. cum ſeqq.* vbi poſt *num. 20. verſ. Itaq;
omne debitum.* expreſsè inquit, hoc procedere
in omni debito ex cauſa onéroſa, quòd dedu-
ci debet, licet ſit poſterius, & ſolui priuſquàm
promiſſum ex cauſa donationis, & in fine
ſubdit, prædicta habere locum, etiam ſi dona-
tio contineat obligationem cum hypotheca
17 bonorum, quia ipſa hypotheca eſt acceſſoria,
& non debet habere efficaciorem ſubſtãtiam,
atque naturam, quàm principalis obligatio,
argum. *l. fin.* cum materia, *C. de non numer. pe-
cun.* idque comprobat pluribus rationibus, &
proindè ſufficiat ad eum facta remiſſio, qui
tandem poſt *num. 24. propè fin. verſ. Et iſtum
caſum*, aſſerit, quòd ter habuit de facto, tàm
coram Iudice Eccleſiaſtico, quàm ſeculari; &
ſemper ità obtinuit, & *Gutt.* ſequitur *Caſtill.
deciſ. 72. in princ.* eum ſimpliciter citãdo, quic-
quid in contrarium aſſerit ex ſuo capite *Hie-
ron. Gabr. conſ. 82. num. 2. vol. 1.* ſequutus ſim-
pliciter à *Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib.
11. tit. 22. num. 23. & 24.*

Id quod clariſſimè reſultat ex praxi faciẽ-
18 di computationem patrimonij illius, qui non
tenetur vltrà, quàm facere poteſt, quàm po-
ſuit *Iaſ. in d. l. inter eos in princ. ff. de re iud.* in-
quiens: *Quòd ei debet reſeruari quantum ad ali-
menta ſufficiat, ſecundùm qualitatem, & conditio-
nem ſuæ perſonæ, ſed non poteſt allegare, quòd ſit
aſtrictus ære alieno, & ſic quòd priùs fiat deductio
æris alieni, & de reſiduo adhùc ei detrahat
quantum ei ſufficiat ad alimenta, & ſi quid ſuper-
eſt, detur Actori.* Et indè infert: *Quòd fiet con-
ſideratio ſui patrimonij tempore cõdemnationis fa-
cienda, ſicut ſi nullum eſſet æs alienum, quòd in
continenti limitat in donatore conuento à donatario
ex cauſa donationis, qui poteſt antè omnia deducere
æs alienum, & de reſiduo tantùm reſeruare, quod ad
alimenta ſufficiat, & poſteà, ſi quid ſupereſt, dona-
tario debet tradi.* Hæc *Iaſon.* Ex qua practica
ſatis perſpicuè colligitur, quòd illud ęs alie-
num eſt deducendum à donatore, quod repe-
ritur tempore condemnationis, non autem
tempore donationis, & ſic etiam illud, quod
eſt contractum poſt donationem.

Et hoc adeò verum eſt, vt pro abſoluto, &
indubitato tradiderit *Connan.* diligentiſſimus
indagator iuris ciuilis, *lib. 8. cap. 9.* dùm agit
de æquitate huius beneficij, nè quis teneatur
19 vltrà quàm facere poſſit, inquiens expreſsè

Digitized by Google

hanc deductionem æris alieni habere locum,
non in eo ære alieno dumtaxàt, quod habuit,
ſeù debuit antequam donaret, ſed etiam in
eo, quod poſteà contraxit plura alia ſubne-
ctens ad corroborationem ſui dicti, & *Conna-
num* ſimpliciter referendo, ſequitur *Barboſa
in l.maritum* 13. *poſt num.* 10. *verſ. Item & ſe-
cundò, ff ſolut.matrim.* & formalia verba *Conna-
ni*, referendo ſectatur *Pichard. in ſua praxi, ſeù
manuduct. impreſſa poſt tom.* 2. *ſuorum Commen-
tariorum ſuper Inſt.p.2.peacepto, ſeù* §.9. *n.*19.

Ratio differentiæ inter donatorem, & alias
20 perſonas, quibus competit hoc beneficium,
vt ſc licet donatori ſoli, & non alijs detur de-
ductio totius æris alieni, quod habet tempo-
re condemnationis, & deductionis faciendæ
eſt, quia donatarius tractat de lucro captan-
do, cæteri verò de damno vitando, relata ab
*Hercul.d.l.ſunt qui, col.*2. *in princ.de re iud.* & eſt
ſatis expreſſa in *l. & exhæredatum in fin. cum l.
ſeq.eod.tit.*

Hinc fit, quod ſi donator ex alia cauſa, quã
21 donationis conueniatur à donatario, non
gaudebit hoc beneficio, ſed tenetur inſolidũ,
vt optimè aduertit *Cuiac.lib.*24.*obſeru. cap.*38.
in fine.

Tertium motiuũ fuit, quia quatenus Prin-
ceps nollet, vel non teneretur vti hoc priuile-
gio ſibi competente ex perſona Principiſſæ
contrà ſeipſum ad debilitandum ſuum credi-
tum procedens ex cauſa lucratiua, ſcilicet do-
nationis, non tamen poterit impedire quin
hic ſecundus creditor illo vtatur ad ſui com-
modum ex perſona Principiſſæ ſuæ debitri-
cis, per ſolemnem, & peregrinam doctrinam
Cuman.in l.priuilegia poſt nu. 10. *verſ. Aliud eſt,*
22 *ff.de priuil.cred.* vbi in ſpecie infert ad hoc pri-
uilegium, quod habet donator aduerſus do-
natarium, affirmans, quòd ſicut ipſe donator
poteſt deducere æs alienum, ità & creditores
eo inuito, ex regul. *tex.in l.ſi cui, quæ eſt pen. C.
de non numer.pecun.* & ſubdit, quòd eſt ſingula-
re ad reuocandas donationes, & etiam ſolu-
tiones factas creditoribus ex cauſa lucratiua
per creditores ex cauſa oneroſa.

Neque *Cumanus* remanſit ſingularis in hac
opinione; nàm illum ſequitur *Iaſ. in l.inter eos,
num.*7.*in fin. &* 8. *ff. de re iud.* confirmando ex
ratione, quam adducit ad probandum, quare
23 poſt ſolutionem integri crediti ex cauſa lu-
cratiua poteſt creditor ex cauſa oneroſa repe-
tere id, quod non fuit deductum pro ære
alieno.

*Alciatus etiam in l.pupillus, num.*14. *ff. quæ in
fraud.cred.* ponit caſum in eo, qui dedit Titio
mille, deindè contraxit debitum mecum, &
ait, quòd ſicut donator habet exceptionem
contrà Titium, nè cõueniatur vltrà quàm fa-
cere poteſt, ità & ego ſecundus creditor ex
cauſa oneroſa habebo eandem exceptionem
ex perſona debitoris mei, etiam eo inuito, &
adducit *Cuman.in d.l.priuilegia.*

Accedit tertiò *Aſin. de execut.* §.7. *cap.*47.
vbi ponit idem exemplum *Alciat.* & concor-
dat cum *Alciat. & Cuman.* & citat etiam *Ca-
pyc. deciſ.*78. *num.*7. qui allegando *Cuman.* di-
23 cit ſimpliciter, quod creditores ex cauſa
oneroſa præferuntur creditoribus ex cauſa
lucratiua.

Id quod confirmatur authoritate *Caſtill. in
d.deciſ. Sicil.*72. *in princ.* vbi tradit pro regula
indubitata, quòd creditor poſterior ex cauſa
oneroſa præfertur anteriori ex cauſa lucrati-
ua, & citat *Cuman.Capyc. Alciat. Aſin. & Gutt.*
in locis ſuprà citatis. His addendi ſunt innu-
meri cumulati ab *Anton.de Amat. reſol.*26. *nu.*
14. qui licet referat multos contrariæ opinio-
nis, *num.*15. tamen *num.* 16. *in fin.* non potuit
euitare illam exceptionem, quod donans non
teneatur vltrà, quam facere poſſit, competere
etiam ſecundo creditori, niſi renunciauerit, &
demùm *num.*17. aſſirmat, deciſionem eſſe ve-
ram pro debitis contractis poſt donationem
omnium bonorum, ſi ſint contracta ex cauſa
oneroſa, accedat *Reg. Conſtantius in l.* 1. *&* 2.
num. 114. *verſ. Ego verò. C. de filijs official.* vbi
eius eſt opinionis, vt donatarius quamuis ſub
hypotheca bonorum donantis non poſſit ità
vrgere donatorem, vt amittat beneficium, nè
teneatur vltrà quàm facere poteſt, *Paſchal. de
virib.patr.poteſt.par.*2,*cap.*9.*nu.*46. *Capibl.ſing.*
1. & ex Theologis quamplurimi adducti per
*Gregor.Sayr.in Clau. Reg. lib.*2.*tract.*5.*cap.*10.
*num.*34. & nouiſſimè accedat *Garon.ad Conſti-
tut.Mediol.de iure, & priuileg. Fiſc. cap.*4.*nu.*14.
15.*&* 16. pluribus alijs relatis.

Quibus non obſtat tex.*in l. fin.* §. *Lucius, ff.
de donat. & in l.* 1. *Cod. de iur. Fiſc. lib.* 10. in
quibus cauetur, donatarium anteriorem in
re donata eſſe præferendum ſecundo credito-
ri, ſiuè ſit priuatus, ſiuè Fiſcus, qui ſecundo lo-
25 co contraxit; nàm illa iura procedunt re do-
nata iàm tradita, & conſignata ante contra-
ctum, ſecundùm debitum, vt probat expreſsè
tex.*in d.* §.*Lucius,* & quando communis debi-
tor eſt habilis, & idoneus ad ſatisfaciendum
donatario, & creditori, ſed quando res non
eſt tradita, vel non eſt ſoluendo pro quantita-
te vtrique debita, tunc procedunt iura, & au-
thoritates pro creditore poſteriore adductæ,
itàut hoc priuilegium competat poſteriori
creditori in ſubſidium, quandò aliundè non
poteſt ſibi ſatisfieri, non autem ſi aliundè, nàm
tunc tenetur habere recurſum ad alia bona
præter donata.

His difficultatibus reaſſumptis fuit inter
26 Nos motiuatum, ſi defectus inſinuationis
poſſit euacuari ex tribus in facto conſiſtenti-
bus. Et primò, ſtante clauſula in inſtrumento
adiecta, quòd tot intelligantur eſſe donatio-
nes, vt nulla intelligatur excedere ſummam
27 quingentorum ſolidorum. Secundò, quia

in ſtipulatione hatum donationum interue-
nit, etiam Iudex ad contractus, qui dat au-
thoritatem contractui, & proindè eius præ-
ſentia ſufficit pro actu inſinuationis, nam
quandò donatio fit coram Iudice, tunc ſecũ-
dùm communem opinionem relatam per
*Imol. in d. cap. cum contingat, num. 92. verſ. Alia
eſt opinio*, non requiritur alia ſcriptura ſepa-
rata pro inſinuatione. Tertiò, & vltimò, quia
28 in caſu noſtro interuenit vera, & actualis, ac
formalis inſinuatio, dùm aſſenſus Regius im-
petratus ſuper vtramq; donationẽ cum inſer-
to tenore vtriuſque, fuit integer regiſtratus in
Regeſtis Regiæ Cancellariæ, & ſic apud acta
Regij Collateralis Conſilij, attenta præſer-
tim ſubſcriptione in aſſenſu Proregis, ac Re-
gentium Regiam Cancellariam, ac etiam Vi-
ceprothonotarij, cum Secretario, & ſic poteſt
dici facta regiſtratio coram maiori Iudice,
licet de iure ſufficeret, quòd eſſet facta corã
minore, iuxtà *tex. in l. hac ſacratiſſima, C. de do-
nat.* Prout in ſimili videmus, quòd regiſtra-
tioni refutationum feudalium in proximè
ſucceſſuros introductæ per *Pragm. 20. de feud.*
plenè ſatisfit per regiſtrationem aſſenſus im-
petrati ſuper refutatione, nec opus eſt alia
regiſtratione in Quinternionibus Regiæ Ca-
meræ, requiſita à *Pragm.* prędicta, vt latè pro-
bat, & deciſum refert *Praſ. de Franch. dec. 663.*

Verùm quòad primum fuit dictum, quòd
29 illa cautela eſt communiter reprobata, ſecun-
dùm *Bart. in l. Modeſtinus, num. 10. ff. de donat.*
quinimo dicit fortiùs, quòd etiam ſi plures
res nominarentur in donatione, & propterea
poſſet dici, quòd tot ſunt donationes, quot
ſunt res, per *tex. in l. ſcire debemus, ff. de verb.
oblig.* tamen quantum ad requiſitum inſinua-
tionis eſſet vna donatio, & propterea eget in-
ſinuatione, & *Bart.* ſequuntur communiter
DD. ibi, *Imol. in d. cap. cùm contingat, num. 91.*
vbi reliqui Canoniſtæ, *Anton. Padil. in l. 2. nu.
1. ff. de leg. 2. Guttier. de iuram. confirm. par. 1. cap.
7. num. 17.*

Quò verò ad ſecundùm fuit dictum, quòd
30 hi Iudices ad contractus dicuntur Iudices
Cartularij, qui nullam habent iuriſdictionẽ,
& propterea non ſunt habiles ad recipiendũ
has inſinuationes, quæ non poſſunt fieri, niſi
apud Iudicem, qui ſit deputatus ad iura red-
dendum, de quibus eſt facta mentio in *d. l. in
hac ſacratiſſima*, vt in ſpecie tradit aduertendo
Imol. in d. cap. cùm contingat, paulò antè *nu. 93.
verſ. Aduerte*, qui propterea ſubdit, quod ſi
ex forma ſtatuti in contractibus requireretur
præſentia vnius Iudicis de Collegio Iudicũ,
non ſufficeret, contractum donationis fieri
coram illo, ſi excederet ſummam, ex quo non
eſt deputatus ad reddẽdum ius, & hic eſt pro-
31 priè caſus noſter, quia Iudices ad contractus
per *Pragm. 2. de contract.* ſunt deputati ad in-
teruenienđum tantùm in celebratione con-
tractuum, & ſine tali Iudice contractus eſſet
nullus, ſed non eſt deputatus ad ius redden-
dum, ergò eius præſentia non ſufficit ad in-
ducendum requiſitum inſinuationis, & *Imola*
ſimpliciter ſequitur *Franc. Aretin. conſ. 77. nu.
7. in fine*, nec inueni contradictorem.

Et denique reſoluitur tertium de aſſenſu
regiſtrato ex ipſomet facto, nempè, quia aſ-
32 ſenſus ſuper donationes fuit regiſtratus in
anno 1615. ſed creditum Groſſoglietti fuit
contractum in anno 1614. per antè, & ſic non
poterat habere notitiam donationis præce-
dentis per regiſtrationem aſſenſus poſteà ſub-
ſequutam. Vltrà quòd de iure habet ſuas dif-
ficultates, quæ forraſsè alibi diſcutientur.

Die 19. Auguſti 1627. Ex his fuit decretũ,
quòd procedatur ad venditionem Terræ Ca-
ſarani, firmo remanente ſequeſtro pro nunc
pro affictu præſentis anni. Actuarius.

APPENDIX

Ad proximam Deciſionem.

SVMMARIVM.

33 *Donatario, an præferantur poſteriores creditores,
& diſtinctio in hac controuerſia adhibita exa-
minatur, & num. 42.*

34 *Donatoris beneficium, nè teneatur vltrà quàm
facere poteſt tempore deductionis facienda cu-
iuſmodi ſit.*

*An ex eius perſona competat hoc beneficium
creditoribus poſterioribus, num. 35.*

*Fundatur in priuilegio cauſæ oneroſæ, contra lu-
cratiuam, num. 36.*

*Veriſimiliter donator præſumitur ſibi neceſſaria
ad victum reſernaſſe, num. 41.*

37 *Cauſa lucratiua non debet præponderare cauſæ
oneroſæ.*

38 *Hypotheca adiecta in contractu ab eodemmet re-
gulatur.*

39 *Iuramentum regulatur à contractu, ſuper quo
interponitur.*

*Habet vim nedùm generalis, ſed etiam ſpecialis
hypothecæ, num. 40.*

LOngè poſt hanc cauſam deciſam peruenit ad manus meas elegantiſſimus *tract. de cre-
dito*, editus per eximium Iureconſultum *Io: Dominicum Gattum*, & nuper meritiſſimum Auditorem creatum ab Excellentiſsimo D. Prorege in Prouincia Terrę Bari, ſtrenuè, her-
clè, elaboratum, vbi *p. 4. q. 11. à num. 1235. per totum num 1294.* diffusè tractat quęſtionem, quàm nos ſuprà tetigimus in ſecundo motiuo; An ſcilicet donatarius præferatur creditoribus poſterioribus quantumuis hypothe-
carijs, & poſt relatos Authores nonnullos tenentes opinionem contra donatarium, ipſe

ſub

Digitized by Google

ſub diſtinctione dirimit controuerſiam, vt
ſciiicec donatarius, qui contraxit abſque hy-
potheca, quantumuis anterior non præfera-
tur creditoribus hypothecarijs, etiam poſte-
rioribus, & in hoc caſu procedat opinio illo-
rum, qui affirmant, eſſe præferendos credito-
res poſteriores. At ſi in donatione concurrat,
etiam hypotheca bonorum donatoris, tùnc
omninò vendicet ſibi locum regula, qui prior
in tempore potior eſt in iure; & pro hac ſua
opinione in principio quæſtionis citat *Hiero-
nym. Gabr. d. conſ. 82. vol. 1. Felic. de cenſib. lib. 3.
cap. 5. in fin. Maurit. Apicell. ad tutam. paup. de
dilation. quinquen. tit. 1. Pirbar. in §. quędam actio-
nes, num. 70. de action. & Amator. Rodriq. de pri-
uil. cred. p. 2. art. 1. num. 19.* & poſtquam diù in-
ſudauit in refellendo rationes pro creditori-
bus poſterioribus adductas per *Capibl. & Pa-
ſchal.* ipſe pro donatarijs anterioribus cum
hypotheca, *num.* 1246. affert duo iura, nempè
*tex. in l. de rebus, C. de donat. ante nupt. & in l. ſi
quidam in 2. reſp. C. de don. inter virum, & uxo-
rem,* quem ipſe dicit, nullam recipere cauilla-
34 rionem, & *num.* 1271. ad motiuum adductum
per *Conſ. Paſchal.* de beneficio competenti do-
natori circa deductionem totius æris alieni
tempore ſententiæ, quòd ipſe dixerat magis
ſtringere, reſpondet, illud beneficium eſſe per-
ſonale, & competere ipſi donatori tantum,
quando vrgeretur à donatario, non autem
ſuis creditoribus poſterioribus, per *tex. in l. 4.
§. ſi quis, ff. de priuil. cred.*

Quæ omnia quamuis ingenioſè ab eo con-
ſiderata ſint, nè ſine debita animaduerſione
remaneant. Primum aduerto, quòd *tex. in d.
l. de rebus, C. de donat. antè nupt.* quem ipſe de
nouo citat pro ſua opinione, potiùs confir-
mat, quàm infirmat opinionem, quam defen-
dit *Capibl.* dùm ex eo *tex.* reſultat, quòd res
collatæ in ſponſam donationis titulo iàm
fuerant traditæ ſponſæ in actu donationis, &
ſic exierant iàm de dominio ſponſi; & propte-
reà creditores poſteriores quantumuis hypo-
thecarij nullum ius per hypothecam ſubſe-
quentem acquirere potuerunt, quòd manife-
ſtè deſumitur ab eodem *tex.* nedùm ex verbis,
ibi: *Collatis donationis gratia,* quæ actum perfe-
ctum, & conſummatum ex omni ſui parte ſi-
gnificant, ſed etiam ex vltimis verbis, ibi: *Eam
conuenire minimè poſſunt,* & ſic ſponſa iàm erat
in poſſeſſione rerum donatarum, aliàs fruſtrà
potuiſſet dubitari, ſi poterat conueniri, non
poſſidendo, vt optimè probat *tex. in l. diſtra-
ctis, C. de pignor. l. hæreditas, C. de pact. conuent.*
eodem modo *tex. in d. l. ſiquidem in 2. reſp. C. de
don. inter virum, & uxorem,* quem ipſe ſimiliter
de nouo citat, retorquetur contra ſe; nàm ſe-
cundum reſponſum habet conſequentiam à
primo, in quo præſupponit *Imper.* fuiſſe iàm
traditam poſſeſſionem à viro, vt in primis
verbis, ibi: *Donationem poſſeſſionis,* ſiuè illud
verbum *poſſeſſionis,* intelligas pro ipſo actu
poſſeſſionis, ſiuè intelligas, prout intelligit
Gloſ. de dominio, nàm dominium nunquam
transfertur, niſi traditione ſequuta, *l. traditio-
nib. C. de pact. l. fin. §. Lucius, ff. de don.* ergò non
mirùm ſi in vtroque *tex.* creditores poſterio-
res non poſſunt habere recurſum ad rem an-
te donatam, & traditam.

Secundum aduerto, quòd dùm ipſe pro ab-
35 ſoluto, & irrefragabiliter admittit beneficiũ,
nè donator teneatur vltrà quam facere po-
teſt, & proptereà in deductione facienda ab
ipſo de bonis ſuis, quantum ſibi ſufficiat ad
decentia alimenta, eſſe habendam rationem
totius æri alieni, competere ſoli donatori, nõ
autem eius creditoribus, & ad id allegat *tex.
in l. 4. §. ſi quis, ff. de priuil. cred. tex.* hic nihil ad
rumbum, nàm loquitur de priuilegio tacitæ
hypothecæ, quòd competit pupillis, minori-
bus, & alijs, qui ſub cura aliorum ſunt, aduer-
ſus bona eorum adminiſtratorum, quòd cer-
tum eſt, non egredi eorum perſonas, ſed pri-
uilegium, nè donator teneatur vltrà quàm fa-
cere poteſt, ſatis diuerſum eſt, quippè quòd
illud competit nedùm ipſi donatori, ſed ex
eius perſona cæteris omnibus, qui eorum bo-
na, & iura habent obligata, vt ex *Cumano,* &
alijs ſuprà pleniſſimè fundatum eſt.

Tertium aduerto, quòd beneficium hoc cõ-
36 petens donatori eſt fundatum nedùm in pri-
uilegio, quòd habet cauſa oneroſa aduerſus
cauſam lucratiuam, ſed in diſpoſitione *tex. in
d. l. inter eos, verſ. Is quoque, ff. de re iud.* qui tri-
buit donatori facultatem deducendi à bonis
donatis, non ſolùm totum id, quòd ſibi ſuffi-
ciat ad honeſtè viuendum, ſed etiam totum æs
alienum, quòd reperitur habere tempore de-
ductionis faciendæ; & ſic etiam contractum
poſt donationem, vt in corpore deciſionis ſa-
tis ſuperque fundatum eſt, ſubdens *Iuriſconſ.*
quòd ſoli donatori competit hoc priuilegiũ,
non alijs, quibus competit beneficium, nè cõ-
ueniantur vltrà quam facere poſſunt, & ſunt
enumerati in *l. ſunt qui, cum pluribus ſeqq. ff. de
re iud.* hinc ſequitur, quòd parum modò re-
fert, ſi hi creditores poſteriores ſint ſimplici-
ter in actione perſonali, ſeù etiam in actione
hypothecaria, cum aliàs ſi eſſent excludendi
creditores hypothecarij, vtique non veniret
deducendum integrum æs alienum, ſed pro
parte tantùm, & creditores hypothecarij poſ-
ſent auferre reliquum, quòd deduceret dona-
tor pro ſuis alimẽtis, & ſic remaneret abſque
beneficio in effectu, vt perbellè deduxit *Gutt.
de iuram. confirm.* in loco in deciſione adducto,
& optimè arguit *Garon. ad Conſt. Mediol. ſub ti-
tul. de iure, & priuil. Fiſci, c. 4. num.* 14. 15. & 16.
vbi etiam facit mentionem de ipſomet *Gait.*
in loco prædicto, eum reprobando.

Et qualitas cauſæ lucratiuæ, quæ non debet
37 præponderare cauſæ oneroſæ, vt in hac quæ-
ſtio:

Digitized by Google

ſtione ponderatur, unu ponderatur per viam rationis principalis pro deciſione arriculi,ſed pro ratione differentiæ, quæ eſt inter donatorem,& alios,qui gaudent eodem beneficio, vt ſolus donator poſſit deducere æs alienum,reliqui verò nequaquam. Nàm ea conſiſtit in eo,vt. Quia ſolus donatarius habet cauſam lucratiuam per contractum donationis; alij verò creditores omnes habent cauſam oneroſam; nàm tractant de damno,& magis ſubuenitur in iure ei, qui tractat de damno; quã ei,qui tractat de lucro, *l. Proculus in fin.* & ibi, *Gloſ. in verb. Faciat, ff. de damn. infect.leg.iuris ignorantiæ*,vbi *Gloſ.magna, cum l.ſeq.ff.de iur.& fact.ignor.l.fin.C.de codicill.*

Quartum, & vltimum aduerto, quòd illud
aſſumptum *Gutier.* vt ſcilicet hypotheca
38 adiecta in contractu donationis debeat re-
gulari ſecundùm naturam ipſius donationis,
non eſt tàm paruiſaciendum, quanti præſup-
ponit ipſe *Gaitus num.* 1249. *& ſeqq.* Nàm in
iuramento habemus *tex.*expreſſum, vt regu-
letur,ſecundùm naturam actus, ſuper quo in-
terponitur *l.fin.C.de non numer.pecun.*quòd iu-
39 ramentum inter alios effectus, quos produ-
ci in cõtractu,cui accedit,eſt, vt habeat vim,
non ſolùm generalis, ſed etiam ſpecialis hy-
pothecæ, vt ex multorum authoritatibus do-
ctè probat *Seraphin.de priuil.iuram.priuil.*158.
40 ergò non mirùm erit, ſi etiam ipſa hypothe-
ca adiecta in contractu regulari debeat ſecũ-
dùm naturam ipſius contractus, cui acceſſit.

Demùm eſt ponderanda ratio differentiæ
inter donatorem, & alios, qui gaudent hoc
beneficio,adducta per *Pichard.in ſuo manuduct.*
*ad prax.p.2.præcept..9.num.*19. dum ait, non
41 eſſe veriſimile,fuiſſe aliam mentem donantis,
quam vt ſibi reſeruaret ad victum,quòd opus
eſſet,nedùm in eo ære, quod debebat antequã
donaret,ſed etiam in eo, quod poſteà contra-
xit,nàm ſi futuras rei ſuæ difficultates præui-
diſſet, nunquam donaſſet, & ità quemquam
interpretari debere.

Quæ quidem ratio,ſi vera eſt,prout veriſſi-
42 ma dignoſcitur, operabitur effectum ſuum,
non ſolùm quandò in donatione nulla acceſ-
ſit hypotheca, ſed etiam ſi vel ſtrictiſſima ac-
ceſſerit;nàm ſequitur ex eo,vt in eo caſu defi-
ciat conſenſus donantis,& deficiente conſen-
ſu corruat ipſa donatio, cùm ſit vnus de illis
contractibus,qui conſenſu perficiuntur, *leg.ſi*
quis argentum, §. fin.C.de donat. §.aliæ autem,
verſ.Perficiuntur, Inſtit. de act. & ex eadem re-
ſultat, vt appareat manifeſtè erronea opinio
ipſiuſmet *Pichard.*qui in *§. quadam actiones,nu.*
20. *Inſtit. de act.* defendebat opinionem pro
donatario anteriore cum hypotheca, & ſic
clauus clauo traditur pro elucidatione veri-
tatis. Vndè non erit reputandus duræ ceruicis,ſed potiùs ſubtilioris ingenij,qui ſequitur opinionem contra ipſum *Gaitum*,prout ipſemet hoc admittit, *num.*1277. *verſ. At ſi reperiretur*, præſertim cum ſit corroborata, non ſolùm authoritate huius deciſionis noſtri Supremi Senatus, ſed etiam aliorum Tribunalium grauiſſimorum pluribus vicibus, de quibus atteſtatur *Guttier.* loco præcitato.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XLVIII.

QVatuor quæſtiones proponit D. Author hic. Prima eſt, *num.* 2. ibi: *Primum motiuum*. An renunciatio inſinuationis in donatione excedente quingentos ſolidos, præiudicet futuris creditoribus donantis, & concludit non præiudicare. Quam opinionẽ *Reg.Capyc.Latr. deciſ.*156. reſpuit cum *Reg.de Ponte*,citato per *D.Authorem conſ.*84. Et dicit dictam inſinuationem in hoc Regno non eſſe in vſu, nec vnquam vidit donationem aliquã annullatam *ex* defectu inſinuationis. Et reſpondet motiuo D.Authoris, quòd dictæ inſinuationi non poſſit renunciari, nàm dicit id fallere ſi renuncietur iuramento, ex *DD.* per *d. Reg.*allegatis *num.*49. Et *DD.* contrariũ dicentes,dicit *num.*28. illos examinaus intelligi debere,vbi adeſſe vltra ius commune cõtentum in *tex.in l.ſancimus, C.de donat.* aliquã conſuetudinem, ſeù ſtatutum tertio fauens. Quod ſecùs eſt in hoc Regno, vbi non ſolùm non adeſt ſtatutum,ſed diſpoſitio dicti *tex.*nõ ſeruatur. Quam concluſionem longa ſerie, defendit *D.Marcian.lib.*2. *diſp.for. cap.*54. qui ſcripſit in eadem cauſa D.Authoris, & *Reg. Capyc. Latr.* Et ad id, quod dicit D. Author, quod dicta renunciatio iurata inſinuationis quamuis noceat donanti,& donatario, non tamen nocet tertio, cum iuramentum in præiudicium alterius non operetur, reſpondetur dictam inſinuationem fuiſſe ſolum inuentam ad fauorem donantis, ideò nil mirùm ſi præiudicare poteſt tertio, qui poſteà contraxit, quòd fundat *Duard. deciſ.Rot.Rom.*259.*ſub n.*16.*vol.*2.*&* *Rub.*126.*num.*14.*vol.*2. quorum meminit idem *Reg.Capyc. Latr. ibidem, nu.*42. *&* 43. Ad materiam eſt *Viſcont. concluſ. iuris, verb,Iuramentum ſupplet,Dexart.dec.*41.

Secunda eſt,*num.*11.ibi: *Secundum motiuum.* An creditores poſteriores ex cauſa oneroſa præferantur creditoribus ex cauſa lucratiua in bonis communis debitoris effecti non ſoluendo. Et non refert articulum deciſum, benè verũ ipſe tenet præferri, quòd ſequitur *Mucc. var.qq.forenſ.q.*31.*& Conſ. Carleual. de iudicijs, diſp.*30.*Praſ.Ganauer.deciſ.R.C.*42.*Barbat.de aſſiſt.gloſ.*7.*num.*19.*&* 20.2.*edit. Noguer.alleg.*14.*num.*69.*Medic.conſ.*107.

Quam concluſionem puto intelligendam inter creditores habentes actionem perſonalem tantùm,prout intelligi debet *Cuman. loco à D.Authore allegato.* Prout docet *D.Marcian.*

diſp.

diſp.55.d.lib.2.ex Gabriele, & *Mantica,citatis à D.Authore,* & ex *Felician.de cenſibus, tom.1.lib.3.cap.5. num. 25. Gabriel. Sarayna in Epitom.ad Mattheſil.ſing.71.num.3.Fontanell.de pactis nuptial.clauſ.7.gloſ.1.par.2.num.23. Pichard.in §. quadam actiones,num.70.Inſtit.de action.Capibl.ſing.1.Pacific.de Saluian.interdicto,inſpect.3.c.2.* 469.nouiſſimè *Præſ. Merlin. controuerſ. forenſ. cap.19.to.2.Acoſta de priuil.cred. reg.1.ampliat.4.à num.30.* & *reg.3.ampliat.25.à num.73. Olea de ceſſ.iur.tit.4.q.4. nu.27. Merlin. de pignor.lib.4.tit.1.q.25. Gait.in appendic.ad tract.4. q.11.à num.1235.de credito,* vbi reſpondet *D.Author,* & *Conſ.Carlenal.loco cit.*

Secùs inter creditores habentes actionem hypothecariam, inter quos habet locum regula,qui prior in tempore, potior in iure, *D. Marcian.d.diſp.55. Conſ.Staib.reſol.103.à n.71. per 98.* vbi *d.num. 71.* pro dicta opinione adducit *tex.in l.1.C.de iure Fiſci, lib.10. Andreol. controuerſ.204.Dexart.deciſ.19.* & *79.Carena pract.qq.q.107. Sanfel.in praxi, fol.117.*

Tertia eſt, *nu.17.* ibi: *Prædicta habere locum.* An beneficium donatori conceſſum,vt teneatur in quantum facere poſſit deducto omni ære alieno, procedat inter creditores hypothecarios,& concludit cum *Guttier.* procedere. Cuius oppoſitum tenet *D.Marcian. diſput.56.* qui ait, id non procedere inter creditores hypothecarios,præcipuè ſtante clauſula conſtituti, *Præſ.Merlin.d.controu.19.num.23.lib.2.* vbi reſpondet motiuis ex aduerſo. Qui *n.31.* ait, id maximè procedere, ſi adſit iuramentũ, quòd habet vim renunciationis dicto beneficio. Quamuis *Reg.Capyc.Latr.d.deciſ.156.à n.61.ad 64.*contrarium teneat.

Quarta eſt,*num.21.*ibi:*Tertium motiuum.* An beneficium donatori conceſſum, vt teneatur in quantum facere poſſit, ſit perſonale,vel tranſeat ad hæredes, vel creditores? Et tenet tranſire etiam ad creditores.

Contrariam opinionem tenent *D.Marcian. diſp.56.num.28.* & *29.* qui dicit, illud ſolùm tranſire ad filios, ſecùs ad nepotes, per *tex. in l.etiam, ff.ſoluto matrim. Reg.Capyc. Latr.vbi ſuprà,num.64.68.* & *69. Præſ. Merlin.controuerſ.19.Olea de ceſſ.iur.tit.4.q.4. num.28.* Et filij habent illud, non ratione priuilegij donantis patris,nàm cum fuerit perſonale morte ipſius extinguitur,*l.quia tale, ff. ſolut. matrim.* Sed ex nouo quodam priuilegio ex propria ipſius perſona, tanquam quid ſeparatum à priuilegio patris,prout ex *Alex.* & *Iaſ.*explicat *Barboſa in l.maritum,num.78.ff.eod.*

Et quod non tranſeat ad nepotes, eſt idem *Barboſa ibidem,nu.8. Angel.* & *Imol.in d.l.etiam, Ricc.in addit.ad dec.698. Præſ.de Franch.* & *collect.227.*

Vbi obſerua,hoc beneficium non poſſe opponi creditori, cui fuit facta delegatio illius donationis à donatario, per *tex.in l. Neſcinius, ff.de re iudicata, Conſ.Staib.reſol.103.num.174.* Benè verum *Mucei var.qq. forenſ. q.31.n.15.*tenet per *d.tex. verſ.Reſpondi,* hoc verum eſſe,ſed donatorem poſſe id totum, quod ſoluit à donatario ipſe repetere.

Ad num.1. Adde *Surd. conſ.189.num.19.* &
20.Burſat.conſ.44.num.9. vol. 1. Anna in repet.
1 *rubr.de vaſſall.decrep.ætat. num.222. Thor.in 1.*
par.Comp.deciſ.verb. Aſſenſus quamuis, Ricc. ad
Afflict.deciſ.286.Conſ.Prat. lib.3. diſcept.forenſ.
cap.31.num.40.

Ad num. 2. & *ſeqq.* Vbi fit mentio inſinua-
tionis. Obſerua ex ſupradictis in hoc Regno
2 non eſſe in vſu. Benè verum in loco, vbi eſt in
vſu,in multis caſibus ceſſare.Primò,in dona-
tione cauſa ſtudij, *Barboſa in l.1.p.4 nu.40.* &
ſeqq.ff.ſol.matrim.Cutell.de donat.diſcurſ.2.p.10.
num.52. Secundò, fauore alimentorum, *Gra-*
tian.diſcept. forenſ. cap.750. num.29.tom.4. Cu-
tell.par.14.num.72. Tertiò,in donatione cauſa
certi matrimonij, *Andreol. controu.115.nu.16.*
Monter.deciſ.10.Cutell.ſpec.4. Quarto,quando
illa fit titulo oneroſo, *Cyriac. controu. 128.nu.*
35. & *ſeqq. Andreol.controu.6. num.49.* Quinto,
in refutatione feudi,*Bologn.conſ.6.num.51.In-*
*trigl.deciſ.20.*vbi vide *Framb.deciſ.663.num.4.*
*Amat.reſol.84.num.47.*Sextò,quando donatur
res valoris vltra 500. cum aliquibus oneri-
bus, quibus deductis res illa valet minoris
500. *Alex.ad Bald.in l.ſancimus, C. de donation.*
Amat. reſol.61. num. 50. Septimò, fauore piæ
cauſæ, *Fab.in C.de donat. deciſ.12.* Octauò, in
donatione cauſa mortis, *Guid.Pap.deciſ.610.*
Nonò, in donatione facta à Principe, *Franc.*
Marc.deciſ.594.par.2. Decimò,in donatione
facta puellæ maritandæ, *Amat.deciſ.42.*Vnde-
cimò, in donatione ob cauſam, *Cappell. Tho-*
loſan.deciſ.381. alia vide apud *Ricc. alleg.117.*
& *2075.*alia vide apud *Rub.de teſtam. c.91.*

Ad num.12. Vbi habetur,hæredem cum be-
neficio,legis, & inuentarij, teneri reddere ra-
12 tionem de fructibus perceptis ex hæreditate
poſt illam aditam. Adde poſt *Phanuc.Monti-*
cul.Guid.Pap.de inuent. Peregr.de fideicom.m.art.
49.num.77. & *conſ.42.num.27.lib.1. Caball.ca-*
ſu 144.lib.2. Præſ. de Franch. deciſ.613. Cyriac.
controuerſ.294.num.17.Andreol.controuerſ.276.
num.9.Rot.Rom.deciſ.50.nu. 9. poſt *Oleam de*
ceſſ.iur. Obſerua,concluſionem hanc debere
12 intelligi de fructibus perceptis poſtquam
comparuerint creditores,vel legatarij, vt ex-
plicat *Eſcobar cit.* per *D.Authorem à nu.76. vſ-*
*que ad num.83.*quem ſequitur *Hermoſill.in l.8.*
tit.4.par.5.gloſ.12.num.13.fol. 278. tom.1. Sal-
gad.in labyrint.p.2.cap.1.num.58. 62.63. & *64.*
Merlin.de pignor.lib.2. q.66. Bottilier. de ſucceſſ.
ab inteſt.theorem.53.num.4. & *5.Vermigliol.con-*
ſil.445.

Secùs de fructibus perceptis antequam ipſi comparuerint, nàm tunc bonæ fidei poſſeſſor non tenetur reſtituere, nec rationem reddere,

Moccia

Moccia in Sylua caſuum forenſ. cap.45. à num.9. ad finem, Andreol. controu. 117. lib.2. Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ.97. D. Marcian. lib.2. diſp. forenſ. cap.95. à num.11. Reg. Capyc. Latr. conſult. 13. num.4. & ſeqq. lib.1. Conſ. Staib. lib.2. reſol. cap.168.

Vbi obſerua ex *Andreol. d. controu. 117. n.20.* Non ſufficere ſolam ſcientiam creditorum ad inducendam malam fidem in hærede. Sed quid ſi heres ipſe inuentarium conficiendo illos, tanquam certos citauerit? *Rot. Rom. deciſ. 304. ſub num.9. & ſeqq. par 5. diuerſor.* cuius meminit idem *Andreol. ibid. num.19.*

Verùm *Cenſal. ad Peregrin. de fideicomm. art. 49. obſeruat. 5. verſ. Sed tu non diſcedas,* refert diſtinctionem *Reg. Capyc. Latr. d. conſult. 13.* ex *Manent. deciſ.34.* Vt hæres reſpectu creditorũ teneatur reddere rationem de fructibus perceptis poſt aditam hæreditatem, quamuis creditores non comparuerint, prout deciſum refert per S.C. in cauſa Mouris Paueſiorum, cum Marchioniſſa Cuſani. Reſpectu verò legatariorum non teneatur, niſi poſtquam ipſi comparuerint, *Peregr. d. art.49. num.76. & 77.* vbi ponit rationem diſtinctionis, quia creditores tractant de damno, legatarij de lucro, & antè eum *Paul. de Caſtr. in l. fin. §. etſi præfatam, C. de iure deliber. Roland. à Valle in tract. de inuent. q.151. num.4. Monticul. q.229. in tract. diuerſ. Surd. conſ.128. num.27. lib.1. & deciſ.224. à num.13. Præſ. de Franch. deciſ.613.*

Ad num. 31. Vbi habetur, Iudices ad contractus in Regno ad quid deputentur. Obſerua contractus omnes eſſe nullos, niſi interueniente Iudice ad contractus, per *pragm.2. de contractibus,* vbi *D. Author, & Nouar.* Quæ concluſio fallit in caſu neceſſitatis, vt defendit *Vin. deciſ. 313. num. 16. lib. 1.* cuius meminit *Gallupp. in methodo feudali, p.1. cap. 3. num. 43.* quomodò Notarius dicatur ſeruus publicus, vide apud *Bottiller. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem. 43. num.10.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Minor ſub paterna poteſtate non potitur priuilegio* l. vnic. C. quand. Imp. inter pupill.
Concluſio hæc latiſſimè explicatur. Obſ.
Quid ſi pater negligat proſequi in iudicio communem vindictam, num.2.
Quando dicatur pater negligens. Obſ.
Huiuſmodi negligentia qualiter committatur, num.10.

3 *Pater ſi nolit proſequi vindictam ex eius perſonâ, non tamen poteſt eam negligere ex perſona filiorum, & num.8.*

4 *Accuſare de homicidio, etiam patre contradicente, filius poteſt.*

5 *Patria poteſtas in his, quæ iuris publici ſunt, non conſideratur.*

6 *Pater iniuriam filio factam, an poſſit remittere, & num.11.*
Nùm porrigatur ad actionem iniuriarum deſcendentem, ex l. Cornel. de Sicar. *ibid.*

7 *Specialia duo non dicuntur circa idem concurrere, ſi vnum ſit in conſequentiam alterius.*

9 *Maritus non vendicans vxoris necem, non lucratur dotẽ, quæ ex pacto, vel ſtatuto ei deberetur.*

12 *Virgo patre negligente accuſationem, admittitur ad accuſandum, etiam cum priuilegio eligendi forum.*

13 *Iudicis mens in decidendo ſæpiùs eſt ſupra omnem conceptum Aduocatorum.*

14 *Quæ perſonæ habeant electionem fori, & num.15. per 31.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Filius in pupillari, vel minori ætate conſtitutus, habens patrem negligentem in accuſando de iniuria atroci facta filio, an gaudeat beneficio l. vnic. C. quand. Imp. inter pupill. & vid. vel aliàs miſerabiles perſonas.

D E C I S I O XLIX.

INquiſito Aſcanio Laudato de Caſtro Luxani in M.C.V. de homicidio, ſeu potiùs parricidio in perſonam Conſolatæ Sarnelanæ eius Socrus ob querelam in M. C. expoſitam per Ioſephum, & Paulum Iaſiellos eius filios minores, etiam per viam electionis fori, ac iuramenti de perhorreſcentia, ſeruata forma *Conſt. Statuimus,* exiſtentes tamen in poteſtate patris, qui nedùm non querelauit, ſed fecit amplam remiſſionem in beneficium inquiſiti. Comparuit Baro dicti Caſtri Luxani petens remiſſionem cauſæ, vnà cum inquiſito ad eius Curiam, & aſſerens illam ſibi competere vti Iudici competenti, tàm ratione loci delicti commiſſi in eodem Caſtro, quàm ratione originis, ex quo ortus in ipſomet Caſtro, quã etiam ratione domicilij, cùm ibidem habitaret, ex regulis, & iuribus vulgaribus. Nec ſibi 1 obſtare dicebat electionem fori factam per filios minores, quia cum hi haberent patrem, in cuius poteſtate exiſtunt, ceſſat priuilegium *l. vnic. C. quand. Imp. int. pupill. & Conſt. Statuimus,* ex traditis, & pluriès deciſis per S. C. teſte *Præſ. de Franch. deciſ.671.*

E contra Fiſcus dicebat, non eſſe locum petitæ remiſſioni ad Curiam Baronis, ſtante electione fori facta per filios in pupillari, ſeù minori ætate conſtitutos, quæ non ceſſabat propter exiſtentiam patris, in cuius ſunt po- 2 teſtate, quia nec de patre, nec de patria poteſtate eſt curandum, dùm fuit, & eſt negligens in accuſando, ſeù in proſequendo querelam

expoſitam, ſtante remiſſione ab eo, vt ſuprà,
facta, ex his, quæ in ſimili de electione fori fa-
cta per virginem habentem patrem, ſed ne-
gligentem proſequi vindictam, & iniuriam
filiæ illatam, diſcurrit *Præſ. de Franch. dec.* 100.
per tot. tunc enim habetur, ac ſi pater non
extaret, & ſucceſſiuè filij tanquam verè pu-
pilli, & minores iure proprio poſſunt quære-
lare, & proſequi eorum vindictam, & hic eſt
propriè caſus noſter; nàm hic pater dùm re-
miſit iniuriam ſibi factam ex perſona pro-
pria, tenebatur ſaltem illam exponere, & ex-
poſitam proſequi ex perſona filiorum, tan-
3 quam eorum pater, & legitimus adminiſtra-
tor, ex traditis per *Præſ. de Franch. in ead. deciſ.*
100. *poſt num.* 17. *verſ. Item dicebatur*, & tamen
hoc omninò neglexit, adeò quòd filij ex pro-
pria perſona abſque patris conſenſu expoſue-
runt quærelam per Procuratorem ſpecialiter
conſtitutum cum ſpeciali poteſtate eligendi
forum, & iurandi perhorreſcentiam Aduer-
ſarij, de qua procuratione, quòd eſſet legitimè
facta non poterat dubitari, nàm quamuis
vnus ex prædictis filijs ſit infrà pubertatem,
& ſic non poteſt eſſe in iudicio abſque conſē-
ſu patris, ſiuè alterius legitimæ perſonæ, vt
reaſſumit ibidem *Præſ. de Franch.* tamen re-
ſpectu alterius, qui erat maior pubertate, ceſ-
ſat obiectum, vt fatetur *Præſ. de Franch. vbi
ſuprà.*

Nec de patria poteſtate eſt curandum, etiã
4 quia tractatur de crimine homicidij deſcen-
dente, ex *lege Cornelia de Sicarijs, l. 1. ff. de publ.
iud.* de quo filiusfamil. poteſt accuſare, etiam
patre contradicente, *l. inter liberos, & l. filium,
ff. de adult.* ea ratione adducta per *Præſ. de
5 Franch. d. deciſ.* 100. *num.* 5. 6. *&* 7. quia in his,
quæ publici iuris ſunt, patria poteſtas non
curatur.

Et contra *Gloſ. in l. cùm non ſolùm, §. neceſſita-
te, C. de bon. quæ lib.* cõcludunt *Bart. Ang.* Corn.
& Clar. adducti per *Præſ. de Franch. d. dec.* 100.
num. 7. *&* 14. *verſ. Quia in iſtis*, & ideò nec pa-
6 ter potuiſſet hanc iniuriam deſcendentem ex
lege Cornelia remittere, quamuis ſecùs ſit in
actione iniuriarum Prætoria, *l. lex Cornelia,
verſ. Item quæritur, & l. pater, ff. de iniur.* vt di-
ſputat, & aſſerit *Præſ. de Franch. deciſ.* 715. &
reaſſumit pro indubitato, *Conſiliar. Paſchal.
de vir. patr. pot. p. 2. c.* 10. *num.* 3.

Nec dicatur, quòd negligentia patris non
7 poterat operari duo ſpecialia, prout vnus ex
Dominis motiuabat; vnum ſcilicet, vt filius
poſſet quærelare abſque conſenſu patris; alte-
rum verò, quòd gauderet beneficio *d. l. vnic.*
contra regul. *tex. in l.* 1. *C. de dot. prom.*

Nàm aduerto, quòd hæc non ſunt duo ſpe-
cialia; Nàm vnum eſt in conſequentiam al-
terius, quòd non prohibetur, imò eſt apud
omnes vbique permiſſum, vt poſt *Bart. in l. ſi is,
qui pro emptore, num.* 71. *ff. de vſucap. Alciat. ibid.
num.* 180. *Bald. in l.* 1. *in fin. C. quand. lic. ab empt.
diſced. Aretin. in l. ſi quis poſthumos, ff. de lib. &
poſthum. Alex. in l. ſi aliquam rem, num.* 21. *verſ.
Non obſtat, ff. de acquir. poſſeſſ. Dec. in l. ſingula-
ria* 4. *not. ff. ſi cert. pet. Purp. in l.* 1. *num.* 625. *verſ.*
11. *ff. de offic. eius*, affirmat *Menoch. de præſumpt.
lib.* 1. *q.* 43. *num.* 1.

Quod autem in hoc caſu vnum ſpeciale
veniat in conſequentiam alterius, in comper-
tõ eſt; Nàm eo ipſo, quòd pater ob negligen-
tiam tollitur de medio, eadem negligentia,
quæ operatur, vt filius poſſit accuſare etiam
patre contradicente, operatur etiam, vt idem
filius vti ſui iuris, & ſine patre poſſit vti bene-
ficio *l. vnic. C. quand. Imp. & Conſt. Statuimus.*

Nequaquam dicatur, quod pater remittẽ-
do exercuit opus pietatis, imò adimpleuit
Præceptum Euangelicum *Matth. cap.* 6. & Ego
probaui in *Pragmat.* 8. *num.* 11. *de compoſ.* Nam
8 hic pater duplici iure poterat quærelam ex-
ponere de hoc delicto; vno ex perſona pro-
pria, vti maritus occiſæ, *l.* 1. *§. item aut per ſe-
metipſum, & §. fin. de iniur. l.* 2. *C. eod.* quod adeò
9 verùm eſt, vt maritus non vendicans mortem
vxoris accuſando occiſores, non poteſt lucra-
ri eius dotem ex pacto lucrandam, vt eſt *tex.
in l. cùm mortem, ff. de iure Fiſc.* Idem ſi ex ſtatu-
to lucrum dotis ſibi deberetur, *Bart. & Ang.
in l. ſi ſequens, §. fin. ff. ad Syllan. & in l. ei, qui, ff.
de his, quib. vt indign.* Altero, ex perſona filiorũ
vti eorum pater, & legitimus adminiſtrator,
vt docet *Præſ. de Franch. in d. deciſ.* 100. Vnde
quatenus voluit exercere actum pietatis exe-
quendo præceptum Diuinum reſpectu iuris
ſibi ex perſona propria competentis, hoc non
10 poteſt improbari, imò eſt laudabile quoad
Deum, & quoad homines; quatenus verò de-
fecit ab obligatione quærelandi ex perſona
filiorum vti pater, & legitimus adminiſtra-
tor, commiſit culpam in omittendo, quæ non
obligat ad peccatũ apud Deum, imo eſt me-
ritoria in foro poli, ſed in foro fori illum red-
dit negligentem, ea negligentia, vt in proſe-
quutione huius cauſæ habeatur, ac ſi non eſ-
ſet, & filij abſque impedimento patriæ pote-
ſtatis poterunt gaudere beneficio *l. vnic. Cod.
quando Imp. &* Conſt. *Statuimus.*

Quemadmodum nec poteſt dici, quòd ſi
11 pater etiam inuito filio poteſt remittere in-
iuriam illatam filio, vt probat *Franc. Marc. de-
ciſ. Delph.* 672. *p.* 1. *Ant. Gom. p.* 3. *cap.* 6. *num.* 6.
Boſſ. in rubr. de pace, num. 16. *Pinell. in l.* 1. *p.* 1. *n.*
105. *C. de bon. mat. Surd. deciſ.* 89. *num.* 13. multò
magis poterit non quærelare abſque incurſu
alicuius culpæ, & filij non poterunt conqueri.

Nàm (vt ſuprà dictum eſt) hoc non pro-
cedit, niſi in iniuria leui deſcendente ex actio-
ne Prætoria, non autem in iniuria graui, &
atroci deſcendente, ex *lege Cornelia*, prout eſt
caſus noſter, ità poſt *Præſ. de Franch. d. dec.* 715.
probat *Conſ. Paſch. de vit. patr. pot. p.* 1. *c.* 10. *n.* 6.

Hæc

Digitized by Google

Hæc cauſa relata, & ſolemniter diſcuſſa, prima vice remãſit in paritate votorum, nàm dùm eſſemus ſex numero in votando, duo fuerunt in voto, quòd cauſa remitteretur ad Curiam Baronis ſimpliciter; alij duo, quòd cauſa remitteretur ad Baronem, qui tranſmiſſo carcerato ad carceres Magnæ Curiæ Vicariæ eligeret Iudicem in Ciuitate, præuia licentia Illuſtriſsimi Domini Proregis, & in cauſa procederet audito Fiſci patrono; alij verò duo fuerunt in voto, quod cauſa remaneret in M.C.V. confirmando ſimpliciter decretum M.C.V. moti nedum ex prædictis, quæ ſecundùm eos reddebant articulum indubitabilẽ, ſed etiam quia vbi adeſſet aliqua dubietas, illa omninò debebat ceſſare ex deciſione in ſi-
12 milibus facta per S. C. reſpectu virginis habentis patrem, ſed negligentem in accuſando de morte fratris, quæ ex negligẽtia patris fuit admiſſa ad accuſandum, etiam cum priuilegio eligendi forum M.C.V. vt memorat *Præſ. de Franch. deciſ.* 100. *num.* 11. *verſ. Sed dubium*, & ex authoritate eiuſdem *Præſid.* qui manifeſtè inclinat in hanc opinionem, licet ibi non fuerit deciſus articulus, quicquid in contrarium aſſerat *Viſcont. in addit. ad Præſ. de Frãch. d. deciſ.* 100. *ſub num.* 11. non enim eſt integer teſtis, dùm ipſe non interfuit votis, & nos ex-
13 perti ſumus, quòd ſæpè ſæpiùs decreta proferuntur ex varijs figuris cauſarum, & ex motiuis, quæ nec partes, nec eorum Aduocati ſomniauerunt quidem. Verùm datis tribus adiunctis per Dominum Præſidem; iterum relata cauſa per Dominum D. Franciſcum Salgadum ſtrenuum relatorem, & purgatiſſimi ingenij Conſiliarium, omnes concurrerũt cum voto, quòd cauſa remanerat in M.C. & ſic fuit confirmatum decretum ipſius M. C. die 26. Auguſti 1627.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. XLIX.

FIlius in pupillari, vel minori ætate conſtitutus habens patrem negligentem ad accuſandum de iniuria atroci facta filio, gaudet beneficio *l. vnic. C. quando Imp. &c.* vt deciſum hic D. Author refert *Thor. p. 3. Comp. dec. verb. Electio fori facta*, quod *num.* 12. extendit etiam ad virginem patrem habentem, quem ſequitur *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 2. nu. 3. Scialoya de foro compet. cap. 16. num. 2.*

Ad num. 1. Vbi habetur, quod minor ſub paterna poteſtate, non potitur priuilegio *l.*
1 *vnic. C. quando Imp.* Obſerua hic vulgatam eſſe quæſtionem inter *DD.* An minor, tàm maſculus, quã fœmina ſub patris exiſtens poteſtate fori electione gaudeat? Et quoad minorem maſculum non gaudere dicto beneficio, docet *D. Author, ex Franch. deciſ.* 671. quem ſequitur *Nouar. de electione fori, q. 5. ſect. 1. n. 10. Conſ. Carleual. de iudic. diſp. 2. lib. 1. num.* 531. in ciuilibus, ſecùs in criminalibus, *Capibl. de Baronib. tom. 2. cap. 44. num. 13. & ſeqq. Scialoya ibidem.*

Quoad fœminam virginem in capillis ſub patris poteſtate exiſtentem, tota eſt difficultas, nam aliqui dixerunt non gaudere, ſicque per S. C. alioſque Senatus deciſum referunt *Reg. de Marin. lib. 1. reſol. cap.* 338. *Thor. in 3. p. Comp. deciſ. verb. Virgo*, vbi bis refert per S. C. deciſum *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 54. num. 5. & 6. Cabed. deciſ. Luſit. 180. lib.* 1.

Fundamenta illorum ſunt duo. Primum, quia nullibi, nec in *d. l. vnic.* nec in *Conſtit. noſtri Regni, Statuimus*, legimus hoc priuilegium fuiſſe impartitum virginibus ſub patris poteſtate exiſtentibus. Ergò, &c. Imò videtur excluſa, dùm expreſſis verbis Imperator Fredericus mandat in *d. Conſtit. exceptis cauſis prędictis* (vbi virgines haud numerantur) *nemini licere aduerſarium ſuum ad M. C. vocare.*

Secundum fundamentum eſt. Nam attenta ratione de iure communi, & de iure Regni per *d. Conſtit.* qua fuit conceſſa hæc fori electio eſt, quia in proprio eorum foro aduerſarij ſi per hoc creſcunt potentiam, quod ceſſat coram Principe, *l. 1. C. de his, qui per metum Iudic. D. Author conſ. 88. num. 4. lib. 1. Reg. Tap. dec. S. C. 43. num. 5. Præſ. Mecln. contron. 100. num. 3. lib.* 1. Quod totum ceſſat in virgine patrem habente, vel auum ſub cuius poteſtate eſt, nàm tunc defenſorem habet.

Contrarium tenent, ac deciſum referunt *Giurba deciſ. 80. Nouar. in praxi elect. fori, ſect. 2. q. 13. tom. 1. & p. 2. ſect. 2. q. 7.* citatus ab eodem *Thor. in 1. p. Comp. verb. Virgo*, & alij, quos citat, & ſequitur *Conſ. Pratus in addit. ad Muſcatel. in praxi, p. 2. Gloſ. competentes, à num. 71. & 72. & lib. 1. diſcept. forenſ. cap.* 13. qui ad motiua contrariorum reſpondet. Et ad primum fundamentum dicit, quod quamuis in dictis legibus expreſsè virgines non comprehendãtur, comprehenduntur tamen tacitè ſub illis verbis, *d. l. vnica*: Alijque fortunæ iniuria miſerabiles, per quę verba vltra perſonas ibi numeratas, aliàs perſonas venire dicunt, *Innoc. in cap. ſignificantibus de officio delegati, Bart. in d. l. vnica*, & alij apud eundem *Conſ. Prat. ibid. num.* 58. Imò dicit, ipſe virginem comprehendi ſub nomine viduæ, per *tex. in l. malam, §. viduam, ff. de verb. ſignif.* quod probat etiam *reſponſ. crim.* 41. Sequitur etiam *Conſ. Carleual. de indicijs, lib. 1. diſp. 2. à num. 533. vſque ad nu.* 537. Nec motiuum vltimum, quod in virgine patrem habente, qui illam defendat, ceſſat ratio legis. Nàm reſpondetur, poſito, quod cõtineatur ſub viduæ appellatione, id tantum ſufficit ad electionem obtinendam. Nàm vidua quamuis patrem habeat, fori electione gaudet, *Præſ. de Franch. deciſ. 100. num.* 14. citatus à *d. Conſ. Carleual. ibidem, nu. 536. in fin.*

ſequitur contrà *Reg. de Marinis, Viſcont. & Regentem Capyc. Latr. Andreol. controu. 425. lib. 6.* ſequitur *Dexart. deciſ. Sardin. 72.* deciſum refert idem *Thor. in Comp. p. 3. verſ. Electio fori, fol. 364. & fol. 365. col. 2.* poſt alios latè *Scialoya d. cap. 16. num. 5.*

Ad num. 2. Vbi habetur, quando dicatur pater negligens in accuſando. Obſerua tunc di-
2 ci negligentem, quando permittit ſibi labi tantum temporis, quantum eſt ſufficiens ad quærelam proponendam, per *tex. in l. ſi ità ſtipulatus 14. ff. de verb. obligat. Gloſ. in l. 1. verb. Reddere, C. de his, quibus vt indignis*, vbi *Bort.* docet *Præſ. Merlin. lib. 1. contr. cap. 16. num. 12.*

Ad num. 11. Adde *Thor. ad Reg. Salernit. dec. 13. & in Comp. verb. Pater, Reg. de Marin. lib. 1. reſol. cap. 151.* vbi *addit. Rodoer. Maſtrill. de indult. cap. 24. num. 72.* Vbi diſputat, an ad obtinendam gratiam pro iniuria commiſſa in perſonam filij, ſufficiat remiſſio patris, & dicit non ſufficere, poſt plures *DD.* ſed requiri vtriuſque remiſſionem, cum vterque ſit offenſus. Vide ad materiam *Valenz. conſ. 176. tom. 2.*

Ad num. 9. Obſerua *Præſ. de Franch. dec. 678. Perez ordine Reg. Caſtill. lib. 8. tit. 15. ley 2. Gloſ. ſi el eſponſo los hallare en vno, & tit. 19. ley 41. Gl. hombre que muger caſada, in addit.* cuius meminit *Roit. in addit. ad d. deciſ. Franch.* Qui dicũt maritum occidentem vxorem ex iuſta cauſa, lucrari dotem. Secùs ex iniuſta cauſa: nam tunc non ſolùm perdit dotem, ſibi debitam, per *tex. in l. ſi ab hoſtibus, §. ſi vir, ff. ſoluto matr.* Sed etiam tenetur ſoluere antefatum hæredi-
13 bus vxoris, vt deciſum refert *Reg. de Ponte deciſ. 24.* ſequitur *P. Moſcſ. ſuper Conſuet. Neap. p. 7. q. 13.*

Ad num. 13. Adde *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 9. num. 13. deciſ. 111. num. 14. & deciſ. 21. num.* ... *Conſ. Pratum diſcept. forenſ. cap. 13. num. 70. lib. 3. Præſ. Merlin. controu. forenſ. lib. 1. controu. 47. in fine, Conſ. Prouiſ. ſuper Conſuet. Si quis, vel ſi qua, obſeru. 27. num. 12.*

Et ideò deciſionibus allatis per illos, qui votis non interſunt, non facilè creditur. Quãuis *Thor. p. 3. Comp. deciſ. ſect. 2.* in præfatione ad Lectores contrarium ſubſtineat.

Obſerua ad hanc deciſionem, in qua vide-
14 tur reſidere materia electionis, & variationis fori. Electionem prædictam competere pluribus, tàm de iure communi, per *tex. in leg. vnic. C. quando Imp. inter pupill. & viduas*, quã de iure *Conſtit. noſtri Regni, incip. Statuimus*, & per *cap. incip. Quia nulla*, ad quorum explicationem videndi ſunt *DD.* citati per *Conſ. Carleual. vbi ſuprà, d. ſect. 7. num. 525. & 527.*

Inter perſonas priuilegiatas connumera-
15 tur. Pupillus, qui deſinit eſſe in patris poteſtate morte, vel emancipatione, poſt alios *Nouar. vbi ſuprà, ſect. 1. q. 6. num. 7.* & gaudet etiam ſi pupillarem ætatem exceſſerit, dummodo non ſit maior, *Paſchal. de patr. poteſt. p. 2. cap. 2. num. 92. Conſ. Carleual. d. ſect. 7. num. 532.* Quamuis diues, *Carleual. vbi ſuprà, num. 548. Scialoya ibidem, num. 2.* vbi latè.

Vidua, *Carleual. vbi ſuprà, nu. 533. Reg. Tap.*
16 *ſuper d. Conſt. Statuimus, num. 18. Marta de iuriſd. par. 2. cap. 21. num. 6. Paſchal. vbi ſuprà, nu. 96. Trentac. lib. 2. de citat. reſol. 1. num. 16. Capib. in pragm. 8. par. 1. num. 309. & 310. Nouar. ſect. 1. q. 7. num. 2. Franch. deciſ. 100. num. 19. Theſ. deciſ. 177. num. 3. Milaneſ deciſ. 5. num. 2. lib. 2. Vin. deciſ. 521. num. 7. cum ſeqq. Caſtill. lib. 3. quotid. cap. 25. num. 25. & ſeq. Barboſa in l. 5. 1. par. num. 50. & 51. ff. ſolut. matrim.* & alij apud *Carleual. num. 531.* Et id procedit, etiam ſi viuant inhoneſtè, & luxurioſè, *Petr. ad Capyc. dec. 160. Paſchal. vbi ſuprà num. 99. Nouar. ſect. 1. q. 7. num. 7. Carleual. vbi ſuprà, num. 554. Scialoya ibidem, num. 4.*

Debiles, & diuturno morbo fatigati, *DD.*
17 *in d. l. vnic. Rebuff. ad ll. Gall. tit. de ſentent. prouiſional. art. 3. Gloſ. vlt. verſ. Vltimò miſerabiles, Afflict. deciſ. 527. num. 1. Reg. Tap. in d. Conſtitut. Statuimus num. 17. Trentacinq. vbi ſuprà, nu. 31. Maſcard. de probat. tom. 2. concluſ. 1065. nu. 5. & 8. Nouar. d. ſect. 1. q. 9. ex num. 1. & qu. 10. 18. & 19.* Inter quos connumerantur ſenes, *Franch. deciſ. 608. Carleual. ibidem, num. 560. Scialoya d. cap. 16. num. 6.* & de ſene non robuſto, *num. 25.*

Pauper, & inops, qui non habet vndè viuat,
18 *DD. in d. l. vnic. Caranit. rit. 233. num. 3. & 4. Troiſ. rit. 290. ex num. 8. Nouar. d. ſect. 1. qu. 10. Theſ. d. deciſ. 177. num. 1. Caſtill. lib. 3. quotid. d. cap. 25. num. 18.* alijque apud *Carleual. ibid. nu. 561. Scialoya num. 8.*

Orphanus. *Nouar. d. ſect. 1. q. 5. num. 5. Car-*
19 *leual. ibidem, num. 585.* & qui ſit orphanus, diximus in *addit. ad deciſ. 27. num. 11.*

Captiuus carceratus. *Rebuff. d. Gl. vlt. ver.*
20 *Duodecimò, Menoch. d. caſ. 66. num. 17. Nouar. d. ſect. 1. q. 4. & 26. Carleual. num. 569. Scialoya num. 20.*

Peregrinus, & Aduena, *Butr. in cap. ſignificã-*
21 *tibus 38. num. 22. de offic. & poteſt. Iudic. deleg. Rebuff. in d. Gl. vlt. verſ. Tertiò peregrini, Menoch. d. caſ. 66. num. 15. Nouar. d. ſect. 1. quaſi. 22. Carleual. num. 570. Scialoya num. 9.*

Mercatores, qui in itinere pro gabellis gra-
22 uantur, *Butr. Theſ. & Tap. vbi ſuprà, Rebuff. verſ. Quintò mercatoribus, Menoch. d. caſ. 66. nu. 18. Trentacinq. d. reſol. 2. num. 33. Nouar. d. ſect. 1. q. 13. Carleual. num. 571. Scialoya num. 10.*

Agricolæ, *Socc. in c. cum ſic generale, num. 25.*
23 *de for. compet. Menoch. d. caſ. 66. num. 22. Carleual. num. 571. Scialoya num. 11.*

Scholares, *Horat. Lut. de priuil. Scholar. in*
24 *præfat. num. 13. cum ſeqq. Vin. dec. 65. nu. 5. Nouar. d. ſect. 1. q. 15. num. 1. Scialoya num. 12.*

Meretrices, *Franch. deciſ. 233. Vin. dec. 521.*
25 *num. 5. Tap. in d. Conſtit. num. 24. Capibl. pragm. 8. p. 1. num. 311. Nouar. d. ſect. 1. q. 7. num. 5. Gallupp.*

lupp. in praxi S.C. par. 2. cap. 6. num. 58. Add. ad Theſ. d. deciſ. 277. num. 13. Carleual. num. 574.

Expoſiti, liberti Eccleſiæ, publici pœniten-
26 res nuper ad fidem conuerſi, *Tap. in d. Conſt. Statuimus, num. 17. Caſtill. d. cap. 25. num. 19. Cobier. de iuriſd. tom. 1. p. 4. q. 108. Amat, deciſ. 99. Marta de iuriſd. 2. p. cap. 21. Carleual. num. 575.*

Eccleſia, *Iſern ſuper d. Conſtit. Statuimus, Af-*
27 *flict. ibidem, num. 16. Tap. num. 21. Afflict. deciſ.* 257. & poſt alios *Nouar. d. ſect. 1. q. 28. ex nu. 1. Carleual. num. 585. Scialoya num. 30.*

Ciuitas, Vniuerſitas, Reſpublica, Monaſte-
28 ria, loca pia, Confraternitates, Collegia, *Vrſill. ad Afflict. deciſ. 257. num. 3. Tap. deciſ. S.C. 36. num. 5. Gallupp. in praxi S.C. p. 2. c. 6. n. 58. Petr. ad Capyc. deciſ. 160. Scialoya ibid. nu. 26.*

Clerici litigantes pro rebus Eccleſiæ, per
29 *rit. 229. vbi Caranit. num. 1. Afflict. ſuper d. Cōſtit. Statuimus, num. 22. Foll. num. 22. Tap. num. 23. Franch. deciſ. 597. num. 1. Nouar. d. ſect. 1. qu. 31. num. 1. Ricc. collat. 300. & 2283. Carleual. nu.* 587. Vel ſi agant pro iniuria ſibi facta, *Anna alleg. 146. Tap. Afflict. Franch. Nouar. loco ſuprà cit. Carleual. num.* 588. Vel pro rebus, ad quarum titulum ſunt ordinati, *Nouar. tom. 1. ſect. 2. q. 72. & deciſ. 87. num. 6. Ricc. in prax. reſol. 91. p. 4. Scialoya n. 31. Cōſ. Petr. ſuper rit. M.C. 229.*

Curiales, vt de iure Regni Neap. per *rit.*
30 228. 229. 232. & 233. poſt *DD. ſuprà citatos,* docet *Carleual. num. 589.*

Cæcus, fugientes ad Eccleſiam, hæreditas iacens, ruſticus, Nauta damnatus ad carceres,
31 ad triremes, oppreſſi à Dæmone; ebrioſus, decoctus ſine fraude, ſenex, excæcatus magno amore, prodigus, furioſus, mentecaptus, poſt *Nouar. tract. de elect. & var. for.* docet diſtinctè de omnibus agens, *Scialoya d. cap. 16. per totum*, vbi ponit ampliationes, limitationes, & declarationes ad quamlibet perſonam ex enumeratis priuilegiatam, vt facit etiam *Conſ. Carleual. vbi ſuper d. ſect. 7. per tot. Conſil. Petr. ſuper rit. M.C. 233. num. 9.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſemèl declaratus ſuſpectus, etiam ceſſante cauſa ſuſpectionis non poteſt interuenire.*

2 *Idem ſi in eius recuſatione non ſit prolatum decretum; ſed ſolùm ante dationem Iudicis per viam inconfidentiæ admiſſa, num. 2.*

3 *Quid ſi tantummodò Iudex ſe abſtinuerit ab interuentu partibus non reluctantibus, num. 4.*

Ponderatur ad id Reg. Pragm. 40. de offic. S.R.C. *num* 5.

Et quid ſi ceſſet cauſa ſuſpectionis re, adhùc integra, num 6.

Effectus iam conſumatus non ceſſat, etiam ceſſante eius cauſa.

7 *Commiſſa cauſa alicui ex Iudicibus, ob ſuſpicionem alterius, ſi Commiſſario ſuſpecto ſuccedat alter non ſuſpectus, quiſnam ſit Commiſſarius?* Obſ.

8 *Pendente diſcuſſione ſuſpicionum, Iudex ſuſpicionum, an poſſit eſſe Iudex cauſæ principalis.* Obſ.

9 *Conſanguinei inimici reconciliati, an poſſint eſſe Iudices.* Obſ.

10 *Iudex recuſatus propter inconfidentiam, an in alia cauſa poſſit recuſari.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Iudex, qui ſe abſtinuit à votando, & interuentu in aliqua cauſa Partibus conſentientibus propter iuſtam cauſam ſuſpectionis tunc vigentem, an poſt tempora in progreſſu litis ceſſante illa cauſa poſſit interuenire, maximè ſi ſuper eius abſtenſione non fuerit interpoſitum decretum?

Et alia plura ad materiam.

DECISIO L.

NON ſemèl fuit iudicatum per huius Regni Suprema Tribunalia, vt ſemèl declarato ſuſpecto per decretum aliquo Iudice ex
1 cauſa formiter propoſita in lite inter partes vertente, non poſſit ampliùs interuenire in eadem cauſa ille Iudex, etiam ſi illa cauſa recuſationis ceſſet, ità deciſum fuiſſe in Sacr. Conſ. refert *Præſ. de Franch. deciſ.* 719. & ante illam deciſionem ità Ego obtinueram in Collaterali Conſilio cum aliquibus Regijs Conſiliarijs adiunctis in cauſa creditorum Comitis Loreti reſpectu perſonæ Regẽtis D. Petri de Caſtellet, cuius deciſionis mentionem feci in *conſ. 10. num. 7.*

Vtraque deciſio fundata eſt in authoritate doctrinæ *Didac. Perez in lib. 3. ordin. Hiſp. tit. 5. rubr. de las recuſacion de los Iuez, q. 25. fol. mihi* 961. qui diſputat quæſtionem ad partes, & concludit, quòd vbi omninò Iudex remotus eſt, & ſic recuſatio ſortita eſt effectum ſuum, etiam ſi ceſſet cauſa ſuſpectionis, non ceſſat recuſatio.

Quæ quidem deciſio vendicat ſibi locum,
2 nedùm in caſu, quo recuſatio eſt formiter propoſita cum expreſſione certæ cauſæ, & cũ depoſito pro pœna, iuxtà *Regias Pragmaticas*, & ſuper ea eſt prolatum decretum, quòd non interueniat in illa cauſa, ſed etiam vbi ſuſpectio fuiſſet propoſita per viam ſimplicis inconfidentiæ, antequam Iudex daretur, & nominaretur ab habente poteſtatem dandi Iudicem, & illa inconfidentia fuit admiſſa, & proindè excluſis inconfidentibus fuerint dati alij Iudices, & hic eſt caſus, qui fuit iudicatus in Collaterali Conſilio iunctis Tribunalibus

Sa-

Sacri Conſilij, & Reg. Cam. in cauſa ſucceſ-
ſionis in feudalibus Principis Biſiniani, vt in
dicto *conſ. meo* 10.

Ratio fundamentalis deciſionis eſt, quia
3 per admiſſionem recuſationis, ſeù ſuſpectio-
nis ſemel factam, illa recuſatio habuit effe-
ctum conſumatum, & in omnibus actis poſt
effectum conſumatum non ceſſat effectus, etiã
ceſſante cauſa, itá ponderat *Didac. Perez loco
ſuprà citato*, & generaliter in omni caſu, pro-
bat latiſſimè *Tiraquell. in tr. ceſſ. cauſa* 1. *pat. li-
mit.* 11. & 12.

Sed an idem dicendum ſit, quandò nec ab
4 initio præceſſit inconfidentia allegata, nec ex
poſt facto ſequuta eſt recuſatiò formiter pro-
poſita, nec ex ea eſt ſubſequntum aliquod de-
cretum, ſed solùm Iudex aliquis contentus
remanſit non interuenire in aliqua cauſa
partibus non reluctantibus, imò facto con-
ſentientibus, quia permiſerunt pluries cauſã
tractari abſque interuentu illius Iudicis, qui
vtique aliàs debuiſſet interuenire, & conten-
tamentum Iudicis indè proceſſerat, quia ſu-
berat tunc legitima cauſa cum recuſandi, & ſi
fuiſſet propoſita, ſeruata forma *Regiæ Pragm.*
iàm militaſſet; & ſuper hoc contentamento
non ſubſequutum fuerit aliquod decretum,
ſed tantummodò illud in ſcriptis redactum,
fuerit traditum conſeruandum per Secretariũ
S.C. poſteà verò in progreſſu temporis lite,
nondùm ſopita ceſſet illa cauſa recuſationis?

Caſus hic accidit in cauſa ſucceſſionis
Marchionis Pinelli, in perſonam Conſiliarij
Alphonſi de Vargas, qui per contentamentũ
in ſcriptis traditum Secretario S. C. ſe abſti-
nuerat ab interuentu in ea ob intereſſe, quod
in ea habebat Dominus Reg. Ioann. Baptiſta
Valenzuela Velazquez, qui per decretum fue-
rat declaratus ſuſpectus in omnibus cauſis
dicti Conſiliar. Vargas ex capite inimicitiæ;
& quia ceſſabat intereſſe dicti Domini Regẽ-
tis Valenzuelæ, ex quo longè poſt repudia-
uerat legatum ducat. 2000. annuorum ſibi
factum per dictum Marchionem Pinellum,
in quo verſabatur eius intereſſe, tanta ſplen-
debat in viro illo omnium virtutum ornatiſ-
ſimo ſumma integritas, & magnanimitas, vt
non modò à prohibitis abſtiueret, ſed omni-
nò permiſſa vilipendendo reijceret, vna ex
partibus prætendebat, quòd dictus Dominus
Vargas deberet interuenire; propoſito hoc
articulo per Dominum Didacum Varelam
cauſæ Commiſſarium iunctis Cõſiliarij dua-
rum Aularum, plenèque diſcuſſo articulo fuit
per maiorem partem iudicatum, quòd non
interueniret; prout pèr priùs non interuene-
rat, non obſtante, quòd modò ceſſaret intereſ-
ſe dicti Domini Regentis Valenzuelæ, & ſic
ceſſaret cauſa ſuæ abſtenſionis; & hæc deciſio
fuit fundata in eo tantùm aſſumpto, quòd in
præſenti caſu militaret eadem ratio effectus
iàm conſummati, quæ militat in duobus præ-
cedentibus, & itá fuit interpoſitum decretum
ſub die 16. Nouembris 1627. penès Secreta-
rium. Poſtmodum verò die ſequenti vnus
ex Dominis recenſitis *Reg. Pragm.* reperijt hũc
5 caſum eſſe comprehenſum in *Pragm.* 40. *§. Ca-
rolus V. in princ. de offic. Sac. Conſ.* vbi diſponitur
per hæc formalia verba, videlicet: *Che eſſendo
alcuno di detto Conſeglio ricuſato per ſoſpetto, &
eſſendo ammeſſe dette ſoſpittioni per legitime, &
prouiſto verbo, vel in ſcriptis, che non debbia dar
voto nelle cauſe, nelle quali è ricuſato per ſoſpetto,
non debbia interuenire, nè anco nella diſcuſſione
della cauſa.* Ponderando illa verbá, ibi, *verbo,
vel in ſcriptis*, per quæ reſultat, quod nulla eſt
differentia, an ſuſpitio ſit admiſſa per decre-
tum in ſcriptis, vel verbo tantùm, hoc eſt, per
ſimplicem conſenſum partium, prout erat in
hoc caſu, & oſtenſa illa *Pragmatica* illis, qui
fuerunt in contrario voto, acquieuerunt de-
ciſioni per dictam *Pragmaticam*, Actuarius eſt
Veruſius.

Hæc tamen concluſio in vltimo caſu (iudi-
6 cio meo) recipit interpretationem, vt proce-
dat, quando illud contentamentum in iudicio
deductum fuit ad actum, vtputà quia dùm
tractaretur cauſa in Tribunali, ipſe non inter-
uenit, quia ex hoc actu ſequutus eſt effectus
conſummatus, ſecùs autem ſi nunquam fuerit
deductum ad actum, vt quia de cauſa non
fuit tractatum, quia ſi tunc re integra ceſſaret
ipſa ſuſpitio, & ſucceſſiuè ceſſaret illud con-
tentamentum, & nullus partium conſenſus re-
ſultare poſſet, deficiente ſcientia illius contẽ-
tamenti; itá colligitur ex diſtinctione eiuſ-
dem *Didaci Perez* in ſuprà citato loco.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. L.

DVas quæſtiones proponit D. Author hic.
Prima eſt. Si Iudex recuſatus, vt ſuſpe-
ctus, & remotus per decretum, quod non
interueniat, ceſſante ſuſpicione, poſſit inter-
uenire, & refert deciſum non poſſe interueni-
re, *D. Author conſ.* 10. *num.* 7. Cuius meminit
Fontanell. deciſ. 13. *num.* 14. aliam deciſionem
refert *Praſ. de Franch. deciſ.* 719. ſimilem refert
Reg. Capyc. Latr. deciſ. 81. Vbi in fine ait, dici
effectum conſummatum eo ipſo, quid eſt fa-
ctum decretum, quod non interueniat.

Secunda quæſtio eſt, quid dicendum, ſi ſu-
ſpicio non fuit allegata formitèr, ſed Iudex
præſentiens ſuſpicionem allegandam, ſe vo-
luntariè abſentauerit partibus non reluctan-
tibus, imò conſentientibus, quæ abſentatio
fuit annotata per decretum conſignatum Se-
cretario Tribunalis, an ceſſante dicta ſuſpi-
cione, poſſit dictus Iudex interuenire? Et idẽ
D. Author diſtinguit. Aut illud contentamen-
tum in iudicio fuit deductum ad actum, pu-
tà,

tà, quia dùm tractaretur de cauſa in Tribunali ipſe non interuenit, nam ex illo actu ſequutus eſt effectus conſumatus, & tunc ceſſante cauſa non poteſt interuenire. Aut non fuit deductû ad actum, quia nunquam de cauſa fuit tractatum, & tunc ceſſante cauſa ſuſpicionis poteſt interuenire. Quia effectus non fuit cõſumatus. Quod probat *num. vlt.* Cui adde ſimilem deciſionem allatam per *Gizz. ad Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 81. *num.* 13. per Coll. Conſ. emanatam, aliam deciſionem refert *Conſiliar. Staib. reſol.* 117. *in fine.* Qui *num.* 35. refert deciſum per S. C. Quod ceſſante cauſa, vt in ſecundò caſu diximus, ille Officialis recuſatus, vt Commiſſarius, non poteſt interuenire vel vnus de Aula prædicta in votando.

Vbi obſerua non benè ſentire *Conſ. Staib. d. reſol.* 117. *num.* 25. dùm dicit *Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 81. *num.* 7. *verſ. Et quamuis*, loqui contra D. Authorem hic in fine, *verſ. Hæc tamen.* Nàm ſunt diuerſi caſus. D. Author ibi loquitur, quando ſuſpicio non fuit allegata formitèr, ſed Iudex, partibus non reluctantibus, (vt in ſecunda quæſtione) ſe abſentauit, & tunc ait, ſi antequam tractetur de cauſa in Tribunali, ceſſauerit cauſa ſuſpicionis, quia non fuit effectus cõſumatus, poteſt interuenire, *Reg. Capyc. Latr.* verò loquitur in prima quæſtione, quando ſuſpicione formitèr propoſita, fuit factum decretum, quod aliquis non interueniat, nàm tunc dicit ipſe, ſat fuiſſe effectum conſumatum interpoſito decreto prædicto, & proindè ceſſante ſuſpicionis cauſa, effectu cõſumato, non ceſſare effectum. Nàm partes in caſu D. Authoris non habuerunt ſcientiam illius contentamenti, in caſu verò *Reg. Capyc. Latr.* habuerunt ſcientiam decreti. Et ſic loquuntur in caſu differenti.

Ad num. 4. vide pragm. 15. §. 12. *de ſuſpic. Official. Conſ. Petra in rit.* 265. *num.* 71.

Obſerua ad hanc deciſionem, quod com-
7 miſſa cauſa alicui ex Conſiliarijs ob ſuſpicionem alterius, etiam quod Conſiliario ſuſpecto ſuccedat alter non ſuſpectus, cauſa illa remanet penès eum, cui ob ſuſpicionem commiſſa fuit, non habita conſideratione ad perſonam primi Commiſſarij iàm ſuſpecti declarati, quia ab ipſo penitùs cauſa dicitur abdicata, iuxtà *deciſionem* 719. *Præſ. de Franchis* deciſum refert idem *Staib. d. reſol.* 117. *num.* 7. *Conſ. Petra ſup. Rit. M. C. V.* 265. *num.* 99.

Obſerua ſecundò. Quod pendente diſcuſ-
8 ſione ſuſpicionum propoſitarum aduerſus aliquem Iudicem, Iudex Commiſſarius ſuſpicionum erit Iudex cauſæ principalis, *Reg. Sãfel. deciſ* 303. vbi refert *pragm.* 10. §. 2. *tit. de ſuſpic. Officialium, Conſ. Petra vbi ſuprà, nu.* 82.

Obſerua tertiò. Quod licèt inimicus re-
9 conciliatus non poſſit eſſe Iudex, *Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 81. *num.* 7. vbi *Gizz. num.* 19. deciſum refert, *Thor. tom.* 1. *Comp. deciſ. verb. Officialis recuſatus, Fontanell. deciſ.* 13. *num.* 14. Tamen ſecus eſt quoad conſanguineos, alicuius inimici reconciliati cum Iudice, per *prag.* 15. §. 15. *de ſuſpic.* vt dicemus infrà *deciſ.* 78.

Obſerua quartò. Quod Iudex recuſatus,
10 abſque legitima cauſa, ſed tantùm per incõfidentiam, vt ſuſpectus in alia cauſa recuſari poteſt, vt deciſum refert *Reg. Sanfel deciſ.* 79. *num.* 1. & 6. Imò Iudex, qui ſe exiſtimat coniunctus, quàmuis re vera non ſit, ſuſpectus redditur. Idem *dec.* 224. *lib.* 2.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Nepos ex primogenito in ſucceſſione aui, præfertur patruo ſecundogenito.*

Idem in ſucceſſione collaterali, num. 2. *&* 9. *conſiderantur plures caſus, ibid. num.* 2.

3 *Repreſentatio de iure Regni habet locum in linea collaterali.*

Procedit etiam de communi iure feudorum, nu. 4.

6 *Primogenituræ, & ſexus prærogatiua ſeruatur, etiam in linea collaterali, & num.* 11.

8 *Primogenituræ ius quemadmodum quilibet in ſuos ſucceſſores reſpectiuè transmittat.*

Actu, vel potentia transmitti, quid differat, & vtriuſque transmiſſionis effectus, nu. 7.

An transmittatur à matre in filiam, n. 20. *&* 23.

Tranſit in filium, & filiam ex ſola filiatione, non ex vi patriæ poteſtatis, n. 24.

10 *Patrui ſecundogeniti ius in ſucceſſione contra nepotem ex primogenito, quibus fundatur.*

12 *Neptis concurrens cum matertera ſecundogenita in ſucceſſione patrui præfertur, & nu.* 15. *&* 26.

Ampliatur etiam ſi deſcendens ex ſecundogenito eſſet maſculus, nu. 17.

Secùs in maioratibus Hiſpanorum, nu. 18.

13 *Neptis ex ſorore admittitur ad ſucceſſionem auunculi in feudo antiquo.*

Item ad ſucceſſionem materteræ, num. 14.

16 *Primogenitus naſcendo ſtatim excludit ſecundogenitum, & donec ſuperſunt deſcendentes ex linea primogeniti, excluduntur ſecundogenitus, & eius deſcendentes.*

19 *Agnatio, an cognationi præferatur in ſucceſſione feudali, & an hoc ius agnationis poſſit in alium transmitti.*

Agnationis, & cognationis differentia, in ſucceſſione feudali ex nouis gratijs eſt ſublata in Regno, num. 22.

21 *Maſculini ſexus prælatio de per ſe ſola, non operatur, niſi in concurſu plurium eiuſdem gradus, & lineæ.*

25 *Primogenitus naſcendo ſtatim pro ſe, & ſuis poſteris ius primogenituræ acquirit.*

27 *Neptis ex ſorore dotata de bonis communis patris in viuentibus de iure Francorum non excluditur à ſucceſſione patrui.*

28 *Succeſſio, quòd deferatur proximiori, & quòd deſe-*

deferatur cum prærogatina maioris ætatis, quid differat.

29 *Capitula Regni Siciliæ in Regno Neap. an obſeruautur.*

ARGVMENTVM.

Neptis ex ſorore primogenita, an excludat ſororem Auunculi defuncti; & ſic eius Materteram in ſucceſſione bonorum feudalium Auunculi.

DECISIO LI.

QVæſtio illa ſamigerata circa prælationem oepotis aduerſum patruum in ſucceſſione booorum ſeudalium, in quibus viuitur iure Francorum, iamdiù ſopita eſt in hoc Regno reſpectu lineæ aſcendentis, nám ſemper ſuit iudicatum, nepotem, ſiuè oeptem
1 ex filio primogenito in ſucceſſione aui eſſe præſerendum patruo ſecundogenito, vt poſt *Grammat.deciſ.*1. atteſtantur *Capyc.deciſ.*21.*in Apoſtill.ad Napod.in Conſuetnd.Si moriatur,nu.*110.*incip.Tenet,Napod.Piſanell.ibid.in Apoſtil.incip.Tu vide,* & latiùs *Camill. Salern. in Apoſtill.incip.Iſte articulus, Fab. Anna conſ.*125.*nu.*41. *& ſeqq.* item *Afflict.* à quo incipere debebam in *cap.*1.*num.*17. *de gradib. ſucced. in feud.* alios innumeros congerit, & ſequitur *Fuſar. de ſubſt.& fideicom.q.*387. *& conſ.*150. *nu.*9.

Remanet aliquantulum adhùc controuer-
2 ſia in linea collaterali, quę vt eodem modo remaneat ſopita, quemadmodum in linea deſcendenti, infraſcripti caſus conſiderandi sũt, prout fuerunt conſiderati; dùm accidit caſus inter D.Ioannam Coſſam neptem Ducis Sanctæ Agathæ Gothorũ defuncti ex ſorore primogenita præmortua, & D.Lucretiam Coſſam ſororem ſecundogenitam dicti Ducis circa ſucceſſionem bonorum feudalium, & M.C.V.iàm ioterpoſuit decretum præambuli in fauorem neptis, à quo fuit appellatum ad Sacrum Conſilium.

Primus eſt, in ſucceſſione fratris primogeniti tenentis ſeudum mortui abſque filijs inter oepotem ex fratre ſecundogenito præmortuo in vita fratris primogeniti, & fratrẽ tertiogenitum, eundemque patruum huius neptis concurrentis.

Secundus eſt, In ſucceſſione eiuſdem fratris præmortui ſine filijs inter neptem ex fratre ſecundogenito, vt ſuprà, præmortuo in vita primogeniti, & ſimiliter fratrem tertiogenitum, eundemque patruum ipſius neptis.

Tertius eſt, quãdo in hoc ſecundo caſu neptis ex fratre non concurrit cum patruo, ſed cum amita, eademque ſorore illius, de cuius ſucceſſione agitur, ſi feudum eſt paternum, vel cum matertera, ſi eſt maternum.

Quartus caſus eſt, quando feudatarius deceſſit abſque filijs, & fratribus maſculis, ſuperſtite nepote ex ſorore primogenita prędefuncta, & altera ſorore ſecundogenita, ſiuè nupta, ſiuè in capillo, & concurrit oepos ex ſorore primogenita ad excludendum ſororem ſecundogenitam, & ſic materteram.

Quintus, & vltimus, pro nunc eſt, quandò in proximo caſu non ſupereſt nepos ex ſorore primogenita, ſed neptis, quę concurrit cum ſorore ſecundogenita, eademque eius matertera, & hic eſt caſus, de quo agitur.

Quatuor primi caſus receperunt etiam ſuam determinationem conformẽ lineę aſcẽdenti, vt ſcilicet nepos, vel neptis ex fratre, vel ſorore primogenitis, excludant patruum, amitam, & materteram, licet aliqui tentent, adhùc aliquas difficultates ſuſcitare ex voluminoſis ſcriptis ornatiſſimè, & lepidiſſimè congeſtis, prout in ſingulis ſupradictis caſibus ſuit practicatum, vt ex *Pragm.* 1. *de feud.* dicta *la Filingera*, quæ determinauit caſum neptis ex filio contra patruum, *Capyc. in inueſtit.in verb. Et maſculis, & eis deficientibus, propè n.fol.*69. *& Cacher. deciſ.*23. quæ loquitur in nepte ex fratre ſimiliter contra patruum, & ſic multò fortiùs contra amita, aut materteram. Et in quarto caſu, in quo agitur de concurſu nepotis ex ſorore primogenita, cum ſorore ſecundogenita, de quo videbatur magis dubitandum, vltrà *Anna alleg.*34. dùm accidiſſet caſus mortis Aureliæ de Ebulo, quæ poſſidebat plura ſeuda, ſuperſtite ſibi Beatrice de Ebulo ſorore ſecundogenita, & ſic proximiore, ac Duce Feroliti nepote ex alia ſorore primogenita, qui erat in gradu remotiori, licet Beatrix prætendiſſet præferri ex proximitate gradus, tamen Dux per repreſentationem primogenitoræ maternæ fuit prælatus Beatrici. Acta ſunt in Banca de Felice, & de generali conſuetudine huius Regni contra *Andream* ad excluſionem patrui, teſtatur *Reg. de Ponte* 12.*lect.feud.num.*38.*& num.*53. *&* 54. *& Anna*, qui conſuluit in oepte ex ſorore, *alleg.*55.

Quæ quidem determinatio depromitur apertè ex verbis *Conſtitut. Vt de ſucceſſionibus*, quatenus attinet ad articulũ indefinitè ſumptum, vt ſcilicet reprrſentatio loci habeat lo-
3 cum, etiam in linea collaterali; ſiquidem *Imper.* poſt fundatam ſucceſſionem feudalium inter viuentes iure Francorum, tàm in linea deſcendenti in infinitom, quàm in linea collaterali in tertio gradu, ſtatuit, vt in eadem ſucceſſione filij fratrum habeant idem ius, quòd eorum pater habetet, ſi viueret, fruſtrà ergò tàm prolixè diſcuritur de veritate huius primi caſus, in quo tractatur de nepote maſculo ex fratre ſecundogenito ad excluſionem fratris

tris tertiogeniti in ſucceſſione fratris præ-
mortui, cùm hic caſus expreſsè prouiſus per
d. Conſtitut. eo ipſo enim quòd *Conſtitut.* vult,
vt filius fratris in ſucceſſione habeat idem
ius, quod haberet eorum pater, ſtatim ſequi-
tur, vt quemadmodum frater ſecũdogenitus,
ſi viueret, excluderet tertiogenitum, eodem
modo nepos ex ſecundogenito excludet ter-
tiogenitum, qui eſt ſuus patruus, & quantum-
uis cauillentur verba huius *Conſtitut.* in æter-
num poſſunt habere alium ſenſum, quàm præ-
dictum, neque talis determinatio poteſt re-
ſtringi ad lineam deſcendentem tantùm, vt
ſcilicet vocentur filij fratrum in locum pa-
tris ſui, quãdo agitur de ſucceſſione aui, quia
imò potius dici poteſt, quòd ille *verſ. Filij au-
tem fratrum* ſit ſpecificè formatus ad inclu-
dendam hanc ſubingreſſionem in linea colla-
terali tantùm, nam de linea aſcendenti ſatis in
principio ſtatuerat *Imper.* dũm in linea deſcẽ-
denti vocauit omnes deſcendentes filios, ne-
potes, & vſque in infinitum, & inter eos indu-
xit prærogatiuam ſexus, & ætatis, poſtà in
verſ. Ex collaterali linea, tractat de ſucceſſione
fratrum, & ſororum, & poſt fratres, & ſorores,
continuando eandem lineam collateralem,
diſponit circa filios fratrum, ergò de illis fi-
lijs fratrum, ſequitur, qui ſunt in ſucceſſione
lineæ collateralis, de qua agitur, non autem
de illis, qui ſunt in ſucceſſione lineæ aſcendẽ-
tis, & in hunc ſenſum illum *verſ.* declarat, for-
mando notabile *Afflict. in d. Conſtit. Vt de ſuc-
ceſſionibus, nu.* 27. 11. *notab. & nu.* 37. 14. *not.*

Neque huiuſmodi repręſentatio abhorret
4 à iure communi feudorum, per quod eſt ad-
miſſa etiam in linea collaterali, vt in *cap.* 1. *de
gradib. ſucced. in feud.* vbi omnes Feudiſtæ, &
alij, quos enumerat *Fab. Anna d. conſ.* 125.
num. 47.

Non igitur eſt mirùm, ſi *Conſtitutio* prædi-
5 cta eandem repręſentationem admiſit in ipſa-
met linea collaterali, quæ ſi nõ fuiſſet expreſ-
sè admiſſa, adhùc cenſeretur permiſſa, dùm
non fuit prohibita, vulg. *l. præcipimus in fine,
C. de appell. cum ſimilib. in Gloſ.* adductis.

Nec dicatur, quòd talis repręſentatio non
poteſt admitti abſque primogenitura, quæ
ſecundùm *Andr. in d. Conſtit. Vt de ſucceſſionibus
in verb. Fratres, ſiuè ex vtroque, circà medium*,
ibi: *Quia primogenitura conſideratur, quandò
ſuccedatur patri, & ſic in linea collaterali aſcendẽ-
ti, non autem quandò ſuccedıtur fratri, & ſic in li-
nea collaterali*, quia hoc *Andr.* præſuppoſitum
conuincitur per *cap. conſiderantes*, in quo ex-
6 preſsè diſponitur; quòd primogenituræ, &
ſexus prærogatiua ſeruetur etiam in linea
collaterali, propè finem, ibi: *Primogenituræ, &
maſculini ſexus prerogatiua ſeruata*, per quæ ver-
ba *Napod. ibi, n.* 6. notat expreſsè, quòd in ſuc-
ceſſione fraterna primogenituræ ius attendi-
tur, ſicut in paterna, reprobando *Andr.* qui
contrarium voluerat in *d. Conſtit.* illud idem
latiùs confirmat *Afflict. in ead. Conſtitut. Vt de
ſucceſſionibus, num.* 18. allegans dictum *cap. con-
ſiderantes*, & cum eo concordat *Campegna in
d. cap. conſiderantes, num.* 15. & 24. *Capyc. in in-
ueſt. fol.* 199 *col.* 2, *in* 2. *ampl. Camer. in cap. en
agnat. par.* 2. 1. *oppoſ. num.* 18. *fol. mihi* 386. vbi
ait expreſſiſſimè, in feudo nouo non dari
primogenituram in linea collaterali, ſecùs in
feudo paterno, per *cap. conſiderantes*, & ità in-
telligit *Andr. in Conſt. Vt de ſucceſſionibus*, illud
idem aſſerit *Praeſ. de Franch. deciſ.* 73. vbi atte-
ſtatur, quòd per *cap. conſiderantes* primogeni-
tura extenſa eſt, etiam ad lineam collatera-
lem, *Fab. Anna in d. conſ.* 125. *num.* 46.

Quicquid in contrarium ſcripſerit idem
Afflict. in cap. omnes filij, num. 33. *ſi de feud. de-
funct. cont. fuer.* vbi apertè dicit, quòd in linea
tranſuerſali non habet locum primogenitura
inducta per repræſentationem, motus ex ra-
tione diuerſitatis inter lineam deſcendentem,
& collateralem, quia ſcilicet in linea deſcen-
denti pater tranſmittit in filium ius primo-
genituræ, quod tunc habet cùm moritur, ſed
frater ſecundogenitus in vita fratris primo-
geniti nullum habuit ius primogenituræ in
feudis illius, meritò non potuit illud tranſ-
ferre in ſuum filium, qui eſt nepos fratris pri-
mogeniti præmortui, & idem *Afflict. in cap.* 1.
de gradib. ſucced. in feud. num. 17. *prope finem*,
alludens ad hanc rationem ait, quòd in ſuc-
ceſſione fratris primogeniti defuncti ſine fi-
lijs ſuperſtite nepote ex ſecundogenito præ-
mortuo in illius vita, & fratre tertiogenito,
præfertur frater tertiogenitus nepoti ex ſe-
cundogenito, quia illud primogenituræ non
fuit tranſlatum in ſecundogenitum, quia
fuit mortuus antè primogenitum, quam ra-
tionem alij clariùs explicant, dicendo, quod
tranſuerſalis tranſuerſalem non generat, quẽ-
admodum aſcendens generat deſcendentem.
Nàm hæc ratio eſt prorsùs fallax, & à Docto-
ribus damnata, ſiquidem ea ratione ius pri-
7 mogenituræ eſt cõſiderabile, etiam inter col-
laterales, quia non poteſt negari, quin ſit con-
ſiderabile reſpectu genitorum ipſorum colla-
teralium, reſpectu quorum omnes ſunt deſcẽ-
dentes, & quemadmodum in linea deſcendẽ-
ti, eò ipſo, quo naſcitur ex primogenito ac-
quirit ius illud primogenituræ ſaltem in po-
tentia; donec deducatur ad actum, eodem
modo frater ſecundogenitus eò ipſo, quo na-
ſcitur ſecundogenitus acquirit ius illud pri-
mogeniturę reſpectu fratris tertiogeniti, ſi nõ
in actu, ſaltem in habitu, & in potentia, vt eue-
niente caſu mortis primogeniti abſque filijs
ſuccedat in primogenitura, & hoc ius in ha-
bitu, potentia, ſi eo tempore repetiatur præ-
mortuus, tranſit in ſuum filium, qui propte-
reà repræſentabit fratrem ſecundogenitum,
& excludet tertiogenitum; ità in effectu licet

Digitized by Google

magis ſubſtantialitèr, & ſuccinctè reſpondit
*Peregrin. de iure Fiſci, lib. 1. tit. 2. num. 52. circà
fin. verſ. Nec refert*, authoritate illius celebris
*conſilij Paul. de Caſtr. 164. ſub num. 2. vol. 2. Are-
tin. conſ. 162. in 2. dub. Soccin. ſen. conſ. 252. num.
11. Pariſ. conſ. 72. ſub num. 113. in 4. vol. Couarr.
pract. quaeſt. cap. 38. verſ. Vndecimò illud eſt*, ex
quibus infert, quod malè loquutus fuit *Affl.*
in locis ſuperiùs allegatis, & in hoc motiuo
verſatur cardo totius diſputationis, vt benè
aduertit, & diſertiſſimè illud enucleat *Reg. de
Ponte lect. feud. 12. num. 44.* & paucioribus ver-
bis hanc rationem explicando deduxit *Anèd.
in l. 40. Tauri gloſ. 14. num. 21.* & latiùs expli-
cat primus omnium *Oldrad. conſ. 224. nu. 38.*

Et vt hæc fallacis clarè appareat, *Afflict.* in
8 vtroque loco conſiderat illud ius primogeni-
turæ in actu, qui actus certum eſt, quòd nun-
quam fuit in perſona ſecundogeniti, & pro-
pontereà non potuit tranſire in eius filium; ſed
ſi conſideraſſet ius primogenituræ in habitu,
& in potentia, prout conſiderari debet, vtiq;
illud reperijſſet in perſona ſecundogeniti, etiã
adhùc viuente primogenito, & proindè non
potuiſſet negare, quin illud idem ius ſic in ha-
bitu, & in potentia potuerit tranſire in eius fi-
lium, & quemadmodum ſuccedente caſu po-
tuiſſet ſuccedere ſecundogenitus ex ſua pro-
pria primogenitura, tunc redacta ad actum,
ità etiam poteſt ſuccedere eius filius ex ea-
dem primogenitura ad eum tranſmiſſa.

Et ſi hæc ratio ab *Afflicto* conſiderata eſſet
attendenda, vtique non minùs in linea aſcen-
denti, quàm in collaterali militaret, quando-
quidem etiam in linea deſcendenti filius ſe-
cundogenitus in vita patris non habet ius
primogenituræ in actu, ſed in potentia tan-
tùm, & ideò ſi moritur in vita patris ſuperſti-
te ſibi filio, & fratre primogenito, attenta ra-
tione *Afflicti*, non poterit tranſmittere illud
ius primogenituræ, quod habet in potentia
tantùm; & ideò moriente patre ſuperſtite eo
nepote ex ſecundogenito, & filio tertiogeni-
to non ſuccedet in feudis hic filius tertioge-
nitus; ſed ille nepos ſuperſtes ex ſecundoge-
nito quantumuis præmortuo antequam ha-
buiſſet ius primogenituræ in actu, quia ſuffi-
cit ſi illam habuerit in potentia, & in habitu;
nàm ſecundogenitus ſemper eſt primogeni-
tus reſpectu tertiogeniti, & tertiogenitus sẽ-
per eſt primogenitus reſpectu quartogeniti,
& ſic de ſingulis, vt optimè probat, & exem-
plificat *Molina Ieſuita de maiorat. diſp. 627. nu.
11. verſ. Obſeruæ tamen*, vbi *num.* 13. affirmat,
id procedere etiam in feudis, quod latiſſimè
proſequitur *Anton. de Amato reſol. 1. nu. 28. 29.
& 30. cum plur. ſeqq. & Ioſeph Seſe deciſ. Arag.
285. vol. 3.*

Non ergò ſomniatus ſum in Parnaſo, dùm
9 in *Pragmat. 11. de feud. num. 64.* dixi, quòd cir-
cà excluſionem patrui per nepotem, non vi-
deo cur non ſit dicendum idem in linea col-
laterali, reprobando *Andr.* quod communitèr
receptum eſt in linea deſcendenti contra eũ-
dem *Andr.* id quod neruoſiſſimè ad viuum
fundauit *Reg. de Ponte d. lect. feud. 12. num. 33.
vſque ad fin.* & præſertim *num. 39. cum ſeqq.* vbi
conſiderat, quòd fundamentum tenentium
opinionem pro patruo, conſiſtit in duobus
aſſumptis. Primò, quia patruus per mortem
10 primogeniti remanet primus, & ſic tanquam
proximior excludit nepotem, qui non eſt pri-
mogenitus. Secundò, quia filiatio in primo-
genito defuncto, per mortem remanſit extin-
cta, non ſic in patruo, qui dùm viuit eſt filius
reſpectu patris, de cuius ſucceſſione agitur;
ſed vtrumque falſum eſſe demonſtrat ex limi-
tatione quàm communitèr tradunt tenentes
opinionem pro patruo, ſcilicet vt non proce-
dat quando nepos eſſet patruo maior ætate:
inquit enim ipſe, quòd non ex eo, quòd nepos,
eſt antè natus, filius; idemque patruus non
erat proximior, & ſic attenditur ius primo-
genituræ, & non proximitas, & ideò corruit
etiam ſecundùm de filiatione, quia appella-
tione filiorum continentur nepotes, qui ve-
niunt, & ſuccedunt in locum, ius, prærogati-
uam, & prælationem paternam.

Hinc modò fit, quòd ſi ex hac determina-
11 tione ſic ſolidiſſimè confirmata, tàm ex cor-
tice verborum, quàm ex medullo *Conſtit. Vt
de ſucceſſionibus*, reſultat illud vnum axioma
indubitatum, quòd ſcilicet ius primogenitu-
ræ conſiſtat, tàm in linea deſcendenti, quàm
collaterali, & in vtraque linea filius repræſen-
tet patrem ad finem conſequendi illud idem
ius, quod haberet pater ſi viueret in ſucceſſio-
ne collateralis; vtique manifeſta reſultat de-
ciſio, quòd nepos, vel neptis excludat patruũ,
& amitam à ſucceſſione patrui per repræſen-
tationem primogenituræ, quæ reſidebat in
eius patre, vel matre prædefunctis; nedùm in
primis quatuor caſibus ſuprà propoſitis, in
quibus agitur de nepotis concurſu cum pa-
truo in ſucceſſione patris, & de ſucceſſione
neptis ex filio primogenito cum patruo ter-
tiogenito. Item de concurſu eiuſdem neptis
cum amita, ac denique de concurſu nepotis
ex ſorore primogenita cum ſorore ſecundo-
genita, nulla adhibita differentia inter maio-
rem, vel minorem ætatem, aut inter ſexum
maſculinum, & fœmininum, quia tàm maſcu-
lus, quàm fœmina eorum ius metiuntur, non
ex perſona propria, ſed eorum patris, & ma-
tris, quorum perſonam repræſentant.

Sed etiam in quinto, & vltimo caſu, quan-
12 do neptis ex ſorore primogenita concurrit
cum matertera ſecundogenita in ſucceſſione
patrui, qui eſt caſus noſter, ſiquidem etiam in
terminis *Conſtitut. Vt de ſucceſſionibus*, indubi-
tatum ſemper fuit apud Regnicolas, quòd li-
cet verba *Conſtitutionis*, per quæ vocantur ne-

po-

potes ad ſucceſſionem patrui ſint conceſſa per maſculinum genus, ſcilicet de filijs fratrum, comprehendant tamen etiam filias ſororum, vt primus omnium aduertit *Andr. in d.Conſtitut.in verſ. Filij autem fratrum, verſ. Idē dicendum eſt*, quem ſequutus eſt, *Afflict. ibid. in 1.quæſt.num.29.* & pro abſoluto tradidit *Præſ. de Franch.deciſ.73.num.12.& 14.* & propterea neptis ex ſorore, virtute dictæ *Conſtitut.* nedū
13 admittitur ad ſucceſſionem patrui, ſed etiam ad ſucceſſionem auunculi in feudo antiquo, vt ex mente *Andr. & Petri Piccoli*, fundat *Afflict.in ead.Conſtitut.q.5.num.33.* & abſque hæſitatione admittit *Præſ.de Franch.d.dec.73.nu.15.* Imò etiam ad ſucceſſionem materteræ,
14 quia ità reperiuntur in Archiuio Imperatoris expeditæ prouiſiones aſſecurationis vaſſallorum ad beneficium neptis in ſucceſſione materteræ, prout atteſtantur *Andr. Afflict. & Præſ. de Franch.* in eiſdem locis allegatis, & *Afflict.quæſt.2.num.30.*

Quò fit, vt ſi etiam neptis ex ſorore admit-
15 titur ad ſucceſſionem patrui, & amitæ, auunculi, & materteræ, ex diſpoſitione *Conſt. Regni*, multò fortiùs admittetur hodiè, ex ampliatione ſucceſſionis feudalis facta ex tot gratijs Regno conceſſis, & præſertim ex gratia conceſſa in anno 1580. redacta in volumine *Pragmaticarum*, quæ eſt *pragm.24. ſub rubr. de feud.* per quam etiam in feudis nouis acquiſitis cum clauſula, pro ſe, & hæredibus ex corpore, eſt ampliata ſucceſſio, etiam ad filios fratrum, & ſororum vtriuſque ſexus.

Si ergò etiam neptis, vt ſuprà, eſt admiſſa ad ſucceſſionem ſingulorum prædictorum in collaterali linea exiſtentium in tertio gradu, quando agitur de ſimplici ſucceſſione fine alterius concurſu, cur modò eſt dubitandum: quòd ei non competat eadem repræſentatio iuris primogenituræ, quàm habebat eius mater ſoror primogenita defuncti in concurſu alterius ſororis ſecundogenitæ, & quemadmodum competit cæteris nepotibus, & neptibus in cæteris caſibus exemplificatis, & ſignanter nepti ex fratre ad excluſionem amitæ, & materteræ, & nepoti ex ſorore primogenita ad excluſionem materteræ, quæ eſt ſoror ſecundogenita fratris defuncti; certè nullus dubitandi ſcrupulus ſupereſſe debet.

Quandoquidem etiam in hac nepte ex ſo-
16 rore militat illa inconcuſſa ratio à *Baldo* cōſiderata, à qua pendent omnes leges, & Prophetæ, *Bald.* inquam *in l. cùm antiquioribus, nu. mihi 18.verſ. Nonò, quia primogenitus, C. de iur. deliber.* dùm ait, quòd naſcendo primogenitus ſtatim excluſit ſecundogenitum, & ideò dùm aliquis ſupereſt ex linea primogeniti, nec ſecundogenitus, nec alius de linea ſecundogeniti ad primogenitum admittendus eſt, quod comprobat, & extollit *Molina de primogen.lib.3.cap.6. poſt num.* 30. ſic in caſu noſtro naſcendo D. Cornelia mater D. Ioannæ ſtatim excluſit omnes ſorores ſecundogenitas, & proinde dum ſupereſt D. Ioanna de linea ſororis primogenitæ, nec D. Lucretia, nec alius de eius linea ad feudum hoc admitti poteſt.

Per quam rationem idipſum dicendum
17 eſt, etiamſi deſcendens ex ſecundogenita eſſet maſculus, nàm debet præferri fœmina deſcendens ex primogenita, quicquid authoment in contrarium per doctrinam *Afflicti in Conſtit. Vt de ſucceſſionibus, num.* 34. qui ſenſit, maſculum ex ſorore ſecundogenita excludere amitam, idest materteram primogenitam; nàm mouetur authoritate *Ancharan.conſ.359.* qui loquitur de iure communi feudorum, per quod fœminæ, etiam proximiores excluduntur à maſculo remotiore, vltrà quod expreſsè reprobatur ab *Auend. in l.40. Taur. gloſ.9. num.20.& Thomas de Marinis in tit.11. qu. 23. num.49.* dùm præfert maſculum natum ex fœmina alteri fœminæ natæ ex maſculo, expreſsè declarat, id procedere inſpecto iure communi feudorum, & non quandò viuitur iure Francorum, quia tunc aliud eſſet dicendum, & Nos verſamur in hoc iure Francorum. Cæ-
18 teri verò Authores Hiſpani pro parte ſororis ſecundogenitæ citati in ſecunda inſpectione loquuntur in maioratibus Hiſpanis habentibus particularem legem præferendi maſculos, etiam remotos, vel expreſſam verbis, vel ſubintellectam ex alijs circumſtantijs, vt conſtat ex *Auendan.in d.l.40.Taur.gloſ. 9.* vbi in principio illius expreſsè admittit neptem ex primogenito ad excluſionem ſecudogenitorum maſculorum, & iterum repetit *num.36.* & poſteà *num.68. & 69.* declarat, id procedere, quotieſcumque fœmina non excluditur expreſsè, vel tacitè ex coniecturis ſumendis ex mente, & verbis inſtitutionis, vt putà ratione conſeruandæ agnationis, ſubdens, ità conciliari contrarias opiniones.

Et licet ex aduerſo ponderetur duplex differentia in hoc vltimo caſu ad excluſionem neptis in concurſu materteræ. Altera, quòd neptis ex ſorore non eſt agnata, ſed cognata Ducis defuncti, & debet excludi à matertera, quamuis ſecundogenita: nedùm quia
19 eſt maior ætate, & in gradu proximiori, ſed etiam quia eſt agnata, & in ſucceſſione feudali agnatio præfertur cognationi, nec iuuari poteſt ex agnatione reſidente in perſona matris, quia licet potuiſſet tranſmittere ius primogenituræ, non tamen potuit tranſmittere ius agnationis, quia cognatio incipiens in filia conſtituit diuerſum caput ab agnatione, quæ finitur in matre, & ex diuerſo capite non datur tranſmiſſio.

Altera verò differentia eſt, quia illud ius
20 primogenituræ non datur à patre in filium, niſi iure tranſmiſſionis, quæ tranſmiſſio non

datur, niſi ratione ſuitatis in filijs conſtitutis
in poteſtate patris, iuxtà *tex. in l. cùm antiquio-
ribus, C. de iur. delib.* Sed reſpectu matris, quæ
non habet filios in poteſtate non poteſt habe-
re locum aliqua tranſmiſſio; ergò in caſu no-
ſtro à matre in filia ceſſat tranſmiſſio, etiam
iuris primogenituræ ſic in habitu, & potentia
conſiderata. Attamen reſolutio in promptu
eſt, quia ſi motiuum procederet vtique diffe-
rentia excluderet, nedùm filiam à repræſenta-
tione matris, ſed etiam filium maſculum, qui
ſimilitèr eſt cognatus, & non agnatus patruo
defuncto, nec eſt in poteſtate matris, quemad-
modum & filia fœmina, & tamen pars aduer-
ſa in ſuis allegationibus in tertia inſpectione
admiſit, excluſionem matteræ per nepotem
maſculum ex ſorore primogenita; & in hoc
caſu aſſerit procedere caſum Ducis Feroleti
in ſucceſſione Aureliæ de Ebulo, excludendo
Beatricem ſororem tertiogenitam, tanquam
natus ex alia ſorore ſecundogenita.

Et licet ipſa hoc tribuat qualitati ſexus
21 maſculini, tamen fallitur, quia (vt ſuperiùs
probatum eſt) prælatio ſexus maſculini ſola
de per ſe non operatur, niſi in concurſu plu-
rium eiuſdem gradus, & lineæ, vt benè fundat
Auend. d. gloſ. 9. num. 33. & 34. quod non eſt in
prædicto caſu, vbi nepos maſculus non præ-
fertur tanquam maſculus, ſed tanquam re-
præſentans matrem primogenitam, & ſic ra-
tione primogenituræ, & non qualitatis ma-
ſculinæ, vt in nepote ex primogenito, tradunt
*Reg. Lanar. conſ. 1. num. 62. & Caſtill. l. 3. contr.
quotid. cap. 19. num. 148.*

Vera igitur ratio eſt, quia differentia agna-
22 tionis, & cognationis, quicquid ſit de iure
Conſtitutionum Regni, omninò ſublata eſt, etiã
in ſucceſſione feudali ex nouis gratijs, & præ-
ſertim illa conceſſa in anno 1580. ſuperiùs
enunciata, per quam etiam in feudis nouis cũ
clauſula, pro ſe, & hæredibus ex corpore, ſunt
vocati nedùm fratres, & ſorores, ſed etiam
eorum filij vtriuſque ſexus, ſeruata tamen
prærogatiua ſexus, & ætatis inter exiſtentes
pari gradu.

Et reſpectu ſuitatis, quæ non conſideratur
23 in filio, & filia reſpectu matris, quæ non ha-
bet filios in poteſtate, vltrà quòd aſſumptum
in ſe non eſt vndequaque tutum; nàm etiam
mater in filium infantem tranſmittit hæredi-
tatem delatam, ſed non aditam, & pater trãſ-
mittit in filium etiam emancipatum, qui ſit in
minori ætate, iuxtà *tex. in l. ſi infanti, C. de iure
deliber.* illa patria poteſtas requiritur in illis
iuribus, quæ reſident in patre, & deferuntur
24 ex legis diſpoſitione, vt in dictis iuribus pa-
tet, ſed ius primogenituræ, de quo Nos agi-
mus, non dependet à lege, nec ab ipſomet pa-
tre, ſed à Deo, & ab ipſa natura, & acquiritur
in ipſo ortu, ſtatimatque peruenit filius ad
lucem, illudque eadem natura operante tran-
ſit in filium, aut filiam, ſola filiatione attenta
abſque vlla patria poteſtate, vt conſtat ex *Ol-
drad. d. conſ. 224. num. 38. Paul. de Caſtr. d. conſil.
164. num. 4. & num. 5. verſ. Ad ſecundum,* ibi: *Et
25 ideò*, vbi ait, quod primogenitus vendicauit
pro ſe primò naſcendo ius primogenituræ: &
pro ſuis poſteris, quia eſt qualitas habens actũ
inſtantaneum, & acquiritur in momẽto, cum
naſcitur, *Bald. in d. l. cùm in antiquioribus, nu. 8.
verſ. Porrò illa eſt*, vbi notabiliter dicit, quod
eſt hæc tranſmiſſio neceſſaria, in qua non cõ-
ſiderantur iura conſenſus, ſed iura naturæ, vn-
dè licet filius viuo patre non potuiſſet ex ali-
quo ſuo conſenſu ſibi iura patris ſui vendica-
re, *l. nec nos, C. de captiu. & poſtlim. reuerſ.* tamen
ius neceſſarium primogenituræ tranſmittit,
quia iura naturalia ſunt inſeparabilia, & im-
poſſibile eſt non haberi, quod natura infixit, *l.
ius agnationis, ff. de pact.*

Et ex his iuſtitia huius neptis ex ſorore
26 primogenita metientis ius ſuum ex repræ-
ſentatione ſuæ matris, & iure primogenituræ
illius ad eam tranſmiſſæ, natura ſic operante,
ab ortu matris ſuæ, remanet ex omni parte
inconcuſſa ad excluſionem D. Lucretiæ ſuæ
materteræ, & ſororis ſecundogenitæ Ducis
vltimo mortui, de cuius hæreditate agitur.

De dotatione facta eius matri non opus eſt
verba facere, nam nec fuit data, aut promiſſa
dos à fratre de bonis proprijs, ſed ſolùm ipſa
direxit greſſus ſuos in Sacro Conſilio pro pa-
ragio contra fratrem, nec adhuc obtinuit in
27 bonis communis patris, & ſic verſamur in
caſu *Pragm. 1. de feud.* quæ dicitur *la Filinge-
ria*, quæ non excludit neptem ex ſorore dota-
ta de bonis communis patris in viuentibus
iure Francorum.

Nec omittam, quòd Aduocati Partis ad-
uerſæ ſummoperè inſudauerunt in allegando
Doctores Siculos, & Hiſpanos ad excluden-
dum nepotem, ſiuè neptem, & includendum
patruum, ſiuè amitam, & materteram vti pro-
ximiores in ſucceſſione feudali, quibus vnico
verbo reſpondetur, quòd benè loquuntur in
28 terminis legis, aut pacti deferentis ſucceſſio-
nem proximiori, prout eſt *cap. ſi aliquem* in
Regno vlterioris Siciliæ, & ſunt nonnulli ma-
ioratus in Hiſpania, ſecùs autem in hoc Re-
gno, in quo *Conſtitutiones, & Pragmaticæ*, defe-
runt ſucceſſionem primogenito, dùm dant
prærogatiuam maiori ætati, & inter vnam, &
alteram delationem, ſeù vocationem eſt ma-
xima differentia. Nàm quando vocatur pro-
ximior, intelligitur per reſpectum ad eum, cui
ſuccediтur, & ideo ſi tempore, quo moritur
Titius, ego ſim proximior, licet ante mortem
alius fuerit proximior, mihi defertur ſucceſ-
ſio, quia verè tunc ſum proximior, ſed quan-
do vocatur primogenitus, non habetur reſpe-
ctus ad eum, cui ſucceditur, ſed habetur re-
ſpectus ad ſecundogenitum, qui excluditur,

& ideò

Digitized by Google

& ideò licet tunc, cum Titius moritur, ego ſim proximior, tamen ego ſemper ſum ſecūdogenitus, & frater præmortuus eſt primogenitus, & donec ſupereſt ex eo deſcendens, non poſſum mihi vendicare ius primogenituræ, quia ille vendicauit pro ſe, & ſuis deſcendentibus, ità appoſitiſſimè hanc materiam ſic digeſtam, tradidit *Paul. de Caſtr. d. conſ. 164. nu. 5. verſ. Ad ſecundum*, quem omnes communi calculo ſequuti ſunt Doctores, citati per *Colleg. Ticin. in conſil. pro Triuultijs, num. 100. & ſeqq.*

Prætendere modo, quod *cap. Sicil. Si aliquẽ*, tanquam ſumptum ex communi, *cap. incip. Si aliquem Honorij Papæ*, militare debeat etiam in hoc Regno, eſſet ponere os in Cœlum, quod non eſt præſentis ſpeculationis, ſiue
29 quia ea Capitula in Regno non ſeruantur, vt voluit *Andr. in cap. 1. §. ſed nec alia iuſtior, quæ ſit prima cauſa benef. amict. Camer. in cap. Imperialem, car. 84. lit. F. Capyc. in verb. Feuda pro dote, verſ. Nec eſt omittendum*, ſiuè quia circa hanc materiam deferendi ſucceſſionem proximiori non fuerunt vſu recepta, vt magis placuit *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. in titul. de aſſenſu Regio pro dote, num. 9. & 10. fol. 244. & ſeqq.*

Huius cauſæ fui Ego Commiſſarius, donec de ordine Catholicæ Maieſtatis à Tribunali S.C. translatus fui ad Tribunal Regiæ Cameræ, ſed poſteà commiſſa cauſa Domino Conſiliario D. Gregorio Angulo Iureconſulto Hiſpano, moribus, & doctrina elegantiſſimo, tandem datis duobus adiunctis, qui fuerunt Andreas Prouenzalis, & Scipio Theodorus iuris feudalis peritiſſimi, non obſtante, quòd Aula erat plena ordinario numero quinque votorum, & cum interuentu Domini D. Petri Iordani Vrſini, meritiſſimi Præſidis Sacri Cōſilij, ac Iuriſconſultorum conſultiſſimi, ſub die 16. Decembris 1628. fuit declaratum, quòd decretum præambuli M. C. V. exequutioni demandetur reſpectu feudalium, & ſic fuit declaratus articulus in fauorem neptis ex ſorore primogenita, excluſa ſorore ſecundogenita, itàut ex omni latere, ex omni gradu, & ex omni parte remanet deciſus articulus tranſmiſſionis primogenituræ, quòd habeat locum, etiam in linea collaterali. Act. eſt Ciuitella.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LI.

AD quinque caſus hìc per D. Authorē propoſitos. Vide *Præſ. Iordan. Vrſin. de ſucceſſ. feudorum, p. 2. q. 4. art. 1. 2. 3. & ſeqq.* Vbi plenè materiam explanat, *Reg. de Marinis lib. 1. cap. 126. num. 56. ad Reuert. deciſ. 305. Reg. Marcian. diſp. 4. & 5.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Iudices adiuncti ad dirimendum aliquam paritatem in alijs incidentibus cauſæ non poſſunt interuenire.*
An in reuiſione eiuſdem decreti, in quo votarunt, debeant iterum interuenire, num. 2. & 3.
Dicuntur delegati ad illum actum, num. 4. & 8.
Quid hodiè attenta pragm. 4. de dilation. Quid in Iudicibus adiunctis delegatis. Obſ.
5 *Conſiliarij in cauſis ſibi delegatis, & in cauſis aliorum Conſiliariorum eiuſdem Aulæ habent tantùm iuriſdictionem.*
6 *Adiuncti in cauſis cur concedantur.*
Et qualitèr ſe habeant, num. 7. & ſeq.
10 *An primi Iudices poſſint mutare eorum vota, quando in dicta cauſa vocantur adiuncti.* Obſ.
11 *Quando poſſint congregari adiuncti, ſi numerus Iudicum ordinarius Tribunalis deficiat.* Obſ.
12 *Iudices adiuncti ad dirimendam paritatem, an cogantur adhærere vni ex votis ipſorum Iudicantium.* Obſ.
13 *An Iudices adiuncti debeant votare ex iiſdem actis.* Obſ.
14 *Si aliquis ex Iudicibus adiunctis deficiat, an poſſit cauſa expediri.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Adiuncti qualiter ſe habeant ſi concedantur ad ſupplendum legitimum numerum Votantium, qualiter ſi ad dirimendam votorum paritatem.

DECISIO LII.

QVæritur, an in caſibus, in quibus contigerit dari adiunctos ad dirimendum paritatem votorum occurrentem in decidendis, ſeù emergentibus cauſarum vertentium in Sacro Conſilio, & poſt promulgatum decretum latum cum adiunctis fuerit ab eo reclamatum, vel dictum de nullitate, aut petita reſtitutio in integrum, ſed quocumque alio modo habitus recurſus, ob quod denuò ſit tractandum in Sacro Conſilio de viribus prædicti decreti lati cum adiunctis; nàm in
1 alijs incidentibus, & in cauſa principali eſt indubitatum, quòd adiuncti non debent interuenire, *Cabed. deciſ. Luſit. 44. in princ.* An, inquam, ſit facienda reuiſio decreti prædicti cū eiſdem adiunctis, vel potiùs abſque adiunctis per ſolos Iudices ordinarios Aulæ, in qua pendet cauſa principalis?

Aliqui pro opinione affirmatiua, quòd
2 ſcilicet debeant in reuiſione interuenire ijdē adiuncti conſiderant diſpoſitionem *Pragmat. 41. §. cùm verò de offic. Sacri Conſilij*, in qua expreſsè ſtatuitur, quòd reuiſio proceſſus, & deciſio appellationis, ſeù grauaminis debet fieri per eoſdemmet Iudices, qui litem priùs deciderunt.

Item quia ſi adiuncti non interuenirent,

primi

primi Iudices de facili inciderent in eandem paritatem, & ſic denuò deberent dari adiuncti, & fruſtrà fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora, *l. Dominus teſtamento, ff. de cond. indeb. l. fin. C. de don.*

Aliqui pro opinione negatiua conſiderãt, quòd adiuncti dati ad dirimendam paritatem ſtatim dirempta paritate functi ſunt eorum officio, ſiuè benè, ſiuè malè, & ſic non debent ampliùs interuenire, quicquid vlterius contingat opponi aduerſus decretum latum cum eorum interuentu, *l. Iudex poſteàquam, ff. de re iudic.* & ità fuit ſemper obſeruatum in ſimilibus caſibus, qui millies acciderunt, adeò quòd nemo auſus fuit hanc obſeruantiam in controuerſiam deducere ex traditione parentum, & propterea minimè ſunt mutanda, quæ certam interpretationem habuerunt, *l. minimè, ff. de legib.* præſertim in his, quę concernunt vſum forenſem, ex quibus reſultat ſtylus iudiciarius.

Tantò magis, quia ſi iuris tramites intro-
3 ſpiciamus, ſtatim eluceſcit iuridica ratio introducendi huiuſmodi ſtylum. Siquidem de iure eſt indubitatum, quòd ſi à ſententia lata per Iudicem contingat dici de nullitate, communis diſtinctio eſt, quòd ſi Iudex eſt ordinarius, idem Iudex cognoſcere debet de nullitate; ſi verò eſt delegatus, ipſe non poteſt amplius ſe intromittere, & alius Iudex eſt adeũdus, ità eſt tex. formalis iuncta *Gloſ. fin. in l. ſi vt proponis, C. quomod. & quand. Iudex*, & tradunt *DD.* omnes in *l. Paulus la t. & l. Iudex poſteàquàm, & l. cùm prolatam, ff. de re iudic.* latiſsimè *Socein. in cap. qualitèr, & quandò, l. 1. nu. 77. cum ſeqq. extrà de accuſ.* Sed adiuncti dati
4 ad certum actum, ſcilicet ad dirimendam paritatem votorum dicuntur delegari, non autem ordinarij, ergò dirempta paritate, ceſſat eorum iuriſdictio, nec eſt, in quo poſſit ampliùs ſe impedire in eodem negotio.

Quòd autem adiuncti ſint delegati, non autem Iudices ordinarij, non poteſt controuerti, quia vera eſt concluſio, quod licet Sacrum Cõſilium de per ſe vti Tribunal ſit Iudex ordinarius totius Regni; tamen Conſiliarij ſin-
5 guli de per ſe ſunt delegati, quia non habent iuriſdictionem, niſi in cauſis vnicuique ipſorum commiſſis, aut alijs Collegis eiuſdem Aulæ, vt conſtat ex *Bald. in l. præcipimus in princ. C. de appellat. Afflict. in Conſtit. Summo periculo, num. 3. in fin.* cum alijs per Me adductis in *rubr. de offic. Sacr. Conſil. num. 4.* licet contrarium velit *Barboſa in l. cùm Prætor, §. 1. num. 74. ff. de iudic.* vbi authoritate multorum ait, quod etiam ſinguli Conſiliarij dicuntur Iudices ordinarij, dùm eorum officium eſt perpetuũ, & id ſolùm ſufficit, vt dicantur ordinarij. Cuius opinio non poteſt eſſe vera, niſi reſpectu cauſarum vertentium in eadem Aula, in qua ipſi reſident, ſecùs verò reſpectu cauſarum aliarum Aularum, cum quibus ipſorum Aula non vnitur.

Quando modò Conſiliarij aliqui ex alijs
6 Aulis adiunguntur Conſiliarijs alterius Aulæ, hoc non contingit, niſi altero ex duobus modis, ſcilicet aut ad ſupplendum numerum Conſiliariorum deficientium in Aula, vbi lis agitur, vt in *Pragm. 1. in fin. de ſuſpic. & in Pragm. 41. §. præterea de offic. Sacr. Conſil.* aut ad dirimendam paritatem votorum contingentem in aliqua cauſa, vt in *eod. §. præced.* Primò caſu, quia ſunt adiuncti in tota cauſa, licet ſint loco Iudicis delegati, vt affirmat *Reg. de Ponte deciſ. 20. in fin.* ſortiuntur vicem ordinariorum, & ſic debent interuenire in omnibus actis, & decretis, quæ in tota cauſa fieri continget, quemadmodum & ordinarij. Imò vſque ad tempora Comitis Mirandę erant magis adiuncti, quàm ordinarij, quia ſi tempore expeditionis cauſæ principalis, aut incidentium aliquis, vel plures ex ordinarijs reperiũtur abſentes à Tribunali, poſſunt reliqui præſẽtes procedere ad expeditionem cauſæ, aliorum abſentia non obſtante, dummodò præſentes ſint in numero opportuno, ſecùs verò in adiunctis, qui omnes debebant eſſe præſẽtes, aliàs ſi vnus tantùm abeſſet ex qualibet cauſa, non poterat procedi ad expeditionem cauſæ, ex regul. *tex. in cap. vno delegatorum extrà de offic. & poteſt. Iudic. delegat. l. duo ex tribus, ff. de re iudic. l. etſi in tres, ff. de recept. arbitr.* & in hoc ſolùm retinebant naturam delegatorum; ſed quia id præſtabat maximum impedimẽ-
7 tum expeditioni cauſarum, Comes Mirandæ mandauit, quod idem obſeruaretur in adiũctis, quod obſeruatur in ordinarijs, prout ſic ſemper fuit poſteà inconcuſsè obſeruatum.

Secundò verò caſu, quando dantur adiun-
8 cti ad dirimendam paritatem votorum, tunc quia ad illum actum tantùm adiunguntur, retinent in omnibus, & per omnia naturam delegati, & dirempta paritate ceſſat omnis illorum delegatio, quicquid poſteà diſputari cõtingat, ſiuè de exequutione, ſiuè de reuocatione, aut modificatione decreti lati cum eorum interuentu, vt apertè etiam colligitur ex verbis eiuſdem §. *præterea*, ibi: *Ad huiuſmodi litis deciſionem congregentur.*

Et ad rationes ex aduerſo conſideratas reſpondent, quòd prima ratio fundata in diſpoſitione *Prag. 41. §. cùm verò de offic. Sac. Con-*
9 *ſil.* procedit in Conſiliarijs ordinarijs illius Aulæ, in qua lis fuit deciſa, vt ſunt expreſſa verba in principio *d. §.* ibi: *Cùm verò altera ex dictis Aulis.* Et Ego admitto, quòd ſi in deciſione cauſæ per Conſiliarios vnius Aulæ interuenerunt adiuncti alterius Aulæ dati in tota cauſa ad ſupplẽdum numerum ordinariorum, aut ex alia quauis cauſa, ijdem debẽt interuenire in gradu reclamationis, quia militat eadem ratio, ſecùs verò in adiunctis da-

tis

Digitized by Google

tis ad dirimendam paritatem, cum quibus nihil commune habet caſus *Pragmatica*.

Secunda veró nullius eſt conſiderationis, quia non eſt neceſſitas præciſa primorum Iudicum, inter quos fuit paritas votorum, vt ſẽper fixi permaneant in eorum primis votis, nàm poſſunt mutare opinionem, ſiuè contingat reuiſio decreti per viam reclamationis, ſiuè per viam nullitatis, aut reſtitutionis in integrum, vel quocumque alio modo, & prout plurimum contingit in ſimilibus caſibus, & ſic non eſt indubitatum, quòd ſequatur radẽ paritas votorum, & ſucceſſiuè argumentum non concludit perneceſsè, & quando in omnem euentum eadem paritas contingat, tunc eſt noua cauſa dandi adiunctos, & poſſunt dari etiam alij adiuncti, & non ijdem arbitrio Superioris, ad quem ſpectat.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LII.

DOminus Author hic diſputat: Adiunctos qualiter haberi, ſi concedantur ad ſupplendum legitimum numerum Votantiũ, & qualiter ſi ad dirimendam paritatem votorum. Et concludit primo caſu debere interuenire in tota cauſa. In ſecundo caſu dirempta paritate non poſſe ampliùs interuenire quidquid poſteà diſputari contingerit. Prout fuit hodiè practicatum in S.C. in cauſa Iudicis M.C.V. in criminalibus D. Philippi Paladini, cum V.I.D. Franciſco Antonio Salernitano.

Et hodiè per *pragm.21.tit.de ſuſpic. Official.* ſtatutum eſt, quod Conſiliarij dati pro adiũctis interuenire debent ſolùm in decretis diffinitiuis, non autẽ in interloquutorijs, & incidentibus, niſi aliter expreſsè declaretur per illos dantem, quod intelligendum eſt de illis datis ad paritatem dirimendam, ſecùs de datis ad ſupplendum legitimum numerum.

Ad num.4.& 8. vbi habetur, quod adiuncti dati ad dirimendam paritatem, ſunt delegati, non ordinarij, *Sanfel.in praxi ſect.3. & ibi Add.* Obſerua, quod per *Pragm. 4. §.4. de dilation.* Adiuncti hodiè, dati alicui Tribunali reputantur, vt ordinarij, & non vt delegati, & hoc ad finem, tàm recuſationis, quàm ad finem, vt ſi abſit aliquis ob aliquod impedimentum poſſit cauſa per alios numero tamen opportuno terminari, quod ſecùs eſſet, ſi eſſent delegati, per quam *Pragm.* eſt ſopita quæſtio diutiùs agitata ſuper hoc.

Obſerua ſecundó. Quod adiuncti dati Iudicibus delegatis, etiam ſunt ordinarij, & diſpoſitio *dicta Pragmatica* habet locum in omni caſu, etiam cum agitur coram Iudicibus delegatis. Vt deciſum per M. C. delegatam cum adiunctis refert *Præſ. Merlin. lib.1. contr. cap.25.num.15.* quamuis ipſe *num.16.* contrarium ſubſtituat.

Ad num.5.ad ie Reg.Galeot.contron.58.nu.7. lib.2.Conſ.Carleual.de iudic.tom.1.tit.1. diſp.2. q.8.ſect.4. à num.1151. optimè *Conſ. Marcian. conſ.24.lib.1.*

Ad num.9. verſ. Secundò verò. Vbi habetur,
10 quod non eſt neceſſitas primorum Iudicum, inter quos fuit paritas votorum, vt ſemper fixi remaneãt in eorum primis votis, nàm poſſunt mutare opinionem, ſiuè contingat reuiſio decreti per viam nullitatis, ſiuè reclamationis, aut cuiuſmodi. Obſerua. Primò, vis Iudices non poſſe mutare eorum vota, quando indicta cauſa votant adiuncti, vt dicit obſeruari, *Reg.Tap.deciſ.Senat.Ital.12.num.20.* in hoc Regno, ſecùs in Supremo Caſtellæ Senatu.

Obſerua primò. Ad hanc deciſionem *Præſ.*
11 *Ganauerr.deciſ. Reg.Cam.7.* vbi latè diſputat. Quando poſſint congregari adiuncti dati alicui cauſæ pro illius expeditione, ſi numerus ſolitus Tribunalis deficiat; v.g. Tribunal Regiæ Cameræ conſtat ſaltem tribus Præſidentibus Togatis, & vno non Togato, vt diſponitur per *Pragm. 65. col.3. de offic. Proc. Cæſaris.* Per aliquod accidens in dicto Tribunali aliqua die reperiantur duo tantum Præſidentes, an poſſint congregari adiuncti in dicto Tribunali pro expedienda aliqua cauſa. Et non refert deciſum, verum refert motiua ambarum partium, ex quibus veritas apparere poteſt.

Obſerua ſecundò. Iudices adiunctos ad dirimendam paritatem, non cogi adhærere vni
12 ex votis ipſorum Iudicantium, ſed poſſe vota diuerſa ab omnibus votis dare, prout deciſum per S.C. refert *Thor. in 3. par. Comp.dec. verb. Adiuncti Iudices, Taſſon.de antef.verſ.Tertiò, obſeru.3.num.115.verſ. Et ſi paritas.*

Obſerua tertiò. Iudices adiunctos debere
13 votare ex ijſdem ſcripturis in actis præſentatis, & non ex præſentatis poſt paritatem, prout deciſum refert idem *Thor.par.2.Comp. deciſ.verb.Vota Iudicum, & tom.1. verb. Iudices adiuncti, Præſ.de Franch. deciſ. 513. Conſ. Petra ſuper Rit.M.C.V.98.num.3.lib.1.*

Obſerua quartò. Non impediri cauſæ ex-
14 peditionem, ſi Iudicum adiunctorum datorum ad ſupplẽdum numerum, aliquis eſt impeditus accedere. Secùs ſi aliquis illorum datorum ad dirimendam paritatem deficeret, nàm aliquo illorum abſente non poteſt procedi, vt obſeruatum per Coll.Conſ. refert *Reg.Sanfel.in praxi in increment.ad ſect.3. nu.3.* Ad materiam adiunctorum eſt *Nouar. ſuper Pragm.4. de dilationibus.* Et meliùs *ſup. Prag 5. collectan. 4. de offic. S.C.* Ad materiam adiunctorum, vide *Vrſell.concluſ.iur. concl.53.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Conditio quouſque non fuerit adimpleta ſuſpẽdit obligationem.*

Item

Digitized by Google

Item nonniſi adimpleta parit actionem, nu.3.
Inducit formam, quæ ſpecificè eſt adimplenda, num.2.
Termini lapſus habet vim pacti de non petendo.
Poſt terminum fieri non poſſunt, quæ in termino ſunt facienda, num.5.
6 *Dictio,* ogni volta, che, *importat conditionem.*
7 *Impedimentum, quod procedit à Superiore per actum iuriſdictionis, eſt impedimentum iuris.*
Quin idem ſint eius effectus, num.8.
Ob ſequeſtrum, non committitur mora. Obſ,
9 *Curiæ mutatio inducit iuſtum impedimentum.*
10 *Moræ purgatio admittitur, vbi in pacto dies tantùm, & non pœna fuerit appoſita.*
11 *Dies quandò in pacto videtur oppoſitus cauſa perimendæ obligationis.*
12 *Voluntatis mutatio etiam poſt longum tempus non præſumitur.*
12 *Mandatarius poſt lapſum temporis mandato adiecto poteſt conueniri.*
Item, & mandans actione mandati, contraria, num.14.
14 *Mandans, & mandatarius ſunt correlatiui.*
16 *Ratificatio operatur mandatum, ac ſi illud præceſſiſſet.*
17 *Actio negotiorum geſtorum, quandò competat in ſubſidium.*
18 *Adimpletum dicitur contra me, quod per me ſtat, quin adimpleatur.*
19 *Facta donatione cum conditione, quod donatarius aliquid adimpleat infrà aliquod tempus, tempore elapſo, an poſſit mora purgari.* Obſ.
20 *Mora, an poſſit purgari in regiſtratione aſſenſus in feudalibus.* Obſ.
21 *Mora, an poſſit purgari ab illo, qui promiſit conſignare frumentum tali die in caſu propoſito.* Obſ.
22 *Mora, an purgari poſſit, quando quis remittit aliquam quantitatem, dummodò debitor reſtantem ſoluat infrà aliquod tempus.* Obſ.
23 *Mora, an poſſit purgari à condemnato ad ſoluendum quantitatem capitalis reſciſſo contractu, verùm ſi infrà aliquod tempus ſoluat tertias ſuperſedeatur.* Obſ.
24 *Mora, an poſſit purgari à filio inſtituto ſub conditione approbandi teſtamentum patris, qui non approbat tempore ſtatuto.* Obſ.
25 *DD. tractantes de moræ purgatione.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Promiſſum infrà certum tempus, an, & quando poſſit adimpleri poſt tempus? Vbi afferuntur plures quæſtiones pertinentes ad moræ purgationem.

DECISIO LIII.

Princeps D. Tiberius Carafa, & Secret. Dominicus de Gautelu, & Gamboa per albaranum conuenerunt, vt quotieſcumque infrà octo menſes ab eodem die Secretarius conſignaret Principi Priuilegium Tituli Principatus ſuper Terra Ormignani in perſonam D. Deliæ Beltranæ cum inſertione alterius Priuilegij multis menſibus anteà expediri ſuper Terra Limatulæ in perſonam Fabij Marcheſij cum eadem præcedentia à die huius inſerendi Priuilegij omnibus alijs conſimilibus poſteà expeditis, & cum facultate perpetua ad ſui libitum transferendi eundem Titulum à prędicta Terra Ormignani ad aliam Terram, illudque in hoc Regno exequutoriatum, vt decet; ipſe Princeps teneretur ſoluere dicto Secretario duc. 9800. monetæ huius Regni in duabus vicibus, videlicet duc. 5000. ſtatim conſignato, & exequutoriato Priuilegio reliquos verò 4800. poſt alios duos menſes, vt ex albarano confecto ſub die 12. Iulij 1625.

Accidit, quòd Priuilegium non fuit expeditum in Curia Catholica vſque ad diem 22. Iulij 1626. & ſic tribus menſibus, & decem diebus poſt tempus conuentum; interim Princeps ſoluerat duc. 2000. in partem quantitatis conuentæ, licet ſub nomine mutui, & poſt tranſmiſſionem Priuilegij oretenus requiſitus pro ſolutione reſtantis quantitatis, excipit non teneri, ex quo non fuit conſignatum, nec expeditum Priuilegium infrà tempus conuentum octo menſium, & modo mutauit ſententiam ambiendi huiuſmodi dignitatem, & quatenus ambiret, poſſet illam obtinere ſatis minori pretio, nempè trium, vel quatuor mille, aut ad ſummum quinque mille ducatorum. Re in iudicio deducta per hęredes Marchionis Carazenæ, ad quos negotium ſpectabat, & quorum ope, induſtria, & intuitu fuerat conceſſum Priuilegium.

Pro parte Principis primo loco opponitur exceptio incompetentiæ actionis, ex quo albaranum, ſuper quo fundatur iudicium, eſt conceptum in perſonam Secretarij nomine proprio, non autem nomine Marchionis, & proindè nulla actio fuit acquiſita Marchioni, & ſucceſſiuè nec eius hæredibus: Quò fit, vt hæredes prædicti non obtenta priùs ceſſione à Secretario, omni protsùs carent actione contra Principem, vigore albarani prædicti.

Secundò, quatenus aliqua actio fuiſſet ac-
1 quiſita, dicebat Princeps, quod debet abſolui ab impetitis, quia ſua promiſſio incipit à conditione, vt in principio albarani, ibi: *Ogni volta, che frà termine di otto meſi da hoggi mi farà conſignato Priuilegio*, quæ conditio ſuſpendit obligationem, donec eueniat, & adimpleta fuerit, *l. cedere diem, ff. de verb. ſignif. l. ſi quis ſub conditione, ff. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtam. l. legata ſub conditione, ff. de condit. & demonſtr. l. 2. C. de his, quæ ſub mod. Andr. in cap. naturales filij, num. 8. ſi de feud. fuer. contr. cum ſimilibus.*
2 Et inducit formam, quæ propterea debet … adim-

2 adimpleri in forma ſpecifica, *l qui hæredi,& l.*
Mænius, ff.de condit. & demonſtr. l. Prator, & l.
nonnunquam, ff.de collat.bonor. & ab ea recede-
re noo licet,vt latè per *Tiraquell. de retract. cõ-*
ſang.§.1.gloſ.21. num.11. & ſeq. Præſertim,
quia eſt voluntaria, & non neceſſaria ad actũ,
vt conſiderat *Sartateyt.ſelect.interp.lib.2.cap.1.*
num.12.verſ.Conditiones.

Ergò non ſequuto adimplemento infra
3 tempus conuentum octo menſium, ceſſat om-
nis obligatio, imò nunquam incœpit, & de-
bet priùs adimpleri, quam agi poſſit ex di-
ſpoſitione conditionali, vt tradit *Dec.cõſ.*107.

Contractus enim ex conuentione legem
accipiunt, quæ prout adiecta eſt, ſeruari de-
bet, *l.legem, C.de pact.l.1.§.ſi conuenerit, ff.depoſ.*
l.2. C.de iur.emphyt. l. ſemper in ſtipulationibus,
& l.contractus, ff.de reg.iur. cap.contractus de reg.
iur.in 6.

Item termini lapſus habet vim pacti de
4 non petendo, *Bald. in l.1. col. fin. verſ. Extra*
opponitur, C. *quand. dies leg. ced.* & faciendum
in termino non poteſt fieri poſt terminum,
Bart.in l ſtatu liberum, §. ſtychum, ff. de leg.2.l.
5 *mancipiorum ff.de opt leg l. Titia, ff. de accuſ. l.ſi*
ea, C.qui accuſ.non poſſ. Bald.in l.ſi plures, col.pe-
nult. verſ. Quæritur vlteriùs vtrum conditio, C.
de cond.inſert.Bart.in l hæc conditio la 2.ff.de con-
dit. & demonſtr. & in l. ſi quis inſtituatur, §.1.in
fin.ff.de hæred.inſt.

Quod autem illa dictio vulgaris (*Ogni vol-*
ta,che) quæ in latinum vertitur, *quotieſcumq;*
& quandocumque, importet conditionem, eſt
tex.in l.pen.ff.quand.dies leg.ced. l. vxorem, §.te-
ſtamento,quo filium, ff.de leg.3.

Ex aduerſo pro parte hæredum Marchio-
nis dicebatur, quòd terminus octo menſium
in albarano appoſitus nedùm non fuit elap-
ſus vſque ad tempus expeditionis Priuilegij.
Sed nec incœpit currere; Siquidem ab initio
tractatus negotij in Curia Maieſtatis Catho-
licæ ſuperuenit impedimentum iuris ſubor-
tum ex cauſæ cognitione, quam voluit adhi-
bere Sua Maieſtas ad remouendas difficulta-
tes, quæ obſtabãt pro expeditione petiti Pri-
uilegij; Siquidem dùm in ſupplicatione con-
tinebatur, quòd titulus Principis ſemel con-
ceſſus Fabio Marcheſio ſuper Terra Limatu-
læ transferretur in perſonam D.Deliæ Beltra-
næ ſuper Terra Ormignani, voluit Rex adhi-
bere aliqualem cognitionẽ, an per hanc tranſ-
lationem tituli de perſona ad perſonam, & de
loco ad locum verteretur intereſſe alicuius
tertij, & præſertim ſucceſſoris Fabij Marche-
ſij, cui fuit conceſſum primum Priuilegium,
ac etiam poſſeſſoris Terræ Limatulæ, à qua
remouebatur titulus. Item dùm in eadem
ſupplicatione continebatur, quòd D.Delia
Beltrana, cui erat concedendum ſecundum
Priuilegium, deberet gaudere prærogatiua
tituli Principatus à die, quo fuit expeditum
primum Priuilegium in perſonam Fabij, cũ
præcedentia omnibus alijs, quibus poſt illam
diem fuiſſent conceſſa conſimilia Priuilegia;
Voluit Rex ſimiliter adhibere aliqualem co-
gnitionem, an hoc Priuilegio fieret præiudi-
cium alijs, qui poſt illud Priuilegium obti-
nuerant iam conſimilem titulum Principa-
tus, & propterea ſcripſit literas per Supremũ
Italiæ Conſilium huius Regni Proregi ſub
die 2.Octobris 1625. quòd de omnibus præ-
dictis circumſtantijs, & dubijs ſe informaret,
& certioraret Suam Maieſt. ad finem delibe-
randi ſuper conceſſione petiti Priuilegij, &
ſic hucuſque non poteſt difficultari, quin hoc
7 impedimentum proceſſerit à Supremo Prin-
cipe, adhibendo cauſæ cognitionem in con-
ceſſione gratiæ, & exercendo ſuam iuriſdi-
ctionem iudiciariam, & ſupremam authori-
tatem, ſic non poteſt dubitari, quin hoc ſit im-
pedimentum iuris, dùm proceſſit à Superio-
re exercente iuriſdictionem, ſiuè iuſtè, ſiuè
iniuſtè, quod propterea impedit curſum tem-
poris, donec durat impedimentum, & non in-
cipit currere, niſi ceſſante impedimento, ita
eſt tex.formalis in *l.2. §. fin. ff. ſi quis caut.* vbi
fuit impedimentum Magiſtratus, qui ſua au-
thoritate detinuit vocatum in ius, nè ſtatuta
8 die ſiſteret in iudicio, & quòd tali caſu termi-
nus non currat, probat *tex.in ead. l.2. §.ſi quis*
in iudicio, vbi expreſsè diſponitur, quòd quã-
do vocatus ob impedimentum iudicis ceſſat
venire in iudicium die ſtatuto, iubet Prætor,
diem iudicij eſſe diffuſum, idelt differendum,
ſecundùm *Gloſſ.ibi.* Idem probat *tex.in l.fin.ff.*
de leg.commiſſ. vbi ſi emptor ceſſat in die con-
uenta ſoluere pretium rei emptæ ob ſeque-
ſtrum factum a Fiſco, non eſt locus legis cõ-
miſſoriæ ob ſolutionem in tempore non fa-
ctam, & ità in proprijs terminis reſoluit Se-
natus Pariſienſis, teſte *Papon. lib.12. tit.10. ar-*
reſt.2. per iura prædicta.

Modò ad dignoſcendum, quando hoc im-
pedimentum ceſſauerit, eſt in facto ſciendum,
quòd licet omnes difficultates ſubortæ ex li-
teris Catholicæ Maieſtatis ſcriptis ſub die 3.
Octobris 1625. fuerint explanatæ per reſpon-
ſionem Proregis ſub die 2. Nouembris 1625.
Tamen quia interim antequam reſpõſio per-
ueniſſet ad manus Regis, ſeù parum poſt ſu-
peruenit aliud maius impedimentum facti in
perſona ipſiuſmet Regis ob eius receſſum à
Villa Madriti, in qua Curia reſidet, & eius ac-
ceſſum ad regendas Curias in Regno Arago-
niæ, & alijs Regnis, ob cuius abſentiam, &
Curiæ mutationem negotia omnia ſiluerunt;
præſertim ea, quę erant tractanda in Supremo
Italiæ Conſilio vſque ad eius fœlicem redi-
tum, qui fuit de menſe Iunij 1626. ſequitur
9 etiam, quòd interim nulla mora eſt parti im-
putanda, cum mutatio Curiæ Principis Su-
premi connumeretur inter iuſta impedimen-

Digitized by Google

ta, quæ excuſant à mora, per *Gloſ. in cap. quàm ſit in verbo Impedimento de elect. in 6.* Si enim copia Prætoris, cùm haberi non poteſt, excuſat à mora, & dicitur iuſtum impedimentum, *l. 1. in fin. ff. de diuerſ. & temp. præſcript. l. 1. §. dies, ff. quand. appell. ſit*, multò magis erit iuſtũ impedimentum, quandò deeſt copia Principis, à cuius ſola voluntate gratia dependet, & nulla contra eum proteſtatio releuaret, quæ poteſt releuare contra Prætorem, ex traditis per *Magon. deciſ. Lucenſ. 49. num. 22. & ſeqq. Ioſeph Ludouic. deciſ. Peruſ. 105. num. 10.*

Hinc fit, quòd illud impedimentum iuris, quod habuit initium ex literis Catholicæ Maieſtatis ſub die 13. Octobris 1625. dùm ſuperuenit aliud impedimentum facti per abſentiam Regis, ſemper cẽſetur duraſſe vſquequò per reditum Catholicæ Maieſtatis, fuit per eam cum Supremo Italiæ Conſilio deliberatum circà difficultates ſubortas, & reſponſionem datam à Prorege; quę deliberatio fuit ſimùl, & ſemèl cum conceſſione gratiæ, & expeditione Priuilegij; ergò terminus octo mẽſium non cœpit currere vſque ad expeditionẽ Priuilegij, quæ fecit ceſſare impedimentum, nempè ſub die 22. Iulij 1626.

Et computando terminum ab hoc die vſq; ad menſem Octobris ſequentis, vix tres menſes intercedunt, nàm tranſmiſſo Priuilegio in forma probante ad hanc Ciuitatem, dùm Princeps D. Tiberius fuit interpellatus pro illius receptione, renuit recipere, allegando cauſas in principio memoratas, adeòut fuerit neceſsè habere recurſum ad D. Proregem per memoriale ſub nomine hæredum Marchionis, & reſcriptum commiſſionis cauſæ obtentum in mei perſonam.

Prætereà dicebatur pro parte hæredum,
10 quòd quatenus poſſet conſiderari aliqua mora in eorum perſona, quia in albarano nõ eſt adiecta dies cum pœna, ſed dies ſola conuentionalis abſque pœna, adhùc datur purgatio morę per ſubſequutum adimplementũ, quia partis non intereſt, nec eius ius effectum eſt deterius, ità eſt *tex. notab. in l. ſi ità quis, §. Seia, ff. de verb. oblig. in l. ſi in lege, §. Colonus, ff. locat. & in l. ſed & ſi alia die, ff. de conſtit. pecun.* & probant Scribentes omnes in *l. ſi inſulam, ff. de verb. oblig.* nempè *Bart. num. 21. propè fin. verſic. Quoddam eſt factum neceſſarium, & num. 24. qu. 9. Alber. num. 19. & 20. Alex. nu. 44. & 47. Iaſ. num 39. Angel. num. 9.* vbi allegat quampluri ma iura prò, & contrà, & demum reſidet cum regula affirmatiua, & *num. 50.* ſubdit duodecim fallentias, quarum nulla applicatur caſui noſtro, *Ripa num.* 104. qui ſimiliter ponit regulam cum 18. fallentijs, *Iacob. Niger inter repet. num.* 130. latiſſimè *Hercul. a num. 31. in fin. verſ. Oppono ſecundò, vſque ad nu.* 39. & ſignanter *num.* 38. vbi enucleat diligenter materiam *d. §. Seia*, & iterum *num.* 111. & 112. *Bolognet. num. 72. cum ſeqq.* & ſignanter *nu.* 74. & iterum *num.* 84. 85. 100. 101. 102. & 104. & appoſitiſſimè *num.* 255. vbi exemplificat caſum *d. §. Seia* in caſu noſtro, id quod pro concluſione abſoluta tradit *Reg. de Ponte dec. 1. nu. 2. & 3.*

Nec dicatur, quòd per hanc moram ſit effectum deterius ius Principis propter minorem valorem, quem receperunt huiuſmodi tituli infrà terminum octo menſium, cum fuerint aliqui conceſſi pro ſumma ducatorum trium, & quatuor, aut ad ſummum quinque mille duc. Nam tempore conuentionis deductæ in albarano iàm diminutio erat certa, vt conſtat ex literis reſponſiuis Proregis ad Regem.

Vltrà quòd termini non ſunt æquales huius Priuilegij cum alijs Priuilegijs conſimilis tituli poſtea conceſſis, & quæ in dies conceduntur; nam in hoc Priuilegio obtento ſunt expreſſæ duæ qualitates, quæ non poſſunt cõcurrere cum alijs Priuilegijs de nouo conceſſis, nec alio Priuilegio, quod poſſet concedi D. Deliæ ab eo nominatæ.

Vna eſt, vt gaudeat præcedentia à die primi Priuilegij inſerti, licet non habuerit effectum ob ſubſequutum obitum Fabij, cui fuerat conceſſum, antè poſſeſſionem, quæ prærogatiua nunquam reperitur alteri conceſſa; præſertim mutata perſona, & mutata Terra, ſuper qua fuerat titulus fundatus.

Altera verò, vt poſſit ad libitum quandocumque variari, & mutari titulus à prædicta Terra Ormignani ad aliam, quam in futurũ acquiſierit; quæ facultas ſimiliter nunquam fuit alteri ſolita concedi indefinitè, niſi ad certum tempus limitatum, putà trium, vel quatuor annorum.

Quapropter licet poſſet nunc obtinere Priuilegium tituli ſimplicis Principatus pro minori pretio, tamen cum prædictis prærogatiuis, aut nullo modo obtinebit, aut non cum minori pretio, quàm pro quo fuit facta hæc conuentio, & ſic prædicta mora nihil nocumenti ei attulit, & ſucceſſiuè ſua non intereſt, Priuilegium fuiſſe expeditum poſt octo menſes, nec ius ipſius eſt effectum deterius.

Nec etiam poteſt allegare Princeps inte-
11 reſſe voluntatis, nempè quòd mutauerit voluntatem ambiendi huiuſmodi dignitatem, nàm hæc mutatio voluntatis non erat ei permiſſa, durante termino octo menſium conuẽto, & eo lapſo debebat incontinenti denunciare Secretario mutationem voluntatis, vt ceſſaret ab impetratione Priuilegij promiſſi, cùm ſciret, aut ſcire debebat, quod poterat moram purgare, nedùm ex prædictis, ſed etiã quia terminus octo menſium in albarano appoſitus non fuerat expreſſus cauſa perimendæ, ſeu extinguendæ obligationis elapſo tempore, ſed cauſa differendæ tantùm ſolutionis ex parte ipſius Principis, ad *tex. in l. liber homo*

la

la 2.§.decem, vbi *Paul ff.de verbor. oblig.* quia
12 mutatio voluntatis non præſumitur, etiam
poſt longi temporis interuallum, *l.3.l.eum*,
qui mutatum ff.de prob.l.Lucius la 2. ff. de leg.2.
cap.maioris, vbi *Gloſ. in verb. Perdurare extra de*
Baptiſ. cum ſimilibus. Niſi interueniat actus
extrinſeci, ex quibus arguatur mutatio volũ-
tatis, *l.in ipſius, C.famil. bercif.* qui nulli inter-
uenerunt in hoc caſu.

Et denique circumſcripta omni purgatio-
ne moræ, & admiſſo toto temporis lapſu, ac ſi
nullum Superioris impedimẽtum interceſſiſ-
ſet, adhùc dicebatur per hæredes Marchio-
nis, quòd debebant obtinere.

Quia non poteſt controuerti, quin contra-
ctus in albarano deductus ſit merus, & purus
contractus mandati, ſiquidem Princeps D.
Tiberius mandat Secretario Gamboæ, quòd
impetret ſibi à Rege Priuilegium tituli Prin-
cipatus in perſonam D.Deliæ Beltranæ, pro-
mittendo eidem ſoluere pretium conuentum
poſt impetratum Priuilegium, ſibique conſi-
gnatum infrà octo menſes; & è contrà Secre-
tarius Gamboa acceptando mandatum ſe
obligat ad illud impetrandum, & cõſignãdũ.

Modò indubitati iuris eſt, quòd ſi Secreta-
13 rius non conſignauit Priuilegium expeditũ
infrà octo menſes, adhùc poſt lapſos octo
menſes potuiſſet conueniri à Principe actio-
ne mandati ad illud ſibi conſignandum, non
obſtante lapſu termini, niſi ab initio dixiſſet,
quòd poſt octo menſes non vult teneri, ità eſt
forma'is *tex.in l. ſi mandato Titij 59. §. Paulus*
reſpondit lo 2. ff.mand. cuius verba ſunt hæc.

Paulus reſpondit, die adiecto mandato, intra
quem preſtaturum ſe Lutius Titius ſcripſit, non
eſſe impedimento, quò minùs poſt eum diem con-
ueniri mandati iudicio poſſit.

Si ergò Lutius Titius, qui ſuſcepit manda-
14 tum adimplendum certo die adiecto, non li-
beratur poſt diem ab adimplemento, imò co-
gi poteſt actione mandati directa, cur non eo-
dem modo in caſu noſtro, Princeps, qui de-
dit mandatum, non debet teneri actione mã-
dati contraria ad ſoluendum mercedem pro-
miſſam ex cauſa mandati, quamuis adimple-
mentum ex parte mandatarij ſit ſequutum
poſt lapſum diem adiectum? certè nullam
video rationem in contrarium.

Imò pro comprobanda hac illatione facit
regula, quòd quis non debet petere id, cuius
contrarium non eſſet in caſu contrario poſtu-
laturus, *l.penult.C.de ſolut.*

Nec debet quiſque in alterius perſona ini-
quum eſſe putare, quod in ſua perſona æquũ
eſſe putauerit, *l. 1. ff. quod quiſque iuris in al-*
ſtatuer.

Præſertim, quia mandans, & mandatarius
15 ſunt correlatiui, & correlatiuorum eadem eſt
iuris diſpoſitio, *l.1.C. de ſupreſſ. lib.11.* itàut
diſpoſitum in vno ex correlatiuis, cẽſetur di-
ſpoſitum in alio in caſu contrario, *l.fin.C.de*
ind.viduit. toll. ergò diſpoſitum in *d. §. Paulus*
reſpondit in fauorem mandantis, dicitur di-
ſpoſitum in beneficium mandatarij in caſu
contrario, *Roncbegall.in l.ſi verò, §. de viro, ff.*
ſolut.matrim. Cacher.*deciſ.*115. *num.*10. *& dec.*
140.*num.*7.*Boer. deciſ.*23. *num.*7. & alij, quos
citat *Sebaſt.de regul.iur.par.1.regul.9. num.45.*

Ad exceptionem carentiæ, & incompeten-
16 tiæ actionis dicebatur, quòd licet Secretarius
Gamboa non concepiſſet albaranum nomine
Marchionis, nec præceſſiſſet mandatum Mar-
chionis ad illud conficiendum, nec ſubſequu-
ta ſit ceſſio Secretarij in beneficiũ Marchio-
nis, aut eius hæredum, iurium ex dicto alba-
rano ei competentium: Tamen notorium eſt,
quòd negotium in albarano contentum ſpe-
ctabat ad Marchionem, qui pretium in alba-
rano conuentum imputauerat in cauſam do-
tium Marchioniſſæ vxoris à Rege promiſſa-
rum, & per plures actus iudiciales, & extraiu-
diciales in proceſſu apparentes; conſtat, quòd
eius hæredes poſt immaturam mortem Mar-
chionis, qui de albarano notitiam non ha-
buit, ratam habuerunt conuentionem in al-
barano contentam, & pro obſeruantia in eo
promiſſorum ſupplicauerunt Regi pro expe-
ditione Priuilegij, & dederunt mandatum
Secretario Gamboæ pro recuperatione, &
exactione pretij conuenti, cuius mandati vi-
gore Secretarius ſubſtituit Procuratorem in
iudicio, qui monit, & proſequutus fuit litem
nomine eorundem hæredum. Qua de re, ſi
mandatum non interceſſit ab initio ante fa-
ctum albaranum, tamen ex poſt facto interue-
nit ratificatio, quæ de iure operatur manda-
tum, ac ſi præceſſiſſet, ad tradita per *Verall.*
deciſ.18.par.2.

Et quando deficeret actio mandati, non
17 tamen deficiet actio negotiorum geſtorum,
per *tex.in l.fin.ff.de negot.geſt.* in quo eſt diſpo-
ſitum, quod negotium non meo nomine ge-
ſtum, quia ipſo geſto negotium eſt meum,
poſſum in ſubſidium habere ratum, vt conce-
datur mihi actio negotiorum geſtorum con-
tra eum, cum quo geſtum eſt.

Reliqua non adimpleta circa exequutio-
18 nem Priuilegij, & poſſeſſionem tradendam
in Regio Palatio non adimpleta, haberi de-
bent pro adimpletis, dùm ſteterit per partem,
quæ recuſauit recipere Priuilegium iàm ex-
peditum, *l.iure ciuili*, vbi *Bart.ff.de cond.& de-*
monſtr. plenè *Surd.dec.94.nu.5.& ſeqq.*

Hæc cauſa pluriès fuit per Me relata in
Collaterali Conſilio, & quia in vltima ſeſſio-
ne fuit ex parte conuenti motiuatum circa
vnum adimplementum, quod ex tenore Pri-
uilegij apparebat, non fuiſſe adimpletum, fuit
ſuperſeſſum in expeditione, & interim partes
tranſactione litem finiuerunt.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LIII.

PRomiſſum infrà certum tempus, an, & quando adimpleri poſſit poſt tempus, diſputat D.Author hic.

Ad num.8. Obſerua, propter ſequeſtrum 8 factum à Iudice, moram à debitore ſoluendi, non cõmitti, *Buratt*. vbi *Addit.dec*.819.*&* 981.

Ideò quando omnia debitori, bona ſunt ſequeſtrata, contra ipſum inſtrumentum liquidari non poteſt, vt deciſum refert *Reg.Sãfelic. deciſ*.370. *l*. 3. vbi *Addit*. cuius meminit *Conſ.Rocc*.de *decoct.mercat.not*.98. *P.Afflict.cõtrou*.35. *in Addit. num*. 44. faciunt dicta per *Conſ.Hodiern.ad Surd. deciſ*.262. *num*.5. Ratio eſt, quia non eſt in mora propter ſequeſtrum.

Obſerua hic D. Authorem tractare materiam purgationis moræ, quæ vt ad plenum poſſit intelligi requirit integrum tractatum. Ideò hic quoad hanc materiam paucas concluſiones remiſſiuè tamen, obſeruatione dignas apponas.

Primò, eſt illa de qua *Conſ. Staib. reſol*. 36. *lib*. 1. Quod facta donatione alicui cum con-19 ditione, quod donatarius aliquod adimpleat infrà aliquod tempus, eo non adimpleto infrà tempus illud, donatio eſt reſoluta, nec purgare moram donatarius poteſt, maximè poſt intentatum iudicium per donantem ſuper illius reſolutione, vt deciſum refert per Sacr.Conſ.

Secundò, eſt de qua tractant *Afflict. deciſ*. 333.*num*.13. *Reg.de Ponte conſ*.5.*nu*.32. *&* con-20 *ſil*.67.*lib*.1.*& conſ*.60.*lib*.2. *Praſ. Amat. conſil*. 69.*D.Author in pragm*.26.*de feud. nu*.27. *Gizzar.deciſ*.3.*nu*.15. *Reg.Tap.deciſ.S.C*.3. Quòd vendito feudo, cum impetratione aſſenſus cũ ſolita clauſula: vt regiſtretur in Quinternionibus intra certum tempus, aliàs habeatur pro non præſtito, ſi infrà tempus ſtatutum, nõ ſit adimpleta, poſſunt contrahentes contractũ reuocare, vigore *Conſtit. Conſtitutionem Diuæ memoriæ*, nec erit poſt ipſam reuocationem locus moræ purgationi, *Reg.Galeot.controuerſ*. 14.*num*.47.

Tertiò, eſt de qua *Reg.Capyc.Latr.deciſ*.160. *l*.2. Ciuitas Neapolitana conuentionem iniit cũ Principe Caſalis Maioris, vt dictus Prin-21 ceps deberet conſignare dictæ Ciuitati tumulos 20. mille tritici frumẽti pro pretio carolenorum 21. pro quolibet tumulo, per totũ mẽſem Ianuarij 1637. quòd tempus fuit prorogatus per totum menſem Maij eiuſdem anni. Dictus Princeps tempore prædicto non conſignauit, niſi tumulos 7451. reliquos tumulos volebat conſignare in principio menſis Septembris. Proinde Ciuitas ipſa recuſauit recipere, vndè fuit deciſum Ciuitatem ipſam abſoluendam ab impetitis per dictum Principem volentem moram purgare poſt lapſum tempus conuentum pro conſignatione prædicta, *D.Marcian.conſ*.37. *lib*.1.

Quartò, eſt de qua *Conſ. Rocc. reſp*.93.*lib*.2.
22 Creditor pactus fuit cum debitore, quod de credito ducatorum mille, ſi debitor infrà certum tempus daret ſexcentum, ex nunc pro tunc eum liberaret, & abſolueret, aliàs illo tempore elapſo ſit pactum irritum, & integra remaneant eius priora iura. Si deindè elabatur tempus ſtatutum, & debitor velit moram purgare, non admittitur, vt deciſum per S.C. refert, prout etiam deciſum refert per *Rot. Rom. Reg.de Marin.lib*.1.*reſol. cap*.271. in caſu quando fuit inita tranſactio inter Caium actorem, & Titium reum, in qua Titius ſe obligauit Procuratori dicti Caij in mille infrà annum ſoluendos expreſsè promittens, quod contractum illum infrà menſes duos de facie ad faciem cum Caio eſſet ratificaturus, & vbi infrà dictum tempus, ratificatio ſequuta non fuiſſet, adſit pactum reſolutiuum, & liceret dicto actori proſequi eius litem. Elapſis duobus illis menſibus actor ille egit in iudicio, oppoſuit reus de tranſactione, offerens ſe promiſſam adimplere ratificationem, & moram purgare, ſed actore contradicente, fuit deciſum moram purgari non poſſe.

Quintò, eſt de qua idem *Conſ. Staib.reſ*.78. *lib*. 1. Fuit condemnatus Titius reſciſſo contractu ad ſoluendum aliquam quantitatem capitalis, & tertiarum, cum clauſula, quod ſi infra tot dies ſoluet tertias ſuperſedebitur ſuper exequutione capitalis. Si elapſo tempore prædicto debitor ille ſoluerit, ſeu depoſitauerit tertias, debet ſuperſederi in exequutione capitalis, & ſic cum nullum creditor paſſus ſit damnum, datur purgatio moræ, vbi ſic per S.C. deciſum refert.

Sextò, eſt de qua *Ciarlin. controu.forenſ.cap*. 126.*lib*.1. Pater inſtituit hæredem filium pu-24 pillum, cui ſubſtituit filias fœminas, prohibuitque filio inſtituto alienationem bonorũ, & voluit, vt maior filius factus approbaret teſtamentum illud, quo non approbato voluit, vt ſtatim fieret locus ſubſtitutioni. Filius non approbauit teſtamentum, ſed cum eſſet annorum 40. & incœpiſſet malè vti ſua ſubſtantia, comparuere filiæ fœminæ ſubſtitutę, & inſteterunt, vigore conditionis in teſtamento adiecti declarari ad ſe ſpectare dictam hæreditatem, filius ante litem conteſtatam approbauit teſtamentum, quæſitum fuit, an potuiſſet moram purgare? fuit iudicatum non potuiſſe.

Alia ad materiam purgationis moræ, vide 25 apud *Marott.diſcept.forenſ.cap*.25. *Reg.de Marinis lib*.1.*reſol.cap*.133.*&* 271. *& ad Reuerter. deciſ*.142.*num*.3. *Antonell. de temp. legal.lib*.4. *cap*.15.*Conſ.Petra ſuper rit*. 173. *Theodor.alleg*. 34.*&* 89. *Bottiller. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem*. 31. *Ricc.collect*.145.2127.*&* 2456. *Viſcont.concluſ*.

cluſ. verb. Mora, D. Prat. ad Muſcatell. in praxi
fideiuſſor. p. 2. q. 1. fol. mihi 749.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 A Monaſterio eiectus remanet de foro Epiſcopi.
2 Religioſus incorrigibilis cuius iuriſdictioni ſub-
mittatur, & num. 4.
An vt puniatur à ſæculari, opus ſit, vt ei à Iudi-
ce Eccleſiaſtico tradatur, num. 5. & 6.
Et quid interſit, ſi à ſæculari Iudice eſſet pu-
niendus de delicto commiſſo ante eiectionem à
Religione, num. 7. vel de delicto poſteà commiſ-
ſo, quod tamen ſit enorme num. 8.
3 Incorrigibilitatis declaratio quid operatur.
9 Qui nam ſit incorrigibilis. Obſ.
10 Religioſus eiectus acquirens bona, cuinam acqui-
rat. Obſ.
11 Eiectus à Monaſterio ex cauſa, an recuperet bona
renunciata. Obſ.
12 DD. tractantes materiam eiectorum. Obſ.

ARGVMENTVM.

Monachus profeſſus, & à ſua Religione ex-
pulſus tanquam incorrigibilis, an pro de-
lictis commiſſis poſt expulſionem gaudeat
priuilegio fori?
Quiſnam ſit Monachus incorrigibilis, tali-
ter eiectus, cui nam acquirat, & an recu-
peret bona renunciata, & alia ad ma-
teriam.

DECISIO LIV.

DVbitatum fuit in Sacro Conſilio ad rela-
tionem M.C.V. an Monachus iàm profeſ-
ſus in ſua Religione, ſed ab eadem expul-
ſus tanquam incorrigibilis ab eius Superio-
ribus in ſcriptis taliter declaratus pro deli-
ctis commiſſis poſt eiectionem debeat gau-
dere priuilegio fori? & quia M. C. decreue-
rat, amiſiſſe priuilegium fori, & proindè eius
cauſam non eſſe remittendam ad Iudicem
Eccleſiaſticum, ſed debere remanere in ipſa
Magna Curia; fuit valdè hæſitatum contra
prædictum decretum M. C. ex doctrina Abb.
Panorm. in cap. fin. extrà de infant. & languid. ex-
poſit. vbi in vltimis verbis affirmat, quòd re-
1 manet de foro Epiſcopi eiectus à Monaſterio,
& ante Abb. idem docuit Innoc. in cap. cum di-
lectus lo 2. num. 4. de priuileg. Hoſtienſ. in cap.
quod Dei de ſtatu Monach. Ioann. Andr. in Clem.
1. eod. tit. Feder. de Sen. conſ. 5. poſt num. 2. verſic.
Secundum hoc, & conſ. 19. ſub nu. 4. & hanc Ab-
batis opinionem ſequutus eſt Nauarr. tàm le-
gendo, vt in Comment. 2. de Regul. num. 34. 35.
36. & Comment. 3. num. 46. quàm conſulendo,
vt in conſ. 50. num. 3. lib. 3. tit. de Regular. ſecun-
dum primam impreſſionem, & conſ. 51. ſecũ-
dùm nouam, conſ. 77. n. 3. & cõſ. 78. n. 2. eod. tit.
Zerola in prax. Epiſcop. par. 2. in verb. Regula-
res, verſ. Tertiò, Sorbus in Priuileg. Mendicantiũ,
verb. Eijcere, in ſuis annotat. in fin. & poſt omnes
Sanch. in Decal. tom. 2. lib. 6. cap. 9. num. 28. Vgol.
de poteſt. Epiſc. c. 20. num. 20. verſ. Hinc in fine,
Mart. de iuriſd. par. 4. caſu 182. num. 4. nouiſſi-
mè Ricc. deciſ. 95. lib. 3. nullis tamen factis cõ-
trarijs, Rodriq. quæſt. Regul. tom. 1. q. 30. art. 26.
in fin. Chokier de iuriſdict. tom. 1. par. 1. qu. 20. la-
tiſſimè Azor. inſt. moral. to. 1. lib. 12. c. 16. & 17.

E contra vero pro decreto Magnæ Curiæ
Vicariæ ponderabatur tex. in d. cap. cùm non
2 ab homine extrà de iudic. qui ſubmittit Cleri-
cum incorrigibilem Iudici ſæculari, etiam
nulla præcedente degradatione, prout ſic il-
lum intelligunt, & interprætantur Ioan. Andr.
Zabarell. & Imol. in eo tex. Couar. pract. quæſt. c.
32. nu. 2. verſ. Secundò eſt, vbi teſtatur de com-
muni, & infiniti alij, quos vſque ad nauſeam
cumulat Carol. de Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1.
num. 797. quibus addo Borrell. de præſtant. Reg.
3 Cathol. cap. 71. num. 78. & ſeq. ſtante præſertim
declaratione incorrigibilitatis facta à ſuo Su-
periore, quæ ſola ſufficit, ſecundùm Dec. in
d. cap. cùm non ab homine, num. 74. Boſſ. de foro
compet. num. 132. Farin. q. 8. num. 51.

Huiuſmet opinionis videtur eſſe Villant.
4 deciſ. 23. dum num. 5. vult; eos remanere ſub-
ditos loci Ordinario, prout erant ante mona-
catum, ſed ante monacatum erãt ſubditi Or-
dinario, in ſpiritualibus tantùm, ſed in tem-
poralibus Iudici ſæculari; ergò, &c. Idem
diffuſiùs repetit ibid. nu. 9. & tandem ante nu.
11. concludit, illos eſſe ſubiectos loci Ordina-
rio, vti reliquus fidelium cœtus, vt habere
poſſit aliquem, qui ipſum cognoſcere poſſit
inter oues ſuas, à quo & Sacramenta Sancta
recipere poſſint; ergo de ſpirituali tantùm
ſubiectione, non de temporali loquitur.

Sed data pro vera hac ſecunda opinione
maior difficultas inſurgit, an Iudex ſæcula-
5 ris poſſit propria authoritate capere, & puni-
re Clericum, ſeu Religioſum incorrigibilem,
& eiectum, vel nonniſi ſibi tradatur punien-
dus à Iudice Eccleſiaſtico, iuxtà formam tex.
in d. cap. cùm non ab homine, in qua quæſt. Boni-
con. in tract. de priuileg. Cleric. in ſecundò ordine,
num. 6. eſt in opinione, quòd non poſſit, niſi
ad requiſitionem Iudicis Eccleſiaſtici, quem
ſequitur Foller. pract. crim. in verb. Audiantur
excuſatores. num. 41. in fin. & priùs voluit Socc.
in cap. vt famæ, nu. 17. extrà de ſentent. excomm.
authoritate Gloſ. ibi, in verb. Incorrigibiles, quę
hoc non dicit, & tanquam veriſſimam con-
cluſionem admiſit Carol. de Graſſ. d. effect. 1. nu.
809. in fin.

Contrariam verò, quòd ſcilicet incorrigi-
bi-

Digitized by Google

bilis etiam abſque aliqua traditione Iudicis
6 Eccleſiaſtici poſſit authoritate propria capi,
& puniri à Iudice ſæculari, videtur amplecti
Ioann. Andr. contra *Hoſtienſ. in d. cap.cùm non
ab homine,num.*10.*&* 11.*in fine*, ibi: *Nec hic di-
cit,quòd tradatur Curia ſaculari, ſed quòd poteſtas
ſacularis eum comprimit*: & magis expreſsè ſe-
quitur ibidem *Anton. de Butrio num.* 19. *verſ.
Tertiò modo, Alex.de Neuo conſ.*59. *nu.*30. *verſ.
Tertia opinio, Clarus* §.*fin.q.*36.*num.*37. *verſic.
Si verò ſit incorrigibilis, Farinac.qu.*8.*nu.*51.no-
uiſſimè *Gambacurt. de immun. Eccl. lib.*7. *cap.*
14.*num.*8.

Hæ opiniones inuicem pugnantes in vtroque articulo reddebant animos Iudicantium ſatis ancipites,ideò fuit dilata expeditio cauſæ io aliam diem relationum M. C. V. Vnus
7 autem ex Dominis diſcurrẽdo dicebat,quòd
quando haberetur pro vera ſecunda opinio
in primo articulo, fortaſsè poterat diſſenſio
Doctorum in hoc ſecundo articulo ſedari fœ-
dere diſtinctionis, vt ſcilicet prima opinio,
quòd requiratur traditio Iudieis Eccleſiaſti-
ci procedat, quando Iudex ſæcularis vellet
punire pro delictis commiſſis ante eiectionẽ
à Religione, ſecunda verò, quandò vult puni-
re pro delictis commiſſis poſt eiectionem, &
ſic extrà gremium ſuæ Religionis.

Præſertim, ſi delictum commiſſum poſt
8 eiectionẽ eſſet de enormibus, vel ſæuis, quod
comprehenderetur ſub diſpoſitione *tex.in
cap.perpendimus extrà de ſentent.excomm.* proue
reaſſumit *Scacc. de iudic. cauſ.ciuil.& crim.par.*
1.*cap.*11.*nu.*62.*ad* 68. *Alex. de Neuo d.conſ.*59.
*num.*20.*&* 21. *Farinac.q.*8. *nu.*52. *verſ.Item
adde*,& latiùs *num.*53. *cum ſeq. per totam ſecun-
dam limit.* Crederem tamen eſſe neceſſariam
declarationem Pontificiam.

Hæc omnia fuerunt motiuata tantùm inter Dominos,ſed non deciſa,quia M.C. non ecdijt ad S.C. pro deciſione articuli, ob mortem interim ſubſequutam in perſonam inquiſiti.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LIV.

MOnachus profeſſus, & à ſua Religione expulſus tanquam incorrigibilis pro delictis commiſſis poſt expulſionem non gaudet priuilegio fori,ſi delicta illa ſint enormia, verum eſſe neceſſariam declarationem Summi Pontificis. Vt dicit D. Author hic,non refert tamen deciſũ propter inquiſiti mortẽ.

Vbi obſerua, quod cum idem caſus accidiſſet annis elapſis 10 M.C.V. vti delegata in cauſa Epiſcopi Nolani petentis remiſſionem N.Monaci profeſſi in Religione D. Auguſtini Heremitarum, & poſt nonnullos annos eiecti tanquam incorrigibilis, cum Regio Fiſco, qui poſt deiectionem fuit inquiſitus per eandem M.C.citatus,foriudicatus,& eius bona adnotata, credo fuiſſe remiſſum ad dictum Epiſcopum ſuum Iudicem competentem, pro dicto Epiſcopo patrocinãte D. Carolo Onẽma Aduocato in criminalibus cauſis primi nominis. Cuius allegatio eſt,quæ ſequitur.

Poſt emanatam profeſſionem,in Diui Auguſtini Heremitarum Religione, D. Alexander M. poſt nonnullos annos ab eadem, vti incorrigibilis eijci contingit; Cumque in ſæculo ſic moraretur capta per M. C. V. contra nonnullos facinoroſos inquiſitione,ſuper aſſertis criminibus, fuit dictus D.Alexander, vti in dictis delictis aſſertus complex, & particeps ad inſtantiam Fiſci dictæ M.C.citatus; & pro eius parte, fuit in actis perducta fides dictæ eius emanatæ profeſſionis, & eiectionis reſpectiuè, necnon oppoſita exemptio incompetentiæ, vigore decreti Sacræ Congregationis Concilij (de quo mox verba facturi ſumus) quibus non obſtantibus, per dictã M.C.V. fuit factus contumax, & in contumacia foriudicatus cum publicatione bonorũ; Quo medio tempore, in poſſe Curiæ Epiſcopalis, Nolanæ peruenctus, de cuius ordine modo, in formalibus carceribus detinetur, cupiens Dominus Epiſcopus ad cauſæ expeditionem deuenire; vti loci Ordinarius, ideò inſtat coram dicta M.C.V. ſibi trãſmitti proceſſum in eadem Curia contra dictum D.Alexandrum fabricatum, cùm omnibus actis hucuſque factis,& præuia reuocatione publicationis bonorum,tanquam in omnibus ſibi, & eius foro ſubiecti, & ex infrà dicendis petita,non videtur deneganda.

Satis enim apertè comperimus, Monacum profeſſum,& à Religione, vti incorrigibilem eiectum, vigore decreti Sacræ Congregationis Concilij, ſub die 21. Septembris 1624. emanari. Ordinarij loci iuriſdictioni,& obedientiæ ſubeſſe; cuius decreti verba hæc ſunt: *Sic verò eiecti, quamdiù non redierint ad Religionem,&c.Ordinarij loci, Iuriſdictioni, & obedientia ſubſint.* Ergò cum ſub Epiſcopi obedientia ſint, ſub nomine Clerici comprehenduntur, *Gloſ.in c.qui verè in verba Verò*, & ibi, *Archid.* 16.*q.*1.*Sylueſt.in ſumm. in verb. Haremita*,§.1. *num.*2.*in verb.Eccleſia il primo*,§.5. *Abb.in cap. ex parte,num.*10. *de conuerſ. coniug.* & ex pluribus alijs firmat *Carol.de Graſſ.in tract. de effect. Cler.in pralud.num.*257. Et tanquam profeſſi, ac votis alligati,Sacerdotibus æquiparantur, vt communiter tenent *DD.*& videre eſt apud *Nauarr.conſ.*25.*num.*7.*lib.*5.*tit.de Regul. Scacc. de iudic. tom.*1.*cap.*11. *num.*82. *Syluest. in verb. Excommunicatio* 6.*num.*6. *Diana reſol.*129.*de immunit. Eccleſ. fol.* 34. *in princip. Roder. de regul.tom.*2.*q.*2.*art.*5.

Contra hoſce Iudicibus ſecularibus animaduertere nullo modo licere,in vtroque iure ſcribentes vnanimiter teſtantur, cùm ab eo-

eorum iuriſdictione ante omnem humanam legem, conſtitutionemue, exempti fuerint, & conſtitutiones, quæ poſteà emanarunt, non ad exemptionem inducendam, ſed ad iuris Diuini declarationem conſtitutæ fuerunt, cũ nedum poſitiuo, & humano, verùm etiam Diuino inſpecto iure, exemptionem huiuſmodi ſortiti ſint, ex ſacrarum paginarum exemplis, & ex ferè infinitis, quos congerit, & ad ſatietatem oſtendit ſuprà citat. *Carolus de Graſſ. d. effect. 1. à num. 1. & plurib. ſeqq.* quibus addimus *Peguer. deciſ. 91. Io: Bapt. Valenzuel. in lib. pro Romano Pontifice contra Venetos, par. 4. n. 27. Bouadill. lib. 2. cap. 18 num. 16. cum ſeqq. Garz. de nobil. gloſ. 9. num. 14. Rouit. ſuper pragm. in rubr. de Cler. ſeu Diac. ſal. num. 4. Squillant. cap. 70. nu. 1. de priuil. Cler.*

Iure igitur immeritò ſupradictus D.N.N. à dicta M.C.V. forjudicatus fuit, cùm Iudex ſecularis nullo modo, nec principaliter, nec incidenter poſſit eſſe Iudex, contra perſonas aliquo modo foro Eccleſiaſtico ſubiectas, *Abb.* poſt *Gloſ. in cap. etiam de ord. cogn. Dec. cõſil.* 240. cum alijs congeſtis per *Carauit. ſuper rit. 65. num. 9.* nec potentialiter, nec actu, vt aduertit *Dom. Præſes de Marin. reſolut. quotid. lib. 1. cap. 206. num. 2.* communiter *Canoniſtæ in c. ſi diligenti de for. comp. & Ciuiliſtæ in l. prima, ff. de off. eius cui mandat. eſt iuriſd.*

Sicut indebitè facta fuit publicatio bonorum, cùm & iſta ſicut, & perſona à iuriſdictione Iudicis ſæcularis exempta ſint, probãt hoc communitèr *Canoniſtæ in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtit. in c. qualiter, & quando, & in c. fin. de iudic. in c. ſi Clericus laicum de for. comp.* Idemque & Iuriſtæ in *Auth. ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſ. in Auth. ſtatuimus de Epiſc. & Cler. Marant. conſ. 37. nu. 50. Matt. de iuriſd. p. 4. cent. 1. caſ. 16. num. 16. Capiblanc. de auth. Baron. prag. 8. par. 3. num. 18.* alijque quamplures adducti per *Carol. de Graſſ. vbi ſuprà, effect. 1. num. 10. & 13. De Marin. reſol. quotid. lib. 2. cap. 75. nu. 5. circa med.*

Venit ergò reuocanda dicta publicatio bonorum, & proceſſus tranſmittendus dicto Domino Epiſcopo Nolano, vti Iudici competenti dicti Dom. Alexandri M. inquiſiti, cũ remiſſio per dictum Dominum Epiſcopum petatur, *l. 3. ff. de offic. Præfect. Vrb. l. fin. ff. de cuſt. reor. l. ſolent, l. fin. ff. de offic. Præfect. vigil.* In nihilo obſtantibus ijs, quæ pro parte Regij Fiſci adduci poſſent. Et

Primò, quod cum ſupradictus D.N.N. tẽpore prætenſi commiſſi delicti eſſet apoſtata, fori priuilegium perdiderit, vt ex *Petr. Cabal.* voluit *Rouit. vbi ſuper pragm. 1. num. 9.*

Quia reſpondetur, hoc Fiſci ſuppoſitum non ſolùm non eſſe verum, ſed nunquam verificari poſſe, cùm in facto conſiſtat, ex fide enim in actis producta clarè liquet dictum Dom. M. vti incorrigibilem, à Religione eiectum fuiſſe, ergò non apoſtatauit, cùm de licẽtia Superioris à Monaſterio dimiſſus fuerit.

Sed dato, & nunquam conceſſo, quod fuiſſet apoſtata, eſſet pariter cognoſcendus per dictum Dominum Epiſcopum, qui in citatione perſonali præuenit, vt ex pluribus firmauit *Triuiſan. deciſ. 48. lib. 2.* quem refert, & ſequitur in indiuiduo *cit. Rouit. vbi ſup. n. 10.*

Secundò, quia ſupradictus inquiſitus, cùm non ſit aliquo intrinſeco Eccleſiaſtico caractere inſignitus, vti perſona Eccleſiaſtica conſiderari non poteſt, & decretum Sacræ Congregationis Concilij non potuiſſe præiudicare iuriſdictioni Principis ſæcularis, eius non accedente conſenſu.

Nàm reſpondetur, quò cùm dictus Alexãder in manibus Superioris ſupradictę approbatæ Religionis Hæremitarum D. Auguſtini, cuius habitum ſuſcepit, profeſſionem emiſerit, negari nõ poteſt quin verè Religioſus ſit, & fori priuilegio gaudeat, *Squill. de priuileg. Cleric. cap. 6. num. 41.* Licetque poſtea extra Religionem in propria domo vixerit, dato, & non conceſſo (quod ſtrictè loquendo) Religioſus appellari non poſſit, virtute tamen ſupradictæ emanatæ profeſſionis, & decreti Sacræ Congregationis Concilij, fori priuilegio potiri hæſitandum non eſt; Pontifex etenim, quando agitur de interpetrando ſtatu Religioſorum poteſt eximere quempiam à iuriſdictione laicali, abſque eo quod Principis ſæcularis conſenſus interueniat, *Innoc. in cap. 2. de maior. & obed. Mar. Alter. in tract. de cẽſur. tom. 1. diſp. 20. cap. 20. verſ. Hoc Priuilegium, l. 5.* quod ad propoſitum refert, & ſequitur *dictus Dom. Præſes de Marin. reſolut. quotid. lib. 1. cap. 117. à nu. 12. vſque ad 13.* aſſerens in fine *d. cap.* declarationes Sacræ Congregationis, ſemper per Sacrum Conſilium exiſtimatas fuiſſe, credibileque non eſſe contra eas ſentire.

Tertiò, veniunt in conſideratione ritus dictæ M. C. V. & præcipuè *ritus* 65. in quo expreſsè cauetur, Clericum banditum, vel forjudicatum, ſuam volentem purgare cõtumaciam debere in eadem Curia perſonaliter cõparere, vt legitur, ibi: *Ad purgandam ſuam contumaciam, debet in eadem Curia perſonaliter comparere, & ipſa Curia cognoſcet, &c.*

Item *ritus* 235. qui ſic diſponit: *Item ſeruat ipſa Curia, quod nullus Clericus poteſt comparere, niſi perſonaliter cum documentis Clericatus, aliàs non auditur in declinando forum Curiæ ipſius, &c.* Ex quibus infert Regius Fiſcus, quod dato, & non conceſſo, quod cauſa eſſet remittenda, deberet nihilominus contumax ſe perſonaliter conſtituere, pro omnimoda, & inuiolabili obſeruantia dictorum rituum, ad hoc, vt fori declinatoriam conſequi poſſit.

Nàm reſpondemus, inter iſtos duos ritus aliquam adeſſe differentiam, etſi idem diſpone-

nere videntur; Primus enim loquitur de Clerico tractante remiſſionem poſt contumaciã contractam; ſecundus verò ante, & ſic ſtatim quod citatur, vt animaduertit *Caranit. in d. ritu 65. num. 7. circa fin. verſ. Quæro, quæ differentia eſt*; Et vtroque inſpecto, dicimus non eſſe, nec fuiſſe neceſſariam perſonalem compaitionem inquiſiti.

Quia (inſpecto ſecundò) aut citatus venit nominatus in citatione, vti Clericus, aut vti laicus, ſi vti Clericus non tenetur comparere, *cap. ex literis de offic. deleg. cap. fin. extra de for. comp.* & ex pluribus alijs Authoribus; firmat in puncto *Annibal Troyſius ſuper dicto ritu 235. num. 11.* & citatio eſſet nulla, *Bart. in l. 3. ff. de iudic.* & notauit *Caranit. in d. ritu 235. nu. 1. verſ. Non autem quando fuiſſet citatus vti Clericus*, aſſerens *Franciſcus Scaglionus in ritu 65.* pluribus authoritatibus nixus, quod iſto caſu contumacia eſſet nulla.

Si verò citatur, vti laicus, & poſſunt pro eo comparere agnati, & in promptu, exhibitis Bullis Clericatus, impedire ſententiam foriudicationis, abſque eo, quod compareat citatus. & ratio eſt, quia non veniunt ad plenam defenſionem rei, ſed ad opponendum declinatoriam, vt pluriès in Sac. Conſilio iudicatũ fuiſſe, & in dies iudicari audimus, & referunt *Vincent. de Franch. deciſ. 329.* & præcipuè in fine, de qua meminit *Rouit. ſuper pragm. in rubr. de ſent. foriud. ſeù proſcript. num. 11.* aſſerens ſic pluriès iudicatum fuiſſe, tàm in S.C. quàm in Iuncta iuriſdictionis Regiæ, audito Regio Fiſco, & proſequitur *Ioſeph de Mele in Addit. ad deciſ. 16. Gizzarell. num. 26. & 27.*

Ergò (vt mihi pro certo in facto ſupponitur) dùm tempore citationis fuerit pro parte ſupradicti D.M. allegata fori declinatoria, per fidem in actis productam, & receptam, continentem eius emanatam profeſſionem in ſupradicta Religione Hæremitarum Diui Auguſtini, & eiectionem ab eadem, cùm tenore ſupradicti Decreti Sact. Cõgreg. Concilij, non potuit foriudicari, quia iàm noteſcerat Iudici de ipſius incompetentia, & mala fide procedendo, contumacia nulla redditur, & foriudicationis ſententia, communitèr *Canoniſtæ in d. cap. ſi diligenti de for. compet.* & in proprijs terminis *De Franch. dicta deciſ. 329. nu. 2. verſ. Quia non poteſt plus fictio*, vbi notabiliter allegat *Anchara. in repet. Regulæ ea, quæ 1. q. 3.* Totuſque proceſſus redditur nullus, *Gramm. vot. 18. & vot. 27.* per multa iura ibidem adducta, & præcipuè *in dicto vot. 18.* & confutata opinione *Card. in Clem. t. §. 1. oppoſit. 2. de exceſſ. Præl.* & ex *Ioann. Andr. Petr. de Ancharan. Corn.* & alijs, firmat in terminis quæſtionis noſtræ *Annibal Troyſ. in d. ritu 235. nu. 11. verſ. Quamuis, Card. in dicta Clem.* aliter dixerit, & proſequitur *Caranit. in d. ritu 65. num. 3. in fin. verſ. Quid dicendum? & num. ſeq.* aſſerentes in materia, ferè omnes Scribentes, quod detecta incompetentia inquiſiti, proceſſus non finitur, ſed omnibus omiſſis, remictitur ſuo Iudici competenti, ità *Caranit. in d. rit. 235. n. 5.*

Inſpecto verò *ritu 65.* non tenetur inquiſitus comparere, ex pluribus; Et

Primò, ex rationibus, iuribus, & authoritatibus ſuperiùs allegatis, quæ etiam militant in *d. ritu 65.*

Secundò, quia eſto, quod citaretur aliquis, vti laicus (qui re vera eſſet Clericus) & citatus non compareret, non poſſet exindè, ratione ſuæ contumaciæ mulctari, vt ad partes examinato articulo refutatis contrarium tenentibus, ſic in puncto iuris tenendum eſſe concludit, ſæpè citat *Caranit. in dicto ritu 65. num. 3. & 4.* optimis rationibus ibidem per eum adductis.

Tertiò, quia pro obtinenda huiuſmodi cauſæ remiſſione, non inſtat idem inquiſitus, ſed eius Ordinarius, ad quem ſpectat ſuam defendere iuriſdictionem, cui nullo modo per inquiſitum, præiudicium aliquod inferri potuit, eſto, quod in iuriſdictionem conſenſiſſet, cùm priuilegium conceſſum Clerico declinãdi forum laici, fuerit conceſſum toti Clero, *dicto cap. ſi diligenti de for. comp. Farinac. de inquiſit. quæſt. 8. num. 2. Molfeſ. ad Conſuet. Neap. par. 2. q. 7. num. 2. Dian. p. 1. reſol. moral. tom. 2. reſol. 3.* & ex alijs, quos congerit *Squillant. de priuil. Cler. cap. 7. nu. 2.* Et propterea vnus Clericus ei renunciare non poteſt, *d. cap. ſi diligenti*; & ibi *DD.* & præcipuè *Abb. ibi in textu*, Curia cognoſcit, *Troyſ. in dicto ritu 65. n. 3. & 4.*

Quartò, quia inquiſitus, cùm reperiatur carceratus de ordine D. Epiſcopi Nolani ſui Ordinarij, vt ex fide, quæ producitur, iuxtà praxim notatam per *dictum Caranit. in rito 279. num. 14.* perſonaliter comparere non poteſt, & ſic, etiam quod ipſemet inquiſitus inſtaret pro declinatoria fori per Procuratorem audiendus eſſet, non obſtante expreſſa diſpoſitione ritus M. C. V. quia iſta carcerationis exceptio procedit, tàm de iure, quàm de obſeruantia huius Regni, vt ex pluribus authoritatibus firmat in terminis ſæpè cit. *Caranit. in d. ritu 266. num. 13.*

Clarè igitur ex ſupradictis patet, ritus ſupracitatos, aut conſimiles, cauſæ remiſſionem retardare non poſſe, cùm petita, iuri conſona ſint, & æquitati non repugnantia, debeatque potiùs Iudex æquitatem, quàm rigorem, ſequi ad tradita per *Farinac. q. 82. c. 4. nu. 157.* & dixit *Iodoch. in ſua prax. crim. num. 12. poſt princip.* Cumque loco patris ſit, *l. tàm de meritis, C. de Epiſc. aud.* & ſcripſit *Fabius de Falto impreſſ. per Thor. Compend. deciſ. in verbo Pupillus pag. 41. col. 2.* ſemper in ambiguis contra Fiſcum iudicare debet, vt ſibi laudem, acquirat, vt admonet *Maſtrill. de magiſtr. lib. 6. cap. 10. num. 129.*

Nec

Digitized by Google

Nec denique obſtat, ſi per Fiſcum diceretur, quod ſaltim eſſet deneganda cauſę remiſſio, ex eo, quod inquiſitus enormia commiſerit, & ſæua perpatrauerit, ſicque per Iudicem ſæcularem puniri poſſe, ad *tex. in cap. 1. de apoſt.& in cap. ex parte de priuil. & in cap. perpēdimus, de ſent. excomm. in 6.* trinamque monitionem, neceſſariam non eſſe; Et in materia ea enormia dici delicta, per quæ infamiam delinquens incurrit, *c. infamet 3. q. 7.*

Quia re vera, ſemper, & in omni caſu, ad excludendum inquiſitum à beneficio fori, nō ſolùm trina requiritur monitio, vt non minùs doctè, quàm diffusè ſcripſit *Diana in alleget. reſol. 129.* ſed plura alia copulatiuè deſiderantur.

Sicque de anno 1618. iunctis Conſiliarijs duarum Aularum, referente Cōſiliario Georgio per Sacr. Conſil. iudicatum fuiſſe ad fauorem cuiuſdam Clerici Græci coniugati, qui habitum, & tonſuram non geſtabat, vti laicus incedebat, tanquam talis communiter exiſtimabatur, in ſæuis, & enormibus ſe immiſcuerat, & graſſando in fureis, & recapris, erarque inueteratus in aggreſſuris, & tyramnijs, & cuiuſdam alterius Clerici Fr. Antonij Marſici nomine, Ciuitatis Caſſani inquiſiti, & ſocij ſupradicti Clerici coniugati, & de nonnullis furtis, & armatione per Campancam, & ſic inueterati in aggreſſuris, & tyramnide: Ambo enim ad inſtantiam Domini Epiſcopi Caſſanenſis fuerunt, per M. C. V. ad eius Tribunal remiſſi ſub die 23. Martij dicti anni 1618. vt refert *Ioannes Laganar. in addit. ad Rouit. pragm. 1. de Cleric. ſeù Diac. ſaluat.* ex gratia vidēdus.

Et optimè quidem à tanto Senatu iudicatum, cùm omninò Iudices laici, ſibi Iudicum Eccleſiaſticorum officium vſurpare non debeant, ad effectum effugiendi, etiam pœnas corporales, quibus contrafacientes diuinitùs plectuntur; exemplo Oziæ, qui fuit lepra percuſſus, vt eſt relatum in *cap. nos ſi, §. item cùm Balam 2. 9. 7.* cum alijs congeſtis per ſupradictum *Carolum de Graſſ. vbi ſup. d. effect. 1. nu. 2. in fin.* & cum Poeta concludimus *lib. 6. Æneid.*

Diſcite iuſtitiam moniti, & non temnere Diuos.

Laus Deo, Beatæq; Virgini, & Apoſtolorum Principibus Petro, & Paulo. Die 16. Septembris 1660.

Carolus Onemma Aduocatus.

In M. C. V. in criminalibus. In Banca Bartimello.

Obſerua ad hanc deciſionem, incorrigibi-
9 lem illum dici, qui ter monitus adhùc perſiſtit in mala vita. Alij verò dicunt, quando nulla eſt ſpes emendationis, *Graff. p. 1. lib. 2. cap. 24. num. 19. Sayrus de cenſuris, lib. 5. cap. 21. num. 37.* Et Sacra Congregatio Cardinalium declarauit incorrigibilem quendam carceratum pro quodam delicto pro vno anno, qui poſteà cum exiuerit eodem vitio laborabat, ſic fuiſſe declaratum de ordine S. P. Vrbani VIII. de anno 1624. teſtantur *Bonacina tract. de clauſura, q. 2. puncto 12. §. 1. propoſ. 2. num. 6. verſic. Ego verò, Bouilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem. 76. Ricc. collect. deciſ. 4210.* Et antiquitus erāt particulares Conſtitutiones omnium Religionum, per quas ſtatutum erat, quando dici poterat Religioſus incorrigibilis. Hodiè verò ſunt obſeruanda circa hoc Decreta Sacræ Congregationis impreſſa per *Fr. Hyacinthum Donat. in praxi Regular. tract. 8. tom. 1. tit. de eiectis, q. 7.* videndus *Squillant. de priuil. Cleric. cap. 7. à num 31.*

Obſerua ſecundò. Si Religioſus eiectus ac-
10 quirat bona, cui applicentur? Aliqui dixerunt pertinere ad Monaſterium, à quo fuit eiectus, *Molina de iuſt. & iure, diſp. 140. verſic. Quoad votum, Lopez Taxeda tom. 1. l. 2. tract. 1. controu. 10. dub. 1. num. 12. reſol. 4.*

Alij dixerunt pertinere ad Eccleſiam Cathedralem, ſeù Epiſcopum, inſtar bonorum vacantium, *Nauarr. in Commentar. 2. de Regul. num. 33. Sayr. in Claui Regia, lib. 9. num. 28. Santarell. de apoſtaſia, cap. 6. dub. 2. num. 6. Sanchez in Opere Morali, lib. 6. cap. 33. num. 28.*

Alij dixerunt acquiri Sedi Apoſtolicæ. Sic ſtatuit Gregor. XIII. ſuo proprio motu, de quo teſtantur *Azor. tom. 2. lib. 8. cap. 3. q. 11. Rodriq. tom. 3. q. 30. art. 26. Santarell. vbi ſuprà, cap. 3. num. 32.* & alij apud *Barboſ. cap. nè Religioſi, num. 15. de Regular. Sanchez in Decal. lib. 7. cap. 33. num. 22. & ſeqq. Nouar. in praxi iuris noui Pontificij de bonis Regular. apoſtatar. & eiector. concluſ. vnic. aliàs 12. & in Lucerna, verb. Eiecti, num. 11. Lezana 1. p. ſumm. cap. 23. num. 16. Alphonſ. de Leon. de cenſ. recoll. 6. verſ. Eijcere, num. 332. Card. de Lugo tom. 1. de iuſt. diſp. 3. ſect. 11. num. 240. Nald. in ſumma, verb. Religioſus, Bonacin. de cenſur. q. 2. punct. 12. §. 7. num. 13. Fr. Hyacinth. Donat. in d. praxi, tom. 1. tract. 8. tit. de eiectis, q. 46. num. 5.* Quod intelligitur ſi ille mortuus ſit extrà Religionem, nàm ſi ad illā iterum redit, vel ad aliam cum licentia S. P. intrauerit ſi erit capax, Monaſterio acquiritur, quia fingitur ſemper in illo ſtetiſſe, ſi erit incapax ad Cameram Apoſtolicam, *Canal. deciſ. 37.* verùm *Ricc. p. 4. dec. 245. à num. 6.* contrarium ſuſtinet, eò quod dicta Bulla loquitur de Religioſo exiſtente extrà Clauſtra, non de eiecto.

Obſerua tertiò. Quod eiectus tanquam in-
11 corrigibilis à Monaſterio ex cauſa, non recuperat bona renunciata, tàm Monaſterio, quam tertio, *Nauarr. in Commentar. 2. de Regular. num. 14. Suar. tom. 5. diſp. 25. ſect. 3.* Ratio eſt, quia remanet obligatus voto paupertatis. Si verò fuit eiectus ſine cauſa, tunc recuperat bona renunciata Monaſterio, non verò illa renunciata tertio. Vt deciſum refert per *Rot. Rom. deciſ. 109. p. 2. Cutell. de donat. tract. 1. diſc. 2. par. 5. Baron. de citation. tom. 2. ſing. 9. num. 26.*

Digitized by Google

Quod maximè procedere dicit in PP. Ieſuitis *Bottilier. vbi ſup. num. 10.*

Cætera ad materiam eiectorum tanquam
12 incortigibilium à Monaſterio, vide apud eũdem *P.F. Hyacinth. Donat. vbi ſup.* vbi *tract. 7. 8. & 9.* tractat latiſſimè de Religioſis tranſeuntibus de vna Religione ad aliam, de apoſtatis, & de fugitiuis, & ponit differentias inter fugitiuum, apoſtatam, & eiectum, quas nõ refero, nè videar aliena ſcripta reſcribere.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi ſunt incapaces, & ordinis, & beneficij Eccleſiaſtici.*

2 *Epiſcopus, an poſſit diſpenſare ſuper illegitimitate ordinandorum.*

An Epiſcopus poſſit diſpenſare ſuper illegitimitate ordinandorum. Obſ.

An ſicuti poteſt ordinare familiarem, poſſit diſpẽſare ſuper illius illegitimitate. Obſ.

Articulus validitatis, vel inualiditatis collationis Clericatus ad quem ſpectet. Quid ſi ſit quæſtio facti, quid facti & iuris. Obſ.

3 *Collatio primæ tonſuræ facta illegitimo ab Epiſcopo, etiam abſque vlla diſpenſatione imprimit characterem.*

4 *Beneficia Eccleſiaſtica qualiter conferant ad probationem Clericatus.*

Ad probandum Clericatum coram Iudice ſæculari, an ſufficiant Bullæ beneficij. Obſ.

7 *Diſpenſatio promouendo aliquem inhabilem, ſi fiat ab inferiore, eſt adhibenda cauſæ cognitio.*

9 *Decretum Iudicis ſemper præſumitur ſolemnitèr fuiſſe prolatum.*

Plura ad materiam remiſſiuè. Obſ.

Quæ debeant concurrere ad finem diſpenſandi, num. 5.

In diſpenſatione expreſsè facta præſumitur, quòd adſit legitima cauſa diſpenſandi, n. 6. 8. & 10.

ARGVMENTVM.

Clericus illegitimus, cui fuit collatus ordo, & beneficium ab Epiſcopo ſub expreſſa diſpenſatione, an debeat remitti à Iudice laico ſimplicitèr ad Iudicem Eccleſiaſticum, vel potiùs articulus tantùm circa validitatem, vel inualiditatem collationis ordinis, & beneficij?

Epiſcopus, an poſſit diſpenſare ſuper illegitimitate, & ſpureitate ordinandorum. Et an ſicuti poteſt ordinare familiarem, poſſit in illius illegitimitate diſponere.

DECISIO LV.

Hieronymus Antonius de Flore inquiſitus in M.C.V. de pluribus, petijt remiſſionẽ ad Iudicem Eccleſiaſticum tanquam Clericus beneficiatus duplici beneficio; & quia Fiſcus replicabat, eum tanquam filium naturalem Ioann. Dominici de Flore ex defectu
1 natalium fuiſſe, & eſſe incapacem ordinis, & beneficij, iuxtà *Gloſ. in cap. 1. in verb. Defectum, de fil. Præsbyt. in 6. tex. cum Gloſ. in cap. cùm in cunctis in verb. Matrimonium extrà de elect.* & proindè collationem, tam primę tonſurę, quã beneficij vti incapaci factam non potuiſſe operari impreſſionem caracteris in eius perſonam, & ſucceſſiuè vti merè laicum debere à Iudice laico cognoſci. Pro parte inquiſiti fuit exhibita diſpenſatio ab Epiſcopo facta in actu collationis Clericatus, & beneficij, qui de iure poterat diſpenſare, *d. cap. 1. de fil. Præſbyt. in 6.* ex quibus quia vertebatur articulus iuris, tàm per M.C. quàm per S.C. fuit remiſſus articulus validitatis, vel inualiditatis collationis Clericatus, & beneficij ad Iudicem Eccleſiaſticum, iuxta *dec. Præſ. de Franch. 189.*

Ab hoc decreto fuit reclamatum, & in proſequutione reclamationis inſtatum, non opus eſſe aliqua alia declaratione facienda per Iudicem Eccleſiaſticum, ex quo factum erat certum, quòd inquiſitus erat naturalis, & quòd in ſuſceptione ordinis, & beneficij aderat expreſſa diſpenſatio ab Epiſcopo facta, ex qua facti certitudine reſultabat, quòd articulus iuris erat ſimilitèr indubitatus; nẽpè quòd Epiſcopus potuit huic defectui na-
2 talium diſpenſare, vt eſt *tex.* capitalis in *d. c. 1. de fil. Præsbyt. in 6.* & admittunt omnes nemine diſſentiente, prout conſtat ex *Rebuff. in prax. benef. in tit. de diſpenſ. ex defect. natal. nu. 3. 4. & 5. Campanil. in diuerſ. iur. Canon. rubr 11. c. 13. num. 80. & 81. Garz. de benef. par. 7. cap. 2. num. 47. & ſeqq.*

Sacrum Conſilium relata cauſa habuit pro certo, quòd ſi articulus validitatis collationis beneficij erat clarus, & indubitatus, ex diſpoſitione iuris Canonici, non opus erat remittere articulum ipſum decidendum à Iudice Eccleſiaſtico, ſed debebat principalitèr determinari, quòd remitteretur cauſa ad Iudicẽ Eccleſiaſticum reſpectu delicti, ſtante Clericatu, & beneficio; iuxtà *dec. Grammat. 81.* & ideò opus fuit diſputare principalitèr de diſpenſatione facta ab Epiſcopo defectui natalium;
3 quæ quidem diſputatio licet reſpectu ſimplicis Clericatus non fuiſſet neceſſaria, ex quo collatio primæ tonſuræ facta illegitimo ab Epiſcopo, etiam abſque vlla diſpenſatione, ſufficit ad imprimendum caracterem, vt conſtat ex *Lambert. de iure patron. 2. par. lib. 1. qu. 7. principali, art. 11. num. 8. Gemin. & Prapoſ. in cap. filij 56. diſt. Maſcard. concluſ. 312. ſub nu. 20. Sayr. deciſ. 8. de tempor. ordin. Graſſ. de effect. Cler. effect. 1. num. 340. Vgol. de irregul. cap. 44. §. 2. nu. 5. & Epiſc. Campanil. in ſuo diuerſ. iur. Canon. rubric. 11. cap. 3. nu. 113.* tamen quia pro ſimplici

Cle-

Clericatu non concurrebant requiſita à *Sacr.*
Concil.Trident.ſeſſ.23.cap.6. de reform. fuit ne-
ceſsè recurrere ad beneficium, quia habenti
4 beneficium non ſunt neceſſaria illa requiſita,
vt per *Salzed.ad Diaz in pract.crim.cap.62.n.9.*
Guttier.pract.quaſt.lib.1.q.7. Gonzal.ad 8.regul.
Cancell.gloſ.5.§.5. num. 6. Garzia de benef.par.
2.cap.2.nu.4. & 5. & proindè vnus ex Domi-
nis motiuabat, quòd articulus reſpectu di-
ſpenſationis factæ ab Epiſcopo in collatione
5 beneficij, non erat adeò certus, & indubitatus
pro ipſa diſpenſatione, quin requireret ali-
quam cauſæ cognitionem: Nàm in diſpenſa-
tione facienda per Epiſcopum, tanquam infe-
riorem à Papa requiritur cauſa, & concurſus
meritorum diſpenſandi, vt pluribus docet
Rebuff.de benef.par.2.in rubr. de diſpenſ. ad plur.
benef.num.43.cum ſeqq. Rodriq.quaſt.regul.tom.
1.q.13.art.14.& 15. Epiſcopus Campanil.d.cap.
13.num 103.& 104. vbi licet quindecim cau-
ſas diſpenſandi enumeret, vnam tamen ex il-
lis ſufficere affirmat, quas omnes latè exami-
nat *in rubr.7.c.3.num.28.cum ſeqq.* Et pro iuſti-
ficanda legitima cauſa neceſſariò adhibenda
eſt cauſæ cognitio, quæ nonniſi ab Eccleſiaſti-
co Iudice fieri poterat, ex traditis à *Præſ. de*
Franch. d.deciſ.189. Hoc motiuum diù agita-
uit mentem S. C. ad confirmandum decreta
præcedentia circa remiſſionem articuli tan-
6 tùm ad Iudicem Eccleſiaſticum; ſed demum
fuit reſolutum, quòd tunc fuiſſet neceſſaria
cauſæ cognitio pro iuſtificanda cauſa legiti-
ma diſpenſationis, quando diſpenſatio Epiſ-
copi eſſet tacita, prout multotiès contingere
poteſt, ex traditis per Doctores omnes in *leg.*
quidam conſulebant, vbi *tex.in fin.ff.de re iud.Co-*
uarr.in regula peccatum, par.2.§.9.num.9. Ant.
Gabr.lib.1.tit.de præſumpt.concluſ.8. Maſtrill.de
magiſtrat. lib.2. cap.5. num.58.& ſeq. & in ſpe-
cie, quod quando inferior à Principe promo-
7 uet inhabilem, ad præſumendam diſpenſatio-
nem requiratur adhibitio cauſæ cognitionis,
aliàs non præſumatur, eſt *Gloſ.1.in cap.2. de*
ſciſm. vbi *Hoſtienſ. Ioann.Andr. Anton. de Butr.*
Anchar. Zabarell. Abb. & Anan. Imol. & Caſtr.
in d.l.quidam conſulebant, ille *colum.3.* hic, *nu.8.*
verſ. Allegatur, Ioann. de Selua de benef. par. 3.
quaſt.10.num.24. & denique *Menoch. præſumpt.*
20.num.25.lib.2. & Sanch.de matrim.lib.8. q.4.
num.15. Sayr.in Theſaur. caſ.conſcient.lib.7.cap.
14.num.10.cum ſeqq. & ſignanter *num.* 13.

At quando diſpenſatio eſt expreſsè facta,
8 prout in caſu præſenti, tunc eſt præſumptio
iuris, quòd Epiſcopus fuerit motus ex legiti-
ma cauſa, quæ non aliundè eſt quærenda, nec
inueſtiganda, quemadmodum in decreto Iu-
9 dicis, pro quo præſumitur etiam quoad ſolē-
nitates extrinſecas, per *tex.in l.ab ea parte in*
fin.ff.de prob. Innoc.in cap.innotuit de eo, qui furt.
ord.ſuſc. Bald. & Alex.in l.fin. C.de præd.minor.
Bald.in l.quæcumque, §. fin. ff. de publ. & in l.ſi
Præſes, C.quom. & quand. Iud. & in l. quæcumq;
C.de bon.quæ lib. Alex.in l. Actor, ff.rem.rat.hab.
& latè declarat *Anton.Gabr.lib.2.tit.de ſentent.*
10 *concluſ.5.per tot.* Tantò fortius, quia huiuſmo-
di diſpenſatio depēdet à mero arbitrio Epiſ-
copi, quo caſu indiſtinctè præſumitur pro de-
creto, quemadmodum etiam præſumitur pro
præcepto Iudicis, etiam ſi non præcedat cau-
ſæ cognitio in his, quæ ſpectant ad ipſius Iu-
dicis officium, vt poſt *Ancharan. Felin. Aret. &*
Claud.Seyſſell. explicat, & pro abſoluto tradit
Simoncell.de decret.lib.3.tit.7. num. 37.

Ex quibus omnibus S. C. reuocatis primis
decretis cenſuit, cauſam principalem eſſe
ſimpliciter remittendam ad Iudicem Eccle-
ſiaſticum, & ità fuit exequutum ad relatio-
nem M.C.V.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LV.

CLericus illegitimus, cui fuit collatus ordo,
& beneficium ab Epiſcopo ſub expreſſa
diſpenſatione, debet remitti à Iudice laico
ſimpliciter ad Iudicem Eccleſiaſticum, non
verò articulus tantùm circa validitatem, vel
inualiditatem collationis ordinis, & benefi-
cij, vt deciſum hic refert D.Author.

Ad num.1. adde *Barboſ. ſuper cap 1. de filijs*
Presb. Vbi multa obſeruat ad materiam.

Ad num.2. Vbi habetur, quod articulus iu-
ris validitatis, vel inualiditatis collationis
2 Clericatus ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticū.
Adde *Maſtrill.deciſ.113.in fine, Reg.Sanfel.dec.*
2.num.30.& deciſ.7.num.8.& deciſ.15. nu.19.
& 20. Qui ibidem ait, ſecùs eſſe quando ſu-
per facto eſſet quæſtio, nàm tunc Iudex ſæ-
cularis de ea cognoſcere poteſt, ex *Bart. in l.*
omni innouatione, Cod.de Sacroſ. Eccleſ. DD.in l.
Titia, ff.ſoluto matrim. vbi *Barboſ.nu.23.* Cum
opinione *Maſtrill* ſunt *Graſſ. de effect. Cler. eff.*
1.num.1280. Anſald.de iuriſd.cap.35.nu.36.cum
ſeq. Præſ. Merlin.tom.2. contron.41.num.1.& 4.
Carlenal.de iudic.diſp.2.num.886. lib.1. Capibl.
pragm.8.par.3. num. 38. Sctaloya de foro compet.
cap.8. num. 21. At ſi quæſtio ſit mixta nimirū
iuris, & facti, tunc ne continentia cauſæ diui-
dantur vtriuſque cognitio ad Eccleſiaſticum
remittenda eſt, vt docet *Sperell. deciſ.17.num.*
74.& deciſ.133.num.10. Et quando eſt articu-
lus quæſtionis facti, poteſt videri idem *Sperel.*
dec.8.num.54.in fin.& d.dec.133. d. num.10.

Ad eundem *nu.* 2. Vbi habetur Epiſcopum
poſſe diſpenſare ſuper illegitimitate ordinā-
dorum. Adde *Gig.de penſion. qu.17. Henriq.in*
ſumma lib.14.cap.8.num.10.lit.B. Sayr. de cen-
ſur.lib.6.cap.1. num.8. Suar. eod. tract. diſp.50.
ſect.5.nu.2. Auila eodem tract.par.7. diſp.3. dub.
6. Barboſ.de offic.& poteſt. Epiſc.par.2. alleg.47.
num.19.& ſuper d.cap.1.de filijs Presb.in 6.nu.
2. Leſſ.de iuſt.& iure, lib.2.cap.34.ſub nu.18.&

86.*Garz.de beneſ.p.7.cap.2.nu.48.* Qui dicunt, quod poteſt diſpenſare, non ad ordines ſacros, nec ad beneficia curata, ſed ad ordines minores,& ad beneficia ſimplicia,ſeù cui cura animarum non immineat, dummodò beneficium ſit tale,ſuper quo Epiſcocus diſpenſare poſſit. Et poteſt non ſolùm illegitimis naturalibus, ſed etiam ſpurijs,ingeſtuoſis,natis ex damnato coitu,adulterinis,& alijs, *Cãpanil.*poſt antiquiores *in diuerſ. rubr.11.c.13. num.*84. Quod extenditur etiam ad Capitulũ Sede vacante, *Zerol. in praxi Epiſc.par.2.verb. Capitulum, verſ. 3. Quaranta in ſumma Bullar. verb.Capitulum Sede vacante, verſ. Secũdò quæro, Barboſ.d alleg.45.num.25.cum ſeqq. & ſuper d.cap.1.de filijs Presb.*

Vbi obſerua. Quod quamuis Epiſcopus poſſit ordinare familiarem per triennium, vt eſt decretum *Sacroſancti Concilij Trid. ſeſſ. 23. cap.9. de reform.* Non poteſt tamen diſpenſare ſuper illius illegitimitate,ex *Nauarr. conſ.24. in antiquis, & 13. in nouis de tempor. ordinand. Sayr.dec.29.eodem tit. Graff.in addit.ad primam, & ſecundam poſtem ſuarum deciſ.lib.3.cap.12.de litteris dimiſſor.num.5. Campanil.in diuerſ.rub.9. cap.9.num.3.* docet *Reg. de Marinis lib.1. reſol. cap.104.num.4.& ſeq.*

Ad num. 4. Obſerua ad probandum Clericatum coram Iudice ſæculari, ſufficere Bul-
4 las beneficij,tenere vltrà *Grammat.dec.81.* vbi in fine deciſum refere *Thor. par.1.Comp.deciſ. verb.Clericus non incidens, Groſſ.de effect.Cleric. effect.1.num.304.& 1194.Squillant.de priuileg. Cleric.cap.7.num.22. Barboſ. ſuper Concil.Trid. ſeſſ.23.cap.6.num.13.*

Contrarium tamen nouiter deciſum refert *Reg. Sanfel. d.deciſ. 7.* Et ſic non ſufficere Bullas beneficij, ſed requiri Bullas Clericatus ad obtinendam remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticum, niſi beneficium haberet annexum aliquem ordinem ſacrum,ex *Graff.* docet ibidem, cuius meminit *Mucci var. forenſ. qq.cap. 5. Reg.Capyc.Latr.deciſ.173.d num.* 22. & propriè,*num.*30. vbi *num.*46. per S.C.in Collater. Conſil. refert deciſum *Gizzius ad d. Reg. Capyc.Latr.deciſ.73.num.4.*

Ad num.9. adde *Hartm. cap.4.tit.de ſentent. lib.2. Reg.Capyc.Latr.conſult.84.nu.32.Seſſ.dec. 422.& 423. Ricc. collect.3505.* vbi latè materiam. Vbi obſerua ad materiam *Præſid.Merlin.lib.1.contr. cap.88. Ricc. in praxi iuris patronat.reſol.vltima.* Ad materiã *De Petris conſ.18.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum inter liberos per ſecundum non cenſetur reuocatum,niſi ſpecialiter id ſit actum.*
Concluſio hæc explicatur. Obſ.
An huiuſmodi priuilegium extendatur ad teſtamentum factum in beneficium piæ cauſæ, n.2.
Quodnam ſit præſuppoſitum id affirmantium, & quando verificari poſſit,num.4.
An fuiſſe derogatum priori teſtamento, probare ſufficiat ex coniecturis,num.6.
Ponderantur nonnullæ coniecturæ, num. 8. & 9. vſque ad num.14.
3 *Teſtamentum ſecundum ſemper tollit primum, licet in priore ſit pia cauſa inſtituta,& num.16.*
Concluſio hæc adducitur controuerſ. Obſ.
5 *Voluntas teſtatoris, vt liberè non ſit mutabilis, nulla ratione fieri poteſt. & num.17.*
Quid ſi teſtator promittat non reuocare. Obſ.
7 *Verborum interpretatio non tanti valet, vt melior ſenſu exiſtat.*
8 *Reuocationi prioris teſtamenti, quid operetur dilectio ergà ſecundum inſtitutum.*
10 *Clauſula* (caſſans, irritans, & annullans omnia alia teſtamenta) *cuius ſit ponderis.*
11 *Legitimæ etiam generaliter renunciatur, ſi generalis renunciatio nonniſi in legitima verificari poteſt.*
12 *Clauſula* (& voluit, quòd hæc ſit ſua vltima voluntas) *exprimit certitudinem voluntatis.*
13 *Sepulturæ cauſa relictum,ſi teſtator deindè aliam ſibi eligat,videtur ademptum.*
Adducitur hæc quæſtio diſputata. Obſ.
15 *Hæredi à ſeipſo legari non poteſt.*
18 *An in generali ademptione legatorum, cenſeantur adempta legata pia.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Teſtamentum ad pias cauſas, quando reuocetur per ſecundum ad cauſas prophanas abſque expreſſa clauſula reuocatoria, & derogatoria primi teſtamenti in ſpecie. Et alia ad materiam.

DECISIO LVI.

STephanus Scarpatus in extremis conſtitutus à ſubitaneo morbo oppreſſus inſtituit ſuam hæredem vniuerſalem in teſtamento nuncupatiuo Eccleſiam Omnium Sanctorum in Suburbio Sancti Antonij, quàm etiam elegit in ſepulturam. Verùm cùm Altauilla de Roſa eius matertera habita notitia de repentino morbo,& imminenti mortis periculo, in quo reperiebatur Stephanus, acceſſiſſet ad eum, illiuſque curam ſuſcepiſſet, die ſequenti mutauit iudicium, & per aliud teſtamentum nũcupatiuum inſtituit hæredem dictam Altauillam vti matrem nominando, eligendo ſepulturam in Cappella Ioann. Angeli Poſitani dictæ Altauillæ mariti, ſita intus Eccleſiam Diuæ Mariæ Angelorum, non autem in Eccleſia Omnium Sanctorum, cui reliquit duc. 30.pro vna vice tantùm. Adiecta clauſulâ generali reuocatoria omnium aliorum teſtamen-

mentorum, & vltimarum voluntatum, nõ
autem ſpeciale præcedentis teſtamenti facti
in beneficium Eccleſiæ Omnium Sanctorum.
Hinc ſequuta morte Teſtatoris, orta fuit con-
trouerſia inter Altauillam inſtitutam in ſecũ-
do teſtamento prætendentem decretum pręã-
buli ex eo vti poſteriore eſſe interponendum
in ſui fauorem; & Eccleſiam Omnium San-
ctorum inſtitutam in primo prætendentem
ex priuilegio piæ cauſæ eſſe præferendam,
dùm in ſecundo teſtamento non adeſſet ſpe-
cifica derogatio prioris teſtamenti. Et cùm
per Magnam Curiam Vicariæ fuiſſet interpo-
ſitum decretum pro ſecundo teſtamento, Oe-
conomi Eccleſiæ Omnium Sanctorum per re-
medium appellationis introduxerunt causã
in S. C. & compilato proceſſu, eoque relato
per Dominum D. Franciſcum Salgado cauſæ
Commiſſarium.

Pro parte Eccleſiæ adducebatur priuile-
1 gium conceſſum teſtamento condito inter
liberos, quod non cenſetur reuocatum per ſe-
cundum, niſi ſpecialiter illud reuocetur, iuxtà
*tex. in Auth. hoc inter, C. de teſtam. Mantic. de con-
iectur. vltim. volunt. lib. 6. tit. 2. nu. 23. Menoch.
præſumpt. 166. nu. 62. lib. 4.* & alij, quos refert,
& ſequitur *Clar. in §. teſtamentum, q. 98.* nec de
eo dubitatur.

Hinc ſubiungebant, eſſe etiam indubitatũ
2 apud *DD.* ex opinione magis communi, quod
hoc idem priuilegium extendatur, etiam ad
cauſam piam, vt priùs teſtamentum factum
in beneficium cauſæ piæ non cenſeatur reno-
catum per poſterius, niſi facta ſpecifica dero-
gatione illius, ad quod eorum Adnocatus ad-
ducebat *Oldrad. conſ. 117. Caccialup. & Ioann.
Petrucc. in d. Auth. hoc inter,* citatos, & appro-
batos per *Barth. Soccin. conſ. 229. num. 11. vol.
2. Bart. Caſtr. Iaſ. & Imol.* quos refert, & ſequi-
tur *Laur. de Pinu. conſ. 24. Crauett. conſ. 25. n. 10.
Vtu. deciſ. 292. num. 4. Cæſar de Graſſ. deciſ. 1. de
teſtam. num. 6. Alex. conſ. 105. num. 2. vol. 4. Co-
uarr. in rubr. de teſtam. par. 2. nu. 19. verſ. Secundò
eadem ratione, Gallus de except. par. 3. tit. 1. ex-
cept. 4. num. 30. Mantic. de coniect. lib. 6. tit. 3. nu.
47. verſ. Quod de filijs, Maſcard. de prob. concluſ.
1176. num. 30. verſ. Præterea teſtamentum, May-
nard. deciſ. 21. lib. 5.*

Ex aduerſo, Altauilla adducebat pro ſe re-
3 gulam, quod per ſecundum teſtamentum tol-
litur primum, *l. ſancimus, C. de teſtam. §. poſte-
riore inſtit. de teſtam.* quàm procedere, etiam
in teſtamento priore, in quo eſſet inſtituta
cauſa pia, voluerunt ſolidiſſimè *Iaſ. conſ. 124.
vol. 1. Menoch. conſ. 1280. Peralta* diffuſiſſimè
*in l. ſi quis in princ. num. 48. ff. de legat. 3. Caroc.
dec. 85. Anton. Fab. defin. 39. in ſuo Codice de Sa-
croſanct. Eccleſ. Addentes ad Soccin. in l. ſi mihi,
& tibi, §. & in legatis, lit. D. ff. de leg. 3. Renat.
Chopp. de ſacr. Politia, lib. 3 tit. 5. num. 24.* atte-
ſtans, ità fuiſſe deciſum per Senatum Pariſien-
ſem, & *Egomet* hanc etiam opinionem com-
probaui *conſ. 93.*

Inſuper ponderabatur, quòd quatenus ad-
mitteretur opinio, vt priuilegium teſtamenti
confecti inter liberos extendatur ad piam
cauſam, eſſet fundatũ in illo axiomate, quòd
ſcilicet in primo teſtamento condito in fauo-
rem piæ cauſæ, intelligatur appoſita clauſula
derogatoria omnibus alijs teſtamentis, & vl-
timis voluntatibus, in quibus non eſſet facta
expreſſa derogatio prioris teſtamenti in fa-
uorem piæ cauſæ, iuxtà *d. Auth. hoc inter, C. de
teſtam.* quod præſuppoſitum benè poſſet ha-
bere locum in eo Teſtatore, qui eſſet iuris pe-
ritus, vel ſaltem in conficiendo teſtamentum
adhibuiſſet iuris peritos pro validitate ſuæ
diſpoſitionis; ſed in caſu noſtro omninò ceſ-
ſabat, dùm Teſtator erat omnium literarum
penitùs ignarus, & in confectione primi te-
ſtamenti vix interfuit ſimplex Notarius mul-
tò magis ignarus, & propterea non potuit
perſcrutari ea, quæ ſunt de apicibus iuris.

Præterea fuit conſiderata illa ratio, tàm te-
5 naciter conſiderata per *Peralt. in d. l. ſi quis in
princ. num. 48. verſ. Duodecimò ampliatur,* quòd
ſcilicet nulla cauſa quantumuis pia, & fauo-
rabilis poteſt efficere, quin Teſtator nõ poſſit
ad libitum ſuam voluntatem mutare, cùm ſic
ambulatoria vſque ad mortem, & omnes fa-
uores iure Canonico, & ciuili pijs cauſis cõ-
ceſſi non intelliguntur conceſſi, niſi quatenus
illæ voluntates, quæ in pias cauſas diſponũt,
re vera ſunt vltimæ, & per mortem diſponen-
tis confirmatæ; ergò quotieſcumque Iudex,
6 etiam ex coniecturis adducitur in credulita-
tem, quòd Teſtator mutauerit primam volũ-
tatem, hoc ſufficit pro ſpecifica derogatione
primi teſtamenti, & confirmatione ſecundi, vt
poſt *Odofr. in d. Auth. hoc inter, Ioann. Andr. in
cap. 1. de exceſſ. Prælat. in 6. Bald. in l. iubemus, n.
6. C. de teſtam. & in conſ. 390. num. 3. in fin. lib. 5.
Pariſ. conſ. 34. num. 57. lib. 2. Couarr. in rubr. de
teſtam. par. 2. ſub num. 19. verſ. Quarta concluſio,
Clar. in §. teſtamentum, q. 99. verſ. Cæterùm, Maſ-
card. de probat. concluſ. 1282. in verb. Reuocatio,
Mantica de coniect. lib. 6. tit. 2. num. 22. & lib. 12.
tit. 8. num. 12. & 13. Simon de Petr. de interpr. vl-
tim. volunt. lib. 4 dub. 1. num. 75.* Ego ipſe affir-
maui *d. conſ. 93. num. 11.*

Hinc *Soccin. ſen. in d. l. ſi mihi, & tibi, §. in
legatis, num. 9. & 15.* dixit de intentione om-
nium ſcribentium, quòd tota hæc materia eſt
fundata in præſumpta voluntate Teſtatoris,
quæ cùm etiam ex coniecturis deprehendi
7 poſſit, non erit dubia mutatio voluntatis, quę
exindè colligatur. Nulla enim interpretatio
verborum tantùm valet, vt melior ſenſu exi-
ſtat, *l. 3. C. de liber. præter.*

Quæ quidem coniecturæ in prædicta facti
ſpecie non deſiderantur.

Prima, quia Teſtator in ſecundo teſtamen-
to

to inſtituens Altauillam eius materteram,
dixit,eam eſſe ſibi dilectam vti matrem, & ſic
magis dilectam,quam piam cauſam in priori
inſtitutam , & hæc magna dilectio , ſeù ardor
liciti amoris operatur reuocationem prioris
teſtamenti , ac ſi adeſſet ſpecifica derogatio
primi teſtamenti , ex doctrina *Rom. conſ.* 179.
*col.*5.*verſ.Dico,quòd vltima,Couarr.in d.rubr.de*
*teſtament.par.*2.*num.*20. *verſ.Idem accedente te-*
*ſtatoris dilectione, Gramm.decıſ.*62. *num.*28.

Secunda , quia ioter primum teſtamentum
pro cauſa pia,& ſecundum pro matertera vix
interceſſit interuallum viginti quatuor hora-
rum,& ſic non poteſt præſumi, quòd primi te-
ſtamenti fuetit Teſtator oblitus ; ergò mani-
feſta coniectura illius reuocationis eſt , quòd
non caſu,ſed prudens, & ſciens mutauit volũ-
tatem, *l.magnam,C.de contr.& committ.ſtipulat.*
Bald.in l.cùm alienam,col.fin. C.de legat.

Tertia , emergit ex illa clauſula appoſita in
10 ſecundo teſtamento, ſcilicet (*caſſans, irritans,*
& annullans omnia alia teſtamẽta, & vltimas vo-
luntates) quæ cùm de iure non ſit neceſſaria
pro reuocatione prioris teſtamenti , nàm ſuf-
ficit, quòd fiat poſterius teſtamentum, vt re-
uocetur priùs ipſo iure abſque aliqua men-
tione facta reuocationis,per *d.§.poſteriore,In-*
*ſtitut.de teſtam. & l.ſancimus, C.de teſt.*dùm hic
fuit appoſita,debet magis operari, & manife-
ſtam reuocationem inducere,ſecundùm *Bald.*
& Ang.in d.Auth.hoc inter, & Roman. d. conſil.
385.*ſub num.*6.*&* 7.Præſertim quia in hoc ca-
ſu aliud teſtamentum non præcedit ſecundũ,
niſi illud vnicum die præcedenti factum pro
Eccleſia, & ſic expreſsa reuocatio aliarum vl-
timarum voluntatum non poteſt verificari in
alio actu , quàm in illo proximo præcedenti
teſtamento facto pro Eccleſia,vt in ſpecie cõ-
ſiderat *Bart.in d.l.ſi quis in princ.num.*3.*ff.de le-*
11 *gat., & Egomet* ſequutus ſum *d.conſ.*93. *num.*
12. *&* 13.aſſerens exemplum legitimæ,cui li-
cet non intelligatur renunciatum per filium,
niſi in ſpecie de legitima in renunciatione fe-
cerit mentionem,per *tex.in l.ſi quando,§.& ge-*
neralitèr,C.de inoffic. teſtam. tamen quando ge-
neralis renunciatio non poteſt verificari , niſi
in legitima, tũc ſufficit generalis, vt poſt om-
nes ab eo relatos,affirmat *Tiraq. de legib.con-*
*nub.gloſ.*7.*num.*144. *ad* 159. & hanc opinionẽ
longè,& exactè approbauit *Ant. Fab.de error.*
*pragm.decad.*38.*err.*1.

Quarta , inſurgit coniectura ex illa alia
12 clauſula, *v.*3. *& voluit , quòd hæc ſit ſua vltima*
voluntas,per quam conſtare de certa volunta-
te Teſtatoris , & hoc vltimum teſtamentum
præualere, tradiderunt *Bald. Corn. Dec.& Ri-*
*min.iun.*à Me citati *d.conſ.*93. *num.*16.

Quinta,dignoſcitur ab expreſſa mutatione
13 ſepulturæ , quàm in primo teſtamento ſibi
elegerat Eccleſia Omnium Sanctorum in hæ-
rede inſtituta; ſed in ſecundo illam elegit in
Cappella Ioan. Angeli Poſitani viri dictæ Al-
tauillæ in ſecundo inſtitutæ intus Eccleſiam
Diuæ Mariæ Angelorũ , quod ſufficit ad præ-
ſumendam mutationem voluntatis circa in-
ſtitutionem,iuxtà *tex.in l.alumnæ, §.ſi ab hære-*
*dibus,aliàs incip.Seia liberta, ff.de adim.legat.*ex-
plicat *Menoch.præſumpt.*169.*num.*3.*&* 4.*lib.*4.

Sexta , & vltima apparet euidentiſſimè ex
14 legato duc. 30. pro vna vice tantùm facto in
hoc ſecundo teſtamento in beneficium eiuſ-
dem Eccleſiæ Omnium Sanctorum.

Ex quo legato reſultat expreſſa voluntas
mutandi inſtitutionem vniuerſalem in lega-
tum ſimplex , cùm aliàs legatum prædictum
non poſſet præſtari ab Eccleſia vti hærede ip-
ſimet Eccleſiæ vti legatariæ,nè actio,& paſſio
concurrant in eodem ſubiecto , contra *tex. in*
l.Vranius ante,verſ.Sed cùm duo, ff. de fideiuſſ. &
propterea hæredi à ſeipſo legari non poteſt,*l.*
15 *legatum eſt* 119.§.1.*ff.de leg.*1.

Ex quibus omnibus Sacrum Conſilium
habuit pro indubitato, quòd in hoc ſecundo
teſtamento concurrerent ſatis,ſuperque ſuffi-
ciẽtes coniecturæ ad eliciendam enixam vo-
luntatem Teſtatoris decedendi cum hac vlti-
ma diſpoſitione, quam declarauit eſſe ſuam
vltimam voluntatem,& recedendi à prima, &
16 ſimùl,& ſemèl habuit pro vera illam opinio-
nem , quod ſecundum teſtamentum factum
pro cauſa prophana ſit validum ad reuocan-
dum primum factum pro cauſa pia , quantũ-
uis in hoc ſecundo non ſit facta expreſſa mẽ-
tio , & derogatio primi facti pro cauſa pia,
dummodò conſtet de certa voluntate Teſta-
toris,quòd illa ſit ſua vltima voluntas, ex au-
thoritate *DD.* pro Altauilla adductorum,
præſertim quia hanc opinionem nouiſſimè
amplexa eſt *Rot.Rom. apud Farin. deciſ.* 721.2.
*tot.*2.*p.*inter recentiores,& in fortioribus ter-
minis ità conſuluit *Bald.* pro ſecundo teſta-
mento,in quo erat ſimplex clauſula,quòd vo-
luit illud eſſe ſuum vltimum teſtamentum,
cõtra primum teſtamentum factum pro cauſa
pia cum expreſſa derogatoria ad ſecundum
*in conſ.*22.*vol.*1.

Et ad *DD.* ex aduerſo adductos fuit dictũ,
quòd non loquuntur in caſu , quo expreſsè
conſtat de enixa voluntate Teſtatoris , quòd
illa vltima diſpoſitio ſit ſua vltima voluntas,
ſed ſimplicitèr loquuntur , aliàs eſſet denega-
17 re Teſtatori liberam teſtandi facultatem , &
vtendi illa libera voluntate ambulatoria vſq;
ad mortem ei tradita à natura , & à lege, *d.l.ſi*
*quis in princ.ff.de leg.*3.*l.*4.*in fin.ff.de adim.leg.l.*
cùm hic ſtatus in princ. verſ. Pœnitentiam, ff.de
don.int.vir.& vxor. l.in ipſius,C.famil.erciſ.

His omnibus perpenſis, & diſcuſſis , tan-
dem Sacrum Conſilium protulit ſententiam
pro ſecundo teſtamento, confirmando decre-
tum præambuli M.C.in beneficium Altauillæ
de Roſa. Referente Domino meo D.Frãciſco
Sal-

Digitized by Google

Salgado Conſiliario doctiſſimo, ac omnium morum ſuauitate referro. Actuar. eſt Scacciaurntus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LVI.

TEſtamentum ad pias cauſas reuocatur per ſecundum ad cauſas prophanas abſque expreſſa clauſula reuocatoria,& derogatoria primi teſtamenti, in ſpecie quando concurrunt aliquæ coniecturæ, ex quibus conſtat mens Teſtatoris illud reuocantis.

Secùs non concurrentibus coniecturis, *Reg. Capyc.Latr.cõſult.71.Thor.in Comp.verb. Teſtamentum ſecundum, fol.693.*

*Ad num.*1.Vbi habetur.Teſtamentum inter liberos per ſecundum, non cẽſeri reuocatum, niſi ſpecialiter id actum ſit. Adde *Sfort. Odd. conſ.89.lib.1.Theſ.qq.forenſ.lib.4.qu.34. nu.10. Fontanell.deciſ.203.num.2. Larath.conſ.69.n.5. Reg.*Capyc *Latr.d.conſult.71.num.56.* ex *Mantica de coniect. vlt. volunt. lib.6.tit.2.num.3.* Secùs ſi ſecũdum fuerit etiam inter liberos,nàm quamuis illud fuerit minùs ſolemne, ſi tamen ſit filijs fauorabilius,& magis iuri conforme, v.g. ſi in primo teſtamento pater reliquerit vni filio mille, alteri ſex mille, in ſecundo verò teſtamento ęqualiter illos inſtituerit,vt decilum refert *Fontanell.d.deciſ.*203.

Vbi obſerua. Teſtamentum inter liberos,
1 non ſeruata æqualitate factum imperfectè
ſubſtineri, quamuis inæqualitas eſſet magna, vt fundat ex multis *Amat. lib.2. reſol.90.*

*Ad n.3.& 16.*Vbi habetur,quod ſecundum teſtamentum ſemper tollit primum, licet in
3 priori ſit pia cauſa inſtituta. Obſerua contrarium tenere *Maynard.lib.5.deciſ.21.*vbi deciſum refert,quem ſequitur *Franciſc. Barry de ſucceſſ.teſtam.lib.10.tit.1.num.27.* vbi dicit cauendum eſſe ab *Ant.Fab.in* C.*lib.1.tit.2.defin. 6.& 39.à D.Anthore* hìc allegato, qui contrarium tenuit.

Ad num.5.& 17. Vbi habetur.Nulla ratione fieri poſſe,vt voluntas teſtatoris liberè non
5 ſit mutabilis. Obſerua id procedere, etiam ſi cum iuramento promittat teſtamentum non reuocare, *Gabriel.commun. concluſ. tit.de iureiurand.concluſ.1.num.8.*vbi *num.* 10.ampliat,vt nec conſuetudine introduci poſſit, vt quis nõ valeat reuocare teſtamentum, *Reg.*Capyc.*Galeot.controu.60.in princ.*

*Ad num.*10.Adde poſt *Mantic. de coniect.vltim.volunt.lib.12.tit.1.nu.39. Præſ. Merlin.lib. 2.contr.cap.79.num.11.*

13 *Ad n.13.*Obſerua *Epiſc. Marant.reſp.9.lib.1.*

Ad num.14. & 15. Adde *Conſ. Hodiern.ad Surd. deciſ. 205. & 250.* vbi ponit limitationes, *Moutan.controu.53.Botiilier.de ſucceſſ.ab inteſt.theorem.52. num. 21.* vbi alios citat.

Obſerua ad hanc deciſionem. An in gene-
18 rali ademptione legatorum, adimantur legata pia. Non cenſeri adempta, docet *Reg.Capyc. Latr.d.conſult.71.nu.54. & conſult.93. num.30. D.Anthor conſ.93.lib.1.Rub.de teſtam.cap.56.n. 209.* ſed *num.* 214. affert alios diſtinguentes. Aut reuocatur teſtamentum,& reuocantur legata. Aut reuocantur legata, & non reuocantur legata pia. *Blaſius Altimarus.*

SVMMARIVM.

1 *Legatum quantitatis ſub diuerſis orationibus, & certo corpore deſignato, an dicatur demonſtratiuè relictum, & num.3.*

2 *Clauſula taxatiua fauore piæ cauſæ,an reſoluatur in demonſtratiuam, & num.7.& 21.*

Et quid ſit vſu receptum in Tribunali Reu. Fabrica, num.13.& 24.

Romani *doctrina communiter in hac materia recepta examinatur, & refutatur, num. 9.12. & 14.cum ſeq.*

4 *Verbum futuri temporis diſpoſitioni appoſitum importat conditionem.*

5 *Legatario nominis debitoris non tenetur hæres, niſi cedere actiones.*

An egeat ceſſione, & inſtrumento crediti ab hærede? & alia. Obſ.

6 *Priuilegium piæ cauſæ ceſſat repugnante teſtatoris voluntate.*

8 *Alimenta relicta ex certo fundo non debentur ex alijs bonis, & ſi fructus illius fundi deficiant, & num.20.*

10 *Hypotheca pro legatis in cauſam alimentorum ex quo iure concedatur, & num.16.*

11 *Legatum quandò dicatur taxatiuum, vel demonſtratiuum.*

15 *Alimentis legatis, & deſignato certo corpore, an illud remaneat tacitè obligatum fauore alimentorum, & num.18.*

17 *Fiſcus in bonis confiſcatis dicitur vniuerſalis ſucceſſor.*

Concluſio hæc explicatur. Obſ.

19 *Opinio contra communem, ſi lege, & ratione fulcitur, verior eſt reputanda.*

Nec communis opinio dicitur, cùm DD. qui eam ſequuntur perfunctoriè ſint loquuti, n.23.

22 *Dos, & cauſa pia potiuntur paribus priuilegijs.*

25 *Dotans* Cappellam *in annua quantitate ex redditibus cenſus, vel prædy, eis diminutis, cuiuſnam ſit periculum?* Obſ.

ARGVMENTVM.

Legatum pium, an habeat priuilegium, vt clauſula taxatiua reſoluatur in demonſtratiuam, & alia ad materiam.

DECISIO LVII.

PYrrhus Aloyſius Boianus V.I.D. decedens, fecit legatum duc.1000. erogandorum In-

fa-

fabricæ vnius Campanæ ad vſum Domus Profeſſæ Ieſuitarum, ſub hac forma verborum, videlicet.

Voglio, che delli danari, che ſi ricuperaranno dalli detti di Spatafora, e dalli loro effetti, ſi paghino doc. 500. per l'infraſcritto effetto, e delli danari debiti dal detto Gioſeppe Serra altri docati 500. che in tutto fanno la ſomma di doc. 1000. delli quali ſe n'habbia à comprare per l'anima mia, & in remiſſione de' miei peccati vna Campana per ſeruizio della Caſa Profeſſa del Gieſù di queſta Città, & quatenus li detti docati 1000. ſi voleſſero conuertire in conſtruzione di più Campane, ò vero commutare in altra opera à beneficio di detta Caſa Profeſſa, il predetto legato s'intenda ex nunc pro tunc per non fatto, poiche la volontà, & intenzione mia in eſſa è, che di detti doc. 1000. ſe ne faccia vna Campana grande per ſeruizio di detta Chieſa.

Sequuta morte Teſtatoris illos ducatos quingentos recuperandos ab effectibus Serræ, qui erat ſoluendo, Collegium Societatis Ieſu ſtatim recuperauit; alios verò ducatos quingentos recuperandos ab effectibus illorum de Spatafora, qui longè antè mortem Teſtatoris erant decocti in maxima pecuniarum ſumma debita, tàm Regio Fiſco, quàm Mercatoribus priuatis; & propterea fuerant mancipati carceribus M.C.V. eorumque bona omnia ſequeſtrata, & demùm vendita, ac pretium facta graduatione in R. C. S. diſtributum creditoribus anterioribus, à quibus dictus Teſtator quantumuis in ea graduatione ſuo loco graduatus fuerat, excluſus non valuit vllo modo recuperare, & propterea idem Collegium petijt in S. C. condemnari M. A. Boianum hæredem Teſtatoris ad ſoluendum dictos duc. 500. ex alijs bonis hæreditarijs, & compilato proceſſu Conuentus excipiebat, legatum prædictum fuiſſe taxatiuè relictum ex certo corpore, non autem demonſtratiuè, & proindè non teneri ad ſoluendum eandem quantitatem ex alijs bonis. Ex aduerſo Collegium replicabat, legatum fuiſſe demonſtratiuè, non autem taxatiuè relictum, ex quo legatum erat duc. 1000. in diuerſis orationibus tamen diſtributum, ponderando illa verba, ibi: *In tutto ſono docati mille*, & iterũ ibi: *Mia volontà, & intenzione è, che di detti doc. 1000. ſe ne facci vna Campana grande*, & amplius illa verba: *Delli effetti di Serra doc. 500. e delli effetti de Spatafora doc. 500.* & propterea

1 ex communi reſolutione *DD.* quando legatũ quantitatis eſt factum ſub diuerſis orationibus, etiam ſi ſit deſignatum certum corpus. dicitur demonſtratiuè deſignatum, non autẽ taxatiuè, vt conſtat ex *tex. in l. quidam teſtamẽto, ff. de leg. 1. l. Paulo Callimaco, §. fin. ff. de leg. 3. Bart. in l. inter ſtipulantem, §. ſacram, num. 6. ff. de verb. oblig.* vbi reliqui omnes, *Mantic.* qui refert omnes *de coniect. vlt. volunt. l. 9. tit. 3. n. 20.*

Secundò, dicebat Collegium, quòd dato, & non conceſſo, quòd eſſet taxatiuum, quia le-

2 gatum eſt in cauſam piam, nempè in faciendo Campanam pro vſu Domus Profeſſæ, & pro remiſſione peccatorum, vtiq; fauore piæ cauſæ reſoluebatur in demonſtratiuum ex priuilegio ipſius cauſæ piæ, citando particularem doctrinam *Rom. ſingul. 435. Rip. lib. 3. reſponſ. cap. 11. ſub num. 3. Tiraquell. de priuileg. piæ cauſæ, priuil. 42. & 63. Euer. loco ab alim. ad piam cauſam, num. 9. Menoch. præſumpt. 167. poſt num. 48. lib. 4. Guid. Pap. deciſ. 8.* vbi *Ferrer. in addit.* dicit ità deciſum in Arreſto Parlamenti Tholoſæ, *Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. cap. 6. num. 25.*

Conuentus è contra inſtabat fortiter in ſua exceptione, acceptando aſſumptum Collegij in primo capite, & addebat authoritatem *Surd. de alim. tit. 4. q. 26. num. 5. Reg. Lanar. conſ. 54. num. 8. & Reg. de Curt.* qui alios cumulat in *diuerſ. feud. pag. 26. ſub num. 39. Gratian. diſcept. 988. à num. 18. vſque ad fin.* Sed negabat, illud applicari caſui noſtro, in quo non erant duæ orationes, ſed ſub vnica ſtructura verborum legatum, & corpus deſignatum continetur, imò incipit à corpore, & concludit in quantitate, ergò abſque dubio eſt taxatiuum.

Item ponderabat alia illa verba, *che ſi ricuperaranno*, ex quibus dicebat apparere, teſtatorem non legaſſe ſimpliciter ducat. 500. ſed ſub conditione, ſi exigentur, per verbum futu-

4 ri temporis, quod importat conditionem, cũ ſit appoſitum diſpoſitioni, ex doctrina *Bart. in l. 1. num. 35. ff. de condit. & demonſtr. Ruin. conſil. 160. ſub num. 11. lib. 2.* Ergò quouſque non ſit purificata conditio, nullum poteſt ſortiri effectum diſpoſitio, tanquam ſuſpenſa ad conditionis euentum, ad tradita per *Bart. in d. l. 1. in princ. ff. de condit. & demonſtr.* adducens in proprijs terminis *Ioann. de Amic. conſ. 46. nu. 9. & Cappell. Tholoſan. cum Addent. deciſ. 415.* &

5 demum dicebat Conuentus habere pro ſe *textus* particulares in proprijs terminis probantes, legato certo nomine debitoris non teneri ad aliud hæredem, quàm ad cedendum actiones contra illud nomen, vt in *l. ſeruum filij 46. §. eum, qui Chirographum, & in l. ſi ſic 75. §. 1. ff. de leg. 1.*

Quò verò ad ſecundum, idem Conuentus expreſsè negabat, huiuſmodi priuilegium tributum cauſæ piæ. Primò, ex illo aſſumpto generali, quòd ſcilicet nullum priuilegium

6 tribuitur cauſæ piæ, quotieſcumque repugnat voluntas Teſtatoris, prout dicebat apparere in hoc caſu, ſed ſolùm quando adeſt defectus ſolemnitatis, ex latè congeſtis per *Tiraquell.* ſignanter *in 3. & 5. priuil.* Quòd autem in hoc caſu repugnaret voluntas Teſtatoris dicebat, eſſe clarum ex diſpoſitione taxatiuè facta, non autem demonſtratiuè, præſertim à Doctore de legali ſcientia optimè merito, & in ea verſato quamplurimis annis in his Supre-

mis

Digitized by Google

mis Tribnnalibus, qui propterea optimè no-
tat vim, & efficaciam, ac differentiam verbo-
rum,& formam illa concipiendi.

Secundò, magis in ſpecie ad probandum,
quòd cauſa pia in legato taxatiuo ſequatur
communes regulas, nec fruatur aliquo priui-
legio, vt Collegium prætendit, afferebat *deciſ.*
868. *Rot. Rom. in antiq. incip. lego pro unniuerſa-
rio, verſ. Item etiam hoc probatur*, vbi in legato
pro anima facit differentiam inter taxationē,
& demonſtrationem, quæ differentia vana
fuiſſet, ſi cauſa pia, prout eſt legatum pro ani-
ma, haberet hoc priuilegium, & cum dicta
deciſione pertranſit *Felin. in cap. ſuper literis, n.* 4.
extrà de reſcript. licet illam citet ſub alio nu-
mero; ad idem adducebat *Ioann. de Amic. con-
ſil.* 46. vbi erat legata certa quantitas annua
percipienda ex Molendino poſteà diruto in
beneficium Eccleſiæ, & ſic cauſæ piæ, & conſu-
luit fuiſſe diſpoſitionem taxatiuam, & proin-
dè non deberi, illo Molendino diruto, licet
8 fuerit aliud conſtructum in eodem Flumine.
His addebat, quod alimenta, quæ æquiparan-
tur cauſæ piæ in eiſdem priuilegijs, vt per
Euerar. in Topic. leg. loc. ab alim. ad cauſ. pium,
non habent hoc priuilegium, nàm ſi relin-
quantur percipienda ex certo fundo taxati-
uè, non debentur ex alijs bonis hæreditarijs,
etiam ſi fructus illius fundi deficiant, vt per
Bart. in l. Lucius ſub num. 3. *ff. de alim. & cib. leg.
Surd. de aliment. d. tit.* 4. *q.* 26. *in princ.*

Reſpectu verò authoritatis *Roman.* & alio-
rum, qui aſſeuerāt hoc priuilegium cauſę piæ,
Aduocatus Conuenti vltrà citatos pro parte
Collegij adducebat etiam *Gratian. l.* 2. *diſcept.
forenſ. c.* 256. *num.* 28. *&* 29. ſed acriter conten-
debat, quod illorum authoritati non erat de-
ferendum vllo modo, ſiquidem omnes per-
functoriè loquuti ſunt, ſequendo ſimpliciter
Roman. d. ſingul. 435. non deguſtando, nec ru-
minando rationes per ipſum adductas, quæ
nullo modo probant ſuam intentionem, ad
quod demonſtrandum ponderabat, quòd

Roman. pro ſua intentione fundanda addu-
cit tres *Gloſſas*, nempè in *l. Cuius, ff. de ann. leg.
in l. Lucius Titius, ff. de alim. & cib. legat. & in l.
fin. ff. de contr. empt.* quæ nil aliud probant, niſi
10 quòd pro legatis in cauſam alimētorum da-
tur ex priuilegio, etiam de iure Digeſtorum
hypotheca, per *l.* 2. *ff. eod. tit. de alim. legat.* non-
dum enim erat conceſſa generalis hypotheca,
quæ poſteà fuit conceſſa de iure Codicis in
l. 1. *C. commun. de legat.* pro omnibus legatis.

Et quatenus in *d. Lucius* ſupplentur alimē-
ta ex alijs prædijs hæreditarijs, ſi deficiant
fructus ex prædio deſignato, rectè fit ſupple-
tio, quia ibi legatum erat demonſtratiuum,
non taxatiuum, prout *Bart. ibid.* obſeruat.

Et *Guid. Pap. deciſ.* 8. eodem morbo laborat,
& propterea expreſsè reprobatur à *Surd. d. tit.*
4. *q.* 46. *num.* 5. *in fin.*

Ferrer. vero *in addit. ad d. deciſ.* 8. *Guid. Pap.*
incidit in eundem ſcopulum, allegando *tex. in
l.* 2. *&* 3. *& l. pecunia. & l. Lucius eod. tit. de alim.
legat.* quæ nihil de hoc loquuntur.

Propoſita itáque cauſa in S. C. fuit reaſſū-
ptus diſputandus vterque articulus, & reſpe-
11 ctu primi articuli. An ſcilicet legatum præ-
dictum fuiſſet taxatiuum, vel demonſtratiuū,
omnes abſque vlla controuerſia admiſimus,
eſſe taxatiuum, quia incipit à corpore, ibi: *Vo-
glio, che delli danari, che ſi ricupereranno dalli detti
di Spataforu*, & ſub vnica oratione, quæ regu-
latur ab vno, eodemq; verbo, deſinit in quan-
titate, vt ibi: *Si paghino docati cinquecento*, quo
caſu omnes *DD.* paſſim fatentur, eſſe taxa-
tiuum, & vltrà ſuperius citatos addo *Nupod.
in Conſuetud. Si qua mulier, in verb. De bonis, pro-
pè fin. verſ. Sed ego dico, nu.* 24. *Menoch. præſump.*
167. *num.* 48. *lib.* 4. *Claper. centur. cauſ. fiſcal. cauſ.*
11. *q.* 2. *num.* 5. *& ſeq. Belletr. diſq. Cler. par.* 1. *tit.
de Cleric. debit.* § . 9. *num.* 10. *verſ. Tertiò*, & hæc
concluſio veriſſima eſt in caſu noſtro, etiam
ſecundùm theoricam *Garz. de expenſ. & me-
lior. cap.* 3. *num.* 38. vbi ad diſcernendum, quā-
do corpus, à quo ſit ſoluendum legatum quā-
titatis, adijciatur taxatiuè, vel demonſtrati-
uè, dicit non eſſe reſpiciendum, an corpus, &
quantitas comprehendantur ſub vna, vel ſub
diuerſis orationibus, ſed ſolùm, an poſt lega-
tum perfectum addatur exequutio legati,
ideſt vndè legatum ſit ſumendum, nàm ſi an-
tè perfectum legatum adijciatur corpus, vndè
ſumendum ſit, vtique tùnc erit taxatiuum, ſe-
cùs ſi legatum ſit perfectum in quantitate
abſque adiectione corporis, & poſteà adda-
tur corpus; nàm tùnc erit demonſtratiuum,
quaſi quòd corpus ſit adiectum cauſa facilio-
ris ſolutionis; nàm in caſu noſtro, cùm legatū
incipiat à corpore, & ſic corpus ſit adiectum
antequam perficeretur diſpoſitio legati, &
quantitatis in eo contentæ, abſque dubio erit
taxatiuum, & non demōſtratiuum. Nec omit-
tam, quòd hæc theorica *Garz.* reincidit in eā-
dem, quàm tradunt alij *DD.* ſuprà citati, &
continet verbalem tantùm, non autem realem
differentiam; & ad eludendas omnes amba-
ges, fuit ponderatus *tex. in l. Lucius Titius la* 2.
90. §. *Ciuibus, ff. de leg.* 2. vbi legato nomine
debitoris, hæres non tenetur ſoluere ex alijs
bonis hæreditarijs, niſi vt cedat actiones le-
gatario contra nomen legatum, etiam ſi ido-
neum non eſſet, & ſic eſt *tex.* in terminis termi-
nantibus.

In ſecundò verò articulo fuit maior diffi-
12 cultas; nàm aliqui dicebant, omninò eſſe ad-
hærendum limitationi pro cauſa pia tradita à
Roman. d. ſing. 435. qui habet pro ſe tot aſſe-
clas, ac etiam authoritatem rei iudicatæ, etiā
per Parlamentum Tholoſanum, teſte *Ferrer.
ad d. deciſ.* 8. *Guid. Pap.*

Alij verò dicebant, quòd à primis princi-

13 pijs, quibus hic articulus fuit in controuerſiam deductus in hac cauſa, videbatur eis prorsùs impertinens, ſiquidem in Tribunali Reu. Fabricæ Baſilicæ Sanctorum Apoſtolorũ Petri, & Pauli de Vrbe, cui per multos annos præſiderant vti Iudices primarum, & ſecundarum cauſarum aliqui ex ijſdem Conſiliarijs votantibus, in quo non iudicantur aliæ, quàm cauſæ piæ, cùm ſit ad hoc inſtitutum, nunquam hæc limitatio fuit practicata in fauorem cauſæ piæ, imò ſemper iudicatum cõtrarium; Attamen nè videretur, Oeconomos dictæ Reuerendæ Fabricæ oſcitanter in hoc articulo pertranſiſſe, conſiderabant plura contra hoc priuilegium cauſæ piæ.

Primò, quòd fundamentum *Roman.* in eo
14 aſſumpto conſiſtit, quòd ſcilicet Teſtator ponendo in eadem ratione legatum piũ, & rem, ex qua eſt ſoluendum, non cenſetur poſuiſſe, vt ex illa legatum ſoluatur, ſed vt ſit pro legato obligata, & ad hoc probandum adducit illas tres *Gloſſ. in l. Caius* 12. *ff. de ann. legat. in l. Lucius, ff. de alim. & cibar. legat. & in l. fin. §. fin. ff. de contrah. empt.* & ideò infert, quòd nunquã tale legatum extinguitur per illius rei alienationem, quemadmodum extinguuntur legata non pia, quaſi per alienationem rei reuocata, ex iuribus, & authoritatibus ab ipſo eodem *ſingul.* citatis, quod idem eſt, ac ſi dixiſſet, taxatiuam inductam per expreſſionem corporis in eadem oratione cum quantitate legata effici demonſtratiuam. Hoc fundamentum omninò falſum eſt, quia nec vlla ex illis *Gloſſ.* hoc dicit, nec alibi de iure probatur, nàm quoad *Gloſſas* attinet, illæ benè admittunt, quòd fauore alimentorum, quæ taxatiuè leguntur ex certo fundo inducatur dicta obligatio illius fundi; ſed nulla *Gloſſ.* dicit, quòd expreſſio certi fundi in oratione taxatiua facta ſit ad inducendum obligationem tantùm, non autem ad inducendum illam taxatiuam, quæ excludit alia bona hæreditaria.

Nec verba *Gloſſ. in l. Lucius Titius in Gloſſ. fin. in vltimis verbis, ff. de alim. & cibar. legat.* poſſunt habere hunc ſenſum, quem prætendit *Roman.* Nàm ibi *Iuriſconſult.* loquitur in legato alimẽtorum cauſa demonſtrationis, ſiquidem in priori parte teſtamenti fecit legatum alimentorum certæ quantitatis, nullo certo corpore deſignato, in poſteriori verò parte deſignauit certos fundos, ex quorum reditu præſtarentur alimenta, eoſdem expreſsè obligando, dicit ibi *Gloſſ.* quòd etiam ſi Teſtator nihil dixiſſet de hypotheca, adhùc fuiſſent fundi illi obligati, & quatenus ibi fuerunt expreſsè obligati, eſt, ac ſi expreſſiſſet fauore alimentorum, & ſic fauor alimentorum, quem ibi conſiderat *Gloſſ.* eſt, vt expreſſa obligatio quamuis non neceſſaria cenſeatur expreſſa fauore alimentorum, non autem vt expreſſio certi corporis in legato taxatiuo cenſeatur facta ad inducendam obligationem tantùm eius corporis, & non taxatiuam diſpoſitionẽ. Quòd autem alibi de iure non probetur, ſufficit negare ſuam limitationem, exiſtente expreſſa regula in contrarium ab ipſomet in legatis non pijs admiſſa. Non mirum igitur eſt, ſi *Simon de Petris lib. 4. interpr. 2. dub. 3. num. 19. fol. mihi* 473. referendo hanc *Roman.* opinionẽ oſtendit, non habere illam pro vera, & authentica, dum dicit, quòd *Roman.* tentat tenere, & non dicit, quod tenet hanc opinionem.

Ceſſante igitur fundamento corruet incõtinenti *ſingul. prædictum* 435. *Roman.* ſuper eo ædificatum, & ſucceſſiuè ceſſabunt authoritates omnium aliorum *DD.* qui ſuper eius dicto fabricauerunt, *cap. cùm Paulus* 1. *q.* 1.

Secundò conſiderabant, quòd hoc priuilegium, vt fauore alimentorum, etiam inſpecto
15 iure Digeſtorum cenſerentur obligata bona Teſtatoris, eſt verùm reſpectu illorum bonorum, quæ ſunt expreſsè à Teſtatore deſignata ad præſtandum alimenta, non autem reſpectu aliorum bonorum hæreditariorum, vt conſtat ex ijſdem *Iuribus cum Gloſſis à Roman.* adductis, & exquiſitiſſimè aduertit *Surd. de alim. tit. 8. priuil. 51. num. 3. Garz. de expenſ. & melior. cap. 4. num.* 49. Ergò ex ea non poteſt reſultare id, quod dicit *Roman.* vt in defectum corporis deſignati teneatur hæres ſupplere de alijs bonis hæreditarijs, quia eſſet extendere illam tacitam obligationem ad omnia bona vltrà expreſſa, quod eſt falſum, vt ſuprà.

Tertiò conſiderabãt, quod non eſſet ponere os in Cœlum, negare, quòd de Iure Dige-
16 ſtorum alimenta quocumque titulo debita haberent priuilegium tacitæ hypothecæ illius rei, ex cuius reditu alimenta ipſa præſtarentur, ſiquidem ad probandum hoc aſſumptum ponderantur duo iura, nempè *tex. in leg. hactenus propè princ. in verſ. Vel alimenta, ff. de vſufr. & quemadmod. quis vtat.* quatenus ibi diſponitur, vſufructuarium certi fundi teneri ad ſoluendum alimenta ab eo relicta, exponendo cum *Gloſ. ibi* in ſecunda ſolutione ab eo, hoc eſt, ab eo fundo. Item *tex. in l. 2. ff. de alim. & cibar. legat.* quatenus ibi dicitur, alimenta deberi à quocumque ſucceſſore, in quem bona, ex quibus alimenta debentur, peruenerint, & ſic præſupponitur in eſſe onus hypothecæ pro alimentis, & cum eo tranſire ad quoſcumque ſucceſſores, etiam ſingulares.

Quæ omnia non ſunt vndequaque tuta, nàm in *l. hactenus, ff. de vſufruct.* illa verba, *ab eo relicta*, potiùs ſunt intelligenda, ab eo vſufructuario, iuxtà primam expoſitionem *Gloſ.* ibi: *Adeò vt vſufructuarius ibi teneatur ad alimenta; ſed tanquam grauatus à Teſtatore ad præſtandum illa alimenta*, & in *d. l. 2. ff. de aliment. & cibar. legat.* non loquitur *Iuriſconſ.* de ſucceſſoribus, etiam particularibus, ſeù ſingularibus, ſed ſolùm de vniuerſalibus, vt exponit ibi *Gloſſ.*

Gloſſ. pen. Inter quos reputatur etiam Fiſcus
17 in bonis confiſcatis, prout loquitur ille *tex.* &
probatur apertè in *l. tutoris, ff. ad leg. Iul. de vi
publ.* alios Ego cumulaui in *pragm. 1. num. 14.
de bonis proditor.* & ità illum *tex.* intelligit *Cla-
per. cauſ. fiſcal. 24. q. 3. num. 9. verſ. Quæ limitatio,*
licet fateatur, communem opinionem eſſe in
contrarium. Sed hæc opinio communis de-
18 bet cedere iuribus, quæ fundant contrariam
eſſe veriorem, prout eſt *tex.* apertus in *l. Sty-
chus 20. §. Titia eod. tit. de alim.* vbi Titia lega-
uit Mœuio vſumfructum certi fundi, eumque
grauauit, vt ex reditu illius fundi preſtaret Li-
bertis ſuis annua centum, quòd viuerent, &
ſic eſt ibi legatum alimentorum taxatiuè fa-
ctum ex certo fundo præſtandum ab vſufru-
ctuario illius fundi. Quærit poſteà *Iuriſconſ.*
An mortuo Mœuio vſufructuario hæres Ti-
tiæ vniuerſalis, penès quem vti proprietariũ
conſolidatur vſusfructus illius fundi, aut ſal-
tem hæres Mœuij vſufructuarij, qui percepe-
rat fructus in vita, & debeat præſtare Libertis
eadem alimenta? & reſpondet, quòd non, niſi
manifeſtè appareat de contraria voluntate
Teſtatricis. Ecce igitur, quòd illi Liberti le-
gatarij habebãt ſolùm actionem perſonalem
pro ſuis alimentis contra Mœuium vſufru-
ctuarium grauatum, quæ cum morte Mœuij
extincta remanſit, non autem actionem hypo-
thecariam ſuper fundo, quantumuis ibi fun-
dus eſſet deſignatus cauſa taxationis, aliàs
hæres vniuerſalis Titiæ teſtatricis, vti poſſeſ-
ſor illius fundi fuiſſet obligatus ad eadem
alimenta, etiam poſt mortem Mœuij vſufru-
19 ctuarij, & ſic ex hoc *tex.* manifeſtè conuinci-
tur, opinionem contra communem eſſe verio-
rem, quæ propterea eſt præferenda communi,
dùm cõuincitur per caſum legis, & rationem
concludentem, iuxtà tradita per *Syluam Nu-
ptialem lib. 5. limit. 3. num. 67. Corat. de commun.
opinion. lib. 2. tit. 9. caſu 17. num. 86.*

Quartò, conſiderabant, quòd quicquid ſit
20 de veritate huius tacitæ hypothecæ, non po-
teſt negari, quòd etiam data pro vera com-
muni opinione, vt detur hypotheca pro ali-
mentis in corpore taxatiuè tantùm deſigna-
to, ex ea non reſultat, vt alienato corpore per
Teſtatorem, ſeù ſi alitèr caſmate perierit, aut
ſi fructus illius fundi deficiant, teneatur hæres
ſupplere alimenta de alijs bonis hæreditarijs,
vt inconcuſsè affirmauit *Bart. in d. l. Lucius ſub
num. 3. ff. de alim. & cibar. legat.* & indubiè poſt
alios tradidit *Surd. de alim. tit. 4. qu. 26. in princ.*
ergò ſi ipſamet alimenta non habent hoc pri-
uilegium, vt cauſa taxatiua in eis expreſſa re-
ſoluatur in demonſtratiuam, multò minùs il-
lud prætendere poteſt cauſa pia, dùm *Roman.*
vult, vt cauſa pia hoc priuilegium ſibi mutue-
tur ab alimentis ex paritate priuilegiorum.
Nàm nemo dat, quod non habet, *l. traditio, ff.
de acquir. rer. dom. l. ſi debitor, C. de diſtract. pign. l.
alienatio, ff. de contrah. empt.* Nec poteſt plus iu-
ris quis transferre, quàm ipſe habeat, *l. nemo
plus, ff. de regul. iur. cap. nuper extrà de don. inter
virum, & vxorem,* & non poteſt plus eſſe in ac-
ceſſorio, quàm ſit in principalis, *§. fideiuſſores,
Inſtit. de fideiuſſ.* Et

Ignudo huom, che non hà, come può porgere?

Quintò, & vltimò, reducendo quæſtionem
21 ad caſum noſtrum in ſpecie de nomine debi-
toris taxatiuè relicto cauſæ piæ, ponderabant
tres *deciſiones* illius conſumatiſſimi viri Præ-
ſidentis Sacri Cõſilij *Vincentij de Franchis*, qui
donec vixit fuit Iudex ſecundarum cauſarum
prædicti Tribunalis Reuerendæ Fabricæ.

Prima eſt *deciſ. 236.* vbi ponit caſum in le-
gato nominis debitoris relicto Hoſpitali Sã-
cti Iacobi, & ſic eſt caſus in proprijs terminis,
& quia hæreditas reperta fuit non ſoluendo
pro omnibus legatis, & ſucceſſiuè erat faciẽ-
da diminutio ſingulorum legatorum pro ra-
ta, etiam in legatis pijs, vt ipſe præmiſit in
primis verbis *deciſionis*, ad euitandam hanc
diminutionem à prædicto legato facto Ho-
ſpitali Sancti Iacobi reaſſumpſit diſputãdum
articulum, an legatum nominis debitoris di-
catur legatum quantitatis, vel ſpeciei, quaſi
quòd à legato ſpeciei non eſſet faciẽda dimi-
nutio, quæ diſputatio non fuiſſet neceſſaria ſi
fuiſſet verum, quòd cauſa taxationis in lega-
to pio reſolueretur in cauſam demonſtratio-
nis, nàm tunc abſque vllo dubio euaſiſſet le-
gatum quantitatis, vtpotè ſoluendum in quã-
titate ex tota hæreditate, & non legatum in
ſpecie.

Secunda eſt *deciſ. 483.* vbi agit in ſpecie de
legatis pijs, erat enim cauſa, quæ vertebatur
coram eo vti Iudice ſecundarum cauſarum
dicti Tribunalis Reuerendæ Fabricæ, & ibi
facit expreſſam differentiam inter legatum
factum cauſa demonſtrationis, vel cauſa ta-
xationis, & quia legatum in eo caſu erat fa-
ctum cauſa taxationis, liberauit Conuentum
ab Impetitis per Oeconomum, reuocando de-
cretum primi Iudicis, qui iudicauerat con-
trarium.

Tertia eſt *deciſ. 721.* quæ loquitur in legato
22 dotis, quæ paribus paſſibus in priuilegijs
ambulat cum cauſa pia, *Euerar. Topic. leg. in
loco à dote ad piam cauſam,* & quia ibi fuit tactũ
legatum dotis in forma demonſtratiua, non
taxatiua, fuit iudicatum, deberi legatum, &
vtique ſi priuilegium, quòd in tali legato ta-
xatiua reſolueretur in demonſtratiuam, fuiſ-
ſet verum; non opus fuiſſet diſputare, an eſſet
taxatiuum, vel demonſtratiuum, imò ex eadẽ
deciſione reſultat, quòd ſi fuiſſet taxatiuum,
prout fuit demonſtratiuum, ibi fuiſſet iudica-
tum totum contrarium.

Et ex omnibus prædictis concludebant, il-
23 lam *Roman.* opinionem, nec etiam reputari
poſſe communem opinionem, dùm *DD.* prę-

dicti, qui eam ſequuntur perfunctoriè loquuti ſunt, non ponderando iura, & rationes per eum adductas, quo caſu non faciunt numerũ in communi, vt expreſsè tradunt *Abb. in cap. bona, num. 30. extrà de poſtul. præl. Socc. iun. conſ. 1. col. penult. vol. 1. Corbul. de emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob non ſolut. can. 12. ampl. n. 33. Tob. Non. conſ. 23. num. 17. Praſ. de Franch. deciſ. 1. poſt nu. 21. verſ. Nec iuuabitur*, alios adduxi *conſ. meo 21. num. 1.*

Prout nec etiam roborari poterat authoritate rei iudicatæ, tàm in Vrbe Roma, prout refert ipſemet *Roman.* quàm in Senatu Tholoſano, prout atteſtatur *Ferrer. ad Guid. Pap. d. deciſ.* 8. tùm quia exemplis non eſt iudicandum, ſed legibus, præſertim in Supremis Tribunalibus, quæ dant, non autem recipiunt normam iudicandi ab alijs, *l. nemo*, C. *de ſent. & interloc. omn. Iudic. Didac. Perez lib. 2. ordinam. tit. 4. l. 8. in verb. Dentro, & otros veynte, col. 7. verſ. Non obſtat etiam, fol. 404. & ſeq. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 1. num. 14. ad 30. Theſ. in proœm. deciſ. Pedem. num. 32. Gamma deciſ. Luſitan. 16. num. 6. deciſ. 78. in fin. & deciſ. 228. Io: Ign. in l. 1. §. Hoc autem Senatus Conſultum, num. 86. ff. ad Syllan. Knich. de veſtitur. paction. cap. 3. num. 330. Ferrer. in Conſt. Catal. Hanc noſtram in 2. euident. num. 40. & 41.* tùm etiam, quia in
24 hoc Regno, & ſignanter in ipſomet Tribunali Fabricæ ad hoc erecto pro iudicandis in his legatis pijs, fuit vſu recepta conſuetudo iudicandi contrarium, & tamen in eo ſemper præfuerunt Iuriſconſulti in iudicandi munere verſatiſſimi electi à ſummis huius Regni Prætorijs, prout ſunt Sacrum Regium Conſilium, & Regia Camera Summariæ, quo caſu quælibet quantumuis communis opinio, vbi vis etiam recepta eſt reijcienda, vt ex infinitis fundat *Corat. de commun. opin. lib. 2. tit. 9. caſ. 18.*

Et ſucceſſiuè erant in voto, quòd hæres Conuentus non teneretur ad ſoluendum dictos duc. 500. ex alijs bonis hæreditarijs, niſi ad cedendum iura contra nomen prædictorum de Sparaſora, iuxtà iuris diſpoſitionem expreſſam, tàm in *d. l. ſi ſic, §. 1. ff. de leg. 1.* quàm in *l. legatum 108. eod. tit. de legat.* 1. & ſic ſtante paritate Votorum non fuit prolata ſententia, & Collegium cognita difficultate non curauit amplius proſequi iudicium per Adiunctos, quos nec etiam voluit petere.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LVII.

LEgatum pium non habet priuilegium, vt clauſula taxatiua reſoluatur in demonſtratiuam, vt docet D. Author hic. Secundùm quam opinionem deciſum refert *Conſ. Staib. reſol. 106. lib. 2. ſeq. Thor. in ſumma priuil. cauſ. piæ, priuil. 267. Ricc. collect. 3509.*

Quidquid contrà non deguſtato articulo teneat *Tondut. qq. legal. lib. 1. q. 90. Epiſcopus verò Maranta* piarum cauſarum Eccleſiæ acerrimus propugnator, *lib. 4. reſp. 15.* tenet, in dubio legatum intelligi demonſtratiuum fauore piæ cauſæ.

Ad num. 5. Adde *Oſuald. ad Donell. lib. 8. com. c. 14. lit. G. Ant. Fab. lib. 5. coniect. c. 2. Moroz. reſponſ. 5. per tot. Cyriac. lib. 2. contr. 336. nu. 17. & 337. n. 6. Olea de ceſſ. iur. tit. 5. q. 14. n. 7.*

Vbi obſerua, legatarium nominis debito-
5 ris ceſſionem ab hærede obtinere neceſſe non habere cum illam à lege habere dicatur, & Procurator in rem propriam appelletur, *Virg. de legit. perſona, cap. 20. num. 29. Guzman. de euict. q. 35. num. 111.* Benè tamen poteſt cogere hæredem ad ſibi tradendum creditum, & illius inſtrumentum, *Bald. in l. ſi teſtamenta 24. num. 25. C. de fideicomm. Pacific. de Salu. interd. inſpect. 3. cap. 4. num. 208. Gratian. diſcept. forenſ. 286. num. 18. Seraphin. deciſ. 140. num. 10. & 11.* Quia ſine eo agere non poteſt legatarius, *Olea de ceſſ. iur. tit. 7. q. 1. num. 4.* ſed ad agendum contra collegatarios, qui integra legata perceperunt, *Olea tit. 4. q. 5. num. 37. & ſeqq.*

Vbi ſecundò obſerua, an legatarius teneatur reficere hæredi expenſas, quas ille erogauit pro recuperatione rei legatæ, *Reg. de Marinis ad Reg. Reuert. deciſ. 582. num. 5.*

Ad num. 11. Vbi habetur, quando legatum dicatur demonſtratiuum, quando taxatiuum, adde videndos *Præſ. Merlin. lib. 2. controu. cap. 82. Gizzar. deciſ. 81. Conſ. Rocc. reſp. 56. lib. 1. D. Marcian. conſ. 41. Reg. Galeot. controuerſ. 44. l. 2. Thor. par. 2. Comp. dec. verb. Legatum, Mucci qq. forenſ. cap. 9. Danza de pugna DD. tom. 1. tit. de legatis pijs, Epiſc. Ricc. collect. deciſ. 4211. Epiſc. Marania reſp. 34. l. 1. Præſ. Amat. conſ. 61. 32. & 37. Pap. in praxi, tit. 7. de petit. hæredit. nu. 25. Cæſar. in ſpec. peregr. qq. 9. 21. Conſ. Prat. lib. 3. diſcept. forenſ. cap. 34. Viſcont. concluſ. iuris, verb. Legatum, Reg. de Marin. l. 2. reſol. cap. 124. Acoſt. de priuil. credit. reg. 3. ampl. 5. num. 20.*

Ad num. 15. Adde *Præſ. Merlin. controu. 61. lib. 1.* cuius meminit *Cenſal. ad Peregr. de fideicomm. art. 16. fol. mihi 20. in impreſſ. Venet. Garz. de expenſ. cap. 4.* poſt quamplures *Bertol. ad Rodriq. de concurſ. credit. art. 8. & vlt. de priuil. Domini in fructibus Coloni, num. 80.*

Ad num. 17. Vbi habetur. Fiſcum in bonis confiſcatis dici vniuerſalem ſucceſſorem. Ob-
17 ſerua, Fiſcum in bonis feudatarij committentis crimen læſæ Maieſtatis, non ſuccedere vti hæredem, ſed iure Dominico, prout ſuccedit ob lineam feudatarij finitam, itàut creditoribus delinquentis aſſenſu carentibus, ſoluere, quod illis debetur, non teneatur, prout fundat *Reg. Conſtant. leg. 1. num. 145. cum ſeqq. C. de pœnis fiſcal. lib. credit. præferri, lib. 10.*

Quod etiam procedere ait *Reg. de Marinis ad Reuert. deciſ. 506.* quando ſuccedit in bonis allodialibus, per tex. *in l. quiſquis in fine, C. ad l. Iul.*

Digitized by Google

Iuſ.Maieſt. quamuis *Gloſ.in l.non intelligitur,§.cum ex cauſa,in verb.Pertinet,ff.de iure Fiſci,*dicat, Fiſcum haberi ad inſtar hæredis extranei, benè tamen ipſe *Reg.de Marinis*, ex *Auna Conſtitut. Conſtitutionem diuæ memoriæ, nu.*237. affirmat,dici ſucceſſorem,ſiuè poſſeſſorem ad finem, vt teneatur ſatisfacere omnibus creditoribus delinquentis,ſiuè in actione hypothecaria, ſiuè perſonali, vbi ſic obſeruatū refert, quatenus tamen vires hæreditariæ ſuppetunt, nam vltrà vires non obligatur,quamuis Inuentarium non conficiat, *Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 385.*num.6.Abb.Maurus in addit. ad patrem, alleg.*84.*Peregrin.de iure Fiſci,lib.*5.*tit.*1.*num.*53.*& ſeqq.Et Claper.cit. per D.Authorem hìc in ſua cent.caſuum fiſcal.cauſ.*2.*q.*1.*num.*6.*& ſeqq.* in duobus caſibus tantùm Fiſcum vti hæredem ſuccedere ait,nempè quando eſt hęres inſtitutus, & quando ſuccedit ob defectum legitimi ſucceſſoris, in alijs namque caſibus, non propriè hæredem dici, ſed loco hæredis haberi, *Reg.Conſtaut.vbi ſuprà, num.*112.*& ſeqq.*

Sed quando Fiſcus ſoluit creditori cum aſſenſu obtinet ab illo ceſſionem, quàm experitur contrà hæredem in allodialibus, *Reg. de Ponte conſ.*82.*Maur.alleg.*1. *Reg.de Marinis lib.*1.*reſol.cap.*130.

*Ad num.*19.Adde *P.Afflict.controu.*50.*nu.*5.*& ſeqq.Caſar.in ſpec.peregr.qq.q.*15.*in princ.*

Obſerua ad hanc *deciſ.* Quod dotans Cappellam, vel Eccleſiam in certa quantitate an-
25 nua,ſi eam conſignauerit in redditibus alicu-
jus cenſus, vel prædij, & eos diminui contingat,cedit periculo Eccleſiæ ipſius,vel Cappellæ, *Guzm.de euict. q.*30. poſt alios *Olea de ceſſ. iur.tit.*7.*q.*3.*n.*23.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Tutorem,& Curatorem dare Clericis minoribus, ſpectat ad Iudicem Eccleſiaſticum.*

2 *Curator ad litem Clerici minoris datur in eo foro, in quo lis vertitur,& num.*3.

4 *Bona Clerici, an dicantur de iuriſdictione ſæcularis Iudicis.*

5 *Laicus tenetur ſubire onus tutelæ Clerici ſibi per Curiam Eccleſiaſticam delatæ.*

*Sed non poteſt compelli,niſi brachio laicali,n.*7.

6 *Laicus poteſt prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici. Diſparitas cur non è contrà.* Obſ.

8 *Tutor,qui ſuſcepit onus tutelæ à Iudice Eccleſiaſtico, an coram eo poſſit cogi ad reddendas rationes.*

Et quid ſi nibilominus ſe obligauerit coram laico,ibid.

9 *Clericus coram Iudice laico, an teneatur reddere rationes tutelæ, ſi illam ab eius manibus acceperit.*

10 *Iuriſdictionem Eccleſiaſticam prorogatam per laicos Iudex ſæcularis non poteſt prohibere.*

11 *Vaſſallus non poteſt prorogare iuriſdictionem in præiudicium Baronis.*

Concluſio hæc explicatur. Neque Baro poteſt renunciare proprio vaſſallorum foro. Obſ.

12 *Hæres ibi conuenitur, vbi defunctus conueniri deberet.*

13 *Inſtantia,vt tranſeat in hæredem,opus eſt,vt iudicium ſit ſuſceptum per defunctum.*

14 *Iuriſdictionis turbatæ remedio, quando non ſit locus.*

15 *Concluſio hæc explicatur.* Obſ.

Concluſio, de qua hic, num.15. verſ. Quid autem.*Vbi habetur coram quo Iudice fieri debeat inuentarium hæreditatis Clericorum per laicum hæredem, latè explicatur.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Clerico pupillo, ſeù adulto,an ſit dandus Tutor,vel Curator à Iudice ſæculari, vel potiùs ab Eccleſiaſtico.

Coram. quo Iudice debeat fieri inuentarium hæreditatis Clerici per laicum hæredem, & è contrà. Plura de materia Capitulorum Regni. Et alia ad materiam.

D E C I S I O LVIII.

MOrtuo Sempronio relictis filijs pupillis, omnibus tamen Clericali caractere insignitis per Epiſcopalem Curiam Diœceſanam fuit illi prouiſum de Tutore laico, qui penès acta eiuſdem Curiæ Eccleſiaſticæ ſe obligauit vtilia agere, & inutilia prætermittere, & in fine reddere computa cum reliquorum reſtitutione: & poſt adminiſtratam tutelam per aliquot annos deceſſit. Conueniuntur modò in eadem Curia Eccleſiaſtica hæredes ſimiliter laici dicti Tutoris ad reddendam rationem tutelę adminiſtratæ per defunctum laicum, vigore decreti delationis tutelæ factæ in ipſamet Curia Eccleſiaſtica, & obligationis ipſius penès acta eiuſdem Curiæ. Et dùm pro parte prædictorum hæredum conuentorum fuiſſet petita remiſſio ad eorum Iudicem laicum, per ipſam Curiam Eccleſiaſticam fuit denegata remiſſio,& factum decretum,quòd cauſa remaneat in Epiſcopali Curia, non obſtante remiſſione petita. Dubitatur modò, an ex tali decreto ſit illatum præiudicium aliquod Regiæ Iuriſdictionis,itàut Regia Maieſtas ad remouendam hanc iuriſdictionis turbationem valeat adhibere remedia à iure prodita, & in hoc Regno vſitata pro defenſione ſuæ Regalis Iuriſdictionis.

Pro cuius dubitationis reſolutione infraſcripti iuris articuli ſunt diſcutiendi.

Pri-

Primus,an prouiſio de Tutore,ſeù Curatore pupillis,& adultis Clericis ſpectet ad Iudicem laicum?

Secundus,dato, quòd ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum. An ratio geſtæ adminiſtrationis reddenda ſit coram Iudice Eccleſiaſtico, à cuius manibus recepta eſt adminiſtratio, vel potiùs coram Iudice laico, quando Tutor, vel Curator, qui adminiſtrauit eſt laicus?

Tertius, & vltimus, an ſaltem in præſenti caſu ratio reddenda ſit coram Eccleſiaſtico per hos hæredes Tutoris laici, qui ſe obligauit penès acta Iudicis Eccleſiaſtici ad hanc rationem reddendam calore illius obligationis penès acta ſtipulatæ per defunctum, ex *reg.l.hæres abſens,ff.de iudic.& rit.M.C.*240.

Primus articulus videtur ſine controuerſia
1 reſoluendus in fauorem Iudicis Eccleſiaſtici, vt ſcilicet ad eum ſolùm ſpectet prouiſio de Tutore,ſeù Curatore pupillis,vel adultis Clericis,non autem ad Iudicem laicum, ſi vera eſt diſtinctio omnium Canoniſtarum, & Ciuiliſtarum, vt ſcilicet quando prouiſio eſt generaliter facienda in beneficium pupilli, vel adulti Clerici, ea omninò ſit facienda à Iudi-
2 ce Eccleſiaſtico, ſecùs autem ſi eſſet facienda prouiſio particularis de Curatore ad lites tantùm, nàm tunc eſt facienda ab eo Iudice, coram quo lis pendet.

Ità reſoluunt.

*Iacob.de Aren.in l.vnic.C.vbi petant. tutores, num.*3.

*Oldrad.conſ.*59.*num.*2.

*Dec.conſ.*150.*lib.*1.*num.*7.

Marian. Soccin. in cap. ſi quis Clericus 21. *declar.num.*23.*extrà de indic.*

Gemin.in cap.fin.§.fin.de indic.in 6.num.6. & ibidem reliqui Canoniſti.

*Ripa in cap.*2.*num.*10 *extrà de iudic.*

*Addit.ad Rot.deciſ.*7.*num.*6. *de iudic.in nouiſſ.*

*Bart. in l.*1. *num.* 5. *ff. de tutor. & curat. dat. ab his.*

*Guid.Pap.deciſ.*261.*in fin.*

*Ruin.conſ.*89.*num.*1.*lib.*5.

*Ioann.Fab.Inſtit.de attil.tut.in princ. n.*4.

*Beroni conſ.*102. *num.* 27. *verſ. Dicit enim Bart.lib.*3.

*Roland.de inuentar.q.*17.*num.*3.

*Aret.in §.ſed hoc iure,num.*1.*in fin. & num.*4. *Inſt.de attil.tutor.*

*Montan.de iur.tutel.c.*4.*num.*25.

*Marta de iuriſd.par.*4.*caſ.*110.*num.*7.

*Bonad.lib.*2.*Polit.cap.*18.*num.*184.

*Carol.de Graff.de effect.Cler.effect.*1.*n.*958.

*Guttier.de tutel.par.*1.*cap.*1. *num.* 33. *& cap.* 16.*num.*10.

Didac.Spino in Specul.teſtam. gloſ. 19. *nu.*18. *verſ. Quid autem.*

Achill.de Graff. qui fil.ſint legit. deciſ. 8. *num.* 4.*&* 5.

*Bellet.diſq.Cler. tit.de fauor. Cler. perſon.*5.5. *num.*14.*&* 15.

*Cabed.deciſ.Luſit.*80.*par.*1.

*Borrell.de præſtant.Reg.Cath.cap.*71. *nu.*234. *& ſeq.*

Et licet *d. Carol.* pro contraria opinione, quòd ſcilicet etiam pupillo Clerico ſit facienda prouiſio de Tutore,aut Curatore per Iudicem laicum,alleget *Maranta diſt.* 11. *num.* 64. *Gaill.obſeru.*37.*in* 6. *fall.l.*1.*Surd.conſ.*396.*nu.*10.*lib.*3.*& Ioann.Bapt.Ferr.conſ.*105.*num.*3.*l.*1.Tamen aduerto, quod *Gaill.* nihil pœnitùs dicit de hac quæſtione, ſed ſolùm tractat in *d.fall.*6.de Clerico tutore, quod poſſit vt Tutor conueniri coram Iudice laico. Cæteri verò loquuntur in Curatore ad lites dando in
3 lite vertente coram Iudice laico, & ſic non ſunt contrarij, ſed potiùs probant ſecundam partem prædictæ diſtinctionis. His etiam addi poteſt *Myſing.obſeru.*87.*cent.*1.qui ſimiliter loquitur de Curatore ad lites dando per Iudicem laicum Clerico minori litiganti coram ſe.

Veriſſimum tamen eſt, quòd *Paul. de Caſtr. in conſ.*352.*vol.*1. indiſtinctè videtur tenere, quòd Iudex laicus poſſit Clerico dare Cura-
4 torem, ea ratione, quia bona Clerici ſunt de iuriſdictione ſæcularis Iudicis, quàm doctrinam peregrinam appellat, & ſequitur *Palaez de maior.qu.*58. *num.* 64. *verſ. Decimoquintò infertur.*

Sed eam expreſsè refellit *Bouadill.in loco ſuperius citato,& Paul.de Caſtro*, recedit ab illa opinione, dùm *num.* 2. *in fine eiuſdem conſilij* ait, quòd bonum conſilium eſt, quòd detur Curator per proprium Iudicem.

Et quando eſſet attendenda hæc opinio *Paul. de Caſtr.* ratio per ipſum adducta reſpectu bonorum militat in datione Curatoris, prout ipſe loquitur, qui datur principalitèr bonis, ſecùs in Tutore, qui datur perſonæ principalitèr,& in conſequentiam rebus,& ſic non militabit in hoc caſu, qui verſatur in datione Tutoris.

Secundus articulus requirit præcognitionem alterius quæſtionis,an ſcilicet Tutor lai-
5 cus teneatur ſubire onus tutelæ Clerici ſibi delatæ per Curiam Eccleſiaſticam,ità ut ad illud ſubeundum poſſit adſtringi per eundem Iudicem Eccleſiaſticum,quatenus fuerit renitens, nàm lubens abſque dubio poteſt illud onus acceptare, ex quo laicus poteſt proro-
6 gare iuriſdictionẽ Iudicis Eccleſiaſtici, prout in proprijs terminis affirmat *Fulgoſ. in Auth. Presbyt.la* 2.*C.de Epiſc.& Cler.l.ſi quis, & l.Epiſcopale C.de Epiſcop.audien. Bart.in l.*1.*§. & poſt operis,ff.de nou.oper.nunc. Abb.in cap.*1. *nu.*16. 19.*& ſeqq.*& ibi etiam *Dec.n.*62.*de iud. Franc. Marc.deciſ.*82.*Gratian.dec.*111. *num.*11.

In qua quæſtione breuis, & certa reſolutio eſt, quòd etiam laicus poteſt cogi ad ſuſcipien-

piendum onus tutelæ pupilli Clerici ſibi de-
7 latæ à Iudice Eccleſiaſtico, non tamen ab ipſo
Iudice Eccleſiaſtico, cui non eſt ſubditus in
temporalibus, ſed à ſuo Iudice ad requiſitio-
nem dicti Iudicis Eccleſiaſtici, qui tutelam
detulit, ità expreſsè tradit *Aret. in §. ſed hoc iu-
re, verſ. Et aduerte, Inſtit. de attil. tutor.* quem
pro indubitato ſequitur *Marta de iuriſd. par. 4.
caſu* 110. *num. 9. Borrell. d. cap. 71. num. 236. de
præſtant. Reg. Cathol.*

Hinc modo reſultat clara reſolutio ſecun-
di articuli, vt ſuprà propoſiti, nàm ſi hic Tu-
8 tor laicus non ſuſcepit onus tutelæ prædictæ
immediatè manibus Iudicis Eccleſiaſtici, ſed
mediante decreto exequutiuo interpoſito per
ſuum Iudicem laicum, & coram eodem Iudi-
ce laico ſe obligauit, rem pupilli ſaluam fore,
& reliqua ſoluere, tunc nullo iure poteſt com-
pelli per Iudicem Eccleſiaſticum ad redden-
dam rationem tutelæ adminiſtratæ, quia
apud eum non eſt obligatus, nec vllo modo
prorogauit illius iuriſdictionem. Quod ſi lu-
bens, & volens ſuſcepit adminiſtrationem tu-
telæ immediatè à Iudice Eccleſiaſtico ſponte
prorogando illius iuriſdictionem, tùnc vide-
tur, quòd nullo modo poſſit declinare iuriſ-
dictionē eiuſdem Eccleſiaſtici in iudicio red-
dendæ rationis tutelæ adminiſtratæ ex eo,
quod in caſu conuerſo, & ſatis difficiliori ad-
mittunt *DD.* ferè communitèr, nempè, vbi
Clericus etiam Sacerdos recepit adminiſtra-
9 tionem tutelæ pupilli laici à manibus Iudicis
laici, vt ſcilicet teneatur reddere computa
coram eodem Iudice laico, & ab eo ad id cō-
pelli poſſit etiam per capturam perſonæ; ità
punctualitèr tradit *Bald.* loquens in depoſito
recepto per Clericum à Iudice ſæculari in *l.
acceptam, num. 4. C. de vſur.* & in adminiſtratio-
ne tutelæ affirmat *Andr. Gaill d. obſeru. 37. in
6. fallen. lib.* 1. & in omni alia adminiſtratione
recepta à Iudice ſæculari admittit *Bouad. lib.
2. polit. cap.* 18. *num.* 138. poſt plures, quos ad-
ducit, & poſt eum *Eſcobar. de ratiocin. cap. 7.
num. 7. & ſeq.* & licet *num. 14. cum ſeqq.* diſce-
dat ab hac opinione, id fundat in incapacita-
te iuriſdictionis Iudicis laici reſpectu Cleri-
ci. Quæ quidem incapacitas non datur in Iu-
dice Eccleſiaſtico reſpectu laici, qui (vt ſuprà
dixi) poteſt illius iuriſdictionem prorogare,
& nunc addo *Beliett. diſq. Cler. par. 1. tit. de fa-
uor. Cleric. perſon. §. 2. num.* 23. qui etiam ſub-
10 dit, non poſſe Iudicem ſæcularem prohibere
ſubditos ſuos, nè litigent coram Eccleſiaſti-
co, quando partes prorogaſſent illius iuriſdi-
ctionem, citans *Alber. in l. 1. col. 3. verſ. Sed nū-
quid, ff. de iudic. Alex. in l. 1. §. & poſt operis, col.
fin. verſ. Vtrùm autem, ff. de nou. oper. nūc. Oſaſch.
11 deciſ. 78. num. 4.* ſed hoc vltimum oppugnatur
ab eodem *Oſaſch. ibid.* & ab *Vrſill.* qui alios
adducit in *dec. Afflict.* 155. *num.* 304. quia vaſ-
ſallus non poteſt prorogare in præiudicium
Baronis, & eſt *tex. in cap. ex tenore de foro com-
pet.* & propterea *Oſaſch.* concludit, debere in-
hiberi actori laico, nè agat coram alio Iudice.

Tertius, & vltimus articulus habet explici-
12 tam reſolutionem, ex regula *l. hæres abſens, ff.
de iudic.* in qua ſtatuitur, vt hæres ibi, conue-
niatur, vbi defunctus conueniri debuit, omiſ-
ſa diſpoſitione *rit.* 234. qui non attenditur in
Curijs Eccleſiaſticis, & hoc etiam ſi lis non ſit
cœpta cum defuncto, ſiuè cum eo conteſtata,
ſecundùm *Roman. conſ.* 300. *num.* 2. qui conſu-
luit in proprijs terminis noſtris ſuper iudicio
redditionis rationis tutelæ adminiſtratæ per
defunctum, *Barboſa in d. l. hæres abſens num.* 22.
& manifeſtè colligitur ex caſu *deciſ.* 553. *Præſ.
de Franch.*

Ea ratione, quia hæres, & defunctus vna, &
eadem perſona cenſetur, *Auth. de iure iur. à mo-
rien. præſt. poſt princ. Aret. in cap. quia V. nu. 14.
de iudic. Curt. iun. in d. l. hæres abſens, num. 1. Bar-
boſa ibid. num.* 10.

Nec obſtat *tex. in l. ſi is, qui Romæ* 34. *ff. de
indic.* qui videtur requirere, vt iudicium ſit ſu-
13 ſceptum per defunctum, nàm id eſt verum ad
illum effectum, vt inſtantia tranſeat in hære-
dem, non autem ad finem ſortiendi forum,
Barboſa in d. l. hæres abſens, num. 21.

Quo fit, vt reſolutio huius tertij articuli
dependeat à reſolutione ſecundi; nàm ſi de-
functus lubens, & volens ſe obligauit penès
acta Iudicis Eccleſiaſtici ad reddenda com-
puta huius tutelæ, coram eodem conueniri
poterunt eius hæredes, ſed ſi apud Iudicem
laicum ſe obligauit, etiam pro exequutione
decreti delationis tutelæ Iudicis Eccleſiaſti-
ci, & ad inſtantiam ipſius Iudicis Eccleſiaſti-
ci, coram eo conueniri debet, & non coram
Eccleſiaſtico.

His articulis, talitèr reſolutis in promptu
eſt reſolutio principalis quæſtionis; nàm in
primo caſu nulla eſt illata turbatio iuriſdi-
ctioni Regiæ, in ſecundo verò caſu ſic.

Sed etiam in ſecundo caſu aduerto, quod
14 non ſit locus remedijs introductis in hoc Re-
gno ad propulſandam violentiam, & turba-
tionem Regiæ iuriſdictionis. Nàm dùm re-
miſſio cauſæ ad Iudicem laicum fuit petita,
iuris ordine ſeruato coram Iudice Eccleſia-
ſtico, & per eum fuit denegata; ab hoc decre-
to denegatæ remiſſionis eſt habendus recur-
ſus per partes ad Superiores Eccleſiaſticos, nō
autem ad remedia extraordinaria, prout in
caſu contrario practicari volumus per Iudi-
ces Eccleſiaſticos, quando eis denegatur re-
miſſio Clericorum à Iudicibus laicis, ex re-
gula, quòd quiſque iuris in alium ſtatuerit,
eo ipſe vtatur.

Quid autem in inuentario hæreditatis Cle-
15 rici defuncti faciendo per hæredes laicos, co-
ram quo Iudice ſit faciendum Eccleſiaſtico,
ſcilicet an ſæculari? *Cabed. deciſ. Luſit.* 81.
par.

Digitized by Google

par.1. Chokier. de iuriſd. par. 2. quaſt. 20.

Item quid de inuentario bonorum Epiſcopi vita functi in Eccleſia, in qua præſentatio, ſeù ius patronatus ſpectat ad Regem, idem *Cabed.deciſ.Luſit.84.par.4.*

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LVIII.

TRes articulos proponit hic diſputandos D. Author. Primus eſt, Clerico pupillo, ſeù adulto, an ſit dandus Tutor, vel Curator à Iudice ſæculari, vel potiùs Eccleſiaſtico. Et cõcludit in fauorem Iudicis Eccleſiaſtici. Cui adde *Del Bene de immunit. Eccleſ.lib.2. cap.10. dub.4.ſect.6. Squillãt.de priuil.*Cleric.*c.14.n.18.*

Niſi Clericus eſſet minor, & litigaret corã Iudice ſæculari, quia tunc ille poteſt ei dare Curatorem ad litem, poſt *DD.*citatos per *D. Authorem hic,num.2.* Adde *Vini m deciſ.387.in fine, Viſcont.concluſ.iur.verſ.*Clericus *minor, Rot. Rom.deciſ.*204. *Anchar.in reg.ea quę,q.18.de reg. iur. in 6. Anfrer.tr.de poteſt.Indic.laici ſuper perſon. Eccl. reg.2. lin. 29. in 16. tract. uniuerſ. cart. 290.Muſigliol.de feudis,cent.2.art.94. nu.8. Crotum §.ſi verò,num.29.Inſtit.de action. Piagg.de tutor.q.24.num.4. Franc.Cald.in repetit. l.ſi* Curatorem *habens in princ.num.*19. C. *de reſtit.in integr.Gratian.diſcept.forenſ. cap.225.lib.2. Virgil.de legitim.perſon.c.8. Del Bene ibidem, Squillant.ibidem, Amat.reſol.33.num.21.lib.1.*qui *nu.* 22. dicit, quod eodem modo Iudex Eccleſiaſticus poteſt dare Curatorem laico coram eo litigaori, ex *Maranta p.4.diſt.11.n.13.*

Secundus caſus eſt. Si Tutor, vel Curator eſt laicus (datu, quod datio Curatoris ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum) an rationem geſtæ tutelæ, vel adminiſtrationis reddere debeat coram Iudice Ecoleſiaſtico, à cuius manibus recepta eſt adminiſtratio, vel potiùs coram Iudice laico? Et diſtinguit. Aut Tutor, & Curator volens, & lubens ſuſcepit tutelam, vel curam à manibus Iudicis Eccleſiaſtici, & tunc coram ipſo poteſt cogi ad reddendam rationem.

Aut noolubens, ſed coactus à Iudice laico ad requiſitionem Iudicis Eccleſiaſtici (quod poſſe fieri fundat hic, *num.7. D.Author.*) Et tunc an poſſit cogi coram Iudice Eccleſiaſtico, vel debeat rationem reddere coram Iudice ſæculari ſibi competente, *Scialoya de foro competenti, cap.29.num.8.*

Tertius articulus eſt: Si Tutor volens ſuſcepit onus tutelæ coram Iudice Eccleſiaſtico eo mortuo, eius hæredes laici cogi poſſint coram illo Iudice ad reddendas rationes. Et *nu.* 22. concludit, poſſe conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico, vbi defunctus poterat conueniri, per *tex. in l.hæres abſens, ff.de iudicijs.* Cui adde *Reg. de Ponte conſ.18. num.9. vol.1.* Cardin. *Tuſch.lit.H.concluſ.48. & concluſ.49. num.10. Nouar.de electione, & var.fori, q.20. num.2. & ſeq.Seſſe deciſ.424.*

Ad num. 6. Vbi habetur, laicum poſſe prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici. Adde *Carol.de Graſſ.de effect.Cler.effect.1.nu.7. Cancer.var. p.2.cap.2.num.100. & p.3.cap.10. num.25.Seſſ.de inhibit.cap 9.§.3.*ex *num.1.Barboſ.l.1. art.312. de iudicijs, Nouar. de elect.fori, ſect.3.q.13.num.25.Narbon.lib.2.tit.4. gloſ.1.l. 59.recopilat. num.9. Quæſad. diſſert.15. num.6.*
6 *Carleual.de iudicijs, diſp.2. num.* 1119. vbi plures refert, vbi *num.*1120. ponit diſparitatem, cur Clerici non poſſint prorogare iuriſdictionem Iudicis ſæcularis. Laici verò poſſint prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici: Nàm Iudices laici quoad cauſas ſpirituales, & Eccleaſticas ſunt incapaces iuriſdictionis, *cap.decernimus 2.de iudicijs.* Quoad temporales ſunt prohibiti Clerici conſentire in laicum, *cap. ſi diligenti de foro competenti.* Iudices verò Eccleſiaſtici ſunt capaces iuriſdictionis quoad cauſas ſæculares, *Oldrad. conſ.83.nu.7.* Et ſæculares non ſunt prohibiti ſubijcere ſe Iudici Eccleſiaſtico, imo permiſſi *l.ſi quis ex conſenſu, & l.Epiſcopale, C.de Epiſcop audientia.*

Vbi obſerua ſecùs de iure Sardoo, nàm ſæcularis non poteſt prorogare Iudicis Eccleſiaſtici iuriſdictionem, *Quæſada diſſert.15. num.49.*

Ad num.9. Obſerua, quæ diximus *dec.*120.

Ad num. 11. Vbi habetur, vaſſallum non poſſe prorogare iuriſdictionem in præiudicium Baronis. Adde *Præſ.de Franchis dec.*417. *Giurba deciſ.96.num.6.conſ.48.num.11.& conſ. 59.num.109. Caracciol. Sicul. de fori priuileg.remiſſione,q.22.n.5. Carleual. vbi ſup. num.1058. 1059. & 1096. & ſeqq.* Vbi plura ad materiã prorogationis, maximè quando Baro habet priuilegium abdicatiuè quoad omnes, prout deciſum refert *Caracciol.d.tract.qu.45. num.27. Mari.ad Grammat. deciſ.30.num.5. Anton. de Ballis var.tract.lib.4.tit.de quaſt.q.2. n.59. Muta ad Capit.Regni 33.Regis Ioannis, nu.9. & ſeq. par.6.Carleual.ibidem, n.*1100. Quidquid contrarium ſibi ipſi contrarius dixerit *Maſtrill. lib.3.de magiſtr.cap.4. num. 367.fol.300.par.1.* dicens, quod ſolus Princeps mandare poteſt ſubditis, quod non proroget alterius iuriſdictionem, ex *Seſſe de inhibit. inſt. Arag.cap.9.§.3. cap.26.num.13.Bimio conſ.14. Surd.conſ 47.lib.1.*& alijs, nàm eius illorumque opinio locum non ſibi vendicat in Officialibus habentibus ampliſſimum, merum, & mixtum imperium abdicatiuum, *Caracciol.d.q.45.n.28.*

Vbi obſerua. Quod neque Baro, & alij Su-
11 periores poſſunt renunciare proprio vaſſallorum foro, *Maſtrill.de magiſtrat. lib.4.cap.16. num. 59. tom. 2.* per *tex. in cap. 1. qualiter dom. feud.propriet.priuet: Præſ. de Franch. deciſ.541. Viſcont.concluſ.iur.verb.Baro, Caracciol.d.quæſt. 45.num.44.*

Ad

Ad num.14. in princip. Vbi ſit mentio Capi-
14 tulorum Regni, quibus ſuccurritur ſubditis per Regale Præſidium, vi ab alijs in eorum bonorum poſſeſſione, vel aliter turbatis, quæ ſunt quatuor, ſeù mauis quinque redacta inter noſtri Regni incip. *Ad regale faſtigum, charitatis affectus, finis præcepti charitas, omnis prædatio, ad Præſidentis ſpectat officium.* Obſerua, quod ad hoc ſit locus conceſſioni dictorũ Capitulorũ plura requiruntur. Primò, quod Clericus v. g. violenter eiecerit, & expoliauerit laicum (conceduntur namque quando laici turbantur à Clericis, ſi Clerici à laicis, vel Clerici à Clericis, vel laici à laicis.) Secùs quando non eſt violentia. Quia tunc proceditur ordinariè coram Iudice competenti, vt dicit D. Author hic, *Anna alleg. 92. Praſ. de Franch. dec ſ.701. Gizz. ad Reg Capyc. Latr. dec. 69. num. 11.* De materia poſſunt videri *Diana reſol. moral. 13. & 14. tract. 2. par. 1. reſ. 13. tract. 1. p. 5. Caſtropalao tom. 1. diſp. vnic. p. 12. num. 4. Sperell. deciſ. 126. num. 48.*

Secundo requiritur. Quod violentia ſit euidens, & notoria, aliàs non conceduntur, *Afflict. in Conſtit. Regni de burgenſaticis, num. 7. & deciſ. 24. num. 7. & 9. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 69. num. 21.* Alia requiſita, modum procedendi, & alia ad materiam, vide apud *Conſ. Rocc. reſp. 32. lib. 2. Conſ. Staib. reſol. 39. l. 1. Conſ. Prat. l. 3. diſcept. forenſ. cap. 43. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 69. Reg. de Mariuis lib. 1. reſol. iur. cap. 328. Reg. Tap. 3. lib. Iuris Regni ſuper dictis Capitulis, pag. mihi 29. Reg. Sanfel. in praxi, ſect. 30.*

Ad num. 14. verſ. Quod autem. Vbi habetur.
15 Quod inuentarium hæreditatis Clerici defuncti faciendum per heredem laicum, debeat ne fieri coram Iudice ſæculari, vel Eccleſiaſtico. Deberi fieri coram ſæculari, tenet *Guid. Pap. deciſ. 261. Laſart. de gabell. c. 19. nu. 4. Gutier. lib. 2. pract. qq. q. 49. nu. 3 verſ. Nihilominus, Azeued. lib. 15. copilat. num. 9. Bouadill. in polit. lib. 2. cap 18. num. 179. verſ. Y lo meſmo, Pereyra de manu Regia 1. par. cap. 16. num. 20. & 21.* citati per *Vela. diſſert. iur. diſſert. 40. num. 74. Marta de iuriſd. 4. par. centur. 2. caſ. 122. num. 16. Ceuall. in tract. de cognit. per viam violentia 2. par. q. 78. ex num. 7. Villadiegin. politic. cap. 5. §. 20. n. 106. Barboſ. in l. hæres abſens in princ. num. 178. & 179. de iudicijs,* alijque apud *Carleual. diſput. 2. num. 337. de iudicijs, Anſald. de iuriſd. p. 3. titul. vnic. cap. 13. num. 25. & ſeqq. Borrell. in ſumma deciſ. tit. 41. num. 154. Graſſ. de effect. Cleric. effect. 1. nu. 1010. Botsilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem. 12. num. 13. Scialoya de foro compet. cap. 28. num. 29. Del Bene de immun. Eccleſ. lib. 2. c. 10. dub. 4. ſect. 8.* Fundamentum eſt, quoniam bona Clerici defuncti, poſtquam hæres laici adiuerit, non ampliùs ſunt bona Clerici, ſed laici, & per conſequens manent ſub ſæcularis iuriſdictione, ergò eorum inuentarium fieri debet interuentu Iudicis ſæcularis, *Carleual. ibidem, num. 338.*

Vbi obſerua, quod illud, quod 14. ſuprà diximus, procedit, quando laicus hæres inſtitutus adiuit, ſed quid dicendum, ſi hæreditas iacet? Et *Carleual. ibidem, nu. 340. & 341.* refert contrarios ad inuicem *DD.* Nam quod Iudex Eccleſiaſticus ſit competens, dicunt *Frāc. Marc. deciſ. 105. & 1058. num. 3.* quem ſequitur *Marta de iuriſd. 4. par. cent. 2. caſ. 122. nu. 14. & 15. Pereyra de manu Reg. 1. par. cap. 16. n. 21. 28. & 29. Scialoya de foro compet. cap. 28. nu. 30.*

Quod Iudex ſæcularis ſit competens, dicunt *Benedict. in repetit. cap. Raynutius, verſ. Et vxorem, deciſ. 2. num. 132. de teſtam. Ceuall. de cognit. per viam violentia, p. 1. q. 78. ex nu. 14. Barboſ. d. l. hæres abſens in princ. num. 192. & ſeq. de iudicijs, Bottilier. vbi ſup.*

Obſerua ſecundò. Quod non deſunt alij, qui dicunt. Quod quando Clericus inſtituit hæredem laicum, tunc inuentarium fieri debere per Iudicem laicum: ſed an quando Clericus, vel locus pius eſt hæres inſtitutus à laico, & hæreditas eſt adita, videndi ſunt *Carleual. ibidem vbi ſuprà, num. 346. Anſald. de iuriſd. par. 3. tit. vnic. cap. 13. num. 27.* Et an Clericus hæres inſtitutus à laico, vel à Clerico teneatur ſe declarari facere hæredem coram ipſo Iudice laico, vel Eccleſiaſtico, *Graſſ. effect. 1. num. 1010. Anſald. ibidem, num. 36. Carleual. vbi ſup. num. 345. cum ſeqq.* Et an Clericus hæres laici debeat mitti in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum per Iudicem laicum, vel Eccleſiaſticum, *Anſald. ibid. c. 16. Scialoya de foro compet. c. 28. n. 28.*

Et an apertura teſtamenti clauſi facti à ſæculari, in quo eſt inſtitutus hæres Clericus, debeat fieri coram Iudice laico, vel Eccleſiaſtico, *Graſſ. effect 1. nu. 1034. Couarruuias pract. qq. cap. 8. num. 1. Anfr. de poteſt. Iudic. ſæcul. in Eccleſiaſt. reg. 2. fall. 11. Surd. deciſ. 26. num. 14. Carleual. d. diſp. 2. num. 332. Anſald. vbi ſuprà, Scialoya de foro competenti, cap. 28. num. 26. Ciarlin. contr. 21. l. 1.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Negligens extinguere ignem, ſi incendium vlteriùs diuagatur, tenetur ad emendam.*
2 *Cautio de damno infecto ob incendium, quando ſit procuranda.*
3 *Leuiſſima culpa venit in actione de incendio.*
Quid ſi hæc leuiſſima culpa ſit in omittendo, non in faciendo, num. 5.
4 *Caſus fortuitus excludit omnem culpam, vt num. 9.*
6 *Rem propriam, an quis poſſit licitè negligere.*
7 *Vicini domus poteſt demoliri arcendi incendij cauſa.*
8 *Vicinus de incendio in vicini domum effluſſo, quando teneatur.*

ARGVMENTVM.

Ignis fortuitò immiſſus in maceriem lignorum meorum, & indè tranſiens ad maceriem lignorum tuorum, an operetur, vt ego tenear ad reficiendum tibi damnum ex igne datum? Et alia ad materiam.

DECISIO LIX.

IN foſſatis mœnium huius fideliſſimæ Ciuitatis verſus Suburbium Diuæ Mariæ Magdalenæ, propè littus maris ex parte poſteriori Monaſterij S. Mariæ de Carmelo reponuntur, & coaceruantur ligna apta ad combutendũ à diuerſis Mercatoribus, qui huiuſmodi mercimonia exercẽnt per diuerſas maceries, & ſtrues lignorum; Accidit, quòd noctis tempore ignis repentinus accenſus ex calce virgine, quæ propè eadem ligna reponebatur, propter pluuiam è Cœlo cadentem, quæ ſui natura hunc effectum producit in ea calce virgine; licet prima facie videatur eſſe contra naturam aquæ, quæ de ſui natura extinguit ignem, & non accendit, & ratio eſt, quia calx eſt calida, & ſicca, aqua verò eſt humida, & frigida, quò fit, vt dùm aqua ſe inſinuat intrà poros calcis, quaſi inuaſo intrà vallum hoſte, hinc ad pugnam ſe accingunt humor, & frigus aquæ, illinc calor, & ſiccitas calcis, quæ ità ſeruet, vt initio pugnæ calx igneſcat, aqua
1 verò bulliat, donec extincto illo calore ex aquæ abundantia tandem frigeſcat; itàut & in hoc aqua operetur iuxtà ſuam naturam extinguendi ignem, non autem accendendi. Hinc experientia docet, & qui authoritates quærit adeat *Ariſt. 4. Metheor. in text. Quæ autem ex concretis*, & ibid. *Diuum Thomam, Olimpiod. Buccafer. Vicomercat.* & alios Interpretes: Iterum *Ariſt. de partib. animal. lib. 2. cap. 2.* Accidit, inquam, quòd hìc ignis ex calce emergẽs vi ventorum ad proximiorem maceriem lignorum per flammas translatus eandem maceriem ſuccenſit, & exindè ad ſequentes, donec expergeſcentibus vicinis, & Dominis lignorum accurrentibus totus ignis depulſus eſt.

Hinc exorta eſt magna lis inter Ioann. Loritum Farium, Dominum lignorum in macerie congeſta propè aliam maceriem Ioann. Baptiſtæ de Martino proximiorem calci, à qua ignis deriuauit, ad maceriem ipſius Ioan. Loriti, & dictum Ioann. Baptiſtam, ex quo Io: Loritus prætendebat, dictum Ioan. Baptiſtam teneri ad reficiendum ſibi damna paſſa ex cõbuſtione ſuorum lignorum, ex quo non fuit diligens, imò fuit valdè negligens in extinguendo ignem in ſua propria macerie, & fuit cauſa, quod ignis ex illa macerie procedens incenderet poſteà ligna ipſius Ioann. Loriti, & compilato proceſſu, dum ageretur de illius expeditione, omiſſis hìs, quæ in facto ponderabantur per actorem concernentia, nedùm latam culpam, ſed etiam dolum in perſona dicti Ioann. Baptiſtæ, quæ carebant ſua probatione; Deciſio cauſæ fuit reſtricta ad articulum iuris. Nàm præſupponebat actor, quod reus ſaltem fuiſſet negligens in extinguendo ignem, tempore quo inuaſit ſuam maceriem, ex quo nonnulli ſe obtulerunt extinguere ignem à principio, ſolutis ſibi priùs ducatis ſex tãtùm, & dictus Ioann. Baptiſta huiuſmodi auxilium recuſauit, & dum ex huiuſmodi negligentia defendendi ligna propria cauſatum eſt damnum ipſi vicino ob incendium ad eius ligna translatum, ipſe Ioann. Baptiſta tenetur ad emendandum hoc damnum vicino, ex pulchra doctrina *Alber. in l. 3. §. cognoſcit ſub num. 5. verſ. Vlteriùs, & num. 6. ff. de offic. Praefect. vigil.* qui ponit caſum in incendio orto in domo vicini mei, deindè tranſiuit ad domum meam, & Ego fui negligens in repellendo, & extinguendo ignem à domo mea, qui propterea tranſiuit ad domos aliorum vicinorum, & ait, quòd ipſe tenetur reſarcire damnum alijs vicinis, argum. *ff. de damn. infect. l. qui bona, §. cùm inter, ff. de aqu. plu. arcend. l. ſi tertius in princ. & ff. locat. l. item quæritur, §. exercitu.*

Præterea dicebatur, quòd caſus hic verſebatur, non ſolùm in negligendo, poſtquàm irrepſerat Ignis in propriam maceriem conuẽti, ſed etiam in culpa eiuſdem conuenti, qui potuit præuidere caſum antequam fieret, & potuit, imò debuit occurrere, & non occurrit, ſiquidem dùm vidit immitti calcem virginem propè eius ligna, potuit præuidere, quòd ex ſuperuenienti pluuia poterat incendium exoriri, & eius ligna comburere, & ſic debebat prohibere, nè calx immitteretur in loco tàm proximo, vel poſt immiſſam arce-
2 ti; vel ſaltem cogere ad præſtandam cautionem de damno infecto Dominum calcis, vt probant eadem iura, nempè in *d. l. qui bona, §. cùm inter, ff. de damn. infect.* vbi videtur caſus expreſſus, & in *d. l. ſi tertius in princip. ff. de aqu. pluuia arcend.* vbi optima *Gloſſ. Surd. deciſ. 198. num. 16.* & propterea ſinè fuerit hæc culpa leuis, vel etiam leuiſſima, ſufficit ad condemnandum conuentum ad intereſſe damni paſ-
3 ſi per ipſum actorem, *l. capitalium, §. incendiarij, ff de pœn. Grammat. deciſ. 3. per tot. & ſignanter, num. 17. & 18. Magon. deciſ. Flor. 111. nu. 11. & 25. Farinac.* latè *q. 110. nu. 23. & 24.* quemadmodum in actione ex lege Aquilia procedente, *l. in lege Aquilia, ff. ad leg. Aquil. Gramm.* qui loquitur ſpecificè in incendio *d. deciſ. 3. num. 15.*

Ex aduerſo pro conuento dicebatur, nullã in eo poſſe conſiderari culpam, nec antè, nec poſt accenſum ignem, dum conſtat in facto, ignem

Digitized by Google

ignem proceſſiſſe ex accenſione calcis pro-
4 pinquæ ob repentinam p nuiam noctis tem-
pore cadentem, & ſic caſu fortuito, quod ſo-
lùm ſufficit ad excludendam culpam, & ſuc-
ceſſiuè emendam damni, *l.capitalium*, *§ qui ob inimicitias*, *ff.de pœn.* vbi *Gloſ.in verb.Diſceptet.*

Nec poteſt ei imputari, quòd debuit præ-
uidere caſum, qui poterat ſuccedere ex ap-
propinquatione lignorum, & illi occurrere;
nàm vltrà quod hæc eadem negligentia, ſeù
culpa poteſt retorqueri contra ipſum acto-
rem, qui eodem modo debebat, & poterat
præuidere pro ſuo intereſſe, & per ſemetipſum
occurrere, vt inferiùs dicetur, talis culpa non
5 conſiſteret in committendo, ſed in omitten-
do, & tanquam leuiſſima non obligat in hac
actione legis Aquiliæ, *leg.ſi cuius*, *§.de præteritis*, *ff.de vſufr.* & tradit expreſsè *Alber.* in *d. §. cognoſcit*, & alij ſequuntur, & poſt infinitos re-
latos, concludit *Magon.d.deciſ.Flor.* 111. *num.* 24. *& ſeq.* reprobata opinione *Gramm.d.deciſ.* 3. *in fine.*

Vlteriùs ponderabatur pro conuento, quòd
6 etiam ſi fuiſſet negligens in repellendo ignem
à lignis ſuis, poterat iure licito, & lege per-
mittente negligere rem propriam, per *tex. in l.ſi quid poſſeſſor*, *§.pœn.ff.de pet.hæred.* Cui mo-
tiuo non obſtat, quod hoc eſt verum, quando
non vertitur damnum alterius, vt reſpondet
Alber.in d.§.cognoſcit, *verſ.Reſpondeo, poſt nu.6.*
Nam hoc intelligit idem *Alber.* quãdo com-
modè potuit defendere ſine periculo, aliàs nõ
tenetur, quia perſonæ ſunt rebus præferendæ,
l.ſancimus, *C.de Sacroſ.Eccleſ.* ità *Alber.ibid.n.* 6. *verſ. Quod intelligo*, & cum in hoc caſu pe-
riculum eſſet euidens, nàm ignis in flammarũ
voraginem elatus non permittebat, aliquem
appropinquari ad maceriem ſine vitæ diſcri-
mine, ergò ceſſat omnis culpa, & negligẽtia.

Prætereà dicebat conuentus, quòd hæc ea-
dem negligentia, quæ ſibi imputatur, euiden-
tiùs militat contra ipſum actorem, qui pote-
rat, authoritate propria, inijcere manus in
maceriem lignorum conuenti, & illam procùl
arcere, aut alitèr penitùs deſtruere, vt euita-
ret damnum rei ſuæ, & non fecit, quemadmo-
dum licet vicino, authoritate propria, deſtrue-
7 re domum ſui vicini, quando exorto incen-
dio ex alia parte adeſt timor, nè ignis tran-
ſeat per illam domum vicini ad domos pro-
prias, quo caſu talis deſtruens nõ tenetur cri-
minalitèr, neque ciuilitèr ad emendam dam-
ni, vt eſt *tex.in l.3.verſ.Quod ait Prætor*, *ff. de incend. ruin. & naufr.* & admittunt explicitè
Auendan.de exequend.mand.lib.2.cap.13.num.5. verſ.Sed pone, *Cranett.conſ.319. num. 6. in fine*, *Menoch.conſ.107.num.6.& 9. Dec.conſ.651.nu.5. Gom.var.reſol.tom.2.cap.2.num.39. Villad.* la-
tiùs *in foro ind.d.lib.8.tit.2.l.1. & 2. num.6.*

Et ad doctrinam *Alber. in d. §. cognoſcit*, re-
plicabatur, quòd imò *Alberic.* dicit totum
contrarium, quia reſpondendo quæſtioni per
ipſum formatæ, dicit, *Reſpondeo, quòd non*, ſed
in hoc fuit animaduerſum, quod illa dictio,
non, ibi errore Impreſſoris fuit ſuperfluè adie-
cta, quia immediatè ſequitur dictio affirma-
tiua, *ſic*, & eſt legendum, *Reſpondeo, quòd ſic:* &
quòd hæc fuerit mens, & vera intentio *Alber.*
apertè dignoſcitur, quòd ſonant in partem
affirmatiuam, non negatiuam, & illa litera
verè eſt mendoſa.

Hæc cauſa non fuit à me relata in Sacro
Conſilio ob repentinum tranſitum meum ad
Tribunal Regiæ Cameræ iuſſu Catholicæ Ma-
ieſtatis, ſed dum me præparabam ad cauſæ
expeditionem, perpenſis omnibus, & præſer-
tim reaſſumptis per *Farinac.quæſt.*110. *n.*135. *& ſeqq.* vbi materiam hanc more ſolito enu-
8 cleat, tres concluſiones eliciebam, videlicet.

Prima concluſio, quando incendium con-
tingens in domo mea infert damnum vicinis,
ego teneor ad emendam, quia præſumitur
culpa mea ex mea habitatione, & culpa mea
etiam in re propria caſum præcedens in re
aliena obligare conſueuit, *l. qui occidit*, *§ in
hac*, *ff.ad leg.Aquil.* & ad hoc *Farinac.* adducit
apoſtillam ad Salyc.in l.quæ fortuitis, *Cod.de pign. act. Ang. Menoch. Hieronym. Gabr. Maſcard. Sebaſt. Medic. Carroc. & Alex. Randenſ.*

Secunda concluſio, quando incendium or-
tum in domo mea eſt ſine culpa mea, ſed caſu
fortuito, vel conſtet de culpa alterius, tunc
ego nullo modo teneor, citat ad hoc *Salyc. Bald. & Andr. Gaill. Angel. & Iodoc.*

Tertia cõcluſio, quando incendium eſt or-
tum in domo mea, & propter meam negligẽ-
tiam in non extinguendo, tranſiuit ad domũ
vicini, in qua intulit damnum, tunc teneor ad
emendam damni, ex traditis in prima con-
cluſione, quando ſine periculo vitæ meæ po-
tui diuertere ignem, & defendere domum
meam, & vicinorum, & non alitèr, ità reſoluit
Farinac. in hac tertia concluſione, ex doctrina
Alber. in d. §. cognoſcit, proſequitur deindè
aliàs concluſiones, quas omitto, quia non fa-
ciunt ad caſum noſtrum.

Ex his concluſionibus Ego motiuabam
contra actorem, ex quo in facto certum erat,
quòd ignis habuit initium à calce, & ſic caſu
fortuito proceſſit, & talis caſus non peruenit
ad notitiam Dominorum lignorum, qui non
habitabant in Suburbio, ſed intus Ciuitatem
ſatis à longè, niſi ex acclamatione accurren-
tium poſtquam ignis iàm flagrans ferè om-
nem primam maceriem comprehenderat,
itàut non erat tutus aditus ad extinguen-
dum illum, niſi cum euidenti periculo ſuccen-
ſionis.

His addebam in facto, quòd poſt ignem
9 accenſum vis magna ventorum conflata
fuit, ex qua impetus flammarum ſatis longè
protrahebatur, ex quibus ligna omnia incen-

debantur; ad quæ quilibet flammæ igniculus perueniebant, qui tãquam caſus penitus ſortuitus, & improuiſus reddebat conuentum magis excuſabilem, vt poſt *Roland.conſ.95.nu.22.lib.2. Medic.de caſib.fortuit.par.2.qu.7. nu.1. & 25. Polidor. Ripa de nocturn. temp. cap.27.nu.40.* admittit idem *Farinac.ibid.num.142.*

Neſcio ſi poſt tranſitum meum finem habuerit, ſed nunc videri poteſt *Ioann. Lubler.de inc.c.5.n.106.& ſeqq.* Actuarius eſt Cioffus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LIX.

IGnis fortuitò immiſſus in maceriem lignorũ meorum, & indè tranſiens ad maceriem lignorum tuorum, non operatur, vt ego teneat ad reficiendum tibi damnum ex igne datum, vt tenet D. Author hic. Cuius meminit *Conſ. Pratus in addit. ad praxim Muſcatell. & Reg.Capyc.Latr.deciſ.60. num.14.* Quamuis in *conſult.135.* contrarium in hac eadem cauſa ſcripſerit. Ad materiam tamen huius deciſionis, vide vltrà citatos, *Reg. de Mariniis in obſeruat.ad Reg. Reuert.deciſ.26. Thor.par.1. Compend.deciſ.verb.Vicinus, Cenſal. deciſ.Lucenſ.51.* eundem *Thor.par.3. Comp. verb.Incendium. Conſ.Rocc.reſp.26.lib.1. Prat.ad Muſcatell. de cognit.delict. tit.de incend. Cyriac. contr. 234. & 235.lib.2.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Sententia; qua abſoluitur creditor conuentus à debitore ſuper reſciſſione contractus, eadem ipſa actor dicitur condemnatus, & num.7.*

Condemnatio huiuſmodi nedùm virtualitèr, ſed explicitè dicitur comprehenſa in ſententia, n.2.

Et parit exceptionem rei iudicatæ, num.4.

3 *Iudicio, quo res mea eſſe decernitur, eodem non eſſe alterius iudicatur.*

5 *Iudex pronunciando aliquem calumniantem, cenſetur condemnaſſe calumniantem ad pœnam, quamuis nihil dixerit.*

Interponens authoritatem contractui venditionis, poteſt ex officio compellere emptorem ad ſoluendum, num 6.

6 *Sententiæ verba, ſi non conueniunt, nec conuenit diſpoſitio, niſi veniat in neceſſariã conſequentiã.*

7 *Sententia fundata ſuper iure ſpeciali non operatur eundem effectum contra actorem.*

8 *Concluſio firmata in hac deciſione, declaratur, & num.9 10.& 11.* Obſ.

12 *Cantela, vt euitetur diſputatio articuli hic propoſiti.* Obſ.

13 *Iudex, appellationis pronuncians*, malè appellatum, *non ſubiungens*, benè iudicatum, *an videatur confirmare primam ſententiam*. Obſ.

14 *Tutor condemnatus ad reddenda computa illis redditis, an abſque noua ſententia poſſit contrà eum exequi pro reliquorum reſtitutione.* Obſ.

15 *Quæſtio ad materiam remiſſiuè.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Debitor eadem ſententia, qua eius creditor fuit abſolutus ab impetita reſciſſione, ſeù annullatione contractus debiti, cenſetur condemnatus ad ſoluendum quantitatem debitam: itàut abſque alio proceſſu poſſit via exequutiua procedi ad effectualem exequutionem, & conſequutionem debiti. Iudex, appellationis pronuncians, benè appellatum, *& non ſubiungens*, malè iudicatum, *an dicatur confirmare primam ſententiam. Et alia ad materiam.*

DECISIO LX.

QVamplurimum contingit, vt debitores effugientes ſolutionem quantitatum per eos debitarum, tam ex contractu inter viuos, quàm ex vltima voluntate ſuorum prædeceſſorum, mouere ſolent lites in Tribunalibus, allegantes diuerſas cauſas, ob quas prætendunt declarari facere, nõ teneri ad debita in iudicio deducta, ſiuè per reſciſſionem cõtractuum, ſiuè per annullationem illorum, aut alia ex quauis cauſa, & vt plurimum contingit, quòd deficiunt in ſalutari, & propterea creditores conuenti abſoluuntur ab impetitis per debitores, mediante ſententia diffinitiua.

Qua quidem ſententia talitèr lata per verbum, *abſoluantur conuenti*, multotiès creditores pro conſequutione eorum crediti apud acta eiuſdem iudicij petũt cogi debitores ad ſoluendum quantitates ſibi debitas abſque nouo proceſſu, ſed vigore eiuſdem ſententiæ, imò pro illius exequutione.

Quæ quidem inſtantia dùm coram Me fuiſſet pluriès propoſita ex parte debitorum, qui fuerant actores in primo iudicio, & ſuccubuerant, inſtantiſſimè replicabatur, quòd ex illa ſententia nullum ius exequutiuum reſultabat in beneficium creditorum, qui fuerant abſoluti; & proindè egebant creditores nouo iudicio cum nouo proceſſu, & noua ſententia condemnatoria contra eos; nàm ſententia illa abſolutoria non poterat producere effectum condemnationis contra ipſos debitores, quia ſententia eſt ſtricti iuris, & ſi non conueniunt verba, nec ipſius ſententiæ conuenit diſpoſitio, *l.4. §.totiès, ff.de damn. infect.l.1.& 2.C.ſi plur.vna ſent.*

Ego tamen ſemper obſeruaui contrarium,
nempè abſque nouo proceſſu pro exequutio-
1 ne eiuſdem ſententiæ abſolutoriæ compellere
de-

Digitized by Google

debitores ad ſoluendum debitas quantitates
per literas exequutoriales, iuris tamen for-
ma ſeruata, perindè ac ſi eadem ſententia ipſi
debitores fuiſſent condemnati ad ſoluendum
quantitates in iudicio deductas, & dùm ali-
qui ab huiuſmodi decretis per Me domi in-
terpoſitis reclamaſſent per ſupplicationem
porrectam Domino Præſidi, ſemper decreta à
Me interpoſita fuerunt confirmata.

Ratio, qua mouebar ea eſt, quia verba illa
abſolutoria, per quæ formatur ſententia in
2 beneficium creditorum, pernecesſe includũt
condemnationem expreſſam contra debito-
res, nàm non alitèr potuiſſent abſolui credi-
tores à deductis aduerſus eorum credita, niſi
ſententia habuiſſet eadem credita vera, & ex-
plicita, & conſequens eadem ſententia, quæ
abſoluebat creditores ab impetitis per debi-
tores, nedùm virtualitèr, ſed explicitiſſimè, &
effectualitèr declarabat, eoſdem creditores
eſſe veros, & legitimos creditores, & perindè
non poterant amplius aliquam exceptionem
opponere aduerſus inſtantiam ipſorum cre-
ditorum, quin eiſdem obſtaret exceptio rei
iudicatæ ex illa ſententia.

Ità probant mihi punctualitèr plura iura,
3 nempè *tex. in l. Pomponius, §. ſed & ſi is, qui in fi-
ne, ff. de Procur.* ibi: *Nàm cùm iudicatur, rem
meam eſſe, ſimùl iudicatur, illius non eſſe*, ſic in
caſu noſtro, dùm iudicatur, creditores eſſe
abſoluendos, ſimùl iudicatur eſſe veros, & le-
gitimos creditores.

Item & *tex. in l. ſi inter me, & te, ff. de except.
rei iud.* ibi: *Nàm eo ipſo, quòd meam eſſe pronun-
ciatum eſt, ex diuerſo pronunciatum videtur, tuam
non eſſe*; Eccè igitur, quod vbi dicatur aliquid
4 pronunciatum per ſententiam, non ſolùm at-
tenduntur verba in ſenſu directo, ſed etiam
in ſenſu contrario, quod adeò verum eſt, vt
producat etiam exceptionem rei iudicatæ, vt
in hoc *tex.* expreſsè dicitur, ſic in caſu noſtro,
eo ipſo, quod fuit pronunciatum in ſententia,
creditores eſſe abſoluendos in ſenſu directo,
videtur pronunciatum, debitores, qui erant
actores eſſe condemnatos in ſenſu contrario.

Idipſum reſultat ex *tex. in l. 24. ſi quis rem, ff.
eod. tit. de except. rei iud.* vbi poſſeſſor rei abſo-
lutus, ex quo dominium ad ſe ſpectat, ſi à poſ-
ſeſſione cadat, & ad actorem perueniat, po-
teſt virtute illius ſententiæ abſolutoriæ illam
ab eo recuperare, nec poteſt ille excipere de
dominio contra primam ſententiam.

Ad idem confert *tex. in l. 1. in princip. verſ.
5 Nàm ſiquidem, ff. ad Senatus Conſult. Turpill.*
vbi diſponitur, quòd ſi Iudex pronunciauit
aliquem eſſe calumniatum, ſtatim cenſetur
cõdemnaſſe ad pœnam calumniatoris, quam-
uis de pœna nihil ſubiecerit in ſententia.

*Et Salycet. in l. 4. poſt nu. 1. verſ. Ex ea tamen,
6 C. vbi cauſ. fiſcal.* per illum *tex.* affirmat, quod
Iudex interponens authoritatem contractui
alicuius venditionis, poteſt ex officio com-
pellere emptorem ad ſoluendum pretium
abſque alio proceſſu ordinario, quod dicit eſ-
ſe mirabile, & eſt pũctualis deciſio ad caſum.

Et demùm in puncto, quòd Iudex declarãs
aliquem eſſe debitorem, per neceſſarium con-
ſequens cenſeatur eum condemnare ad ſol-
uendum debitum, latiſſimè conſuluit, & mul-
tis exemplis comprobat *Aymon Crauetta
conſ. 79. num. 4. poſt Angel. conſ. 257. colum. pen.
in fin. verſ. Supereſt, & conſ. 186. num. 5. & conſ.
188. num. 2.*

Non obſtat *tex. in l. 4. §. totiès, ff. de damn. in-
fect.* quia limitatur, vt non procedat, quando
aliquid non expreſſum in ſententia veniret
in neceſſariam conſequentiam, vt probat
Gratian. diſcept. forenſ. 833. num. 28. & 29.

Nequaquam obſtabit *tex. in l. ſi Iudex cir-
cumuento, ff. de minorib.* vbi actor, qui obtinuit
ſententiam ſuper relaxatione rei, & eadem
ſententia fuit condemnatus ad reſtituendum
pretium conuento, ſi deſiſtat à proſequutione
exequutionis ſententiæ, reus non poteſt illum
cogere ad recipiendam rem, & reſtituendum
pretium; Nàm ille *tex.* procedit, quando ſen-
tentia eſt fundata, non in iure ordinario, ſed
in iure extraordinario, & iure ſpeciali com-
petenti actori, prout eſt minor circumuentus,
de quo loquitur ille *tex.* idem ſi eſſet maior,
ſed obtinuerit ſententiam, non de iure com-
muni, ſed de iure ſpeciali, prout eſt ius con-
grui in hac Ciuitate Neap. de quo late per
Præſ. de Franch. deciſ. 346.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LX.

DEbitor eadem ſententia, qua eius credi-
tor fuit abſolutus ab impetita reſciſſio-
ne, ſeu annullatione contractus debiti, cen-
ſetur condemnatus ad ſoluendum quantita-
tem debitam, itàut abſque alio proceſſu poſ-
ſit via exequutiua procedi ad effectualem
exequutionem, & conſequutionem debiti, ſic
ſemper obſeruatum in S. C. refert hìc D. Au-
thor. Quam obſeruantiam laudat *Conſ. Pra-
tus lib. 1. diſcept. forenſ. cap. 30. num. 74. & ſeqq.
Conſ. Staib. reſol. 154. lib. 2.*

Ad quam deciſionem obſerua. Id totum
8 procedere quoties debitor generalitèr, ac
nulla expreſſa cauſa, nullum ius competere
creditori, declarari petierit, & dato termino,
nulla etiam aliqua ſpeciali cauſa proſequu-
ta, generalis ſententia emerſerit: *Abſoluatur
conuentus ab impetitis*, & deindè creditor in-
ſtaret, quod debitor, qui ſuccubuit, ad ſol-
uendum compellatur, vt latè probat *P. Af-
flict. controu. 50.*

Secùs, dicit idem *P. Afflict.* dicendum eſſet.
Si debitor petens annullationem contractus,
9 aliquam cauſam particularem propoſuiſſet,
nem-

Digitized by Google

nempè contractum fuiſſe metu ſactum, vel
eſſe vſuratium. Nàm tunc ſi non probata di-
cta particulari cauſa à debitore, abſolueretur
creditor conuentus, non poſſet vigore dictæ
ſententiæ creditor ipſe compelli facere debi-
torem ipſum ad ſoluendum, nàm per illam
ſententiam non ſequitur inſtrumentum illud
non poſſe alio vitio laborare, nempè ſi fuerit
factum à filiofamilias ſine patris conſenſu, ſi
ſit vſurarium, & ſimilia, & proindè non pro-
hibetur aliàs exceptiones per aliud iudicium
ſeparatum contra inſtrumentum illud, pro-
ponere quomodò igitur procedere poteſt, vt
qui in vna exceptione ſuccubuit in vniuer-
ſum iure deſtitutus cenſeatur, & volens aliàs
exceptiones proponere ei obſtet exceptio rei
iudicatæ?

Et iura D. Authoris contrarium forſan
ſentientis non eſſe applicabilia defendit, nàm
illa procedere ait in actione rei vendicatio-
nis, & declarationem dominij ad vnum ex li-
tigantibus ſpectantis cum duo inſolidum eo
tempore, eiuſdemque rei Domini eſſe non
poſſint, *l. ſi vt certo, §. ſi duobus, ff. commodati.*
Statim ac vnus declaratur Dominus, alter à
prætenſo dominio neceſſario excluditur.

At valdè diuerſa eſt cauſa debitoris, qui in
propoſita exceptione ſuccubuit, & ab impeti-
tis per ipſum fuit creditor abſolutus, quia
vtrumque eſt compatibile, ſcilicet exceptio-
nem non militaſſe, & aliundè debitum non
eſſe de iure exigibile, ad quod facere ait pro
argumento ratio, *tex. in l. ex ſextante, §. Latinus,*
verſ. Cum autem, ff. de except. rei iudic.

Dicit prætereà ſententiam, non ſolùm non
poſſe extendi ad ea, quæ omninò præcisè, ac
neceſſario non conſequuntur, præter expreſ-
ſa, ſed etiam quoad ea, quæ per neceſſarium
conſequens, vel antecedens ex ipſa inferun-
tur, & tunc eius vires extenditur, quando
plenè in iudicio illo fuerunt cognita, atque
diſcuſſa, nàm iudicatum dici nõ poteſt, quod
non fuit diſcuſſum, *Praſ. de Franchis dec. 289.*
Salgad. in labyr. credit. p. 3. cap. 1. num. 89. & ſeq.
& de Regia protectione 4. p. cap. 9. ex nu. 31. No-
guerol. alleg. 18. num. 50. Caſtill. contr. tom. 5. cap.
194. ex num. 34.

Et in *addit. ad d. cap. 50. num. 7.* dicit idem
Afflict. opinionem D. Authoris poſſe locum
10 habere in caſu, quando debitor inſtetiſſet nõ
teneri ad ſoluendum debitum prætenſum
per creditorem, & creditor fuiſſet abſolutus,
& appellante, vel reclamante debitore dato
termino ad non poſita ponendum, altera
emerſiſſet ſententia confirmatoria primæ;
Nàm tunc ſpeciale eſt in caſu appellationis,
vt in ea totum ius perdatur, quia omne ius
cenſetur deductum, per *tex. in l. Seio 3. in fine,*
ff. de appellation. Et ſic cum illa ſententia, in ca-
ſu appellationis, vel reclamationis omnem
exceptionem debitoris abſorbeat, rectè vide-
tur cogi poſſe ad ſoluendum, quia nulla ex-
ceptione ſeipſum tueri poſſe clareſcit, quod
probat ex *Reg. Galeot. controu. 34. num. 19. lib.*
2. qui idem probat ex *Bart. in l. ſi mater 11. §.*
denique, ff. de except. rei iudicat.

Et in *addit. ad idem cap. num. 3.* tenet conclu-
ſionem per ipſum contra D. Authorem firma-
11 tam procedere, etiam ſi creditor inſtetiſſet
pro condemnatione, verum Iudex proferret
ſententiam, dicens, *abſoluatur conuentus*, & non
ſubiungens: *verum condemnetur, &c.* contra
id, quòd deciſum refert *Conſ. Staib. reſol. 154.*
lib. 2. vbi fundat, decretum S.C. quo declara-
tum extitit capitale alicuius quantitatis de-
bere ſtare, riſico, & periculo debitoris (licet
non iungat debitori ſolutionem) eſſe nihilo-
minus exequendum, ſaltem quoad ſolutionẽ
tertiarum decurſarum abſque nouo proceſ-
ſu, & ſententia, & obtinuit.

Ad quam deciſionem obſerua. Quòd *An-*
nechin. in tract. de præuentione, cap. 2. q. 2. à nu. 59.
12 dat cautelam ad euitandam quæſtionem hic
à D. Authore propoſitam. Vt creditor præ-
uentus inſtet condemnari præuenientem ad
ſoluendum debitum, nam tunc Iudex abſol-
uat conuentum ab impetitis, & condemnet
debitorem ad ſoluendum.

Obſerua ſecundò. Si Iudex appellationis
pronunciauit, *malè appellatum*, non ſubiun-
13 gens, *& benè iudicatum*, an dicatur confirma-
re primam ſententiam? Contrariũ ponit *Con-*
ſil. Petra ſuper rit. M. C. V rit. 255. num. 4. Ipſe
tamen dicit cenſeri confirmatam primam
ſententiam, ex *Accurſ. Bald. Caſtr. Salyc. & Pe-*
regr. conſ. 73. num. 11. lib. 1. & alijs.

Obſerua tertiò. Quid dicendum in propo-
ſita quæſtione. Fuit condemnatus Titius ad
15 reddenda computa alicuius adminiſtratio-
nis, illis redditis, nùm abſque noua ſententia
contra eundem exequi poſſit pro reliquorum
reſtitutione? Poſſe exequi cum *Afflict. deciſ.*
157. tenet *Reg. de Marinis reſol. iur. cap. 334. lib.*
1. ſed attentis prædictis cogita.

Obſerua quartò. Ad explicationem *tex. in*
l. ſi inter me, & te, ff. de except. rei iudic. à D. Au-
15 *thore hic, num. 4.* adducti, Sententia inter duos
colligitantes de conſequenda eadem re, nega-
tiuè concepta ad excluſionem vnius, quando
alteri rem adiudicaſſe cenſeri poſſit? *Reg.*
Galeot. lib. 2. contr. illuſtr. cap. 35. Conſ. Marcian.
conſ. 7. lib. 1.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Infirmitatis impedimento, ſi committatur cauſa alteri ex Iudicibus, quando huiuſmodi iuriſdictio dicatur expiraſſe.*

2 *Commiſſio cauſarum ob impedimentum abſentiæ ceſſat primo Iudice adueniente.*

3 Va-

3 *Variatio modica in negotijs, non debet partibus nocere.*
4 *Abeſſe quotupliciter, quis dicatur.*
5 *Abſens reputatur, dùm quis diſceſſuras colligit ſarcinulas, licet moretur in loco.*
6 *Electus Officialis durante abſentia alienius, ſi abſens moriatur, an poſſit exercere.* Obſ.
7 *Officialis promiſſus durante impedimento alterius, qui deliquerat in officio, ſi ille officium renunciauerit, an poſſit continuare.* Obſ.
8 *Promiſſus in caſu mortis, cenſetur promiſſus in omnem caſum vacationis.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Commiſſio cauſarum facta alicui Iudici in Tribunali Collegiato, durante abſentia Commiſſarij originarij, an expiret per reditum Commiſſarij, antequam accedat ad Tribunal, dum eſt præſens in loco reſidentiæ Tribunalis? Et alia ad materiam.

D E C I S I O LXI.

MVltotiès accidit, quòd cauſæ vertentes in
his, & alijs Tribunalibus Collegiatis ob
abſentiam proprij, & originarij Commiſ-
ſarij extrà Ciuitatẽ, & locum reſidentiæ Tri-
bunalis committuntur alteri ex Collegis, cũ
clauſula, *durante abſentia ſui Commiſſarij*. Du-
bitatum fuit quandoque ſi poſt redditum
proprij Commiſſarij in Ciuitatem, antequam
tamen redeat ad negotia accedendo ad Tri-
bunal, poſſit Commiſſarius ſubſtitutus, durã-
te illius abſentia, continuare in procedendo
in eiſdem cauſis abſque periculo nullitatis? &
vtique diſtinguebam duos caſus. Alterum,
1 quando commiſſio alteri facta eſt ob impe-
dimentum infirmitatis, vel aliud ſimile, pro-
pter quod proprius, & primus Commiſſarius
non egreditur Ciuitatem, & in hoc caſu dice-
bam, impedimentum non ceſſare, donec &
quouſque primus Commiſſarius acceſſerit ad
ſuum Tribunal reaſſumendo negotia, & cau-
ſas alteri commiſſas; nàm non poteſt alitèr,
nec alio modo haberi notitia, quod illud im-
pedimentum ceſſet, niſi per exhibitionem ſuæ
propriæ perſonæ ad priſtina negotia. Infirmi-
tas enim reputatur longum impedimentum,
& ideo præſumitur, quòd duret, non quòd
ceſſet, *Maſcard. de probat. concluſ. 897. num. 1. &
2. Actius de infirm. par. 1. cap. 40. nu. 1.* Alterum
2 verò caſum, quando impedimentum oritur
ex cauſa abſentiæ extrà Ciuitatem, reputa-
bam aliquantum difficilem, ex *tex. in l. memi-
niſſe in princ. ff. de offic. Proconſul. & Legat.* vbi
exiſtens in officio, debet ceſſare per aduentũ
ſucceſſoris in Ciuitatem; ergò eodem modo
debet ceſſare commiſſio facta ſubſtituto per
reditum prioris Commiſſarij, non enim po-
teſt dici ampliùs abſens is, qui iàm eſt præ-
ſens, & propterea dixit *Bald. in l. 1. §. Conſules,
num. 5. ff. de offic. Conſul.* quò ceſſante cauſa,
propter quam fit alicui commiſſio, ceſſat cõ-
miſſio; ſubdens, quòd ſi Iudex propter abſen-
tiam Notarij deputati in cauſa à lege, vel a ſe
committat ſcripturam actorum alteri, illo re-
uertente ceſſat commiſſio, & primus ipſo iure
reaſſumit officium.

Attamen poſteà depoſui omnem dubita-
tionem, quia inter legendum ad alium finem
occurrit mihi locus *Marij Matæ ſuper Capit.
Sicil. tom. 3. cap. 51. num. 116. verſ. At quia,* vbi
eſt in opinione, quòd acta ſint valida, etiam ſi
facta ſint illis diebus, in quibus primus Iudex
eſt præſens; affert rationem, ne ex modica
3 variatione partes negotiantes decipiantur,
authoritate *Cuiac. & Caſtr. in l. fin. §. conditio, ff.
de inſtit. act. Dec. in cap. quoniam, Abbas col. 2.
verſ. Eſt tamen ſingularitèr notandum, extra de
offic. deleg. Boer. deciſ. 149. ſub num. 15.* ſequitur
nouiſſime *Maſtr. de magiſtr. lib. 1. cap. 29. n. 4.*

Nec obſtat ratio, quòd præſens non poteſt
dici abſens, dùm iàm reuerſus eſt abſens ad
4 Ciuitatem, nam licet non poſſit dici abſens
corpore, qui eſt præſens in loco, dicitur ta-
men abſens mente, & à negotijs, quæ intermi-
ſit, dum ea non reaſſumit. Abeſſe enim dici-
tur, qui à Tribunali abeſt, *l. non tantùm, ff. de
fideicommiſſ. liber.* Nec ſatis eſt, corpore ali-
quem domum rediſſe, ſi mente alienus eſt, *l.
nihil intereſt, ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.*

Sic etiam videmus è contrà, quòd etiam
antè realem corporis abſentiam, dùm profe-
5 cturus extrà locum colligit ſarcinulas in eo-
dem loco, tunc etiam dicitur abſens, & illud
tempus intermedium pro colligendis ſarci-
nulis, dicitur etiam abſentia, quia reſpectu
negotiorum, quæ intermiſit dicitur abſens
mente, licet ſit corpore præſens, ità reſpectu
Delegati habentis poteſtatem ſubdelegandi
in caſu abſentiæ, pro indubitato admittunt
*Alex. in l. 1. num. 54. ff. de offic. eius, cui mand. eſt
iuriſdict.* vbi *Iaſ. num. 58. & Bolognet. num. 124.*
poſt *Ioann. Andr. ad Specul. in tit. de iuriſd. omn.
iud. in Addit. incip. Et valdè notabilia,* quos Ego
ipſe ſequutus ſum in *pragm. 24. num. 18. de offic.
Sacr. Conſ.*

Et ità Ego in facti, & iuris contingentia
ſemper practicaui, & practicatum vidi indif-
ferentèr.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LXI.

COmmiſſio cauſarum facta alicui Iudici in
Tribunali Collegiato, durante abſentia
Commiſſarij originarij, nõ expirat per re-
ditum Commiſſarij, antequam accedat ad
Tribunal, dùm eſt præſens in loco reſidentiæ
Tri-

Tribunalis, ſic practicatum refert D. Author hic. Cuius meminit *Danza de pugna DD. tit. de abſentia, cap. 1. num. 7. tom. 2.*

Obſerua ad hanc deciſionem. Quod electus Officialis in cauſa, durante abſentia alicuius, ſi abſens moriatur, poteſt exercere ſine ulla alia authoritatis acceſſione, *Praeſ. de Franch. deciſ. 255. Petr. ad Capyc. deciſ. 151.* aliiſque apud *Giurb. deciſ. 9. num. 8. & conſ. 19. nu. 83. Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. V. rit. 2. nu. 49. Reg. Conſtant. ſuper 3. lib. C. tit. de Decurion. l. 60. nu. 55.* vbi *Amaiia num. 39.*

6

Obſerua ſecundò. Quod Officialis promotus, durante impedimento alterius, qui deliquerit v.g. in officio. Si ille ſuſpenſione pendente renunciauerit officium illud in poſſeſ ſul Superioris, qui renunciationem acceptauerit. An poſſit continuare exercitium illius officij, donec prouideatur alius per Superiorem ad quem ſpectat prouiſio, & ſic an debeat manere in officio, & illius exercitio vſque ad aduentum, & poſſeſſionem ſucceſſoris? Et pro dubio videtur dicendum non poſſe continuare, quia prouiſionem dicti noui Officialis cauſauerat ſuſpenſio, veteriſque impedimentum, & dicta ſuſpenſione, & impedimento durante ſolum facta fuerat, vnde reſultat, vt ceſſante illa ſuſpenſione, & impedimento, debet ceſſare officium; quia quando qualitas certa eſt cauſa officij, tunc ceſſante qualitate, ob quam officium fuit conceſſum, ceſſabit etiam officium, *Tiraquell. in tract. de ceſſant. cauſa, p. 1. num. 193. & ſeq. Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. de diuerſ. prouiſ. tit. 10. §. 1. num. 36. & ſeqq.* aliiſque apud *Fontanell. deciſ. 496.*

7

8

Sed *deciſ.* 497. in fauorem dicti Officialis, cōcludit, per plura motiua, quorum primum eſt diſpoſitio *tex. in l. meminiſſe, ff. de officio Proconſul. & Legat. & l. 1. §. adminiſtratorem,* quibus clarè diſponitur, antiqui Officialis temporanei non finiri officium, etiam ſi labatur tempus vſque aduentum ſucceſſoris, *Guid. Pap. deciſ. 501. Auila in cap. Praetor. cap. 5. nu. 6. Bouadill. in Politic. lib. 1. cap. 2. num. 23. Maſtrill. de magiſtrat. lib. 1. cap. 21. num. 85. & cap. 23. nu. 77. Giurba d. deciſ. 9. num. 6. Cancer. var. par. 2. c. 8. de iuram. num. 126.* idem *Fontanell. de pactis nupt. clauſ. 4. gloſ. 10. p. 1. num. 99. Ferrer. in ſuis obſeruat. in 3. par. cap. 413.*

Imò non ſolùm poteſt, ſed debet continuare, & ſi non continuet, poteſt, & debet puniri tanquam relinquens ſine adminiſtratore Iuſtitiae Prouinciam, ac Ciuitatem, quod eſt maius malum, poſt ſuprà citatos, docet *Fontanell. d. deciſ. 497.* vbi reſpondet motiuis contra dictum Officialem ſuprà poſitis. Alia ad materiam, vide apud *Fachin. contr. c. 2. lib. 13.*

Obſerua tertiò. Quod officium conceſſum poſt mortem exercentis, cenſetur conceſſum in caſu vacationis quomodolibet, *Maſtrill. de magiſtr. l. 1. cap. 26. Olea de ceſſ. iur. tit. 3. qu. 4. nu. 12. & ſeq.* *Blaſius Altimarus.*

S V M M A R I V M.

1 *Officium, in quo quis ſemel deliquit, ampliùs exercere non poteſt.*

Nec ſuffragatur gratia Principis, ibidem.

Concluſio haec latiſſimè explicatur, cum ampliationibus, & limitationibus. Obſ.

A R G V M E N T V M.

Gratia conceſſa pro delicto commiſſo, an comprehendat reſtitutionem ad idem officium, in quo deliquit, facta, vel non facta de ea expreſſa mentione.

Et alia ad materiam.

D E C I S I O LXII.

INter caeteros Miniſtros Nauales deputatos pro ſeruitio Triremium huius Regni, vnus eſt in ſingulis Triremibus, vulgariter nuncupatus, *Padrone di Galera,* ad cuius onus eſt recipere, cuſtodire, procurare, & diſpenſare, & in calculum deducere omnes ſpecies neceſſarias ad alimonium Nautarum, & Remigum, ac Nauigantium, aliaque ad vſum eorum pertinentia. De huiuſmodi Miniſtris nonnulli fuerūt inquiſiti, & carcerati pro fraudibus in eo miniſterio commiſſis, & ſignanter in calculo introitus, & exitus, demendo ab introitu, & aggregando in exitu nonnullas quantitates vltrà verum numerum, ſimulando cauſas falſas, & perſonas aereas; ita vt pro cognitione horum delictorum Excellentiſſimus Dux Albae Prorex formauerit Iunctam particularem ex Miniſtris Sacri Conſilij, & Regiae Camerae. In exitu tamen eiuſdem Proregis ab hoc gubernio omnes praedicti inquiſiti obtinuerunt ab eo gratiam reſpectu criminalitatis, ſaluis iuribus Reg. Fiſci quoad intereſſe, cum expreſſa reſtitutione ad exercitium eiuſdem officij, à quo fuerunt amoti per carcerationem.

Verùm Fiſcus de hoc vltimo conquaeſtus fuit apud Excellentiſs. Alcalanorum Ducem Proregem ſucceſſorem ſub aſſeueratione, quòd id eſſet expreſsè à iure prohibitum, & quòd eſſet res mali exempli, & ſecum traheret peſſimam conſequentiam. Qui mandauit, quòd eadem Iuncta faceret conſultationem S. E. de hac praetenſione Reg. Fiſci.

Regia Iuncta poſt ruminatum negotium conſuluit, quòd ex diſpoſitione iuris non debebant hi redire ad idem officium, in quo deliquerant, praedicta gratiam tanquam obtenta clandeſtina ſupplicatione non obſtante, per *tex.* expreſſum in proprijs terminis in *l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. & arch. lib. 10.*

Et iuxtà hanc conſultationem mandauit S. E. quòd exequeretur, prout ſic fuit exequutum,

Digitized by Google

tum; authotante ad hæc omnia Domino D. Franciſco Antonio de Alarcon Generali Viſitatore huius Regni, penès quem, & coram quo hæc Iuncta, & aliæ pleréque regebantur ipſo tantùm aſſiſtente, ſed non votante.

Poſteà reperij, quòd in proprijs terminis eandem opinionem affirmauit per eundem tex. *Ioan. Fab. in* §. *cùm autem, poſt num. 4. verſic. Sed quid ſi anteà, Inſtit. quib. mod. ius patr. poteſt. ſolut.* ſequitur *Caſſan. in Conſuet. Burg. titul. des iuſtices, rubr.* 1. §. 5. *nu.* 147. qui ex errore illum citat ſub *titul. de mand.* & vtrumque ſequitur *Petr. Foller. in Comment. ad Indultum* conceſsũ per inclytæ memoriæ Regem Philippum Secundum in appræhenſione poſſeſſionis huius Regni, *num.* 50. quem Ego imprimendum curaui inter meos *Comment. ſuper pragm.* & collocaui *ſuper pragm.* 5. *de abolit.* quæ eſt *Pragmatica*, continens dictum Indultum, & eodem errore lapſus cum *Caſſan.* citauit *Ioan. Fab. in* §. *cùm autem, Inſtit. de mandato.* Actuario aſſumpto Anello Amendola.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXII.

COnceſſa gratia pro delicto commiſſo, non comprehendit reſtitutionem ad idem officium, in quo deliquit facta, vel non facta ab eo expreſſa mentione, vt refert hic deciſum per Regiam Iunctam ad hoc efformatam D. Author.

Ad num. 1. vbi habetur. Quod officium in quo quia ſemèl deliquit ampliùs exercere
1 non poteſt, etiam ex Principis reſcripto. Adde eundem D. Authorem *dec.* 36. *nu.* 14. Quod ampliatur etiam ad aliud officium, *tex.* eſt in *l. iudices, C. de dignitatibus, lib.* 12. Vbi Officialis ſemèl in officio culpabilis iterato ad eandem militiam non aſpirabit, nec etiam aliam acquirere poteſt, *l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. & arch. lib.* 10. Ratio eſt. Siquidem ob turpitudinem, & infamiam, in quam incidit, repellitur ad Senatum redire, dignitateſque amittit, vt notatur in *l. 2. ff. de Senator.* & eſt expreſsè prouiſum in Regno per *c.* 45. ſub Regina Ioanna, & 118. ſub Rege Ferdinando. Quæ fuerunt per Catholicum noſtrum Regem de anno 1596. confirmata.

Ampliatur ſecundò. Vt id procedat, etiam ſi tantum fuerit accuſatus, quoniam illo medio tempore non debet ad nouos honores aſſumi, *l. reos criminis, C. de infam. lib.* 10. *& l. 1. & tot. tit. C. de reis poſtul. l. reus delatus, ff. de muner. & honor. Bar. Cabed. deciſ.* 84. *nu.* 8. *par.* 2. Quod intelligitur, ſi delictum eſt graue, *Farinac. deciſ.* 8.

Ampliatur tertiò. Vt non tantum priuetur officio, ſed ſalario officij, *Ricc. dec.* 192. *p.* 2.

Ampliatur quartò. Id procedere, etiam appellatione pendet à ſententia priuationis officij, *Auendan. de exequendis mandat. lib. 1. c. 19. num. 25. Azeued. in l. 12. tit. 5. lib. 3. num. 2. Couarr. var. reſol. lib. 1. cap. 16. num. 11. cum ſeqq. Guttier. lib. 1. pract. qq. q. 39. num. 4. Anna ſingul.* 476. Vbi refert ità fuiſſe iudicatũ in *Coll. Cõſ.*

Limitatur tamen dicta concluſio. Quando condemnatio Officialis facta fuit in perpetuũ, ſecùs autem ſi ad tempus proceſſerit, nàm eo finito ad alia officia admitti non prohibetur, *Caball. reſol. criminal. cap.* 121. *nu.* 8. *& ſeqq.* Vbi idem dicit de relegatis, ſeù confinatis, qui durante tempore confinationis non poſſunt eligi ad honorea, ex *Gloſ. in l. quid ergò, §. pœna grauior, verb. Oneraſſet, ff. de his, qui not. infam. & verſ. Si quæras an interim; Menoch. de arbitr. iudic. caſ.* 339.

Limitatur ſecundò, ſeù declaratur procedere id, quando ab officio amotus fuiſſet ob delictum mali exempli, & cauſam ignominioſam, per *tex. in l. eadem lege, & l. lex Iulia, ff. ad l. Iul. repet.* Secùs ſi ob minimam, & excuſabilẽ cauſam remotus fuiſſet, nàm hoc caſu non prohiberetur aſcendere ad alia, *Fontanell. de pactis nuptial. clauſ. 4. gloſ. 10. par. 1. nu.* 56. ſubdens ita fuiſſe iudicatum, & ponit, quando dicatur parua, vel magna cauſa.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Criminalibus in cauſis cuiuſmodi eſſe debeant documenta probationum.*

2 *Inditia indubitata, vt ex eis perueniri poſſit ad condemnationem, quæ dicantur.*

Sunt indubitata, quando inducunt quaſi notorium, num. 3.

Quando ità ſunt clara, vt contrarium credi non poſſit, num. 4.

Quando producit vehementiſſimam præſumptionem, num. 5.

Quando ſunt talia, vt ſine calumnia non poſſit delictum inficiari, num. 6.

Ex inditijs licet indubitatis æquius viſum pœna extraordinaria reum punire, num. 7.

Concluſio hæc latè explicatur. Obſ.

Prouiſio, & declaratio Regiarum Pragmaticarum *in hac materia, num.* 8.

9 *Credibile aliquid eſſe, quot modis cõſiderari poſſit.*

Quæ credibilitas exigatur, vt inditia probent in occultis, & quæ in reliquis delictis, num. 10.

11 *Plures afferuntur caſus, in quibus poſſunt videri inditia indubitata.* Obſ.

12 *An vnum inditium indubitatum, vel plura requirantur ad condemnationem.* Obſ.

13 *An debeant perfectè probari.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Inditia indubitata, quæ dicantur in terminis Pragm. 12. de offic. Iud.

Et multa alia ad materiam inditiorum indubitatorum.

DECISIO LXIII.

STatutum eſt in *l. fin. C.de probat.* vt in cauſis
criminalibus ad finem conuincendi proſe-
rantur apertiſſima documenta, vel inditia
1 probationum indubitata,& luce clariora, cu-
ius diſpoſitio communitèr eſt recepta, quan-
do agitur de imponenda pœna ordinaria , ſe-
cùs ſi agatur de infligenda pœna extraordi-
naria, vel tortura in caſibus, in quibus poteſt
eſſe locus torturæ, vt atteſtatur *Reg. de Ponte*
deciſ.16.num.21.

Difficultas fuit maxima inter *DD.* quæ di-
2 cantur inditia indubitata, vt ex eis perueniri
poſſit ad condemnationem pœnæ ordinariæ;
nàm aliqui fuerunt in opinione, quòd præſũ-
ptiones violentiſſimæ idem operentur, ac ſi
eſſent inditia indubitata, ità poſt *Abb.Imol.&*
Felin.in cap.afferte extrà de præſumpt.& Roſell.
in tract.de concilio,§.23.num.4. Ang.de Arim.ad
Ang.de maleſ.in verb. Quòd fama publica,nu.27.
Franc.Brun.de indit.par.1.q.4. nu.15. in fin. ad-
miſit *Menoch.de præſumpt.lib.1.qu.97.in fin.*

Sed *Aret.in cap.tertio loco,num.17.extrà de*
3 *probat.* ait, quòd inditia indubitata dicuntur,
quando ſunt talia , quæ inducunt quaſi noto-
rium,& ponunt factum quaſi antè oculos , ſe-
quitur *Dec.ibidem,num.13.& Berous conſ.199.*
num.8.lib.3.

Farinac.q.86.num.67. tendit ad idem , dùm
4 ait, quòd tunc dicuntur inditia indubitata,
quando ità ſunt clara, vt contrarium credi nõ
poſſit , & inditium indubitatum non dicitur,
niſi quando poſſibile non eſt, rem alitèr ſe ha-
bere, quàm quòd ad ſic credendum ex illo in-
ditio Iudex inclinet.

Petr.Caball.reſol.crim.caſu 288. *nu.*10. eſt in
opinione conſimili , quòd ſcilicet in omni ca-
ſu , in quo præſumptiones , & inditia vtgene
talitèr, quòd animus Iudicantis non poſſit
perſuaderi ad credendum contrarium, nec in-
tellectus verti in contrariam conſcientiam,
tunc dicuntur inditia indubitata , & *num.* 8.
exemplificat in duobus rixantibus, quorum
alter reperitur vulneratus , & in eo , qui viſus
eſt cum enſe euaginato proſequi fugientem
repertum poſteà vulneratum; & in eo , qui vi-
ſus eſt exire à domo vnicum tantùm exitum
habente cum gladio euaginato , & ſanguino-
lento, & in eo reperiatur occiſus.

Didac.Cantera quæſt.crimin.c.2.q.3. verſ.His
ſic præſuppoſitis , reputat inditium indubitatũ
5 quamlibet præſumptionem vehemẽtiſſimam
in omnibus delictis , etiam quæ non ſint diffi-
cilis probationis , itàut ex ea procedi poſſit
ad pœnam ordinariam.

Et demùm *Anton. Merend. contr. iur. lib.5.c.*
25. *num.* 3. ait, quòd inditia indubitata verè
6 ſunt illa, quando ſunt talia, vt reus ità conui-
ctus ſit , vt ſine calumnia non poſſit delictum
inficiari.

Hinc factum eſt , vt propter huiuſmodi in-
7 certitudinem cognoſcendi , quæ ſint vera in-
ditia indubitata , maior pars Tribunalium
elegerit potiùs imponere pœnam extraordi-
nariam , quàm ordinariam , amplectendo
æquiorem opinionem, ità in hoc Regno ſem-
per ſeruatum fuiſſe, conſtat ex *Grammat. deciſ.*
42. licet in *deciſ. 56. in fine,* aſſerat, in alio ca-
ſu, ipſo reclamante, fuiſſe deciſum cõtrarium,
idem conſtat ex *Foller. pract. crim. in verb. Pœ-*
nis debitis, num.59.& 367. verſ. Inſuper, & latè
defendit *Praſ.de Franch.deciſ.372.& 538. poſt*
num.15.verſ.Dicebat.

Sic etiam obſeruari in Senatu Mediolan.
teſtatur *Iul.Clar.pract.crimin.q.20.num.6.* & in
Senatu Pedemont. aſſerit *Theſaur. deciſ. 13. li-*
mit. 2. ſimilitèr & in Senatu Dolano affirmat
Criuell. deciſ. 93. quamquam contrarium ſer-
uetur in Regno Aragoniæ, teſte *Franc.de Pue-*
yo inter deciſiones *Ioſeph Seſe deciſ.111.1.tom.*

Verùm ad placandas has controuerſias in
hoc Regno ſuperuenit *Pragmatic.* emanata
8 die 20.Septembris 1621. quæ declarauit indi-
tia indubitata eſſe illa, quæ legitimè probata
inducant mentem Iudicis ad credendum fir-
mitèr delictum eſſe commiſſum à reo inquiſi-
to , quieſcendo cum eius intellectu in hac for-
ma credulitatis, & in tali caſu relinquit in ar-
bitrio Iudicis eum condemnare pœna ordi-
naria , non obſtantibus deciſionibus in con-
trarium hucuſque factis per Sacrum Conſi-
lium, & alia quæcumque Tribunalia ; verba
pragm. ſunt hæc *in pragm.12.de offic. Iudic.*

Dichiarando quelli inditij indubitati, che ſono
tali , che pronati legitimamente inducono la mente
del Giudice à credere fermamente il delitto eſſer
commeſſo dall'inquiſito , quietando il ſuo intelletto
in queſta ferma credenza

Et quia verba *pragmaticæ* comprehendunt
omnes Iudices Regios , & propterea omnes
Iudices , etiam particularium locorum aſſu-
mebant ſibi hanc facultatem condemnandi
pœna ordinaria ex inditijs indubitatis , & in
interpretatione inditiorum indubitatorum
vltrà illorum vim nonnulli abutebantur tali
arbitrio , per aliam *pragmaticam* editam die
28.Ianuar.1622. quæ eſt *pragm.13.eod.tit.* fuit
declaratum , tale arbitrium non competere
alijs Iudicibus Regijs , præter Tribunalia
Collegiata, prout ſunt Magna Curia Vicariæ,
Reg. Audient. Prouinciales , & alia quæcum-
que Collegiata, quo verò ad Iudices Delega-
tos fuit ordinatum , quòd non procedant ad
exequutionem ſententiarum per eos proferẽ-
darum ex inditijs indubitatis, niſi facta priùs
per eos relatione in Collaterali Conſilio , vel
oretenus, ſi fuerint in hac Ciuitate, vel in ſcri-
ptis, ſi fuerint extrà Neapolim.

Sed adhùc remanet aliquid agendum, nàm
9 credere aliquid firmitèr poteſt duobus modis
contingere ; Vno , quando credi, quòd ità ſit
abſque

Digitized by Google

abſque aliqua hæſitatione actuali, ſed cum aliqua hæſitatione virtuali, itàut ſi quis me interroget. Verùm illud factum habeam pro indubitato omninò, vel potiùs exiſtimem poſſe non eſſe verum, veriſimilitèr reſponderem, fortè non eſt verùm; ſed pro nunc credo firmitèr ità verùm eſſe; Altero verò, quando credulitas eſt ità firma, vt neque actualem, neque virtualem habeam hæſitationem, itàut cuilibet interroganti reſponderem, illud eſſe veriſſimum, nec alicui dubitationi locum eſſe relictum. Cadit ergò modò probabilis difficultas, in verbis *prag.* de qua firmitate ſint intelligenda. Verùm de illa firmitate credendi, quæ includit vtramque credulitatem, actualem ſcilicet, & virtualem, vel etiam illam, quæ includit ſolùm actualem, licet non virtualem?

Hanc difficultatem à nemine, quem vide-
10 rim tactam inuenire potui, ſolo *Barboſ.* excepto, qui in *l.2.in princ.num.89. verſ. Et ideò, & num.90.ff.ſol.matr.* diſtinguit, quòd ſi ſumus in delictis occultis, quæ occulto committuntur, poteſt procedi ad pœnam ordinariam, etiam ex prima ſpecie credulitatis, ſcilicet actualis tantùm, quia attenta materia illa cenſentur inditia indubitata, licet non ſic in alijs delictis, & illam hæſitationem, quam habet Iudex in hac ſpecie credulitatis, debet deponere, & conformare ſe cum diſpoſitione iuris communis, quæ in delictis occultis habet has præſumptiones vrgentes pro plena probatione. Non ſic in alijs delictis non occultis, quia illa inditia non debent cenſeri indubitata, cùm adſit aliqua hæſitatio ſaltem virtualis.

At ex ſecunda ſpecie credulitatis, quæ excludit omnem hæſitationem actualem, & virtualem in omnibus delictis, etiam non occultis, poteſt procedi ad pœnam ordinariam. Ità poſt latè, longèque tractatam, ac diſpunctam materiam *d. l. fin. C. de prob.* concludit *Barboſ. in d.l.2.in princ. per tot. num.90.* dicens, quod ad hunc modum poteſt reſolui hic articulus, quem ipſe appellat difficillimum; & re vera cum hac diſtinctione animus meus valdè quieſcit ad declarationē dictæ *pragmaticæ.*

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXIII.

DOminus Author hic diſputat, quæ dicantur inditia indubitata in terminis *pragm. 12. de officio Iudicum*, cuius verba adducit, *num.8.* & tandem *num. 9.* diſtinguit, duplicem credulitatem requiſitam à *d. pragm.* Quam doctrinam refert, & ſequitur *Reg.Capyc.Latr. deciſ. 163. num. 50. Scialoya in praxi torquendi reos, cap.4. num.1.* Ad materiam eſt *Sperell. dec. 101. num.41.*

Ad num.1. Adde *Menoch. conſ.82. num.143. Dec. conſ.175. num.6. Gramm. deciſ.42. num.14. Ciarlin. diſcept. forenſ. cap.6. num.26. cap.120. num.16. & in tract. de confeſſ. rei contra Fiſcum, cap.4. num.14.* maximè in delicto grauiori, *Farinac. conſ.60. num.31. Thor. in ſupplem. Compend. deciſ. verb. Probationes in criminalibus.*

Ad num.7. Vbi habetur. Quod ex inditijs indubitatis æquiùs viſum fuit pœna extraor-
7 dinaria reum punire. Obſerua in hac re triplicem fuiſſe ſententiam. Primam aliquorum dicentium ex dictis inditijs puniendum eſſe reum pœna ordinaria, *Bellamer. deciſ.688. nu. 14. verſ.4.* induxit *Hyppol. de Marſil. rub. de probat. num.249. verſ. Pro quibus, & conſ.20. poſt num.48. Boer. deciſ.164. num.3. & ſeq. Montecell. pract. crimin. reg.11. num.15. Farinac. pract. crim. q.86. à num.55. vſque ad 68.*

Secundam dicentium, non poſſe puniri, ſed ex illis torqueri. Ità *Angel. Aretin. de maleſic. verſ. Quod fama publica, num.18. in fine,* vbi *Auguſt. in addit. num.22. De Marſil. vbi ſup. nu.254. Foller. pract. crimin. rub. dentur capitula, num.24. Clar. pract. crim. §. fin. q.20. verſ. Scias tamen, Maſcard. de probat. lib.3. concluſ.1221. num.54 De Nigris in cap. Regni ad peruerſorum, num.26. Caball. cap.288.*

Tertiam dicentium. Quando adſunt inditia indubitata eſſe in electione Iudicis, vel torquere reum, vel eum condemnare pœna extraordinaria, *Clar. d. q.20. verſ. Scias autem, D. Author in pragm.3. num.33. de militibus, Nouar. deciſ.70. Guazzin. de defenſ. reorum, def.30. cap.41. num.1.*

Sed retenta ſecunda ſententia. Illa limitatur pluribus modis. Primò, in Regijs Tribunalibus huius Regni per *pragm. 12. de officio Iudicum.* Vt in hac deciſione, quando ſumus in delictis grauibus. Secundò, quando cum dictis inditijs concurrit confeſſio extraiudicialis inquiſiti probata per duos teſtes. Nàm tunc reus ipſe poteſt condemnari pœna ordinaria, *Ricc. deciſ.132. num. 6. p.4. D. Author pragm.1. num.36. de pœnis,* faciunt dicta per *Peguer. crimin. qq. cap.17.* Quod *Scialoya loco citato, num.11.* non enim placet, quia dicit ipſe in criminalibus, probationes ad dandam pœnam ordinariam debent eſſe luce meridiana clariores, Vt diximus hic *n. 1.* Tertiò, limitatur in foraſcito, *Grād. de bello exul. in prædicam. pati, q.3. ſpecial.60. n.1.* Quartò, in aſſaſſinio, per *tex. in c. pro humani de homicid. in 6.* ibi: *Poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis, Boſſ. pract. crim. tit. de inditijs, num.201. Boer. dec.164. num.5. Gabriel. commun. concluſ. lib.7. concluſ.1. num.20. Clar. d. q.20. verſ. Scias tamen, & in §. aſſaſſinium, verſ. Præterea, Ricc. deciſ.132. par.4. Farinac. d. q.86. à num.41. Catalan. de indult. cap. 32. num.34. Muſcatell. pract. crim. rubr. de homicid. mediante mandato num.74. & ſeqq. Anſald. de iuriſd. p.3. tit. vnic. c.2. n.111. & ſeq. Thor. in ſuppl. verb. Inditia.* Quintò, in ſodomitę crimine, *Thor. in ſuppl. Comp. deciſ. verb. Sodomia, Reg. Sanfel. deciſ.392. num. 4.* Quia illud crimen eſt

difficilis probationis, & ideò in eo proceditur per coniecturas, *Ricc.deciſ.29. num.1.p.3. Maſtrill.deciſ.295.nu.1. Maſcard. de probat.concluſ.1313.num.3.Danza de pugna DD.lib.3.titul.de delicto carnis,cap.1. num.1. & 17.* Et in delictis occultis præſumptiones loco probationis habentur, *Gramm. voto 3. Amendol. ad Franch.dec.372.n.1.* Sextò, in crimine hæreſis, falſæ monetæ,& ſimoniæ, *Ricc.d.deciſ.132. Cacal.d.cap.32.num.34.Iul.Clar.d.q.20. verſ.Scias autem, Scialoya in praxi torquendi reos, c.4. Sperell.deciſ.101.num.41.*

Ad n.8.verſ.Et quia. Adde *Reg.Capyc. Latr. deciſ.163.num.6.& 7. Reg.Sanfel.deciſ.47.num. . . . . Scial.vbi ſup.num.9.*

Obſerua ad hanc deciſionem *Andreol.contron. 172. vbi à num. 3.* exemplificat inditia
11 indubitata, & primò. In duobus rixantibus, quorum alter rixa finita repertus eſt vulneratus,vt ab altero corrixante percuſſus dicatur, itàut condemnari poſſit, *Magon. deciſ. Lucenſ. 39.Lepid.deciſ.149.Caball.caſ.288.num.8.Boer. deciſ.237.ſub num.3. Farinac.conſ.100.num.12. & conſ.31.num.8. Burſat. conſ.430. num.3.vol. 4.Guazzin.in tract.ad defenſ. defenſ.33. c.15.*

Secundò, quando quis viſus eſt cum enſe euaginato proſequi alterum ſugiẽtem repertum poſteà vulneratum, vt eſt caſus deciſionis *Lepid.149.*& ante eum voluit *Angel.in tract.de malefic.in verb. Quod fama publica, ſub nu.18. Brun.de indic.q.4.par.1.nu.6. Caball. d.caſ.288. num. 9.* quos refert, & ſequitur *Guazzin. vbi ſuprà,num.2.*

Tertiò, quando quis viſus fuit exire de aliqua domo, quæ non habeat, niſi vnum aditũ, & exitum cum gladio euaginato, & ſanguinolento, & in ea domo reperiatur aliquis mortuus, vel vulneratus, ſtatim poſt illius exitum, *Clar.in praxi,q.21.num.4.Magon.d.deciſ 39.num.12.Surd.conſ.132.nu.90. vol.1.Caball.d.caſu 288.num.9.Guazzin. vbi ſuprà,num. 2.* Alium caſum ponit *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 163. in delicto ſodomia.* Alium caſum ponit *Conſ.Dexart.deciſ.39.*

Obſerua ſecundò, inditia indubitata ad ef-
12 ſectum,vt ſit locus condemnationi, debere eſſe duo, nàm vnum non ſufficit, tàm quoad pœnam extraordinariam extrà hoc Regnum, *Menoch.de præſumpt.l.1. præſumpt.40. num.10. Farinac.d.q.86.num.93. Guazzin.vbi ſuprà,nu. 4.* quàm quoad pœnam ordinariam in hoc Regno, per *d. pragm.* quæ cum loquatur per verbum plurale, plura inditia indubitata requirit, *Reg.Capyc.Latr.d.dec.163. num.43.*

Obſerua tertiò, inditia debere eſſe perfectè probata in genere ſuo, aliàs non poſſunt con-
13 iungi inditia plura,non perfectè probata ad condemnandum, ſed ſolum ad torquendum, *Farinac.d.q.86.n.93.& 99. Guazz.d.defenſ.33. c.14. n.16.* vbi ad id admonet Aduocatos.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Crimine in publico, ſi reus inquiſitus decedat ante ſententiam, an iudicium contra hæredem terminari poſſit quoad pœnam pecuniariam.*

Quid ſi reus decedat poſt ſententiam, ſed quæ ſit per appellationem ſuſpenſa, num.3.

Et quid ſi decedat reus pendente eius accuſatione, num.4.

In priuatis criminibus ſola lite conteſtata fauore partis læſæ, poteſt proſequi iudicium contra hæredes, num.5.

2 *Pœna conſtituitur in emendationem delinquentis.*

Quamuis ipſo iure in eam incurratur, tamen ſemper debet per ſententiam declarari, n.12.

Amiſſionis, & confiſcationis bonorum, ſi ipſo facto, ipſoque iure committatur, etiam reo defuncto contra hæredes datur actio, num.10.

Adhùc ſi lis non fuerit cum defuncto introducta, & conteſtata, num.11.& 13.& 23.

Formula ſententiæ contra hæredes interponendæ, num.14.

6 *De crimine* l.Iul.repetũd. *qui teneãtur, & n.15.*

Quæ in hoc crimine ſit per Regias Pragm. *ſtatuta pœna, ibid.& num.17.*

7 *Actio in iudicio repetũdarum datur etiam contra hæredem infrà annum, & num.16.*

Etiam ac ſi ad hæredem non peruenerit id quod raptum eſt, num.8.

Vel peruenerit, & poſteà illud conſumpſerit hæres, conſeruando tamen ſuum patrimoniũ, n.25.

Item ſi neque lis fuerit cum reo defuncto conteſtata, num.9.& 22.

Et eſt mere ciuilis, num.21.

Pendente huiuſmodi iudicio interim non debet hæres à libera poſſeſſione arceri. num.24.

18 *Pœna, ſi committenti idem delictum à lege imponatur, prima vice leuior, ſecunda maior, non poteſt maior, niſi poſt leuiorẽ infligi, etiam ſi conſtet, crimen non ſemèl fuiſſe commiſſum.*

Sufficit, quòd reus pro prima vice fuerit inquiſitus, licet non condemnatus, num. 20.

19 *Fur pro tertio furti crimine quamobrem pœna mortis plectendus.*

26 *Actio intrà annum contra hæredem, vt in iudicio repetundarum, ità etiam datur Fiſco in criminibus Peculatus, & Reſidui.*

ARGVMENTVM.

Mortuo Officiali inquiſito de crimine, pro quo veniret officio priuandus, vel pœna pecuniaria mulctandus ante litem conteſtatam, an Fiſcus poſſit proſequi illud iudicium contra hæredem?

DECISIO LXIV.

REo de crimine publico inquiſito ante ſententiam decedente dubitatum quandoque fuit,

1 fuit, an proſequi poſſit idem iudicium contra
eius hæredem pro ademptione bonorum, vel
alia pœna pecuniaria principalitèr imponen-
da; Quandoquidem *Gloſ. in l.defuncto, in verſ.
Is cognoſcere, ff.de publ.iudic.* fuit in opinione
affirmatiua, & authoritas *Gloſ.* in iudicando
habet maximam efficaciam, *Iaſ. in l. illam*,
*col.3.C.de collat.Claud. Seyſel.in repet. l.vt vim,
col. antep. ff. de iuſt. & iur. Dec. conſ.146. col.3.
Calc. conſ.6.col.3. Ferret.cant.17.*& communi-
tèr *DD.*

Sed communitèr poſteà fuit recepta con-
traria opinio negatiua, per *tex.* capitalem in
*l.ex iudiciorum, ff.de accuſ. Salyc. in l.fin.num.6.
C.ſi reus, vel accuſ mort.fuer. Vaſq.controu.illuſt.
cap.96.num.15. Peregr.de iur. Fiſc.lib.4.tit.5.n.
1.Menoch.*latè *q.10. num.53. poſt Bald.in l.vn.
num.10.C.ex delict.defunct.*

Ratio aſſignatur à *Iureconſ.in l.ſi pœna, ff.de*
2 *pœn.* omiſſis alijs allegatis per *Menoch. conſ.
99. num. 150.* quia ſcilicet pœna conſtituitur
in emendationem hominum, quæ mortuo eo,
in quem conſtituitur, deſinit, & licet pœnæ
etiam in exemplum aliorum imponantur, vt
in *l.1.C.ad l.Iul.repet.*hoc eſt corporalis, vel ſi
eſt pecuniaria, eſt tamen in conſequentiam
corporalis, de qua infrà, at pœna pecuniaria,
quæ principalitèr venit imponenda, ex *d.l.ſi
pœna*; principalitèr reſpicit emendationem
hominum, qui delinquunt, licet in conſequen-
tiam ſeruiat etiam pro exemplo aliorum, vt
in *d.l.1.C.ad l.Iul.repet.*

Quòd ſi reus decedat poſt latam ſententiã,
3 quæ ſit ſuſpenſa per appellationem, pœna cõ-
fiſcationis, ſeù alia pecuniaria, quæ tacitè ve-
nit in conſequentiam corporalis, extinguitur
ſimùl cum pœna corporali, de qua ampliùs
agi non poteſt, at ſi pœna confiſcationis, vel
pecuniaria eſt expreſsè, & principalitèr im-
poſita ſimùl cum corporali, tunc licet extin-
guatur pœna corporalis, nõ tamen extingui-
tur pecuniaria principaliter in ſententia de-
clarata, *l.1.ff.ſi pend.appell.mort.fuer.l.3.C.eod.
l.fin.num.5.C.ſi reus, vel accuſ.*

Quicquid confundentes caſum mortis rei
pendente accuſatione cum caſu mortis eiuſ-
dem pendente appellatione abſque vlla di-
ſtinctione tradiderint *Alla conſ.90. Menoch.de
recup. poſſ. remed.1. num.59. & de arb. Iud.caſ.
265.num.8.& d.conſ.99.nu.156.& ſeq.*eſt enim
diuerſiſſimus vnus caſus ab altero, & diuerſi-
tatis rationem afferunt *Cyn.in l.vnic.num.5.C.
ex delict.defunct & Bald. ibid. num.8. verſ. Alij
dicunt contrarium*, & manifeſtè ſupponitur ab
*Imper.in l.pen.& l fin.C.ſi reus, vel accuſ.*dum
4 in *penult.l.*generalitèr tradit, reis publicorum
criminum decedentibus pendente accuſatio-
ne bona ſucceſſoribus non denegari, at in *leg.
ſeqq.* ſtatim ſubijcit, quòd ſi pendente appel-
latione decedant, durat iudicium contra hæ-
redes quoad confiſcationem bonorum prin-
cipalitèr intentatam.

Et ſic fallitur *M. A.Eng.* qui *conſ.21.nu.17.
vol.1.* dixit ſecundùm omnium *DD.*mentem,
in publicis delictis mortuo reo accuſatione
pendente poſſe agi cõtra hæredes ad pœnam
pecuniariam, quia veritas eſt prorsùs in con-
trarium, vt benè aduertit *Farin. q.10.n.53.*

Quod ſi in priuatis iudicijs, etiam ſequuta
5 morte rei ante ſententiam, ſola tamen lite
conteſtata poteſt proſequi iudicium contra
hæredes, hoc eſt fauore partis læſæ, cui pœna
venit applicanda in emendam damni paſſi, nõ
ſic in publicis iudicijs, in quibus pœna venit
applicanda Fiſco; nàm tunc requiritur ſentẽ-
tia, quæ operatur, vt iudicium proſequi poſſit
contra hæredem pro pœna pecuniaria, vt ſu-
prà dictum eſt, nàm in primò caſu ſola litis
conteſtatio ſufficit pro interruptione præ-
ſcriptionis, in ſecundò verò non ſufficit litis
conteſtatio, niſi ſubſequatur ſententia con-
demnatoria, vt latè proſequitur *Balb.de præ-
ſcript.par.6.q.4.col.1.*

Hæc tamen regula etiam in publicis iudi-
6 cijs ſuas recipit limitationes, quarum præci-
pua eſt, vbi agitur de crimine legis Iuliç repe-
tundarum, quod committunt ij, qui in Ma-
giſtratu, poteſtate, legatione, vel in omni alio
officio, munere, miniſterio vè publico pecu-
niam acceperunt, quo magis, aut minùs quid
facerent, *l.1.& 4.ff.ad l.Iul. repet.* Idem ſi do-
meſticus, manipularius, aut miniſter eorum
acceperit, *l.1.C.eod.tit.l.ex iudiciorum,* vbi *Gloſ.
ff.de accuſ.Bellug.in Spec. Princ. rub.35. de gra-
uamin.Ciuit.§.poſt militares, num.1.in fin Fari-
nac.* qui alios citat *d.q.10.nu.75.* latè *Reg.de
Ponte deciſ.16.num.22.*

Et in eo datur actio, non ſolùm contra ip-
7 ſum principalem, dùm viuit, ſed etiam contra
hæredem infrà annum tamen, & non vltra, *l.
2.ff.eod.* quam ſic declarat *Hugo Donell. in leg.
vnic poſt num.48.verſ. Obijcitur, C. ex delict.de-
funct.*ſequitur *Pichard.in §.non autem omnes, n.
46.Inſt.de perpet.& temp. act. Tib. Decian.to.2.
lib.8.cap.39. num. 37. in fin.* etiam ſi ad hære-
8 dem non peruenerit id, quod receptum eſt,
ſecundùm *Azo. in ſumm. C. eod.tit.nu.4.* quem
ſequitur *Gloſ. magna circà med. verſ. Vel ſecun-
dùm Azon. in ead. lib. 2.* & etiam ſi lis non ſit
9 conteſtata cum reo principali defuncto, *Gloſ.
in l.1.in fin.C.ex delict.defunct.* dùm à regula
illius *tex.*qui loquitur poſt litem conteſtatam
cum defuncto, excipit quinque caſus, inter
quos enumerat hunc *Bar.in ead. l.1.nu.9.verſ.
Fallit in caſu, Cyrill.in ſumm.crim. rub.28.verſ.
Quadam tamen. Clar.§.fin.q.51. num. 14. verſ.
Sunt tamen, Anton. Gom. lib.3. var. reſol.cap.1.
num.90. verſ. Tertius caſus, Peregr. de iur. Fiſc.
lib.4.tit.5.num.31. propè fin. verſ. Quintus ca-
ſus, Farinac.d.q.10.num.75.poſt Gloſ.1.in princ.
in d.l.defuncto, ff.de publ. iud.* quæ id deſumpſit
ex *tex.in l.ex iudiciorum, ff de accuſ.* vbi in fina-
libus verbis cõtenatur, quòd in omnibus de-
lictis

liĉtis viuo reo ſit mota accuſatio, ideſt actio;
ſecundùm *Gloſ. ibid.* Imò etiam ſi nec accuſa-
tio ſit propoſita in vita defuncti, ſecundùm
Iul. Pacinm in d.l.vn.C.ex delict. defunct.n.24.
Item eſt alia limitatio, quando ſcilicet pro
delicto à defuncto commiſſo eſſet impoſita
10 pœna amiſſionis, ſeù cōfiſcationis bonorum,
vel alia pecuniaria ipſo facto, & iure incurrē-
da, vt eſt *tex. in d. l. ex iudiciorum, ff. de accuſ.*
verſ. Adeò, l. Caius, ff. ad Syllan. ità reſoluit
Gloſ. in l.3.§. quod autem ait, in ver. Etiam hære-
di, verſ. Vel die, ff. quod quiſque iur. vbi *DD.* om-
nes, & præſertim *Iaſ. num. 2.* licet ipſe *num. 3.*
dicat, quod in eo *tex.* non probatur, quòd ibi
ſit impoſita pœna ipſo iure. Verùm limitatio-
nem ipſam vnico ore admittunt omnes *DD.*
nemine excepto, quos omnes ad nauſeam vſ-
que referunt *Clar. d.q.51. verſ. Sciat etiam, num.*
15. Peregr. de iur. Fiſc. lib.4. tit.5. nu. 7. Farinac.
ſupra omnes more ſuo, *d.q.10. nu. 68.* & pro-
bat tex. expreſſus *in l. fin. in fin. C. ſi reus, vel ac-*
cuſat. l.3. C. ſi pend. appell. addo *Villad. in for. ind.*
lib.7. tit.2. l.19. num.1. in fin. Gothofr. Bano de
reatib. q.22. num.4.
Etiam ſi lis non fuerit conteſtata cum de-
11 functo, vt expreſsè tradit *Iaffr. Lanfr. dec.391.*
per *Gloſ. in d.l.4.§. quod autem ait, ff. quod quiſq;*
iur. ſequitur *Bonacoſſ. comm. opin par.2. verſ. Pœ-*
na unnquam intelligitur impoſita, fol. mihi 50. dt.
Aret. in §. non autem, num. 7. verſ. Secundò caſu
principali, Inſtit. de perp. & temp. præſcript. & ex-
preſſiſſimè *Eugen. conſ.21. num.16. vol.1. Fari-*
nac. d.q.10. num.68. in fin. Menoch. conſ.69. num.
12. verſ. Quod efficaci, Andr. Gaill. lib. 1. de pace
publ. c.20. num.19. in fin. ſatis explicitè *Igneus*
in d.l. Caius, num.22. in fin. Vbi ait, quòd in hoc
caſu non conſideratur, an accuſatio viuo Mi-
niſtro fuerit introducta, vel non, *Hug. Donell.*
in d.l. vnica, num.63. & iterùm *num.67.* & deni-
que *Bart.* à quo incipere debebam in *d.l.1. nu.*
8. C. ex delict. defunct. & in l.1. num.2. verſ. Item
extrà Gloſ. ff. de priuat. delict.
Difficultatem ſolùm in eo conſtituunt ali-
qui *DD.* quia quantumuis pœna inſligatur
12 ipſo iure, adhùc tamen requiritur ſententia
declaratoria, tale delictum fuiſſe commiſsū,
& ante talem ſententiam, aſſerunt, non eſſe lo-
cum apprehendendi bona, ſeù declarandi aliā
pœnam pecuniariam, iuxtà *tex. in l. eius, qui de-*
latorem, ff. de iure Fiſci, & in cap. cùm ſecundùm
de hæret. in 6. quam etiam negant poſſe fieri
poſt mortem, niſi ſequuta fuerit in vita delin-
quentis; ità hanc difficultatem excitat *Iaſ. in*
d.l.3.§. quod autem ait, num.4. ff. quòd quiſque iur.
& reaſſumunt reliqui.
Eam tamen difficultatem communitèr re-
ſoluunt, acceptando, quòd requiratur ſenten-
13 tia declaratoria, ſed negando, quòd requira-
tur illius prolatio in vita delinquentis, cùm
poſſit proferri poſt mortem illius, citato ta-
men, & audito in omnibus hærede, ex quo ta-
lis ſententia non requiritur ad effectum pœnæ
committendæ, & dominij bonorum transfe-
rendi in Fiſcum, ſed ad effectum conſequendi
exactionem pœnæ, & aſſequendi poſſeſſionem
bonorum confiſcatorum, ita explicat *Farin.*
d.q.10. num.83. Cabed. deciſ.197. par. 1.
Forma enim ſententiæ in hoc caſu profe-
14 rendæ contra hæredem eſt, vt pronuncietur,
delictum fuiſſe à reo commiſſum, & propte-
reà incurriſſe in pœnam pecuniariam à lege,
vel ſtatuto inductam, & exinde eius hæredes,
& bona eſſe obligatos, & obligata pro quāti-
tate pœnæ prædictæ, ità appoſitiſſimè docet
Igneus in d.l. Caius, nu.33. prope fin. verſ. Tu ve-
rò, ff. ad Syllan. licet ipſe poſt *Iaſ.* viuis ratio-
nibus demonſtret limitationem principalem
in eo *tex.* non probari, quod latè proſequitur
num.15. verſ. Sed quòd hac, & cum *Igneo* in hac
forma condemnandi hæredem, concordat
Menoch. conſ.168. & ſeq. Alb. conſ.90. in fin. Car-
tar. de exequut. ſentent. capto Bann. cap.1. nu.366.
& ſeq. Peregrin. magiſtraliter *d. cap.5. num.15.*
Clar. d.q.51. num.15. verſ. Adde, quòd non requi-
ritur, & hanc veriorem amplectitur *Farinac.*
d.q.10. num.70. verſ. Sed his non obſtantibus, &
communem, & crebriorem eſſe affirmat, & ra-
tionibus comprobat.
Hinc in cauſa vertente in Regia Iuncta ad
inſtantiam Fiſci contra Franciſcum Antoniū
Caroptenum Regium Perceptorem, Prouin-
ciæ Baſilicatæ, inquiſitum de pluribus extor-
ſionibus factis à quamplurimis Vniuerſitati-
bus ſuæ Prouinciæ, tàm per ſeipſum, quàm
per ſuos Commiſſarios pro retardanda exa-
ctione functionum fiſcalium, ex his duabus
limitationibus inſtabat Fiſcus procedi con-
trà eius hæredem nominatum in dictum of-
ficium ad priuationem illius, non obſtante
quòd illius mors fuerit ſequuta ante latam
15 ſententiam, & antè litem conteſtatam; nàm
pro huiuſmodi delictis, quatenus omiſit face-
re exactionem ſuo tempore accepta pecunia,
incidit in crimen *legis Iuliæ* repetundarum de
iure communi, & etiam in priuationem offi-
cij de iure municipalis huius Regni, per *prag-*
mat.48. num.5. de offic. Procur. Cæſ. in qua ſtatui-
tur pœna amiſſionis officij ipſo iure, & abſq;
alia declaratione incurrenda per Percepto-
rem, qui ſecunda vice, ſiuè per ſe, ſiuè per ſuos
Miniſtros tale delictum commiſerit.
Sed facta matura diſcuſſione coram D.
Franciſco Antonio Alarcon, Viſitatore Gene-
rali votauimus contrarium, & moti fuimus,
quia inſtantia Fiſci contra hæredem non fuit
16 facta intra annum à die mortis Miniſtri prin-
cipalis, quod eſt requiſitum neceſſarium, vt
poſſit procedi contra hæredem in crimine
repetundarum introductum, per *tex. in d.l.2. ff.*
ad l. Iul. repet. cum alijs in princip. adductis, &
17 ſic ceſſat prima limitatio; ceſſat etiam ſecun-
da, quia iuxtà diſpoſitionem illius *pragm. 48.*
num.5.

Digitized by Google

num.5.de offic.Proc.Cæſ. vt incurratur priuatio
officij ipſo iure,& abſque alia declaratione,
requiritur, quod idem Miniſter priùs pro eo-
dem crimine fuerit punitus pœna amiſſionis
prouiſionis vnius anni,quę nondum fuerat cū
eodem Miniſtro practicata; nàm tunc primū
fuit contra ipſum formata inquiſitio de hoc
crimine, & propterea hæc reputabatur pro
prima vice,& non pro ſecunda, quicquid in
contrarium nixus ſit fundare, *Anton.Gom.va-
riar.reſol.lib.3.c.5.num.9.*cuius opinioni fauet
dictum, *Bart.in l.ſi cui.§.fin.num.7.ff. de accuſ.*
& doctrina à *Iaſ.in l.ſi idem cum eodem, num.4.
& ſeqq.ff.de iuriſd.omn.iud.ac vol.17.Gramm.*&
non contradicit *Campag.in cap ad hoc.num.66.
67.& 68.* Nàm communis opinio eſt in con-
18 trarium, vt ſcilicet ad finem imponendi pœ-
nam maiorem, quæ eſt impoſita delinquenti-
bus eadem ſpecie delicti pluribus vicibus, nō
ſufficit, quem pluriès commiſiſſe idem deli-
ctum,ſed requiritur,quòd pro primis vicibus
fuerit punitus cum effectu pœna leuiori, vel
aggratiatus,vt probat *tex.*notab.*in l.capitaliū,
§.ſolent de pœn.*vbi hoc notat *Gloſ.* & commu-
niter *DD.*idem probat *tex. in §.ſi quis in ſua
domo, in Auth. vt liceat matri, & auia, & in §.ſi
autem,in Auth.de Eccleſ.tit.& in Auth.ſi quis ei,
C.de a.In.t.& DD. ibi. & tex. in cap. cum non ab
homine ext de præb.*& notauit in ſpecie *Boer.de-
ciſ.219.num.2.verſ.Et tamen,& Fulg.conſ.157.
nu.4 verſ.Similitèr dicit Iuriſconſ. Tib. Decian.
conſ. 24. num. 16. cum ſeq. vol.3.* & nouiſſimè
*Card Tuſch pract.concluſ.in verb. Statutum,con-
cluſ.560.num.7 8 & 9.*& iterum in *ver.Famo-
ſus,concluſ.80.num.4.*

Adiuoneo tamen, quòd *Boer. d. deciſ. 219.*
dicit,quòd omnes *DD.in Auth.ſed nouo iure,
C.de ſeru. fugit.* communiter tenent hanc opi-
nionem, quos cùm Ego nuper diligentiſſimè
perquiſierim,nullum inueni hoc aſſerentem;
imo potius videntur concludere contrarium,
dum ampliant regulam, quam conſtituunt
affirmatiuam, vt ſcilicet fur poſſit puniri pœ-
19 na mortis, vt procedat etiam ſi pro primis
duobus furtis fuerit punitus, quaſi quod non
interueniente punitione pro illis, non adſit
ratio dubitandi, & interueniente punitione
poterat dubitari illa ratione, quia non debet
quis pluriès puniri pro eodem delicto. Item
ampliant etiam ſi illa prima duo delicta ſint
præſcripta, & ſic excludunt omnem punitio-
nem,quos omnes refert,& ſequitur *Farinac.de
furt.q.167.par 4.nu.62.& 64.* Ego addo *Cam-
pan.* noſtrum Regnicolam *in cap. Regn. Ad hoc,
vt noſtrorum, num. 7. & ſeq.* quod aduertens
oculatiſſimus *Farin. vbi ſuprà,* poſt relatam
vtramque opinionem affirmatiuam, *nu.68.* &
negatiuam,*num.69.* tandem *num 70.* ſequitur
primam affirmatiuam,remittens ſe ad ea,quæ
dixit in *tit.de delict.q.23.num.9.& ſeq.*vbi idem
concludit, ſequendo opinionem *Ant. Gom.*

Egò verò hanc controuerſiam ità dirimen-
dam puto, vt ſcilicet prima opinio affirmati-
20 ua procedat, quando de duobus primis fur-
tis fuit ſaltem infamatus per inquiſitionem
captam, licet ex ea non fuerit ſequuta condē-
natio, ſecùs verò ſi nec etiam fuerit formata
inquiſitio, quia tunc non poteſt dici delictum
eſſe commiſſum,vbi nullæ cernuntur reliquię,
& hic erat caſus noſter, quia de iſtis præcedē-
tibus extorſionibus nulla fuerat formata in-
quiſitio tempore, quo fuerant commiſſæ, ſed
in vltima informatione fuerant cumulatæ
plures extorſiones,ſed nō poteſt negari, quod
tex.in d.l.capitalium,§.ſolent, ff.de pœn. tàm in
verſ. Quòd ſi ità correcti, quàm in *verſ. Et ali-
quotiès apprehenſi tractati clementiùs,*valdè ſtrin-
git pro opinione negatiua.

Aduertendum tamen adhùc eſt in hac ma-
teria ſatis practicabili vbique,quòd actio cō-
21 petens Fiſco contra hæ edem Miniſtri, qui
malè verſatus eſt in adminiſtratione ſui offi-
cij, reſpectu amiſſionis illius non eſt crimina-
lis, ſed merè ciuilis, vt poſt *Abb.& Felin.in
cap.per tuas extrà de ſimon. Ioann. de Anan.in
cap.ſuper hìc,extrà de accuſat.Maranta par.4.nu.
32. verſ. Vlteriùs quæro circa*, & pro abſoluto
admittit *Præſ. de Franch. deciſ.457.* vbi in fine
ità iudicatum refert, cui addo *Gratian. conſil.
71.lib.2.*

Et tunc non poteſt in dubium reuocari,
22 quòd poteſt procedi contra hæredem, licet
contra principalem mortuum non ſit lis cō-
teſtata, ſed iudicium motum tantùm, vt ſunt
iura expreſſa in *d.l Caius,ff.ad Syllan. & in l.2.
C. vbi cauſ. fiſcal.* & in vtraque eſt aſſignata
ratio, quia ſcilicet contra hæredem agitur ad
pœnam pecuniariam, & affirmant expreſsè
*Bart.in d.l.ex iudiciorum in fin.ff.de accuſ. Alber.
in l.vnic.C.ex delict.defunct. & Angel.ibid.col.2.
verſ.In priuatis verò criminibus, Caball. reſolut.
crim.l.3.caſu 298.num.4.*

Et licet aliqui *DD.* & ſignantèr *Caballus
vbi ſuprà*, proponant quæſtionem, quando
23 mortuus ſit accuſatus poſt litem conteſtatā,
tamen aduerto,quòd iura, quæ citantur à *Ca-
ballo,*loquuntur de lite mota,non de lite con-
teſtata, vt eſt videre in *l. omnes 25. ff. de act. &
oblig.& in l. ex iudiciorum in fin. ff. de accuſ.* vbi
dicitur, quòd in omnibus alijs delictis pœna
poteſt incipere ab hærede, ſi viuo reo accuſa-
tio mota eſt, & ſic nulla requiritur litis con-
teſtatio,ſed ſufficit,quòd ſit mota actio,vt ex-
ponit *Gloſ. ibi* illud verbum, *accuſatio*, & ità
practicatum,& deciſum in Regia Camera,re-
fert *Reg. Reuerterius in ſua deciſ.39.vol.6.*quam
Ego imprimendam curaui,licet ad alium finē
poſt 2.*volum.meorum conſiliorum*,in cauſa Bar-
tholomæi Arnoni Theſaurarij Calabriæ Ci-
tra inquiſiti de mala adminiſtratione, pro
qua veniebat priuandus officio,& quia deceſ-
ſit ante litem conteſtatam, poſt tamen infor-
ma-

Digitized by Google

maționem capiam, relicto Aſcanio fratre hæredẽ in eodem officio ex Regia facultate, dùm inſtitiſſet Fiſcus pro ſequeſtro officij contra hæredem nominatum, & hæres exciperet de morte Miniſtri accuſari antè litem conteſtatam, dicit fuiſſe habitum pro abſoluto, quòd Fiſcus poterat proſequi iudicium contra hæredem, etiam lite non conteſtata cum defun-
24 cto, ſed quòd priùs debuiſſet compilari proceſſus cum hærede, qui interim non erat à libera poſſeſſione arcendus.

Reſpectu cuius ciuilitatis in ſupradicto caſu relictum fuit liberum arbitrium Regio Fiſco illud proponendi in Regia Camera Iudice competente, nàm Regia Iuncta habebat iuriſdictionem limitatam reſpectu criminalieatis.

Quod tantò faciliùs admittendum eſt, vbi ex delicto defuncti, ſeù occaſione illius deli-
25 cti peruenit aliquid ad ipſum hæredem, etiã ſi poſteà illud conſumpſerit conſeruando proprium patrimonium, quod conſumpturus fuiſſet abſque illa re hæreditaria, vt perbellè explicat *Bald. in d. l. vnic. poſt num.* 3. C. *ex delicto defunct.* per *tex.* pulcherrimum *in l. ſi ipſa, ff. quod met. cauſ.* quem ſequitur *Donell. ibid. nu.* 54. *col.* 1. *verſ. Ad hæredem*, ſimilitèr & *Pacius n.* 21. *Barboſa in l. ſi filiusfamil. in fin. ff. de iudic.* ad idem eſt *tex. in l. videamus* 17. *eod. tit. ff. quod met. cauſ.*

Denique aduertendum eſt, quod hæc eadẽ
26 limitatio, quæ habet locum in crimine repetundarum, vt agi poſſit contra hæredem infrà annum à die mortis inquiſiti, procedit etiam in criminibus peculatus, & de reſiduis, vt probatur in *l. fin. ff. ad leg. Iul. pecul.* iuncta *l. dantur, ff. ad leg. Iul. repetund.* quatenus in illa æquiparantur quoad hoc, de quo agitur, hæc tria crimina, repetundarum, peculatus, & de reſiduis, & ſic dùm in crimine repetundarum datur actio intrà annum contra hæredem, idem erit dicendum in criminibus peculatus, & de reſiduis, quod expreſſim aduertit *Alciat. conſ.* 100. *aliàs conſ.* 12. *num.* 32. *in fin. vol.* 5. Cætera in facti contingentia ſunt proſequenda cum *Barboſa in d. l. ſi filiusfamil. per totam, ff. de iudic.* qui ſuculentiſſimè more ſolito totam materiam pertractat.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXIV.

MOrtuo Officiali inquiſito de crimine, pro quo venit ex officio priuandus, vel pœna pecuniaria mulctandus ante litem conteſtatam. An Fiſcus poſſit proſequi illud iudicium contra eius hæredes, diſputat hìc D. Author. Adde ad hanc materiam *Præſ. Amatum conſ.* 55. *Reg. de Marinis lib.* 2. *reſol.* 244. *Reg. Reuert. deciſ.* 65. & 440. & 516. vbi obſeruationes *d. Reg. de Marinis*, *Amaya in repetit. ad tres libros Codicis, tit. de iure Fiſci, l.* 10. qui totam explicat materiam cum eiſdem ampliationibus, limitationibus, & declarationibus D. Authoris.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Senior ætate in concurſu præcedentiæ cæteris eſt præferendus.*

2 *Promotio ſi eodem tempore de pluribus fiat, & inter eos ſit, qui librum legalis ſcientiæ compoſuit, is eſt alijs præferendus.*

3 *Dignitas ante acti officij, an proſit quoad tribuendam præcedentiam, ſi alia noua conferatur.*

Repetita non auget ipſam dignitatem, ſed comprobat merita electi, num. 4.

5 *Honorarij, qui dicantur, & quatenus ab ijs, qui ab officijs vacauerunt præcedantur.*

6 *Vacantes ab officijs qualiter inter ſeſe præcedere habeant.*

7 *Præcedentia ſi ſit controuerſia, ſola quaſi poſſeſſio, & conſuetudo eſt attendenda.*

8 *Princeps pluribus eandem dignitatem conferendo poteſt, cui libuerit præcedentiam tribuere.*

9 *Verba in Priuilegijs nunquam perperam aſcripta cenſeri debent.*

10 *Ordinarij Officiales præcedere debent ſupernumerarijs.*

11 *Præbenda vacatura, ſi concedatur, ſemper de proxima intelligitur.*

12 *Expreſſio eius, quod tacitè etiam ineſſet, quid amplius operetur.*

13 *Ordo ſcripturæ in nominatione ad aliquod officium inducit eorum inter ſe præcedentiam.*

14 *Subrogatus alicui in officio non occupat eundem gradum in matricula, num.* 16.

15 *Vltimò veniens, vltimum locum obtinet.*

17 *Obtinens aliquem ex ſeptem officijs Regni, an præcedat deſcendenti ex ſanguine Regio.* Obſ.

18 *Regens* Coll. Conſ. *electus per S. M. Præſidens S. C. an præcedat in ſedendo alijs Regentibus, poſt ipſum electis.* Obſ.

19 *Aduocatus Fiſcalis R. C. S. an præcedat in ſedendo Aduocato M. C. V.* Obſ.

20 *Procurator R. C. S. & ipſius Secretarius, an præcedant Rationalibus eiuſdem Tribunalis.* Obſ.

21 *Regẽs electus in Supremo Italiæ Senatu, ſi priuſquam ad Curiam acceſſerit fuerit electus Præſes, S. C. Neap. præcedit alijs Regentibus poſt ipſum creatis.* Obſ.

22 *Præſes S. C. an præcedat Locumtenenti R. C. S.* Obſ.

23 *Regentes Regiam* Cancellariam, *an præcedant Regentibus M. C. V.* Obſ.

24 *Regentes Senatus Italiæ, an præcedant Regentibus Senatus Portugalliæ.* Obſ.

25 *Regij Conſiliarij S. C. an præcedant Præſidentibus R. C. S.* Obſ.

26 *DD. tractantes materiam præcedentiæ remiſſiuè.* Obſ.

27 *Le-*

17 *Lector iuris Pontificij, an præferatur Lectori iuris Cæſarei lecturæ veſpertinæ?* Obſ.

ARGVMENTVM.

Duobus, aut pluribus Officialibus ſimùl, & ſemèl promotis ad conſimile officium, qualitèr inter eos ſit attendenda præcedentia. Afferuntur multa exempla in materia præcedentia.

DECISIO LXV.

DE anno 1612. Inuictiſſimus Rex Philippus Tertius immortalis memoriæ, inſtante Domino Comite Lemenſium, tunc huius Regni Gubernaculum Regente creauit ſimùl, & ſemèl quatuor Conſiliarios ſupernumerarios ſuprà numerum ordinariorum, eoſque ſimùl, & ſemèl idem Dominus Prorex publicauit, eodemque ſimultaneo ordine ſingula vniuſcuiuſque priuilegia trãſmiſit, prout curanerar, ea ſub ſilentio expediri in forma ſolita, & conſueta in Curia Catholicæ Maieſtatis, & ſe tranſmitti antequam aliundè de eorum creatione haberi potuiſſet notitia, & hi fuerunt DD. Ioannes Baptiſta Melior, Ferdinandus Brancia, Camillus Villanus, & Ego. Et cùm ageretur de actu capiendæ poſſeſſionis, fuit motiuatum de præcedẽtia inter nos, & dùm vnuſquiſque ſua iura oretenus, & in ſcriptis protuliſſet coram ampliſſimis Senatoribus Collateralis Conſilij; Ego quoque infraſcripta deduxi, nè viderer honorem proprium indefenſum relinquere, ſub his verbis.

Audio à meis Collegis, in controuerſiam deduci præcedentiam inter nos, dùm vno, eodemque die fuimus ad officium Conſiliarij ſuprà numerum ordinariorum in Sacro Cõſilio Caſtri Capuanæ aſſumpti, & pro abſoluto ab eis haberi, quòd omnes mihi præcedere debeant, eò quòd DD. Ferdinandus Brancia, & Camillus Villanus ſunt me anteriores in gradu Doctoratus, Dominus verò Ioannes Baptiſta Melior præfulgeat reliquijs dignitatis Iudicatus Magnæ Curiæ Vicariæ, quem pluribus retrò annis honorificentiſſimè exercuit.

Ego autem licet nunquam de tali contentione ſomniauerim, quippè qui optimè nominauerim propter mei exigui ingenij vires ſatis imbecilles ab omnibus ſuperari, præſertim à DD. meis Collegis ſumma eruditione, & rerum experientia optimè præditis, itàut vix vnquam me dignum reputauerim illorũ corrigias calceamentorum ſoluere, & proindè abſque vlla repugnantia ſemper fuerim, prout ſum paratus ingredi locum quantumuis infimum ab Excellentiſsimo Prorege declarandum. Tamen dùm innotuit, hanc præcedentiam ab vnoquoque ex meis Collegis ſibi tanquam de iure debitam vendicari, infraſcripta libuit annotare, ex quibus liquebit (ni fallor) omni iure mihi ſoli hanc præcedentiam reſpectu omnium deberi.

Primum igitur conſidero, quòd reſpectu
1 DD. Branciæ, & Villani Ego ſum maior ætate, & ſic ſenior, & ideò præferendus, ex regul. *l. ſemper, ff. de iur. immunit.* ac ex traditis per *DD. in l. cùm quid, ff. ſi cert. pet.* latè *Port. Imol. conſ.* 70. Nec obſtat, quòd ipſi ſint in gradu anteriores, licet in ætate poſteriores; nàm hæc eorum prærogatiua in gradu non eſt conſiderabilis reſpectu mei, qui multis ab hinc annis edidi luculenta *Commentaria ſuper Pragmaticis huius Regni*, quæ non fuerunt ingrata in foro verſantibus, & vſu forenſi quotidiè recipiuntur (abſit petulantia) & de iure certum eſt, quòd inter eodem tempore promotos, is præfertur, qui librum aliquem legalis ſcien-
2 tiæ compoſuit, nulla habita conſideratione ad prioritatem ſuſcepti gradus, ità *Caſſan. in Cathal. glor. mund. par. 10. conſid. 28. Petr. Rebuff. de nominat. q. 21. num. 49. Iacob. Ben. de priuileg. Doctor. par. 3. num. 6.* Caranit. tit. 101. n. 6. *Conſ. Ann. conſ.* 130. *num.* 52.

Ratio eſt, quia is, qui libros illius ſcientiæ compoſuit, non modo ſibi laborauit, ſed omnibus exquirentibus veritatem, quod eſt negotium multis vigilijs, & ſudoribus plenum, *Luc. de Penn. in l. mulieres*, C. *de dignit. lib.* 12. ergò etiam circũſcripta maiori ætate ex hoc ſolo capite editionis, & compoſitionis *Commentariorum* illos præcedere debeo.

Reſpectu verò Domini Melioris Ego nedùm ætate, ſed & gradus ſuſceptione antiquior ſum, & ſic duplici iure ei ſum præferen-
3 dus. Nec ei opitulari poterunt reliquiæ priſtinæ dignitatis illius Iudicatus Magnæ Curiæ, nàm regula *tex. in l.* 1. C. *de Conſul. lib.* 12. cũ ſimilibus, vbi fundatur, procedit, quando is, qui ſemèl aſſequutus fuit dignitatem, illam continuat, nec dimittit, adeòut tempore, quo promouetur ad aliam dignitatem, reperitur in adminiſtratione, & exercitio præcedentis, quàm nunquam dimiſit, vt ex eiſdem iuribus clarè dignoſcitur, & ex *Praſ. de Frãch. dec.* 144.

At quando illam ſemèl dimiſit, tunc illa ſemèl dimiſſa non prodeſt ampliùs ad tribuendam aliquam præcedentiam in dignitate de nouo delata, ità punctualiter tradit *Odofred. in d. l. 1. poſt num. 1. verſ. Secundò dicit,* C. *de Conſul. lib.* 12. inquiens per illum *tex.* quòd ſi aliquis Conſul deponat officium Conſulatus, & poſteà ipſe, & quidam alius ſimùl Conſules eligantur, qui primò fuit Conſul, & iterato eligitur cum alio, non propterea debet præ-
4 cedere alium, quia repetita dignitas illam nõ auget, ſed merita tantùm comprobat iterata electio, hoc idem ſequitur *Iacob. Rebuff. ibid. num.* 5.

num. 5. Quæ quidem doctrina tàm ſiodalis tollit omnem ſcrupulum contra me. Nàm ſi dignitas ſemèl dimiſſa non prodeſt in iterata aſſequutione eiuſdem dignitatis, multò minùs prodeſſe debet in aſſequutione maioris dignitatis, prout caſus noſter.

Neque huic aſſumpto contradicunt iura in *l.* 2. C. *vt dignit. ordo ſeruet. lib.* 12. *& in l.* 2. C. *de Præfect. Prætor. eod. lib.* nàm quatenus in *l.* 2. C. *vt dignit. ord.* ſtatuitur, vt illi, qui vacant ab officio, quod adminiſtrauerunt, & poſtea deſierunt adminiſtrare, præferantur honorarijs, procedit reſpectu honorariorum tãtùm, qui aſſequuntur dignitatem ſolam abſque vlla adminiſtratione, & propterea dicuntur honorarij tantùm, vt declarant omnes *DD. ibi*, quod non eſt in caſu noſtro, vbi nos omnes conſequimur dignitatem cum adminiſtratione, imò etiam reſpectu ipſorum honorariorum ſi non indefinitè vacantes præferuntur omnibus honorarijs, ſed illis tantùm, qui honorantur æquali dignitate ei, quàm ipſi vacantes adminiſtrauerunt actu, ſecùs autem ſi honorarentur maiori dignitate, nam tunc vacantes non præferuntur honorarijs, ità expreſsè declarat *Imper.* in ipſo *tex. in verſ. Vacantes autem*, & notant ſpecificè ibi, *Ioann. de Platea num.* 5. *verſ. Item*, ibi: *Vt Præfectus*, & etiam *Iacob. Rebuff. ante num.* 5. ibi: *Quæ ſi*, quod ceſſat in caſu noſtro, in quo nos ſumus promoti ad dignitatem Conſiliarij, quæ eſt maior dignitate Iudicis M.C.V.

Tex. verò in l. 2. *C. de Præfect. Prætor.* proce-
6 dit, quando contentio eſt inter plures vacantes ab eodem officio, quod exercuerant, & ſtatuitur, vt is præcedat, qui priùs cœpit exercere, & priùs vacuit, prout ſic illum *tex.* declarat *Iac. Rebuff. ibid. poſt num.* 10. *& Ioann. de Platea num.* 3. Non ſic in caſu noſtro, vbi is, qui vacat ab officio minori, concurrit cum his, qui actu debent exercere officium maius. Adeò quòd in hoc concurſu ad officium maioris dignitatis nullius conſiderationis poteſt eſſe Iudicatus minor M.C.V. à quo vacauit D. Melior.

Hinc eſt, quòd idem Dominus Melior hãc veritatem optimè callens poſt illud officium dimiſſum, & Aduocati munus reaſſumptum in aſſiduis ferè conſeſſionibus ſimùl habitis cauſas communium Clientum collegialitèr tractando, ſemper æquo animo paſſus fuit, vt Ego præcederem, ità vt Ego iàm ſum in actuali quaſi poſſeſſione illum præcedendi in munere Aduocationis, etiam inſpecto præſẽti tempore; ergò eodem modo debeo illum
7 præcedere in munere iudicandi, in huiuſmodi enim præcedentijs ſola ipſa quaſi poſſeſſio, & conſuetudo attendenda eſt, quæ locum aſſignat *Bald. in cap.* 1. §. *Marchio, col.* 2. *verſ. Ex quo ordine, de his, qui feud. dar. poſſ. & in cap. cùm olim* 1. *not. extrà de conſuetud. Afflict. in proœm. Conſt. verſ. Vigeſimo ſecundò, col.* 1. *& in fin.* & ſecundùm hanc quaſi poſſeſſionem in materia præcedentiæ eſt iudicandum. *Card. Zabar. conſ.* 62. *col.* 2. *Menoch. conſ.* 51. *num.* 40. *conſ.* 126. *num.* 6. *Conſilior. Annæ conſ.* 40. *num.* 10. & etiam in iſtis caſibus ſemper eſt melior conditio poſſidentis, *Anend. de exeq. mand. par.* 1. *cap.* 19. *nu.* 16. *verſ. Et vbi.*

Secundum conſidero, & hìc, quæſo, aduertatur enixè, quòd etiam ſi omnia prædicta ceſſarent, & Ego eſſem ætate, gradu, & cæteris omnibus poſterior, adhùc debeo omnibus præferri ex mente, & voluntate expreſſa Suæ Catholicæ Maieſtatis, quæ voluit, & potuit
8 hoc facere, etiam ſi aliundè Domini mei Collegæ debuiſſent præferri, vt in ſpecie tradit *Platea in l. vnicuique, nu.* 3. *C. de prox. ſacr. ſcrin. lib.* 12. *Franc. Marc. deciſ. Delph* 806. *in princip. & num.* 6. *par.* 1. *Auiles in cap. Prætor* 44. *ante nu.* 2. & eſt *tex.* expreſſus *in cap. pen. de conceſſ. præb. in* 6. & hæc expreſſa voluntas Summi noſtri Regis clariſſima apparet ex inſpectione mei priuilegij, in quo non ſine miſterio appoſita eſt infraſcripta clauſula hanc mihi tribuens prærogatiuam, quæ non legitur in Priuilegijs aliorum, videlicet.

Ea tamen lege, & conditione, vt tu in illius locum ſuccedas, qui primus contigerit vacare ex ordinarijs.

In Priuilegijs verò aliorum legitur ſub alia forma, videlicet.

Ea tamen lege, & conditione, vt tu in alterius locum ſuccedas, qui contigerit vacare ex ordinarijs.

Et non dicit, qui primus contigerit vacare, prout in Priuilegio meo tantùm.

Igitur ſi Ego debeo primum locum ordinarij vacaturum occupare, certò certius eſt, quòd interim, donec vacet locus ordinarij, Ego debeo occupare primum locum inter ſupernumerarios, aliàs non poſſem ingredi primum locum vacaturum ex ordinarijs, prout cantat Priuilegium meum, quod non eſt dicendum, nè illa verba serioſè appoſita in Priuilegio remaneant fruſtratoria, contra regulam iuris, vt verba cenſeantur appoſita cum
9 miſterio alicuius operationis, *l. ſi quando in princ.* & ibi, *Gloſ. ff. de leg.* 1. *l.* 1. *in princip. ff. quod met. cauſ. l.* 1. *in fin. ff. ad municip.* & ſi quoad hãc præcedentiam non operarentur, non eſſet in quo poſſent operari.

Imò quia iàm factus eſt caſus, in quo vacat locus vnus ex ordinarijs per promotionem Domini mei Caroli Tapiæ ad officium Regentis apud Catholicam Maieſtatem in Supremo Italiæ Conſilio, ille mihi debetur ex tenore Priuilegij, & proindè tanquam ipſe tũc ſuffectus in locum ordinarij iàm vacantem non poſſum ampliùs dici de numero ſuper-
10 numerariorum, ſed potiùs ordinariorum, quia eſt modò quæſitum mihi ius nedùm ad rem, ſed in re, iuxta *tex. in d. cap. fin. in princip.* & ibi, *DD. de conceſſ. præb. in* 6. & ipſi mei Collegæ,

Digitized by Google

gæ, & Domini remanent ſupernumerarij, & proindè tanquam ſupernumerarij, Ego vti ordinarius debeo eis præferri, ex reg. *tex. in l.2.C.de caſtrenſ.& miniſt. lib. 12.* qui loquitur in ſpecie de ſupernumeratijs.

Nec dicatur, quòd prædicta clauſula expreſſa in Priuilegio meo ineſt de iure, argu-
11 mento ſumpto ex conceſſione præbendæ vacaturæ, quæ ſemper intelligitur de proxima, iuxtà *Gloſ.in cap.ſibi, qui in verb. Proximè,de reſcript. in 6.* & ideò tanquam expreſſio eius, quod tacitè ineſt de iure,nihil debet operari,
12 *l.3.ff.de leg.1.cum ſimil.* Nàm verùm eſt,quòd quando aliquid exprimitur,ſemper debet conſiderari,in cuius fauorem exprimitur, vt poſſit in illius perſona ampliari, ità *Bald. in d.l.3. propè fin.verſ.Vndè conſidero, & Alciat. in l.cùm quid, num.18. ff.ſi cert. petat.* dicit, quòd latior ſit interpretatio in expreſſo, quàm in tacito, & *Bolognet.ibid. num.61. verſ. Nàm meliùs*, inquit,quòd expreſſum vincit tacitum,quotieſcumque tacitum concurrit cum expreſſo. Ratio eſt,quia quod ſpecialitèr dicitur,plus valet,quàm tacitum,*l.ſi quis mihi bona,§.ſed vtrũ in princ. ff.de acquir. hæred. l.quintus,§.ſed quod quintus, ff de aur. & arg. legat.* cum alijs adductis per *Gloſ.in l.item apud Labeonem,§.hoc edictum,in verb.Neglecta, ff. de iniur.* & ex his cõcludo,non poſſe dubitari, quin dicta clauſula appoſita in meo Priuilegio operetur effectum veræ prælationis in mei beneficium.

Sed quatenus aliqua leuis dubitatio de mente, & voluntate expreſſa Catholicæ Maieſtatis adhùc ſupereſſet, illa procùldubio omninò tollitur ex litteris ab ea tranſmiſſis ad Excellentiſs. Dominum Proregem circa hanc noſtram promotionem, in quibus Ego ſum
13 primus omnium nominatus, & ſic attento etiam ordine ſcripturæ, quæ præſefert hanc præcedentiam,*cap.pen.de elect.in 6.cap.mandato,de præbend.in 6.* & latè explicat *Tiraquell.de primog.q.9. Euerard. in loco ab ordine, Menoch.de præſumpt.lib.4. præſumpt.16. num.3. Hennig.de iure Maieſt.lib.3.num.2.circa fin.* Res mea videtur omni prorsùs dubio carere, præſertim quia hunc ordinem ſcripturæ in proprijs terminis terminantibus obſeruauit eminentiſſimus ille vir Vincentius de Frãchis,tunc Præſidens Sacri Conſilij in erectione nouæ quartæ Rotæ de ordine Catholicæ Maieſtatis Philippi Secundi immortalis memoriæ,qui prętulit Conſiliarium Fabium Annam, tanquam primo nominatum, licet in gradu longè poſteriorem Conſiliario Scipioni Conſtantio in gradu priore, ſed poſteriori loco nominato.

Dùm hæc ſcriberem innotuit, quòd ad infringendam illam clauſulam ſaluarem à Me, vt ſuprà,ponderatam pro expreſsa voluntate
14 Regis concedentis Mihi hanc pręcedentiam, ponderatur ex aduerſo doctrina *Ioann. de Platea in l.ſi quis in Archiatri,C.de profeſſ.& med.lib.10.* dùm ex verbis illius *tex. num. 2.* inquit, *Quòd ſubrogatus non obtinebit inter Medicos, qui ſunt in matricula, locum illius, in cuius eſt ſubrogatus, ſed loco vltimo erit collocandus, licet defunctus fuerit in primo loco.*

Et iterùm *num.4.*ex eodem *tex.*notat, quòd
15 vltimò veniens vltimum locum debet obtinere,& ſic quòd Nouitij Doctores, & Milites, qui aggregantur, vel incorporantur in ordine, ſeu Collegio loco deficientium, non proptereà debent in primis locis illorum defunctorum poni, ſed in vltimis. Quaſi quòd Ego (dùm dixi) vigore illius clauſulæ, quod debeo ingredi primum locum vacantem per promotionem Domini mei Caroli de Tapia, prætendam modo ingredi,nedum locum eius vacantem,ſed etiam gradum,& antiquitatem eiuſdem, & ſic præcedere omnes alios Conſiliarios ordinarios,qui ſunt in Conſilio poſteriores ipſo Domino meo, quod nec per ſomnium quidem mihi in mentem venit, Id quod Ego prætendo eſt, iogredi modo hunc primũ locum vacuum, tamen ſeruata forma dictæ clauſulæ;ſedendo poſt omnes Conſiliarios ordinarios,iuxtà doctrinam *Ioann.de Platea*,quę veriſſima eſt, & optimè ſtabilitur ex deductis
16 per *Erneſt.Cothm.conſ.95. vol. 2.* ſed ante omnes meos Collegas, & ſic primus inter ſupernumerarios,& proptereà nihil obſtat hęc doctrina *Ioann.de Platea.*

Tãdem emanauit ordo ab Excellentiſsimo Domino Prorege, quòd conſulatur Catholica Maieſtas,& interim Dominus Ioann.Baptiſta Melior,qui actu tunc exercebat officium Auditoris in Regio Caſtro Nouo præcederet omnes: Reliqui verò tanquam in gradu anteriores præcederent Me, & ità fuit executum per iuramentum præſtitum in manibus humaniſſimi Conſiliarij D. Ioann. Sanchez, qui tunc exercebat munus Propræſidentis, die 29.Maij 1612.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXV.

Dvobus, aut pluribus Officialibus ſimùl, & ſemèl promotis ad conſimile officium, qualiter inter eos ſit admittenda pręcedentia,diſputat D.Author hìc.

*Ad num.1.*Adde *Boer.de auth.Magni Conſilij ante num.141. De Benedict.in c.Raynutius, verb. Teſtamentum el 2. verſ. Et præmiſſa ſunt vera, num.27.de teſtam.fol.86. Fab. Anna conſ.40.num.12. Anna ſil.ſing.6. Præſ.de Franch. deciſ.138.in princip.& deciſ.144. num.2. Maſtrill. deciſ.130. num.23.lib.2.& in tract.de magiſtrat. lib.4.c.14. num.48.Reg.Tap.deciſ.Senat.Ital.21.num.1. & 2.Conſ.Petr.ſuper Rit.M.C.V.101. nu.45. Reg. Capyc.Latr.conſult.43.num.10.*

*Ad num.2.*Adde *Conſ.Prat. obſeru. pract.cap. 75.num.9.* Et prælatio extenditur etiam ad filiem

lium Doctoris, *Cyr.conſ.*137. *nu.*60. *inter conſ. Fab.de Anna,ex Menoch.conſ.*126. *num.*35.*vol.*2.*Thor.p.*3.*ſect.*2.*Comp.dec.verb.Præcedere quis debeat,fol.*301. quos laudat *Conſ.Petr.vbi ſup. num.*49.*Reg.Capyc. Latr.d.conſult.*43.*num.*14.

*Ad n.*3. Adde *Reg.Tap.d.deciſ.*21.*nu.*7. Vbi
3 obſerua, ſecùs eſſe ſi alius cœperit priùs officij poſſeſſionem, vt deciſum refert *Conſ. Petr. ſuper d.rit.*101.*num.*36.

*Ad num.*7. Adde *Franc.Maz.conſ.*26. *num.*6. *&* 34. alioſque apud *Conſ.Marcian. conſ.*8.*nu.*10.*lib.*2.*Reg.Capyc.Latr.d.conſult.*43.*num.*5.*& ſeqq.Conſ. Staib. reſol.*87.*num.*23.*&* 92. *nu.*19. *Amat.conſ.*60.

*Ad num.*8. Adde *Bouadill. in politica, tom.* 2. *lib.*3.*cap.*2.*num.*23.

*Ad num.*10. Adde *Reg.de Marinis lib.*2.*reſol. cap.*113.

*Ad num.*13. Vbi habetur, ordinem ſcripturæ in nominatione ad aliquod officium inducere eorum præcedentiam. Adde *Præſ. Amat.conſ.*60.*num.*2. *Larath.conſ.*2.*num.*1. qui id probat ex *Rebuff. in tract. de nominat. qu.*22: *num.*1.*&* 4.*Franch.deciſ.*138.*num.*2. *Anna conſil.*136.*num* 4.*Felin.in tit.de reſcript.cap.cum dilecta,col.*4. Vbi refert, Vrbanum Papam quæſiuiſſe à Franciſcanis Monacum ad Cardinalatum habilem, & cum iſti tres Monacos obtuliſſent, nulla facta prioritatis perſonarum mentione, nomina in circulo ſcripſerũt. Ideò S.P.relictis illis tribus, Generalem Ordinis, Cardinalem creauit, reſcribens Monacis: *Vos Ordinem peruertiſtis, & Ego ordinem peruerſi.*

Obſerua ad hanc deciſionem, hic principaliter agi de præcedentia, de qua quamplures integrum tractatum edere. Ideò nos iuxta ſtylum remiſſiuè plures caſus, vt alibi in alia materia effecimus, obſeruatione dignos adnotabimus, vltra triginta vnum, totidemque deciſiones Supremorum Tribunalium, relatos per *Reg.Tap.cit.deciſ.*21.

Et primò. Quod aliquis tenens aliquod ex ſeptem officijs huius Regni, præcedit deſcen-
17 denti ex ſanguine Regio, vt latè fundat *Conſ. Staib.reſol.*101.*lib.*2.

Secundò, quod Regens Collat. Conſil. electus per Catholicam Maieſtatem Præſidens
18 S. C. præcedit in ſedendo alijs Regentibus poſt ipſum electis, quamuis illius officij, ſcilicet Regentatus adminiſtrationem renunciauerit arbitrio Excellentiſs. Proregis, vt deciſum per Coll. Conſil. refert *Conſ. Marcian. d. conſ.*28 *lib.*2.

Tertiò, quod Aduocatus Fiſcalis Reg. Cam. Summariæ, præcedit in ſedendo in Collater.
19 Conſil. vel alibi Aduocato M.C.V. vt latè defendit *Reg.Cacacius in alleg.*85. inſerta inter allegationes *Reg.de Marinis*, & hoc ratione maioris dignitatis dictæ Reg.Cam.

Quartò, quod Procurator Regiæ Cameræ Summariæ, & Secretarius eiuſdem Tribuna-
20 lis præcedere debent Rationalibus eiuſdem Tribunalis, præſertim in delatione iuramenti de tenendo ſecretum, iuxtà *Regiam Pragm.* vt defendit *Reg.Galeota in ſuis illuſtr. controu. cap.*11.*&* 12.*l.*2. vbi articulum non refert deciſũ, verum refert fuiſſe ordinatum, vt alternatim, ac viciſſim alteri alteris præferrentur.

Quintò, quod Regens electus in Supremo Italiæ Senatu apud ſuam Catholicam Maieſtatem reſidente, ſi priuſquam ad Curiam ac-
21 ceſſerit, fuerit electus Præſes S.C. Neap. præcedere non debeat alijs Regẽtibus poſt ipſum creatis, qui ad Curiam acceſſerunt, & officij poſſeſſionem aſſequuti fuere, *Reg.de Marinis alleg.*12.

Sextò, quod Præſidens S.C.Neap. præfertur Locutenenti Reg.Cam.Summariæ, licet primo loco Regẽs fuerit creatus, *Reg. de Ponte dec.*8. *num.*13.*Reg.de Marinis reſol.iur.cap.*202.*nu.*22. *l.*2. ratione maioris dignitatis.

Septimò, Regenti M.C.V.Neap. debere præcedere Regentes Regiam Cancellariam,
23 deciſum refere *Reg.Capyc.Latr.conſult.*43. ratione maioris dignitatis.

Octauò, Regentibus Senatus Portugalliæ, præferri debere Regentes Supremi Senatus
24 Italiæ, ſcripſit *Reg.Valenz.conſ.*201. ratione maioris dignitatis.

Nonò, præferendos Senatores, ſeù Conſi-
25 liarios S. R. C. Neap. Senatoribus, ſeù Præſidentibus Reg. Cam. Summariæ in ſeſſionibus, deciſum refert *Caſar.in ſpec. peregr. qq.qu.*12.*num.*4. vbi refert pro Regia Cam. patrocinatum fuiſſe D.Carolum Calà Ducem Diani, Præſidentem eiuſdem Tribunalis. Et pro S.C. patrocinatum fuiſſe Antonium Miroballum Regium tunc Conſiliarium, poſtmodum Regentem Regiam Cancellariam, cuius allegatio reſcriberetur in fine huius Operis.

Obſerua vltrà ſupracitatos ad materiam
26 præcedentiæ, *Epiſc.Marant.reſp.*76.*lib.*5.*reſp.*51.*lib.*3. *Reg. Valenz. conſ.*200. *Amat. conſ.*30. *Larrea alleg.*53. *Danza de pugna DD. tom.*1.*tit. de præcedentia*, vbi loquitur de præcedentia inter Auditores Prouinciarum, *Conſ. Staib.d. reſol.*87.*&* 92.*lib.*1. *Larrea alleg.fiſcal.*52.*Conſ. Petr.ſuper rit.M.C.V.rit.*101. *num.*36. *& ſeqq. Reg.de Marinis d.cap.* 202. *Reg. Conſtant. ſuper tribus libris Codicis,l.*1. *num.*36. *de conſulib. lib.*12. qui ſubſtinet, quod ſi Conſiliarius S. C. vel Præſidens R. C. eligatur in Fiſci patronum dictæ Reg.Cam. debet ſedere in loco Fiſci patroni, quamuis contrarium teneat *D. Author conſ.*102.*num.*20.*lib.*1. eundem *Reg.de Marinis ad Reg.Reuert.deciſ.*446. De materia præcedẽtiæ in Tribunalibus Eccleſiaſticis, vide apud *Nouar. ſuper tribus lib. Codicis ſuper l.*1.*de Conſulibus, Ceccoper.can.lucubr.lib.de præced.*

Obſerua ad hanc deciſionem. An Lector
27 iuris Pontificij præferatur in ſedendo Lectori veſpertino iuris Cæſarei? & *Ioann.Dominic.*

Co-

Digitized by Google

Coſcia, Lector iuris Pontificij Neap. defendit, præferri Lectorem iuris Pontificij. Et ſic per Collat.Conſ.deciſum refert,in tribus eius reſponſis in dicta cauſa emanatis, inſertis in eius opere reſol.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Dieta, quo ſpatio itineris diſtinguatur ad finem conſequendi ſalarium acceſſus, & receſſus.*
Diſtantia loci,qua ratione dimetiatur, num.2.
Commoditas per mare iter faciendi, quid operatur, num.3.
Concluſio hæc explicatur. Obſ.
4 *Dietæ, quibus vacatur in commiſſionis exercitio, qualiter ſupputentur.*
Quid ſi in loco vacationis interdum alij acceſſus, & receſſus pro obeundo negotio, & num.6.
5 *Die Dominico ſi ceſſetur ab itinere, an etiam debeatur ſalarium.*
7 *Impedimenta itineris proſequendi, quando computentur in beneficium impediti.*
De impedimentis ex incurſu latronum, tempeſtate,vi fluminis ac maris procella, num. 8.
9 *Infirmitate ſuperueniente, an etiam ratione temporis infirmitatis currat Commiſſario ſalarium.*
Quinam Officiales infirmitate ſuperueniente habeant ſalarium, illi, quorum officium conſiſtit in probitate ſcientiæ,vel in labore,latiſſimè. Obſ.

A R G V M E N T V M.

Dietæ pro liquidatione ſalarij debiti Officialibus,& alijs Commiſſarijs, ex diſpoſitione Regiæ Pragmaticæ, *quomodo ſunt dinumerandæ, tàm in acceſſu, & receſſu, quàm in mora. Plura de ſalario Officialium infirmorum.*

D E C I S I O LXVI.

IN liquidatione ſalarij erogandi Miniſtris,qui accedunt de loco ad locum pro negotijs ſibi
1 ipſis commiſſis, duo tempora conſiderantur. Vnum,quod conſumitur in acceſſu,& receſſu; Alterum verò, quod conſumitur in executione negotij, etiam morando in loco, ad quem dirigitur ipſa executio.

Reſpectu primi temporis nulla cadit du-
2 bitatio, quia ſalarium eſt liquidandum numerando Dietas ad rationem viginti milliarium,pro qualibet Dieta,etiam ſi vltima Dieta conſiſtat in vno tantùm milliari, *l. 1.ff. ſi quis caution.l.3.ff.de verb.ſignif. Tiraq. in tract. de iudic.in reb.exig.ferend. verſ.Octauò allegatur,* quicquid in contrarium inclinet *Rebuff.in d.l. 3.propè princ.verſ.Tertia,Barboſa in l.de diuiſio-*
3 *ne,num.6.7.& 8. ff.ſol.matrim.* & hæc numeratio eſt facienda, iuxtà diſtantiam itineris per terram,non autem per aerem,aut per aquam, ſiuè per mare, quantumuis quis fœlici, aut infœlici diplomate, & nauigatione vſus fuerit,ità poſt alios à Me recollectos *in pragm. 1. num.7.de ſalar.cor.qui mitt.pro ſeru. Reg.Cur.* & in *pragm.6. num.9. & 10.de commiſſ. non deſtin.* tradunt *Graff.conſ.5. in 2.difficult. de regular. & transeunt.ad relig.tom.2. Phœbus dec. Luſit.138. par.2.Cæpoll.in d.l.3.num.15.de verb.ſignif. Rebuff.ibid.in verb. Quæ dinumeratio, verſ. Tertiò quando iter fieret per mare, fol.mihi 38.& fol.40. verſ. Quæro ſi quis vno die cum ſeqq.* quantumuis *Bart.in tract.de inſula propè princ. & Dec.in cap.cùm ſit Romana 5.notab.extrà de appellat. & Marcell. Bon. in addit.ad Barthol. de Capua in pragm. poſt prædictas*, ſint in opinione, quòd
4 quinquaginta milliaria per mare ſint minùs viginti milliarium per terram; nàm id intelligitur reſpectu facilioris commeatus, non autem reſpectu numerationis Dietarum,& ad probandum eorum dictum quoad milliaria quinquaginta per mare nulla lege vtuntur.

Reſpectu verò ſecundi temporis, tunc non cadit numeratio per milliaria, ſed per Dietas naturales tantùm,quibus Miniſter vacauit negotio peragendo, etiam ſi inter has interceſſerint aliqui dies feſtiui, in quibus prohibentur actus forenſes, prout ſunt dies Dominici,
5 & alij dies feſtiui ſub præcepto peccati mortalis, donec & quouſq; negotium ſit perfectũ, vt conſtat ex *l.fin. C.de ferijs*, quàm in his terminis tantùm admitterem, licet *DD.* illam admittant,etiam reſpectu acceſſus, & receſſus in longo itinere faciendo, vt detur quies diei Dominici in qualibet hebdomada,vt per *Rebuff.in d.l.3.verſ.Intellige in his, fol. mihi* 40.

Quod eſt verum, quando pro perfectione
6 negotij non eſt opus progredi ad diuerſa loca,nàm tùnc acceſſus à loco, à quo, vſque ad locum, ad quem, ſoluitur ad eandem rationẽ milliarium,quæ etiam ſi non aſcendant ad viginti milliaria,conſtituunt tamen vnam Dietam,& ſic de ſingulis, vbi contingat accedere ad plura loca, ſiuè pro eodem negotio, ſiuè pro diuerſis.

Quòd ſi contingat aliquod impedimentũ à
7 Caſu,& Fortuna,vt quis non poſſit diſcedere à loco, & proſequi iter incœptum, itàut ei ſit neceſsè morari in loco aliquibus diebus, non exercendo commiſſionem, tunc ceſſante culpa in perſona Miniſtri currunt Dietæ in ſui beneficium, ac ſi vtilitèr vacaret negotio pe-
8 ragendo,exempla ſunt *in l. 2. §. ſi quis caution.* quatenus attinet ad impedimentum ex tempeſtate, & vi fluminis, ac etiam ſi iter eſſet periculoſum ob fragantiam latronum, iuxta *Gloſ.fin.in l.eos, ff.ad leg. Corn.de falſ. Cæpoll.in d.l.3.poſt num.11. verſ. Ex quo not. & ibid. Rebuff.fol.40.verſ.Secundò intellige,in fin.*

Idem

Idem ſi ad locum deſtiuarum non poſſic fieri acceſſus, niſi per mate, tunc cnim excuſatur, ſi ob maris procellam non poſſit à loco diſcedere, arg. *l. Cæſar, ff. de publ. & vectig. & l. qui operas 41. cum iutibus in Gloſ. allegatis, ff. locati.*

De impedimento autem infirmitatis *DD.*
9 non conueniunt. Nàm *Gloſ. in l. arboribus, §. de illo, in verb. Ægrotaute, ff. de vſufr.* eſt in opinione, deberi ſalarium ratione temporis infirmitatis, cui ſuffragatur tex. *in fin. ff. ex quib. cauſ. maior. Couar. verò lib. 3. var. cap. 13. num. 8.* tenet contrarium, ſed quòd ei debeantur alimenta tantùm; ſed his contrarijs opinionibus ſeptẽ conciliationes aptauit, *Eſcob. de ratioc. cap. 27. num. 19. & ſeqq. & tex. in d. l. ſi cui in Prouincia,* probat, quod infirmitas contingens in receſſu à Prouincia præbet iuſtam cauſam concedendi reſtitutionem in integrum, ſi non redijt infrà dinumerationem temporis ad rationem 20 miliiarium pro qualibet die, non autem ad finem conſequendi ſalarium pro tempore infirmitatis. Nunc addo *Bonad. lib. 2. politic. c. 21.* vbi hanc materiam pleniſſimè declarat.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LXVI.

Dietæ pro liquidatione ſalarij debiti Officialibus, & alijs Commiſſarijs ex diſpoſitione Regiæ Pragm. quomodò ſint dinumerandæ, tàm in acceſſu, & receſſu, quàm in mora, diſputat D. Author hic. Cuius meminit *Conſ. Pratus ad Muſcatell. in praxi S.C. par. 7. gl. concluſio, verſ. Octauus actus,* optimè diſputat *Antonell. de tempore legali, tit. de diebus, horis, & momentis, cap. 18. Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V. rit. 243. à num. 13.*

Ad num. 3. Obſerua, quæ de computatione, & menſuratione, tàm per terram, quàm per
3 mare, ſcribunt *Maſtrill. de magiſtrat. lib. 1. c. 21. num. 104. tom. 1. Danza de pugna DD. tom. 1. tit. de ſalario, cap. 2. à num. 48. Taſſon. de anteſato, verſ. 3. obſeru. 2 à num. 56. Hermoſill. ad Gregor. Lopez. gl. 4. leg 10. tit. 1. p. 5. à num. 34. tom. 1. & gl. 2. l. 24. tit. 5. num. 44. tom. 2. Vgo Reg. in pragm. Regni Sardin. tit. 17. cap. 4. à num. 2.* quos numerat *Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V. 243. num. 16.*

Ad num. 9. Vbi habetur, *infirmitate ſuperueniente.* An etiam ratione temporis infirmi-
9 tatis currat Commiſſario ſalarium. Obſerua duplicem eſſe infirmitatem animi, ſcilicet & corporis, ſeù carnis, vt notatur in *cap. cum infirmitas de pænit. & remiſſ.* Et poteſt addi tertiũ infirmitatis genus, nempè ſenectutis, ex *Terent.* docet *Abb. in cap. magnæ, num. 8. de voto.*

Verùm hic agitur de illis infirmis, qui morbo aliquo intrinſecus ſunt affecti ex turbata humorum concordia generato, nàm tales propriè ſub infirmitatis vocabulo continentur, *l. 1. §. ſciendum, ff. de ædilitio edicto, Ripa in tract. de peſte in princ. nu. 2. & 3. Gomez in regul. Cancell. de infirm. reſignat. qu. 7. Sebaſtian. Medic. in tract. mors omnia ſoluit, num. 133.* Non de ſenibus, qui non ſunt propriè infirmi, *Accius de infirmit. p. 1. cap. 19. num. 4.* Nec de infirmis aliquo animi vitio laborantibus.

Quibus præſuppoſitis diſtinguendi ſunt Officiales, quorum officium conſiſtit in probitate ſcientiæ, ab Officialibus, quorum officium in labore conſiſtit. Nàm primos debere conſequi ſalarium, etiam tempore infirmitatis, omnes *DD.* affirmant, *Bart. in l. 1. §. Diuus, num. 5. & 7. ff. de var. & extraordin. cognit. DD. in l. diem functo, ff. de offic. aſſeſſor. Surd. conſ. 42. num. 2. vol. 1.* Vt eſt in Doctore, Aduocato, Lectore, *Cagnol in d. l. diem functo, num. 186.*

Quæ concluſio limitatur pluribus modis. Primo, quando infirmitas eſt diuturna, quæ per bimeſtre in Regno admittitur, *Reg. Conſtant. ſuper tribus lib. Codicis, tit. de re milit. n. 25. Danza de pugna DD. tit. de ſalario, cap. 2, nu. 14. Capibl. de Baron. pragm. 5. num. 91.*

Secundò, ſi Officiales recedant à loco, in quo officium exercent abſque Superiorum licentia, *Maſtrill. de magiſtrat. lib. 1. cap. 21. num. 99. Flor. Diez de Mena var. q. 8. num. 28. Danza vbi ſup. Capibl. ibidem.*

Tertiò, ſi infirmitas eſſet leuis, quia per illam non impediretur Officialis exercere ſuum officium, *Nouar. de elect. fori, ſect. 1. qu. 9. num. 5. Danza ibidem.*

Quartò, ſi Officialis, qui infirmatur actu, ante infirmitatem non exercebat officium ſuum, *c. 1. de Cleric. non reſid. in 6. Duen. reg. 206. limit. vltim.*

Secundos, & ſic Officiales quorum officiũ conſiſtit in labore, non debere conſequi ſalarium tempore infirmitatis, docet *Bart. in d. l. 1. §. Diuus, ff. de var. & extraordin. Couar. var. lib. 3. cap. 13. num. 8. Accius de infirmit. p. 2. verb. Famulus infirmus, num. 1. Surd. de alim. tit. 4. qu. 23. num. 35. Vin. commun. opin. p. 2. verb. Famulus, Bonacoſſ. de famul. q. 103. Molina de iuſtit. & iure, tom. 1. tract. 2. diſp. 493. num. 3. Megala in 2. 2. lib. 2. cap. 8. q. 1. num. 16. Flores de Mena lib. 1. var. q. 8. §. 2. nu. 17. Barboſ. in collect. ad c. cum expreſſio, num. 5. de Cleric. ægrot. Leongil. de priuil. paup. p. 2. priuil. 361. num. 1.*

Rationem ponunt, quia labor, & pecunia diuiſionem recipiunt, *l. Scio amico, ff de annuis legatis, Coler. de alim. lib. 1. cap. 13. nu. 44. Danza vbi ſup. num. 17.*

Quæ concluſio fallit, ſi infirmitas eſſet leuis, & paucis diebus duratura, *Cappell. Tholoſ. q. 360. Mar. Antonin. var. reſol. lib. 2. reſol. 92. ſub num 5.*

Fallit ſecundò. In Officiali paupere non habente vndè ſe alat, nàm tunc ex obligatione charitatis tenetur Dominus, *Diana reſolut. moral. p. 1. tract. 8. reſol. 86. §. Dico igitur, Leongil. de priuil. p. 2. priuil. 361. n. 2. Angel. in ſumma, verb. Familia, n. 2.*

Fal-

Fallit tertiò. Vbi eſſet conſuetudo dandi Officialibus infirmis ſalarium, *Cappell. Tholoſan.* vbi *Addent. deciſ. 268. Diana d. reſol. 86. Eſcobar. de ratiocin. cap. 27. ſub num. 23.* aliijque apud *Zacch. de ſalario, q. 19.* vbi latè de hac materia.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Condemnatus pro delicto pœna extraordinaria, an eadem ſententia poſſit etiam ad intereſſe partis condemnari, & num. 14.*
Quid ſi vtraque pœnà, tàm criminalis, quàm ad intereſſe, proueniat ab vnica lege, vel ſtatuto, n. 12. & etiam num. 22. & 24.
Item ſi pœna extraordinaria ſit illata, non ex defectu probationum, ſed ex alijs, quæ arbitrium Iudicis mouerunt, num. 18.
Et quid ſi per torturam fuerint inditia debilitata, & propterea pœna ordinaria in extraordinariam minorata, num. 27.
Poteſt condemnari per nouum iudicium ciuile, ſi coadiuuantur inditia, vt faciant plenam probationem, num. 20. & 28.
Et an poſt proceſſum ciuilem, poſſit iterum ſubijci reus pœnæ criminali, num. 21.
Concluſio, num. 21. explicatur. Obſ.
2 *Præſumptione, & inditijs, an poſſit deueniri ad condemnationem ciuilem, & num. 5.*
3 *Pœna pecuniaria, quæ applicatur Fiſco, & illius, quæ reſpicit intereſſe partis differentia.*
4 *Principis in ſententia proferenda pluſquam in alijs Iudicibus authoritas, & prærogatiua.*
6 *Legata cenſentur, etiam repetita per ſubſtitutum, niſi aliud expreſſè conſtet.*
Concluſio explicatur remiſſiuè. Obſ.
7 *Legatorum in ademptione ſola voluntas Teſtatoris inquiritur.*
8 *Confeſſione delinquentis, niſi conſtet de delicto, non proceditur ad condemnationem reſpectu intereſſe partis, & num. 26.*
9 *Condemnatio ad reſtitutionem rei, ſi procedat ex eadem lege, qua pœna criminalis imponitur, quid operetur.*
10 *Actio duplex ex quolibet delicto, & ad pœnam, & ad intereſſe, & nu. 15. In Regno ad vtrumque debet ſequi condemnatio, & num. 24.*
13 *Tortus, & non confeſſus, an poſſit condemnari ad expenſas in beneficium Fiſci.*
16 *Condemnatio ad intereſſe in inditijs criminalibus procedit ex Iudicis officio, cui reorum confeſſio tantùm ſubſeruit.*
17 *Condemnatio ad emendam damni, & intereſſe, niſi certè de ijs conſtet non poteſt ſequi.*
19 *Pœna extraordinaria ex circumſtantijs indicij, poteſt dici ordinaria.*
23 *Commiſſariorum ſalaria non ſoluuntur ab inquiſitis, & contrauenientibus, niſi quatenus ad ea condemnentur.*
25 Cap. Regni incip. Si de furto, *declaratur, & explicatur, cum ſeq.*
29 *Ratio D. Authoris in hac deciſ. affertur.* Obſ.
30 *Afferuntur contra D. Authorem tenentes.* Obſ.
31 *Authoris opinio.* Obſ.
32 *Reſpondetur motiuis partis aduerſæ.* Obſ.
33 *Reſpondetur alijs rationibus aliorum.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Delinquens, qui pro delicto principali in iudicio criminali condemnatur pœna extraordinaria, an poſſit in eodem iudicio à Iudice criminali vnica ſententia condemnari ad intereſſe partis?

DECISIO LXVII.

ANtiqua eſt quæſtio. An reus condemnatus pro delicto pœna extraordinaria poſſit etiam condemnari ad intereſſe partis eadẽ ſententia? quam noſtris temporibus reaſſumpſit doctiſſimus *Præſ. de Franch. deciſ. 460. in fine*, ſed non determinauit, inquiens, quòd aliàs de ea ſcripſit, ſed tunc non reperiebat, & ſi poſteà repetijſſet, poſuiſſet remittens ſe ad ea, quæ poſuit in *deciſ. ſeq.* in qua nihil ſcriptum reliquit pertinens ad hanc quæſtionem.

Petr. Caball. Doctor criminaliſta magnæ opinionis apud nos in ſuis *reſolution. crimin. caſu 82. num. 14. & 15.* tenuit opinionem negatiuam expreſsè faciens mentionem de prædicta *deciſ. Præſ. de Franch.* nulla alterius *DD.* authoritate ſuffultus, ſed ea tantum ratione motus, quòd regulariter actore non probante reus abſoluitur, vulg. *l. qui accuſare, C. de edend.* quam dicit habere locum, etiam in criminalibus ex communi opinione, de qua atteſtatur *Iul. Clar. pract. crimin. q. 62. in princ.* poſt *DD.* & præcipuè *Iaſ. in d. l. ſub num. 5. verſ. Secundò extende, & Dec. num. 13. verſ. Secundò amplia.* Addens, quod licet propter inditia, quæ ſufficienter purgata non ſint, vel aliquo reſpectu purgari non poſſint, deueniri poſſit ad aliquam pęnam extraordinariam, non tamen per hoc poterit deueniri ad condemnationẽ ad Intereſſe Partis, quia tunc imputatus non dicitur condemnatus tanquam verè reus, & delinquens, ſed potiùs tanquam de delicto ſuſpectus, quæ ſuſpicio quoad intereſſe partis non habetur pro veritate, nec ſufficit ad condemnationem, quæ requirit probationem plenam, vel confeſſionem: & atteſtatur ſe nunquam vidiſſe aliquem condemnari ad reſtitutionem rei, vel ad ſatisfactionem damnorum, & intereſſe, quando delictum non erat confeſſum, nec probatum, taliter quod ſequi potuiſſet condemnatio.

At *Sebaſt. Guazzin. in tract. de pace, par. 1. qu. 42. in fin.* poſt relatum *Petr. Caball.* inquit, quod eius

eius opinioni obſtat *tex.* apertus in *cap. afferte*
extrà de præſumpt. vbi ex ſola præſumptione
fuit condemnata illa mulier ad reſtitutionē
pueri, redarguendo *Petr.Caball.* qui nihil al-
legat, & affirmat, quòd ipſe ità bis iudicauit,
dùm fuit Locumtenens in criminalibus Au-
ditoris Cameræ Apoſtolicæ contra illius opi-
nionem, propter quod ſtante hac diuerſitate,
imò contrarietate opinionis inter hos duos
Authores criminaliſtas, vterque magni no-
minis, neceſſarium mihi viſum fuit funditùs
inueſtigare veritatem huius quæſtionis, licet
ſummis digitis illam attigerim in *pragmat.* 1.
*num.*33. *de pœnis*, vbi contentus fuit relatiuè
tantum allegare *Petr. Caball. vbi ſuprà, & Io:*
*Bapt.Coſt.de remed.ſubſid.remed.*51.

Reperij itàq; quòd duo Moderni ex noſtra-
tibus Regnicolis ſpecificè approbauerunt
opinionem affirmatiuam, videlicet *Conſ.Pa-*
*ſchal.de viribus patr.poteſt.par.*4. *cap.*3. *num.*38.
*verſ.Maior verò dubitatio,& Capibl. pragm.*6.*de*
*Baromb.num.*105. ſecundùm nouiſſimam im-
preſſionem anni 1622. alter alterius mentio-
nem non faciens, quia nondùm in lucem pro-
dierant, *Paſchal.*inquàm magis iuridicam di-
cit ibi opinionem *Guazzin.* quia ex violen-
tijs, & præſumptionibus, etiam ciuilem con-
demnationem ſequi poſſe, probat benè *tex.in*
d.cap.afferte de præſumpt. idque animaduertere
ait *Farin.de reo conuict.& confeſſ.q.*86. *num.*78.
*& Addent.ad eundē Farin.n.*78. *lit.A.lib.*1. Ve-
rùm enimuero *Farin. d.num.*78. non loquitur
de condemnatione ad intereſſe, ſed de con-
3 demnatione ad pœnam pecuniariam, quæ ſa-
tis diuerſa ſunt, nàm pœna pecuniaria appli-
catur Fiſco, quæ propterea tanquam proce-
dens ex delicto, poteſt ob vrgentia inditia im-
poni, tanquam pęna extraordinaria, ſed inte-
reſſe reſpicit damnum partis, ad quod efficiē-
dum non ſufficiunt probationes, & inditia.
Benè verum eſt, quòd *Farinac.in eod. loco, num.*
68.*cum ſeqq.* tractat hanc quæſtionem, licet nō
ex profeſsò, ſed tantùm adducendo *DD.* prò,
& contrà. Sed adhùc mihi videtur, quod quæ-
ſtio propoſita per *Farinac. ibi*, ſit ſatis diuerſa
à quæſtione noſtra, ſiquidem *Farinac.* propo-
nit quæſtionem, quando de crimine agitur
ciuiliter, & ſic principaliter ad intereſſe, non
autem quando de crimine agitur principali-
tèr ad pœnam corporalitèr, & in conſequen-
tiam tantùm ad intereſſe, prout eſt caſus no-
ſter, & inter vnum, & alium caſum eſt maxi-
ma ratio differentiæ; nàm quando agitur
principalitèr ad intereſſe ciuilitèr, tunc ſi ad-
ſunt plures imperfectæ probationes, quæ ſi-
mùl iunctæ faciunt vnam perfectam, & plenā
probationem, & in ciuilibus poſſunt iungi, vt
conſtat ex pluribus, quos citat *Farinac.ibidem*
num. 71. tunc benè poteſt ſequi condemnatio
ad intereſſe, quia condemnatio eſt fundata in
plena, & perfecta probatione, quæ reſultat ex
pluribus inditijs, & præſumptionibus ſimùl
iunctis; ſed quando agitur criminalitèr prin-
cipalitèr ad delictum, tunc caſſat illa vnio
plurium inditiorum, & propterea non poſſunt
operari ad condemnandum, ſed ad torquen-
dum tantùm, vt optimè enucleat ipſe idem
*Farinac.ibid.num.*84. *& num.*72.

*Addentes verò ad Farin.in d.conſ.*78.*vol.*1. ſi-
militer loquuntur in pecuniaria pœna, quan-
do criminaliter agitur, & nihil de nouo ad-
dunt, niſi tranſcribendo dicta per *Farinac. vbi*
ſuprà.

Quatenus modò attinet ad *cap. afferte de*
præſumpt. vltrà quod communiter *DD.* illud
intelligunt, vbi ciuiliter tantùm agitur ad re-
ſtitutionem rei, vt affirmat in eodem loco *Fa-*
*rinac.num.*17. *Barboſa in l.*2.*in princ.nu.*82.*verſ.*
Non obſtat ſecundum, ff. ſolut. matrim. Et Ego
hoc ipſum non inficior, imò expreſsè fateor,
aduerto, quòd illa ſententia fuit prolata, nedū
à ſummo Principe, prout fuit Rex Salomon,
4 & propterea erat legibus ſolutus in iudican-
do, ſecundùm propriam conſcientiam, prout
ſunt alij Principes, ſecundùm *Boccac.* in *Con-*
*ſtitut.Picen.gloſſ.*4.*num.*78.& poſt *Cyn.& Bart.*
*in l.*1.*C.vt quæ deſunt Aduoc.Alber.in l.illicitas,*
§.veritas, ff.de off.Præf.Felin.in cap.paſtoralis,§.
quia verò, extrà de offic.delegat. tradit *Couar.lib.*
1.*var.reſol.cap.*1.*num.*7. *verſ. Tertium*, & alij,
quos citat, & diſtinguendo confirmat *Sayr.in*
*Theſaur.caſ.conſc.lib.*12.*cap.*8. *nu.*19. *cum ſeqq.*
ſed fuit Rex Salomon plenus Spiritu Sancto,
cuius inſtinctu rectum iudicium iudicauit,
quantumuis ex inſufficienti probatione, & ſic
non poteſt trahi in exemplum ad alios Iu-
dices.

Hæc reſpectu *Conſiliarij Paſchalis.*

Reſpectu verò *Capiblanci*, hic affirmat, quòd
ſi ex inditijs conſtat talitèr de delicto, quòd
Iudex adducatur ad condemnationem crimi-
nalem, fortiùs etiam debet procedere ad cō-
5 demnationem conſequentem de intereſſe;
nàm non eſt nouum, ex pręſumptionibus poſ-
ſe quem condemnari in ciuilibus, & ad hoc
vltimum adducit *DD.in l.licet Imperator, ff.de*
*legat.*1.in terminis *Magon.deciſ.*91. *Clar. qu.*2.
Menoch.caſu 122.*Franch.deciſ.*460.*in fin.Cabal.*
*caſ.*82.*Maſull.ad Capyc. deciſ.*27. ſed hi omnes
diligentèr à Me inſpecti, excepto *Maſullo*, po-
tiùs mihi probant contrarium.

Siquidem *DD.in d.l.licet Imperat.* loquun-
tur ſecundùm terminos illius legis, in qua eſt
6 conſtituta regula, vt legata relicta à Teſtatore
cenſeantur à ſubſtituto repetita, niſi appareat
euidens contraria voluntas Teſtatoris, & hanc
euidentem voluntatem contrariam exemplifi-
cat *Iuriſconſ.* potiùs in præſumptionibus, quā
in claris probationibus, quòd (ſi non fallor)
nihil obſtat, nàm in materia ademptionis le-
gatorum lex contentatur nuda, & ſimplici ta-
7 cita voluntate Teſtatoris contraria, vt eſt *tex.*
cum

cum *Gloſ.magna in l.3.in fin.& l.ſeq. ff.de adim.
legat.*& ſic illæ præſumptiones reputantur, ac
ſi eſſent pleniſſimæ probationes, quia maior
probatio non requiritur, vndè à ſpecialitate
ademptionis legatorum non eſt ſumendum
argumentum ad generalitatem, quia ſi ſpecia-
le eſt in hoc ademptionis caſu, ergò in con-
trarium eſt iua commune, *l. quòd verò contrà,
& l.ius ſingulare, ff.de legibus,cum concord. Ene-
rard.in loco à ſpecial.68.*

Magon.deciſ.Lucenſ.91. num.7. ad literam
8 dicit, quod Iudex maleficiorum tunc demùm
incidentèr condemnare poteſt, quando per
confeſſionem inquiſiti conſtat de delicto, &
ſic dicit totum contrarium.

Iul. Clar.qu.2. num.2. verſ. Vnum tamen, in-
quit, quòd hoc caſu, nempè quandò principa-
litèr partes intentaret iudicium criminale, &
incidenter peteret etiam rei reſtitutionem,
Iudex maleficiorum non poteſt condemnare
reum ad rei reſtitutionem, vel ad damna par-
tis, niſi quando illum condemnat per ſuam
propriam confeſſionem. Et pauló inferiùs
iterum ſubdit, quòd quando condemnatio ad
9 reſtitutionem rei non procedit ex eadem le-
ge, vel ſtatuto pœnam criminalem imponen-
te non poteſt Iudex officium ſuum impartiri,
niſi reus, vel per teſtes conuictus ſit, vel pro-
prio ore confeſſus.

Menoch. caſ.122. nihil penitùs de hoc, ſed
tantùm agit, quid veniat in liquidatione, &
taxatione intereſſe, quando reus eſt condem-
natus ad intereſſe, quod nihil ad rem noſtram
attinet.

Praſ.de Franch.deciſ.460 in fin. mouet tantũ
quæſtionem, ſed nihil omninò reſoluit.

Caball. d.caſu 82. concludit totum contra-
rium, vt ſuprà, illum ponderaui pro opinione
negatiua.

Maſullus ſolus ad Capyc.in deciſ.141.in fine,
explicitè tenet opinionem affirmatiuam, &
pro hac ſua opinione allegat, *Praſ.de Franch.
d. deciſ.460.* & aſſeuerat eſſe *tex.* ad literam in
l. nec quicquam, ff. pro ſoc. & ibi *Gloſ.& in l. qui
nomine, ff.de falſ.*citat etiam *Menoch.d.caſu* 122.
*Mattheſ.ſing.125.Ioſeph Ludou.deciſ.Lucenſ.92.
Magon.deciſ.ſimilitèr Lucenſ.91. Maran. in ſpe-
cul.par.4.verſ. Deuenio nunc ad quartam partem,
Ant.Gom.var.reſol.crim.tit.de iniuria,nu.9. Iul.
Clar.q.2.& 66.*

Videamus modo ſi iura per ipſum adducta
id probant, & certè, tàm ex *l.nec quicquam,* quã
ex *l. qui nomine*, quàm etiam citat *Gloſ. in d.l.
nec quicquam in fine,* nil aliud reſultat, niſi quod
ex quolibet delicto deducto in publicia indi-
10 tijs duplex oritur actio, criminalis ſcilicet ad
pœnam, & ciuilis ad reſtitutionem rei, & ſa-
tisfactionem damni, quod nos non negamus,
ſed quòd ſi in criminali non poteſt imponi
pœna ordinaria, ſed tantùm extraordinaria,
poſſit in ciuili ſequi condemnatio ad intereſ-
ſe; Egò nec ad literam, nec extrà literam poſ-
ſum percipere.

Quòd ſi diſcurramus authoritates *DD.*
quos allegat *Praſ.de Franch. d. deciſ.460.* nihil
dicit affirmatiuè, nec negatiuè, vt ſuprà pon-
deraui.

*Menoch.caſ.122.*iàm dixi, quòd non loqui-
tur de hac quæſtione, ſed tantùm quid veniat
in liquidatione intereſſe, quando eſt facta
condemnatio.

*Matthеſ.ſing.125.*ſolùm conſtituit regulam
ſumptam *ex d.l.nec quicquam,ff.pro ſoc.& l. qui
nomine, ff. de falſ.* quod ſcilicet ex delicto po-
teſt agere criminalitèr, & ciuilitèr.

Ioſeph Ludou. deciſ. Lucenſ. 92. eſt mihi pe-
nitùs incognitus, quia eius deciſiones Lucen-
ſes impreſſæ vix attingunt *deciſ.66.* in Codice
meo, & in *deciſ.Peruſ.* nihil de hac quæſt.

Magon.in deciſ.91. dicit totum contrarium,
vt ſuprà demonſtraui.

Maran.in ſpec.par.4.in princ. num.4. & ſeq.
tractat ſolùm materiam cumulationis iudicij
criminalis ad pœnam criminalem cum actio-
ne in factum ad intereſſe, ſed nihil de cumula-
tione condemnationis ad intereſſe, quando
pro criminali non imponitur pœna ordina-
ria, de quo hic quæritur.

Ant. Gom. tit.de iniur. num.9. eodem modo
agit tantum de cumulatione vtriuſq; actio-
nis, non tamen de condemnatione.

*Iul.Clar.q.2.*iàm pateſeci, quòd dicit con-
trarium, & in *q.66.*nihil omninò dicit de hoc,
vt omnibus patet.

Non mirùm igitur ſi idem *Maſull.* remittit
ſe ad ea, quæ addidit ad *deciſ.27.*vbi eum alle-
gat *Capibl. vbi num. 7.* fuit in alia opinione
ſub diſtinctione, inquiens, quòd aut pœna
11 criminalis, & ciuilis veniunt ex eodem fon-
te, ſed ex eadem lege, vel ſtatuto, aut ex diuer-
ſis. Primò caſu ait, quòd poteſt condemnari
etiam ad intereſſe, quantumuis non condem-
netur pœna ordinaria, authoritate *Bald. in l.
data opera,num.6.verſ.Nunc de ſecundo, Cod.qui
accuſ.non poſſ.*ſed debuit allegare *num.4.& Iu-
lij Clari q.2.verſ.Et hac quidem concluſio,*vbi te-
net hanc concluſionem, ſed non citat *Bald. in
d.l.data opera.* Secundo verò caſu, ſi ex diuerſa
lege venit pœna criminalis, & ciuilis, tunc pu-
tat veram opinionem *Bald. in l. qui crimen, nu.*
28. ſed ſecundùm numerum meum eſt *nu.* 23.
C.qui accuſ. non poſſ. quem in principio illius
additionis allegauit, omiſſis cæteris ſatis cõ-
fusè in eadem additione per eum coaceruatis,
tis, quæ non tangunt cardinem quæſtionis no-
12 ſtræ; ſed benè perſpectis verbis *Bald.in d.l.da-
ta opera,* licet affirmet, quòd damnum ſemper
debet emendari ex eadem inſtantia, quando
venit *ex* eadem lege cum actione criminali,
itàut ſufficiat vnus proceſſus, non tamen ape-
rit, an debeat cõdemnari etiam ad damnum,
ſi quis non fuit condemnatus ad pœnam or-
dinariam pro delicto.

His omnibus, & ſingulis pe ſatis videtur,
quod iura, & authoritates per *Paſchal. & Ca-
pibl.* adductæ remanent prorsùs reiectæ. Pro-
ptèr quod poſt multam reuolutiooem libro-
rum reperij, quòd *Gaſpar Theſaur. quaſt. forenſ.*
45. *lib.* 1. dùm *num.* 6. tractat quæſtionem huic
valdè ſimilem. An reus, qui ex multis, & gra-
13 uibus inditijs tortus, & non confeſſus fuit li-
beratus, debeat in expenſis condemnari ad
beneficium Fiſci, ſaltem vſque ad diem illatę
torturæ, præſuppoſito, quòd de obſeruantia
illius Senatus inquiſitus cōdemnatus pro de-
licto debeat etiam ad expenſas condemnari,
& tandem inquir, quòd ille Senatus diſtinxit,
quod quandò talia ſunt inditia, vt non obſtā-
re tortura adhùc cōdemnetur pœna extraor-
dinaria, vel quia ſumus in crimine occulto, in
quo ſufficiunt leuiores probationes ad con-
demnandum; & in his caſibus concludit, *n.* 8.
poſſe inquiſitum condemnari etiam in expē-
ſis, lic. c coodemnetur pœna extraordinaria;
Aut verò inditia non ſunt talia, & propterea
tortus, & non confeſſus fuit abſolutus ſimpli-
citer, vel etiam cum clauſula, *Alio non facto, aut
non apparente,* quæ idem importat, quòd clau-
ſula: *Nouis ſuperuenientibus inditijs,* qua nos vti-
mur, & tunc ceſſat condemnatio expenſarum,
quia expenſæ compenſantur cum tortura illa-
ta, ſed hęc opinio *Gaſparis Theſaur.* recipit de-
clarationem ab obſeruantia illius Senatus,
quæ eſt ſimilis *pragmat.* huius Regni 11. §. 67.
de offic. Iud. de qua infrà dicemus.

Item *Ioann. Baptiſta Coſta de remed. ſubſid. re-
med.* 51. quem Ego ſimpliciter citaui remiſſi-
uè in *pragm.* 1. *num.* 33. *de pœnis,* tractat quæ-
ſtionem in indiuiduo, & ſimilitèr affirmatiuè
14 reſpondet, inquiſitum condemnatum pro de-
licto pœna extraordinaria teneri, etiam ad
intereſſe remedio extraordinario, per *tex. in l.
qui nomine, ff. de falſ. cap. ſi quis de Clericis* 12. *q.*
2. *Ant. Gom. var. reſol. tom.* 3. *cap.* 3. *num.* 37. *cum
ſeq. Præſ. de Franch. deciſ.* 460. *& Addit. ad Dec.
conſ.* 82. *num.* 43. *cum ſeq. vol.* 5. *Diaz pract. crim.
can. cap. vlt. Farinac. q.* 1. *num.* 66.

Sed iura, & authoritates per ipſum addu-
ctæ non reſpiciunt quæſtionem in indiuiduo,
ſed tantùm actionem, quæ reſultat ex delicto,
15 tàm criminalem, quàm ciuilem, & *Diaz in
cap. vlt. ſuæ prax. & ibid. Salzedo* admittit,
quòd condemnatus pro delicto, poſſit etiam
condemnari ad expenſas, ſed nihil tangit,
quando condemnatio criminalis non eſt ad
pœnam ordinariam, ſed extraordinaria tan-
tùm. Proſequendo poſteà *Coſta* quęſtionem
adducit in contrarium authoritatem *Petr. Ca-
ball. d. caſu* 82. & addit pro eius opinione *Ripa
in l. admonendi, num.* 11. *ff. de iure iur.* & reſpon-
dee diſtinguēdo inter actionem in factum ci-
uilem, quam habet pro ſuo intereſſe contra
condemnatum, etiam extraordinariè, & offi-
cium Iudicis mercenarium, & reſpectu actio-
nis ciuilis præſupponit, quòd pars poſſit con-
ſequi intereſſe à condemnato, etiam pœna
extraordinaria, non autem ſic reſpectu officij
Iudicis mercenarij; verùm hoc caſu admit-
tit, quòd pars poterit indiria coadiuuare ci-
uiliter agendo, & ſic præſupponit, quod hoc
ſecundo caſu egeat pars nouo iudicio ciuili-
tèr intentato, & non aliàs, adducit *Franciſc.
Marc. deciſ. Delphin.* 776. *par.* 1. ſed eſt *dec.* 774.
quæ (iudicio meo) hoc nullo modo probat.

Ad euitandum igitur tantam *DD.* perple-
xitatem, reſtringēdo eorum mentem, videtur
mihi, quòd iure communi inſpecto non poſ-
ſit negari, quin opinio negatiua ſit verior,
principalis author, & antelignauus eſt *Bald. in
l. qui crimen, num.* 23. *C. qui accuſ. non poſſ.* addu-
cit illam rationem, vt puto, inreſolubilem,
16 nempè quia condemnatio ad rei reſtitutionē
non poteſt ſequi, niſi per officiū Iudicis, proue
omnes admittunt, quod quidem officium de-
ſeruit confeſſioni tantùm, non autem accuſa-
tioni criminali, nec probationi alitèr factæ,
quàm per confeſsionem, allegat notata *in leg.
ſed & ſi poſſeſſori, §. fin. ff. de iure iur.* vbi *Gloſ. in
verb. Probatum eſſet,* dicit, quòd non ſunt paria
probatio, & confeſſio, ſequitur *Alex. ad Bart.
in l. interdùm, §. qui furem, ff. de fur. Ripa in d. l.
admonendi, nu.* 11. *ff. de iure iur. Roland. conſ.* 30.
num. 10. *vol.* 2. *Gratian. diſcept. forenſ.* 525. *n.* 18.
& demum ſolidiſſimè confirmatur per *Cabal. d.
caſu* 182. & attenta hac ratione videtur, quòd
ſi adſit alia probatio per teſtes quantumuis
plenaria non ſufficeret ad condemnandum
ex eadem inſtantia, niſi adſit propriè confeſ-
ſio inquiſiti; quod ab alijs videtur non ad-
miſſum, & ità illum intelligit *Afflict. in Conſt.
Si quis in poſterum, num. mihi* 37. & ſecundum
nouam impreſſionem, *num.* 43. *in fin. ibi,* licet
Bald. Accedit etiam alia ratio conſiderata per
17 *Nattam conſ.* 407. *in fin. Gratian. d. diſcept.* 525.
num. 16. quia ſcilicet, vt poſſit quis condem-
nari ad emendam damni, & intereſſe da . ni
paſſi, debet verè, & certè de damno illato, &
intereſſe paſſo conſtare, vt explicat *Bart. in l.*
2. *C. de ſent. quæ ſine certa quant. profer. Bald. in l.
ſi quando, C. vndè vi, Roland. d. conſ.* 30. *num.* 20.
Gratian. diſcept. 772. *num.* 18. ſed quando im-
ponitur pœna extraordinaria pro delicto, in-
dubitatum eſt, quòd non conſtat verè, & certè
de ipſo delicto, quod eſt principale, alioquin
pœna ordinaria puniretur; ergò nec etiam
poteſt verè, & certè conſtare de eius acceſſo-
rio, quod eſt intereſſe paſſum, & non poteſt
ſtare ſine eius principali.

Præmiſſa itàq; pro regula hac opinione ne-
18 gatiua, eadē recipit modò aliquas declara-
tiones valdè ſubſtantiales in materia: Quarū
prima eſt, ſi illa pęna extraordinaria pro deli-
cto nō procederet ex defectu probationū, ſed
ex iuſta cauſa, putà ob minorem, vel decrepi-
tam ætatem, ſeù aliam perſonæ qualitatem,
vel

vel quia iudex voluit vti æquitare in mino-
rando pœnam recedendo ab ordinaria, prout
exemplificat *Iul. Clar. q. 60. per tot.* nàm hoc
19 caſu hæc talis pœna quantumuis minorata
cenſetur ordinaria ex circumſtantijs, quæ in
iudicando concurrunt, ità optimè declarat
Caball. in eod. caſu 82. autè num. 16.

Secnnda, vt licet reus in hoc caſu uon poſ-
20 ſit eadem ſententia in iudicio criminali con-
demnari, etiam ad intereſſe partis, non tamen
euitare poterit; quin poſſit actor, ſi velit pro-
ſequi iura ſua in alio iudicio actione ciuili, &
in nouo termino ciuiliter agendo coadiuua-
re inditia proceſſus criminalis, & obtinere sē-
tentiam in ſui fauorem, ſi plenè probauerit,
ità manifeſtè videtur ſentire *Bald. in d. l. data*
opera, num. 4. verſ. Sed quandò ciuilis, per *tex. in*
l. 1. C. quando ciuil. action. crim. præiud. quam de-
clarationem ſimpliciter admittit *Coſta d. re-*
med. 51. num. 4. licet de *Baldo* mentionem non
fecerit.

Verùm enimuerò in hoc caſu illud eſt ani-
21 maduertēdum, ſi in hoc ſecundo proceſſu ci-
uiliter intentato actor pleniſſimè probauerit
ſuam intentionem reſpectu delicti principalis
ex his nouis probationibus, an poterit reus
vlterius moleſtari iudicio criminali ad vlte-
riorem pœnam inquiſito inferendam, vel ſolū
operari poterunt effectum ad condemnatio-
nem pro intereſſe, id non ſemèl deciſum re-
fert per Senat. Pariſ. *Papon. tit. de pœu. lib. 24. ti-*
tul. 10. arreſt. 13. ſuper quo eſt diutiùs cogi-
tandum.

Tertia, & vltima erit declaratio, quando ab
22 aliqua lege, vel ſtatuto ſimùl, & ſemèl obliga-
retur inquiſitus principaliter, tàm pro pœna
corporali pro delicto, quàm pro intereſſe dā-
num paſſi, ſeù offenſi; nàm tunc ſufficit, vt cō-
demnetur pro pœna delicti, etiam extraordi-
nariè, vt poſſit etiam vnico contextu condē-
nari ad intereſſe, huius declarationis artifex,
eſt idem *Bart. in d. l. data opera, poſt num. 4. verſ.*
Intellige tamen, ibi : *Quia ciuilis, & criminalis*
veniunt ex eadem lege copulatiuè Iudicis manda-
to, eademque admiſit ſimpliciter *Ioann. Bapt.*
Coſta d. remed. 51. num. 4. exemplificans in ſta-
tuto Genuæ, latiùs comprobat *Iulius Clar. q.*
2. poſt num. 2. verſ. Illam tamen intellige, ſequi-
tur *Maſull. in d. addit. ad Capyc. deciſ. 27. num. 4.*
propè principium.

Exemplum poni poteſt in *pragm. 11. §. 67. de*
offic. Iud. vbi ſtatuitur, quòd ſalaria Commiſ-
23 ſarijs criminalibus non ſoluantur ab inquiſi-
tis, ſeù à contraueníentibus, niſi ſint condem-
nati, & ſic iubet, inquiſitos debere condemna-
ri ad ſoluendum ſalarium Commiſſarijs, quā-
do condemnantur pro delicto principali, qua-
cumque igitur pœna condemnentur, ſiuè or-
dinaria, ſiuè extraordinaria ſemper ſunt con-
demnandi ad ſoluendum ſalarium pro Dietis
Commiſſariorum, & etiam ſi procedatur in
contumaciam, prout ſeruari in Senatu Me-
diolani, atteſtatur *Iul. Clar. ibid. verſ. Sed ſi ea-*
dem lex.

Item poteſt poni exemplum in ſtatuto vi-
24 gente in hoc Regno per *Capit. Regis Roberti in*
cap. ſi de furto, quod ſecundum ordinem *Cam-*
pag. eſt 216. in quo diſponitur, quod de quo-
cumque delicto criminalitèr accuſatio inſti-
tuta fuerit, vel per officium Iudicis quæſitum,
Iudex reum pœna debita feriat, & in eadem
inſtantia per ſuum officium in rei ſubtractæ
reſtitutione condemnet, & ſic ex eodem Ca-
pitulo imponitur pœna criminalis, & reſtitu-
tio rei.

Sed (ni Ego fallor) mens illius Capit. non
fuit aliquid de nouo ſtatuere circa hoc, per
25 quod inducatur neceſſaria condemnatio re-
ſpectu intereſſe in conſequentiam condem-
nationis ad pœnam pro delicto etiam extra-
ordinariam, ſed tantùm dirimere controuer-
ſiam, quæ erat inter *DD.* antiquos; An ſcilicet
Iudex criminalis poſſet principalitèr, vel in-
cidenter, non ſolùm punire delinquentem
criminaliter, ſed etiam ciuiliter condemnare
ad intereſſe, de quo agit *Gloſ. in verb. Nouatas,*
in Conſt. Si quis in poſterum, & ibid. Andr. & de-
terminat, quòd ſic per officium Iudicis, prout
erat magis communis opinio *DD.* quos ſu-
periùs adduxit, & citat *Lucā de Penna in eodem*
cap. num. 4. & Campag. ibid. num. 18. quod in in-
diuiduo mihi ſenſiſſe videtur *Paris de Put. de*
ſindicat. in verb. Condemnatus, cap. 3. circa fin. ver-
ſic. Et quia, vbi poſt tractatum articulum, an
Iudex criminalis poſſet condemnare ciuiliter
ad intereſſe, ait: *Quia dubitabatur, ſi Iudex po-*
terat hoc facere, ſcilicet condemnare ad rei reſtitu-
tionem ſucceſſit Capitulum Regni, quod incipit, ſi
de furto quo eſt prouiſum, quòd in omni crimine, in
quo eſt accuſatio inſtituta, Iudex, cui conſtitit, con-
demnare debet reum ad rerum reſtitutionem. Hæc
Paris, eiuſdem ſenſus mihi videtur fuiſſe *Cam-*
pag. in d. cap. poſt num. 18. in addit. noua, vbi re-
deundo ad quæſtionem, an fur punitus crimi-
naliter pro furto teneatur ad rei reſtitutionē,
de qua ſe remittit ad *Luc. de Penn. in l. ſiuè, co-*
lum. fin. C. de exact. & exec. lib. 2. ſubdit, quòd
hodiè talis quæſtio eſt ſopita per *tex.* huius
Capit. quòd punitur, & tenetur ad rei reſtitu-
tionem, ſic ſecundùm eum quæſtio ſopita per
illud Capit. non eſt, ſi inquiſitus eſt punitus, &
condemnatus pœna extraordinaria, de qua
nos agimus, ſed an Iudex criminalis ſit etiam
Iudex competens pro reſtitutione rei ſubtra-
ctæ, & intereſſe paſſi, & hùc propriè tendunt
illa verba in *tex. d. Capit.* ibi : *Hoc quidem con-*
nexitatis ratione præuiſa veteris iuris authoritas
decreuiſſe videtur, licet Gloſarum ſubtilitas perſæ-
pè dubia frequenter incertā ſuper hoc dubitationem
ingerat, quam nos præſentis declarationis edicto
prouidimus decidendam, quam connexitatis ra-
tionem conſiderat in ſpecie *Gloſ. Marini Cara-*

Digitized by Google

manici in d.Conſt.Si quis in poſterum in verb.Nouatas.

Neque huic intellectui contradicit *Afflict. in d.Conſtitut.Si quis in poſterum, num.37. aliàs 43. in fin.* quatenus ibi dicit, quòd opinio *Bald.in l.qui crimen,circa fin. C. qui accuſ.non*
26 *poſſ.* vt reus inquiſitus de delicto poſſit condemnari etiam ciuiliter à Iudice criminali ad reſtitutionem rei, quando de crimine conſtat per confeſſionem rei, non autem per probationem, non ſeruatur in Regno per hoc *Cap. Regis Roberti*: Nàm ex eius dicto ſequitur, quòd poterit ciuilitèr condemnari, ſiuè per confeſſionem conſtet de delicto, ſiuè per probationem, ſed non propterea ſequitur, quòd ſufficiat probatio inſufficiens ad pœnam ordinariam.

Et ſic videtur, quòd hoc Capitulum non poſſit applicari huic tertiæ declarationi, ſed ex aſſertione *Afflicti* de obſeruantia Magnæ Curiæ, vigore illius Capituli poſſit practicari condemnatio ad intereſſe contra reum, non ſolùm quando eſt confeſſus, ſed etiam quando eſt conuictus.

Quicquid tamen ſit; in tanto opinionum
27 conflictu non eſſet fortaſsè ponere os in Cœlum affirmare, quod quando pœna ordinaria fuit moderata ob torturam illatam, per quã indicia, aut ſunt eliſa, aut ſaltim debilitata, nullo modo poſſit deueniri ad condemnationem pro refectione intereſſe, prout obſeruat Senatus Pedemontanus circa refectionem expenſarum, quas ſolet compenſare cum tortura illata, teſte *Gaſp.Theſaur.lib.1. quæſt.forenſ. 45.num.6.7.& 8.*

Et licet in contrarium videatur deciſio facta per Collaterale Conſilium in cauſa illius, qui ſub colore adulterij falsò computati occidit vxorem; ſed re vera propter propriam laſciuiam,& vt lucriſaceret illius dotem, dùm poſt torturam ei acritèr illatam, quia non confeſſus, fuit pœna extraordinaria triremiũ punitus, & vlterius pro intereſſe paſſo ex immatura morte mulieris, fuit condemnatus ad ſoluendum hæredibus vxoris antephatum, quod lucriſeciſſet mulier, ſi ſuperuixiſſet, quã deſcripſit *Reg.de Ponte deciſ.24.* Nàm hæc cõdemnatio non proceſſit ex eodem iudicio
28 criminali,& ex eadem ſententia, per quam fuit condemnatus pœna extraordinaria; ſed ex iudicio ciuili, mediante alio proceſſu poſt finitum iudicium illud criminale, vt patet ex facti contingentia narrata in principio deciſionis, & ſic intrauit ſine ſcrupulo ſecunda declaratio ad regulam, quam ſuprà annotauimus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LXVII.

Habetur hic, quod delinquens, qui pro delicto principali in iudicio criminali condemnatur pœna extraordinaria, non poteſt in eodem iudicio à Iudice criminali vnica ſententia condemnari ad intereſſe partis. Adde *Nouar.ac grauam.vaſſallor.tom.2.grauam. 114.Præſ.Merlin. lib.1. cap.19.* qui viros citatos per D.Authorē,hic citat,& ſequitur *Scacc. de ſent.& re iudicata,gl.14.q.19.num.66.Caſtill. deciſ.156. num. 8.* Cuius meminit *Sanfel. deciſ. 47.num.6.& deciſ.56.num.24.* Et *Præſ.Merlin.* conatur reſpondere in contrarium, adductis per *Capibl.de Baronibus, pragm.6. num.105. & Paſchal.de vir.patr.poteſt.p.4.c.3. num.36.*

*Ad nu.6.*obſerua *Fuſar. de ſubſtit. quæſt.242.*
6 *num.58.Surd.conſ.253.Fachin.contron.39.lib.5. Leongil.de priuil.paup priuil.203.*

Ad num.21. Obſerua,quod Ego dicerem,
21 quod ſi inquiſitus eſſet liberatus in forma, poſſent illæ probationes in ciuili cauſa factæ probare, *Reg.de Marin.lib.1.reſol. cap.184.*

Obſerua ad hanc deciſionem, quod ratio, quæ affertur a D.Authore, & *D. Merlino* ill.
29 Nàm Iudex criminalis eſt etiam Iudex in cauſa ciuili,incidenter ſolum quando reus fatetur delictum, nàm confeſſio etiam cõram Iudice incompetenti facta,præiudicat in cauſa ciuili, inter eaſdem partes, *Bart.in l. Prætor ait, §.hoc edicto,num.5.ff.de vi bonorum rapt.* ſecus ſi de delicto conſtet per contumaciam, vel per teſtes, nàm tunc non poteſt incidenter condemnari ad intereſſe partis, quia excederet ſuæ iuriſdictionis metam, cum re vera nõ ſit Iudex cauſæ ciuilis, nam teſtes, & contumacia non faciunt fidem extrà illud, de quo principaliter agitur, vtpote ad vindictam, *cap.veniens,de teſtibus,* vt argumẽtatur in propoſito *Bald.in l.qui crimen,num.23.C.qui accuſare non poſſunt*, adducens rationem diſcriminis, quia officium Iudicis, cum reus fatetur crimen,deſeruit confeſſioni,non autem principali accuſationi, & ideò rectè imploratur, licet incidenter pro reſtitutione rei ablatæ, probationi verò aliter factæ quam per confeſſionem, non poteſt Iudex inhærere, nec ciuiliter cõdemnare,niſi ex nouo proceſſu, quia ex ea non oritur officium Iudicis, vt notatur in *l.ſi poſſeſſor, §.fin.ff.de iure iurando.*

Contra vero D.Authorem,& *Præſ.Merlin.* conſtanter tenet *Andreol. contron.forenſ.lib.3.*
30 *contron.269.* qui ſequendo opinionem *Guazzin.in tract.de tregua,& pace, p.1.cap. 42. num. 21.Præſ.de Franch.deciſ.460. Paſchal.Majull.de Ponte deciſ.24. Capibl. Ceſtæ de remed. ſubſid.remed.51.Vermigl. conſ.263.* & aliorum, illam fundat; Quoad fundandam iuriſdictionem. Quia Iudex criminalis de cauſa criminali principaliter cognoſcens, & criminaliter cõdemnans,incidenter cognoſcit,& condemnare etiam ſuper intereſſe ciuili poteſt, *Magon. deciſ.Lucenſ.92.num.32. Surd. conſ.266.num.3. lib.2.& de aliment.tit.7.q.26.num.70.Scaccia de ſent.gl.14.qu.19.num.61. Clar.l.5.ſententiar. §.fin.*

Digitized by Google

ſ.*fin.q.*12.& ibi, *Baiard.Fachin.contr.lib.9.c.2.verſ.Ad illud, Carol. de Graſſ. de effect. Cler. eff. 1.num.1155.Rtct.collect.1298. Peguer.deciſ.27. in fine, Ramon.conſ.51.num.1. & conſ.52.nu.11.* & pręcipuè dicit probari per tex.in *l.ſed & loci, §.ſiudicantur, ff.fin.regundor.* ibi: *Index qui de crimine cognoſcit, etiam de finibus cognoſcere poterit,* qui tex. indiſtinctè loquitur, ſiuè de crimine cognoſcatur,& ſequatur condemnatio per confeſſionem, ſiuè per teſtes, vel per præſumptiones ſufficientes ad condemnationem in pœnam extraordinariam, imo tribuit iuriſdictionem, etiam in ciuili, ex eo ſolùm, quod cognoſcit de crimine, non autem ex eo, quod de crimine puniatur, vel minùs, nàm ſemper verum eſt, quod cognoſcit de crimine, ſiue propter crimen ſequatur condemnatio in pęnam ordinariam, ſiuè extraordinariam, nàm plus, & minus non faciunt differre ſpecie. Vbi *num.* 5. *& ſeqq.* plura alia affert pro ſua opinione comprobanda,& reſpondet contrarijs.

Mihi verò ſemper placuit ſententia *Reg.Sãfel.dec.*226. *nu.*6. *lib.*2. Qui diſtinguendo con-
31 cordat ſententiam *Caball.caſ.*82.ſentientis,nõ poſſe condemnari ad intereſſe extraordinariũ ex defectu probationum, cum ſẽtẽcia *Guazzini* contrarium ſentientis. Et dicit illam *Caball.* debere intelligi, quando probationes non ſunt ſufficientes,neque ad condemnandũ in cauſa ciuili, & citat eius verba. Illam verò *Guazzini*, dicit debere intelligi, quando exiſtunt probationes,quæ ſufficiunt ad condemnandum in cauſa ciuili, ex *c.afferte, tit. de præſumpt.* v. g. Si recederetur ab ordinaria pœna ob ætatem,vel ſexum, ſi teſtes eſſent minores, ſeu fœminæ, vel quia eſſent probationes imperfectæ pro pœna ordinaria, ſed poſſent cõiungi in cauſa ciuili, iuxtà tradita per *Afflict. deciſ.*11.Quibus caſibus non eſt recedendum ab opinione eorum, qui tenent eſſe condemnandum reum ad intereſſe. Quod idem *Caball. d. caſ.*82. *num.*15. *verſ. Non intelligitur hoc.* Et pro vtroque caſu *D. Reg. Sanfelic.* affert deciſionem. Nàm in caſu quoad ſunt probationes ſufficientes, licet ex cauſis fuerit reus damnatus ad pœnam extraordinariam affert deciſionem *Reg. de Ponte* 24. & reſpondet dictis per D.Authorem ad explicationem dictæ deciſionis. Pro caſu verò, quo non adſunt probationes ſufficientes, affert *num.* 8. in fine deciſionem M.C.V.delegatæ.

Quibus veris exiſtentibus reſpõdetur motiuis,& rationibus allatis per D.Authorem,
32 *& Praſ.Merlin.*& ſic poteſt conciliari eorum ſententia cum hac *Reg.Sanfel.* Nám authores, iuraque allata per illos, habent locum, quando Iudex criminis in cauſa ciuili per modum principalis actionis procedit, ſecùs verò ſi principaliter fuerit intentata actio criminalis,& incidenter ad reſtitutionem rei, vt dicit *Bart.in l.interdum,§.qui furem, ff.de furtis.* Quoniam principaliter multa fieri prohibetur,quę in conſequentiam admittuntur.

Ex quibus etiam facilè reſponderi poteſt ad eorum fundamenta innixa doctrinæ *Bald.*
33 *in d.l.qui crimen,num.*23. *C.de his,qui accuſ.non poſſ.* Qui dicit, quod condemnatio ad reſtitutionem rei non poteſt ſequi, niſi per officium Iudicis,prout omnes admittunt; quod quidẽ officium deſeruit confeſſioni tantum, non autem accuſationi criminali, nec probationi aliter factæ quàm per confeſſionem. Quæ doctrina ſi eſſet vera ſequeretur, quod probatio per teſtes quamuis plenaria, non ſufficeret ad condemnandum ex eadem inſtantia, niſi appareret inquiſiti confeſſio, contra veram cõcluſionem à *DD.* paſſim firmatam. Verùm *Bald.*poteſt intelligi,prout verè loquitur,quãdo Iudex criminalis ex officio ſine inſtantia partis, procedit, hæc ſunt eius verba: Si enim agit Seius, officium Iudicis non poteſt deſeruire Caio, ſic ſi Fiſcus iuris intellectu aliquo agit, non poteſt officium Iudicis deſeruire priuatæ perſonæ. Quod ſecùs eſt in caſu noſtro, in quo ſupponimus accuſatorem vtrumque iudicium cumulaſſe, principaliter ad pęnam, incidenter verò ad intereſſe, *Menoch. de retinend.poſſeſſ.remed.*3. *num.*552. *verſ. Secunda oppoſitioni.* Quod clarè habetur ex eodem *Bald.in l.data opera, verſ.Not.de ſecundò puncto, C.de his,qui accuſ. non poſſunt.* Vbi tenet, quod indiſtinctè venit condemnatio ad intereſſe parte petente,quod aduertit *Add.ad Bald.in d.l.qui crimen,lit.H.incip.Vndè officium.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Pœna furti,qua ſit in Regno,& num.*3.
2 *Furti crimen eſt priuatum, & in eo non proceditur ex officio.*
*Quid vbi ſit imponenda pœna mortis naturalis, vel ciuilis,aut abſciſſionis membri,num.*4.
Concluſio explicatur. Obſ.
5 *Fur non liberatur à pœna, ſi Dominus rei ſubtractæ aſſerat ſua voluntate furtum fuiſſe factũ.*
Fur poteſt puniri, quamuis perſona, contra quam furtum committitur ſit incognita num. 6.
7 *An in crimine iniuriarum verbalium poſſit procedi ex officio.* Obſ.
8 *In quibus delictis poſſit procedi ex officio.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Vtrum in crimine furti procedi poſſit ex officio abſque partis querela?

An in crimine iniuriarum procedi poſſit ex officio. Et alia.

DECISIO LXVIII.

IN primis diebus, quo Ego motu proprio Catholicæ Maieſtatis fui tranſlatus à Tribuna-

li

li Sacri Conſilij, in quo per annos quindecim exercueram munus Regij Conſiliarij, ad exercendum munus Præſidentis in Tribunali Regiæ Cameræ, inueni aliquas cauſas appellationum interpoſitarum à Tribunali Regiæ Dohanæ Mænepecudum Apuleæ à nonnullis inquiſitis de furto adhùc pendere indeciſas, ex quo Aduocatus pauperum pro dictis inquiſiteis aſſumpſerat diſputandum articulum, an in crimine furti poſſet procedi ex officio,
1 quantumuis furtum factum excedat ſummã vnius vnciæ, pro qua in Reguo eſt appoſita pœna mortis naturalis;& dum Ego vti Commiſſarius vnius cauſæ appellationis propoſuiſſem illius expeditionem, fuit concluſum, quòd in expeditione prędicta decideretur articulus prædictus in genere reſpectu omnium ſimilium inquiſitionum.

Tempore igitur prædictæ expeditionis vocato pauperum Aduocato, ille vim faciebat in doctrina *Ioan. Ant. de Nigr.* de *Campania*, *qui in cap ad hoc, vt noſtrorum, num.* 138. proponit hanc quæſtionem, & refert *Luc. de Penna in cap. Regni, Cura nobis*, tenentem opinionem
2 negatiuam, eò quòd furtum eſt delictum priuatum, & in priuatis delictis non proceditur ex officio, & licet ſit aucta pœna, non tamen mutatur qualitas ipſius delicti, vt de priuato fiat publicum; & hanc eandem opinionem refert tenere eundem *Luc. de Penn. in l. ſi vacantia, col. 4. verſ. In Regno autem, C. de bon. vacant. lib.* 10. *Afflict. in Conſt. Eos, qui ſcienter, & in Conſt. Iuſtitiarij nomen, not.* 18. *& Sebaſt. de Neap. in d. cap.* Cura *nobis*, ſed in libro meo *Sebaſt. de Neap.* non ſcribit ſuper hoc *Capitulo*, & quia in principio dictæ quæſtionis retulerat *Campag. DD.* contrarium affirmantes, dicit, quòd ex contrarietate opinionum articulus eſt dubius, & in hac dubietate concludit, quòd regulariter non poteſt procedi ex officio in furto, niſi delictum eſſet notorium, vel commiſſum coram Officiali.

At pro parte Fiſci fuit replicatum, quòd articulus in abſtracto poterat habere difficultatem in caſibus, in quibus furtum non attingit ſummam declaratam in *d. cap. ad hoc vt no-*
3 *ſtrorum*, in illis verò caſibus, in quibus furtum attingit valorem ſuprà Auguſtalem, pro quo eſt pœna manus, quæ hodie practicatur in pęna remigationis, vel tranſcendit vnciam, pro qua eſt pœna mortis, tunc articulus eſt indubitabilis, ex regula *cap. nè tuorum, & cap. vt delatas*, in quibus cauetur expreſsè, vt vbicunq;
4 venit imponenda pœna mortis naturalis, vel ciuilis, aut abſciſſionis membri poſſit procedi ex officio; quod adeò verum eſt, vt ipſemet *Campag.* ibidem ſtatim ſubnectit limitationẽ hanc ad regulam negatiuam quam ipſe firmauerat, & eiuſdem opinionis refert *Parid. de ſind. in verb. Inquiſitio, & Robert. Marant. in ſpec. par. 6. verſ. Inquiſitio, num.* 169. ex quibus reſultat, quòd in caſibus pendentibus in Regia Camera, in quibus valor furti tranſcendebat vnciam, ſine difficultate poterat procedi ex officio, etiam ſecundùm opinionem *Campagna*, quam pro ſe adducebat pauperum Aduocatus.

Prætereà fuit additum, quòd hæc opinio aliundè redditur clarior pro Fiſco, nempè ex adductis ab ipſomet *Campag. in d. cap. ad hoc, vt noſtrorum, num.* 81. vbi limitando regulam *d. cap.* in furto commiſſo voluntate Domini,
5 quærit. An in hoc caſu credatur Domino rei ſubtractæ aſſerenti, ſua voluntate eſſe factum furtum, & poſt relatos *Iac. Butrig. & Ang. in l.* 1. *C. de furt.* aſſerentes, quod ſit ei credendum, ipſe concludit contrarium, authoritate *Bart. in l. inter omnes, §. rectè, ff. de furt.* qui vult, non eſſe ſtandum aſſertioni Domini, niſi concurrant alia inditia, & præſumptiones de ſuo cõſenſu, aliàs quilibet poſſet de facili euadere vnum furem à ſupplicio, & cum *Bart.* conueniunt omnes cumulati ibidem à *Campagna*, quibus Ego addo *Rebuff. in repet. leg. Diuus, num.* 107. *poſt gloſ.* 1. *ff. ad Syllan. Clarum in §. furtum, num.* 21. vbi citat *Curt. iun. in l.* 1. *nu.* 5. C. *de furt. Anton. Padill. in l. tranſigere, num.* 105. *C. de tranſact. Villalpand. in l.* 23. *num.* 20. *Caball. reſol. crim. caſu* 136. *num.* 14. *&* 15. Quò fit, vt ſi iuxtà hanc opinionem poteſt procedi ex officio in crimine furti, quando Dominus rei furatæ nedùm non accuſat furem, ſed affirmat eſſe factum ipſo conſentiente; ergò multò magis quando non affirmat, neque negat, & ſic non requiritur partis quærela.

Item *Bald. in Auth. ſed nouo iure, num.* 10. *C. de ſeru. fugit.* habet pro abſoluto, quod ſi perſo-
6 na, cui fuit factum furtum, eſt incognita, nihilominus ſi conſtat de furto, poteſt fur puniri, & hanc *Bald.* opinionem ſequitur *Campag. in d. cap. ad hoc vt noſtrorum, num.* 124. & ſi perſona, cui eſt factum furtum, eſt incognita, non poteſt quęrelam exponere, ergò certum eſt, quòd in hoc crimine non requiritur partis quærela, ſed poteſt procedi ex officio.

Ex quibus attentè diſcuſſis, & approbatis, fuit per Regiam Cameram vniformiter votatum, in crimine furti vltrà Auguſtalem non requiri partis quærelam, ſed poſſe procedi ex officio. Me referente, penès Secret.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXVIII.

AD materiam huius deciſionis cum D. Authore eſt *Taſſon. de antephato, verſ.* 12. *obſeru.* 1. *num.* 112.

Ad num. 4. Obſerua in multis delictis non
4 poſſe procedi ex officio quamuis pro illo delicto ſit impoſita pœna corporis afflictiua, vt eſt in adulterio, *Aſcia determ.* 71. *Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 121. *num.* 19. niſi illud ſit notorium,

Gramm.

Gramm.deciſ.31.Reg.Sanfel.deciſ.351.lib.3. Secundò, in crimine vſurarum, poſt *Pariſ.de ſyndic.Marant.in ſpecul. p.6.in rubr. Et perueniatur per viam inquiſit. num.125.fol.mihi* 293. niſi ſit manifeſtum, *Nouar.ſuper pragm.4.de vſur.Sanfel.deciſ.347.*

Ad num.5. Adde *Tuſch.lit.F.concluſ.556.nu.2.* alioſque apud *Giurb.conſ.68. num.13.*

Obſerua ad hanc *deciſ.* An in crimine iniu-
7 tiarum verbalium poſſit procedi ex officio abſque quærela. Et poſſe deciſum per M.C.V. refert *Reg. Sanfel. deciſ.* 258. vbi pro iniurijs verbalibus fuit quædam fœmina condemnata ad exulandum de anno 1638. Sed pace tanti viri, & Tribunalis deciſio illa neſcio, quomodo proceſſit cum per *pragm.36.§.43.de officio Magiſtr.Iuſtit.* latam de anno 1532. ſtatututum ſit Actuarios M. C. non poſſe in dictis quærelis procedere ſub pœna expenſarum, *D. Author ſuper pragm.11.de abolit. num. 48. & ſuper d. pragm. 36. num. 7.* vbi dicit requiri libellum ex *rit.M.C.311.* vbi *Caran. num. 7.*

Obſerua ſecundò, *Marant.in ſpeculo rubr. Et perueniatur per viam inquiſit.fol.293.* vbi ex *nu.106.* ponit ſexaginta quatuor caſus, in quibus Iudex procedit ex officio, abſque quærela partis, quos non refero, nè ſim longus vltra morem, *Nouar.de grauamin. vaſſall. grau.318. Scialoya de foro compet. c.* 10. vbi alios caſus enumerat, in quibus proceditur ex officio.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Patris conſenſus, & præſentia requiritur, vt filiusfamil. validè poſſit obligari.*

An actus conſenſus patris debeat eſſe in actu obligationis, vel poſſit præcedere, vel ſubſequi. Obſ.

An deſeruiat ad integrandam perſonam filij, vel vt euitetur patris præiudicium. Vbi noua Authoris indagatio, & alia. Obſ.

An Pragm. Regni *hoc diſponens comprehendat Fiſcum num.2.& 6.*

3 *Fiſcus an idem ſit cum Principe, quem repræſentat, & num.13.*

4 *Minor, ſi abſque ſolemnitate ſtatuti ſe obliget Reipublicæ, atione alicuius officij publici, valet obligatio*

Contrarium *fundatur, num.19.*

5 *Mulier, & ſi ex ſtatuto non obligatur abſque conſenſu viri, obligatur tamen ſi contrahit cum Principe, aut Fiſco.*

Et de veritate vide à num.20. vſque ad 22.

7 *Fiſcus, niſi in caſibus à iure expreſſis non dicitur priuilegiatus.*

Fiſcus non habet primum, & ſecundum beneficium in cauſis criminalibus. Obſ.

Diſpoſita in Fiſco vendicant ſibi locum in priuato, & è contra, num.8.& ſeq.

10 *Rex, ſi per ſeipſum vellet exercere baliatum, tenetur, vt quilibet priuatus conficere inuentarium.*

11 *Fiſcus non reclamando infrà biennium ampliùs non auditur.*

Beneficium primum, & ſecundum non competit Fiſco poſt lapſum temporis, in Pragmat. *præfixum; num.12.*

14 *Lex an comprehendat perſonam, legem ſtatuentis.*

15 *Ius dicere, an ſibi quiſpiam poſſit.*

16 *Princeps qualitèr dicatur legibus ſolutus.*

Concluſio explicatur. Obſ.

Non poteſt non ſubijci legibus rationis, nu.18.

Non debet vnum pro ſubditis, & aliud pro ſeipſo ſtatuere, num.17.

21 *Statutum factum ab inferiore à Principe non ligat Principem.*

ARGVMENTVM.

Pragmat. 1. de Senatus Conſult. Macedonian. *quæ prohibet filiosfamil. poſſe contrahere abſque conſenſu, & præſentia patris, an procedat etiam contra Fiſcum?*

Conſenſus requiſitus à dicta Pragmat. 1. de Senat. Conſult. Maced. *an requiratur ad reintegrandam perſonam filij, vel ad euitandum patris præiudicium.*

Et alia ad materiam.

DECISIO LXIX.

Hieronymus Parlatus dùm eſſet filiusfam. in poteſtate Iulij Cæſaris Parlati eius patris conſtitutus ſub die 30. Maij 1626. fideiuſſit pro extaleo Artendamenti Setici capto per Iulium Cæſarem Caſtellanum pro sũma duc. 1000. non tamen in præſentia patris, ſed præcedente conſenſu illius per actum ſeparatum manu Notarij Natalis de Paſchale, ſtipulante pro Regia Curia actum prædictum fideiuſſionis Iacobo Saleſio Actorum Magiſtro Magnæ Curiæ Vicariæ, factoque caſu fideiuſſionis, & carcerato dicto Hieronymo pro ſolutione dictorum ducatorum mille ad inſtantiam Fiſci, comparuit in Regia Camera Iulius Cæſar pater ſimùl cum Hieronymo filio, & petijt excarcerari filium, quia obligatio
1 illius pro cauſa dictæ fideiuſſionis erat nulla, dùm ex diſpoſitione *Reg. Pragmat. 1. de Senat. Conſ. Maced.* debebant conſenſus, & præſentia patris pro forma interuenire in actu obligationis: Et ad relationem Domini Præſidentis D. Hieronymi de Puebla, & Valdes nulla facta diſcuſſione, ſed habendo articulum pro abſoluto, ex his, quæ aliàs fuerat in ſimilibus deciſum, quorum memineram Ego in *dicta Pragm. 1. num. 11.* fuit prouiſum, quòd dictus Hieronymus habilitaretur cum cautione de

ſol-

Digitized by Google

ſoluendo quicquid fuerit iudicatum infra
ſummam duc. 1200. & decretum fuit exequu-
tum, ab hoc decreto, facta exequutione, Fiſcus
2 reclamauit, & allegauit ſe grauatum, quia di-
ſpoſitio *d. Pragm.* non habet locum contra Fi-
ſcum, itàut filiusfamil. non egeat conſenſu, nec
præſentia patria, quando contrahit in benefi-
cium Fiſci.

Pro Fiſco ponderatur primò, quòd Fiſcus
3 idem eſt cum Principe quem repræſentat, *l. cū
in priuati in fin. ff. de iure Fiſc.* & lex, ſeù ſtatutū
non comprehendit ſtatuentem, vt per *Bald. in
Auth. quicumque, num. 8. C. de Sacroſanct. Eccleſ.
Bart. in l. Lucius, ff. de fideicomm. liber. Roman.
conſ. 443. in fine, & Iaſ. in l. 1. num. 6. ff. quod quiſ-
que iur.* Tum quia in generali ſermone non in-
cluditur perſona loquentis, *l. ſi peculium, §. ſi-
cut, ff. de pecul. leg. & l. inquiſitio, C. de ſolut.* vbi
Gloſ. concordantes allegat. Tum quia nemo
in ſemetipſum ius dicere, vel iuriſdictionem
exercere poteſt, *l. pen. ff. de recept. arb.* Tum
etiam, quia Princeps legibus ſolutus dicitur,
l. Princeps, ff. de legib. cum ſimilibus.

Secundò, poteſt afferri particularia doctri-
4 na *Bald. Nouell. qui in tract. de dote, par. 6. priuil.
48. in princ.* authoritate *Alber. de Roſat. de ſta-
tut. par. 2. circà fin. & Roman. in l. ſi quis in graui.
§. hi quoque, ff. ad Syllan.* dicit, quòd ſi minor
obligaret ſe Reipublicæ, ratione alicuius offi-
cij publici, licet ſine ſolemnitate ſtatuti, obli-
gatio valeret; ſubdens, quòd propter hoc ipſe
conſuluit circa Statutum Peruſinum diſpo-
nens, quòd obligatio contractus facta per fi-
liumfamilias non valeat ſine conſenſu patris,
& quidam filiusfamil. ſe obligauerat fideiu-
bendo pro amico, qui emit certam gabellam
à communi, quòd non poterat iuuari tali ſta-
tuto, & in his terminis ſequitur eum *Cancer. l.
2. var. reſol. c. 1. n. 37. & 202.*

Tertiò, magis in ſpecie, quoad Fiſcum ad-
5 ducebatur *Lamberten. de contractib. in fin. q. 28.
num. 94. & ſeq.* vbi loquitur in terminis Statu-
ti Comenſis, prohibentis mulierem obligari
ſine conſenſu viri, & limitat, illud non proce-
dere, quando mulier contrahit cum Principe,
aut Fiſco, qui æquiparantur, *l. Fiſcus cùm in
priuati, ff. de iur. Fiſc. l. fin. C. de quadr. præſcript.*
& reſpondet adductis per *Tiraq. de legib. con-
nub. gloſ. 8. quæſt. 19.* qui tenet contrarium, mo-
uetur authoritate eorundem, quos adducit in
cōtrarium *Tiraq. ibidem*, nempè *Iacob. de Aren.
in l. ſi mercedem, §. ſi habitationis, ff. de act. empt.
& Ang. de Nicolinis in ſubſcriptione ad Bald. in
conſ. 302. vol. 2.* & addit ipſe facere *Angel. conſ.
160. col. t. verſ. Nec etiam ad Eccleſiam.*

Ex aduerſo pro parte Hieronymi pauca ab
eius defenſore fuerunt adducta, ſed multa à
Dominis Iudicibus ſuppleta ad excludendum
hanc Fiſci limitationem. Et

Primò, authoritate noſtrorum Regnicola-
8 rum, qui non perfunctoriè, ſed ex profeſsò
hanc quæſtionem pertractarunt, & affirmaue-
runt in ſpecie, *Pragmat.* comprehendere etiam
Regium Fiſcum, videlicet *Caramit. in Comment.
eiuſdem Pragm. §. 6. nu. 13. cum ſeq. vſque ad nu.
22. incluſiuè, Tiraquell. de leg. connub. gloſ. 8. qu.
19. Conſ. Paſchal. in tract. de virib. patr. poteſt. p.
1. c. 6. num. 19. & ſeqq. & Peregr. de iur. Fiſc. l. 6.
tit. 1. num. 38. & ſeqq.* licet valdè dubitaſſet, ta-
men in eandem opinionem concurrit.

Quibus addendus eſt *Farin. conſ. 182. vol. 2.*
qui appoſitiſſimè reaſſumit omnia argumen-
ta in contrarium, eiſque reſpondet.

Mouetur illa præcipua ratione, quia Fi-
ſcus non eſt priuilegiatus, niſi in caſibus à iu-
re expreſſis, & in alijs debet vti iure priuato-
rum, *l. in facto, §. Fiſcus, ff. in cond. & demonſtr.* &
propterea nulla ſpecialitas debet eſſe in Fiſco,
vt tradiderunt *Cyn. in l. 1. C. de pet. hared. Guid.
Pap. deciſ. 536. num. 2. Boſſ. de priuil. Fiſc. nu. 75.
Tiraq. de retract. par. 1. §. 1. gloſſ. 14. ſub nu. 100.
Alex. Turamin. in repet. l. non puto, ff. de iur. Fiſc.
par. 2. c. 1. num. 43.* vbi alios cumulat.

6 Quod adeò verum eſt, vt dixerit *Gloſ. in l.
item veniunt, §. ait Senatus, ff. de pet. hared. in
verb. In publica*, quod leges loquentes in Fiſco
7 vendicant ſibi locum in priuato, & è contra,
concordat *Gloſ. in l. 1. C. de petit. hæred. & in l.
de contractu in fin. C. de reſcind. vend.* ac in *l. in-
ſtas, C. de iur. Fiſc. lib. 10.*

Hinc factum eſt, quòd *Reg. Pragm. edita
9 Thori*, quæ tuetur poſſeſſores habentes cau-
ſam à Rege Ferdinando Primo, habet etiam
locum contra Fiſcum, prout etiam Fiſco pro-
deſt, *Minad. in Conſtitut. In aliquibus 5. not. ſub
num. 22.*

Et ſicut quilibet priuatus electus Balius
10 feudatarij pupilli, tenetur conficere inuenta-
rium bonorum pupilli, & adimplere alia re-
quiſita, ſic etiam ipſemet Rex, & eius Fiſcus, ſi
vellet, prout poteſt exercere Baliarum per
ſeipſum, idem *Minad. d. not. 5. ſub num. 11. verſ.
Sed in contrarium.*

Et quemadmodum priuatus non reclamā-
11 do à ſententia Præfecti Prætorio infrà bien-
nium ampliùs non auditur, ità & Fiſcus, vt
probat *Anna alleg. 29. num. 2.* aſſerens ſic fuiſſe
iudicatum in Reg. Cam.

Et ex hac eadem ratione non ſemèl iudica-
12 uimus in Reg. Cam. quòd nouiſſima *Pragm.*
quæ reſtrinxit terminum perendi primum
beneficium ad 30. dies poſt publicationem,
ſeù concluſionem in cauſa factam, & ad alios
30. perendi ſecundum, vt in *Pragmat. 16. de or-
din. Iud.* habeat locum etiam contra Fiſcum.

Ad argumenta in contrarium pro Fiſco
13 adducta reſpōdebatur quoad primum, quòd
Fiſcus & Princeps vnū & idem ſunt, & *Pragm.*
non comprehendat ſtatuentem, ſcilicet Prin-
cipem, & ſic neque Fiſcum, dicebatur, quod
imò inter Principem, & Fiſcum multum inte-
reſt, vt exactè probat *Alex. Turamin. in repet. d.*

l. non

l.non puto, ff.de iur. Fiſc. cap.2.per tot. & ſignāter *num.2.& 17.*cui confert *tex.in l.2.§.hoc interdicto, ff.nè quid in loc.publ.* iuxtà intellectum
Bart.in rubr.C.de iure Fiſc.num.9.lib.10.& proptereà *Minad. in d.Conſtitut. In aliquibus 5.not. num.7.* ait, quod quando contrahitur cum
Fiſco,ſeù cum Regia Camera, debent ſeruari
iura, quæ ligant priuatos, & adhibere eorundem iurium ſolemnitates, ſecùs quando contrahitur cum ipſo Principe.

Et illa regula, quod in generali ſermone
14 non includitur perſona loquentis,& per conſequens non includitur Princeps in diſpoſitione legis ab ipſo prolatæ, patitur multas
fallentias, & ſignanter quandò militat eadem
ratio contra loquentem, & diſponentem, &
quãdo ſubiecta materia aliud ſuadet, vt multorum authoritatibus comprobat *Menoch. præſumpt.44.num.27.& 28. lib.3.* quæ vtraque
concurrit in caſu *d.Pragm.* quæ fundata eſt in
ea præcipua ratione, nè patri fiat præiudiciũ
per huiuſmodi contractus ſtipulatos à filiofamil.in ſui poteſtate conſtituto, vt optimè declarat *Caranit.d.§.6. nu.18.* quod quidem pactis interelle vertitur,etiam ſi filiusfamil.contrahat cum Fiſco, & cũ ipſo Principe, & proindè ad includendum Fiſcum in diſpoſitione
*Pragm.*concurrit eadem ratio,& ſubiecta materia talem conſonantiam admittit ſuauiter.

Quemadmodum nec procedit illa regula,
15 quód nemo poteſt ſibi ipſi ius dicere, & contra ſe iuriſdictionem exercere, quia fallit in
ſupremo Principe, & totus Codex eſt plenus
diuerſis legibus ab Imperatore latis contra
ſuum Fiſcum,præſertim in toto *tit.C.de iure Fiſc.lib.10.*

Vltrà quod & ipſe Princeps non eſt tàm
16 liberè ſuis legibus ſolutus, quin nõ ſecũdũ illas viuere debeat,& quin non remaneat ſubiectus dictamini rationis, ſub qua lex ab ipſo
lata eſt, vulg.*l. digna vox*,C. *de legib.* vbi *Bald. col.1. Andr.in Conſtit. Edictorum,col.5. verſ.Sed ſolet, Afflict.ibid. num 30.* vbi poſt *Bald. in cap. cùm omnes extrà de* Conſt. ait, quòd Princeps
17 non debet ſtatuere vnũ pro ſubditis, & aliud
pro ſeipſo, *Hypp. Rim.in c.1. num.64. extrà de Conſt.* inter repetentes,& proptereà boni Cõſiliarij in cauſis fiſcalibus debent habere in
ore illud adagium, patere legem, quam tu ipſe tuleris, *Andr.in c.1.§.donare ſub num.6.verſ. Sed cõtra qualit.olim poter.feud.alien.* & eſt *Gloſ. in l.1.gl.2.ff quod quiſque iur.*latè *Caſtal. de Imper. q. 116.* Nulla enim authoritas Principis,
vel Supremi Senatus poteſt facere,quod Prin-
18 ceps non ſit animal rationale,& proindè non
ſit ſubiectus legibus rationis, *Bald. in l.2.C.de ſeruit.& aqu. Felin.in c.2. nu.31. extrà de Conſt. & ibid.Dec.num.54.*ſecundùm nouam impreſſionem,& denique *Minad.d. Conſt. In aliquibus 5.not.num.17.*qui poſt *Fortun. Garz. in l.1. nu. 17.in fin.ff.de pact.* addit,quod Princeps debet
imitari Saluatorem noſtrum, qui priùs cœpit
facere, & poſteà docere. Hæc reſpectu primi
argumenti.

Quò verò ad ſecundum fundatum in au-
19 thoritate *Bald. Nouell. & Cancer.* Aduertio,
quòd *Bald. Nouell.* mouetur authoritate *Alber.de ſtatut.par.2.circa fin. & Rom.in l.ſi quis in graui, §.hi quoque, ff.ad Syllan.* ſed quoad *Rom.*
attinet, poſt pluriès repetitam lectionem exactiſſimè non potui inuenire id, ad quod allegatur, *Alber.verò in q.215.lib.2.ſtatut.*dicit id,
ad quod allegatur, ſed per verbum, *videtur, quòd ſic*, non autem affirmatiuè præcisè, &
mouetur illa ratione, quòd non præſumitur
velle communitatem priuilegiare commune
contra ſe,& in generali ſermone non includitur perſona loquentis, quæ rationes ſuprà
fuerunt reiectæ ex limitationibus adductis,&
quatenus ipſe *Bald.Nouell.*aſſerit,ſe ità conſuluiſſe in caſu obligationis contractæ per filiũfamil. fideiubendo pro amico in beneficium
Vniuerſitatis Peruſij,ſine conſenſu patris, aduerto,quòd non dicit,quid fuerit poſteà iudicatum, & ideò de eius conſilio non eſt curandum,prout tradit in ſimilibus *Fraſ.de Franch. deciſ.260.num.6.*& eodem modo refellitur authoritas *Cancerij*, qui ſimpliciter referendo
perfunctoriè ſequitur *Bald.Nouell.* & proptereà non facit numerum in communi opinione, *Abb.in cap.bonæ il 2.num.30. verſ. Sed mihi plus placet, de poſtul.Prælat. Neuiz.in ſylua nup. lib.5.ſub num.29. Benuen. Stracca de ſponſ. par. 4.§.quaro igitur facta,num.6. Hypp. Rim.in l.vt vim,num.398.ff.de iuſt.& iur. Fulgoſ.conſ.101. ſub num.3.verſ.Namque*, vt notabiliter, & paſſim *DD.*communiter.

Et denique quoad tertium, & vltimum
20 fundatum in authoritate *Lambertenghi* aduertio,quòd ipſe mouetur authoritate *Iacob de Aret.in l.ſi mercedem, §.ſi habitatoribus, ff. de act. empt.* cuius monumenta apud Me non
extant, nec apud alios diligentiores indagatores Authorum antiquorum, & quatenus
adeſſet æquiuocatio de alio *Iacobo*, vtputà *Iacobo Butrigario, & Iacobo de Arena*, eſt aduertendum,quòd *Iacobus Butrigarius*,non ſcripſit
ſuper *d. l. ſi mercedem, §. ſi habitatoribus*, licet
ſcripſerit ſuper omnibus alijs legibus illius
*tit.de act.empt.*vt eſt videre in eius *Comment.ſuper 1.& 2.ff.veter.*paucis retrò annis in lucem
editis,& *Iacob. de Aren.*nulla penitùs fragmẽra reliquit ſuper toto illo titulo, & ſic ceſſante
fundamento ſuper authoritate horum *DD.*
ceſſabit etiam ædificium ſuper tali fundamẽto facto per *Lambertengum.*

Et *Angel.Aret.*in ſubſcriptione ad *conſ.Soccin.302.col.mihi 2. propè fin.* ibi: *Secundò reſpõderi poteſt*, nõ loquitur in ſtatuto facto à Principe ſuperiore, ſed facto à Communitate Piſtorienſe,& ſic inferiore à Principe,quod procùldubio non poteſt ligare Principem ſuperiorem.

Et demùm *Ang. conſ.* 160. quem ipſe *Lamberteng.* addit ſuo marte, nihil facit ad hoc propoſitum, dùm nihil aliud dicit, niſi quòd diſpoſitio iuris ciuilis, vt contractus venditionis ſolo conſenſu firmetur, non comprehẽdit contractum minorum, qui habet certam formam ſtatutam ab eodem iure communi; deindè ſubdit, nec etiam porrigitur ad Eccleſiam, Rempublicam, & Fiſcum, in quorum contractibus ſimiliter eſt prouiſum de certa forma. Ex quibus verbis non video quid inferri poſſit ad caſum, de quo quærimus.

Sed quicquid ſit de hac opinione *Lamber-*
22 *teng.* in caſu ſuo, aduertendum eſt, quod in caſu noſtro *Lamberteng.* potiùs poteſt adduci pro opinione contra Fiſcum, quàm pro Fiſco. Siquidem ipſe, *num.* 96. fatetur, quòd opinio *Tiraquell.* qui concludit contra Fiſcum, rectè procedit in caſu Conſuetudinis, de qua agit *Tiraquell.* in loco ſuperiùs citato, quia per illam Conſuetudinem mulier tranſit in poteſtatem viri; quo caſu, inquit ipſe, conueniens videtur iure naturali, in alterius poteſtate exiſtentem non poſſe ſine eo contrahere; at ſecùs in caſu Statuti Comenſis, de quo ipſe agit, per quod mulier non tranſit in poteſtatem viri. Ergò ſi *Lamberteng.* concedit hoc reſpectu mulieris, quæ de nouo tranſit in poteſtatem viri, multò facilius admittit reſpectu filijfamil. qui ſemper fuit in poteſtate patris; imò ipſemet *Lamberteng.* reſpectu filijſfamil. expreſsè concurrit cum *Tiraquell.* *vt num.* 95. ibi: *Cùm de conſenſu patris in contractu filijfam. requiſito loqui videantur.*

Hæc cauſa non fuit vlteriùs deciſa, quia Fiſcus non curauit proſequi deciſionem, & Hieronymus remanſit habilitatus vigore illius primi decreti.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXIX.

P*Ragmatica* 1. *de Senat. Conſult. Maced.* quæ prohibet filiosfam. poſſe contrahere abſque cõſenſu, & præſentia patris, procedit etiam contra Fiſcum, vt docet D. Author hic. Adde *Nouar. qq. forenſ. lib.* 1. *q.* 104. *Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ.* 13. *Præſ. Ganauerr. dec. R. C.* 54.

Ad num. 1. Vbi habetur. Quod patris con-
1 ſenſus, & præſentia requiritur, vt filiusfamil. validè obligetur. Obſerua dictum conſenſum patris debere eſſe in actu obligationis, nec ſufficit, ſi præceſſerit, ſiuè ſubſequatur. Ratio eſt, quia Pragmatica requirit præſentiam patris. Prout in conſenſu præcedenti deciſum per S. C. refert *D. Author ſuper dicta Pragm.* 1. *ad Maced. num.* 11. *Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ.* 53. *num.* 6. vbi deciſum refert per idem S. C. in cauſa Principis Foreni, latè *Paſchal. de patr. poteſt. cap.* 6. *p.* 1. *num.* 27. & 30. *Præſ. Merlin. contr. lib.* 2. *c.* 100. *num.* 16.

Vbi obſerua difficilem eſſe quæſtionem, ſi dictus conſenſus requiratur pro integranda perſona filij, vel vt euitetur patris præiudiciũ; Cum vtriuſque ſententiæ plures, magnique nominis ſint ſectatores: Vtilitas quæſtionis eſt. Nàm ſi conſenſus requiritur ad integrandam perſonam filij conſenſus interpoſitus à patre in contractu per filium facto in ſui beneficium, nihil operatur. Secùs ſi requiritur ad patris præiudicium euitandum, *Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. V.* 135.

Nàm requiri ad effectum, vt patris præiudicium euitetur, defendunt poſt *Carauit. ſup. d. Pragm.* §. 5. *num.* 15. *Præſ. Merlin. contr. forenſ. lib.* 1. *cap.* 39. *&* *lib.* 2. *cap.* 99. *&* 100. *Reg. Sanfelic. dec.* 190. *num.* 3.

Requiri ad effectum reintegrandi perſonã filij, defendunt *D. Author ſuper d. Pragm. nu.* 52. *Reg. de Marinis reſol. iur. cap.* 145. *nu.* 3. *lib.* 1. *Lelius Gizzius in alleg.* 107. *inter alleg. Reg. de Marinis.*

Horat. Montan. verò diſtinctione conciliat ambas ſententias. Scilicet conſenſum præſtãdum cõtractui filijfam. minoris, requiri ad integrandam ipſius perſonam. Verùm conſenſum præſtandum contractui filijfam. maioris, requiri ad euitandum patris præiudicium, *contr. forenſ. c.* 39. *Mucci* alium conatus eſt exquirere intellectum, *var. qq. forenſ. cap.* 2.

Sed Ego nullam ex his amplector, ſed propriam, proprio marte excogitatam in mediũ afferre non diſplicet ea eſt. Requiri conſenſũ patris pro euitando patris præiudiciu, non circa bona, ſed perſonam patris: Probo euidenti, ni fallor ratiocinatione. Non alia ratione de iure communi fuit introductum S. C. Macedoniani beneficium, niſi quia filijfamil. onerati ære alieno pecuniarum creditarum, quas in luxuriam conſumebant vitæ parentũ inſidiabantur, ſunt verba *Iuſtiniani Imp. Inſtit. quod cum eo, qui in aliena poteſt.* §. *illud propriè, verſ. Quæ ideò.* Hæc ſunt: *Quæ ideò Senatus proſpexit, quia ſæpè onerati ære alieno creditarum pecuniarum quas in luxuriam conſumebant vitæ parentum inſidiabantur.* Igitur quando *Regia Pragm.* 1. *ad Maced.* diſpoſuit ceſſare Macedoniani beneficium, quando conſenſus patris ineſt, conſenſus ille ad nihil aliud deſeruit, niſi ad faciẽdum ceſſare præſumptionem illam, inſidiarum in vitam parentum. Igitur conſenſus ille requiritur ad euitandum præiudicium patris circa eius perſonam, & totum hoc argumento *tex. in l. fin. C. de pactis.*

Nec benè diceret, ſi quis aſſereret etiam dato patris conſenſu in contractu facto per filiumfam. in beneficium extranei, poſſe conſiderari periculum patris circa eius perſonã. Nàm pater, aut videt pecuniam deſeruire filio, aut alium contractum eſſe in ſui fauorem, aut videt illam non deſeruire: Primo caſu præſtat conſenſum, ſecundò caſu non præſtat,

& con-

Digitized by Google

& conſequenter filius non contrahit, ideòque cellar hoc periculum.

Ex quibus colligitur contractum factum à filiofam. in beneficium patris cum ipſius conſenſu eſſe validum, cum illibi ceſſet præſumptio mortis patris.

Qua concluſione fundata, poſſet poni quæſtio. Præſtito conſenſu per patrem in contractu facto per filiumfam. in beneficium extranei, poſſit in illius præiudicium reuocari cõſenſus ille, ad inſtar conſenſus requiſiti in pacto hæreditatis viuentis, De quo in *d.l.fin.*

Et non poſſe reuocari teneo indubitantèr. Nàm ſi hoc eſſet daretur modus facilis decipiendi, quod non eſt permittendum, vulgatis iuribus. Nec *Pragmatica prima ad Maced.* poſſet vnquam ſuum ſortiri effectum reſpectu validitatis contractus cum conſenſu paterno factis. Ideò dùm *Pragmatica* ſtatuit contractũ filijſam. cum tali conſenſu valere, ſemèl quod ſortita eſt ſuum effectum, ampliùs anullari non poteſt.

Ad num. 7. Adde *Surd. deciſ.* 13. vbi *Conſil. Hodiern. ad Surd. conſ.* 199. *num.* 6. *&* 7. *Mut. deciſ. Sicil.* 97. *ſub nu.* 18. *Conſ. Petr. ſup. rit. M.C.V.* 249. *num.* 4. *& rit.* 261. *num.* 8.

Vbi obſerua, quod ſicuti minoribus priuatis non ſuccurritur in cauſis criminalibus per
7 reſtitutionem in integrum, quam nos, primũ, & ſecũdum beneficium appellamus, ſic etiam Fiſco non ſuccurritur, *Imbrian. de* 1. *&* 2. *beneficio, conſid.* 8. *à num.* 162. *ad finem, Reg. de Marinis ad Reg. Reuert. deciſ.* 341. *num.* 2. *& deciſ.* 491. *num.* 1.

Ad num. 16. Vbi habetur, qualiter Princeps dicatur legibus ſolutus, obſerua Principem
16 teneri obſeruare leges quoad vim directiuã, ſecùs quoad vim coactiuam, ex *D. Thom. & alijs, Barboſ. ſup. l. digna vox,* C. *de leg. Suar. de legib. lib.* 3. *q.* 35. *Diana de leg. tract.* 10. *q.* 10.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1. *Vniuerſitatum Adminiſtratores durante anno eorum adminiſtrationis ſunt exempti à muneribus extraordinarijs.*
An ſint exempti à muneribus merè perſonalibus tantùm, num. 2. *&* 4.
Statur Conſuetudini locorum, num. 3. *&* 8.
5 *Officiales Ciuitatis, an teneantur ad tributa ſoluenda.*
6 *Ciuitatis Conſules non tenentur ad munera extraordinaria, & num. ſeq.*
9 *Sindici, & Electi non tenentur ad collectas, quæ imponuntur pro muneribus extraordinarijs.*
Tenentur contribuere ad hoſpitia militum, n. 16. *&* 18.
Reſpectu actualis hoſpitationis ſunt exempti, num. 19.
10 *Hoſpitari milites eſt onus patrimoniale.*
Connumeratur inter munera, quæ cohærent rei, num. 11.
An dicatur reale reſpectu totius patrimonij, vel ſolùm reſpectu partis domus, in qua milites hoſpitantur, num. 13.
Tenentur illud ſubire quilibet exemptus, & priuilegiatus, num. 12. *& vide num.* 17. *&* 20.
14 *Sumptus pro militibus hoſpitandis vltrà domos, in quibus hoſpitantur, ſunt reputandi ad onus patrimoniale.*
15 *Exercitu tranſeunte per aliquem locum, tenentur conferre ad ſumptus prædia conuicina.*
Sumptus pro vitando hoſpitio in tranſitu militum, ſi ſint moderati, poſſunt fieri per Ciuium contributionem, num. 23.
17 *Doctores, Medici, Philoſophi, Oratores, & alij, an teneantur hoſpitari milites.* Obſ.
21 *Militum extorſiones reputantur inter infortunia.*
Pro huiuſmodi damnis non poteſt imponi collecta, num. 22.
24 *Baro an ſit immunis ab onere hoſpitandi milites.* Obſ.
25 *Si cum Ciue immuni habitet aliquis non immunis, an ille non immunis teneatur hoſpitari milites.* Obſ.
26 *Officiales Ciuitatum pro rebus, quas in officio vehunt, an teneatur ad gabellas.* Obſ.
An Baro? Obſ.

A R G V M E N T V M.

Sindici, Electi, & alij Adminiſtratores Vniuerſitatum, an durante anno eorum adminiſtrationis ſint immunes à datijs, & alijs impoſitionibus extraordinarijs, quæ imponuntur inter Ciues?
Et alia ad materiam.

D E C I S I O LXX.

SCripſi in *Pragm.* 2. *de adminiſtr. Vniuerſ. nu.* 20. quòd Officiales electi ad regimen Vniuerſitatum debent alacritèr ſubire illud munus,
1 quia durante anno eorum adminiſtrationis ſunt exempti à muneribus extraordinarijs, & fui contentus authoritate ſolius tex. *in l. Curiales la* 1. *C. de Decur. lib.* 1. Accidit, vt Mihi in Regia Camera exercenti munus Præſidentis offerrentur ſubſcribendæ prouiſiones expeditæ ad inſtantiam Vniuerſitatis Caſoriæ, penès Hieronymum de Donato continentes, quòd in diſtributione facienda per Electos illius Vniuerſitatis collectarum impoſitarum pro hoſpitijs militum taxarentur, etiam bona propria ipſorum Electorum pro eorũ rata, quas renui ſubſcribere memor tex. prædicti; & cùm propoſuiſſem articulum Domino Locumtenenti, & alijs Dominis in Regia Ca-

 me-

mera, vnus ex eis motiuauit, poſt inſpecta
verba *tex.* quod ille *tex.* non procederet, niſi in
muneribus mœrè perſonalibus tantùm, non
autem in his, quæ imponuntur perſonæ pro
rebus, & reſeruata meliori deliberatione pro
deciſione articuli, fuit interim prouiſũ, quòd
3 reſpectu Electorum obſeruaretur ſolitum,
prout affirmat *Iacob. Rebuff. in l. actores, col. fin.*
antè num. 3. ibi: *Niſi ſit conſuetudo in contrariũ,*
C. de exactor. trib. lib. 10. Die ſequẽti idem Do-
minus, dixit ſe vidiſſe *Luc. de Penn. in eo tex.* &
Lucam tenere ſuam opinionem, quòd ſcilicet
procederet in muneribus extraordinarijs me-
rè perſonalibus, non in alijs, & iterùm facta
iniunctione per Dominum Locumtenentem,
quòd adhiberetur exacta diligẽtia pro inter-
ponendo decreto generali, cùm primum do-
mum aduenl arripui meum *Luc. de Penn.* qui
in *d. l. Curiales,* non dicit aliud, niſi quod in
verb. Inquietudinem, illud declarando exponit,
commotionem perſonalem; & ab hac expoſitione
credo, quid Dominus meus hauſerit illum
intellectum, vt diſpoſitio *tex.* procederet in
muneribus mœrè perſonalibus; Ego verò nũ-
quam potui mihi perſuadere talem intelle-
4 ctum, quia dato pro verò, quòd in illa prima
parte *textus* ageret de inquietudine perſona-
li, vt *Lucas* intelligit, exemptio tamen à mune-
ribus extraordinarijs non eſt fundata in illa
parte, ſed in ſequenti, in qua in ſpecie per ver-
ba præciſa prohibet, eos occupari oneribus
extraordinarijs.

Tantò magis, quia *Lucas* incontinenti re-
mittit ſe ad ea, quæ ſcripſit ſecundùm *Bart. in*
l. 1. ſuprà de immunit. nemin. conced. cod. lib. 10.
5 vbi ipſe *Lucas propè fin. in verb. Tributaria,* for-
mat quæſtionem, quàm ibi formauerat *Bar-*
tolus. An Conſiliarij, & alij Officiales Ciuita-
tis teneantur ad tributa ſoluenda, & poſt re-
latam *Gloſ. in l. honor, ff. de munerib. & honor. &*
Guliel. de Cuneo in l. neminem, C. de Sacroſ. Ec-
cleſ. ipſe ſequendo *Bart.* cum eo ſic diſtinguit:
Aut loquimur in muneribus realibus, vt ſunt
tributa, quæ imponuntur ipſis rebus, & ad il-
la omnes tenentur, *l. omnes omninò, C. de annon.*
& trib. leg. omnes, C. ſine cenſ. vel reliq. cum ſimil.
Aut loquimur in muneribus perſonalibus, &
ſiquidem in eis conſiſtit labor perſonæ, tunc
aut Officialis propter illud onus auocaretur
ab officio, & à tali onere excuſatur. *l. pen. in*
princ. C. de canon. largition. titul. lib. 10. aut pro-
pter illud onus Officialis non auocaretur ab
officio, & tunc non excuſatur, *l. Curiales la* 1.
C. de Decur. Si verò tale munus conſiſtit in
præſtatione pecuniæ, & tunc aut eſt munus or-
dinarium, & non excuſatur ab eo, *l. actores,* C.
de exact. tribut. cod. lib. 10. aut extraordinariũ, &
tunc excuſatur, & ſic loquitur *d. l. honor. ff. de*
muner. & honor. l. his oneribus, §. fin. ff. de vacat. &
excuſat. muner. & l. his, qui, & l. in honoribus, §.
qui muneris eod. tit.

Eandem diſtinctionem in *ead. l. 1.* facit *Bart.*
à quo illam *Lucas* exemplauit ad verbum; &
vterque hanc diſtinctionem deſumpſit à *Gul.*
de Cun. in l. neminem, C. de Sacroſ. Eccleſ. nu. 12.
6 vbi citatis iuribus, prò, & contrà concludit,
quòd Conſules tenentur ad munera ordina-
ria, à quibus non excuſantur priuilegiati, ad
extraordinaria verò, ad quæ non tenẽtur per-
ſonæ priuilegiatæ, nec ipſi tenentur.

Bald. in d. l. Curiales, conſtituit regulam ge-
neralem, quòd Priores Ciuitatis non tenen-
tur ad collectas, quæ non gratia publicæ vti-
litatis ipſius Ciuitatis imponuntur, & demùm
remittit ſe ad ea, quæ dixit in *l. actores, C. exact.*
trib. eod. lib. vbi *num.* 2. neſcit figere pedes, &
quodammodò ſe inuoluit.

Angel. verò in d. l. 1. C. de immun. nem. conced.
in princ. facit eandem diſtinctionem, quàm
facit *Bart. & Gul. de Cun.* eorum tamen nomi-
ne ſuppreſſo.

Ioann. de Plat. in d. l. Curiales, remittit ſe ad
ea, quæ dixit in *l. actores, C. de exact. tribut. cod.*
lib. 10. & ibi *in verſ. Et ideò,* in omnibus, & per
omnia ſequitur prædictam diſtinctionẽ *Bart.*

Iacob. Rebuff. in l. 1. C. de immun. nem. conced.
num. 2. deſcribit ad verbum diſtinctionem
Bart. nihil penitùs addendo, vel minuendo, &
in *l. actores, num. 2. C. de exactor. tribut. l.* 10. for-
7 mat eandem quæſtionem. An Conſules tenen-
tur ſoluere collectam, & per illum *tex.* argu-
mẽtatur, quòd ſic, ſed ſtatim reſpondet, quòd
ille *tex.* procedit in collectis ordinarijs, non
autem in extraordinarijs, à quibus habentes
dignitatem ordinariam excuſantur, prout
ſunt Conſules, qui laborant pro ſeruitio Rei-
publicæ, & debent illam collectam extraordi-
nariam cum labore compenſare, & inter iura,
quæ allegat, citat *d. l. Curiales,* deinde in *verſic.*
Contrarium, tranſit ad collectam, quæ imponi-
tur perſonæ pro rebus, & concludit, quòd ab
his non ſunt immunes Conſules, quia ab eis
nullus excuſatur, etiam ratione ſenectutis, aut
numeri liberorum, neque reſcripti à Principe
impetrari, nec militiæ, & hoc dicit eſſe verum,
niſi conſuetudo ſit in contrarium, per *tex. in §.*
coget, Authent. de mandat. Princip. & reſpondet
ad *d. l. Curiales,* prout ibi in *Gloſ.* 1. quæ *Gloſ.*
expreſsè affirmat, quod ab extraordinarijs
oneribus excuſantur Curiales, & ſic Conſules
Ciuitatis, & cuiuslibet Vniuerſitatis.

Petr. Antibol. in tract. de muner. & honor. par.
3. *num.* 70. paucis verbis concludit, quòd ab
ordinarijs non excuſantur, ab extraordina-
rijs ſic, & adducit *tex. in d. l. Curiales.*

Ægid. Thomat. in ſuo tract. de munerib. ſeu col-
lectis in cap. incip. Pauperes, num. 70. referendo
Bart. concludit cum eo, quòd ſcilicet ab ordi-
narijs non excuſantur, niſi ab extraordinarijs
tantùm.

Et denique *Ioann. Paul. Montanar. in Pragm.*
2. *de adminiſtr. Vniuerſ. num.* 383. idipſum ad-
mittit

mittit pro abſoluto, adducens ſolum authoritatem *Antiboli*.

Similitèr, & *Bonadill. lib.3.polit.c.8.num.28. in fine*, idipſum admittit abſque hæſitatione. Et demũ fuit approbata *in nou.recopil.ll.Hiſp. lib.4.tit.25.lib.11.* vbi *Azeued.* & iterum idem *Azeued.ad Cur.Piſan.lib.3.c.num.3.*

Itàut ex tot vniformibus authoritatibus *DD.* remaneat indubitatum, quòd Sindici,
9 Electi, & alij Adminiſtratores Vniuerſitatum pro anno eorum adminiſtrationis non tenẽtur ad collectas, quæ imponuntur pro muneribus, ſeù oneribus extraordinarijs, & ſi huius ſpeciei ſit collecta impoſita pro hoſpitijs militum, debent tractari immunes ab ea ex diſpoſitione iuris.

Quò fit, vt deciſio huius caſus occurrentis in eo verſabitur. An ſcilicet onus hoſpitandi milites ſit ordinarium, vel extraordinarium; nàm ſi eſt ordinarium, vtique Sindici, & Electi non erunt immunes à collectis pro ea cauſa impoſitis, ſecùs verò ſi eſt extraordinariũ;
10 ſed certiſſimum eſt, quòd onus hoſpitandi milites eſt munus patrimoniale, vt eſt *tex.*rotundus in *l.3.§.munus, ff.de muner. & honor. & in §.praecedenti*, ibi: *Eos milites*, & in *l.pen.§.hæc omnia munera, ff.de vacat. & excuſ. muner.* poſtquam *Iuriſconſ.* diſtinxerat omnia munera in tres ſpecies, nempè perſonalia, patrimonialia, & mixta, quæ omnia dixit appellari ciuilia, ſeù publica, ſubiungit, quòd immunitas conceſſa, ſiuè perſonalium dumtaxàt, ſiuè ciuiliũ indefinitè non excuſat à quibuſdam oneribus ibi enumeratis, & ſiguautèr ab hoſpite recipiendo, idem ad literam diſponitur in *l.3.C. de muner.patrim.lib.10.& in l ſunt munera, ff.de vacat.& excuſat. muner.* vbi hoc onus hoſpitã-
11 di milites connumerat inter munera, quę cohærent rei. Hinç *Polidor. Ripa obſeru.271.* optimè per *d.§.munus* obſeruauit, quòd quilibet exemptus, aut alio modo priuilegiatus, ſeù quacumque dignitate fulgeat, tenetur contri-
12 buere in taxa equorum, & hoſpitationis militum. Idipſum pro indubitato admittit per euodem *tex.Conrad.in Templ.Iudic.lib.1.cap.1. de Imper.§ 9. verſ.Immunitates præbet in princ. fol.mihi 71.dt.*

Sed difficultas remanet. An hoc onus hoſpitandi ſit reale reſpectu totius patrimonij,
13 vel ſolùm reſpectu domus, ſeù partis illius, quàm debent milites habitare, in quo eſt varietas inter *DD.* Nàm *Ioann. Bapt.Plot.in repet.l ſi quandò, C.vndè vi, num.27.* ſecundùm antiquam impreſſionem, & in *§.1.num.23. & 24.* ſecundùm nouiſſimam impreſſionem, affirmat pro indubitato, quòd ſit reſpectu domus tantùm, non autem reſpectu totius patrimonij, quia de iure milites debent habere domum tantùm, non autem oleum, neque lectum, aut aliqua alimenta, vt eſt *tex.in l.vnica, C.de ſalgam.hoſp.non præſt.& in l.3. C.de erogat. milit.ann. lib.12.* & hoc adeò verum eſt, quòd conſuetudo in contrarium non valeret, ſecundùm *Cott.in memor.verb.Militib.mediet.*& poſt *Plot.* idipſum confirmat *Additionator damnatæ memoriæ ad Dec.in cap.de Monachis in verb. Armigeros, extr. de præbend. & Egomet* obſeruaui in *Pragm.3.num.2.& 3.de milit.*

Ægid. verò *Thomat.in tract.de munerib.& collect.in cap.incip.Subijciunt hoc loco Moderni, nu.22.fol.mihi 213.*per *Gloſ.in l.1.in verb.Vacatione, C.de Epiſc.& Cler.* dicit, quòd ſcilicet quãdoque hoc onus cohæret rei, quandoque non, & poſt latè diſputatum articulum *num.24.circà med.* habet pro abſoluto, quòd reſpectu domus ſit munus extraordinarium, quia nuda domus tantùm debetur militibus, ſed reſpectu reſtantis patrimonij, pro quo Ciues tenẽtur contribuere in alijs expenſis, ſit munus ordinarium. Quod etiam admittit *Bonad. lib.2. c.18. num.295.* vbi multos allegat, & repetit *lib.5.cap.4.num.40. Theſaur.deciſ.235. num.10. & Gaſp.filius quæſt.foren ſ.93. num.4. lib.1.*

Ad confirmandam hanc diſtinctionem ponderat ipſe duo iura, quæ ſi per hanc diſtinctionem non conciliantur, ſunt ad inuicẽ de directo contraria, nempè *tex.in l.his omnibus, §.angariarum, ff.de vacat.muner.* vbi apertis verbis dicitur, quòd recipiendi hoſpitis neceſſitas militibus, & liberalium artium profeſſoribus remiſſa eſt, in *lege* verò immediatè ſequenti diſponitur totum contrarium, quæ incipit: *Sunt munera*, vbi diſponitur, quod inter munera, quæ rei cohærent, a quibus neque militia, neque ætas, neque vllum aliud priuilegium iure tribuit excuſationem, eſt hoſpitis ſuſcipiendi munus, & ſic in *§.angariarum* agitur de neceſſitate hoſpitis recipiendi ſimplicitèr non expreſſo, quòd ſit munus cohærens rei, & ab eo ſunt immunes priuilegiati, at in *l.ſeq.* agitur de eodem munere hoſpitandi milites, ſed cohærente rei, & ab hoc nemo eſt exemptus, & concludit propterea, quòd quãdó cohæret rei, ſit munus ordinarium, à quo nemo excuſatur, quandò verò non cohæret rei, eſt extrà ordinarium, & ab eo excuſantur priuilegiati, & ſic innuit, quod tùnc dicatur onus cohærens rei, quando debet contribui in pecunia pro expenſis militibus, ſed quandò agitur de dando domum nudam, ſiuè partem domus ad habitandum, tunc non dicatur cohętere rei, quod ex diametro contradicit *Ploto*, & alijs ſuprà relatis, volentibus, quod reſpectu domus tantùm ſit onus reale, & patrimoniale.

Adeò quòd reſolutio huius quæſtionis in eo conſiſtere videtur. An ſumptus, qui fiunt
14 pro hoſpitandis militibus vltrà domos, in quibus hoſpitantur, ſint reputandi ad onus patrimoniale, & reale, necnè? & proculdubio quicquid *Plot. & Ægid. Thomat. vbi ſuprà*, hinc indè ponderauerint, videtur mihi hanc quæ-

Digitized by Google

quæſtionem eſſe reſolutam per *tex. in l. ſi pen-*
dentes, §. ſi quid cloacary, ff. de vſufruct. & quem-
adm. quis vtatur, vbi ad literam dicitur, quòd
ſi quid confertur ob tranſitum exercitus ex
fructibus prædij, ad damnum vſufructuarij
cedit, per quem *tex.* dixit *Bald. in l. nemi nem*,
num. 1. C. de Sacroſ. Eccleſ. quod quando tranſit
15 exercitus per aliquem locum, conferunt præ-
dia illius loci, & per hoc dictum *Baldi Ber-*
trand, conſ. 57. num. 2. vol. 3. in 1. par. fundat,
quod hic ſumptus eſt munus reale, & demùm
concludit, quòd ad illud tãquam munus rea-
le debent contribuere omnes Comitatenſes
poſſidentes prędia in Territorio, etiam ſi non
habitent in Ciuitate, & idipſum admittit *Ga-*
ſpar. Theſaur. quæſt. forenſ. 93. num. 7. lib. 1.

Secundum quam concluſionem videtur nõ
poſſe dubitari, quin Sindici, & Electi tenean-
16 tur contribuere in hoſpitijs militum, non ſo-
lùm pro domo, ſeù pro parte domus, in qua
ſunt recipiendi, ſed etiam pro alijs expenſis,
quas pro illorum hoſpitatione facere cogun-
tur Vniuerſitates.

Et iuxtà hanc concluſionem fuit reſolutum
17 per Senatum Pedemontanum contra Docto-
res legum, & Medicos, qui ſunt expreſsè pri-
uilegiati, & exempti ſpecificè ab onere reci-
piendi milites in eorum domibus, vt in *leg.*
Medicos, C. de profeſſ. & Medic. lib. 12. teſte *Ga-*
ſpar. Theſ. d. quæſt. forenſ. 93. par. 1. vbi hoc fun-
dat potiùs de æquitate, & conſuetudine, quam
de iure.

Sed in caſu noſtro reſpectu Sindicorum, &
Electorum, ac aliorum de regimine Vniuerſi-
18 tatum Ego crederem, eſſe faciendam diſtin-
ctionem inter hoſpitationem militum actua-
lem, & contributionem in pecunia, vt ſcilicet
reſpectu contributionis in pecunia debeant
contribuere cum alijs Ciuibus per æs, & librã
patrimonij cuiuſque, tenendo, quod non ſolũ
reſpectu domus, ſed etiam reſpectu aliarum
expenſarum ſit onus reale.

Reſpectu verò hoſpitationis actualis ab ea
ſint exempti, non quod hoc vnius reſpectu do-
mus ſit extraordinarium, vt putabat *Ægid.*
19 *Thomat. vbi ſuprà*, ſed quia ſi hi Adminiſtra-
tores actu hoſpitarentur, vtique auerterentur
à cura cæterarum rerum Vniuerſitatis, quod
in ſpecie conſiderat *tex. in d. l. Curiales 21. C. de*
Decur. lib. 10. & Bart. expreſsè admiſit in eius
diſtinctione, quàm in principio retulimus, per
tex. in l. pen. C. de canon. larg. eod. lib. & reliqui
omnes ſequuntur.

Quæ ratione attenta *Gaſp. Theſaur. d. q. fo-*
20 *renſ. 93. 1. par.* fundauit, vt priuilegium expreſ-
sè tributũ à iure, Doctoribus, & Medicis, alijſ-
que profeſſoribus ab onere hoſpitandi mili-
tes eis non opituletur, niſi reſpectu ſolius ho-
ſpitationis nudæ in eorum domibus, nè in eo-
rum ſtudijs, & exercitio turbentur, ſed reſpe-
ctu aliarum expenſarum, quæ in hoſpitandis
militibus occurrunt, vult non eſſe immunes,
ità diſtinguendo concludit ipſe *num. 8. verſic.*
His premiſſis, & num. ſeq. ſubdens, quod ità fuit
determinatum per illum Senatum.

Hæc tamen contributio facienda, tàm per
Sindicos, & Electos, quàm per alios Conciues
actu non hoſpitantes, eſt reſtringenda ad ex-
21 penſas moderatas tãtùm, non autem ad illas
extorſiones, & vexationes, quas patiũtur actu
hoſpitantes in eorum domibus ad redimen-
das militum inſolentias, & violentias, quia
illæ reputantur inter infortunia, prout cæteri
caſus fortuiti, vt incurſus latronum, vel ho-
ſtium deprædatio, vt probat *tex. in l. ex condu-*
cto, §. ſi vis, ff. locat. vbi *Iuriſconſult.* conſiderat
damnum illatum, etiam ab exercitu amico,
ibi: *Si exercitus aliquid abſtulerit*, quia pro illis
22 damnis non poteſt imponi collecta, vt benè
fundat *Purp. conſ. 428.* & deciſum per *Senat.*
Pedemont. refert *Gaſp. Theſ. d. q. forenſ. 93. num.*
10. & 11.

Et inter has expenſas moderatas poterit
23 connumerari etiam id, quod expendi ſolet
per Vniuerſitates in tranſitu militum per il-
lud Oppidum, in quo erat deſignatum hoſpi-
cium pro vna nocte in litteris patentibus ex-
peditis per Officium Scribæ Portionis, vt il-
luc non diuertant; ſed vlteriùs accedant ad
hoſpitandum, dummodò non ſit in magna
quantitate, ita admittit *Bouad. lib. 5. cap. 4. nu.*
40. Eſcobar de ratioc. cap. 25. num. 51.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXX.

Diſputat D. Author hic. An Sindici, Electi, &
alij Adminiſtratores Vniuerſitatum du-
rante tempore eorum adminiſtrationis ſint
immunes à datijs, alijſq; impoſitionibus. Ad
quam materiam adde *Auna ſing. 482. Boer. dec.*
246. Auendan. de exeq. mandat. cap 14. num. 27.
p. 1. Oſaſch. deciſ. 95. Capibl. ſing. 38. Maſtrill. dec.
156. Prout etiam fuiſſe deciſum per R. C. de
anno 1586. reſpectu Scribarum Portionis, &
Magiſtrorum Portulanorum, vt tenerentur
hoſpitari milites, *R. de Marin. arreſt. d. R. C. 452.*

D. Author hic num. 17. ex Theſaur. qq. forenſ.
q. 93. lib. 1. ponit quæſtionem. An Doctores
17 teneantur hoſpitari milites. Ibi obſerua non
teneri, *l. aduocat. C. de aduocat. diuerſ. Iudic. Fer-*
rett. in tract. de gabell. num. 464. Paris de Puteo de
ſindic. verb. Doctor, Vin. deciſ. 162. num. 11. verſ.
Nec Doctor, lib. 1. Et licet de conſuetudine non
ſeruetur, *Carauit. ſuper rit. 166. num. 30.* quem
refert *Vin. num. 11.* vbi dicit in Ciuitate Aqui-
læ eſſe immunes, *Franc. Marc. deciſ. 63. num. 5.*
vol. 1. Paſchal. de patr. poteſt. p. 2. num. 76. verſ. Et
non tenetur. Vbi extendit etiam ad fratres Do-
ctorum ſimùl habitantes, vt *nu. 77. Manſ. ampl.*
29. num. 66. & limit. 9. num. 17. & 18. Crinell.
dec. 2. num. 11. & 23.

Am-

Digitized by Google

Ampliatur ad Medicos, Philoſophos, Oratores, Magiſtros Grammaticæ, per *tex. in leg. fin. in fine, ff. de muner. & honor. Manſon. d. ampl. 29. num. 117. & ſeqq.* vbi ampliat in alijs.

Obſerua primo ad hanc deciſionem principalem. Officiales Ciuitatum pro rebus, quas in officio vehunt, non debere ſoluere gabellas, *Lucan. de priuil. Fiſci, p. 1. princ. nu. 38. verſ Vigeſimus octauus, tom. 12. tract. fol. mihi 8. Manſ. de cauſ. exequut. ampl. 30.* An vxores? *Anna conſ. 108. num. 11.*

Vbi obſerua ſecundò. Quod ſi cum aliquo
immuni habitet aliquis non immunis, erit
25 etiam ille immunis à dicto onere hoſpitan-
di, tenetur tamen contribuere, *Reg. de Marin. arreſto 461. & 491. R.C.* vbi loquitur de ſecularibus habitantibus cum Clericis, qui ſunt immunes.

Obſerua ad hanc deciſionem. Quod Baro
26 eſt immunis à gabellis in ſua terra pro rebus
comeſtibilibus pro ſe, domo, & familia, *Capibl. de Baron. pragm. 8. p. 1. nu. 164. & 273. Nouar. de grauam. vaſſall. p. 2. grauam. 177. cap. 264. Conſ. Rocc. reſp. 82. num. 11.*

Sunt etiam immunes Camerarij, Mag. Iurati, & Baiuli Baronum, durante eorum officio, *Luc. de Penna in l. præcipit, nu. 2. C. de canon. largit lib. 10. Capyc. in inueſt. verſ. Sed collectis, verſ. Camerarij, Rocc. ibid. num. 15.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Emptores fructuum Eccleſiaſticorum non gaudent immunitate, qua ipſa gauderet Eccleſia.*

Nec emendo reditus Regis, vel alterius Baronis potiuntur priuilegio Regis, vel Baronis, n. 4.

Qua concluſio declaratur, & limitatur. Obſ.

2 *Colonus Eccleſiæ de parte colonica ſoluit gabellam, & num. 5.*

Concluſio hæc affertur controuerſa. Obſ.

3 *Clericus, ſi affictat Eccleſiam ſuam, vel vendit fructus ipſius, non gaudet priuilegio Eccleſiæ, & num. 6.*

7 *Conductor Eccleſiæ ſi ſoluit mercedem in fructibus, non tenetur ad gabellam, niſi pro ſua parte, & num. 10.*

8 *Priuilegium, quòd Clerici non ſoluant gabellam eſt perſonale, & mutata perſona amittitur.*

9 *Conductor redituum fiſcalium non eſt immunis à gabellis.*

11 *Si priuilegium eſt conceſſum rei, non perſonæ; an ad omnes tranſeat.* Obſ.

12 *Si priuilegium eſt conceſſum alicui hæredibus, & ſucceſſoribus, an tranſeat ad emptores.* Obſ.

ARGVMENTVM.

An immunitas conceſſa Baronibus pro fructibus feudalibus in Dohanis huius Regni, comprehendat etiam eorum Affictatores? Aliaque plura ad materiam.

DECISIO LXXI.

DVM ex more Tribunalis Regiæ Cameræ poſtquam Ego fui à Tribunali Sacri Conſilij tranſlatus ad dictum Tribunal Regiæ Cameræ fuiſſent mihi in publica audientia oblatæ prouiſiones expeditæ ad inſtantiam Ill. Ducis Sueſſæ continentes, quòd tàm ipſe Ill. Dux vti Ciuis Neap. de Sedili Portus, & eius Procuratores, quam ſui Affictatores, ſeù Conductores ſuorum bonorum tractarentur immunes in pontibus, & alijs oneribus, in quibus Neapolitani ſunt priuilegiati, vt illas ſubſcriberem tanquam Præſidens Regiæ Cameræ, & Commiſſarius illius Prouinciæ, Ego reſpectu Affictatorum deſtiti à ſubſcriptione,
quia recordabar, quod licet Eccleſiæ, & per-
1 ſonæ Eccleſiaſticæ gaudeant immunitate reſpectu fructuum bonorum Eccleſiaſticorum, tamen emptores eorum fructuum non gaudent eadem immunitate, & illo tunc mihi in promptu occurrebat *Gloſ. in Clement. fin. in verb. Non negotiandi de cenſib.* & proinde retentis penès Me dictis prouiſionibus reſeruaui mihi meliorem deliberationem, & poſt dimiſſam audientiam habui recurſum ad *Gloſſam* prædictam, ibique per Me annotata, & reperij, hanc eſſe opinionem penitùs indubitatam apud omnes, ſiquidem illam tenent expliciſſimè *Specul. lib. 4. de immun. Eccleſ. num. 3.* vbi ait hæc formalia verba, vz.

Et eſt hoc argumentum contra emptores redituũ Clericorum, vel Regis, qui volunt in his gaudere illa immunitate, qua Clerici gaudent, & Rex, volentes blandum, vinum, & alia ex huiuſmodi emptionibus obuenientia ſine leda transferre, prout ipſi facere poſſent; & Apoſtilla ibi in verb. Sine leda, declarat, eſſe verbum vulgare Authoris, quod Nos dicimus gabellam.

Feder. de Sen. in conſ. 111. num. 10. ponit quęſtionem in Colonis Eccleſiarum, qui colunt
2 prædia ad partem fructuum, vel ad affictum, an teneantur ſoluere gabellas? & argumentando pro negatiua ex *tex. in l. 2. C. de Epiſc. & Cler. & cap. iudicatum 89. diſt. & cap. Eccleſiarum ſeruos 12. q. 2.* concludit pro affirmatiua, quia pars contingens Colono in nullo eſt priuilegiata, inquiens, quòd illa iura loquuntur in ſeruis, vel familia perpetua Eccleſiarum, non autem in conductitijs, & ſtatim ſubdit: *Quod*
3 *ſi Clericus affictat Eccleſiam ſuam, vel vendit fructus, emptor non gaudet priuilegio Eccleſiæ, imò ſi transferat fructus ad Ciuitatem, vel aliàs ſoluet ad portas Ciuitatis gabellas, ſicut de proprijs bonis*, citat *tex. in l. licitatio, §. vlt. ff. de publ. & vectig. & Archid. de cenſib. in 6. cap. vlt.*

Qui *Archidiac.* non *in cap. vlt.* ſed *pen. d. tit. de cenſib. poſt num. 1.* id expliciſſimè tradit, per
hæc verba, videlicet: *Et ſic eſt argumentum con-*
4 *tra emptores redituum Clericorum, vel Regis, vel alterius Baronis, qui volunt in his gaudere illa immu-*

Digitized by Google

*munitate, qua Clerici, vel Rex, vel Baro in ſua iu-
riſdictione, volentes bladum, vinum, & alia ex his
emptionibus obuenientia ſine ſolutione transferre,
prout illi, à quibus emerunt, facere poſſent.*

Anchar. in Clem. 1. num. 6. de decim. facit quę-
5 ſtionem in Colono partiario, & ſequendo *Fr-
der. de Sen.* & alios, quos citat, dicit, quòd de
portione ſua colonica ſoluet gabellas, poſteà
nu. 7. ſubdit: *Quòd ſi Clericus affictat Eccleſiam
6 ſuam, vel vendit fructus, non gaudet priuilegio Ec-
cleſiæ; imò ſi transferat fructus ad Ciuitatem, vel
alio, ſoluet ad portas Ciuitatis gabellam, prout de
bonis proprijs.*

Idem confirmat *Barth. de Capua in cap. Re-
gni, Item ſtatuimus, quòd Clerici,* vbi citat *Fr-
der. de Sen. d. conſ. 111.* Item *Ioann. de Platea in l. Se-
natorum, C. de dignit. lib. 12.* ſequitur eandem
opinionem. Similitèr & *Franc. Aret. in l. placet,
col. fin. C. de Sacroſ. Eccleſ.*

Et omiſſis antiquioribus hanc eandē opi-
nionem veram affirmat *Giroud. de gabell. par.
7. num. 17. verſ. Nec eſt prætermittendum, cum
ſeqq.* vbi aſſerit, quòd Conductores fructuum,
& redituum Eccleſiaſticorum, & Coloni Ec-
cleſiæ tenentur ad ſolutionem gabellæ de fru-
ctibus, quos collegerint, & vendiderint, & ad-
ducit multos alios antiquos, & modernos.

Hoc ipſum latiſſimè multis ſimilibus alla-
tis comprobat, & confirmat *Guttier. de gabell.
q. 44. per tot.*

Et denique *Bellett. diſq. Cler. tit. de exempt.
Cler. §. 8.* hanc eandem opinionem innumeris
7 adductis, veram, & communem profitetur,
quādò Conductor ſoluit mercedem in pecu-
nia, ſed quando ſolueret de parte fructuum,
tùnc Conductor ſoluet de parte ſua tantùm.
Quamuis nonnulli contrariam opinionem
teneant, vt *Ricc. in prax. par. 2. reſol. 183. Gra-
tian. tom. 2. cap. 390. Diana par. 3. tract. 1. reſ. 19.*

Ratio ab omnibus aſſertur, quia priuilegiū
8 Clericorum non ſoluendi gabellam eſt perſo-
nale, & mutata perſona Clerici in laicum
amittitur priuilegium, *l. Paulus, aliàs per Pro-
curatorem, ff. de acquir. hæred. l. 1. C. de impo. lucr.
deſcript. lib. 10.*

Quò fit, vt ſi Conductores Eccleſiarum, &
Clericorum non ſunt immunes à gabellis, itē
9 & conductores introituum fiſcalium, nec etiā
ſunt immunes, iuxtà *tex.* expreſſum in *d. l. lici-
tatio, §. fin. ff. de publ. & vectigal.* quicquid in
contrarium ſomniauerit reſpectu Conducto-
rum *Port. Imol. conſ.* 184. ergò multò minùs
erunt immunes Conductores fructuum Ba-
ronalium, prout de Barone in ſpecie loquu-
tus fuit *Archid. in d. cap. pen. de cenſib. in 6.* Nec
etiam conducentes ab alijs perſonis priuile-
giatis.

Decreui igitur proponere hunc articulum
in Camera, num fortè in ea eſſet aliqua obſer-
uantia in contrarium, prout propoſui die ſe-
quenti, & cùm ibi reperiretur Actuarius anti-
quior Antonius Eugelius diligens Collecto-
omnium decretorum Regiæ Cameræ, ſtatim
dixit ſe recordari, quòd hic articulus erat de-
ciſus in ſpecie reſpectu Affictatorum introi-
tuum, & fructuum feudalium, ſed nō benè re-
cordabatur, ſi fuerat determinatum prò, vel
contrà; & altera die protulit decretum latum
inter Affictatores feudi Pellicorij, & Arrenda-
torem Dohanarum Apuleæ, vbi apparet, fuiſ-
10 ſe determinatum pro opinione negatiua ſub
illa diſtinctione. An Conductor ſoluat mer-
cedem in pecunia, vel in parte fructuum, & eſt
tenoris ſequentis, videlicèt.

Die 19. Nouembris 1583.

In cauſa in Regia Camera vertente inter
Magnificos Scipionem Campolongum, & Cę-
ſarem Ciardella ex vna, & Magnificum Arrē-
datorem Dohanarum Apuleæ ſuper immuni-
tate dirictuum dictarum Dohanarum pro
fructibus peruenientibus ex feudo Pellicorij,
quod eſt Ill. Principis Biſiniani, quod ſubaffi-
ctauerunt à Magnif. Antonio Belmuſto, & So-
cijs principalibus Affictatoribus, vt in actis.

Viſis actis per Excellentem Militem V. I. D.
Dominum Ioannē Martinez de Quadro Præ-
ſidentem, &c. Et facta de eis relatione, &c.
Fuit per eandem Regiam Cameram prouiſū,
& decretum, quòd ſi ſupradicti Affictatores
colunt dictum feudum Pellicorij nummis,
ſoluant pro omnibus fructibus, ex eo perue-
nientibus; ſi verò colunt ad partem fructuum,
pars fructuum ſpectans dicto Ill. Principi ſit
immunis, & pro reliquo ſoluant dirictus di-
ctarum Dohanarum. Hoc ſuum, &c. Ioannes
Martinez. Scipio Solimena pro Magiſtro A-
ctorum. Conſenſu de Curtis pro Secretario.

Quo decreto, viſo, & perlecto, & reperto,
quòd in omnibus, & per omnia erat confor-
me diſpoſitioni iuris communis, fuit ordina-
tum, quòd ſub eadem forma expedirentur
prouiſiones in futurum in omnibus caſibus
ſimilibus.

Et nupèr inter *deciſiones* manuſcriptas *Re-
gentis Reuertery* reperij amplam *deciſionem* in
cauſa Vniuerſitatis Polignani cum Affictato-
re fructuum Epiſcopatus illius Ciuitatis ſe-
cundùm hanc opinionem, vt in *deciſ. 51. tom. 1.*

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LXXI.

IMmunitas conceſſa Baronibus pro fructibus
feudalibus in Dohanis huius Regni, nō com-
prehendit eorum Affictatores, ſic obſeruatum
per R. C. refert D. Author hic, vbi refert de-
cretum generale latum, per dictam Reg. Cam.
de anno 1583. ſequitur *Capibl. de Baronib. cap.
85. num. 12. cum ſeqq. lib. 2.* quem citat, & ſequi-
tur *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 169. nu. 6. &
in obſeru. ad deciſ. 32. Reg. Reuert. Thor. in ſuppl.
Comp. deciſ. verb. Coloni.*

Ad

Ad nu. 1. Vbi habetur emptores fructuum Eccleſiaſticorum non gaudere immunitate, qua ipſa gauderet Eccleſia. Adde *Theſ. deciſ.* 316.*nu.*6.*Marta de iuriſd.p.*4.*caſ.*1.*n.*2. *& ſeqq.* *& num.*48.*& ſeqq.& caſ.*112.*num.*8.*&* 7. *Menoch.conſ.*115.*num.*21. *& de arbitr.Iudic.caſ.*18. *num.*8.*& caſ.*562.*num.*23.*Vrſill.ad Afflict.deciſ.* 129.*nu.*3.*Reg.de Marinis lib.*1. *reſol.cap.*99.*nu.* 7. alios quos ſequitur *Nicolaus Marotta de collect.ſeu bonatenent.cap.*14.*à nu.*6. *Olea de ceſſ.iur.tit.*6.*q.*3.*num.*5. *Fontanell.deciſ.*301. *& ſeq. lib.* 2.*Ciarlin.lib.*1.*controu.forenſ. c.*22.*num.*7. *Barboſ.in voto deciſ.*126.*tom.*2.*l.*3. *num.*124. *Squillant.de priuil.Cleric.c.*8. *nu.* 26. *& ſeqq.*

Quod procedere ait *P. Molfeſ. ſup. Conſuet.*
1 *Neap.par.*19. *q.*23. quando emptor aliò transfert illos negotiandi cauſa, aliàs ſecùs.

Vbi obſerua ea procedere, niſi per indirectum Eccleſia grauaretur, vtpotè quia viliori pretio venderet Eccleſia per gabellam annexam, *Glorit.reſp.*5.*num.*56. *Epiſc.Bellet.diſquiſ. Cleric.p.*1.*tit.de exempt.Cleric.* §.8.*num.*4. *Fontanell.deciſ.*307.*num.*18. *Marotta ibidem d.nu.*6. *in fine, Ciarlin.d.cap.*22. *num.*38. *P. Molfeſ. vbi ſup.num.*6.ex *Menoch.conſ.*136. *num.*22.

Obſerua ſecundò. Concluſionem firmatam *d.num.*1. non habere locum, quando Eccleſia promittit ſuis ſumptibus, laboribus, ac periculo merces transferre ad terram emptoris, ità quod dominium non ſit translatum in emptorem donec fuerint merces côductæ ad domum emptoris, eo enim caſu cũ res adhùc ſint Eccleſiæ, non debet ſoluere gabellam, ex *Genueuſ.practicabil. Eccleſ.q.*212. refert idem *Reg.de Marinis d.reſol.*169. *num.*6. *& in obſeruat.ad d.dec.*32.*&* 192. *Reg.Renert.* Ciarlin.*vbi ſup.num.*37.*P.Molfeſ.vbi ſup.num.*7.

*Ad num.*5.7.*&* 10. Vbi habetur, Colonum Eccleſiæ de parte colonica ſoluere gabellam. Adde *Theſaur.d.dec.*116. vbi *Fil.in addit. Epiſ. Ricc.collect.*165. *Oſaſch. deciſ.*83. *Anna ſing.*99. *Surd.conſ.*301.*num.*89.*& conſ.*338.*num.*14.*lib.* 3.*Menoch.de arbitr.Iudic.lib.*2.*caſ.*562. *num.*34. *& ſeqq.cent.*6. *Morot.reſp.* 76. *Praſ. de Franch. deciſ.*107.*Caſtill.dec.*227.*lib.*3. *Manſon. de cauſ. exequutiua,ampl.*29.*num.*35.*&* 51. *Reg.Sanfel. deciſ.*1.*num.*7.*Carol.de Graſſ. de effect. Cleric.eff.* 3.*num.*56.*Marott.ibidem vbi ſuprà, num.*8. vbi quamplures refert. Rationem ponit, quia fructus dicuntur ſeparati à parte Domini, & dicuntur proprij ipſorum Colonorum, ideòq; Domino têporali ſubiecti, ex *Gem.in c.quamquam de cenſib.num.*60. *Tabien. in verſ. Excommunicatio,*§.5. *caſ.*19. *num.* 5. Et fructus à ſolo ſeparati non dicuntur res Eccleſiæ, & perſonæ, & res conductorum, & Colonorum ſunt laicæ iuriſdictioni ſubiectę, ideòque teneri ad collectas, tradit *Socc.conſ.*119.*nu.*8. *lib.*1. *Burſat.conſ.*42.*num.*14.*vol.*1. *Surd.cit.conſ.*301.*nu.* 29.*& ſeqq.& d.conſ.*338. *nu.*14. *vol.*3. *Muta deciſ.*31.*num.*46. *Menoch. conſ.*1144.*nu.*25. *Peregr.de fideicommiſſ.art.*50.*num.*18. *Caſtell.deciſ.* 2.*num.*11.*tom.*2.*Fontanell.deciſ.*266. *nu.*13. *lib.* 2.& fuſiſſimè *d.deciſ.*307.*à num* 5. *vſque ad* 21. *to.*2. *Reg.Sanfel.d.deciſ.*1.*nu.*7. *&* 9. *Thor.in ſuppl. Comp. deciſ. verb. Coloni,* aliiſque apud *Marott.vbi ſup.Ciarlin.d.contr.*22.*num.*36. *Reg. Renert. d.deciſ.*192. vbi *obſeru. Reg.de Marinis, Cyriac.controu.*687.*lib.*4. *Coſt. canſ.*17. *Thor. in ſuppl.Comp.verb.Coloni.*

Sed contrarium tenet *P. Molfeſ. vbi ſup.n.*8.
2 *& ſeq.* ad exemplum locatorum Dohanæ Menepecudum Apuliæ, quibus vendentibus fœtus, lanas, & alia ex ſuis ouibus & gregibus eſt conceſſa immunitas à gabellis & hæc immunitas etiam ad emptores extêditur, *Thor. in Comp.ad.deciſ.verb.Immunitas conceſſa locatis Apuliæ, Diana reſol.moral.*19.*tract.*1.*p.*3. *Ianu.* alios allegans, *caſuum reſeruat. reſol.*88. *in fine,* vide *Squillant.de priuil.Cleric.c.*8.*n.*26. *Sperell. deciſ.*41.

*Ad num.*3.*&* 6.adde *Burſat.conſ.*42.*n.*18.*& ſeqq.vol.*1.*Cauale.deciſ.*44.*num.*98. *lib.*1. *Carol. de Graſſ.de effect.Cleric.d.effect.*3.*num.*146. *Marott.d.cap.*14.*num.*7.

*Ad num.*8.Adde *Monach. conſ.*278. *vol.*3. *& de præſumpt.*113.*lib.*3. *Fontanell.d deciſ.*307.*n.* 8.*Glorit.d.reſp.*5.*num.*34. *Cancer.var.reſol.p.*1. *c.*13.*de empt.& vendit.num.*74. *Reg.de Marinis d.cap.*169.*num.*4.

Ad num. 9. Adde *Iacobin. in tract. de homag. col.*4.*Boſſ.tit.de Fiſco,num.*43.*Peregr.de iure Fiſci,lib.*6.*tit.*4.*ſub num.*40.*Bertach.de gabell.* 7.*p. princ.q.*8.*num.*22.*& ſeqq. Parlador.lib.*1.*rerum quotid.cap.*3.§.1.*nu.*12.*cum ſeqq. Menoch. d.caſ.* 562.*num.*43. *Trentacinq.var.reſol.lib.*1.*tit.de iure Fiſci, reſol.*5.*num.* 7. *D.Authorem deciſ.*6. *num.*3.*Reg.de Marinis d.cap.*169.*num.*5. *Marot. d.c.*14.*num.*5.

Obſerua ad hanc deciſionem. Quod ſi pri-
11 uilegium eſt conceſſum rei non perſonæ, tùc cum ſit reale ad quemcumque cum re tranſit, poſt *Capibl.d.c.*85.*num.*18.*Staib.conſ.*28. tenet *Reg.de Marinis d. reſol.*169. *nu.*7.& ad *Reg. Renert.deciſ.*373.

Obſerua ſecundò. Quod quoties priuilegiũ
12 immunitatis eſt conceſſum alicui, hæredibus, & ſucceſſoribus, tunc illud tranſit etiam ad emptores, & conductores bonorum, maximè ſi priuilegiatus in emptorem iura per ceſſionem tranſtulerit, vt fundat *Tondut. ciuil. reſol. cap.*44.*Olea de ceſſ.iur.tit.*6.*q.*3.*n.*6.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Burgenſatica non ſubiacent diſpoſitioni cap.ex* præſumptuoſæ.

2 Calabriæ *Ducatus eſt feudum, & eò inueſtiuntur Primogeniti Regum huius Regni.*

*Qualiter verò reputetur feudum, num.*19.

Feudalis qualitas quibus ex clauſulis arguatur.
Concluſio hæc explicatur, num. 81. Obſ.
Eſt præſumenda, vbi concurrat immunitas perpetua bonorum, num. 7.
Similitèr, ſi ſuperioritas quomodolibet fuerit reſeruata, num. 13.

4 *Inueſtitura in rebus, quæ inueſtiuntur, indicat inesse qualitatem feudalem.*
Ex quibus ceſſet huiuſmodi præſumptio, n. 17.

5 *Iuriſdictio in dubio ſemper videtur in feudum conceſſa.*

6 *Fidelitatis iuramentum, cuius ſit roboris in conceſſione officiorum.*

8 *Aſſenſus Regis ſi ſemper fuit impetratus ſuper alienationibus, bona alienata arguuntur eſſe feudalia.*

9 *Regalia in eorum alienatione exigunt Regis licentiam.*
Subiacent diſpoſitioni cap. ex præſumptuoſæ, *num.* 73.

10 *Regalia ius reſultat ſi in conceſſione ſit concedenti ſuperioritas reſeruata.*
Si adminiſtratio tantùm conceditur, & dominiũ remanet penès concedentem, num. 11.
Si ſucceſſio ſit reſtricta ad legitimos hæredes, & deſcendentes tantùm, num. 12.

14 *Burgenſatica dicuntur quæcumque à Rege poſſidentur, cùm penès Regem ſunt.*
Declaratur reſpectu qualitatis feudalis tantùm, ſecùs reſpectu qualitatis Regaliæ, vt num. 33.
Ex vi conceſſionis oritur naturæ mutatio, num. 15. & 20.

16 *Conceſſio bonorum, quando dicatur facta in burgenſaticum.*

18 *Inueſtirè, verbum quid, & cuius ſignificationis.*
Conuenit non minùs rei burgenſaticæ, quàm feudali, num. 32.

21 *Regalia, etiam ſi concedantur in allodium, non poſſunt abſque Regis licentia alienari.*

22 *Burgenſaticum, & allodium vnum, & idem ſunt, & quid ſignificent.*

23 *Officium Actuariatus ad quod genus bonorum Principis referatur.*

24 *Actuarius, an comprehendatur appellatione Officialium, de quorum delictis ſola M.C. cognoſcit, & num.* 50.

25 *Officia propriè ſumpta non poſſunt abſque Regis aſſenſu alienari.*
Quæ non habent certum reditum, nec reputantur inter immobilia, nec cenſeri poſſunt iure feudi, num. 26.

27 *Fiſcus debet legitimè obtinere ſuper declaratione rei feudalis, ſi de ea apertè non conſiet, & interim non immutatur ſtatus rei.*

29 *Fidelitas eſt de feudi ſubſtantia, & ſine ea nõ ſtat.*
Item & de ſubſtantia officij, circa tamen dicti officij exercitium, num. 30.
Quæ inter vtramque fidelitatem, & feudi, & officij conſideretur diuerſitas, num. 31.

34 *Regalia bona duplicis ſunt naturæ.*
Semèl alienata per Regem, an deſinant eſſe talia, num. 48.

35 *Officiorum natura eſt perſonaliſſima, & quando officium extinguatur cum vita conceſſionarij.*
Et in officijs ſtrictiùs, quàm in feudis procedi, quomodò ſit intelligendum, num. 37.

36 *Feudi ſimpliciter facta conceſſione non dicuntur excluſi, licet non nominentur, hæredes feudatarij.*

38 *Officia non poſſidentur abſque titulo, nec poſſeſſio probatur ſine priuilegio, & num.* 72.
Aliqua ſunt meri exercitij abſque prouentibus, aliqua habent vtilitatem annexam, num. 39.
Quando prouentuum dominium transferatur, & tranſeat in hæredes, num. 40.
Et hoc dominium quando dicatur burgenſaticum, quando feudale, num. 42.
Si concedantur pro ſe, & hæredibus ſimpliciter, qualitèr tranſmittantur ad ſucceſſores, num. 43.
Et quando intelligatur reſtricta ſucceſſio ad hæredes ſanguinis tantùm, & ex quibus clauſulis id colligatur, num. 45. & 46.

47 Conſtit. Scire volumus, *in qua officiorum ſpecie locum ſibi vendicat.*
Comprehendit officium Magiſtri Actorum tanquam habens annexam iuriſdictionem, num. 49.
Complectitur omne officium, quod conceditur à Principe ſuperiorem non habente, num. 54.
Diſpoſitio dictæ Conſtitut. *applicatur diuerſis conceſſionibus, quæ in facti ſpecie huius deciſionis producuntur, vt n.* 55. 56. 57. 58. 59. *& ſeq.*

51 *Actorum Magiſtri officium eſt pars iuſtitiæ veluti quotitatiua.*

52 *Iuriſdictione conceſſa, poteſtas creandi Capitaneum; & Actorum Magiſtrum de neceſſitate conſequitur.*

53 *Reuiſores grauaminum poſſunt ſibi eligere Tabelliones publicos ad acta conficienda.*

61 *Conceſſio Regis ſi confirmetur ab eius ſucceſſore, confirmatio non poteſt recedere à primæua conceſſione.*
Non procedit in Regibus, qui proprio iure, & non ſucceſſario veniunt ad Regnum, num. 62.

63 *Succeſſio Regis Catholici ad Regnum Neap. pendet ex adoptione Reginæ Ioannæ, & dicitur ſucceſſor Regis Alphonſi Primi, non aliorũ Regum.*

64 *Legitimatio Regis Ferdinandi Primi ad Regnum non poterat inferre præiudicium conſanguineis.*

65 *Refutatio feudalium, cùm fit in immediatè ſucceſſurum, non requirit Regis aſſenſum.*

66 *Succeſſio in Regalijs ampliùs patet quàm in feudalibus, & extenditur ad remotiores gradus.*

67 *Clericus prohibetur in Regno quoduis officium, & iuriſdictionis miniſterium poſſidere.*
Nec habilitari poteſt ad eorum exercitium per ſubſtitutum, num. 68.
De eius delicto, etiam ciuilitèr ad priuationem officij non poſſet cognoſcere Iudex laicus, n. 70.

69 *Subſtituens in officio tenetur de culpis, & defectibus ſubſtituti.*

71 *Iuramentum de fidelitèr officium exercendo, & exerceri faciendo, non poteſt Clericus præſtare, nec Iudex laicus recipere.*

74 *Poſſeſſio ſimplex, in terminis* cap. ex præſumptuo-

Digitized by Google

ptuoſæ, niſi iuſto titulo roborata, non prodeſt.
In iuriſdictionalibus, & Regalibus validus titulus cum poſſeſſione debet concurrere, num. 75.
76 *Poſſeſſio, cùm habet admixtam cauſam proprietatis, debet in ſimùl iuſto titulo conueſtiri.*
77 *Materia dec. D. Authoris tractatur ab alijs.* Obſ.
78 *Officium habens annexam iuriſdictionem, an poſſit obligari, vel vendi abſque aſſenſu.* Obſ.
79 *De officio Actuariatus conceſſo in burgenſaticum, an debeat ſolui collecta.* Obſ.
80 *DD. tractantes de materia officiorum, remiſſiuè.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Officium Magiſtri Actorum, quando ſit burgenſaticum, quando feudale, & quando de Regalibus, itàut ſit, vel non ſit comprehenſum ſub diſpoſitione Conſtitut. Scire volumus, *& quatenus in eo extendatur ſucceſſio ab inteſtato.*
Et alia plura ad materiam.

DECISIO LXXII.

IOannes Maria de Bernaudo poſſidens medietatem officij Magiſtri Actorum, & Credentiariæ vtriuſque Calabriæ ſub die ... Martij 1625. fecit donationem illius in beneficium N. N. de Bernaudo eius filiorum ſpuriorum, ſed legitimatorum per reſcriptum Principis; Verùm ſub die 17. Aprilis immediatè ſequentis reuocata dicta donatione, etiam ſub aſſertione doli, & falſitatis in ea adhibitæ per filios, & aſſerendo, quòd vtrumque officium, vigore fideicommiſſi ſuorum maiorum ſpectaret ad D. Ferdinandum de Bernaudo Ducem Bernaudæ, qui tunc præſens in actu declarauit, nolle acquirere, & ſubſtulit ſe de medio, titulo refutationis ceſſit, & donauit eandem medietatem D. Franciſco, & D. Didaco filijs dicti Ducis, præſente D. Franciſco, & acceptante pro ſe, & D. Didaco abſente: & incòtinenti per alium contractum coram iiſdem Iudice, Notario, & teſtibus ipſe D. Franciſcus donatarius in compenſationem ſeruitiorum receptorum donauit Ioanne Mariæ donatori omnes fructus dictorum officiorum eius vita durante, conſtituendo illum Procuratorem irreuocabilem, & in rem propriam ad exigẽdum fructus prædictos per affictus indè faciendos; & ſub die 15. Maij 1625. D. Didacus frater reuerſus ab Vrbe: hæc omnia ratificauit per inſtrumentum publicum.

Verùm poſteà ſub die 1. Octobris eiuſdem anni idem Ioannes Maria reuocauit hanc etiã ſecundam donationem, aſſerens, illam feciſſe per vim, & metum, & confirmauit primam factam ſuis filijs ſpurijs legitimatis, & demùm in teſtamento facto in Ciuitate Conſentiæ ſub die 13. Februarij 1627. eandem confirmauit, & cum hac vltima diſpoſitione deceſſit ſub die ... eiuſdem menſis Februarij 1627.

Regius Fiſcus habita notitia mortis Ioannis Mariæ ſub die 2. Martij 1627. petijt in Regia Camera immitti in poſſeſſionem dictorũ officiorum, vigore *cap. ex præſumptuoſæ*, attendo, quòd Ioannes Maria deceſſerat ſine legitimo ſucceſſore in eis, & obtinuit a Regia Camera ſequeſtrum per menſem tantùm, quod de ordine Excellentiſs. Proregis fuit indefinitè conceſſum.

Mortuo interim D. Franciſco de Bernaudo vno ex primis donatarijs ſuperſtite D. Didaco fratre, & hærede declarato, hic comparuit aduerſus ſequeſtrum, petens illud tolli, ex quo
1 ipſe repetiebatur in poſſeſſione per duos annos antè mortem, vigore ſuæ donationis, ac etiam quia officia ſunt burgenſatica, in quibus non habet locum *cap. ex præſumptuoſæ*.

Fiſcus viſa hac inſtantia iterum ſe oppoſuit impugnando diſſequeſtrum, & inſtando pro immiſſione petita, etiam quia D. Didacus vti Clericus, & in Sacerdotali dignitate conſtitutus non poterat in huiuſmodi officijs ſuccedere ex iuris diſpoſitione.

Poſt hæc comparuit Ioſeph Bernaudus vnus ex filijs legitimatis, aſſerens ſe vti hæredem patris ex teſtamento cœpiſſe iàm poſſeſſionem, & petijt in ea conſeruari, & quatenus opus eſt de nouo immitti non obſtantibus prætenſionibus Fiſci, & D. Didaci.

Item comparuerunt Pyrrhus, & fratres de Ciaccio hæredes Antitæ Bernaudæ, ad quorum inſtantiam fuerat longè antè compilatus proceſſus in Sacro Conſilio ſuper petitorio eorundem officiorum cum Ferdinando, & Ioanne Maria: demùm de ordine Catholicæ Maieſtatis remiſſus ad Regiam Cameram, & petierunt ſuperſeſſo poſſeſſorio, pro quo inſtabant concurrentes, procedi ad expeditionem ſuper petitorio, ex quo petitorium abſorbet poſſeſſorium. Sed per bina decreta in Collaterali Conſilio fuit prouiſum, quòd procederetur ad expeditionem cauſæ huius poſſeſſorij, in quo agebatur, non ſolùm de portionibus, de quibus erat compilatus proceſſus in Sacro Conſilio; ſed etiam de alijs ibi non deductis, fuit oretenus declaratum, quòd interim non impediretur expeditio cauſæ petitorij ad inſtantiam hæredum Antitæ.

Pro deciſione igitur poſſeſſorij multa fuerunt ponderata in facto per D. Didacum, & Ioſephum, alter alterius actus poſſeſſiuos impugnando, & proprios confirmando, Fiſco verò vtriuſque poſſeſſionem infringente.

Et quia inter partes principaliter diſceptabatur circà naturam, & qualitatem horum officiorum; Nàm Fiſcus aſſerebat, eſſe feudalia, vel ſaltem de Regalibus, & proindè omnes

diſpoſitionts de eis factas abſq; aſſenſu, tàm
inter viuos, quàm in vltima volunrate eſſe
nullas, & inualidas; è contrà verò D. Dida-
cus, & Ioſephus affirmabant, eſſe merè burgē-
ſatica, & proindè omnes diſpoſitiones etiam
ſine aſſenſu factas eſſe validas, & ſucceſſiue
poſſeſſionem vigore illarum ab ipſis acquiſi-
tam eſſe ei, qui poriora iura habebat, confir-
mandam, idcircò viſum fuit antè omnia di-
lucidare ea, quę ex proceſſu apparebant circà
naturam, & qualitatem prædictorum offi-
ciorum.

Fiſcus igitur pro natura, & qualitate feu-
dali, ponderabat primo loco, quod hæc of-
2 ficia ſunt membra Ducatus Calabriæ, qui
abſque dubio eſt feudum primogeniti Regis
huius Regni, vt conſtat ex *Andr. in cap. 1. nu. 4.
de feud. March. & in cap. 1. num. 1. quis dic. Dux,
Aluar. in c. 1. §. fin. in fin. de alien. feud.* cuius me-
minit *Lipar. ad Iſern. in d. c. 1. in princ. lit. B. quis
dic. Dux*, & patet expreſsè ex conceſſione di-
cti Ducatus facta per Regem Alphonſum
Ferdinando eius filio primogenito de anno
1463. inter *Cap. & Priuil. Neap. fol. 7. & ſeq.*

Secundò, ponderabat Fiſcus inueſtituram
3 tertiæ partis horum officiorum conceſſam
Raphaeli Grillo, & ob eius defectum fratri-
bus de Bernando primis acquirentibus, vbi
ineſt onus præſtandi iuramentum fidelitatis,
cum clauſula: *Inueſtientes vos, & quòd inueſtitu-
ra habeat vim veræ, & realis aſſecurationis*, quæ
clauſulæ operantur, vt res conceſſa in dubio
præſumatur data in feudum, vt poſt *Andr. in
c. 1. §. huius autem generis, col. vlt. verſ. Per præ-
miſſa poteſt, ex quib. cauſ. feud. amitt.* tradidit
*Capyc. in ſua inueſt. in verb. Inueſtientes, car. 33.
& Afflict. in rubr. quib. mod. feud. amitt. num. 17.*
4 & generaliter, quòd ex inueſtituris probetur
qualitas feudalis, latè deducit *Roſenthal. to. 1.
cap. 6. concluſ. 27. & tom. 2. cap. 12. quæſt. 14. num.
34. in fin. cum ſeq. Gaſp. Theſaur. quæſt. forenſ. lib.
3. cap. 106. num. 17.*

Præſertim, quia in hoc caſu cum clauſula
Inueſtientes, concurrit qualitas rei conceſſæ,
nempè officij Magiſtri Actorum, quod vel cō-
tinet iuriſdictionem ex ſe, vel ſaltem iuriſdi-
ctioni cohæret, quæ nulla poteſt exerceri, niſi
5 per officium Magiſtri Actorum, & iuriſdictio
in dubio ſemper cenſetur conceſſa in feudum,
ſecundùm *Iacobin. in ſua inueſt. in verb. De Ca-
ſtro Rubei*, quantumuis ſit conceſſa ſuper Ca-
ſtro de per ſe conceſſo in merum allodium,
ſecundùm Capyc. *ibid. in verb.* Caſtris, *verſ. Et
Caſtra omnia*, vbi alios citat, concordat *Frecc.
de ſubfeud. lib. 3. tit. de differ. int. feud. quat. & de
tab. poſt num. 34. verſ. Iuriſdictio etiam, Piſan. in
Pragm. edita Thori, quæ eſt 4. ſub tit. de poſſeſſ. non
turb. nu. 60.* quos Ego ſequutus ſum in *Pragm.
3. nu. 20. de ord. Iud.* aliâ cumulauit *Conſ. Anna
conſ. 29. num. 12. & Roſenth. tom. 2. cap. 12. concl.
14. num. 16.*

Item concurrit iuramētum fidelitatis, quæ
6 ſola de per ſe operatur, vt officium cenſeatur
cōceſſum in feudum, quod in puncto tradidit
*Franc. de Amic. in 1. rubr. §. natura officij eſt in fin.
car. 63.*

Item interuenit continuata immunitas à
contributione in functionibus fiſcalibus, itàut
7 nunquam hæc officia fuerint allibrata, & de-
ſcripta in cataſto, & appretio bonorum bur-
genſaticorum cum alijs Ciuibus, & vtique ſi
hæc officia fuiſſent burgenſatica, non fuiſſent
excluſa à cataſto vniuerſali Ciuium Ciuitatis
Cōſentiæ, & Catanzarij, & quòd ex huiuſmo-
di immunitate reſultet præſumptio qualita-
tis feudalis, poſt *Gloſ. Andr. & Iacobin.* affir-
mant *Natt. conſ. 460. num. 15. & 22. Maſcard. de
probat. concluſ. 79. num. 23. Menoch. præſ. 91. nu.
51. lib. 3. Gaſp. Theſ. qu. for. 106. nu. 22. lib. 3.*

Et denique non deficit inueterata illa ob-
ſeruantia per quotquot fuerunt poſſeſſores,
impetrandi aſſenſum Regium ſuper alienatio-
nibus, & quibuſuis contractibus factis tangē-
tibus officia prædicta, quod ſolùm arguere
8 qualitatem feudalem cenſuit Senatus Pede-
mont. teſte *Gaſp. Theſ. qu. for. 105. in fin. lib. 3.*

Subdebat Fiſcus, quòd quatenus ſingula
hæc de per ſe, vel ſaltem ſimùl vnita non ſuffi-
cerent ad probandum qualitatem feudalem,
non poterat inficiari, quin ſatis, ſuperque ſuf-
ficiant ad probandam, quòd talia officia ſint
de Regalibus, & proindè ſint comprehenſa
ſub diſpoſitione *Conſtit. Scire volumus*, quæ in
illorum alienatione requirit expreſſam Regis
licentiam.

Idque primò fundabat ex iuriſdictione in-
ſita, & annexa exercitio dictorum officio-
rum, quæ non poteſt tangi etiam ad inſtantiā
creditorum abſque Regis aſſenſu ex his, quæ
Egomet dixi in *Pragm. 3. num. 20. de ord. Iudic.*

Secundò, ex vinculo adiecto in conceſſio-
nibus, & confirmationibus præſtandi iuramē-
tum *de officia prædicta benè, & fidelitèr exercendo
ad honorem & fidelitatem noſtram, hæredumque
noſtrorum*, per quod apparet, fuiſſe reſeruatum
concedenti ius ſuperioritatis, ex quo reſultat
ius Regaliæ, vt fundat *Oſaſch. conſ. 3. num. 7. &
Knichen de iur. ſuperior. §. terminatio in fin. num.
317. in fin. & 321.*

Tantò magis, quia attentis reliquis verbis
earundem conceſſionum, prout ſunt illa: *Om-
nia, & ſingula procurando, & adminiſtrando, prout
prædeceſſores fecerunt, & adminiſtrauerunt*, patet,
ſolam adminiſtrationem officiorum fuiſſe
11 tranſlatam in conceſſionarios, non autem
dominium, quod propterea ſemper remanſit
penès Regem concedentem, vt probat *Roſent.
tom. 2. cap. 37. qu. 14. num. 38.* poſt *Cuman. conſ.
162. Knichen de veſt. paction. p. 3. cap. 2. num. 40.
cum ſeq.*

Tertiò ponderabat Fiſcus illa alia verba
in conceſſione facta duobus fratribus de Ber-
nau-

nando, non vniuerſaliter, aut indefinitè pro hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum, ſed
12 pro legitimis hæredibus, & ſucceſſoribus in ipſis officijs, quæ reſtrictio operatur, vt de ſucceſſoribus deſcendentibus tantùm intellexerit concedens, & non de alijs, vt ibi: *Vobis, veſtriſque in eiſdem hæredibus, & ſucceſſoribus in perpetuum*, ponderando illam dictionem relatiuam *eiſdem*, quæ excludit alios hæredes vltrà deſcendentes, ex doctrina *Bald. conſ. 340. lib. 5.*

Illud idem colligebat Fiſcus ex verbis ſubſequentibus, ibi: *Inueſtientes vos Bernardinum, Ioannem, veſtroſque in his hæredes, & ſucceſſores*, & paulò poſt ibi: *Itaque vos Bernardinus, & Ioannes, ſucceſſoreſque veſtri in prædictis teneatis*, ponderando in prima clauſula illam dictionem, *in his hæredes*, & in ſecunda illam, *in prædictis*, per quæ verba conceſſio fuit reſtricta ad hæredes ſolos, qui de iure poſſunt ſuccedere in officijs, & ſic deſcendentes tantùm, non autem alios hæredes, ex traditis per *Surd. dec. 125. & conſ. 394. num. 4. & 5.*

Quartò, ponderabat Fiſcus aliam clauſulam, ibi: *Nullumque alium, præter nos, atque ſucceſſores noſtros recognoſcatis in Dominum, & Superiorem*, & iterum ibi: *Noſtris tamen, & Curiæ noſtræ iuribus ſemper ſaluis, & reſeruatis*. Quæ clauſulæ adeò capere ſè ius ſuperioritatis in-
13 cludunt, vt aliqui voluerint ex illis ſolùm reſultare qualitatem feudalem in ea conceſſione, ſecundùm *Oldr. conſ. 159. Afflict. in cap. 1. n. 73. ex quib. cauſ. feud. amitt.* licet dubitet *Menoch. præſumpt. 91. num. 57. lib. 3.*

Hæc in effectu pleniori tamen ſtylo adducebat Fiſcus ad probandum qualitatem feudalem in his officijs, vel ſaltem qualitatem Regaliæ, & ex vnaquaque reſultabat ſecundùm ipſum, quod diſpoſitiones factæ per Ioãnem Mariam vltimum poſſeſſorem, tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, ſiuè in beneficium D. Franciſci, & D. Didaci, ſiuè in beneficium filiorum ſpuriorum, qui quantumuis legitimati per reſcriptum, de iure non poterant ſuccedere in his officijs, ex clauſulis in reſcripto appoſitis, eſſent ipſo iure nullæ, & inualidæ, & ſucceſſiuè nullum ius tribuebant, etiam in poſſeſſorio.

Ex aduerſo omnes donatarij, qui licet inter ſe diſſentirent circa potioritatem, & prioritatem donationis, & poſſeſſionis, tamen omnes ſunt vniti ad excluſionem Fiſci, totam eorum vim cõſtituũt in demonſtrando, quod officia prædicta non ſint feudalia, nec de Regalibus, ſed merè burgenſatica, illo in primis iacto fundamento, quod ſcilicet ab initio hæc
14 officia penès Regem concedentem non poterant eſſe feudalia, nec de Regalibus, ſed merè burgenſatica, quia feuda, & Regalia præſupponunt ſeruitutem alteri debitam, & res ſua nemini ſeruit, *l. in re, ff. de ſeruit. vrb. præd. l. ſi alij, ff. de vſufr. l. vti, ff. ſi vſufr. pet.* & proindè, niſi ex verbis conceſſionis factæ à Rege con-
15 ſtet de alia natura, & qualitate eis inſita, remanent burgenſatica, prout erant penès Regem, vt latè declarat *Camer. in l. Imperialem, car. 37. lit. P. & Q.* Vndè quia in prima conceſſione facta à Rege Federico non apparet inſita aliqua alia natura, quam ea, quæ inerat penès Regem concludunt, quod omninò remanſerint burgenſatica, ponderando, quòd in illa non fuit reſeruatum dominium, non ſeruitium, non fidelitas, ſed ſolùm iuramentũ
16 de benè, & fideliter exercendo, & cum verbis ampliſſimis, ſcilicet *Damus, donamus, concedimus, & gratioſè largimur*; quæ omnia importãt meram conceſſionem in burgenſaticum, ſecundùm *Oldrad. conſ. 159. num. 3.* quem ſequuti ſunt *Alex. conſ. 24. num. 1. lib. 1.* & alij, quos ibi congerit *Roueſchal. lit. R. Menoch. conſ. 1. nu. 9. & ſeq. Roſenth. de feud. tom. 2. c. 12. concluſ. 14. nu. 31. in Gloſ. in verb. &c. Lipar. ad Andr. in c. 1. ex quib. cauſ. feud. amitt. lit. 10. in med. Roland. conſil. 50. num. 50. verſ. Septimò, lib. 3.* iterum *Menoch. conſ. 191. num. 9.*

Et reſpondendo ad motiua Regij Fiſci dicebant, quòd illa verba, *inueſtientes*, & alia in-
17 cludentia inueſtituram expreſſam non inducunt pernecesſè qualitatem, & naturam feudalem, præſertim in hoc caſu, in quo præcedunt illa verba: *Donamus, concedimus, & gratioſè elargimur*, à quibus debent recipere declarationem ſubſequentia, vt in puncto probat *Iacobin. de S. Georg. in ſua inueſtitur. in verb. Inueſtiuit talem, num. 10. in fin.* vbi in principio adduxerat *d. conſ. 159. Oldradi, & Iacobinum* in proprijs terminis ſequuti ſunt, *Capyc. in ſua inueſtit. in verb. Inueſtientes, fol. 333. circa med. Menoch. d. conſ. 191. num. 34.* latè *Loffr. in Paraphr. ad Andr. in cap. 1. num. 13. ex quib. cauſ. feud. amitt. fol. 27. col. 3.* vbi refert deciſionem Regiæ Cameræ contra Fiſcum in fortioribus terminis.

Addebant, quòd verbum, *inueſtire*, non eſt
18 elegans, & cognitum à *Iureconſult.* ſed barbarum introductum de iure Longobardorum, & nil aliud ſignificat, quam poſſeſſionem tradere, vt in *l. ſi quis ſuas res, de vlt. volun. in Longobardis*, & ſic non minùs burgenſaticis, quam feudalibus applicari poteſt.

Ad motiuum, quòd hæc officia eſſent membra Ducatus Calabriæ, qui eſt totum feudum primogeniti Regis, & proindè etiam membra cenſeri debent feudalia, reſpondebant, quod illud eſt inductum de more Regnicolis in ſignum ſupremæ dignitatis, & prærogatiuæ
19 primogeniti, non quòd ex ea inducatur qualitas aliqua feudalis, quippè quòd eò ipſo, quo naſcitur ſit Dux Calabriæ, & Vicarius Generalis huius Regni abſque aliqua inueſtitura, teſte *Afflict. in l. Imperialem, §. feù, verſ. Decimoſextò quæro, num. mihi 16. verſ. Decimonono*

qua-

quæro de probib.feud.alien. per Federic. quemadmodum in Hiſpanijs primogenitus, ſtatim ac naſcitur, dicitur Princeps Aſturiarum, & in Gallia Delphinus; in Anglia Dux Galeſij, & ſic de ſingulis.

Et quatenus poſſet dici verè feudum, illa
20 qualitas feudalis ceſſanit in hoc caſu, in quo de dictis officijs diſpoſuit ipſemet Rex; penès quem non poterant eſſe feudalia, & in diſpoſitione non fuit expreſſa feudalis, iuxtà tradita per *Andr.in c.1.n.13.& 14. de feud. March.*

Eodem modo reſpondebant ad qualitatem Regaliæ, vt ſcilicet dùm de ea non erat facta mentio in conceſſione, remanebant officia mœrè burgenſatica, prout erant apud Regem concedentem, & propterea in eis non poterat practicari diſpoſitio *Conſtitut. Scire volumus*, quicquid in contrarium ſcripſerit *Afflict. ibi in 4.notab.* inquiens, quòd iura Regalia alijs conceſſa, ſiuè ſit ius magnum, ſiuè paruum,
21 ſiuè liberè conceſſum, in allodium, ſiuè in feudum per quemcumque contractum, non poſſunt alienari ſine aſſenſu Regis, quia *Afflict.* facit fundamentum in dominio retento penès Regem in his Regalijs, ſed in caſu noſtro nullum apparet reſeruatum dominium, ergò ceſſat prohibitio alienandi inducta per *d. Conſtitut. Scire volumus.*

Vltrà, quod ratio ab *Afflict.* adducta retentionis dominij pugnat de diametro contra ſeipſam, nàm non poſſunt ſimùl ſtare, quòd
22 Rex concedat aliquid in burgenſaticum, ſeù allodium, & eiuſdem rei retineat dominium; Nàm burgenſatica, & allodialia, quæ vnum & idem ſunt, teſte *Præſ.de Franch. deciſ.1.nu.6. in fin.* dicuntur res propriæ, & liberę, quæ a nemine recognoſcuntur, niſi à ſolo Deo, vt docet Capyc. *in ſua inueſtitur. in verb. Feuda allodialia, fol.42.* poſt *Bald. Iaſ. & Iacobin.* quos citat, & idem affirmat *Iurigl. de feud. cent.1.qu.43. per tot.* ergò ſi à nemine recognoſcuntur, non poteſt in eis dari retentio dominij penès concedentem.

His addebant, quòd officium Actuariatus
23 non eſt de infixis oſſibus Principis, vt eſt cudere monetam, indicere bellum, leges condere, & alia expreſſa in *cap.1.quæ ſunt regal.* & côgeſta per *Roſenthal.de feud.tom.1. cap.5. per tot.* Nec de minoribus in eodem capite enunciatis, ex quo nullam habet iuriſdictionem, ſed nudum miniſterium ſcribendi tantùm continet, adeò quòd Actuarius, ſiuè Actorum Magiſter non comprehenditur appellatione Of-
24 ficialium, de quorum delictis ſola Magna Curia cognoſcit, vt diſputat *Præſ. de Franch. deciſ.407.* qui *nu.5.* aſſi:ɾt illam rationem, quia ſcilicet *Ritus* debet intelligi de Officialibus propriè ſumptis, iuriſdictionem habentibus, & non de Officialibus largo modo ſumptis; & propterea, quicquid ſit de alijs officijs propriè ſumptis, vt ſcilicet non poſſint alienari
25 ſine aſſenſu Regis, vt voluit *Diomed. Mariconà. in addit.ad Gramm.in Conſtit.Conſtitutionem Diuæ memoriæ, & Conſiliarius Georg. in repet. feud. cap.54.num.28.* id non poteſt habere locum in his officijs impropriè ſumptis.

At Ioſeph de Bernaudo alter donatarius, & filius Ioannis Mariæ circumſcripta qualitate merè burgenſatica inſtantiſſimè replicabat, quòd ſibi non deerat aſſenſus Regius, quem exhibuit impetratum per verbum, *fiat in forma*, & ſubſcriptum à tribus Regentibus, licet fuiſſet impeditus in ſubſcriptione Regentis Conſtantij ob eius infirmitatem, & hunc ſufficere aiebat, licet non fuiſſet deductus in forma validi priuilegij, quod ſpondebat, velle de iure fundare, ſed non fundauit.

In conflictu tot, tantarumque Fiſci, & Partium prætenſionum neceſſum omninò viſum fuit indagare, & diligenter perſerutari, & in lucem elicere veram qualitatem, & naturam horum officiorum, ſine qua nullo modo poterat emergere certa huius cauſæ deciſio, etiã in poſſeſſorio, de quo agebatur.

Et ideò diſcurrendo per omnia, & ſingula motiua hinc indè adducta: Quoad qualitatē
26 feudalem videbatur, quòd illa omninò non poſſet applicari in his officijs, quæ non habēt reditum certum, ſed prorsùs incertum, nempè ex gagijs, & emolumētis quotidianis omninò incertis, & ſic non poſſunt dici immobilia, nec veniunt appellatione immobilium, neque res ſoli cenſeri poſſunt, & propterea etiam ſi expreſsè fuerint conceſſa in feudum, adhùc non cenſebuntur iure feudi, vt apertè docet *Andr. in cap.1. verſ. Poſſent etiam, vſque ad num.4. de feud. March. & in c.1. de feud. cognit.* vbi *Lipar. in verb. De Camera*, iterum *Andr. in cap.1. in fin. quib. mod. feud. amitt.* latè *Capyc. in inueſtit. in verb. Feudum de Caunana, fol. 228.* à quo *Lipar. vbi ſuprà*, omnia tranſcripſit, & optimè, ac diſcretè reaſſumpſit *Montan.* modernus Doctor feudiſta, ac purgatiſſimi ingenij, & eruditionis in copioſa *repet. l. Imperialem, § præterea Ducatus, num.25. de probib.feud.alien. per Feder.*

Confirmatur motiuum, quia nunquam fuerunt habita, nec reputata feudalia, tàm à concedente, quàm à conceſſionarijs, cùm nunquam fuerint deſcripta in Cedulario feudorum Regiæ Cameræ, nullumque pro eis fuit præſtitum ſeruitium militare, aut ius adohæ, nec ſolutum releuium per mortem poſſeſſorū; ex qua quidem inueterata, & continuata poſſeſſione, ſeù quaſi libertatis ab omni ſeruitute feudali alterum de duobus reſultat, vel quòd omninò ſint reputanda libera à iure feudi, vel ſa..em quatenus Fiſcus prætendat, non obſtāte tali quaſi poſſeſſione libertatis, illa declarari facere feudalia, & tanquam feudalia eſſe deſcribenda in Cedulario, & cōdemnari poſſeſſores ad adohas pro præterito, & in futurū,

vnà

27 vnà cum releuijs, hoc eget ordine iudicij, & interim donec obtinuerit ſententiam legitimè formato proceſſu, non eſt mutandus ſtatus, in quo in præſentiarum reperiũtur, prout practicatum fuit in feudo Caſalogæ, cuius meminit *Regens Reuerterius deciſ. 89. vol. 3. manuſcripta.*

Et quòd re vera ſtatus dictorum officiorũ ſit talis, vt nunquam fuerit reputatus iure feudi, conſtat ex aſſenſu præſtito ab Imperatore Carolo Quinto die 2. Septembris 1532. ſuper vẽditione medietatis dictorum officiorum facta per Conſaluum de Bernaudo Pyrrho, Ferdinando, & Ioanni Mariæ de Bernaudo eius fratribus cõſobrinis, ſeu patruelibus, ſub expreſſa, & ſpecifica aſſeueratione, quod prædicti emptores tanquam fratres patrueles Conſalui venditoris erant legitimi ſucceſſores in eis, quatenus Conſaluus deceſſiſſet ſine filijs, ex qua aſſertione præſtantis aſſenſum reſultat plena, & indubitata probatio, quòd dicta officia non tenebantur iure feudi, nàm cùm emptores ipſi eſſent in quarto gradu cõiuncti Conſaluo venditori, non poterant eſſe illius legitimi ſucceſſores in eis eo tempore,
28 quo de iure Regni ſucceſſio in feudalibus vix attingebat tertium gradum, per *Conſtitut. Vt de ſucceſſionibus, & Pragm. 3. de feud.* ergò certa conſequentia, quòd non erant feudalia.

Nec iuramentum fidelitatis præſtandum à conceſſionarijs pro exercitio horum officiorum quicquam confert ad inducendam qualitatem feudalem; Nam quemadmodum
29 fidelitas eſt de ſubſtantia feudi, quod à fidelitate dicitur, & ideo ſine fidelitate non poteſt eſſe feudum, *cap. 1. §. nulla, per quos fiat. inueſtit.* pulchrè *Capyc. in ſua inueſt. in verb. Feudorum deriuatio, car. 158. & in verb. Feudatariorum fidelitas, verſ. Neceſſitas, car. 197. & alibi,* ità & eadem
30 fidelitas eſt de ſubſtantia officij, cùm in conceſſione officij, etiam ſi non exprimatur, intelligitur clauſula, donec conceſſionarius ſe fideliter geſſerit, adeò quod eo ipſo, quo aliquid egerit minùs fideliter, ab officio cadat, dummodò infidelitas ſit circa exercitium officij, *Praſ. de Franch. deciſ. 457. in fin. Reg. de Põte deciſ. 28. in fin. Muta in Pragm. Sicil. tit. 13. num. 15. Regens Conſtantius in l. 1. num. 108. circa fin. C. pan. fiſcal. cred. præfer.* Hæc tamen fidelitas ad diuerſum finem requiritur in feudo, quàm in officio; ſiquidem in feudo reſpicit perſonam
31 Domini concedentis tantùm, adeò quòd ſi feudatarius contra quemlibet alium præter Dominum infideliter ſe geſſerit ex vna ex cauſis notatis in *cap. 1. ex quib. cauſ. feud. amitt.* non cadit à feudo. At in officio etiam ſi infidelitas ſit commiſſa contra quemlibet priuatum, & non contra Dominum in exercitio tamen officij, tunc conceſſionarius delinquens in officio intuitu officij cadit ab eo, & priuatur officio, & beneficio, interueniente tamen ſententia declaratoria, quę operatur ex tunc à die commiſſi delicti, non ex nunc à die latæ ſententiæ, vt explicat *Peregr. de iure Fiſc. lib. 4. tit. 5. num. 8. & 13.* latiùs *Claper. cauſ. 32. quæſt. vnic. per tot.*

Quemadmodum nec quicquam operatur clauſula, *inueſtientes vos*, appoſita in conceſſione tertiæ partis olim conceſſæ Raphaeli Grillo, & ob eius defectum fratribus de Bernaudo, quia re vera verbum, *inueſtire*, conue-
32 nit non minùs rei burgenſaticę, quàm feudali; id quod adeò incontrouerſum eſt, vt in eodem proceſſu, fol. 761. adſit conceſſio originalis facta per eundem Regem Federicum Bernardino de Bernaudo cuiuſdam territorij expreſsè in burgenſaticum liberum, & frãcum, & ibi eſt etiam clauſula, *inueſtientes.*

Et motiuum Fiſci, quòd hęc officia tanquã membra Ducatus Calabriæ, quòd eſt feudũ, debeant regulari à capite, & ſic cenſeri etiam feudalia, reſoluitur incontinenti, nàm idem Alphonſus Primus, qui inueſtiuit Ferdinandũ ſuum primogenitum de Ducatu Calabrię ſub die 28. Februarij 1463. inueſtiuit etiam Antonellum Bonacurſium de duabus partibus huius officij, & Raphaelem Grillum de alia tertia parte, vt conſtat ex aſſertionibus factis in priuilegijs ſubſequentibus in perſonam eorundem de Bernaudo, licet non ſit in eis expreſſa certa dies factarum conceſſionum, & tunc emergit illud Dilegma, quòd aut officia prædicta fuerunt conceſſa à Rege Alphonſo antè inueſtituram Ducatus Calabriæ in perſonam Ferdinandi, & res eſt abſoluta, quia nõ poſſunt comprehendi in hac inueſtitura, tanquam per priùs ſegregata ab eo; Aut fuerunt conceſſa poſt, & tunc quia Rex Ferdinandus inueſtitus, nedùm non impugnauit talem diſmembrationem, ſed ipſemet poſt mortem Alphonſi patris effectus Rex, & non ampliùs vti primogenitus Dux Calabriæ, ſed vti Rex huius Regni dictas conceſſiones confirmauit per nouum Priuilegium anni 1478. ſequitur, quod illa qualitas feudalis omninò euanuit penès ipſum Regem, nè ſequutum fuiſſet abſurdum, vt res ſua ſibi ſeruiret contra expreſſam regulam iuris, *l. in re, ff. de ſeruit. vrb. præd. l. ſi alij, ff. de vſufr. l. vti, ff. ſi vſufr. pet. Andr. in §. huius autem generis, num. 12. propè fin. ex quib. cauſ. feud. amitt.* Hæc de qualitate feudali.

Quò verò ad qualitatem Regaliæ diutiùs ineſt ea immorandum, ſunt enim præmittendæ aliquæ conceſſiones in abſtracto, quæ nullam admittunt diſputationem, vt illis cognitis, & applicatis caſui noſtro, deſcendi poſſit ad illius certã determinationem in concreto.

Animaduertendo primum, quòd aſſumptũ D. Didaci ad excludendam hanc qualitatem,
33 fundatum in eo præſuppoſito, quòd penès Regem nõ ſunt feudalia, ſed ſunt omnia burgenſatica, eſt omninò impertinens reſpectu qua-

qualitatis Regaliæ, licet ſit veriſſimum reſpe-ctu qualitatis feudalis; Nàm Regalia quatenus ſunt penès ipſum Regem, & cũ eius perſona, & corona coniuncta; & quando ab ipſo Rege alienantur, quia ſegregantur ab eius perſona, & corona, deſinunt eſſe Regalia penès Regem alienantem, & ſortiuntur eam naturã, ſub qua conceduntur, vt poſt *Cuman.conſ.162.* admittit *Frecc.lib.2.de ſubfeud.auth.13.col.pen. verſ.Ex his patet, Praſ.de Franch.deciſ.56.num.16.* Neque *Camerarius* ex aduerſo allegatus, dicit contrarium, imò idipſum confirmat, dũ *tar.37. lit.P.* ait, quòd bona Regalia ſunt duplicis naturæ, quædam quæ hærent oſſibus, & non poſſunt alienari; quædam verò etſi Regalia ſint, conſueuerunt tamen alienari, ergò dùm non ſunt alienata, dicuntur Regalia penès Regem, & quando alienatio fit taliter, quòd nulla ſpes reuerſionis ad Regem remaneat, ſortiuntur naturam liberi allodij, & poſſunt ad libitum alienari, quandò verò reſeruatur ſpes reuerſionis ad Regem, retinent naturam Regalium, & de his loquitur *Conſtitut. Scire volumus,* vt infrà patebit.

Exploſo igitur illo generali pariem aſſumpto quoad qualitatem Regaliæ. Prima

35 ſit concluſio, quòd natura officiorum de per ſe eſt perſonaliſſima, quia hæret oſſibus Principis, à quo profluunt, & ad quem refluunt, & ideò ſi concedantur ſimpliciter nulla facta mentione exercitij, ſeù ſeruitij, aut miniſterij, nec temporis, nec hæredum, tunc ex natura officij ſola, & nuda adminiſtratio cenſetur conceſſa, durante vita tantùm conceſſionarij, cuius perſonæ fuit electa induſtria, & cum eadem perſona extinguitur, ità poſt *Andr.in cap.1.col.2. in fin. verſ. Poſſent etiam de feud. March. & Reg.de Ponte deciſ.28.num.6. & 7.* admittit *Montan.in d.§.præterea Ducatus, num. 25.* & de hoc officio; prout eſt officium Notarij, loquitur *Andr.in c.1.in verb. Ad iuſtitiam exercendã, num.66.& ſeq.quæ ſint regal.* dùm ait, quòd cõſiſtit in ſolo ſeruitio, & miniſterio ſcribendi, ſecùs eſt in feudalibus, quia facta ſimpliciter

36 feudi conceſſione Titio, veniunt ad feudum etiam eius hæredes per illam regulam, quòd quiſque ſemper cenſetur proſpexiſſe ſibi, & hæredibus ſuis, iuxtà *tex. in cap.1. de duob.fratrib.à Capit.inueſt.& in l.ſi pactum, ff. de probat.* quàm habet ſemper præ manibus *Andr.* vt latè proſequitur *Frecc.lib.3.de ſubfeud.in 1.form. cap. ſed poſtquam,* & in hoc verificatur illud axioma vulgatum per ora Aduocatorum,

37 quòd ſcilicet ſtrictiùs proceditur in officijs, quàm in feudis, quemadmodum & in cõceſſione aſſenſus; quod difficiliùs præſtatur in obligatione officij, quàm in obligatione feudi, *Reg.de Ponte d.deciſ.28. num.62.& 63.* & in poſſeſſione officiorum; quæ non poſſunt poſ-

38 ſideri ſine titulo, feuda verò ſic, ſecundùm *Capyc.deciſ.77.num.12.Grammat.deciſ.59. nu.15.* poſt *Gloſ.2. in verb. Communiter in Conſtitut. Si dubitatio,* & ibi, *Andr.* cui *Gram.* addit, quòd nec poſſeſſio probari poteſt, niſi per priuilegium, ſequitur *Azeued.lib.4.noua Recopil.tit.3. leg.2.num.3.* Nàm in alijs, & ſignanter circa ſucceſſionem largiùs proceditur in officijs, quàm in feudis, vt infrà patebit.

Secunda ſit concluſio, quòd officia aliqua ſunt merè, & ſimpliciter perſonalia conſiſtoria in ſolo exercitio, ſeù exercitatione corpo-

39 ris, & mentis, nullam vtilitatem, ſeù prouentus habentia, in quibus transfertur ſola adminiſtratio remanente dominio penès concedentem; Aliqua verò habent etiam vtilitatem cum prouentibus annexam, in quibus transfertur dominium in conceſſionarium, ſiuè ad tempus, ſiuè in perpetuum, ſecuta forma conceſſionis, ità pulchrè diſtinguit *Bald.conſ.159.col.2.verſ.Nec obſtat ſi dicatur, lib.3.* vbi exemplificat primum, & ſecundum caſum; ſequitur *Montan.d.§.præterea Ducatus, num.30.* cum diſtinctione tamen circà translationem dominij, vt *num.33.*

Tertia ſit concluſio, quòd in officijs habentibus vtilitatem annexam, non ſolùm alteratur natura quoad translationem dominij in

40 conceſſionarium, ſed etiam quoad tranſmiſſionem ad hæredes, & ſic quod non extinguatur cum perſona, quando in conceſſione eſt facta mẽtio hæredum, *l.in annalibus, Cod.de legat. Bald.d.conſ.159. lib.3.* quicquid in contrarium aſtruxerit *Franc.de Amic.in c.1.de his, qui feud.dar.poſſ. fol.61.* ponderando naturam officij, quod non ſit tranſitoria ad hæredes, & nõ conſiderando, quod ex mixtura vtilitatis venit alterata natura, & euaſerit tranſitoria ad hæredes, ſequitur *Montan. d. §. præterea Ducatus, num.30.& 31.*

Quarta concluſio ſit, quod facta conceſſione officij Titio pro ſe, & hæredibus ſimplici-

41 ter, dominium illius tranſibit ad hæredes extraneos, & poterit alienari abſque vlla Regis licentia, quia, vbi eſt facta expreſſio hæredum, non cenſetur concedens elegiſſe induſtriam perſonæ, cùm futuros hæredes non recognoſcat, ità poſt *Cyn. & Bald. in l. quiſquis, C.de Epiſc.& Cler. & Felin.in cap. in præſentia, col.24.num.46.verſ. Et adde, extrà de probat.* atq; *Capyc.deciſ.10.num.12.* tradit *Montan. vbi ſup. num. 33. & 34.* vbi adducit quamplures *DD.* loquentes in ſpecie in Regalibus, prout ſunt *Gloſ.Bart.& Platea in l.vnica, C.ſi liber.Imper. ſoc.lib.10.Cyn.Salyc.Alex.& Iaſ.in l.1. C.vnde vir.& vxor.Soccin.conſ.73. nu.9. vol.1. Peregr. de iure Fiſci,tit.2. num. 102.* & vltrà prædictas authoritates ipſe affert pulcherrimum *tex. in l.donationes, §.ſpecies, ff.de don.& in l.id quod, §.1. ff. de peric. & com. rei vend.* cui Ego addo *Reg.de Ponte d.deciſ 28.poſt num. 62. verſ. Sed ſi plura,* ibi: *Quandò enim conceditur officium pro hæredibus.*

Ratio

Ratio eſt, quia hoc caſu illud dominium
42 tranſlatum per conceſſionem factam pro hę-
redibus eſt burgenſaticum, non enim cenſe-
tur feudale, niſi in conceſſione ſit dictum *in*
feudum, vel in beneficium, vel æquipollens, vt
probat latè *Montan. vbi ſuprà, num.* 14. *cum*
plurib. ſeqq. & ſignantèr, *num.* 44. *verſ. Idque do-*
minium allodiale, & num. 46. qui propterea af-
firmat *Conſt. Scire volumus*, non habere locum
in tali alienatione Regalium facta pro ſe, &
hæredibus ſimplicitèr, reprobādo *Afflict.* qui
in *d. Conſtit. Scire volumus, num.* 4. reaſſumebat
concluſionem, quod illa *Conſtitutio* haberet lo-
cum in Regalibus quocumque modo conceſ-
ſis, etiam in allodium, & pro hac reprobatio-
ne ponderat verba eiuſdē *Conſtitutionis*, quate-
nus non excludunt omnem alienationem, ſed
illam tantùm, per quam diminueretur, aut
aliquod damnum pateretur ius Regaliæ, quæ
omnia ceſſant, quando officia, ſeù alia iura
Regalia ſunt conceſſa ſimpliciter pro ſe, &
hæredibus in perpetuum. Et in his terminis
procedit deciſio Regiæ Cameræ allegata pro
parte D. Didaci ſuper officio Magiſtri Acto-
rum Ciuitatis Aueriæ, quod fuerat conceſſū
pro ſe, & hæredibus in perpetuum ſimplici-
tèr, & ſic in burgenſaticum, & poſteà fuit alie-
natum ſine aſſenſu.

Quinta ſit concluſio, vt dicta in proximis
duabus concluſionibus non procedant, ſi cō-
ceſſio ſit reſtricta ad hæredes ſanguinis, ſeù ex
43 corpore, nàm tunc hæc officia non tranſibūt
ad hæredes extraneos, nec poterunt alienari
ſine licentia Regis, quia tùnc etiam in hære-
dibus videtur electa induſtria perſonæ, dùm
eſt electum certum genus perſonarum, in qui-
bus præſumitur continuare eadem induſtria
ſemel electa, *Montan. ibid. num.* 43. *in fin.*

Sexta, & vltima erit concluſio, vt hæc re-
ſtrictio ad hæredes ſanguinis intelligatur fa-
44 cta, non ſolum quando in conceſſione adeſt
expreſſa declaratio hæredum ex corpore, ſed
etiam quando ex alijs clauſulis in ea expreſ-
ſis reſultaret eadem reſtrictio, vtpotà ſi ex ali-
qua appareat, quòd Rex voluerit retinere do-
minium, itàut aliquo caſu, aut tempore offi-
cium conceſſum ad ſe reuertatur, qualis eſ-
ſet conceſſio facta pro primo, ſecundo, vel
tertio hærede, vt ex *Oldrad. conſ.* 24. & *Pariſ. de*
reintegr. feud. cap. incip. Filius ſecundogenitus, fol.
mihi 54. colligit *Montan. in d.* §. *præterea Duca-*
tus, num. 37. ea ratione, quia excadentia eſt ef-
fectus directi dominij.

Item ſi eſſet clauſula, *Itàut teneat à Nobis, &*
noſtra Curia, quæ indicat directum dominium
remanſum penès concedentem, vt latè pro-
bat *Montan. ibid. num.* 37. *verſ. Multò fortiùs*, &
iterum *num.* 44. *in fine.*

Similitèr ſi adſit clauſula: *Noſtris, & noſtræ*
Curiæ iuribus ſemper ſaluis, & alia: *Nullumque*
alium, præter nos, noſtroſque ſucceſſores recognoſcas
in Dominum, & Superiorem. Ex quibus reſul-
46 tat ius ſuperioritatis, & dominij, dùm cōceſ-
ſio non eſt libera, ſecundùm *Menoch. conſ.* 91. *n.*
57. Tunc enim prædictæ clauſulæ operantur,
vt non comprehendantur hæredes extranei,
aliàs illa dominij retentio eſſet penitùs inuti-
lis penès concedentem, nàm ceſſaret omnis
ſpes excadentiæ, quæ (vt ſuprà dictum eſt)
effectus eſt retentionis dominij, vt optimè de-
duxit idem *Montan. d. num.* 37. *per tot.*

Ex quibus omnibus concluſiuè infertur,
quòd quandò officiorum conceſſio eſt reſtri-
cta ad hæredes ſanguinis per aliquam ex ſu-
47 prædictis clauſulis, per quas reſultat retentio
dominij, & ſuperioritatis penès Regem, in
eis habebit locum diſpoſitio *Conſtitut. Scire*
volumus, vt ſcilicet non poſſint alienari ſine
Regis licentia, nàm diminueretur ius Rega-
liæ, quod expreſsè prohibet illa *Conſtitutio.*

Nec dicatur, quod ius Regaliæ poſtquam
48 eſt alienatum per Regem deſinit eſſe de Re-
galibus, vt poſt *Cuman. conſ.* 162. affirmat *Frec-*
cia d. auth. 13. *col. penult. verſ. Ex his patet*, con-
firmat *Præſ. de Franch. deciſ.* 56. *num.* 16. Nam
adhùc retinet naturam, vt ſine licentia Regis
non poſſit alienari, vt ex *Bart. in l. cotem ferro.*
§. *qui maximos, col.* 2. *ff. de publ. & vectig. & in l.*
in diem in fin. ff. de aqu. plu. arcen. & Soccin. conſil.
4. *vol.* 3. tradit idem *Frecc. in ead. auth.* 13.

His talitèr cognitis ſupereſt, vt diſcutia-
tur, cui ex prædictis concluſionibus caſus hic,
de quò diſputamus, applicetur, verum adhùc
paulìſper ſuſpenſa ipſa applicatione, videtur,
quod deciſio cauſæ ſit indubitata, ſi remouea-
tur nodus ille, qui reddit nodoſitatem in ſcir-
po. Nempè in demonſtrando, quòd dato pro
vero illo aſſumpto, vt ſcilicet *Conſtitut. Scire*
volumus, non habeat locum, niſi in officijs ha-
bentibus iuriſdictionem, & iuriſdictionis
exercitium, non poſſit negari, quin officium
49 Magiſtri Actorum ſit principalitèr compre-
benſum in ea *Conſtitutione*, quippè quod non
ſolum habet iuriſdictionem annexam, ſed eſt
de ſubſtantia certo modo ipſius iuriſdictio-
nis, eò quòd ſine officio Magiſtri Actorum
non poteſt vllo modo exerceri iuriſdictio,
etiam ex vocabuli ethymologia; dicitur enim
Magiſter Actorum, quia per eius manus ſunt
conficienda omnia, & ſingula acta, quæ con-
cernunt compilationem proceſſuum, prout
ſunt libellorum, & ſcripturarum præſentatio-
nes, citationes, relationes, commiſſiones, acta
ordinatoria, & probatoria, teſtium receptio-
nes, decreta interloquutoria, & diffinitiua, eo-
rumque exequutiones, & quæcumque alia
ſpectantia ad iudicia forenſia, in quibus con-
ſiſtit iuriſdictionis exercitium, vt apparet in
cap. quoniam contrà, extrà de prob. & continua
practica demonſtrat.

Quod adeò verum eſt, vt licet aliàs dubi-
50 tauerit *Præſ. de Franch. deciſ.* 407. & ſequendo

opinionem *Caranit. rit.* 49. multis rationibus fundaſſet, quod ille *Ritus* diſponens, vt de delictis Officialium ſola Magna Curia cognoſcat, non habeat locum in Magiſtris Actorum, ſub eo prætextu, quod non haberent iuriſdictionem; tamen contraria præualuit opinio, & fuit quotidiano vſu recepta, vt patet ex eodem *Præſ. de Franch. deciſ.* 403. & latè deduxit *Conſiliar. Gizzarell. deciſ.* 24. vbi ſpecificè fundat, quòd omnia acta, quæ conficit Actorum Magiſter, ſunt actus iuriſdictionis, & propterea eſt pars quotitatiua iuſtitiæ, & quodammodò depoſitarius iuſtitiæ, & hanc opinionẽ latè comprobat, & veram eſſe demonſtrat *Ioſeph Seſe deciſ. Aragon.* 339. *vol.* 3. vbi citat etiã *Præſ. de Franch. d. deciſ.* 407. Adeò quòd ſuper illius obſeruantia ampliùs non dubitatur, vt Egomet atteſtatus ſum *ſuper Pragm. in rubric. de Official. & quæ eis prohib.*

Quod indè clarius eluceſcit, quia conceſſa
52 alicui iuriſdictione abſque alia expreſſione poteſtatis creandi Capitaneum, & Actorum Magiſtrum, in neceſſariam conſequentiam intelligitur conceſſa poteſtas eos creandi, ita affirmat *Capyc. in ſua inueſt. in verb. Quòd poſſit creare Capitaneos, & in verb. Actorum Magiſtros*, vbi dicit, quòd illa clauſula non eſt neceſſaria in inueſtitura; nàm quandò hi non ſunt de publico, deputantur ab eo, qui habet iuriſdictionem, citat *Bald. in l. non enim aliter, num. 6. ff. de adopt.* & Ego addo *Bellug. in Spec. Princ. rubr. 44. §. quia multitudo poſt num. 3. verſ. Poſſunt dicti Prouiſores omnia, fol. mihi* 200. *à ter.* vbi ait, quòd Prouiſores grauaminum poſſunt ſibi eligere Tabelliones publicos ad acta
53 conficienda, ſine quibus acta iudicij nequeũt commodè fieri, & citat *d. cap. quoniam contra, extrà de probat. l. 2. C. de ſport.* Ratio eſt, quia conceſſo vno, intelligitur conceſſum omne id, ſine quo illud eſſe non poteſt, *l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud. l. item, §. qui habet, ff. de ſeru. ruſt. præd. l. refectionis, ff. com. prædior.*

Sed quatenus nullam ſaperet iuriſdictionẽ
54 tanquam officium conceſſum à Principe non habente Superiorem, adhùc ex regula generali, tradita per *Peregr. de iure Fiſc. lib. 1. tit. 2. nu.* 102. & *Reg. de Ponte deciſ. 28. num. 24. cum ſeqq.* eſt comprehenſum in diſpoſitione *d. Conſtitut. Scire volumus.*

Quicquid tamen ſit de hac qualitate iuriſdictionali, quæ ſola de per ſe includit qualitatem Regaliæ, ex diſcuſſione, & applicatione ſupradictarum ſex concluſionum ad caſum noſtrum ſtatim emergit veritas dictę qualitatis Regaliæ in his officijs, ponderando ſingulas conceſſiones à Retroregibus factas huic familiæ de Bernaudo.

Prima igitur conceſſio eſt ea, quæ reſultat
55 ex aſſenſu præſtito per Regem Ferdinandum Primum in venditione facta per Antonellum de Bonacurſio, Philippo de Bernaudo ſtipulanti pro ſe, ac Bernardino, & Ioanne ſuis filijs de duabus partibus horum officiorum Magiſtri Actorum, & ex traditis in ſecunda, & tertia concluſione conſtat, quòd dùm hęc officia habent annexam vtilitatem emolumẽtorum, fuit tranſactum dominium in conceſſionariũ; Verum dùm hæc conceſſio fuit reſtricta ad primos hęredes ſanguinis, ex traditis in ſexta concluſione reſultat, quòd directum dominium, & ius reuerſionis, ſeù excadentiæ remãſit penès Regem concedentem, & ſic in hac prima conceſſione intrat ius Regaliæ.

Illud idem reſultat ex conceſſione officij
56 Credenzerij facta per eundem Regem Ferdinandum Primum prædictis Bernardino, & Ioanni eorum vita durante, quia per eorum mortem reuertebatur ad Regem.

Altera eſt conceſſio tertiæ partis dictorum
57 officiorum Magiſtri Actorum, quæ fuerat Raphaelis Grilli conceſſa eiſdem fratribus ab eodem Rege Ferdinando Primo, ſimilitèr eorum vita durante, & ſic extinguenda per eorum mortem, & deuoluenda ad Regem cõcedentem, & propterea in hac etiam tertia parte intrat qualitas Regaliæ, iuxtà eandem ſextam concluſionem.

Tertia eſt conceſſio Regis Federici, qui in anno 1498. confirmauit prædictas conceſſio-
58 nes, eaſque ampliauit etiam ad perſonas Ioãnes Aloyſij, & Philippi Mariæ de Bernaudo eorum filiorum, ſimiliter eorum vita durante, & ſic dùm erat extinguenda per mortem, & propterea erant ad Regem concedentem receſura, reſultat retentio dominij directi, & iuris excadentiæ penès Regem, & ſic intrat eadem qualitas iuris Regaliæ, iuxtà tradita in dicta ſexta concluſione.

Quarta eſt conceſſio huiuſmet Regis Fede-
59 rici, qui in anno 1501. præcedentem ſuam cõceſſionem, ampliauit etiã ad hæredes, & ſucceſſores in perpetuum, ſimplicitèr. ſolùm cum onere cuilibet ſucceſſori præſtandi iuramentum coram Rege de benè, & fidelitèr exercẽdo, ex qua forma conceſſionis, iuxtà tradita in quarta concluſione, reſultat, quòd hæc officia remanſerunt libera, tanquam allodialia, & burgenſatica penès conceſſionarios, itàut de illis potuiſſent ad libitum diſponere abſque aliqua licentia Regis, & tranſirent etiam ad extraneos hæredes, & ſic ceſſaret in eis omnis qualitas iuris Regaliæ, & per conſequens non haberet locum diſpoſitio *Conſtit. Scire volumus.*

Verum Rex Catholicus nouus Rex in hoc
60 Regno ſtatim ſuppreſſit hanc libertatem, & reuocauit in priſtinum illud ius Regaliæ ab initio inſitum his officijs, dùm in anno 1503. rogatus pro confirmatione prædicti vltimi priuilegij conceſſionis Regis Federici, noluit illud confirmare ſimplicitèr, ſed cum clauſula: *Quòd nullum alium præter nos, & ſucceſſores no-*

Digitized by Google

noſtros recognoſcatis in Dominum, & Superiorem,
& alia: *Iuribus noſtris, & Curiæ noſtræ ſemper*
ſaluis. Quæ clauſulæ ſingulæ de per ſe operan-
tur retentionem dominij, & ſuperioritatis pe-
nès Regem, vt in ſexta concluſione ſuprà pro-
batum eſt, & ſic adhùc retinent ius Regaliæ, &
comprehenduntur in prohibitione alienandi,
ſub diſpoſitione *Conſtitut. Scire volumus.*

Nec dicatur, quòd de his clauſulis appoſi-
tis in confirmatione Regis Catholici, quate-
nus diuerſificant à prima conceſſione Regis
61 Federici ſunt delendæ, & confirmatio eſt re-
formanda ad illam primæuam conceſſionem,
ex traditis à *Bald. in cap. 1. verſ. Sed ſtatim op-*
pono, de eo qui ſibi, & hæredibus ſuis, & in cap. 1.
§. his verò, circà fin. verſ. Et nota, de ſucceſſ. fratr.
& grad. ſucced. in feud. & in c. 1. §. fin. num. 2. de
feud. guard. & in prælud. feudorum, col. antepenult.
verſ. Quarta diuiſio, Afflict. deciſ. 195. num. 5. &
in Conſtitut. Cùm circà, num. 9. Frecc. de ſubfeud.
lib. 2. authorit. 1. quæſt. 12. num. 14. & iterùm *lib.*
3. in tertia formul. poſt num. 3. verſ. Et ſi per has
clauſulas, Anna pater ſingular. 563. vbi *Anna*
filius in addition. & in conſ. 53. num. 35. Sola in
antiq. Conſtit. Sabaudiæ, tit. de feud. Decret. Quia
in pleriſque, par. 3. num. 2. cum ſeq. Peregrin. conſ.
31. num. 2. vol. 1. latiſſimè *Tiraquell. de retract.*
conſanguin. §. 32. gloſ. vnic. num. 39. Patian. de
probation. lib. 2. cap. 38. num. 51. Gratian. diſcept.
forenſ. 372. vſque ad num. 6. & alij, quos longa
ſerie Ego cumulaui in *conſ. 1. num. 37. cum*
plur. ſeqq. vol. 1.

Quia hoc aſſumptum eſt verùm reſpectu
illorum ſucceſſorum, qui veniunt ad Regnum
iure ſucceſſorio, & hæreditario, quia hi non
poſſunt alterare primæuam naturam à præ-
deceſſoribus in conceſſione inſitam, ſecùs in
illis, qui ſuccedunt iure proprio, prout fuit
Rex Catholicus in ſucceſſione huius Regni,
quia hi poſſunt ad libitum alterare primas
conceſſiones ab alijs factas; ex quo illas non
tenentur ratas habere, prout ità in indiuiduo
de Rege Catholico in ſucceſſione, tradit *Frec-*
cia lib. 2. de ſubfeud. q. 27. num. 5. huius Regni, Re-
gens Reuert. deciſ. 53. & 58. par. 1. & 95. par. 3.
Camill. de Medic. conſ. 140. num. 29. Reg. Moles
ſub tit. de Pragmat. edita Thori, an fuerit fauora-
bilis, vel odioſa, quæſt. vnic. art. 8. per tot. vbi latè
63 fundat, quòd Rex Catholicus ſucceſſit in hoc
Regno non vti hæres Federici, aut Ferdinan-
di Primi, ſed vti hæres, & ſucceſſor Alphonſi
Primi, qui poſt quæſitum Regnum ex adop-
tione Reginæ Ioannę Secundę non potuit po-
ſteà decedens ſine legitima prole inſtituere in
Regno Ferdinandum Primum filium ſpuriũ,
dùm erat natus ex ipſo Alphonſo, tunc vxo-
rato, in præiudicium Ioannis de Aragona
Regis Nauarræ eius fratris ſecundogeniti, à
quo natus fuit ipſe Rex Catholicus, quod &
64 *Capyc. deciſ. 121. num. 4.* ſatis apertè inſinua-
uit, quod Rex Aragonum non poſſet facere
legitimare filium naturalem per Papam in
præiudicium alterius conſanguinei, cui con-
ſuetudo defert Regnum, Rege decedente ſine
filijs legitimis. Et proindè excluſo Ferdinan-
do Primo à legitima ſucceſſione in hoc Re-
gno, remanſerunt excluſi, etiam filij Ferdinan-
di, & Alphonſi Secundi, inter quos fuit Fede-
ricus; & ſic ſublata de medio illa conceſſio-
ne Federici facta in anno 1501. *pro ſe, & hæ-*
redibus ſimpliciter, firma remanet conceſſio fa-
cta per Regem Catholicum, quæ ex ſupradi-
ctis clauſulis in ea appoſitis remanet reſtricta
ad hæredes ſanguinis tantùm, & ſucceſſiuè
hæc officia tanquam Regalia ſunt compre-
henſa in prohibitione alienandi, inducta per
Conſtitut. Scire volumus. Quæ erunt maturiùs
conſideranda, quando tractabitur cauſa pe-
titorij, in qua principalitèr eſt diſcutiendus
articulus validitatis fideicommiſſi iniuncti
per prædeceſſores Autiræ de Bernaudo, quam
nunc repræſentant Pyrrhus, & fratres de
Ciaccio.

Sed inſpecto ſtatu, in quo meditas horum
officiorum poſſidebantur per Ioannem Ma-
riam de Bernaudo, quantumuis in eis inſit
qualitas iuris Regaliæ penès Regem, videtur
quòd diſpoſitio per donationem ab eo factã
in beneficium D. Franciſci, & D. Didaci de
Bernaudo nullam pati poſſit controuerſiam
ex defectu aſſenſus Regij, nàm hi fratres ger-
mani ſunt de ſanguine Bernardini, Ioannis, &
Philippi Mariæ, qui fuerunt primi inueſtiti à
Rege Catholico, & ſic comprehenſi in illa
prima conceſſione, & licet non fuiſſent tunc
donationi proximiores, & immediati ſuc-
ceſſores Ioannis Mariæ donantis, quia Dux
Ferdinandus pater eos præcedebat in gradu,
tamen quia Dux pater ſubſtulit ſe de medio,
ambo donatarij eius filij remanſerunt pro-
ximiores, & propterea nullus requirebatur
aſſenſus, prout nec requiritur aſſenſus in feu-
65 dalibus, quando refutatio fit in immediatum
ſucceſſorem, *Andr. in c. 1. §. & ſi libellum, nu. 5.*
in fin. de alien. feud. patern. Bald. in cap. 1. colum. 2.
verſ. Tu dic hoc apertius, eodem tit. & conſ. 300.
col. 1. verſ. Eſt autem notandum, lib. 3 Camerar. in
l. Imperialem, car. 31. lit. G. verſ. Sola igitur, Reg.
de Ponte conſ. 12. per tot. lib. 1. Ego ipſe in Pragm.
4. num. 8. & 9. de feud. & in Pragm. 1. nu. 117. de
tit. abuſ. in ſcrib. ſubl.

Nec eis obſtat longinquitas gradus ſub
prætextu, quòd ſint in ſexto gradu coniuncti
donanti; nàm in Regno non eſt reſtricta ſuc-
ceſſio in Regalibus, prout eſt reſtricta in feu-
66 dalibus, & propterea ſucceſſio in Regalibus
eſt regulanda, prout de iure communi Ro-
manorum, vel ſaltem de iure communi feu-
dorum, quod includit etiam ſeptimum gra-
dum; vt in *c. 1. §. hoc quoq; in fin. de his, qui feud.*
dar. poſſ.

Ex quibus videtur, quòd cauſa D. Didaci

ſit in toto reſpectu poſſeſſorij, quod eſt vallatum legitimo titulo, non ſolùm quoad ſuam portionem, ſed etiam quoad portionem D. Franciſci ſui fratris iam præmortui ante ſequeſtrum, ſuperſtite ipſo D. Didaco legitimo, & immediate ſucceſſore.

Verùm enim vero adhùc in portu aduerſus D. Didacum emergit magnus ſcopulus, non facilis ad effugiendum. Siquidem ipſe eſt Clericus, imò in Sacerdotali dignitate conſtitutus, & propterea huiuſmodi officia nó po-
67 teſt poſsidere in Regno, in quo Clerici prohibentur omninò habere quoduis officium, iuriſdictionem, exercitium, aut miniſterium, vt *cap. Regni* 159. *incip. Vt cum nihil.* & notauit *Minad. in Conſt. In aliquibus, in verb. Filiorum, num.6. in fine.*

Neque facultas exercendi per ſubſtitutum
68 poteſt tollere illam prohibitionem dicti *Capituli*; quia non poteſt practicari, niſi per perſonas laicas ſubditas iuriſdictioni ſæculari, non autem per perſonas Eccleſiaſticas ſubditas iuriſdictioni Eccleſiaſticæ; à quibus propterea non poteſt ſumi vindicta ſanguinis, vt expreſsè diſponitur in alio *cap. Regni* 2. *incip. Vt illorum fraudibus, num.6. verſ. Et quia, & in eodem cap.* 159. prout etiam de iure communi in Clerico obtinente officium à Iudice, ſeù Principe ſæculari, latè fundat *Clar. in* §. *fin. qu.* 36. *num.*21. *Couarr. pract. quæſt. cap.*9. *num.*143. *& Belleſt. diſquiſ. Cleric. tit. de fauor. Cler. perſon. num.*15.

Siquidem etiam exercendo per ſubſtitutũ, taliter poſſunt delinquere in officio, vt ipſi, ſi ſint participes delicti plectendi veniant etiam pœna corporali, puta committendo falſitatẽ in exercitio officij, & ſi non ſunt participes, debeant ſaltem priuari officio ex delicto cõ-
69 miſſo per ſubſtitutum, ſi eſſet tale, per quod officium perderetur; nàm ſubſtituens tenetur de culpis & defectibus ſubſtituti, *l. nullus, l. eminens, C. de Decur.* de iure communi, & de iure Regni eſt ſpecificè prouiſum in *c.* 62. *incip. Item prædicti ſecreti*, vbi *Campag.* allegat iura concordantia, & ad hunc finem ſimul cum facultate exercendi per ſubſtitutum eſt iniunctum onus præſtandi iuramentum de fideliter exercendo, & exerceri faciendo, & hoc caſu de tali delicto, etiam ciuilitèr ad priuatio-
70 nem officij non poſſet cognoſcere Iudex laicus, ſed Eccleſiaſticus tantùm, vt etiam de Clerico feudatario concludunt communitèr *DD. in c. verùm extra de for. compet.* & ſignantèr *Innoc. num.*2. *&* 3. *Hoſtienſ. num.*2. *in fin. Ioann. Andr. num.*4. *Imol. num.*6. *Barbat. num.*37. *in fin. Bellemer. q.*5. *Anchar. poſt num.*9. *Butr. num.*11. *Abb. num.*17. *verſ. Et procedunt*, *Soccin. in c. ex tranſmiſſa, num.*23. *verſ. Hæc tamen concluſio, eodem tit. & conſ.*12. *num.*22. *in fin. vol.*1. *Ripa in c. decernimus, num.*21. *in fin. extrà de iudic. Iacobin. in ſua inueſt. verb. Et dicti vaſſalli, num.*5. *in fin. verſ. Quid autem ſi ageretur, & in tract. de homag. num.*14. & alij relati à *Carol. de Graſſ.* 1. *effect. Cleric. num.*726. *& Belleſt. diſquiſ. Cler. p.*1. *tit. de fauor. Cler. perſon.* §.1. *nu.*11. *verſ. Hec vbi, Mozz. de natural. feud. num.*128. *in fin. Surd. conſ.*193. *nu.*15. poſt *Beron conſ.*82. *n.*11. *vol.*1.

Augetur difficultas, quia ex forma conceſſionum productarum ſucceſſor in his officijs debet præſtare iuramentum in manibus Superioris laici de bene, & fideliter exercendo, & exerceri faciendo, quod iuramentum non
71 poteſt præſtare Clericus, nec reciperet Iudex laicus, niſi pro bonis feudalibus tantùm, non autem pro alijs bonis, vt expreſsè declarat, *Andr. in c.* 1. *num.*6. *qual. vaſſall. iur. deb. fidel.* ſic exponendo verbum *temporale in c. nimis extrà de iure iurand.*

Et licet *Iul. Clar. in* §. *feudum, qu.*90. *verſ. Sed quid ſi Dominus ſit laicus*, explicitè teneat contrarium in feudis, & *Gul. de Bened. in c. Raynutius in verb. Et vxorem decíſ.*2. *num. mihi*, ſecundùm veterem impreſſionem 155. in ſpecie loquens in officijs teneat contrarium, tamen de eis non eſt curandum, quia *Clar.* allegat pro ſua opinione *Innoc. in d. c. verùm, & Ripa in d. cap. decernimus*, qui dicunt totum oppoſitum, & *Alex. conſ.*79. *lib* 1. quem ſimiliter citat *Clarus*, non loquitur de cauſa ciuili pendente ex delicto Clerici, de qua eſt quæſtio, & circumſcripto delicto omnes admittũt, quod ſit Iudex competens laicus, & *Gul. de Bened.* loquitur de conſuetudine Regni Franciæ, quæ non ſe extendit vltrà fines Regni illius, illis nunc addo *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. p.*2. *tit. de perſon. q.*7. *in addit. num.*8.

Et propterea hoc motiuum repellit D. Didacum, non ſolùm in petitorio, ſed etiam in poſſeſſorio, quia deficiente titulo in eius per-
72 ſona, non poteſt obtinere in poſſeſſorio huiuſmodi officium, quæ non poſſunt poſſideri, etiam per ſimplicem tenutam ſine valido titulo, vt ſuprà probatum eſt, ex *Capyc. decíſ.*77. *num.*12. cui non obſtat deciſio ex aduerſo pro ipſo D. Didaco allegata facta in cauſa Bidelli huius Almi Collegij Neapolitani, relata per *Annam alleg.* 103. nàm ibi fuit productus titulus confirmationis factæ à Principe.

Vndè ſequitur neceſſariò, quod ſi dubitatur de notorio, claro, & aperto iure D. Didaci in poſſeſſione, & ſucceſſione horum officiorũ, ſuccedit diſpoſitio *cap. ex præſumptuosè*, quæ vti eſt certum, quòd nõ hàbeat locum in bur-
73 genſaticis, ità non poteſt negari, quin habeat locum in Regalibus, ratione iurium dominicalium, quę in his habet Regius Fiſcus ex verbis generalibus illius *Capituli*, quæ indefinitè amplectuntur omnia bona, in quibus Fiſcus ius prætendere poteſt, & ſi habet locum diſpoſitio *c. ex præſumptuosè*, fruſtrà allegatur a D. Didaco poſſeſſio per ipſum capta in vita Ioannes Mariæ, nàm vitâ defectus in facto

ain-

allegatos ad impediendum ſequeſtrum in be-
neficiom Fiſci in terminis dicti *c. ex præſum-*
74 *ptuosè*,non ſufficit ſimplex poſſeſsio, niſi cum
poſſeſsione concurrat titulus legitimus, vt
per *Afflict.deciſ.*197. *Ludonicus Sacca reſponſ.*5.
nu. 93. *&* 94. vbi alios infinitos cumulat *Reg.*
*Reuert.deciſ.6.tom.*4.in cauſa ſucceſsionis Du-
ciſſæ Ferrandinæ, *Campag. in d. c.ex præſum-*
*ptuosè,nu.*225.*in fin. Reg. de Ponte de poteſt.Pro-*
reg.tit.de Regal.impoſ.§.6.*num.*43.*car.*105. cui
opinioni ſe ſubſcripſit *Reg. Conſtant. in l.1.nu.*
155.*C. pœn.fiſcal.cred. præfer.* & probatur ex-
preſsè in *l.*3. §. *qui hoc interdicto vti volet*, *ver.*
Hoc autem interdicto, ff. de itin. act. priu. vbi ad
literam dicitur,quòd illo interdicto, quod eſt
introductum ad euitandum fieri vim ei, qui
in poſſeſsione reperitur,non poteſt vti,niſi is,
qui eſt in poſſeſsione illo anno; & ius ſibi eſ-
ſe reficiendum docet,& ſic non ſufficit nuda
75 poſſeſsio,niſi ſit veſtita legitimo titulo, & per
hunc tex.omnes ſupracitati *DD.* aſſumunt re-
gulam, vt in omnibus iuriſdictionalibus, &
Regalibus non ſufficiat poſſeſsio, niſi iuſtifi-
cetur titulo valido, vt latè deducit *Peregrin.*
conſ.2.num.12.vol.1. Aldou.conſ.49.in princ.Pe-
*guer.deciſ.*246.

Ratio eſt, quia horum poſſeſsio, ſiuè quaſi
76 habet admixtam cauſam proprietatis, quæ
mixtura efficit,vt non ſufficiat ſola, & nuda
poſſeſsio, niſi appareat veſtita iuſto titulo, vt
latè probat *Couarr. pract. cap.*35.*num.*1. & alij
cumulati per *Ioſeph Seſe de inhibit. c.*8.§.3. *nu.*
14.latè *Reg.de Ponte conſ.62.vol.*1.

De alijs concurrentibus ad poſſeſsionem,
& diſsequeſtrum videbatur,non eſſe habendā
rationem, quia filij ſpurij habebant reſiſten-
tiam iuris, & etiam clauſulæ legitimationis;
reliqui verò faciebant vim in legitima ſuc-
ceſsione maiorum, infringendo fideicommiſ-
ſum,quod concernit iudicium petitorij, & de
iudicio formato in Sacro Conſilio ad inſtan-
tiam illorum de Ciaccio, dicebat Fiſcus, non
eſſe faciendum caſum, dùm ipſe non fuerat
auditus, & propter notorium Fiſci præiudi-
cium fuit remiſsum poſtremò ad Regiam
Cameram.

Die 21.Iunij 1630. in Collaterali Conſilio
coram Excellentiſsimo Domino Prorege fuit
latum decretum, quòd infrà quatuor dies au-
diantur omnes intereſse prætendentes, tàm
in petitorio, quàm in poſseſsorio, etiam or-
dinario,& interim fiat ſequeſtrum officiorum
penès tertium; Verùm fructus liberentur per
Reg.Cam.creditoribus.

Interfuerunt nouem Votantes, videlicet
tres Regentes Regiam Cancellariam,Locum-
tenens Regiæ Cameræ, tres Præſidentes Re-
giæ Cameræ, & duo Regij Conſiliarij adiun-
cti, exiſtente relatore, & Commiſsario Præſi-
dente Matthia de Caſanate I. C. Hiſpano do-
ctiſsimo, adæquatiſsimi ingenij, & morum
ſuauitate omnibus acceptiſsimo, vota non
omnia fuerunt conformia.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXII.

AD materiam huius deciſionis eſt latè *Taſ-*
*ſon.de antephato,verſ.4.obſeru.2. allegat.*12.
*Fuln.Lanar.in addit.ad Reg.Lanar. in c.*1. *de*
77 *ſucceſſ. feud. num.* 59. qui dicit ſuper officijs
non habentibus iuriſdictionem, & tranſmiſ-
ſorijs ad hæredes,poſse fieri fideicommiſsum,
& ſic in S.C.& R.C.deciſum refert.

Obſerua, *Reg.Marcian.diſp.*28.*lib.*1.Vbi fun-
78 dat officium habens annexam iuriſdictionē
non poſse obligari,neque vendi abſque aſsen-
ſu, ex *Conſtitut. Regni Scire volumus*. Et in illis
habere locum reuocationem,vigore *Conſtitut.*
Conſtitutionem *Diuæ memoriæ*, ex *Reg. de Curte*
*in 2.par.de verſ.feud.fol.*242.*nu.*151. *& ſeqq. &*
*Montan.de regalibus in princ.num.46.fol.*42. vi-
de *Amichangel.de reg. officij, c.*9. *Biloct. conſult.*
23.*cum tribus ſeqq.*

Obſerua ſecundò, *Conſ.Hodiern.controu.*45.
79 vbi ſundat de officio Actuariatus in burgē-
ſaticum cōceſso,deberi ſolui collectas, ſequi-
tur *Reg. Reuert.deciſ.*469.& ibi obſeruatio *Reg.*
de Marinis.

Obſerua tertiò, omnia alia ad materiā of-
ficiorum haberi apud *Amichangel. de regalibus*
80 *officijs per totum, Reg.Galeot.reſp.*12.*Montan.de*
regal.tit.de regal.officijs.

Obſerua quartò, ad hanc deciſionem, hic
81 incidenter tractari materia, quando res ſit
burgenſatica, & quando feudalis, ideò libet
aliquos modos,quibus cognoſci poteſt, an ſit
feudalis ponere.

Primò, ſi res illa,quæ feudalis allegatur re-
peritur deſcripta in libro,in quo bona feuda-
lia deſcribuntur,vt eſt in libro Cedulariorum
Baronum, *Afflict.in c.*1.*num.*77. *ex quibus cauſ.*
feud.amitt.

Secundò,probatur ex releuij ſolutione, aut
adohæ præſtatione, quid in poſseſsorio, &
quid in petitorio, *Anna alleg.*144.*num.*5.*&* 6.
*Bambac.in c.*1.§.*ſi quis per triginta,nu.*6.*& ſeqq.*
tit.ſi de feud.defunct.fuerit contron.Roſenthal.de
*feud.c.*6.*concl.*16.*num.*10. *Capan. de iure releuij,*
*p.*3.*q.*17.*&* 12.*num.*15.

Tertiò, probatur ex propria partis confeſ-
ſione, *Alex.conſ.*29.*nu.*25.*lib.*5. *Ruin.conſ.*108.
*num.*19.*vol.*2.*Iacob. Anton.de Maur.alleg.*21.*n.*
11.ex *Andrea in c.*1. *verſ. Quidam tamen de cō-*
tr.inter maſc.& in c.Imperialem,§.*prætereà,Reg.*
*de Ponte conſ.*30.*num.*12.*&* 13.*lib.*1. *Reg. de*
*Marinis ad Reg.Reuert.deciſ.*399.*num.*3. Quod
procedit reſpectu Domini ſecùs quoad alios,
*D.Author ſuper rubr.de feud.num.*6.

Quartò,per teſtes de auditu,& ſama depo-
nentes rem fuiſse feudalem, dummodò cau-
ſam ſcientiæ reddant, adhùc ſi de ea interro-

gati

gati non eſsent, *Alex. conſ.* 130. *lib.* 1. *Afflict. deciſ.* 277. cauſas ſcientiæ affert *Andr. in c.* 1. *in addit. ex quibus cauſ. feud. amitt. Afflict. loco citato, num.* 5. *&* 6. *Reg. de Ponte conſ.* 30. *&* 95. *lib.* 1. *Reg de Marin. ad Reg. Reuert. deciſ.* 280.

Quintò, præſumptione. Et quamuis in dubio bona præſumantur potiùs allodialia, quã feudalia, *Anna ſing.* 663. *Brun. conſ.* 127. *vol.* 2. Tamen quidquid eſt intra feudum feudale præſumitur, *D. Author ſuper rubr. de feud. nu.* 2. Quæ tamen regula limitatur pluribus modis, de quibus eſt videre penès *D. Authorem loco ſuprà citato à num.* 1. Et aliàs coniecturas ex quibus bona præſumũtur feudalia, vide apud *Surd. conſ.* 311. *vol.* 3. *Capibl. de Baron. pragm.* 8. *Maſtrill. deciſ.* 105. *Flam. Rub. conſ.* 77. *vol.* 2. & apud alios ibi per *D. Authorem citatos.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Officiorum in venditione quantitas ſoluenda pro Regio aſſenſu quanta arbitrari ſoleat per R.C.*
An deducenda ex pretio, etiam habito reſpectu ad expenſas pro dicto Regio *aſſenſu, num.* 2. *&* 6.
Onus ſoluendi ad quem ſpectat, num. 3.
4 *Pacta, quæ pretium rei minuunt, reputantur, vt pars pretij.*
Pactum de retrouendendo minuit pretium rei, ad quantitatem, ſecundùm caſuum diuerſitatem. Obſ.
Pactum de ſoluendo adoham eſt pars pretij. Obſ.
5 *Pretij ſi ſoluenda erit decima, an in pretio ipſamet decima, quæ erit ſoluenda, computabitur.*
7 *Decima decimæ, fructus fructuum, & partus partuum, an debeantur. Et quando, n.* 8. *& ſeq.*
10 *Laudimia an augeant pretium, & ſint computanda in venditionis reſciſſione.*
A laudimijs ad gabellam in iure frequens argumentum, num. 11.
12 *Laudimium de natura contractus ad emptorem, non autem ad venditorem ſpectat.*

ARGVMENTVM.

Pretium aſſenſus in venditione officij, pro qua eſt ſoluenda quarta pars Regiæ Curiæ, an computetur in vero pretio, pro quo eſt ſoluenda quarta pars, ſi emptor aſſumpſit onus impetrandi aſſenſum ſuis ſumptibus? Et alia plura ad materiam.

DECISIO LXXIII.

D. Ferdinandus Puortocarrero emit à Iulio Cæſare Albertino officium Magiſtri Portulani Prouinciæ Hydruntinæ pro duc. 10. m. ſoluendis in pecunia numerata ipſi venditori, aſſumpto penès ſe etiam onere impetrandi aſſenſum ſuper contractu prædicto, & translatione officij in ſui perſonam proprijs ſumptibus, & expenſis, & porrecto ab eo memoriali Domino Proregi pro conceſſione aſſenſus, eoque remiſſo ad Regiam Cameram, vt conſultationem faceret cum voto circa li-
quidationem quantitatis ſoluendæ pro aſ-
1 ſenſu prædicto, licet obſeruantia Regiæ Ca-
meræ fuit ſemper certa, & indubitata, vt ſcili-
cet ſolui debeat quarta pars pretij in benefi-
cium Regiæ Curiæ, tamen hic fuit magna
difficultas. Num prædicta quarta pars debe-
ret regulari ex ſolo pretio duc. 10. m. ſoluen-
2 dorum explicitè Iulio Cæſari venditori, vel
habito reſpectu etiam ad expenſas erogan-
das pro impetratione aſſenſus? Siquidem
habito reſpectu ad ſolum pretium duc. 10. m.
quod remanebat explicitum venditori, quar-
ta pars non tranſcendebat duc. 1500. ſed ſi vl-
trà duc. 10. m. ſoluendos explicitè venditori
ſuperadderentur dicti ducat. 2500. ad quos
aſcendit illa quarta pars, tunc pretium aſſen-
ſus eſſet duc. 3125. & ſic differentia in pretio
aſſenſus conſiſtebat in ſumma duc. 625. quæ
debebat eſſe in conſideratione.

Factoque dubio parti, emptor, qui ſuſcepit onus impetrãdi aſſenſum ſuis ſumptibus, dicebat, quòd verum pretium erat ſolùm duc. 10. m. quod explicitum erat ſoluendum venditori, & in quo non poterat computari quarta pars ſoluenda Regiæ Curiæ pro aſſenſu, quæ cedebat in beneficium ipſius Regiæ Curiæ, & non venditoris, & pro eius intentione fundanda poterat afferri authoritas *Maſtrill. deciſ.* 87. *num.* 20. *& ſeqq.* in terminis terminantibus, & *Gratian. diſcept. forenſ.* 460. *num.* 69. dùm reſolutè tradunt, laudemium, & beneplacitum, quod idem importat, quod aſſenſus Superioris, aut quid ſimile, non eſſe partem pretij.

Fiſcus verò contendebat in verò pretio eſ-
ſe connumerandam, non ſolum quantitatem
explicitam ſoluendam venditori, ſed etiam
aliam quantitatem, quæ in quamcumque
ſummam aſcenderet; erat eroganda pro im-
petratione aſſenſus, quippè quæ tota cedebat
in beneficium venditoris, ex quo onus impe-
trandi aſſenſum à Regia Curia ſuper vendi-
3 tione officij, & ſoluendi quartam partem
Regiæ Curiæ de iure, & obſeruantia Regiæ
Cameræ ſpectat ad venditorem, non autem
ad emptorem; & licet in hoc caſu ex conuen-
tione partium voluiſſet emptor ſuſcipere in
ſe onus impetrandi aſſenſum, non operatur
hoc pactum, vt verum pretium eſſet minùs,
quàm fuiſſet, ſi onus remanſiſſet ad damnum
venditoris, & ideò in taxatione quartæ partis
pro pretio aſſenſus idem arbitrium erat fa-
ciendum in hoc caſu, prout in alio, & quem-
admodum ſi conuenisset de pretio pro ſum-
ma

Digitized by Google

ma duc. 12500. debuiſſet ſoluere quartam
partem huius pretij duc. 12500. itá modò in
hoc caſu, in quo ipſe releuatur ab emptore ab
hoc onere ad ipſum venditorem ſpectante.

Pro parte Fiſci tunc nil adducebatur in
terminis, quia fuit reſeruata deliberatio in
alia die, ſeù facta poſteà reflexione ſuper quæ-
ſtione propoſita, videbatur, Fiſcum adiuuare
4 diuerſa iura, quæ tradunt, pacta adiecta in
contractu, per quæ pretium rei minuitur, re-
putari partem pretij, vt probatur in *l. fundi
partem, ff. de contrahend. empt. l. ſi ſterilis, §. ſi tibi,*
& ibi, *Gloſ. ff. de act. empt. l. ſi venditor in fin. ff. de
ſeru. export.*

Hinc *Parlador. rer. quotid. lib. 1. c. 3. §. 7. nu. 8.
& 9.* poſt Authorem damnatæ memoriæ re-
5 ſoluit, quòd in materia ſolutionis decimæ
pretij pro gabella, ſi ego vendidi fundum pro
mille, pacto adiecto, quòd emptor ſoluat ga-
bellam, quam debet ſoluere venditor, decima
erit ſoluenda Gabellario, non ſolùm pro mil-
le, quos explicitos percipit venditor, ſed etiã
pro alijs centum, quos ex pacto tenetur ſolue-
re emptor pro gabella, & ſic tota gabella erit
ſoluenda ad ſummam duc. 110.

Hanc opinionem per iura prædicta latè
proſequuntur, & tuentur *Laſſarte de Alcauala
cap. 15. num. 19. & 20. Girond. de gabell. in præ-
lud. num. 31. & 34. & in 5. p. nu. 41. & Gutier.
de gabell. q. 51. per tot. & Laſſarte vbi ſuprà, nu.
19. in fin.* atteſtatur, quòd ità ſeruatur in pra-
ctica, ſimilitèr & *Gutier. num. 4. in fin.*

Et licet hæc reſolutio diſpliceat *Azeued. lib.
9. nou. recopil. tit. 17. l. 1. num. 80. verſ. Diſplicet
cum ſeqq.* tamen *Gutier. d. nu. 4. in fin.* ſequitur
opinionem *Parlador. & Laſſarte,* inquiẽs, quòd
hoc iure vtuntur, ibi, & ſeruatur in praxi, &
refellens *Azeuedum* vnico verbo, ſubdit, quòd
eius rationes potiùs comprobant opinionem
ſupradictorum, quàm ipſius *Azeued.* ſed illas
non diſpungit.

Et re vera ponderando rationes ab eo ad-
ductas, dùm primò loco *Azeuedus* conſiderat,
quòd licet illud plus ſoluendum pro gabella
ſit ad commodum emptoris, tamen venditor,
cui incumbit onus gabellæ, ratione iſtius one-
ris ſemper procurat vendere cariùs, quàm
venderet, ſi onus gabellæ ad eum non pertine-
ret, & emptor ratione gabellæ, quæ aſſumit
ſoluendam ſemper procurat minoris emere
quam emeret abſque illo onere, & ſic non fit
iniuria Gabellario. Hæc conſideratio omninò
falſa eſt, & retorquetur in contrarium; nàm
eſt manifeſta iniuria, quæ fit Gabellario, qui ex
maiori pretio, pro quo venderet vẽditor, per-
ciperet maiorem gabellam, & illo pluri pri-
uatur ex pacto, per quod viliori pretio vendi-
tur, & dùm poſteà ſubdit, quòd nunquam vi-
dit Gabellarios circa hoc inſtitiſſe, omninò
fallitur, dùm ſupradicti *DD.* aperto ore atte-
ſtantur, iuxtà eorum opinionem in praxi ſer-
uari, & ideò non mirùm ſi Gabellarij non
conquæruntur.

Et dùm *Azeued.* proſequendo vſque ad *nu.*
82. conſiderat, quòd aliàs eſſet ſoluere decimã
decimæ, quæ nullo iure debetur, quemadmo-
7 dum nec fructus fructuum, nec vſura vſuræ,
neque partus partuum deberur, adducens
*Gloſ. in ver. Cauſam, in l. ſed & partus, ff. de his,
quæ vi met. cauſ. fiunt,* illa *Gloſ.* dicit totum cõ-
trarium; Nam dùm in *tex.* dicitur: *Quòd &
partus ancillarum, & fœtus pecorum, & fructus
reſtitui, & omnem cauſam oportet, Gloſ.* ibi, illud
verbum, *cauſam,* exponit, vt partuum partus,
& fructuum fructus; qui dicuntur cauſa, & ſic
Gloſ. expreſsè affirmat, quòd debentur fru-
ctus fructuum, & partus partuum.

Benè verùm eſt, quòd in hoc eſt differentia
8 inter poſſeſſores bonæ, vel malæ fidei, & in tẽ-
pore, ſi ſint percepti antè, vel poſt litem con-
teſtatam, de qua loquitur *Iuriſconſult. in l. hæ-
res furioſi, §. fin. ff. de petit. hæred. & in l. neque eo-
rum, ff. de vſur.* quàm nemo declarat melius,
quàm *Donell. de iure ciuil. lib. 19. cap. 4. col. 8 fol.
mihi* 358. ſed hæc differentia nihil ad noſtrum
propoſitum.

Vltrà quòd id, quod difficultari poteſt in
9 hac materia eſt, quando fructus fructuum,
partus partuum, & vſuræ vſurarum conſide-
rantur, vt acceſſiones acceſſionum, non autẽ
conſiderãtur principalitèr de per ſe, prout in
caſu noſtro, in quo illud additamentum, quod
conſiderantur in vero pretio reſpectu gabel-
læ, quàm ſuſcipit emptor ad onus ſuum, dùm
eſt ad onus venditoris, non conſideratur vti
gabella principaliter de per ſe, ſed vti pars ve-
ri pretij, quam partes voluerunt fraudare, &
diminuere à vero pretio, & valore rei.

Nec authoritas *Felic. de cenſib. lib. 2. cap. 1.
10 num. 14.* quàm pro ſe adducit eodem loco, &
idem repetit *c. 6. num. 11.* quem ſequitur *Gra-
tian. diſcept. 258. num. 42. & ſeq.* quicquam ſibi
opitulatur. Nàm *Felicianus* mouetur in quæ-
ſtione ſua authoritate *Rebuff. 2. tom. ad Conſtit.
Gall. tit. de reſciſſ. contr. art. vn. gloſ. 15. num. 17.*
vbi tradit, laudimia non facere exceſſum pre-
tij nec computari ad reſcindendam venditio-
nem, & ipſe præſupponit, quòd eadem ſit ra-
tio de ſolutione gabellæ, vt non faciat exceſ-
11 ſum pretij, nec computetur ad augendam
quantitatem gabellæ, quia laudemij, & gabel-
læ idem eſt iudicium, & ab vno ad alterum
frequens eſt argumentum apud Legiſtas in
*l. ab emptione, ff. de pact. Tiraquell. de retract. li-
gnag. §. 26. gloſ. 4. num. 1. & ſeq. Cagn. in l. 2. num.
236. verſ. Prima, C. de pact. inter empt. & vendit.*
in quo argumento longè deceptus eſt *Felicia-
nus,* nàm licet in aliquibus valeat argumen-
tum de laudimio ad gabellam, & è contrà.

Tamen in caſu occurrenti non poteſt pro-
cedere argumentum ex ſatis manifeſta diuer-
ſitate rationis, quæ intercedit inter laudimiũ,
& ga-

& gabellam; ſiquidem laudimium de natura
12 contractus alienationis rei emphyteoticæ ſpectat, non ad venditorem, ſed ad ipſum emptorem, vt probat *Gloſ.* interlinearis *in l. fin. in verb. Accipere, C. de iur. emphyt.* & alij relati per *Iul. Clar. in §. emphyteuſis, q. 23. num. 4.* vbi atteſtatur, quod ità ſeruatur, & ideò non mirùm, ſi quantitas ſoluenda per emptorem directo Domino pro laudemio, quod de natura contractus ſpectat ad ipſum emptorem, non eſt computandum ad augendum pretium, cum nihil ex hac ſolutione laudemij perueniat ad venditorem. At reſpectu gabellæ, cuius onus de natura contractus ſpectat ad venditorem, quod ex pacto contrahentium tranſfuſum eſt ad emptorem, & ſic cedit ad releuamen venditoris, & in fraudem Gabellarij, qui ex tali pacto inuenit verum pretium diminutum, vtique totum contrarium dicendum eſt, & verum pretium cenſendum eſt id, pro quo emiſſet emptor abſque illo pacto impetrandi aſſenſum ſuis ſumptibus, & expenſis.

Quibus non refragatur *Maſtrill. d. deciſ. 87. num. 20.* nàm ipſe loquitur in terminis *cap. volentes* illius Regni Siciliæ, per quod onus ſoluendi decimam ſpectat ad emptorem, non ad venditorem, vt latè ipſe fundat in princip. & progreſſu deciſionis, & propterea tale onus ſoluendi hanc decimam ſpectans ad emptorem, non poteſt computari ad augendum pretium reſpectu venditoris.

Quemadmodum nec etiam refragatur authoritas *Gratian. diſcept. forenſ. 460. nu. 60.* nàm id, quod aſſerit reſpectu laudemij, procedit marte ſuo, quia eſt onus emptoris, non venditoris, vt ſuprà fundatum eſt, id verò, quod annectit reſpectu beneplaciti, aut quid ſimile, non fundat in diſpoſitione iuris communis, ſed in diſpoſitione Bullæ, quæ reſtringit ſolutionem faciendam de pretio tantùm ſoluto venditori.

His omnibus diſpunctis Ego de ordine Catholicæ Maieſtatis fui euectus ad munus Collateralis Conſiliarij, & Regentis Regiam Cancellariam, & ſic non interueni in Tribunali Regiæ Cameræ tempore expeditionis negotij, ſed fuit facta conſultatio, quòd quarta pars pretij dicti officij ex cauſis in Aula diſcuſſis liquidetur in duc. 2500. & ſic pro ſumma duc. 10. m. ſoluta venditori, quod inde proceſſit, vt retulit Dominus Fiſci patronus, quia non integri ducat. 10. m. fuerunt ſoluti venditori in pecunia numerata, ſed pro certa quantitate fuerunt dati inſolutum quidam introitus functionũ fiſcalium, qui erant valdè minoris valoris, & ideo fuit adiecta illa clauſula: *ex cauſis in Aula diſcuſſis.* Die 20. Iul. 1630.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXIII.

Pretium aſſenſus in venditione officij, pro qua eſt ſoluenda quarta pars Regiæ Curiæ, computatur in vero pretio, pro quo eſt ſoluenda quarta pars, ſi emptor aſſumpſit onus impetrandi aſſenſum ſuis ſumptibus, hoc dicit hic D. Author, ad quam materiam vide *Reg. de Marinis ad Reg. Reuert. deciſ. 394. Amat. reſol. 67. lib. 2.*

Ad num. 3. Adde *Montan. contr. 75.*

Ad num. 4. vbi habetur. Pactum adiectum in contractu per quod pretium rei minuitur, reputari partem pretij. Adde *Dec. conſ. 167. n. 2. Angel. in l. pretia verum,* & ibi, *Alex. col. 1. ff. ad l. falcid. Felician. de cenſibus, lib. 1. cap. 10. nu. 2. Lup. de vſur. in Commentar. 2. §. 5. num. 136. Guttier. de gabell. q. 67. num. 17. & q. 51. num. 2. & 3. Sarmient. ſelect. lib. 7. ſub num. 40. tit. de cenſibus, Iacob. Gall. conſ. 106. nu. 1. Gloſſ. in l. reſp. par. 5. num. 115.*

Vbi obſerua, huiuſmodi eſſe pactum de retrouendendo perpetuum in contractu ven-
4 ditionis rei appoſitum, quod æſtimatur tertia pars valoris rei, *Maſcard. de probat. concl. 447. num. 10. & 11.* veluti ſi res valet centum per tale pactum res valet ſeptuaginta, *Merlin. deciſ. Lucenſ. 70. num. 3. & ſeq.* Et hoc habita ratione ad tempus contractus, vt etiam latiſſimè hoc fundat *Mantic. de tacitis, & ambig. lib. 8. tit. 20. num. 49. Ludouic. deciſ. Peruſ. 97. num. 4. Roland. conſ. 96. à num. 36. vſque ad 42. lib. 2.* quamuis *Gratian. diſcept. forenſ. 616. nu. 7. lib. 4.* dicat ad ſextam partem aſcendere, ſubdens ſic per *Rot.* fuiſſe deciſum. Aliqui verò dicunt ad quartam partem, alijque ad arbitrium Iudicis remitti aſſerunt, *Menoch. de arbitr. Iudic. caſ. 217. num. 4. & ſeqq. lib. 1. cent. 3.* idem *Mantica in fine d. lib. 8. tit. 20.* alijque apud *Conſ. Hodiern. ad deciſ. Surd. 43. num. 3. Fontanell. deciſ. 83. & ſeq. lib. 1. Amat. var. reſol. cap. 61. lib. 2. P. Molfeſ. ſup. Conſuet. Neap. par. 19. q. 19. Conſil. Staib. reſol. 40. lib. 1.*

Sed quando pactum de retrouendendo eſt temporale, tunc æſtimatur ad minorem quantitatem, & ſic ad ſextam partem, *Burſat. deciſ. 62. num. 8. & deciſ. 471. num. 3. Addentes ad Burſat. deciſ. 761. num. 13.* vel aliter arbitrio Iudicis habita ratione minoris, vel maioris temporis ad redimendum conceſſi, *Cyriac. contr. 255. num. 46. & contr. 261. num. 72. Rot. in Rom. domus de Montepatijs 29. Nouembris 1591. Honded. conſ. 33. num. 31. Ciroc. diſp. 71. nu. 29. Ant. Fab. ſup. C. tit. 30. defin. 27. in fine, l. 4. Amat. d. reſol. 61. num. 27.*

Obſerua ſecundò, huiuſmodi eſſe pactum de ſoluendo adoham, *Staib. conſ. 83. num. 4.* & de ſoluendo gabellam, *Guttier. de gabellis, qu. 52.* quidquid contra teneat *Noguerol. alleg. 38. à num. 15.*

Ad num. 12. vbi habetur. Laudemium de natura contractus ad emptorem, non ad ven-
12 ditorem ſpectare. Obſerua, quod hæc ſolutio, cui nam ſpectet eſt ſeruanda, & inſpicienda conſuetudo locorum, *Borrell. in ſumma dec.*

*dec. tit.de laudemio, num.*33. *& ſeqq.* vbi varias refeet conſuetudines *Intrigl.ſing.*96.*lib.*3. *n.*4. *&* 5.*Ripoll.var.reſol. cap.*7. *de iure empyt. num.* 257.*& ſeqq.Paul.Chriſtin.ad Conſuet. Melincnſ. tit.*10.*art.*5. *num* 12. alijque apud *Nigr. de laudem.par.*1.*q.*12. *num.*28. Benè tamen in Italia, & alibi vbi viget ius commune, & vbi non adeſt ſtatutum, communiter eſt receptum, vt ad emptorem, qui laudandus eſt, ſpectat onus laudemiorum, *Aponte de laudem.q.*9. *Peregr.de iure Fiſci,lib.*6.*tit.*4.*nu.*48.alijque ſexcentum citati per *Nigr.d.q.*12.*num.*29.

Obſerua ſecundo. An actio competens Domino pro hoc laudemio ſit realis, vel perſonalis, diſputat *Præſ. Merlin.* poſtquam plures *lib.*1.*controuerſ.forenſ.cap.*37. *& num.* 1. *cum pluribus ſequentibus*, citat *DD.* qui aſſerunt. Actionem hanc eſſe realem. Sed *num.*13. *verſ. Ex quibus*, veriorem in puncto iuris contrariam ſententiam exiſtimat. Et ſic eſſe actionem perſonalem.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Tribunalis alicuius miniſterio addictus non eſt euocandus ad aliud Tribunal.*

2 *Conſiliarij Regij, vt olim Senatores, ſortiuntur forum apud quemcumque Iudicem ordinarium.*

3 *Forum defuncti in iudicio cum eo cœpto hæres, etiam priuilegiatus non poteſt declinare.*

*Niſi fortaſsè in iudicio iàm cœpto inſtantia eſſet perempta,num.*8.

Concluſio hæc latiſſimè explicatur. Obſ.

4 *Remiſſionis cauſarum articulus, quando diſcutiendus ſpectet ad Collaterale Conſilium, quando ad aliud Tribunal.*

Concluſio explicatur. Obſ.

Perpenduntur ad hoc diſpoſitiones Reg. Pragm. *ibid.& num.*5.

6 *Officiales Regiæ Cameræ non trahuntur in iudicium ad aliud,diuerſumque Tribunal.*

*Item, & ſi agant,vel accuſent, non habent alium Iudicem,quàm dictam Regiam Cameram,n.*7.

9 *Declinatoria fori ex priuilegia ſuperueniente poſt litem motam, ſi iàm perempta inſtantia opponatur,eſt admittenda.*

*Tenet etiam in caſu, quo inſtantia per ſpiritum vitæ fuiſſet reſtaurata,num.*10.

Concluſio explicatur. Obſ.

11 *Scribæ S.C. pro delictis non tangentibus eorum officium, an remittantur ad eorum Tribunal.* Obſ.

12 *Scribæ, tàm ordinarij, quàm extraordinarij, & Porterij S.C. an remittantur ad eorum Tribunal.* Obſ.

13 *Deciſio allata per D. Authorem defenditur à contrarijs.* Obſ.

*Deciſio hæc limitatur, ſi Officialis Tribunalis ſuo foro renunciauerit. Vt in princ. verſ. Quæ concluſio.*Obſ.

ARGVMENTVM.

Tribunal Regiæ Cameræ Summariæ, an ſit Iudex competens omnium cauſarum actiuarum, & paſſiuarum Præſidentium, & Rationalium ipſius?

Scribæ,& Porterij S.C. tàm in ciuilibus cauſis, quàm criminalibus, an conueniantur in dicto S.C. Et alia ad materiam.

DECISIO LXXIV.

AScanius Longus moriens inſtituit ſuam hæredem vniuerſalem Fauſtinam de Piatto eius vxorem in vſufructu tantum, & poſt eius mortem inſtituit hæredem in proprietate Doctorem Carolum Longum fratrem germanum, qui poſt aliquos menſes petijt in Sacro Conſilio, ſe declarari ex nunc eius hæredem in proprietate, & dictam Fauſtinam hæredem ſimpliciter in vſuſfructu, & non aliter proſequuto iudicio deceſſit. Poſteà eius filij, & hæredes proſequendo illud iudicium à patre intentatum obtinuerunt, dari terminum in cauſa in anno 1619.poſt quem ſuborta difficultate de Commiſſario coram Domino Præſidente Sacri Conſilij, qui iuſſit intimari, ſupplicationem parti, ſiluit iudicium vſque ad annum 1630. in quo deceſſit dicta Fauſtina inſtitutis tribus hæredibus vniuerſalibus pro æquis portionibus, videlicet, Domino Didaco de Salinas Regio Conſiliario, & Præſidente Regiæ Cameræ Summariæ eius viro, item filio ſecundogenito eiuſdem ſui viri ex alia vxore, ac fratre germano ipſius Fauſtinæ, qui ſtatim ſequuta morte appræhenderunt poſſeſſionem omnium bonorum, & ſignantèr domus, & ruris, quæ peruenerant ex hæreditate Aſcanij primi viri. E contra, filij,& hæredes Caroli ſimilitèr tentauerunt, & fecerunt aliquos actus poſſeſſiuos, prætendentes, ſe ex iuribus dicti Caroli eſſe hæredes proprietarios Aſcanij,& per mortem dictæ Fauſtinæ viri vſufructuariæ eſſe conſolidatum vſumfructũ cum proprietate, & ad euitandum iurgia iàm orta ex præoccupatione poſſeſſionis adierũt Sacrum Conſilium, vbi lis pendebat, prætendentes à Sacro Conſilio eſſe conſeruandos in poſſeſſione excluſo Præſide Salinas, & alijs cohæredibus, Præſ.Salinas ſe oppoſuit cum memoriali oblato in Collaterali Conſilio allegando, quod ratione ſui officij Præſidentis non poterat eſſe alius Iudex ſuarum cauſarũ, quàm Regia Camera Summariæ, quippè qui ipſe eſt de corpore illius Tribunalis,& non eſt
1 abſtrahendus ad alia Tribunalia, relinquendo proprium Tribunal,in quo tenetur perſonaliter ſeruire ſingulis diebus, & horis, aliàs ſubduceretur illi Tribunali miniſterium ſui Mi-

Digitized by Google

niſtri, ad regulam *tex. i ı l.non aliàs, §.1.ff.de indic.*

Aduerſarij ad excludendam hanc fori præſcriptionem, & incompetentiam Sacri Conſilij duo adducebant. Primum, negando aſſumptum, quod Tribunal Regiæ Cameræ ſit Iudex competens omnium Officialium ipſius Regiæ Cameræ; nàm Tribunal Regiæ Cameræ non eſt maioris authoritatis, & præheminentiæ, quàm Tribunal Sacri Cõſilij, & tamen
2 Regij Conſiliarij in cauſis pecuniarijs, & ciuilibus ſortiuntur eorum forum coram Officialibus ordinarijs, ſiuè in Ciuitate, & Suburbijs degant, ſiuè in Prouincijs, vt eſt *tex.* ad literam *in l.2. C. vbi Senat. vel Clariſſimi*, & quòd Senatores, de quibus loquitur ille *tex.* ijdem ſint, ac Conſiliarij, *tex.* eſt rotundus *in l. & qui non ſunt*, vbi expreſſa *Gloſ. ff. de tutor. & curat.dat.ab his.*

Secundum, quatenus aſſumptum eſſet ve-
3 rum, illud non procedit, quando lis eſt cœpta cum defuncto, nàm tunc hæres quantumuis priuilegiatus debet ſequi forum defuncti, iuxtà *tex.in l.hæres abſens, ff. de indic. & l.ſi is, qui Romæ, ff. eod.* & in Regno eſt *Ritus Magnæ Curiæ* 234. de quo agit *Præſ. de Franch.deciſ.* 234. & 364.

Et propoſito per Me negotio in Collaterali Conſilio, fuit dubitatum, quòd determinatio
4 huius articuli reſpectu remiſſionis petitæ ad Regiam Cameram ſpectabat ad idem Sacrũ Conſilium, in quo eſt mota lis, iuxtà *tex. in l.ſi quis ex aliena, ff. de indic.* non autem ad Collaterale Conſilium, cui eſt reſeruatus ſolùm quartus caſus denunciatis in *Pragm.62.& ſeq. de offic.Proc.Cæſ.* nec pro ipſa remiſſione inſtabat Fiſci patronus, quòd requirit expreſsè *Pragm.63.verſ.Eccetto ſe alcuna di dette cauſe*, & propterea remiſimus articulum ad Sacrum Conſilium; vt prouideret ſuper remiſſione petita ad Regiam Cameram, ſed interpoſita reclamatione per Dominum Præſidentem Salinas, factaque per Me iterum relatione in Collaterali Conſilio, depoſuimus dubitationem illam, quòd Supremum Tribunal Collatera-
5 lis Conſilij non poſſet cognoſcere de hoc articulo remiſſionis ad Regiam Cameram; nàm licet non ſit de caſibus reſeruatis in *d. Pragm.* 62. & 63. eſt tamen expreſsè reſeruatus in *Pragm.13.eod.tit.* ibi:

E quanto alle cauſe degli Officiali di queſta Regia Camera, & altri Amminiſtratori dependenti da eſſa, li quali pretendono le cauſe proprie douerſi vedere per queſta Camera, & ad eſſa douerſi rimettere; vi ordinamo, che ci auuiſate delle pendenti, & ſuo tempore delle mouende, perche in ciaſcuna di eſſe mandaremo, doue ſi hauerà da litigare.

Eccè igitur, quòd declaratio huius articuli remiſſionis petitæ ad Regiam Cameram ad inſtantiam Officialium ipſius Tribunalis eſt expreſsè reſeruata Proregi, & Collaterali Conſilio, fuit enim edita illa *Pragm.* per Proregem D. Petrum de Toleto, & Collaterale Conſilium in anno 1533.

Qua dubitatione depoſita voluimus audire formitèr partes ſuper articulo remiſſionis, attentis exceptionibus per fratres de Longo allegatis.

Et quoad primam dicebatur pro parte Præſidentis Salinas, quòd quicquid ſit de iure communi, reſpectu Conſiliariorum, ſeu Senatorum, reſpectu Præſidentium, & aliorum
6 omnium Officialium Regię Camerę Magnus Camerarius, & ſic ipſum Tribunal eſt Iudex competens, & non alius, vt eſt *tex.* ad id formatus in *l. pen.* cum *Gloſ.* 1. *C. vbi cauſ.fiſcal.* prohibens, nullum ex officio Rationalis, ideſt, inquit, *Gloſ. ex Officialibus Procuratoris Cæſaris*, qui exactioni, vel chartis inſeruiat in aliud iudicium adduci, niſi coram eo, quem *tex.* ad id ſpecificè expendit *Reg. Reuert.* in finalibus verbis cuiuſdam diſcurſus in materia iuriſdictionis Regiæ Cameræ, reſpectu ipſorum Præſidentium, vt in quadam copia præmanibus exhibita, intitulata *dec. 8. vol.2.*

Confirmabatur reſponſio authoritate *Afflict.in Conſtit. Caſtellanorum*, vbi ſeriò atteſta-
7 tur, quòd Præſidentes, & Rationales Regiæ Cameræ Summariæ, ſiuè agant, ſiuè accuſent, ſiuè conueniantur, ſiuè accuſentur, non habẽt alium Iudicem, niſi Regiam Cameram Summariæ, & etiam eorum familia, vt patet in eorum antiquis priuilegijs, & ſic ex his vltimis verbis videtur, non fundari in diſpoſitione iuris communis, ſed in priuilegijs.

Et ad tollendam omnem perplexitatem circa obſeruantiam hodiernis temporibus fuerunt exhibita plura exempla, per quæ conſtabat, quod cauſæ motæ in Sacro Conſilio contra diuerſos Rationales Regiæ Cameræ fuerunt remiſſæ ad Regiam Cameram, quandoque mediante decreto ipſiuſmet S.C. quandoque per decreta interpoſita per Collaterale Conſilium. Imò dùm in cauſa Rationalis Ioanni Angeli Amodæi, & Ioannis Simonis de Vrſo fuiſſet denegata remiſſio per bina decreta Sacri Conſilij, tamen introducto negocio in Collaterali Conſilio fuit interpoſitum decretum, quod vtraque cauſa remittatur, ex qua deciſione redditur inconcuſſa depoſitio illius dubitationis, an cognitio articuli ſpectaret ad Collaterale Conſilium ſolùm, dùm de decretis à S.C. in contrarium latis non fuit habita ratio, tanquam latis à Iudice non habente hanc iuriſdictionem. Hæc quoad primum aſſumptum fratrum de Longo.

Quo verò ad ſecundum fuit replicatum,
8 quod non erat opus ingredi materiam *tex. in l. hæres abſens, & in l. ſi is, qui Romæ, ff. de iud.* Nàm vltrà limitationes adductas per *Couarr. pract.quæſt.c.8.num.4.cum ſeq.Reg.de Ponte conſi..8. vol.1.* illi *tex.* procedunt, quando lis eſt

cœpta

cœpta cum defuncto,& inſtantia adhùc viuit, ſecùs autem ſi inſtantia ſit perempta; nàm tunc lis dicitur mortua,& paria ſunt,quòd lis nunquam ſit mota, vel quod ſemèl mota ea mortua ſit, vt perbellè declarat *Lancell. de attent.p.2.cap.4.tit.de attent.lit.pend. in præſ.num. 66.& num.595.cum ſeqq.*

Quod adeo verùm eſt, vt ſi illemet, cum quo cœpta eſt lis, ſortitus fuerit fori priuile-
9 gium poſt inſtantiam iudicij peremptam, poterit opponere exceptionem declinatoriam fori,& lis cœpta ſibi non obſtabit, *Ang. conſil. 289.viſo facto,& ſtatutis prædictis, Marant.in ſpec.par.5.princ.in verb. Et fiant omnia durante inſtantia, num. 61.* & etiam ſi inſtantia perem-
10 pta fuerit reſtaurata per inſufflationem ſpiritus vitæ, vt neruoſiſſimè docet *Gramm. deciſ. 103.num.13. verſ. Nec obſtat cum ſeqq. vſque ad num.119.Vrſil.ad Afflict.deciſ.331.num.2. verſ. Sed in iſtis nota, Minad. deciſ.* 5. quam opinionem aliàs ſequutum eſt Sacrum Conſilium Me referente, prout ſcripſi in *rubr. de inſtant. cauſ. non reſtit.num.12.cum plur.ſeqq.*

At in hoc caſu non poterat dubitari, quin inſtantia mota in Sacro Conſilio, dùm in ea fuerat datus terminus,& ſic lis conteſtata in anno 1619. ſed deſtituta per decem annos, & vltrà,eſſet mortua.

His omnibus plenè diſcuſſis ſub die 18. Septembr.1630. fuit interpoſitum decretum, quòd in prædicta cauſa procedat Regia Camera Summariæ.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXIV.

TRibunal Regiæ Cameræ Summariæ eſt Iudex competens omnium cauſarum paſſiuarum Præſidentium, & Rationalium ipſius. Sic pluriès deciſum refere per Collater. Conſil.D.Author hic,de quibus *deciſ.*meminit *Reg.Sanfel.deciſ.291. nu.14. lib.2.* vbi ſimilem deciſionem,refert per S.C.de anno 1602. in cauſa Paul.de Rogerio Rationalis dictæ Reg. Cam. *R.de Marinis alleg.136.inter alleg. diuerſorum Reg.Capyc.Latr.deciſ.198. num.33.* idem *Reg. Sanfel. in praxi iudic. in addit. ſiuè deciſ. ad praxim pertinentibus, fol.mihi 243. & at. Conſil. Carleual.de iudicijs,diſp.2. num.711.* idem *Reg. de Marinis ad Reg. Reuert.deciſ.7.* quicquid in contrarium dixerit,*Thor.p.1.Comp.deciſ.verb. Remiſſio.*

Quæ concluſio procedit, niſi dicti Officiales Reg. Cam. ſuo foro per ſtipulationem renunciauerint,vt deciſum per S.C.in Collater. Conſil.refert *Caſar.in ſpec. peregr. qq. qu.22. & ſeqq.* in cauſa Rationalis Trotta conuenti in dicto S.C.vigore pacti exeqnoriui, qui renunciauerat cum iuramento priuilegio fori dictæ Reg. Cam. Et ob id fuit deciſum cauſam debere remanere in dicto S. C. penès de Liſio Act.Mag.

*Ad num.1.*Adde *Reg.Sanfel.cit.deciſ.291.nu.22.ex cap.10.*inter Capitula Ferdinandi Regis Catholici,fol.63. de quo meminit *Piſanell. ad deciſ.Afflict.56. Reg.Capyc.Latr.deciſ.198.n.2.*

*Ad num.3.*vbi habetur, quod hæres priuilegiatus non poteſt variare forum defuncti in iudicio in eo cœpto. Adde *Reg.Capyc.Latr.deciſ.123.num.1. Conſ.Carleu. in tract. de iudic.lib. 1.tit.1.diſp.2.num.296.& num.309.& ſeqq.*vbi loquitur in fortiori caſu, nempè de Clerico ſuccedente laico poſt litem contra laicum ipſum coram Iudice ſæculari intentatam,& ſufficere ait ſi lis contra laicum ſit ſolùm per citationem incœpta, nec requiri conteſtationē, *Caſar.in ſpec.q.25.& 28.* de qua met materia eſt *Surd.deciſ.110.*vbi *Conſ.Hodiern.* qui refert in Clerico ſuccedente laico duas opiniones cōtrarias, de quibus poteſt etiam videri *Diana reſol.21.tract.1.p.4. Squill.de priuil. Cleric.c. 7.num.60.Aſin.in praxi iudic.§.2.c.12.num.54.* tandem ipſe *Hodiern.* diſtinguendo illas conciliat. Aut lis fuit conteſtata cum defuncto, & tunc Clericus hæres ſequitur forum laici defuncti. Aut non fuit conteſtata,& tunc remittitur ad ſuum Iudicem competētem, & ſic deciſum per S.C.refert, ſequitur *Conſ. Petr.ſuper rit. M.C.V.234.à num. 2.* vbi omnes cumulat *& num.3.& 4.cum Capibl.de Baron. pragm.8.p. 1.num.315.*tenet contra *De Petris conſ.13.* non ſufficere ſimplicem citationem, ſed requiri litis conteſtationem. Et ſic dicit obſeruandum in laico ſuccedente Clerico, *Cauall. commun. contrà commun.q.36.Cancer.var.reſol c.16. num. 136.circa finem.* Quam concluſionem principalem *Conſ. Hodiern.* limitat in duobus caſibus. Primò,quoad exequutionem,pro qua eſt adeundus Iudex hæredis priuilegiati,ex *Præſ. de Franch. deciſ.545.* qui loquitur de exequutione ſententiæ facienda à Iudice Eccleſiaſtico ſuper re peruenta ad Clericum cum vitio litigioſi, *Amat.var. reſol. reſol.86. num.60.* vbi plures citat. Quidquid contra tenere auſus ſit *Cutell.de donat.lib.2. diſcurſ.1.ſpec.20. num. 35. Reg.Sanfel.deciſ.2. num.* 5. quamuis contra teneat *Andreol.contr.107. Conſ. Carleual. de iudic. tom.1.diſp.2.num.934.*& melius *num.937.Scialoya de foro comp.cap.7.num.119.*Secundo,quādo inſtantia eſt perempta, *Anna ſing.129. Reg. Capyc.Latr.d.deciſ.123.num.2.Reg.Sanfel.deciſ. 144.num.13.Paſchal.de patr.poteſt.p.1.q.8.num. 218.Nouar.in praxi elect.fori,ſect.4.q.23.nu.13.* Nàm quando reuiuiſcit eſt noua inſtantia, *Bart.in l.cum lite mortua, ff. de iudic.ſol. Trentacinq.lib.2.reſol.9. rit. de iudic.* alijque citati per *D. Authorem hìc,num.10.*quibus adde *Marta de iuriſd.par.4.caſ.141. Paſchal. vbi ſuprà, Galupp.in prax.p.2.c.16.num.38.Caſar. in cit.ſpec. q.28.Conſ. Rocc.reſp.36.lib.2. Conſ.Carleual.vbi ſup.num.311.Conſ. Petr. vbi ſup.num.7. Amat. var.reſol.reſol.86.num.54.*

Ad nu.4.& 5. vbi habetur, remiſſionis cau-

ſarum Officialium Reg. Cam. articulum de-
4 bere tractari,& cognoſci per Collater.Conſil.
per *pragm.13. de offic. Proc. Cæſar.* Obſerua, id
non procedere,quando cauſa ordinaria à qua
ptrie remiſſionem Officialis Reg.Cam. pen-
det in alio Tribunali,v.g.in S.C.uam runc re-
miſſio eſt petenda in dicto S.C.& non in Col-
lat.Conſ. & hæc deciſio D. Author proceſſit,
ex eo quia in S. C. vbi erat lis ordinaria, erat
perempta lis, & inſtantia, vt eam intelligit
Reg. Sanfel.in praxi iudic.ſect. 18. vbi ſic deci-
ſum per Collat.Conſil.refert,*num.4.* & confir-
matum in reclamatione, *num.17.*alia ibi dicit
*Reg.Sanfel.*quæ vide.

*Ad nu.9.& 10.*vbi habetur declinatoriam
fori in priuilegio ſuperueniente poſt litem
conteſtatam non eſſe concedendam,niſi inſtā-
tia ſit perempta,quamuis adſit inſufflatio ſpi-
ritus. Adde *tex.in l.ſi quis poſteà quàm, ff. de iu-
dic.* vbi habetur priuilegium militis poſt li-
tem conteſtatam ſuperuenientem, non exime-
re conuentum à foro iudicij. Adde *Praſ. de
Franch. deciſ.* 544. qui loquitur in priuilegio
Collegij Neap. ſuperueniente poſt litem ſibi
motam in S.C. Adde *Reg.de Marinis lib. 1. re-*
9 *ſol.cap.54. Anton. Amat.var.reſolut. c.86. nu.53.*
qui loquuntur de priuilegio Clericatus ſuper-
ueniente poſt litem conteſtatam, prout etiam
*Niger.de laudem.tom.1.q.17.art.4.nu.54. & 60.
Sperell.deciſ.7.num.4.*Adde *Conſ.Carleual.in
tract.de iudic.diſp.2. num.686. lib. 1.* poſt *Cara-
uit.ſuper rit.M.C.301. num. 7. in fine, Nouar.in
praxi elect.fori, ſect. 2. q. 38.* qui loquitur de
priuilegio Ciuilitatis Neap. ſuperueniente, &
obrempto poſt litem conteſtatam. Prout Ego
obtinui in S. C. etiam in reclamatione re ple-
niùs diſcuſſa pro Reuer. Capitulo Ciuitatis
Melfiæ contra Doctorem Ianuarium Mandi-
na natum in dicta Ciuitate, qui obtinuit pri-
uilegium Ciuilitatis Neap. poſt litem conte-
ſtatam in dicta Ciuitate Melfiæ contra ipſum,
inſtantia non perempta. Et in alijs caſibus
eandem diſpoſitionem conſiderat idem *Conſ.
Carleual.vbi ſup.à num.635.vſque ad nu.686.*

Et in omnibus concluſionibus firmatis, id
verum eſt,niſi inſtantia eſſet perempta, *Conſil.
Carleual.ibidem,num.311.& 646.* Nàm quam-
uis adſit inſufflatio ſpiritus ipſa perempta,
adhùc poſſet forus declinari, vt ſuprà dixi-
mus, *Reg.Sanfel. in prax.ſect.35. num.17.*

Obſerua ad hanc deciſionem. Quod Scri-
bæ, tàm ordinarij, quàm extraordinarij eiuſ-
11 dem Reg. Cam. etiam pro delictis non tan-
gentibus eorum officium,remittuntur ad eo-
rum Tribunal,vt pluriès per S. C. deciſum re-
fert idem *Reg.Sanfel. d.deciſ.num.14. & vltim.
Reg.de Marin.alleg.110.* quæ eſt Partenij Pita-
gnæ Fiſci patroni Reg.Cam.

Obſerua ſecundò. Quod Portetij, Scribæ,
tàm ordinarij,quàm extraordinarij Sacri Cō-
12 ſilij,tàm in cauſis ciuilibus, quàm criminali-
bus, etiam non tangentibus eorum officium,
remittuntur ad eorum Tribunal. Sic pluriès
per dictum S. C. deciſum refert *Thor. par.3.
Comp.deciſ. verb. Remiſſio, fol.* 70. qui de Por-
terijs citat *Reg.de Ponte deciſ.36.num.8.*nàm
pro delictis commiſſis in officio nulla cadit
difficultas, *Reg.de Ponte d.deciſ.36. num.1.* vbi
deciſum refert *Taſſon. de antefato, verſ.3.obſer.
3 ſub num.115.& verſ.Decimò octauò, Præſidens
S.C.verſ.Quo verò ad Scribam.* Quod extendi-
tur etiam in liquidatione inſtrumentorum
contra Magiſtros Actorum eiuſdem Tribu-
nalis S. C. vt debeant inſtrumenta contra ip-
ſos liquidari in eorum Tribunali, poſt *Tap.in
annot.ad pragm.24.num.3. de offic. S.C. & in rit.
54.incip. Item,quod nulla alia præter, num.3.de
offic.Magiſtri Iuſtit. fol.281.* docet *Thor.in 1.p.
Comp. deciſ. verb. Inſtrumenta an poſſint.* Quod
ſecùs eſt in Scribis eiuſdem Tribunalis, nàm
idem *Thor. ibidem*, refert per idem S.C. deci-
ſum liquidationem eſſe faciendam in Magna
Curia Vicariæ. Vide ad pulchram materiam
*Conſ.Prat.lib.2. diſcept.forenſ. cap.10. Reg.San-
fel.in praxi, fol.274.*

Obſerua tertiò. Contra deciſionem hic per
13 D. Authorem firmatam inſurgere nouiſſimè
Conſl. Caſaro in ſper. peregr. qq. qu. 22. & ſeq.
Vbi concluſionem firmat, Regiam Cam.Sum-
mariæ eſſe Iudicem competentem cauſarum
paſſiuarum tantum Præſidentium, & Ratio-
nalium ipſius Tribunalis, ſecùs in cauſis acti-
uis, in quibus tenentur ipſi ſequi forum reorū
conuentorum, & reſpondet legibus adductis
per D.Authorem, quas ait loqui in Officiali-
bus dicti Tribunalis reis, non autem actori-
bus, vt eſt *tex.in l.non aliàs, §. 1. ff. de iudic. &
tex.in l.pen. C.vbi cauſa fiſcales*, vbi *Gloſ.* & ſic
intelligi debere *Reg. Reuert. loc. cit. per D Au-
thorem*, & doctrinam *Afflict.in Conſtit.Caſtella-
nos* eſſe vanam, cum contra ipſum examinato
articulo, teneat *Freccia de ſubfeud. de Magno
Camerario.num.13. fol.31.* & aſſert verba, quæ
fuerunt capta ex *proœmio Regiæ Pragm.14.de
officio Proc.Cæſaris.*

Sed Ego valdè miror hac in re fuiſſe ſic de-
ceptum præcitatum Doctorem ſentientem
D.Authorem hic loqui, & deciſum referre,
tales Officiales etiam in cauſis actiuis debere
agere in dicta Reg. Cam. prout fuiſſe hic ob-
ſeruatum ait. Nàm ſi benè inſpiciatur caſus à
D. Authore hic propoſitus, ſtatim legentibus
apparet Præſidentem, de quo in hac deciſione
non fuiſſe actorem, ſed reum; Ad quod de-
monſtrandum non inſiſto cum res clara ſit.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Superindictum contra exteros, quoduàm ſit per*
Pragm.Regni *ordinatum. Et quos tangat, n.2.
& 4.*

3 *Mu-*

3 *Mulier per matrimonium transfunditur in originem, & forum viri. Fit quaſi vna caro cum eius viro, num.9.*

Amittit forum iudicialem ſuæ originis, & quoad bona retinet originale domicilium, num.5.

Sed quatenus ad ſui commodum retinet forum originalem, num.8.

Dicitur Ciuis, & originaria illius loci, vbi nupta, num.7.

6 *Mulier Neapolitana nupta extrà Ciuitatem non trahit exteros ad Sacrum Conſilium; ſed reorum ſequitur forum.*

An habeat immunitatem à gabellis. Et an patiatur publicationem bonorum. Obſ.

10 *Mulier durante viduitate dicitur ſtare in primo matrimonio, & retinere domicilium viri.*

11 *Prorex prohibitus præſtare aſſenſum alienationibus feudorum exterarum perſonarum, an prohibitus ſit aſſenſum præſtare mulieri exteræ nuptæ Ciui Neapolitano.* Obſ.

12 *DD. ad materiã huius deciſionis remiſſiuè.* Obſ.

ARGVMENTVM.

An mulier nupta extrà propriam Patriam transducta ad lares viri retineat originem propriam, vel in omnibus ſortiatur ciuilitatem viri, itàut nullo modo dicatur forenſis, vel extera, etiam ſi poſt mortem viri redeat in ſuam Patriam durante viduitate? Et plura alia ad hanc materiam.

DECISIO LXXV.

PER *Pragmaticam* editam ſub die 21. Maij
1622. pro ſupplendis Regni vrgentiſſimis
neceſſitatibus fuit impoſitum nouum ſuper
1 indictum contra forenſes poſſidentes bona,
tàm burgenſatica, quàm feudalia, vt per qua-
triennium continuum ſoluerent Regiæ Curiæ
quartam partem fructuum, & introituum,
nempè 25. pro quolibet centenario., & inter
forenſes, & exteros fuit deſcripta D. Lauinia
Feltria de Ruuere Marchioniſſa Vaſti, quę nu-
pta D. Alphonſo de Auolos de Aragonia,
Marchioni Vaſti in hoc Regno, tandem orba-
ta viro, & vidua effecta reuerſa eſt ad ſtatum
Ducis Vrbini ſui propatrui, ibique ſemper in-
colatum duxit, tanquam in propria patria, &
licet prætendiſſet, ſe tanquam nuptam Regni-
colæ gaudere ciuilitate ſui viri, etiam duran-
te viduitate; & proindè eſſe excluſam à dicta
Pragm. tamen per decretum Collateralis Cõ-
ſilij fuit declaratum, eſſe incluſam in dicta
Pragm. A quo decreto reclamauit, & cùm age-
retur de meritis cauſæ reclamationis, quia
Ego non interueneram in decreto; enim eo
tempore eram aſſumptus ad munus Conſilia-
rij Collateralis, indagabam inueſtigare ratio-
nem, quæ mouerat Collaterale Conſilium ad
2 illam includendam in *Pragm.* & reperij, quòd
fundamentum decreti erat factum in primo
capite illius *Pragm.* mandante, ſolutionem
prædictam eſſe faciendam ab exteris, etiam
qui faciunt, vel fecerint incolatum in hac Ci-
uitate, & Regno, & etiam ſi haberent priuile-
gium iuris, vel hominis, prout talis reputaba-
tur Marchioniſſa, quæ conſtante matrimonio
ſemper duxit ſuum incolatum in hoc Regno,
& poſt diſſolutum matrimonium receſſit.

Aduocatus Marchioniſſæ pro reuocatione
illius decreti allegabat, quod priuilegium
Marchioniſſæ non conſiſtebat in ſimplici in-
colatu; ſed in diſpoſitione iuris per matri-
3 monium contractum cum Ciue Neap. quod
eſt tantæ potentiæ, vt mulier efficiatur vna,
eademque caro cum viro, & transfundatur in
originem, & forum viri, iuxtà *l. ea, quæ la 2. ff.
ad municip. l. mulieres, C. de incol. lib.* 10. *l.* 1. *C. de
dign. eod. lib. l.* 1. *C. de mulier. & in quo loco mune-
ra ſubeunt.*

Et dicebat, huic iuris priuilegio non obſta-
4 re illã clauſulam appoſitam in fine primi ca-
pitis, *etiam ſi haberent priuilegium iuris*, quia in
hoc *Pragm.* fuit reformata per Cath. Maieſta-
tem, quæ iuſſit, in ea includi ſolos exteros, qui
tenent priuilegium ciuilitatis per incolatum,
quod in facto non dubitatur, & ſic quæſtio
vertebatur ſolum in articulo iuris; An ſcili-
cet mulier extera alibi nupta, dicatur verè Ci-
uis illius loci, cuius eſt eius maritus?

Hic articulus videbatur habere maximam
difficultatem contrà Marchioniſſam, quia li-
cet verum ſit aſſumptum in iure, quid mulier
5 nupta extero perdat propriam originem, &
ſortiatur originem viri, tamen hoc procedit
reſpectu fori iudicialis, nè in loco ſuæ propriæ
originis poſſit conueniri, ſed quoad bona, &
alia retinet originale domicilium, & ligatur
ſtatutis propriæ originis, ſecundùm *Bald. con-
ſil.* 351. *num.* 8. *in fin. vol.* 1. *conſ.* 310. *nu.* 7. *vol.* 3.
& fuit originalis doctrina *Bart. in l. fin. §. item
reſcripſerunt, num.* 5. *ff. ad municip.* vbi ait, quòd
mulier nupta extrà locum ſuę originis mutat
originem ſolùm quoad ea, quæ poſſent illam
abſtrahere ab obſequio, & ſeruitijs mariti, ſed
quoad alia non mutat originem propriam,
ſequuntur *DD. in l. cum quadam puella*, vbi
Dec. & Curt. iun. num 6. *ff. de iuriſd. omn. Iud.* &
nonnulli relati à *Surd. conſ.* 560. *num.* 7. *cum
ſeqq.* qui & ipſe amplectitur hanc opinionem.

Et re vera *DD.* omnes à Me citati in *pragm.*
6 1. *num.* 5. *&* 6. *de ceſſ. bon.* loquuntur reſpectu
fori, nempè, quòd mulier Neapolitana nupta
extrà Ciuitatem non poteſt trahere exteros
ad S.C. ex priuilegio Neapolitanorum, ſed te-
netur ſequi forum reorum à ſe conuentorum,
eandem opinionem defendunt *Rim. ſen. conſil.*
766. *& ſeq. vol.* 4. *Peregr. conſ.* 55. *num.* 13. *vol.* 5.
Gratian. diſcept. for. 886. *Bertaz. conſ. ciuil.* 103.

Sed

Sed diligentèr perpenſis, & ruminatis Doctoribus, qui hanc quæſtionem examinauerunt, ex eorum dictis reſultat, quòd non ſolù
7 quoad forum iudicialem, ſed quoad omnia mulier efficiatur de origine ſui viri,& verè,& propriè dicatur Ciuis, & originaria illius loci, vbi nupſit, per *tex. in l. exigere dotem, ff. de Iud. l. cùm quadam puella in princip. ff. de iuriſd. omn. Iud. l. fœmina, ff. de Senat. l. ea, quæ deſponſata 32. & l. fin. §. item reſcripſerunt mulierem, ff. ad municip. l. quicumque, C. de re milit. lib. 12. Gloſ. in l. Ciues, in verb. Allectio, circa med. C. de incol. lib. 12. Bart. in l. quicumque, C. de priuil. ſchol. cod. lib. & in l. 1. poſt num. 1. ff. de Senat. Bald. conſ. 351. num. 8. conſ. 411. in fin. & conſ. 456. propè fin. lib.* 1. & alibi ſæpè, *Rim. ſen. conſ. 185. num. 32. lib. 1. Ruin. conſ. 58. num. 2. & 3. lib. 3. Anton. de Butr. conſ. 35. num. 3. Gozad. conſ. 79. num. 5. Soccin. conſ. 81. in princ. lib. 3. Barbat. conſ. 4. col. 2. lib. 2. Gratus conſ. 113. num. 11. lib. 2. Corn. conſ. 55. nu. 6. lib. 1.* & alibi quos refert *Tiraq. de legib. connub. l. 1. p. 1. gl. 1. num. 30. verſ. Quin etiam*, latè *Theſ. deciſ. 123. num. 9. cum ſeqq.* vbi refert, ſecundùm hanc opinionem illum Senatum iudicaſſe, ibidemque *Gaſpar eius filius in addit. verſ. Sed contrarium*, quamplures cumulat pro hac eadem opinione, & *Pinell. in l. 3. num. 34. propè fin.* fatetur, hanc eſſe communiorem opinionem.

Et nouiſſimè *Petr. Cabal. conſ. 125. vol. 2.* poſt relatas ambas opiniones, & *DD.* pro vtraque parte, hanc etiam opinionem ſectatus eſt decidendo in eo caſu, in quo conſuluit proferendo votum deciſiuum, non ſimplicitèr conſultiuum; Quod adeò verum eſſe ait, vt referat etiam opinionem illorum, qui tenent, quod hæc mulier deſinit eſſe de primo foro, non ſolùm ratione incolatus, ſed etiam ratione ori-
8 ginis, licet in hoc ipſe, *num. 8.* ſequatur diſtinctionem illorum, vt quoad ſui commodum retineat forum propriæ originis, non autem quoad alia, cuius etiam opinionis fuit *Theſ. d. deciſ. 123. poſt num. 14. & Borgn. Caualc. deciſ. 42. num. 46. par. 1.*

Idemque *Petr. Caball. d. conſ. 125. nu. 9.* confirmando hanc opinionem dicit, non eſſe mirandum, quòd in hoc caſu mulier perdat propriam originem, qua nemo eximi poteſt naturalitèr, *l. origine, C. de municip. & orig. lib. 10.* cùm ſit immutabilis, *l. aſſumptio in princ. & l. eius, qui, §. Celſus*, cum *Gloſ. ff. ad municip.* quia
9 hic eſt effectus matrimonij, per quod mulier efficitur vna caro cum eius viro, & ſic certo modo iuris effectu tranſubſtantiatur in carnē viri, vt in *cap. debitum extr. de bigam. cap. idonei 4. q. 3.* citat *Bald. conſ. 100. & 139. num. 1. lib. 5. Theſ. d. deciſ. 123. num. 9. Rim. ſen. conſ. 185. ſub num. 12. lib. 11.*

Neque in caſu noſtro obſtat, quòd Marchioniſſa poſt mortem viri reliquerit domicilium viri in hoc Regno, & redierit ad patriam ſuam extrà Regnum, nàm dùm ſeruauit, & ſeruat lectum vidualem, dicitur ſtare in
10 primo matrimonio, durante viduitate, & per conſequens retinet adhùc domicilium, & ciuilitatem originariam ſui viri defuncti, vt plenè probat idem *Petr. Caball. ibid. nu. 10. cum ſeqq.* per *tex. in l. filij, §. vidua*, vbi *Bart. & alij, ff. ad municip. l. fœminæ in fin. & l. vltima in princip. ff. de Senat.* & ſic *conſ.* prædictum deciſiuum *Petri Caballi* eſt in terminis terminantibus huius cauſæ.

Et ex his omnibus maturè diſcuſſis die ..... 1630. facta relatione per Dominum D. Ioannē Enriquez Marchionem Campi I.C. Hiſpanum, purgatiſſimi ingenij, Dominum meum in Collaterali Conſilio fuit reuocatum primum decretum, & declaratum dictam Marchioniſſam vti viduam Marchionis Vaſti Regnicolę non eſſe incluſam in prędicta *Pragmat.* loquente de exteris, & forenſibus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXV.

MVlier nupta extra propriam patriam trāſducta ad lares viri, non retinet propriā originem, ſed in omnibus ſortitur ciuilitatem viri, itàut nullo modo dicatur forenſis, vel extera, etiam ſi poſt mortem viri redeat in ſuam patriam durante viduitate, vt deciſum refert hìc per Collat. Conſ. D. Author, cuius *deciſ.* meminit *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. c. 22. num. 5. & 6. Reg. Galeot. contr. 13. lib. 1.* ſequitur *Conſ. Carleual. de iudicijs, lib. 1. diſp. 2. n. 682. & ſeq.* qui totam hanc materiam explanat *Scialoya de foro competenti, c. 27. num. 7. Thor. in ſuppl. Comp. deciſ. verb. Mulier, fol. 417.*

Ad num. 3. & 7. Adde *Præſ. de Franch. deciſ. 416. num. 2. & ſeq. & deciſ. 363. Conſ. Carleual. de indic. diſp. 2. num. 65. & 66. lib. 1. Caracciol. de fori priuil. remiſſione, q. 14. num. 1. Sperell. dec. 157.*

Ad num. 6. vbi habetur. Quod mulier Neapolitana nupta extrà Ciuitatem, non trahit
9 exteros ad S. C. ſed reorum ſequitur forum. Adde eundem *Præſ. de Franch. d. deciſ. 416. Nouar. in praxi elect. fori, q. 38. ſect. 2. num. 29. Thor. in Comp. deciſ. verb. Mulier, Ioann. Anton. Nouar. in obſeruat. ad leg. mulieres, C. de incolis, & vbi quis domicil. hab. videat, num. 2.* quos citat, & ſequitur *Ricc. in addit. ad dictam deciſ. Franch. Scialoya vbi ſuprà, num. 7.*

Neque habet immunitatē à gabellis. Quia cum debeat ali à marito, ſi frueretur hac immunitate eſſet commodum mariti, non ſuum, vt deciſum refert *Præſ. R. C. Ganauerr. dec. 17.*

Benè verum non patitur publicationem bonorum ex priuilegio Neapolitanorum, *Præſ. de Franch. d. deciſ 416.*

Ad num. 8. Adde *Reg. Galeot. d. contr. 13. nu. 32. & ſeqq.*

Ad num. 9. Adde *Reg. de Marinis lib. 2. reſol. cap.*

cap.250. num.3. Scialoya de foro comp. d.cap.27. in princ.

*Ad num.*10. Adde *Reg.Galeot.d.contr.*13.*nu.*29.*Reg.de Marinis d.cap.*250.*num.*6. *Nonar.ſuper d l.mulieres,num.*2.*C.de incol. Ricc.*alijque Addentes *ad deciſ.*363. *Franch. Surd. deciſ.* 330. *num.*27. *Anna conſ.*108 *num.*10.*& ſeq.Theſaur. qq.forenſ.q.*90.*lib.*2.*Paſchal.de patr.poteſt.par.*3. *cap.*10.*num.*64.

Ad quam deciſionem obſerua. Quod per *pragm.*17.*tit. de feudis*, habetur. Quod Prore-

11 ges non habent poteſtatem aſſenſum præſtādi alienationibus feudorum, quorum vtile dominium eſt penès exteros, ſed per rationes ſuprà poſitas poteſt aſſenſum præſtare mulieri exteræ Ciui Neapolitano nuptę in Regno feuda poſſidenti. Idem *Reg.de Marinis d. cap.*22.*à num.*3.

Alia ad materiam huius deciſionis, vide apud *Reg.de Marinis d.cap.*250. *lib.*2. *& c.*350. *lib.*1. *Scialoya d. cap.* 27. *de foro competenti, Cyriac.contr.*273.*lib.*2.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Legationis ſtipendium quouſq; currere dicatur. Attenditur tempus quo poſt functam legationem fit regreſſus in patriam,num.*2.
Concluſio hæc explicatur latiſſimè. Obſ.

ARGVMENTVM.

Stipendium debitum legatis, vſque ad quam diem poſt expletā legationem eis debeatur.

DECISIO LXXVI.

DVM Ill. Comes Ognattæ iamdiù ſuſtinuiſſet munus ordinariæ legationis in Vrbe apud Sedem Apoſtolicam, cui ex Æratio huius Regni Neap.ſolitum eſt ſtipendium miniſtrare fuit à Catholica Maieſtate euocatus ad eius Curiam pro imminentibus negotijs maximi ponderis, & nè interim ſubtraheretur illi continuatio ſtipendij in literis ſcriptis Excellentiſs. Albæ Duci Proregi ſub die 12. Maij 1628.fuit adiecta hæc clauſula.

Quedando por el Conde aquella embajada, y gozando el ſueldo della entre tanto, que yo tomare otra reſolucion, y aſſi le haueis acudir con el de la miſma manera, que ſe eſtuuiera en Roma, haſta tener otra orden mia.

Et quia ob feruentiam belli in Gallia Ciſalpina Æratium Regium Neap. erat ferè exhauſtum, & non poterat ſtatis terminis opportunè ſolui ſtipendium dicto Comiti, & ob retardatam ſolutionem Comes adhùc Romæ detinebatur, per alias literas Catholica Maieſtas die 16. Auguſti 1628. iniunxit eidem Proregi celerem ſolutionem integri ſtipendij, quod tunc aſcendebat ad duc. 46. m. non obſtante quouis damno interueniētij R.C.concludens in fine,per hæc verba:

Emporta mas el ſalario, que corre al Conde con ſu detencion,que todo lo que puede montar lo que ſe hizieſſe, quando fueſſe neceſſario para buſcar el dinero,y mirad, que quedo aguardando el auiſo dello.

Eandem præciſam voluntatem, quòd Comiti ſolueretur incontinenti integrum ſalarium enixè ſignificauit Catholica Maieſtas per binas alias literas directas Excellentiſs. Alcalanorum Duci die 9.Auguſti 1629.& 16. Martij 1630.

Interim, dùm Excellentiſs. Comes Montis Regij fuiſſet deſtinatus Legatus extraordinarius ad Summum Pontificem,fuit eidem iniunctum munus Legationis ordinariæ ob abſentiam Comitis Ognattæ, & proptereà per literas directas Excellentiſs. Albæ Duci ſub die 20.Iulij 1628. fuit eidem iniunctum, quod ei ſolueret ſtipendium Legationis ordinariæ ad rationem ann.duc.24.m. Hiſpanorum.

Agitur modò de liquidatione ſtipendij debiti dicto Comiti Ognattæ poſt dimiſſam Legationem Romæ, vſque ad quam diem ei debeatur?

Et in ſupplici libello pro eius parte porrecto Illuſtri Proregi videtur, ſe reſtringere vſque ad menſem Auguſt. 1629. quo tempore per literas directas Excellentiſs.Alcalanorum Duci ſub die 9. eiuſdem præcisè mandauit Rex, quod ei ſolueretur ſtatim quicquid illi debebatur; & proptereà concludit in prædicto libello,per hæc verba,v3.

Con que teniendo Su Mageſtad por paga indubitable eſta orden, parece, que ceſſe el de correrlo mas ſueldo.

Fiſcus plura opponit,& primò ait;quòd at-

1 tenta diſpoſitione iuris communis, ſi nulla appareret contraria Principis voluntas, ſalarium Legati durat ad ſummum vſque ad illū diem, quo ingreditur Patriam, & Curiam, a qua diſceſſit, & inſignia Legationis deponit, iuxtà *tex. in l. fin. ff. de offic. Proconſ.* & tradit *Brunell.de dignit.& poteſt. Legati,concl.*9.*verſ.*1.

Quò fit, vt cùm Comes ipſe ingreſſus fuerit Curiam Madritij die . . . Februarij 1629. vſque ad illum diem ad ſummum poſſet prætendere ſalarium.

Sed ex alijs prætendit fundare, illud non deberi,niſi donec,& quouſque diſceſſit ab Vrbe, ſtante etiam deſtinatione alterius Legati, qui fuit Excellentiſs.Comes Montis Regij.

Primò, quia non eſt veriſimile,quod Rex voluiſſet voo, & eodem tempore pro vnico ſeruitio ſoluere duplex ſalarium, duobus ſcilicet ipſi Comiti Ognattæ abſenti extrà ſeruitium manenti,& actu ſeruienti.

Secundò,quia id ſuadent manifeſta verba

Re-

Digitized by Google

Regis,dùm in literis ſub die 16.Auguſti 1628. ad inducendum Proregem,vt ſolueret incontinenti integrum ſalarium debitum Ognattæ, pro ratione adducit,quòd erat maioris damni ſalarium,quod currebat ei ob detentionem Romæ , quàm intereſſe ſoluendum pro pecunia inuenienda. Ergò, inquit Fiſcus, eſt certa voluntas Regis , quòd ſalarium deberetur vſquequò Romæ detineretur, & non vltrà.

Neque huic fundamento obſtant primæ literę Regis,in quibus declarat,quòd ſalarium Ognattæ deberet ei currere etiam poſt eius diſceſſum ab Vrbe , donec aliud ordinaſſet Sua Maieſtas; nàm eo ipſo,quòd Rex deſtinauit alium,qui ſuppleret Vices Legati ordinarij quamquam ſub titulo extraordinarij, cenſetur declaraſſe ſuam voluntatem , vt ceſſaret ſalarium Ognattæ.

Die , ... facta relatione per R.C. exiſtente Commiſſario Domino Didaco Salinas Conſiliario , & Præſidente R. C. cauſæ Commiſſario in Collaterali Conſilio,per maximam partem votorum fuit reſolutum , de-
2 beri ſalarium prædicto Comiti, vſque ad diē ſui reditus ad Curiā Regis,& quouſq; fuit ingreſſus Villam Madritij , iuxtà diſpoſitionem iuris communis, cui videbatur etiam conuenire voluntas expreſſa per S. M. in dictis literis. Reſpectu verò reſtantis temporis vſque ad menſem Auguſti 1629. ſiuè vlterioris conſulatur Sacra Maieſtas , cuius proprium erat declarare ſuam voluntatem.

ADDITIONES , ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXVI.

STipendium debitum Legatis vſque ad diem ingreſſus in patriam à qua diſceſſit, poſt expletam legationē deberi, deciſum per Collat.Conſ.refert D.Author hic, ſequitur *Odd.de reſtit.in integr.q.27.art.3. num.28. Cuiac.lib.12.*
3 *obſeruat.33.Zacchia de ſalario,q.53.num.62.*vbi *num.63.* limitat,niſi tardè,& otioſè,& per viā tranſuerſalem rediret, nàm tunc ſoluendum eſſet ſtipendium, habita ratione temporis neceſſarij pro faciendo itinere conuenienti per viam rectam, *Bart.in l.qui finales, C. de nauicul. lib.11.Ripa in tract.de peſte, tit.de remed. ad conſeruand.vbertat.nu.82.Corſet.in ſing. verb. Ambaſciator.* Et idem *Zacchia num. 68.* concluſionem ampliat , etiam pro tempore modico, quod conceditur ipſi iàm reuerſo in patriam ad quęrendum hoſpitium,& res ſuas accomodandas , nàm illo tempore , etiam ſi domi ſit, adhùc dicitur abeſſe, vt expreſsè habetur in *l.ab hoſtibus, §.ſed ſimpliciter,* ibique *Bart. in princ. ff. ex quibus cauſis maiores, Sfort. Odd. cit. art.3.num.24. Menoch.de arbitr.Iudic.lib.2.cent. 1.caſ.33. Reg.Capyc.Latr.deciſ.185. num.14.& ſeqq.* qui plures citat. Alia ad materiam huius deciſionis,vide apud *Zacch.de ſalario, d.qu.53. per totam*. Et quomodò poſſit mitti Ambaſciator ad Supremum Principem per Ciuitatem ſubditam , & quæ ſolemnitates requirantur,ad hoc vt canonicè dicatur electus,& alia ad materiam,vide apud *Reg. Capyc.Latr.d.deciſ. 185. Reg. Tap. deciſ.Senatus Italiæ 10. Reg. Sanfel.deciſ.135.lib.1. Reg. Reuert.deciſ.500.* vbi *obſeruatio Reg.de Marinis.*

Ad materiam huius deciſionis videndus *Reg.Tap.deciſ.S.C.vltima.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Conſilio in Collaterali Status,quis ſit ordo ſedendi,& votandi inter vtriuſq; ordinis Conſiliarios. Differentia inter conſeſſus totius Conſilij Collateralis vtriuſque ordinis , & in alios conſeſſus particulares,num.2.4.& 8.*

3 *Regens Regiam Cancellariam antecedit omnes Conſiliarios ſtatus titulum, & dignitatem aliam non habentes.*

5 *Doctor in vno,eodemque officio debet præferri non Doctori.*

6 *Titulatus aſcitus ad Conſilium ſtatus, ratione maioris dignitatis præcedit in eodem officio antiquiores Conſiliarios.*

7 *Præcedentia in materia,ſufficit obſeruantia,etiam ſi habeat aliquam iuris repugnantiam.*

9 *Milites præcedunt Togatos , vbi de rebus bellicis ſit conſultatio.*

10 *An Doctores præcedant Militibus.*

11 *Medicus , & Chirurgus , an præcedat Chirurgo tantùm,licet antiquiori.* Obſ.

*Medicus Philoſophus , an præcedat Philoſopho tantùm.*Obſ.

ARGVMENTVM.

Regens Regiam Cancellariam, an, & quandò debeat præcedere alios de Conſilio Collaterali, qui nō ſunt Titulati, etiam antiquiores in dignitate,& in quibus actibus? Doctores,an præcedant Militibus, & alia.

DECISIO LXXVII.

TEmpore , quo Ego munificentia Inuictiſſimi noſtri Regis Philippi Quarti aſſumptus fui ad munus ſupremi ordinis Conſiliarij , clauum huius Regni tenebat Excellentiſs. Dux Alcalanorū, qui poſt receptum à Me debitum ſacramentum in forma in Collaterali Conſilij , deputauit Me vnum ex Iudicibus delegatis in arduo negotio tractando , & decidendo coram D. Franciſco Antonio de Alarcon in Supremo Regni Caſtellæ Regio Conſiliario , & tùnc Generale Viſitatore

in

Digitized by Google

in hoc Regno diligentiſſimè agente, in quo interuenire debebat etiam D. Alonſus de Cardenas in eodem ſupremo ordine Cõſiliarius, qui aduenerat in hoc Regnum ſimùl cum dicto Excellentiſſimo Duce, & ab eo ſtatim fuerat electus in Regentem in M.C.V.& antè primum congreſſum fuit orta extraiudicialis differentia inter Me, & dictum D. Alonſum circà præcedentiam in ſedendo, & votando, qui Me penitùs inaudito obtinuit reſcriptum ab ipſo Domino Prorege per ſchedulam directam dicto D.Franciſco Antonio de Alarcon, quòd ipſe D.Alonſus deberet præcedere Me in omnibus, aſſignans rationem, quia ſcilicet ſibi innoteſcebat, ſic procedere ex vſu, & obſeruantia huius Regni. Ego verò, vt primum mihi hìc ordo innotuit ſupplex adiui eundem Excellentiſſimum Dominum, vt non permitteret talem notam inuri huic dignitati Regẽtis Regiam Cancellariam per eius manus mihi collatæ, licet ſuprà omne meritum meum, imò toto ex corde exoraui, vt boni conſuleret, ſi Me accingebam ad defendendum præcedentiam mihi omni iure debitam, quam ipſemet tenebatur ex magnitudine ſui animi illam non modo tueri, ſed etiam extollere, dũ Ego illam ab ipſo recognoſcebam, mediante actu poſſeſſionis, ſeù quaſi mihi traditæ, & iuramento præſtito in eius manibus, & propterea ad ſuam magnitudinem, ſpectabat, in ea authoritate hanc meam dignitatem conſeruare, in qua illam tenuerunt ſinguli mei Prædeceſſores, vt eam intactam, & illæſam valerẽ tranſmittere ad meos ſucceſſores. Et habito ab eo humaniſſimo reſponſo, quòd ſuæ intentionis non erat illi iniuriam facere, præſertim in concernentibus adminiſtrationem iuſtitiæ, & multò minùs mihi, quem ſua humanitate, & magnanimitate aſſerebat ſummoperè diligere, & propterea erat paratiſſimus mihi aures patulas præbere, & ſi in aliquo in eo reſcripto à recto iuris tramite per ſiniſtram informationem aberraſſet, in promptu emẽdare; dùm illum agnoſcerem totum ad me benignè conuerſum, exordiũ feci à ratione per ipſum adducta in ſchedula directa dicto Viſitatori Generali quatenus, ibi aſſerebat, quia ſibi innotuerat, ſic procedere ex vſu, & obſeruantia huius Regni. Dicebam itàque, quòd fortaſsè ad ſic reſcribendum ſuum illibatum animum informauerat aliquis, qui in conſeſſu vtriuſq;
1 ordinis Supremi Collateralis Conſiliarij, tàm Togatorum, quàm Militum, non Togatorum obſeruauerat, quòd ſinguli Milites Togati, tã Titulati, quàm non Titulati occupabant totã manum dexteram in ſedendo, Togati verò ſolam læuam tenebant, & in votando primi inſurgebant ſinguli non Togati, qui tenebant manum dexteram, poſtremò verò non Togati, qui ſunt Regentes Regiam Cancellariam, & ex his actibus inferebat, quòd in omnibus

alijs actibus eodem modo Milites huius ordinis, etiam non Titulati deberent præcedere Regentes Regiam Cancellariam non Titula-
2 tos. Quod Ego non negabam, imò expreſsè fatebar, hoc eſſe verum, ſed in illo cõſeſſu generali tantùm, quando ſcilicet totum Collaterale Conſilium Togatorum, & non Togatorum conuocabatur pro tractandis rebus bellicis, & concernentibus ſtatum huius Regni, qui Conſiliarij non Togati, propterea vulgariter nuncupantur Conſiliarij Status. At extrà illum conſeſſum generalem in omnibus alijs actibus, in omnibus locis, & in omnibus negotijs non poterat controuerti, quin ſemper Regentes Regiam Cancellariam, vti Cõſiliarij à latere Togati præceſſiſſent omnes alios Conſiliarios Collaterales, non Titulatos, etiã antiquiores, & huius antiquiſſimæ obſeruantiæ ipſe Excellentiſſimus Prorex poterat ſtatim certam notitiam habere, ex Magiſtro Cęremoniarum, & ex ſuis Regijs Portetijs, qui in promptu erant.

Sed nè in re tàm clara deficere teſtimoniũ grauiſſimorum Authorum antiquorum, & recentiorum adducebam noſtros Regnicolas talem vſum, & obſeruantiam optimè callentes tanquam teſtes de viſu.

Hi ſunt.

Marius Antonius Surgens omnium primus in ſua *Neap.Illuſtr.c.*23. *num.*37. vbi explicitè
3 ait, quod ſi quis non Doctor eſſet electus à Rege ad Conſilium Collaterale, Regentes Regiam Cancellariam, qui ſunt de eodem Conſilio præcedunt illum, licet tempore priorem.

Ioann. Franciſcus de Ponte, antequam eſſet Regens, imò antequam fuiſſet cooptatus inter Regios Miniſtros, *conſ.*14.*num.*41.*vol.*1.id affirmat per hæc formalia verba, videlicet: *Et Regentes Regiam Cancellariam, qui ad officium Regentis nouiter aſſumpti ſunt, præcedunt omnes alios de Conſilio Status, titulum tamen, & dignitatem aliam non habentes, licet illi eſſent priores in tempore*, ſubdens ibi rationem.

Et idem dùm eſſet Regens in Supremo Cõſilio Italiæ, *deciſ.*8.*num.*5. ait, quod quemadmodum Titulati fuerunt prælati Regentibus, etiam tempore anterioribus conſiderata maiori dignitate, ità & Regentes priuatis eadem conſiderata ratione.

Et poſtquam ceſſauit ab illo munere Regẽtis, quod diutiùs exercuit in hoc Regno, vitã Religioſam eligendo in Congregatione Clericorum Regularium Theatinorum in ſuo amplo *tract.de poteſtate Proregis*, quem edidit in illa vita clauſtrali *in tit.de aſſenſ. Reg.*5.5. *nu.*4. *per tot.* & ſignantèr in *verſ.Eſt benè verum, fol.* 326. facit illam ſpecificam diſtinctionem inter conſeſſum totius Conſilij Collateralis vtriuſque ordinis, & alios conſeſſus particulares.

Fuluius Conſtantius, qui per omnia indicandi munera fœliciter pertranſiuit, itàut cæteris omnibus exemplum imitandi amplè præbnerit, pauló antè ingratam mortem ab omnibus deploratam, edidit eruditiſſima *Commentaria ſuper aliquibus titulis Codicis poſteriorum trium librorum, & in l. t. C. de Conſulib. lib. 12. n. 12. verſ. Quod ampliatur*, dicit hæc formalia verba: *Et ſic vt antiquitatis ordo ſeruetur, & ſi ad ſupremi ordinis Conſilium fuerit admiſſus vnus ex*
5 *Regentibus Regiam Cancellariam, venit præferendus, vt Doctor alij non Doctori, licet ad idem Conſilium priùs admiſſo.*

Et non ſine cauſa ponderaui, quod hæc *Cōmentaria* edidit propè eius mortem, quia in tali præcedentia ipſe nullum habebat intereſſe, dùm per quamplurimos annos, antequam recedens à Supremo Italiæ Conſilio ingreſſus fuiſſet Conſilium Collaterale in hoc Regno iàm erat titulo Marchionis decoratus, & demùm tanquam Regens ex temporis antiquitate euaſit Decanus totius Collateralis Conſilij vtriuſque ordinis.

Carolus Tapia, qui non minori decore hìc eluceſcit, dùm ferè ab ineunte ætate in iuſtitia adminiſtranda diuerſis muneribus functus nō minùs exēplo, quàm doctiſſimis ſcriptis plena manu docuerit, qualem ſe gerere debeat quilibet Magiſtratus, ſimiliter ſemotus ab omni proprio intereſſe in huiuſmodi præcedentia, quippè qui adhùc ſedens in Supremo Italiæ Conſilio fuit Marchionis titulo decoratus, & ſic non cadebat aliquis concurſus cū Conſiliarijs à latere non Togatis, nec titulo decoratis; Is, inquam *deciſ. Ital. 21. num. 25.* hanc veritatem per hæc verba manifeſtat, inquiens.

Habemus alium caſum, qui erit decimusquintus,
6 *hìc eſt inter duos habentes idem officium, quorum alter erat titulatus antè officium, quia præcedit alios etiam antiquiores, ratione maioris dignitatis, vt etiam conſiderauit Regens de Ponte deciſ. 8. num. 5. Adeò quòd Titulati, qui ſunt de Conſilio Collaterali, etiam poſteriores in tempore præcedunt Dominos Regentes* Regiam *Cancellariam, ratione maioris dignitatis, ſicut DD. Regentes Regiam Cancellariam præcedunt alios Collaterales Conſiliarios, non Titulatos, etiam antiquiores.* Hæc ille.

Ex quorum ſingulorum grauiſſimis authoritatibus Ego concludebam, quod dùm quæſtio noſtra non erat in illo primo caſu, quando ſcilicet congregatur totum Conſilium vtriuſque ordinis, non poteſt in dubium refricari, quod in omnibus cæteris actibus vbique locorum Ego debuiſſem præcedere.

Et licet in materia præcedentiæ ſola obſer-
7 uantia de per ſe ſufficiat, etiam ſi habeat aliquam iuris repugnantiam, ex traditis per *Innoc. in c. 1. extra de maior. & obed. Angel. conſil. 111. Marzar. conſ. 26. num. 34. Geminian. in can. Epiſcopos 17. diſt. & ibid. Prepoſ. col. 2. verſ. Sed quis præfertur, Bald. in c. cum olim in princ. ex*˙. *de conſuet. Aret. conſ. 123. Boer. de author. Magni Conſ. num. 109. Dec. in c. Clerici, num. 14. verſ. Et omnia, extrà de iudic. Leonin. conſ. 1. num. 20.* latè *Pacian. de prob. lib. 2. c. 26. num. 136. & 144.* & ſunt iura manifeſta in *l. 1. ff. de alb. ſcrib. & in cap. fin. extrà de conſuet.*

Tamen nè hæc obſeruantia remaneat ſic
8 nuda, vt nullo rationis velamine defendi poſſet, Ego conſiderabam, quod in illo primo caſu conſeſſus, ſcilicet totius Conſilij Collateralis vtriuſque ordinis, Togati ſcilicet, & Militaris tractatur ſolùm de negotijs & rebus bellicis, & conſeruationem ſtatus totius Regni concernentibus, in quibus actibus admittunt
9 *DD.* quod Milites præcedant Togatos, vt poſt *Alex. in l. Centurio, num. 14. col. 2. ff. de vulg. & pupill.* tradit *Boer. de author. Magn. Conſ. nu. 95. Ioann. de Platea, §. penult. num. 18. Inſtit. de teſt. milit. Aug. Aret. §. fin. Inſtit. eod. Afflict. in c. 1. nu. 14. quis dicatur Dux*, nouiſſimè *Gratian. diſcept. forenſ. 111. in fin.*

In alijs vero actibus concernentibus adminiſtrationem iuſtitiæ ceſſat illa ratio, & propterea nullum habent priuilegium, vt latiùs de illis Conſiliarijs Guerræ, vt ipſe dicit, agit idem *Reg. de Ponte d. tract. de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ. Reg. §. 7. num. 22. vſque ad 26* & Ego ipſe in proprijs terminis horum Conſiliariorum fundsui *conſ. 84. num. 4. & 5. vol. 1.*

His à Me ſatis breuioribus expoſitis, & hilari vultu placidiſſimè perceptis ab eodem Excellentiſs. Domino Prorege, humaniſſimè reſpondit, ſuæ intentionis nunquam fuiſſe, nec eſſe vllum præiudicium afferre, vel mihi, vel meæ dignitati, ſed quod in hoc meo negotio, prout in cæteris omnibus iuſtitiæ complementum miniſtraretur, prout maturiùs conſiderato negotio erat paratus miniſtrare, & retentis penès ſe his paruulis notis, quas formaueram pro fundanda obſeruantia, quam allegabam, me placidiſſimè dimiſit, & poſt tres dies delegauit tres Conſiliarios pro dirimenda hac differentia, certè omnibus numeris abſolutiſſimos, videlicet D. Ioannem Franciſcum Sanfelicium, Dom. D. Gregorium Angulo Hiſpanum, & D. Scipionem Throdorum per reſcriptum, quod fuit directum Domino Conſiliario Sanfelicio vti antiquiori, tenoris ſequentis, videlicet.

Hauiendo nombrado el Duque mi Señor à los Señores Regente Rouito, y D. Alonſo de Cardenas, paraque enteruengan en vna Iunta, que hà mandado erigir para ciertos negocios del ſeruicio de Su Mageſtad ay deferencia entre ellos en razon de quien deue preceder en el aſiento, y voto, y paraque ſe determine lo que ſe deue obſeruar, hà reſuelto S. E. de formar vna Iunta de Miniſtros, que traten dello, para cuyo effecto hà nombrado à V. S. y à los Conſejeros Theodoro, y Angulo, y aſſi dize, que V. S. ſe junten todas las vezes, que fuera meneſter

en

en el Conſejo, ò en caſa del Miniſtro mas antiguo de V. S. y determinen lo que fuere de juſto acerca dela dicha precedencia, no ſolo conforme à derecho, però tambien conforme me hà la coſtumbre, y à loque ſiempre ſe hà obſeruado, y encarga mucho S. E. à V. S. que concluyan eſte negocio con toda breuedad, porque eſtà detenido por eſta cauſa otro de mucha emportancia. Dios guarde à V. S. de Caſtel nueuo à 19. de Otubre 1630.

Iuan Miguel Igun dela Lana.

Señor Conſejero Sanſelice.

Qui quidem Domini Delegari habita informatione ab vtraque parte poſt maturam deliberationem, tandem interpoſuerunt decretum huiuſmodi continentiæ, & tenoris, videlicet.

In cauſa præcedentiæ ortæ inter Spectabilem Regentem Scipionem Rouitum, & Spectab. D. Alonſum de Cardenas Regentem M. C. V. & Reg. Collateralem Conſiliarium.

Die 19. Nouembr. 1630. Neap.

Facta relatione de prædictis in Regia Iuncta in Camerino S. R. C. per Magnificum V. I. D. Ioannem Franciſcum Sanſelicium Regium Conſiliarium, & cauſæ Commiſſarium Delegatum coram Magnificis Regijs Conſiliarijs D. Gregorio de Angulo, & Scipione Theodoro ſimiliter Delegatis.

Per præfatos Magnificos Delegatos prouiſum eſt, quod præcedat Spectabilis Regens Scipio Rouitus Spectabilem D. Alonſum de Cardenas Conſiliarium Collateralem, tàm in ſedendo, quàm in votando; hoc ſuum, &c. Sanſelicius. D. Gregorius Angulo, Scipio Theodorus.

Franc. Ant. de Mercaris Secret.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXVII.

MAteria huius deciſionis latè explicuimus *in addit. ad deciſ. 65.* ideò ad illam remittimus Lectorem.

Solùm obſerua ad materiam. An Doctores præcedant Militibus. Et præcedere illos
10 Militibus plenè ex locis *Inſtit. Imp. Sacra Scriptura*, & alijs probat celebris I. C. *Franc. de Petris conſ. 55. Muſcatell.* vbi *Prat.* addens poſt praxim in quæſt. inſcripta: *Iudiciũ inter vtramque militiam, fol mihi 795.*

Obſerua ſecundò. An Medicus, & Chirur-
11 gus ſimùl, præcedat in almo Collegio, Chirurgo tantùm, licet in Collegio antiquiori. Et præcedere fundat idem *De Petris conſ. 9.* prout fundat *Marotta* pro Medico Philoſopho contra Philoſophum tantùm, *diſcept. forenſ. c. 11.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Recuſatio poſt reconciliationem in terminis* Prag. 15. §. 15. de ſuſpic. Official. *an procedat, tàm actiuè, quàm paſſiuè, & num. 3. & 4.*

2 *Recuſatur, qui olim inimicus, etiam ſequuta reconciliatione.*

5 Pragm. Conſtit. & Capitula *in Regno conſtituunt ius commune, & admittunt argumentationem ab identitate rationis.*

6 *Extenſio ex identitate rationis habet locum, etiam in ſtatuto particulari.*

7 *Statutum quamuis correctorium, ratione abſurdi vitandi recipit extenſionem.*

8 *Correlatiuorum ea eſt natura, vt vnum ad alterum extendatur, vbi ſubeſt eadem ratio.*

9 *Fauor publicus operatur extenſionem, etiam in ſtatuto pœnali.*

A R G V M E N T V M.

Pragmat. 15. §. 15. de ſuſpicionib. *prohibens, coniunctos litigantium reconciliatorum cum Officiali, nè poſſint recuſare eundem Officialem poſt ſequutam recõciliationem, an procedat è conuerſo, quando litigans principalis ſequuta reconciliatione vult recuſare Officialem coniunctum ſuo Aduerſario ſecum reconciliato.*

D E C I S I O LXXVIII.

PLures articuli per Aduocatos Partium fuerunt diſcuſſi in cauſa ſuſpicionis, ſeù recuſationis propoſitæ per Franciſcum Mariam Paueſem in perſona Regiorum Conſiliariorum D. Flaminij Conſtantij, & Thomæ de Franchis in lite vertente in S. C. cum Nicolao Paueſe ſuper multiplico inſtituto per quond. Nicolaum Paueſem ſeniorem ortæ poſt litem moram ex inimicitia contracta inter dictum Franciſcum Mariam, & D. Hyppolitum, ac D. Ioannem Conſtantios nepotes ex fratre dicti D. Flaminij, & in eodem gradu affinitatis cõiunctos cum Conſiliario Thoma de Franchis ex cauſa diffidationis, ſeù prouocationis ad duellum, quæ inter prędictos intercellerat. Verùm facta relatione per Sacrum Conſilium in Regio Collaterali Conſilio, deciſio cauſæ fuit reſtricta ad duos tantùm. Primum in facto, an ſcilicet recuſatio fuerat propoſita ante, vel poſt reconciliationem ſequutam inter princi-
1 pales; Alterum verò, an diſpoſitio *Pragm.* 15. §. 15. *de ſuſpic.* in qua diſponitur, vt ſequuta reconciliatione inter principales non poſſunt eorum conſanguinei, & affines recuſare ex eadem cauſa ſuſpicionis eoſdem Iudices iàm reconciliatos, procedat, tàm actiuè, quàm paſſiuè, hoc eſt non ſolùm quando inimicitia eſt contracta cum ipſo Iudice vti principale, & ſequuta reconciliatione conſanguinei, & affines alterius partis, cum qua eſt facta recõ-

ciliatio, volunt vti eadem cauſa ſuſpicionis
ad recuſandum illum Iudicem, prout eſt ca-
ſus expreſsè prouiſus per *Pragm.* Sed etiam
quando ipſe principalis, qui contraxit inimi-
citiam cum conſanguineo, vel affine alicuius
Iudicis in gradu comprehenſo in *Pragm.* poſt
reconciliationem à ſe factam poſſit recuſare
vti ſuſpectum Iudicem illum conſanguineum,
ſeù affinem illius partis, cum qua erat contra-
cta inimicitia, ſed antè recuſationem eſt ſe-
quuta reconciliatio.

Primus articulus facili negotio fui reſolu-
tus; nàm ex ſcripturis authenticis ſumptis ex
libris Regiæ Cancellariȩ apparebat ſuſpicio-
nem fuiſſe propoſitam formitèr die 27. Au-
guſti 1630. reconciliationem verò fuiſſe ſe-
quutam ſub die 20. eiuſdem, & ſic per dies ſe-
ptem reconciliationem eſſe ſequutam ante
recuſationem.

Secundus verò articulus habuit aliqualem
dubitationem in iure, quia pro parte recuſan-
tis dicebatur, diſpoſitionem *Regiæ Pramaticæ*
eſſe pro ſe, non contra ſe; nàm licet prohibeat
coniunctos vnius partis reconciliatæ allegare
ſuſpectum Iudicem poſt ſequutam reconci-
liationem; Tamen reſpectu principalis inimi-
2 ci reconciliati reliquit prouiſionem in diſpo-
ſitione iuris communis, quæ eſt ſatis manife-
ſta in ſui fauorem, per *tex. in c. accuſatores 3. qu.
5.* & affirmant *Specul. de Iud. deleg. §. ſupereſt vi-
dere, num. 13. & Rebuff. in Conſtit. Gall. tom. 3. ti-
tul. de recuſat. art. 9. gloſ. vnic. num. 19.* Sed hæc
ſuſpicio proponitur modo per ipsúmet Fran-
ciſcum Mariam principalem, & non per ali-
quem ex ſuis coniunctis; ergò etiam attenta
diſpoſitione *Regiæ Pragmaticæ* ſuſpicio eſt ad-
mittenda tanquam legitima, & notoria ex eiſ-
dem ſcripturis.

Ex aduerſo non negabatur, *Pragmaticam*
reſeruaſſe deciſionem diſpoſitioni iuris com-
3 munis reſpectu ipſorum principalium, quan-
do inter eos eſt ſequuta reconciliatio, quæ vt
eſſet applicabilis caſui noſtro, tunc procede-
ret, quando D. Hyppolitus, vel D. Ioannes, qui
ſunt principales inimici ex prouocatione ad
duellum, eſſent Iudices, & ipſe Franciſcus Ma-
ria vellet eos recuſare ſuſpectos, non obſtante
reconciliatione, ad quod fuerunt ponderata
ſequentia verba eiuſdem §. immediatè; ibi: *Se
potranno dopò recuſarſi ad inuicem, non oſtante
detta reconciliatione*; ergò inter ipſos principa-
les tantùm reconciliatio eſt relicta in diſpoſi-
tione iuris communis, ſed dummodò vult re-
cuſare alios Iudices, qui ſunt coniuncti illo-
rum, potiùs militat contraria diſpoſitio eiuſ-
4 dem *Pragmaticæ*, quæ quemadmodum prohi-
bet coniũctos inimici reconciliati, nè poſſint
allegare ſuſpectum Iudicem reconciliatum
cum eorum coniunctis, ità etiam & paſſiuè
principalis inimicus reconciliatus non pote-
rit allegare ſuſpectum Iudicem, qui ſit in gra-
du coniunctus inimico reconciliato, ex quo
militat eadem ratio conſiderata per condito-
rē illius *Pragm.* Nempè, vt obuietur calumnijs
litigantiũ expreſſa in Præfatione ipſius *Prag.
l. fin. ff. de hæred. inſtit.* & vbi militat eadem ra-
tio, idem ius ſtatui debet, *l. 1. §. hoc interdictum
eandem*, vbi *Gloſ. ff. de fonte, l. ſi poſtulauerit, §. ra-
tio, ff. de adult. l. illud, ff. ad l. Aquil.* vbi *Gloſſ. in
verb. Exiſtimari, l. licet, C. de excuſ. tut.*

Et ex abundanti ſupplebat vnus ex Domi-
nis, quòd licet ageretur de interpretatione
5 *Pragm.* quæ eſt correctoria iuris communis, &
propterea videretur ſtrictè interpretanda, &
non extendenda de caſu ad caſum, & de per-
ſona ad perſonam, hoc poſſet procedere in
Statuto, & *Pragm.* aliqua locali, at in *Pragm.*
vniuerſali totius Regni ſecùs eſt, quia tàm
Pragm. quàm *Conſtitutiones, & Capitula* huius
Regni dicuntur ius commune huius Regni, &
proindè in eis habet locum argumentatio ab
identitate rationis, quemadmodum in iure
communi ſic affirmauit *Andr. in c. 1. circa fin.
verſ. Sicut dicit lex Regni, de eo, qui ſibi, & hæred.
ſuis, & in c. Imperialem, nu. 51. in fin. verſ. Quan-
dò ergò homo demanij, de probib. feud. alien. per Fe-
der. & in Conſtit. Iuriſgentium, verſ. Continet hoc
ius defenſæ*, & idem affirmat *Gramm. deciſ. 101.
num. 3.*

Imò etiam ſi eſſemus in ſtatuto particulari,
6 adhùc in eo datur extenſio ad alium caſum
ex identitate rationis, prout 27. rationibus
plenè probat *Caſſan. ad Conſuet. Burg. in concluſ.
in textu interpretes, num. 8.*

Præſertim, quia ſi non fieret hæc extenſio,
reſultaret maxima abſurditas, quod Officia-
les eſſent peioris conditionis, quàm litigan-
tes, dùm ipſi etiam pace facta, & reconcilia-
tione ſequuta cum ſuis coniunctis, qui erant
principales in rixa, ſeù duello, remanerent af-
fecti illa inimicitia iàm deleta, litigantes ve-
rò omnino liberi, & immaculati, quo caſu etiã
7 Statutum correctorium extenditur de caſu ad
caſum, & de perſona ad perſonam ad euitan-
dum abſurdum, *l. ſcire oportet, §. aliud, ff. de ex-
cuſ. tutor.* & poſt *Iaſ. Imol. Felin. & Alex.* con-
firmat *Caſſan vbi ſuprà, in 5 concl.*

Confirmatur hoc motiuum appoſitiſſimè
ex natura correlatiuorum, ſiquidem in caſu
noſtro Conſiliarij Conſtantius, & de Franchis
coniuncti in tertio gradu eorum Nepotibus,
qui ſunt principales in prouocatione, certo
modo ſunt correlatiui coniunctis Franciſco
Mariæ principali ex aduerſo in eodem gradu;
ſed ſi ex verbis expreſſis *Pragm.* non poſſent
recuſare fratres Conſtantios principales re-
conciliatos. Ergò eodem modo Conſiliarij
conſanguinei, & affines illorum poſt reconci-
liationem non poſſunt recuſari à Franciſco
Maria principali, quia ſtatutum in vno corre-
8 latiuorum extenditur ad aliud ex identitate
rationis, *l. fin. Cod. de ind. vid. toll.* vbi I... ſſimè
Iaſ.

Digitized by Google

Iaſ.& alij quos cumulat *Caſſan.vbi ſup.concl.*7.
Et vltimò ponderabatur, quod hæc *Pragm.* concernit fauorem publicum, nempè vt euitentur calumniæ litigantium, & tunc etiam ſi eſſet correctoria, & pœnalis, adhuc eſſet facienda extenſio, eſt ſolemnis doctrina *Bart. in l.quemadmodum, C.de agric.& cenſ.lib.*11. *nu.*4. & aliorum authoritatibus comprobat *Caſſan. vbi ſuprà in concl.*25.

9 Ex his die 3.Decembris 1630.facta relatione per Sacrum Conſilium in Regio Collaterali Conſilio exiſtente relatore Domino D. Ferdinando Eſguerra Cõſiliario Hiſpano doctiſſimo, & humaniſſimo, iudicauimus, non eſſe admittendam talem recuſationem, & proindè prædicti Domini Conſiliarij interueniāt in cauſa, & Franciſcus Maria ſoluat pœnam in *Pragm.*contentam. Fuimus decem in votando, duobus tamen contradicentibus, etiam ſingularibus inter ſeipſos.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LXXVIII.

MAteriam ſuſpicionum Officialium, vide apud *Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V.*265. vbi totam materiam ad plenum ſuo more explanat, *Nouar. in pragm.*15.*collect.*6.*de ſuſp.Official.* vbi 84. affert cauſas, *Fontanell. dec.*1.*per tot. Ripoll.var.reſol.tit.de ſuſp. Offic. per tot. Apicell.eodem tit. Guazzin.defenſ.*1.*cap.*21. *Scialoya de foro compet.c.*9.*Caroc. de except. except.* 120. *Graſſ.eod.tract.c.*14.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Officialis ſubſtituens tenetur de culpis ſubſtitutorum in ijs, quæ ad eius officium pertinent cõmiſſis.*
2 *Clauſula appoſita in conceſſione officij*, quòd Officialis teneatur de culpis, & defectibus ſubſtituti, *quid operetur, num.* 9.11. & 15.
*Ad quem finem introducta in Cancellaria huius Regni, num.*19.& *num.*20.
Quid ſi inſeratur altera clauſula, ac ſi ipſe ſubſtituens principaliter gereret officiū, *nu.*18.
2 *Subſtitutio in officio ſi fiat ex neceſſitate, an excuſetur ſubſtituens, ſuſtituendo idoneum tempore electionis.*
*Quid ſi huiuſmodi neceſſitas proceſſerit ex actu à principio voluntario, num.*6.
3 *Subſtituti exhibitio liberat ſubſtituentem.*
*Etiam ſi exhibitio fiat poſt ſententiam, num.*4.
*Item ſi ſubſtitutus eſſet non ſoluendo, num.*5.
*Declaratur procedere in officijs publicis, in commodum tamen priuatorum, num.*21.
*Limitatur procedere de iure communi; ſecùs vbi per ſtatutum aliter diſponeretur, num.*10.
*Item vbi ſubſtituens expreſsè promiſerit ſoluere, num.*17.
*Quando verſamur in officijs, ſeù muneribus priuatis, num.*20.
*Ità etiam in officijs publicis ad commodum tantum Principis, & Reipublicæ, num.*22.
7 *Subſtitutus, quòd ſit idoneus in aliquo officio, qualitèr conſtare debeat.*
8 *Eligens minùs idoneum non liberatur à culpa.*
12 *Fideiuſſoria obligatio regulariter eſt acceſſoria.*
13 *Subſtituens, ſi teneatur principaliter de culpis ſubſtituti, dicitur fideiuſſor de ſoluendo iudicatū.*
14 *Emendam ſi Rector teneatur ſoluere pro ſuis familiaribus, eos exhibendo non liberatur.*
16 *Obligatus ſi quis ſit principaliter pro ſua familia, obligatio explicatur iuxtà naturam officij.*
23 *Carcerum cuſtos non excuſatur exhibendo Miniſtros in culpis per eos commiſſis.*
25 *Subſtituendi facultas in officio reſpicit fauorem ſubſtituentis.*
26 *Poteſtas, & Magiſtratus qualiter pro culpis ſuæ familiæ teneatur.*
27 *Publicani, qui dicantur.*
28 *Publicanorum familia quænam ſit, & quatenus pro ea Publicani teneantur.*

ARGVMENTVM.

Officiales tenentes officia in capite à Regia Curia cum facultate ſubſtituendi, verùm de culpis ſubſtituendorum ipſi teneantur principalitèr, an per exhibitionem ſubſtituti liberentur in totum, vel ſaltem teneantur in ſubſidium tantùm?

DECISIO LXXIX.

COndemnatis per Regiam Iunctam extractionum Cæſare Maltaceo Portulanoto ſubſtituto per Dionyſium de Maria Reg. Magiſtrum Portulanum Prouinciæ Terræ laboris, ac Scipione de Aprea Credenzerio ſubſtituto per Ioannem Dominicum Pintum Credenzerium dicti officij Magiſtri Portulani ad ſoluendum Regiæ Curiæ duc.3.m.pro pretio tumulorum 2.m.frumenti, & alios duc. 1400.pro iure tractæ eiuſdem frumenti extracti à præſenti Regno, eo quod prædicti ſubſtituti Portulanotus, & Credenzerius ad occultandam illam extractionem frumenti fecerint fidem de immiſſione illorum in maritima Ciuitatis Maſſæ, vbi ipſi reſidebant, & ſic intrà Regnum, committendo in hoc falſitatem, & dolum in exercitio eorum officij: Regius Fiſcus direxit greſſus ſuos in eadem Regia Iuncta contra prædictos Magiſtrum Portulanum, & Credēzerium ſubſtituentes, petendo illos inſolidum condemnari ad eaſdem quantitates, ex quo tanquam ſubſtituentes tenentur principaliter de culpis, & defectibus ſubſtitutorum ab eis

ciui-

ciuiliter tamen,& non criminaliter, dùm ipſi
non participauerunt de dolo,& fraude, atten-
ta præſertim clauſula appoſita in inſtructio-
nibus eis conſignatis tempore ſuſceptæ admi-
1 niſtrationis officij: *Quod ipſi principaliter te-
neantur de culpis,& defectibus ſubſtituendorum*,
ex regula *tex.in l.1.§.familia, cum §. ſeq. ff. de
public.& vectig.l.1.C.ad l.Iul.repet.*& alijs alle-
gatis per *Rom.conſ.338.num.7.*

Conuenti aduerſus hanc regulam duas al-
legabant exceptiones in eorum fauorem ap-
2 plicabiles; alteram quando ſubſtitutio fit ex
neceſſitate eiuſdem officij, quo caſu ſi in ele-
ctione ſubſtituti nulla fraus, vel negligentia
intercedat, putà, quia ſubſtitutus idoneus, &
fide dignus reputabatur, etiam ſi poſt ſubſti-
tutionem mutauerit mores, ſubſtituens excu-
ſatur, *Luc.de Penna in l.agentes, num. 10. col.pe-
nult.verſ Vel dic meliùs, C.de præpoſ.agent. in
reb.lib.12.Paris de Put. de ſind. in verb.Subſtitu-
tus,cap.an ſubſtituens, num.2. verſ. In quo tamen,
Maſtrill.de magiſtr.lib.1.cap.10. num. 42. Gabr.
Berart. de viſitat. c.25. num.81.* Quòd autem
ipſi ſubſtituerint ex neceſſitate, non autem ex
mœra voluntate,natura ipſius officij hanc ne-
ceſſitatem ſecum affert, dùm ipſi tenentur cu-
ſtodire ſingulas maritimas Prouinciæ, & ipſi
non poſſunt aſſiſtere de perſona in ſingulis
maritimis vno,eodemque tempore,& propte-
reà in inſtructionibus fuit eis data poteſtas
ſubſtituendi.

Alteram verò exceptionem fundabant in
exhibitione iàm facta ſuorum ſubſtitutorum,
3 per quam exhibitionem dicebant, ſubſtituen-
tes omninò liberari,ex regula *tex.in l.1.§.quod
nouiſſimè, ff.de public.* & ex traditis per *Bart. in
dicto §.familiæ, Roman.conſ.11.num.3.verſ.Om-
ni autem caſu,& conſ.338. num. 7. verſ. Dico ta-
men, Abb.in cap.1.num.7. verſ. Ex quo infertur,
extrà de reſtitution.ſpoliator. Felin.in cap. Petrus,
num.12.de homicid.Par.de Puteo de ſind. in verb.
Familiaris,num.5. Hyppolit.de Marſil.in rubric.
ff.de fideiuſſ.nu.182. Auendan.de exequend.mand.
cap.3.num.5.in fin. Marcell.de Mauro alleg. 93.
num.17. Farinac. de delict. quæſt.24. num.60. &
conſ.12.num.9.vol.2.conſ.207.num.4.& in 2.re-
ſponſ.vol.3.Berart.de viſitat.d.cap.25.n.81.Reg.
Conſtantius in l.nullus, num. 68. C. de Decurion.
lib.10.* vbi à *num. 57. ad num. 72.* hanc ſubſti-
tuentis obligationem breuitèr, & ſubſtantia-
litèr explicat, Ego ipſe aliqua adnotaui in
*Pragm.1.num.57.de ſindic.Official.*etiam ſi exhi-
bitio fieret poſt ſententiam, vt ex *Alex.* con-
cludit *Auendan.d.cap. 3. num. 6. verſ. Exhibitio
4 autem, Gonzal.de Paz in prax. Eccleſ. cap. vnic.
par.8.tom.1.num.18.* & etiam ſi ſubſtitutus nõ
eſſet ſoluendo,quia luet in corpore,ſecundùm
5 *Roman.d conſ.11.num.3. & Felin. in d. cap. Pe-
trus,num.12.*

Quò fit,vt cum in hoc caſu exhibitio iàm
fuerit facta ab initiu vtriuſque ſubſtituti, ceſ-
ſare debet omnis prætenſio Regij Fiſci contra
ipſos ſubſtituentes.

Fiſcus ad elidendas has exceptiones repli-
cabat, & quoad primam de ſubſtitutione fa-
cta,ex neceſſitate dicebat, quòd illa non benè
applicatur ad caſum neceſſitatis ſubſtituen-
di,quam habent conuenti ex impotentia inte-
reſſendi de perſona in ſingulis oneratorijs,ſeù
maritimis eorum Prouinciæ;Nàm hæc neceſ-
ſitas fuit ab eis præuiſa tempore ſuſceptæ ad-
6 miniſtrationis, & ſic habuit initium ab actu
voluntario, quæ proptereà non debet excuſa-
re, & ad hoc ponderabat eandem doctrinam
Lucæ de Penna in d.l.agentes, dum neceſſitatem
ſubſtituendi exemplificat in eo, qui iuſſus à
Principe, vt aliquod negotium Principis exe-
quatur, cogitur deſerere adminiſtrationem
ſui officij, ad quod plura conſiderat *Giurba
conſ.36.num.20.*& ſic eſt neceſſitas, quæ ſuper-
uenit ex poſt facto, & non poterat præuideri,
non ſic in ea neceſſitate, quàm ſpontè ab ini-
tio ſuſceperunt conuenti ex natura officij.

Addebat Fiſcus, quòd etiam ſi eſſet atten-
denda hæc neceſſitas ſubſtituendi, quæ depē-
det ab initio, & actu voluntario iàm præuiſo,
7 vt hæc excuſet, non ſufficit electio cuiuſuis
perſonæ, etiam idoneæ, habilis, & fide dignæ
ex cõmuni reputatione; ſed neceſsè eſt, quòd
perſona electa ſit valdè integra, & ſolita cum
integritate ſe gerere in negotijs ſibi commiſ-
ſis,& quòd huiuſmodi qualitates benè, & ſpe-
cificè probentur,ità in indiuiduo *Felin.in cap.
Petrus,num.11.extrà de homicid.*ex *Gloſſ. in cap.
1.de offic.Archidiacon.Oldrad.conſ.92.* & optimè
fundat *Ludouiſ.deciſ.233.num.5.*vbi *Additio* ci-
tat *Seraphin.deciſ.527.num.1.* ſequitur, & cor-
roborat *Giurba d.conſ.36.num.17.& 51.*quia
8 dùm imprudentèr quis eligit minus idoneũ,
licet non ſit in dolo, eſt tamen in culpa, pro
qua tenetur *Bald. in l. nàm & ſeruus, §. ſi man-
dato, ff.de negot.geſt.Paris dicto verbo Subſtitutus,
cap.2.num.5.*

Et denique ſubdebat Fiſcus, quòd in caſu
noſtro hæc neceſſitas ſubſtituendi quantum-
uis facta iuſſu Principis,& cum omnibus qua-
litatibus,vt ſuprà expreſſis,in perſona ſubſti-
tuti,non poteſt excuſare ſubſtituentes,dùm
in ea eſt expreſſa conditio; *Vt ſubſtituens tenea-
9 tur de culpis,& defectibus ſubſtituti,*iuxtà doctri-
nam in puncto *Franciſc. Aretin.in l.continuus,§.
ſi ab eo,num.18.in fin. verſ. Adde etiam in quan-
tum,& ver.Non obſtat præmiſſis, ff.de verb.oblig.*
quam ſequitur *Regens de Ponte conſ.85. ex n.4.
lib.2.& Egomet conſ.87.num 3.vol.1.* & nouiſ-
ſimè *Giurb.d.conſ.36.num.19.& 43.*

Quò verò ad ſecundam exceptionem de
exhibitione ſubſtitutorum iàm facta. Primò,
dicebat Fiſcus, quòd regula ex aduerſo alle-
10 gata,vt per exhibitionem ſubſtituti liberetur
ſubſtituens, procedit inſpecto iure communi,
ſecùs autem ſi vltrà ius commune adſit ſtatu-
tum,

tum, quòd obliget ſubſtituentem de culpis, &
defectibus ſubſtitutorum, prout eſt in præſen-
ti Regno, *cap.62.* ſecũdùm ordinem *Campagn.*
juncto *cap.præced.60.* ità admittunt multi Do-
ctores, citati per *Giurba dicto conſ. 36. num.51.*
licet *Roman. conſ. 11.* & alij citati ab eodem
Giurba num.39. teneant contrarium.

Secundo, ponderabat Fiſcus clauſulam ap-
11 poſitam in inſtructionibus vtriuſque, vbi
adeſt clauſula: *Quòd de culpis ſubſtitutorum ipſi
ſubſtituentes principalitèr teneantur*, quæ clauſu-
la operatur, vt directò ipſi ſubſtituentes te-
neantur, *§.fin. Inſtit. quod cum eo, & in l.2. C. ad
Velleian.* ponitur enim ad differentiam obli-
12 gationis acceſſoriæ, prout eſt fideiuſſoria, quæ
regularitèr eſt ſubſidiaria, *l.3. ff. de ſeparat. l.1.
ff. de iudic. ſolui*, & quando quis tenetur princi-
palitèr, ceſſat ſubſidium, & ſic exhibendo ſub-
ſtitutum non liberatur ſubſtituens, ipſe enim
tenetur principalitèr, & non ſubſtitutus, *l.1. §.
ſerui verò, ff. de furt. aduerſ. naut.*

Confirmabat motiuum authoritate *Mar-
cell. de Maur. alleg. 93.* poſt *num. 16. verſ. Iſtud
videtur difficile*, vbi reſoluit, quòd vbicumque
13 nominator, ſiuè ſubſtituens tenetur ſoluere,
prout eſt quando tenetur principalitèr, tunc
eſt fideiuſſor de ſoluendo iudicatum, & non
de iudicio ſiſti, & ſic non liberatur ſiſtẽdo, vel
exhibendo ſubſtitutum, ad quod adducebat
etiam *Par. de Puteo de ſindicat. in verb. Familia-*
14 *ris, cap.4. incip. Rectores terrarum, num.1. propè
fin.* vbi poſt *Angel. in l. 1. C. ad leg. Iuliam repe-
tund.* ait, quòd ſi in forma commiſſionis Re-
ctoris dicatur, quòd teneatur emendam ſol-
uere pro ſuis familiaribus, non liberatur eos
exhibendo.

Et demùm, quòd dicta clauſula: *Vt teneatur*
15 *principalitèr ſubſtituens*, excludat remedium
exhibitionis ſubſtituti, afferebat in terminis
*Par. de Puteo in verb. Subſtitutus, cap.2. an ſubſti-
tuens ſub num.4. Reg. de Ponte conſ.85. vol.2.*

Et reſpectu vtriuſque exceptionis totam
vim conſtituit Fiſcus in illa clauſula inſtru-
ctionum: *Quòd ſubſtituentes teneantur principa-
litèr de culpis ſubſtitutorum.*

Propterea conuenti ad eneruandam hanc
Fiſci intentionem fundatam in dicta clauſu-
la: *Quòd principalitèr teneantur*, ponderabant,
quòd dicta clauſula cum expreſſa illa dictio-
ne, *principalitèr*, non poteſt operari pluſquam
obligatio ſimplex, quæ abſque dubio opera-
tur, vt obligatus teneatur principalitèr; eo
16 enim ipſo, quo quis obligatur ad aliquid dã-
dum, vel tradendum, quantumuis ſimplicitèr,
ſtatim eſt obligatus principalitèr, vt in *§.1.
Inſt. de oblig. & in §.1. Inſt. de verb. obl.* ſed quã-
dò quis ſimplicitèr eſt obligatus pro ſuis Of-
ficialibus, & Familia, tunc quia iſta obligatio
intelligitur ſecundùm naturam officij, exhi-
bendo Familiam liberatur, vt optimè diſtin-
guendo probat *Bart.* communitèr ſequutus
in *l.1. §. quod nouiſſimè, ff. de public.* Ergò idem
operabitur hæc clauſula cum expreſſa dictio-
17 ne: *principalitèr*; Subdendo, quòd ad finẽ obli-
gandi ſubſtituentem pro culpis ſubſtituti, non
obſtante exhibitione, requiritur, quod ſubſti-
tuens expreſsè promittat ſoluere omnem cõ-
demnationem faciendam de ſubſtituto, vt ex-
preſsè tradit *Bart. ibid.* & ſequitur *Paris in dicto
verb. Familiaris, §.4. Rectores Terrarum*, quæ
promiſſio non eſt in caſu noſtro, & ſic debet
ceſſare motiuum Fiſci.

Et ad *conſ.85. Regentis de Ponte vol.2.* reſpõ-
debat, quòd ille fuit caſus particularis cum
18 ſpecifica obligatione, vt Daniel teneretur de
culpis nominati ab ipſo, ac ſi ipſe principali-
tèr gereret officium, quæ obligatio eſt ſatis
diuerſa ab obligatione, de qua agimus, quòd
ſubſtituentes teneantur principalitèr abſque
adiectione, ac ſi ipſi principaliter geſſerint.

Fuit igitur facta longa diſcuſſio ſuper in-
terpretatione, & efficacia dictę clauſulę: *Quòd
teneatur ſubſtituens de culpis ſubſtituti principali-
tèr*, & de eius effectu, & quid in ſubſtantia
operetur vltra naturam officij?

Vnus ex Dominis, cui cæteri annuebant
19 motiuabat, quòd hæc clauſula fuit introdu-
cta ex forma Cancellariæ huius Regni ad tol-
lendum ambages, quæ reſultabant ex opinio-
nibus Doctorum propter exhibitionem ſub-
ſtituti, an tunc ſubſtituens exhibitione facta
liberetur in totum, vel non teneatur, niſi in
ſubſidium, diſcuſſo principali ſubſtituto, vt
manifeſtè colligitur ex traditis per *Par. de
Puteo in d. verb. Subſtitutus, c.2. num.1. in fin.*

Aliqui dicebant, quòd etiam ex iuris com-
munis diſpoſitione in hoc caſu ſubſtituens per
exhibitionem ſubſtituti non excuſatur, ſecun-
dùm diſtinctionem traditam per *Regentem
Caimum in tract. de viſitatione manuſcripto in
art.13. vbi circà fin.* ad declarationem doctri-
næ *Bart. in l.1. §. familiæ, & §. quod nouiſſimè, ff.
de public.* diſtinguit tres caſus. Primus eſt,
20 quando verſamur in officijs, ſeù muneribus
priuatis, & tunc nulla exhibitio illius, qui de-
liquit, excuſat, nec vlla iuſta cauſa electionis
prodeſt, vt eſt exẽplum in *l.1. ff. naut. caupon. &
ſtabul.* & aliud in *l. nàm & ſeruus, §. fin. ff. de ne-
got. geſt.*

Secundus eſt, quando agitur de officijs pu-
21 blicis ad commodum tamen priuatorum,
non Reipublicæ, & tunc procedunt omnia iu-
ra, vt per exhibitionem delinquentis liberetur
Officialis principalis, qui curam ei tradidit,
etiam ſi agatur de exhibendo homine libero,
argumento *l. quanta audacia, verſ. Ergò, & ſi ho-
mo liber ſeruiat, ff. de public.* iuxtà diſtinctionem
Bart. in d. §. familiæ, quam *Caſtr. ibid.* dicit vſu
receptam, *Bald. in l. obſeruare, §. proficiſci in
princ. ff. de offic. Proconſ.*

Tertius eſt caſus, quando agitur de ijſdem
22 officijs publicis ad commodum tamen Prin-
ci-

Digitized by Google

cipis,& Reipublicæ, & tunc per exhibitionem delinquentis non excuſatur nominator,prout ſunt iura expreſſa,quæ in hoc caſu introduxerunt certam actionem contra nominatorem, in *l.ſuper creandis, C.de iure Fiſci, lib.* 10. *l.exactores, C.de ſuſcept.eod.lib.l.*1.*&* 2. *C.de pericul. nomin. lib.* 11. quia hæc officia quoad Principem, ſeù Rempublicam, & eius vtilitatem,vel priuata habenda ſunt.

Idipſum in indiuiduo comprobat *tex. in l.fin.ff.de cuſtod.reor.& in l.ad commentarienſem, C.eodem,* vbi Commentarienſis, qui eſt cuſtos carceris,non excuſatur,exhibendo ſuos Mini-
23 ſtros, de culpis per eos commiſſis in officio cuſtodiæ carcerum, quod non alia ratione introductum eſt, niſi quia eſt officium publicū, ad commodum tamen, & vtilitatem Principis,& Reipublicæ, licet *Gram. vot.* 29. dicat, quòd eſt caſus ſpecialis illorum iurium.

Alter verò ex Dominis audacitèr affirmabat, quòd ipſe ſemper habuerat pro indubitato, quòd illa clauſula, vt ſubſtituens teneatur
24 principalitèr de culpis ſubſtituti, non fuerat inuenta ad inducendam principalem, vel acceſſoriam obligationem reſpectu ipſius principalis ſubſtituentis, itàut teneatur inſolidū, vel in ſubſidium, prout Fiſcus latè fundauerat in ſuis ſcriptis, ſed operabatur, vt ipſe principalis ſubſtituens, nedùm pro adminiſtratione propria in locis ſuæ reſidentiæ; ſed etiam pro adminiſtratione ſubſtituti in locis, in quibus erat deputatus ſubſtitutus, teneretur, ac ſi ipſe principalis per ſe adminiſtraſſet vbique. Quod in indiuiduo ad huius clauſulæ interpretationem tradidit *Reg. de Ponte d. conſ.*85.*poſt num.*5.*verſ.Nàm non aliud,vol.*2.& ad hanc interpretationem alludit doctrina *Par.de Puteo in dicto verb. Subſtitutus, cap.*2. *nu.* 1.*in fin.* dùm ait, quòd ex forma Cancellariæ huius Regni in priuilegijs cum poteſtate ſubſtituendi apponitur clauſula: *Quòd ſubſtituens teneatur principalitèr de culpis, & defectibus ſubſtituendi.* Et ſic non eſt vlteriùs diſputandum de exhibitione ſubſtituti,nec de obligatione in ſubſidium, quia per ſe principalitèr adminiſtrat, tenetur inſolidum. Et huic interpretationi tanquam conſonæ literæ, & rationi acquieſcebant omnes Domini.

Sed vltrà prædicta fuit conſideratum,quòd circumſcripta dicta clauſula: *Quòd ſubſtituens principalitèr teneatur de culpis ſubſtituti*, adhùc non poſſit difficultati, quin ſubſtituēs in omnem caſum remaneat principalitèr obligatus ad reficiendum Regiæ Curiæ omnia damna, quæ pateretur ex culpis ſubſtituti,& quòd per exhibitionem ſubſtituti non liberetur, aut excuſetur, nec ſit expectanda aliqua diſcuſſio
25 bonorum ſubſtituti palpabili ratione. Siquidem illa poteſtas,ſeu facultas ſubſtituendi cōceſſa alicui Officiali in priuilegio ſui officij, non reſpicit vllum commodum,aut beneficiū Regiæ Curiæ; ſed ſolius Officialis in capite, vt poſſit illud officium exercere, ſiuè per ſe,ſiuè per alium,prout meliùs ſibi placuerit;ergò omni iuri, & æquitati conuenit, vt omne incommodum, ſiuè damnum, quod ex culpis ſubſtituti prouenit, ſequatur ſubſtituentem ſolùm,non autem Regiam Curiam,quę remaneret grauiſſimè læſa,ſi per exhibitionem ſubſtituti liberaretur ſubſtituens in totum, vel ſaltem differretur refectio damnorum de bonis ſubſtituentis, donec fiat diſcuſſio bonorū ſubſtituti, quia quem ſequuntur commoda, debent ſequi incommoda, & è contra, iuxta regulā *in l.ſecundùm naturam, ff.de regul. iur.l.ſi igitur ex hoc* 56. *in fine, ff. pro ſocio, l.*2. *C. de alluuionib.*

Secùs eſt in familia alicuius Poteſtatis, ſeù
26 Magiſtratus,qui per exhibitionem ſuæ Familiæ liberatur in totum à culpis per aliquem de Familia commiſſis abſque ſua participatione, vt latè probat *Par. de ſindic.in verb. Familiaris*, quia Poteſtas non tenetur pro omnibus,& ſingulis ſuis familiaribus, ſed pro illis tātùm, qui ſunt deputati ad aliquod miniſterium,vt eſt *tex. in l.*2. *§.familiæ, ff. vi bon. rapt.* vbi *Angel.* id expreſsè notat,& ſequitur *Par.in d.verb.Familiaris, cap.*1. *poſt num.* 5. *verſ. Licet dicatur*, quod quidem miniſterium non poſſunt de honeſtate Magiſtratus exercere per ſe ipſos, & propterea ex iuris diſpoſitione deputant Miniſtros inferiores ad exequendum illud, qui licet ſint deputati, & electi à Magiſtratu,non tamen dicuntur eius ſubſtituti; ſed ſunt principales in exercicio illius adminiſtrationis, Magiſtratus enim,qui eos deputat, nō eſt Dominus officij, quod gerit, ſed adminiſtrator tātùm, & deputationem miniſtrorum inferiorum non facit nomine proprio, & ad ſui ipſius commoditatem, ſed nomine officij, & ad commodum officij, quod de ſui natura requirit miniſterium talium perſonarum, ergò non mirùm ſi tenetur ad exhibitionem tantùm ſuæ familiæ, & per exhibitionem factam liberatur in totum.

Similitèr & Publicani,hi enim ſunt,qui publica vectigalia habent conducta, *l. quantæ*
27 *audaciæ* 12. *in fin. ff. de public.* & omnes, qui à Fiſco aliquid conducunt, dicuntur publicani, *l.*1.*§.*1.*in fin.ff.de public.* & propterea non ſunt Domini iuris percipiendi vectigalia, ſed adminiſtratores tantùm, licet non minùs triennio, *l.*4.*C.de vectig.& comm.* itàut ſoluta mercede Fiſco,iuxtà conductionem, quicquid vltrà perceperint,vel minus,cedat eorum lucro,
28 vel damno. Quatenus modo pro neceſſaria exactione vectigalium Publicani deputāt Miniſtros ad aliquod miniſterium illius vectigalis, qui propriè comprehenduntur ſub nomine familiæ Publicanorū,nàm aliàs,& ſi ſeruus Publicani ſit, non tamen in ea familia conſtitutus,quæ publico vectigali miniſtraret, in eo
ceſſa-

ceſſaret edictum; non eſt mirùm ſi exhibendo hanc familiam Publicani liberantur ab omnibus per familiam commiſſis abſque participatione, quia talem deputationem Miniſtrorum faciunt de neceſſitate officij, dum ſine huiuſmodi Miniſtris vectigalia non poſſunt exigi, nec licet, aut decet per ſeipſos talẽ exactionem facere, & ſic illam deputationem familię potiùs faciunt nomine adminiſtrationis, quam gerunt, & non proprio nomine, licet durante conductione eorum miniſterium cedat ad proprium commodum ipſorum Publicanorum, & hoc eſt, quod paucis verbis expreſſit *Regens Camus* in ſecundo caſu ſuæ diſtinctionis, in quo egit de officijs publicis ad commodum priuatorum, & exemplificauit in familia Publicani, iuxtà *tex. in d. l. quantæ audaciæ, ff. de public.*

Et ex prædictis ceſſant omnes diſputationes in hac materia; nàm ſubſtituens tenetur, vt principalis, ſubſtitutus verò tenebitur extrahere indemnem, & illęſum ſubſtituentem de omnibus perperam geſtis per ipſum, Fiſcus verò habebit vtrumque principalitèr obligatum.

Fuit igitur cum magna diſcuſſione pronũciatum, dictos Dohanerium, & Credẽzeriom in capite eſſe condemnandos ad eaſdem quãtitates, ad quas fuerunt condemnati ſubſtitoti ſimilitèr inſolidum; Verùm Regia Curia fit vnica ſolutione contenta; Die ... Decembris 1630. coram Illuſtriſs. Domino Viſitatore Generali.

Interfuimus Domini Conſiliatij Didacus Bernardo de Zuña, Vincentius Corcionos Commiſſatius, D. Thomas de Carleual, & Ego, ac Dominus Fabius Capycius Galeota ſtrenuus Fiſci patronus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LXXIX.

OFficiales tenentes officia in capite à Regia Curia cum facultate ſubſtituendi, verùm de culpis ſubſtituendorum, ipſi teneantur principaliter, per exhibitionem ſubſtituti non liberantur, ſed debeot ſoluere id ad quod ſũt condemnati ſubſtituti, vt decisum hic refert D. Author. Adde *Reg. Capyc. Galeot. reſp. fiſcal.* 11. qui ſcripſit in hac eadem cauſa, *Reg. Renerter. deciſ.* 206. 325. & 350. Vbi *obſeruationes Reg. de Marinis, Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. V. rit. 2. à num* 48. *Conſ. Carleual. in apolog.* ad hanc deciſionem, cuius motiua in diſcuſſione huius deciſionis fuerunt reiecta, *Thor. in ſupplem. Compend. deciſ. verb. Officiales, fol.* 456. Ad materiam huius deciſionis ſunt *Giurba conſ.* 36. *P. Afflict. controu.* 45. *Thor. p.* 3. *verb. Subſtituens.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Suſpicio ex capite affinitatis, an ſit conſiderabilis, vbi alter litigantium, non ex propria perſona, ſed tantum ratione officij intereſſe videtur habere, & num. 7.*

Intereſſe in hac materia qualiter conſideretur, num. 6. & 8.

2 *Iudex impetratus à Prælato in cauſis Eccleſiæ non recuſatur, ſi ſit illius conſanguineus.*

Sed quod recuſetur, nedùm ſi conſanguineus; verum ſi ſit amicus, vide num. 4.

3 *Iudex ordinarius habens intereſſe in negotio, ratione pœnæ ſibi applicandæ, non propterea recuſatur.*

Vide in contrarium, num. 9.

5 *Iudex qualiter poſſit punire delinquẽtem de iniuria ſibi illata, vbi non ſit notorium.*

5 *Concluſio latè explicatur.* Obſ.

10 *Excommunicare an poſſit Epiſcopus actorem à quo fuit conuentus in iudicio.*

11 *Epiſcopus, & ſi poſſit eſſe Iudex in cauſa ſuæ Eccleſiæ; poteſt etiam recuſari.*

12 *Recuſatio ex capite, quod intercedat cum recuſato lis de præcedentia, dicitur iuſta.*

13 *Iudex an recuſari poſſit, ex quo tutor eſt ipſius inimicus.* Obſ.

14 *Iudex, qui antè dignitatem litigauit cum Titio, tanquam tutor alicuius, an poſſit recuſari in cauſis proprijs Titij conuenti.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Lis concernens dignitatem, vel officium reſpectu maioris, vel minoris iuriſdictionis, & præheminentiæ, an præbeat iuſtam cauſam recuſandi Officialem conſanguineum, vel affinem alicuius ex litigantibus?

Et alia ad materiam.

DECISIO LXXX.

VErtente lite in Regia Camera Summariæ inter Ioannem Baptiſtam Caracciolum, Marchionem S. Herami Locumtenentem perpetuum Regij Maioris Cauallaritij ex vna, & Ducem Biſaniarum ex altera, ſuper exercitio ſuæ iuriſdictionis in perſonam Miniſtrorum Regiæ Cauallaritiæ circa remiſſionem perſonarum, & cauſarum introductarum, & carceratarum in Curia dicti Ducis, ex quo prætendit Marchio expedire prouiſiones per ſuam Curiam, præceptiuè mandando, etiam ſub impoſitione pœnæ aduerſus Officiales Curiæ dicti Ducis, pro tranſmiſſione actorũ, & conſignatione carceratorum, è contra verò prætendit Dux, hanc authoritatem præceptiuam nullo iure competere Marchioni, ſed debere petere remiſſionem ab eius Curia, prout petunt alij Barones Regni, & ſeruatis ſeruandis obtinere ab eadem Curia decretum remiſſionis, vel ad ſummum, quod debeat illam petere per literas hortatoriales ſimpliciter,

abſque vllo præcepro, ſeù mandato præcepti-
uo; Dux Biſatiarum propoſuit in Collaterali
Conſilio ſuſpicionem in perſonam D.Bernar-
dini Montalui, Marchionis S.Iuliani Locum-
tenentis Regiæ Camrræ ex capite affinitatis,
quia Locumtenens eſt gener dicti Marchionis.
Hæc ſuſpicionis cauſa non habebat difficul-
tatem in facto;nàm eſt notoria affinitas Mar-
chionis S.Herami cum Locumtenente;ſrd ha-
1 ber difficultatem in iure, quia prætendit Fi-
ſcus, quod dùm Marchio S. Herami nullum
habeat intereſſe iure proprio, & vti perſona
priuata; ſed ratione officij tantùm, & in ea
nullum commodum, & intereſſe habeat ex
propria prrſona,hæc ſuſpicionis cauſa non ſie
admittenda, & affinitas hæc non ſit conſide-
rabilis ad remouendum Iudicem.

Et quia Aduocati vtriuſque partis, voce
tantùm dimicabant, nihil penitùs prò, aut
contrà inſcriptis proferendo. Ideò opus fuit
diù inſudando veritatem quæſtionis inueſti-
gare pro eius deciſionr.

Et repertum fuit, quòd hæc Fiſci prætenſio
pro excluſione ſuſpicionis in proprijs termi-
nis poterat fundari ex deciſionr *Specul. lib. 1.
de Iudice delegato, S.7. ſupereſt, num.* 10. vbi poſt
Ægid. quem citat, eſt in opinione, quod ſi
2 Prælatus impetrat Iudicem pro cauſis Eccle-
ſiæ ſuæ, qui ſit ſuus conſanguineus, is Iudex
non potrſt allegari ſuſpectus ex conſanguini-
tate, quia cauſa non eſt propria ipſius Prælati,
ſed Eccleſiæ ſuæ, & *Speculatorem* ſequitur *Bar-
bat. in c. inſinnante, num. 14. extrà de offic. deleg.*

Eiuſdem opinionis eſt *Oldradus conſ.* 302.
num. 6. inquiens, quòd Iudex ordinarius non
3 poteſt recuſari vti habens intereſſe in nego-
tio, ratione officij, quod exercet, propter exa-
ctionem pœnæ, quæ ad ſui commodum appli-
catur, aſſignans rationem, quia non habet hâc
pœnam vti homo priuatus, ſrd propter offi-
cium tantùm, & allegat *tex. in c. ſi quis ab Epiſ-
copo 2.q.7.*

Sed contra hanc opininnem *Speculatoris, &
Oldradi* videtur *tex.* expreſſus *in d. cap. inſinnan-
4 te de offic. deleg.* vbi ad literam diſponitur, quòd
Iudex datus in cauſa Eccleſiæ poteſt recuſari
propter Rectorem Eccleſiæ, qui ſit amicus il-
lius Iudicis, licet in eo non agatur de intereſſe
proprio ipſius Rectoris, ſed Eccleſiæ tantùm,
& hanc opinionem contra *Speculatorem* ſun-
dant infraſcripti.

Canoniſtæ in eodem cap. inſinnante, v3.
Collectar. num. 1.
Ioann. Andr. num. 4. & 5.
Ioann. Anan. num. 3.
Anton. de Butr. num. 20.
Ioann. de Imol. num. 17.
Card. Zabar. verſ. Secundò oppono.
Felin. num. 3. in 2. notab.

Eandemq; opinionem tutantur expreſ-
sè reprobato *Speculatore*, infraſcripti ſimili-
tèr *Canoniſtæ in c. poſtremò de appell. v3.*
Abb. Panorm. num. 6.
Philipp. Franch. num. 12.
Bellam. q. 1. verſ. Si quærit de conſanguineo.
*Ioann. de Imol. num. 2. verſ. An autem, & in
c. 1. num. 4. extrà de poſtul.*
Alex. de Neuo 2. q. num. 16.
Dec. num. 29. verſ. Extrà Gloſam.
Henric. Bohic poſt nu. 2. vbi latiſſimè vſque
ad finem.

His addo *Arch. in c. Iudex de off. deleg. lib. 6.
poſt num. 1.* vbi relata opinione *Specul.* dicit,
quod ipſe admiratur talem ſententiam, quia
eſt contra *tex. in d. cap. inſinnante.*

Et hanc opinionem latius defendit *Gemin.
in eod. cap. Iudex.*

Concordant etiam, & *Ciuiliſtæ*, proue ſunt
Cynus in l. 1. num. 5. C. nè quis in ſua cauſa iudic.
quatenus ibi à *nu. 5. vſque ad fin.* diſputat quæ-
5 ſtionem. An Iudex poſſit punire delinquẽtem
pro iniuria ſibi illata, & poſt allata octo argu-
menta pro vna parte, & ſeptem pro altera di-
ſtinguit inter crimen notorium, & non noto-
rium, & in notorio *Petri de Bellap.* concludit,
quòd licet Iudex poſſit perſequi iniuriam ſibi
factam, quatenus tangit intereſſe, & vtilitatẽ
Reipublicæ, non tamen ipſe ſolus poteſt in ea
ius dicere, ſed ſi eſt delegatus poteſt recuſari,
ſi ordinarius dabitur adiunctus, ſubdens illi-
batam rationem in finalibus verbis: *Quia
propter id, quòd ſecundariò tangit perſonam ſuam,
habetur, vt ſuſpectus, quod ſatis videtur ratione
defendi,* ità *Cynus* ibi, & eum ſequuntur.

Salyc. ibid. num. 5. verſ. Ad cautelam tamen.
Paul. de Caſtr. num. 3.
Alber. num. 5. in fin. & denique.
Laur. de Iudice ſuſpecto, cap. 11. n. 18. circà fin.

Nec omittendus eſt *Steph. Anfr. de recuſ.
in 5. ſpecie.*

Fundamentum huius opinionis in eo ver-
6 ſatur, quia intereſſe ratione officij conſidera-
tur, tàm ratione emolumentorum, quæ Offi-
ciali applicantur, dr quibus agit *Gloſ. in l. de
iure, ff. ad municipal.* quam ratione maioris,
aut minoris ſubiectionis, vt conſiderat *Abb.
in c. venerabili in fin. extrà de cenſib. & in c. ſuper
literis poſt num. 10. verſ. Quartus caſus eſt, extrà
de reſcript.* & hic videtur propriè caſus noſter.

Et re vera non potrſt negari, quòd intereſ-
ſe, quod habet Officialis in negotio ſpectan-
te ad officium, licet principaliter tangat ipsũ
officium, tamen tangit ſecundariò perſonam
ipſius Officialis propter maiorem præhemi-
nentiam in exercitio ſui officij, quod ad viuũ
expreſſit *Cynus in d. l. 1. in final. verbis.*

Addendo, quòd hæc opinio habet ſuam
7 vim, tàm reſpectu coniunctionis per conſan-
guinitatem, quàm per affinitatem, vt in hac
mea quæſtione explicitè admiſit *Henric. Bohic
in d. c. poſtremò, nu. 6. de appell.* ſubdens: *Quia
quandoq; affinis plus diligit, quàm conſanguineum.*

Nec

Nec obſtat, quod in tali cauſa non agitur
8 de intereſſe proprio, ſed de intereſſe officij, nā
in hac materia ſuſpicionis quodlibet, vel mi-
nimum intereſſe ſufficit ad remouendum
Iudicem, & conſanguineus, vel affinis ſemper
præſumitur habere affectionem ad cauſam
ratione ſanguinis.

Et eſt notandum, quod nullus ex præcita-
9 tis *DD.* citat *Oldrad. in d. conſ.* 302. pro contra-
ria opinione, niſi ſolùm *Speculatorem*, præter
Laurentium, qui de *Oldrado* facit mentionem,
ſed ne authoritas *Oldradi* omittatur, ſine ſua
animaduerſione; Aduerto, quod *tex. in d. c. ſi
quis ab Epiſcopo* 2. *q.* 7. ab ipſo citatus potius
probat contrarium, eius enim verba ſūt hæc.
*Si quis ab Epiſcopo, vel ab Eccleſia, vel de pro-
prio iure crediderit aliquid repetendum, ſi nihil
conuicij, aut criminationis obiecerit, eum pro ſola
conuentione à communione Eccleſiæ non liceat ſub-
moueri*. Ex quibus illud in effectu reſultat,
10 quod Epiſcopus conuentus ab aliquo pro re
poſſeſſa ab ipſo Epiſcopo, ſiuè vti re Eccleſię,
ſiuè vti re propria ipſius Epiſcopi, non poteſt
actorem excommunicare, niſi offendat Epiſ-
copum in iudicio per obiectionem iniuriæ,
ſeù conuicij, vel alicuius criminis, & ſic in
vtroque caſu non facit differentiam, an Epiſ-
copus ſit conuentus ab aliquo pro re Eccle-
ſiæ, an pro re ſua propria; Nàm in primo caſu
pro ſimplici conuentione non poteſt ſubmo-
ueri à communione, in ſecūdò caſu pro obie-
ctione conuicij, vel criminis poterit ſubmo-
ueri, & ſic ſiuè lis reſpiciat cauſam Eccleſiæ,
ſiuè cauſam propriam Epiſcopi ſemper eſt
eadem determinatio.

Nec eſſe poterit in conſideratione com-
11 munis illa traditio *DD.* quòd Epiſcopus po-
teſt eſſe Iudex in cauſa ſuæ Eccleſiæ, nàm
Abb. in cap. cum veniſſent in fin. extrà de iudic. re-
ſpondet, quòd hoc eſt verum, ſi non recuſetur,
non autem quod non poſſit recuſari, qui ab
omnibus approbatur, & præſertim à *Philipp.
Franc. in d. c. poſtremò, num.* 13. *&* *Felin. in d. cap.
inſinuante, num.* 3. *in fin. &* *à Cyno*, & alijs ſuprà
citatis.

Quod eſt maximi momenti, nàm donec
Epiſcopus recuſetur, ipſe poteſt procedere in
cauſa, & omnia acta erunt valida ante recuſa-
tionem propoſitam, ſed ſi nullo modo poſſet
interuenire, tunc abſque recuſatione acta om-
nia erunt nulla.

His adiungitur vulgatis *dec.* 30. *Regentis de*
12 *Ponte*, vbi habetur pro abſoluto, quòd lis in-
ter aliquos de præcedentia ratione maioris,
vel minoris dignitatis in officio præbet iu-
ſtam cauſam ſe ad inuicem recuſandi in alijs
cauſis.

Ex his inferebam in caſu noſtro, quòd licet
Marchio Sancti Herami non habeat intereſſe
in hac cauſa iure proprio reſpectu ſuorum
bonorum, ſed tantùm ratione ſui officij, ta-
men quia illud conſiſtit in maiori ſubiectio-
ne, & ampliori iuriſdictione, & digniori præ-
heminentia ſui officij, per quæ fit etiam di-
gnior eius perſona, dū illud poſſidet, tale in-
tereſſe præbeat Duci Biſatiarum eius aduer-
ſario iuſtam cauſam recuſandi Locumtenen-
tem Regiæ Cameræ Socerum Marchionis, nè
in hac cauſa interueniat.

Die 30. Martij 1631. facta relatione in Col-
laterali Conſilio (abſente Marchione Belmō-
ris vti ſuſpecto) per Regentem Didacum
Lopez Suarez, quia in facto fuit demonſtratū,
Marchionem Sancti Herami non exercere of-
ficium prædictum iure proprio, ſeù in pro-
prietate, ſed vti merum Locumtenentem Il-
luſtriſs. Comitis Oliuares Regij Generalis
Cauallaritij Maioris Suæ Maieſtatis, fuit di-
ctum, quòd prædictę conſiderationes non mi-
litabant in hoc caſu, & ideò fuit prouiſum,
quòd Locumtenens Regiæ Cameræ interue-
niat in cauſa, & Dux Biſatiæ, ſeù Comes San-
cti Ioannis eius filius, ſub cuius nomine fue-
rat propoſita recuſatio, ſoluat pœnam.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LXXX.

LIs concernens dignitatem, vel officium re-
ſpectu maioris, vel minoris iuriſdictionis,
& præheminentiæ præbet iuſtam cauſam
recuſandi Officialem conſanguineum, vel af-
finem alicuius ex litigantibus ni Officialis ſit
merus Locumtenens, vt deciſum in hoc caſu
in Coll. Conſ. refert D. Author, cuius memi-
nit *Reg. de Marin. ad Reg. Reuerter. deciſ.* 153. *&
lib.* 2. *reſol. iur. c.* 114. *nu.* 3. *&* 4. *Thor. p.* 3. *Comp.
dec. verb. Lis concernens*, ſequitur *Fontanell. dec.*
15. *num.* 19. *lib.* 1. *Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. V.*
265. *num.* 128.

Ad num. 2. *&* 4. Adde *Apicell. de ſuſpic. Offic.
num.* 89. *&* 90. *verſ. Quod ſi Iudex eſt*, vbi *Addi-
tio, Io: Chriſtophor* Sueltes *conſ. cent.* 1. *conſ.* 23. vbi
deciſum refert, quàm deciſionem citat, & ſe-
quitur *Reg. de Marin. lib.* 2. *reſol. c.* 114. *num.* 4.
Giurba obſeru. 68. ex *Aufrer. de recuſat. nu.* 8. *In-
trigl. lib.* 3. *ſing.* 80. *num.* 61. & ità deciſum per
S. C. refert in cauſa remiſſionis Clerici Coſen-
tini petitæ ab Archiepiſcopo Coſētiæ ad eius
Curiam Archiepiſcopalem; Quod Conſilia-
rius Piccolelli nō interueniat vti conſangui-
neus Archiepiſcopi, *Conſ. Petr. ſup. rit. M. C. V.*
265. *num.* 128.

Ad num. 5. Obſerua, quod Iudex poteſt pu-
nire illum, qui ſibi iniuriam facit, quando pro
5 tali iniuria eſſet clarè à lege indicta pœna, at
ſecùs ſi eſſet arbitraria, nàm tunc non poſſet
Iudex arbitrari talem pœnam, vt dicit *Me-
noch. de arbitr. Iudic. lib.* 2. *cent.* 3. *caſ.* 263. *num.* 9.
Bouadill. tom. 1 *lib.* 11. *cap.* 16. *num.* 140. qui di-
cit, quod opus eſt, vt pœna ſit legalis, & certa.
Quamuis *Xamarra* meliùs in *tract. de offic. Iud.*

& Aduocati, dicat ex conſilio *Bonadill. ibidem*, debere Iudices eueniente caſu, quo officium, & dignitas eorum offendatur a ſubditis, informationem cõficere, & perſonas offendentium, ſi fugæ timor ſubſit capere, & poſteà pro puniendo delicti reo Regium Conſilium adire, quia ſic ſe integerrimos oſtendunt Iudices, & pectora ab ira, & odio priuato aliena, atq; in Regio Conſilio, tunc rectiùs contra delinquentes miniſtratur iuſtitia, quam quãdo rei per Dominum offenſum condemnati ad illud per appellationem veniunt, conquerentes de eo, quod iratus vlciſci ſe volẽs ius ſibi in cauſa ſua dixit, cuius verba refert *Reg. Sanfel. dec. 63. in addit. Conſ. Carlen. de iudic. lib. 1. diſp. 2. num. 798.*

Obſerua ſecundò. Id procedere etiam in Barone, ſeù eius Officiali quoties iniuria eſt notoria, & eſt expreſſa pœna à iure, vt ſupra diximus, & ſit facta iniuria reſpectu officij, & dignitatis, non autem perſonæ, & ſententiam contra iniuriantem poteſt iniuriatus proferre, non ſolùm formato proceſſu, & ſententia in ſcriptis redacta, verùm etiam ſine proceſſu, informatione, aut ſententia in ſcriptis, cum ſolo decreto oretenus lato, de facto, & ex abrupto quoties, vt ſuprà diximus, delictum eſt notorium, quod ſolet eſſe quando ipſe ſtat pro Tribunali ſedens, & iniurijs afficitur. Ex *Anton. Gomez tom. 3. var. c. 1. n. 41. & 48. Baiard. ad Clar. lib. 5. §. fin. q. 8. num. 7. & 9. Farinac. in praxi, qu. 17. num. 45 & q. 21. ex num. 158. & q. 105. ex num. 192.* & alijs docet *Conſ. Carlenal. vbi ſuprà, num. 799.* vbi in fineità practicari refert in Supremis Tribunalibus Hyſpaniarũ.

Secùs dicendum eſt, quando iniuria, vel aliud delictum contra Baronem in eius Terra patratum eſt, nàm tunc non poteſt Baro contra ipſum procedere de delicto cognoſcẽdo, ſed ſolùm poteſt reum carcerare, & ad Superiorem, nempè feudi Dominum, qui legitimus eſt, & competens Iudex puniendum remittere, *Bart. in l. qui iuriſdictioni 11. in 2. lect. num. 2. & 6. ff. de iuriſd. omnium Iudic.* vbi *Add.* & alij competentes *Bonadill. vbi ſup. Capyc. deciſ. 124.* & ibi *Petr. Caball. reſol. crim. caſ. 125. ex nu. 3. Cancer. var. p. 3. c. 13. num. 197. & 200. Maſtrill. dec. 234. ex num. 1. Taſſon. ſuper pragmat. de antefat. verſ. 3. obſeru. 4. num. 37. Capibl. de Baron. pragm. 16. ex num. 76. Boer. deciſ. 55.* Alia ad materiam vide apud *Carlenal. locis ſup. citatis per totum, & Reg. Capyc. Latr. deciſ. 90. Reg. Sanfel. deciſ. 224.*

Ad num. 12. Adde *D. Authorem ſuper pragm. 1. num. 21. de ſuſpic. Official. Thor. p. 1. Comp. dec. verb. Suſpectus Iudex an recuſari, Conſ. Frat. lib. 3. diſcept. forenſ. c. 52. num. 15. & 16. ac in ſuo Nicandro num 322. Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. 265. num. 178. in fine.*

Ad quam deciſionem obſerua, quod Iudex non poteſt recuſari, vt ſuſpectus, ex quo tutor,
13 eſt ipſius inimicus, vt probat *Reg. de Marin. d. reſol. 114. num 5. & in obſeru. ad Reg. Reuert. dec. 153. num. 3.*

Obſerua ſecundò. Quod ſi aliquis habet
14 litem cum Titio, tutorio nomine, ſi deindè ille efficiatur Iudex, non poteſt interuenire, & iudicare in cauſis Titij, nomine proprio conuenici. Ratio eſt, quia Iudex cum tutore inimicitiam, & odium contrahit, videns ob eius obſtacula optatum finem conſequi non valere. Et inimicus pupilli eſt inimicus tutoris *Caſtr. conſ. 46. lib. 1. Reg. Galeot. contr. 60. num. 22. lib. 1.* Et cum eo litigium habens, litigare videtur cum tutore, cum tutor idem ſit, quod Dominus. *l. qui fundum, §. ſi tutor, ff. pro empt. Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. d. rit. 265. num. 131.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Suſpicionum à decretis nullius generis reclamatio permittitur.*

Quid à decretis mandantibus, non recipi ſuſpiciones abſque depoſito ob paupertatem non probatam. Obſ.

Minor doli incapax, & non habens curatorem, an reſtituatur aduerſus lapſum tempus recuſationis, non obſtante Pragm. 15. §. 6. de ſuſpic. Offic, Obſ.

Appellatio in cauſa principali ſuſpicionum prohibita, an cenſeatur prohibita in incidentibus. Obſ.

2 *Nullitatibus per ſtatutum excluſis, quæ eſt ex defectu iuriſdictionis, nunquam cenſetur excluſa.*

Et tempore dicendum de nullitate elapſo, ſi actus ille eſt nullus nullitate notoria, an poſſit dici. Obſ.

Si euidens ſit huiuſmodi nullitas, etiam parte abſente per Iudicem poteſt declarari, num. 3.

4 *Votorum numerus, quando requiritur pro forma: eius defectus quid operetur, & num. ſeq.*

Ex diſpoſitione Regiæ Pragmaticæ, *quando in ſententijs Sacri Conſilij requiruntur tria vota conformia, de quibus ſententijs intelligatur, n. 6.*

Hæc diſpoſitio Reg. Prag. *non repugnat diſpoſitioni iuris communis, num. 11.*

An ſufficiat ſola intereſſentia Votantis, licet contradicentis, num. 12.

7 *Appellatio ſi eſt prohibita à diffinitiua, non dicitur prohibita ab incidentibus, & emergentibus, declaratur, vt num. 10.*

Concluſio defenditur. Obſ.

8 *Cauſa ſi eſt priuilegiata, ſunt incidentia, & dependentia ſimiliter priuilegiata.*

9 *Incidentia, & emergentia ſunt eiuſdem naturæ cum cauſa principali.*

13 *Interloquutorium habens vim diffinitiui non reputatur, quid diuerſum à mæro diffinitiuo.*

14 *Decretum latum ſuper nullitate ſuſpicionis, an dicatur diffinitiuum, vel interloquutorium.*

Hic fit mentio praxis S. C. vbi ſuſpicio non tracta-

ſtatur in Aula cauſa principalis, ſed in alia. Confirmatur praxis, & affertur ratio. Obſ.

15 *Suſpicionis cauſa regulatur, ſecundùm naturam cauſæ principalis.*

ARGVMENTVM.

Nullitas excluſa per Pragmaticam *à decretis prolatis in cauſis ſuſpicionum non comprehendit nullitatem procedentem ex defectu iuriſdictionis, prout eſt quando in decreto non interuenit numerus trium votorum conformium requiſitus in cauſis tangentibus ſummam ducatorum ducentorum, & vltrà. Et alia ad materiam.*

DECISIO LXXXI.

PER *Pragm.* 10. *de ſuſpicionib.* eſt prouiſum, vt à decretis prolatis circa ſuſpiciones propoſitas aduerſus Officiales non poſſit recla-
1 mari, nec dici de nullitate, nec etiam per viam reſtitutionis in integrum, aut alterius recurſus ad Principem, dubitatum fuit. An hæc diſpoſitio procedat, quando allegaretur nullitas ex defectu iuriſdictionis, & vtiq; *Gloſ. fin. in c. vnic. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.* per verbum,
2 *Puto*, eſt in opinione, quod hæc ſpecies nullitatis nunquam cenſetur excluſa, & hanc *Gloſ.* dicit ſingularem *Bald. in l. generaliter, col. 1. C. de Epiſc. & Cler.* & inſignem exclamat *Couarr. in c. 25. num. 4. pract. quæſt.* vbi innumeros, tàm Canoniſtas, quàm Legiſtas allegat pro hac opinione, quàm ipſe ſequitur, eamque magis communiter approbatam, aſſerit *Vunt. de nullitate, tup. 9. in rubrica de nullitate, ex defect. iuriſd. num.* 4. & pro regula hanc concluſionem reaſſumit *Gabr. commun. opin. lib. 6. concluſ.* 3. vbi ampliat, & limitat pluribus modis, & ibi, *num. 6.* ampliat, etiam ſi per ſtatutum nulla ſpecies nullitatis admittatur, & tàm indubitata concluſio reputatur, vt etiam abſen-
3 te parte, eaque non vocata, ſi euidens ſit, poſſit Iudex talem nullitatem declarare *Gloſ. in c. tua*, per illum *tex. de off. Vicar.* & notat *Abb. in c. cauſam, quæ notab. 3. extrà de reſcript. Felin. in c. cum olim, col. 7. num. 11. extrà de re iud. Bellam. deciſ. 207. circa fin.* ſequuntur *Vunt. d. t. 9. num. 5. Gabr. d. concl. 3. num. 10.*

Hinc factum eſt, vt dùm in cauſa vertente in Sacro Conſilio, inter N. & N. ſuper nullitate contractus conceſſionis in emphyteuſim ad annuum canonem, ſiuè cenſum duc. . . . . in cuius deciſione requiritur pro forma, vt
4 interueniant tria vota conformia, iuxtà *prag. 41. §. prætereà de offic. S. C.* fuiſſet propoſita ſuſpicio in perſonam Conſiliarij Prouenzalis, & in determinatione huiuſmodi ſuſpicionis ex tribus votantibus fuerunt duo tantùm vota conformia; fuerit dubitatum, an talis determinatio poſſit dici nulla ex defectu iuriſdictionis prædictorum duorum votorum conformium, & quod propterea de tali nullitate poſſit cognoſci, non obſtante *d. pragm. 10. de ſuſpicion. in §. 2. in fin.* quantumuis ne alia ſpecie nullitatum propoſita per partem non poſſit tractari.

Adducta in præcedenti concluſione ſuadet partem affirmatiuam, quia non poteſt negari,
5 quód quando in vna cauſa debent interuenire plura vota conformia, ſi vnum deficit, reliqui non habent iuriſdictionem iudicandi, & vnus ſine alio ſententiam ferre nõ poteſt, quia ſingulis, nec iuriſdictio, nec exercitium inſolidum competit, ſed collegialitèr, iuxtà *tex. in l. cùm magiſtratus, C. quando pronoc. non eſt neceſſ. l. duo ex tribus, ff de re iud. l. ſicuti, ff. de arbitr. §. fin. in auth. Vt iudic. non expect. ſucr. inſ. cap. ei, qui, §. item ſi plures 11. q. 6. c. cauſa matrimonij extrà de offic. deleg. c. prudentiam, §. 1. eod. tit. c. veniens,* vbi *Gloſ. in verb. Duo Iudices extr. de renunc. cum ſimilib.*

Sed difficultas inſurgit ex verbis *d. pragm. 41. §. prætereà de offic. S. C.* quæ loquitur de
6 ſententia abſolutoria, vel condemnatoria, vt in illis debeant interuenire tria vota conformia, & ſic non poteſt verificari in decreto hoc ſuſpicionis, quód ſiuè ſit incidens, ſiuè emergens, ſiuè dependens, non eſt diffinitiuum, quód abſoluat, vel condemnet; prout patet in appellatione prohibita à diffinitiua, quæ non
7 cenſetur prohibita ab incidentibus, & emergentibus, vt poſt *Bald. in l. ſi ex cauſa, §. nunc videndum, ff. de minorib.* tradunt quamplurimi adducti per *Me in pragm. 7. nu. 1. de appellat.* & eſt *Gloſ.* punctualis *in l. Pomponius aliàs ſi vni ex pluribus, in Gloſ. magna in fin. ff. de re iud.* quã ibi ſequuntur *Bart. num. 4. & Angel. in fin. Bald. in l. fin. C. de auth. præſt. Curtur. deciſ. Genuæ 60. in fine.*

E contra verò fuit conſideratum, quòd
8 quandó vna cauſa eſt priuilegiata, cenſentur priuilegiata omnia eius incidentia, & dependentia, iuxtà doctrinam *Bart. in l. ſoluent. num. 16. ff. de alim. & cibar. legat. Sylv. Aldob. conſ. 78. nu. 29. & ſeq. Menoch. de adipiſcend. poſſeſſ. remed. 4. qu. 99. Surd. deciſ. 36. Auth. in c. Prætor 6. Gloſ. ſententias, num. 6. Ioſeph Seſe de inhib. c. 4. §. 2. num. 37.*

Ratio eſt, quia incidentia, emergentia, &
9 dependentia ſunt eiuſdem naturæ cum cauſa principali, & aſſumunt naturam cauſæ principalis, vt aſſerit *Frecc. de ſubfeud. in 12. limit. Cõſtit. Conſtitutionem Diuæ memoriæ 36. verſ. Sicut diximus*, latè *Alciat. in l. ſi quis in conſcribendo, verb. Compromiſſarios, verſ. Nam, & in iure videmus, num. 66. C. de pact. Plot. de in litem iurand. §. 4. num. 39.* quorum authoritate ferè in proprijs terminis dixit *Praſ. de Franch. deciſ. 252. in fine*, quod facta prouiſione, quód vna cauſa deci-

Digitized by Google

decidatur iunctis Conſiliarijs duarum Aula-
rum, etiam incidentia debent eodem modo
tractari. His addo *Menoch. de arbitr. iud. q.* 45.
vbi ordinatè hanc regulam tradit incidenti-
bus, dependentibus, emergentibus, annexis, &
connexis.

Nec obſtat primum motiuum deductum
ab appellatione, quæ quantumuis ſit prohibi-
10 ta à diffinitiua, non propterea cenſetur pro-
hibita ab incidentibus; Nàm huic motiuo re-
ſpondet *Alciat. in d. l. ſi quis in conſcribendo in
d. verb. Compromiſſarios, nu.* 70. Vt ſcilicet pro-
cedat in odioſis, prout eſt tollere appellatio-
nem, vel reſtitutionem in integrum contra id,
quod eſt diſpoſitum de iure communi; ſecùs
eſt in caſu noſtro, qui dependet à diſpoſitione
d. pragm. 41. *§. præterea*, in qua diſponitur, vt in
11 cauſis attingentibus valorē duc. 200. debeant
interuenire tria vota conformia pro facienda
ſententia abſolutoria, vel condemnatoria, quæ
diſpoſitio non repugnat diſpoſitioni iuris cō-
munis, imò eſt ei valdè conformis, ex iuribus
ſuperiùs allegatis, quæ tractant de cauſis col-
legialiter decidendis, & ideò omni iure, &
æquitate conuenit, vt militer alia proxima
concluſio, quod incidentia, emergentia, depē-
dentia, annexa, & connexa debeant regulari
ſecundùm cauſam principalem, & illam di-
ſtinctionem *Alciat.* ſequutus eſt *Præſ. de Frāch.
deciſ.* 637. *num.* 10.

Nec repugnat *tex. in l. duo ex tribus, ff. de re
iud.* per quem ſuſtinetur ſententia lata ex
12 voto duorum conformium, licet tertius con-
tradixerit, ſi tamen hic tertius fuit præſens in
votando, prout in facto accidit in caſu, de
quo quæritur; nàm ille tex. de iure communi
eſt ſatis diuerſus à diſpoſitione *d. pragm.* ſiqui-
dem ius commune requirit interuentum, ſeù
intereſſentiam tantùm plurium Iudicum, qui
ſint ordinarij, vel delegati, qua intereſſentia
interueniente contentatur de maiori numero
votorum conformium. At noſtra *pragm.* vltrà
intereſſentiam plurium Iudicum requirit cō-
formitatem trium votorum, vt poſſit ferri ſē-
tentia condemnatoria, vel abſolutoria, quæ in
noſtro caſu defecit.

Sed quicquid ſit in illis incidentibus, quæ
13 ſunt merè interloquutoria, tamen in illis, quę
habēt vim diffinitiuæ, nulli dubium eſt, quod
ſortiuntur eandem naturam, quam ſortitur
cauſa principalis; & quicquid eſt diſpoſitum
in merè diffinitiuis, eſt etiam diſpoſitum in
interloquutorijs habentibus vim diffinitiuæ,
ità *Bart. in l. ſi vni ex pluribus, num.* 4. *ff. de re iud.*
vbi æquiparat ſententiam diffinitiuam inter-
loquutoriæ, per quàm Iudicis officium finie-
tur, & remittit ſe ad ea, quæ dixit in *l. quod iuſ-
ſit, ff. eod. tit.* vbi *num.* 9. *verſ. Quædam eſt inter-
loquutoria*, latè declarat, & exemplificat, & cū
ſequuntur omnes in *d. l. ſi vni ex pluribus*, ſcili-
cet *Paul. num.* 9. *Io. de Imola*, qui rauì legit ſub
initio *l. Pomponius* 36. *num.* 6. *verſ. In eadem
Gloſſ. fin. Alex. num.* 8. *in fin.* latiùs *Hercul. n.* 13.
per tot. Cuman. poſt num. 2. *verſ. Item fallit in in-
terloquutoria, Iaſ.* ſolemniter *num.* 11. *Cartar. d.
deciſ. Genua* 60. *in fin.*

Denique, vt nullus dubitationi locus relin-
quatur, decretum hoc latum ſuper articulo
14 ſuſpicionis, per quod fuerunt reiecta capita,
ex alio motiuo apparet eſſe merè diffinitiuū,
non ſolùm quia per illud eſt finitum iudicium
circa articulum ſuſpicionis, dùm poſt ſe non
expectat aliam deciſionem, prout exēplificat
Maranta p. 6. *verſ. Et demum fertur ſententia
num.* 42. *Myſing. obſeru. cent.* 3. *obſeru.* 88. *Gaill.
obſeru.* 130. *num.* 6. *lib.* 1. ſed etiam, quia iuriſ-
dictio illorum Iudicum, quibus fuit delega-
tus articulus ſuſpicionis, eſt penitùs per hoc
decretum extincta, & ipſi non poſſunt ſe inge-
rere in cauſa principali, dùm ex nouis ordini-
bus cauſæ ſuſpicionis, non ventilantur coram
Iudicibus, qui ſunt Iudices ordinarij cauſæ
principalis, ſed in alia Aula, & coram alijs Iu-
dicibus, qui propterea per decretum latum
incluſiuum, vel excluſiuum ſuſpicionis ſunt
functi eorum officio, vt etiam in caſu expira-
tæ, ſeù extinctæ iuriſdictionis exemplificant,
decretum eſſe merè diffinitiuum, ijdem ſu-
pracitati *DD. in d. l. ſi vni ex pluribus, & Aluar.
Valaſc. conſult.* 47. *in princ.* dùm affert illud pre-
cipuum ſignum, quandò non ſperatur alia ſē-
tentia poſt ſe ab eodem Iudice; ergò ex omni
capite verba prædictæ *prag.* comprehendunt
hunc caſum.

Neque ex tali mutatione Iudicum poteſt
15 prætendi, quod cauſa ſuſpicionis ſortiatur
aliam naturam, aut qualitatem diuerſam à
cauſa principali quoad numerum votorum;
nàm dictæ nouæ ordinationes iàm receperūt
obſeruantiam, vt ſi cauſa principalis eſt intro-
ducta iunctis Aulis; cauſa ſuſpicionis ſimili-
tèr debet determinari iunctis duabus Aulis,
licet diuerſis ab illis, & ſic per mutationem
Iudicum non venit immutāda natura, & qua-
litas, quæ ineſt cauſæ principali.

Hæc quæſtio accidit in cauſa Monaſterij
Sanctæ Claræ huius fideliſſimę Ciuitatis cum
V. I. D. Ioanne Thoma Ruggerio, & dùm à
decreto excluſionis capitum ſuſpicionis Mo-
naſterium habuiſſet recurſum ad Collaterale
Conſilium, fuit ordinatum, quòd Commiſſa-
rius cauſæ ſuſpicionis faceret relationem de
ſtatu cauſæ in Collaterali Conſilio, eaque fa-
cta per Dominum meum Scipionem Theodo-
rum Regium Conſiliarium ampliſſimum, &
habita ab eo relatione, quòd in deciſione cau-
ſæ interfuerunt tria vota, quorum duo tantū
fuerunt concordia, diſcuſſis punctis ſuper iùs
cactis coram Excellentiſsimo Domino fuit
habitum pro vero, quòd decretum prędictum
fundatum in voto duorum tantùm eſſet nullū
ex defectu iuriſdictionis illorum, & proindè

talis

talis nullitas non ſit excluſa à prædicta *Prag.* & ſuit mandatum, quòd cauſa prædicta ſuſpicionis decidatur per idem S.C. iunctis Conſiliarijs duarum Aularum hodiè 28. Aprilis 1631. penès Secretarium Sacri Conſilij.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXXI.

NVllitas excluſa per *Pragm.* à decretis prolatis in cauſis ſuſpicionum, non comprehēdir nullitatem procedentem ex defectu iuriſdictionis. Adde *Nouar. ſup. Pragm.* 15. *n.* 48. *de ſuſp. Offic. in vlt. impreſſ. Scialoya de foro compet. cap.* 52. *num.* 5.

Ad num. 1. Adde *Praeſ. de Franch. dec.* 408. *in princ.* Id quod etiam eſt ſtatutum in Cathalonia, ſcilicet quoad ſupplicationem per *Conſt.* 2. *tit. de recenſat. omnium Iudic. Fontanell. deciſ.* 26. *num.* 2.

Vbi obſerua. Quod quamuis à decreto admittente, vel reijciente ſuſpicionem non com-
1 petat reclamatio, & alia remedia, vt ſuprà, tamen à decreto ſentiente non recipi ſuſpicionem abſque depoſito ob paupertatem non probatam, reclamatio conceditur, vt ter deciſum refert per S. C. *Conſ. Petr. ſup. rit. M. C. V.* 19. *num.* 10.

Obſerua ſecundò. Quod quamuis per *prag.* 15. §. 6. *de ſuſpic. Offic.* ſit datus terminus dierū quadraginta à die quo cœperit in cauſa intereſſe, ad recuſandum Iudicem, quo elapſo non reſtituitur, neque per reſtitutionem in integrum, tamen quando minor non eſt doli capax, nec tutorem habet, tunc reſtituitur huius *Pragmatica* diſpoſitione non obſtante, ſic pluribus medijs probat *Caſar. in ſpec. peregr. qq. q.* 13. vbi deciſum refert. Cuius deciſionis meminit *Conſ. Petra ſuper rit. M. C.* 265. *num.* 61.

Obſerua tertiò. Quod prohibita appellatione à cauſa principali ſuſpicionum cēſetur, etiam prohibita ab incidentibus ante ſententiam, quando grauamen, quod fortè infertur per illud incidens, poſſet reparari in dicta diffinitiua, ſecùs quando non poſſet reparari, *Praeſ. de Franchis d. deciſ.* 408. *nu.* 2. *ex Senat. Pedemont. deciſ.* 25. *num.* 4. idem *Franch. deciſ.* 637. *num.* 6. Quod poteſt ſic exemplificari: Caius propoſuit ſuſpiciones aduerſus Iudicem, in termino fecit nominationem in partibus, fuit factum decretum non eſſe admittendam dictam nominationem: eſt difficultas, an à tali decreto poſſit appellari. Et hoc caſu eſſet concludendum, poſſe appellari ex eo, quia grauamen hoc non poteſt reparari in diffinitiua, prout doctè ſanè diſcurrit *Fontanell. d. dec.* 26. *num.* 4. *& ſeqq.* Benè verùm contra refert per illius Senatum deciſum; nempè neque ab incidentibus poſſe appellari, prohibita appellatione à diffinitiua, *Ramon. conſ.* 3. *num.* 127.

Ad num. 2. Adde *Vincent. Caroc. de remed. contra praeiudic. ſentent. except.* 47. *ex num.* 44. *& except.* 22. *q.* 13. *Carol. de Graſſ. de except. except.* 20. *num.* 19. *Polid. Rip. ſing. obſeru.* 74. *ex nu.* 1. *Guazzin. de defenſ. reorum, defenſ.* 37. *cap.* 4. *per totum, Barboſ. in collect. ad Clem. de re iudic. num.* 5. *& ſeqq. Nouar. qq. forenſ.* 102. *& dec.* 14. *Flam. Cartar. deciſ.* 132. *Rot. Rom. in recent. p.* 1. *deciſ.* 515. *Monac. ad Minad. deciſ.* 19. *num.* 3. *Scialoya de foro compet. cap.* 52. *num.* 4. Et quoties in aliquo
2 loco eſt ſtatutum tempus dicendi de nullitate alicuius actus, illo elapſo poteſt dici de nullitate illius actus, quoties actus eſt nullus nullitate notoria, vel ex defectu iuriſdictionis, *Rot. deciſ.* 361. *num.* 8. *in* 1. *par. recent. ex Oſaſc. dec. Pedem.* 142. *num.* 33. *Surd. conſ.* 354. *num.* 16. *lib.* 3. *Rot. tom. diuerſ. dec.* 666. *n.* 3. *in* 1. *par. Caeſar. Barz. deciſ. Bonon.* 153. *ex n.* 8. *Fontanell. dec.* 453. *lib.* 2.

Ad n. 3. Obſerua *Fontanell. cit. dec.* 453. *lib.* 2.

Ad num. 5. Adde *Reg. Galeot. contr.* 58. *lib.* 2. qui loquitur, tàm in Iudicibus delegatis, quā ordinarijs, aliquibus concurrentibus.

Ad num. 7. *&* 10. Vbi habetur: Si appellatio eſt prohibita à ſententia diffinitiua, non eſt prohibita ab incidentibus. Adde *Rot. diuerſ. deciſ.* 100. *num.* 10. *in fine, Breder. de appell. par.* 1. *t.* 11. *col.* 23. *in fine, Scacc. de appell. q.* 17. *limit.* 6. *membr.* 6. *num.* 31. *Farinac. in praxi, q.* 101. *nu.* 97. *Praeſ. Merlin. lib.* 1. *contr. cap.* 15. *num.* 8. Ratio eſt, quia appellatione ſententiæ, de diffinitiua, & non interloquutoria intelligitur, *Imol. in rubr. ff. de re iudic. Felin. in rubr. eodem tit. de ſentent. & re iudic. num.* 7. *Reg. Capyc. Latr. dec.* 187. *num.* 5. *&* 6.

Et quamuis contrarium teneant *DD.* citati per *Praeſ. Merlin. cit. cap.* 15. *num.* 2. *& ſeqq.* quatenus verùm dicerent, deberent intelligi, quā-
7 do grauamen, quod infertur per decretum interloquutorium in illo incidenti, poteſt in diffinitiua reparari, & cum facilitate, *Becc. conſil.* 37. *num.* 2. *Oſaſc. deciſ.* 25. *num.* 14. *verſ. Contrarium, Surd. deciſ.* 36. *num.* 14. *Giurba deciſ.* 56. *nu.* 10. *Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 77. *nu.* 9. *lib* 1. alijque apud *Merlin. d. cap.* 15. *num.* 4. *Praeſ. de Franch. dec.* 408. *Reg. Capyc. Latr. d. dec.* 187. *nu.* 18. *Fontanell. d. deciſ.* 26. *num.* 7. Ad materiam vide *Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 187. *Reg. Sanfel. dec.* 321. *& Praeſ. Merlin. cit. c.* 15. *lib.* 1. *contr.* . .

Ad num. 14. ex quo colligitur praxis, quod in S.C. ſuſpicio non tractatur coram Conſiliarijs Iudicibus ſuffragia præbentibus in principali cauſa, ſed in alia Aula, & coram alijs Conſiliarijs. Adde id etiam hodiè obſeruari, prout obſeruatum pluriès refert *Conſ. Petr. ſuper rit. M. C.* 265. *num.* 74. *& ſeqq.* Rationem ponit, cur non debeat ſuſpicio tractari coram
14 illis Conſiliarijs cauſæ principalis, quia Collega redditur ſuſpectus in cauſa alterius Collegæ, *cap. cum Rodericus, tit. de officio delegati,* & ibi, *Gloſ. Matuta diſquiſit. legal.* 18. *num.* 15. *Reg. Sanſel. deciſ.* 81. *num.* 5. *lib.* 1.

Ad num. 15. Adde ità bis per S.C. deciſum re-

referre *Conſ. Petr. ſuper rit. M.C.V. 265. nu. 74.* in ſuſpicione allegata ab Ill. Principe Vigiani in perſonam Conſiliarij Staibani.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor corporalis anterior, licet ſit titulo poſterior, præfertur habenti poſteriorem poſſeſſionem.*
Concluſio hæc declaratur per ſex obſeruationes. Obſ.
Hæc talis poſſeſſio præfertur etiam in officijs, n. 2.
Afferuntur DD. contrarij in hac cõcluſione. Obſ.
An procedat in caſibus, vbi per ſolam conceſſionem transfertur ius in re, num. 4.
Limitatur, ſi ſecundus poſſeſſor habeat cauſam à vero Domino, num. 3.
5 *Principis conceſſio, & dominium, & poſſeſſionem paritèr transfert in conceſſionarium.*
Beneficij collatio facta ab Ordinario alteri, quàm cui Papa mandauerat conferri, eſt nulla.
Quid ſi cui mandauerat Papa illud conferendi, reperiatur inhabilis? num. 7.
8 *Princeps prouidendo inhabilem ad aliquod munus ex eademmet prouiſione abſque alia cauſæ cognitione illum habilem facit.*
9 *Officium dicitur vacare, ſi electus ſua inhabilitate impediat electionis effectum.*
10 *Inhabilitas, quæ tempore electionis præbet impedimentum electo, non ceſſat per ſuperuenientem habilitatem.*
11 *Electio, quæ per incapacitatem electi non ſortitur effectum, non reddit ad Superiorem eligentem, ſed vadit ad ſuum Ordinarium.*
12 *Milites, vt deſcribantur in albo militiæ penès Scribam Rationis, quid ſolitum obſeruari.*
13 *Officium ſi mandet Princeps alicui conferri, per receptionem electi, electio dicitur auocata ad mandantem.*
Et ſi alteri fuerit collatum, poteſt poſſeſſori per Iudicis officium auferri, num. 17.
14 *Papa mandante aliquid conferri dato etiam exequutore, ſola præſentatio mandati prohibet, ne ab Ordinario conferatur.*
Quid ſi exequutor datus ſit ad compellendum tantùm, num. 15.
Cum ſuis limitationibus, ibid.
16 *Officio in aliquo ſi quis Cedulam, vt recipiatur obtineat, quid operetur huiuſmodi Cedula.*
18 *Ius in re habere quantæ ſit efficaciæ.*
19 *Rogatio Domini præceptum eſt, imò & coactio, ibidem.*

ARGVMENTVM.

Titulus anterior in conceſſione non ſequuta, an, & quando præbeat prælationem conceſſionario aduerſus alium poſſeſſorem cum titulo poſteriori. Et alia ad materiã.

DECISIO LXXXII.

DVM per mortem Ducis Soſæ vacaret in hoc Regno Præfectura vnius Turmæ Cataphractorum, Catholica Maieſtas in ea præfecit, & conſtituit Capitaneum D. Didacũ de Mendotia, & Toleto, tùnc commorantem in Curia Suæ Maieſtatis, cui incontinenti dedit in mandatis per Excellentiſsimum Comitem Oliuarenſium, Ducemque Sanlucarentiũ, vt in Locumtenentem dictæ Turmæ eligeret, & deputaret D. Franciſcum Albritium, qui ſimiliter tùnc morabatur in eadem Curia ſeruiendo Catholicæ Maieſtati vti Cauallaritius Sereniſs. Reginæ, vt conſtat ex literis dicti D. Didaci directis prædicto D. Franciſco in Villa Madritij, ſcriptis, & ſubſcriptis manu dicti D. Didaci in effectu continentibus, quòd in præcedenti nocte Dux Medinæ delas Torres conſignauit ſibi ſolium quoddam dicti Excellentiſsimi Comitis Ducis, in quo ſibi enunciabat, quòd Sua Catholica Maieſtas guſtabat (vt prouideret Tenentiam dictæ Turmæ in eius perſonam, & idem ſignificabat, reſpondiſſe dicto Duci, ſe eſſe paratum obedire Suæ Maieſtati, & vtrique Duci, & pro exequutione huius Regiæ voluntatis congratulatus fuit ſibimet ipſi, dùm teneret tantùm virum in ſuum Locumtenentem, ſubiungendo alia verba congratulatoria, & cùm peruenisset ad hanc Ciuitatem Neap. perſiſtendo in eadem voluntate per Cedulam ſua manu ſubſcriptã, certiorauit Regium Scribam Rationis, vt dictum D. Franciſcum deſcribi faceret in eius officio pro Locumtenente ſuæ Comitiuæ ſub die 26. Septembris 1629. abſente tamen dicto D. Franciſco adhùc commorante apud Catholicam Maieſtatem; ſed mutato Regiſtro ſub die 21. Decembris eiuſdem anni ſcripſit aliam Cedulam prædicto Scribæ Rationis eligendo ad idem munus Locumtenẽtis aliũ, nempè Ianuarium Piſanum: & ſub die 22. Decembris fuit exequutioni demandata hæc ſecunda Cedula de ordine Excellentiſs. Proregis Ducis de Alcalà, præuia, ac præinſerta relatione ipſius Scribæ Rationis, nulla in ea facta mentione de Cedula præcedente in perſonam dicti Domini Franciſci.

Qui D. Franciſcus cùm modò præſentialitèr, ſe contulerit ad hoc Regnum, prætendit exequutionem dictæ Cedulæ primo loco in ſui fauorem expeditæ, ſuſpenſa alia Cedula poſteriori in perſonam dicti Piſani, mediante eius ſupplici libello porrecto Excellentiſsimo Domino Proregi mihi remiſſo pro informatione facienda S. E. & quia repetij, quod dictus Piſanus erat in poſſeſſione prædictæ Tenentiæ, reſpondi, quòd pernecesse debebat audiri poſſeſſor, & ſic fuit exequutum per reſcriptum eiuſdem Excellentiſsimi Domini ſub die 31. Maij 1631. in quo mandauit, quod

Ego

Ego ipſe iuſtitiam miniſtratem, audito poſ-
ſeſſore.

Et eodem die ex aduerſo fuit mihi præſen-
tatum memoriale porrectum ſub nomine di-
cti D. Didaci, in quo narrando factum prædi-
ctum, & aſſerendo, quòd prima eius Cedula
in fauorem Albritij non habuit effectum, ex
quo non fuit repertus capax propter graues
inquiſitiones contra ipſum exiſtentes in Ma-
gna Curia Vicariæ, & proptereà, nè comitiua
damnum pateretur ex defectu Locumtenen-
tis, expediuit ſecundam in fauorem dicti Pi-
ſani, qui proptereà reperitur in poſſeſſione,
concludebat, quòd non turbaretur de facto,
ſed quòd committeretur alicui, qui iuſtitiam
faceret, in quo die præcedenti, nempè die 30.
Maij fuit facta decretatio, quòd Ego ipſe
prouiderem, & intimato dicto poſſeſſore Pi-
ſano comparuit eius Procurator Iacobus Bo-
nellus cum legitimo mandato.

Ex quibus omnibus redacto hinc indè ne-
gotio per ambas partes in forma iudicij, quia
Aduocatus Poſſeſſoris fundabat ſe in diſpoſi-
tione *l. quotiès, C. de rei vendic.* quæ præfert il-
1 lum, qui priùs aſſequitur corporalem poſſeſ-
ſionem, licet habeat titulum poſteriorem illi,
qui habet titulum anteriorem, ſed poſſeſſionē
poſteriorem, quam procedere etiam in offi-
2 cijs Ego ipſe affirmaui in *Pragm. 5. de Baron. num. 4. & 21.* poſt *Mangrell. in addit. ad Bart. in d. l. quotiès*, replicabat Albritij Aduocatus cum
duabus limitationibus. Prima, ſcilicet quan-
3 dò primus in titulo non habet cauſam ab eo-
dem, à quo habet cauſam ſecundus, ſed à ter-
tio, qui verè eſt Dominus rei venditæ, vt poſt
Bald. in d. l. quotiès tradit *Iaſ. ibid. in princ.* quem
cæteri ſequuntur, quam limitationem ad ca-
ſum noſtrum applicabat, quod Albritius ha-
bet cauſam à Rege, de cuius ordine fuit ele-
ctus ad officium, ſed Piſanus habet cauſam à
Capitaneo, qui in his conceſſionibus non po-
teſt concurrere cum Rege, ponderando etiam
ad hoc doctrinā *Abb. & Felin. in cap. capitulum S. Crucis, verſ. Primus eſt, de reſcript.* Secunda
eſt limitatio, quando ſumus in actibus, in qui-
bus per ſolam conceſſionem transfertur ius
4 in re, prout eſt in Beneficialibus, in quibus ter-
minis loquitur *tex. in d. cap. capitulum S. Crucis*,
iuxtà *Gloſ. fin. in d. l. quoties*, & *DD.* omnes *ibid. & Canoniſt. in d. cap. capitulum S. Crucis*, & hanc
limitationem applicabat ad caſum noſtrum,
5 quia Albritius habet cauſam à Principe, ex cu-
ius actibus per ſolam conceſſionem transfer-
tur poſſeſſio, non ſolùm dominium, ſecundùm
Ioann. Andr. in cap. olim de verbor. ſignific. Bald. in prælud feudor. num. 29. & in cap. 1. quid ſit inueſt. idem in cap. ad audientiam, per illum *tex. de præſcript. Angel. in l. officium circà fin. ff. de rei vēdicat. Andr. in cap. 1. quid ſit inueſtitut. Iaſ. in d. l. quoties. num. 5. 10. & 30. in fin.* alios refert *Gabriel lib. 3. commun. opinion. tit. de emption. & venditon. concluſ. 2. num. 39. & 40.* & ſic non ſolùm
in titulo, ſed etiam in poſſeſſione eſt anterior
Albritius.

Et quia pro parte poſſeſſoris, & D. Didaci
allegabatur, quòd illa prima Cedula ad bene-
ficium Albritij non fuit tùnc exequuta, ex quo
eo tempore fuit repertus inhabilis ad exercē-
dum hoc munus Locumtenentis, propter ſuas
inquiſitiones, quæ ſi modò ceſſant ob gratiam
obtentam, non poteſt gratia ſubſequens, per
quam tollitur inhabilitas primæua, præiudi-
care poſſeſſori, qui medio tempore acquiſiuit
ius formatum, & realem poſſeſſionem.

Replicando dicebat, quòd pro huius arti-
culi deciſione erant applicandi termini reaſ-
ſumpti per *Canoniſtas in d. cap. capitulum Sanctæ Crucis, & in cap. nullus de tempor. ordin. in 6.* qui
concludunt, quod vbi Papa mandat Ordina-
rio, vt prouideat alicui de Beneficio, ſi Ordi-
narius alteri conferat beneficium, dicitur nul-
la collatio, quia per illud mandatum Papæ eſt
adempta poteſtas Ordinario illud alteri con-
ferendi, ponderando doctrinam *Compoſtell. in d. cap. capitulum Sanctæ Crucis, nu. 10. & 11.* qui
ibidem, *num. 56. & ſeq.* affirmat, quòd ſi proui-
ſio facta ordine Superioris reperit aliquem
7 prouiſum inhabilem, eſt diſtinguendum, an ſit
caſus inhabilitatis, in qua Papa ſit ſolitus di-
ſpenſare, vel non. Et primò caſu concludit,
data ſcientia inhabilitatis in Papa mandan-
te, inhabilitatem non obſtare, aut ſaltem obli-
gare Ordinarium, vt reſcribat Papæ, & expe-
ctare ab eo ſecundam iuſſionem, & interim
non poterit alteri conferre, quia cenſetur Pa-
pa auocaſſe ad ſe collationem beneficij, itàut
collatio interim facta ab Ordinario eſt omni-
nò nulla, & *Compoſtellanum*, ſequuti ſunt ali-
qui expreſsè, aliqui tacitè eum ſimpliciter re-
ferendo *Archid. in d. c. nullus de tempor. ordin. in 6. num. 2. Ioann. Andr. num. 1. Gemin. num. 6. Anchar. poſt num. 2. verſ. Quærit Ioann. Andr.* Itá,
inquit, dicendum eſt in caſu noſtro, vbi adeſt
mandatum Regis, qui notitiam iàm per priùs
habebat de inquiſitionibus dicti Albritij, dùm
per annos antè ſcripſerat Proregi, vt de eis fa-
ceret relationem ad finem concedendi indul-
gentiam, quàm petebat, & ſic D. Didacus, qui
iure ordinario habebat poteſtatem conferen-
di, non debebat, nec poterat alteri conferre,
ſed ſaltem reſcribere Regi de inhabilitate exi-
ſtente, quàm poterat abſtergere, prout iàm
8 abſterſit, & prouidendo inhabilem, reddidit
eum habilem, etiam abſque cauſæ cognitio-
ne, *Oldrad. conſ. 330. Anton. Gabr. concl. 8. de præſumpt. Ioann. Franc. Caſtill. deciſ. 125. num. 20. & num. 21.* adde ſi ſciat, vel ſcire præſumatur de-
fectus prouiſi, vt in hoc caſu, in quo eſt certa
ſcientia Regis, quod reſpectu ſui aſſerit, non
poſſe controuerti, dùm eo tunc, & nunc ſem-
per fuerit verſatus inter domeſticos, & fami-
liares Regis actu etiam ſeruiendo in officio

Aaa vnius

vnius ex Cauallericijs, domus Regalis, de
quo atteſtatur ipſemet D. Didacus in dicta
eius Cedula.

Ex aduerſo Piſani Aduocatus pro excluſio-
ne Albritij reaſſumebat tres concluſiones in-
9 dubitatas de iure. Primã ſcilicet, quòd quo-
tieſcumque electio alicuius non habet effectũ
propter impedimentũ in perſona electi, quod
eum habilem reddat ad officium, in quo fuit
electus, tunc dicitur eſſe caſum vacationis, iu-
xtà tex. ad literam in *c. ſi electus*, ibi, *ac ſi noua
eſſet, de elect. in 6.*

Secundam, quod reſpectu habilitatis, vel
inhabilitatis inſpicitur tempus electionis, itá
10 vt ex ſuperuenienti habilitate non eſſet im-
pedimentum, *Gloſ.* ſolemnis *in c. dudum, in
verb. Electionis tempore, extrà de election.* tex. ex-
preſſus *in c. ſi eo tempore de reſcript. in 6.* vbi *Ar-
chid. num. 1. circa fin.* notat, quòd ſcribentis in-
tentio non ſe extendit, vt defectiuus admitta-
tur, niſi hoc exprimatur, & ſic literæ non valẽt.
Hinc *Anan. in c. dilectus 27. num. 12. extrà de
præbend. & dignit.* & ibi. *Anton. de Butr. num. 19.
verſ. Si verò agamus*, aſſerunt in puncto, quòd
tempus datæ prouiſionum attenditur ad ca-
pacitatem, vel incapacitatem perſonæ electæ,
itàut ſi poſteà ſuperueniat, non attendatur.

Tertiam, quòd durante incapacitate perſonæ
11 electæ à Superiore tempore electionis, ſeù
prouiſionis in eius perſona factæ, tunc noua
electio, ſeù prouiſio non redit ad Superiorem,
qui ab initio elegit incapacem, ſed vadit ad
ſuum Ordinarium iure proprio, vt in *c. inter
dilectos, extrà de exceſſibus Prælator.* ea dune *Bu-
trius num. 19. Abb. num. 10.*

Et ex his concludit, quòd in caſu noſtro
ſtante incapacitate Albritij tempore electio-
nis collatio, ſeù prouiſio Locumtenentis va-
cabat, quæ propterea fuit deuoluta ad D. Di-
dacum vti Capitaneum ordinarium, non autẽ
ad Regem, & ſic omni iure potuit idem Capi-
taneus illud officium conferre ipſi Piſano, qui
tanquam poſſeſſor in illo, & legitimo titulo eſt
in ea conſeruandus.

Ac pro parte Albritij replicabatur, has
concluſiones quantumuis de iure certiſſimas
non poſſe adaptari caſui noſtro; Non primam,
quia nulla inhabilitas in eius perſona conſi-
derari poteſt, etiam ipſo tempore electionis,
etiam attentis inquiſitionibus contra ipſum
12 tunc exiſtentibus, ſiquidem quælibet inquiſi-
tio in perſonam electi in his actibus militari-
bus non impedit admiſſionem, & deſcriptio-
nem electi in numeris militum, & in officio
Scribæ Rationis, ſed ſuſpenditur tãtum ei ad-
miniſtratio, & exercitium, quouſque fuerit
eius nomen declaratum per deletionem inqui-
ſitionis, de quo fuit producta fides eiuſdem
officij.

Et propterea nõ poterat dici, quod dictum
officium poſt collationem factam ad fauorẽ
Albritij ex prædicto impedimento adhùc va-
caret, & ſi non fuit tũc facta realis deſcriptio,
prouenit ab eius abſentia ab hoc Regno, non
enim poteſt fieri deſcriptio in libris Rationis
Regiæ, niſi perſonaliter compareat prouiſus
ad finem deſcribendi eius ætatem, ſtaturam, &
ſingula eius ſigna, & delineamenta, vt ex fide.

Non ſecundam, quia ceſſat factum inhabili-
tatis, ſuper quo fundatur, vt nupèr eſt funda-
tum ex dicta fide Officialis Scribæ Rationis.

Neque tertiam, quia dùm ex prędictis pro-
uiſio officij non vacabat, non poterat fieri alia
electio ab ipſo Capitaneo, quia eius manus
erant per primam electionem ligatæ tanquam
factam de mandato Regis, ſtante exequutione
ei data per Capitaneum cum Cedula electio-
nis iam conſignata, quæ operata fuit, vt ipſe
Capitaneus illum iàm receperat in ſuum Lo-
cumtenentem, & per talem receptionem erat
auocata electio ad eundem Regem mandan-
13 tem, itàut de eo non potuiſſet ampliùs diſpo-
nere Capitaneus, per tex. *in cap. ſi ſoli*, vbi *Gloſ.
in verb. Iàm receptus, de conceſſ. præbend. in 6.*

Pro cuius concluſionis reſolutione viſum
fuit ponderare, & exactè diſcutere duo iura
Canonica, quæ videntur inuicem pugnantia,
nempè tex. *in cap. ſi capitulo de conceſſ. præb. in
6. & cap. ſi ſoli* immediatè ſubſequens *eod. tit.*

Siquidem in *cap. ſi capitulo* diſponitur, quod
14 ſi Papa mandat Capitulo, vt aliquem recipiat
in Canonicum, & præbendam ei conferat, da-
to exequutore ad prouidendum, per ſolam
præſentationem talis mandati factam Capi-
tulo præbenda eſt affecta talitèr, quod non
poteſt alteri conferri, & facta non tenet. In
tex. verò immediatè ſubſequenti diſponitur,
15 quòd ſiuè ſoli Ordinario, exequutore non
dato, ſiuè ſoli exequutori, ſiuè Ordinario, &
exequutori ſit directum mandatum Apoſto-
licum, vt prouideatur alicui de certa præben-
da, vel beneficio per præſentationem talis mã-
dati Ordinario factam non adimitur ei pote-
ſtas alteri conferendi, licet puniatur ſi con-
trafaciat; ſed excipiuntur tres caſus. Primus,
ſi in gratia adſit clauſula decreti irritantis. Se-
cundus, ſi exequutor inhibuerit Ordinario
per ſuum decretum. Tertius, ſi mandatum
Papæ ſit cœptum exequi ab Ordinario per
receptionem beneficiandi in Canonicum.

Ratio differentiæ inter vnum, & aliud *ca-
pitulum* eſt, quia in primò fuit datus exequu-
tor ad prouidendum; propter quod cenſetur
Papa, auocaſſe ad ſe, vel ad ſuum exequutorẽ
prouiſionem faciendam, & per conſequens ab
Ordinario ademiſſe. In ſecundò verò fuit da-
tus exequutor ad compellendum tantùm, &
per conſequens non reuocat prouiſionem ad
ſe, nec adimit Ordinario, ità declarat *Gloſ. in
d. c. ſi capitulo, in verb. Exequatur*, quam omnes
vno ore ſequuntur, nemine excepto.

Verum licet per illam ſimplicem formam
man-

mandati ad compellendum non cenſeatur auocata prouiſio ad Superiorem, nec ademptio ab Ordinario, & per conſequens nec affecta præbenda. Excipiuntur tamen illi tres caſus, per quos ſingulos cenſetur affecta, tanquã auocata prouiſio ad Papam, & ablata Ordinatio, prout eſt clauſula decreti irritantis in primo caſu, inhibito facta Ordinatio per decretum in ſecundo caſu, & exequutio mandati per receptionem prouidendi in Canonicum in tertio, & vltimo.

Ergò quotieſcumque mandatum Superioris de aliqua collatione facienda eſt tale, quod auocet collationem ad Superiorem, & adimat Ordinario officium, ſeù beneficium conferendum, dicitur taliter affectum, vt non poſſit alteri ab Ordinario conferri

Eſt igitur modò videndum, num caſus noſter verſetur in caſu *cap. ſi capitulo*, vel alicuius ex tribus caſibus exceptis *in d. c. ſi ſoli*? & vtique non conuenit caſui *tex. in cap. ſi capitulo*, quia hic non interuenit aliquis exequutor; ſed mandatum fuit directum Capitaneo comitiuæ, & ſic Ordinatio tantùm, neque conuenit primo, & ſecundo caſui de exceptuatis in *cap. ſi ſoli*, quia in mandato non adeſt clauſula decreti irritantis, nec potuit interuenire inhibitio ab exequutore, qui non fuit datus. Remanet igitur ſolùm tertius caſus, qui propriè videtur caſus noſter; nàm Albritius fuit receptus in ſuum Locumtenentem à Capitaneo, non ſolùm per literas congratulatorias productas, ſed etiam per actualem receptionem, dùm expediuit ſuam Cedulam directam Scri-
16 bæ Rationis pro eius deſcriptione in libris ſui officij, quæ abſque dubio miniſterium iuris operatur, ſcilicet collationem, licet non operetur miniſterium facti, ſcilicet poſſeſſionem, ſecundùm *Feder. de Senis conſ. 90. nu. 8.*

Huiuſmodi namque per illam Cedulam receptio tranſtulit ius in re ipſi Albritio, quod taliter afficit ipſum officium, vt ius conferē-
17 di cenſeatur à Superiore auocatum, & Ordinario ademptum; & ſi alteri fuerit collatum ab Ordinario, poterit poſſeſſori auferri per officium Iudicis imploratum, *Archid. in d. c. ſi ſoli, in verſ. Receptus, & ibid. Philipp. Franc.*

Eſt enim ius in re tantæ efficaciæ, vt in qui-
18 buſuis reuocationibus, tàm particularibus, quàm generalibus, ſemper excipiuntur illi, quibus eſt quæſitum ius in re, vt patet ex *tex. in c. ſi is, cui*, & ibi, *Gloſ. in verſ. Verba, de præb. & dign. in 6. & in cap. fin. de conceſſ. præb. eod. lib.*

Nec dicatur, quòd dùm tota vis pro parte Albritij conſtituitur in mandato Catholicæ Maieſtatis videtur in hoc factum deficere, nã nullibi apparet in actis de mandato ipſius, ſed ſolùm de quadam inſinuatione ſui deſiderij, per illa verba: *Che Sua Maeſtà guſtaua.*

Nàm ſatis tritum eſt in iure, quòd rogatio
19 Domini præceptum eſt *Gloſ. in verb. Quemadmodum circà med. ff. quod iuſſu*, & rogare maiorum eſt iubere, *Andr. in c. ſi quis miles in fin. de feud. ſine culpa non amitt.* Imò non ſolum ſimpliciter iubere, ſed eſt ſpecies violenta iubendi, vt idem *Andr. ibid.* ſubnectit latè *Tiraquell. in tract. de pœn. cauſ. 35. per tot. Frecc. lib. 2. ſubfeud. auth. 3. poſt num. 26.* loquens in materia donatiui, quod fit in Regno per literas Regis nomine tantùm rogantis, ſed in effectu mandantis, & cogentis.

Ex quibus omnibus diligentiſſimè apud Me diſcuſſis ſub die 21. Iulij 1631. interpoſui decretum, quod partes audiantur, & interim Ianuarius Piſanus deſiſtat ab exercitio dictæ Tenentiæ tanquam ſibi collatæ à non habente poteſtatem conferendi vti ei ademptam ex primæua collatione facta in perſonam dicti D. Franciſci Albritij de mandato Catholicæ Maieſtatis cum eiuſdem mandati exequutione per receptionem illius in ſuum Locumtenentem, & proindè officium Scribæ Rationis eum deſcribat in libris dicti officij, vigore primæ Cedulæ expeditæ ſub die 26. Septembris 1629. in Locumtenentem dictæ Comitiuæ ſuſpenſa Cedula poſteriori cum omnibus indè exequutis in perſona dicti Piſani. Et ſic fuit exequutum de ordine Excellentiſs. Domini Proregis.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXXII.

TItulus anterior in conceſſione officij poſſeſſione non ſequuta, an, & quando præbeat prælationem conceſſionario aduerſus aliũ poſſeſſorem cum titulo poſteriori, hìc diſputat D. Author. Adde *Reg. Marcian. diſp. 36. lib. 1.* vbi ſcripſit in eodem articulo, & cauſa.

Ad num. 1. Vbi habetur, quod poſſeſſor corporalis anterior, licet ſit titulo poſterior, præfertur habenti poſteriorem poſſeſſionem cum titulo anteriori, ad explicationem *tex. in leg. quoties, C. de rei vendicat.* Adde *Barboſ. in collect. ad d. l.* vbi latè explicat materiam *Reg. Sanfel. deciſ. 105. lib. 1.* vbi *nu. 13.* dicit diſpoſitionem illius *tex.* habere locum etiam in feudis.

Vbi obſerua diſpoſitionem dicti *tex.* ceſſa-
1 re, quando adeſt conſtitutum, & precarium in primo contractu, quia illud habet vim realis traditionis, & per illud transfertur vera poſſeſſio, licet per actum fictum, *Ang. conſ. 167. in fin. & conſ. 387. in princ. Card. Tuſch. lit. V. concl. 64. num. 8. Add. ad Ludouiſ. deciſ. 567. lit. C.* vbi deciſum refert, quàm deciſionem laudat *Add. ad Molin. de Hiſpan. primog. lib. 4. c. 2. Marcian. conſ. 40. lib. 1. Reg. de Marin. ad Reg. Reuert. deciſ. 107. num. 3.*

Et dicti *tex.* diſpoſitio procedit, tàm in venditione, quàm donatione, *Ludouic. deciſ. Peruſ. 29. num. 18. Barbat. ſup. pragm. de aſſiſt. gloſ. 7. nu. 43. Cald. Pereyra de iure empb. lib. 4. c. 10. nu. 33.*

Digitized by Google

Pruſ. Merlin. lib. 2. contr. c. 18. num. 9. & procedit in locatione, *Reg. de Marinis lib. 2. reſol. vur. cap. 240.*

Obſerua ſecundò, ceſſare in venditionibus, vel donationibus factis Eccleſijs, nàm quoad illas ſufficit habere titulum anteriorem, *Molin. d. diſp. 369. Martu de iuriſd. cent. 1. caſ. 19. & centur. 2. caſ. 172. Barboſ. in collect. ad d. tex. num..... Reg. de Marin. d. obſer. num. 4.*

Obſerua tertiò, ceſſare cum ſecundus emptor ſcit rem eſſe alijs venditam, vel donatam, quod intelligitur ſi cum ſcientia concurrit fraus, *Couarr. var. reſol. lib. 2. c. 19. nu. 5. Iaſ. d. l. quoties num. 26. Molin. d. diſp. 369. num. 9. Gaill. obſeru. 55. num. 11. Cald. de empt. & vendit. cap. 26. num. 30.*

Obſerua quartò, ceſſare quando primus fuit ceſſionarius cum titulo oneroſo, ſecundus cum titulo lucratiuo, nàm tunc primus præfertur, *Couarr. d. c. 19. num. 5. in fin. Rubio in repetit. rubr. de donat. inter virum, & uxorem, §. 81. num. 12. Anton. Gomez var. reſol. tom. 2. cap. 2. num. 20. Azor. inſtit. moral. p. 3. lib. 8. q. 5. Barboſ. num. 19.*

Obſerua quintò, ceſſare quando venduntur, ſeù ceduntur iura in corporalia, nàm tūc is potior erit, cui priùs ceſſio facta fuit, *Barbaſ. loc. cit. num. 16. Reg. Reuert. dec. 447.*

Obſerua ſextò, ceſſare ſi primus emptor habuit pro contractus obſeruantia rem ſpecialiter obligatam, *Couarr. ibid. num. 7. Barboſ. nu. 21. Tiraq. de retract. conuent. §. 3. gloſ. 1. n. 5. Reg. de Marin. vbi ſup. num. 8.*

Ad num. 2. Obſerua contrarium tenere *Reg. Salernit. deciſ. 11.* vbi *Thor. add. Reg. de Marinis*
2 *ad Reg. Reuert. d. dec. 107.* Rationem ponit. Nā idem ſtatuendum eſt in officijs, ac ſtatutum eſt in beneficijs, ſed in beneficijs prior in data eſt ſemper præferendus poſteriori in data quantumuis poſſeſſori, *c. ſi tibi abſenti, & c. 30. à Sede Apoſtolica de preb. in 6. c. ſi duobus, & c. tibi de reſcript. in 6.* Ergò ità in officijs ſeruandum eſt, vbi citat quamplures, penès *Barboſ. ſup. d. l. quoties, num. 27. de rei vendicat.*

Ad num. 8. Adde *Sperell. deciſ. 115. nu. 1. cum ſeqq.* vbi totam hanc materiam explicat.

Ad num. 19. Adde *Curoce. deciſ. 15. nu. 26. Cucher. deciſ. 172. num. 2. Nauar. ſup. pragm. 13. collect. 13. num. 2. & 3. de Baronibus.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Actorum Magiſtri pro fideiuſſorijs cautionibus, quas ſtipulantur, regulariter non tenentur, niſi in ſubſidium.*
Nec etiam tenentur, ſi ab initio idoneos fideiuſſores receperint, num. 2.
Quid in Regno fuerit per Regias Prag. *hac in re innouatum, num. 3. & num. 14.*
Cenſentur in ſe ſuſcepiſſe periculum idoneitatis, tàm principalium, quàm fideiuſſorum, nu. 12.
Item renunciaſſe beneficio diſcuſſionis, nu. 13.
Obligantur ex quaſi contractu, qui cenſetur interuenire in beneficium creditoris, nu. 16.
Conſiderantur, vt fideiuſſores legales, in locum fideiuſſoris infrà quatuor menſis non ſoluentis, num. 17.
Regiæ Cameræ dicuntur habere adminiſtrationem fiſcalem, licet non rei fiſcalis, num. 27.
4 *Actio, quæ competit contra Actorum Magiſtros ob fideiuſſorias cautiones non idoneas per eos ſtipulatas eſt perſonalis, & num. 10.*
Oritur ex quaſi delicto ob negligentiam commiſſum, num. 6. & num. 15.
Eius vires, num. 7.
De iure Regni reſpectu Fiſci reſultat, etiam actio hypothecaria, num. 11.
Imò etiam de iure communi, num. 29.
Hypothecaria oritur in beneficium Fiſci, nedùm ex contractu, ſed ex quaſi, num. 18.
Oritur etiam ex quaſi delicto in beneficium Fiſci, vbi eſt damni compenſatiua, num. 22. & nu. 24.
Et huiuſmodi damnificatio qualitèr conſideretur, num. 23. & 26.
In ſtipulationibus fideiuſſorijs in beneficium Fiſci, cum ſemper eis præcedat mandatum Curiæ, oritur hæc actio, tanquam ex contractu explicito, num. 30.
5 *Fiſcus in priuilegio tacitæ hypothecæ non pluris eſt, quam minor.*
Debet conſeruari indemnis, tàm in re ſua, quàm in eius conſequutione, num. 25.
Ipſe, & Republica vnum, & idem ſunt, nu. 28.
Vbi agitur de damno, etiam vbi ſolam actionem perſonalem retinet, præfertur alijs concreditoribus priuatis, num. 31.
9 *Officialium conſeſſus, ſiuè Iunctæ pro cauſis ſignificatoriarum, & eius inſtitutiones memorantur.*
9 *Aſſenſus aliquot requiſita, quæ omiſſa illum reddunt inutilem.*
Cenſetur præſtitus in beneficium Curiæ abſque ullo domini aſſenſu, num. 19.
Et habetur pro præſtito nedùm ſi contrahatur cum Domino, vel cum Regia Curia, ſed quamodocūque contractus geſtus cedat in Domini, & Curiæ vtilitatem, num. 21. & 30.
20 *Exequutia in beneficium Curiæ contra Miniſtros, & fideiuſſores ſit in eorum bonis feudalibus, nullo requiſito aſſenſu.*
31 *Mandatum vbi adeſt, adeſt etiam explicitus contractus mandati.*
33 *Priuilegia duo in eodem ſubiecto, & eodem actu non poſſunt concurrere.*
Hoc procedit quoties nouum priuilegium venit in conſequentiam ulterius, num. 34.
Item quando non ab vna fonte vtrumque priuilegium deriuat, ſed a diuerſa, num. 35.
37 *Actuarij, tam in ciuilibus, quàm in criminalibus cauſis fideiuſſoribus, non ſoluendo exiſtentibus tenentur de proprio.* Obſ.

38 *Quans-*

38 *Quamuis fideiuſſor ſit conſanguineus principalis.* Obſ.
36 *Ampliatur in caſibus propoſitis hic, & nu.40. & 41.* Obſ.
42 *Quid ſi Actuarius ex conſenſu partium recipiat fideiuſſores.* Obſ.
43 *Quid quando ille fecit diligentias* Obſ.
44 *Quid ſi de mandato Iudicis fideiuſſorem recipiat.* Obſ.
45 *Quid ſi principalis eſt ſoluendo.* Obſ.
46 *An* Pragm. *de qua ſup. comprehendat Actuarios recipientes fideiuſſiones conuentionales, remiſſiue.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Magiſtri Actorum pro fideiuſſionibus ſtipulatis per ipſos, quatenus teneantur de proprio in beneficium creditorum, ſeù aliorum, quorum intereſt, ſi non reperiantur ſoluendo fideiuſſores, ac poſt lapſum terminum quatuor mẽſium ſtatutum per Pragmaticam 29. *Nouembris* 1608.

Afferuntur plures limitationes, & ampliationes ad materiæ explicationem.

DECISIO LXXXIII.

DE iure communi Magiſtratus, ſeù Actorum Magiſtri, qui ſtipolantur fideiuſſorias cautiones, quæ præſtantur in iudicijs, non te-
1 neotur de proprio, niſi in ſubſidium, facta ſcilicet prius diſcuſſione bonorum, tàm principalium debitorum, quàm fideiuſſorum, *l. 1. l. pen. C. de Magiſtr. conuen. l. 1. ff. de Magiſtr. conuen. in princ. gloſ. fin. in l. fin. ff. eod. § ſciendum*, & ibi, *Gloſ. Inſt. de ſatiſd. tut. § nò autem in fin. & § impuberes. Inſtitut. de atil. tutor. in fin. l. tutores in fin. ff. de confirm. tut. Montan. de tut. & curat. tit. de ſatiſd. tut. num. 33. & 34. Ioſeph Ludouic. dec. 33. num. 1. & 2.* Quod procedit, quandò ab initio fideiuſſorem idoneum non exegerint, aut aliã
2 culpam in exigendo commiſerint; nàm ſi ab initio fideiuſſores idoneos iã exegerint, quãuis poſteà facultatibus lapſi ſint, & euaſerint minùs idonei, & nõ ſoluendo, nihil eſt eis imputandum, & ad aliquid non tenentur, *eadem l. 1. § ſi Magiſtratus, & l. quod ad hæredem, verſ. Si verò tauit, ff. eod. de Magiſt. conuen.*

Hinc introductum fuerat antè annum 1603. vt conuentis Actorum Magiſtris, ſeù eorum hæredibus ad inſtantiam creditorum, in quorum beneficium ſtipulati fuerant cautiones fideiuſſorias pro ſolutione quantitatũ in eis contentarum, opus eſſet facere diſcuſſionem bonorum, tàm principalium, quàm fideiuſſorum, vt in defectum illorum condemnati potuiſſent Actorum Magiſtri; Imò vbicumque apparuiſſet extare aliqua bona, onus creditorum erat, & non Magiſtrorum Actorũ procurare illorum venditionem, ſimiliter ſi Actorum Magiſtri docuiſſent, quòd tempore ſtipulatę fideiuſſionis erant ſoluendo, & facultatibus idonei fideiuſſores, licet poſtea deſijſſent eſſe idoneos, hoc ſufficiebat ad reddendos ipſos ſecuros à moleſtijs creditorum, ex *reg. d. § ſi Magiſtratus.*

In anno poſtea 1603. die vltima Februarij ſuperuenit *Pragm.* per quam ad ſupplicationẽ totius Regni in publicis Comitijs fuit prouiſum, quod diſcuſſiones bonorum faciendæ contra principales & fideiuſſores, fieri debeãt infrà annum, aliàs elapſo anno Actorum Magiſtri teneantur ſoluere de proprio, & contra eos exequatur non alitèr expectato exitu dictæ diſcuſſionis, & per aliam *Pragm.* editam 29. Nouembr. 1608. ſupradicti anni terminus fuit reſtrictus ad quatuor menſes tantùm, vt in *Prag. vlt. de Actuar.* in qua eſt inſerta prima.

Accidit caſus poſt dictum annum 1608. quòd Vincentius Grimaldus vnus ex quatuor Magiſtris Actorum Regiæ Cameræ ſtipulatus fuit quamplurimas fideiuſſiones diuerſorum Miniſtrorum pecuniæ Regij Patrimonij, & Arrendatorum in beneficium Regiæ Curiæ, & ob adimplementum non factum ad inſtantiam Fiſci incuſata pœna dictarum fideiuſſionum contra principales, & fideiuſſores, ijſque repertis nõ ſoluendo, Fiſcus iniecit manus per ſequeſtrum ſuper officio dicti Actorũ Magiſtri ad præſeos poſſeſſi per Antonium Grimaldum, vigore contractus celebrati cum Ioſepho filio, & hærede, etiam in officio dicti quond. Vincentij, accedente etiam Regio aſſenſu in ſpecie ſuper officio.

Hac conuentione, & contractu ſuffultus Antonius vti nouus poſſeſſor dicti officij inſtat tolli ſequeſtrum prædictum tanquam Regio Fiſco nullo iure obligatum; nàm officiũ
4 prædictum, & alia bona prædicti Vincentij ex ſtipulatione dictarum fideiuſſionum non ſunt obligata Fiſco, quemadmodum nec pupillo ſunt obligata, ſed actio perſonalis tantũ competit contra Magiſtrum Actorum, vt eſt *tex.* apertus *in d. l. 1. § Priuilegium ff. de Magiſtr. conuen.* qui loquitur in fideiuſſione capta ad beneficium pupilli, & eum vti ſingularem extollunt *Bar. Alb. Bald.* & cæteri poſt *Dyn. ibid.* & vti indubitatum tradit *Montan. de tutor. & curat. d. tit. de ſatiſd. tutor. num. 5.*

Nec maius priuilegium habet Fiſcus, quã
5 pupillus, imò paribus paſſibus ambulãt, præſertim in priuilegio tacitæ hypothecæ, ad *tex. in l. fin. ff. qui pot. in pign. hab. Peregrin. de iure Fiſci, lib. 6. tit. 2. num. 15.* & regulariter Fiſcus vtitur iure priuati, niſi vbi reperitur expreſsè priuilegiatus, *l. idem, ff. de compenſ. Peregrin. de iure Fiſci, lib. 6. tit. 1. num. 1. & ſeq. Farin.* latè *q. 33. num. 88.*

Quòd

Quòd autem actio, quæ competit contra
6 huiuſmodi Magiſtratus, & Actorum Magi-
ſtros ſit perſonalis tantùm, tradit *Ioann. Criſp.
de Montib. in tract. termin. action. nu. 173.* & pro-
batur ea ratione, quia dependet ex quaſi deli-
cto, negligentia ſcilicet, & incuria eorum in
non perquirendo fideiuſſores idoneos, vt pro-
bat *tex. in d. l. 1. §. Magiſtratibus, & l. fin. C. eod.* &
explicitè tradit *Bald. ibid. in §. priuilegium*, &
propterea quandò adhibuit diligentiam, &
recepit idoneum, licet poſteà deficiat, non
obligatur Magiſtratus, vt eſt tex. *in d. §. ſi Ma-
giſtratus.*

Et ſi eſt actio perſonalis non poteſt afficere
7 bona, ſed perſonam tantùm, *l. 1. §. ſi hæres, ff. ad
Trebell. l. fin. §. fin. ff. de contrah. emption. Paul. in
l. in venditione, num. 2. ff. de action. empt. Guid. Pa-
pa quæſt. 576. in princ. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 285.
num. 7. Foller. de cenſib. in verb. Huiuſmodi cen-
ſualia, num. 97. Neguſ. de pignor. par. 2. membr. 4.
num. 127. verſ. Sed dubitatur, Gratian. diſcept. 24.
num. 3. & diſcept. 72. num. 4.* & per conſequens
non erit obligatum officium prædictum, &
ceſſante obligatione, & hypotheca ſuper hoc
officio ad beneficium Fiſci, debet etiam ceſſa-
re ſequeſtrum ad eius inſtantiam factum.

Cauſa hæc fuit ab initio introducta in Re-
8 gia Iuncta Significatoriarum primo loco ere-
cta per Excellentiſsimum Ducem Albæ, & re-
gebatur in Regio Palatio duabus diebus in
qualibet hebdomada, cum interuentu diuer-
ſorum Miniſtrorum Sacri Conſilij, & Regiæ
Cameræ numero ſex Votantium, & etiam
Aduocati Regij Patrimonij, & Ego tunc in-
terueniebam vti Conſiliarius Sacri Conſilij.
Poſteà verò nouiſſimis temporibus hæc Iun-
cta ad quatuor tãtùm Iudices ſpecialiter no-
minatos per literas Catholicæ Maieſtatis, nẽ-
pè D. Franciſcum Antonium de Alarcon Viſi-
tatorem Generalem, Præſidentem Regiæ Ca-
meræ, Mathiam de Caſanate, Vincentium
Corcionum Regium Conſiliarium, & Præſi-
dentem Regiæ Cameræ, & durante eius abſẽ-
tia, Conſiliarium Fabium Capycium Ga-
leotam ſimiliter Præſidentem, & Me ipſum,
tempore quo fungebar etiam munere Præſi-
dentis Regiæ Cameræ cum interuentu ordi-
narij Fiſci patroni. In qua quidem nouiſſima
Iuncta redacta cauſa in actu votandi, Me exi-
ſtente Relatore coram Domino Viſitatore
Generali fuit primum animaduerſum in fa-
cto, quòd contractus geſtus inter Ioſephum
Grimaldum poſſeſſorem officij non erat da-
tionis inſolutum, prout aſſerebatur, ſed erat
ſimplex conuentio inter eos, vt in ſatisfactio-
nem quantitatis Antonio debitæ ex cauſa di-
uiſionis hæreditatis paternæ haberet admi-
niſtrationem dicti officij, & durante vita exi-
geret omnia emolumenta, quæ pro medietate
ſpectante ad dictum Ioſephum cederent in ſa-
tisfactionum ſui crediti.

Item fuit animaduerſum, quòd aſſenſus per
9 Antonium impetratus ſuper dicto contractu
erat per memoriale expeditum per verbum,
fiat, & in decretatione erat clauſula, quòd re-
ſpectu Fiſci haberetur pro non præſtito, & nul-
lo futuro tempore operaretur contra ipſum,
& quod ponebat falcem ad radicẽ, erat elap-
ſum iàm biennium à die datæ memorialis, &
non fuerat expeditum priuilegium in forma
Regiæ Cancellariæ, ſeruata forma *Reg. Pragm.
26. de feud. & cap. vlt.* inter gratias conceſſas
in anno 1570. *fol. mihi* 170.

His ex facto reaſſumptis fuerunt reaſſump-
tæ infraſcriptæ concluſiones diſputandæ. Pri-
ma, an Fiſcus per ſtipulationem huiuſmodi fi-
deiuſſionum acquirat cõtra Magiſtros Acto-
rum, & eorum bona actionem perſonalem tã-
tùm, vel etiam hypothecariam, eaque an oria-
tur ex contractu, vel ex quaſi contractu? Se-
cunda, an dato, quòd acquirat etiam hypo-
thecariam, hęc ſit tantummodò tacita, vel etiã
expreſſa? Tertia, & vltima, an dato, quòd ac-
quirat ſolum actionẽ perſonalem, inter alios
creditores ſimiliter in actione perſonali poſ-
ſit prætendere aliquam prælationem ex priui-
legio Fiſci de iure communi?

Quoad primam concluſionem fuit votatũ,
quòd iure communi inſpecto certum eſt, nul-
lam oriri obligationem hypothecariam con-
tra ipſos Magiſtros Actorum ſuſcipientes ta-
les fideiuſſiones, vt eſt *tex.* formalis ex aduer-
ſo adductus in *l. 1. §. priuilegium, ff. de Magiſtr.
conuen.* & prout fuit iudicatum per Sacrum
Conſilium Me referente in cauſa Notarij Iulij
Cæſaris Guadagni, & aliorum creditorum
Ioann. Hieronymi Terracciani die 6. Februa-
rij 1627. ex copia in actis producta, vt ſuprà
deciſ. 45.

Sed inſpecto iure nouiſſimo municipali hu-
11 ius Regni, licet reſpectu priuatorum rema-
neat etiam actio perſonalis, tamen reſpectu
Fiſci reſultat etiam actio hypothecaria taci-
ta, licet non expreſſa, attenta diſpoſitione di-
ctæ *Pragmat.* editæ vltimo Februarij 1603. ſi-
quidem in ea diſponitur, vt elapſo termino ad
faciendam diſcuſſionem principalium, & fi-
deiuſſorum, Actorum Magiſtri teneantur ad
ſoluendum etiam de proprio, & fuit ponde-
ratum, quòd per hęc verba Actorum Magiſtri
cenſentur recipere in ſeipſos periculum ido-
12 neitatis principalium, & fideiuſſorum, & pro-
indè ipſi tenentur, ac ſi promiſiſſent ſoluere,
tanquam fideiuſſores, vt eſt tex. ſynodalis in
eadem *l. 1. in princ. verſ. Parui enim refert, ff. de
Magiſtr. conuen.* qui loquitur reſpectu ordinis
Decurionum, reſpectu quorum in primis ver-
bis diſponitur, vt nullo modo teneantur, nec
etiam in actione perſonali, ergò multò fortiùs
tenentur Actorum Magiſtri, qui abſque ſuſce-
ptione pericul. tenentur actione perſonali, ex
illa enim ſuſceptione periculi in ſe reſultat,
quòd

Digitized by Google

quòd ipſi non poſſunt excuſari, quòd tempore
ſtipulatæ fideiuſſionis principales, aut fideiuſ-
ſores erant habiles. & idonei ad ſoluendum,
licet poſteà euaſerint non ſoluendo, iuxta *tex.
in d.l.1.§.ſi Magiſtratus, & l.quod ad hæredem,
verſ.Si verò cauit, ff.de Magiſtr.conuen.* nàm om-
nino tenentur ſoluere, prout tenentur fideiuſ-
ſores. Benè verùm eſt, quòd potuiſſent tan-
quam fideiuſſores opponere diſcuſſionem
principalium, & aliorum obligatorum ex be-
neficio *Authent.præſenti, C. de fideiuſſ.* quandò
13 ei non fuiſſet renunciatum; ſed hoc beneficiū
ceſſat in Actuarijs, quia cenſentur ei renun-
ciaſſe eo ipſo, quo ſtipulantur, ſeruata forma
Regiæ Prag. & ſubijciunt ſe illius diſpoſitioni.

Nec fuit admiſſa replicatio ex aduerſo fa-
cta, quòd *Pragm.* nihil de nouo induxit circà
14 ſtrictiorem obligationem Actuariorum, niſi
circà limitationem temporis ad faciendum
diſcuſſionem principalium, & fideiuſſorum;
Nàm hæc replicatio eſt contra expreſſa verba
Pragm. quæ elapſo tempore obligant præcisè
Actuarios ad ſoluendum de proprio, non ex-
pectata alia diſcuſſione principalium, & fi-
deiuſſorum, & proindè quantumuis illi appa-
reant habiles, & idonei ad ſoluendum, non
propterea excuſantur Actuarij, quin Actuarij
ſoluant ſtatim de proprio, prout ſemper, &
paſſim fuit iudicatum per Sacrum Conſilium
pro obſeruantia *Pragm.* teſte *Ioann. Baptiſta
Thoro in Compend.deciſ.par.2.in verb. Actuarius
lo 1.fol.2.col.2.& fol.3.col.1.*

Quò fit, vt ex huiuſmodi ipſorum ſtipula-
15 tione reſultet ipſorum obligatio, non am-
pliùs ex quaſi delicto, prout reſultat de iure
communi, quia quaſi delictum reſultat eo iu-
re ex negligentia, quam adhibebant Actuarij
in non recipiendo cautiones principalium, &
fideiuſſorum idoneas, iuxtà *tex.in d.l.1. §.Ma-
giſtratibus, ff.de Magiſtr.conuen.& l.fin. C. eod.*

Sed iure hoc municipali non poteſt dari
16 hæc negligentia in eis, dum omninò tenen-
tur ſoluere de proprio poſt lapſum terminū,
ſiuè ſint idonei, ſiuè non idonei principales, &
fideiuſſores. Verùm tenentur ex quaſi contra-
ctu, qui cenſetur interuenire in actu ſtipula-
tionis ad beneficium creditorum, qui ſe obli-
gant ſoluere de proprio per talem ſtipulatio-
nem: Non enim poſſunt teneri ex contractū,
cùm nihil contraxerint inter ſeipſos, & credi-
17 tores, & propterea ſuccedit obligatio ex
quaſi contractu, iuxtà *tex.in rubr. Inſtitut. de
obligat.ex quaſi contract.in princ.& per tot.* Con-
ſideratur etenim hoc caſu Actuarius confide-
iuſſor legalis, non purè, vt verus fideiuſſor, ſed
ſub conditione, ſi verus fideiuſſor non ſoluerit
infrà quatuor menſes, ad *tex.in l.fideiuſſor 7.§.
ſtipulatione, ff.de fideiuſſ.l.Græcè 8.§.illud, ff.eod.*

Et ſi tenentur ex contractu, ſtatim ſuccedit
18 priuilegium tacitæ hypothecæ, quod compe-
tit Fiſco, per *l.aufertur, §.Fiſcus, ff.de iure Fiſci,
l.2.C.in quib.cauſ.pign.vel hypoth.tacitè contr.l.ſi
quis poſt hac,* iuncta *Gloſ.ibi in verb. Habuit, C.de
bon.proſcript.l.2.& 3. C.de priuileg. Fiſci, Man-
tic. de tacit. & ambig.conuent. lib.11. tit.18.* vbi
alios cumulat.

Hoc enim priuilegium competit Fiſco, etiā
ex quaſi contractu, iuxta *Gloſ. in l. 1. in verb.
Obligaretur, C.de iur. Fiſci, lib.10. Reg.Reuert.
deciſ.66.antè fin.par.1. Alfar.de offic.fiſcal. gl.34.
§.5.num.116.*

Et data tacita hypotheca, datur etiam aſ-
19 ſenſus pro bonis feudalibus, quem Regia Cu-
ria cenſetur ſibi ipſi præſtare in quolibet actu
in ſui beneficium geſto, abſque alio aſſenſu
hominis, iuxtà *tex.in l.Titius, ff.quib. mod.pign.
vel hyp.ſolu.* & latè probat *Frecc. de ſubfeud.
lib.2.q.31. Afflict.in Conſtitut.Conſtitutionem Di-
uæ memoriæ, num.36. & in cap. Imperialem, not.
12.q.20. de probib. feud. alien.per Feder. & Ca-
mer.in eodem c. Imperialem, car.12. lit.P.& Q.*
vbi in terminis terminātibus atteſtatur, quod
20 in Regia Camera ex hac ratione obſeruatur,
vt contra bona feudalia Miniſtrorum, & fide-
iuſſorum ſemper fit exequutio, licet non adſit
aſſenſus, & hos omnes ſequitur *Reg. Lanar.con-
ſil.8.num.5.& 6.*

Et licet Pars aduerſa valdè inſudauerit in
fundando, quòd hoc priuilegium taciti aſ-
21 ſenſus ad beneficium Regiæ Curiæ non da-
tur, niſi quandò contrahitur cum ipſo Rege,
vel Regia Curia, ponderando in pluribus lo-
cis verba *Frecc.in d.q.31.* Tamen fuit habitum
pro abſoluto, quod quotieſcumque fit aliquis
actus, etiam inter alios, qui reſultet ad bene-
ficium Domini, ſeù Regiæ Curiæ, ſtatim reſul-
tat aſſenſus ad eius beneficium, licet in eo non
interueniat Dominus, vel eius Curia, ad quod
Fiſci patronus, adduxit *Bald.in l.2. ſub nu. 50.
C.commun.de legat.Curt.iun.de feud.par.4. ſub n.
45.verſ. Aliam, Sonzbec.de feud.par.12.ſub num.
100.verſ.Secundò quoque, Mozium de feud. in
rubr.ex quib.cauſ.feud.amitt.ſub num.138.Roſen-
thal.de feud.c.9.concl.16. ſub num. 13. Intrigl.de
feud.cent.2.ar.5.num.96.& ſeq.*

Imò ad hoc ponderauit etiam *Frecc. in d.q.
31.* in eius primis verbis, vbi format quæſtio-
nem, his verbis: *An ſi feudatarius contrahat pro
Rege, vel Curia eius, vel fideiubeat inter contrahē-
tes ad inuicem intelligatur præſtare aſſenſum?* Non
enim dixit, ſi feudatarius contrahat cum Re-
ge, vel Curia eius, ſed dixit pro Rege, vel Cu-
ria; ergò manifeſtè ſentit, quòd licet in con-
tractu non adſit Rex, vel Curia, ſufficit, quòd
cedat in beneficium Regis, vel eius Curiæ.

Prætereà circumſcripta diſpoſitione *Reg.
Pragm.* attento ſolùm iure communi ex alio
aſſumpto fundauit Fiſcus, quòd hæc actio hy-
22 pothecaria ei competit, etiam ex quaſi deli-
cto, quantumuis ſola actio ex quaſi delicto eſ-
ſet conſideranda contra huiuſmodi Actorum
Magiſtros, quia ſumus in caſu, in quo Fiſcus
ex

ex hoc delicto, ſeù quaſi delicto Actuarij ſentit damnum in quantitate pecuniæ in fideiuſſione contenta, quo caſu actio, quæ datur Fiſco pro refectione damni, licet reſpectu damnum dantis ſit pœna; tamen reſpectu Fiſci eſt damni compenſatiua, quæ non tàm conſideratur, vt pœna reſpectu damnificantis, quàm vti reſtauratio damni reſpectu Fiſci, & hoc maximè procedere in illis actionibus, quę refectionem damni tantum, & nihil aliud perſequuntur, prout eſt actio in factum, quæ competit contrà Magiſtratum, vel Actuarium propter malas fideiuſſiones, vt adamuſſim tradit *Roffred. de libell. par. 3. tit. de action. in factum, & dat. contr. Magiſtr. num. 2.*

Hanc concluſionem pro Fiſco ſic indubitatam admittunt *Bald. in l. reſcriptum in lect. antiq. verſ. Tertiò caſu*, ibi: *Si quid intereſſe, ff. de pact. Alexand. ibid. ſub nu. 9. verſ. Et dicit vnum, Neguſ. de pignor. p. 2. membr. 4. ſub nu. 116. verſ. Subdit tamen, Gregor. Lopez par. 5. l. 9. gloſ. 9. tit.* 4. appoſitiſſimè *Regens Conſtantius in l. 1. C. pœnis fiſcal. cred. præfer. num. 74.* ponderando ad confirmationem huius dicti verba illius legis, & vltimo loco ponderauit Fiſcus, *Azor. in ſumma, C. de priuil. Fiſci, nu. 1.* dùm aſſerit, omnia bona contrahentis cùm Fiſco, vel delinquentis in Fiſcum eſſe tacitè obligata.

Hanc cōcluſionem valdè impugnauit pars aduerſa. Primò ponderando, quòd *DD.* ſuprà citati pro opinione *Baldi*, referunt tantū illius dictum; ſed non approbant, ponderando verba *Alex. ibi: Quod non eſt dicendum ſecūdùm eum*, ſimilitèr & *Neguſ.* qui vtitur eodem verbo loquendi, ſcilicet *ſecundùm eum*, & hc non affirmant expreſsè.

Secundò, limitando duobus modis. Vno,
23 vt procedat, quando Fiſcus damnificatur in re ſua ex dolo ex propoſito damnificantis, nō autem quando abſque dolo ex mæra negligentia alicuius damni ſentiret, prout eſt caſus noſter, ad quod adducit *Luc. de Penna in d. l. 1. C. pœn. Fiſc. num. 3. Garz. Tolet. ibid. num. 3.*

Alteru verò, vt procedat ſolùm in damno dato per Adminiſtratores Fiſcales, non autem per alias perſonas extraneas, ad quod adducit *Ioan. de Platea in ead. l. 1.* quem expreſsè ſequitur *Greg. Lop. par. 5. tit. 13. l. 25. gloſ. 6. Azeued.* in puncto *lib. 9. nouæ recopil. tit. 7. l. 17. num. 7.*

Sed Fiſcus quoad doctrinam *Bald. in d. l. reſcriptum*, dicebat, non poſſe in controuerſiam
24 deduci, tùm quia licet *DD.* qui eum citant, expreſsè non probent, dum expreſsè non reprobant, cenſentur approbaſſe, itant faciant numerum ad fundādam communem opinionem, ſecundùm *Corat. de commun. opin. lib. 1. tit. 6. num. 99. cum ſeqq. vſque ad fin.* tum quia *Gregor. Lopez. Alfar. & Reg. Conſtant.* expreſſam approbationem, & affirmatiuam tenent.

Quò verò ad limitationes ſuit conſideratum, quōd ratio fundamentalis regulæ in beneficium Fiſci excludit vtramque limitatio-
25 nem, eſt enim illa vnica, vt Fiſcus ſeruetur indemnis in bonis ſuis, & pro faciliori conſequutione rei ſuæ; quæ quidem ratio amplectitur omne intereſſe, ſiuè proueniat ex contractu, aut quaſi contractu, ſiuè ex delicto, ſeù quaſi delicto, & tam ſi damnum inferens ſit adminiſtrator rei fiſcalis, quàm alius priuatus; alias eſſet peioris conditionis contrahēs, ſeù quaſi non delinquens, quam delinquens, & quaſi delinquens, quod non eſt præſupponendum, & iura abhorrent.

Quam conſiderationem adiuuabat Fiſcus ex modo loquendi *DD.* qui ex aduerſo fuerūt
26 adducti, loquuntur enim non ex delicto commiſſo ab adminiſtratore fiſcali, vel de delicto commiſſo in adminiſtratione rei fiſcalis, ſed de delicto commiſſo circà adminiſtrationem rei fiſcalis, quaſi quod conſideretur, non perſona damnificans, ſed res damnificata, & per conſequens quicumque inferat damnum Fiſco, etiam ſi non ſit adminiſtrator fiſcalis, intrat actio hypothecaria ex priuilegio Fiſci.

Vltrà quod ſubtilitèr ponderabat Fiſcus;
27 quod in caſu noſtro hi Actorum Magiſtri habent adminiſtrationem fiſcalem, licet non rei fiſcalis, ſiquidem eorum officium principalitèr conſiſtit in capiendis fideiuſſionibus pro Regia Curia, quæ re vera eſt fiſcalis adminiſtratio, vel ſaltem concernit fiſcalem adminiſtrationem verſatur, ad quod pōderabat pulchram doctrinam *Azor. in ſumm. C. de admin. Reip. lib. 10.* vbi inter adminiſtratores Reipublicæ poſuit eos, ad quos ſpectat idoneam pro Republica ſatiſdationem recipere, qui
28 ſunt propriè hi Actuarij, & in locum Reipublicæ ſucceſſit Fiſcus; nàm Fiſcus, & Reſpublica vnum, & idem ſunt, *l. non eſt ambigendum, ff. de bonor. poſſeſſ. Andr. in c. Imperialem, nu. 52. de probib. feud. alien. per Feder. & in cap. 1. §. in quibuſdam, num. 9. de conſuetud. rect. feud.*

Ex quibus omnibus ſic ſigillatim diſcuſſis
29 remanſit fundata, non ſolum prima concluſio, quòd ex ſtipulatione huiuſmodi fideiuſſionum in beneficium Regiæ Curiæ naſcatur tacita hypotheca in beneficium Fiſci, tàm de iure municipali, vigore *Reg. Pragm.* quàm de iure communi ex priuilegio fiſcali, ſed etiam ſecunda concluſio, quòd ſcilicet hęc hypotheca ſit tacita, non etiam expreſſa.

Præter hæc vnus ex Dominis addebat,
30 quod hæc tacita hypotheca poteſt dici, quod oriatur nedùm ex quaſi contractu, ſed etiam ex contractu explicito, pręſupponens in facto, quod Actorum Magiſtri, qui ſtipulantur has fideiuſſiones, in quibus agitur intereſſe Regij Fiſci, illas ſtipulantur præcedente ordine, & mandato Tribunalis Reg. Cam. in quo datur forma, ſub qua eſt facienda ſtipulatio, quod quidem Tribunal repræſentat officium Procu-

enratoris Cæſaris, & ſi interuenit mandatum,
31 non poteſt dubitari, quin interueniat eapli-
citus contractus mandati, *tot.tit.ff.& C.mand.*
& Iuſtit.de mand.& ſic hypotheca ad beneficiũ
Fiſci oritur ex mœro, & puro contractu, non
autem ex quaſi contractu,& iacto hoc funda-
mento ceſſant omnes diſputationes ſuperiùs
enarratæ.

Remanet diſcutienda tertia, & vltima con-
cluſio, an ſcilicet dato, & non conceſſo, quod
ex ſtipulationibus non reſultaret in beneficiũ
Fiſci aliqua actio hypothecaria, ſed ſolùm
perſonalis,competat Fiſco aliqua prelatio in-
ter creditores priuatos? In cuius diſcuſſione
32 habuimus pro vero aſſumptum de iure com-
muni, quod quotieſcumque Fiſcus non agit
de lucro, ſed de damno, etiam ſi ſolam actio-
nem perſonalem habeat, præfertur alijs con-
creditoribus priuatis ſimilitèr ſolam perſo-
nalem habentibus,vt fundabat Fiſcus ex *Bart.*
in princip.Odoffr.Luca de Peana, Rebuff. & alijs
in d.l.1.C.pœn.Fiſcal.credit.præfer.Ioan.de Plat.
col.2.in princ. & alijs, quos refert, & ſequitur
Peregrin.de iure Fiſci,lib.6.tit.6.num.56. Aiſar.
de offic.fiſcal.gloſ.16.priu.42.

Itaut ex ſingulis prædictis,& multò fortiùs
ex omnibus ſimul iunctis fuit reddita indubi-
tata determinatio ad beneficium Fiſci: Proùt
ſic fuit iudicatum ſub die 4. Auguſti 1631.aſ-
ſiſtente, & votante Domino Viſitatore Gene-
rali.

Poſt latam ſententiam ſuperuenit mihi dif-
ficultas,quæ reddidit Me valdè dubitabilem,
ex quodam motiuo non alitèr tacto inter vo-
tandum; nempè quia deciſio hæc ad beneficiũ
Fiſci erat fundata in duobus priuilegijs Fiſco
competentibus, proùt eſt priuilegium tacitæ
hypothecæ,& priuilegium aſſenſus preſumpti
ſuper eadem hypotheca tacita, & de iure eſt
indubitatum, quod duo priuilegia in eodem
33 ſubiecto, & eodem actu non poſſunt concur-
rere,ex regula *tex.in l.1.C.de dot. promiſſ. & in*
l.cum poſt, §.gener.ff.de iure dotium.

Sed circà hoc motiuum infrà breue ſpatiũ
temporis mihimetipſi ſatisfeci ex duabus li-
mitationibus,quas afferunt *DD.*omnes ad re-
gulam prædictam, prima ſcilicet, vt non pro-
cedat, quoties vnum priuilegium venit in cõ-
34 ſequentiam alterius,vt declarat *Bart. in l. ſub*
conditione, ff.de ſolut.& in l.ſi is,qui pro emptore,
*in vltima quæſt.princ.ff.de vſucap.*appoſitè *Ale-*
xand.conſ 117.nu.4.lib.5. Iaſ.in l.ſi quis poſthu-
mos, §.ſi alium, ff. de liber. & poſthum. & ità eſt
in hoc caſu, quamprimum enim fingimus ſti-
pulationem, ex qua reſultat tacita hypotheca
in beneficium Fiſci, ſtatim in conſequentiam
fingimus, Fiſcum ſibi ipſi aſſenſum præſtitiſſe
reſpectu feudalium ſuper illa tacita hypothe-
ca in conſequentiam illius. Altera limitatio
eſt, quando vnum priuilegium dependet ab
35 vno fonte,& alterum ab alio fonte, nàm tunc
datur concurſus vtriuſque priuilegij, ex re-
gula *tex.in l.ſingularia,*& ibi, *DD.ff.ſi certum*
petat. Ità in hoc caſu, nàm primum priuilegiũ
procedit ex Fiſci priuilegio, & iure ſingulari.
Secundum verò procedit iure directi domi-
nij, nàm quilibet directus Dominus reſpectu
36 obligationis feudalium ſub ſuo dominio di-
recto non eget aſſenſu in quolibet contractu
ad ſui beneficium geſto ſuper feudis, vt con-
ſtat ex *Camer.in cap.Imperialem,car.12.lit.P.&*
Q.& ſic in primo priuilegio conſideratur hy-
potheca præſumpta ad beneficium Fiſci, in
hoc verò ſecundò priuilegio non præſumitur
aſſenſus,ſed non reputatur neceſſarius.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXXIII.

OBſerua Dominum Authorem hìc deciſum
referre, Fiſcum per ſtipulationes fideiuſ-
ſionum receptas per Actuarios Regiæ Ca-
meræ alicuius Miniſtri pecuniarum Regij Pa-
trimonij,& Arrendatorum in beneficium Re-
giæ Curię,habere actionem tacitam hypothe-
cariam contra illos, eorumque bona.

Obſerua ad hanc deciſionem. Regulam eſſe
Actuarios,tàm in ciuilibus,quàm in crimina-
37 libus fideiuſſoribus exiſtentibus non ſoluen-
do,de eorum proprijs bonis teneri, *Caball.re-*
ſol.73.Franch.deciſ.480. Seraph. deciſ.576. p.1.
Rot. Rom. pecun. 19.Februar.1590. coram Emi-
*nentiſs.Platto, Gratian.dec.March.69.*latè *Thor.*
ſuppl.Comp. dec. verbis Magiſtri Actorum.

Ampliatur primò,etiam ſi fideiuſſor ſit cõ-
38 ſanguineus principalis, *Nouer. ſuper Pragm.*
17.de Actuar.collect.14.num.4.

Ampliatur ſecundò, etiam ſi exequutio fa-
cta fuerit contrà fideiuſſores intrà tempus de-
39 ſtinatum à *Pragm.* ab ipſis Actuarijs, accedẽ-
te etiam conſenſu creditorum, ſed cum pro-
teſtatione expreſſa citrà præiudicium iurium
contrà dictos Actuarios, nec aliter ad vendi-
tionem illius proceſſum,& elapſo *Pragm.*tem-
pore,& ſic quatrimeſtre,adhùc teneri,vt deci-
ſum per S.C.refert *Nouar.ibid.num.8.*

Ampliatur tertiò, Actuarios teneri quam-
uis contrà principalem, ſed non contra eius
40 hæredes diſcuſſio facta fuerit; ſed tantùm
aduerſus fideiuſſores non repertos ſoluendo,
vt etiam deciſum refert per S.C. *Nouar. nu.6.*
cuius meminit *Thor.in ſuppl.verb. Actuarius.*

Ampliatur quartò, *Pragm.* habere locum
41 in Actuarijs,ſeruata forma decreti interpoſi-
ti de parendo mandatis, &c. ſtipulantibus fi-
deiuſſores minùs idoneos accipiendo, nàm
ſi ſuccedente caſu parendi mandatis, nec per
principales, nec fideiuſſores fuerit paritum,
ipſi teneantur ad partium debita, vt deciſum
per Coll.Conſil.refert *Nouar.ibid.num.7.*

Limitatur tamen dicta concluſio, ſi ex con-
ſenſu partium recipitur fideiuſſor,& ex earum

42 conuentione ſumitur cautio per ipſum Ma-
giſtrum Actorum, nàm tunc excuſatur *Riccius decis. 49. lib. 2.*

Limitatur ſecundò, vt excuſetur quando
43 Actuarius fecit diligentias, *Nouar. ibid. nu. 15.*

Limitatur tertio, quando Actuarius de
mandato Iudicis recipit fideiuſſorem non
44 idoneum, quia mandatum Iudicis excuſat
Actuarium, ex *Ludouic. decis. Lucenſ. 33.* docet
Nouar. ibidem, num. 16. Quod explicat, vt mandatum Iudicis debeat conſtare aliter quàm
per ſcripturam Actuarij, & mandatum de fideiuſſore tali recipiendo, debet ſcribi ab alio
Actuario, *Afflict. decis. 317. Nouar. num. 17.*

Limitatur quartò, vt excuſetur, quando
45 principalis eſſet idoneus, ex *Ludou. cit. dec. 33.*

Obſerua ſecundò. An *Pragm. 17. de Actuar.*
diſponens ipſos infrà quatrimeſtre debere
46 diſcutere fideiuſſores, aliàs illo elapſo, teneri
ad ſolutionem pecuniæ in fideiuſſione contentæ, procedat in fideiuſſione conuentionali?
Thor. in ſuppl. verb. Actuarius.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Aſſenſus Regius, quandò neceſſè ſit, vt in quinternionibus Curiæ regiſtretur, & num. 8.*

Quòd regiſtretur non eſt de neceſſitate iuris, ſed de ſtylo Cancellariæ, num. 2.

Non requiritur regiſtratio in aſſenſu ſimplicis obligationis ſuper feudalibus, num. 3.

4 *Cancellariæ Notarij ſi quid apponunt de ſuo, vltrà id, quod operatur formula decretationis, habetur ac ſi non appoſitum.*

Error Officialis Cancellariæ Apoſtolicæ in extenſione Breuis Pontificij, illud non alterat, nu. 5.

6 *Clauſula quælibet interpretatur ſecundùm naturam actus, in quo interponitur.*

7 *Aſſenſus regulatur à contractu, ſuper quo aſſentitur.*

9 *Si aſſenſus eſt datus à Domino ſuper duobus capitibus, vnum importans dominij tranſlationem, aliud hypothecam, cum clauſula regiſtrationis illo non regiſtrato, an in totum corruat aſſenſus.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Clauſula appoſita in aſſenſu obligationis feudorum, quòd infrà certum tempus debeat aſſenſus regiſtrari in quinternionibus Regiæ Cameræ, regiſtratione non ſequuta, an reddat aſſenſum nullum?

Quid ſi aſſenſus ſit præſtitus in vna ſcriptura ſuper duobus capitibus, vnum importans dominij tranſlationem, aliud hypothecam?

DECISIO LXXXIV.

INter creditores Bonifacij Naſelli fuit graduata Maria Bernizzona eius vxor in primo loco ſuper feudalibus tanquam creditrix cū aſſenſu Regio poſtpoſitis omnibus alijs creditoribus quantumuis anterioribus reſpectu contractus, aſſenſu tamen carentibus, qui perlecto toto tenore priuilegij aſſenſus expediti in forma Regiæ Cancellariæ reperierunt in fine clauſulam, videlicet: *Volumus tamen, quòd præſens aſſenſus infrà annum à die datæ præſentiū regiſtretur in quinternionibus R.C.S. aliàs habeatur pro non præſtito,* & facta exindè diligentia in dictis quinternionibus, compertum fuit, dictum aſſenſum nullatenus fuiſſe in eis regiſtratum. Hinc anſam ſumpſerunt alij creditores impugnandi dictum aſſenſum, quia ſtante dicta clauſula regiſtrandi non adimpleta in tempore, aſſenſus remanet pro non præſtito, & ſic allegabant, dictam Mariam remanere creditricem viri ſine aliquo aſſenſu, & debere graduari ſuo loco, attento die celebrati ſui contractus.

Et licet pro parte Mariæ replicaretur, quòd
1 dicta clauſula regiſtri in quinternionibus nō
erat neceſſaria in aſſenſu, qui impetratur ſuper hypotheca ſimplici bonorum feudalium, ſed tantùm quando interponitur ſuper tranſlatione dominij, ex traditis per *Capye. in ſua inueſtitur. feud. fol. 230. col. 1. in fin. verſ. Hodiè Regia Camera*, alij tamen creditores affirmabant, hoc eſſe verum, ſed dicebant, quòd talis
regiſtratio nō eſt de neceſſitate iuris, ſiuè agatur
2 tur de tranſlatione dominij, ſiuè de ſimplici
hypotheca, ſed procedit de ſtylo tantùm Regiæ Cancellariæ, adeò quòd eius omiſſio, ſi nō ſit expreſsè appoſita in corpore priuilegij aſſenſus, non inducit nullitatem aſſenſus, ſed quandò eſt appoſita, ſemper eius omiſſio inducit nullitatem aſſenſus, quantumuis agatur de ſimplici hypotheca, & non de tranſlatione dominij, prout Egomet hanc concluſionem reaſſumpſi in *Pragm. 1. num. 12. de fide memor.*

Et quamuis pro parte creditorum ad id nihil fuiſſet adductum, tamen id probat in indiuiduo *Afflict. decis. 335. num. 14. & ſeq.* authoritate *Bald. in cap. 1. §. prætereà, quid ſit inueſtit.* ſequitur *Regens de Ponte conſ. 5. nu. 32. vſque ad fin. vol. 1.* & nouiſſimè *Regens Lanar. in repetit. c. 1. num. 108. de his, qui feud. dar. poſſ.* vbi ſubdit, quòd etiam in aſſenſibus ſuper obligatione feudorum ſemper deberet apponi hæc clauſula regiſtri in quinternionibus R. C.

His oppoſitionibus perterrefacta Maria, quippè quæ tanquam poſterior remanſiſſet penitùs excluſa ſuper bonis viri, & priuata hoc credito, in quo conſiſtebat tota eius dos ducatorum 20. m. adijt Regium Collaterale Conſilium, & ſupplici libello petijt, reformari dictum priuilegium aſſenſus abſque illa clau-

ſula

ſula regiſtrandi in dictis quinternionibus, tã-
quam nullatenus neceſſaria, & appoſita ex er-
rore,& æquiuocatione Scribentis potiùs, quã
ex mente ipſius Collateralis Conſilij conce-
dentis, de quo facta per Me relatione in Col-
laterali Conſilio, quia cauſa creditorum Bo-
nifacij verſabatur in Regia Camera, & in hoc
articulo vertebatur intereſſe aliorum credi-
torum, fuit remiſſus articulus ad ipſam R.C.
quæ auditis creditoribus, & Fiſco iuſtitiam
faciat, verùm tempore expeditionis relatio-
nem faceret in eodem Collaterali Conſilio.

Die igitur 8. Auguſti 1631. facta relatione
3 per Regiam Cameram, Fiſco, & partibus au-
ditis fuit declaratus articulus generalis, nem-
pè in aſſenſibus pro ſimplici obligatione, &
hypotheca feudorum illam clauſulam nihil
operari, & proindè iudicatus validus hic aſ-
ſenſus pro Maria Beruizzona, non obſtante,
quòd non fuiſſet ſequuta regiſtratio illius in
quinternionibus Regię Camerę,iuxtà dictam
clauſulam.

Fuit ponderatum, quòd in decretatione
memorialis porrecti per dictam Mariam, ſeù
per Bonifacium eius virum pro impetratione
aſſenſus, fuit facta ſimplex decretatio, quòd
fiat in forma,& de forma, & ſtylo huius Can-
cellariæ in huiuſmodi aſſenſibus, pro ſimplici
hypotheca nulla requiritur regiſtratio in
4 quinternionibus Regiæ Cameræ, & quatenus
poſteà in extenſione priuilegij aſſenſus Scriba
mandatorum, aut alius Officialis Regię Can-
cellariæ ex ſuo capite illam clauſulam appo-
ſuerit non debet operari vltra verba decreta-
tionis in ſignatura memorialis appoſita,
quemadmodum nihil operantur in inueſtitu-
ra feudali illa verba, *Arma, virumque cano*, de
quibus agit *Andr. in c. 1. §. ſed nec alia iuſtior,
poſt num. 3. quæ ſit prim. cauſ. benef. amitt. Reg. de
Ponte conſ. 93. num. 8. lib. 1.* & quemadmodum
pluriès fuit deciſum per *Rot. Rom.* de errore
5 facto per Officiales Cancellariæ Apoſtolicæ
in extenſione alicuius Breuis Apoſtolici vltrà
formam ſignaturæ, teſte *Caualer. deciſ. 255. nu.
9. 285. & 313.*

Et in omnem euentum debet recipere om-
6 nis clauſula interpretationem a iure, vt ſcili-
cet intelligatur ſecundum naturam actus, in
quo Interponitur, *l. 1. §. ſi quis ſub conditione,
7 ff. vt legat. nomine caueat.* Aſſenſus enim regula-
tur à contractu, & ipſius naturam aſſumit, &
intelligitur prout ius intelligit, *Frec. de ſub-
feud. lib. 2. auth. 1. q. 2. num. 14. Regens de Ponte
conſ. 164. num. 30. lib. 1.*

Authoritates in contrarium ſuperiùs alle-
gatæ procedunt, quandò extenſio talis clau-
8 ſulæ in priuilegio, aſſenſus eſt conformis ſi-
gnaturæ,& decretationi factæ in calcè memo-
rialis, vtputà quia in ipſa decretatione eſt ap-
poſita illa clauſula; tunc enim conſtat de men-
te concedentis, & proindè eſt ſeruanda forma
cum eadem clauſula, prout cãtat, quamquam
contractus, ſuper quo interponitur non ſit
translationis dominij, ſed ſimplicis hypothe-
cæ. Non ſic, quando extenſio facta in priuile-
gio eſt penitus diuerſa à ſignatura, & decreta-
tione, itaut deſtruat gratiam conceſſam.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. LXXXIV.

Clauſula appoſita in aſſenſu obligationis feudorum, quod infra certum tempus debeat regiſtrari in quinternionibus Regiæ Cameræ, regiſtratione non ſequuta, non redditur aſſenſus nullus, vt deciſum per Collater. Conſil. refert D. Author hic. Prout etiam fundat *Lelius Gizzius in alleg. 108. inter allegationes Reg. de Marinis*. Nàm regiſtratio aſſenſus requiritur ſuper translatione dominij, ſecùs ſuper hypotheca ſimplici bonorum, cuius deciſionis memor fuit *Conſ. Prat. l. 1. diſcept. forenſ. cap. 26. num. 39. & 40. Marotta diſcept. forenſ. c. 28. num. 52.* Et ideò requiritur regiſtratio in quinternionibus R.C. in contractu trãslationis dominij, ad hoc vt Fiſcus ſciat feudi Dominum pro adhoa, releuio, & alijs ſeruitijs, *Iul. Ca on. infrà citandus.* Adde *Reg. Tap. deciſ. S.C. num. 33.* vbi bis deciſum refert, tàm in cauſa Comitis Policaſtri cum Regio Fiſco, quàm in cauſa Secretarij Sori cũ Pignatellis.

Ad quam deciſionem, obſerua pulchram
quæſtionem. Si aſſenſus ſit datus à Domino
9 ſuper duobus capitibus ſub vna tamen ſcrip-
tura, quorum alterum continet dominij trã-
latiuum, & ſic indiget regiſtratione, alterum
verò non indiget, ſi deindè apponatur clau-
ſula: *Quod priuilegium regiſtretur, aliàs ſit nul-
lum.* Si non regiſtretur, ſicut eſt nullum reſpe-
ctu translationis dominij, ſit etiam nullum
quoad obligationem. Quæſtio hæc eſt inter
Camerar. ſuper cap. Imperialem, fol. 49. qui tenet
valere quoad obligationem,& *Reg. de Ponte
de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſu Regio ſuper dote,
§. 2. num. 6.* qui contrarium ſuſtinet. Ad ma-
teriam eſt *Iul. Capon. de pactis, & ſtipular. q. vlt.
de diuiduis, & indiuiduis, dub. vlt.* vbi refert *Mon-
tan. in repetit. d. cap. Imperialem, ¶ prętereà, lit. N.
fol. mihi 133.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Renunciatio ſucceſſionis, nec delata, nec adita non operatur effectum translatiuum, ſed extinctiuum iuris ſuccedendi.*

Extrema, quæ requirantur ad inducendam retrotractionem à die delatæ ſucceſſionis ad diem factæ renunciationis examinantur, nu. 2. & 3. Bona, quæ per huiuſmodi renunciationes nobis acquiruntur, an dici debeant antiqua, num. 7.

Quid ſi acquirantur hæredi renunciatarij, qui renunciatarius ſit præmortuus ei, cui eſſet ſuccedendum, num. 9.

Et an hic hæres teneatur huiuſmodi bona deſcribere in inuentario, & de eis ſatisfacere creditoribus, num. 14.

4 Conſuetud. Et ſi Teſtator *diſpoſitio.*

Habet locum, non ſolùm in bonis ſtabilibus, & mobilibus, ſed etiam in iuribus, & actionibus, num. 5.

Quod declaratur, vt num. 30.

Requirit non ſolùm delationem portionis debitæ agnatis, ſed etiam agnitionem, num. 12.

Non habet locum, niſi in bonis actualitèr apprehenſis, num. 29.

6 *Tranſmittere ius ſuccedendi per ſtipulationem, & hæreditatem per actum vltimæ voluntatis, quoad intereſſe differunt, vide etiam num. 15.*

Quid ſi ius ſuccedendi ſit de re ad hæredes non tranſmiſſibili, vt vſus, & vſusfructus, num. 16. & num. 18.

Item quid in hoc materia interſit, ſi defunctus ſibi tantùm ſit ſtipulatus, quid ſi etiam, & hæredi, num. 17. & 20.

Bona, quæ ſorores à fratribus dotatæ ipſis renunciant, non dicuntur nouitèr quæſita, ſed antiqua.

10 *Spes ſuccedẽdi, quænam appellari poteſt legitima.*

Eſt tranſmiſſibilis ad hæredes, num. 27.

Acquiritur nobis per renunciationem ſucceſſionis antè caſus euentum, num. 25.

Quæ licet euentu poſſit eludi, tamen non deſinit, poſſe æſtimari, & eſſe ſub commercio, num. 28.

11 *Hæreditatis adeundæ ius etiam delatæ, nec tranſmitti, nec cedi poteſt.*

13 *Renunciationis contractus continet tacitam conditionem, ſi hæreditas ipſis renunciantibus deferatur.*

19 *Hæreditaria dicitur omnis acquiſitio, quæ fit ab hærede, ſi incœperit in perſona defuncti.*

Etiam ſi res ſit deducta in contractu per ſtipulationem pro ſe, & hæredibus, num. 22.

Quid ſi in diſpoſitione intelligatur filius, aut alius deſcendens, & non hæres extraneus, num. 2.

Et qualiter poſſit hoc intelligi, num. 24.

21 *Donatio poteſt ſtipulari in beneficium, & abſentis, & extranei.*

26 *Futura licet de præſenti ſint incerta; cùm tamen ex poſt facto poſſunt reduci ad certitudinem, rectè ſunt in commercio.*

31 *Contra firmata per D. Authorem hic inſurgunt contrarij.* Obſ.

32 *Refelluntur contrariorum obiectiones, nu. 33. & 34.* Obſ.

35 *Cedens hæreditatem deuoluendam, facto caſu delationis in ſui perſonam, an teneatur adire, in beneficium ceſſionarij.* Obſ.

36 *Iura, & actiones, & alia bona hæreditaria ceſſa, an tranſeant in ceſſionarium hæreditatis affecta oneribus cedentis.* Obſ.

37 *Ceſſionarius deferendæ hæreditatis, ea abſque inuentario à cedente adita, an teneatur vltrà illius vires.* Obſ.

38 *Hæreditas non adita, an, & quando tranſmittatur, & n. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. & 48.*

49 *Hæreditas quibus coniecturis dicatur adita.* Obſ.

50 *Nouitius diſponens, an dicatur diſponere inter viuos, vel cauſa mortis.* Obſ.

51 *Renunciatio de hæreditate viuentis, quando illo abſente valeat.* Obſ

ARGVMENTVM.

Conſuetudo Neap. Et ſi Teſtator, *an habeat locum etiam in iuribus, quæ quis habet in ſpe incerta, & dubia, & in actu præſenti, & exercitio?*

Quando hæreditas non adita transferatur, & plura alia ad materiam.

DECISIO LXXXV.

DEceſſit Ioannes Baptiſta de Summa Dux Mirandæ ſine liberis ſuperſtitibus Petro Antonio, & Marcello Criſpanis eius nepotibus ex Ioanna de Summa ſorore dicti Ioannis Baptiſtæ, ac etiam ſuperſtitibus Ioanne Thoma Criſpano, Monaco Profeſſo in Religione Dominicana, in ſæculo nominato Franciſco; & D. Carolo Criſpano Monaco Profeſſo in Religione Lateranenſi, in ſæculo nominato Ioanne Antonio, ſimiliter nepotibus ex eadem ſorore, qui ambo tempore profeſſionis fecerunt amplam ceſſionem omnium ſucceſſionũ ſibi ipſis deuolutarum, & in futurum qualitercumque deuoluendarum in beneficium Ioannis Vincentij Criſpani eorum fratris, & ſuorũ hæredum, & ſucceſſorum; ſed tempore mortis prædicti Ioannis Baptiſtæ erat iàm præmortuus; inſtituto eius vniuerſali hærede Marcello Criſpano eius fratre vtrinque coniuncto. Et licet reſpectu feudalium nulla inter prædictos fratres fuiſſet controuerſia, quin ſuccederet Petrus Antonius vti maior natu, prout ſic fuit declaratum ex decreto præambuli Magnæ Curiæ Vicariæ. Tamen reſpectu burgenſaticorum fuit magna difficultas: Nã Petrus Antonius contendebat, totum burgenſaticum eſſe diuidendum in duas partes æquales, quarum vna debuiſſet applicari ſibi, altera vero Marcello, qui duo tantùm erant ſuperſtites tempore delatæ huius ſucceſſionis, nulla habita ratione de perſonis Religioſorum, qui propterea non erant ſucceſſibiles, nec de perſona Ioannis Vincentij iàm præmortui, qui propterea non potuit acquirere aliquam portionem, nec etiam vigore renunciationis in ſui beneficium factæ per dictos Religioſos.

E contrà verò Marcellus replicabat, hæreditatem burgenſaticam eſſe diuidendam in quatuor portiones, quarum vna cederet in beneficium prædicti Petri Antonij, alia in be-

beneficium ipſius Marcelli ex ipſius propria perſona, reliquæ vero duæ in beneficium eiuſdemmet Marcelli ex perſona dictorum Religioſorum, ſtantibus renunciationibus ab illis factis in beneficium Ioannis Vincentij tunc præmortui, inſtituto ſuo hærede vniuerſale ipſo Marcello.

Et commiſſa mihi cauſa per Excellentiſsimum Proregem ad ſupplicationem vtriuſque Partis, vt ſolus illam determinarem.

Pro parte Petri Antonij aſſerebatur, dictas renunciationes non operari effectum tranſlatiuum alicuius iuris ſuccedendi, ſed extinctiuum tantum, dum agitur de hæreditate, & ſucceſſione, nec adita, nec delata, vt multis probat *Conſiliarius Georgius alleg. 29 & P. Molfeſ ſuper Conſuet. tit. de renunc. q. 6. n. 27. cum ſeq.*

Pro parte vero Marcelli replicabatur, hoc aſſumptum eſſe verùm in ſe, quando tempore delatæ ſucceſſionis deficit vnum ex duobus
2 extremis neceſſarijs ad inducendam retrotractionem à die delatæ ſucceſſionis ad diem factæ renunciationis, & in his terminis loquuntur *Conſiliarius Georgius, & P. Molfeſ.* At in caſu noſtro ſecùs eſt, nàm ſi requirimus perſonas patrum, qui renunciauerunt, ambo ſuperſunt, & licet ipſi non ſint habiles ad ſuccedendum, eorum Monaſteria repræſentant eorum perſonas, & admitterentur ad ſucceſſionem, ni eis obſtaret conſenſus præſtitus renunciantibus in actu renunciationis, qui operatur, vt euenïente caſu ſucceſſionis ſtatim defertur ſucceſſio renuncianti, & per conſequens Monaſterio, & virtute renunciationis ſtatim tráſfertur ſucceſſio ei, cui eſt facta renunciatio, vt poſt *Paul. de Caſtro in l. qui ſuperſtitis, ff. de acquirend. hæred.* tradit *Præſ. de Franch. deciſ. 67. nu. 3. & in apoſtill. ad Conſuet. Si moriatur, ſub nu. 39. incip. Vide Decium, Conſ. Anna conſ. 45. num. 41. cum ſeqq. Surd. conſ. 244. num. 11. cum ſeqq. vol. 2. Molina Ieſuita de iuſt. & iur. tit. de maiorat. diſp. 579. col. 10 verſ. Hinc conſtat, Vaſq. de ſucceſſ. creat. §. 10. num. 13. P. Molfeſ. d. q. 6. num. 38. poſt Surd. conſ. 264. vol. 2. & Egomet ſcripſi conſ. 44. num. 2.. vol. 1.* Et ex his concluditur, probatū eſſe habiliſſimum extremum prædictum à quo, quod reſcipit perſonas renunciantium.

Si verò requirimus extremum ad quod ſi-
3 militèr eſt habiliſſimum; nam licet ſit præmortuus Ioannes Vincentius, cui fuit renunciatum. Tamen eſt ſuperſtes ipſe Marcellus hæres ex teſtamento Ioannis Vincentij, ſtante renunciatione facta in beneficium, non ſolùm Ioannis Vincentij, ſed etiam eius hæredum, quod expreſsè ponderat *Præſ. de Franch. in apoſtill. prædicta*, & alij ſuprà citati.

Quibus omnibus hinc inde adductis, & per Me diligentèr ponderatis ſub die 28. Maij 1631. declaraui, hæreditatem burgenſaticam pro quarta parte ſpectare ad Petrum Antonium, & pro alijs tribus partibus ad Marcellum, iuxtà eius prætenſionem, ſtantibus ceſſionibus, renunciationibus, & donationibus factis per Monacos in beneficium Ioãnis Vincentij iám præmortui, ſuperſtite tantum ipſo Marcello eius hærede vniuerſali.

At quia tempore expeditionis pro parte Petri Antonij fuit motiuatum, quod quatenus eſſet habenda in conſideratione perſona Ioannis Vincentij præmortui, itaut eſſet habenda ratio in hac diuiſione de diſpoſitione ab eo
4 in teſtamento facta ad beneficium Marcelli, hæc diſpoſitio non poterat operari, niſi pro medietate tantùm, ſeruata forma *Conſuet. Et ſi Teſtator*, quia dùm prædicta bona habentur vti bona antiqua peruenta ad Ioannem Vincentium ex renunciatione prædictorum eius fratrum, in eis habet locum *Conſuetudo*, & ſucceſſiuè medietas deferri debet ad Marcellum, ex diſpoſitione Ioannis Vincentij, aliá verò medietas ad ipſum Petrum Antonijum, ex diſpoſitione *Conſuetudinis*, & hæc quæſtio requirebat altiorem indaginem, Ego in calcè decreti reſeruaui meliorem deliberationem, an in diuiſione bonorum prædictorum eſſet habenda ratio *Conſuetudinum* huius fideliſſimæ Ciuitatis.

Agitur modò de explicanda hac meliori deliberatione reſeruata. Pro parte Ducis Petri Antonij ponderantur verba per Me adlecta in prædicto decreto, in quo declaraui, illas duas portiones Monacorum ſpectare ad Marcellum vti hæredem Ioannis Vincentij, & ſic habui pro vero, quòd hoc ius ſuccedendi renunciatum Ioanni Vincentio fuit tranſmiſsū per Ioannem Vincentium ad Marcellum eius hæredem, antequam ſibi eſſet delata hæreditas, & per conſequens, quòd hanc ſucceſſionem habet Marcellus ex hæreditate Ioannis Vincentij, & tunc certum eſt, quod penes Ioãnem Vincentium non poterant reputari hæc bona, niſi antiqua, tanquam ad eum peruenta à fratribus titulo lucratiuo, & proindè in eis habet locum *Conſuetudo*.

Cùm indubitati iuris ſit, *Conſuetudinem* habere locum, non ſolum in ſtabilibus, ſed
5 etiam in mobilibus, ac iuribus, & actionibus, *l. rem in bonis, ff. de acquir. rer. dom. l. bonorum, ff. de verbor. ſignif. Præſ. de Franch. deciſ. 93. Conſil. Anna conſ. 92. num. 50. poſt Anton. de Alexand. in Conſuetud. Si aliquis moriens, num. 1. fol. 162. in Addit. Nota*, quòd poteſt accidere, *Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit. 9. de ſucceſſ. mulier. in princ. num. 9.*

Et dicitur non obſtare, quòd hæc actio, &
6 ius ſuccedendi non potuit tranſmitti a Ioanne Vincentio in Marcellum, cum in vita Ioannis Vincẽtij hoc ius non fuerit ei delatum, ex regula *tex. in l. 1. C. de his, qui antè apert. tab.* quia illa regula procedit in tranſmiſſione hæreditatis, non autem in tranſmiſſione iurium, & actionum.

Digitized by Google

Et quòd non poſſit controuerti, quin hæc
iura ſint antiqua, & compræhendantur ſub
prohibitione diſpoſitionis bonorũ antiquo-
rum, conſideratur, quòd hæc iura erant per-
uentura ad Ioann. Vincentium ex illis re-
nunciationibus, quæ propterea non poſſunt
dici per eum acquiſita, ſed cenſentur antiqua,
proùt conſtat ex *Ioann. Fab. in proœm. Inſtitut.
in verb. Iuſtiniani, Gulielm. de Benedict. in cap.
Raynutius in verb. Vxorem, num. 479. cum ſeq.* &
tradit *Scipio Bucin. ad d. Conſuet. Si aliquis mo-
riens, verſ. Quid ſi quis acquirit, lit. G fol. 162. &
Camill. Salern. in verb. Pone, lit. G. fol. 163. at.*

Et propterea ſequitur, quod Ioann. Vin-
centius non potuit de his iuribus tanquam
antiquis diſponere, niſi ſeruata forma *Conſue-*
8 *tudinis*, quæ etiam confirmantur ex doctrina
ferè in terminis *Bellam. conſ. 43. & Tiraq. de
retract. lignag. §. 32. nu.* 88. dùm inquiunt, quòd
ſi frater dotat ſororem, habita ab ea renun-
ciatione bonorum paternorum, portiones re-
nunciatæ in beneficium fratris, dicuntur bona
non nouitèr quæſita, ſed antiqua.

Pro parte verò Marcelli replicatur, hæc iu-
9 ra ſuccedendi contenta in renunciationibus
prædictorum Monacorum nullo modo poſſe
reputari, edùm vti bona antiqua penès Ioan.
Vincentium, ſed nec etiam vti de nouo per
ipſum quæſita, quippè qui nunquam illa ac-
quiſiuit, imò nec acquirere potuit, dùm nun-
quam illi fuit delata ſucceſſio in vita ſua, ſed
ſolùm in ipſo potuit conſiderari ſimplex ſpes
ſuccedendi, quæ nunquam deuenit ad caſum,
& proindè nulla de eo potuit haberi æſtima-
tio, iuxtà doctrinam *Bart. in l. poſt emancipatio-
nem, §. illud in princ. ff. de liber. leg.* & licet appel-
letur ſpes, vt in *l. fin. in princ. C. de pact.* non ta-
10 men eſt legitima, quia illa ſpes tantùm poteſt
propriè appellari legitima, quę habet certam,
non incertam cauſam, vt docet *Bald. in d. l. fin.
num.* 3. Quò fit, vt cùm hæc ſpes per mortem
Ioann. Vincentij in vita Ioann. Baptiſtę, de
cuius hæreditate agitur, fuerit extincta, & ſic
antèquam delata eſſet ſucceſſio, nedum dicto
Ioann. Vincentio, cui fuit facta renunciatio,
ſed nec etiam Monacis, qui fecerunt renũcia-
tiones ad beneficium Ioann. Vincentij, non
poteſt dici talis ſpes acquiſita vllo modo Io.
Vincentio, & ſucceſſiuè non poteſt dici re-
manſiſſe in hæreditate Ioann. Vincentij, qui
tàm antè præmortuus fuit.

Nam ſi ius adeundi hæreditatem, etiam de-
11 latam non eſt transmiſſibile ad hæredes, nec
cedi poteſt, quia non eſt in bonis noſtris, *l. quo-
niam ſororem, C. de iur. delib.* & notant *DD. in l.
ſi infanti, eod. tit. & in l. 1. C. de his, qui antè apert.
tab. Præſ. de Franch. deciſ. 60. in princip.* quantò
minùs poteſt dici hæc ſpes ſuccedendi Ioann.
Baptiſtæ fuiſſe in bonis Ioann. Vincentij, cùm
talis ſucceſſio nũquam fuerit ei delata, & hoc
12 attenta etiam *Conſuet. Neap.* quę requirit, non
ſolùm delationem portionis debitæ agnatis,
ſed etiam agnitionem, aliàs nunquam tranſ-
mittitur, vt dicit *Napod. in d. Conſuet. Et ſi Te-
ſtator, num. 33. verſ. Sed an transmittatur*, quem
refert, & ſequitur *Præſ. de Franch. deciſ. 89. n. 3.
& deciſ. 374. num. 9.*

Sed quia in contractu vtriuſque renuncia-
13 tionis, quæ continet tacitam conditionem,
ſi hæreditas ipſis renunciantibus deferàtur,
*Præſ. de Franch. deciſ. 67. num. 3. Molfeſ. tit. de re-
nunc. q. 1. num.* 29. vbi alios citat, ipſe Ioann.
Vincentius fuit ſtipulatus pro ſe, & hęredibus,
& pendente illa conditione, mortuus eſt Ioan.
Vincentius, dum poſteà euenit conditio,
quia mortuo Ioann. Vincentio delata fuit hę-
reditas renunciantibus, vigore ſtipulationis
factæ à Ioann. Vincentio pro hæredibus, ſuc-
cedit Marcellus hæres nominatus à Ioann.
Vincentio, non iure hæreditario, ſed ex pro-
pria perſona, adeòut quicquid perueniat ex
14 hac ſucceſſione non tenetur deſcribere in in-
uentario bonorum Ioann. Vincentij, nec de
eo ſatisfacere creditoribus hæreditatis, vt in
ſpecie tradit *Ripa in l. hæredes mei, §. cùm ità, nu.
62. ff. ad Trebell. Phanuc.* qui multos alios con-
gerit, & communem appellat *in tract. de inuent.
par. 6. num.* 105. & iuxtà hanc opinionem de-
ciſum fuiſſe per Sacrum Conſilium, teſtatur
Præſ. de Franch. deciſ. 525. in fine.

Et quia *DD.* qui admittunt hanc opinionẽ,
loquuntur in legato, ſeù alia diſpoſitione fa-
cta in vltima voluntate; ſed caſus noſter verſa-
tur in ſtipulatione facta pro ſe, & hæredibus
15 in contractu inter viuos; inter quæ eſt non
modica differentia; nàm legatum conditiona-
le ad hæredes non tranſmittitur, ſi moriatur
legatarius antè cõditionis euentum, ſed ſpes,
quæ oritur ex ſtipulatione conditionali, benè
tranſmittitur, vt in *§. ex conditionali, Inſtitut. de
verbor. obligat.* quam differẽtiam ſenſit expreſ-
sè *Præſ. de Franch. d. deciſ. 525. num.* 18. motus
per *tex. in l. pœnales, ff. ad l. falcid.* & per *Gloſ. in
l. 1. C. vt action. ab hæred. & contra hæredes.* Ad-
uocatus Marcelli ſentiens hanc difficultatem
reſpondebat, quòd hæc differentia benè pro-
16 cedit, quandò agitur de re tranſmiſſibili ad
hæredes, ſecùs autem quandò non eſt trãſmiſ-
ſibilis ad hæredes, proùt ità in terminis vſus,
& vſusfructus ſtipulati per defunctum pro ſe,
& hæredibus, qui de ſui natura non eſt tranſ-
miſſibilis ad hæredes, conſuluerunt *Card. Pa-
riſ.* & alij ab eo citati *conſ. 56. nu. 14. & 24. vol.*
3. authoritate *Caſtr. in l. continuus, §. prętereà, nu.
3. ff. de verbor. oblig.* quem ſequutus eſt *Socc. iun.
in l. 4. §. Cato, num. 148. verſ. Sed ſaluando, ff. eod.*
Vndè quia in caſu noſtro agitur de re non
tranſmiſſibili, nempè de iure ſuccedendi non
delato, imò extincto per antecedentem mor-
tem Ioann. Vincentij, concludit, illam diffe-
rentiam non debere eſſe in conſideratione.

Addebat & aliam reſponſionem, quòd ſci-
licet

licet *tex.in l.pœnales, ff.ad l.falcid.* quem allegat
17 *Præſ.de Franch.vbi ſupra*, habet locum, quan-
dò defunctus fuit ſtipulatus ſimplicitèr, nulla
facta expreſſione hæredum, quia tunc veniunt
hæredes ex diſpoſitione iuris, per regul. *l. ſi
pactum, ff. de prob.* & ideò non mirùm, ſi tunc
veniunt hæredes titulo hęreditario, ſecùs quã-
do hæredes ſunt expreſsè nominati in ſtipula-
tione defuncti, quia tunc acquirunt iure pro-
prio, & ex propria perſona, & non iure hære-
ditario, prout hanc etiam differentiam vide-
tur inſinuare *Præſ.de Franch.d.deciſ.*515.*eodem
num.*18.

Verùm primam rationem vanam eſſe oſtē-
18 dit *Phanuc.d.par.*6.vbi à *num.*48.*per tot.nu.*53.
reaſſumit omnes rationes adductas per *Card.
Pariſ. d. conſ.*56. eas ſigillatim refellendo, &
ponderando ſigillatim omnes authoritates
adductas per eundem in ſui fauorem, & pro-
bat, opinionem contrariam eſſe veriorem, &
communem, imò nullum habere Doctorem
in contrarium, & concludit, vſum, ſiuè vſum-
fructum, quantumuis non tranſitorium ad hę-
redes, vbi eſt expreſsè facta ſtipulatio pro hę-
rede, tranſire ad hæredem, vt hæreditarium
defuncti, & eſſe ponendum in inuentario.

Et quamuis incipiat ab ipſo hærede, etiam
vti nouus vſusfructus in perſona hæredis, non
propterea non eſt hæreditarius, iuxtà doctri-
nam *Bart.in l. ſtipulatio iſta, §. ſi quis ità, ff. de
verb.oblig. Iaſ. in l.eum qui ità, §.ſe, & Titium,
num.*12.*ff.de verbor.oblig.* etiam per *tex.in rubr.
& nigro, C. vt actio ab hær. & contra hæred.* ac-
quiſitio enim, quam facit hæres, ſemper eſt
19 hæreditaria, ſiuè ſit de re tranſitoria ad hæ-
redes, ſiuè non tranſitoria, ſiuè incœperit in
perſona defuncti, ſiuè in perſona hæredis, vt
latè probat *Hermann.Detus in d.§.Cato, n.*503.
508.*& ſeq.*

Duplici namque modo conſideratur obli-
gatio hęreditaria, vno ſcilicet modo, prout eſt
obligatio deſcendens ex perſona defuncti in
perſonam hæredis ad differentiam eius, quæ
incipit in perſona hæredis, iuxtà *d. tit. C. vt
actio.ab hæred.* & ſecundùm hunc modum vſus-
fructus non eſt hæreditarius, quoniam vt
nouus incipit in perſona hæredis, *d. §. ſi quis
ità.* Altero modo, ſeù reſpectu conſideratur,
prout ex acquiſitione, & contractu defuncti
nomine hæreditario prouenit, & iſto reſpectu
non poteſt negari, quin ſit verè hæreditarius,
quandoquidem iure, & nomine hæreditario
capitur ob defuncti contractum, ità conclu-
dit *Phanuc.ibi, num.*52. authoritate *Socc.iun.d.
§.Cato, num.*264.*verſ.Tertiò etiam.*

Secundam verò rationem ſimilitèr vanam
20 eſſe demonſtrat idem *Phanuc. ibid. nu.*50. au-
thoritate *Hieronym.Buttigell.in d.§.Cato, num.*
172.inquiens, quòd tantum operatur expreſ-
ſio de hæredibus facta de re non tranſitoria
ad hæredes de ſui natura, quantum ſimplex
ſtipulatio reſpectu eorum, quæ ſunt ipſo iure
ad hæredes tranſitoria, & in effectu nihil inte-
reſt inter res tranſitorias, & non tranſitorias,
niſi quòd in rebus tranſitorijs non eſt opus
aliqua ſtipulatione hæredum nomine facta,
per *l.ſi pactum*, & ibi, *Gloſ.ff.de prob.* ſed in non
tranſitorijs eſt opus expreſſa ſtipulatione pro
hæredibus, quia earum ius in vita ſtipulantis
finitur, *d.l.ſtipulatio iſta, §.ſi quis ità*, & ibi *Bart.*
qui alios citat.

At Marcelli Aduocatus, dùm deguſtaſſet
hanc validiſſimam *Phanuc.* contradictionem
conatus eſt euitare hanc contradictionem
confutando rationem, quam *Phanuc.num.*51.
adducit pro Achille ſuæ opinionis, dùm ait,
quòd ſi in caſu *Card. Pariſ.* vſusfructus cape-
retur ab hærede iure proprio, & non iure hæ-
reditario ex ſtipulatione defuncti, profectò
caperet, vt extraneus, & ei vt extraneo dicere-
tur defunctus ſtipulatus, quod de iure fieri nõ
poteſt, *§.alteri, Inſtit. de inutil. ſtipul.* cum
alijs per ipſum adductis, quæ ratio non pro-
21 cedit in hoc caſu, qui verſatur in contractu
ceſſionis, & renunciationis, & ſic meræ dona-
tionis factæ à duobus Monachis renuncianti-
bus Ioanni Vincentio, & eius hæredibus; ſic
Ioannes Vincentius potuit ſtipulari pro Mar-
cello hærede, etiam vti extraneo, cùm regula
tex.in d.§.alteri, non procedat in donatione,
quæ etiam abſenti fieri poteſt, alio extraneo
pro eo ſtipulante, iuxtà *tex. in l. quotiès, C.de
don. quæ ſub mod.* & latè explicat *Molin. de iuſt.
& iure, & tom.*2.*diſp.*265. præſertim acceden-
te iuramento, vt in caſu noſtro, de quo latè
*Couarr.lib.*1.*var.cap.*14. *num.*10. *&* 13. latiſſi-
mè *Surd.conſ.*179.*num.*2.

His omnibus, & ſingulis hinc indè addu-
ctis diutiùs à Me diligentiſſimè ruminatis,
ac etiam per aliquas noctes inſomnes ferè
traductas, plurièsque, atque pluriès mente, & ani-
mo deuolutis, nunquam potui appræhendere
quomodò de iure fieri poteſt, vt is, qui ad ali-
quam rem eſt vocatus, tanquam hæres, & ſub
22 nomine hæredis, illã poſſit acquirere alio ti-
tulo, quàm titulo, & iure hæreditario? Id enim
impoſſibile mihi videtur, tàm ſi agatur de re de-
ducta in contractu per ſtipulationem factam
pro ſe, & hæredibus, prout eſt caſus noſter, quã
etiam ſi agatur de re deducta in diſpoſitione
facta in vltima voluntate, quicquid admiſerit
*Phanuc.de inuentar.d.par.*6.*num.*105.Nàm *DD.*
per eum citati loquuntur in eo caſu, in quo ex
veriſimili mente diſponentis, & ex coniectu-
ris in eadem diſpoſitione apparentibus con-
23 ſtat, quòd diſponens intellexit de filio, aut
alio deſcendente, non autem de hærede extra-
neo, iuxtà terminos *l.ex facto, §.fin. ff.ad Trrb.*
prout expreſſè ſenſit *Præſ.de Franch. dec.* 525.
*num.*25.*propè fin.verſ.Et poſtquam poterat, vſque
ad num.*28. & punctualitèr tradidit *Trentacin-
que de ſubſtitut.par.*4.*cap.*14.*num.*4.*& ſeq.n.*20.
pro-

propè fin. vbi id notandum dixit, quod ipſemet
Phanuc. ibid. in final. verbis, non potuit negare,
dùm ait, quòd aliqui ex prædictis accipiunt
illud verbum, *hæredibus*, pro coniunctis ſan-
guine, & latiùs adamuſſim probauit *ibid. à nu.*
24. ad num. 93. vbi *num. 86. in fine, & ſeq.* con-
24 cludit, quòd tùnc præmoriente legatario pē-
dente conditione, ſuccedunt alij vocati iure
proprio, & non vt hæredes legatarij præmor-
tui, quandò ex coniecturata mente Teſtatoris
ſuccedunt vti vocati ex propria perſona, &
quòd hæ coniecturæ debeant ſumi ex eadem
diſpoſitione facta per Teſtatorem, & non ab
extrà. aduertit particularitèr *Trentacinque*
d. cap. 14. num. 6. poſt alios, quos citat.

Quæ quidem applicatio huic caſui nullo
modo congruit, quia Marcellus non eſt de de-
ſcendentibus Ioann. Vincentij, nec adſunt cō-
iecturæ, quod Ioann. Vincentius voluerit in-
telligere de deſcendentibus tantùm, & non
de hæredibus extraneis, vltrà quòd etiam in
caſu *d. l. ex facto, § fin.* ipſimet deſcendentes,
qui ſupereſſent tenentur eſſe hæredes defuncti,
vt per *Gloſ. final. ibid. in fin.* de cuius veritate
latè agit *Couarr. lib. 2. variar. cap. 18. nu. 3. verſ.*
Idem omninò, Præſ. de Franchis deciſ. 153. num. 8.
Peregr. de fideicomm. art. 32. num. 34. & conſ. 68.
vol. 5. Trentacinq. de ſubſtitut. par. 4. cap. 7. nu. 41.
cum ſeqq. Cuiac. conſult. 31. Gratian. diſcept. fo-
renſ. 313.

Nec nondùm in ſcirpo ponit illa conſide-
ratio pro Marcello, quòd dùm Ioann. Vincē-
tius non acquiſiuit has portiones renunciatas
in vita, non poteſt dici, quòd remanſerint in
eius hæreditate, & proindè Marcellus poſteà
eueniente caſu ſucceſſionis non poteſt illas
conſequi, vt hæres Ioann. Vincentij; nàm hæc
ratio potiùs concludit, vt ipſe Marcellus nul-
lo modo potuiſſet admitti ad hanc ſucceſſio-
nem vti hæres Ioann. Vincentij, quàm vt dùm
fuit admiſſus vti talis, poſſit modò excludere
Petrum Anton. à ſua portione ſibi debita per
Conſuetud.

Sed vt hic obex à determinatione facta pe-
nitùs tollatur, eſt aduertendum, quòd dùm
in contractu renunciationis Ioann. Vincētius
ſtipulatus fuit pro ſe, & hæredibus ſuis, illud
ius ſuccedendi omnibus agnatis, & cognatis
25 renunciantium, non poteſt dubitari, quòd ſi
non acquiſiuit ius formatum ſucceſſionis ali-
cuius, cùm eius vita durante nullus caſus ſuc-
ceſſionis euenerit, acquiſiuit tamen ſpem ſuc-
cedendi eueniente caſu, *l. neceſſariò, §. quòd ſi pē-*
dente, ff. de peric. & commod. rei vend. l. ſi quis Ti-
tius, ff. de verb. oblig. §. ex conditionali, Inſtit. eod.
quæ quidem ſpes poteſt tranſmitti, & cedi, *l.*
ſpem, C. de donat. l. nec emptio, ff. de contrah. empt.
§. ex conditionali, Inſtit. de verb. oblig. gloſ. 1. in l.
is cui, ff. de act. & oblig.

Erat enim penès renunciantes hæc ſpes ex
cauſa tunc ſubſiſtente de præſenti, dùm erant
in gradu ſucceſſibili, & iure ſperare poterant
aliquam ſucceſſionem conſanguineorum, vt
declarat *Afflict. deciſ. 350. poſt n. 4.* Poteſt nam-
que de iure quilibet ſuper rebus futuris paci-
26 ſci, ac donare, & vendere ad libitum, dum-
modò ſint in commercio communi, & aptæ
applicari, & deuenire ad vſum hominum, vt
pulchrè explicat *Bald. conſ. 337. nu. 3. vol. 1.* vbi
dicit, quòd licet tunc cùm donatur, ſit incer-
tum, ſufficit quod ex poſt facto reducatur ad
certitudinem, ſeù certam ſpeciem, & valet
quod agitur, ac ſi à principio eſſet certum.

Quò fit, vt hæc ſpes qualiſcumque ſit quæſi-
27 ta per Ioann. Vincentium remanſerit in eius
hæreditate, dùm licet pendente caſus euentu,
& eo ſequuto poſt mortem Ioann. Vincentij
potuit omni iure Marcellus vti hæres Ioann.
Vincentij ſucceſſionem Ducis Ioann. Baptiſtę
delatam Monacis renunciantibus, & viuenti-
bus, acquirere facto ſuo; & licet hæc acquiſi-
tio, ſeù actio acquirēdi incipiat ab ipſo Mar-
cello hærede, & non incœperit viuente Ioann.
Vincentio, iuxtà *tex. in l. 1. C. vt action. ab hæred.*
& contr. hæred. non propereà deſinit eſſe hæ-
reditaria Ioann. Vincentij, à quo iſta ſpes de-
riuatur.

Et quamuis hæc ſpes non habuerit certam
28 cauſam in perſonam Ioann. Vincentij, & pro-
pterea non potuiſſet dici propriè ſpes, iuxtà
doctr. *Bart. in l. fin. C. de pact. & ibid. Bald. poſt*
num. 3. & eiuſdem *Bart. in l. poſt emancipationem,*
§. 1. ff. de liber. leg. hoc eſt verum, vt per vendi-
tionem, aut donationem vnius ſpei non pro-
hibeatur is, cuius ſucceſſio ſperatur, diſpone-
re de rebus ſuis, & diſponendo in alium elu-
dere ſpem illius, qui ſperat ſuccedere; Tamen
non interueniente contraria voluntate, & di-
ſpoſitione facta ab eo, ſpes eſt in æſtimatione,
& conſideratione, & eueniente caſu ſortitur
effectum ſuum.

Sed benè etiam verùm eſt, quod nec vnquā
mihi perſuadere potui, per quam regulam fie-
ri poteſt, vt illa ſpes ſic incerta acquiſita per
Ioann. Vincentium remaneret ſubiecta prohi-
29 bitioni de diſponendo inductæ per *Conſuet.*
Et ſi Teſtator, quæ non habet locum, niſi in bo-
nis actualitèr appræhenſis, & in hæreditate
adita, non autem ſi ſit ſolùm delata, vt expreſ-
sè determinat *Napod. in eadem Conſuetud. dicto*
num. 33. Præſ. de Franchis deciſ. 89. num. 3. & dec.
374. num. 9. Reg. de Ponte conſ. 52. num. 22. lib. 1.
& conſ. 13. num. 21. eod. lib. Gratian. diſcept. fo-
renſ. 692.

Et licet receptum ſit, quòd eadem *Conſuetu-*
do habeat locum etiam in iuribus, & actioni-
bus, quæ appellatione bonorum compræhen-
duntur, *l. rem in bonis, ff. de acquir. rer. dom. l. bo-*
norum, ff. de verbor. ſignif. l. nàm quod liquidè, §.
fin. cum l. ſeq. ff. ad Trebell. Præſ. de Franch. deciſ.
93. in princip. Regens de Ponte de poteſt. Proreg. ti-
tul. 9. de ſucceſſ. mulier. in princ. num. 9. Tamen
hoc

Digitized by Google

hoc eſt verum in illis iuribus, & actionibus,
quæ tùnc deduci poſſunt ad actum, & exerci-
cium, non autem in illis iuribus, quæ tùc exer-
ceri non poſſunt, & pendent á futuro euentu
dubio, & incerto, & proindè interim non poſ-
ſunt dici eſſe in bonis noſtris; & talia propriè
ſunt hæc iura renunciata ab illis, quia erant
incerta apud ipſos renúciantes, & multò ma-
gis incerta apud Ioann. Vincentium, cui fa-
cta fuit renunciatio, tempore quo fecit teſta-
mentum, inſtituendo hæredem Marcellum, li-
cet modo poſt mortem Ioann. Vincentij ſunt
redacta ad certitudinem, ſtante caſu iam ſe-
quuto per mortem Ducis Ioann. Baptiſtæ.
Die igitur 6. menſis Octob. 1631. explican-
30 do meliorem deliberationem in alio decreto
reſeruatam declaraui, non eſſe faciendam vllã
deductionem in beneficium Ducis Petri An-
tonij, vigore *Conſuet. Neap.* & proindè eſſe pro-
cedendum ad diuiſionem inter ipſos fratres
bonorum burgenſaticorum pertuentorum ex
renunciationibus factis per fratrem Ioannem
Thomam Criſpanum, & D. Carolum Criſpa-
num in beneficium Ioann. Vincentij, & eius
hæredum, ſeruata forma dicti decreti in qua-
tuor partes æquales, itàut quarta pars aſſi-
gnetur Ill. moderno Duci P. Antonio, & aliæ
tres integræ dicto Marcello.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXXV.

DE duobus diſputat D. Author hìc. Primò,
an *Conſuetudo Neap. incipiens: Et ſi Teſta-
tor,* habeat locum iuribus, quæ quis habet
in ſpe incerta, & deciſum refert locum non ha-
bere. Secondò, an hæreditas non adita tranſ-
feratur, licet de hac *vlt. q. incidenter, n. 6. & 11.*
Ad num. 1. Vbi agitur de renonciatione
trãslatiua, & extinctiua. Adde *Bottilier. de suc-
ceſſ. ab inteſt. theorem. 43. & 49. Horat. Montan.
controu. 10. Iul. Capon. de pactis, & ſtipulat. q. 57.
Donad. de renunc. cap. 50. lib. 1.*
Ad n. 2. Obſerua *Conſ. Hodiern. contr. 7. n. 43.*
Ad num. 15. Adde *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 2.
Praſ. Merlin. cent. 2. cap. 1. Petr. conſ. 51. Marcian.
diſp. 12.*
Ad num. 16. Vide *Cyriac. controu. 398. Arias
de Meſa var. cap. 47. 48. & 49. lib. 3. Reg. de Ma-
rin. ad Reuert. deciſ. 70. num. 2.*
Ad num. 21. Adde *Reg. Capyc. Latr. dec. 2. nu.
24. Reg. de Marinis lib. 1. reſol. cap. 86. nu. 5. Conſ.
Hodiern. ad Surd. deciſ. 111. nu. 1. Barbat. in pro-
pugnaculo veritatis, cap. 7. num. 37.*
Quoad primum. Obſerua contrarium te-
nere *P. Afflict. contr. iur. cap. 18. à nu. 22.* Ratio-
31 nem affert, quia ſpes illa non eſt incerta, &
dubia in caſu huius deciſionis, ſed actio vigo-
re pacti, purè certitudinaliter, efficaciter, &
irreuocabiliter quæſita, & tanquam actio pu-
ra, & certa venit comprehenſa in *Conſuetudine*
illa, vt docet idem *D. Author hic, num. 30. ex
Franch. & De Ponte.*
Et quando ius aliquod conditionale com-
petit ex contractu, adeò dicitur in bonis eſſe,
& patrimonio eius ad quem ſpectat, vt neque
in præiudicium creditorum dimitti valeat, id
probat ex *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 34. à num. 11.*
Sed pace tanti viri reſponſio clara eſt. Nàm
ſpes illa eſt incerta, incertiſſima, cum poſſit
32 dari caſus, vt cedens decedat antequam de-
cedat ille, cuius hæreditas ceditur, & ſic cedẽ-
te præmortuo nihil ad ceſſionarium transfer-
tur ex perſona cedentis, ideò cum dicta per
Reg. Capyc. Latr. procedant in ſpe certa, vt in-
fra ideo diſpar ratio.
Nec dicta *Reg. Capycij Latr. d. deciſ. 34.* nego-
tium faceſſunt, nàm præterquamquod de de-
ciſione, quæ emanauit ex eius dictis aliquan-
33 tulum dubito, cum ius illud, quod acquiſitũ
à patre in dote data filię reuerſionis ad ipſum,
dicebant creditores, non erat re vera ab illo
quæſitum, ſed pactum reuerſionis erat conce-
ptũ, his verbis: nempè promittitur dotis re-
ſtitutio, cui ius, & caſus dederit in eius morte
abſque filijs, & tamen dari poterat caſus mor-
tis patris ante ipſam, & ſic ſpes in patre non
erat certa.
Quod aliter eſſet ſi reſtitutio dotium illa-
rum eſſet promiſſa patri certè, nàm quamuis
pater antè deceſſiſſet, hoc ius remanebat in
eius bonis, & ſic tranſibat ad eius hæredes, &
hìc eſt propriè caſus *tex. in §. ex conditionali,
Inſtit. de verbor. obligat.* & ità loquitur *Gratian.
lib. 1. diſcept. c. 132. num. 17. & Conſ. Hodierna
ſuper l. hac edictal. q. 35. num. 35.*
Tamen dato, & non conceſſo dicta per *dictũ
Reg. Capyc. Latr.* eſſe vera, dico non eſſe appli-
34 cabilia caſui huius deciſionis, nàm ibi erat
vna incertitudo, nempè an pater prædecede-
ret filiæ, vel nẽ, ſed hìc, ſunt duæ incertitudi-
nes, nempè an ceſſionarius præcederet ceden-
ti, & ſi hæc tantùm eſſet, ex *d. §. ex conditionali,*
dicta ſpes transferretur ad ipſius hæredes. Et
alia incertitudo eſt, an cedens prædecceret illi,
de cuius hæreditate agebatur, & ſic ſpes illa
erat omninò incerta, ac incertiſſima, vt dicit
D. Author hic, num. 30. ideò benè dixit illam
non ſubiacere *Conſuetudini* loquenti de bonis.
Quã concluſione D. Authoris benè funda-
ta faciunt concluſiones per *P. Afflict. ibidem
à num. 1.*
Quod cedens hæreditatem deuoluendam,
35 facto caſu delationis in ſui perſonam tenea-
tur adire in beneficium ceſſionarij, quod pro-
bat *num. 10.*
Secundò, quod iura, & actiones hęreditarię,
cæteraque bona defuncti tranſeunt in ceſſio-
narium hęreditarijs affecta oneribus, & credi-
36 toribus cedentis, etiam poſt ceſſionem con-
tractis, niſi ceſſio illa ſit hypotheca vallata ob
illius obſeruantiam, *num. 26. & ſeqq.* quamuis

debita cedentis ante illam ceſſionem contra-
cta, benè tranſeunt cum bonis renunciatis, ex
*Anna conſ.45.num.38.*probat.

Tertio, an ceſſionarius deferendæ hæredi-
tatis,ea deindè abſque inuentario à cedente
37 adita vltra illius vires ad onera teneatur, ſed
ad reicienda hæredi damna,quæ per omiſſum
inuentarium ſubſtineret, & non teneri defen-
dit ex multis,quæ vide à *num.30. ad fin.*

Quoad ſecundò obſerua. Hæreditatem de-
latam,& non aditam regulariter non trãſmit-
38 ti, *l.ſi ex pluribus, ff.de ſuis, & legitim. l.vnic.§.
in nouiſſima, C.de caduc. toll. Reg. de Marinis al-
leg.133.Viuian.Cirocc.diſp.42.*

Quæ concluſio procedit, tàm in hæreditate
extraneórum, quàm fratrum, aut aliorum
39 tranſuerſalium, *Reg.Capyc. Latr.d.deciſ.84.nu.
17.Rot.d.dec.33.num.4.*

Procedit etiam in hæreditate filiorum re-
40 ſpectu parentum, *Crauett. conſ.36. num.4. Ca-
cher.conſ.13.num.19.Surd.conſ.341. num.15. &
ſeqq.lib.3.Paſcbal.de patr.poteſt. par.4.cap.1.nu.
42.Tob Non.conſ.42.Manent.conſ.127. Merlin.
de legit.lib.5.tit.3.q.10.n.12. Rot.dec.668.n.3.*

Procedere etiam in portione debita ex *Con-
ſuet.Neap.*agnatis, dicit *Præſ. de Franch. deciſ.*
41 374.& ſic illa non adita non tranſmittitur *D.
Author hìc, num.* 12. quidquid dicat *Conſ. Ho-
diern.loco infrà citando.*

Limitatur tamen dicta concluſio, vt non
procedat in hæreditate aſcendentium, *l. vnic.*
42 *C.de his,qui ante apert.tabul. Reg.Capyc.Latr.d.
deciſ.84.num.6.& conſult* 84 *num.15.lib.2.* poſt
Gall.obſeru.131. num.5. lib. 2. quod procedit,
& iure ſuitatis, *Gionagn.conſ.70.num.12. lib.1.
Bellon.de iure ſuit.num.54. Bottilier.de ſucceſſ.ab
inteſt. theor.2. num.* 41. & iure ſanguinis, & ex
capite iuris deliberandi, *Bottilier.ibid.nu.41.&
42.* Dummodò de ſuis filijs ſciat hæreditatem
delatam, vt infrà, *Conſ.Hodiern ad Surd. deciſ.
188.num.18.*

Limitatur ſecundò, in legitima debita pa-
rentibus in bonis filiorum, *Rot. Rom. d. deciſ.*
43 *668.Surd.d.conſ.341.* cùm ſit eadem ratio in
aſcendentibus,ac in deſcendentibus.

Limitatur tertiò, quando ille, cui eſt delata
hæreditas ex teſtamento,vel ab inteſtato, mo-
44 ritur infrà annum iuris deliberandi,per *tex.in
l.cum in antiquioribus*, *C. de iure delib. Marta de
ſucceſſ.legal.p.1.q.24.art.1.num.7. & 12. vol.1.
Cancer.3.var.cap.21. de tranſmiſſ. num. 16. cum
ſeqq.Noal.de tranſmiſſ.caſ.8.num.105.Vaſq.de
ſucceſſ.progreſſ.lib.1.§.8. num. 11. Bellon.de iure
accreſc.c.7.q.41.num.46. Vela deciſ. Hiſpal. 11.
num.108. & ſeqq. Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ.
138.num.16.*

Quod procedit dummodò tria concurrãt.
Primum, quod trãſmittens ſciat ſibi delatam
45 hæreditatem. Secundò, quod decedat intra
annum. Tertiò,quod prætendens tranſmiſſio-
nem adierit infrà reſiduum anni, *Gomez var.
lib.1.c.9.num.50.& 51.Fontanell.deciſ.484.nu.
2.7.& ſeqq.Vela d.differt.11.num.110.*

Niſi fuerit impeditus à tertio, *Gionagn. d.
conſ.70.*

Et intellige concluſionem illam, hæredita-
46 tem non aditam transferri,vt procedat etiam
cum ſuo iure, v. g. filius decedit hæreditate
patris non adita illam tranſmittit ad ſuos hæ-
redes,etiam cum iure,excludendi fœminas,ex
*Cyn.in l.1.C.de adult.Tiraquell. in tract. ceſſante
cauſ.limit.12. Alex.in l.cum in antiquioribus, C.
de iure delib.* & alijs ex antiquioribus, & ex
modernis *Camill.de Medicis conſ.20.nu.4. Gra-
tian.deciſ.Marcb.235.in add.num.1. Cancer.var.
lib.3.c.21.num.149.Præſ.de Franch.deciſ.32.nu.
6.Anna conſ.1.n.....Morot.conſ.51. Molfeſ.ſuper
Conſuet.Neap.p.4.q.32. Paſcbal.de patr.poteſt.p.
4.c.1.num.47.De Ponte de poteſt.Proreg. tit.9.de
ſucceſſ.mulier.num.36. circà med. Noal. de tranſ-
miſſ.caſ.8.num.30.cum ſeqq.* probat *Conſil. Ho-
diern.ad d.dec.138.Surd.num.2.*

Et id quod diximus, quod hæreditas non
adita non tranſmittitur virtute iuris delibe-
47 randi, ſi quis decedens neſciat hæreditatem
ſibi delatam intellige aduerſus talem ignorã-
tiam non competere reſtitutionem in integrũ,
ex *Manent.d.conſ.127.*qui dicit procedere etiã
in deſcendentibus,*Vaſq.de ſucceſſ.progreſſ.tit.de
tranſmiſſ.lib.1.§.7. num.3. cum ſeqq.* & tallere
tamen hanc concluſionem in pupillo, nàm
ſcientiam tutoris ſufficere, quamuis ille non
adimpleuiſſet adimplenda, *Bart.in conſ.75.nu.
2. Iaſ.in d.l.cum in antiquioribus, num. 7.* docet
Conſ.Hodiern.ad deciſ.138.num.vlt.

Verùm diligentiùs rem indagare cum vo-
48 luiſſem,reperij,concluſionem de qua *Manent.*
& cæteri citati per *d. Hodiern.* eſſe de rigore
veram, ſed de æquitate eſſe veriorem contra-
riam concurrentibus, de quibus infrà. Ideò
hanc reſtitutionem concedi,non ſolùm mino-
ri,ſed etiam maiori, quãdo ignorantia defun-
cti eſt æqua,benigna, humana, iuſta, probabi-
lis,& id ex clauſula generali: ſi qua mihi iuſta
cauſa,&c. *l.1. ff. ex quibus cauſis maiores*, & per
tex.in l.Panthonius 85.*ff.de acquir. hæred.* vbi eſt
caſus in indiuiduo,& quia *tex.* ille loquitur in
cauſa abſentiæ, fuit intellectus, etiã ob aliud
quodcumque impedimentum, *Odd. de reſtit.in
integr.q.50.art.7.ex nu.68.* Quando verò igno-
rantia ſit iuſta,dicunt *Pinell.in Auth.niſi trien-
nale,num.60.de bonis matern Surd.d.4.nu.2.Ma-
reſcott.var.reſol.lib.1.c.16.nu.2.* poſt alios *Vela
d.differt.11.num.112.*& remitti in arbitrium
Iudicis,dicit *Menoch.de arbitr. caſ. 186. nu.17.*
& ità deciſum refert *Fontanell.deciſ.485. num.*
16 qui *num.* 19. *& ſeqq.* dicit,æquitatem ceſ-
ſare ſi ex illa reſtitutione excluderetur magis
dilectus.

Hæreditas verò quando dicatur adita, ve-
luti ex verbis enunciatiuis, ex Conſtitutione
49 Procuratoris ad adeundam hæreditatem, ex
con-

contractu inito ſuper re hæreditaria, ex exactione nominum debitorum hæreditariorum, & an portio hæreditatis non aditæ accreſcat ad aliam portionem, an ad perſonam, vide apud *Gizz. ad Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 84. *à nu.* 5. *ad finem*, diſponendo de hæreditate, *l. ſi ania*, C. *de iure delib. Fontanell. dec.* 87. *& ſeqq. lib.* 1.

Ad quam deciſionem obſerua, de duobus eſſe potuiſſet quæſtio in caſu, per D. Authorē
50 propoſito. An Monaci illi cedentes, potuiſſent de hæreditate deferenda diſponere, non ſeruata forma *d. Conſuet. Et ſi Teſtator*, cuius quæſiti reſponſio pendet à quæſtione illa. An Nonitius diſponendo dicatur diſponere cauſa mortis, vel inter viuos? Et quia communiter *DD.* noſtri cenſuerunt diſpoſitionem illā eſſe inter viuos, ideò articulus hic in cauſa hac non fuit diſputatus, *Molfeſ. ſuper Conſuet. p.* 3. *q.* 7. *à num.* 12. *Reg. de Marin. lib.* 2. *reſol. cap.* 150. *num.* 8. *Montan. contr.* 46. *Thor. p.* 3. *Comp. verb. Donatio facta per Nonitium.*

Secundò, an renunciatio illa facta per Monacos de hæreditate fratrum, illis abſentibus,
51 ſit valida, ad *tex. in l. fin.* C. *de pactis.* & quamuis regulariter fuiſſet inualida, vt dicemus infrà *deciſ.* 87. *ex Battilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theor.* 44. & alijs. Tamen quia ceſſio fuit de hæreditatibus deuoluendis in genere valida fuit, *Bottilier. ibid. n.* 10. & nos dicemus.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Fiſci debitor pro eo, quod debet Fiſco, non admittitur ad beneficium ceſſionis bonorum.*
Quid ſi debitum proueniat, non ex delicto, ſed ex contractu, num. 2.
Fiſcus, vbi non eſt priuilegiatus, vtitur iure priuati.
Quæ competunt priuatis, multò magis competunt Fiſco, num. 8.
4 *Debitori, ſi debitum ſit ex delicto, etiam in pœna, quæ applicatur parti, denegatur beneficium ceſſionis, & num.* 6.
Si debitor non habeat in ære, qualitèr puniatur in corpore, num. 5.
7 *Ceſſionis bonorum miſerabile beneficium ceſſat, ſi debitum prouenit ex dolo.*
Quid in Clerico remiſſiuè. Obſ.
9 *Debitor Fiſci in mulcta, an cedere poſſit bonis.* Obſ.
10 *Bonorum ceſſio, an poſſit fieri pro debito ex affictu gabellarum.* Obſ.
11 *Debitrix Fiſci ex delicto, an cedat bonis.* Obſ.
12 *An quis poſſit cedere bonis pro debito intereſſe ad quod fuit condemnatus parti læſæ.* Obſ.
13 *Moratoria conceſſa à Principe, an operetur contrà Fiſcum.* Obſ.
14 *DD. tractantes materiam ceſſionis bonorum remiſſiuè.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Debitor Fiſci ex contractu, vel ex delicto, ſeù quaſi, an gaudeat beneficio ceſſionis bonorum?
Et plura alia ad talem materiam.

DECISIO LXXXVI.

MVtius Teleſius V.I.D. & Thadeus de Franco vti fideiuſſores Simeonis Caleliæ fuerunt condemnati per Iudices delegatos in cauſis extractionum victualium contra Bannum ad ſoluendum Regiæ Curiæ duc. 980. ex cauſa extractionis tumul. 400. frumenti à præſenti Regno, & poſt longam carcerationem petierunt admitti ad miſerabile beneficium
1 ceſſionis bonorum. Fiſcus inſtabat, hos excludi debere ab eo beneficio ex priuilegio fiſcali, iuxtà communem opinionem, cuius antesignanus fuit *Gloſator in verb. Debita, in §. ſoluitur, Inſt. de ſociet.* quem ſequuti ſunt *Salyc. in l.* 1. *q.* 6. C. *qui bon. ced. poſſ. Iaſ. in §. fin. n.* 13. *Inſt. de action. Guid. Pap. dec.* 211. *n.* 13. *Boer. dec.* 349. *Aufr. ad Cappell. Tholoſ. deciſ.* 28. *Ioſeph Ludou. deciſ. Peruſ.* 32. *num.* 1. *&* 2. *Soccin. reg.* 65. *Diaz reg.* 24. *Baez. de inop. debit. c.* 11. *Brun. de ceſſ. bon. q.* 9. *num.* 3. 7. *&* 8. *Couarr. lib.* 2. *var. c.* 1. *num.* 4. *Carol. de Graſſ. de except. except.* 17. *nu.* 33. & noſter *Andr.* à quo incipere debebam in §. *condēnatorum, verſ. Numquid autem, vſque ad fin. quæ ſint regal.* vbi ſatis magiſtralitèr loquitur more ſolito, & paſſim communitèr *DD.* nullo penitùs contradicente, teſte *D. Reg. Tap. par.* 4. *iur. Regn. tit. de ceſſ. bon. prag.* 3. *num.* 6. *Ant. Fab.* C. *qui bon. ced. poſſ. defin.* 4.

Ex aduerſo replicabatur, hoc priuilegium fiſcale eſſe verum in debito procedente ex delicto, non autem in debito proueniente ex cōtractu, prout eſt caſus, de quo agebatur; nàm
2 tunc non habet maius priuilegium Fiſcus, quàm priuatus quilibet, vt poſt *Gloſ. in verbo Debita, in §. ſoluitur, Inſt. de ſociet.* admittunt *Aug. in l. nemo carcerem, col.* .... C. *de exact. trib. lib.* 10. *verſ. Debitor Fiſci, & ibid. Ioann. de Plat. Guliel. de Ludo. ſing.* 44. *Cæpoll. conſ. ciuil.* 9. *Iaſ. d. §. fin. de action. num.* 14. *Carol. de Graſſ. d. except.* 17. *num.* 35. & licet aliqui tenuerint contrarium, vt refert *Iaſ. in d. §. fin. num.* 14. tamen hæc fuit in iudicādo recepta, vt per *Cæp conſ.* 19. *q. vnic. num.* 2. & alibi paſſim *DD.* quos citat, & ſequitur *Barboſ. in cap. Odoardus, num.* 15. *extrà de ſolut.* & formalitèr *Andr. in d. §. condemnatorum propè fin.*

Nec poteſt negari, quin ſit magis æqua, & rationabilis, quia regularitèr Fiſcus vtitur iu-
2 re priuati, exceptis caſibus, in quibus reperitur expreſsè priuilegiatus, *l. de contractu*, C. *de reſcind. vend. l. iuſtas*, C. *de iure Fiſc. l. fin.* C. *de*

C. de iur. fiſcal. lib. 10. *l.* 1. & ibi *Bart. Cod. de conduct. præd. fiſcal. lib.* 11. quod priuilegium in hoc, quando ſcilicet debitum procedit ex contractu, non reperitur conceſſum Fiſco in corpore iuris.

Imò dico vnum, quod eſt fortiùs, vt illud axioma, vt pro debito fiſcali procedente ex
4 delicto, debitor gaudere non poſſit beneficio ceſſionis bonorum, non eſt fundatum in aliquo priuilegio fiſcali, ſed potiùs in diſpoſitione iuris communis, quod amplectitur nonminùs quemlibet priuatum, quam ipſum Fiſcum, ſiquidem quando pęna eſt impoſita pro delicto, non ſolùm pro ea parte, quæ applicatur Fiſco, ſed etiam pro ea, quæ applicatur parti, etiam ad emendam damni, & intereſſe ceſſat hoc beneficium ceſſionis bonorum, &
5 intrat alia regula, vt qui non habet in ære luat in corpore, *l. ſi quis id quod, ff. de iuriſd. omn. Iud. l. fin. de in ius voc. l.* 1. *§. fin. ff. de pœn. Gloſ. in cap. finem litibus, in Gloſ. fin. extrà de dol. & contum.* & explicitè admittit *Andr. in d. §. condemnatorum, verſ. In priuato debitore*, & iterùm paulò inferiùs ibi: *Idem in priuato debitore, quandò ipſe debitor offert velle luere in corpus*, vt conſtat ex *Boer. deciſ.* 349. *num.* 8. *verſ. Quod ſecùs videtur, Afflict. in Conſt. Culpam* 6. *not. & Præſ. de Frãch. deciſ.* 358. & 577. & hanc opinionem etiam ſeruari in Regnis Caſtellæ, affirmat *Couarr. lib.* 2. *var. c.* 1. *num.* 8. *in fin.* qui atteſtatur, debitores condemnatos ad intereſſe ex cauſa delicti in beneficium dationum paſſi tranſmitti ad triremes, donec ex mercede pro remigatione acquiſita ſoluant integrum debitum, idem *Baez. de inop. debit. cap.* 11. *num.* 6. *Farin. q.* 26. *nu.* 8. *in princ.*

Non Me latet, quòd in diuerſis alijs Pro-
6 uincijs fuit recepta contraria ſententia, vt cõſtat ex *Peguera deciſ.* 6. *Theſ. deciſ.* 182. *nu.* 4. vbi *Gaſp. filius in additionibus* coaceruat aliàs conſimiles determinationes, quemadmodum & *Papon. arreſt.* 8. & 13. *tit.* 10. refert aliquas deciſiones prò, & cõtra in Senatu Pariſient. factas: prout etiam *Menoch. in addit. ad caſum* 447. *de arbitr. Iud.* diſtinguit quatuor caſus, & demùm ſubiungit verba formalia decreti Senatus Mediolanenſ. in hoc articulo per viam legis condendæ; ſed ſufficit mihi, quòd in hoc Regno ſit recepta opinio in beneficium, etiam creditoris priuati, vt quando debitum dependet ex delicto, ceſſet beneficium ceſſionis bonorum, quam etiam magis communem, & veriorem affirmat *Criuell. deciſ. Dolan.* 78. vbi dicit ita fuiſſe deciſum, & proindè in hac materia Fiſcus, & priuatus paribus paſſibus ambulant.

In hoc vno tamen eſt differentia, quia debitor priuati non inuitus, ſed volens tantùm admittitur ad commutationem huius pœnæ pecuniariæ ad corporalem, ſed debitor Fiſci etiam inuitus compellitur, vt conſtat ex *Præſ. de Franch. d. deciſ.* 358. *Couarr. d. c.* 1. *var. reſol. nu.* 8. *verſ. Hæc verò commutatio, Pegner. deciſ.* 68. *n.* 7. *in fine, Menoch. de arbitr. caſu* 447. *num.* 5. & 6. *Theſaur. deciſ.* 182. *num.* 1. *ſupp. ad Cappell. Tholoſ. deciſ.* 61. *nn.* 3. 4. *Caball. reſol.* 77. *nu.* 4. *Trentac. reſol.* 26. *num.* 26. *tit. de ſolut. lib.* 3. *Coſta de remed ſubſid rem.* 7. *num.* 11.

Die igitur 8. Februarij 1632. coram Ill. D. Franciſco Antonio Alarcon in Supremo Caſtellæ Reg. Conſiliar. & in hoc Regno Generali Viſitatore fuit per omnes Iudices delegatos in cauſis extractionis contra Bannũ prouiſum, & decretum, quod prædicti Mutius, & Thadeus tanquam debitores Fiſci ex contractu, nõ autem ex delicto, nempè ex fideiuſſione per ipſos facta pro dicto Calella penès acta Regiæ Cameræ admittantur ad hoc miſerabile beneficium, prout in caſu ſimili fuit iudicatum per S. C. teſte *Præſ. de Franch. dec.* 507.

At Simon Calella principalis, qui pro eadem cauſa reperiebatur carceratus in carceribus M. C. V. non implorauit hoc beneficium à Iudicibus delegatis, ſed a M. C. V. a qua citato in omnibus actis Procuratore Regij Patrimonij impetrauit dictum beneficium, & ſuper lapidem ante fores Palatij M. C. ignominioſè explicauit actum, & dum in actu excarcerationis fuiſſet impeditus propter emparam repertam in libro Scribæ Carceratorum per priùs annotatam ad inſtantiam Fiſci pro hac eadem cauſa de ordine eorundem Iudicum delegatorum ipſe comparuit coram eiſdem Iudicibus, & inſtitit pro amotione emparæ ſtante actu ceſſionis tam ſolemniter explicato ex decreto M. C. & etiam quia ſi non fuiſſet admiſſus à M. C. debebat admitti ab ipſis Iudicibus delegatis ex diſpoſitione iuris.

Verum in hoc fuit facta maxima difficultas propter rationem diuerſitatis, quæ emergebat inter fideiuſſores, & ipſum principalem, ſiquidem fideiuſſores tenebantur ex ſimplici contractu fideiuſſionis, ſed ipſe principalis tenebatur etiam ex delicto, aut ſaltem ex dolo
7 per ipſum adhibito in extrahendo frumentũ contra Bannum, & quotieſcumque debitum prouenit ex dolo, tunc ceſſat hoc beneficium ceſſionis bonorum, vt poſt *Brun. de ceſſ. bon. in* 5. *q. quartæ quæſt. princip.* latè tradit *Stracca de decoct. par.* 3. *num.* 8. & *ſeqq. Farin. q.* 26. *num.* 26. *Giurb.* qui alios citat *deciſ.* 41. *nn.* 12. latiſſimè *Sigiſmund. Scacc. de commerc. & camb. §.* 7. *gloſ.* 5. *num* 148. & innumeri citati per *Caſtill. dec. Sicil.* 135. *num.* 4. *Caſtag. de benef. deduct. ne egeat, q.* 12. *ampl* 3. *num.* 4. *Criuell. deciſ. Dolan.* 78. *nu.* 3. *Ego ipſe in pragm.* 2. *num.* 2. *de ceſſ. bon.* & his addo *Carpan. ad Statut. Mediol. c.* 408. *num.* 62. *p.* 1. *Vin. comm. opin. c.* 91. *num.* 7. *lib.* 1. *Theſaur. deciſ.* 182. *in fine.*

Qui omnes loquuntur in debitore priuati, & ſi hoc eſt verum in debitore priuati, multò fortius verificabitur in debitore Fiſci, quia ſi Fiſcus non eſt melioris conditionis, quam ſit pri-

priuatus in caſibus non expreſſis in iure, conueniens eſt eodem iure, quòd non ſit peioris,
8 *l. quod placuit, ff. de iure Fiſci, Ruin. in d. l. 1. num. 10. ff. de verb. oblig.* Sed quia hic explicauerat actum, audito in omnibus Regio Fiſco, nulla per eum interpoſita appellatione.

Ideò die 8. Nouembr. 1630. iudicauimus, quòd gaudeat dicto beneficio. Illud idem fuit iudicatum per eoſdem Delegatos ſub 8. Iulij 1631. in fauorem Iulij de Viuo, qui tanquam fideiuſſor Hieronymi Spatę fuerat condemnatus ad ſoluendum Regię Curiæ ius tractæ pro tumulis 1800. frumenti, & vt fideiuſſor Bernardini Pontarelli fuerat condemnatus ad ius tractæ pro alijs tumulis 10. m. & vti principalis extrahens fuerat condemnatus ad ius tractæ pro alijs tumulis 6. m. Nàm reſpectu quãtitatum debitarum ex contractu fideiuſſionis fuit dictũ, quòd gaudeat indultu; reſpectu verò quantitatum debitarum per eum vti principalem extrahentem, quia iàm explicauerat actum ſuprà lapidem ante fores M. C. Fiſco in omnibus audito fuit dictum, quòd ſtante explicatione actus excarceretur. Actuat. eſt Anellus Amendola apud acta Reg. Cam.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXXVI.

Debitor Fiſci pro debito prouenìente ex delicto non gaudet ceſſione bonorum, ſecùs ex contractu. Adde *Donad. de renunciat. cap. 36. lib. 1.* vbi plures citat *Manſon. de cauſ. exequut. limit. 5. num. 32. & 35.*

Ad num. 7. vbi habetur. Quod ceſſio bonorum non competit ſi debitum procedit ex dolo. Adde poſt alios *Paſchal. de patr. poteſt. p. 2. cap. 9. num. 61. verſ. Et quod Manſon. de cauſ. exequut. limit. 5. num. 32.*

Vbi obſerua, an idem procedat in Clerico, vt non gaudeat beneficio, *cap. Odoardus, tit. de*
7 *ſolution. Ferret. conſ. 144. Gennenſ. in praxi Archiep. Neap. p. 3. num. 6. verſ. Declara ſecundò, & nu. 8. verſ. Declara quartò, Ricc. collect. 22. Giurb. deciſ. 43. num. 15. Manſon. de cauſ. exequut. limit. 4. num. 34. D. Franc. Verde in addit. ad Gallupp. in praxi S. C. fol. 281. num. 23. Faguan. ſup. d. cap. Odoardus, num. 40. & ſeqq. Barboſ. ſup. d. cap. num. 17. Squillant. de priuil. Cleric. priuil. 10. num. 14. & ſeqq.* Ad quam deciſionem obſerua. Idem
9 etiam in mulcta debita Fiſco, *Reg. de Marinis alleg. 29. inter allegationes diuerſ. Manſon. vbi ſup. num. 54. .... Virgil. de legit. perſon. c. 12. num. 20.* vbi latè materiam.

Obſerua ſecundò. Bonorum ceſſionem non poſſe fieri contra Ciuitatem Neap. ex affictu
10 gabellarum ex priuilegio conceſſo dictæ Ciuitati, vt probat *Præſ. Amat. conſ. 50.*

Et in omnibus gabellis, *Surd. deciſ. 305. num. 32. Manſ. ampl. 30. num. 80. & 33.* poſt *Cum ſup. rit. Sicil. cap. 95. num. 47.*

Obſerua tertiò, id quod diximus in debi-
11 tore Fiſci, procedere etiam in debitrice, *Papon. lib. 10. tit. 10. arreſt. 4. Tepat. concluſ. iur. tit. 281.*

Obſerua quartò. Id procedere etiam in in-
12 tereſſe ad quod fuit condemnatus parti læſæ ex cauſa delicti ad inſtar pœnæ pecuniariæ debitæ Fiſco, *D. Author ſup. pragm. 3. de ceſſione bonorum, num. 2. Cruell. deciſ. Dolan. 78.* alia ad materiam vide apud *Barbat. de diuiſione fruct. p. 1. cap. 13. num. 95. & ſeqq.*

Obſerua quintò. Etiam moratoriam con-
13 ceſſam à Principe operare contra Fiſcum, *Prat. ad Muſcatell. ſol. 548. ver. Et licet.*

Alios caſus in quibus ceſſat ceſſio bono-
14 rum habes penès *Nouar. ſup. pragm. in rub. de ceſſ. bon.* vbi D. Author.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Pactum, & donatio inducens votum captandæ mortis, ob ſpem ſucceſſionis adhùc viuentium, improbatur.*
Rationes huius axiomatis indicantur, num. 8.
Limitatur, quandò pactum de hæreditate viuentis eſt in conſequentiam alterius contractus, & de iure validi, num. 11.
Limitatur etiam, vbi pactum ſit de rebus, quas is, qui poſſidet, nequit ad ſuos hęredes tranſmittere, num. 15.

2 *Legata excedentia quantitatem, de qua eſt facultas diſponendi, qualiter inter legatarios diſtribuãtur.*
Quid ſi vnum eſſet legatum certæ ſpeciei, alterũ verò quantitatis: item vnum pro cauſa pia, alterum pro cauſa prophana, num. 3.
Diſtributio per contributum, quandò ex diſpoſitione Teſtatoris dicatur ceſſare inter plures legatarios, num. 4.

5 *Concluſio explicatur latiſſimè in princ.* Obſ.
Huiuſmodi diſtributio non habet locum inter creditores, & legatarios, etiam quod creditores, & ſint ſolùm in actione perſonali, num. 5.

6 *Repetitio eiuſdem diſpoſitionis, quibus dictionibus inducatur.*

7 *Legatum inutiliter relictum in teſtamento nullo: ſi aliquid addendo fiat illius mentio in codicillis validis, licet non debeatur ex teſtamento, debetur ex codicillis.*

9 *Parentum commune votum eſt, filios ſibi ſuperuiuere.*

10 *Vſuſfructus bonorum maternorum filijs viuentibus patri acquiritur.*
Concluſio explicatur, & reſpondetur contrarijs. Obſ.

12 *Primitiua infecta, inficitur deriuatiua, vt illa ſubſiſtente, & iſta dicitur ſubſiſtere.*

13 *Pactum dotale, quòd vbi deficiunt liberi, dos reuertatur ad dotantem, eſt iure admiſſum.*

14 Ma-

14 *Matrimonio contracto, vt vulgò dicitur,* alla noua manera, *ſi filij decedant in pupillari ætate, ſucceditur defunctæ non minùs, ac ſi filij nunquam nati eſſent.*
Concluſio explicatur remiſſiuè. Obſ.
15 *Concluſiones de quibus num. 1. 8. 11. & 15. explicantur latiſſimè per ampliationes, & limitationes, verſ. Secunda quæſtio eſt.* Obſ.
16 *Caducitas ſucceſſionis quanàm ſit, & quatenus de ea poſſit paciſci, etiam poſſeſſori ipſo viuente.*
17 *Feudum de caducitate ſucceſſionis, quod dicatur.*

ARGVMENTVM.

Contracto matrimonio cum altrinſeca renunciatione ſucceſſionis filiorum decedentium ab inteſtato, ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi, eoque diſſoluto per mortem vxoris ſuperſtitibus filijs, an interim viuentibus filijs, & poſſidentibus dotes maternas, poſſint dotantes, ad quos in caſu prædicto dotes eſſent reuerſuræ paciſci de illis cum tertio, ſuccedente caſu mortis filiorum ab inteſtato, itàut pactum prædictum non ſit comprænhenſum in prohibitione tex. in l. fin. C. de pact.
Et alia plura ad materiam.

DECISIO LXXXVII.

IN matrimonio conttacto inter D. Pettum de Acugna Præfectum Generalem Reg. Tormentorum huius Regni cum D. Ioanna de Touar fuerunt conſtitutæ dotes duc. 12. mille per D. Carhatinam, & D. Ferdinandum de Touat, matrem, & fratrem dictæ D. Ioannæ, & in capitulis mattimnnialibus fuit expreſsè declaratum, quòd matrimonium contrahebatur ſecundùm nouum vſum Sedilium Capuanæ, & Nidi, vulgaritèr dictum *alla noua manera*; data tamen facultate dictæ D. Ioannæ diſponendi de prædictis dotibus pro ſumma duc. 2. mil. tantùm. Accidit poſt paucos menſes, quòd præd ctum matrimonium fuit diſſolutum per mortem dictæ D. Ioannæ in puerperio vnicæ filiæ, nomine D. Franciſca, quam in ſuo teſtamento inſtituit hæredem vniuerſalem, & in eodem teſtamento fecit duo legata, alterum duc. 2. mil. videlicet in beneficium D. Ferdinandi de Touar ſui fratris pro ſumma duc. 1800. & aliorum duc. 200. pro diuerſis operibus pijs; & in hoc legato duc. 2. mil. expreſsè declarauit, hos duc. 2. mil. eſſe eoſdē, de quibus reſeruauit ſibi poteſtatem diſponēdi in capitulis matrimonialibus. Alterum verò duc. 1000. in beneficium D. Petri de Acugna ſui viri, in caſu tamen mortis dictæ ſuæ filiæ, ob quam eius dotes deberent reſtitui matri, & fratri dotantibus, iuxtà pactum capitulorum matrimonialium.

Ex hac diſpoſitione orta fuit controuerſia extraiudicialis inter D. Petrum virum, & D. Ferdinandum, & D. Cathatinam de Touar fratrem, & matrem D. Ioannæ, quæ poſt paucos dies fuit terminata per contractum initū inter eaſdem partes, in quo prædicta D. Catharina, ac D. Ferdinandus in caſu mortis dictæ D. Franciſcæ in pupillari ætate promiſerunt donare, & ex tunc donauerunt dicto D. Petro vltra duc. 1000. ſibi, vt ſuprà legatos per eius vxorem alios duc. 800. de ſumma, & quantitate dotium illius, itàut in totum facerent ſummam duc. 1800. Poſt hæc infrà annū deceſſit infantula D. Franciſca, & ſic factus eſt caſus reſtitutionis dotium ad dotantes ex pacto in capitulis matrimonialibus adiecto, & pro illius obſeruantia D. Petrus reſtituit D. Catharinæ, & D. Petro integras dotes, retento ſolùm vno ex corporibus dotalibus capitalis duc. 1900. in ſatisfactionem ducat. 1800. ſibi donatorum per dictos matrem, & filium, vigore ſupradicti contractus.

Hinc orta ſunt iurgia inter Partes, nàm D. Catharina, & D. Ferdinandus petierunt, cōdemnari D. Petrum ad reſtituendum dictos duc. 1900. in prædicto corpore retento, D. Petrus verò per principalem petitionem petijt condemnari actores per viam reconuentionis ad ſoluendum prædictos ducat. 1800. in dicto contractu donatos, ſtante caſu mortis filię infantis ſubſequuto, & proindè licuiſſe ſibi retinere prædictum corpus dotale. Et introducta cauſa conuentionis, & reconuentionis coram Generali Exercitus, tunc D. Petro Vries, vti Iudice competente ambarum Partium, compilatoque proceſſu fuit in prima inſtantia iudicatum in fauorem D. Petri de Acugna, condemnando D. Catharinam, & D. Ferdinandum ad ſoluendum duc. 800. in donatione contentos, vnà cum intereſſe à die mortis dictæ D. Franciſcæ infantis. Ab hoc decreto appellauit D. Ferdinandus, & D. Catharina, & commiſſa cauſa Domino D. Thomæ de Carleual Regio Conſiliario Hiſpano doctiſsimo, & integerrimo retractauit decretū primi Iudicis, declarando, donationem factā D. Petro per D. Catharinam, & D. Ferdinandum quoad ſummam duc. 800. nullam, & inualidam, quo verò ad reſtantes duc. 1000. dependentes a legato facto per D. Ioannam in caſu, quo per mortem ſuæ filiæ dotes reuerterentur ad dotantes, declarauit, deberi ſolùm pro ſumma duc. 666. ad quos condemnauit D. Catharinam, & D. Ferdinandum ad beneficium D. Petri, vnà cum intereſſe à die mortis infantis D. Franciſcæ. Ab hoc decreto appellauit vtraque Pars, nempè D. Catharina, & D. Ferdinandus, quia prætendebant, deberi abſolui in totum, D. Petrus verò quia præten-

de-

debat confirmationem decreti pro integra
ſumma duc. 1800. & commiſſa cauſa appella-
tionis Didaco Bernardo de Zuña, ſimiliter
Hiſpano Regio Conſiliario meritiſſimo, &
omnibus numeris abſoluto confirmauit hoc
ſecundum decretum in omnibus, & per om-
nia. Iterum ab hoc ſecundo decreto appella-
uerunt vtrique, & commiſſa mihi hac ſecunda
appellatione, vt de ea relationem facerem in
Collaterali Conſilio, licet poſteà Partes de
communi conſenſu impetraſſent reſcriptum,
quòd Ego ſolus cauſam deciderem, nolui illo
vti, & decreui cauſam votare cum alijs *DD.*
Collegis in Collaterali Conſilio. Idcircò vi-
ſum fuit primo loco inueſtigare motiuum,
ſuper quo poterant fundari hæc duo vltima
decreta conformia, & vtraque Parte conue-
niente habitum fuit pro conſtanti, fundamen-
tum illorum conſiſtere in duobus aſſumptis
de iure indubitatis; Alterum ſcilicet quate-
nus attinet ad duc. 800. reſpectu quorum fuit
declarata nulla donatio; quia cùm eſſet facta
1 donatio de hæreditate infantis adhùc viuen-
tis, in caſu quo per eius mortem deueniſſent
dotes ad donantes, eoſdemque dotantes, erat
contra *tex. in l. fin. C. de pact.* nedum quia indu-
cebat votum captandæ mortis illius infantu-
læ, ſine qua non poterat ſortiri effectum do-
natio, ſed etiam quia eſt contra bonos mores,
& continet manifeſtam turpitudinem propter
ſpem ſucceſſionis adhùc viuentis.

Alterum verò, quatenus attinet ad legatum
2 duc. 1000. reſtrictum ad ſummam ducat. *666.*
tantùm, motiuum fuit, quia dùm D. Ioann. di-
ſpoſuerat de duc. 3000. videlicet de 2000. in
beneficium D. Ferdinandi fratris, & alijs mille
in beneficium D. Petri eius viri, & tamen non
habebat poteſtatem diſponendi, niſi de ducat.
2000. tantùm, hi duc. 2000. erant diuidendi
inter vtrumque legatarium pro rata, & ſic
per tertia parte illorum duc. 2000. quæ aſcen-
dit ad dictos duc. *666.* remanebat legatum in
beneficium D. Petri, pro alijs verò duabus
partibus ad ratam ducat. 2000. remanebat ad
beneficium D. Ferdinandi, iuxtà diuiſionem
inductam ex diſpoſitione *tex. in l. quærebatur*
81. ff. ad l. falcid. & l. 2. §. 1. ff. de condit. indeb. l. ſi
verò compoſita, §. 1. ff. de milit. teſtam. l. ſi poſt miſ-
3 *ſionem, ff. ad l. falc.* etiam ſi vnum eſſet ſpeciei
certæ, alterum verò quantitatis, aut vnum pro
cauſa pia, alterum verò pro cauſa prophana,
vt admittunt *DD.* omnes coaceruati per *Cald.*
de Pereyr. de iur. emph. lib. 1. q. 10. num. 47. & 48.
Sanch. ſuper Decalog. tom. 1. lib. 4. cap. 15. n. 40. &
Præſ. de Franch. deciſ. 236. licet propè finem af-
firmet, quòd reſpectu legati ſpeciei non fuit
deciſus articulus.

Sed reſpectu huius partitionis illorum duc.
2000. fuit difficultatum, quòd de eis nullo
modo poterat participare D. Petrus, ſiquidem
ex verbis legati apertè dignoſcebatur, quod
Teſtatrix voluit, quòd integri ducati 2000.
de quibus poterat diſponere vigore ſuorum
capitulorum peruenirent ad D. Ferdinandum
pro ſumma duc. 1800. & pro reſtantibus duc.
200. ad legatarios pios, per hæc verba, videl.

Item declaro qualmente nelli capitoli matrimo-
niali hò riſeruata poteſtà di diſponere di duc. 2000.
delle mie doti, e perche tengo obligatione à D. Fer-
dinando mio fratello in conſcienza, per tanto li la-
ſcio duc. 1800. di detta ſumma di duc. 2000. vt ſu-
prà, per me riſeruata, e li altri duc. 200. li la-
ſcio, &c.

Et verùm eſt de iure, quod vbi ex verbis di-
4 ſponentis conſtat, quòd certa quantitas in le-
gato expreſſa integra perueniat ad vnum le-
gatarium, tùnc non intrat contributum, ſeù
diſtributio cum alijs legatarijs inducta per
iura ſuperius citata, ſed integra quantitas de-
betur illi ſoli legatario ex veriſimili mente
Teſtatoris.

Ità latè ſolidiſſimis rationibus conſuluit
Roland. conſ. 25. num. 3. cum ſeq. & per tot. vol. 4.
& ſecundùm hanc opinionem fuit deciſum
per Sacrum Conſilium in fauorem Hoſpitalis
Sancti Iacobi contra Hoſpitale Incurabilium
eliciendo veriſimilem Teſtatoris mentem ex
cauſa, cui applicabatur, nempè in erectionem
iuriſpatronatus procuratam latis antè teſta-
mentum, & mortè Teſtatoris, vt ipſemet *Præſ.*
atteſtatur circà fine illius *deciſ.* 236. nulla ta-
men facta mentione de *Rolando*, quia illa quar-
ta pars ſuorum conſiliorum tempore deciſio-
nis non erat in lucem edita.

Quæ quidem veriſimilis mens Teſtatoris
præferendi D. Ferdinandum fratrem pro in-
tegro legato duc. 2000. non admiſſo D. Petro
viro, non deficit in hoc caſu, nedum ex verbis
ſuperiùs ponderatis, diſtinguendo bona, ex
quibus erat ſoluendum vtrumque legatum,
ſed etiam ponderando rationem a Teſtatrice
adductam, quæ illam cogebat ad diſponen-
dum de integris ducat. 2000. ad fauorem D.
Ferdinandi fratris, ibi: *E perche tengo obligatio-*
ne à D. Fernando mio fratello in conſcienza, & ſic
5 erat quædam debiti in conſcientia perſolu-
tio potiùs, quàm legatum gratuitum, quo ca-
ſu inter creditores, etiam in actione perſona-
li, & legatarios nulla datur contributio, nàm
creditores ſemper præferuntur legatarijs, vt
poſt multos, quos citat, affirmat *Coſta de re-*
med. ſubſid. remed. 55. & ſi aliud non obſtitiſſet
res erat clara ad beneficium D. Catharinæ, &
D. Ferdinandi pro excluſione D. Petri, tàm a
toto legato, quàm à parte illius.

Sed dicebat D. Petrus, quòd ſibi deberen-
tur integri duc. 1000. ſi nō vigore legati, quia
Teſtatrix non poterat diſponere de re ad aliū
peruentura, ſaltem debet ſubſtineri ex con-
tractu ſubſequuto cum D. Catharina, & D.
Ferdinando poſt mortem vxoris, in quo ijdē
in caſu, quo dotes reuerterentur ad ipſos do-
tan-

tantes, promiſerunt donare, prout ex tùnc donauerunt D. Petro, tàm dictos ducat. 1000. vt ſuprà legatos, quàm alios duc. 800. qui in totum faciunt ſummam duc. 1800. Et quamuis Aduerſarij replicarent, quòd donatio prædicta non comprehēdebat illos ducat. 1000. ſed ducatos 800. tantùm, & expreſſio illorum fuit facta, non per viam diſpoſitionis, ſed ſimplicis aſſertionis per dictionem *vltrà*, quia ſi de eis non fuiſſet facta mentio, potuiſſet prætendi, quòd hi duc. 800. tunc donati comprehendūtur ſub illa quantitate duc. 1000. legatorum, & propterea fuit dictum, quòd vltrà ducat. 1000. legatos per dictam D. Ioannam, donauerunt alios duc. 800. de ſumma, & quantitate dotium poſt illarum reuerſionem ad dotantes in caſu mortis filiæ, quæ remanſit ſuperſtes, & hæres.

Nàm hæc replicatio habet cōtra ſe expreſſam iuris reſiſtentiam, per *tex. in l. qui ità, ff. de dot. præleg. l. ſi vltrà, C. de fideiuſſ. l. ſi tibi purè 52. ff. de leg. 3.* illa enim dictio, *vltrà, ampliùs, præter*, & ſimiles important repetitionem diſpoſitionis, etiam reſpectu quantitatis comprehenſæ ſub vna ex dictionibus prædictis, ità paſſim admittunt *DD.* omnes *in d. l. qui ità*, & alij, quos recenſet *Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 9. num. 68. Menoch. de præſumpt. lib. 4. cap. 145. num. 2. 3. & 4. Pancirol. conſ. 131. nu. 3. Surd. conſ. 471. vol. 4. Peregr. de fideicommiſſ. art. 16. nu. 55. ad 19. Mantica de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 27. num. 31. Surd. deciſ. 185. nu. 12.* & pro ſigillo ponderatur *tex. in l. legata inutiliter, ff. de leg. 1.* vbi legatum inutiliter factum in teſta-
7 mento nullo confirmatur, ſi in codicillis validis fiat aliud legatum per dictionem *hoc ampliùs*, nàm cenſetur in iiſdem codicillis repetitum illud legatum in teſtamento nullo, itàut ſuſcipiat vires vtrumque legatum ex codicillis, non autem ex teſtamento, ſic in caſu præſenti illa donatio duc. 800. vltrà mille contētos in teſtamento, ſi non ſubſtinetur ex teſtamento D. Ioannæ, ſubſtinetur tamen ex donatione D. Catharinæ, & D. Ferdinandi, & ab ea ſuſcipit vires.

Verùm admiſſo hoc motiuo pro conſtanti nunc intrat vitium, & nullitas huius donationis ex turpitudine, quam continet, diſponendo de hæreditate infantulæ D. Franciſcæ tunc viuentis, & non conſentientis, imò nec conſētire valentis ob tenellam ætatem, quæ turpitudo mouit ſecundum, & tertium Iudicem ad declarandum nullam donationem pro ſumma duc. 800. & multò fortiùs erit nulla, etiam pro his ducat. 1000. donatis vltrà dictos ducatos 800.

Et quia hæc nullitas dependet ex diſpoſi-
8 tione *tex. in l. fin. C. de pact.* quæ irritat, & improbat quaſcumque diſpoſitiones per quoſcumque actus, ſiuè in vita, ſiuè in vltima voluntate de hæreditate, & ſucceſſione viuentis, neceſſum fuit inquirere rationem, ſuper qua fundatur illius legis diſpoſitio, & fuit conſideratum, quòd duplex aſſignatur ratio à *DD.* Altera, vt euitetur votum captandæ mortis illius, & de cuius hæreditate diſponitur, in perſonam eius, in cuius beneficium eſt facta diſpoſitio, præſumitur enim, quòd hic debeat eſſe ſollicitus de morte poſſeſſoris, vt ipſe, quàm citiùs fieri poſſit, conſequatur rem ſibi promiſſam, & propterea poſſit etiam inſidiari vitæ illius. Altera verò, quia talis diſpoſitio, & conuentio contineat in ſe maximam turpitudinem, vt duo audeant paſciſci inter ſe de hæreditate tertij viuentis, eo penitùs ignorante, & fortaſsè prorsùs inuito.

Vtraque hæc ratio videbatur ceſſare in hac
9 cauſa, ceſſabat prima, quia is, ad cuius fauorē erat facta donatio, eſt pater, in quo ceſſat quęlibet ſuſpicio voti captandæ mortis in filia, ſed potiùs viget contraria, vt velit filios ſemper ſibi ipſi ſuperuiuere, *l. iſti quidem in fin.* vbi optima *Gloſ. fin. ff. de eo, quod met. cauſ. geſt. erit, Ioann. de Amic. conſ. 105. Sylu. Nupt. lib. 3. nu. 8. verſ. Sexta ratio, Menoch.* appoſitiſſimè *de præſumpt. lib. 6. præſ. 56.* & in caſu præſenti manu tangitur hæc contraria præſumptio, etiam ratione proprij intereſſe in patre; nàm vtilius erat patri, quòd hæc infantula ſuperuixiſſet ſaltem vſque ad nubilem ætatem, nàm interim ipſe ex diſpoſitione iuris erat integer
10 vſufructuarius totius hæreditatis, cuius fructus, & introitus aſcendebant ad annuos duc. 1000. aut ſaltem ſeptingentos, iuxtà *tex. in l. 1. C. de bon. matern.* qui quidem vſusfructus multiplicatus de anno in annum ex frugalitate paterna aſcendiſſet ad ſatis maiorem quantitatem, quàm illa quantitas duc. 1800. pro vna vice tantùm.

Ceſſabat etiam ſecunda, quia inter cæteras limitationes, quas tradunt *DD.* ad regulam ſumptam ex *d. l. fin.* vna eſt, cuius hucuſque non reperij contradictorem, quandò ſcilicet illa pactio de ſucceſſione, & hæreditate viuentis eſt in conſequentiam alterius contractus præcedentis, & de iure validi, vt per *tex. in l. ſi quis ſeruum, ff. de action. empt. & l. ſpem. C. de don.* tradunt *Gloſ. 2. in d. l. ſi quis ſeruum, Ioann. And. ad Specul. tit. de pact. §. 1. verb. Vel ſorore, Gemin. in cap. quamuis, num. 10. de pact. in 6. Bart. in l. ſtipulatio hoc modo concepta in fin. ff. de verb. oblig. & in d. l. fin. in prima lect. nu. 17. & 22. Bald. ibid. num. 10. Iaſ. num. 8. limit. 6. Paul. num. 10. Corn. num. 2. Alciat. num. 49. Bolognet. num. 44. Imol. in cap. 2. de conceſſ. præbend. Boer. conſ. 50. nu. 8. Guidon Pap. conſ. 21. num. 2. Pariſ. conſ. 26. num. 82. volum. 2. Tiraquell. de legib. connub. gloſ. 8. q. 3. num. 199. Riminald. iun. conſ. 580. num. 34. vol. 5. Montero in l. pactum, quod dotali, num. 14. C. de pact.* quos omnes refert, & ſequitur *Thom. Sanch. in Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 43.* His ego addo *Vaſq. de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 18.*

§.18.requiſ.29.limit.1.num.246. verſ. Præterea, *Dauth.in repet.d.l.fin. fall.6.num.117. Hartm. Piſtor.lib.4.q.1.num.12.* & appoſitiſſimè *Ant. Fab.in ſuis Rational.ſup.d.l.ſi quis ſeruum,ff.de cond.indeb.in verſ.Præterea.*

Ratio eſt euidens,quia quemadmodum
12 infecta primitiua, inficitur deriuatiua, pro
qua *DD.*citant *tex. in l.ſi viua matre, C.de bon. matern.l.1.§.cuius rei,ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd.l.tria prædia,ff.de ſeruit. ruſtic.præd. l.quoties,C.de ſuis, & legitim. Hartm.Piſtor. lib.2.qu. 34.num.5.* & alia iura citat *Afflict. in cap. naturales,num.6.de his,qui feud.dar. poſſ.* ſic è contrà ſubſiſtente primitiua, ſubſiſtit & deriuatiua, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, *l.1. ff.de his,qui ſunt ſui,vel alien.iur.§.1.Inſtit.eod.l. fin.§.ſi filius,ff.de leg.3.l.pen.§.fin.ff.ſi vſufr.pet. l.pen.ff.de rer.diuiſ.*

Hic eſt propriè caſus noſter, nàm non dubitatur,quòd fuerit validum pactum appoſi-
13 tum in capitulis matrimonialibus, vt ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi morientibus filijs ex eo matrimonio ſuſcipiendis dotes reuerterentur ad dotantes, vt per *Afflict. deciſ. 237.Præſ.de Franch.deciſ.92. Conſiliar. Anna conſ.92.* quando modo hi dotantes paciſcuntur cum D.Petro, & adueniente eo caſu mortis,ei donant duc. 1800. hoc fit in conſequentiam illius pacti præcedentis, facti, & firmati in contractu omni iure valido, ergò excludit omne votum captandæ mortis illius infantulæ, & omnem turpitudinem conſideratam ab
14 *Imp.in d.l.fin.*

Si enim licitum fuit ab initio abſque aliqua turpitudine paciſci, vt in caſu mortis filiorum procreandorum ex matrimonio tunc contracto in pupillari ætate, vel quandocumque ab inteſtato ſine filijs, tunc dotes reuertātur ad dotantes, cur non fuiſſe licitum eiſdem dotantibus in eodem caſu mortis diſponere de eiſdem dotibus, vel aliqua parte ipſarum, quæ per huiuſmodi mortem ad eoſdem deuoluentur? Certè non video vllam rationem, quæ contrarium mihi perſuadere poſſit.

Vlteriùs conſiderabam, quod in hac cauſa nullo modo poteſt intrare pactū de hæreditate viuentis improbatum ab *Imp. in d.l. fin.* quia in caſu mortis D.Franciſcæ filiæ in pupillari ætate non ſuccedebatur ipſi filiæ, ſed D.Ioannæ matri, ac ſi ab initio ipſa D.Ioanna mater deceſſiſſet penitùs, ſine liberis, qui filij nō sūt in cōſideratione ſuccedēte caſu mortis ipſorum contracto matrimonio, ſecundùm morem Capuanæ,& Nidi, ac ſi nunquam fuiſſent in Mundo, & hoc operatur illud pactum, *alla noua manera*, vt conſtat ex plenè adductis, & deciſis per *Præſ.de Franch. deciſ. 92. & 143.* quæ fuit confirmata etiam in gradu reclamationis,teſte eodem *Præſ. de Franch. in fine eiuſdem deciſionis.*

Quo ſtante non poteſt dici, illud pactum factum cum D. Petro pro ſumma duc.1800. eſſe de hæreditate ipſius filiæ viuentis, ſed potiùs de hæreditate D. Ioannæ iam mortuæ, quod non eſt prohibitum.

Præterea ex alio motiuo non intrat regula *tex.in d.l.fin.*quia dotes D.Ioannæ non ſpecta-
15 bant ad D. Franciſcam filiam, iure perpetui dominij,& realis poſſeſſionis ad ſuos hæredes tranſmiſſibilis, ſed per mortem ipſius D.Frāciſcæ ſinè filijs, & ab inteſtato erant recaſuræ ad D.Catharinam, & D.Ferdinandum dotantes, quo caſu non habet locum diſpoſitio *d. l. fin.* & eſt valida diſpoſitio, etiam ignorante poſſeſſore viuente, quia iuribus ipſius viuentis,& poſſidentis nullum fit præiudicium, ità ſolemnitèr declarat *Aluarot.in cap.moribus,antè num. 6. verſ. Et ideò in hac inueſtitura, ſi de feud. fuer. controu.* vbi reliqui Feudiſtæ omnes, *Afflict.deciſ.292.num.2.in fine*,& eſt *tex.* expreſſus *in d.cap.moribus.*

Quod adeò verùm eſt, vt hæc non dicatur diſpoſitio de hæreditate, ſeù ſucceſſione viuē-
16 tis, vt *DD.* illam particulari nomine appellauerint diſpoſitionem de caducitate ſucceſſionis, eo quia poſt mortem poſſidentis eſt recaſura ad diſponentem,ità *Bald.in d.cap.moribus, & in cap. ſi quis inueſtierit de feudo dato in vicem leg. commiſſ. Afflict.d.deciſ.292.num.3.*

Et inter varias ſpecies, & genera feudorum
17 eſt tale feudum, quod vocatur de caducitate ſucceſſionis, *Capyc.in ſua inueſtit.in verb. De caducitate ſucceſſionis, fol. 213.* vbi latè eius naturam explicat, *Burſat. conſ. 23. & 30 lib.1. Guerrin. Piſon. in prælud. feud. Hieron. Schurf.* damnatæ memoriæ *conſ. 128. & 137. Andr. Gaill.lib.2.obſer.155.Menoch.conſ.1. nu.419.& 420.Intrigl.de feud. cent.1. quæſt. 64.* quos omnes recenſet, & ſequitur *Bambacar. d. cap. moribus in princ.* Ego addo *Maſtrill. ad Petr.Greg. de conceſſ.feud.par.1.q.3.in princ.addit.*

His omnibus plenè diſcuſſis, die 9.Febr. 1632. facta per Me relatione in Collaterali Conſilio,interuenientibus omnibus meis Dominis,& Collegis,ſcilicet Carulo Tapia Marchione Belmontis, D.Ioanne Enriquez Marchione Campiæ, Didaco Lopez Suarez Duce Sancti Petri, propè Scacatum, fuit iudicatum, dictam donationem fuiſſe omni iure validam pro tota quantitate duc. 1800. & confirmatū decretum primo loco latum in Audientia Generali Exercitus per D. Petrum Vries.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXXVII.

DVas quæſtiones refert deciſas D. Author hic. Prima eſt *num. 2.* Qualiter legata excedentia quantitatem, de qua eſt facultas diſponendi, inter legatarios diſtribuantur. Et *num.4.& 5.*dicit, quod vbi apparet expreſſa voluntas Teſtatoris volentis aliquod legatum

eſſe indiminutum in beneficium alicuius legatarij, tunc non fit diminutio pro rata inter alios legatarios, ex *De Franch. deciſ.* 236. Cui addo *Tiraquell. de priuileg. cauſa pia, priuil.* 72. Maximè quando legatum eſt pro exoneratione conſcientiæ. Addę *Oleã de ceſſione iur. tit.* 4. *q.* 5. *num.* 20. & 21. qui poſt citatum *Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 12. *num.* 6. affert rationem. Nàm cum hoc legatum gratiam ipſius Teſtatoris reſpiciat, alia verò legatariorum commodũ, ideò videtur Teſtator anteponere ſuam vtilitatem alienæ, *l. Præſes, C. de ſeruit. & aqua.* Adde *Sur. l. de alimentis, priuil.* 30. *tit.* 8. *Tuſch. pract. concluſ. iur. tom.* 5. *lit. L. concluſ.* 111. & 112. Sic etiam quando legatum eſt pro celebratione Miſſarum ad hoc, vt anima Teſtatoris ab atrociſſimis pœnis Purgatorij liberetur, *Thor. in addit. ad Tiraquell. de priuil. cauſ. pia, priuileg.* 56. *Gizz. ad Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 12. *num.* 5. Et mirandum non eſſe, ait *Olea loco citato*, cum multa huic legato priuilegia concedantur, quæ referunt *Caroce. deciſ.* 7. *Tuſch. lit. L. concl.* 52. *Giurb ſup. Conſuet. Meſſan. cap.* 2. *gloſ.* 11. *nu.* 11. & *gloſ.* 12. *à num.* 1. *ad* 18. & *à num.* 35. *Solorzan. de iure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 24. *n.* 118.

Ex qua præſumpta mente Teſtatoris colligunt *DD.* legatum filiæ pro dote factũ (quidquid ſit de legato extraneæ) integrè debere perſolui, cum videatur Teſtator propriam ſobolem alienæ præponere voluiſſet, *Surd. d. priuil.* 30. *num.* 4. *Peregrin. de fideicommiſſ. art.* 4. *num.* 64. *Theſ. qq. forenſ lib.* 3. *q.* 114. *nu.* 3. *Olea loc. cit. num.* 22.

Nec nos mouent adducta per *Conſ. Hodierna in repetit. l. hac edictali, q.* 37. *num.* 16. alijque citati per *Reg. Capyc. Latr. d. deciſ.* 12. *num.* 7. & *Conſ. Carlenal. in apolog. ad deciſ. Authoris*, dicentes, etiam in tali legato pro exoneratione conſcientiæ fieri diminutionem, niſi per teſtes, vel ſcripturas probetur debitum illud, per *tex. in l. qui vxori, ff. de auro, & argento legato.*

Nàm reſpondetur, in legatis ſolam voluntatem legantis inſpici debere, quæ ſatis clara eſt, dùm vult legatum eſſe præcipuum dando ei titulum mali oblati, *Olea loco ſup. cit. Giurba ſuper Conſuet. Meſſan. c.* 2. *gl.* 12. *p.* 1. *nu.* 15. *in fin.* vbi dicit, durum videri ea, quæ in conſcientia hominis conſiſtunt, & ſine teſtibus plerumque committuntur, teſtibus probanda eſſe.

Secunda quæſtio eſt *num.* 1. 8. & *ſeq.* poſito, quod pactum de hæreditate viuentis ſit inualidum, per *tex. in l. vl. Cod. de pactis, cum concord.* An pater poſſit paciſci de hæreditate filij, dictæ legis diſpoſitione non obſtante? Et concludit poſſe maximè concurrentibus, quod dictum pactum ſit in conſequentiam alterius pacti nõ improbati, & alijs, vt hic quibus adde *Paſchal. de patr. poteſt. p.* 3. *cap.* 7. *num.* 2. quem refert *Thor. par.* 3. *Comp. deciſ. verb. Pactum, fol.* 231. vbi refert deciſionem D. Authoris *Staib. conſ.* 81. *num.* 56. & *ſeqq. Cenſal. ad Peregr. de fideicomm. fol. mihi* 339. *verſ.* 5.

Vbi obſerua. Quod ex communi *DD.* opinione. Pactum de hæreditate viuentis non accedente ipſius conſenſu, eſt nullum, & à iure improbatum, quia talia pacta ſunt odioſa, & plena triſtiſſimi euentus, & per illa inducitur votum captandæ mortis, tam reſpectu promittentis, quàm recipientis, eſtque ſuſpicio nè velint illius tertij vitę inſidiari. Ideò tanquam contra bonos mores reprobantur. Benè verũ accedente ipſius viuentis conſenſu, qui conſentiens perſeuerauerit vſque ad mortem validum eſt pactum, *DD.* omnes *ſup. d. tex. Caccher. deciſ. Pedem.* 100. *Ruin. conſ.* 204. *num.* 8. *vol.* 1. *Menoch. conſ.* 14. *num.* 12. & 37. *vol.* 1. *Gabriel. conſ.* 137. *num.* 1. & *ſeqq. lib.* 2. *Hartm. Piſtor qq. iur. lib.* 2. *q.* 17. *num.* 2. *cum ſeqq. Bald. Nouell. de dote, p.* 6. *priuil.* 71. *num.* 16. *Viu. deciſ.* 507. *nu.* 3. Idem *Menoch. conſ.* 744. *num.* 3. *vol.* 8. *Peregr. de fideicommiſſ. art.* 51. *num.* 26. *Præſ. de Franch. dec.* 89. *num.* 4. & *ſeqq. Conarr.* qui plures citat *in cap. quamuis de pactis in* 6. *in* 3. *par. in princ. nu.* 5. Cum nemo debeat eſſe ſollicitus de hæreditate viuentis, *l.* 2. § *interdum, ff. de vulgar. & pupill. ſubſt. l.* 2. § *ſi impuberi, ff. de collat. bonorum.* Et cum conſenſu tertij vſque ad mortem valere pactum, dicit *Caput. ſup. Conſuet. Neap. Si moriatur, p.* 3. § 6. *num.* 6. *Theſ. qq. forenſ. q.* 95. *n.* 2. *Gomeſ. in l.* 22. *Tauri, num.* 31. *Bottilser. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.* 45. *num.* 1. *Reg. Marcian. diſput.* 87. *num.* 11. & *ſeqq.*

Quod procedit, quamquam pactum illud eſſet, non de tota hæreditate, vel quota alicuius tertij viuentis, ſed de aliqua re particulari alterius, ſine mentione quotæ hæreditatis, in eadem *l. fin.* ibi, *De rebus eius*, & ibi, *Talium rerum.* Cum militet eadem ratio captandę mortis, vt docet *Bolog. ibidem in d. l. num.* 34. *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.* 20. *num.* 7. *Beron. conſil.* 30. *num.* 14. & 23. *lib.* 3. *Curt. iun. conſ.* 15. 25. & 81. *Burſat. conſ.* 136. *num.* 34. *vol.* 2. *Vaſq. de ſucceſſ. creat. lib.* 2. § 18. *num.* 227. *Hartm. Piſtor. lib.* 4. *q.* 3. *num.* 12. *cum ſeqq. Peregr. de iure Fiſci, lib.* 2. *tit.* 10. *num.* 2. & *de fideicomm. art.* 51. *num.* 26. *Mantic. de tacit. & ambig. par.* 1. *lib.* 12. *tit.* 34. *num.* 15. *Viuian.* Cirocc. *diſp.* 68.

Et id procedit etiam ſi iuramentum interceſſerit, *Seraphin. loco citato, nu.* 17. & 29. *in fine*, vltrà *DD. in d. l. fin. Gomeſ. ad l.* 22. *Tauri, nu.* 30. *cum ſeqq. Conarr. d. cap. quamuis in princ.* 3. *par. n.* 5. & 8. *Guttier. de iuram. confirmat. p.* 1. *cap.* 59. *num.* 4. *cum ſeqq. Soccin. iun. conſ.* 44. *num.* 15. *Caſtill. lib.* 2. *quotid. contr. cap.* 9. *num.* 5. *Mancin. de iuram. p.* 4. *effect.* 62. *Fab. de error. pragm. decad.* 12. *err.* 4. *num.* 18. *Altograd. conſ.* 41. *num.* 11. & *ſeqq. lib.* 2. *Rot. impreſſ. poſt Mancin. de iuram. Galerat. de renunciat. lib.* 3. *cap.* 2. *nu.* 61. & 62. alijque relati per *Andreol. contr.* 310. *num.* 6.

Et conſenſus ille, qui requiritur, debet eſſe expreſſus, & non ſufficit ſcientia, vel tacitus conſenſus, quia *tex.* dicit: *Domino volente*, &

iu-

iubente, Surd.conſ 355.*num.*3. Et ibi: *Niſi ipſe fortè eo cuius hæreditate pactum eſt voluntatem ſuam accommodauerit*, *Crauett. conſ.* 127. *Fab.in ſuo C.tit.de pactis, diffin.*3. *Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt.theorem.*45.*num.*7. *Andreol.d.controu.*310. *num.*2. Nam quando tertius ille conſentit, videtur habere confidentiam de paciſcentibus de non captanda ipſius morte, *Bald. in d.l.fin. in princ.& ſeq. Greg.Lopez p.*5.*tit.*5.*l.*13.*gl.*3.

Item debet interuenire tempore pacti, & non ex interuallo, poſt multos docent *Bottilier.de ſucceſſ.ab inteſt. theorem.*44. *à num.*16.*ad* 56.*Andreol.d.controu.*310.*num.*3.

Quæ diſpoſitio *tex.*procedit etiam in renunciatione facta per filiam in beneficium patris, vel fratris, vel alterius, de hæreditate matris, vel alterius, illis quorum hæreditas renunciatur abſentibus & non conſentientibus, vt probant omnes *in d.l.fin. Bart.num.*17. *Salyc.nu.*1. aliique apud *Altograd.conſ.*39. *num.*1. *conſ.* 40. *num.*5.*conſ.*42.& 43.*lib.*2. *Andreol.d.contr.*310. *num.*1.& *per totam*, vbi latè id probat, & dicit procedere in dicto caſu omnes ampliationes ad *d.tex.* à nobis ſupra poſitas, ſequitur *Bottilier.d.theorem.*44.*per totam*, *Cõſ.Staib.reſol.*182. *lib.*2.Niſi renunciatio fit de hæreditatibus incertarum perſonarum, quia tunc cum ceſſet võtum captandæ mortis, valebit ex *l.*3.§. *de illo il* 1.*ff.pro ſocio,cap.nè captandæ,de conceſſ.prębend.in* 6.*DD.*omnes *ſup.d.l. Anna conſ.* 45.*nu.* 33.*lib.*1. *Capyc. deciſ.* 159. *num.*10. *Gratian.diſcept.forenſ.cap.*692.*num.*49.*lib.*4. *Paſchal. de patr.poteſt.cap.*7.*num.*18. *Cutell.de donation.contempl.matr.tract.*1.*diſcurſ.*3. *particul.*6. *nu.*124. *Iacob.Ricch.de vnione prolis.cap.*2. *num.*33. *Molina de ritu nuptiar.lib.*3.*q.*2.*num.*12.*Bottilier.d. theorem.*44.*num.*10.

Et non eſt omittendum, quod propter tale pactum paciſcentes tanquam indigni priuantur ſucceſſione illius de cuius hæreditate pacti fuere, illo mortuo ab inteſtato, ſi hęreditas ab inteſtato illis ſpectabat, *l. quidam*, §.1. *& l. ſeq.ff.de donation.Viuian.Cirocc. diſp.*68. *num.*... quæ hæreditas Fiſco applicatur, *l.Papinianus*, §.*meminiſſe*, *ff. de inofficioſo teſtam. l.* 1. *C. de his quibus, vt indignis.*

Quæ concluſio ſic enucleata limitatur pluribus modis. Primò, quando hæreditas viuẽtis poſt eius mortem ſpectat neceſſario ad paciſcentem de illa. V.g. Agnatus in Ciuitate Neap. renunciat medietatem bonorum antiquorum ſibi ſpectantem poſt ipſius mortem. Vel fideicommiſſarius renunciat fideicommiſſum ſibi ſpectans poſt mortem hæredis in beneficium alterius, nàm tunc conſenſus hæredis, & agnati nõ requiritur, & ſic limitat dictum *tex. in d. l. fin.* quoad medietatem, *Caput. in Conſuetud. Si moriatur*, *p.*3.§.6.*num.*9. quoad fideicommiſſum, *Cuman.in l.*1. §. *quid. ff.de donat.Zanch.in l.hæredes mei*, §.*cùm ita*, *p.* 4. *num.* 433.*cum ſeqq.ff.ad Trebell. Oſaſch.deciſ.*100.*nu.* 25.*Cancer.var.p.*3.*tit.de pactis,num.*141.*D.Author hìc num.*15.

Secundò limitatur, in Magnatibus, & Nobilibus, in quibus ceſſat votum captãdæ mortis, *Zaſ.conſ.*1.*à num.*16.18.19.& 39. *Andreas de Barulo in Conſtit.Regni Minoribus. Afflict.ibidem,num.*16. *Tiraquell.in tract.de nobilit.c.*37.*n.* 41.*Staib.conſ.*82.*num.*108.& 115.*Iul.Capon.de pactis,& ſtipul.q.*33.

Tertiò limitatur, in pacto perdendæ hæreditatis, quia in eo etiam ceſſat votum prædictum, *Surd.conſ.*355.*num.*8. & *ſeqq. Papon.lib.* 16.*arreſt.tit.*5.*arreſt.*18.*Staib.d.conſ.*82.*nu.*111. vbi *addit. Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.* 49.*num.*19.

Quartò, in pacto de conſeruanda hæreditate, *Franciſc.Marc.deciſ.*136.*num.*1.& 3.

Quintò, in foro conſcientiæ. Nam *d.l.fin.* fundat ſe in ratione ſiniſtri euentus voti captandæ mortis, qui non conſideratur in foro conſcientiæ, ex *Felin.in c.*1.*col.*2.*de conſtit.Staiban.d.conſ.*82.*num.*118.

Sextò, fauore piæ cauſæ. Nàm renunciatio facta à Monaco hæreditatis parentum, vel fratrum Monaſterio, valet etiam abſque conſenſu parentum, vel fratrum, *Iul. Capon.de pactis,& ſtipul.q.*52.quamuis contrarios *DD.*citet *Barboſ.ſup.d.l.fin.num.*13.

Septimò, quando duo paciſcuntur, de dando centum in caſu, quo hæreditas Titij alteri eorum obuenerit, nàm non de hæreditate, ſed de ſua propria crumena promittens ſoluere tenetur, iuxtà *tex.in l.ſtipulatio iſta*, §. *quaſitum*, *ff.de verbor.obligat.* docet *Iacobin. in d. l.fin.nu.* 42.quem citat, & ſequitur *Addit. ad Theſ.deciſ.* 225.*in fine*, alios caſus ponit *Cenſal. ad Peregr. de fideicommiſſ.art.*51.*fol.mihi* 339.

Sed quamuis cõtra quæſtionem hic per D. Authorem propoſitam inſurgat acriter *Conſ. Carleual.in Apolog.*ad hanc deciſionem, dicens pactum de hæreditate filij viuentis eſſe inualidum, tamen, vt *D.Author hìc,num.*15.dicit, deciſio non fuit fundata ſimpliciter in dicta cõcluſione, ſed in ratione illa, nempè, pactum de hæreditate viuentis neceſſario recaſura poſt eius mortem ad paciſcentem, eſſe validum, vt nos latiùs ſuprà fundauimus, ex multis, quibus adde *Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt.theorem.* 45.*num.*13.& quamuis fuiſſet fundata in dicta concluſione, illam communem eſſe diximus ſuprà, *verſ.Prima quæſtio.*

*Ad num.*2. Adde *Reg.Capyc.Latr.deciſ.*12.*nu.* 2.*Andreol.controu.*145.*nu.*5. *Ricc.deciſ. Archiep. deciſ.*221.*Marta de ſucceſſ.legali, p.*4.*q.*18.*art.*9. *num.*11.*Molfeſ.conſ.*13. *in fine*, *Gratian. diſcept. forenſ.cap.*646.*num.*12. *Caſtill. quotid. qq.lib.*4. *cap.*51.*num.*27.& *ſeqq. Hartm.Piſtor.ſing.obſeruat.* 121. vbi *Addit. Muñoz de ratiocin. comput.* 10.*num.*11.*Surd.de alim.priuil.*30.*num.*1. *Mantica de coniect.vltim.volunt.lib.*12.*tit.*2. *num.*24. & *lib.*6.*tit.*3.*nu.*39.*Thor.in addit. ad Tiraquell.*

Digitized by Google

de priuil. cauſæ piæ, priuil. 19. *& 72. Epiſcop. Genuenſ. pract. Eccleſ. q* 330. *Amat. conſ.* 37. *num.* 5. *Tondut. qq. ciuil. c.* 73. *à num.* 7. *Virgil. de legitim. perſon. cap.* 20. *num.* 9. alioſque multos apud *Oleam de ceſſione iur. tit.* 4. *q.* 5. *Staib. reſ.* 126. *in fine, Rub. de teſtam. c.* 65. quicquid alij dixerint.

Ad num. 10. Vbi habetur. Quod vſusfructus bonorum maternorum filijs viuentibus patri acquiritur, etiam quando matrimonium eſt contractum, ſecundùm vſum Capuanæ, & Ni-
10 di. Obſerua id procedere, niſi filij nolint, vel non poſſint ſtare cum patre, vel pater nolit eos ſecum habere, nàm tunc dos pleno iure ſpectat ad filios, eſt *Conſuetudo Neap. incip. Si mulier, tit. de iure dotium.*

Nec *DD.* citati per *Conſ. Carleual. in Apolog.* ad hanc deciſionem negotium faceſſunt. Nàm verba dicti vſus relata ab *Afflict. deciſ.* 237. *num.* 1. intelliguntur, vt poſt mortem filiorum pater debeat reſtituere dotes hæredibus vxoris abſque detractione alicuius portionis iurè naturæ forſan debitæ, ſeù debendæ dicto patri in eiſdem dotibus, & ſic nō loquitur ipſe *Afflict.* Si in vita pater habet vſumfructum. Sic etiam loquitur *Præſ. Merlin. cit. controu.* 29. *lib.* 1. *& Fontanell. de pactis nuptial. clauſ.* 4. *gloſ.* 7. *p.* 3. *num.* 66. citati per *Conſ. Carleual. vbi ſuprà.* Dum igitur dictus nouus vſus nihil in vita innouauerit, cur diſpoſitum, per *tex. in l.* 1. *C. de bonis maternis,* ſtare prohibetur? *l. præcipimus, C. de appellat.* Imò *Præſ. Merlin. d. c.* 29. *num.* 4. *& ſeq. Fontanell. ibidem, nu.* 60. ſunt pro opinione D. Authoris. Nàm *Merlin.* profert *d. num.* 4. hæc verba; *Tamen illa patria poteſtas ſemèl operata effectum ſuum tempore acquiſitionis ipſius vſusfructus, & num.* 7. *Nàm talis vſusfructus quæſitus patri ex viribus patriæ poteſtatis non dicitur remanere penès eum iure ſucceſſionis, ſed iure retentionis, Fontanell.* verò *d. num.* 60. profert hæc verba: *Dubitatum fuit non ſemèl in terminis Conſtitutionis prædictæ:* (quæ Conſtitutio eſt eadem ferè, ac dictus nouus vſus Capuanæ, & Nidi) *Numquid ea non obſtante habeat, ſeù retineat pater de vita ſua vſumfructum in dictis bonis, qui ei fuerat iàm* (nota) *acquiſitus in vita filij, &c.* Illud verò quod dicit *Merlin. ibidem à d. num.* 23. *ad finem,* dicit intelligi, non vigore noſtri vſus Capuanæ, & Nidi, ſed in terminis renunciationis ampliſſimæ, vbi ponit verba importantia, etiam priuationem in patre vſusfructus.

Ad nu. 14. Obſerua *Reg. Capyc. Latr. conſult.* 20. vbi diſtinguit, prout dicemus *deciſ.* 99.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes apodixarij, cùm cenſeantur ab vtraque parte approbati, non poſſunt reprobari.*
2 *Pœnitere quandò liceat in contractibus.*
Si conueniatur, quòd de contractu celebretur ſcriptura, ſemper erit locus pœnitentiæ, quouſque non fuerit adhibita ſcriptura. num. 4.
3 *Venditionis contractus quibus perficiatur.*
4 *Plures afferuntur caſus, in quibus requiritur ſcriptura.* Obſ.
5 *Depoſitarius non obligatur, niſi ſequuta reali traditione rei penes ipſum.*
6 *Bancaria Cedula habet vim veræ, & realis ſolutionis, quando pecunia reperitur explicita in Banco.*

ARGVMENTVM.

Creditori, cui factum eſt depoſitum quantitatis debitæ in exequutionem præcedentis conuentionis inter eos communi conſenſu firmatæ, an licitum ſit reſilire à conuentione antè realem, & effectualem receptionem depoſiti, & ſic an liceat pœnitere? Et quando dicatur contractus perfectus, vt non ſit locus pœnitentiæ?
Et alia ad materiam.

DECISIO LXXXVIII.

IN cauſa vertente in Sacro Conſilio inter Victoriam Loffredam Actricem, & Portiam Loffredam eius ſororem conuentam vti hæredem Marij Loffredi communis fratris, & per Collaterale Conſilium remiſſa ad Regiam Iunctam Bancorum, in qua tractabatur de depoſito ducatorum duorum mille facto per dictum Marium in Banco Sanctæ Mariæ de Populo ſub die 19. Februarij 1622. & eodem die notificato Veſpeſiano Suardo viro dictæ Victoriæ in partem maioris quantitatis dotium dictæ Victoriæ, & prætendebat Victoria, nō fuiſſe legitimè factum, quia per decem dies antè mutationem vniuerſalem monetæ, illud vnum inter partes diſceptabatur. An ſcilicet Portia eſſet in probatis, quòd dictum depoſitum fuiſſet factum præcedente conſenſu, & conuentione habita inter dictum Veſpeſianum, & Marium, ad quam conuentionem probandam produxerat apocham priuatam cum ſubſcriptione dicti Veſpeſiani, & quatuor teſtium ſcriptam die præcedenti, nempè die 18. eiuſdem Februarij, confitendo, ſe tunc recepiſſe in pecunia numerata duc. 29. pro rata tertiarum dictorum duc. 2000. quos Marius ſibi reſtituebat. Siquidem Victoria omninò negabat, dictam apocham fuiſſe ſubſcriptam propria manu dicti Veſpeſiani eius viri, & aduerſus duos teſtes de ſubſcriptis productos pro comprobatione illius obijciebat defectū familiaritatis, & domeſticitatis illorum cum
1 Portia. At Regia Iuncta vnanimi cōſenſu habuit dictam apocham pleniſſimè probatam;

tum

tùm quia illi duo teſtes erant apodixarij, qui
proptereà cenſebantur approbati ab vtraque
parte,& non poterant reprobari, ſecundum
*Bald.in cap.in nomine, propè princ. num.3.verſic.
Sed numquid extra de teſtibus*, quem omnes ſe-
quuntur,facit *tex.in l. ſi quis teſtibus, C.de teſtib.*
Doctores omnes in *l.1. C.de teſtam.*prout ſunt
*Bald.num.6.verſ.Poteſt etiam dici, Iaſ. colum.fin.
verſ.Item adde,Corn.num.22.& 32.& ſeq. Iob.
Non.in §.ſed cùm aliquis, nu.114.fallent. Inſtit.
de teſtam.*& alij,quos latè recenſet *Farinac.de
teſtib.q.61.num.116.*

Tum etiam, qui erant aliorum teſtimonio
comprobari, qui ſimiliter fuerunt præſentes
actui,licet in apocha non ſubſcripti.

Sed illud vnum fuit inter Votantes deductũ
in controuerſiam; An ſcilicet contractus per
receptionem tertiarum, & promiſſionem re-
ceptionis capitalis, de qua loquebatur apo-
cha, eſſet adeo perfectus, vt non licuiſſet Ve-
ſpeſiano per pœnitentiam recedere à contra-
ctu, antequam cum effectu accepraſſet depoſi-
tum illud ducatorum duorum millium ſibi
notificatum: In quo quidem articulo tres ex
2 Dominis fuerunt in voto, quòd daretur pœ-
nitentia ante effectualem receptionem depoſi-
ti,ex regula *tex.in tit.Inſtit.quib.mod. re contra-
hit. oblig. in princ. & per tot.* non enim poterat
dici contractus perfectus,dùm non interuenit
receptio pecuniæ,quæ in contractu erat dedu-
cta, & ſic poterat, vtrumque contrahentem
pœnitere.

Alij verò tres fuerunt in contraria opinio-
ne, quòd ſcilicet non eſſet locus pœnitentiæ,
quia hic eſt contractus, qui ſolo conſenſu per-
ficitur ad excludendam pœnitentiam, vt *in
tot. tit. Inſt. de oblig. ex conſenſu*, & ſi vnus defi-
ciat ex parte ſua adimplere promiſſa in con-
tractu, tunc proditæ ſunt actiones directæ, &
contrariæ ad cogendum recuſantem,vt adim-
pleat ex parte ſua,vt *tot.tit.ff.de act.empt.& ven-
dit. & tit. ff. depoſ.vel contra mandati, vel contra,
3 & ſimilibus.* Benè verum eſt, quod reſpectu
tranſlationis dominij rei venditæ nunquam
dicitur perfectus contractus, niſi ſequuta tra-
ditione ex parte venditoris,& ſolutione pretij
ex parte emptoris, *§. venditæ, Inſt.de rer.diuiſ.
l.traditionibus*, C. *de pact.* & reſpectu periculi
ex damno illato rei venditæ poſt contractum
non dicitur perfectus contractus in his, quæ
pondere, numero,& menſura conſiſtunt, niſi
priùs admenſa, appenſa, & annumerata ſint,
iuxta *tex. in leg. quod ſæpè, §.in his, ff. de contrah.
4 empt.* ſed reſpectu pœnitentiæ ſufficit ſolus
conſenſus altrinſecus, vt non ſit locus pœni-
tentiæ,niſi ſit expreſsè conuentum, quod de
contractu debeat celebrari ſcriptura, nàm
tunc donec,& quouſque interueniat ſcriptura
erit locus pœnitentiæ, quia conſenſus depen-
det ex ſcriptura conficienda, *l. contractus, C.de
fide inſtrum.& Inſtit.de empt. & vend.in princip.
verſ.In his autem*,vbi *Gloſ.* magiſtralis *in verb.
Scriptura*, quandò verò cenſeatur facta talis
conuentio de ſcriptura conficienda, docent
*Caldas de empt. & vend. c.9. Seraph. deciſ.854.
Gizzar.deciſ.79.*

Et ex his contrarijs votis determinatio re-
manſit ſuſpenſa in paritate,propter quod fue-
runt adiuncti tres alij Conſiliarij, nempè Do-
minus Didacus Bernardo de Zuſia, Dominus
Marcellus Marcianus, & Dominus D.Franci-
ſcus Sautus; & iterùm relata cauſa cum inter-
uentu prædictorum Adiunctorum, vnus ex
DD. qui votauerunt in fauorem Portiæ pro
confirmatione ſuæ, & Collegarum ſuorum
opinionis reſpondebat ad motiuum contrariæ
opinionis,quæ erat fundata in neceſſitate per-
fectionis huius contractus, vt ſcilicet interue-
niret ipſa res depoſitata, quæ in hoc caſu non
interuenerat, dùm pecunia depoſitata non
5 peruenit ad Veſpeſianum, nec ab eo fuit de-
poſitum acceptum,vt ſcilicet hæc rei interuē-
tio ſit neceſſaria in contractu depoſiti, quan-
do ſcilicet partes contrahunt; vt aliqua res
ſit penès vnum ex contrahentibus loco depo-
ſiti; & proindè tanquam Depoſitarius tenea-
tur ad illius conſeruationem,& reſtitutionem,
l.1. & tot. tit. ff. depoſ. ſi enim non interueniat
traditio rei, quæ deponenda eſt, Depoſitarius
non poteſt obligari, *§. item is, Inſtit. quib. mod.
re contrah.oblig.*vbi *Gloſ. in verb. Præterea in
princ.* At in caſu noſtro nullus contractus de-
poſiti interuenit, ſed fuit inter Partes conuen-
tũ, vbi Veſpeſianus reciperet illos duc. 2000.
& faceret quietationem pro ea quantitate in
beneficium Marij ſui debitoris,& ceſſionem
iurium in beneficium illius, de cuius pecunia
Marius fecit depoſitum; pro cuius exequu-
tione Marius poſteà fecit depoſitum ſoluen-
dum Veſpeſiano adimpletis adimplendis; il-
lud igitur depoſitum non fuit factum pro per-
fectione contractus depoſiti, ſed ſolùm in ſe-
quelam contractus quietationis pro illa quã-
titate conuenta; & ſi Marius non feciſſet illud
depoſitum, poterat compelli à Veſpeſiano ad
ſoluendum dictam quantitatem pro adim-
plemento conuentionis iàm perfectæ ex con-
ſenſu præcedenti.

Et vlteriùs fuit conſideratum, quòd quate-
6 nus fuiſſet neceſſarius rei interuentus, & ſic
quòd Marius cum effectu ſoluere debuiſſet il-
los ducatos 2000. adhùc erat perfectus con-
tractus,nàm ex communi omnium traditione
Cedula Bancaria conſignata Parti, vel Nota-
rio, qui de contractu fuit rogatus, habet vim
veræ, realis, & effectualis ſolutionis, quando
pecunia in Cedula contenta reperitur explici-
ta in Bancò,itàut ſi tunc fuiſſet Banco præſen-
tata, non potuiſſet denegari ſolutio à Mini-
ſtris Banci ob culpam ſcribentis Cedulam,vtà
*Gratian.diſcept.forenſ.387.nu.35. & ſeqq. vſque
ad fin.Scaccia de commerc.& camb.§.1.q.1. num.
233.*

233.& §.2.*gloſ.5.num.64. Giurb. deciſ.38.in fin. Mangil.de euict. q.84. num.* 14. & 15. & ita practicatum fuit in præſenti caſu; nàm illa fides depoſiti Bancaria fuit notificata Patti, & conſignata Notario, qui debebat adimplere conditiones in depoſito contentas, & dùm Veſpeſianus, cui fuit perſonalitèr notificatū, nec in actu intimationis, nec per totum diem ſequentem quicquam oppoſuit aduerſus illud, vtique habuit vim veræ, & realis ſolutionis, & ſic ille contractus præcedens fuit veſtitus etiam cum interuentu pecuniæ.

His omnibus latè diſcuſſis cum dictis Dominis Adiunctis die 12. Maij 1632. fuit prolatum decretum in fauorem Portiæ hæredis Marij, declarando, dictum depoſitum fuiſſe legitimè factum per Marium.

Verùm, quia hæc erat pecunia dotalis Victoriæ, quæ potuiſſet prætendere, quòd Veſpeſianus vir non potuiſſet recipere illam pecuniam in diminutionem, & præiudicium ſuarum dotium, & Veſpeſianus non erat in iudicio, fuit in decreto expreſſum, quod nullū ei inferatur præiudicium, imò omnia iura ſibi competentia in caſu reſtitutionis, & aſſecurationis ſuarum dotium eſſent ei ſalua, contra quos decet. Actuat. S. C. Ioann. Baptiſta Figliola.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXXVIII.

PRæcipua quæſtio, de qua D. Author hic, eſt *num.* 4. Quando dicatur contractus perfectus, vt non ſit locus pœnitentiæ. Et dicit tunc dici contractum perfectum, quando in illo adeſt ſolus conſenſus altrinſecus, niſi expreſſe ſit conuentum, quod de contractu debeat celebrari ſcriptura, nàm tunc donec, & quouſque fiat ſcriptura erit locus pœnitentiæ, ex pluribus. Quibus adde *Ant. Fab. in C. lib.4. tit.6. diffin.14. Rimmald. iun. conſ.58. nu.28. vol. 1. Macabr. conſ.20. num.8. Honded. conſ.52. num. 19. Guttier. pract. qq. lib.3. q.95. num.12. Trentacinq. lib.3. var. tit. de empt. & vendit. à num.* 10. *Mantica de tacitis, & ambig. lib.1. tit.10. à num.6. Gizzarell. deciſ.72. Larrea alleg. fiſcal.* 88. *Boitlier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem.42. nu.35. Ripoll. reſol. var. cap.11. nu.32. de empt. & vendit. Conſ. Hodiern. ad Surd. deciſ.227. num.4.*

Vbi obſerua. Quod quando eſt expreſsè cōuentum, quod de contractu debeat celebrari ſcriptura, tunc ante ipſius celebrationem ſi locus ſit pœnitentiæ eſt diſtinguendum. Aut de ſubſtantia contractus eſt, vt fit ſcriptura, vel inter partes conuenitur, quod aliter contractus non valeat, & tunc neceſſario ſequitur ad firmandam conuentionem, vt fiat inſtrumentum, & ſcriptura intercedat, & ſemper interim locus erit pœnitentiæ. Aut verò dictum eſt, quod de conuentione, & pacto fiat inſtrumentum, & non eſt de ſubſtantia contractus, vt redigatur in ſcriptis, & tunc quia tale inſtrumentum ob ſolam probationem requirit ſcripturam, & non perficiet contractum, ſed erit ante ſcripturam perfectum, & tunc licet inſtrumentum non ſit factum, non licebit contrahenti pœnitere. Prout diſtinguit *Theſ. dec.* 197. quam diſtinctionem ſequitur *Morot. conſ. 97. num.10. Polidor. Rip. obſeru.265. Adrian. Neguſ. in reſp. & diſp.9.13. & 43. Phæb. deciſ. Luſit. 99. Camill. de Medicis conſ.31. nu.15. & 16.* Ratio eſt, quia contrahentes, dùm voluerunt contractum, qui poterat cum ſcriptura, & ſine, valere, in ſcriptis redigi, & de eo inſtrumentum confici, non præſumitur ob id voluiſſe in ſcriptis contrahere, niſi id expreſsè dixerint, *Dec. reſp. 64. num. 4. vol. 5.* ad materiam eſt *Amat. conſ.73. Reg. de Marinis ad Reg. Reuert. dec.5. nu. 1. Rub. de teſtam. cap.8.* & in quibus alijs contractibus locus ſit pœnitentiæ, vide *Viſcont. in conclus. iur. verb. Pœnitentiæ locus, fol. mihi 225. col.2.* & addita per nos *ad deciſ.7. num.9. Dom. Authoris.*

*Ad num.*1. Adde *Imbrian. de repulſa, conſid.2. nu.56. Corn. conſ.232. col.3. verſ. Non obſtat, lib. 1. Crauett. conſ.56. num.9. & ſeq. Viu. deciſ.400. Bertazzol. de clauſ. clauſ.2. gloſ.2. num.13. Conſil. Hodiern. ad Surd. dec.277. num.10.*

*Ad num.*6. Adde, quæ diximus *dec.* 31.

Ad num. 4. Obſerua quamplures eſſe caſus
4 in quibus requiritur ſcriptura, quos enumerat *Gloſ. in c.1. de cenſibus in 6. vſque ad num. triginta quatuor.* Verùm quia plures reperio deciſos libet hic ſubnectere. Primò, in depoſitione Agrimenſoris, *Viu. deciſ.*198. Secondò, an Clericatus debeat probari per ſcripturas, *Graſſ. in rubr. de effect. Cleric. num.206. Fab. diffin.11. C. de probat.* Tertiò, titulus beneficij. Idem *deciſ.30. C. eodem.* Quartò, abſolutio ab excommunicatione, *Viu. deciſ.*90. Quintò, captura poſſeſſionis. Idem *dec.*174. Sextò, probatio aſſenſus, *Afflict. deciſ.398. Viu. deciſ.*240. maximè in Regno, ſtante *Pragm.* quæ iubet debere regiſtrari in quinternionibus Regiæ Cameræ, *Viſcont. conclus. iur. verb. Aſſenſus, Reg. de Marinis ad Reg. Reuert. deciſ.166. &* 435.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio per viam contractus non reuocatur per actum vltimæ voluntatis.*

Donatio facta in teſtamento, an, & quando poſſit reuocari. Obſ.

2 *Donatio facta alicui, quæ poſteà in alterius beneficium cedere debet, an à primo donatario in præiudicium alterius poſſit remitti.*

DD. id negantium numerus, & auctoritas examinantur, num.3.

Legata promiſſa legatario ab hærede, etiam per viam contractus, ſi reuocentur à Teſtatore, non ampliùs debentur.

AR-

ARGVMENTVM.

Donatio facta à Titio in beneficium Seij cum pacto, quòd poſt certum tempus, vel aduениente certa conditione ſit Eccleſiæ, an, & quando poſſit per Titium reuocari in præiudicium Eccleſiæ? Et alia ad materiam.

DECISIO LXXXIX.

SAbatinus Pollecinus die 26. Martij 1620. cõdidit teſtamentum nuncupatiuum, in quo inſtituit hæredes vniuerſales Eccleſias Sanctæ Mariæ Viſitapoueri, & Sanctæ Margaritæ pro æquis portionibus, eaſque grauauit multis legatis pijs; eodemque die, vt redderet hãc ſuam inſtitutionem irreuocabilem per contractum donationis inter viuos donauit eiſdẽ Eccleſijs ſtipulantibus legitimis perſonis pro eis omnia eius bona, reſeruato tamen vſufructu, & cum onere ſatisfaciendi, & adimplendi omnia legata, etiam pia cõtenta in dicto eius teſtamento, quod ad verbum inſeri fecit in dicta donatione.

Die verò 29. Auguſt. 1627. idem Sabatinus fecit ſecundum teſtamentum, in quo aſſerendo, diſpoſitionem, & donationem factam prædictis Eccleſijs in prędicto anno 1620. & quod reſpectu portionis donatæ Eccleſiæ Sãctæ Mariæ Viſitapoueri obtinuerat ab ea retroceſſionem pro duc. 500. tamùm iàm ſolutis per viam tranſactionis, ſuper qua fuerat interpoſitum decretum per S.C. reuocauit omnia legata in primo teſtamento, per hæc verba, videlicet: *Caſſans, &c. omnia, & ſingula teſtamenta, & vltimas voluntates per eum prò præterito facta, aut factas*, & diſpoſuit, quod ſi Eccleſia Sanctæ Margaritæ voluerit tranſigere cum hæredibus ſuis pro ſua portione, prout tranſegerat Eccleſia Sanctæ Mariæ Viſitapoueri, teneãtur ſui hæredes ſoluere ſimilitèr ducat. 500. & recuſantibus illius Gubernatoribus remaneant ſalua iura vtrique parti, & ſequuta infrà paucos menſes morte Teſtatoris, fuit etiã ſequuta tranſactio cum Gubernatoribus Sanctæ Margaritę, quamuis Oeconomus Reu. Fabricæ ſe oppoſuiſſet.

Verùm Oeconomus poſt ſequutam tranſactionem cum Eccleſia Sanctæ Margharitæ petijt in ſuo Tribunali, condemnari hæredes inſtitutos in ſecundo teſtamẽto declaratos iàm ex decreto præambuli M. C. V. ad adimplendum omnia legata pia contenta in primo teſtamento, ex quo tranſierunt in vim contractus, & fuerunt per inſtrumentum ratificata, nulla habita ratione de reformatione, ſeù ademptione facta in ſecundo teſtamento.

Et quia in ſecundò teſtamento fecerat alia legata pia, petijt condemnari hæredes ad omnia legata pia, tàm in primo, quàm in ſecundo teſtamento contenta, & compilato proceſſu per D. Conſultorem primarum cauſarum, fuerunt condemnati ad omnia legata, tàm in primo, quàm in ſecundo teſtamento diſpoſita, & reſpectu legatorum primi teſtamẽti ra-
1 tio fundamentalis fuit, quod ſcilicet diſpoſita in eo erant confirmata per contractum donationis inter viuos, & diſpoſita per contractum non remanent ſubiecta alteri reuocationi per actum vltimæ voluntatis. Quod quidẽ decretum ad relationem vnius ex Aduocatis eiuſdem Tribunalis, iuxtà morem illius, fuit per Me vti Conſultorem ſecundarum cauſarum cõfirmatum, Parte tamen inaudita. Quapropter ad euitandam exequutionem paratã, quàm habent decreta Conſultoris ſecundarũ cauſarum pro parte hæredum minorum fuit intentatum remedium reſtitutionis in integrum, & facta iterum relatione coram Me, fuit denegata reſtitutio petita reſpectu legatorum ſecundi teſtamenti, ſed reſpectu legatorum contentorum in primo teſtamento fuit reſeruata melior deliberatio.

Et dùm ageretur de explicanda meliori deliberatione reſeruata reſpectu legatorum pri-
2 mi teſtamenti, Aduocatus pupillorum aſſumpſit diſputandum articulum fundatum in diſpoſitione tex. *in l. quoties, C. de don. quæ ſub mod.* An ſcilicet donatio facta à Seio in beneficium Titij cum pacto, & conditione, quòd poſt certum tempus, vel adueniente certa conditione ſit alicuius Eccleſiæ, adeò ſit valida, vt nõ poſſit per donatarium remitti illud pactum in præiudicium Eccleſiæ, & magnoperè inſudauit, & laborauit in cumulando diuerſos *DD.* pro opinione affirmatiua, cuius authorem tradit *Bart. in l. qui Romæ, §. Flauius, num. 1. ff. de verb. oblig.* & alios pro opinione negatiua, cuius authorem facit *Gulielm. de Bened. in c. Raynutius, num. 23. in verb. Si abſque liberis lo 2. extr. de teſtam.* & poſt innumeros *DD.* hinc indè conglutinatos, concludit, quòd impugnantes *Bart.* ſunt numero pauciores, antiquitate, authoritate, & doctrina rudiores.

Ego non audeo tam audactèr hoc pertinaciter aſſeuerare, ſed hoc vnum ſcio, quod reſpectu numeri nõ ſunt tàm pauci, quin *Cenall.* illam collocauerit inter opiniones communes contra communes *q. 249.* & *DD.* qui eam amplectuntur, non ſunt tàm rudes, quin emineant inter authoritate, & doctrina eruditiores, & eminentiores, & grauitate excelſiores, prout ſunt vltrà *Gulielm. de Bened. vbi ſuprà. Dec. conſ. 239. num. 5. Roder. Suar. in repet. l. quoniam in prioribus, q. 8. num. 2.* C. *de inoffic. teſtam.* vbi atteſtatur, quòd omnis Schola Scribentiũ tenet contra *Bart.* & iterum *alleg. 19. Ioan. Grattian. reg. 410.* vbi affirmat, vidiſſe obſeruari opinionem contra *Bart.* in iudicando, & conſulendo, *Didac. Perez lib. 3. ordinam. tit. 8. l. 3.*

Co-

Digitized by Google

Couarr.lib.1.var.reſol.c.14.Ioann.Guttier.pract. qq.lib.2. q.52.num.4. Angulo lib.5,tit. de melior. gloſ.8.num.21. Parlador.quæſt.quotid.c.3.nu.37. Gregor. Lop. Gomez, Mencacha, Molin. Velaſq. Matthienſ. Tell. Fernand. Mieres, & alij, quos citat *Cauall. d. q.* 249. qui omnes procùldubio ſunt tàm magni nominis, vt nec authoritate, nec doctrina cedāt quibuſuis antiquis, & modernis Iuriſconſultis citrà, & vltrà Montes. His omnibus addēdus eſt *Iureconſ.* inter Neotericos procùldubio grauiſſimus, *Steph. Grat. diſcept.forenſ.405.num.20.* quos omnes idem Aduocatus diligentèr adnotauit, & non merebant numerari inter rudiores.

Ego poſt elaboratas voluminoſas allegationes animaduerti, quòd in hac cauſa non intrabat diſputatio, vtra ex duabus opinionibus eſſet verior, nàm data pro vera opinione *Bart.* illa procedit, quando antè acceptationē primi donatarij, vel poſt acceptationem de conſenſu ipſius donatarij, qui acceptauit, donator reuocat illud pactum in beneficium tertij, quod factum deficit in caſu noſtro, nàm vtraque Eccleſia in ipſo actu donationis acceptauit donationem, ſtipulantibus eorum Gubernatoribus pro eis, & quandò donator reuocauit reſpectu Sanctæ Margaritæ, non interuenit conſenſus ipſius Eccleſiæ, ſeù perſonæ legitimæ pro ea; & quandò poſt mortem donatoris tranſegerunt cum hæredibus, res non erat integra per mortem donantis iàm ſequutam, & legata erant effecta irreuocabilia, ſi ex ſui natura non potuiſſent reuocari.

Ex quibus videbatur, quòd reſtitutio in integrum poterat denegari, etiam reſpectu legatorum contentorum in primo teſtamento.

Attamen Ego practicando *tit. C. vt quæ deſunt Aduocatis, Index ſuppleat,* pōderaui, quòd donatio, quæ reddebat irreuocabilem diſpoſitionem à Sabatino factam in teſtamento, non erat facta reſpectu legatorum piorum, ſed reſpectu Inſtitutionis factæ in beneficium Eccleſiarum, & hanc inſtitutionem confirmauit per contractum, quò verò ad legata voluit, vt Eccleſiæ donatariæ tenerentur adimplere, ſeruata forma teſtamenti, & ſic in vim teſtamenti, & vltimæ voluntatis, adeò quòd ſi ipſe donator non reuocaſſet, aut reformaſſet, illa tenerentur obſeruare, & adimplere etiam in vim contractus, ſed non propterea abſtulit ſibi poteſtatem illa reformandi, aut adimendi, & ſic reformatio, & ademptio ſequuta per ſecundū teſtamentum validum, fuit ei omni iure permiſſa, & propterea hæredes non tenentur ad illa adimplenda, iuxtà tradita per *Iul. Clar. in §. teſtamentum, qu. 95. in fin.* quem ſequutus eſt *Maſcard. de prob. concluſ. 1282. num. 20. Barry de ſucceſſ. lib. 10. c. 1.* poſt *num. 15. verſ. Item ſi hæres promiſerit.*

Die igitur 28. Iulij 1632. audita ex integro relatione, decreui explicando meliorem deliberationem reſeruatam in decreto lato ſub die 22. Iulij 1631. reſtitutionem in integrum petitam aduerſus decretum latum ſub die 11. Iunij tunc præcedentis eſſe concedendam, & proindè hæredes non eſſe pro eis moleſtandos pro legatis in primo teſtamento diſpoſitis, quatenus non fuerunt confirmata in totum, aut in partem in ſecundo teſtamento.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. LXXXIX.

DOminus Author hic ponit quæſtionem quā facto reſoluit, benè verùm in Summario *decis.& num.* 3. proponit diſputandum articulum. An donatio facta à Tirio in beneficiū Seij cum pacto, quod poſt certum tempus, vel adueniente conditione ſit Eccleſiæ, poſſit per Titium donantem reuocari, donatario conſentiente in præiudicium Eccleſiæ, ad explicationem *tex. in leg. quoties, C. de donation. quæ ſub modo.* Et ipſe ſuam ſententiam non aperit, verum contra *Bart.* ſentientem poſſe reuocari, tenere videtur. Adde *Anna conſ.32. num.1. Ant. Gomes ad l.40. Tauri, nu.29. verſ. Sed his non obſtantibus, cum ſeqq. Faebin. lib.8. contr. iur. c.89. circà medium, Gabriel concluſ.5. num.1. verſ. Sed in caſu noſtro, lib. 3. titul. de rerum alienat. Præſ. Merlin. lib.1. contr. cap.59. num.5. Fontanell. de pactis nuptial. cl.4. gl.9. p.1. num.4. & 5. Robl. de repræſent. lib.2. cap.4. num.11. Menoch. conſ.506. num.9. & ſeq. & conſ.92. num.75. cum ſeqq. Caſtill. quotid. contr. lib.4. cap.5. num.21. Amat. reſol. 30. Cutell. de donat. lib.2. ſpec.35. nu..... Mart. de ſucc. p.1. q.11. art.4. nu.9. Caren. reſol.107. nu.7. Conſ. Hodiern. ad Surd. dec.209. Addit. ad Gamm. deciſ. Luſitan. 8. num.2.* alioſque apud eundem *Præſ. Merlin. lib.2. contr. cap.34. num.26. Barbat. in propugnaculo veritatis, cap.7.* vbi ponit quindecim caſus, in quibus receditur ab opinione *Bart.* illa vera exiſtente, *Viſcont. concluſ. iur. verbo Donatio facta, fol.61. Larrea d.91. lib.2.*

Sed cum *Bart.* opinione ſunt poſt antiquiores, *Gabriel. concluſ. lib.3. tit. de donat. concluſ.5. nu.1. Molina de primog. lib.4. c.2. n.74. P. Molin. diſp.265. Clar. §. Donatio, num.13. in fine, Diez in reg.211. D. en. in reg.216. Exea de pactis in rubr. num.143.* Couarr. *lib.1. var. c.14. nu.7. Vaſq. controu. iur. lib.3. Mieres de maioratu, lib.1. q.4. num. 28. Boer. deciſ.312. Trentacinq. var. lib.3. tit. de donat. reſol.1. num.13. Surd. deciſ.209. num.13. & conſ.150 num.102. & conſ.305. nu.40. conſ.351. num.35. conſ.409. num. 13. Mantica de tacit. lib. 13. tit.48. num.8. Gratian. lib. 1. diſcept. forenſ c. 49. num.4. & c. 575. Caner. var. p.3. c.8. de donat. num.31. Hermoſill. ad Lopez p.5. gl.4. l.8. nu. 1. Fab. in C. tit. de donat. quæ ſub modo, diffin. 2.*

Tamen vera exiſtente concluſione contra *Bart.* illa limitatur quoties res donata non eſt penès donatarium, ſed penès donantem, *Iaſ. in l. qui Romæ, §. Flauius, num.18. Coſcia reſol. iur. 12. num.43.*

Præſ.

Præſ. Merlin. d. cap. 59. num. 6. lib. 1. Affert rationem. Nàm certum eſt ex diſpoſitione *d. tex.* imperiali largitione inductum eſſe, vt ex pacto inito inter donantem, & donatarium primum, quæratur actio ſecundo donatario contra primum, cum quo nullum negotium eſt geſtum, at neceſsè eſt hoc fieri irreuocabiliter, eo quod regulare eſt, vt actio mihi ſemèl quæſita, me inuito a me auferri non poſſe, ad regulam *tex. in l. id quod noſtrum de reg. iuris, l. ſicut, C. de action. & obligat. cum concord.* ad id adductis per *Ant. Gomez loco cit. num. 30.*

Secundò affert argumentum *d. Gomez*, deſumptum ex *tex. in l. fin. ff. de pactis*, vbi pactum de non petendo factum debitori, non poteſt reuocari in præiudicium fideiuſſoris, ex quo deſumitur, quod ius mihi quæſitum ex contractu, vel pacto alterius, non poteſt mihi auferri, vt ibi *DD.* comprobatur ex *tex. in l. ſi ſeruus, & l. filius paciſcendo, C. de pactis*, in quibus ius quæſitum patri in contractu filij, taliter in eo radicatur, vt non poſſit ab eo auferri. Item probatur ex *tex. in l. cum maritus, §. fin. de pactis dotalibus.* Vbi habetur, non poſſe mulierem, quæ hoc pacto dotem dedit, vt poſt eius mortem reſtituatur fratri, de ea diſponere in vita, nec in morte in præiudicium ipſius, quem *tex.* ad hoc ſingularem appellat *Aretin. conſ. 24. col. penult.* & probatur plenè hæc pars in *Auth. ſi conſtante, verſ. Exceptis, C. de don. ante nupt.* vbi *Bart.*

Verùm ipſe *Præſ. Merlin.* noſtram tuetur sẽtentiam, ſed non per rationes allatas per *d. Gomez*, & alios, ſed illam probat per *tex. in l. ſi quis argentum, §. fin. C. de donat. in primo tex.* habetur, quod tam primus, quàm ſecundus eſt donatarius, benè verum primus poteſt agere contrà donantem, ſecundus contrà donatariũ velli actione ex *d. l.* non verò contrà donantẽ. In ſecundò verò *tex.* habetur, quod ſecundus ille donatarius poteſt agere etiam contrà donantem, quamuis in donatione non adſit ſtipulatio, nec traditio, nàm ex benignitate *d. l. ſi quis argentum, §. fin.* reiecta ſtipulationis, ſiue traditionis neceſſitate, & veteri iure, cõtẽta in *l. in ædibus, §. fin. ff. de donat.* & in *l. Senatus, §. donatio, ff. de donat. cauſa mortis* abrogando, ſtatutum eſt ſolum conſenſum donatoris, & voluntatem neceſſariam eſſe, qua ſtante perfecta eſt donatio, & illa perfecta reuocationem non admittit. Ergò ſicuti ad reuocandam donationem reſpectu primi donatarij requiritur eius conſenſus. Ità etiam reſpectu ſecundi requiritur eius conſenſus, & voluntas, nàm, vt ſuprà diximus, tàm primus, quàm ſecundus, vigore *d. l.* donatarius eſt, prout ratiocinatur, *Anton. Fab. de error. pragm. decad. 47. err. 7.* citatus per *Præſ. Merlin. vbi ſup. & Andreol. lib. 2. contr. cap. 292.*

Et actionem competentem ſecundo donatario, ex *d. tex. l. quoties*, eſſe realem, non perſonalem, defendit idem *Præſ. Merlin. c. 60. lib. 1.* cuius meminit *Barbat. in propugnaculo veritatis, d. cap. 7.*

Ad num. 1. Adde *tex. in l. vbi ità donatur, ff. de donationibus cauſa mortis*, vbi *Gl. & DD. Gram. deciſ. 73. num. 12. Boer. deciſ. 353. Loffred. conſ. 5. primo dub. & conſ. 9. in princ. Bertrand. conſ. 138. num. 12. lib. 2. Couarr. in rubr. de teſtam. par. 2. poſt num. 11. Natta conſ. 104. num. 6. & ſeqq.* qui dicit in hoc neminem inueniſſe contradictorem, ſequitur *Larath. conſ. 69. num. 1.*

Vbi obſerua, quod donatio facta in teſta-
1 mento cum clauſula, quod non poſſit reuocari, poteſt nihilominus reuocari, cum ſapiat actum vltimę voluntatis, qui reuocabilis eſt, niſi donatio fiat præſenti, & acceptanti, nàm tunc irreuocabilis eſt, vel niſi Notarius pro abſente acceptet, nàm tunc ante acceptationẽ abſentis, etiam eſt reuocabilis, ſecùs verò poſt acceptationem, *Montan. contr. 61.* vbi latè quãuis *Fachin. lib. 3. controu. cap. 32.* defendat, poſſe reuocari donationem factam in teſtamento, etiam pręſenti, cum ſemper ſapiat actum vltimæ voluntatis. Ad materiam vide *Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt. theorem. 68.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Annua præſtatio vigore legati, etiam quòd per multum tempus non fuerit adita hæreditas, debetur à die mortis Teſtatoris.*

Quid ſi eſt factum legatum certæ quantitatis, & mandauit Teſtator, vt donec hæres quantitatem ſoluat, teneatur ſoluere tot annuos. Obſ.

2 *Mora antè interpellationem regulariter non contrahitur.*

Ampliatur in qualibet promiſſione, in qua certa dies non adijcitur, num. 5.

Concluſio aſſertur limitata fauore piæ cauſæ, minorum, & Fiſci. Obſ.

Limitatur fauore cauſa pia, num. 3.

Hoc priuilegium in pia cauſa vndè emanauerit, n. 7. 15. & 17.

An militet pro Eccleſia contra minorem, nu. 8.

An militet pro Fiſco contra minorem. Obſ.

Pupillus qualitèr conſtituatur in mora, num. 22. & 25.

Non inducitur mora contra minorem, ſi interpellatio fiat Tutori, aut Curatori, & ipſi non eſſent ſoluendo, num. 27.

4 *Intereſſe legatorum nonniſi à die interpellationis debetur.*

Et in legatis ad piam cauſam, quarè debeatur à die mortis Teſtatoris, num. 18.

Quid in legato dotis, & legitimæ. Obſ.

Scientia legati operatur, vt hæres teneatur ad intereſſe in beneficium legatarij, num. 20.

6 *Legati annui, & legati pecuniæ ad annui redditus emptionem deſtinatæ, quæ ſit differentia.*

9 *Priuilegiati ſi actor, & reus æqualitèr ſint: reus vtitur priuilegio contra actorem, & non è cõtra.*

Si duo concurrant, is, qui tractat de damno, præfertur ei, qui agit de lucro, num. 12.

Item magis priuilegiatus præfertur alteri, n. 14.

10 *Priuilegium, quod per extenſionem ampliatur in aliquem, non dicitur verè competere, ſed per fictionem.*

Quod quis habet ex perſona mea, contra me vti non poteſt, num. 19.

11 *Vſuræ non debentur, vbi mæra liberalitate, & abſque onere aliquid elargitur.*

3 *Eccleſiæ priuilegium præponitur priuilegio minoris.*

16 *Onus rogandi Deum pro anima Teſtatoris, quid importet.*

21 *Hæres non notificando legatum, vel ſubſtitutionem, cui id interſit, habet dolum præſumptum contrà ſe.*

23 *Tutoris, & Curatoris mora nocet pupillo, & minori adulto.*

Intereſſe, quod exindè fuit ſolutum, minor factus maior repetit à Tutore, & Curatore, n. 26.

Eorum ſcientia tunc nocet pupillo, & minori, cùm ex tali ſcientia aliquid ad pupillum, & minorem peruenit, num. 24.

28 *Locupletior qua ratione quis dicatur factus.*

20 *Fructus ſi fuerint conſumpti, an exindè, qui eos conſumpſerit, poſſit dici locupletior factus.*

Actor, niſi probauerit, fructus vtilitèr conſumptos, reus, qui illos reſtituere tenetur, abſoluitur, num. 30.

ARGVMENTVM.

Priuilegium moræ irregularis competens minori, an competat piæ cauſæ aduerſus minorem hæredem pro intereſſe legati, ſeù debiti defuncti? Et an ſaltem poſt factum maiorem? Et hoc caſu an requiratur ſcientia debiti, ſeù legati in ipſo hærede, ſiuè antè, ſiuè poſt maiorem ætatem, vel ſufficiat ſcientia Tutoris, & Curatoris, dùm ipſe erat minor, quæ ipſum afficiat poſt factum maiorem?

Aliaque plura ad materiam.

DECISIO XC.

DIe 27. Auguſti anni 1599. deceſſit in Ciuitate Theatina Octauius Tauulcinus inſtituto ſibi hærede vniuerſali Chriſtofero eius filio, biennio antè progenito, cum onere inter cætera infraſcripti legati, videlicet.

Laſcio ſi diano duemila ducati à cenzo, e l'entrate di duc. 1000. ſi aſſignino alla Chieſa di San Franceſco di Paola coſtrutta nella Città di Napoli, e l'entrata dell'altri duc. 1000. ſi aſſigni al Monaſtero di S. Pietro di queſta Città, acciòche preghina Dio per l'anima d'eſſo Teſtatore, e di ſuoi predeceſſori.

Tutores hæredis infantis non curauerunt adimplere contenta in legato prædicto, & Monaſterium Sancti Franciſci de Paula nullam notitiam habuit de prædicto legato vſque ad diem 17. Nouembr. 1631.

Quo die comparuit coram Me vti Commiſſario delegato totius Religionis S. Franciſci de Paula in hoc Regno, & petijt ſibi ſatisfieri de prædicto legato duc. 1000. vnà cum intereſſe à die mortis Teſtatoris per dictum Chriſtoferum hæredem iam factum maiorẽ, & per Me præuio ſequeſtro bonorum hæreditariorum fuit in cõtradictorio iudicio interpoſitum decretum, quòd hæres faceret depoſitum duc. 1000. pro capitali, ſalua prouiſione facienda reſpectu intereſſe petiti, & iam fuit factum depoſitum dicti capitalis ducat. 1000. Agitur modo de explicanda prouiſione reſeruata reſpectu intereſſe, ſcilicet à quo die debeatur; num à die mortis Teſtatoris, prouti prætendit Monaſterium, vel à die litis conteſtatæ, prouti prætendit hæres conuentus.

Monaſterium prætendit illud à die mortis
Teſtatoris duplici ex cauſa. Vna, quia dùm
Teſtator iuſſit, dictos duc. 1000. implicari in
annuos cenſus, & introitus aſſignari Monaſte-
1 rio, reſoluitur in legatum annuum, cuius an-
nualitates ex diſpoſitione iuris debentur à die
mortis Teſtatoris, etiam ſi per multos annos
hæreditas non fuerit adita, iuxtà *tex. in l. nec
ſemèl, verſ. Item Celſus, & verſ. ſeq. ff. quand. dies
legat. cedat*, & adeſt punctualis *deciſio Præſ. de
Franch. 634. Caualc. de vſufr. num. 169. Bimius
conſ. 243. num. 38. & 39. Giurba deciſ. 97 n. 18.*

Altera, quia de iure circumſcripta qualita-
2 te annui legati, licet mora non committatur
ante petitionem, *cap. non eſt mora*, vbi *Gloſſ. de
regul. iur. in 6. l. nulla intelligitur, ff. eod. leg. lecta,
ver. Dicebam, ff. ſi cert. petat.* & intereſſe non de-
beatur ante moram, *d. l. lecta, verſ. Sed cùm
ſortis, l. ſocium, qui in eo, in princ. ff. pro ſocio, l. fin.
ff. de peric. & commod. rei vend. leg. mora in princ.
§. in bonæ fidei, ff. de vſur. Surd. deciſ. 80. num. 1.*
3 *& 2.* Tamen fauore piæ cauſæ contrahitur
mora abſque interpellatione, *Tiraq.* laté *in
tract. de pia cauſa, priuil. 141. Euer. in Topica leg.
loco à libertate ad piam cauſam, num. 31. in fin. &
33. & in loco à minor. ad Eccleſ. num. 3. Gloſ. in §.
ex maleficij, in verb. In iudicium propè princ. Inſt.
de action. Petr. de Bellapert. & Cyn.* quos alij ſe-
quuntur *in l. in minorum, C. in quib. cauſ. in integ.
reſtit. non eſt neceſſ. Couar. lib. 3. var. cap. 17. nu. 4.*
vbi communem celebrat *Andr. Kol. exerc. 13.
num. 31.*

Ex aduerſo, Chriſtoferus conuentus dice-
4 bat, ſe habere regulam in ſui fauorem, ſcilicet
intereſſe legatorum non deberi, niſi à die litis
conteſtatæ, quo mora contrahitur per inter-

pella-

pellationem, *l.1.& l.fin. C.de vſur. & fruct.le-*
gat.l.is,qui fideicommiſſum,ff. de leg.3. Præſ de
Franch.deciſ.583.num.2.& in fin.

Quod etiam eſt vniuerſale in qualibet pro-
miſſione, ſiuè in dando, ſiuè in faciendo con-
5 ſiſtat, quantumuis pura, vbi non eſt adiecta
certa dies, quæ interpellat pro homine, nam
debitor non incidit in moram, niſi per inter-
pellationem hominis, *l.ſi duo,§.hæc verba, ff.de*
conſtit.pec.Bart.in l.ita ſtipulatus,num.33.& 37.
& ibi, *Alb.num.36.ff.de verb.obl. Iaſ. in l.ſi de-*
cem cum petiero,num.3.ff.eod.Dec.conſ.2.nu.3.

Et ad primum motiuum Monaſterij, quod
ſcilicet dictum legatum haberet vim annui
legati, dum ſumma duc. 1000. erat deſtinata,
vt conuerteretur in emptionem annui cenſus
ſoluendi quolibet anno Monaſterio, & pro-
ptereà deberentur Monaſterio omnes annatæ
decurſæ à die mortis Teſtatoris; replicabat
6 hæres negando aſſumptum de æquiparatione
legati annui cum legato pecuniæ deſtinatæ
ad emptionem annui redditus, quia illa de-
ſtinatio; dùm effectus non eſt conſummatus,
retinet naturam ſimplicis legati in pecunia,
quod non producit intereſſe, niſi à die inter-
pellationis, quæ interpellatio hic ceſſat, & ad
id adducebat *conſ.Paul.de Caſtro* 125.*volum.*1.
quod videtur valdè ſingulare, & in proprijs
terminis.

Ad ſecundum verò motiuum de priuilegio
piæ cauſæ, vt in beneficium Monaſterij ſit cō-
tracta mora irregularis, etiam abſque inter-
7 pellatione, replicabat, quod hoc priuilegium
mutuabatur ſibi pia cauſa ex perſona mino-
ris, cui ipſa æquiparatur, ex adductis per *DD.*
omnes *in d.l.in minorum,C.in quib.cauſ.in integ.*
reſt.non eſt nec.& per *Euer.in d.loco à min.ad Ec-*
*cleſ. num.*3. Quò fit, vt cùm Eccleſia, & minor
æquiparētur in hoc priuilegio, ſequitur, quòd
8 Monaſterium non poſſit vti hoc priuilegio
contra ipſum hæredem, qui tempore mortis
patris remanſit pupillus in biēnali ætate con-
ſtitutus, *l.verùm, §. fin.* vbi *Bart. Bald.* & reli-
qui, *ff.de minorib. Aret.in §.item ſi num.14.ver-*
ſic.Tertiò ceſſat, Inſt.de exc. Couarr.in reg.poſſeſſ.
par.2.§.2.num.4.& in ſpecie de hoc priuilegio
moræ irregularis, quod Eccleſia non poſſit
vti contra minorem, loquuntur *Bellap. & Cy-*
nus in d.l.in minorū, Gratian. diſcept.forenſ.241.
num.51.& ſeq.

Imò in hoc caſu, in quo minor eſt reus cō-
9 uentus, erit magis priuilegiatus ipſe reus, quā
Monaſterium vti Actor, quia quandò priuile-
gia ſunt æqualia, reus vtitur priuilegio con-
tra Actorem, & non Actor contra reum, ex
regul. *l.fauorabiliores, ff. de reg. iur.* prout Ego
ipſe tradidi per regulam in *prag. 1. de poſſ. non*
turb.num.46.& ſeq.

Addebat Conuentus, quòd circà hanc mo-
ram irregularem eſt potentiùs priuilegiū mi-
noris, quàm cauſæ piæ, dùm hoc priuilegium
minoris origine ſua præcedit priuilegium
10 cauſæ piæ, licet poſtea fuerit extenſum ad
cauſam piam, & quod competit per extenſio-
nem, non eſt ſecundum naturalem veritatem,
ſed per fictionem, vt tradit *Bart. in l.ſi is,qui*
*pro emptore,nu.*43.vbi *Iaſ.* & cæteri, *ff. de vſuc.*
quo fit, vt priuilegium hoc moræ irregularis
detur minori propriè, & ſecūdum veritatem,
Eccleſiæ verò impropriè, & per extenſionem.

Et demùm hæc omnia confirmabat reus
11 conſiderando, quod hoc legatum non habet
vllum onus annexum, ſed continet mœram
liberalitatem, in qua nullo iure debentur vſu-
ræ, aut intereſſe, *l.liberalitatis in princ.* vbi *An-*
gel. & Salyc. ff. de vſ. indè etiam reſultabat,
quòd quatenus Monaſterium haberet æquale
priuilegium cum minore, quia Monaſterium
tractat de lucro, ipſe verò de damno, in hoc
12 concurſu duorum priuilegiatorum, ipſe vti
minor, qui tractat de damno, debet præferri
Monaſterio, quod tractat de lucro, vt admit-
tunt omnes in *Authent.quas actiones,Cod.de Sa-*
croſ.Eccleſ.& in l.verùm, §.fin.ff. de minor.

Monaſterium figendo pedes ſuper ſecundo
13 motiuo replicabat, quòd priuilegium ſibi cō-
petens eſt magis priuilegiatum, ex quo præ-
ponitur in omnibus, tàm Fiſco, quàm pupil-
lo, & alijs quibuſcumque, vt conſtat ex *Conſt.*
Iuſti cultoris, & in c. Regis Robert. primogenitus,
& ſic vendicat ſibi locum regula, vt duobus
priuilegiatis ſimùl concurrentibus, præferri
14 debeat magis priuilegiatus, ſecundùm *Andr.*
in Conſt.Statuimus,vt magnæ, in verb. Miſerabi-
*lium, Afflict.deciſ.*16.& ibi *Vrſill.*

Item negabat aſſumptum, quòd hoc priui-
legium moræ irregularis habeat Eccleſia à
15 minore per viam extenſionis, ſeù communi-
cationis priuilegij, imò potiùs habet illud iu-
re proprio, per *tex.in Auth. de Eccleſiaſt. tit.§.ſi*
autem hæres, verſ.Si autem legatum, & in Conſtit.
Iuſti cultoris, & in cap. Regni, Quia nulla, cuius
meminit *Afflict.in Conſtit.Statuimus,vt magnæ,*
*num.*11.

Proùt etiam negabat aſſumptum, quòd le-
gatum contineret mœram liberalitatem
abſque vllo onere, cùm ex tenore legati ap-
pareat, illud continere onus rogandi Deum,
pro anima Teſtatoris, & ſuorum prædeceſſo-
rum, quod tendit ad ſalutem animarum, *Bald.*
in l.ab eo, C.de fideic. Dec. conſ.71. col.2. Riccius
collect. 888. & ſi hoc eſt onus, non poteſt dici,
quòd Monaſterium tractat de lucro mœræ li-
beralitatis, ſed potiùs retorquendo argumen-
tum, ipſe conuentus tractat de lucro, dùm re-
tinendo penès ſe dictos ducat. 1000. lucrifecit
omnes annatas, quas debuiſſet ſoluere Mona-
ſterio ex tenore legati.

His omnibus per Me diligentèr diſcuſſis
conſiderabam, quòd deciſio huius articuli
conſiſtebat in vno tantùm motiuo. An ſcili-
cet hoc priuilegium moræ irregularis com-

petat cauſæ piæ iure proprio, & ex propria perſona, an verò ex perſona minoris, & per communicationem priuilegij minoris? & Mi-
17 hi viſum fuit, non poſſe negari, quòd ei competat ex perſona minoris per communicationem, ſeu extenſionem; tùm quia omnes ſupradicti citati *DD.* ab vtraque parte id ſimpliciter admittunt; tùm etiam, quia tàm Summus Pontifex id generaliter atteſtatur de omnibus priuilegijs cauſæ piæ in *cap. audiſtis circà fin. extrà de in integr. reſt.* quàm Imperator *in §. ſi autem hæres, verſ. Si autem legatum, in Auth. de Eccleſiaſticis tit.* placuit mihi reſponſio Patris, vt in eo *tex.* non agatur de mora irregulari, ſed potiùs de mora regulari contracta per interpellationem factam à iure cum termino ſex menſium ad adimplendum legata pia, numerando à die inſinuati teſtamenti, quæ inſinuatio continet expreſſam interpellationem in perſona hæredis, qui procurat inſinuationē teſtamenti, in quo continentur legata pia. Eſt benè verùm, quòd quemadmodum in alijs
18 caſibus, in quibus de iure communi contrahitur mora regularis per lapſum diei appoſiti à lege à die lapſus diei; in eo *tex.* in pœnam hæredis contrauenientis eſt ſtatutum, vt mora cenſeatur contracta à die mortis Teſtatoris, & propterea ab eodem die hæres teneatur ad intereſſe.

Et ad *Conſt. Iuſti cultoris, & cap. Quia nulla* reſpondetur, ambo procedere reſpectu priuilegij fori tantùm, & per viam extenſionis ex perſona minorum, vt explicat *Afflict. in d. Conſtit. Statuimus, num. 11. & 12.*

Quo aſſumpto ſic ſtante tunc militant contra Monaſterium omnia motiua adducta pro parte Conuenti, & Ego addebam aliud,
19 cui non video reſponſionem, vt ſcilicet militet etiam regula *tex. in l. ſi Iudex circumuento, ff. de minor. & l. amiciſſimos in fin. ff. de excuſat. tut.* in quibus iuribus cauetur, quòd priuilegio, quod quis habet ex perſona mea, contra me vti non poſſit.

Ceſſante igitur hoc priuilegio moræ irregularis in beneficium Monaſterij contra minorem viſum fuit Mihi, nullo modo deberi Monaſterio intereſſe per ipſum prætenſum à die mortis Teſtatoris, durante minori ætate ipſius Conuenti; ſed ſolùm à die, quo fuit factus maior, quia adueniente maiori ætate ſtatim ceſſabat priuilegium ex parte Conuenti, & ſolùm remanebat priuilegium ex parte actoris, ex regul. *tex. in l. Titia Seio, §. vſuras, ff. de leg. 2. Roder. de ann. redd. lib. 2. q. 3. num. 40.*

Præſuppoſito tamen in facto, quod Con-
20 uentus habuit ſcientiam huius legati, ſiue durante minori ætate, ſiuè poſteà, nàm aliàs non tenetur ad intereſſe, niſi à die ſcientiæ, vt tenent communitèr *DD.* videlicet *Petr. Bellapert. in l. in minorum, colum. 2. in fin. verſ. Et propter hoc, C. in quib. cauſ. in integr. reſt. non eſt neceſſ. & ibid. Odofr. num. 8. in fin.* per *tex. in l. quod te, ff. ſi cert. petat.* & *DD.* omnes in ipſamet *l. quod te,* proùt ſunt *Alex. num. 2. Iaſ. num. 5. Dec. n. 4. Ripa num. 15. Zaſ.* optimè *in fine, verſ. Vltimò, Bart. in l. ſi ex legati cauſa, in fin. ff. de verb. oblig. & ibid. Iaſ.* poſt *num. 12. Tiraquell. de retract. cōuent. §. 4. gloſ. 6. nu. 5. Natta conſ. 269. nu. 3. Hieronym. Gabr. conſ. 78. num. 4. vol. 1. Simon. de Petris de interp. vlt. volunt. lib. 5. interp. 2. dub. 2. in princ. num. 173. Surd. deciſ. 179. num. 3.*

Data etenim ſcientia in hærede ſtatim in-
21 ſurgit præſumptio doli contra ipſum occultando legatum, & legatario non notificando, & dolus nemini debet patrocinari, *l. verùm, §. tempus, ff. pro ſocio,* vt perbellè cōſiderat *Bald.* ferè in terminis terminātibus, *conſ. 235. vol. 1.* & notant *DD.* ibi, ſcilicet *Odofr. num. 4.* qui allegat iura concordantia, *Alber. num. 1. Cuman. in ſummario, Zaſ. per tot.* & de hærede non notificante ſubſtituto ius ſubſtitutionis, tradit *Crauett. conſ. 369. num. 3.*

Quæ quidem ſcientia non deſiderabatur in hoc caſu, dū ex eiſdem actis apparebat, quòd eius Tutores teſtamentarij, vigore teſtamenti in actis producti fecerunt ſe declarari hæredes teſtamentarios, & fecerunt declarari hæredem pupillum ex eodem teſtamento, in quo conſtabat de legato prędicto in beneficiū dicti Monaſterij, quæ Tutorum ſcientia nocet ipſi pupillo, etiam ſi pupillus nullam habuerit de eo notitiam; Videmus enim, quòd ad con-
22 ſtituendum pupillum in moram regularem per expreſſam interpellationem, ſufficit interpellatio facta Tutori, vt affirmat expreſsè *Bellapert. in d. l. in minorum, col. 3. circà med. verſ. Quid ergò dicemus.* Ergò idem videtur dicendum contra minorem factum maiorem, vt ſufficiat ſcientia habita, per Tutorem tempo-
23 re ſuæ minoris ætatis. Regulariter etenim mora Tutoris, vel Curatoris nocet pupillo, vel minori adulto, iuxtà *tex. in leg. ait Prætor, §. ait Prætor, ff. quæ in fraud. Surd.* poſt alios, quos adducit *deciſ. 222. num. 25.*

Sed adhùc inſurgit magna difficultas contra Monaſterium, nàm regula *tex. in d. §. ait*
24 *Prætor,* procedit, quandò ex ſcientia Tutoris, vel Curatoris peruenit aliquid ad pupillum, vel minorem, vt expreſsè reſpondet *Iuriſconſ. in d. §. ait Prætor, verſ. Et putem,* quod non conſtat in hoc caſu, imò potiùs conſtat, quòd nihil peruenit. Præterea etiam admiſſa ſimplicitèr regula, vt ſcientia Tutoris noceat pupillo, quaſi quòd ſcientia Tutoris arguat ſcientiam pupilli, tamen id eſt per fictionem, non autem per veritatem, quia verè non dicitur ſcire pupillus, quod ſcit eius Tutor, quę fictio non ſufficit ad præſumendum dolum in pupillo, faciendo moram in ſoluendo legatum, & ſine dolo hæredis ceſſat hoc intereſſe, proùt conſiderat *Bald. conſ. 235. vol. 1.* & appoſitiſſimè explicat *Surd. d. deciſ. 222. num. 16.*

In-

Inſuper quatenus hæc ſcientia Tutoris, vel Curatoris noceat pupillo, vel minori, hoc eſt intelligendum, donec pupillus, vel minor eſt ſub tutela, vel cura; nec poteſt extendere effectum ſuum poſt finitam tutelam, vel curam, niſi conſtet de vera, & propria ſcientia ipſius pupilli, aut minoris poſt maiorem ætatem, arg. *tex. in prædicta l. Titia Seio, §. vſuras, ff. de leg.* 2. vbi priuilegium moræ irregularis conceſſum minori ceſſat ſuperueniente ætate maiori; ergo eodem modo videtur dicendum in hoc caſu contrario, vt ſcilicet hęc ſcientia Tutoris, aut Curatoris, quæ per fictionem nocet pupillo, & minori, duret donec durat minor ætas, non autem poſtquam eſt factus maior. Et re vera eſt maxima ratio diuerſitatis inter
26 vnum caſum, & alterum; nàm durante minori ætate, culpa Tutoris, & Curatoris obligat pupillum, & minorem, in pœnam tamen, & præiudicium Tutorum, & Curatorum, qui eorum culpa non ſoluerunt, & propterea poterit minor maior factus repetere totum intereſſe à Tutore, vel Curatore, qui fuit in mora, vt probat explicitè *Petr. Bellapert. in d. l. in minorum, col. 3. ver. Quid ergò dicemus, Cod. in quib. cauſ. in integr. reſtit. non eſt neceſſ.* Sed poſt perfectam ætatem, per quam ceſſat tutela, & cura, non haberet hæres recurſum contrà alios, & propterea ad conſtituendum ipſum in mora requiritur ſciẽtia vera, & propria ipſius. Quod
27 adeò verùm eſt, vt etiam durante minori ætate, ſi Tutor, vel Curator non eſſet ſoluendo, & propterea minor non haberet contra quem recurrere, interpellatio facta Tutori, aut Curatori non induceret moram contra minorẽ, neque currerent vſuræ contra eum; ità ſolidiſſimè concludit *Bellapert. ibid.* per *tex. in leg. meminerit, C. vndè vi, & l. Polla, ff. de his, quib. vt indign.* cum quo tranſeunt communiter *DD.* in eo *tex.* dùm nullus eum impugnat, & propterea cenſentur approbare *Tob. Nonius §. poſthumorum, ſub nu. 11. verſ. Et ità voluit hic Accurſ. Inſtit. de exhæred. liber.*

Sed perpenſiùs conſiderando, illa prima difficultas, quòd ſcilicet in hoc caſu non cõſtat aliquid perueniſſe ad minorem ex ſcientia Tutoris, vel Curatoris, videtur ceſſare, dũ ſatis conſtare videtur in facto, ad ipſum minorem, eiuſque patrimonium perueniſſe omnes annualitates, quæ debebaur ſolui Monaſterio ex capitali ducatorum mille, ſi de eis fuiſſet facta emptio annuorum introituum, ſeruata forma teſtamẽti, & ex dolo Tutorum
28 fuit ceſſatum à prædicta emptione, licet illam pecuniarum quantitatem in alios vſus conſumpſerit, vel omninò perdiderit, vt eſt *tex.* ſatis clarus in *l. videamus, & l. ſeqq. ff. de eo, quod met. cauſ.*

Verùm enimuerò adhùc ſubſiſtit difficultas, nàm hic *tex.* non loquitur de fructibus per eum perceptis, & conſumptis, ſed de re corporali, quæ ſemèl ad hæredem peruenit, & per eã aucta eſt hæreditas, & ſi poſteà in pecuniam, vel aliam rem conuerſa eſt, licet poſteà depereat, non propterea non dicetur effectus locupletior, quia non eſt expectandus exitus, ſed ſufficit initium locupletationis; de fructibus vero ſecùs eſt, quia ſi non reperiuntur extare,
29 eo quod iàm fuerunt conſumpti, & non apparet, quod fuerunt verè conuerſi in vſus neceſſarios, in dubio non præſumitur quis ex illorum perceptione factus locupletior, ità contra *Gloſ. in l. virum, in verb. Cõſumpſiſſe, ff. de petit. hæred.* & paucos eius ſequaces concludit primus omnium *Ang. in conſ. 160. in fin.* dicẽs, quòd ſi quis conuertit fructus in vſus ſuos, & ſuæ familiæ, ſplendidiùs viuendo, certè non eſt locupletior, per *tex. in l. ſed & ſi lege §. ſi quis re ſua, ff. de petit. hæred.* & eſt clarior *tex. in §. conſuluit, eiuſdem legis*, quamuis idem *Ang.* in hac eadem *l. in §. quòd autem, & in d. l. virum*, ſequutus fuerit opinionem *Gloſ.* & hanc opinionem *Ang. in d. conſ. 160.* ſequuti ſunt *Caſtr. conſ. 247. num. 6. volum. 1. Dec. in l. ex pœnalibus, nu. 5. verſ. Dicit tamen, ff. de regul. iur. in l. certi condictio, §. quoniam, num. 3. ff. ſi cert. petat. Cagnol. in d. l. ex pœnalibus, nu. 3. Iacobin. in l. ſi me, & Titium, num. 2. ff. ſi certum petat.* & multos alios, quos allegat *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. nu. 585. & ſeq. & in præſumpt. 27. lib. 3. nu. 6.* quam opinionem dicit expreſsè probari in *l. in pupillo, ff. de ſolution.* & ex ea concludendo infert,
30 quòd non ſufficit dicere, rem eſſe conſumptã, ſed probari debet, fuiſſe vtiliter conſumptam. Hanc eandem ſequitur *Anna pater allegat. 113. & in ſingul. 680.* & vtrobique *Anna filius in additionib.*

Nec ab ea diſcedit *Præſ. de Franchis deciſ. 31. num. 8. vſque ad fin.* & alacritèr amplectitur *Theſ. deciſ. 29. num. 10.* latiùs *Fachin. contr. iur. lib. 2. c. 46. col. fin. verſ. Ego ſanè*, vbi inducit aliqua iura ab aliis nõ citata, *Randenſ. de Analog. c. 37. poſt num. 191. in 10. concluſ. per tot.* & hæc opinio tranſit ſine dubio, quando is, qui percepit, & conſumpſit fructus, eſt reus in iudicio Conuentus, nàm tunc habet aliam regulam pro ſe; vt actore non probante, reus abſoluatur, ità latiſſimè relatis omnibus *DD.* hinc indè reſoluit *Rimin. iun. in §. fin. num. 97. cum ſeqq. & ſignantèr, nu. 103. & ſeqq. Inſt. quib. alien. non licet*, qui loquitur in ſpecie de fructibus perceptis per pupillum.

His omnibus, & ſingulis pluriès, atque pluriès à Me perpenſis conſideraui, quòd determinatio huius cauſæ dependebat ab illo tantùm articulo in facto: An durante minori ætate pupillorum eorum Tutores habuerint ſcientiam dicti legati, & poſt minorem ætatẽ ceſſante tutela, an ipſi hæredes maiores habuerint tunc ſcientiam eiuſdem legati, quod in proceſſu non conſtabat, quia nondùm fuerat datus terminus in cauſa, vt in termino

poſ-

poſſent fieri ab vtraque parte probationes, & propterea decreui determinare articulum de iure tantùm,& habilitare partes ad faciendas eorum probationes.

Die itaque 22. Nouembr.1632. interpoſui decretum, explicando prouiſionem reſeruatã in decreto lato ſub die 18.Feb.1632.per quod declaraui, deberi Monaſterio intereſſe dicti legati ad rationem ducat. 7. pro centenario, durante minori ætate hæredum pupillorum à die, quo apparuerit,eorum Tutores, ſiuè Curatores habuiſſe notitiam, & ſcientiam legati prædicti,& ex illorum ſcientia peruenerit aliquid ad beneficium hæredum, donec effecti fuerunt maiores, & poſt maiorem ætatem ſimiliter deberi idem intereſſe Monaſterio, à die, quo apparuerit ipſos hæredes principales effectos iam maiores ex eorum propria perſona habuiſſe ſcientiam illius,pro quorum omnium liquidatione Partes infrà dies 20. deducant omnia eorũ incumbentia. Act. S.C. ell Scacciauent.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XC.

PRiuilegium moræ irregularis competẽs minori, an competat piæ cauſæ aduerſus minorem hæredem pro intereſſe legati, ſeù debiti defuncti? Et an ſaltem poſt factum maiorem,& alia diſputat hic D.Author.

*Ad num.*1.Vbi habetur,quod annua præſtatio vigore legati, etiam quod per multum tempus non fuerit adita hæreditas, debetur à die mortis Teſtatoris. Adde *Cenſal.ad Peregr. de fideicommiſſ.art.49.verſ.Limitatur verò in fin. & art.29.verſ.Octauus eſt caſus, Reg. de Marinis ad Reuert.deciſ.62.num.1. Thor.p.3.ſect.2.Compend.deciſ.ver.Legatum in annot. Rocc.reſp.65.n.5.l.1.Barb.de diu.fruct.p.2.c.10.num.13.*

Vbi obſerua. Idem eſſe dicendum, quando eſſet factum legatum certę quantitatis,& mã-
1 dauit Teſtator,vt donec hęres quantitatem legatam ſoluerit, teneatur ſoluere tot annuos pro intereſſe; nàm tunc hoc intereſſe à die mortis Teſtatoris debetur,vt iuribus, rationibus,& *DD.* authoritatibus, probat idem *Reg. de Marinis lib.2.reſol.cap.121.à num.6.ad finem.*

*Ad num.*2. Vbi habetur. Quod mora ante interpellationem non contrahitur. Adde
2 *Ricc.coll.3904.* Vbi obſerua, fallere hanc concluſionem fauore piæ cauſæ, D.Author hìc *nu.* 3. *Ricc. ibidem.* Et ſic intereſſe quantitatis ei debitæ currit abſque interpellatione.

Fallit ſecundò fauore minorum, ex *tex.* ſit. *per D.Authorem hìc in l.in minorum, C.in quibus cauſis in integrum.* Quæ concluſio intelligitur procedere,donec minor ætas durat, quia maiore adueniente ętate ceſſat intereſſe pro tempore futuro, *Gratian.diſcept.forenſ.lib.2.c.241.* per *tex.*quem allegat *in l.Titia Seia* 89. §.*vſuras, ff.de leg.2. Gabriel. conſ.121. num.60.lib.1. Eſcobar.de ratiocin.cap.15.nu.33.cum ſeqq. Ant. Fab.deciſ.12.C.de vſur.& fructib.rei legat. Reg. de Marinis reſol.200. num.11.*idem *Reg.allegat. 71. & ad Reuerter.d.62. Ludouic.Bell.conſ.228. Rodriq.de concurſ.art.4.p.1. nu. 9.* quamuis patrem haberet, *Reg.de Marin.d.reſol.200. nu.14.* intelligitur *p.2.* Si minor habet perſonam,cui debitor ſoluere poteſt,quia ſi nõ haberet, mora hæc irregularis ceſſaret, & ſucceſſiuè intereſſe non curreret, quaſi tunc nihil debitori imputari poſſit, cum etiam ſi ſoluere vellet non poſſet, *tex.eſt in l.cum quidam, §. ſi pupilla,* vbi *Gloſ.in verb. Non potuit,ff.de vſuris.*Niſi debitor pupilli eſſet ipſius Tutor, vel Curator, *Franch.deciſ.16.Gratian.cit.cap.241.num.24.& 25.*poſt *Rot.in vna Rom.bonorum ſub die 14.Ianuarij 1600.coram D.Penia, Reg. de Marinis lib. 1.reſol cap.22.nu.11.& 12.Cenſal. ad Peregr.de fideic.art.29.verſ.Secundò declarat.*

Fallit tertiò, fauore Fiſci,*l.cum quidam,§.ex locato,verſ.Fiſcus,*vbi *Gloſ. in verb. Inferunt, ff. de vſuris,Praſ.de Franch.deciſ.16.in fine, Regens Conſtant.in l.1.num.18. C.de vſur.Fiſcal.lib.10.* vbi *num.ſeq.* intelligit, ſi Fiſcus legitimam habet perſonam,cui ſoluatur. Et hæc omnia sũt intelligenda,quando Fiſcus habet creditum ex contractu dependens, ſecùs ex delicto, *l.1. C.de fiſcal.vſur.lib.10. Alfar.de officio fiſcali,gloſ. 16.priu.55. Reg. Conſtant.ibidem,num.12.* De quibus omnibus eſt *Reg.de Marinis ad Reg.Reuert.deciſ.514.*

*Ad num.*8.Vbi habetur.Quod priuilegium, quod habet Eccleſia, vt ipſius fauore intereſſe legati debeatur abſque interpellatione,cum ante illam contrahatur mora,non militat pro
8 illa contra minorem. Obſerua id etiam procedere in Fiſco contra minorem,nàm licet Fiſcus idem priuilegium habeat, illo tamen vti non poteſt contra minorem, vt probat lariſſimè *Reg.de Marinis ad Reg.Reuert.deciſ.65.à n.2.* Rationem *num.3.* ponit, quia Fiſcus contra pupillum,ſiuè minorem nullum habet priuilegium, & ſic aduerſus illos iure priuati vtitur, ex *Alfar.in tract.de officio fiſcal.gloſ.9.num.10.*

*Ad num.*10.& 17. Vbi habetur, intereſſe legati facti minori,deberi à die mortis Teſtatoris. Adde *Reg.de Marinis lib.1. reſol.iur. c.200. num.2.Conſ.Staib.reſol.171.lib.2. Staib.fil.tit.de intereſſe in ſpecie,tit.5.q.vnic. num.31.Cenſal.ad Peregrin.de fideicommiſſ.art.29. verſ.Quartus eſt caſus, Arias de Meſa var.reſol.lib.1.cap.20.num. 14.Papar.in praxi iud.tit.7.de pet.hæred.num.19. & 20.*

*Ad num.*12.& 14. Adde,quæ diximus *deciſ. 27.num.1.*

*Ad num.*18. Vbi habetur, in legatis ad pias cauſas deberi intereſſe à die mortis Teſtatoris. Adde *Staib.de intereſſe,tit.5.q.vnic.num.31. Marta de ſucceſſ par.4.q.18.art.12.nu.152.verſ. Item ſi quantitas, Conſ. Prat.lib.1.diſcept.forenſ.*

cap.

cap. 23. vbi latè *Nouar. ſuper pragm. de legatis pijs, rubr. 1. Conſ. Rote. reſp. 65. num. 8. Thor. in 3. p. Comp. deciſ. verb. Intereſſe legati, fol. 593. eũdem Thor. in ſumma priuil. cauſæ piæ, priuil. 265. Epiſcop. Marant. reſp. 14. & 20. lib. 1.*

Quod obſerua procedere, non ſolùm in legatis ad pias cauſas, & in minori, vt ſup. dixi-
18 mus, ſed etiam in legatis pro dote. Idem in legitima alicui ex deſcendẽtibus legata, *Præſ. de Franch. deciſ. 558. num. 5. Surd. deciſ. 25. nu. 26. Fab. dec. 1. 2. & 12. C. de vſur. & fructibus legat.* Idem *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. d. cap. 200. nu. 2.* ex *D. Authore conſ. 20. lib. 1.*

Et id quod diximus de intereſſe legitimæ procedere, ait idem *Reg. de Marinis*, quando legitima, ſiuè in pecunia, ſiuè in corporibus ab hærede ſoluenda eſt. Secùs verò vbi pecunia hæreditaria eſſet penès tertium, & vellet filius ab illo auocare pro rata ſuæ legitimæ, nàm tertius ille nõ tenebitur ad intereſſe, niſi à die petitionis, poſtquam in mora conſtituitur. Sic etiam quando filij legitimam ad ſe ſpectantẽ de iure à fratre, vel ſorore peteret ex titulo de inofficioſa donatione, vel dote, vt hoc etiam caſu, non à die mortis donantis, ſiuè dotantis, ſed à die moræ legitima cum fructibus debeatur, *Mattienſ. lib. 5. nouæ recopilat. tit. 8. lib. 3. gl. 3. num. 7. Fab. de Anna obſeru. 5. decad. 1. in opuſc. collect.* vbi ſic iudicatum refert *Staib. de intereſſe, lib. 2. tit. de intereſſe legitimæ, cap. vnic. per tot. D. Author d. conſ. 20.*

Ad hanc deciſionem adde *Borchol. de vſuris, c. 3. num. 33. Thor. p. 3. Comp. deciſ. verb. Scientia debiti.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Indulto Regio, quandò pœnæ pecuniariæ condonentur, & qui hac de cauſa è carceribus relaxandi, num. 29.*

2 *Pœna nondùm incorporata, verùm exequuta, an ſtante Regio Indulto debeatur Fiſco.*
Acceptata, quandò dicatur, & quid operetur hoc verbum, num. 13.

3 *Clauſulæ antecedentes influunt ad declarationem ſubſequentium.*
Quandò ſingulæ dicantur per ſe ſtare, num. 19.

4 *Cautum eſſe denotat nudam promiſſionem.*
Et poteſt referri ad cuiuſuis generis cautionis, num. 12.
Quoad pœnas fiſcales in indulto qualitèr accipiatur, num. 8. & 16.
Huius verbi proprietas, & ſignificatio, nu. 18.
Cauetur creditori non minùs pignoribus, quàm fideiuſſoribus, num. 17.

5 *Exequutio perſonalis ſtrictior eſt, quam realis, & ad eam, niſi ob alterius defectum non deuenitur.*

6 *Pœnæ fiſcalis medietas non remittitur ex ſtylo Regiæ Cancellariæ, ſi vel exacta, vel exequuta repertatur.*

7 *Fiſcus quoad pœnas fiſcales, quando dicatur damnum pati.*

9 *Exequutio, vbi idm cœptum eſt exequi, habetur ac ſi completa.*
Dat maximum robur ſententiæ, num. 21.

10 *Satiſfactio ex quibus cauſetur.*

11 *Pignus iudiciale, quando conſtituitur, & cuius ſit efficacia, item num. 29.*

14 *Superfluitas in iure non præſumitur, & vbique reſecanda.*

15 *Dictio, alitèr, & cuiuſuis, & interpretatio.*

22 *Reſtitutio aduerſus ſententiam idm exequi cœpta, nec minori conceditur.*
Reſtitutione in integrum denegata per decretum, ſi ab eo reclametur, ſententia an exequatur. Obſ.

23 *Sententia quando dicatur exequi cœpta.*

24 *Pœna differt à mulcta, & quænam ſit differentia.*

25 *Mulcta pendet à Iudicis arbitrio illam indicentis.*

26 *Sequeſtratio ius in re non tribuit, nec litigioſi vitium inducit.*
Differt ab immiſſione in poſſeſſionem ex primo decreto, num. 27.

28 *Pignus prætorium, & pignus iudiciale qualitèr contrahatur.*

30 *Prouentus, ſi mutetur Officialis poſt tempus commiſſi delicti, an, & quando ei debeantur.*

31 *Sequeſtrum, & inuentarium, ſiuè deſcriptio, vt inter ſe differant.*
Plura ad materiam ſequeſtri. Obſ.

32 *Pœna impoſita pro delictis, & pœna confiſcationis bonorum diuerſimodè remittuntur per Regiũ Indultum, & num. 37.*

33 *Confiſcationis bonorum pœna, ſtatim poſt ſententiam declaratoriam abſque alia exequutione acquiritur Fiſco, & à die commiſſi delicti.*
Fructus percepti ex dictis bonis confiſcatis, itidem à die commiſſi delicti ſpectant ad Fiſcum, n. 34.
Caſus, in quibus pœna confiſcationis irrogatur, remiſſiuè, num. 34.

35 *Pœna qualibet, in quam ipſo iure incurritur, ſtatim poſt condemnationem, à die delicti eſt Fiſco acquiſita.*
Huius generis eſt pœna fraudati vectigalis, n. 36.

39 *Concluſio hic per D. Authorem fundata defenditur a contrarys.* Obſ.

40 *Gratia facta per Superiorem de pœna, dummodò illa non fuerit exacta, nec exequuta, an operetur ſi delinquens ſit carceratus, & de carceratione in precibus non ſit facta mentio.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Clauſula in generali Indulto appoſita, per quam excluduntur ab eius beneficio pœnæ, mulctæ, vel condemnationes realitèr exactæ, incorporatæ, aſſignatæ, acceptatæ, vel compoſitæ, aut alitèr Fiſco pro eis cautum fuerit. An includat etiam ſimplicem exequutionem factam in bonis, non ſequuta

rea-

reali exactione, vel ſaltem condemnatione?

Plura de reſtitutione in integrum appoſita aduerſus ſententiam. Aliqua de ſequeſtro. Et alia ad materiam.

DECISIO XCI.

IN generali Indulto, quod emanauit in beneficium ſubditorum huius Regni à Potentiſſimo noſtro Rege Catholico Philippo IV. ob lætitiam fœlicis, fauſtique natalis ſui primogeniti Aſturiarum Principis fuerunt expreſsè
1 remiſſæ, & condonatæ inter cætera omnes pœnæ pecuniariæ, etiam ſi de eis eſſet facta expreſſa condemnatio per ſententiam, ſiuè rei in carceribus, ſiuè ſub fideiuſſione extrà carceres commorentur, ea tamen adiecta reſtrictione, per hæc formalia verba, videlicet.

Dummodò pœna, vel mulcta, vel condemnatio realiter exacta, incorporata, aſſignata, acceptata, vel compoſita non ſit, aut alitèr Fiſco noſtro pro ea cautum non fuerit.

Hinc Ioannes Alphonſus, & Donatus de Iordano de Terra Matarheæ inquiſiti in Regia Iuncta extractionum victualium ab hoc Regno coram Domino D. Franciſco Antonio de Alarcon in Supremo Caſtellæ Conſilio ampliſſimo Senatore, & in hoc Regno intrepido, & vigilantiſſimo Generali Viſitatore de extractione plurium quantitatum frumenti, pro qua vltra pœnam mortis à *Pragmaticis* ſtatutam inciderant, etiam in pœnam pecuniariam ad rationem ducati vnius pro quolibet modio, & ad ſolutionem aliorum carolenorum ſeptem pro quolibet modio pro iure tractæ, petieruut eos debere gaudere beneficio Indulti prædicti; & proindè non eſſe moleſtandos pro pœna, tàm corporali, quàm pecuniaria; non obſtante, quòd antè Indultum reperiretur per Curiam Portulanoti dictæ Terræ Marathæ facta exequutio in omnibus bonis ipſorum, dum per eam non erat ſequuta realis exactio, incorporatio, aſſignatio, acceptatio, vel compoſitio in beneficium Regij Fiſci, ſed cauſa remanſit in ſimplicibus finibus exequutionis, poſt incuſatam pœnam fideiuſſionis per eos præſtitæ in Regia Camera de Immittendo victualia prædicta intùs Regnum.

Nec ſubſequens clauſula generalis per illa verba, *aut alitèr Fiſco noſtro pro ea cautũ nõ fuerit,*
2 poterat comprehendere hanc ſimplicem exequutionem, non ſequuto alio actu translationis dominij in Fiſcum, ſed debebat intelligi de illa exequutione, quæ importaret realem exactionem, authoritate *Maſtrilli in tract. de Indulto*, quem edidit ſuper interpretatione conſimilis Indultus emanati à Rege Philippo III. pro fœlicibus auſpicijs nuptiarum ab eo celebratarum cum Sereniſſima Margarita ab Auſtria ſub die 1. Octobr. anni 1600. per eadẽ formalia verba, per quæ emanauit hoc Indultum, de quo agimus, dum c. 22. *illius tract.* in declaratione huius clauſulæ, *num.* 10. affirmat, quòd in illo Regno Siciliæ vltra Pharum indiſtinctè fuit iudicatum, quòd gaudeant rei Indulto, etiam facto inuentario, id eſt ſequeſtro, ſi pœna adhùc per Fiſcum non fuerit exacta, & quòd ita ſeruabatur.

Prima die, qua fuit propoſitus hic articulus in Iuncta, maior pars Dominorum per hàc authoritatem *Maſtrill.* inclinabat in fauorem dictorum de Iordano, pro qua opinione vnus
3 ex Dominis addebat, quod hæc vltima clauſula, tanquam in fine poſita debebat regulari ex præcedentibus, quæ aut important translationem dominij in Fiſcum, prout ſunt illa prima tria, ſcilicèt, *realitèr exacta, incorporata, aſſignata*, vel conſenſum ipſius rei condemnati, proùt ſunt reliqua duo immediatè ſubſequẽtia, ſcilicet, *acceptata, vel compoſita*, quorum neutrum importat actus ſimplicis exequutionis; nàm ex ea nullus reſultat actus dominij translati in Fiſcum, neque conſenſus condemnati, & ſic non eſt recedendum a regula, quod declaratio fieri debebat a præcedentibus, *leg. Titia, §. Lucius Titius, ff. de leg. 2. l. Titia, §. 1. ff. de verb. oblig.* & maioris efficaciæ, & influentiæ eſt clauſula præcedens ad declarandum ſequentem, vt aduertit *Peralta in l. 1. nu. 93. verſ. Nàm maioris, ff. de leg. 2.*

Subdebat inſuper, quòd ponderando illud
4 verbum, *cautum fuerit*, importat nudam promiſſionem, ſine alio adiuncto, vt eſt tex. *in l. 3. C. de verb. ſignif.* ad quam nudam promiſſionẽ debet potiùs in hoc Indulto adaptari, quàm ad actum exequutionis, quia ex nuda promiſſione reſultat conſenſus condemnati conſideratus à concedente Indultum, qui nullo modo reſultat per actum ſimplicis exequutionis; & demùm confirmabat ex conſequentia neceſſaria, quæ ex eodem Indulto reſultat, per quod expreſsè iniungitur, quòd etiam ij, qui reperiuntur in carceribus pro huiuſmodi pœnis pecuniarijs, debeant incontinenti excarcerari, & ſic etiam ij, contra quos eſt deuentum ad exequutionem perſonalem, debent gaudere Indulto, ergò multò magis ij gaudere debent, contra quos eſt deuentum ad exequutionem realem tantùm, quia ſtrictior eſt exequutio perſonalis, quam realis, cùm ad perſo-
5 nalem non ſit deueniendum, niſi in defectum realis, *l. à Diuo Pio, §. in venditione*, vbi *DD.* omnes, & ſignantèr *Alex. num. 6. 7. & 8. ff. de re iud. Boſſ. de captura, num. 84. & ſeq. Couarr. lib. 2. variar. cap. 1. num. 2.* poſt *Gloſſ. in l. 3. §. Tutores in verb. Vinculis, ff. de ſuſpect. tutor.* & eſt *tex. in l. 1. C. qui bon. ced. poſſ.* & reaſſumit *Coler. de proceſſib. exequut. lib. 1. cap. 6. in princ.* quæ quidem clauſula expreſsè eſt repetita in eodem Indultu paulo inferiùs, ibi in *verſ. Et ſi aliquis.*

Sed

Sed quia hæc itâ ſummis labijs deguſtata
6 in prima ſeſſione habebant contrariam ob-
ſeruantiam Regiæ Cancellariæ in huins Re-
gni, per quam in gratijs pœnarum, quæ paſ-
ſim, & quotidiè fiunt per Collaterale Conſi-
lium, apponitur illa clauſula: *Dummodò exa-
cta, vel exequuta non fuerit*, & ſic reſpicit ſolam
nudam, & ſimplicem exequutionem in bonis
condemnatorum, ſuper qua vnus ex Dominis
valdè inſiſtebat, & quòd a ſtylo huius Cancel-
lariæ debebat regulati ſtylus Supremi Italiæ
Conſilij in prouiſionibus huic Regno directis,
ideò concorditèr viſum fuit, eſſe vlteriùs co-
gitandum ſuper huius articuli deciſione, & ſic
fuit reſeruata deciſio in ſequenti ſeſſione.

Die igitur 3. Septembris 1630. Iterùm con-
gregata Iuncta coram eodem Domino Viſi-
tatore, Dominus Fabius Capycius Galeota
Regius Conſiliarius, & Fiſci patronus, acutiſ-
ſimus in cauſis Regij Patrimonij, qui ſimilitèr
in his cauſis interuenit pro Fiſco, attulit pul-
cherrimum locum *Regentis Conſtantij in l. 1. C.
de pœn. fiſcal. cred. præfer.* vbi *num.* 58. tractans
articulum, an, & quando Fiſcus dicatur pati
damnum ex condonatione, & remiſſione pœ-
narum, agens ſpecificè de pœnis pecuniarijs,
7 diſtinguit inter pœnam exactam, vel non exa-
ctam, vt ſcilicet quando pœna non eſt exacta,
non dicatur pati damnum, dùm remittit illud
lucrum non acquiſitum, quando verò pœna
eſt exacta, & ſic lucrum eſt quæſitum, tunc di-
catur pati damnum, & indè infert ad ſtylum
Regiæ Cancellariæ, per quem Regentes Col-
laterales Conſiliarij in indulgentia liatum pę-
narum ſemper adiciunt clauſulam: *Dummodò
non ſint ſolutæ, nec exequutæ*, & indè ſubinfert
in indiuiduo ad Indultum generalem anni
1600. ſuper quo ſcripſit *Maſtrillus*, aſſerens,
8 quod cura extendendi formam illius fuit ſibi
commiſſa vel vni ex Regentibus in Supremo
Italiæ Conſilio pro hoc Regno, & conſtat ex
ipſiuſmet ſubſcriptione in ipſo Indultu, & at-
teſtatur, quòd ad euitandum hoc damnum Fi-
ſco in pœnis quæſitis, conſultò appoſuit hanc
clauſulam, de qua nunc agimus, & circa for-
mam huius Indultus nunc conceſſi, & illius,
qui tunc fuit conceſſus, nulla eſt penitùs diffe-
rentia, neque in minima ſyllaba, ergò expreſ-
sè conſtat ex declaratione illius Indulti, quòd
diſpoſitionem huius clauſulæ voluit regulari
ex generali ſtylo huius Cancellariæ, vt ſic cō-
prehendat pœnam, non ſolùm exactam, ſed
etiam exequutam ſimplicitèr.

Quod motiuum indè coadiuuatur, quia
9 exequutio dicitur facta, nō ſolùm quando eſt
perfecta per totalem ſatisfactionem, ſed etiam
quando eſt cœpta, itàut ſit ſactum aliquid de
exequutione, vt expreſsè docet *Bart. in l. 39. is,
qui Reip. in fin. ff. quib. ex cauſ. maior.* ſequitur
*Bald. in l. conſentaneum in fine, C. quom. & quand.
Index.*

Proſequebatur Fiſcus, quòd prædicta clau-
ſula ſub vnica ſtructura verborum duos caſus
excipit; vnum, vbi pro pœna eſt facta totalis
ſatisfactio, & alterum, quando abſque ſatisfa-
ctione eſt aliquo modo Fiſco cautum, etiam
10 per nudam promiſſionem. Primus caſus eſt
comprehenſus ſub illis verbis: *Realitèr exacta,
incorporata, aſſignata*, quæ ſingula important ve-
ram ſolutionem, *l. ſolutionis verbo 54. ff. de ſolu-
tion. l. ſolutionis verbo 176. ff. de verbor. ſignific.*
Secundus verò eſt comprehenſus ſub illis ver-
bis immediatè ſequentibus, ibi: *Acceptata, vel
compoſita non ſit, aut alitèr pro ea Fiſco noſtro cau-
tum fuerit*, quæ de per ſe nullam importāt rea-
lem ſatisfactionem, ſed cantùm ius quæſitum
Fiſco pro pœna realitèr conſequenda, dùm
per nudam promiſſionem, quę reſultat ex ſim-
plici acceptatione, & compoſitione, quæ dici-
tur ſimplex cautio, aut alio modo eſt ipſi Fi-
ſco cautum, ergò ſi per nudam, & ſimplicem
promiſſionem eſt excluſa remiſſio talis pœnæ
11 ab indulto, multo fortiùs eſt excluſa illa pœ-
na, pro qua eſt facta exequutio in bonis, ex
qua reſultat pignus iudiciale, *l. à Diuo Pio, §. in
vēditione, & §. ſi pignora, ff. de re iud. l. 1. & tot. tit.
C. ſi in cauſ. iud. pignus capt. ſit*, declarat *Neguſ. de
pignor. 3. membr. tertiæ part.* quod quidem pi-
gnus ſtrictiùs reddit cautum ius Fiſci, quàm
nuda promiſſio, ex qua reſultat ſimplex actio
perſonalis, *§. item ſeruiana, & §. perſonam. Inſt.
de act. l. reſcriptum in fin. princ. ff. de pact.*

Neque hic intellectus diſcrepat à proprie-
tate verborum reſpectu illius clauſulæ, *cautum
fuerit*, nàm verbum *cauere, & cantum eſſe* de ſua
12 proprietate refertur ad omnem cautionis
ſpeciem, etiam datis pignoribus, aut fideiuſſo-
ribus, vt in *l. habere 188. §. cautum*, vbi *Gloſſ.
Alciat. & Rebuff. ff. de verb. ſignific. l. 6. §. ſi dam-
ni, ff. commun. diuid.* latè *Briſſon. de verb. ſignific.
lib. 3. verb. Cauere dicetur, cum ſeq. Caluin. in Le-
xicon, verb. Cauere*, cui non contradicit *tex.* ex
aduerſo ponderatus in *l. 3. C. de fideiuſſor.* quòd
verbum *Cautio*, ſimplicitèr prolatum impor-
tet nudam promiſſionem; nàm vt aduertit
Gloſſ. in dicto §. cautum, in ver. Rei, ideſt fauore
debitoris, qui cùm ſit debitor præſtandæ cau-
tionis in genere, ſuccedit regula in ſui benefi-
cium, vt ipſius debitoris ſit electio præſtandi,
quod minùs eſt, & faciliùs, non quod eſt du-
rius, *§. prætereà, Inſtit. de action.* id quod ſtrenuè
ponderauit alter ex Dominis in fauorem Fi-
ſci ad excluſionem primi motiui facti contra
Fiſcum in prima ſeſſione.

Vlteriùs fuit conſideratum, quòd intellige-
re hanc vltimam clauſulam de ſimplici cau-
tione per nudam promiſſionem, eſſet penitùs
ſuperflua, & inutilis; nàm hæc nuda promiſſio
eſt ſatis expreſſa in proximis præcedentibus
13 verbis: *Acceptata, vel compoſita*, cùm ex ſimpli-
ci acceptatione reſultat nuda promiſſio pœnę
impoſitæ, & proindè promittit illam ſe ſolu-

turum, argum. tex. *in l. ſi filiusfamil. la 2.* & ibi
Gloſ. fin. ff. ad Macedon. exploſa penitus illa in-
ſulſa interpretatione huius verbi, *Acceptata*,
quam faciunt *Catalan. de abolition. cap. 18. num.*
103. & Maſtrill. ſuper Indulto, c. 22. num. 8. dùm
exponunt, *Acceptata*, hoc eſt recepta; nàm eſſet
repetere illud idem, quod eſt expreſſum in
verb. Exacta, quod non eſt dicendum. Illud idē
reſultat ex alio verbo, *Compoſita*, nàm tùnc di-
citur facta compoſitio, quandò reus acceptat
compoſitionem, & ſic promittit illam ſoluere,
aliàs non poteſt cogi ad ſoluendum, prout in
dies emanant decretationes per Collaterale
Conſilium ad inſtantiam reorum, qui cōque-
runtur de compoſitionibus factis per Magnā
Curiam, ipſis non conſentientibus, ergo non
eſt credendum, cōcedentem Indultum voluiſ-
14 ſe inculcare, in clauſula ſubſequenti eandem
nudam promiſſionem, quam ſatis expreſſam
habebat in proximè præcedentibus, cùm ſu-
perfluitas in iure non præſumatur, imò potiùs
eſt reſecanda, *§. quibus, in prima Conſtitut. Codi-*
cis, l. fin. C. de precib. Imperat. offeren. l. ampliores,
§. in refutatorijs, C. de appell. cum infinitis alijs.

Et quod hæc vltima clauſula non potuiſſe
importare nudam promiſſionem, quæ inerat
in præcedentibus, manifeſtè demonſtrat illud
15 verbum, ſeù illa dictio, *alitèr*, appoſita in prin-
cipio huius vltimæ clauſulæ, quæ eadem eſt cū
dictione, *alio modo, l. denique, §. vtrùm, ff. de pecul.*
leg. Barboſ. de diction. cap. 9. num. 4. optimus eſt
tex. in l. 1. §. illud tamen, verſ. Proindè, ff. de aqua
quotidian. & æſtiu. vbi *Gloſſ. in verb. Neque aliàs,*
illam dictionem, *aliàs*, exponit, ideſt per alium
modum, & dictio, *alias*, idem eſt, quòd dictio,
alitèr, l. alias, ff. de iure iurand. l. cùm hi, qui, §. vult
igitur, verſ. Modus autem, ff. de transact.

Quo fit, vt ſi hæc dictio, *alitèr*, appoſita in
16 hac vltima clauſula, quæ indefinitè excludit
ab Indulto omnem caſum, in quo eſt cautum
Fiſco alio modo, quàm erat expreſſum in ver-
bis præcedentibus, & in præcedentibus erat
expreſſus modus, per quem erat cautum Fi-
ſco per actum translationis dominij: Item
alium, per quem erat cautum per nudam pro-
miſſionem, pernecesſè ſequitur, quòd nullus
alius modus reddendi cautum Fiſcum ſupe-
rerat, quàm per captionem pignorum, & exe-
quutionem realem in bonis condemnati. Non
plus enim dicitur cautum creditori fideiuſſo-
17 ribus, quàm pignoribus, vt optimè declarat
Gloſ. in d. l. habere 188. in verb. Rebus, & ibidem
Alciat. inquiens, quod ſiuè fideiuſſores quis
dederit, ſiuè pignora, cautè dicitur, verbum
enim, *cauere*, idem ſignificat, quòd ſecurum fa-
18 cere, is autem ſecurus eſt, cui vel pignore, vel
fideiuſſione conſultum eſt, ità *Alciat. vbi ſuprà*
in d. l. habere licere.

Hinc reſpondebatur ad primum, & ſecundū
argumentum ex aduerſo adductum, quòd ſci-
licet hæc cautio, de qua in hac vltima clauſu-
la, deberet regulari à præcedentibus, quæ im-
portant, aut translationem dominij in Fiſcū,
aut cōſenſum condemnati, nàm ſi hæc vltima
clauſula inducit alium modum cautionis in
19 beneficium Fiſci diuerſum à præcedentibus,
vt ſuprà plenè probatum eſt, vtique non eſt
conueniens, neque poſſibile, vt regulentur à
præcedentibus, ſed ſtat de per ſe ſecundùm
ſuam propriam naturam verborum.

Faciliùs reſpondebatur ad aliud argumen-
tum deductum ex conſequentia neceſſaria,
quæ reſultabat ex alia clauſula eiuſdem In-
dulti, per quam etiam ij, qui pro his pœnis pe-
cuniarijs reperiuntur in carceribus, debent in-
continenti relaxari, ex qua videtur inferri, vt
multò fortius debeat operari Indultum, quā-
do nondùm eſt deuentum ad exequutionem
perſonalem, ſed ſolum ad realem, vt in *verſ. Et*
ſiuè rei in carceribus, ſiuè ſub fideiuſſione extra
carceres commorentur, nàm hæc eſt maxima
æquiuocatio in interpretatione, & inductione
20 verborum: ſiquidem illa verba reſpiciunt
eos, qui non ſunt carcerati pro exequutione
ſententiæ, per quam fuerunt condemnati, ſed
reperiuntur in carceribus in ordine iudicij
antè condemnationem, & id, quod paulo pòſt
ſubdit, ibi: *Siuè in contumaciam Banniti, aut con-*
demnati, recipit ſuam reſtrictionem ab illa
clauſula, *Dummodò pœna, vel mulcta, &c.* ita
expreſsè declarat *Maſtrill. ſuper Indulto, cap.*
22. num. 10. qui pro expreſſa deciſione, & ob-
ſeruantia in contrarium allegabatur, nàm ip-
ſe intelligit de illa cautione, ſiue de ſtando iu-
ri, ſiuè de iudicatum ſoluendo, aut de non ba-
ractando, quæ ſit præſtita antè condemnatio-
nem, & ſic etiam de carceratione; quæ omnia
dicit, quod præcedunt condemnationem, vt
apertiſſimis verbis ſubdit, & ſunt ordinata ad
inſtructionem proceſſus, ergo quādo exequu-
tio, aut carceratio eſt ſequuta poſt condem-
nationem, & pro exequutione ſententiæ con-
demnationis, prout eſt in hoc caſu, vbi per in-
cuſationem pœnæ fideiuſſionis fuit ſequuta
condemnatio ad illam pœnam, contrarium
ſentit *Maſtrill.* & ſic eius authoritas retorque-
tur in caſu noſtro in beneficium Fiſci. Vltra
quòd de eius authoritate non eſt curandum,
21 dùm habet contra ſe tàm palpabiles rationes,
& authoritates. *Catalan. ſuper eod. Indulto, c. 19.*
num 90. cum plur. ſeq.

Quod quidem in ſe habet maximam ratio-
nem; nàm non poteſt negari, quod ille actus
exequutionis præbet maximum robur ſentē-
tiæ, & operatur diuerſos iuris effectus, qui
abſque illo actu ceſſarent, inter quos vnus ex
Dominis ponderabat illum, qui reſultat con-
tra minores, & priuilegiatos, quibus competit
22 reſtitutio in integrum, aduerſus ſententias
contra eos latas, vt ſcilicet hoc beneficium
ceſſet, quando ſententia cœpta eſt exequutio-
ni demandari, vt poſt *Gloſ. in cap. ſuſcitata, in*
verb.

Digitized by Google

verb. Poſtulauit, verſ. Quia incontinenti, *extrà de reſtit. in integr.* Ego infinitos cumulaui in *prag-
mat. 1. num. 25. verſ. Quod procedit, de minoribus*,
& dicitur cœpta exequi, etiam ſi non ſit deuē-
23 tum ad realem actum exequutionis, ſed ſolū
expeditum, & notificatum mandatum de pa-
tendo, vt per *Vinc. de Ann. in c. 1. n. 239. de vaſ-
ſall. decrep. ætat.*

Et quòd reſpectu pœnæ pecuniariæ intelli-
gatur Indultum, quando pœna eſt iàm decla-
rata, patet ex verbis eiuſdem Indulti, ibi: *A
quacumque pœna non modo corporali, ſed etiam
mulcta, vel condemnatione pecuniaria*, eſt enim
certa diſtinctio in iure, quòd pœna in eo dif-
fert à mulcta, quia pœna eſt certa ita à lege
24 impoſita, ſed à lege declaranda, mulcta verò
eſt incerta vti arbitraria Iudici, à quo impo-
nitur, *l. ſi qua pœna, ff. de verb. ſignif. Caranit. de
Senat. Conſ. Maced. §. 3. in princ. Peregr. de iure
Fiſci, lib. 4. tit. 8. num. 2.*

Ergò quatenus Rex remittit pœnam, præ-
ſupponit, quod iam ſit declarata per actum
Iudicis, prout eſt quando dependet ex liqui-
datione inſtrumenti, & ex incurſatione pœnæ
obligationis, vel fideiuſſionis, vt hic, & ſic pœ-
na eſt certa, quatenus verò remittit mulctam,
præſupponit, quòd illa iàm ſit indicta à Iudi-
ce, à cuius arbitrio pendet, *l. 1. & tot. tit. C. de
25 mod. mulctand.* & ſic tàm pœna, quàm mulcta
nihil aliud expectant poſt ſe, niſi realem exa-
ctionem, quæ incipit ab exequutione.

Id quod manifeſtiſſimè patet ex verbis im-
mediatè ſequentibus, ibi: *Vel condemnatione
pecuniaria*, quæ comprehendit vtramque pœ-
nam, ſcilicet, & mulctam, & ſic neceſſariò de-
bet præcedere condemnatio Iudicis.

Quod non poteſt dici de actu ſequeſtratio-
26 nis, quæ ſolet fieri per Iudicem ex abrupto in
principio iudicij, quia ſequeſtratio nō tribuit
ius in re, nec ad rem, ſiquidem per eam non
afficitur res ſequeſtrata vitio litigioſi, & ſic
poterit alienari, non obſtante ſequeſtro, *Natta
conſ. 2. num. 2. Lancellott. de attent. lite pend. c. 4.
num. 496. Caroc. de ſequeſtr. par. 4. q. 13.* niſi ex-
preſsè ſit prohibita alienatio, idem *Caroc. ibid.
par. 3. q. 9. & in fin. d. tract. in verbo Inhibitio.*

Et lōgè differt ab immiſſione in poſſeſſio-
27 nem ex primo decreto, vt poſt *Innoc. Angel.* &
alios, tradit *Caroc. in eod. tract. par. 3. q. 31. Co-
ler. de proceſſ. exequut. par. t. c. 2. num. 61.* quia ex
28 primo decreto ſequuta immiſſione contra-
hitur pignus prætorium, iuxtà *Gloſ. in l. 2. C. de
prætor. pign. & in l. 1. C. qui pot. in pign. habeant*,
& proindè eſt acquiſitum ius in re, nedum ad
29 rem. Quod multò magis procedit in pignore
iudiciali, quod contrahitur per immiſſionē,
quæ fit à Iudice ex cauſa iudicati, licet largo
modo vtrumque poteſt dici iudiciale, iuxta
vtramque *Gloſ. vbi ſuprà* allegatam, ſed re ve-
ra differunt in aliquibus, quæ notat *Negnſ. de
pign. 3. memb. 3. par. per tot.* ſed ad rem noſtram
nihil refert.

Quæ omnia, & ſingula tutiſſimo munimine
fulciuntur, ex antea doctrina *Paris de Puteo de
ſindicat. in verb. Prouentus, cap. 1. poſt nu. 4. verſ.
Tamen in Regno*, vbi tradens praxim, quæ ob-
ſeruatur in Regno ad dignoſcendum, cui ſit
30 applicandus prouentus, quando delictum eſt
commiſſum tempore vnius Officialis, ſed
exactio eſt ſequuta tempore alterius Officia-
lis, qui eſt ſucceſſor in eodem officio, ait: *In
Regno obſeruari, quòd primus Officialis non poteſt
petere prouentum delicti commiſſi ſuo tempore, niſi
ipſe condemnauerit delinquentem, qui appellauerit,
& interim fuerit amotus, quòd ſi ſententia confir-
metur, pœna erit ipſius condemnantis, vel ſi compo-
ſuerit, & dederit terminum ad ſoluendum, & inte-
rim fuit remotus, quia erit componentis, & non ſuc-
ceſſoris, vel ſi eſſent capta pignora.* Hæc ſunt for-
malia verba *Paridis*. Ex quibus conſtat, quòd
vt quæratur ius Officiali ex delicto commiſſo
tempore ſuæ adminiſtrationis, non ſufficit,
quòd delictum ſit commiſſum eo tempore,
ſed requiritur, vel condemnatio, vel compoſi-
tio, vel pignorum captio, quæ idem importat,
quod exequutio, ergò nō poteſt negari, quòd
per actum exequutionis non ſit cautum Cu-
riæ pro tali pœna, vel mulcta, prout cantant
verba Indulti.

Et dùm *Paris* conſiderat etiam actum, per
quem ſint capta pignora, debet intelligi de pi-
gnoribus legitimè captis, nempè in vim rei
iudicatæ, iuxtà ordinem *tex. in l. à Diuo Pio, §.
in venditione, & §. ſi pignora, ff. de re iud.* non au-
tem illegitimè, & contra iuris ordinem, quæ
nullum producunt iuris effectum, & ſonant
apertè verba ipſius *Paridis*, qui ponit exem-
plum pignorum captorum, quando præceſſit
condemnatio.

Non enim proceſſus eſt inchoandus à ſe-
queſtro, *l. 1. & 2. C. de exec. rei iud. l. ſi cum nulla,
ff. de re iud.* latè *Coler. de proceſſ. exec. par. 1. cap. 2.
num. 81.* Hoc enim caſu dicitur potiùs deſcri-
31 ptio, ſeù inuentarium bonorum, quam vera
ſequeſtratio, ſeù pignorum captio, & exequu-
tio, vt poſt infinitos cumulatos aſſerit *Coler. d.
cap. 2. num. 153.* & de hoc inuentario expreſsè
loquitur *Maſtrill. in loco ſuperius in contrarium
citato*, dùm ait, in illo Regno fuiſſe ſemper iu-
dicatum, quòd gaudeant rei Indultò, etiam
facto inuētario, ideſt ſequeſtro, ſi pœna adhùc
per Fiſcum non fuerit exacta, & ſic *Maſtrill.*
expreſsè declarat idem eſſe ſequeſtrum, quod
inuentarium.

Quæ quidem omnia rectè procedunt reſpe-
32 ctu illarum pœnarum, quæ imponuntur pro
illis delictis, in quibus non eſt inflicta pœna
confiſcationis bonorum, quæ vt excludantur
ab Indulto, non ſufficit ſola condemnatio per
ſententiam, niſi pro exequutione ſententiæ ſe-
quatur vnus ex illis actibus expreſſis in dicta
clauſula exceptiua: *Dummodò pœna, &c.* ſed in
delictis, pro quibus eſt impoſita pœna confiſ-

cationis ſecus eſt, nàm in illis ad acquirendũ
ius Fiſco, vt excludantur ab Indulto ſufficit
ſola ſententia à Iudice lata, per quam bona
expreſsè ſunt confiſcata, ità ſunt expreſſa ver-
ba ipſiuſmet Indulti in fine eiuſdem clauſulæ,
ibi: *Vel bona ipſa idem per ſententiam à Iudice la-
tam expreſsè confiſcata non fuerint.* Et ſic nullus
alius actus exequutiuus requiritur. Ratio dif-
ferentię eſt, quia per alia delicta, in quibus nõ
eſt adiecta pęna confiſcationis, nullum eſt ac-
quiſitum ius Fiſco, nec ſimplicis hypothecæ
antè ſententiam condemnationis, vt poſt *Bart.
in l.auſertur, §. Fiſcus, ff. de iure Fiſci, Alex. & Iaſ.
in l.reſcriptum in princ. ff. de pact. Neguſ. de pign.
4. membr. num. 115. Boſſ. de publ. bonor. num. 81.*
tradit *Peregr. de iure Fiſci, lib. 6. tit. 6. n. 12. Reg.
Conſtant. in l. 1. C. pœn. fiſcal. cred. præfer.* At in
33 ijs, in quibus eſt pœna confiſcationis, domi-
nium bonorum transfertur in Fiſcum ſtatim
commiſſo delicto, licet non tranſeat poſſeſſio,
niſi poſt ſententiam, vt latè declarat *Andr. in
cap. ſancimus poſt num. 8. verſ. Item nota in 1. par.
legis huius, vſq; ad fin. quo temp. mil.* & alij, quos
Ego ipſe adduxi in *pragm. 1. num. 1. vſque ad 9.
de bon. prodit.* Illudque dominium translatum
à die commiſſi criminis operabitur, vt poſt
ſententiam declaratoriam debeantur omnes
34 fructus percepti ab illo die delicti, vt poſt
multos probat *Maſtrill. d. c. 22. num. 17.* Ergò
nimirùm ſi in his ſufficit ſola ſententia decla-
ratoria, prout in omnibus alijs delictis, in
35 quibus eſt impoſita pœna ipſo iure, vt poſt
Rum. Alber. Rom. & Tiraquell. probat *Maſtrill.
de Indult. cap. 22. num. 13. & 14.* In illis verò ſo-
la ſententia non ſufficit, niſi poſt ſententiam
deueniatur ad aliquem de illis actibus in ſu-
pradicta clauſula expreſſis.

Quo fit, vt cùm inter delicta, pro quibus eſt
36 impoſita pœna confiſcationis, & translatio-
nis dominij in Fiſcum, ſit crimen ſtandati ve-
ctigalis, vt in *l. commiſſa, ff. de publ. & vectig. &
in cap. cùm ſecundùm de hæret. in 6.* ſequitur in-
dubitanter, quòd pro excluſione committen-
tium hoc crimen ab Indulto, ſufficit ſola ſen-
tentia, per quam declarentur bona intercepta
incidiſſe in commiſſum, nullo alio actu exe-
quutionis expectato, qui omninò expectan-
dus eſt in cæteris delictis, & proindè quilibet
actus exequutiuus factus, etiam in hoc delicto
commiſſi vectigalis antè ſententiam decla-
ratoriam non ſufficeret ad excludendum de-
linquentes ab Indulto.

Quod vnicum motiuum ſufficit ad omni-
37 nò conuincendum ea, quę reaſſumpta ſunt ſu-
prà *num. 24. & ſeq.* nam ſi in his criminibus, in
quibus acquiritur Fiſco dominium ipſo iure,
ad excludendum delinquentes ab Indulto eſt
neceſſaria ſententia declaratoria, & antè ſen-
tentiam nihil operatur illud dominium pro
tali excluſione, quantò magis erit neceſſaria
in alijs delictis, in quibus nullum ius eſt ac-
quiſitum Fiſco, nec quoad dominium, neque
quoad hypothecam antè ſententiam.

Alios caſus, in quibus datur pœna confiſ-
38 cationis bonorum, tam in Rege, quàm in Ba-
rone, explicat *Gregor. ſyntagm. iur. vniu. lib. 3.
cap. 17.* vbi vigeſimoſecundò loco ponit hanc
pœnam commiſſi vectigalis, & *Peregrin. de iur.
Fiſci, lib. 5. tit. 1. num. 167.*

Ex quibus omnibus, & ſingulis plenè ru-
minatis fuit interpoſitum decretum eodem
die 3. Septembris 1630. quòd prædicti de Ior-
dano, vt ſuprà, inquiſiti, gaudeant Indulto ge-
nerali pro pœna tantum, deducta tamen tota
quantitate, per quam fuerat cautum Regiæ
Curiæ per exequutionem bonorum contra
eos factam antè Indultum, ſed poſt incuſatio-
nem pœnæ fideiuſſionis contra extrahentes,
Me referente. Aulius Amendola Act.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCI.

CLauſula in generali Indulto appoſita, per
quam excluduntur ab eius beneficio pœ-
nę mulctę, vel condemnationes realiter exa-
ctæ, incorporatæ, aſſignatæ, acceptatæ, vel cõ-
poſitæ, aut aliter Fiſco pro eis cautum fuerit,
includit etiam ſimplicem exequutionem factã
in bonis, non ſequuta reali exactione, vel tantũ
condemnationem, vt deciſum refert D. Au-
thor. Quam deciſionẽ laudat *Grizzius ad Reg.
Capyc. Latr. deciſ. 71. num. 6. & ſeq.*

Ad num. 22. vbi habetur. Quod nec minori
conceditur reſtitutio aduerſus ſententiam
cœptam exequi, & dicitur cœpta exequi ſi eſt
notificatum mandatum de parendo. Adde
Muſcatell. in praxi S. C. par. 3. gl. fuerint, num. 37.
vbi *Conſ. Pratus,* latiſſime id probat, & impro-
bat opinionem *Conſ. Carleual. in 2. p. de iudic.
lib. 1. tit. 3. diſp. 16.* præcipuè *num. 32.* quem ſe-
quitur *Conſ. Petr. ſuper rit. M C. 152. num. 15.* &
Prat. alia ponit *num. ſeq.* ad hanc materiam. Et
quando per reſtitutionem in integrum petitã
impediatur ſententiæ exequutio, vide *Caſtill.
deciſ. 199. Fontanell. deciſ. 100. & ſeq. & 113. &
ſeq. & 120. 268. Amat. reſol. 71. Reg. Capyc. Latr.
conſult. 100. lib. 2. Staib. reſol. 155. & 198.*

Vbi obſerua, quod reſtitutione in integrum
22 denegata per decretum, & ſi ab eo reclame-
tur ſententia exequutioni demandatur, *Fraſ.
de Franch. deciſ. 702. D. Author ſuper pragm. 1.
num. 30. de minor. Magon. dec. Flor. 133. num. 11.
Reg. Galeat. controu. 39. lib. 2. Conſ. Petr. ſuper d.
rit. 152. num. 16.*

Ad n. 30. vide *Maſtrill. dec. 12. Caball. reſ. 367.*

Ad num. 31. vbi fit mentio ſequeſtri. Obſer-
31 ua, quod quamuis in principio litis non poſ-
ſit de ſequeſtro tractari, *l. vnic. C. de probib. ſe-
queſtr. pecun.* tamen concurrentibus quatuor,
de quibus ibi *Gloſ.* poteſt fieri. Poteſt etiam
fieri pendente iudicio vniuerſali, putà petitio-
nis

Digitized by Google

nis hæreditatis, *Franch deciſ.* 204. *in fine, Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 5. vbi *Gizz.* nè partes veniant ad arma, iuxtà *tex. in l. æquiſſimum, ff. de vſufr.* niſi aliqua ex partibus poſſideat, *Prat. ad Muſcatell. in prax. fideiuſſ. par. 1. mod. 17. verſ. Fit etiam.* Poteſt etiam fieri quando poſſidens expeditioni non vacat, vt fructus percipiat, *Franch. ibid. Reg. Sanfel. deciſ.* 211. Poteſt etiam fieri pendente diſcuſſione inuentarij, vt centies vidi in S. C. & in M. C. obſeruatum, & ſic practicatur, quamuis contrà teneat *Prat. lib. obſeru. cap.* 53. ex *Reg. Galeot. contr. 62. num. 53. lib. 1.* Poteſt fieri pendente diſcuſſione nullitatum propoſitarum à ſententia S. C. Idem *Prat. obſeru. cap. 76.* vbi *num. 7.* deciſum refert ex doctrina *D. Authoris ſuper pragm. 5. num. 29. de offic. S. C.*

Obſerua ſecundò, ſequeſtrum factum ad inſtantiam vnius creditoris, alijs prodeſſe per *tex. in l. cum vnus, ff. de bonis auth. iudic. poſſ. Reg. Capyc. Latr. dec. 138. num. 43. Moccia in ſylu. caſ. forenſ. cap. 34. Marcian. conſ. 19. lib. 1. Theod. alleg. 88. num. 15. & 16.*

Alia ad materiam ſequeſtri vide apud *Caſtill. de aliment. cap. 13. Conſ. Prat. ad Muſcatell. lib. 1. par. 7. gloſ. condemnando, ad num. 120. & in addit. ad d. Muſcatell. in pract. fideiuſſ. par. 1. mod. 17. fol. mihi 732. Conſiliar. Petr. ſuper rit. M. C. V. 127. lib. 1. Rodriq. de concurſ. cred. par. 1. art. 6. de priuil. depoſiti à num. 31.*

Obſerua primò, contra hanc deciſionem
39 inſurgere *Conſ. Carleual.* qui efformauit Apologiam ad illam, non quidem vt aliter videretur ſentire (nàm pro deciſione ipſe votum dedit, vt eſt videre ex eius verbis, ibi: *Et ſi caſus eſſet modo definiendus ego dicerem reos eſſe abſoluendos*) ſed eo, quia contra D. Authorem fuit acerrimus contradictor, vt dicit *Conſiliar. Prat. ad Muſcatell. loc. ſup. cit.* vt contra *Præſ. de Franch.* legitur fuiſſe *Reg. de Curte*, teſte *Conſil. Prouenſ. ſuper conſ. de ſucceſſ. ab inteſt. conſ. 2. obſ. 16. num. 10.* Et totum fundamentum *D. Conſ. Carleual.* facit in interpetratione illius dictionis, *cautum*, dicens, debere intelligi de cautione Fiſco facta à reo per pignorum dationem voluntariam, non autem de illa cautione, & ſecuritate facta à Iudice ſine rei voluntate, adducit *tex. in l. ſăcimus, C. de verb. ſignif.* & alia, quibus benè reſpondet D. Author hìc per totum, præcipuè à *num. 13. vſque ad 19.*

Obſerua ſecundò ad hanc deciſionem. Si fuerit facta gratia per Collar. Conſil. vel D.
40 Proregem alicui de pecuniaria pœna cum clauſula: *Dummodò illa non ſit exacta, nec exequuta*, an poſſit reus illa gratia prædicta gaudere, ſi pro pœna prædicta reperiatur carceratus, & de carceratione nulla ſit facta mentio in memoriali D. Proregi porrecto? Et fuit deciſum, non gaudere; tàm ex eo, quia per carcerationem dicitur pœna exacta, quàm quia ex carceratione non expreſſa in memoriali, dicitur gratia ſubreptitia, *Regens Capyc. Latr. deciſ. 72.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Ædificium proprium cuilibet licet extollere, vel vſque ad ſydera, modò non habeatur aſpectus ad Clauſtra Monaſteriorum, & num. 6.*

Limitatur ad Monaſtria Monialium tantùm, & ſi fiat ad æmulationem, num. 2.

Extenditur ex communi DD. ſententia, tàm ad Monaſteria Monialium, quàm Monachorum, & aliorum Religioſorum, num. 7.

Ob conſeruationem honeſtatis locorum Religioſorum fuit inducta hæc prohibitio altiùs tollendi, num. 18.

An ceſſet huiuſmodi prohibitio, vbi fabrica non fiat ad æmulationem, num. 17.

Quæ concluſio intelligitur, dummodò non ſit conſtituta ſeruitus obſer. illa ampliatur, & limitatur. Obſ.

3 *Via intermedia inter ædificium, & Monaſterium, quid operetur quoad nouum opus.*

4 *Fœmininum non comprehendit maſculinum.*

An limitetur, vbi fœmininum fuerit à lege prolatum, & cōcurrat identitas rationis, n. 12. & 14.

5 Pragm. 3. de Monial. *comprehendit etiam loca Religioſorum maſculorum, & num. 11. & 23.*

Quæ fuit finalis cauſa, vt conderetur, & quæ impulſiua, num. 8.

Reſpicit conſeruationem honeſtatis, & Religionis, num. 9. & 15.

10 *Cauſa impulſiua legis condendæ, & cauſa finalis diuerſimodè conſiderantur.*

13 *Expreſſio eorum, quæ tacitè ſubintelliguntur, nihil operatur.*

16 *Ratio legis, vbi eadem, ibi idem ius dicitur ſtatutum, vel etiam in pœnalibus.*

19 *Æmulationis in vitium ſtatim incurrit, cum quis ad proſpectum alicuius Religioſi loci ædificat.*

Concluſio explicatur, ſi vicinus nullam vtilitatem ex ædificio habet. Obſ.

20 *Monaſteria puellarum quàm fieri poteſt longè à Monaſterijs Monachorum ſunt collocanda.*

21 *Verecundia eſt pudor, quo ab illicitis ceſſamus.*

22 *Honeſtas in locis Religioſis eſt tàm relatiua ad maſculos ergà fœminas, quàm ad fœminas ergà maſculos.*

24 *Seruitutem altiùs tollendi, an etiam via intermedia poſſit cogi vicinus ad vendendum fauore Eccleſiæ?*

Concluſio explicatur. Obſ.

Explicatur hìc quando quis cogatur vendere fauore Eccleſiæ, & aliorum, cum ampliationibus, & limitationibus. Obſ.

25 *An feneſtræ debeant claudi ſi habent aſpectum ad viridarium, Dormitorium, Chorum, & Campanile Monialium.* Obſ.

26 *An* Pragmat. 2. de Monialibus *procedat in Monaſterijs de nouo ædificandis propè antiqua ædificia.* Obſ.

AR

ARGVMENTVM.

Pragmat.2.de Monialib. *prohibens,vicinos, extollere eorum ædificia, vt indè haberi poſſit aſpectus ad Clauſtra Monialium, an procedat etiam in fauorem Monacorum, & Religioſorum maſculorum?*

Quando quis cogatur vendere fauore Eccleſiæ,vel alterius.Et alia plura ad materiã.

DECISIO XCII.

DVM ad inſtantiam Venerabilis Domus Clericorum Regularium Theatinorum Sancti Pauli Maioris huius fideliſſimæ Ciuitatis fuiſſet per Me vti eorum Delegatum iniunctũ per mandatum pœnale Magnifico Ferdinando de Afflicto,quod deſiſteret à fabricando in domo hæredum quond.Fuluij de Tuſo, quàm vti inquilinus habitabat, ex quo per feneſtrã in ea inceptam habebatur aſpectus, & proſpectus ad intima Clauſtra dictorum Patrum, idem Ferdinandus comparuit aduerſus dictũ mandatum,petendo illud tolli, & reuocari.

Per *tex.in l.altius*,C.*de ſeruit.& aqua*,qui dat
1 liberam facultatem extollendi proprium ædificium vſque ad ſydera.

Qui licet limitetur à *DD.* fauore Religioſorum, quandò exindè haberetur aſpectus intra eorum Monaſteria. Tamen hic fauor non procedit ità ſimpliciter reſpectu omnium, ſed
2 ſolùm reſpectu Monialium, & ſic Religioſarũ fœminarum, nõ autem reſpectu maſculorum, prout eſt caſus noſter, vt in ſpecie aduertit *Anton.de Padill.in d.l.altiùs,num.*19.

Item nec etiam reſpectu Monialium procedit ità ſimpliciter, ſed ſolùm quando fabrica fieret ad æmulationem, non autem ad propriam vtilitatem, iuxtà communem opinionẽ per Me adductam in *pragm.*2.*num.*3.*de Monialib.* quæ æmulatio ceſſat in caſu præſenti, in quo pro commoda habitatione in dicta domo eſt omninò neceſſaria ampliatio, ſaltem pro vno cubiculo.

Addebat prædictis, quòd inter domum,
3 quàm ipſe inhabitat, & Clauſtra dictorum Patrum eſt via publica intermedia, quæ facie ceſſare prædictum fauorem Religionis, dum ex diſpoſitione iuris communis id non reperitur ſtatutum, imò potiùs poteſt dici eſſe tacitè ſaltem permiſſum, dùm per *d. pragm.* 3. *de Monialib.* hic fauor fuit extenſus pro Religioſis, etiam ſi adſit via publica intermedia, quæ cum loquatur expreſsè de Monialibus, & ſic Religioſis fœminis, non poteſt extendi ad Religioſos maſculos, adducens ad hoc authoritatem, *Menoch.conſ.*1107. *num.* 4. Præſertim, quia eſt contra ius commune in *d. l. altiùs*, & ſic eſt odioſum, *Ancharan. in conſ.* 386. *num.* 3. *Soccin.ſen.conſ.*110.*num.*1.& 2.*lib.*3.& propte-
4 reà non poteſt comprehendere caſus nõ prouiſos; & perſonas ſpecificè non expreſſas, quamuis adſit eadem, vel maior ratio, *l.*2. C.*ſi vnus ex pluribus,l.cũ quidam,ff.de lib.& poſthum. cum ſimilibus,* latè per *Menoch.conſ.*344.*num.*4. & prouiſio facta pro Monialibus non poteſt comprehendere Monacos, quia fœmininum non concipit maſculinum, *l. ſi ità ſcriptum, ff. de legat.*2.

Ex aduerſo pro parte Clericorum Regularium ad confirmandam prohibitionem factã de non fabricando põderabatur.Primò,quòd etiam attenta diſpoſitione *d.l.altiùs*, non poterat Ferdinandus vti ſimpliciter conductor domus innouare in domo conducta in præiudicium ipſorum, dùm non apparebat de voluntate Simonetti de Tuſo veri Domini, & proprietarij illius, & ſic ex defectu actionis, debebat excludi à libertate fabricandi.

Secundò, quia habent pro ſe expreſſam di-
5 ſpoſitionem *d. pragm.* quæ licet ob facti contingentiam faciat mentionem de Monaſterijs Monialium in ſuis primis verbis, ratio tamen deciſionis,quæ eſt anima legis, ità ſe habet ad Monaſteria Monialium, ſicut ad Monaſteria Monacorum maſculorum, & ſic *dicta pragmat.* ex vi comprehenſiua vtrumque caſum comprehẽdit, & ad id ponderabantur verba *prag.* ibi: *Volendo ſopra ciò debitè prouedere, perche il principale penſiero di chi gouerna deue eſſer' intento à mirare all'honeſtà, & ſignantèr de' luoghi Religioſi ci è parſo, &c.* Ex quibus verbis dicebant reſultare rationem deciſionis eſſe fundatam in fauorem honeſtatis, & Religionis,quæ ita ſe habet ad Monaſteria Religioſarum, ſicut ad Monaſteria Religioſorum, & honeſtas magis conſideratur in mulieribus verſus maſculos; quàm è contrà,& magis eſt præcauendum,nè mulieres natura fragiliores aſpiciant maſculos,quàm è contrà, quare ſi à Pragmatica eſt prouiſum, nè maſculi habeant aſpectum ad fœminas Religioſas,multò magis eſt dicendũ voluiſſe prouidere, nè fœminæ habeant aſpectum ad maſculos Religioſos, vbi maius eſſet periculum, conſiderata fragilitate fœminarũ.

Tertiò, & vltimò confirmabant authoritate rei in ſimilibus iudicatæ per Sacrum Con-
6 ſilium ad fauorem Monacorum Sancti Franciſci Capitis Montis propè hanc Ciuitatem contra Franciſcum Groſſum, qui prætendebat fabricare contra Monaſterij prædicti viridarium exiſtens ſatis larga via publica intermedia,& fuit iudicatum, quòd liceat ædificare, ità tamen, vt per feneſtras non habeatur aſpectus ad Monaſterium.

His omnibus hinc indè allegatis, & diutiùs à Me diſcuſſis, & conſideratis, viſoque loco, tandem protuli decretum in fauorem Clericorum Regularium die 18. Ianuarij 1633. ſub his verbis.

Man-

Digitized by Google

Mandatum factum fabricatoribus de non fabricando tollatur, & proindè liceat Ferdinando de Afflicto perficere fabricam incœptam, ità tamen vt per feneſtras, & alias aperturas in ea factas, aut faciendas nullus habeatur aſpectus, nec proſpectus intrà Clauſtra Monaſterij dictorum Clericorum Regulariũ, & feneſtra incępta reducatur ad tres palmos tantùm ex parte ſuperiori ad lumen tantùm ingrediendum.

Motus fui, quia iurè cõmuni, inſpecto omnes *DD.* quotquot tetigerant articulum, illũ 7 habuerunt pro indubitato, nedùm pro Religioſis fœminis, ſed etiã pro Religioſis maſculis, hi ſunt *Cyn. in d. l. altius, nu.* 4. qui ponit exẽplum in priuato faciente domum tam altam, vt videre poſſit ſecreta Patrum, & ſic Religioſorum maſculorum.

Bald. ibidem, num. 4. ponit exemplum in faciente feneſtram, ex qua habeat aſpectum ad Religioſos, & ſic in genere maſculino, & vtrũque adducit *Petr. in eadem l. altius,* qui *Petrus,* ſi eſt ille *de Bellapert.* non ſcripſit *ſuper d. l. altius,* nec *ſuper tot. tit. de ſeruit. & aqua,* nec alibi eum inuenire potui tractantem hanc materiam, licet diligentiſſimè perquiſierim.

Salyc. in ead. l. altius, refert ſimpliciter *Cynum* illum inſequendo, & ſic cenſetur tranſire cum eodem exemplo tradito per *Cynum* in Patribus, & ſic Religioſis maſculis.

Alex. conſ. 174. *num.* 4. *vol.* 2. refert exemplũ poſitum per *Cyn. & Salyc. vbi ſup.* in Fratribus, & Monialibus, & ſic includit maſculos expreſsè.

Hieron. Schruph. damnatæ memoriæ, *cent.* 3. *conſ.* 16. *poſt nu.* 3. *verſ. Et confirmat,* ponit idem exemplum in Fratribus, & Monialibus.

Auguſt. Berous conſ. 135. *lib.* 3. licet ponat caſum ſuæ conſultationis in Monialibus, tamen *num.* 10. dicit, quòd *Bald. & alij DD. in d. l. altius,* exemplificant, & loquuntur de Religioſis maſculis.

Couarr. lib. 3. *var. reſol. c.* 14. *num.* 8. *verſ. Septimò,* expreſſiſſimè includit, Religioſos, tam maſculos, quàm fœminas, inquiens eſſe prohibitum priuatum ædificium, ità altiùs extolli, vt ex eo videri poſſint Religioſi, aut Religioſæ intra proprias domos religioſè viuentes.

Cæpoll. de ſeruitut. vrban. prædior. cap. 62. *nu.* 2. *propè fin. verſ. Tertiò fallit,* licet ponat exemplũ nominando ſolùm Religioſas Moniales, tamen mouetur authoritate *Cyn. Bald.* & aliorũ *DD. in d. l. altius,* qui, vt ſuprà ponderaui, loquuntur etiam de Religioſis maſculis.

Anton. Padill. in d. l. altius, nu. 19. ponit exemplum in aperientibus feneſtras, ex quibus penetrant facta Religioſorum, & ſic maſculorum.

Et denique *Borgn. Caual. deciſ.* 8. *in fin. par.* 4. loquitur expreſſiſſimè de Monaſterio alicuius Religioſi, & ſubdit multò fortiùs Monialium, ergò includit Religioſos maſculos, licet maior ratio in Religioſis fœminis.

Quò fit, vt nullo modo negari poſſit, quòd inſpecto iure communi hoc priuilegium eſt traditum à *DD.* tàm Religioſis fœminis, quàm maſculis.

Quod ſi inſpiciamus ius municipale, ſeù ſtatutarium huius Regni, per quod hoc priuilegium eſt ampliatum, etiam ſi inter Monaſterium, & domum priuati ædificantis ſit via publica intermedia, licet Princeps ad condẽdam illa *pragm.* motus fuerit ad euitandas li-8 tes, tunc vertentes inter Monaſteria Monialiũ, & vicinorum ſuper clauſura feneſtrarum, vt in principio aſſeritur, tamen hæc fuit cauſa impulſiua tantùm, iuxtà declarationem *Bart. in l. fin. poſt num.* 2. *ff. de donat. & Bald. in l. de quibus, num.* 101. *verſ. Quoad ſextum, de legib.* ſed cauſa finalis fuit conſulere honeſtati locorum Religioſorum, vt ſunt aperta verba, vt ſupra 9 ponderata, & optimè ponderat *Preſ. de Frãch. deciſ.* 223. *num.* 2. *in fin.* vbi ait, quòd etiam circumſcripta *pragm.* hic fauor honeſtatis, & Religionis includebat caſum in *pragm.* declaratum, ergò intentio legem condentis fuit prouidere honeſtati omnium locorum Religioſorum, & ſic tàm maſculorum, quàm fęmina-10 rum, quæ cauſa finalis potiùs eſt attendenda, quàm impulſiua, vt benè probat *Euerard. in Top. leg. loco* 35. *cart.* 120. *verſ. Tertiò intellige,* vbi concludit, quòd ex ratione finali expreſſa in lege, vel canone fit extentio, etiam in limitatione ad regulam de iure communi, prout eſt caſus noſter.

Illa enim verba expreſſa pro ratione in *pragmat. Per mirare all'honeſtà de' luoghi religioſi,* continent terminum communem maſculis, & fœminis, & quemadmodum ſi in diſpoſitione ponatur maſculinum, comprehendit etiam fœmininum, vt expreſsè ponderat *Tiraq. de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 9. *num.* 205. & 223.

Ità ſi ponatur fœmininum, comprehendit etiam maſculinum ex identitate rationis.

Vltrà quòd etiam ſi in prædictæ cauſæ finalis expreſſione fuiſſent nominata loca Monialium tantùm, & ſic per genus fœmininum, adhùc idem eſſet dicendum, quia licet fœmininum non comprehendat maſculinum, *d. l. ſi ità ſcriptum, ff. de leg.* 2. *l. ſeruis legatis, ff. de leg.* 3. hoc eſt verum, quando profertur ab homine, ſecùs ſi proferatur à lege, quia tunc comprehendit etiam maſculinum, *l. adigere in princip. ff. de iure patron.* & hoc ex identitate rationis, vt voluit expreſsè *Ioann. de Anania in cap. quoniam, num.* 1. *in fin. extrà de ſimon.* ſubdens, quòd eſt commune dictum Legiſtarum, licet fortè ſit contrà *tex. in d. cap. quoniam extrà de ſimon.*

Hanc etiam limitationem fundatam in *d. l. adigere,* amplexus eſt etiam *Specul. par.* 2. *rubr. de diſput. & alleg.* §. *poſt hæc, num.* 18. licet ipſe hoc tribuat fauori matrimonij.

Non

Non me latet *Capoll.in l.1. nu.48. verſ.Item
iſta regula, ff.de verb. ſignif.* expreſsè reprobare
hanc limitationem, authoritate *Anton. de Bu-
trio in eod.cap.quoniam de ſimon.* qui dicit; quòd
diſpoſitio loquens de fœmina non extenditur
ad maſculum, niſi expreſsè dicatur, & ipſe ait,
quòd hoc credit eſſe veriùs, & ſic id, quod du-
bitauit *Anania*, per verbum, *fortè*, *Capoll.* af-
firmauit abſque *fortè*.

Eſt igitur ruminādum quomodò hæc opi-
nio eliciatur ex *d. cap. quoniam de ſimon.* & pri-
ma facie videtur eſſe ſatis manifeſtum aſſum-
ptum *Anton.de Butr.* dùm in eo *tex.* principali-
tèr prohibetur, nè Moniales poſſint recipi in
Monaſterijs aliquo pretio mediante, & taliter
receptæ ad aliud Monaſterium detrudantur,
ſubdit poſteà in *verſ.Hoc autem*, idem eſſe ob-
ſeruandum circa Monacos, vel alios Regula-
res, quaſi quòd ſi hoc non expreſſiſſet Sūmus
Pontifex, vtique ſolæ Moniales eſſent prohi-
bitæ, non autem Monaci. Quod omninò fal-
ſum eſt, pace illorum dixerim, nàm expreſſio
13 eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur, *l.ali-
quandò, ff.de cond.& demonſtr.l.hac verba, ff.de
leg.1.l.non rectè, Cod.de fideiuſſ.l.fin.C.de his, qui
ſponte publ.munera ſubeunt, lib.*10.pulchrè *And.
in cap.1.num.5.de vaſſall. qui contr.conſt. Lothar.
& in cap.1.§.huius autem generis, num.9. cum
ſeqq.ex quib.cauſ.feud.amitt.*

Tota igitur vis circa veritatem limitatio-
nis eſt in videndo; An ſit verum aſſumptum,
quòd ex identitate rationis fęmininum com-
prehendat etiam maſculinum, nàm ſi hoc eſt
verum, parum, aut nihil refert, quòd in lege
concepta per verbum fœmininum ſit facta
expreſſa mentio maſculini, nàm tunc ſiuè ex-
preſſum, ſiuè non expreſſum, ſemper cenſetur
expreſſum, quia taciti, & expreſſi eadem eſt
virtus, *l.cùm quid, ff.ſi cert.petat.l.ſi ſponſus, §.1.
ff.de donat.int.vir.& vxor.*

Quòd autem maſculinum comprehenda-
14 tur tacitè ſub fęminino expreſſo ex identita-
te rationis, probat latè *Rebuff.* cuius ſola au-
thoritate contentus ero in *l. 1. in verb. Fœmi-
nas in 1.limit.ff.de verb.ſignif.* vbi ponderat etiā
*tex.in l.2.§.remittit, in verſ.Conuenit autem hoc,
& in omni alio, ff. de excuſ. tut.* & ad id multa
exempla ſatis particularia adaptat.

Et quòd in hoc caſu vigeat eadem ratio
deciſionis in Monacis, quæ in Monialibus, &
ſic ex identitate rationis fęmininum compre-
hendat maſculinum, & proindè diſpoſitum in
Monaſterijs Monialium procedat, & vendicet
ſibi locum in Monaſterijs Monachorum, indè
manifeſtè dignoſcitur, quòd *Pragmat.* vult cō-
15 ſeruare honeſtatem locorum Religioſorum,
vt ſunt expreſſa verba *Pragmat.* vt ſupra de-
ſcripta, quæ quidem honeſtas reſpicit, non ſo-
lùm Religioſas fęminas, ſed etiam Religio-
ſos maſculos, quomodò enim poterunt viri
Religioſi eorum honeſtatem inculpatam con-
ſeruare, ſi eorum ſecreta intra propria Clau-
ſtra, & Dormitoria ſint expoſita aſpectui lai-
corum vicinorum, præſertim vbi habitarent
mulieres quantumuis timoratæ conſcientiæ,
quin ex reciproco aſpectu, & proſpectu reſul-
tet maximum ſcandalum, ſeù ſaltem occaſio
ſcandali reciproci ex vtraque parte? certè
nullo modo. Et proindè ſtante identitate ra-
tionis in lege expreſſæ, ſequitur pernecesſè,
quòd *Pragmat.* prædicta includit omnia loca
pia, tàm fœminarum, quàm maſculorum, quia
vbi eſt eadem ratio, ibi idem ius eſſe debet, *l.
16 illud, ff.ad leg. Aquil.* & appoſitiſſimè probat
Iureconſult.in l.nàm vt ait Padius, ff.de legib. dū
inquit, quòd quoties lege vnum, aut aliud in-
troductum eſt, bona occaſio eſt, cætera, quæ
tendunt ad eandem vtilitatem, vel interpreta-
tione, vel certa iuriſdictione ſupplere, & mul-
tis alijs iuribus demonſtrat *Villagut. de extenſ.
legum in rubr.de extenſ.leg.limitatiuar. cap.2. per
totum*, & procedit etiam in lege pœnali, vt cō-
probat *Praſ.de Franch.deciſ.570. in fine.*

Nec dicatur, quòd de iure communi hæc li-
17 mitatio ad *d.l.altius* in fauorem Religioſorū
non eſt vndequaque admiſſa, niſi quatenus fa-
brica fieret ad æmulationem, ex traditis per
Me in Pragmat. 2. num.3. de Monialibus, & pro-
pterea dùm *dicta Pragmatica* nihil addit iuri
communi reſpectu prohibitionis, ſed tantùm
ampliat, vt prohibitio habeat locum, etiam ſi
adſit via publica intermedia, cùm in hoc caſu
ceſſet ęmulatio, ceſſabit etiam prohibitio, tàm
ex diſpoſitione iuris communis, quàm dictæ
18 *Pragmat.* Nàm ratio prohibitionis non eſt
fundata in æmulatione ędificantis, ſed in con-
ſeruanda honeſtate, & verecundia locorum
Religioſorum, & perſonarum in eis habitan-
tium, vt tradit *Berous dicto conſ. 135. num. 10.
vol.3.* & in fauore honeſtatis, & Religionis, vt
ponderat *Praſid.de Franch.dicta deciſ.223.nu.3.*
quod nec etiam *Padill.* potuit negare in *d.l.al-
tius, num. 19. in princip.* licet non admittat re-
ſpectu Religioſorum maſculorum, quod er-
roneum eſt, vt infrà patebit.

Quæ quidem ratio manu palpatur, ſiquidē
quomodò poterit Religioſus, ſiuè Religioſa
vacare orationibus, aut domeſticis actioni-
bus ſine ſcandalo, aut animi perturbatione, ſi
quæuis eius actiones eſsēt expoſitæ oculis lai-
corum, qui multotiès conſultò ſtudent inſi-
diari ad detegendas actiones Religioſorum,
& contra illos oblatrare gratis in detractio-
nem eorum vitæ Religioſæ.

Præterea dato, & non conceſſo, quòd ſola
19 æmulatio eſſet attendenda, ſtatim cum quis
ædificat ad proſpectum alicuius Religioſi, ex
illo ſolo actu cenſetur ædificare ad æmulatio-
nem, ità probat *Borgn.Caualc.deciſ.8.in fin.par.
4.* & re vera non poteſt negari, quin ex illo ſo-
lo actu ædificandi cum aſpectu ad loca Reli-
gioſa reſultet manifeſta præſumptio æmula-
tio-

tionis. Nàm quilibet ad conſeruandam propriam honeſtatem, & verecundiam debet ità ſuum ędificium adaptare, nè habitantes in eo, & præſertim mulieres ſint expoſitæ aſpr&ibus virorum, quantumuis Religioſorum, Diabolus enim ſemper circuit, quærens quem deuo-
20 ret, vt benè fuit conſideratum in Concilio Agathenſi redacto in *Canon. Monaſteria* 18.q.2. dùm in eo diſponitur, vt Monaſteria puellarũ longiùs à Monaſterio Monacorum collocentur, aut propter inſidias Diaboli, aut propter obloquutionem hominum, ponderando præſertim hoc vltimum, ſcilicet propter obloquutionem hominũ, quaſi dicat, quòd ſi euitentur inſidiæ Diaboli, non tamen poterit euitari obloquutio hominum, hoc eſt, nè homines murmurent, & malè loquantur de huiuſmodi promiſcuis aſpectibus, obloqui enim de ſui proprietate idem importat, quod maledicere, & obtrectare, vt notat *Calepin. in verb. Obloquor in ſua.* Ergò cùm quis neglecta hac honeſtate, & verecundia ſuæ propriæ familiæ extollit ſuum ædificium, vt aſpiciantur à viris Religioſis, clara inſurgit præſumptio, quòd non ad vtilitatem propriam, ſed potiùs ad æmulationem Religioſorum ædificat. Ve-
21 recundia enim dicitur ille pudor, vel timor, per quem ab illicitis ceſſamus, ſecundùm *Gemin. in c. 1. in princ. num. 6. de ſtatu regul. in 6.* quẽ citat *Bero. d. conſ. 135. nu. 10. vol. 3.* & licet *Berous* ibidem paulò inferiùs ſubdat, quod non eſt verecundia videre Religioſos maſculos,
22 ſed ſolùm Moniales intrà Clauſuram Monaſterij, hoc, vt patet ad ſenſum, non eſt verum, vel ſaltem eſt intelligendum reſpectu maſculorum proſpicientium Religioſos maſculos, ſed reſpectu mulierum eadem verecundia cõſideratur, ſiuè ipſæ videant, ſiuè videantur à maſculis, cùm ſemper immineat illa laſciuiẽdi opportunitas, quæ ſemper tàm procliuis eſt in ſexu, præcipuè muliebri, quam laſciuiẽdi opportunitatem, bellè conſiderat *Summ. Pont. in c. 1. in princ. propè fin. de ſtatu regul.* quæ etiam ſatis, ſuperque ſufficiunt ad repellendã opinionem *Padill.* ex aduerſo adducti contra Religioſos maſculos. Meritò igitur fuit per
23 Sacrum Conſilium extenſa, ſeù potiùs declarata *pragm.* prædicta, etiam in fauorem Religioſorum maſculorum, cuius grauiſſimæ authoritati mihi omninò deferendum fuit.

Nec diffiteor, quòd apud Me valdè præualuit illa conſideratio, quòd ad defendendam hanc nouam fabricam nunquam voluit comparere dictus Dominus proprietarius dictæ domus, ſed ſolum ipſe conductor ad tempus ex quo arguebam, quod fabrica non tendebat ad vtilitatem, aut commoditatem propriam veri Domini, ſed ad alium finem, & ſic vndiq; ceſſabant argumenta ex aduerſo adducta.

Omiſique priuilegium fundatum in *l. ſi quis ſepulchrum, ff. de relig. & ſumpt. funer.* vt poſſit etiam vicinos cogi ad vendendum ſeruitutem altius non extollendi, etiam via intermedia, quod admittunt ſine ſcrupulo, *Ant. Gom. in l. 46. Tauri, num. 9. Ant. Padill. in d. l. altius, nu. 19. cum ſeq. verſ. Neque rursùs, & Præſ. de Franch. deciſ. 223. num. 4.* quia mihi viſum fuit egere altiori indagine, & non eſſe tàm pingue pro Religioſis, prouti eſt illud priuilegium fundatum in limitatione *d. l. altius.*

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCII.

P*Ragmatica 2. de Monialibus*, prohibens vicinos extollere eorum ædificia, vt indè haberi poſſit aſpectus ad Clauſtra Monialium, procedit etiam in fauorem Monacorum, & Religioſorum, vt deciſum hìc refert D. Author. Adde *Cabed. deciſ. Luſit. 152. par. 1. & deciſ. 105.* quem citat, & ſequitur *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 157. à num. 22. Conſ. Rocc. reſp. 18. lib. 2. P. Molfeſ. ſup. Conſuet. Neap. p. 19. q. 14. num. 8.*

Ad num. 1. vbi habetur. Poſſe quem extollere proprium ædificium vſque ad Cœlum. Adde *Gaill. pract. obſeru. lib. 2. obſeru. 69. num. 1. Reg. Capyc. Latr. deciſ. 50. num. 1. Muta deciſ. 8. num. 1. Rub. deciſ. Rot. Rom. 587. 599. & deciſ. 611. in omnibus, num. 1. Andreol. controu. 295. Sperell. deciſ. 55.*

Et id procedere etiam attenta noſtra *Conſuet. Neap. incip. Si quis habet, tit. de ſeruit.* vbi *Napod.* cæterique *Addentes.*

Quæ concluſio ſic poſita intelligitur, dummodò altius non tollendi ſeruitus conſtituta
1 non ſit, vel præſcripta *DD. ſuprà citati, num. 2. Viu. deciſ. 306. num. 7. Menoch. conſ. 298. num. 24. Coſt. in tract. de retrotract. monito 4. ad cap. 2. num. 19. Pereira deciſ. 35. num. 4.*

Ampliatur etiam ſi ædificium luminibus vicini officiat, *l. Proculus, ff. de damno infecto, cũ concord. DD. ſuprà citat. in num. ſeqq.* Rationem ponunt, quia non videtur dolo facere, qui ſuo iure vtitur, *l. nullus videtur, ff. de regul. iur.* vbi *Cagnol. & Dec. Reg. Capyc. Latr. d. deciſ. 50. nu. 4. Gaill. d. obſeru. 69. n. 11. Andreol. d. cõtr. 295. n. 1.*

Limitatur primò dicta concluſio. Quando ædificium fit ad æmulationem, *l. opus nouum, ff. de operibus publicis, cap. Piſanis in fine de reſtit. ſpoliat. Theſ. deciſ. 16. num. 10. Ant. Fab. in C. lib. 3. tit. 24. de ſeruit. & aqua, defin. 5. num. 3.* Quæ æmulatio nunquam in dubio præſumitur, ſed quilibet ad propriam vtilitatem ædificare præſumitur, & ideò illam alleganti onus probandi incumbit, *Reg. Capyc. Latr. Viu. Gaill. Coſt. Rub. Andreol. loc. cit.* Et an, & quando æmulatio præſumatur vltra citatos, vide *Marotta diſp. forenſ. cap. 35. per totum, Sperell. deciſ. 58.*

Limitatur ſecundò dicta concluſio. Si altius tollendo impediretur aſpectus ad mare in domibus vicinorum, per *tex. in l. ex quo pace 12. C. de ædific. priuat.* iuncta *l. fin. C. eodem tit.*

*Reg.Capyc.Latr.d.deciſ.*50. *Praſ.Gananarr.deciſ.* 50 quamuis *Gizz.ad d.deciſ.Reg.Capyc. Latr.* contrarium defendat, ſcilicet illam legem fuiſſe localem reſpectu Vrbis Conſtantinopolitanæ, & ſecundum eius opinionem deciſum teſtetur.

*Ad num.*19.vbi habetur. Æmulationem
19 præſumi quoties ædificatur ad proſpectum Monaſterij, præcipuè Monialium. Obſerua DD.intelligi in illo ædificio, ex quo patuam, aut nullam vtilitatem vicinus habet, vtputà ſi Turrim, aut vulgò, Beluedere ædificare vellet, ſecùs ſi aliud appartamentum, vel cameram efficere vellet, nàm tunc quamuis ex dicto appartamento aſpectus haberetur ad Monaſterium Monialium Ipſi opus illud prohiberi nō poſſet, vt probat *Alex.conſ* 174.*num.*4.*lib.*2. & *conſ.*9.*num.*3.*lib.*6.vbi ex *Cyn.Petr. & Salyc.in d.l.altius*, dicit, quod ſi ędificans ad ſuam vtilitatem altius tollet, tunc illud facere poteſt, ſecus tamen ſi id ad æmulationem faceret, vt Religioſos, vel vicini vxorem, vel filiam inſpiceret, vt latè probat *D.Author ſup. Pragm.*3.*de Monialibus, num.*3.*Marotta d.cap.*35.*num.*21.& *ſeqq.* & ità intelligendus eſt *Conarr. lib.* 3. *var. cap.*14.*num.*8. *verſ.* 7. citatus in contrariam opinionem per *Canſ.Rocc.d.reſp.*18.*nu.*7. *lib.*2. & deciſio eiuſdem, nàm Campanile, de quo ibi eſſe poterat ſine feneſtris. Sed hic in Regno, vbi adeſt *Pragm.*1. *de Monialibus*, non benè *d.Marott.* dicit. Nàm per illam expreſsè eſt vetitum, poſſe fieri aſtraca, & feneſtras, per quas poſſit ad Monaſteria Monialia aſpectus haberi, imò factæ, claudi debent. Et quamuis ipſe contrarium deciſum referat caſus, de quo ibi erat diuerſus, & per illud opus aſpectus haberi non poterat ad Monaſterium, vt ibi. Nàm ſi aſpectus haberi potuiſſet, licet diſtantia eſſet magna, contrarium decidendum fuiſſet, vt refert *D.Author hic num.*16.

*Ad nu.*24. Adde *Nouar. ſuper Pragm. collect.* 138.*num.*1.*Capibl.in Pragm.*1.*de Baron. n.*176. *Reg.Tap.ſuper pragm.*3.*de Monialib.Thor.in Comp.deciſ.verb.Vicinus, par.* 1. & *par.*2. *verbo Ampliatio*, eundem *Nouar. qq.forenſ. par.*2.*q.*1. *Giurb.deciſ.*86.*Rot.Rom.in recent.deciſ.*213.*par.*2.*tom.*1. *Ant.de Ballis in var. tract.lib.*5. *in prag. vnic.tit.*71.*de priuil.ædificantium Palatia, nu.*10. *Barboſ.in deciſ.votin.lib.*3.*vota* 102.*nu.*51. *Gizzar.deciſ.*38.*num.*18. *Maſtrill.deciſ.*280. *num.*9. *Cabed.vbi ſuprà*, aliosque apud *Marotta d.cap.*35.*num.*47.*Cauale.de brachio Regio, par.*6.*ſub n.*255.5.*quoad partem, P. Molſeſ ſuper Conſuetud. Neap.p.*19.*num.*7.*Coſta Sicul.conſ.*18.vbi addit *Sperell.deciſ.*58.*num.*9. & 19.

Et quamuis *d.pragm.* 2. *de Monialib.* non lo-
24 quatur, quando via eſt intermedia, tamen fuit ampliata, Monaſterij, vel Religionis fauore, ex doctrina *Ant.de Padill.in d.l.altius. num.*19. *Petr.de poteſt.Princip. cap.* 11. & 13. *Battagl.ad Cyn.in l.*1.*C.de Epiſcop.Audientia, Reg.Tap.vbi ſup.* vbi refert deciſionem in S.C. in cauſa Monialium S.Andreæ cum Barone Galeota, cuius meminit etiam *P.Molſeſ.vbi ſup.num.*8.& *Nouar.qq.forenſ.lib.*2.*q.*1.

Ad eundem *num.* 24. *verſ. Omiſiſque priuilegium.* Ad explicationem *tex. in l. ſi quis ſepulchrum, ff.de relig. & ſump. fun.* Obſerua, quod quamuis nemo cogi poſſit ad vendendum, ex *tex.in l.nec emere, C.de iure delib. l.inuitum, C.de contrah.empt.Ricc.collect.*76. *Maſtrill.dec.*17.*nu.*1.& *deciſ.*280.*num.*25.& 26. *Caſtill. deciſ.*134.*num.*6. *Giurb.deciſ.*86.*num.*1.*Muta deciſ.*8.*num.*6. *Capiblanc. de Baronibus, pag.* 1. *num.* 92. & *ſeqq.* & *ſing.*182.*Reg.de Pōte de poteſt. Proreg.tit.*4.*num.*66.& ibi, *Thor. Affl. in proœm.Conſtit.q.*3.*Mele ad Gizzar.d.deciſ.*37.*num.*2.

Poteſt tamen vicinus cogi ad vendendum domum Eccleſiæ pro illius ampliatione, *ex d. tex.*& concord.docet *Reg.Conſtant. in l.*1.*C.de vendend.rebus fiſc.num.*89. *Marta de iuriſd. p.*4.*caſ.*171.*Genuenſ.in pract.Eccleſ.q.*241.*Rot.in vna pratenſ. demolit. domus* 29. *Februarij* 1608. *coram Manzanedo, Gizzar. deciſ.*37. vbi *Mele num.*12.alijque *add. Sperell.d.deciſ* 59. *Maranta reſp.*24.*lib.*2.

Quæ concluſio ſic firmata ampliatur primò, etiam pro conſtituenda Eccleſia, *Reg. de Ponte de poteſt.Proreg.tit.*2. §.4. *num.* 18. & vbi *Thor.Borrell.conſ.*26.*Carocc.dec.*26.*nu.*15. alijque apud *Mele ad Gizzar.d.dec.*37. *num.*19.

Ampliatur ſecundò pro ædificanda domo propè Eccleſiam, vt ibi inhabitare poſſint Clerici, ſiuè Religioſi Eccleſiæ inſeruientes, *Capoll.in tract. de ſeruit.vrb. Prædior, cap.*82.*nu.*8.*Paul.de Cittadinis in tract.de iure patron. p.*3.*titul.ex quibus cauſis acquiritur ius patronatus, num.*89.*in magnis, Surd.conſ.*62.*num.*8.*lib.*1.*Marta de iuriſd.par.*4.*cent.*2.*caſ.*171.*num.*4.*Genuenſ.in pract.Eccleſ.q.*241.*circa finem, Gizzar. deciſ.*37.*num.*5.*Reg.Tap.dec.S.C.*6.*nu.*8.*Sperell.d.dec.*8.

Ampliatur tertiò pro ampliatione Cappellæ, *Ricc.deciſ.*147.*lib.*1. *Reg. Tap.d.pragm.*2.*de Monialib.nu.*6. *Reg.Valenzuola conſ.*18. *Petr.ad Capyc.deciſ.*75.*Thor.in Comp.dec. verb.Eccleſia*, & *verb.Vicinus*, & *in addit.ad Reg. de Ponte de poteſt.Proreg.vbi ſup.*

Ampliatur quartò pro ampliatione Clauſtri, *Gizzar.d.deciſ.*37.*nu.*5. *Amend. ad Franch. deciſ.*222.*nu.*2.*Reg.Tap.deciſ.*7.*Marc.deciſ.*534.*num.*7.*par.*1.*Molin.diſp.*341.*num.*7.*Giurb.d.deciſ.*86.*Coſt.Sicul.conſ.*28.*num.*11.

Ampliatur quintò pro ampliatione Seminarij, *Carocc.d.deciſ.*26.*Nouar.vbi ſup.num.*20. *Ricc.collect.*76.*Thor.in Comp. dec. Archiep.verb. Vicinus*, & *verb. Ampliatio, p.* 2. Idem *Ricc.collect.*130.*Caren.pract.reſol.*2.*art.*1.*num.*8.

Ampliatur ſextò pro ampliatione viæ publicæ tendentis ad portam lateralem Eccleſiæ, cum vltrà decorem adſit etiam maior cōmoditas pro ingreſſu ad Eccleſiam, *Rot.Rom. dec.*212.*p.*1.*in recent.*

Am-

Ampliatur ſeptimò pro atrio conficiendo ante fores Eccleſiæ, vt deciſum refert *Gizzar. d.deciſ.37.Amend.ad dec.222.Præſ.de Franch,nu. 2.Reg.Tap.dec.7.num.5.Thor. in ſumma priuil. cauſe pia, priuil. 9.verſ. Similiter pro atrio.* Ad quod atrium conficiendum debent omnes vicini, & ipſa Ciuitas contribuere in expenſis, vt deciſum per SacrumConſilium refert idem *Gizzar.deciſ.38.*

Ampliatur octauò pro viridario Monaſterij,& viridarij ampliatione, *Nouar.d.q.32.n.2. ex Coſt.de remed.ſubſid. remed. 76. num.9. Ricc. deciſ.138.num.2.par.1. Reg.Sanfel. deciſ.110.in addit.* vbi deciſum refert per Collaterale Conſilium pro Monaſterio Sanctæ Mariæ de Angelis FF.Reformatorum ſub Regula Sancti Franciſci, *P. Molfeſ.ſuper Conſuetud.Neap. par. 29.tit.de contrab.empt.q.14.num.6.Marc.Anton. var.reſol.lib.1.reſol.112.caſ.29.*

Ampliatur nonò pro Dormitorio extendendo, *Soccin.regul.435.fallent.8.Gram.dec.75. Reg.de Ponte vbi ſup.num.18.*

Ampliatur decimò pro ampliatione Scholarum,& Studiorum, *Gizzar.d.deciſ.37.num.3. Marc.deciſ.534.num.7.p.1. Reg. de Ponte vbi ſuprà,n.18.Molin.d.diſp.341.n.7. Giurb.d.dec.86.*

Ampliatur vndecimò dicta concluſio, etiã pro alijs cauſis fauore publicæ vtilitas, nempè pro decore, & ornatu Ciuitatis, pro ampliandis vijs, nàm tunc poſſunt dirui domus priuatorum, & prohiberi ædificia, & pro hoc imponi collecta, *Lanar.conſ.4. Reg. de Ponte de poteſt.Proreg.tit.de regal.impoſit. 5.1.num.66.* & ibi *Thor.Add.fol.56.* vbi alios adducit, & fuiſſe practicatum Neap. in ampliatione Plateæ Sanctæ Luciæ ad Mare,teſtatur *Reg.Tap.deciſ. 7.num. 3.* Et tunc pretium domorum dirutarum taxatur viliori pretio, *Tuſch.commun.concluſ.verb.Vendere,concluſ.59.nu.8. Menoch.conſ. 137.lib.2.Tepat.lib.2. var.ſentent. tit.nec emere, 5.tempore charitatis.*

Ampliatur duodecimò pro ampliando Palatio Regio, *Reg. Conſtant.in l.vnic. C.de Palatijs,lib.11. num.4.* vbi ex *Auil.* & alijs extendit ad ædificia publica, *Reg.Tap. d. deciſ.7.* & pro ipſo muniendo.

Nàm poſſunt domus priuatorum dicto Palatio Regio cohærentes deſtrui, vt fuit obſeruatum hic Neap. annis elapſis tempore, quo clauum huius Regni,onuſque ſuſtinebat Excellentiſs. Comes Ognatte, qui iuſſit pro munitione Palatij Regis dirui domus illi cohærẽtes, ſoluta patronis parua aliqua quãtitate.

Ampliatur tertiodecimò pro ampliatione mœnium Ciuitatis, *Anna ſing. 84. Thor.in Cõpend.deciſ.verb.Domus priuatorum.* Et pro ampliando via ex populi recreatione, *Thor. in addit.ad Reg.de Ponte de poteſt.Proreg. tit.4.in princ.num.66.*

Ampliatur decimoquartò pro carcere conſtruendo, *Auiles c.18.prætor. gl.carcel. Farinac. in pract.crimin.q.27. vſque ad 35. D. Author ſuper pragm.5.de Baron.num.3.* An pro furcis erigendis? *Soccin.in l.1.num.63. ff.ſolut. matrim.*

Ampliatur quintodecimo fauore Doctoris habentis familiam, *Andreol.controu.292. Carena pract.qq.q.2.* vbi dicit quendam Comitem potuiſſe cogi ad vendendum domum Præſidi.

Ampliatur decimoſexto, etiam fauore volentis ædificare in via Caſſari, vel Maquedæ magnum Palatium de iure Regni Siciliæ, per *pragm.vnic.ſub tit.de priuil. ædificare volentibus,* vel magnam domum, *Caſtill. deciſ.134. tom.2.* & tunc cogitur Dominus vendere domum,facto appretio ipſius, ratione logherij,ſeù locationis, ad rationem 8. pro centum, *P. Molfeſ. vbi ſup.num.12.*

Ampliatur decimoſeptimò,id procedere, etiam ſi domus eſſet fideicommiſſo ſubiecta, *Hieron. Leo deciſ. Valenz. 90. Nouar. qq.forenſ. queſt.56.lib.1.Thor.p.2. Comp. deciſ. verb.Bona fideicommiſſo ſubiecta, fol.52. col.2.* cuius pretiũ erit conuertendum in aliam emptionem bonorum ſtabilium,vt tradit *Leo d. dec.90. n.35.* & deciſum refert per Collat.Conſil.*Gizzius ad Reg.Capyc.Latr.dec.103.num.8.*

Ampliatur decimaoctauò dicta concluſio, etiam in caſu, quo quis donaret partem territorij pro conſtructione alicuius Eccleſiæ,cum pacto, quod ipſa Eccleſia non poſſet petere aliam ampliationem contra ipſum donãtem. Nàm ipſo pacto non obſtante debet vicinus donans vendere, vt deciſum refert per S.C. *Thor.in 2. par.Comp. deciſ. verb Ampliatio Eccleſiæ,* cuius meminit *De Angelis ſuper C. tit.de Epiſcop.& Cleric.l.31. 5.priuilegijs.* Quam doctrinam oſtendit mihi perſpicaciſſimus iuuenis ex nobilibus Ciuitatis Amantheæ D.Dominicus Mirabelli in praxi condiſcipulus perdilectus.

Ampliatur decimanonò dicta concluſio pro ædificando Campanile, *Nouar. quæſt. forenſ.quæſt.1.lib.2*

Limitatur tamen dicta concluſio pluribus modis.Primò,quando neceſſitas non eſt, *Præſ. de Franch.cit.per D.Authorem hic, dec.223.nu.3. Reg.de Ponte de poteſt.Proreg.tit.de abundantia Ciuit.num.18.& 19.*

Limitatur ſecundò, Quod vicinus non poteſt cogi ad vendendum partem domus, *De Petris conſ.48.Theſ.qq.forenſ. q.64. Ricc. collect. 76.Giurb.deciſ.86.n.13.ex Coſt. de remed.ſubſidi remed.76.n.1.* docet *Reg.de Marin. ad Reg. Reuert.deciſ.284.num.7.*

Limitatur tertiò, quod quis non cogatur vendere domum, quæ fuit maiorum ſuorum, teſtimonium nobilitatis familiæ, prout deciſum refert *Nouar.qq.forenſ. d.q 32. num.2. Rot. Rom.in cauſa Palatij de Comit.Luna 16. Ianuarij 1612.coram R.P.Damaſceno,* quem refert *Barboſ.in dec.vot.lib.3.vot.102.n.4. cum ſeqq.* cuius meminit *Reg.de Marin.ad Reg. Reuert. dec.284. num.5.*

 Li-

Limitatur quartò, quod vicinus non cogatur ad locandam domum, *Ricc.deciſ.10. par.1.* quamuis *Nouar. deciſ.* 237. teneat, poſſe ad paruum tempus, *Sperell.dec.58.* vbi *contr. Ricc.* ſubſtinet.

Limitatur quintò, quod vna Eccleſia non cogatur vendere domum alteri Eccleſiæ, *Nouar.* qui teſtatur deciſum in Curia Archiepiſc. Neap.*d.collect.*138.*nu.*7. *Valenz. conſ.*18. *Mari ad Gizzar.d.deciſ.*37. *num.*1. contra quam deciſionem extat *deciſ.Maſtrill.*280.*p.*3. Sed Ego conciliarem illas conſiderando cuiuſnam Eccleſiæ ſit maius commodum, minùſque incõmodum, ad materiam eſt *Gratian. diſcept. forenſ.c.*896.*Marant. d.reſp.* 24.*lib.*2. *Reg.de Marin.ad Reuert.dec.*284.*num.*8.

Limitatur ſextò, vt quis non cogatur vendere domum, pro conſtructione Hoſpitij Religioſorum, *Ricc.tit.deciſ.*10.*& dec.*138.*& collect.*130.*Nouar.collect.*28.*nu.*19.*Gramm.d.deciſ.*75.ad materiam vide *Ant. de Ball. Sicul. tract. var.pragm.*1.*tit.*71.

Vbi obſerua, quod quando publicæ vtilitatis cauſa, quis cogitur vendere ex cauſis ſuppoſitis, id intelligitur iuſto precio, & non aliter, *Mele ad Gizzar.d.dec.*37. *num.*8. *Maſtrill.d. dec.*280.*p.*3. *Noguerol.alleg.*18. *num.* 69. Quod iuſtum precium æſtimatur, habita conſideratione ad rei qualitatem illius redditum, non verò ad pretium factum, habito reſpectu ad fabricam, prout deciſum per S.C. iunctis Aulis, refert *Thor.par.*1. *Comp.deciſ.verb. Pretium ſoluendum*, quamuis contra teneat *Coſcia lib.*2. *reſol.*17. Et iuſtum precium in hoc caſu eſt ſoluendum, quod apud nos dicitur, quando experti (quos Tabularios in hac Ciuitate appellamus) procedunt ad æſtimationem illius rei, quæ diſtrahi mandatur ſine vlla deductione ſextæ, quæ ſolet deduci quando fit alienatio rei ad inſtantiam creditorum, prout deciſum per R.S.C. refert *Reg.de Marin. ad Reg.Reuert.dec.*403.*num.*3.

Obſerua ſecundò, quod ille, qui cogitur vẽdere, non tenetur habere fidem de pretio, *Maſtrill.d.deciſ.*280.*num.*24. *Tiraq.de retract.lignag.* §.3.*gl.*3.*num.*1.*& ſeq. fol.*403. *Valaſc. deciſ.*22. *Giurb.d.deciſ.*86. *Ricc.collect.*2611.latè *Noguer. alleg.*18. *num.* 69. *& ſeq.* niſi emptor reperiretur in extrema neceſſitate illius rei, *Giurb. d. deciſ.*86.*in fine*, vbi deciſum refert.

Ad quam deciſionem principalem obſerua
25 primò ad explicationem *d.pragm.*2.*de Monial.* quod ſi aſpectus eſſet ad Viridarium, Dormitorium, Chorum, vel Campanile Monialium, etiam deberent claudi feneſtræ vicinorum, vt quoad Viridarium deciſum refert *Toming. deciſ.Rot.Lipſ.*222. *tom.*2. quoad Dormitoriũ, *Gramm.deciſ.*75.quoad Chorum, *Chriſtin.deciſ.* 64.*tom.*2.quoad Campanile, *Ricc.deciſ. Archiepiſc.Neap.* 491. quorum omnium mentionem facit *collect.*4211.*p.*9.

Obſerua ſecundò, dictam Pragmaticam nõ procedere, quoties Monaſteria de nouo ædificarentur, iuxtà antiqua ædificia priuatorum, ex quibus apparere poteſt aſpectus ad dicta Monaſteria, nam tali caſu non debent claudi, proùt deciſum per S.C. contra Monaſterium S.Mariæ Ægyptiacæ, refert *Ricc.d.collect.*4211. *Nouar.in pragm.*2.*de Monialib. num.*6. cui concluſioni accedit Bulla Pontificia, *Quarant. in Bullar.tit.de Monaſterijs,& Monialib.* per quam ipſis prohibetur feneſtras habere correſpondentes ad feneſtras vicinorum, *Marotta diſcep. forenſ.d.cap.*35.*num.*43. *Ricc.d.collect.*4211. vbi deciſum refert per Coll. Conſ. in cauſa Anelli Longi, cum Monaſterio S.Ligorij.

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Aqua pluuiæ arcendæ interdicto nouum opus vicino nociturum fieri prohibetur.*
*Ceſſat, ſi in ſuo fundo, ſed in publico opus fiat, num.*10.
*Quid ſi opus fiat, non vt aqua alijs noceat, ſed vt ſibi non noceat, num.*5.7.12.*&* 15.
*Permittitur vbicumque fundus inferior iure ſeruitutis impoſita lege, vel pacto, non teneretur aquam excipere, num.*9.
*Ageres iuxta flumina in priuato facti veniunt ſub hoc interdicto, num.*11.
*Ex hoc interdicto in condemnationem venit, non ſolùm operis demolitio, ſed etiam omne damnum poſt litem motam, num.*13.
*Actioni de dolo in iudicio aquæ arcẽdæ ſi opus fiat animo nocẽdi vicinis, an, & quãdo ſit locus, n.*14.
2 *Damno ante tempus occurrere, tutiùs ſemper eſt.*
3 *Fundus inferior ex natura loci, velut ſeruitutem ſuperiori debet.*
*Hic reſpectus qualitèr cõſideretur in aquæ pluuiæ arcendæ interdicto, num.*20.
*Quid ſi inter vnum, & alium fundum via publica intercedat, num.*21.
4 *Via publica priuatorũ facto deterior fieri vetitũ.*
6 *Flumen publicum ſi exundet in alicuius agrum: licitum eſt Domino munitionibus indè auertere.*
Plura de acceſſu Iudicis ſuper faciem loci. Obſ.
*Et permittitur etiam ſi inde damnum vicino ſequeretur, num.*8.
16 *Nocere vicino ex opere manufacto, quemadmodum probetur.*
18 *Aquam imminentem à ſuo agro auertere, & admiſſam in alienum deriuare, multùm inter ſe differunt.*
22 *Interdicto, nè quid in loco publico, non tenetur Dominus fundi, ex quo aqua in viam publicam effunditur, ſi illam velut à fundo ſuperiore deriuatam teneretur admittere.*
23 *Dominus fundi ſuperioris in præiudicium Domini fundi inferioris, an poſſit auertere aquam, quæ naſcitur in ſuo fundo, & aliam aquam alibi naſcentem.* Obſ.

AR-

ARGVMENTVM.

Aquæ pluuiæ arcendæ interdictum, an competat vicinis contra vicinum auertentem aquam, nè influat in fundum ſuum, quæ reſtagnata per viam publicam influat in prædia vicinorum?

Aliqua de acceſſu Iudicis ſuper faciem loci, & alia ad materiam.

DECISIO XCIII.

VLpianus *Iureconſult. in l. 1. §. Neratius, ff. de aqua pluu. arcend.* ex *Neratio*, ſtatuit: *Opus, quod quis fecit, vt aquam excluderet, quæ exundante palude in agrum eius refluere ſolebat, ſi ea palus aqua pluuia ampliatur, eaque aqua repulſa eo opere agris vicinis noceat: aquæ pluuiæ arcendæ cogetur tollere.*

Hinc Maximus de Maſſo, & Hieronymus de Flore inſerebant, quòd Hieronymus Ambroſius Ceraſius, qui inſtabat coram Me vti Delegato omnium ruinarum, quæ emerſerant ex eiflagratione Montis Veſuuij, & inundatione aquarum ex eius faucibus eructarum, tolli præceptum ei iniunctum ad inſtantiam eorūdem, nè quicquam innouaret in ſuo prædio, ſito in Villa Ponticelli, pro impediendo curſu aquarum ex dicto Monte fluentium deorſùm intùs eius prædium, non deberet audiri, imò illud præceptum deberet confirmari, ſtāte imminenti damno, quod ex impedimento aquarum prædictarum in eorum libero curſu notoriè imminebat agris eorum proprijs ſitis ex parte inferiori, licet via publica intermedia, quia ſi *Iureconſultus* iubet tolli opus iā conſtructum pro euitando damno prædicto, multò magis prohiberi poteſt, nè fiat tale opus, ex quo timetur damnum fieri, cùm me-
2 liùs, & tutiùs ſit antè tempus occurrere, quàm poſt exitum vindicare, *l. 1. C. quand. lic. vnicuique ſin. iud. ſe vind.* & eſt de peculiari natura huius interdicti reſpicere non ſolùm damnum iàm factum, ſed quod futurum timetur, *l. vlt. ff. hoc tit.* quia de damno iàm facto agitur interdicto, quod vi, aut clam factum eſt, *l. Atteius, §. in hoc iudicium, l. ſi tertius, §. officium, ff. hoc eod. tit.*

Addebant, quòd hoc infortunium ipſe Ceraſius deberbat patientèr ferre, dùm ex natura
3 loci id ei contigebat, quia illuuio aquarum defluentium ex fundis ſuperioribus trahebat ſecum hanc ſeruitutem recipiendi aquas in ſuo fundo inferiori, iuxtà *tex. in l. 1. in §. fin. & in l. 2. in princ. ff. de aqu. pluu. arcend.* quantumuis vi tempeſtatis natura loci ſit immutata, vt in eadem *l. 2. §. item Varus, verſ. Labeo contra Namuſam*, & demùm ſubdebant, quòd ex alio hæc prohibitio cōfirmari deberbat, quia aggeres ab ipſo Ceraſio incœpti ad diuertendas aquas prędictas ſunt propè viam publicam, quæ ob repulsā aggerum prædictorum neceſſariò excurrerent per viam publicam, quæ exindè fieret deterior, contra *tex. in l. 2. §. idem Labeo, ff. nè quid in loc. public.* & contra diſtinctionem *Bart. in l. quò minùs, num. 21. ff. de flum.*

E contra vero Ceraſius adducebat pro ſe *tex.* quem aiebat eſſe in terminis terminanti-
5 bus in *l. 2. ff. de aqu. pluu. arcend.* vbi *Paulus Iureconſult.* ex *Labeone* videtur determinate de directo contrarium determinationi *Vlpian. in d. §. Neratius*, dùm ſtatuit, vt ſi vicinus flumen, torrentemuè auertat, nè aqua ad eum perueniat, & hoc modo ſit effectum, vt vicino noceatur, non poteſt agi cum eo actione aquæ pluuiæ arcendæ, quia arcere aquam idem eſt, quòd curare, nè aqua influat, ſi modò non hoc animo fecerit, vt alij noceat, ſed nè ſibi noceat.

Ad idem adducebat *tex. in l. 1. §. hoc tamen iure vtimur, verſ. Sed & ſi aliqua vtilitas, ff. nè quid in flumin. public.* vbi *Iureconſult.* permittit,
6 etiā in flumine publico fieri aggeres, aut aliàs munitiones, vt quis agrum ſuum tueatur, ſi grande damnum ei dare flumen ſolitum ſit, eiuſque prædia depopulari, & atteſtatur, pleroſq; ſcire prorsùs flumina auertiſſe, alueoſq; mutaſſe, dùm prædijs ſuis conſulunt.

Et confirmabat authoritate *Capoll. de ſeruit. ruſtic. prædior. tit. de aggeribus, cap. 37. nu. 5. verſ. Sed quid ſi flumen, & cap. ſeq. tit. de torrente, nu. 4.* qui vtrobique id admittit expreſsè abſque hæſitatione.

Hæc hinc indè adducta aliquatenus Me ancipitem reddiderūt, itàut decreuerim locum differentiæ oculis proprijs ſubijcere, iuxta conſilium *Iuriſconſ. in l. ſi irruptione in fin. ff. finium regund.*

Viſoque loco Partibus præſentibus omnē penitùs depoſui dubitationem, dùm inueni fundum dicti Ceraſij eſſe totum ferè depopulatum ex irruptione aquarum à Monte Veſuuio decurſarum quotieſcumque pluuia irruere contigerat, cui depopulationi aliundè conſuli non poterat, niſi per aggeres, & munitiones adhibendas in confinibus ſui prædij. Quod omni iure mihi licitè permittendum viſum fuit per iura formalia adducta pro parte dicti Ceraſij, dùm enim tàm neceſſaria ei
7 erat refectio dictorum aggerum, non poterat præſumi, quòd id fieret animo nocendi vicinis, & ceſſante animo nocendi vicinis, omnes *DD.* vnanimitèr id admittunt fieri poſſe, prout ſunt infraſcripti.

Gloſ. in d. l. 1. §. Neratius, in verb. Tollere, ff. de aqu. pluu. arcen. Rayn. de Forolin. in l. 2. §. pen. ff. de aqu. pluu. arcend. ſequitur *Gloſ. Odofr. in d. l. 2. §. pen.* ponit exemplum verbis iocoſis, inquiens: *Flumen torrens veniebat immediatè propè agrum meum, & ſalutabat agrum meum ſalutatione ruina,*

Digitized by Google

8 *næ, auerto alibi aquam, nè mihi noceat, nocet conui-
cino, numquid datur hæc actio?* Reſpondit: *Et
certè dicitur, ſi facio, vt non noceat mihi flumen,
non datur contra me actio, alitèr ſi facio, vt noceat
vicino,* & hic eſt caſus, de quo agitur.

*Angel. de Peruſ. in l. 2. §. idem Labeo, ff. nè quid
in loc. public.* dicit hæc formalia verba: *Nota
benè hunc §. quia quotidianus eſt, nàm ſæpè fundi
noſtri viam publicam contingunt, & in illos fundos
aquæ decurrunt ex fundo vicinorum, aut ergò de-
currunt in eos iure ſeruitutis, & non licet nobis im-
mutare curſum aquarum, ex quo ipſi fundi neceſſa-
riò debent recipere aquam ipſam, ſed ſi iure ſerui-
9 tutis impoſita lege, vel pacto fundi noſtri contingen-
tes vias publicas, non tenentur recipere aquam de-
currentem, & originem habentem ex vicinorum
fundo, tunc licita eſt deriuatio aquarum, & per con-
ſequens etiam reſtagnatio.* Cuius doctrina tangit
ad viuum caſum, de quo quærimus.

*Roffred. de libell. par. 4. rubr. de aqu. pluu. arc.
poſt n. 2. verſ. Sextum, Capoll. de ſeruit. ruſt. præd.
cap. 38. in fine, Beron. conſ. 139. nu. 24. vol. 3.*

Nec dicatur, quòd *tex. in d. l. 2. §. pen.* non lo-
quitur in opere niannfacto in ſuo fundo pri-
uato, ſed in flumine, ſeù torrente publico, quo
10 caſu non habet locum interdictum de aqua
pluuia arcēda, ſed aliud interdictum, nè quid
in flumine publico, ſiuè nè quid in loco publi-
co, vt eſt *tex.* ad literam *in l. 3. § fin. ff. de aqua
pluu. arcend.* nàm potiùs contrarium probat
contextura illius *tex.* præſertim iuncta *Gloſ. in
verb. Auerterit*, vt ſcilicet opus nouum ſit fa-
ctum à vicino in fundo ſuo, licet pro auerten-
do aquam à flumine publico, & ſubſequentia
verba id expreſſiſſimè demonſtrant, dùm *Iu-
reconſult.* non excludit actionē de aqua pluuia
arcēda, quia non competit illud interdictum,
ſed quia eſt permiſſum arcere aquam, nè in-
fluat in fundum ſuum. Aggeres enim iuxta
11 flumina in priuato facti veniunt in arbitrium
aquæ pluuiæ arcendæ, etiam ſi trans flumen
noceant, vt eſt *tex.* rotundus in *l. quod Principis,
§. fin. ff. eod.* Sed quatenus loqueretur de opere
facto in flumine publico, ex maioritate ratio-
nis idem eſt concludendū in caſu noſtro, nàm
ſi actio non daretur pro opere manufacto in
publico, multò minùs dabitur, quando eſt fa-
ctum in ſolo priuato, non animo alteri nocen-
di, ſed vt ſibi non noceat.

Et id, quod ex *tex.* fundaui, animum nocen-
12 di alijs eſſe attēdendum in faciente huiuſmo-
di opus ad auertendam aquam pluuiam, non
patitur aliquid obſtaculum, ex *l. ſi tertius, §.
fin. ff. eod.* vbi hoc interdictum datur etiam cō-
tra hæredem, in quo nullus cadere poteſt ani-
mus nocendi alijs, vel ex *l. is cum quo, ff. eodem*,
vbi datur etiam contra emptorem bonæ fidei,
qui non fecit opus, aut etiam ex *l. ſuprà, §. apud
ferocem eod. tit.* vbi datur etiam contra Domi-
num, qui ſimiliter non fecit opus, nàm *tex. in l.
ſi tertius, §. fin.* aſſignat viuam rationem; dùm
ait: *Perindè eſt, atque ipſe feciſſem*, quaſi di-
cat, dùm omnia iura, etiam paſſiua tranſeunt
in hæredem, ipſe hæres tenetur etiam ad refe-
ctionem damni, prout tenetur defunctus, & ſic
non tenetur ex facto ſuo, ſed ex facto defun-
cti, cuius animus nocendi contemplatur.

Tex. verò in l. is cum quo, qui loquitur in bo-
næ fidei emptore, non concedit hoc interdi-
ctum ſimplicitèr contra eum, itàut teneatur
proprijs ſumptibus tollere opus factum, & re-
ſarcire damna, ſed vt permittat, vicinum tol-
lere ſuis ſumptibus, patientiam præſtādo; ſuf-
ficit enim, quòd animus nocendi fuerit in fa-
ciendo nouum opus, vt illud debeat tolli, &
bona fides excuſat ab expenſis, & refectione
damnorum.

Idem eſt reſpectu condomini, quia non te-
netur ad aliud, quam ad præſtandam patien-
tiā, vt vicinus tollat opus ſuis proprijs ſump-
tibus, non autem ipſius condomini.

De natura enim huius interdicti eſt, vt ve-
13 niat in condemnationem, non ſolùm operis
demolitio, ſed etiam omne damnum illatum
poſt iudicium motum, vt eſt *tex. in l. 4. §. Iulia-
nus quoque, ff. eod.*

Et hi, in quibus non poteſt dari animus no-
cendi, quia ſi non tolleretur opus nociuum
ipſi fruerentur illo opere facto contra prohi-
bitionem huius interdicti, introductum eſt, vt
debeant præſtare patientiam, vt tolli poſſit ab
ipſis vicinis, qui patiuntur damnum, aut ti-
ment damnum futurum, & ita conſulatur vi-
cinis ſine damno ipſorum.

Obijciet fortaſſe aliquis, quòd dato pro
vero hoc requiſito neceſſario animi nocendi
vicinis in faciente opus nouum, tùnc omninò
14 ceſſaret hæc actio de aqua pluuia arcenda,
nàm tùnc habet locum actio de dolo, vt eſt
particularis *tex. in l. 1. §. denique il 1. ff. de aqua
pluuia arcend.* vbi *Gloſ. in verb. Habere*, citat cō-
cordantes, & probat *tex.* iuncta *Gloſ. in verb.
Noceat, ff. eod.* & ſic non daretur caſus, in quo
hæc actio exerceri poſſit abſq; animo nocēdi.

Pro cuius obiectionis ſolutione eſt diſtin-
guendum, quòd aut agimus de auertendo, ſeù
arcendo aquam perennem naturalitèr fluen-
tem ex flumine, aut loco publico per opus
manufactum in ipſo flumine, & loco publico,
aut de arcendo aquam pluuiam, vel quæ per
pluuiam creſcit per opus manufactum in fun-
do, & ſolo proprio. In primo caſu, ſi fiat ani-
mo nocendi vicinis, non poteſt habere locum
hoc interdictum de aqua pluuia arcenda, quia
aqua, quæ auertitur, & arcetur, non eſt pluuia,
ſed eſt perennis ex flumine publico, vel fonte,
& proptereà ceſſante hoc interdicto, ſuccedit
actio de dolo, & in his terminis loquuntur iu-
ra in contrarium allegata, quòd ſi non fiat
animo nocendi, ſed vt rei propriæ conſulatur,
tùnc ceſſabit etiam actio de dolo, & interdi-
ctum, nè quid in flumine, vt probat illemet

tex.

tex.in d.l.1.§.denique il 1.hoc tit. qui loquitur in
fonte petemus,& ſolemnis *tex.in l.1.§.plerum-
que enim ff.nè quid in flumine publ.*

In ſecundò verò caſu, quia agitur de arcen-
15 da aqua pluuia, nè influat in ſundum pro-
prium, per opus factum, non in loco publico,
ſed in ſundo proprio, tunc vt huic actioni ſit
locus, neceſſariò requiritur animus nocendi
vicinis, nàm ſi fiat, nè aqua pluuia ſibi noceat,
quamuis in conſequentiam noceat vicinis,
quia ceſſat animus nocendi, ceſſabit etiam hoc
interdictum per iura, & authoritates ſupe-
riùs allegatas.

Qui quidem animus nocendi in vtroque
caſu non eget alia probatione extrinſeca,
16 præter illam, quæ emergit ex ipſomet opere
manufacto, nàm quando prodeſt ipſi opus fa-
cienti, nè ſcilicet aqua influat in ſundum ſuũ,
tunc excluditur animus nocendi, etiam ſi in
effectu noceat vicinis, ſecùs ſi ſibi non profit,
& alteri noceat; nàm tùnc ſtatim præſumitur
animus nocendi, & vendicat ſibi locum hoc
interdictum, ità concludunt *Paulus in l.altius,
num.4.in fin.C.de ſeruit. & ibid. Padill.num.22.
Alciat.de præſumpt.regul.3.præſumpt.23. Ripa in
l.quominus,nu.29.ff.de flumin. Gomeſ. in l.Taur.
46.num.8.Vaſq.quæſt.illuſtr.cap.58.num.3.Greg.
Lop l.19.tit.32.par.3. Pereir.deciſ.Luſit.35.n.5.*
ſi tamen vtilitas facientis ſit modica non ſuf-
ficit ad excludendam præſumptionem animi
nocendi, vt poſt *Padill.d.num.22.Capoll.de ſer-
uit.vrb.c.38.num.3. Soccin. conſ.30.nu.2. vol.4.
Decius conſ.537.num.8.* affirmat *Pereir. d.deciſ.
35.num.5.in fin.* reprobato *Alciat.* qui in *d.præſ.
23.* etiam modicam vtilitatem admittebat.

Neque *Iureconſ. Vlpian. in d.l.1. §.Neratius,*
17 in aliquo contradicit, nàm diuerſus eſt caſus
in *d.§.Neratius* à caſu in *d.l.2. §.pen.* quem ad-
ducit pro ſe Ceraſius; ſiquidem *§. Neratius*
procedit, quando ſunt plura prædia, vnum
poſt aliud, quodlibet inferiùs altero, & in præ-
dio medio erat palus, quæ ſolebat deſcendere
per agrum inferiorẽ, & ſi inferior facit opus,
per quod non poſſet deſcendere, & ſic radun-
dãdo nocet primo prædio, poteſt Dominus il-
lius agere contra Dominum prædij inferio-
ris, qui fecit opus in ſuo, ità ad literam ponit
exemplum *Ioann.de Imol.* in ipſomet *§. Nera-
tius.* At in *d.l.2. §.pen.* ſecùs eſt, quia ibi quis
opus facit in ſuo, non vt excludat eam aquã,
quæ reſtagnare ſolet in ſuum agrum, ſed vt
prohibeat aquam imminentem, nè in ſuum
influat. Ità hanc diuerſitatem caſuum inter
duos Iureconſultos optimè expungit *Hugo
Donell de iure ciuil.lib.15.cap.47.fol.572.nu.50.*
vbi comprobat diuerſitatis cauſam palpabili
ratione, inquiens, quòd ſi ius hac actione con-
ſultum eſſe vult vicinis, nè aqua ad eos perue-
niat, alitèr quàm antè fluxit, non eſt dubium,
quin conſultum eſſe velit opus facienti, vt &
ipſe aquam arceat, idеſt curet, nè aqua in
ſuum influat.

Subdens, quòd multum intereſt, verum
18 quod quis in ſuo iàm habet, exoneret in alie-
num, an quod venit extrinſecus, auertat nè ad-
mittere cogatur, nàm qui exonerat in alienũ,
is in alienum immittit, quod nulli licet, *l.ſicut.
§.Ariſto,ff.ſi ſeruit.vindic.* qui verò auertit, ideſt
arcet à ſuo, is vim illatã propulſat, quod om-
nibus licet, etiam ſi in ea re cauſam damni alij
det, *l.ſcientiam. §.qui cum, ff. ad l. Aquil. l.1. §.
vim vi, ff.vndè vi.*

Prætereà ille *tex.in §. Neratius*, loquitur in
19 torrante procedente exuudante palude intus
proprium agrum exiſtente, qui ab immemo-
rabili tempore ità fluebat, vt probat expreſsè
tex.ibi,in verb.Solebat, iuncta *Gloſ.ibid.in verb.
Tollere, circà med.* quia tunc vicinus inferior
quaſi iure ſeruitutis ob ſpatium tanti tempo-
ris illam aquam ex palude ſuperfluentem re-
cipere tenebatur, ità explicat *Caſtr. in l. 2. §.
idem Labeo il 3.ff.eod.tit.Surdus conſ.447.nu.10.
Gratian. diſcept.480. num.* 10. quod non poteſt
dici in caſu noſtro, vbi ex infortunio recenti
hæc calamites inſurrexit.

Neque natura loci in aliquo conſideranda
eſt in hoc caſu, nàm licet fundus Ceraſij ſit na-
20 tura inferior aliorum fundis, ex quibus aqua
pluuia irruit, tamen fundi aduerſariorum, qui
modò contradicunt ei in conſtructione, & re-
fectione aggerum, ſunt longè inferiores, & ſic
natura loci potiùs opitulatur, quàm officiat
ipſi Ceraſio, *tex.* enim in *l.1.§.fin.& l.2.in prin-
cip. ff. de aqua pluuia arcenda*, procedunt reſpe-
ctu fundi ſuperioris, cui natura loci ſuffraga-
tur, non autem reſpectu fundi inferioris, cui
natura loci reſragatur.

Vltimum verò motiuum fundatum in *l.2.
§.idem Labeo, ff.nè quid in loco publ.* ceſſat, quia
in facto non eſt verum, quod aqua, quam præ-
tendit auertere Ceraſius à fundo ſuo, efficiat
deteriorem viam publicam ſibi contiguam,
imò retinet in ſtatu ſuo, prout ſemper fuit.
Fortiùs videtur ſtringere ille *tex.* pro actori-
21 bus in *verſ. Planè ſi fundus*, vbi diſponitur:
*Quòd ſi fundus viam publicam contingat, & ex eo
aqua deriuata deteriorem viam faciat, quæ tamen
aqua ex vicini fundo in tuum veniat, ſi neceſsè ha-
beat eam aquam recipere, interdictum locum habe-
bit aduerſus vicinum tuum. ſi autem neceſsè non
ſit, non teneri vicinum tuum, te tamen teneri*, & hic
propriè videtur caſus noſter, nàm Ceraſius cũ
eius fundo tangit viam publicam, quæ per
aquam ex fundo deriuatam efficitur deterior,
& hæc aqua deriuata ex fundo Ceraſij venire
debet in fundum actorum, qui neceſsè habẽt
illam recipere ex natura loci, quia eorum fun-
di ſunt inferiores fundo Ceraſij, & ſecundùm
hunc *textum*, dùm neceſsè habent illam aquam
deriuatam recipere, competit eis hoc interdi-
ctum aduerſus Ceraſium. Sed ſolutio facilis
eſt, nàm vt natura loci obliget vicinum fundi
inferioris Dominum ad recipiendum aquam
ex-

excurrentem ex fundo ſuperioris, requiritur, quòd fundus inferior ſit immediatè collocatus, itàut adhæreat, & coniungatur fundo ſuperiori, proùt ponit exemplum *Ioann. de Imola in d. l. 1. §. Neratius, ff. de aqua pluuia arcenda*, & conſtat ex *tex. in ead. l. 1. §. fin.* ſed quando eſt via intermedia, tunc non tenetur recipere aquam ex fundo ſuperiore, & propterea poterit ipſe eam auertere per eandem viam publicam, vt ſibi non noceat.

Præterea tex. ille non loquitur de interdicto aquæ pluuiæ arcendæ, de quo nos agimus, ſed
22 de interdicto, nè quid in loco publico, vel itinere fiat, ſub quo titulo eſt collocatus, & reſpicit ſolùm conſeruationem locorum, & itinerũ publicorum, nè ſcilicet hæc deteriora fiant culpa ædificantium, & accolentium, & ponit caſum valdè planum, nẽpè ſi ego habeo fundum iuxtà viam publicam, ex quo aqua deriuata in viam publicam illam deteriorem faciat, & hæc aqua non procedit immediatè ex fundo meo, ſed venit ex alio fundo vicini in fundum meum, dubitabatur, vtrum interdictum illud habebit locum aduerſum me, eo quia aqua deriuabat immediatè à fundo meo ad viam publicam, an potiùs aduerſus vicinũ meum, ex cuius fundo aqua venit ad fundum meum, & *Iureconſult.* reſpondet diſtinguendo, ſcilicet ſi ego teneor recipere illam aquam excurrentem ex fundo vicini, putà vna ex illis tribus cauſis præſcriptis in *d. l. 2. in princ. ff. de aqu. pluu. arcend.* & tunc ego non teneor illo interdicto, quia dùm neceſsè habeo illam aquã recipere in fundum meum, licet eadem aqua poſteà ex fundo meo deriuet in viam publicã, ego nõ ſum in culpa, ſed ſi ego non teneor recipere illam aquam à fundo ſuperiore, tunc ego ſum in culpa, & habebit locum interdictũ contra me, non autem contra vicinum meum; hìc eſt verus, & genuinus intellectus illius tex. qui propterea nullo modo congruit caſui noſtro, vbi non agitur de tuenda via publica, nè deterior fiat, ſed de arcenda aqua pluuia, nè deteriorem faciat fundum meum.

Die igitur 18. Maij 1633. decreui, quòd liceat dicto Cetaſio reficere ſepem ſui ruris in actis deducti, eamque aggeribus munire ex parte interiori tantùm, itàut aqua pluuia irruens ex prædijs vicinorum non influat in agrum ſuum, verùm ex parte exteriori nullo modo tangat viam publicam, nec vtatur glarea, ſeù limo in ipſa via publica exiſtente, nec aliquid in ea innouet, & proindè tollatur mãdatum ei iniunctum de non innouando, ſeù conſtruendo in loco prædicto. Penès Franciſcum Anaſtaſium Reg. Scribam à Mandatis.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCIII.

AQuæ pluuiæ arcendę interdictum non competere vicinis contrà vicinum auertentem aquam, vt influat in fundum ſuum, quæ reſtagnata per viam publicam influat in prædiũ vicini, cum aliquibus circumſtantijs, deciſum refert hìc D. Author, eius meminit *Barbat. de diuiſ. fructuum, p. 1. cap. 3. num. 40. & 41.*

Ad quam deciſionem obſerua, Dominum
23 fundi ſuperioris in pręiudicium Domini fundi inferioris, poſſe auertere non ſolùm aquã, quę naſcitur in dicto ſuo fundo, nè iter habeat per fundum inferiorem, ſed etiam aquam, quæ alibi naſcitur, vt ingrediatur fundum ſuum, diuertere in damnum fundi inferioris, & hoc quamuis per mille annos defluxerit ad dictum fundum inferiorem, niſi ſit aliqua ſeruitus præſcripta (quæ non præſcribitur ſolùm per fluxum plurium annorum) vt dicit *Reg. de Marinis lib. 1. reſol. iur. cap. 16.* Vbi mediante laudo lato per *Epiſc. Ricc.* in cauſa Conſiliarij Franciſci Antonij Muſcerrulæ cum D. Ioanne Capycio Latro, *Conſ. Rocc. reſp. 93. num. 2. l. 1. Conſ. Prat. l. 1. diſcept. forenſ. c. 47.* Ad materiam vide *Bimium conſ. 238. & 298. Cyriac. contr. 179. 310. & 311. Reg. Valenz. conſ. 20. Giurb. obſeru. 61.* nouiſſimè *Barbat. de diuiſ. fructuũ, p. 1. cap. 3. num. 27. & ſeqq. Arias de Meſa var. reſol. lib. 2. cap. 50. & reſol. ſeqq. Antonell. conſ. 88.* vbi latiſſimè *Vrſell. concluſ. iuris, verb. Alueus, lib. 2.*

Ad num. 6. verſ. Hac, vbi fit mentio viſuræ ocularis per Commiſſarium cauſę faciendam
6 ſuper faciem loci. Obſerua hanc eſſe probationem excludentem omne aliud genus probationis, & adeò eſſe priuilegiatam, vt nunquã intelligatur excluſa, ex dictis per *Afflict. deciſ. 107. num. 6. Fontanell. deciſ. 60. num. 14.* Et hodiè debet peti acceſſus Iudicis infrà menſem à die relatæ, ſeù introductæ cauſæ, per *pragm. 4. §. 15. de dilation. Conſ. Prat. ad Muſcatell. p. 7. gl. concluſio, verſ. Octauus actus, Reg. Sanfel. in praxi, ſect. 56. fol. 209. Conſ. Petr. ſuper rit. M. C. 239. lib. 2.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 Cap. Regni ex præſumptuoſæ, *quãdo ſit locus.*

2 *Succeſſio ad feuda in linea collaterali, ex gratijs Regno Neap. conceſſis, quaenam ſit, & num. 19.*

Quanã fuerit de iure Conſt. Regni, *n. 15. & 17.*

Et qualitèr per Regni Conſtitutiones *ſit reſtrictum ius commune feudorum, num. 16.*

Gratia Regis Catholici admittens patruum ad ſucceſſionẽ feudi quoduã ſpeciale habuerit, n. 20.

3 *Patruus excluſa nepte ex filio, poteſt inſtitui ex ſpeciali gratia in feudo.*

Succedit ex gratia Regis Catholici, etiam in feudo nouo, num. 4.

Sed contrarium, quòd ſuccedat tantùm in feudo antiquo, num. 7. 9. 23. & 25.

Et quæ ſint requiſita, vt ſecundùm dictam gratiam poſſit ſuccedere in feudo antiquo, num. 29.

De

De iure feudorum, & Regni Conſtitutionum,
non eſt excluſus à ſucceſſione in feudis, num.5.
Sed quòd per Conſtit. Regni, Vt de ſucceſſio-
nibus,*non ſuccedat in feudo, ſæpiùs iudicatum,*
num.18.
6 *Amita ex gratia Caroli V. ſuccedit, vt & patruus*
in feudo.
Sed tantùm in feudo antiquo,num.21.
Modò ſit de comprehenſis in inueſtitura,nu.30.
8 *Frater,& ſoror ad ſucceſſionem in feudo nouo,quo*
iure admittantur.
Quibus olim circumſtantijs reſtricta huiuſmodi
ſucceſſio,num.24.27.& 35.
10 *Feudum, vt dicatur antiquum,quæ ſint requiſita,*
& num.26.
An idem paternum,& antiquum,n.11.& 22.
Poteſt dici antiquum, licet non paternum, n.13.
Si poſt diutinam poſſeſſionem in linea deſcendenti,
tranſeat ad collateralem,an dicatur nouum,num.
12.& 28.
In terminis nouæ gratiæ conceſſæ Regno Neap.de
anno 1605. tranſeundo ad lineam collateralem,
retinet qualitatem antiqui, num. 14.
Et qua ratione id factum,num.31.
Dicitur ſemper nouum reſpectu patrui, cùm non
poſſit ſuccedere nepoti, niſi in feudo paterno, &
antiquo,num.36.
32 *Feudali in ſucceſſione ſemper attenditur linea, ex*
qua prouenit feudum.
Et quæ ſint neceſſaria requiſita volentis ſuccede-
re in feudo,num.33.
34 *Pater non ſuccedit filio in feudo nouo, ſecùs in*
antiquo.

ARGVMENTVM.

Patruus,& Amita,an ſuccedant Nepoti,tàm in feudis antiquis, quàm nouis ex gratijs huic Regno conceſſis hucuſque, & quod dicatur feudum antiquum, ſeù paternum?

DECISIO XCIV.

MOrtuo D. Antonio Pappacoda poſſeſſore
Terræ Maſſafræ, & capta illius poſſeſſio-
ne per D.Celidoniam Pappacodam Ami-
tam defuncti tanquam proximiorem in gra-
du, ad quam ex gratijs huic Regno conceſ-
ſis prætendebat ſpectare legitimam ſucceſſio-
nem feudalium, Regia Prouincialis Audien-
tia Hydruntina præſupponens,quòd D.Anto-
nius deceſſiſſet ſine legitimo hærede in feuda-
libus, eiecta D.Celidonia,cœpit poſſeſſionem
eiuſdem Terræ conſtituendo ibi Capitaneum
1 pro exercenda iuriſdictione, & Ærarium pro
perceptione introituum nomine Regię Curię,
practicando *Cap. Regni ex præſumptuoſa,* & de-
uoluta cauſa ad Regiam Cameram ad inſtan-
tiam dictæ D.Celidoniæ, quæ allegabat,iniu-
ſtè fuiſſe ſpoliatam,& omninò eſſe reſtituendā
in poſſeſſione illius, quia claro, & aperto iure
ſuccedebat,& proindè non erat locus diſpoſi-
tioni *cap. ex præſumptuoſæ,* vt in promptu de-
monſtraret, quòd claro, & aperto iure ſucce-
debat,propoſuit hoc dilemma,videlicet,quòd
2 hæc Terra Maſſafræ, aut erat feudum nouum,
aut erat feudum antiquum penès D. Antoniū
vltimum poſſeſſorem defunctum, & vtroque
caſu ipſa vti Amita ex gratia cōceſſa per Re-
gem Catholicum in anno 1507. quæ nunc eſt
pragm.6. de feud. & alia conceſſa per Carolum
V. in anno 1536. vt in *pragm. 12. eod. tit.* ipſa
ſuccedebat,nam per dictas gratias Patruus,&
Amita fuerunt admiſſi ad ſucceſſionem, tàm
in antiquis, quàm in nouis feudis, & proindè
ſtantibus gratijs prædictis nullum ſibi obſta-
culum poterat obijci ad inturbidandam ſuam
ſucceſſionem, & poſſeſſionem. In facto namq;
verùm erat, quòd hæc Terra fuit empta à D.
Artuſo Pappacoda fratre vtrinque coniuncto
D.Antonij, qui moriēs abſque liberis maſcu-
lis,ſed cum vna tantùm Nepte nomine D.Fe-
liciana ſuperſtite ex Iſabella filia prædefuncta
inſtituit hęredem vniuerſalem,etiam in feudo
3 D. Antonium fratrem cum onere dotandi ne-
ptem, practicando aliam gratiam conceſſam
huic Regno in anno 1605. quæ eſt *pragm. 31.*
eod.tit.de feud.

Pars D.Celidoniæ ad probandum, quòd
gratia Regis Catholici nunc in *pragm. 6.* quæ
4 admittit Patruum, loquatur etiam in feudo
nouo, ponderabat illa verba propè principiū,
ibi: *Qualſiuoglia feudo,etiam nouo, &c.* & quod
iuxtà petita ſimplicitèr fuit facta conceſſio,
per verbum, *placet.*

Item ponderabat eandem gratiam, etiam
in finalibus verbis, & in concluſione ſupplica-
tionis, ibi: *Succeda in detti Principati, e feudi* cu-
iuſcumq; generis, & ſic etiam *nelli feudi nuoui.*

Addebat, quòd niſi hæc gratia incluſiſſet,
etiam feuda noua, fuiſſet fruſtratoria, quia
5 in feudis antiquis Patruus iàm ſuccedebat,
tàm de iure communi feudorum, vt in *cap. 1.*
§.ſi quis miles in fin. Imp.Lothari, quàm de iure
Regni per *Conſtitut.Vt de ſucceſſionibus,* ſecundū
interpretationem *Andr. in ead. Conſtit. in verb.*
Idem ius,& latiùs *in cap.1.ad finem tituli Imper.*
*Lothar.*quem latiſſimè ſequutus eſt *Loffred.ibi-*
dem, fol. 12.col.2. poſt med. verſ. Secundò verò lo-
co, & huiuſmet opinionis ſectatorem adduce-
bat *Meipſum in d.pragm.6.de feud.*

Ad probandum verò, quòd dicta gratia,
6 quæ includit Patruum in feudis nouis, fuerit
ampliata ad includendum etiam Amitam in
feudis nouis, ponderat gratiam Caroli V. in
anno 1536. in qua licet non fuerit facta men-
tio de feudis nouis, ſed de antiquis, dicit,
quòd ſufficit ſibi,quod per illam gratiam fue-
rit confirmata gratia Regis Catholici; prout
iacebat,& facta declaratio,quòd vbi compre-
henditur Patruus, comprehendatur etiam

Amita, nàm relatum, & cõfirmatum, & declaratum eſt in ſententia, confirmante, & declarante cum omnibus qualitatibus ſuis, vulg. *l. aſſe, toto ff de hæred. inſt.*

Sed quatenus illa gratia Regis Catholici, & Caroli V. eſſet reſtringenda ad feuda antiqua tantùm, ſecundùm prætenſionem Fiſci, dicebat, quòd adhùc cauſa D. Celidoniæ eſt in tuto, ſiquidem hæc Terra Maſſafræ erat feudũ antiquum penès D. Antonium vltimum poſſeſſorem, nam fuit empta à D. Artuſo fratre vtrinque coniũcto, & à D. Artuſo peruenit ad ipſum D. Antonium ex ſucceſſione ex teſtamento, quod ei erat permiſſum ex gratia prædicta anni 1605. non obſtante, quòd D. Artuſus haberet tũc Neptem ex filia, quæ eum præcedebat in gradu, & gratia operatur, vt tranſiuerit hoc feudum ad D. Antonium fratrem, non vt feudum nouum, ſed vt feudum antiquum, vt ſunt expreſſa verba gratiæ, & ſi remanſit feudum antiquum, ipſa D. Celidonia venit ad hãc ſucceſſionem claro, & aperto iure ex gratia de anno 1536. & proindè ceſſat *cap. ex præſumptuoſa.*

E contrà Regius Fiſcus quoad primum negat, gratiam Regis Catholici anni 1507. &
7 Caroli V. anni 1536. comprehendere feuda noua, ſed antiqua tantùm, ponderando ſpecificam interpretationem illius gratiæ factam à *Thom. de Marin. de feud. tit. 2. num. 29. tit. 11. nu. 58. & tit. 12. num. 17.* & quæ *Ego* latè dixi *in pragm. 11. num. 8. & 9. de feud.* vbi hanc ipſam opinionem pluribus defendi, per quę dicit Me receſſiſſe à prima opinione, quam tenui *in pragm. 6. de feud.*

Addit, quòd ſi illa gratia comprehendebat feuda noua, ſequebatur perneceſsè, quòd per eandem gratiam, quæ admittebat Patruum, & Amitam ad ſuccedendum in feudis nouis, eſſent incluſi etiam fratres, & ſorores, qui ſunt in proximiori gradu, quàm Patruus, & Amita, & tamen hoc eſt manifeſtè falſum, quia pro admittendis fratribus, & ſororibus, opus fuit
8 impetrare nouam gratiam, vt conſtat ex *pragmat. 18. de feud.* & ſi non erant comprehenſi fratres, & ſorores in feudis nouis, non eſt poſſibile, quòd eſſet incluſus Patruus, & Amita.

Et demùm ſubdit, quod ex ipſiſmet verbis
9 gratiæ conceſſæ in anno 1536. per quam fuit incluſa Amita, manifeſtè apparet, quòd gratia præcedens Regis Catholici conceſſa ad incluſionem Patrui, tàm ex mente concedentis, quã ex mente ſupplicantium fuit, vt non comprehenderet feuda noua, ſed antiqua tantùm, dùm tàm in referendo primam gratiam conceſſam pro Patruo, quàm illam pro Amita, pro qua de nouo ſupplicabatur nulla fit mentio de feudis nouis, ſed antiquis tantùm. Hæc quoad primum articulum.

Quò verò ad ſecundum de qualitate feudi antiqui in perſona D. Antonij defuncti Fiſcus omnino negat, talem qualitatem poſſe adaptari in perſonam D. Antonij, imo potiùs fuiſſe nouum feudum, quia feudum tunc dicitur an-
10 tiquum, quando deſcẽdit a quarto gradu ſuprà, & paternum dicitur, quod fuit quæſitum à quarto gradu infrà, prout ſunt Pater, Auus, Proauus, & Attauus, vt probat *Capyc. in ſua inueſtitur. in verb. Feudorum genera, verſ. Feudum antiquum, & paternum. fol. 210.* licet concludat, quòd antiquum, & paternum confundantur, *Intrighol. de feud. centur. 1. q. 21. num. 3. & q. 22. num. 1. & 2. Regens de Ponte lect. feud. 12. nu. 29.* vbi affirmat, quòd non poteſt dici paternum,
11 ſiuè antiquum, niſi fuerit parentis agnationis communis reſpectu, tàm ſuccedentis, quàm eius, cui ſucceditur, & *Bald. in c. 1. §. hoc quoque, ſub num. 2. de ſucceſſ. feud.* ait, quod feudum antiquum, ſeù paternum nunquam dicitur, niſi inter eos, quorum principium connexum eſt in vno ſtipite feudali, ſequuntur *Prępoſ. & Afflict. in d. § hoc quoque, num. 2. Aretin. conſ. 164. in princip. Ruin. conſ. 12. lib. 1. Peregr. conſ. 21. n. 10. & 11. lib. 2. Intrigl. cẽtur. 1. q. 25. poſt n. 9. Thom. de Marin. tit. 3. de feud. ex pact. nouo, nu. 4. Frecc. de ſubfeud. lib. 3. 2. form. num. 7. & 3. form. nu. 14. Roſenthal. tom. 1. cap. 2. concluſ. 9. ſub nu. 3. Mantic. de ambig. & tacit. conuent. lib. 23. tit. 38. nu. 54. Marta conſ. 6. num. 30.*

Quod adeò verum eſſe dicebat, vt dixerit
12 *Bald. in cap. 1 ſi de feud. defunct. milit. contr. fuit.* ſequutus ab omnibus ſupradictis, quod ſi feudum fuerit poſſeſſum per mille annos ab vna linea deſcendente, reſpectu ipſorum eiuſdem lineæ erit antiquum, cum autem tranſiuerit ad aliam lineam collateralem, dicitur nouum.

Et ex his concludit, quod ſi hæc Terra fuit poſſeſſa à D. Antonio vti feudum nouũ, quia non fuit emptum ab aliquo aſcendente, ſed à D. Artuſo fratre tantùm, & ſic habuit ortum à linea collaterali, & non à linea aſcendente, vtique non poteſt in eo ſuccedere D. Celidonia Amita, quia Amita nullibi fuit habilitata ad ſuccedendum in feudis nouis.

Aduerſus hoc vltimum motiuum dicebat
13 Pars, quòd hoc feudum, quod non habuit initium à patre, & à linea paterna, non poterat dici paternum, ſed benè poteſt dici antiquũ, quia ſi in perſona fratris prioris acquirentis fuit nouum, in perſona alterius fratris ſuccedentis per ſucceſſionem effectum eſt antiquũ, afferens authoritatem in puncto *Roſenth. par. 1. c. 2. concl. 12. num. 1. & 2.*

Addebat ad clariorem reſponſionem, quòd
14 in terminis prædictæ gratiæ contentę in *pragmat. 31.* hoc dubium non poterat conuenire caſui, de quo quæritur: nàm in ea expreſsè dicitur, quòd feudum, de quo diſponit feudatarius in beneficium collateralis proximioris in gradu excluſa fœmina, quæ fortè magis propinqua, remaneat antiquum, ſed in caſu præſenti non eſt dubium, quòd in perſona D. Fe-

li-

ſicianæ neptis ex filia, & ſic de linea deſcendẽte, etiam ſecundùm prætenſionem Fiſci erat antiquum, ergò dùm vigore gratiæ aufertur à nepte, & defertur ad fratrem, remanet ſimilitèr antiquum, iuxtà declarationem in gratia expreſſam.

Et ſic illa gratia operatur, vt collateralis inſtitutus ſuccedat etiam in feudo nouo iure antiqui feudi, quo caſu etiam in perſona eius, cui de nouo fit conceſſio, tenebit illud tanquã feudum antiquum, & non feudum nouum, vt explicitè tradit *Thom. de Marin. de feud. ex pact. & prouid. antiq. par. 1. num. 43. Bertran. conſ. 1. vol. 1. par. 1. num. 63. Natta conſ. 468. num. 1. in fine, vol. 2. Tiraquell. de retract. lignag. §. 52. gloſ. 2. num. 29. ad 42.* explicitiſſimè *Roſenth. par. 1. cap. 2. concluſ. 13. num. 1. & 4. Gaill. obſeru. 10. nu. 13. lib. 2. & Græue. ad Gaill. vol. 2. concluſ. 50. nu. 4. in fine, & conſider. 1. nu. 2. in fin. cum ſeqq.* Subdens, quòd licet in gratia non ſit formalitèr expreſſa illa clauſula, *iure antiqui feudi*, tamen eſt ſatis expreſſa per verba æquipollentia, dũ in gratia dicitur, *quòd remaneat antiquum*, quia non eſt attendenda formalitas, & ſtructura verborum, vt in puncto tradit *Theſ. deciſ. 146. num. 9. in fine.*

His hinc indè adductis pro reſolutione
15 primi articuli circa interpretationem gratię Regis Catholici, an loquatur in feudis antiquis tantùm, vel etiam in feudis nouis, neceſſarium videbatur, vt per diſcurſum iurium præcedentium palàm fieret, an antè dictam gratiam eſſet incluſus Patruus in ſucceſſione feudorum antiquorum necnè.

Nàm ſi anteà erat incluſus Patruus, vtique dicta gratia erat fruſtratoria reſpectu feudorum antiquorum, & nè remaneret fruſtratoria, erat intelligenda, quod comprehenderet feuda noua, & adhùc in Regno in materia ſucceſſionis feudalis in linea collaterali non erat emanata alia lex, niſi *Conſt. Vt de ſucceſſionibus*, quæ loquens in feudis conceſſis pro ſe, & hæredibus ſimplicitèr, non autem pro ſe, & hæredibus ex corpore, ſtatuit, vt in feudis antiquis ſuccedant fratres etiam ex vno tantùm latere coniuncti, & filij fratrum, vt expreſsè dicitur in *verſ. Ex collaterali, & in verſ. Filij autem fratrum*, in feudis verò de nouo quæſitis, ſtatuit, vt filij fratrum nullo modo ſuccedant, ergò ſecundùm *Andr. ibi, in verb. In acquiſitis*, fratres dùm non ſunt excluſi, cenſentur incluſi, licet contra ſentiat *Gloſ. ibi, in verb. Iure ſuo*, & ſic de iure illius *Conſtitut.* fratres ſuccedunt etiam in feudis nouis ſub prædicta forma conceſſis, licet de iure communi feudorum eſſent excluſi, vt in *cap. 1. ver. His deficientibus, de ſucceſſ. frat. seù de grad. ſucced. in feudo*, ſed fiſcales, vt excluderent fratres à ſucceſſione in feudis nouis, introduxerunt cautelam, vt feuda de nouo nõ concederentur pro hæredibus ſimplicitèr, ſed pro hæredibus ex corpore, per quam frater venit excluſus, ex quo non eſt hæres ex corpore fratris ſui primi acquirẽtis, ita tradit *Andr. in dicta Cõſtit. in verb. Fratres, verſ. Hodiè tamen*, & iterum propè finem in *verſ. Prædicta verò, Afflict. in d. Conſtit. Vt de ſucceſſionibus.*

Reuertendo modo ad verba *Conſtitutionis*, hucuſque illa *Conſtitutio*, dùm loquuta eſt de fratribus, & filijs fratrum non nominauit gradum, ſed perſonas tantùm. Deindè in *verſ. In vlteriori gradu*, nominat gradum, à quo remanent excluſi comprehenſi in eo gradu, & generalitèr dicit, quòd omnes, qui ſunt in vlteriori gradu poſt filios fratrum, nullo modo ſuccedunt, & ſic eos excludit, etiam in feudis antiquis, per quam excluſionem ſucceſſio feudalis in linea collaterali, quæ de iure communi erat vſque ad ſeptimum gradum, vt in *c. 1. §. hoc quoque ſciendum, de his, qui feud. dar. poſſ.* fuit reſtricta vſque ad tertium gradum, proùt ſunt nepotes ex fratre, vlteriores verò, proùt ſunt filij nepotum ex fratre ſunt pænitùs excluſi.

Andr. in d. Conſtit. in verb. Idem ius, ex illis
17 verbis, *In vlteriori autem gradu*, eſt in opinione, quod illa *Conſtitutio*, non tàm numerat perſonas, quàm gradus in linea collaterali, vſque ad quos licet ſuccedere, & probat, quod dùm excluſit eos, qui ſunt in vlteriori gradu poſt nepotes, incluſit omnes perſonas, quæ ſunt intrà illum gradum, in quo ſunt nepotes, & proindè omnes perſonæ intrà illos gradus cenſẽtur nominatæ, & ſic etiam Patruus eſt in ea comprehenſus vti exiſtens in citeriori gradu, ſcilicet tertio, proùt ſunt nepotes.

Hanc eandem opinionem latiùs probauit in *cap. 1. Imper. Lothar.* proùt ipſemet vbi ſuprà ſe allegat, & in *cap. 1. num. 7. & 8. de natur. ſucceſſ. feud.* quem ſequuti ſunt de noſtratibus *Thom. de Marin. tit. 12. num. 17. Petr. de Monteforte in d. Conſtit. verſ. Quæro an Patruus & Loffred. in cap. 1. col. 25. verſ. Hoc etiam clarè Imper. Lothar.* & de Siculis *Gulielm. de Perno conſ. 21. propè princ. verſ. Planè, & in cap. ſi aliquem, Petr. de Gregor. de conceſſ. feud. par. 4. q. 12. num. 8.* & propterea *Ego in d. pragm. 6. de feud. num. 2.* appoſui cum miniſterio illam clauſulam, *ſecundùm opinionem Andreæ.* Sed *Marin. Caraman. in Gloſ. d. Conſtitut. in verb. Habeant*, affirmat,
18 quod per Iudices Magnæ Curiæ fuit iudicatum contra patruum, quia patruus eſt omiſſus in ea *Conſtitutione*, quæ permiſſoria eſt, ſcilicet certos admittens, & alios prohibens, ergò patruus eſt prohibitus, iſta ſunt verba *Gloſ. ibi*, per quam conſtat, quòd illa *Conſtitutio* habuerit interpretationem, quòd non includat totum tertium gradum, & ſic patruum, ſed ſolùm perſonas enumeratas, inter quas non eſt patruus, & ipſemet *Andr.* ſemper affirmauit, quod cõmunis interpretatio ſemper fuit contra ſuam opinionem, vt ſcilicet *Conſtitutio* enumeret perſonas, & non gradus, & propterea patruus remanſit excluſus, ità aſſerit in *d. c. 1.*

*num.2. Imper. Lothar. & in cap.1.num.7. propè
fin.verſ. Benè putamus,* & iterum poſt *nu.* 8. an-
tè additionem, ibi: *Quia in collaterali non ſuc-
cedunt, de natur.ſucceſſ.feud. & Afflict. in eod.cap.
1. Imper. Lothar.* poſt latè diſputatum articu-
lum *à num.* 2. per plures columnas, tandem
num. 25. *verſ. Tandem,* contra *Andr.* atteſtatur,
quòd opinio contra *Andr.* ſeruabatur in Re-
gno, & affert ibi plures caſus ſic deciſos, vſ-
quequo fuit conceſſa gratia pro patruo per
Regem Catholicum, licet ipſe *Afflict. in d.c.1.
Imper. Lothar.* paulò ſuperiùs dixiſſet, quòd
ipſe conſulendo teneret cum *Andrea,* & in *Cō-
ſtit. Vt de ſucceſſionibus, num.*32. eandem opinio-
nem approbauit, referens in fine gratiam Re-
gis Catholici, & re vera hæc communis inter-
pretatio contra *Andream* (iudicio meo) non
incongruit verbis, nec ſenſui illius *Conſtitut.* ſi-
quidem illa verba, *in vlteriori tamen gradu,* ex
quibus *Andreas* vult colligere, quod omnes,
qui ſunt intrà illum gradum, ſunt vocati à
Conſtitutione, non ſunt appoſita ad finem inclu-
dendi perſonas non nominatas, ſed ad finem
excludendi lineam collateralem deſcendentē
vltrà tertium gradū nominatam per expreſ-
ſionem nepotum in feudis antiquis, quia de
eadem linea collaterali aſcendente, prout eſt
patruus, nondùm erat facta mentio.

Hinc factum fuit, vt Barones Regni viden-
tes hanc interpretationem excluſiuam patrui
iàm ſatis coaluiſſe, & profundas radices ie-
ciſſe, vt illam tollerent, & omninò extirparent,
ſupplicauerint Regi Catholico pro expreſſa
incluſione patrui, non obſtante qualibet inter-
pretatione, & conſuetudine obſeruata vſque
tunc in fauorem Fiſci, & ità fuit conceſſa per
verbum, *placet,* vt in *d. pragm. 6.* & ſic ex ſup-
plicatis in hac gratia clarè reſultat, quòd vſq;
ad illam diem patruus erat omninò excluſus,
etiam in feudis antiquis.

Hæc gratia reſpectu feudorum antiquorū
20 duo ſpecialia cōplectitur. Vnum, vt patruus
ſuccederet nepoti, quod vſque ad illud tem-
pus ex communi interpretatione non fuerat
conceſſum. Alterum, vt ſuccederet patruus,
non ſolùm in feudis conceſſis pro ſe, & hære-
dibus ſimpliciter, de quibus loquebatur *Con-
ſtitutio,* ſed etiam in feudis conceſſis pro hæ-
redibus ex corpore, ità ſunt expreſſa verba
gratiæ prædictæ, vt in *cap.* 17. inter gratias Re-
gis Catholici, *fol.59. at. in lib. Priuilegiorum
Neap.* quæ in dicta *pragm.* ſunt aliquantulum
diminuta, ſiquidem in ipſa gratia originali
dicitur: *La inueſtitura, e conceſſione diceſſe, pro ſe,
& hæredibus, & ſucceſſoribus. ò vero, pro ſe, & hæ-
redibus de ſuo corpore legitimè deſcendentibus,* in
pragmatica verò ſunt omiſſa illa prima verba,
pro ſe, & hæredibus, & ſucceſſoribus, ſed modò in
nouiſſima impreſſione ſunt emendata.

Et quamquam in primis verbis precatiuis
huius gratiæ ſit facta expreſſa mentio de feu-
do nouo, tamen hęc eadem gratia ſemper fuit
interpretata, & obſeruata, vt procederet in
feudis antiquis tantùm, non autem in feudis
21 nouis. Quod inde clariſſimè dignoſcitur ex
ſupplicatione ab eodem Regno porrecta in
anno 1536. pro extendendo gratiam impetra-
tam pro includendo patruo, etiam ad inclu-
dendam Amitam, & in ea expreſse aſſeritur,
quòd fuit cōceſſa, & impetrata pro feudis an-
tiquis, & pro iiſdem feudis antiquis ſupplica-
batur, quod includatur Amita, ità ſunt expreſ-
ſa verba dictæ gratiæ in *pragmat.12. de feudis.*
Quòd ſi illam gratiam intellexiſſent conceſsā,
etiam in feudis nouis, vtique non omiſiſſent
exprimere etiam feuda noua, quæ interpreta-
tio manifeſtè colligitur ex caſus poſitione in
ipſa gratia. Dicitur enim: *Che ſe more il Baro-
ne, che tiene feudo, etiam nuouo acquiſtato, etiam
pro hæredibus ex corpore, lo primogenito ſuccede, e
quando more lo primogenito, ſuccede lo ſuo figlio. ſe
ſuccedeſſe caſo, che lo ſuo figlio moreſſe ſenza deſcē-
denti, ſucceda lo ſuo zio,* in hoc quidem caſu cer-
22 tè hoc feudum non erat nouum, nam in per-
ſona primogeniti, qui ſucceſſit patri primi ac-
quirenti, iàm effectum eſt antiquum, *Gloſ. in d.
Conſtit. in verb. Vel quolibet titulo,* & ibi, *Iamdiù,*
ergo gratia comprehendit ſolùm feuda anti-
qua, quia pro includendis feudis nouis neceſ-
ſarium fuiſſet, vt patruus immediatè ſuccede-
ret nepoti primo acquirenti feudum pro hæ-
redibus ex corpore, & ſic regula, quòd relatū
eſt in referente, non ſolùm non obſtat, ſed ma-
gis confirmat hanc opinionem.

Et illa verba generalia appoſita in fine ſup-
plicationis, ſcilicet *in detti Principato, e feudi cu-
iuſcumque generis,* non poſſunt operari pluſquā
operantur verba expreſſa reſpectu qualitatis
noui, vel antiqui feudi, ſed benè reſpectu qua-
litatis feudorum quaternatorum, de tabula, &
titulatorum, vel non titulatorum, aliàs ſeque-
retur maximum abſurdum, quòd decretatio
facta per Imperatorem, vt in omni caſu, quo
patruus comprehenderetur, Amita etiam in-
telligatur comprehenſa, admitteret Amitam
etiam in feudis nouis, ſi patruus erat incluſus
per primam gratiam in feudis nouis, ad inſtar
cuius modo includebatur etiam Amita, quod
omninò falſum eſſe demonſtrant ſequentia.

Primò, verba eiuſdem decretationis, dùm
in eis dicitur: *In omni caſu, quo patruus compre-
henditur,* quę denotant, quod patruus non erat
admiſſus in omni caſu, ſed dabatur caſus, in
quo patruus non admittitur, & tamen ſi pa-
truus fuiſſet admiſſus, & comprehenſus etiam
in feudis nouis, vtique non daretur caſus, in
quo patruus non admitteretur, & illa verba
cum tanto myſterio appoſita in decretatione
redderentur ſuperflua, & fruſtratoria.

Secundò, illa verba, *da hoggi auanti,* ergò per
tempus retrò patruus non ſuccedebat, quia
illa dictio, *ex hac die,* futurum tantùm tempus
in-

Digitized by Google

includit, non præteritum, *l. huiuſmodi 64.ff.de verb.oblig.*

Tertio, ſi prædictæ gratiæ comprehenderēt
24 etiam feuda noua, vt in eis ſuccederent Patruus & Amita, vtique multo fortiùs eſſent incluſi fratres, & ſorores, qui ſunt in ſecundò gradu, & ſic proximiores illis, qui ſunt in tertiò gradu, & tamen neceſſum fuit, vt totum Regnum diù inſudaret pro illa gratia obtinenda, nàm in anno 1557. fuit denegata, vt in *cap.3.fol.160.inter Priuileg.Neap.* in anno 1570. fuit conceſſa reſtricta tantum ad feuda, quæ emerentur à Regia Curia, & ſub conditione, quòd tēpore emptionis non haberent deſcendentes, vt in *cap.2.fol.*168.& paulò pòſt extenſa etiam ad feuda empta à priuatis ſub eadē conditione, ſi non haberent deſcendentes tēpore emptionis, quę conditio vix tandem fuit ſublata, & ſimpliciter conceſſa gratia, quòd etiam in feudis nouis admitterentur fratres, & ſorores, prout de ea fit mentio in *pragm.27. de feud.*

Hoc eſt fortiſſimum motiuum Regij Fiſci, cui dùm Pars reſpondet, quòd omnes nouæ gratiæ proceſſerunt per viam declarationis, non autem nouæ conceſſionis, eius reſponſio redditur vana ab ipſiſmet gratijs, quæ nihil de declaratione, ſed de noua tantùm conceſſione loquuntur.

Non eſt verùm, quòd *Loffred. & Thom.de*
25 *Marin.* intellexerint illam gratiam in feudis nouis; nàm potiùs ex vtroque reſultat contrarium, dùm *Loffred.in loco citato*, loquens de ſucceſſione in feudis antiquis adducit dictam gratiam Regis Catholici, & *Thom. de Marin. tit.12.num.17.* expreſſis verbis illam intelligit in feudis antiquis, licet dicat, quòd non erat neceſſarium in feudis conceſſis abſque reſtrictione ad hæredes ex corpore, quia erat iàm diſpoſitum per *Conſt.Regni.*

Pro reſolutione vero ſecundi articuli videbatur, diſtinctionem traditam à Fiſco inter feudum antiquum, ſiuè paternum, & feudum nouum, vt ſcilicet antiquum dicatur, quod fuit acquiſitum à linea aſcendente, nouum verò, quod fuit de nouo quęſitum legitimo titulo à poſſeſſore, eſſe potiùs verbalem, quàm realem, quæ fuit ſumpta à *Gloſ. in d. Conſtit. Vt de ſucceſſionibus, in verbo Vel quolibet titulo, verſic. Feudum nouum.* Sed medullitùs conſiderata, eadem *Gloſa*, apparet, quòd ipſa intelligit feudum nouum, quod primò non erat quæſitum, & ſic nouitèr incipit in perſona quærentis iure ſuo, idest opera, & induſtria ſua, ità ſunt peculiaria verba *d. Gloſ. in verb. Feudum nouum,* ex qua declaratione ſequitur, quòd feudum hodiè poſſeſſum à Titio, & per priùs quæſitū ab alio, quod non iure ſuo, ſed per ſucceſſionē deuenit ad Titium poſſeſſorem, non dicitur nouum, ergò neceſſariò, ſi non eſt nouum, erit antiquum à quacumque linea proueniat. Nec refert, quod ipſamrt *Gloſ. ibid.* paulò inferiùs *verſ. Feudum verò vocatur antiquum*, exemplificat, feudum antiquum in eo, quod fuit quæſitum à Patre, Auo, vel quocumque Superiore; Nàm *Marinus Caramanicus gloſſator*, erat in opinione, quod frater non admitteretur ad ſuc-
27 cedendum fratri in feudo nouo, tàm de iure communi feudorum, vt in c. 1. §. *ſi autem vnus de ſucceſſ. feud.* quàm de iure illius *Conſtitutionis*, vt ibi in *verb. Iure ſuo*, & proindè ſecundū eum ſucceſſio in feudis nouis, vt per ſucceſſionem efficerentur antiqua, non poterat conſiderari, niſi in acquiſitis per lineam paternā ſuperiorem, non autem per lineam collateralem. Modò verò cùm ſucceſſio ſit extenſa, etiā ad lineam collateralem, non poteſt dubitari, quòd feudum proueniens à linea collaterali dicitur antiquum, quemadmodum proueniēs à linea aſcendente, nàm dùm non eſt de nouo quæſitum à poſſeſſore, non poteſt eſſe nouum in eius perſona, vt plenè probat *Loffred.conſil. 52.nu.2.& 3.Maſcard concluſ.771. in fin.* & alij citati à *Roſenth.par.1.t.2.concluſ.9.in 1.ſchol.in fin.* & re vera doctrina *Roſenthal.in cap.2.concl. 2.n.1.par.1.* adducta per Partem eſt ſatis punctualis.

Nec *Bald.in cap.2.in princ.ſi de feud. defunct. milit.* dicit ſimpliciter, quòd feudum tranſiens
28 ad aliam lineam dicitur nouum, etiam ſi per mille annos fuerit in prima linea, ſed addit illa verba, *quòad lineam*, & ſic vult, vt reſpectu nouæ lineæ dicatur nouum feudum, non autē, quòd ex illo tranſitu perdat qualitatem antiqui feudi, quod manifeſtè dignoſcitur ex alijs verbis immediatè ſequentibus, dùm ait, quòd etiam reſpectu nouæ lineæ præſumitur antiquum, ergò etiam in altera linea collaterali admittit *Bald.* feudum antiquum.

Quò fit, vt dùm huius Terræ Maſſafræ non fuit primus acquiſitor D. Antonius vltimò defunctus, ſed ad eum peruenit ex ſucceſſione D. Artulij fratris, qui illam acquiſiuit titulo emptionis cum aſſenſu, vtique non poteſt dici feudùm nouum in perſona D. Antonij, ſed feudum antiquum; & ſi eſt feodum antiquum, potuit ſuccedere iure aperto D. Celidonia Amita, vigore illius gratiæ anni 1507. & 1536.

Verùm enimuerò rectè intuendo verba gratiæ Regis Catholici, ad quam reducitur
29 tota determinatio huius cauſæ in vtroque articulo videtur ex eis reſultare, quòd ad finem includendi Patruum in ſucceſſione feudorū antiquorum, non ſufficit proximitas in tertio gradu, ſed neceſſariò requiritur, quòd Patruus, qui vult ſuccedere, ſit de comprehenſis in prima inueſtitura, quæ dùm loquitur pro hæredibus ex corpore, includit eos tantùm, qui deſcendunt ex ſtipite primi acquirentis, & non alios extraneos. Vocat enim primò filiū acquirentis, ſeù tenentis feudum, poſteà nepotem ex hoc filio, & poſt nepotem decedentem

ſine

ſine filijs, Patruum, qui fuit frater Patris nepo-
tis, vt expreſsè declaratur in gratia, & per cō-
ſequens erat filius acquirentis feudum, & ſic
expreſsè comprehenſus in inueſtitura pro hę-
30 redibus ex corpore, & ad inſtar Patrui repe-
ritur poſteà admiſſa Amita in omni caſu, in
quo comprehenditur Patruus, & per gratiam
Caroli V. in anno 1536. de qua in *pragm.* 12. *de
feud.* Nec in alio caſu, quàm in prędicto repe-
ritur admiſſa Amita, nec Patruus vllo tempo-
re, & ſic in omni alio caſu prætèr ibi expreſsū
remanet vterque excluſus, ex regula *l. cùm
Prætor in princ.* vbi *Gloſ. in verſ. Videtur*, *ff. de
iudic.* & propterea, quia dicta D. Celidonia
non eſt de comprehenſis in inueſtitura conceſ-
ſa D. Artuſio pro hæredibus ex corpore, licet
ſit in tertio gradu coniuncta D. Antonio vlti-
mo morienti, videtur, quòd nullo modo poſ-
ſit ſuccedere vigore illius gratiæ, quæ ipſam
non includit.

Neque opitulabitur ei alia gratia anni
1605. in *pragm.* 31. *de feud.* per quam datur fa-
cultas feudatarijs inſtituēdi maſculum remo-
tiorem, qui ſit in gradu ſucceſſibili, excluſa
fœmina proximiore, & quòd in hoc caſu feu-
da hoc modo diſpoſita remaneant antiqua,
nàm non propterea ſequitur, quòd in his feu-
dis antiquis debeant poſteà ſuccedere alij,
quam comprehenſi in prima inueſtitura de-
ſcendentes ex primo ſtipite, quemadmodum
ſucceſſiſſent, ſi tales inſtituti ſucceſſiſſent ſuo
ordine, & non illo modo per ſaltum; & hoc
voluit euitare gratia prædicta in illis verbis,
ibi: *E per queſto non ſi proroghi la ſucceſſione più
di quella, che ſi contiene nelle Conſtitutioni, Capi-
toli del Regno, e gratie fatte da Voſtra Maeſtà.*
Quæ prorogatio ſtatim emergeret, ſi admitte-
rentur Patruus, & Amita non comprehenſi in
prima inueſtitura.

Illa enim verba: *Che reſtino come feudi, e ſtati
31 antichi*, non immutant; nec alterant veritatē,
vt in puncto aduertit *Oldrad. conſ.* 178. *num.* 3.
per *tex. in l. ſi fortè*, *ff. de caſtr. pecul.*

Et fuerunt poſita, nè talia feuda per inſtitu-
tionem factam in beneficium maſculi, qui nō
eſt immediatus ſucceſſor, ſuper qua dicitur
in eadem gratia, vt cenſeatur ex tunc præſti-
tus aſſenſus, remanerent feuda noua, prout
aliàs effecta fuiſſent noua, niſi expreſſum fuiſ-
ſet, quòd remanerent antiqua, vt ex *Andr. in
cap. 1. in fin. quid iur. ſit ſi vaſſall. poſt alien. feud.
recuper.* & *in cap.* 1. *de vaſſall. decrep. ætat.* latè
probat *Loffred. dicto conſ.* 2. *num.* 4. *cum ſeq.*

Quod habet maximam concomitantiam
32 ex illa vniuerſali propoſitione iuris feudorū,
per quam in ſucceſſione feudali ſemper attē-
ditur linea, ex qua prouenit feudum, de qua
latè per *Gloſſ. in d. Conſtit. Vt de ſucceſſionibus, in
verb. Ex altero tantùm*, & ibidem *Andr. in verb.
Fratres, col.* 2. *Petr. de Montefort.* & *Afflict. n.* 14.
& alij *DD.* Regnicolæ, & Siculi cumulati per
Me in pragm. 11. *num.* 10. & 14. *de feud.*

Hinc *Camerar. in cap.* 1. *de ſucceſſ. feud.* dùm
33 vult conſtituere certam regulam in ſucceſſio-
ne feudorum in hoc Regno, *num.* 26. conſide-
rat tria requiſita in eo, qui vult ſuccedere, vt
ſcilicet ſit de ſanguine, & de ſanguine deſcen-
denti, & de ſanguine iuſto. Quod debeat eſſe
de ſanguine probat per *tex. in cap.* 1. §. *adoptiui
ſi de feud. fuer. cont.* vbi excluditur à ſucceſſione
filius adoptiuus, quia non eſt de ſanguine, &
quòd is ſanguis debeat eſſe iuſtus, probat per
tex. in cap. naturalis, eod. tit. & demùm, quòd de-
beat eſſe de linea deſcendenti primi acquiren-
34 tis, non autem de collaterali, probat pluri-
bus, & primò per *tex. in cap.* 1. *de natur. ſucceſſ.
feud.* vbi pater non ſuccedit filio in feudo no-
uo, quia non eſt de ſanguine deſcendenti, licet
ſit de ſanguine aſcendenti, & è cōtrà in feudo
antiquo pater ſuccedit filio, quia pater eſt de
ſanguine primi acquirentis, ſcilicet, Aui huius
vltimi decedentis, vt ipſe exemplificat in feu-
do Auito.

Secundò probat per *tex. in cap.* 1. *de duobus
35 fratribus*, & *in cap.* 1. §. *Conradus de his, qui feud.
dar. poſſ.* vbi frater non ſuccedit fratri in feu-
do nouo, & tamen ſuccedit in feudo antiquo,
ea ratione, quia eſt de ſanguine illius, qui ac-
quiſiuit feudum, vt in *cap.* 1. *de gradib. ſucceſſ.* &
in *Conſtit. Vt de ſucceſſionibus, verſ. Ex collaterali
linea venientes*, & ex hac radice plura alia
colligit ſatis notabilia ad probandū, quòd is
qui vult ſuccedere in feudis, neceſſariò debet
deſcendere ex ſanguine, & corpore primi ac-
quirentis.

Id quod pauciſſimis verbis præter morem,
36 ſed ſubſtantialitèr, & magiſtralitèr docuit
Reg. de Ponte de ſucceſſ. feud lect. 12. *nu.* 29. dùm
ait, quòd ſemper eſt feudum nouum reſpectu
Patrui, qui non poteſt ſuccedere nepoti, niſi in
feudo paterno, vel antiquo, & paternum dici-
tur, quod fuit parentis agnitionis communis
reſpectu, tàm ſuccedentis, quàm eius, cui ſuc-
ceditur, ergo idem, & multò fortiùs dicen-
dum eſt de Amita.

Qua de re D. Celidonia, quę non eſt de linea
deſcendenti D. Artuſij primi acquirentis, ſed
de linea collaterali tantùm, videtur, quòd nul-
lo modo poſſit ſuccedere in hoc feudo quan-
tumuis antiquo in perſona D. Antonij primi
poſſeſſoris defuncti, deficit enim ſibi vnum ex
illis tribus requiſitis neceſſarijs, nempè quòd
deſcendat à primo ſtipite acquirente.

Hæc cauſa adhùc remanet indeciſa, nàm
emerſerunt tot creditores cum aſſenſu, vt in
promptu conſtaret abſorbere ſatis vltrà va-
lorem feudi, & proindè eius deciſio, nec Fiſco,
nec Parti poterat in aliquo eſſe proficua, vo-
lui tamen hæc annotare, vt in futurum habea-
tur aliqua notitia de articulo.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCIV.

ADde ad hanc deciſionem *Bilott. conclus. feudal.23. Praſ. Vrſin.de ſucceſſ. feud.par.2.q.7. art.1.cũ trib.ſeq.R.Galeot.reſp.fiſcal.3.4.& 5.*
Ad num.6.verſ. Sed quatenus. Adde eundem *Praſ.p.2.q.2.art.3.*

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtamentorum, quæ ſint ſolemnitates, ex diſpoſitione* l.hac conſultiſſima, *& num.ſeq.*
3 *Teſtamentum cum ſuppoſititium ſuſpicatur, vacillat diſpoſitio, velut ex defectu certæ volũtatis.*
4 *Teſtamenti in apertione, neceſſariò citari debent legitimi hæredes, qui ab inteſtato ſunt vocati.*
Afferuntur DD. contrarij huic concluſioni. Obſ.
In defectum Notarij alter non ſubrogatur, niſi præuio Iudicis decreto, num.5.
Et ampliùs de ſolemnitate in huiuſmodi actu aperitionis, num.15.
6 *Subſcribens alieno nomine in ſubſcriptione iſtud exprimere neceſſe habet.*
Octauus teſtis. an teneatur ſigillare teſtamẽtũ. Obſ.
7 *Scriptura ſi ſit dubia, nedùm non prodeſt etiam producenti. ſed contra illum interpretari debet.*
8 *Iudex ſi titubat de iuſtitia actoris, id ſufficit reo, vt abſoluatur.*
9 *Teſtatoris confeſſio aſſerentis, ſuam vltimam voluntatem contineri in ſcriptura, quam alij tradit, cuius ſit efficaciæ.*
10 *Teſtator ſi diſponat, referens ſe ad ſchedulam, quæ penès aliquem conſeruatur, valet diſpoſitio.*
Quòd ſubſtineatur iure teſtamenti nuncupatiui, num.12.
Et debet conſtare de veritate huiuſmodi ſcripturæ, ad quam ſe remittit, num.17.
11 *Teſtator poteſt mandare, quòd ſtetur dicto vnius.*
13 *Codicillaris clauſulæ vis, & efficacia in teſtamento appoſitæ.*
Clauſula codicillaris, an ſaluet teſtamentum in ſcriptis, vt nuncupatiuum. Obſ.
14 *Teſtis, qui teſtamentum in locum teſtatoris ſubſcribit, vt valeat ſubſcriptio, quæ ſint cõſiderãda.*
16 *Confeſſario, & cui cura animarum committitur, iura confidunt.*
Præcipuè ſi cõſtet de probitate, & bona fama, ibid.
18 *Hæres ſi indubitabili ſigno demonſtretur à teſtatore, valet inſtitutio.*
19 *Compromittere in S. C. qua ratione olim decretũ, & id ampliùs fieri ex nuperis ordinationibus prohibitum.*

A R G V M E N T V M.

Teſtamentum ſolemne ab octauo teſte loco Teſtatoris non valentis ſcribere ſubſcriptum ſeorſum ab alijs teſtibus, loco, & tempore diuerſis, quod penès ſe idem octauus teſtis retinuit, & poſt duos dies in actu ſolemnis ſtipulationis, & clauſuræ exhibuit coram alijs teſtibus, & Teſtatore, qui declarauit illud eſſe ſuam vltimam voluntatem, an ſubſtineatur vti teſtamentum ſolemne, vel ſaltem vti nuncupatiuum?
Plura de requiſitis in teſtamento in ſcriptis, & alia ad materiam.

D E C I S I O XCV.

MOrtua Zinobia Cicinella Marchioniſſa Carpinioni ſuperſtitibus D. Antonio, & D. Mauritio de Quadra nepotibus ex ſorore, ac relicto hærede vniuerſali in teſtamento in ſcriptis condito Fabio Cicinello reſpectu burgenſaticorum, D. Antonio verò hærede ſimiliter vniuerſali reſpectu feudalium, quem tot oneribus grauauit etiam in beneficium dicti Fabij, vt abſorberent integrum pretium feudalium, idem Fabius hæres in burgenſaticis ſtatim occupauit poſſeſſionem, tàm burgenſaticorum, quàm feudalium, illorum iure dominij titulo inſtitutionis, horum verò iure retentionis, donec ſibi fuiſſent ſoluta integra legata in ſui beneficium relicta. Sed re in iudicium deducta; quia pro parte D. Antonij hæredis in feudalibus multa fuerunt deducta aduerſus teſtamentum, ex quibus prętendebat, ſe declarari debere hæredem vniuerſalem ab inteſtato in feudalibus, ac etiam in burgenſaticis, ſimùl cum D. Mauritio eius fratre vtrinque coniuncto ſublato teſtamento tanquam nullo, & inualido. Fuit primo loco prouiſum per Sacrum Cõſilium, quòd Partes ſuper omnibus deducant incumbentia, & interim D. Antonius immittatur in poſſeſſionem feudalium, etiam attenta diſpoſitione in teſtamento facta. Fabius verò manuteneretur in poſſeſſione burgenſaticorum.

Compilato proceſſu, & hinc indè nonnullis teſtibus productis, D. Antonius duo principaliter opponebat aduerſus teſtamentum.
1 Primus reſpiciebat defectum voluntatis, quaſi quòd eſſet conditum à Marchioniſſa, tempore quo erat ſatis furore detenta. Alterum verò, quòd reſpiciebat defectum ſolemnitatis, ex quo non fuerint in eo adhibitæ ſolemnitates requiſitę ab *Imper. in l.hac conſultiſſima, C.de teſtam.*

Siquidem ex teſtibus vtriuſque Partis reſultabat in facto, quòd illud teſtamentum exhibitum pro ſolemni non fuerat ſcriptum, nec ſubſcriptum vnico contextu coram teſtibus in actu illius ſtipulationis, ſed aſſerebatur, fuiſſe ſcriptum manu cuiuſdam Virgilij

Chiac-

Chiacchiari biduo ante ſtipulatum, & illo tũc
fuiſſe ſubſcriptum manu Fratris Angeli de
Galdo ob impedimentum teſtatricis non va-
lentis ſcribere, & idem Frater Angelus illud
retinuit penès ſe, & poſt duos dies accerſito
Notario cum teſtibus ad ſtipulandum teſta-
mentum, idem Frater Angelus extraxit à ſuo
manicono quandam ſcripturam, aſſerens eſſe
teſtamẽtum, vt ſuprà, deſcriptum biduo ante,
illamque conſignauit dictæ Zinobiæ, quæ ſuis
manibus cõſignauit Notario, Notarius illam
ſtipulatus fuit, aſſerens eſſe teſtamentum ſcri-
ptum, & ſubſcriptum de ordine illius. Et ſub
tali aſſertione vti teſtamentum à Zinobia or-
dinatum fuit ſtipulatum, & à Notario clauſũ,
& à teſtibus,& à Notario ſubſcriptum,& ſub-
ſignatum.

Ex hoc facto inferebat D. Antonius, hoc te-
ſtamentum deficere in ſalutari ſuo. Nàm iu-
2 xtà formam traditam *in d. l. hac conſultiſſima*,
teſtamentum ſolemne debet exhiberi coram
teſtibus in actu ſtipulationis, non ab alio,quã
ab ipſo teſtatore, & tamen hic fuit exhibitum
ab alio,nempè à Fratre Angelo.

Item incontinenti eodem inſtanti, nedùm
debet exhiberi ſeptem teſtibus ab eis ſignan-
dum, & ſubſcribendum; ſed ab ipſomet teſta-
tore coram eiſdem teſtibus eſt ſubſcribendũ
manu propria,vel aliena,ſi teſtator neſciat,vel
non valeat ſubſcribere,& hæc omnia,& ſingu-
la debent fieri ſimùl, & ſemèl vnico contextu
eodem tempore, vt adnotauit *Petrus Gregorius
ſyntag.iur.vniu.par.3. lib.42.cap.4. num.2.* quæ
omnia hic non fuerunt obſeruata, nàm Frater
Angelus, qui ſubſcripſit loco teſtatricis non
valentis ſcribere,non ſubſcripſit ſe coram eiſ-
dem teſtibus, ſed aſſerebat ſubſcripſiſſe duo-
bus diebus anteà remotis teſtibus, & ſic nec
ipſe vti octauus teſtis ſubſcripſit ſe ſimùl cum
ſeptem teſtibus rogatis in clauſura teſtamen-
ti,nec ſeptem teſtes fuerunt præſentes ſubſcri-
ptioni huius octaui teſtis. Prætereà teſtamen-
tum poſt ſubſcriptionem huius octaui teſtis
non remãſit penès teſtatricem, nec penès No-
tarium, ſed penès eundem Fr. Angelum, qui
poſteà illud exhibuit tempore ſtipulationis,&
clauſuræ.

Ex his omnibus D. Antonius arguebat ne-
dùm defectum ſolemnitatum pro forma re-
quiſitarum à iure in teſtamentis in ſcriptis cõ-
ditis, ſed etiam defectum voluntatis teſtatri-
cis propter magnam ſuſpicionem, quæ inſur-
gebat ſuppoſitionis alterius teſtamenti, & nõ
illius, quod fuerat ſcriptum de ordine, & vo-
3 luntate teſtatricis, & ſic ceſſante certa proba-
tione de identitate teſtamenti, ceſſat in totum
diſpoſitio, etiam ex defectu certæ voluntatis
ex his, quæ ferè in proprijs terminis iudicauit
Sacrum Conſilium,teſte *Afflict. deciſ.* 143.

Augebat motiuum,quia teſtamentum illud
fuerat ſcriptum manu Virgilij Chiacchiari, &
in eo deſcripta duo legata non modicæ quan-
titatis, vnum in beneficium ipſius Virgilij, &
alterum in beneficium eius ſororis, & proin-
dè tantò faciliùs poterat ſuſpicari mutatio il-
lius primæ ſcripturæ ab eodem ſcriptæ ſub
nomine teſtamenti.

Et licet reſpectu primi motiui, fundati in
aſſerta dementia,ſeù furore teſtatricis tempo-
re conditi teſtamenti, multa hinc indè fuiſſent
in facto, & in iure ponderata; tamen ſuper eo
noluit Sacrum Conſilium alitèr inſiſtere, quia
non habuit,nec plenè, nec ſemiplenè probatã
allegatam dementiam, ſed ſolùm laborauit
4 circà ſecundum motiuum fundatum in defe-
ctu ſolemnitatum, quæ conſiſtebant non mi-
nùs ſuper apertura, quàm ſuper clauſura te-
ſtamenti.

Quandoquidem in apertura teſtamẽti poſt
mortem teſtatricis non fuerunt citati dicti
nepotes, qui erant legitimi ſucceſſores ab in-
teſtato,& de iure citari debebant,prout nota-
biliter tradunt *Bald. & Paul. in l. publicati, C. de
teſtam.* iterum *Bald. in l. 2. ff. quemadm. teſtam. ape-
rian. Specul. in tit. de inſtr. edit. §. oſtenſo,* vbi *Ioan.
Andr.* comprobat *Roland. conſ. 36. num. 11. lib.
1. Gozzad. conſ. 3. num. 2. & Gramm. deciſ. 62. nu.
4.* qui notabiliter ait, quòd nepos teſtatoris, ſi
non fuit citatus in apertura teſtamenti,poteſt
in foro conſcientiæ auocare hæreditatem ab
hærede ſcripto in teſtamento.

Item actus aperturæ teſtamenti fuit cele-
5 bratus ab alio Notario ob mortem eius, qui
celebrauit actum clauſuræ nullo accedente
Iudicis decreto, quod omninò requirebatur,
per tex. *in l. cùm ab initio, ff. quemadm. teſtament.
aperiantur, l. 1. C. eod.* notat *Gloſſ. in l. teſtamenta
omnia, C. de teſtam.* vbi *Iaſ.* tradit, quod ab or-
dinario Iudice, ſiuè Magiſtratu fieri debet,
aliàs erit inualida, & poſt *Bart. Alex. & Salyc.*
pro indubitato admittit *Euerar. conſ.* 188. in-
quiens, quòd ſi à priuato, aut incompetenti
Iudice aperiatur, teſtamentum in totum cor-
ruit, ſequitur *Vaſq. de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 16. nu.
130.* vbi id maximè aduertendum ait, Nota-
rio mortuo, prout eſt caſus noſter, *Spin. in
ſpec. teſtam. gloſ. 34. num. 22.*

Ponderabatur vlteriùs, quòd ſubſcriptus
vti octauus teſtis, nempè Frater Angelus de
Galdo non declarabat in eius ſubſcriptione,
ſe ſubſcripſiſſe de ordine,& voluntate teſtatri-
cis, quod ſimilitèr pro requiſito neceſſariò,
tradit *Salycet. in d. l. hac conſultiſſima, nu. 4.* dùm
ait,quòd ſi alieno nomine ſcribit, tunc debeat
facere mentionem, quòd de illius voluntate
ſcribit, vt in *l. fin. §. ſin autem dubius, C. de iure
delib.* id quòd admittit *Bellem. conſ. 1. num. 20.
verſ. Item ſi teſtator nequeat ſcribere, Roland. d.
conſ. 36. num. 2. lib. 1.*

Hæc omnia dicebat D. Antonius, quòd aut
reddebant teſtamentum omninò nullum, &
inualidum, aut ſaltem dubium circa veritatẽ,
& iden-

& identitatem teſtamenti exhibiti; & hæc du-
bietas ſufficit ad excludendum Fabium,qui ſe
fundat in ſcriptura tam dubia, & incerta, ad
7 *tex.in cap.in præſentia*, vbi *Innoc. & Abb.extrà*
de probat. etiam in caſibus fauorabilibus, *Ale-*
xand.conſ.152.lib.5.Dec.conſ.32.Surd.conſ.5.nu.
48. imò interpretari debet contra producen-
tem, *Bald.in l.& quæ non, §. quod dicitur, ff de*
pignor.Bart.in l.2.ff. de duob.reis in fin. Curt.ſen.
conſ.18.num.2.Fulgoſ.conſ.200.n.3. Calcan.conſ.
36. *num.* 56. ſufficit enim reo, vt abſoluatur,
8 quod Iudex eitubet de iuſtitia actoris, *Bald.cõ-*
ſil.79. lib.2. Alex.conſ.16.num.23. lib.5. & in
proprijs terminis circà dubietatem teſtamen-
ti ex facili ſuppoſitione alterius ſcripturæ, ad-
ducebat *Corn. in d. l. hac conſultiſſima, §. pernun-*
cupationem in fin. Pariſ. conſ.10.num.6. lib.3. &
num.29. Ang.in l.ad teſtium, §.vlt.ff.de teſtament.
Bellam.d.conſ.1.num.17.Menoch.conſ.313.lib.4.
Pariſ.conſ.19.num.26.vol.3.

Ex aduerſo pro parte Fabij Cicinelli repli-
cabatur, quoad primum de ſubſcriptione Fr.
Angeli octaui teſtis non facta eodem tempo-
re coram alijs teſtibus, ſed biduo antè dice-
bat, ſufficere, quòd eadem teſtatrix tempore
9 ſtipulationis, & clauſuræ declaraſſet, quòd te-
ſtamentum illud, quod tenebat in manibus,
erat ſua vltima voluntas, & quòd illud vole-
bat ſeruari vti ſuam vltimam voluntatem, nec
alia exigitur probatio, dùm venit approbata
per confeſſionem teſtatricis, cui eſt ſtandum
afferens ad hoc in indiuiduo *Ruin. conſ.11.nu.*
7.vol.3. qui citat *Bald.in l.captatoria, q.5.de te-*
ſtament.milit. Alex.conſ.76.vol.3. & tradita per
Alex.conſ.176.col.2.verſ.Non obſtat ſi diceretur,
vol.5. in materia teſtamenti inter liberos, &
per *Fulgoſ.in Authentica quod ſine, eodem tit.C.de*
teſtament.

Confirmabat hoc, quia per huiuſmodi de-
clarationem à teſtatrice factam conſtabat de
ea ſcriptura, ad quam implicitè ſuam volun-
tatem referebat, prout in fortiori caſu conſu-
luit *Socc.conſ.142.num.6. & 7. verſ. Sed fortiùs*
videtur, vol.1. nempè in teſtamento in ſcriptis
non ſolemni, nec ſubſcripto manu teſtatoris;
quod clauſum coram teſtibus aſſeruit teſtator
eſſe ſuam voluntatem.

Item corroborat hanc declarationem *ex* il-
la traditione communitèr à *DD.* recepta, dùm
10 aiunt, validam, & indubitatam eſſe diſpoſi-
tionem à teſtatore factam, relatam ad ſchedu-
lam, quam aſſerit conſeruari penès aliquem
Religioſum, nàm ſufficit, quòd ille Religio-
ſus illam exhibeat, & declaret, eſſe illàmet, de
qua ſenſit teſtator, ad *tex.in l.Theopompus, ff de*
dote præleg. & ibi *Bart. Paul. & Soccin Natta in*
Auth. Quod ſine, q.11.in fin.C.de teſtam.& in Au-
thent. Ad hæc, quæſt.10.num.24. C. eod. & quem-
admodum teſtator poteſt mandare, quòd ſte-
11 tur dicto vnius, eodem modo videtur voluiſ-
ſe, quando ſimplicitèr retulit ſe ad ſchedulam
exiſtentem penès aliquem, *Alex. conſ.76.nu.7.*
vol.3. & hinc inferebat, quod non poterit ne-
gari, quin ſi non poſſet valere iure teſtamenti
12 nuncupatiui, ex his, quæ tradunt *DD.* quandò
teſtator implicitè nominat hæredem, dicendo
coram ſeptem teſtibus, quòd ſchedula illa, quę
reperitur penès Guardianum Sancti Franci-
ſci, ſeù in poſſe alterius eſt ſua vltima volun-
tas, iuxtà communem opinionem, de qua per
Bart.in l.ſi ità ſcripſero, ff. de condit. & demonſtr.
Mantica de coniect.vltim.volunt.lib.4.tit.3.n.11.
verſ.Septimò, Maſcard. de probat. concluſ. 1352.
num.73. Magdal de num. teſt. in teſtam. requiſ.c.
27.Io:Dauth.de teſtam. tit. de hæred. inſtitut. am-
pliat. 13. declar. 7. num. 33. Burgos de Pace
in 1.par.l.3. verſ.Secunda concluſio, num.252. &
paſſim apud omnes.

Tantò magis, quia in eodem teſtamento eſt
adiecta clauſula codicillaris, vt ſi non valeat,
vt teſtamentum in ſcriptis, valeat vt nuncupa-
tiuum, ſeù vt codicillus, de qua latè *Gabriel.de*
clauſul. concluſ.7. Mantic.de coniect.lib.1.tit.1.n.
10.Simon de Petr.lib.3.interp.1. dub.6. fol.4.nu.
19. Magdal.de num. teſt. cap.6.num.25. cum ſeq.
Ioann. Dauth.de teſtam.tit.de hæred. inſtitut.num.
364. Fab. Turrett. de clauſ. codic. quæſt.126. eff.
79.per tot. fuſiſſimè *Burg.de Pace dict.l.3.par.5.*
num.1370.cum pluribus ſeqq.

Prætereà ad omninò ſanandum hunc defe-
ctum, dicebat, quòd licet ſit introductum pro
14 forma, vt octauus teſtis debeat ſe ſubſcribere
loco teſtatoris non valentis ſcribere in hoc
teſtamento ſolemni, non tamen modus ſe ſub-
ſcribendi eſt traditus pro forma, vt ſe ſubſcri-
bat coram alijs teſtibus, ac Notario, & Iudice
vnico contextu, & proptereà potuit adimple-
ri per æquipollens. Nempè dùm teſtatrix de-
clarauit, illam de ſua voluntate fuiſſe ſcriptam
manu Virgilij Chiacchiari, & ſubſcriptam
manu dicti Fr. Angeli, prout probat *Magdalen.*
de num.teſt.requiſ.in teſtam.c.27. nu.15. 16. cum
plur.ſeq. Fulgoſ.conſ.54. Roland.conſ.36. vol.1.

Quòd autem Fr. Angelus in ſubſcriptione
non declarauerit ſe ſubſcribere de ordine, &
voluntate teſtatricis non valentis ſe ſubſcri-
bere, dicebat ſatis eſſe, quòd hoc teſtibus ſit
probatum, dùm Zinobia declarauit coram
eiſdem teſtibus, illam ſcripturam fuiſſe ſub-
ſcriptam manu Fratri Angeli de eius ordine,
arg. *tex.in l.in exercendis, C.de fid.inſtr.* & in pũ-
cto tradit *Burgos de Pace 2.par.l.3. verb. Quin-*
ta cõcluſio, n.1180. verſ. Quia & cenſeo, pag.333.

Et demùm quoad aperturam factam ſine
15 ſolemnitatibus à iure requiſitis, de quibus
per *Præſ.de Franch.deciſ.429.* dicebat, non eſſe
curandum, quia illæ ſolemnitates requiruntur
quando teſtamentum eſt factum per ſcriptu-
ram priuatam abſque Notario; ſed in caſu
noſtro interuenit Notarius, qui ſtipulatus fuit
vti ſcripturam publicam coram ſeptem teſti-
bus, & non requiruntur aliæ ſolemnitates, ex

*Gloſſ.in l.2.verſ. Publicum, ff. quemadm. teſtam. aper.*quàm communitèr ſequuntur *DD.ibi*, & in *l.publicati, C.de teſtam.*pulchrè *Gregor.Lopez par.6.tit.2.l.3.gloſ.3.* latiſſimè *Burgos de Pace d.l.3.par.2. verſ. Septima concluſio, num.* 1035. *verſ.Ex his,quæ ſuprà ſcripſimus.*

Et quia tota difficultas videbatur reduci ad ſuſpicionem de ſuppoſitione alterius ſcripturæ loco veri teſtamenti,dum illa ſcriptura exhibita tanquam teſtamentum originale nõ fuit cõſeruata per teſtatricem, ſed per Fr.Angelum, quia dũ in illam detinuit penès ſe per duos dies continuos, de facili potuiſſet aliam ſupponere, & propterea reddebatur dubia fides ipſius Fr. Angeli, plura ponderabat ad reddendam indubiam illius fidem.

Primò, quia fides illius erat ſatis nota, & probata per teſtatricem, quia erat eius Confeſſarius, & poterat mãdare, vt ei crederetur.

Secundò, quia erat nedùm Sacerdos, pro quo ſemper eſt magna præſumptio, ſed etiam Miniſter totius Prouinciæ Fratrum Minorum de Obſeruantia.

Tertiò,quia iura confidunt de iis,qui ſuſce-
16 perunt curam animarum, & de Confeſſore in indiuiduo, reſpõdit *Corn.conſ.261.n.31.vol.4.*

Quartò, quia vitæ probitas, & bona illius fama ſatis concludentèr probata per teſtes omnẽ tollunt falſitatis ſuſpicionem, vt in ſpecie de Sacerdote ſcribente ſcripturam probat *Socc.iun.conſ.45.in fin.lib.3.Mantua conſ.208.n. 52.lib.1.Menoch.præſumpt.20.num.44.45.lib.4.*

His omnibus,& ſingulis diù in Aula diſcuſſis iunctis Conſiliarijs duarum Aularum Sacrum Conſilium habuit pro indubitato,quòd hoc teſtamẽtum non poterat ſuſtineri, vt teſtamentum ſolemne, & in ſcriptis conditum, ex defectu ſolemnitatum, vt ſuprà, requiſitarum in *l.hac conſultiſſima,C.de teſtam.* ſed remãſit difficultas, nùm poſſet ſuſtineri vti teſtamentum nuncupatiuum ex deductis pro parte Fabij Cicinelli,& ponderatis *DD* pro ipſo allegatis fuit cognitum, quòd *DD.* eatenùs hoc admittunt, quatenus ſcriptura, quæ fuit ſtipulata,vt teſtamentum eſt indubitata,quòd ſit illa, de qua teſtator ſenſit, nec poſſit vllo modo in dubium reuocari, prout infraſcripti *DD.*apertè id tradiderunt.

Couarr.in cap.cum tibi,num.5.de teſtam. vbi licet contendat communem opinionem eſſe, vt non valeat inſtitutio perſonæ in ſchedula penès tertium, tamen in fine eatenùs illam admittit pro inſtitutione,quatenus ſit indubitata,& non controuertatur,an illa ſit ea ſcriptura,de qua teſtator ſenſerit.

*Mantica de coniect.vlt.volunt.lib.1.tit.7.*ſimilitèr probat,quandò conſtat indubitatè illam eſſe ſcripturam, ad quam teſtator ſe refert, & quam idem demonſtrauit.

*Simon de Petr.lib.2.nu.16.fol.*115. affirmat, quando relata ſcriptura eſt certa, & indubia.

Anton.Padill in l.cùm quidam nu.12.ff.de leg.2. ait, modò illa ſcriptura ſit indubitata, de qua meminit teſtator.

Aluarad.de coniect.mente defuncti,lib.3.cap.2. num.12. referens *Padill. & Couarr.* ait, modò, ſcilicet conſtet, eam eſſe, de qua teſtator ſenſerit,& quòd ſit indubitata, & nullo modo controuertatur.

Burgos de Pace in l.3.Tauri,par.2. concl.4.nu. 1166.verſ.Denique, vbi limitat omnia dicta in Superioribus circa inualiditatem huiuſmodi teſtamenti per relationem ad aliquam ſcripturam, vt non procedant, ſi manifeſtè aliquo legitimo modo conſtiterit,teſtamentum illud verum eſſe, & de quo teſtatorem fuiſſe loquutum in publicatione.

Anton.Fab. de error. pragm. decad.69 error.3. dicit verum, ſi tamen ſcriptura illa ſit indubitata,nec hæſitandi cauſa vlla ſubſit,quin ea ſit, de qua teſtator ſenſerit, vt in *verſ.Illud tamen.*

Marc.Ant.Natta in Auth. Quod ſine, q.11.in princ.C.de teſtam. ponit caſum in teſtatore,qui tenens ſchedulam in ſuis manibus aſſeruit, ſe diſpoſuiſſe ſecundùm eandem ſchedulam, & dicit, quòd vt valeat tanquam teſtamentum nuncupatiuum,eſt probandum, quòd illamet erat ſchedula,de qua teſtator ſenſerit,& quod ipſo mandante alius ſubſcripſit.

Quorum omnium dicta videntur à fortiori fulciri,per *tex.in l.quoties, §.ſi quis nomen hæredis, ff. de hæred. inſtit.* dum ibi ſo diſponitur, quòd ſi quis nomen hæredis non dixerit, ſed indubitabili ſigno eum demonſtrauerit, quod penè nihil à nomine diſtat, valet inſtitutio.

Et tandem terret Sacrum Conſilium caſus relatus à *Burgos de Pace in dicto fol.331. num. 1166. verſ. Ex ſuperioribus dirimi poteſt,* de teſtamento cuiuſdam ſtrenui Militis, qui in extremis conſtitutus coram Tabellione, & teſtibus,iuſſit eius famulæ, vt afferret ſibi ſcripturam ſui teſtamenti, quam recluſam habebat in eius arca clauſa, vt illam publicaret, & famula prædicta attulit teſtamentum à conſanguineo ipſius famulę ſubſcriptum,in quo erãt inſtituti filij illegitimi teſtatoris ab eadem famula ſuſcepti in pleriſque Baronijs, & redditibus, illamque ſcripturam ſic ad ipſum aſportatam,non tamen lectam,nec apertam,declarauit velle eſſe ſuum teſtamentum coram Tabellione,& teſtibus.

Et quia non erat ſcriptura indubitata, ipſe *Burgos* vti Aduocatus ex aduerſo allegauit, illam ſcripturam eſſe falſam, & ſuppoſitam, quia de facili poterat mulier illa ſuum intereſſe conſpiciens ſupponere illud teſtamentũ à ſuo conſanguineo ſcriptum, & verum flammis tradere; & atteſtatur cauſam fuiſſe tranſactione finitam, meminit etiam *Aluarad. de coniect.ment.defuncti,lib.3.c.2. num.12. in fin.*

Hoc exemplo motum Sacrum Conſilium cenſuit,hanc cauſam attenta qualitate litigã-
tium

Digitized by Google

tium non eſſe per iuris apices decidendam, ſed amicabili compoſitione terminādam, & proindè interpoſuit decretum, quòd cauſa ipſa
19 compromittatur in idem S. C. cum expreſſa facultate vni auferendi, & alteri tradendi, prout pluriès in ſimilibus practicatum fuerat per Sacrum Conſilium, teſte *Gramm. deciſ. 9.* licet nuper ex nouiſſimis ordinationibus prohibeatur; & demùm Partibus plenius auditis, & maturiùs omnibus diſcuſſis, promulgauit laudum, per quod D. Antonius Quadra nepos ex ſorore fuit declaratus hæres vniuerſalis in feudalibus, Fabius verò Cicinellus tanquam conſanguineus, & de eadem familia teſtatricis fuit declaratus hæres vniuerſalis in burgenſaticis cum onere vtrique contribuendi in omnibus debitis pro rata bonorum; De legatis verò extrà cauſam piam, nulla fuit habita ratio, & ſic Virgilius Chiacchiarus, & eius ſoror remanſerunt manibus vacuis à legatis, quæ ipſemet ſibi, & ſorori adſcripſerat. Huiuſque deciſionis Ego ipſe memini in *pragm. 1. n. 31. de arbitris.* Act. eſt Io: Aloyſius Sacrus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCV.

Hic agitur latè de requiſitis teſtamenti in ſcriptis. Cuius meminit *Conſ. Hodiern. controu. forenſ. cap. 19. num. 25.* Adde *Staib. conſ.* 90. vbi *Add. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 429. n. 1. & ſeq.* vbi connumerat illa teſtamenti in ſcriptis, & teſtamenti nuncupatiui, *Garzon. deciſ. 147. lib. 2. Conſ. Staib. reſol. 68. lib. 1. De Angelis ad Gizzar. dec. 45. n. 2. Coſcia lib. 2. reſol. reſol. 2.* vbi dicit requiſita eſſe quatuordecim, quæ ſunt.

Primò, hæredis inſtitutio, *l. 1. ff. de hæred. inſtituen. cum concord.*

Secundò, voluntas teſtatoris in ſcriptis redacta, manu teſtatoris, vel alterius, *l. 2. ff. de teſtam.*

Tertiò, quod ſcriptura claudatur, & id, quod eſt ſcriptum teſtibus non oſtendatur.

Quartò, vt teſtator ſcripturam illam teſtibus oſtendat, & dicat illam continere ſuam voluntatem, *l. hac conſultiſſima, C. de teſtam.*

Quintò, vt ſeptem teſtes adhibeantur, *d. l. & §. ſed cum inſtit. de teſtam.*

Sextò, teſtium rogatio, *l. hæredes palàm, ff. de teſtam. d. l. hac conſultiſſima.* Et in dubio teſtes cenſeri rogatos, *Caſtill. contr. lib. 4. c. 20. n. 22.*

Septimò, teſtes puberes, *l. 1. C. de teſtam.*

Octauò, teſtes liberi. Vel tales ſaltem repotati, *d. l. 1.*

Nonò, ſubſcriptio ſingulorum teſtium, nec vnus pro alio poteſt ſubſcribere, *l. in ſingulos de teſtam.* niſi in locis illiteratorum, *l. fin. C. de teſt.*

Decimò, teſtium ſigillatio, vel proprio, vel alieno ſigno, *l. ſi vno, C. de teſtam.* & ſi ſignant cum alieno, de hoc debent meminiſſe, aliàs puniuntur de falſo, *Caſtr. in l. ad teſtium, §. ſi ab vno, ff. de teſtam.*

Vndecimò, vt ipſe teſtator ſubſcribat, & ſignet, ſed ſi ſcribere neſcit, alius pro illo debet ſubſcribere, & ſignare, *d. l. hac conſultiſſima,* ſed ſi teſtator, illud propria manu ſcripſit, non eſt opus ſubſcriptione, *l. cum antiquitas, §. fin. C. de teſtam.*

Duodecimò, vt teſtes ſint in præſentia teſtatoris, & illum videant, *l. ſi non ſpeciali, C. de teſtam.* ideò cœcus in teſtem non admittitur, *d. l. ſi vnus, & d. l. ſi non ſpeciali, Paul. in d. l. hac conſultiſſima.*

Tertiodecimò, teſtes maſculi non fœminæ, *l. qui teſtamentum, §. mulier, ff. de teſtam.*

Quartodecimò, vt non interueniat actus extrinſecus, *l. cum antiquitas, C. de teſtam.*

Ad num. 4. vbi habetur. In apertura teſtamenti neceſſariò citari debere hæredes, qui ab inteſtato ſuccedere debent. Obſerua contra-
4 rium tenere *Reg. de Marinis lib. 2. reſol. cap. 227. num. 8.* Vbi dicit quemlibet poſſe pro illo actu explendo agere, vt ſciat, an teſtamento ſit aliquid ſibi relictum, ex *Gloſ.* punctuali ab omnibus recepta in *l. 2. ff. quemadmodum teſtam. aper.*

Ad num. 6. 9. & 14. vbi habetur. Teſtem in teſtamento ſubſcribentem ſe alieno nomine in ſubſcriptione id debere exprimere, niſi teſtator declaret illud fuiſſe de ſui voluntate ſubſcriptum. Adde *Reg. Capyc. Latro conſult. 160. num. 52. & ſeq.* vbi dicit etiam ad hoc vt octauus teſtis ſe ſubſcribat validè, neceſsè eſt, vt conſtet de impedimento teſtatoris non valentis ſcribere, ex *Purp. & Paz ad l. Tauri in 2. par. l. 3. concl. 5. num. 1177.* Didicit etiam *n. 58.* poſſe teſtatorem neſcientem ſcribere, vel non valentem efficere, vt eius manus ab alio dirigatur ad ſcribendum, *Burgos de Pace vbi ſup. n. 1190. Spin. in ſpec. teſtam. in Gl. rubr. 2. p. n. 33.*

Vbi obſerua, quod octauus teſtis non ſolū tenetur ſe ſubſcribere, vt ſuprà, ſed etiam ſigillare, quia cum teſtator ipſe nedùm ſubſcribere, ſed ſigillare debeat, *Afflict. deciſ. 144. Coſta de remed. ſubſid. remed. 82. nu. 7.* aliique apud *Reg. Capyc. Latr. d. conſult. 160. nu. 60.* Ità etiam octauus teſtis ex verbis *tex. d. l. hac conſultiſſima, C. de teſtam.* contrariam opinionem tenet *Reg. de Marin. lib. 2. reſol. cap. 227. num. 2.* vbi dicit, teſtatorem non habere neceſſitatem ſigillandi, igitur neque octauus teſtis, id probat, nā in *d. l. hac conſultiſſima,* in qua enumerantur ſolemnitates in teſtamentis in ſcriptis, nulla fit mentio ſigillationis in teſtatore, & probat ex *Bellamer. conſ. 1. num. 11.* ſicque deciſum refert *Rot. deciſ. 30. par. 1. diuerſ.* ſicque deciſum refert de anno 1631. idem *Reg. ibid. num. 4.*

Ad num. 10 vbi habetur, quod teſtator ſi diſponat referens ſe ad ſchedulam, quæ penès aliquem conſeruatur, valet diſpoſitio. Adde *Reg. Capyc. Latro deciſ. 5.* Vbi idem deciſum refert per S.C. de teſtamēto facto à marito cum relatione ad ſcripturam penès vxorem hæredem inſtitutam. Ad quam materiam vide

*Garzon.deciſ.*149.& latiſſimè *Rub de teſtament.
cap.*38.& alibi in *d.tract. Andreol.contr.*103.*nu.*
4.vbi plures refert *Coſcia var. reſolut. lib.*2. *re-
ſol.*3.*à num.*32. vbi plenè eam declarat, quam-
uis contrarium teneat *Merēd.contr.lib.*3.*c.vlt.*

Ad num. 13. vbi habetur. Quod clauſula
codicillaris ſaluat teſtamentum in ſcriptis,
13 aliàs nullum ex defectu ſolemnitatis. Obſer-
ua clauſulam illam validare teſtamentum,ſal-
tem in nuncupatiuum, quod benè procedit,
quādo quamuis deficiant ſolemnitates teſta-
menti in ſcriptis, tamen interuenerunt ſolem-
nitates requiſitæ in teſtamento nuncupatiuo,
*Spin.in ſpecul.teſtam.in Gl.rubr.*2.*par ſub n.*34.
Vel quando teſtator non declarauit velle in
ſcriptis teſtari, vt poſt multos probat *Maur.
alleg.*55.*num.*2.*Menoch.conſ.*311. *Coſt de remed.
ſubſid.remed.*82.*nu.*7. *Reg.de Ponte conſ.*46.*vol.*
1.*Anna alleg.*19.*num.*27. *Paſchal. de patr. poteſt.
cap.*7.*num.*11.*Gramm.deciſ.*62. *Afflict.dec.*144.
alijque apud *Reg.Capyc.Latr.d.conſult.*160. *nu.*
63. *& ſeq.* vel niſi teſtamentum illud eſſet im-
perfectum ratione voluntatis, *l. fideicommiſſa,*
§.1. *ff. de leg.* 1. quia tunc non ſubſtinetur, ne-
que fauore piæ cauſæ, *Guid. Pap.deciſ.*513.*Co-
varr.cap.relatum. num.*9.*de teſtam. Gramm.deciſ.*
221.*num.*3.*Praſ. Amat.conſ.*61.*i.num.* 13. *&* 34.
Cancer var.reſolut. cap. 20. *num.*406 *Conſ. Ho-
diern.ad Surd. deciſ.*292 *num.* 17. & opus eſt, vt
dicta clauſula ſit lecta,& publicata. *d. l.fideicō-
miſſa* §.1.vbi *Gloſſ.in verb. Quoties, Theſ.qq.fo-
renſ.q.*28.*num.*13.*lib.*4.*Rip.obſeru.*322. alijque
apud *Conſ.Hodiern.ibid.num.*16.

*Ad num.*16. Adde *Reg.Capyc. Latr. deciſ.*12.
*num.*11.*&* 12.

Ad num. 17. vbi habetur, quod debet con-
ſtare de veritate ſcripturæ,ad quam teſtator ſe
remittit. Adde *Caſtill. quot. contr. lib.*4.*cap.*20.
*num.*30.*& ſeq.Surd.conſ.* 187. *num.* 31. *Canall.
pract.qq.q.*44. *Guttier.pract. qq.lib.*2.*q.*41. *Ma-
ſtrill.deciſ.*197. *num.*3. *Mieres de maiorat. par.*1.
*q.*48.*num.*219. *& ſeq.* alioſque apud *Reg. Ca-
pyc.Latr.d.deciſ.*5.*num.*13.vbi *num.*26. dicit eo
magis legata poſſe relinqui per relationem
ad ſcripturam,& *num.*28. dicit, identitatem
ſcripturæ poſſe probari per comparationem
literarum, *Surd. conſ.*378.*num.*15. *vol.*3.*Craſſ.
in* §.*teſtamentum,q.*16.*& in* § *inſtitutio,quaſt.*16.
*Mantica de coniect.lib.*12.*tit.*16.*nu.*20.*Coſcia vbi
ſuprà.*

*Ad num.*19. Adde *Reg. de Marinis arreſt.* 55.
Reg.Cameræ.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Appretium in iudicio retractus debet fieri attento
tempore exequutionis ſententiæ, & num.*3.
2 *Laudemium quotuplex debetur, ſi res empta in
vicinum retrahentem transferatur, & num.* 4.
*De iure Conſtit.Sancimus, vnicum deberi aſſe-
ritur,num.*5.
De iure Conſuet. Neap. *duplex debetur laude-
mium,num.*6.
*Pretium cum res iure congrui retrahitur, an poſ-
ſit ſolui iuxtà conuentionem primi emptoris.*
Secundùm ius Conſtit.Sancimus,*non alio modo
ſoluitur, quàm quo eſt obligatus primus emptor,
num.*8.
*Quid ſi vltrà conuentionem primus emptor pen-
dente iudicio retractus, voluntariè aliquid ven-
ditori ſoluerit,an retrahens ſimiliter id ſoluere
teneatur,num.*9.
10 *Retractus, cùm de iure* Conſuetud. *non regule-
tur à primo contractu reſpectu pretij, ità nec re-
ſpectu ſolutionis regulari debet.*
11 *Emptor primus reſtituendo rem vicino illam re-
trahenti iure* Conſuet.*qualitèr obligetur de eui-
ctione.*
*Non poteſt retenta re,quæ retrahitur, ſatisfacere
retrahenti, ſoluendo intereſſe. num.*12.
13 *Vendens ex neceſſitate iuris, non obligatur de eui-
ctione, niſi quatenus à ſe,vel ab habentibus à ſe
cauſam procedat euictio.*
14 *Vicinus volens retrahere rem alienatam iure
congrui,tenetur ſoluere pecuniam modo, qua ſol-
uit primus emptor.* Obſ.
15 *Vicinus emens rem, cum pacto ſoluendi aliquam
pecuniam poſt aliquod tempus, ſi res illa euinca-
tur iure congrui, vicinus ille primus emptor li-
beratur.* Obſ.
16 *Quæ concluſio procedit, ſi res euincatur coactè.*
Obſ.

A R G V M E N T V M.

Retrahens rem iure congrui, vigore Cōſuet.
Neap. *ab eo, qui emit, habita fide de pre-
tio cum onere præſtandi certum intereſſe
pro pretio, an teneatur ſoluere integrum
pretium in pecunia iuxtà appretiū factū?
Et alia plura ad materiam.*

D E C I S I O XCVI.

EMpta quadam domo per Ioannem Antoniū
Squillace, ſeù Auellum eius filium à Fran-
ciſco Merolla pro pretio duc.3250 quorum
certam partem ſoluit præſenti pecunia, reli-
quam vero promiſit ſoluere certis creditori-
bus venditoris, ſuſcipiēdo onus ſoluendi eiſ-
dem etiam tertias medio tempore debendas,
inſurrexit Franciſcus de Roberto vicinus, &
petijt condemnari dictum Ioannem Antoniū
ad relaxandum domum prædictam, iure con-
grui,vigore *Conſuet.Neap.Si quis emit.*

Et compilato proceſſu,obtinuit ſentētiam,
per quam fuit condēnatus Ioannes Antonius
ad relaxandum domum iure congrui, ſoluto
ei

Digitized by Google

ei pretio liquidando, ſeruata forma *d. Conſuet.*

In cuius exequutione de tribus contigit
1 dubitari. Primum, quod tempus ſit attendendum in liquidatione pretij, an tempus motæ litis, vel tempus ſententiæ, vel tempus exequutionis.

Secundum, an Franciſcus retrahens teneatur ſoluere integrum pretium in pecunia numerata, vel poſſit retinere illam partem, quã Ioannes Antonius emptor retinuit penès ſe cum onere ſoluendi creditoribus aſſignatis.

Tertium, & vltimum, an directo Domino,
2 cui ſoluebatur cenſus emphyteoticus pro ſolo illius domus, debeatur vnicum laudemium pro prima emptione facta per Ioannem Antonium, an aliud laudemium ex noua venditione, quæ reſultabat ex retractu ipſius Franciſci de Roberto.

Primum dubium fuit ſolutum abſque vlla
3 hæſitatione, quòd attenderetur præſens tempus, quo agitur de exequutione, ex deciſis per *Præſ de Franch 390. & in addit. ad d. Conſuetud. in verb. Fuerit, Proſp. Rendell. de iure prothom. fol. mihi* 138. & per latiſſimè cumulata ſupra in *deciſ.* 24.

Tertium dubium, ſimiliter fuit deciſum
4 abſque hæſitatione, quòd debeatur duplex laudemium, ſcilicet ex prima venditione libera. Alterum verò ex hoc retractu, qui reſoluitur in nouam venditionem, iuxtà tradita per *Tiraquell. de retract. lignag. §. 29 gloſ. 1. num. 3. & ſeqq.* vbi diſtinguit, quod retrahens iure ſanguinis pro eodem pretio non tenetur ſoluere, niſi illud primum laudemium, quod debetur ex primo contractu, qui modò eſt transfuſus in hunc ſecundum contractum retrahentis, & propterea non debetur, niſi vnicum laudemium, prout non debetur, niſi vnica gabella, quod ſimilitèr indubitatè procedit in terminis *Conſtitut Sancimus.* per quam retrahens in omnibus, & per omnia habetur, ac ſi eſſet pri-
5 mus emptor ſublato penitùs de medio primo emptore, & ſubintrat in eundem contractum, per quem res vendita fuit, *Afflict. in d. Conſtit. §. 2. num. 37 Giurba deciſ. 55. num. 20. Gratian. diſcept.* 205. & iterum *diſcept. 866. num.* 30. ſi verò venditio fiat conſanguineo per nouum cõtractum, tunc quia eſt nouus contractus, debetur nouum laudemium, & ſic eſt in retractu,
6 qui ſit vigore *Conſuetudinis*, quia cenſetur nouus contractus, quamuis inuoluntarius, & regulatur à pretio appretiando, non à primo pretio, & in his duobus dubijs Ego non interueni, quia tunc non reſidebam in Aula, in qua reſidebat D. Conſiliarius Pomponius Saluus cauſæ Commiſſarius.

Sed quia in deciſione ſecundi dubij Conſiliarij duarum Aularum fuerunt in paritate votorum, fuerunt dati tres Adiuncti, inter quos Ego fui numeratus, & paritas conſiſte-
7 bat, quia vna pars fuit in voto, quòd retrahēs non teneretur ſoluere integrum pretium in pecunia numerata, niſi ratam, quam emptor ipſe numerauerat, pro alia verò rata retrahēs teneretur ſubire onus illorum met creditorũ, quorum onus ſuſceperat primus emptor, ex traditis per *Guid. Pap. conſ.* 161. altera verò fuerat in voto, quod retrahens ſolueret etiam hanc ratam in pecunia numerata, & vt eſſet conſultum primo venditori, qui habuerat fidem de pretio primo emptori, & ipſimet retrahenti, vt domus remaneret libera ab illis creditoribus, hæc rata pecuniæ vincularetur in Bãco, ne indè amoueretur, niſi pro illa ſoluenda creditoribus aſſignatis.

In cuius articuli deciſione maior pars Do-
8 minorum habuit pro vero, quòd inſpecta *Cõſtit. Regn. Sancimus de iure prothomiſeos*, retrahens non tenetur ſoluere pretium alio modo, quàm eſt obligatus primus emptor, à quo retrahitur, cum eiſdem commoditatibus, & terminis, prout fuit ab initio conuentum, quòd inconcuſsè probatur in *tex.* ibi: *Aut quantum quiuis emptor ſine fraude dederit*, & admittunt indiſtinctè *DD.* omnes citati à *Tiraquell. de retract. lignag. § 1. gloſ. 18. num. 32. cum ſeqq. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 72. num. 10. Iacob. Mandell. conſ.* 107. reprobato *Capoll conſ. ciuil.* 46. ſequitur *Rendell in Conſt. Sancimus, §. in primis, in verb. Non ſoluerit, num.* 10.

Quæ procedunt etiam ſi primus emptor medio tempore antè retractum ſoluerit partem, vel totam illam quantitatem, quam re-
9 ſeruauerat poſt aliquod tempus, vel ad ſui libitum ſoluere, dùm non coactè, ſed ſpontè ſoluiſſet; nam non propterea retrahens tenetur ſoluere capitale reſeruatum in contractu venditionis, ſed tantùm correſpondere de tertijs, ſeù cenſibus conuentis, ità conſtat ex pulcherrima doctrina *Peregr. de fideicommiſſ. art. 50. num.* 50. vbi affirmat, quod ſi quis bona fide emat rem cum onere ſoluendi tertio annuum cenſum redimibilem, & cum effectu illum redemerit ſoluto capitali, & poſteà à vero Domino fuerit ſibi euicta, non poteſt repetere ab euincente pretium ſolutum pro redēptione cenſus, ſi non fuit neceſſaria, ſed volũtaria, & hanc *Peregrini* doctrinam applicat in materia huius retractus *Maſtrill. deciſ.* 148. *nu.* 4. *& ſeqq.*

Inſpecta verò dicta *Conſuet. Neap.* fuit di-
10 ctum, quòd à deciſione iàm facta in tertio dubio recipiebat hoc etiam ſecundum dubiũ ſuam explicitam determinationem, nàm ſi verum eſt, quòd hic retractus vigore huius *Conſuet.* reputatur nouus contractus, adeò quod ijdem Domini, qui primo loco votauerũt habuerunt pro vero, vt deberetur duplex laudemium, vtique quemadmodum hic ſecundus contractus, in quem transfuſus eſt retractus, nõ regulatur à primo reſpectu pretij, nec etiã regulabitur ab eo reſpectu ſolutionis pretij,

vt

vt videntur expreſſa verba *Conſuet.* ibi: *Dare, prout appretiata fuerit*, ergò ſi in appretio non eſt adiecta dilatio, ſeù alia conditio circa ſolutionem pretij, nec etiam erit adijcienda in illius pretij ſolutione. Id quod in effectu ſenſit *Napodan. ibid. in verb. Fuerit, verſ. Hoc ideò dicit*, dùm ait, quòd ſi modico, vel nimio pretio emit primus emptor, pretium non ex præterita emptione, ſed ex præſenti conſtitui debet, arg. *tex. in l. fin. in fin. C. de patrib. qui fil. diſtrax. & l. 3. §. diui fratres, ff. de iure Fiſci.*

Et ſunt notanda verba *Napod. ibi*, dùm dicit: *Non ex præterita emptione, ſed ex præſenti cõſtitui pretium*, nàm hunc retractum appellat veram, & nouam venditionem.

Et dum aduerſus hoc motiuum fuiſſet replicatum, quòd non poterat haberi ſic pro abſoluto, vt ex hoc retractu, vigore *Conſuet.* reſultaret nouus contractus venditionis diuerſus à primo; Nàm ſi hoc eſſet verum, ille
11 primus emptor teneretur de euictione retrahenti pro ſecuritate rei retractæ, & tamen etiã in retractu, vigore huius *Conſuet.* ceſſat omnis obligatio in primo emptore, qui propterea nõ tenetur ſe obligare de euictione, niſi à ſe, & habentibus cauſam à ſe tantùm, vt quotidiè practicatur, quæ concluſio eſt ab omnibus recepta in materia *Conſtit. Sancimus*, & aliorum conſimilium ſtatutorum, vt conſtat ex *Hier. Gagn. in l. 2. num. 202. quæſt. 66. C. de pact. inter empt. & vend. Anna alleg. 78. num. 3.* tamen in materia *Conſuet.* primus omnium adnotauit *Capyc. in apoſt. ad Napod. in d. Conſuet. fol. mihi 314. verſ. Nota, in fine*, ibi: *Abſque alterius præſtatione intereſſe*, excerpens hanc concluſionem ex illis verbis: *Abſque alterius praſtatione intereſſe*, vt ea important, nè ideò teneatur emptor promittere duplum de euictione; ſed ve
12 ingenuè fatear, pace tanti viri, illud mihi nũquam perſuadere potui, ex illis verbis, quæ, ni Ego fallor, habẽt ſatis diuerſum intellectum, habent enim illa verba ſuam intelligentiam à verbo, *præcisè*, immediatè præcedenti, quaſi dicat, quod præcisè tenetur dare rem retractã emptor, itàut non poſſit excuſari à præciſa relaxatione, offerens ſoluere intereſſe, cum in præſtationibus, & obligationibus dandi ſuccedat obligatio ad intereſſe, ſecundùm diſtinctionem traditam per *Schrader. Miſcell. c. 13.*

Sed vtcumque ſit, doctrina eſt vera in ſe, & habuit illam pro vera Sacrum Conſilium, ſed fuit replicatum, id non procedere ex eo, quòd ex retractu vigore *Conſuetudinis* non ſuccedat nouus contractus venditionis, & emptionis inter emptorem, & retrahentem, ſed quia cùm hic nouus contractus non dependeat ex libera, & mera voluntate ipſius primi emptoris, ſed ex neceſſitate, & lege *Conſuetudinis*, tunc ſuccedit iuris communis diſpoſitio, vt vendẽs
13 de neceſſitate iuris non teneatur de euictione, niſi à ſe, & habentibus cauſam à ſe tantum, iuxtà *tex.* illum notabilem, & ſingularem allegatum à *Capyc. ibid.* ſcilicet *in l. qui hæres erat, ff. famil. hercisc. & gloſ. prima in l. emptori in princip. ff. de euiction.* Itàut ex prædictis præualuerit opinio tenentium, quòd retrahens ſoluat integrum pretium in pecunia numerata vinculatum, vt ex eo dimittantur creditores aſſignati.

Et ex his ſub die 4. Febr. 1620. iunctis Magnificis Conſiliarijs duarum Aularum, cum Adiunctis, vt ſuprà, datis, fuit publicatum decretum, tam in primò, quàm in hoc ſecũdò, & tertiò dubio. Act. eſt Io: Aloyſius Sarrus.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCVI.

DEciſionis de qua D. Author hìc, meminit *Conſ. Marcian. conſ. 11. lib. 2.* qui refert motiua per eundem D. Authorem hìc allata.

Ad n. 9. vide *Mãgil. de euict. q. 43.* vbi pulchrè.

Ad n. 1. & 3. adde, quæ diximus, *dec. 24.*

Ad n. 11. adde vltra per nos dicta, *dec. 24. nu. 41, Mangil. de euict. q. 138. n. 22. & ſeq.*

Ad n. 13. adde *Guzm. de euict. q. 53.*

Obſerua ad hanc deciſionem. Quod vicinus, qui vult retrahere rem alienatam iure
14 congrui pro pretio conuento illud depoſitãdo, cum pactis, & conditionibus appoſitis, ac etiam ſub euictione, non eſt audiendus ſi primus emptor ex pretio aliquam quantitatẽ ſoluiſſet liberã abſq; vlla conditione, & vinculo, nàm tenetur eodem modo quantitatem illam ſoluere, prout ſoluit primus emptor. Vt cum maxima cauſæ diſcuſſione per M.C.V. & S.C. deciſum refert, *Thor. p. 3. ſect. 3. Comp. dec. verb. Vicinus*, quarum deciſionum meminit *Rum. ad Afflict. de iure prothom. §. 2. verſ. Sed bonum eſt, num. 6.* Ad materiam vide *Giurb. obſeru. 26.*

Obſerua ſecundò. Quod facta emptione rei, cum pacto ſoluendi pecuniam poſt tempus aliquod, & interim ſoluere aliquid ratio-
15 ne intereſſe, ſi illa res iure congrui euincatur à vicino, emptor primus liberatur à ſolutione illius pretij, ex quo in petentem retractum transfertur obligatio pretij ſoluendi vti ſubrogatum in locum primi emptoris à quo retrahit, *Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gl. 18. nu. 39. Giurb. dec. 55. num. 1. ad 7.*

Quæ concluſio procedit, quando res euincitur coactè, vigore retractus, ſecùs ſi primus
16 emptor ſpontè eam alteri cedit, nàm tali caſu non ſubeſt illa ratio ſuccurrendi emptorẽ, qui inuitus amittit rem, nè teneatur ad pretiũ, nec dicere poteſt contractum ſubiacere reſolutioni retractus, qui ſpontè illum diſſoluit. Nàm magis ſuccurritur facienti actum ex neceſſitate quam ex voluntate, *l. ſi fideiuſſor 7. §. ſi. neceſſaria, ff. qui ſatiſdare cogantur, cum concord.* probat *Gratian. tom. 2. diſcept. forenſ. cap. 376. n. 26.* & in terminis probat *Tiraquell. in d. tract.*

de

Digitized by Google

de retract. §. 29. *gl.* 2. *nu.* 7. *& de retractu conuent.* §. 6. *gloſ.* 2. *num.* 3. & eſt *tex.* ſingularis in *l. debet* 27. *ff. de adilit. edict.* quem adducit *Reg. Galcot. contr.* 61. *n.* 34. vbi plura ad hãc materiã ponit.

Blaſius Altimarus.

S V M M A R I V M.

1 *Vſumfructum, qui habet, ſi vſu tantùm vtatur, ex eo, quòd hunc tantùm putet habere, amittit vſumfructum, & retinet vſum.*

Quemadmodum intelligatur, & limitetur, n. 19.

Per quod tempus vſufructuarius non vtendo vſufructu illum amittat, num. 20.

Arui ſi legetur, & deindè ibi vineæ ponantur, vſufructus non extinguitur, num. 17.

2 *Poſſidens, ſed non eo animo, vt rei dominium acquirat, nullo vnquam tempore illam vſucapere valet, & num.* 22.

3 *Vſucapiendi cauſam nullus, vel iuſtiſſimus error præbere poteſt, vbi titulus verus non poteſt aſſiſtere propter impedimentum naturæ.*

4 *Præſcriptioni, vt ſit locus, interuenire debet interpellatio, & requiſitio Domini, item & contradictio conuenti.*

Ex contradictione præſcribens incipit poſſidere ad finem præſcribendi, num. 6.

Si non adſit requiſitio, & contradictio, an per lapſum centenariæ præſcribatur, num. 21.

5 *Decimarum ſolutione ceſſante, vſus in contrarium non poteſt intelligi, niſi decimæ fuerint petitæ, & non ſolutæ.*

Earum præſcriptio eſt cenſenda realis; hoc eſt, non reſpectu fructuum, ſed ſoli, & territorij. n. 9.

Vbicumque tamen non conſtet de aliqua conuentione in contrarium, num. 16.

7 *Vaſſallorum, qui per centum annos ceſſauerunt à ſeruitio, de quo nunquam fuerunt requiſiti, nulla eſt præſcriptio.*

8 *Decimam exigens ratione dominij territorij in quibuſdam fructibus tantùm non amittit poſſeſſionem reſpectu aliorum.*

Præſcribens decimam de aliquibus fructibus inducitur præſcriptio decimandi in genere, n. 10.

In decimarum exactione magis cauſa exactionis attenditur, quam exercitium, num. 14.

Si vbi ſit in paſcuis conſtituta, deindè fruges ſerantur, debetur etiam ex frugibus, n. 15.

Decimarum materia, remiſſiuè, n. 23.

11 *Territorium etiam ſi concedatur ſub certa præſtatione aliquorum fructuum, præſtatio nihilominus fieri debet Domino de omnibus arboribus.*

Quid ſi aliæ arbores, de quibus non facta mentio, reperiebantur antè conceſſionem ſolo implantatæ, num. 18.

12 *Poſſeſſio in vna ſpecie fructuum, cùm oriatur à iure decimandi, pariter ſe habet ad quaſcumque alias ſpecies, quæ & eodem iure peti poſſunt.*

Datur actio ad decimam reliquorum fructuum etiam pro annis præteritis, quibus integrè non fuit ſoluta, n. 13.

24 *Fructus, decima vnius fundi, ex quo ſolum frumentum anteà colligebatur, an extendatur etiam ad alios fructus poſtea frumenti loco ſatos.* Obſ.

25 *Quaſi poſſeſſio decimandi in vno territorio, an extendatur etiam ad decimas noualium poſteà ruptorum.* Obſ.

26 *Exiſtens in quaſi poſſeſſione exigendi decimas reſpectu aliquorum, an extendatur ad alios.* Obſ.

27 *Ad hoc vt acquiratur quaſi poſſeſſio decimandi requiritur conſenſus Dominorum, & non ſufficit conſenſus conductorum.* Obſ.

28 *DD. tractantes materiam huius deciſionis.* Obſ.

A R G V M E N T V M.

Decima prædialis, an, & quando debeatur, etiam pro illis fructibus, pro quibus nunquam fuit exacta, ſi pro alijs fuerit quotis annis exacta.

Et plura alia ad decimarum materiam.

D E C I S I O .XCVII.

SCipio Samblaſius, & Donata Sombrina coniuges poſſidentes feudum inhabitatum, & ruſticum in territorio Ciuitatis Neritoni, dictum *Puggiano*, petierunt in S. C. condemnari diuerſos particulares dictæ Ciuitatis poſſidentes nonnulla territoria diſtincta intùs dictum feudum ad ſoluendum ſibi decimam oliuarum, & olei prouenientium ex arboribus oliuarum ſiſtentium in eiſdem territorijs appatronatis, prout ſoluebant de alijs fructibus ibidem naſcentibus; & compilato proceſſu Partes conueniebant in facto, quòd licet prædicti actores, eorumque prædeceſſores fuiſſent ſemper in pacifica poſſeſſione exigẽdi decimam omnium, & quorumcumq; aliorum fructuum in dictis territorijs naſcentiũ; tamen ipſimet fatebantur, nũquam tàm ſeipſos, quàm ſuos prædeceſſores exegiſſe decimã à fructibus oliuarum, adeò quòd non extaret memoria in contrarium, niſi reſpectu aliquorum particularium locorum, in quibus tempore conceſſionis erat facta expreſſa mentio oneris decimæ, etiam pro oliuis.

Hinc conuenti concludebant, eos omninò eſſe abſoluendos ab hac decima oliuarum, in quarum conceſſione non erat expreſsè conuentum de ſoluenda hac decima, quantumuis totum territorium reſpectu Soli eſſet decimale, quia dùm poſſederunt, reſpectu oliuarum illud poſſiderunt tanquam non decimale, etiã fortaſsè ex errore, & ignorantia facti, hic error ipſiſmet debet eſſe damnoſum, vt non poſſint vlterius prætendere emendationẽ erroris.

Ad hoc probandum inducebant *tex. in l. is, qui vſumfructum, ff. quib. mod. vſusfruct. amitt.* vbi diſponitur, quod ſi is, qui habet vſumfru-

ctum

ctum, vtatur tantum, non autem fruatur, quia
exiſtimet, ſe vſum tantùm habere, amittit fru-
ctum, & retinet vſum tantùm, ſubdens ratio-
nem: Non enim ex eo, quod habet, vtitur, ſed
ex eo, quod putauit habere.

Ad idem ponderabant *tex. in l.ſi puerum, C.*
2 *in quib.cauſ. ceſſet long. tempor. præſcript.* in quo
diſponitur, quòd ego ſeruum quemdam non
habitum pro derelicto, ſed ab hoſtibus vul-
neratum liberum exiſtimans ſumptibus pro-
prijs curaui, non poſſum iuuari præſcriptione
longi temporis contra Dominum eius offerē-
tem erogata, vbi *Bald.* notat, quod qui nō poſ-
ſidet eo animo, vt acquirat dominium, non
vſucapit longo tēpore, nec longiſſimo tēpore.

Adducebant denique *tex. in l.ea res*, iuncta
*l.ſi is tui, ff. pro legato, & Bald. in l. ſuper longi,
num. 7. C. de præſcript. long. temp.* qui ex dictis
3 iuribus concluſiuè dicit, quòd nullus error
iuſtus, vel iuſtiſſimus vnquam præbet cauſam
vſucapiendi, vbi titulus verus non poteſt aſſi-
ſtere propter impedimentum naturæ.

Et hinc inferebant ad caſum noſtrum; vt
dùm oliuæ, quæ ſunt intùs feudum, & natura-
liter meræ decimæ ſubiectæ, fuerunt à poſſeſ-
ſoribus exiſtimatæ, & habitæ, ac poſſeſſæ, vt li-
beræ, & franchæ, licet in veritate ſint ſubiectæ,
tamen euaſerunt liberæ, prout fuerunt exiſti-
matæ per poſſeſſores feudi.

Ex aduerſo pro parte coniugum actorum
dicebatur, quòd eorum oſcitantia, & prædé-
ceſſorum in non exigendo decimas per quan-
tumuis longiſſimum tempus, non præiudica-
uit eis in futurum, vt illas non valeant exige-
4 re à die interpellationis, dùm pro præterito
non interueniente interpellatio ipſorum Domi-
norum, & recuſatio conuentorum, qui duo
actus neceſſariò requiruntur ad inducendam
præſcriptionem, ſecundùm communem *DD.*
opinionem, de qua per *Alex.conſ.136.num.19.*
lib.2. & ibi latè *Roueſcal.in addit. in verb. Item
ad hoc, Ripa reſp.4.num.13. de diuerſ.reſcript. &
in reſp.1.num.24 de conſuet.* vbi agit de præſcri-
ptione centenaria, *Rubeus Alex. conſ.21. nu.3.
Afflict.in Conſtit. Quadragenalem, num. 11. Ro-
land.conſ.53.num.28. & ſeq.lib.2. Rimin.iun.con-
ſil.10.num.29. & 34. & conſ.589. num. 14.* poſt
Anibal. Brun. & alios ab eo relatos, optimè
*Ioſeph Ludouic.deciſ.Peruſ.106.*vbi *num.15.*ait,
quòd ad hoc, vt illi Coloni, de quibus in ea fa-
cti ſpecie potuiſſent præſcribere libertatem à
decima frondium, erat neceſsè, quod fuiſſent
requiſiti, & poſt requiſitionem cucurriſſet tē-
pus 30. vel 40. annorum, doctrina eſt origina-
lis *Bald.in l.malè agitur, num.4.Cod.de præſcript.
30.vel 40.annor.* vbi ad literam ait, quòd qui
vult præſcribere annuam præſtationem in fu-
turum, non ſufficit, quòd ipſe ceſſauerit à ſol-
uendo, niſi interpellatus, vt ſoluat, recuſet ſol-
uere, quia ex tunc interrumpit poſſeſſionem
Domini, *l.Colonus, & l.cùm fundus, ff. de vi, &
vi arm.*

Et in proprijs terminis afferebant doctri-
5 nam *Crauett.conſ.811.in fin.* vbi loquēs de hac
præſcriptione non ſoluendi decimas, inquit,
quòd ſolutione ceſſante, vſus contrarius non
poteſt intelligi, niſi decimæ ſint petitæ, & non
ſolutæ, nàm aliàs eſſet potiùs quædam abſti-
nentia, quam conſuetudo, ex traditis per *Al-
ber.in l.de quibus, num.3.ff.de legib.* & pro ratio-
ne fundamentali afferebant, quia ſine poſſeſ-
6 ſione non datur præſcriptio, *cap. ſine poſſeſſione
de regul. iur. in 6.* quæ poſſeſſio, ſeù quaſi in
præſcribente non datur, niſi ex illa ſua contra-
dictione in ſoluendo, *Gloſ.magna in fin. in l.qui
luminibus, ff. de ſeruit. vrb. præd.* etiam ſi eſſet
immemorialis, ſecundùm *Surd.conſ.123. nu.8.*
poſt *Couarru.* ab eo relatum, & *Angel.in d.l.ma-
lè agitur, num.1.circà fin.Cod.de præſcript. 30.vel
40.annor.* affirmat, hoc procedere in vaſſallo,
7 qui per centum annos ceſſauerit à præſtatio-
ne ſeruitij; dùm non fuit requiſitus, quicquid
in cauſa propria conſuluerit *Crauett.* in con-
trarium *conſ.111.* quia fuit expreſsè reproba-
tus ab *Hyppolit.Riminald.* in conſilijs ſuperiùs
adductis. Vltrà quod etiam ſi hæc opinio *Cra-
uett.* eſſet vera, haberet locum in ſolutione col-
lectarum, non autem in ſolutione decimæ,
quæ debetur ratione dominij, vt aduertit
Ruin.conſ.217.num.13.lib.1.

Et demùm ponderabant, quod dato etiam
curſu centenariæ à die interpellationis, & cō-
tradictionis, talis præſcriptio non iuuabat cō-
uentos, dùm ipſi fatentur, ſoluiſſe ſemper de-
cimam de omnibus alijs fructibus, & hæc de-
cima non debeatur ratione ſimplicis præſcri-
8 ptionis, vt poſſit dici eatenùs præſcriptum,
quatenus poſſeſſum, ſed ratione dominij terri-
torij, ex quo percipiuntur fructus, illa enim
poſſeſſio particularis cōſeruat actoribus poſ-
ſeſſionem omnium aliorum fructuum, ex qui-
bus hucuſque non fuit exacta decima, ſecun-
dùm *Bertach.de gabell.par.1.nu.32.11.quæſt.&
num.37.*pulchrè *Abb. conſ 75.* videtur prima
fronte, *num.2.verſ.Secundò principaliter, & nu.
3.*ibi: *At iſte Clericus, vol.2.*& ſic deciſum refert
*Boer.in Conſuetud.Bituric.rubr.de coſtum.præd.ſ.
12.Rebuff.de decim.quæſt.13. nu. 14.* poſt *Anch.
in c.ad Apoſtolicā 5.not.& R.Lanar.conſ.32.n.3.*

Introducta hac cauſa in Sacro Conſilio cō-
ſiderando, quòd agebatur de decima perci-
pienda ex arboribus, & præſertim oliuarum,
quæ habent radices profundas; & allegatio-
nes ab vtraque Parte productæ ſolùm ſuperfi-
ciem materiæ reſpiciebant, non autem radi-
ces, decreuit hanc materiam funditus reaſſu-
mere, & aſſignata certa die pro illius expedi-
tione fuerunt reaſſumpta omnia à *DD.* tracta-
ta, tàm à Canoniſtis in *cap.cum in tua, extrà de
decim.* quàm à Ciuiliſtis in *l.certo generi, ff. de
ſeru.ruſt.præd.*

Et quoad Canoniſtas attinet, qui loquun-
tur de decima acquiſita iure præſcriptionis,
om-

omnes admittunt, quod in dubio præſcriptio
9 decimæ eſt cenſenda realis, ſiue rerrani, ſeù ſolum concernens, non ſpeciem fructuum, nec hanc, ſiue illam, quandu alius eam non percipit, ità

Henric.Boich poſt n.2.verſ.Et iſtud capitulum.

Zabarell.in princ.in 2.oppoſ.in fin.

Anchar. num.3. vbi in fine concludit, quòd diuerſis fructibus prouenientibus ex eadem terra, ille debet de omnibus percipere, qui præſcribit de aliquibus.

Abb. ſimiliter *nu.3.* notat, quòd percipiens
10 decimas ex certo prædio per tempus, quod ſufficit ad præſcriptionem, videtur præſcribere ius decimandi in genere reſpectu cuiuſcũque fructus indè percipiendi, licet per tempus præſcriptionis perceperit ibi decimam de certis fructibus dumtaxàt. Idem repetit latiùs *num.6.* aſſignans rationem, quia ex quo illud Monaſterium percipit ibi decimam certorum fructuum, prædium eſt effectum decimale ipſi Monaſterio reſpectu omnium fructuum.

Anton.de Butr. illud idem confirmat, & paulò antè finem infert in ſpecie ad caſum noſtrum, per hæc formalia verba: *Item ſi aliqua Eccleſia percipiebat de vino, & grano, & aliquæ arbores natæ ſunt ibi, debet etiam decimam habere de arboribus illis.*

Anan. ſequitur in omnibus *Butrium*, & nemo, quem viderim contradicit.

His adduntur *Ioann. Andr.ad Specul. tit.de locato, §.in vlt.addit.& Felin.in c.auditis, nu.19. per tot.extrà de præſcript.*

Ciuiliſtæ verò non loquuntur de ſeruitute decimæ acquiſitæ per præſcriptionem, ſed per conceſſionem à Domino factam iure dominij, idipſum vnanimitèr admittunt. Hi ſunt

Accurſ.in d.l.certo generi, in Gloſ.magna propè fin. ponit quæſtionem in ruſticis, qui recipiũt vineam ad colendum à Domino ſoli, & promittunt ei ſoluere quartam partem fructuum per contractum perpetuum, & ibi plantant Ficus, vel Nuces, vel alias arbores, qui tenebũtur ad quartam partem fructuum, etiam illarum arborum, quia vinea intelligitur ſolum vineatum, ſine quo arbores non poſſunt fructum percipere, & quod iuris eſt de principali, debet eſſe de augmento, & acceſſorijs.

Bart.in eadem l.certo generi, ſequitur *Gloſ.*

Paul.n.3. refert per extenſum verba *Gloſ.*

Florianus in final.verbis, ait: *Quæſtio communis eſt, quòd nomine fructuum vineæ continentur etiam fructus arborum, quia in illis fructibus arborum videatur eadem ratio, & eadem mens contrahentium.*

Quibus addendi ſunt *Paris de reintegr. feud. c.reperitur in inſtrumento, fol.mihi 36.àt.*

Couarr.pract. qq.cap.37.num.5. qui in terminis *d.cap.cùm in tua,* reaſſumendo concluſionẽ,
12 ait: *Ecce igitur, quòd poſſeſſio in vna ſpecie fructuum, quæ procedit ab vna radice, nempè à iure decimandi, prodeſt, ac cenſetur obtineri quoad alias quaſcumque fructuum ſpecies, quæ eodem iure poſſunt peti, & vendicari.*

Balb.de præſcript.2.par.princip.qu.2. num.17. cum ſeqq. idipſum latiſſimè confirmat, præſertim *num.18.ad 22.*

Mareſcott.lib.2.var.cap.95. nu.17. latè hanc
13 opinionem comprobat, & *num.18.* addit, hoc adeò verum eſſe, vt præſcribens poſſit agere contra poſſeſſionem rei ſubiectæ, etiam pro annis præteritis, quibus non fuit ſoluta decima.

Gerard.de Petra Sancta ſing.97. ſequitur *Bar. in d.l.certo generi.*

Anna alleg.94. plenè, & neruosè.

Card.Seraphin. deciſ.1203. loquens in ſpecie de oliuis, idipſum affirmat, aſſignans pro ratione, quia ſi prædia, ex quibus percipiebantur fructus maiores, ità occupantur oliuis, vel croco, & ſimilibus, vt amplius fructus maiores ex eis percipi non poſſint, tunc cenſeantur iſti fructus ſubrogari in locum maiorum.

Et idem *Card. Seraphin.deciſ.1047.* reſoluit, quòd in hac materia exactionis decimæ magis attenditur cauſa exactionis, quam exercitium, authoritate *Bart.in l.1. §.ſi quis hoc interdicto, num.1.ff.de itin. actuq. priu. Felin.& Balbi* ſuperiùs citatorum, & propterea refert ibi fuiſſe deciſum, quòd manuteneatur in poſſeſſione Capitulum Cordubenſe exigendi decimas contra Antonium de la Mariz, licet per teſtes nihil in ſpecie eſſet probatum reſpectu terrarum Antonij, ſed ſolùm poſſeſſio generalis omnium terrarum conſiſtentium in territorio dictæ Ciuitatis Cordubæ.

Rota apud Farinac.deciſ.677. num.7. par.1.in nouiſſ.

Ant.Gamma deciſ. Luſit. 244. hoc idem verũ aſſerit, *Azeued. lib.2.recop. tit.6.lib.1. l.2. nu.9.* alios citat, & ſequitur *Barboſ.in eod.c.cũ in tua.*

Et re vera omiſſa *DD.* concordi auctoritate idipſum probant ad viuum duo iura, vnum Canonicum, alterum Ciuile.

Canonicum eſt in *cap. commiſſum extrà de*
15 *decim.* vbi habetur, quòd ſi decima ſit conſtituta in paſcuis, ſi poſteà fruges in eis ſerantur, & percipiantur, debebitur etiam decima frugum, ac etiam arborum poſteà plantatarum, & ibi *Barboſa* optimè explicat *Farin. dec. 190.in primo loco impreſſis.*

Ciuile eſt in *d. l. certo generi, ff.de ſeruit. ruſt.*
16 *præd.* dùm in eo diſponitur, vt decima prædialis præſumatur debita ratione Soli, non autem ratione ſeminis, aut plantarum, dũ non conſtat de alia conuentione in contrarium.

Quæ quidem præſumptio tantò fortiùs cadit in hoc caſu, qui verſatur in territorijs, non ſeparatis à feudo, & in illis, de quibus apparet conceſſio facta à Barone, conſtat ab initio fuiſſe nemoroſa, & infructuoſa, & conceſſa ad partem fructuum, in quota certa, nempè in

decima, ſeruata forma *Conſtit. Regn. Conſtitu-
tionem. Diuæ memoriæ in fine*, ergo in alijs, in
quibus non apparet primęua conceſſio, idem
eſt præſumendum.

Vltrà prædicta iura fuit citatus *tex.* pul-
cherrimus à nemine, quem viderim hucuſque
ad hoc ponderatus, ſcilicet in *l.* 10. *quid tamen,
verſ. Non tamen, ff. quibus modis vſufr. amitt.* vbi
poſtquam *Iureconſ.* attulit plura exempla, in
quibus vſusfructus alicuius rei legatus per
mutationem rei extinguitur, ſubdit: *Non ta-
men ſi arui vſusfructus legetur, & ibi vites, aliàs
vineæ ſint poſitæ, vel è contrà, puto extingui*, & ibi
Gloſ. in verb. Puto extingui, addit rationem,
quia magis in ſolo vſusfructus eſt cõſtitutus.

His accedunt in facto plures ſcripturæ pu-
blicę diuerſarum conceſſionum factarum eo-
rundem prædiorum, cum aſſertione facta per
contrahentes ab anno 1499. illa debere ſerui-
tutem decimæ, aut indefinitè, aut etiam re-
ſpectu oliuarum.

Item ſolutiones decimæ pretij, etiam arbo-
rum, quando eſt facta illarum alienatio à poſ-
ſeſſoribus, ex quibus omnibus reſultat con-
cluſio indubitata, decimam prædictam deberi
in his territorijs iure dominij, & ratione Soli,
prout etiam conuenti voce, & in ſcriptis affir-
mabant, & proindè reſultabat, illam deberi
etiam ex arboribus, quæ naſcuntur in Solo, &
non in aere.

Poſtremò fuit conſideratum, quód arbores
oliuarum, de quibus agitur, aut fuerunt plan-
tatæ poſt conceſſionem territorij cum ſerui-
tute decimæ, & tunc certum eſt, deberi ex ar-
boribus poſteà plantatis, dùm ſeruitus deci-
18 mæ ineſt Solo, aut erant plantatæ antè con-
ceſſionem, & de eis nulla eſt facta mentio in
conceſſione, & tunc ſecundum opinionem
Gloſ. in d. l. certo generi, approbatam per *Paul.
& Florian. ibi.* fructus arborum remanẽt inte-
gri ad beneficium concedentis, & decima de-
bebitur ex alijs fructibus, ſecundùm verò opi-
nionem *Bartol.* & aliorum, decima debebitur
etiam ex arboribus, quia in conceſſione cen-
ſetur habita ratio Soli, & non fructuum, & ſic
in omnem caſum eſt fundata intentio actorũ.

Ad iura in cõtrarium adducta fuit dictum,
19 non obſtare, & primum non obſtare *tex. in l.
20. is, qui vſumfructum, ff. quib. mod. vſufr. amitt.*
tùm quia ille *tex.* procedit in eo, qui ex errore
non putans habere integrum vſumfructum,
vtitur parte illius tantùm, nempè ſolùm vſu,
de quo errore hìc non cõſtat, ſed potiùs, quód
omiſerit exigere ex incuria propria, & præde-
ceſſorum; tum etiam, quia ille *tex.* procedit in
eo caſu, in quo habens vſumfructum, eo inte-
grè non vtitur durante tempore, *per quod*
vſusfructus permittitur, nempè aut per lapsũ
temporis, infra quod vſusfructus conſtitutus
eſt, aut mutatione rei, ſuper qua vſusfuctus
debetur, aut morte vſufructuarij, vel căpitis
diminutione, de quibus loquuntur *l. niſi ſubla-
to, cum quatuor ſeqq. l. excepta, & l. placet, ff. qui-
bus modis vſusfruct. amitt.*

Item ſi decennio inter præſentes, & vicen-
20 nio inter abſentes vſufructuarius non vtatur,
*l. corruptionem. C. de vſufruct. l. ſicut, & final. C. de
ſeruit. & aqua, Azo. in rubr. C. de vſufruct. nu. 29.
Couarr. variar. lib. 1. cap. 17. num. 11. Padill. in d.
l. ſicut, nu. 1. Hotom. ad titul. ff. quibus modis vſuſ-
fruct. amitt. num. 5. Cuiac. in l. 2. ff. de vſufruct. leg.
ver. Et ideò ſi fructuarius, Riccard. in §. finitur, in-
ſtit. de vſufruct. Balb. de præſcript. par. 3. quartæ
partis princip. qu. 5.* latè *Caſtill. de vſufr. cap. 67.*
vbi *num. 19.* affert concordantem legem par-
titarum Hiſpaniarum, nempè *l. 24. tit. 31. par.
3. verſ. Otro ſi decimos.* Et ſic in ijs caſibus, in
quibus per ſimplicem non vſum ius acquiſi-
tum amittitur, prout eſt etiam in *l. 1. ff. de
nundin.*

At in iure decimandi, de quo nos agimus,
21 & quòd nõ amittitur per ſimplicẽ nõ vsũ, ſed
requiritur enixa cõtradictio Partis interpella-
tę ad ſoluendũ, cum curſu 30. vel 40 ann. vel ſi-
ne interpellatione ſaltim centenariæ, ſecùs eſt
*l. cùm notiſſimi §. in his etiam, C. de præſcript. 30.
vel 40. annor.* latè *Guid. Pap. deciſ. 406. Boer. dec.
336. Perer. deciſ. Luſit 63. Bellug. in ſpecul. Prin-
cip. rubr. 41. §. leges Regni, nu. 61. & ſeq. & ibid.
Boller. in vlt. apoſtilla, Theſaur. dec. 114. & 179.
Barz. deciſ. 101. Menedez. in rubr. C. de annon. ci-
uil. lib. 11. num. 30. Rodriq. de ann. reddit. lib. 1. qu.
17. Villadieg. in for. Iud. tit. 2. rubr. 41. Aldouin.
conſ. 82. nom. 15.*

Tex. verò in *l. ſi puerum, C. in quib. cauſ. ceſſ.
long. temp. præſcript.* videbatur allegari extrà
22 rem, de qua agimus; nàm ibi tractatur de ac-
quirendo dominium ab eo, qui non poſſide-
bat eo animo, vt illud acquireret, & ſic ceſſan-
te animo talitèr poſſidendi non mirum eſt, ſi
ceſſat præſcriptio; at hic agitur de conſeruan-
do dominium, quod habent actores, & illud
non amittendo per non vſum.

Et eodem modo fuit reſolutum vltimum
obiectum ex *Bald. in l. ſuper longi, C. de pręſcript.
long. tempor.* qui agit de excludendo præſcrip-
tionem, & vſucapionem ex defectu veri tituli;
nos verò agimus de conſeruando rem iàm
acquiſitam verò, & iuſto, & antiquo titulo
præcedenti.

Propter quod die 20. Decembris 1616. Me
referente fuerunt condemnati poſſeſſores cõ-
uenti ad ſoluendum actoribus, etiam decimã
oliuarum, & aliarum arborum in prædictis
eorum territorijs infra centum annos à die li-
tis motæ plantatarum, tàm pro præterito à
die litis conteſtatæ, quam ſingulis annis in
futurum, pro arboribus verò ſuprà centum
annos abſoluantur. Act. Botellus.

Alia ad materiam decimarum pertinentia
23 habentur apud *Alb. Maudell. conſ. 792. vol. 4.
Gregor. Tholoſ. ſyntagm. iur. vniu. lib. 2. cap. 19. cũ
ſeqq.*

ſeqq. vſque ad cap. 27. Ioſeph Ludouic deciſ. Peruſ 72. Gratian. diſcept forenſ. 22. Guttierez lib. 2. quaſt Canonic. cap. 21. Ferrer. in obſeru. Cathal. c. 274. cum plurib. ſeqq. Dominus meus Reg Tapia lib. 1. de iure Regni huius titul. de decimis in rubr. Foller. in Conſtit. Quanto cateris, & poſt *Spec. in 4. par. ſui Specul. rubr. de decim.* ad ſaturitatem *Alphonſ. Aluarez Guerrer.* quem eruditiſſimũ, & clariſſimum memorat *Nauarr. in Man. Confeſſ. c. 27. num. 189. propè fin.* ſimilitèr in ſuo *ſpecul. iur. Pontific. & Caſar. c. 66.*

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCVII.

Decima prædialis debetur etiam pro illis fructibus, pro quibus nunquam fuit exacta ſi pro alijs fuerit quotannis exacta, vt deciſum refert hìc D. Author. Adde *Mareſcot. var. reſol. cap. 11. num. 26. lib. 1. Adonat. ad deciſ. 557. n. 1. Poſtium de manut. obſeru. 72. n. 155. Fõtanell. de pact. nuptial. 4 gl. 19. par. 1. num. 77.*

Obſerua ad hanc deciſionem, quod fructus
24 decimæ vnius fundi, ex quo ſolum frumẽtum
anteà colligebatur, extenditur etiam ad alios fructus poſteà frumenti loco ſatos, *Gionagnon. conſ. 28. num. 7. lib. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 17. nu. 10. par. 2. & deciſ. 805. num. 4. par. 4.* nec præiudicium fit ratione ſeminis, *Rot. recent. deciſ. 402. num. 3. par. 2. Poſtius de manus. obſeru. 72. n. 156. Fontanell. vbi ſuprà, num. 79.*

Obſerua ſecundò. Quod quaſi poſſeſſio
25 decimandi in vno territorio extenditur etiã
ad decimas noualium poſteà ruptorum, *Paſett. conſ. 16. num. 21. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 113. num. 27. Gionagn. conſ. 28. lib. 2. Seraph. dec. 18.* Quod intelligitur reſpectu illorum agrorũ tantùm, quorum aliqua pars anteà manebat inculta, nàm ſi poſteà eius pars inculta reducitur ad culturam, quaſi poſſeſſio extendetur etiam ad illam, *DD. vbi ſup.*

Obſerua tertiò. Quod exiſtens in quaſi poſ-
26 ſeſſione exigendi decimas animalium paſcẽ-
tium in aliquo territorio, ſi territorium illud reducetur ad culturam, poteſt petere decimas bladæ in locum paſcuorum redactæ, *Rot. in Hiſpalenſ. decimarum de Tablada poſt tract. deciſ. 607. n. 2. Poſtius d. obſeru. 72. n. 158.*

Obſerua quartò. Quod quaſi poſſeſſio exigendi decimas reſpectu aliquorum, extenditur etiam ad alios, *Gratian. diſcept. forenſ. cap. 425. num. 46. Seraph. deciſ. 561. num. 1. & 2. & deciſ. 1295. num. 6. Thoma deciſ. 41. nu. 6. Poſtius vbi ſuprà.*

Obſerua quintò. Quod ad hoc, vt acquiratur quaſi poſſeſſio contra prædiorum Domi-
27 nos, requiritur eorum ſcientia, & patientia,
nec ſufficit ſcientia, & patiẽtia laboratorum, & conductorum, *Poſtius obſeru. 35. n. 84.*

Obſerua vltimò ad materiam decimarum,
28 *Ludouic. Bell. conſ. 46. 47. & 49. Vormeſer. exercit. 6. qu. 20. Tondut. reſol. c. 67. & 77. Cammar. reſp. 19. & 20. Fontanell. vbi ſup. per tot.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Seruire res ad antiquum Dominum reuerſa amplius non dicitur.*
Quid ſi ſeruitus ſit realis, vt quia à re alteri rei debeatur, num. 3. & num. 7.

2 *Clauſula,* cum acceſſibus, ingreſſibus, & regreſſibus, &c. *appoſita in venditione alicuius fundi, quid operetur.*
Et quid ſi fundus, qui remanet penès venditorem non indigeat ſeruitute acceſſus, & ingreſſus, &c. num. 5. & num. 18.

4 *Feudum conceſſum ſub certo ſeruitio, ſi poſtquam ſit deuolutum ad Dominum, alteri concedatur, nõ expreſſo dicto ſeruitio, an illud videatur repetitum, & num. 11. & num. 15.*
Quid ſi tale feudum eſſet idm ob ce- n ſeruitium conſtitutum, num. 8. & 10.
Item ſi conſtaret, quòd hoc ipſum cõcedens, & cõceſſionarius agebant inter ſe, licet non expreſſerint, num. 9.
Differentia vbi res feudalis deuoluta conceditur abſque noua mentione qualitatis feudalis, n. 13.
Et vbi res deuoluta conceditur ſimplicitèr in feudum, num. 14.
Quid ſi breui ſpatio temporis poſt deuolutionem, vel ſi poſt longum tẽpus deindè cõcedatur, n. 16.
Item quid ſi feudum ex ipſo nomine habeat certũ ſeruitium, & ſub tali nomine concederetur, n. 17.

6 *Seruitus in noua fundi alienatione, nouitèr indiget, vt exprimatur.*

12 *Fidelitas venit in conceſſione feudi, etiam ſi de ea nõ fiat mẽtio, & quid ſub fidelitate intelligatur.*

19 *Facta diuiſione ſtabilis rei communis inter fratres, licet anteà vna pars ſeruiat alteri, tamen ſi frater non reſeruat ſibi ſeruitutem eũdi per partem alterius, an ſeruitus debeatur.* Obſ.

20 *Vendens partem domus, & emptor non ſibi reſeruans ius eundi per partem venditoris, an poſſit ire.* Obſ.

21 *Quid in ſeruitutibus continuis.* Obſ.

22 *Quid fauore vltimæ voluntatis.* Obſ.

23 *Quid ſi in contractu emptionis, & venditionis ſit clauſula, de qua hìc num. 2.* Obſ.

ARGVMENTVM.

Seruitus debita prædio vicino ſi perueniat ad vnum, eundemq; Dominum prædij ſeruientis, & dominantis, vtrum extinguatur, & qualitèr reuiuiſcat facta alienatione in alium prædij ſeruientis.

Et plura alia ad materiam.

DECISIO XCVIII.

A Decreto diffinitiuo, lato per Magnam Cu-
riam Vicariæ, quod liceret Primicerio, &
alijs de ſamilia Bandina Ciuitatis Mono-
polis claudere eorum territorium, non obſtā-
te ſeruitute viæ, quàm in eo prætendebat ha-
bere Gabriel Boue, qui habebat aliud territo-
rium contiguum, fuit appellatum ad Sacrum
Conſilium per dictum Gabrielem, qui funda-
bat ſuam intentionem in quodam facto, quòd
vtraque Pars affirmabat. Nempè, quòd anti-
quitùs erat certa hæc ſeruitus debita à fundo
nunc poſſeſſo per Bandinos fundo modò poſ-
ſeſſo per ipſum Gabrielem, & quia Bandini re-
plicabant hanc ſeruitutem fuiſſe poſtea extin-
ctam, ſeù confuſam per vnionem vtriuſque
fundi penès vnum, eundemque Dominum, nē-
pe Fratres de Sancta Cruce, per regulam ſatis
1 vulgarem, quòd res ſua nemini ſeruit, *l. in re*
communi, ff. de ſeruit. vrb. præd. replicabat Ga-
briel Boue, acceptando aſſumptum in facto, &
in iure, ſed aſſerebat, quòd poſt aliquod tem-
pus iterum fundi fuerunt ſeparati à Iulio Bo-
ue patre ipſius Gabrielis appellantis, penès
quem vterque peruenerat; & alterum, qui præ-
tenditur ſeruituti obnoxius, vendidit Notario
Petro Veneciano, à quo cauſam habent Ban-
dini, cum clauſula ſalutari, nempè *cum eiſdem*
acceſſibus, ingreſſibus, & egreſſibus, &c. quæ im-
portat, vt intelligatur repetita eadem ſeruitus,
quæ erat per prius antè vnionem.

Ad quam concluſionem probandam aſſe-
2 rebat *Bart. in l. binas ædes, ff. de ſeru. vrb. præd.*
qui dicit, quòd hæc clauſula ad hunc finem
hodiè apponitur in contractibus, & *Paul. de*
Caſtro ibid. qui *nu. 6.* notabilitèr inquit, quòd
hæc verba, *cum acceſſibus, &c.* important, quod
licet non debeatur ſeruitus per aliam rem
meam, tamen ſi conſueueram ire per illam ad
rem venditam, ille poterit dici acceſſus illius
rei venditæ, *Paulum* ſequutus eſt *Corn. conſil.*
154. lib. 2. per tot. vbi conſulens in caſu huic ſi-
millimo obijcit *num. 2.* de prædicta regula,
quòd res ſua nemini ſeruit, & *num. 6.* reſpon-
det, quòd quandò probatur per teſtes, quod
ex ipſa re, quæ fuit vendita ſolebat egredi, ſa-
tis conſtat, quòd fuit vendita cum illo acceſ-
ſu, & ſub dicto *num. 7.* quòd cauti apponunt
hanc clauſulam, *cum acceſſibus, &c.* reſpondens
etiam obiectioni *num.* 8. quod antè venditio-
nem non poterat deberi ſeruitus, dùm erat
vnus fundus, & vnius Domini. Et hanc opi-
nionem ſequuntur omnes *DD. Cæpoll. de ſeruit.*
vrban. præd. cap. 38. nu. 3. in fin. Burſat. conſ. 267.
num. 3. lib. 3. Beroys conſ. 132. num. 14. lib. 3. Cra-
uett. conſ. 105. num. 12. lib. 1. Surd. conſ. 17. n. 29.
Boer. deciſ. 322. num. 6. Capyc. deciſ. 187. num. 16.
Vrſill. ad Afflict. deciſ. 298. num. 7.

Præterea aſſerebat limitationem ad regulā
prædictam, quandò tam prædium ſeruiens,
quàm dominans vniuntur penès eundem Do-
minum, vt ex hoc ſit extincta ſeruitus, quia
res ſua nemini ſeruit, vt ſcilicet non procedat,
quando ſeruitus eſt realis, quia debetur à re
rei, prout eſt hic, quia tunc ad quemcumque
vadit, tranſit cum onere, & ſeruitute ſua, cum
non poſſit ab ipſa re ſeparari, cui inſeparabi-
litèr inhæret, citans ad hoc *Surd. d. conſ. 17. nu.*
12. 13. & 14.

Comprobabat prædicta authoritate *Andr.*
4 *in cap. 1. num. 12. in fin. & ſeq. ex quib. cauſ. feud.*
amitt. vbi format quæſtionem. An feudum
conceſſum à Rege ſub ſeruitio portandi lite-
ras, quod ſit deuolutum ad Regem, ſi rursùs
concedatur alteri, non expreſſo eodem ſerui-
tio, an cenſeatur cum eo conceſſum, & reſpon-
det negatiuè, ea ratione, quia non eſt onus
reale, ſed quaſi, ergò inferebat ipſe, ſi eſſet
onus reale, trāſiret, licet non expreſſum, prout
ſic declarat mentem *Andreæ Roſenth. de feud.*
tom. 1. cap. 8. concluſ. 4. num. 10. & ſeq. & propriè
num. 13 in fin. & in Gl. lit. M.

Ex aduerſo per Bādinos dicebatur, doctri-
5 nam *Pauli*, & Aſſeclarum procedere, quando
aliundè non poſſet haberi acceſſus ad fundū
proprium, itaut ei fundus remaneret inutilis,
prout expreſsè ipſe loquitur, aliàs enim, quā-
dò aliundè datur acceſſus, & receſſus, remanet
ſibi fundus proprius æquè vtilis, prout erat
per prius, tunc ceſſat omninò ſeruitus, quæ nō
fuit expreſsè retenta. Imo in facto prætende-
batur tempore, quo fuit venditum hoc terri-
torium dicto Notario Petro, à quo habent
cauſam Bandini, fuiſſe venditum francum, &
liberum, tantùm abeſt, vt non fuit reſeruata
aliqua ſeruitus; ſed vtcumque ſit, ſufficit ſibi,
6 quòd in hac noua venditione non ſit conſtitu-
ta noua ſeruitus, per tex. ad id ſingularem in *l.*
ſi quis ædes, ff. de ſeruit. vrb. præd.

Quæ quidem lex non patitur limitationem
7 de ſeruitute reali fundata in authoritate
Surd. d. conſ. 17. num. 12. 13. 14. nàm *Surd. ibi, nu.*
19. dicit expreſsè contrarium, quod ſcilicet
ſeruitus quātumuis realis, vt in caſu ſuo, om-
ninò extinguatur, quandò res ſeruiens perue-
nit ad eundem Dominum, dummodò integra
perueniat, & non pro parte, & probatur opti-
mè *in l. quicquid in fin. ff. comm. præd. l. 1. ff. quem-*
adm. ſeru. amitt. l. ſi commune, ff. de ſeruit. ruſt. præd.
l. tria prædia circà fin. eod. tit.

Ad authoritatem *Andr. in d. cap. 1. ex quib.*
cauſ. feud. amitt. num. 12. Pars non curauit re-
plicare, quia concludebat in ſui fauorem, ſed
nè remaneret ſic indigeſta, fuit animaduerſū,
quòd *Andr. in d. cap. 1. ex quib. cauſ. feud. amitt.*
licet *num. 9.* dixerit, quod ſi infeudetur aliqua
res ſimplicitèr, non expreſſo certo ſeruitio, re-
8 cipiens non teneatur ad aliquod ſeruitium, &
ab hac regula ſtatim excepiſſet, niſi feudum
eſſet ob certum ſeruitium conſtitutum, exem-
pli-

pliſicans, vt ad probandum literas, ſicut in mi-
litia Curſoris; item ſecundùm aliquos exce-
perit alium caſum, quando Rex infeudans ſẽ-
per conſueuit exprimere ſeruitium in ſuis in-
feudationibus, tamen paulò poſt *verſ. Hæc nõ
putamus vera*, expreſſe reprobat hanc opinio-
nem in ſecunda exceptione, ſcilicet quando
Rex ſemper conſueuit apponere, & exprime-
9 re ſeruitium, niſi quando conſtaret, quod hoc
agebant inter ſe concedens, & cõceſſionarius
ex iuribus, & rationibus, quæ copioſe ſubne-
ctit, & paulò poſt *verſ. Quæ vera ſunt*, conclu-
dit, quod ea, quæ ſunt extra contractum, nun-
quam intelliguntur ſi non dicantur, & exem-
plificat reſpectu huius ſecundæ exceptionis,
dùm ait, ſicut id, de quo agitur, nàm poſſum
donare tibi, non adiecto, liberis, vel hæredi-
bus, vel ſeruitio, & poſt *num. 12. verſ. Vndè ſi eſ-
ſet*, redit ad primam exceptionem, quando
ſcilicet eſſet feudum datum ad certum ſerui-
10 tium, vt portet literas Domini, ſicut in mili-
tia Curſoris, & quamuis primò arguat, vt etiã
ſi non exprimatur hoc onus, vt literas portet,
tamen inerit, ex quo ad hoc feudum erat de-
putatum, tamen ſtatim in *verſ. Sed non videtur
onus rei*, concludit contrarium, inquiens, quod
11 non videtur onus rei, ex quo reperuenerat ad
Dominum hoc feudum, extinctum videtur,
quod erat impoſitum, ſcilicet ad portandas
literas, ità quòd ſi iterato concedat, oportet,
quòd reimponatur, *ff. de ſeruit. vrban. præd. l. ſi
quis ædes*, & ſic *Andr.* non ſe fundat, vt appellãs
præſupponit in eo, quòd hoc non ſit onus rea-
le, imo fatẽdo, quòd ſit onus reale, dicit, quòd
eſt extinctum, ex quo reperuenerat ad Domi-
num, & propè finem eiuſdem *num. 12. verſ. Et
quantumcumque ſteterint*, comprobat hoc dictũ
ſuum, rationibus, & iuribus, & *num. 13.* infert,
quòd ſi feudum redeat ad Dominum, ſeù Re-
gem, donec illud eſt in manu Regis, non dici-
tur feudum, quod communiter deſignat ſer-
uitium, quia res ſua nemini ſeruit.

Hoc idem explicitè tradit *Frecc. de ſubfeud.
lib. 2. auth. 3. nu. 27. verſ. Quartò ſi poſt*, paſſimq;
ab omnibus eſt receptum.

Ex quibus patet, quòd *Andr.* non dixit id
ad quod allegatur, nempè quòd non cenſea-
tur repetitum onus, quia non eſt onus reale,
quaſi quòd ſi eſſet onus reale, tunc cenſeretur
conceſſum, ſeù tranſiret cum eodem onere, ſed
quia etiam ſi eſſet onus reale, adhùc eſſet ex-
tinctum per deuolutionem ad Dominum, ea
ratione, quia res ſua nemini ſeruit, & ſic *An-
dreas* potius retorquetur contra appellantem,
vt etiam ſi ſeruitus itinerès huic feudo appoſi-
ta fuiſſet realis, adhùc fuit extincta, & reman-
ſit confuſa, quando peruenit ad Dominum
fundi dominatis.

Cui licet videatur contradicere *Afflict. in
eod. cap. 1. ex quib. cauſ. feud. amitt.* vbi diſputat
quæſtionem à *num. 241. vſq; ad n. 256.* quem ſe-
quitur *Schneidevvin. de feud. par. 5. cap. 1. num. 9 t.
Andr. Kobl. de ſubfeud. par. 1. num. 8. Peregr. de iu-
re Fiſci, lib. 6. tit. 4. num. 46. verſ. Sic in re feudali,
& Roſenth. de feud. c. 8. concl. 4. n. 8.* vbi *Gl. lit. H.*

Tamen *Balzar. in d. cap. 1. ex quib. cauſ. feud.
amitt. num. 21. & ſeq.* longè, latéque tractat ar-
ticulum, & relata vtraque opinione tenet opi-
nionem *Andr.* & in *verſ. Tenendo tamen*, reſol-
uit contraria, & *Capye. in l. Imperialem, car. 29.
col. 2. verſ. Tertia concluſio*, in omnibus ſequitur
Andr. ſimilitèr & *Loffred. in ſua paraphr. ad d. c. 1.
verſ. Si quæras*, & re vera conſiderata ratione
Afflict. qua mouetur *num. 252. verſ. Nec obſtat*,
dum vult reſpondere illi irrefragabili moti-
uo, quòd feudum, dùm reuertitur ad Domi-
num, deſinit eſſe feudum, & naturam ſuam
mutauit, inquiens, hoc eſſe verum, dum eſt in
poſſe Domini, ſed poſtquam deſijt eſſe in eius
poſſe per alienationem factam, videtur conce-
dere cum ſeruitio conſueto, & non, prout ipſe
habet, quia prohibitum ad tempus, poſt tem-
pus cenſetur permiſſum: Hæc ratio eſt de di-
recto contra aſſumptum, quod ipſe, & omnes
admittunt, nempè quod per deuolutionem ad
Dominum illa ſeruitus feudalis eſt penitùs
extincta, & ſi eſt extincta, non poteſt operari
pro parte temporis, & pro parte non; Alia ve-
12 rò ratio, quam adducit idem *Afflict. nu. 246.
& ſeq.* ſcilicet quia in conceſſione feudi venit
fidelitas, etiam nulla facta mentione fidelita-
tis, & ſub fidelitate, quando præſtatur iuramẽ-
tum fidelitatis, venit etiam ſeruitium præſtã-
dum in prælio, ſeù militare, vt in *cap. 1. de no-
ua forma fidel. verſ. Et ſi ſ. inero*, & ibi, *Gloſ. in
verb. Requiſitus*, retorquetur contra ipſum, ſi-
quidem duæ ſunt inſpectiones; Vna, quando
res feudalis deuoluta ad Dominum de nouo
13 conceditur ſimpliciter, nulla facta mentione
qualitatis feudalis; Altera vero, quando in no-
ua conceſſione fit mentio qualitatis feudalis,
nempè, quia conceditur in feudum; Quæſtio
Andr. verſatur in prima inſpectione, nempè
quando res feudalis ſemèl deuoluta iterato
conceditur ſimpliciter, nulla facta mentione
qualitatis feudalis, quæ importat illam ſerui-
tutem. Ratio verò adducta per *Afflict.* reſpicit
ſecundam inſpectionem, nempè vbi res deuo-
luta conceditur in feudum, & ſic expreſſa
qualitate feudali: In caſu *Andr.* vera eſt opinio
Andr. vt illa qualitas feudalis, quæ importat
ſeruitium, non intelligatur repetita, dum ſe-
mèl peruenta ad Dominum remanſit extincta
per iura per ipſum adducta, quæ ſunt pũctua-
lia. In caſu verò *Afflict.* quando conceditur in
feudum, vera eſt opinio *Afflict.* vt veniant om-
nia illa, quæ ſunt de natura feudi, etiam ſi non
exprimantur, vt in ſpecie probat *Andr. in c. 1.
per quos fiat inueſt. num. 11. & cap. 1. quæ ſit pri-
ma cauſ. benef. amitt. num. 30. & 38. & de cap. qui
cur. vend. num. 64. Cumia in cap. Regn. Sicil. Si ali-
quem, n. 62.* poſt *Bald. Iaſ. Curt. & Petr. de Greg.*
quos ibi citat.

Cæ-

Cætera verò extrà natutam non veniunt,
16 niſi expreſsè dicaotur, vt exemplificat *Montan.in repet.l.Imperialem, §.firmitèr, num.7.poſt lit.A.*

Er illa diſtinctio *Affliſt.* quando ſcilicet no-
16 ua conceſſio eſt facta breui ſpatio temporis poſt deuolucionem, vel poſt loogum tempus, vt primo caſu cenſeantur repetica ea, quæ eriã conſueta præſtari: ſecundò verò caſu, nequaquam penitùs inſulſa eſt; nàm ea, quæ ſunt de natura feudi ſemper cenſentur iueſſe etiam non expreſſa, tàm in re nunquam conceſſa pro præterito, quàm in re pluriès conceſſa, dummodò ſic expreſſa qualitas feudalis per ſupradicta.

Benè verùm eſt, quòd ſunt quædam feuda,
17 quæ ex ipſo nomine habẽt certum ſeruitium annexum, & eo ipſo, quòd conceduntur ſub illo nomine teneretur conceſſionarius ad præſtandum illud ſeruitium per illud nomen expreſſum ſine alia particulari declaratione, prout ſunt feuda Guardiæ, Caſtaldiæ, Aduocatiæ, Cancellariæ, Commiſſariæ, Guſtus, Scutiferi, Curſoris, Muſicæ, & alia huiuſmodi, de quibus agunt Feudiſtæ in *cap. 1. de feud. Guardiæ.* & reaſſumpſit *Capyc. in ſua inueſt. fol. 217. in fine, & dt. cum ſeq.* & de his feudis loquitur *Roſenth.d.c.8.col.4.num.12.& ſeqq.* dùm exemplificat in certo ſeruitio aulico Pincernæ, aut ſimili.

Poſt maturam diſcuſſionem huius articuli factam per Sacrum Conſilium in pluribus ſeſſionibus, randem die 7. Maij 1618. fuit cō-
18 muniter reſolutum, opinionem *Pauli in d.l.binas ædes,* & ſequacium procedere, quando aliũdè non haberetur ingreſſus, & regreſſus ad fundum retentum per venditorem facta venditione alterius, cum illa clauſula, *cum acceſſibus. ingreſſibus, regreſſibus, &c.* & ratio eſt manifeſta, quia ſi non haberet aliundè acceſſum, tunc vt illa clauſula aliquid operaretur neceſſariò debebat includere illum acceſſum, & receſſum, quem habebat per fundum venditum, quòd ſi haberet aliundè, tunc illa clauſula operabitur reſpectu acceſſus, & receſſus, qui non inducunt ſeruitutem rei venditæ abſque illa ſeruitute, & ideò fuit prolatum decretum, Relatore Domino Cæſare Alderiſio, Domino meo perſpicaciſſimi ingenij in iudicando, quòd in acceſſu faciendo per Me ad Ciuitatẽ Neritoni in exequutione ſententiæ latæ circà decimam oliuarum in feudo Pugiani pro liquidandis oliuis plantatis infrà centum annos, de qua in deciſione præcedenti Ego viderem locum differentiæ prædictæ: & ſi aliundè Gabriel, & fratres de Boue poſſent habere commodè ingreſſum, & egreſſum ad eorum fundum, ſinerem, & permitterem, quòd Baudini poſſent claudere eorum prædium, ſecundu forma decreti Magnæ Curiæ, & ſic fuit repertum, & exequutum. Act. Sacri Conſilij Sarius.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCVIII.

SEruitus debita prædio vicino ſi illud perueniat ad vnum, eundemque Dominum prædij ſeruientis, & dominantis; vtrum extinguatur, & qualiter reuiuiſcat facta alienatione in alium prædij ſeruientis cum clauſula cũ eiſdem acceſſionibus, ingreſſibus, & egreſſibus, cum diſtinctione reſoluit D. Author. Adde *Roſenth. de feud.cap.8.concl.4. num.11. Surd. conſ.67.ex num.3.vol.1. Foutanell.deciſ.194.nu.10.* qui huius *deciſ.* meminit, non facta hac diſtinctione, ſed extingui conſultum, deciſumq; fuiſſe Panormi de anno 1614. refert *P. Molfeſ. ſup.Conſuet.Neap.tom.3.p.13.de ſeruit. q.4.n.6.* vbi id probat, ſiuè vendatur prædium ſeruiẽs, ſiuè dominans, ex *Boer.conſ.47.num.9.*

Ad num. 2. Vbi habetur. Quid importet clauſula cum acceſſibus, ingreſſibus, & egreſſibus. Adde *Boer.deciſ.322. num. 6. Ioſeph Ludouic.concl.1.ad finem, verſ. Fallit quartò.tit.de via, Vbald.de duobus fratribus, par.11.ſub num.9. Felic.de ſociet.cap.39. num.104 Capyc. dec.187. num.16. Affliſt.deciſ.298.num.7. Cyriac.controu.27.num.c.par.1. Ciarlin. controu. forenſ. cap.76. num.13.lib.1.*

Qui *Ciarlin. d. cap. 76.* ponit plures concluſiones ad materiam. Prima eſt, ſi fiat diuiſio
19 rei ſtabilis communis inter fratres, vel ſocios, licet anteà vna pars ſeruiter alteri, tamen ſi ſocius non reſeruat ſibi ſeruitutem in futurũ eundi per partem alterius, non poterit amplius vti via, prout poterat durante communione, etiam ſi aliundè non haberet tranſitũ. Nàm ſeruitus ſi non fuerit expreſsè conceſſa, non debetur, ad *tex.in l.via conſtrui, §.quicumq;* vbi *Bart.Bald.* & communiter *DD.ff. de ſeruit. ruſt.præd.*

Secũda eſt, in venditione, emptione, & alijs contractibus, nàm ſi quis vendet partem do-
20 mus, ſeù fundi, & non reſeruat ſibi emptor ius tranſeundi per partem venditoris, vt fieri ſolebat, non habebit iura tranſitus, etiam ſi aliũdè aditus non pateat, quia hæc non veniunt in venditione, niſi ſit actum, poſt plures *Capol. de ſeruit.vrban.prædior.c.38.ſoc. reg. 142. verſic. Primò fallit, Bertazzol.de clauſ. clauſ.23. gloſ.1. num.4. Crauett.conſ.842.nu.2.* vbi id dicit procedere, etiam ſi res empta ſit inutilis, nàm non poteſt cogere vicinum, ſeù venditorem ad cōſtituendam nouam ſeruitutem tranſitus, iuſto quoque pretio, *Fab.de Monte de empt.q.6.mẽb.17.Capyc.dec.187.Felic.d.tract.de ſociet. c.39. n.101.Surd.dec.177.n.6.& 7.par.1.*

Quæ regula limitatur primò in ſeruitutibus continuis, vt eſt ligni immittendi, vel one-
21 ris ferendi; nàm in his etiam ſi non fiat mentio, tamen reſeruatæ intelliguntur, quia res tranſit cum onere ſuo, ad *tex. in l. binas ædes de*

ſer-

ſeruit. ruſt. præd.Capoll.d.tract. cap.38. Ludouic. Bertazz.Cyriac.vbi ſup.

Limitatur ſecundo fauore vltimæ volunta-
22 tis. Nàm ſiuè relicta ſit proprietas, ſiuè vſuſ-
fructus cenſentur relictæ etiam ſeruitutes, ſine
quibus res inutilis efficeretur, ad *tex.in d.l.bi-
nas ædes*, vbi *Alberic.Capoll.d.cap.38.*

Limitatur tertiò. Si in contractu emptionis, & venditionis ſit clauſula, *cum acceſſibus, &c.* vt diximus *num.2.* Alia ad materiam vide apud *Merend.contr.lib.7.cap.36.* vbi latè explicat diſpoſitionem *tex.in l.binas. ff.de ſeruit.vrb. præd.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Succedi dicitur matri prædefunctæ, & non nepoti vltimo morienti, ſi matrimonium ſecundùm nouum vſum, &c. reperiatur cõtractum, & n.4.*

Concluſio hæc explicatur poſitis quatuor diuerſis caſibus. Obſ.

An ceſſet talis vſus, ſi hîc nepos, aut neptis in pubertate decedat condito teſtamento, num.2.

Filius condito teſtamento, an teneatur relinquere parentibus legitimam. Obſ.

Ex teſtamento dicitur ſuccedi filijs vltimò morientibus, & non matri, vel patri, nu.5.

3 *Statutum. ſi prouideat ex teſtamento, & etiam ab inteſtato, nunquam ſub cauſa inteſtati comprehenditur cauſa teſtati.*

6 *Auus, & auia, an pariter per nouum vſum, &c. excludantur à ſucceſſione nepotum, vt pater, & mater à ſucceſſione filiorum, & num.8.*

An ſicuti excluduntur parentes, excludantur deſcendentes ex eis. Obſ.

7 *Filij nati ex matrimonio ſecundùm nouum vſum, &c. an ex teſtamento in beneficium parentum proximiorum, & in extraneos poſſint liberè diſponere.*

Concluſio hæc defenditur à contrarijs. Obſ.

Si inſtituatur alter ex parentibus, qui aliàs ab inteſtato excluderetur, valet inſtitutio etiam in præiudicium proximiorum, qui ſecundùm dictũ nouũ vſum ab inteſtato eſſent ſucceſſuri, & n.9.

Præterito altero ex parentibus, ſi inſtituantur proximiores, qui per nouum vſum ab inteſtato vocarentur, valida eſt diſpoſitio, n.10.

Nec etiam inſtitutis extraneis, poſſunt parentes præteriti aliquid prætendere, n.15.

Sed inſtitutis extraneis, an ſit valida inſtitutio reſpectu proximiorum in medietate, quæ ipſis per Conſuet.Neap. *defertur, n.16.*

Quid ſi inſtituantur parentes, ſed in minori quãtitate quàm ſit legitima, n.11.

Concluſio hæc affertur impugnata. Obſ.

12 *Filia dotata, & per ſtatutum excluſa; ſi tamen inſtituatur in modico, num poſſit agere ex teſtamento, & n.14.*

Filia dote recepta, præterita à patre, an rumpat teſtamentum. Obſ.

Quid ſi in hoc caſu proximior ſucceſſurus ab inteſtato, fuerit ex teſtamento ad ſucceſſionem vocatus, n.13.

ARGVMENTVM.

Auiæ paternæ, cui neptis ſuſcepta ex matrimonio per filium contracto, alla noua manera, *decedens, reliquit certam quantitatem pro omni, eo quod ei competere poterat, inſtituto auunculo hærede vniuerſale, an debeatur legitima, ſeù ſupplementum legitimæ in bonis maternis, ſtante dicto nouo vſu?*

Contracto matrimonio ſecundùm vſum Capuanæ, & Nidi, mortuis filijs poſt mortem matris, cui nam ſuccedatur filijs, vel matri? Filij ex tali matrimonio nati, an poſſint in parentes diſponere? Si filij teſtantur, an teneantur relinquere legitimam parentibus. Et alia plura ad materiam dicti noui vſus.

DECISIO XCIX.

MOrtua D. Iſabella Marſilia, inſtituto ſibi
hærede vniuerſale Ioanne Alphonſo Ca-
ſamaximo eius auunculo, mediante teſta-
ſtamento, in quo reliquit D.Iſabellæ Gironæ
ſuæ auiæ paternæ ducatos centum pro omni,
& toto eo, quod illi competere poterit in eius
hæreditate, ſoluendos de effectibus paternis
ipſa D.Iſabella auia petijt in S.C. declarari
deberi ſibi ſupplementum legitimæ in hære-
ditate dictæ ſuæ neptis, & ità fuit declaratum
per ſententiam S.C. Pro cuius exequutione
dùm tractaretur de liquidatione dicti ſupple-
menti, pro parte hæredis Caſamaximi fuerũt
multa oppoſita per comparitionem præſenta-
tam, & inter cætera, hoc ſupplementum debe-
re liquidari reſpectu bonorum peruentorum
ad dictam D. Iſabellam teſtatricem ex hære-
ditate paterna tantùm, non autem reſpectu il-
lorum, quæ peruenerunt ex hæreditate mater-
na, quia matrimonium, ex quo orta fuit dicta
Iſabella neptis, fuit contractum *alla noua ma-
nera*, ſcilicet ſecundùm morem Capuanæ, &
1 Nidi, ex quo reſultabat, quòd non ſuccedeba-
tur dictę D.Iſabellę nepti, ſed potiùs eius ma-
tri quantumuis prædefunctæ, ex deciſis per
S.C.in *dec.Præſ.de Franchis 92.*

Ex aduerſo auia replicabat, quòd tàm ex
2 relatis per *Præſ.de Franch.d.deciſ.92.* quàm per
Afflict.deciſ.237. diſpoſitio dicti noui vſus vẽ-
dicat ſibi locum, quando filij ex eo matrimo-
nio contracto ſecundùm nouum vſum, more-
rentur in pupillari ætate, vel ab inteſtato quã-
do-

documque, non autem quandò morerentur in
pubertate facto teſtamento, prout eſt hic ca-
ſus, & prout concludit idem *Præſ. de Franch.*
deciſ.537.num.5.verſ.Pro actoribus, cum ſeq. vbi
num. 8. concludit, nedùm per Conſuetudinem
hanc Capuanæ, & Nidi eſſe omiſſum caſum
facti teſtamenti, ſed etiam eſſe prouiſum, vt in
eo ſeruetur Conſuetudo in ſcriptis redacta,
per quam parentibus debetur bonorum ſub-
ſidium, ſequitur *Molfeſ. ad Conſuet. Neap. tit. de*
renunc. q.12. n.10. & ab omnibus approbatur.

Id quod comprobabar authoritate *Fabij*
3 *Turretti conſ.5. num.46. verſ. Prætereà,* vbi ex-
preſsè tenet, quòd quando ſtatutum prouidet
ex teſtamento, & prouidet etiam ab inteſtato,
nunquam ſub cauſa inteſtati comprehenditur
cauſa teſtamenti.

Confirmabat vlteriùs, quia natura huius
4 noui vſus fundatur in ſtipulatione contrahen-
tium, per quam eo reducta res eſt, vt non di-
catur ſuccedi filijs, ſed ipſi matri in caſibus in
ſtipulatione comprehenſis, prout ità fundat, &
deciſum refert *Præſ. de Franch. d. deciſ 92. nu.5.*
cùm parificetur caſus auitæ, vel non auitæ hę-
reditatis, quod etiam licet alijs verbis dixit
Afflict. in d. deciſ.237. inquiens, bona materna
tunc acquiri filijs reuocabilitèr, ſcilicet in ca-
ſu, quo ipſi morerentur ab inteſtato, & non
alitèr. Quo præſuppoſito reſultat valida con-
5 cluſio, quod in pupillari ætate, vel ab inteſtato
filijs decedentibus, ideò excluditur pater à
ſucceſſione, & etiam à legitima, quia bona nō
radicantur in perſona ipſorum filiorum, ſed
matris, & ſic ſucceditur matri, & non filijs, at
quando filij diſponunt, & faciunt ſibi hære-
des, claro, & aperto iure ſucceditur ipſis, & nō
patri, vel matri, & ceſſante ratione prædicta,
ceſſat diſpoſitio dicti noui vſus, & per conſe-
quens non reperiuntur excluſi parentes à le-
gitima facto teſtamento, eoque firmo rema-
nente nec alitèr oppugnato.

Hæc cauſa pluriès per Me fuit propoſita in
Sacro Conſilio, quæ videbatur habere multas
ambages, pro quibus reſoluendis fuerunt
reaſſumpti duo articuli diſputandi. Primus,
6 an parentes, qui excluduntur à ſucceſſione fi-
liorum per nouum hunc vſum, intelligantur
ſolùm illi, qui ſunt in primo gradu vt pater,
& mater, vel etiam vlteriores, prout ſunt auus,
& auia.

Secundus verò, filijs natis ex matrimonio
7 contracto ſecundùm hunc nouum vſum, an,
& quatenus liceat eis diſponere ex teſtamen-
to, tàm in beneficium parentum, quàm proxi-
miorū, quā etiam in beneficium extraneorū.

Reſpectu primi articuli fuerūt latè diſcuſ-
8 ſa deducta per *Afflict. in Conſtit. In aliquibus, q.*
16. vbi poſt multas rationes hinc indè ponde-
ratas reliquit quæſtionem indeciſam, & fuit
reſolutum, illam recipere determinationem,
ex deductis per *Præſ. de Franch. deciſ.522. in ſe-*
cundò dubio, vbi fuit deciſum, in terminis huius
noui vſus non contemplari perſonam filiorū
ex matrimonio talitèr contracto ſuſceptorū,
ſed potiùs perſonam eorum matris tantùm,
cui ſucceditur, quantumuis prædefunctę, & ſic
in bonis maternis fruſtrà concurrunt aſcen-
dentes ex parte patris, & in bonis paternis
fruſtrà concurrunt aſcendentes ex parte ma-
tris, quia non filijs, ſed matri tantùm ſuccedi-
tur, latè comprobat *Molfeſ. ad Conſuet. Neap.*
tit. de renunc. q.15. & conſ.50 num.13. poſt *Conſ.*
Georg. alleg.23. num.24. & ſeqq.

Reſpectu verò ſecūdi articuli fuerunt reaſ-
9 ſumptæ, & habitæ pro veris infraſcriptæ con-
cluſiones, ſecūdùm caſuum diuerſitatem. Pri-
mus igitur caſus fuit conſideratus, quando fi-
lius ſuperſtes ex matrimonio contracto, ſecū-
dùm hunc nouum vſum, diſpoſuit in beneficiū
ſuorum parentum, qui ſi deceſſiſſet ab inteſta-
to, eſſent excluſi propria pactione per hunc
nouum vſum, & in hoc caſu valet diſpoſitio
fauore parentum, nec proximiores vocati ex
iſto nouo vſu poſſunt conquæri, aut concur-
rere cū parentibus, & fuit habita pro vera *de-*
ciſ. Minadoi 38 quia licet de ea dubitauerit
Præſ. de Franch. deciſ.537. num.19. tamen poſteà
tranſit cū ea tanquā indubitata *deciſ.552. n.3.*

Secundus caſus fuit conſideratus, quando
10 hic idem filius ſuperſtes poſt mortem matris
diſponit de bonis maternis in proximiores ex
parte matris, qui ſunt vocati ex hoc nouo vſu,
præterito patre adhùc ſuperſtite, vel è contra,
poſt mortem patris diſponit de bonis pater-
nis in proximiores ex parte patris, qui ſimi-
litèr ſunt vocati per hunc nouum vſum, præ-
terita matre adhùc viua, & in vtroque hoc ca-
ſu, quia ob præteritionem patris, vel matris
teſtamentum redditur nullum, & ſic cauſa te-
ſtati reducitur ad cauſam inteſtati, & ab inte-
ſtato parentes excluduntur expreſsè per hunc
nouum vſum, fuit admiſſa concluſio, quòd di-
ſpoſitio eſt valida, & parentes non poſſunt
prætendere quidquam in contrarium, iuxta
determinata per S. C. in *dicta deciſ. Præſ. de*
Franch.552.

Tertius caſus eſt, quando in terminis pro-
11 ximi præcedentis ſecundi caſus, pater, aut
mater fuerunt inſtituti in minori quantitate,
quàm ſit legitima, quo caſu teſtamentum non
poteſt impugnari, ſed ex eodem teſtamēto de
iure communi datur actio ad ſupplementum
legitimæ, *l. ſi quando, §. & generalitèr, C. de inoſ-*
fic. teſtam. de cuius intellectu, & declaratione
latè agunt *Tiraquell. de legib. connub. gloſ.7. nu.*
144. & 159. Ant. Gabriel lib.6. commun. opinion.
titul. de legitim. concl.8. Couarr. rap. quamuis, par.
3. §.3. num.3. de pact. in 6. Ioſeph Ludouic. dec. Lu-
cenſ. 28. num. 18. cum plur. ſeqq. Menoch. lib 4.
præſumpt.196. num.21. cum ſeqq. Surd. conſ.357.
num.31. & ſeq. & conſ.412. Peregr. conſ.67. & in
tract. de fideicommiſſ. art.36. num.84. cum ſeq. Bel-
lon.

lon.conſ.48.num.40.41. & 45. Gratian. diſcept.
forenſ.743.num.3. Molfeſ.ad Conſuet. Neap.in
addit.ad partem tertiam.quæſt.7. num.5. & ſeqq.
vbi multos alios citat, & arguit *Surd.* de paū
ſibi conſtante, & in hoc caſu, qui propriè eſt
caſus noſter, dubitatur, an id, quod diſpoſitum
eſt de iure communi, ſit etiam diſpoſitum per
hunc nouum vſum, & ſic in terminis huius
Conſuetudinis, vulgo dictæ, *alla noua manera.*

Et vtique rationes adductæ per *Præſ. de*
Franch.d.deciſ.552.num.5.verſ.Prædictis reſpon-
debatur, cum ſeqq. & ſignantèr *num.* 15. vbi au-
thoritate *Piſancll.* ait, quòd quando matrimo-
nium eſt contractum, *alla noua manera,* nec ab
inteſtato, nec ex teſtamento conſideratur pa-
ter, videntur concludere, quòd parentes ex-
cluduntur à ſupplemēto legitimæ, & nihil pe-
nitùs poſſint prætendere vltrà id, quod eis re-
lictum eſt in teſtamento; è contrà verò ponde-
rabatur illa Doctorum concluſio, quod licet
12 filia dotata excluſa à ſucceſſione per ſtatutū
nihil poſſit prætendere, etiam pro ſupplemen-
to legitimæ, tamen hoc non procedit, quando
pater hanc filiam inſtituiſſet in ſuo teſtamen-
to, etiam in modico; nàm per inſtitutionem
huiuſmodi à patre factam videtur habilitata
ad petendum ſupplementum legitimæ ex eo-
dem teſtamento, iuxtà latiſſimè diſputata
per *Soccin.ſenior.conſ.150.vol.1. à nu. 15. vſque*
ad finem totius conſilij, poſt *Salycet. in Auth. no-*
uiſſima.circà fin. C. de inoffic. teſtam. & conſ.453.
inter conſil.Baldi, vol.1. Maranta diſp.10.concluſ.
5.num.25. Turrett.d.conſ.5.nu.11.vol.1. & Ad-
dentes ad Soccin. ſen.d. conſ.150. vol.1. referunt
quinquagintatres *DD.* pro hac opinione.

Sed in caſu noſtro fuit conſideratum, quòd
hæc quæſtio videtur ceſſare tùm in facto, ex
quo inſtitutio auiæ in duc. 100. videtur non
comprehendere bona materna, ſed paterna
tantùm, & ſic ceſſat habilitatio ſuccedendi in
13 bonis maternis; tùm etiam in iure, quia hæ-
res vniuerſalis in teſtamento inſtitutus non
eſt extraneus, ſed auūculus, qui eſt proximior
ſucceſſurus ex parte matris ab inteſtato; quo
caſu ceſſat illa præſumpta habilitatio ad ſuc-
cedendum, iuxtà diſtinctionem *Caſtr. conſil.*
196. vol. 1. quam refert, & tanquam æquiſſi-
mam extollit idem *Soccin. d.conſ.150.poſt num.*
25.propè fin.verſ. Ex quibus potiùs.

Attenta præſertim expreſſa voluntate teſta-
tricis, quòd auia inſtituta in centum tantùm
non poſſit prætendere aliud ex quacumque
cauſa ei competente, prout conſiderat *Soccin.*
ibidem poſt num. 40. verſ. Quod ſi addatur.

Vltrà quòd circumſcripta etiā illa diſtin-
14 ctione, *Caſtrenſis* opinio contra *Salyc. Soccin.* &
alios videtur verior, & magis recepta, vt etiā
ſi ſit inſtituta mater, ſeù filia excluſa per ſtatu-
tum in aliquo, non poſſit petere ſupplementū
legitimæ, vt atteſtatur *Peregrin.conſ.86.num.4.*
vol.1. poſt multos, quos ibi congerit.

Quòd autem inſtitutio matris in centum
non comprehendat bona materna, ſed pater-
na tantùm, prout in facto fuit ponderatum,
colligebatur ex ipſa diſpoſitione facta per D.
Iſabellam, dùm poſt relictos ducatos centum
pro omni, & toto eo, quod ſibi competeret,
ſubiunxit, quòd ſoluerentur de reſſ ctibus pa-
ternis. Et licet replicaretur, quòd hæc vltima
verba non reſtringerent diſpoſitionem vni-
uerſalem, ſed ſolutionem tantùm faciendam
ex bonis paternis, itàut vnum iuſſit in inſtitu-
tione pro ſumma duc. 100. & aliud iuſſit in ſo-
lutione, & modo ſatisfactionis; fuit dictum,
15 quòd ſi hæc auia paterna in bonis maternis
nullum ius prætendere poteſt, itàut hæc neptis
potuerit illam in totum præterire, & exclude-
re, inſtituendo extraneos, vt pro abſoluto ad-
mittit *Præſ.de Franch.deciſ.532. & 552.* vtique
illud relictum duc. 100. non tangit hæc bona
materna, ſed paterna tantùm, & ſic idem eſt in
inſtitutione, quod eſt in ſolutione.

Quartus, & vltimus caſus fuit conſideratus,
16 quando filius ſuperſtes ex hoc matrimonio,
ſecundùm nouum vſum, non diſpoſuit in be-
neficium parentum, nec in beneficium proxi-
miorum, ſed in beneficium penitùs extraneo-
rum; & licet prima facie videbatur dubia re-
ſolutio ex *Afflict. deciſ.* 202. qui refert per Sa-
crum Conſilium fuiſſe iudicatam diſpoſitio-
nem validam, tamen quamuis non tangeret
hic caſus facti ſpeciem, de qua agebatur in
hac cauſa, Sacrum Conſilium magis inclina-
bat cum opinione *Præſ. de Franch. deciſ.* 537.
vbi pluribus rationibus demonſtrauit, eſſe in-
ualidam ſaltem pro medietate, qua proxi-
miores, ſeruata forma *Conſuetudinis* in ſcriptis
redactæ non poſſunt fraudari.

Die igitur 2. Maij 1614. recollectis fragmē-
tis, quia cardo noſtræ quæſtionis vertebatur
propriè in tertio caſu ex ſuprà diſcuſſis, tàm
in primo, quàm in ſecundo articulo fuit con-
corditèr iudicatum, & declaratū dotes ma-
ternas D. Iſabellæ Marſiliæ non eſſe computā-
das in liquidatione legitimæ, ſeù illius ſup-
plementi declarati deberi dictæ D. Iſabellæ
Gironæ auiæ paternæ, ſalua prouiſione faciē-
da quoad alia in eadem comparitione con-
tenta, Me referente. Act. Galterio.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES Ad Deciſ. XCIX.

DVos articulos deciſos dicit D. Author hìc.
Primus eſt contracto matrimonio ad vſū
Capuanæ, & Nidi, non ſolùm excluduntur
pater, & mater à ſucceſſione filiorum, quan-
documque ab inteſtato morientium, ſed etiā
auus, & auia, vt refert deciſum *num.8.*

Secundus, qualiter filij nati ex dicto matri-
monio, poſſint ex teſtamento diſponere. Qui
quatruplicitèr fuit diſtinctus. *Primò,* ſi diſpo-

nitur in beneficium eorum parentum, qui eſſent excluſi ſi morerentur filij ab inteſtato. Et refert reſolutum valere diſpoſitionem, nec proximiores poſſe conqueri, *num.9. Secundò*, ſi filij ſuperſtites poſt mortem matris diſponũt in proximiores ex parte matris de bonis matris, qui proximiores ſunt vocati per nouum vſum, vel poſt mortem patris de bonis paternis diſponunt in proximiores ex parte patris, præterita matre, vel patre, & tunc quia teſtamentum eſt nullum, ſuccedunt proximiores, nec parentes poſſunt quidquam prætendere, cum ipſi ſint excluſi ab inteſtato, *num.10. Tertiò*, quando in terminis ſecundi caſus pater, & mater ſunt inſtituti in minori quantitate, quã ſit eorum legitima, & tunc an teſtamentum valeat, & detur actio ad ſupplementum, refert varios, *num.11. & 12. Quartò*, quando filij nõ diſpoſuerunt in beneficium parentum, nec in beneficium proximiorum, ſed in beneficium extraneorum, & tunc diſpoſitio eſt inualida pro medietate debita proximioribus, *n. 16.*

Sed diuerſitatem ſecundi caſus à quarto propoſito diſcernere non video. Nam tota ratio cur in ſecũdo caſu teſtamentum eſt nullum, eſt, quia ſunt præteriti parentes. Et in quarto caſu non ſunt oẽ præteriti parentes? Cur ideò non eſt nullum? Igitur, vel dicendum in vtroque caſu teſtamẽtũ nullũ, vel validum.

Ad num.1. & 4. vbi habetur. Quod contracto matrimonio ſecundum nouum vſum Capuanæ, & Nidi mortuis filijs poſt mortem
1 matris, ſuccedítur ipſi matri, non filijs. Obſerua *Reg. Capyc. Latr. conſult. 20. lib* 1. qui quatuor caſus diſtinguit. Primus eſt, quando matrimonium diſſoluitur per mortem vxoris ſuperſtite viro, & filijs, qui matri ſucceſſerunt, nàm ipſis mortuis ſucceditur ipſi matri, vt ex verbis noui vſus deciſum refert *Præſ. de Franchis deciſ. 92.* citatus per D. Authorem hic. Quidquid dixerit *Conſ. Carleual. in apolog. ad deciſ.87.* qui vtitur argumentis *Reg. de Ponte conſ.61. & Georg. alleg.23.* quos non citat, qui ſcripſit *Ponte* contra ea, quæ fuerunt deciſa in *d. deciſ.92.* & ſuccubuit, & deciſio illa fuit confirmata in reclamatione, vt aduertit *Cenſal. ad Peregr. art. 20. in princ. de fideicomm.*

Secundus caſus eſt, quando matrimonium diſſoluitur per mortem vxoris ſuperſtite viro, & duobus, vel pluribus filijs, deindè moritur vnus ex filijs ab inteſtato, & abſque deſcendẽtibus, relicto patre, & fratribus, qui pater ex diſpoſitione iuris ſuccedere filio, vnà cum fratribus, ex tex. in *Auth. defuncto, C. ad Tertull.* qui per hanc conſuetudinem non eſt correctus, vt per *Napod. in Conſuet. Si quis, vel ſi qua, nu.132. & 180. Molfeſ. ſuper Conſuet. par.4. q.44.* Verũ, quia pater renunciauit, filij ſuperſtites ſuccedunt fratri moriẽti duobus modis, hoc eſt ex pſona fratris pro quota ad ipſos ſpectante, vti heredes fratris, & pro ea parte, in qua ſe mota renunciatione ſucceſſiſſet pater, quia renunciatio fuit acquiſita per matrem pro ſe, & eius hæredibus, qui ſunt ipſi filij, & in ea ſuccedent tanquam hæredes matris, & ſic in ipſa quota hæreditatis, quæ patri competeret, ſi non renunciaſſet, poteſt dici, quod ſuccederent ipſi matri, ſecundũm allegatam deciſionem. In alijs verò portionibus, in quibus nihil operatur renunciatio patris, ſed ipſi tanquam fratres ſucceſſerunt ex diſpoſitione iuris communis ſuccedunt ipſi fratri.

Tertius caſus eſt, quando matrimonium diſſoluitur per mortem viri, vxore ſuperſtite, & filijs, qui filij moriuntur abſque filijs, & ab inteſtato, & tunc ſuccedunt ipſis filijs, non autem patri; nàm verba dicti noui vſus relata per *Afflict. d. deciſ.237.* & alijs de hoc caſu non loquuntur, prout loquũtur in primo caſu. Ergò non debent extendi ad hunc caſum, quia extentio admitti non debet, quando eſt legum correctio vulgaris iuribus.

Quartus caſus eſt, quando matrimonium diſſoluitur per mortem viri vxore ſuperſtite, & filijs deindè mortua matre ſuccedunt in dotibus filij, quorum vno decedente ſucceſſit frater, nihil penitùs in hoc cooperante nouo vſu, ſed ſucceſſio de iure communi fratri peruenit, quo caſu etiam ſecundum diſpoſita per *Præſ. de Franch. d. deciſ.92.* ſucceditur filijs, ratio eſt, quia poſtquam hæreditas eſt adita, efficitur proprium patrimonium filij, *l.1. §. veteres, ff. de acquir. poſſ.*

Ad num.6. & 8. vbi habetur. Quod auus, & auia pariter per nouum vſum, excluduntur à ſucceſſione nepotum, vt pater, & mater à ſucceſſione filiorum. Adde *Amat. conſ.26. nu.20. 32. & 33.* ſicque deciſum refert *Capyc. in Conſuet. Si quis, vel ſi qua, in apoſtilla incip. in hac Gl. præter quam, ad num.* 185. Similem deciſionem ortam in cauſa Fabij de Gatta, refert *Anna conſ.9. num. 60.* de quo *Anna* meminit *Amat. vbi ſupra, num.32.* poſtquam *num.31.* fundauerat matrem, quæ renunciat propter vſum iſtũ hæreditati, & ſucceſſioni filiorum, multò magis excludi debere ab hæreditate nepotis per iura, quæ allegat. Sed præcipua eſt ratio, quia verba noui vſus loquuntur de liberis, vt conſtat ex relatis per *Afflict. d. deciſ.237.* Et liberorum appellatio latiſſimè patet, omneſque deſcendentes comprehendit, *l. liberorum, ff. de verbor. ſignif.* Vndè quemadmodum excluuntur parentes à ſucceſſione filiorum propter renunciationem, eodem modo excluduntur à ſucceſſione nepotum, cum verba ſint generalia, & comprehendant vtrumque caſum, vt aduertit *Amat. d. conſ.26. num. 30. Conſ. Provenz.* omninò videndus ſuper *Conſuet. Si quis, vel ſi qua, obſeru.25. num.16. & ſeq. Hodieru. controu. 28. num.69.*

Vbi obſerua, quòd non ſolùm excluduntur
6 parentes, ſed etiam eorum deſcendentes. *An-*

na

Digitized by Google

na conſ.92.& 118. Conſ. Georg. alleg.23. 24.&
25. Thor.in Comp.deciſ.verb. Conſuetudo Capua-
næ, fol.118. Reg. de Ponte de poteſt. Proreg. tit.9.
num.22.Riec.collect.689.Amat.d. conſ.1. vbi ra-
tionem ſubdit, quia vſus nobilium Capuanæ,
& Nidi reſpicit fauorem lineę,vndè bona pro-
uenerunt,non autem certæ perſonæ, *Theod.al-*
leg.1. num.78. & conſtat ex verbis relatis per
Afflict.d.deciſ.237.num.1.in fine, Conſ. Pronenz.
vbi ſup.num.13. & ſeq. Barbat. de fideic.p.2.c.5.
num.115.& 116.

Ad num.7.& 9. vbi habetur, filios natos ex
matrimonio contracto ad vſum Capuanæ, &
Nidi poſſe in parentes ex teſtamento diſpone-
re, non obſtante, quod ab inteſtato ipſi exclu-
derentur. Adde *Reg.Marcian.diſp.83. num.35.*
7 Vbi obſerua contrarium tenere *Reg.de Mari-*
nis lib.1.reſol. cap. 142. num. 13. qui ſic argu-
mentatur. Pater per renunciationem factam
in capitulis matrimonialiqus bonorum filio-
rum quandocumque morientium ab inteſta-
to,habetur,ac ſi eſſet extraneus,cum de illo nõ
teneatur filius facere mentionem. Sed ſi filius
inſtitueret extraneum, nõ poſſet diſponere de
bonis ſuis, niſi de medietate, igitur teſtamen-
tum illius ſubſtinetur in beneficium patris
tantùm quoad medietatem, cum alia medie-
tas ſpectet ad proximiores.

Sed facilis eſt reſponſio. Nàm ex dictis per
eundem *D. Reg.* & per verba dicti noui vſus
relata per *Afflict.d. deciſ.237.* pater excluditur
à ſucceſſione filiorum, & habetur tanquam
extraneus, quando illi moriuntur ab inteſta-
to, D.Author hic *num.2.ex Præſ.de Franch.dec.*
537. num. 8. Igitur caſus, quando conficiunt
teſtamentum, non eſt prouiſus per dictam *Cõ-*
ſuetudinem, ſeù vſum, ideò debet regulari à iu-
re communi, quod eſt conſuetudinarium in
hac Ciuitate, ſed per *Conſuetudinem* in ſcriptis
redactam filius poteſt diſponere de omnibus
eius bonis in parentes, cum illis exiſtentibus
in medio non habeat locum *Conſuetudo*, ex di-
ctis per eundem *Reg.d.c.142.* Ergò, &c.

Benè verum inſtitutio in beneficium paren-
tum facta, ſolùm valet in præiudicium illarũ
perſonarum, quæ non poſſent ſuccedere cum
parentibus ab inteſtato; & ratio eſt, quia ipſi
parentes ab inteſtato illos agnatos, & cogna-
tos excluderent, & quamuis illis obſtet renun-
ciatio, hæc tamen vt concernens beneficium
filij, poteſt ab ipſo filio remitti in beneficium
parentum, non tamen procedet in præiudiciũ
illorum, qui per has *Conſuetudines* ſimùl cum
parentibus ipſi filio ſuccederent, vt probat
P.Molfeſ.ſuper Conſuet.Neap.par.4.q.46.nu.34.
ſequitur *Montan.contr.1. n.66.* idem *Reg.Mar-*
cian.d.diſp.83. nu.35. & ſic poſſet intelligi *Reg.*
de Marinis d.reſol.142.in fine.

Quod procedere ait ipſe *D.Reg. ibidem,n.7.*
& ſeq. quando filius natus ex matrimonio cõ-
tracto *alla vecchia maniera*, inſtituit ipsũ patrẽ.

Ad num. 10. vbi habetur. Quod prætérito
altero ex parentibus, ſi inſtituãtur proximio-
res, qui per nouum vſum ab inteſtato vocarẽ-
tur valida eſt diſpoſitio, & parentes non poſ-
ſunt prætendere quidquam.

Obſerua, quod quamuis articulus ſi cõtra-
10 cto matrimonio ad vſum Capuanæ, & Nidi
filius ex illo natus debeat patri legitimam
relinquere, ſit communitèr deciſus contra pa-
trem, & ſic quod filius non teneatur, vt dicunt
Præſ.de Franch.cit.dec.552.num.4.& 9. P. Mol-
feſ.ſuper Conſuet.Neap.par.4.q.46.num.26. Reg.
de Marinis reſol.cap.191.num.12.& alij. Tamen
pace tantorum virorum, neſcio vbi dicta con-
cluſio ſit fundata. Cum per verba dicti noui
vſus, relata per *Afflict.d. deciſ. 237.* diſponatur
parentes excludi à ſucceſſione filiorum quan-
documque morientium ab inteſtato ſine filij,
&c. Ergò cum moriuntur ex teſtamento, locũ
non habet dictus vſus, cum pactum, ſeù *Cõſue-*
tudo corrigens ius commune debeat intelligi,
vt loquitur, ſed loquitur ab inteſtato, ergò nõ
debet extendi ex teſtamento *DD.* citati per
D.Authorem hic, *num. 2.* Ergò ſi ab inteſtato
excluditur, ex teſtamento debet ſeruari ius
commune, quod eſt conſuetudinarium in hac
Ciuitate, ſed per *Conſuetudinem* in hac Ciuita-
te filius debet relinquere patri bonorum ſub-
ſidium. Ergò, &c. Cuius opinionis eſt *Mont.*
poſt hæc ſcripta viſus *contr.forenſ.cap.1. nu.65.*
vbi ait ità intelligendum eſſe *Præſ. de Franch.*
deciſ.537.in fine, cit. per D.Author hic.

Nec concluſio, de qua hic D.Author officit.
Nàm vera exiſtente concluſione mòx ſupra
fundata; quod ex teſtamẽto non habet locum
nouus vſus, ſed tantùm *Conſuetudo* in ſcriptis
redacta, ſeruata forma *d.Conſuet.* quando filius
diſponit in extraneum prætérito parente, te-
ſtamentum eſt validum data legitima patri, vt
deciſum refert *Præſ.de Franch.dec.456.in princ.*
ergò idem dicendum eſt in propoſito caſu.

Ad num.11.& 12. obſerua contrarium ſub-
ſtinere *Rodoer.* meum in ſtudijs condiſcipulũ
11 obſeruandiſſimum, cuius ingenium longè ſu-
perauit ætatem in *addit. ad Reg. de Marinis lib.*
1.reſol.iur.cap.142.num.9.& ſeqq. dicentem: Si-
cuti pater repellitur à ſucceſſione filiorum, ità
etiam repellitur à petitione legitimæ, citat
poſt antiquiores *Merlin.de legit.lib.1.tit.1.q.1.*
num.12. Secundò, qui repellitur à toto, à parte
etiam excluditur. ſed pater repellitur à ſuc-
ceſſione filij propter renunciationem. Ergò,
&c. *Parlador. Fachin.* Tertiò, quia voluntaria
filij diſpoſitio, non debet trahi ad neceſſitatẽ,
l.ſolet, C.de offic.Proconſ. vbi alia ponit.

Sed ex fundatis hic *num. 10.* facilis eſt re-
ſponſio. Nàm filius natus ex matrimonio cõ-
tracto ad vſum Capuanæ, & Nidi, tenetur de-
cedens teſtatus, relinquere parentibus legiti-
mam integram ei de iure debitam.

Ad num.12. obſerua, quod filia dote recep-
Lll 2 ta,

12 ta, prætecita à patte, non tumpit teſtamentũ, *Minad.ſuper Conſtit.In aliquibus,num.63.fol.79. Afflict.deciſ.158.& in d.Conſtit.num.55. Napod. ſuper Conſuetud.Si moriatur, verb. Et teneantur, lit.H.Ludouic.deciſ.21.nu.5.* alijque apud *Præſ. Merlin.lib.1.contr.cap.3. num.11.* Quæ concluſio intelligitur ſtãtibus maſculis, ſecùs ſi extarent filiæ fœminæ, *P.Molfeſ.in addit.ad eius Cõment.ſuper Conſuet.p.4.q.18.in princ. Epiſc.Maranta reſp.80.lib.5.*

Blaſius Altimarus.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio pupillaris facta à matre filijs, an ſtante* Conſuet.Neap.*poſſit aliquo modo ſubſtiueri,& num.4.15.20.23.& 27.*

Et an tempus ſucceſſionis, & mortis filij poſſit retrotrahi ad tempus maternæ diſpoſitionis, num. 17.& 21.

2 *Mulier de bonis per ipſam acquiſitis, poteſt ad libitum diſponere, relicto tamen filijs debito bonorum ſubſidio.*

An id ſit etiam de iure Conſuet.Neap. *vel tantùm de iure communi.num.7.& 9.*

De dote, ſi decedat cum filijs.ſtante Conſuet.*non diſpouit, niſi de decima parte, num.3.*

Quid ſi habeat filios naturales tantùm. Obſ.

5 *Contrahendo poteſt quis ſe ſubmittere ijs legibus, quibus alitèr ſubijci non poſſet.*

6 *Dos ſi ſubmittatur* Conſuet. Neap. *etiam bona extrà diſtrictum comprehenduntur, licet expreſsè id non fuerit dictum.*

8 *Statutum nihil detrahens,nec addens iuri communi,non valet,vt ſtatutum, ſed vt ius commune.*

Ius commune enunciatum in ſtatuto, quid importet quoad obſeruantiam ſtatuti, num.25.

10 *Ciues Neapolit.ſubiacent iuri* Conſuet. *etiam quòd contrahendo non ipſi ſe ſubmittãt expreſsè.*

Vſus Capuanæ,& Nidi,eſt nè pactum, vel Conſuetudo. Obſ.

11 *Verba contrahentium ſemper ſunt ad aliquid operandum, & alitèr interpretari non debent.*

22 *Proximior ſuccedens iuxtà vſum Capuanæ, & Nidi, an ſuccedat, vt hæres mulieris, vel ex vi pacti.*

Concluſio hæc latiſſimè explicatur, & diſputatur articulus, mortua muliere ſine filijs, dos cui reſtitui debeat hæredibus illius, vel dotanti. Obſ.

13 *Bona,vt ſciantur à quo proueniant, cùm de ſuccedendo agatur,attendenda eſt cauſa proxima, non autem remota.*

14 *Donata vxori contemplatione matrimonij, & propter eius nobilitatem, velut ex cauſa onerosa dicuntur illi acquiſita, & efficiuntur de ſuo patrimonio.*

Poteſt de eis ad ſui libitum diſponere, relicto tantùm filijs bonorum ſubſidio,num.24

16 *Mater habens filios, vltrà decimam partem dotium, nedùm non poteſt teſtari iuxtà* Conſuet. Neap.*ſed dicitur prorsùs inteſtabilis.*

18 *Diſpoſitio ab initio inhabilis ex inhabilitate teſtantis.etiam ſi cauſa inhabilitatis ceſſauerit,non conualeſcit.*

19 *Vſus. qui dicitur Capuanæ, & Nidi, quamobrem fuit inuentus,& num 22.*

26 *Legitimæ in æſtimatione habetur ratio de bonis donatis, licet detrahantur tantùm de bonis remanſis tempore mortis.*

28 *Legitima relicta filio ex bonis per matrem acquiſitis, & illo decedente in pupillari ætate, ſecundùm vſum Capuanæ, & Nidi, debetur proximioribus ex parte matris.*

Fructus legitimæ debitæ filijs, an debeatur à die mortis patris? Obſ.

ARGVMENTVM.

Contracto matrimonio, ſecundùm Conſuetudinem Capuanæ. & Nidi, eoque diſſoluto per mortem mulieris, ſuperſtite filio inſtituto hærede vniuerſali cum ſubſtitutione ſui viri,& patris pupilli in caſu mortis filij in pupillari ætate. An euemente caſu ſubſtitutionis remaneat firma ſubſtitutio in præiudicium proximiorum ex parte matris, tàm attenta Conſuet. *in ſcriptis redacta,quàm etiam Capuanæ,& Nidi.*

Vſus Capuanæ, & Nidi, eſt nè verè vſus, ac Conſuetudo,*vel pactum? Mortua muliere, quæ contraxit matrimonium ad dictum vſum, ſine filijs, dos cuinam venit reſtituenda proximioribus ipſius mulieris dotatæ, vel dotantibus. Et plura alia ad explicationem dicti noui vſus.*

DECISIO C.

IN matrimonio contracto inter Ioannem Baptiſtam Ianuenſem, & Beatricem Capyciam Zurulam fuerunt promiſſæ dotes ducat.3000. per ipſam Beatricem, nempè duc. 1000. de proprio ipſius patrimonio antiquo, & ducat. 2000. donati eidem Beatrici à dicto Ioanne Baptiſta viro in augmentum dotium, & compenſationem ſuæ nobilitatis, illarumque reſtitutio fuit promiſſa per infraſcripta formalia verba,v3.

E quelli reſtituire à detta Beatrice, ſuoi heredi, e ſucceſſori, cioè ducati duemilia in pecunia numerata, e per li reſtanti ducati mille li detti annui ducati 90.in caſo di morte d'alcuno di eſſi coniugi & in ogn'altro caſo, &c ſecondo l'vſo, e coſtume delle Nobili Piazze,e Seggi di Capuana,e Nido di queſta Città di Napoli, vulgaritèr detto, alla noua manera,con la renuntza dell'vna parte,e l'altra alla futura ſucceſſione delli figli, che moriſſero in pupillari

*pillari etate, vel ab inteſtato quandocumque ſenza
figli, e con l'altri patti ſoliti apponerſi in detto nouo
vſo ſalua però, e reſeruata à detta Beatrice la po-
teſtà di teſtare, e diſponere di dette doti, ſecondo la
coſtumanza di Napoli redatta in ſcriptis.*

Suſceptoque ex hoc matrimonio filio Ro-
berto nomine, deceſſit Beatrix ex teſtamen-
to, in quo inſtituit hæredem dictum Robertū
in pupillari ætate conſtitutum, eique morien-
ti ſine filijs ſubſtituit Ioannem Baptiſtam ſuū
virum, & patrem Roberti.

Facto caſu ſubſtitutionis per mortem di-
cti Roberti in pupillari ætate, circa illius ſuc-
ceſſionem orta eſt lis inter Ioannem Baptiſtā
patrem ſubſtitutum, & Lauram Capyciam
Zuculam vti illius proximiorem ex parte
matris.

Pater fundabat ſe in ſubſtitutione mater-
1 na, quæ licet non ſubſiſteret iure directo, ex
quo non habebat filium in poteſtate; valebat
tamen iure obliquo tanquam fideicommiſſa-
ria, *Gl. in l. verbis ciuilibus, ff. de vulg. & pup.
Bart.* & reliqui in *l. 2. ff. eod. tit.*

Item reſpectu duc. 2000. ab ipſomet patre
donatorum, dicebat, non poſſe comprehendi
ſub bonis maternis, ſed potiùs ſub bonis pa-
ternis, attenta origine dùm peruenerunt ab
ipſo patre; & proindè in eis nullo iure pote-
rat ſuccedere dicta Laura vti proximior ex
parte matris, tantò magis, quia eadem Beatrix
mater viuens retroceſſerat dictam donationē
duc. 2000. ipſimet viro donanti, & ſic in vita
exierant à patrimonio Beatricis matris.

Vltrà quòd hi duc. 2000. in omnem euen-
tum erant bona acquiſita per ipſam Beatri-
2 cem, quę etiam vigore *Conſuetudinis*, potuit ad
libitum diſponere, iuxtà ius cōmune ad ſui li-
bitum relicto filijs debito bonorum ſubſidio.

Ex aduerſo Laura, quam pars fatebatur eſ-
ſe proximiorem ex parte matris quoad duc.
1000. qui erant de patrimonio antiquo, fun-
dabat ſe in diſpoſitione *Conſuetudinis* in ſcrip-
tis redactæ incip. *Si qua moriens*, quæ prohi-
3 bet mulieri diſpoſitionem ſuarum dotium, ni-
ſi de decima parte tantùm, & ſic concludebat,
quòd diſpoſitio materna non poterat habere
effectum in his duc. 1000. niſi pro ſumma duc.
100. tantùm, tanquam decima pars illorum,
nàm reſpectu aliarum nouem partium habe-
bat labia clauſa, manus ligatas, & arbitrium
refrenatum, *Napod. ibi, in verb. Tantùm, nu. 14.
Præſ. de Franch. deciſ. 435. num. 36. deciſ. 137. &
606. in princ. Reg. de Ponte conſ. 61. nu. 30. vol. 1.
Molfeſ. ad Conſuet. Neap. par. 4. q. 51.*

Et de ſubſtitutione facta per eandem ma-
4 trem, dicebat, nullam eſſe habendam rationē,
neque iure directo, neque iure obliquo, ex tra-
ditis per *Napod. in ead. Conſuet. in d. verb. Tan-
tùm, verſ. Sed quid ſi hæc mulier, nu. 15. & 16.*

Quò verò ad duc. 2000. dicebat, quòd in
capitulis matrimonialibus Beatrix ſe ſubmi-
ſit diſpoſitioni *Conſuet. Neap.* pro totis doti-
bus, & ſic etiam pro his duc. 2000. qui non
erant bona antiqua, ſed de nouo quæſita ab
ipſa Beatrice per donationem oneroſam, vt
ſuprà, habitam à viro, & proindè ex vi pacti
nuptialis remanſerunt hi etiam ſubiecti *Con-
ſuetudini* ſub vnica verborum ſtructura, & ora-
tione, vt notat *Bald. in conſ. 304. vol. 5. Alexand.
Soccin. Rum.* & alij citati per *Peregrin. conſ. 58.
num. 1. vol. 1.*

Nec poterat dubitari, quòd mulier poterat
5 ſe ſubmittere *Conſuetudini*, etiam pro bonis
acquiſitis, quia quilibet etiam non ſubditus
poteſt ſe ſubmittere legibus alterius dominij,
vt plenè probat *Surd. deciſ. 13. num. 4.* & in ter-
minis *Conſuetudinis* latiſſimè *Phaune. de incr.
dot. gl. 9. num. 36. Molfeſ.* qui loquitur in noſtra
Conſuet. conſ. 5. num. 20.

Quod procedit, etiam non expreſsè, ſed
6 tacitè quis ſe ſubmittat huic *Conſuetudini*, vt
in dote, quæ ſi fuerit ſubmiſſa *Conſuetudini*, cō-
prehendit etiam bona extrà territorium ex
mente contrahentium, dùm indefinitè, & ge-
neraliter dotem illi ſubmiſerunt, vt conſtat ex
*Præſ. de Franch. dec. 472. in fin. Reg. de Ponte de
poteſt. Proreg. tit. de ſucceſſ. mulier. in princ. num. 8.
Conſ. Georg. conſ. ſeu alleg. 23. num. 10.*

Qua ſubmiſſione ſic ſtante ſuccedit incon-
tinenti effectus eiuſdem *Conſuetudinis*, nempè
vt mulier habens filios non poſſit diſponere,
7 niſi de decima, & licet *Conſuetudo* ſe reſtringat
ad bona antiqua, reſpectu verò quęſitorum de
nouo relinquat mulieri liberam diſpoſitionē
relicto filijs debito bonorum ſubſidio, vt in
verſ. Paratum autem, ſubdebat Laura, quòd ille
verſiculus non eſt *Conſuetudo*, ſed ius commu-
ne, vt aduertit *Napodanus ibid. in verb. Paratum*,
quod ius commune quamuis poſitum in cor-
pore ipſius *Conſuetudinis*, non poteſt dici *Con-
ſuetudo*, cùm nihil noui ſtatuat, nec contineat
vltrà diſpoſita per ius commune, & ſic non
8 poteſt dici *Conſuetudo*, vel ſtatutum dicitur il-
lud, quod detrahit, vel addit iuri communi,
aliàs non valet, vt ſtatutum, ſed vt ius commu-
ne, per *tex. in l. ius ciuile*, & ibi, *Bald. num. 6. ff. de
iuſt. & iure, Caſtr. ibid. num. 2. Bart. in l. 1. num. 4.
C. de Theſaur. lib. 10.* poſt *Gloſ. Ioann. Andr. &
Anchar. in cap. 1. num. 10. de conſt. in 6.* & ſucceſ-
ſiuè non naſcitur actio ex tali ſtatuto, ſed ex
iure communi, itàut *Felin. in cap. 1. num. 16. in
fin. extrà de reſcript.* referat de quodam Aduo-
cato, qui egit ex ſtatuto continente, idem
quod ius commune, & ſuccubuit, quia debe-
bat agere ex diſpoſitione iuris communis, nō
autem ſtatuti. Hinc inferebat, quòd ſi illa
verba appoſita in *Conſuetudine in dicto verſ. Pa-
ratum*, nil continent vltrà ius commune, nihil
9 operantur, & habentur, ac ſi non eſſent appoſi-
ta, & ſi non eſſent appoſita, remanet *Conſuetu-
do*, ſola prohibens diſpoſitionem bonorum
antiquorum vltrà decimam, & modò huic
pro-

prohibitioni ſubmiſſa, ſunt etiam hæc bona quæſita ex pacto contrahentium; cùm hoc pactum non poſſit vllo modo referri, niſi ad ſolã *Conſuetudinem*, & non ad ius commune in ea inutiliter inſertum, ad quod adducebat *Cravett. conſ.* 460. *n.* 8. *& Cephal. conſ.* 604. *num.* 15.

His addebat eadem Laura, quòd pro illis ducat. 1000. bonorum antiquorum non opus erat, vt Beatrix ſe ſubmitteret *Conſuetudini*, cũ ex ciuilitate Neapolitana contrahentium, &
10 ex ſtipulatione capitulorum matrimonialiũ in eadem Ciuitate reſultabat clara iuris concluſio, quòd erant ſubiecti *Conſuetudini*, & ſucceſſiuè nõ poterat de eis diſponere, niſi quoad decimam partem tantùm, *ex Bart. in l. de quibus, nu.* 13. *verſ. Secundò caſu, ff. de legib. Loffred. conſ.* 39. *num.* 16. *& Molfeſ. par.* 1. *cap.* 5. licet in terminis Conſuetudinis Capuanæ, & Nidi ſecùs dicendum ſit, quia etiam inter Nobiles ipſarum Platearum non cenſetur contractum matrimonium, ſecundùm earum Conſuetudinem, niſi expreſsè ità ſit conuentum, & pactione ſtabilitum in capitulis matrimonialibus, per ea, quæ latè deduxi in *conſ. meo* 100. 1. *vol.* & nouiſſimè fuit iudicatum cum maxima diſcuſſione per Sacrum Conſilium iunctis Conſiliarijs duarũ Aularum in cauſa inter D. Sueuam de Aualos de Aragonia matrem, & Principiſſam Caſpoli amitam in ſucceſſione Principis Conchæ, die 27. Septembris 1632. Act. Strina pro Longo.

Quò fit, vt dum expreſsè voluit ſe ſubmittere dictæ *Conſuetudini*, vt talis expreſſio aliquid operetur, neceſſariò erat intelligenda de his duc. 2000. qui tanquam bona quæſita non erant ſubiecta, ex illa regula vulgata, quòd
11 verba contrahentium ſunt intelligẽda, vt aliquid operentur, *l. Titia teſtamento, ff. ad l. falcidiam, Gloſ. & Bart. in l.* 1. *num.* 23. *ff. ad municip.* idem *Bart.* & alij in *l. ſi quando, ff. de legat.* 1. & ex eis eſt ſumenda interpretatio ad ea, quæ prouiſione, vel declaratione indigent, & non ad ea, quæ aliàs intelligebantur, *Dec. in cap. ſecundò requiris, num.* 8. *verſ. Tertiò, quando aliquis, extrà de appel. Gabriel. Ruin. Garſ. Pariſ. & Surd.* quos congerit *Fontanell. de pact. nupt. gl.* 9. *p.* 4. *poſt num.* 137.

Et denique ponderabat Laura Conſuetudi-
12 nem Capuanæ, & Nidi, cui Patres ſe ſubmiſerunt, quę ſecundùm *Afflict. deciſ.* 202. continet, quòd mortua muliere ſine filijs, vel cum filijs decedentibus in pupillari ætate, dos debeat reuerti ad proximiores ipſius mulieris, ergò de illis non potuit diſponere, quia proximiores non ſuccedunt vti hæredes mulieris, ſed ex vi pacti, vt notat *Caſtr. in conſ.* 341. *lib.* 1. *Camill. Salern. ad Conſuetud. Si qua morient in verb. Ex hac Conſuetudine circà fin. fol.* 195. *Reg. de Ponte conſ.* 61. *num.* 27.

Et ad motiuum, quòd hi duc. 2000. non peruenerunt ad Beatricem ex hæreditate conſanguineorum, ſed ab ipſomet patre; & proindè ad eundem debebant reuerti, etiam vigore retroceſſionis, replicabar, quòd hodiè non tractatur de ſucceſſione matris, ſcilicet Beatricis, ſed ipſius filij, ad quem ex ſucceſſione matris peruenerunt, & habuit hos ducat. 2000. vti bona materna, non vti paterna, cùm in ſucceſſione attendatur cauſa proxima, non
13 remota, vt notat *Napod. in Conſuetud. Si quis, vel ſi qua, nu.* 242. latè *Caſtr.* poſt *Bart. & Bald. in l. quod ſcitis, C. de bon. quæ liber. & ibidem Alexand. & etiam conſ.* 198. *n.* 2. *&* 8. *Rom. conſ.* 4. *nu.* 2. *&* 6. diffusè *Afflict. & Vrſill. dec.* 127.

Et quatenus ageretur de ſucceſſione matris, iuxtà deciſa per Sacrum Conſilium apud *Præſ. de Franch. deciſ.* 92. dicebar, quod hi duc. 2000. non peruenerunt ad ipſam Beatricem ex cauſa lucratiua, ſed ex cauſa oneroſa, nem-
14 pè in compenſationem ſuæ nobilitatis, qualitatis, & ſanguinis ex pacto in capitulis matrimonialibus adiecto, qui propterea effecti fuerunt de proprio patrimonio ipſius Beatricis, ac ſi illos pretio emiſſet, ità quòd vir in eis nõ poterat apponere grauamen, nec quicquam modo in eis prætendere, ex quo prædicti duc. 2000. fuerunt effecti bona materna, vt in proprijs terminis fundat *Ioſeph Seſe deciſ. Aragon.* 52. tùm vrgentiſſimis rationibus, tùm etiam multorum authoritatibus.

Patet ſubſtitutus reſpectu vtriuſque capitis
15 inſtabat, quod quatenus attinet ad duc. 1000. antiquos, & patrimoniales Beatricis ſi non eſſet attendenda ſubſtitutio facta à matre in totum, non poterat dubitari, quin eſſet admittẽda ſaltem pro medietate in ſui beneficium, non autem pro decima tantùm; Nam dum filius ex eo matrimonio natus deceſſit in pupillari ætate, attento illo nouo vſu Capuanæ, & Nidi, cui Patres ſe ſubmiſerunt, diſpoſitio facta à Beatrice non eſt regulanda per caſum *Conſuetud. Si qua moriens*, quando moritur mulier cum filijs, ſed per caſum *Conſuet. Et ſi teſtator*, quãdo moritur ſine filijs, quo poteſt diſponere de integra medietate, quia vigore illius noui vſus non ſuccedit filio vltimo loco defuncto, ſed matri prædefunctæ, iuxtà *deciſ. Præſ. de Franch.* 92.

Quatenus attinet ad caput duc. 2000. dicebat, illos non poſſe dici eſſe bona paterna, nec materna, nec antiqua, nec de nouo quæſita, dũ certum eſt in facto, quòd per retroceſſionem factam à Beatrice in beneficium ipſius viri iàm exierant à patrimonio Beatricis, & ſiuè agatur de ſuccedendo matri, ſiuè de ſuccedendo filio, non reperta fuerunt in hæreditate illorum, & ſic de eis non eſt habenda vlla ratio, ac ſi nunquam extitiſſent.

Pro parte Lauræ iterum replicabatur, quòd
16 reſpectu ducat. 1000. etiam quòd ſuccedatur matri, tamen mater eſt conſideranda vti inteſtab.lis eo tempore, quo diſpoſuit, quoad no-

uem

uem partes, vt *Napod.* ponderat in *eadem Conſuet. num.* 18. *& ſeq.* dùm eo tempore habebat filios, & licet modo habito reſpectu ad tempus ſucceſſionis, quo filius tunc ſuperſtes de-
17 functus eſt, potuiſſet diſponere de medietate, tamen hoc tempus ſucceſſionis non poteſt retrahi ad tempus diſpoſitionis, quia extrema non ſunt habilia; nàm hoc tempore ſucceſſionis mater iàm mortua eſt, & tanquam mortua non poteſt fingi, quòd vti viua diſpoſuiſſet, & coniungi illud tempus habile, quo diſpoſuit, ad hoc tempus inhabile, quo ſucceditur, ex latè traditis in materia fictionis, & retrotractionis per *Bart.* & alios *in l. ſi is, qui pro emptore, ff. de vſucap.*

Vltrà quòd diſpoſitio, quæ ab initio non
18 valuit ex inhabilitate teſtantis, nunquam reconualeſcit, etiam ſi ceſſet cauſa inhabilitatis, *l. filiusfamil. ff. de teſtam.* & notat expreſsè in proprijs terminis noſtræ *Conſuet. Napod. ibi, n. 16. & ſeq.* & proptereà eſt attendendum tempus teſtamenti, quò cùm haberet filios, non potuit diſponere, niſi de decima tantùm, ſcilicet de ducatis centum.

Ponderabatur denique, & poſtremò pro parte Lauræ, quòd adducta per *Præſ. de Fràch.*
19 *d. deciſ. 92.* optimè procedunt, quando agitur de excluſione patris, & proximiorum ex parte patris à bonis maternis, vt benè aduertunt *Reg. de Ponte conſ. 61. nu. 48. lib. 1. & Conſ. Georgius alleg. 23. num. 34.* non autem quando agitur de includendo patrem, & ſuos conſanguineos ad excludendos proximiores ex parte patris, cùm dictus nouus vſus ſit in ſpecie inuentus ad excluſionem patris, vt per eundem *Præſ. de Franch. dec. 537. & Conſ. Georg. d. alleg. 23. num. 17.* & per conſequens non debet operari contrarium effectum, ſcilicet incluſionem patris, vt in puncto dicit *Napod. in Conſuet. Si qui vel ſi qua, num. 200.*

Hæc cauſa in prima inſtantia fuit deciſa in Aula, in qua reſidebat Dominus Conſiliarius Georgius cauſæ Commiſſarius, & fuerũt condemnati Robertus ſenior, & Ioannes Bapciſta Genuenſes pater, & filius cõuenti ad medietatem duc. 1000. bonorum antiquorum, ab alijs verò ducatis 2000. fuerunt penitùs abſoluti. In gradu verò reclamationis interpoſitæ per Lauram, quæ fuit commiſſa Domino meo Ferdinando Branciæ omnium virtutum ſpecioſiſſimo, & incomparabili, nùnc apud Catholicam Maieſtatem digniſſimum Regẽtem in Supremo Italię Conſilio Agenti, fuit tractata, & deciſa iunctis Conſiliarijs duarum Aularum: & in hac vnione Aularum Ego interueni vti vnus ex altera Aula vnita, qui in prima inſtantia non interueneram, & illi, qui votaue-
20 runt in prima inſtantia declarauerunt, habuiſſe pro vero, quòd in illis duc. 1000. ſuccederetur matri, & non filio; & proindè ſubſtitutio facta à matre eſſet reputanda, ac ſi eſſet facta à matre tempore mortis, habito reſpectu ad tempus ſucceſſionis, non autem ad tempus teſtamenti. De partita verò ducatorum 2000. nullam habuerunt rationem, ex quo per retroceſſionem abſceſſerat à patrimonio matris, & reuerſa fuerat ad donantem, & ideò fuerunt abſoluti conuenti.

At in cauſa reclamationis re diligentiſſimè perpenſa, & pluriès, atque pluriès ruminata, Sacrum Conſilium habuit pro verò, quòd reſpectu partitæ ducatorum 1000. eſſet regulanda diſpoſitio facta à matre inſpecto tempore factæ diſpoſitionis, quo tempore Beatrix habebat filium, & ſic non poterat de eis diſponere, niſi pro decima tantùm ex impoſſibili-
21 tate retrotractionis temporis ſucceſſionis ad tempus diſpoſitionis, & coniunctionis duorũ extremorum, quæ impoſſibilitas reſultabat ex morte ſequuta matris diſponentis, quæ faciebat ceſſare omnem fictionem, pro retrotrahẽdo hoc tempus ſucceſſionis, quo mater erat mortua ad illud tempus diſpoſitionis, quo mater viuebat, quod expliciciſſimè probauit *Napod. in d. Gloſ. Tantum, num. 18. & 19.* dùm ait, quòd licet exiſtentia conditionis trahatur ad primordium, *l. ſub conditione, ff. de ſolution.* tamen ceſſatio cauſę non trahitur ad primordium, niſi supereſt diſponens habilis ad iterũ diſponendum, illa cauſa impedimenti ceſſante, & concludit, quòd eſt diſtinguendum, aut ceſſauit cauſa, viuente muliere, aut mortua, *l. final. 1. reſponſ. ff. commun. præd.* ex cuius doctrina reſultat, quod dùm in hoc caſu impedimentum ceſſauit poſt mortem Beatricis diſponentis, hæc ceſſatio non trahitur ad tollendum impedimentum exiſtens tempore conditi teſtamenti.

Et ideò fuit conſideratum, quòd pro duc. 2000. patrimonialibus intrabat *Conſuetud.* in ſcriptis, prohibens, matrem filio ſuperſtite diſponere vltrà decimam; ſed mortuo filio in pupillari ætate, ſi non eſſet ſubſtitutio in beneficium patris, intraret Conſuetudo Capuanæ, & Nidi, quæ includit patrem in totum, & ideò fuit diſcuſſum ſi illa Conſuetudo adhùc ſubſiſteret, non obſtante dicta ſubſtitutione,
22 & quòd ſubſiſteret ponderatum fuit ratio ſuperiùs à Laura adducta, quòd ſcilicet Cõſuetudo Capuanæ, & Nidi eſt introducta ad excluſionem patris à bonis maternis, & modo, ſi admitteretur ſubſtitutio, retorqueretur in cõtrarium; Præſertim, quia eodem contractu, per quem Patres excluſerunt patrem à ſucceſſione, ſubmittendo ſe Conſuetudini Capuanę, & Nidi, excluſerunt eundem à ſubſtitutione, dùm in diſponendo ſubmiſerunt ſe Conſuetudini in ſcriptis redactæ, quæ extantibus filijs prohibet diſpoſitionem vltrà decimam.

Et proptereà cum eſſemus numero nouem in votando, omnes nemine excepto incluſis etiam illis, qui in prima inſtantia votauerunt

pro medietate ad beneficium patris, fuimus
concordes, quòd Beatrix non potuit diſpone-
23 re de his duc.1000.niſi pro decima tantùm.
Et de ſubſtitutione facta à matre in hoc caſo
non fuit habita ratio, ex traditis per *Napod.*
in d. Gloſ. Tantùm, verſ. Sed quid ſi hæc mulier,
cuius dicta licet validè impugnentur per *An-*
nam in rubr.de vaſſall.decrep.ætat. num. 213. ta-
men ea fuit probata, & canonizata per Sacrũ
Conſilium, teſte *Præſ.de Franch. dec.* 486. *nu.*3.
cum ſeqq.

Quò verò ad reliquos duc.2000.donatos à
viro maior pars, imò maxima pars habuit
pro vero, quòd illa debebant reputari vti bo-
na quæſita ab ipſa muliere ex ſua nobilitate,
& ſic de eis veluti ex ſua induſtria quæſitis,
24 potuit Beatrix diſponere relicta tantum legi-
tima debita filio, ex diſpoſitione iuris com-
munis, approbati tamen per *Conſuetudinem*
in d.verſ.Paratum autem, iuxtà doctrinam *Na-*
*pod.in d.Conſuet.Si qua moriens,num.*50.in pro-
prijs terminis terminantibus.

Et ponderatio facta pro parte Lauræ, quòd
non eſſet attendendum ius commune cõpre-
25 henſum in *Conſuetudine*, dùm Partes pro his
ducat. 2000. ſubmiſerunt ſe *Conſuetudini*, quæ
pro bonis antiquis prohibet diſpoſitionem
vltra decimam, fuit reputata nimis ſubtilis, &
delicata, præſertim, quia licet in hoc *Conſuetu-*
do nihil inducat de nouo vltrà ius commune,
ſufficit, quòd tanquam ius commune appro-
betur ab ipſamet *Conſuetudine*, & proindè rela-
tio habita ad *Conſuetudinem* operabitur tàm
in his, quæ ſunt inducta de nouo per *Conſue-*
tudinem, quàm in his, quæ ſunt introducta de
iure communi approbato per *Conſuetudinem*,
quia relatum eſt in referente cum omnibus
qualitatibus ſuis, *l.aſſe toto, ff.de hæred.inſtit.l.ſi*
ità, ff.de condit.& demonſtr. l.inſtitutio, ff. de con-
*dit.inſtit.l.*1.*C.de codicill.*

Neque reſpectu huius legitimæ operabatur
aliquid retroceſſio facta à Beatrice in benefi-
cium viri horum ducatorum 2000.nàm etiam
illa attenta dùm hæc retroceſſio fuit facta per
26 donationem inter viuos, & ſic titulo lucrati-
uo in detractione legitimæ, eſt habenda ratio,
etiam bonorum donatorum, & integra legiti-
ma detrahitur ex reſiduo bonorum, quæ re-
manent tempore mortis, vt in *l.*2. *ſi pater, C.de*
inoffic. donation, & probat luculentèr *Bertrand.*
*conſ.*171.*vol.*8.*Corn.conſ.*190.*nu.*8. *verſ. Quar-*
*tò dubitari poteſt, vol.*2. latè *Mendez in l. cùm*
*oportet, par.*1.*num.*64. *C.de bon. quæ liber.*

Et cùm in hereditate Beatricis non reman-
ſerint alia bona, ex quibus potuiſſet deſumi
hæc legitima, meritò fuit iudicatum, eſſe de-
trahendam ab illiſmet duc.2000. donatis, ſe-
cundùm eoſdem præcitatos Doctores.

Et de ſubſtitutione facta à matre reſpectu
27 legitimæ in beneficium viri non fuit habita
ratio, quia vti pupillaris non ſubſiſtebat ex
defectu patriæ poteſtatis, & vti fideicommiſ-
ſaria neququam, dùm in ea non potuit gra-
uari, vt in ſpecie reaſſumit *Napod.in dicta Con-*
ſuet Si moriatur in Gloſ. Tantùm, verſ. Sed quid
*ſi hæc mulier,num.*15.*&* 16.

Adhuc tamen ceſſante ſubſtitutione matris
remanebat difficultas, cui veniebat applican-
da hæc legitima poſt mortem filij in pupillari
ætate, an patri vti legitimo ſucceſſori ab in-
teſtato, attenta *Conſuetudine* in ſcriptis, vel po-
tiùs proximioribus ex parte matris, attenta
Conſuetudine Capuanæ, & Nidi? Et fuit reſo-
28 lutum, quod dùm habitum fuit pro abſoluto,
quòd hos ducat. 2000. acquiſiuerat mater ex
propria induſtria, & proindè erant reputandi
vti bona per ipſam quæſita, hæc legitima tan-
quam portio illorum debebat reputari tan-
quam bona materna, & ſucceſſiuè in ea de-
bebant ſuccedere proximiores ex parte ma-
tris, & ſic ipſa Laura, nõ autẽ Io:Baptiſta pater.

Et de nouem votis in hac ſecunda ſenten-
tia ſex deuenerunt vnanimes in hanc ſenten-
tiam, tres verò fuerunt in voto abſoluendi
conuentos etiam à legitima.

Die igitur 3. Nouembris 1617. fuit pronũ-
ciatum, benè fuiſſe reclamatum pro parte di-
ctæ Lauræ Capyciæ Zurulæ, & proindè ad eã
ſpectauiſſe, & ſpectare ducat.900. de ſumma
duc. 1000. obuentorum à bonis patrimonia-
libus Beatricis, vnà cum fructibus; de ſumma
verò aliorum duc.2000.ad eandem ſpectare
legitimam tantùm abſque intereſſe, ne prima
ſententia abſolutoria in totum remaneret eſ
fruſtratoria. Act.de Ferrarijs.

ADDITIONES, ET OBSERVATIONES
Ad Deciſ. C.

DVos articulos refert hic deciſos D.Author.
Primus eſt, ſi mulier contracto matrimo-
nio ſecundùm vſum Capuanæ, & Nidi, poſ-
ſit filijs ſubſtituere, & deciſum refert, quod
nonniſi in decima ſuarum dotium, quod pro-
cedit etiam ſi matrimonium eſſet contractum
ſeruata forma *Conſuetudinis* in ſcriptis reda-
ctæ, vulgò *alla vecchia maniera*, vt deciſum re-
fert *Conſ.Staib.reſol.*16.*lib.*1. *Thor.par.*3.*Com-*
*pend.deciſ.verb.Subſtitutio, fol.*298.

Secundus caſus eſt, ſi in bonis dotalibus ei
donatis per virum contemplatione matrimo-
nij, poſſit ſubſtituere, & deciſum refert, quod
in illis poteſt ſubſtituere dempta legitima fi-
liorum, quæ debet ire ad beneficium proxi-
miorum teſtatricis, cuius meminit *Reg.Capyc.*
*Latr.conſult.*91.*num.*2. *Thor.in Comp.dec.verb.*
*Teſtari,lib.*2.

Vbi obſerua, poſſe alium accidere caſum,
nempè quando matrimonium eſt contractũ
more procerum, & magnatum. Et tunc mater
poteſt ſubſtituere in dotibus, excepta legiti-
ma filiorum, vt eſt diſpoſitum per *cap.*3. dicti
mo-

Digitized by Google

motis magnatum, *fol.*132. non obſtãte,quod contrarium videatur diſpoſitum per *cap.*10. Nàm illud intelligi de ſubſtitutione pupillari docet *Reg.Capyc.Latr.deciſ.*98.*lib.*1.

*Ad num.*3.*&* 16.vbi habetur. Quod mulier decedens cum filijs non poteſt diſponere de dotibus,niſi de decima,ſeruata formà *Conſuet.*
3 *Neap.* Obſerua id procedere , etiam ſi habeat filios naturales, *Præſ.de Franch.deciſ.*640.*nu.*6. *Præſ. Amat. conſ.*45. *&* 44. Quamuis aliter teneant *Malſeſ.ſuper Conſuet.Neap. par.*4. *de ſucceſſ.ab inteſt.q.*43.*à num.*16. alijque apud *Bottilier.de ſucceſſ.ab inteſt.theorem.*7.

*Ad num.*6.Adde *Reg.Marcian.diſp.*44.*&* 45. *num.*11.*lib.*1. *Reg.Capyc.Latr.conſult.*91.*Reg.de Marinis lib.*2.*reſol.cap.*56.

Ad num. 10. vbi habetur. Quod Nobiles Platearum Capuanæ,& Nidi,niſi ſe ſubmitrãt dicto nouo vſui, contrahendo ſimpliciter non videntur illi ſe ſubmiſiſſe,ex quo oritur, quod dictus vſus ſit pactum,& non conſuetudo. Adde *Reg.de Ponte conſ.*61.*num.*48.*lib.*2.*Georg.alleg.*23.*num.*17.*ad* 22. *Præſ.de Franch.deciſ.*537. *num.*16.*D. Authorem conſ.* 98. *&* 99. alioſque apud *Conſ.Prat.lib.*1.*diſcept.forenſ.cap.*12.*num.* 64.*&* 66.*& cap.*36.*num.*31.*cap.*37.*num.*34. *&* 35. *Reg. Capyc. Latr.deciſ.*35.*in fine, Reg. Marcian.diſp.*45.*num.*10.*lib.*1. *P. Molfeſ.ſuper Conſuet.Neap.par.*1. *cap.* 4. vbi pluribus modis id probat,ſequitur *Mantan. contr.*1.*num.*88.

Et quamuis *Præſ. Merlin. contr.*49. *num.*19.
10 *lib.* 2. conſtantèr teneat hunc vſum reſpectu Nobilium Platearum Capuanæ , & Nidi, dici Conſuetudinem,reſpectu verò exterorum dici pactum , dictum illud explicat in caſu ſuo, quando nempè (ille vſus continet tria capita , nempè quoad lucriſactionem anteſati, quoad excluſionem parentum à ſucceſſione, & circa diſpoſitionem dotium) quis ſubmiſit ſe contrahendo dicto vſui,non exprimendo omnia capita. Nàm tunc dicit ipſe,aut eſt de aliqua ex ijs Plateis, & tunc videtur ſe ſubmiſiſſe omnibus dictis capitibus . Aut non eſt de Plateis , & tunc requiritur expreſſa ſubmiſſio omnibus dictis capitibus . Nàm ſi diceret , quod reſpectu contrahentium non ex dictis Plateis eſt pactum, diceret rem indubitabilem , nàm ecquis vnquam dixit reſpectu illorum eſſe Cõſuetudinem, nàm omnes *DD.* qui hanc quæſtionem diſputant loquuntur ſi reſpectu Nobilium dictarum Platearum dicatur pactum,vel Conſuetudo . Ad materiam vide *Theod.alleg.*79.*num.*9.*&* 11.*&* 91.*nu.*12. *Gizz.ad Reg.Capyc.Latr.d.*35. *à num.* 29.

*Ad num.*12. vbi habetur . Quod proximior ſuccedens iuxtà vſum Capuanæ . & Nidi ſuc-
12 cedit vi pacti, nõ verò vti hæres,& conſequẽtèr mulier de dote non poteſt diſponere . Obſerua contrarium veriùs eſſe ex verbis noui vſus, relatis per *Afflict.* ſæpiùs citatũ *dec.*237. Nàm tàm in caſu,quo mulier moritur cum filijs , reſtitutio dotium debet fieri ſuis hæredibus, & ſucceſſoribus, ibi: *Et in caſu qua non ſupereſſent liberi, vel etiam tẽpore mortis dictæ vxoris liberi ex eodem matrimonio ſupereſſent ipſarum reſtitutio realitèr fiat, & fieri debeat hæredibus, & ſucceſſoribus dictæ vxoris*. Et *Camill. Salern. Caſtr.& Reg. de Ponte*, citati per D. Authorem loquuntur in nouem partibus , de quibus mulier cum filijs,non poteſt diſponere, & dicunt in illis ſuccedere filios,non vt hęredes matris, ſed ex prouidentia *Conſuetudinis* , tenentur tamen ad ſolutionem onerum per ipſam contractorum in vita,vt refert *Salern. ibid. De Põte conſ.*35.*num.*25. *Theod.alleg.*94. *num.*9.

Sed extrà hunc caſum propoſitum . Quæſtio hæc deſeruit; nàm ſi agentes ad medietatem bonorum antiquorum,& filij ad nouem partes ſuccedunt vti hæredes , portio illa non adita non transfertur . Si verò ſuccedunt ex prouidentia *Conſuetudinis*, tranſmittitur illa quamquam non fuit adita. Vndè ſuccedere ex prouidentia *Conſuetudinis*,tenent *Scip. Buccin. in Conſuet. Et ſi teſtator, fol.*181. *Naucler. in add.fol.*10. *in princ.Camill. Salern. in Conſuet.Si maritatur,num.*27. *P. Malſeſ.ſuper Conſuet.p.*4.*q.* 61.alijſque apud *Reg.Capyc.Latr.dec.*117. *n.*15. *& ſeq.*præcipuè *num.*21.

Concluſio verò D. Authoris poteſt intelligi , vt loquatur , ſcilicet quando dotantes feciſſent pactum , vt decedente muliere debeat reſtitui ipſis , nàm tunc mulier de illa dote nõ poteſt diſponere; *Amat.reſol.*64.*lib.*2.*Reg Sanfel.dec.*128.*nu.*4.*Reg.Marcian.diſp.*39.*lib.*1.*Nauar.qq.forenſ.q.*100. *Conſ.Staib.reſol.*111.*lib.*2. (cum limitationibus tamen , de quibus *Præſ. de Franch.deciſ.*196. *Conſ.Hadiern.contr.*28. *&* 34.*Conſ.Prat.diſcept.cap.*12. *Bottilier. de ſucceſſ. ab inteſt.theor.*24.*Amat.d.reſol.*64. & alij,) & ſic vadit ad dotantes ex vi pacti.

Ad eundem *n.*12. *verſ. Ad proximiores ipſius mulieris*, vbi habetur.Quod mortua muliere ſine filijs decedentibus in pupillari ætate dos debeat reuerti ad proximiores ipſius mulieris. Obſerua , caſum hunc poſſe accidere pluribus modis.

Aut mulier ſeipſam dotauit, aut ſecundò fuit dotata à ſuis proximioribus , aut tertiò fuit dotata ab extraneo . Primò , & ſecundò caſu ſuccedunt proximiores ipſius mulieris, vt docet D.Author hic, & ſunt clara verba dicti vſus,relata ab *Afflict.d.dec.*237.ibi: *Et ipſarum reſtitutio realitèr fiat , & fieri debeat hæredibus,& ſucceſſoribus dictæ vxoris*.

Tertiò caſu ſubdiſtinguo, aut extraneus fecit pactum expreſſum reuerſiuum, vt decedẽte muliere ſine filijs, dos debeat reuerti ad dotantem,vel eius hæredes,& tunc ſuccedit ipſe, vel eius hæredes, *Reg. Marcian. diſp.* 39. *lib.* 1. vel feciſſet pactum , vt mulier de medietate poſſet diſponere;nã reliquà medietas dotis ad ipſũ ſpectaret, *Fõtanell.de pact.nupt.cl.*5.*gl.*10. *n.*61.*& ſeq.*

Aut non fecit pactum reuerſiuum, ſed ſimpliciter fuit contractum matrimonium ad vſum Capuanæ, & Nidi, & tunc etiam ſubdiſtingue. Aut primò dotans, & dotata ſunt de Sedilibus prædictis; Aut ſecundò, non ſunt, ſed ſe ſubmiſerunt omnibus capitibus dicti vſus, quæ ſunt tria, vt ſuprà diximus. Aut tertiò non ſunt, & dixerunt ſimpliciter velle contrahere matrimonium ad dictum vſum.

Primò caſu cum ſint de Sedilibus, videntur ſe ſubmiſiſſe omnibus dictis tribus capitibus, *Praſ. Merlin. d. contr. 49. lib. 2.* quorum tertium eſt, vt mulier de dotibus nõ poſſit diſponere, niſi de medietate, medietas de qua diſponere non poteſt, ſpectat ad dotantes, vt ſonant verba dicti vſus, ibi: *Aut hæredibus dotantis*, docetq; *Conſ. Carlenal. in apolog. ad dec. 87. D. Authoris nu. 20.* dùm dicit idem eſſe contrahere matrimonium ad dictum vſum, ac facere pactum reuerſiuum, ibi: *Contractum eſt matrimonium ſecundùm nouum vſum Sedilis, Capuanæ, & Nidi, ideſt quaſi interueniret pactum expreſſum, quod ſi vxor ſine liberis decederet, &c. dos reuerteretur ad dotantes.* Et tamen dotantes erant extranei, vt ibi. Vt ex *dict. Conſiliar. Carlenal.* & alijs, fundauit dulciſſimus Præceptor meus D. Marcellus de Graſſis in cauſa Ill. Ducis Belcaſtri cum D. Antonio Caracciolo, prout inferiùs deſcribetur. Nã dicebat ipſe quãdo contrahitur matrimonium ad dictum vſum, maximè inter perſonas ex dictis Sedilibus, vt erat in caſu ſuo, & dos datur mulieri ab extraneo, quamuis non adſit pactum expreſſum reuerſiuum in caſu mortis mulieris ſine filijs, tamen ad tacitum reſultans ex contractione matrimonij ad dictum vſum, in cuius tertiò capite, vt diximus, dicitur, vt mulier non poſſit diſponere, niſi de medietate, igitur alia medietas reddit ad dotantem, ex mente *d. Conſ. Carlenal.* vt ſuprà diximus. Igitur dicebat in caſu ſuo, dũ D. Franciſca Serſalis, quæ fuerat dotata à ſua matre, & ſic ab extranea, & matrimonium erat cõtractum ad dictum vſum, diſpoſuerat ſine filijs de medietate, reſtans medietas, de qua diſponere non poterat, ſtante diſpoſitione dicti cap. 3. dicti vſus Capuanæ, & Nidi, debebat redire ad dictam matrem, ſeù eius hæredes, qui erat dictus Ill. Dux Belcaſtri, & non ad proximiores dictæ mulieris dotatæ, vt prætendebat pars aduerſa, prout deciſum refert *Taſſon. de antefato, verſ. 5. obſeru. 1. nu. 24. & ſeqq.* poſt *Minad. in Conſtit. In aliquibus 4. notab. n. 6. circà med. Frece. de ſubfeud. lib. 2. q. 12. nu. 18. Anna in c. 1. de vaſſall. decrep. ætat. n. 362.*

In hac cauſa fuit per S. C. iunctis duabus Aulis deciſum contrarium, nempè medietatem illam ſpectare ad hæredes mulieris, motiua mihi non innotuerunt.

Allegationes ambarum partium libuit reſcribere in fine huius obſeruationis, dùm pro parte D. Antonij Caraccioli ſcripſerit D. Frãciſcus de Andrea Aduocatus primi ordinis in noſtris Subſellijs. Quod totum procedit (vt ad nos reuertamur) in ſecundò caſu, nàm idem eſt eſſe de Sedili, & ſubijci dicto pacto, ac non eſſe, & ſubijci omnibus capitibus *Praſ. Merlin. d. cap. 49. n. 18. & 19.*

Tertiò denique caſu, cum non cenſeantur ſubijci, niſi capiti circa excluſionem parentum à ſucceſſione filiorum; & non in alijs capitibus, ex eodem *Praſ. Merlin. d. c. 49.* quamuis contra teneat *Reg. Marcian. diſp. 44. & 45. lib. 1.*

Tunc circà diſpoſitionem dotium ſtatur Conſuetudini in ſcriptis redactæ in hac Ciuit. Neap. per quam diſpoſitum eſt, poſſe mulierẽ de paragio ab ipſa acquiſito diſponere ad ſui libitum, & tunc mulier poteſt de illa diſponere ad ſui libitum, cum non exiſtente pacto reuerſiuo, cenſeatur dos illa donata, ad *tex. in L. vnic. §. accedit, C. de rei vxor. actione*, vbi Doctores.

Ad num. 14. Adde *Surd. conſ. 471. nu. 28. Fontanell. de pactis nuptial. clauſ. 5. gl. 1. par. 2. nu. 87. Gratian. diſcept. forenſ. c. 984. à n. 1. ad 21. Cutell. de donat. diſc. 3. p. 3. n. 20.*

Ad num. 19. & 21. Adde *Conſ. Prouenſal. ſuper Conſuet. Neap. ſuper Conſuet. Si quis, vel ſi qua, obſeru. 15. num. 7. & ſeq. Montan. controu. 1. num. 39.*

Ad num. 28. in finalibus verbis, ibi: *De ſumma verò ducatorum 2000. ad eandem ſpectare legitimam tantùm abſque intereſſe.* Obſeruus de-
28 ciſionem hanc quoad hoc caput eſſe à libro viuentium penitùs abolẽdam, exclamat *Praſ. Merlin. contr. 43. num. 27. & ſeq. cent. 2.* Rationem ponit. Nam legitima debetur vnà cum fructibus à die mortis patris, vel matris abſq; interpellatione, aut mora, quamuis fructus conſumpti ſint, *Bald. in l. non eſt, C. famil. ercis. Natt. conſ. 156. num. 6.* quamplures relati per *Merlin. de legitima, lib. 2. tit. 1. q. 1. num. 11. vſque ad 25. Praſ. de Franch. deciſ. 575. Theſ. qq. forenſ. q. 25. num. 8. lib. 4. Peregr. de fideicommiſſ. art. 36. num. 69. Gratian. deciſ. Marchiæ 4. num. 31. & ſeq.* & nos diximus in *obſeruat. ad deciſ. 90. num. 18.* quibus adde *Thor. par. 3. Comp. deciſ. verſ. Fructus legitimæ, Cutell. de donat. diſcept. 2. par. 14. num. 3. & ſeq.*

Hæ ſunt præcitatæ Allegationes, quas hic ad maiorem legentium vtilitatem deſcribere putaui.

Blaſius Altimarus.

Pro Ill. Duce Belcaſtri.

Benedicta ſit Sancta, & Indiuidua Trinitas.

QVÆSTIO EST.

AN mortua dotata abſque liberis in medietate dotis, de qua dotata ex pacto à dotante in conſtitutione dotis appoſito diſponere non poterat, ſuccedant, iuxtà Conſuetudines Neapolitanas proximiores, vel hæredes dotantis, vel dotatæ.

Hic articulus habet quatuor inſpectiones.

Prima, de iure communi Romanorum.

Secunda, de iure communi Francorum, ſeù more Magnatum.

Tertia, attentis Conſuetudinibus Neapolitanis deductis in pactum.

Quarta, attenta Conſuetudine Capuani, & Nidi, ſeu dicto vſu, vel vt alij dicunt pacto Capuani, & Nidi.

Circa primam inſpectionem de iure communi loquendo, quicquid ſit in patre, vel alio aſcendente, habente tamen dotatam in poteſtate, in quibus terminis procedit *tex. in l. dos à patre, C. ſol. matrim.* de cuius *textus* intellectu nouiſſimè videndus *D. Reg. de Marinis in obſernat. ad Reg. Reuert.* 531. *num.* 2. Regula in iure communi eſt, extraneo dotante (cuius extranei dotantis definitione, perſona omnia, citrà parentem per virilem ſexum aſcendētem, & in ſua poteſtate dotandam comprehenditur non habentem, *l.* 1. *§. accedit*, vbi *Bald. Sal. & DD.* C. *de rei vxor. actione, l. ſi extraneus, ff. de condit. cauſa data, Giurba ad Conſuet. Meſſan. c.* 3. *gloſ.* 7. *p.* 1. *num.* 857.) Mortua deindè dotata abſq; liberis, dotem ad dotantem non reuerti, niſi in eadem dotatione hoc expreſsè pactū fuerit, *D. Reg. de Marin. cap.* 251. *nu.* 12. *&* 131. *tom.* 1. *Polydor. Ripa obſeru.* 22. *Dec. conſ.* 2. *n.* 56. 66. 67. 68. *vol.* 5. *Canal. dec.* 25. *num.* 8. *p.* 4. & loquitur *tex. in l.* 1. *§. accedit, & §. videamus, C. de rei vx. act.* quem *textum* intellige cum limitationibus, vt per *D. Reg. Capyc. Latr. deciſ.* 38. *nu.* 9. *&* 24. *tom.* 1.

Nihilominus concluſio prædicta deſumpta ex *tex. in d. §. accedit, & §. videamus*, eſt intelligēda, quando extraneus ſimpliciter dotauit, nec appoſuit pactum reuerſionis ad eius beneficium, in caſu quo dotata mortua eſſet abſque liberis, vel aliud pactum æquipollens: quando vero extraneus dotans, licet non appoſuerit pactum dictæ reuerſionis; poſuit tamen pactum, quod de medietate dotis tantum dotata diſponere potuiſſet, moriens abſque liberis, & de reliqua medietate quid faciendum eſſe a dotante nihil dictum eſt, adhùc tamen tenet *Fontanell. loco infrà citando*, quod dicta medietas, de qua diſponere non poterat, redeat ad dotantem per regulam, quod ſit minus ſcriptum, quàm dictum, & ideò debet haberi pro expreſſo, *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.* 5. *gl.* 10. *p.* 1. *n.* 61. *&* 62. *tom.* 2. *fol. mihi* 232.

Et facit regula deſumpta ab vltimis voluntatibus, à quibus valet argumentum ad contractus, *Euerard. in loco de contractibus ad vltimas voluntates, & è contrà, fol. mihi* 277. & ſicut ex prohibitione teſtatoris diſponendi de aliqua re reſultat tacitum fideicommiſſum, per quod hæredes teſtatoris inuitati cenſentur ad illam rem mortuo inſtituto, non autem hæredes grauati, *l. qui filium* 74. *ff. ad Trebell. Reg. Galeota controu.* 10 *per totam, to.* 1. *D. Reg. Marcian. diſp.* 34. *tom.* 1. ità ſimiliter in tali dotatione facta per contractum dicendum eſt.

Circa ſecundam inſpectionem eſt aduertēdum, quòd de iure communi Francorum, ſeù more Magnatum in ſexto capite reaſſumpto à *Camillo Salerno in Conſuet. Si quis, vel ſi qua, fol. mihi* 131. adeſt infraſcriptum capit.

Item ſi mulier nupta à fratribus, ſeù alijs perſonis ſecundùm dictum vſum abſque liberis inteſtata moriens, reſtitutio fiat dictis fratribus, ſeù perſonis eam dotantibus, fratribus verò, ſeù perſonis præmortuis proximioribus in gradu ex linea paterna, ſeù materna illorum, à quibus dotata fuit reſtitutio dotium prædictarum fieri debet.

Et licet dictum capitulum loquatur de muliere inteſtata, idem de iure eſt reſpectu partis, de qua ex pacto mulier teſtari non poterat, quia in dicta parte mulier dicitur inteſtabilis, vt infrà latius fundabitur in quarta inſpectione in reſponſione ad quintum motiuum partis aduerſæ.

Circa tertiam inſpectionem eſt aduertendum, quod illa concluſio, quæ vult, quod de iure communi dos reuertatur ad patrem dotantem ſuperuiuentem, vel alium aſcendentē, habentem dotatam in poteſtate, licet ſimpliciter dotatio facta fuerit, per *tex. in l. dos à patre*; non procedit de iure conſuetudinario, per quod mulier Neapolitana, dùm in matrimonium collocatur efficitur ſui iuris, per *Conſuet. Sed & mulier*, de qua conſuetudine per *D. de Franch. dec.* 546.

Eſt aduertendum, quod quandoque *Conſuetudines* deducuntur in pactum, & tunc mortua ſine filijs dos reuertitur ad dotantem, iuxtà pactum, & attenditur ſucceſſio in ipſis, iuxtà *Conſuetudinem* ſtante pacto, *Reg. Capyc. Latro deciſ.* 8. *&* 117. *tom.* 1. meliùs *Conſ. Rocens reſp.* 74. *num. tom.* 2. & antè eum *Conſ. Staib. reſol.* 111. *num.* 74. *tom.* 2. *verſ. Et demùm.*

Circa quartam inſpectionem, quod cōtracto matrimonio cum omnibus pactis, iuxta vſum Capuani, & Nidi, dos data à matre, vel patre, mortua dotata abſque liberis parentibus viuis, vel præmortuis reſtitui debeat dotanti, vel eius hæredibus, tradiderunt infraſcripti *DD.*

Digitized by Google

Napod. in *Conſuet. Si quis, vel ſi qua, n.* 223.

Anna in cap. 1. *de vaſſallo decrepita ætatis, nu.* 363. vbi loquens in terminis *Conſuetudinis, alla noua maniera*, dicit, mortua dotata ſine deſcendenribus, quod ſemper dotes dotanti, & eiua hæredibus reſtituuntur, licet non ſint proximiores reſpectu dotatæ moriētis abſq; liberis.

Minad. in repet. Conſt. In aliquibus in 4. *notab. num.* 6. *circà medium, verſ. Ideò Conſ. prouidet, vt redeat ad hæredes dotantis*, & ſic hæredes dotanris, & non dotatæ vocantur cum diſtinctione bonorum.

Frecc. de ſubfeud. lib. 2. *q.* 12. *num.* 18.

Reg. Ronit. conſ. 99. *n.* 5. *tom.* 1. *&* *dec.* 87. *n.* 13.

Conſ. Carleual. in apolog. ad deciſ. Reg. Roniti 87. *quæ eſt inſerta per dictum Conſil. in* 2. *tom. de iudic. num.* 20.

Taſſonus videndus *de antefato, verſ.* 5. *obſer.* 1. *num.* 23. & propriè eſt *num.* 27. *verſ. Et benè dixit Minad. loco citato*, quod etiam vigore dicti noui vſus mortua muliere ſine liberis, hæc dos reddit ad dotantes, *à num.* 17. *nu.* 26. *verſ. Quod pactum fecit nouus vſus*, vt mortua filia ſine liberis dos reddit ad dotantes, & eius hæredes.

Sed quid plura.

Sufficiat dicere per S. C. iunctis Dominis duatum Aularum ſecundùm prædictam opinionem fuiſſe deciſum ſub die 13. Septembria 1616. in cauſa mota pro parte Portiæ Pignone ſororis vtrinque coniunctæ Deliæ Pignone contra Beatricem Pignone eius ſororem conſanguineam, vt videtur eſt ex ſententia originali in proceſſu dictarum Portiæ, & Beatricis Pignone, fol. 409. in Banca Clauelli.

Et eſt obſeruandum, quod dicta Portia vti ſoror vtrinque coniuncta Deliæ mortuę abſq; liberis, petierat in S.C. fol. 143. in dicto proceſſu de Pignone declarari per mortem Delię ſine filijs ſpectauiſſe, & ſpectare ad ipſam Portiam vti proximiorem dictæ Deliæ portionē medietatis dotium eidem Delię promiſſarum per communem patrem, vnà cum intereſſe, ſeruata forma *Conſuetudinis Neapolitanæ*, ſuper qua petitione diſcuſſa cauſa in S.C. iunctis Aulis orta fuit ſententia, per quam Beatrix Pignone, ſoror cōſanguinea dictę Deliæ mortuæ abſque filijs, & eiuſdem Portiæ actricis, ſed hæres Ioannis Vincentij Pignone communis patris dotantis ex teſtamento eiuſdem, fuit abſoluta à petitione dictæ Portiæ ex ratione, quia per mortem Deliæ ſine filijs contracto matrimonio, iuxtà nouum vſum Capuani, & Nidi, cum omnibus pactis, iuxtà dictum vſum, & ſi pactum expreſſum conceptū non ſit circà reuerſionem prædictam, adhùc dos reuertitur ad dotantem, ſeù eius hęredes, quia virtualiter continet no uus vſus hoc pactum, vt mortua filia ſine fili js, dos redeat ad dotantes, & eius hæredes.

Nec dicatur in dicta cau ſa de Pignone, ideò fuiſſe deciſum ad fauorem Beatricis hæredis dotantis, quia aderat pactum expreſſum ſtipulatum circa dictam reuerſionem ad fauorem dotantis in caſu mortis Deliæ abſq; filijs.

Nàm licet *Taſſonus loco citato*, hoc fateatur allegando, fol. 169. in proceſſu dictarum de Pignone.

Nihillominus perconctato proceſſu tale pactum expreſſum non legitur, nec in capitulis matrimonialibus in dicto proceſſu, fol. 104. nec in Inſtrumento dotali, fol. 169. ſed tantùm in dicto fol. leguntur infraſcripta verba.

Præfata verò Domina Delia ſponrè aſſeruit coram nobis, & dictis Dominis Carolo, & Cornelia tutoribus Beatricis Pignone, filiæ, & hæredis vniuerſalis quondam Ioannis Vincētij Pignone, menſibus præteritis ipſam Dominam Deliam fuiſſe nuptui traditam prædicto D. Franciſco, per dictum quond. D. Ioannem Vincentium, tempore quo viuebat, & hodiè prædicto præſenti die per dictos Dominos Tutores dicto nomine fuiſſe ſolutos, & ſatisfactos dicto D. Frāciſco ducatos 7500. promiſſos in dote, vltra quædam bona mobilia corredalia pretij, & valoris aliorum ducatorum quingentorum tenenda, conſeruanda, & reſtituenda per dictum D. Franciſcum, ſecundùm vſum, & conſuetudine Nobilium Platearum, & Sedilium huius Ciuitatis Neapolis, vulgò dicto, *alla noua manera*, & nihil aliud legitur.

Et fol. 104 in proceſſu illorum de Pignone in fide capitulorum matrimonialium dictæ Deliæ tale pactum non legitur, imò producta integra copia capitulorum matrimonialium Deliæ, ſimiliter in ijs non legitur dictum expreſſum pactum reuerſionis dotium ad dotātem in caſu mortis dotatæ abſque filijs, ſed leguntur infraſcripta verba, ibi: *Pagare, reſtituire, & aſſignare alla detta Signora Delia, e ſuoi heredi, e ſucceſſori, ſeù per eſſa, e ſua parte al detto Signor Gio: Vincenzo ſuo padre, ſuoi heredi, e ſucceſſori, in caſo, che detto matrimonio ſi ſeparaſſe per morte d'alcuno di eſſi futuri coniugi, & in ogn'altro caſo, & euento della reſtitutione, ò aſſicuratione di detta dote, ſecondo l'vſo, e coſtume delle Nobili Piazze, e Seggi di queſta Città di Napoli, vulgò detto, alla noua manera, con la renunciatione dell'vna parte, e dell'altra alla futura ſucceſſione de' figli, che moriſſero in pupillari età, vel quandocumque ſine filijs, & ab inteſtato, e con gli altri patti ſoliti apponerſi à detto nuouo vſo, con la poteſtà riſeruata alla detta Signora Delia di poſſere teſtare, e diſponere di detta dote, ſecondo l'vſo, e coſtume di queſta Città di Napoli.*

Rationes dictæ deciſionis S.C. latæ, iunctis Dominis duarum Aularum, inter quos votātes fuerunt Conſiliarij Ioannes Baptiſta Melior, & Ioannes Baptiſta Valenzuela, deindè meritiſſimus Regens, & Præſes S. C. vt videre eſt ex lecta lata dictæ ſententiæ, fol. 409. àt. in proceſſu Portiæ Pignone, credo, quod fuerint tres.

Pri-

Primò, quia ex verbis dicti noui vſus per *Afflict. in deciſ.* 237. reſtitutio dotis promittitur hæredibus vxoris, ſeù hæredibus dotantis, qui ſunt vocati in caſu defectus hæredum ſanguinis vxoris dotatæ, ideſt liberorum, de quo infrà latiùs dicam; proſpexit enim hic nouus vſus conſeruationi familiarum, à quibus bona exierunt.

Secunda ratio eſt, quia attento nouo vſu attẽditur in reſtitutione dotium dotatæ proximitas dotaotis, & non dotatæ, & attenditur obuentio mediata, non autem immediata, de quibus per *Dom. de Franch. deciſ.* 92. *dub.* 2. & latè diſtinguit *Reg. Capyc. Latro conſult.* 19. *nu.* 20. *Conſil. Theod. alleg.* 79. *Reg. Tapia deciſ.* 76. *Sacri Conſilij.*

Tertia ratio eſt, quia pacta prædicta, quæ fiunt ſecundùm dictum nouum vſum Capuani, & Nidi habentur loco fideicommiſſi, vt de *pact. nupt.* latiſſimè poſt alios *Peregr. de fideicõmiſſ. art.* 51. *Fontanell. de pactis dotalibus, clauſ.* 4. *gloſ.* 25. *num.* 5. & in puncto loquendo de pactis Capuani, & Nidi loquitur *Molfeſius tom.* 2. *ad Conſuet. Neap. ſub tit. de renunciatione, par.* 4. *q.* 13. 14. & 15. *num.* 6. & 7. qui ex ſupradictis Doctoribus dicit, quod ſicut in fideicommiſſo ſuccedirur primò acquireoti, non autem vltimo morieoti, ſic etiam attenditur proximitas teſtatoris, oon vltimi morientis, *Molfeſ.* idem repetit *conſ.* 50. *n.* 13. 14. & 15.

Quæ omnia, & ſi ſint veriſſima, adhùc tamen clariora fiunt, ſi motiua, quibus doctiſſimus Aduerſarius ſe fundat aduerſus prædicta, diluantur.

Hoc vt præſtem, referre priùs motiua contraria oportet, deindè illis reſpondere.

MOtiua contraria ſunt, primò dicit pars; pactum de reſtituendis dotibus dotantibus in caſu mortis vxoris abſque filijs eſſe inualidum, cum etiam aliquo modo libera diſponendi facultas ex eo auferri videatur. Cõtra *tex. in l. fin. C. de pactis, l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verbor. oblig. De Franch. deciſ.* 196. *num.* 3. & 491. *Anna alleg.* 129. *num.* 2.

Secunda oppoſitio Aduerſarij eſt fundata in capitulis matrimooialibus D. Franciſcæ Serſalis, io quibus, fol. 43. àt. promittitur reſtitutio dotium D. Franciſcæ Serſalis, & eius hæredibus, & ſucceſſoribus, caſu quo diſſolueretur matrimonium prædictum per mortem alicuius ex futuris coniugibus, & non leguntur appoſita in dictis capitulis illa alia verba appoſita in caſu Capuaoi, & Nidi ibi, ſeù hæredibus dotantis, vt per *Afflict. deciſ.* 237.

Tertium motiuum partis eſt; quod ſcilicet vſus Capuani, & Nidi contineat tantùm renũciationem ſucceſſionis filiorum, quam attrinſecus faciunt parentes.

Quartum argumentum contrarij eſt, quod etiam facta promiſſione reſtitutionis dotium dotatæ, & eius hæredibus, ſeù hæredibus dotantis adhùc actio quæratur mulieri tantùm, ex *tex. in l. Caius, ff. ſol. matrim.* & non dotanti, præſertim ſi mulier dotata decedat condito teſtamento, quia tunc omninò hæres mulieris præfertur extraneo ſtipulanti, qui cenſetur adiectus tantùm ſolutioni.

Quintum, quod pars opponit eſt, quod etiã ſi ſimpliciter ſtipulatum fuiſſet dotem alteri, quàm mulieri in caſu diſſoluti matrimonij reſtitui, talis ſtipulatio non ſe extenditur ad caſum, quo matrimooium diſſoluatur morte viri, ſuperſtite vxore, ſed reſtringitur ad caſum ſolùm, quo ſolueretur per mortem mulieris viro ſuperſtite, *Bald. Nouell. de dote, p.* 7. *priuil.* 11. *num.* 6. *Fontanell. de pact. nupt. clauſ.* 4. *gl.* 9. *p.* 5. *num.* 187. *fol.* 223. *tom.* 1.

Ex qua concluſione pars arguit, quod attẽto dicto nouo vſu, & verbis illius, relatis per *Afflict. deciſ.* 237. caſus diſtincti ſunt ſecundum dictum nouum vſum, quando ſcilicet matrimooium ſolutum fuerit per mortem viri ſuperſtite vxore, quo caſu dotis reſtitutio faciẽda eſt vxori, & eius hæredibus liberis ex dicto matrimooio exiſtentibus, vel oon exiſtentibus, qui eſt primus caſus dicti noui vſus, & quando matrimoniũ diſſolutum eſt per mortem vxoris, viro ſuperſtite, qui eſt ſecundus caſus dicti noui vſus, vt per *Afflict. d. dec.* 237.

Sextò, argumentatur Aduerſarius ex *deciſione Afflicti deciſ.* 202. vbi loquendo de dicto nouo vſu Capuaoi, & Nidi, dicit, dotem attento dicto nouo vſu reuerti ad proximiores vxoris.

Septimò, dicit pars, quod attento dicto nouo vſu conceditur dotatæ facultas diſponendi, ſecundùm *Conſuetudinem Neapolitanam*; ergò ſuccedere debent in dicta dote proximiores vocati per *Conſuetudinem*, qui ſunt proximiores dotatæ, quia ſub pacto reſtitutionis dotis includitur facultas teſtandi, & caſus ſucceſſionis.

Octauò, pars arguit, quod præmortua D. Victoria matre dotante illud ius conditionale reuerſioois dictæ dotis per ſequutam mortẽ dotatæ abſque filijs non fuit tranſmiſſum ad hæredes ab ioteſtato, vel ex teſtamento dictæ D. Victoriæ matris dotantis.

Quibus omnibus, & ſi ſubtilitèr, & doctè ex aduerſo conſideratis. Reſpoodetur pro parte Ill. Ducis Belcaſtri, vt infrà.

Quoad primum circa validitatem pacti prædicti eſt diſtinguendum, an pactum prædictum ſit appoſitum à fratre dotante ſororem, non de bonis proprijs fratris, ſed de bonis matris, vel patris, & tunc tale pactum non valet, muliere decedẽte teſtata, & frater illud re-

ne-

neret remittere, *Theſ.lib.1. quæſt.forenſ.qu.63. num.13. Vin. deciſ.9.* omnes refert, & ſequitur *Giurba ad Conſ.Meſſ.cap.13.gloſ.6.cap.1.;n.11. D.Reg.de Marin.reſol.167. 2.tom.* loquens in cauſa Doctoris Nicolai Minei, in qua cauſa conſuluit contrarium *D.Conſil. Hodierna contron.34.* & adeò pactum prædictum eſt inualidum, vt illud conualidari nequeat ex ſcientia dotatæ, & ratificatione illius in genere, *Reg. Sanfel.dec.128.D.Conſ.Hodiern. contr.* 28.

Limitatur tamen prædicta in duobus caſibus.

Primò, quando tale pactum eſt appoſitum à fratre Equite Neapolitano maritante ſororem cum alio Equite Neapolitano contracto matrimonio, iuxtà vſum Capuani, & Nidi, prout docuerunt *Præſes de Amato conſ.* 85. *Dominus meus Conſ. Prat.lib.1. controu.12. D.Reg. de Marin.reſol.167.2.tom.n.8.verſ.Et ſi.*

Secundò limitatur, quando ſoror expreſsè tali pacto conſenſit, *Conſ.Staib. reſol.111.nu.9.* qui ità declarat deciſionem *Præſ.de Franch.deciſ.196.* in contrarium allegatam.

Quando verò pactum prædictum fuit appoſitum à fratre dotante ſororem de bonis proprijs, & tunc ſi frater reddi dotem fuerit ſtipulatus mortua dotata ſine filijs, vel filijs in pupillari ætate, vel quandocumque ab inteſtato morientibus valet pactum, *Giurb. eod.c.13. gl.6.p.1.num.12.*

Idem erit ſi mulier viro dotem dans, cum eo paciſcatur illam fratri poſt mortem ſuam reddi, quam ſibi ſtipulatus, etiam ſit frater, tùc in præiudicium fratris, qui dotem dederat teſtari mulier ipſa non poterit, *l.maritus, §.fin.ff. de pactis dotalibus, Giurba d.c.13.gl.6.n.16.*

In patre verò dotante filiam in poteſtate nemo eſt, qui neget, reuerſionem ad patrem mortua dotata abſque liberis viuo patre, quia dùm doa aſſignatur in vita recipit onus, & grauamen, non vt legitima, ſed vt dos, *Conſil. de Georg.alleg.26.num.1. Merc.Merlino de legit. lib.3.tit.2.q.20.num.37.& lib.3.q.3. tit.2.nu.6. cum ſeq.*& eſt expreſſum in *d. l. dos à patre.*

Et multò magis eſt validum pactum in matre, ſeù alio extraneo dotante, cum pacto reuerſionis dotis ad eundem dotantem mortua dotata abſque liberis, & tunc mulier dotata non poterit de dicta dote teſtari, *Reg. Marcian.diſp.39.nu.3. tom.* 1. etiam ſi dotatio proceſſiſſet de proprijs bonis dotatæ, quando pacto prædicto mulier expreſsè conſenſit, prout in terminis contra diſtinctionem *Lucæ de Penna*, relatam à *D.de Franch.dec.*196. tenet *Frãc. Molina lib.3.q.31.per tot.in tract.de ritu nuptiar. D.Conſ.Staib.d.reſol.111.num.9.tom.2.*

Sed hæc ex abundanti dicta ſunt, quia doa data à D. Victoria Ruffo D. Franciſcæ Serſalæ eius filiæ, non ſucceſſit loco legitimæ, nàm dotatio facta à matre non fuit pro legitima, & omni toto, quod dicta D.Franciſca prætendere poſſet ſuper bonis, & hæreditate matris cũ renunciatione ſucceſſionis illius, ſed dotatio fuit facta ſimpliciter, quo caſu cum dos illa adhùc legitimæ portionem ſortita non eſſet, non eſt, qui pactum prædictum improbet, *Dec. conſ.106.num.1.* & alij paſſim, relati à *D.Conſ. Hodierna controu.34.num.32.*

Sed quid plura eſt aduertendum in facto, quod D. Victoria Ruffo ex matrimonio contracto cum Ioanne Baptiſta Serſali, licet ſuſcepiſſet plures liberos, tamen tempore mortis matris non aderant, niſi trea filij, videlicet, deſcendentes à D. Horatio Serſali filio maſculo vnico prædictæ D.Victoriæ, ex quo D.Horatio deſcendit Illuſtris Dux Belcaſtri D.Franciſcus Serſalis, conuentus in præſenti cauſa, & duæ filiæ, videlicet D. Franciſca Serſalia Marchioniſſa Macchiegodenæ. Erant enim præmortui D.Antonius Serſalis, D. Hippolyta Serſalis, D.Cęſar Caracciolus eius filius, & D. Lucretia Serſalis; dotes verò D.Victorię Ruſſo communis matris fuerunt tantùm ducat. 4000. quorum legitima, dato, quod dicti duc. 4000. dotium D.Victoriæ integrè fuiſsẽt exacti, prout exacti non fuerunt importaret duc. 1333. tertiam ſcilicet partem dictorum ducat. quatuor mille, quibus ducatis quatuor mille diuiſis in quatuor partes, iuxtà *tex.in Authent. trienn. & ſemiſ.* importat portio legitimæ cuiuſcumque ex prædictis tribus filijs duc. quatuorcentum quadraginta quatuor.

Quando ergò D.Victoria Ruffo dotauit D. Franciſcam filiam in duc. 12000. de proprio eius patrimonio, contracto matrimonio, iuxtà vſum Capuani, & Nidi, & cum omnibus pactis ſolitis apponi, iuxtà dictum nouum vſum, ſalua poteſtate teſtandi dictæ D.Franciſcæ, iuxtà dictum nouum vſum, quo iure, vel qua ratione pactum prædictum poterit dici inualidum, hinc primum motiuum ex aduerſo conſideratum corruit.

Imò adeò eſt validum pactum prædictum, vt ex illo non ſolùm coniuges contrahentes ligentur, ſed etiam eorum filij, vt fuiſſe deciſũ in cauſa Illuſtris Ducis Martinę, refert *D.Reg. Tapia deciſ.S.C.* 56. & fatetur *Conſ. Theodorus alleg.79.*

Ad ſecundum, & tertium ex aduerſo motiuum ſimiliter reſpondetur, quod & ſi in capitulis dictæ Marchioniſſæ D. Franciſcæ reſtitutio dotium appareat promiſſa dictæ D.Frãciſcæ, & eius hæredibus cum renunciatione vtriuſque partis futuræ ſucceſſionis filiorum morientium in pupillari ætate, vel ab inteſtato quandocumque ſine filijs, ſubduntur deindè infraſcripta alia verba, & cum omnibus pactis ſolitis opponi in dicto nouo vſu, inter quæ eſt, quod reſtitutio fiat dotatæ, & eius hæredibus, ſiuè dotanti, & eius hæredibus, vt per *Afflict. deciſ.* 237. imò cum in capitulis matrimonialibus dictæ Marchioniſſæ D. Franciſcæ

adiit

adſit pactum, quod illa diſponere non poſſit de dicta dote, niſi iuxtà dictum vſum, ſecundùm quem vſum iuxtà tradita per *Camillum Salern. in Cõſuet. Si quis, vel ſi qua, fol. mihi* 131. Mulier dotata moriens cum liberis non poteſt teſtari, niſi de decem partibus vnam, & ſine liberis de medietate tantùm. Dicendum eſt ex illis verbis appoſitis in capitulis matrimonialibus, & cum alijs pactis ſolitis apponi iuxtà dictum nouum vſum reſtitutionem dotis prędictæ eſſe etiam promiſſam dotanti, ſeù eius hæredibus.

Nec refert, quod generica fuerit illa loquutio, ibi, cum omnibus pactis ſolitis apponi in dicto nouo vſu, nàm cum contrahentes matrimonium, tàm maſculi, quàm fœminæ ſint Sedilium Capuani, & Nidi, reſpectu eorum, qui ſunt nobiles dictorum Sedilium, dictus vſus, ſeù mos dicitur, cum conſuetudo, qua fit, vt dictus vſus operetur, eo ipſo, quod contrahẽtes ſecundùm dictum vſum contraxerunt, quamuis in contractu non fuerit expreſſum, quid importet vſus, ſeù conſuetudo prædicta, tunc enim effectus ex eo reſultans non tribuitur formæ capitulationis tanquam pacto, ſed vt conſuetudini, & tãquam legi, prout in proprijs terminis decidit S. C. iunctis Dominis duarum Aularũ, in cauſa Mariæ Strinæ, prout videre eſt ex *controuerſ. D. Reg. Merlin. 49. poſt nu. 18. verſ. Quo verò ad genericam, & verſ. 8. in ead. controu.*

Secùs tamen diceretur ſecundùm eundem *D. Merlinum*, ſi contrahentes eſſent exteri, quo caſu fortè non ſufficeret generica illa loquutio, ſeù ſubmiſſio. Licet contrarium defendat *D. Reg. Marcian.* loquens in extero ſe ſubmittente *Conſuet. Neap. diſp. 45. & ſeq. tom. 1.*

Ex quibus ſecundùm motiuum corruere videtur, ſicut & tertium ex aduerſo conſideratum, nàm ſecundùm tradita per eundem *D. Reg. Merlin. d. cap. 49. nu. 2.* capita vſus Capuani, & Nidi, ſunt quatuor, ſeù manus tria.

Primum, reſpicit lucriſactionem, & conſtitutionem antefati.

Secundum, renunciationem parentum ſucceſſioni filiorum procreandorum.

Tertium, prohibitionem diſponendi de dotibus, niſi ad metam ibi præſcriptam, vt idem *Dom. Merlin. obſeruat. d. controu. 49. num. 2. verſ. Eius quatuor ſunt capita, tom. 2.* Friuolum ergò eſt dicere, quod vſus Capuani, & Nidi contineat ſolùm excluſionem parentum à ſucceſſione filiorum procreandorum, vt in tertiò motiuo contrario aduerſarius dicit, cum ex traditis per *D. Merlin. loc. cit.* & deciſis per S.C. contrarium veriùs ſit.

Ad quartum reſpondetur, quod quæſtio de adiecto ad intellectum *tex. in l. Caius, ff. ſolut. matrim.* procedit, quando mulier effecta iàm eſt Domina ſuarum dotium ſe dotat, & interponit aliquem, qui ſibi ſtipuletur reſtitutionẽ, iuxtà *tex. in l. Seia, ff. de dote prælegata*, in quo textu notanda ſunt illa verba (nihil numerauit) per quæ ſupponitur, quod illa perſona, quæ adhibetur ſtipulationi non eſt ipſa, quæ dotẽ numerat, quo caſu, quando vxor ipſa ſe dotat, & tertium interponit ſtipulantem ſibi reſtitutionem dotium eſt facienda prædicta diſtinctio. Sic etiam *tex. in l. cum maritus, §. fin. ff. de pact. dotalibus*, & procedit diſpoſitio *l. 1. C. de donat. cauſa mortis*, vbi ſoror promiſit fratrem ſtipulari de dote reſtituenda, quæ erat iàm ſua, quando ipſa moreretur donationis cauſa mortis faciendæ ipſi fratri; mulier enim numerat dotem, & alium permittit ſtipulari reſtitutionem animo donandi inter viuos, vel cauſa mortis, vel ſtipulatio fit iſti tertio, tanquam adiecto, vel vt mandatario.

Idem procedit, ſi pater, vel mater dotauiſſet ipſam filiam, & ipſa adhibuiſſet alios, qui ſibi ſtipulati fuiſſent reſtitutionem dictarum dotium, quo caſu eſſet recurrendum ad prædictã diſtinctionem, ſi iſte tertius eſt mandatarius, vel adiectus, vel donatarius inter viuos, vel cauſa mortis, iuxtà regulas, & concluſiones, de quibus *Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 10. Petr. Barb. in l. quæ dotis 34. ff. ſol. matrim. nu. 13. Napod. in Conſuet. Si qua moriens, n. 32. & in Cõſuet. Si quis, vel ſi qua, num. 224.*

Quando verò mulier dotatur à patre, vel matre, ſiuè extraneo, qui ſibimet dotanti ſtipulatur dotium reſtitutionem, ceſſat quæſtio de adiecto, cum ipſi dotantes non ſint ab ipſa muliere adhibiti, *Bart. in conſ. 127. num. 2. verſ. Nec obſtat*; & intrat concluſio, an dotantes potuerint paciſci circa dictam reuerſionem, & an pactum prædictum ſit validum, de cuius validitate cum ſuprà ſatis dictum ſit, ideò prædicta non repetantur.

Ad quintum reſpondetur, quod inter Nobiles de Sedilibus Capuani, & Nidi contracto matrimonio expreſsè iuxtà dictum nouum vſum, talis vſus non dicitur pactum, ſed conſuetudo, ſeù lex, vt plenè per *D. Merlin. d. c. 49. num. 8.*

Conſuetudo verò prædicta relata per *Afflict. deciſ. 237. Franch. deciſ. 92. & 537.* diuiditur in ſeptem partes.

In prima agitur de reſtitutione dotium facienda vxori ſuperſtiti, ſiuè liberi ſuperſint, ſiuè non ſuperſint ex dicto matrimonio diſſoluto per mortem viri.

In ſecundò agitur de reſtitutione facienda liberis ex illo matrimonio ipſarum dotium mortua vxore.

In tertio de reſtitutione dotium facienda filijs non extantibus, vel extantibus, ſed morientibus in pupillari ætate, vel quandocumq; ab inteſtato hæredibus vxoris, ſeù dotanti, & eius hæredibus.

In quartò prohibet ſucceſſionem in dotibus illis, qui ex linea paterna, vel ex diſpoſi-

tio-

tione paterna poſſunt ſuccedere, vel aliquod ius habere ex aliqua cauſa, & quod debeant illas hæredibus vxoris reſtituere.

In quintò reſeruat poteſtatem teſtãdi vxori, ſecundùm *Conſuetudines* ſcriptas.

In ſextò prohibet ſucceſſionem, & ius, quæſi alicui ex linea materna in paternis bonis filiorum, quàndo mortuo viro ſuperſtites ſunt filij illius matrimonij.

In ſeptimò in prædictis iuribus alterinſecam ponit cum iuramento renunciationem.

Eſtque aduertendum, quod attenta dicta *Conſuetudine*, ſeù vſu Capuani, & Nidi nulla datur differentia, quoad reſtitutionem dotiũ faciendam, tàm in caſum diſſoluti coniugij ob mortem vxoris, vt benè aduertit idem *Reg. Merlin. d. cap 49. num. 9. verſ. Nulla enim datur differentia*, qui plus dicit circa reſtitutionem dotium non differre dictam *Conſuetudinẽ* Capuani, & Nidi à iure communi Frãcorum, ſeù more Magnatum, quod idem eſt, ad tradita per *Reg. Capyc. Latro deciſ. 35. num. 2. & deciſ. 98. num. 28. tom. 1.* ſecundùm quem morem Magnatum, ſeù ius commune Frãcorum nulla differentia conſtituta in caſu diſſoluti coniugij ob mortem viri, vel ob mortem vxoris indiſtinctè, & ſimpliciter ſtatuitur in *6. cap.* moris Magnatum, quod mulier nupta à fratribus, ſeù alijs perſonis ſecundùm dictum vſum abſque liberis inteſtata moriente reſtitutio fiat dictis fratribus, ſeù perſonis eam dotantibus. Fratribus verò, ſeù perſonis præmortuis proximioribus in gradu ex linea paterna, ſeù materna illorum, à quibus dotata fuit reſtitutio dotiũ prædictarum fieri debeat.

Et ſecundùm morem Magnatum inteſtata dicitur etiam ea, quæ teſtari non potuit, prout ad intelligentiam ſtatuti in quæſtione, an hi, qui teſtamenti factionem non habent inteſtati dici poſſint, & comprehenduntur ſub ſtatuto, quod de morientibus ab inteſtato diſponit, dixit *Bart. in l. 1. ff. de ſuis, & leg.* cuius opinionem veriorem, inquit *Craſſus §. ſucceſſio ab inteſtato, q. 1. num. 2. Menoch. conſ. 362. num. 4. & conſ. 325. num. 74. Giurb. ad Conſ. Meſſan. c. 5. gl. 1. par. 1.* qui *num. 12.* addit, quod ſi communis loquendi vſus in loco ſit inteſtatum appellare etiam eum, qui inteſtabilis ſit, tunc inteſtabilis abſque aliquo dubio ſtatuto continetur, ex Doctoribus per eum citatis, ex quibus quintum motiuum, ni fallor eſt reſolutum.

Ad ſextum reſpondetur, matrimonium inter D. Franciſcam Serſalem de Sedilibus Nidi, & eius primum, & ſecundum virum Equites Neapolitanos de Sedilibus Capuani, & Nidi fuiſſe contractum, cum omnibus pactis ſolitis apponi iuxtà dictum vſum, inter quæ pacta eſt vnum, quod muliere dotata decedẽte abſque liberis, vel cum liberis, qui in pupillari ætate, vel quandocumque decederent ab inteſtato, dos reuertatur ad dotantem, vt ex *DD.* in quarta inſpectione citatis fundatum eſt, cum deciſione S.C.

Quæ omnia circa reuerſionem in præſenti facto dubium habere non poſſunt ex ſubſequuta declaratione, ſeù obſeruantia dotantis, & dotatæ, quæ obſeruantia, & declaratio in prædictis multum operatur.

In facto enim ſciendum eſt, quod D. Victoria Ruffo mater, quando nuptui tradidit tres eius filias natas ex matrimonio contracto inter eam, & quond. Ioannem Baptiſtam Serſale, nominatas D. Lucretiam, D. Hippolytam, & D. Franciſcam, ſemper dictis filiabus in matrimonium collocatis cum Equitibus Capuani, & Nidi; appoſuit in omnibus capitulationibus pàcta omnia Capuani, & Nidi, ibi: *E con tutti li patti ſoliti apponerſi in detto nuouo vſo*, ob quæ pacta mortua D. Hyppolita, vnà ex prædictis filiabus maritatis, ſuperſtite Cæſare Caracciolo eius filio, aliàs D. Cæſarello Caracciolo, mortuo deindè D. Cæſare in pupillari ætate, comparuit dicta D. Victoria mater dotans in S. C. petens reſtitutionem dotis, vigore pacti Capuani, & Nidi, iure reuerſionis ſibi fieri pro rata quantitatum, in quibus eadem D. Victoria dotauerit D. Hyppolitam, vt videre eſt in proceſſu D. Franciſcæ Serſalis, & D. Victoria Ruffo, vnito cũ proceſſu, f. 106.

Et mortua deindè D. Victoria matre iudicium prædictum per D. Victoriam intentatũ transferri fecit in ſe dicta Marchioniſſa D. Franciſca, fol. 207. eodem proceſſu, vti illius cohæres cum ſubſtitutionibus in teſtamento D. Victoriæ contentis. Itàque eadem D. Victoria dotans, eadem D. Franciſca dotata pacta illa appoſita in capitulis matrimonialibus vniuſcuiuſque ex prædictis dotatis dictum nouum vſum declarauerunt ex prædicta obſeruantia importare reuerſionem dictarum dotium ad dotantes, & eius hæredes, mortua dotata abſque liberis, vel cum liberis, qui in pupillari ætate, vel quandocumque deceſſerint abſque liberis ab inteſtato.

Hinc ad declarationem *deciſ. Afflict. 202. Præſ. de Franch. deciſ. 537. Reg. Rouit. dec 87. 99. & 100.* diſtinguendum eſt, quod aut mulier ipſa ſe dotat cum omnibus pactis dicti vſus Capuani, & Nidi, & tũc mortua dotata abſq; filijs, vel cum filijs, qui in pupillari ætate deceſſerint, vel quandocumq; ab inteſtato abſq; liberis, reuerſio fit ad mulierem, quæ ſe dotat, & eius hæredes, & ſucceſſores, & non ſucceditur filijs, qui ex dicto matrimonio nati eſſent, illis mortuis in pupillari ætate, vel ab inteſtato abſque filijs, ſed matri in dotibus prædictis, *Franch. deciſ. 92.*

Secundò dubio. Mortuis verò dictis filijs dotatæ, iuxtà dictum vſum abſque liberis, ſed cum teſtamento; licet *Afflict. deciſ. 202.* referat deciſum, diſpoſitionem dictorum filiorum validam in totum, nihilominus S.C. declarauit

Digitized by Google

uit diſpoſitionem dictorũ filiorum, mortuorum abſque filijs, ſed cum teſtamento, validã pro medietate cautioi, & ità procedunt deciſiones *Franch*.537.*Reg.Rouit*.99.*in* 4. *caſu,num*. 16.& eiuſdem *Reg.Rouit*.100.*num*....

At quando mulier ipſa non ſe dotat, ſed dotatur à matre, vel patre appoſitis in capitulis matrimonialibus, omnibus pactis ſolitis apponi in dicto nouo vſu, & ſuonus in matrimonijs contractis inter Equites Capuani, & Nidi, tunc non eſt dubium ex prædictis, quod reuerſio dictarum dotium fit ad dotantes,& eius hæredes, ex dictis ſuprà. In quibus terminis loquitur *Rouit.deciſ*.87.*& conſ*.99.*& Conſ.Carlenal.in apologia ad dictam deciſionem*, & procedunt tradita per nos ſuprà circa quartam inſpectionem. Hinc ſextum motiuũ ex aduerſo conſideratum non procedit.

Ad ſeptimum reſpõdetur, quod caput ſucceſſionis, & reſtitutionis dotis, & facultatis teſtandi ſunt ſeparabilia, & de vno non infertur ad aliud, prout deciſum refert contra tradita per *Reg.Rouit.conſ*.98.*&* 99. *Reg.Merlin. cap*.49.*num*.20.*&* 21.

Prætereà in illa cauſa Portiæ Pignone cum Beatrice Pignone legitur in capitulis matrimonialibus Deliæ Pignone idem pactum, ſeù facultas teſtandi, ſeruata forma *Conſuetudinis*, & nihilominus S.C.decidit reſpectu illius medietatis, de qua ipſa Delia diſponere non poterat eius dotium illa mortua ſine filijs fieri reuerſionem ad dotantes, & eius hæredes, & non ad Portiam proximiorem reſpectu Deliæ mortuæ abſque liberis, cuius Deliæ erat Portia ſoror vtrinq; coniuncta, & ſic proximior, Beatrix verò ſoror conſanguinea,& ſic remotior hæres tamen Io: Vincentij patris dotãtis.

Ad octauum reſpondetur, quod in præſenti facto ſumus in contractibus, in quibus ius conditionale reuerſionis tranſmittitur, *Reg. Capyc. Latro* explicando §. *ex conditionali de inutilibus ſtipulationibus,deciſ*.2.8. *&* 34. 1.*tom*. & in puncto videndus *Epiſcopus Maranta reſp. num*.3.*tom*.3.

Ad vltrà, quod dum per nouum vſum diſponitur, quod mortua muliere abſque liberis dos redeat ad hæredes dotantis, neceſſariò inſertur hoc ius reuerſionis tranſmitti ad ipſos hæredrs.

Nec dicatur, quod pactum prædictum reuerſionis fuit extinctum per mortem primi viri, ſuperſtite D.Franciſca Serſale, nàm cum illa iterum deindè fuerit maritata à Victoria matre, ſecundùm eundem vſum Capuani, & Nidi, & cum eiſdem pactis cum Ill. Paſchale Carauita Marchione Macchiagodenæ, & tandem mortua ſic vidua, illud pactum reuerſionis remanet efficax ad beneficium dotantium, & eorum hæredum, videnda eſt famoſa *deciſio Antonini de Amato* 1.*tom. reſol*.29.

Hinc reſolutis contrarijs remanet clarior inſtitia Ill. Ducis, qua atteuſa ſperat abſolui.

Hæc occurrunt ſub correctione, &c.

Et vltimò contra partem põderatur, quod Doctori atteſtanti de *Conſuetudine* in loco, vbi verſatus fuit plenè credendum *Maſcard. de probat.concluſ*.529. *num*.6. *Gabr. comm. concluſ. lib*.1.*tit.de probat.concluſ*.4.*num*.2.*Burſat.conſil*. 47.*nu*.53.*Lopez in rubr.de donat*.§.21.*n*.1. dum igitur *Rouit. Carlenal. Minad. Anna, Taſſon.& Napod. in locis allegatis*, & verſari in hac Ciuitate, eiuſque Tribunalibus teſtati ſunt, quod ex dicto nouo vſu dos reuertatur ad dotãtes, & eius hæredes in caſu mortis mulieris ſine liberis, vel illis decedẽtibus ab inteſtato abſq; liberis, plenè illis credendum eſt; eò maximè, quia per dictam ſententiam S.C.latam iunctis Aulis ſic fuit iudicatum, & in gradu reclamationis confirmatum, vt videre eſt apud *Taſſon. loc.cit.num*.28.

Nec quicquam in contrarium facit *deciſio Rouiti* 100. à parte allegata, ibi enim agebatur, quod contracto matrimonio inter Ioannem Baptiſtam Ianuenſem, & Beatricem Capyciam Zurulam,& donatis dictę Beatrici per dictum eius virum ducatis duobus mille in augmentum dotium, & compenſationem ſuæ nobilitatis, fuit promiſſa reſtitutio dotium, ſecundùm nouum vſum, & ſuſcepto filio ex dicto matrimonio deceſſit dicta Beatrix cum teſtamento, in quo inſtituit hæredem dictum eius filium, cui morienti ſine filijs ſubſtituit dictum eius virum, & mortuo dicto filio in pupillari ætate, inſurrexit Laura Capycia Zurula proximior ex parte dictæ Beatricis, & petebat dictos duc.2000.& in *num*.12. *d.deciſ*. à parte allegata, ponderabat, quod mortua muliere ſine filijs, vel cum filijs decedentibus in pupillari ætate,dos reuertebatur ad proximiores mulieris, ex *Afflicto in deciſ*.202.Et cognoſcens eadem Laura,quod ſecundùm dictũ nouum vſum, dos data à muliere ad proximiores mulieris reuerti debet, ex allegata *deciſ. Afflict*. dos verò ab alijs data reuertebatur ad dotantes. Reſpondebat ad hoc, nempè quod hodiè tractabatur de ſuccedendo filio Beatricis, & non dictæ Beatrici dotatæ, & ſic prima reſponſio allata pro parte Lauræ in *d.dec*.non obſtat, quia hodiè tractatur de ſuccedendo Marchioniſſæ in dotibus peruentis à dicta Victoria Ruffo, & non filijs Marchioniſſæ,quæ filios non procreauit.

Et iterum aduertens dicta Laura, quod dicta reſponſio erat multum friuola,eo quod ſiuè mulier decederet abſque liberis,ſiuè cum liberis, qui poſteà decederẽt in pupillari ætate, vel quandocumque ab inteſtato abſque liberis, dos debeat reuerti ad dotãtes, iuxtà dictum nouum vſum,confugit ad aliam reſponſionem *num*. 14. dicendo, quod dictos ducat. 2000. non peruenerunt ad dictam Beatricem ex cauſa lucratiua,ſed ex cauſa onerosa, nempè

Nun

Digitized by Google

pè in compenſationem ſuæ nobilitatis, qualitatis,& ſanguinis ex pacto in capitulis matrimonialibus adiecto, & perindè fuerint effecti de proprio patrimonio ipſius Beatricis, ac ſi illos pretio emiſſet, ità quod vir non poterat in eis apponere grauamen,nec quicquam in eis prætendere. Ex doctrina *Ioſeph Seſe deciſ. 52.* Vndè non poterant negare Aduocati Lauræ actricis, quod dos ex nouo vſu non debebat reuerti ad dotantes, ſed dicebant, quod dotatio perueniebat ex effectibus ipſius Beatricis,quia ea cum pretio ſuæ nobilitatis,qualitatis, & ſanguinis acquiſiuit dictos ducatos 2000. & ſucceſſiuè dicebatur ſeipſam dotaſſe cum effectibus peruenientibus ex ſua nobilitate, ſeù patrimonio, & proindè ad hæredes ipſius Beatricis ſe dotātis dicebant peruenire.

Hoc non eſt in caſu noſtro, quia D. Victoria Ruffo dotauit Marchioniſſam de proprio patrimonio ipſius D. Victoriæ, vt ſuprà fundatum fuit.

Sacrum Conſilium decidit dictos ducatos 2000. reputari vti bona quæſita ab ipſa muliere ex ſua nobilitate, & ſic de eius veluti ex ſua induſtria quæſitis potuiſſe diſponere, vt *ead.deciſ.num.24.*

Ex his patet, allegata per partes in *d. deciſ.* & ipſam deciſionem in nihilo obſtare ijs, quæ tradidit idem *Rouit.d.deciſ.87.num.13. & conſ. 99.num.16.tom.1.* à nobis allegatos, imò potiùs ipſa confirmare.

Et ſecundùm prædicta intelligendus eſt *Afflict.d.deciſ.237.* vbi referendo dictum nouum vſum, dixit, quod reſtitutio dotis fieri debeat hæredibus, & ſucceſſoribus vxoris, ſiuè hæredibus dotantis in pace, quia ſi dotes perueniunt ab vxore fit reſtitutio illius hęredibus,ſi verò proueniunt ab alio, illarum reſtitutio fit hæredibus dotantis.

Marcellus de Graſſis.

Pro D. Antonio Caracciolo.

CAuſa hæc, quæ vertitur in S.C. inter D. Antonium Caracciolum, vti ceſſionarium hæredum D. Franciſcæ Serſalis Marchioniſſę Macchiagodenę.& D.Ducē Belcaſtri,inter duo præcipuè puncta verſatur; Alterum,quo prætenditur, Marchioniſſam nō potuiſſe diſponere de dotibus ſibi datis, à D. Victoria Ruffa matre; Alterum, quo dicitur, eàm prædictas dotes, quàm aliàs receptas à Ioanne Baptiſta Serſali patre,in generali inſtitutione hæredum, non fuiſſe comprehenſas. Probant primum ex eo, quod cum matrimonium fuerit contractum ſecundùm vſum Capuanæ,& Nidi, defuncta muliere abſque liberis, dotes omninò reuerti debeant ad dotantem, eiuſque hæredes. Secundum probant ex eo,quia cum Marchioniſſa adhùc viuens, donaſſet D. Horatio Serſali, omne id, de quo ab ipſa repertum eſſet, non fuiſſe diſpoſitum de ſuis dotibus, volunt, vt ad excludendum donatarium, opus fuerit ſpecifica diſpoſitione de eiſdem dotibus, adeòut nec generalis diſpoſitio, facta per hæredis inſtitutionem ſufficiat; Sed irrito, vt credimus, conatu, quoad vtrumque Caput.

De poteſtate teſtandi de dotibus, cùm matrimonium fuit contractum, iuxtà vſum Capuanæ,& Nidi.

MVlierem de iure communi teſtari poſſe de ſuis dotibus pro libitu,ſi nexu patrię poteſtatis,vel per mortē patris,vel per emancipationem ſoluta ſit, non dubitatur. Nàm quod dicitur dotem à patre profectam,ad patrem reuerti debere, ex *l.dos à patre 4. C. ſol. matr.* procedit in filia familias, prout in ea lege nominatim dicitur. De iure verò noſtrarū *Conſuetudinum*, cum ipſo iure contractis nuptijs à patris poteſtate eximatur,*Conſuet.Sed & mulier, de filia fam. nub.* catenus de dotibus teſtari prohibebitur,quatenus, vel decedat cum filijs,quo caſu non poterit diſponere, niſi de decima, *Conſ.Si qua moriens, tit. de muliere hab. filios*, vel decedat ſine filijs,quo caſu teſtari nō poterit, niſi de medietate, iuxtà *Conſ. Et ſi teſtator, de ſucceſſ.mor. ſine filijs*, ſi vel bona ſint in diſtrictu, vel ſe mulier illi *Conſuetudini* ſubiecerit.

Idcircò cum Marchioniſſa in noſtra ſpecie deceſſerit ſine liberis, & ex teſtamento, conſequens eſt, eam ſeruata forma harum *Conſuetudinum*,non potuiſſe teſtari,niſi de medietate; vndè in reliqua medietate ſuccedere debuiſſent ij, qui ad eiuſdem inteſtatam ſucceſſionē fuiſſent vocati; proximiores ſcilicet agnati,ſiuè cognati, *d.Conſ.Et ſi teſtator,& Conſ.Si quis, vel ſi qua, de ſucceſſ.ab inteſt.*

Vndè cum dicitur,eam potuiſſe teſtari de medietate: ſed reliquam dimidiam, non ad agnatos,ſiuè cognatos,ſed ad hæredes dotantis,quantumuis extraneos,debuiſſe reuerti; id non video quo iuris colore poſſit ſuaderi. Siquidem id catenus poſſet prætendi, quatenus dotans ſpeciali pacto in capitulis matrimonialibus ſibi cauiſſet, vt muliere abſquę liberis decedente, dos, vel integra, vel quota ex parte ad ipſum reuerti debuiſſet; quod in caſu noſtro non fuit ſeruatum. Etſi enim variè ſolent concipi huiuſmodi pacta reſtitutionis dotium in capitulis matrimonialibus, cum aliquandò ſoleat promitti reſtitutio mulieri, eiuſque hæredibus,& ſucceſſoribus, & in eorū defectum hæredibus dotantis, vt erat in cauſa compromiſſi inter Baronem Paſcharolæ, & D.Ferdinandum Piſanum fratrem; aliquandò

ve-

verò promitti ſoleat alternatim, hæredibus ſcilicet, ſiuè mulieris, ſiuè dotantis, vt erat in caſu deciſionis 128. *apud D. Reg. Sanfelicium.* In caſu tamen noſtro, nulla legitur huiuſmodi pactio, ſed ſimpliciter dotes, fuit promiſſum, eſſe reddendas iuxtà vſum Capuanæ, & Nidi, ijs verbis, fol. 43. àt. *Di più detti Signori Horatio, & Ottauio, e ciaſcuno da loro inſolidum promettono ex nunc prò tunc, contratto detto matrimonio, &c. cautelare, e fare cauta detta Signora D. Franceſca di detta dote, di quella tenere, e conſeruare e fare ſalua ſopra tutti li beni di eſſi Signori Horatio, & Ottauio, e la dote predetta nelle ſteſſe entrate conſignande, integramente reſtituire, e pagare alla detta Signora D. Franceſca, e ſuoi heredi, e ſucceſſori, in caſo, che ſi diſſolueſſe il matrimonio predetto, per morte di alcuno di eſſi Signori futuri coniugi, & in ogni altro caſo della reſtitutione, & aſſicurattione di dette doti, ſecondo l'vſo, e Conſuetudini delle nobili Piazze, e Seggi, Capuana, e Nido di queſta Città, volgarmente detta, alla noua maniera; colla rinunciattione dell'vna, e dell'altra parte alla futura ſucceſſione delli figli, che moriſſero in pupillari ætate, vel ab inteſtato quandocumque, e con gli altri patti ſoliti apponerſi in detto nuouo vſo, e colla poteſtà ancora ſeruata à detta Signora D. Franceſca di poter teſtare, e diſponere di detta ſua dote, ſecondo il detto vſo di dette Piazze, come li parerà, vt ſuprà.* Vt hinc conſtet in noſtra ſpecie, excluſa qualibet particulari conuentione, dotium reſtitutionem non poſſe prætendi à dotantibus, ſiuè eorum heredibus, niſi vigore vſus Capuanæ, & Nidi. Vndè cum eiuſmodi vſus, circà reuerſionem dotium ad dotantes, nihil ſpeciale induxerit, ſed ſolummodò iuſſerit excluſionem parentum à ſucceſſione filiorum, qui per *Conſuetudines* non erant excluſi, conſequens eſt, vt quicquid ex aduerſo prætenditur circà reuerſionem dotium ex huiuſmodi vſu, omninò extrà rē ſit iudicādū.

Quod vt apertiùs oſtendam, rem à ſuis primis principijs licebit exordiri. Ex lege duodecim tabularum, quo iure inteſtatæ ſucceſſionis ratio fuit apud Romanos inducta, non dubitatur, quin decedente aliquo ſine filijs, agnatus proximus ei hæres eſſet. Cumque Prætor poſteà, ad eandem ſucceſſionem, deficientibus agnatis vocaſſet cognatos, & demū per *Iuſtiniani* legem ſublata omni differentia agnationis, & cognationis, omnes pariter ad ſucceſſionem vocarentur, ſiuè agnati, ſiuè cognati, ſuperuenerunt *Conſuetudines* Ciuium Neapolitanorum, quæ nouum introduxerunt ordinem ſuccedendi; vt ſcilicet in bonis obuentis ex linea materna, ſuccederent proximiores ex eadem linea; ſiuè agnati, ſiuè cognati: in reliquis verò bonis, ſuccederent proximiores ex parte patris. Sed quoniam hæ *Cōſuetudines* non excludebant parentes à ſucceſſione filiorum, adeò vt pater ſuccederet filio, etiam in bonis ei obuentis à matre, mater verò eidem ſuccederet, etiam in bonis illi obuētis à patre, vt declarat *Napodanus in Conſuet. Si quis, vel ſi quæ, verſ. Quid ergò, num.* 132. fuitq; communi rerum iudicatarum vſu receptum, introductum fuit mos inter Nobiles Capuanæ, & Nidi, vt parentes excluderent ſe per pactum ab ea ſucceſſione, à qua non potuiſſent repelli per legem; vt ſcilicet ſemper ſuccederent proximiores ex eo latere, vndè bona peruenerunt, extendendo diſpoſitionem *Conſuetudinum*, etiam ad eum caſum, quo ageretur de excludendo patre, vel matre à ſucceſſione filij. Nec aliud fuit introductum per eiuſmodi pactum, cum in reliquis *Conſuetudines Neap.* remanſerint incorrectæ, vt benè declarat *D. Reg. de Ponte conſ. 61. num. 52. & 53. & num. 73. tom. 1.* & optimè poſt eum *Hor. Montanus controu. 1. num. 39. & 40.*

Ex quo ſequitur, vt cum pactum huiuſmodi, inter Nobiles Capuanæ, & Nidi, non fuerit introductum ad finem corrigendi, ſeù deſtruendi diſpoſitionem *Conſuetudinum*, ſed potiùs ad finem eas extendendi, etiam ad eum caſum, de quo non loquebantur, vt inquit *Mōtan. loc. ſup. alleg.* non poſſit prætendi, excluſo patre, à ſucceſſione filij, reſpectu dotium maternarum, excluſos quoque fuiſſe proximiores ex parte matris, qui ad eas alioquin fuiſſent admiſſi per *Conſuetudinem*, cum id quotieſcumque non fuerit ſpeciali pacto conuentum, nullo modo poſſit deduci ex vſu illo nobilium, quo *Conſuetudines* adeò non fuerunt correctæ, vt potiùs fuerint extenſæ, & confirmatæ.

Nec ad rem faciunt ea, quæ adducuntur ex aduerſo. Admittunt namque aduerſarij, vt ſi mulier decedat cum filijs, qui poſteà decederent in pupillari ætate, ſiuè ab inteſtato abſq; filijs, tunc dotes non reuertantur ad dotantes, ſed in eis ſuccedant proximiores ex parte matris, ſeruata forma *Conſuetudinum*; idque ex *deciſ. D. Præſ. de Franch. 92.* qua contracto matrimonio iuxtà huiuſmodi morem, defunctaque muliere ſuperſtite filio, eoque poſtmodum defuncto abſque liberis, & ab inteſtato, dubitatū fuiſſe ait in S. C. cui nam ſuccedi debuiſſet, reſpectu dotium maternarum, matri ſcilicet an filio? diuerſa namque in ea ſpecie erat ratio ſucceſſionis, ſi ſuccedi debuiſſet filio, ac ſi debuiſſet ſuccedi matri; & decretum fuiſſe, inquit, per S. C. ſuccedi debuiſſe matri, non filio. Cuiuſmodi quæſtio fuiſſet inutilis, ſi dotes reſtitui debuiſſent dotantibus, nulla habita ratione proximitatis, nàm tunc non potuiſſet ſuccedi, neque matri, neque filio, reſpectu dotium, ſed eæ omninò reddi debuiſſent hæredibus dotantis. Et quamuis *D. Reg. Capyc. Latro tom. 1. conſult. conſult.* 1. dubitet de æquitate illius deciſionis, cùm vult ſuccedi filio, & non matri, excepto caſu, quo ageretur de portione filij, quæ ſpectaſſet ad patrem ex iure commu-

Digitized by Google

oi, quæ tamen fuiſſet delata fratri, excluſo patre vigore iſtiuſmodi pacti; prout aduerſus eandem deciſionem ſcripſit *D. Reg. de Ponte d. conſ. 61. tom. 1.* qui ſimiliter probat ſuccedi filio, & non matri, eo quod ordo ſuccedendi, nulla re fuerit mutatus per eiuſmodi morem, qui ſolummodò fuit introductus ad finem excludendi parentes à ſucceſſione filiorum; tamen quod attinet ad rem noſtram, ſatis eſt nullo modo fuiſſe dubitatum inter noſtros Regnicolas, dotes non obſtante huiuſmodi vſu, deferendas eſſe, non hæredibus dotantis, ſed proximioribus ex parte matris, ſiuè eorum proximitas deduci debeat ex perſona matris, ſiuè ex perſona filij, quod eodem redit.

At diuerſum ius conſtitui debere, inquiunt aduerſarij, cum mulier deceſſit abſque liberis; quamuis ſibi fuerint reſtitutæ dotes per hæredes viri; tunc enim volunt, vt in ijs ſuccedant hæredes dotantis excluſis proximioribus ex parte mulieris, ſed id, nec iure probãt, nec ratione. Quænam enim, poterit vnquam fingi diuerſitatis ratio, vt ſi mulier decedat cũ filijs, qui deindè decedant abſque liberis, ſuccedant proximiores, ſi verò decedat abſque filijs, dos reuerſura ſit ad dotantes? quia inquiunt ità deſumitur ex verbis, quibus concipi ſolet hoc pactum, relatis per *Afflict. in deciſ. 237.* Sed quam longè à verbis, & à mente *Afflicti*? Ponit enim *Afflictus* in ea deciſione verba huius pacti, quæ conſiderant plures caſus, qui tamen omnes concernunt reſtitutionem faciendam à marito, ſiuè ab eius hæredibus, & excluſionem parẽtum à ſucceſſione filiorum, nec vnquam conſiderant excluſionem aliorũ, ſiuè agnati ſint, ſiuè cognati, quibus per *Conſuetudines* deferenda eſſet ſucceſſio.

Primus enim caſus, qui propriè eſt, de quo agimus, eſt cum matrimonium ſoluitur per mortem viri, ſuperſtite vxore, ſiuè adſint, ſiuè non adſint filij, & eo caſu, inquit: *Dotes datæ, & per virum receptæ, & earum reſtitutio, & aſſignatio, realiter fiat dictæ vxori ſuperſtiti, ſiuè eius hæredibus.* En igitur, vt apertè dicitur, vt dotes reſtitui debeant mulieri, ſiuè eius hæredibus, nulla facta mentione dotantium, ſiuè eorum hæredum. Quinimò, hoc ipſo, quod dotes reſtitui debent hæredibus, ſcilicet ſucceſſoribus vxoris, conſequens eſt, eas non eſſe reddendas hæredibus dotantis, ſiuè id intelligamus de hæredibus vxoris ex teſtamento, ſiuè ab inteſtato. Nec poſſet dici verba ea intelligenda eſſe de hæredibus ex corpore, ſcilicet de filijs, nàm expreſsè ponitur caſus, quo vxor fuerit ſuperſtes viro, ſiuè adſint, ſiuè non adſint filij.

Secundus caſus, qui ponitur per *Afflict.* eſt, cum matrimonium ſoluitur per mortẽ vxoris ſuperſtitibus liberis, & tunc inquit dotes reſtituendas eſſe ipſis liberis, de qua re non eſt dubium.

Tertius caſus eſt, cum matrimonium ſolueretur per mortem vxoris, nullus ſuperſtitibus liberis, ſiuè ijs ſuperſtitibus, qui tamen decederent, ſiuè adita, ſiuè non adita matris hæreditate in pupillari ætate, ſiuè ab inteſtato quandocumque abſque liberis: *Et eo caſu*, inquit, *dictæ dotes modo prædicto receptæ veniant, & deuenire debeant, & ipſarum reſtitutio realiter fiat, & fieri debeat, hæredibus, & ſucceſſoribus dictæ vxoris, ſiuè hæredibus dotantis, &c. in pace, &c.* Ex quibus verbis prætendunt aduerſarij, dotes reddendas eſſe hæredibus dotantis, ſed nõ minùs contrà verba, quam contrà mentem eiuſdem *Afflict.*

Primum enim, prouiſio hæc, vt dotes deuenire debeant ad hæredes vxoris, ſiuè ad hæredes dotantis, reperitur in tertio caſu, ſcilicet cum matrimonium ſolueretur per mortem vxoris, ſiuè cum liberis, ſiuè ſine liberis, quo tamen caſu, cum ſcilicet adeſſent liberi, qui deindè morerentur abſque liberis, & ab inteſtato, pars non auſa eſt negare ſucceſſionem in dotibus deferẽdam eſſe ad proximiores, ſiuè ordo ſucceſſionis debeat inſpici reſpectu matris, ſiuè reſpectu filiorum, non autẽ ad hæredes dotantis. Igitur ex his verbis nihil eſt, quod poſſit trahi ad primum caſum, cũ ſcilicet matrimonium ſolueretur per mortem viri, vxore ſuperſtite, quæ poſtea decederet ſine liberis, qui eſt caſus noſter; quo caſu ſimpliciter dicitur dotem reſtituendam eſſe mulieri, ſiuè ipſius hęredibus, & ſucceſſoribus.

Secundò, propoſitio illa alternatiua, qua vtitur *Afflictus*, cum non poſſit trahi magis ad vnam ſpeciem, quam ad aliam, non poteſt, niſi ineptiſſimè dici, quod determinet, ſiuè hunc, ſiuè illum caſum, nàm quid ineptiùs, quàm ſi quis volens determinare, vt reſtitutio fieret hæredibus dotantis, diceret, vt ea fiat, ſiuè hæredibus dotantis, ſiuè hæredibus vxoris, & vice verſa, ſi volens determinare, vt reſtitutio fieret hæredibus vxoris diceret, vt ea fiat, ſiuè hæredibus vxoris, ſiuè hæredibus dotantis? Igitur pernéceſſarium erit dicere, *Afflictum* ijs verbis, nil voluiſſe determinare, circà perſonas, quæ debuiſſent admitti ad ſucceſſionẽ dotium, ſed ſolum circa eas, quæ ab ea debuiſſent excludi, vt ſcilicet doceret, excludendum eſſe patrem à ſucceſſione filiorum, & id eſt, quod ipſe determinat, reſpectu verò illorum, qui debuiſſent includi, remiſit ſe iuris diſpoſitioni, vt ſcilicet eſſent ij, quibus dotis reſtitutio fuiſſet promiſſa, ſiuè eſſent hæredes dotãtis, ſiuè hæredes vxoris, iuxtà varias nempè caſuum figuras, & prout variè fuiſſet pactum in capitulis matrimonialibus. Qua ratione opus fuit, vt alternatim loqueretur, ſcilicet vt dotes deuenirent, ſiuè ad hæredes vxoris, ſiuè ad hæredes dotantis; nàm ſi nihil fuiſſet particulariter diſpoſitum circà dotium reſtitutionem, certum erat eas fuiſſe reddendas hæredibus vxoris, ex diſpoſitione *Conſuetudinis*; ſi ve-

rò fuiſſet conuentum, vt ex reddendæ eſſent dotantibus, tunc reddi debuiſſent hæredibus dotantis, ſeruata forma eiuſmodi cõuentionis.

Quod clariſſimè oſtenditur ex ijs, quæ immediatim ſubijcit idem *Afflictus*, cum progreditur ad caſum, quem ipſe intendebat determinare, ſcilicet: *Ità quod eo caſu, quo vt prædicitur reſtitutio eſt facienda de dictis dotibus, hæredibus, & ſucceſſoribus vxoris, vel eius hæredibus, & ſucceſſoribus eius viro, vel alijs quibuſcumque perſonis (eiuſdem liberis, ſicut prædicitur decedentibus in pupillari ætate, vel poſteà quandocumque ab inteſtato ſine liberis legitimis, & naturalibus) ex paterna linea, vel etiam ſuccedente eis vigore pupillaris ſubſtitutionis, vel aliter, nullum ius in eiuſdem dotibus, ſicut prædicitur dotis, & receptis acquiratur.*

En igitur, vt tota vis huius pacti in eo eſt, vt excludatur pater à ſucceſſione filiorum reſpectu dotium, vtque ab eis arceantur, etiã ij, qui pupillariter eſſent ſubſtituti à patre, nõ obſtante, quod pupillaris ſubſtitutio ſit teſtamentum ipſius filij. Cæterùm quod ſecluſa alia peculiari conuentione, ſucceſſio in eis ſit deferenda, iuxta *Conſuetudinem* in ſcriptis redactam, ſubijcit immediatim idem *Afflictus*, cum inquit: *Sed ipſas dotes, vt prædicitur, & quicumque hæres dictorum filiorum procreandorum, vt ſuprà dictum, ex matrimonio ſupradicto eis, vel ab inteſtato, vel ex pupillari ſubſtitutione ſuccedẽs, vel alio iure quocumque hæredibus, & ſucceſſoribus dictæ vxoris reſtituere teneatur abſque detractione alicuius portionis iure naturæ forſan debitæ, ſeù debendæ dicto marito in eiſdem dotibus dictorum filiorum ſuorum exindè procreandorum ex dicto matrimonio ſalua poteſtate teſtandi dictæ vxori, iuxtà vſum Conſuetudinis Neapolitanæ in ſcriptis redactæ.*

Apertè igitur ſtatuit *Afflictus*, in dotibus ſuccedere proximiores ex parte vxoris, excluſo patre etiam à legitima, nec aliquid amplius dicitur de hæredibus dotantis. Imo expreſſim dicitur mulierem poſſe teſtari de dotibus, iuxtà *Conſuetudinem* in ſcriptis redactam.

Et ideò poſteà ratione æquitatis ſeruandæ, ſubijcit immediatim *Afflictus*, vt quemadmodum pater debuiſſet excludi à ſucceſſione filij reſpectu dotium, ità & mater ab eiuſdem ſucceſſione eſſet arcenda, reſpectu aliorum bonorum.

Succeſſionem verò in dotibus deferendam eſſe, vigore *Conſuetudinis*, nec eas reſtituendas eſſe dotantibus, ſiuè eorũ hæredibus, ni aliud pactum interceſſerit, conſtat ex ipſa deciſione S.C. apud *Afflict. eodem loco*; dũm fuit deciſum, filium, qui fuerat hæres patris, per aditionem hæreditatis maternæ, non confundere iura ſibi ſpectantia ſuper paterna hæreditate, reſpectu dotium maternarum, ſed eas haberi tanquam ſeparatas, ac ideò in eis ſuccedere proximiores ex parte patris, excluſis proximioribus ex parte matris. Igitur nulla quæſtio fuit inter hæredes dotantis, ſed ſolum inter proximiores, vt vel ex hoc ipſo conſtet verba ea: *Hæredibus, & ſucceſſoribus vxoris, ſiuè hæredibus dotantis*, quæ dixerat *Afflictus*, in hoc ipſo caſu, quo matrimonium ſolueretur per mortem viri ſuperſtite vxore, quæ deindè decederet ſuperſtitibus liberis, vel non ſuperſtitibus, non eſſe intelligenda, niſi determinatim, & ſeruata forma iuris, & prout variè fuiſſet pactum circà dotis reſtitutionem in capitulis matrimonialibus.

Verum quod ſpectat ad vſum Capuanæ, & Nidi, illuos nihil diſponere circà dotis reſtitutionem faciendam dotanti, ſed ſolum in eis admittere proximiores, ſeruata forma *Cõſuetudinis*, conſtat ex eodem *Afflict. deciſ.* 202. dùm his verbis illum veluti definit: *Conſuetudo Capuana, & Nidi eſt, quod in contrahendis matrimonijs faciant hoc pactum, videlicet, quod ſi ex eodem matrimonio ſuperſint filij, & deceſſerint in pupillari ætate, vel ab inteſtato quandocumque, dos reuerti debeat ad proximiores cõſanguineos matris.*

Ex quo etiam apparet verba ea: *Hæredibus, & ſucceſſoribus vxoris*, non eſſe accipienda, niſi de ijs conſanguineis, qui per *Conſuetudinem* vocati eſſent ad illius ſucceſſionem, nec intelligi poſſe de ſolis filijs, quia in ſpecie vocantur hæredes, & ſucceſſores vxoris, caſu quo ea decederet nullis ſuperſtitibus liberis, prout in puncto aduertit *Napodanus in d. Conſ. Si quis, vel ſi qua num.* 202. *verſ. Tertiò quæro*, dùm inquit: *Excluſo patre à ſucceſſione filij per renunciationem ſuccedere hæredes vxoris*, & quærens, qui ſint, iſti hæredes, inquit: *Illos eſſe hæredes in dicta renunciatione, virtute dictæ conuentionis, qui ſuccedere poſſent eidem vxori, filijs non extantibus, cum adueniente caſu renunciationis, non extent, ſed mortui ſint, nec poſſint dici ſuccedere matri*, quod confirmatur ex traditis per *Fuſar. de ſubſt. qu.* 338. *num.* 12.

Hinc idem *Napodanus in eadem Conſ. Si quis, vel ſi qua, num.* 222. loquens de huiuſmodi pacto, quo pater excluſit ſe à ſucceſſione filiorum, quod poſteà fuit appellatum pactum, iuxtà vſum Capuanæ, & Nidi, ſiuè *alla nuoua maniera*, dixit ſimpliciter eius vigore admitti proximiores ex parte vxoris, non verò hæredes dotantis, cum inquit: *Mortuis igitur communibus filijs inteſtatis, ſine prole legitima ſoluto matrimonio per mortem matris eorum proximiores eis ex parte matris ſuccedent in dotibus, tanquam in bonis maternis, & proindè agent contra patrem conditione ex hac lege noua.*

Et Io. Angelus Piſanellus eodem loco in addit. inquit hodiè, vt plurimum adijci ſolere hoc pactum inter nobiles, quod dicitur ſecundùm vſum Capuanæ, & Nidi, quo renunciat pater ſucceſſioni filiorum, & mulieri datur poteſtas teſtandi, ſecundùm *Conſuetudinem* in ſcriptis redactam.

Et

Et *Camilli Salernus in eadem Conſuet.* explicans effectus, qui oriuntur ex huiuſmodi vſu, nunquam loquutus fuit de reuerſione dotium ad hæredes dotantis, ſed ſolùm dixit in eis ſuccedere proximiores ex parte matris, dùm inquit: *Secundùm morem Capuanæ, & Nidi mater omninò excluditur à ſucceſſione filiorum quandocumque morientium ab inteſtato, & ſine liberis in bonis paternis, & quæ prouenerunt filijs à paterna linea, in quibus ſuccedunt proximiores ex parte patris, & è contra, pater excluditur à ſucceſſione filiorum, & quandocumque decedentium ab inteſtato, & liberis in bonis maternis, vel quæ prouenerunt à linea materna, in quibus ſuccedunt proximiores ex parte matris.*

Et in hunc ſenſum loquuti ſunt omnes Regnicolæ, qui rem ex profeſsò tractarunt.

Nec obſtat, quod aduerſarij admittant, eo caſu, quo filij ſucceſſerunt matri, dotes non eſſe amplius reſtituendas dotanti, quod diuerſum eſſe aſſeit, cum dos fuit reſtituta vxori, eaque deindè deceſſit abſque liberis; Nàm ſi tota vis, qua prætenditur dotem reuerti debere ad dotantes, dependet ex illis verbis *Afflict. ſiuè hæredibus dotantis,* vtique cum ea verba ſcripſerit *Afflictus,* in eo caſu, quo mulier decederet liberis, ſiuè ſuperſtitibus, ſiuè non ſuperſtitibus, ſequitur nullum poſſe conſtitui diſcrimen inter vtrumque caſum. Nec vllus ex *DD.* Regnicolis, adhibuit vnquam hanc diſtinctionem, quam comminiſcuntur ex aduerſo. Imò ſi vnquam fuit tentatum dotem reuerti debere ad dotantes, ſiuè vigore huius vſus, ſiuè potiùs vigore pacti particularis contenti in capitulis matrimonialibus, id fuit in caſu, quo agebatur de ſucceſſione filiorum, qui deceſſerant abſque filijs, & ab inteſtato, vt fuit in præcitata cauſa de Piſanis, in cauſa Marchionis Vtiæ, & in alijs cauſis.

Quapropter non obſtant *DD.* qui adducuntur ex aduerſo. Nàm quod attinet ad *Dom. Conſ. Theodorum alleg. 79.* aduertendum, quod quamuis ille ſupponat in dote ſuccedere debuiſſe hæredes dotantis, illud fuit, quia in ſua ſpecie, proximiores, ſiue hæredes dotantis, nõ alij erant, quàm proximiores ex parte vxoris, qui erant vocati per *Conſuetudinem,* vndè non ſucceſſerunt vigore vſus Capuanæ, & Nidi, ſed ſolùm vigore *Conſuetudinis,* ex qua nullus vnquam tentare auſus eſt, cenſeri vocatos hæredes dotantis, ſed ſolùm proximiores. Proponitur enim in ea allegatione Portiam Caracciolam, quæ contraxerat, iuxtà vſum Capuanæ, & Nidi, deceſſiſſe ſuperſtite Iſabella filia, cumque ſtatuata forma capitulorum matrimonialium, filia quotieſcumque deceſſiſſet viuente patre, non habuiſſet facultatem diſponendi de dotibus maternis, niſi pro ſumma ducatorum viginti mille: *Sacrum Conſilium habuit prò verò,* inquit *Theodorus ibidem, n. 23. Quod dùm Iſabella filia, & hæres Portiæ, non poterat alterare pactum maternum, ſequebatur, quod eadem Iſabella, ſi proprium teſtamentum condidiſſet, non potuiſſet abdicare a linea dotantium pluſquam illos ducatos decem mille; nàm de ſumma vltrà duc. 20. m. erat interdicta diſpoſitio, & conſequenter ceſſante diſpoſitione, illa ſumma reuertebatur ad dotantes, per Conſuetudinem, Si quis, vel ſi qua.* Supponit ergò *Theodorus* portionem illã, de qua filia non poterat diſponere, reuerti ad dotantes, non quatenus erant dotantes, ſed quatenus erant proximiores, dùm illud vult, vigore *Conſuetudinis, Si quis, vel ſi qua,* quæ decedente aliquo ab inteſtato, in bonis maternis vocat proximiores, non dotantes. Vndè ſubdit: *De illis autem duc. 20. m. in quibus remanet facultas diſponendi, iuxtà Conſuetudinem, oportet, vt ipſa Conſuetudo obſeruetur, per quam ſtatuitur, quod ceſſantibus filijs Portiæ, admittebatur diſpoſitio vſque ad medietatem, etiam in extraneos, ſed reliqua medietas ad dotantes reuertebatur, vt in Conſuet. Et ſi teſtator.* En igitur, vt ſemper ſub nomine dotantium intelligit proximiores, dũ allegat *Conſuetudinem, Et ſi teſtator,* quæ ad medietatem bonorum antiquorum vocauit proximiores ex eo latere, vndè bona peruenerũt, nunquam verò dotantes. Vt omittam, quod *Theodorus* expreſſim loquitur in eo caſu, quo mulier deceſſerat ſuperſtite filia, quæ poſtmodum deceſſerat abſque liberis, quo caſu admittunt aduerſarij dotem deuenire ad proximiores, non verò ad dotantes.

Eodem modo *D. Regens Rouitus in deciſ. 87.* loquitur in caſu, quo mulier deceſſerat ſuperſtite filia, quæ poſtmodum deceſſerat in pupillari ætate. Igitur iuxta diſtinctionem aduerſarij, non poſſet trahi ad caſum, de quo agimus. Nàm in eo caſu, dicit *Rouitus,* quod pactum, quod fuerat appoſitum in capitulis matrimonialibus, vt decedentibus filijs procreãdis ex eo matrimonio, dos pro certa ſumma reſtituenda eſſet dotantibus, quamuis videretur de hæreditate viuentis, cenſeri tamen deberet validum, quia erat in conſequentiam vſus Capuanæ, & Nidi, ſecundum quem morem fuerat contractum matrimonium, cuius vigore dos reuerti debuiſſet ad dotantes; vndè inquit *num. 13. Nàm non dubitabatur, quod fuerit validum pactum appoſitum in capitulis matrimonialibus, vt ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi, morientibus filijs ex eo matrimonio ſuſcipiendis, dotes reuerterentur ad dotantes,* citans *Afflictũ d. deciſ 237. Præſid. de Franch. dec 92. & Annam conſ. 92.* Igitur ſub nomine dotantium, intellexit de proximioribus, dùm quando ageretur de ſucceſſione filiorum, indubitatũ eſt, quod & ijdem aduerſarij admittunt ſuccedere proximiores, etiam in dotibus, vt conſtat ex *Afflict. & Franchis in citatis locis.*

Nec aliter accipiendum eſt, idem *D. Rouit. conſ. 99. tom. 1.* nàm quamuis ipſe dicat *num. 7.* decedentibus filijs ortis ex matrimonio inito,

to,

Digitized by Google

to, iuxtà *Conſuetudinem* Capuanæ, & Nidi ab inteſtato non ſeruari ius cõmune, quoad ſucceſſionem parentum: *Nam de iure communi ſuccedit pater, ex Auth. Defuncto, C. ad Tertyll. ex hac verò Conſuetudine excluditur pater, & dos reſtituitur dotanti, & eius hæredibus, itàut nec etiam legitimam pater poſſit retinere*. Oportet tamen illum loqui, vel in caſu quo fuiſſet ità expreſſim pactum in capitulis matrimonialibus, quo caſu non dubitamus, potuiſſe iniri huiuſmodi conuentionem circa reuerſionem dotiũ, vel ipſum ſub nomine dotantis intellexiſſe de proximioribus, ex parte matris, dùm loquitur de caſu ſucceſſionis per mortem filiorum, quod eadem pars admittit, vt pluriès aduertimus, dotem ſpectare ad dotantes, non quatenus ſunt dotantes, ſed quatenus eſſent proximiores.

Qua ratione idem *D. Rouit. in dec.* 100. *n.* 12. prò abſoluto habuit vigore vſus Capuanæ, & Nidi, dotes reddendas eſſe proximioribus vxoris, non hæredibus dotantis, inquit enim: *Et denique ponderabat Laura Conſuetudinem Capuanæ, & Nidi, cui Partes ſe ſubmiſerunt, quæ ſecundum Afflict. deciſ. 202. continet, quod mortua muliere ſine filijs, vel cum filijs decedentibus in pupillari ætate, dos debeat reuerti ad proximiores ipſius mulieris, ergò de illis non potuit diſponere, quia proximiores non ſuccedunt vti hæredes mulieris, ſed ex vi pacti, Camill. Salernus ad Conſ. Si qua moriens. verbo Ex hac Conſuetudine, circà finem, Reg. de Ponte conſ.* 61. *num.* 27. Igitur, quod in *conſil.* 99. ipſe dixerat de reuerſione dotium ad dotantes, in hac deciſione declarat, ab ipſo intelligi, de proximioribus mulieris. Et ideò in hac eadem deciſione, Sacrum Conſilium habuit prò indubitato, mortuo filio in pupillari ætate, dotem non debuiſſe reuerti ad dotantes, nàm cum mulier in eo caſu fuiſſet dotata ab ipſomet viro, dos ſpectauiſſet ad virum, ſi debuiſſet reuerti ad dotantem; & tamen fuit decitum, reſpectu dotium datarum ab ipſa muliere, ſuccedere debuiſſe proximiores ipſius mulieris, & ſubſtitutionem in ea factam à muliere fuiſſe nullam, quia cum deceſſiſſet cũ filijs reſpectu noueni partium erat inteſtabilis; reſpectu verò dotis acceptæ à marito, fuit deciſum ſubſtitutionem valere, quia reputabantur bona quæſita propria ipſius induſtria, ac ideò non ſubiecta diſpoſitioni *Conſuetudinis*. Ex quo apparet, quod quamuis dotium reſtitutio fuiſſet promiſſa, iuxta vſum Capuanæ, & Nidi, tamen quoad facultatem diſponẽdi, fuit ſolùm habita ratio eorum, qui eſſent vocati per *Conſuetudinem*, nec quicquam fuit diſputatum de dotis reuerſione ad dotantes, prout Pars prætendit.

D. Reg. Capyc. Latro in deciſ. 8. agit de muliere, cui fuerat reſtituta dos, per mortem viri, eaque poſtmodum decedente ab inteſtato, frater repudiauerat eius hæreditatem, in fraudem creditorum, & quærebatur, an potuiſſet illud agere; & dubium erat, quia vigore *Conſuetudinis* deductæ in pactum in capitulis matrimonialibus, videbatur actio quæſita fratri, tanquam hæredi communis patris, vt dos ad ipſum reuerti debuiſſet, vt proindè cum ageretur de iure quæſito, non potuiſſet renunciari in fraudem creditorum. Ex quo Pars arguit, dotem vigore vſus Capuanæ, & Nidi, debere reuerti ad dotantes. Sed *D. Regens* in ea deciſione primum nõ loquitur de vſu Capuanæ, & Nidi, ſed ſolùm de *Conſuet. Neap.* deducta in pactum, vt proindè nihil ſit ſtatuendum ſpeciale circa huiuſmodi vſum. Secundò, *n.* 9. *verſ. Cui motiuo*, declarat, pactum initum in capitulis matrimonialibus, fuiſſe vt dos debuiſſet reſtitui mulieri, & in eius defectum dotanti, ſiuè eius hæredibus, in quo caſu, vt initio mouimus, dotes non peterentur ex vſu Capuanę, & Nidi, ſed ex ipſo pacto reuerſionis dotium, quod fieri potuiſſe non dubitamus. Et ideò fuit ſolùm dubitatum in ea deciſione, an r[illegible] tuta dote mulieri, pactum illud euanuiſſ[illegible] Etſi caſus non fuit deciſus, quia fuit habitum prò verò, fratrem reuera adiuiſſe hæreditatem ſororis defunctæ, ac ideò non fuiſſe amplius locum repudiationi. Qui caſus longè differt à noſtra ſpecie, in qua non legitur hoc pactum in capitulis matrimonialibus, vt in defectum vxoris, dos debuiſſet reſtitui dotanti, ſiuè eius hæredibus, ſed ſolùm legitur fuiſſe promiſſam reſtitutionem, iuxtà vſum Capuanæ, & Nidi, qui nihil diſponit de reſtitutione facienda dotantibus, ſed præter excluſionem parentum, remittit ſe in omnibus diſpoſitioni *Conſuetudinis*, vt pluries diximus.

Proue in hunc quoque ſenſu m accipiendus erit *D. Conſ. Carleual.* 2. *tomo de iudic. in apolog. num.* 20. dùm ſupponit vſum Capuanæ, & Nidi, importare hoc pactum, *Vt ſi vxor ſinè liberis, decederet, aut liberi ſuſcepti morerentur in pupillari ætate, vel ab inteſtato, dos reuerteretur ad dotantes*. Nàm dùm id ſupponit vtroque caſu, tàm ſcilicet ſi mulier decederet abſque liberis, quàm ſi decederet cum liberis, qui tamen poſtmodum decederent abſque liberis, quo tamen caſu eadem Pars non negat, dotem ſpectare ad proximiores, conſequens eſt, vt ipſe ſub nomine dotantium, intellexerit de proximioribus ex parte vxoris, qui vt plurimum ſolent eſſe ipſimet dotantes, ſiuè ipſorum hæredes.

Cæterùm, quod reſtituta dote mulieri, eaq; poſtmodum decedente teſtata medietas illa, de qua vigore *Conſuetudinis*, mulier non poſſet diſponere, non ſpectet ad proximiores, ſiuè agnati ſint, ſiuè cognati, ſed ſpectet ad hæredes dotantis, quantumuis extraneos, quod Pars prætendit, id audacter dicimus, nedum à nullo ex *DD.* allegatis, per Partem fuiſſe tentatum, ſed nec vlla iuris, aut rationis vmbra

co-

colocari; nàm ſi tota ratio cur mulier non poſſit diſponere, niſi de decima, quandò adſunt filij, vt in *Conſuet. Si qua moriens*, vel de medietate, quando filij non adſunt, *ex Conſuetudine, Et ſi teſtator*, non alia eſt, niſi prohibitio, quæ oritur ex diſpoſitione earundem *Conſuetudinum*: abſurdum videretur prohibitionem eam trahere, non ad beneficium agnatorum, quorum fauore fuit introducta, ſed ad beneficium dotantium, quorum nulla fuit habita ratio in eiſdem *Conſuetudinibus*. Cui rei nihil obſtat, quod in capitulis matrimonialibus, non fuerit reſeruata facultas diſponendi, iuxtà *Conſuetudinem* in ſcriptis redactam, prout communiter dici ſolet, ſed iuxtà eundē vſum Capuanæ, & Nidi; nàm ſi ex *Afflicto*, & alijs, quos ſuperiùs retulimus, vſus Capuanæ, & Nidi, reſeruat facultatem teſtandi, iuxtà *Conſ.* in ſcriptis redactam, vt in *d.deciſ.*237. ijs verbis: *Salua poteſtate teſtandi dictæ vxori, iuxtà vſum Conſ.Neap. in ſcriptis redactæ*, ac vtique idem erit reſeruaſſe facultatem teſtandi, iuxtà dictum nouum vſum, ac eandem reſeruaſſe, iuxtà prædictam veterem *Conſuetudinem*. Act. Fuſco in S.C.

Franciſcus de Andrea.

Hæc pro Additionibus, & Obſeruationibus ad centum has Deciſiones dixiſſe ſufficiant, ad laudem, & gloriam Sanctiſſimæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Beatæ Mariæ ſemper Virginis, S.Blaſij, S.Franciſci Xauerij, & omnium Sanctorum. Sub correctione S. Matris Eccleſiæ Catholicæ. Die 20. Martij 1665.

Iuris Allegatio, cuius meminimus in Obſeruatione ad *Deciſ.*37.*in fine.*

Benedicta ſit Sancta, & Indiuidua Trinitas, &c.

NEſcio quo iure fretus doctiſſimus Aduerſarius intendat fundare fuiſſe pretio officij Deputationis Salutis, priuatum mediante ſententia Ioſeph N. cum verba ſententiæ latæ contra eum cantent, vt ſequitur.

Per M.C.V. delegatam fuit prouiſum, & decretum, quod ſupradicti N. & N. vt ſuprà, inquiſiti pro cauſa prædicta condemnentur ad quadruplum ducatorum quinquaginta in beneficium Regij Fiſci, & amplius non exerceant.

Quæ verba ſententiæ, nec expreſsè, nec virtualiter continent cōtra N. priuationem pretij dicti officij, ſtante quod illud à Ioſeph fuit emptum à fideliſſima Platea Populari, pro pretio duc. biſmille, & biſcentum.

Sententia non continet id expreſsè; quia verba ſententiæ id non proferunt, & ſententia eſt ſtricti iuris, & non patitur ſubauditum intellectum, & tantum cantat, quantum ſonat, *l.* 1. *&* 2. *C. ſi plures vna ſententia.*

Non continet id virtualiter, vt probatur ſequentibus argumentis. Ergò, &c.

Primò, quia licet de iure communi aduerſus Iudicem delinquentem in officio pœna ſit arbitraria ſecundùm qualitatem facti, corporalis ſcilicet, & pecuniaria, relegationis, exilij, priuationis, & ſuſpenſionis officij; ad *tex. in l. ſi aliquid, C. de ſuſceptoribus, & Arcarijs, lib.* 10. *l.* 2. *C. de Palatinis ſacrarum largitionum, lib.* 12. *l. Iudices, C. de dignitatibus, lib.* 12. *cum concordantibus.* Imò de iure authenticorum addebatur priuatio tertiæ partis bonorum, ad tradita per *Menoch. de arbitr. Iud. lib.* 2. *centur.* 4. *caſ.* 342.

Prædicta procedunt, vel in Officiali pecuniario tantùm, qui cum publica pecunia aufugit, & foro ceſſit, & ſic ipſo iure, ipſoq; facto Officium, & adminiſtrationem amiſit, in quibus terminis loquitur *tex. in l.* 2. *C. de Palatinis ſacrarum largitionum, lib.* 12. vel in Iudicibus, qui propriè ſunt ij, qui ius populo dicunt; & in his terminis loquitur *tex. in l. Iudices, C. de dignitat. lib.* 12.

Hinc arguere ex prædictis legibus ad priuationem pretij officij, cōtra Officialem Deputationis Salutis Ciuitatis, non permittitur, ad tradita per *Reg. Rouitum ſuper pragm.* 3. *de militib. num.* 22. 23. *&* 24. eò magis, quia ſi ſententia voluiſſet N. priuare pretio, non ſolùm dixiſſet, ſed illud applicauiſſet eadem ſententia Fiſco, ad quem pœnæ delictorum ſpectant, ſicut applicauit Fiſco quadruplum.

Secundò, quatenus pars dicat in præſenti cauſa non eſſe applicandos terminos diſpoſitionis iuris communis, ſed municipalis huius Regni, adhùc eſt aduertendum de iure Regni adeſſe infraſcriptas ſanctiones *Conſtitutio Regni Eos tantùm*, quæ ponit caſum, quando per iniuſtam Iudex, ſeù Officialis vltrà debitum aliquid habuit, ità quod non fuit datum à ſpontè ſoluente, tunc imponitur pœna quadrupli in beneficium dantis, & pœna priuationis officij in beneficium Fiſci, ſi verò accepit à ſpontè ſoluente imponitur eadem pœna omnis applicanda in beneficium Fiſci, vt per aliam *Conſtitutionem incipientem apud Iuſtitiarios Regionum.*

Habemus etiā diſpoſitionem *Capituli vulgaris famæ proloquium*, in quo ponitur pœna quadrupli Fiſci emolumentis applicanda, ſi adeſt concuſſio, tripli, quando non adeſt, ſiuè pro faciendo, vel non faciendo negotio datū fue-

fuerit parti ſimplici reſtitutione negata, & hæc quando à priuatis, in Fiſco verò ponit pœnam nonupli, & ſubdit *tex. hac pecuniaria coertio, quæ ex faciliori exactione plus exemplum timoris adducit ex certa noſtra ſcientia loco extraordinariæ coerctionis accedat.*

Subdit dictum *Capitulum, & quia probationis non eſt augenda facultas, &c.* Circa indagationem exceſſuum infraſcriptam formam eſſe obſeruandam, quod ſi fuerit Officialis malæ famæ, & adſit probatio duorum, vel trium teſtium probatæ vitæ, condemnetur, abſque copia inquiſitionis, ſi bonæ famæ fuerit, detur copia nominum teſtium tantùm, & contra eum procedatur.

Si verò vnus tantùm adſit teſtis bonæ conditionis, & deferens ſuo iuramento affirmauerit pecuniam dediſſe, maximè ſi non ſit magnæ quantitatis, & dans honeſta perſona ſit, ſequatur condemnatio.

Si non adſint teſtes contra Officialem malæ famæ, ſed indicia, ſeù coniecturæ, quæ animum Iudicis mouere poſſunt, maximè vbi perſona eius, qui dediſſe dicitur, eſt bonæ famæ, & res, vel quantitas non eſt magna per iuramentum dantis, poterit Iudex condemnare, ſed ſi Officialis ſit bonæ famæ, tunc ea præſumptione iuramenti deferentis, non poteſt ſequi condemnatio, ſi leuis opinionis, ſecùs ſi deferens, & inquiſitionem inſtruens ſit honeſta, & approbata perſona.

Habemus etiam *pragm. de trigeſimis*, quę ponunt pœnam arbitrio Proregis vltrà alias à *iure Conſtitutionum Regni, & Capitulorũ ſtatutas.*

Adeſt ſimiliter *Pragm. 2. ſub tit. de muneribus*, quæ diſponit, quod per tres teſtes ſingulares indicatur perfecta probatio contra Officiales in dicto crimine, & ponit pœnam tripli, cũ ſuſpenſione officij pro prima vice, pro ſecunda verò pęnam priuationis, & deindè per aliã *Pragm. 4. de muneribus*, fuit diſpoſitum, quod requirantur quinque teſtes ſingulares bonæ famæ, & opinionis.

His poſitis quatenus pars velit applicare terminos dictarum ſanctionum municipaliũ præſenti facto, & illarum diſpoſitionem extẽdere ad Deputatos Ciuitatis, applicando fortè, tradita per *Regẽtem Capyc. Latro conſult. 62. num. 17. & Reg. Rouit. deciſ. 37. in princip.* adhùc eſt aduertendum, quod *Capitulum vulgaris famæ, & dicta Pragm. de muneribus*, iuxtà tradita per *Reg. de Ponte deciſ. 16.* procedunt tantum circa pecuniariam condemnationem, ſed ſi Iudex velit ad corporalem pœnam, & ad alia procedere *Capitulum, & Pragm.* hoc non vetant, nec circa hoc aliquid ſtatuunt, ſed tunc recurrendum ad probationes, quæ alias à iure communi proditæ ſunt in hoc delicto, quæ licet Iudici ſint arbitrariæ, ad tradita per *Reg. de Ponte deciſ. 56. num. 7.* & per *Reg. Merlinum cap. 59. num. 8.* tamen tale Iudicis arbitrium eſt

ſecundùm ius regulandum, nempè quod Officialis, qui venit officio priuandus, debeat eo probationum genere côuinci, quas ponit *Lucas de Penna in l. ſi i le. num. 5. C. de Decurionibus, lib. 10.* ſcilicet teſtibus, propria confeſſione, inſtrumentis, rei euidentia, & violenta præſumptione, iuncta mala fama, quæ omnia cum deficiant in præſenti facto, non poteſt dici, dictũ Ioſeph, pretio officij fuiſſe eadem ſententia virtualiter priuatum, nàm vt reus officio priuetur ob delictum in officio commiſſum (admiſſa pro nunc opinione, quod ſententia delicti condemnatoria ſufficiat, licet ſententia nõ loquatur de priuatione offi ij) hoc ſanè intelligendum eſt, prout ius intelligit, hoc eſt, vt reus ſit condemnatus per confeſſionem ipſius, vel per conuictionem, ad *tex. in l. 2. C. quorum appellationes*, *Caſtill. deciſ. Sicil. 160. nu. 61. Bertazz. conſ. crim 59. num. 181 conſ. 61. nu. 184. conſ. 65. num. 1. conſ. 140. num. 1. tom. 1. & conſil. 299. num. 1. conſ. 241. num. 16. tom. 2.* Cæterum nemo ex inditijs, & præſumptionibus quantũuis violentis condemnari poteſt ad pœnam ordinariam delicti, *Farina conſ. 82. nu. 1. vol. 2. Bertazzol. d. conſ. 341. num. 22. Thorus in Compendio p. 3. lib. 2. in verbo Officialis in officio delinquens*, qui omnes allegat *Sarment. ſelect. qq. c. 1.*

Vt autem oſtendatur dictum N. de delictis, de quibus inquirebatur, non eſſe conuictum, referre neceſſe eſt delicta, quæ ei obijciebantur, & probationes, quæ circa delicta erant contra N. in proc. crim.

Delicta, quæ ei obijciebantur ſunt.

Primum, aſſerta extorſio facta in perſonam Petri Iacobi de Amore, ſub prætextu, quod dictus Ioſeph N. petijſſe duc. quinquaginta ad hoc, vt dictus Ioſeph N. reſtitueret ei bollettinum Salutis pro tollendo mandato Ioann. Baptiſtæ eius filio, quod illi factum erat à Depotatione de tenendo domum loco carceris ſub pœna duc. triginta mille.

De hoc aſſerto delicto, non ſolùm Ioſeph N. non eſt conuictus, ſed teſtes eiuſdem Regij Fiſci probant eius innocentiam.

Primò, quia ex depoſitione Franciſci Corrigli vnus ex teſtibus Regij Fiſci apparet prædictos duc. quinquaginta fuiſſe petitos à ſeruo N. ex cauſa muneris, quia inuenerat dictum bollettinum, cuius non erat onus dicti Ioſeph N. vel Pompei illud conſeruare, vel regiſtrare, & Ioſeph in hoc non fuit, niſi mediator ad finem, vt dictus ſeruus reſtitueret bollettinum prædictum dicto Ioann. Baptiſtæ, & pro eo dicto Corriglio, vt deponunt infraſcripti teſtes eiuſdem Fiſci.

Primus teſtis, Petrus Peralba, fol. 6. proc. crimin.

Secundus teſtis, Franciſcus Corriglio, fol. 10. lit. D. d. proc.

Tertius teſtis, Iacobus Ruſſo, fol. 12. àt.

Hinc non meretur dicta inquiſitio titulum

recaptus, neque extorſio, tunc verè dicitur, & tranſit in propriam ſpeciem delicti, quando Officialis per indebitam carcerationem, vel aliud genus grauaminis contra ius extorquet à ſubdito pecuniam, *Reg. Ronit. pragm. 3. de milit. num. 39.*

Secundò, quatenus factum prædictum eſſet verum, quod negatur, facta reſtitutione à dicto Ioſepho, dicto Franciſco Corriglio re integra dictorũ duc. quinquaginta, dictum aſſertum crimen reſtitutione facta re integra, purgatum erat, *Boer. deciſ. 153. num. 36. Roman. ſingul. 332. Menoch. de arbitrar. caſu 342. num. 32.* quia hoc crimen, & ſi pœnitentiam non admittat, *Paris de Puteo de ſyndicatu in princ. nu. 3. fol. mihi 72. Baiard. ad Clarum, §. fin. quæſt. 73. nu. 22.* ſi tamen pœnitentiæ addatur recepti reſtitutio, tunc ſrcùs eſt *Boerius, & Menoch. vbi ſuprà. S. benardus conſ. 1. num. 55. par. 2. Ginrba conſ. 72. num. 41.*

Nec obſtat dictum eiuſdem Corrigli In eius depoſitione, dicẽtis, ſe reſtituiſſe cuidam Clerico eoſdem duc. quinquaginta, poſtquam Petrus Iacobus de Amore ooluit recipere duc. 50. quia deponit in hoc de facto proprio ad ſui exonerationem, ob quod ei credendum non eſt, non probata noua conſignatione facta à dicto Clerico.

Tertiò, quatenus fuiſſet vera extorſio, quod negatur deficiunt probationes, quia Franciſco Corriglio non eſt danda fides tanquam deponenti ad ſe exonerandum, ſtante quod ipſe debet reddere computum pecuniæ, vt ex depoſitione, fol. 8. *l. deferre, §. idem dicerem, ff. de iure Fiſci*, ampliùs vt teſtium mediatori fides detur in prædicto delicto, ſecundùm opinionem magis veram eſt neceſſarium, quod concurrant bona fama mediatoris, mala fama inquiſiti in eodem genere mali, *Reg. Merlinus to. 2. c. 29. n. 15. Larrea alleg. 48. tom. 1.*

Alius teſtis, Petrus Peralda, fol. 4. vltra quod eſt de domo accuſatoris, qui licet non faciat quærelam, eſt nihilominus principalis, qui ſupponitur extortus, & ad minùs erit denuncians, qui ſtat loco accuſatoris.

Præterea Franciſcus Corriglia, & Petrus Peralda ſunt contrarij, quia Franciſcus dicit, fol. 11. lit. B. conſignauiſſe pecuniam in dublis Ioſeph N. & Petrus Peralda, fol. 6. lit. C. dicit, quod ipſe Petrus conſignauit dicto Ioſeph N. dicti duc. quinquaginta.

Accedat, quod Corriglia dicit, ſibi Ioſeph N. conſignauiſſe bollettinum, tempore quo Petrus iuerat ad cambiandum zechinos, dicto fol. 11. àt. lit. F. & Petrus dicit, quod ipſe fuit præſens, quando Ioſeph N. conſignauit bollettinum dicto Franciſco, d. fol. 6. Peralda dicit, quod ipſe Ioſeph N. noluit zechinos, quia erant diminuti ponderis, & petijt dublas. dicto fol. 6. lit. D. Corriglius verò dicit, quod ipſe cambiare fecit zechinos, quia ei videbantur ponderis diminuti, dicto fol. 11. lit. M.

Additur ad exuberantiam, quod Capitaneus Gaſparrinus examinatus, fol. 6. pro Fiſco deponit ipſum miſiſſe bollettinum primũ Deputatis, vt teſtatur dictus Fraociſcus pro exonerando Capitaneo Gaſparrino eius conſanguineo, cuius erat conſeruare bollettinum prædictum, procurans onerare Deputatos, cũ alioquin ſupponendum ſit, quod pecuniæ pro inueniendo dicto bollettino peruenerint ad manus eius, qui bollettinos habebat, & quod hoc verum ſit clarè probatur ex depoſitione eiuſdem Frãciſci Corriglij, qui deponit, quod poſtquam duc. quinquaginta ſoluti fuerunt, recuperatum fuit bollettinum à manibus Ioſeph N. cuius contrarium ex depoſitione Petri Iacobi de Amore deducitur, quia dicit, quod in eodem tempore, quo Frãciſcus Corriglia dixit, finem poſuiſſe negotio pro ducat. 50. oſtendit bollettinum dicto Petro Iacobo, ergò priuſquam Franciſcus recepiſſet ducatos quinquaginta à Petro Iacobo de Amore, bollettinum erat in poſſe dicti Franciſci Corriglia.

Præterea conſiderandum eſt, quod probationes huius aſſerti criminis, licet ſint priuilegiatæ, ex diſpoſitione *Cap. Regn. vulgaris fama proloquium, Pragm. 4. de muneribus Officialium*, non tamen per hoc ſunt priuilegiatæ, or iure communi, cui iuri ſtandum eſt in hoc facto, in quo non agitur ciuiliter, ſed criminaliter, ſũt igitur neceſſariæ plenè probationes, ad *tex. in l. Iudices, C. de dignitatib. lib. 12.* ibi: *Iudices, qui ſe furtis, & ſceleribus fuerint maculaſſe conuicti* (*in Auth. nono iure, C. de pœna Iudicis, qui malè iudicauit*) ibi: (*Et hoc probauerint*) *in l. fin. ad leg. Iuliam repetundarum*, ibi: *Qui conuictus fuerit: in Conſtitutione Regni corruptela crimen*, ibi: *Legitima probatio; in Conſtitutione Regni apud Iuſtitiarios*, ibi: *Contra præſentem Conſtitutionem aliquod recepiſſe fuerint dilucida probatione conuicti.* Et in puncto docuerit *Regens Ronit. dicta Pragm. 3. de militibus, num. 30. Reg. de Ponte dec. 7. & in tract. de poteſt. Proreg. tit. de elect. Officialium, §. 7. nu. 12. Capiblanc. de Baron. tom. 1. Prag. 31.* & antè eos docuit *Capyc. dec. 121.*

Nec eſt prætereundum, quod idem *Reg. de Ponte* docuit *d. deciſ. 7.* dicens, quod requiritur conuictio, ſaltem ad finem priuandi Officialem officio, allegat *Ioannem de Platea in l. Iudices, C. de dignitatib. lib. 12.* qui ſe remiſit ad *tex. in l. ſi aliquid, C. de ſuſceptor, lib. 10.*

Quæ omnia dicta ſunt ex abundanti, cum vt ſuprà dictum eſt, non poſſet dici, quod Iolierus deliquerit in officio prædicto, prout eſt caſus relatus à *Reg. Capyc. Latr. conſult. 62. tom. 1. & Reg. Ronit. deciſ. 37.*

Secundò, inquiritur idem Ioſeph N. de alia aſſerta extorſione, & concuſſione in perſonam Io: Baptiſtæ Mezzomonaco de magnis pecuniarum quantitatibus, nè mergeret in mare quan-

quantitatem piperis aſportatam in purgaturo publico, vbi merces expurgantur.

Hæc inquiſitio non meruit allegari, dùm ex fide Magnif. Cancellarij Pandolphi Actuarij Deputationis, conſtat pro acceſſu dictorũ Deputatorum extra Portum huius Ciuitatis, ſolui cuilibet Deputato carolenos viginti pro qualibet cymba, pro Deputatorum acceſſu, & prædictos carolenos viginti, eſſe ſolitos ſolui pro vnoquoque acceſſu, itàut ſi bis contingerit Deputatos accedere pro eodem negotio eadem die, quia fortè factum illud, pro quo accederent nõ potuerit tàm citò expediri, debeant ſolui denuò alij caroleni viginti, per quamlibet cymbam, prout ex fide Magnifici Pandolphi, fol. 82. & Mercatorum, fol. 83. in proc. S.C. propterea non poteſt vocari extorſio id, quod de iure, & conſuetudine permittente exigitur, ideò ſi eodem die, quo vacauerunt dicti Deputati à primis horis diei, vſque ad noctem, ſoluti fuerunt prædicti duc. 8. prædicto Ioſeph N. ſicut alijs Deputatis pro duobus acceſſibus duarum ſcilicet cymbarum, hoc non eſt delictum, quod adeò verum eſt, vt idem Mezzomonacus oblitus de regula, quod quiſque iuris in alium ſtatuit, eodem iure ipſe vtatur, ipſemet hodiè exercẽdo officium prædictum, exigat eoſdem dirictus, prout priùs ſimiliter idem exegit, vt ex fide plurium Mercatorum, & Conſulis Nationis Belgicæ apparet, fol. 83.

Tertia inquiſitio contra Ioſeph N. eſt, quod introduxerit contra formam Bannorum, abſque licentia Deputationis Franciſcum Longum, ſub prætextu, quod ille habuiſſet ordinem à Domino Prorege ingrediendi in Ciuitatem.

Hæc inquiſitio ſimiliter vana eſt, quia Frãciſcus Longus intrauit ante promulgationem Bannorum, vt videre eſt ex promulgatione dictorum Bannorum facta ſub die 7. Auguſti 1656. fol. 84. & ex depoſitione dicti Franciſci, fol. 70. à ter. qui dicit introiuiſſe Neapolim ſub die 6. menſis Iulij, & ſic multò ante promulgationem Bannorum.

Præterea idem Franciſcus non intrauit in Porta Portus Salui, in quo loco aſſiſtebat dictus Ioſeph N. cum Regijs Conſiliarijs ad id Deputatis per S.E. ſed intrauit, vt ex eadem depoſitione videre eſt in Burgo Plagge propè Eccleſiam Sancti Leonardi, & bona prædicti Franciſci fuerunt exonerata in Molo magno, de quo facto dictus Ioſephus non poteſt teneri, qui cuſtodiebat introitum Portæ Portus Salui, & non in alijs locis, etiam ſi dictus Frãciſcus Longus introiuiſſet poſt promulgationem Bannorum per dicta loca, quorum cuſtodia non erat cõmiſſa dicto Ioſeph N. ſed alijs.

Et propterea cum prætenſa delicta in officio, quibus pars nititur contra Ioſeph N. vera non ſint, vel ſaltem circa primum caput inquiſitionis dictus Ioſeph N. non ſit conuictus, nec condemnatus pœna ordinaria non eſt locus amiſſionis pretij officij, *Reg. de Ponte d. deciſ. 7.* ceſſante enim plena, & dilucida probatione, ceſſat pœna ordinaria, & ceſſante pœna ordinaria, ceſſat pœna priuationis, poteſt imponi ad ſimplex arbitrium Iudicis, ſed de iure regulatum, qui Iudex, ob id non poteſt arbitrari contra non conuictum officij, nàm pœnas priuationis officij, non pœna ordinaria, & cum pœna priuationis officij irroget infamiam cumulari nequit, cum pœna extraordinaria, quę non irrogat infamiam, *l. 3. C. ex quibus cauſis infamia irrogetur*, vbi *Bart. in 1. lectura, verſ. Circà quod dicas.* Ergò, &c.

Tertiò Ioſeph N. non fuit in ſententia condemnatus pœna ordinaria, quæ reſpectu extorſionis erat relegatio, vt docet *Regens Rouitus Pragm. 3. de militibus, num* 34. & fuit practicatum contra Deputatum Salutis Marcum Antonium Gallum, tempore Comitis Lemenſis, de quo *Reg. Capyt. Latro conſult. 62. Reg. Rouit. deciſ. 37* Hinc licet ſententia ſit condemnatoria delicti contra Ioſeph N. circà pœnam pecuniariam, quia tamen de pœna ordinaria exilij non loquitur, non poteſt prętendi ex aduerſo, quod Ioſeph N. amiſerit pretium officij, quo illud ab eo emptum fuerat à Platea Populari, & Regia, quod ſufficit ſententia cõdemnatoria delicti, licet non ſit priuatoria officij, procedit quando ſententia pro delicto in officio condemnat ad pœnam ordinariam, ſecùs ſi ad pœnam extraordinariam, *Sarmientus lib. 1. cap. 13. ſelect. quæſt. poſt num. 3.*

Quarto, maxima fuit diſceptatio inter Doctores ad beneficiarum condemnatũ pro delicto, pro quo eſſet priuandus beneficio, ſit beneficio priuatus, licet in ſententia nihil dicatur de priuatione beneficij, & in hac quæſtione duæ fuerunt opiniones, altera *Innocent. in cap. qualiter lo ſecondo, nu. 10. de accuſat.* qui docuit, quod beneficiatus condemnatus pro delicto, pro quo eſſet priuandus beneficio, non ſit beneficio priuatus, niſi expreſsè dicatur in ſententia, & cum *Innoc.* concordat *Garz. de benef. par. 11. cap. 3. §. 1. num. 98.* quem refert, & ſequitur *Reg. Rouit. Pragm. 3. de militib. n. 44. 45. & 46.* & vltrà Doctores à *Garzia, & Rouit.* relatos, hanc opinionem tenuerunt *Felin. in cap. ſciſcitatus, num. 2. de reſcript. Hyppol. ſingul. 200. Rebuff.* qui omnes refert *de pacifica poſſeſſ. num. 315. aliàs nu. 262.* & iterum in *tit. de modis amittendi beneficia, num. 64. Simonettus de reſeruat. qu. 24.* & ibi, *Granita lit. B. Lambertin. de iur. patronat. 1. par. 2. lib. q. 6. art. 9. num. 1. Bernard. Diaz in pract. crim. Canon. cap. 133. nu. 3. Mandoſius de ſignatura, tit. de priuatione, verſ. Condemnatus de homic. Petrus Gregor. Syntagmatum iuris, cap. 26. num. 9.* & iterum *cap. 33. num. 3. Flamin. Pariſ. de reſignat. beneficior. lib. 3. q. 16. num. 29. & ſeq. Io: Guttier. Canon. quæſt. lib. 2. cap. 5. num. 7. Puteus*

deciſ.233.lib.3. Zerola in praxi Epiſcopor.1.par. §.1.Salgad.de Reg.protect.p.4.c.9.num.69.70.& 71.vſque ad 75.

Alia opinio fuit præcedenti contraria tenens, quod quando ſententia lata eſt ſuper delicto, etiam ſi id in ſententia de beneficio priuationis non exprimatur, tacitè tamen priuatio inducta intelligatur à iure, quàm opinionem ex multis defendit *Salgad. de Reg. protect. loc. cit.* omnibus citatis, præſertim *citat. deciſ. nouiſſima 769.per tot.1.par.diuerſ.nu.8. verſ. His tamen non obſtantibus*, quæ eſt *deciſ.* relata ab aduerſario contra nos, de qua *Farinac. conſ.5.*

In hac diuerſitate opinionum doctiſſimus *Sarmientus lib.1. ſelectarum, cap.13. num.3.* diſtinxit, quod ſecunda opinio procedat, quando à iure pœna eſt certa, & illi delicto, de quo Clericus eſt declaratus, non eſt arbitraria, ſed à iure determinata, quia tunc cum de iure pro facto delictum inducat pœnam priuationis beneficij, ideò ſufficit de icti declaratio, vt priuatio etiam non expreſſa in ſententia intelligatur, tamen ſub ea virtualiter, ſecùs quãdo pœna delicti, quando condigni priuatione officij non incurritur ipſo facto, ſed demum ſpectata ſententia, & pœna non ſit certa, ſed arbitraria Iudici, nàm tunc per ſententiam declaratoriam delicti non inducitur priuatio beneficij, hanc diſtinctionem ſequuti fuerunt *Nicolaus Garzia de beneficijs 11.par.cap.3. de renunc.num.105. & ſuprà num.97. Bernard. Diaz d.cap.133. à num.3.* quàm diſtinctionem comprobat idem *Salgad. d.par.4.cap.9. nu.71.* qui dicit dictam ſententiam Rotæ, allegatam in contrarium confirmare hanc diſtinctionem, & *num.73.* dicit, quod ſi pœna priuationis officij incurreretur ipſo iure, non requireretur ſententia condemnatoria, ſed declaratoria dumtaxàt.

Sed in caſu noſtro, Fiſcus fecit inſtantiam pro exilio, quæ erat pœna ordinaria dicti delicti, ſi de eo conuictus fuiſſet dictus Ioſeph, prout practicatum fuit cum Marco Antonio Gallo, de qua practica adeſt *dec. Reg. Rouit.37.* & docuit *Reg.Capyc.Latro conſult. 62. 1. tom.* & quia inquiſitus non erat conuictus, ideò non fuit ei inflicta pœna ordinaria exilij, prout Fiſcus inſtabat, ſeu ſolùm fortè exurgentibus indicijs condemnatus pœna extraordinaria, iuxtà *Capitulum Regni famæ proloquium*, ibi: *In quadruplum in beneficium Fiſci*, quæ pœna pecuniaria, eſt extraordinaria, *ad tex.in d.Capitulo vulgaris famæ proloquium*, ibi; *Hæc pecuniaria correctio, quæ ex faciliori exactione plus exemplum timoris adducit ex certa noſtra ſcientia loco extraordinariæ coërtionis accedat.*

Quinto, per *Pragm. 2. de muneribus*, licet delicta in officio fuerint priuilegiata circa probationem delictorum extorſionis, nihilominus circa pœnas, ſubdit *Pragm.* ibi: *Atque ſuſpenſionis officij prima vice, quod contrafecerit, ſecunda verò totalis priuationis ipſius, in quas pœnas ex nunc pro tunc, & è contrà Officiales, qui ſecùs fecerint ipſo iure incidiſſe declaramus.* Ergò non poteſt prætendi priuatio officij, & pretij ipſius contra Ioſeph N qui alias non reperitur inquiſitus, dùm *Pragm.* in ſecunda vice extorſionis ponit priuationem totalem officij, non in prima vice.

Sextò, & vltimò, verba decreti: *Amplius non exerceat*, non important priuationem pretij dicti officij, quo illud fuit emptum, differunt enim ſatis officia gratis fuiſſe conceſſa, vel empta, prout diſtinxit *Cranett. conſ.6.* & poſt eum *Reg.Capyc.Latr.conſult 33.& 34.1.tom.* & licet *Reg.Merlin. contrŏu. 30.* dicat Officialem per ſententiam officio priuatum cenſeri, nedũ exercitio officij priuatum, ſed etiam proprietatem ipſius amiſiſſe, & pretium, quo illud emptum fuit; loquitur tamen dictus Dominus Author in caſu, quando quis fuit condẽnatus ad officij priuationem, ſecùs quando ſententia de exercitio expreſsè loquitur, quæ ad proprietatis amiſſionem non poteſt extẽdi, *arg.tex.in l.naturaliter.§.nihil commune, ff.de acquir. poſſeſſ.* prout idem Author ſe declarat *d. cap.3. num. 9. in fin.* & diſtinctio quam pars facit, quod aliud ſit exercitium officij prohiberi ad tempus, aliud indefinitè, & in perpetuum, de iure non procedit in ſuſpenſo ab exercitio officij, qui non intelligitur priuatus officio, quia officium non eſt acceſſorium ad exercitium, ſicut è conuerſo, ſed in ſuſpenſo ab officio eſt ſuſpenſus ab exercitio, vt acceſſorio, quod ſublato principali ſtare non poteſt, & facit, quod in ſimili tradidit idem *Salgad.de Reg.protect.cap.9.num 67. par.4.* dicens, ſuſpenſum à beneficio non intelligi ſuſpenſum ab officio, quia officium non eſt acceſſorium ad beneficium, ſicut è conuerſo beneficium eſt acceſſorium ad officium; quo ſublato, & illud tolli neceſsè eſt, ſecundum ea, quæ de ſententia ad acceſſoria trahẽda, idem Author dicit *cap.10.d.tract. à nu. 89.* & diſtinctio temporis, vel perpetuitatis ſit ſuſpenſio ab officio, quo in caſu diſtinguitur, an ſuſpenſio ab officio perpetua ſit, vel ad tempus ſecundum dictum Authorem, ſed non in ſuſpenſo ab exercitio officij, quod non poteſt inducere priuationem officij, ſeù pretij illius, quoad exemplum fuit *Salgad. vbi ſup. num. 104.* quia ſententia de exercitio expreſsè loquens ad proprietatis amiſſionem extendi non poteſt, vt idem *D.Merlin.* aduertit *d.cap.30.num.9. in fin.2.tom.*

Marcellus de Graſſis.

In Banca Lombardi apud Scribam Granato.

In qua cauſa ſcripſit *Caſar. in ſpecul. peregr. qq.q.2.* dùm hæc reuideo in lucem editus.

Alle-

Allegatio, cuius meminimus in *Obſeruat.ad Dec.65.n.25.* eſt,quæ ſequitur, dicata Excell.Comiti Caſtrilli, tunc huius Regni Proregi.

Dominus illuminatio mea.

DE Supremi S. R. C. Senatus authoritate, apud Excellẽtiſſimum Principem diſſerere,me excitarunt, vel ipſa tanti Supremi Senatus magnitudo toti orbi cõſpicua, & ſemper veneranda, vel præſens concertatio, quæ modò ſe offert inter huius Regalis Conciſtorij Magiſtratus, & Præſidentes Regiæ Cameræ circa modum præcedendi in ſeſſionibus, quæ non tàm diſcutienda eſt coram prudentiſſimo, & magnanimo Heroe, quàm penitùs reſpuenda, ſi eius originem,poteſtatem,& nomina Magiſtratuum intueamur.

Et vt ab origine exordiar,Sacrum Regium Conſilium à Sereniſſimis Aragonum Regibus fuiſſe erectum, & pro eorum peculiari ſolio,& præcipua ſede inſtitutum, vt cunctis ipſorum ditioni ſubiectis expeditam, ac incorruptam iuſtitiam miniſtrarent, teſtatur Rex Ferdinandus in *Pragm. 1. & 2. ſub tit. de officio S.R.C.* ſiuè Rege Alphonſo Primo, ſecundùm *Frecc.de ſubfeud.lib.1.tit.de antiq.ſtat. Regn. nu.* 38. quem ſequutus fuit *Reg. Tapia lib.2. iur. Regn.* & nouiſſimè *Capacc. in libro nuncupato,il Foraſtiero, giorn. 7. fol.* 584. ſiuè à Ferdinando Primo illius filio, ſecundùm *Surgent. de Neap. illuſtr.cap.*17. *num.*46. quod annotarunt etiam *Reg.Capyc.Latr.deciſ.*68.*num.*8.*lib.*1.*Conſ.Staiban.lib.*1.*reſol.*50.*num.*2.

In eoque S.R.C. Reges ipſos, & præcæteris Regem Alphonſum præſediſſe in dubium eſt ex ſupradictis Scriptoribus, imò in eius propria domo Supremum hoc Conciſtorium regebatur,vt dixit *Capacc. fol.* 586. & ſic ſupplices libelli in eo porrigebantur ſub titulo *Sacræ Regiæ Maieſtatis*, & ab iiſdem prouiſiones immediatè oriebantur, ſub forma *prouiſum per Dominum Regem in Caſtro Nouo*, ſicuti vtiq; hodiè ſub eodem titulo, *Sacræ Regiæ Maieſtati* Spectabili Præſidenti dicti ampliſſimi Senatus, nomine Regis immediatè ſupplicationes porriguntur,quod neminem latet.

Meritò itaque à prædictis Sereniſſimis retro Regibus honorabilibus, ac venerabilibus nominibus *Magnum Conciſtorium,Supremus Senatus, Sacrum Regium Conſilium* fuit nominatum,& inſcriptum,vt in dicta *Pragmat.* 1. Ac iiſdem proprijs Regijs nominibus ità illud decorarunt,vt præſtantiam,& magnitudinem tanti Senatus, præſertim poſteris commendarent. Et vt Supremum hunc Senatum Regia authoritate peculiari modo ſuper quæcumq; Regni Tribunalia præfulgere omni æuo extrà controuerſiam eſſet, id quod propriè denotare verbum illud, *Sacrum*, eleganter declarauit *Amaya in l.*46.*C.de Decurion. num.*2. nàm quæ Principis ſunt, cæteris longe maiora, & præſtantiora videntur, maximè cum hoc nomine *Sacri*, ſpeciali quodam iure Rex Siciliæ decorabatur, ſecundùm *Surgent. de Neap. Illuſtr.c.*22. *num.* 2. ideòque omnes Inuictiſſimus Monarca vti Rex Siciliæ, & Hieruſalem duplici ex titulo *Sacer*,appellatur,vt idem *Surg.* annotauit.

Et cum Reges ex varijs Regni negotijs præpediti huic eorum magno Conciſtorio minimè præſtò eſſent, ob eorum abſentiam viros illuſtres, & de ſtipite Regio in eodem Senatu Præfectos,vel Præſidentes deputarunt, prout Rex Federicus D.Ioannem de Aragona Cardinalem, filium Ferdinandi Primi, eiuſque germanum,& D.Ferdinandum de Aragona Ducem Montis Alti,eiuſque naturalem fratrẽ Præfectos,ſeù Antiſtites in dicto Supremo Senatu creauit; Ità videre eſt apud *Capacc.de fol.* 585.à quo & alij illuſtres viri in Præfectos,ſeù Antiſtites electi connumerantur: *Frecc.*autem *loco ſuprà citato*,recenſet à Rege Alphonſo Primo,inſtitutore huius ampliſſimi Senatus in illius Præſidentem fuiſſe electum Archiepiſcopum Valentiæ, qui deindè Nicolao Primo ſucceſſit, & Calixtus Quintus fuit appellatus: Poſteà verò in officio prædicto Præſidentis S.R.C.viri non minùs ſanguine,quàm doctrinè celebres fuere deſtinati ęquorum numero præcæteris à *Capaccio* relatis *fol.* 586. *&* 587. adſunt, Arlandus Rogerius Patriarca Alexandriæ, Oliuerius Carrafa Archiepiſcopus Neapolitanus, Antonius de Alexandro, Andreas Mariconda, Antonius de Ianuario, Hieronymus Seuerinus, qui poſt legationem ad Cæſaream Maieſtatem Caroli Quinti electus Locumtenens, poſtmodum maiora meritus ad Pręſidentis S.C.officium fuit euectus: ſicuti & Thomas Salernitanus, qui in remunerationem nonnullorum inſignium laborum pro mercede hanc dignitatem fuit adeptus: & sẽper continuatis temporibus ad hoc Supremi Magiſtratus faſtigium S.R.C.Præſidentes viri doctiſſimi, ac nobiliſſimi fuerunt electi: Sicuti hodiè præſidet D. Didacus Bernardus Zufia, vir non inferioris nominis, qui poſtquam ſua ſolertia, doctrinæ,ac integritatis fama in omnibus huius Regni Senatibus mirè admodũ noſtro Potentiſſimo Monarchæ inſeruiuit, tùm vti Regius Conſiliarius in S.C.& Magna Curia Vicariæ, in criminalibus, & in Regia Camera vti Præſidens,tùm in Supremo Italiæ Conſilio Regens, ac in Regio Collaterali Cõſilio, & tandem primum in eodem Collaterali Conſilio locum occupans, ob ipſius virtutis experimentum Supremum hunc S.C.Præſidẽtis gradum promeruit; In cuius munere adeò

ſua incomparabili prudentia, & doctrina præeſt, vt nemini alij videatur ſecundus.

Ex his quidem abundè conſtat de noſtri Supremi Senatus præeminentia ſuper omnia Regni Tribunalia, & ipſam Regiam Cameră, tùm ex antiquitate originis, ſecundùm *Reg. Roust. conſ. 102. num. 8. lib. 2. & Reg. Galeot. lib. 2. controuerſ. iur. controu. 11. num. 7.* vbi expreſsè fatetur, noſtrum S.C. antiquitate, & amplitudine iuriſdictionis Regiæ Cameræ Tribunal in omnibus cauſis præcedere; tùm ex celebritate nominis, cùm ſatis ex *Nouell. 5. de Monach. §. fin.* In iure compertum reperiatur, illuſtri nomine pollentem cunctis alijs eſſe præferendum, *Bart. in l. fin. num. 24. C. de dign. lib. 10. Hotom. conſ. 105. num. 3. & 4.* relatus ab *Amaya in l. 86. C. de Decur. lib. 10.*

Id quod etſi ex prædictis ſatis liqueat, ex alio multò magis notum fiet, nempè ex iuriſdictione, ac Suprema Sacri noſtri Conſilij poteſtate: Etenim à prædictis Sereniſſimis Regibus vti Supremum Conciſtorium, *Sacer*, hic Senatus fuit conſtitutus, ad quem omnes ex toto Regno à Decretis quarumuis Curiarũ, & Tribunalium appellarent, cum priùs ad Magnæ Curiæ Vicariæ Tribunal, alioſque inferiores Iudices confugere, ac ius petere cogerentur, dixerunt *Frecc. & Capacc. locis citatis;* Ideòque noſtro Sacro Senatui omnis iuriſdictio, ac plenaria fuit tributa cognitio, nedùm cauſarum appellationum ab omnibus Regni Curijs: *Verùm etiam actorum, proceſſuumque conualidationem, in integrumque reſtitutionum cum temporum prorogationibus, quas ſpiritus inſafflationes Regnicolæ vocant, & tandem omnium cauſarum quantumuis arduarum, ſiuè illæ Comitatuũ, Marchionatuum, ſiuè Ducatuum, & Principatuũ, vel quorumcumque nobilium feudorum extiterint,* ità ex *Pragm. 2. 3. 4. & 5. de offic. S. R. C.* Meritò igitur S.C. ordinariam, ac ſupremam iuriſdictionem, tàm ciuilem, quàm criminalem in toto Regno ſine vllo vlteriori recurſu habere dicitur, *Præſ. de Franch. deciſ. 338. num. 5. Conſ. Carleu. de iudic. lib. 1. diſp. 2. qu. 8. ſect. 6. nu. 1151.* Ac eandem ordinariam iuriſdictionem, & retinere illius Conſiliarios, non tantùm vt vniuerſos, ſed etiam vt ſingulos non incongruè putarunt *Reg. Rouit. in rubr. Prag. de offic. S. R. C. num. 7. Conſil. Carleual. loc. cit. nu. 1153.* qui opinionem credentium Conſiliarios, & ſingulos ordinaria iuriſdictione non pollere, appellat ibi craſſum Pragmaticorum errorem, & vrgẽtiſſimis rationibus refellit, & ſicuti & *Montan.* huius ſententiæ aſſecla in *tract. de regal. rubric. num. 55.* addidit non ideò eſſe nullam ſententiam latam, vel ab alio Conſiliario ſubſcriptã; cui cauſa commiſſa non erat, ſubdens quoque S. C. de Regalibus cognoſcere, quando inter Partes cadit contentio.

At Regiæ Cameræ iuriſdictio longè inferior eſt, ſiquidem tàm amplam, ac vniuerſalẽ poteſtatem ipſi tributam non agnoſcimus, cũ tantùm limitata, & reſtricta fuerit conceſſa cognitio ad certum genus cauſarum, & ad eas dumtaxàt, quæ Regij Patrimonij intereſſe concernerunt, *Surg d. tract. de Neap. Illuſtr. cap. 26. num. 22. Præſ. de Franch. deciſ. 601. num. 5.* & per Regias ſanctiones ita ſancitur, *in Pragm. 37. de offic. S. R. C. & in Pragm. 61. & 62. §. 2. de offic. Proc. Cæſar.* Adeo enim, præſertim priorũ temporibus, erat Regiæ Cameræ reſtricta poteſtas, quòd ante annum 1533. nullam iuriſdictionem exercere valebat in criminoſos, quãuis fuiſſent eius aures offenſæ, iuxtà *Pragm. 13. verſ. Quando foſſe la Camera, de offic. Procur. Cæſ.* quemadmodum abſolutiſſimum eſt, vt patet ex nouiſſimè traditis per *Reg. Sanfeli. in deciſ. 291. lib. 2.* & ex *Frecc. de ſubfeud. tit. de Magn. Camer.* Fatentur omnes per *tex.* expreſſum in *l. 1. C. vbi cauſ. fiſcal.* dixit etiam *Reg. Galeot. in reſp. 1. pro dicta Regia Camera, num. 99. inter reſponſa fiſcalia,* qui quamuis contrarium de cõſuetudine ſeruari inferiùs dicat; hoc quam controuerſum ſit, patet ex allegatis in citata *deciſ. Sanfelicij,* cum adhùc lis de eo ſub Iudice ſit. Vndè ex his inconcuſſum redditur S.R.C. Senatum ex ampliori, & vniuerſali iuriſdictione longè Regiæ Cameræ Tribunali ſuperiorem eſſe, iuxtà ſententiam *Reg. Galeot. & Rouit. in locis ſuperiùs allegatis,* & poſt ipſos *Reg. Capyc. Latr. deciſ. 198. num. 4. lib. 2.* quo loci expreſsè cenſuit, Regios Conſiliarios in dignitate eſſe maiores Regiæ Cameræ Præſidentibus.

Quod & Iuris firmiſſimis innititur principijs, quibus edocemur. Primò, nobiliorem, & præſtantiorem Iudicem eſſe, qui latiori, & vniuerſaliori potitur iuriſdictione, ex *cap. in nouo 22. diſt.* vbi *Gloſ. in verbo Pari dixit, Sanctum Petrum cæteris Apoſtolis eſſe maiorem in adminiſtratione,* adeòque digniorem, & alijs præferri, *cap. puto 2. q. 7. DD.* omnes *in rub. ff. de offic. eius,* vbi *Dec. num. 3.* & poſt *Alciat. lib. 2. paradox. cap. 12. Coraſ. lib. 3. miſcell. cap. 15.*

Secundò, quod eo honorabilior cenſebitur Magiſtratus, quo illius iuriſdictio magis ad publicam vtilitatem, & ad vniuerſale populorum gubernium tendet in recta adminiſtratione iuſtitiæ, iuxtà tradita per *Luc. de Penn. in l. ex omnibus, C. de Decur. lib. 10.* latè in materia *Boer. de author. Mag. Conſilij, num. 147.* Ad quam quidem populorum vtilitatem ſemper Summi Cæſares, & Inuictiſſimi noſtri Reges reſpexerunt, adeò quòd eam propriæ eorum vtilitati præferendam exiſtimarunt; cum Principes, non tàm propter ſua, quàm vtilitatem ſubditorum creati, & electi fuerint, teſte *Platone lib. ciuili, ſeù de Regno, Ariſt. 3. Polit. c. 4. & 5.* & ità *Imperator Iuſtin. in l. vnic. §. fin. C. de caduc. tollend.* inibi: *Sed quod communitèr omnibus prodeſt hoc rei priuatæ noſtræ vtilitati præferendum eſſe cenſemus, noſtrum eſſe proprium ſub-*

dito-

ditorum commodum, *Imperialitèr exiſtimantes.* Et noſter Rex Ferdinandus *in Pragm. 2. de offic. S.R.C.* in his verbis: *Quamobrem benè inſtituti Reges, qui non ad ſuamet compendia, ſed ad populorum, quos ſub Sceptro haberent vtilitatem genitos eſſe opinati ſunt, præcipuam omni tempore iuſtitiæ, legumque curam habuere.* Quarè cũ S.R.C. munus ſpecialiter circà populorum regimen ſit, & totum verſetur in diſtributione iuſtitiæ, ſiuè per immediatum recurſum ad ipſum Sacrum Senatum, vti Regem repræſentantem, ſiuè per appellationem, & per viam grauaminis ab alijs Curijs Regni: & cum hoc propriũ Regum ſit, adeout ab eis magis commendetur, quàm propria vtilitas, ac ipſorum commodum, de quo agere Regis munus non eſt: certè conſequitur Regiæ Cameræ Tribunal eſſe longè inferiùs, ac minoris prærogatiuæ, cum in eo de cauſis Patrimonialibus Regis; & de his, quæ concernunt Fiſci intereſſe ſolùm cognoſcatur.

Tertiò, quòd in contentione Iuſdicentium, ſiuè Magiſtratuum magis priuilegiatus, eſt ſẽper præferendus, tùm ex regula, ſi de quo minùs, idem de quo magis, tùm ex altera, magis dignum trahit ad ſe minùs, vt notauit *Afflict. in deciſ. 56.* vbi fatetur S. R. C. quia Regem repræſentat eſſe magis priuilegiatum M.C.V. & Regię Camerę Tribunalibus, ex *Afflict.* ac alijs comprobauit *Ruginell. pract. qq. cap. 43. nu. 12.*

Confirmatur mirè admodum hoc idem ex eo, quod Regiæ Cameræ Tribunal, nec prærogatiuam aliquam habeat, ſuper M.C.V. Tribunal, cum ab ipſa in negotiorum occurrentijs expediantur literæ hortatoriales ad M.C. ex *Reg. de Ponte deciſ. 13. num. 1. verſ. His ſic in facto, & Reg Sanfel. in ſupradicta deciſ. 291. in fin.* ac patet ex ordinatione immortalis memorię Caroli V. in *Pragm. 13. de offic. Proc. Cæſar.* vbi mandat, quòd M. C. V. & Regiæ Audientiæ Regni, illarumque Miniſtri aſſocient, & eorum brachium præſtent dictæ Regiæ Cameræ pro exequutione ipſius ordinum, & decretorum. Imò ſi à dictis Miniſtris, aut exequutoribus, eorum miniſterij ratione aliquid minùs iuſtè, aut crimen peractum fuerit, nec illos à Regia Camera cognoſci, nec aduerſus prædictos Miniſtros iuriſdictionem prætendere poteſt ſatis compertum eſt, ex optimè ponderat per *Præſid. Merlin. lib. 2 controu. for. cap. 64.* quamuis contrarium à Supremo Cõſilio Italiæ fuerit determinatum, iuxtà allegata per *Reg. Capye. Galeot. in reſp.* 1. pro eadem Regia Camera, tempore quo eximiè officio Fiſci patroni ibi fungebatur: quibus tamen ex cauſis ità reſolutum fuerit, iuſtis rationibus ſub ſilentio præterite, dixit *Præſ. Merlin. d. cap. 64.* Ideòque cum M. C. V. ſit Tribunal inferiùs S.R.C. ac illius Supremæ poteſtati procùldubio ſubiaceat, ſuccedunt planè regulæ ſupra traditæ, ac proindè omninò concludendum, Supremum hunc noſtrum Senatum nobiliorem, ac præſtantiorem eſſe Reg. Cameræ Tribunali.

Vlteriùs noſtri Sacri Senatus præeminentia magis patefit, ſi conſpiciatur, quòd ſententiæ ab ipſo magno Senatu nomine Regis proferuntur ex præordinatione Ferdinandi in *prag. 6. de offic. S. R. C.* Adeòque omninò exequutionem merentur, & ab eis prouocare nemini licet, ſed tantùm reclamatio conceditur, ad inſtar ſententiarum Præfecti Prætorij, iuxtà *Auth. quæ ſupplicatio, & l. ſi quis, C. de precib. Imper. offer. l. 1. C. de ſentent. Præfect. Prætor.* & eſt expreſſum *in Prag. 5. ſub eodem tit. de offic. S.R.C. Afflict. deciſ. 131. num. 2. Ann. in Conſtit. Conſtitutionem Diuæ memoriæ, num. 9.* & *Reg. Rouit. ibid. num. 1. Conſ. Carleual. tom. 1. de iudic. diſp. 2. num. 947. & tom. 2. lib. 1. tit. 2. diſp. 8. ſub nu. 12. & Capacc. fol. 584.* Et hoc, quia ipſe Rex in Sacro Conſilio, vti in Supremo ſuo Conciſtorio præeſſe, & cauſas decernere præſumitur, ſecùndùm *l. quiſquis. C. ad l. Iul. Maieſt. l. 1. §. de qua autem, ff. de pact. Cranett. conſ. 144. nu. 2. & 197. num. 7.* Meritò non permittitur ab huiuſmodi ſententijs appellari, alioquin eſſet ad eundem Regem appellare, vt animaduertit *Cuiac. in l. eos, qui, C. de appell.* Ex eadem præeminentia eſt, vt quod ab ipſo S. C. vnitis omnibus claſſibus generalitèr decernitur pro lege habeatur, & faciat ius in toto Regno: Id quod in alijs Tribunalibus quantumuis Supremis non agnoſcitur, cum ſolùm Supremi Principis ſit leges condere.

Sententiæ verò Regiæ Cameræ cum minimè ſub Regis nomine pronuncientur, ſed ſub nomine Magni Camerarij, Præſidentes illius Iudices ſunt, ſecundùm dictum *Gloſ. in Clem. 2. in verſ. Eo tamen in ver. Camerarij de elect.* quod Auditor Cameræ eſt Auditor Camerarij, non Papæ, ac proindè priùs ſententiæ Regiæ Cameræ nullam promptam, & paratam exequutionem obtinebant, vt notabilitèr ex *Andr. in cap. Imperialem, §. præterea inter duos, in addit. col. 1. de prohib. feud. alien. per Feder.* refert *Ann. in repet. Conſtit. Conſtitutionem Diuę memorię n. 12.* Hinc eſt, quòd primis temporibus Regiæ Cameræ ſolùm erat commiſſa cognitio de omnibus quæſtionibus inter Fiſcum, & priuatum, præter quàm de feudalibus, vt eas vſque tantùm ad ſententias examinaret, & deindè inſtructo proceſſu, ad Regis Curiam mitteret, vt ſunt Conſtitut. *Regni Quæſtiones omnes ſub tit. de quæſtionibus inter Fiſcum, & priuatum, & Conſtitutio officiorum periculoſa confuſio, ſub tit. de diſcret. cognit. cauſar.* & ſupradictam *Conſtit. Quæſtiones omnes*, propriè de Regia Camera loqui aſſeruit *Ann. loco tàm citato.* Ex quibus colligitur, quòd nec poteſtas ferendi ſententias, aut decidendi antiquitùs Regiæ Cameræ erat conceſſa.

Qui-

Digitized by Google

Quinimò à ſententijs ipſiuſmet Regiæ Cameræ olim ad noſtrum S. C. appellatio interponebatur, teſte *Frecc. de ſubſeud. lib.1. tit.de offic.Magn.Camer.num.16.& 17.Capace.dict.fol.*584. Imò teſtatur ipſemet *Frecc.* vidiſſe appellari, & à Vice Prothonotario cauſas committi,& ſpiritus vitę in cauſis ibidem vertentibus inſufflari,quod ex *Pragm. 62. §.2. de offic.Proc. Cæſar.* ſatis compertum eſt, vbi his aperriſſimis verbis ità ſtatuitur: *Di più dichiaramo l'iſteſſa Prammatica, & ordinamo, che le cauſe deciſe per ſentenza di detta Regia Camera, nelle quali ſi tratta dell'eſecutione di dette ſentenze, e decreti ſe debbiano ſimilmente trattare nell'iſteſſa Regia Camera, però quando dalla ſentenza, ò decreto ſi foſſe reclamato da alcuna delle Parti, in tal caſo la reclamatione ſi debbia trattare, e decidere nel S.C.* Hinc dignoſcitur, quàm perperam à *Reg. Galeot. in 1. reſp. num. 47. & ſeq.* repræhendatur dictus *Frecc.* & de mendacio accuſetur, quando poſt ſcripta per eum illiuſuè teſtimonium à ſententijs Regiæ Cameræ ad noſtrum S.C. appellari per dictam Regiam Pragmaticam ità in anno 1585.fuerit ſancitum.

Nec per *Reg.Galeot.*adducta ad confutandũ *Frecc.* refragantur. Et primò non obſtat Priuilegium à Ludouico,& Ioanna Regibus, Magiſtris Rationalibus Indultum, quod ab eorũ determinationibus nõ liceret appellari. Hoc, inquam, intelligitur de determinationibus, quæ à Magiſtris Rationalibus oriebantur, in diſpungendo rationes Officialium pecuniæ fiſcalis,& in examinando quæſtiones,& dubia ſuper illis formata, quæ remota omni appellatione ab ipſis Magiſtris Rationalibus eſſe terminanda, habetur in ipſo Priuilegio, & de his tantùm propriè ſermo ibi fuit; non autem de ſententijs Regiæ Cameræ ſuper cauſis inter Fiſcum, & priuatum prolatis, aut de aliquo iure dubio: cùm horum deciſio, nec dictis Magiſtris Rationalibus vnquam conceſſa fuerit, vt conſtat ex *Surg.de Neap.Illuſtr.cap.7.nu.*1.ex quo etiam habetur,nedùm à Regina Ioãna Prima in anno 1370.dictum munus Magiſtri Rationalis fuiſſe ſatis coarctatum, & reſtrictum,ſed in anno 1450.ab Alphonſo Rege, penitùs ſublatum, ac extinctum, ſecundùm eundem *Surg.num.*2.Ideòque à diſpunctione rationum, iuxtà dictum priuilegium non permittebatur appellari, ab alijs verò deciſionibus eiuſdem Regiæ Cameræ reſpicientibus cauſas benè,iuxtà dictum *Frecc.* & ſupradictã Regiam ordinationem ad S. C. recurſus per appellationem cõcedebatur, cùm in iſtis ageretur de iuſtitia, & deciſione, ſecundùm leges facienda, quod proprium noſtri Supremi Cõciſtorij,ex ſuperiùs annotatis,eſt.

Hinc fit,quòd ſignificatoriæ, quæ ex calculorum diſcuſſione, & rationum diſpunctione per Regiam Cameram expediuntur, vel contra debitores Vniuerſitatum, vel contra Officiales pecuniæ fiſcalis exequutioni demandãtur, nec ab eis admittitur appellatio, iuxtà *Pragm.*38. quæ in nouiſſima compilatione eſt 37.*de offic.Procur.Cæſar.* quæ de huiuſmodi determinationibus, & deciſionibus Regiæ Cameræ ſanè intelligitur, prout eam intellexit *Reg.Rouit. in ead.Pragm.* & dixit *Conſil.Carleu. d.tom.2.de iudic.tit.3.diſp.6.num.*20. Ex quo reſoluitur ſecundò aliud obiectum, ex *d.Pragm. per Reg. Galeot. in d. reſp.* formatum contra *Frecc.num.*54. *verſ.Sed qua ratione*; qui ibidem expreſsè affirmat,Pragmaticam prædictam à Rege Ferdinando ideo æditam fuiſſe,vt iuxtà antiquum ſtylum Regiæ Cameræ dictæ ſignificatoriæ ſeruarentur, nàm quoad ſententias diffinitiuas poſteriori ſanctione in anno 1585. vt ex ſupra allegata *Pragmatica 62. §.3.* à decretis diffinitiuis Regiæ Cameræ appellatio ad Sacr.Conſil.concedebatur, quàm vel non perlegiſſe, vel conſultiùs omiſiſſe, virum illum aliàs oculatiſſimum in eius reſponſo (vt magis dignoſceretur *Frecc.* Ariſtarcus) non temerè dijudicandum erit, cum apertam dictæ Pragmaticæ diſpoſitionem effugere nequiquam potuiſſet.

Nec tertiò benè reprænhenditur *Frecc.à Reg. Galeot.*& de mendacio conuincitur, dùm in cauſis in dicta Regia Camera vertentibus à Præſidente S.C. inſufflari ſpiritum vitæ,& appellationes committi,teſtatus fuit,ex quo in Regia Camera non datur peremptio inſtantiæ, & limitatur in dicto Tribunali diſpoſitio *l. properandum, C. de iudic.* ex Fiſci Priuilegio, quòd in cauſis fiſcalibus nunquam inſtantiæ lapſus detur,authoritate *Afflict. in Conſtit. Iuſti cultores,num.6.& in Conſtit. Accuſatorem, nu.*5.*& 6.* Tùm primò, quia in Regia Camera quæſtiones etiam proponuntur, & agitantur inter priuatos,in quibus quamuis aliquod Fiſci intereſſe annexum ſit, non propterea illius Priuilegio ſemper fruuntur, quo ſolùm gaudet Fiſcus in cauſis ad illius inſtãtiam motis, in quibus actor eſt.Siquidem nonnulla remittuntur Fiſco,quæ præſtantur ab alijs, vt optimè conſiderauit *Andr.de Iſern.in cap.1.in verſ. In quibuſdam,num.9.de conſuet. recti feudi*, & in ſpecie *num.*20.*Priuilegium d.l.properandum*, fatetur Fiſco contra ius commune concedi, dũ actor eſt, non tamen priuato contra Fiſcum agenti, & dixit *Anna*, licet aliquantulum ſub oſcurè in *ſingul.*243. Tùm & ſecundò, quia in S. C. vel in Conciſtorio Principis inſtantia de iure nunquam perit, vt ex latè traditis per *Conſil.Carleu.tom.1.de iudic.tit.1.diſp.2.q.7.ſect.*3.*num.*943.Et tamen quotidianus vſus,& praxis obtinuit, vt ad maiorem cautelam petatur,& concedatur inſufflatio ſpiritus vitæ, ſecundùm eundem *Conſil. Carleual.* & ſi hoc ſuperfluum ipſe exiſtimet *Reg.Capyc. Latro deciſ.* 68. neque ex hoc benè conſequitur,de iure in S.C.non perit inſtantia, ergò non conceditur

in-

inſufflatio. Ità quoque in cauſis fiſcalibus non datur peremptio ſubſtantiæ, ergò in Regia Camera non inſufflatur ſpiritus vitæ, adeóque malè dixit *Frecc.* quia hoc, vel forſan ad maiorem cautelam contingere poterat, vt à Præſid. S. C. cui tùnc ſubiacebat in appellatione Regia Camera concedebatur, vel agebatur de cauſis inter priuatos, & proindè ſemper concludendum ſit, nullo iure *Frecc.* virum omni genere eruditionis, & doctrinæ præditum repræhenſionibus, & accuſationibus à *Regente Galeota* illatis forè dignum; ſed veriſſimum teſtimonium reddidiſſe, de priori obſeruantia, quòd à ſententijs Regiæ Cameræ, olim ad noſtrum S. C. appellatio interponebatur.

Nec dictum *Freccia* patitur intellectum nouiſſimè ex aduerſo excogitatum, nempè fuiſſe illum loquutum de eo tempore, quo nō dùm aderat Collaterale Conſilium, quod ſecundùm eundem *Frecc.lib.1.tit.de ſept.offic.Regn.offic.7.num.29.* fuit erectum tempore Regis Catholici,& *Taſſon.de anteph. verſ.7. obſeru.3. num.2.& 3.* cum *Frecc.* teſtetur ſe vidiſſe, ac legiſſe proceſſus commiſſionum cauſarum appellationum à decretis Regiæ Cameræ ad S.C.& ipſe non fuit tempore Regis Catholici, ſed Cæſareæ Maieſtatis Caroli V. & illius Magnus Conſiliarius, vt ipſemet in *fin.lib.primi* teſtatur, & ſcripſit anno 1554. vt habetur in *fin.lib.ſecundi, & tertij*, atque ita hìc intellectus vti figuratos, & diuinatiuus eſt omninò reijciendus, & magis confunditur, ex diſpoſitione *Pragmaticæ* ſupra adductæ, qua declaratum fuit à ſententijs Regiæ Cameræ ad noſtrū S.C. appellari, poſtquam Collaterale Conſiliū iàm inſtitutum erat,& cum *Frecc.* aſſenſijt *Capacc.* rerum Regni non ineruditus, *fol.* 584. At contrarium, nec antiqui, nec moderni Scriptores teſtantur, & à recentioribus tantùm aſſeritur, hodiè ſententias Regiæ Cameræ ad inſtar ſententiarum noſtri S. C. exequutioni demandari, non obſtante appellatione ob Priuilegium de nouo conceſſum. Quare ex tot oppugnationibus huic olidæ veritati accidit, quòd tantò magis elucet, quantò magis oppugnetur, iuxtà celebre dictum *Senec. Epiſt.* 91. *Sæpè maiori fortunæ locum feciſſe iniuriam, multaque cecidiſſe, vt in altius conſurgerent, & in maius.*

Et quamuis noſtra tempeſtate repetiatur Regiæ Cameræ ampliata poteſtas, & ordinatum per nouas Regni Sanctiones, quòd illius decreta paratam obtinerent exequutionem, ab ijſuè appellari non liceret, niſi ad idem Tribunal, ad inſtar ſententiarum, & decretorum noſtri S. C. hoc non ità indiſtinctè intelligitur, ſed cum quàm maximo diſcrimine, nàm à decretis Regiæ Cameræ potiùs appellatur, quàm ſupplicatur, & reuiſio, quæ conceditur, potiùs dicitur appellatio, quàm ſupplicatio, cùm tantùm ſimplex libellus in forma comparitionis, ſeù memorialis porrigatur Locūtenenti à decretis latis nomine Magni Camerarij; à ſententijs verò S. C. quæ Regis nomine proferuntur ſupplices libelli ipſimet Sacræ Regiæ Maieſtatis diriguntur, ad finem impetrandi reclamationem, vt perbellè adnotarunt *Reg. Rouit. in d. Pragm. 37. 5. & ſimiliter, nu. 16. Conſil. Carleual. tom. 2. lib. 1. tit. 2. diſp. 8. num. 2. ſup. cit.* & affirmauit etiam, vel inuitus, *Reg. Galeot. in d. reſp. 2. num. 55.*

Inſuper quando in hoc nullum adeſſet diſcrimen, cùm priuilegium fuerit Regiæ Cameræ conceſſum ad inſtar ſententiarum S.C. non per hoc viderur illius Tribunal, adeò noſtro Senatui æquatum, quin non ſemper noſter Sacer Senatus præemineat, & in omnibus innatam præexcellentiam ſuper Tribunal Cameræ non conſeruet, ex vi priuilegij ad inſtar, vt elegantèr tradiderunt *Mandoſ. in tract. de priuil. ad inſtar, num. 3. & 4. Georg. Acac. de priuil. iur. ciuil. lib. 2. cap. 4. num.* 142. ac proindè omni ex parte ſemper reſulget noſtri Supremi Senatus præſtantia.

Nec contrarium ſuaderi poteſt ex eo, quòd Regia Camera ſucceſſit in munus, & exercitium Procuratorum Cæſaris, quibus ab ipſo Romanorum Imperij exordio Regalis poteſtas, ac Principi æqualis tributa legitur apud *Tacit. lib. 12. annal.* inibi: *Eodem anno ſæpiùs audita vox Principis parem vim rerum habendam à Procuratoribus ſuis iudicatarum, ac ſi ipſe ſtatuiſſet*, itàut quod fuerit ab ijs mandatum, vel decretum, parem rerum iudicatarum vim obtinere videretur, ac ſi à Principe iudicatum fuerit: Atque adeò Tribunal Regiæ Cameræ vti Regem iudicare, remota omni appellatione, cum à Principe non appelletur, magis veritati conſonum demonſtrare authoritate *Taciti* aduerſarij laborant, ſed in caſſum: Etenim *Tacitus* dicto loco geſta *Claudij* improbans, de ijs indignatus, cùm ſeruos, & libertos Procuratores rebus ſuis propoſuiſſet, vt de rationibus Cæſaris cognoſcerent, quemadmodum ſeruos Procuratores habebant priuati, ità & Principes, vt ille Druſillanus Claudij ſeruus nomine Rotundus, de quo *Plin. Epiſt. lib. 33. c.* 11. Et creſcente Imperatoris authoritate, ipſorum quoque creuit dignitas de qua toties ſeditione, aut armis in Republica fuit certatum, vt ſubdit ipſemet *Tacit.* paulò inferiùs: *Cum Claudius libertos, quos rei familiari præfecerat, ſibique & legibus adequauit*, ità intellexit *Lipſius in annot. ad dictum locum Taciti num. 141. verſ. Procuratoribus, & Dorleans ſuper eodem loco Taciti, verſ. Procuratoribus, fol. 650.*

Rurſus nec dictis libertis Cæſaria Procuratoribus huiuſmodi poteſtas à principio fuit conceſſa, cùm eorum præcipuum, ac proprium munus eſſet, vt redditus, ac tributa colligerent; aliaque ad Fiſcum ſpectantia, deindè alio non exiſtente Præſide in Prouincia, Vices

Præ-

Digitized by Google

Præſidis gerere cœperunt, & iuriſdictionem vſurpare, ac ius in Prouinciales dicere, quòd non vel Procuratores, ſed quia Vice Præſidis fungebantur, munus iuſdicendi ſumpſerunt, Præſidum exemplo, vt elegātèr *Lipſius* declarauit ad *lib. 12. annal. Taciti in excurſu, lit. B.* ex *eodem Tacit. lib. 1. hiſtoriarum*, ibi: *Duæ Mauritaniæ, Retthæ, Noricum, Tracia, & quæ aliæ Procuratoribus cohibentur, vt cuique exercitui vicinæ ità in fauorem, aut odium contactu valentioris agebātur.* Itaque cum Regia Camera in officium Procuratoris Cæſaris, & non in munus Præſidis ſucceſſerit, tantùm poteſtas Procuratoris Cæſaris, qua Procurator Cæſaris eſt, & non Præſidis tributa cenſebitur, adeóque illius ſententiæ minimè parem vim, quàm res à Principe iudicatæ habebunt.

Quinimò quando Regia Camera eandem magnitudinem, ac poteſtatem retineret, quàm priùs Procuratores Cæſaris retinebant, cùm noſtrum S. C. dicatur Cōciſtorium Principis, vt vltrà ſuprà citatos tradiderunt *Paris de Put. Afflict. Carauit. Ioann. Baptiſta Thor.* penès *Molfeſ. conſ. 47. Gramm. deciſ. 62. num. 29.* & Vices Præfecti Prętorij ſuſtineat, de cuius dignitate, & origine, quia ſatis concinnè habetur apud *Amayam in l. 36. cap. 2. à num. 1. cum ſeqq. C. de Decurion. lib. 10.* ipſum pro omnibus, hac in re ſatis nobis erit allegare, ſed in materia vnum animaduertendum exiſtimamus, ex *Dorleans ad Tacit. loc. ſuprà cit. fol. 650.* quód à Senatu multò maiora, quam habuerunt, anteà Procuratores Cæſaris acceperunt. Cùm ergò à Senatu eorum præſtantiam, & authoritatem habuerint, certè longè præſtantior erit Senatus authoritas, & ſic noſtri Supremi Senatus, à quo omnes, & leges, & magnitudinem poteſtatis exhauriunt.

Prætereà nec minùs obſtat Magnum Camerarium antecellere Prothonotarium, ex traditis per *Frecc. de ſubfeud. lib. 1. de ſept. offic. Regn. 4. 5. & offic. 7. num. 35.* nàm hæc oppoſitio ſatis friuola, facillimè euellitur, cum Præſes S.C. ſic caput huius Supremi Senatus, non vti Vice Prothonotarius, ſed quo Præſes, imò officia prædicta priùs ſeparatim per diuerſos exercebantur; poſteà verò ex conſultatione à Thoma Salernitano viro doctiſſimo Suæ Catholicæ Maieſtati facta, fuit officium Prothonotarij conceſſum vnitim Præſidenti S. C. & illi, qui ad hoc munus Præſidentis à S. M. eligebatur, iungebatur paritèr exercitium officij Prothonotarij, vt refert *Capace. fol. 588.* & Præſidentem S. C. ſemper præfuiſſe Locumtenenti Regiæ Cameræ, etſi poſteriùs creatum ob dignitatē officij, eſt notabilis deciſio apud *Reg. de Ponte deciſ. 8. num. 15.*

Nec quicquam in contrarium faciunt literæ Suæ Catholicæ Maieſtatis datæ Arangioits ſub 16. Martij 1596. quod Regēs Lanarius tunc Regiæ Cameræ Locumtenens præcederet Præſidentem de Franchis, id enim fuit ordinatum, cùm in actibus ſeparatis concurreret, at quando contigerat *Præſ. de Franch.* collegialitèr cum S.C. vniti, cùm tunc Præſidentis munus exerceret, & vti caput Sacri Conſilij interueniret, quod ſatis Regiam Cameram in dignitate excedit, Præſidentem de Franchis eſſe pręferendum, deciſum, & obſeruatum eſt penès *Reg. de Pont. in tract. de poteſt. Proreg. tit. de elect. Official. §. 8. num. 35.*

Quod tamen argumentandi genus benè procedit reſpectu Regiæ Cameræ, & Tribunalis Magnæ Curiæ Vicariæ. Siquidem ſecundùm eundem *Frecc. loc. cit. & de Offic. Magiſtr. Iuſtit.* eſt indubitatum, Magiſtrum Iuſtitiarium prędere Magnum Camerarium, & ſic ipſam Magnam Curiam eſſe præferendam dicto Tribunali Regiæ Cameræ, prout optimè cōprobatur ex ponderatis per *Larream alleg. fiſc. 52. in fin. vol. 1.* vbi ità in ſimilibus Tribunalibus declaratum fuiſſe teſtatur, & cùm Magna Curia Vicariæ, ſatis inferior noſtro S.C. ſit, multò inferiùs procùldubio exiſtimandum Tribunal Regiæ Cameræ.

Ex his itáque breuiter prænotatis, facillimè, ni fallor, aperitur aditus deciſioni mox à Præſidentibus Regiæ Cameræ prætenſorum circa modum præcedendi, ſeu ſedendi in ſeſſionibus, vel in Collaterali Conſilio, vel in Regijs Iunctis, vel penès Excellentiſsimum Proregem, aut in eius Audientia. Nàm cum ex prædictis ſatis liqueat de præexcellentia noſtri Supremi Senatus ſuper dictam Regiam Cameram, vt omnia alia Regni Tribunalia, & Regios Conſiliarios ipſorum authoritatē, & dignitatem metiri à S. C. de cuius gremio ſunt, & vnum corpus efficiunt, planè conſequitur, vt ſine vlla hæſitatione, & ipſi præcellere debeant Præſidentibus Regiæ Cameræ; & neſcio, qua ratione contrarium noſtris tēporibus, ipſi autument. Et primò, prætendere in ſeſſionibus, ſeù in Regijs Iunctis debere ſiniſtrum latus tenere, & non ſedere poſt omnes Conſiliarios. Secundò, in Regio Collaterali Conſilio, quando inibi conueniunt cum Regijs Conſiliarijs, qui adiuncti fuerint in Regia Camera, quòd illi ſiniſtrum latus occupent, & ipſi Præſidentes dexterum, ſicuti in Regia Camera. Et tertiò, quòd æqualitèr poſt D. Proregem in Reali Cappella cum Regijs Conſiliarijs ſedere debeant.

Et quoad primum non poteſt ad hoc extēdi decretum per Reg. Collaterale Conſilium interpoſitum 7. Nouembris 1625. relatum per *Reg. Ronit. d. conſil. 102. in fin. lib. 2.* Tùm quia decretum prædictum hoc non aperit, nec expreſsè definit, tùm quia cum contrarium ſemper ſeruatum fuerit, & tantùm ordinem ſedēdi Regios Conſiliarios in dextera, & in ſiniſtra Præſidentes in Collaterali Conſilio ex ſequuta obſeruantia, quæ dicitur optima interpres,

Digitized by Google

pres, quando hoc generalitèr per dictum decretum fuiſſet ordinatum, adhùc intelligendũ eſſet ſolùm de modo ſedendi in Collaterali Conſilio, & ad fauorem Regiorum Conſiliariorum, ſecundùm *tex. in l. 3. §. ductus aquæ, ff. de aqu. quotid. & æſtiu. l. diuturna cum ſeq. ff. de legib.* & in terminis *Surg. de Neap. Illuſtr. d. cap. 27. n. 34.* & cùm in hac poſſeſſione, præſertim in vltimis actibus Regij Conſiliarij reperiantur, quando notorijs iuribus non potirentur, adhùc in ea manutenendi eſſent, *cap. cum Eccleſia Sutrina extrà de cauſ. poſſ. & propr.* quod & allegauit *Andr. in cap. 1. §. ſimiliter in oſtenditur, num. 15. in fin. de capit. Corrad. & in cap. 1. verſic. Duobus in fine, quid ſit inueſt. Ann. alleg. 131. num. 1.* & alia apud *Reg. Capyc Latr. conſult. 43. nu. 6. lib. 1.* & ſatis benè ex *cap. conſultationibus extr. de iure patr.* tradit *Anton. Fab. in Cod. lib. 1. tit. 2. diffin. 34.* quòd in poſſeſſorijs nouiſſimus actus eſt attendendus, etiam ſi vnicus probetur, ſicuti in proprijs terminis præcedentiæ inter fideliſſimam Ciuitatem Neapolis, & ſeptem Officia Regni fuiſſe ordinatum, ipſa ſeptem Officia Regni eſſe manutenenda in poſſeſſione, ſeù quaſi præcedendi Spectabiles Electos Ciuitatis, quamuis illi vnicum corpus cũ Sindico efficerent, & eſſent membra eius capitis, quia in vltimo actu conſtabat officia Regni in publicis parlamentis fuiſſe in medio Sindici, & Electorum, & ſic ipſos Electos præceſſiſſe, ideòq; ſeptem officia Regni fore præferenda, deciſum reſtatur *Præſ. de Franch. deciſ. 548. num. 3.*

Quoad ſecundum ſatis quoque patet reſponſio ex hucuſque diſcuſſis, ac ex decreto prædicto, literis Suæ Catholicæ Maieſtatis, obſeruantia, & poſſeſſione, & quòd in Regia Camera Præſidentes in dextera ſedeant, non ex hoc prærogatiua, aut præeminentia Tribunalis; nàm S. C. & ipſius Conſiliarij omninò præcedunt, vt ſatis compertum eſt, præſertim apud *Surg. loc. cit.* ſed potiùs ex quodam abuſu, ſeù vt ità dicam, violenta vſurpatione, ex authoritate *tex. in l. apud, ff. de manumiſſ.* quia in propria domo degunt, in qua quis dicitur maior quolibet extraneo, etiam ſi ſit in maiori dignitate conſtitutus, & in vnione cum Præſidentibus in Regia Camera, vbi ipſi dextrum locum obtinent, vt in domo propria, adhùc Regij Conſiliarij eorum præeminentiam retinent in ferendo ſuffragia poſt Præſidentes, vt ex *Nicol. de Lyr. ſuper Exod. 23. in Gloſ. in verſ. Nec iudicio,* probauit *Afflict. deciſ. 1. nu. 6.* Imò in cauſa deuolutionis Caſalis Caſapeſellæ, cũ interueniſſent pro Adiunctis in Regia Camera Conſiliarij Rouitus, & Melior, fuiſſe ordinatum, vt ipſi Conſiliarij in dextera, & Præſidentes in ſiniſtra ſederent, deciſum refert *Reg. Conſtant. ſup. Cod. in l. 1. num. 37. C. de Conſul.* vt proinde fruſtrà de hoc noua proponatur contentio.

Quoad tertium reſpondet *Frecc. de ſubfeud. lib. 3. tit. differentia inter feuda Regalia, num. 13.* quòd poſt D. Proregem ex dorſo Collateralium ſedent Regij Conſiliarij ex ordine ipſorum; & Præſidentes Regiæ Cameræ, & poſt ipſos Iudices Magnæ Curiæ Vicariæ, nec æqualem locum cum Regijs Conſiliarijs vnquam obtinuiſſe, ſatis ex antiquo vſu, ac obſeruantia comperitur, quæ in materia præcedentiæ, attendenda eſt, vt ſuprà iàm fundauimus.

Et huiuſmodi antiquam poſſeſſionem vniformem titulo præcedendi, quàm habuerunt, & detinent Regij Conſiliarij, cum neutiquam effugere poſſint Præſidentes Regiæ Cameræ, eam peruertere præſupponunt ex duobus, ni fallar. Primò enim hanc poſſeſſionem non fuiſſe, niſi cum Præſidentibus particularitèr, à quibus toti ordini, nec ipſi Tribunali poterat præiudicium generari. Secundò, poſſeſſionem non eſſe ſubſiſtentem, nec manutenendam vti repugnantem decreto ſuprà allegato per *Reg. Rouit. d. conſ. 102. in fin. lib. 2.*

Ad primum dicimus non adeſſe controuerſiam circa prælationem Regiorum Conſiliariorum toti Tribunali Regiæ Cameræ, & in loco, vbi regitur in forma Tribunalis, iuxtà *tex. in l. ius pluribus modis, ff. de iuſt. & iur.* ſed in ſeſſionibus, & in Regijs Iunctis, in quibus ſemper conſuetum fuit, & obſeruatum Reg. Conſiliarios præceſſiſſe Præſidentes ſucceſſiuis tẽporibus per continuatos actus, ex qua continuatione, & actuum frequentia per tempus ſucceſſiuum, certum de iure eſt, inductam cẽſeri ratihabitionem, & ſcientiam totius Tribunalis, adeòque ipſo præiudicium illatum, fatentur *DD.* omnes ex *Innoc. in cap. gratum de ſentent. excomm. Ancharan. in conſ. 139. num. 12. verſ. Ad hoc dico, Anan. in cap. dilectus filius, el ſecundò, num. 12. verſ. Si delictum, de ſimon. Felin. in cap. cum omnes, num. 30. verſ. Declaratio de cõſtit.* quod in fortioribus terminis tradiderũt, nempè in delicto patrato per Procuratores Vniuerſitatis, quòd ſi fuerit per actus ſucceſſiuos commiſſum, videatur ab ipſa Vniuerſitate peractum, eamque eſſe puniẽdam, quamuis id non communicato conſilio, ac congregatim fuerit ordinatum, quia tolerantia in actu ſucceſſiuo pro ſcientia habetur, vt benè noſter *Afflict. in deciſ. 376. num. 2.* vbi in fine ità deciſum refert *Vrſill. & Ricc. ibid. Catheran. dec. 138. num. 10.* vbi authoritate *Bart.* & aliorum hoc comprobat *Pariſ. conſ. 111. num. 72. vol. 1. Surd. conſ. 28. nu. 40. lib. 1. Menoch. de retinp. poſſ. remed. 9. num. 126. & ſeq. Rot. Bonon. deciſ. 70. nu. 17. Buratt. deciſ. 312. num. 10. Poſt. de manut obſeru. 36. num. 8. & 20. & Rot. Rom. coram D. Cardinale Veroſpio deciſ. 41. num. 20. poſt dictum tract. Poſtij.* Eoque magis cum Regia Camera conſtet de Locumtenente, & octo Præſidentibus, & Aduocato Fiſcali, & ſic paucorum numero, quo caſu faciliùs præſumitur ſcientia, vt optimè

mè aduertit ex *Pariſ.conſ.21.& 91.vol.4.Vrſil. ad d. deciſ. Afflict. num. 4.* & proindè ex dictis actibus præcedentiæ Regiorum Conſiliariorum in particulari in ſeſſionibus,& Regijs Iũctis,quia alioquin ex innata prærogatiua illis prælatio concedenda eſſet,adhùc ea potiri deberent, atque gaudere , quin ſeparatim cum dictis Præſidentibus conueniant.

Nec dicatur de huiuſmodi poſſeſſione non conſtare , niſi ternis vicibus , & per tres actus poſſeſſionem non quęri,ſiquidem contrarium ſemper obſernatum repetitur, & quoties Regios Conſiliarios cum Præſidentibus in Iunctis vniri contigerit,& dictę Iunctæ non tanctùter, ſed pluriès , atque pluriès ſucceſſerunt, & nonnullæ cauſæ coram Spectabili Locumtenente dictæ Regiæ Cameræ in eius propria domo; pro quorum atteſtatione non alios teſtor, niſi præfatum Spectabilem Locumtenentem,& Magnificos Præſidentes, cum omnibus ipſorum hoc contigerit, tàm eo loco, quàm alibi , vt ſemper Regij Conſiliarij primum locum obtinerint,& tàm in dextera, quàm in ſiniſtra ſederint, & poſt eos dicti Magnifici Pręſidentes,præterquam quod de iure ad inducẽdam poſſeſſionem præcedendi , opus non eſt actuum pluralitate,nec replicatione, cùm tantùm geminatio actuum ad inducendam *Conſuetudinem* præſcriptam requiratur,ſecundùm *Napod. in proœm. Conſ.* ac ad fundandam poſſeſſionem,& obtinendam manutẽtionem vnicus tantùm actus ſufficiens eſt , proùt ſic intelligenda ſunt iura , ad hoc allegata in *d. cap. cum Eccleſia Sutrina de cauſ.poſſ.& propriet.cap. querelam,*ibi: *Ad quem de antiqua Conſuetudine extr.de elect. cap. 1.ſi verò vaſſallus quid ſit inneſtitura,* ſicuti ea intellexit, & declarauit noſter *Iſern.in d.cap.1.verſ.Duobus,vel tribus, & in cap. Imperialem, num. 37. verſ. Si hoc non poteſt probari,de probib.feud.alien per Feder.* & ità eſſe indubitatam,ac veriorem concluſionem,dixit *Reg.de Ponte deciſ.18.num.11.*

Ad ſecundum prætereà ſimilitèr dicimus, nec prædictæ Regiorum Conſiliariorum poſſeſſioni aduerſari præallegatum decretum anni 1625. Quòd iàm ſuam recepit interpretationem ex obſeruantia indè ſequuta ad fauorem ipſorummet Conſiliariorum , attamen nec illud obſtare poterit , cùm non ad aliud poſſet allegari,nec adduci,niſi quòd dicti Pręſidentes haberent aſſiſtentiam iuris, vt interim deberent ſiniſtram occupare,nec proptereà induceretur iuris reſiſtentia contra Regios Conſiliarios , quibus iàm demonſtrauimus optimum,ac indubitatum ius habere, cũ eorum prærogatiuam in promptu fundent, quo caſu eſſe Regios Conſiliarios in eorum poſſeſſione manutenendos, minimè reſtragante dicto decreto,ſatendum eſt,proùt Interpretes omnes,qui alioquin interdictum vti poſſidetis concedendum exiſtimarunt ei , cui lex aſſiſtit,ità *Innoc.in cap.cum veniſſent, n.10.de in integr.reſtit. Abb.in cap. ex inſinuatione, col.fin.de Procurator.addit.ad deciſ. Rot.nouiſſ.1.Capyc.deciſ.189.*in ſpecie *Seſe de inhibit.magiſtr.cap.5.§.10.Præſ.Merlin.lib.1.controu.cap.13.num.32.*& deciſam per Regiam Cameram habetur , ex *Ann.in allegat.79.num.3.* Inſuper de iure expeditum quoque eſt,poſſeſſione non eſſe de facto ſpoliandum, nec prioandum eum, qui in continenti ſe offert de iure ſuo docere, vel allegat titulum,& poſſeſſionem demonſtrat, & ſi alioquin lex ei reſiſteret,vt poſt *Andr. in cap.Imperialem,§.illud,& in Conſtitut. Violentias, Peregr. de fideicomm.art.52.num.14. Reg. de Ponte in conſ.31.num.8.vol.2.& de poteſt.Proreg. tit.de regal.impoſit.§.6.num.36. Maſcard.de probat.cõcluſ.1203.num.3.& 4.Menoch. de retinend. poſſ. remed.vlt.num.2. Barboſ.vot. deciſ.52. num.19. lib.2.*latiſſimè *Poſt.de manut.obſeruat. 44.n.29. & Caſtill.de tertys debitis cap.29.*

Cæterùm,ſi in demonſtrando, quàm maximè Sacri noſtri Conſilij authoritas Reg. Cameræ Summariæ præcellat , diuagarem : dimittere eſſet ſenſum , & quærere rationem, proindè ſat ſit hæc pauca attigiſſe , cùm alia reſpuere,noſtrum non ſit,dùm S.C. peculiare, & proprium eſt iuſtitiam dulcore miſericordiæ temperatam vnicuique tribuere, vti Regum principale munus.

Antonius Miroballus eiuſdem S. R.C. Conſiliarius.

Meminit *Conſ.Petr.ſuper rit.M.C.1.n.21.*

Digitized by Google

INDEX
LOCVPLETISSIMVS RERVM

AC SENTENTIARVM INSIGNIVM,

Quæ in hiſce Deciſionibus continentur.

PER HORATIVM MAZZAPINTA I.C. PRÆSTANTISSIMVM,

Elaboratus, concinnatus, ac Alphabetico ordine diſpoſitus.

ABolitio, vide verb. Falſitas, & Indulgentia.

Abſentia, & Abſens.

Abſentia ſola longinquis partibus vltrà marinis non excuſat principalem, nè teneatur deponere, ſi conſtet eum viuere, dec.34.n.20.

Abſens quis dicitur multiplici conſideratione, & reſpectu, dec.61.n.4.

Abſens reputatur, dùm quis diſceſſurus colligit ſarcinulas, licet moretur in loco. Idque pro indubitato admittunt DD. reſpectu Delegati habentis poteſtatem ſubdelegandi in caſu abſentia, ibid.n.5. Vide ver. Acta, Conſtitutum, & Creditor.

Accuſatio.

Accuſatio, vel denunciatio in publicis iudicijs de iure communi eſt omnibus permiſſa, certis tantùm perſonis exceptis, quæ tunc accuſarent dumtaxàt, quando ſuam, vel ſuorum proſequerentur iniuriam, dec.25.n.1.

At de iure Regni eſt expreſsè cautum, vt nullus admittatur ad accuſandum tanquam vnus de populo, niſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequatur, ibid.n.1.

Sed quæſtionis eſt, qui veniant appellatione ſuorũ, reſpondit Carauit. *poſt* Marant. *venire omnes coniunctos vſque ad ſextum gradum, ibidem num.2.*

Sed ſecundùm opinionem aliquorum ab hoc numero ſuorum excipiuntur baſtardi, ibid.

Quo circa ſtante hoc diſſenſu inter DD. fuit aliàs per Sac. Conſ. in quadam facti figura dubitatum, an Amita competat ius querelandi de nece nepotis baſtardi, & poſt nimiam librorum reuolutionem fuit affirmatiuè reſolutum, & Domini præ cæteris moti fuerunt ex inſigni, & neruoſa Bart. *diſtinctione, & conſideratione, quam ſequuti ſunt* Bald. *& cæteri iuniores, ibid. n.2.cum ſeqq.*

Acta.

Acta facta à ſubſtituto in caſu abſentiæ ſunt valida, etiam ſi facta ſint illis diebus, in quibus primus Iudex erat præſens, ſecundùm Mut. *eam afferentem rationem, nè ex modica variatione partes negotiantes decipiantur, dec.61. n.2.*

Actio.

Actio ſerui corrupti locum ſibi vindicat, etiam contra attentantem corrumpere ſeruum, quamuis non ſequatur effectus, & fiet intereſſe æſtimatio, ac ſi verè eſſet ſeruus corruptus, ſecundùm Gloſ. traditionem, dec.2.n.8.

Actio, & paſſio non poſſunt concurrere in eodem ſubiecto, dec.56.n.14.

Actiones directas habens in concurſu præfertur habenti vtiles, ſecundùm Salycet. *deciſ.* 13. *num.5.*

Sed hoc intellige cum diſtinctione, de qua ibidem num.21.

Actiones quando ſimùl non poſſunt exerceri, & cumulari, tunc vna mota non currit tempus in alia, dec.18.n.2. Sed declara, vt n.6.

Actio ob euictionem, an pinguiùs prouideat, quàm iurium ceſſio facta à creditore hypothecario, dec. 47.n.5.& 8.

Actio negotiorum geſtorum quando detur in defectum actionis mandati, dec.53.n.17.

Agi poteſt de crimine duobus modis, nempè ciuilitèr, & ſic principalitèr ad partis intereſſe, item principalitèr ad pœnam corporalem, & in conſequentiam tantùm ad intereſſe, & inter vtrumque modum maximè intereſt, etiam in materia probationum, dec.67.n.3.

Actio duplex oritur ex quolibet delicto, criminalis ſcilicet ad pœnam, & ciuilis ad reſtitutionem rei, & ſatisfactionem damni, ibid. nu. 10. 15.& 24.

Actio competens adnerſus Actorum Magiſtros ob fideiuſſorias cautiones non idoneas per eos ſtipulatas, eſt perſonalis, deciſ.83. num.4. & 10.
Sed de iure Regni reſpectu Fiſci oritur, etiam actio hypothecaria, ibid.num.11.
Actio præfata aduerſus Magiſtros Actorum competens de iure communi deſcendit ex quaſi delicto, negligentia ſcilicet & incuria eorundem in non perquirendo fideiuſſores idoneos; ſed de iure Regni dependet ex quaſi contractu, qui cenſetur interuenire tempore ſtipulationis ad beneficium creditorum, ibid.num.6.15.& 16.
Actio perſonalis afficit perſonam tantùm, & non bona, ibid.num.7.
Actio de dolo, quando ſibi locum vendicet in iudicio aquæ arcendæ; ſi opus fiat animo nocendi vicinis, deciſ.93. num. 14. Vide verb. Conſuetudo, Creditor, Expenſæ, & Feudum.

Actor.

Actor, & non reus eſt prouocans ad iudicium, etiam in terminis, vulg. l. diffamari, ſecundum opinionem in noſtro Regno forenſi vſu receptam, & comprobatam, dec.1.num.14 in fin.
Actor, qui per ſententiam poſſeſſionem abduxit à reo præſtita cautione, de qua in vulg.l.is à quo, poterit eidem aſſiſtere in alio iudicio, vbi fuerat conuentus ab alio de eadem re, licet antea non potuiſſet, ibid.num.6.
Actoris, & rei depoſitio ad inſtantiam partis aduerſæ in quacumque iudicij parte eſt omni iure debita, dec.34.num.1.
Et eſt facienda abſque conſilio Aduocati, & Procuratoris, ibid.num.14.
Actori laico poteſt inhiberi, nè agat coram alio Iudice, dec.58.num.11.
Actore non probante, reus abſoluitur ſecundùm vulg.reg. quam habere locum etiam in criminalibus ex communi opinione, atteſtatur Clarus relatus, dec.67.num.1.
Actor ſi in ſecundò proceſſu ciuiliter intentato abundè probauerit ſuam intentionem reſpectu delicti principalis, an reus ex his nouis probationibus poſſit iterum moleſtari iudicio criminali ad vlteriorem pœnam, vel tantùm ad condemnationem pro intereſſe, ibid. num.21.

Actus.

Actus vnus occultatur cauſa coniungendarum actionum, dec.35.num.9.
Actus geſtus aduerſus legem poſitiuam, an ſubſtineri poſſit, dec.40.num.20.

Adminiſtratio.

Adminiſtratio in quo differat à gubernatione, deciſ. 3.num.15.
Adminiſtrator legitimus non dicitur, niſi is, cui ex legis diſpoſitione defertur adminiſtratio, deciſ. 39.num.3.
Aduocatus, vide ver. Actor, & Decretum.

Ædificium.

Ædificium proprium vſque ad ſydera extollere, cuique libera patet facultas. deciſ. 92. num. 1. Fallit fauore Monialium, etiam ſi adſit via publica intermedia, quando tamen fit ad æmulationem, non autem ad propriam vtilitatem, & neceſſitatem, ſecundùm communem opinionem, quæ tamen refellitur, ibid.num.2.3.& 17. cum ſeq. eodem beneficio gaudent Religioſi, & ità deciſum propter multas authoritates, quæ recenſentur, ibid.num 6.cum ſeq.
Ædificandi prohibitio facta in fauorem Monialium, ea ratione comprehendit Religioſos, quia eſt inducta, vt conſulatur honeſtati locorum Religioſorum, quæ honeſtatis ratio æqualiter vigere debet in vtriſque, ibid.num.9. & ita declaratum, tàm per S.R.C. quàm per D. Authorem, ibid.num.6.22.& 23.
Ædificij altiùs tollendi prohibitio, de qua in Prag. 3. de Monial. non eſt fundata in æmulatione ædificantis; ſed in conſeruanda honeſtate, & verecundia locorum Religioſorum, & perſonarum inibi habitantium, ibid.num.18.
Ædificare ad æmulationem ſtatim dicitur quis, cum ædificat ad proſpectum aſcitum loci Religioſi, ibid.num.19.
Ædificium factum in mea, ſi noceat viæ publicæ, teneor deſtruere per interdictum, nè quid in loc. pub. deciſ.93.num.4.

Affinis.

Affinis, quandòque plus diligit, quàm conſanguineus, ſecundùm Boich. relatum, dec.80.n.7.

Agnatio.

Agnationis, & cognationis differentia in ſucceſſione feudali eſt in Regno ſublata ex nouis gratijs, dec.51.num.22.

Alienatio.

Alienatio rei poſt litem motam eſt nulla, idcircò non transfert, neque dominium, neque poſſeſſionem, dec.1.n.19.
Alienari rei prohibita ſi ſemèl ritè alienetur, remanet perpetuò alienabilis, iuxtà iuris diſpoſitionem, quæ procedit etiam in feudalibus, ſecundùm Signor. relatum, dec.6.n.7.
Alienationis ſpecies eſt ſeruitus, & ideò ſicuti rei litigioſæ inhibetur alienatio, ſic & ſuper eadem ſeruitutis conſtitutio prohibetur, dec.24. n.5.
Alienata re per vim, & metum, hæredi alienantis competit actio ad repetendum rem à quocumque, etiam tertio poſſeſſore, reſtituto illo primo pretio tantùm, non autem maiori, pro quo emit ille tertius poſſeſſor, ibid.n.8.39.& 40.
Alienans rem per vim, vel metum, quamuis de iure ciuili amittat dominium, & poſſeſſionem ſequuta traditione; tamen de æquitate Canonica eodem inſtanti retransfertur, vtile dominium venditori tradenti, ibid.num.39.

Alimenta.

Alimenta marito inopi exhibere tenentur hæredes vxoris, dec.46.n.12.

Ali-

Alimenta taxantur, & liquidantur arbitrio Iudicis, ſecundùm qualitatem perſonarum, ibidem num.13.

Amita

Amita ex ſpeciali gratia Caroli Quinti eſt æquiparata patruo in ſucceſſione feudi antiqui, deciſ. 94.nu.6.21.cum ſeq.& nu.30. Vide in verb. Accuſatio.

Annona, vide in verb. Emptor.

Appellatio.

Appellatio ſi ſit prohibita à diffinitiua non cenſetur prohibita ab incidentibus, & emergentibus, deciſ.81.num.7.ſed intellige, & declara, vt ibidem, núm.10.

Appellationis interponendæ terminus, non currit à die ſententiæ, ſed ſcientiæ, & non ſufficit quælibet notitia; ſed ea, quæ ſpecificè habetur per actum intimationis, ſecundùm Cathalogum DD. qui recenſentur, & ibi de ratione, deciſ.16. num.1. & 2. & ità nupèr lege Regia huius Regni fuit cautum, quoad terminum ſex dierum ad proponendum nullitates aduerſus decreta S.C. ibid.num.3.

Quæ ſanè traditio de ſpecifica intimatione decretorum fallit in Fiſco in cauſis criminalibus, nàm ipſius Procuratori, ſecundùm antiquatum ſtylum non intimantur decreta, nec ſcripturæ, nec alia acta, niſi citatio ad teſtes tantùm. Et proindè in quadam facti figura fuit per S.C. in Collaterali Conſilio ad relationem M.C.V. deciſum, non largiri tempora ad petendum recurſum aduerſus quoddam decretum per ipſam M.C. prolatum, ibid.n.4.

Apoca, vide in verb. Falſitas.

Appretium.

Appretium in terminis Conſuet. Neap. Si quis *emit, eſt faciendum inſpecto tempore executionis ſententiæ, dec.96.n.1.& 3.*

Aqua.

Aquæ pluuiæ arcendæ actione cogitur quis deſtruere opus, ſi noceat agris vicinis, deciſ.93.num.1. Huic oppoſita videtur determinatio Pauli I.C. *poſita, ibid.n.5.*

Aquarum curſum, an liceat mihi immutare? pro vera reſolutione adhibe Aug. *diſtinctionem, de qua ibid.n.8.*

Aquæ pluuiæ arcendæ in arbitrium veniunt ageres iuxtà flumina in priuato facti, etiam ſi trans flumen noceant ibid.n.1?.

Aquæ pluuiæ arcendæ interdictum datur contra hæredem, ſed aduerſus Condominum qui non fecit opus, & contra bonæ fidei poſſeſſorem non datur ſimpliciter; ſed cum quadam modificatione, de qua dec.93.n.12.

Aquæ pluuiæ arcendæ poſt iudicium ſuſceptum in condemnatione venit omne damnum illatum vltra operis reſtitutionem, ſeù demolitionem, ibid.n.13.

Aquæ pluuiæ arcendæ, quando opus manufactum cenſeatur animo nocendi vicino, pro reſolutione eſt opus diſtinctione, de qua ibid. n.16.

Aquam imminentem auertere, nè influat in ſuum multum differt ab admiſſa, quam quis exonerat in alienum; nàm priori caſu omnibus, licet etiã ſi in ea re cauſam damni alij det, dùm qui auertit, ideſt arcet à ſuo, is vim illatam propulſat; at poſteriori, dùm exonerat, immittit in alienum, quod nulli licet, ibid.n.18.

Aqua à fundo tuo viam publicam contingente deriuata, ſi eam deteriorem faciat, an tenearis interdicto, nè quid in loc.pub. adhibe diſtinctionem relatam, ibid.nu.22. Vide in verb. Actio in fin.

Argumentum.

Argumentum à deſtructione antecedentis ad deſtructionem conſequentis eſt validum in iure, dec.9.n.39.

Argumentum frequens eſt apud Legiſtas de laudemio ad gabellam, & è conuerſo, dec.73. n.11.

Niſi in aliquo caſu intercedat manifeſta diuerſitatis ratio, vt in exemplo poſito, n.ſeq.

Ars.

Ars prohibita exerceri in Ciuitate, an poſſit in Suburbijs exerceri, dec.11.n.8.

Aſſaſſinium.

Aſſaſſinij mediator inter mandantem, & mandatarium, an comprehendatur ſub Pragm.1. de Aſſaſſ. *quæ expreſsè loquitur de mandante, & mandatario, non autem de mediatore.*

In hoc articulo in quadam aſſaſſinij cauſa, vbi fuit deuentum ad vulnus lethale poſt longam, & ſolemnem diſputationem præualuit opinio negatiua, & ſic mitior, ſecundùm quam ad relationem M.C.V. cenſuit S.C. confirmando decretum illius in beneficium mediatoris prolatum, & proindè vt ſuperſedeatur in illius foriudicatione, ſed ad eam procedatur reſpectu mandatarij tantùm, dec.15.per tot.

Obſerua modò, hanc deciſionem dediſſe cauſam, vt alia Pragm. *edatur, per quam fuit ampliata diſpoſitio huius* Pragm. *ad omnes, & quoſcumque mediatores quomodolibet interuenientes, & cooperantes in aſſaſſinio ibid. n.fin.*

Obſerua paritèr, in hoc delicto poſſe conſiderari mediatorem duplicis generis, & inter vtrumque magnam fortaſsè adeſſe differentiam, de qua in fin.deciſ.

Aſſaſſinij in crimine morte non ſequuta de iure communi non habet locum pœna ordinaria mortis naturalis, ibid.num.1.

Aſſaſſinij mediator videtur ipſe mandans, ſecundùm particularem Aug. *traditionem, ibid.nu.4. Eruntnè hoc caſu duo mandantes, vnus immediatus, & alter mediatus, & tenentur ſinguli eadem pœna, & erit vterque propriè mandator, imò nedùm mandatoris, ſed etiam mandatarij vices ſuſtinere, & gerere videtur, & ibi de ratione, ibid.num.5. & 6.ſed* Aug. *doctrinam declara, vt n.30.*

Aſ-

Aſſaſſinio auxilium præſtans eadem venit pœna plectendus, qua principalis delinquens, quandò non ignorat aſſaſſinij qualitatem, & pecunia interuentum, ibid. n. 9.

Aſſaſſinij, ſeù alterius atrocis criminis affectus, & conatus, qua pœna de iure communi coerceatur, non eſt eadem DD. ſententia, hinc prò concordia varia diſtinctiones fuerunt per Scribentes excogitata, & omnes adhùc poſita ſunt ſub controuerſia, itdut ſit articulus verè anceps, & non poſſit afferri aliquid certi ſuper eo; nàm qualibet opinio principalis hinc indè ſuis nititur exemplis, tàm mortis naturalis, quàm pœna extraordinaria, vt percipère licet ex exemplis congeſtis per Grammat. Capyc. Clar. *& alios, ibid. n. 13. cum ſeq. & in hoc Regno ante editionem* Pragmat. *vigebat in praxi mitior, & benignior opinio, qua imponebat citra mortem pœnam extraordinariam, etiam ſi deuentum fuiſſet ad actum proximum, ibid. n. 31.*

In eodem Aſſaſſinij crimine alia diſſentio, & non minùs grauis fuit inter DD. quandò dicatur deuentum ad actum proximum, ſuper quo nata fuerunt quinque opiniones contraria; ſed ius Pragm. *huius Regni ſedauit hanc controuerſiam, dùm ſtatuit, ex vulnere illato, & non aliàs dici deuentum ad actum proximum, ibid. num. 18.*

Aſſaſſinij mandans, & mandatarius, vt conſtituantur, eſt ſecundùm vnam opinionem neceſſaria inter eos colloquutio, ibid. nu. 27. & 28. ſed conuincitur falſa, n. 35.

Aſſaſſinus vbi vnus dici non poteſt, ibi nec etiam alter, ex quo mandans, & mandatarius ſecundùm Decian. *ſunt correlatiui, ibid. n. 28.*

Aſſaſſinij crimen, vt locum habeat pecunia, ſecundùm Carol. de Graſſ. *debet dari Sicario, vt homicidium faciat, non alij proditoriè cooperanti, ibid. in fin.* Vide verb. Auxilium in fin.

Aſſenſus.

Aſſenſus tempus, non autem contractus prælationem inducit, & operatur in feudalibus, dec. 48. num. 1.

Aſſenſus Regius in donationibus, an ſuppleat defectum inſinuationis, ibid. n. 28. & 32.

Aſſenſus Regius nō deſideratur in feudalibus, cum refutatio fit in immediatè ſucceſſorem, deciſ. 72. num. 65.

Aſſenſus per verbum fiat expeditus, nullus redditur, ſi infrà biennium à die data memorialis nō ſit expeditum priuilegium in forma Regia Cancellaria, dec. 83. num. 9.

Aſſenſus, data tacita hypotheca, cenſetur præſtitus ſuper bonis feudalibus in beneficium Curia in quolibet actu abſque alio hominis aſſenſu, deciſ. 83. n. 19.

Hinc in Reg. Cam. paſſim fit exequutio in beneficium Fiſci aduerſus Miniſtros, & fideiuſſores in eorum bonis feudalibus, non obſtante aſſenſus defectu, dec. 83. n. 20.

Aſſenſus taciti priuilegium datur, nedùm ſi contrahatur cum ipſo Rege, vel Regia Curia, ſed quomodocumque contractus geſtus cedat in Domini, & Curia beneficium, ibid. n. 21.

Aſſenſus non eſt neceſſarius, quando contrahitur cum directo Domino, ibid. n. 36.

Aſſenſus ſuper obligatione feudorum cum clauſula, vt præſens aſſenſus infrà annum à die data præſentiū regiſtretur in quinternionibus R.C.S. aliàs habeatur pro non præſtito, an regiſtratione non ſequuta reddatur nullus? Pro parte affirmatiua fuerunt adducta, & ponderata nonnulla DD. traditiones, quibus tamen non obſtantibus in caſu occurrenti facta relatione in Collaterali Conſilio per Regiam Cameram, Fiſco, & Partibus auditis fuit iudicatus validus aſſenſus, non obſtante dicta regiſtratione non facta. Et hac declaratio fuit, & irrefragabilibus innititur doctrinis. Et authoritates in contrarium fuerunt admiſſa cum diſtinctione, de qua in deciſ. 84. per totam.

Aſſenſus regiſtratio non eſt de neceſſitate iuris, ſed de ſtylo Cancellaria, ibid. n. 2.

Aſſenſus regiſtratio non requiritur in ſimplici feudorum obligatione, ibid. n. 2.

Aſſenſus regulatur a contractu, illiuſuè naturam aſſumit, ac intelligitur, vt ius intelligit, dec. 84. num. 7.

Auia.

Auia paterna nullum ius prætendere poteſt in bonis maternis, dùm moritur nepos ſuperſtes ex matrimonio, vulgò contratto alla noua maneta: *nàm verùm eſt dicere, hunc poſſe in totum illam præterire, & excludere, inſtitutis hæredibus etiam extraneis, & ità per S.C. deciſum, dec. 99. n. 1. 15. & 16. in fin.*

Auxilium.

Auxiliator quilibet dans cauſam delicto, eadem plectitur pœna, qua principalis delinquens, dec. 15. n. 8. 19.

Auxilium triplici tempore præſtari poteſt in quolibet delicto, ſcilicet ante delictum, in ipſo delicto, & poſt delictum, ibid. n. 10.

Auxilium præſtare dicitur, qui literas de delicto tractantes alicui tranſmittit, ibid. Item & Nūcius ſi ſcienter illas, & ambaſciatam portauit, num. 11.

Necnon mutuans pecuniam cauſa inueniendi aſſaſſinum, punitur vt principalis, ibid. n. 12. Vide verb. Aſſaſſinium.

BAncum, vide verb. Creditor, & Depoſitum poſt med.

Beneficium.

Beneficio l. hac edictali, C. de ſecund. nupt. *poteſt renunciari, & ex quibus verbis videatur inducta renunciatio, deciſ. 12. nu. 23. & 24. & ampliùs requiritur ſpecifica renunciatio, & ideò ſi quis emittat quietationem generalem*

cum

cum clauſula de vlteriùs non petendo, non propterea excludetur ab hoc beneficio, ibidem num.20.

Beneficium primum, & ſecundum, hoc eſt prima, & ſecunda reſtitutio ad pinguiùs probandum de iure communi perſonis priuilegiatis conceſſa, infrà quæ tempora de iure Pragmaticatum *huius Regni ſint petenda,dec.41.n.1.*

Sed hac Pragmaticalis ſanctio circa temporis præfinitionem, & limitatianem non comprehendit hæreditatem iacensem, etiam habentem Curatorem,& ità in S.C.ad relationem Domini Authoris deciſum per ponderationes legitimè factas,dec.41.n.2.vſque ad fin.

Beneficium, nè quis conueniatur vltra quam facere poſſit,ideſt deducto,nè egeat, quibus competat, dec.48.n.15.

Deductio huiuſmodi qualiter facienda,ibid.n.18.

Cur diuerſimodè obſeruetur reſpectu donatoris,ibidem n.20.

Competit etiam creditori donatoris aduerſus donatarium,ibidem n.22.

Beneficij collatio facta ab Ordinario alteri, quàm cui de Papæ mandato erat conferendum, eſt nulla, & non ſine vrgenti ratione, de qua deciſ.82. num.6.

Sed quid ſi prouidendus de ordine Sum. Pont. erat inhabilis, vtere Compoſtell. *diſtinctione relata,dec.82.n.7.*

Bona.

Bona burgenſatica non ſubiacent diſpoſitioni cap. ex præſumptuoſæ, *dec.72.n.1.*

Bona burgenſatica non manere ſub diſpoſitione cap.ex præſumptuoſæ, *ſicuti nullius eſt quæſtionis, ſic pariter eſt indubitatum, Regalia comprehendi ſub illius* cap.cenſura,*dec.72. n.73.*

Bona in terminis Conſuet. Neap. *Nobis obuenta ex renunciationibus conſanguineorum non poſſunt dici per nos acquiſita, ſed cenſentur antiqua,dec.85.n.7.*

Bona materna in terminis Conſuet.Neap. *tunc reuocabiliter acquiruntur filijs, quando moriuntur ab inteſtato, & non aliter, ſecundùm* Affli. *relatum,dec.99.n.2.*

Bona de nouo quæſita non ſunt ſubiecta Conſuet. Neap.*circa limitatam de illis diſponendi facultatem,dec.100,n.2.* Vide verb. Conſuetudo, & Dos in fin.

CAmbium, vide verb.Creditor.

Carceris Cuſtos.

Carceris Cuſtos, ſiuè Commentarienſis non excuſatur, exhibendo ſuos Miniſtros, de culpis per eos commiſſis in officio cuſtodiæ carceris, & hoc cum ratione,de qua dec.79.n.23.

Cauillatio.

Cauillatio quid? dec.28.n.7.

Cauſa.

Cauſa ſi eſt priuilegiata, omnia eius incidentia, & dependentia ſunt pariter priuilegiata, ratio eſt, quia incidentia, emergentia, & dependentia ſunt eiuſdem naturæ cum cauſa principali, dec. 81.n.8.& 9.

Hinc facta prouiſione, vt cauſa decidatur iunctis Conſiliarijs duarum Aularum, etiam incidentia debent eodem modo tractari,ibid.

Cautela.

Cautela ſuperflua non nocet, maximè ſi fuerit adiecta Iudicis officio,dec.13.n.7.

Cautio.

Cautionis verbum continet nudam promiſſionem, dec.91.n.4.& 10. & ampliùs omnem cautionis ſpeciem etiam datis pignoribus, aut fideiuſſoribus,ibid.n.12.& 17.

Cauere idem ſignificat,quod ſecurum facere, is autem ſecurus eſt, cui vel pignore, vel fideiuſſione conſultum eſt,ibid.n.18.

Cenſus.

Cenſualis contractus frequens, & vſitatus eſt vbique locorum per vniuerſum terrarum orbem, & frequentiſſimus, & vſitatiſſimus in noſtro Regno, cuius annuæ præſtationes, tertiæ vulgò nuncupantur, & ibi de ratione, dec.9. in princ. & num.1.

Quibus in termino non ſolutis creditor exigit à debitore moroſo illarum intereſſe, & ſic vſus forenſis inualuit in omnibus huius Regni Tribunalibus,ibid.n.1.31.34.36.

Cenſus hic conſignatiuus, vt validè conſtituatur multas expoſtulat conditiones, quarum vna ponitur,ibid.n.2.

Cenſuali in contractu id, quod principalitèr deducitur non eſt capitale; ſed ille annuus reditus percipiendus ab emptore cenſus, dec.9. n.31.

Cenſualis contractus celebratus cum duplici pacto, vno ſcilicet limitante, & reſtringente liberam redimendi facultatem, nè illa poſſit exerceri infrà certum tempus; & altero requirente ſpecificam denunciationem faciendam emptori à venditore per duos menſes antè reſtitutionem pretij, an tanquam vſurariæ prauitatis labe infectus ſit ab initio viribus exhauſtus, vel corruat illa duplex pactio tantùm, vel ſubſiſtat vtrumque. In hoc iuris articulo non fuit vna,& eadem DD. ſententia, ſed triplex. Aliqui enim cenſuerunt, contractum vitiari. Alij plures totum oppoſitum, etiam mentionatum pactum in contractu cenſuali appoſitum eſſe omni iure permiſſum. Et nonnulli, pactum vitiari, & non contractum ex tali pacto, iuxtà quam opinionem cenſuit poſt plures ſeſſiones, & ſolemnem diſcuſſionem maior pars S.C. iunctis Dominis duarum Aularum, diſpūctis DD. quibus innitebatur prima opinio, nàm aliqui ex illis, vel loquuntur in venditione cum pacto de retrouendendo, & non in contractu cenſuali, qui etiam in terminis, de quibus loquuntur, ſunt

frequentiori DD. calcula reprobati, & reliqui, qui ſuperſunt, & loquuntur de noſtro contractu, conuincuntur de falſitate rationibus ſatis efficacibus, & demōſtratiuis, quibus nullā prorſus videntur admittere replicationem, itàut in poſterum omnis conquieſcat diſceptatio, & nulla difficultas ſuperſit ſuper hoc articulo, dec.33.n.1. cum ſeq.

Cenſualem contractum an vitient pacta reſtringentia liberam redimendi facultatem, & quid Bulla Pij Quinti ſuper huiuſmodi pactionibus fuerit cautum, recenſetur, ibidem num.1.6.12. & 16.

Cenſualem contractum pactum vitiari, vel pactum tantùm, plures vtrinque reſultant iuris effectus, num.2.

Cenſualis contractus irredimibilis omni iure validus eſt, ibid.n.9.

Cenſualis contractus admittit illud pactum, vt facultas redimendi duret vſque ad decem annos, non poſt, ibid.n.10.

Cenſualem contractum non vitiant pacta quæcumque illicita, & vſuraria, ibid.n.11.

Cenſualis reditus ſi per biennium non ſoluatur, an ex pacto poſſit repeti ſors principalis, ibidem num.13.

Cenſualis reditus ſi excedat debitam rationem, an ſit moderandus; vel vitiet contractum, ibid. num.14.

Cenſuali contractui pactum ſuperadiectum, vt per duos menſes anteà denuncietur reſtitutio pretij, an ſit de iure validum, ibid.n.15.

Cenſus annus præſtatio, & aliqua rata in reſtitutione pretij, an diminui debeant, cum ob mutationem monetæ ſolutio accidat in pecunia maioris valoris, ibid.n.17.

Refertur generalis deciſio Iuncta Reg. Officialium circa pecuniam banchariam, vulgò dictam duorum tertiorum, ibid.n.18.

Idem ſtatuitur in contractibus inhitis ante euulgationem nouæ monetæ, ibid.n.19.

Cenſualis contractus confectus ea lege, & conditione, vt pecunia in Banco depoſita pro pretio annuorum redituum non liberetur venditori, niſi pro conuertendo illam in ſatisfactionem primorum creditorum ceſſis iuribus in beneficium ſecundi creditoris, ſeù emptoris, à quo dicta pecunia perueniebat, an ſit ab initio perfectus, itàut pecunia ſteterit, & ſtet periculo venditoris, vel ſtet in ſuſpenſo donec dicta conditio fuerit adimpleta, & per conſequens periculum ſpectet ad emptorem. Hic articulus poſt longam diſputationem factam in contrarias partes fuit per S.C. ad relationem D. Anthoris reſolutus in beneficium emptoris, & ſic depoſitum ſtetiſſe, & ſtare periculo venditoris, verùm de eo poſſe diſponere ad ſui libitum, non obſtantibus clauſulis, & vinculis in contrarium appoſitis, & deindè ſic pluriès deciſum etiam iunctis vna vice Dominis duarum Aularum, itàut non ſit ampliùs dubitandum, eſſe introductum ſtylum ſic iudicandi. Et motiua in contrarium nullatenus obſtant, nàm partim diſtinguuntur, & euitantur vti diuerſa, & partim vti falſa penitùs refelluntur, dec.35. per tot.

Motiua venditoris habentur, nu.3. vſque ad 7. eorum reſolutio n.7. vſque ad 14.

Rationes, quibus fulcitur deciſio S.C. num.7. vſque ad fin.

Cenſualium redituum emptores non poſſunt cogi ad retrouendendum, ſi pretium non à venditore, ſed à tertio offeratur, dec.35.n.10.

Cenſuarius debitor nedùm tenetur annuatim, ſeù tertiatim ſoluere cenſus promiſſos, ſed etiam intereſſe tertiarum in tempore non ſolutarum, & ibi de ratione, dec.43.n.1.

Quod procedit nedùm aduerſus principalem debitorem, & eius hæredes, ſed etiam aduerſus tertios poſſeſſores bonorum pro cenſu conſtituto obligatorum, ſuper quibus (reſciſſo inſtrumento) fit executio tàm pro ſorte principali, quàm pro tertijs, & illarum intereſſe, ibidem num.2.

Sed quæſtionis aliàs fuit, an hìc tertius poſſeſſor excuſetur, & eximatur indemnis ab hoc intereſſe, ſaltim quando creditor fuit negligens in non exigendo à principali debitore exiſtente ſoluendo, & S.C. in non diſſimili caſu cenſuit affirmatiuè ob multas, & non contemnendas rationes, quæ recenſentur, ibid. num.3. vſque ad fin.

Cenſus præſtationes annuæ ſi maturent tempore, quo percipiuntur fructus ab hærede grauato, licet ſit hæres in vſufructu, onus illas ſoluendi pertinebit ad ipſum hæredem vſufructuarium, non autem ad fideicommiſſarium, dec.34.nu.14. Vide veeb. Conditio.

Ceſſio.

Ceſſio diſtinguitur inter voluntariam, & neceſſariam, & inter vtramque multum intereſt, deciſ. 13.n 13.

Cedendarum actionum exceptio, quando locum habeat, dec.47.n.1.

Et an obtineat etiam inter tertios poſſeſſores, prout inter confideiuſſores, ibid.n.2.

Ceſſione iurium facta à creditore non poteſt vti tertius poſſeſſor aduerſus alios poſſeſſores, niſi pro rata, ibid.n 6.

Ceſſione ſibi facta à creditore non poteſt experiri Correus aduerſus alios inſolidum obligatos, niſi dempta rata ad ipſum ſpectante, ibid. n.7.

Ceſſionis bonorum beneficium denegatur debitori ex delicto, non ſolùm pro ea parte, quæ applicatur Fiſco, ſed etiam pro ea quæ infertur parti ad emendam damni, & intereſſe, & ſuccedit illa regula, vt qui non habet in ære, luat in corpore, dec.86.n.4.

Hinc in Regnis Caſtellæ viget praxis, & obſeruantia, ſecundùm Couarr. *ità atteſtantem, vt debitores condemnati ad intereſſe ex cauſa delicti*

in

Digitized by Google

in baeſicium damnum paſſi tranſmittantur ad Regis triremes, donec ex mercede pro remigatione acquiſita ſoluant integrum debitum, ibid. num.5.

Cæterum in diuerſis alijs Prouincijs fuit receptã contraria ſententia. At in hoc Regno admiſſa eſt opinio in beneficium etiam creditoris priuati, quando tamen debitum deſcendit ex delicto, ibid.n.6.

Ceſſioni bonorum beneficium denegatur debitori dolos, etiam ſi ſit debitor priuati, & non Fiſci, ibid.n.7. Vide verb. Debitor.

Ciuitas.

Ciuitas licet in ſe habeat dignitatem, & iuriſdictionem, nihilominus poteſt ità diuidi, & poſſideri, vt vnus munerum, & alter iuriſdictionis ſit Dominus, dec.11.nu.12.

Ciues Neapolitani ſubiacent Conſuetudini eiuſdem Ciuitatis, tùm ratione ciuilitatis, tùm etiam ratione capitulorum matrimonialium in eadẽ Ciuitate ſtipulatorum, dec. 100.nu.10. Vide verb. Ars, & Exul.

Clauſula.

Clauſula decreti irritantis, ſiuè ſit per viam modi, ſiuè per viam conditionis, ſemper intelligitur pro forma, qua non impleta corruit diſpoſitio, & actus inualidatur, dec.4.n.5.

Clauſula præfata ſi fuit appoſita in vno capitulo, non cenſetur repetita in alio, & ibi de rationẽ, ibid. Sed declara, vt n.29.cum ſeq.

Clauſula appoſita in remiſſione Partis offenſæ, dũmodò inquiſitus non accedat ad locũ habitationis eiuſdem Partis, de iure non poteſt operari, vt in caſu contrauentionis delictum illud ſemèl extinctum per gratiam iterum reuiuiſcat, cùm hoc non ſit permiſſum nedùm priuatis, ſed nec etiam Iudici Principe inferiori, quod erit ſecùs, ſi fuerit appoſita in gratia facta à Principe, ibid.n.38.

Clauſula illa in feudi conceſſione, proùt pleniùs, & melius poſſiderunt prædeceſſores, cuius ſit virtutis, dec.6.n.15.

Clauſula illa in quolibet contractu apponi conſueta, nempè, pro quibus omnibus obſeruandis, &c. cuius ſit virtutis, dec.9.n.9.& 38.

Clauſula illa in vulgari idiomate, con reſtitutione della preſente, quem præſeferat intellectũ, dec.13.n.9.

Clauſula ex forma Cancellariæ huius Regni apponi conſueta, vt ſubſtituens teneatur principaliter de culpis, & defectibus ſubſtituendi, cuius ſit virtutis, & effectus, dec.79.n.9.11. 15.18.& 24.

Clauſula in extenſione priuilegij impertinentèr appoſita à Scriba Mandatorum non debet operari vltra verba decretationis in ſignaturã memorialis appoſita; quemadmodum nil operantur in inueſtitura feudali verba illa, Arma, virumque cano, dec.84.n.4.

Clauſula qualibet à iure recipit interpretationem, ſcilicet vt intelligatur, ſecundùm naturã actus, ſuper quo interponitur, ibid n.6.

Clauſulæ dominij tranſlatiuæ ſubijciuntur, dec.91. n.3.& important veram ſolutionem, ibidẽ num.10.

Clauſula præcedens eſt maioris virtutis, & efficaciæ ad declarandum ſequentem, quàm è contra, ibid.nu.3.& interdum vltima clauſula non regulatur à præcedenti, ſed ſtat de per ſe, ibidem num.19.

Clauſula illa, iure antiqui feudi, licet in gratia non ſit formaliter expreſſa, parum refert, dummodò adſint verba æquipollentia, quia ex Theſaur. traditione non eſt attendenda formalitas, & ſtructura verborum, dec.94.n.14.in fin.

Clauſulæ codicillaris in teſtamento adiectæ vis, & effectus, dec.95.n.13.

Clauſula apponi conſueta in venditione alicuius fundi, cum eiuſdem acceſſibus, ingreſſibus, & egreſſibus, cuius ſit virtutis, deciſ.98.num. 1.& 2.

Clericus.

Clericatum allegantì coram Iudice ſeculari datur terminus ad probandum, ſeruata forma Rituum 65.& 235.dec.19.nu.1. Et ſi Clericus deficiat in ſalutari ſuo circa requiſita, iuxtà formã decreti Sacri Trid.Conc. profertur decretũ, quòd procedatur coram eodem Iudice laico, non obſtante remiſſione petita, ibid.n.fin.

Clericus fideiubens pro laico, etiam coram Iudicẽ laico validè obligatur, ſaltim vt pro dicta fideiuſſione poſſit conueniri coram ſuo Ordinario, ibid.num.2. & 13. Et huius traditionis ſatis probabilis, & firma ratio admittitur, dicto num.13.

Clericum non poſſe coram Iudice ſeculari conueniri ſanctio vtriuſque iuris eſt ſatis vulgata, ibid. num.4.& 8.

Clericus in iure reputatur difficilis ad conueniendum, & hoc reſpectu laicus dicitur facilior ad conueniendum, & per conſequens eſt idonior, ibid.num.16.

Clericus, qui adminiſtrauit tutelam ſuſceptã à manibus Iudicis laici, an coram eodem poſſit conueniri pro redditione computorum, & reliquorum reſtitutione. In hoc profuſiſſimo iuris articulo, quem arduum, ſubtilem, & nimis agitatum exclamat Eſcobar, primo loco per S.C. fuit interpoſitum decretum, quod cauſa redditionis computorum tutelæ adminiſtratæ remaneat in S.C. non obſtante Clericatu, verùm ſi contigerit compelli perſonam, Partes adeant Iudicem Eccleſiaſticum, deindè in cauſa reclamationis ad inſtantiam dicti Clerici interpoſitæ cum interuentu ſex votorum duarum Aularum fuit reuocatum dictum decretum, & remiſſã

cauſa

Digitized by Google

cauſa ad Iudicem Eccleſiaſticum, etiam quoad bona. Quòd poſtremum decretum, vt eſt videre in deciſ. inſr. alleg. eſt optimè fundatum in legum ſanctione, DD. authoritate, & firmiſſimo rationum præſidio, itàut non ſit curandum de opinione contraria, quæ non admodum diligentèr excuſſa, meris nodis ius ciuile inuoluat. Et demùm eſt parui ducenda in hac materia diſtinctio, & declaratio Escobac; *ſiquidem multis ſalubris penè obruta vix ſubſiſtit ex acutè, & ingenioſe conſideratis per Illuſtriſs. & Sapientiſs. Dominum meum, cuius dictis, & ſcriptis hoc tantum videtur poſſe addi,* Non plus vltra, *dec. 20. per tot.*

Clericus, nec volens poteſt ſe ſubmittere Iudici laico, ibid. n. 1. & 11.

Clericus pro redditione tutelæ ſuſceptæ à Iudice laico, poteſt ab eodem cognoſci, ſecundùm opinionem aliquorum DD. qui recenſentur, ibidem n. 2. ſed tenentes contrariam opinionem reſpondent, DD. ſuprà citatos loqui de conſuetudine Regni Franciæ, ibid. n. 5. 9. & 15.

Clericus factus depoſitarius à Iudice laico ab eodem compelli ad exhibendum res depoſitas, ſecundùm opinionem aliquorum relatorum, ibid. n. 3. Nonnulli ex DD. qui contrarium tuemur in Clerico tutore, admittunt præcedens aſſumptum in Clerico depoſitario, & aduertunt differentiæ rationem inter vtrumque caſum, ibidem num. 4. ſed nè fallaris, vide ibidem num. 13. cum ſeq.

Clericus profanis ſe immiſcens amittit Clericale fori priuilegium, ibidem nu. 4. 16. 17. & 18. ſed contrarium vide ſub eodem n. 18. 19. idcircò declara, vt n. 21.

Clericatus non eſt conferendus adſtrictis ad redditionem computorum ex aliqua adminiſtratione, & in ſpecie Curatores adultorum antequam reddiderint rationes, & comprehenduntur etiam tutores, & ibi de ratione, dec. 20. n. 6. 7.

Clericus in quibus caſibus quoad diſtrictionem perſonalem tantùm remittitur ad Iudicem Eccleſiaſticum, non autem quoad bona, ibidem n. 8. Et illud, quod tradunt nonnulli, vt in actione reali non poſſit declinare forum Iudicis ſecularis non eſt de iure verum, ibid. n. 9.

Clericus nequaquam poteſt compelli ad ſuſcipiendum tutelæ onus, niſi concurrat Iudex Eccleſiaſticus, ibid. n. 10.

Clericus, nec directè, nec indirectè temporalis Iudicis poteſt prorogare iuriſdictionem, ibidem num. 15.

Clericus attentis terminis iuris Pontificii licitè ſuſcipere poteſt tutelam legitimam, vel miſerabilium perſonarum, ibid. n. 16.

Clericus licet expreſsè per pactum non poſſit prorogare iuriſdictionem Iudicis ſecularis; nihilominus coram eo delinquendo, multis in caſibus illam prorogat, ſecundùm aliquorum opinionẽ; & Gloſ. *ponit exemplum in falſo, ibid. nu. 17. cum ſeq. Sed hæc traditio vnà cum* Gloſ. *eſt cõmunitèr reprobata; nàm nec in his euentibus poterit prorogare iuriſdictionem, nec in bonis, nec in perſona, & ibi de ratione multum efficaci, & adſtringente, n. 18. cum ſeq.*

Clericalis exemptio à iuriſdictione ſeculari indiſtinctè procedit, tàm in perſona, quàm in bonis, ibid. n. 20.

Clericus, vel Epiſcopus ſecularem adminiſtrationem ſponte recipiens, ab Eccleſia deyicitur ibid. num. 17. Sed intellige cum cautione, de qua num. 21.

Clericus, nec in actione reali, nec perſonali trahitur ad Iudicem ſecularem, ſecundùm notiſſimas vtriuſque iuris regulas, dec. 44. n. 1.

Clericus à Iudice laico immiſſus in poſſeſſionem bonorum, virtute l. fin. C. de edict. Diu. Adr. toll. *cum clauſula,* ſaluo iure cuiuslibet, *ſi poſtea conueniatur ab alio ſuper eiſdem rebus tenetur reſpondere coram eodem Iudice laico, ſecundùm* Peregr. *quem ſubſequutus eſt* Carol. de Graſſ. *ibid. n. 2. Sed contrarium eſt verius, vt patet ibid. n. 9.*

Clericus cautionem præſtans coram Iudice laico, pendente reclamatione ſuper cauſæ remiſſione nequaquam prorogat illius iuriſdictionem, & ibi de ratione, ibid. n. 3. 10. 11.

Clericus actor, qui mediante decreto Iudicis laici victor extitit, & abduxit rem ab eius manibus omninò liberam, non poteſt ampliùs pro eadem re trahi ad forum ſeculare, ibid. n. 8.

Clerici, nec expreſſus conſenſus erit ſufficiens ad prorogandam iuriſdictionem Iudicis laici, ibid. num. 11.

Clericus illegitimus, cui ab Epiſcopo ſub expreſſa diſpenſatione fuit collatus ordo, & beneficium, eſt ſimplicitèr à Iudice laico remittendus ad Eccleſiaſticum, & non articulus dumtaxàt circa validitatem, vel inualiditatem collationis ordinis, & beneficij, & ità per S. C. deciſum, præuijs non leuibus, neque contemnendis rationibus, de quibus dec. 55. n. 1. vſque ad fin.

Clerico pinguiùs conſulitur, & prouidetur per beneficij adeptionem, quàm per ſimplicem Clericatum quoad fori præſcriptionem, ibidem num. 4.

Clericus in hoc Regno prohibetur quoduis officium, iuriſdictionem, exercitium, aut miniſterium poſſidere dec. 72. n. 67.

Nec habilitatur ad eorum exercitium per ſubſtitutum, ibid. nu. 68. Ex nimis ſolida, & efficaci ratione, quæ recenſetur, & ſi deliquerit, nec etiam ciuiliter ad priuationem officij poſſet cognoſcere Iudex laicus, vt etiam de Clerico feudatario, concludunt communiter DD. ibidem num. 70.

Clericus non poteſt præſtare iuramentum in manibus Superioris laici de benè, & fidelitèr officium exercendo, & exerceri faciendo, nec Iudex laicus recipere niſi pro bonis feudalibus tantum, ibid. n. 71. Vide verb. Fideiuſſio.

Collecta.

Collectarum,& decima ſolutio non eſt paris virtutis,& hoc cum ratione, de qua decis.97. num.7. & 9.

Colonus.

Colonus recipiens vineam ad colendum à Domino ſoli,& promittens ſoluere quartam fructuum partem per contractum perpetuum, ad eandem rationem tenetur correſpondere de fructibus ficuum, nucum, out aliarum arborum per ipſum ibidem plantasarum, & hoc cum ratione, de qua dec.97.n.11.Vide.verb.Ecclel.

Commiſſio.

Commiſſio cauſarum facta alteri ex Collegis durante obſentia ſui originarÿ Commiſſarÿ non expirat per reditum Commiſſarÿ, antequam accedat ad ſuum Tribunol, & reaſſumat negotia, & cauſas alteri commiſſas, nàm licet non poſſic dici abſens corpore, qui eſt præſens in loco, dicitur tamen abſens mente, & à negotÿs, quæ intermiſit. dùm ea non reaſſumit, ad cuius opinionis confirmationem conferunt nonnulla alia, quæ recenſentur, & hoc iure vtimur in Regno, dec.61.per tot.

Commiſſio Actorum ſcribendorum alteri per Iudicem facta propter abſentiam Notorÿ od id deputati ceſſat,illo reuerſo,ibid.n.2.

Compromiſſum.

Compromitti in S.C.cauſas nimium perplexas,attenta qualitate litigantium olim ſolitum, ſed in præſentiarum ex nouis ordinationibus prohibitum,dec.95.in fin.

Conceſſio.

Cõceſſio facta verbis ampliſſimis, ſcilicet damus, donamus, concedimus, & gratioſè largimur, importas meram conceſſionem in burgenſoticum,dec.72.nu.16. idque recipit ampliationem,vt num.17.

Conceſſio Regis non eſt alteranda ad voluntotem ſucceſſoris confirmantis, quod ſi fiat potiùs confirmatio erit reducenda ad normam primæ conceſſionis,ibid. n. 61. Vera eſt hæc concluſio in illis ſucceſſoribus, qui veniunt ad Regnum iure ſucceſſorio,& hæreditario, ſecùs in illis,qui ſuccedunt iure proprio,ibid.n.62.

Condemnatio.

Condemnatio ciuilis poteſt validè fundari ſuper præſumptione, & indicÿs, ſecundùm traditionē Couhl.Paschal.dec.67.nu.2.quam D.Author reuocat in dubium, dùm tollit omnia motiua, quibus innitebatur.ibid.nu.2. Eodem morbo laborat Capibl.aſſertio poſita, ibid.num.2. & 4. nàm omnibus illius motiuis ſatiſfit,n.5.ad 9.

Condemnato reo ad intereſſe quid veniat in hac liquidatione,& taxatione, remiſſiuè, dec.67.n.9.

Condemnatio ad reſtitutionem rei, quæ procedit ab eadem lege, vel ſtatuto pænam criminalem imponente multum differt ab illa, quæ non deriuatur ab eodem fonte,ibid. n 9.12.22.24.& 26.

Conditio.

Conditio, & modus differunt inter ſe, quia illa apponitur ex parte ante, hic verò ex parte poſt, dec.4. n.1. Et in dubio verbo ſunt potiùs interpretando, vt modum inducant, quàm conditionem,ibid.n.2.

Conditia reſolutiua eius eſt natura, vt licet non impediot actum eſſe purum de præſenti, tamen quantum ad effectum, & iuris determinationem reddit diſpoſitionem in ſuſpenſo reſpectu reſolutionis,& attenditur futurus euentus,quo ſequuto reſoluitur actus, ac ſi à principio non eſſet factus,dec.4.n.12.

Conditio circa pretium annui redditus depoſitum in Banco, vt conuertatur in ſatisfactionem anteriorum creditorum, ſecundùm vnam opinionē ſuſpendit actum,& tronslationem dominÿ,dec. 35. nu. 3. vel ſaltim ſecundùm eandem dicitur cõditio reſolutiua,cuius effectus recenſetur, ibid. nu. 5. Sed veriùs eſt, non dici propriè conditionem, ſed grauamen, & vinculum. ibid. nu.12. Nec de huius vinculi, & grauaminis iniuſtitia venditores conqueri poſſunt duplici ratione,quę ſubÿcitur, ibid.n.13.

Conditio, quæ ob ſuperuenientem caſum redditur impoſſibilis, non vitiat contractum, deciſ. 35. num.15.

Conditio impedit ortum obligationis, donec fuerit purificata,& adimpleta, & inducit formam, quæ eſt ſpecificè adimplenda.& ab eo recedere non eſt permiſſum, maximè quando conditia eſt voluntaria,& non neceſſaria ad actum, dec. 53. num.1.& 2.

Hinc conditionalis diſpoſitio debet priùs adimpleri,quàm ex ea poſſit quis experiri,ibid.n.3.

Conditio habetur pro impleta, quando ſtat per adimplere debentem, quin impleatur, ibidem num.fin.

Conditio importatur, & inducitur per verbum futuri temporis appoſitum diſpoſitioni,dec.57.nu. 4.vide verb.Dictio,Libertas.

Conductor.

Conductor ſecundus non tenetur primo locotori,niſi pro ea mercede,qua ſubconduxit,dec.23.num.1. Nec huius ſubcõductoris res erunt obligata pro penſione primi conductoris, ſed pro quanto ipſe dare tenetur, ibid. num.4. huiuſque concluſionis ratio ſubÿcitur,num.5. Nec diuerſificatur iuris diſpoſitio ex ſubconductione totius, vel partis; nàm hæc reſtrictio poſito ſub num.2.conuincitur

falſa, ibid. & num.ſeq. Quocirca iuxtà concluſionem ſuprà firmatam diſtinctione penitùs exploſa fuit in quadam facti figura per S. C. indicentium, ibid. n.7.

Conductoris ſecundi bona vti inuecta, & illata non manent ſub nexu tacitæ hypothecæ in beneficium primi locatoris pro penſione primi conductoris, ſi ipſe ſubconductor gratioſè inhabitat, & ibi de ratione, ibid. n.6.

Conductor ſecundus ſoluens primo conductori liberatur ex veriori, & frequentiori ſententia relata per Ruginell. *ibid. n.8.*

Conductor redituum fiſcalium non eſt immunis à gabellis, dec.71.n.9.

Conductor domus non videtur gaudere libertate illa, qua gaudet verus Dominus in terminis l. altius, C. de ſecu. & aq. *dec.92. n.4. & 23.*

Confeſſio.

Confeſſario, & cui cura animarum committitur iura confidunt, dec.95.n.16.

Confeſſio facta à Procuratore habente indiuiduum mandatum ad ſic, & ſic confitendam, an poſſit reuocari per principalem, dec.34.n.19.

Confeſſionis reuocatio, quando dicatur facta incontinenti, remiſſiuè, ibid. n.20.

Coniunctus, vide verb. Accuſatio.

Coniux.

Coniugis appellatione, an comprehendatur etiam maritus in terminis Auth. præterea, C. vndè vir. & vxor. *decif.46.n.9.* Vide verb. Diuortium, Donatio, Dos.

Conſilium.

Conſilium mutare quis non poteſt in alterius detrimentum, dec.28.n.8.

Conſilia Doctorum non curantur, niſi appareat, quid fuerit ſuper illis pronũciatũ, dec.69. n.19.

Conſtitutio.

Conſtitutio nè remaneat eluſoria, & abſq; effectu aliquid operandi, admittit extenſionem de perſona ad perſonam, vt in exemplo relato, dec.15. num.25.

Conſtitutum.

Conſtitutum fieri poteſt abſentis, & pariter perſonæ incertæ, vel nominandæ, & ſequuta poſteà perſonæ nominatione, vel expreſſione, idem operatur, ac ſi ab initio fuiſſet ſpecificè nominata, dec.13.n.10.

Conſuetudo.

Conſuetudinis Neap. Et ſi Teſtator *diſpoſitio cenſetur, dec.85. n.4.*

Quæ ſibi locum vindicat nedùm in bonis ſtabilibus, & mobilibus, ſed etiam in iuribus, & actionibus, ibid. n.5. Sed reſpectu iurium, & actionum diſtingue, vt ibid. n.30.

Conſuetudo Nobilium Capuanæ, & Nidi continet vt mortua muliere ſine filijs, vel cum filijs deſcendentibus in pupillari ætate dos debeat reuerti ad proximiores ipſius mulieris. Hinc infertur, proximiores non ſuccedere vti hæredes mulieris, ſed ex vi pacti dec.100 n.12.

Conſuetudo Nobilium Capuanæ, & Nidi fuit in ſpecie inuenta ad excludendum patrem, ſecundum D. Præſ. de Franch. *relatum, ibid. nn.19. & 22. Et ità deciſum in S.C. in prima inſtãtia.*

Cæterùm in gradu reclamationis iunctis Conſiliarijs duarum Aularum fuit determinatum contrarium, ſcilicet matris diſpoſitionem non valuiſſe vltrà decimum partem, & ibi de ratione, ibid. n.20.21. & 23. Vide verb. Culpa.

Contractus.

Contractus nomen expreſſum non eſt attendendum, ſed effectus, & qualitas ipſius, dec.21. n. 10 ſed intellige, vt n.23.

Contractus à contrahentibus recipit formam à qua nefas eſt recedere addere, aut detrahere, niſi de eorundem conſenſu, dec 28. n.6.

Contractu celebrato ſub certa forma, ea eſt ſeruanda, ibid.

Contractus verba ſemper ſunt inſpicienda ad deciſionem cauſarum, ibid.

Contractus omnes, qui ſolo partium conſenſu perficiuntur, à iure gentium ſunt introducti, & nõ niſi contrario conſenſu earundem partium diſſolui, aut mutari poſſunt, ibid. n.10.

Contractus ex conuentione accipiunt legem, quæ ad vnguem eſt ſeruanda, dec.53.n.3.

Contrahentium diſpoſitiones non infirmantur per actum vltimæ voluntatis, dec.89.n.1.

Conuentio.

Conuentionis verbum propriè emptioni, & venditioni videtur congruere, dec.21. n.11. ſed falſa conuincitur hæc propoſitio ex inſtantia, quæ adducitur, n.25. vbi hoc conuentionis verbum expreſsè excludit mentionatum contractum.

Correlatiua.

Correlatiuorum vno deſtructo, deſtruitur & alterum, dec.15.n.28.

Correlatiuorum ea eſt natura, vt diſpoſitum in vno ex correlatiuis cenſeatur diſpoſitum in altero in caſu contrario, dec 53.n.15.

Creditor.

Creditor ſi pro conſequutione ſui crediti teneretur debitori reſtituere inſtrumentum cancellatum, exiſtimabitur impleuiſſe conditionem, ſi inſtrumento deperdito debitorem liberauerit; ſed limita ex mente Bart. *niſi ad aliũ finem deſideraretur*

retur hæc inſtrumenti reſtitutio, & hi termini videntur applicabiles ad literas cambij deperditas dec.13.n.14.

Crediti *fides, ſeù cedula bancaria cuius intereſſe reſpiciat, & quid operetur, ibid. num.22. & 23. & habet eandem vim, quam habet obligatio ſtipulata penès acta, & de mandato Iudicis, & per talem obligationem quæſita eſt actio etiam abſentibus, quorum intereſt, & n.24. Et fuit introducta ad exemplum literarum mercantilium, ibidem.*

Creditor *non poteſt compelli ad liberandum fideiuſſorem ſibi obligatum, & alium loco illius recipiendum, dec.28.n.11.*

Creditor *dicitur procurator ſui debitoris, intellige pro conſeruatione pignoris tantùm, non autem pro exercenda actione in iudicio, dec. 29. nu.4. & 10.*

Creditor *poterit exercere iura ſui debitoris ex propria perſona, fundando acta iudicij in perſonam ipſius creditoris, non autem in perſonam ſui debitoris, & ibi de ratione, ibid.n.10.*

Crediti *vnius perſonæ in aliam tranſlatio, & deſcriptio, quæ fit in libris Banci, includit virtualem, & tacitam numerationem, dec.35. n.9.*

Creditoris *deſidia, ſeù negligentia in non exigendo à debitore exiſtente ſoluendo præſumitur coniuncta cum dolo, dec.43.n.4. & 15. Et hac iuris præſumptio transfert onus probandi contrarium in ipſummet creditorem, ibid.n.15.*

Creditor *adminiſtrans bona ſui debitoris, qui potuit, & debuit ſibi ſoluere, ſi id neglexit, non poteſt poſtmodum petere intereſſe, ibid.n.6.*

Creditor, *qui per longi temporis interuallum omiſit petere vſuras à ſuo debitore, vt gratior apud eũ eſſet, parùm iuſtè vſuras præteritas modò petit, ibid.n.10. & 16. Commemorata iuris diſpoſitio à fortiori viget in beneficium tertij poſſeſſoris, cuius non poteſt conſiderari mora in non ſoluendo, ibid.n.9.*

Creditor *habens hypothecam præfertur habẽti perſonalem tantùm, dec.45.n.2.*

Creditoribus, *qui cum feudatario contraxerunt occaſione feudi, erit ſatisfaciendum ſuper feudo, alijs verò ſuper bonis burgenſaticis, ſecundùm* Fab.de Ann. *ibid.n.3.*

Creditor *filijfamil. ex cauſa caſtrenſi poteſt petere ſeparationem bonorum caſtrenſium ad excludẽdos à bonis quæſitis in* Caſtris *alios creditores, qui contraxerunt cum eodem, antequam militaret, ibid.n.4.*

Creditores *in actione perſonali, etiam contemplatione officij admittuntur per concurſum pro rata crediti vniuſcuiuſque diſtribuenda per as, & libram in pretio peruento ex eodem officio, ibid. num.11.*

Creditor *liberando vnum ex correis cum reſeruatione proſequendi iudicium aduerſus alterum, licet quoad ſe habeat actiones eliſas, adhùc illas vtilitèr poſſet cedere, dec.47.n.9.*

Creditor *poſt ſolutionem integri crediti ex cauſa lucratiua poteſt ex cauſa oneroſa repetere id, quod non fuit deductum pro ære alieno, dec. 48. n.23. Et ſic præfertur creditoribus ex cauſa lucratiua, ibid.n.24.*

Non tamen poteſt moleſtare donatarium anteriorem in re donata, ſi communis debitor ſit ſoluendo, ibid.n.25.

Creditores *ſemper præferuntur Legatarijs, & ſic inter vtroſque nulla datur contributio, dec. 87. n.5.* Vide verb. Actio, Beneficium, Debitor, Donatio.

Crimen.

Crimina repetundarum, peculatus, & de reſiduis, quoad tempus agendi infrà annum à die mortis delinquentium aduerſus eorum hæredes ſunt à iure parificata, dec.64 n.fin.

Criminalibus *in cauſis ad finem conuincendi debẽt proferri apertiſſima documenta, vel indicia ad probationem indubitata, & luce clariora, quod communitèr intelligitur, quando agitur de imponenda pœna ordinaria, non autem extraordinaria, vel de infligenda tortura, dec.63. num.1.* Vide verb. Actio, Actor.

Culpa.

Culpa eſt adſcribendum non cogitare ea, quæ facilè euenire poſſunt, dec.13.n.13.

Culpa, dùm excuſatur prætextu prauæ conſuetudinis, quæ potiùs corruptela dicenda eſt, & iuri poſitiuo non derogat, redditur magis, ac magis punibilis, dec.36.n.3. & 4. Vide verb. Electio.

Curator.

Curatoris obligatio pro re à minore alienata cur ſubſiſtat, cùm nulla ſit illa principalis minoris? dec.19.n.14. Vide verb. Fideiuſſio.

Dardanarij.

D*ardanarij in iure, qui dicantur, dec.17. nu.2. inter cæteras pœnas, quas incurrunt, poteſt eis interdici negotiatio, ibid n.1.*

Aduerſus quos poteſt ex officio inquiri, num.3. poſſunt à Republ. vti pernicioſi expelli, idque illuſtratur etiam exemplo Dionyſij Tyranni, nu.4. 5. & 6. Poſſunt carcerari de facto nulla in ſcriptis informatione præcedente, n.5. Si ſint publici, ijſdem pœnis coercentur, quibus vſurarij manifeſti ſecundùm canonicas ſanctiones, n.6.

Et de his recenſetur notabile exemplum, quod euenit ſub Eminentiſs. Card. Zapata, tunc huius Regni Moderatore, n.7.

Hæc Dardanariorum peſtis eſt frequens, tenax, & continua in hoc Regno, & eſt vnus de caſibus, qui expoſtulat celerem prouiſionem, n.7.

Debitor.

Debitor ſi ſoluat cedenti antequam interueniat vnum de tribus requiſitis relatis in l. 3. C. de nouat.

nouat. excuſatur,dec.13. num.4. Soluens de mandato Iudicis etiam iniuſto an excuſetur, ibidem n.6.18.

Debitoris non ſoluentis, & creditoris non exigentis, nec petentis negligentia inuicem compenſatur, dec.43. num.7. vbi ſubijcitur ex Imperiali ſanctione, intereſſe pariter debitoris ſoluere in tempore.

Debitor ad ſoluendum quantitatem debitam cenſetur condemnatus eodem proceſſu, & eadem ſententia, qua eius creditor fuit abſolutus ſuper reſciſſione, & anullatione contractus debiti, & hoc non ſine concludenti ratione, quæ recenſetur, necnon multis punctualibus iuribus, quæ referuntur,dec.60.n.1.cum ſeq.

Debitor priuati non inuitus, ſed volens tantùm admittitur ad commutationem pœnæ pecuniariæ ad corporalem, ſed debitor Fiſci etiam inuitus compellitur,dec.86.n.6.

Debitoris electio eſt in dubio in alternatiuis, deciſ. 91.num.12.

Decima.

Decima debita non præſcriptionis iure, ſed ratione dominij territorij, ex quo percipiuntur fructus,ſi fuerit exacta in quibuſdam fructibus tantùm, conſeruat poſſeſſionem etiam reſpectu aliorum, dec.97.n.8.

Decimæ præſcriptio in dubio eſt cenſenda realis, ideſt terram. ſeù ſolùm concernens, non ſpeciem fructuum,ſiuè hanc, ſiuè illam,quando alius illã non percipit, dec.97.nu.9.16.17.18. Et ità per S.C. ad relationem clariſſimi D. Authoris deciſum,ibid.n.22.

Decimalis exactionis cauſa potiùs attenditur,quàm exercitium, ibid.n.14

Decima conſtituta in paſcuis, in quibus poſteà fruges ſerantur,& percipiantur, debebitur etiam decima fructuum, ac etiam arborum poſteà plãtatarum,ibid.n.15.

Decima prædialis præſumitur debita ratione Soli, non autem ratione ſeminis, aut plantarum, niſi de alia conuentione conſtet in contrarium, ibid. num.16

Decimarum natura per quos tractetur, remiſſiuè, ibid.in fin. Vide verb.Emptor.

Decretum.

Decreta ſæpè ſæpiùs proferuntur ex varijs figuris cauſarum,& ex motiuis, quæ nec partes, nec eorum Aduocati ſomniauerunt,dec.49. n. 13.

Decretum Iudicis eſt tantæ virtutis,vt pro ea præſumantur ſolemnitates extrinſecæ,dec.55. n.9.

Decretum interloquutorium habens vim diffinitiui ſortitur eandem naturam, quam ſortitur cauſa principalis, & quicquid eſt diſpoſitum in merè diffinitiuo, eſt etiam diſpoſitum in interloquutorio habente vim diffinitiui,dec.81. n.13.

Decretum interloquutorium,per quod officium Iudicis finitur, æquiparatur ſententiæ diffinitiuæ, ſecundùm Bart.*relatum,ibid.*

Decretum circa ſuſpitiones propoſitas aduerſus Officiales primo aſpectu non videtur eſſe diffinitiuum, ſed incidens, ſiuè emergens, ſiuè dependens, ibid.n.6. Sed re meliùs perpenſa, & examinata eſt diffinitiuum,& hoc duplici ratione, quæ recenſetur,ibid.n.14.

Decretum merè diffinitiuum eſt,quando non ſperatur alia ſententia poſt ſe ab eodem Iudice, ibid. Vide verb.Appellatio.

Delictum.

Delinquentes non poſſunt abſque dedecore morari in Principis Curia,dec.4.n.21.

Delicti excluſiua interpretatio eſt in dubio facienda,dec.40.n.16.

Delinquens an poſſit vnica ſententia condemnari pœna extraordinaria, & ampliùs ad partis intereſſe.

Hic articulus, tàm antiquus, quàm anceps multos contorſit DD. qui propterea in contrarias abierunt ſententias, & omnes defecerunt in ſalutari ſuo: nemo enim ſuam probauit intentionem (excepto P. Caball.) *ſiquidem ll. & authoritates, quibus vſi ſunt, percunctatæ, examinata, & diſpunctæ, atque diſcuſſæ, vel eam non probant; vel ſæpiùs contrarium, vt ex inſigni, & magiſtrali diſcurſu ſapientiſſimi D. Authoris liquidò conſtat ab exordio, dec.67. vſque ad nu. 15. vbi eundem articulum reaſſumendo demonſtrat, opinionem negatiuam, cuius Author fuit* Bald *eſſe iure communi inſpecto veriorem, quã triplici fundamento firmiſſimè fulcit, & ſubſtinet, quæ actio in magnis rationum præſidijs conſiſtens, protenditur vſque ad nu.17. quo loci ad ſuprapoſitam, & firmatam regulam negatiuam tres adhibet, & ſatis notabiles declarationes, de quibus n.18. vſque ad fin. d.dec.67.*

Delictis in priuatis non proceditur ex officio, deciſ. 68.nu.2. At ex lege municipali huius Regni eſt facta exceptio caſuum, in quibus veniret imponenda pœna mortis naturalis,vel ciuilis,vel abſciſſionis membri,ibid.n.4.

Delictum ſi ſit commiſſum tempore vnius Officialis, & eius pœna exacta tempore ſucceſſoris, cui ex his duobus erit prouentus applicandus? ex notab. Parid. de Put. *traditione, qua refertur, reſoluitur quæſtio,deciſ.91. nu.30.* Vide verb. Actio,Exul.

Depoſitio, vide verb. Actor.

Depoſitum.

Depoſiti actio competit deponenti, dec. 13. n.2.

Depoſitæ pecuniæ probatio concludentèr habetur ex fide crediti,vulgò nuncupata, aduerſus quam non admittitur exceptio non numeratæ pecuniæ, ſecundùm Fol.*ibid.*

Depoſitum eſt reſtituendum deponenti ad omne illius

lius placitum, & etiam ſi depoſitor non ſit Dominus rei depoſita, ibid. num. 4. ſed limita, ibid. n. 14. cum ſeq.

Depoſitarium reſtituentem rem indiuiduam vni ex pluribus haredibus defuncti deponentis, Iudicis tamen iuſſu, omninò liberari compertiſſimum eſt, & tamen adhùc eſt praſtanda cautio depoſitario de ipſum defendendo à cohærede, ibid. n. 8. Non tamen depoſitarius conſequetur pleniſſimã ſecuritatem quoad alios cohæredes, vndè declara, & diſtingue, vt ibid. n. 17. & 26.

Depoſitum pecunia congruo tempore factum, impedit curſum vſurarum, ibid. n. 12.

Depoſitum poteſt fieri vno ex quinque modis relatis, ibid. n. 15.

Depoſita facta de ea moneta, qua poſteà per Regiã legem huius Regni fuit penitùs reprobata, quorum ſtent periculo. Refertur ſuper hoc generale decretum editum per Reg. Coll. Conſ. dec. 35. in princ.

Depoſitum in Banco factum pro pretio annuorum redituum ea lege, & conditio, vt à venditore conuertatur in ſatisfactionem priorum creditorum, ceſſis iuribus ab illis ipſi emptori, hac pendente ceſſione, cuius ſtet periculo, ibid. n. 2.

Depoſiti periculum ad illum ex contrahentibus debet pertinere, cuius gratia fuit appoſitum pactũ, & conditio circa illud, ibid. n. 6.

Depoſita crediti cedula, ſeù fides bancaria penès Notarium habet vim vera, & realis numerationis, ibid. n. 8.

Depoſitarius non obligatur abſque traditione, & receptione rei deponenda, dec. 88. *n.* 5. Vide verb. Eccleſia.

Dictio.

Dictio illa vulgaris idiomatis, con che, *an importet modum, vel conditionem, dec. 4. num. 1. 9. cum ſeq.*

Dictio, de quâ ſuprà, importat conditionem ſuſpenſiuam, qua actum tenet in ſuſpenſo, quouſq; impleatur, ex quo diſpoſitionem pracedentem connectit cum ſequenti, itaut cenſeatur vnica, & indiuidua diſpoſitio, nec vna poſſit ſubſiſtere ſine altera, ibid. n. 9.

Dictio hac eadem in latinum verſa ſermonem idẽ importat, quod illa, ità tamen, *qua inducit conditionem praciſè ſeruandam, ibid. n. 10.*

Dictio memorata, quando poſita reperitur ex parte poſt, & in diuerſa oratione, conditionem reſolutiuam, non autem ſuſpenſiuam inducit, ex quo non actus perfectionem, ſed illius reſolutionem reſpicit, ibid. n. 11. & 26.

Dictio, præcisè, *excludit omne adimplementum per aquipollens, dec. 24. n. 9.*

Dictio, tùnc, *extremitatem temporis denotat, ibid. num. 12.*

Dictiones latino ſermone, tùnc, cùm, *& Italico idiomate,* all'hora, quando, *cuius ſint virtutis, dec. 35. n. 4.*

Dictio illa vulgaris, ogni volta, che, *in latinum verſa,* quotieſcumque, *&* quandocumque, *importat conditionem, dec. 53. n. 5.*

Dictiones, vltrà, ampliùs, prętèr, *& huius generis, important repetitionem pracedentis diſpoſitionis, dec. 87. n. 6.*

Dictiones, alitèr, alio modo, & aliàs, *paris ſunt virtutis, dec. 91. n. 15.*

Dictio illa, ex hac die, *futurum tantum tempus, non prateritum includit, dec. 94. n. 23. in fin.*

Dies.

Dies interdum cenſetur appoſita differenda ſolutionis cauſa, & quandoque perimenda, ſeù extinguenda obligationis lapſo tempore, deciſ. 53. num. 11.

Diuortium.

Diuortij pœna æqualiter ſtatuitur, tàm ob mariti, quàm vxoris culpam, dec. 46. n. 6.

Doctor.

Doctoribus alios allegantibus non eſt de facili credendum, niſi allegati videantur in fonte, ideòque eſt neceſſaria copia librorum, dec. 7. n. 9.

Doctor prohibitus profiteri in Ciuitate, an poſſit profiteri in Suburbijs, dec. 11. n. 8.

Doctor ſibimet contrarius non facit numerum, dec. 20. n. 11. Vide verb. Conſilium.

Dolus.

Dolo deſijſſe poſſidere, & donaſſe in fraudem litis mouenda cenſetur is, qui dictam exercuit liberalitatem, ob iuſtum timorem futura litis, dec. 3. n. 6. Vide verb. Actio, Creditor, Electio.

Dominium, & Dominus.

Dominium, & quaſi poſſeſſio nominis debitoris transfertur traditione Chirographi, ſeù inſtrumenti illud nomen continentis, dec. 13. n. 11.

Dominium ſequuntur damnum, & lucrum, deciſ. 24. num. 17.

Dominium abſque actuali pecunia numeratione non poteſt dici translatum ex nuda partium conuentione, dec. 35. n. 7.

Dominij directi effectus eſt excadentia, deciſ. 72. n. 44. & 46.

Dominij, & ſuperioritatis retentio penès Regem concedentem arguitur ex multis clauſulis, qua recenſentur, ibid. n. 44. 45. & 60.

Domini rogatio praceptum eſt, & rogare Maiorũ eſt iubere, imò eſt ſpecies violenta iubendi, deciſ. 82. n. 19. Vide verb. Alienatio, Conditio.

Dona.

Dona miſſa ſponſa à conſanguineis ſponſi ante traductionem ad domum ipſius, illi acquiruntur irreuocabiliter, & modernis temporibus ità poſſim iudicatum per S.C. poſt deciſionem ſolemniter factam iunctis Aulis, licet contrarium ſentire videatur Præſ. de Franch. *dec. 12. nu. 14.*

Donatiuum fit in Regno per literas Regis nomine tantùm rogantis; ſed in effectu mandantis, & cogentis, ſecundùm Frecc. *relatum, deciſ. 82. num. 19.*

Donatio.

Donatio facta à patre filio infanti etiam cum iuramento, & Notario pro eo ſtipulante mediante conſtituto, & precario, an alicuius ſit momenti in concurſu creditorum eiuſdem patris donatoris, & ampliùs an ſit excluſiua iuris cõgrui. Super priori quæſt. commemoratur deciſio aliàs facta per S. C. in beneficium creditoris, ſuper poſteriori recenſentur deciſiones eiuſdem Supremi Senatus hinc indè contrariæ, dec. 3. num. 2. ſed concordiam recipiunt, ibid. ſub n. 5.

Donatio à patre collata filio in poteſtate cum iuramento, eſt de re valida ſecundùm veriorem, & magis communem opinionem per vniuerſum terrarum orbem, tàm in conſulendo, quàm in iudicando receptam, ibid. nu. 4. quo loci referuntur paritèr DD. qui contrarium ex profeſsò tenuerunt, tàm docendo, quàm de iure reſpondendo.

Donatio præſumitur fraudulenta, ſi ſit collata in non benemeritum, dec. 3. n. 7.

Donatio in conſanguineum collata, ſi ex ea generetur tertio præiudicium, præſumetur ſimulata, & fraudulenta, ibid. n. 9.

Donatio inter patrem, & filium remoto iuramento, eatenus valet, quatenus concurrat aliqua iuſta, honeſta, & legitima cauſa, ſecundùm Clar. *ibid. relatum.*

Donatio non conualidatur iuramento, ſi vergat in tertij præiudicium, idque obtinet etiam in donatione inter patrem, & filium, & pariter in quolibet contractu, ibid. n. 10.

Donatio à patre, vel matre binubis facta filijs poſterioris thori non præſumitur facta in fraudem filiorum prioris matrimonij, ſi cum filijs donatarijs concurrant merita, & ſic ceſſabit prohibitio l. hac edictali, C. de ſecundis nupt. *dec. 12. n. 6.*

Donatio inter viuos, vel largitas in vltima voluntate collata in filios ſecundi matrimonij, an contineatur ſub ſanctione, & prohibitione l. hac edictali, C. de ſecund. nupt. *quæ expreſsè loquitur de largitate inter ipſos coniuges binubos. Hic articulus ob ſui difficultatem in iure, & frequentiam in praxi, vniuerſam, & nouam, & veterem contorſit iuriſprudentiam, in quo nedùm* Bald. *fuit ſibimet contrarius; ſed diuerſorum Tribunalium, imò vnius eiuſdemmet Rotæ ſententiæ cernuntur contrariæ. Doctorum vota ſunt diuiſa in quatuor claſſes, tertia opinio, quæ duas inter ſe ex diametro contrarias, negatiuam ſcilicet, & affirmatiuam cõciliare conatur, apertè falſa conuincitur, quarta, quæ conuenit cum prima circa conſtitutionem regulę negatiuę, quia tamen in nullo caſu admittit reſtrictionem, tanquam nimis vaga, & generalis, eodem morbo laborat. Idcircò remanet difficultas in videndo, vtra ex primis duabus ſit verior opinio; nàm prima negatiua contendit, huiuſmodi diſpoſitionem in dubio fundari ſuper bono parentis zelo, & filiali, non autem coniugali. & ſic recipit limitationem, & probationem in contrarium; ſecunda adſtruit totum oppoſitum, conſtituendo regulam in contrarium cum limitatione. Sapientiſſimus Dominus Author in præſenſi quæſtione vnà cum Dominis Collegis conſiderauit, & diſtinxit ſex caſus, qui in hac materia contingere poſſunt, & poſt notabilem, & magiſtralem diſcurſum factum ſuper quolibet, ſubiungit, caſum propoſitum ad decidendum in S. C. viſum fuiſſe primo aſpectu complecti duos caſus ex cõſideratis, & ſic ſuper vtroque fuit habitus latior, & plenior diſcurſus, & tandem S. C. iunctis Aulis ex varijs circumſtantijs, quæ concurrebãt in illa facti figura, in cauſa reclamationis pronunciauit, fuiſſe benè per idem S. C. iudicatum in beneficium filij ſecundi matrimonij, & malè reclamatum pro parte aduerſa, & ſic lis præſcriptis illis circumſtantijs, adhùc manet ſub Iudice, an in dubio debeat præſumi, diſpoſitionem eſſe factam bono zelo, & amore filiali, non autem coniugali, vel è conuerſo potiùs amore coniugali, quàm filiali, dec. 12. per tot.*

Donationis factæ contemplatione matrimonij, coniux ipſa dicitur cauſa impulſiua, & non finalis, ibid. num. 20. Cæterùm ad innalidandum donationem de fraude ſuſpectam, ſatis eſt, ſi coniux binubus fuerit cauſa non multum remota, eſto non fuerit, neque finalis, neque impulſiua, ibid. num. 23.

Donatio facta à matre binuba filio ſuſcepto ex ſecundo viro cum prohibitione acquiſitionis vſuſfructus patri, ex mente aliquorum Doctorum valet, non obſtante prohibitione d. l. hac edictali, *ſed hac cautela eſt penitùs improbata, ibidem n. 21. & 23.*

Donatio, quæ ab initio fit contra formam legis, & ponitur exemplum in terminis d. l. hac edictali, *eſt nulla, & ideò tractu temporis non conualeſcit, ibid. n. 26.*

Donationis contractus quando reſoluatur in illum permutationis, dec. 21. n. 12. & quando non, num. 23.

Donatio poteſt conſiſtere, quamuis ex vna parte res, & ex altera pecunia interueniat, ibidem num. 23. 24.

Donationis contractus, vel potiùs emptionis, aut permutationis ſit, ſi ex vna parte ſit res, & ex altera pecunia tradita, dùm contrahentes vſi ſunt verbo, donamus, necnon pactis extraneis, imò contra naturam venditionis. Hæc facti figura cùm annis elapſis obsiguiſſet, & in diſceptationem quæſtionemque fuiſſet vocata, nonnulla, quæ venditionem ſuadebant, fuerunt ponderata; ſed diſcuſſa cauſa in S. C. ad relationem eruditiſſimi Domini mei, iunctis Dominis duarum Aularum vnanimi conſenſu, & veluti vnico ſpiritu iudicatum fuit pro opinione, quę donationi fauet; necnon denegata reſtitutio in integrum per pupillos petita; motiua habentur dec. 21. nu. 9. verſ. Tertium, cum n. ſeq. Reſolutiones, necnõ fundamenta in contrarium, n. 22. verſ. Tertium, deciſio articuli in finalibus verbis.

Donator gaudet beneficio, nè conueniatur vltra quòm facere poteſt, ideſt deducto vt egeat, ac etiam deducto integro ære alieno per ipſum contracto, etiam poſt donationem factom, dec.48 n.14.16.19. Niſi alia, quom donationis cauſa conueniatur, ibid.n.21.

Donatarius etiam cum hypotheca non præfertur creditori poſteriori ex cauſa onerosa, ibid.nu.17. & 37.

Donationi adiecta clauſula, vt tot intelligantur eſſe donationes, vt nulla intelligatur excedere ſummam quingentorum ſolidorum, *nullius eſt virtutis, ibid.n.26.& 29.*

Donatarius an præferatur poſterioribus creditoribus, quantumuis hypothecarijs, quorundam diſtinctio refertur, qua vti minùs vero refellitur, ibid.n.33.& 42.

Donatoris beneficium nè conueniatur vltrà quàm facere poſſit tempore deductionis faciendæ quale ſit, & nùm ex perſona eiuſdem donatoris competat etiam creditoribus poſterioribus, ibid. nu.34.35. Eſt fundatum in priuilegio cauſæ onerosæ contra lucratiuam, ibid n.36.

Donasor veriſimilitèr præſumitur ſibi neceſſaria ad victum reſeruaſſe, ibid.n.41.

Donari, & vendi, & quouis alio modo in pactum ad libitum deduci poſſunt res futuræ, & incertę, dummodò ſint in commercio communi, & aptæ applicari, & deuenire ad vſum hominum, dec.85.num.26.

Donatio facta alicui de certa re, vt poſt certum tēpus, vel aduentum certæ conditionis ſit alicuius Eccleſiæ, an per eoſdem contrahentes, donatorem ſcilicet, & donatarium poſſit huiuſmodi pactum reuocari. Anceps eſt diſputatio, in qua in vtramque partem diſſeri copioſè licet. DD. hinc indè contrarij recenſentur; ſed articulus in caſu occurrenti propoſitus non fuit reſolutus ob defectum facti, dec.89.n.2.& 5.

Donatarius ſi in donationis contractu fuerit grauatus adimplere legata, ſeruato forma teſtamēti, non tenebitur ad illorum adimplementum, ſi fuerint ab eodem donatore adempta per ſecundū teſtamentum validum, dec.89.n.4. Vide verb. Aſsēſus, Beneficium, Creditor, Dolus, Dos.

Dos.

Dos filiæ ſecundi matrimonij qua ratione poſſit augeri, dec.12.n.7.

Dotatio, aut donatio contemplatione matrimonij potiùs reſpicit vtilitatem contrahentis matrimonium, quàm filiorum ex eo naſciturorum, ibid.num 18.

Dotata etiam per vnicam dotationem totalitèr excluditur ab alia ſucceſſione, dec.22.nu.3. Quom concluſionem intellige cum hac modificatione, vt excludatur à maſculis eiuſdem gradus, ibid. num.5.

Dote non conſtituta, & ſubſequuto Monialis obitu, an in Monaſterium aliquid iuris tranſmittatur, dec.40.n.6.

Dos æquè, ac donatio propter nuptias excludit vtrumque coniugem à ſucceſſione quartæ, & ibi de ratione, dec.46.n.15.

Dos paribus paſſibus in priuilegijs ambulat cum cauſa pia, dec.57.n.22.

Dos ſi Conſuet. Neap. *ſubmitsatur comprehendit etiam bona extrà territorium ex mente contrahentium, dec.100.n.6.* Vid.verb. Conſuetudo.

Eccleſia.

Eccleſia infamatur, cùm quis ad Clericatum promouetur ad alterius detrimentum, deciſ. 20.n.7.

Eccleſia, Oeconomi, & Cymiliorchæ depoſitum penès ipſos factum, tenentur reſtituere ad Præſidis Prouinciæ præceptum, quod dictum eſt cautè accipiendum, ibid.n.14.

Eccleſiaſticorum fructuum emptores non gaudent immunitate, qua potiretur ipſa Eccleſia, deciſ. 71.n.1.& 4.

Eccleſiæ Colonus partiarius de portione ſua Colonica ſoluit gabellam, ibid.n.2.& 5.

Eccleſiam ſuam ſi Clericus locet, vel vendat fructus emptor non gaudet priuilegio Eccleſię, ibid. n.3.& 6.

Eccleſiæ conductor ſi ſoluit mercedem in fructibus, non tenetur ad gabellam, niſi pro ſua parte, ibid. num.7.& 10.

Eccleſiaſticarum perſonarum priuilegium non ſoluendi gabellam eſt perſonale, & mutata perſona Clerici in laicum, amittitur, ibid.n.8.

Eccleſia percipiens ab aliquo territorio vinum, & granum, debet habere etiam decimam de arboribus ibi poſtea natis, dec.97.nu.10. Vide verb. Emptor.

Educatio.

Educatione filiorum prioris matrimonij, an adhùc priuari debeat pater, qui tranſiuit ad ſecunda vota ob eandem præſumptionem, quæ viget in matre Super hoc articulo Dominus Author ſtrenuè confutatis argumentis vtriuſque partis, opinionem contra patrem admittit, non ex ſimplici tranſitu ad ſecundas nuptias, ſed alijs concurrētibus adminiculis, iuxtà quòm Sacrum Conſiliū iudicaſſe atteſtatur, quàm determinationem cōfirmat, & expreſſa legis diſpoſitione, DD. traditionibus, & authoritate rerum iudicatarum in alijs Tribunalibus Hiſpaniarum, dec.8.num.6. vſque ad fin.

Educatione filiorum primi matrimonij priuatur mater ſecundò nubens ob pœnam mulieris ſecūdò nubentis, quæ pœna non habet locum in viro, ſecundùm Ioann.de Garron. *traditionem, quæ anceps eſt, imò ſubſtinet contrarium, ibidem n.8.14.*

Educari priuignus, & morari in eodem domo cum Nouerca tutè non poteſt, ſed declara patre mortuo, non autem illo viuente, ibid.n.9.

Educatio filiorum interdum potiùs matri, quàm patri eſt committenda, ibid. n. 11.

Eff ctus.

Effectus idem conſumatus non ceſſat, etiam ceſſante illius cauſa, dec. 50. *n.* 3.

El ctio.

Eligens imprudentèr minùs idoneum, licet non ſit in dolo, eſt tamen in culpa, pro qua tenetur, dec. 79 *n.* 8.

Electionis tempus inſpicitur reſpectu habilitatis, vel inhabilitatis, itaut ex ſuperueniente habilitate non ceſſet impedimentum, & ſic tempus datæ prouiſionum attenditur, dec. 82. *n.* 10.

Electio, data electi incapacitate, non redit ad Superiorem, qui ab initio elegit incapacem, ſed deuoluitur ad ſuum Ordinarium iure proprio, ibid. n. 11. Vide verb. Debitor in fin.

Emphyteuta.

Emphyteuta nouus tenetur etiam ad cenſus annorum præteritorum antè ſuam poſſeſſionem, ſed hoc fallit, quando directus Dominus neglexit exigere à primo emphyteuta poſſidente, dec. 43. *n.* 8. Vide verb. Sententia.

Emptor.

Ementes ab Eccleſijs, & perſonis Eccleſiaſticis non perfruuntur immunitate vectigalium, qua gaudent ipſæ Eccleſiæ, & perſonæ Eccleſiaſticæ, dec. 6 *n.* 4.

Emendi, & vendendi res ad annonam pertinentes eſt potentioribus prohibitum commercium, & ibi de ratione, dec 17. *n* 1.

Emptorem rem habere, & pretium retinere, iura abhorrent dec. 35. *n.* 14.

Emptor die ſtatuto non ſoluens pretium rei emptæ ob ſequeſtrum factum à Fiſco, non committit in legem commiſſoriam quia per eum non ſtat, dec. 35. *n.* 6.

Emptores redituum Regis, vel Baronis non potiuntur priuilegio Regis, vel Baronis, & ità per Regiam Cameră pluriès deciſū, dec. 78. *n* 4 *&* 10.

Emptor ſi in ſe aſſumat onus ſoluendi decimam pretij pro gabella, pro parte veri pretij computabitur ipſamet gabella, quæ à venditore erat ſoluenda, & ſic in practica ſeruari atteſtantur Laſſart. & Gutt. *& conſequenter per hoc pactum augetur decima pretij, vt in exemplo poſito dec* 73. *n* 5.

Emptor, & non venditor in terminis cap. volentes *Regni Siciliæ tenetur ſoluere decimam, ibid. n.* 12.

Emptor bonæ fidei ſi emat rem cum onere ſoluendi tertio annuum cēſum redimibilem, quem in effectu poſteà reemerit ſoluto capitali, & deindè à verò Domino fuerit euicta res illa totalitèr empta, non poterit ab euincente repetere pretium ſolutum pro cenſus reemptione, ſi non fuit neceſſaria, ſed voluntaria, ſecundùm notabilem Peregr. *olim amici mei doctrinam relatam, dec.* 96. *n.* 9. vide verb. Cōuētio, Eccleſia, Fiſcus.

Epiſcopus.

Epiſcopus exequutor legatorum pro redemptione captiuorum, cui teneatur reddere rationem, dec. 20. *n.* 12.

Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper defectu natalium, ſeù illegitimitate ordinandorum, dec. 55. *n.* 2.

Quinimò collatio primæ tonſuræ ab eodem facta illegitimo abſque aliqua diſpenſatione imprimit characterem, ibid. n. 3.

Epiſcopus cum cauſa, & præuijs meritis diſpenſandi, poteſt conferre beneficium illegitimo, & diſpenſationis cauſæ quindecim enumerantur remiſſiuè, & qualibet de per ſe eſt ſufficiens, ibid. num. 5.

Epiſcopus, vel alius inferior à Principe, dùm promouet inhabilem, non præſumitur diſpenſatio, niſi fuerit adhibita cauſæ cognitio, præterquam ſi expreſſè facta ſit diſpenſatio: nàm tunc ſubingreditur iuris præſumptio, quòd Epiſcopus fuerit motus ex legitima cauſa, ibid. n. 8. *&* 9.

Epiſcopus, an poſſit excommunicare actorem, à quo fuit conuentus in iudicio dec. 80. *n.* 9 *&* 10.

Epiſcopus poteſt eſſe Iudex in cauſa ſuæ Eccleſiæ, ſed poteſt recuſari, & interim poterit procedere in cauſa, & omnia acta erunt valida antè propoſitam recuſationem, ibidem n. 11. Vide verb. Monachus.

Error.

Error commiſſus per Officiales Cancellariæ Apoſtolicæ in extenſione Breuis Apoſtolici vltra formam ſignaturæ, illud non alterat, & ſic per Rot. Rom. *pluriès iudicatum, vt poſt* Caualcr. *atteſtatur D. Author, dec.* 84. *n.* 5.

Accurſ. in l. 4. §. 1. verb. Non prohiberi, ff. ſi ſeru. vindic. *dec.* 9. *n.* 32. *&* 33.

Affl ct. *duplex circa intellectum quorundam verborum* Baldi, *dec.* 7. *n.* 4. *cum ſeq.*

Eiuſdem in c. 1. à n. 241. vſque ad num. 256. ex quib. cauſ. feud. amitt. *deciſ.* 98. *num.* 11. *vſque ad* 16.

Azeued. lib. 9. nou. recopilat. *tit.* 17. l. 1. nu. 80. verſ. Diſplicet, cum ſeq. *dec.* 73. *n.* 6. 7.

Bald. Nouel. de dot. par. 6. priuil. 48. in princ. *dec* 69. *n.* 4. *&* 19.

Bouadil. *dec.* 20. *n.* 10.

Cagnol. *dec.* 9. *n.* 27. 28.

Cancer. lib. 2. var. reſol. c. 1. nu. 37. & 202. *dec.* 69. *n.* 4. *&* 19.

Capibl. Pragm. 6. de Baron. num. 105. *dec.* 67. *n.* 2. 5. *vſque ad n.* 12.

Capycij *circa intell.* Conſuetud. Neap. Si quis emit, *dec.* 96. *n.* 11. *&* 12.

Cathal. de abol. c. 18. n. 103. *dec.* 91. *n.* 13.

Eſcobar *dec.* 20. *n.* 15. *cum ſeq.*

Foller. *dec.* 4. *n.* 36.

Franc. de Amic. in c. 1. de his, qui feud. dar. poſſ. *dec.* 72. *n.* 40.

Gloſ. in l. cùm autē, §. cum redhibeatur, in ver. Præſtet, ff. de ædil. edict. *dec.* 9. *n.* 32.

Ioann. Bapt. Coſt. de remed. ſubſid. remed. 51. *dec.* 67. *n.* 13. 14. 15.

Iul. Clar. in §. feudum, q. 90. verſ. Sed quod ſi Dominus ſit laicus, *dec.* 72. *n.* 71.

Magon.

Magon.*dec.7.n.9.&* 10.
Mart.*dec.*12.*n.*10.
Maſtrill.ſuper indult.c.22.n.8. dec.91.n.13.
Maſull.ad Capyc.dec.141.in fin. dec.67. nu.9. 10.11.
Minad.*dec.*6.*n.*3.4.
Molfeſ.dec.10.*n.*1.*cum ſeq.*
Oldr.conſ.302.*dec.*80.*n.*9.10.
Paſchal.de viſib. patr.pot.p.4. c.3.n.38.verſ. Maior verò dubitatio, *deciſ.* 67. *num.*2.3.4. *&* 12.
Piſanell.*dec.*24.*n.*37.
Roderic.*dec.*9.*n.*21.
Roman. *in ſingul.*435. *deciſ.*57. *nu.*2. 9.12.14. 15.20.*&* 23.
Veſill. circà inductionem Corn. *deciſ.*7. *nu.*8. *&* 9.

Euictio, vide verb. Actio.

Exceptio.

*Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis, dec.*2.*n.*1.
*Exceptio peremptoria, etiam vt dilatoria opponi poteſt, oppoſita tamen in vim peremptoriæ ſemper reſeruatur, vel ad merita cauſæ, vel decidenda tempore expeditionis illius, & ità vſus forenſis inualuit, & ibi de ratione, dec.*21.*nu.*13. *Sed quæſtionis eſt, quandò fuit reſeruata in deciſione cauſæ principalis, an vnico actu, & eodem tempore poſſit interponi decretum excluſiuum dictæ exceptionis, & ferri ſententia in cauſa principali. Et per S.C. abſque aliqua hæſitatione fuit affirmatiuè reſolutum, imò in actu votandi fuit eidem viſum merum ſomnium hoc dubium. Ratio dubitandi ponitur, ibid.num.* 1. *& reſolutio, num.* 13. *qui loci recenſentur pariter differentia per* Afflict. *facta de reſeruatione ad merita cauſæ, vel in fine cauſæ, ſeù in calculo ferendæ ſententiæ.*
*Exceptio, quæ competit principali, competit etiam eius fideiuſſori, dec.*28.*n.*3.
Exceptio non numeratæ pecuniæ, vide verb. Depoſitum circà princ.

Exempla.

*Exempla declarant, & non reſtringunt regulam, dec.*12.*n.*13.

Exequutio.

*Exequutio perſonalis ſtrictior eſt, quàm realis, & ad eam non eſt deueniendum, niſi in realis ſubſidium, dec.*91.*n.*5.
*Exequutio dicitur facta, nedùm quando eſt completa per totalem ſatisfactionem, ſed etiam ſi cœptum ſit exequi, ibid.nu.*9. Vide verb. Reſtitutio in fin. Sententia in fin.

Expenſæ.

*Expenſa debita iure actionis ex contractu, vel ſententia perpetuò peti poſſunt, dec.*9.*n.*30.

Expreſſio.

*Expreſſio eorum, quæ tacitè inſunt, nihil operatur, dec.*92.*n.*13.

Expromiſſor.

*Expromiſſor dicitur, qui pro non obligato promittit, faciendo propriam alienam obligationem, dec.*19. *nu.* 6. *Expromiſſionis forma, remiſſiuè, ibid.n.*5.
Extenſio, vide verb. Conſtitut. Pragmat.

Exul.

*Exules facti prohibentur accedere ad Ciuitatem Neap. & ad omnia loca, in quibus reſident Proreges huius Regni, de qua practica, & ipſius ortu, dec.*11.*n.*17.
*Exilio mulctatus ob delictum, in conſequentia priuatur etiam officio, dec.*37.*n.*10.
Exilio damnatus reuerſus in patriam non recuperat officium, niſi ex noua electione, num. 12. *&* 14. *Et in his non differt à relegato, num.*11.13. Vide verb. Patria.

Fabrica.

F*Abrica noua, quandò fit ad vſum à principio deſtinatum prohiberi non poteſt, dec.*30.*n.*12.

Falſitas.

*Falſi crimen regulariter non comprehenditur in generali criminum abolitione, dec.*2.*n.*1.
*Falſitas verè committitur in apoca ob falſificatā alicuius manum, quamuis non ſit ſubſequutum damnum, ibid.n.*2.
*Falſi in crimine etiam ſi falſitas non fuerit cum effectu nociua, ſed apta tantùm ad nocendum ei, contra quem ſtruebatur, competit actio criminalitèr agendi, ſeù querelandi, ibid. num.*5. 6.*&* 7.
*Falſitas, de qua ſuprà ſecundùm aliquorum opinionem extraordinaria dumtaxat pœna punitur, hæc tamen traditio communi DD. conſenſu limitatur in fabricante falſitatem, & ibi de ratione, n.*6.*& ſeq.*
*Falſæ monetæ crimen eſt de caſibus reſeruatis Principi inter regalia, dec.*6.*n.*2.
*Falſitatis ſuſpitio omninò ceſſat in Sacerdote; qui ſcripturam confecit, ſi conſtet de illius bona fama, & vita probitate, dec.*95.*n.*16.

Feudum.

*Feudum cùm non poſſit loqui, dicitur homo mutus, & ſurdus, & vtitur miniſterio poſſeſſoris vti hominis loquentis, & eſt intus in eo, qui habet feudum, proùt è conuerſo habens feudum eſt intus in ipſo feudo. Hinc qualibet iura feudo cōpetentia dicuntur conſiſtere apud ipſum feudi corpus, & non apud poſſeſſorem, qui etiam ſi fuerit minùs legitimus, poterit agere, non ſuo, ſed feudi nomine actiones exercebit. Hinc fluunt plures notabiles effectus, qui referuntur, dec.*6.*n.*8.*cum ſeq.*
*Feudi poſſeſſor licet mutetur, non tamen mutatur corpus, ſeù perſona feudi, ex cuius perſona mouetur actio. Quocircà licet regulariter iudicij inſtantia nō tranſeat in ſingularem ſucceſſorem, tamen hoc fallit in feudis, & ità iudicatum in S.C. iunctis Aulis, ibid.n.*11.

Feudi euicti pretium debetur vaſſallo à Domino, ſecundùm tempus rei iudicatæ, dec.24.n.31.

Feudorum ſucceſſio in linea collaterali defertur cũ prærogatiua primogenituræ ex particulari gratia huic Regno conceſſa, cuius verba vnà cum precibus Catholicæ Maieſtati porrectis exſcribuntur, iuxtà quæ concors deciſio iunctis Dominis duarum Aularum ſubſequuta eſt, deciſ.32. per tot.

Feudi noui partem pretij non deberi ſecundogenitis in linea collaternlis ſucceſſione cenſuit S.C. iunctis Dominis duarum Aularum, dec.38.per tot.

Feudali in ſucceſſione pars pretij, quæ debetur ſecundogenitis, an debeatur iure collationis, ibid. num.2.

Feudi plani, & de tabula ſucceſſio, quo iure deferatur, proponitur quæſtio, dec.42.n.1.

Regnicolarum, & Siculorum ſententiæ referuntur, n.2.cum ſeq.nu.14.17. Andr.*opinio examinatur, num.27.*

Feudum planum aliud eſt, de quo præſtatur militare ſeruitium, & aliud, de quo ſoluitur dumtaxàt penſio annua, num.2.

Feudi genus quodnam exprimatur per tenimenta, & ſenaſias, n.3.6.& 24.

Feudi quaternati ſucceſſio regulatur, ſecundùm Conſt.Regn. Vt de ſucceſſionib. *quæ non immutauit ius commune feudorum in alijs feudis ſimplicibus, & de tabula, n.4.13. & 31.*

Feudi iure non cenſentur, quoad ſucceſſionem bona ruſticana, quæ tenentur ſub dominio Comitis, vel Baronis. pro quibus præſtantur operæ, ſeù redditus, num.5.

Feudi quaternati ſucceſſio de iure Regni in linea collaterali eſt vſque ad tertium gradum, ſecùs in feudis planis, & de tabula, n.7.

Feudi noui, ac etiam feudi plani ſucceſſio eſt fratri denegata per conſuetudines feudales, num. 8. & 16.

Feuda plana quæ? num.9.

Feudi quaternati, non autem plani ſucceſſio de iure Regni in defectum maſculorum defertur ſorori, num.10.

Feudum formalem eſſentiam recipit à fidelitatis onere, non à rei magnitudine, vel annuo cenſu, num. 11.

Feudum habens propriam feudi naturam dicitur, quando eſt expreſsè conceſſum in feudum, vel eſt reſeruata fidelitas, ibid.

Feuda, quæ non recognoſcuntur in capite à Regia Curia, ſed à Barone, ſi ſint quaternata, non dicentur ſimpliciter quaternata, ſed ſecundùm quid, ibid.n.19.

Feuda, quæ maneant ſub cenſura, & diſpoſitione Conſt.Si quandò contigerit? *apertè demonſtratur, ibid.n.20.cum ſeq.*

Feudi ruſtici ſucceſſio defertur aſcendentibus, & collateralibus, etiam non coniunctis ex eo latere, vndè prouenit feudum, n.21. In feudo, vel de feudo tenere quid differat, n.22.

Feudum, quod à Barone tenet forisiudicatus, parentibus, & liberis carens, deuoluitur ad Baronem, ſed de quo feudo intelligitur hæc traditio, n. 23. & 26.

Feuda ruſtica reſpectu poſſeſſorum ſunt burgenſatica, quamuis reſpectu Baronum eorum reditus ſit feudalis, n.25.

Infeudare de iure communi feudorum poteſt, tàm Princeps, quàm priuatus, & quæ intercedat differentia, num.28.

Feudi natura tunc deducitur in eſſe, quãdò expreſsè fit conceſſio in feudum, & fidelitas reſeruatur, num.29.

Feudi plani ſucceſſio de iure communi feudorum non differt ab illa, quæ eſt in feudis quaternatis ſimpliciter, vel ſecundum quid, n.30.

Feudum primogeniti Regis huius Regni eſt Ducatus Calabriæ, dec.72.n.2 Sed quid importet hæc aſſertio, vide, & declara, vt n.19.

Feudalis qualitas præſumitur ex onere conceſſioni adiecto præſtandi iuramentum fidelitatis, cum clauſula, inueſtientes vos, & quod inueſtitura habeat vim veræ, & realis aſſecurationis, *ibid.n.3.*

Feudalis qualitas generaliter probatur ex inueſtituris, ibid.n.4.ſed intellige, vt n.17.18. & 20.

Feudalem qualitatem arguit ſemper in dubio iuriſdictionis conceſſio, quamuis ſit facta ſuper Caſtro de per ſe conceſſo in merum allodium, ibid. num.5.

Feudalis qualitas paritèr ſundetur ex iuramenti fidelitate, quæ ſola de per ſe operatur, vt officium conceſſum cenſeatur in feudum, ibid.nu.6.

Feudum præſumitur etiam ex continuata immunitate à contributione in functionibus fiſcalibus, ibid.nu.7. Item ex multiplici aſſenſuum impetratione ſuper alienationibus. & alijs contractibus. vnam, eandemque rem tangentibus, ibidem num.8.

Feudalis qualitas præſumitur, ſi in conceſſione ſit reſeruatum ius ſuperioritatis, quæ expreſsè inducitur ex aliquibus clauſulis, quæ recenſentur, dec.72.n.12.13.

Feuda, & regalia præſupponunt ſeruitutem alteri debitam, ibid.n.14.

Feudalis qualitas multis excluditur præſumptionibus, quarum aliquot recenſentur, ibid.n.26.

Feudorum ſucceſſio de iure Regni per Conſtit. Vt de ſucceſſionib. & per Pragm. 3. de feud. *vix attingebat tertium gradum, ibid.n.28.*

Feudum dicitur à fidelitate, ſine qua non poteſt ſubſiſtere, hinc fidelitas dicitur eſſe de ſubſtantia feudi ibid.n.29.

Feudi ſimpliciter facta conceſſio non arcet à ſucceſſione feudatarij hæredes propter illam vulgatam regulam, quòd quiſque cenſetur proſpexiſſe ſibi, & hæredibus ſuis, ibid. n.36.

Feudum de caducitate ſucceſſionis, & de eius natura, remiſſiuè, dec.87.n.17.

Feudatario defuncto abſque legitimo hærede, qui claro, & aperto iure veniat ad feudi ſucceſſionẽ, nomine Reg.Curiæ ſequeſtratur feudum cũ e. u-

ſtitu-

ſtitutione Capitanei pro adminiſtranda iuſtitia, & Ærarij pro percipiendis introitibus, ſeruata forma cap. Regni ex præſumptuoſæ, dec. 94. num. 1.

Feudi ſucceſſio in linea collaterali ex gratijs Regno Neap. conceſſis, quanam ſit, ibid. n. 2.

Feudum dicitur antiquum, quādò prouenit à quarto gradu ſuprà, & paternum, quod fuit acquiſitum à quarto gradu infrà, prout ſunt Pater, Auus, Proauus, Abauus, & Atauus, ibid. nu. 10. ſed vide contrarium, ibid. n. 26. & 27.

Feudum antiquum, & paternum interdum confunduntur, ibid.

Feudum, ſecundùm D. Reg. de Ponte, non dicitur paternum, niſi fuerit parentis agnationis communis, idest tàm reſpectu ſuccedentis, quàm eius cui ſucceditur, ibid. n. 11. & n. 36.

Feudum antiquum, ſeù paternum, ſecundùm Bald. nunquam dicitur, niſi inter eos, quorum principium connexum eſt in vno ſtipite feudali, ibid. n. 11.

Feudum poſſeſſum per mille annos ab vna linea deſcendente, reſpectu eiuſdem lineę erit antiquū, ſed ſi deflectas ad aliam lineam collateralem, induet qualitatem feudi noui, ex Bald. doctrina, quam multi ſequuntur, ibid. n. 12. ſed intellige, & declara, vt ibid. n. 28.

Feudum quod non habuit initium à patre, & à linea paterna, licet non poſſit dici paternum, poterit tamen dici antiquum, ex Roſenthal. traditione, ad quam meliùs percipiendam ſubijcitur exemplum, ibid. n. 13.

Feudum ſi virtute nouæ gratiæ de linea deſcendēti, in qua erat antiquum, tranſeat ad lineam collateralem, retinebit qualitatem antiqui, ibid. num. 14.

Feudis in antiquis conceſſis pro ſe, & hæredibus ſimpliciter, non autem pro ſe, & hæredibus ex corpore, de iure Cōnſt. Regn. ſuccedunt fratres, etiam ex vno tantùm latere coniuncti, & filij fratrum; in feudis verò de nouo quæſitis filij fratrum nullo modo ſuccedunt; ergò ſecundùm Andr. ibi potiùs ſunt incluſi, dùm non ſunt excluſi, licet ſecundùm conſuetudines vniuerſales feudorum eſſent excluſi, ibid. n. 15.

Feudi noui ſucceſſio, nè fratri deferatur, à fiſcalibus conſultò introducta fuit cautela, vt feuda de nouo non cederentur pro hæredibus ſimpliciter; ſed pro hæredibus ex corpore, cuius clauſulæ virtute frater excluditur, cum non ſit hæres ex corpore fratris ſui primi acquirentis, ſecundùm Andr. relatum, ibid.

Feudi antiqui ſucceſſio iuxtà generales conſuetudines feudales in linea collaterali erat vſque ad ſeptimum gradum, ſed de iure Conſt. Regn. eſt reſtricta ad tertium, & ſic filij nepotum ex fratre ſunt penitùs excluſi, ibid. n. 16.

Feudi ſucceſſio, ſecundùm Conſt. Vt de ſucceſſionib. an deferatur ad omnes perſonas exiſtentes in tertio gradu lineæ collateralis, vel ad perſonas tantùm expreſſas in dicta Conſtit. in qua præ cæteris non eſt de patruo facta mentio. Andr. fuit in opinione, dictam Conſtit. non tàm ennumerare perſonas, quàm gradus in linea collaterali, vſque ad quos liceat ſuccedere; At communem interpretationem ſemper fuiſſe contra ſuam opinionem, & Affl. pariter atteſtatur, in Regno ſemper ſeruatam fuiſſe opinionem contra Andr. & ſic pariter inualuiſſe ſtylum iudicandi, ibid. n. 17. cum ſeq.

Feudum in perſona primogeniti, qui ſucceſſit patri primo acquirenti, effectum eſt antiquum, ſecundùm Gloſ. ibid. n. 22.

Feudi antiqui ſucceſſio non ideò defertur ad patruum, quia eſt in tertio gradu, quia hoc non ſufficit, ſed neceſſariò exigitur, vt patruus, qui prætendit ſuccedere, ſit de comprehenſis in prima inueſtitura, quæ dùm loquitur pro hæredibus ex corpore, includit eos tantùm, qui deſcendunt ex ſtipite primi acquirentis, & non alios extraneos, ibid. n. 29.

Feuda, in quibus inſtitutus eſt maſculus, qui non eſt immediatus ſucceſſor, remanent noua, prout aliàs effecta fuiſſent noua, niſi expreſſum fuiſſet, quod remanerent antiqua, ibid. n. 31.

Feudali in ſucceſſione ſemper attenditur linea, ex qua prouenit feudum, ibid. n. 32.

Feudum eſt ſemper nouum reſpectu patrui, qui non poteſt ſuccedere nepoti, niſi in feudo paterno, vel antiquo, ibid. n. 36.

Feudi territoria nemoroſa, & infructuoſa poſſunt concedi ad partem fructuum in quota certa, vtpotè in decima, iuxtà formam Conſt. huius Regni, dec. 97. n. 16.

Feudum conceſſum ſub certo ſeruitio, ſi poſt deuolutionem ad Dominum alteri concedatur non expreſſo eodem ſeruitio, non cenſetur cum eo cōceſſum, ſecundùm Andr. fretum ratione illa, quia non eſt onus reale, ſed quaſi, dec. 98. n. 4. ſed Illuſtriſs. atquè, ac ſapientiſſimus Dominus Author conuincit hunc intellectum, & hanc non fuiſſe Andr. mentem demonſtrat ex eodem contextu accuratè perpenſo, & à nemine ſic animaduerſo, ex quo poſtmodum contrarium verū, & germanum ſenſum elicit, ibid. nu. 8. cum ſeq. & ſub n. 11. & 12. radicitùs euellit duo Afflict. fundamenta, per quæ videtur contradicere dictæ deciſ. Andr. & ſub n. 13. & 14. pulchro diſtinctionis fœdere conciliat has inter ſe ex diametro contrarias opiniones exploſa penitùs eiuſdem Afflict. diſtinctione, de qua ibid. n. 16.

Feudum ad Regem deuolutum donec in illius eſt manu, non dicitur feudum, quod communiter deſignat ſeruitium, quia res ſua nemini ſeruit, ibid. n. 11.

Feudalis conceſſio comprehendit omnia illa, quæ ſunt de natura feudi, etiam ſi non exprimantur, non autem ea, quæ ſunt extra naturam; nàm in his eſt opus expreſſione, ibid. n. 14. 15. & 16.

Feudi nouam conceſſionem fuiſſe factam breui, vel lōgo temporis interuallo poſt deuolutionem magni referre opinatus eſt Affl. ſed parùm rationabiliter, ibid. n. 16.

Digitized by Google

Feudi nouam conceſsionem fuiſſe factam breui, vel longo temporis interuallo poſt deuolutionem, nognj referre opinatus eſt Affiict. *ſed parùm rationabilitèr, ibid. n. 16.*

Feudum ſi ex proprio ipſius nomine habeat annexum certum ſeruitium, ad illius præſtationem manebit adſtrictus conceſſionarius, etiam non facta alia particulari declaratione, ibid. nu. 17. Vide verb. Alienatio, Clauſula, Creditor, Frater, Sententia.

Fideiuſſio.

Fideiuſſio eſt ſtricti iuris, & non extenditur vltrà expreſſa, nec etiam ad intereſſe, dec. 5. n. 1.

Fideiuſſor tenetur ad reddendum rationem totius adminiſtrationis geſtæ per tutorem, etiam reſpectu bonorum, & ſucceſſionum, quæ pupillo de nouo, & poſt datam fideiuſſionem obuenerunt, & ità per S.C. iudicatum, ibid. n. 1. & fin.

Fideiuſſor Tutorum, & Curatorum regularitèr nõ tenetur reddere rationem tutelæ, vel curæ, ſed id ſoluere, in quod condemnantur Tutores, vel Curatores, qui adminiſtrauerunt, ibid. n. 5.

Fideiuſſores nunquam poſſunt conueniri, niſi excuſſo priùs principali, & liquidata ſumma per ipſum principalem debita, etiam quòd fuerit taliter renunciatum beneficio excuſſionis, & hoc eſt de natura omnium fideiuſſionum, quæ præſtãtur, & accedunt ad ſummam incertam, ibid. n. 6. Idem conſtitutum reperitur in fideiuſſore Tutoris, pro quo ponderatur tex. à nemine ad hoc propoſitum animaduerſus, ibid.

Fideiuſſor ſi diſcuſſionis exceptionem non opponat, poterit recta via aduerſus ipſum agi, ibid. n. 9.

Fideiuſſiones per Clericos in foro ſeculari præſtãdæ non recipiuntur, niſi per viam expromiſſionis, & ibi de ratione, vndè cautelam docet Albet. *vt laicus promittat ſub pœna principalitèr ſe curaturum, & facturum, vt Clericus ſe præſentet coram Iudice ſeculari, & ſic forenſi vſu fuiſſe receptum atteſtatur, dec. 19. n. 3. cum ſeq.*

Fideiuſſor laicus datus per Clericum in iudicio ſeculari conuentum non obligatur, nec talis inualido fideiuſſio conualidatur per quamcumq; adiectionem, & hanc opinionem vts veriſſimam approbauit D. de Franch. *qui paritèr atteſtatur, ità per S.C. fuiſſe deciſum, ibid. n. 7. 10. & relatæ deciſioni affinis videtur caſus diſcuſſus, & deciſus per idem S.C per D. Auth. in d. dec. 19. in qua multa pulchra, & notabilia deduxit, inter quæ præ cæteris eſt animaduertenda illa magiſtralis diſtinctio, & differentia, quæ fit inter fideiuſſionem contractus, & fideiuſſionem iudicij, ibid. n. 8. cum ſeq.*

Fideiuſſionis iudicialis aliquot exempla, ibidem n. 11. 12.

Fideiuſſor non poteſt obligari in duriorem cauſam, quàm principalis, ibid. n. 15. 16.

Fideiubens per errorem facti, quia abeſt conſenſus, non tenetur, ibid. n. fin.

Fideiuſſor ſoluens pro ſuo principali, pro quo fideiuſſit, ſortem, & intereſſe, rectè poſt moram petere poteſt, nedùm intereſſe ſortis, ſed etiam illius intereſſe ſoluti, quia reſpectu ipſius totum ſolutum eſt ſors, dec. 9. n. 28.

Fideiuſſor poſtquam debitor principalis eſt effectus non ſoluendo, non poteſt moleſtari à creditore, qui omiſit exigere ab eodem debitore, quando erat ſoluendo, dec. 43. n. 11.

Fideiuſſores opponere poſſunt diſcuſſionem principalium, & aliorum obligatorum ex beneficio Auth. præſenti, C. de fideiuſſ. *niſi ei fuiſſet renunciatum, deciſ. 83. nu. 13.* Vide verb. Creditor, Exceptio, Obligatio, Tutor in ſecundo ſummario.

Fideicommiſſum, vide verb. Sententia.

Fidelitas.

Fidelitas venit in feudi conceſſione, etiam ſi non ſit nominatim expreſſa, ſub qua venit etiam ſeruitium militare, ſeu præſtandum in prælio, deciſ. 98. num. 12.

Filius.

Filia, quæ renunciauit maſculorum contemplatione, tunc illis non extantibus admittitur, quando renunciationis effectus non fuit conſummatus, deciſ. 10. n. 8.

Filijs ſecundi matrimonij poteſt donari, & legari vbicumque exulet amor ſecundi coniugis, deciſ. 12. n. 8.

Filij prioris matrimonij, quòd cenſeantur excoriari, eſt vulg. præſumptio, ſed an vigeat in vtroq; parente binubo, ibid. n. 11.

Filijs ſecũdi matrimonij videtur poſſe cõferri largitas, quando eorum matri nil acquiritur, vt ſi matrimonium ſit contractum ſecundùm Conſuetud. Copuanæ, & Nidi, ibid. n. 13. & 21. ſed vide contrarium, n. 23.

Filijs nondùm natis inueriſimilis eſt parentum affectio, ibid. n. 17.

Filio anniculo ſi fuerit aliquid datum, etiã proprio eius nomine expreſſo, & nulla facta patris mentione, præſumitur datum contemplatione patris, cùm merita non cadant in anniculo, ſecundùm Andr. *relatum, ibid. n. 19. Hinc deducunt DD. infantilem ætatem eſſe incapacem meritorum, itaut ſi parens binubus donet filio in hac ætate conſtituto, præſumitur potiùs illectus coniugalibus illecebris, & blandimentis ad fraudandum filios prioris matrimonij, quàm intuitu filiationis, ibidem.*

Filiorum illegitimorum plures ſpecies, remiſſiuè, dec. 25. n. 3.

Filij ſpurij, & illegitimi comprehenduntur in diſpoſitione, quãdo legis prouiſio reſpicit rationem naturalem, ideſt ipſam naturalitatem, ſecùs ſi reſpiciat rationem ciuilem, & vtraque legis prouiſio, ſeù diſpoſitio illuſtratur exemplis, ibid. n. 3. cum ſeq.

Filius ſpurius ſi ſit de aliquo conſortio, poteſt alterius conſortis iniuriam vindicare, ibid. n. 5.

Filij baſtardi intelliguntur de caſata, ſecundùm

Bald.

Bald.& ibi de ratione, ibid.n.7. *Baſtardi etiam ſpurij poſſunt agere de iniuria facta alicui de genere, & ſic etiam vltra patrem, & fratrem, ſecundùm* Gulielm.de Bened. *& ibi de ratione, ibid.num.*10.

Filius, pater, & mater ſunt nomina naturæ ſignificatiua, quæ naturalitas congruit etiam naturalibus, & ſpurijs; idcircò hoc nomine naturali abſolutè prolato, etiam ſpurij continentur, ſecundùm Angel.*ibid.n.*8.

Filia Sacerdotis accuſare poteſt de morte patris, ſecundùm eundem Ang.*& ibi de ratione, ib.n.*9.

Filij naturales ad dolorem, ignominiamq; noſtram pertinent. Et ampliùs hæc naturalitas reſpicit omnes, qui affectui noſtrò ſubditi ſunt, ibid.num. 11.& 12.

*Filij etiam ſpurij comprehenduntur ſub pace, & promiſſione de non offendendo facta pro ſe, & ſuis, ibid.n.*14.

Filij etiam naturales comprehenduntur ſub ſtatuto cogente conſanguineos ad compromittendum, ſecundùm Anch.*& ibi de ratione, ibid.n.*15.

*Filij nomen prolatum à iure communi in materia indifferenti ſemper comprehendit illegitimos, ſecùs quandò profertur a ſtatuto, ibid n.*16.

Filij eſto neceſſarij ſint, & inceſtuoſi, adhùc alendi ſunt à patre inſpecta æquitate Canonica ibid.n. 17. *Quæ diſpoſitio iuris Canonici fundata in ſola naturalitate ſeruatur etiam in Terris Imperij, ibid.*

*Filius ex damnato coitu, & etiam ipſius vxor, & ipſorum coniugum filij ſunt à parente alendi, ibid.n.*18.

Filij baſtardi excipiuntur à numero ſuorum, ſecùndum Alex. *doctrinam, quæ non eſt vndequaque vera; ſed admittit ſuas declarationes, & reſtrictiones ſecundùm diuerſitatem rationis, in qua diſpoſitio reperitur fundata, ibid.n.2.&* 19.

Filij vulgò concepti ſub ſuorum vocabulo non continentur, ſi nullatenus certum patrem poſſunt oſtendere; quia tunc deficit ratio naturalitatis, ibid.num.fin.

*Filia poteſt implorare Iudicis officium contra patrem ad dandum ſibi dotem de paragio, etiam pro matrimonio ſpirituali, dec.*40. *n.*3.

*Dummodò non deſideretur, nec ætas, nec habilitas ad profitendum, ibid.num.*4.

*Filia quando poſſit ſibimetipſi dotem conſtituere, ibid.n.*14.

Filius minor ſub patria conſtitutus poteſtate non gaudet beneficio l.vn.C.quando Imper.inter pup.*dec.*49.*n.*1.

*Niſi habeat patrem negligentem proſequi in iudicio vindictam, & atrocem iniuriam filio illatã, ibid. nu.*2. *& ità deciſum poſt diſcuſſum, & diſputatum articulum ad partes, ibid. cum n.ſeqq. & in fin. Et ad motiuum contrarium; quòd pater remittendo exercuit opus pietatis, imò adimpleuit præceptũ Euangelicũ, reſpondetur cũ diſtinctione, ibid.n.*8.*cum ſeq. vbi ſub n.*10.*declaratur qualiter committatur huiuſmodi negligentia.*

*Filius poteſt accuſare de homicidio, etiam patre contradicente, ibid.n.*4.

*Et ratio eſt, quia in his, quæ publici iuris ſunt, non curatur patria poteſtas, ibid.n.*5.

*Filius naturalis eſt incapax ordinis, & beneficij Eccleſiaſtici, dec.*55.*n.*1.

*Filius adoptiuus excluditur à ſucceſſione feudi, quia non eſt de ſanguine. dec.*94.*n.*33.

Filius naturalis non admittitur ad ſucceſſionem feudi, quia non eſt de ſanguine iuſto, ibid.

Succeſſor in feudo debet eſſe de linea deſcendente primi acquirentis, nõ autem de collaterali, ibid.

Filij nati ex matrimonio, vulgò contratto alla noua manera, *an liberè diſponere poſſint ex teſtamento, tàm in beneficium parentum, quàm proximiorum, & etiam in beneficiũ extraneorũ.*

*Hæc quæſtio diſtinguitur in quatuor capita, & ſuper vnoquoq; ſubijcitur vera, realis, & irrefragabilis reſolutio. dec.*99.*n.*7.*&* 9. *cum ſeqq.*

Filia dotata excluſa a ſucceſſione per ſtatutum, tãnt nil prætendere poſſit pro legitimæ ſupplemento ſi à patre inſtituatur, etiam in modico, habilitata videtur, vt poſſit ex eodem teſtamento petere dictæ legitimæ ſupplementum, ſecundùm Salyc. & Socc. *cæteris conſultò prætermiſſis, dec.*99.*n.*12.

Sed obſerua, hanc habilitationem non eſſe perpetuò veram, ſed admitti cum inſigni, pariter, ac æquiſſima Caſtrenſis *diſtinctione, de qua ibid. num.*13.

Quinimò præſcripta hac Caſtrenſis *diſtinctione verior, & receptior videtur opinio aduerſus* Salyc.Socc.*& alios, vt hoc euentu nequaquam poſſit filia petere ſupplemẽtũ legitimæ, ib.n.*14.

Filij ſuperſtites ex matrimonio, vulgò contratto alla noua maneta, *diſpoſitio in beneficiũ prorsùs extraneorum, ſaltẽ inualida eſt reſpectu medietatis, quã proximiores ſeruata forma Conſuetudinis in ſcriptis redactæ non poſſunt defraudari, ibid.num* 16. Vide verb. Actus, Conſuetudo, Donatio, Dos, Nouerca.

Fiſcus.

*Fiſci priuilegium cùm ſit perſonale non tranſit ad emptorem, niſi fuerit expreſsè conceſſum. Hinc emptores fructuum ex bonis fiſcalibus non ſunt immunes vectigalibus, prout eſt idem Fiſcus, dec.*6.*n.*3.

*Fiſcus in bonis confiſcatis dicitur vniuerſalis ſucceſſor, dec.*57.*n.*27.

*Fiſcus idem eſt cum Principe, quem repræſentat ſecundùm vnam opinionem, de qua dec.*69.*n.*3.*&* 5. *At verior eſt ſententia* D.Alex.Turam.*olim præſtantiſſimi Præceptoris mei, qui conciunè, & copioſè contrarium probauit, ibid. nu.*13. *Hinc quandò contrahitur cum Fiſco, ſeù cum Regia Camera ſeruanda ſunt iura, quæ ligant priuatos, & ampliùs adhibendæ eorundem iuriũ ſolemnitates, ſecùs quando contrahitur cum ipſo Principe, ibid.n.*13.*in fin.*

*Fiſcus nõ eſt priuilegiatus, niſi in caſibus à iure expreſſis, & in alijs debet vti iure priuatorum, nu.*3.

nu. 3. Hinc leges loquentes de Fiſco obtinent in priuato, & è conuerſo, dec.69.n.8. & 9.

Fiſcus non reclamando à ſententia Præfecti Prætorio infrà biennium, ampliùs non auditur, inſtar priuati, ſecundùm Ann. ſen. atteſtantem ſic in Reg.Cam fuiſſe iudicatum, dec.69. n.11.

Fiſco primum, & ſecundum beneficium non competit poſt elapſum tempus à Reg.Pragm. præfixū, & ſic pluriès cenſuit Reg.Cam. ibid.n.12.

Fiſcus debet legitimè formato proceſſu obtinere sētentiam ſuper declaratione rei feudalis, quæ reperitur in quaſi poſſeſſione libertatis, & interim non eſt immutandus rei ſtatus, & ità aliàs practicatum, dec.72.n.27.

Fiſcus, & pupillus paribus paſſibus ambulant, præſertim in priuilegio tacitæ hypothecæ, & vbi nō reperitur expreſsè priuilegiatus, regulariter vtitur iure priuati, dec.83.n.5.

Fiſcus etiam de iure communi habet priuilegium tacitæ hypothecæ, etiam ex quaſi delicto aduerſus Magiſtros Actorum, deſcendens ex negligentia, & incuria ipſorum in non perquirendo fideiuſſores idoneos, ibid. n. 22. Sed vide motiua in contrarium, ibid. n.23. & illorum reſolutiones, n.25.cum ſeqq.

Fiſcus habet tacitam hypothecam ſuper omnibus bonis contrahentis cum ipſo, vel delinquentis in ipſum, ibid.n.22. & 26.

Fiſcus, & Reſp. vnum, & idem ſunt, ibid. n.28.

Fiſcus vbicumque agit de damno, & ſolam actionē perſonalem habet, præfertur alijs cōcreditoribus ſimiliter ſolā perſonalē habentibus, ibid.nu.32.

Fiſci creditor excluditur à ceſſionis bonorum beneficio, dec.86.n.1.

Quod procedit in debito procedente ex delicto, non autem ex contractu, ibid. n.3. & 6. vbi in poſteriori caſu inſinuatur dec. facta per DD. delegatos in beneficium debitoris.

Fiſcus ſi non eſt melioris conditionis, quàm ſit priuatus, in caſibus non expreſſis in iure, conueniens eſt eodem iure, vt non ſit peioris, ibid.n.7.

Fiſcus in remiſſione, & cōdonatione pœnæ pecuniariæ, quando dicatur pati damnum. Pro reſolutione huius difficultatis commendatur diſtinctio eruditiſſimi, & meritiſſimi olim Reg.Conſtantij, dec.91.n.6.

Fiſco fructus omnes ex bonis confiſcatis percepti à die commiſſi delicti debentur poſt ſententiam declaratoriam, ibid.n.34.

Fiſco regulariter in bonis delinquentis antè condēnationis ſententiam nullum eſt quæſitum ius, nec ſimplicis hypothecæ, niſi talia ſint crimina, in quibus eſt pœna confiſcationis. Hinc magni proficiſcuntur effectus, etiam quoad fructuū acquiſitionem, ibid.n.32.cum ſeqq. Vide ver.Actio, Appellatio, Debitor in penult.ſumm.

Flumen.

Flumen publicum, nè in alicuius agrū irrūpat, illūuè deuaſtet, licitum eſt Domino tùm aggeribus, tùm alijs munitionibus hoc auertere, etiam cum cōuicini damno, ad quod plures DD.traditiones recenſentur, dec.93.n.6.cum ſeqq. & n.15.

Fœmina.

Fœmina excluſa per ſtatutum ſtantibus maſculis, ipſis præteritis non poteſt nullum dicere teſtamētum veluti præterita, dec.22 n.15.

Fœmininum non concipit maſculinum.

Hinc ſtatutum conſulens Monialibus, non comprehendit Monachos, dec.92.nu.4. ſed fuit deciſum contrarium, tàm per S. C. quàm per D. Aud. ibid.n.6.cum ſeqq.

Fœmininum, an comprehendat maſculinum. Vide regulam negatiuam cum ſuis fallentijs, dec. 92. n.12.cum ſeqq.

Forma. Vide verb. Conditio.

Forum.

Forum apud quemcumque Iudicem ordinarium in cauſis pecuniarijs, & ciuilibus ſortiuntur Senatores (qui idem ſunt, ac Regij Conſiliarij) ſiuè in Ciuitate, & ſuburbanis degant, ſiuè in Prouincijs, dec.74.n.2.

Fori declinatoria ex priuilegio ſuperueniente poſt litem motam, ſi tàm perempta inſtantia obijciatur eſt admittenda, ibid.n.9.

Idem ſi inſtantia fuiſſet reſtaurata per inſufflationem ſpiritus vitæ, ibid. num. 10. Vide verbo Mulier.

Frater.

Frater de iure communi Romanorum dicitur legitimus ſucceſſor, non ſic indefinitè, ſecundùm generalem feudorum conſuetudines, dec.42.n.15.

Frater ſi in actu dotationis recipiat à ſorore renunciationem bonorum paternorum, hæc bona renūciata non dicentur nouiter quæſita, ſed antiqua, dec.85.n.8.

Frater, & ſoror ad ſucceſſionem feudi noui admittuntur per nouam gratiam, de qua in Prag.18. de feud.dec.94.n.8.

Frater non ſuccedit fratri in feudo nouo, & tamen ſuccedit in feudo antiquo, quia eſt de ſanguine illius, qui acquiſiuit feudum, ibid.n.35.

Fraus.

Fraus committi poteſt multis modis, de quibus remiſſiuè, dec.3.n.6.cum ſeqq.

Fraudulentus, vt præſumatur contractus duæ ſufficiunt coniecturæ, iuxtà communem DD.opinionem, ibid.n.16.

Fraudulentèr ſi fiat contractus, creditores debent experiri actione reuocatoria, ſecùs ſi fiat ſimulatè, & ibi de ratione, ibid.n.17.

Fraudulēta præſumitur liberatio rei à Correo poſſeſſa facta lite pendente, dec.47.n.3.

Sed an ceſſet hæc præſumptio, quando alteri ex Correis eſſet aliundè conſultum pro ipſius indemnitate, ibid.n.4.

Fructus.

Fructuum appellatione, non ſolùm veniunt naturales, ſed etiam ciuiles, prout ſunt penſiones prædiorum, mercedes Colonorum, operæ ſeruorum, vecturæ nauium, & iumentorum, imò, & vſuræ ipſæ, & quicquid hominum vſu introductum eſt, dec.9.n.33.

Fra-

Fructuum nomine venire fructus fructuum, opinatus fuit Accurſ.& malè, nam hoc repugnat naturæ, quæ hoc admiſit in fœtibus fœtuum tantùm, & ibi de ratione, ibid.

Fructus fructuum non deberi, præ cæteris ex profeſſo tenuit Decian, ibid.n.34. Et hoc adeò verùm eſt, vt nec intereſſe fructuum, ſiuè illorum æſtimationis debeatur, etiam ſi eſſent legitimæ fructus, cum declaratione tamen, de qua remiſſiuè per Donell.ibid.n.34.

Fructus fructuum, vſura vſurarum: & partus partuum nullo iure debentur, dec.73.nu.7. Sed hoc intellige, & declara, vt num.ſeq.

Fructus percepti ſi ſint conſumpti, an is, qui eos cōſumpſit, dicatur effectus locupletior. Difficilis eſt quæſtio, quæ ſolita eſt diſputari in vtramq; partē, ſed non eſt contemnenda negatiua opinio, præſertim ſi is, qui percepit, & conſumpſit fructus, eſt reus conuentus in iudicio propter illam vulgarem regulam, vt actore non probante, &c. & proindè ſi quis conuertit fructus in vſus ſuos, & ſuæ familiæ ſplendidiùs viuendo, non dicitur effectus locupletior: vndè neceſſe erit, vt appareat fuiſſe verè conuerſos in vſus neceſſarios, aliàs ceſſabit locupletationis præſumptio, dec. 90. nu. 29.& 30.

Fructuum vineæ nomine continentur etiam fructus arborum propter rationis identitatem, dec. 97.n.11. vide verb. Decima, Poſſeſſio.

Fundus.

Fundus inferior ſeruiens, ſuperior dominans videntur ex loci natura, ſeù poſitione, dec.93.n.3.19. & 20.ſeù declara, vt n.21.

Fur.

Fur quandò pro tribus furtis venit puniendus pœna mortis, eſt obſeruanda adamuſſim regula cum pulchra declaratione, ſeù reſtrictione D. Authoris, de qua in dec.64.n.19. & 20.

Furtum tranſcendens ſummam vnius vnicæ mortis pœna vindicatur in hoc Regno, dec.98.nu.1. & 3.vltrà auguſtalem pœna manus, in quam eſt ſubrogata pœna remigationis, ibid.n.3.

Poteſt in eo, quandiù tranſcendit auguſtalem, procedi ex officio, abſque partis querela, & itè ad relationem D. Authoris deciſum per Reg.Cam. tā ex particulari ſanctione huius Regni, quàm ex authoritate DD. qui referuntur, ibid.n.4.vſque ad fin. Et motiuum pro inquiſito factum, quòd furtum ſit delictum priuatum, & traditio Cāpag.pro eodem ponderata, n.2. retorquetur, n.4.

Fur non eximitur à pœna propter aſſertionem Domini atteſtantis, furtum fuiſſe factum de ſua voluntate, niſi huic aſſertioni faueant alia indicia.& præſūptiones, & cū ratione, de qua ib.n.5.

Fur poteſt puniri, ſi conſtet de furto, etiam ignorata perſona Domini rei ſubtractæ, ibid.n.6.

GAbella. Vide verb. Argumentum, Conductor, Eccleſia.

Gratia.

Gratia alicui conceſſa cum clauſula, dūmodò nō diſcederet à Ciuitate, non extinguitur, neque reſoluitur ex contrauentione, & ibid. de ratione, dec.4. n.8.3.4. ſed contrarium vide ſub n.28.

Gratia non corruit, modo non adimpleto, ſed datur actio ad implendum modum, at conditione non impleta corruit actus omninò, ac ſi non eſſet factus, ibid.n.4.& 8.

Gratiæ contraueniſſe non dicitur quis propter cōditionem in ea appoſitam, nè aſſiſtat in tali loco, ſi moram ibi non traxerit, ſed duntaxat per illum locum tranſiuit, ſecundùm Follec.deciſ.3.nu.7. cuius traditio refellitur, ibid.n.36.

Gratia Principis vno modo conceſſa, alio modo cenſetur denegata, ibid.n.20.

Gratia à Principe conceſſa interpretationem recipit, & regulatur à precibus eidem Principi anteà porrectis, dec.32.n.3.

Gratia Principis ſi aliquem per ſententiam officio priuatum, & ad illius exercitium inhabilem declaratum habilitet, an propter hoc cenſeatur ille reſtitutus, & reintegratus ad idem officium nondùm alteri conceſſum? Collat. Conſ. poſt diſputatam quæſtionem hinc indè, & benè ruminata iura vtriuſq; partis, cenſuit, gratiam prædictam non comprehendere reſtitutionem officij, ſed ſimplicem tantū habilitationem ad illius exercitiū, quando ad illud fuerit electus, non per ponderationes factas per partem victricem, nàm illi Supremo Senatui fuerunt viſæ extraneæ, & alienæ à præſenti quæſtione, & reuera vtraque pars hallucinata fuit in cumulando doctrinas, & rationes, quæ procedunt in reſtitutione, & non indulgentia, in qua caſus præfatus verſatur, & proindè ſuam ſententiam alijs confirmauit medijs, & rationibus, dec.37.per tot. Motiua habilitaris incipiunt à n.2. vſque ad 6. Partis aduerſæ ab indè inſ. vſque ad num.9. Rationes, quibus innititur, deciſio à n.9.vſque ad fin.

Gratia Principis, quando is ſpecialitèr expreſſit in eo, quod vellet indulgere, operatur, vt omne illud dicatur recuperatum, iuxtà communem DD. concluſionem, ibid.n.2.

Gubernator.

Gubernator, ſeù Rector alicuius Ciuitatis ſi ex tenore ſuæ cōmiſſionis tenetur ſoluere emēdā pro ſuis familiaribus, nō liberatur eos exhibēdo, dec. 79.n.14.

Guidaticum.

Guidatica non prorogari abſque mentione alterius guidatici fortè conceſſi, nec concedi extrà limites iuriſdictionis concedentis, cautum eſt Pragmat. ſanctione huius Regni, dec.11.n.1.& 2.

Guidatus ſolet prohibere ingredi Patriam, & locū partis offenſæ, ibid.n.3.& hæc prohibitio dicitur potiùs fauorabilis, quam odioſa, & ibi de ratione, ibid.n.6. Et ideò debet extendi, proùt contingit in lege pœnali, quando extenſio eſt ad fauorem Reip. & proùt extenditur, quandò prohibitio aliàs redderetur eluſoria, ibid.n.7.

Guidaticum extinguitur per extinctionem Cōmiſſarij, qui conceſſerat guidaticum, ibid.n.9. proùt etiam extinguitur ſecuritas conceſſa ex iuſtitia, ſecundùm Io:Fab.doctrinam, de qua ibid.

Gui-

Digitized by Google

Guidati capti propè muros Ciuitatum, ad quas erat ais probibitus ingreſſus, fuerunt repoſiti in priſtinam libertatem per plura decreta in diuerſis Aulis S.C. prolata, ibid. n. 15.

Habitatio.

Habitare non dicitur, qui eſt in tranſitu, dec. 4. num. 37.

Hæres.

Hæres inſtitutus in parte, vel in vſufructu, nõ dato alio cohærede vniuerſali, vel in proprietate, dicitur hæres in totum, & ibi de ratione, deciſ. 26. n. 5. & dec. 43. n. 12.

In hæredem ipſo iure tranſeunt omnia iura, actiua, & paſſiua, quæ erant penès defunctum, excepta poſſeſſione, dec. 26. n. 7.

Hæres ſtipulatoris quamuis non nominatus, adhùc tamen cenſetur nominatus in inſtrumento, & ibi de ratione, & hoc eſt adeò verùm, vt etiam poſſit præſentara dictũ inſtrumentũ via ritus, ib. n. 8.

Cuius occaſione doctrina Carau. perperam intellecta, & allegata, n. 4. declaratur, n. 9.

Hæres legitimus dicitur ad differentiam teſtamentarij, & hunc legitimum hæredem appellauit Vlp. hæredem ab inteſtato, dec. 39. n. 6.

Hæreditati iacenti non currit tempus petendi primum, & ſecundum beneficium, hoc eſt primam, & ſecundam reſtitutionem in integrum ad pleniùs probandum, etiam habenti Curatorem, & ibi de ratione, dec. 41. n. 2. 3. 4.

Hæres cum beneficio legis, & inuentarij obligatur, vt quilibet rei alienę adminiſtrator, dec. 48. n. 11

Hinc debet rationem reddera de fructibus perceptis poſt hæreditatis aditionem, teneturq; & pariter ad illorum intereſſa, ibid. n. 12. & 13.

Hæredi à ſeipſo legari non poteſt, & ibi de ratione, dec. 56. n. 14. & 15.

Hæres ibi conuenitur, vbi defunctus, ſi mortuus nõ eſſet, conueniretur, & hoc etiam ſi lis nõ ſit cœpta cum defuncto, & ibi da ratione, & l. ſi is, qui Romæ, quæ poſſet in contrarium allegari reſpõdetur, illam procedera reſpectu inſtantiæ, quæ debet eſſe cœpta cum defuncto, vt tranſeat in hæredem, non autem ad finem ſortiendi forum, dec. 58. n. 12. & 13.

Hæres quantumuis priuilegiatus debet ſequi forum defuncti in lite cœpta cum defuncto dec. 74. n. 3.

Niſi in iudicio incœpto inſtantia eſſet perempta, ibid. n. 8.

Hæreditatis etiam delatæ adeundi ius non eſt tranſmiſſibile ad hæredes, nec cedi poteſt, ex quo non eſt in bonis noſtris, dec. 85. n. 11. 16.

Hæres interdùm in contractu nominatus eueniente caſu, non iure hæreditario, ſed ex propria ſuccedit perſona. & non tenetur deſcribere in inuentario huiuſmodi bona quæſita, nec de eis ſatisfacere creditoribus hæreditarijs, ibid. n. 13. & 14.

Sed intellige, & declara, vt ibid. num. 21. verſ. His omnibus cum ſeqq.

Hæredis acquiſitio ſemper eſt hæreditaria, ſiuè ſit de ra ad hæredes tranſitoria, ſiuè non, ſiuè incœperit in perſona defuncti, ſiuè in perſona hæredis, ibidem n. 19. 27.

Hæres non tenetur ad intereſſe legati non ſoluti, niſi à die ſeientiæ, dec. 90. n. 29.

Hæres non notificando legatum Legatario, vel ius ſubſtitutioni Subſtituto, verſatur in dolo, qui nemini debet patrocinari ibid. n. 21.

Hæredis nomen ſi non ſit à Teſtatore expreſſum, ſed indubitabili ſigno demonſtratum, valet inſtitutio, dec. 95. n. 18. Vide ver. Alienatio, Alimenta, Aqua, Beneficium, Depoſitum.

Honorarij.

Honorarij, qui dicantur, & quatenus in præcedētijs ſint poſtponendi his, qui ab officijs vacauerunt, dec. 65. n. 5.

Hoſpitari.

Hoſpitari milites eſt onus, & munus patrimoniale, & connumeratur inter munera, quæ cohærent rei, dec. 70. n. 10. & 11.

Hoſpitari tenetur quilibet exemptus, & priuilegiatus, ibid. n. 11. & 12. & ſic contra Doctores, & Medicos iudicauit Senatus Pedemontanus, ibid. num. 17. Sed intellige cum diſtinctione, quæ ſubijcitur, ibid. n. 20.

Hoſpitandi onus eſt reale reſpectu domus, ſeu partis illius, quam debent milites habitare ſecundũ vnã opinionem, quæ illa innititur ratione: quia de iure milites debent habere domum tantum, nõ autem oleum, neque lectum, aut aliqua alimētaꝫ & hoc adeò verùm eſt, quòd conſuetudo in contrarium nõ valeret, ibid. n. 13. At altera opinio, quòd ſumptus, qui fiunt pro hoſpitandis militibus, vltra domos, in quibus hoſpitantur, ſint reputandi ad onus patrimoniale, & reale eſt de iure verior, pro qua adeſt expreſſus caſus legis relatus ibid. n. 14. & 15.

Hoſpitandi oneri, quod eſt munus reale, contribuere debent omnes Comitatenſes poſſidentes prædia in territorio, etiam ſi non habitent in Ciuitate, ibid. n. 15.

Hypotheca.

Hypotheca adiecta in contractu donationis debet regulari ſecundùm naturam ipſius donationis, dec. 48. n. 38. Vide ver. Cõductor, Creditor.

Immunitas.

Immunitas cõceſſa Baronibus pro fructibus feudalibus in Dehanis huius Regni nõ extenditur ad eorũ Arrēdatores, ſeu Cõductores, & ita per Reg. Cam. deciſũ cuius decreti tenor ſubijcitur, dec. 71. n. 10.

Impedimentum.

Impedimentum procedens à Supremo Principe, vel à Magiſtratu, ſeu Superiore iuriſdictionem exercente, ſiuè iuſtè, ſiuè iniuſtè dicitur iuris impedimētum, & impedit curſum temporis, donec durat impedimentum, dec. 53. n. 7. & 8.

Impedimenta iuſta à mora excuſantia ſunt plura, inter quæ connumeratur mutatio Curiæ Principis Supremi, ibid. n. 9.

Impedimentum paritèr iuſtum dicitur, ſi Prætoris copia haberi non poteſt, ibid.

Imperitia.

Imperitia quandòq; culpæ adnumeratur, & non ſemèl potiùs excuſat quã inculpat, dec. 36. nu. 10.

In-

Incendium.

Incendium in domo mea ortum, ſi negligam extinguere, & proptereà diuagetur ad domos aliorum vicinorum, tenebor emendare damna alijs vicinis, dec.59.n.1. Sed declara quando ſine periculo vitæ meæ potui diuertere ignem, & defendere domum meam, & vicinorum, & non alitèr, ibid. n.6. & 8. & pro pleniori intelligentia diſtingue tres caſus, vt in dicto n.8.

Incendij metus eſt iuſta cauſa, propter quam præſtetur cautio de damno infecto, ibid.n.2.

Incendij leuiſſima culpa ſufficiet ad condemnandũ conuentum ad intereſſe damni paſſi per Actorem, ibid.n.3.

Intellige, quando huiuſmodi culpa conſiſteret in committendo, ſecùs in omittendo; nàm tunc non obligat in actione legis Aquiliæ, *ibid.n.5.*

Incendium fortuitum excludit omnem culpam, & ſucceſſiuè emendam damni, ibid.n.4. Maximè ſi caſus ſit omninò fortuitus, & improuiſus, vt ibidem n.9.

Incendij arcendi cauſa poteſt vicinus propria authoritate deſtruere domum ſui vicini, & non tenetur criminalitèr, neque ciuilitèr ad emendam damni, ibid.n.7.

Inditia.

Inditia indubitata, vt ex eis perueniri poſſit ad impoſitionem pœnæ ordinariæ ſunt præſumptiones violentiſſimæ, dec.63.n.2.

Indubitata ſunt ſecundùm Aret. *& alios, quando ſunt talia, quæ inducunt quaſi notorium, & ponunt factum quaſi antè oculos, ibid.n.3.*

Indubitata dicuntur, ſecundùm Farinac. *quandò ità ſunt clara, vt contrarium credi nõ poſſit, ibid. n.4. Conſimilem opinionem habuit* Caball. *qui exemplificat duplicitèr, ibid.*

Indubitata, ſecundùm Didac.Canter. *ſunt quælibet præſumptiones vehementiſſimæ, ibid.n.5.*

Indubitata deniquè ſunt, quandò ſunt talia, vt reus ità conuictus ſit, vt ſine calumnia non poſſit delictum inficiari, ibid.n.6.

Indubitata, quæ ſint, cùm certò certiùs ſciri non poſſint propter eorum incertitudinem. Hinc viſum eſt æquius in his caſibus reum punire pœna extraordinaria, & hoc iure vtimur in Regno antè promulgationem Pragmat.12.de offic. Iudic. *quæ declarauit inditia indubitata, & reliquit in arbitrio Iudicis reum condemnare pœna ordinaria, ibid.n.8. Quo loci obſerua, tale arbitrium non competere, niſi Tribunalibus Collegiatis, & ità per aliàm* Pragm. *declaratum. Obſerua paritèr, mãdatum fuiſſe Iudicibus Delegatis, nè procedant ad exequtionẽ ſententiarum per eos proferendarum ex inditijs indubitatis, niſi priùs facta per eos relatione in Collaterali Conſilio oretenus, vel in ſcriptis. Sed quoniam mentionata* Prag. *requirit in hac materia indubitatorum inditiorũ firmam credulitatem, hinc dubitatum eſt, quæ dicatur iſta firma credulitas, & eſt difficillima quæſtio, quæ notabili, & pulchro diſtinctionis fœdere reſoluitur, quo per priùs vſus fuit* D.P.Barboſ. *inſignis, & præſtantiſſimus Doct. Hiſpanus, ibid.n.9. vſque ad fin.*

Indulgentia.

Indulgentia generali, quæ à Potentiſſimo Rege noſtro Catholico proceſſit ob celebrem, hilaremque natalem diem ſui Primogeniti, quænam pœnæ fuerint remiſſæ, & condonatæ, dec.91.n.1.

Indulgentia Regia gaudent rei, etiam facto inuentario, ideſt ſequeſtro, ſi pœna adhùc per Fiſcum non fuit exacta, ſecundùm Maſtrill. *atteſtantem de ſtylo forenſi ſic iudicandi in Regno Siciliæ relatum, ibid.n.2. & 31.*

Indulgentia præfata fouet etiam carceratos, ſed cum diſtinctione, de qua ibid.n.29.

Indulgentia hæc generalis quoad incluſionem, vel excluſionem pœnarum variè ſe habet quoad bonorum confiſcationes, cæteraſque pœnas, & hoc cum ratione, de qua ibid.n.32.

Infamia.

Infamia notatus, neque in Vrbe, neque alibi, vbi Imperator eſt, morari poteſt, dec.11.n.17.

Infans.

Infans ex priuilegio indulto, & tributo infantili ætate poteſt acquirere, Notario pro eo ſtipulante, dec.3.n.3.

Iniuria.

Iniuria afficitur is, cuius nomen falsò ſubſcribitur in aliqua ſcriptura, ſecundùm P.Caball. *deciſ.2.n.7.in fin.*

Iniuria cœpta, & non conſummata non videtur ſufficiens, vt in ea requiratur partis remiſſio, ex quo non punitur conatus effectu non ſequuto, ibidem n.2. & 3. Sed huic motiuo occurritur, ibid. n.8 quo loci poſt Accurſ. & Iul.Clar. *concluditur, in omni delicto attentato malo animo deliberato requiri Partis remiſſionem, quæ non regulatur à damno, intereſſe, aut iniuria, ſed ab animo, quem quis habuit iniuriandi, & offendendi, licet nullus fuerit ſequutus effectus, & ità per S.C. deciſum.*

Inſinuatio.

Inſinuatio ad validandam donationem vltra quingentos ſolidos, quænam ſit, & nùm ei poſſit renũciari, & quid ſi accedat iuramentum, dec.48.nu. 2.3.4. & 6.

Inſinuationi, quatenus validè renuncietur cum iuramento, an huiuſmodi renunciato ſit tertio præiudicialis, ibid.n.5. & 10.

Inſinuationis ſolemnitatem receſſiſſe ab Aula, tàm in hoc Regno, quàm in Regno Franciæ eſt dictũ peruulgatum; ſed cautè intelligendum, non enim in omnibus fuit abrogata inſinuatio, ſed tantùm validè ei cum iuramento poteſt renunciari, ibid. n.8. & 9. Sed an pro inſinuatione ſufficiat Iudicis ad contractus præſentia, & interuentus, ibid. n.27. & 30. Vide verb. Aſſenſus.

Inſtantia.

Inſtantia perẽpta, an poſſit reſtaurari per inſufflationem ſpiritus vitæ ad inſtantiam creditoris.

Hic articulus fuit diſputatus ad partes, & per S.C. poſt factam ſolemnem diſcuſſionem fuit deciſum affirmatiuè, dec.29. per tot.

Motiua opinionis negatiuæ ponuntur, ibid. nu. 1. ad 4. Rationes contrariæ à nu.5. ad 10. vbi intueri licet reſolutiones motiuorum.

Inſtantia regularitèr non tranſit in ſingularem ſucceſſorem, ibid. nu. 1. excipe caſum ab omnibus receptum, vbicumque non mutatur cauſa defenſionis, ibid. n.5.

Quid ſi fiat ceſſio generalis omnium iurium. Quid ſi illa ſit cœpta nomine dignitatis. Quid ſi inſtātia ſit de re feudali. Obſ.

Inſtantiæ translatio non eſt in conſideratione, ſed ſolùm exercitium inſtantiæ cœptæ à debitore, quandò ius creditoris pendet à cauſa, quæ præceſſit litem, & inſtantiam, ibid. n.6. Vide verb. Feudum.

Inſtrumentum.

Inſtrumenti liquidatio inter aliàs ſolemnitates expoſtulant interrogationis actum, qui non poteſt explicari per Iudicem mediante acceſſu ad domum creditoris quantumuis infirmi, aut aliter impediti, licet hoc fieri poſſit, quandò debitor citatus eſſet infirmus, vel alitèr impeditus, dec.26. num. 1. Sed quæſtionis eſt, an poſſit procedi ad explicationem huius actus ad inſtantiam hæredis inſtituti in vſufructu, non dato alio coherede in proprietate? Pro parte debitoris fuerunt factæ tres oppoſitiones ad excludendum hunc interrogationis actum, de quibus num. 3. & 4. Sed his non obſtantibus per S.C. fuit iudicatum cōtrarium, nempè debere procedi ad actum interrogationis ad inſtantiam dicti hæredis, vigore inſtrumenti, etiam præſentati per defunctum, ibid. nu.4. & nu.9. in fin. Et motiuorum ſolutio adnectitur, ibid. nu.5. cum ſeq. Vide verb. Dominium in princ.

Intellectus.

Cap. Statutum 18. q.1. *dec* 10. *n.*10.

Cap. Epiſcopus 88. diſt. *dec.*20. *n.*17. & 21.

Cap. Afferte, extrà de præſumpt. *deciſ.*67. *nu.*2. *cum ſeq.*

Cap. Quoniam de ſimon. *dec.* 92. *n.* 12.

Cap. Si capitulo de conceſſ. præb. in 6. & cap. Si ſoli immediatè ſeq. *dec.*82. *num.*13. *cum ſeqq.*

Cap. Si diligenti, & cap. Significaſti de foro comp. *dec.* 20. *n.* 1.

Concil. Trident.

De Regul. ſeſſ.25. c.16. *dec.*40. *n.*5. 8. & 19.

Digeſt.

L. pœnales, ff. ad leg. falc. *dec.*85. *n.*15. 17.

L. cum anteà, §. cùm redhibeatur, verb. Præſtet, ff. de ædil. edict. *dec.*9. *n.*32.

L. Lucius Titius. ff. de aliment. & cib. leg. *deciſ.* 57. *n.*8. 9. & 10.

L. 2. ff. eod. *ibid. n.*16.

L. Stichus 20. §. Titia, ff. eod. *ibid. n.*18.

L. 1. §. denique il 1. ff. de aq. plu. arc. *deciſ.*93. *num.*14.

L. 1. §. Neratius, ff. eod. *ibid. n.*1. 5. 17. 19.

L. 2. §. pen. ff. eod. *ibid. n.*5. & 9. *circa fin.*

L. in bello, §. ſi quis ſeruum, ff. de capt. & poſtlim. reuer. *dec.*24. *n.*8. 9. 41. 42.

L. final. in princ. ff. de condict. ob cauſ. & l. naturalis §. 1. in princ. ff. de præſcr. verb. Cōcilianeus poſt Dec. Coraſ. & Pineil. *deciſ.*21. *n.*10. & 23.

L. 4. §. toties, ff. de dam. inf. *dec.*60. *antè num.* 1. & *n.*7.

L. videamus 17. cum l. ſeq ff. de eo, quod met. cauſ. *dec.*90. *n.*28.

L. ſi fideiuſſoris in princ. ff de fideiuſſ. tut. *à nemine, quem vidit Dom. Auth adducta, dec.*5. *num.*6.

L. cum de lanionis, §. fin. ff. de fund. inſtr. *à nemine quem vidit Dom. Author, ponderata, dec.* 6. *n.*15.

L. Imperator, ff. de leg. 1. *dec.*67. *n.*6. & 7.

L. idemque, §. ſi Procurator, verſ. Denique, ff. mand. *dec.*9. *num.* 16. & 17.

L. 2. ff. mand. *dec.*15. *n.*5. & 29.

L. Mæuia, ff. de manum. teſtam. *dec.*4. *n.*39.

L. ſi Iudex circumuento, ff. de minor. *deciſ.*60. *num.*7.

L. 2. §. idem Labeo, ff. nè quid in loc. publ. *dec.* 93. *n.*4. 8. 20. 21. & 22.

L. ſolutam, §. ſolutam, ff. de pign. act. *dec.*23.

L. ſocium, qui in eo, ff. pro ſoc. *deciſ.*9. *num.*15. & 16.

L. is, qui vſumfructum 20. ff. quib. mod. vſuſfruct. amitt. *dec.*97. *n.*1. & 19.

L. ſi ſtipulatus ſum, §. ſi lanceam, ff. de ſolut. *dec.*13. *n.*17. & 26.

L. hactenùs propè princ. ff. de vſufruct. *dec.*57. *num.*16.

Codic.

L. curabit, C. de act. empt. & *quomodò procedat, dec.*9. *n.*21. 22. & 23.

L. fin. §. fin. C. de bon. auth. Iud. poſſid. *dec.*20. *num.*13. *in fin.*

§. ſin autem in ſecunda in fin. C. de bon. quæ lib. *in illis verbis*, Nolente autem patre, *dec.* 3. *n.*15.

L. 1. C. de Decur. lib. 11. *dec.*70. *n.*1. *cum ſeq.*

L. non dubium, C. de legib. *dec.*40. *n.*20.

L. 3. C. de nou. *dec.*13. *nu.* 13. *Et eius conciliatio cum* l. Procuratore, ff. de Proc. *ibid.*

L. 2. C. de off. Præf. Prær. *dec.*65. *n.*6.

L. fin. C. de pac. *dec.*87. *n.*1. 8. 11. 13. 15.

L. ſi is, C. de præd. min. *dec.*19. *n.*14.

L. hac edictali, & §. optimè, C. de ſecund. nup. *dec.*12. *n.*9. 16. 23. 24. 25. 26.

L. vn. C. de ſent. Præf. Prær. *dec.*21. *n.*19. 20.

L. 2. C. vt dignit. ord. ſeru. lib. 12. *dec.*65. *n.*5.

Authent.

§. fin. in auth. de exhib. reis, *dec.*46.

Auth. prætereà, C. vnd. vir. & vx *ibid.*

§. quia verò legem lo 2. in Authent. vt lic. matr. & auiæ, *ibid.*

Conſt.

Conſt.Regni.
Iuſti cultoris, *dec.90.n.13.& 18.*
Scire volumus, *dec.72.*
Vt de ſucceſſionibus. *dec.94. n.5.15.cum ſeqq.*
Cap.Regni.
Si de furto Regis Roberti, *dec.67. n.24.cum ſeqq.*
Conſuct.Neap.
Et ſi teſtator, *dec.85.*
Si qua moriens in verb.Paratum, *dec.100.nu. 7.& 9.*
Si quis emit de iure congr.*dec.24.*
Pragm.Regni.
Primæ de aſſaſſ.*dec.15.*
Tertiæ de Monial.*dec.92.*
Duodecimæ de off.Iud.*dec.63. n.8.vſq; ad fin.*
Quadrageſimæ octauæ. nu.5.de off.Procurat. Cæſ.*dec.64.n.15. cum ſeqq.*
Quadrageſimæ primæ, §. cùm verò de off. Sac.Conſ.*dec.52.n.2.& 9.*
Decimæ ſextæ de ordin. Indic. *dec. 18. & dec. 41.*
Primæ de Senat.Conſ.Maced.*dec.69.*
Intereſſe.
Intereſſe alterius intereſſe, & vſuræ vſurarum velut acceſſio acceſſionis nõ debentur, dec.9.n.6.
Concluſio hæc limitatur,d.n.6. Obſ.
Intereſſe, ſeù interuſurium conuentum debetur principalitèr.& per ſe tanquam ſors,& tanquã ſors peti poteſt,ibid.nu.7. quo euentu ſecundùm vnam opinionem debetur ob moram aliud intereſſe huius interuſury conuenti, quemadmodum ex eadem mora debetur intereſſe tertiarum in materia contractus cenſualis ibid.n.8. pro cuius opinionis comprobatione recenſentur duo rerum iudicatarum exempla. de quibus ibid. ſed omnibus his motiuis infrà occurritur, & ſubſtinetur contrarium,pro qua opinione vti veriori,& frequentiùs recepta non deſunt alia recentiora rerum iudicatarum exempla,quæ recenſentur,ibidem vſque ad fin.
Intereſſe iure actionis principaliter,& per ſe debitum, & nõ ex officio Iudicis mercenario ex ſimplici mora adhùc ſubſiſtit poſt ſortis receptionem abſque proteſtatione reſpectu dicti intereſſe,ibid.n.10.30.
*Quid in intereſſe debitum iure actionis propter moram.*Obſ.
Intereſſe parit aliud intereſſe, quando quæſtio verſatur inter Mercatores, qui tenent menſam paratam ad talem negotiationem, ibid. nu.11.27. 29.35.38.
An poſſit ab initio taxari? Et an valeat pactum, vt ſtetur dicto creditoris. Obſ.
Intereſſe deductum in condemnationem per ſententiam debetur principalitèr,& iure actionis,quæ oritur ex ſententia,& nihilominus non producit aliud intereſſe,cùm ſit expreſsè à iure improbatum,ibid.n.12.
Intereſſe conuentum, & per expreſſam ſtipulationem adhùc deductum in ſortem non parit aliud intereſſe propter prohibitionem iuris ciuilis, quæ hanc pactionem,& conuentionem improbat, & in his terminis circumfertur deciſ. Minad.*ibid. num. 13. Sed quoniam idem Romanorum ius in pluribus caſibus admittit, & conſiderat vſuras, vt ſortem; ideò pro concordia eſt excogitata ſequens diſtinctio, vt vſuræ rectè ex legis diſpoſitione, non autem ex ipſarum partium conuentione efficiantur ſors,ibid. n.14.20.36.*
Intereſſe quamuis ſit permiſſum de iure Canonico, per quod ſunt prohibitæ vſuræ, attamen iura de vſuris loquentia locum habent in intereſſe, ibid n.15.
Intereſſe alterius intereſſe debetur tertio ſoluenti pro alio debitum ſortis, & intereſſe, nàm is pro quo ſoluit, debebit ei præſtare intereſſe, tàm pro ſorte, quàm pro intereſſe, cùm reſpectu illius tertij ſoluentis totum efficiatur ſors ex iuris diſpoſitione,vndè licet inter eoſdem debitorem, & creditorem nunquam debeatur intereſſe alterius intereſſe, ſecùs tamen eſt, ſi ſit admixtus tertius, ibid.num.19.27. Explicatur latè concluſio hæc, Obſ.
Intereſſe pecuniarum recompenſatiuum cum fructibus in terminis l.curabit *eſt permiſſum, & quia fungitur vice damni emergentis, non debetur vltra valorem illorum. Hinc ſi aliquo anno fructus non naſcantur, emptor non tenebitur ad illud intereſſe, ſecundùm communem opinionẽ, quam vti veriorem defendit* Couarr.*relatus,ib. n.21.22. Et huius traditionis rationem aſſignat* Barboſ.*quia emptor in materia alleg.legis nullum prorsùs damnum ſentire debet vltra lucrum,quod percipit ex fructibus, ibid.n.23.*
Intereſſe tertiarum ideò à debitore cenſuario moroſo debetur, qui illæ non conſiderantur vti acceſſiones ad pretium; ſed vti corpus, ſeù ſpecies principalitèr empta, ſicut quoduis aliud corpus in venditionis contractu deductum, ibid. n.24.
Intereſſe venit ex mora in qualibet ſpecie vendita, ſi non conſignetur in termino ſtatuto, ibid. num. 25.31.
Intereſſe pro fructu computatur, ſecundùm Gloſ. *ibid.n.33.in princ.*
Intereſſe lucri ceſſantis, ſecundùm Io:Bapt.Lup. *debetur ſolùm primum,& immediatum, non autem alterius lucri, licet ſecùs ſit in intereſſe damni emergentis,ibid.n.34.*
Intereſſe,quod tranſit in ſortem, producit aliud intereſſe,ibid.n.36.
Intereſſe conuentum pendente dotis ſolutione non parit aliud intereſſe, & ità per S.C. ad relationem Dom. Authoris præuia ſolemni diſcuſſione fuit determinatum,ibid.n.40.
Intereſſe ſolutio regulariter ſuccedit in obligationibus facti,eo non adimpleto, dec.24. n.29.
Intereſſe procedit, & naſcitur ex debitoris non ſoluentis mora, quæ non debet eſſe affectata à creditore, aliàs ſubingreditur contraria iuris diſpoſitio,

ſitio,

Google

ſitio,quæ perſpicuo illuſtratur exemplo, dec.43. num.5.& 6.

Intereſſe ratione afficij poteſt dupliciter conſidrrari, tàm ratione emolumentarum, quæ Officiali applicantnr, quàm ratione maioris, aut miuaris ſubiectionis,dec.80.n.6.

Intereſſe non debetur antè moram, dec.90.num.2. Vide verb. Actio,Condemnatio, Creditor, Delictum, Fideiuſſio, Legatum in princip. Lucrum,Mora,Obligatio in fin.

Interpretario.

Interpretatio in pœnalibus latiſſima reſpectu inquiſiti, & ſtrictiſſima reſpectu concedentis fieri debet,dec.11.n.13. Vide verb.Delictum.

Inuentarium,

Inuentarium hæreditatis Clerici defuncti faciendum per hæredes laicos, coram quo Iudice ſit faciendum,remiſſiuè, dec.58.in fin. Et quid de inuentario bonorum Epiſcopi defuncti in Eccleſia.in qua præſentatio, ſeù ius patronatus pertinet ad Regem, remiſſiuè, ibid. Vide verb. Sequeſtrum.

Inueſtire.

Inueſtire verbum eſt barbarnm, introductum de iure Longobardorum, & ſignificas poſſeſſionem tradere, & ſic eſt indifferens, competens tam burgenſaticis,quam ſeudalibus,dec.72.num.18. & 32.

Iudex.

Iudex ſupplere debet,quæ deſunt Aduocntis, iuxtà Cod.tit. qui hac tempeſtate plurimum practicari contingit,dec.9.n.8.in fin.dec.10.n.1.in fine, dec.13.n.21.paritèr in fin.dec.69.nu.5.dec.80. n.1.dec.89.n 3.verſ. Attamen ego,& deciſ.97. n.8. verſ.Introducta.

Iudicis pracrptum, ſeù mandatum factum Banco de ſoluendo quantitatem pecnniæ in fide crediti cantentam cum clauſula: Vt fides illa in futurum nullam fidem faciat in iudicio,nec extrà, cuius ſit effectus.dec.13.nu.7.& 19.

Iudicis M.C.V.habent iuriſdictionem ordinariam ſinguli inſolidum. itàut quod incipit vnus,alter poſſit complere; ſed hoc intellige ante diſtributionem cauſarum,nàm illa intercedente,vnus nō poteſt ſe intromittere in cauſis alteri commiſſis, dec.13.n.20.

Index laicus nedùm eſt incompetens, ſed etiam penitùs incapax cuiuslibet iuriſdictionis contra Clericnm,dec.20.n.14.

Index per imperitiam iudicando punitur arbitrio Iudicis; & in ciuilibus parti læſæ tenetur emendare damnum in quantum facere poteſt, niſi adſit lata culpa. quæ dicitur dolus præſumptus; nā tunc tenetur inſolidum dec.36.n.21.

In criminalibus verò punictur etiam corporaliter citra pœnam mortis; ſicuti alij inlpabiles non dolosi,ibid.

In Iudice non præſumitur dolus malus,niſi euidentèr arguatur,ibid.n.22.

Iudicis malè iudicnntis pœna,quæ ſit in hoc Regno, ibid.n.23.

Iudex ſi malè iudicando ſit in lata culpa, tenebitur ad æſtimationem damni,ibid.n.24.

Index ſecularis de adiudicatiane per ipſum facta Clerico, nonniſi per viam reclamationis, ant nullitatis cognoſcit,dec.44.n.4.

Index non eſt ampliùs competens, ſi is, cui fuit res vendita, vel adiudicata, non eſt ſibi ſubiectus, ibid.n.5.

Iudex competens eſt à tertio adeundus poſt pignus, iudicialiter diſtractum,ibid. n.6. & tunc plenaria adhibetur cognitio, & actio inſtituitur per iudicium ordinarium,ibid.n.7.

Iudices ad contractus in Regno ad qnid deputentnr, dec.48.n.31.

Iudicis mens in decidendò ſæpiùs eſt ſuprà omne cogitatum Aduocatarum, dec.49.n.13.

Iudex ſemèl declaratus ſuſpectus per aliqnod decretum ex cauſa formitèr prapoſita, quamuis poſtmodum ceſſante, non tamen poterit ampliùs internenire, & ità ſæpiùs diffinitum per Suprema huius Regni Tribunalia, dec.50. n.1.

Quod ampliatur etiam ſi in recuſatione nan ſit prolatum decretum, ſed dumtaxàt ex capite inconfidentiæ ſit admiſſa recuſatio, antequam excluſis inconfidentibus ſint dati alij Iudices, & ibi de ratione,n.2.& 3.

Sed quæſtionis fuit, an idem ius obtineat, ſi Iudex tantummodò contentus remanſit non internenire in aliqua cauſa, partibus non reluctantibus, & pariter fuit affirmatiuè reſolutum, ibid. n.4. & 5. Quo loci ſubijcitur ex diſpoſitione Reg. Prag.nullam adeſſe differentiam, an ſuſpitio ſit admiſſa per decretum in ſcriptis, vel verbotantùm,hoc eſt per ſimplicem conſenſum partium.

Iudices adiuncti ad dirimendam votorum paritatem, in alijs incidentibus cauſa non debent interuenire,dec.52.n.1. & ratio eſt, quia Adiuncti dati ad certum actum dicuntur Iudites delegati,ibid. n.3. Srd difficultas eſt, an in reuiſiane eiuſdem decreti debeant iterum interuenire. Et ſub diſtinctione dirimitur quæſtio; nàm aut fuerunt dati ad ſupplendum numerum Canſiliariorum deficientium in Aula, vbi lis exercetur; & in hoc caſu debent interuenire in omnibus actis, & decretis. Aut ſunt dati ad dirimendam votorum paritatem, & tunc ſecùs. Et ratia differensiæ eſt, quia priori caſu ſartiuntur vicem ordinariorum, poſteriori verò retinent naturam delegatornm,ibid.n.2.cum ſeqq.

Iudex ordinarius totius Regni eſt Sacrum Conſiliū vti Tribunal de per ſe, attamen ſinguli Conſiliarij de per ſe ſunt delegati, ex quo non habent iuriſdictionem, niſi in cauſis ſibi commiſſis, aut alijs Collegis eiuſdem Aulæ; quocircà contraria Barboſæ apinio admittitur cum diſtinctione, ibid.n.5.

Indices adiuncti vſque ad tempora Comitis Mirādæ fuerunt magis priuilegiati, quam ordinarij, ſed tunc illa ſic mandante ceſſanit hoc priuilegium,de quo ibid.n.6.

Indi-

Iudicis præceptū eſt tanta virtutis, vt pro eo præſumatur, etiam ſi non præcedat cauſæ cognitio in his, quæ pertinent ad ipſius Iudicis officium, dec.55.n.10.
Iudicandum eſt legibus, & non exemplis, maximè in Supremis Tribunalibus, quæ dant, & non recipiunt normam iudicandi, dec.57.n.23.
Iudex ſæcularis non poteſt inhibere, nè ipſius ſubditi litigent coram Eccleſiaſtico, quandò partes prorogaſſent iuriſdictionem, dec.58. n.10.
Iudex pronunciando aliquem fuiſſe calumniatum, ſtatim cenſetur condemnaſſe calumniantem ad pœnam, eſtò nil dixerit in ſententia, dec.60.n.5.
Iudex interponens authoritatem contractui venditionis, poteſt ex officio compellere emptorem ad ſoluendum pretium abſque alio proceſſu ordinario, ibid.n.6.
Iudex declarans, aliquem eſſe debitorem, per neceſſarium conſequens cenſetur eum condemnare ad ſoluendum debitum, ibid.n.7.
Iudex maleficiorum tunc demùm incidentèr condemnat ad intereſſe partis, quandò per confeſſionem inquiſiti conſtat de delicto, dec.67. nu.8. & hoc cum ratione indiſſolubili, de qua nu. 16. ſed ſecundùm Afflict. in hoc Regno propter Cap. Regis Roberti inualuit apud M.C.V. ſtylus condemnandi reum ad intereſſe, non ſolùm quando eſt confeſſus, ſed etiam quando eſt conuictus, ibid.n.26.
Iudex laicus, nec etiam ciuilitèr ad priuationem feudi cognoſcit de delicto Clerici feudatarij, ſed Eccleſiaſticus tantùm, ſecundùm communem DD. opinionem, quicquid dixerit Clar. nàm DD. per ipſum citati probant contrarium. Nec eſt curandum de Gulielm. de Benedict. in ſpecie loquente de officio, nàm loquitur de conſuetudine ſui Regni dec.72.n.70.& 71.
Iudex competens eſt Tribunal Reg.Cam. omnium cauſarum actiuarum, & paſſiuarum Præſidentium, & Rationalium ipſius, & ità in Collaterali Conſilio poſt reaſſumptum & diſcuſſum articulum fuit determinatum dec 74. per tot.
Iudex an poſſit punire delinquentem pro iniuria ſibi illata? diſtinguit poſt Bellapert. Cyn. relatus, dec.80.n.5.
Iudex debet perſonalitèr accedere ſuper faciem loci, quando expedit, dec.93.n.6.
Iudex ſi titubet de iuſtitia Actoris, id ſatis eſt, vt reus abſoluatur, dec.95.num.8. Vide verb. Abſentia, Acta, Alimenta, Debitor, Epiſcopus in fin.

Iuramentum.

Iuramentum appoſitum in contractu ſuſpecto, illum reddit magis ſuſpectum, dec.3.n.10.
Iuramentum in litem præſtatur aduerſus doloſos tutores, & curatores, non autem contra ipſorum fideiuſſores, dec.5 n.8.
Iuramentum regulatur à contractu, cui accedit, & habet vim nedùm generalis, ſed etiam ſpecialis hypothecæ, dec.48.n.39.& 40.

Iuriſdictio.

Iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici poteſt à laico prorogari, ſed non è conuerſo, dec.58. n.6. & 9.
Iuriſdictio non poteſt tangi, etiam ad inſtantiam creditorum abſque Regis aſſenſu, dec. 72. n.9.
Iuriſdictione alicui ſimplicitèr conceſſa abſque alia expreſſione, in neceſſariam conſequentiam intelligitur conceſſa poteſtas creandi Capitaneum, & Actorum Magiſtrum, ibid.n.52.

Ius.

Ius in re eſt tantæ efficaciæ, & virtutis, vt in quibuſuis renocationibus, tàm particularibus, quàm generalibus ſemper excipiantur habentes ius quæſitum in re, dec.82.n.18.

Læſio.

LÆſionis remedium habet locum in contractu permutationis, quemadmodum in illo emptionis, & venditionis, dec.21.n.12.

Laudemium.

Laudemium, & beneplacitū, quod idem importat, quod aſſenſus Superioris, aut quid ſimile, non ſunt pars pretij, ſecundùm traditiones Maſtrill. & Gratian. dec.73.n.2. quæ tamen diſtinguuntur, & declarantur, ibid.n.12.
Laudemia non augent pretium, nec computantur in venditionis reſciſſione, ibid.n.10.
Laudemium de natura contractus alienationis rei emphyteuticæ ſpectat ad emptorem, & ità ſeruari atteſtatur Clar. At onus gabellæ de natura contractus ſpectat ad venditorem, ibid.nu.12.
Laudemium duplex debetur in terminis Conſuetud. Neap. Si quis emit, vnum ex prima venditione, alterum ex retractu, & ratio eſt, quia cenſetur nouus contractus, quàm inuoluntarius, & regulatur à pretio appretiando, ſeù liquidando non à primo pretio, dec.96.nn.2.4.6. & 10. Sed quod non ſit nouus contractus, vide motiuum, ibid. & eius reſolutionem, n.12.
Fallit in retrahente iure ſanguinis pro eodem pretio. Fallit in terminis Conſtit. Sancimus, in his enim caſibus non debetur, niſi primum laudemium, & vnica gabella, ibid.n.4. & 5. Et ſublimita, niſi venditio fieret conſanguineo per nouū contractum, nàm tunc cùm ſit nouus contractus, debetur nouum laudemium, ibid.num.5. Vide verb. Argumentum.

Laudes.

Andreæ de Iſern. & Gloſſ. Conſtit. Regni, & eorum authoritas, dec.42.n.18.
Andreæ Prouenzalis Regij Conſiliarij, deciſ. 51. in fin.
Camilli Petij Regij Conſiliarij, deciſ. 24. ſub num. 1.
Caroli de Tapia Regētis Reg. Cancellariam, & Marchionis Belmontis, deciſ.40.num.18. deciſ.65. ſub num.9. dec.77. num.5. & dec.97. in fin.
Cæſaris Alderiſij Reg. Conſil. dec.98. in fin.
Didaci Bernardi de Zuſia Reg. Conſ. deciſ. 34.

ſub num.30.& deciſ.37.antè num.1.

Didaci Lopez Regentis Reg.Cancellar. *deciſ. 35.in fin.*

Didaci Salinas Reg.Conſ.& Præſ.Reg.Cam. Summ.*dec.22.n.1.*

Fabij Capycij Galeotæ Reg. Conſ. & Præſid. Reg.Cam.Summ.*dec.79.in fine, & deciſ.91. num.6.*

Ferdinandi Branciæ, nunc meritiſſimi Reg. in Supr.Ital.Conſil. *dec.42.n.32. verſ. Adde, & dec.100.n.19.*

D. Ferdinandi Elguetra Reg.Conſiliar. *deciſ. 79.in fin.*

D.Franc. Ant. Alarcon Generalis Viſit. *deciſ. 91.in princ.*

D.Franc.Salgadi Reg.Conſ.*deciſ.44.n.3.deciſ. 49.in fin. & dec.56.in fin.*

Fuluij Conſtantij Regent. Reg. Cancell. & Marchionis Corleti, *dec.77.n.4.*

Fuluij Lanarij I.C.*dec.32. antè nu.1. & dec.42. circà fin.*

D.Gregorij Angulo Reg.Conſ. *dec.35.in fine, dec.51.n.29.& dec.77.n.9.*

D. Io: Baptiſtæ Valenzuela Velazquez olim Regent.Reg.Canc.& Præſ.S.C. *dec.22.in fine,& dec.50.n.4.*

D. Io: Enriquez Regent. Reg. Canc. & Marchionis Campi, *dec.75.in fin.*

Io:Franciſci Sanfelicij Reg.Conſ. *dec.36. circa fin.& dec.77.n.9.*

D.Io:Sancez Reg.Conſ. *dec.65.in fine.*

Marci Antonij de Ponte Regent. Reg. Canc. Præſ.S.C.& Marchion.S.Angeli,*dec.24.n.1. verſ.Hinc.*

Matthęi Patigni Reg.Conſ.*dec.32.in fin.& deciſ.38.antè n.2.*

Matthiæ de Caſanate Præſ.Reg.Cam. *dec.72. in fin.*

Montani moderni Doctoris, *dec.72.n.20.*

Napodani, *dec.24.n.46.*

D. Petri Iordani Vrſini Præſ. Sac. Conſ. *deciſ. 51.in fin.*

Philippi Paſchalis Reg.Conſ.*dec.27.n.9.*

Proſperi Rendella I.C. *dec.24.n.44.*

Religionis Theatinorum, *dec. 10.n.18.*

Scipionis Theodori Reg. Conſ. *deciſ.32. circa princ.dec.51.in fin dec.77.num.9. & deciſ.81. circà fin.*

D.Thomæ de Carleual Reg.Conſ. *dec.87.antè num.1.*

Vincentij Corcioni Reg. Conſ. & Præſ. Reg. Cam.Summ.*dec.43.in fin.*

Vincentij de Franchis Præſ.S.C.*deciſ.1.nu.38. dec.24.nu.1. verſ. Hæc nouiſſima, & num.45. deciſ.57.nu.21.deciſ.65.ſub num.13. & deciſ. 67.in princ.*

Legatio.

Legationis ſtipendium perdurat quouſque Legatus Patriam,& Curiam,à qua diſceſſit,ingrediatur, & legationis inſignia deponat,& ità in Collaterali Conſilio per maximam partem votorum fuit reſolutum,dec.76.n.1.& 2.

Legatum.

Legatum annuum certæ quantitatis in teſtamento relictum, quia principalitèr de per ſe, & vt ſors debetur,ideò poſt moram parit intereſſe,& ita D.Anthore patrocinante fuit per S. C. deciſum, dec.9.n.26.

Legatum ſepulturæ videtur ademptum,ſi Teſtator deindè aliam ſibi eligat,dec.56.n.13.

Legatum quantitatis, quandò dicatur demonſtratiuè,vel taxatiuè relictum,dec.57.n.1.3.& 11.

Legatum taxatiuum in piam cauſam, an ex priuilegio ipſius cauſæ piæ reſoluatur in demonſtratiuum. Super hoc articulo duplex adeſt DD. ſententia,defenſores affirmatiuæ referuntur, ibid.n. 2. His contrarij recenſentur,n.7.

Legatario nominis debitoris hæres non tenetur, niſi cedere actiones contra illud nomen, ibid. n.5. & 11.in fin.& n.24.

Legatum alimentorum, quæ ſunt condecorata priuilegijs piæ cauſæ, ſi relinquatur percipiendum ex certo fundo taxatiuè, non debetur ex alijs bonis hæreditarijs,etiam ſi fructus illius fundi deficiant,ibid.n.8.& 20.

Legata dumtaxàt in cauſam alimentorum ex priuilegio,etiam de iure Digeſtorum habuerunt tacitam hypothecam, quæ poſtmodum generalitèr de iure Codicis conceſſa fuit pro omnibus legatis,& eſt communis opinio,quæ tantùm cedere debet iuribus, quæ apertè fundant,contrariam eſſe veriorem, vtpotè alimenta quocumque titulo debita non habuiſſe de iure Digeſtorum priuilegium tacitæ hypothecæ illius rei, ex cuius reditu alimenta ipſa erant præſtanda,ibid.n.10. 15.16.cum ſeqq.

Legata relicta à Teſtatore, cenſentur à ſubſtituto repetita, niſi appareat euidens contraria Teſtatoris voluntas,quæ erit ſufficiens,ſi ſit nuda,ſimplex, & tacita ex præſumptionibus elicita, dec. 67.n.6.& 7.

Legatum conditionale non eſt ad hæredes tranſmiſſibile, ſi moriatur legatarius antè conditionis euentum; at ſpes, quæ ex conditionali oritur ſtipulatione,eſt tranſmiſſibilis.dec.85.nu.15. Niſi res deducta in ſtipulationem de ſui natura non ſit tranſmiſſibilis ad hæredes, prout in terminis vſus, & vſusfructus ſtipulati per defunctum pro ſe, & hæredibus, reſpondit Paril. relatus, ibidem n.16.ſed opinio contra Pariſ.inſinuatur communis,& verior,ibid.n.18.

Legata excedentia vires patrimonij, vel poteſtatẽ diſponentis ſunt diſtribuenda pro rata inter legatarios,dec.87. n.2. etiam ſi vnum eſſet legatũ certæ ſpeciei, alterum verò quantitatis, item vnum pro cauſa pia,alterum pro cauſa profana, ibid.n.3.

Legatarij interdùm ex mente Teſtatoris habent inter ſe prælationem, & non fit inter eos pro rata diſtributio,ibid.n.4.

Lega-

INDEX.

Legatum inutiliter factum in teſtamento nullo, cõfirmatur, ſi in Codicillis validis fiat aliud legatum per dictionem, hoc amplius, *& ibi de ratione, ibid n. 7.*

Legati annua præſtatio debetur à die mortis Teſtatoris, etiam ſi per multum tempus non fuerit hereditas adita, dec. 90. n. 1.

Legati intereſſe non debetur, niſi à die litis conteſtatæ, quo mora contrahitur per interpellationem, ibid. n. 4.

Legatum annuum à legato pecuniæ deſtinatæ ad emptionem annui reditus differt non mediocriter, ibid. n. 6.

Legatum ſi contineat onus rogendi pro anima Teſtatoris, non poteſt dici merè lucratiuum, ibidem num. 16.

Legata ſcripta ab eo, qui ſcripſit teſtamentum in proprium ipſius ſcribentis, & ſororis commodum, ſunt ab initio nulla, & ità per S.C. deciſũ, dec. 95. in fin. Vide verb. Creditor in fin. Donatio in fin. Epiſcopus, Modus, Mora in fin.

Legitima.

Legitima matris, an ſit tertia tertiæ, vel totius hæreditatis filij, qui prateritis fratribus, & ipſa in re certa, vel in ſola legitima, & extraneo hærede vniuerſali inſtitutis mortem cum vita commutauit. Hæc quæſtio, tàm antiqua, quàm anceps ob ſuam difficultatem multos contorſit DD. qui duas conſtituunt Claſſes, quarum vna Buttig. *laudat in Authorem, altera* Bart. *agnoſcit, & commendat Præceptorem. Vtriuſque Claſſis plures ſunt Aſſertores, qui varijs argumentis, & rationibus eorum, & cuiuſque propriam defendunt opinionem. Cæterùm in diſcuſſione articuli apud noſtra Tribunalia ſemper prævaluit opinio* Bart. *aduerſus matrem, & plurièſ ſic deciſũ in S.C. atteſtatur* D. de Franch. *& concordat caſus per idem S.C. determinatus, & regiſtratus per D. Authorem in dec. 22. Quo loci vnica, & ſatis fundamentali ratione præ cæteris demonſtratur veritas huius opinionis cum confutatione contrariorum, necnon acuta, & ingenioſa replicatione penitùs tollitur ſubtilis obex, ſeù reſpõſio allata per* Bald. *ad dictam rationem. Et hæc vltima deciſio fuit facta cum interuentu Illuſtriſs. & Sapientiſsimi Reg. Valenzuela, tunc Præſidis munere fungentis, cuius candida animi ingenuitas vix credenda, duobus verbis nobis inſinuata reperitur per eundem D. Authorem in calce, d. d. dec. 22.*

Aſſectatores Buttig. *tenentes opinionem pro matre recenſentur, ibid. n. 1.*

Horum contrarij, ibid. n. 15.

Bald. *obex ponitur, n. 14.*

Eius confutatio, ibid. & n. ſeqq.

Legitima relinqui debet titulo inſtitutionis, nu. 10. Et in dubio relicta ſimpliciter abſque titulo inſtitutionis, hoc titulo relicta cenſetur, num. 11. Hæc autem concluſio, vt legitima ſit honorabili inſtitutionis titulo relinquenda, non procedit in aſcendentibus, ſed deſcendentibus tantùm, n. 12. Nec pariter inſtituta hærede vniuerſali cauſa pia, ibid.

Legitimæ liquidatio fit attentata ſucceſſione ab inteſtato, & non ex teſtamento, ibid. nu. 13. Et non mutat proportionem, ſi varientur inter ſe termini ab inteſtato, & ex teſtamento, prout oſcitanter lapſus fuit Bald. *n. 14.*

Legitimæ per filium etiam generaliter renunciatur, quandò generalis renunciatio non poteſt verificari, niſi in legitima, dec. 56. n. 11.

Legitima debetur parentibus, etiam in terminis Conſuetudinis Neap. in ſcriptis redacta, ſecundũ opinionem ab omnibus approbatam, dec. 99. n. 2. in fin.

Legitima an debeatur patri in bonis maternis obuentis filio in terminis Conſuetudinis Neap.? Diſtinguitur inter cauſam teſtati, & inteſtati, & in vtroq; caſu diuerſitatis ratio aſſignatur, ibid. num. 5.

Legitimæ in detractione eſt habenda ratio, etiam bonorum donatorum, & integra legitima detrahitur ex reſiduo bonorum, quæ remãſerunt tempore mortis, dec. 100. n. 26.

Lex.

Legis vim habet ſtylus ſic practicandi ex inueterata omnium Tribunalium obſeruantia procedens, dec. 27. n. 4.

Leges partitarum ſunt deſumptæ à iure communi Romanorum, quod nunquam corrigere cenſentur, niſi quandò expreſsè ſic caueatur, idcircò ſecundùm illud intelligi, ſuppleri, & limitari debent, ibid. n. 12.

Legibus alterius dominij poteſt quilibet, etiam non ſubditus ſe ſubmittere, dec. 100. n. 5. Vide verb. Actus, Intellectus, Sententia, circà med. Stylus.

Liberatio.

Liberatio pleniſſima, quæ dicatur, dec. 13. num. 25. & 26.

Libertas.

Libertas ſemèl data ſemper irreuocabilis eſt, etiam ſi eſſet adiecta conditio reſolutiua, vel modus, niſi expreſsè ſit adempta in pœnã, deciſ. 4. nu. 40.

Libertas etiam ſi ſit adempta in pœnam in euentum conditionis reſolutiuæ, illa conditio reſolutiua reſoluitur in ſuſpenſiuam, vt non competat libertas, niſi ſequuto implemẽto, potiùs quam dici poſſit, quòd ſemèl data poſſit reuocari, ibid. n. 41.

Libri.

Liber rationum qualiter conficiendus, dec. 36. n. 6. Qui ſi fuerit prætermiſſus, in Adminiſtratoribus arguitur manifeſta negligentia, remiſſio, & dolus, dec. 36. n. 7. & 9.

Liber Theſaurarij etiam ſpecies monetarum, ſi in illis cadere poteſt extrinſecus valor, tenetur indicare, ibid. num. 8. Vide verb. Creditor, Doctor, Miniſter in fin. 3. ſumm.

Licitatio.

Licitatio, præſenti pecunia, quòd admittat adimple-

Digitized by Google

plementum habetur dec.31. num.1.

Licitator in dubio ad eam ſatisfactionem tenetur, qua minùs præmitur, & grauatur, ibid.n.2.

Lis.

Lis, quæ in Principis Cōciſtorio introduci expoſtulatur, ab eodem Principe debet introduci, deciſ. 21.n.3.

Literæ Mecantiles, vide verb. Creditor.

Locatio.

Locationis titulo, ſolutione pretij pendente, licitè vēditori domus ſolui poteſt annua penſio, iuxtà communem opinionem, cōfutata Panorm. *traditione, dec.9. n.37.* Vide verb. Conductor.

Locupletior.

Locupletior, quandò quis cenſeatur factus. Diſtinguitur inter rem corporalem, & fructus cum ſubdiſtinctione vtriuſque capitis, dec.90.nu.28. 29.& 30.

Lucrum.

Lucrum perceptum in ſocietate ex diſtractione mercium maiori pretio, quàm fuerint empta, nō poteſt conſiderari vti intereſſe, ſed vt mera ſors, dec.9.n.16.

Magiſter Actorum.

Magiſter Actorum ob fideiuſſiones, quas ſtipulatus eſt, non tenetur, niſi in ſubſidium, dec. 28.nu.2.& dec.45.n.1. Actio, quæ aduerſus ipſum datur, appellatur in factum rei perſecutoria, dec.45. n.5. & 10. Eiuſque obligatio reſultat per ſimplex legis miniſterium. ibid.n.9.

Magiſtro Actorum ac cuius etiam ſupremo Magiſtratui non eſt permiſſa tranſubſtantiatio de vna in aliam formam fideiuſſionis, dec.28.nu.7. & itá per S.C. deciſum in pulcbro caſu, ib.n.12

Magiſtri Actorum officium obligari poteſt abſque licentia, dec 45.n.6.

Magiſtri Actorum pro fideiuſſorijs cautionibus per ipſos ſtipulatis, quæ in iudicijs præſtantur, non tenentur de iure communi de proprio, niſi in ſubſidium, facta ſcilicet priùs diſcuſſione bonorum, tàm principalium debitorum, quàm fideiuſſorum, dec.83.nu.1. Et ſi ab initio idoneos fideiuſſores receperint, nullo modo tenentur, ibid. n.2.& hoc cum ratione, de qua ibid.nu.6. Sed de iure Regni iſta diſcuſſio fieri debebat infrà annum, qui nunc eſt reſtrictus ad quatuor menſes tantùm, quibus elapſis, & ea non facta, Actorū Magiſtri de proprio tenentur, non aliter expectato exitu dictæ diſcuſſionis, ibid.n.3.

Magiſtri Actorum inſpecto iure nouiſſimo municipali huius Regni cenſentur in ſe ſuſcipere periculum idoneitatis principalium, & fideiuſſorum, & proindè tenentur, ac ſi promiſiſſent ſoluere tanquam fideiuſſor; & ampliùs non excuſantur, ſi tempore ſtipulata fideiuſſionis principales, aut fideiuſſores erant habiles, & idonei ad ſoluendum, & poſteà euaſerint non ſoluendo, ibid.n.12.& 14.

Magiſtri Actorum non gaudent beneficio Auth. præſenti, C. de fideiuſſ. *quia cenſentur ei renunciaſſe eo ipſo, quòd ſtipulantur ſeruata forma* Reg. Prag. *ibid.n.13.*

Magiſter Actorum in his fideiuſſorijs cautionibus conſideratur, vt confideiuſſor legalis, non purè vt verus fideiuſſor, ſed ſub conditione, ſi verus fideiuſſor non ſoluerit infrà quatuor menſes, ibidem n.17.

Magiſtri Actorum, ſiuè teneantur ex contractu, ſiuè ex quaſi ſtatim ex vtroque oritur priuilegiū tacitæ hypothecæ, quod competit Fiſco, ibidem n.18. Vide verb. Actio.

Magiſtratus.

Magiſtratus, qui fideiuſſores capiunt pro ſecuritate, & cautela eorum officij, debent ſtipulari, ſe eo nomine, & ex cauſa fideiuſſionum ſtipulatarum indemnes futuros, & ſi quid præſtiterint, ab eis repetituros, dec.28.n.5.

Magna Curia Vicariæ.

Magna Curia Vicaria ex conſuetudine præſcripta cognoſcit de delicto patrato in Ciuitate, & Caſalibus, quamuis delinquens ſit vaſſallus alterius iuriſdictionis, & ibi de ratione, quæ non comprehendit Caſalia, quæ quoad iuriſdictionem ſunt ſeparata à Ciuitate, & ſic per Sac.Conſ. deciſum perhibet D. de Franch. *relatus, deciſ.11. n.13.cum ſeq.*

Malitia.

Malitijs hominum non eſt via aperienda, deciſ.28. n.11.& 12.

Mandatum.

Mandatum poteſt inter nos contrahi dupliciter, ſiuè mea gratia tantùm tibi mandem, ſiuè aliena tantùm, dec.15.n.5. cum declaratione tamen, de qua ibid. n.29. vbi mandans propriè dicitur, qui ſui tantùm gratia, & ad ſui commodum mandat.

Mandatum contrahitur etiam per nuntium, vel epiſtolam; nuntius nihilominus non obligatur, quia non ſuo, ſed Domini nomine mandat, ibid. n.30.& 35.

Mandatarius, qui ſuſcepit mandatum adimplendū certo die, non liberatur poſt diem ab adimplemento, dec.53.n.13.& 14.

Mandans, & mandatarius ſunt correlatiui, ibid. num.15.

Mandatum etſi ab initio non intercedat, ſi tamen ex poſt facto ſubſequatur ratificatio, eiuſdem eſt virtutis, ac ſi illud præceſſiſſet, ibid. n.17.

Mandatum vbi adeſt, interuenit pariter explicitus mandati contractus, dec 83.nu.31. Vide verb. Aſſaſſinium, Confeſſio.

Maritus.

Maritus ſuperſtes, & egeſtate laborans, an gaudeat beneficio quartæ bonorum præmortuæ coniugis locupletis, proùt gaudet vxor è conuerſo, virtute §. fin. in Auth. de exhib. reis, *dec.46.n.1. & 4. Vel potiùs excludatur à mentionato beneficio per ſanctionem,* §. quia verò lo 2. in Auth. vt lic. mat. & auiæ, *per quem videtur correctus* d.§. fin. *ibid.nu.2.7.& 10. Pro cuius*

ort-

Digitized by Google

articuli reſolutione variæ verſiones, d. 5. quia verò *adnotantur, & exſcribuntur, ibid. nu. 8. &* Gl. *ſuper intellectu dictorum iurium varijs medijs, & modis multùm ſtringentibus, & efficacibus, & à nemine animaduerſis reuocatur in dubium, ibid.*

Mariens inops non comprehenditur ſub diſpoſitione Authent. præterca, C. vndè vir, & vxor, *& ità deciſum, num. 11. & 18. Quo loci refertur dictum ſatis lepidum vnius ex Dominis in actu votandi.*

Mariti, vel vxoris inopia quænam probanda ſit in terminis d. Auth. p. ꝑterca, *ibid nu. 14. & 16. & quid ſi coniux eſſet aliquo decoratus titulo, ibid. n. 17.*

Maritus non vindicans necem vxoris, non lucratur dotem ex pacto, vel Statuto ſibi debitam, deciſ. 49. *nu.* 9. Vide verb. Alimenta, Coniux, Diuortium, Nouerca.

Maſculinum.

Maſculinum comprehendit etiam fœmininum, & è contrà ex identitate rationis, dec. 92. n. 11. cum ſeq. Vide verb. Fœmina.

Mater.

Matris diſpoſitio valida eſt vſque ad integram medietatem in terminis Conſuetudinis Capuanæ, & Nidi, ſi moriatur filius in pupillari ætate, ex quo attento illo nouo vſu non ſucceditur filio nouiſſimo loco defuncto, ſed matri prædefunctæ, dec. 100. *nu. 15. Sed ad hoc motiuum ſubijcitur replicatio, vt ibid. n. 16. cum ſeqq.*

Mater habens filios vltra decimam dotium partem non poteſt diſponere ſecundùm Conſuetudinem Neap. imò dicitur omninò inteſtabilis, nec ſi tēpore ſucceſſionis ſint mortui filij conualeſcit teſtamentum, & hoc cum ratione, de qua ibidem num. 16. & 17. Vide verbo Educatio.

Matrimonium.

Matrimonium carnale contractum etiam in mortis articulo omni iure validum eſt, & per illud legitimantur filij anteà ſuſcepti, etiam ad excluſionem ſubſtituti, aut venientium ab inteſtato, dec. 40. n. 18.

Matrimonio contracto, ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi, vulgò alla noua manera, *& decedentibus filijs in pupillari ætate, ſucceditur eorum matri, ac ſi filij nunquam fuiſſent nati, dec.* 87. *n.* 14.

Matrimonium inter Nobiles Platearum Ciuitatis Neap. non cenſetur contractum, ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi, niſi nominatim ità ſit conuentum, & pactione definitum in capitulis matrimonialibus, & ſic poſt maximam diſcuſſionem deciſum in S.C. iunctis Aulis, deciſ. 100. num. 10.

Mercator.

Mercator amiſſis literis cambij tenetur reſtituere principali pecuniam ſibi traditam prauijs aliquot requiſitis, non tamen liberabitur reſpectu tertij, dec. 13. n. 16.

Metus.

Metu compulſiuo probato ſubingreditur nullitas contractus, deciſ. 21. n. 12. Sed obſerua eſſe in ſpecie probandum in illo actu contractus celebrati, ibid. n. 26.

Miles.

Miles ignominia miſſus, neque in ſacro Comitatu agere poteſt, ſed quid ſub his verbis intelligatur, dubium eſt, dec. 11. n. 17.

Militum deſcriptio in albo militiæ penès Scribam Portionis quid contineat, dec. 82. num. 12. Vide verb. Hoſpitari, Negligentia.

Miniſter.

Miniſtri principales Regiæ Siclæ in hoc Regno, qui ſint, & de eorum munere, dec. 36. n. 1.

Miniſtri circa proprium officium delinquentes, nedùm pœna priuationis officij, ſed etiam pœna corporali plecti debent, & ita aliàs practicatum, ibid. n. 2.

Miniſter quiuis ex natura officij tenetur de ſua adminiſtratione conficere librum rationis, n. 5.

Miniſtri Reg. Siclæ tenentur etiam de leuiſſima culpa, ob quam ſunt grauiter puniendi, & ibi de ratione, ibid. n. 19.

Miniſtri delictum commiſſum in exercitio ſui officij non requirit conuictionem; ſed ſufficit talis qualis probatio, ibid. n. 25.

Miniſtri, vel Conſiliarij boni in cauſis fiſcalibus debent habere in ore illud peruulgatum adagium, Patere legem, quam tu ipſe tuleris, *deciſ. 69. num. 17.*

Miniſter alicuius Tribunalis miniſterio addictus non eſt ad aliud Tribunal euocandus, deciſ. 74. n. 1.

Minor.

Minor annis 18. *Sed maior* 14. *gaudet priuilegio electionis fori, & eiſdem priuilegijs, quæ competunt pupillis, & ità per fundamentales, & ſolidas rationes, in S.C. deciſum ad relationem D. Authoris, deciſ. 27. per tot. Et declinatoriam fori opponere poteſt etiam poſt litem conteſtatā; ex quo in hac fori exceptione non diſtinguitur à pupillo, vidua, & alijs miſerabilibus perſonis, ibid. n. 9. &* 10.

Minoribus æquiparantur omnes illi, qui conſilio legitimi Adminiſtratoris reguntur, dec. 39. n. 2.

Minoris obligatio facta in beneficium Reſpubl. ratione alicuius officij publici, abſque ſolemnitate Statuti, valida eſt, ſecundùm opinionem aliquorum, qui recenſentur, dec. 69. num. 4. At contrarium vti veriùs ſtabilitur, nu. 19. Vide verb. Curator.

Modus.

Modo non impleto reſoluitur actus ſub modo conceſſus, dec. 4. n. 13.

Modo non impleto legatarius ità legato priuatur, ſicut deficiente conditione ab initio non capit, ibidem n. 14.

Modus, & conditio in effectu conueniunt; ſed modus reſoluit, & priuat, conditio verò ſuſpendit, ibid. n. 15.

plementum habetur dec.31. num.1.

Licitator in dubio ad eam ſatisfactionem tenetur, quæ minùs præmitur, & grauatur, ibid.n.2.

Lis.

Lis, quæ in Principis Cōciſtorio introduci expoſtulatur, ab eodem Principe debet introduci, deciſ. 21.n.3.

Liteex Mecantiles, vide verb. Creditor.

Locatio.

Locatianis titula, ſolutione pretij pendente, licitè vēditori damus ſalui poteſt annua penſia, iuxtà cammunem opinianem, cōfutata Panorm. traditione, dec.9. n.37. Vide veeb. Conductor.

Locupletior.

Locupletior, quandò quis cenſeatur factus. Diſtinguitur inter rem corporalem, & fructus cum ſubdiſtinctione vtriuſque capitis, dec.90.nu.28. 29.& 30.

Lucrum.

Lucrum perceptum in ſocietate ex diſtractione mercium maiori pretio, quàm fuerint emptæ, nō poteſt conſiderari vti intereſſe, ſed vt mera ſors, dec.9.n.16.

Magiſtee Actorum.

Magiſter Actarum ab fideiuſſianes, quas ſtipulatus iſt, non tenetur, niſi in ſubſidium, dec. 28.nu.2.& dec.45.n.1. Actio, quæ aduerſus ipſum datur, appellatur in factum rei perſecutaria, dec.45. n.5. & 10. Eiuſque obligatia reſultat per ſimplex legis miniſterium, ibid.n.9.

Magiſtra Actarum ac cuinis etiam ſupremo Magiſtratui non eſt permiſſa tranſubſtantiatio de vna in aliam formam fideiuſſionis, dec.28.nu.7. & ità per S.C. deciſum in pulchro caſu, ib.n.12

Magiſtri Actorum afficium obligari poteſt abſque licentia, dec 45.n.6.

Magiſtri Actorum pro fideiuſſorijs cautianibus per ipſos ſtipulatis, quæ in iudicijs præſtantur, nan tenentur de iure cammuni de proprio, niſi in ſubſidium, facta ſcilicet priùs diſcuſſiane bonorum, tàm principalium debitorum, quàm fideiuſſorum, dec.83.nu.1. Et ſi ab initia idoneos fideiuſſores receperint, nullo mado tenentur, ibid. n.2.& hoc cum ratione, de qua ibid.nu.6. Sed de iure Regni iſta diſcuſſia fieri debebat infrà annum, qui nunc eſt reſtrictus ad quatuor menſes tantùm, quibus elapſis, & ea non facta, Actorū Magiſtri de proprio tenentur, nan aliter expectato exitu dictæ diſcuſſionis, ibid.n.3.

Magiſtri Actorum inſpecto iure nauiſſimo municipali huius Regni cenſentur in ſe ſuſcipere periculum idoneitatis principalium & fideiuſſarum, & proindè tenentur, ac ſi promiſiſſent ſaluere tanquam fideiuſſar; & ampliùs non excuſantur, ſi tempore ſtipulatæ fideiuſſionis principales, aut fideiuſſores erant habiles, & idonei ad ſoluendum, & poſteà euaſerint non ſaluendo, ibid.n.12.& 14.

Magiſtri Actorum non gaudent beneficio Auth. præſenti, C. de fideiuſſ. quia cenſentur ei renunciaſſe ea ipſo, quòd ſtipulantur ſeruata forma Reg. Prag. ibid.n.13.

Magiſter Actorum in his fideiuſſorijs cautionibus canſideratur, vt confideiuſſor legalis, non purè vt verus fideiuſſor, ſed ſub conditione, ſi verus fideiuſſar nan ſoluerit infrà quatuor menſes, ibidem n.17.

Magiſtri Actarum, ſiuè teneantur ex cautractu, ſiuè ex quaſi ſtatim ex vtroque oritur priuilegiū tacitæ hypothecæ, quod competit Fiſco, ibidem n.18. Vide verb. Actio.

Magiſtratus.

Magiſtratus, qui fideiuſſores capiunt pro ſecuritate, & cautela eorum officij, debent ſtipulari, ſe ea nomine, & ex cauſa fideiuſſionum ſtipulatarum indemnes futuros, & ſi quid præſtiterint, ab eis repetituras, dec.28.n.5.

Magna Curia Vicariæ.

Magna Curia Vicariæ ex conſuetudine præſcripta cognaſcit de delicto patrato in Ciuitate, & Caſalibus, quamuis delinquens ſit vaſſallus alterius iuriſdictianis, & ibi de ratione, quæ non camprehendit Caſalia, quæ quoad iuriſdictionem ſunt ſeparata à Ciuitate, & ſic per Sac.Cauſ. deciſum perhibet D.de Franch. relatus, deciſ.11. n.13.cum ſeq.

Maliria.

Malitijs hominum nan eſt via aperienda, deciſ.28. n.11.& 12.

Mandatum.

Mandatum poteſt inter nas contrahi dupliciter, ſcilicet mea gratia tantùm tibi mandem, ſiuè aliena tantùm, dec.15.n.5. cum declaratiane tamen, de qua ibid. n.29. vbi mandans propriè dicitur, qui ſui tantùm gratia, & ad ſui commodum mandat.

Mandatum contrahitur etiam per nuntium, vel epiſtalam; nuntius nihilominus non obligatur, quia non ſuo, ſed Domini nomine mandat, ibid. n.30.& 35.

Mandatarius, qui ſuſcepit mandatum adimplendū certa die, non liberatur poſt diem ab adimplemento, dec.53.n.13.& 14.

Mandans, & mandatarius ſunt correlatiui, ibid. num.15.

Mandatum etſi ab initio non intercedat, ſi tamen ex poſt facto ſubſequatur ratificatia, eiuſdem eſt virtutis, ac ſi illud præceſſiſſet, ibid. n.17.

Mandatum vbi adeſt, interuenit pariter explicitus mandati contractus, dec 83.nu.31. Vide verb. Aſſaſſinium, Conſilio.

Maritus.

Maritus ſuperſtes, & egeſtate laborans, an gaudeat beneficio quartæ bonarum præmortuæ coniugis lacupletis, prout gaudet vxor è canuerſa, virtute §. fin. in Auth. de exhib. reis, dec.46.n.1. & 4. Vel potiùs excludatur à mentionato beneficio per ſanctionem, §. quia verò lo 2. in Auth. vt lic.mat. & auiæ, per quem videtur correctus d.§.fin. ibid.nu.2.7.& 10. Pro cuius arti-

I N D E X:

articuli reſolutione variæ verſiones, d. 5. quia verò adnotantur, & exſcribuntur, ibid. nu. 8. & Gl. ſuper intellectu dictorum iurium varijs medijs, & modis multùm ſtringentibus, & efficacibus, & à nemine animaduerſis reuocatur in dubium, ibid.

Maritus inops non comprehenditur ſub diſpoſitione Authent. præterea, C. vnde vir, & vxor, & ità deciſum, num. 11. & 18. Quo loci refertur dictum ſatis lepidum vnius ex Dominis in actu vocandi.

Mariti, vel vxoris inopia quænam probanda ſit in terminis d. Auth. p. ætertà, ibid nu. 14. & 16. & quid ſi coniux eſſet aliquo decoratus titulo, ibid. n. 17.

Maritus non vindicans necem vxoris, non lucratur dotem ex pacto, vel Statuto ſibi debitam, deciſ. 49. nu. 9. Vide verb. Alimenta, Coniux, Diuortium, Nouerca.

Maſculinum.

Maſculinum comprehendit etiam fæmininum, & è contrà ex identitate rationis, dec. 92. n. 11. cum ſeq. Vide verb. Fœmina.

Mater.

Matris diſpoſitio valida eſt vſque ad integram medietatem in terminis Conſuetudinis Capuanæ, & Nidi, ſi moriatur filius in pupillari ætate, ex quo attento illo nouo vſu non ſucceditur filio nouiſſimo loco defuncto, ſed matri prædefunctæ, dec. 100. nu. 15. Sed ad hoc motiuum ſubijcitur replicatio, vt ibid. n. 16. cum ſeqq.

Mater habens filios vltra decimam dotium partem non poteſt diſponere ſecundùm Conſuetudinem Neap. imò dicitur omninò inteſtabilis, nec ſi tẽpore ſucceſſionis ſint mortui filij conualeſcit teſtamentum, & hoc cum ratione, de qua ibidem num. 16. & 17. Vide verbo Educatio.

Matrimonium.

Matrimonium carnale contractum etiam in mortis articulo omni iure validum eſt, & per illud legitimantur filij antea ſuſcepti, etiam ad excluſionem ſubſtituti, aut venientium ab inteſtato, dec. 40. n. 18.

Matrimonio contracto, ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi, vulgò alla noua maniera, & decedentibus filijs in pupillari ætate, ſucceditur eorum matri, ac ſi filij nunquam fuiſſent nati, dec. 87. n. 14.

Matrimonium inter Nobiles Platearum Ciuitatis Neap. non cenſetur contractum, ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi, niſi nominatim ità ſit conuentum, & pactione definitum in capitulis matrimonialibus, & ſic poſt maximam diſcuſſionem deciſum in S. C. iunctis Aulis, deciſ. 100. num. 10.

Mercator.

Mercator amiſſis literis cambij tenetur reſtituere principali pecuniam ſibi traditam prænijs aliquot requiſitis, non tamen liberabitur reſpectu tertij, dec. 13. n. 16.

Metus.

Metu compulſiuo probato ſubingreditur nullitas contractus, deciſ. 21. n. 12. Sed obſerua eſſe in ſpecie probandum in illo actu contractus celebrati, ibid. n. 26.

Miles.

Miles ignominia miſſus, neque in ſacro Comitatu agere poteſt, ſed quid ſub his verbis intelligatur, dubium eſt, dec. 11. n. 17.

Militum deſcriptio in albo militiæ penès Scribam Portionis quid contineat, dec. 82. num. 12. Vide verb. Hoſpitari, Negligentia.

Miniſter.

Miniſtri principales Regiæ Siclæ in hoc Regno, qui ſint, & de eorum munere, dec. 36. n. 1.

Miniſtri circa proprium officium delinquentes, nedùm pœna priuationis officij, ſed etiam pœna corporali plecti debent, & ita aliàs practicatum, ibid. n. 2.

Miniſter quiuis ex natura officij tenetur de ſua adminiſtratione conficere librum rationis, n. 5.

Miniſtri Reg. Siclæ tenentur etiam de leuiſſima culpa, ob quam ſunt grauiter puniendi, & ibi de ratione, ibid. n. 19.

Miniſtri delictum commiſſum in exercitio ſui officij non requirit conuictionem; ſed ſufficit talis qualis probatio, ibid. n. 25.

Miniſtri, vel Conſiliarij boni in cauſis fiſcalibus debent habere in ore illud peruulgatum adagium, Patere legem, quam tu ipſe tuleris, deciſ. 69. num. 17.

Miniſter alicuius Tribunalis miniſterio addictus non eſt ad aliud Tribunal euocandus, deciſ. 74. n. 1.

Minor.

Minor annis 18. Sed maior 14. gaudet priuilegio electionis fori, & eiſdem priuilegijs, quæ competunt pupillis, & ità per fundamentales, & ſolidas rationes, in S. C. deciſum ad relationem D. Authoris, deciſ. 27 per tot. Et declinatoriam fori opponere poteſt etiam poſt litem conteſtatã; ex quo in hac fori exceptione non diſtinguitur à pupillo, vidua, & alijs miſerabilibus perſonis, ibid. n. 9. & 10.

Minoribus æquiparantur omnes illi, qui conſilio legitimi Adminiſtratoris reguntur, dec. 39. n. 2.

Minoris obligatio facta in beneficium Reipubl. ratione alicuius officij publici, abſque ſolemnitate Statuti, valida eſt. ſecundùm opinionem aliquorum, qui recenſentur, dec. 69. num. 4. At contrarium vti veriùs ſtabilitur, nu. 19. Vide verb. Curator.

Modus.

Modo non impleto reſoluitur actus ſub modo conceſſus, dec. 4. n. 13.

Modo non impleto legatarius ità legato priuatur, ſicut deficiente conditione ab initio non capit, ibidem n. 14.

Modus, & conditio in effectu conueniunt; ſed modus reſoluit, & priuat, conditio verò ſuſpendit, ibid. n. 15.

Modo non ſeruato contractus habetur pro non facto, ac ſi non euenisset conditio, ſiquidem in hoc modus, & conditio æquiparantur, ibid. n. 16.

Modus quoad effectum ſaltem non diſcrepat à conditione reſolutiua, ibid. n. 17.

Modus non impedit ſubſtantiam diſpoſitionis, nec eius acquiſitionem, nec actionis natiuitatem; ſed ſuſpendit exequutionem, ibid. n. 18.

Modo non impleto, conceſſionarius potiri non poteſt conceſſione taliter facta ibid. n. 19.

Modus in hominis diſpoſitione adiectus ſi tertii fauorem, aut diſponentis honorem reſpiciat, ſemper cenſetur continere cauſam finalem, ibidem n. 22. & 23.

Modus appoſitus pro cauſa finali debet exiſtere, ſecùs ſi pro cauſa impulſiua, ibid. n. 24.

Modus cenſetur traditus pro forma, quando non habet alium finem, quàm ſimplicem ipſius obſeruantiam, nè illa diſpoſitio circà appoſitionem modi reddatur eluſoria, & proindè forma non ſeruata ſpecificè, corruit actus, ibid. n. 24. & 25.

Modo non impleto duplex eſt proditum remedium, & eſt in electione illius, in cuius beneficium eſt faciendum implementum, vel agere ad implementum modi, vel ad priuationem rei ob non ſequutum adimplementum, ibib. n. 27.

Modus quando reſpicit factum affirmatiuum, non requiritur monitio, nec interpellatio ad inducendam reſolutionem ex modo non impleto, ibidem n. 28. Vide verb. Conditio, Dictio, Libertas in fin.

Monachus.

Monachus, vt Monachus an poſſit reuocare teſtamentum factum antè profeſſionem, & quid ſit factus Epiſcopus. In vtroque puncto adeſt non leuis inter Scrib. *diſſenſus, qui refertur dec. 10. num. 9.*

Monachus effectus Epiſcopus, efficitur capax bonorum, prout quilibet ſæcularis, ſecundùm Molf. *qui acutè redarguitur, cùm non deſinat eſſe Monachus, & proindè remanet in eadem incapacitate, & adhùc manet adſtrictus illis tribus votis ſubſtantialibus, prout ibidem declaratur, n. 10. cum ſeqq.*

Monachus à ſua Religione poſt profeſſionẽ expulſus tanquam incorrigibilis, & à ſuo Superiore in ſcriptis ſic declaratus, an pro delictis cõmiſſis poſt eiectionem gaudeat fori priuilegio? Opiniones DD. ſunt hinc indè contrariæ, de quibus dec. 54. n. 1. 2. 3. & 4. Cæterùm admiſſa citrà veritatis præiudicium opinione illa, Monachum ſcilicet, vel Clericum incorrigibilem eſſe ſubiectum Iudici ſæculari, etiam nulla præcedente degradatione, adhùc maior ſupereſt difficultas, an Iudex laicus propria poſſit authoritate capere, & punire hunc Monachum, vel Clericum, vel nonniſi tradatur ſibi puniendus à Iudice Eccleſiaſtico, ſuper hoc articulo, qui ad relationem M. C. erat decidendus in S. C. & non fuit determinatus ob obitum inquiſiti, referuntur duæ opiniones ſibi inuicem contrariæ, & de diametro pugnantes, necnon & tertia, quæ diſtinctionis fœdere vtramque conciliare nititur, ibid. nu. 5. vſque ad fin.

Monaſterium.

Monaſteria puellarum longiùs à Monaſterijs Monachorum ſunt collocanda, dec. 92. n. 20. Vide verb. Dos.

Moneta.

Vide verb. Falſitas in penult. ſumm.

Monialis.

Moniales completo probationis anno non repertas habiles pro Monaſterij oneribus, iuxtà regulam obeundis non admittendas ad profeſſionem, ſed à Monaſterio eijciendas cenſuit Sacroſancta Synodus Trid. in Domino congregata, dec. 40. n. 5.

Monialis vigente morbo, poteſt, & debet traduci ad aerem ſalubriorem, ibid n. 7.

Moniales admittentes puellas ad Monaſterium, quibus in caſibus ſimoniam incurrãt, ibid. n. 15. Vide verb. Ædificium, Dos, Fœmina.

Mora.

Mora purgationem inquiſitus facilè prætendere poteſt pro impetranda remiſſione etiam poſt lapſum tempus, ceſſante in hoc caſu intereſſe partis offenſæ, dec. 4. n. 31.

Mora purgari poteſt etiam poſt lapſum termini, ſi partis intereſſe ſit ſucceſſiuum, & non præteritum, ibid. n. 32.

Mora purgatio datur in obligatione deſcendente ex contractu, tribus tamen concurrentibus, de quibus remiſſiuè, ibid n. 33.

Moræ purgatio in maleficio, vel malefacto non datur, præcipue quando in obligatione eſt factum momentaneum, & ibi de ratione, ibid. num. 34. & 35.

Mora non contrahitur cum hæreditate iacente, etiam habente Curatorem, dec. 41. n. 2.

Moræ purgatio admittitur, quando ſola conuentionalis eſt adiecta abſque pœna propter ſubſequutum adimplementum: quia partis non intereſt, nec eius ius eſt effectum deterius; ſed id limitatur multifariam, multiſque modis, de quibus remiſſiuè, dec. 53. n. 10.

Mora regulariter non contrahitur antè interpellationem, dec. 90. nu. 2. Fallit fauore piæ cauſæ, ibid. n. 3.

Mora regulariter non contrahitur abſque interpellatione, idque procedit in omni promiſſione, ſiuè in dando ſiuè in faciendo conſiſtat, quantumuis pura ibi non eſt adiecta certa dies, quæ interpellat pro homine ibid n. 5.

Moræ irregularis priuilegium ſibi mutuata eſt cauſa pia ex perſona minoris, cui ipſa æquiparatur, ibid. n. 7. Et ideò Eccleſia non poteſt illo vti cõtra minorem, ibid. nu. 8. & hoc cum ratione, de qua ibid. n 9. Sed negatur principale aſſumptũ, ib. n. 15 Sed verior eſt prior opinio, ibid. n. 17.

Moræ irregularis priuilegium datur minori proprii, & ſecundùm veritatem, Eccleſia verò im-

pro-

Digitized by Google

proprie, & per extenſionem, ibid.n.10.

Mora in legatis pijs contrahitur à die mortis Teſtatoris, & ideò ab eo die hæres tenetur ad intereſſe, ibid.n.18. Vide verb. Creditor, Pœnitentia.

Mulier.

Mulier & ſi ex ſtatuto non obligetur abſque mariti conſenſu; aſtringetur tamen obligationis nexu, ſi contrahat cum Principe. aut Fiſco, ſecundùm vnam opinionem. de qua dec.69.n.5. Sed huius opinionis fundamẽta deſtruũtur.ib n.20.cũ ſeq.

Mulier nupta extero reſpectu fori iudicialis perdit propriam originem, ne ibi poſſit conueniri, & ſortitur originem, ſed quoad bona, & alia retinet originale domicilium, & ligatur Statutis propriæ originis, dec.75.n.5.

Mulier nupta extra locum ſuæ originis mutat originem ſolùm quoad ea, quæ poſſent illam abſtrahere ab obſequio, & ſeruitijs mariti; ſed quoad alia non mutat propriam originem, ſecundùm Bald. relatum, ibid.

Mulier Neapolitana nupta extrà Ciuitatem Neapol. non poteſt trahere exteros ad S. C. ex priuilegio Neapolitanorum, ſed tenetur ſequi forum reorum à ſe conuentorum, ibid.n.6.

Mulier non ſolùm quoad forum iudiciale; ſed quoad omnia efficitur de origine ſui mariti, & verè, & propriè dicitur Ciuis, & originaria illius loci, vbi nupta eſt, & ſecundùm hanc opinionem iudicaſſe Sen. Pedem. refert Theſ. & eſſe communiorem opinionem fatetur Pinel. relatus, ib.n.7.

Mulier propter matrimonium deſinit eſſe de primo foro, non ſolùm ratione incolatus, ſed etiam ratione originis, quod intelligit P. Cabal. vt quoad ſui commodum retineat propriæ originis forum, non quoad alia, ibid.n.8.

Mulier propter potentiam, & virtutem matrimonij perdit propriam originem, qua nemo eximi poteſt naturaliter, cum ſit imitabilis, ibid.

Mulier attenta Conſuet. Neap. incip. Si quæ moriens, non poteſt diſponere de ſuis dotibus, niſi de decima parte tantùm, & reſpectu aliarum nouem partium dicitur habere labia clauſa, manus ligatas, & arbitrium refrænatum ſecundùm Napod. dec.190.nu.3. Vide verb. Conſuetudo.

Neceſſitas.

Neceſſitas eſt duplex, vna præuiſa, quæ ab actu voluntario habuit initium, & hæc non excuſat. Altera, quæ ex poſt facto ſuperuenit. & non poterat præuideri, & hæc præbet excuſationem, & vtraque illuſtratur exemplis, deciſ.79. n.6. Sed declara, vt ibid.n.7.

Negligentia.

Negligentia eſt culpa, ſicut magna culpa eſt dolus, dec.36.n.10.

Negligentia magna. quæ? ibid.n.11.

Negligentia quando dicatur etiam delictum, n.12. & 17.

Negligentia ſola eſt delictum in Officiali exercente officium cum adminiſtratione, itàut puniatur pœna priuationis officij, n.14. Qui ob negligentiam amotus per ſententiam nõ poterit ampliùs aſpirare ad idem officium etiam ex reſcripto Principis, ibid.

Negligentia, quæ aliàs ſegnities, & deſidia dicitur, quemadmodum ſimplex, & contumacia in milite dicitur delictum militare de per ſe alio non admiſſo, ibid.n.13.

Negligentia in huiuſmodi Adminiſtratoribus, ideò dicitur lata culpa. quia tenentur præſtare diligẽtiã, & ſi eã omittant. ſubingreditur negligentia, quæ tùnc eſt peccatum mortale, ibidem num.15.

Negligentia eò grauior. quò maius damnum Reip. vel priuato ſit illatum, ibid.n.16.

Negligentia ſi habeat aliud admixtum crimen, quomodò vindicanda, ibid.n.17.18. Vide verb. Creditor.

Negotiatio, vide verb. Dardanarij.

Nepos.

Nepotem ex primogenito præferri patruo ſecundogenito in ſucceſſione Aui eſt celebris, & iamdiù ſopita quæſtio in hoc Regno, dec.51. num.1. Maior controuerſia fuit in linea collaterali, & pariformitèr definita fuit, ibid.n.2.3.6.9.& 11.

Neptis ex ſorore primogenita concurrens cum matertera ſecundogenita in ſucceſſione patrui præfertur, ibid.n.12.15.& 26. Ampliatur etiam ſi deſcendens ex ſecundogenita eſſet maſculus, ibid. n.17. Niſi verſaremur in maioratibus Hiſpan. habentibus particularem legem præferendi maſculos etiam remotos, ibid.n.18.

Neptis ex ſorore admittitur ad ſucceſſionem Auunculi in feudo antiquo, ibid. nu.13. Et pariter ad ſucceſſionem materteræ, ibid.n.14.

Neptis ex ſorore dotata de bonis communibus patris in viuentibus de iure Francorum nõ excluditur à ſucceſſione patrui, ibid.n.27. Vide verb. Accuſatio, Auia.

Notarius.

Notarius dicitur ſeruus publicus, iuxtà traditionem Abb. quam vſus forenſis comprobauit, dec. 3. num. 3. Vide verb. Depoſitum in penult. ſumm.

Nouatio.

Nouatio, quæ expoſcit vnum de tribus requiſitis expreſſis in l.3. C. de nouat. videtur procedere reſpectu priuatarum perſonarum tantùm, non autem Banci publici, & ibi de ratione, deciſ.13. num.13.

Nouerca.

Nouercæ ſuis blanditijs impellunt viros ad fraudandos, imò necandos filios primi matrimonij. & hæc eſt præſumptio iuris, ſecundùm Maſcard. imò iuris, & de iure ſecundùm Peralt. ſed ei expreſsè contradicit in hoc Aluarad. relatus, deciſ 12.n.12.

Nullitas.

Nullitas ex defectu iuriſdictionis nunquam cenſetur excluſa, nullitatibus per Statutum excluſis,

dec.

dec.81.n.2. Quæ ſi euidens ſit, poterit etiam parte abſente, & non vocata per Iudicem declarari, ibid.n.3. Vide verb. Appellatio.

Numeratio, vide verb. Creditor, Depoſitum in penult. ſumm.

Nummularij.

Nummularij publicum Bancum inſtituentes tenētur præſtare cautionem præſcriptam à Reg. Pragm. *huius Regni, dec.28.n.1.*

Nundine.

Nundinis à Principe impetratis quis non vtendo, decennij tempore vſum amittit, dec.97.n.20.

Obligario.

Obligationem quamlibet diſſolui eo genere, quo colligata fuit, naturæ conuenit, dec.13.nu.6.

Obligatio principalis ſi nulla ſit, nec accesſoria fideiuſſio tenebit, dec.19.nu.4. Amplia etiam ſi in fideiuſſione ſit adiecta clauſula, vt principalis, & fideiuſſor teneantur proprio, priuato, & principali nomine, & inſolidum, *itàut ſint effecti duo rei debendi inſolidum, & ibi de ratione per* D. de Franch. *priùs optimè conſiderata, ibid. n.9. & 10. Et nunciatæ regulæ pulchrā diſtinctionem, & declarationem edocuit* Alber. *de qua d.n.9.*

Obligatio generalis non eſt illius virtutis, vt in creditorem tranſire faciat ea, quæ ſunt de mera debitoris facultate, dec.29.n.3.

Obligatio principalis, ſiuè directa dicitur ad differentiam accesſoriæ, prout eſt fideiuſſoria, quæ regularitèr eſt ſubſidiaria; ſed vbi quis tenetur principalitèr, ceſſat ſubſidium, dec.97. num.11. & 12.

Obligatio hæreditaria conſideratur duplicitèr, & inter vtrumque modum multum intereſt, deciſ. 85.n.19.

Obligatio ad intereſſe, iuxtà diſtinctionem traditam per Schrad. *ſuccedit in præſtationibus, & obligationibus dandi, dec.96. num. 12.* Vide verb. Creditor, Dies.

Officialis, & Officium.

Officialis debet ceſſare per aduentum ſucceſſoris in Ciuitate, dec.61.n.2.

Officium, in quo quis ſemèl deliquit, ampliùs exercere non poteſt, & ſi reſcriptum Principis elicitum clandeſtina ſupplicatione intulerit, & ſic ex facto conſulta Regia Iuncta reſpondit S. E per quam fuit mondata dictæ conſultationis exequutio, & itá factum fuit, dec.62.n.1.

Officium Iudicis deſeruit confeſſioni inquiſiti dumtaxàt, non autem accuſationi criminali, vel probationi alitèr factæ, quàm per confeſſionem, dec. 67.n.16.

Officia ſunt de Regalibus, quæ in eorum alienatione requirunt expreſſam Regis licentiam, deciſ. 72.n.9.

Officia (& ſic de alijs) antè Regiam conceſſionem non poſſunt eſſe penes Regem, nec feudalia, nec de Regalibus, ſed merè burgenſatica, & hoc cum ratione, de qua ibid.num.14.20. & 32. Sed poſitum aſſumptum conuincitur falſum reſpectu qualitatis Regaliæ, vt fusè demonſtratur, ibidem n.33. Vnde talia erunt penès conceſſionarium, niſi ex verbis conceſſionis ſit mutata illorum natura, & qualitas, ibid n.15. & 20.

Officium Actuariatus non eſt de aliquo Regalium genere, & hoc cum ratione, de qua ibid.n.23.

Officialium appellatione, de quorum delictis ſola M.C. cognoſcit, non venit Actuarius, ſiuè Actorum Magiſter, idque fundatur ratione, de qua ibid. nu.24. Sed contraria opinio prævaluit, & fuit quotidiano vſu forenſi recepta, adeòut ſuper illius obſeruantia ampliùs non dubitetur, ibid.n.50 cum ſeq.

Officia propriè ſumpta, ideſt iuriſdictionem habentia nō poſſunt alienari abſque Regis aſſenſu: At impropria nullam ſcilicet iuriſdictionem habentia, ſed nudum dumtaxàt miniſterium, non continentur ſub hac prohibitione, ibid.num.23.24. & 25.

Officia habentia reditum prorsùs incertum, quæ non poſſunt dici res ſoli, non immobilia, nec veniunt immobilium appellatione, etiam ſi expreſsè fuerint conceſſa in feudum, adhùc non cenſebuntur iure feudi ibid.n.26.

Officij ſubſtantiale eſt fidelitas, quæ etiam ſi in illius conceſſione non exprimatur, intelligitur, donec ſcilicet conceſſionarius fidelitèr ſe geſſerit circa exercitium dicti officij ibid.n.30.

Officij fidelitas non parùm diſtinguitur à feudi fidelitate, vt perpendi poteſt ex contrarijs determinationibus, quæ ſuper vtraque ſubijciuntur, ibidem n.31.

Officio, & beneficio priuatur Officialis *delinquens in officio intuitu officij, eſt tamen neceſſaria ſententia declaratoria quæ operatur ex tunc a die commiſſi delicti, non ex nunc a die latæ ſententiæ, ibid.n.31.*

Officij natura de per ſe eſt perſonaliſſima, & in hoc præ cæteris diſtinguitur a feudo. Item difficiliùs præſtatur aſſenſus in obligatione officij, quàm in obligatione feudi. Ampliùs non poteſt poſſideri ſine titulo; feudum verò ſic quinimò nec poſſeſſio probari ſine priuilegio. Hinc illud Cauſidicorum effatum, ſtrictiùs proceditur in officijs, quā in feudis, ibid.n.35. vſque ad 38. & n.72.

Officia aliqua ſunt merè perſonalia conſiſtentia in ſola corporis exercitatione abſque vtilitate, & in his remanet dominium penès concedentem. Alia habent exercitium cum vtilitate copulatum, in quibus tranſit dominium in conceſſionarium, vel ad tempus, vel in perpetuum, iuxtà conceſſionis formam, ibid.n.39. & 55.

Officij habentis vtilitatem annexam poteſt alterari natura, tàm quoad tranſlationem dominij in cōceſſionarium, quàm etiam quoad tranſmiſſionem in hæredes quandò in conceſſione eſt hæredum facta mentio, ibid.n.40.

Officij, ſeù aliorum Regalium ſimplex conceſſio pro ſe, & hæredibus, operatur dominij tranſlatio-

nem

nem etiam quoad hæredes extraneos, & poterit alienari abſque Regis aſſenſu, & hoc ex concludenei ratione, quæ affertur, ibid.n.41. & 42. Et illud dominium per huiuſmodi conceſſionem factam pro hæredibus eſt burgenſaticum, non enim cenſetur feudale, niſi in conceſſione ſit dictum, in feudum, vel in beneficium, vel æquipollens, & ità per Reg. Cam. decíſum in officio Magiſtri Actorum Ciuitatis Auerſæ, dec.72.n.42. Cæterũ ſi limitata fuerit conceſſio ad hæredes ſanguinis, vel ex corpore, tunc officium non erit ad hæredes extraneos tranſiturum, nec poterit diſtrahi abſq; Regis licentia, ibid.n.43. Idem ius obtinet, ſi eadem reſtrictio deducatur ex clauſulis eiuſdem virtutis, quæ recenſentur, ibid.n.44.45.46.47. & 55. cum ſeq.

Officia Magiſtri Actorum eſt pars iuſtitiæ quotitatiua, & Actuarius iuſtitiæ quodammodò depoſitarius, ibid n.51.

Officium Magiſtri Actorum, eſtò, nullam ſapiat iuriſdictionem, adhùc tamen veluc conceſſum à Principe non habente Superiorem, manet ſub diſpoſitione, & cenſura Conſt. Scire volumus, ibid.n.54.

Officia tanquam regalia ſunt comprehenſa in prohibitione alienandi inducta per Conſt. Scire volumus, ibid.n.63.

Officia dũ venduntur, ſolui debet quarta pars pretij in beneficium Regiæ Curiæ pro aſſenſus conceſſione, iuxtà certam, & indubitatã Reg.Cam. obſeruantiam, dec.73.n.1. Eſtque onus venditoris, & non emptores, ibid.n.3.

Sed fuit aliàs cum magna controuerſia, & accuratiſſimè diſputatum propter onus aſſumptum ab emptore impeerandi dictum aſſenſum ſuis ſumptibus, numquid mentionata quarta pars debeat deduci ex ſolo pretio ſoluendo venditori, vel habito reſpectu etiam ad expenſas erogandas pro dicta aſſenſus impetratione, & tandem per Reg. Cam. fuit facta conſultatio, quod liquidetur pro ſumma ſoluta venditori ex cauſis in Aula diſcuſſis, quæ recenſentur in fine dictæ dec. ibidem n.2. & fin.

Officialium Reg.Cam. Magnus Camerarius, & ſic Tribunal Reg.Cam. eſt Iudex competens, & nõ alius, dec.74.n.6. Quod procedit, ſiuè dicti Officiales agant, ſiuè accuſent, ſiuè conueniantur, ſiuè accuſentur, ibid.n.7.

Officialis ſubſtituens tenetur de culpis, & defectibus ſubſtituti, dec.79.n.1.

Officialis ſubſtituens ex neceſſitate eiuſdem officij, excuſatur, ſi ſubſtitutus tempore electionis idoneus, & fide dignus reputabatur, etiam ſi poſt ſubſtitutionem mutauerit mores, ibid.n.2.

Officiales ſubſtituentes per exhibitionem ſubſtitutorum liberantur, ibid. nu.3. etiam ſi exhibitio fieret poſt ſententiam, & ibid. & etiam ſi ſubſtitutus nõ eſſet ſoluẽdo, quia luet in corpore, ib.n.1. Sed intellige, & declara, vt ib.nu.10. cũ ſeqq.

Officialis, eſtò, ſubſtituat ex neceſſitate officij, & amplius In perſona ſubſtituti concurrant omnes qualitates neceſſariæ, adhùc non excuſatur, ſi in ſui officij diplomate adſit clauſula, ſiuè conditio expreſſa, vt ſubſtituens teneatur de culpis, & defectibus ſubſtituti, ibid.n.9.

Officialis ſi per propriam nominationem, vel ſubſtitutionem teneretur ſoluere, prout eſt, quandò tenetur principalitèr, tunc eſt fideiuſſor de ſoluendo iudicatum, & non de iudicio ſiſti, & ſic non liberatur ſiſtendo, vel exhibendo ſubſtitutum, ibid.n.13.

Officialis ſimplicitèr obligatus pro ſua familia, ex quo hæc obligatio intelligitur ſecundùm naturam officij, exhibendo familiam, liberatur, ergò idem, ſi obligatus reperiretur principaliter, cùm ſimplex obligatio à principali non diſtinguatur, ibid.n.16.

Officialis ſubſtituens, vt teneatur de culpis ſubſtituti, non obſtante exhibitione requiritur, vt ſubſtitutus expreſsè promittat ſoluere omnem condemnationem, ſecundùm Bart. traditionem, quam ſequitur Paris de Put. ibid.n.17.

Officialis ſubſtituens quando teneatur de culpis ſubſtituti, etiam ex diſpoſitione iuris communis. Ex magiſtrali, & notabili diſtinctione trium capitum reſoluitur quæſtio, de qua ibidem ſub n.19. vſque ad 22.

Officialis facultas ſubſtituendi in officio reſpicit ipſius ſubſtituentis fauorem, ibid.n.25.

Officium vacare dicitur, vbicumque electio non habet effectum propter exiſtens in perſona electi impedimentum, quod eum inhabilem reddit ad officium, in quo fuit electus, dec.82.n.9.

Officium ſi Princeps mandet alicui conferri, cui electioni abnuat mandatarius, electum admittendo, & recipiẽdo, ipſa electio dicitur aduocata ad mandantem, itàut idem originarius prouiſor non poſſit ampliùs de eo diſponere, ibid.num.13. Hinc ſi ab Ordinario fuerit alteri collatum, poterit poſſeſſori per officium Iudicis imploratum auferri, ibid.n.17.

Officij collationem, & ſic iuris, & non poſſeſſionem, & ſic facti miniſterium operatur obtentio Cedulæ, vt quis recipiatur ad aliquod officium, ibid. num.16.

Officialium conſeſſus, vulgò Iuncta appellatus pro cauſis ſignificatoriarum, eius origo, & variatio, dec.83.n.8. Vide verb. Decretum, Delictum in fin. Exul, Negligentia.

Omiſſum.

Omiſſum non dicitur, quod reſultat ex diſpoſitione iuris, quia tunc taciti, & expreſſi eadem eſt virtus, imò interdùm maior eſt virtus taciti, quàm expreſſi, dec.4.n.30.

Opinio.

Opinio de controuerſijs dubijs illa tenenda eſt, iuxtà quàm bis iudicatum reperitur, quo ſanè euẽtu non erit tutum ab ea recedere, cùm vim legis nanciſcatur in cauſis futuris, ſecundùm Præſidem de Franch. relatum, dec.22. n.17.

dec.81.n.2. *Quæ ſi euidens ſit, poterit etiam parte abſente , & non vocata per Iudicem declarari*,ibid.n.3. Vide verb.Appellatio.

Numeratio, vide verb. Creditor , Depoſitum in penult.ſumm.

Nummularij.

Nummularij publicum Bancum instituentes tenetur præſtare cautionem præſcriptam á Reg. Pragm,*huius Regni*,dec.28.n.1.

Nundinæ.

Nundinis à Principe impetratis quis non vtendo, decennij tempore vſum amittit,dec.97.n.20.

Obligatio.

OBligationem quamlibet diſſolui eo genere,quo colligata fuit,naturæ conuenit,dec.13.nu.6.

Obligatio principalis ſi nulla ſit , nec acceſſoria fideiuſſio tenebit,dec.19.nu.4. *Amplia etiam ſi in fideiuſſione ſit adiecta clauſula* , vt principalis, & fideiuſſor teneantur proprio, priuato, & principali nomine, & inſolidum , *itaut ſint effecti duo rei debendi inſolidum , & ibi de ratione per* D.de Franch. *priùs optimè conſiderata*,ibid. n.9.& 10. *Et nunciatæ regulæ pulchrã diſtinctionem, & declarationem edocuit* Alber. *de qua d.n.9.*

Obligatio generalis non eſt illius virtutis.vt in creditorem transire faciat ea, quæ ſunt de mera debitoris facultate.dec.29.n.3.

Obligatio principalis , ſiuè directa dicitur ad differentiam acceſſoriæ , prout eſt fideiuſſoria , quæ regulariter eſt ſubſidiaria ; ſed vbi quis tenetur principaliter, ceſſat ſubſidium,dec.97. num.11. & 12.

Obligatio hæreditaria conſideratur dupliciter , & inter vtrumque modum multum intereſt , deciſ. 85.n.19.

Obligatio ad intereſſe,iuxtà diſtinctionem traditam per Schrad.*ſuccedit in præſtationibus , & obligationibus dandi*,dec.96. num. 12. Vide verb. Creditor,Dies.

Officialis , & Officium.

Officialis debet ceſſare per aduentum ſucceſſoris in Ciuitate,dec 61.n.2.

Officium, in quo quis ſemel deliquit, ampliùs exercere non poteſt , & ſi reſcriptum Principis elicitum clandeſtina ſupplicatione intulerit.& ſic ex facto conſulta Regia Iuncta reſpondit S. E. per quam fuit mandata dicta conſultationis exequutio,& ità factum fuit,dec.62.n.1.

Officium Iudicis deſeruit confeſſioni inquiſiti dumtaxàt,non autem accuſationi criminali, vel probationi aliter factæ,quàm per confeſſionem, dec. 67.n.16.

Officia ſunt de Regalibus , quæ in eorum alienatione requirunt expreſſam Regis licentiam , deciſ. 72.n.9.

Officia (& ſic de alijs) antè Regiam conceſſionem non poſſunt eſſe penes Regem , nec feudalia , nec de Regalibus,ſed merè burgenſatica, & hoc cum ratione, de qua ibid.num.14.20.& 32. Sed poſitum aſſumptum conuincitur falſum reſpectu qualitatis Regaliæ,vt fusè demonſtratur,ibidem n.33.Vnde talia erunt penès conceſſionarium , niſi ex verbis conceſſionis ſit mutata illorum natura,& qualitas,ibid n.15.& 20.

Officium Actuariatus non eſt de aliquo Regalium genere,& hoc cum ratione, de qua ibid.n.23.

Officialium appellatione, de quorum delictis ſola M.C.cognoſcit,non venit Actuarius, ſiuè Actorum Magiſter, idque fundatur ratione,de qua ibid.nu.24. Sed contraria opinio præualuit , & fuit quotidiano vſu forenſi recepta , adeòut ſuper illius obſeruantia ampliùs non dubitetur, ibid.n.50 cum ſeq.

Officia propriè ſumpta, ideſt iuriſdictionem habentia nō poſſunt alienari abſque Regis aſſenſu: At impropria nullam ſcilicet iuriſdictionem habentia, ſed nudum dumtaxàt miniſterium , non continentur ſub hac prohibitione, ibid.num.23.24. & 25.

Officia habentia redditum prorsùs incertum,quæ non poſſunt dici res ſoli,non immobilia, nec veniunt immobilium appellatione,etiam ſi expreſsè fuerint conceſſa in feudum , adhùc non cenſebuntur iure feudi ibid.n.26.

Officij ſubſtantiale eſt fidelitas , quæ etiam ſi in illius conceſſione non exprimatur, intelligitur,donec ſcilicet conceſſionarius fideliter ſe geſſerit circa exercitium dicti officij ibid.n.30.

Officij fidelitas non parùm diſtinguitur à feudi fidelitate , vt perpendi poteſt ex contrarijs determinationibus,quæ ſuper vtraque ſubijciuntur, ibidem n.31.

Officio , & beneficio priuatur Officialis delinquens in officio intuitu officij , eſt tamen neceſſaria ſententia declaratoria quæ operatur ex tunc à die commiſſi delicti , non ex nunc a die latæ ſententiæ,ibid.n.31.

Officij natura de per ſe eſt perſonaliſſima, & in hoc præ cæteris diſtinguitur a feudo . Item difficiliùs præſtatur aſſenſus in obligatione officij , quàm in obligatione feudi . Ampliùs non poteſt poſſideri ſine titulo; feudum verò ſic quinimò nec poſſeſſio probari ſine priuilegio. Hinc illud Cauſidicorum effatum. ſtrictiùs proceditur in officijs , quã in feudis,ibid.n.35.vſque ad 38.& n.72.

Officia aliqua ſunt merè perſonalia conſiſtentia in ſola corporis exercitatione abſque vtilitate , & in his remanet dominium penès concedentim. Alia habent exercitium cum vtilitate copulatum , in quibus tranſit dominium in conceſſionarium , vel ad tempus , vel in perpetuum, iuxtà conceſſionis formam, ibid.n.39.& 55.

Officij habentis vtilitatem annexam poteſt alterari natura, tàm quoad translationem dominij in cōceſſionarium, quàm etiam quoad tranſmiſſionem in hæredes quandò in conceſſione eſt hæredum facta mentio,ibid.n.40.

Officij , ſeu aliorum Regalium ſimplex conceſſio pro ſe , & hæredibus , operatur dominij translationem

nem etiam quoad hæredes extraneos, & poterit alienari abſque Regis aſſenſu, & hoc ex concludenti ratione, quæ aſſertur, ibid. n. 41. & 42. Et illud dominium per huiuſmodi conceſſionem factam pro hæredibus eſt burgenſaticum, non enim cenſetur feudale, niſi in conceſſione ſit dictum, in feudum, vel in beneficium, vel æquipollens, & ità per Reg. Cam. deciſum in officio Magiſtri Actorum Ciuitatis Auerſæ, dec. 72. n. 42. Cęterū ſi limitata fuerit conceſſio ad hæredes ſanguinis, vel ex corpore, tunc officium non erit ad hæredes extraneos tranſiturum, nec poterit diſtrahi abſq; Regis licentia, ibid. n. 43. Idem ius obtinet ſi eadem reſtrictio deducatur ex clauſulis eiuſdem virtutis, quæ recenſentur, ibid. n. 44. 45. 46. 47. & 55. cum ſeq.

Officia Magiſtri Actorum eſt pars iuſtitiæ quotitatiua, & Actuarius iuſtitiæ quodammodò depoſitarius, ibid. n. 51.

Officium Magiſtri Actorum, eſtò, nullam ſapiat iuriſdictionem, adhùc tamen velut conceſſum à Principe non habente Superiorem, manet ſub diſpoſitione, & cenſura Conſt. Scire volumus, ibid. n. 54.

Officia tanquam regalia ſunt comprehenſa in prohibitione alienandi inducta per Conſt. Scire volùmus, ibid. n. 63.

Officia dū venduntur, ſolui debet quarta pars precij in beneficium Regiæ Curiæ pro aſſenſus conceſſione, iuxtà certam, & indubitatā Reg. Cam. obſeruantiam, dec. 73. n. 1. Eſtque onus venditoris, & non emptoris, ibid. n. 3.

Sed fuit aliàs cum magna controuerſia, & accuratiſſimè diſputatum propter onus aſſumptum ab emptore impetrandi dictum aſſenſum ſuis ſumptibus, numquid mentionata quarta pars debeat deduci ex ſolo pretio ſoluendo venditori, vel habito reſpectu etiam ad expenſas erogandas pro dicta aſſenſus impetratione, & tandem per Reg. Cam. fuit facta conſultatio, quod liquidetur pro ſumma ſoluta venditori ex cauſis in Aula diſcuſſis, quæ recenſentur in fine dictæ dec. ibidem n. 2. & fin.

Officialium Reg. Cam. Magnus Camerarius, & ſic Tribunal Reg. Cam. eſt Iudex competens, & nō alius, dec. 74. n. 6. Quod procedit, ſiuè dicti Officiales agant, ſiuè accuſent, ſiuè conueniantur, ſiuè accuſentur, ibid. n. 7.

Officialis ſubſtituens tenetur de culpis, & defectibus ſubſtituti, dec. 79. n. 1.

Officialis ſubſtituens ex neceſſitate eiuſdem officij, excuſatur, ſi ſubſtitutus tempore electionis idoneus, & fide dignus reputabatur, etiam ſi poſt ſubſtitutionem mutauerit mores, ibid. n. 2.

Officiales ſubſtituentes per exhibitionem ſubſtitutorum liberantur, ibid. nu. 3. etiam ſi exhibitio fieret poſt ſententiam, & ibid. & etiam ſi ſubſtitutus nō eſſet ſoluēdo, quia luet in corpore, ib. n. 1. Sed intellige, & declara, vt ib. nu. 10. cū ſeqq.

Officialis, eſtò, ſubſtituat ex neceſſitate officij, & ampliùs in perſona ſubſtituti concurrant omnes qualitates neceſſariæ, adhùc non excuſatur, ſi in ſui officij diplomate adſit clauſula, ſiuè conditio expreſſa, vt ſubſtituens teneatur de culpis, & defectibus ſubſtituti, ibid. n. 9.

Officialis ſi per propriam nominationem, vel ſubſtitutionem teneretur ſoluere, prout eſt, quandò tenetur principaliter, tunc eſt fideiuſſor de ſoluendo iudicatum, & non de iudicio ſiſti, & ſic non liberatur ſiſtendo, vel exhibendo ſubſtitutum, ibid. n. 13.

Officialis ſimpliciter obligatus pro ſua familia, ex quo hæc obligatio intelligitur ſecundùm naturam officij, exhibendo familiam, liberatur, ergò idem, ſi obligatus reperiretur principaliter, cùm ſimplex obligatio à principali non diſtinguatur, ibid. n. 16.

Officialis ſubſtituens, vt teneatur de culpis ſubſtituti, non obſtante exhibitione requiritur, vt ſubſtitutus expreſsè promittat ſoluere omnem condemnationem, ſecundùm Bart. traditionem, quam ſequitur Paris de Put. ibid. n. 17.

Officialis ſubſtituens quando teneatur de culpis ſubſtituti, etiam ex diſpoſitione iuris communis. Ex magiſtrali, & notabili diſtinctione trium capitum reſoluitur quæſtio, de qua ibidem ſub n. 19. vſque ad 22.

Officialis facultas ſubſtituendi in officio reſpicit ipſius ſubſtituentis fauorem, ibid. n. 25.

Officium vacare dicitur, vbicumque electio non habet effectum propter exiſtens in perſona electi impedimentum, quod eum inhabilem reddit ad officium, in quo fuit electus, dec. 82. n. 9.

Officium ſi Princeps mandet alicui conferri, cui electioni abnuat mandatarius, electum admittendo, & recipiēdo, ipſa electio dicitur aduocata ad mandantem, itàut idem originarius prouiſor non poſſit ampliùs de eo diſponere, ibid. num. 13. Hinc ſi ab Ordinario fuerit alteri collatum, poterit poſſeſſori per officium Iudicis imploratum auferri, ibid. n. 17.

Officij collationem, & ſic iuris, & non poſſeſſionem, & ſic facti miniſterium operatur obtentio Cedulæ, vt quis recipiatur ad aliquod officium, ibid. num. 16.

Officialium conſeſſus, vulgò Iuncta appellatus pro cauſis ſignificatoriarum, eius origo, & variatio, dec. 83. n. 8. Vide verb. Decretum, Delictum in fin. Exul, Negligentia.

Omiſſum.

Omiſſum non dicitur, quod reſultat ex diſpoſitione iuris, quia tunc taciti, & expreſſi eadem eſt virtus, imò interdùm maior eſt virtus taciti, quàm expreſſi, dec. 4. n. 30.

Opinio.

Opinio de controuerſijs dubijs illa tenenda eſt, iuxtà quàm hic indicatum reperitur, quo ſanè euētu non erit tutum ab ea recedere, cùm vim legis nanciſcatur in cauſis futuris, ſecundùm Præſidem de Franch. relatum, dec. 22. n. 17.

Opinio in foro communiter recepta, quamuis manifeſtè conuincatur erronea, adhùc non eſt reſpuenda, & ibi de ratione, dec.38.n.3.

Opinio communis nõ conſtituitur ex numero DD. qui perfunctoriè loquuti ſunt, & articulo non diſputato ſimpliciter pertranſeunt, deciſ.46.nu. 11.il 2.

Opinio ſingularis eſt præferenda communi, quæ cõuincitur per caſum legis, & rationem concludentem, dec.57.n.18.& 19.

Opinio communis non dicitur, quàm DD. perfunctoriè loquentes ſunt ſequuti, ibid.nu.23. & dec. 69.n.19.

Orphanus.

Orphanus quis dicatur in iure, dec.27. n.11.

Pactum.

Pactum illicitum ſi non tangant ſubſtantiam contractus, illud, & non contractus vitiatur, dec.33.n.7.

Pactum, per quod rei pretium diminuitur, reputatur pars pretij, dec.73.n.4.

Pactum, & donatio de hæreditate tertij, adhùc viuentis non valet, quia inducit votum captandæ mortis, & ampliùs continet maximam turpitudinem, dec.87. n.1.& 8. Sed limita, vt ibid.nu. 11. Item limita, vt ibid.nu.15.& 16. & ſecundùm limitationes deciſum in Collaterali Conſilio, ibid.n.17.

Pactũ dotale, quòd deficientibus liberis dos reuertatur ad dotãtes, eſt de iure validum, ibid.n.13.

Papa.

Papa ſi mandet Capitulo, vt aliquem recipiat in Canonicum, & præbendam ei conferat, dato exequutore ad prouidendum, per ſolam exhibitionem huiuſmodi mandati factam Capitulo, præbenda eſt taliter affecta, vt non poſſit alteri conferri, & collata non teneat, dec.82. num.14. Fallit, ſi ſic datus exequutor ad compellendum tantùm, ibid. nu.15. Quæ limitatio tribus illuſtratur ſublimitationibus, & ſub declarationibus, de quibus ibid.

Paries.

Paries ſi ſit communis diuiſorius, an liceat ſuper eo vni ex ſocijs ædificare inuito altero ſocio, cui damnum infertur, maximè ſi ſit conſtructus ad vſum clauſuræ, ſeù diuidendi tantùm, non autẽ fabricandi. Hæc quæſtio cùm eueniſſet in facto, reſolutio illius fuit S.C. viſa pendere ab illo articulo, vtrùm paries ille dici poſſit communis pro diuiſo, vel potiùs pro indiuiſo; nàm priori caſu procederet regula affirmatiua, & poſteriori eius contraria, ſed non minoris quæſtionis fuit in decernendo, an paries ſit communis pro diuiſo, vel pro indiuiſo, & in hoc fuit admiſſa doctrina Bart. ſecundùm quam facta loci viſura, fuit repertus communis pro diuiſo, & proindè per S.C. fuit interpoſitum decretum, licuiſſe, & licere ſocio extollere parietem diuiſorium ad ſui libitum, dummodò non excedat medietatem ipſius parietis ex parte ſua. Motiua in contrarium fuerunt facili negotio diluta, & dumtaxàt Capoll. traditio, quæ in hac materia punctualis videbatur, fuit admiſſa cum diſtinctione ſatis notabili, & magiſtrali dec.30.per tot.

Paries communis ſi pro diuiſo inter ſocios poſſideatur, poteſt altiùs extolli altero ſocio inuito, ſaltem in medietate, quæ eſt extollentis, dummodò non fiat ad æmulationem, ibid nu.2. Quæ affirmatiua regula procedit etiam ſi talis paries fuerit conſtructus ad vſum claudendi, & diuidendi, non autem ædificandi, ibid n.10.

Paries communis, quando pro indiuiſo, vel diuiſo dicatur poſſideriſ ex diſtinctione Bart. quæ adhibetur, faciliter dignoſci poteſt, ibid n.3.7. & 9.

Paries in dubio pro diuiſo poſſideri præſumitur, ibidem n.4.

Parieti ad vſum clauſuræ inter dua loca vacua conſtructo, an liceat ſuperædificari inuito altero ſocio, & quid ſi paries ab initio fuit extructus ab vno eodemmet locorum Domino, ibid.nu.5.cum ſeqq.

Pater.

Pater an habeat vſumfructum in bonis per ipſum filio in poteſtate donatis, dec.3.n.13.

Pater eſt legitimus filij adminiſtrator in bonis, in quibus habet vſumfructum, & non in alijs. ibid. nu. 14. Sed hæc traditio non tranſit abſque controuerſia, vt eſt videre, ibid.

Pater præſumitur meliùs conſilium capere pro filijs, quàm quiuis alius, & plus amare filios, quàm ſeipſum, illorumque vitam ſuæ propriæ anteponere, eiuſque votum eſt, vt potiùs filij ſibi ſuccedant, quam è conuerſo ordine naturæ turbato. Qui ampliùs ratione ſuæ patriæ poteſtatis retinet filios penès ſe, & poteſt illos compellere ad ſecum habitandum, niſi iuſta cauſa aliud ſuggerat, quæ Iudicis arbitrio remittitur. Et Boec. ponit exemplum, quando pater ſuperinduxit nouercam. Imò poteſt illos vendere in caſu neceſſitatis; & ampliùs Iudex in illis caſtigandis tenetur ſequi patris voluntatem, dec.8. nu. 7.9.10. 11.12.& 13.

Parentes ob tranſitum ad ſecunda vota, ſiuè ſint fœminæ, ſiuè ſint maſculi, redduntur ſuſpecti in rebus liberorum primi matrimonij, ibid.n.13.

Patris in arbitrio eſt, ſi nolit proſequi vindictam ex propria perſona, non tamen poteſt eam negligere ex perſona filiorum, tanquam eorum pater, & legitimus adminiſtrator, dec.49. n.3.& 8.

Pater etiam inuito filio poteſt remittere iniuriam illi factam, intellige, ſi leuis ſit iniuria deſcendens ex actione Prætoria, ſecùs ſi ſit grauis deſcendens ex lege Cornelia, ibid.n.6. & 11.

Patris conſenſus, paritèr & præſentia debent interuenire pro forma in actu obligationis, vt filius in ipſius poteſtate conſtitutus validè poſſit obligari, ſecundũ legem municipalem huius Regni, dec.69 nu.1. Quæ militat etiam contra Fiſcum, & ità per Reg.Cam. deciſum, & licet fa-

cta dicti decreti exequutione Fiſcus reclamauerit, nan tamen fuit proſequutus cauſam. & ſic non fuit vlterius deciſa, ibid.n.1.6.& fin.

Parentum cammune votum eſt, filias ſibi ſuperuiuere.dec.87.n.9.

Pater non ſuccedit filio in feuda nouo, ſecùs in feudo antiquo, & hoc cum ratione, de qua deciſ.94. num.34.

Parentes, qui excluduntur à ſucceſſione filiorum per nauum vſum, intelliguntur nedùm illi, qui ſunt in primo, ſed etiam in vlteriori gradu, & hoc cum ratiane, dec.99 nn.6.& 8. Vide verb. Côſuetudo, Donatio, Educatio, Reſtitutio.

Patria.

Patriæ nomen latiùs patet, quàm Ciuitas, vel Vrbs, dec.11.nu.4. Sed an in odioſis eadem interpretatia ſit facienda, vide ibid. nu.15. Verùm in condemnatianibus in exilium comprehenditur totum territorium, ibid. in calce deciſ.

Patria, & Ciuitas cui interdicitur, Vrbs Romana etiam interdicitur, ibid.n.16.

Patruus.

Patrui ſecundageniti ius in ſucceſſione aduerſus nepatem ex primogenita fundatur in duobus aſſumptis, dec.51.nu.10.

Patruus, & Amita ex gratijs huic Regna conceſſis ſuccedunt in vtroque feudo nouo, ſcilicet & antiqua, dec 94.nu.2.& 4. At Regius Fiſcus in feudo nona tuetur cantrarium, vt ibid.nn.7.8.9. 12.19. vſque ad 25.

Patruus ex ſpeciali gratia huic Regno conceſſa poteſt hæres inſtitui in feudalibus, excluſa nepte ex filia. cum anere tamen illam dotandi, ibidem n.3.& 30.

Patruus in feudis antiquis ſuccedebant, tàm ſecundùm Canſuetudines generales feudorum, quàm ſecundùm Conſt. Regn. ibid.n.5.

Patruus vſque ad tempora Regis Catholici fuit omninò excluſus à ſucceſſione feudi etiam antiqui, ſed per gratiam præfati Regis huic Regno conceſſam fuit admiſſus, nan obſtante qualibet interpretatione, & Canſuetudine in contrarium obſeruata, ibid.n.19. Qui quidem patruus in feudis antiquis ob præfatam gratiã duplici fuit cumulatus beneficio, de quo ibid. nu. 20. Vide verb. Amita.

Pecunia.

Pecuniæ præſentis nomine nedùm venit pecunia numerata; verùm etiam Bancalis contenta in fide crediti, & ità in gradu reclamationis deciſum iunctis Conſiliarijs duarum Aularum (quicquid priùs cantrarium in vna Aula fuerat indicatum) tempore, qua maxima erat differentia inter vtramque pecuniam; ſiquidem numerata erat maiaris valoris duc. 30. pro ſingulis centũ. Et hoc euenit in cauſa Cornelij Spinulæ, qui in publicis ſubhaſtationibus licitauit præſenti pecunia Caſtrum Melpignani vſque ad quantitatem duc. 21800. & in hac vltima, & maiori licitatione fuit extincta candela, & per S.C. ipſo citato fuit prolatum decretum, quòd faceret depoſitum in pecunia numerata, aduerſus quod ſe appoſuit, & iunctis Aulis obtinuit, oblationẽ, vt ſuprà, factam, eſſe intelligendam de pecunia Bancali, tunc communitèr currenti. Quæ deciſio etſi breuitèr fuerit campilata, eſt tamen fundata lege, ratiane, & autharitate. Lex eſt Vlp. *Ratia mutuata à vulgata iuris regula, & authoritas eſt Rotæ Romanæ, de quibus in dec.31. per tot.* Vide verb. Cenſus.

Pignus.

Pignus dimitti debet ſi de eo ſit contronerſia, & capi aliud, ſi quod eſt ſine controuerſia, deciſ. 1. num.23.

Pignus iudiciale reſultat ex exequutione facta in bonis, per quod pinguiùs prouidetur, quàm per nudam promiſſionem, dec.91. n. 11.

Pignus Pratorium, & pignus iudiciale, quomodò contrahatur, & de vtriuſque differentijs remiſſiuè, ibid.n.28.& 29.

Pœna.

Pœna à lege ſtatuta aduerſus criminoſum pluriès idem delictum repetẽtem, prima vice leuior, ſecunda grauiar; ſed hæc non poterit, niſi poſt leuiorem infligi, etiam ſi canſtet, delictum illud pluriès fuiſſe patratum, ſecundùm opinionem aliquorum, qui referuntur, dec.64. n.18. At his contrarij recenſentur, ibid.nu.17.& 19. Vtramque opinianem pulchro diſtinctianis fœdere cancardat Illuſtriſs. æquè, ac Sapientiſs. D. Author, ibid.n.20.

Pœna pecuniaria, quæ applicatur Fiſco, differt ab intereſſe, quod reſpicit damnum partis, & ibi de ratiane, dec.67.n.3.

Pœna pro delictis impoſita poteſt in facti contingentia duplicitèr minui, & inter vtrumque modum maxima vertitur differentia, ibid.n.18.

Pœna quantumuis minorata fungitur interdum vice ardinaria ex circumſtantijs, quæ in iudicando concurrunt, ibid.n.19.

Pœnarum gratias, quæ quotidiè fiunt per Collaterale Canſilium, quæ clauſula concomitetur, & de illius virtute, dec.91.n.6.& 8.

Pœna differt à mulcta, ibid.n.24.& 25. Vide verbo Crimen, Delictum.

Pœnitentia.

Pœnitentiæ, & moræ purgationi locus adhùc eſt, etiam ſi verſemur in eo modo, qui ex verbis, aut mente diſponentis induceret reuocationem actus ex contrauentione, dec.4. nu.6 Sed declara, & diſtingue, vt ibid. ſub nu.33. cum ſeqq.

Pœnitentia, ſecundùm Viſill. habet locum in contractu venditionis ob pretium in ſempore nan ſolutum, ſed miſerè labitur: nàm in contractibus nominatis, vt eſt hìc, viget regula in contrarium, dec.7.n.8.& 9.

Pœnitentia quando ſit licita in contractibus, deciſ. 88.n.2.

Pœnitentiæ ſemper locus erit, quouſque fuerit conſecta

fecta ſcriptura, ſi fuerit conuentum, vt de contractu fieret ſcriptura, ibid.n.4. Quando autem cenſeatur facta talis conuentio de ſcriptura conficienda remiſſiuè, ibid.

Poſſeſſio.

Poſſeſſio precaria excludit ſimulationis præſumptionem, & ibi de ratione; non autem præſumptionem ſimulationis, & fraudis ſimul iuncta, dec.3.n.12.

Poſſeſſor rei abſolutus ex eo, quòd dominium ad ipſum pertinet, ſi à poſſeſſione cadat, & ad actorem perueniat, poteſt virtute dictæ ſententiæ illam ab eo recuperare, nec ille auditur, volens de dominio probare, quia veniret contra ſententiam, dec.60.n.4.

Poſſeſſores habentes cauſam à Rege Ferdinando Primo, gaudent beneficio Prag. editæ Thori, *qua eoſdem tuetur aduerſus Fiſcum, prout etiam Fiſco eadem* Prag. *prodeſt, dec.69.n.9.*

Poſſeſſio ſimplex, ſola, & nuda, niſi ſit veſtita, & iuſtificetur legitimo, & valido titulo, non ſufficiet in regalibus, & iuriſdictionalibus ad impediendum ſequeſtrum in beneficium Fiſci in terminis cap.ex præſumptuoſe, *dec.72.n.72.73.74.& 75.*

Poſſeſſio habens cauſam cum proprietate admixtã, niſi legitimo iuſtificetur titulo, nullius erit virtutis, ibid.n.76.

Poſſeſſor bonæ, vel malæ fidei, quomodò inter ſe diſtinguantur in materia fructuum, in quibus pariter habetur in conſideratione tempus, an ſint percepti antè, vel poſt litem conteſtatam, deciſ.73.n.8.

Poſſeſſionem corporalem priùs aſſequutus cum titulo poſteriori præfertur habenti titulum anteriorem, ſed poſſeſſionem poſteriorem, dec.82.nu.1. Hæcque anterior poſſeſſio præſtat prælationem etiam in officijs, ibid.n.2. Sed limita, quãdo prior in titulo non habet cauſam ab eodem, à quo habet cauſam poſterior, ſed ab eo, qui eſt verè Dominus rei, de qua ſit controuerſia, ibid.nu.3. Inſuper limita, vbicumque articulus vertitur in actibus, in quibus per ſolam conceſſionem transfertur ius in re, prout eſt in beneficialibus, ibid. num.4.

Poſſeſſio nedum dominium ex ſola Principis conceſſione transfertur, ibid.n.5.

Poſſidens rem, non animo acquirendi illius dominium, nec longiſſimo tempore vſucapiet, dec.97.n.2.& 22.

Poſſeſſio, ſeù quaſi in præſcribente non datur, niſi ex illa ſua contradictione in non ſoluendo, etiam ſi eſſet immemorialis ibid.n.6.

Poſſeſſio in vna ſpecie fructuum, quæ procedit ab vna radice, vtpotè à iure decimandi, prodeſt, ac cenſetur quæſita quoad alias quaſcumque fructuum ſpecies, quæ eodem iure poſſunt peti, & vendicari, ſecundùm Couarr. *relatum, ibid.nu.12. Quinimò ex* Mareſc. *ſententia n, qui ſic præſcripſit, poteſt agere aduerſus poſſeſſorem rei ſubiectæ etiam pro annis præteritis, quibus non fuit ſoluta decima, ibid.n.13.* Vide verb. Alienatio, Dolus, Sententia.

Poteſtas.

Poteſtas, ſeù Magiſtratus per exhibitionem ſuæ familiæ in totum liberatur à culpis per aliquem de familia commiſſis abſque ſua participatione, & hoc cum ratione, de qua dec.79. n.26.

Pragmatica.

Pragm.1. de aſſaſſ. *cùm ſit correctoria iuris communis, & pœnalis non poteſt extendi de caſu ad caſum, nec de perſona ad perſonam, tantò magis, quia loquitur, non in rem, ſed in perſonam, iuxta* Bart. *diſtinctionem pluriès repetitam, & nobis inculcatam dec.15.nu.1.& 2. imò non eſt correctoria iuris communis, ſed eandem continet diſpoſitionem, nu.7.12.17.& de veritate, num.31.*

Prag. *continens diſpoſitionem iuris communis, recipit ab eodem interpretationem actiuè, & paſſiuè, & ſiuè loquatur in rem, ſiuè in perſonam, ibid.n.7.19.*

Prag. *quamuis correctoria iuris communis, adhuc recipit extenſionem, ſi hoc ſuadeat ratio in ea expreſſa, ibid. nu.20. Et tunc licet extendantur verba* Prag. *ſeù ſtatuti, non tamen extenduntur verba rationis, etiam in Statuto concepto in perſonam, ibid.n.23.*

Et ad faciendam hanc extenſionem in diſpoſitione ſtatutaria ſufficiet ratio iuris communis, quod corrigitur, ibid.nu.24. Cæterùm ſupradicta adducta de extenſione non procedunt abſque difficultate, poſtquam in hoc Regno, ſecundùm receptam Affl. *& aliorum opinionem veriùs eſt, vt etiam ſi ſit expreſſa ratio in lege correctoria, & pœnali, nunquàm ſit licita extenſio, ibidem n.32.& 33.*

Pragmatica *etiam pœnalis, nè reddatur fruſtratoria, extendetur ad perſonas in ea non expreſſas, ibid.nu.26.27.& 28. Sed intellige, & declara, vt nu. 34. vbi pariter demonſtratur, hoc aſſumptum non rectè applicari* Prag. 1. de aſſaſſ. *& num.ſeq.*

Pragmatica *localis differt à* Pragmatica *vniuerſali totius Regni, dec.78.n.5.*

Prag. Conſt. & Cap. *huius Regni dicuntur ius cõmune eiuſdem. Hæc de re in eis habet locum argumentatio, & extenſio à rationis identitate, ibid. Idem pariter obtinet in Pragmatica, ſeù Statuto particulari eadem ratione ſuggerente, præſertim ſi neglecta extenſione maximum naſceretur abſurdum; nam tunc etiam Statutum correctorium recipit extenſionem de caſu ad caſum, & de perſona ad perſonam, ibidem num. 6.& 7.*

Pragmatica *concernens fauorem publicum, nempè vt euitentur calumniæ litigantium, admittit extenſionem, etiam ſi ſit correctoria, & pœnalis, ibid.n.9.* vide verbo Statutum.

Pra-

Præbenda.

Præbenda vacatura ſi concedatur, ſemper intelligitur de proxima, dec.65.n.11.

Præcedentia.

Præcedentiæ controuerſia inter aliquos inſurgente, maior ætate, & ſic ſenior erit præferendus, maximè ſi librum legalis ſcientiæ poſteritati non ingratum compoſuit, nulla habita conſideratione ad prioritatem ſuſcepti gradus, dec.65. nu.1. & 2.

Precedentia non innatur dignitate antè acti officij, ſi alia noua conferatur; ſiquidem repetita dignitas illam non auget, ſed comprobat merita electi, ibid.n.3.& 4.

Præcedentiæ iure validiori nituntur, qui ab officio vacant, quàm honorarij: ſed qualis ordo ſeruetur inter vacantes ab eodem officio, ibid. num.5. & 6.

Præcedentiæ ſi emergat contentio, erit intuenda quaſi poſſeſſio, & conſuetudo, quæ locum aſſignat, & ſecundùm hanc quaſi poſſeſſionem erit iudicandum; nàm etiam in his caſibus ſemper eſt melior conditio poſſidentis, ibid.n.7.

Præcedentia dependet à voluntate Principis, qui vni meliùs ſibi viſo poteſt gratificari, dùm pluribus vnico contextu eandem confert dignitatem, ibid.n.8.

Præcedentia Ordinariorum ergà Supernumerarios, ibid.n.10.

Præcedentiam præfert ordo ſcripturæ, dùm plures ſunt ad idem officium nominati, ibid. n.13.

Præcedentiam non obtinebit ſubrogatus, quamuis ſuffectus in locum illius, qui principem locum tenebat, ſed vltimo loco erit collocandus, ſiquidem vltimò veniens vltimum locum debet obtinere, ſecundùm Ioann. de Platea, *ibid.nu.14. 15.& 16.*

Præcedentia Militum non Togatorum ergà Conſiliarios Togatos, tàm in ſedendo, quàm in votando, quando totum Collaterale Conſilium Togatorum, & non Togatorum congregatur pro tractandis rebus bellicis, & concernentibus ſtatum huius Regni, qui Conſiliarij non Togati, vulgò appellantur Conſiliarij Status extrà hunc generalem conſeſſum ceſſat in omnibus alijs actibus, in omnibus locis, & in omnibus negotijs, nàm ſemper Regentes Reg. Cancellariam vti Conſiliarij à latere Togati præceſſerunt omnes alios Conſiliarios Collaterales non Togatos, etiam antiquiores. Pro cuius veritatis confirmatione plures teſtes integræ opinionis, & fidei, imò ſummæ authoritatis adducuntur, & ità nouiſſimè per tres Dominos Delegatos fuit reſolutum, dec. 77.n.1.cum ſeqq.

Præcedentia vnius Doctoris ergà alterum non Doctorem, quamuis ad idem Conſilium priùs admiſſum, ibid.n.5.

Præcedentia Titulatorum de Conſilio Collateralis etiam poſteriorum in tempore ergà Domino Regentes Regiam Cancellariam ratione maioris dignitatis, ibid.n.6.

Præcedentiæ ſolidiſſima radix, & fundamentum eſt obſeruantia, etiam ſi habeat aliquam iuris repugnantiam. ibid.n.7.

Præcedentia Militum ergà Togatos, vbi de negotijs bellicis tantùm pertractatur, ibid.n.8.& 9.

Prælatio.

Prælatio agnationis an detur in ſucceſſione feudali, & an hoc agnationis ius poſſit in alium tranſmitti, dec.51.n.19.

Prælatio maſculini ſexus de per ſe ſola non operatur, niſi in concurſu plurium eiuſdem gradus, & lineæ, ibid.n.21.

Præſcriptio.

Præſcriptio non poteſt induci abſque requiſitione, & interpellatione Domini, & abſque recuſatione, & contradictione conuenti, dec.97.n.4.

Præſcribere volenti annuam præſtationem in futurum non ſufficit ipſum ceſſauiſſe à ſolutione, niſi interpellatus, vt ſoluat, recuſet ſoluere, quia ex tunc interrumpit poſſeſſionem, ibid.

Præſcriptio non ſoluendi decimas, non inducitur ex ſola ceſſatione in ſoluendo, non enim vſus contrarius poteſt intelligi, niſi decimæ ſint petitæ, & non ſolutæ: nàm aliàs eſſet potiùs quædam abſtinentia, quàm conſuetudo, ibid.n.5.

Præſcriptio abſque poſſeſſione non datur, ibid. n.6.

Præſcribens de aliquibus fructibus debet percipere de omnibus, qui proueniunt ex eadem re, ibid. num.9.

Præſcribens decimam de aliquibus fructibus videtur præſcribere ius decimandi in genere reſpectu omnium fructuum indè percipiendorum, ibid.n.10. Vide verb. Decima.

Pretium.

Pretium quamuis perueniens ab officio eſt burgenſaticum, dec.45.n.7.& 11.

Primogenitus.

Primogenitura vindicat ſibi locum in linea collaterali, etiam in feudo nouo empto pro ſe, & hæredibus ex corpore ex particulari gratia huic Regno conceſſa in anno 1586. Et proindè nepos ex fratre primogenito præmortuo excludet patruum ſecundogenitum, & pariter nepos ex ſorore primogenita præmortua excludet materteram ſecundogenitam, & ità poſt longam diſceptationem per S. C. iunctis Dominis duarum Aularum deciſum vnanimi conſenſu octo votantium, dec.32 per tot.

Primogenitura, & ſexus prærogatiua ſeruatur etiã in linea collaterali, & ibi de ratione, dec.51.nu. 6.7.& 11.

Primogenituræ ius conſideratur in actu, & in potentia, & inter vtrumque maximè intereſt in materia tranſmiſſionis, ibid.n.8.

Primogenituræ ius an tranſmittatur à matre in filium, ibid.n.20.& 23.

Primogenituræ ius tranſit in filium ex ſola filiatione, non ex vi patriæ poteſtatis, ibid.n.24.

Primogenitus naſcendo ſtatim excludit ſecundogenitum, & donec ſuperſunt deſcendentes ex linea

primogeniti, excluduntur ſecūdogenitus, & eius deſcendentes, ibid. num. 16. & 25. Vide verbo Feudum.

Princeps.

Princeps vti legibus ſolutus poteſt iudicare ſecundùm propriam conſcientiam; ſed hoc aſſerere in alijs Iudicibus eſt abſurdum, dec. 67. n. 4.

Principis ſummi faſtigium obtinuit Salomon, & ampliùs fuit plenus Spiritu Sancto, cuius inſtinctu in contentione illa duarum mulierum rectū iudicauit iudicium, quantumuis ex inſufficienti probatione, quod non eſt trahendum ad conſequentiam, nec ad exemplum ad alios Iudices, ibidem.

Princeps dicitur legibus ſolutus, dec. 69. nu. 3. Hoc tamen peruulgatum axioma exornatum reperies pulchris declarationibus, de quibus nu. 16. 17. & 18. In quibus præ cæteris adeſt verbum obſeruatione dignum, Principem ſcilicet debere imitari Saluatorem noſtrum, qui priùs cœpit facere, & poſteà docere, d. n. 18. in fin.

Princeps prouidendo inhabilem ad aliquod munus, ex ipſumet prouiſione illum habilem reddit etiā abſque cauſæ cognitione, dummodò ſciat, vel ſcire præſumatur defectus prouiſi, dec. 82. nu. 8. Vide verb. Delictum.

Principalis.

Vide verbo Confeſſio, Exceptio.

Priuilegium.

Priuilegia alicui Magno Principi conceſſa cum caſibus reſeruatis non tranſeunt in generali feudorum venditione facta cum aſſenſu perſonis inferioribus, quibus talia Rex non fuiſſet cōceſſurus, ſecundùm traditionem Minad. *atteſtantis, ſic pluriès fuiſſe in S. C. diffinitum, dec. 6. n. 1. quam* Minad. *authoritatem mirificè extollit* D. de Franch. *pluribus in locis, & eam ſimpliciter refert* D. Reg. de Pont. *ibid. n. 2. Sed recentiora eiuſdem Senatus rerum iudicatarum exempla in contrarium recenſentur, ibid. n. 12. Hinc pro concordia ad hanc notabilem, & magiſtralē diſtinctionem deuentum eſt, vt* Minad. & D. de Franch. *traditio fortaſsè rectè procedat in eo caſu, quo feudum cum his Regalibus reſeruatis priori loco conceſſum ex aliqua legitima cauſa fuerit Reg. Curiæ deuolutum, & poſt incorporationem ab eadem alteri de nouo conceſſum, non ſpecificatis illis iuribus Regalibus primo loco conceſſis; ſed ſolū cum clauſula generali,* prout alij prædeceſſores tenuerunt, & poſſederunt, *ibid. n. 13.*

Priuilegiatus non vtitur ſori priuilegio contra æquè priuilegiatum, ſed tunc conquaſſatis priuilegijs ſubingreditur diſpoſitio Iuris communis, quo cautum eſt, actorem ſequi forum rei, deciſ. 27. n. 1.

Priuilegium cauſæ piæ tribuitur, quando adeſt ſolemnitatis defectus, non autem quando repugnat teſtatoris voluntas, dec. 57. n. 6.

Priuilegia duo non poſſunt ſimùl concurrere in eodem ſubiecto, eodemque actu, deciſ. 83. num. 33. Non procedit regula, quando vnum priuilegium venit in conſequentiam alterius, ibid. num. 34. Nec quando ex diuerſis fontibus priuilegia deſcendunt, ibid. n. 35.

Priuilegiati æquè ſi ſint actor, & reus, is vtitur priuilegio aduerſus actorem; & non è conuerſo, deciſ. 90. n. 9.

Priuilegium alicui competens per extenſionem, non dicitur propriè competere, ſed per fictionem, ibid. n. 10.

Priuilegiati ſi duo concurrant, is, qui tractat de damno, præfertur ei, qui agit de lucro. ibid. n. 12.

Priuilegium Monaſterij præfertur, tàm fiſcali, quā pupillari, ibid. n. 13.

Priuilegium pinguiùs habens præfertur habenti minùs priuilegiatum, ibid. n. 14.

Priuilegium habens ex perſona mea, illud aduerſus me retorquere non poteſt dec. 90. n. 19.

Priuilegij cauſa finita finitur priuilegium ibid. & n. 25. Vide verbo Beneficium, Cauſa, Monachus.

Probatio.

Probatio, & confeſſio non ſunt paris virtutis. deciſ. 67. n. 16. Vide verb. Actio.

Procurator.

Procurator ad litem non poteſt de iure abſque ſpeciali mandato ſoluere, quod aduerſus eius principalem petitum eſt ſecundùm [illegible] *nec petere dilationem ad ſoluendum, ſecundùm* [illegible] *neque nouationem facere, dec. 13. n. 2. Sed traditionem* Caſtrenſ. *diſtingue, & declara, vt ibid. n. 12.*

Procurator ad litem, ſeù iudicia poteſt abſque ſpeciali mandato explicare ea, quæ vergūt ad commodum ſui principalis. & amplius huiuſmodi geſtio, & explicatio præſumitur facta de illius ſcientia, & mandato, ibid. n. 12.

Procurationis inſtrumentum ad deponendum tanquam principalis, qualiter ſit concipiendum ſeruata forma Rituum M. C. V. dec. 34. nu. 3. 5. 11. & 24.

Procurator admittitur ad deponendum tanquam principalis in cauſis ciuilibus, ibid. n. 4.

Procurator, vt poſſit admitti tanquam principalis ad deponendum, quod mādatum ſit neceſſarium, n. 6. 9. cum ſeqq.

Procurator admittitur in cauſa criminali, vbi pœna infrà relegationem venit imponenda, ib. n. 7.

Procuratorij mandati forma ſubijcitur, vt huiuſmodi Procurator poſſit tanquam principalis reſpondere, ibid. n. 8.

Procurator reſpondendo poſitionibus aduerſarij, vt per ſuam confeſſionem afferat principali detrimentum, quid requiratur ibid. n. 10.

Procurator habens mandatū ſimplex ad agendum, & defendendum, non poteſt admitti ad iurandū, & deponendum ſuper poſitionibus partis aduerſæ, ſecundùm omnes Scribent. *& ibi de ratione, ibid. nu. 12. Nec etiam ſi haberet generale mandatum*

datum ad omnes lites actiuas, & paſſiuas, motas, & mouendas, & ad deponendum vti principalis in genere, ſecundùm frequentius receptam ſententiam, & ibi de ratione ibid. n. 13.

Procurator habens mandatum ad iurandum, & deponendū in aliqua certa lite, & non in genere in omnibus cauſis, an poſſit vti principalis admitti ad deponendum, eſt reſpondendum cum diſtinctione, de qua n. 15. & 21.

Procuratori mundatum datum ad reſpondendum certæ liti dicitur ſpeciale, ibid. n. 16.

Procurator habens mandatum cum expreſſione reſponſionis ad ſingula capita poſitionum aduerſarij admittitur ad deponendum vti principalis, & ibi de ratione, ibi l. n. 17.

Procuratoris habita huiuſmodi depoſitione, an poſſit vlteriùs expeti ipſius principalis depoſitio tanquam legalioris, ibid. n. 17. 18. & 23.

Procurator conſtitutus ad certam litem cum poteſtate deponendi, & iurandi vti principalis ſi depoſuerit, adhùc poteſt requiri ſui principalis depoſitio, ibid. nu. 22. & 25. Niſi poſitiones, ſuper quibus petitur depoſitio, appareant manifeſtè calumnioſæ, ibid. n. 29. Vel ſi depoſitio peteretur ſuper capitibus non releuantibus, vel non facientibus ad cauſam, ibid. n. 30.

Procurationis inſtrumentum cum mandato ſpecialiſſimo ad ſic reſpondendum cum videatur depoſitio ipſiuſmet principalis, non fuit abſque rationabili ratione, quæ recenſetur, introductum, ibid. num. 26.

Procurator quando admittutur ad reſpondendum, eſt Iudici arbitrarium ibid. n. 27.

Procurator, qui depoſuit, ſi non habebat ſpecialiſſimum mandatum ad ſic deponendum, tunc peti poteſt depoſitio principalis, ibid. nu. 31. Vide verb. Confeſſio.

Profeſſio.

Profeſſionem in Religione validam, vel inualidam declarare pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum, dec. 40. n. 1.

Profeſſionem à ſana mentis puella, vtcumque ad mortem ægrotante, etiam ſuaſionibus Monialiū emiſſam, niſi aliud obſtiterit, Sacr. Congr. Card. Interpretum S. C. Trid. cenſuit eſſe validam, ibid. n. 2.

Profeſſio emiſſa in vltimo vitæ ſpiritu, quid operetur, ibid. n. 8. 12. & 21.

Profeſſio in articulo mortis eſt permiſſa etiam infra annum probationis, ibid. n. 10. Sed an ſit vera profeſſio, ibid. n. 13.

Profeſſionis tempus iuſtè prorogari poteſt, ſi infirmitas ſit impedimento, ibid. n. 9.

Profeſſio facta etiam in articulo mortis, ac etiam timore mortis, ſiuè naturalis, ſiuè accidentalis; caſualis tamen non violenta ſemper eſt valida, ibid. n. 17.

Profeſſio, quæ ob Monialium blanditias celeriùs fit, non excludit Monaſterium à ſucceſſione profitentis, n. 19.

Prorex.

Proregis, Principem repræſentantis, poteſtas ratione publicæ vtilitatis eſt latiſſima, dec. 17. n. 4.

Prorogatio.

Prorogatum tempus dicitur idem, & non diuerſum à primo, dec. 40. n. 11.

Proteſtatio.

Proteſtatio nulla contra Principem releuat, quæ poteſt releuare contra Prætorem, dec. 53. n. 9.

Prouentus, vide verb. Delictum in fin.

Publicanus.

Publicani dicuntur, qui publica vectigalia habent conducta, & omnes, qui à Fiſco aliquid conducunt. Et ideò non ſunt Domini iuris percipiendi vectigalia, ſed Adminiſtratores tantùm, licet nō minùs triennio, dec. 79. n. 27. Hi per exhibitionem familiæ liberantur ab omnibus per familiā commiſſis abſque ipſorum participatione, & hoc non ſine ratione, quæ ſubijcitur, ibid. n. 28.

Pupillus.

Pupillorum omnis vtilitas ad Tutores pertinere debet, dec. 5. n. 3.

Pupillus ſi Tutoris facto ſe abſtineat ab hæreditate ſibi delata, actione tutelæ ab eodem Tutore conſequitur quicquid ſua interfuit abſtenſum non eſſe, ibid. n. 4.

Pupilli non ſunt educandi penès eos, qui proximam habent cauſam in illorum ſucceſſione in caſu mortis, etiam per viam ſubſtitutionis; contrariū tamen eſt cautum in matre, quia in ea, & cæteris aſcendentibus ceſſat hæc ſuſpitio, quod priuilegium an ſit etiam communicatum fratri, variūt DD. qui tamen conueniunt in eo, vt mater priuetur pupilli educatione, ſi ad ſecunda tranſierit vota, ſiquidem tunc ſtatim inſurgit eadem ſuſpitio, quæ militat in alijs proximioribus ſucceſſoribus; vndè ſi aliquo caſu ceſſet ſucceſſionis cauſa in matre, in qua ampliùs, & in vitrico cōcurrat honeſtas vitæ, & fama, poterit eidem matri committi huiuſmodi educatio, dec. 8. nu. 1. vſque ad 5.

Pupillorum priuilegijs potiuntur omnes, qui per Adminiſtratores reguntur, dec. 27. n. 5.

Pupillo æquiparatur adultus habens Curatorem, ibid. n. 6. præcipuè in iudicio, in quo adultus non poteſt eſſe ſine Curatore, ibid. n. 7.

Pupillus in bonis Magiſtratus non habet prælationem vltra alios creditores, dec. 45. n. 8.

Pupillus conſtituitur in mora regulari per expreſſam interpellationem factam Tutori, deciſ. 90. n. 22. Vide verb. Fideiuſſio, Vniuerſitas in princ.

QVarta, vide verb. Maritus, Vxor.

Ratio.

RAtio finalis præponderat rationi impulſiuæ. Hinc ex ratione finali expreſſa in lege, vel Canone fit extenſio etiam in limitatione ad regulam de iure communi, dec. 92. n. 10.

Ratio

Ratio legis vbi eſt eadem, ibi idem ius viget etiam in pœnalibus, ibid. n. 16.

Rationes ſolidæ, & palpabiles preponderant authoritati cuiuſuis Doctoris, dec. 91. n. 21.

Reclamatio.

Reclamatio poſt decem dies, ſed infrà biennium à ſententia S. C. an requirat pro forma ſupplicationem directam Regiæ Maieſtati; dubitatum fuit annis elapſis in quadam facti figura, & Aduocatus illius temporis, qui affirmatiuas partes tuebatur pro tutela ſuæ opinionis multa allegauit, quæ cumulata reperies dec. 21. à nu. 2. vſque ad 9. incluſiuè. Sed contrarium fuit reſolutum per S. C. ex acutè, & ingenioſè conſideratis, & adductis, num. 15. vſque ad 22. excluſiuè, imò in actu votandi idem S. C. reputauit merum ſomnium hoc dubium, ibid. n. 12. in fin. & n. 14. pariter in fin. adeò ut fatuus reputetur apud omnes Pragmaticos is, qui contrarium attentauerit, ibid. n. 22. circa fin.

Reclamatio eſt remedium extraordinarium, & ex gratia, ibid. n. 4. Pro qua obtinenda debet Principi ſupplicari, ibid. Sed diſtingue, vt n. 15.

Reclamationis forma à Reg. Prag. *introducta, ibidem n. 5. Et de illius intellectu, n. 17. & 19.*

Reclamationum ſupplicationes Reg. Maieſtati porrectæ nanciſcuntur decretationem ſub hac forma, notetur dies, & facta exequutione prouidebitur, *ſed cur, & quando hoc fiat, ibidem n. 6. & 21.*

Reclamatio quando interponitur infrà decem dies à ſententia lata, non mandatur exequutioni ſententia, niſi præſtita cautione in caſu retractationis; at ſi fuerit poſt dies decem reclamatum, nulla erit præſtanda cautio, ibid. nu. 8. 15. 17. in fin. & 22.

Reclamatio quando interponitur infrà decem dies, ſupplicatio offertur Præfecto Prætorio, ſed quando interponitur poſt decem dies, eſt offerenda Principi, ibid. n. 9. Sed ne decipiaris, diſtingue, & declara, vt n. 20.

Reclamationibus, tàm de iure, quàm de antiquato ſtylo S. C. duo tantùm termini obſeruantur, & ad quem effectum, ibid. n. 15. ad 19.

Reclamatio idem eſt, quod ſupplicatio, & è contra, & in omnibus caſibus, in quibus non poteſt appellari, poteſt ſupplicari, ibid. n. 17.

Reclamatio quid operetur, & quibus poſſit fieri modis, ibid. n. 18.

Reclamatio interpoſita, vt exerceri poſſit, eſt neceſſaria ſupplicatio Principi interponenda, & ampliùs ſunt interponendæ literæ remiſſionis per Reg. Cancell. Sed hoc vltimum receſſit ab Aula, & ſufficit ſola ſupplicatio directa Reg. Maieſtati, & porrecta Viceprotonotario illam repræſentanti, ibid. n. 19.

Reclamationis ſecundum biennium non currit, niſi poſt integralem exequutionem illius primæ ſententiæ, etiam ſi duraret per mille annos, ibidem num. 15.

Recurſus.

Recurſus vndè deriuetur, & quid comprehendat, dec. 14. in princ.

Recurſus eſt remedium extraordinarium multum ſalutare, & competit, tàm Fiſco, quàm priuatis, ibid. n. 1. 2. 5. & 8.

Recurſus, & querela vnum, & idem ſunt, ſecundū Parid. de Put. & Afflict. *ibid. n. 3. & non cenſetur prohibitus prohibita appellatione, ibidem nu. 4. Hinc inualuit praxis, & vſus forenſis, vt Fiſco, qui in Regno prohibetur appellare in criminalibus à ſententijs abſolutorijs, ſit permiſſus recurſus ad ſuperiores Iudices, ibid. Dubium tamen fuit non leue circa temporis metam, quanto ſcilicet tempore præſcribatur petitio huius recurſus, & quoad tempus exercitij, & determinationis ipſius adeſt doctrina Bald. & pariter quoad tempus recurrendi ad Principem, vt corrigat legem iniquam. Sed hæ doctrinæ non fuerunt viſæ applicabiles quæſtioni ſupra excitatæ, & ideò fuit ſequens adhibita diſtinctio, vt aduerſus decreta, à quibus competebat Fiſco de iure communi appellatio, prout ſunt decreta inferiorum Tribunalium, ſcilicet Audientiæ Prouincialis, & M. C. V. poſſit Fiſcus in Regno petere recurſum infrà decem dies tantùm, infrà quos poterat appellare; ſed aduerſus decreta, à quibus nō datur appellatio, ſed reclamatio, prout ſunt decreta S. C. quia hęc reclamatio, tàm de iure communi, quàm de iure Regni conceditur infrà biennium, poſſit recurſus peti infrà idem biennium, & ità reſolutum, & determinatum in Coll. Conſ. ib. n. 5. vſq; ad fin. & dec. 16. n. fin.*

Recuſatio.

Recuſatio Officialium inhibetur coniunctis litigantium reconciliatorum cum dictis Officialibus poſt ſequutam reconciliationem Regia lege, ſiuè Pragm. *huius Regni ſic diſponente, quam etiam locum habere, quandò litigans principalis poſt reconciliationem vult recuſare Officialem in gradu coniunctum ſuo aduerſario ſecum reconciliato, nuper cenſuit Collat. Conſ. dec. 78. per tot.*

Recuſatio principalis inimici, etiam ſequuta reconciliatione admittitur, ibid. n. 2.

Recuſatio ex capite præcedentiæ reſpectu maioris, vel minoris dignitatis in officio præbet iuſtam cauſam ſe inuicem recuſandi in alijs cauſis, dec. 80. n. 11.

Regalia.

Regalia iura Principi reſeruata quamuis non veniant in generali conceſſione per quæuis verba prægnantia; nihilominus ſi aliquod ius huiuſmodi fuerit ſemel alienatum, & ſpecificè translatum in perſonam priuatam, deſinit eſſe de regalibus, & Principi reſeruatis, & ſic tranſit cum iuribus vniuerſalibus, etiam non facta aliqua ſpeciali illius mentione, dec. 6. n. 6.

Regalia ius deriuatur ex conceſſione facta cum clauſula: Per quam concedentis ſuperioritas reſeruetur, *dec. 72. n. 10. Ad idem, ſi admini-*
niſtra-

niſtratio tantùm concedatur, & dominium remaneat penès Regem concedentem, ibid. nu.11. Item ſi ius ſucceſſionis ſit limitatum ad legitimos hæredes, & deſcendentes tantùm, ibid. n.12.

Regalia cuiuſcumque generis etiam ſi concedantur in allodium cum retentione tamen dominij, non poſſunt alienari abſque Regis beneplacito, ſecũdùm Afſl. *relatum, ibid. n.21. Sed huic traditioni obſtat irrefragabilis ratio, de qua ibid. n. ſeq.*

Regalia Principis oſſibus infixa ſunt cudere monetam, indicere bellum, leges condere, & alia id genus, ibid. n.23.

Regalia bona ſunt duplicis naturæ, & inter vtramque maximè intereſt, ibid. n.34.

Regaliæ ius licet ſecundùm aliquorum opinionem deſinat eſſe de Regalibus poſtquam eſt alienatum, nihilominus adhùc retinet naturam, vt abſque Regis licentia non poſſit alienari, ibidem n.48. Vide verb. Fallitas in penult. ſumm.

Regula.

Alteri per alterum iniqua conditio non eſt inferenda, dec.28. n.8.

Brocardica deſumpta ex l. vnic. §. vbi autem in fin. C. de caduc. tollend. *quando procedat, dec. 4. n.29.*

Contrariorum eadem eſt diſciplina, dec.87. n.12.

Expreſſio eius, quod tacitè ineſt de iure, nihil debet operari, dec.65. n.11. Sed declara hanc regulam, vt ibid. n.12.

In dubio id, quod minimum eſt, ſequimur, dec. 31. num.2.

Inducta in alicuius fauorem non debent in illius odium retorqueri, dec.13. n.9.

Infecta primitiua, inficitur deriuatiua, & è contra ſubſiſtente primitiua, ſubſiſtit, & deriuatiua, dec.87. n.12.

In generali ſermone non includitur perſona loquẽtis, nec Statuens comprehendit ſtatuentem, dec. 69. num. 3. Hæc regula multas admittit declarationes, & præcipuè duas, de quibus ibid. n.14.

Is, qui in alterius ius ſuccedit, eodem iure vti debet, bifariam producitur, & ampliatur, deciſ.6. num.5.

Ius nobis quæſitum non poteſt à nobis euelli abſque facto noſtro, dec.13. n 9.

Minimè ſunt mutanda, quæ interpretationem certam ſemper habuerunt. Hoc vulg. Pauli *reſpõſum à fortiori procedit in concernentibus vſum forenſem, ex quibus inducitur ſtylus ſic iudicandi, dec.52. n.2. in fin.*

Nemo dat, quod non habet.

Nec poteſt plus iuris quis transferre, quam ipſe habet.

Et non poteſt eſſe plus in acceſſorio, quàm in principali.

Huc alludit illud vulgare, & per vulgatum carmen.

Ignudo huom, che non hà, come puó porgere? *de quibus omnibus in dec.57. n. 20.*

Nemo poteſt ſibi ipſi ius dicere, & contra ſe iuriſdictionem exercere, dec.69. n.3. Sed fallit in ſupremo Principe, ibid. n.15.

Non debet quis in propria perſona iniquum putare, quod in alterius perſona æquum eſſe credidit, & è conuerſo, dec.53. n.14.

Paria ſunt, aliquid non extare, vel extare, & eſſe inutile, dec.13. n.7.

Principale ſi non tenet, nec etiam tenet acceſſorium, dec.19. n.4. quam regulam notabiliter diſtingue, & declara, vt n.9.

Quem ſequuntur commoda, debent ſequi incommoda, & è contra, dec.79. n.25.

Quis non debet petere id, cuius contrarium non eſſet poſtulaturus in caſu contrario, dec.53. n.14.

Relatum eſt referente cum omnibus ſuis qualitatibus, dec.94 n.6. & dec.100. n.25.

Res ſua nemini ſeruit, dec.72. n.14. & 32. in fin. dec.98. n.1. Sed intellige, & declara, vt ibid. nu.2. Item limita, vt ibid. nu.3. Sed diſpungitur limitatio cum declaratione, de qua ibid. n.7.

Singula, quæ non proſunt, ſimùl collecta ſufficiunt ad plenam probationem etiam in criminalibus, vbi non agitur ad pœnam corporis afflictiuam, quamuis Peguer. *concludas, in Senatu Cathaloniæ fuiſſe deciſum, ſufficere etiam ad pœnam ordinariam vltimi ſupplicij, dec.36. n.25.*

Statutum in vno de correlatiuis extenditur ad alteram ex identitate rationis, dec.78. n.8.

Tacitum maiorem vim non habet, quàm expreſſum, dec.20. n.19.

Taciti, & expreſſi eadem eſt virtus, dec.92. n.13.

Tutiùs eſt antè tempus occurrere, quàm poſt exitum vendicare, dec.93. n.2.

Vbi militat eadem ratio, idem ius ſtatui debet, dec. 78. n.4.

Verba in quauis diſpoſitione non debent ſtare otioſa; ſed cenſeri debent appoſita cum miniſterio aliquid operandi, dec.65. n.9.

Verborum interpretatio non tanti valet, vt melior ſenſu exiſtat, dec.56. n.7.

Vnius incluſio, eſt alterius excluſio, dec.94. n.30.

Relatio.

Relationes M.C.V. ex particulari lege huius Regni fieri debent die Iouis in S.C. dec.2. n.3.

Relatiuum, qui, quæ, quod, *reſtringit immediatè præcedentia, non remota, dec.24. n.36.*

Relegatus, vide verb. Exul. in fin.

Religio.

Religio Theatinorum potiùs Seminarium Prælatorum, quàm Clauſtrum Regularium dici debet; ſiquidem videmus quotidiè ob vitæ ſanctitatem, & eximiam doctrinam ex ea prodire Epiſcopos, & Archiepiſcopos, dec.10. n.18.

Religionis incapacem eſſe puellam pergrandi morbo laborantem, & admiſſam repellendam, nec eſſe perferendum illam profiteri, enixè nobis inſinuauit Epiſc. Campani. *dec.40. n.5.* Vide verb. Ædificium, Verecundia.

Remiſſio.

Remittendi ius regulatur ab illo querelandi, inſpe-

 cta

Digitized by Google

cta tàm diſpoſitione iuris communis, quàm municipalis huius Regni, dec.2.n.4.

Remiſſio cauſa ad Iudicem laicum formitèr petita coram Eccleſiaſtico, & denegata, à decreto denegata remiſſionis eſt interponenda per Partes appellatio ad Superiores Eccleſiaſticos, non autem eſt habendus recurſus ad remedia extraordinaria, ex regula, quod quiſque iur. *deciſ.58. n.14.*

Remiſſionis petita ad Reg. Cam. ad inſtantiam Officialium ipſius eſt declaratio expreſsè reſeruata Proregi, & Collaterali Conſilio ex Regia ſanctione huius Regni, deciſ.74.n.5. Et hæc concluſio illuſtratur exemplis, & authoritate rei iudicatæ, ibid.n.7.

Remiſſionis articulus determinãdus eſt ab illo Tribunali, in quo mota eſt lis, ibid.n.4.

Renunciatio.

Renunciatio ab aliquo facta tempore ingreſſus Religionis, & profeſſione ſequuta, an poſſit reuocari propter tranſlationem, & promotionem ad Epiſcopatum. P. Moltes. *affirmatiuæ opinionis defenſor miſerè lapſus eſt circà DD. authoritates, quibus innixus fuit: nàm omnes per D. Authorem facili negotio, & accuratè diſpunguntur, dec. 10.nu.1. cum ſeqq. prout paritèr notabiliter diluuntur illius rationes, ibid. à nu.5. cum ſeqq. & ſtabilitur contraria ſub validis, & firmis fundamentis à nu. 15. vſque ad fin. vbi refertur deciſio Sacri Conſ.*

Renunciatio, de qua ſuprà, ſub qua conditione cenſeatur facta, non eſt eadem eiuſdem patris, & Domini Authoris ſententia, ibid.n.5.& 6.

Renunciatio, quæ in ingreſſu Monaſterij ſit propinquis, an quoad iuris effectum diſtinguatur à donatione, quæ in ipſum confertur Monaſterium, dec.10.n.6.

Renunciatio præſumitur facta, re in eodem ſtatu permanente, ibid.nu.7. Sed declara, vt num.16. & 17.

Renunciantibus, & remittentibus iura ſua non datur ampliùs regreſſus ad ea, ibid.num.15. Hinc ſecundùm Rub. Alex. *reſponſum. Miles, Hieroſolymitanus profeſſus in illa Religione, & poſteà ab ea abſolutus per Sum. Pont. diſpenſationē non poteſt ampliùs habere regreſſum ad bona renunciata tempore ingreſſus, ibidem. Et ſuprà memoratæ iuris regulæ affines ſunt infraſcriptæ, nempè quod ſemèl repudiatum ampliùs reintegrari non poteſt, & quod ſemèl placuit, &c. & quod ſemèl probaui, &c. de quibus ibid.*

Renunciatio repellit renunciantem à ſucceſſione, dec.22.nu.4. intellige. quando ſupereſt is, cuius contemplatione eſt facta renunciatio, nu.6. vel ſi is, in cuius beneficium eſt collata renunciatio, fecit teſtamentum, non autem ſi ab inteſtato deceſſit, n.7.

Renunciatio ſucceſſionis nondùm aditæ, nec delatæ non operatur effectum tranſlatiuum alicuius iuris ſuccedendi, ſed extinctiuum tantùm, dec.85. num. 1. Procedit aſſumptum deficiente vno ex duobus extremis neceſſarijs ad inducendam retrotractionem à die delatæ ſucceſſionis ad diem factæ renunciationis, ſecùs vtroque concurrente, ibid.n.2.& 3.

Renunciantis conſenſus operatur, vt eueniente caſu ſucceſſionis, illicò deferatur ſucceſſio renuncianti, & virtute renunciationis ſtatim transferatur ſucceſſio ei, cui eſt facta renunciatio, ibid. num.2.

Renunciatio tacitam continet conditionem, ſi hæreditas ipſi renuncianti deferatur, ibid.num.13. Vide verbo Beneficium.

Repræſentatio.

Repræſentatio tàm de iure municipali huius Regni, quam etiam de iure communi feudorum habet locum in linea collaterali, dec.51.n.3.& 4.

Reſpublica.

Reſpublica aliquam infeſtam perpeſſa cladem, dãnum cum ſubditis conuenit communicari, deciſ. 35.n.16.

Reſtitutio.

Reſtitutus à Principe, an recuperet officium tempore reſtitutionis adhùc vacans, ad alterius tamen, & non ipſius Principis pertinens collationem, dec.37.n.3.

Reſtitutus poſt deportationem pater, recuperat patriam poteſtatem & inualidum reddit teſtamentum filij, durante deportatione conditum; non autem contractus cum alijs factos, & celebratos, ibid.n.4.

Reſtitutus Doctor non recuperat lecturam, niſi vacantem, qua propter delictum fuerat priuatus, ibid.n.5.& 9.

Reſtitutio Principis nõ producitur ad ius alteri deuolutum, & expreſſe non derogatum, ibid.n.6.

Reſtitutio Principis non comprehendit ius tertio quæſitum, ibid.n.7.

Reſtitutus non recuperat officium iàm alteri collatum, ibid.n.8.

Reſtitutio, vt inhabilis fiat habilis, eſt contra naturam, ſecundùm Innoc. *& propterea non eſt extendenda, ſed reſtringenda, ibid.n.15.*

Reſtitutionis in integrum beneficio iuuantur omnes, qui per alium reguntur in perſona, vel in bonis, ſiuè ex defectu ætatis, ſiuè ex imbecillitate conſilij, dec.39.n.1. Sed hoc beneficio deſtituti ſunt illi, quorum bona ex mera voluntate, & diſpoſitione hominis, vtpotè Teſtatoris regũtur ſub alterius adminiſtratione etiam poſt maiorem ætatem, & ità per S.C. deciſum, ibidem vſque ad fin.

Reſtitutio in integrum conceſſa minori, & alijs priuilegiatis aduerſus ſententias contra ipſos latas ceſſat, quando ſententia cœpta eſt exequutioni demandari, dec.91.n.22.

Retractus.

Retractus, vt ſibi locum vindicet, duo copulatiuè exiguntur, primò, vt reus conuentus habeat titulum emptionis, & ampliùs, vt habeat poſſeſſio-

nem

nem rei petitæ, ex vulgata Napod. *traditione, ex qua tnolenit illa cauſidicorum cantilena,* Hodie mihi, & cras domi, *dec. 3. nu. 1. quæ ex eodem* Nap. *declaratur, ibid. n. 6.*

Retrahens vicinus vigore Conſuetudinis Neapol. rem venditam ab illius emptore, an teneatur ad primum pretium, quo valebat res tempore venditionis, aut petitionis, aut litis conteſtationis, vel ad vltimum, prout nunc valet tempore exequutionis, & apprety ipſius rei. In hoc tàm priſco, quàm arduo, & perplexo iuris articulo, ſecundū varietatem temporum diuerſa, imò contraria eiuſdem Tribunalis proceſſerunt exempla, quæ nè in materia tàm frequenti, & in Palatys verſatili confuſionem generarent, factum eſt, vt de ordine Spectabilis Præſid. vnitæ fuerint omnes quatuor Aulæ pro illius perfecta diſcuſſione. Cōgregatis igitur omnibus Conſiliarys in numero 17. Votantium fuit facta ſolemnis diſcuſſio. Et pro prima opinione, quòd attendatur primum pretium, fuerunt adductæ multæ rationes, DD. authoritates, necnon ponderata eiuſdem Conſuetudinis verba, de quibus omnibus dec. 24. ab initio vſq; ad nu. 9 Sed contraria opinio, vt circa pretium attendatur tempus exequutionis ſententia obuallata videtur vrgentioribus rationibus, DD. placitis, & legum ſanctionibus, de quibus n. 10. vſq; ad n. 20. quo loci fuerunt facili negotio diluta omnia argumenta in contrarium adducta, & num. ſeqq. vſq; ad fin. vbi ponuntur, & exſcribuntur verba deciſ. in effectu continentis, quòd attendatur tempus exequutionis ſententiæ, d. dec. 24. per tot.

Retrahenti huius Conſuetudinis vigore, debet præcise dari res empta ab emptore infra annum, prout appretiata fuerit, alias emptor poſt denunciationem ſibi factam conſtituitur in mora, ſecundùm Afflict. *ibid. num. 4. Sed hæc* Afflict. *traditio ſic ſimpliciter intellecta continet fallaciam, ideò eam diſtingue, & cautè intellige, vt n. 29. cum ſeqq.*

Retractus huiuſmodi illam ſecundùm Tiraq. *admittit declarationem, vt mala fidei non debeat emptori opitulari circa pretij augmentum, quēadmodum eidem non ſuffragatur circa retentionem fructuum poſt litem conteſtatam perceptorum, ibid. n. 6.*

Retrahens ratione iuris congrui, quando, & quas meliorationes teneatur ſoluere emptori; ad hoc reſpondetur cum Piſanell. *ibid. n. 7. Sed quia hæc doctrina non eſt vſquequaque vera, ideò diſtingue, & declara, vt n. 37. Et de praxi, qua retrahens vti debet in prohibendo, nè fiant dictæ meliorationes, ibid. n. 38.*

Retrahenti vicino integrum eſt in quacumque parte iudicij etiam poſt ſententiam recedere à petito retractu, & ita dec. ſum. ibid. n. 15. Licet contrarium reſoluant aly relati ſub n. 18.

Retrahens vicinus quando conſequatur dominium rei, quam iure congrui petit, ibid. n. 16.

Retractus, ſeù iuris congrui Conſuetudo Neap. *eſt correctoria iuris communis, & odioſa; & vbi deficiunt eius verba, non eſt recurrendum ad ius Conſtitutionum, quod eſt municipale huius Regni; ſed ad ius commune Romanorum, ibidem n. 19. & 20.*

Retractus, ſeù iuris congrui Conſuetudo commemorata longè diſtat à Conſt. Sancimus *quoad pretij liquidationem, ibid. nu. 44. Et pariter quoad euictionem, ibid. n. 41.*

Retractus vigore conuentus emptor non liberatur à traditione rei emptæ, offerendo intereſſe, ibid. num. 29.

Retrahens rem iure congrui, debet pretium realitèr conſignare, nec ſufficit oblatio, ibid. n. 33.

Retractus vigore relaxans emptor rem emptam in beneficium retrahentis, an, & quando obligetur de euictione, ibid. n. 41.

Retrahens in terminis Conſt. Sancimus, *non tenetur ſoluere pretium alio modo, quam eſt obligatus primus emptor, dec. 96. nu. 8. Itaq; amplatur, vt ex celebri, & notabili doctrina d.* Peregr. *olim Domini, & amici mei relata, ibid. n. 9. Sed in terminis* Conſtit. Neap. *aliud eſt; nam ſicuti retractus ille non regulatur à primo reſpectu pretij, pariformitèr nec ab eo regulabitur reſpectu ſolutionis, ibid. n. 7. & 10.*

Retrahentis in beneficium emptor primus, tàm in terminis Conſt. Sancimus, *quam* Conſuetudinis Neap. *non tenetur ſe obligare de euictione, niſi à ſe, & habentibus cauſam à ſe tantùm, & ſic vſus quotidianus inualuit, ibid. n. 11.* Vide verbo Donatio.

Reuiſio.

Reuiſores grauaminum poſſunt ſibi eligere Tabelliones publicos ad acta conficienda, ſine quibus acta iudicij nequeunt commodè fieri, & hoc non ſine ratione, de qua dec. 72. n. 53.

Reus.

Reo de publico crimine inquiſito, & antè ſententiā defuncto, an idem iudicium exerceri poſſit aduerſus eius hæredem pro ademptione bonorum, vel alia pœna pecuniaria principalitèr imponēda? In hoc articulo, prout in cæteris frequentiùs, non eſt concordia inter Scribentes, ſiquidem Accurſ. *author fuit affirmandi, at contraria opinio prævaluit, fundata præſertim ſuper illa ſolida ratione, quia pœna conſtituitur in emendationem delinquentis, quæ correctio deſinit mortuo eo, in quem conſtituitur, dec. 64. n. 1. & 2.*

Sed ſi deceſſit poſt latam ſententiam, quæ fuit per appellationem ſuſpenſa, pœna confiſcationis, ſeù alia pecuniaria, quæ tacitè venit in conſequentiam corporalis, extinguitur vnà cum pœna corporali, ſed ſi pœna confiſcationis, vel pecuniaria eſt expreſsè, & principalitèr impoſita ſimùl cū corporali, tunc licet extinguatur pœna corporalis, nō tamen extinguitur pecuniaria principalitèr in ſententia declarata, quicquid aly indefinitè tradiderint, non diſtinguentes caſum mortis rei

accu-

accuſatione pendente ab altero mortis eiuſdem appellatione pendente, qui diuerſiſſimi ſunt.

Et ampliùs miſerè lapſus eſt M.A. Eugen. qui generalitèr reſpondit, in publicis delictis mortuo reo pendente accuſatione poſſe agi aduerſus hæredes ad pœnam pecuniariam, nàm veritas eſt omninò in contrarium, ibid.n.3.& 4.

Cæterùm in priuatis delictis regula viget in contrarium, vt defuncto reo poſt litem conteſtatam poſſit pars læſa proſequi idem iudicium aduerſus hæredem, & hoc cum ratione, de qua ibidem num.5.

Obſerua modò, regulam ſuprà conſtitutam in criminibus publicis ceſſare in crimine l. Iuliæ repetundarum, quippè quòd habet præ cæteris ſua ſpecialia. Et pro introductione materiæ eſt ſciendum, hoc crimine inter alios teneri eos, qui in Magiſtratu, miniſterioue publico pecuniam ob iudicandum accepiſſent, ibid.n.6.

Ex hoc delicto actio deſcendens datur nedùm contra reum principalem, dùm vitam agit; ſed etiam contra hæredes infrà annum tantùm, & non vltrà. etiam ſi ad hæredem non perueneri it id, quod acceptum eſt, & etiam ſi lis non ſit conteſtata cum reo principali defuncto. Quinimmò etiam ſi nec accuſatio ſit propoſita in vita defuncti, ibid. n.7.8.9.15.& 16.

Et eſt actio merè ciuilis, & lite pendente non debet hæres amoueri à libera poſſeſſione, ibid.num.21. & 24.

Obſerua paritèr, non eſſe neceſſariam non modò litis conteſtationem, imò nec accuſationem viuo Miniſtro, ſeù Officiali fuiſſe introductam, vt actio ſit contra hæredes tranſitoria, quando pro delicto à defuncto patrato eſſet impoſita pœna amiſſionis, ſeù confiſcationis bonorum, vel alia pecuniaria ipſo iure, ipſoque facto incurrenda, ibid n.10.& 11.

Obſerua ampliùs, in pœnis inflictis ipſo iure eſſe ſaltem neceſſariam ſententiam declaratoriam, tale ſcilicet delictum fuiſſe commiſſum, quàm tamen ſententiam non poſſe poſt mortem delinquentis proferri aliqui DD. contendunt; ſed cõtraria opinio eſt frequentiùs recepta, & ſolidiſſima nititur ratione, vt ibid.n.12.& 13.

Et forma huius ſententiæ contra hæredem proſequendæ ponitur, ibid.n.14.

Rei criminis l.Iul. repetund. quomodò plectantur per leg. Regiam huius Regni, ibid.n.15.cum ſeqq.

Reus inquiſitus, dùm cõdemnatur pro delicto principali, debet etiam mulctari in expenſis ergà Fiſcum, ſecundùm ſtylum Senatus Pedemont. Sed quæſtionis eſt, ſi ex multis, & grauibus indicijs tortus, & non confeſſus veniat liberandus, an in actu liberationis debeat ad dictas expenſas condemnari, ſuper qua commemoratur diſtinctio, & deciſio facta per illum Senatum, dec.67. nu. 13. & 27. Et ſecundùm ius municipale huius Regni debet etiam condemnari ad ſalaria Commiſſariorum, idque declaratur, ſiuè condemnetur pœna ordinaria, ſiuè extraordinaria, & etiam ſi procedatur in contumaciam, ibid.n.22.& 23.

Rex.

Regem voluiſſe concedere ea, quæ non ſunt ſolita paſſim concedi, & quæ ſunt Principi reſeruata, præſumendum non eſt, dec.6.n.14.

Rex, & ipſius Fiſcus ſi vellet, prout poteſt, exercere Baliatũ per ſeipſum, tenetur vt quilibet priuatus conficere inuentarium bonorum pupilli, & cætera adimplere ſolemnia, dec.69. n.10.

Regis huius Regni Primogenitus ſtatim, ac naſcitur, intitulatur Dux Calabriæ, & Vicarius Generalis huius Regni abſque aliqua inueſtitura: prout in Hiſpanijs ſtatim appellatur Princeps Aſturiarum, in Gallia Delphinus, in Anglia Dux Galeſij, & ſic de ſingulis, dec.72.n.19.

Rex Alphonſus Primus poſt quæſitum hoc Regnũ ex adoptione Reginæ Ioannæ II. non potuit poſteà decedens ſine legitima ſobole ſuſtituere in Regno Ferdinandum Primum filium ſpurium in præiudicium Ioannis de Aragona Regis Nauarræ eius fratris ſecundogeniti, qui fuit pater Regis Catholici, ibid.n.63.

Rex non poteſt facere legitimare filium naturalem per Papam in præiudicium alterius conſanguinei, cui Conſuetudo defert Regnum, decedente Rege ſine filijs legitimis, & naturalibus, ibid.

Rex Catholicus ſucceſſit in hoc Regno, non vti hæres Federici, aut Ferdinandi Primi, ſed vti hæres, & ſucceſſor Alphonſi Primi, ibid.

SAcerdos. Vide in verb. Falſitas in fin. Tutor.

Salarium.

Salarium debitum Officialibus, & alijs Commiſſarijs, qui accedunt de loco ad locum pro explicandis negotijs ſibi commiſſis, liquidatur habita conſideratione duplicis temporis, nempè acceſſus, & receſſus, & ampliùs aſſiſtentiæ, & moræ in loco pro dicta negotiorum explicatione, deciſ. 66.n.1.

Salarium prædictum liquidatur ad rationem milliarium viginti pro qualibet Dieta, etiam ſi vltima Dieta conſiſtat in vnico milliari, ibid. n.2.

Et hæc dinumeratio eſt facienda, ſecundùm diſtantiam itineris per terram, non autem per aerem, aut per aquam, ſeù per mare, eſtò quis fœlici, aut infœlici diplomate, & nauigatione vſus ſit, ibid.n.3.

Quo loci poſt Bart. & alios indicatur differentia, quæ fit inter dinumerationem per terram. ab ea, quæ fit per mare, & vtraque fit ad diuerſos effectus, de quibus ibid.n.4.

Salarium Commiſſarij quando peruenit ad locum deſtinatum, & incipit vacare negotio peragendo, non liquidatur per milliarium dinumerationem, ſed per Dietas naturales tantum, etiam ſi inter has interceſſerint aliquot dies feſtiui, in quibus prohibetur actus forenſes, & dictæ Dietæ ſup-

ſupputantur, donec & quouſque negotium ſit perfectum,ibid.n.5.

Quinimò ſecundùm aliquos DD. dies Dominicus cedit in beneficium Commiſſarij etiam reſpectu acceſſus,& receſſus in longo itinere,vt detur quies diei Dominici in qualibet hebdomada, ibid. Et ampliùs hac ſupputatio per Dietas ſit, quando non eſt opus progredi ad diuerſa loca: nàm tunc acceſſus à loco, à quo,vſque ad locum, ad quem ſoluitur ad eandem rationem milliarium, quæ etiam ſi non aſcendant ad viginti milliaria, conſtituunt tamen vnam Dietam, ibid. n.6.

Salarij compendium adhùc debetur Commiſſario, ſi aliquod impedimentum contingat à caſu, & fortuna, vt non poſſit diſcedere à loco, & proſequi iter cœptum, itaut ei ſit neceſſè morari in loco aliquibus diebus, non exercendo commiſſionem, id quod pluribus illuſtratur exemplis, ibidem n.7.& 8.

Salarium deberi Commiſſario pro tempore infirmitatis docuit Accurſ. Couarr. reſtrinxit hoc ad alimenta tantùm. Sed Eſcobar has diſſonas opiniones multis conciliat modis, de quibus ibidem num.9.

Scriptura.

Scribens alieno nomine, debet facere mentionem, quòd de illius voluntate ſcribit,dec.95.n.6.

Scriptura dubia, & incerta nedùm producenti non ſuffragatur etiam in fauorabilibus, ſed ampliùs contra eundem interpretatur,ibid.n.7.

Sententia.

Sententia lata aduerſus poſſeſſorem feudi, fideicommiſſi,vel emphyteuſis parat,& inducit præiudiciũ omnibus ſucceſſoribus etiam non citatis,detecta tamen fraude, ſententiam ſcilicet huiuſmodi latam fuiſſe per colluſionem, vel negligentiam poſſeſſoris, neque ſucceſſoribus, neque ipſi victo præiudicabit,dec.1. n.38.

Sententia quandoque datur prædio, & non perſonæ, & magni refert inter vnum, & alterum modum,dec.6.n.10.

Sententia Iudicis facit de albo nigrum, falſum mutat in verum,& è conuerſo, & facit ens de non ente,& è contra,dec.13.n.7. Sed intellige,vt infra,n.19.

Sententia Præfecti Prætorio, cuius vices gerit S.C. in hoc Regno diuerſimodè admittunt fatalium lapſum,ſecundùm variam iuris communis diſpoſitionem,dec.21.n.7.& 8.

Sententia (quando verſamur in dubio) præſumitur iuſta, & ſic excluditur remedium reſtitutionis in integrum extraordinarium, & remanet remediũ reclamationis ordinarium pupillis, vel alijs perſonis priuilegiatis,ibid.num.22.in fin. Quæ præſumptio eò fortiùs, & validiùs inſurgit,quo eſt à maiori Iudice prolata,dec.22.n.fin.

Sententia S. C. concepta per verba generalia declaratoria iuris dubij habet vim legis in futuris negotijs ex particulari, & Regia ſanctione huius Regni,dec.38.n.4.

Sententia eſt ſtricti iuris, & ſi non conueniunt verba,nec ipſius ſententiæ conuenit diſpoſitio, deciſ. 60.antè n.1. Sed hæc regula limitatur,vt non procedat, quando aliquid non expreſſum in ſententia veniret in neceſſariam conſequentiam, ibid.n.7.

Sententia ſuper relaxatione rei obtenta à minore, qui fuit condemnatus ad reſtituendum pretium conuentio, ſi deſiſtat à proſequutione exequutionis ſententiæ, reus non poteſt illum cogere ad recipiendam rem, & reſtituendum pretium. Sed obſerua, hunc tex. procedere, quando ſententia eſt fundata non iure ordinario, ſed in iure extraordinario, & iure ſpeciali competente Actori, prout erat minor circumuentus. Idem ſi eſſet maior, ſed obtinuerit ſententiam non de iure communi, ſed de iure ſpeciali, proùt eſt ius congrui in Ciuitate Neap.ibid.

Sententialiter aliquid iudicatum dicitur nedùm per verba in ſenſu directo, ſed etiam in ſenſu contrario, quod adeò verum eſt, vt producat etiam exceptionem rei iudicatæ: nàm eò ipſo, quòd meam eſſe hæreditatem pronunciatum eſt, ex diuerſo pronunciatum videtur, tuam non eſſe, ibidem n.3.& 4.

Sententiæ Sac.Conſ.requirentes tria vota conformia quales ſint,dec.81.nu.6.& 11. Et non ſufficit interuentus trium Votantium, ſi vnus contradicat, ibid.n.12.& ità deciſum in Collaterali Conſilio, ibid.n.15.

Sententia dicitur exequi cœpta per ſolùm mandatum de parendo expeditum, & notificatum parti victæ,dec.91. nu.23. Vide verbo Appellatio, Appretium, Conſilium, Decretum, Delictum,Exceptio,Reſtitutio in fin.

Sequeſtrum.

Sequeſtratio non tribuit ius,in re, nec ad rem, nec litigioſi vitium inducit, & ſic res in ſequeſtro poſita poterit alienari, non obſtante ſequeſtro, niſi expreſsè ſit inhibita alienatio,dec.91.n.26. Non parùm diſtat ab immiſſione in poſſeſſionem ex primo decreto, per quod ſequuta immiſſione contrahitur pignus Prætorium, & proindè eſt acquiſitum nedùm ius ad rem, ſed etiam in re, ibidem n.27.& 28.

Sequeſtrum non debet eſſe proceſſus initium, ibidem n.30.in fin.

Sequeſtratio vera, ſeù pignorum captura, & exequutio differt à deſcriptione, ſeù inuentario bonorum,ibid.n.31.

Seruus,& Seruitus.

Seruus alienus redemptus ab hoſtibus protinùs fit redimentis, dec.24. n.9. Sed intellige,redimentis quoad ius pignoris, non autem dominij, ibidem n.41.& 42. Et ideò ſi verus Dominus velit illum recuperare, fortè exiſtentem penès tertium, qui à dicto redemptore maiori emit, non tenetur exoluere, niſi illud primum redemptionis pretium,ibid.n.9.& 42.

Seruitus tacita quando vtrinque videatur inducta

in pariete, qui ad vſum clauſuræ conſtruitur inter vicinos, dec.30.n.8.

Seruitus an cenſeatur conſtituta reſpectu vnius domus, ſi communis Dominus alteram illi contiguam, francam, & liberam vendat, ibid. n.21.

Seruitus quamuis rei meæ non debeatur per aliam rem meam, nihilominus ſi conſueueram ire per illam ad rem venditam, ille poterit dici acceſſus illius rei venditæ, ſecundùm Paul. de Caſtro *traditionem, dec. 98. num.2. Quæ tamen diſtinguitur, & declaratur, vt ibidem n.5. & ſecundùm declarationem allatam ſubſequitur deciſio Sacr. Conſil. poſt plures ſeſſiones facta, ibid. n.18.*

Seruitus in noua feudi diſtractione eſt nominatim imponenda, alioquin liber venit, ibid. n.6. vide verb. Actio, Alienatio.

Solemnitas, vide verb. Decretum.

Solitum.

Solito, & conſuetudini plurimum defertur, dec.70. n.3. & 8.

Solutio.

Solutio quantitatis pecuniarum contentæ in fide crediti confecta per Bancum in beneficium deponentis ſub illa verborum ſtructura: De' quali potrà diſponere à ſuo piacere con reſtitutione della preſente, *facta fuerit ſuo depoſitori cum Iudicis iuſſu non reſtituta dicta originali fide ſub falſo prætextu, quod fuerit deperdita, & præſtita cautione de ſeruando indemne dictum Bancum, ſi compareat poſteà tertius cum dicta fide ſibi à Iudice liberata, vel ab eodem deponente ceſſa, quem tertium vulgò* Creditorem giratarium appellamus, *ſi petat ſibi ſatisfieri de credito prædicto, an idem Bancum compellatur iterato ſoluere? Quæſtio hæc fuit ad partes in facti contingentia ſolemnitèr diſputata, & hinc indè rationibus expenſis, & diſcuſſis fuit reſolutum, & concluſum pro creditore giratario aduerſus Bancum, & ſic paritèr per S.C. iudicatum, accedente voto Collat. Conſil. deciſ. 13. per tot.*

Soluere tenetur Bancum creditore inſtante abſque reſtitutione fidei creditum continentis data illa pro rupta & caſſa, ſecundùm Bald. *traditionem, ibid. n.9. Sed non euitabit moleſtiam, quæ ipſi poſſet imminere reſpectu tertij ibid. n.16. Et hoc attento conſulitur eidem Banco per viam cautionis de indemnitate, ibid. n.19.24. cum ſeq.*

Solutio facta à Banco vigore apocæ falſæ non liberat Bancum, ibid. n.23.

Solui non poteſt hæredi illius, qui fuit adiectus ſolutioni, dec.26.n.3.

Solutioni adiectus dicitur, quando promiſſio de ſoluendo eſt facta per dictionem alternatiuam, aut, ſecùs ſi eſt facta per dictionem coniunctiuam, & ibid. n.6.

Solutionis veræ, & realis vice fungitur Cedula Bancaria, quando pecunia reperitur explicita in Banco, dec.88. num 6. vide verbo Debitor, Dies.

Soror, vide verb. Frater.

Specialia.

Specialia duo non dicuntur circa idem concurrere, ſi vnum ſit in conſequentiam alterius, deciſ.49. num.7.

Sponſa, vide verb. Dona.

Statutum.

Statutum loquens in perſonam non extendi vltrà perſonas, & caſus expreſſos eſt Bart. *traditio ſatis obuia, dec.15.n.3.*

Statutum conditum ad tollendas diſſentiones inter DD. ſi approbet vnam opinionem potiùs, quàm alteram, non dicitur exorbitans, & correctorium iuris communis, & ibi de ratione, ibid. n.17.

Statutum imponens pœnam facienti delictum comprehendit etiam fieri facientem, ſecundùm Bart. *& ibi de ratione, ibid. nu.25. Sed contrarium veriùs eſſe demonſtrat* Sarn. *n.33.*

Statutum nè remaneat otioſum, & eluſorium, eſt de iure introductum, vt quomodocumq; ſint concepta verba, omninò ſit facienda extenſio de perſona ad perſonam, nimirùm vt in Statuto comprehendantur, nedùm principales in delicto, verùm etiam participantes, vt cooperantes in ipſo, ibid. nu.26. Sed declara, & intellige, vt n. 34.

Statutum conditum ab inferiore à Principe non poteſt ligare Principem ſuperiorem, deciſ.69. num.21.

Statutum contra ius commune dicitur odioſum, hinc non comprehendit caſus non prouiſos, & perſonas ſpecificè non expreſſas. eſtò adſit eadem, vel maior ratio, dec.92.n.3. Sed vide opiniones in contrarium à n.5. cum ſeq.

Statutum, ſiuè Pragm. *licet ob facti contingentiam vnum exprimat caſum, alterum tamen complectetur etiam ex vi comprehenſiua, ſi in vtroque eadem deciſionis ratio, quæ eſt anima legis omninò conſideretur, & vigeat, ibid n.5.*

Statutum dicitur illud, quod detrahit, vel addit iuri communi, aliàs non valet, vt Statutum, ſed vt ius commune. Hinc effectus notab. dec.100. nu.8. cum ſeq. Vide verb. Fœmina Prag.

Stipulatio.

Stipulantibus pluribus ſimùl quando eſt facta promiſſio, tunc conſtituuntur plures rei ſtipulandi, ſiuè credendi, dec.26. n.7. Sed quæſtionis eſt, ſi non eſt adiecta clauſula, inſolidum *an cuilibet acquiratur actio inſolidum, vel pro rata, quæ omninò ceſſat, dicta clauſula interueniente, ibid.*

Stipulatori inuito, & ignoranti non poteſt præiudicium inferri ſuper iure ſibi ſemèl per ſtipulationem quæſito, dec.28.n.8.

Stipulatio ſimplicitèr facta abſque hæredum expreſſione quo pacto diſtinguatur ab ea quæ fit cum eorundem adiectione, dec.85.n.17. & 20.

Stipulari alteri nemo poteſt, ibid. nu.20. Fallit in contractu ceſſionis, & renunciationis, & ſic meræ donationis, quæ etiam abſentis fieri poteſt, alio extraneo pro eo ſtipulante, præſertim accedente iuramento, ibid. n.21.

Sti-

INDEX.

Stipulatio contrahentium in terminis matrimonij, vulgò contracti, Alla noua manera, operatur, vt non dicatur ſuccedi ipſis filijs, ſed ipſi matri in caſibus in ſtipulatione comprehenſis, deciſ. 99. num. 4.

Stylus.

Stylus ſic iudicandi dùm eſt inductus, tunc non poteſt iudicari contrarium, dec. 11. n. 15.

Stylus eſt veluti altera lex ſernandus, ſed quæſtionis eſt, quomodò inducatur. dec. 28. n. 4. & 9.

Stylus ſic iudicandi Tribunalis Reu. Fabricæ, in quo ſemper præfuerunt Iuriſconſulti conſumatiſſimi electi à ſummis Prætorijs huius Regni, præfertur cuilibet quantumuis communi opinioni, dec. 57. n. 24. vide verb. Lex.

Subſtitutio.

Subſtitutio pupillaris facta à matre licet non valeat iure directo, ex quo filium non habet in poteſtate, valebit tamen iure obliquo tanquam fideicommiſſaria, dec. 100. nu. 1. Sed inſpecta Conſuet. Neap. neque valebit iure obliquo, ibid. n. 4. & 27.

Subſtituens tenetur etiam de culpis, & defectibus ſubſtituti, deciſ. 72. num. 69. Vide verb. Matrimonium.

Succeſſio.

Succeſſio ab inteſtato dicitur legitima, quia defertur à lege ad differentiam teſtamentariæ, & fideicommiſſariæ, quæ defertur ab homine, deciſ. 39. n. 5.

Succeſſio, quæ defertur proximiori, iuxtà cap. ſi aliquem in Regno vlterioris Sicil. quod non ſeruatur in hoc Regno, & ſecundùm aliques Hiſpan. Maioratus multum differt ab ea, quæ defertur primogenito, ſeù maiori ætati, dec. 51. n. 28. & 29.

Succeſſio in hoc Regno non eſt reſtricta in regalibus, proùt eſt limitata in feudalibus, quocirca veleris regulanda ſecundùm ius commune Romanorum, vel ſaltim iuxtà generales feudorum Conſuetudines, ſecundùm quas includitur etiam ſeptimus gradus, dec. 72. n. 66.

Succedendi alicui ius potentiale licet appelletur ſpes, tamen non eſt legitima, quia illa ſpes tantū poteſt propriè appellari legitima, quæ habet certam, & non incertam cauſam; & proindè de tali ſpe nulla poteſt haberi æſtimatio, dec. 85. n. 9. Sed declara, vt ibid. n. 28.

Succeſſionis caducitas non manet ſub prohibitione l. fin. C. de pact. dec. 87. n. 16.

Succedere prætendens in feudo, debet habere tria requiſita, ſecundùm Camerar. vt ſcilicet ſit de ſanguine, & de ſanguine deſcendenti, & de ſanguine iuſto, dec. 94. n. 33.

Succedi potiùs dicitur matri prædefunctæ, quàm nepti ſuſceptæ ex matrimonio, ſecundùm morem Capuanæ, & Nidi, vulgò dicto, Alla noua manera, nouiſſimo loco morienti, dec. 99. n. 1. 4. & 8. Sed is mos eſt intelligendus, quando filij ex eo matrimonio morerentur in pupillari ætate, vel ab inteſtato quandocumq; non autem in pubertate, & teſtamento condito, ibid. n. 2.

Succeſſionis cauſa proxima, & non remota attenditur, deciſ. 100. num. 13. Vide verb. Agnatio, Amita, Dos, Feudum, Nepos, Patruus, Prælatio.

Superfluitas.

Superfluitas in iure non præſumitur, dec. 91. n. 14.

Superindictum.

Superindictum quoddam pro ſublenandis vrgētiſſimis neceſſitatibus huius Regni impoſitum aduerſus forenſes poſſidentes bona in eodem Regno recenſetur vna cum reformatione facta per Cathol. Maieſtatem cuiuſdam clauſulæ, quæ latiùs patebat, vt in ea includantur ſolùm exteri, qui tenent priuilegium ciuilitatis per incolatum, dec. 75. n. 1. 2. & 4.

Supplicatio.

Supplicatio, quæ alio modo dicitur reclamatio eſt remedium ordinarium, & datur à ſententijs maiorum Iudicum, proùt eſt S.C. quod vices gerit Præfecti Prætorio, & ſupplicatur ad eoſdem Iudices maiores, qui iudicauerunt, & eſt concipienda ſupplicatio verbis multum reuerentialibus, dec. 14. n. 1. 2. & 8.

Suſpitio.

Suſpitionis cauſa ex capite affinitatis non videtur admittenda, vbi alter litigantium nullum habet intereſſe iure proprio, & vti perſona priuata, ſed ratione officij tantùm, & ità poſt reaſſumptum, & ſolemnitèr diſputatum articulum cum authoritatibus, & rationibus vtriuſque partis, cenſuit Coll. Conſ. dec. 80. per tot.

Suſpectus ex capite conſanguinitatis allegari non poteſt Iudex à Prælato electus pro cauſis ſuæ Eccleſiæ, ſecundùm Specul. aſſignantem rationem, quia cauſa non eſt propria ipſius Prælati, ſed Eccleſiæ ſuæ, ibid. n. 2. Sed quoniam hæc opinio videtur contra tex. expreſſum in iure Canonico, proindè quamplures DD. reprobato Specul. tuentur contrarium relati, ibid. n. 4. & 5.

Suſpectus allegari nequaquam poteſt Iudex ordinarius propter intereſſe pœnæ ſibi applicandæ, quia non habet hanc pœnam, vt homo priuatus, ſed propter officium tantùm, ſecundùm Oldr. ibid. n. 3. Eſt eadem traditio cum illa Specul. & propterea eandem patitur difficultatem, de qua ibid. n. 4. & 5.

Suſpitio in perſonam Iudicis ex capite amicitiæ eſt vtique in iure conſiderabilis, ibid. n. 4.

Suſpitio Iudicis procedit tam per coniunctionem contractam per conſanguinitatem, quàm per affinitatem, ex quo quandoque affinis plus diligit, quàm conſanguineus, ibid. n. 7. & 8.

Suſpitionum in perſonas Officialium ſemèl prolata decreta nullam admittunt reclamationem, nec alium vlteriorem conqueſtum, dec. 81. n. 1.

Suſpitionis cauſa non ſortitur naturam, aut qualitatem diuerſam à cauſa principali, licet à diuerſis determinetur Iudicibus, idq; duplici illuſtratur

tur

*tur exemplo, ibid.num.*15. Vide verb. Decretum.

Terminus.

TErminus per Reg. huius Regni legem ſtatutus ad petendum primum beneficium poſt factã publicationem, an currat vnà cum altero termino ad petẽdum ſecundum beneficiũ poſt elapſum primum, pendente reclamatione interpoſita à decreto publicationis, ſi in ea pars reclamãs ſuccubuerit. Hic articulus poſt diſcuſſionem rationum vtriuſque partis fuit per S.C. ad relationem Eruditiſs. Domini mei deciſus affirmatiuè, ſcilicet fuiſſe elapſum tempus petendi primũ, & ſecundum beneficium, præ cæteris propter egregiam Bart. doctrinam, dec.18. per tot.

Terminus 30. dierum alicui datus ad comparendũ, videlicet 10. pro primo, 10. pro ſecundo, & 10. pro tertio. & peremptoria termino, ſi in primo comparuit per Procuratorem, & diſputetur ſuper validitate mandati procuratorij, itàut ſint lapſi illi 30. dies, & demùm pronuncietur, procuratorium non eſſe legitimum, certè completus, & finitus eſt ille terminus 30. dierum, ſi principali poteſt culpa imputari in conſtitutione illius Procuratoris, ſecundùm egregiam, & ſynodalem Bart. traditionem, ibid. n.5.

Terminus ad probandum Statutus nunquã currit, pendente diſputatione, an Capitula ſint admittenda, vel poſitionibus reſpondendum, ibid. n.3. quod declara, quando impedimentum naſcitur à Iudice, vel ab Aduerſario, non autem ex eiuſdemmet partis calumnia, n.7.

Termini ſecundùm Bald. connumerantur inter iura principalia, quæ non patiuntur concurſum, & tunc vnum non præiudicat alteri, n.4. Et ſecundùm eundem terminus non currit in ſecundo ordine, pendente dilatione in primo, quando verſamur inter plura, in quibus adeſt ordo, nec ſi labatur dilatio termini in primo Statuti propter interpoſitum impedimentum, ibid. Sed dupliciter declara, & limita, vt n.6. & 7.

Termini lapſus habet vim pacti de non petendo. Hinc poſt terminum fieri non poteſt, quod eſt faciendum in termino, dec.53. n.4. & 5.

Tertius.

Tertij appoſitoris materia olim non minùs vaga, & ampla quàm anceps, & dubia, à multis pertractata, à paucis intellecta, in præſenti ſub aliquot redacta capitibus, magiſtralibus exornata diſtinctionibus, ac perſpicuis illuſtrata exemplis cernitur, dec.1. In eiuſdem limine, & primordio recenſentur infiniti penè DD. qui eandem materiam ſunt proſequuti.

Tertij admiſſio ad iudicium ſpontè venientis fieri conſueuit varijs modis, qui referuntur, ibidem num.1.

Tertius hic ſi vltra allegationem proprij intereſſe illud ſtatim non probet, non auditur, ibid. nu.2. Idque procedit, etiam ſi eſſet citatus, quatenus ſua putauerit intereſſe, ſecundùm Gratian. ibi relatum. Niſi pro Republica, vel pupillo cõpareret, quæ limitatio paritèr declaratur. ibid. n.3. Præfatum autem intereſſe quam exigat probationem habetur, ibid. n.4. Et conſideratur tribus modis, ſeù diſtinguitur in tria capita quorum duo adhùc ſubdiſtinguuntur, & declarantur exactè, & accuratè cum exhibitione exemplorum, de quibus ibid. n.5. cum ſeq.

Tertius hic an veniat in iudicio antè ſententiam, vel poſt magni refert ibid. n.7. cum ſeqq. Et an poſſit remouere, & repellere actorem, vel reum à proſequutione, & defenſione illius iudicij, reſpondetur cum diſtinctione, de qua ibid. n.8.

Tertius hic ſi veniat ad adiuuandum tantùm actorem, vel reum non auditur, niſi in terminis, in quibus cauſa reperitur inter principales. & hæc eſt frequentiùs recepta ſententia, ſpreta diſtinctione Bart. & Affl &c. & aliorum diſtinguentiũ inter ſcientiam, & ignorantiam, idque ampliatur, etiam ſi hic tertius eſſet minor, & ità pluriès iudicatum, ſecundùm Annam [illegible]. Nec eſt curandum de contraria atteſtatione G[illegible]zzarelli, & ibi de ratione, n.9. & 10.

Tertio habenti intereſſe dependens à propria perſona coæquale cum illo actoris, vel rei, vtpotè ſi ſit cohæres, legatarius, Patronus, Prælatus, & id genus, quomodò ſuccurratur ibid. n.6. & 11.

Tertius ſi veniat ad infringendum iura vtriuſque collitigatoris, quod ius competat, an ſcilicet debeat audiri in eodem, vel ſeparato proceſſu, & ampliùs an poſſit illius expeditionem impedire inter principales collitigantes, diſſidium non mediocre fuit inter DD. relatos per Illuſtriſſimum, & Sapientiſſimum Dominum, & Præceptorem meum, qui vbique præualuiſſe affirmat illorum ſententiam, qui dixerunt, hunc tertium non poſſe impedire proceſſum, nec illius expeditionem, nec in eodem admitti, ſed in alio ſeparato & qui priùs victoriam aſſequetur, cauuento cautionem præſtabit de indemnitate, & in contingentia facti ſic diuerſa Tribunalia cenſuiſſe atteſtatur, & dùm ſic diſcurrit, magiſtralitèr reuocat in dubiũ duas deciſiones D. de Franchis, nec nõ manifeſtè indicat, & conuincit lapſum, ſeù errorem Barboſæ, cuius traditionem poſtea ſaluat in vnica tantùm caſu & demùm principalem opinionem diuerſimodè declarat, atque limitat, eadem dec.1. n.12. cum ſeqq. iuncto n.38.

Tertius hic ſubſtinet vtriuſque collitigatoris vicem, & perſonam diuerſis reſpectibus, ſecundùm opinionem Barboſ. quę ingenioſè refellitur, ibidem n.14.

Tertius hic ſi prætendat habere actionem vniuerſalem, poteſt in iudicio comparere, & impedire proceſſum in actione particulari inchoatum, donec fuerit cognitum, & ſententiatum ſuper vniuerſali, & ità aliàs per S.C. deciſum in quadam pulchra facti figura, tunc temporis patrocinante eodem Domino meo ad beneficium Matthæi Comitis ſui Clientis, ibid. n.15.

Ter-

Digitized by Google

I N D E X.

Tertius hic ratione allegatæ poſſeſſionis eſt audiendus ex integro, & ſuperſedendum in cauſa principali, aliàs nec acta, nec ſententia ſibi nocerent. Qualis autem debeat eſſe iſta poſſeſſio, & an ſufficiat, ſi fuerit habita ab eadem, aduerſus quē principaliter agitur, ibidem num. 17. 18. & 19.

Tertius hic quando vacans eſt poſſeſſio rei in iudicio deductæ, eſt ex integro admittendus ad probandum ſua iura, & interim ſuperſedendum in expeditione cauſæ inter principales litigatores, & ibi de ratione, & eſt communis opinio, & ab omnibus recepta ex teſtimonio D. de Franch. *relati, ead. dec. n. 20.*

Tertius hic comparendo in iudicia, ſi opponat de dominio, ſuſpendit iudicium ſpolij inter ſpoliatum, & ſpoliatorem quouſque de iure ſuo oſtenderit, & inſtructo proceſſu vnica ſententia vtrūque iudicium tàm ſuper ſpolio, quam ſuper dominio, terminabitur; hæc tamen traditio non procedit in duobus caſibus relatis per Cancer. *ibid. n. 21.*

Tertij oppoſitio impedit curſum cauſæ, quando verſaretur, & inſtaret ſcandalum publicum, ac periculum animæ, niſi fieret ſuperſeſſio, quæ declaratio pariter illuſtratur exemplo. ibid. n. 22.

Tertius aduerſus exequutionem ſententiæ latæ in actione perſonali qualitèr ſit audiendus, ibid. nu. 23. & 24.

Tertij huius poſſeſſio ſi ſit habita lite pendente, præſumitur in fraudem parata exequutionis, & ideò ipſi non proderit ad impediendam venditionem, damnata opinione Ang. *qui diſtinguebat ſcientiam ab ignorantia in emptore, ibid. n. 24.*

Tertius hic ſi habeat vnum, & idem intereſſe cum vno ex collitigatoribus, poterit infrà legitima tempora principalitèr appellare à ſententia lata in actione reali in beneficium alterius, & appellationi à principali interpoſitæ inhærere, illamq; proſequi pro ſuo intereſſe, etiam reluctante principali, confutata reſtrictione Brederod. *Quinimò ſecundùm aliquas Scribentes gaudebit appellationis remedio etiam poſt ſententiam tranſactam in rem iudicatam. Quam indefinitā traditionem. Alij modificant diſtinguentes inter ignorantiam, & ſcientiam ſententiæ. Quam moderationem, & diſtinctionem ſublimitat, & ſubdiſtinguit ille inſignis vir* Couarr. *ead. dec. num. 25. & 26. Quo loci D. Author ſub nu. 27. duo obſeruatione digna ſubijcit circa huiuſmodi ſcientiam, vt huic tertio ſit præiudicialis, & nocina.*

Tertio ſententiæ exequutionem impedire non valenti, an ſit præſtanda cautio, iuxtà diſpoſitionem vulgat. l. is à quo. *Diſſidiū eſt inter DD. relatum, ibid. n. 27.*

Tertius in caſibus, in quibus admittitur ad appellandum etiam poſt lapſa fatalia, & tres ſententias conformes, ſi appellando vicerit, & ſic prima ſententia fuerit reuocata, ipſius victoria proderit etiam principali victo: & hunc effectū vti notabilem exclamant vbique DD. ibidem n. 28. & 29.

Tertius ſi habeat intereſſe penitùs ſeparatum à collitigantibus, ſicuti non poteſt impedire proceſſum, nec cauſæ expeditionem; ita nec ſententiæ exequutionem poterit remorari inter eoſdem collitigantes latæ. Circà cautionem tantùm ſupereſt diſſenſus inter Scrib. *ibid. n. 30. cum ſeq.*

Tertius in omnibus caſibus, in quibus comparendo antè ſententiam poteſt impedire proceſſum ad vlteriora inter collitigantes, in eiſdem poterit impedire exequutionem ſententiæ, ſi poſt latam ſententiam veniat. ibid. n. 32.

Tertius interdum præſumitur intruſus, niſi probet, ſe fuiſſe in poſſeſſione antè litem motam, idq; ampliatur alijs modis, ibid. n. 33.

Tertius non ignorans cauſam agitari, & comparēs poſt ſententiam, etiam ſi verè poſſideat, non impedit illius exequutionem, ibid.

Tertius in omnibus caſibus, in quibus de iure venit admittendus, excluderetur, ſi calumniæ præſumptio inſurgat in ipſius perſona. Sed hæc declaratio, & reſtrictio bifariè ſublimitatur, ibidem n. 34. 35. & 40. in fin.

Tertij oppoſitio impedit proceſſum ad vlteriora, nec non ſententiæ exequutionem quouſque non fuerit ſpecificè prouiſum an debeat, vel non audiri, & paritèr appellatione pendente ab illius excluſione, ibid. n. 36.

Tertius ſi non poſſideat; ſed hypothecam prætendat ſuper re, in qua inſtatur pro exequutione aduerſus debitorem poſſeſſorem, an habeat intereſſe in hoc iudicio moto ad inſtantiam alterius, variatum eſt inter Iuris interpretes, vt eſt videre, ibid. n. 37. & 40. circà fin. vbi ponitur deciſio.

Tertij appoſitio quando ſit admittenda, vel non, ex breui, & compendioſo epilogo, qui nunc ſubijcitur, plenariam adipiſceris reſolutionem, ibid. num. 37.

Tertij oppoſitoris intereſſe quale quale non benè exemplificatum ab illo eminentiſſimo viro D. de Franch. *vt obſeruat hic noſter eruditiſſimus Author, qui alio modo illud exemplificat, ibidem num. 38.*

Tertius, qui aſſiſtit tantùm liti diſtinguitur ab eo, qui interuenit, & admittitur pro ſuo intereſſe etiam circà conceptionem ſententiæ, iuxtà diſtinctionem Butr. Gaill. *& aliorum per S. C. receptam, ibid. n. 39.*

Tertius, qui cōparet ad infringēdum iura vtriuſq; collitigatoris, ſecundùm magis communem, & vſu forenſi receptam opinionem non auditur ad impediendum proceſſum ad vlteriora, & expeditionem cauſæ, ſecùs ſi velit refellere ius vnius tantùm, quicquid alij etiam hoc euentu contrarium aſtruant, n. 40.

Tertius oppoſitor in quacumq; iudicij parte poteſt venire ad cauſam motam per ſuum debitorem, & debet admitti ad coadiuuandum illius iura

tàm agendo, quàm excipiendo, dec. 29. n. 7. etiam debitore inuito, & volente cedere iudicio, n. 8. Et admittitur in terminis, in quibus cauſa reperitur inter principales, ſiuè ſciens, ſiuè ignarus fuerit litis mota, nu. 9. Facit omnino acto geſta cum ſuo debitore vti ſua propria tanquam ob ipſomet, & cum ipſomet geſta, ibid. num. 10. Vide verbo Mercator.

Teſtamentum.

Teſtamentum inter liberos hac pra cæteris gaudet prærogatiuo vt non cenſeatur per ſecundùm reuocatum, niſi ſpecialitèr reuocetur, dec. 56. n. 1.

Teſtomentum ad pias cauſos eodem potiri priuilegio atteſtôtur quamplures DD. qui recenſentur, ibid. nu. 2. At controria opinio fundatur, præcipuè ſuper illo ſatis vulgato iuris regula, quod per ſecundum teſtamentum tollatur primum, quàm procedere etiam in teſtomento priori, in quo eſſet inſtituta cauſa pia, defendũt plures alij ſolidiſſimè, diffuſiſſimè, & neruoſiſſimè, inter quos cõnumeratur Eruditiſſimus Authur, qui cõſulendo eandem fuit ſubſequutus. ib. n. 3. & 10.

Teſtamenta præfato, ſi demus extenſionem de illo inter liberos ad hoc, in quo eſt inſtituta cauſa pia, ideò ſunt hoc ſpeciali condecorata, quia in eis intelligitur appoſita clauſula derogator. a omnibus alijs teſtomentis, & vltimis voluntatibus, in quibus non eſſet facta expreſſa derogatio prioris teſtamenti conditi inter liberos, vel ad pias cauſas; ſed hac præſumptio an poſſit ſemper locum habere ibid. n. 4.

Teſtamentum ſecundũ, in quo eſt inſtituta perſona teſtatori multum dilecta, eſt maximæ virtutis, ex quo hac magna dilectio, ſeù ardor liciti amoris operatur reuocationem prioris teſtamenti, nõ ſecùs, ac ſi adeſſet derogatio primi teſtomenti, ibid. n. 8.

Teſtamenti clauſula illa, Caſſans, irritans, & annullans omnia alia teſtamenta, cuius ſit virtutis ibid. n. 10.

Item clauſulo illa, Et voluit, quòd hæc ſit ſua vltima voluntas, exprimit certitudinem voluntatis ibid. n. 12.

Teſtomenti ſolemnis, clauſi, & in ſcriptis conditi, iuxtà formom l. hac conſultiſſima, C. de teſtam. multa ſunt requiſita neceſſoria, & de forma ſubſtantioli, dec. 95. n. 1. 2. 6. & 16.

Teſtamenti ſuppoſiti ſi inſurgat ſuſpitio, vacillat diſpoſitio etiam ex defectu certæ voluntatis, ibid. n. 3. & 8.

Teſtamentum dùm agitur, & publicatur, citandi ſunt legitimi ſucceſſores ab inteſtoto, ibid. n. 4.

Teſtamenti in apertura ſi non fuit citatus Nepos Teſtatoris, poteſt in foro conſcientiæ auocare hæreditatem ab hærede ſcripto in teſtomento, ibidem.

Teſtomentum in totum corruit, ſi à priuoto, aut incompetenti Iudice aperiatur, & ampliùs non poteſt celebrari actus aperturæ teſtamenti ob alio Notario ob obitum illius, qui celebrauit actum clouſuræ abſque Iudicis decreto. ibid. n. 5.

Cæterùm quoad aperturam factam ſine ſolemnitatibus à iure requiſitis, vide declarationem poſitam ibid. n. 15.

Teſtomenti teſtis octauus. qui ſe ſubſcripſit de ordine, & voluntote Teſtatoris. debet neceſſariò facere mentionem, quòd de illius voluntate ſe ſubſcripſit, ibid. nu. 6. Sed intellige, & declara, vt ibid. n. 14.

Teſtamentum filij ſuperſtitis ex matrimonio, vulgò controcto Alla noua manera, in beneficium parentum, qui propria pactione eſſent excluſi per hunc nouum vſum à ſucceſſione filij ab inteſtato decedentis, eſt vtique validum nec proximiores vocati ex iſto nouo vſu poſſunt conqueri, aut concurrere cum dictis parentibus, deciſ. 99. nu. 9. Sed ſi in eo eſſent è contrario inſtituti proximiores per dictum nouum vſum ab inteſtato vocati, prætenito altero ex parentibus, valida erit diſpoſitio, ibid n. 10.

At maior controuerſia in eo manet, quando parentes ſunt inſtituti in minori quontitate, quam ſit ipſorum legitimo, nàm licet de iure communi poſſet agi od illius ſupplementum, nihilominus attentis terminis dicti noui vſus articulus videtur anceps, & dubius & pro vtraque parte ponderontur Doctorum traditiones, ibidem nu. 11. & 12. Vide verb. Fœmina in princ. Reſtitutio.

Teſtator.

Teſtatoris voluntas quia ad libitum, & ſemper ſic mutabilis, nulla ratione, nullauè cauſa quantũuis pio, & fauorabili effici poteſt. Hinc ſufficit probare ex coniecturis fuiſſe derogatum priori teſtamento, cuius occaſione recenſentur aliquot coniecturæ, dec. 56. n. 6. vſque ad 14 & nu. 16. & 17. iuxtà quas S. C. alias habuit hoc pro indubitato, ibid. n. 15.

Teſtatoris confeſſio aſſerentis ſuam vltimam voluntatem contineri in ſcriptura, quam alij tradit, cuius ſit roboris, dec. 95. n 9.

Teſtatoris valida eſt diſpoſitio ſi referatur ad aliquom ſchedulam, quam dicit conſeruari penès aliquem Religioſum, ſi ille Reu illam exhibeot, & declaret eſſe illammet de qua ſenſit Teſtotor, ibid. nu. 10. & 11. & ſaltem valebit iure teſtamenti nuncupatiui, ibid n. 12.

Item intellige, dummodò ſcriptura ſit certa, & indubitato, ibid. n. 16.

Teſtatoris præceptum validum eſt de ſtando vnius dicto, ibid. n. 11.

Teſtati cauſa nunquam comprehenditur ſub cauſa inteſtoti, prouidente Statuto in vtroque caſu, deciſ. 99 n 3.

Teſtatoris inhabilitas tempore diſpoſitionis attenditur, vndè licet poſteà ceſſauerit, non conualeſcit diſpoſitio ab initio nulla dec. 100. n. 18.

Teſtis.

Teſtis opodixarij non poſſunt reprobari, cùm ab vtraque parte cenſeantur approbati, dec. 88. n. 1.

Tortura.

Vide verbo Crimen:

Tranſmiſſio.

Tranſmiſſio hæreditatis non parùm diſtinguitur ab illa iurium, & actionum; in priori enim negatiua, in poſteriori eius contraria conſtituitur regula, dec.85.n.6.& 15.

Tranſmiſſio portionis debitæ Agnatis virtute Conſuet. Neap. *non fit abſque illius delatione, & agnitione, ibid.n.12.& 29.*

Turris.

Turris octaua quamuis ſit diuiſa quoad iuriſdictionem à Ciuitate Neap. tamen quoad cætera manet ſub ea, & omnibus priuilegijs illius potitur, dec.11.n.10. Sed an comprehendatur ſub prohibitione Ciuitatis Neap. & Caſalium, ibid.num. 11.cum ſeq.

Tutor.

Tutor rationem reddere tenetur etiam de augmento, ſi quid poſteà acceſſerit, dec.5.n.2.

Tutelæ gerendæ onus ad tutorem tantùm, non ad eius fideiuſſorem pertinet, imò etiam ſi fideiuſſor vellet ipſe adminiſtrare, poſſet repelli, ibid. num.7.

Tutores, & Curatores ſi poſt ſuſceptam adminiſtrationem Clerici fiant, adhùc pro redditione computorum ſunt ad Iudicem Eccleſiaſticum remittendi dec.20.n.7.

Tutela, & cura dicitur legitima, quandò defertur à lege tantùm ad differentiam tutelæ, & curæ, quæ defertur ab homine, dec.39.n.4.

Tutor, aut Curator Clerico pupillo, vel adulto, an ſit dandus à Iudice laico, vel potiùs ab Eccleſiaſtico? Quæſtio hæc reſoluitur ſub diſtinctione, multorum DD. authoritate comprobata in hunc modum. Quando prouiſio eſt generalitèr facienda in beneficium præfatorum minorum, ea omninò erit facienda à Iudice Eccleſiaſtico, ſecùs autem ſi eſſet facienda particularis prouiſio de Curatore ad lites tantùm: nàm tunc eſt facienda ab eo Iudice, coram quo lis pendet; quicquid dixerit Carol. de Graſſ. *qui laborauit in æquiuocatione circà traditiones Scribentium, qui non ſimplicitèr, ſed cum hac diſtinctione loquuti fuerunt, dec.58.nn.1.2.& 3. Subijcitur paritèr ſuper eòdem articulo doctrina* Caſtr. *quę expreſsè refellitur per* Bouadill. *& quando vera eſſet; procederet in donatione Curatoris tantùm, prout ipſe loquitur, non autem Tutoris, & ibi de ratione, ibidem n.4.*

Tutor laicus per Curiam Eccleſiaſticam datus Clerico pupillo, poteſt ſpontè illud onus acceptare, & ibi de ratione, & tali caſu nullo modo poterit declinare iuriſdictionem eiuſdem Iudicis in reddendo rationem tutelæ adminiſtratæ. Hæc tamen concluſio ceſſat, quando laicus fuit coactus à ſuo Iudice ad ſuſcipiendū dictū onus ad requiſitionem dicti Iudicis Eccleſiaſtici, & coram ſuo Iudice ſe obligauit, rem pupilli ſaluā fore, & ad reliquorum reſtitutionem, nàm tunc nullatenus poterit compelli ab Eccleſiaſtico ad reddendam rationem tutelæ adminiſtratæ, & ibi de ratione, ibid.n.5.cum ſeq.

Tutor Clericus etiam Sacerdos ſi fuerit datus pupillo laico per Iudicem ſæcularem, tenetur corā eodem reddere computa, & ab eo ad id compelli poterit etiam per capturam perſonæ. Idem in depoſito, & in qualibet alia adminiſtratione recepta à manibus Iudicis ſæcularis. Sed Eſcobar *receſſit ab hac opinione ferè communi, ex quo Iudex laicus eſt incapax iuriſdictionis reſpectu Clerici, ibid.n 9.*

Tutoris, vel Curatoris mora regularitèr nocet pupillo, vel minori adulto dec.90.n.23. Sed intellige, quando ex Tutoris, vel Curatoris ſcientia aliquid peruenit ad pupillum, vel minorem, ibidem n. 24. Item declara, vt Tutoris ſcientia arguat ſcientiam pupilli per fictionem, non autem per veritatem, ibid.n.25.

Tutoris, vel Curatoris culpa ſolutum intereſſe, ob illorum moram poterit à minore facto maiore repeti, ibid.n.26.

Tutori, vel Curatori facta interpellatio non efficit minori, nec contra ipſum currunt vſuræ, quando Tutor, vel Curator non ſunt ſoluendo, ibidem n.27. Vide verbo Clericus, Fideiuſſor.

Vaſſallus.

Vaſſallus non poteſt prorogare iuriſdictionem in præiudicium Baronis dec.58.n.11.

Vaſſallus, qui per centum annos ceſſauit à ſeruitij præſtatione nulla præcedente Domini requiſitione, non poteſt iuuari præſcriptione, dec.97.n.7.

Vectigal.

Vectigalis fraudati crimen vindicatur pœna confiſcationis bonorum, dec.91.n.36. Eiuſdem generis ſunt nonnulla alia, de quibus remiſſiuè, ibid. num.38.

Venditio.

Venditio cum reſeruatione dominij, pendente pretij ſolutione dicitur potiùs locatio, quàm venditio, ideòque traditio dicitur facta in exequutionē locationis non venditionis, ſecundùm Afflict. Veſill. *& cæteros relatos, dec.7.nu.1. Quinimò hoc caſu poterit venditor ob defectum ſolutionis in tempore reaccipere poſſeſſionem rei venditæ, & alteri tradere, ſecundùm* Caſtrenſ. *& alios commemoratos, ibid.n.2. Et ampliùs hæc ſecunda opinio videtur procedere etiam ſi fuiſſet facta liberè venditio abſque dominij reſeruatione, quando pretium non fuit integrè ſolutum, ex quo contractus iuratus reſoluitur in pœnam non obſeruantis promiſſa in illo contenta, ad quod allegatur* Alex. & Matheſil. *de quibus ibid.n. 3. At Sac. Conſ. in quadam facti figura cenſuit contrarium, non obſtantibus ſuprà ponderatis traditionibus, quas D. Author multùm ingenioſè, & ſatis magiſtralitèr ex pluribus conuincit de falſitate, excepta illa tantùm* Caſtrenſ. *quæ diſtinguitur, & declaratur, ibid. vſq; ad fin.dec.*

Venditori ſecundùm Afflict. *competit manus iniectio ob pretium non ſolutum ad rem venditam, ſed fallitur, nàm requiritur ſpecifica manus iniectionis reſeruatio, ibid. n. 5. & 7.*

Venditio rei cum dominij reſeruatione contenta eſt prima traditione, nec requiritur altera, dùm poſteà pretium ſoluitur, dec. 7. n. 6.

Venditionis, & locationis contractus vnico contextu fieri poteſt inter eoſdem contrahentes, quo euentu periculum interitus ipſius rei ſpectabit ad emptorem, eundemque conductorem, iuxta communem DD. opinionem, ex qua conuincitur falſa concluſio Magon. *ibid. n. 10.*

Vendi poteſt res cum pacto legis commiſſoriæ, & cum pacto reſeruationis dominij, ſolutione pretij pendente, & inter vnum, & alterum caſum magna intercedit differentia, ibid. n. 11.

Venditor ſecundùm Odofr. *rem primo loco venditam poteſt iterum alteri impunè, ideſt abſque pœna falſi vendere, quandò primus emptor non ſoluit pretium in tempore, ibid.*

Venditor ſecundùm Matthesil. *non tenetur ad duplum de euictione, ſi interim res pretio adhuc integrè non ſoluto euincatur, ibid. & n. 12.*

Venditor propter dominij reſeruationem ſequuta rei traditione, illud tantùm conſequitur, vt præferatur omnibus creditoribus eiuſdem emptoris in pretio eiuſdem rei venditæ pro conſequutione ſui pretij, & hoc per S. C. fuit habitum pro indubitato, ibid. n. 13.

Venditionis cum reſeruatione dominij materiam, ſecundùm vulgatam l. cum manu ſata *DD. examinantes referuntur, ibid. in fin.*

Venditori quot modis ſit conſultum, vt emptor, qui pretium rei venditæ ſtatim ſoluere non poteſt, teneatur ad illum, & annuam præſtationem ratione interuſurij, dec. 9. n. 3. 4. 5. & 37.

Venditori ſcienti litem motam contra emptorem adhùc eſt denunciandum, ſecundùm Bart. *pulchrè declarantem, quando ſufficiat ſimplex ſcientia, & quando vltrà eam requiratur ſpecifica denunciatio, dec. 16. n. 2.*

Venditionis naturalia ſunt, vt venditor teneatur de euictione generali, etiam ſi non fuerit promiſſa, dec. 21. nu. 24. Hinc ſi fuerit promiſſa euictio à ſe tantùm, & ab habentibus cauſam à ſe, & expreſsè excluſa dicta generalis, paritèr hoc pactio dicitur appoſita contra naturam venditionis, ſed ſi donationi accedat, non erit impertinẽs, nec illam infringet, ibid.

Venditio neceſſaria, quæ fit vicino virtute Conſuet. Neap. pro pretio æſtimando per appretiatores non poteſt plus iuris transferre, quàm voluntaria collato pretio in arbitrium tertij. dec. 24. nu. 2. Sed reuera inter vtramque magni intereſt, ibid. n. 2.

Venditio hæc voluntaria ſecundùm vnam opinionem eſt pura, dicto n. 2. Sed ſecundùm alteram, quæ verior eſt, non pura, ſed conditionalis eſt, n. 11. cum ſeq. & nu. 21. Hinc ſecundùm Laſſart. *ſi tempore contractus erat vnus gabellarius, tempore verò declarati pretij erat alius, gabella eſt ſoluenda huic ſecundo, ibid. nu. 13. niſi ab initio eſſet conſtitutum pretium certum, ſecundùm eundem* Laſſart. *ibid. n. 27.*

Venditio facta ad menſuram dicitur conditionalis, donec fiat menſuratio, qua menſuratione facta ſoluendum eſt pretium, ſecundùm tempus celebrati contractus, non autem completæ menſurationis, ibid. nu. 3. Sed hoc intellige, & declara quando ab initio fuit conuentum de certo pretio, licet ſit reſeruata menſuratio, ibid. n. 23. cum ſeqq.

Venditio, in qua in arbitrium tertij eſt collocatum pretium, efficitur perfecta, ſi pendente æſtimatione res tradatur emptori, quo caſu venditori erit conſultum actione præſcriptis verbis quoad pretium, & æſtimationem faciendam pro illius liquidatione, ibid. n. 24.

Venditionis contractus habet ſua ſubſtantialia, inter quæ connumeratur pretium certum, ſed quæ certitudo ſufficiat, ibid. n. 25. 26. & 28.

Vendito re cum reſeruatione dominij, donec pretiũ reſoluatur, hæc dominij reſeruatio reſoluitur in ſimplicem, & ſpecialem hypothecam, ibidem num. 43.

Venditio cum limitatione pacti de retrouendendo de per ſe non facit contractum vſurarium ſecundùm communem DD. ſententiam, dec. 33. n. 3. & 4.

Venditio ſimulata non præſumitur ex ſolo pacto de retrouendendo, ibid. n. 4.

Venditionis ſubſtantialia, quæ? ibid. n. 8.

Venditorem ſequitur periculum caſus fortuiti, ſeù interitus, & detrimentum pecuniæ, cuius dominium in illum fuit translatum, dec. 35. n. 11.

Venditionis contractus continet triplicem perfectionem, de qua dec. 88. n. 2. 3. & 4.

Vendere ſeruitutem altiùs non extollendi poteſt cogi vicinus fauore Eccleſiæ, etiam exiſtente via media inter ædificium, & Eccleſiam, deciſ. 92. num. fin.

Vendens ex iuris ſcripti, vel non ſcripti neceſſitate non tenetur de euictione, niſi o ſe, & ab habentibus cauſam à ſe tantùm, dec. 96. n. 13. Vide verb. Alienatio, Clauſula, in fin. Conuentio, Donatio, Læſio Locatio.

Verbum.

Verbum oblaqui de proprietate ſermonis idem importat, quod malè dicere, & obtrectare, deciſ. 92. num. 20.

Verba contrahentium non debent ſtare otioſa, & ſine miniſterio aliquid operandi, dec. 100. n. 11.

Verecundia.

Verecundia dicitur ille pudor, vel timor, per quem ab illicitis ceſſamus, dec. 92. n. 21.

Verecundia eſt videre ex proprijs ædibus etiam Religioſos intra clauſuram Monaſterij quicquid B. 10. *dixerit, niſi intelligas cum declaratione, de qua ibid. n. 22.*

Via.

Via publica parua intermedia inter vnum, & alterum ædificium de iure non facit medium, dec.11. num 21.

Via publica ſi inter ſuperiorem, & inferiorem fundum intercedat, qui effectus reſultet in materia aquæ pluuiæ arcendæ, dec.93.n.21. Vide verb. Ædificium, Aqua.

Virgo.

Virgo, dùm pater negligit accuſare, admittitur ad accuſandum, etiam cum beneficio eligendi forũ, dec.49.n.12.

Vniuerſitas.

Vniuerſitas, & qualibet Reſpub. ex quo regitur per Adminiſtratores, dicitur pupilla, dec.27.n.8.

Vniuerſitatum Adminiſtratores durante anno eorum adminiſtrationis ſunt immunes, & exempti à muneribus extraordinarijs, iuxtà l. Curiales la 1. C. de Decur. lib. 11. *dec.70.nu.1. Quam procedere in muneribus merè perſonalibus tantùm, non autem in illis, quæ imponuntur perſonæ pro rebus arbitratus fuit vnus ex Votantibus ibid.n.2. & 3. ſed malè, vt n.4 & ſeqq.*

Vniuerſitatum Conſiliarij, Conſules, Curiales, & alij Officiales, an teneantur ſoluere tributa, & collectas. Hic articulus reſoluitur ex magiſtrali Bart. *diſtinctione, quam cæteri iuniores ſequuntur, ibid.n.5.cum ſeq.*

Vniuerſitatum, Syndici, & Electi pro anno eorum adminiſtrationis non tenentur ad collectas, quæ imponuntur pro muneribus, ſecùs oneribus extraordinarijs, ibid. nu.9. tenentur tamen contribuere ad hoſpitia militum, ibid.n.16. & 18. reſpectu tamen actualis hoſpitationis ſunt exempti, & cum ratione, de qua ibid.nu.19. Cæterùm obſerua in hac contributione facienda per Syndicos, Electos, & alios actu non hoſpitantes, non venire, niſi expenſas moderatas tantùm, non autem illas extorſiones, quas patiuntur actu hoſpitantes, in eorum domibus ad redimendas militũ violentias, & hoc cum ratione, quæ recenſetur, & ampliùs, quia pro iſtis damnis non poteſt imponi collecta, ibid.n.21. & 22. In eadem contributione veniunt ſumptus, qui fiunt pro vitando hoſpitio in tranſitu militum, dummodò non ſint in magna quantitate, ibid.n.23.

Voluntas.

Voluntatis mutatio non præſumitur etiam poſt lõgi temporis interuallum, niſi interueniant actus extrinſeci, ex quibus huiuſmodi mutatio arguatur, dec.53.n.12.

Votum.

Votorum numerus dùm requiritur pro forma, eius defectus operatur, vt vnus Iudex ſine alio ſententiam ferre non poſſit, quia ſingulis, nec iuriſdictio, nec exercitium inſolidum competit, ſed collegialitèr, dec.81.n.4. & 5.

Vſucapio.

Vſucapiendi cauſam nullus error etiam iuſtiſſimus præbere poteſt, vbi titulus verus non poteſt aſſiſtere propter naturæ impedimentum, dec.97.nu. 3. & 22.

Vſuræ.

Vſurarum vſuras Procurator præſtare debebit Domino, ſi illas exactas conuertit in proprios vſus; ſiquidem reſpectu Procuratoris non ſunt vſuræ, ſed ſors, quod procedit ex diſpoſitione legis, & ex diſpoſitione hominis, dec.9.n.17.

In quibus alijs caſibus debentur vſuræ vſurarum, vide *d.dec.9.n.6.* Obſ. *Hoc idem eſt tantum in negotiorum geſtore, Tutore, & Curatore & in Magiſtratibus adminiſtrantibus res Vniuerſitatum, ibid.n.18.* Vide verb. Dardanarij, Depoſitum circa med. Fructus.

Vſusfructus.

Vſufructuarius tenetur ad onera hæreditaria, quãdo tale onus facilè ferre poteſt, dec.43.nu.13.

Vſusfructus quatenus vt nouus incipit in perſona hæredis non eſt hæreditarius, ſed quatenùs prouenit ex acquiſitione, & contractu defuncti nomine hæreditario, & iſto reſpectu eſt verè hæreditarius, dec.85.n.19.

Vſusfructus aduentitij peculij pertinet ad patrem, dec.87.n.10.

Vſumfructum habens ſi tantùm vtatur, quia exiſtimet ſe vſum tantùm habere, amittit fructum, & retinet vſum tantùm, & hoc cum ratione, de qua dec.97.n.1. ſed intellige, & declara. vt ibid. n.19. & 20.

Vſusfructus alicuius rei legatus per mutationem rei extinguitur, ibid.nu.17. Fallit, ſi arui vſusfructus legetur, & ibi vites, aliàs vinea ſint poſita, vel è contra, nam adhùc durat vſusfructus, & ibi de ratione.

Vſufructuarius ſi non fruatur interuallo decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, amittit vſumfructum, ibid.num.20. Vide verb. Pater,

Vxor.

Vxor quantumuis nõ interuenerit in capitulis matrimonialibus, nihilominus ſi illorum vigore ſit ſequutum matrimonium, ſanè ab effectu ſequuto præſumitur eius ſcientia, & interuentus, & maximè ſi ipſa poſteà interuenit in inſtrumento dotali, in quo dicta capitula fuerunt enunciata, dec.12.n.21. in fin. & 22.

Vxor indotata, & à viro abſque cauſa repudiata, conſequitur quartam in bonis illius, quæ tamen non excedat centum libras auri, deciſ. 46. num.3.

Vxor hanc quartam filijs extantibus quoad vſumfructum tãtùm, illis verò non extantibus etiam in proprietate lucratur, ibid.n.5.

Vxor per matrimonium efficitur vna, eademque caro cum viro, & transfunditur in originem, & forum viri, dec.75.n.3. & 9.

Vxor durante viduitate dicitur ſtare in primo matrimonio, & retinet domicilium, & ciuilitatem originariam ſui mariti defuncti, & ità in cauſa reclamationis deciſum in Collaterali Conſ. in

cauſa Marchioniſſæ Vaſti uti viduæ Marchionis Vaſti Regnicolæ. ipſam ſcilicet non eſſe incluſam in Pragm. loquente de exteris, & forenſibus. ibid. n. 10.

Vxori donata in compenſationem ſuæ nobilitatis, qualitatis, & ſanguinis dicuntur ſibi quæſita ex cauſa oneroſa, & proprium patrimonium effecta, itaut omne mariti grauamen ſuper his bonis ſit prorſus viribus exhauſtum, deciſ. 100. num. 14. Vide verb. Alimenta, Diuortium, Maritus.

FINIS INDICIS.

Illuſtriſs. e Reuerendiſs. Signore.

CArlo Porſile publico Stampatore di queſta Città di Napoli, ſupplicando eſpone à V.S. Illuſtriſs. come il ſupplicante hà da riſtampare le Deciſioni del quond. Sig. Regente Rouito, con vna nuoua Addirione del Sig. Biaſe Aldimare; per tanto ſupplica V.S. Illuſtriſs. à reſtar ſeruita di commettere la reuiſione di eſſa à chi parerà à V.S.Illuſtriſs.che il tutto hauerà à gratia,vt Deus.

D.Canonicus Rodoerius videat, & referat in ſcriptis hac die 7.Septembris 1687.

Sebaſtianus Periſsius Vic.Gen.Neap.

Illuſtriſs & Reuerendiſs. Domine.

DEciſiones D.Regentis Rouiti,aliàs in hac Ciuitate impreſſas cum nouiſſimis Obſeruationibus præclariſſimi Iuriſconſulti, & cauſarum patroni Blaſij Alrimari à me diligentèr recognitas, ex quo nil continent, quod Catholicis inſtitutis, bonis moribus, vel immunitati, aut libertati Eccleſiaſticæ officiant,reimprimi,ac publicari poſſe cenſeo,ſi Dominationi Veſtræ Illuſtriſs. videbitur,die 2.Octobris 1687. *Rodoerius Canonicus Deput.*

Imprimantur hac die 8.Octobris 1687.

Sebaſtianus Periſsius Vic.Gen.Neap.

Eccellentiſsimo Signore.

CArlo Porſile publico Stampatore di queſta Città di Napoli, ſupplicando eſpone à V.E. come il ſupplicante hà da riſtampare le Deciſioni del quond. Sig.Regente Rouito con vna nuoua Additione del Sig.Biaſe Aldimare; per tanto ſupplica V. E. à reſtar ſeruita ordinare la reuiſione di eſſa à chi parerà à V.E.e l'hauerà à gratia,vt Deus.

V.I.D.Ioannes Baptiſta Mucci videat,& in ſcriptis referat.

Carrillo R. Soria R. Moles R. Miroballus R. Iacca R. Prouenzalis R.

Excellentiſsime Domine.

VIdi iuſſu tuo librum Deciſionum Spectabilis quond. Regentis Rouiti, vnà cum Additionibus Magnifici Blaſij Altimari; & cum nil habeat, quod Regiam valeat obumbrare Iuriſdictionem,Typis non ſolùm poſſe,ſed & debere mandari arbitror. Vale. Neapoli die 15. Septembris 1687.

Excellentiæ Veſtræ *Addictiſsimus Seruus*
Ioannes Baptiſta Mucci.

Viſa ſupradicta relatione Imprimatur,& in publicatione ſeruetur Regia Pragmatica.

Carrillo R. Soria R. Moles R. Miroballus R. Iacca R. Prouenzalis R.
Prouiſum per S.E.Neap.die 24.Septembris 1687.

Maſtellonus.

I N-